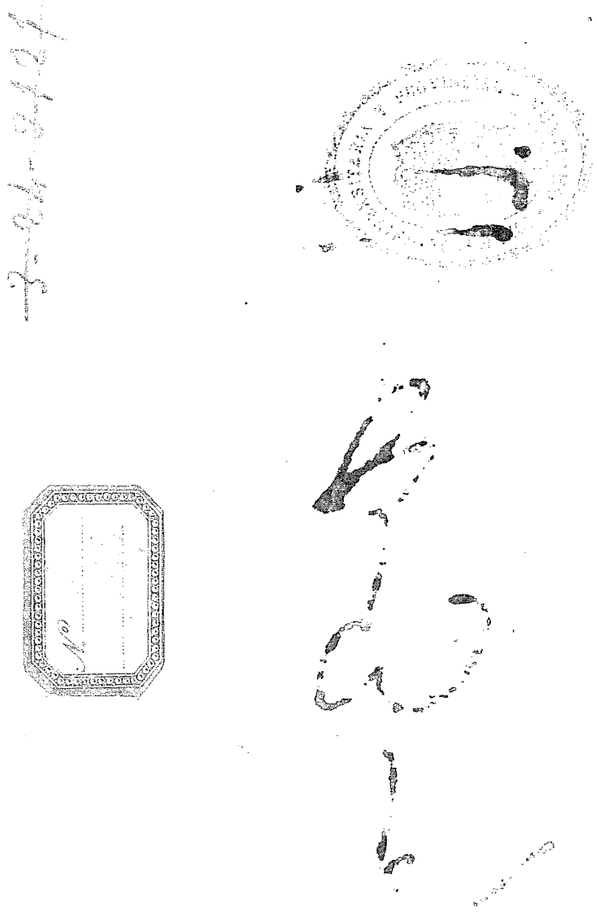

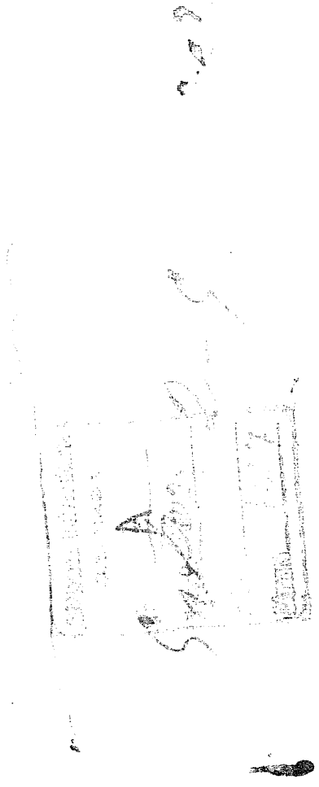

DE

EVCHARISTIAE

SANCTISSIMO SACRAMENTO,

ET DIVINO MISSÆ SACRIFICIO,

DVBITATIONES SCHOLASTICÆ,

& Morales:

SVPER TERTIAM PARTEM SVMMAE DOCTORIS Angelici D. Thomæ, à Quæstione 73. vsque 83.

AVTHORE

R.P. Magistro Fr. Ioanne Martinez de Prado, Vallis-Oletano, Ordinis Prædicatorum, in Academia Complutensi Cathedræ Primariæ Sacræ Theologiæ moderatore, Sanctæ Inquisitionis Qualificatore, & insignis Collegij S. Thomæ Aquinatis Regente emerito.

Deigenitrici Virgini MARIAE Dicatum.

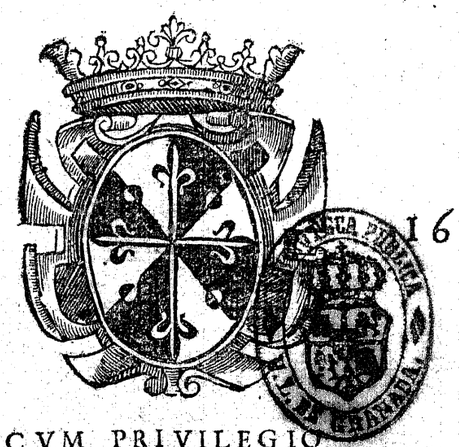

Anno 1662.

CVM PRIVILEGIO

Compluti in Collegio S. Thomæ, *Per Franciscum Coxedor.*

CENSVRA R.P.M.Fr. FRANCISCI DE ARCOS,

Regij Cõcionatoris, olim in Toletana Academia Sacrorum Bibliorum Moderatoris Cathedræ, Supremi Censoris Senatus; Patrisque totius Prouinciæ Castellæ, Legionis, & Nauarræ Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum, &c.

EX Commissione Supremi Regij Castellæ Senatus, aureũ vidi sanè opus, de Venerabili, ac Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, à R.P.M.Fr. Ioanne Martinez de Prado: in tali Prato, ita discursus viresçit vbertas, ingenij redolet copia, vt amenitate onustũ, eruditione diuitem, omnibus hilarem exponat campum: roseus totus est, floridus totus; ac *sicut lylium inter spinas*: sic cõ surget inter tot editos flores; spina nulla est; quæ pedibus calcetur; multiplex flos, fasciculusvè, qui auiditate haprehendatur: ac de eius exuberantia timendum vnum; ne vt canebat alter *franguntur ponderè rami*; sic præsens immarcesibilis campus, varietate mira fœcundus, subtili compositione grauidus, styli venustate onustus, innato suæ grauitatis pondere deprimatur cõpressus. Sed quorsum hæc? Viret hoc Patrum, ceu palma, quæ, quò magis compressa, eò plus victoriosa, ac quo magis grauitante pondere ad ima comprimitur, eo magis *caput inter nubila condens* se se in altum attollit: huiusmodi auguror pondus futurum, dum nil in opere toto attenta iucunditate conspicio, quod haud stuporem ingerat: verum enimvero stupori gratias refero, dum hæc admiratio nouissima, antiquam meam posit aliam, vel potius Magni Augustini, sinistrę manus in refectione cibaria vsum admirantis, vel reprehendentis: *Nõne corripis eum, qui de sinistra voluerit manducare? Si mensæ tuæ iniuriam putas fieri, manducante conuiuia de sinistra; quemodo non fit iniuria mensæ Dei, si quod dextrum est, sinistrum feceris, & quod sinistrum est, feceris dextrum?* Admirationem dicici, quam ex Augustino accepi in Dominicam perillustrem Familiam, quæ Abrahamo Bzouio teste, in Missæ Celebratione Sacrosanctum corpus Domini nostri Iesu Christi sinistra manu præbet manducandum: ritum mirabar equidem: ast nunc admirationis prorsus caligine pulsa, verè, nec sinistre facti adinvenio causam: sinistram manum porrigit ad manducandum, dexteram seruaturus ad scribendũ, sinistra manducat, dextera defendit, eoque in prædicto more amor resplendet superior, quo dextera, sinistra nobilior: ignobiliori vtitur ad leuamen, nobiliori ad Eucharistiæ ornatum, & decorem contra hæreticam petulantiam, in fidelium omnium proiectum, & instructionem: Sic Censeo, &c. in nostro Conuentu Matritensi Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum. Die 6. Mensis Martij, Anno Christi 1662.

Guill. de Rem. Am.

Virg.

S. Augustinus in Psalm. 136. ad illa verba: Obliuiscatur me dextera mea:

Tom. 14. Annal. Eccl. Bzov. an. 1313.

Fr. Franciscus de Arcos.

✠✠ 2

El Rey

EL REY.

POrquanto por parte de vos el Maestro Fray Iuan Martinez de Prado de la Orden de Predicadores, y Cathedratico de Prima en la Vniuersidad de la Villa de Alcalà de Henares, nos fuè fecha relacion, que auiades compuesto vn Libro, intitulado de Eucharistia, & Pœnitentia, Quæstiones Scholasticæ, & Morales, de que haziades presentacion; y para le poder imprimir sin impedimento alguno, nos suplicastes, os mandasemos dar Licencia, y Priuilegio por el tiempo que fuesemos seruido, ò como la nuestra merced fuesse; lo qual visto por los de nuestro Consejo, por quanto en el dicho Libro se nizieron las diligencias que la Prematica vltimamente hecha sobre la Impression de los Libros dispone; fuè acordado q̃ deuiamos mandar dar esta nuestra Cedula para vos en la dicha razon; y Nos tuuimoslo por bien. Por la qual os damos Licencia, y Facultad para que vos, ò la persona que vuestro poder huuiere, y no otra alguna, podais imprimir el dicho Libro, que de suso se haze mencion en todos estos nuestros Reynos de Castilla, por tiempo, y espacio de diez años, que corren, y se quenta desde el dia de la data desta nuestra Cedula, so pena, que la persona, ò personas, que sin tener vuestro poder lo imprimiere, ò vendiere, ò hiziere imprimir, ò vender, por el mismo caso pierda la impression que hiziere con los moldes, y aparejos de ella; y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis cada vez que lo contrahiziere, la qual dicha pena sea la tercia parte para la nuestra Camara, y la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la persona que lo auisare; con tanto, que todas las vezes que huuieredes de hazer imprimir el dicho libro, durante el tiempo de los dichos diez años, lo traigais al nuestro Consejo, juntamente con el original, que en èl fuè visto, que và rubricado cada plana, y firmado al fin dèl de Pedro Hortiz de Ypiña nuestro Escriuano de Camara de los que en el residen, para que se vea si la dicha impression està conforme al original, ò traygais fee en publica forma, de como por Corretor nõbrado por nuestro mandado se viò, y corrigiò la dicha Impression por el original, y se imprimiò conforme a èl, y quedan impressas las Erratas por èl apuntadas para cada vn Libro de los que assi fueren impressos, para que se tasse el precio que por cada volumen huuieredes de auer. Y mandamos al Impressor que assi imprimiere el dicho libro, no imprima el principio, ni el primer pliego de el, ni entregue mas que vn solo Libro con el original al Autor, ò persona à cuya costa lo imprimiere, ni otra alguna para efecto de la dicha correccion, y tassa, hasta que primero el dicho libro està corregido, y tassado por los del nuestro Consejo; y estãdo hecho, y no de otra manera, podais imprimir el dicho principio, y primer pliego; y succesiuamente ponga esta nuestra Cedula, y la Aprobacion, Tassa, y Erratas, so pena de caer, è incurrir en las penas contenidas en las Leyes, y Prematicas destos nuestros Reynos: y mandamos a los del nuestro Consejo, y a otras qualesquier Iusticias de ellos, que guarden esta nuestra Cedula, y lo en ella contenido. Fecha en Madrid à diez y nueue dias del mes de Diziembre, de mil y seiscientos y sesenta y vn años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor,

Iuan de Escouedo.

APROBA-

APPROBATIO D. DOCTORIS D. IOANNIS HERreros, & Xarana, Canonici electi Ecclesiæ Conchensis, Primariæ Cathedræ Scoti in Vniuersitate Complutensi Moderatoris, &c. Olim Collegij Maioris, & Vniuersitatis Rectoris, &c.

EX remissione D. Lic. D. Sebastiani Nauarrete, Sanctæ SS. Iusti, & Pastoris Martyrum Ecclesiæ Magistralis Thesaurarij, in hac Curia Archiepiscopali, totaque Diœcesi Toletana Vicarij Generalis: has Dubitationes Scholasticas Morales, de Venerabili Eucharistiæ Sacramento, & Missæ Sacrificio, à Celeberrimo Theologo, Doctore præstantissimo, Reuerendissimoque P. M. Fr. Ioanne Martinez de Prado, ex nobili Guzmanorum Familia, huius Complutensis Academiæ Primario Professore, Sanctæ Inquisitionis Qualificatore dignissimo, elaboratas: vigilantur vidi, iucunde perlegi: & eas mira, solita, & vtilissima semper, eiusdem met in reliquis Auctoris operibus eruditione plenas consului. Hinc, sicut alibi, ingenti studio, quantum in re adeò graui, nimis difficili, summeque Scholastica, Theologica, Morali, pensari potest, omnia ventilat: nec varia Antiquorum placita obliuiscitur, nec nouissimorum semitas, quantumuis intricatas, pertrãsit: verum cũctis omnibus relatis fideliter, inuestigatis anxie, perscrutatisq; docte multa, ab alijs ob prolixitatem rei moralis intacta, in quæstionem vertit, nouo calamo exarat, resoluitque acute. Diuinas Scripturas, Concilia, PP. ita locupletissime eruit, congruentissime interpretatur, vt non solum nihil obnoxium, nihil fidei disonum, sed potius plura, tum rationis, tum historiarum sacrarum veritati consona, constanter afferat, præstantia adducat; tanto Magistro, ingenioque digna, & nihil amplius desiderandum vltra. Quare opus hoc (vt de præcedenti de Sacramentis in genere, & specie sensi) prælo mandari dignissimum censeo: deberique in omnium lucem, vtilitatemque publicam, tum nostræ Scholæ, tum Ecclesiæ totius, excudi, iudico. Compluti, Anno Domini 1662. Die vero 14. Aprilis.

Dr. D. Ioannes à Herreros, & Xarana.

✠✠ 3 Licen-

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOsel Licenciado D.Sebastian Nauarrete de Vocanegra, dignidad de Thesorero en la santa Iglesia Magistral de S Iusto, y Pastor desta Villa de Alcalà de Henares, y Vicario en ella, y todo su Arçobispado, &c. Por la presente, por lo que a Nos toca, damos licencia para que se pueda imprimir, é imprima vn Libro intitulado *de Eucharistia, & Pœnitentia, Quæstiones Scholastica, & Morales*, Authore P.M.Fr.Ioanne Martinez de Prado, de la Ordẽ de Predicadores, y Cathedratico de Prima en la Vniuersidad desta Villa, atento en virtud de nuestra comision ha sido visto, y examinado, y no tiene cosa digna de enmendar, ni contra nuestra santa Fé Catholica, y buenas costũbres. Dada en Alcalà, en veinte y cinco de Nouiembre, de mil y seiscientos y sesenta y vn años.

Lic.D.Sebastian Nauarrete.

Por su mandado,

Ignacio de Villoria.

FACVLTAS ORDINIS.

FR. Frãcisco Aragõ, in Sacra Theologia Magister, in Primaria Cathedra Vniuersitatis Salmãticẽsis emeritus, Regi⁹ Ecclesiastes, & Prior Prouincialis Prouinciæ Hispaniæ Ord. Præd. facultatẽ concedo R.P. M. Fr. *Ioani* Martinez de Prado, Cathedræ Primariæ Vniuersitatis Cõplutẽsis moderatori, & Regẽti emerito nostri Collegij S. Thomæ, emittẽdi in lucẽ Tractat⁹ de Eucharistia, & Sacrificio Missæ: quos grauiorũ Patrũ nostræ Prouinciæ iudicio probatos cõstat. Datũ in Collegio S. Thomæ Abulensi 5. Aprilis 1662.

Fr. Franciscus Aragon
Prior Prouincialis.

SVMA DE LA TASSA.

LOs Señores del Consejo Real taſſaron cada pliego deste Libro à cinco marauedis; y tiene con principios, y Indices docientos y veinte pliegos.

ERRATA

Errata

FOlio 3.col.2.lin.1.Iures.Lege,Iuris.Folio 30.n.15.per modum ſpecie.l.per modũ ſpeciei.Ibi.principo.l.principio.n.16.linea 3.mediate.l.immediate. fol.31.nu. 2.li.13.contra fecundam.le.contra ſecundam),refert.fol.35.n.23.li.28.Eſurient. le.Eſuriunt.fol.43.n.54.li.3.Sacramenti.le.Sacramentis.fol.50.n.24.li.13.corpus.le.per corpus.fol.51.n.27.li.11.fideles.le.fides.fol.52.nu.30.li.6.obtinet.le.abſtinet, ibi n.31.li.4.vel illo.le.vel ille.Ibi n.32.li.5.ſpirituale.le.ſpiritualem. fol.54.n.8.li.6.malitione.le.malitioſe.Ibi.n.11.li.4.quo.le.duo.li.7.ſermonem.le.ſermonum.li.23.Conueniens.le.Conuenientibus.fol.56.n.7.li.11.potuit.le.non potuit.li.20.Sacramento.le.Sacramentum.n.8.li.7.præfiguratiue.l.præfiguratiua.fol.57.n.2.li.4 panis.le.panibus. fol. 69.n.28 li.28.abſque omnino.le.omnino abſque.fol.70.n.35.li.9.Calice.le.Calicem.folio 72.col.2.initio.Impreſſus.le.impreſſum.fol.73.n.7.li.36.materiam.le.materia. folio 75.n.14.li.7.poteſt.l.poſt.fol.79.n.35.li.8.arram.le.aram.fol.81.n.42.li.penultima,opinionis.le.opiniones.n.43.li.15.vinus.le.vnius.fol.87.n.23.li.2.in Cõcilij.le.Concilij.fol. 98.n.22.li.4.conficerem.l.conficeretur.fol.100.n.35.li.18.diuruſcula.le.duriuſcula.folio 108.n.2.li.7.poſtram factam.le.poſt tranſactã.n.4.li.exiſteris.le.exteris.folio 128.n.10.S. Algerus.Dele.Sanctus,& vide folio 134.n.5.& q.75.dub.1.& 2.& 8.fol.134.n.7.li.2.q.1. le.q.4.li.4.animo.le.à vino.fol.137.n.22.li.2.propter.le.præter.fol.161.n.36.li.15.naturaliter.le.neutraliter.fol.163.col.1.li.3.& poluerunt.le.expoſuerunt.fol.183.§.2.in titulo.ſubſtantiatio.le.tranſubſtantiatio.fol.193.n.56.li.11.Florentino.le.Tridentino.folio 217.n.27.li.3.ſubſtantiam.le.ſubſiſtentiam.fol.232.col.1.circa finem.quæ dicitur.le.quę dicuntur.folio 253.n.5.li.4.eicere.le.dicere.fol.258.n.27.li.2.quæſtiõne 56.le.quæſtione 76.fol.288.n.7.li.3.inferi.le.in fieri.fol 297.n.28.li.8.ſacramẽtum.le.ſacratum.fol.311 n.7.li.8.vice.le.viæ.fol.319.n.19.li.12.ſtullo.le.inulto.fol.320.n.21.li.21.ſimalim.l.ſimilem.fol.351.n.11.li.8.inſit.le.inſunt.fol.359.n.21.li.6.deſideret.l.decideret. fol.375.nu. 10.li.2.prædicationem.le.precationem.fol.387.n.45.li.16.n.6.le.tomo 6.fol.389.n.11. li.31.maneret.l.manet.fol.399.n.68.li.5.reputabit.le.reputauit.fol.404.col.2.li.12.cooperi.le.cooperari.Ibi.n.20.li.3.ſiue.le.ſuæ.fol.413.col.1.ſuperfluit tota ſecunda linea.fol. 416.col.1.li.15.ita.le.iſta.fol.418.n.7.li.18.argumentum.le.argumentorum. fol.473.n. 3.li.6.baptizatur.le.baptizantur.li.8.baptizetur.le.baptizentur.fol.485.n.8.li.7.Veniamus.l.Veniens.fol.495.n.37.li.3.Efgo.le.Ego.n.38.li.4.aſſeruerint.le.alieruerim.f.449. n.13.li.10.paruam.l.prauam.fol.517.n.23.li.2.q.94.l.q.64.fol.552.n.22.li.4. diſt.32.le. diſt.12.fol.557.col.1.li.10.inveteritatis.le.inveteratis.fol.561.n.27.li.2.diſp.112.le.diſp. 212.li.6.Sequitur in 4.le.Sequitur Soto in 4.fol.561.col.2.initio.licet ei.le. non licet ei. Ibi n.29.li.11.propter.le.propter hoc.fol.596.initio.diſentiant.le.diſcutiant.fol.576.n. 17.li.5.in prætermiſſa.le.inprætermiſſe.Ibi.n.22.li.11.Vnde.l.Vide.f.581.n.3.li.10.eſt dãdam.le.eſt ad dandam.f.582.n.8.li.6.negiigentiam.le.negligentia.f.591.n.57.li.35.Accepit.le.Accedit.f.625.n.22.Quæ.l.Quod.f.641.li.3.præſenti.le.præſentis.n.4.li.22.ſæcularibus.l.ſæculares.fol.644.n.15.li.11.maneat.le.moneat.fol.649.n.6.li.14.communicati.le. communicare.fol.656.n.5.li.7.Sacerdote.le.Sacerdotes.li.10.vniunt.le.veniunt.fo.689. n.33.l.18.legi.le.lege.fol.675.n.13.li.penul.ſacrificandi.le.ſanctificandi.ibi. peculiaremle.peculiare.fol.706.n.24.li.37.Bancfranco.le.Lancfranco.fol.710.§.1.in titulo.infinitus.le.finitus.fol.714.n.16.li.15.obijciente.le.obijcientes.fol.714.n.17.li.29.contra.l.coram.fol.738.n.30.li.1.minus.le.nimis.fol.791.circa finem.Siſenando.le.Siſenando.folio 792.n.2.Sed cum contra.le.Sed contra.

¶ Demptis his mendis, cætera ſuo reſpondent exemplari. Datum Compluti vltimo Martij 1662.

Dr.D.Franciſcus Ignatius de Porres,
Corrector Vniuerſitatis.

INDEX QVAESTIONVM, ET DVBITATIONVM

TRACTATVS, DE SS. EVCHARISTIÆ SACRAMENTO; & Missæ Sacrificio, R.P.M. Fr. Ioannis Martinez de Prado.

QVÆSTIO 83. De Sacramento Eucharistiæ secundum se, folio 3.

Dubium 1. Vtrùm Eucharistia sit Sacramentum. Ibi.

§.1. Duæ cõclusiones certæ secũdũ fidẽ. 4.

§.2. Exponitur distinctio assignata à Diuo Thoma inter Eucharistiam, & Confirmationem, 5.

Dubium 2. Pro quo supponat sacramentum Eucharistiæ? 7.

§.1. Sumptio non est sacramentum Eucharistiæ, 8.

§.2. Aliqua argumenta soluuntur. 10.

§.3. Vtrum consecratio pertineat ad essẽtiam sacramenti Eucharistiæ? 13.

§.4. Vtrum solum corpus, & sanguis Christi importentur in recto per sacramentum Eucharistiæ, 17.

§.5. Vtrum Eucharistia importet in recto corpus Christi, & species consecratas. 20.

§.6. Probatur supponere Eucharistiam in recto pro speciebus consecratis, 22.

§.7. Soluuntur argumenta præcedentis sẽtentiæ, 24.

Dubium 3. Vtrum corpus Christi verũ sit virtus sacramenti Eucharistiæ, 26.

§.1. Rationes dubitandi, & varij modi dicendi. Ibi.

§.2. Corpus Christi est virtus specierũ, quę efficiunt *vt quod*, applicatæ per fluidam qualitatem, 28.

Dubium 4. Vtrum hoc Sacramentum sit vnum, vel plura, 30.

§.1. De vnitate specifica, 31.

§.2. De distinctione specifica partiali, 33.

§.3. De sacramenti integritate, vel totalitate, 35.

§.4. De vnitate numerica, 37.

§.5. Vnde sumatur vnitas numerica, 39.

§.6. Soluuntur argumenta.

Dubium 5. Vtrum Eucharistia sit de necessitate salutis? 43.

§.1. Realis suceptio non est medium necessarium. Ibi.

§.2. Opinio, quod votum Eucharistiæ, est medium necessarium ad salutem, 45.

§.3. Opinio, quod Eucharistia, nec in re, nec in voto est necessaria ad salutẽ. 47.

§.4. Votum sacramentalis sumptionis nõ est medium ad salutem; bene tamẽ votũ sumptionis mysticæ, 46.

Dubium 6. Vtrum conuenienter hoc sacramẽtũ pluribus nominib⁹ nominetur? 52.

Dubium 7. Vtrum institutio huius sacramẽti fuerit conueniens? 55.

Dubium 8. Vtrum Agnus Paschalis fuerit præcipua figura huius sacramenti? 57.

QVÆSTIO 74. De materia Eucharistiæ quantum ad speciem, 59.

Dubium 1. Vtrum materia huius sacramẽti sit panis, & vinum? Ibi.

§.1. Errores Hæreticorum. Ibidem.

§.2. Doctrina Catholica, 61.

Dubium 2. Vtrum vtraque species simul sit necessaria ad hoc sacramentum? 63.

§.1. An præceptum sit diuinum? Ibi.

§.2. Vtrum in aliquo casu non obliget? 66.

§.3. Vtrũ in illo Papa valeat dispẽsare? 67.

Dubium 3. De præsentia materiæ coram Sacerdote, 72.

§.1. Requiritur præsentia humana. Ibi.

§.2. Qualis debeat esse hæc præsentia? 74.

§.3. Aliæ difficultates de modo præsentiæ. 76.

§.4. De determinatione per intentionem consecrantis. 79.

Dubium 4. Vtrum requiratur determinata quantitas panis, & vini ad materiam huius sacramenti? 82.

§.1. Maxima quantitas vtrum valeat consecrari. Ibi.

§.2. De minimo pane vtrum valeat consecrari, 86.

§.3. Vtrum dimidium minimi possit valide consecrari, 88.

§.4. Vtrum panis minimus insensibilis sit consecrabilis, 91.

§.5. De figura hostiæ consecrandæ, 92.

Dubiũ 5. Vtrũ requiratur ad materiã huius sacramenti quod sit panis triticeus, 93.

§.1. Vtrum valeat conficerari panis ordeaceus. Ibi.

§.2. Vtrum Ecclesia possit declarare quod in alio pane valeat consecratio, 97.

§.3. De granis de quibus non est certum esse tritici, 99.

§.4. Qualis debeat esse panis triticeus vt valeat consecrari? 102.

§.5. Vtrum requiratur admixtio naturalis aquæ? 106.

§.6. De massa an sit consecrabilis, 107.

Dubium 6. Vtrum Christus Dominus in pane azimo consecrauerit, 108.

§.1. Certa præmittuntur. Ibi.

§.2. Opiniones Doctorum, 109.

§.3. Christus, & Iudæi celebrarunt paschã Luna quarta decimã, 110.

§.4. Celebrarunt in fine Lunæ quartæ decimæ; & in azimo, 111.

Dubium 7. Vtrum hoc Sacramentum debeat confici ex pane azimo, 112.

§.1. Doctrina Catholica cõtra Græcos. Ibi.

§.2. Difficultates Theologicæ; 115.

Dubium 8. Vtrum vinum vitis sit propria materia huius Sacramenti, 118.

§.1. Doctrina Catholica exponitur. Ibi

§.2. Quinque difficultates resoluũtur, 119.

Dubium 9. De mixtione aquæ cum vino consecrando, 126.

§.1. Tria certa præmittuntur. Ibi.

§.2. Vtrum sit præceptum diuinũ de mixtione aquæ, 128.

§.3. Vtrum aqua debeat in magna quantitate apponi, 132.

Dubium 10. Vtrum aqua conuertatur immediate in sanguinem Christi? 133.

§.1. Status quæstionis. Ibi.

§.2. Solum mediate in sanguinem aquã cõuerti, est D. Thom. & Theologorum cõmunis sententia, 134.

§.3. Est Innocẽtij 3. in cap. *Cũ Marthæ*, 136.

§.4. Sumitur ex Ecclesiæ consuetudine, & ex Concilio Florentino, 141.

§.5. Colligitur ex Cõc. Tridentino, 144.

§.6. Soluuntur argumenta, 145.

Dubiũ 11. Vtrũ si aqua cõuertatur in vinũ, cũ proferũtur verba consecrationis, conuertatur in sanguinem Christi, 150.

QVÆSTIO 75. De conuersione pa. & vini in corpus, & sanguinẽ Christi.

Dubium 1. Vtrum in hoc sacramento sit corpus Christi secũdum veritatem, 152.

§.1. Doctrina Catholica. Ibi.

§.2. Qualiter sit maximum Charitatis signum, 155.

§.3. Vtrũ sit specialis fidei articulus, 156.

§.4. Iudicium de relatis sententijs, 158.

Dubium 2. Vtrum in hoc sacramento remaneat substantia panis, & vini post cõsecrationem, 163.

§.1. Est de fide non manere. Ibi.

§.2. Vtrum id colligatur ex verbis cõsecrationis, 166.

Dubium 3. Vtrum absentia panis, & vini per se requiratur ad præsentiam substantialem Christi sub sacramento? 169.

§.1. Requiritur ex natura rei. Ibi.

§.2. Et de potentia absoluta ad præsentiam quæ nunc est, 170.

Dubium 4. Vtrum substantia panis vel vini post consecrationem huius sacramenti annihilentur, 173.

§.1. Sententia affirmans substantiam panis annihilari. Ibi.

§.2. Communis doctrina varie probatur, 174.

§.3. Rationes D. Thomæ, 175.

§.4. Soluuntur argumenta, 176.

Dubiũ 5. Vtrũ substantia panis desinat vi actionis qua ponitur corpus Christi, 177.

§.1. Sententia negans. Ibi.

§.2. Eadem actione desinit panis qua ponitur corpus Christi sub speciebus, 178.

§.3. Vtrum multiplicetur virtualiter? Et an intercedant plures actiones, 179.

Dubium 6. Vtrum panis possit converti in corpus Christi? 181.

§.1. Veritas Catholica stabilitur. Ibi.

§.2. Vtrum transubstantiatio sit actio, vel ordo substantiæ ad substantiam. 183.

§.3. Vtrum transubstãtiatio sit productio, creatio, cõseruatio, aut replicatio substãtiæ corporis Christi, 186.

§.4. Vtrũ hæc cõuersio terminetur in corpus Christi vt est id quod erat panis? 191.

§.5. Vtrum ponat aliquid substantiale, vel accidentale, vel aliquam mutationem in corpore Christi, 194.

§.6. Fertur iuditiũ de sẽtẽtijs relatis, 198.

§.7. Vtrum transubstantiatio sit actio audutiua corporis; vel productiua præsentiæ, vel vnitiua cum speciebus, 200.

Dubium 7. Vtrum diuina virtute quælibet creatura possit in quamlibet aliam conuerti? 203.

§.1. Status quæstionis. Ibi.
§.2. Resolutio dubij, 204.
§.3. Vtrum creatura possit in Deum conuerti? 206.
Dubium 8. Vtrum in hoc sacramento remaneant accidentia panis, & vini post consecrationem? 207.
§.1. Sensuum experientia, & fide constat omnia accidentia sensibilia manere. Ibi.
§.2. Vtrum alia accidentia maneant? 209.
§.3. Vtrum maneat eadem notitia panis & vini? 211.
Dubium 9. Vtrum facta consecratione remaneat in hoc sacramento aliquid substantiæ panis? 112.
§.1. Non remanet materia prima, 113.
§.2. Non remanet forma panis, 114.
§.3. Non remanet substantia, vel existentia panis, 216.
Dubium 10. Vtrum ista conuersio fiat in instanti? 217.
§.1. Conuersio est instantanea. Ibi.
§.2. In quo instanti fiat conuersio, 220.
Dubium 11. Vtrum hæc sit falsa *ex pane fit corpus Christi*? 221.
Dubium 12. Vtrum hæc conuersio sit miraculosa, & excellentior quã creatio? 223.
§.1. Est miraculosa. Ibi.
§.2. Vtrum excedat creationem? 224.

QVÆSTIO 76. De modo quo Christus est in hoc Sacramento, 227.
Dubium 1. Vtrum totus Christus sit in hoc Sacramento? Ibi.
§.1. Quædam sunt ex vi sacramenti, quædã vero per concomitantiam, 228.
§.2. Totum corpus Christi est sub speciebus panis ex vi verborum, 230.
Dubium 2. Quid importetur nomine corporis, quod ponitur vi sacramenti ex vi sacramenti sub speciebus panis? 232.
§.1. Doctorum sententiæ. Ibi.
§.2. Dicit compositum substantiale ex materia, & forma, 233.
§.3. A qua forma constituatur corpus, 236.
Dubium 3. Vtrum totus sanguis Christi sit sub speciebus vini? 240.
§.1. Certa præmittuntur. Ibi.
§.2. De forma sanguinis substantiali, 241.
§.3. De continuitate sanguinis, 242.
§.4. Quam certum sit totũ sanguinem sub speciebus vini contineri? 243.
Dubium 4. Qualiter persona diuina existat in Eucharistia? 245.
§.1. Sententia affirmans deitatem, vnionẽ, & personã verbi esse ex vi verborũ. Ibi.
§.2. Nec deitas, nec vnio hypostatica, nec persona Verbi sunt in Eucharistia ex vi verborum, 247.
§.3. Soluuntur argumenta, 250.
§.4. De Patre, & Spiritu Sancto, 251.
Dubium 5. Vtrum sit totus Christus sub qualibet parte specierum panis, & vini? 252.
§.1. Certa stabiliuntur. Ibi.
§.2. Exponitur ratio D. Thomæ, 254.
§.3. Vtrum præsentia Christi sit vna ante diuisionem? 256.
§.4. Vtrum sit in minimis partibus? 257.
§.5. Vtrum sit sub indiuisibilibus specierum? 258.
Dubiũ 6. Vtrũ tota quãtitas dimẽsiua corporis Christi sit in hoc sacramento? 261.
§.1. Theologorum sententiæ, Ibi.
§.2. De potentia absoluta vtrumque est probabile, de facto non est tutum negare quantitatem Christi esse in sacramento, 263.
§.3. Non est ibi extensa localiter, 265.
§.4. Vtrum corpus Christi in Eucharistia habeat figuram, & alia accidentia? 267.
§.5. De efficacia rationis D. Thomæ, 268.
§.6. Vtrum quantitas ponatur ex vi verborum? 271.
3.7. Qua actione ponantur quæ sunt per cõcomitantiam, 272.
Dubium 7. Quid sit præsentia Christi in sacramento? 273.
§.1. Sententiæ Doctorum. Ibi.
§.2. Tres primæ sentẽtiæ reijciuntur, 275.
§.3. Aliæ sententiæ impugnãtur, 278.
Dubium 8. Qualiter corpus Christi, & sanguis vaiantur cum speciebus panis, & vini, 280.
Dubium 9. Vtrum præsentia sacramẽtalis sit in sua entitate supernaturalis? 282.
§.1. Authores, & argumenta partis negatiuæ. Ibi.
§.2. Præsentia est penitus supernaturalis, 283.
§.3. Argumenta soluuntur, 286.
Dubium 10. Vtrum præsentia sacramentalis dependeat à naturali existentia corporis Christi? 287.
§.1. Quid de potentia absoluta. Ibi.
§.2. Quid ex vi præsẽtis institutionis? 288.
Dubium 11. Vtrũ corpus Christi sit in hoc sacramento sicut in loco? 289.
§.1. Sententia affirmans. Ibi.
§.2. Corpus Christi non est in sacramento localiter, 290.
§.3. Neque definitiue, 291.
Dubium 12. Vtrum corpus Christi sit mobiliter in hoc sacramento? 292.
§.1. Sententia negans moueri peraccidens intrinsece. Ibi.
§.2. Vera est sententia affirmans, 293.
§.3. Vtrum dicendũ sit frangi corpus Christi in sacramento? 294.
§.4. A quo peraccidens moueatur corpus Christi, 296.
§.5. Qualiter desinat esse corpus Christi sub sacramento? 297.
Dubium 13. Vtrum corpus Christi prout est in hoc sacramẽto possit videri ab aliquo oculo, saltem glorificato, 301.
§.1. Qualitet videtur de facto. Ibi.
§.2. Quid de lege ordinaria, 302.
§.3. Quid de potentia absoluta, 304.
§.4. Quid de oculis corporalibus Christi, 307.
Dubium 14. Qualiter intellectus cognoscat præsentiã Christi in sacramento, 310.
§.1. De intellectu Beati. Ibi.
§.2. De intellectu Angeli lumine naturæ, Vtrũ cognoscat præsentiam? 311.
§.3. Vtrum cognoscat panis absẽtiã? 313.
Dubium 15. Vtrum Christus in sacramento possit agere, aut pati? 116.
§.1. Sententia affirmans. Ibi.
§.2. Cõmuniseſt vera sentẽtia negãs, 317.
§.3. De operationibus immanẽtibus, 318.
Dubium 16. Vtrum, quando in hoc sacramẽto apparet miraculose caro, vel puer, sit ibi vere corpus Christi? 320.
§.1. Certa præmittuntur.
§.2. Vtrum appareat Christus in propria specie? 321.
§.3. Vtrum tunc maneat Christus sub sacramento? 223.

QVÆSTIO 77. De accidentibus remanentibus in hoc sacramento. 327.
Dubium 1. Vtrum accidentia remaneant sine subiecto in hoc sacramento? Ibi.
§.1. Qualiter id sit de fide. Ibidem.
§.2. Vtrum posse accidens esse sine subiecto ostendatur ratione? 329.
§.3. Congruẽtiæ diuinæ institutionis, 331.
§.4. Qua actione conseruentur accidentia sine subiecto. Ibi.
§.5. Vtrum acquirant accidentia aliquem modum positiuum? 333.
Dubium 2. Vtrum in hoc sacramẽto quãtitas dimensiua panis vel vini sit aliorũ accidentium subiectum? 336.
§.1. De distinctione quantitatis à substantia. Ibi.
§.2. Quantitas aliorum subiectum, 337.
§.3. Soluuntur argumenta, 338.
§.4. Vtrum sit nouum miraculum? 340.
Dubium 3. Vtrum qualitates panis, & vini possint manere sine quantitate? 342.
§.1. Duæ oppositæ sententiæ. Ibi.
§.2. De mente D. Thomæ, & concordia opinionum. 342.
Dubium 4. Vtrum species, quæ remanent in hoc sacramento, possint immutare aliquid extrinsecum? 343.
§.1. De immutatione accidentali. Ibi.
§.2. De immutatione substantiali, 345.
Dubium 5. Vtrum species sacramentales possint corrumpi? 346.
Dubium 6. Vtrum ex speciebus sacramentalibus aliquid possit generari? 349.
§.1. Conclusio affirmatiua communis, & vera. Ibi.
§.2. Opinio quod genitum constat quantitate vice materiæ, 350.
§.2. Non est vera, nec Diui Thomæ. 351.
Dubium 7. Vtrum aliquis liquor possit vino consecrato commisceri? 355.
§.1. Certum est alium liquorem vino consecrato posse commisceri. Ibi.
§.2. Vtrum desinat continere sanguinem Christi? 356.

QVÆSTIO 78. De forma sacramenti Eucharistiæ, 361.
Dubium 1. Vtrum verba consecrationis sint forma sacramenti Eucharistiæ. Ibi.
§.1. De forma infieri. Ibidem.
§.2. De forma in facto esse sententiæ negatiuæ, 362.
§.3. Verba sunt forma sacramenti, 364.
§.4. Soluuntur argumenta, 366.
Dubium 2. Qualiter Christus Dominus cõsecrauerit? 368.
§.1. Resolutio ex Diuo Thoma.
§.2. Prima difficultas vtrum consecrauerit verbis? 369.
§.3. Vtrum benedictio fuerit distincta à cõsecratione? 370.
§.4. Vtrum prius fregerit, quam consecrauerit? 372.
Dubium 3. Vtrum sola verba formæ sufficiãt vt fiat consecratio? 373.
§.1. Non sunt de necessitate vllæ orationes sequentes. Ibi.
§.2. Nec etiã vlla verba antecedẽtia, 375.
Dubium 4. De forma consecrationis panis? 379.
§.1. Conuenientia formæ, & quæ verba sint essentialia, 379.
§.2. De particula *enim*, 380.
§.3. Vtrum valeant mutari in verba equipollentia? 382.
Dubium 5. De consecratione vini? 387.
§.1. Opinio quod solum quinque verba priora

priorasſint de eſſentia. Ibi.
§.2. Quod omnia ſint eſſentialia probatur Doctorum Authoritate, 389.
§.3. Argumentum ex liturgijs Græcorum varie ſoluitur, 390.
§.4. Ratio à priori retorquetur, & à priori probatur concluſio, 392.
§.5. Omnia verba ſũt de ſubſtãtia, etiã ſi admittatur nõ omnia eſſe de eſſentia, 394.
§.6. Non ſit conſecratio niſi in fine omnium, 395.
§.7. Soluuntur argumenta, 397.
§.9. De mente Diui Thomæ, 399.
Dubium 6. Vtrum prædictis verbis formarum inſit aliqua vis creata effectiua conſecrationis? 401.
§.1. Verba efficiũt phyſicè cõuerſionẽ. Ibi.
§.2. Arguunt definitionem panis, 402.
§.3. Quamuis nequeat dari inſtrumentum creationis, 403.
§.4. Alia ſoluuntur argumenta, 405.
§.5. Vtrum ſit virtus principalius in verbis? 406.
Dubium 7. Vtrum verba cõſecrationis proferantur ſignificatiue? 407.
§.1. Duæ ſententiæ referuntur. Ibi.
§.2. Sumuntur recitatiue, & ſignificatiue, 409.
§.3. Soluuntur argumenta, 410.
Dubium 8. Quid deſignetur in verbis formæ per *ly hoc* vel *hæc*? 413.
§.1. Sententia affirmans deſignari corpus Chriſti. Ibi.
§.2. Deſignat ſubſtantiam contentam ſub ſpeciebus, 414.
§.3. ſoluuntur argumenta, 416.
Dubium 9. Vtrum verba formarum quatenus vera cauſent conuerſionem? 417.
§.1. Ratio dubitandi proponitur, & ſentẽtia negans refertur. Ibi.
§.2. Cauſare vt vera probatur, 418.
§.3. Varij modi explicandi qualiter id eueniat, 419.
Dubium 10. Pro quo inſtanti verificentur verba conſecrationis? 422.
§.1. Reiiciuntur varij dicendi modi. Ibi.
§.2. Duo alij dicendi modi præferuntur, 423.
Dubium 11. Vtrum forma conſecrationis panis conſequatur ſuum effectum antequam perficiatur forma conſecrationis vini? 426.

QVÆSTIO 79. De effectibus ſacramẽti Euchariſtiæ, 427.
Dubium 1. Vtrum per hoc ſacramentum conferatur gratia? 428.
Dubium 2. Quando Euchariſtia conferat gratiam, 432.
§.1. Confert poſtquam guttur tranſiuit, & non ante. Ibi.
§.2. Opinio quod dat gratiam quandiu ſpecies durat, 434.
§.3. Oppoſita probabilior, 435.
§.4. Quando ſumuntur plures ſpecies in prima datur gratia, 437.
Dubium 3. Vtrum Euchariſtia cauſet vnionem veram phyſicam, vel moralem corporis noſtri cum corpore Chriſti, 439.
§.1. Ratio dubitãdi, & Doctorũ Sẽtẽtiæ. Ibi.
§.2. Solutio dubij, 442.
Dubium 4. Vtrum Euchariſtia cauſet aliquos effectus in corpore ſumentis, 444.
Dubium 5. Effectus huius ſacramenti ſit adeptio gloriæ, 447.
§.1. Euchariſtia cauſat adeptionem gloriæ. Ibi.
§.2. Qualiter eam cauſet, 448.
Dubium 6. Vtrum effectus huius ſacramenti ſit peccati mortalis remiſſio, 452.
§.1. Directè non eſt inſtitutum contra mortalia. Ibi.
§.2. Aliquãdo Euchariſtia dat primam gratiam, 454.
Dubium 7. Vtrum per hoc ſacramentum remittantur peccata venialia? 456.
Dubium 8. Vtrum per hoc ſacramentum tota pœna peccati remittatur? 458.
§.1. Reſolutio Diui Thomæ. Ibi.
§.2. Notabilia pro eius expoſitione, 459.
§.3. Vtrum per hoc ſacramentum præſeruetur homo à peccatis futuris? 462.
Dubium 10. Vtrum hoc ſacramẽtum proſit alijs quam ſumentibus? 463.
Dubium 11. Vtrum per veniale peccatum impediatur fructꝰ huius ſacramẽti? 467.
§.1. Sententiæ affirmãtis fundamẽta. Ibi.
§.3. Vera, & communis ſententia negans? 469.
Dubium 12. Vtrum Euchariſtia gratiam conferat fictione recedente? 471.

QVÆSTIO 80. De vſu ſiue ſumptione huius ſacramenti in communi? 472.
Dubium 1. Vtrum diſtingui debeant duo modi manducandi corpus Chriſti? 473.
Dubium 2. Vtrum ſolius hominis ſit hoc ſacramentum ſpiritualiter ſumere? 476.
§.1. Angeli non manducant ſpiritualiter Euchariſtiam. Ibi.
§.2. Sacramentum Euchariſtiæ non eſt in cœlo, 478.
§.3. Vtrum animæ purgatorij manducent ſpiritualiter corpus Chriſti ſub ſacramẽto? 481.
Dubium 3. Vtrum ſolus homo iuſtus poſſit Chriſtum ſacramentaliter manducare? 484.
§.1. Peccatores poſſunt ſumere ſacramentaliter. Ibi.
§.2. Non verò Cathecumeni, 485.
§.3. Quid de Brutis? 486.
Dubium 4. Vtrum peccator ſumens corpus Chriſti ſacramentaliter, peccet? 487.
§.1. Eſt de fide peccare manducantem. Ibi.
§.2. Quid de tangente? 488.
§.3. Vtrum in caſu raro liceat communicare cũ conſcientia peccati mortalis? 490.
§.4. De dubitante vtrum ſit in peccato mortali, 493.
§.5. Quid de peccatis venialibus? 494.
Dubium 5. De qualitate peccati communicantis cum conſcientia peccati mortalis? 496.
§.1. Reſolutio ex D. Thoma. Ibi.
§.2. Vtrum ſit grauius homicidio? 497.
§.3. Vtrũ ſit grauiꝰ cõmunicare cũ pluribus peccatis, & præcipuè carnalibꝰ? 499.
§.4. Vtrum grauius peccet fidelis? 501.
§.5. Vtrum indigne communicans plura committat peccata? Ibi.
Dubium 6. Vtrum, qui eſt in peccato mortali, teneatur confiteri antequam communicet? 503.
§.1. Semper fuit præceptum confitẽdi ante communionem. Ibi.
§.2. Quam certum id ſit, 504.
§.3. Vtrum ſit præceptum diuinum, 506.
§.4. Quæ cauſæ excuſent, 508.
§.5. Cauſæ inſufficientes nõ excuſant, 512.
Dubium 7. Vtrum peccator contritus, qui communicauit non præmiſſa confeſsione teneatur quam primũ cõfiteri? 513.
§.1. Certa præmittuntur. Ibi.
§.2. De peccatis oblitis, 514.
§.3. Dicere canonem Miſſæ in mortali eſt mortale.
§.4. Quid intelligatur per ly *quam primum*, 517.
Dubium 8. Vtrum ſacerdos debeat denegare corpus Chriſti peccatori petẽti? 519.
§.1. Quinã ſint manifeſti peccatores. Ibi.
§.2. Quo iure eis negãda Euchariſtia, 521.
§.3. Vtrum indigne miniſtrans duo peccata committat? 524.
§.4. Vtrum liceat dare nõ conſecratã? 525.
§.5. Vtrum Euchariſtia poſsit miniſtrari ad purgationem delicti? 527.
Dubium 9. Vtrum nocturna pollutio aliquem impediat à ſumptione ſacramenti. 529.
§.1. Quando impediat ex neceſsitate. Ibi.
§.2. Quando pollutio impediat ex quadã congruentia, 532.
Dubium 10. Vtrum cibus, vel potus præaſſumptus impediat ſumptionem huius ſacramenti? 535.
§.1. Doctrina Eccleſiæ. Ibi.
§.2. Debet eſſe ieiunium naturale, & quale, 536.
§.3. Quæ commeſtio ſoluat naturale ieiunium. 538.
§.4. A quo tempore debeat incipere ieiunium, 541.
§.5. Dubitans an ſit ieiunus, an poſsit communicare, 542.
§.6. De diuerſis horologijs. 543.
§.7. Quid de ieiunio poſt communionem, 546.
Dubium 11. De cauſis excuſantibus à ieiunio ante communionem? 548.
§.1. De infirmitate graui. Ibi.
§.2. Vtrum liceat pluries in eadem infirmitate. 549.
§.3. Vtrum liceat ad implendum præceptum? 551.
§.4. Vtrum ad dandum viaticum liceat nõ ieiunam celebrare? Ibi.
§.5. Vtrũ liceat ad vitandã infamiã, 554.
Dubium 12. Vtrum non habentes vſum rationis debeant ſuſcipere hoc ſacramẽtum? 555.
§.1. De habẽtibus debilem vſum rationis, & de Indis Ibi.
§.2. De perpetuo amentibus, & habentibꝰ lucida intervalla, 557.
§.3. De ſurdis, & mutis à natiuitate, 558.
§.4. De energumenis, 560.
§.5. De pueris, 561.
Dubium 13. Vtrum liceat quotidie hoc ſacramentum ſuſcipere, 563.
§.1. Certa præmittuntur. Ibi.
§.2. Doctorum ſententiæ, 564.
§.3. Quid de communione quotidiana ſentiant Patres, & Doctores, 567.
§.4. Concionatores ad frequentiam debẽt hortare, 571.
Dubium 14. Vtrum omnibꝰ Sacerdotibus ſit cõſulendũ vt quotidie celebrent, 572.
§.1. Rationes dubitandi. Ibi.
§.2. Laudabilius eſt quotidie celebrare, & ſic conſulendum, 574.
Dubium 15. Vtrum omni die, & ſemel tãtùm liceat communicare? 577.
§.1. Vtrum pro accipiendo viatico liceat bis in die communicare? Ibi.
§.2. Vtrum liceat communicare in die Paſcæ? 578.
Dubium 16. De præcepto diuino ſumendi Euchariſtiam? 580.

§.1.

§.1.Datur præceptum diuinum positiuũ communicandi.Ibi.
§.2.Vtrum obliget infideles?584.
§.3. Quando fideles obligentur ex iure diuino ad communicandum,585.
§.4.De obligatione præcepti diuini communicandi in mortis articulo,588.
Dubium 17.De præcepto Ecclesiastico sumendi Eucharistiam,592.
§.1.Certa præmittuntur.Ibi.
§.2. Qua ætate polsint,& teneantur,593.
§.3. Quid intelligatur comprehensum nomine Paschatis,597.
§.4.Vtrum,qui tunc non communicat, teneatur postea?599.
§.5. Vtrum impeditus teneatur anticipare?601.
§.6.Vtram indigna communione satisfiat præcepto?602.
Dubium 18. Vtrum liceat corpus Christi sumere sine sanguine.605.
§.1.Errores Hæreticorum.Ibi.
§.2.Sacerdotes celebrantes tenentur vtrãque sumere,606.
§.3.Non celebrantes non tenentur diuino præcepto vtramque sumere, nec prohibita vtraque.Ibi.
§.4.Merito communio sub vtraque specie laicis est ab Ecclesia prohibita,608.
§.5.Aliquando ex dispensatione , & alijs causis licet cõmunio sub specie vini,609.
Dubium 19.Vtrum vtraque species sacramenti det plus gratiæ,quam vna?611.
§.1.Sententia affirmans.Ibi
§.2.Præfertur sententia negans,612.
§.3.Soluuntur argumenta,614.

QVÆSTIO 81.De modo quo Christus vtus est hoc sacramento.617.
Dubium 1.Vtrum Christus sumpserit suũ corpus,& sanguinem.Ibi.
§.1.Sancti, & Doctores communiter affirmant.Ibidem.
§.2. Quid de Beatæ Virginis Mariæ communione in nocte Cenæ?619.
Dubium 2. Vtrum Christus dederit Iudę corpus suum.621.

QVÆSTIO 82.De ministro huius sacramenti,626.
Dubium 1.Vtrum consecratio huius sacramenti sit propria Sacerdotis?Ibi.
Dubium 2. Vtrum plures Sacerdotes possint vnam,& eandẽ hostiã cõsecrare?629.
§.1.Status quæstionis.Ibi.
§.2. Quatuor sententiæ.Ibidem.
§.3.Duæ sententiæ,631.
§.4.Duæ difficultates,633.
Dubium 3.Vtrum dispensatio huius sacramenti pertineat solũ ad Sacerdotẽ?634.
§.1.Responsio D.Thomæ.Ibi.
§.2. Qualiter Diaconis competat,635.
§.3.De Subdiaconis,& laicis.
§.4. Vtrum Sacerdos possit se cõmunicare?639.
Dubium 4. Quinam sacerdos possit hoc sacramentum ministrare?640.
§.1.Nõ omnes sacerdotes possunt ministrare Eucharistiam omnibus,641.
§.2. Vtrum Religiosi possint Eucharistiã ministrare?643.
§.3.Exceptio Paschatis, & Viatici,645.
§.4.De communione in oratorijs, & intra clausuram,647.
Dubium 5.Vtrum Sacerdos consecrans teneatur sumere hoc sacramentum?648.
§.1. Tenetur sub vtraq; specie sumere.Ibi.
§.2.Vtrũ possit partẽ luę hostię dare?646.
§.3. Quo ritu debeat ministrare?650.
Dubium 6.Vtrum malus sacerdos Eucharistiam consecrare possit?651.
§.1.Potest valide,sed non licite.Ibi.
§.2.Quoad aliquid plus valet *Missa* boni Sacerdotis,652.
§.3.De Hereticis,excommunicatis, & degradatis,653.
§.4. Vtrum liceat ab eis communionem accipere?654.
Dubiũ 7. Vtrũ liceat Sacerdoti omnino à cõsecratione Eucharistiæ abstinere?Ibi.
§.1.Opinio dicens nõ esse mortale.Ibidẽ.
§.2.Opinio communis,& vera,655.
§.3.Quoties teneantur,656.
§.4.Quid de Religiosis?657.

QVÆSTIO 83. De ritu huius sacramẽti?658.

TRACTATVS Quintus de Sacrificio Missæ?659.
Dubium 1. De sacrificio in communi,Ibi.
§.1.Sacrificium est actus externus religionis,660.
§.2. Est in genere qualitatis, & in genere signi,662.
§.3. Partim significat naturaliter, partim ad placitum,663.
§.4.Nõ semper exigitur ad sacrificium publica institutio,665.
§.5.Exponitur significatio propria sacrificij,666.
§.6.Quæ immutatio requiratur in re oblata ad sacrificium?668.
Dubium 2.Vtrum Missa sit verum, & vnicum Christianorum Sacrificium?671.
§.1.De nomine *Missæ*,672.
§.2. De fide est in Missa offerri Deo verũ, & proprium sacrificium,674.
§.3.Exponitur articulus primus, qualiter hic Christus immoletur,676.
Dubium 3. Vtrum *Missa* sit vnicum Christianorum sacrificium?679.
Dubium 4. In quo consistat essentialiter *Missæ* Sacrificium?682.
§.1.Doctorum opiniones.Ibi.
§.2. Consecratio est de essentia *Sacrificij Missæ*,684.
§.3. Consumptio facta à Sacerdote est de essentia Sacrificij *Missæ*,689.
§.4. Qualiter victima immutetur, & destruatur,691.
§.5.Soluuntur argumenta,694.
§.6.De essentia Sacrificij est quod vtraque species consecretur,& sumatur,696.
§.7. Nulla alia actio est essentialis sacrificio:licet quædã sint de eius integritate,698.
Dubium 5.Vtrum Christus sit offerens,& res oblata in *Missæ* Sacrificio?700.
§.1. Certum est Christum esse principalẽ offerentem, & rem oblatam.Ibi.
§.2.Vtrum offerat immediatè, & actualiter?701.
§.3.Species sacramentales qualiter offerãtur,704.
Dubium 6. Vtrum Sacrificium Missæ sit idem cum Sacrificio Christi?707.
Dubium 7. De valore Sacrificij Missæ an sit infinitus,710.
§.1.Opinio quod valor est finitus.Ibi.
§.2.Opinio dicẽs valorem esse infinitum,712.
§.3.Iuditium de relatis opinionibus,714.
Dubium 8.Vtrum Sacrificium *Missæ* pro pluribus oblatum ita prosit singulis,ac si pro vno solo offerretur?716.
§.1.Opinio absolute negans.Ibi.
§.2.Opinio absolute affirmans,717.
§.3. Præmissa distinctione respondetur,719.
Dubium 9.De effectibus sacrificij?722.
§.1.Vtrum remittat mortalia?723.
§.2.Vtrum impetratio sit infallibilis?725.
§.3.Vtrũ conferat augmentũ gratiæ?726.
§.4.De remissione venialium,728.
§.5. Qualiter remissio pœnæ debitæ pro peccatis sit effectus huius sacrificij?729.
§.6.Vtrum causet physicè, vel moraliter?731.
Per errorem typographi,707.
Dubium 10. De offerentibus Sacrificium Missæ?732.
§.1. Qualiter Ecclesia, & fideles offerant?733.
§.2.De applicatione Sacerdotis,736.
Dubium 11. Pro quibus hoc sacrificium offerri polsit.741.
§.1.Certa præmittuntur.Ibi.
§.2. Vtrum offeratur pro Cathechumenis?Ibidem.
§.3.Vtrum offeratur pro infidelibus?745.
§.4.Vtrum offerri possit pro excommunicatis?746.
§.5.De oblatione pro defunctis.748.
Dubium 12. *De* fructu, qui ex Sacrificio Missæ prouenit,749.
§.1. *De* fructu, qui prouenit offerentibus.Ibi.
§.2.Vtrum possit alijs applicari?751.
§.3. Vtrum omnibus fidelibus prosit ex opere operato?752.
Dubium 13. De stipendio Missarum.753.
§.1.Certa præmittuntur.Ibi.
§.2. Vtrum *Sacerdos* pauper possit pro vna Missa accipere plura stipẽdia?754.
§.3.De accipientibus à pluribus partem stipendij,756.
§.4.Vtrum decreta Vrbani Octaui sint in Hispania recepta?758.
§.5.De applicante alteri valorem specialissimum.759.
§.6.*De* intentione anticipata,763.
§.7.*De* distributione stipendij,767.
Dubium 14.*De* reductione Missarũ ad minorem numerum?760.
§.1.*De* reductione, quæ fit authoritate Papæ.Ibi.
§.2. *De* concessione Concilij Tridentini,773.
§.3. Quid liceat post *Decreta* Vrbani Octaui?776.
Dubium 15. De tempore celebrationis Missæ.779.
§.1.Rectè quotidie celebratur.Ibi.
§.2. Vtrum aliqui teneantur quotidie celebrare?780.
§.3. Vtrum teneatur dicere *Missam* peritam?784.
§.4. Vtrum sint aliqui dies, in quibus non liceat celebrare Missam?786.
Dubium 16. Qua hora sit Missa celebranda?792.
§.1. Quid liceat secluso priuilegio?Ibi.
§.2.Quid liceat per priuilegia Regularium?793.
§.3. Vtrum liceat celebrare post meridiẽ?794.
§.4.Vtrum singulis diebus ab vno Sacerdote

te vna tantum Missa sit celebranda? 796.
Dubium 17. De loco requisito ad Missæ celebrationem. 798.
§.1. Solum in locis ab Episcopo designatis licet celebrare. Ibi.
§.2. Aliquando licet in mari; sed non in triremibus. 799.
§.3. De priuilegijs Regularium an sint reuocata? 801.
Dubium 18. De altari, vasis, & vestibus sacris. 804.
§.1. Cera de Altari præmittuntur. Ibi.
§.2. Vtrum Abbates possint Altaria consecrare? 806.
§.3. De execratione Altaris, 808.
§.4. De Calice. Ibi.
§.5. De Corporali. 811.
Dubium 19. De vestibus Sacerdotalibus. 815.
§.1. Cur Sacerdotes ornentur vestibus Sacris? Ibi.
§.2. A quo debeant benedici? Vbi de priuilegijs Religiosorum, 816.
§.3. Quando amittant benedictionem?
§.4. Vtrum possit aliquando celebrari sine aliqua ex vestibus sacris?
§.5. De lumine, & Cruce.
§.6. De apertione capitis.
Dubium 20. Vtrum conuenienter ordinentur, quæ in celebratione Missæ dicuntur?
§.1. De cæremonijs Missæ Fratrum Prædicatorum.
§.2. De obligatione Rubricarum.
§.3. De precibus ante Missam dicendis.
§.4. Vtrum præcedere debeat Officiũ Matutinum?
§.5. De omissione verborum in Missa.
§.6. De additione precum in Missa.
Dub. 21. De ijs, quæ in celebratione Missæ aguntur.
§.1. Exponitur articul⁹ quint⁹ D. Thomæ.
§.2. Aliquarum cæremoniarum mutatio, an liceat?
§.3. An liceat Missam discontinuare; & quando?
§.4. An liceat repetere?
§.5. De Missa sicca.
§.6. De ministro adiuuante in Missa.
Dubium 22. Vtrum possit sufficienter occurri defectibus?

TRACTATVS

TRACTATVS QVARTVS DE EVCHARISTIAE SS. SACRAMENTO, DVBITATIONES SCHOLASTICÆ, ET Morales.

SVPER TERTIAM PARTEM SVMMÆ Angelici Doctoris à Quæst. 73. vsque 83.

Authore R.P.M.Fr. Ioanne Martinez de Prado Ordinis Prædicatorum.

PROOEMIVM.

SACROSANCTI, admirabilis, & Diuini Eucharistiæ Sacramenti tractatum incipientes, prius necesse est ab ipso Domino Saludtore, qui in illo velatus sub modici panis, & vini specie latet, deuota supplicatione enixe petere, vt patilis per id, quo tegitur, velum aperire, & ex immẽsa luce, quæ intra illud latet, vel exiguum ad nos radium emittere dignetur, quo luscioſi mentis nostrę occuli illum videre, vo luntates amare, lingua nostra dignum aliquid de eo proloqui, calamus scribere, quod tantã decet maiestatem, valeat. Hãc præloquutionem mutuati sumus à diuino Dionysio, qui in capite tertio Ecclesiasticę Hierarchiæ parte tertia, acturus de Eucharistia, sic præfatur. *O diuinum* (inquit) *penetrus, Sanctumque mysterium, obducta tibi signantium operimenta signorum dignanter aperiens, nobis palam, atque aperte lucesce; nostrosque spiritales occulos singulari, & aperto tuæ lucis fulgore imple.* De quo venerabilis, & pijssimus noster Fr. Ludouicus Granatensis concione 4. in festo Corporis Christi. Eucharistia est *panis vitæ, & intellectus*; quia animam viuificat, affectum accendit, & intellectum illuminat. Ad quod significandum Christ⁹ in nocte suprema Cœnæ illud instituit: quia vt egregie notat D. Thomas 1. ad Corinth. 11. lec. 5. ad illa verba: *In qua nocte tradebatur: Per virtutem huius Sacramenti anima illuminatur. Vnde 1. Regum 14. dicitur quod Ionathas intinxit virgam in fauum melis, & conuertit manum suam ad os suum; & illuminati sunt occuli eius. Propter quod, & in Psalmo 138. dicitur: Nox illuminatio mea in deliciis meis.* Hæc S. Thomas.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

2 In hoc autem cælesti cibo vellato, seu manna abscõdito, *latent res eximiæ*. Sed tria præcipue in hoc Sacramẽto velantur, seu occultãtur, sub velamine accidentium panis & vini, vt notat Angelicus Doctor Opusculo 58. cap. 8. videlicet persona Saluatoris: iuxta illud Esaiæ 45. ver. 15. *Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel Saluator*. Item pulchritudo magnæ claritatis: de qua non incõgrue intelligitur illud Esaiæ 8. ver. 17. *& expectabo Dominum, qui abscondit faciem suam à domo Iacob, & præstolabor eum*. Tertio latet mirum opus Omnipotentis: de quo verificatur illud Eccles. 43. ver. 36. *Multa abscondita sunt maiora his*. Qua propter si in aliqua disputatione Theologica, maximè in ista, indigemus vt Deus emittat lucem suam, & veritatem suam, vt lumine fidei, & Theologiæ penetrare possimus, & peruenire, quo sensus, & naturalis ratio, superno destituta lumine, pertingere non valet. *Quamuis enim* (vt admonet D. Thomas lib. 4. Contragentes capite 63.) *Diuina virtus sublimius, & secretius in hoc Sacramento operetur, quàm ab homine perquiri possit: ne tamen doctrina Ecclesiæ circa hoc Sacramentum Infidelibus impossibilis videatur, conandum est ad hoc quod omnis impossibilitas excludatur*. Licet nunc non tam exprofesso intendamus disputare cum Gentilibus, & Hæreticis (quia id prestarunt abunde Controuersistæ, qui contra Modernos Hæreticos egregie disputarunt) quam quæstiones in Scholis Catholicorum controuerti consuetas examinare, & dubitationes occurentes Morales determinare intendamus, ordine, methodo, & doctrina in præcedentibus obseruatis.

3 Præoculis tamẽ habendum, & obseruandum, quod monet S. Ephrem Syrus lib. *de non scrutanda Dei natura* cap. 5. *Noli scrutari inscrutabilia: nam si ista curiose rimaris, non iam fidelis vocaberis, sed curiosus. Esto fidelis, & innocens; participa immaculato corpore Domini, fide plenissima, certus quod Agnum ipsũ integrum comedis*. Ex quibus satis liquet difficultas, & excelentia obiecti huius tractatus. Optime S. Bonaventura de præparatione ad Missam cap. 2. *Quid dubitationis de hoc Sacramento remanet, quod à Christo tam expresse traditum, ab Apostolis prædicatum, à Sãctis Patribus Orthodoxis tot centenarijs annorum præfiguratum, tantisque cæremonijs, tot miraculis, & prodigijs, & obseruantijs, quasi testimonijs palpabilibus vides confirmatum? Tolle hoc Sacramentum de Ecclesia, & quid erit in Mundo, nisi error, & infidelitas? Et populus Christianus esset quasi grex porcorum dispersus, & idololatriæ deditus; sicut expresse patet in cæteris infidelibus. Sed per hoc stat Ecclesia, robora tur fides; viret, & viget Christiana religio*.

4 Cur tertio loco de hoc Sacramento sit agendum, iam exposuimus q. 65. cum D. Thoma: à cuius doctrina si numquã vel in minimis scienter deuiare tum conatus, in hoc certe tractatu maiori cura, & diligẽtiori studio id obseruare conabor. Et quid mirũ, quod ego id prestem, Dominicanus, & Thomista ab incunabulis; quando sapiẽtissimus Pater Iacobus Granado Societatis Iesu Controuersia Sexta de Eucharistia, in præfatione capite quarto idem pollicetur nu. 11. hæc scribens. Inter omnes Theologos Scholasticos principem locum obtinet Sanctus Thomas Angelicus Doctor, huic Angelorum pani deuinctissimus; ita ad Sacramentum hoc cognoscendum, explicandumque diuino lumine perfusus, vt propterea, quæ de Eucharistia dictauit, illã Assertoris nostri laudem bis meruerit: *Bene scripta hæc sunt*: vt refert Petrus de Ribadeneira in vita illius. Et Ecclesia vniuersa, volens in huius almi Sacramenti honorem solennissimum festum instituere, non alio Officio, quam eo quod Sanctus Thomas ordinauit, celebrare decreuit. Quare si in alijs omnibus disputationibus Theologicis, in hac certe peculiari studio mentem Sancti Thomæ attingere, & declarare, illiusque sacris vestigijs insistere, Deo iuuante, conabimur. Hæc ille. Quod an re ipsa ego prestẽ, Lector facile poterit iudicare ex dicendis.

5 Scriptum nostrum de mysterio ipso libenter fatcor non esse tanto Sacramento dignum. Vnde assumam verba Summi Põtificis Innocentij Tertij in fine libri 1 exti *de Sacro Altaris mysterio*; sic concludentis. *Ego quippe non prævalens lippientibus oculis Solẽ in rota cõspicere, tanti Mysterij maiestatem, quasi per speculum in ænigmate, mihi visus sum intueri; nec penetrans ad interiora cænaculi; sed præforibus assidens in vestibulo, feci diligenter, vt potui, non sufficienter, vt volui*. Et infra. *Quo circa, nõ solum benignum imploro lectorẽ; verum etiam desidero liberũ correctorem*. Hæc eadem verba inuenies in Guillelmo Durãdo lib. 8. Rationalis diuinorum officiorum cap. 14.

6 Authores, qui de hoc Sacramento mirabili scripserunt, innumerabiles; ideoque vanum esset conari eos innumerum recigere. Patres refert Iodocus Coccius vir eruditissimus tom. 2. Thesauri libro 6. De alijs Granados in Præfatione capite 4. n. 10. ait. Plures, imo, vt vere dicam, omnes Scriptores Catholici in Eucharistiæ comprobationem conspirarunt, quippe nullum excellentius obiectum sibi ob oculos ponere potuerunt, nihil inuenire dignius humano calamo; imo & angelico. Eucharistiam tuentur Controuersarij aduersus hæreticos. Eucharistiam declarant Canonistæ super variosque titulos Iures: Eucharistiæ veneratione, & vsum docent libri pij. Eucharistiæ præcepta tradũt Summistæ. Eucharistiam hauriunt interpretes Scripturæ ex limpidissimo fonte verbi Dei scripti. Eucharistiæ veritatem tradunt; & omni argumentorum genere corroborant Theologi Scholastici. Hæc ibi.

QVAEST. LXXIII.

DE SACRAMENTO EVCHARISTIAE SECVNDVM SE.

IN septem partes, & vndecim Quæstiones diuidit S. Thomas totum tractatum de Eucharistia, vt in introductione huius quæstionis patet: & hãc primam, quæ est de Sacramẽto Eucharistiæ secundum se, sex claudit articulis. In primo statuit, quod opportuit esse sacramẽtũ Eucharistiæ, quod est spirituale alimẽtum. In secundo docet, quod hoc sacramentum multa quidem est materialiter; sed vnũ formaliter, & perfectiue. In tertio asserit, quod non hoc modo est de necessitate salutis, sicut Baptismus. In quarto explicat, quod conuenienter pluribus nominatur nominibus: dicitur enim sacrificium, cõmunio, vel synaxis, viaticum, & Eucharistia, & metalepsis, seu assumptio; quia per hoc filij Deitatem assumimus. In quinto exponit, quod conuenienter hoc sacramẽtum institutum fuit in Cœna; in qua Christus vltimo cum suis Discipulis fuit conuersatꝰ. In sexto, & vltimo declarat, quod præcipua figura huius sacramenti fuit Agnus Paschalis: quia secundum omnia ipsum repræsentat.

DVBIVM I.

Vtrum Eucharistia sit Sacramentum?

1 MVlti solent hoc loco referre varios Hæreticorum errores negantium hoc diuinum Sacramentum. Albanienses enim, prout refert Prateolus libro primo ver. *Albanienses* num. 9. Eucharistiam, & peccatum originale nihil esse dicebant. Archontici etiam altaris mysterium omnino negarunt, vt refert S. Epiphanius hæresi 40. Nullius esse vtilitatis, dixerunt Messaliani, esse Theodoreto libro quarto hist. cap. 10. Alias plures hæreses refert Suarez disp. 39. sect. 1. Cæterum quia Vazquez disp. 167. capite primo, late contendit probare nullum Hæreticum in speciali negasse Eucharistiam esse sacramentum; licet male senserint de reali Christi præsentia in eo; ideo alij supersedeunt nunc à referendis Hæreticorum sectis. Imò adijciunt ipsum Mahometum capite quarto Alcorani fateri hoc sacramentum esse veneratione dignum, vt notat Prateolus lib. 11. verbo *Mahometus*, prope finem. Quid quid sit de hoc.

§. I.

Duæ conclusiones certæ secundum fidem.

2 DIcendum est primo, secundum fidem Catholicam est certum, Eucharistiam esse nouæ legis sacramentū. Cōstat in primis ex Sacra Scriptura: quia tres Euangelistæ, Mathæus cap. 26. Marcus capite 14. & Lucas cap. 22. referunt Christū in vltima cœna perfeciſſe hoc mysterium in pane, & vino, sub certa forma verborū. Instituisseque vt hoc idem nos faceremus in sui memoriam, docet S. Lucas, cum refert dixisse: *Hoc facite in meam commemorationem.* Promisitque illud sumentibus daturum gratiam Ioannis 6. *Qui manducat hūc panem viuet in æternum.* Ergo est sacramentum nouæ legis à Christo Domino nostro institutum.

Idem habetur perpetua Ecclesiæ traditione, ex doctrina Patrum, & Conciliorum: vt in Concilio Africano sub Bonifacio Primo cap. 2. Et in Concilio Carthag. 3. c. 28. & 29. & docet Alexāder 1. relatus in c. *Sacramentorū, de Consecratione* dist. 2. Et Martinus Primus relatus ibi cap. *Non oportet.* & in Concilio Florentino in Decreto Eugenij. Et in Lateranensi, vt habetur cap. *Firmiter, de Summa Trinitate.* Et cap. *Cum Marthæ, de celebratione Missarum, ex Innocētio Tertio.* Et in Concilio Tridentino Sess. 7. de Sacramentis in genere canone primo, & tota sess. 13.

3 Probatur idem in Cathechismo Pij Quinti, vbi de Eucharistia, ex ipsa diffinitione Sacramenti. Et enim in eo signa sūt externa, & sensibus subiecta: habet deinde gratiæ significationem, & efficientiā. Præterea de Christi institutione, neque Euangelistæ, nec Apostolus dubitandi locum relinquunt: quæ omnia cum in vnum conueniant ad sacramenti veritatem confirmandam, nullis aliis argumentis opus esse perspicitur. Desumpta est hæc ratio ex D. Thoma in 4. dist. 8. q. 1. ar. 1. q. 1. in corp. Vbi & in argumento *Sed contra* proponitur in hac forma. Omnis actio per ministros Ecclesiæ dispēsata, in qua ex ipso opere operato gratia confertur, est sacramentum: sed Eucharistia est huiusmodi. Ergo est Sacramētum.

4 In hoc vero primo articulo, & assignat congruentiā diuinæ institutionis, & simul explicat proprium finem, & effectum huius sacramenti, dicens, quod sacramenta Ecclesiæ ordinantur ad subueniendum homini in vita spirituali. Vita autem spiritualis vitæ corporali conformatur: eo quod corporalia spiritualium similitudinem gerūt. Manifestum est autem, quod sicut ad vitā corporalem requiritur generatio, per quā homo vitam accipit; & augmentum, quo homo perducitur ad perfectionem vitæ; Ita etiam requiritur alimentum, quo homo conseruatur in vita. Et ideo sicut ad vitam spiritualem oportuit esse Baptismum, qui est spiritualis generatio; & Confirmationem, quæ est spirituale augmētum: Ita oportuit esse sacramentum Eucharistiæ, quod est spirituale alimentum.

5 Vnico verbo genus, & differētiam, & fructum, seu effectum Eucharistiæ exprę sit, exponens esse nouæ legis sacramentū, institutum ad alimentum spirituale animę per gratiam. Ideoque id est approbatum ab Eugenio Quarto in Concilio Florentino in Instructione Armenorum, §. *Quinto Ecclesiasticorum:* vbi dicitur *Per Baptismum spiritualiter renascimur, per Confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide: renati autem, & roborati, nutrimur diuina Eucharistiæ alimonia.* Quod explanat, §. *Tertium est sacramentum,* prope finem, docens hoc sacramētum dare spiritualiter omnem gratiam ad vitam spiritualem, quam cibus corporalis dat ad vitam corporalem, sustentando, augendo, reparando, & delectando. Imo cum maiori præstat eminentia; quia continet ipsum sanctitatis authorem, qui dat vitam mundo. Vnde S. Gregorius Nissen. in cap. 3. Ecclesiastes ait. *Ob hanc causam in ea se nobis proponit is, qui semper est, vt accipientes illum in nobis, id efficiamur, quod ipse est: Caro siquidem Verbi, quæ in hoc cibo inest, nō vnam aliquam gratiam habet.* Quia videlicet habet totius gratiæ fontem. Et ideò S. Thomas in 4. dist. 8. q. 1. art. 2. quæst. 2. ad 4. ait, quod *omnium sacramentorum effectus huic sacramento possunt adscribi, inquantum perfectio est omnis sacramenti, habens quasi in capitulo, & summa omnia, quæ alia sacramenta cōtinēt siggillatim.* Refert S. Dionys. qui c. 3. de Eccles. hier. Vocat *Sacramentum Sacramentorū.* Et post multa, appellāt, *SS. Sacramentum:* & infra sic Eucharistiam alloquitur. *Sed ò tu Sanctorum sanctum, diuinissimumque Sacramentum.* Quod sit simul sacramentum, & sacrificiū, diximus quæst. 60. dubio 3. §. 3. & vberius exponetur tractatu 3. de Missæ sacrificio.

Ex

Ex his elicit Soto in 4. dist. 8. q. vnica art. 1. §. *Quam ob rem,* definitionem Eucharistiæ, scilicet, quod sit *sacramentum corporis, & sanguinis Christi, quo vita spiritualis nutritur.* His enim verbis explicatur genus, quod est sacramentum, & exponitur differentia per eius peculiarem effectum, qui datur ab eo, qui illic continetur.

6 Dico secundo, etiam est de fide certum, quod Eucharistia, est sacramentum ab alijs distinctum. Probatur: nam est de fide septem esse nouæ legis sacramenta ita vt nec sint plura, nec pauciora. Si sola differentia numerica, vel accidentalis sufficeret augere numerum, plura essent quam septem. Septem ergo differunt essentialiter: Cum ergo Eucharistia sit vnum ex septem, ab alijs essentialiter differt. Ideoque S. Thom. q. 65. art. 3. & Concilium Tridentinum docent hoc sacramentum esse reliquis excellentius: quæ comparatio locum non haberet, non stante distinctione eius ab alijs. Vnde illa sess. 13. cap. 1. inquit Concilium. *Cōmune hoc quidem est SS. Eucharistiæ cū cæteris Sacramētis, symbolum esse rei sacræ, & inuisibilis gratiæ formam visibilem. Verum illud in eo excellens, & singulare reperitur, quod reliqua sacramenta, tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illis vtitur: at in Eucharistia ipse sanctitatis auctor ante vsum est.* Quam doctrinam tradiderat D. Thomas hic art. 1. ad 1. docens, quod hæc est differentia inter Eucharistiam, & alia sacramenta habentia materiam sensibilem, quod Eucharistia continet aliquid sacrum absolute, scilicet, ipsū Christum: aqua vero Baptismi continet aliquid sacrum in ordine ad aliud, scilicet, virtutem ad sanctificandum: & eadem est ratio de Chrismate, & similibus. Et ideò sacramentum Eucharistiæ perficitur in ipsa consecratione materiæ; alia vero sacramēta perficiuntur in applicatione materię ad hominem sanctificandum.

Cap. 3.

7 Præterea. Vbi est distincta materia, & forma, institura à Christo Domino ad conferendum distinctum effectum gratię, est distinctum sacramentum nouæ legis: quia sacramenta ex diuina institutione sunt signa, & causæ gratiæ. Sed in Eucharistia est materia remota panis, & vini, & accedentibus verbis consecrationis, remanent species consecratæ: quæ est materia proxima, distincta à materijs aliorum sacramentorum. Verba etiam formæ cum nullis aliis coincidunt. Gratia etiam spiritualis alimenti est aliquid ab alijs distinctum, vt à regenerante, & augente: ergo Eucharistia est sacramentum formaliter, & essentialiter ab alijs distinctum.

§. II.

Exponitur distinctio assignata à D. Thoma inter Eucharistiam, & Confirmationem.

8 SEd obijcies: nam ad idem non debent ordinari duo sacramenta: quia vnum quodque sacramentum efficax est ad vnum effectum producendum: sed ad perfectionem ordinatur Confirmatio, & Eucharistia, vt dicit S. Dionys. 4. cap. Eccles hierar. Ergo Eucharistia non est sacramentum à Confirmatione distinctum.

Confirmatur: nam vita spiritualis vitæ corporali conformatur, vt dictum est. Sed vitam corporalem eisdem alimentis augemus, & nutrimus: & plures Philosophi non distinguunt virtutem augendi à virtute nutriendi. Ergo nec oportet ponere, quod Eucharistia, quæ est spirituale alimentum; differat à Confirmatione dante spirituale augmentum.

Respondet D. Thomas ad 1. *quod duplex est perfectio. Vna quæ est in ipso homine, ad quam perducitur per augmentum; & talis perfectio competit Cōfirmationi. Alia autem est perfectio, quam homo consequitur ex adiunctione alicuius extrinseci, hominem conseruantis, puta ex adiunctione cibi, vel indumenti, vel alicuius huiusmodi. Et talis perfectio competit Eucharistiæ, quæ est spiritualis refectio.*

9 Sed contra hanc solutionem est. Primo, quod est obscura: cū alioqui facilè posset vtriusque sacramenti distinctionem exponere ex parte materiæ, & formæ, & effectu vtriusque sacramenti. Secundo, quia vel est semio de ipso sacramento: & sic vtrumque est extrinsecum. Vel de effectu: & sic vtriusq; effectus est intrinsecus animæ. Tertio: nam vtraque perfectio in vita corporali, tam ea, quæ acquiritur per augmentum, quam quæ acquiritur per nutritionem, sic ex adiunctione alicuius extrinseci, nempe alimenti; & est extrinseca ipsi animali, sed in ipso intrinsece manens.

Similiter in vita ſpirituali vtraque fit efficienter à cauſa extrinſeca, ſcilicet à Confirmatione, & Euchariſtia; & vtraque manet intrinſicè in anima. Ergo par ratio eſt de vtraque perfectione, quod dicatur extrinſeca propter cauſam, & intrinſeca propter permanentiam.

10 Reſpondet Suarez in comm. 1. ar. quod non oportet in huiuſmodi coniecturis, ac proportionibus exactam obſeruare rationem: ſed ſolum illam, quæ ad cõgruẽtem inſtitutionem explicandam ſufficit. Senſus ergo eſt, quod ſicut in vita corporali eſt quædam perfectio intrinſeca, vt eſt robur, vel augmentum corporis: alia vero extrinſeca, vt ea, quæ prouenit à fomento cibi, vel indumenti. Ita Confirmatio dat virilem ſtatum, & ſpirituale robur: & dicitur dare perfectionem intrinſecam. Euchariſtia vero extrinſecam, quia per ſe ordinatur, vt nos Chriſto coniungat, vt ab eo protegamur, & foueamur.

11 Pariter Cornejo ar. 1. diſp. 1. dubio 2. ad vltimum, & Araujo dub. 1. nu. 12. reſpondẽt, ſenſum eſſe, quod ſicut in vita corporali ætas adultorũ, & virilis ſemper manet per totam vitam; id vero quod per nutritionem acquiritur, quotidie deperditur actione caloris naturalis. Ita proportionaliter in vita ſpirituali, Euchariſtia, quæ eſt cibus grandium, & adultorum, cauſat perfectionem in ſumente variabilem, & amiſsibilem. Confirmatio vero cauſat perfectionem manentem, hoc eſt, virilitatem ſpiritualem, quæ ſemper manet invariata ratione characteris, & auxiliorum gratiæ, quæ illi debentur ad proteſtandam fidem. Et hinc eſt, quod Cõfirmatio iterabilis nõ ſit, ſicut Euchariſtia.

12 Longe diuerſa via occurrit difficultati Nuñ. diſſic. 1. ad 4 aſſerens non eſſe mentem D. Thomæ, quod perfectio collata ab vno ſacramento ſit magis intrinſeca, quam perfectio collata ab alio ſacramẽto. Sed dicit, quod ipſum ſacramentũ Cõfirmationis eſt aliquid intrinſecum homini, propterea, quod eſt actio, vel paſsio in ipſo homine ſuſcepta. Sacramentum vero Euchariſtiæ eſt aliquid extrinſecum, exiſtens extra hominem: liquidem ſunt ſpecies ſacramentales, quæ exiſtunt ſeparatæ ab ipſo homine.

13 Vtramque ſolutionem videtur cõiungere Auerſa, dum hac q. ſect. 1. in fine ait. Poteſt tamen dictum ſancti Thomæ explicari, tum ex parte ſacramenti, tum ex parte effectus. Ex parte ſacramenti: quia Confirmatio, cum conſiſtat in fieri, perficitur in ipſomet homine, qui confirmatur: Euchariſtia autem, cum conſiſtat in facto eſſe, per ſe manet extra ſuſcipientem, eique poſtea applicatur. Ex parte effectus: quia Confirmatio interius cõſignat hominem, dum imprimit characterem: Euchariſtia vero adhibetur adextra; neque hunc effectum præbet ad intra. Quamvis in effectu interioris gratiæ hoc, & omnia alia ſacramenta conueniant.

14 Neutra tamen ſolutio ſatisfacit. Non prima. In primis, quia conuenienter non explicat mentem D. Thomæ, qui in tota ſolutione nõ meminit characteris, nec perfectionis variabilis. Deinde, cum principalis effectus ſacramentorũ ſit gratia, prius deberet ex parte illius exponi differentia vtriuſque ſacramenti, quam eo omiſſo, recurrere ad effectum ſecundarium. Rurſus S. Thomas q. 63. ar. 6. potius docet ad excellentiam Euchariſtiæ pertinere, quod nõ imprimit characterem. Characterem etiã ineſſe indelebiter, explicat ex eo, quod eſt quid incompletum. Demum, ex D. Thomæ doctrina q. 79. ar. 6. inſtruimur, quod Euchariſtia, quantum eſt ex ſe, præſeruat hominem à peccatis futuris: iuxta illud Ioãnis 6. *Hic eſt panis de Cælo deſcendens, vt ſi quis ex ipſo manducauerit, non moriatur*: & quia cõiungit Chriſto, corroborat vitam ſpiritualem: & ideo in Pſal. 103. dicitur: *Panis cor hominis confirmet*. Ergo loquendo de proprio, & principali ſacramentorum effectu, permanentior eſt effectus Euchariſtiæ, quã proprius, & principalis effectus Confirmationis.

15 Nec melior eſt altera expoſitio: ſi quidem nec S. Dionyſius, nec S. Thomas, cum exponens, loquuntur de ipſis ſacramentis; ſed de perfectione, ad quam hæc duo ſacramenta ordinantur. Præterquam quod commune eſt ſex ſacramentis, quod conſiſtant in fieri, cum ſola Euchariſtia ſit permanens; & de hoc diſcrimine agit Diuus Thomas ad tertiũ: & in ſolutione, quã nunc explicare intendimus, loquitur peculiariter de diſcrimine inter Euchariſtiam, & Confirmationem: quod diſcrimen hac via non exponitur. Imo potius Pœnitentia, & Matrimonium conſtat ex ipſis operationibus humanis vice materiæ. Et ideò ipſis potius deberet attribui, quod conſiſtant in fieri, & in operari.

Con-

16 Conſiderando ergo verba D. Thomæ hic, & conferendo cum ſcriptis alibi ab eodem ad idem, vel ſimile intentum, claret elucet veritas, & ſenſus verborum Diui Thomæ. Cum enim vita ſpiritualis conformitatem aliquam habeat ad vitam corporalem: effectus ſacramentorum exponẽ diſſunt iuxta hanc conformitatem, & proportionem ad vitam corporalem. Vita autem corporalis perficitur tripliciter: & quo ad eſſe; & quoad perfectionem intrinſecã formalem operationis; & quoad coniũctionem cum extrinſeco fine. Cum ergo Baptiſmus ſit ſpiritualis regeneratio, perficit quoad eſſe: cum autem Cõfirmatio perficiat quoad augeri, & operari; dicitur ordinari ad formalem perfectionem virtutis: & Euchariſtia ordinatur ad conſequutionem finis. Quæ doctrina eſt D. Thomæ hac 3. p. q. 65. ar. 1. & 2. & q. 79. art. 1. ad 1. Et in 4. diſt. 2. q. 1. ar. 2. & diſt. 8. q. 1. ar. 1. q. 1. dicit. *Fons Chriſtianæ vitæ eſt Chriſtus: & ideò hoc modo Euchariſtia perficit Chriſto coniungens.* Et diſt. 12. q. 2. ar. 1. q. 1. alt. *Proprius effectus huius ſacramenti eſt conuerſio hominis in Chriſtũ, vt dicat cum Apoſtolo, ad Gal. 2. Viuo ego, iam non ego, viuit vero in me Chriſtus.* Igitur perfectio Cõfirmationis dicitur intrinſeca, quia eſt formalis in operando, vt roboratus in fide, eam confiteatur. Perfectio vero Euchariſtiæ dicitur extrinſeca, quia dat coniunctionem cum fine extrinſeco, transformando, & vniendo mãducantem cum Chriſto: quia receptio Euchariſtiæ ordinatur ad cõſequutionem finis, qui eſt Chriſtus.

17 Sed inſtat Cornejo: quia confeſſio non roborat animam ad proteſtandam fidem actu ſolum interiori; ſed ad proteſtandum illam actu exteriori coram tyranis. Ergo etiam perfectio Confirmationis ſumitur in ordine ad extrinſecũm, non minus, quam perfectio Euchariſtiæ.

Reſpondetur antecedens eſſe verũm, & D. Thomæ q. 72. ar. 9. ad 2. docentis hac de cauſa in Confirmatione ſignum Crucis formari in fronte, ne erubeſcamus fidẽ proteſtari coram tyrannis. Sed ex illo antecedenti non ſequitur conſequentia: quia non eſt ſermo de operatione extrinſeca; ſed loquitur D. Thomas de ſpeciali coniũctione, quam præſtat Euchariſtia cum fine, qui eſt Chriſtus: quamvis & hæc coniunctio etiam debeat eſſe per operationẽ fidei, quæ per dilectionem operatur. Vnde Diuus Thomas in quarto diſtinctione 12. q. 2. artic. 1. quæſt. 3. ad 2. alt, *quod in hoc ſacramento ſit coniunctio ad fidem, quæ debet eſſe per dilectam operationem.*

18 Ad confirmationem principalis argumenti reſpondetur, quod in corporalibus nutritio, & augmentatio manifeſte differunt, cum ſemper nutriatur aliquis, quandiu viuit ſanus: non autem ſemper augetur; ſed ſolum quandiu cibus conuerſus in carnem, extendit quantitatem, vt dicitur 3. de Anima textu 51. & lib. 1. de Generat. text. 41. Nutritio etiam terminatur ad ſubſtantiam, augmentum ad maiorem quantitatem. Augmentationemque differre realiter à nutritione, docent Philoſophus, & S. Thomas 1. de Gener. lect. 16. & 17. & cõmuniter Doctores, paucis exceptis, vt oſtẽdi ibi q. 18. per totã. Quoad rem vero præſentem ſufficit in vita ſpirituali, quod fines proximi, & peculiares Sacramẽtorum ſint diſtincti, vt verificetur diſtincto modo hominem perfici per Euchariſtiã, ac per Cõfirmationem: quamvis enim vtriuſque ſacramenti gratia inhæreat animæ, & in hoc ſenſu ſit intrinſeca: tamen alimentum eſt ab extrinſeco, robur vero augmenti eſt intrinſecum.

DVBIVM II.

Pro quo ſupponat Sacramentum Euchariſtiæ?

1 REcolendum ex dictis q. 66. dub. 11. quod ſacramentum adæquatè ſumptum ſignificat compoſitum ex materia, & forma: ſed tamen quia in concretis accidẽtalibus præcipua cura eſt de ſubiecto, ſeu materia, vt ſubſternitur formæ: ideò ibi diximus ſacramenta ſupponere pro materia, connotareque formam. De forma ſacramenti Euchariſtiæ agit Diuus Thomas quæſtione 78. Ideo vſque illuc reſeruamus exponere, quod nonnulli hic diſputant, vtrum verba conſecrationis ſint forma ſacramenti Euchariſtiæ? Solumque de materia pro qua ſupponit, & ex qua conſtat quid phyſicè ſit Sacramẽtum Euchariſtiæ, nunc dubium mouemus.

2 Vt autem melius percipiantur Doctorum ſententiæ, advertit Soto dict. 8.q. vnica art.1 §. *Hic ergo*, quod in hoc ſacramento quatuor poſſunt conſiderari, videlicet, ſpecies panis, & vini conſecratæ; corpus, & ſanguis, quæ ſub ipſis latent: & tertio eorundem conſecratio~~nem~~: ac deniq; vſu~~m~~, & ſumptio~~nem~~. De quibus variè ſũt exortæ ſententiæ.

§. I.

Sumptio non eſt Sacramentum Euchariſtiæ.

3 HÆretici ſæculi præcedentis exiſtimarunt Euchariſtiam ante vſum, ſeu ſumptionẽ non continere corpus Chriſti, vel non niſi dependenter ab vſu ſtatim futuro: ac proinde dicebant Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtere in ſumptione; ſicut Baptiſmus in ablutione, vt referunt Caſtro verbo Euchariſtia hæreſi 12. Bellarminus lib.4.de Euchar.c.1.& alij.

4 Inter Catholicos Gabriel in 4.diſt.8. q.1.ar.2.dub.2.ita ait. Sed ad dubium cum timore reſpondeo: quia nõ legi illud à Doctoribus deciſum: non itaque aſſerẽdo; ſed tanquam examinandum, corrigẽdumque peritioribus offero. *Conſecratio Euchariſtiæ eſt Sacramentum proprie*: quia omnes diffinitiones Sacramenti, datæ à Sanctis, & Doctoribus, ſibi conueniunt. Et infra. *Sed quid de vſu Sacramenti, ſcilicet eius perceptione? Videatur ſimiliter dicẽdum* ex eiſdem motiuis. Nam iſta perceptio ſacramenti eſt quoddã ſignum ſignificans gratiam ad ſpiritualem nutritionem, ſuſcipienti collatam ex opere operato: & hoc ex inſtitutione diuina. Et infra reſpondet ad argumentum, quod ſolet opponi, quod erunt plura ſacramenta, quam ſeptem, per hæc verba. Sed ad rationem in oppoſitum dicitur, quod *in veritate, & ſimpliciter loquendo, plura ſunt ſacramenta, quam ſeptẽ*: vt patet de Sacramento Ordinis, quod ſub ſe continet ſeptem, vel octo ſacramẽta à ſeipſis diſtincta. Sic & ſpecies panis, & ſpecies vini, vt infra q.3. dicetur. Sed illa ſacramenta, quæ ad idem ordinantur; licet in ſe ſint plura; dicuntur tamen aggregatione, & ordine ad eundem finem proximum, vnum ſacramentum. Sic *quia conſecratio Euchariſtiæ, Euchariſtia, & ſumptio eius ordinantur ad ſpiritualem hominis nutritionem, habentur, ſeu numerantur pro vno ſacramento*. Hæc Gabriel Biel.

5 Similiter Aureolus in 4. diſt.8.q.1. art.2. (vt etiam ex ipſo refert Capreolus q.1.art.2.in tertio argumento contra primam concluſionem) docet, quod vſus, ſeu manducatio, eſt pars eſſentialis huius ſacramenti: quia illud quod facit aliquid circa ſacramentum, quod figurat, vere pertinet eſſentialiter ad illud ſacramentum: de ratione enim ſacramenti eſt, quod efficit, quod figurat. Sed ſic eſt de comeſtione; quia licet ſacramentum habeat primum effectum, & rem ſacramenti, puta, Corpus Chriſti; non tamen habet ſecundum effectum, qui eſt vnitas, & charitas fidelium. Imò abſque ſumptione ſacramenti non habent ſpecies, quod ſignificent talem vnionem fidelium, & Eccleſiæ Chriſto. Ergo, &c.

Confirmatur; quia illud, quod non tãtum ex deuotione, ſed ex opere operato ſignificat, & efficit id quod ſignificat, eſt vere ſacramentum. Patet per diffinitionẽ ſacramenti, quam ponit Magiſter. Sed acceptio, & ſumptio Corporis Chriſti eſt huiſmodi; non enim efficit, quod ſignificat, ex deuotione ſumentis; ſed ex opere operato. Pone enim duos habẽtes æqualem actum deuotionis; & vnus celebret Miſſam, & alius audiat: in iſtis eſt inæqualitas fructus ſacramenti, ſtante æqualitate deuotionis. Hæc Aureolus.

6 Dico tamẽ primo, ante sũptionẽ eſt ſacramentum Euchariſtiæ abſolute, & ſimpliciter. Prior pars eſt de fide ex Cõcilio Tridentino ſeſſ.13.capite 3.docente, *quod illud in Euchariſtia excellens, & ſingulare reperitur, quod reliqua ſacramenta, tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis vtitur; at in Euchariſtia ipſe ſanctitatis Auctor ante vſum eſt. Nondum enim Euchariſtiam de manu Domini Apoſtoli ſuſceperant, cum vere tamen ipſe affirmaret corpus ſuum eſſe, quod præbebat. Et ſemper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem, verum Domini noſtri corpus, verumque eius ſanguinem ſub panis, & vini ſpecie vna cum ipſius anima, & Diuinitate exiſtere*. Idem diffinit can.3. per hæc verba. *Si quis dixerit, peracta conſecratione, in admirabili Euchariſtiæ Sacramento nõ eſſe corpus, & ſãguinẽ Dñi noſtri IeſuChriſti, ſed tãtũm in vſu, dũ ſumitur; nẽ antã ante, vel poſt; & in hoſtijs, ſeu*

ſeu particulis conſecratis, quæ poſt communionẽ reſeruantur, vel ſuperſunt, non remanere verum corpus Domini, Anathema ſit. Idem docuerat Concilium Florentinum in Decreto Eugenij §. *Tertium eſt*, dicens quod Sacramentũ Euchariſtiæ *confitetur à Sacerdote in perſonã Chriſti loquente*. Catholica veritas tribus argumentis erudite confirmatur in Theatro Vitæ humanæ tomo 3. verbo *Euchariſtia aſſeruata* folio 448. vbi oſtenditur, Sacramentum Euchariſtiæ iam olim cum naſcẽte Eccleſia extra vſum, & manducationem, tam in templis, quam alibi aſeruatum: à populo adoratum: & honorifice circumgeſtatũ in proceſsionibus.

7 Ex quo probatur tota concluſio. Sacramentum Euchariſtiæ tunc abſolutè; & ſimpliciter datur, cum eſt ſignum ſenſibile continens ſanctitatis autorem, ex diuina inſtitutione ſignificandi, & conferendi gratiã vim habens. Sed ſtatim peracta conſecratione, & ante ſumptionem, & vsũ, eſt præſens ſub ſigno viſibili autor ſantitatis, habens vim alimenti ſpiritualis. Ergo ante vſum eſt abſolutè, & ſimpliciter Euchariſtiæ Sacramentum. Maior eſt ipſa diffinitio Euchariſtiæ, hoc enim omnes fideles Euchariſtiæ nomine ſignificari credunt. Minor cõſtat ex Euangelio Mathei 16. & Marci 14. & ex communi intelligentia, & traditione Eccleſiæ in hac propietate verba Chriſti Domini intelligentis. Colligitque diuinam inſtitutionem ex eo, quod hoc Sacramentum inſtituit Chriſtus permodum alimenti, & cibi. Alimentum verò ſiue ſit cibus, ſiue ſit potus, ante ſumptionem, & vſum ſimpliciter, & abſolute talia dicũtur. Cumque verba Chriſti, propter eius Diuinitatem, ſint efficatiæ infinitæ, ſtatim ac proferuntur verificantur: ideoque ante sũptionem verificantur verba conſecrationis: & ante vſum, caro Chriſti vere eſt cibus, & ſanguis eius vere eſt potus. Quod totum dicit S. Thomas art.1.ad 3. dicens, quod Sacramentum dicitur ex eo quod cõtinet aliquid ſacrum: & quod Euchariſtia continet aliquid ſacrum abſolute, ſcilicet Chriſtum: & ideo Sacramentum Euchariſtiæ perficitur in ipſa conſecratione materiæ.

8 Dico ſecundo, vſus non eſt Sacramẽtum ſpecie diſtinctum à Sacramẽto permanenti; nec pars eſſentialis, aut integrans ſub ſtantialiter Sacramentum Euchariſtiæ. Eſt Theologorum communis. Prior pars probatur: quia eſt certum ſecundum fidem ſacramenta nouæ legis eſſe tantùm ſeptem, nec plura, nec pauciora. Quamuis autem non ſit de fide certum, quod ſpecies illæ ſint infimæ; quia poſſent eſſe ſubalternę in alias diuiſibiles, vt diximus q.65 dub.1.nũ.3.ſicut aliqui ponunt euenire in Sacramento Ordinis. Tamen cum neque in Scriptura, aut Concilijs, aut Patribus indicetur hæc diſtinctio ſpecifica trium Sacramẽtorum Euchariſtiæ: Vel quod ex his omnibus eſſentialiter, vel ſubſtantialiter integretur; quãuis hæreticum non ſit ita aſſerere; non tamen contra torrẽtem Doctorum eſt in hoc puncto ita loquendum.

9 Secundo probatur. Nam ex Sacra Scriptura iuxta Eccleſiæ ſenſum conſtat, quod Euchariſtiæ inſtitutio adæquata eſt per modum ſpiritualis alimenti. Sed alimẽtum nec totaliter, nec partialiter, nec integraliter componitur ex manducatione: vt patet in corporalibus, & ex communi eſtimatione, & modo loquendi hominum. Ergo Euchariſtia adæquate eſt ante manducationem. Et ſic ſimul omnes cõcluſionis partes probantur: Quæ confirmantur, quia ſi ſumptio eſſet ſaltem inadæquate, partialiter, vel integraliter Sacramentum Euchariſtiæ, miniſter conficiens hoc Sacramẽtũ, non eſſet ſolus Sacerdos, vt decernunt Concilia Florentinum, & Tridentinum: ſed omnis, qui ſumit; & manducat.

10 Dico tertio, ſumptio eſt ſecundaria perfectio Sacramenti, vt eius applicatio: quamuis enim ordo implicitus ad ſumptionem ſit de eſſentia; actualis tamen ordinatio conſecrantis ſolum eſt perfectio accidẽtalis. Eſt communis. Licet in modo loquẽdi ſit aliqua diuerſitas. Capreolus ad 3: Aureoli contra primam, dicit, quod vſus poteſt dici cauſa ſine qua non habetur vltima res Sacramenti, vel conditio Sacramenti ſine qua non agit. Quod probat ex D.Thoma q.74.art.1.& q.78. art.1.ad 2.& q.80. ar.1.ad 3.& in 4.diſt.8.q.2.ar.1.q.2.ad 1.& diſt.9.q.1.artic.1.q.1. Tenentque Suarez diſp.42. ſec.4. conc.3. & Cornejo dub.2. quæſtiuncula 4. Nuño verò dific 2.conc.7. dicit, quod ordo ad ſumptionẽ eſt de eſſentia huius Sacramenti. Quod & notat Araujo dub.2.n.14.

Probaturque ratione D.Thomæ iam inſinuata. Sic ſe habet ſumptio ad Euchariſtiam, ſicut manducatio ad alimentum. Sed manducatio eſt ſecundaria perfectio alimẽti, & eius applicatio ad alendum. Ergo pariter ſumptio eſt applicatio Euchariſtiæ ad dandam gratiam. Rurſus, operatio non eſt

pri-

primaria, sed secundaria rei perfectio: & ideo res est substantialiter perfecta ante operationem. Matrimonium quę dicitur ratũ, & perfectum substantialiter ante consumationem: quamuis consumatio addat ei perfectionem accidentalem: de quo S. Thom. 3.p.q.29.art.2. & in 4.dist.30. & eisdem locis communiter Theologi. Cum ergo vsus seu manducatio sit operatio, est secundaria perfectio, & non primaria.

11 Tertio probatur: nam vt docet D. Thomas 3.q.64.art.10. potest quis valide cõsecrare etiam iam tendens non sumere, sed intendens conficere consecrationem corporis Christi, vt eo adveneficia abvratur. De quo q.74.art.2.ad 2. & in 4.dist.11.q.2.ar.1.q.3.ad 1. quia potest esse valida intentio Sacramenti, cum peruersa intẽtione vsus, & finis Sacramenti. Sed peccat grauiter propter malum vsum. Ergo vsus solum est perfectio secundaria. Vnde D. Thomas in 4.dist.12.q.3.art.2.q.2. probat, quod consecrans debet sumere Sacramentum. Cuius ratio (inquit) potest sumi ex parte ipsius Sacramenti, quod in ipsa sumptione complemẽtum suæ significationis accipit: quia vt dicit Augustinus, dum sanguis in ore fidelium de Calice sumitur, sanguis effusio de latere Christi designatur. Et etiam complementum suæ efficatiæ, quia vltimum effectum proprium habet in hoc quod sumitur. Vt ergo Sacramentum sit perfectum, oportet illum, qui Sacramẽtum celebrauit communicare. Hæc Sanctus Thomas.

12 Secundam partem probat Nuño concl.7. quia Sacramẽtum essentialiter ordinatur ad causandam gratiam: atque adeo ad significandam illam prout causatur de facto, & in exercitio: sed impossibile est, quod hoc possit facere, nisi media sumptione: ergo ordo implicitus ad sumptionem, est de intrinseca ratione, & diffinitione huius Sacramenti. Quod & probat ratio facta, quia alimonia essentialiter ordinatur ad sumptionem: quia manducamus, & bibimus cibum, & potum. Similiter constat ex paritate propositа de Matrimonio, de cuius essentia est ordo ad copulam, seu consensus implicitus in eam ex vi contractus. Licet actualis consensus, saltem absolutus, non semper interueniat.

§. II.

Aliqua argumenta soluuntur.

13 SEd obijcies: nam si Eucharistia poneretur in stomacho hominis miraculose, sine eo quod intraret per oris manducationem, adhuc causa. et gratiam. Quia manducatio est mera conditio requisita vt cibus aliquin potens applicetur: ergo si cibus ille alio modo applicetur, eodem modo poterit dare gratiam: sicut si cibus naturalis poneretur miraculose intra stomachum, eodẽ modo nutriret hominem, ac si manducaretur. Ergo ordo ad sumptionem, non est de essentia Eucharistiæ.

14 Probabiliter respondet Lugo disp. 1.sec.7.num.115. se nõ inuenisse adhuc rationem satis efficacem contra eum, qui admitteret, quod si tũc ille homo sciret, quid secum ageretur, & vellet recipere illud Sacramẽtum, reciperet quidem effectum Sacramenti: quia manducatio est mera conditio applicationis: quare si causa alio modo applicetur, non est cur nõ posset operari. Quod confirmat ex facto miraculoso, quod aprobatis Authoribus narratur cõtigisse cuidã Comiti Gallo iuxta Massiliam; qui dũ esset morti proximus, & mala stomachi dispositione prohiberetur à comunione Eucharistiæ, quam ardenter exoptabat; allatã sibi hostiam, & super stomacum positam, aperto diuinitus pectore suscepit, & statim obijt. Quam historiam, suppresso nomine, refert, & approbat P. Salmerom tom.9. In Euangelia trac.33.ante 3. argumentum. In quo casu non videtur credibile, Sacramentum non habuisse effectum ex opere operato, vt quid enim eximius ille fauor, nisi ad communicandum fructum Eucharistiæ?

15 Alijs tamen merito probabilior videtur negans sententia, obiter tacta à Suarez infra disp.63.sec.7.ante 2. conclusionẽ; quia est incõueniens, rebus vt nunc, Eucharistiam actu conferre gratiam sine actuali manducatione: diximus enim q.62.dub.3. §.5. sacramenta non conferre gratiam ex opere operato, nisi per sacramenta suscepta Sacramentaliter, & in re. Manducatio autem est susceptio realis Sacramenti: & ita non est conditio per accidens: sed est tã quam operatio, & modus proprius, quo cibus suum communicat effectum. Ac proinde, ex vi promissionis diuinæ nunc existentis, non habemus vnde colligamus in illo euentu conferendam gratiam ex manducatione Sacramentali. Quamuis ex voto Sacramenti virtute diuina, quæ Sacramentis non est alligata, copiosiorem fructum gratiæ reciperet, quam si in re manducaret Sacramentaliter. In illo autem miraculoso euentu, Deus sua virtute, præter communes regulas, dedit effectum Sacramenti sine manducatione Sacramentali: (de quo iam egimus q.60.dub.3.§.5. & q.64 dub.6.) Ad confirmandam fidem huius Sacramenti, & ad solatium illius Sancti viri: nam vt ait D. Thomas 3 p.q.75. art.1. Præsentia realis Christi sub speciebus *est maximæ Charitatis signum, & nostræ spei sublemamentum ex tam familiari coniunctione Christi ad nos.* Si autem hoc solum intendit prior solutio, eã amplectimur: dum tamẽ non asserat, quod secundum communem legem gratiæ, Eucharistia det gratiam ex opere operato sine reali actuali manducatione.

16 Ad argumentum Gabrielis constat ex dictis negandum esse, quod manducatio ni cõueniat Sacramẽti diffinitio: nec quod super eam immediatè cadat diuina institutio; sed super cibum, & potum. Similiter ad argumẽtum Aureoli respondet Capreolus negãdo quod vsus huius Sacramenti per se, & seorsum aliquid efficiat, vltra illud quod efficiunt species consecratæ; quia gratia causatur ab ipso Sacramento, & non ab eius vsu: Quamuis vsus possit dici causa sine qua nõ habetur vltima res Sacramẽti, vel conditio Sacramenti sine qua non agit. Et hoc quia est quædam perfectio secundaria ipsius; licet non pertineat ad essentiam eius. ¶ Non me latet, quod qui negant Sacramentis causalitatem physicam, valde laborant in assignanda differẽtia inter causam moralem, & conditionem: vt videri potest in Lugo de Sacramentis disp.4.sec.5. & de Euchar.disp.1.sec.7.num.117. Sed nos qui causalitatem physicam adstruimus, hoc labore non indigemus. Et adhuc ipsorum alij diuersitatem assignant dicentes, quod ea est mera conditio necessaria, quæ cum sit requisita, vt Deus agens liberum, & morale moueatur intentionaliter ad producendam gratiam Sacramentalem: non tamen habet titulum vt moueat ratione sui: quia promissio gratiæ non est facta propter ipsam, nec ipsi. Sicut de facto Deus non promisit dare gratiam propter sumptionẽ, sed propter id quod sumitur. Licet sumptio sit assumpta vt conditio ad exequendã promissionem. Ea autẽ est causa moralis, quæ ex diuina institutione habet titulum vt moueat ratione sui: ita vt verificetur propter ipsam ex opere operato dari gratiam, & ex vi illius. Videantur tamen, quæ diximus q.62.dub.2.§.3.

17 Obijcies secundo: Vt docet D. Th. in 4.dist.8.q.1.art.1.q.1. *Omnis actio per ministros Ecclesiæ dispensata, in qua ex ipso opere operato gratia confertur, est Sacramentum:* eo quod est signum gratiæ sanctificantis nos. Sed sumptio Eucharistiæ ministratur per Sacerdotem: & illi gratia promittitur data ex opere operato propter sumptionẽ: siquidem Ioannis 6. dicitur. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.* Ergo non tantum est conditio, sed est signum, & causa partialis gratiæ: ac per cõsequens sequitur quod sit pars Sacramenti Eucharistiæ.

Respondetur in primis, quod licet Eucharistia non possit consecrari nisi à Sacerdote: quia Christus *hoc officium committi voluit solis presbyteris, quibus sic congruit vt sumant, & dent cæteris:* Tamen manducatur ab omnib⁹. Vnde etsi secularis in aliquo casu proprio ore, aut propijs manibus accipiat, & manducet, est Sacramenti secunda ria perfectio. Vnde patet quod de manducatione non verificatur illa diffinitio Sacramenti, quod est actio per ministros Ecclesiæ dispensata. Sicut olim seculares manib⁹ accipiebant Sacramentum; & sic acceptũ ad os deferebant; vt sumitur ex D. Augustino ser.152. de tempore. Vel tempore persecutionum Eucharistiam ad suas domos deferebant: de quo S. Cyprianus epist.26. & ser. de lapsis, & alibi. Rursus, manducationi nõ promittitur gratia ex opere operato conferenda ab ipsa manducatione; sed ab ipso cibo mãducato: quia dicitur Ioã.6. ver.33. *Panis enim Dei est, qui de Cælo descendit, & dat vitam mundo.* Et ver.58. *& qui manducat me, & ipse viuet propter me.* Manducatio ergo est applicatio Sacramenti: quod sua virtute gratiam confert: & sic ratione cibi manducati mãducãti gratia promittitur. Ideoque ait D. Thomas ad 2. *quod species panis, & vini non efficiant aliquid nisi virtute corporis Christi veri.*

18 Objcies tertio, Chrismatis consecratio non est Sacramentum Confirmationis; sed ipsa applicatio Chrismatis ad hominem sanctificandum. Quod pariter contingit in omnibus alijs Sacramentis habentibus

bus materiam ſenſibilem. Sed Euchariſtia eſt vniuoce Sacramentum cum alijs: & in illo eſt materia externa ſenſibilis, nempè panis, & vini ſpecies. Ergo applicatio earũ ad hominem ſanctificandum, eſt Euchariſtiæ Sacramentum. Cum ergo applicatio ſit manducatio, ſeu ſumptio, vſus Euchariſtiæ erit Sacramentum.

Reſpondet D. Thomas ad 3. quod Sacramentum dicitur ex eo, quòd continet aliquid ſacrum. Poteſt autem aliquid eſſe ſacrum dupliciter, ſcilicet, abſolute; & in ordine ad aliud. Hæc autem eſt differentia inter Euchariſtiam, & alia ſacramenta habentia materiam ſenſibilem, quòd Euchariſtia continet aliquid ſacrum abſolute, ſcilicet, ipſum Chriſtum: aqua vero Baptiſmi cõtinet aliquid ſacrũ in ordine ad aliud, ſcilicet, virtutem ad ſanctificandum: & eadem eſt ratio de Chriſmate; & ſimilibus, Et ideò ſacramentum Euchariſtiæ perficitur in ipſa conſecratione materiæ: alia vero ſacramenta perficiuntur in applicatione materiæ ad hominem ſanctificandum.

19 Sed dices, ex hac doctrina optimè deduci, quòd totum Sacramentum Euchariſtiæ non ſit manducatio: quia præcipua ratio eſt de ſpeciebus sãtitatis autorem cõtinentibus: meritoque Concilium Tridentinum ſeſ. 13. cap. 3. dicit hoc eſſe in Euchariſtia *excellens, & ſingulare*. Cum quo diſcrimine optimè compatitur, quòd ex ea parte, qua hoc ſacramentum conuenit vniuoce cum reliquis, ipſa applicatio Euchariſtiæ ad hominem ſanctificandum, vel ſit nouum Sacramentum, vel ſit pars ipſius Sacramenti. Nam adhuc ſi in materia Confirmationis, vel Ordinis, vel Baptiſmi, Chriſtus ipſe ſub Sacramento contineretur, ipſa ablutio, vel vnctio, vel cõſecratio eſſet ſacramentum, multo melius, & ſanctius, quam modo ſit. Sicut de facto probat D. Thomas q. 75. art. 1. quòd ſacramẽtum Euchariſtiæ, quòd ipſum Chriſtum realiter continet, eſt perfectiuum omnium aliorum ſacramentorum, in quibus virtus Chriſti participatur.

Reſpondetur, quòd ex inſtitutione peculiari Chriſti, non eſt eadem ratio huius, & aliorum ſacramentorum: nam in alijs inſtituit ad ſignificandam, & cauſandam gratiam ipſam applicationem materiæ ad ſanctificandum: in iſto vero inſtituit aliquid permanens, quòd ſignificet, & contineat ſanctitatis autorem: applicationem vero illius ad ſanctificandum non inſtituit vt nouum ſacramentum, nec vt partem ſacramenti: ſed ſolum vt eius applicationem, vel vt eius perfectionem ſecundariam. Quòd colligimus ex eo quòd Chriſtus ſolum alimentũ animæ inſtituit pro ſacramento Euchariſtiæ: ipſa autem manducatio non eſt alimentum. Ex vſu Eccleſiæ hoc totum ſacramentum proponitur adorandum: & tamẽ manducationem non adoramus.

20 Quarto obijcies. Omnia ſacramenta nouæ legis ſunt cæremoniæ ſacræ, multo melius qua ſacramenta legis antiquæ, quæ dicuntur cæremoniæ Exodi 12. ſed cæremoniæ conſiſtunt in vſu: nam dicit D. Th. 1.2.q.99.ar.3.& q.101.ar.2.&4.& q.103. ar.1.& q.104.ar.1.cor.& ad 3. quòd cæremoniæ ſunt opera externa ad cultũ Dei pertinẽtia. Ergo hoc ſacramentum conſiſtit in actione, & non in aliquo permanenti.

Reſpondet Cornejo diſp.2.dub.2.in fine, etiam Euchariſtiam poſt cõſecrationẽ, & ante vſum, quatenus in ſacrario ſeruatur, habere propriè rationem cæremoniæ ſacræ: ad eum modum quo D. Thomas 1.2.q.101.art.4. inter cæremonias veteris legis enumerat etiam inſtrumenta ſacrificiorum in templo ſeruata. ¶ Verum hæc eſt impropria loquutio: quia in propietate, & rigore loquendo, inſtrumenta ſacrificiorum non dicuntur cæremoniæ; ſed retinẽt commune nomẽ rei ſacræ, vt dicit D. Thomas ibi ad 3. Argumentum autem procedit de cæremonia ſtrictè ſumpta pro operatione ſacra externa pertinente ad cultũ diuinum.

21 Quare melior eſt ſolutio, quam primo loco tradiderat idem Cornejo, iuxta quam dicendum eſt, non eſſe neceſſarium, quòd ſacramenta nouæ legis eſſentialiter ſint cæremoniæ; ſed ſufficit, quòd antecedenter, vel conſequenter, in conficiendo ſacramento, & in eius vſu intercedat ſacra cæremonia. Vnde D. Thomas q. 60. art. 5. in vſu ſacramentorum poſuit interuenire cæremoniam ad cultum Dei, & hominum ſanctificationem. Præterquam quòd Euchariſtia eſſentialiter eſt cæremonia ſacra ratione formæ in qua perficitur ſacramentum. Et ſic ratione conſecrationis, Euchariſtia eſt cæremonia, & ſacrificium, vt indicat D. Thomas 1.2.q.101.art.4.ad 2.& 3. p.q.8.art.12.ad 3.& q.82.art.4.ad 3.

22 Vltimo arguitur, & eſt replica contra ſolutiones datas. Sicut Euchariſtiæ ſacramentum eſt inſtitutũ ad modum cibi, cuius eſt proprium habere virtutem nutriẽdi

di ante quam ſumatur: ita etiam extrema vnctio eſt per modum medicinæ, cui competit virtus ſanandi ante quam applicetur. Vnde etiam dicimus Extremã vnctionem ſeruari in Eccleſia, & deferri ad infirmos, ſicut defertur Euchariſtia. Hoc tamen non obſtante, ipſa vnctio eſt ſacramentum Extremæ vnctionis. Ergo pari ratione ſumptio, ſeu manducatio eſt ſacramentum Euchariſtiæ.

Reſpondetur diſparitatem à priori aſſignari ex diuerſa inſtitutione vtriuſque Sacramẽti. Quòd in Euchariſtia Chriſtus inſtituerit pro ſacramento aliquid permanens, & ſacrum abſolute, iam oſtendimus. Quòd in Extrema Vnctione ipſa vnctio ſit ſacramentum, colligitur ex forma promulgata à D. Iacobo: quia oratio fit ſuper infirmum dum inungitur: & ex verbis formæ, & vnctione fit ſacramentum. Quòd autem materiam remotam ſacramenti aliquando vocemus ſacramentum, eſt per Synodochem tribuendo nomen totius parti: vt cap. *Multi*. 1.q.1: Chriſma vocatur Confirmatio. Proprietas autem verborum iuxta ſubiectã materiam, ex communi Theologorum intelligentia, eſt vel extendenda, vel limitanda. Cum ergo dicimus Vnctionem deferri ad infirmos, ſolum verificatur, quia defertur oleum, quo eſt inungendus infirmus: non verò quia ſacramentum deferatur. Cũ verò defertur Euchariſtia; intelligimus deferri ipſum ſacramentum, quòd adoramus, & in proceſsionibus defertur honorifice, & poſtea in ſacrario reſeruatur, prout diffinit Concilium Tridentinum Seſ. 13. canone 6.& 7.

§. III.

Vtrum conſecratio pertineat ad eſſentiam Sacramenti Euchariſtiæ?

23 Circa conſecrationem, vt certa ab incertis ſeparemus, notandum, quòd in illa tria interueniunt: nempè verba externa à Sacerdote prolata: quæ quia ſignificando efficiunt, & vt inſtrumenta diuinæ virtutis eleuantur à Deo ad conuertendum panem, & vinum in corpus, & ſanguinem Chriſti, vt docet D. Thomas q. 78. artic. 4. Ideo verba, & poſſunt conſiderari vt ſigna, & vt cauſæ efficientes inſtrumentaliter. Secundo interuenit in conſecratione actio inuiſibilis Dei, qui eſt principalis cauſa effectiua huius mirabilis tranſubſtantiationis. Tertio, quia eſt actio tranſiens; ſaltem virtualiter, ideò eſt ibi paſsio, & mutatio, quæ ſe tenent ex parte termini.

24 Videtur ergo certum, & communiter a Theologis admiſſum, quòd nec verba conſecrationis, nec inuiſibilis actio Dei, nec paſsio, aut mutatio, ſunt integrum, & adæquatũ Euchariſtiæ ſacramentũ. Quia ſpecies ipſæ conſecratæ non poſſunt excludi à ratione ſacramenti, vt dicetur poſtea. Modoque præcipuè inquirimus de illo pro quo ſupponit ſacramentum: Cumque in Concilio Florentino § *Verum eſt*, dicatur verba conſecrationis eſſe formam Euchariſtiæ: cum ſacramenta non ſupponant directe pro forma, non poteſt Euchariſtia adæquatè ſupponere pro ſola conſecratione: Nec poteſt adæquate eam ſolam ſignificare: quia ibidem dicitur 6. *Quinto Eccleſiaſtici ritus*, ſacramenta omnia tribus perfici materia, & forma; & ministro: ſpecialiter in Concilio Tridentino ſeſ. 13. can. 4. diffinitur: *Si quis dixerit, peracta conſecratione, in admirabili Euchariſtiæ Sacramento non eſſe corpus, & ſanguinem Dñi noſtri Ieſu Chriſti, &c.* Videtur condiſtinguí conſecratio ab eo quòd abſolute, & ſimpliciter vocatur ſacramentũ: indeque ad minus habetur, quòd ipſa conſecratio condiſtincta à termino, non eſt adæquate ſacramentum. ¶ Duæque rationes, quæ ad alias aſſertiones ſolent ponderari, hanc ſuppoſitionem indubitanter conuincunt. Siquidem hoc ſacramentum eſt inſtitutum vt ſpirituale alimentum. Quòd certum eſt adæquate non conſiſtere in conſecratione: quia hanc non ſumimus; ſed id quòd per eam conſecratum eſt. Rurſum ex D. Thoma hîc ad 3. & ex Concilio Tridentino ſeſ. 22. cap. 3. & can. 4. & 6. & 7. conſtat ſacramentum Euchariſtiæ eſſe aliquid permanens, quòd conſecratur, & ſumitur: Conſecratio autem non eſt adæquate aliquid permanens: quia phyſice tranſit, & virtualiter, & moraliter ſolum manet in ſpeciebus conſecratis. Conſecratio ergo, ſeclu ſo termino conſecrato, & permanente, nõ eſt integrum Euchariſtiæ ſacramentum. 1 13

25 Hoc cum certum ſit, inter recentiores eſt controuerſum, an aliqua ratione conſecratio ſit partiale, intrinſecum, & eſſentiale phyſicum conſtitutiuum Euchariſtiæ?

Affirmant Cornejo art. 1. diſp. 2. dub. 1. ver.

ver. *Dico ſecundo.* Lugo diſp.1.ſec.6.Bernal diſp.23.ſec.2.§.4. Licet nullus cum altero concordet in modo aſtruendi; nec in ſententiæ probatione. Cornejo aſſerit, quod ſi fermo ſit de conſecratione ſumpta pro inuiſibili, & miraculoſa actione conuerſiua, pertinet ad ſacramentum Euchariſtiæ quaſi quid intrinſecum, cum eo realiter identificatum in fieri. Et idem eſt de conſecratione ſumpta pro paſſione, ſeu fieri tranſubſtãtiationis. Ratio eſt, quia fieri, & via adrẽ identificantur cum re ipſa: nam ex Ariſtotele 3.Phyſicorum, actio, & paſsio identificãtur realiter intrinſece, & cum termino. Cum ergo hæc actio ſit via ad conſtitutionem ſacramenti, identificatur cum illo in facto eſſe. Ad quod ſufficit, quod ſit ſenſibilis per aliud, hoc eſt, ratione verborum, quæ ſunt forma ſacramenti.

26 Lugo vero n.95. ſic arguit. Non ſolum ipſæ ſpecies, ſed etiam hoc quod eſt corpus Chriſti contineri ſub ſpeciebus, pertinet eſſentialiter ad conſtitutionem Euchariſtiæ. Sed contineri corpus Chriſti ſub ſpeciebus, eſt denominatio prouenies, nõ quidem ab aliqua vnione vera, qua ſpecies informent corpus Chriſti, ſed ab vnione effectiua, qua Chriſtus Dominus a genere cauſæ efficientis ſuſtentant accidentia panis: a qua etiam actione, ſalrem partialiter, dicitur corpus Chriſti ſubſtare illis accidentibus. Ergo actio iſta debet intrinſece pertinere ad conceptum Euchariſtiæ, non ſolum vt via ad eius productionem; ſed etiam vt vnio, vel quaſi vnio corporis Chriſti cum accidentibus. Siquidem poſt Euchariſtiam primo factam, adhuc manet illa actio ſub conceptu conſecrationis. Confirmat Lugo n.97. authoritate Theologorum, qui dixerunt actionem conſecratiuam pertinere intrinſece ad hoc ſacramentum: quia videtur accipiendi de ipſa actione, qua ponitur immediate corpus Chriſti ſub ſpeciebus. Præſertim S.Thomas in 4.diſt.8.q.1.ar.1. q.1. quem ſic intelligit Soto ibi q.vnica ar. 1. & addit eſſe ſententiam Mariſtj ibi q. 1.art.1.& q.6.art.2. Poſſuntque afferri Durandus ibi q.2.n.5. Viguerius in Inſt.capit. 16.§.3.initio.

27 Bernal vero rationem prædictam impugnat: & ipſe propria ratione probat n.43. quia ſacramentum Euchariſtiæ conſtat eſſentialiter ex corpore Chriſti, & accidentibus alienis, cum illo ſufficienter vnitis ad faciendum vnum compoſitum: ſed actio conſecratiua eſt nexus, & vnio accidẽtiũ cũ corpore Chriſti: ergo eſt huic ſacramẽto intrinſeca, & eſſentialis. Maior conſtat, quia non aliter hoc ſacramentum, quod modo eſt, poteſt eſſe vnum compoſitum, & vnum inſtrumentum, vt ita dicam, manuale, mobile, & portabile, vt quo feruntur accidentia, feratur Chriſtus, illis perſiſtentibus, perſiſtat, & illis deſinentibus, ibi eſſe deſinat. Minor vero probatur, quia iſta vnio, & inſeparabilitas Chriſti, & ſpecierum eſt quid tertium ab eis diſtinctum: & eſt phyſica productio Chriſti dependenter ab illis ſpeciebus: nam aliqua compoſita conſtituuntur intrinſece eadem actione, qua fiunt ab agente phyſico: eſtque hæc vnio quodãmodo prior omnium, & ipſarum radix. Ergo actio conſecratiua ſimpliciter, & intrinſece ad eſſentiam Euchariſtiæ phyſicam pertinet.

28 Nihilominus, dico primo, conſecratio, ſumpta pro actione Dei inuiſibili, aut pro paſsione, aut mutatione, non eſt pars phyſica eſſentialis, intrinſeca ſacramẽti Euchariſtiæ. Eſt communis Theologorum: ego enim præter tres relatos, neminem diſſentientem inueni. Imò expreſſe docent Soto in 4.diſt.8.q.vnica art.1. §. *Veruntamen.* Et probat: nam conſecratio ſacramẽti, vt nomen ſonat, nõ eſt niſi actio, qua per formam perficitur ſacramentum: quare ſicut forma, qua fit conſecratio, non eſt ſacramentum; ita neque conſecratio ipſa; ſed eſt via ad ſacramentum. Hoc enim differt hoc ſacramentum à Baptiſmo, & Confirmatione, quod cum illa conſiſtant in vſu materiæ, actio ipſa, ſeu applicatio materiæ, qua ſignificat forma, eſt ſacramentum. Hoc autẽ nõ cõſiſtit in vſu, neq; infieri, ſed infacto eſſe: & ideo conſecratio non eſt viſibilis forma corporis Chriſti; ſed ſpecies ſunt, quæ ipſum repræſentant. Actio enim habet formam motus; corpus vero Chriſti nõ eſt niſi res permanens.

29 Idem vt per ſe notum, *& abſque quæſtione* ſupponit Suarez diſp.42.ſec.2.initio, dicens, quod de actione conuerſiua non eſt quæſtio; quia conſtat eſſe viam ad conſtituendum hoc ſacramentum; non tamen pertinere intrinſece ad ipſam rationem ſacramenti; quia non eſt forma ſenſibilis; ſed potius inuiſibilis actio eius. Pariter Granado Controu.6.de Euchar.trac.1.diſp.3.dicit *perſpicuum* eſſe quod hæc actio non eſt de eſſentia Euchariſtiæ: Tum quia illa actio non eſt ſenſibilis: Tum quia per hanc actionem efficitur ſacramentum quaſi in genere cauſæ efficientis: actio autem efficiens ſacramentum, non poteſt eſſe eſſentialis ipſi ſacramento, quod efficitur; cum actio numquam ſit de eſſentia termini ſui. Idem docent Valentia, Tannerus, Præpoſitus, Amicus, Meratius, & alij. Item Viigers hic art.1.n.5. Paſqualigus diſp.88.ſec. 2.n.8 Caſpenſis trac.22.diſp.1.ſec.2 d.11.

30 Docent etiam Nuño art.1.diffic.2. conc.1.& communiter Thomiſtæ, vt teſtatur, & ſequitur Araujo art.1.dub.2.nu.16. bene eam probans in hac forma. Actio per quam conficitur cibus corporalis; quæcũque illa ſit, & quomodolibet conſideretur, non eſt cibus ipſe factus, neque aliquo modo illius pars; ſed eſt aliquod in obliquo cõnotatum, per modum fieri cibi; & viæ ad ipſum. Sed Euchariſtia eſt inſtituta vt alimonia, & cibus ſpiritualis. Ergo conſecratio, vt efficiens actio, ſub quacumque rãtione conſideretur, non eſt ipſum ſacramẽtũ, neque pars ſacramẽti. Sed eſt aliquid eſſentialiter connotatum per modum fieri; & viæ, antecedenter ſe habentis: ſicut diximus ſumptionem eſſe applicationem ſubſequẽtem conſtitutionem ſacramenti.

31 Hæc ratio eſt potiſſima, & adhuc ſi eſſet vnica, ſufficeret. Sed vlterius probatur, quia leuiſſima ſunt argumenta contraria, vt propter illa recedatur à communi Theologorum: ſiquidem non ſolum non conuincunt; ſed facillime, & neruoſe poſſunt in ſuos Authores retorqueri. Primum quidem, quia oſtendimus 3.Phyſ.q.2.quod motus diſtinguitur realiter a termino ad quem: & quod licet actio, & paſsio realiter identificentur; realiter differunt à termino: quia tranſeũt, & deſinunt, termino permanente. Vnde D.Thomas ait in 4 diſt.44.q. 1.art.1.q.2.ad 2. *conſtat enim quod generatio, & reſurrectio non ſunt idem motus: nec tamen propter hoc impeditur identitas reſurgẽtis.* Vbi inſinuatur duplex ratio demonſtratiua. Quæcumque realiter ſeparantur, realiter diſtinguntur, vt eſt perſe notum, & docet Philoſoph. 7. Topicorum cap.1.loco 15. Sed actio, & paſsio realiter ſeparantur à termino, cum iſte permaneat, illis tranſeuntibus. Ergo realiter ab illo differunt. Item, duæ actiones poſſunt inter ſe realiter diſtingui: & tamen ſine diſtinctione reali termini: ſicut idem homo, qui creatur, vel generatur, reſurgit: & tamen creatio, generatio, & reſurrectio non ſunt inter ſe idem. Et in præſenti idem ſacramentum eſt in fieri conſecrationis, & poſtquam iã diu eſt cõſecratum: & tamen conſecratio fit à Deo, & Sacerdote: & conſeruatio à Deo ſolo. Realiter ergo actio conſecratiua differt à ſacramento conſecrato.

32 Secundum vero ceſſat, ſi teneatur cum Scoto in 4.diſt.10.q.1.& Nominalibus ibidem, inter Chriſtum, & ſpecies non interuenire vnionem realem; ſed ſolam inſeparabilem præſẽtiam ex decreto diuino. Secundo non habet locum in ſententia Capreoli, & Soto illa diſt.10.& 9. Caietani, & aliorum 3.p.q.75.& 76. negantium interuenire vnionem effectiuam; ſed ſolam agnoſcentium vnionem quaſi formalem continentis, & contenti ſacramentaliter: De quo diſputabitur q.76. Tertio, adhuc dato, quod Chriſtus effectiue ſuſtentet accidentia panis, hoc fit diuerſa actione: quia prius efficitur, quod panis conuertatur in corpus Chriſti, & quod hoc ponatur ſub ſacramento, quam quod Chriſtus ſuſtentet accidentia. Quod præcipue deberent attendere, qui negant mutuam prioritatem, & poſterioritatem cauſatum adinuicem. Quarto, opponi poteſt, quod hæc actio eſt virtualiter tranſiens, vel formaliter: & ideo non permanet. Sacramentum vero Euchariſtiæ permanet idem numero quo vſque ſpecies corrumpantur. Imò obijciunt aliqui, quod etiam ſi actio eſſet permanens, inferretur ex illa varatio ſpecifica ſacramẽti ob diuerſitatem actionis qua conſtituerẽtur, & conſeruaretur: nam actio conſeruatiua, vtpote orta à ſolo Deo, diſtingueretur ſpecie ab actione primo productiua, quæ à Deo, & verbis Sacerdotis ſimul procederet. Quinto, adhuc dato tranſubſtantiationem conſiſtere præcipue in actione, qua Chriſtus actiue ſuſtentet accidentia: non ideò tamen eiuſmodi actio eſt formaliter contineatia ſub ipſis. Nam non eſſe vnionem formalem, & phyſicam, ipſe Lugo cõcedit. Neque eſt formaliter vnio moralis, ſed ſolum radicaliter: ſiquidem vnio conſiſtit in alligatione Chriſti ad ſpecies: actio autem, qua Chriſtus actiue ſuſtentat ſpecies, ab ida eſt diuerſa: ſiquidem vna ſine altera poſſet eſſe, vt dicit ipſe Lugo diſp.6. n.26.& diſp.7.ſec.6.

33 Per quæ euertitur vltimum fundamentum: quia Bernal aſſumit vtramque præmiſſam falſam. Adhucque præmiſſis admiſſis: cum ipſe diſp.22.ſec.2. conſecrationem vtriuſque ſpeciei ponat eſſentialẽ ſacrificio; reſtat illi probandum, quod ſit eſſentialis Euchariſtiæ formaliter vt ſacramẽtó:

re: de quo modo agimus. Cum etiam possibile admittat sola vnione ex decreto diuino posse vniri Christum, & species, gratis affirmat tunc fore diuersum sacramentum ab illo, quod nunc est. Falsum etiam omnino est, quod composita physice constituantur intrinsece actione, qua fiunt: cum actio sit causalitas efficientis: quæ est quid extrinsecum effectui: secus vero causalitates intrinsecæ materiæ, & formæ.

34 Dico secundo, verba consecrationis à Sacerdote prolata, & sunt causa instrumentalis effectiua transubstantiationis, seu conuersionis panis in corpus Christi; & sũt forma sacramenti, intrinseca artificialiter, eo sensum, & propietate, quo formæ aliorum sacramẽtorũ sunt illis intrinsecæ. Hãc conclusionem proponimus vt explicemus authoritates obiectas nu. 26. quę solum illã intendunt. Maiorem tamen eius explicationem, & diligentiorem probationem reseruamus q. 78. Prior pars sumitur ex Concilio Florentino, §. *Tertium est*, dicente verba esse formam qua hoc cõficitur sacramẽtum. S. etiam Ambrosius lib. *de ijs, qui initiãtur*, cap. 9. ait. *Sacramentum, quod accipis, Christi sermone conficitur.* In eaque omnes Theologi conueniunt: licet multi solam agnoscant in verbis causalitatem moralẽ, vel infalibilis assistentiæ diuinæ causalitatis; & nos consequenter ad dicta q. 62. ostẽdemus q. 78. concurrere efficientia physica instrumentali. Vnde falsum est, quod quidã dicunt Sacerdotem esse causam efficientẽ; verba esse causam formalẽ: Constat enim quod Sacerdos non efficit nisi ratione verborum, quæ confert: & Patres, & Theologi cum D. Thoma in ipsis verbis Sacerdotis vim effectiuam agnoscunt illa q. 78. art. 4. Sicut & in verbis absolutionis sacramentalis, vt patet q. 84. art. 3. & q. 86. artic. vltimo.

35 Quod autem verba sint forma sacramenti, docet D. Thomas q. 60. art. 8. & q. 78. in titulo, & art. 1. & 2. & expressius in 4. dist. 8. q. 2. art. 1. q. 1. & ibi ad Anib. artic. 3. & iuxta hoc hic art. 1. ad 3. ait, *quod Sacramentum Eucharistiæ perficitur in ipsa consecratione materiæ.* Et q. 78. art. 2. & q. 84. art. 3. in quit. *In Sacramento autem Eucharistiæ, quod consistit in consecratione materiæ.* Vnde non tractat, sed repetit, quod dixerat in 4 dist. 8. q. 1. art. 1. q. 1. quod *sanctificatio materiæ est hoc sacramentum*, nempè completiue: nam sicut hic art. 6. docuit, quod sacramentum tantum, sunt ipsæ species panis, & vini; ita idem docuerat in 4. dist. 10. in diuisionẽ textus: ideoquè omnia consonant. Ratio est: nam licet sacramenta supponant pro materia determinata per formam; tamen essentialiter significant formam determinantẽ, & vltimo specifice perficientem significationem totius sacramenti. Sed significatio, & efficientia specierum determinatur per significationem, & efficientiam verborum consecrationis: quia sine illis non significarent, nec continerent corpus Christi, nec essent signa practica gratię cibantis. Ergo verba consecrationis forma sunt sacramenti. Esse formam artificialiter intrinsecam, iam cepimus exponere q. 60. dub. 9. §. 4. Ex professoque examinandum reseruamus, vt ad proprium locum ad q. 78.

36 Sed instabis: nam causa formalis nõ potest esse causa efficiens sui: Tum quia dicit Philosophus 2. Physicorum textu 70. quod forma, & efficiens non coincidunt in idem numero. Tum quia forma est causa intrinseca compositi: & causa efficiens est extrinseca. Denique, quia effectus dependet essentialiter, & causatur à sua efficiente causa: cum autem constituatur per suam formam, si esset simul forma, & efficiens sui, sequitur quod efficeret se ipsum, & daret sibi esse: quod contradictionem implicat. Cum ergo verba cõsecrationis efficiãt Eucharistię sacramentum, non possunt esse forma eiusdem constitutiua.

37 Omissis alijs, de quibus suo loco dicetur, respondetur cum Araujo hic art. 1. dub 2. n. 16. quod causa efficiens alicuius effectus, adæquate considerati quantum ad omnia, quæ habet, nequit esse causa formalis constitutiua eiusdem effectus, vt argumentum probat. At causa efficiens alicuius effectus inadæquate considerati, quantum ad materiam, vel quantũ ad aliquid aliud, recte potest esse effectus formæ componentis eundem effectum. Et quia verba consecrationis non sunt causa efficiens totius sacramenti Eucharistiæ; sed solum corporis Christi sub speciebus: hinc fit nil obstare ne sint forma Eucharistiæ. Sicut media benedictione conficitur aqua benedicta: & tamen per benedictionem constituitur tamquam per formam in ratione benedictæ. Ergo pariter medijs verbis consecrationis conficitur Eucharistia: & tamen per eandem vt per formam essentialem cõponitur. Similiter Sacerdos medijs verbis absolutionis conficit Sacramentum Pœnitentiæ: & tamẽ verba sunt forma sacramenti: & sic in alijs.

alijs. Ergo similiter potest sacerdos efficere sacramentum Eucharistiæ: quanuis verba eleuata a Deo sint instrumẽtum efficiẽs conuersionem panis in corpus Christi. Videatur D. Thomas q. 84. art. 3. & q. 86. art. 6. Est tamen disparitas, quod in Sacramento Pœnitentiæ materia, & forma efficiunt effectum sacramenti: in Eucharistia vero forma eleuatur ad consecrandam materiã: & ideò vt ait D. Thomas hic art. 1. ad 3. in Sacramento Eucharistiæ id quod est res, & sacramentum, est in ipsa materia: id autẽ, quod est res tantum, est in suscipiente, scilicet, gratia, quæ confertur. Videatur etiam omnino D. Thomas in 4. dist. 22. q. 2. art. 1. q. 2. exemplo Eucharistiæ exponens causalitatem pœnitentiæ. *Sicut etiam in sacramento Eucharistiæ corpus Christi verum est res significata tantum per species panis, & vini; sed causata per verba ministri: & illa duo simul coniuncta sunt signum, & causa.*

38 Confirmaturque huius solutionis doctrina primo: nam proprietas verborũ ex contextu antecedentium, & subsequentium verborum, iuxta materię capacitatẽ, accipienda est. Sed Concilium Florentinũ, cum verbis consecrationis attribuit efficiẽtiam sacramenti, satis aperte innuit se loqui de efficientia sacramenti inadæquatè sumpti: ait namque. *Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguinem conuertuntur.* Vbi ex eo, quod verba efficiunt conuersionem, infert, quod efficiũt, & sunt forma. Sicut ergo formã non est totum Sacramentum, sic efficientia in conuersionem, est efficientia inadæquata. Vnde simul verificatur in verbis formæ causalitas formalis, & efficiens partialis.

39 Confirmatur secundo: nam eadem phrasi idem Concilium vtitur ibidem, 9. *Septimum est sacramentum Matrimonij*, dicens *causam efficientem Matrimonij regulariter esse mutuum consensum per verba de præsenti expressum.* Et tamen iam communiter Theologi ponunt verba esse formam proximam Matrimonij. Ergo in phrasi Concilij sufficienter explicatur efficientia exponendo de causalitate in sacramentum inadæquate sumptum. Et ita cum communi tenet Thomas Sanchez lib. 2. de Matrimonio disp. 5. num. 6 referens D. Thomam, & alios octo auctores, & disp. 25. num. 2. dicẽs, quod consensus est causa Matrimonij vt est sacramentum: & sic dicitur causa, inquã tum internus cõsensus est causa externi cõtractus Matrimonij, in quo consistit ratio sacramenti. *Et secundum hoc non solum est causa sufficiens extrinseca, sed etiam causa formalis, & intrinseca, &c.*

§. IV.

Vtrum solum corpus, & sanguis Christi importentur in recto per Sacramentum Eucharistiæ?

40 Affirmat Lugo disp. 1. de Eucharistia sect. 3 quod in Eucharistia solum corpus, & sanguis Christi importãtur communiter in recto; species vero de connotato. Refert Vualdensem to. 2. de Sacramentis cap. 21. dicentem. *Est igitur hoc venerabile sacrificium, quamvis Wuclef detestetur hoc verbum, verum Christi corpus in recto sub forma panis, quam connotat in obliquo.* Item quod Claudius Sãctes Repetit 2. de Euchar. cap 4. in principio ait, *Eucharistiã esse corpus Domini, forma panis oppertũ.* Et quod eãdem sententiam tradunt expresse Guill. Elius in 4. dist. 8. §. 3. Fr̃ãciscus Syluius 3. p. q. 73. art. 1. conc. 2. Quamvis iste videatur posse tenere cum Suarez; quia dicit sacramẽtum esse corpus, & sanguinem Christi; non quidem absolute; sed quatenus sub visibilibus speciebus existunt. Ipseque solutionẽ ad 5. dicit sacramentum accipi pro aggregato ex speciebus, & corpore Christi, & integrari ex illis duobus: Non ergo dicit solum corpus esse sacramentũ; vt contendit Lugo. Et dicit valde probabilem Guillelm. Alanus lib. 1. de Eucharistia cap. 5. Quod pariter affirmarat Ovandus in 4. dist. 8. prop. 4. Obiterque docet Gregorius Sayrus lib. 1. de Sacram. cap. 1. q. 8. art. 6. ad 7. circa finem.

41 Probat Lugo, quia In quæstione de significatione vocis, qualis est hæc, fundamentum desumi non potest nisi ex loquutionibus Patrum. Sed Patres passim dixerunt Eucharistiam esse corpus, & sanguinẽ Christi. Quæ loquutiones in rigore non essent veræ, si species etiam panis, & vini importarentur in recto: sicut falso diceretur: *Homo est materia*; quia homo plꝰ dicit in recto, quã materiã. Assumptum probat ex S. Amb. lib. de *ijs*, qui initiantur c. 9 S. Iustino Martyre Apologia 2. ad Antoninum. S. Greg. relato c. *Multi* 1. q. 1. S. Ignatius epist. ad Smyrnẽses relatꝰ à Theodoreto in Dial. 3. S. Irẽneus lib. 5. cap. 2. & lib 4. cap. 34.

Origenes hom.35.in Math.S.Cyprianus li. 2.epist.3.S.Greg.Nisenus orat.de S.Baptismate.S.August.lib 3.de Trinit.c.4.S.Cyrillus Hierosol.cath.4.mystag.S.Chrisost. 1. ad Cor.10.ad illa verba: *De uno pane participes sumus*.Et Photius ibidem.Et S.Amb.lib.4. de Sacram.relatus in cap.*Omnia* 74.de Consecrat.dist.2.Theophilactus in c.26.Math. & in c.14.Marci.Item Nicolaus Papa Secundus relatus in cap. *Ego Berengarius* 42. *de Consecrat*.dist.2.Eodem modo loquuntur alij Patres.Vnde constat multo magis communem esse illum modum loquendi, quo sacramentum hoc dicitur esse corpus,& sanguinem Christi,quam quo dicitur esse species panis,& vini continentes corpus,& sanguinem Christi.

Quod si dicatur,Patres ita loqui,quia parti principaliori,quæ est corpus, & sanguis Christi,tribuunt nomen totius.Contra est: quia anima rationalis est principalior pars hominis:& tamen non dicetur communiter,& passim:*Homo est anima*, quia non sola anima,significatur in recto. Quamvis ergo semel,aut iterum posset per figuram vsurpari ea loquendi formula,non tamen regulariter,prout Patres illam vsurparunt.

Nec mirum,siquidem hunc loquendi modum ab ipso Christo Domino acceperunt. Ioan.6.*Panis,quem ego dabo,caro mea est*.Item, *caro mea vere est cibus,& sanguis meus vere est potus*.Ex quibus verbis sic concluditur. Panis iste,seu cibus,& potus spiritualis est sacramentum Eucharistiæ.Sed corpus Christi est ipse panis,est ipse cibus.Ergo corp⁹ Christi est sacramentum Eucharistiæ.

42 Merito tamen omnes alij Theologi hanc sententiam reijciunt vt omnino falsam.Vnde Suarez disp.42.sect.1.conc.1. dicit oppositam esse *communem Doctorum: colligiq; ex Innocentio Tertio,& ex Concilio Tridentino,& ex alijs multis Patribus, & Decretis*.Vazquez to.3.in 3.p.disp.167.c.2.nu. 10.dicit,quod *illam opinionem nullus hactenus Scholasticorum docuit,aut excogitauit* nu.10. vocat *opinionem à communi sensu abhorrentē*. Et nu.13 pronunciat,quod *à ratione videatur omnino aliena*.Idem *vt indubitatum,& sine controuersia* dicit Granado Controu 6.de Euchar.tract.1.disp 2.nu.3. & passim alij Recentiores.Vnde Auersa q.1.de Eucharistia sect.7.ait. *Certum tamen est ex communi modo loquendi Theologorum , & Ecclesiæ, non in sola Christi præsentia adæquate inuentri essentiam huius sacramenti*.Nuño ar.1.diffic. 2.cōc.2.oppositū dicit esse *improbabile*.Imò Cornejo q.63.disp.2.dub.3.fol.266.col.1. inquit.Quæres primo,qua certitudine tenenda sit conclusio? Respondeo, quod si sermo sit de sacramento Eucharistiæ,secūdum propriam rationem sacramenti Ecclesiastici (vt hic loquimur) conclusio nostra est adeo certa,*vt oppositum sit temerarium,& parum cōsentaneum doctrinæ Ecclesiæ: Tum,quia est contra communem Theologorum doctrinā:Tum etiam propter verba Concilij Tridentini*.Quidquid sit de censura,quod cā sēsentiam non docuerit Vualdensis,late probant Cornejo nu.3.& 4.& Vazquez n.11. & 12.quia capite 20.n.1.illam diffinitionem sacramēti:*Visibilis forma inuisibilis gratiæ*:dicit conuenire Eucharistiæ. Cap.22. expresse ait in sacramento Eucharistiæ esse sensibile extrinsecum,nēpe species panis. Capite autem 21.loquitur de sacramēto, & re simul:quod quid principalius est, & maioris momenti in ordine ad finem sacramenti,seu animarum salutē.

43 Hinc ergo retorquetur argumentum contra Lugo. In quæstionibus istis de propria significatione sacramenti Eucharistiæ in vsu Scholæ Theologorum, stādum est eorum vsui,qui rem præmissa accurata disputatione,determinant.Sed communiter Theologi,tam qui ante,quam qui exipsa Societate,post ipsum scripserunt,non intelligunt significari in recto adæquate solum corpus,& sanguinem Christi,nomine sacramenti tantum:ergo in rigore Scholæ, loquutio est impropria,& sententia falsa.

Deinde,non obstat modus loquendi Scripturæ,& Patrum:quia vt ait S.Chrisostomus hom.66.in Genesim: *Est perpetuus Scripturæ mos à magis principali totum significari*. Sicut ergo solemus sacramentum Pœnitentiæ vocare sacramentalem confessionem,quia ibi principaliter quodammodo est cōfessio:& sæpè vocamus absolutionē, quia forma est absolutio:licet nil horū seorsū sit adæquatum sacramentum. Ita Patres cum Eucharistiam vocant Christi corpus,loquuntur de eo quod ibi principaliter continetur.Vel melius dicatur, quod loquuntur de eo quod est res,& sacramentum simul: & sic proprijssime loquuntur, quia vt notat D.Thomas hic ad 3. in hoc sacramento id quod est res,& sacramentū, est in ipsa materia,quæ est sacramentum tantum.

44 Secundo probatur ratione D. Thomæ in 4.Ad Anibaldum dist.8.ar.1. ad 2. dicentis.*Omne sacramentum est visibile secundum aliquam sui partem,scilicet,secundum id quod est sacramentum tantum,sed non secundū omnem,scilicet,secundum id quod est sacramentum,& res,sicut est corpus Christi in sacramento Eucharistiæ*.In quibus verbis duæ continentur rationes efficaces. Prima sic formatur.Nullum sacramentum nouæ legis significat in recto adæquate aliquid per se inuisibile (vt ab opinionibus abstrahamus, sic propono maiorem.)Sed Eucharistia est proprie,essentialiter,imo & vniuoce cum alijs,sacramentum nouæ legis. Ergo non importat in recto,& adæquate,solum corpus Christi,quod non sentitur per se,& ratione sui,sed ratione specierū. Maior probatur inductione,quia in nullo alio sacramento significatum adequatum, & directum est aliquid per se inuisibile. Et ratio à priori est:quia ex institutione diuina sacramenta sunt signa sensibilia gratiæ:Ipseque Lugo disp.1.de Sacram.in genere sect.2.& 3.docet hanc prædicationem esse essentialem:sacramentum est signum sensibile. De quo late egimus q.60.dub.1. & 7. Minor habetur in Concilio Tridentino sess.13.c. 3.dicente.*Commune hoc quidem est Sanctissimæ Eucharistiæ cum cæteris sacramentis symbolum esse rei sacræ,& inuisibilis gratiæ formam visibilem*.Cumque habeat institutionem, materiam,& formam,significationem, & efficientiam gratiæ,eiusdem rationis cum alijs,non est cur non cum eisdem vniuoce conueniat.Si ergo ratio signi per se sensibilis,est prædicatum commune essentiale omni sacramento;manifestum relinquitur Eucharistiam adæquate , in recto non importare corpus Christi,quod inuisibiliter latet sub sacramento.

45 Tertio probatur alia ratione in verbis D.Thomæ indicata.In vsu , & rigore Theologico,in quo solo nunc disputamus, illud dicitur in recto,& adæquate,& absolute sacramentum Eucharistiæ,quod est sacramentum tantum: Quod videtur per se notum ex terminis;quia sacramentum in rigore directe, & adæquate significat id quod in veritate,& pure,& tantummodo est sacramentum. Facileque inductione omnium sacramentorum potest explicari ex dictis quæstione 60.dubio 16.Sed in Eucharistia corpus,& sanguis Christi non sūt sacramentum tantum:vt constat ex Innocentio Tertio cap.*Cum Marthæ,§. Distinguendum est autem De celebratione Missarum*: & ex D.Thoma hic art.6.& in quarto dist.10.in diuisione litteræ:& ex Magistro, & omnibus Theologis eisdem locis docentibus, corpus Christi verum esse rem,& sacramentum simul. Ergo corpus Christi verum non est adæquatum,& directum,& in recto significatum sacramēti Eucharistiæ.

46 Vltimo probatur à priori ratione, qua omnes corroborantur: Illud significatur,& importatur cōmuniter in recto per sacramentum Eucharistiæ reduplicatiue, & in rigore vt sacramentum est,quod importatur in recto per signum sensibile significatiuum,& effectiuū gratiæ cibantis;quia diximus dub.1.num.5;hanc esse Eucharistiæ diffinitionem. Sed corpus Christi non est adæquate signum sensibile: siquidem sola fide eius realis præsentia ibi percipitur. Item signum à signato, continens à contento,non solum realiter,sed & quid diratiue differt: siquidem signum significat aliud à se;cum nil sit signum sui.Sed corpus Christi est contentum , & signatum; quāmvis non solum ibi significetur, sed realiter contineatur , vt habetur cap. *Ego Berengarius,de Consecratione* distinctione 2.Ergo corpus Christi non est,quod adæquate,& in recto importatur per Eucharistiam, reduplicatiue vt sacramentum est.

47 Occurrit Lugo numero 38.dicens se non negare,quod aliquando nomine Eucharistiæ significetur compositum illud, prout compositum est reduplicatiue; atq; adeò vtrumque in recto.Quo pacto vsurpatur,quando dicitur,corpus Christi contineri in hoc sacramento,& similia. Sed tamen frequētius,& communius Eucharistia significat in recto solum corpus,& sanguinem Christi.

48 Ad authoritatem Concilij respondet n.42.quod non dixit hoc sacramentum esse in recto formam per se visibilē inuisibilis gratiæ;sed esse quidem formam visibilē in recto.Quod verissimum est: nām corp⁹ Christi,quod significatur in recto, est aliquid sensibile,non per se,sed per species;sēsibile vero,quia alioquin non posset cōponere sacramētū: sufficit tamē esse sēsibile per aliud,vt notauit Vazquez disp.167.n. 40.vbi hoc modo respōdet ad idem fere argumentum,quod sibi obiecerat.

49 Ad authoritatē Innocētij 3.respōdet Lugo sect.2.n.27.& sec.3.n.43.species nō ideo dici Sacramentū tātū; quia ipsæ solæ sint sacramentum:sed quia non habent aliud munus,quam sacramenti: non enim significantur,sed significant

Deinde non eſt vniuerſaliter verũ, quod res, & ſacramentum non ſit ſacramentum. Sed regula veriſsima eſt, vt illud, quod inſtituitur à Chriſto pro ſigno practico gratiæ, debeat intrinſece pertinere ad ſacramentum, ſiue ſit res ſacramenti, ſiue nõ ſit. Quare cum corpus Chriſti habeat practice ſignificare gratiam, non obſtat, quod ſit res ſacramenti ad hoc quod ſit ſacramentum. Speciesque erunt aliquid intrinſecum ſacramenti, ſed tamen in recto non importantur communiter loquendo.

50 Euaſiones has eſſe inſufficientes; ſola expenſione, & applicatione noſtrarum rationum, cuique poteſt eſſe perſpicuum, vt patet diſcurrendo per ſingulas. Nam vel ſermo eſt de loquutionibus metaphoricis, & figuratis? Vel de loquutionibus proprijs ad rigorem ſcholæ? Si primum, per Synedochem fatemur ſæpè ſignificari, & denominari à toto partes aliquas; & ſic Euchariſtia denominatur corpus Chriſti: quia eſt pars rei, & ſacramenti. Et ſic fruſtra obijcit Lugo tot Patrum authoritates, cum facillime ſic poſſint exponi. Vel melius per Metonymiam accipitur continens pro contẽto, vt exponit D. Thomas 3.p.q.78. art.3. ad 1. illa verba: *Hic eſt calix*: ideſt, Hic eſt sãguis meus contentus ſub ſpeciebus ad potum ſpiritualem fidelium. Si accipiuntur in rigore ſcholæ (prout neceſſe eſt à Theologis Scholaſticis accipi) nos argumentamur à diffinitione ad diffinitum, à prædicatis eſſentialibus, & quidditatiuis ad prædicata ſpeciei, de qua prædicantur in quid: ac proinde recte deducimus inquantum ſacramentum nõ importare in recto ſolum corpus Chriſti.

51 Secunda ſolutio in ſententia Vazquez, de qua poſtea, habet apparientiam, & probabilitatem: cæterum in opinione, quam nunc impugnamus, ego eam non inuenio: quia fieri nequit quod adæquatũ importatum in recto per ſacramentum ſit per ſe inſenſibile: & quod ſacramentum quoad ſignificatum in recto, ſit ſignum per ſe, & eſſentialiter ſenſibile. Deinde, ipſe Lugo probauerat ſacramenta eſſentialiter in recto ſignificare compoſitum ex materia, & forma, quia concreta accidentalia ex his duobus intrinſece componuntur, & eſſentialiter conſtant. Sed ineſſe ligni ſenſibilis, debent habere directe aliquam formam, qua in recto conſtituantur formaliter vt ſẽſibilia. Ergo cum ratione ſpecierum Chriſtus ſentiatur, nequit cum doctrinæ conſequentia excludere à directo ſignificato ſacramenti, ipſas ſpecies, ſiue ſit ſignificatũ partiale, ſiue totale: de quo poſtea. Vnde non poteſt ſe tueri Lugo exemplo contritionis: quia nullus in illa ſola ponit totum directum ſignificatum ſacramenti Pœnitẽtiæ. Ideoque in omni ſententia exemplum contra eum militat.

52 Tertia ſolutio ſecum affert impugnationem: quia ſi ipſo fatente, ideo Sũmus Pontifex, & Theologi dicunt ſpecies conſecratas eſſe ſacramentum tantum: quia ipſæ ſolæ ſunt ſacramentum, & ſolum ſignificant, & non ſignificantur: ergo vere ſunt ſacramentum: ergo vere ſignificant. Sed iſtæ prædicationes ſunt eſſentiales, & verificãtur in recto, & directè: *Euchariſtia eſt Sacramẽtum: Euchariſtia eſt ſignum ſenſibile*: quia prædicatur ſpecies de genere: ſicut cum dicitur: *Homo eſt animal*. Ergo directe, & in recto ſignum ſenſibile prædicatur de Euchariſtia. Ergo directe, & adæquate non ſignificat ſolum corpus Chriſti.

§. V.

Vtrum Euchariſtia importet in recto corpus Chriſti, & ſpecies conſecratas?

53 MAior eſt difficultas, an Euchariſtiæ ſacramẽtum ſupponat in recto pro ſolis ſpeciebus conſecratis; an vero directe importet compoſitum ex corpore Chriſti, & ſpeciebus?

Affirmat Suarez diſp.42. ſec.3. Euchariſtiam non eſſe ſolas ſpecies ſacramentales; ſed compoſitum ex corpore, & ſpeciebus; ſeu corpus Domini ſub ſpeciebus cõtentum; atque adeo corpus, & ſanguinem Chriſti intrinſece, & in recto pertinere ad conſtitutionem huius ſacramenti. Refert pro ſe S. Thomam, & D. Bonauenturam, Caietanum, & Capreolum, Victoriam, & Ledeſmam, Alanum, & Claudium. Sed ex ceptis duobus vltimis, alij in longe diuerſo ſenſu loquuntur, vt patebit exponendo D. Thomam. Hanc eandem ſententiã ſequuntur Valẽtia, & Egidius hic. Et Vazquez diſp. 167.c.5. Bernal diſp.24. ſect.2. §.3. Auerſa q.1. ſect.7. Paſqualigus diſp.88 ſect 4. & alij Recentiores Societatis, qui probant.

54 Primo, non tantum Chriſtus in ſacramento Euchariſtiæ; ſed etiam ipſum ſacramentum, vt tale, adoratur latriæ cultu à fidelibus *pro more in Eccleſia Catholica ſemper recepto*, vt ait Concilium Tridentinum ſeſſ.13.cap.5. Et Eccleſia canit de Euchariſtia: *Tantum ergo Sacramẽtum veneremur cernui*. Conciliumque Vienenſe, in Clementina vnica, *de Reliquijs, & veneratione Sanctorum*, vocat idem ſacramentum *adorandum, ac venerandum*. Sed ſi Euchariſtiæ ſacramentum conſiſteret in ſolis ſpecieb⁹, immerito tribueretur illi cultus latriæ: quippe is cultus debeat per ſe, & primario reſpicere Deum, habereque ipſum pro obiecto. Licet poſsit peraccidens, ſecundario, & ex conſequenti habere pro obiecto alia, quæ cogitatione, & re ſimul, aut ſola cogitatione ſunt coniuncta cum Deo. Ergo ſacramentum Euchariſtiæ non ſolum cõſiſtit in ſpeciebus, ſed etiam in corpore, & ſanguine Chriſti, qui eſt Deus, & homo.

Confirmatur. Obiectum per ſe latriæ perfectæ debet eſſe ex toto, vel ex parte quid diuinum. Ergo cum ſacramentum Euchariſtiæ, vt tale, ſit per ſe obiectum perfectæ latriæ, debet præter ſpecies, quæ non ſunt quid diuinum, includere corpus, & sãguinem Chriſti, qui Deus, & homo eſt.

55 Secundo, Sacramentum Euchariſtiæ, vt dicit Concilium Florentinum, conficitur virtute verborum, conuertente ſubſtantiam panis in corpus, & ſubſtantiam vini in ſanguinem Chriſti. Et S. Ambroſius libro 4. de Sacramentis cap.4. & S. Auguſt. ſer.28. de verbis Domini ſimiliter inquiũt confici hoc ſacramentum ex pane, & vino per verba conſecrationis. Species autem ſolæ nec conficiuntur verborum virtute, nec conficiuntur ex pane, & vino. Eſt ratio Vazquez nu.44.

Tertio, Sacramentum Euchariſtiæ inſtitutum eſt à Chriſto tanquam ſpiritualis animarum cibus, & potus, quo alantur, & confortentur viuentes, vt ait Trident. ſeſſ. 13.cap.2. Speciebus vero ſeorſim à Chriſti corpore, & ſanguine, non conuenit eſſe ſpiritualem cibum, & potum, vt colligitur ex cap.6. Ioannis ver.48. vſque 58. Tribuitur enim ibi per ſæpe Euchariſtiæ ratione corporis, & ſanguinis Chriſti refectio ſpiritualis fidelium. Ergo corpus Chriſti directe, & formaliter eſt Sacramentum tantum. Quã rationẽ vocat Vazquez n.41. *plane euidẽtẽ*. Vnde iure merito Chriſtus vocatur ab Algero lib.2.cap.1. *Subſtantia huius ſacramẽti*: & ab Stephano Eduẽſi c.17 expreſſe dicitur *pertinere ad hoc ſacramẽtum*, vt obſeruat Raynaudus in cãdelabro S. Septiluſtri ſect.2. c. 2. nn.10. & 11.

Quarto probatur ex cap. *Hoc eſt* 48. *de Cõſecratione* diſt.2. Et ex S. Irenæo lib.4. cõtra hæreſ. c.34. dicente, *qui eſt è terra panis, percipiens inuocationem Dei, iam nõ communis panis eſt, ſed Euchariſtia, Ex duabus rebus conſtas, terrena, & cæleſti*. Ideſt, ſpeciebus panis, & corpore Chriſti: licet nonnulli interpretẽtur naturam diuinam, & humanam Chriſti. S. Damaſcenus li.4. c.14. *Quia ex duplici natura cõpoſiti, atq; contexti ſumus; ita compoſitus cibus neceſſe erat: cibus autem panis ipſe vitæ, hoc eſt, Dñs noſter Ieſus Chriſtus, qui de Cælo deſcendit*. Idem docet author ſermonis de Cœnã Dñi apud S. Cyprianum, & alij Patres relati à Suarez, & ab alijs.

56 Quinto arguitur ex Vazquez c.6. àn. 48. vſque ad 50. Nam in ſacramento Pœnitentiæ ex communi ſententia Theologorum, contritio eſt res, & ſacramẽtũ ſimul: & eſt pars ſubſtantialis ſacramenti Pœnitentiæ. Sicut ergo Pœnitentia non eſt viſibilis forma ſecundum dolorem internum; ſed ſecundum ſigna alia exteriora: cum tamen dolor internus ſit pars eſſentialis illius, vt ex omnium ſententia conſtat. Ita pariter in præſenti, quamvis corpus Chriſti non ſit pars Sacramenti tantum, nempe ſpecierũ; tamen dici debet pars ſacramenti ſimpliciter: quia totum coniunctum ſignificat refectionem ſpiritualẽ animæ, quæ fit per gratiam. ¶ Confirmatur: Sacramentum diffinitur per ſignificationem rei ſacræ, non cuiuſcumque, ſed ſanctificantis nos, nempe gratiæ ſpiritualis. Sed ſpecies ſenſibiles per ſe ſumptæ, ſolum poſſunt eſſe ſignum corporis Chriſti; non autem refectionis ſpiritualis: quia hanc ſolum ſignificare poſſunt, quatenus in ſe corpus, & ſanguinem Chriſti continent. Ergo ſpecies ſolæ nõ poſſunt proprie dici ſacramẽtũ, prout de ſacramẽtis nũc agimus; ſed ſolum latiori ſignificatione.

57 Quod tripliciter corroborat Bernal diſp.24. ſect.2 §.2. num. 31. Primo, quia Chriſtus ſub ſpeciebus ſuccedit ſubſtantiæ panis, & vini: ſed hæc ſubſtantia vere, & phyſice pertinet ad cibum corporeum: ergo & Chriſti ſubſtantia ad cibum ſpiritualem. Secundo, quia fideles pro ſalutatione aiunt: *Laudetur Sanctiſsimum Sacramentum*: Species autem laudari non poſſunt; poteſt vero Chriſtus: ergo. Tertio, quia Chriſti ſubſtantia aptiſsima eſt, vt conſtituat intrinſece hoc ſacramentum: Ergo cum de fide ſit, ſub ſpeciebus alienis eã exiſtere; ſine fundamento negatur illud intrinſece conſtituere.

Antecedens manifestum est, quia cũ Christus sit fons gratiæ, aptissimè potest constituere signum efficax vberrimæ gratiæ. Imò videretur indecens ibi existere, & non concurrere ad gratiam ibi existentem.

§. VI.

Probatur supponere Eucharistiam in recto pro speciebus consecratis.

58 NIhilominus asserendum est, sacramentum Eucharistiæ in recto supponere pro speciebus consecratis: vnde corpus Christi non est pars intrinseca componens in recto sacramentum: sed solum in obliquo vt significatum, & contentum, & vt virtus sacramenti. Ita D. Thomas hac q. 73. ar. 6. dicens. *In hoc sacramento tria considerare possumus, scilicet, id quod est sacramentum tantum, quod est panis, & vinum.* Et q. 77. art. 7. ait. *Sicut species sacramentales sunt sacramentum corporis Christi veri, &c.* Et in 4. dist. 10. In diuisione litterę idem asserit. Nec obstat, quod ibi dist. 8. q. 1. ar. 1. q. 2. ad 2. ait, quod *ex speciebus, & corpore Christi fit vnum sacramentum*: nam ipse se declarat, subiungens: *Sicut in alijs sacramentis ex elemento, & virtute quasi vnum efficitur.* Vnde sicut in alijs sacramentis virtus per quam eleuantur, & causant gratiam, nõ est pars intrinseca componens illud; nec ad illud pertinet in recto, sed in obliquo: ita in hoc sacramẽto significatur, & continetur Christus, & est virtus sacramenti: quia dicit S. Thomas art. 1. ad 2. quod *sicut se habet virtus Spiritus Sancti ad aquam Baptismi: ita se habet corpus Christi verum ad species panis, & vini.* Vnde supponit in recto pro speciebus, & in obliquo essentialiter connotat Christi corpus.

59 Sicque S. Thomam interpretantur Soto in 4. dist. 8. q. vnica art. 1. in fine dicens. *Sicut sacramentum Baptismi supponit pro materiali ablutione determinata per formã quatenus est in fieri: ita Sacramentum Eucharistiæ supponit pro materialibus speciebus consecratis per formam, quatenus permanenter continent corpus, &c.* Nuño hic art. 1. diffic. 2. conc. 5. dicit esse *sententiam D. Thomæ, & communem inter Scholasticos.* Idem dicit Cornejo disputatione 2. dub. 4. Idem asserit Philippus à Trinitate disp. 1. dub. 6. Araujo dubio secundo parte tertia nnmero 32. dicens esse sententiam Magistri, Alexandri Alensis, B. Alberti, Scoti, Richardi, Gabrielis, & Marsilij, Vincentij, Ledesmæ, & aliorum. *Communemque esse inter discipulos D. Thomæ*, testatur, & sequitur Serra art. 1. dub. vnico conclusione secunda. Granados controu. 6. de Eucharistia tractatu 1. disputatione secunda numero quinto ait, quod assertionẽ hãc merito *tanquam communem Doctorum* defendit Henriquez lib. 8. capite 6. §. 2. Et Alanus fatetur esse fere omnium, & diu fuisse. Specialiter Magistri, Sancti Thomæ, Durandi, Richardi, Marsilii, Scoti, & Glossæ. Item Gaspar Hurtado disp. 1. de Euchar. diffic. 3. Caspensis tractatu 22. disp. 1. sectione secunda conc. 7. numero 16. Obiter Nauarrus in Manuali capite 22. numero 10. Leãder tractatu 7. disputatione prima quæst. 2. referens Bonacina, & Filliutium. Sed Bonacina Scholasticis determinandum relinquit disputatione 4. puncto primo numero tertio. Trullench lib. 1. praxis cap. 1. dub. 1. numero 4. Habeturque ex Cathechismo Pij Quinti titulo de Eucharistia fol. 238.

60 Fauet non parum D. Augustinus epist. 23. ante finem. Et tractatu 26. in Ioãnem dicens. *Nam & nos hodie accipimus visibilem cibum; sed aliud est sacramentum, aliud virtus sacramenti.* Cum ergo Christus sit virtus sacramenti, non est in recto ipsum sacramentum, nec pars sacramenti. Sanctus Ambrosius lib. de iis, qui mysterijs initiantur capite 9. docet. *Christum Dominum esse in hoc sacramento*: ergo solum in obliquo, & vt contentus est de essentia sacramenti. Algerus tomo sexto Bibliot. lib. 1. de Eucharistia capite quinto, vt etiam refert Granados numero sexto ait. *Panis, & vini immanentes, & visibiles qualitates sacramentum tantum modo vere dici, & esse; substantiam autem illam invisibilem; quæ ipso Sacramento operta est, vere, & proprie dici corpus Christi, testatur Augustinus.* Et post relata eius testimonia, id ipse confirmat ex quadam oratione Ecclesiæ, in qua Eucharistia dicitur continere Christum; ac proinde ipsum sacramentum non esse Christum.

61 A priori probatur, supponendo ex dictis quæstione 60. dubio 11. quod sacramenta important in recto, vel id quod essentialiter, & adæquate significant, vt cõcreta accidentalia, quæ significant compositum ex materia, & forma vt vnita artificialiter, vel simili modo accidentali. Et hoc modo contrarij in alijs sacramẽtis

explicant eorum significatum, quod directe per illa importatur: quia ad essentiam cõpositi accidentalis nil aliud directe pertinere potest. Vel sacramenta accipiuntur pro illo pro quo supponunt, nempe pro materia connotando formam; sicut album supponit pro corpore vt subest albedini. Sed solæ species consecratæ, & nullo modo corpus Christi sunt materia, aut forma Sacramenti Eucharistiæ, aut eorum coniunctio. Ergo Eucharistia supponit, & directe significat species consecratas, & ex eis intrinsece, & in recto componitur: & nullo modo neque totaliter, neque partialiter directe, & in recto cõponitur ex corpore Christi. Maior patet, quia in illa complectimur omnes sententias, quæ cum aliqua proprietate explicant directum significatum sacramentorum. Minorem probat Granados nu. 7. quia corpus Christi non potest esse materia: nã in sacramentis illa dicitur materia, quæ virtute verborum consecratur, & determinatur ad significandam gratiam: Christus autem Dominus nec consecratur; seu (quod idem est) sanctificatur virtute verborum; cum potius eius præsentia sanctificet. Nec determinatur ad significãdum: potius enim species sunt, quæ significant Christum, & cõsequenter gratiam, ratione verborum, quæ à Sacerdote proferuntur. Deinde non potest esse forma Sacramenti: Tum, quia forma Eucharistiæ, secundum communem Doctorum, sunt verba Sacerdotis. Tum, quia forma debet esse aliquid, quod sensibiliter determinet materiam sacramenti ad significandam gratiam. Quod in Eucharistia non potest præstare Christus Dominus; cum sit insensibili, & insensibili modo. Coniunctio, si accipiatur pro actione coniungente, cum sit extrinseca, non potest esse pars intrinseca. Si sumatur pro relatione, non est pars significans sensibilis: sicut nec eius fundamentum, quod secundum aliquos est multitas temporis, vel loci. Et omnia hæc quia distinctum sunt à corpore Christi nec ab aliquo ponitur vt forma, aut coniunctio eius cum materia. Ergo corpus Christi non importabitur in recto. Ergo solæ species consecratæ continentes Christum sunt sacramentum Eucharistiæ.

62 Secundo probatur ratione desumpta ex Innocentio Tertio, & D. Tho. & ab aliud intentum ponderata n. 45. & 52. quæ si recte expendatur, non tantum probat, quod corpus Christi non sit adæquate totũ sacramẽtũ, seu quod per illud no importatur in recto; sed ostendit, quod non sit pars intrinseca illius: quia in nullo sacramento, habente materiam externam, tanquam partem intrinsece componentem cum verbis forinsecis, ex quo vtroque fit vnum sacramentũ, id quod est res sacramenti, est pars intrinseca sacramenti tantũ: vt patet in Baptismo, Confirmatione, Ordine, & Extrema vnctione: ergo pariter dicendum de Eucharistia. Rationem vniuersalem expendit Araujo n. 33. nam id quod est res, & sacramentum simul, significatur ab illo, quod habet rationem sacramenti tantum. Sed signatum omnino condistinguitur à suo signo, ita vt neutiquam possit ingredi eius constitutionem tamquam pars: eo quod signum quantum ad omnes suas partes debet intelligi constiturum ãntecedenter ad signatũ; licet nõ antecederet ad ordinẽ ad illud. Ergo cũ corpus Christi sit signatum per sacramẽtum, nõ potest esse pars intrinseca illius.

63 Tertio est alia ratio D. Tho. hic art. 1. ad 3. & in 4. dist. 8. q. 1. ar. 1. q. 1. ad 2. vbi ait, quod *sicut in alijs sacramentis materiale elementum non est causa virtutis; quæ in ipso est; ita in hoc Sacramẽto species nõ sunt causa corporis Christi.* Et formatur sic. In nullo sacramẽto signatum, & contentum, & virtus, qua eleuatur sacramentum causatiuum, est pars intrinseca constituens sacramentum. Ideoque Baptismus supponit pro ablutione, & adæquate significat compositum ex ablutione, & verbis; & virtus, qua aqua, & verba eleuantur ad causandum, non est pars intrinsece componens sacramentum. Ergo pariter Eucharistia non componitur intrinsece ex speciebus, & corpore Christi: sed directe sunt species consecratæ, Christum continentes.

64 Vlterius ex Concilio Tridentino sess. 13. can. 8. desumitur argumẽtum, quia pars in toto non continetur sacramentaliter in toto: sicut non dicimus hoc modo contineri ãnimam in homine; aut materiam, & formam sacramenti in sacramento. Sed corp⁹, & sanguis Christi continentur in Eucharistia realiter, & sacramentaliter, vt in signo, & in continente: Ergo non continentur in eo sicut pars in toto.

Vltimo probatur ex Prosa, quam canit Ecclesia in Missa solemnitatis corporis Christi, in officio compositio à Doctore Angelico, vbi aperte condistinguitur Christus sũptus, cõtentus, & signatus, a sacramẽto cõtinente, & significante: & dicitur, quod Christus integer signatur, & sumitur; sacramẽtũ

frangitur,& videtur: *Fracto demum ſacramẽto,ne vacilles,ſed memento,tantum eſſe ſub fragmento,quantum toto tegitur.* Sed ſolæ ſpecies frangũtur,& tegunt Chriſtum. Ergo ſolæ ſpecies Chriſtum continentes, & tegentes ſunt Sacramentum Euchariſtiæ. Alias rationes proſequitur Araujo dub.2.à n.33. vſq; 36.videndus.

§. VII.

Soluuntur argumenta præcedentis ſententiæ.

65 AD primum dupliciter reſpondet Nuño diſſic.2.ad 3.in fine,& Serra ad 2.& paſsim alij,vel quod tota adoratio Euchariſtiæ eſt ad totum ſacramentum: ratio tamẽ,quod adoratio ſit latriæ eſt Chriſtus ibi contentus : vnde cum in Concilio Tridentino,& alijs dicitur hoc ſacramentũ adorari cultu latriæ,accipitur continẽs pro contento. Vnde cum doctrina illa reducitur ad diffinitionem ſic proponitur can.6. *Si quis dixerit in Sancto Euchariſtiæ Sacramento Chriſtum vnigenitum Dei Filium non eſſe cultu latriæ,etiam externo,adorandum; Anathema ſit.* Secundo reſpondetur,quod ſicut D. Thomas 3.p.q.25.ar.3.& 4. docet Imagines,& Crucem Chriſti adorandas eſſe latria terminata ad ipſas imagines,& Crucẽ; licet idem ſit motus in imaginem; & in id cuius eſt imago: eadem ratione ſacramẽtũ, ſeu ſpecies ipſæ ſacramentales adorantur adoratione latriæ,quia realiter continent Chriſtum,multo melius,quam Crux quæ ipſum tetigit. Diuerſa tamen eſt ratio deuale in quo reſeruatur ſacramentum: quia non immediate cõtinet corpus Chriſti,ſed mediis ſpeciebus conſecratis.

66 Explicatur doctrina harum ſolutionum: quia per ſe notum eſt, quod aliqua differentia poteſt eſſe peraccidens in ordine ad vnum principium,vel in vna conſideratione,quæ eſt per ſe in ordine ad aliud principiũ,vel in alia cõſideratione, prout probat,& declarat S.Thomas 1.2.q.18.artic.5. Ratio ſacramenti per ſe attẽdit,quod ſit ſignum ſenſibile à Deo inſtitutum ad ſignificandam gratiam: & cum hoc directe importet ſpecies conſecratas: ideò ſacramentum directe pro illo ſupponit. Cultus directe reſpicit excellentiam in aliquo reſidentem , ſiue excellentia ſit ſenſibilis,ſiue nõ. Cũ ergo vt docet S.Th.ad 3.in Sacramento Euchariſtiæ contineatur aliquid ſacrum abſolute,ſcilicet,Chriſtus; & ideo id quod eſt res; & ſacramentum ſimul,eſt in ipſa materia: cum hoc ſit Deus,& homo,ideo materia vt continens Chriſtum, vel Chriſtus ſub ſacramento,& in ſacramento,adoratur cultu interno,& externo : & in hoc ſenſu laudatur ſacramentum: quia laudamus ducem,& paſtorem ſub ſacramento latẽtem: & de illo canit Eccleſia: *Quantum potes,tantum aude; quia maior omni laude , nec laudare ſufficis.*

67 Secundo argumẽto fidit Vazquez: ſed parum ſecure ,quia ſuæ ſententiæ patronis debile videtur. Vnde Lugo ſect.2.n.25. ait. Hoc tamen argumento non vtor; quia ſatis probabiliter ſolui poteſt fatendo, facerdotem verbis conficere Euchariſtiam : eo quod licet non conficiat ſpecies ſecundum ſe; facit tamen illas eſſe conſecratas : ſicut verbis etiam,& orationibus conficit aquã benedictam; licet non includat aliquid præter aquam,& ipſam benedictionem. Præterquam quod iam diximus à num. 37. ibi loqui Concilium de efficientia ſacramenti inadequate accepti: quod ex ipſis verbis Cõcilij oſtendimus. Vnde Serra ad 5. reſpondet,hoc ſacramentum confici per verba cõſecrationis,quia per illa conuertitur ſubſtãtia panis in corpus Chriſti: ſicque hoc continent ſpecies panis,& fiunt ſpecies conſecratæ: ac proinde ſacramentum. Vnde actio, qua conficitur ſacramentum, non terminatur per ſe ad relationem; ſed ad conſecrandas ſpecies per tranſubſtantiationem,& efficiendas illas,ex continentibus ſubſtantiã panis,continentes corpus Chriſti, ex quo reſultat relatio ad corpus Chriſti præſens: quod non eſt pars ſacramenti,ſed contentum ſub ſacramento.

68 De tertio argumento (quod Vazquez vocat plane euidens,& quo conuincuntur Suarez,& Lugo,& frequenter Authores) cenſet Granado diſp.2 n.12.in hęc verba. *Miror viro doctiſſimo hanc argumentationem viſam fuiſſe plane euidentem,cum facilem ſolutionem habeat.* Prout proponitur à Vazquez,maior in rigore eſt falſa,etiam in ſententia Vazquez,& ſolum eſt vera in ſenſu figurato,quatenus ſcilicet per Metonimiam,ſumitur contẽtum,ideſt,corpꝰ Chriſti,pro continente,ſcilicet ſacramẽto: ſicut in opinione Vazquez per Synedochem ſumitur Chriſtus Dominus , qui eſt pars ſacramenti, pro toto , quod eſt conſtans ex corpore Domini , & ſpeciebus. Vt autem Euchariſtia ſit cibus ſpiritualis ſufficit continere Chriſtum , & cauſare gratiam. ¶ Vnde ad formã nunc obiecti argumenti,concedimus maiorem, & minorem: quia vt ait D.Thomas in 4.diſt.8.q.1.art.1.q.1.ad 2. *Species non ſunt cauſa alicuius effectus in anima ſpirituali,niſi mediante corpore Chriſti vero.* Negãda tamen eſt conſequentia,propter rationem aſsignatam. Vel diſtinguendum eſt conſequens , vt diſtinguit Serra ad 3. Ergo ſpecies non ſunt ſactamentum,niſi quatenus corpus Chriſti includit, ſicut materia includit formam , quã informatur, tanquam compartem, velut aliquid intrinſece,& in recto importatum per ſacramentum, nego conſequentiam. *Niſi quatenus* includunt corpus Chriſti, vt cõtinentes illud ſacramentaliter; concedo conſequentiam. Ex hoc tamen non ſequitur corpus Chriſti pertinere ad hoc ſacramentum in recto tamquam componens illud; ſed ſolum in obliquo, quatenus ſacramẽtum conſiſtẽs eſſentialiter in ſpeciebus cõſecratis dicit ordinem ad illud tamquam in eo contentum. ¶ Vrgebis,*in* corporali cibo ipſa ſubſtãtia panis in recto, & formaliter eſt alimentum, & non ſolum in obliquo: quia directe panem comedimus, & illo viuimus. Sed in hoc ſacramento non eſt alia ſubſtantia cibi, quam corpus Chriſti directe , & formaliter: Ergo directe , & formaliter corpus Chriſti eſt ſacramentum, vel pars ſacramenti. ¶ Etiam concedenda eſt maior,& minor,& neganda conſequentia,propter diſparitatem,quę eſt inter cibum corporeum,& hunc cibum ſpiritualem: quia in cibo corporali ſubſtantia pertinet directe ad cõſtitutionem cibi, quia eſt materia conuertenda in ſubſtantiam aliti. At vero iſte cibus,cum ſit ſacramentalis, aliud eſt quod ſignificat , & apparet; & hoc eſt,quod cauſat , & eſt ſacramentum: aliud eſt,quod latet,occultatur, & eſt virtus ſacramenti; & quod ſub ſacramento continetur, & ſignificatur. Præterquamquod D.Thom. art.3.ad 2.notat, quod hæc eſt differentia inter alimẽtum ſpirituale,& corporale: quod alimentum corporale conuertitur in ſubſtãtiam eius,qui nutritur. Sed alimentum ſpirituale conuertit hominem in ſe ipſum. Vnde Chriſtus pertinet ad hoc ſacramentum vt ſubſtantia in quam conuertimur: ac perconſequens vt ſubſtantia contenta,& ſignificata.

69 Ad quartum, authoritates Patrum iam expoſuimus n.43.& ſi aliquid conuincerent,ſuaderent Chriſto Domino adequate conuenire rationem ſacramenti: quod cum arguentes (excepto Lugo, & paucis alijs) non admittant, non eſt cur in illis tantam vim faciant.

70 Ad quintum late reſpondent Cornejo diſp.2.dub.5.in probatione concluſionis, & Araujo dub.2.nu.33. ille vnica ſolutione; & Cornejo duplici,in quarum ſecunda conuenit cum Araujo. Vterque ergo,& Gabriel à S.Vincẽtio diſp.1.de Euchariſtia quæſt.3. folio 106. reſpondent admittendo cum probabili ſententia,contritionẽ,quæ eſt res, & ſacramentum ſimul,eſſe etiam partem eſſentialem ſacramenti tantum. Eſt autem diſparitas: nam contritio non habet vtrumque ſecundum vnicam, & eandem rationem, ſed ſecundum diuerſas: eſt enim ſacramentum, & res quatenus habet rationem diſpoſitionis ad gratiam ſacramentalem: quia ſecundum hanc rationem cauſatur , & ſignificatur à Sacramento Pœnitentiæ: eſt vero pars ſacramenti tantum , quatenus manifeſtata per Confeſsionem. Non eſt autem inconueniens, quod idem ſibi ipſi præſupponatur ſecundum diuerſas rationes. Vnde Contritio vt manifeſtata , & vt habet rationem partis ſacramenti tantum, poteſt ſimul cum Confeſsione , & Abſolutione præſupponi ad ſe ipſam vt habet rationem diſpoſitionis,& ſe ipſam cauſare ſecundum iſtam rationem. Iſtas autem duas rationes nõ poſſumus diſtinguere in corpore Chriſti per quarum vnam ſit pars ſacramenti tantum, & ſit cauſa ipſi ſecundum alteram,ratione cuius ſit res , & ſacramentum ſimul: quia ſolum poteſt conſiderari vt preſens, ac exiſtens in ſpeciebus. Quia Corpus Chriſti vt vnitum ſpeciebus, & ab illis manifeſtatum , eſt effectus verborum conſecrationis: & ideo non poteſt præſupponi vt vnitum , & manifeſtatum ante verba.

71 Aliter primo reſpondent Cornejo,& Gabriel à S.Vincentio negando contritionẽ eſſe in recto partem ſacramenti tãtum: quia ſacramentum tantum debet eſſe adæquate res per ſe ſenſibilis: ſiquidem eſt purum ſignum,quod ſignificat , & non ſignificatur: ſi autem eſſet ſenſibilis per aliud,iam eſſet ſignificata ab eo à quo ſit ſenſibilis. Cum autem Concilium Tridentinum ſeſ.14.cap.3. & can.4.docet contritionem eſſe quaſi materiam, loquitur de parte integrante eſſentialiter , ſine qua non valet ſacramentum, nec eſt cum fructu. Ex quo ſolum ſequitur requiri in obliquo: non vero in recto vt id pro quo ſenſibiliter partialiter ſupponit ſacramentum tantum.

72 Ambæ iſtæ ſolutionis ſunt valde probabiles. Huic ſecundæ non parum videtur fauere D. Thomas 3.p.q.84.artic.1.ad 3.dicens, *quod etiam in Pœnitentia eſt aliquid quod eſt ſacramentum tantum, ſcilicet, actus exterius exercitus, tam per peccatorem pœnitentem, quam etiam per Sacerdotem abſoluentem.* Vbi ſolum meminit actuum externorum pœnitentis, & abſoluentis, qui omnes ſunt per ſe ſenſibiles. Vnde attritio, vel contritio directe, & in recto non ſe tenet ex parte ſacramenti tantum; ſed ex parte rei, & ſacramenti ſimul: & ideò ſubiungit D. Thomas: *Res autẽ, & ſacramentum, eſt pœnitentia interior peccatoris.* Et hoc modo numeratur à Concilio inter eſſentialia ſacramenti. Qua doctrina ſtante, nõ ſolum corruit à fundamẽtis obiectio; ſed poteſt pro nobis vrgeri. Idem indicat 3.p.q.90.art.2.ad 1.& art.3.docet contritionem eſſe partem integralem Sacramenti Pœnitentiæ. Et in 4.diſt.26.q.2.ar.1.ad 2.inquit. *Et ideò ſicut Pœnitentia non habet aliam materiam, niſi ipſos actus ſenſui ſubiectos, qui ſunt loco materialis elementi; ita eſt de matrimonio.* Iuxta quam doctrinam, omne illud, & qualibet pars illius, quod eſt ſacramentum tantum, eſt aliquid per ſe, & ratione ſui ſenſibile: ſicut eſt ſignum ſenſibile, & nullo modo ſignatum. Quod iterum confirmabimus infra q.84.dub.2.

73 Occurrit adhuc planior tertia ſolutio, quam indicat D. Thomas hic ad 3.& infra q.84.art.1.ad 1.& in 4.diſt.16.q.1.art.1.q.2.ad 1.& in diſt.22.q.2.art.1.q.2. iuxta quam concedenda eſt, vel permittenda Maior, & Minor, nempè, quod in Sacramẽto Pœnitentiæ Contritio ſit pars eſſentialis ſacramenti tantum: & tamen quod non ſit ſenſibilis per ſe; ſed ſolum mediante Confeſsione. Neganda autem eſt conſequẽtia, quod idem poſsit contingere in Sacramento Euchariſtiæ. Ratio diſparitatis ſumitur ex diuerſa inſtitutione Pœnitentiæ, & Matrimonij ex vna parte; & aliorum quinque ſacramentorum ex alia. Nam in iſtis ex voluntate Patris inſtituit Chriſtus pro materia ſacramenti aliquid ſenſibile extrinſecũ: in alijs vero ipſas hominum operationes voluit eleuare ad rationẽ ſacramẽti. Quod conſtat ex fine, & effectu propter quem inſtituit, & ex materijs, quas pro his ſacramẽtis Theologi inſtituras agnoſcunt: & quia in hoc diuinus Samaritanus vt vulnera noſtra curaret, ſe geſsit vt peritus medicus. *In medicinis autem corporalibus quædam ſunt exterius adhibita; ſicut emplaſtra, & electuaria: quædam vero ſunt actus ſanandorum, puta, exercitationes quædam.* In ſolis ergo iſtis actus interni poſſunt eſſe partes ſacramenti tantũ: quia compoſitum ex actibus internis, & externis facit vnum ſacramentum. Cum ergo in Euchariſtia materia inſtituta ſit aliquid ſenſibile externum diſtinctum ab operationibus noſtris, omne illud quod eſt ſacramentum tãtum totaliter, vel partialiter, debet eſſe aliquid per ſenſibile. Hoc modo reſpõdet S. Thomas in 4.ad Annibaldũ diſt.22.art.3. Sed de his recolantur, quæ diximus q.60.dub.16.§.4. & dicenda infra q.84.dub.1.

74 Ad confirmationem concedatur Maior, & negetur Minor: quia ſpecies conſecratæ non ſunt panis communis; ſed ſunt accidentia ſenſibilia continentia ſanctitatis authorem: & in ratione rei, & ſacramenti ſimul, directe important Chriſti corpus verum: in ratione vero ſacramenti tantum; cum ſignificare in recto debeat aliquid per ſe ſenſibile, importat in recto ſpecies conſecratas, & in obliquo corpus Chriſti ſignatum, & contentum.

75 Ad primam probationem Bernalis concedo Maiorem, & Minorem: & diſtinguo Conſequens, & concedo, quod corpus Chriſti in recto pertineat vt res, & ſacramẽtum ſimul, & vt virtus ſacramenti: nego vero quod pertineat in recto vt ſacramẽtum tantum. Ad ſecundam ſatisfecimus dupliciter n.65.& 66. Ad tertiam reſpondetur ſicut ad primam.

DVBIVM. III.

Vtrum Corpus Chriſti verum ſit virtus ſacramenti Euchariſtiæ?

§. I.

Rationes dubitandi. Et varij modi dicendi.

1 PArtem negantem, inter alia, quatuor ſuadent argumẽta. Primum: nam virtus ſacramenti non eſt id quod eſt res, & ſacramentum ſimul: eo quod virtus ſe tenet ex parte cauſæ, & res ſacramenti ex parte effectus. Sed Chriſtus Dominus eſt res, & ſacramentum ſimul, vt docet D. Thomas art. 6. Ergo non poteſt eſſe virtus ſacramenti. Probatur conſequentia; nam ſimili ratione dub.2.n.62.probatũ eſt Corpus Chriſti verum non poſſe eſſe partem ſacramenti tantum: quia eſt res, & ſacramentum ſimul: & idem, ſecundum idem, non poteſt eſſe ſignum, & ſignatum, cauſa, & effectus ſui.

Secundo. Non eſt negandum ſacramẽtorum excellentiſsimo, quod alia ſacramẽta habent, & ad eorum pertinet excellentiam. Sed nouæ legis ſacramenta ad phyſicè cauſandum eleuantur Dei motione, & fluida qualitate; vt oſtendimus q.62.dub.4. Similique modo 3.p.q.13.explicat Tho miſtæ Chriſti humanitatem eleuari ad patranda miracula. Ergo hoc eodem modo debet explicari virtus, & cauſalitas huius ſacramenti.

2 Tertio. Si Corpus Chriſti verum eſt virtus Sacramenti Euchariſtiæ, erit id quo ſacramentum operatur: ſicut in alijs ſacramentis eorum virtutes ſunt qualitates, quibus operantur, & cauſant. Sed Chriſti corpus non poteſt eſſe id quo ſacramẽtũ operatur. Tum quia imperfectionem importat, quod Chriſtus ſpeciebus, quæ agunt inſtrumentaliter, ſubordinetur: cùm potius ipſe omnia ſacramenta ſibi ſuboreinet: ſiquidem omnia ſunt eius inſtrumenta ſeparata, & eius humanitas eſt inſtrumentum immediate Verbo coniunctum. Tum quia vt dicit D. Thomas libro 2. Contra Gentes capit.59.ratione 4. *Id quo aliquid operatur, oportet eſſe formam eius.* Cum autem Chriſtus non informet ſpecies, non videtur eſſe poſſe, ſd quo ſpecies operãtur. Et cum ſpecies ſint ſacramentum, ſequitur quod corpus Chriſti verum, nõ ſit virtus ſacramenti.

Denique. Quia ad eundem effectum fruſtra plures virtutes, vel inſtrumenta adhibentur, quando vno ſolo, & vnica eius virtute æquè bene effectus perfici poteſt. Sed ſpecies conſecratæ ſunt inſtrumentum ad gratiam cauſandam: ſiquidem ſunt ſacramentum: & de omnibus ſacramentis diffinit Concilium Trident. ſeſ.7.can.7. conferre gratiam non ponentibus obicem. Cum autem ſumuntur, indigent Dei eleuatione actuali vt actu cauſent. Ergo ſuperfluum videtur aſſerere Chriſtum eſſe virtutem ſacramenti. Niſi ad ſummum remote, & cauſaliter, inquantum ab eo deriuatur, vt ab inſtrumento coniuncto, omnis virtus, & gratia, quæ eſt in ſacramentis.

3 Pro parte tamen affirmante extant verba D. Thomæ art.1.ad 2.dicentis, *quod ſicut ſe habet virtus Spiritus Sancti ad aquam Baptiſmi; ita ſe habet corpus Chriſti verum ad ſpecies panis, & vini. Vnde ſpecies panis, & vini non efficiunt aliquid, niſi virtute Corporis Chriſti veri.* Idem habet in 4.diſt.8.q.1.art.1.q.1.ad 2.& q.27. de Veritate artic.4.in fine corp.

Præterea. Subſtantia Corpus Chriſti virtute verborum conſecrationis ſucedit ſubſtantiæ, vt faciat ſpiritualiter, inuiſibiliter, & ſupernaturaliter in anima ſumentis, quod panis corporeus faceret et corporaliter: de quo q.79. Sed ſubſtantia panis nutrit corpus. Ergo ipſo Corpore Chriſti vt virtute ſacramenti nutrimur.

4 Quod Corpus Chriſti verum ſit virtus ſacramenti Euchariſtiæ, videtur ſũptũ ex Patribus, & communiter à Theologis aſſertum: quamuis varient in modo cauſalitatis exponendo. Caietanus q.80.art.12.q.2.§. *Tertium autem*, docet Chriſtum Dominum in ſacramento contentum, per ſe ipſum, & non per aliquod ſenſibile ſignum conferre ſpiritualem fructum. Pariter Bellarminus libro 4. de Euchariſtia capit.6. & Auerſa hic q.1.ſec.8.in fine, dicunt, pro virtute ſanctificandi, quæ eſt in alijs ſacramentis, in hoc eſſe ipſum Chriſtum, qui eſt virtus, & potentia Dei. Quia promiſsio Chriſti de danda gratia hic immediate cadit ſuper ipſum Chriſtum. Quod ſonant verba D. Thomæ. Et quia ex illis verbis Chriſti: *Caro mea vere eſt cibus, &c.* Et ex illis: *Qui mẽducat me, viuet propter me, &c.* Potius colligitur, ſolum ex virtute ipſius Chriſti immediate hoc ſacramentum conferre gratiam.

5 Cæterum hoc impugnant Suarez diſp.42.ſec.3.ad 2. Cornejo diſp.2.dub.4. ad 1.& alij docentes etiam ſpeciebus competere inſtrumentaliter cauſare effectus ſacramenti. Quid autem ſit hæc ſpecierum virtus? Varie exponunt. Suarez aſſerit ſpecies eleuari ipſo Chriſto, abſque alio ſuperaddito. Araujo dub.3.n.42 cenſet eleuari qualitate fluida, qua ſpecies, quæ ſunt accidentia naturalia, habent vim ſupernaturalem producendi ſupernaturalem gratiam.

Melius tamẽ Petrus Ledeſma diſſe.10. conc.2.& Nuño diſſic.2.ad 2.& Cornejo dub.8.& alij docent ſpecies conſecratas in actu primo eſſe eleuatas, & congruenter aſſumptibiles ad cauſandam gratiam, eo ipſo quod contineant corpus Chriſti verum. Cæterum in actu ſecundo non cauſant, niſi in ipſa manducatione, & vſu eleuentur motione actuali, & qualitate tranſeuntes; ſicut eleuantur, & cauſant reliqua ſacramenta. Pro cuius expoſitione.

§. II.

Corpus Christi est virtus specierum, quæ efficiūt, vt quod, applicatæ per fluidam qualitatem.

NOtandum ex D.Thoma q.62. art.4. ad 3.q.72.art.3 ad 3. quod sicut instrumentum virtutem instrumentalem acquirit dupliciter, scilicet, quando accipit formam instrumenti; & quando mouetur à principali agente ad effectum. Ita etiam materia sacramenti duplici sanctificatione indiget; per quarum vna fit propria materia sacramenti; per aliam vero applicatur ad effectum. Generaliterque q 62.dub.4. diximus sacramenta omnia eleuari in actu primo, quia instituuntur, & sacrantur, & sacramentorum proximè aptantur materiæ, vt congruenter illis vti possimus in vsu sacramenti: in actu vero secundo solū eleuantur, cum fiunt. Notata tamen iam est differentia inter hoc, & reliqua sacramēta: quod hoc permanet; reliqua vero solum consistunt in vsu.

7 Dico ergo primo, corpus Christi verum, cuius realis præsentia sub speciebus efficitur per verba consecrationis, est virtus qua species consecratæ possunt efficere gratiam in anima. Sumitur aperte ex D.Ambrosio libro 3. de fide capite 7. dicente. *Hic panis super substantialis ex Verbi substantia, substantiam virtutis manentis corpori, & animæ submistrat.* Vbi assignat pro radice, & virtute causatiua effectuum sacramenti, quod corpus sub illo latens, est Verbi Diuinitati vnitum. Vnde Theophylactus ad cap.6. Ioannis ait. *Non quippe nudi hominis caro est, quæ manducatur, sed Dei, quæ Deificare valet, vtpote contemperata Deitate.* ¶ Hæc est doctrina D.Thomæ locis relatis. Verba eius in 4.dist.8. hæc sunt. *Dicendum, quòd sicut ad species sensibiles aliorum sacramentorū se habet virtus, quæ interius in est, quæ sanctificationem acquirit, ex qua sacramentum efficit; secundum Hugonem; ita in hoc sacramento se habet ipsum Corpus Christi, quod per consecrationem sub speciebus illis fit. Vnde sicut in alijs sacramentis materiale elementum non est causa virtutis, quæ in ipso est; neque alicuius spiritualis effectus in homine, nisi mediante virtute, secundum quod ex elemento, & virtute quasi vnum efficitur. Ita in hoc sacramento species non sunt causa Corporis Christi, neque alicuius effectus in anima spiritualis, nisi mediante Corpore Christi, secundum quod ex speciebus, & Corpore Christi fit vnum sacramentum.* ¶ Alij etiam Patres non parum fauent. S.Chrisost.hom.60.ad populum docet, quod Christus in hoc sacramento *per se ipsum nutrit.* S.Gregorius Nissenus tractatu circa illa verba Ioannis: *Exiuit sanguis, & aquam ait: Paucæ guttæ sanguinis, totum mundum restaurantes, fiunt hominibus quasi coagulū lactis, illos cogentes, & coniungentes in vnum.*

8 Ratio Patrum est efficax. Illa est virtus huius sacramenti, à qua sacramentum redditur causatiuum gratiæ spiritualis. Sed in actu primo hoc habet à corpore Christi. Ergo corpus Christi est virtus huius sacramēti. Probatur minor. Primo ex illo Ioannis 6. *Qui manducat me, & ipse viuet propter me.* Secundo, quia eò ipso quod Christus se ipsū reliquit sub sacramento mirabili, vt ipse esset panis vitæ: iuxta illud Ioannis.6. *Caro mea verè est cibus:* eius corpus præstat animæ spiritualiter, quod materiale alimentum præstat corpori materialiter. Sed vt dicitur libro 2.de Anima, alimentum secundum suam substantiam nutrit. Ergo & corpus Christi per se ipsum est virtus sacramenti. Tertio, species solæ sunt accidentia naturalia impotentia producere spirituales effectus. At verò vt continentes corpus Christi, secluſa alia qualitate permanente, habent in se fontem totius gratiæ, & omnium spiritualiū effectuum. Ergo à corpore Christi redduntur potentes causare. Ergo corpus Christi est virtus specierum. ¶ Quod explicatur à simili: nam humanitas Christi vnita Verbo eo ipso erat instrumentum coniunctum Diuinitati, proximè habile vt tactu suo nos sanctificet, & moueatur à Deo ad patranda miracula: neque ad hoc indigebat qualitate permanente: imò neque erat possibilis se extendens vniuersaliter ad omnia miracula, vt docet D.Thomas 2.2.q.178. art.1.ad.1. Cum ergo eadem Christi humanitas sub sacramento lateat, eadem prædita virtute ac si sensibiliter adesset, per eā species ipsam continentes habent virtutē gratiæ causatiuam.

9 Dico secundo, species ipsæ consecratæ efficiunt instrumentaliter physicè, vt quod, gratiam in anima. Sumitur ex Diuo Thoma 3.p.q.79 art.2.ad 3. dicente, *quod hoc quod Christus sub aliena specie sumitur, pertinet ad rationem sacramenti, quod instrumentaliter agit.* Et, tantum abest, quod in locis pro prima conclusione adductis, huic veritati opponatur, quod potius eam ibi doceat, vel supponat. Ideoque probatur primo ratione illius. Sicut se habet virtus Spiritus

Sancti ad aquā Baptismi, ita se habet corpus Christi verū ad species panis, & vini: quia ex sacramento tantum, & virtute sacramēti fit vnum compositum, cuius parti materiali, & sensibili tribuitur causare instrumentaliter, vt quod, & cuius virtuti inuisibili tribuitur causare inuisibiliter, vt quo, vt inductione constat in omnibus sacramētis: & proportionaliter idem licet cernere in omnibus instrumentalibus causis physicis. Sed aqua Baptismi vere instrumentaliter efficit gratiam, & cor abluit; licet eleuata diuina virtute supernaturali. Ergo & species consecratæ vere instrumentaliter efficiunt.

10 Secundo, id quod est commune, & vniuoce conuenit omni sacramento nouæ legis, non potest non conuenire huic sacramentorum nobilissimo: quod proprijssime, & vniuoce cum eis conuenit, vt sumitur ex Concilio Tridentino sess.13.cap. 1. Sed esse signum practicum, vt quod, effectuum gratiæ, physicè in sententia Diui Thomæ, vel moraliter in aliorum sententia, est prædicatum commune vniuocum omnium sacramentorum nouæ legis, vt sumitur ex Concilio Trid.sess.7.can.7. quia omnia efficiunt, quod significant. Ergo species simul cum corpore Christi conuenit efficere: Christo vt quo, & per modum virtutis, speciebus vt quod virtutem continet, & eam sumenti confert. Vnde in hoc sensu dixit S.Damascenus lib.4.de fide c.4. *Duplices sumus, & compositi: par fuit dari nobis duplicem, & compositū cibū.* Et Author sermonis de Cæna Domini inter opera S.Cypriani ait. *Cibus hic verus, & sincerus per speciem, & sacramentum nos tactu sanctificat.* Et præmiserat *visibilibus sacramentis ineſſe vitæ æternæ effectum.*

11 Dico tertio, cum Eucharistia actu sumitur, & causat gratiam in suscipiente, necessaria est noua supernaturalis motio Dei, quæ in homine est transiens qualitas; sicut in alijs contingit sacramentis. Quæ tamen hic non est in confectione sacramenti, quia hæc est consecratio; sed in eius vsu: Specialiterque, & immediate deriuatur à corpore Christi prout est sub speciebus sacramenti. Prior pars probatur: nam vt dictum est, sacramentum Eucharistiæ instrumentaliter causat gratiam in anima. Sed omne instrumētū quāuis habeat formā instrumenti, & sit in actu primo, & proximè aptū vt assumatur, quando actualiter mouetur à principali agēte, accipit ei⁹ motionē, & qualitatem transeuntem, vt loquendo de eleuatione humanitatis Christi, dicitur 3.p.q.13. & de sacramentis in genere, diximus q.62.dub.4. & de omni instrumento 2.parte Metaphysicæ Controu.10.art. 4. & 5. Ergo pariter dicetur in hoc euentu. Quia licet Eucharistiæ Sacramentum non consistat in vsu; tamen cum sumitur, causat de nouo gratiam ex opere operato; quam non causabat, cum erat in sacrario. Quod intelligi nequit sine nouo auxilio, & præmotione, & fluida qualitate. Sicut quamuis gratia, & virtutes eleuent in actu primo animam, & faciant potentem operari actiones supernaturales; quia tamen vsus habituum est aliquis effectus nouus supernaturalis, indiget supernaturali Dei præmotione, & fluida qualitate, vt dicitur.1.2.q. 109. & q.110. Ergo quamuis species consecratæ continentes Christum, habeant virtutem in actu primo causatiuam gratiæ, vt in exercitio hæc actu causetur à Deo, & sacramento, opus est præmotione, & fluida qualitate supernaturali.

12 Indeque probata, & explicata manet secunda pars: nam in reliquis sacramētis antequam materia applicetur, non adest virtus causatiua gratiæ; quia ante vsum nō est sacramentum. In Eucharistia vero per consecrationem constituitur sub speciebus fons, & author sanctitatis, & manducatione applicatur sumenti; & illo ineffabili contactu sui corporis occulti sub specie aliena nos sanctificat.

13 Ad primum respondetur cum D. Thoma art.1.ad 3. quod cum hoc sacramētum post consecrationē permaneat, *differt ab alijs: nam in sacramento Eucharistiæ id quod est res, & sacramentum, est in ipsa materia: id autem quod est res tantum, est in suscipiente, scilicet, gratia, quæ confertur. In Baptismo autem vtrumque est in suscipiēte, scilicet, & character, qui est res, & sacramentum, & gratia remissionis peccatorum, quæ est res tantum. Et eadem ratio est in alijs sacramentis.* Cum igitur in Eucharistia virtus sacramenti contineatur sub speciebus, pro quibus supponit, bene potest Christus, qui est sub speciebus, esse simul res, & sacramentum, & virtus sacramēti. Non potest autem Christus esse pars sacramenti tantum, quia non est aliquid per se sensibile.

14 Ad secundum respondetur probare secundam conclusionem: nec alijs opponi, quia aliud est instrumentum, & aliud virtus instrumenti: & quod est in actu primo, & pro-

proximè aptum vt eleuetur,& eſt ſacramẽtum ante vſum, indiget noua motione vt actu cauſet.

15 Ad tertium reſpondetur,quod abſque informatione, & inhærentia corpus Chriſti, & ſpecies poſſunt eſſe vnum ordine quodam in genere inſtrumenti.Sicut docet D.Thomas q.62.art.4.ad 4.*Quod eadem vis principalis agentis inſtrumentaliter inuentur in omnibus inſtrumentis ordinatis ad effectum,prout ſunt quodam ordine vnum.* De quo vide,quæ dixi q.60.dub.10.§.3.Ac proinde corpus Chriſti, & ſpecies quodam ordine artificiali poſſunt eſſe vnum reſpectu Dei, qui principaliter operatur ſacramentorum effectus. Potiuſque inſtrumentum ſeparatum ſubordinatur inſtrumento conjuncto,quam è contra. ¶ Præterea, ſicut nullum eſt inconueniens, quod eſſentia diuina vniatur Beatis per modum ſpecie: & Verbi perſona in humanitate Chriſti eam reddit ſubſiſtẽtem abſque vlla imperfectione. Ita nec inconuenit,quod corpus Chriſti verum conſtituat ſpecies ſacramentales in actu primo potentes cauſare,abſque ſub ordinatione, aut informatione; ſed vt virtus perficiens, & eleuans. ¶ At vero D. Thomas loco relato in argumento, vel loquitur de eo,quo aliquid operatur tamquã potentia operatiua: vel de principo vitali intrinſeco: vel de formis naturalibus, quæ intime vniri nequeunt,niſi informando, vel inhærendo. Secus vero actus iſti perfectiſſimi eleuantes, & perficientes abſque inhærentia.

16 Ad quartũ reſpõdetur quod operatiõ nõ dicitur à duobus procedere, aut ab vno mediate,ab alio mediate,quãdo eſt ab vno vt à principio,*quo*, & ab alio vt principio,*quod*.Et quia ex ſpeciebus cõſecratis, & ex corpore Chriſti,vt ex virtute,& ſacramento,fit vnũ;ideo non dicũtur plura inſtrumẽta.Forsãq;hoc ſolũ intẽdit Caietanus 3.p. q.80.art.12.q.2.§.*Tertium autem*, docens Chriſtum Dominum in ſacramento per ſe ipſum conferre ſpiritualem fructum: quia eſt virtus eleuans in actu primo,& ab eo deriuatur actualis motio; & ipſe vt ſummus Sacerdos offert Sacerdotũ miniſterio. Per quę non excluditur quod ſpecies ſint inſtrumenta indigentia actuali motione vt actualiter detur gratia. Sicut ad aliud intentum ait S.Thom. 3.p.q.78.art.4.ad 1. *Quod cũ dicitur,ſolus faber facit cultellum,non excluditur virtus martelli.* Aliã ſolutionẽ in ſimili adhibet D.Thom.in 4.diſt.8.q.2.ar.3.ad 9.

17 Ex hucuſque dictis deducitur corpus Chriſti verum nõ ſolum eſſe rem ſacramento ſignificatam,& contentam;ſed eſſe ſacramenti virtutem; & eſſe rem, & ſacramentum ſimul: At vero reſtantum eſt vnitas corporis myſtici,ſeu gratia in ſacramento collata. Ita Innocentius Tertius cap. *Cũ Marthæ, de Celebratione Miſſarum.* Et habẽtur cap.*Multi*, cap.*Hoc eſt*, *de Conſecratione* diſt.2.S.Thomas art.6.& Theologi communiter. Quorum ratio eſt: quia corpus Chriſti ſignificatur per ſpecies conſecratas, & ſignificat, & cauſat vnitatem corporis myſtici: iuxta illud.1.ad Corinth.10.*Vnus panis,& vnum corpus multi ſumus omnes, qui de vno pane, & de vno calice participamus.* Ex quibus verbis deducit D.Thomas artic.2. quod Euchariſtia eſt ſacramentum Eccleſiaſticæ vnitatis. Vnde Caietanus art.1.ad 3. aduertit, quod cum D.Thomas ibi docet, quod id quod eſt res tãtum, ſcilicet,gratia, eſt inſuſcipiente,accipit,& ſumit gratiam, non ſolum ſecundum ſeipſam;ſed ſecundũ ſuum effectum: nam corpus myſticum per gratiam adunatur, quæ per hoc ſacramentum confertur. Et quia vnitas corporis myſtici in hac vita inchoatur,& in futura conſumatur; ideò Concilium Tridẽtinum ſeſ. 13.cap.2.docet, *quod Chriſtus pignus id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ,& perpetuæ felicitatis; atque adeo ſymbolum vnius illius corporis,cuius ipſe caput exiſtit.* De quo D.Thom. q.79.art.2.& q.80.art.2.ad 1.

DVBIVM. IV.

Vtrum hoc Sacramentum ſit vnum, vel plura?

1 THeologis omnibus indubitatum eſt, Euchariſtiæ Sacramentum in aliquo ſenſu vero eſſe,& debere dici vnum:quia in omnibus ſpeciebus conſecratis continetur Chriſtus, qui eſt vnus: & quia Euchariſtia eſt ſacramẽtum Eccleſiaſticæ vnitatis, quæ per illud ſignificatur, & quodammodo effi citur: iuxta illud Apoſtoli.1.ad Cotint.10. *Vnus panis, & vnum corpus multi ſumus omnes,qui de vno pane, & de vno calice participamus.* Cum ergo ſacramentum gerat ſimilitudinem rei,cuius eſt ſacramentum, Euchariſtia eſt vnum ſacramentum: non determinando quali genere vnitatis debeat dici vnum. Hocque argumẽtum eſt D.Thomæ art.2. Cuius concluſionem dicit Soto in 4. diſt.8.q.vnica art.2.eſſe amplectendam tãquam

quam Eccleſię confeſſionem,vtpote,quę tamquam vnum hoc ſacramentũ interſeptem vbique ponit, vt capite *firmiter,de Summa Trinitate.* Qua propter in Catechiſmo Pij Quinti parte 2.cap.4.dicitur. *Nou plura, ſed vnum tantum Euchariſtiæ Sacramentum Eccleſiæ authoritate docti confitemur.*

§. I.

De vnitate ſpecifica.

2 DE modo autem huius vnitatis,Theologi inquirunt primo, vtrum ſit vnũ ſecundum ſpeciem infimam?

Gabriel lectione 53.in Canonẽ Miſſæ; & in 4.diſt.8.q.2.art.2.conc.2. negat ſimpliciter debere dici vnum ſacramentum ſecundum ſpeciem: ſolumque concedit eſſe vnum ratione totius contenti per aggregationẽ. Ioannes Maior in 4.diſt.8.q.1.etiã aſſerit eſſe plura ſacramenta ſpecie diſtincta: licet admittat poſſe vnum appellari.Refertur etiam Capreolus in 4.diſt.8.q.1.in argumentis contrà ſecundam,quod Aureolus ibidẽ ſimpliciter affirmat eſſe plura Euchariſtiæ ſacramenta. Quamuis autem Tãnerus hic diſp.5.q.1.dub.2.num.16.& alij hoc referri *per impoſturam*, affirment. Tamen id non affirmarent, ſi Capreolum legiſſent:Aureoli enim formalia verba refert fideliter Capreolus hic,ſicut ſemper ei moris eſt. Nec refert hoc, quod vtrique imponitur. Sed ſolum ait Capreolus. *Contra ſecũdam concluſionem arguit Aureolus, probando, quod iſtud ſacramentum non ſit dicendum vnum vnitate integritatis præciſe, &c.* Quod argumentum eſſe Aureoli, nemo, qui legerit, poterit negare. Qui ergo impoſturæ in hoc arguit Capreolum, ipſe videat ne impoſtor ſit pronunciandus: quia *incidit in foueã, quam fecit:* quia Capreolus nõ refert, quod ipſum referre ei imponunt.

3 Dico ergo primo,ſimpliciter eſt affirmandum Euchariſtiam eſſe vnum ſacramẽtum ſecũdum ſpeciem infimam.Ita Theologi communiter,qui primo id probant ab inconuenienti, quia ex oppoſito ſequitur plura eſſe nouę legis ſacramenta,quam ſeptem: quod eſſe hæreticum, iam oſtendimꝰ q.65.dub.1.§.3.Vnde Concilium Tridentinum Seſ.7.& 13.& Florentinum in decreto Eugenij Quarti, & Innocentius Tertius cap.*Cum Marthæ, de celebratione Miſſarum*:& alij Patres, qui referuntur cap.*In ſacramento*,& cap.*Quia manducat*, & alibi frequenter, loquuntur de iſto ſicut de vno ſacramẽto, eadem formali vnitate, quã alia ſex ſacramenta habent.

4 Hoc tamen argumẽtum vt inefficax impugnant Vazquez diſp.168.cap.1.n.3. Bernal diſp.25.ſec.2.§.2 n.11.& alij: quia dum ſacramenta ſeptem numerantur, non eſt ſenſus eſſe dumtaxat ſeptem ſpecies:ſed ſufficit intelligamus eſſe ſeptem genera. Nam Sacramentum Ordinis nõ vnum ſpecie,ſed genere eſt. Quod etiam repetit Bernal diſp.46.ſec.2.num 43.cum Vazquez diſp.238.cap.3.nu.16. Tenentque Meratius de Ordine diſp.4.ſec.3.& alij. Imo & Cornejo quæſt.73 art.2 diſp.1.dub.2.folio 286.nu 4.Sicut quatuor ſunt virtutes Cardinales abſolute loquendo: qui numerus non augetur ab illis, qui diſtinguũt ſpecies iuſtitiæ,diſtributiuam,commutatiuam,& legalem. Quam eſſe doctrinam veram, & D.Thomæ,diximus 2 tomo Theol.Moralis cap.16.q.4.& 7.Imo & Theologorum communem.

5 Euaſio quidem hæc ſufficiens eſt ad liberandam oppoſitam ſententiam à cenſura Theologica, quam ei inuſit Nuño hic art.2.dicens eſſe *erroneam, vel proximam erroni,& temerariam.* Quod quidem nec vere aſſeritur: nec conſequenter ad ea,quę ſcripſerat q.65.ar.1.ad 2.vbi cum communi no tauerat,nondum eſſe ab Eccleſia diffinitũ, quod ſeptem ſacramenta ſunt ſpecies infimæ: quare abſque detrimento fidei, poſſet defendi eſſe ſpecies ſubalternas. Quod & aſſerunt alij,quos retuli,& ſequutus ſum q.65.dub.1.nu.31. ¶ Non tamen ſolutio ſufficit ad tollendam magnam vim argumenti, quod propoſuerat S.Thomas in 4. Sent.diſt 8.q.1.art.1.q.2 in primo argũmẽto,*ſed contra*, dicens. *Si eſſent duo,tunc ſacramenta nouæ legis non eſſent tantum ſeptem.* Eo que vtuntur Soto, & Suarez, & Lugo,& Authores communiter.

6 Cum quibus replicatur.Primo,quia iuxta illam ſentẽtiam, nihil poſſet certum ſtatui de numero ſacramentorum: poſſet enim quis eadem licentia dicere Confirmationem, vel Baptiſmũ diuidi in plures ſpecies. Secundo,poſſet verificari, quod tantum eſſent duo ſacramẽta:nempè alia mortuorum,alia viuorum: alia iterabilia,& nõ imprimẽtia characterem; alia initerabilia, & characterem imprimentia: & ſic de ſimilibus diuiſionibus. Tertio,quod affertur de ſacramento Ordinis, potius probat oppoſitum: quia D.Thom.in 4.diſt.24.q.2.ar.1. quæſt.

q.1.ad 2.docet, quod Ordo diuiditur quaſi totum poteſtatiuum; cum tota plenitudo Ordinis ſit in Sacerdotio. Soto vero relatus q.65 dub.1.in fine, & Lugo hic diſp. 2.ſec.1.nu.11.& alij dicunt, quod illa omnia ſunt etiam ſacramenta partialia. Vnde potius ex vnanimi conſenſu Theologorũ habemus hic in omnibus ſacramentis fuiſſe numeratas ſpecies infimas. Ex quo habetur diſparitas inter hanc diuiſionem, & illã virtutum Cardinalium. Præterquam quod, vbi agnoſcuntur, non eſt formaliter, & adæquate facta diuiſio, vſque dum ad ſpecies infimas perueniatur. Cum ergo à Theologis iſtæ ponantur ſpecies infimæ ſacramẽtorum, ita tenendum, & aſſerendum eſt.

7 Præterea concluſionem probat Suárez diſp.39.ſec.3 ſic formando rationem D.Thomæ. Hoc ſacramentum ſignificat paſſionem Chriſti, & ipſum Chriſtum, in eo contentum: ſignificat vnionem fidelium, & futuram gloriam. Sed nil horum completè ſignificatur per vnam ſpeciem: ſiquidem paſsio Chriſti ſignificatur per ſeparatam conſecrationem ſanguinis. Et ex vtraque ſpecie vnum integrum ſignum Chriſti completur, qui conſtat carne, & ſanguine. Item gratia perfecti conuiuij non niſi in cibo, & potu exprimitur. Denique fidelium vnitas in vno corpore, & plena ſatietas futuræ gloriæ, non niſi per vtramque ſpeciem exprimitur.

8 Veruntamen quatuor ex his quinque partibus huius rationis, nec aſſumuntur a D.Thoma; nec ſũt multum efficaces. Siquidẽ vnius paſsionis Chriſti multa poſſunt eſſe ſigna, & ſacramenta. Item partiũ, quæ integrant corpus Chriſti, etiam poſſent dari diuerſa ſigna completa, ad inuicẽ non adunata, & inter ſe ſpecie completa diſtincta, quamuis ſignificatum eſſet entitatiue quid incompletum. Demum, ex vnitate fidelium, & gloriæ futuræ probatur aliqualis vnitas ſacramenti: non tamẽ ex hoc capite, præciſe ſumpto, probatur vnitas ſimpliciter, & ſecundum ſpeciem atomã: cum eſſentialis ratio ſacramenti ex immediata ſignificatione ſumatur.

9 Accedunt etiã duæ impugnationes, quas obijcit Lugo diſp.2.num.7.& 8.quia hoc ſacramentum non conſtituitur in ratione ſacramenti per hoc quod eſt ſignificare ſacrificium Crucis: ſed per ſignificationem gratiæ. Quare ſi hanc ſingulæ ſpecies ſignificarent totaliter, ſingulæ eſſent ſacramentum totale. Rurſus, denominatio Sacramẽti partialis non prouenit ex eo, quod res ſignificans ſit partialis; ſed ex eo, quod ſignificet partialiter: & in ratione ſigni, & cauſæ non componat cum alia, &c.

10 Recurrendum ergo ad rationem D.Thomæ hic art 2.quæ ſi recte percipiatur, omnino efficax eſt ad intentum: & rationes aliæ recentiorum, ſi ad eam non reducantur, nil valẽt: quamuis cum eas proponunt Lugo, Bernal, & alij, D.Thomæ non meminerint, & cuius doctrina profecerunt. Formatur ergo ſic. Vbi ſunt plura materialiter differentia, & formaliter conuenientia, eſt vnitas ſpecifica: quia hæc eſt vnitas formalis admittẽs diſtinctionem in diuidualem, vel partialem. Quod ſpecialiter verificatur in ſacramentis, quorum vnitas, vt hic notat Soto, non eſt in eſſe rei, & materialiter; ſed in eſſe artificiati, & in genere ſigni, & cauſæ. Vnde quæcumque ordinantur ad idem efficiendum, & ſignificandum, pertinent ad idem ſacramẽtum. Erit que vnum ſacramentum ſecũdum ſpeciẽ, quod habet vnam ſignificationẽ gratiæ, quam ex diuina inſtitutione, & virtute, practice facit. Quod ſic contingere in præſenti, probat D.Thomas præmittendo quod tripliciter aliquid dicitur vnum per ſe ex Philoſopho 5.Metap.textu 9. Vel vnitate indiuiſibilitatis, quod nec actu eſt diuiſum; nec eſt in potẽtia vt diuidatur: ſicut anima rationalis, & ſicut punctum. Vel vnitate cõtinuitatis, ſicut continuum, quod quidem actu non eſt diuiſum, eſt tamen in potentia vt diuidatur. Vel vnitate perfectionis: quia licet integretur ex pluribus inter ſe materialiter diſtinctis; in ſingulis tamen non reperitur totum, quod exigitur ad finem eiuſdem rei. Sicut in naturalibus homo integratur ex anima, & corpore: & corpus ex omnibus membris requiſitis ad operationes humanas animæ. Et in artificialibus domus integratur ex omnibus partibus, quæ ſunt neceſſariæ ad inhabitandum.

Igitur, quod ſacramentum Euchariſtiæ hoc modo ſit, & dicatur vnum formaliter, & ſpecifice, probat D.Thomas, quia ordinatur ad ſpiritualem refectionem; quæ corporali conformatur. Ad corporalem autẽ refectionem duo requiruntur, ſcilicet, cibus, qui eſt alimentum ſiccum: & potus, qui eſt alimentum humidum. Et ideo etiam ad integritatem huius ſacramenti, duo concurrunt, ſcilicet, ſpiritualis cibus, & ſpiritualis potus: ſecundum illud Ioannis 6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.*

Ergo hoc ſacramẽtum, multa quidem eſt materialiter; ſed vnũ formaliter, & perfectiue.

11 Explicatur vis huius rationis: quia vnitas ſpecifica totius integralis; & compoſiti artificialis, nec ſumitur ex aliqua vna forma indiuiſibili; nec ex aliqua vnione partium in ratione actus, & potentiæ quarum neutram habẽt, nec habere debẽt ſpecies conſecratæ: ſed ſumitur ex eis, quæ eã integram ad hoc, quod ſit apta ad vſũ, vel operationem, vel finem ad quem ordinatur: vt patet inductione in omnibus; quæ vnitatem habẽt artificialem. Vnde inquit D.Tho.in 4.diſt.8.q.1.ar.1.q.2. *Illa ſunt de integritate alicuius inſtrumenti, quæ requiruntur ad operationem illam, ad quam inſtrumẽtum deputatum eſt.* Hãc autem vnitatem in Euchariſtia reperiri, probat ſubiungens: *Hoc autẽ ſacramentum deputatum eſt ex diuina inſtitutione ad cibationẽ ſpiritualẽ; quæ per cibationẽ corporalẽ ſignificatur.* Sumitur ergo vnitas ſpecifica huius ſacramẽti ex vnitate refectionis ſpiritualis, quam reſpicit, & ad quã ordinatur. Sicut ergo in corporalibus ex cibo, & potu integratur vna refectio; & ſine vtraque non eſt completa refectio: ita in ſpirituali iſto cibo. Qua de cauſa ibi ad 2.ait, *quod cibatio* ſpiritualis *non ſignificatur perfecte, neque per panis tantum; neque per vini tantum ſumptionem: ſed per vtrũque ſimul.* Confirmatur: nam Euchariſtiam inſtituit Chriſtus vt ſpirituale conuiuium, & cœnam ſalutarem: vnde de hoc ſacramẽto exponitur illud Eſaiæ 25. ver.6. *Faciet Dñs conuiuiũ, &c.* Et in feſto Corporis Chriſti canit Eccleſia: *O ſacrum conuiuium.* Apoſtolus quoque 1.ad Corinth.11.ver. 20.appellat *Cœnam Dominicam.* Sed non intelligitur paratum conuiuium, neque integra cœna, ſi non adſit cibus, & potus. Ergo neque eſt perfectum ſacramentum niſi ſub vtraq; ſpecie. Ibi ergo eſt diuerſitas materialis, & vnitas formalis integritatis, & perfectionis. Ergo eſt vnum ſacramentum ſecũdum ſpeciem. Quamuis enim Euchariſtia ſit ſacramentum permanẽs, & perfectum ante mãducationem, & vſum; tamen totum ad noſtram ſalutem ſignificandam, & efficiendã ordinatur: ſicut panis, & vinum ad alimoniam, & conuiuium: & ſicut inſtrumẽtum ad vſum, & operationem. Videatur Caietanus artic.2.

§. II.

De diſtinctione ſpecifica partiali.

12 Secundo inquiritur, vtrum ſpecies panis, & vini, vt cõſecratæ diſtinctis formis verborum, differant inter ſe ſpecie partiali?

Videntur negare Capreolus in 4.diſt.8. ad 5.contra 2.& ad 5.contra 5.quatenus docet, quod in vtraque ſpecie, & in toto compoſito ex illis, eſt vna indiuiſibilis relatio ſignificationis. Pariter Nuño q.73.ar.2.ad 2.dicit, quod cum ſacramentum ſit quoddam totum ſupernaturale, neque omnino eſt ſicut totum naturale homogeneum; neque vt totum naturale etherogeneũ. Magis autem aſſimilatur toto homogeneo, quia ex Chriſti inſtitutione quæcũq; pars determinatur vt ſit vere ſacramentum. Vnde nullum compoſitum inter naturalia eſt magis aptum ad hoc explicandum, quã domus. Idem docet Corneſo ar.2.diſp.1.dub. 1.& 2.

13 Probatur què poteſt primo ex D. Tho. ar.2.in fine corporis & ad 2.& 3.docente, quod ſpecies panis, & vini, & duæ ipſarum conſecrationes ſunt plura ſigna materialiter; formaliter vero vnum. Ergo ineſſe ſigni, & cauſæ, & ſacramenti nullam agnoſcit D.Thomas diuerſitatem ſpecificam, ad hoc partialem. Vnde ad 1.ait, quod *hoc ſacramentum quodammodo eſt multa, ſimpliciter autem vnum.* Ergo ſolum præſuppoſitiue, & ſecundum quid, & in genere entis, admittit diuerſitatem: & in genere ſacramenti non admittit ſpecificam partialem diuerſitatem.

Secundo, ea quæ in genere entis, ſeu in eſſe rei, ſpecie differunt, in eſſe ſigni poſſũt vniuocari, quia prima ratio ſe habet præſuppoſitiue ad ſecundam. Ergo pariter ſignificationes panis, & vini, & earum formæ, cum præſuppoſitiue ſe habeant ad rationẽ ſacramenti, poſſunt inter ſe partialiter differre; & tamen ineſſe ſigni eſſe eiuſdẽ rationis: ſicut dato, quod vinum album, & rubeum in eſſe naturæ ſpecie differant, in eſſe conſecrabilis non differunt. Sic autem contingere in præſenti, probatur: quia ſignificatio gratiæ cibantis eiuſdem rationis eſt in ſpecie panis, & in ſpecie vini: ſicut in vtraq; ſpecie idẽ cõtinetur Chriſtus, & in vtraq; datur gratia eiuſdẽ ſpeciei, adhuc partialiter, ſiue vtraque det maiorẽ gratiam, ſiue non.

14 Dico ſecundo, partes ex quibus integratur ſacramentum Euchariſtiæ, differunt ſpecie partiali in eſſe ſacramenti; debētq; ſimpliciter dici partes eterogeneæ, ita Caietanus ar.2. Alanus lib.1.c.2.& alij, quos referunt & ſequuntur Hēriquez lib.1.de Euchar.c.8.lit.e. Granados trac.1 diſp.4.n.2. Lugo diſp.2.ſect.1.n.3. Bernal diſp.25.ſec. 1.§.1.& alij. Licet non vna via probēt. Lugo, & fuſius Bernal, arguunt: quia ſpecies vini habēt ſignificare alium nouum gratiæ effectum in eo etiam, qui accepit corpus Chriſti: alioquin non ſignificaretur per vtrāq; ſpeciem plenitudo conuiuij ſpiritualis. Significatio etiā Calicis diuerſa eſt, non ſolum numero, ſed etiam ſpecie à ſignificatione hoſtiæ: hoſtia enim ſignificat per modum cibi: calix verò per modum potus: vt colligitur ex illo Ioan.6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus*: vbi ſicut corpori tribuitur cibare ſpiritualiter: ita sāguini potare ſpiritualiter: Ergo non ſignificāt eodē modo ſpecies panis, & vini. Quia tamen ordinantur ad componēdū vnū cōuiuiū, & vnū ſacramentū integrum, & totale, ſunt vnius ſpeciei infimæ totalis. Sicut licet materia, & forma hominis differant inter ſe ſpecie partiali: homo tamen eſt ſpecies infima coſtans ex duabus ſpecieb⁹ partialibus. Sed quia de ſententia, quam ratio iſta ſuppōnit, eſt diſputandū q.80.ar.12.

15 Melius concluſionē probant Caietanus, & Granados, & alij. Vbi ſunt cōpoſita, quæ habent materias, & formas eſſentialiter differentes; non poſſunt non ipſa eſſentialiter differre. Sed in Euchariſtia eſt panis, qui conſecratur forma eſſentialiter differēte à forma, qua conſecratur vinum. Panisq; conſecratus ſolum Corpus Chriſti ex vi verborum ſignificat, & ſub illis ponit: vinū autē Sāguinē ſolum. Vtraque etiā ſpecies gratia diuerſo modo ſignificatur: nam ab ſpeciebus panis ſignificatur per modū cibi: ab ſpeciebus vini per modū potus. Quæ differunt partiali ſpecie; ſicut in materiali conuiuio contingit. Quāuis vtraque ſe habeat de materiali ad ſpeciem completam. Quidquid ſit, an diuerſam dent gratiam?

16 Ambæ iſtæ rationes ſunt D. Thō. in 4. diſt.8. vbi ſupra ad 2. dicētis, *quòd cibatio ſpiritualis non ſignificatur perfectè; neque per panis tantum, neque per vini tantum ſumptionē; ſed per vtrūque ſimul; ſicut eſt in ſignificatione nominum cōpoſitorum.* In iſtis autem ſunt ſignificationes partiales eterogeneæ: ergo & in Euchariſtia. In qua duas formas partiales agnoſcit ibi ad 3 dicens, quod *vna forma reſpōdet vni, & alia alij eorū, quæ ad ſacramentum exiguntur.* Quamvis vtraque reſpectu formæ totalis ſe habeat quaſi de materiali. Et hoc ſolum intendit D.Th. hic ar.2. præcipuè ad 3. Per quæ de facili argumenta ſoluuntur.

17 Sed inſtabis: nam plura ſigna partialia nō poſſunt facere vnum ſignum totale, & ſpecifice, niſi habeant vnā formam, à qua ſpecies ſumitur: ſed ſolum erunt vnum per aggregationem. Sed in Euchariſtia non datur vna forma totalis diſtincta a formis partialibus; quia diximus verba eſſe formā Euchariſtiæ: & vltra verba conſecrationis panis, & vini, non inſtituit Chriſtus allam formam pro toto ſacramento. Ergo vel partes eius non differunt ſpecie; vel totum ſacramentum non eſt vnum ſpecifice.; ſed ſolum vnum per aggregationem.

Confirmatur. Nam ſpecies panis, & vini ſunt ſeparatæ loco, imo & tempore, & verba ſeorſum proferuntur cum diſtinctis ſignificationibus: & ſignificatio ambarum nō facit vnam ſignificationem compoſitam. Ergo ex eis non poteſt fieri vnum, niſi vnitate quantitatis diſcretę; vel vnū per aggregationem.

18 Ad argumentum Scotus in 4. diſt. 8.q.1. ſolum agnoſcit diſtinctas relationes ſigni, ex quibus componitur relatio totius ſacramenti. Pariterq; Cornejo hic q.73.ar. 2.diſp.1.dub.2.ad 5. non agnoſcit aliquam formam totalem ex partialibus reſultantē; ſed ſolum ponit ipſas formas partiales vniri ad faciendum vnum ſacramentum: quia quale compoſitum talis eſt forma. Vt autē omnes docent cum Caietano ar.2. non eſt hic requirenda res aliqua extrinſeca, quę integretur ex ſpeciebus panis, & vini; ſicut domus integratur ex ſuis partibus: ſed ſufficit quòd ambæ partes adunentur ad vnam refectionem integri conuiuij.

19 Hæc doctrina Caietani veriſſima eſt. Sed ſicut in in naturalib⁹ docet D.Th. quod in homine datur forma partialis, quæ eſt anima, & forma totius, quæ eſt humanitas. De qua forma totius inquit in 4.diſt.44.q.1.ar.1.q.2.ad 2. quod *formā totius, nō eſt forma partis tantum: nec forma aliqua præter formam partis: ſed eſt totum reſultans ex compoſitione formæ, & materiæ, comprehendens in ſe vtrumque: & hæc forma totius eſſentia; vel quidditas dicitur.* Ita ſuo modo in artificialibus eſt forma partialis, & forma totalis; non quidem realiter à partialibus diſtincta: ſed

ſed quia formæ partiales adunantur ad vnā operationē, vel finem inſtrumenti, vel arte facti. Quod pariter habere locum in omnibus ſacramentis, iā oſtendimus q.60. dub: 10. Similiterque aſſerendū in Euchariſtia; probat Suarez diſp.39.ſect.3. Ideoque reſpondet Nuño hic ar.2. ad 3. quod ſicut ex multis formis partialibus reſultat in domo vna forma totalis, quæ ab omnibus formis partialibus ſolā diſtinguitur ratione ratiocinata: ita in Euchariſtia ex illis formis partialibus reſultat vnica forma totalis, quę ab illis ſolum diſtinguitur ratione.

20 Ad Confirmationē reſpondet ibi ad 2. has duas partes habere quandam cōiunctionem virtualē, propterea; quod ſub vtraque continetur idem Chriſtus Dñs: & ſecūdum quod cōtinetur ſub vna ſpecie, eſt virtus alterius ſpeciei. Et ſic poteſt facere compoſitionem; non quia ſacramentum cōponatur ex Chriſto Dño: ſed quia ratione ipſius altera ſpecies eſt virtualiter præſens: & ita componit.

21 Cæterum, ſicut loquendo de ſacramētis in genere q.60.dub.10.conc.3. dixim⁹, quod compoſitio ex rebus, & verbis, nō eſt cōpoſitio phyſica; ſed artificialis: ita à fortiori nunc dicendum, quia materiæ, & formæ partiales loco, & tempore ſeparantur. Rurſus, omnes ſpecies conſecratæ vnū continent Chriſtum; & tamē non agnoſcit Nuño inter eas coniunctionem virtualē, cum admittat plura numero ſacramenta Euchariſtiæ: ergo nec habet fundamentum vt aſſerat vtrāq; ſpeciē virtualiter coniungi. Nec video qua ratione efficaci poſſit probare, quod Chriſtus vt cōtinetur ſub vna ſpecie, ſic virtus alterius ſpeciei: cum potius videamus, quod etiam ſi deſinat eſſe ſub vna ſpecie ſimul cum alia conſecrata; quia calore ſtomachi deſinunt ſpecies panis hodie ſūptæ, cum tamen, quæ conſeruantur in ſacrario alio die conferāt gratiā, cum ſumūtur.

22 Facile ergo reſpondet Soto diſt. 8.q. vnica ar.2.§. *At verò*, impertinens eſſe ad vnitatem ſacramenti, quòd corpus, & ſanguis ſint vnum per cōtinuationem, aut per aggregationem: aut quod ſpecies ſint continuæ: alias negandum eſſet, vbi ſacerdos tripartitam ſumit hoſtiā, vnum ſumere ſacramentum panis. Vnitas ergo ſacramenti, quia eſt ſignum, ſumitur ab vnica ſignificatione, quæ ex duabus conſecrationibus reſultat, vtpote per quas ſignificatur vnica refectio, cuius integritas conſtat ex cibo, & potu. Et hæc eſt tam proprie vnitas formaliter in genere ſigni, quam vnitas lineæ in genere continui: quamuis hęc materialiter reſultat ex pluribus. Quæ ſolutio eſt D.Th. in 4.diſt.8.ad 4. dicentis; quod *quamuis nō ſint vnum in genere, vel ſpecie naturæ: poſſunt tamen eſſe vnum per relationē ad vnā operationē: ex qua vnitate ſumitur vnitas ſacramenti.* Et hāc 3.p.q.90.ar.3.ad 1. late declarat D. Tho. quod *omnes partes integrales habent ordinem quendam ad inuicem*: vel phyſicum, vel artificialem, vel moralem; iuxta diuerſitatem eorum, quorum ſunt partes.

§. III.

De ſacramenti integritate, vel totalitate.

23 TErtio inquirunt Theologi, vtrū ſub qualibet ſpecie ſit totum, & integrū ſacramentum?

Affirmat Bellarminus lib.4. de Euchar. c.22.prop.3. in qualibet ſpecie ſeorſum reperiri totam rationem, & integram eſſentiam ſacramenti Euchariſtiæ. Quod probatur ex Concilio Trid. ſeſſ.21.c.3. dicente, *ſtatuendum eſſe ſub altera tantum ſpecie totū, atque integrum Chriſtum, verūque ſacramentum ſumi.* Quod & habetur cap. *Qui manducat.* Et cap. *Qui immittat.* Et cap. *Singuli.* De Conſecr. diſt.2. Verum autem ſacramentum, eſt ſacramentum eſſentialiter integrum, ſicut verus homo, eſt conſtās ex corpore, & anima rationali. Ergo ſub qualibet ſpecie eſt integrum ſacramentum quoad eſſentialia: licet quodammodo deſit aliquid ad plenam integritatem requiſitum.

Secundo, ideo Euchariſtia eſt ſacrū conuiuium, quia in illo Chriſtus ſumitur ad alimoniam animæ, & ad eius refrigerium. Sed ſub qualibet ſpecie totus Chriſtus continetur ſufficiens ad alimoniam animæ, & ad eius refrigerium: quia in illo ſpirituali cōuiuio idem eſt cibus, & potus: tūquidem de æterna Patris ſapientia incarnata dicitur Eccleſiaſt.24. *Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient.* Quia Chriſtus ſimul habet rationem cibi, & potus. Quod pariter dici poteſt de gratia, per quālibet ſpeciē data, quia in illa vtraque ratio adunatur: iuxta illud Math.5. *Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiā.* Ergo res contenta, & ſignificata per quālibet ſpeciē eſt integrū cōuiuiū animæ: ac proinde ſpecies eſt integrū ſacramentū.

24 Ex parte concordat Lugo diſp.2.ſec. 1.in fine n.12. dicens facilius poſſe admitti de ſingulis ſpeciebus non eſſe integrū conuiuiū, quam non eſſe ſacramentū integrū.

Sicut qui in prandio sumit vnum, vel duo fercula ex multis, non dicetur sumpsisse integrum prandium: bene tamen dicetur sūpsisse integrum cibum, & integrum alimentum; quia sūpsit, quod sufficit ad cibādum, & alendum. Sic qui sumit vnicā speciē, nō dicetur sumere integrū cōuiuium Eucharistiæ: dici tamē potest sumere integrum alimentum, & sacramentum integrum, quia id, quod sumit, potest sufficienter alere, & caulare gratiam nutrimentalem.

25 Dico tamē tertio, sub vna tātū specie, non est integrum sacramentū, neque integrum conuiuium absolute tamen, & sine addito concedendum est sub qualibet specie esse sacramentum Eucharistiæ: imò, & quodāmodo integrū. Prior pars est D. Th. in 4. dist. 8. vbi supra ad 2. & ad 5. dicentis, quod *quāuis Christus perfectus sit sub vtraque specie, nō tamē quātū ad integrū vsum sacramēti est sub vtraque.* Idē docent Capreol. ibi ad 1. Aureol. cōtra 2. & Soto ibi ar. 2. ϕ. *Et per hoc.* Nuño hic ad 4. & latissime Cornejo ar. 2 disp. 1. dub. 2. & Gabriel à S. Vincētio disput. 2. q. 3. & alij comuniter. Ex dictisque probatur primo. Nā essentialis ratio huius sacramenti, & eius significatio exigit, vt ex primat ex vi verborum, seu ex significatione materiæ determinatæ per significationē formæ, præsentiā Christi Dūi, vt est cibus, & potus animæ, seu vt explicite significat integram animæ refectionem. Sed hoc nō habetur integre in vna sola specie: siquidē ea, quæ continentur in sacramento per cōcomitantiam, per accidens se habent ad rationem signi, quod modo est: cum constet, quod in triduo mortis Christi esset idem sacramentum, continens corpus Christi exāgue. Sine potu autem, sicut in corporalib⁹, ita suo modo in spiritualibus, neque est integra cibatio, nec plenum conuiuium, nec parata cęna. Ergo cum est vna sola species, non est integrum signum spiritualis alimoniæ, nec integrum conuiuiū, neque integrū sacramentum.

26 Præterea, duobus modis potest imaginari, quod sub qualibet specie est integrum sacramentū: vel quia altera species nō integrat essentialiter, & sine illa sunt omnia essentialiter requisita ad integrū sacramētū; & solū requiritur ad cōplementum accidentales; vel ad puram integritatē quasi materialē. Vel secūdo, quia sub qualibet est totū sacramētū essentialiter: & cū aduenit altera species, dicitur aduenire id quod essentialiter, integre, & adæquate, & totaliter est sacramētū. Primū, nullatenꝰ dici potest: alioquin in specie sanguinis non esset essentialiter verum sacramentū: contra id quod diffinit Tridētinū: nec posset valide consecrari sine cōsecratione alterius speciei; imò sine consecratione calicis posset in casu necessitatis cōsecrari hostia; sicut administratur sacramentū Pœnitentiæ sine actuali satisfactione; quia hæc est pars integralis. Quod tamē in Eucharistia non esse admittendum, infra ostendetur: & ex illo primo modo dicendi hæc omnia sequuntur. Secundum vero nequit verificari: quia si essent ambæ species partes essentiales subiectiuę, sacramentum non esset vnum secundum speciem infimā: contra iā supradicta. Si vero dicerentur partes potentiales, ordinarentur ad aliquid secundarium; & nō haberent totā virtutē sacramenti, seu totū Christum, qui est virtus sacramenti: cuius contrarium diffinit Tridētinū. Relinquitur ergo, quod sint partes integrales: de quibus docet D. Tho. 3. p. q. 90. ar. 3. quod ad eas exigitur, *vt totū nō adsit singulis partibus, neque secūdū totā virtutē eius; neque secundum totam essentiam; sed omnibus simul.* Cum autē ex alia parte quęlibet species sit essentialiter requisita ad sacramenti significationē; relinquitur quālibet esse verū, sed nō integrū, & totale sacramentū.

27 Secundā partē negat Cornejo art. 2. disp. 1. dub. 3. dicens, quod nō quālibet species est absolute, & simpliciter sacramētū. Quam dicit esse doctrinam communē. Et probat, quia nulla seorsum sumpta cōtinet integram essentiam sacramenti; siquidem quælibet seorsum est pars sacramenti. Ergo nulla seorsum est absolute, & simpliciter sacramentum: sed partiale, & secūdū quid.

28 Sed hæc sententia, nec vera est, nec cōmunis. Oppositā enim probat Suarez disp. 39. sect. 3. ad 1. confirmationem (Vazquez n. 9 Granados n. 4. & alij.) nā quod attinet ad modum loquendi, sæpè pars recipit denominationem similē denominationi totius, quando per se, & quasi separata consideratur. Vt patet in partibus homogeneis, & in quantitatibus discretis; vna enim propositio per se sumpta, oratio est: licet alias pars etiā sit vnius longioris orationis: & pars domus, si sufficiens sit ad vsum, & finē domus, seiūcta ab alijs partibus, & per se constituta, dicitur absolute domus; quāuis ex illa componi possit perfectior, & integrior domus. Sic ergo species panis per se sumpta potest dici sacramentum, quamvis cum alia specie vini vnum componat sacramentum, cuius est pars. Secundo, dicitur homo suscipere totum Sacramentum sub vna

vna specie, qui recipit totū Christum; qui est res præcipua in hoc sacramēto, & sacramentum simul, vt indicat Trident. sess 21. c. 3. Item, quia veluti eminenter recipit totam virtutē huius sacramenti, & quidquid ad perfectam refectionem necessarium est: Quomodo dici potest tota ratio, seu virtus huius sacramēti esse in toto, & in qualibet parte eius. Formaliter tamen in ratione signi, non recipiunt fideles in vna specie totū id quod est sacramentum tantum. Et hoc modo dixit S. Bonauentura in 4. dist. 11. ar. 2. q. 2. fideles accipere in vna specie totum sacramentum, quoad efficaciam, non quo ad significationem Hæc Suarez.

29 Quem imitatur, licet non referat, Pasqualigus disp. 89 sect. 2. adijciens; Eucharistiam quoad efficaciam comparari ad singulas species sacramentales, vt speciem ad individua; quia in qualibet est totus Christus. Secundum significationem vero sacramentalem comparatur vt totum ad suas partes essentiales; quia sine vtraque nō est completa. Ex quo infert n. 12. contra Cornejum, in qualibet specie reperiri sacramētum Eucharistiæ simpliciter quoad efficaciam; licet non quoad modum significationis sacramentalis. Ratio est, quia quælibet species integre, & simpliciter reficit animam; non tamen simpliciter importat totam significationem conuiuij.

30 Alijs terminis idem docet Araujo q. 73. ar. 2. dub. 1. in fine, concedens in solis speciebus panis in sacrario asseruatis, manere totum sacramentum Eucharistiæ *secūdum quid*; vel totum respectu rei contentę: partiale autem respectu completi, & totalis conuiuij. Quod fusè probat Bernal tota disp. 26. sect. 1. ostendens, quod est Eucharistia sub vna specie sacramentum *quodammodo integrum.* Quia totum continet Christū: & est signū practicum refectionis spiritualis. Cum etiam laici communicant sub vna tātū specie, absolute dicuntur Eucharistiæ sacramentum accipere. Sectione autē sect. 2. probat, quod non est sub vna specie sacramētum *integrum simpliciter*: quia alimonia constans solo cibo, aut solo potu, nō est simpliciter integra. Et per hæc patet ad argumenta solutio, & ad singula non descendimus, quia in quæstiuncula de modo loquēdi, sufficit retulisse modos loquendi Theologorum. §. IV.

De vnitate numerica.

31 QVarto iam sequitur vt inquiramus de vnitate numerica huiꝰ Sacramēti. De qua videnda restāt duo: Alterum, an omnia sacramēta sub diuersis speciebus sint tantum vnum numero? Demum, supposito, quod numero multiplicantur, ex quo capite sit assignanda numerica vnitas?

Circa primum, Suarez disputatione 39. sect. 4. refert vt modum dicendi probabilem valde, & Theologicum, ac dignitati huius sacramenti consentaneum, & satis aptum ad explicādum hoc mysterium: fouet enim pietatem, dum optime explicat, & commendat vnitatem, quæ in hoc sacramento significatur. Modus ergo dicēdi est, totum hoc sacramentum esse vnum numero: & omnes species cōsecratas vbicūque, & quomodocumque sint, esse vnum numero sacramētum. Quod probatur, quia quod præcipuum est in hoc sacramento, est Christus, quatenus coniunctus cum speciebꝰ vnum sacramētum cōponit cum illis, quod est panis vitæ. Quia ergo vnum, & idē Corpus Christi est sub omnibus speciebus, quātumvis discontinuis, & disiunctis; ideo cū illis censetur componere vnum numero sacramentum.

Quod declaratur. Primo, quia si Verbū Diuinum assumeret plures humanitates, esset vnus homo. Ergo Christi Corpus veluti assumens, seu sacramentaliter sibi cōiungēs plures species panis; cū eis cōstituit vnū sacramētū. Itē, si in eodē, vel propinquo loco sub illis existat, cōstituit cū eis vnū sacramētū: ergo & in diuersis. Sicut in exemplo posito, quod illæ humanitates essent in vno, vel diuersis locis, nihil referret. Vel etiā sicut vnū corpꝰ, si esset in diuersis locis; quāuis in eis haberet diuersas albedines, nihilominus cum eis constitueret vnum album.

Et videtur hoc posse cōfirmari ex Paulo 1. ad Cor. 10. dicēte: *Omnes vnū corpus sumꝰ; qui de eodē pane participamꝰ.* Sicut enim Paulꝰ intelligit omnes fideles vnū numero corpus Ecclesiæ cōstituere: ita significare omnes vnū numero panē, seu sacramētū participare. ¶ Fauet etiā S. Ambros. super 10. c. epist. ad Heb. & habetur c. *In Christo, de Consecrat.* dist. 2. dicēs vnā esse hostiā, & nō multas, quā Christus obtulit, & omnes Sacerdotes offerūt. Sicut ergo est idē numero sacrificium quoad rem oblatā: ita est idem sacramētum nā in Ecclesia id, quod offertur in sacrificiū, sumitur vt Sacramētū. Hæc Suarez. Pariter Coninch ar. 2. dicit Eucharistiā secundum quid esse plura, simpliciter esse vnum numero sacramentum.

32 Lugo vero diſp.2.ſect.2.n.13.eâdẽ tenet ſententiam: ſed omittit rationes Suarez, quæ efficaces non ſunt: & probat, quia vt ipſe dixerat diſp.1.ſect.3. Euchariſtia importat in recto Corpus Chriſti, & ſpecies de cõnotato: ergo non multiplicantur numero Euchariſtiæ, licèt multiplicentur ſpecies. Probatur conſequentia, quia ad pluralitatem concreti debet plurificari, quod ſignificatur in recto: non enim eſſent duo alba, ſi duæ albedines ponántur in eodẽ ſubiecto: bene tamẽ è contra, ſi vna albedo ponatur in duobus ſubiectis, erunt duo alba; quia album dicit in recto ſolum ſubiectum.

33 Tertiò aliâ viâ eandem opinionẽ ſequitur Araujo q.73.ar.2.toto dubio 2. non obſtãte quod nobiſcum teneat, quod ſacramentum ſupponit pro ſpeciebus conſecratis, conatur adſtruere in omnibus eſſe vnũ nũmero formaliter. Quia ſacramẽtum Euchariſtiæ non ſupponit pro ſpeciebus quomodocumque, niſi prout ſunt vnitæ, & cõiunctæ Chriſto. Quæ vnio, & coniũctio pertinet ad formale, & directum ſignificatum huius nominis ſacramentum Euchariſtiæ. Et ideo cum hæc vnio, & coniunctio in pluribus ſpeciebus non multiplicetur, ſaltem formaliter, aut totaliter; ſed eadẽ maneat in omnibus: ſicut & Chriſtus coniunctus, & vnitus illis, eſt idem: ſic ſacramẽtum eſt vnũ numero formaliter.

Quorum ratio eſt, quia cũ vnitas ſit paſſio entis, quale fuerit ens, talis, & eius vnitas debet eſſe. Sed ſacrãmentum hoc (ſicut & cætera) eſt ens artificiale, & formaliter in genere ſignitiæ perconſequens eius vnitas debet eſſe proportionata enti artificiali. Conſtat autem, quod vnitas entis artificialis non læditur per materialem pluralitatem, & diuerſitatem entium, ex quibus integratur, & componitur: vt patet in domo, exercitu, & ſimilibus. Ergo nec vnitas numerica huius ſacramenti læditur per pluralitatem veluti materialem ſpecierum panis, & vini.

Confirmatur, & explicatur à ſimili: quia non requiritur maior vnitas, in ſacramento, quã in loco materiali, & corporali; imò minor videtur ſufficere; quia locus eſt ens naturale: ſacramẽtum vero artificiale. Sed in omnibus ſuperficiebus aeris contĩnẽtis, ſuccedentibus in eodem ſitu, ac diſtãtia, & in ſingulis illarum, ſaluatur idem numero locus formaliter: quia adunantur in hoc, quod eſt continere idem numero corpus per ordinem ad eoſdem Mundi polos. Ergo pariter in omnibus, & ſingulis hoſtijs cõſecratis ſaluabitur idẽ numero ſacramentum propter continentiã eiuſdem Chriſti, & habitudinem ad illum. Vnitas enim cõtinentis, maxime in moralibus, & artificialibus, ſumitur ex vnitate contenti.

34 Tandem videtur ſauere Auerſa q.1.ſect.3. quamuis enim dicat ſacramentum eſſe vnum ex parte rei contentæ; plura ex parte ſpecierum continentium (de quo nullus poteſt dubitare) tamen ſubiungit. Modus vero loquendi communis, & vſitatus hic eſt, quod nomẽ quidem ſacramenti ſolet ſingulariter vſurpari; nomẽ vero ſpeciei conſecratæ, ſiue hoſtiæ ſacræ, pluraliter. Nam etiam quando plures communicant, dici non ſolet, hi ſumunt plura ſacramenta Euchariſtiæ, ſiue plures Euchariſtias; ſed potius ſumunt ſacramentum, Euchariſtiæ. Et exortando quis ad populum, non dicit, ſumere frequenter ſacramẽta Euchariſtiæ, ſiue Euchariſtias; ſed dicit ſacramẽtum, Euchariſtiam. Bene autem dici ſolet in plurali, plures eſſe, & ſumi hoſtias conſecratas, plures hoſtias conſecrãri. Et ſic numerãtur duæ, tres, & vltra. Et quando vna hoſtia diuiditur in plures partes, pariter dicuntur plura fragmenta conſecrata.

35 Nihilominus, Dico quarto, ſimpliciter, in rigore Theologorum loquẽdo, dãtur plura numero ſacramenta Euchariſtiæ; licet minus ſtricte loquendo, poſsit dici vnum numero: ex re contẽta, & ex re, & ſacramento, quod eſt ibi principale, quod ſumitur, & quo nutrimur. Prior pars eſt Theologorum communis. Soletque probari ex Clemente Pontifice epiſt.2. relato cap. *Tribus gradibus, de Conſecratione* diſt.2. dicente, tot (vel vt alij legunt; ſenſu eodem, tanta) *holocauſta eſſe offerẽdum altari, quot populo poſſint ſufficere.* Similiter S. Thomas q.80.art.10.& q.66.art.9.ad 3. docet; *quod quia homo ſemel naſcitur, multoties autem cibatur, ſemel tantum datur Baptiſmus; multoties autem Euchariſtia.*

36 Vrgentius ratione probatur: nam ſacramentum Euchariſtiæ, nõ ſupponit in recto pro corpore Chriſti, quod eſt vnum numero: ſed pro ſpecieb⁹ cõſecratis, quæ multiplicantur numero. Sed quotieſcumq; directum ſignificatum nominis plurificatur, vox, & res ipſa pluraliter dicuntur: vt inductione pater in alijs ſacramentis, & in alijs entib⁹, artificialibus. Rationemq; aſsignat D. Th.3.p.q.3.art.7.ad 2. *quia nominibus eſt vtẽdũ ſecundum quod ſũt ad ſignificãdũ impoſita: quod quidem eſt ex conſideratione eorum, quæ apud nos ſunt.* Eo igitur ipſo quod directum ſignificatum plurificatur, veriſsime, & proprijſsime dicimus rem illam per vocem importatam plurificari. Vnde ſi vna albedo eſſet in duob⁹ ſubiectis, diceremus duo alba; quia directum per ly *album* in concreto, eſt corpus: ſi autem loquamur abſtracte, dicemus eſſe duas albedines, quia in abſtracto directe importat formam, quæ plurificatur. Ergo iuxta doctrinam ſupra dub.2.§.6. ſtabiliram, quod Euchariſtia directe ſupponit pro ſpeciebus, negari nequit quod ſacramentũ in rigore Theologico plurificatur.

Secundo, quod poteſt fieri, & deſinere eſſe ſeorſim ab alio, non eſt idem numero cũ ipſo. Sed ſacramentum Euchariſtiæ, vt eſt in vna ſpecie, poteſt fieri, & deſinere eſſe, quoad materiale, & formale, partiale, & totale in ratione ſacramenti, ſeorſim ab alio: nã ſacramentum, & ſacrificiũ, quod hodie celebraui, & ſumpſi, non dependet ab eo quod heri, & nudius tertius confeci, & sũpſi: nec illud quod eſt *vita bonis*, dependet ab illo, quod *mors eſt malis*. Ergo ſacramẽtum Euchariſtiæ numero multiplicatur.

§. V.

Vnde ſumatur vnitas numerica?

37 Sed reſtat Theologis huius opinionis aſsignanda radix, vel regula, ex qua cognoſcatur numerica ſacramenti vnitas. Granados tract.1.diſp.4.n.9. partim recurrit ad vnitatem cõſecrationis: inquit enim. Cum ſacramentũ Euchariſtiæ nomine ſubſtantiuo ſignificetur, eius multiplicatio poſtulat multiplicationem formæ, & materiæ. Vnde ſi plures hoſtiæ ab eodem ſacerdote eiſdem numero verbis conſecrentur, vnum numero ſacramentum efficiunt: ſicut è contrà vna hoſtia à pluribus Sacerdotibus conſecrata, eſt etiam vnum numero ſacramentum. Quando vero panes, ſeu hoſtiæ fuerint numero diſtinctæ, ſi diſtinctis numero conſecrationibus conſecrentur, erunt plura numero ſacramenta: ad idque requiritur plerumque hoſtias eſſe inter ſe diuerſas. Vnde ſi fingas ab vno Sacerdote cõſecrari medietatem hoſtiæ, & ab altero alteram medietatem, ſicut hoſtia eſt abſolute vna, ita & ſacramentum. Hæc ille.

38 Aſſerunt alij vnitatẽ numericam non ſumi ex vnitate conſecrationis, ſed ex ordine ad vnam ſumptionem, ſiue ſpecies ſint continuæ, ſiue non, quia hoc peraccidẽs ſe habet ad vnitatem ſacramenti. Alioquin

negandum eſſet, vbi Sacerdos tripartitam ſumit hoſtiam, vnum ſumere ſacramentum. Ita Soto diſt.8.q.vnica art.2.§. *At verò*. Martinus Ledeſma 1.p.4.q.14.ar.2. Nuño q.73.art.2.ad 7. Philippus à Trinitate diſp.1.dub.9. Villalobos to.1.trac.7.diffic.4.n.1.& 2. Bellarminus lib.4.de Euchar.c.22.prop.4. Valentia to.4.diſp.6.q.1.punct.4. Suarez ſec.4.ad finem. Bonacina diſp.4.q.1.punct.4.n.3. male pro ſe referẽs Vazquez; qui hoc exprofeſſo impugnat. Tenẽt tamen Puteanus, Amicus, Martinon, Tannerus, & alij. Quia Euchariſtia eſt ſpirituale animæ conuiuium: ſed conuiuium materiale eſt vnum numero, ſi in eo plures cibi ſumãtur ſimul moraliter: multa vero cõuiuia, ſeu refectiones, ſi vnus cibus ſumatur pluribus comeſtionibus diuerſis moraliter. Deinde, ſi ad diſcontinuationẽ phyſicam ſpecierum numero multiplicãtur ſacramẽta, ſequitur quod ſacerdos celebrãs ſex, vel plura ſuſcipit ſacramenta; iuxta partes in quas diuiduntur ſpecies panis, & vini. Et ſic ſex gratias ſacramentales reciperet, ac ſi ſex diebus cõmunicaret. Vt enim duorum ſacramentorum, quæ ſpecie tota ſi diſtinguuntur, ſuſceptio ſimultanea, non obeſſet, ne vnum in præſentia alterius gratiam ſibi reſpondẽtem efficeret: vt ſi ſimul ſumeret Euchariſtiam, & Sacram Vnctionem externam. Similiter ergo ſumptio ſimultanea duplicis ſacramenti Euchariſtiæ, vel plurium numero diſtinctorum, obex non erit quo minus vnum, & alterum producãt diuerſos gratiæ gradus, quos ſeorſim ſumpta cauſarent.

39 Arbitrantur alij vnitatem numericam huius ſacramenti deſumi ex vnitate, & cõtinuatione phyſica ſpecierũ: atq; ita quot fuerint ſpecies panis, & vini phyſicè diſcõtinuæ, tot erunt numero ſacramenta. Ita Vazquez diſp.168.c.2.n.13. Gaſpar Hurtado diſp.1. diffic.3. Caſtrus Palaus to.4.trac.21.diſp.vnica puncto 2.n.10.& 11. Bernal diſp.25.ſect.2.§.2. Henriquez, Merati⁹, & alij. Ochagauia q.3. Calpẽſis tract.22.diſp.1.ſec.4.n.45. Ex Thomiſtis Cornejo q.73.ar.2.diſp.2.dub.3. Gabriel, aS. Vinc. diſp.2.q.3. Et in manuſcriptis Perr⁹ Ledeſma diffic.3. Gõçalez Albelda ſect.2. Monteſinos, & alij. Quia res eſt vna, vel multiplex prout id quod in recto dicit, eſt vnum, vel multiplex: quod patet inductione aliorum ſacramentorum: ſicut eſt vnus Baptiſmus cum eſt vna ablutio ſub vna forma, & duo Baptiſmata, vbi ſunt duæ ablutiones ſub

duabus formis:& ſimiliter omne aliud concretum ſubſtantiuum accidentale, ſiue ſit in artificialibus, ſiue in moralibus, ſiue in alijs ſacramentis. Non eſt autem Theologiæ conſonum ab hac regula generali ſine vlla neceſsitate Euchariſtiam excipere.

40 Conantur alij ſuſtinere hanc ſentẽtiam, ſi loquatur de vnitate phyſica ſacramenti, ſimul cum præcedente, ſi illa loquatur de vnitate morali. Sed quia ſermo eſt de ſacramẽto reduplicatiue vt ens artificiale cũ pluralitate phyſica, & vnitate morali, hic opus, hic labor, quid abſolute dicẽdũ?

41 Placet alijs ex omnibus ſententijs vnam componere. Omiſſoq; Trullẽch lib.3.praxis cap.2.dub.1.n.8.qui has opiniones confundit cum illa aſſerente, quod omnia ſunt vnum numero ſacramentum: Inter eos, qui plura numero agnoſcũt, Nuño q.73.ar.2.diffic.2.docet vnitatẽ numericã Euchariſtiæ ſumi ab vnitate materiæ, & formæ: & quando plures hoſtiæ conſecrantur in ordine ad vnam refectionem, eſt vnum ſacramentum ſimpliciter: ſi vero in ordine ad plures refectiones, ſunt plura ſacramenta ſimpliciter: quia conſecrãtur per modum vnius. Et Euchariſtia in ratione ſacramenti ordinatur eſſentialiter ad refectionem ſpiritualem per gratiam, quam ſignificat, & cauſat. Nec eſt inconueniens, quod vnitas entis realis vt à cõditione depẽdeat à diuerſa ordinatione, & numeratione intellectus; vt dicitur de vnitate tẽporis.

Similiter Philippus à Trinitate diſput.1.dub.9.tertia parte conc.notat, quod in ſpeciebus conſecratis eſt duplex ordinatio, ſiue relatio: vna primaria conueniens ipſis ſecundum ſe, qua ſcilicet deputantur ad refectionem animæ: & hæc eſt invariabilis, intrinſeca, & permanens. Alia eſt ſecundaria conueniens ipſis ex intentione ſaltim virtuali Sacerdotis conſecrantis, qua deputantur ad vnam, vel plures refectiones: & hæc eſt extrinſeca, & variabilis; & incipit in conſecratione, conſũmatur in ipſa ſumptione. Vnde ex conſecratione, vel ex ſpeciebus ſumitur inchoatiue vnitas, cõſũmatiue autem ex ſũptionibus. Sicut in materiali cõuiuio: nã plura fercula ex deputatione ad vnã refectionẽ inchoatiue cõſtituunt vnũ cõuiuiũ, & cõplete, dũ actu miniſtrantur, & ſumũtur: poteſt autẽ fieri, quod deputatio mutetur, ita vt deſeruiãt plurib⁹ refectionib⁹: & ita efficiẽt plura cõuiuia. Quod cõtingit in alijs entibus artificialib⁹: ſiquidẽ viginti millia militũ ſimul efficiũt vnũ tãtũ exercitũ: & poſtea ſolẽt diuidi in duos. Idẽq; ædificiũ nunc cõſtituit vnã domũ, & poſtea diuiditur in duas: & è cõtra ex duabus ſolet fieri vna: quia in artificialibus vnitas numerica eſt ab extrinſeco variabilis.

42 Tãdẽ M.Serra 3 p.q.73.ar.2.dub.vnico cõc.2.ſecunda parte illius; docet vnitatẽ, aut diuerſitatẽ numericã huius ſacramẽti, non ſolũ ſumi ab vnitate, vel diuerſitate numerica refectionis ſpiritualis, ſed etiã cõſecrationis, qua cõficitur. Explicat, & probat, quia hoc ſacramentũ duobus modis cõſiderari poteſt. Primo ex parte conficientis illud, & ſecũdũ ſe. Et hoc modo vnitatem, vel diuerſitatẽ numericã habet ratione conſecrationis, qua conficitur: vnum eſt enim ſacramentũ, quod vna cõſecratione conficitur; cũ ſit in eo vnica materia, & forma; plura vero ſacramẽta numero ſunt, quę pluribus conſecrationibus efficiuntur eiuldẽ, aut plurium Sacerdotum; cum in eis plures ſint materiæ, & forma. Secũdo ex parte ſuſcipientis, & quãtũ ad vſum ſacramenti. Et hoc modo vnitatẽ, vel diuerſitatẽ numericam habet ratione ſumptionis, & refectionis: vnum enim numero Sacramentum eſt, quod ſemel ſumitur ab vno, etiam ſi plures hoſtias conſecratas à pluribus ſumat: plura vero ſacramenta, quæ à pluribus ſumũtur: etiã ſi vna hoſtia in plures particulas diuidatur: diuiſa nãque, & ſumpta à pluribus plura ſacramẽta efficitur. Nõ ſecus ac aqua cõtenta in aliquo vaſe, quãuis vna ſit; eo tamẽ ipſo ac diuiditur, & in diuerſis vaſibus collocatur, vel à pluribus ſumitur, plures efficitur. Et vna domus eo ipſo ac diuiditur, & à plurib⁹ habitatur; plures domus efficitur.

43 Eſt Euchariſtiæ Sacramentum conuiuiũ, iuxta illud Iſaiæ 25.ver.6. *Faciet Dñs cõuiuium, &c.* Et Cœna: iuxta illud 1.ad Corint.11.ver.20. *Dominicã Cœnam mãducare.* Conuium autem, & Cœna ex parte facientis, & ſecundum ſe, vnitatem, aut diuerſitatem numericã habet ratione confectionis: cũ enim ſemel fit, etiã ſi plurib⁹ fiat, vnũ cõuiuiũ, & vna cœna eſt: cũ vero bis, aut pluries fit, ſiue fiat vni, ſiue pluribus, plura cõuiuia, & plures cœnæ ſunt. Ex parte autẽ ſuſcipientis, & quãtũ ad vſum illius, vna cœna eſt, quæ ab vno ſemel ſuſcipitur, & qua vn⁹ ſemel reficitur; plures vero, quas plures, vel vnus pluries, ſuſcipiunt, & quibus pluries reficiuntur: non enim cœna, qua in eodẽ Principis cõuiuio reficitur vnus, eſt cœna, qua reficitur alius, ſed ab eà diuerſa. ¶ Idẽ ergo eſt in ſacramento Euchariſtiæ: quamuis enim Sacerdos plures conſecret hoſtias, vnum ſacramentum efficit; vnumque perſeuerat, quouſque diſtribuatur: eo autem ipſo ac in plures ſuſcipientes diſtribuuntur, plura ſacramenta efficiantur. Idemque cõtingit, cum vna hoſtia in plures particulas diuiditur, quæ à pluribus aſſumuntur. Hæc ibi.

44 Noſtrum de relatis ſententijs iudicium tale eſt. Hæc vltima, & prima, in eo diſplicent, quod cum quæſtio procedat de principio intrinſeco indiuiduationis, à quo ſumatur; ipſi recurrunt ad cauſam efficientem extrinſecam. Si autem loquantur de verbis in genere cauſę formalis, nec ſic ſunt principium indiuiduationis; quia in doctrina D.Thomæ expoſita lib.2.de Gener.q.8.§.4. forma non eſt radicale principium indiuiduationis. Præterquamquod ſi conſecratione vna plures hoſtiæ conſecrentur, quælibet moraliter informatur ſua forma: vnde ipſe fatetur eſſe plura ſacramẽta, quæ à pluribus ſumuntur, etiam ſi ab vno ſint omnes ſpecies conſecratæ: ſicut ab vna voce ſemel loquentis, cauſantur in pluribus ſimul audientibus plures immutationes, ratione quarum paſsiue plurificantur. Vnde S.Thomas de Senſu, & Senſato lec.16.lit.ẽ. hac via exponit quod *ſimul multi vident, & odorant, & audiunt idem ſenſibile per diuerſas immutationes ad eos peruenientes.* Solet enim vox primo formata eſſe vna, & poſtea multiplicata in audientibus recipi, vt diximus 2.de Anima q.32.§.3. Ac pereonſequens ab vna conſecratione actiua pluriũ hoſtiarum, in ipſis moraliter recipiuntur plures cõſecrationes paſsiuæ: & ſic poſſunt ſacramenta plurificari. Sicut cum quis in caſu neceſsitatis plures ſimul baptizaret ſub hac forma: *Ego vos baptizo.* Quod licere, & valere docent omnes Theologi cum D.Thoma 3.p.q.67.artic.6.ad 2. illi homines reciperent diſtincta numero Baptiſmata, vt cum M.Soto dixi q.66.dub.1.nu.16. Quod pariter videretur aſſerendum in Euchariſtia.

45 Tertia ſententia eſt valde probabilis: quia cõſonat rationibus propoſitis pro noſtra concluſione nu.36. Sed quia habet contra ſe fundamenta ſecundæ ſententiæ: & videtur loqui de vnitate ſacramenti, quod eſt ens morale, ſeu artificiale, ac ſi eſſet ens mere phyſicum; ideò non ſimpliciter approbamus. Pro eius tamen probabilitate, notandum cum Bernal nu.29. & 30. quod conſequenter ad illam eſt concedendum; quod Sacerdos, dum ſumit tres hoſtias, vel tres partes diuiſas hoſtiæ, in Miſſa, vere tria ſacramenta ſuſcipit. Sed tamen vnum ſolum effectum gratiæ. Quia ſimultas receptionis, & ſi non tollat multitudinem ſacramentorum, tollit multitudinem effectuum; ſiue id fiat ex natura rei, ſiue ex defectu multiplicis diſpoſitionis *in* ſubiecto; ſiue ex Dei inſtitutione. Exemplum eſt clariſsimum in diplomate regio, cui ſi duabus partibus regium imprimeretur ſigillũ, duo ſigilla recipiet; vnum tamẽ effectum. Item vinariæ tabernæ, cui ſi duplex appenderetur ramus, duplex erit ſignum vini venalis; idem tamen vtriuſque effectus.

46 Omnibus tamen probabilior, & vt ſic præferenda, eſt ſecunda ſententia: Tum propter argumenta illius: Tum quia non reſtat alia: Tum quia conformior D.Thomæ art.2. dicenti: *Et ſic hoc ſacramentum dicitur vnum: ordinatur enim ad ſpiritualem refectionem:* quod proportionaliter verificatur de vnitate ſpecifica, & numerica: quia vtraque in Euchariſtia eſt vnitas integritatis. Demum, quia Euchariſtia eſt eſſentialiter conuiuium; quia ordinatur eſſentialiter ad animæ refectionem. Sed cum plura fercula apponuntur, ordinata ad vnam refectionẽ, vnum dicitur conuiuium: ſicut Gen.21. dicitur quod *fecit Abraham grande conuiuium:* & Danielis 5. *Balthaſar Rex fecit grande conuiuium.* Quod vocatur vnum, licet fercula apponerentur, quæ poſſent pluribus deſeruire, plus enim conſumpſerũt vna die, quam filij Iob in tota hebdomada: & tamen illa dicuntur cõuiuia in plurali Iob 1. *faciebãt cõuiuium per domos, vnuſquiſque in die ſuo.* Ac proinde, numero diſtinctum ab alio. Ergo cum plures particulæ ſumuntur, ſicut eſt vnum conuiuium numero; ita erit vnum ſacramentum.

Reſpondet Vazquez §. *Iam vero*, quod cum plures ſpecies ſimul ſumuntur, eſt quidem vnum conuiuium ſpirituale; & vna refectio actualis: ſumuntur tamen multa ſacramenta numero diuerſa: quia ſacramentum hoc non conſiſtit in vſu, & actuali refectione conuiuij; ſed in cibo, & potu, qui præcedit refectionẽ, & ſignificat gratiam.

47 Sed contra: nam conuiuium, & refectio, & poſſunt accipi pro alimento, & pro præparatione, & miniſtratione illius, & pro manducatione actuali: & quia ordo ad iſtam eſt de eſſentia illius, diximus Eucha-

chariſtiam, quia eſt ſpirituale conuiuium, ex cibo, & potu integrari, quia vna ſpiritualis refectio non niſi ex his fit. Pariter ergo loquendo de ſacramento, & de vnitate ei⁹ numerica, quia ordo ad refectionem eſt de eius eſſentia, ex ordine ad illam, ſi eſt vna numero refectio, eſt vnum ſacramentum. Cum autem vnitas artificialis à pluribus dependeat, facile variari poteſt: vt patet quia ex pluribus exercitibus poteſt fieri vnus, & ex vno plures: quia vt in ſimili ait D. Thomas in 3. diſt. 5. q. 3. art. 3. ad 3. *ſeparatio dat vtrique partium totalitatem.* Igitur inchoatiue vnitas ſacramenti ſumitur à ſpecierum vnitate phyſica, conſummatiue vero ex ordine ad vnam ſumptionem.

§. VI.

Soluuntur argumenta.

48 REſtat vt reſpõdeamus ad argumenta obiecta §. 4. Ad argumentum Suarez reſpondetur Chriſtum Dominum eſſe præcipuum, & ſignatum, & rem, & ſacramentum ſimul, & virtutem ſacramẽti. Nõ tamen in genere ſigni, nec vt ſacramentum tantum, vt modo loquimur: nam vt ſic nõ eſt ſacramentum, nec pars ſacramenti: vnde per accidens ſe habet ad vnitatem, vel pluralitatem ſacramenti. Sicut enim diuinitus in alia inſtitutione, poſſet eſſe in ſacramẽtis ſpecie diſtinctis, ita nunc eſt in pluribus numero diuerſis.

49 Ad exemplum, quod Suarez adducit, multi negant antecedens. Sed quia eſt D. Thomæ 3. p. q. 3. artic. 7. ad 2. dicentis, *quod ſi perſona diuina aſſumeret duas naturas humanas, propter vnitatem ſuppoſiti diceretur vnus homo, habens duas naturas humanas.* Ideo conceſſo antecedenti, omnes negant conſequentiam: quia in illo euentu homo importaret in recto ſuppoſitum: nunc vero ſacramentum importat in recto ſpecies ordinatas ad refectionem, quæ multiplicantur numero ex parte ſpecierum, & refectionum. Præterquamquod omnes illæ humanitates ſubſiſterẽt vnica Verbi ſubſiſtentia: ſpecies vero non ſunt vnitæ hypoſtaticè Chriſto: & ideo ab eius vnitate non poteſt ſumi vnitas ſacramenti. Sicut nec vnitas numerica loci ſumeretur ab vnitate exiſtentis in illo, ſi per impoſsibile idem homo eſſet in diuerſis locis, vt notat Serra ad 2.

50 Ad primam confirmationem reſpondetur verba Apoſtoli verificari, quia vt dicit D. Thomas q. 82. art. 2. ad 3. *Euchariſtia eſt ſacramentum Eccleſiaſticæ vnitatis, quæ attenditur ſecundum hoc, quod multi ſunt vnũ in Chriſto.* Sicut autem vnum corpus miſticum, qualis eſt reſpublica, conſtat multis hominibus numero diſtinctis; ita poſſent fideles vniri ſacramentis numero diſtinctis; quamuis ſint ſacramenta quodãmodo vnũ ratione rei contentæ, & ſignificatæ. In hoc etiam ſenſu de vno pane participamus, qui ratione contenti, & rei, & ſacramenti, & virtutis eſt vnus numero. Quod neceſſariũ abſolute non erat ad rationem vnius corpõris miſtici: ſed ex immenſitate diuinæ largitatis ſic Chriſto in ſacramento vnimur. Et in hoc ſenſu, ſicut Chriſtus eſt vnus, corpus miſticum eſt vnum, & alimentum vnum. Sed ſigna, & ſacramẽta eſſe plura numero, ipſe Apoſtolus indicat docens, quod panẽ benedicimus, & frangimus, *ad explicandã conjunctionem omnium in vno tertio, ſcilicet corpore, ac ſanguine Chriſti vero*, vt ibi notat Caietanus.

51 Ad ſecundam confirmationem Sanctus Ambroſius ſolum loquitur de hoſtia, quæ offertur in ſacrificio incruento: & aſſerit vnum tantum eſſe Chriſtum, qui offertur, non plures. Quod de fide eſt. De ſacramento autem in ratione ſacramenti nihil dicit. Vnde adhuc data opinione eorum, qui dicunt non dari in Eccleſia niſi vnum numero ſacrificium Euchariſtiæ (de qua in tractatu de Sacrificio Miſſæ) reſpõdet Serra art. 2. ad 1. non eſſe eãdem rationem de ſacramento, ac de ſacrificio: nam ſacramentũ ſupponit pro materia determinata per formam in ordine ad ſumptionem: & ideò in diuerſis Miſsis numero multiplicatur. Sacrificium vero nõ ſupponit pro aliqua materia, & forma; ſed pro oblatione: quæ licet materialiter ſit diuerſa, propter diuerſitatem Sacerdotum offerentium, & modorum offerendi; formaliter tamen vna eſt propter vnitatem rei oblatæ, & principalis offerentis, ſcilicet, Chriſti. Sed de his loco citato.

52 Lugo conſequenter quidem procedit: ſed aſſumit principium falſum, & impugnatum dub. 2. §. 4. Vnde negando antecedens, ceſſat eius argumentum.

53 Araujo vero minus conſequenter procedit: nec vllum legi, qui in hoc puncto cum illo concordet. Quia vnius contenti plures dari poſſunt numero diſtincti eum continentes; ſicut dato caſu, quod vnum corpus eſſet indiuerſis locis; corpus eſſet vnum, & loci plures: ſicut è contra per hoc quod duo corpora penetrentur, & ſint in eodem loco continente, non deſinunt eſſe ſimpliciter duo corpora. Similiter eiuſdẽ ſignati poſſunt eſſe diuerſa ſigna: ſicut Chriſtum ſignificabant Agnus Paſchalis, Manna, & ſexcenta alia. ¶ Rurſus, ſi eius ratio probaretur, oſtenderet omnia ſacramẽta eſſe vnum numero, quia ſunt entia artificialia: & tamen multiplicantur numero. Vnde retorquetur argumentum. Entia artificialia, quæ ſunt vnum vnitate integritatis, ſi diuidẽtur loco, vel tempore, ſolent numero multiplicari: vt patet, quod exercitus, qui eſt in India non eſt idem cum illo, qui eſt in Hiſpania: nec domus vnus Ciuitatis ſunt eædem numero cum illis, quæ ſunt in alia. Ergo faciendo vim in eius argumento, potius infertur quod Euchariſtia cum vnitate formali ſpecifica admittit diuerſitatem materialem, & numericam. Sicut dantur multi loci numero diſtincti. Præterquamquod ſacramentum in eſſe ſacramenti importat in recto ſpecies, quæ plurificantur: locus vero importat immobilitatem: & ideo relatio eiuſdem indiſtantiæ facit ad vnitatem loci: exemplumque teneret, ſi ſacramentum ſupponeret, aut importaret in recto corpus Chriſti.

54 Argumẽtum Auerſæ parum vrget. Primo, quia ſimili loquutione vtimur in aliis ſacramenti: quia dicimus iſti receperunt ſacramentum Ordinis: iſti receperunt Extremam Vnctionem: & ſic de aliis ſacramentis: quæ conſtat numero multiplicari. Secundo, quia ſimili phraſi vtimur in aliis, quæ multiplicantur numero, & ſolum ſunt vnum formaliter, & ſpecificè. Sicut dicimus: *Hæc verba naſcitur in horto meo: hoc animal eſt in Hiſpania frequentiſsimum*, vt cum Soto notaui lib. 1. Logicæ q. 11. nu. 9. Ergo ex illo modo loquendi non habetur vnitas numerica Euchariſtiæ. Tertio retorquetur argumentum: quia dicere ſolemus Euchariſtiam vnius templi non eſſe eãdem cum Euchariſtia alterius: diſtinctio autem realis non eſt ſine numerica diſtinctione. Denique, quia ex ſola vulgari loquutione non poteſt determinari ſubtiliſsima diſputatio Theologorum Scholæ. Nec ſolum ſolent dici diuidi hoſtiæ, & particulæ; ſed & ipſa ſacramenta: nã cecinit D. Thomas in Proſa Euchariſtiæ. *Fracto demum ſacramento, ne vacilles, ſed memento, tantum eſſe ſub fragmento, quantum toto tegitur. Nulla rei fit ſciſſura, ſignati tãtum fit fractura, qua nec ſtatus, nec ſtatura ſignati minuitur.* Ergo frangitur, & numero multiplicantur ſigna, & ſacramenta Euchariſtiæ.

DVBIVM. V.

Vtrum Euchariſtia ſit de neceſsitate ſalutis?

§. I.

Realis ſuſceptio non eſt medium neceſſarium.

1 DIſtinguunt Theologi neceſſaria ad ſalutem, quia quædam dicuntur, & ſũt neceſſaria per modum medij ad finem; alia vero neceſsitate præcepti: & quædam vtroque modo. Quam diſtinctionem inſinuat D. Thomas hic, & ſæpiſsimè alibi: & expreſsè tradiderunt Durandus in 4. diſt. 8. q. 2. nu. 6. ibi Paludanus q. 1. nu. 7. Carus Rec. lec. de Pœnit. parte 5. conc. 3. §. *Ex his colligere.* Dominicus Soto in 4. diſt. 2. q. 6. ar. 4. & diſt. 5. ar. 1. & diſt. 8. art. 3. & diſt. 14. q. 1. artic. 5. Petrus Soto lec. 5. de Baptiſmo & lec. 8. de Euchariſtia: quos omnes, & eorũ modos loquendi, refert Vazquez tom. 3. in 3. p. diſp. 168. cap. 1. & tom. 4. q. 84. ar. 5. dub. Vnico. Suarez diſp. 12. de fide initio. Lugo diſp. 3. de Euchariſtia ſec. 3. Nuño q. 73. art. 3. diffic. 1. ibi Cornejo diſp. 1. & iã communiter omnes. Sed quia ex profeſſo nos eam explicuimus cap. 7. Theol. Moralis q. 2. §. 1. Non oportet nunc in ea declaranda immorari. De neceſsitate præcepti ſumendẽdi Euchariſtiam, agit D. Thomas q. 80. art. 11. ibi nos id exponemus; in hoc articulo directe tractat de neceſsitate medij ad finem.

2 A facilioribus incipiendo, loquendo de Euchariſtia in re ſuſcepta, quidam Hæretici Armeni exiſtimarunt realem ſuſceptionem Euchariſtiæ eſſe omnibus hominibus medium neceſſarium ad ſalutem: & propterea ſimul cum Baptiſmo Euchariſtiam paruulis dabant, vt ex Guidone Carmelita referunt Vualdenſis tom. 2. de Sacramentis cap. 91. & alij. Eundemque errorem tribuere Græcis Iacobitis, & Neſtorianis, Pra teolum lib. 8. cap. 15. & lib. 9. cap. 2. & lib. 12. capit 4. refert Suarez diſp. 40. ſec. 2. initio. Fundamentum eorum erat: quia ſicut dicitur de Baptiſmo Ioannis 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt*

reſt introire in regnum Cælorum: ita dictum eſt Ioannis 6. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Sed propter verba prædicta dicitur Baptiſmus ſacramentum neceſsitatis, vt dictum eſt q.65.dub.4.& q.68.dub.2.oſtenſum eſt, quod ſine Baptiſmo in re ſūpto, paruuli non poſſunt aluari: Ergo eadem ratione manducatio corporis Chriſti eſt omnibus de neceſsitate ſalutis.

3 Nihilominus ſecundum fidem catholicam eſt certum, nec paruulis, nec adultis, realem Euchariſtiæ ſuſceptionem eſſe medium neceſſarium ad ſalutem. Ita diffinitur quantum ad paruulos in Concilio Tridentino Seſ.21.can.4 vbi dicitur. Si quis dixerit *paruulis antequam ad annos diſcretionis perueneriut, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem; Anathema ſit.* Ratio quæ ibi tangitur à Concilio cap.4.propoſita erat à D.Thom. in 4.diſt.9.q.1.art.1.q.2. Nam pueri baptizati ſalutem conſequuntur, cum gratia in Baptiſmo detur: ſed eis non datur corpus Chriſti manducandum: ergo manducatio prædicta non eſt de neceſsitate ſalutis. Quę ratio deſumpta eſt ex Patribus docētibus, quod ſi paruuli moriantur ante receptionē Euchariſtiæ (vt frequenter moriuntur) cō ſequuntur vitam æternam, vt docent S. Auguſt.epiſt.23.circa finem, & lib.1.de peccatorum meritis cap 20.& lib.3.cap 4. & S. Fulgentius de fide ad Petrum cap.30. Eſtq; Eccleſiæ perpetua traditio. Sed nullus conſequitur vitam æternam, niſi iuſtificatus per gratiam., quia gratia Dei vita æterna. Non ergo ad ſalutem paruulorum eſt medium neceſſarium realis ſuſceptio Euchariſtiæ.

4 Quantum ad omnes eam probat D. Thomas illa diſt.9. Nam gratia eſt ſufficiēs cauſa gloriæ: vnde omne illud ſine quo poteſt haberi gratia, non eſt de neceſsitate ſalutis. Hoc autem ſacramentum gratiam præſupponit; quia preſupponit Baptiſmū, in quo gratia datur. Nec debet peccato preueniri, quod gratiam priuet: & ideo quantum eſt de ſe, non eſt de neceſsitate ſalutis.

Deinde, maioris neceſsitatis eſt Baptiſmus, quam Euchariſtia; ſiquidem ille eſt regeneratio, & ianua ſacramentorū. Et tamē diximus q.68.art.2.quod per deſiderium Baptiſmi, vel per Martyrium aliquis poteſt iuſtificari, & ſaluari. Ergo etiam poterit eſſe ſaluus ſine reali ſumptione Euchariſtiæ. Demum, homini adulto baptizato, poteſt non adeſſe oportunitas communicandi: vel quia inuincibiliter ignorat; vel quia nō eſt qui miniſtret: & tamen, ſi moriatur ſine nouo peccato, ſaluus erit: iuxta illud Mathæi vltimo *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Ergo nec paruulis, nec adultis eſt neceſſarium medium ad gratiam, & gloriam obtinendam, realis ſuſceptio Euchariſtiæ.

5 Ad argumentum reſpondet D. Thomas in 4. quod Dominus loquitur de manducatione ſpirituali, ſine qua non poteſt eſſe ſalus. Et M. Petrus Soto lec.8. de Euchariſtia dicit, quod S. Auguſtinus lib.1.de peccatorum meritis, & in epiſt. ad Innocētiū, & ipſe Innocentius Papa in Epiſt. ad Conc. Carthaginenſe, locum illum de ſpirituali manducatione intelligunt, quæ eſt vnio, & incorporatio in Eccleſia: numquam vero de ſacramentali ſumptione, vel cogitarunt quidem. Quia illa verba tantum adducebant vt probarent Baptiſmum neceſſarium paruulis ad vitam, & ſalutem: quod negabant Pelagiani. Vnde ipſe Auguſtinus lib.de peccatorum meritis in fine 4.cap.dicit. *Nonne veritas ſine vlla ambiguitate proclamat, non ſolum in regnum Dei paruulos intrare nō poſſe; ſed nec vitam habere poſſe præter corpus Chriſti cui vt incorporentur, Sacramento Baptiſmatis imbuuntur.* Exponit ergo de manducatione ſpirituali, & non de ſacramentali. Affertque ad intentum Suarez diſp.40. ſec.2. ad 1. S. Auguſt. lib.1. contra Iul.cap.2.& lib.2.cap.1.& lib.4.cap.4.cōtra duas epiſtolas Pelagianorum, & lib.3. de Doctrina Chriſtiana cap.18.

6 Cæterum Melchior Cano in Relec. de Pœnitentia parte 5.ad 5.docet, quod licet Dominus de ſpirituali manducatione ſermonem faciat; non tamen excluditur ſacramentalis: vt patet ex D. Auguſt. in Ioā. trac.26. Atque ex D. Thoma 3.p.q.80.art. 11. Vnde & eiuſdem partis q.65.art.4.ad 2.ait. *Illud verbum Domini intelligendum eſſe de ſpirituali manducatione, & non de ſola ſacramentali.* Non dixit. Et non de ſacramentali. Quod autem de ſumptione etiam ſacramentali verba fiant, Mihi facile perſuadeo. Primum, quia de futuro loquitur Dominus dicens: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt*: nondum enim inſtituerat Euchariſtiæ ſacramentum. Deinde, quia diſcernit manducationem, & potationem, inquiens. *Niſi manducaueritis carnem, & biberitis, &c.* Vbi integrum ſacramētum carnis, & ſanguinis, quod in cibum, & potum daturus erat, aperte diſtinxit. Accedit ad hoc, quod Ioannes Euangeliſta, ſi eo capite de Euchariſtiæ ſacramento non feciſſet mentionem, omnino nullam altiſſimi ſacramēti rationem habuiſſet, cum in reliquis ſui Euangelij partibus, ne verbum quidem vllum de Euchariſtia fecerit. ¶ Adde, quod plerique Sancti de Euchariſtię ſacramento illum locum interpretantur: vt Chriſoſtomus in Ioannem hom.45.& lib.3.de Sacerd.capit.4.& Auguſt.lib.1.de Baptiſmo paruulorum c. 20. Ambroſ.lib.4.de ſacram. Bernar.ſer.de Reſurrec. cuius initium, *Vcrit Leo.* Cyrillus quoque, & Theophilatus in Ioannem, atque alij, quos refert Gratianus de Conſ.diſt. 2. Certe Eccleſia, cum aduerſus hæreticos de Euchariſtiæ ſacramēto diſputat, ex eo capite, vel maximè, teſtimonia ſumit. Vt in Concilio Conſtancienſi ſeſ.13.& in Cōcilio Epheſino epiſtola ad Neſtorium, & in Tridentino ſeſ.13.cap.2. Hæc & alia plura proſequitur ibi Cano. Propter quæ hæc expoſitio omnino eſt tenenda: quam & tenet Dominicus Soto in 4.diſt.8.q.vnica art.3. ad 1.& alij communiter, de quo latiſſimè Vazquez diſp.179.cap.4.& 5. poſt Bellarminum, Suarez & alios.

7 Sed inſtabis, ex illa vires accipere argumentum: quia ſi Dominus vtroque loco loquitur de ſacramentali receptione; æqualis neceſsitatis erit Euchariſtia, ac Baptiſmus: & ita paruuli ſine Euchariſtiæ manducatione non poterunt ſaluari?

Reſpondet Cano poſtea ſubiungens: Quid autem in cauſa ſit, quam ob rem ſimilibus verbis non ſimilis neceſsitas præſcribatur; non facile dicitur, niſi ad Eccleſiæ sēſum noſtras intelligentias referamus: quæ ſacramentalem Euchariſtiæ ſumptionem numquam intellexit eſſe medium ad ſalutem neceſſarium: pœnitentiam eſſe intellexit. Vtrum autem ex hoc loco probetur eſſe vtrumque neceſſarium in voto? Iam pergimus explanare.

§. II.

Opinio, quod votum Euchariſtiæ eſt medium neceſſarium ad ſalutem?

8 Hæc cum certa ſint inter Catholicos, diſquirunt Theologi an votum, ſeu deſiderium aliquod Euchariſtiæ, ſit medium neceſſarium ad ſalutem? Pro affirmatiua ſententia multi ſolent referri: ſed tantum quos vidi referam: licet meminiſſe ſit operę pretium eorum, quos alij referunt. In primis Melchior Cano Relectione de Pœnitentia parte quinta ad 5. in fine, ſic ait, loquendo de ſacramento Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ. *Vel vtrumque ſacramentum neceſſarium eſt in re, vel in voto:* ſed aliter tamen vtrumlibet: nam votum Euchariſtiæ in Baptiſmo continetur: votum autem Pœnitentiæ in nullo alio ſacramento. Quo fit vt *votum Euchariſtiæ ſatis ſit implicitum:* votum Pœnitentiæ requiratur explicitum. At id forſitan eſt ad D. Thomæ ſenſum accommodatius. Hæc ibi. Refferri ſolet Soto in 4.diſt. 1.q.6.art.4.& diſt.8.q.vnica art.3. Sed rectiora non recedit à Caietano, quem & refert: de quo poſtea. Nuño q.73.artic.3.diffic.2.conc.2.ait. Votum Euchariſtiæ eſt neceſſariū ſimpliciter neceſsitate medij etiā ad primam gratiam. Quod late probat, & ſex argumenta contraria diluit. Cornejo ibi diſp.2.dub.1.& 2. Philippus à Trinitate diſp.1.de Euchariſtia dub.11. Gabiel à S. Vincentio diſp.3.q.2.& 3. Syluius q.80.ar. 11. Trullench lib.3.praxis cap.2.dub.2.n. 3. Granados trac.1.diſp.7.referens Valentiam q.1.punct.5. Henriquez lib.8.cap 3. §.2. Toletum Annot.28.in capit.6.Ioan. Tenentque Fagundez in 3. Eccleſiæ præceptum lib.1.cap.3.nu.4. Becanus de Sacramentis cap.23.q.4.n.2.& cap.15.q.6. Layman lib.5.trac.4 cap.5.nu.2. Citantur Turrianus lib.2.de Euchariſtia cap.10. Ribera in caput 6. Ioannis. Pitigianus in 4.diſt.9.q. 3.art.2. Tenetque Leander à SS. Sacramēto tom.2.trac.7.diſp.1.q.14.referens Nauarrum cap.21.num.57.& Machado tom. 1.libro.3.parte 1.trac.9.doc.2.num.4.qui alios refert. Sed male Leander refert Nauarrum; cum ibi hoc non doceat. Hanc dicit æque probabilem, ac oppoſitam, Diana 3.p.trac.6. Miſcellaneo reſol 95.

9 Videturque ſententia D. Thomæ hac q.73.art.3.vbi docet Euchariſtiæ ſacramētum eſſe neceſſarium in voto; licet non eo modo, quo Baptiſmus. Clarius infra q.79. art.1.ad 1.dicens, *quod hoc ſacramentum ex ſe ipſo virtutem habet gratiam conferendi: nec aliquis habet gratiam ante ſuſceptionem huius ſacramenti; vel niſi ex aliquo voto ipſius: vel per ſeipſum, ſicut adulti; vel voto Eccleſiæ, ſicut paruli; ſicut ſupra q.73.art.3.dictum eſt. Vnde ex efficacia virtutis ipſius eſt, quod etiam ex voto ipſius aliquis gratiam conſequatur, per quam ſpiritualiter viuificetur.* In verbis iſtis nō ſemel ſententiam aſſerit D. Thomas: Tum quia negat quemquam habere gratiam ante ſuſceptionem huius ſacramenti in re, vel in voto.

voto. Tum quia affirmat ad eius efficaciã pertinere, quod ex desiderio ipsius homines spiritualiter vinificentur per gratiam. Nec loquitur in aliquo casu peraccidens: quia articulus erat de gratia, quam regulariter confert Eucharistia. Argumentumque petebat vt exponeret, an hæc gratia esset prima vinificatiua, an vero secunda augmẽtatiua? Cui respondet esse vtramque: primam ex voto, secundam ex reali susceptione: de qua subiungit. *Restat igitur, vt cum ipsum sacramentum realiter sumitur, quod gratia augeatur, & vita spiritualis perficiatur.*

Deinde in q.80.art.11.in corpore expresse ait. *Et ideo sine voto percipiendo hoc sacramentum, non potest homini esse salus:* Et ad 2.docet, quod *quantum ad adultos vtrumque* sacramentum, videlicet Baptismi, & Eucharistiæ *est necessitatis.* Quod verificari nequit, si Eucharistia non est necessaria in voto explicito adultorum, & implicito parvulorum. Fauet in 4.dist.9.q.1.ar.3.q.2.in fine corporis.

10 Præcipuum fundamẽtum est authoritas Scripturæ Sacræ Ioannis 6. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Istis verbis non loquitur Dominus de reali manducatione: alioquin ex istis verbis probaretur Eucharistiam esse in re necessariam necessitate medij: quod diximus esse hæreticum: ergo loquitur de manducatione spirituali per desiderium, quod est votum: iuxta phrasim Scripturæ Prouer.31. *Quid dilecte veri mei, quid dilecte votorum meorum?* Hoc est, desideriorum meorum. Habere autem vitam spiritualem in nobis, est de necessitate salutis: Ergo si sine manducatione spirituali Eucharistiæ, eã habere non possumus; votũ Eucharistiæ, seu eius mãducatio spiritualis erit mediũ necessariũ ad salutẽ. Quod indicat modũ loquẽdi, quo vsus ibi est Christus dicẽs. *Sicut misit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem, & qui manducat me, viuet propter me.* Vt apta sit comparatio, debet simile aliqualiter verificari: cum ergo Dei filius nullo alio modo possit viuere, nisi propter Patrem; ita nec nos sine hoc sacramento in re, vel in voto suscepto. Deinde, si solum ageret Christus de necessitate præcepti, id quod de hac manducatione dixit, dicere poterat de quo vis alio præcepto: quod verisimile non est.

11 Confirmatur: nam iam diximus S. Augustinum sæpissime hæc verba accipere de spirituali manducatione. Specialiter libro 3.contra Iulianum, paulo post initiũ, ait: *Audiente Christo, si non manducaueritis meam carnem, &c. Dicturus fueram parvulum habiturum vitam, qui sine isto sacramento fuisset hanc vitam?* Agnoscit ergo Eucharistiæ sacramẽtum esse paruulis necessarium. Vnde cum illis non possit in re esse necessarium, erit saltem in voto explicito secundũ explicationem S. Augustini.

12 Confirmatur secundo, authoritate Innocentij primi in Epistola decretali ad Patres Concilij Milleuitani, quæ est 26. inter eius epistolas, & 93 inter epistolas S. Augustini, vbi contra Pelagianos asserit: *Illud verò, quod vestra fraternitas dicit, eos asserere paruulis, etiam sine Baptismatis gratia, æternæ vitæ præmium donari posse, perfectum est: nisi eum manducauerint carnem filij hominis, & biberint eius sanguinem, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hanc sine Baptismate eius deferunt, ipsum Baptisma cessare velle videntur.* Ergo sentit summus Pontifex, quod cum paruuli baptizantur, de eis verificatur, quod spiritualiter manducẽt carnem Christi, & bibant eius sanguinem. Sed non verificatur reali susceptione Eucharistiæ, quia ex Ecclesiæ consuetudine paruulis non datur. Ergo verificatur, quia Baptismus est votum implicitum Eucharistiæ, quia paruuli sicut credunt fide Ecclesiæ, ita desiderant, inquantum ordinantur, & datur illis ius ad alimoniam vitæ, quæ est Eucharistia. De hac authoritate videndus S. Augustinus epist.106.& libro 2.contra duas epistolas Pelagianorum cap.4.affirmat fuisse diffinitionem Apostolicam, Pontificis Summi authoritate factum.

13 Præterea probatur ratione indicata à D. Thoma hic art.3. Nam aliqua sacramẽta iuuat de necessitate salutis: siquidem de Baptismo id ostendimus q.68.& de Pœnitentia dicetur q.84. Sed in omnibus illis aliquomodo operatur Eucharistia. Ergo votũ seu desiderium Eucharistiæ, quod includitur in receptione istorum sacramentorum, est de necessitate salutis. Probatur minor primo, quia Eucharistia est finis omnium aliorum: ideoque S. Thomas in 4.dist.8.q.1.art.2.q.2.ad 4.dicit, *quod hoc sacramentum habet quasi in capitulo, & summa omnia, quæ alia sacramenta continent siggillatim.* Et S. Dionysius de Eccles.hier cap.3.ait, *Eucharistiam complecti summam eorum, quæ in singulis sacramentis peraguntur, & esse sacramentorum perfectionem.* Sed finis causat, cum media ponuntur. Ergo in Baptismo, & Pœnitentia

tia operatur Eucharistia. Et ideò inquit D. Thomas hic art.3.quod *sufficit eam habere in voto; sicut & alia sacramenta habentur in desiderio, & intentione.* Secundo probatur: nam vt docet Cõcilium Tridentinum sess.13.cap.3.& explanat D. Thomas hic art.1.ad 3. hæc est differentia inter Eucharistiam, & alia sacramenta, quod Eucharistia continet realiter ipsũ sanctificatis autorem; reliqua vero solum continent virtutem ad sanctificandum. Id autem, quod est maximè tale in aliquo genere, est causa omnium illius generis, vt ex Philosopho, ait D. Thomas 1.p.q.2 art.3. rat.4. Sicut ignis, qui est maximè calidus, est causa omnium calidorum. Cum ergo Eucharistia inter sacramenta sit sicut Sol inter Stellas, ab eo reliqua participãt gratiã, sicut Stellæ lucem à Sole. Confirmatur. Nã quotiescumque aliquid dependet ab altero vt à fine, si tale medium est necessarium, etiam intentio finis seu voluntas, & votũ ipsius, non minus est necessaria, quam ipsum, quia includitur in tali medio. Sed Eucharistia est institutã tanquam finis vnuiuersalis omnium sacramẽtorum, vt ostensum est. Ergo si Baptismus est necessarius necessitate medij ad salutem, etiam intentio Eucharistiæ, seu votum ipsius erit necessariũ tanta necessitate, sicut Baptismus.

Denique probant, quia ita afferere maximè pertinet ad excellentiam huius sacramenti: & ita omnino asserendum: iuxta illud Ecclesiastici 43.ver.3. *Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis: maior enim est omni laude.* Quod applicat Sacratissimo huic Sacramento D. Thomas in Prosa Missæ eius festi.

§. III.

Opinio, quod Eucharistia nec in re, nec in voto est necessaria ad salutem:

14 PEr oppositum alij multi docent Eucharistiam solum esse necessariam necessitate præcepti; & nullatenus necessitate medij, nec in re, nec in voto. Citantur Alexander in 4.parte q.11.membro 2.art.2.§.2.Vers. *Consequenter quæritur de necessitate*, & alij antiqui, qui negabant præceptũ diuinum de percipienda Eucharistia: quia à fortiori videntur omnino negare necessitatem medij. Sed adhuc agnoscentes necessitatem ex præcepto diuino, negãt esse medium necessarium ad salutem votum Eucharistiæ, Duradus in 4.dist.9.q.2.num.7. Paludanus q.1.art.1. Gabriel q.2.ar.1.not.2.& art.2.conc 2.& 3. Vazquez disp.169. capit.3. Suarez disp.40.sect.1.& 2. Lugo disp.3.sec.2. Bernal disp.44.sec.1.§.2.n.9. dicens quod *est communis Catholicorum sensus.* Sed num quid ab albo Catholicorum excludit viginti Authores pro prima opinione relatos, & plures alios; qui pro ea possent vere referri? Nemo prudenter id ausit affirmare: præcipue cùm nouem eorum sint ex Societatis doctissimi. Verius suspicor, vel negligenter, vel officiãter, vel nullo modo ab eis esse visos, aut perlectos: & ideò immerito, & iniuste inductos fuisse damnatos. Modestius eidem subscribit sententiæ Diana 3.p.tract.6.miscellanea resol.95. solum dicens *probabilem*, sicut & primam opinionem. Pro ista refert sex Authores: & præcipuè verba Villalobos tom.1. trac.8.diffic.34.n.3. Tenet Bonacina to.1. disp.4.q.1.punc.3.nu.1. Palqualigus disp.90.sec.2.& alij moderni. Quibus ex Thomistis subscribit Araujo q.73.art.3.dub.2. post Paludanum, Sylueestrum, & Ferrara, & alios antiquos Thomistas, qui non tam expresse quæstionem disputarunt. Caramuel in Theol.fundamentali in 3.editione nu.2004.& 2005.dicit, quod Eucharistia non est de necessitate medij, est tam certum, quod oppositum non sit probabile. Sed vtitur argumento, quod vocat *euidentissimum.* Cum tamen sit *manifestissima hallucinatio:* quia solum procedit de Eucharistia in re suscepta: & de illo qui ob invincibilem ignorantiam excusatur ab explicito voto. Sed quidquid sit de hoc.

15 Videtur esse D. Thomæ hac 3.p.q.65.art.4.vbi tria tantum sacramenta dicit esse de necessitate salutis, Baptismum absolute, Pœnitentiam, supposito mortali; & Ordinem toti Ecclesiæ: Eucharistiam vero, & alia sacramenta dicit necessaria ad melius esse. Ergo ex mente D. Thomæ, Eucharistia non est de necessitate salutis. Item q.79.art.3.ad 3.dicit, quod *gratia non remittit actu peccatum mortale, nisi cum primo datur peccatori. Sic autem non datur in hoc sacramento.* Ergo ex sua institutione prima gratia datur independenter ab Eucharistia: ergo votum Eucharistiæ non est medium necessarium ad salutem. ¶ Expressiùs adhuc in 4.dist.9.q.1.art.1.q.2.ait, quod Eucharistia *quantum est de se, non est de necessitate salutis: sed de ordinatione Ecclesiæ.* Et dist.12.q.3.ar.2.q.1.ad 1.dicit, quod *hoc sacramentum de sui institutione prima, quamuis non sit de necessitate salu-*

salutis; tamen ex institutione Ecclesiæ necessarium efficitur.

16 Probaturque primo authoritate negatiua Conciliorum, & Patrũ. Quæ argumẽtandi ratio licet aliàs infirma esse videatur; tamẽ in doctrina tradẽda de rebus multis, in qua de singulis docẽtur, quę illis cõueniunt, & aliquid affirmatur de quibusdam, quod tacetur de alijs; satis probabile argumentum sumitur: quia illud silentium est implicita quædam negatio; & particularis affirmatio, & quasi exceptio, quæ firmare solet regulam; vt quod vni singulariter conceditur; alijs negari intelligatur: alioquin non satis instruerent populum de necessarijs ad salutem. Concilia, & Patres vbicumque de necessitate sacramẽtorum disserũt, Baptismum, & Pœnitentiam dicunt esse necessaria; non tamen Eucharistiam. Quod præsertim cõstat ex Concilio Tridentino: nam Sess.7.can.5.de Baptismo diffinit esse necessarium ad salutem: & eodem modo loquitur de Pœnitentia Sessione 14.can. 6. In Sessione vero 13. agens de Sacramento Eucharistiæ, nullam necessitatem illi tribuit, præter necessitatem præcepti, quam canone 9. explicat. Ergo satis insinuat Eucharistiæ votum non esse necessarium ad salutem.

Confirmatur ex Melchiade Papa Epist. ad Episcopos Hispaniæ capit. 2. & habetur capite *Spiritus Sanctus, de Consecratione* dist. 5. dicente. *Statim morituris regenerationis beneficia sufficere ad salutem; quia regeneratio per se saluat mox in pace beati sæculi recipiendos.* Vbi ponderandum illud verbum, *per se*; ex illo enim colligi potest, nullum effectum conferri in in voto alteris sacramenti, qui ad salutem necessarius sit. Ad idem ponderari valent verba Concilij Tridentini Sess. 21. capit. 4. & can. 4. quia licet loquatur de reali communione, quam negat esse paruulis necessariã: non tamen tam absolute loqueretur, si votum esset illis necessarium.

17 Secundo probatur à priori, quia sacramentum non est medium ad salutem necessarium, nisi sit institutum ad dandum aliquem effectum necessarium ad salutem; cuius per se loquendo debeat esse causa vnica: quia si non sit causa per se, non erit magis necessarius vsus talis sacramenti, quam alij actus religionis, qui sunt in præcepto: & sicut est necessarium restituere ablatum, vt dimittatur peccatum: & sicut necessariũ est seruare mandata Dei, vt habeamus æternam vitam. Sed nullus effectus gratiæ necessarius ad salutem datur, cuius per se, & adæquata causa sit Eucharistia, nec in re, nec in voto. Ergo votum Eucharistiæ non est medium ad salutem. Probatur minor. Vt dimittatur peccatum originale, sufficit gratia, quæ datur in Baptismo: etiam si baptizatus, & baptizans ignorent Eucharistiam, & eam nullo modo desiderent: quia Baptismus sine hac cognitione, potest esse non solũ validus, sed & cũ fructu. Vt dimittantur mortalia post Baptismum comissa, sufficit sacramentum Pœnitentiæ; vel contritio cordis, cum proposito implendi omnia præcepta: inter quæ potest non cogitare de Eucharistia, vel eam inuincibiliter ignorare. Ergo solum implicite, & eo modo quo necessarium est velle implere Dei, & Ecclesiæ præcepta, est necessarium ad iustificationem velle suo tempore communicare. Cum ergo satis improprie istorum præceptorũ obseruatio dicatur necessaria necessitate medij, nec proprie loquendo votum Eucharistiæ est necessarium ad salutem.

18 Tertio, vt docet D. Thomas q. 80. art. 11. *frustra esset votum huius sacramenti, ni si impleretur, quando opportunitas adesset*: nã frustra desideraret sumere, quod tempore opportuno nõ vult accipere. Sed potest homo iustificari à mortali cum voluntate expressa non communicandi. Vt si infirmus, postquam accepit Sacrum viaticum, & impleuit diuinum, & Ecclesiæ præceptum cõmunicãdi, mortaliter peccet; confiteatur Sacerdoti, vt tenetur, non tenetur iterum communicare; nec est Ecclesiæ consuetudo vt quoties præcessit confessio, subsequatur communio: quod necessarium esset, si prima gratia sacramenti Pœnitentiæ daretur per votum Eucharistiæ: quia habẽs hoc votum, tenetur tunc nõ habere expressum propositum contrarium, & possea implere in re ipsa susceptionem Eucharistiæ, si potest. Est ergo ficta, & gratis asserta tota hęc necessitas, inquit Suarez, cuius sunt hæc tria argumẽta, latius ab ipso proposita sec. 1. & 2.

19 Quarto, arguit Vazquez, nam discrimẽ verum necessitatis medij, & præcepti, est: nam illud in quo est sola obseruatio præcepti, & necessario confert ad salutem *negatiue*; hoc est, necessarium est ne impediatur, aut amittatur iustificatio, & salus nostra, dicitur necessarium necessitate præcepti. Quod autem confert necessario ad salutem, & remissionem peccatorum mortalium *ponitur*, ita vt sine illo salutem consequi non possimus, dicitur necessarium necessitate medij, seu remedij, seu finis. Vt autem alterutro modo dicatur necessariũ, tale esse debet, vt sine ipso salus obtineri non possit: quamuis interdum ipsum solũ non sufficiat. Sed Eucharistia non est instituta ad primam gratiam per se conferendam, sed ad augmentum illius. Ergo nec in re, nec in voto non est Eucharistia medium ad salutem.

Confirmat Lugo n. 38. quia sacramentum Eucharistiæ ex sua institutione habet esse cibus, & dare gratiam nutritiuam: ergo ex sua institutione non ordinatur ad primam gratiam: cibus enim non nutrit, nisi præsupponat vitam; nec alimentum ordinatur ad generandum, sed ad augendam, & seruandam substãtiam viuentis: Ergo Eucharistia non est mediũ necessarium ad primam gratiam positiue conferendam in re, vel in voto.

§. IV.

Votum sacramentalis sumptionis non est medium ad salutem; bene tamen votum sumptionis mystice.

20 Nihilominus tertia sententia media via procedit: & est Caietani q. 73. ar. 3. not. 1. & 2. Et q. 79. art. 1. In responsione ad 1. & q. 80. art. 11. Dominici Soto in 4. dist. 1. q. 60. art. 4. & dist. 8. q. vnica art. 3. Petri Soto lect. 8 de Eucharistia. Vigueri in institutionibus Theologicis c. 16. ver. 19. Francisci Sylui q. 73. ar. 3. Auersa q. 1. de Eucharistia sect. 3. §. *Tertio tamen.* Præ reliquis breuiter, clare, & neruose, vt assolet. Serra quæst. 73. art. 3. dub. vnico conc. 1. & 2. docẽs, neque realẽ sumptionem, neque votum eius, esse simpliciter medium necessarium ad salutem. Probat argumentis secundæ sententiæ, præcipue tertio: & contra solutionem, quam adhibent Nuño ad 4. & Cornejo ad 5. replicat: nam Ecclesia non solet morti proximis bis viaticum conferre, etiam quocumque scandalo seclusso. Et nullus Confessarius obligat huiusmodi, qui post viaticum peccauerunt, vt iterũ sumant viaticum, si possunt sine scandalo.

Probatur deinde, quando aliquid non est simpliciter necessarium ad salutem, voluntas eius non est de necessitate salutis: vt patet in voluntate profitẽdi Religionem, & ad implendi consilia. Sed realis susceptio Eucharistiæ non est simpliciter necessaria ad salutem, vt probatum est. Ergo neq; votum, seu voluntas talis receptionis.

21 Demum conclusione tertia, id quod est proprium huius sententiæ; his verbis proponit Serra. Dicendum est tertio, receptionem mysticam, & spiritualem Eucharistiæ, eiusque votum, esse de necessitate salutis. Probant hoc argumenta primæ sentẽtiæ. De ista enim loquitur D. Thomas art. 3. ad 1. de hac mystica, & spirituali receptione explicans verba Christi Ioan. 6. ver. 53. *Nisi manducaueritis, &c.* Quæ etiam explicans in 4. dist. 9. q. 1. art. 1. q. 2. ad 1. ait. *Dominus loquitur, de manducatione spirituali sine qua non potest esse salus.* Vnde cum hic in corpore artic. 3. dicit vnitatem corporis mystici, sine qua non potest esse salus, esse rem huius sacramenti; intelligendus est de hoc sacramento, non in re, & sacramentaliter susceptο, efficienter producente suum effectum, qui est res illius vt sic: sed mystice, & spiritualiter susceptο, vt est finis omnium sacramentorum.

22 Consistit autem huiusmodi mystica, & spiritualis susceptio Eucharistiæ in incorporatione cum Christo. Vnde S. Augustin. tract. 26. in Ioan. ait: *Hoc est manducare illam escam, & illum bibere potum, in Christo manere, & illum manentem in se habere.* Cumq; per Baptismum incorporemur Christo, realis susceptio Baptismi (& idem est de alijs sacramentis) spiritualem susceptionem Eucharistiæ includit. Et voluntas suscipiendi Baptismum in re, & sacramentaliter; siue sit propria, vt in adultis; siue sit Ecclesiæ, vt in paruulis; includit votum, seu voluntatẽ, recipiendi Eucharistiam mystice, & spiritualiter: nam est voluntas cuiusdã inchoationis, quæ ex sua natura ordinatur ad perfectionem, & finem: sicque includit voluntatem talis perfectionis, & finis: qui nõ est aliud, quam Eucharistia spiritualiter sumpta per votum; & desiderium: sicut & finis habetur in desiderio, & intentione.

Ex quo fit, susceptionem spiritualem Eucharistiæ, eiusque votum eadem esse eiusdem effectus, cuius est causa susceptio sacramentalis Baptismi: non tamen eodem modo. Nam Baptismus in re susceptus est causa efficiens instrumentalis illius: Eucaristia in re susceptа est causa finalis, & vniuersalis illius.

23 Nec ſatisfacit, quod aſſerunt aliqui ex Auctoribus ſecundæ ſententiæ, cum dicitur Euchariſtiam eſſe finem omnium ſacramentorũ; ſicque neceſſarium in voto ad ſalutem, intelligendum eſſe de Chriſto contento in Euchariſtia: non de ipſo ſacramento in ſpeciebus panis, & vini conſecratis.

Contra hoc enim eſt: nã eo ipſo ac Chriſtus contentus in Euchariſtia eſt finis ſacramentorum, etiam ipſum ſacramentum, vt continet realiter Chriſtum, eſt eorundem ſacramentorum finis. Eſt namque communis doctrina, cum Deus ſecundum ſe ſit finis omnium, quodcumque, in quo eſt ſpeciali modo, habere etiam rationem finis reſpectu eorum, quæ ad Deum, vt eſt in illo, ordinantur tanquam ad finem. Vnde ſicut quia Deus erat in Chriſto homine ſpeciali modo, per vnionem ſcilicet hypoſtaticam, Chriſtꝰ vt homo finis eſt omniũ, quæ ordinantur in Deum, vt eſt in natura aſſumpta. Propter quod in Conc. Trid. Seſſ. 6. c. 7. dicitur cauſam finalem iuſtificationis noſtræ eſſe gloriam Dei, & Chriſti. Ita quia Chriſtus Deus, & homo ſpeciali modo eſt in ſacramento Euchariſtiæ, hoc ſacramentum vt realiter continet Chriſtum, finis, eſt omnium ſacramentorum; & vt ſpiritualiter ſuſceptum tanquam finis neceſſarium eſt ad ſalutem, ad perſeuerandum in gratia, & gloriam conſequendam. Hęc Serra.

24 Cuius ſententiam præferendam iudico vt veram, & omino ad mentẽ D. Auguſt. & D. Th. Et præter ponderatas authoritates, S. Auguſtinus epiſt. 106. relatus cap. *Nulli. de Conſecrat.* diſt. 4. Et ſuper Ioan. 6. vt refertur c. *Quid eſt Chriſtum. De Conſecrat.* diſt. 2. Et epiſt. 107. ad Vitalẽ, inter duodecim propoſitiones, ſeu ſententias contra Pelagianos, in octaua explicans, quod paruuli baptizati, à fidei ſacramento, fideles dicuntur. Sic ait. *Vnde & ipſi, ſicut dixi, ſi in illa parua ætate moriuntur vtique ſecundum ea, quæ corpus geſſerunt, ideſt, tempore, quo in corpore fuerunt, quando per corda, & ora geſtantium crediderunt, vel non crediderunt, quando baptizati, vel non baptizati ſunt, quando carnem Chriſti manducauerunt, vel non mãducauerunt, quãdo & ſanguinem biberunt; ſecundum hæc ergo, quæ per corpus geſſerunt; non ſecundum ea, quæ ſi diu hic viuerent, geſturi fuerant, iudicantur.*

25 Reſpondet Suarez diſp. 40. ſec. 2. in fine, quod paruuli, licut dicuntur habitu credere, vel per Eccleſiam; ita dicuntur habitu, vel per alios proponere ſeruare omnia præcepta; & quia vnum præceptum eſt deſumenda Euchariſtia; ideo dici poſſunt habere votum, & propoſitum huius ſacramẽti; & paruulos credere, & comedere carnẽ Chriſti per corda, & ora geſtantium.

26 Hæc tamen expoſitio eſt nimis extorta, & violenta, & textui contraria; quia S. Auguſt. de illis duobus mandatis Ioan. 3. de Baptiſmo, & Ioan. 6. de Euchariſtia, docet, quod de alijs mandatis negat; nempe pertinere ad paruulos, & ſecundum ea eſſe iudicandos; & tamen ſolutio admittit parẽ rationem eſſe de omnibus mandatis. Deinde nemo concedet, paruulum Matrimonio iungi, vel Ordinari, vel Pœnitere per ora geſtantium; nec alia ſumere ſacramenta ergo oportet ſpecialem inquirere rationem de Euchariſtia. Tertio, nec paruuli dicuntur ſeruare Decalogum, nec alia præcepta iuris diuini, aut humani; nec propter ea obſeruata, vel violata in ſtatu conditionato, de facto recipiẽt gloriam, vt Semi Pelagiani somniabant. Ergo cum de Baptiſmo, & de Euchariſtia id aſſerit S. Auguſt. de illa receptione myſtica eſt exponendus; licet quo ad adultos, etiam loquatur S. Aug. de ſacramentali, vt notat *D.* Tho. q. 65. ar. 4. ad 2. & Ioã. 6. lec. 7. ad illa verba: *Niſi mãducaueritis, &c.* ait. *Sacramentum Euchariſtiæ eſt neceſſitatis quantum ad adultos tantum; ita quod recipiatur re, vel voto ſecundum Eccleſiæ inſtituta.* Loquitur de voto realis ſumptionis.

27 Pro intelligendo autem iſto duplici modo manducationis Chriſti, & percipiẽdã diſtinctione voti manducationis ſacramentalis, à voto manducationis myſticæ, omnino notanda eſt doctrina *D.* Tho. in 4. ad Anibaldum diſt. 9. q. vnica art. 1. dicentis, quod illud, quod mãducatur intra mãducãtẽ recipitur. Intra nos autẽ Chriſtus recipitur dupliciter. Vno modo ſpiritualiter per fidem, & Charitatem. Et ſic dicimus *Chriſtum ſpiritualiter manducare*, non vt ipſe in nos conuertatur, ſicut de cibo corporali accidit; ſed quia nos in ipſum conuertimur. Alio modo Chriſtus recipitur in nobis per ſuum ſacramentum, in quo Chriſtus totus realiter eſt. Et ſic dicimus *Chriſtum Sacramentaliter manducare: & hæc ſacramentalis manducatio ad ſpiritualiter ordinatur ſicut ad effectum ſacramentalem.* Vnde in hoc articulo tertio aſſignat differentiam inter modum quo Baptiſmus eſt neceſſarius, & quo Euchariſtia eſt neceſſaria: nam res, ſeu effectus Baptiſmi tantũ habetur dupliciter: nempe in reali ſuſceptione, & in voto adultorum: eo quod Baptiſmum non ordinantur per aliud præcedẽs ſacramentum. At vero res Euchariſtiæ, vt notat Caietanus, poteſt tripliciter haberi, vel percipiendo ſacramentum: vel per votum proprium, vel per antecedens ſacramentũ: quia per Baptiſmũ ordinatur homo ad Euchariſtiam. Et hic modus habendi vocatur per quãdam accommodationem habere rem ſacramenti Euchariſtiæ per votum Eccleſiæ: ſicut fideles puerorum vocatur fides Eccleſiæ. Sequendo autem porprietatem ſermonis, vocatur habere rem Euchariſtiæ in ſui initio: quoniam ſacramentum Baptiſmi initium eſt ſpiritualis vitæ, cuius conſummatio eſt perfectio Charitatis. Ideoque ad 3. docet D. Thomas, quod Euchariſtia dicitur ſacramentum Charitatis, quæ eſt vinculum perfectionis, vt dicitur ad Coloſenſes 3. Ideoque ipſa inchoatio vitæ ſpiritualis eſt receptio myſtica Euchariſtiæ, & in ſenſu dicto, votum implicitum ipſius.

28 Quorum rationem aſsignat Caietanus q. 79. ar. 1. ad 1. & ex ipſo Cathechiſmꝰ Pij Quinti, de Euchariſtia n. 46 Nã res ſignificata; & contenta in hoc ſacramento eſt ipſe Chriſtus, cuius inſtrumenta ſunt reliqua ſacramenta cum virtutibus ſuis: propter quod ſe habet ad reliqua ſacramenta *vt fons gratiæ ad riuos gratiarum.* Et hinc verificatur, & quod quilibet quodlibet ſacramẽtum ſuſcipiens actu, ſuſcipit hoc ſacramẽtum in voto, & quod votum cuiuſcumque ſacramenti eſt votum iſtius ſacramenti: nã appetens, ſeu ſitiens ad fontis riuulum, ſeu bibens ex riuulo, ad fontem ipſum magis ſitit tanquam ad principium. Adductaq; authoritate S. Thomæ, & verbis Chriſti Ioannis 6. ſubiungit Caietanus, quod *loquitur Dominus de manducatione ſpirituali in voto, ſeu in habitu; in quo continetur manducatio ſpiritualis actualis in voto.* Et poſtea ſeorſum exponit vſum ſacramenti, *quo nobis ſacramentaliter mungitur.* Ex quo patet Caietanum hãc ſententiam expreſſe tenere. Et quod in ſolo modo loquendi videtur differre à prima: nam quod illi vocant votum implicitum, & mediatum; iſti vocant manducationem myſticam, & ſpiritualẽ. Et hæc ſola eſt medium neceſſarium ad primam gratiam, & ad perſeuerandum, & ad gloriam obtinendam; & non exigitur aliud votum ſacramẽtalis ſumptionis: quidquid aliqui videãtur amplius intendere.

Quod autem amplius eorum argumenta non probent, manifeſtum eſt: nam licet quando finis eſt neceſſarius, media, ſi ſint vnica, ſint ex ſuppoſitione finis, eodem modo neceſſaria: non tamen è contrario, quoties medium eſt neceſſarium finis quoque eſt neceſſarius: niſi medium ſit neceſſarium reduplicatiue inquantum medium. Quod autem Baptiſmus, & Pœnitentia non ſint ſacramenta neceſſaria reduplicatiue inquãtum media ad Euchariſtiam, conſtat: quia non probatur ita Deum inſtituiſſe: & neceſsitas, quæ non probatur, ſine cauſa adſtruitur: deinde, quia realis ſuſceptio Baptiſmi eſt medium ad realem ſumptionem Euchariſtiæ: & tamen ipſi merito negant realem manducationem ſacramentalem eſſe neceſſariam neceſsitate medij. Denique, quia excellentia Euchariſtiæ, & continentia authoris gratiæ, & quod omnia ſacramẽta ad Euchariſtiam ordinentur, optime ſaluatur ſolum aſſerendo votum ſumptionis miſtice eſſe neceſſarium; quod eſt vótũ implicitum, ergo ſine fundamẽto aſſeritur votum ſacramentalis manducationis eſſe neceſſarium: vel erit neceſſarium votum explicitum. Quod ipſi negant.

29 Sed obijcit Nuno hic ar. 3. diffic. 3. conc. 2. authoritatem D. Tho. 3. p. q. 65. ar. 4. & lib. 4. Contrag. c. 61. vbi docet, quod *neceſſarium fuit in vita ſpirituali alimentum habere, quo regenerati in virtutibus conſeruẽtur, & crescant.* Et in 4. diſt. 12. q 3. ar. 2. q. 1. ad 1. dicit hoc ſacramentum eſſe neceſſarium *ex ſuppoſitione finis, ſi ſcilicet homo in vita ſpirituali perſiſtere velet.* S. Cyprianus ad illa verba orationis Dominicæ: *Panẽ noſtrum quotidianum*: ſic ait. *Vt manifeſtum eſt eos viuere, qui corpus eius attingunt, & Euchariſtiam iure communionis accipiunt; ita timendum eſt, & orandũ, nedũ quis abſtentus ſeparatur à Chriſti corpore, procul remaneat à ſalute cõminante ipſo, & dicente: Niſi manducaueritis, &c.* Eodẽ modo loquitur Concilium Cabilonenſe 2. c. 46. S. Cyrill. lib. 3. in Ioã. c. 37. & lib. 4. c. 10. ait. *Vt diſcant, ſi mortẽ effugere velint, neceſſe eſſe de illo pane participare.* S. Iſidorus lib. 1. de officijs Eccleſ. cap. de ſacrificijs. ¶ Deinde, quia ſicut cibus corporalis neceſſarius eſt ad vitã corporalẽ ſuſtentãdã, & augẽdã; ita Euchariſtia ad vitã animæ. Vnde in Cõc. Trid. ſeſſ. 13. c. 2. dicitur, quod *Chriſtus voluit hoc ſacramẽtũ ſumi tãquã ſpirituale ãnimarũ cibũ, quo alãtur, & cõfortentur viuentes vita illius, qui dixit Ioã. 6. Qui mãducat me, & ipſe viuet propter me.* In iſtoque ſacramẽto obtinentur auxilia ad recte viuendum, & perſeuerandũ in gratia, & vt præſeruetur à peccatis.

Quando autem aliquis effectus est propriꝰ alicuius sacramenti, tale sacramẽtum est necessarium ad illum effectum, vel saltem in voto. Ergo ad perseuerandum in gratia requiritur votum Eucharistiæ.

30 Respondetur cũ Suarez disp.40.sec. 2.conc.4. posse hoc sacramentum quodam modo, seu moraliter, dici necessarium ad perseuerandum in gratia, ideſt, valde vtile, & efficax, adeo vt dicere possimus, eũ qui voluntarie diu obtinet ab huius sacramenti perceptione, vix posse moraliter dici perseuerare in gratia. Ad quod ponderat illa verba S.Cypriani, *timendum est, & orandum*, quo satis significat, hoc non esse infallibile, nec simpliciter necessarium, sed valdè periculosum: atque adeo moraliter quodammodo necessarium.

31 Deinde, in tertia solutione ad 3. dicit, quod quando plura sunt ciborum genera, licet cibus sit simpliciter necessarius non tamen hic, vel illo definite. Sic igitur spiritualis vita habet quidem vtilissimum cibum sacramentalem, vt ita dicam: Tamen habet etiam alium, quasi internum, in actibus virtutum consistentem, quo etiam potest nutriri, & à contrarijs defendi. Quia igitur ille cibus, qui est sacramentum, non destruxit alium, neque abstulit illi efficaciam; idcirco, quamvis vtilissimus sit, non tamen est necessarius simpliciter.

32 Addo, quod authoritates, & rationes obiectæ, si efficaciam habent, procedũt de reali manducatione: vnde sicut in ita est differentia inter cibum corporeum, & spirituale, quam notat D.Thomas art.3.ad 2. quia nos mutamur in Christum: quod potest fieri desiderio. Cibus autem corporalis non nutrit, nisi manducatus, & physice trãsmutatus. Ita loquendo de manducatione spirituali, manducatio mystica est medium necessarium, manducatio sacramentalis in voto, & in re moraliter

solum necessaria dicitur, & est.

DVBIVM. VI.

Vtrum conuenienter hoc sacramentum pluribus nominibus nominetur.

1 AD exponendam dignitatem, & excellentiam, & veritatem huius sacramenti, Patres, ex Sacra Scriptura plura nomina ei imponunt, secundum diuersas proprietates, & effectus eius. Quinque exponit S. Thomas hic articulo quarto, secundum quod hoc sacramentum habet triplicem significationem. Vnam quidem respectu præteriti, inquantum scilicet, est cõmemoratiuum Dominicæ Passionis, quæ fuit verum Sacrificium, vt supra q.48.ar.3. dictum est. Et secundum hoc nominatur *Sacrificium*: Aliam autem significationem habet respectu rei præsentis, scilicet, Ecclesiasticæ vnitatis, cui homines aggreganꝰtur per hoc sacramentum: & secundum hoc nominatur *Communio*, vel *Synaxis*: dicit enim Damascenus libro quarto cap.14. quod dicitur communio, quia communicamus per ipsam Christo; & quia participamus eius carne, & Deitate; & quia communicamus, & vnimur ad inuicem per ipsam. Tertiam significationem habet respectu futuri, inquantum scilicet, hoc sacramẽtum est præfiguratiuum, fruitionis Dei, quæ erit in patria. Et secundum hoc dicitur *Viaticum*: quia hic præbet nobis viam illuc perueniendi. Et secundum hoc etiam dicitur *Eucharistia*: ideſt, bona gratia: quia gratia Dei vita æterna (vt dicitur ad Rom.6.) Vel quia realiter continet Christum, qui est plenus gratia. Dicitur etiam in Græco *Metalepsis*, ideſt, assumptio: quia vt Damascenus dicit libro 4. fidei cap.14. per hoc filij Deitatem assumimus. ¶ Admonet autem D.Th. ad 2. quod licet quædã ex istis nominibus quædã ratione conueniãt omnibus sacramentis: tamen id quod est commune omnibus sacramentis, attribuitur antonomastice huic sacramento propter eius excellentiam.

2 Aliam rationem horum nominũ assignauerat idem D.Thomas in 4. dist.8.q. 1.ar.1.q.3. nam in quolibet sacramento est tria considerare, scilicet, originem, perfectionem, & finem. Origo autem omnium sacramentorum est passio Christi: de cuius latere in Cruce pendentis sacramenta profluxerunt, vt Sancti dicunt. Perfectio autẽ sacramenti est in hoc, quod cõtinet gratiã. Finis autẽ sacramẽti est duplex, proximꝰ, scilicet, sanctificatio recipientis, & vltimus, scilicet, vita æterna. Hæc autem per quandam excellentiam in Eucharistia inueniũtur: quia hoc sacramentum est specialiter in memoriam Dominicæ Passionis: vnde Math. 26. *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis*. Et ideo quantum ad originem, vocatur, *Sacrificium*, vel *Hostia*. Similiter etiã gratiam, non per modum intentionis continet, sicut alia sacramenta; sed plenitudinem gratiæ in suo fonte: & ideò antonomastice *Eucharistia* dicitur. Similiter etiã, quia ipsa est consumatio omnium sanctificationum, vt Dionys. dicit de Eccles. hier. cap. 5. par. 1. id quod est omnium, scilicet, congregari ad vnum, huic sacramẽto attribuitur: & dicitur *Communio*, vel *Synaxis*, quod idem est, inquantum scilicet homo congregatur ad vnũ, & ad seipsum, & ad alios, ei, quod est maxime vnum, coniunctus. Similiter etiam quantum ad vltimum finem consequendum maximam efficaciam habet, inquantum realiter continet hoc, quo ianua Cæli nobis aperta est, scilicet, sãguine Christi: & ideo specialiter *Viaticum* appellatur. Hæc D.Thomas.

3 Duo circa hæc nomina aduertit Soto in 4.dist.8.q.vnica ar.4. In primis, quod sacramentum hoc primo, eodemque Græco nomine dicitur, *Teleta Teletorum*, hoc est, mysterium mysteriorum, ea phrasi qua antiquitus locus vbi sacra reponebantur, dicebatur *Sancta Sanctorum*. Igitur quoniam in cæteris sacramentis nulla inest sanctitas, nisi dum applicantur: hic autem ipsum Christi Corpus, ex quo alia sacramenta deriuãtur, continetur; meritissimè arcanorum arcanum appellatur.

4 Rursus aduertit, quod illa expositio vocis *Eucharistia*, quod sit idem, ac, *bona gratia*: est vocis interpretatio Magistri Sententiarum, atque omnium eius Interpretum. Vnde Beatus Albertus Magnus in tractatu Corporis Christi, multas rationes congeminat, cur dicatur bona gratia, quas refert Cardinalis de Turrecremata super Canone: *Nihil in sacrificijs*: de *Consecratione* distinctione secunda. Sequuntur autem simplicem compositionem vocis. At vero, si legitimam derivationem consulas, cum à verbo cadat, quod est idem, quod gratias ago, idem erit, quod gratiarum actio. Quare forsan non sic dicitur tam ob beneficiũ, quod nos illic recipimus, quam quod per ipsam sacrificij oblationẽ summas nos Deo quotidie gratias pro vniuersis beneficijs nobis ab illo impensis, agamus: & potissime pro illo, quod eodem sacramento recipimus: iuxta verbum Pauli ad Colossenses primo: *Cum gaudio gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis Sanctorum*. Et est alluſio ad verbum Christi, qui *accepit panẽ, & gratias agens, benedixit, &c.* Quare in Psalmo 110: Ante versiculum: *Memoriam fecit mirabilium suorum: Escam dedit timentibus se*: præmittitur: *Confessio* (scilicet gratiarum) *& magnificentia opus eius*. Vt enim Deus munificentissimus in hoc fuit; ita & pro virili nos nostra eum ibidem magnificamus. Hæc Soto. Et Nuño articulo quarto notab.2.

5 Ad idem intentum Suarez in fine Suarez in fine Commentarij articulo quarto, refert Sanctum Iræneum lib.6. capite 34. qui significat hoc sacramentum Eucharistiam appellari, quia in gratiarum actionem consecratur, & offertur Deo. Et ideo Eucharistia idem, erit quod gratiarum actio. Et idem sentit S.Iustinus Apologia 2. pro Christianis circa finem: & colligitur ex Sancto Hieronymo ad illa verba Amos 4. *Sacrificate de fermento laudem*: quod tunc optime facimus, quãdo ex pane Christi Corpus conficiendo illud Deo sanctificamus: vel etiam quando illud in gratiarũ actionem sumimus: iuxta illud Psalmi 115. *Quid retribuam Domino? Calicem salutaris accipiam*.

Quod confirmari potest ex Lucæ 22. & primo ad Corinth. 11. vbi dicitur, Christum confeciſſe hoc sacramentum *Eucharistizans*, ideſt, gratias agens: quo loco Mathæus, & Marcus legunt *Eulogizans*, ideſt, benedicens: quam benedictionẽ fuiſſe ipsammet consecrationem testatur Diuus Thomas quæstione 78. articulo primo. Sic etiam S.Cyrillus epist.10. contra Nestorium, in Concilio Ephesino recepta, *mysticam benedictionem*, seu *Eulogiam*; hoc sacramentum, seu eius consecrationem appellat: iuxta illud primo ad Corintios 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus; nonne communicatio sanguinis Christi est?* Vbi Sanctus Remigius idem aduertit: Quod & sequitur Vazquez in Commentario ar.4.

6 Rationes sex cur *Eucharistia* dicatur *bona gratia*, proponit Beatus Albertus libro de Sacramento Eucharistiæ dist.1. à capite 2. vsq; ad 5. in noua editione tomo vltimo.

Plures rationes cur dicatur *Communio*, proponit ibi diſt.4. ſeptem capitibus. Referuntur a Rayner io, & eius Additionatore Mag. Ioanne Nicolai to.2. Pantheologiæ titulo de *Euchariſtia* cap.41. Vbi in fine capitis cur dicatur *Viaticum* à Paulino Amanuenſi, & adminiſtro S. Ambroſij in eius vita, & à Sancto Beda libro 4. Anglicanæ hiſtoriæ capite 24. & ab Amphilochio in vita S. Baſilij. Et de S. Romula ad mortem per Magiſtrum vocata, quod *Viaticum petijt, & accepit, &c.* Refert S. Greg hom.40. in Euangelia. Imo in Concilio Nicæno 1. can.13. vocatur *Viaticum vltimum*: & in Concilio Turonenſi aſſeruari iubetur *ad viaticum recedentibus à ſeculo, &c.*

7 S. Auguſtinus lib.1. de peccatorum mer. cap.24. *Viam* vocat: & dicit hanc fuiſſe vſitatam in Africa appellationem. S. Ignatius epiſt.14. ad Epheſios vocat *gloriam Dei, & pacem Chriſti*. Appellat etiam ab effectu *pharmacum immortalitatis*. Refert etiam Araujo art.4. folio 212. col.1. ex Mathæo Epiſcopo Vbermatienſi, hæc notanda verba, loquendo de hoc ſacramento. *Redemptionis memoriale, pignus hæreditatis æternæ: futuræ iucunditatis amabile præludium; arra ſponſæ, iocale diuinum cælitus ei donatum: Eccleſiæ militantis cum triumphante ſuaue glutinum, & vnio fraterna, dum eam dulcedinem, qua illa fruitur ſine velamento, iſta habet ſub ſacramento: & ſi illa cæleſtis Hieruſalem habet Deum ſuum iocundius: iſta in terra militans habet eum mirabilius.*

8 Admonet etiam Claudius Sainctes in Repitione 6. de Euchar. c.1. hoc ſacramẽtum non eſſe appellandum *Cœnam Domini*: eo quod Sancti Patres vſi non fuerint hoc nomine ad ſignificandum hoc ſacramẽtũ: & ex alia parte Hæretici hac voce malitione vtuntur. Idem ſequitur Vazquez q.73. ar.4 n.35. & diſp.211. c.2.

9 Suarez tamen in Commentario huius quarti articuli, §. *Primo igitur*, aſſerit. Ego video antiquos Patres ſæpe hoc nomine appellaſſe ſacramentum hoc, vt conſtat ex Baſilio in regulis breuioribus in 310. Nazianzæno Orat.2. vocat *Cœnam Euangelicã*. Et Nizetas ſuper Nazianzenum orat.42. §. *Et illi quidem*, vocat *Cœnam myſticam*. Auguſt. lib.2. de ſer. Domini in monte cap.12. vocat *Cœnam Dominicam*. Idem epiſt. 118. & habetur in cap. *Liquido. De Conſecrat.* diſt. 2. Et ſerm.35. de verbis Dñi, ita exponit parabolam Luc.14. de homine, *qui fecit cœnã magnam*. Potuit autem hoc ſacramentum ita vocari; vel ab inſtitutione, quia in Cœna inſtitutum eſt. Vel certe, quia idem eſt cœna, & conuiuium, vt patet ex dicto loco Lucæ, & Apocalipſis 19. *Beati, qui ad Cœnam nuptiarum Agni vocati ſunt.*

10 Occurrit tamen Vazquez nu. 36. dicẽs. Verum ſi attente legatur Baſilius, nõ tam aperte de ipſo Sacramento Euchariſtiæ; quam de Cœna, quæ in conſuetudine fuit, cum communicabat populus, loquitur. Nazianzenus vero, & Nizetas non vocat hoc ſacramentum Cœnam Domini: ſed *Cœnam myſticam*. Idem tamen videtur eſſe. Hæc Vazquez.

11 Qui ab ipſa veritate coactus iam deſerit ſententiam, quam defendendam ſuſceperat, videlicet, quod Patres illa voce nõ vtuntur. Nam ſi iſti quo vtuntur voce æquiualenti. Et de S. Auguſtino idem admiſerat nu.35. & de S. Bernardo, ſeu de duobus authoribus ſermonem in Cœna Domini inter opera S. Cypriani, & S. Bernardi. Et de S. Ignatio ipſe Claudius fatetur ea voce in hoc ſenſu ſemel vſum, iam habemus ſex Patres antiquos, qui ea voce vtuntur. Cum etiam ſic exponat S. Thomas 1. ad Cor. 11. lect.4. illa verba Apoſtoli: *Cœnam Dominicã manducare*: non eſt cur formidamus illa voce, reiecto hæreticorum abuſu, & ſiniſtra applicatione. Qua de cauſa Feria Quinta Maioris Hebdomadæ, vocatur *Feria quinta in Cœna Domini*, non ſolum propter memoriam Dominicæ Cenæ; ſed propter inſtitutionẽ huius ſacramenti. Vnde Guillelmus Durandus lib.6. Rationalis cap.75. dicit, quod hac de cauſa illa die canitur Epiſtola: *Conuenientes, &c. Quæ eſt* 1. ad Cor. 11. *de modo ſumendi cœnam Domini*. Eademque de cauſa eſt ſolemnis Miſſa illius diei, vt expendit venerabilis Abbas Rupertus lib.5. de diuinis officijs c.15.

De alijs nominibus Euchariſtiæ videatur Suarez ar.4. & late Cardinalis Turrecremata cap. *Nihil in ſacrificijs. De Conſecratione* diſt.2.

artic.3.

DVBIVM

DVBIVM. VII.

Vtrum inſtitutio huius ſacramenti fuerit conueniens?

1 QVamquam videatur D. Thomas proponere abſolutam quæſtionẽ in articulo quinto de conuenientia inſtitutionis: quod tamen reuera ſolum agat de circunſtantia temporis, in quo illa inſtitutio facta eſt, notant Soto diſt.8. artic.5. & alij. Probantque: Tum, quia hoc proprie pertinet ad quæſtionem, an eſt, quam in hac quæſtione verſat. Tum quia de conuenientia ipſius inſtitutionis in communi iam ſupradixerat: in particulari vero de conuenientia materiæ, & formæ, & præcipui myſterij huius ſacramenti, ſcilicet, realis præſentiæ Corporis Chriſti infra proprijs locis dicturus eſt.

2 Probabilis quidem expoſitio: ſed nõ carens difficultatibus. Primo, quia in titulo non inquirit de tempore inſtitutionis: ſed generaliter de eius conuenientia. Secundo, quia primum argumentum, & eius ſolutio non agunt de tempore inſtitutionis; ſed de conuenientia, quod hoc ſacramentum inſtituatur. Tertio: nam in libro 4. Sẽtentiarum diſt.8. q.1. art.3. qui correſpondet iſti articulo quinto exprofeſſo ſeorſum diſputat in prima quæſtiuncula de neceſſitate inſtituendi, & in alijs duabus de tempore inſtitutionis. Aſſerendum eſt igitur idem in præſenti præſtitiſſe. Niſi quod cũ ſummatim ſcriberet, conuenientiam inſtitutionis paucis expreſsit vt claram in communi: & quoad particularia reſeruans ſequentibus quæſtionibus. De tempore vero, quia alius non erat locus magis aptus; ideo nunc de illo magis exprofeſſo differit.

3 Quoad ordinem attinet doctrinæ, egregiè notat Soto prædicto articulo quinto, §. *De tempore*, quod de tempore inſtitutionis ſacramenti Euchariſtiæ, trina eſt quæſtio. Prima enim eſt, vtrum inſtitutum fuerit in Cœna? Et hæc in præſentiarum diſſoluitur. Secunda, vtrum illa Cœna fuerit facta quartadecima luna, quando Iudæi fermentato non vtebantur; an vero tertiadecima præcedenti? Et hæc diſputanda eſt q.74. ſequenti artic.4. Vbi tractatur a Diuo Thoma. Tertia vero, vtrum inſtitutum fuerit inter cænandum; an vero Cœna facta? Et hæc diſputabitur q.81. De forma vero, & modo, quibus Chriſtus conſecrauit, dicetur quæſtione 78. quæ eſt de forma huius ſacramenti. Vtrum autem inſtitutio ni ſacramenti præceptum adiunxerit? Explicabitur agendæ præcepto ſumptionis. Quare non recte Suarez, Auerſa, & alij has quæſtiones hoc loco mouent; cum reuera pertineant ad quæſtiones, & articulos relatos; vbi cum alijs de illis agemus, iuxta methodum miram D. Thomæ.

4 Tria certa ſecundum fidem docet Diuus Thomas articulo quinto. Primo inſtitutionem fuiſſe conuenientẽ: quia hoc ſacramentum eſt inſtitutum à Chriſto: de quo dicitur Marci 7. *Bene omnia fecit*. Explicat autem ad primum, quod ex eiſdẽ nutrimur, ex quibus ſumus; non tamen eodem modo nobis adueniẽtibus. Nam ea, ex quibus ſumus, nobis aduenium per generationem: eadem autem, inquantum ex eis nutrimur, nobis aduenium per manducationem. Vnde ſicut per Baptiſmum regeneramur in Chriſto, ita per Euchariſtiam manducamus Chriſtum.

5 Adijcit in quarto diſtinctione octaua quæſtione prima articulo tertio quæſtiunc. prima, quod conuenienter in figura cibi hoc ſacramentum inſtitutum eſt: quia inter alios ſenſus ſolus tactus eſt, cui ſuum ſenſibile realiter coniungitur; ſimilitudinibus tantum ſenſibilium ad alios ſenſus per medium peruenientibus. Ex quo infert ad 1. quod ſecundum Sanctum Dionyſium capite quinto de Eccleſiaſtica hierarchia parte prima, noſtra hierarchia eſt media inter cæleſtem, & eam, quæ in vetri lege erat.

Tempore enim legis erat veritas promiſſa tantum: ſed in ſtatu nouæ legis eſt veritas inchoata per Ieſum Chriſtum: in patria autẽ erit veritas conſumata. Et ideo in vetri lege figuræ ſine rebus proponebantur: in noua autem proponuntur figuræ cum rebus: in Patria autem res ſine figuris. Et ideò orat Eccleſia, vt quod nunc ſpe geſtimus in via, rerum veritate capiamus in Patria.

Alia etiam via ibi ad 3. ſatisfacit difficultati, quam hic obijcit in priori argumento, & nunc exponimus, dicens, quod de nutrimento corporali verum eſt nos eiſdem nutriri, ex quibus ſumus; quia oportet cibum

carnis nostræ in nos transmutari: & ideò oportet, quod nobilcum in materia conueniat. Secus autem est de cibo spirituali, qui nos in seipsum transmutat.

6 Secundo docet, quod conuenienter et hoc sacramentum institutum fuit in Cœna, in qua scilicet Christus vltimo cum suis discipulis fuit cõuersatus. Quod est certum secundum fidem, id testantibus tribus Euãgelistis. Mathæus c.26.ver.26. *Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, dedit que discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum. Et accipiens Calicem gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus, &c.* Marcus c.14.ver.22.& 23. Lucæ 22.v.19. & 20. Et Apostolus 1.ad Corinth.11.ver. 23. Habetur que in Concilio Vienensi Clementina vnica de reliquijs, & veneratione Sanctorũ. Cõcilium item Tridentinum sess. 13. cap.2. ait: *Ita enim maiores nostri omnes, quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de SS. hoc sacramento disseruerunt, aperti ssime professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in vltima Cœna Redemptorem nostrum instituisse.* Capite etiam secundo dicit: *Ergo saluator noster, discessurus ex hoc mundo ad Patrem, sacramentum hoc instituit.* Quod & profitetur Ecclesia in Canone Missæ illis verbis: *Qui pridie, quam pateretur, accepit panem, &c.*

7 Tres rationes congruentiæ assignat D. Thomas satis clare. Prima, quia in hoc sacramento continetur ipse Christus. Et ideo quando in propria specie à discipulis discessurus erat, in sacramẽtali specie se ipsum eis reliquit: sicut in absentia Imperatoris exibetur veneranda eius imago. Quæ est ratio Eusebij Emiseni hom.4. Paschæ, relati cap. *Quia corpus, de Consecratione.* Dist. 4. Secundo, quia sine fide Passionis Christi potuit esse salus: secundum illud ad Rom. 3. *Quem proposuit Deus propitiatorem per fidẽ in sanguine ipsius.* Et ideò oportuit omni tẽpore apud homines esse aliquid repræsentatiuum Dominicæ Passionis. Cuius in veteri testamento præcipuum sacramentum erat Agnus Paschalis; vnde & Apostolus dicit 1.ad Cor.5. Pascha nostrum immolatus est Christus. Successit autem ei in nouo testamento Eucharistiæ sacramento; quod est rememoratiuum præteritæ Passionis, sicut & illud fuit præfiguratiuum futuræ. Et ideo conueniens fuit vt imminente Passione, celebrato priori sacramento, nouum sacramentum institueret. Et hæc est ratio S. Leonis Papæ serm.7. de Passione. Tertio, quia ea, quæ vltimo dicuntur, maxime ab amicis recedentibus, magis memoriæ commendantur: præsertim quia tunc magis inflamatur affectꝰ ad amicos. Ea vero ad quæ magis afficimur, profundius animo imprimuntur. Quia igitur (vt B. Alexander Papa 1.in epist.1.dicit) nihil in sacrificijs maius esse potest, quam corpus, & sanguis Christi: nec vlla oblatio hac potior; ideo vt in maiori veneratione haberetur, Dominus in vltimo discessu suo à discipulis, hoc sacramentum instituit. Et hæc est ratio S. Augustini epist.118.cap.6.à medio to.2. Videantur Rayuerius, & M. Ioannes Nicolai titulo de Eucharistia cap.14.§.4. De alijs circunstantijs institutionis Eucharistiæ, nempe de domo, de vasis, de mappis, & alijs huiusmodi, omnino videatur, Laurẽtius Beyerlinch in Theatro vitæ humanæ verbo *Eucharistia* folio 407.& Granados de Eucharistia tract.1.tota disputatione 6. Ex quo Leander tractatu 7.disp.1.à quæstione 5. vsque ad 12.

8 Vltimo docet S. Thomas solutione ad 2. quod Eucharistia est sacramentum perfectum Dominicæ Passionis, tanquam cõtinens ipsum Christum passum. Et ideo nõ potuit institui ante Incarnationem. Sed tũc habebant locum sacramẽta, quæ erant tantum præfiguratiue Dominicæ Passionis. Idem probat D. Thomas in 4.dist.8.quæstione 1.art.3 quæst.2.ad 1. nam Christus ab initio mundi erat caput Sanctorum, nõ quasi habens actu conformitatem in natura cum membris Ecclesiæ, Incarnatione nõdum facta; sed solum secundum fidem Incarnationem expectantium: & ideò coniunctio corporis mistici ad suum caput pro tempore illo non poterat fieri per aliquod sacramentum realiter continens ipsum caput membris conforme; sed poterat per aliqua sacramenta figurari.

9 Circa hanc doctrinam notandum, quod Scotus in 4 dist.10.quæstione 4.litera c. ait, quod *ante Incarnationem potuit ita vera Eucharistia fuisse, sicut & nunc. Et hoc tũ quantum ad significationem, quam quantum ad rem significatam, & contentam.* Quia existentia Corporis Christi sub modo naturali, non est de essentia existentiæ sub modo sacramentali; nec est eius causa: ergo ista nõ dependet ab illa.

Soto

10 Soto vero dist.8.q.vnica artic.5.ad 2. respondet hanc negationem D. Thomæ non intelligi de potentia Dei absoluta. Haud enim negatur, potuisse Deum eidẽ verbis virtutem tribuere conuertendi panem in corpus Christi; quamquam nõ fuisset ex Virgine natus; neque alicubi naturali modo existeret. Sed intelligitur de potẽtia Dei ordinaria.

11 Secundo respondet, quod significatio huius sacramenti non tantum refertur ad corpus illic contentum; verum est memoriale corporis Christi passi: iuxta verbũ ipsius Christi Lucæ 22. *Hoc facite in meã commemorationem.* Quam vtique significationem ante ipsum patibulo suspensum nullatenus habere potuit. Licet bene aduertat D. Thomas ad 3.quod sacramẽtum illud fuit institutum in Cœna, vt in futurum esset memoriale Dominicæ Passionis, ea perfecta. Vnde signanter dicit: *Hoc quotiescumq; feceritis*: de futuro loquens.

12 Addit Suarez in commentario 5. articuli, quod ibi consideretur forma huius sacramenti, quatenus designat personam Christi subsistentem in natura humana, & per eam loquentem: vt in rigore significat illa verba: *Hoc est corpus meum*: sic impossibile esse intelligere institutionem talis sacramenti, cum eadem forma, & significatione antequam Christus in suo corpore existeret: quia non potuisset illud relatiuum, *meum*, referre eodem modo corpus Christi.

Sed de hoc puncto tractatur q.76. Vbi Nuño art.2.diffic 3.conc.1.& 2 & art.5. vbi Araujo n.38.& q.75 art.1 disp.2.dub. 1.q.vltima. Et Suarez disp 48 sec.2.

13 Inquirunt hic nonnulli, vtrum si Adam non peccasset, institutus esset Deus hoc sacramentum?

Affirmat Suarez disp.41.sec.5.in fine. Quem impugnat Nuño q.73.ar.5.difficultate 1. Et nos latè supra q.61.dub.2.

DVBIVM. VIII.

Vtrum Agnus Paschalis fuerit præcipua figura huius Sacramenti?

1 RESpõdet D. Thomas articulo 6. quod Agnus Paschalis est præcipua figura huius sacramenti, quia secundum omnia ipsum repræsentat: ideoque Apostolus 1. ad Corint.5. ait: *Pascha nostrorum immolatus est Christus: itaque epulemur in azimis sinceritatis, & veritatis.* Explicat, & probat Diuus Thomas notando, quod in hoc sacramento tria considerare possumus, scilicet, id quod est sacramentum tantum; quod est panis, & vinum: & id quod est res, & sacramentum, scilicet corpus Christi verum: & id quod est res tantum: scilicet effectus huius sacramenti. Quantum igitur ad id quod est sacramentum tantum, optimissima figura huius sacramenti fuit oblatio Melchisedech, qui obtulit panem, & vinum. Quantum autẽ ad ipsum Christum passum, qui continetur in hoc sacramẽto, figuræ eius fuerunt omnia sacrificia veteris testamenti: præcipuè sacrificium expiationis, quod erat solemnissimum. Quantum autem ad effectum, fuit præcipua eius figura Manna, quod habebat in se omnis saporis suauitatem (vt dicitur Sapientiæ 16) sicut, & gratia huius sacramenti, quantum ad omnia reficit mentem.

2 Sed Agnus Paschalis quãtum ad hæc tria præfigurabat hoc sacramentum. Quantum enim ad primum, quia manducabatur cum panis azimis, secundum illud Exodi 12. *Edent carnes, & azimos panes.* Quantum vero ad secundum, quia immolabatur ab omni multitudine filiorum Israel decima quarta Luna: quod fuit figura passionis Christi, qui propter innocentiam dicitur Agnus. Quantum vero ad effectum; quia per sanguinem Agni Paschalis protecti sũt filij Israel à deuastante Angelo, & educti de Ægyptiaca seruitute. Et quantum ad hoc ponitur præcipua figura huius sacramenti Agnus Paschalis, quia secundum omnia ipsum representat.

3 Idem latius exponit ipse D. Thom. in 4.dist.8.q.1.art.2.per tres quæstiunculas: & breuiter dist.12.q.3.art.1.q.3.ad 1. & q.80.huius 3.p.artic.10.ad 2. De quibus Durantus in Rationali diuin. offic. lib.6.c. 69.& Gabriel lec.55.& 81.in Canonem Missæ: & latissime Bellarminus lib.5.de Eucharistia cap.7.& 8. Et in Teatro vitæ humanæ verbo *Eucharistia* folio 400.& copiosè Rayuerius, & Ioannes Nicolai in Pãtheologia tomo 2.verbo *Eucharistia* quinque primis capitibus. Concilium etiam Tridentinum Sess.22.cap.1.in fine, loquendo de oblatione Sacrificij Missæ, ait. *Hæc denique illa est, quæ per varias sacrificiorum, naturæ, & legis tempore, similitudines figurabatur, vtpote, quæ bona omnia per illa significata, velut illorum omnium cõsummatio, & perfectio, complectitur.* Quod docuerat D. Thomas illa dist.8.art.2.q.2.ad 6. dicens, quod quamuis

dis in vetere lege fuerint figuræ plures materialiter: tamen omnes ad has reducuntur: quia in omnibus ſacrificijs, & oblationibus antiquorũ ſignificabatur illud, quod eſſres, & ſacramẽtum in Euchariſtia: quod etiam ſignificatur per Agnum Paſchalem, ſcilicet, ipſe Chriſtus; qui obtulit ſe Deo Patri pro nobis oblationem, & hoſtiam. Specialiter Granados hac 3.p. Controverſia 6. quæ eſt de Euchariſtia, in Præfatione capite ſecundo, probandum aſſumit, quod in omnibus Sacræ Scripturæ libris Euchariſtia commendatur: quod proſequitur per ſex §§. diſcurrens per omnes veteris, & noui teſtamenti libros.

4 Digna viſa mihi ſunt elegantiſſima, & piiſſima doctiſſimi M. Soto verba, vt partim hic tranſcribantur: nam in 4. diſt. 8. quæſtione vnica articulo 6. ita ait. De figuris huius Sacramenti nemo eſt Catholicorum Patrum, qui ambigat. Sed Vuiclef qui veritatem corporis Chriſti in eo contenti abnegauit, eaſdem ſub inde figuras irridet, vt eſt videre apud Thomam Vualdenſem tomo 2. de Sacramentis à capite 19. & infra. At vero Lutherus illius hæreſum hæres impudentius (quod ſuum erat Satanicum ingenium) eaſdem figuras ex probat. Scripſit enim vipereum librum *de abroganda Miſſa priuata*, virũ lentiſſimis ſcõmatibus plenum aduerſus hoc Sacro Sanctum Sacramentum. Inter quæ, diabolica furia correptus ingentiſſimam blaſphemiam aduerſus Officium corporis Chriſti euomuit; quod D. Thomas compoſuit. Ait enim Officium illud non niſi à ſummo Dei hoſte cõflatum: niſi ſint (inquit) alicuius phrenetici, aut arrepticij ſomnia. Ibi enim, inquit, Melchiſedech producitur panem, & vinum offerens; producetur hædus filiorum Iſrael immolatus, panis ſubcinericius Heliæ, carnes Iob; Manna Patrum, Iſaac immolatus, tanquam Euchariſtiæ figuræ. Et addit: Mirũ, quod Aſinam Balaam, & mulam Dauid, ille aſinus, & mulus, ſcilicet, D. Thomas, prædictis hiſtorijs non intexuerit.

5 Perpende impiam impudentiam hominis, *& in verecundiſſimam blaſphemiam, quã Diabolus, niſi Lutherana effigie perſonatus, ex pure non fuiſſet auſus.* Debacchatur enim nõ modo aduerſus pientiſſimum Thomã, verũ, & adverſus Orthodoxam *Eccleſiam, quæ illud Officium ſingulari Spiritus Sancti nutu conflatum cenſet.* Quod adeo per Vrbanũ Quartum Pontificem Maximum inter ſacra decreta relatum eſt: Is enim Pontifex in Clementina vnica *de reliquijs, & veneratione Sanctorum* Solemnitatem Corporis Chriſti inſtituit, idemque Officium cãtari iuſſit. *Quod profecto adeo eſt Oraculis vt-inſque teſtamenti, typiſque confertum; adeoque ibidem figuræ veritatibus, veritateſque figuris concinne reſonant, vt non niſi Sancti flaminis ſymphoniam Angelorum concentu intonatam dixeris.* Sed phrenaticus ille, demoniaco ſpiritu plenus, neſciuit hoſtis eſſe Eccleſiæ; niſi bellum ſimul D. Thomæ indiceret. Et niſi aſinus ipſe iumentum eſſet Beliał; numquam aſinã Balaam cachinando ad hoc propoſitum induxiſſet; eodemque nomine Diuum Thomam ſubnotaret. Figuræ etenim, quas hic, & illic D. Thomas enarrat, non rãtum Sanctorum Patrum authoritate fulciuntur; ſed ſunt de media Sacra pagina deprõptæ. Quod erudite per ſingulas demonſtrat, concludens. Extant diſt. 2. Canones multi Sanctorum Patrum, quibus iſte figurarum ordo contexitur, vt Canone *Reuera*. Ambroſij de Manna. Et cap. *Quid ſit?* Gregorij de Agno typico. Videantur alij Patres apud Suarez in Commentario ſexti articuli. Sanctus Ambroſius tom. 4. lib. *de ijs, qui initiantur* cap. 9. excellentiam noſtri Sacramenti ſupra antiquum Manna exponẽs, ait. *Illud è Cœlo, hoc ſupra Cœlum: illud Cœli, hoc Domini Cœlorum.*

6 Demum Soto ibi §. *Quin vero*, notat, præter figuras ſcriptæ legis, in ſtatu ipſo naturæ integræ, nonnullam imaginem huius ſacramenti præfuiſſe, vt Innocentius Tertius libro 4. de Officio Miſſæ capit. 44. pulchre adnotauit: de illo namque cibo dictũ eſt: *In quacumque hora comederitis ex eo, morte moriemini*: de hoc autem Sacramento ait Chriſtus: *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum, &c.*

✠

QVÆS-

QVAEST. LXXIV.

DE MATERIA EVCHARISTIÆ

QVANTVM AD SPECIEM.

POſtquam Diuus Thomas expoſuit diffinitionem, neceſsitatẽ, & inſtitutionem huius Sacramenti, congruo doctrinę ordine agit de eius materia: quam conſiderando quoad ſpeciem externam, octo claudit Articulis. In primo quatuor congruentias aſsignat cur panis, & vinum ſunt materia conueniens huiuſmodi Sacramenti. In ſecundo docet, quod non poteſt dici, quod quantitas materiæ huius ſacramenti ſit determinata; cum numerus fidelium ſit indeterminatus. In tertio aſſerit, quod propria materia huius ſacramenti eſt panis triticeus. In quarto exponit, quod non eſt de neceſsitate ſacramenti, quod ſit azimus, vel fermentatus: conueniens autem eſt vt vnuſquisque ſeruet debitum ritum ſuæ Eccleſiæ in ſacramenti celebratione. Et tamen conſuetudo celebrãdi de pane azimo rationabilior eſt. In quinto probat, quod de ſolo vino vitis poteſt confici hoc ſacramentum. In ſexto oſtendit, quod vino, quod offertur in hoc ſacramento, debet aqua miſceri. In ſeptimo aſſerit, quod appoſitio aquæ non eſt de neceſsitate ſacramenti. In vltimo declarat, quod ſemper tutius eſt parum de aqua apponere; & præcipuè, ſi vinum ſit debile.

DVBIVM I.

Vtrum materia huius Sacramẽti ſit panis, & vinum?

§. I.

Errores hæreticorum.

1 REfert Diuus Thomas articulo primo, quod circa materiam huius ſacramẽti aliqui multipliciter errauerunt. Quidam enim, qui dicuntur Artotyritæ (vt Auguſtinus dicit de hæreſ. cap. 28. tom. 6.) offerunt panem, & caſeum in hoc ſacramento; dicẽtes à primis hominibus oblationes de fructibus terræ, & ouium fuiſſe celebratas. Alij vero, ſcilicet, Cataphrigæ, & Peputiani, de infantis ſanguine, quem de toto eius corpore minutis punctionum vulneribus extorquent, quaſi Euchariſtiam ſuam conficere perhibentur, miſcentes eum farinæ, panẽque inde facientes. Quidam vero, qui dicũtur Aquarij, aquam ſolam ſub ſpecie ſobrietatis in hoc ſacramento offerunt. Hæc D. Thomas.

2 Cuius relationi fidens Suarez diſp. 43. ſec. 1. adijcit, quod primum errorem etiam refert S. Ephiphanius hæreſi 49. Et ſecundum Cataphrigarum in pane ex farina, & ſanguine infantis ſub acto conficientium, referunt idem Sanctus ſupra, & S. Auguſtinus capite 26. & 27. Et S. Damaſcenus hæreſi 48. & 49. His coniungi poſſunt Gnoſtici, & Manichæi, quorum errores propter modeſtiam D. Thomas hic prætermiſiſſe videtur: hi enim in ſemine humano corpus Chriſti conficiebant, vt ex Gnoſticis refert Ephiphanius hæreſi 26. Vel in pane humano ſemine conſperſo, vt de Manichæis refert Auguſ. cap. 46.

3 Omnia tamen prædicta reijcit Vazquez diſp. 170. cap. 1. per totum, contendens probare, nullam hactenus hæreſim fuiſſe circa materiam conſecrationis corporis Chriſti; præter errorem Græcorum de fermentato: de quo art. 4. Probat: nam de Artotyritis Ephiphanius hæreſi illa 49. nõ narrat in pane, & caſeo hoc ſacramentum conſecrare conſueuiſſe: ſed eos Artotyritas fuiſſe appellatos, eo quod in myterijs ſuis panem, & caſeum apponerent: & ſic myſteria ſua facerent. Auguſtinus vero de illis ſolum inquit in hæc verba. *Offerunt enim panem, & caſeum, dicentes aprimis hominibus*

nibus oblationes de fructibus terræ, & omnium fuiſſe celebratas. Ex quo non conſtat ipſos in hac materia voluiſſe corpus Chriſti conſecrare: ſed hæc duo in ſacrificium Deo offerre: neſcio an in locum huius ſacramenti illud ſubrogarent. Nec Caſtro verbo *Euchariſtia* hæreſi 1. vbi de materia conſecrationis corporis Chriſti, erroris iſtorum hæreticorum meminit. Et alij modo prædicto referunt: neque de materia Euchariſtiæ illũ intelligunt.

De Cataphrigis nemo ex antiquis dicit loqui de materia conſecrationis. Sed Ephiphanius ait illo ſanguinem vti ad apparatum ſacrificij. Auguſtinus vero capit. 26. de Phrigibus, & Damaſcenus de Pepuzianis docent eos ex ſanguine illo infantis, & farina, aut ſimila panem conficere ſolitos: addit vero Auguſtinus hæc verba: *Quaſi Euchariſtiam ſuam conficere perhibentur.* Damaſcenus vero ſolum ait, *confectum panem pro donarijs ſumunt.* Ex quibus non conſtat eos talem panem pro materia conſecrationis elegiſſe: ſed forraſſe illum abſque alia benedictione, & conſecratione in ſacrificium offerre conſueuiſſe. Neque exiſtimo Gnoſticos in ſemine humano voluiſſe, vtpote tam turpi materia, voluiſſe conſecrare corpus, & ſanguinem Chriſti: ſed illam pro corpore, & ſanguine Chriſti habere. Neque de Manichæis refert Auguſtinus, quod ex farina, & ſemine humano confice rent panem, vt illi pani adhiberentur verba conſecrationis: vnde non errabant circa materiam conſecrationis. Idem ſequitur Bernald diſp. 27. num. 2.

4 Sed mirum eſt, quod ſolum ad oſtendendam inanem eruditionem, velit Vazquez contradicere fidiſſimæ relationi D. Thomæ, argumentis pure negatiuis, & ſuę ſolæ imaginationi nitentibus: ex quibus vult elicere concluſionem certam. Sed in primis S. Thomas hæreſes fere eiſdem Sancti Auguſtini verbis retulit. Et pro conficiẽdo Euchariſtia hunc panem fuiſſe ab illis hęreticis excogitatum, etiam notant Victorius, & Eraſmus in Scholijs ad Epiſt. 54. Sancti Hieronimi, & Bernardus Luzemburgẽſis libro 3. verbo *Pepuſitæ*. Et verbo *Quintiliani*. Dominicus Graulna tom. 1. Præſcriptionum libro 4. de falſis hæreticorum traditionibus folio 632. lit. g. Soto in 4. diſt. 9. q. 1. artic. 1. referens Thomam Waldenſem tom. 2. de Sacramentis cap. 19. Et Laurentius Beyerlinch in Teatro vitæ humanæ verbo *Euchariſtia*, titulo *errores circa materiam*. Præter Theologos, & Expoſitores D. Thomæ, qui eius narrationem ſequuntur.

3 Deinde ipſe Vazquez ſuo ſe gladio ingulat. Refert enim S. Ephiphanium dicentem, eos loqui *de apparatu ſacrificij*: Sanctum Auguſtinum aſſerere: *Quaſi Euchariſtiam ſuam cõficere perhibentur.* Et cum Dinus Thomas eiſdemmet verbis S. Auguſtini vtatur, vult ex illis conſtare male D. Thomam referre iſtos erraſſe circa materiam conſecrationis, quia non conſtat eos iſtis vti in materia conſecrationis: & tamen cũ in ſacrificio, & Euchariſtia conficienda interueniat conſecratio: dum poſitiue non probat conſtare, quod non intenderent eõ ſecrare, potius videtur ex Sanctorum Patrum relatione conſtare oppoſitum. Præterquam quod eſto errarent in alijs pertinẽtibus ad hoc ſacramentum, non ſequitur non errare circa materiam: quod erat præſentis conſiderationis; quidquid ſit de erroribus ad alias quæſtiones attinentibus.

6 Rurſus Adrianus Hoſtadius ſer. 22. de Euchariſtia, & Beyerlinch vbi ſupra folio 401. lit. f. referunt, quod quibuſdam locis Lutherani vtuntur ſimillis, quibus imprimũt characteres, & effigiem principis, leonis, aut alterius animantis: vnde occurrente die Cœnæ, ruſtici ſolent ſibi mutuo dicere: *Hodie leones vorabimus.* Quin & ſibi narratum memorat idem Hoſtadius à viro fidedigno, non defuiſſe Miniſtrum, qui buccellis deficientibus, loco Sacramenti, ſingulis porrexit orbicularem particulam *farciminis* (Hilpane, *Longaniza*, *Salchicha*, ò *Relleno*: ſiquidem apud Var. lib. 9. de lingua Latina, Calepinum, & alios ſignificat, *inteſtinum varie, ac minutim conciſſa carne refertum*) dicens, apud Hebræos nomine, *panis*, ſignificari omnem cibum. Hæcibi. Et Grabiel à S. Vincentio Carmelita Diſcalçeatus 2. p. de Sacramento Euchar. diſp. 5. q. 1. folio 190. ait. Eſt Caluiniſtarum ſententia panem, & vinum ita eſſe huius ſacramenti materias, vt tamen, illis deficientibus, aliæ poſſint eorũ loco ſubrogari: vt omne eſculentum loco panis; & omne poculentum loco vini. Beza epiſtola ſecunda ad Tillium Polanus libro 5. Sintagmatum Theologicorum capit. 56. Scharpius de Cœna ſacra Controu. 3. q. 1. & alij. Hæc ille. Falſum ergo eſt, quod dicebat Vazquez, hactenus nullam hereſim fuiſſe circa materiam conſecrationis corporis Chriſti, præter errorem de fermentato.

§. II.

Doctrina Catholica.

7 OMnes autem hi errores (inquit Diuus Thomas) & ſimiles, excludũtur per hoc quod Chriſtus hoc ſacramentum ſub ſpecie panis, & vini inſtituit, vt patet Mathæi 26. Vnde eſt certum ſecundum fidem panem naturalem, & vinum vitis eſſe materiam conſecrationis, quia ſic Chriſtus inſtituit: & ſic Eccleſia ſemper intellixit, vt traditur in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio, & habetur in cap. *firmiter de Summa Trinitate*, & cap. *Cum Marthe de celebratione Miſſarum*; & in Concilio Florentino, & Tridentino, & alibi ſæpè. Quod fuit præfiguratum Geneſ. 14. in oblatione Melchiſedech, *qui obtulit panem, & vinum*, vt hoc præmonſtraret ſacramentum, & ſacrificium: vnde Chriſtus Pſal. 109. & ad Hebræos 5. & 6. dicitur *Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*, vt expendunt S. Ambroſius lib. 4. de Sacramentis cap. 3. & S. Cyprianus ad Cæcilium libro 2. ſub initio. Qui & epiſtola 63. expedit illud Prou. 9. *Miſcuit vinum, & propoſuit menſam.* Et infra. *Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miſcui vobis.* Et tres Euangeliſtæ expreſſe dicunt in vltima Cœna Chriſtum accepiſſe panem, & calicem, &c.

8 Quod ſi quis dicat ex Euangelio non conſtare, quod in Calice erat vinum. Facile conuincitur: nam immediate D. Mathæus refert Chriſtum dixiſſe: *Dico autem vobis, non bibam à modo de hoc genimine vitis.* Vbi S. Chriſoſtomus hom. 83. inquit: *Quia vero ſunt quidam hæretici in ſacris myſterijs aquam vtentes, nõ vino, demonſtrat per hæc verba, quoniam cum ſacra myſteria tradidit, vinum dedit: quod & reſuſcitatus bibit: propter hoc dicit, ex hoc genimine vitis: vitis enim vinum, non aquam generat.* De quo S. Auguſtinus lib. 3. de Conſenſu Euang. cap. 1. & alij Patres relati in Catena aurea Mathæi 26. Præterquã quod frequenter *Calix* in Sacris, & profanis litteris pro vino accipitur in eo contento: vt in Pſal. 22. *Calix meus inebrians, quam præclarus eſt.* Et in illo Carmine vulgari: *Fecun di calices, quem non fecere diſertum:*

9 Quatuor rationes congruentiæ huius diuinæ inſtitutionis proponit D. Thomas, dicens hoc fuiſſe rationabile. Primo quidẽ quantum ad vſum huius ſacramenti, qui eſt manducatio. Sicut enim aqua aſſumitur in ſacramento Baptiſmi ad vſum ſpiritualis ablutionis, quia corporalis ablutio communiter fit in aqua: ita panis, & vinum, quibus communius homines reficiuntur, aſſumuntur in hoc ſacramento ad vſum ſpiritualis manducationis. Secundo quantum ad Paſſionem Chriſti, in qua ſanguis eſt à corpore ſeparatus. Et ideò in hoc ſacramento, quod eſt memoriale Dominicæ Paſſionis, ſeorſũ ſumitur panis, vt ſacramentum corporis; & vinum vt ſacramentum ſanguinis. Tertio quantum ad effectum conſideratum in vnoquoque ſumentium; quia vt Ambroſius dicit ſuper illud 1. ad Corint. 13. *Hoc poculũ nouum teſtamentum eſt*: hoc ſacramentum valet ad vitationem animæ, & corporis. Et ideò corpus Chriſti ſub ſpecie panis pro ſalute corporis, ſanguis verò ſub ſpecie vini pro ſalute animæ offertur: ſicut dicitur Leuiti. 17. *quod anima carnis in ſanguine eſt.* Quarto, quantum, ad effectum reſpectu totius Eccleſiæ, quæ conſtituitur ex diuerſis fidelibus, ſicut panis cõficitur ex diuerſis granis, & vinum fluit ex diuerſis vbis, vt dicit Gloſa ſuper illud 1. ad Cor. 10. *Multi vnum corpus ſumus.* Quod & dicit S. Beda ibi ex Sancto Auguſtino ſer. 2. Paſchæ, & tractatu 26. in Ioannem ait. *Propterea quippè, ſicut etiam ante nos hoc intellexerunt homines Dei, Dominus noſter Ieſus Chriſtus corpus, & ſanguinem ſuum in eis rebus commendauit, quæ ad vnum aliquid rediguntur. Ex multis namque granis vnus panis efficitur: & ex multis racemis vinũ confluit.*

10 Tertiam rationem breuiter expõnit Soto diſt. 9. q. 1. art. 1. dicens. Hanc verò rationem non ſic intelligas, vt corpus non proſit ad ſalutem animæ, aut ſanguis non proſit ad ſalutem corporis. Sed eſt quædam adaptatio, & attributio corporis ad corp^m, & ſanguinis ad animam. Quod latius proſequitur Nuño q. 74. art. 1. §. *Circa tertiam.* Sicut enim in myſterio Trinitatis attributa communia appropiantur vni perſonæ, & non alijs. Ita quoniam corpus Chriſti eſt eiuſdem ſpeciei cum noſtris corporibus, optime appropiatur illi ſalus corporum. Sanguis verò habet proportionem cum anima; ſiquidem anima eſt principium vitæ: & Philoſophus 2. de generatione docet vitam animalis in ſanguine conſiſtere: quia ſanguis calidus eſt, & humidus temperate: & ideo maximè deſeruit ad conſeruationẽ vitæ animalis. Ideoque in Scriptura Sacra ſalus animæ attribuitur ſanguini Chriſti: ad Rom. 3. ad Hebræos 9. & 10. & 1. Petri 1.

& Apocal.1.& 5. In veterique lege expiationis Sacrificium ex diuina inſtitutione fiebat ſanguine animalium. Idem in ſimili docet D.Thomas 1.p.q.39.art.7.& 3.p.q. 8.art.4.ad 3.& q.56.art.2.ad 2.Et in termi nis q.79.art.1.ad 3 dicit, quod quia ſacramenta operantur ſalutem, quam ſignificãt; ideò *ſecundum quandam aſſimilationem* dicitur, quod in hoc ſacramento corpus offertur pro ſalute corporis, & ſanguis pro ſalute animæ: quamuis vtrumque ad ſalutem vtriuſque operetur, cum ſub vtroque totus ſit Chriſtus, vt dicetur q.76.art.1.& 2. Videatur S.Thomas in 4.diſt.11.q.2.artic.1: q.1. Tres alias rationes aſſignat D.Thom. in 4.diſt.11.q.2.art.1.q.2.nempè, & ex effectu ſacramenti, quia vt dicitur in Gloſſa 1.ad Corint.11. panis, præcæteris cibis ſuſtentat corpus, & vinum lætificat cor. Et ſimiliter hoc ſacramentum ſuſtentat magis, & lætificat Charitate inebriatos, quã alia ſacramenta. Item, ex ritu celebrationis, quia mundius tractantur, quam alia quæ in cibum, & potum veniunt. Denique ex repreſentatione eius, quod præceſſit: nam grana in area conculcantur; & panis in fornace decoquitur; & vinum intorculari exprimitur. Quæ omnia competunt ad repreſentandam paſsionem Chriſti. S.Auguſtin° libro 20.contra Fauſtum cap.3. refert propter hanc conſuetudinem ſacrificandi ex pane, & vino, Gentiles impoſuiſſe Chriſtianis, quod Cererem, & Liberum colerent.

12 Sed objices primo: nam in Canone 3.& 4.& 5.Apoſtolorum permittuntur offerri in altari, vuæ, oleum, & incenſum: alia vero prohibentur: ergo non ſolum panis, & vinum ſunt propia materia huius ſacramenti,

Reſpondetur, quod in hoc ſacramento, & poſſunt conſiderari ea, quæ pertinent ad ſubſtantiam: & ſic ſolum panis, & vinum ſunt materia, quæ accedente conſecratione conuertuntur in Chriſti corpus. Secundo poſſunt attendi ea, quæ pertinent ad ſolemnitatem: vt enim ait D.Thomas q.83. art.4.*quia in hoc ſacramento totum myſterium noſtræ ſalutis cõprehenditur; ideò præcæteris ſacramentis cũ maiori ſolemnitate agitur.* Ad ſolẽnitatem pertinet appoſitio incenſi, candelarum, & aliorum huiuſmodi: de quibus fit mentio in Concilio Tridentino ſeſ.22.c. 5.Et de hoc (inquit Suarez diſp.43.ſec.1. in fine) eſt ſermo in poſteriori parte illius Canonis Apoſtolorum: agit enim de ijs, quæ in gratiarum actionem, vel pro aliqua benedictione ſuſcipienda, vel adornatum, & venerationem ſacrificij ad altare accedunt, cremantur, aut ad Sacerdotes afferuntur.

13 Objicies ſecundo, hoc ſacramentũ perfectius debet repreſentare Paſsionem Chriſti, quam ſacramenta veteris legis. Sed carnes animalium, quæ erant materiæ ſacramentorum veteris legis, expreſsius repreſentãt Paſsionem Chriſti, quam panis, & vinum. Ergo materia huius ſacramenti magis debent eſſe carnes animalium, quam panis, & vinum.

Reſpondetur cum D.Thoma art.1.ad 1.quod licet carnes animalium occiſſorum expreſsius repreſentent Chriſti Paſsionem: tamen minus competunt ad communem vſum huius ſacramenti, & ad Eccleſiaſticã vnitatem ſignificãdam.

14 Secundo reſpondetur, cum eodem D.Thoma in 4.Sententiarum, vbi ſupra ad 1.quod hoc ſacramentum non debuit in ſpecie aliculus ſacramenti legis Moſaicæ inſtitui, vt oſtenderetur ceſſatio legalium: quorum Sacerdotium eſt imperfectius Sacerdotio Chriſti. Et ideò conuenienter ad illas ſpecies in nouo teſtamento reducitur, quibus oſtenditur Sacerdotium noui teſtamenti ſic præeminere Sacerdotio Leuitico, ſcilicet ad oblationem Melchiſedech, vt Apoſtolus probat ad Hebræos 7. Addit ad 2.quod caro de ratione ſui non dicit aliquid ordinatum in cibum: ſed quandam rẽ naturæ: & ideò non ita competenter ſignificaret caro animalis carnem Chriſti, vt eſt cibus fidelium, ſecũdum quod in hoc ſacramento continetur; ſicut panis, quia ad hoc confectus eſt vt cibus ſit.

15 Exponit has ſolutiones Soto illa diſt.9.art.1.ad 1.notans, quod Chriſtum in carne inſtituere ſacramentum, duobus modis contingere potuit. Vno modo in ipſo Chriſti vero corpore. Atque altero in carne alius animalis. In ſuo quidem proprio non fuit poſsibile: nam præterquamquod eſt glorioſum, ac perinde incorruptibile, quamuis relinqueret illud mortale, horribile eſſet carnes comedere humanas; nec poſſet deglutiri totum, nec crudum; & tãdem conſumeretur: compluraque alia ſubſequerentur abſurdiſsima. Atque iſto ſtupore tenebantur diſcipuli apud Ioannem cap.6.dicentes. *Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* Si autem materia inſtitueretur caro alterius animalis; multa etiam ſubſequerentur indecentiſsima. Primum,

mum, quod cum Chriſtiani profiteamur veterem legem ceſſaſſe, incongruum eſſet immolationes animalium inſtar illius legis imitari. Præterea, quia caro mortua de ſe non dicit cibum humanum: ſed eſt quædã res naturalis. Inſuper crudæ non poſſent ſumi: abhorreret enim animus, quod cerneret oculus. Nec aſſæ, aut elixæ poſſent in ea decentia tractari, & conſeruari, qua panis. Affert verba S.Auguſtini, ſeu potius Gratiani cap. *Vtrum, de Conſecratione* diſt.2. dicentis: *Similitudinem quoque carnis, & ſanguinis ſumamus; ita vt, & veritas non deſit in ſacramento, & ridiculum nullum fiat à pagnis, quod cruorem occiſi hominis bibamus.* Auget etiam hoc meritum fidei, dum aliud ibi creditur, quam cernatur; & aliud ibi cernatur, quam credatur. Hac enim de cauſa, vt ait Innocentius 3.cap. *Cum Marthæ, de celebratione Miſſarum*, apellatur ſacramentum hoc *myſterium fidei.* De quo latius D.Thomas Opuſculo 58.cap.7.& 8.& Ioannes Viguerius in inſtitut. Theol.capit.16.§.3.ver.6. ait. Legimus etiam quod Hugoni de S.Victore apparuit Chriſtus in ſpecie pueri, quẽ cũ diu contemplatus fuiſſet; dixit illi Chriſtus: *Manduca, & recipe me.* At ille Sanctus orauit vt ſub velamine ſpecierum poneretur, quia non habebat animum ſub tali figura recipiendi.

DVBIVM. II.

Vtraque ſpecies ſimul ſit neceſſaria ad hoc ſacramentum?

1 DVo ſunt certa. Primum quod ſine vtraque ſpecie ſimul non eſſet integrum ſacramentum, vt probant rationes D.Thomæ, quia non eſſet integrum conuiuium ſine pane, & vino: nec memoriale perfectum paſsionis Domini ſine ſeparata vtriuſque ſpeciei conſecratione: nec explicite ſignificaretur ſalus animæ, & corporis: nec complere ſignificaretur fidelium vnitas. Ideoquè D.Thomas ad 2.ait, quod licet nõ in omnibus terris naſcatur triticum, vel vinum: tamen de facili ad omnes terras deferri poteſt quantum ſufficit ad vſum huius ſacramenti. *Nec propter defectum alterius, eſt vinum tantum ſine altero conſecrandum: quia non eſſet perfectum ſacramentum.*

2 Secundo eſt certum, id quod notat D.Thomas in 4.diſt.11.q.2.artic.1.q.1.ad 4.*quod ſi de facto Sacerdos in vna tantum ſpecie conſecraret, conſecratum eſſet.* Peccaret tamẽ grauiter; niſi poſt conſecrationem corporis, ante conſecrationem ſanguinis occideretur; vel aliàs præter culpam ſuam impediretur. Quod autem de facto ſtatim ac proferuntur verba conſecrationis corporis, ante conſecrationem ſanguinis, ſit ſub ſpeciebus panis corpus Chriſti, & verum ſacramẽtum, probat D.Thomas ibi diſt.8.q.2.art. 4.q.1.& hac 3.p.q.78.art.6.cum Innocentio 3.lib.4.de myſterijs Miſſæ cap.23.& S. Bernardo epiſtola 69.ad Guidonem. Colligiturque ex Concilio Tridentino ſeſ.13. cap.3.& canone 4. Et ex veritate verborũ conſecrationis. Et ex conſuetudine: ſtatim enim vt perficitur corporis conſecratio, proponitur populo adorandum, vt habetur in cap. *Sane, de Celebratione Miſſarum.*

§. I.

An præceptum ſit diuinum?

3 HÆc cum certa ſint. Inquiritur primo, vtrum appoſitio vtriuſque ſpeciei ſit neceſſaria ex ſolo præcepto Eccleſiæ; an vero ex iure diuino?

Eſſe præceptum Eccleſiæ docẽt Adrianus q.6.de Euchariſtia, Maior in 4.diſt.6.q. 3.ad 3. Nauarrus cap.25.nu.91. Late Claudius Sainctes Repetitione 10.cap.3.& alij, quos ſequitur Thomas Hurtado trac.12.c. 1.§.15.difficultate prima referens Ioannẽ Helſes de comm.trac.1. Ruardum art.13. & probabilem eſſe dicit Diana parte 10. trac.16.& 6.miſcellaneo reſol.63.in fine §.*Sed licet ego*: & alij. Qui exiſtimant ſibi fauere D.Thomam in 4.diſt.11.q.2.art.1. q.1.ad 4.docentem non licere in vna tantũ ſpecie conſecrare: *Quia eſt præter morem Eccleſiæ.* Si autem agnoſceret diuinum præceptum, ad illud recurreret. Quod etiam videtur colligi ex conſuetudine Eccleſiæ Latinæ, quæ Feria Sexta in Paraſceue celebrat in vna ſola ſpecie. Item Eccleſia Græca idem preſtat diebus Quadrageſimæ: quod non facerent, ſi eſſet contra diuinum præceptum.

4 Præterea probatur, quia omnis Chriſti actio, noſtra eſt inſtitutio: Sed Chriſtus Dominus Lucæ 24.cum à duobus diſcipulis cognitus eſt in fractione panis, conſecrauit, vt explicat S.Auguſtinus lib.3.de Conſenſu Euangel.cap.25.& epiſt.59.q.8.in fine. Et tamen nulla ibi fit mentio de conſecratione vini. Non ergo reliquit præceptũ de vtraque ſpecie ſimul conſecranda. Similiter

liter Apoſtolus Actuum 27.ver.35.*ſumens panem, gratias egit Deo in conſpectu omnium: & cum fregiſſet, cepit manducare.* Quod Author Imperfecti hom.27.in Mathæum de pane conſecrato exponit.

Denique præceptum diuinum eodem modo proponitur in Euangelio de hoc Sacramento ſumendo, vt patet Ioann.6.ac de illo conſecrando Lucæ 22.& 1.ad Cor.11. *Hoc facite in meam commemorationem.* Sed nõ obſtante, quod Ioannis 6.dicatur: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*: diffinitur in Concilio Tridentino ſeſſ.21.capit.& Canone 1.quod non extat diuinum præceptum vt ſumatur ſub vtraque ſpecie: quia vt dicitur ibi cap.3.*etiam ſub altera tantum ſpecie, totus, atque integer Chriſtus, verum que ſacramentum ſumitur.* Ergo nec extat diuinum præceptum vt non conficiatur ſub altera tantum ſpecie.

5 Dicendum tamen eſt, diuinum extare præceptum vt vna ſpecies non conſecretur ſine alia. Ita indicat D.Thomas art.1. ad 2.Clarius q 80.ar.12.ad 3.dicens. *Repræſentatio Dominicæ Paſſionis agitur in ipſa conſecratione huius ſacramenti, in qua non debet corpus ſine ſanguine conſecrari.* Quare præceptũ hoc eſſe diuinum, docent ibi Caietanus. Et Paludanus in 4.diſt.11.q.1.artic.2.conc.3. Imo Nuño q.74.art.1.conc.2.dicit primã ſententiam eſſe *improbabilem*; quia eſt contra *communem Scholaſticorum, & plurium Patrum*: Solum vt *communem Thomiſtarum* proponit Araujo hic dub.4.num.8. Sed reuera eſt *Theologorum communis*, vt multis relatis oſtendunt Suarez diſp.43.ſec.3.conc.3.Bonacina diſp.4.q.2.puncto 3.num.5. Leander trac 8.diſp.1.q.18. Auerſa de Euchar. q.2.ſec.1.in fine. Dicaſtillus tom.1.trac.3. diſp 1.dub.3.nu.238.& alij communiter. Videtur traditione haberi. Quæ colligitur ex Concilio Toletano 7.cap.2.& Toletano 11.cap.14.in cap.*Illud*. Et cap.*Nihil* 7. q.1.in quibus præcipitur vt in omni etiam tu conſecratio integre perficiatur, etiam ſi neceſſe ſit vt vnus miniſter perficiat, quod alter inchoauit. Quod & præcipitur in Rituali Pauli Quinti. Et de Conſecratione diſt. 2.per duodecim prima capita hoc traditur vt à Chriſto inſtitutum. Clarius hoc indicat Concilium Tridentinum ſeſſ.21.can.1. & ſeſſ.22.capit.1.ſic intelligit illud Chriſti præceptum: *Hoc facite in meam commemorationem.* Neque huius veritatis poteſt alia ratio à priori aſsignari: quia vt ait D.Thomas in 4.diſt.11.q.2.ar.1.q.2.*cauſa quare panis & vinum ſunt materia huius ſacramenti inter alios cibos, & potus, eſt inſtitutio diuina.* Vnde ex eadem inſtitutione debemus colligere, quod vnam materiam ſine alia non poſsimus conſecrare.

6 Bene etiam probat Suarez conc.3.& priori ratione D.Thomæ: quia de iure diuino, & naturali eſt, vt ſacrificium offeratur Deo integrum, & perfectum. Sed hæc integritas poſita eſt ex inſtitutione diuina in vtriuſque ſpeciei conſecratione. Quod probaberat concluſione prima ex traditione Eccleſiæ: quæ colligi poteſt, tum ex multis, quæ congeruntur de Conſecratione diſt.2. Tum etiam ex vſu: inauditum enim eſt aliter confectum eſſe hoc ſacramẽtum, quàm offerendo ſacrificium Deo, niſi forſan inter hæreticos Caluiniſtas. Cum igitur hoc ſacramentum confici non poſsit, niſi in hoc ſacrificio, ex iure diuino neceſſarium eſt, vt ſine vtraque ſpecie non conficiatur.

7 A poſteriori probat: quia aliàs ſtãdo in ſolo iure diuino, voluntarium eſſet, vnã vel alteram, vel vtramque materiam conſecrare: ſi enim de hac re non eſt præceptum diuinum, per ſe non eſſet malum vno, vel alio modo conficere, etiam ſine vrgente cauſa. Conſequens autem à nullo Doctore Catholico cõceditur. Et confirmatur, quia ſecluſo hoc præcepto, non poſſet oſtendi obligatio, ſtando in ſolo iure diuino, conſecrandi vnquam ſanguinem ſub ſpeciebus vini: ſed poſſet Eccleſia facere, vt vel numquam, vel rariſsime conficerent Sacerdotes, niſi in ſolo pane. Quod etiam eſt euidẽter falſum, & abſurdum.

8 Ad authoritatem S.Thomæ facile reſpondetur, veriſsimum eſſe aſſertum D. Thomæ ibi, videlicet eſſe contra conſuetudinem Eccleſiæ in vna ſola materia conſecrare: ex quo nihil habetur contra ea, quæ ex eius doctrina reſoluimus: quia conſuetudo Eccleſiæ eſt ad ſacramenti, & ſacrificij ſubſtantialem integritatem ſeruandam iure diuino requiſitam.

9 Ad primum argumentũ reſpondet Nuño de Sacrificio Miſſæ parte 2.& 3. quod Eccleſia peculiariter habet diſpenſationem pro illo die vt perficiat ſacramentum, & ſacrificium in vna tantum ſpecie.

Hoc tamen merito omnes reijciunt: quia de tali diſpenſatione nõ conſtat. Nec vllo modo videtur admittendum, dum nõ probatur, Patres antiquos Græcos pro illo modo

modo ſacrificandi fere per totam Quadrageſimam diſpenſationem in his, quæ ſunt de iure diuino.

10 Faciliter reſpondetur, quod illa die Paraſceues non offerrur in Eccleſia Miſſæ ſacrificium: nam vt dicit Rupertus lib.3.de diuinis officijs cap.3. *Non ſacrificant amici, dum truculant inimici.* Ideoque in Concilio Toletano 16.canone 8.dicitur. *Feria Sexta in Paraſceue nullum omnino Sacerdotem poſſe Miſſam celebrare.* Rationemque aſsignat D. Thomas q.83.art.3.ad 2. *quia veniente veritate, ceſſat figura.* De quo dicemus tractatu de Miſſæ ſacrificio. Pro nunc argumẽtum caret difficultate, quia illa die nec panis, nec vinum conſecrantur. Sed corpus conſecratum Feria Quinta ſeruatur ſumẽdum Feria Sexta: non tamen ſeruatur ſpecies vini.

11 Ad ſecundum reſpondetur *probabile* eſſe, quod Chriſtus in Caſtello Emaus non conſecrauit, vt docent Ianſenius in Cõcordia cap.146.Caietanus, Lyra, & Carthuſianus Lucæ 24. Et Suarez hic ſect. 3. *Ad fundamentum.* Nam Euſebius Emiſſenus hom.in Feriam ſecundam poſt Paſcha ait, *quod ſic facere ſolebat, quando inter eos cõuiuebatur: & apertis oculis eorum, aſſuetam eius conſuetudinem videntes, cognouerunt illũ.* Imo D.Thomas in 3.diſt.21.q.2.ar.4.q.1. ad 3.ait, *quod cognouerunt eum, propter ſpecialem modum frangendi: quia (vt dicitur) ſua fractio erat ſimilis inciſioni cultelli.* Quod aſſertiue tuentur Caietanus, & Lyra. Sed in certa res eſt; & ideo ſolum ex aliorum aſſertione proponitur à D.Thoma.

12 Sed quia S.Hieronimus in Epitaphio Paulæ, & S.Auguſtinus ſer.146.de tẽpore, & ſer.1.in Feriam Secũdam Paſchę, & alij Patres, & Interpretes Lucæ 24. cum Maldonato ibi, & Vazquez diſp.216.cap. 2.Saſſerẽſo.11.tract.15.& Granados hic Contron.6.tract.2.diſp.5.nu.4. Vbi affert Coccium, qui tomo 2.libro 6.de Euchariſtia art.3.affert S.Chriſ. S.Auguſtini, S.Bedæ, Iſichi, & Theophilacti verba, qui dicunt Chriſtum ibi conſecraſſe. Quod *valde probabile* videtur. Ideo dicitur, quod forſan etiam conſecrauit vinum. Nec neceſſe fuit, quod hoc exprimerent Euangeliſtæ, quia non omnes circunſtantias hiſtoriæ referũt: vel propter id quod in ſimili docet D. Thomas q.78.art.3.ad 9. Vel ſi conſecrauit ſub vna ſpecie, id fecit per poteſtatem excellentiæ ſibi propriam, de qua Sanctus Thomas quæſtione 64.articulo tertio. Sufficiens autem cauſa vrendi hac poteſtate erat ſe manifeſtare authorem ſacramentorum: & præſignare aliquibus in Eccleſia non dandam communionem ſub vtraque ſpecie.

13 Minus vrget exemplum Diui Pauli: ſiquidem S.Chriſ.S Hier.S.Beda, Lorinus, & Cornelius. Hugo & Caietanus, & alij Expoſitores communiter merito negant ibi Apoſtolum conſecraſſe: ſed ſolum iumpſiſſe vſitatum, & vulgarẽ cibum. Quã expoſitionem contextus expoſcit: nam ibi dicitur, quod rogabat Paulum omnes ſumere cibum: dicens: quartadecima die hodie expectantes ieiuni permanetis, nihil accipientes. Et vt ſuo exemplo prouocaret ad comedendum pro vita corporis conſeruãda: *Sumens panem in conſpectu omnium, &c.*

14 Ad vltimum reſpondetur, quod quantum attinet ad eos, qui non conſecrãt, eſt perpetua Eccleſiæ traditio, ſic intelligens præceptum Domini, quod non tenentur ſub vtraq; ſpecie communicare. Quod exponit Concilium Tridentinum ſeſſ.21. cap.1.dicens. *Et ſi Chriſtus Dominus in vltima Cena venerabile hoc ſacramentum in panis & vini ſpeciebus inſtituit, & Apoſtolis tradidit: non tamen illa inſtitutio, & traditio eo tendunt, vt omnes Chriſti Fideles ſtatuto Domini ad vtramque ſpeciem accipiendam adſtringãtur.* De Sacerdotibus autem celebrantibus, ex eadem traditione habetur, quod communicare debent ſub vtraque ſpecie, ſicut vtrãque tenentur conſecrare. Vnde D. Thomas q.80.ar.12.ad 1.dicit, quod *Sacerdotes, ſicut totum conſecrant ſacramentum, ita etiam totum communicare deberent.* Igitur ſicut illis nõ licet iure diuino ſumere corpus ſine ſanguine: ita nec licet vnum ſine alio conſecrare. Ex eo vero, quod ſecularibus liceat ſub vna ſpecie communicare, non ſequitur quod pro illorũ communione liceat ſub vna ſola conſecrare. Rationem diſcriminis aſsignat Caietanus circa illum art.12.q.1.ad 3. nã perfectio ſacramenti tam in ſe, quam in vſu nõ ſumitur ex hoc à per te conficiente ſacramentum, & per ſe illo vtente: ſiquidem rerum omnium præcipua perfectio non attenditur ſecundum ea, quæ ſunt per accidens. Solus autem Sacerdos concurrit, & requiritur per ſe ad perficiẽdũ ſacramentũ, & eo vtẽdum; ſiquidem peracto ſacrificio fideles cõmunicant; & perfectũ eſſet ſacramẽtũ, & ſacrificiũ etiã ſi nullus adſtantiũ cõmunicent.

Non autem perficeretur si celebrans non communicaret: siquidem in Concilio Toletano relato cap. *Relatum*, & à D. Thoma ad 1. dicitur. *Quale erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?* Cùm ergo ad consumationem sacrificij vtramq; teneatur sumere, vtrámque simul tenetur consecrare, vt repræsentet explicite Passionem Domini. Et hæc est ratio qua D. Thomas ibi ad 3. probat, quòd *non debet corpus sine sanguine consecrari.*

§. II.

Vtrum in aliquo casu non obligeret

15 INquires secundo, vtrum sit aliqua causa propter quam aliquando liceat vnam materiam sine alia consecrare?

Respondetur negatiue, cum D. Thoma ad 2. & in 4. dist. 11. q. 2. art. 1. q. 1. ad 4. Et Innocentio 3. lib. 4. de mysteri Missæ capite 23. Vnde Soto dist. 9. q. 1. a. 1. ad 2. ait quod *esset hoc immane sacrilegium: atque adeò nullam ob causam committendum; eo quod sacramentum maneret imperfectum.* Quam doctrinam esse *communem omnium*, paucis exceptis, dicit Cornejo q. 74. art. 2. disp. 1. dubio 2. Et quod opposita opinio *non est practice probabilis*, dicit Suarez disp. 43. sect. 4. cõc. 2. Retulerat pro ea Adrianum (qui citat Alensem) & Maiorem, relatos nu. 3. & quod non multùm dissentit Paludanus in 4. dist. 11. q. 1. Sed ego expresse inuenio dissentire art. 1. num. 8. & art. 2. à num. 19. vsque 23.

16 Et quidem tenendo hoc esse de iure diuino præceptum, clarum est, nec priuata, nec publica vtilitate posse variari: quia vt docet S. Thomas 2. 2. q. 44. art. 3. ad 3. *in præceptis affirmatiuis virtute includuntur præcepta negatiua.* De quo 1. 2. q. 100. art. 4. ad 2. Vnde semper obligat præceptũ non variandi, quod Christus instituit. Vnde sicut numquam licet hostiam consecratam iterum consecrare, aut aquam solam consecrare: ita in nullo euentu licet facere sacramentum sine sacrificio, vel vtrumque sine substantiali integritate relinquere.

17 Et quod adhuc dato hoc præceptũ esse Ecclesiasticum, non sit oppositum practice probabile, probat Suarez: quia hæc res est grauissima, & ad sacramenti reuerentiã spectans: & ideo non est tam facile immutãda. Nec licet in Ecclesia sine Papæ auctoritate nouum ritum inducere. Præceptaque alia minoris ponderis inuariabilia censentur ex communi Theologorum. Sicut neque propter communicandum ægrotum extreme indigentem licet conficere sine vestibus sacris; neque post sumptum cibum, aut potum. Nam si hoc relinqueretur priuatorum arbitrio, erit euidens moralis occasio ita pius mutilandi hoc sacrificium, cum maxima irreuerentia, & iniuria tanti mysterij.

18 Sed obijcies: nam præceptum de integritate confessionis sine dubio diuinũ est: & tamen interdum licet interpretari prudenter, in aliquo euentu non obligare propter grauem causam. Ergo idem debet dici de obligatione istius præcepti.

Respondet Suarez in fine sect. 4. quod sacramentum Pœnitentiæ est maioris necessitatis, quam Eucharistiæ. Deinde, quia iure diuino solum formalis integritas est de necessitate sacramenti Pœnitentiæ: materialis verò solum quatenus ad formalẽ necessaria est. ¶ Pariter Cornejo dub. 2. ad 4. dicit non esse eandem rationem; quia Eucharistia est maioris dignitatis, & minoris necessitatis: eo quod Pœnitentia per se requiritur in re suscepta: Eucharistia per se solum in voto implicito. Et quia difficillimum est habere contritionem perfectam, quæ sola supplet Pœnitentiam; & facillimũ est habere simplex desiderium Eucharistiæ: ideo plus exigitur, quòd Eucharistia sit integra, quam quòd Pœnitentia sit materialiter integra.

19 Sed contra hoc est. Primo, quod cõtritio, & confessio, sine absolutione Sacerdotis non facit integrum formaliter sacramentum; quia sine forma non potest sacramẽtum dari formaliter integrum. Deinde, quia licet differentiæ assignatæ verificẽtur. Sed tamen videntur peraccidens ab soluendum argumentum.

20 Aliter facile respondetur, quod sicut Pœnitentia non est integrum sacramentum formaliter sine dolore, confessione, & absolutione; ita nec Eucharistia, nisi habeat cibum, & potum; ex quibus integrum conuiuium; & ex quorum separata consecratione repræsentatur passio Christi. Quamvis materialiter, sicut in sacramento Pœnitentiæ, ita in Sacramento Eucharistiæ possit quantitas materiæ variari.

§. 3.

§. III.

Vtrum in illo Papa valeat dispensare

21 TErtio videndum restat, vtrum Sũmi Pontificis dispensatione liceat consecrare in vna sola specie?

Affirmant multi posse Papam dispensare. Ita Beatus Albertus de Eucharistia dist. 6. tract. 4. cap. 2. num. 15. S. Antoninus 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 1. Cardinalis Turrecremata in cap. *Comperimus.* De Consecratione dist. 2. Tabiena verbo Eucharistia 1. num. 20. Armilla ibi num. 10. Probabilemque dicunt Nuño q. 74. art. 1. conc. 3. Et Serra ibi. Ex alijs tuentur Gabriel lect. 53. in Canonem Missæ. Alanus lib. 2. de Euchar. capite 20. Ouandus in 4. dist. 8. prop. 10. Hẽriquez lib 8. cap. 13. Thomas Sãchez lib. 8. de Matrim. cap. 6. num. 6. Azor tom. 1. lib. 10. capite 19. Fagundez in 1. præceptum Ecclesiæ lib. 3. cap. 5. num. 6. Barbosa in Collec. Concilij sess. 22. cap. 1. num. 26. Trullench lib. 3. praxis sacram. cap. 7. dub. 2. num. 9. & cap. 2 dub. 4. n. 3.

Vel vt alij dicunt, licet non possit in hoc stricte dispensare; potest tamen interpretari in aliquo casu ius diuinum non obligare. Ita Pasqualigus disp. 93. sect. 3. & alij, quos citat Diana parte 8. tractatu 1. resol. 23.

22 Tandem alia via id tuetur Thomas Hurtado illo tract. 12. cap. 1. diffic. 1. Dicit namque Pontificem posse dispensare vt in vna sola specie fiat sacramẽtum Eucharistiæ: quia vt ait Adrianus, solius iuris positiui humani est, quod integre celebretur, hoc est consecretur corpus, & sanguis. Vnde cum Papa possit variare ea, quæ sunt mere de iure humano, etiam poterit in hoc dispensare. Rursus, quia in multis Prouincijs vinum haberi non potest: & illuc transportatum, conseruari non potest nimio frigore, vel excessiuo calore. Vt autem ait Beatus Albertus esset intolerabile damnũ animarum, quod incurritur ex defectu sacramenti. Siquidem nec viaticum posset accipere; nec gratiæ augmentum ex opere operato: nec admirabiles alios effectus Eucharistiæ percipere.

23 Secundo asserit Thomas Hurtado numero 865. quod Pontifex non potest dispensare in hoc, quod verum, & proprium sacrificium à Christo Domino institutum fiat in vna sola specie panis, aut vini. Quod dicit clare determinari in Concilio Tridentino sess. 22. cap. 2. Quod testimonium, inquit, ita expressum est, & præclarum, vt existimen hodie debere esse indubitatum apud Catholicos, quod iure diuino, & præcepto Christi sit requisita ad verum, & proprium sacrificium vtriusq; speciei consecratio; *vt semper intellexit, & docuit Catholica Ecclesia*: id colligens ex illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.*

Deinde, quia vt Concilium determinet communionem sub vtraque specie nõ esse necessariam ad salutem; & posse Ecclesiam præcipere laicis vt sub vna specie communicent, prius declarat illud non esse præceptum iure diuino: supponẽs quod si esset præceptum iure diuino, Ecclesia id prohibere non posset. Ergo manifeste sentit, quod in Ecclesia non est potestas dispensandi in præceptis diuinis Christi.

Præterea, quia ex Concilio Tridentino sess. 22. cap. 1. constat Ecclesiæ non esse relictam potestatem variandi materias, & formas; & substantiam sacramentorum. Sed non est de essentia sacramenti vtraque species: est tamẽ de essentia sacrificij; quia Christus numquam sacrificauit in vna specie: At aliquando consecrauit in specie panis, quando Eucharistiam porrexit duobus discipulis in Castello Emaus, vt cum Diuo Augustino, S. Chrisostomo, & Theophilato, probat Toletus. Ergo nequit Pontifex dispensare, quod sacrificium verum, & proprium fiat in vna specie: licet possit dispensare, quod fiat sacramentum, & sacrificium improprium, sicut in die Parasceues.

24 Hæc tamen sententia est contra omnes Doctores, & est falsa, & impracticabilis: mera nitens diuinatione; excedens incensurando quoad secundam partem; & facilis in asserendo quoad primam; non tenens consequentiam doctrinæ: & ideo, vt iacet, indefensabilis. Ne nos quis arbitretur præcipiti iudico præire inferendo iudicio de ista opinatione, legat, quæ sequuntur verba Patris Suarez disputatione 43. sect. 3. conclusione prima scribentis. *In omni tamen sententia existimo hoc esse certum*, consecrationem non esse separandam à sacrificio, siue dicamus ipsam esse sacrificium, siue in illa inchoari, vel per illam proxime operari sacrificium.

Quod satis etiam docet traditio Ecclesiæ, &c. Quæ retulimus num.6. & concludit. *Errant igitur*, qui in præsenti quæstione distinguunt dicentes, sacrificando non posse confici vnam materiam sine alia, ne mutilum sit sacrificium in vna tantum specie. Tamen simpliciter conficiendo sacramentum extra sacrificium, propter alium vsū ipsius sacramenti, non esse iure diuino prohibitum consecrare vnam materiam sine alia. Supponit enim hæc distinctio dari alium modum conficiendi hoc sacramentum, quam sacrificando. *Quod erroneum est.* Hæc Suarez. Qui eadem disputatione sect. 2. conclusione secunda sic ait. Dici tamen posset, verum esse, vnum effectum non pendere ab alio reipsa, cum peraccidens, ex varijs causis impediri possit: pendere tamen ex intentione operantis, ita vt si minister à principio intendat, vnam solam speciem, & non alia conficere, nihil efficiat. *Sed hoc vanum est, & præter sensum Ecclesiæ*: nam in omni sacramento, si minister intendat efficere, quod verba significant, quodque de se efficere possunt circa materiam subiectā, illa intentio sufficit ad effectum. Sed hoc intendit Sacerdos, etiam si non intendat aliam partem conficere. Ergo sine vlla dubitatione conficit illam partem, quam intendit. Sicut Episcopus vere confert vnum Ordinem, etiam si intendat numquam alium conferre. Hactenus ibi. Idem docet Nuño q.74. art.1. diffic. vnica conc.1. & alij communiter. Vnde in hoc puncto non video maiorem facilitatem censurandi in Nuño, quam in Suarez, & in alijs Authoribus.

25 Secundo illam tam rigidam censuram, contra omnes Authores suæ sententiæ, Thomas Hurtado fatetur defumpsisse ex testimonio Concilij Tridentini. Sed Cōcilium loquitur simul de Sacramento, & Sacrificio: siquidē exponit factum, & præceptum Christi. Quod fuit simul de consecrando sacramento, & offerendo sacrificio. Inauditumq; est hucusque in Ecclesia, quod tunc solum instituerit sacrificium, & non Sacramentum. Ergo si solum quia Nuño dixit improbabile, quod non sit de iure diuino consecratio vtriusque speciei, adeo rigide ab ipso tractatur; multo acerbius ferent innumeri Authores pro prima sentētia relati, qui loquuntur de sacramento, & sacrificio, quod ipse velit non esse Catholicum, qui neget iure diuino esse requisitam vtramque speciem pro integrando sacrificio. De quo iterum agendo de sacrificio.

26 Tertio, Sacramentum Eucharistiæ, & Missæ sacrificium, sunt ex institutione diuina: coniunctioque Sacramenti, & sacrificij habetur eadem diuina institutione: non solum quia simul vtrumque instituit, & Apostolis dedit potestatem consecrandi: sed etiam qua voluit vt vna, & eadem actione vtrumque fieret, & præsentia Christi ad nutrimentum animæ; & repræsentatio Passionis Christi oblata in honorem Dei. Sicut etiam alia sacramenta simul sunt signa rememorativa Passionis Christi, quæ præcessit; & demonstrativa sanctificationis, quæ in nobis efficitur; & prognostica futuræ gloriæ: vt declarat S. Thomas q.60. art.3. Pariter ergo nulla lege humana; sed sola institutione diuina hæc adunātur in hoc sacramento: de quo canit Ecclesia: *O sacrum conuiuium, in quo Christus sumitur: recolitur memoria passionis eius: mens impletur gratiæ: & futuræ gloriæ nobis pignus datur.* Sed non reliquit Christus Ecclesiæ maiorem, imo nec aliā potestatem circa hoc sacramentum, quam reliquerit circa hoc sacrificium. Nec arbitrio Ecclesiæ reliquit separare Sacrificium à Sacramento; quia hæc coniunctio non est minus de iure diuino, quam coniunctio Christi, & Ecclesiæ, & cōiunctio Matrimonij consumati: de quo dixit Christus Mathæi 19. ver.6. *Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.* Nec Papa Christi Vicarius in terris. Ergo vel dicendum est vtramque speciem non exigi ex iure diuino, sicut nec ad sacramentum, nec ad sacrificium. Vel si Papa valet dispensare, vel interpretari ius diuinum circa sacramēta, etiam valebit circa sacrificium. Et hoc modo illa sententia erit vtcumque defensabilis, vt defenditur a primo relatis Authoribus: nam alio modo fateor me illam non percipere, nec allum Authorem, quem viderim, eam lego hac via defendere.

27 Sed obijcies: non deesse doctos Recentiores, qui dicant, eum qui velet consecrare corpus Christi, animo non consecrandi sanguinem, reuera non consecraturum Corpus Christi; quia non habet voluntatem, saltem implicitam, offerendi sacrificium. Ergo sicut priuata intentione seiungi possunt sacramentum, & sacrificium, multo melius Summi Pontificis authoritate. Antecedens docet Lugo Cardinalis de Eucharistia disputatione 19. sectione 8. numero 103. asserēs, quod si Sacerdos vellet cōsecrare; nō tamē offerre sacrificiū: ita vt voluntas non offerendi sacrificiū prę ualeret, & esset magis efficax; tunc nihil prorsus efficeret. Vnde si Sācerdos aduertens, non posse offerri Sacrificium absque consecratione vtriusque speciei, & præuidens non posse consecrari vtramque, vellet consecrare vnam, excludens omnino intentionem offerendi etiam partialiter, vel inchoandi sacrificium; tunc non consecraret. Quod & docent eius Frater Franciscus Lugo libro 4. de Sacramentis cap.1. q.2. numero 20. & 24. Et Hieronimus Garcia tract.3. diffic.1. dub.4. puncto 2. citans Egidium, & Leisium, in quibus id non inuenio.

28 Hæc doctrina non est ad propositum impugnatæ sententiæ: quia non loquitur de eo, quod liceat auctoritate priuata; vel Pontificis: sed disputat de eo, quod eueniat propter restrictam intentionem peruersi Sacerdotis.

Secundo dicitur, quod si illa esset vera, potius alio titulo corrueret sententia Thomæ Hurtado: quia Cardinalis Lugo assumit principium è diametro illi oppositū, cum arguit. Si ergo Christus voluit hæc duo esse connexa, nec voluerit fieri sacramentum sine sacrificio; nec sacrificium sine sacramento; nec posse separari consecrationem sacramenti ab oblatione sacrificij, cōsequens est, vt qui vellet cōsecrare Eucharistiam, nullo tamen modo offerre sacrificium, *nihil faceret: quia vellet aliquid ad quod non accepit, potestatem à Christo.* Si ergo inde debuit argui, potius deberet inferri, quod concedendo, quod in vna specie fieret sacramentum sine sacrificio; nihil fieret, quia concederet Papa aliquid ad quod non accepit potestatem à Christo. Vnde hac via Lugo nostram conclusionem probat, & bene à n.112. vsque 116. vbi concludit, quod si Ecclesia vellet, quod aliquis consecraret absque omnino intentione Sacrificij, mutaret substantiam sacramenti à Christo institutam, scilicet cōsecrationem, quæ sit oblatio Sacrificij.

29 Tertio dico; Dianam parte 10. tractatu 16. & sexto miscellaneo resol. 62. multos referre: & impugnare hanc sententiam, *vt plusquam falsam*; quia Theologi cum D. Thoma, & D. Bernardo, & Innocentio, & alij relati numero 2. pro indubitato tenent, quod formæ consecrationis vtriusque speciei non se expectent in operando. Sed reuera alia est sententia relata Cardinalis, ab illa Antiquorum; vt patet ex dictis, & ex dicendis quæstione 78. articulo 6. Contra quam acriori censura esset agendum. Ipse tamen Lugo dedit occasionem vt sic impugnaretur; quia suam sententiam vult esse explicationem sententiæ Antiquorum; à qua ipsos longissime distare, verissimum est: & congruit vt Lugo liberetur à sententia non tuta in fide.

30 Quarto dico, sententiam Eminētissimi Cardinalis, adhuc iuxta eius mentem, communiter ab eius Socijs impugnari, vt patet in Dicastillo tract.5. disp.1. dubio 12. num.230. Arriagā disp.30. sect.7. à num.45. Martinonō disp.29. sect.1. num.6. & in alijs Recentioribus: quia non repugnat, quod quis vellit cōsecrare hostiam, potestate sibi à Christo data, vel cum generali intentione faciendi, quod facit Ecclesia: & hæc intentio sufficit vt faciat, quod verba significant: etiam si simul habeat intentionem aliam partem sacramenti non perficere. Quod adeo verum reputant, vt addant, quod secluda ignorantia, qui velet cōsecrare solam hostiam, non posset velle sacrificare: quia sola hostiæ consecratio non est sacrificatio. Ipseque Lugo nu 117 fatetur, quod Sacerdos, qui ex ignorantia, vel malitia vellet consecrare in vna specie, adhuc consecraret valide; quia haberet aliquā intentionem Sacrificij, scilicet inchoādi actionem sacrificandi; taliter vt quantum est ex se, possit compleri per consecrationem alterius speciei, & facere sacrificium perfectum: quæ intentio potest stare cum animo non cōsecrandi alteram speciem. Hæc ibi. Sed intentio consecrandi panem, etiā præuidendo non adesse vinum, vel nolēdo vinum consecrare, est consecratio alicuius apti de se cum alio componendi sacrificium; ergo erit valida etiam solius panis consecratio, & ex parte facti, in actu primo inchoatio sacrificij. Sicut si Episcopus vellet alicui conferre potestatem offerendi sacrificium altaris, si apponeret materiam, & formā, vere Sacerdotem constitueret; quamvis nolet dare illi potestatem absoluendi a peccatis.

31 Redeundo ad principale quæsitum (à quo non nihil fumus diggressi) renendum arbitror cum communiori sententia, Papam non posse dispensare, quod sacramentum, aut sacrificium Missæ in vna sola specie celebretur. Ita Syluester verbo *Eucharistia* 1. q.5. Soto dist.9. q.1. artic.1. ad 2. vbi ait. Et reuera vini penuria in nouo Occidentali Orbe molesta fuit in initio;

cuius cauſa ſæpe ſacramentum non conſecrabatur: quamvis (vt fertur) numquam omnino defuerit. Et in fine articuli dicit, quod Innocentius Tertius reſpondet, quod grauiter offenderet, qui id attentaret; ſed de diſpenſatione nihil reſpondet. Quapropter affirmare id non auderem: quia res numquam audita eſt, vt hoc ſacramentum dimidiari fuerit permiſſum. Haud enim tunc ſignificatio integræ refectionis ſeruaretur. Idē tenent Nuño conc. 3. Setra, & Araujo n. 12. Cornejo dub. 3. Syluius conc. 3. Suarez diſput. 43. ſect. 4. conc. 3. & 4. Vazquez diſp. 223. cap. 3. Lugo diſp. 19. ſect. 8. num. 105. dicens ita tenere *fere omnes*. Decem, & octo Authores refert, & ſequitur Leander tract. 8. diſp. 1. q. 19. Bonacina diſp. 4. q. 2. punct. 3. numero 13. Trullench libro 3. capite 2. dubio 4. num. 3. & Auerſa q. 2. ſect. 1. in fine.

32 Qui poſt alios, bene arguit: quia in Euchariſtia reperitur, non ſolum ratio ſacramentij ſed etiam ſacrificij: & Chriſtus inſtituit, vt non niſi offerendo ſacrificium, conficiatur hoc ſacramentum: De hoc enim totō dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*. Et hoc ſacrificium vt integrum, & perfectum ſit, eſſentialiter requirit vtriuſque ſpeciei conſecrationem. In tantum enim habet hanc integritatem, & perfectionem, in quantum repræſentat ſacrificium cruentū, quo Chriſtus in Cruce per paſſionem, & mortem obtulit ſe ipſum Patri. Quod quidem repræſentatur ſacrificio incruento Euchariſtiæ, per ſeparatam cōſecrationem panis, & vini, quæ ſeparatim conficitur ſacramentum Corporis, & ſanguinis Domini: & ita repræſentatur realis ſeparatio olim facta corporis, & ſanguinis Chriſti in Cruce: atque adeo paſsio, & mors Chriſti.

33 Præterea. Eccleſia non poteſt diſpenſare in his, quæ ſunt de iure diuino, vt habetur cap. *Sunt quidā*. Et cap. *Contraſtatuta*. 25. quæſtione 1. Ex Summis Pontificib⁹ Vrbano, & Sozino: quia vt probat D. Thomas 1. 2. quæſtione 97. articulo quarto ad tertium, ad legem diuinam ita ſe habet, qui libet homo, ſicut perſona priuata ad legem publicam, cui ſubijcitur. Vnde ſicut in lege humana publica non poteſt diſpenſare, niſi ille, à quo lex authoritatem habet; vel is, cui ipſe commiſerit: ita in præceptis iuris diuini, ſolus Deus poteſt diſpenſare, vel is, cui ipſe ſpecialiter committeret. Vnde Diuus Thomas Quodlibeto quarto articulo 13. docet, quod licet Papa habeat plenitudinem poteſtatis in Eccleſia; *tamen in his, quæ ſunt de lege naturæ, & in articulis fidei, & ſacramentis nouæ legis diſpenſare non poteſt: hoc enim non eſſet poſſe pro veritate, ſed contra veritatem*. Vnde non poteſt diſpenſare in Matrimonio conſumato, nec in ſigillo confeſſionis: nec quod hoc ſacramentum conficiatur ex ordeo, & ex aqua. Quia Concilium Tridentinum ſeſſione 21. capite ſecundo, declarauit, quod poteſt circa ſacramenta ſtatuere, & mutare *ſalua eorum ſubſtantia*. Cum ergo vtraque ſpecies ſit de iure diuino ſit de integritate conuiuij, & de eſſentia ſacrificij, in hoc non poteſt per Eccleſiam diſpenſari. Videantur, quæ diximus capite quarto Theolog. Mor. quæſtione 2. §. 2.

34 Sed dices: Reſidentia Prælatorum ſpiritualium eſt de iure diuino: & tamen iuſtis de cauſis, Papa in hoc diſpenſat. Imò Concilium Tridentinum declarando ius diuinum, excipit aliquos caſus, vt videre eſt ſeſſione 23. capite primo de reformatione. Ergo pariter poſſet facere in præſenti.

Reſpondet recte Soto lib. 10. de iuſt. quæſtione tertia artic. 4. §. *In calce demum*, Pontificem nō poſſe diſpenſare in reſidētia: ſed ſolum ius interpretari diuinum, ac naturale declarando talem caſum ab ipſo eodem iure diuino excipi. Quod in præſenti locum non habere ex dictis eſt manifeſtum.

35 Obijciunt Authores primæ ſententiæ: nam Raphael Volaterranus libro 7. Geographiæ capite quarto, ſeu titulo de Saxonibus, refert Innocentium Papam Octauū anno 1490. permiſiſſe Norue gijs vt in ſola panis ſpecie cōſecrarent. Verba Volaterrani ſunt: *Noruegiæ Innocentij Octaui Pontificis conceſsione permiſſum, ſine vino Calice ſacrificare, quod ob immenſa frigora vinum in ea regione importatum aceſcat, cuius rei gratia legatio miſſa*. Sunt qui non Innocentio 8. ſed 4. tribuant hanc permiſsionem. Ita Alanus libro 2. capite 20. Et Claudius Rep. 10. capite tertio. Sed cum referat Volaterranum, qui de Innocentio 8. loquitur; vel eſt mendum tranſcribentium; vel lapſus memoriæ. Villalobos tract. 7. diſſic. 10. n. 1. dicit vnum diſpenſaſſe cum Saxonibus, & alium cum Norueguenſis. Sed æquiuocatio accidit; quia citatio Volaterrani eſt illo c. 4. tit. de Saxonibus.

Sed

36 Sed hæc hiſtoria eſt dubiæ fidei: quia non reperitur in Hiſtorijs Eccleſiaſticis Abraham Bzouij, Spondani, & aliorum illo anno. Rurſus Suarez conc. 3. prob. 3. dicit ſibi valdè ſuſpectum. Quia extarent aliqua veſtigia, vel aliquis eius vſus: cum tamē neceſsitas duret. Item per mille quadraginta annos ſine tali diſpenſatione erant ibi fideles: cum tempore illo noua non occurrerit cauſa, non eſt cur noua diſpenſatio in re tam graui conceſſa exiſtimetur. Deniq; aperta eſt repugnantia dicere permiſſum ſine vino Calicem ſacrificare. Et quamvis Onuphrius abſtulerit illam particula, *Calice*; non tamen maiorem facit fidem: quia ipſe ex nullo alio, quā ex Volaterrano hoc refert. Vnde, licet referendi modum emendauerit; fidem tamen hiſtoriæ nō auxit. Eodem modo impugnant Vazquez diſp. 223. cap. 3 numero 26. & Bellarm. lib. 4. de Euchar. capite 24. §. *Quartum incommodum*, & alij.

37 Cæterum Cornejo diſp. 1. dub. 3. ad vltimum, ait. Sed quia auctoritas Volaterrani vrget, eo quod eo tempore erat Romæ: & hanc hiſtoriam Iulio Secundo, qui tūc erat Cardinalis, dicauit, à quo redargui poterat falſitatis. Ideo reſpondetur Secundo, Pontificem conceſsiſſe conſecrationem in vna ſpecie, ſequens in hoc opinionem eo tempore probabilē. Quamuis iam (inquit) meo iudicio, probabilitate careat. Hæc ibi.

Nuño etiam ad 2. dicit illas hiſtorias non eſſe certas. Si tamen forte illæ veræ ſunt, id fecit Summus Pontifex, vt Doctor particularis, & ſequutus eſt opinionē probabilem.

38 Mihi ſola prima ſolutio probatur. Quam & ſequitur Lugo n. 119. dicens. *Vnde falſitatis aperte conuincitur*, quod ex vno Volaterrano alij retulerunt, diſpenſatum cum Norueguis, vt conſecrarent in vna ſola ſpecie panis; *cum conſtet apud illos vinum ad ſacrificium, & ad potum non deeſſe*. Nec replica M. Cornejo vrget, quia per hoc, quod hiſtoria ſcripta ſit Romæ, non approbatur à Romano Pontifice; cùm in Vrbe, ſicut in Orbe, & præcipuè in Curijs Principū, multæ ſoleant narrari, & ſcribi fabellæ. Nec illi, cui libri dicantur, præbēt aſſertis in libris aliquam authoritatem: quia ſolent nō legere: & ſi legant, & aliquid fabuloſum ibi narrari reperiant, poſt impreſsionē vul gatam, non poſſunt delere, quod diſplicet.

39 Vrgentius obijciturinam multi probabile iudicant Papam poſſe diſpenſare in his, quæ ſunt iuris diuini poſitiui, vt indiſſolubilitate Matrimonij rati non conſummati: & ſaltim poteſt interpretari in aliquo caſu ius diuinum non obligare. Poteſt itē Papa variare partes ſubſtantialiter integrantes ſacramenta; licet non poſsit tollere partes eſſentiales, vt diximus q. 60. dub. 13. §. 4. Sed cibus, & potus ſolum pertinent ad integritatem ſacramenti: cum ſeculares ſub vna ſpecie verum ſacramentum ſumant, & totum Chriſtum. Ergo poterit authoritate Papæ fieri conſecratio in vna ſola ſpecie.

40 Reſpondet Lugo num. 119. quod quidquid ſit, an Eccleſia poſsit diſpenſare aliquando in præcepto diuino poſitiuo; nū quam tamen poſſe in præcepto de iure naturali diuino: quale eſt nomine Chriſti non exercere actionem ſacrificandi vanam, & fruſtratoriam, prout fieret in hoc caſu, cum non poſſet Sacerdos valide conſecrare ſine aliqua intentione implicita ſacrificandi, vt diximus.

41 Sed quia iam oſtendimus poſſe intendere conſecrare valide vnam ſpeciem, & ſacrificare partialiter, etiam præuidens non habere materiam pro ſacrificio totali. Ideo melius eſt cum D. Thoma non admittere Papam poſſe in iure diuino, etiam poſitiuo, diſpenſare. Fatemur poſſe ius diuinum interpretari. Sed interpretationem non habere locum, bene explicat Lugo, ſubiungens. Illa vero inconuenientia, & detrimenta, quæ ſequerentur, ſi non poſſet in illa neceſsitate diſpenſari, præuidit optimè Chriſtus. Quia tamen hoc ſacrificium ita inſtituit. Et certe in tot ſeculis eiuſmodi neceſsitas adhuc non occurrit: & credibile eſt numquam futuram; quia in remotiſſimis Indiæ regionibus, in quibus vini penuria eſt; imo in aliquibus etiam tritici, vt in Inſulis Philippinis, vbi triticum non generatur, experientia docet, aſportatione, non ſolum ad ſacrificium, ſed etiam ad potum communem abunde ſuppleri.

42 Nec panis, & vinū requiruntur ſolū de integritate ſacrificij, ſed etiam de eius eſſentia: & ideò quamvis poſsit Eccleſia variare partes integrantes ſacramentorū, quoad id, quod in eis nō eſt de iure diuino determi

tum; non tamen potest facere, quod sacramentum sit sine sacrificio; vel quod sacrificium essentialiter sit in vna specie: quia ex voluntate Christi institutum est vt essentiale, quod ad sacrificium hoc requiratur separata vtriusque speciei consecratio. Docet autem D. Thomas in 4. dist. 13. q. 1. ar. 2. q. 6. ad 1. *quod leges diuinæ, quæ pertinent ad essentialem institutionem sacramenti, si mutentur, nihil fit; vt si alia materia esset, vel forma; secus autem est de legibus, quæ pertinent ad solemnitatem sacramenti.*

DVBIVM III.

De præsentia materiæ coram Sacerdote.

1 QVamvis exponere materiæ præsentiam, ditecte pertineat ad q. 78. vbi de sensu illorum verborum formæ, *Hoc*, & *Hic* tamen, quia doctrina D. Thomæ hic art. 2. exacte nequit exponi, nō præmittendo, quæ tradunt Theologi de præsentia materiæ consecrandæ coram consecrante; ideo de illa nunc agemus.

§. I.

Requiritur præsentia humana.

2 CErtum est, quod præsentia panis, & vini ad Sacerdotem consecrantem, est de necessitate consecrationis; ita vt aliter facere, non solum sit sacrilegium; sed consecratio non teneret. Ita Theologi communiter. Nuñoque ar. 2. dub. 4. conc. 2. dicit, quod oppositum est *temerarium, & proximum errori.* Temerariumque dicit Henriquez lib. 8. cap. 14. lit. a. Probatq; D. Thomas in 4. dist. 12. q. 2. art. 1. q. 3. ad 1. dicēs: *Non tamen dico, quod Sacerdos posset consecrare totum panem, qui est in Ciuitate simul; vel qui est in foro; quia ipsa forma pro nomine demonstratiuo vtens ostendit, quod materia consecranda debet esse coram sacerdote. Vnde Sacerdos existens in domo sua, non posset consecrare panem, qui est in altari. Quod etiam non potest de toto pane, qui est in foro; neque de toto vino, quod est in cellerio.* Idē habetur Opusculo 59. apud D. Thomam (nam non est eius indubitatus author: & ideo in Romana editione minoribus characteribus est impressus) cap. 5. Quod & probat Soto dist. 9. q. 1. art. 2. §. *His tamen* ex Ecclesiæ vsu; qui numquam fuit materiam absentem consecrare. Et §. *Igitur* idem probat exēplo Christi, qui solum materiam præsentem consecrauit. Et quia verba formæ designāt præsentiam materiæ ad operandum: vnde requirunt præsentiam practicam, & sensibilem: sicut ad sacramenta, quæ sunt signa sensibilia, requiruntur res sensibiles. Idem probat Suarez disp. 43. sect. 5. in principio, quia in omnibus alijs sacramentis per similia verba denotatur exigi præsentiam; vt *baptizote, signote, absoluote, per hanc sanctam vnctionem, indulgeat tibi, &c.* In solo Matrimonio est speciale, quod valet inter absentes; qui à contractus humani inter absentes celebrantur. Sed magis specialem præsentiam hic exigi, verba demonstratiua, declarant. Et quia ex Christi institutione, consecrando sacrificamus. Non autem sacrificatur nisi res præsens; quæ in Dei honorem offertur, & immutatur.

3 Sed inquiritur primo, qualis præsentia exigatur?

Per duo extrema aliqui opinati sūt. Nam sufficere præsentiam intellectualem, vel imaginationis, dicunt Ioannes Maior in 4. dist. 11. q. 2. ar. 2. admittens Sacerdotē posse hostiam, quam atergo habet; atque adeo illam, quæ transparietem est consecrare. Quod & docent Marsilius ibi. Quia cum Sacerdos aceruum hostiarum consecrat, ad illam etiam consecratio peruenit, quæ subter alijs latet. Et similiter potest illa, quę sub corporali occultatur consecrari. Et eadem ratione posset vinum cooperto calice consecrare. Deinde: secundum Dialecticos pronomina demonstratiua, præter demonstrationem ad sensum, solent facere demonstrationem intellectualem rei physice absentis: faciunt enim ad intellectum inductionem rei numquam vitæ: vt cum dicimus: *Hæc Phœnix solitarie viuit* (nisi fabula sit, vt Plinius lib. 10. ait) *& hæc Phœnix solitarie viuit, &c. Ergo natura Phœnicis est solitarie viuere.*

4 Alij requirunt, quod sit ita præsens, quod possit à verbis realiter tāgi. Quod sub dubio relinquit Paludanus in 4. dist. 11. q. 1. art. 3. conc. 4. n. 27. dicens. De materia, quā habet in sua præsentia nō est nobis determinata quantitas. Verbi gratia. Vtrū existens in ore elibani magni, vel in foro maximo pleno panibus; vel existens in cellario pleno vino, aut in nauibus plenis doliis vini;

vtrum possit consecrare hæc omnia simul? Nescio de hoc. Sed si requiritur talis præsentia, quod simul possit tangere omnia: tunc non posset simul centum hostias consecrare; quas siggillatim simul attingere nō potest. Sed si sufficit præsentia visus, non qua actu videat (cum cæcus conficiat) sed qua sit visibile: tunc aerem plenum vsque ad cælum posset simul conficere. Vnde ista distantia, & præsentia, & quantitas non sunt apud homines determinata. Hæc Paludanus.

5 Magis assertiue id tuetur Viguerius; licet subdubio relinquat, an contactus intentionalis sufficiat; vel requiratur physicus; ait namque in Institutionibus capite 16. §. 3. ver. 1. (non secundo, vt male Leander citat) folio 125. columna secunda. Ad hoc autem, quod materia sit præsēs in hoc sacramento, duo requiruntur: Primo, quod aliquo sensu eius præsentia à consecrante percipi possit: Secundo quod *sonus verborum possit illam contingere.* Quia D. Augustinus dicit trac. 80. in Ioan. *Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum.* Non tamē est necesse, quod semper videatur; quia alio sensu materia percipi potest, puta tactu. Et ideò Sacerdos cæcus potest consecrare. Nec sufficit visus, quia si materia esset in magna distantia; vel esset aliquod impedimentum medium, quod tonus verborum non posset ad eam peruenire, & ipsam contingere; non fieret consecratio. Imo dicūt aliqui non sufficere, quod species intentionales possint peruenire vsque ad materiā: *Sed requiritur, quod species naturales sint verborum causatæ ex fractione aeris, materiam contingant.* Ex quo sequitur, quod reclusus (licet per vitrum materiam ad extra videre possit) si tamen per rimas coniunctas non possit aer transire; non potest consecrare. Alij tamen dicunt *sufficere, quod species intentionales sint verborum possint materiam contingere.* Hucusque Viguerius.

6 Fauetque Nuño q. 62. art. 1. difficultate 7. ad 4. dum in tertia solutione exigit, quod *totum sacramentum secundum aliquam sui partem tangat hominem,* vt in illo causet gratiā: *vt patet* (inquit) *discurrendo per singula sacramenta.* Ac proinde simili ratione, opus erit, quod verba tangant materiam, vt causent eius conuersionem. Et q. 60. art. 2. difficultate 2. docet, quod compositio ex rebus, & verbis, *est physica per realem contiguationem.* Expresseque in solutione ad 2. admittit, quod *in sacramento Eucharistiæ species quando consecrantur, realiter determinantur à verbis, & producuntur in illis aliquis modus realis, per hoc quod cōtinent realiter Christum Dominum: & sic etiam sit realis, & physica compositio.* Vnde vt iste modus causetur, debent verba tangere panem, vel per immutationem naturalem, vel per immutationem intentionalem.

7 Certissimum tamen est, non sufficere præsentiam ad intellectum, vel imaginationem, aut ad alias potentias interiores; nec requiri contactum physicum, aut per immutationem naturalem, vel intentionalium speciorum: sed exigi, & sufficere præsentiā ad sensum, quæ moraliter, & humano modo sufficiat, vt Sacerdos pro nomine demōstratiuo eam possit designare. Ita Soto illo art. 2. §. *Quod si ages*, dicens, illam præsentiam exigi, quę more, & vsu hominum præsentia rei conferatur, vt eius fiat demonstratio per pronomen, *Hoc.* Est enim hoc sacramentum hominibus in eorum vsum collatum: quare humano more est facienda demonstratio. Quo fit vt atergo, vel post paries fieri nequeat consecratio; neque si attentaretur, esset valida. Hæc ibi. Qui & primam sententiam impugnauerat aliquibus argumentis propositis num. 2. Et insuper, quia sequeretur posse Presbyterum Salmanticæ hostiam, quam certa reuelatione nosset Segoniæ existere, consecrare: quod manifestam habet falsitatem. Vnde illam sententiam, vt temerariam damnant Henriquez relatus num. 2. & alij, quos refert, & sequitur Leander tract. 7. disp. 8. q. 54. & 55. & 56. Si autem materia atergo posita, Sacerdos faciem verteret versus eam, vel eā manibus teneret, & ostenderet, valide consecraret, quamuis illicite, vt notant Henriquez num. 1. Vazquez cap. 4. num. 22. Bonacina disp. 4. q. 2. puncto 6. num. 6. & alij, quos refert, & sequitur Leander q. 59. & Araujo dub 2. num. 34. & passim alij. Quia per hunc modum est materiam præsens, & pro nomine *Hoc* designabilis. ¶ Sed arguit Serra arric. 2. ad 1. confirmationem: & Coninhic num. 21. quia etiam si Sacerdos manu contingat hostiam atergo positam; licet aliquomodo, & cum addito posset dici *hoc*, scilicet, *hoc quod manu contingo*, non tamen ex vi pronominis absolute, & præcise sumpti; vt in forma consecrationis sumitur: nam ex vi illius solum significatur, quod est coram, & ante oculos alicuius. Respondetur enim id negando: quia etiam si in altari essent duæ hostiæ, & vna sola esset con-

conſecranda, deberet eſſe deſignatio interior, & oculis, vel digitis deſignare hanc potius, quam illam: & tamen, ſi ſola mente ſignaret, & proferret verba ſatis eã deſignaret ex Pronomine: licet vt conditionem aliud requireret. Quod etiam contingeret; caſu quo tenendo manibus atergo oſtenderet, & ſignaret. Requiritur ergo præſentia; ſed non phyſica.

8 Secunda pars eſt communis; & ita certa; quod Suarez diſp.43.ſec.3.§. *Sed quæres primo*, oppoſitũ appellat *friuolum*. Quia in primis certum eſt ex vſu Eccleſiæ, non eſſe neceſſarium vt materia manibus tangatur: ſiquidem conſecramus formulas ſuper altare exiſtentes; quamuis in manibus non habeamus. Item verba formæ hoc non requirunt. Nec alia probabilis ratio ſuadet; quod materia debeat à miniſtro tangi, aut quod verba, aut ſonus ad materiam perueniant. Neque enim exigitur ex ſignificatione formæ, vt patet: neque ex efficientia ſacramentali; vt oſtenſum eſt q.60. & 62. Secundo, quia ex vſu Eccleſiæ conſtat contrarium: alias, ſi calix coopertus; vel formula ſub alijs exiſtens conſecrarentur; vel ſi Sacerdos ſubmiſſe loqueretur; & materia aliquantulum, verbi gratia, per duos paſſus diſtaret, nihil fieret. Quæ plane ſũt abſurda. Neq; ipſe Nuño diſſentit in his caſibus (an conſequenter ad ea, quæ ſcripſerat de ſacramentis in genere? Non facile affirmabo) nam q.74.art.2.dub.4.conc.1.docet, non requiri ad valide conſecrandum, præſentiã phyſicam: ſed ſufficere moralem, ſecundũ prudentum eſtimationem, & communem modum loquendi.

§. II.

Qualis debeat eſſe hæc præſentia?

SEcundo inquires, an ſenſibilis præſentia neceſſaria ſit ad ſenſum vſus? Affirmat Nuño dub.4.ad 2.docens, quod cum Sacerdote cæco non poteſt diſpenſari vt Miſſam celebret. Verum eſt, quod ibi admittitur, quod valide cõſecraret panem, quẽ habebat in manibus: quia per tactum habebat euidẽtiam, quod hoſtia erat illi præſẽs: & ideò valida erat talis conſecratio.

10 Sed quia M.Soto diſt.9.q.1.art.2. §.*Poſſumus*, ſe nouiſſe Tridenti Antiſtitem cæcum diſpẽſatione Pontificis ſacrum quotidie facientem. Ideo bene ipſe M.§. *Ad tertium* reſpondet præſentiam rei ſenſu aliquo percipi, ſcilicet, aut viſu aut tactu, aut olfactu, &c. Quare cæco permittere cõſecrare periculoſũ eſt (vt docet D.Thomas q.80.art.10.ad 3.) Neque vero ſine diſpenſatione licet. Vbi autem ſit diſpenſatio, poteſt tactu, vel guſtu, vel olfactu, materiam percipere. Idem docet Vazquez diſp.171. cap.4.num.22.dicens. Porrò, cum dicimꝰ rem debere eſſe in proſpectu, vt dicatur præſens, & accomodata conſecrationi, per proſpectum intelligimus, vel oculorum notitiam, vel etiam tactus, aut etiam auditus. Nam cæcus, qui contingeret panem, vel calicem, recte poſſet vti pro nomine illo demonſtratiuo, & ita conſecrare. Hæc Vazquez. Vnde male illi oppoſitum tribuit Gaſpar Hurtado diſp.2.diffic.15.folio 20. vt contra eum notat Leander trac.7. diſp 8.q.60. Eſtque doctrina communis.

11 Adijcit Soto. Attamen, quamuis nullo ſenſu eam deprehenderet; ſed ſola relatione miniſtri certior factus illam conſecraret, conſecratio teneret. At profectò arbitror, culpa non careret. Idem tenent Hẽriquez lib.8.cap.14.num.2. Ioannes à Cruce in Summa, vbi de Euchariſtia q.74.dub 4.conc.1.

12 Hoc tamen non admittunt Vazquez diſp.171.cap.2. & Cornejo diſput.2. dub.2. Leander q.64. quia ſi materia ſenſu aliquo ipſius conſecrãtis non percipiatur, vel percipi poſſit, non poteſt, demonſtrari: nam pronomen, *Hoc*, demonſtrat rem præſentem ſenſibiliter ipſi proferenti. De facto enim non eſt collata poteſtas niſi conſecrandi id quod ſenſibiliter à conſecrante poſſet demonſtrari.

13 Sed ſententia M.Soto eſt valde probabilis: imo *probabilior*, quam tuentur Coninch dub.1.num.11. Tãnerius diſp.5.q.2. dub.2.num.53. & 61. Amicus diſp.16.ſec. 8.num.140. Et Lugo diſp.4.ſec.6.nu.116. dicens. Ego tamen non inuenio rationem ſufficientem huius neceſſitatis. Cur enim Sacerdos cæcus, certus aliunde de exiſtentia, & præſentia panis, non poſſet auditoribus dicere: *Hic eſt panis*: & per conſequens: *Hoc eſt corpus meum*? Imò anima ſeparata, quæ non habet cognitionem ſenſitiuam, poſſet cum homini loquens, vti illo Pronomine, dicens: *Hic eſt ignis*, vel, *hæc eſt domus*, &c. Nam illud *Hoc*, ſufficienter demonſtrat rem præſentem per accidentia ſenſibilia ab audientibus, quibus potiſsimũ debẽt voces ſignificare. Idem latius Bernal diſp. 29.ſec.2.num.13. & 14. & 15. & Diana parte 11.trac.6.miſcelaneo reſol.36. & 5.par. trac.6.reſol.17.

14 Tertio inquires, an ſufficiat, quod cuicumque ſenſui ſit præſens, vt valeat conſecratio?

Affirmant Ioannes à Cruce illo dub.4. dicens. Sat eſt enim præſentia phyſica, vel moralis, qua materia exiſtẽs, etiam atergo, ſeu poteſt parietem, ex odore, tactu, aut viſu, & ſi ſit maximè diſtans, aut alia via certiſsima morali cognoſcatur: vt ſi fidedignꝰ dicat Sacerdoti cæco, illam eſſe præſentẽ. Hoc enim ſat eſt vt Sacerdos deſignet materiam in particulari; & vt verificetur forma conſecrationis. Similiter Bernal diſp. 29.ſec.1.num.1.ait. Præſentia moralis ad rem aliquam non deperditur per centum, nedum per quinquaginta paſſuum diſtantiam. Vt conſtat in eo, qui è ianua longiſſimi templi Sacerdotem in ſummo altari conſpiciens, ſacrificio intereſt, & præcepto ſatisfacit. Ergo in eadem diſtantia conſpiciens panem, eum valide conſecraret. Sicut enim vere, & morali modo Sacerdotẽ illum deſignans, dicere poteſt: *Hic, cuius ſacro interſum, eſt Petrus*: ita panem in eadem conſpiciens, & digito deſignans, dicere poſſet: *Hoc eſt corpus meum*.

15 Omnes tamen hoc impugnant. Specialiter Durandus diſt.11.q.6. num.6. & Suarez ſec.5.§. *Secunda cõditio*. Primo, quia res valde diſtans proprius deſignatur pronomine, *illud*, quam, *hoc*. Secundo, quia illa præſentia magis eſt ſpeculatiua, in ordine ad cognitionem, quam practica, & in ordine ad operationem. Tertio, quia vt notauerat ipſe Suarez §. *Aduertendum*, pronomen, *hoc*, ſimpliciter, & ſubſtantiue dictũ, ex vi ſuæ ſignificationis maiorem præſentiam requirit, quam cum alteri adiungitur. Quod conſtat ex vſu, & communi modo concipiendi. Et quia eſt valde indifferens, & ſuſpenſa ſignificatio: & ideò oportet vt per ipſam rei præſentiam diffiniatur.

16 Quartò ergo videndum reſtat, qua regula cognoſcemus rem eſſe ita propinquam, vt cenſeatur moraliter præſens?

Reſpondet Soto art.2.§. *Quod ſi arguas*. Quod ad diſtantiam decem paſſuum, aquã poſſum hoſtiam videre, certa eſſet conſecratio: ad diſtantiam autem centum paſſuum, certum eſt conſecrationem non tenere: ad mediam autem diſtantiam, vbi vix materia poſſet videri, in dubio res eſſet. Quando autem res eſt dubia, iteranda eſt conſecratio, ſi dubium eſt rationabile. Diſtantiam per tringinta paſſus eſſe nimiam, per viginti eſſe dubiam, norant Bonacina q.2. puncto 8.num.10. & 11. & Auerſa q.2.ſec. 2.§. *Quinta demum*. Materiam diſtantem per triginta paſſus, poſſe valide conſecrari, dicunt Henriquez lib.8.cap.14.num.2. & alij, quos refert, & ſequitur Leander diſp. 8.q.67. quia vere talis materia cenſetur moraliter præſens.

17 Lugo diſp.4.ſec.7. num.125. ait. Certe ego nullam firmam regulam inuenio, niſi eam, quæ ex communi modo loquendi hominum deſumitur: Illa ergo præſentia requiritur, quæ in modo ſtricto loquendi ſufficit ad demonſtrandum aliquid præſens, per lỹ *hoc*, independenter à diſcurſu, à nutibus, a circunſtantijs, &c. Idem latius ſequitur Bernal diſp.29.ſec.1.ex vna parte admittens diſtantiam centum paſſuũ non obeſſe propinquitati morali: & ex alia negans, quod ſi ad duas leucas panis ali quo inſtrumento, vt Tubo optico viſum adiuuante, videatur quaſi præſens, & propinquus, non poſsit valide conſecrari: quia illa diſtantia obeſt vt humano modo illa materia dicatur apta ſacrificio. Et quia illa materia in veritate non eſt præſens, & propinqua; ſed ſolum apparenter. Pariter Serra art.2. ad argumenta primæ ſententiæ, notat, quod quamuis Sacerdos hoſtiam atergo poſitam, videat in ſpeculo, nõ poteſt illam demonſtrare Pronomine, *Hoc*: ſed ſolum eius ſimilitudinem relucentem in ſpeculo: quæ non eſt materia huius ſacramenti, aut conſecrationis. Sed quia D.Thomas 1.p.q.56.art.3.docet, quod *videmus hominem in ſpeculo*. Et q.58.art.3.ad 1.dicit *quod in ſpeculo inſpicitur ſimul imago rei, & res*. Ideò recolenda ſunt, quæ diximus lib.2.de Anima q.30.§.5. Et conſequenter debemꝰ dicere, quod quamuis res videatur; ſed non ita vt poſsit demonſtrari, vt præſens. Quãuis Bernal diſp.29.ſec.2.num.12. & alij dicant valide conſecrari poſſe: quia & Pronomine valet demonſtrari.

18 Durandus tamen, Paludanus, Suarez, & alij dicunt, quod nulla certa regula præſcribi poteſt, qua hæc propinquitas neceſſaria diffiniatur. Vnde dicunt, quod ſolꝰ Chriſtus, qui hoc ſacramentum inſtituit, poteſt huius præſentiæ certum terminum deſignare. A nobis vero moraliter diiudicãdum eſſe. Liberabimur vero à perplexitatibus ſeruando vſum Eccleſiæ, & Rubricas Miſſalis.

§.3.

§. III.

Aliæ difficultates de modo præſentiæ.

19 QVinto inquiritur, vtrum ſufficiat materiam eſſe præſentem ſecundū aliquam partem, vt poſsit tota conſecrari?

171 Reſpondet Vazquez diſp.171 17.cap.4.nu. 25.quod ſatis eſt ad conſecrationem præſentia ſecundum partem, dummodo reliquæ partes continuæ ſint, vt tota materia, quantumuis diſtans, cōſecrari poſsit. Nam ſi materia aliqua ita apponeretur, vt à fronte tota videretur; reliquæ vero partes eius non viderentur; nec videri poſſent, eo quod in modum pyramidis procedentes, inſpicē deſinerent; ita tamen vt non multum diſtarent; nemo negaret talem materiam totā ſimul conſecrari poſſe. Præterea, ſi in vaſe profundo eſſet magna vini copia; certe nō videretur, neque ſecundum ſe præſens eſſet, niſi ſecundum exteriorem illam ſuperficiem: & tamen totum vinum in vaſe conſecraretur. Accedit, quod nullum eſt corpꝰ; quantumuis paruum, quod ſecundum omnem ſui partem ſentiatur, & occulo conprehendatur. Ergo ad conſecrationem ſatis eſt præſentia ſecundum partem vt totū conſecretur. Idem ſequuntur Gaſpar Hurtado diſp.2.diffic.15. Caſtrus Palaus trac. 21.diſp.vnica punc.6.num.6.& Caſpenſis diſp.2.ſec.6.nu.40. Imò & Ledeſma capit. 4.conc.8.

20 Contrarium tamen tenent Cornejo diſp.2.dub.3.citans D.Thomam, Durandum, Sotum, & Valentiam. Leander trac. 7.diſp.8.q.65. referens Ochagauia, & Adamum. Tenentque Auerſa q.2.ſec.2.fine. Et Suarez diſp.43.ſec.5.in fine, ait. Reſpondetur in vniuerſum, ſeu phyſicè loquēdo, hoc non ſatis eſſe; quia proprie, & in rigore, nō eſt mihi præſens totus aer, qui eſt vſque ad cælum: nec tota aqua maris, etiam ſi aliquā eius partem videam; quia licet in ſe corpus illud continuum ſit; tamen in ordine ad humanam præſentiam nihil refert. Vnde tota illa pars, quæ è minus diſtat, ita eſt absēs, ac ſi eſſet res per ſe ſeparata. Oportet ergo vt tota materia, ſecundum omnes partes conſecrabilis, ſit aliquo modo practice, & moraliter præſens. Vnde fit eſſe valde probabile hanc diſtantiam, vel præſentiam nō eſſe æqualem in omni materia; ſed debere eſſe iuxta quantitatem, & proportionem magnitudinis eius. Et ideò difficile ſemper eſt certos terminos illius deſignare. Sed ad rem moralem nō multum refert, quia dum quam res ad has anguſtias redigitur: ſed maior eſt ſemper præſentia, quam in rigore neceſſaria ſit. Hæc Suarez & Conhinch, & Tannerus, & Meratius. Vuigers, & Gamachæus, & alij communiter.

Ad argumentum contrarium reſpondet Cornejo, quod ratio diuerſitatis eſt: nā tota illa quantitas, quæ eſt indolio, eſt indiſtans à miniſtro, & intra ſphæram actiuitatis ſenſitiuæ illius: & peraccidens eſt, quod aliquæ partes actu non ſentiātur. At vero partes magnæ magnitudinis ſunt extra ſphærā actiuitatis ſenſuum externorum: & cum per ſe ſentiri non poſsint, connexio phyſica cum alijs partibus, eſt peraccidens: quia nō habent vnionem moralem in ordine ad præſentiam: quæ requitur vt poſsit demonſtrari.

21 Media tamen via procedunt Nuño, & Lugo: nā ille q.74.art.2.dub.4.ad 4. ait. Notandum tamen eſt, quod quando materia eſſet continuata, in tāta vero magnitudine vt ſit dubium de vltima parte, ſi ſit præſens; facilius eſt præſens tunc, quam ſi illa vltima pars eſſet diſcontinuata, & in eadem diſtantia: nihilominus tanta poteſt eſſe diſtantia, quod etiam quando eſt continuata, non dicatur præſens. Priorem partē probat: quia ſecundum communem æſtimationem, ſolet dici præſens, quod eſt tale ſecundum aliquam ſui partem, & rationē continuationis habet præſentiam. Secundā vero probat, quia licet continuatio det præſentiam, quantum ad aliquam diſtantiam: non tamen ad quamcumque: alias tota terra diceretur mihi præſens. Vnde ſi fluuius occuparet leucam; & conuerteretur in vinum, non poſſet totus conſecrari vnica cōſecratione.

22 Similiter Lugo diſp.4.ſec.7.num. 127. relatis extremis ſētētijs Suarez, & Vazquez, ſubiungit. Ego in re dubia neutri ſatis adhæreo: cēſeo enim, præſentiam vnius partis non reddere ſimpliciter præſentes omnes alias partes in quacumque diſtantia poſitas, vt poſsint deſignari per ly *hoc*, ſimpliciter dictum. Conducere tamen aliquid quin ſeorum forte non eſſet præſens, nunc propter coniunctionem cum iſta ſit ſufficiēter præſens. Prior pars probatur: nam qui in littore poſitus diceret: *hæc eſt aqua*, non videtur loqui de aqua, quæ eſt in India: licēt ſit continua cum noſtra. Et eſſet vera propoſitio adhuc ſi continuaretur cum alia, quæ non eſſet aqua. ¶ Secunda pars probatur, quia ſi ponamus, apparere panem per feneſtram quoad maiorem ſui partem; licet aliqua pars non appareat, non videtur dubium, quin poſsim demonſtrare tali pronomine totum panem, & dicere: *hic eſt panis integer*: nam licet illa pars vltima forſim non poſsit demonſtrari; cæterum cum illa non ſit extra ſphæram propinquitatis neceſſariæ, & aliunde ſit continua cum parte, quæ apparet, totus panis cenſetur moraliter præſens. Alioquin daretur occaſio multis ſcrupulis, ſi forte aliqua pars hoſtiarum tegatur tempore conſecrationis aliquo corpore intermedio, vt candelabro, vel calice.

23 Hæc ſententia mihi vera videtur. Sed non reputo contrariam ſecundæ; quia nullus, qui eam ſequitur, hanc ſecūdam partem negat: ſed eſt legitima ſecundæ ſententiæ explicatio. Vnde ſola prima ſententia, in ea generalitate, qua à Vazquez, & quibuſdā alijs defenditur, eſt falſa, vt conſtat ex dictis.

24 Sexto inquires, vtrum hoſtia exiſtens in ſacrario clauſo, valide poſsit conſecrari? Reſpondet Lugo diſp.4.ſec.7.nu. 123. quod valde dubium eſt an poſſet conſecrari. ¶ Leander 2.p.trac.7.diſp.8.q.63. ita ait. Sed probabiliter reſpondeo: poſſe valide, quamuis non licite: ſi aliàs id ſciret, nō ex relatione alterius, ſed ex ſemetipſo. Quia (vt nuper eſt habitum) ſufficienter demonſtratur contentum per proximum continens. At in hoc caſu Sacrarium, ſeu Tabernaculum, eſt proximum continens. Ergo illo demonſtrato, demonſtratur, & contentum. Sic videntur docere Rodriguez capit. 45.de Miſſa num.10.& Cornejo dub.2.pagina 329. Hæc Leander. Sed male refert Cornejo: quia ibi columna prima num.2. potius oppoſitum indicat, vt legenti erit manifeſtum.

25 Bernal diſp.29.ſec.2.num.10.inquit. Ego arbitror diſtinguēdum. Vel enim in Sacrario ſolum eſſet panis in tanta quantitate, vt Sacrarium, non ſit Sacrarium; ſed panis arca videretur. Et tunc valide conſecrari poſſet: quoniam apte diceretur: *hoc eſt panis*. Si tamen in Sacrario panis eſſet modicus; & ſimul eſſet alius iam conſecratus, in tali caſu valide conſecrarētur; quoniam inepte diceretur: *Hoc eſt naturalis panis*. Sicut incluſo in ſupremo Sacrarij annulo, perperam diceremus oſtenſo pomo: iſte eſt annulus. Rurſus, ſi ſolus eſſet panis nō conſecratus in ea quantitate, qua ſolet conſecratus reſeruari; non conſecraretur valide: quia de illo dici non poſſet: *iſte eſt panis*: Sicut nunc dicere non poſſumus, oſtenſo Sacrario clauſo: *Hæ ſunt hoſtiæ conſecratæ*: At poſſumus dicere: *iſte eſt Chriſtus*: Velut oſtenſo Regis tentorio: *Iſte eſt Rex*. Ergo quia Chriſtus in Sacrario non eſt modo naturali; ac proinde nec ſicut Rex intentorio: ſed modo ſupernaturali factus cibus viatorum; proinde in appellationibus admittendis cibum imitatur. Hæc ibi.

26 Diana parte 7. tractatu 10 miſcellaneo reſol.7. tale proponit quæſitum. Quidam Sacerdos, poſt Offertorium repoſuit Pixidem in Tabernaculo plenam particulis, & clauſo Tabernaculo, poſtea tempore conſecrationis habuit actualem intentionē dictas particulas conſecrandi; quæritur an reuera conſecratæ remanſerint? Caſum illis diebus accidiſſe refert. Et quamuis ipſe cū communi aſſerat, Sacerdotem, non ſolum illicite, ſed etiam inualide conſecraſſe. Poſtea tamen cogitandum Lectoribus relinquit, an contrarium probabiliter quis poſſit aſſerere? Quia Tabernaculum vere continet particulas: quæ medio aliquo continente vere poſſunt cōſecrari. Ego (inquit) non video, quare panis in arca clauſus ſit materia conſecrabilis, & non particulæ in Tabernaculo occluſæ: cum in vtroque caſu ſit par ratio, nempè, quia continet in ſe materiam conſecrandam, moraliter præſentem, & quæ poteſt deſignari à Sacerdote per illam vocem, *Hoc eſt*.

Confirmatur hæc opinio: nam ſi particulæ appoſitæ in Tabernaculo, non remanerent conſecratę, idem dicendum eſſet de particulis appoſitis ſub mappa altaris, vel ſub corporali, vel in Miſſali; & ita in ſpecie tener Conhinch q.74.art.1.dub.1.n.22. Ochagauia de Sacr.Euch.trac.1.q.6.n.13. & Layman in Theol.Mor: lib.5.trac.4.c. 2.num.10. aſſerentes, patticulas in Tabernaculo, & ſub mappa appoſitas, non eſſe materiam conſecrabilem. Sed Doctores grauiſsimi, vt Caſpenſis in Curſu Theol. tom.2.trac.22. diſp.2.ſec.6.nu.36 Candidus tom.3.diſq.2.art.2.dub.62.& alij aſſerunt particulas ſub mappa, vel Miſſali poſitas, valide conſecrari. Ergo etiam ſecundū ipſos de occluſis in Tabernaculo dicendū videtur. Ideò tu cogita. Hæc Diana.

27 Item Martinus à S.Ioſep tom.1. trac.2.de Euchariſtia num.19 in fine ait. *Con todo eſſo me parece probable, que ſi el Sacerdote ſabe de cierto, que dentro de la cuſtodia ay*

formas para consagrar, por auerlas visto, que si estendiesse su intencion a ellas, quedaran consagradas: porque estando tan cerca, parece es demostrable la materia por los Pronombres, Hoc, & Hic.

28 Sed non est recedendum à communi Theologorum, negante hostiam, vel particulas in Sacrario clausas, posse validè consecrari: Ita Conhinc art.2.dub.1.n.22. Filliucius tom.1.trac.4.capit.3.Auersa de Eucharistia q.2.sec.2.in fine.Bonacina de Eucharistia disp.4.q.2.puncto 6.nu.9.Mar chancius parte 2.parte 4.cap.1.q.1.casu 2. Hieronimus Garcia trac.3.diffic.9.dub.1. puncto 6.num.38. Castrus Palaus tom.4. trac.21.disp.vnica puncto 6.nu.5. Basseus v.Euch.1.num.15.Diana illa resol.7.& pa te 9.trac 8.miscellaneo resol.65.in fine, vbi refert Iesualdum,& Tannerum. Et pa te 10.trac.16.& 6.miscellaneo resol.40. vbi refert Patqualigum in quæstionibus Canonicis tom.1.centura 1.q.30.per totam Tenetque Trullench lib.3.cap.2.num.4. Probantque, quia hostiæ, vel formulæ clausæ in Sacrario non sunt moraliter præsentes: quia non sunt præsentes in se, vt supponimus; neque sunt præsentes ratione continentis; quia Sacrarium, seu Tabernaculũ, non solet continere materiam consecrandam, sed solum iam consecratam. Ex quo assignant differentiam inter hunc casum, & eos, qui à contrarijs obijciuntur: nam in illis licet materia in se ipsa non sit præsens sensibus; est tamen præsens in aliquo ipsam continente. Quod sufficit; quia per Metonymiam, sæpè vsu humano consuetam, sumitur continens pro contento: quando cõtinens solet illud continere.

29 Quod vlterius probatur: nam vt docet Soto art.2.*§. Quod si roges* (communiter fere receptus) *humano more est facienda demonstratio.* Quo fit vt a tergo, vel post parietem fieri nequeat cõsecratio; neque si attentaretur, esset valida: quoniam illa non reputatur præsentia. Sed in Tabernaculo, vel Sacrario non clauduntur hostiæ, vt humano more demonstrentur; sed potius vt occultentur. Neque quoad hoc est differẽtia inter illas, ac inter existentes post parietem. Ergo sicut istæ, ita & asseruatæ in Sacrario, nequeunt valide consecrari. ¶ Neque propter hoc vllo modo negam⁹, quod panis, & vinum, etiam cum sunt in aliquo continente, non possint valide consecrari. Oppositum enim *certum* reputo. Ideoquè ipse M.Soto immediate *§. Igitur ad primũ* ait, quod dum congeries hostiarum consecratur, tota illa multitudo reputatur præsens; ac perinde consecratio pertingit *ad formulas etiam, quæ subtus occultantur, etiam si aliquo operculo essent contectæ*; dummodo certus esset Presbyter illo sub esse hostias: neque opus est, vt numerum illarum nouerit. *Et idem est de operto calice.* Hæc Soto. Suarez, & alij. Serra, & communiter Thomistæ. Et Lugo sec.3.dicit. Tertio *certum* est, materiam in aliquo continente inclusam posse sufficienter demonstrari per illud *hoc*, vt vinum in Calice cooperto, vel hostias in capsula inclusas: quia iuxta communem loquẽdi modum, sufficienter demonstratur contentum per proximũ continens. Ita ibi n. 123. Idem docet Auersa q.2.sec.2.in fine, si hostia consecranda sit operta vitro in Ostensorio; quia adhuc est moraliter præsens, Tabernaculum vero non est ad demonstrãdum, sed ad occultandum. Vnde si panis existeret in alio cubiculo, non sufficienter ostẽderetur per ly *hoc*, vt ipse Lugo, & Leã der fatentur. Ego autem quoad humanam ostensionem, & designationem, non inuenio differentiam in casu, quod sint in alio cubiculo, vel in casu, quod hostia sit post linteum, ita vt linteum non se habeat vt continens (in quo casu, etiam si alias cognoscatur, nequit consecrari, vt cum Vazquez notat ipse Leander q.62. Diana, & alij) & in casu, quod sint hostiæ clausæ in Tabernaculo; quia melius occultat Tabernaculum, quam linteum, & æque bene ac aliud cubiculum. Ergo omnino est asserendum hostias clausas in Tabernaculo, nõ posse valide consecrari.

30 Vltimo omnium rationum vis explicatur: nam diximus num.2. præsentiam hanc debere esse practicam; & quæ humano, & morali modo sufficiat ad sacrificium in illa materia peragendum: ideoquè non omne, quod videri potest ad quamcumque distantiam, posse valide consecrari: quia ad maiorem distantiam se extendit visus, quã sphæra actiuitatis practicæ consecrationis. Sed Tabernaculum, vt nunc est in vsu Ecclesiæ, non deseruit ad exercitium sacrificij (vt deseruit corporale, vel calix opert⁹) sed potius eius vsus est, vt post peractum Sacrificium, claudat, & conseruet hostias præcõsecratas. Ergo absolute, & reiectis distinctionibus relatis num. 25. hostiæ clausæ in Tabernaculo, non solum illicite, sed invalide consecrarentur. Quod à fortiori habetur Opusculo 59. apud D. Thomam: nam capite

capite quinto dicitur. *Vnico solo verbo, & actu potest consecrari totus panis triticeus de mundo, & totum vinum: dummodo Sacerdos illa principaliter, & visibiliter ante faciem suam haberet; ita quod posset vere tamquam præsentia demonstrare.*

§. IV.

De determinatione per intentionem consecrantis.

31 VLtimo videndum restat, an & qualiter materia consecranda debeat determinari ministri intentione? Certũ est, & communiter traditur à Theologis, materiam cõsecrandam debere determinari per ministri intentionem. Quod in genere probat D. Thomas q.64.art.8. quia quando aliquid se habet ad multa, oportet quod per aliquid determinetur ad vnum, si illud effici debet. Cum ergo virtus potens consecrare se habeat ad multa, necesse est, quod intẽtione ministri determinetur ad vnum.

Secundo verba formæ quasi specifice accepta determinant panem, & vinum trã substantiandum: vnde vt in singulari determinetur, & practice iste panis pre alio conuertatur, ministri intentione hoc debet determinari. Vnde si ex sex hostijs, quas coram se haberet, solum quinque vagè velet consecrare, nulla esset consecrata: quia nulla est determinata: nec sit maior ratio quare ista, quam aliæ maneant non consecratæ

32 Addit Conich art.2.dub.2.num.37. Credo valituram consecrationem, si intenderet consecrare eas, quas Paulus iam antea mente designasset; quia tunc certas aliquas intendit consecrare, & si sibi incognitas; notas tamen Deo: sed talia fierent cum ingenti sacrilegio.

33 Melius tamen Suarez disp.43.sec. 6.ad 1.Confirmationem, & alij *communiter*, dicunt in illo casu nihil fieri: quia si determinatio alterius sit occulta, non potest intentio ministri, nec significatio verborũ, prout ab illo proferũtur, ad certum aliquid referri: & ita nihil poterit designari pro nomine *Hoc*. Si tamen illi nota est alterius voluntas, & illi conformatur, iam habet intentionem satis definitam.

34 Similiter aduertunt Syluester verbo *Eucharistia* 2.q.6.& Nauarrus cap.25.n. 91. quod si errore putet afferre ad altare vnam hostiam, & post consecrationem, appareant duæ, ambæ sunt consecratæ; quia præsumitur voluisse cõsecrare totum quod habeat in manibus. Et propter hoc, vt notat Serra art.2.conc.3.folio 365.in Rituali Romano præcipitur vt Sacerdos putans se vnam tantum hostiam habere in manibus, & consecrare, & inueniens post consecrationem duas, quia altera ei, quam ipse solã putabat consecrare, ipsõ inscio adhærebat, vtramque sumat. Non præciperet autem vtramque sumere ante speciem vini, si non iudicaret vtramque consecratam. ¶ Si in Sacristia voluit plures formulas cõsecrare, & postea, reuera apponuntur, sed ipse illarum non meminit, etiam manent consecratæ: quia prima intentio virtualiter perseuerat.

35 Quod tamen limitat Suarez dicẽs. Quod moraliter, & regulariter intelligendum existimo, dummodo omnes illæ hostiæ habeant illam præsentiam, quam iuxta morem Ecclesiæ, & debitam intentionem ministri habere debeant. Hæc autem esse videtur, vt sint supra altare sacrificij, idest, super arram. Vnde si iuxta illam relinquantur, & prorsus obliuioni tradantur, regulariter non existimarem esse consecratas. Et vt minimum, esset res valde dubia. Idem tenet Grauantus in Rubricas Missalis tom.1. parte 3.tit.7.num.4. Diana parte 3.trac.6. Miscellaneo resol.103.& parte 9.trac.8. miscellaneo resol.64. cum Candido to.3. disq.2.art.2.dub.72.num.87. Vsigers 3.p. q.74.art.2.num.3. Castrus Palaus tom.4. trac.21.punc.6.nu.3.& Auersa q.2.sec.2. *§. Quarta conditio.* Qui bene id probat; quia non præsumitur Sacerdos velle committere graue peccatum, quale esset ita consecrare. Sed intentio præcedens fuerat solum intentio de habenda intentione consecrandi, & de apponendis illis hostijs super lapidem sacrum, & corporale tempore congruo ad sacrificium: quod postea ex oblitione non perficit: & ideò illas non consecrauit.

36 Contrarium probabile iudicat Tãnerus disp.5.q.2.dub.2 num.67.& Diana illa resol.64. in fine referens Præpositum. Et indicat Gaspar Hurtado disp.2. diffic.16. Et Leander trac.7.disp.8.q.73. ait *probabilius* esse manere consecratas. Quia ex vna parte, dictæ particulæ sunt sufficienter propinquæ, & vilui per se expositæ: Et ex alia virtualiter perseuerat intentio antiqua, quæ in opinione omnium, ad valorem consecrationis sufficit. Ad hoc argumentum facillime patet solutio ex dictis, quod nullus dubitat

bitat particulas illas eſſe ſufficienter propinquas; & quod ſi adeſſet intentio virtualiter perſeuerans, quod manerent conſecratæ. Sed iſti non probant talem intentionẽ adeſſe. Et nos poſitiue oſtendimus regulariter non adeſſe talem intentionem; quia ilia obliuione incapabili ſtante, non præſumitur Sacerdotem velle gratuiter peccare, conſecrando id quod eſt extra aram: vnde ſi circunſtantię aliud non ſuaderent, ego nõ iudicarem eſſe conſecratas.

37 Præterea, Bonacina diſp.4.q.2.pũcto 5.num.8.ait. Illas hoſtias, quas quis inſcio Sacerdote conſecrandas appoſuit, non remanere conſecratas; quamuis illas appoſuerit in corporali. Ratio eſt, quia illæ hoſtiæ non cenſentur determinatæ in mente Sacerdotis; & voluntas non fertur in incognitum. Ita Coninch num.39. Angles q.1. artic.3.diffic.8. Bartholomæus ab Angelis Dialogo 4.§.380. Chamerota de Euchar. cap.6.dub.6.& alij: contra Nuño art.2. diffic.vltima ver. *Propter hoc*. Hæc Bonacina. Quod *certiſsimum* dicit Leander q.74.

38 Sed neutèr videtur legiſſe Nuño, qui non loquitur de particulis in corporali poſitis, ſed de ipſa hoſtia, quam in manibus tenet, quam virtualiter ſemper intendit cõſecrare, etiam ſi errore priuato exiſtimet eſſe aliam numero. Verba M. Nuño ſunt. Mihi autem *certum, vel ſere certum*, videtur quod eſt valida conſecratio: quoniam dum Sacerdos non habet irreligioſam intentionem, ſemper intelligitur, & præſumitur habere religioſam intentionem, quam debet habere. Quæ talis eſt. Mea intentio eſt conſecrare iſtam hoſtiam; quia credo iſtam futuram eſſe præſentem; ſi tamen fuerit alia præſens, mea intentio eſt illam conſecrare. Et licet hoc non dicat expreſſe; dicit tamẽ virtualiter. Et includitur totum hoc in eo quod eſt habuiſſe rectam intẽtionem. Hæc ibi. Loquitur clare de cõſecratione hoſtiæ: & hoc ſolum exigebat argumẽtum cui reſpondet. Et hoc probat ratio eius. Idemque docent Henriquez lib.8.cap.14. Petrus Ledeſma de Euchar.c.4. conc.6.dub.2. Trullench lib.3.cap.2.dub.5.num.6.

39 De formulis autem, ſeu particulis, inſcio omnino Sacerdote appoſitis, alia eſt ratio. Quia vt dixerat Paludanus in 4.diſt. 11.q.1.art.3.num.28. *quod non eſt excogitatum, nec implicite, nec explicite; actu, ne habitu, non poteſt eſſe conſecratum*. Vnde Coninch vtriuſque caſus mẽtionem ſeorſum faciẽs: in iſto de mutatione numerica hoſtiæ, conuenit cum hac ſententia; & in caſu appoſitionis particularum, conuenit cum præcedente. Ait namque illo num.39. Quod ſi tamen ei omnino inſcio eſſent appoſitæ aliquæ hoſtiæ conſecrandæ, non poſſet cenſeri has velle conſecrare, & ſi eſſent poſitæ in corporali: quia voluntas non poteſt ferri in omnino incognitum. Intentio autem conſecrandi, quę includitur præciſe in voluntate celebrandi ſacrum, *tantum neceſſario fertur circa materiam, quam manibus tenet tempore conſecrationis*; vel quæ eſt in Calice. Niſi aliquæ circunſtantiæ cogant eam ad alia extendi. Ad quod neceſſarium eſt vt hæ ſint cognitæ à Sacerdote; quia intentio non fertur in omninò incognitum. Hæc ibi. Ex quibus patet omnes in hoc puncto concordare: niſi, quod Nuño agit de puncto à quibuſdam eorum, qui eum impugnant; non per tractato.

40 Imò addo; quod ſi tempore conſecrationis in corporali ſuper aram videret formulas, quamuis ipſo inſcio appoſitas, dum contrarium expreſſe non intenderet, videntur manere conſecratæ: quia regulariter Sacerdotes ſolent velle cõſecrare materiam aptam præſentem, quam licite poſſunt conſecrare: & præſentem vident. Solum ergo in caſu, quod nec à principio, nec poſtea eas vidiſſet; cenſentur non conſecratæ, quia intentio non fertur in incognitum omnino. Vnde Serra q.74.art.2. conc.3. folio 305.ait. Ex hoſtijs vero, quæ ſunt in corporali, vel in Pixide, omnes manent cõſecratæ, etiam ſi ignoret, quod ſint, aut putet ſolum eſſe decem, quas ipſe appoſuit, & reuera ſunt plures: *Quia ipſo inſcio aliæ ſunt ibi à Sacriſta appoſitæ*. Cuius ratio ſumitur ex Durando in 4.diſt.11.q.7.num.3. *Quia talis ignorantia ſe habet omnino per accidens ad ſacramentum, ex quo nihil variat de intentione miniſtri*. Quæ non fertur in tot hoſtias determinate; ſed in omnes, quæ ſunt in corporali, aut pixide, aut quas habet in manibus. Hæc ibi.

41 Adhuc reſtat applicanda doctrina ad alios duos caſus. Primũ proponunt Bonacina q.4.puncto 6.num.8.& Leander diſp.8.q.66.dicentes. Quando Sacerdos intendit duplicem materiam conſecrare; vnã præſentem, & alteram abſentem, conſecratio non eſt valida reſpectu abſentis; reſpectu vero præſentis videri validam, quia de materia præſenti verificatur forma.

Petrus Ledeſma de Euchariſtia cap.4. conc.8.dub.1. iudicat probabilius neutram manere

manere conſecratam: quia non verificaretur forma: cum feratur in materiam totalem, quam totam conſecrare non intendit; & ita nullam conſecrat. Sequitur Nuño q.74.art.2.dub.3.conc.1. quia virtualiter eſt vna copulatiua, cuius altera pars eſt falſa.

42 Sed melius eſt ſub diſtinctione reſpondere, vt in ſimili de voto diximus cap. 31.Theol.Mor.q.2.§.9.à num.112. vſque 119. quod ſi animus fuit ad vtramque partem copulatiue; nulla manet conſecrata; ſi diſiunctiue, manet cõſecrata præſens: quia *vtile per inutile non vitiatur*, vt dicitur regula 37.de Regulis in 6. Vnde Trullench libro 3.cap.2.dub.5.num.4. priorem ſententiam tenet, cum limitatione iſta; dummodo non determinet ſuam intentionem ad vtramque materiam ſimul coniunctiue, & per modum vnius; ſed habeat religioſã intentionem conſecrandi rem præſentẽ. Serra art.2.conc.3. in fine ambas opinionis refert: & nullam alteri præfert.

43 Alter caſus ſic proponitur à Cardinali Lugo diſp.4.ſect.7.n.136. dicente. Infero ſecundo, probabiliter ſequi, ſi multis hoſtijs conſecratis miſceatur vna non conſecrata, non poſſe poſtea illam conſecrari, dum non dignoſcitur, quæ ſit. Quod ex dictis videtur colligi: quia illa hoſtia, ſecundum talem ſtatum, non poteſt determinate oſtendi, & deſignari. Addè, quod ſæpè contigerat illam hoſtiam eſſe infra alias cõſecratas, & perconſequens non habere præſentiam ſufficientem: ſicut ſi tegeretur tabula, vel lapide ſuperpoſito: nam licet cum alijs ſimul poſſet conſecrari; quia omnes illæ per modum vnius habent præſentiam: tamen ipſa ſeorſim ab aliis non habet dictam præſentiam expeditam ſecundum ſe. Nemo enim in communi ſermone loquẽs de vno nummo aureo poſito in profundo loco ſub mille alijs argenteis; & omnino latente, dicet: *Hæc eſt moneta aurea*. Illæ enim voces quando ad vnam ſolam ex multis applicantur, intelliguntur de illa, quæ eſt in proſpectu; non de illa, quæ omninò latet. Hæc Lugo. Quem ſequitur Hieronymus Garcia trac3.diffic.9.punct.2.n.16.& 17. Et Syluester de afflicto, Epiſcopus Nocerę, ex Clerico Regulari, relatus à Diana vbi infra. Et alij Recentiores, qui adduntur, quod & ſi particulæ nõ cõſecratæ imprimeretur aliquod ſignum, ratione cuius dignoſci poſſet; tamen non poſſet valide abſolute conſecrari: quia verba formę caderent ſupra totum cumulum hoſtiarum.

44 Opinantur alij non poſſe illam particulam conſecrari abſolute: poſſe tamẽ cõſecratione conditionata, ita vt intendat cõſecrare; quidquid ibi eſt panis non conſecratum. Imo licitum, & debitum eſſe ita facere ad vitanda inconuenientia, quæ alia via nequeunt licite vitari. Ita Leander tom.2. trac.7.diſ.8.q.78.& 79.& Dicaſt.to.1.trac. 8.diſp.2.dub.12.n.227.& Diana parte 9. tract.8.reſol.64. Quia cum ipſe Lugo concedat valide poſſe conſecrari ſub conditione, videtur neceſsitas hic faciendi, ne adoraretur, vel ſumeretur aliqua hoſtia non conſecrata, ac ſi eſſet conſecrata: & ſi plures eſſent admixtæ, alia eſſent inconuenientia: quia tunc ſumens communicaret non ieiunus, vel exponeretur periculo ſic faciendi ſine vlla neceſsitate. Vel ſaltem ſimul comedet panem vſualem, & Euchariſtiam. Quod licet in ſumptione Calicis ita poſsit contingere, iuxta Rubricas Miſſalis titulo *de defectibus* num.8. Eſt quia ibi ita eſt neceſſe; & ideò ex neceſsitate permittitur. Cum vero hic omnia inconuenientia vitẽtur cõſecratione conditionali; ita eſt faciendum.

45 Demum dicunt alij talem formulam eſſe conſecrandam abſolute: Vel quia, vt ait Layman lib.5.tract.4.cap.2.numero 12. non eſt neceſſe vt Sacerdos omnes partes materiæ conſecrandæ diſtincte, ac ſiggillatim cognoſcat, & intendat. Vel, quia vt arguit Auerſa q.2.ſect.2.§. *Dubitetur quoque*. in ſententia aſſerente aquam in Calice non conuerti immediate in ſanguinem, quando adeſt aqua admiſtæ vino, humana notitia, ac deſignatione diſcerni non poteſt vtrumque: & tamen Sacerdos intendens conſecrare, vere conficit ſacramẽtum ſanguinis Domini. Ita Pronomen *Hoc*, ſatis adaptatur ſuper illam materiam, quæ re ipſa determinata eſt; licet humano modo nõ diſcernatur.

46 Huic vltimæ rationi reſpondet Diana, §. *Verum hoc*, quod in iſto caſu Calicis, Pronomen, *Hic*, nõ ſolum adaptatur ſuper materiam determinatam; ſed etiam illa humano modo diſcernitur: nam maior pars, quæ eſt in Calice, eſt vinum: quod à Sacerdote, non ſolum deſignatur, ſed videtur. Quod quidem non accidit in caſu particulæ non conſecratæ, inter alias non conſecratas admixtæ: & ideò ſuper illã nõ poſſet adaptari Pronomen, *Hic*. Sicut non adaptaretur, ſi Eques inter decẽ viros plebeios permixtos, deſignaretur, dicẽdo, *Hic eſt Eques*.

47 Adhuc tamen mihi videtur vera vltima ſententia, & aſſerendum eſſe validum, & licitum, & conſulendum,

quod absque omni conditione proferatur consecratio, quando est moralis certitudo, quod est aliqua particula non consecrata admixta cõsecratis: quia diximus n.29. quod dũ congeries hostiarũ consecratur, tota illa multitudo reputatur præsens, etiam quoad particulas, quæ sub alijs occultantur: quia satis demonstrantur præsentes in proximo continente. Supposita autem quarundam consecratione, ostendendo contentũ in corporali, vel in Pixide, ostenditur reuera panis consecrandus. Quod autem consecrans materialiter non possit designare, est peraccidens; sicut si cæcus consecraret: vel si videns, certus de præsentia materiæ, in tenebris consecraret: & consecratio esset valida. Tunc solum esset recurrendum ad consecrationem conditionatam; quando certum esset aliquas esse consecratas; & dubium facti an admixtæ essent non consecratæ: nam si certum est adesse panem, & esse præsentem in aliquo continente, nihil deest vt sit valida, & licita consecratio. Et sic patet ad argumenta cõtraria: quę si quid conuincerent, etiam ostenderent, nec conditionate posse consecrari: quia nullo modo valet designari. Non ergo requiritur designatio materialis; sed sufficit formalis in aliquo continente; quod continere scio.

48 Quod clarius est in casu, quod particula non consecrata aliquo signo ab alijs discerneretur: quia consecrantis intentio fertur ad materiam habilem consecrationis: sicut in casu proposito num.42. Et casu, quod medietas hostiæ esset vna consecratione consecrata, posset alia consecratione alia medietas cõsecrari. Sed casu quo nõ consecrata posset ab alijs discerni; nõ est cur ad has angustias opinionũ redigamur; quia posset, & deberet ab alijs consecratis separari, vt absque opinionibus, sola, vel cum non consecratis, posset consecrari.

DVBIVM IV.

Vtrum requiratur determinata quantitas panis, & vini ad materiam huius sacramenti

§. I.

Maxima quantitas vtrum valeat consecrari.

1 PRima sententia est Alexandri Alensis 4.p.q.34.membro 1. in noua editione q.10.membro 4.art.2.§.6. S.Bonauenturæ in 4.dist.10.2.p.dist.a.1.q.4. Maioris dist.11.q.1.conc.1. Angeli verbo *Eucharistia* 1.n.23. qui docuerunt non posse Sacerdotem, quamcumque magnam quantitatem panis, aut vini consecrare: sed eã dumtaxat, quæ ad vsum fidelium est accommodata. Quam sententiam probabilem iudicat Auctor Opusculi 59. apud D.Tho.c.6. Eandem sententiã nouissime in Scholas, à quibus exulabat, introducere conatur Zacharias Pasqualigus tomo secundo sacræ Moralis doctrinæ disp.92.sect.1.num.5. dicens. Quantum est ex vi validitatis sacramenti, non posse consecrari quamlibet magnam quantitatem. Probatur. Verba non habent vim consecratiuam, nisi secundũ intentionem Ecclesiæ, & Christi. Intentio autẽ Christi est prudens, & rationabilis. & ideò exigit, quod verba proferantur rationabiliter: alioquin non proferuntur nomine Christi. Non possunt autem proferri rationabiliter nisi in ordine ad materiam rationabilẽ, quæ sit commensurata prudenti vsui. Ergo nisi sic proferantur, non fiet consecratio; quia non proferentur nomine Christi.

Dices, prudentem vsum verborum esse commissum fidelitati ministri. Contra, quia minister est causa subordinata principali consecranti, qui est Christus; cum proferat verba nomine ipsius. Ergo verba dependent etiam ab intentione Christi: nec intentio ministri habet vim, nisi vt subordinata intentioni Christi: non est autem subordinata, nisi sit prudens. Hactenus ibi.

2 Alia via huic sententiæ fauet Paludanus in quarto distinctione 11. quæstione prima ar.3.conc.1.n.24. dicens. Sciendum est, quod cum virtus finita non possit agere simul in quãcũq; materiam: sed finitam, & determinatam: ille tamen terminus non semper est notus homini: sicut nescimus vsque ad quam distantiam ignis simul se extendat: sed scimus, quod non in infinitum; sed vsque ad certam, & determinatam distantiã quæcumque sit illa. Virtus autem Dei, licet non sit ad infinitum simul, & indeterminatum: quia non est dare etiam ab ipso aliquã certa, in qua sic agere possit præcise, quod non in plura. Vnde cũ in consecratione concurrat virtus Dei, & creaturæ, scilicet verborum, & characteris Sacerdotalis; licet respectu Dei non sit simpliciter determinata quantitas, quã possit conuertere; sed quacũque data, ad huc plus posset. Tamen respectu virtutum creatarũ est apud notitiã Dei dare determinatã quãtitatẽ, & certam, vltra quam simul non posset: sed non est ab homine determinata. Hæc Paludanus.

3 Asserendum tamen est materiam consecrabilẽ nõ habere terminum, nec in magnitudine, neque in quantitate discreta. Ita S.Th.3.p.q.74.ar.2.& in 4.dist.11.q.2.ar.1.q.3. & communiter Theologi. Interpretes D.Tho. & Summistæ. Sexdecim refert Leander disp.8.q.80. & quod est *omnium* dicit Villalobos to.1.tract.7.diffic.8.n.3. vnico excepto Paludano; sed deberet etiã excipere, quos pro prima sententia retulimus. Alios referre superuacaneum iudico: quia neminẽ, præter paucos iam nominatos, inueni dissentire. Loquimur autẽ de materia moraliter præsenti, vt aduertit Caietanus, iuxta dicta dub.3. Igitur contra fundamenta Antiquorum, arguit D.Tho. quia in omnibus habentibus materiam, ratio determinationis materię sumitur in ordine ad finẽ: sicut materia ferræ est ferrum, vt sit apta sectioni. Finis autem huius sacramenti est vsus fidelium. Vnde oportet, quod quãtitas materiæ huius sacramẽti determinetur per cõparationẽ ad vsum fidelium. Nõ autem potest esse, quod determinetur per comparationẽ ad vsum fidelium, qui nunc occurrunt: alioquin Sacerdos paucos Parrochianos habens, non posset consecrare multas hostias. Vnde relinquitur quod materia huius sacramenti determinetur per comparationem ad vsum fidelium absolute. Numerus autem fidelium est indeterminatus. Vnde non potest dici, quod quantitas materiæ huius sacramenti sit determinata.

4 Secundo probatur ratione D.Tho. solutione ad 2. quia si solum Christus reliquisset potestatem consecrandi materiam, quę prudenter in vsu fidelium consumeretur, si quis peruerso fine consecrare intẽderet, nil faceret: quia peruersa consecratio, & irrisio sacramenti, esset imprudens. Sed hoc est falsum omnino, & contra omnium fidelium existimationem. Ergo voluntarie, & absque fundamẽto restringitur potestas cõsecrandi ad solam prudentem consecrationem. Minorem probat D.Tho. quia potestas ministrorum Ecclesiæ ad duo ordinatur: Primo quidem ad effectum proprium: Secundo ad finem effectus. *Secundum autem non tollit primum.* Vnde si Sacerdos intẽdat consecrare corpus Christi propter malum finẽ (puta vt irrideat, vel veneficia faciat) propter intentionem mali finis peccat: *Nihilominus propter potestatem sibi datam perficit sacramentum.*

Idem probat Diuus Thomas in 4.Sent. solutione ad primum: nam in sacramentis est duplex intentio. Vna, qua ordinatur ad perfectionem (essentialem) sacramenti: & hæc est essentialis sacramento; vnde ea prætermissa, non est sacramentum. Alia, quæ ordinatur ad finem sacramenti: & hæc consequitur sacramentum, vt ea posita, vel remota, nihilominus perficitur sacramentum. Sicut si aliquis intẽdat baptizare aliquem, vt lucrum temporale consequatur; sacramentum Baptismi verũ est; quia secundum primam intentionem cõformatur intentioni Ecclesiæ; quamvis nõ quantum ad secundam. Et similiter in hoc sacramento, si aliquis Sacerdos intenderet conficere non ad sumendum, sed vt in veneficijs vteretur, verum corpus Christi esset. Vnde & si aliquis Sacerdos intenderet consecrare magnam quantitatem panis, & vini, non ad vsum fidelium, sed in irrisionem, esset consecratum. Dummodo esset præsens: quia Pronomina formæ denotãt, quod materia consecranda debet esse corã Sacerdote, vt ibi notat D.Thomas, & iam expositum est dub.3.

5 Quod autem consecratio propter malum finem, sit valida, etiam Paludanus probat conclusione secunda; quia cum illo malo fine compatitur, quod in confectione Sacramenti intendat facere, quod facit Ecclesia: quæ intentio sufficit ad validum sacramẽtũ. Sicut ille, qui vult cõtrahere propter voluptatẽ, aut lucrũ, vere cõtrahet Matrimoniũ. Et Iudæus etiam, qui vult baptizari propter quæstũ, est vere baptizatus, vt dicitur c. *Non*

Non illud te moueat. De Cõsecrat. dist.4. Quam doctrinam esse *certissimam*, notat Suarez in Cõment. ar.2. Sicut certum est malitiã ministri non impedire effectũ huius sacramenti: prædicta enim intentio ad malitiam tantum pertinet, non ad potestatem, vel efficaciã. *Errat ergo* (inquit Suarez) *vehemẽter* Angelus Verbo *Euchar.*1.n.11. qui prædictã D. Th. assertionẽ videtur *negare.* ¶ Viteri⁹ illã minorẽ probat D. Th. in 4. Sẽt. ad 2. dicẽs, quod quãuis potestas omnis a Deo sit, & quãtũ est de intentione dantis potestatem, ad bonum sit ordinata: nihil tamen prohibet, quod mali Sacerdotes potestate ácepta possint abvti ex suo libero arbitrio. *Vnde sicut prælati Ecclesiæ habent potestatem in ædificationẽ, & non in destructionẽ: tamen multa possunt facere, quæ sunt in destructionem. Ita virtus consecrandi data est verbo, & ministris ad Dei honorem: tamen potest aliquis abvti ad irrisionẽ, vel ad lucrum, vel vt aliquid huiusmodi faciat.* Si etiã argumenta contraria probarẽt, ostenderent, quod per malos ministros, & hæreticos, valida sacramenta ministrari nõ possent: quod vtrumque est hæreticum, vt vidimus q.64 dub 4. & 9.

6 Tertio bene conclusionem probat Suarez disp.43.sect.8.cõc.1. Quia ex fide habemus, dedisse Christum Sacerdotibus potestatem consecrandi panẽ, & nulla authoritate, vel traditione, aut alio principio constat, limitasse hanc potestatẽ ad certum terminum, sed potius simpliciter, & indefinite illam tradidisse. Deinde, vt arguit Soto ar.2. de essentia sacramenti non est nisi panis, & vinum: & vt ratione pronominis sit præsens. Cũ ergo panis in magna quantitate sit verus panis, & possit poni corã Sacerdote, nihil deest vt valide possit cõsecrari.

7 Deniq; arguit Suarez: nam si cõiectura Alensis aliquid valeret, etiam probaret, per multas cõsecrationes non posse confici nisi certam quãtitatem panis, vtui fideliũ sufficiẽtẽ. Quod est *euidẽter falsũ.* Tũ, quia de fide certũ est Sacerdotẽ vere cõficere, etiã si post primã, vel post quẽcũq; numerũ vere cõficiat: quia valor præsentis sacramẽti nõ pẽdet ex præterito. Nisi quis fortasse dicat, præsentẽ cõsecrationẽ nõ esse validã, nisi vel materia prius cõsecrata iã consũpta sit; vel præsens sit ad vsũ necessaria. *Quod est absurdissimũ, cõtra vim verborũ, & totius Ecclesiæ sensũ.* Cõstat autẽ per se loquẽdo, omnẽ materiã, quæ pluribꝰ cõsecrationibꝰ cõfici potest; si tota simul præsẽs fiat, vnica verborũ prolatione posse etiã consecrari: quia tota potest signari Pronomine, *Hoc*, & aliunde eadẽ est efficacia in vna verborũ prolatione, quæ est in infinitis. Ergo quatum est ad validitatẽ sacramẽti, potest cõsecrari valide magna quantitas, quę potest esse coram Sacerdote.

8 Respondet Pasqualigus n.8. verba habere limitationem, etiã ab intẽtione Christi: quia cũ proferãtur nomine ipsius, debẽt proferri secũdũ eiusdẽ intentionẽ. Quę cũ sit prudens, limitatur tatũ ad materiã prudẽti modo cõsecrabilẽ. Rationi D. Th. respõdet ad 2. negãdo cosequentiã: quia non requiritur præcisa determinatio; sed tãtũ moralis; ita vt tãta materia cõsecretur, quãta prudẽter existimatur, quod possit cõsumi. Et etiã fideles sunt moraliter determinati. Vltimæ rationi respõdet ad 3. Consecrationes nõ posse in infinitũ iterari, quãdo supereſt materia cõsecrata: *Quãdo enim peruenietur ad illã quantitatẽ, quæ excedet prudẽtẽ cõsecrationẽ, incipiẽt cõsecrationes esse inualidæ*: quia verba nõ proferrẽtur cũ prudẽti intẽtione: atq; adeò nec nomine Christi. Hæc Pasqualigus.

9 Ex cuius euasionibus magis patet sẽtẽtiæ absurditas, & maxima inconueniẽtia, quæ deuorãt intrepide: cõtra sẽsũ omniũ Theologorũ; imo, & fideliũ. In primis limitatio intẽtionis Christi, non nisi diuinando asseritur: quia nõ cõstat ex Sacra Scriptura, Traditione Cõciliorũ, & Patrũ, aut Theologorũ. Cõgruẽtia autẽ illa, si probaret, etiã cõcluderet Christi intẽtionẽ fuisse limitatã ad materiã sãcte cõsecrabilẽ, & a fidelibꝰ ministris, & ab eius mẽbris viuis: cõsequens est hæreticũ: ergo & illud ex quo sequitur, est absurdum, & parum in fide tutũ.

Deinde, bene arguit Vazquez disp.171. c.3.n.18. nã cũ Christꝰ tradiderit potestatẽ cõsecrandi corpus suũ, edẽdũ à peccatoribus; cur etiã in nostro casu idẽ nõ cõcedemus? Hoc autẽ eximiæ prudentiæ, & sapiẽtiæ opus fuit. Nã cũ ipsi Christo nullũ damnũ euenire possit ex eo quod in malos vsꝰ, corpus, & sanguis ipsius cõsecretur: multũ autẽ referat potestatẽ ministri certam esse, ne de illa ipse sacerdos, aut alius facile dubitare possit, rationi maxime cõsentaneum fuit, vt semper effectum haberet, quóties rite verba à Christo tradita proferrentur.

10 Præterea D. Th. q.80. ar.3. probat esse *erroneum* asserere, quod peccatores nõ manducent Christum sub sacramẽto: quia id derogat veritati huius sacramenti. Et ad 3. explicat non derogare eius dignitati, si manducetur à murre, vel cane; vel proijceretur in lutum: quia *absque diminutione suæ dignitatis, voluit à peccatoribus crucifixi*: & ista non tãgunt ipsum corpus Christi *secũdum propriam speciem, sed solum secundũ species sacramentales.* Ergo cum hoc de fide certum credamus, non est vnde præsumamus Christum habuisse intentionem limitatam ad solas consecrationes prudentes.

Rursus arguit Vazquez n.17: quia ex opposito mille incommoda orirentur: nã si semel consecratæ essent hostiæ sufficientes in vsum fidelium, nõ posset vlla alia cõsecrari. Adde, quod cum vsus fidelium non posset facile definiri, vt videremus quot hostiæ possent pro illis consecrari, semper in dubio versaremur, an fieri posset noua consecratio. Item arguit Bernal disp.29. sec.3. n.19 quia prudens institutionis modus efflagitat, vt per quantitatis limitationẽ non reddatur dubia consecratio, qualis redderetur quoties dubium esset, num tanta materiæ cõsecratio fidelibus esset expediens. Adde, quod eadem ratione dicendus esset Episcopus non posse vel Chrisma conficere; vel oleum infirmorum valide benedicere, nisi in quantitate competenti. Quod esset vtriusque benedictionis: atque adeo Cõfirmationis, & Vnctionis valorem innumeris dubijs, & perplexitatibus exponere.

11 Quod secunda solutio nullius sit apparentiæ, ex dictis constat: quia consecratio ad incantationes, & veneficia, est imprudens: & tamen est valida: & oppositum est contra Sanctos Patres relatos de Consecratione dist.4. Et contra omnes Theologos. Rursum, omnibus, qui prodesse potest redemptio Christi post Incarnationẽ, potest prodesse hoc sacramentum: quia omnia Christi membra vno pane participare possunt. Sed passio Christi prodesse valet infinitis hominibus, si essent, vt cum D. Th. diximus 3.p.q.1.art.2. Ergo & Eucharistia mãducari potest ab infinitis hominibus syncathegorematice. Denique, erroneum est solum pro numero fidelium agnoscere validitatẽ consecrationum: quia peccatores, & infideles possunt sumere sacramentum. Nec si omnes homines mundi essent Christiani, & quotidie millies sumerent, deficeret in Sacerdotibus potestas consecrandi. Sicut de facto canit Ecclesia, in Sequẽtia Missæ Officij Corporis Christi, cõpositi à Doctore Angelico. *Sumit vnus, sumunt mille, quãtum ille, tantum ille, nec sumptus consumitur.*

12 Tertia solutio maiori cẽsura est dig-

na: quia in illis casibus adsunt omnia essentialia, quæ Christus instituit, & quæ Concilia Florentinũ, & Tridẽt declararunt sufficere ad valide cõsecrãdũ. Deinde nũquam in Ecclesia dubitatũ est de validitate consecrationũ, eo quod multæ aliæ præcesserint. Etsi oppositũ aliquatẽnus esset probabile, sæpè nõ possemus hostias cõsecratas adorare, nisi explorãdo prius an essent prudẽter cõsecratæ. Quod absurdum maximum, & intolerabile est.

13 Deniq; vt arguit D. Th. in 4. Sent. illã quæst.3. in corpore. Nõ potest dici, quod quantitas materiæ sit determinata secũdũ vsum, qui in præsenti occurrit: *Quia sic Sacerdos in deserto nõ posset cõficere: & hostias, quas Sacerdos alicuius Quantitatis habentis, multos Parroquianos.* Quod falsũ est. Sed secũdũ vsũ, qui nũquã occurrere potest. *Tãtũ ergo de vino, & pane consecrare potest, quãtũ est sufficiens ab omnibus.* Ad hoc autẽ non est quantitas determinata. Præcipuè cũ vnus homo possit sumere in magna quãtitate, & parua quantitate. *Vnde quãtitas parua, vel magna ad hoc nihil facit.* Quibus ẽmulminet probata conclusio, & sententiæ, & euasiones impugnatæ, & rationes solutæ.

14 Ad argumẽtũ Paludani dicitur primo, quod adhuc dico, quod potestas cõsecrãdi collata Sacerdotibꝰ esset finita, possent cõsecrare quamcũq; quãtitatẽ, quãtũuis magnã, dum esset præsens, & cõsecrare non totvicibus, quod esset tignare vltimam, quam non possent. Quod patet ipso exemplo ludis Solaris; qua omnia corpora illuminari possunt, & per hoc, quod per dies innumerabiles illuminauerit, nõ tollitur quod possit vlterius illuminare. Quãuis lux Solis nõ sit infinita. Secundo dicitur, quod hæc virtus est instrumẽtalis Dei virtutis infinitæ: & ideo terminum non habet. Tertio dicitur, quod Christus est Sacerdos in ætẽrnum: & ideò potestas sacerdotũ durabit expedita ad cõsecrandum, donec finiatur sæculum; quia in gloria in præsẽtia veritatis, signa cessabunt.

15 Deniq; bene notat Soto in 4. dist.9.q.1.ar.2.ad 2. quod si forte tale aliquid cõtingeret, vt si verbi gratia Presbyter capacissimum vini doliu, vel plura cõsecraret; vel ingẽtẽ copiã venaliũ panũ; imprimis reus ille esset immanissimi sacrilegij: cuius debẽret supplicij pẽdere. Sed deinde cautela esset diligẽtissime adhibenda, vt species illæ omni veneratione custodirentur, quousq; sacramẽtalis sumptionis vsu cõsumerẽtur.

§. II.

De minimo panè vtrum valeat consecrari

16 ETiam in hoc secundo puncto à cõmuni Theologorum cœtu aberrat Pasqualigus, propter rationes iam diu ab alijs solutas: & audet asserere disp. 92. sect. 2. nu. 10: *Materiam consecrandam non posse esse minimam; quamuis sit sensibilis: sed debere esse tantæ quantitatis, vt possit applicari per modũ cibi, aut potus: alioquin non consecrabitur.* Probatur. Hoc sacramentum est institutum à Christo sub ratione cibi, & potus. Ergo nisi materia sit tanta, vt tanquam signum sensibile sit applicabilis ad cibandum, non habet rationem materiæ: quia nõ est illud signum, quod est institutum à Christo.

Confirmatur: Sacramentum nedũ debet esse sensibile, sed etiam sensibili modo applicabile. Ergo materia, quæ non est talis, non est sufficiens.

Confirmatur secundo. Si non esset applicabilis, non haberet significationem sacramentalem; quia hæc fundatur in ratione cibi; & ratio cibi non solum dicit substãtiam cibatiuam; sed etiam quod possit deseruire ad cibandum: sine significatione autem sacramentali non habetur sacramentum;

17 Obijcies. Paruitas materiæ non variat essentialiter materiam. Ergo non facit, quod non possit consecrari. Respondetur. Non variare materiam quoad substantiam; variare tamen quoad rationem signi sensibilis; quia facit, quod non sit illud signum sensibile, quod est institutum à Christo.

18 Obijcies secundo. Si ab hostia consecrata separetur aliqua minima particula, manet sub ipsa Corpus Christi; sicuti etiã maneret forma panis, si hostia non esset cõsecrata. Ergo, cum eadem materia, quæ sufficit ad factum esse, sufficiat etiam ad fieri, poterit minima particula consecrari. Respondetur. Si talis minima particula ità separetur, vt tamen moraliter habeant rationem eiusdem cibi cum hostia, contineret corpus Christi. Secus autem si non habeat rationem eiusdem cibi; quia tunc desinit esse illud signum sensibile, quod requiritur ad sacramentum. Et hoc modo intelligendum Concilium Tridentinum sess. 13. & can. 3. de Eucharistia, cũ definit sub qualibet parte separata manere corpus, & sanguinem Christi: intelligit enim de parte, quæ retinet rationem cibi partialis respectu totius, à quo pars separetur. Hæc omnia Pasqualigus.

19 Sed non minori certitudine, sed potius maiori, ac asseruimus maximã quantitatem panis, & vini posse valide cõsecrari; indubitanter tenendum est minimam quantitatem panis, & vini sensibilem, valide posse consecrari. Ita Sanctus Thomas articulo secundo dicens. Multum opponitur pauco, & magnum paruo. *Sed nulla est ita parua quantitas panis, aut vini, quæ non possit consecrari.* Ergo etiam nulla est ita magna, quæ consecrari non possit. Et in 4. distinctione 11. quæstione 2. articulo 1. quæst. 3. ait: *Vnde quantitas parua, vel magna ad hoc nihil facit.* Eadem est communis sententia Theologorum. Quadraginta quinque refert Diana Parte vndecimã tractatu 6. miscellaneo resolutione 36. subiungens. *Vidisti, amice Lector, aduersus quantam nubẽ testium ausus est se opponere Pater Pasqualigus.* Alios non refero; quia nullum aliũ dissentientem inueni.

20 Breuiter probant, & contraria diluunt Nuño art. 2. dub. 1. conc. 3. & Auersa quæstione 2. sectione 2. §. *Secunda conditio*, ita dicens. Et ratio est: quia Christus potest existere in quauis parua; & minima quantitate, sicut de facto est totus in qualibet parte. Nec obstat, quod modicissima mica panis non potest manducari, & modica vini gutta potari. Vnde & in Baptismo non sufficit gutta aquæ. Non inquam obstat: quia satis est per se panem, & vinum esse materiam cibi, & potus: licet peraccidens non possit tam parua quantitas applicari ad vsum. Diuersaque est ratio de Baptismo: quia per guttam aquæ non fit ablutio, quæ est materia necessaria Baptismi; sed gutta vini vere est vinum; quæ est materia Eucharistiæ. Hæc ibi.

21 Præterea arguunt Nuño, & Diana. Illud omne potest consecrari valide, quod est vere panis, aut vinum, Pronomine, *Hoc*, aut; *Hic*, demonstrabile more humano: sed huiusmodi est pars quantitatis, quantumvis exigua; si more humano sensibilis sit, & aliquo valeat percipi sensu: ergo est valide consecrabilis.

Deinde, sacramentum hoc est institutũ, non vt cibus materialis, vt corpus reficiat magnitudine quantitatiua: sed vt animam nutriat corpore Christi in eo latente: quod cum sit ibi indiuisibiliter, sub minima quantitate adest. Sumptio autem corporalis est tantum conditio applicans, seu est vsus sacramenti: quo posito, sacramentum ipsum propria virtute reficit spiritualiter animã. Præcipue cum hoc sacramentum consistat in speciebꝰ cõsecratis, & non ipso vsu. Præterquã quod etiam si illa particula per se sola non posset deseruire, vt sumatur edendo, aut potando; si tamen coniungatur cum alijs, poterit, etiam si aliæ sint æque paruæ; ex ijs enim in aceruum, seu cumulum, loco coniunctis, potest fieri vnus cibus, seu potꝰ; sufficiens vt sumatur: sicut potest fieri sufficiens vt sentiatur, & designetur. Ergo nulla est ita parua quantitas panis, aut vini sensibilis, quæ non sit valide consecrabilis.

22 Accedit, quod Sacerdos consecrans aceruum hostiarum, vel multas formulas existentes in patena, aut intra Pixidem, vt notat Gaspar Hurtado disp. 2. diffic. 16. etiã consecrat particulas mixtas cum formulis, etiam si tales particulæ existant extra ambitum, aut spatium formularum existentium in patena, aut intra Pixidem: quia videtur intendere consecrare totum panem in patena contentũ. Quod iudicat Leander tract. 7. disp. 8. q. 77. indubitatum, si Sacerdos intendat, vt debet, totũ ibi cõtẽtũ consecrabile cõsecrare. Sed tũc in minimis particulis credimus esse Corpꝰ Christi: & sic sumimus ante Sanguinem, & sumimus ieiuni; & in talibus particulis absque conditione Christum adoramus. Ergo quia est fidelium persuasio in qualibet particula sensibili esse Corpus Christi.

23 Accedit secundo, quod illa expositio verborum in Concilij Florentini, & Tridentini, videtur voluntaria; imo & textui contrariam. Nam sess. 13. cap. 3. dicitur: *Totus enim, & integer Christus sub panis specie, & sub quauis ipsius speciei parte; &c.* Et can. 3. *Si quis negauerit in venerabili sacramento Eucharistiæ, sub vnaquaque specie, & sub singulis cuiuscumque speciei partibus, separatione facta, totũ Christum contineri, Anathema sit.* Sicque formatur argumentum. Istæ propositiones sunt contradictoriæ: Omnis pars speciei consecratæ, separatione facta, Christum totum continet sacramentaliter, & sensibiliter: Aliqua pars specierum, separatione facta, non continet Christum sacramentaliter: Et ita non possunt esse ambæ simul veræ, sed si prima est vera, altera est falsa. Sed prima est certa secundum fidem, & eius contradictoria est hæretica. Quæ tamen videtur admitti à sententia, quam impugnamus: nam de suo addunt, quod non omnis pars separata, etiam si sit sensibilis, continet Christum; cũ tamen Concilium hanc limitationem excludat vniuersalissime loquens illis verbis: *sub quauis*; & illis: *Sub singulis cuiuscumque, &c.*

24 Confirmantur, & vrgentur istæ deductiones, & retorquentur eius argumenta: quia Christus non minus instituit hoc sacramentum per modum cibi, & potus: sed etiam per modum cuiusli; iuxta illud, quod canit Ecclesia: *O sacrum conuiuium!* Et Isaiæ 25. ver. 6: *Faciet Dominus conuiuia.* Et est Cæna: quia diximus sic exponere D. Thomam, & alios Patres illa verba Pauli Apostoli 1. ad Cor. 11. v. 10: *Dominicam cœnam manducare.* Sed ridiculum esset, quod quis pro conuiuio, aut cœna apponeret esurienti tantum particulam panis, quæ æquiualet formulæ, qua solent seculares communicare. Ergo si Pasqualigi argumentum est efficax, conuincit, quod formulæ, quæ solent potrigi secularibus, non sunt consecrabiles; nec continent sacramentaliter Christum: sed hoc est hæreticum: contra Ecclesiæ traditionẽ perpetuam: & contra illud, quod canit in Sequentia Missæ: *Fracto demum sacramento, ne vacilles, sed memento tantum esse sub fragmento, quantum toto tegitur.* Ergo intolerabile est, ne dicam parum in fide tutum, asserere particulam minimam panis sensibilẽ, non esse valide consecrabilem.

25 Quare forte propter has, & alias propositiones, libet ille Pasqualigi Romæ est prohibitus. Siquidem Feria Quarta, die duodecima Maij 1655. in Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis inter alios prohibetur. *Sacra Moralis Doctrina, &c. à Zacharia P. Pasqualigo Veronensi Clerico Regulari: donec corrigatur.* Vt constat ex Edicto Romæ publicato die 22. Mẽsis Maij Anno primo Domini Alexandri Papæ Septimi. Cuius Edicti copiam impressam Romæ in Typographia Cameræ Apostolicæ, vidi, & legi, & habeo:

§. III.
Virum dimidium minimi possit vàlide conferari?

16 HÆc cum certa sint inter Theologos, remanent aliæ difficultates subtiliores ad vsum, & exercitium Scholæ. Hæc de parte minori minima, vel procedere potest de illa per se separata, vel vt conūcta cum alijs partibus totius. In quo vel potest intelligi consecrari sola ipsa mente, & intentione designata: vel simul cum toto in quo est.

27 Secundo supponendum, quòd in sententia Scoti in 2. dist. 2. q. 9. §. *Ad ista*: quam supponit Suarez hic ar. 2. ad 1. & *probabilior rem* dicit Lugo disp. 4. sect. 6. n. 88. non viuentia non habent terminū paruitatis: quia axioma Philosophi: omnium natura constātium est terminus paruitatis; de viuentib⁹ proprie intelligitur. In hac sententia negant te minima naturalia in aqua, & vino, certū est quamlibet particulam, alioquin sensibilem, posse consecrari; vt ostensum est. *Et in omni sententia certum est*, in quauis particula alijs coniuncta posse consecrari; & cum alijs continere corpus Christi: quia consecrata hostia consecrantur omnes, & singulæ partes; nec signari posse quantitatem minimam, quin sub quacūque minori tot⁹ Christus existat. Vnde Soto dist. 9. q. 1. art. 2. §. *At vero versus minimum*, ait: Et primum de parte, quæ est toti vnita; *res nullatenus est dubitabilis*: dum enim hostia consecratur, omnes eius partes infinitæ consecrantur; etiam illæ, quæ sunt minores, quam minima. Est enim tunc Christus sub quantulacūq; parte.

28 Sed quia probabilius iudico formas panis, & vini habere aliquod minimum diuisibile naturale, citra quod non possint naturaliter existere: iuxta Philosophum 2. de Anima textu 48. & S. Thomam ibi lect. 8. & in 2. dist. 14. q. 2. ar. 1. ad 4. dicentē, quod *est inuenire minimam carnē, & minimam aquā*. Quod & supponit hic ar. 2. ad 1. atque ostendimus lib. 6. Physicorum q. 6. §. 4. cum communi Thomistarum: & Durando, Argentina, Greg. Maiori, & Ægidio: & Conimbricensibus, & Toleto: Tenetque Vazquez hic disp. 171. c. 2. n. 12. & Cornejo disp. 2. dubio 2. quod *probabilius* reputat Granados Contron. 6. de Euchar. trac. 2. disp. 7. n. 5. In hac sententia certum est dimidium minimi panis, aut vini, non posse naturaliter existere: ac proinde non consecrari, quia nō est panis. Vnde S. Th. hac 3. p. q. 77. a. 4. docet, quod *si pulueriz etur panis, vel vinum in tā mutas partes diuidatur, vt iam non remaneat species panis, vel vini*, non permanēt ibi corp⁹, & sanguis Christi: quia desinit esse panis, & vinum: & vt ait in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. q. 3. *quia cum vnaquæque res naturalis habeat quantitatem determinatam, in tantum poterit fieri diuisio, quod non manebit species*. Parique ratione, si ante consecrationem diuisio sit facta in partes minores minimis, cōsecratio nō tenet: quia ibi non erat panis, aut vinū.

29 His præmissis, videndum restat, primo an designando dimidium minimi in ipso toto, possit solum illud dimidium consecrari, alijs partibus non consecratis?

Affirmat Ioannes Maior in 4. dist. 11. q. 2. & consequenter concedens posse Sacerdotem intendere consecrare omnes partes proportionales impares intercalando pares: & talem consecrationem esse validam.

30 Nunō idem probat q. 74. ar. 2. diffic. 1. conc. 1. quoniā ibi bene cōseruatur substātia panis. Et quia cum consecratur tota hostia, consecrantur omnes partes: ergo quæcumque pars est legitima materia consecrationis: atque adeo potest sola consecrari. Similiter probat Suarez disp. 43. sect. 7. conc. 2. quia per consecrationem non discōtinuatur pars consecrata à non cōsecrata: quia oppositum est contra sensum: & nulla est sufficiens ratio cur asseratur. Tum quia per cōsecrationem non fit alia immutatio in accidentibus, nisi quod separentur à substantia, & per se existant. Et quia trahendo vnam partem, sine nouo miraculo trahitur alia: cum autem materia illa sit ficca, & arida, partes manent continuæ, si non separantur. Sequitur Bernal disp. 29. sect. 4. n. 24. & 29.

31 Idē, post subtilem disputationem, tenet Lugo disp. 4. sec. 6. n. 101. probans: nam corpus Christi sub speciebus succedit loco panis, ad prestandum id, quod substantia panis prestaret: quare illa accidentia eodē modo debent se habere; sicut si haberent sub se substantiam panis: si autem ibi esset substantia panis, posset illud dimidium minimum manere cōtinuatū cū accidētibus partis nō cōsecratæ: ergo eodē modo manebunt continua illa accidentia retinendo corpus Christi. Quare sicut illa substantia panis non posset perseuerare sub illis accidētibus, si esset eorum in illo dimidio minimo; perseueraret tamen quando illa accidentia continuarentur cūm alijs: sic corpus Christi nō perseuerat individuo mini, nisi separato; bene tamen posset cōsecrari in dimidio minimi cōtinuo cum alijs partibus non consecratis.

Quod

Quod explicat num. 102. & 103. docens corpus Christi esse posse non solum sub speciebus adæquatis; sed etiam sub inadæquatis, idest sufficientibus ad continuandum in adæquate substantiam panis: dum tamen hæ species continuentur cum alijs speciebus panis, cum quibus componant species adæquatas: quia vt continuatæ significant sufficienter; quia pro vt sic sufficiunt ad illud cōtinendum. In quo sensu dixit Martinus Ledesma 1. p. Quarti q. 15. ar. 2. dub. 5. in fine, quod in illo casu daretur minus minimo substātiæ, non tamen daretur minus minimo accidentium: quia quantitas, & aliæ dispositiones continuæ in toto minimo sufficiunt ad continendum minimum integrum substantiæ: & hoc sufficit ad hoc vt corpus Christi sit sub speciebus.

32 Asserendum tamen est partem minorem minima panis, non posse, nec licite, nec valide consecrari, etiam si consideretur coniuncta alijs partibus, quę non consecrantur. Ita Soto in 4. dist. 9. q. 1. art. 2. in fine §. *De illo autem*. Cornejo art. 2. disp. 2. dub. 2. §. *Quæres tertio*. Araujo dub. 1. num. 26. & num. 28. in fine. Serra art. 2. conc. 2. notabili secundo. Granado Contron. 6. trac. 2. disp. 7. num. 8. & 9. Licet non vna via probent. Soto modum dicendi Ioannis Maioris impugnat, dicens. Nam primum omnium, qui id attentaret, ingentissimum cōmitteret sacrilegium. Deinde, licet posset aliquot partes attramento delineatas, vt verbi gratia, primam, & tertiam, & vsque ad nonam, vel paulo plures consecrare: minutiores tamen nequaquam posset: quia ad consecrationem non sufficit illa confusa intentione consecrandi partes impares; sed has in particulari certa demonstratione notatas. Vnde cum partes illæ in infinitum procedant; non possunt tali certitudine demonstrari. Præterea, & ratio physica aperte reclamat: nam tunc sequeretur continuū posse diuidi in omnem suam partem: quod 5. Physicorum impossibile cum Philosopho demōstrauimus. Daretur vltima pars: atque adeò indiuisibilis: quod naturæ partis manifeste repugnat. Hæc Soto.

33 Cornejo, & Araujo id probant: quia ex tali consecratione sequeretur dari panē minorem minimo: quod naturaliter implicat. Sequela est manifesta: quia consecrata vna medietate, forma panis conseruaretur in alia: constat autem medietatem minimi esse minorem ipso minimo. ¶ Secundo, corpus Christi esse non potest sacramentaliter, vbi non conseruaretur substantia panis: sed substantia panis nequit conseruari in medietate minimi quia ipso est ens naturale: ergo neque etiam corpus Christi poterit conseruari in altera medietate: & consequenter non poterit fieri consecratio. Tertio, quia licet quantitas vtriusque medietatis esset continua; tamen illa medietas, quę esset consecrata, non concurreret ad conseruationem formæ panis existentis sub alia medietate; sed omnino peraccidens se haberet ad illam, ac si non esset: quia nec inhęreret substantiæ panis; nec illam extenderet: siquidem forma panis existens in medietate nō consecrata, nec eā magis quāta, nec magis extensa & quantitas non alio modo concurrit ad conseruationem substātiæ, quam illam quantificando; & extendēdo. Ergo licet medietas minimi sit consecrabilis cum alia medietate, quando totum minimum consecraretur; non tamen est cōsecrabilis sola sine altera medietate, etiam cū illa existens: quia vt sic non est panis.

34 Denique Granado arguit num. 8. & 9. Quia eo ipso, quod illa pars minor minima consecretur, destruitur illa pars substantiæ panis, & vini, manentibus dumtaxat accidentibus: ac proinde non manet cōtinuata substantiæ, quæ in reliquis partibus manet. Sed accidentia non continuantur quādo pertinent ad duo subiecta non continuata: ac per consequens accidentia partis consecratæ non continuantur accidentibus partis consecratæ: ergo illa accidentia partis minoris minimæ omnino destruuntur: ac proinde sub illis non erit Christus. Probatur minor: quia substantia partium, quæ nō consecrantur, non est vnita parti, quæ dicitur consecrata: ergo indiuisibile coniunges destructum est, & productum aliud. Eo autem ipso quod substantia non habet indiuisibile continuans, non possunt illud habere accidentia, quæ in illa sunt: quia indiuisibile continuatiuum accidentium recipitur in indiuisibili continuatiuo partium substantiæ. Non ergo possunt continuari accidentia panis non consecrati accidentibus panis consecrati. Præterquamquod, accidentia omnino accōmodantur substantiæ quo ad diuisionem, & cōtinuationem: & si hoc principium non admittatur, facile finget aliquis calorem ignis esse continuatum calori aeris, & frigiditatem aquæ frigiditati terræ: & sic de omnibus substantijs habentibus similia accidentia; quantumuis ipsæ, vt potè essentialiter distinctæ, non continuentur:

tur: quod tamen in Philosophia absonum est. Idem docet Gabriel à S. Vincētio disp. 5 q.8.difficil.3.dicens doctrinam communē Theologorum, & Philosophorum. Quod facilius dicitur, quam probetur.

35 Ad hac ratione vim non facimus: quia si quis dimidium magnæ hostiæ designatum, cum sufficiente præsentia, & magnitudine, vellet consecrare; consecratio esset valida: & pars consecrata non disconti nuaretur a parte non consecrata: quia quo ad species, nulla est mutatio, magis, quam si ibi adesset propria substantia. Sicut si vino consecrato misceatur liquor non consecratus, docet D. Thomas q.77.art.8.ad 2. *Quod erit vna dimensio secundum continuitatē quantitatis: non tamen vna secundum modum essendi: quia vna pars eius erit sine subiecto, alia erit in subiecto. Sicut si aliquod corpus constituatur ex duobus metallis, erit vnum corpus secundum rationem quantitatis; non tamen vnum secundum speciem naturæ.* Alia autem corpora non liquida, non sunt ita facile miscibilia, nec vnibilia in quantitate. Et sic cessat ratio contraria. Quæ etiam supponit falsū, videlicet dari indiuisibilia substantiæ, adrecipienda, & continuanda indiuisibilia quātitatis: cuius contrarium ostendimus lib. 2. Logicæ q.13.num.35. & lib.6. Physicorum q.3.§.5.

36 Recurrendum ergo ad alias rationes iam assignatas. Quarum tota vis in hoc cōsistit: quia ex vi præsentis institutionis, non habemus Sacerdotes potestatem consecrādi nisi id quod est verè panis, & vere vinū: in sententia autem, quod datur minimum naturale, in qua sola nunc disputamus, considerando medietatē minimi naturalis, eo ipso cōsideramus nō esse panē; sicut cōsiderādo materiā solā, aut formā solā, nō possemus vnam sine altera consecrare: quia pars non est panis: quia sine dispositionibus, & quantitate requisita ad substantiam panis, non est panis naturaliter: ac perconsequēs nec materia consecrationis. Quia in minima quantitate, si non est adæquate, nullo modo est: quia naturaliter est indiuisibilis: quamuis mathematice continuum sit diuisibile in infinitum.

37 Confirmatur, & explicatur ex ipsis, quæ admittit ipse Lugo num. 106. quod si materia Eucharistiæ esset passer, vel pomū, non posset consecrari solus pes, vel solus cortex: quia tunc non consecraretur materia debita, scilicet passer, vel ponum: nam pes non est passer; nec cortex est pomum. Sed in sententia, quam modo supponimus, quod quoad terminos paruitatis, eadem est ratio de non viuentibus, ac de viuentibus, dimidium minimi panis non est panis, etiam si continuetur cum alijs partibus: sicut nec pes passeris cōtinuus cum alijs partibus, est passer. Ergo, qui intenderet consecrare dimidium minimi panis, nihil faceret: quia non haberet materiam requisitā ex diuina institutione ad valorem sacramēti: quia solum potestas est de consecrando pane, & vino. Et sic cessant omnia argumēta contraria. Quod secus dicendum in sententia, quod non viuentia non habent terminum paruitatis.

38 Secūdo inquirunt Recētiores, vtrū si miraculose in dimidio minimæ quantitatis conseruaretur verus panis, valide posset consecrari?

Negat Lugo disp.4.sec.6.num.93. dicens. Ego quidem difficile existimo, quod panis miraculose conseruatus absque connaturalibus panis dispositionibus possit valide consecrāri. Nam licet materia remota huius sacramenti sit substantia panis; materia tamen proxima, saltem partialis, sunt species panis, vt vidimus. Quare si substantia panis miraculose existeret sub speciebus Leonis, vel Olei, non posset consecrari: quia accidentia Leonis, vel Olei non possent demonstrare sensibiliter corpus Christi; sed sola accidentia panis. Sed accidentia minora minimis non significarent substantiam panis: Ergo dato quod miraculose cōseruarent panem, non possent consecrari: quia materia capax consecrationis est solus panis existens sub veris speciebus panis.

39 Contrarium tamen merito docent Bernal disp.29.sec.4.à num.30. vsque 34. & alij: quia supposito miraculo, vere esset panis sensibilis, & humano more demonstrabilis. Nam æque, vel magis miraculosū est, albedinem esse sine subiecto: quam minimum panē esse sub minori minima quātitate. Sed albedo miraculose existens separata, naturaliter esset visibilis, & demonstrabilis: ergo idem esset de minori minimo naturali. Et in istis casibus adesset materia remota, & proxima essentialiter: licet non adæquate, & integre. Quia sicut non requiritur integritas extensionis panis vt vere sit panis; ita nec requiritur ea integritas extensionis vt valide consecretur.

§. IV.

§. IV.

Vtrum panis minimus insensibilis sit consecrabilis?

40 CAsum esse impossibilem, docent Vaz quez disp.171.cap.2.num.12. & Cornejo artic.2.disp.2.dub.2.num.3.§. *Quæres primo.* Et §. *Ideò tertio respondetur:* quia non potest dari tam parua quantitas panis, quæ retineat sub se formam panis incorruptam, nō sit per se sensibilis aliquo sensu humano, vel visus, vel tactus, vel gustus, &c. Eo quod forma panis postulat huiusmodi accidentia sensibilia, tamquam dispositiones necessarias ad sui conseruationem; non minus quam quātitatem, & alia accidentia.

41 Sed quia alij Theologi communiter, vt de casu frequenter contingenti, de hoc puncto disputant, ideò Lugo disp.4. sec.6.num.109.dicit, quod hæc doctrina supponit voluntarie, terminum minimum panis esse eundem cum termino naturali obiecti sensibilis: cum tamen possit aliquis dicere, minimum panis non attingere quātitatem necessariam vt sentiatur. Et ad minus incertum est an ita eueniat. Vnde Nuño diffic.1.ad 3. sub dubio id relinquit, dicens, quod forte quæcumque pars, etiam minima, est perceptibilis, saltem sensu tactus. Ideoque si forte non ita sit, merito inquiritur, an quæuis particula, quæ separata non sentitur, possit separata consecrari?

42 Probabiliter negant Nuño artic.2. diffic.1.conc.3. Arauso dub.1.nu.30. Cornejo disp.2.dub.2. Ioannes Maior in 4.dist. 11.q.2.§. *Contra istud* 1. Suarez disp.43. sec. 7.conc.1.§. *Sed dicet.* Vazquez cap.2. Lugo sec.6.nu.115. & alij multi quos refert, & sequitur Leander q.81. quia ad consecrationem requiritur quod res sit demonstrabilis illis Pronominibus formarum, *Hoc*, & *Hic.* Non potest autem demonstrari per Pronomina nisi res præsens in ordine ad sensum. Ergo si hic, & nunc non est demonstrabilis, non est consecrabilis. ¶ Secundo, quia sacramentum essentialiter est signum sensibile: vnde eius materia debet esse sensibilis, & non solum intelligibilis; ergo cum per consecrationem sit futurum sacramentum quantitas illa panis, si non sit sensibilis, non est consecrabilis. Tertio, nō valide consecratur materia alioquin apta, si non sit moraliter præsens. Sed minimum insensibile non est moraliter præsens: quia ad præsentiam moralem, non sufficit quod sit indistans, aut proxima physice: sed exigitur, quod modo morali humano sentiri possit.

43 Imò addunt, Cornejo, Lugo & alij, quod etiam si ex reuelatione sciret Sacerdos illam particulam esse præsentem, nec tunc posset consecrare: quia hæc præsentia tunc demonstraret intellectualiter, non sensibiliter: quare non potest vti illo Pronomine: sicut nec loquendo de Dæmone, quem ex reuelatione scit esse præsentem, diceret: *Hoc Dæmonium.*

44 Suarez vero sec.8. in fine, & Bonacina disp.4.q.2.puncto 3.nu.1. & Trullench lib.3.capit.2.dub.5.num.10. vtrumque dicunt esse probabile: & quod non esset valida, ratione dicta: & quod esset valida: quia hic, & nunc iam sentitur: & potest tunc signo sensibili designari: nihil ergo deest ad veritatem sacramenti. Quare ita assertiue tuētur, Hurtado, Montesinos, & Ochogaula, quos refert, & sequitur Leander q.83. & Bernal disp.29.sec.2 num.15. & sec.4.nu. 33. & Aversa q.2.sec.2.§. *Tertio.*

45 Probabilius tamen iudico minimū panis, quod peraccidens nequit sentiri, posse valide consecrari. Ita Soto dist.9.q.1.ar. 2. (non quæstione vnica art.1. vt male citat Leander) Valentia disp.6.q.2.punc.2. Henriquez lib.8.cap.14.num.4. Filiutius tom. 1.trac.4.cap.3.num.75. Tannerus disp.5. q.2.dub.2.nu.35. & vt probabile, tuentur Dicastillo to.1.de Sacramentis trac.4.disp. 2.dub.13. & Diana parte vndecima trac.6. resol.26.§. *Sed ex his.* Omnes probationes recte proponit Soto; & ideò placet eius verba transcribere §. *At vero versus* ita ait: Quæcumque quantitas sub qua potest conseruari panis, & vinum, potest esse cōsecrationis materia, siue sit visibilis, siue non. Ex quo sequitur quod minima quantitas consecrabilis est illa, sub qua conseruatur minimum panis, ita vt si diuideretur, per solam diuisionem desineret esse panis: & pariter dicendum de vino. Conclusio est S. Thomæ hic, & pariter in 4.Sent. loco citato, vbi ait, neque ad minimum, neque ad maximum terminari quantitatem consecrabilem, modo sit panis. Item §. *At vero de parte,* id probat dicens. Sed nihilominus, si vere est panis, & vere vinum; cum id tantum sit de substantia sacramenti; in illo verificari etiam potest consecrationis forma. Et secundo arguitur contra rationem Maioris. De ratione sacramenti hoc solum est, quod

quod sit signum in sua specie sensibile, vt puta, panis, & vinum; quæ sunt species sensibiles: quod autem per accidens, scilicet, ratione quantitatis paruæ, sit inuisibile, nihil obstat. Nam ipse fatetur, quod potest consecrari panis sub corporali occultus; & vinum coopertum in Calice. Imò quod non requiritur præsentia; nam inquit posse Sacerdotem consecrare hostiam a tergo, & etiam transparietem (quod tamen iam impugnatum est). Tertio. Minimum visibile non potest certo dignosci: nam quod lippus videre nō potest, lincæus oculus percipit. Respondet autē debere esse minimū visibile respectu acutissimi oculi, qualem, inquit, habuit Adam. Sed contrà. Si materia mihi non est visibilis; quid refert visibilem esse respectu Adæ? Præterquamquod, licet non sit visu perceptibilis; potest, vel tactu, vel gustu percipi: quod sufficit vt sit sensibilis: nam forma Pœnitentiæ, & Matrimonij non est visibilis. Quare, vt iam supra diximus, cæcus potest consecrare: etiam si hostiam non tangat. Qua propter, si inuisibilē illam particulam angelica reuelatione ad esse cōstaret; esset consecrabilis. Hæc Soto.

46 Quæ confirmantur primo: quia si diuina reuelatione cognosco adesse Angelum, non possum eum demonstrare: quia dum non assumit corpus, est aliquid nec in se, nec in aliquo sui sensibile: & ideò non potest esse obiectum demonstrationis sensibilis. At vero minimus panis de sua specie est visibilis, & materia consecrabilis: quod autem per accidens non videatur, non obstat; sicut cum consecrāt cæcus; vel cum cōsecrantur multæ formulæ.

47 Confirmatur secundo. Quando consecratur patena plena formulis; vel quando Sacerdos intendit consecrare omne consecrabile contentum in Calice; & in illo, & in patena forsan sunt aliquæ particulæ minutissimæ, quæ nec visu, nec tactu, nec odoratu solent percipi: & tamē ego non video cur non maneant consecratæ; cum sit ibi verus panis, vel vinum: quod demonstrari valet in patena, vel Calice continente. Quod iuxta dicta sufficit. Nec Concilia Florentinum, aut Tridentinum, aut D. Thomas, & alij antiqui appposuerunt illam limitationem: *Dum sit sensibilis, vel visibilis*: sed absolute *sub quauis particula* agnoscunt validam cōsecrationem. Sicque melius verificatur, quod ait D. Thomas relatus num. 19. quod *nulla est tam parua quantitas panis, aut vini, quæ non possit consecrari.*

48 Sed adhuc inquires, si ab hostia consecrata separentur particulæ ita minimæ, quod videri nequeant, an in illis sit corpus Christi?

Respondet Maior vtrumque posse sustineri; & quod conseruaret corpus virtute prioris consecrationis: & quod desineret ibi esse corpus Christi: quia non est sacramentum nisi sit signum sensibile.

49 Cæterum Soto illo art. 2. *At vero versus minimum*, in fine ait. Imò hoc secundum *est manifestarius error*: cum species consecratæ, quandiu possunt substantiam panis conseruare, conseruent; & corpus. Et idem est de sanguine. Quare in ipso toto in parte etiam, quæ est minor quam minima, puta, quæ seorsum non posset separari, conseruaret etiam corpus. Hæc Soto. Quod *est certissimum*, & omnes Doctores hoc sequi, dicit Leander trac. 7. disp. 8. q. 84. Imò Suarez disput. 43. sec. 8. §. *Sotum superest*, ad uertit hoc deesse in aliquibus Codicibus Ioannis Maioris.

50 Eius tamen sententiam defendunt Vazquez cap. 2. num. 12. Meratius disp. 4. sec. 4: Amicus disp. 16. sec. 8. nu. 138. quia Cōcilia loquuntur de partibus sensibilibus, in quas cōmuniter potest fieri diuisio. Deinde, cum sacramentum Eucharistiæ etiam conseruatum debeat esse signum sensibile, neutiquam videtur consistere posse in sensibili specierum panis: proinde neque in ea permanere corpus Domini.

51 Alij vero, quos sequitur Lugo à n. 111. vsque 114. & Auersa q. 2. sec. 2. §. *Sed ex hac*, dicunt plus requiri insieri, quam in conseruari: nam in fieri necesse est materiā posse demonstrari vt consecretur: Sed post consecrationem non esse id necessariū vt conseruetur sacramentum. Quod adhuc dicetur signum per se sensibile: quāuis per accidens ex defectu cuiusdam conditionis, & ob nimiam paruitatem sentiri non possit. Quod in nostra sententia num. 45. expositā, omni caret difficultate; quidquid sit in alijs sententijs.

§. V.

De figura hostiæ consecrandæ.

51 DEmum norant Recentiores cū Raynaudo in Onomastico Eucharistico verbo *Corona* pag. 457. hostiam consecrādam, sumendamque à Sacerdote, debere esse rotundam, iuxta antiquum morem Ecclesiæ,

clesiæ, vt colligitur ex S. Ephiphanio in Ancoratu circa medium, ex Cæsario dial. 3. Vmberto libro ad Græcorum calumnias, Simeone Thessalonicensi libro de Sacramentis, Honorio Augustodunensi lib. 1. inscripto Gemma animæ capit. 35. ex Actis S. Orthmari lib. 2. cap. 3. vbi hostia vocatur *rotula*. Forteque S. Greg. lib. 4. Dialogorum cap. 55. vocat Eucharistiam coronam ob rotunditatem specierum panis. Vnde qui alterius figuræ consecraret hostiam extra casum gravis necessitatis, reus foret culpæ saltem venialis. Et cogitandum an peccet lethaliter, vt qui non seruaret Ecclesiæ cōsuetudinem in re tam sacra. De formulis pro laicorum communione aliter sentiendum: quia solent particulæ frangi; & sic nō rotundæ porrigi.

53 Hoc idem erudite notat Gauantus in Rubricas Missalis Parte secūda titulo 7. num. 2. lit. x. dicens. Hostia mundissima esse debet, ex decreto Anniceti apud Burchardum lib 3. cap. 29. In modica quantitate ex decreto Alexandri Papæ dicētis; *Quāto pauttor, tanto pottor*. Radulph. prop 23. *In modum Denarij*, cum imagine Christi, seu litterarum nominis Christi; quia traditus, & venditus est triginta denarijs: & est verus denarius laborantibus in vinea Domini: quo etiam reparatur in nobis imago Dei. Gemma lib. 1. cap. 35. *Formæ rotundæ*, ex S. Ephiphanio in Ancoratu. Integra debet esse, ob Christi integritatem, ex Concilio Goyacensi capite tertio. Vocatur *oblationis Corona* à S. Gregorio lib. 4. Dialogorū cap. 55. Quasi *Orbis*, ad significandum Christum, qui est *Alpha, & Omega*; Dominus Orbis. Durand. lib. 4. Ration cap. 30. Et in *rotunditate* Hostiæ, Patenæ, & Calicis, intelligere Sacrificij nostri perpetuitatem vsque ad finem Mundi. Figuram habet hostia in altera tantum parte; quia Christus Deus, & Homo est, vt Deus figura caret. Notat Hubertus Cardinalis in disputatione contra Græcos, Romanam Ecclesiam in pane, & aqua, & igne præparato sacrificare tres substantias in Christo, carnem, animam, Deitatem. *Imago vero Crucis in Hostia*, deducitur à Baronio anno 58. ex lib. 1. Dialog. capit. 11. Et ex Romanorum vsu, qui panem coquebant quadrifida incisione in formam Crucis decussatam. Ex quo laudabilior est imago Crucis in Hostia, quam aliud quidquam. Hæc Grauantus.

54 Aduertit etiam Caietanus 1. ad Corint. 10. circa illa verba: *Panis, quem frangimus*: Quod in primitiua Ecclesia solebat panis consecratus frangi ad vsum fidelium. Quod indicant illa verba Actorum 2 *frangētes circa domos panem*. Nunc Ecclesia Græca, & Æthiopica retinet veterem illam consuetudinem. Sed melius in Ecclesia Romana à multo tempore non vsurpatur fractio; sed si singuli panes, seu minores hostiæ consecrātur, ad vitandum periculum decidentium micarum. Addit Beyerlinck in Theatro vitæ humanæ verbo *Pax* folio 7. Et quod oporteat laicos; aliosque etiam minister sacros, præter sacrificantem, minore cōtē tos hostia esse, testis Osualdus Mulser, qui cum maiorem posceret, diuinitus grauem sustinuit suæ temeritatis pœnam, vt testatur Tilmanº Bredebachius, ex tabula ænea in templo pagi Sened prope Oenipotum pendente.

DVBIVM V.

Vtrum requiratur ad materiam huius sacramenti, quod sit panis triticeus?

§. I.

Vtrum valeat consecrari panis hordeaceus?

1 GRabiel Biel in 4. dist. 11. q. 2. artic. 2. conc. 2. asserit non satis conuinci à Theologis materiam consecrationis necessario esse panem triticeum. Item lec. 35. in Canonē Missæ dub. 1. post longam disputationem, concludit, lit. e. *sufficere ad hoc vt sit materia apta consecrationis; quod sit panis: dum tamen sit de granis aristarum*. Sed tandem lit. g. in fine ait. *Hæc dicta non tamquam conclusio certa accipiantur, & sufficienter probata; sed tā quam probabiliter causa Scholastici exercitij adducta*. In hanc sententiam inclinat Machado tom. 1. lib. 3. parte 1. trac. 6. doc. 2. nu. 2. Refert Suarez disp 44. sec 1. & post eum Cornejo, & alij passim, quod Grabiel refert Thomam de Argentina, qui negat posse contrarium satis probari. Et quod idem tenuit Caietanus hic; quamquam in Romana impressione pars illa expuncta sit.

2 Recte tamen Vazquez disp. 170. c. 2. num. 10 hoc reijcit dicens. Verum si Doctores attente legantur, facile constabit solum Gabrielem esse pro hac sententia: nam Argentina, & Albertus non loquuntur de pane hordeaceo, sicut Grabiel: sed solum de pane ex spelta; neque volūt ex omni genere

nere frumenti,etiam hordei, poſſe confici panem pro Euchariſtia: ſed ex omni genere tritici,ſub quo ipſi ſpeltam comprehendunt. Caietanus vero ſolum dixit triticũ, aut aliud frumentum quodcumque eſſe ſufficientem materiam,ex qua panis aptus cõfectarioni confici poſsit: dummodo panis ille ſimpliciter panis dicatur. Quare cum panis hordeaceus non dicatur ſimpliciter panis; non videtur doceriſſe de illo id quod de pane triticeo exiſtimauit. Sed forſanſis id videtur dixiſſe propter panem ex ſpelta; exiſtimans eſſe aptum ad conſecrationem; ſicut panem triticeum.De pane autem hordeaceo expreſſe dicit nõ eſſe idoneam materiam conſecrationi: quia licet hordeum ſit frumentum;tamen panis ex illo confectus non eſt ſimpliciter panis; cum potius hoc genus frumenti in pabulum ſit iumentorum. Quo circa pro hac ſententia ſolum allegari debet Grabiel.Hęc Vazquez. Idẽ cum Mõteſinos notat Leader trac.7.diſp: 8.q.3.

3 Sed quid adhuc agemus teſtibus? Cũ habeamus editionem antiquam Lugdunẽſem anni 1558.in qua 3.p.q.74.ar.3.§. *Ad quæ quidem*,ait Caietanus. Alterius ſiquidẽ rationis eſt panis,qui frequenti vſu,ſine additione aliqua,vocatur panis: & alterius rationis ſunt, qui appellantur panes cum additione,ſcilicet;*panis hordeaceus*, panis miliaceus, panis caſtaneaceus ; & huiuſmodi iſti enim ſunt panes cũ additione: qui ideò cum additione proferuntur, vt intelligantur,non panes, ſed panes tales: ſicut etiam vinum ex pomis granatis,eadẽ ratione nõ dicitur vinum abſolute,ſed de malo granatis. *Iſti inquam ; panes tales non poſſunt conſecrari: quia non ſunt vere panes: ſed à ſimilitudine veri panis; panis nomen acceperunt: ſed illi; qui abſolute ſunt panes ; quos ſine additione aliqua vocamus panes;non habent vnde eorum aliquis ſacramento ſit inhabilis.* Hæc Caietanus.

4 Dico primo ; materia propria huius ſacramenti eſt panis triticeus. Probat Diuꝰ Thomas ar.3.Quia vt dictum eſt art.1.& q. 66.art.3.ad vſum ſacramentorũ aſſumitur talis materia, quæ communius apud homines in talem vſum venit. Inter alios autem panes communius homines vtũtur pane triticeo: nam alij panes videntur eſſe introducti in huius panis defectum. Et ideò Chriſtus creditur in huius panis ſpecie hoc ſacramentum inſtituiſſe. Qui etiam magis confortat hominem: & ita conuenientius ſignificat effectũ huius ſacramenti. Et ideò propria materia huius ſacramenti eſt panis triticeus.

5 Explicatur hęc doctrina ab ipſo D.Thoma in 4.diſt.11.q.2.art.2.q.1.dicẽte, quod non poteſt cõfici niſi de pane triticeo:*cuius cauſa eſt diuina inſtitutio; quia ipſe hoc pane confecit*. Rãtio autem inſtitutionis poteſt triplex aſsignari. Prima; ex effectu;quia talis panis melius nutrimentum preſtat: vnde competit ad ſignificandum excellentiam gratiæ ; quæ in hoc ſacramento conferrtur. Secunda ex vſu ſacramenti: quia panis triticeus eſt, qui cõmunius in vſum cibi venit; alij autem panes non fiunt niſi propter defectum tritici. Vnde & panis ſimpliciter dictus, intelligitur de tritico: ſicut & oleum; de oliuis. Vnde competit huic ſacramẽto, cuius vſus eſt in manducando. Tertia ex re contenta,quæ eſt Chriſtus, qui ſe grano frumenti comparauit, dicens Ioannis 12.*Niſi granum frumenti cadẽs in terra,&c.* Videatur D.Thomas Opuſculo 58.cap.10 afferens illud Oſeæ 14.Conuertentur,& viuent tritico. Et illud Zachariæ 9.*Quid bonum eius; & quid pulchrum , niſi frumentum electorum.*? Treſque rationes aſsignat cur Dominus ſedat ſub ſpecie panis triticei;&non alterius. Primo,propter huius grani præcæteris naturalem nõbilitatem. Quod probatur à tribus: quia hoc granum eſt puriſsimum;quia ad panem communiſsimum;quia ad carnẽ maximè nutritiuum. Singula probat: & alias duas rationes myſticas aſsignat. Aliæ congruentiæ videantur in Raynerio,& Ioãne Nicolai in Pantheologia to.2.tit.de Euchariſtia cap.7.

6 Quod autem Chriſtus in pane triticeo conſecrauerit (quod negat Gabriel dicens: difficile quidem eſt;& forte impoſsibile , Chriſtum vſum fuiſſe in conſecratione pane triticeo) probat Soto diſt.9.q.1. art.3.conc.4.dicens. Nec dubitatur, quin Chriſtus in triticeo pane confecerit , eodẽque optimo. Cuius non infima coniectura inde ſit , quod panes antiquitus in templo ſuper altari poſiti,quos iam ſupra cum Damaſceno libro 4.capit.14.diximus figuram eſſe huius Sanctiſsimi Sacramenti, ex ſimila, vt Leuitici 24.iuſſum legitur,conficiebantur. Quod non eſt mediocre argumentum ex eadem ſimila, quæ flos eſt albiſsimæ farinę tritici Iudæos pro ſua quemque facultate morem habuiſſe conficiẽdi panes azimos; cum quibus Agnum typicum edebant: quando quidem ea erat celeberrima eorum ſolemnitas.

Reſpon-

7 Reſpondet ſecundo Grabiel , quod ex facto Chriſti non infertur determinate pro materia eſſentiali cõſecrationis ſolum panem triticeum inſtituiſſe; & non potius omnem panem. Imò,ſi hoc feciſſet,veriſimile eſt Euangeliſtas hoc determinate expreſsiſſe. Deinde, Chriſtus in conſecratione Calicis vſus eſt vino mixto cum aqua: nemo tamen dicit aquam cum vino eſſe materiam neceſſariam ſacramẽti ſanguinis ex tali vſu;ſed vinum dumtaxat.Amplius, ponamus, quod Chriſtus vſus eſt vino albo in conſecratione ſanguinis. Et quis dicet ex tali vſu vinum rubeum non eſſe materiam aptam conſecrationi? Cum tamen probabile ſit vinum rubeum differre ſpecie à vino albo, propter diuerſas proprietates, & operationes,quas habent: quæ diuerſitatẽ, vt videtur , arguunt quarundam qualitatũ propriarum,conſequentium formas ſpecificas diuerſas. Vinum quippe rubeum (vt fertur) conſtipat; album laxat. Quod non competit eis ex aliquo humano artificio, aut induſtria: ſed ex naturali proprietate, quæ formam conſequitur ſpecificam. Immò forte non omnia vina alba ſunt eiuſdẽ ſpeciei ſpecialiſsimæ (ſicut nec omnia pira; nec omnia poma) vbi arguitur diuerſitas ex vapore, teneritudine foliculorum, vitium,propaginum,foliorum: quæ videntur tantum differre,quãtum arbores diuerſorum fructuum,diuerſorum, ſcilicet,pomorum,& diuerſorum pirorum. Accidentia autem maximè propria media ſunt arguendi differentiam ſpecificam naturarum quoad nos, qui proprios ſubſtantiarum effectus non habemus. Quod & docuit Caietanus dicens.Confirmatur hoc ex vino: nam vuæ omnes non videntur eiuſdem ſpeciei. Cuius ſignum eſt , quod non quælibet ex qualibet naſci poteſt: ſed diuerſarum propagationum ſunt multæ earum. Et tamen vinum ex quibuscumque vuis conflatum, vnius ponitur ſpeciei.

8 Sed contra eſt: nam in Concilio Carthaginenſi Tertio cap.24.relato cap.*In ſacramento, de Conſecratione* diſt.2.dicitur. *In Sacramento nihil aliud offerendum eſſe,quam quod Chriſtus Dominus tradidit.* Sed quia accepit panem,eſt de fide, quod panis eſt materia: ergo quia accepit panem triticeum; ideò ille panis eſt materia. Sicut enim tactu ſuæ mundiſsimæ carnis dicit S.Beda, quod naturalem illam aquam ad ſacramẽtum Baptiſmi deſtinauit;ita accipiendo panem triticeum in manus ſuas,& illum conſecrãdo, illum inſtituit vt materiam. Deinde,in Sacra Scriptura nomen frumẽti abſolute pro triticeo ſumitur: vt Deuter.9.*Terram frumenti,& hordei; & vinearum.* Et infra:*Vbi abſque vlla penuria comedes panem tuum.* De quo S. Hieronimus Zachar.9.& Eſaiæ 62.ad illa verba: *Si dedero triticum tuum vltra cibum inimicis tuis:* ait: *Triticum , ex quo panis cæleſtis efficitur;illud eſt,de quo Dominus loquitur:Caro mea vere eſt cibus.*

9 Præterea, vt notat Soto illo artic.3. conc.1.quamuis concederetur eſſe plures ſpecies panis , dummodo ſingulæ vere eſſent panes,omnes eſſent materia ſacramenti. Theologo enim in præſentiarum non incumbit phyſice de ſpeciebus concertare;niſi quatenus ſcire debet,ſit ne vere panis. Veluti ſi concederetur vinum rubeum , & album differre ſpecie,nihil referret; quando quidem vtrumque eſt vere vinum. In veritate autem omnem panem triticeum, eſſe eiuſdem ſpeciei; & ſpecie differre à pane hordeaceo ; & ſimilibus,docet S.Thomas in 4.diſt.11.q.2.art.2.q.1.ad 2.& 3.& hic art.3.ad 2.& 3.Denique in materijs; & formis ſacramentorum,de diuina inſtitutione non poſſumus melius certificari,quam Eccleſiæ traditione. Gathecilmus autem Pij Quinti tractando de materia Euchariſtiæ, ait. *Nullus panis , niſi triticeus;apta ad ſacramentum materia putamus eſſe: hoc enim Apoſtolica traditio nos docuit;& Eccleſiæ Catholicæ auctoritas firmauit.*

10 Vrgentius probatur ex Eugenio Quarto in Concilio Florentino, in Decreto Eugenij §.*Tertium eſt Euchariſtia*: vbi dicitur materiam huius ſacramenti *eſſe panem triticeum; & vinum de vine.* Reſpondet Caietanus;quod triticum ponitur propria materia panis ſacramentalis: *Non quia ſolum ſit illius materia;ſed quia eſt principale ; & apud omnes certa ; & indubitata.* Alanus etiam libro 1.de Euchariſtia cap.11.dicit eſſe incertum an Pontifex loquatur de materia neceſſaria,ſine qua non poſsit fieri conſecratio: an vero ſolum aſsignauerit tamquam neceſſariam ex præcepto.

11 Suarez tamen diſp.44.ſec.1.ait. Ego verò cenſeo ; *non ſolum ſine temeritate; ſed etiam ſine dubitatione*,intelligendum eſſe, ibi eſſe ſermonem de neceſsitate ſacramenti: quia alias nil certum relinquitur in materijs ſacramentorum. Eo vel maximè,quod alia particula,ſcilicet, *vini de vite*,explicat materiam neceſſariam. Et quia cum docere voluit neceſsitatem præcepti, mutauit

dicendi

dicendi modum, inquiens: *materiam eſſe vinum de vite, cui aqua miſcenda eſt.* Addit Vazquez diſp.170.capit.3.num.15 quod cum Pontifex tradat Græcis hanc diffinitionem vt regulam fidei, credibile non eſt, materiã huius ſacramenti ſecundum probabiliorẽ opinionem ſolum aſsignaſſe. Idem docet Araujo art.3.dub.1.num.40. Nuño dub.1. conc.2 dicit oppoſitum eſſe *temerarium, & errori proximum.* Leander diſp.8.q.3.abſolute dicit *erroneam.*

12 Melius tamen Soto, & alij à cenſura abſtinent. Et in ſpecie Granados Controu. 6.trac.2.diſp.1.num.4.ait. Itaque ex Decreto Concilij certum eſt, panem triticeũ eſſe ſufficientem, certamque materiam: non autem videtur illius verba excludere quemcunque alium panem. Sic enim materiam ſacramẽti Confirmationis ait eſſe Chriſma ex Balſamo, & Oleo confectum: cum tamen boni Authores, & inter eos Valentia diſp.5.punc.2.exiſtiment Oleum eſſe ſufficiẽtem ad veritatem huius ſacramẽti. Videantur, quæ diximus q.72.dub.2.§. 2. In materia etiam de Sacramẽto Ordinis oſtendimus alia eſſe, quæ pertinent ad illius eſſentiam, quorum non meminit Florentinum. Nec propter hoc oppoſitam ſententiam probabilem pronunciamus, quia pro illa eſt communis conſenſus Doctorum, & omnia argumenta facta: quæ eam certam reddunt; quamuis hucuſque non diffinitam.

13 Dico ſecundo, ex leguminibus nequaquam conficitur panis valide conſecrabilis. Hanc omnes admittere, notat Soto art.3.conc.3. Vnde nõ valet conſecrari panis ex fauis, cicere, lente, & id genus aliis. Nam quamuis hæc in cibum humanum aſſumantur; nõ tamen tamquam panis. Quapropter farinæ illorum non ſimpliciter; ſed ſecundum quid dicuntur farinæ, vt farinæ fabarum, lentum, & ſimilium. Et multo minus fiet ex commolitis fructibus, & commaſſatis, puta ex amygdalis, caſtaneis, nucibus, radicibus, &c. Nam huiuſmodi paſtæ non ſunt, nec proprie dicuntur panes. Sicut à qua roſacea non eſt aqua; nec vinum ex malo granatis eſt vinum. Eadem ratione, neque ex aliis, quæ in lumentorum pabulum feruntur, vt ex ſiliquis, quas nos, *garrouas*, dicimus; aut ex eruilijs, quas *aruejas* appellamus. Eſt enim ſacramentum hoc in vſum humanum, tamquam panis, inſtitutum: illa vero non ſunt panes: licet egeſtatis cauſa homines illis veſcantur. Hæc Soto, communiter receptus. Quare male Vualdus de Euchar.num.24.oppoſitum attribuit Caietano, cũ hoc expreſſe doceat, vt notant Coninch num.50.& Leander q. 2.& conſtat ex eius verbis relatis num.3.

14 Dico tertio, panis hordeaceus, & auena non eſt materia valide conſecrabilis. Hæc vnanimis omnium Doctorum confeſſio eſt, vt notat Soto concluſione quinta (excepto Grabiele). Quia non eſt ſpecies tritici; neque panis apud homines vſualis; ſed iumentorum pabulum: & defectu veri panis ab hominibus vſurpatus. At qui eadem ratione excluditur auena; quæ patiter.

15 Sed obijcies: Hoc ſacramentum eſt rememoratiuum dominicæ Paſſionis: ſed magis videtur eſſe cõtonum Dominicæ Paſſioni panis hordeaceus, qui eſt aſperior: de quo etiam Chriſtus pauit turbas in monte, vt dicitur Ioannis 6: quam panis triticeus. Ergo panis triticeus non eſt propria materia huius ſacramenti.

Reſpondetur cum D.Thoma art.3.ad 1.quod panis hordeaceus competit ad ſignificandum, tum duritiem veteris legis, propter duritiem panis. Tum etiam, quia vt dicit S.Auguſtinus libro 83.Quæſt.q.61. circa principium hordei medulla, quę tenaciſſima palea tegitur, vel ipſam legem ſignificat, quæ ita data erat, vt in ea vitale animæ alimentum corporalibus ſacramentis obtegeretur: vel ipſum populum nondum expoliatum carnali deſiderio; quod tamquam palea cordi eius inhærebat. *Hoc autẽ ſacramẽtum pertinet ad ſuauitatem Chriſti, & ad veritatem iam manifeſtatam; & ad populum ſpiritualem. Vnde non eſſet materia conueniens huius ſacramenti panis hordeaceus.* Ideoque Chriſtus inſtituit, quod ſolum poſſet conſecrari panis triticeus.

16 Aliam congruentiam diuinæ inſtitutionis aſsignat S. Thomas in 4.diſt.11.q. 2.ar.2.q.1.ad 1.nam in paſsione Chriſti nõ fuit aliqua duritia ex parte Chriſti, qui patiebatur, ſed ſumma benignitas: & quia hoſtia panis ſignificat, & cõtinet ipſum Chriſtum: ideò non ita competit huic ſacramẽto panis hordeaceus, vel alterius modi ſecus panis triticeus, *qui eſt delicatior, & ſuauior.*

17 Obijcies ſecundo. Nam materia Euchariſtię non eſt ſtrictius arctanda, quam ex inſtitutione, & facto Chriſti colligatur. Sed in Euangelio ſolum legimus, quod conſecrauit in pane: ex omni autem frumento efficitur verus panis: ergo licet dentur frumenta ſpecie differentia, ex omnibus poteſt

poteſt ſacramentum confici. Specialiter quia Chriſtus Ioan.12.ſe comparat grano frumenti. Plinius autem lib.1.natur.hiſt.c. 7.frumenta appellat triticum, & hordeũ. Et S.Iſidorus lib.17.Ethimol.cap.3.docet, quod frumenta ſunt proprie, quæ ariſtas habent. Et Varro de re ruſtica c.48.ait, frumentum eſſe illud, quod culmus extulit, cuius calamus ſpicam profert.

Reſpondetur primo, cum Soto, quod licet in Euangelio non legatur, niſi quod Chriſtus accepit panem: nihilominus nomine panis in cõmuni ſermone latino non intelligitur niſi triticeus: nue triticum ſit ſpecies ſpecialiſſima; ſiue genus ſubalternũ. Sicut in nomine, *vinum*, intelligitur vt ſit vitis. Hæc enim tantum proprie ſunt hominum alimenta.

18 Secundo reſpondet Suarez, & Vazquez, & alij frequentius in Sacra Scriptura nomine frumenti accipi triticum; vt Ioelis 1.ver.11. *Confuſi ſunt agricolæ, plulauerũt vinitores, ſuper frumento, & hordeo*: & paulò ante dixerat: *Luxit humus, quoniam deuaſtatum eſt triticum.* Quare etiam conſuiditur frumentum ab hordeo, Deuter.8.Gen.44. & alibi ſæpè. Sic autẽ debere accipi in præſenti, ſatis probatur traditione Eccleſiæ, & rationibus, & authoritatibus adductis.

§. II.

Vtrum Eccleſia poſsit declarare, quod in alio pane valet conſecratio?

19 PRoponitur ad examinandam nouam poſitionem Zachariæ Paſquæligi diſput.91.ſect.1.docentis materiam ſufficientem ad valide conſecrandum eſſe ſolũ panem vſualem: & hunc panem vſualem de facto ex declaratione Eccleſiæ eſſe panem triticeum; quia eſt magis vſualis. His præmiſsis, proponit n.7.& 8.tertiam concluſionem his verbis. Dico tertio. *Poſſe Eccleſiã declarare ex rationabili cauſa, panem ex aliquo alio grano eſſe vſualem: & tunc ille panis erit materia apta.* Probatur. Chriſtus in quolibet ſacramento inſtituit tantum materiam vſualem: & reliquit poteſtati Eccleſiæ declarare quænam ſit. Vnde de facto Conciſium Tridentinum declaravit conſensum clãdeſtinum non eſſe materiam ſufficiẽtem pro Matrimonio, declarãdo non eſſe legitimũ contractum. Ergo poteſt etiam declarare, aliquem panem eſſe, vel non eſſe vſualẽ, ſi adſit legitima cauſa. ¶ Dices, ſequeretur quod modo panis triticeus non eſſet de neceſsitate validitatis ſacramenti, ſed tãtum de neceſsitate præcepti. Reſpondetur negando ſequelam. Quia Eccleſia declarans aliquid eſſe vſuale, quod eſt materia ſacramenti, conſtituit ipſum in eſſe materiæ aptæ: & declarans non eſſe, extrahit a ratione materiæ: & ideo panis triticeus eſt neceſſarius neceſsitate ſacramẽti, quia declarauit ipſum ſolũ eſſe panẽ vſualẽ. Hæc ille.

20 Hæc ſententia, nedum falſa, ſed intolerabilis videtur, quia in re grauiſſima eſt contra omnes Theologos, non ſolũ negatiue; quia hoc in nullius mentem venit; ſed poſitiue; quia æquiualenter calum tangentes, contrarium, vel docent, vel vt manifeſtum ſupponunt. In primis D.Thomas ar.1.ad 2.dicens, quod *licet non in omnibus terris naſcatur triticum, vel vinum; tamen de facili ad omnes terras deferri poteſt, quantum ſufficit ad vſum huius ſacramenti.* Idem docet in 4.diſt.11.q.2.art.1.q.1.ad 4.& art. 3.q.1.ad 2. Sequunturque, quoad hoc, D. Thomam omnes Theologi.

21 Secundo, de facto in nouo Orbe caſu accidit, quod alius panis ſit ibi vſualis: & tamen non recurrunt ad Sedem Apoſtolicam vt declaret in illo eſſe validã conſecrationem. Imo nec opus eſſet declaratione, quia euidenter experientia eſt notum alium panem eſſe vſualẽ: vnde ſi Chriſtus ſolum inſtituit pro materia eſſentiali panem vſualem conſuetum in terris, vbi fieret conſecratio, ſine vlla alia declaratione, quam quę ex communi vſu ſumeretur, valida, & licita eſſet conſecratio. Quod tamen in terminis impugnat Soto dict.9.q. 1.art.3.§. *Ac perinde ad ſecundum*, dicens, quod vbicunque non fuerit aliud granũ, niſi milij, aut hordei, aut ſimilium, non poteſt ibi Sacramentum hoc confici; donec triticum aliunde aduehatur, vel ibidem ſeminetur: Vix enim reperiretur regio vbi triticum, ſi ſeminaretur, non proueniret. Quare in nouo occidentis Orbe, *in maiori numquam adhuc conſecratũ eſt; nec certe patuit*: quia licet proferat aliquam ſpicæ effigiem: tamen grana patenter atteſtantur nullam eſſe ſpeciem tritici. Facillime tamen illic triticum ſeminatum vberrime multiplicatũ eſt. Hæc Soto. Quod eſſe *certiſſimum, & communi Doctorum*, teſtatur Leander tract.7. diſp.8.q.8.referens Henriquez, Hurtado, Granado, Lugo, Fagundez, Ochoga, & Suarez. Videturque in terminis reſpexiſſe ad ſententiam, quam poſt alius

eſt docere Paſqualigus, Nuño quæſt.74.ar. 3.dubio 1.ad 3.dicens, Chriſtum Dominum inſtituiſſe materiam huius ſacramenti illum panem, qui communiter eſt in vſu in iſta regione, & in iſto Emiſpherio: vnde debet eſſe ex vero tritico. Et non inſtituit tanquam materiam id quod communiter eſt in vſu apud Indos: vel etiam in noſtro Emiſpherio in aliqua ſpeciali prouincia propter barbariem.

22 Tertio, ad intentum facit, quod M. Bartholomæus Fumus in Summa Armilla verbo *Euchariſtia* num. 10. ait: Papa non poſſet diſpenſare, vt ſine vino conficerem in locis, vbi vinum non poteſt haberi: quia in Sacramentis in eſſentialibus Papa nõ poteſt diſpenſare. Vnde dicitur, quod Alexander vltimus (tunc erat Alexander Sextus) voluit diſpenſare quibuſdam petentibus, *& fuit declaratum, quod non poterat.* Poſſet tamen ſecundum Piſ. & Angel. in verbo *Euchariſtia*, diſpenſare, quod rãtum corpus conficeretur. Hoc tamen dubium habet ratione perfectionis ſacramenti. Hæc Armilla. Quod intelligunt Suarez diſp. 43. ſec. 4. §. *Quarta ſententia*, & Vazquez diſp. 223. cap. 3. num. 20. & alij, ſolum declaratum fuiſſe Papam non poſſe diſpenſare vt conſecretur Calix ſine vino, cum aqua, aut alio liquore. Et tamen aderat cauſa rationabilis pro terris, vbi vinum non poteſt haberi: & potus vſualis inter illos non erat vinum. Ergo etiam ſi alicubi alius panis non triticeus ſit vſualis, non poteſt per Eccleſiã am declarari, quod in illo valeat conſecratio.

23 Quarto, omnia argumenta, quibus oſtendimus quæſt. 60. dub. 13. §. 2. & 3. quod partes eſſentiales ſacramentorum nõ poſſunt ab Eccleſia variari: & quod materia, quæ in vna Prouincia eſt eſſentialis, pro tota Eccleſia eſt eſſentialis, equè probant, quod ſi nunc panis non triticeus non poteſt valide conſecrari, nec etiam fiãte declaratione, quod alibi alius panis eſt vſualis, alibi valebit conſecratio.

24 Dices, Petrum Soto, Lugo, & alios multos recentiores ibi relatos, probabiliter docere relictam fuiſſe Eccleſiæ poteſtatem determinandi materias, & formas ſacramentorum. Ergo eadem probabilitate poterit ſuſtineri Eccleſiæ relictam poteſtatem determinandi, quod alius panis eſt vſualis: & quod in illo valeat conſecratio.

Quidquid ſit de antecedente, negãda eſt conſequẽtia: quia illi non loquuntur de materijs Sacramentorum, quarum determinatio habetur in Sacra Scriptura: ſicut de Baptiſmo, & Euchariſtia; & de iſtorum ſacramẽtorũ formis idem notat Soto relatus q. 60. dub. 12. nu. 6. Quare adhuc dato, quod aliorũ ſacramentorum materias Eccleſiæ determinandas reliquerit; id de materia Euchariſtiæ non poſſet probabiliter affirmari.

25 Specialiterq; loquendo adhuc in minus ſtricto caſu, notat Durandus in 4. diſt. 7. q. 3. contra quoſdam dicentes, quod ex diſpenſatione Papæ poteſt confirmare quis ex Chriſmate non conſecrato, & infirmus inungi de oleo non benedicto, & eſſet verũ ſacramentum. Arguit n. 8. dicens. *Hæc opinio non videtur ſolum falſa; ſed & fidei, & Eccleſiæ valde periculoſa.* Quod ſit falſa patet; quia *ſecundũ omnes Sanctos, & Doctores Theologos, & Canones ſacros*, Chriſtus non cõmiſit alicui homini reſpectu ſacramentorum, niſi ſimplex miniſterium, & non poteſtatem excellentiæ, vel aliquid ad eam pertinens. Itẽ n. 9. ſubiungit; quod etiã prædicta opinio *ſit fidei, & Eccleſiæ valde periculoſa*; patet: quia iſti ponunt, quod Chriſtus cõmiſit voluntati, & diſpoſitioni Eccleſiæ, vel Papæ, quod Chriſma, vel oleum non ſit benedictum, vel benedictũ, & c. Ergo à fortiori non cõmiſit voluntati Papæ, quod materia conſecranda ſit panis triticeus, vel alius; qui in veritate, non ſit panis.

26 Vltimo falſum eſt Chriſti inſtitutionem in ſacramentis fuiſſe in genere ad materiam vſualem: & determinandum reliquiſſe Eccleſiæ, quæ ſit materia vſualis: alioquin nec vinum de vite eſſet materia neceſſaria: quia in multis Prouincijs hoc vinũ non eſt potus vſualis: nec oleum oliarum eſſet materia Extremæ Vnctionis. nec Balſamũ, & Oleũ eſſent materia neceſſaria Confirmationis: cum non ſolũ Ballamũ non ſit materia vſualis; ſed vix inueniatur, & non niſi procul, & de vltimis finibus afferatur, vt patuit q. 72. Ruit ergo vndiq; ſẽtentia, & fundamentum eius. In Matrimonio autem eſt ſpecialis ratio, quia ibi, & in Sacramento Pœnitentiæ, non adhibetur materiale elementum: ſed eleuauit Deus contractum, & operationes humanas, vt eſſent ſacramentum. De quo infra q. 84.

27 Confirmantur hæc omnia: quia ſi inſtituio Chriſti ſolum fuiſſet, quod panis vſualis eſſet conſecrabilis, omne, quod comeditur communiter in Prouincia vt panis vſualis, poſſet valide conſecrari, vt iſti dicunt. Ex hoc ſubinde infertur, valere conſecrationem in pane ficuum, pyrorum, amygdalorum, piſcium, locuſtarum, & ſimilium. Quod ſequi patet: nam vt referunt Alexander ab Alexandro libro tertio capite 11. & Laurentius Beyerlinch in Theatro vitæ humanæ, verbo *frugalitas*, multi populi iſtis vtuntur frumenti loco; & vt pane vſuali. Nam ante fruges cognitas, Gentibus plurimis Glandes fuere frumenti loco. ſicut pira Argæis, & Tyrinthijs, Ficus Athenienſibus: quibus Cares adeo abundant, vt illis enutriant pecora. Miliun Mœoticis, Medis amygdalæ, Ichthyophagis piſces, Æthiopibus locuſtæ, & arundinum fructus, Getulis Ferina caro, & pabulum pro pulmentario, Chelonophagis teſtudines, Cardamum Perſis, palmulæ Carmanis, & Babilonis, Ægyptijs lotus. Sequelam autem nullus Catholicus concedet: & tamen ſequi videtur ex paradoxa poſitione, quam impugnamus. Contra quam tot congeſti, licet multo pauciora ſufficerent; ne libidine nouandi, ab incautis nouella hæc ſententia, vt aliæ huius farinæ ſolent, expanſis vlnis excipiatur.

§. III.

De granis, de quibus non eſt certum eſſe tritici.

28 TErtio in ſpeciali inquirendum ſequitur de aliquibus granis, de quibus dubium eſt an ſint tritícei?

In primis eſt difficultas de Spelta. De qua Mag. Soto diſtinctione 9. quæſtione prima articulo tertio, §. *Speltam vero*, ita ait. At vero Beatus Albertus Magnus in quarto diſtinctione 11. articulo 7. contrarium aſſerit, ſcilicet, Speltam eſſe materiam legitimam; quamvis differentẽ ſpecie ab eo, quod nos dicimus triticum, vt modo de tipha dicebamus: nam dicit latis eſſe, vt ſit ſpecies frumenti, & panis in vſum humanum. Atque in eandem ſententiam ſubſcribit Thomas de Argentina diſtinctione 11. articulo primo, vbi concedens Sanctum Thomam, Scotum, & alios contrarium tenere, reputat probabilius, quod Spelta ſufficiat. Et idem tenet Petrus à Palude diſtinctione 11. quæſt. 2. Atque hic Caietanus: Et reuera, ſi Dictionarios conſulas, omnes affirmant Speltã, quæ Græce, dicitur Zea, eſſe ſpeciẽ tritici: imò eſſe delicatum panem. Quare non negarẽ eſſe ſufficientem materiam. Imò ait Paludanus, non nunquam ex ſemine tritici naſci, ſicut typham, & è conuerſo. At Sanctus Thomas, quia arbitratus eſt non eſſe ſpeciem tritici; ideo id opinatiue negauit. Refert enim illic Albertus quoſdam dicentes quæſtionem hanc relatam fuiſſe ad Curiã Romanam, vbi decretum fuit eſſe ſpeciem hordei: ſed tamen Albertus hiſtoriam non credit: Præterquam quod illa quæſtio eſt Phyſica, quæ non pertinet ad Curiam. Potiſſimum, quod fatetur hic S. Thomas in aliquibus regionibus confici ſacramentum in ſpelta. Hæc Soto. Quem ſequuntur Vitalduſ de Euchariſtia n. 27. Monte capite 4. §. 2. numero ſecundo. Probabileque dicit Valentia to. 4. diſputatione 5. q. 2. punto 1:

29 Cæterum Sanctus Thomas articulo 3. ad 2. negat ex ſpelta effici panẽ triticeum capacem vt conſecretur: quia hæc frumenta nullo modo poſſunt ex grano tritici generari: & ideo ex eis non poteſt confici panis, qui ſit debita materia huius ſacramenti. Idem tenent Scotus, Richardus, Marſilius, Sylueſter, & alij, quos citat, & ſequitur Petrus Ledeſma capite quinto concluſione 10. dubio 1. Nuño articulo 3. dubio primo poſt 2. conc. Martinus Ledeſma 1. p. 4. quæſtione 15. art. 3. Viguer cap. 16. §. 3. vers. 1. Vazquez diſp. 170. capite 3. num. 19. Pelantius, & alij.

30 Leander diſput. 8. quæſtione 5. dicit, quod in nomine Speltæ, ſignificetur *Auena*, vt vult, Monte, & Paſaus punct. 4. num. 2. Vel *alberjas*, vt alij, nullo modo eſt panis: ceus vero ſi ſignificetur ſpecies aliqua veri tritici vt alij volunt.

31 Hæc concordia eſt contra mentem Authorum: nam Soto expreſſe fatetur columna antecedenti, quod *auena*, & *alberjas* non faciunt panem triticeum, neque conſecrabilem: & tamen docet panem ex ſpelta eſſe conſecrabilem.

Bonacina diſputatione 4. quæſtione ſecunda puncto primo numero 2. nomine *Speltæ*, etiam intelligit *Auenam*, quæ Italico ſermone dicitur *Biada* 5. & ita fatetur cum Diuo Thoma non comprehendi ſub nomine tritici. Sed iam diximus hanc non eſſe illius vocis ſignificationem. Vide Calepinus verbo *Zea*, ait, q. 01

eſt genus frumenti ſimile farro , quod vulgo *Spelta* dicitur. Duo eius genera tradit Dioſcorides libro 2.cap.80.Et Plinius libro 10.cap.8.*Qui zea vtuntur, non habent far.*

32 Suarez diſputatione 44. ſect. 1.§.*Tertio ſequitur*, ita ait.Ego vt verum fatear, non ſatis diffinite concepi, quid rei ſub ſit huic voci , vt poſsim iudicare ſit triticum, nec ne: quia vox illa, quãtum aſſequi poſſum, neque eſt Latina, neque Hiſpana. Eſt autem quoddam genus frumenti, quod Latine Zea dicitur. Quam vocem exponens Calepinus, dicit Hiſpane vocari Spelta.Ego tamen non agnoui hanc vocem in noſtra lingua. Zeam autem dicit ſpeciem hordei. D.autem Hieronymus Ezechielis 4.circa illa verba: *Sume tibi frumentum, & hordeum, & millum, & vitium*: notat loco, *vitij* (Hiſpane, *aruejas*.) Suptuaginta vertiſſe, *olyram* , quod ipſe interpretatur *auenam*, vel *ſecale*.Et addit Symachum, & Aquilam vertiſſe *Zeam*; quod ipſe exponit , id eſt, *far*; addens gentili Italiæ, Pannoniæque ſermone vocari *Speltam*. Itaque inſinuat *Speltam*, & *Zeam* idem eſſe, & non eſſe tritici genus. Plinius enim libro 18. cap.8. Zeama tritico diſtinguit. Dioſcorides etiam libro 2. cap.80.aliàs 114. diſtinguit duplicem Zeam; aliam ſimplicem , aliam quæ geminis putaminibus, grana bina iuncta tenet.Hiſpane vocatur *Ladilla*.Et hæc ſine dubio non eſt triticum; ſed genus hordei, & iumentorum pabulum, Vnde ſi hæc ſit ſpelta, non dubito quin non ſit materia; de illa vero prima non poſſum ferre iudicium; quia res eſt mihi ignota. Hæc Suarez. Et Granados tractatu 2. diſputatione 1.nu.6.

33 Mihi nullo modo videtur deſerenda ſententia Diui Thomæ, & communis. Quantum vero ad vocem fateor non eſſe Hiſpanam: nec id aſſerit Calepinus: ſed quod *Zea*, vulgo dicitur *Spelta*: & cum ipſe Italus eſſet , & Italiæ ſcriberet, potius indicat vocem eſſe Italam. Vnde ad iuncta doctrina Sancti Hieronimi, Plinij, Galeni, Dioſcoridis, & aliorum, conſtat vocem ſignificare idem ac Zea, & non ſignificare genus frumenti: & ſpeciem magis cognitam eſſe *Ladilla*: & cum hæc non ſit triticum, vt experientia conſtat , idem iudicandum de alia ſpecie zeæ, ſeu Speltæ. Alicaſtrum, vt ait Henriquez libro 8. capite 9.§.2.lit.n. eſt triticum trimeſtre, videturque à Sancto Iſidoro libro 17. Ethim. capite 3. inter ſpecies tritici nominari.

34 De fare bene ſubiungit Soto, §.*Far vero*, quod ſecundum vnum ſignificatum eſt generale nomen omnium frumentorum. Vnde farinæ nomen deriuatur. Eſt etiam ſpeciale nomen frumenti, nempe *Scandia*, quod latine dicitur *far adoreum* ab adolendo, quia multum creſcit. De quo, non eſt dubium quin ſit propria materia Euchariſtiæ: quoniam eſt ſpecies tritici delicatiſsima. Sed Sanctus Thomas nomen farris forſam vſurpauit, vt Plinius libro 18. cap.8.vbi ait quandam ſpeciem farris eſſe duriſsimam; ex quo forſan non fit verus panis.

35 Addit Suarez ſectione prima, §.*Secundum exemplum*, quod in Bætica eſt granum, quod dicitur *Scandia*; & non reputatur triticum; ſed pabulum iumentorum. In aliis vero locis dicitur eſſe aliud genus grani diſtinctum ab hordeo, & tritico, nullum habent putamen, ſeu tunicam, & vulgo appellatur *farro*. Quamvis hæc vox interdum apud nos ſignificet etiam farinam hordaceam. Columella libro ſecundo capite 6. dicit Alicaſtrum eſſe ſpeciem farris: & in iſto poteſt fieri conſecratio, ſicut & in farre adoreo. Quæ omnia communiter Authores admittunt. Me latet ex quo Dictionario acceperit Araujo articulo tertio dubio primo poſt ſecundam concluſionem , quod ſignificet *far* grana diuruſcula, vulgo dicta *Arroz*: ſi id ſignificet , certum eſt in illo non poſſe fieri ſacramentum: quia non eſt panis triticeus.

36 De Siligine pariter dicendum eſſe vocem æquiuocam. Nam Sanctus Iſidorus libro tertio capite tertio accipit pro ſelecto tritico, & candido : & Plinius capite octauo ait confici ex illo delicias panis : & accipitur etiam pro flore farinæ. Vnde Calepinus dicit quod Hiſpane ſignificat *El trigo candeal* : frumenti ſpecies , quæ Gallis olim Arinca dicebatur, ex qua laudatiſsimus conficitur panis; iuxta Columelan lib.2. Et ſic, vt inquit Soto articulo tertio, §.*Itaque regula*, in dubium non cadit , quod ſit legitima materia.

37 Sed quia, vt ex Plinio, & alijs deducit Calepinus, conſtat, *Siliginem* tritici genus eſſe, quod iam olim aliquot ſationibus in aliam ſpeciem degenerarit; minus quidem potentem ad nutriendum; cæterũ guſtui non iucundiorem. De iſto videtur loqui D.Thomas artic.3. ad 2.dicens, quod generãs generat ſibi ſimile in ſpecie. ſit tamen aliqua diſſimilitudo generantis ad genitum, quantum ad accidentia , vel propter materiam, vel propter debilitatẽ virtutis generatiuæ.Et ideo, ſi quæ frumenta ſunt, quæ ex ſemine tritici generari poſſunt (ſicut ex grano tritici ſeminato in malis terris naſcitur ſiligo) ex tali frumẽto panis confectus, poteſt eſſe materia huius ſacramenti.

38 Ideoque Soto vbi ſupra dicit, quod S. Thomas accipit Siliginem pro *typha*, hoc eſt *centeno*. Quod Hiſpani appellamus centenum, forſam propter exuberantiam granorum, quod quaſi centum ſint in ſpica: Græco nomine dicitur *typha*; & latine dicitur *blatta* propter colorem in purpurã inclinantem. In illoque valet conſecratio: quia ex tritico naſcitur. Quod ſi arguas eſſe ſpeciem diſtinctam ab illo, quod nos vocamus triticum: nihil contendam. Satis eſt , quod eſt ſpecies tritici, poſtquam tam facilis eſt tranſitus ex vno ad alterum. Imo forſam ſunt eiuſdem ſpeciei; licet accidentia non ſint omnino ſimilia. Idem docent Victoria numero 55. Petrus Ledeſma cap. 4.dub.3.poſt 10.conc. Armilla, Nuño, Caietanus, & communiter Thomiſtæ. Argentina in 4.diſtinctione 11. quæſtione 2. articulo 1. Henriquez lib.8.cap.9.§.1.& lit. d. Bonacina diſputatione 4. quæſtione 2. punct.1.numero ſecundo; Trullench libro tertio capite 2.dub.1.n.5. & alij frequenter.

39 Quamquam Martinus Ledeſma 1.p.4.queſtione 14.articulo 3.& Angelus ver.Euchariſt.numero primo, Rotella, Gerſon, & Vazquez diſputatione 170.capite 3.numero 21.negãt poſſe panem ex centeno conſecrari: quia neque vere triticum eſt: neque panis ex illo cõfectus apud omnes panis ſimpliciter dicitur. Parum autem refert, quod ex tritico in terra aliqua naſcatur ſiligo; hoc eſt, typha: quia ratione ſoli aliquando ex bono ſemine naſcitur frumentum alterius ſpeciei: deterioris tamen naturæ. Idem tenent Peſantius, Hurtado, Fagundez, Ochagauia, & Caſtrus Palaus puncto 4.n.2.& Auerſa q. 2. ſect.3.§. *Secundo*.

40 Denique Suarez diſputatione 44.ſectione 1.§.*Tertium exemplum*, ait, quod loquendo proprie de typa, ſeu *centeno*, eſt materia dubia: quia neque ex figura, calore, aut proprietate ſatis conſtat, qualis ſit differentia inter illam , & triticum. Neque ex eo , quod generetur ex tritico, poteſt alterutrum inferri: quia illa generatio eſſe poteſt, cum ſubſtantiali, & cum accidentali diuerſitate: qualis autem illa ſit, aliis ſignis inueſtigandum eſt. Vnde licet negatiue recte inferatur, illud granũ, quod numquam generatur ex tritico, non eſſe triticum: tamen affirmatiue non ſequitur, illud quod generatur ex tritico eſſe triticum. Relinquitur ergo dubia hæc materia: & ideo in praxi illa non eſt vtendum. Idem docent Ægidius art.3.nu.25. Granados tract.2.diſp.1.n.6. Leader tract.7.diſp. 8.q.4.& 6.

41 Sed ſecure poteſt prima opinio practicari: quia argumenta, quæ alij opponunt, probant eſſe dubium, an ſit eiuſdem ſpeciei infimæ, vel non: quod Soto non reputat inconueniens: quia adhuc ſi ſpecie infima differat, dum ſit aliqua ſpecies tritici, in illo valet conſecratio. Quia vt ait Nuño articulo tertio dubio 1.conc.1.§.*Verum autem*, eſt fere certum, quod typha, ſeu centenum eſt ſufficiens materia: atque adeo licitum erit talem panem conſecrare, ſi ſit gratis neceſsitas, qualis eſt vt nõ moriatur homo ſine ſacramento : vel vt in die Feſto non maneat totus populus ſine ſacrificio. Sine tamen tali neceſsitate, non videtur licitum: quia materia non eſt omnino certa.

42 Si autem materia ſit dubia, dicit Suarez, §.*Tertio ſequitur* , ſatis eſt vt practice, & moraliter numquam liceat in illa conſecrare. Quod ſine vlla exceptione docuit Alanus lib.1. de Euchariſtia capite 11. Neque ego (inquit) audeo illã adhibere, quia eſt res grauiſsima; & huic ſacramento ſumma reuerentia debetur. Vnde cum alias non ſit ſacramentum neceſsitatis ſimpliciter, nulla videtur poſſe occurrere cauſa moraliter ſufficiens ad conficiẽdum illud niſi in materia certa. Quod & ad caſum conſecrationis in pane ex typha, ſeu centeno, extendit Araujo articulo tertio dubio primo numero 44. in fine: licet prima opinio ſpeculatiue probabilis ſit. Et Serra art.3.fol.312 Et eſt valdè probabile.

Sed iam diximus etiam oppoſi-

tam practice eſſe probabilem,& ſecuram. Quando autem adeſt moralis certitudo, quod panis eſt triticeus ; ſi ex aliqua parte dubium eſt miſceri aliquid inconſecrabile, neceſsitas ſolet facere licitum; quod illa ſeclusa, non liceret, vt conſtat ex D. Thoma ar.3.ad 3.& 4.& ar.5.ad 2.& 3.& in ſequentibus exponetur.

§. IV.

Qualis debeat eſſe panis triticeus vt valeat conſecrari?

43 NOn ſufficit ; quod panis habeat pro materia remota grana tritici, vt ſit panis vſualis, & valeat conſecrari; & ideo exponendum ſequitur, quid exigatur vt valida, & licita ſit panis triticei conſecratio? De Amylo, vulgo Amydo; Hiſpane *Almidon*; Paludanus in 4. diſtinct. 11. quæſtione prima articulo 4. conc. 5. num. 37. ait. De amilo, cum ſit paſta, & nõdum panis, confici non poteſt: ſed ſi inde fiat panis, cum ſit farina tritici purgatiſsima, magis poteſt de ipſo, & in ipſo confici, quam de alio. Sequitur Ioannes Maior diſt. 11. q. 2.

44 Soto diſtinctione 9. quæſtione prima articulo tertio ad 3. *§. Infert inde*, ita ait. Et quidem iis creari non põteſt de materia remota: haud enim dubium, quin fiat ex depuratiſsimo tritico. Quare ſi ad hoc tantum aſpicias, citra dubium eſt materia legitima. Sed dubium eſt de corruptione tritici, quod per dies aliquot manet in aqua, vt fiat amylum. Vnde per duas propoſitiones reſpondetur. Prior. Amylum in forma amyli non apparet materia ſacramenti. Probatur, quia non eſt niſi lac expreſſum ex illo madefacto tritico per expreſſionem : quare lac illud, licet poſtea torreretur, aut aſſaretur, certe non poſſet cenſeri panis: Tum propter corruptionem tritici : Tum maxime propter diuerſitatem inter farinam, quæ eſt pulvis commoliti tritici, & lac, quod eſt liquor expreſſus ex tritico : quæ quidem diuerſitas certe ſpeciem variare videtur, vt ex lacte nõ fiat panis.

Secunda propoſitio. Si poſtea illud coagulatum lac poſsit in farinam commoliri, & inde panis cõmaſſari, & coqui; forſam reddiret in naturam panis triticei; & tunc poſſet conſecrari. Haud tamen illud auderem approbare. Ita Soto. Quem ſequuntur Henriquez libro 8. cap. 9. §. 1. litera g. Machado lib. 3. parte prima tractatu 6. docum. 2. numero quinto. Et Bonacina diſputatione quarta quæſtione ſecunda puncto primo numero 6. male profe citans Diuum Thomam, & alios Authores, qui Diuum Thomam ſequuntur. Eſſeque materiam dubiam, dicit Suarez diſputatione 44. ſectione ſecunda in fine, & Villalobos primo tomo tractatu 7. difficultate quinta num. 3. & Serra art. 3. conc. 1. corol. 4.

45 Tenendum tamen cum Diuo Thoma articulo tertio ad quartum ; *quod quia amylum eſt ex tritico corrupto, non videtur, quod panis ex eo confectus, poſsit fieri corpus Chriſti: quamvis quidam contrarium dicant.* De quo in quarto diſtinctione 11. quæſtione ſecunda articulo ſecundo quæſtiunc. ſecunda ad tertium. Scotus ibi quæſtione 9.& Authores communiter. Viginti nouem refert, & ſequitur Leander diſputatione octaua quæſtione 9. Ratione probat Vazquez capite 4. numero 24. quia vt amylum ex tritico madefacto exprimatur, fit aliqua non modica corruptio. Cuius indicium eſt peſsimus odor aquæ, qua madefit, & ipſius tritici. Facta autem hac corruptione, ſicut cum fit ex vino acetum, nõ manet ſimpliciter forma, nec panis ſimpliciter: & ideo nec idonea materia conſecrationis. Signum præterea huius corruptionis non leue eſt, quod panis confectus ex amylo, alterius diuerſæ virtutis eſt; quam ſi fieret ex ipſo tritico mola contrito.

Nec ſemel amiſſam formam panis, poteſt virtute agentium naturalium recuperare, vt notat Petrus Ledeſma de Euchariſtia capite quarto conc. 10. dubio 4. Poteſtque probari à ſimili, quia non fit redditus de aceto in vinum, vt ex Philoſopho 8. Metaphyſ. textu 14. affert Diuus Thomas art. 5. ad 2. Ergo nec forma panis corrupta poteſt perfecta recuperari.

46 Ex quo infert Soto vbi ſupra, quod neque lagana (vulgo Hiſpane, *fruta de ſarten, ò ojuela*) nec pultes, licet ex farina tritici fiant, materia ſunt ſacramenti: quia nec commaſſantur, neque coquũtur in furno; aut ſaltim ſubcineribus (quod ſufficeret) ſed elixantur potius, aut frigũntur ; hæc enim artis differentia, differenſ-

renſque ignis applicatio ; vel ſpeciem mutat, vel facit paſtas illas non eſſe panes (vſuales.) Ex quo infertur, quod vt differentes ſpecies tritici non mutant rationem panis: ita è conuerſo diuerſa paſta ex eodem tritico poteſt panis rãtionem mutare. Vnde Plinius lib. 18. cap. 8 docet Romanos quodam tempore, nõ pane, ſed pulte vſos fuiſſe. Et Exodi 19. ver. 2. & in Leuitico ſæpè panes à laganis diſtinguuntur. Ita notat Serra art. 3. conc. 1. corrol. 2. & alij octo Authores, quos refert ; & ſequitur Leander to. 2. tract. 7. diſp. 8. q. 13. & 14. Et Diana parte 9. tract. 9. miſcellaneo reſ. 58. *§. Quoad ſecundum.* Imo Suarez diſp. 44. ſectione 2. conc. 3. dicit, quod *in hoc omnes conuenunt.* Vnde intelligitur amylum confectum per modum pultis, ſeu pulmenti, prout fit in communi vſu illius, nõ eſſe materiam conſecrationis, quia non eſt panis. Et hoc etiam admittit Soto.

47 Sed occurrunt Bernal diſp. 27. ſect. 1. nu. 17. & alij recentiores, dicentes, quod licet doctrina data ſit vera, loquendo de amylo perfecto. Tamẽ ſi amylum eſt imperfectum ſolummodo, & inchoatum, ita ſcilicet, vt ex triticeo per aliquod breue tempus madefacto, & emollito, & minime fœtido, vel acido, exprimatur lacteus humor, & ex iſto amylum. Ex hoc enim amylo naturali aqua ſubacto, & ad calorem ignis aſſato, fiet panis conſecrationi aptus. Nam & retinebit ſubſtantiam, & modum eſſentialem panis triticei, & vſualis; & ſi ſupra communem, delicatioris, & pretioſioris. Hæc enim circunſtantia non officit; ſed potius in ſacramenti reuerentia cadit. Vnde non ſolum erit valida, ſed & licita vbi eius vſus exiſtat. Similem enim alium in Sardinia vigere, viri graues, & fidedigni referunt: nempe conficiendi hoſtias ex maſſa confecta ex humore lacteo, ex ſimila madefacta expreſſo, & poſt exſiccationem, aqua naturali in maſſam redacto, & iuxta communem hoſtias coquendi modum, ad ignis calorem cocto. Hæc ibi.

48 Facile tamen reſpondetur cum Diuo Thoma articulo tertio ad 4. quod aliquando eſt tanta corruptio panis, quod ſoluitur ſpecies panis, ſicut, cum continuitas ſoluitur, & ſapor, & calor, & alia accidentia mutantur : vnde ex tali materia non poteſt confici corpus Chriſti. Aliquando vero non eſt tanta corruptiõ, quæ ſpeciem ſoluat : ſed eſt aliqua diſpoſitio ad corruptionem : quod declarat aliqualis immutatio ſaporis. Et ex tali pane poteſt confici corpus Chriſti; ſed peccat conficiens propter irreuerentiam ſacramẽti. Hæc D. Thomas.

Ex quo poteſt applicari ad caſum de amylo imperfecto : nam ſi illa tranſmutatio non tollit formam panis, nec diſponit ad corruptionem ; ſed eſt quaſi ad purificandum farinæ florem, tunc valida erit, & licita conſecratio. Sed tamen illa non erit confectio amyli: nam expreſsio lactis, & exſiccatio, & concectio panis, plures tranſmutationes ſunt, ex quibus vel tollitur ſpecies panis, vel diſponitur ad corruptionem. Vnde in ſenſu formali, loquendo de amylo, manet vera doctrina Diui Thomæ. Imõ, vt notat Auerſa quæſt. ſecunda ſectione tertia, *§. Sexto*, addunt aliqui, quod etiam ſi forte non ſit ſubſtantialis tranſmutatio; tamen moraliter eſſe tantum, vt ex vario vſu, & ſapore appareat ; quod adhuc non ſit apta materia ad panem vſualem; atque adeò ad conſecrationem.

49 Rurſus inquires, vtrum ſi farinæ triticeæ alij grani ſint admixti, etiam non triticei, vtrum omnes maneant conſecrati?

Reſpondet Bernal diſputatione 27. ſectione tertia per totam, quod ſi mixturæ pars magna ſit non triticea, nec pars triticea conſecrabitur: quia non poteſt deſignari triticeus panis. Subdit tamen concluſione quarta, *quod ſi aliena materia parua ſit, etiam ſi nõ conuertatur in triticeam, valide conſecrabitur.* Videtur tenere Lugo diſputatione quarta ſectione quarta numero 68.& 69. Amboque probant ex Diuo Thoma hic ad tertium, vbi oppoſitum expreſſe docet. Ratione probat Bernal numero 24. Quia dum panis ex tritico, grana quædam ordeacea gerente, conficitur : quamvis ordeacea pars in ſua ſpecie perſeueret ; tamen eundem cibum, eundemque panem cum triticea conſtituit; non ſolum in morali eſtimatione; ſed etiam in effectu phyſico : ſiquidem pars hordeacea, velut cauſa materialis, ſubbit eandem comeſtionem ; & in ſtomaco decoctionem: & velut cauſa efficiens, ad eandem concurrit nutritionem cũ parte triticea: ergo eandem terminat conſecrationem.

50 Denique, si quid obstaret, esset quod panis hordeaceus, v.g. non esset necessarius ad consecrationē; neque esset idoneus seorsim sumptus: sed hæc ratio non obstat: ergo, &c. Minor ostenditur; quia alioquin fermentum pani triticeo admixtum, non consecraretur valide: quia fermentum non est materia consecrationis necessaria; nec est seorsim idonea. Item, si materiæ triticeæ misceatur sal, sequitur istius particulas, per totum panē dispersas, non consecrari. Præterea sequitur humorem aqueum, qui in pane recenti molitudinem conseruat, & igne per festulam extrahi potest, dum in pane recenti est, non esse cum illo consecrabilem. Quæ omnia falsissima sunt: quia materia consecrationis corporis, est panis vsualis: panis autem vsualis est, siue cum fermento, siue absque illo; siue molle, siue nō molle sit: ita tamen, vt cum hæc habet, hæc cum massa triticea cocta vere constituant vnum panem triticeum vsualem. Hęc Bernal.

51 Certum tamen iudico, quod in nullo euentu materia non triticea, etiam parua, & adiuncta triticea, manens in sua specie, potest cōsecrari valide. In primis, quia est communis Theologorum sententia. Ita S. Thomas, S. Bonauentura, Alensis, & Maior, quos refert, & sequitur Suarez disp. 44. sect. 1. §. *Quarto sequitur*, & Vazquez disp. 170. cap. 4. in fine n. 27. Bonacina disp. 4. q. 2. puncto 1. num. 4. & 6. plurimos referens. Et Leander tom. 2. tract. 7. disp. 8. q. 10. relatis D. Thoma, Ægidio, Granado, Hurtado, & Suarez, ait. Qui bene addunt, quod quando parua quantitas alterius farinæ additur farinæ triticeæ, si non conuerti tur in triticeam, sed manet seorsum in sua propria specie; tunc panis ex eis duabus massis confectus, non consecrabitur quoad illam particulam, quæ non est triticea; sed tantum quoad alia. Idem docent Authores, quos refert, & sequitur Trullench lib. 3. capite 2. dub. 1. num. 6. & alij communiter.

52 Secundo, quia ex vi præsentis institutionis, Christus Dominus non potest esse, nisi sub speciebus panis triticei, & & sub speciebus vini de vite. Si autem aliena materia adiuncta triticeæ, etiam in illa non conuersa, esset valide consecrabilis, in illa esset corpus Christi: siquidem est totus in toto, & totus in qualibet parte. Si autem artificio aliquo separetur, illa retinebit corpꝰ Christi, sicut antea. Vnde Christus esset sub speciebus hordei, & salis, & aquæ, & fermenti, etiam cum separantur à pane. Quod aperte, non solum sequitur ex sententia, quam impugnamus, sed ipse in sua ratione concedit. Quod quam sit absurdum, postea ponderabitur agēdo de permanentia Corporis Christi sub speciebus aquæ: de quo est eadem ratio. Nunc sufficit, quod Raphaele Auersa quæstione secunda sectione 7. §. *Quinto*, ait. *Et alienum prorsus esset à doctrina Ecclesiæ, & Scripturæ, sanguinem Christi conseruari absque speciebus vini sub solis speciebus aquæ.* Imò alias sequeretur, quod etiam si totum vinum consecratum conuerteretur in aquam, adhuc in eius speciebus permaneret sanguis Christi: *Quod prorsus audiri non potest.* Imò ipse Lugo eadem disputatione, & sectione quarta numero immediato nempe 67. dixerat in prædicto casu non manere Christum sub specie aquę separatę; sed simul ac separatur à speciebus vini, recuperare formam substantialem aquæ. Nam licet Coninch numero 191. putet oppositum posse probabiliter defendi: *Vere tamen videtur contra Cōcilia definientia, materiam Eucharistiæ esse vinum, & sanguinem esse sub accidentibus vini; tunc autem nō esset sub accidentibus vini.* Hæc Lugo.

Quem consequenter non loqui, notat Auersa, & infra dicemus. Nunc à simili dicimus esse contra Concilia admittere Christum esse sub specie aquæ, sub specie salis, sub specie ordei; vt admittit Bernal, vbi supra, & disputatione 29. sectione 4. §. 6. numero 92. & Lugo num. 70. ex parte.

53 Tertio probatur argumento, quod sibi obiecit Bernal numero 21. & insolutum reliquit: quia forte inconueniēs deriorat: sed quam tuto admitti possit, lectori Catholico ponderandum relinquo. Confirmatur (inquit) exemplo: quia pulueris exigui terreus, argenteus, & aureus farinæ triticeæ permixtus: quia non mutaret panem triticeum quoad speciem, & præillius quātitate pro nihilo duceretur, non prohiberet validam illius consecrationem. Ipse tamen istam non reciperet. Idemque foret, si gutta melis, aut balsami vino admisceretur consecrando. Contingitque quoties mustū statim expressū de vua cōsecratur, propter eius impuritatē: quod tamē in necessitate fieri posse, cōcedit Iulius Primꝰ relatus à D. Tho. art. 5. ad 3. Sed in sententia Bernal, aliena materia parua non conuertitur in triticum, magis quam in eum cōuertatur pulvis argenteus, vel lapideus. Ergo sicut illi consecrari nequeunt; quia non sunt panis, ita nec sal, nec fermentum, nec aqua, nec hordeum. Imò nec furfur: quia vt notat Auersa q. 2. sec. 3. §. *Tertio*: nō sufficeret ad consecrationem panis confectus ex furfure: non enim hic est panis communis, & vsualis hominum, sed solum fieri solet ad vsum canum. Videatur S. Thomas 1. ad Corin. 11. lec. 7. initio. Et libro 4. Cōtra Gentes cap. 69. ait. *Nec panis dicitur proprie, nisi qui ex granis tritici conficitur: alij vero, quæ dicuntur panes, pro defectu panis tritici ad eius supplementum in vsum venerunt.* Vnde consecrari nequeunt.

54 Quarto, pro casu præsenti habemꝰ expressam doctrinam D. Thomę hic art. 3. ad 3. dicentis, *quod modica permixtio non soluit speciem: quia id quod est modicum quodammodo absumitur à plurimo: & ideò si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo maiorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui est materia huius sacramenti. Si vero sit magna permixtio (puta, ex æquo, vel quasi) talis permixtio speciem mutat: vnde panis exinde confectus, non erit debita materia huius sacramēti.* Vbi bene notat Soto, S. Thomam, non loqui de mixtione impropria, per iuxta positionem partium: sed de mixtione propria, quæ fit per miscibilium corruptionē: de qua lib. 1. de Generat. q. 30. cum Philosopho diximus, quod est *miscibilium alteratorum vnio*: dum triticum in grano commiscentur grana hordei. Tunc enim in farina non est seorsum discreta illa pars, quæ est hordei, ab illa, quæ est tritici: & multo minus in massa, & minime in pane cocto. Nā licet granorum impropria sit mixtio per iuxta positionem, demum post tot trāsmutationes mixtio fit proprie per corruptionem miscibilium.

55 Hanc esse mentem D. Thomæ, constat primo, quia loquitur de mixtione proprie: vt autem ipse dicit lib. 1. de Gener. lec. 25. in fine: *Mixtio est miscibilium alteratorum, idest, corruptorum secūdum formas, vnio.* Secundo, loquitur de mixtione, quę si esset in magna quantitate, sufficeret ad mutandam speciem: constat autem speciem non mutari per solam iuxta positionem: constat enim granum tritici conseruare suam speciem etiam si misceeatur cum magna multitudine, hordei: quia solum est iuxta positio, & non mixtio. Quod autem ex mēte D. Thomæ magna quantitas panis habeat virtutem in se conuertendi pauca grana hordei, constat ex verbis relatis quia nō alio sensu proprio potest verificari, *quod illud, quod est modicum, quodammodo absumitur à plurimo.* Et etiam quia ipse D. Th. se exponit in 4. dist. 11. q. 2. a. 2. q. 2. dicēs, quod admixtio extranei duplex potest esse. Vno modo ita quod extraneum adiunctum solum at speciem eius, cui adiungitur; *vel trahendo ad speciem suam* sicut si amphoræ aquæ adderetur phiala vini. Vel faciendo mediā speciem: sicut quando vtrumque æqualiter ponitur; vt æqualitas non recipiatur tantū secundum quantitatem, sed secundum proportionem virtutis. Alio modo ita quod additum non soluat speciem; *sed ipsum assumatur ad speciem eius, cui additur*: sicut si gutta aquæ amphoræ vini apponatur. Si ergo fiat tanta additio extranei, quod soluatur species panis tritici, non poterit confici ex pane illo. Si autem adeò sit parua admixtio, quod species panis triticei maneat; & *illud, quod additur, ad naturam tritici conuertatur; potest exinde confici sacramentum. Huius modi autem signum potest accipi ex accidentibꝰ, scilicet, colore, sapore, & huiusmodi: quia accidētia maximam partem conferunt ad cognoscendū quod quid est, secundum Philosophum in 1. de Anima textu 11.* Idem docet in 4. Sentētia tum ad Anibaldum dist. 11. art. 2. ad 2.

56 Ex quibus S. Thomæ verbis tollitur omnis ambiguitas de eius mente. Valdissime eius ratione probatur Intentum. Apparetque rationem contrariorū à Diuo Thoma prose assignatam: quia quod ille denominetur panis, habet effectus panis, & eius accidentia; probat, quod illa pauca grana ad speciem suam assumpsit, & in se conuertit. Vnde supponere, quod hordeū manet, est petitio principij, & supponere probandum. Deuorareque inconuenientia, non est respondere: sed audere, quod alij fideles non audent: & quod Cardinalis Lugo, quem pro se citat, dicit esse contra Conciliorum diffinitionem.

57 Bene etiam admonent Soto in 4. dist. 9. q. 1. art. 3. in fine, & Nunno art. 3. diffic. 2. ad 3. quod cum istæ species sint imperfectissimæ, & parum distantes inter se, sunt facilis transmutationis: & ideò potest fieri conuersio vnius in alteram. Sicuti probabilius est, quod gelu, & aqua differunt specie: tamen facile fit conuersio vnius in alteram.

§. V.

Vtrum requiratur admixtio naturalis aquæ?

58 PRæterea hoc loco solet inquiri, vtrũ admixtio aquæ naturalis ad farinam triticeam, sit de necessitate, vt panis inde confectus possit consecrari?

Dubitat Caietanus artic.7.ad 3. quia enim ad sacramentum sufficit, quod sit verus panis; si panis verus potest fieri ex aqua artificiali (puta rosacea) consequens est, quod non sit de necessitate sacramẽti aqua naturalis. An autem panis confectus ex farina, & aqua rosacea, esset verus panis, experientia comprobandum esset, videndo in quo differret ab alijs panibus: nam si solo odore rosarum differre appareret, credẽ rem ipsum eiusdem esse speciei cum alijs; cum aqua non sit pars essentialis panis; sed materia transiens eiusdem: non enim permanet aqua secundum seipsam in pane; sed panis est tertia res resultans ex commixtione farinæ, & aquæ, per pastæ decoctionem. Non est autem remotum diuersarum specierum res posse esse materiam transeũtem respectu alicuius vnius; etiam homo genei; vt patet de his, ex quibus generatur sanguis. Hæc Caietanus: Quæ fuit sententia Alẽsis 4.p.q.32.membro 5.q.1.Sequũtur Valentia disp.6.q.2.puncto 1.ver. *Tertio sequitur*. Saa ver. Missa num.4. Astensis, & alij, quos refert, & sequitur Pelantius disp.2. Lugo disp.4.sec.1.num.4. dicit sibi videri illam materiam esse valde dubiam. Et in Rubricis Missalis titulo *de defectibus*, §.3.num.3. dicitur. *Si panis sit confectus ex aqua rosacea, vel alterius distillationis, dubium est an conficiatur sacramentum.*

59 Oppositum tamen tenendum cum D.Thoma art.7.ad 3.dicente: *Quia vero admixtio aquæ ad farinam, est de necessitate huius sacramenti, vtpote constituens substantiam panis, si farinæ admisceretur aqua rosacea, vel quicumque alius liquor, quam vera aqua, non posset ex eo confici sacramentum: quia non esset verus panis.* Idem cõmuniter sequuntur Theologi, vt testatur P.Ledesm.dub.6. Imò Soto dist.9.q.1.art.6.in fine, ait quod prima opinio non esset tuta, nec talis licentia concedenda. Quod confirmat Suarez disp.44. sec.2.conc.1. nam propter hanc causam panis confectus ex farina, lacte, oleo, aut simili liquore, non est materia huius sacramenti; quia reuera non est panis, sed aliud genus panis, seu placentæ: idem ergo erit, si farina sub acta sit cum aqua rosacea, aut alia simili. Nisi sit in tam parua quantitate quod à maiori absumatur, vt de granis hordei diximus. Concluditque Suarez, quod prior opinio sibi maximè displicet, propter anti quorum authoritatem, & Ecclesiæ vsum, qui est in hac re maioris momenti. Probabile enim est illa mista specie differre, quia alterum miscibilium diluit sum est: & adminus non est panis vsualis.

60 Addit Fagundez in 3.præcep.Ecclesiæ lib.2.capit.1.num.14. quod sicut panis confectus ex aqua rosacea, licet sit essentialiter panis: nõ est materia consecrationis; quia non est panis vsualis; ita ob eandem causam non est etiam materia illius panis aqua maris confectus, ac sub actus.

61 Merito tamen id impugnat Diana parte 9.tract.9.miscellaneo resol.58. quia ideò negat D.Thomas, quod si farinæ admisceretur aqua rosacea, non posset confici sacramentum, *quia non est verus panis*. Sed aqua maris, vt asserit D.Thomas q.66.art. 4.ad 1. est vera aqua: & ideò Baptismus collatus cum aqua maris est validus: ergo panis confectus cum aqua maris, esset verus panis: & ideò materia consecrabilis. Videtur itaque dicẽdum contra Fagundez, quod sufficit vt panis dicatur vsualis, si sit confectus cum aqua naturali, siue maris, siue fluminis, siue putei, siue fontis: nam licet istæ aquæ differrent specie; sunt tamen omnes aquæ naturales: secus verò dicẽdum est de aqua rosacea: nam non est aqua naturalis. Hoc dubium ego explorare volui, quia accepi à fide dignis, in Calabria pauperes, quia non habent pecuniam ad soluendam gabellam salis, efficere panem cum aqua maris. Hæc Diana. Præterquamquod vt ait D.Thomas in 4.dist.11.q.2.art.2.q.1.ad 2. *omnis aqua omni aquæ est eadem specie, secundũ Philosophum 5.Metaph. & ideò non differt in quacumque aqua Baptismus fiat*: nec ex qua cumque aqua panis conficiatur, dum sit vera, & naturalis aqua.

62 Deinde addit Lugo disp.4.sec.1.n. 4. Vnde etiam infertur, quid dicendum sit ad dubium nuper exortum, de quodam Sacerdote, qui ad occultandum finem sacrilegum, voluit consecrare hostiam quandam ex illis, quibus solemus litteras sigillare, admixtam scilicet, cum cinnabro, vt fieri solet: quæ quidem ad minus est materia dubia; & meo iudicio, in valida: quia per illã mixtionem alteratur notabiliter, & extrahitur

hitur à pane vsuali. Hæc ibi. Quem refert, & sequitur Diana Parte 7.trac.12.miscellaneo resol.10. quia tales hostiæ non videtur, nec sunt panis vsualis: & ad hanc rem moralem, vt optime obseruat Raphael Auersa de Euch.q.2.sec.3. potius attendi debet cõditio materiæ vsualis ad cibum hominum, quam ratio physica specificæ quidditatis.

63 Melius tamen alij, quorum sententiam probabilem dicit Antonius Perez, à Diana consultus, asserunt, quod si ciñabrũ apponatur in notabili quantitate, illæ hostiæ non essent materia consecrationis; secus autem, si parum apponeretur: nam in isto casu valida esset consecratio; quanuis illicita. Quod etiam sequitur Leander trac.7. disp.8.q.16. nam relata priori opinione, ait. Et est verum, nisi aliàs mixtio farinæ cum cinnabro, esset paucissima; quia hoc modo non obstaret veritati sacramenti.

§. VI.

De massa an sit consecrabilis?

64 VLtimo inquiritur, vtrum massa valeat consecrari?

Vt notat Soto dist.9.q.1.art.3.in fine, Ad hoc citra controversiam *ab omnibus* respondetur, pastam incoctam non esse legitimam materiam sacramenti: quoniam hæc specie differat à pane cocto, siue secus, non est panis: imò neque est humanus cibus: nã præterquamquod, sic edi non potest; non modo non nutrit, verum plurimum saluti nocet. Ex quo fit male pro oppolita sententia Henrriquez lib.8.de Eucharistia cap.9. §.2.lit.x. referre S.Damascenum, Scotũ, & Grabielem: cum isti duo oppositum asserant: & S.Damascenus lib.4.de fide cap.5. nihil de hoc puncto. Solum refertur, quod hoc neget Maior in 4.dist.11.q.2. Sed contra certam, & vnanimem Theologorum omnium doctrinam.

65 Dissident tamen Theologi: an incocta pasta, & cocta sint eiusdem speciei? Negãt Scotus in 4.dist.11.q.6.Grabiel lec. 35.in Canonem Missæ: quẽadmodum carnes crudæ, & assæ, & elixæ sũt eiusdem speciei. Ignis enim nihil aliud censetur facere in huiusmodi cibis, quam per humidi exhalationem res exiccare, & panem vsque ad legitimam consistentiam indurare, vt sit bene compactus, vt comedatur, & digeratur, & nutriat.

66 Recte tamen D.Thomas q.75.ar.6.ad 1.ait, quod nihil prohibet artè fieri aliquid, cuius forma non est accidens; sed forma substantialis: sicut arte possunt produci ranæ, & serpentes: talem etiam formam non producit ars virtute propria, sed virtute naturalium principiorum. *Et hoc modo producit formam substantialem panis virtute ignis decoquentis materiam ex farina, & aqua confectam.* Et in 4 dist.7.q.3.art.1.Sequuntur que communiter Thomistæ, & alij Theologi.

67 Addit Soto dist.9.q.1.art.3.in fine, quod quia actiones agentium sunt secundũ dispositionem passi, massa, quę facilis est transmutationis, facile per ignem in aliam transit speciem, vt diuersi accidentium effectus attestantur. Quod si arguas. Mica panis inter digitos compressa facile reddit in pastam incoctæ massæ simillimã: ergo non differunt specie. Consequentia certè non valet: quoniam, & solidissimum gelu in aquam facile dissuit: & tamen forsan specie differunt. At neque antecedẽs est verũ. Imò nunquam per compressionem mica panis fit massa, vt comesta testatur. Hæc Soto. Quem sequuntur Nũño diffic.2. & alij communiter.

68 Aduertitque Suarez disp.44.sec.2. post.4.conc. quod cum panis male coctus per compressionem digitorũ quasi in massam redigitur, propter reuerentiam, non esset vtendum illo: non tamen in rigore illa est corruptio substantialis: quia nulla interuenit actio, quæ ad illam sufficiens esse videatur. Quod & probant Lugo disp.4.sec. 1.num.5. & alij, quos refert, & sequitur Leander tract.7.disp.8.q.12. & Auersa q.2. sec.3.ver. *Quinto*. Et Araujo art.3 dub.1.n. 46. & Vazquez disp.170.cap.4.num.25. alioquin quando hostia manditur, & in ore madefit, amitteret accidentia panis: & per consequens consecrationem. Quod nõ consonat Concilio Tridentino sess.13.can. 4. asserenti ante, & post sumptionem manere sacramentum. Vnde male hoc negat Fagundez Præcep.3.lib.2.cap.1.num.12. & Trullench lib.3.cap.2.dub.1.num.8. Quibus videtur fauere Diana Parte 9.trac.9. miscellaneo resol.58. §. *Nec obstat*. Licet in secunda solutione communi acquiescat doctrinæ.

69 Demum notandum, id quod habetur in Teatro vitæ humanę ver. Eucharistia folio 405. quod adhuc panem, quæ materia sit sanctissimi huius Sacramenti, adhibẽdum est frumentum purum, & electum, quod

quod *sanum* appellat Concilium Coyacense, in Ouetensi Diœcesi, sub Ferdinando Primo, & Sancia Regibus Castellæ celebratum. Theodulphus Aurelianensis Episcopus suos compresbyteros monet, vt nitide, & studiose confici curent, aut per se ipsi cõficiant panes, quos Deo in sacrificium offerunt; nihilque in ijs vile, & non probatum inueniatur.

DVBIVM VI.

Vtrum Christus Dominus in pane azimo consecrauerit?

§. I.

Certa præmittuntur.

1 VT melius percipiatur, quam conuenienter Ecclesia Latina conficeret in pane azimo, præmittimus hanc dubitationem, vt videamus an in hoc imitetur, quod in vltima Cæna Christus egit. Sed quia directè hoc attinet ad Expositores Bibliæ Sacræ, summatim perstringemus, quæ ipsi late disputãt, quia controuersia est non solum inter Græcos, & Latinos, sed inter ipsos Doctores Latinos circa diem qua Christus sacramentum instituit. Consentiunt omnes (quia nemo dissentire potest, vt notat Soto dist. 9 q. 1 art. 4 fundamento primo) Christum cænasse Feria Quinta ad occasũ Solis, fuisseque passum Feria Sexta: ait enim Apostolus 1 ad Corint. 11. *Quod Dominus Iesus, in qua nocte tradebatur, accepit pãnem, &c.* Et Ecclesia in Canone Missæ, *Qui pridie, quam pateretur, &c.* Quo circa vniuersalis Ecclesia, etiam Græcorum, in die Veneris memoriam Passionis celebrat. Quin vero, & Iudæi nobiscum etiam de hac re cõueniunt.

2 Quamuis autem Claudius de Sanctis repet. 1. cap. 7. & repit. 6. cap. 1. arbitretur institutionem fuisse factam post multã noctem, seu in profundo, aut medium illius. Suarez tamen disp. 41. sec. 4. in fine, cum aliis multis melius dicit in principio noctis, postquam factam vnam, vel ad summum duas horas, post Solis occasum fuisse institutam: quia dicitur Deuter. 16. *Immolabis Pascha vespere ad Solis occasum*: Euangelistæ autem dicunt Christum Pascha celebrasse, *cũ facta esset hora*, a lege præscripta. Et quia Cena legalis, & lotio pedum, ad summũ, per duas horas durare potuerũt, & statim institutio Eucharistiæ secuta est.

3 Secundo est certum Christum eo anno, quo crucifixus, & mortuus est, Pascha Iudæorum celebrasse, & Eucharistiam instituisse. Quamuis enim quidam Hæreticus Villagagnonis nomine, apud Claudium repetitione 1 de Euch. cap. 7. hoc negauerit: quia Christus cum Apostolis de Paschate celebrando fuerit serius colloquutus, ac tãdius, quam posset ab ipso agnus immolari: quia loquutus est *prima die azimorum*, vt dicitur Math. 26. Pascha autem erat celebrandum ante primum diẽ azimorum. Deinde, qui Agnum Paschalem manducabant, stantes edebãt: at vero de vltima Cæna ait Euãgelista: quod Iesus *discumbebat cum duodecim*. Lex etiam præcipiebat vt decima die mensis primi Agnus adduceretur in domũ. Quod Christus non fecit. Sed error prædictus manifeste refellitur ex Euangelio: nam Math. 26. dicitur: *Et fecerunt discipuli, sicut constituit illis Iesus, & parauerunt Pascha.* Et Marci 14. *Primo die azimorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi, vt manduces Pascha?* Hoc est agnum; qui ex præscripto legis erat comedendus. Nec Iesus, qui non venit soluere legem, sed adimplere, solemnissimam hanc ceremoniam prætermisisset, ne Iudæi haberent calumniandi occasionem.

4 Ad argumentum respondent Claudius cap. 7. & Vazquez disp. 172. cap. 1. n. 6. ex Iosepho lib. 5. de Bello Iudaico capit. 45. Ciues Hierosolimitanos exteris aduenientibus ad celebrandum Pascha, cubicula, agnos, & omnia necessaria solitos præparare, & pretio accepto, aut gratis subministrare. Hierosolymitani igitur agnos necessarios pro se, & pro existeris decima die mẽsis primi præparabant, & seruabant vsque ad quartam decimam eiusdem mensis. Et hac ratione eadem die, qua comedendus erat agnus, potuit Christus mittere discipulos vt pararent Pascha.

5 Ad aliam argumenti partem respondet Vazquez cap. 1. num. 4. & cap. 9. num. 120. quod cum dicitur Christum cum discipulis discubuisse, non intelligitur de Cæna agni Paschalis; sed de alia posteriori cæna communi. ¶ Maldonatus vero Mathæi 26. ver. 20. ad illa verba. *Discumbebat*, dicit, quod quia in omnibus prandijs, accænis, Iudæi veteres accumbere solebant (at Christi tempore sedere solitos, non recumbere, fuisse arbitror) factum est, vt mutata accumbendi consuetudine, nomen retineretur.

retur. Nam & hodie Latine mensæ dicimur accumbere; cum tamẽ sedeamus. Euãgelistę igitur, & si verbum recũbendi de medio sumptum vsurparunt, noluerunt significare, reuera Christum recubuisse; sed ad mensam accessisse, atque cænasse.

6 Cessant istæ difficultates iuxta eos, quos sequitur Maluenda Exodi 12. ver. 11. ad illa verba: *Festinanter*: qui obseruant sex ritus in celebratione Ægyptiaci, & primi Paschatis adhibitos, temporarium tãtum, & mandatum, & causam habuisse: & ad primum Pascha tantum ante Exodum pertinuisse; nec in anniuersaria deinceps Paschatis celebratione vllo diuino mandato, aut præscriptos, aut vsurparos. Vnde ver. 14. & Numerorum 9. ver. 2. neque ij ritus repetũtur, neque præscribuntur. Ac proinde Christum in celebratione Paschatis discumbentem, & post eius esum in hortum exeuntẽ, minime cõtra legem fecisse. Præterquam quod fuisse in consuetudine apud Hebræos, Romanorum more discumbere, probant Petrus Ciaconius Toletanus in libello de Triclinio Romano, & Basilius Pontius de Agno typico cap. 38. referens S. Ambrosiũ Lucæ 15. S. Chrisost. hom. 69. in Ioan. Iansen. in Conc. Baronium tom. 1. Anno 34. & S. Clementem lib. 3. Const. Apost. cap. 19. & lib. 5. cap. 13.

7 Tertio statuendum est, apud Hebræos, & esse annum ta[illegible]m, & esse annũ vulgarem: initium anni sacri fuit correspõdens tempori, quo egressi sunt de Ægypto: & cum apud eos anni essent lunares, primus iste mensis partim correspõdet Martio partim Aprili. Annus vulgaris est quo vtebantur ad commercia antequam egrederentur de Ægypto, & postquam egressi sunt. Illius initium erat in Autumno, & pars incidit in Septembrem, pars vero in Octobrem. Huius duplicis anni facit mentionem Iosephus libro 1. Antiq. capit. 4. dicens. *Moses autem Nisam, qui est Xanthicus, mensem primum in suis festis ordinauit, quod per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. Eundem etiam, quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: aliaqui quod ad nundationes rerum venalium, reliquamque dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu innouauit, &c.* Cum autem mensis apud illos fuisset lunaris, nouilunium proximum æquinoctio vernali erat illis prima dies mensis, & anni sacri. Cum autem prima dies anni sacri esset radix à qua omnia anni festa deriuabantur: cum Pascha esset primum festum, quod celebrãdum erat quarta decima die eiusdem mensis; cum mensis esset lunaris, luna quarta decima celebrandum erat Pascha, vt præcipitur Exodi 12. & Leuitici 23.

8 Quarto præmittendum cum Abulensi 2. parte Defensorij cap. 3. & Nazario 3. p. q. 46. art. 9. Controu. vnica notabili primo locis relatis duas a Deo fuisse præceptas solemnitates: quarum altera Hebraice dicebatur Phase, Chaldaice vero Pascha: altera vero dicebatur Azima; siue solemnitas Azimorum. Quarum distinctio significatur Leuitici 23. ver. 5. cum dicitur. *Mense primo, quarta decima die mensis ad vesperum, Phase Domini est: & quinta decima die mensis huius solemnitas Azimorum Domini est. Septẽ diebus azima comedetis. Dies primus erit vobis celeberrimus, sanctusque.* Posterior festiuitas fit mutuato à priori vocabulo, etiam Pascha dicebatur: simul tamen incipiebat vtraque solemnitas. Sed prioris tempus erat valde breue, à prima vespera vsque ad terminum noctis, quantum sufficiebat ad occisionem agni, & vt assatus comederetur. Posterioris vero festiuitatis tempus durabat per septẽ dies, à prima vespera Lunæ quarta decimę, & terminabatur cum vigesima prima: vt de ibi subditur: *Dies autem septimus erit celeberior, & sanctior: nullumque seruile opus facietis in eo.* Illis autem diebus azimorum multa erant præcepta sacrificia, de quibus etiã populus manducabat, vt constat ex Numerorum 28. ver. 16. & lib. 2. Paral. 35. De ritu autem celebrandi Paschatis, multa ex Philone, & alijs affert Baronius tom. 1. anno 34. cap. 27.

§. II.

Opiniones Doctorum.

9 HIs præmissis, tria sunt, quæ faciunt difficultatem. Primum, vtrum aliqua de causa Christus anticipauerit per vnam diem Paschæ celebrationem, ita vt non Luna quarta decima primi mensis, vt præcipiebat lex, sed Luna tertia decima agnum Paschalem comederit? Secundo, vtrum esto quod Christus immolauerit agnum, & celebrauerit Pascha suo die, nempe Luna quarta decima; an constet Iudæos eadem die celebrasse Pascha? Tertio, an agnus typicus à Christo, & Iudæis fuerit immolatus initio Lunæ quarta decimæ in primis Vesperis; an vero in fine diei post secundas vesperas? His tribus expositis, facile patebit, an consecrarit in azimo, an in fermentato?

Tres

Tres ſunt opiniones impugnandæ; & ſola quarta eſt communis, & vera, & amplectenda.

10 Græcorum plures docent Chriſtũ celebraſſe Paſcha Luna tertia decima; ceteros vero Iudæos Luna quartà decima menſis primi. Ita S.Chriſoſt.hom.82.in capit. 18.Ioannis ad illa verba: *Non introierunt in Prætorium, &c.* Ibi Theophila.S.Ephiphan. hær 50. Euthimius in capit.26.Mathæi ad illa verba: *Primo autem die azimorum.* Nizephorus lib.1.hiſtoriæ cap.28. Ex parteque conſentiunt, qui dicunt non omnes Iudæos reſeruaſſe agnum Paſchalem in ſequentem diem, quo Chriſtus occidendus erat; ſed ſolum Phariſæos, & Sacerdotes, eo quod prima die nimium fuiſſent occupati, vt Chriſtum comprehenderent. Pro quo dicendi modo referũtur S.Cyrillus lib.12.in Ioan. cap.2.& Auctor quæſtionum veteris, & noui teſt.q.94.circa finem: inter opera S. Auguſtini. Quod & relato S.Chriſoſt.hom. 82.& 85.in Math.S.Hieronimo Math.26. S.Leone Papa ſer.7.de Paſſione, admittit Raphael Auerſa 3.p.tom.1.q.46.ſec.3.§. *Difficultatis.* Sed quia hoc non erat de iure, nec de conſuetudine, ſed de facto, & ex nimia illorum peruerſitate. Redeundo ad intentum.

11 Plures Latinorum docent Chriſtũ Dominum Paſcha celebraſſe in fine Lunæ quartæ decimæ iuxta tenorem Legis: Iudæos vero ex diſpenſatione ipſis conceſſa diſtuliſſe Paſchæ ſuæ celebrationem ad veſperam ſequentis diei. Ita Paulus Burgenſis, & Lyranus Math.26.ad illa verba: *Erat autem prima dies azimorum.* Ibi Ianſenius in Concordia capit.128. Ambroſius Cather. lib.2.contra Caietanum. Late Maldonatus Math.26.ver.2.*Scitis quia poſt biduum.* Salmerom tom.9.tract.4.Ioannes Henteni, Gagneius, Onuphrius Panuinius, Claudi, Ioannes Lucidus, Paulus Sempronienſis, apud Vazquez cap.3. Et ex parte Rupert libro 10.in Math.cap.26.Imò aduertit Pereira in cap.13.Ioan.diſp.7.num.18.Quod Gamaliel diſcipulus Chriſti, & Magiſter Sancti Pauli Apoſtoli, dicitur hanc ipſam ſententiam tradidiſſe, in quodam libro, quem de Solis, & Lunæ motibus ſcripſit.

12 Ex his vero, qui docent, non ſolum Chriſtum, ſed Iudæos omnes Agnum typicum immolaſſe ex lege, & conſuetudine Luna quarta decima menſis primi; dicunt quidam hoc contigiſſe, non quidem in poſteriori veſpera illius; ſed in priori, nempè in fine tertiæ decimæ diei naturalis. Ita Hieronimus Oleaſter in capit.23. Leuitici, & Stella in cap.12.Lucæ. Magiſter Luyſius Legionenſis in opuſculo de vtriuſque agni typici, atque veri immolatione, qui & habetur 1.p.variarum Baſilij Legionenſis à folio 84.vſque 91.Ipſeque M.Baſilius Pontius Legionenſis, poſt alterius obitum, in eius Authoris, & opinionis defenſionem, edidit opuſculum eiuſdem tituli, & argumenti, capitibus triginta, & octo diſtinctum, vt patet prima parte variarũ diſputationum à folio 1.vſque ad 83.

13 Contra priores opiniones videndo S.Thomas 3.p.q.46.art.9.& ibi Caietanus, Medina, Nazarius, & Suarez. Optimeque Abulenſis ſecunda parte Defenſorij à capite primo, & deinceps. Et duodecim argumenta contra Burgenſem, erudite, & elegãter proponit Soto in 4 diſt.11.q.1.artic.4. Contra eaſdem videatur Pereira tom.2.in Ioannis cap.13.diſp.6.& alijs tribus ſequẽtibus. ¶ Specialiter contra vltimam, multis diſputant Ribera lib.5.de templo capit. 3.Suarez tom.2.in 3.p.diſp.40.ſec.2.& 3. & tom 3.diſp.41.ſec.1.Vazquez tom.3. in 3.p.diſp.172.duodecim capitulis. Toletus Ioannis 13.Anotatione 5. Guillelmus Alanus lib.1.de Euchariſtia cap.12. Cæſar Baronius tom.1.Anno 34.à cap.23.vſque 35.Cornelius à Lapide Exodi 12.ver.6.& Serra 3.p.q.73.art.5.folio 292.& alij.

§. III.

Chriſtus, & Iudæi celebrarunt Paſcha Lunâ quartadecima.

14 Dico primo, Chriſtus non anticipauit per vnum diem Paſchæ celebrationem; ſed Luna quarta decima menſis primi hora conſueta celebrauit Paſcha. Dupliciter id probat D.Thomas q.46.art.9. ad 1.nam relata prima ſententia, ſubiũgit. Sed contra hoc videtur eſſe, quod dicitur Mathæi 26.ver.17.*Prima autem die azimorũ acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere Paſcha?* Ex quo patet, quod cum primus dies azimorum dicatur decimus quartus dies menſis primi, quãdo agnus immolatur, & Luna pleniſſima eſt (vt S.Hieron. dicit in hæc verba Math. 26.) conſtat decima quarta Luna Cænam fuiſſe, & decima quinta cum eſſe paſſum. Et hoc expreſsius manifeſtatur per id quod dicitur Marci 14.*Primo die Azimorum, quãdo Paſcha immolabant, &c.* Et Lucæ 22.*Venit dies Azimorum, in quo neceſſe erat occidi Paſcha.*

15 Duas alias rationes proponit Soto (quæ apud eum ſunt ſexta, & ſeptima). Chriſtus cænauit vt Iudæorum legem ſeruaret: iuxtà illud Math.5. *Non veni ſoluere, ſed adimplere.* Ideoque ad Gal.4.dicitur, *factũ ſub lege, vt eos, qui ſub lege erãt, redimeret.* Præcipiebat autem Lex vt Paſcha immolaretur Luna quarta decima menſis primi; vt conſtat Exodi 12.ver.18. Leuit.23.ver.5. Numerorum.28.ver.16. Deute.16.ver.6. Si autem tempus legitimum Iudæorũ præueniſſet, non ſeruaſſet legem. Et cum ſub articulum mortis tam ſolerter perfidi illi teſtimoniũ aduerſus illum perquiſiuiſſent, profecto de hoc ipſum reũ feciſſent, quod morem, & legem populi violaſſet. Hæc eſt ratio S.Chriſoſ.quæ etiam affertur à Diuo Thoma.

16 Rurſus, ſi lex non obligabat ad immolandum paſchalem agnum vſque ad diẽ ſequentem; quidnam cauſæ habuit Chriſtus vt pridie cænaret? Aiunt, quia ſciebat in craſtino morte præuentum non poſſe agnum cænare. Sed cauſa hæc nulla eſt: quia non debebat ſeruare legem, niſi quandiu vlueret: & ideò illud mandatum, quod mortem erat ſubſequutum, non erat cur antea impleret. Et ad complendam veritatem figuræ Agni typici ſatis erat, vt ipſe immolaretur in Cruce: vbi ſuum corpus ſine immolatione Agni conſecrare poterat.

17 Quintam adijcit rationem Pereira Ioan.13.diſp.6. Si Chriſtus cænam illam paſchalem egiſſet decimo tertio die primi mẽſis, cum poſtridie eius diei mortuus fuerit, conſequens eſſet ipſum fuiſſe mortuum in decima quarta die menſis. At Chriſtum eſſe mortuum in decimo quinto die menſis, & in ipſo plenilunio, omnium cõceſſu, indubitatum eſt. Et hoc certum fit authoritate B.Dionyſij Areopagitæ; qui tamquam oculatus teſtis, in epiſtola, quam ſcripſit ad Polycarpum, & in alia epiſtola, quam miſit ad Apollophanem, affirmat Eclypſim, quæ contigit in tempore Paſſionis Chriſti, & quam ipſe, cum eſſet in Ægypto, magna cũ admiratione ſpectauit, factam eſſe in ipſo plenilunio: id autem eſt in decimo quinto die menſis.

18 Dico ſecundo, Iudæi non diſtulerũt in craſtinum Paſchæ celebrationem. Probat D.Thomas ſupra ex illo Marci 14. *Primo die azimorum, quando Paſcha immolabant.* Simul ergo Chriſtus, & Iudæi vetus Paſcha celebrauerunt. Et ſicut S.Beda dicit capit. 43.in Marcum, licet Chriſtus, qui eſt Paſcha noſtrum, ſit crucifixus ſequenti die, hoc eſt decima quinta Luna; attamen nocte, qua Agnus immolabatur, Corporis, ſanguiniſque ſui, diſcipulis tradens myſteria celebranda, & à Iudæis tentus, ac ligatus, ipſius immolationis, hoc eſt, Paſſionis ſuæ, ſacrauit exordium.

19 Arguit præterea Soto. Nam legem Deus populo illi rudi ita explicare potuit, vt Syllabatim omnia explanaret, quæ ſeruari deberent: quare immane exiſtimabant piaculum, & impium ſacrilegium ieta legis mutare. Erat autem expreſſa lex Exodi 12.& Leuitici 23.& alijs locis vt quarta decima die menſis primi immolarent typicũ agnũ: Ergo nefas illis erat pro toto populo diem illum mutare. Nam proculdubio, ſi Deus, qui incommoda illa bene proſpexit, tamquam inconuenientia exiſtimaret, ipſe expreſsiſſet exceptionem legis; quãdo quidem tam minutatim omnia illis explicabat. Sicut Numerorum 9.duos alios caſus excepit: & hunc omiſit.

Deinde: quidnam moleſtiæ erat vt ſemel in anno duos feriarent ſimul dies? Eo potiſsimum, quod carnibus ſalſis, quæ in biduum elixari poterant, atque alijs plurimũ veſcerẽtur. Deinde in ſolemnitate Paſchæ, in qua nihil operis licitum erat Exodi 12. & Leuitici 23.licebat parare cibaria, illis verbis. *Exceptis ijs, quæ ad veſcendum pertinent.* Imò in nullo feſto, præter quam in ſolo Sabbato, erat illicitum cibaria parare: erat enim illud Sabbato peculiare in memoriam, quod Deus illa die requieuit ab omni opere, quod patrarat. Vnde D. Thomas in 4.diſt.11.q.2.ar.2.q.3.ad 4.ait, *quod nulla dies erat adeò celebris, quantum ad vacationem ab operibus, ſicut dies Sabbati: vnde in prima die ſolemnitatis licebat coquere cibos, & alia huiuſmodi facere: quod non licebat facere in Sabbato.*

§. IV.

Celebrarunt in fine Lunæ quartæ decimæ, & in azimo.

20 Dico tertio, Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum, & celebrauit Paſcha antiquum in fine Lunæ quartæ decimæ, ſeu in poſteriori veſpera illius diei. Ita S.Thomas q.74.art.4.ad primum dicens, quod ſi-

cut

cùr legitur Exodi 12.solemnitas paschalis incipiebat in vesperis quartæ decimæ lunæ: & tunc Christus post immolationem agni paschalis,hoc sacramentum instituit. Et in 4.dist.11.q.2.art.2.q.3.ad 1.ait, quod dies festus Paschæ vocabatur prima dies de septē,quæ erat celeberrima: & hæc erat quinta decima luna: & in vespere præcedente Immolabatur, & comedebatur agnus luna quarta decima cum azimis: & tunc Dominus cœnam fecit eum discipulis suis. Et hāc diem dicūt alij Euangelistæ primam diem azimorum; & Ioannes ante diem festum Paschæ. Hæ D. Thomas. In cuius verbis duę indicantur rationes, quas Authores relati latius prosequuntur.

21 Prima sumitur ex verbis Scripturæ Exodi 12.ver.6.nam de agno paschali dicitur: *Immolabit eum vniuersa multitudo filiorū Israel ad vesperam.* Quod verbum S.Ambrosius epist.83.& S.Beda de ratione temporū cap.61.& communiter Expositores omnes de posteriori vespera accipiunt. Indicat quę Iosephus lib.3.antiq.capit.10.illis verbis: *Nihilò victimis insequentem diem relinquentes,quæ est quinta decima,Azimorum,*festiuitas prima. Ergo comedebatur luna quarta decima in fine, & præcipiebatur, quòd nihil reseruaretur in lunam quintam decimā, *iuxta illud: neque remanebit ex eo quid quam vsque mane.* Sic solet Scriptura Vespera significare posteriorē partem diei: vt Exodi 12. *Vsque ad diem vicesimam primam eiusdē mensis ad vesperam.* Item ibi cap.18.Et Genel.30. *Redeuntre ad vesperam Iacob de agro:*

22 Secundo,licet Sabbata,& solemnitates festiuæ celebrabantur à vespera in vesperam: iuxta illud Leuitici 23. *A vespera in vesperam celebrabitis Sabbata vestra.* Vnde D. Thomas in 4.dist.11.q.2.artic.2.q.3.ad 2. ait, *quod hoc erat speciale in solemnitatibus legis, quod computabatur dies à vespera in vesperam.* Tamen solemnitas Paschæ non erat Sabbatum quia non erat dies requietionis. Ideoquè non celebrabatur à vespera in vesperam quoad vsum comedendi agnum; licet festiuitas azimorum, inciperet à primis vesperis, vt aliæ festiuitates: nam Feria Phasę omnino fuit distincta à Ferijs azimorum, vt cōstat ex Exodi 12.& Leuitici 23. Ideoquè non computātur octo dies azimorum,sed septem: vnde dicitur: *Septem diebus azyma comedetis:* ab inchoatione Lunę quintædecimæ vsque ad vigesimam primam.

23 Tertio, Iudæi comedebant agnum in memoriam egressionis de Ægypto,& eadem die, & hora currente, vt præcipitur Exodi 12.sed illi prima vice comederunt agnum luna quarta decimā ad finem: & luna quinta decima exierunt de Ægypto vt constat ex Numerorum 33.& constat noctē præcedente comedisse carnes agni assas igni; & azimos panes cum lactucis agrestibus: ergo in fine lunæ quartę decimę Christus agnum comedit, celebrauit Pascha,& Eucharistiam consecrauit.

24 Dico quarto, Christus Eucharistiā consecrauit in pane azimo. Probat D.Thomas art.4.nam Christus hoc sacramentum instituit prima die azimorum: vt habetur Mathæi 26.& Marci 14.& Lucæ 22. Qua die nihil fermentatum in domibus Iudæorū esse debebat, vt habetur Exodi 12.Quæ ratio est Summorum Pontificum Lebnis primi,& Gelasij, vt refert Nicolaus Primus epist.42,& Hadrianus 2.epist.9.quæ refertur à Baronio tomo 9.anno 868.& Leonis Octaui alias 9.epist.6.ad Michaelem Constantinopolitanum Patriarcham, & habetur apud Baronium tom.11.Anno Christi 1054.cap.11.

25 Alias rationes pro conclusionibus, & argumentorum solutiones vide in relatis Doctoribus: quia enim istæ quæstiones non sunt Scholasticæ,sed Expositiuæ; ideò earum exactam discussionem relinquimus Sacræ Scripturæ Expositoribus. Vnum ad uertendum cum Basilio Pontio illa disputatione de agno typico cap.31.quod etiam si detur Græcis Christum die vno anticipasse cænam,non inde effici in fermentato cōsecrasse; cum ad cænam agni paschalis azimus tantum panis adhiberi posset; & Christus peracta cæna legali, pedibusque ablutis,non alio expectato pane, azimum in suum corpus vere conuerterit. Affert Sanctum Epiphanium hæresi 30. S.Thomam in 4.dist.11.q.2.art.2.q.3.Thomam Argētinam dist.11.q.1.art.1.conc.2.Gabrielem lec.34.in Canonē Missæ ad 5.hoc notātes.

DVBIVM VII.

Vtrum hoc sacramentum debeat cōfici ex pane azimo?

§. I.

Doctrina Catholica contra Græcos.

1 Ecclesia Romana (vt testatur Innocentius Tertius libro 4.de sacro altaris mysterio cap.4.in finē) ab ipsis Beatis Apostolis Petro,& Paulo,quos,& viuos habuit,& defunctos custodit huius sacrificij ritū (cōsecrandi in azymo) accepit, quem hactenus inviolabili cultu seruauit. Græci verò postquam tunicam Domini inconsutilem deuiserunt, vt perpetuæ diuisionis scandalum interponerent; sacrificij ritum mutauere, quos Leo nonus per Epistolā ad Imperatorem Constantinopolitanum directam super variis confutauit hæresibus. Qui Latinos Azymitas vocabant, cum ipsi vetius Fermentarij nuncupentur. Hæc ibi. Igitur circa Annū Domini 1053.Michael Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus cepit dogmatizare panem azymū nō esse materiam sufficientem consecrationis. In quo errore recentiores Græci hodie permanent: & nouissimè docet ipsorum Patriarcha Ieremias in censura Confessionis Lutheranæ cap.10.Cæterum Latini sic retinemus ritum panis azymi, quod nō negamus panem fermentatum esse materiam sufficientem. Nisi forte Armeni id olim negauerint, quod aliqui colligunt ex Nicephoro lib.18.historiæ c.53.

2 Recentiores etiam Hæretici Græcis consentiunt. Caluinus enim lib.4. Instit. cap.17.§.43.dicit quidem parum referre azymo, aut fermētato vti: vniuersalem tamen Ecclesiam ante Alexandrum Papā in fermentato consecrasse: & vsum azymi reprehendit. Ideoque Caluinistæ in sua cœnā pane fermentato vtuntur: quia melioris saporis: nec ipsi cōsecrati; sed simpliciter panē manducant in signum cœnæ Dñi.

Inter Catholicos Hugo, quem refert, & videtur sequi Glossa (in antiqua editione: nam in noua merito ideò ablatum) in cap. *Litteras, de celebratione Missarū,* inquit, ita esse necessarium Græcis vti fermentato, Latinis verò vti azymo ad consecrationem, vt si Græcus in azymo,& Latinus in fermentato consecrare velit, nihil efficiat.

3 Dico primo, de fide est non esse de necessitate sacramenti, quòd sit panis azymus, vel fermentatus: quia in vtroque valide confici potest. Ita diffinitur in Concilio Florentino Sess. vltima, *in litteris sanctæ vnionis,* vbi Eugenius Papa Quartus, *§. Item in azymo,* cum præmisisset. *In nomine igitur Sanctæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, hoc sacro vniuersali approbante Florentino Concilio, diffinimus, &c.* Et infra. *Item, in azymo, siue fermentato pane triticeo, corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque in altero ipsum Domini corpus conficere debere; vnusquisque*

que scilicet, iuxta suæ Ecclesiæ, siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinem. Idem diffinierat Leo nonus epist.1.contra Michaelem Constantinopolitanum cap.5.refertur tomo 3.Epist.Romanorum Pontificū: & à Baronio tomo vndecimo Anno 1054. cap.10. In Appendice eiusdem tomi vndecimi refert librum, seu disputationem Fratris Vmberti Episcopi Siluæ Candidæ, Cardinalis, & Legati Apostolici, aduersus Græcos schismaticos de Azymo, & Fermentato. Contra quos, & S.Anselmus in Opusculo de eodem argumento, & Rupertus Abbas lib.2.de diuin.offic.cap.22. Innocētius 3.lib.4.cap.4. S.Thomas hic art.4. dicit: *Non est de necessitate sacramenti, quod sit azymus, vel fermentatus: quia in vtroque cōficitur verum.* Quod & docet in 4.dist.11.q.2.art.2. q.3.

4 Ratioque est clara: nam azymum,& fermentatum sunt accidentia panis, nō substantia eius speciem. Nec constat institutionem Christi fuisse alligatam ad solū panem sub isto modo, vel accidentibus. Sicut ergo, quia non constat Christum alligasse consecrationem Calicis ad vinū album, vel rubrum, in quolibet valet consecratio: ita pariter, cum non probetur determinate Christum instituisse pro materia, nisi verum panem triticeum: in vtroque valet consecratio. Et hæc est ratio D.Anselmi dicentis. *Nam & azymum, & fermentatum sacrificans, panem sacrificat.* Et infra. *Non enim differunt azymus, & fermentatum substantialiter (vt quidam putant) sicut homo nouus ante peccatum, & inueteratus fermento peccati, nequaquam substantialiter differunt. Propter hoc ergo solum videtur se, & carnē suam, panem vocasse, & de pane corpus suum fecisse: quia sicut panis iste azymus, siue fermentatus, dat vitam transitoriā: ita corpus eius æternam: non quia fermētatus est, vel azymus.* Quod vteriùs probatur ex praxi Ecclesiæ, quia Christi corpus consecratum in Ecclesia Latina in pane azymo, & in Ecclesia Græca in pane fermentato, adorandum proponit sine conditione. Quod non faceret, si non crederet consecrationem esse validam. Et vterque ritus habet suam conuenientem significationē. Nā vt refert S.Th. ar.4. S.Gregorius in Registro dicit, *quod Romana Ecclesia offert azymos panes, propterea, quod Dñs sine vlla commixtione suscepit carnem: sed Græcæ Ecclesiæ offerunt fermentatum, pro eo quod Verbum Patris indutum est carne, sicut fermentum miscetur farinæ.*

5 Dico secundo, consuetudo celebran-

di in pane azymo rationabilior est. Ita Leo nonus, Innocentius Tertius, Sanctus Anselmus, Rupertus, & omnes Latini Patres. Probat Diuus Thomas tripliciter. Primò, propter institutionem Christi, qui hoc sacramentum instituit prima die Azymorum, vt habetur Math. 26. & Marci 14. & Lucæ 22. Qua die nihil fermentatum in domibus Iudæorum esse debebat, vt habetur Exodi 12. De quo iam egimus dub. 6. Secundo, quia panis est proprie sacramentum corporis Christi (quod sine corruptione conceptum est) magis, quam Diuinitatis ipsius, vt dicetur q. 76. ar. 2. Tertiò, quia hoc magis competit sinceritati fideiu, quæ requiritur ad vsum huius sacramenti: secundum illud 1. ad Corinth. 5. *Pascha nostrum immolatus est Christus; itaque epulemur in azymis sinceritatis, & veritatis.* De qua ratione etiam S. Anselmus.

6 Addunt Stephanus Episcopus Portugalis libro de Sacram. Altaris c. 17. quod in Sacra Scriptura numquam reperitur fermentum sumi in bonâ partem; vnde Paulus vult fermentum vetus expurgari: item nos epulari non in fermento malitiæ, sed in azymis sinceritatis, & veritatis. Ipse etiã Christus vult nos attendere à fermẽto Phariſæorum, quod est hypocrisis Math. 16. Vide in Teatro to. 3. verbo Euchar. fol. 405.

7 Sed obiciunt Græci: nam legalia nõ sunt obseruanda tempore gratiæ. Sed vti azymis fuit quædam legalis cæremonia, vt patet Exodi 12. Ergo in hoc sacramẽto gratiæ non debemus vti azymis.

Respondet Innocentius Tertius illo capite 4. quod non omnes antiquæ legis cõsuetudines abiecit Ecclesia, sed quasdã prouida consideratione retinuit. Vnde Sponsa dicit ad Sponsum in Canticis Canticorum: Omnia poma noua, & vetera dilecte mi seruaui tibi. Adhuc enim faciem plenæ Lunæ considerat, & obseruat, ne Pascha celebretur in defectu. Adhuc conficit oleum vnctionis, & thus suauitatis incendit; adhuc soluit decimas, & primitias; adhuc habet candelabrum, & lucernas, & vestes, & vasa, & Pontifices, & Leuitas.

Nam si propterea repudiandum est azymum, quia lex illud admisit, pari ratione repudietur fermentum, quia lex statuit in Leuitico cap. 7. Offerent panes fermentatos cum hostia gratiarum, quæ offertur pro pacificis: item in Pentecoste: Offeretis panes primitiarũ de duab⁹ decimis similæ fermentatæ. ¶ Non solũ enim de constitutionibus legalibus, verum etiam de scriptis Gẽtilium libenter assumit Ecclesia, si quid in eis probe dictum, vel factum agnoscit; & tanquam mulieris captiuæ relecat vngues, pilosque superfluos, vt ab alienigena superfluitate mũdata, thalamum veritatis digna sit introire, &c.

8 Pariter respondet D. Thomas ad 2. quod cõficientes ex azymo, non intendũt cæremonias legis seruare; sed conformare se institutioni Christi: Et ideo non iudaizant. Alioquin, & celebrantes in pane fermẽtato, iudaizarent: quia Iudæi panes primitiarum fermentatos offerebant.

Obseruat etiam D. Hugo Ætherianus lib. 2. cap. 17. quod hoc non est iudaizare: quia Iudæi in anno semel, & non in simili proposito: nos verò æternaliter, & perpetuo, secundum Christi traditionem, azyma offerimus, & immolamus. Aliter ergo Iudæi, & ob alium finem: aliter Catholici azyma adhibent.

9 Item S. Anselmus respondet, quod autem nos iudaizare dicunt, non est verũ; quia non sacrificamus de azymo vt legem veterem seruemus; sed hoc diligentius fiat, vt Dominũ, qui hoc non iudaizando fecit, imitemur. Cũ enim facimus aliquid, quod Iudæi, vt Iudaismum seruarent, faciebant; non iudaizamus; quia non propter Iudaismum, sed propter aliam causam hoc facimus. Quod ibi late prosequitur.

10 Rursus obiciunt Græci illud Amos 4. vers. 5. *Et sacrificate de fermentato laudem.* Quibus optime respondet Sanctus Anselmus in fine illius epistolæ dicens. Quod autem assumunt de Propheta: *Venite in Galgala, & impie agite: & sacrificate de fermentato laudem:* intelligendum est esse dictum, aut approbando talẽ sacrificiũ, aut reprobando? Si hoc præcipit Propheta (vt secundum eos loquar) illos occidit littera, qui litteram seruando, de fermentato sacrificant. At si hoc exprobando dictum est? Qua fronte sacrificant, quod Propheta in sacrificium execratur? Aut qua ratione hæc in authoritatem sibi assumunt? Quod autem hoc Propheta, non iubendo, sed reprehendendo dixerit, dubium non est, videlicet, cum hoc *impie* authoritas sociauerit: dixerat enim: *Venite ad Bethel, & impie agite:* Et paulò post continuata increpatione ait: *Et sacrificate de fermentato laudem.* Aut ergo tanta ratione partem suam Fermentarij defendant, quanta suam roborant Azymitæ: aut si, nec illud valent, nec istud volunt; saltem non reprehendant Azymitas. Hæc S. Anselmus, acute, & Theologice, vt semper solet.

§. II.

Difficultates Theologicæ.

11 Hæc cum certa sint, est prima difficultas, vtrum omnibus sit præceptum in azymo consecrare?

Scotus in 4. dist. 11. q. 9. lit. c. in fine ait: *Et forte etiam grauiter peccant Græci, qui non se conformant Ecclesiæ Petri:* maxime cum hic habeatur fundamentum solidum, quod sic Christus instituit istud sacramentum celebrandum, ad minus licet non necessario, quia aliter fieri posset: tamen sic magis cõgrue celebratur. Hæc ibi. Quem sequuntur Angelus verbo Eucharistia 1. numero 6. Gabriel lect. 34. in Canonem lit. g. in fine.

12 Dico tertio, indubitatum est Græcis licere consecrare in fermentato. Ita Sanctus Thomas art. 4. dicens. Conueniens autem est vt vnusquisque seruet ritum suæ Ecclesiæ in sacramenti celebratione. Idem tenent Theologi omnes. Nec video qualiter oppositum possit sustinere, qui legerit concessionem Concilij Florentini. Item idem docet Summus Pontifex Leo nonus citata epist. 29. rationem assignãs. *Scit enim* (Romana Ecclesia) *quia nihil obsunt salutis credentium diuersæ pro locorũ & tẽpore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes.* Dicitque ibidem. *Ecce in hac parte Romana Ecclesia, quanto discretior, & clementior vobis est. Si quidem cum intra, & extra Romanam, plurima Græcorum reperiantur monasteria, siue Ecclesiæ, nullius eorum adhuc perturbatur, vel prohibentur à paterna traditione, siue sua consuetudine, quin potius suadetur, & admonetur eã obseruare.* Quod & nunc, post sexcentos annos videmus in tota Ecclesia practicari. Imò & est præceptum à Pio Quinto vbi infra. Quare iam non licet Catholico de hoc dubitare.

13 Secundo inquiritur, vtrum peccet Græcus, si conficiat in azymo? Etiam cum nil locis Græcorum commoratur?

Respondet Paludanus in 4. dist. 11. q. 1. ar. 4. conc. 6. n. 38. per hæc verba. Econtra dicunt aliqui peccare Græcum, si cõficiat in azymo: quia cum fueris Romæ, Romano viuito more. Sed quia illi sunt schismatici, nullus etiam ipsorum, debet eis adhærere: & sicut in toto, sic & in parte, potest ab eis discordare, non tenetur quisquam eorum illorum statutis, vel consuetudinibus: quia ab obedientia schismaticorum, & hæreticorum omnis homo, est absolutus. Hæc ibi.

14 Dico quarto, Græci in suis Ecclesijs tenentur in fermentato celebrare. Ita Sanctus Thomas art. 4. dicens. Vnde sicut peccat Presbyter in Ecclesia Latinorum, celebrans de pane fermẽtato: ita peccaret Presbyter Græcus in Ecclesia Græcorum celebrans de pane azymo, *quasi peruertens Ecclesiæ suæ ritum.* Ex quo infert Caietanus, communiter receptus, quod etiã tempore schismatis peccaret: quia schisma nõ soluit ritus rectos Ecclesiarum, qualis est ille, qui nõ ex schismate, sed ex ea ratione Ecclesiastica in eis est. Quo circa, si Presbyter Græcus, & in Græca Ecclesia celebrat, peccaret non seruando ritum Græcæ Ecclesiæ, non à schismaticis præceptum, sed velut ab Ecclesia statutum, quod ibi seruetur: iuxta relata ex Concilio Florentino. Et cum obiicitur, quod nemo debet eis adhærere, verum est quantum ad ea, quæ sunt schismatis: sed non in omnibus alijs. S. etiam Anselmus, licet præferat nostrum ritum, tamen fatetur, quod ipsi nihil agunt contra fidem Catholicam. Itaque dicere, quod nos non conficimus, est contra fidem: conficere verò vt ipsi cõficiãt, non solum eis licet, sed præceptum eis est, non solum à sua, sed à Romana Ecclesia.

15 Addidit Nuño q. 74. ar. 4. cõc. 6. Videtur mihi rigorosum dicere, quod peccet mortaliter Græcus in sua Ecclesia confectãs in azymo: quia cum nostra consuetudo sit melior, non videtur res grauis, quod ille sequatur, vel non sequatur consuetudinẽ suæ Ecclesiæ. Hæc Nuño.

16 Quem recte impugnat Serra ibi cõc. 3. §. *Quibus iam*, dicens. Sed ego mortaliter peccare existimo. Tum propter scãdalum, quod inde in tali Ecclesia offeretur. Tum etiam, quia licet nostra consuetudo sit melior; consuetudo tamen Græcæ Ecclesiæ rationabilis est, & ibi vt grauiter obligãs recepta; & hoc sufficit vt sub mortali obliget. Sicut consuetudo & lex de operibus vitæ activæ, in quibusdam Religionibus sub mortali obligat, etiam si absolute melius sit vacare operibus vitæ contemplatiuæ.

Tum denique, quia id insinuat D. Thomas hic dicens; ita peccare Præsbyterum Græcum in Ecclesia Græcorum celebrantem de pane azymo; sicut peccat Præsbyter Latinus in Ecclesia Latinorum celebrãs in pane fermentato: sed hic peccat mortaliter: ergo & ille, quia vterque peruertit Ecclesiæ suæ ritum.

17 Quæ sententia est indubitata post Constitutionem duodecimam (non 17. vt alij referunt) Pij Quinti, quæ habetur tom. 2. Bullarij folio 192. incipit: *Prouidentia Romani Pontificis* sub datum Romæ 1566. ibi in fine §. 1. *Quibuspiis Præsbyteris, tam Græcis, quam Latinis, in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub indignationis nostræ, ac perpetuæ suspensionis a diuinis pœnis districtius inhibentes, ne deinceps Præsbyteri Græci, præcipuè vxorati, Latino more, & Latini Græco ritu, huiusmodi licentiarum, & facultatum, aut alio quouis prætextu, Missas, & alia diuina officia celebrare, vel celebrari facere præsumant.* Mandatum autem Papæ in virtute sanctæ obedientiæ, per se loquendo, ad peccatum obligat mortale. Quod & subiunctæ pœnæ confirmant.

18 Tertio inquiritur, quid liceat circa hoc Græcis, & Latinis cum cõmorãtur extra proprias Ecclesias?

Tripliciter hoc potest contingere, vel quando sunt in locis extraneis; sed in ea ciuitate adest Ecclesia proprij ritus: vel quãdo nulla est Ecclesia proprij ritus. Et hoc dupliciter, vel quando omnino vt hospites transeunt; vel quando ibi elegerunt domicilium. In primo casu, Nuño art. 4. conc. 6. dicit. Imo credo, quod si esset apud nos aliquis Sacerdos Græcus, quod melius faceret, si consecraret in azymo. Item Petr⁹ Ledesma de Eucharist. cap. 4. conc. 13. Et Granados tract. 2. disp. 1. in fine, & Leander tractatu 7. disp. 8. q. 22. Quia non est credibile displicere Ecclesiæ Latinæ, vt Græci in ipsa commorantes non sequantur ritum suũ; imò & ipsius Christi Domini.

19 Cæterum Vazquez disp. 174. cap. 3. num. 28. bene docet, quod si aliqui Græci, aut Latini in alieno solo in modum Congregationis religiosæ viuant, aut alio modo propriam Ecclesiam habere permittantur, dicendum est eos seruare debere cõsuetudinem suæ patriæ, nimirum consecrãdi in fermentato. Hac etiam ratione Leo nonus illa 1. Epist. cap. 29. reprehendit Græcos, quod non paterentur in suis terris Ecclesias, & Monasteria, in quibus Latini in azymo consecrarent. Contra vero ipse testatur, inter Latinos, imo etiam in ipsa Vrbe Romæ, quam plura Monasteria, & Ecclesias Græcorum esse, in quibus permittũtur in fermentato consecrare.

20 Idem docent Suarez disp. 44. sectione 4. Diana 3. p. tractatu 6. resol. 99. & parte 10. tractatu 16. resol. 39. in fine. Hurtadus, Thomas à Iesu, Tamburinus, Bernal, & Montesinos, quos citat, & sequitur Angelus Maria Verricelli de Apostolicis Missionibus titulo 8. q. 138. num. 7. quia iam censetur in illa Ciuitate esse proprius ritus, & adest Ecclesia, & populus, qui scandalizarẽtur, si è contra fieret. Et quia hic est sensus Bullæ Pij Quinti. In eodemque sensu loquitur Clemens Octauus de Cõmercio Latinorum cũ Græcis in Bulla data Anno 1595. quam refert Thomas à Iesu Maria de conuersione gentium lib. 6. parte 2. cap. 7. Ipse que Verricelli testatur, quod cum moraretur Romæ anno 1644. quidam satis pius Sacerdos missionarius è Constantinopoli scribens, supplicauit Sacram Congregationem, vt pro Conuersione Armenorũ, quorum plurimos ad Catholicam fidem adduxerat, sibi liceret in Ecclesijs Armenorum, ritu Armeno, a Sede Apostolica iam examinato, & approbato, celebrare. Sacra autem Congregatio, nedum denegauit licẽtiam, sed eum acriter reprehendit.

21 In secundo casu Vazquez vbi supra num. 28. & Suarez sect. 4. §. *Illud vero*, in fine, & Gaspar Hurtado disp. 2. diffic. 6. & Auersa q. 2. sect. 4. in fine, docent tã Græcos, quam Latinos peregrinantes semper, & vbique seruare morem suæ patriæ. Quia tenentur seruare suæ Ecclesiæ consuetudinem. Et sua Ecclesia est illa aqua peregrinatur.

22 Reliqui vero communiter docent, quod potest suæ patriæ consuetudinem obseruare; sed melius faciet, si illius Ecclesiæ, qua transit, ritus obseruet: iuxta consilium S. Ambrosij approbatum à D. Augustino epist. 118. cap. 1. & epist. 119. cap. 18. & refertur cap. *Illa*, duodecima dist. Cum autem Pontifices præcipiunt vnumquemque debere seruare suæ Ecclesiæ consuetudinem, non loquuntur de absentibus; sed iuxta regulas iuris communis (cuius correctio vitanda est, & non est asserenda, nisi expressa inueniatur) si præsens sit. Quãdo autem absens est, liberum est illi eã obseruare, vel non.

Primum

Primum autem, vt notat Serra conc. 2. in fine, praxis confirmat, quia videmus Episcopos Græcos per loca nostra transeuntes Græco ritu celebrare. Quia est consuetudo Generalis Ecclesiæ. Nimisque difficile esset Sacerdoti Græco ritum Latinorum discere, & Latine celebrare; & Sacerdoti Latino discere Græcum, & Græce celebrare:

23 In tertio casu Petrus Ledesma cap. 3. con. 13. in fine, & Suarez sect. 4. §. *Illud vero* in fine, dicunt, quod secus esset, si Sacerdos omnino mutasset domicilium; quia tunc iam non esset reputandus Sacerdos Græcus, etiãsi antea esset; sed Latinus; quia iam factus esset mẽbrum Ecclesiæ Latinæ: & ideo secluso speciali priuilegio debet illi se conformare. Sic tenere omnes Doctores, refert, & sequitur Leander tract. 7. disp. 8. q. 21. Et reuera docent Vazquez nu. 29. Villalobos tract. 7. diffic. 6. n. 4. Pasqual. disp. 91. sect. 3. n. 20, Auersa q. 2. sect. 4. in fine, & alij.

24 Cæterum Thomas à Iesu Maria lib 6. de conuer. gentium parte 2. cap. 8. Angelus Maria Verriceli tit. 8. de Apostolicis missionibus q. 138. num. 2. oppositum verius putant. Primo, quia Leo nonus, Pius Quintus, & Concilium Florentinum, absolute docent vnumquemque Sacerdotẽ debere seruare patrium ritum: & suæ Ecclesiæ consuetudinem. Secundo, quia quoad hoc est peraccidens multum, vel paruum tẽpus. Tertio, quia lex debet esse vniuersalis, omnesque obligare. Rarissimum autem est Græcum scire linguam Latinam; & è cõtra Latinum Sacerdotem ita callere linguã Græcam, vt possit Græco ritu celebrare: ergo talis obligatio non adest, etiam mutato domicilio, sed potest suum ritum retinere. Quarto, vt docent Vazquez, & Basilius, & Salas. Nuño, & Serra, hæc lex non est regulanda ex generali doctrina de incolis, & peregrinis; cum sit speciale Decretum pro bono vniuersali, pro pace, & concordia totius Ecclesiæ.

25 Quarto inquires, vtrum Latino liceat consecrare in azymo, ne moribundus sine viatico discedat?

Pro sententia affirmante solet referri Maior in 4. dist. 9. q. 3. ad 5. Ludouicus de S. Ioanne, Vinaldus, & Filibertus. Citat etiam Leander tract. 7. disp. 5. q. 22. Sotum in 4. dist. 12. art. 4. in fine, & quod innuit id esse probabile Victoria de Eucharistia numero 83.

26 Cæterum Victoria ibi ita air. Consecrare in fermentato, & sine solemnitatibus prohibitũ est; ac proinde non est faciendum.

Soto vero illo art. 4 de hoc puncto nõ agit: sed de casibus in quibus ante confessionem potest sumi Eucharistia. De nostro autem casu, in proprijs terminis disputat in 4. distinctione 12. quæstione 1. artic. 8. ad 7. vbi refert, & impugnat sententiam Maioris his verbis. Imò si hoc esset (inquit Ioannes Maioris) hostia ex azymo, posset bucellam panis fermentati consecrare. Paludanus vero distinctione 8. quæst. 2. id licere negat: *Et prorsus dubio negandum est.* Multa enim falsa inuoluit Maioris opinio. Primum, quod hostia consecretur sine Calice; quod esset sacramentum dimidiare.

Item quod liceat Sacerdoti sacramentum conficere, non illud sumendo: quod est sacrilegium, idque de *Consecratione* dist. 2. cap. *Sicut*. Et cap. *Comperimus*, damnatum. Ad hæc, & in fermentato consecrare Ecclesia Romana ob nullam necessitatem permittit. Hæc Soto.

Vt videas quam bene pro oppposita parte citetur. Idem docet Martinus Ledesma 1. par. Quarti quæst. 15. art. 4 dub. 1. Nuño quæst. 80. art. 8. Candidus tomo 3. disquis. 2. artic. 2. dub. 3. Ioann. à Cruce de Euchar. quæstione 1. dub. 2. & multi alij, quos citat, & sequitur Verricelli quæstione 138. numero 10. Bonacina disputatione 4. quæstione 2. puncto 1. numero 11. Vazquez disputatione 174. cap. 4. numero 38. & alij cõmuniter. Quia præceptum sumendi Eucharistiam, nisi cum cõmode haberi potest copia illius, & seruatis seruandis ex Ecclesiæ consuetudine, & debita decentia tanti sacramenti non obligat.

Aliæ minores difficultates soluuntur à Verricelli, in illo videantur.

DVBIVM VIII.

Vtrum vinum vitis sit propria materia huius sacramenti?

§. I.
Doctrina Catholica exponitur.

1 Hæretici Ebionitę negarunt vinum vitis esse propriam materiam Eucharistiæ, siquidem testatur S. Epiphanius hæresi 30. aquam puram ad consecrandũ adhibuisse: nam de illis inquit: *Mysteria autem faciunt ad imitationem Sanctorum in Ecclesia, ab anno in annum per azymos, hoc est, nõ fermentatos panes: & alteram mysterij partem per aquam solam.* Idem attribuit Taciano hęresi 46. In eodem errore fuisse Hæreticos Aquarios refert S. Aug. de hæresibus c. 64.

2 Dicendum tamen est, quod de solo vino vitis potest confici hoc sacramentum. Est de fide diffinitum in Concilio Lateranensi sub innocentio Tertio, & refertur in cap. *Firmiter, de Summa Trinitate, & fide Catholica.* Et in cap. *Sicut.* Eo titulo, vbi nominatim damnatur error Ebionitarum, qui prætextu sobrietatis aquam solam cõsecrabant. Idem diffinitur in Concilio Florentino in Decreto Eugenij Quarti, §. *Tertium est.* Et in Concilio Carthaginensi Tertio cap. 24. Aurelianensi 4. cap. 24. Antisiodorensi cap. 6. Explicantque S. Cyprianus lib. 2. Epist. ad Cœcilium 63. S. Chrisostomus hom. 83. in Mathæum ponderans illud: *De genimine vitis*, ait. *Quia vero sunt quidam Hæretici in sacris mysterijs aqua vtentes, non vino, demõstrat per hæc verba, quoniam, & cum sacra mysteria tradidit, vinum dedit, quod & resuscitatus bibit: propter hoc dicit:* Ex hoc genimine vitis: *Vitis enim vinum, non aquã generat.* Quæ verba referuntur in Cathena aurea Math. 26.

3 Vnde probat D. Thomas art. 5. quod solo vino vitis potest confici hoc sacramẽtum. Primo quidem propter institutionẽ Christi, qui in vino vitis hoc sacramentum instituit; vt patet quod ipse dicit, Mathæi 26. circa institutionem huius sacramenti: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis.* Secũdo, quia sicut dictum est, ad materiam sacramentorum assumitur id quod proprie, & communiter habet talem speciem. Proprie autem vinum dicitur, quod de vite sumitur; alij vero liquores vinum dicuntur secundum quãdam similitudinem ad vinũ vitis. Tertio, quia vinum vitis magis cõpetit ad effectum huius sacramenti, qui est spiritualis lætitia: quia scriptum est, quod vinum lætificat cor hominis.

4 Advertit autem D. Tho. ad 1. quod in vino malorum granatorũ, vel mororum, & alijs huiusmodi non valet consecratio, eo quod illi liquores non dicuntur proprie vinum, sed secundum quandam similitudinem. Vnde & in Canone 3. Apostolorum prohibetur ne in Calice sicera, quæ est vinum ex pomis offeratur. Similiter neque de cerusia. Pariter vinum debet esse de vite, quæ proprie vitis sit, & cuius tami sint palmites, siquidem sunt aliquæ, quæ latiori quadam significatione vites nũ cupantur, sicut est vitis balsami; quæ similis est viti ex qua fit vinum. Leguntur enim Canticorum 1. *Vinea Engaddi*, vbi nascitur Balsamum: at vero licet sic per similitudinem vitium dicantur; non tamen sunt vites, nisi æquiuoce; sed aliud genꝰ fruticũ.

5 Adijcit Soto dist. 9. q. 1. ar. 5. §. *Quod si quæras.* Verisimile esse omnes vites esse eiusdem speciei; licet habeant accidentia, & vinum vinum longissime præstet. At parum refert, sic differant, nec ne; dummodo sint veræ vites vuarum, vinique feraces.

Hoc secundum omnes admittũt: primum vero non item: nam Auersa q. 2. sect. 3. §. *Tertio* indicat vina viticea specie substãtiali differre, vt indicauit Aristoteles 4. Metereorum c. 11. Et quod cuiuscumque speciei, est vere, & essentialiter vinum, dummodo sit de vite, & de vuis.

6 Videturque fauere S. Tho. lib. 4. Meteororum lect. 14. dicens. Sed dubitatio oritur de vino. Nam ex ea parte, qua ingrossatur à calido, videtur terreũ à prædominio. Sed dicendum, quod de vino tripliciter loquimur. Nã quoddam vinum est *grossum terrestre*: ratione cuius ingrossatur, & etiã coagulatur à calido. Vnde si ponatur ad fumũ, vel solem, humido resoluto, deficcatur ad modũ salis. Est etiam *calidum*, ratione cuius à frigido coagulari non potest. Et tale est vinum, quod nascitur in Corintheo, & apud Arcadas: & est terreũ à prædominio. Quod dã vero est vinũ *albũ, & debile*: & istud est aquę magis. Vina vero noua ante purificationẽ, quæ faciũt fęces, sunt cõmunia terræ, & aquæ, secundũ magis, & minus, sicut musta. Hæc D. Th. Et in 4. dist. 11. q. 2. ar. 3. q. 1. ad 1. ait, *quod omnis aqua est eiusdẽ speciei; sed nõ sic est de vino.* Sed hæc authoritas nõ multũ vrget: quia loquitur de vino granatorũ, vel mororũ, vt cõstat ex argumẽto, cui respondet.

De

De varijs generibus vini; videantur plura in 7. tomo Teatri vitæ humanæ verbo *vinum* tit. *genera varia* fol. 146 & to 4. ver: *Locus*, tit. *Vinum alimentare*. fol. 246.

7 Nusloque q. 74. art. 5. notabili primo probabilius reputat vinum rubeum, & album differre specie: & forte aliqua vina alba inter se. Et similiter asserit de vuis, quæ habent valde diuersas proprietates: vnde & acceperunt diuersa nomina.. Atque adeo probabiliter idem potest dici de vitibus tales vuas producentibus.

8 Adhuc tamen Aristotelem exponit Richardus dist. 11. art. 3. q. 5. ad 1. cum Maiore. & Soto, & Vazquez de diuersitate accidentali. Quod Suarez disp. 45. sec. 1. ver. *Dices*, vocat verisimile: quia sola illa differentia caloris non satis indicat substãtialem diuersitatem: cum alias sit maxima in effectibus, & alijs proprietatibus similitudo; vt inter homines etiam videre licet. Sed hæc difficultas physica parum refert ad Theologiam: quia abstrahendo ab istius modi subtilitatibus, omne quod est vere, proprie, & simpliciter vinum de vite, est a Christo institutum, & vt sic consecrabile.

§. II.

Quinque difficultates resoluuntur.

9 Sed inquires primo, vtrum aptius cõsecretur vinum rubrum, quam album?

Alexander Alensis 4. p. q. 10. memb. 4. art. 1. arbitratur aptius significari sanguinem Christi speciebus vini rubri, quam albi: nam & vinum rubrum in Scriptura vocari soler sanguis vuæ Deuter. 32. in Canticõ Moysis, & 1. Machabæorum 6. Vazquez tamen cap. 1. disp. 175. num. 5. & alij frequenter aduertunt, quod aptius consecratur in albo alia de causa: nam licet species vini rubri aptius significent sanguinẽ Christi: tamen mundities debita tanto sacramento, multo melius seruatur, si in consecratione vtamur vino albo. Monet etiam Innocentius Tertius lib. 4. cap. 31. in fine, quod *diligenti studio vinum optimum est quærendum, vt sacrificium offeratur.*

10 Secundo inquires, vtrum acetum valeat consecrari?

Affirmat Alexander Alensis: quia acetum, & vinum solum accidentaliter differunt, & non substantialiter. Teneque Glosia cap. 2. de Consec. dist. 2. Videturque indicare Innocentius 3. lib 4. cap. 31. dicens, *vinum acidum, quod appellatur acetũ*, esse materiam consecrationis sanguinis. S. Isidorus lib. 3. cap. 3. inter species vini numerat acetum.

11 Optime tamen respondet S. Thomas art. 5 ad 2. quod vinum fit acetũ per corruptionem: vnde non fit reditus de acetõ in vinum, vt dicitur 8. Metaph. textu 14. Et ideò sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc sacramẽtum ita de acetõ. Potest tamen confici de vino acescenti; sicut & de pane, qui est in via ad corruptionem; licet peccet conficiens vt prius dictum est. De quo latius D. Tho, inas in 4. distinctione 11. quæst. 2. artic. 3. q. 2.

Per hanc secundam partem exponendæ sunt authoritates. Vnde Soto, §. *De liquoribus*, ait: Et hoc est quod dicere voluit Innocentius. At veto quando est notabile dubium an sit acetum, graue peccatum est, sacramentum tali periculo committere: sicuti & panem adeò corruptum consecrare, de quo ambigitur sit iam vere panis. Atque hanc obrem species consecrãtas vini non est in vsu Ecclesiæ adseruare, sicut species panis: quoniam dum sic acescerent, vt species essent aceti, desineret illic esse sanguis. Ideoque Suarez disp. 45. sec. 1. conc. 4. dicit, quod si prior sententia intelligatur de acetõ proprie, est *omnino falsa, & improbabilis*: quia acetum non est vinum. Tres rationes assignat Raynerius in Panteologia, tit. *Eucharistia* cap. 9. cur in acetõ non valeat consecratio: & quia est vinum corruptũ, seu cadauer vini, iuxta Philosophum, & D. Thomam 8. Metaph. textu 5. lect. 4 Secundo, quia non habet vini proprietates: ideoque *frigorificum*, vocat Gellius lib. 17 cap. 3. Tertio, quia potus verus non est nisi vinum de vite, & non acetum. Vbi addit in margine Mag. Ioannes Nicolai, quod acetum à Iudæis est oblatum Christo, quo Sanctus Augustinus tractatu 119. in Ioannem malignitatem eorum significari notat, & proinde indignum, quod in Christi sacrificio consecretur.

12 Tertio inquiritur, vtrum agresta, & mustum valeant consecrari?

Reſpondetur cum D.Thoma art. 5. ad 3. quod agreſta eſt in via generationis: & ideo nondũ habet ſpeciem vini: & propter hoc de ea non poteſt confici hoc ſacramentum. Muſtum autem iam habet ſpeciem vini: nam eius dulcedo atteſtatur digeſtioni, quæ eſt completio a naturali calore, vt dicitur in 4. Meteororum cap. 3. Et ideo de muſto poteſt confici hoc ſacramentum. Non tamen debent vuæ integræ huic ſacramento miſceri; quia iam eſſet ibi aliquid præter vinum. Prohibetur etiam ne muſtum ſtatim expreſſum de vua in Calice offeratur; quia hoc eſt indecens, propter impuritatem muſti. Poteſt tamen in neceſſitate fieri: dicitur enim à Iulio Papa Primo, *de Conſecrat.* diſt. 2. cap. *Cum omne crimẽ.* Et in Concilio Bracar. 3. cap. 1. Si neceſſe fuerit, botrus in calice comprimatur.

13 Primum, quod de agreſta docet D. Thomas, latius ipſe probat in 4. diſt. 11. q. 2. art. 3. q. 3. & ait, quod *nihil recipit ſpeciem niſi in termino generationis*: agreſta autem adhuc eſt in via generationis ad vinũ; ſicut ſanguis, quando coagulari incipit, in via generationis ad animal: vnde ſicut ille ſanguis non eſt animal, ita agreſta non eſt vinum. *Et propter hoc de ipſa non poteſt confici ſanguis Chriſti.* Idem habetur in Miſſali Romano: nam inter defectus, ratione quorum conſecratio debeat iterari, vnus eſt: *Si quis agreſtam, ſeu vinum immaturum, ad conſecrationem Calicis adhibeat.* Exiſtimat autem Paludanus in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 5. conc. 6. Quod ſicut pomum viride, & maturum, non differt ſpecie; nec puer, & ſenex; ita nec vua acerba, & matura differunt ſpecie: poſſunt tamen humor vuæ acerbæ, & maturæ differre ſpecie. Alenſis vero, & D. Th. & alij frequentius aſſerunt agreſtam ſpecie differre à muſto, quod eſt ſuccus vuę maturæ, vt conſtat ex diuerſis accidentibus, & affectibus vtriuſque; qui aperte indicãt diſcrimen ipſius ſubſtantiæ. Neque mirum eſt, quod ſuccus ille ſpecie mutetur, cum ad maturitatem peruenit: & idem fructus arboris hoc modo in perfectiorem ſpeciẽ paulatim tendat.

14 Quod magis explicat Soto art. 5. ad 3. dicens, quod agreſta eſt in via generationis ad vinum, quæ eius ſpeciem non attingit. Itaque de agreſta idem eſt habendũ iudicium, quod de aceto. In principio nãque certiſsimum eſt non eſſe vinum; in progreſſu vero dum vuæ matureſcunt, res fit dubia: quare tũc licet forſan ſit vinum, eſt tamen graue peccatum in re dubia cõſecrare. Probat autem Richardus in 4. diſtinctione 11. art. 2. q. 5. ad 2. quod agreſta non eſt vinum, ſeu non eſt in ſpecie vini: quia vinum naturale eſt calidum effectiue; agreſta autem frigida. Nec differt à vino ſicut incompletum à completo in eadẽ ſpecie; ſed ſicut ſanguis differt à carne: quam conſtat non eſſe in eadem ſpecie cum carne. Sed ſicut per cõplemẽtum digeſtionis conuertitur in carnem; ſic agreſta per complementum digeſtionis in vua conuertitur in vinum.

15 Quantum attinet ad vuas, quod ſuccus in illis incluſus ſit conſecrabilis, referente Peſantio ar. 4. diſp. 1. affirmat Richardus: ſed referente Suarez, & Enriquez id negat. Amboque ex parte bene referunt; quia affirmatiuam ſententiam iudicat probabilem; & negatiuam probabiliorẽ. Verba eius refero, quia eſt Author grauiſsimꝰ, & claritas non officit illi conſuetæ breuitati. Igitur in 4. diſt. 11. art. 2. q. 5. ad 3. air: dicendũ, quod aliqui dicunt, quod ſi vua matura conſecraretur, quod vere humor contentus in illis folliculis conuerteretur in ſanguinem. Sed tamen hoc non debet fieri; quia qui ſic faceret, grauiter peccaret: quia quandiu continetur vinum in folliculis, non eſt ſub ſpecie potabili, ſed eſibili: ſanguis autem Chriſti debet confici de vino exiſtente ſub ſpecie potabili. Et præterea vino ſic ſe habenti aqua miſceri nõ poſſet. Et ſic exponunt, quod habetur cap. *Didicimus. De Conſecrat.* diſt. 2. Alij dicunt *probabilius*, quod vinum non expreſſum de vua non poteſt conuerti in ſanguinem per miniſterium Sacerdotis. Vnde eodem decreto dicitur vuas ſeorſum *benedictas populus, qui petierit, accipiat.* Vbi Gloſſa: benedictas benedictione vulgari, non illa ſpeciali appropriata Euchariſtiæ: & cap. ſequẽti. *Quod de expreſſo botro, ideſt, de vuarum granis, populus communicat, valde eſt omnino cõfuſum; ſed ſi neceſſe fuerit, botrus in Calice cõprimatur.* Chriſtus etiam non confecit ſuũ ſanguinem, niſi de vino exiſtente ſub ſpecie potabili: quod patet per hoc quod dixit diſcipulis: *Bibite ex eo omnes.* Hæc Richardꝰ.

16 Sed Caietanus, & Soto, Suarez, & Vazquez, & iam cõmuniter Doctores, vt certum tradunt, vuas nõ ſolum illicite, ſed & invalide conſecrari: ſicque intelligunt textum citatum, & D. Thomam in ratione aſſignanda non conueniunt. Soto illo art. 5. ad 3. §. *Negatur*, ſic ait. Muſtum nõ eſt cõ-

cõſecrabile niſi ſub ſpecie potabili vini: ante vero quam exprimatur ex vua, nec eſt muſtum, nec vinum: & forte differt ſpecie ab ipſo poſtquam expreſſum eſt: nam eſt continuum folliculo, & corpuſculis internis vuæ; ſicut caro cum neruis, & pelle animalis. Quare tota vua non eſt potus; ſed cibus differens ſpecie a muſto. ¶ Sed arguis; facillima illa expreſsio vuæ no videtur mutare ſpeciem: ergo vua, & muſtum non differunt ſpecie. Negatur conſequentia, quia vua (vt modo dicebamus) plura continet, quam muſtum. Vnde per illam expreſsionem fit purus liquor; ſicut per contuſionẽ amygdalorum, & nucum, fit lac, & oleum, differens ſpecie ab ipſis contuſis. ¶ Secundo adijcitur, quod quamuis vua poſſet eſſe tam matura, vt aliqua particula muſti illic includeretur eiuſdem ſpeciei, ac ſi eſſet expreſſa; non tamen eſt illic potabilis, ſed comeſtibilis. Hæc Soto. Et Petrus Ledeſma de Euchariſtia cap. 4. conc. 15. dub. 2. in fine. Nuño q. 74. art. 5. folio 606. quia iſtæ ſpecies ſunt imperfectæ, quæ facile generãtur, & corrumpuntur.

17 Suarez tamen diſp. 45. ſec. 1. corolario 2. id quod aſſumitur in prima ratione, dicit ſatis incertum: Tum quia, quidquid ſit de continuatione; tamen ſicut ſanguis eſt in venis, ita idem ille liquor, qui poſtea eſt extra vuam, videtur prius formaliter cõtineri intra illam. Cuius ſignum eſt, quia licet non exprimatur, nec comprimatur vua, ſed tantum pungatur, ſeu diuidatur folliculus vuæ, ſtatim diſtillat illum liquorem: qui iam tunc erit ſufficiens materia conſecrationis. Vazquez etiam diſp. 175. cap. 2. num. 12. aiſ. Hæc ratio mihi maximẽ diſplicet, quia expreſsio huiuſmodi nihil aliud eſt, quam ſola ſeparatio liquoris ab alijs partibus craſsioribus, cum quibus miſtus continebatur. Cuius rei indicium manifeſtum eſt, quod ſi muſtum expreſſum in dolio ſeruetur, craſsiores partes ſubſident, liquor autem defæcatus ſupra manet; quod ſi craſsiores partes in liquorem conuerterentur, nullæ fæces manerent. Similiter in amygdalis, cum ſucus ex illis exprimitur, ſeparantur partes craſsiores, & ſucus per ſe manet: opus autem eſt infuſione aliqua aquæ, vt craſsiores partes facilius diluãtur, & ſuccum, quem in ſe incluſum habebant, emittant.

18 Recurrit ergo Suarez, & Vazquez ad ſecũdam rationem M. Soto, quia liquor includitur in vuis, non ſecũdũ modũ potus, ſed potius cibi; & ita non dicitur bibi, ſed manducari: materia autem conſecrationis ſanguinis, debet eſſe potus ſecundum modum potus. Quod confirmat Suarez, quia materia conſecrationis Calicis debet eſſe apta vt illi aqua miſceatur: at vero liquor incluſus in vuis non eſt huiuſmodi. Quæ ratio traditur in cap. *Cum omne*. De Conſecr. diſt. 2. ex Iulio Papa; & Concilio Brachar. & Vuormatienſi; vbi talis conſecratio prohibetur; ſicut prohibita fuerat in 6. Synodo canone 28. Trullano, & habetur in cap. *Didicimus*. Eadem diſt.

19 Adhuc hæc ratio non videtur efficax Lugo diſp 4. ſec. 1. num 10. quia ſi ſpeciebus vini cõſecrati madefiat oſtia panis (ſicut madefiunt ſpecies panis immiſſæ calici in Miſſa) tunc ſpecies vini incluſæ in pane ſunt per modum cibi, & non per modũ potus: & tamen proculdubio retinerent cõſecrationem, dum retinent diſpoſitiones ſufficientes ad cõſecrationem. Finge enim guttam muſti conſecratam extra granum; poſtea immitti iterum in granũ, & iterum claudi vuam; non ne retinebit cõſecrationem illa gutta, etiam ſi ſit per modum cibi?

20 Aliter ergo (inquit Lugo nu. 11.) probandum videtur, muſtum intra granũ non poſſe conſecrari; ſcilicet, ex eo, quod non poteſt ſufficienter deſignari, dum continetur in vua ipſe liquor, præciſe per pronomen *hic*, cum dicitur: *Hic eſt ſanguis*: nã vt infra videbimus, illud pronomen debet deſignare ſubſtantiam, cuius ſunt illa accidentia externa ſenſibilia, cum autem accidentia externa vuæ nõ ſint ſolum liquoris; ſed multo magis ipſius vuæ, non poteſt deſignari ſolus liquor per pronomen, *hic*. Hãc rationem iam tradiderat Suarez, quamuis eum Lugo non referat. Sequiturque Bernal diſp. 26. ſec. 2. num. 19. & Auerſa q. 2. ſec. 5. §. *Ruſus*.

21 Sed impugnauerat Vazquez cap. 2. num. 14. dicens. Hæc vero ratio mihi etiã non probatur: quia ſicut vinum incluſum in vaſe conſecrari poteſt, etiam ſi nõ videatur: quia ſatis eſt ad veritatem verborum ratione vaſis continentis demonſtrari, & ſẽtiri: ita etiam ſufficeret vt muſtum incluſũ in grano conſecraretur, quia ratione ipſius grani demonſtrari poſſet. ¶ Quod ſi dicas, cum Suarez, diſcrimen eſſe, quia vinum in vaſe incluſum, per ſe ſenſibile eſt; & peraut em

cidens ſolum non poteſt ſentiri: incluſum autē in grano per ſe ſenſibile non eſt. ¶ Replicat Vazquez aſſerens. Hoc facile refelli poteſt: quia, qui granum demonſtrat, non ſolum demonſtrat id, quod exterius videtur; ſed quidquid in eo incluſum eſt, & ad naturalem illius conſtitutionem pertinet, qualis eſt ſuccus. Quare ſi Deus voluiſſet totum botrum vuæ in ſanguinem ſuum cōuertere, recte id efficere poſſet verbis demonſtratiuis ex vi ſolius veritatis verborū; ita vt nihil ſubſtantiæ in botro maneret; ſed tota ſubſtantia illius in ſanguinem tranſiret: quis hoc neget? Cum enim liquor contineatur in grano per modum vnius, monſtrato grano; monſtratur etiam, & liquor. Hæcibi.

Nec ſufficit, quod aliqui inſtant dicentes, iuxta communem modum loquendi, per pronomen *hic*, vel *hoc*, non demonſtrari ſuccum; ſed vuarum folliculos; nec ſignificari ſuccum vt contentum incontinente; ſed vt partem in toto. Hoc non ſufficit, quia hoc negat Vazquez: & merito: quia reuera vtrumque demonſtramus, & folliculos continentes, & ſuccum contentum: & totū manducatur, cum botrus comeditur.

22 Quicquid ergo ſit de hac ratione, propter duas alias M. Soto, omnino eſt tenenda communis ſententia. Replica contra ſecundam, facile ſoluitur aduertendo, plures conditiones requiri ad conſecrationem, quam ad retinendam conſecrationē: quia panis in ſtomacho non valet conſecrari, & tamen ibi retinet conſecrationem, do nec calore naturali corrumpantur ſpecies.

23 Replicæ contra primam, ceſſant notando, quod nec ipſe Soto illam rationem ponit vt certam; cum ſatis modeſte dicat, *forte differt ſpecie*. Probabilitas maximè ſuadetur eius rationibus, & quia iſtæ ſpecies ſunt imperfectæ. Ipſeque Vazquez n.13. quid ſimile euenire fatetur: nam ex oleis, ſiue oliuis (Vulgo açeytunas) ſine corruptione verum oleum exprimitur, ſola comprehenſione oleæ abſque aqua calida: & tamen oleum, & olea, ſeu oliua differunt ſpecie. Similiter ſemen, & lac, quandiu ſunt in animali, anima totius animantur, vt ex D. Thoma in 2. diſt. 30. q. 2. art. 2. ad 2. diximus libro 2. de Anima q. 8. §. 2. nu. 33. Cū tamen lac facile emittatur, & emiſſum alia forma informetur, & ſpecie differt ab eo, quod erat in animali. Pariterque de ſanguine, & ſemine dicitur. Ergo & muſtum ſpecie differt à ſucco contento in vua: & non eſt potus, ſed cibus frangens ieiunium, dum eſt in vua; & ideò non valet conſecrari.

24 Aduertendum autem, quod Raynaudus in Candelabro S. Septiluſtri ſec. 2. cap. 1. nu. 10. & Dicaſtillus tom 1. de Sacram. trac. 4. diſp. 2. dub. 5. num. 91. & 92. dicunt vinum incluſum in offa panis eſſe conſecrabile valide, licet non licite: quia, & ſi panis, & vinum loco coniungantur; per intentionem miniſtri, ly *hic*, poteſt deſignare vinū; ſicut ly *hoc*, poteſt deſignare panem. Nam vinum intra cauitates panis receptum, manet in ea offa ſub ratione potus, & ſufficienter ſenſibile vt potetur.

25 Contrarium merito docet Cornejo hic artic. 5. quia vinum expreſſum eſt in forma potabili, minimè non expreſſum: quare ſicut intra vuas nequit conſecrari; ita propter eandem rationem, non poteſt conſecrari vinum, quo panis madefit; quamuis retineat ſpeciem, & naturam vini; quia vt ſic non eſt in forma potabili. Idem docent Molanus Theol. Prac. trac. 4. cap. 7. conc. 3. num. 33. Lugo diſp. 4. ſec. 1. num. 12. Leander trac. 7. diſp. 8. q. 31. Amicus to. 7. diſp. 16. ſec. 3. num. 36. Auerſa q. 2. lec. 5. quos refert, & ſequitur Diana parte 9. trac. 8. reſol. 65. Ideò autem in conſecratione debet eſſe in forma potabili, vt poſsit demonſtrari per modum ſpiritualis potus: quod non eſt neceſſarium ſemel facta conſecratione; quia retinendo ſpeciem vini, conſeruatur ibi ſanguis Chriſti. Et Alexander Tertius in epiſt. ad Archiepiſcopum Vpſallenſem, reprehendit attentantes conſecrare micas panis vino intinctas, proferendo ſuper eas verba conſecrationis corporis, aut ſanguinis, aut vtriuſque. Quamuis autem conſecratio panis vino madefacti eſſet illicita; nullum apparet caput quare ſit inualida: quia madefactione non amittit eſſe, nec denominationem, nec ſenſibilitatem panis; nec deſinit eſſe ſub forma comeſtibili.

26 De muſto vero Gloſſa in cap. *Sicut*, *de Conſecratione* diſt. 2. negat muſtum eſſe cōſecrabile. Et dubitat Moure 3. p. cap. 4. §. 3. At vero Soto art. 5. ad 3. dicit, *nemini* Theologorum *eſſe dubium*, quin de muſto fieri poſsit conſecratio: eſt enim vere vinū, vt eius dulcedo teſtatur; atque completa digeſtio per calorem naturalem, vt 4. Metereorum author eſt Ariſtoteles. Qui & 3. Metereorum cap. 10. muſtum vocat recens vinum. Vinumque in Sacra Scriptura appellatur muſtum Actorum 2. *Muſto pleni ſunt iſti*. Iſaiæ 49. *Quaſi muſto ſanguine ſuo inebriabuntur*.

buntur. Nec Iulius Primus relatus à D. Thoma, permitteret, quod in caſu neceſsitatis botrus in Calice exprimatur, & admixtā aqua, conſecretur, ſi conſecratio eſſet inualida.

27 Admonet autem D. Thomas hoc eſſe indecens, & prohibitum fieri extra neceſsitatem, propter impuritatem muſti, videlicet, propter comixtionem, quæ illic fieret groſſarum partium, quæ non ſunt vinū. Vnde non eſt audiendus Martinus de S. Ioſeph de Euchariſtia trac. 2. num. 13. qui contendit ſolum eſſe culpam venialem, quia ſic cōſuetudo introduxit. Quia D. Thomas Decreta, quæ hoc prohibent affert. Et prohibetur in cap. 1. Concilij Tertij Bracharēſis. Et in Concilio Calcedonenſi Actione 10. reprehenditur, qui in ſacrificio adhibebat, *vinum infectum, atque luteſum, & tempore, quo fuerat vindemiatum*. Et de ſe eſt inde cens in tanto ſacrificio aliquid impurum, & inconſecrabile apponere. Quare de ſe culpam eſſe mortalem, notant Suarez diſput. 45. ſec. 1. corol. 3. & innumeri alij, quos citant, & ſequuntur Candidus tom. 3. diſq. 2. art. 2. dub. 38. Leander trac. 7. diſp. 2. q. 33. & Diana parte 10. trac. 11. reſol. 37. Verricelli de Miſſionibus titulo 8. q. 139. nu. 1. Bonacina tom. 1. diſp. 4. punc. 2. num. 3. Trullench lib. 3. cap. 2. dub. 2. num. 3. Quia illa fœcis admixtio, & impuritas vini eſt grauis indecentia contra tantum Sacramentū: Tum quia eſt contra vniuerſalem ritum Eccleſiæ. Tum quia muſtum habet plures fæces, quæ non ſunt conſecrabiles.

28 Admittunt autem Bauny to. 1. trac. 5. q. 9. dub. 2. Diana, & Verricelli num. 2. quod ſi populus per multum tempus, vel in die feſto priuādus eſſet ſacrificio Miſſæ, liceret muſtum recenter expreſſum conſecrare: ſed in hoc caſu deberet prius interponi pannus inter vuam, & Calicem ad depurgandas fæces.

29 Hinc iudicandum, de quadam conſuetudine, quam eſſe in Eccleſia Maiori Bracharenſi, teſtantur Fernandez de Moure in Medulla caſuum par. 3. cap. 4. §. 3. nu. 6. in qua ſexto die Auguſti Dominicæ Trāſfigurationis à Sacerdote exprimuntur materia botra in Calice conſecrando in gratiarum actionem pro anni vbertate, & fructibus.

30 Suarez diſp. 45. ſec. 1. corol. 3. in fine ait. Sed mihi de tali conſuetudine non conſtat: & ſi alicubi eſſet, corrigenda eſſet, & tollenda: exiſtimo tamen nullibi eſſe præſertim ſi intelligatur ſolum illud muſtū aſſumi pro materia. Sed fortaſſe per modū ceremoniæ in calice habente perfectum vinum aliquæ vuæ exprimuntur. Quod minus habet indecentiæ: quamquam virandū etiam ſit. Idem dicit Vazquez cap. 1. n. 7. & Diana illa reſol. 37. dicit, quod tales conſuetudines nō admittūt communiter Doctores.

31 Sed conſuetudinem extare, videtur indubitatum, nam eam referunt Fagundez lib. 2. in 3. Præceptum cap. 3. nu. 5. & Tanerus tom. 4. diſp. 5. q. 2. dub. 3. num. 144. & a peccato liberant: quia cum cap. *Cum omne crimen*, de conſec. diſt. 2. in neceſsitate id permittatur; cur nō etiam ob egregiam aliquam cauſam antiquiſſimæ inſtitutionis, à Sanctis forſan Authoribus deriuatæ, publicæque deuotionis, & ædificationis, ſimilis conſuetudo licite retineatur; iuxta communem, & antiquum Eccleſiæ alicuius ritum, à Pontificibus vtique ſcitum, & nuſquam hactenus improbatum. Et quod conſuetudo in hoc poſſet excuſare à peccato, etiam admittit Petrus Ledeſma de Euchariſtia cap. 4. conc. 15. dub. 2. & alij, quos refert, & ſequitur Leander trac. 7. diſp. 8. q. 32. & 33.

32 Dealio caſu de facto contingente, opus eſt diſputare. Refert enim Diana parte 10. trac. 11. miſcellaneo reſol. 37. In fine, quod Adam⁹ Opatouius de Euch. diſp. 2 q. 3. num. 30. ſic ait. Succus ex vuis paſsis eductus non intrat materiam Calicis. Vnde Æthyopes grauiter peccant (ſi verum eſt, quod de illis narratur) quod vuas paſſas ad celebrationem Miſſæ adhibent; & ex his liquorem ad conſecrationem eliciunt.

33 Sed idem Diana parte 7. trac. 12. reſol. 8. cum Amico tom 7. diſp. 16. ſec. 3. nu. 32 Franciſco Lugo de Sacr. lib. 4. cap. 2. n. 25. oppoſitum docet. Quod & tenent Fagundez Præcepto 3. lib. 2. cap. 3. nu. 6. Gabiel à S. Vincentio diſp. 5. de Euchar. q. 3. in fine. Thomas à Ieſu Maria de Conuerſione gentium lib. 7. cap. 7. tit. de Euchariſtia in fine, quod refert, & ſequitur Verricelli de Miſſionibus tit. 8. q. 139. num. 3. teſtantes id moris eſſe apud Abyſsinos, & in Æthyopia ex defectu vini aſſumere Catholicos, vuas non ita paſſas, & eas aqua ſuper infundere, quoad vſque lenteſcant, & poſtea exprimunt; ex quibus fit vinum ſatis generoſum, in quo conſecrant. Aduertunt autem Verricelli num. 4. Bernal diſp. 28. ſec. 2. nu. 18. Gamacheus q. 74. cap. 1. & alij, quod ſi vuæ

vuæ sunt valdè passæ,& aridę,iam sunt substantialiter corruptæ; & illarum succus nõ est vinum consecrabile. Si autem non sunt admodum passæ,& aridæ, tunc succus continet substantiam vini; & succus ex eis extractus iuuamine aquæ super infusæ, quoadvsque lentescant,& turgescant, est vinũ prętantissimum consecrabile. Et in hoc sensu vniuersaliter verificabitur, quod ait D. Thomas art.5.ad 1.*quod potest verum vinũ ad terras illas deferri, in quibus vites non crescunt, quantumsufficit ad hoc sacramentum.* Si enim in propria substantia nõ conseruetur, poterit in vuis passis aliquantulum conseruari.

34 Quarto inquiritur, vtrum valeat consecratio,& liceat in vinis conditis?

Respondet bene Soto art.5.ad 3.prope finem dicens. Per hæc indicare non est difficile de vini generibus, quæ ex aromatibus,& melle conficiuntur. Si enim tam tenuis esset mixtio, vt vere maneret substantia vini, consecrabile esset: si vero tanta esset commixtio, vt corruptio fieret vini, nõ esset cõsecrationi idoneum. Ob idque peccatum est huiusmodi artificiatis vinis consecrare propter periculum. ¶ Idem de Lora, seu accinacio vino (Hispane *aguapie*) quod ex accinis semel compressis infussa aqua exprimitur. Tam parum enim posset aquæ commiscerì (veluti diximus de granis tritico commixtis) vt species vini seruaretur; & tantum, vt corrumperetur. Quo circa non potest sine periculo de huiusmodi fieri consecratio. Et quandoque certum esset consecrationem fuisse cassam. Hæc ibi. Quem, quoad vtrumque, communiter Authores sequuntur. Et in secundo puncto Suarez disp.45.sec.1.coral.3.§. *Hic vero*, notat, quod licet Plinius lib.4.cap.10.dicat Loram non appellari iure vinum; & ita est reuera frequentius loquendo: non tamen potest hoc generaliter diffiniri; quia variis modis fit huiusmodi Lora, vt ibi Plinius refert. Semper tamen erit graue sacrilegium propter dubium, & irreuerentiam.

35 Ex dictis sequitur, quod ex illo, quod Latini vocant Sapam,& Hispani, *Arrope*, non potest confici sacramentum: nam longa ignis decoctione vini essentiam,& vini vsualis rationem deperdit, vt notat Petrus Ledesma de Eucharistia capit.4.conc.15.dub.3.in fine. Quod esse certissimum dicit Leander referens Glossam, Viualdum, & Granado, Hurtadum, & Ludouicum de S. Iuan, trac.7.disp.8.q.72. Idem iudicans de Sapa, ac de *Clarea*: cum tamen sit disparatio, vt videbitur. Nam de Sapa communiter Doctores negãt, vt relato Henriquez, Fagundez, Lugo, Bonacina, & Castro Palao, docet Verricelli de Missionibus tit.8. q.139.num.5. Quia Aristoteles libro 4. Meteoreorum cap.9.& 10.negat Sapam simpliciter esse vinum: nam per decoctionem, & applicationem ignis speciem vini mutat. Neque etiam est vinum vsuale; non enim illo per modum potus vtuntur homines; sed per modum esculenti.

36 Idem docet Bernal disp.26.sec.2. num.18.dicẽs. Quarto fit liquores aliquos, qui ex vino iam confecto, & adignem nouiter cocto fiunt, ineptos esse ad consecrationem. Eiusmodi est Aqua vitæ (Hispane *Agua ardiente*) qui est liquor ex vino vehementer calefacto, per fistulam distillatus, & ardentissimus, & à vino substantialiter decoctus: & saltem minime vinum vsuale. Tale est etiam, quod Latini vocant Sapam (Hispane, *Arrope*) nam longa ignis contractione vini essentiam, & vini vsualis rationem deperdit. Hæc ibi.

37 Quod autem idem non sentiat de *Clarea*, patet: nam quod fit ex vino albo, dicitur Hispane *Clarea*; & si fiat ex vino rubro, dicitur Hispane *Hypocras*: & tamen de isto idem Author in fine sec.2.num.22.ait. Tandem fit vinum artificiose coctum igne, Latine, *Defrutum*, aut *coctum*, & Hispane, *Vino cozido*; & vinum sacharo, melle, & aromatibus conditum, Latine Hippocraticum, & Hispane, *Hypocras*, validam esse materiam. Quia parum decoquitur; & simpliciter est vinum: & si propter solam pretij magnitudinem non sit vsuale. De vino absynthite idem docet Tannerus disp.3.q.2.dub.5.num.141.

38 Per oppositum Henrriquez lib.8. cap.12.num.13. Fagundez, & Gaspar Hurtado, & Leander q.27.& Caspensis tract.22.disp.2.sec.3.num.15.affirmant, quod Mulsum, Hispane, *Clarea*, vel *Hypocras*, non sunt materia sufficiens consecrationi: quia non sunt simpliciter vina, nec retinent statum vini. Ex parte sequitur Vuigers q.74. art.5.nu.41.casu quo magna esset permixtio aromatum, ingensque decoctio.

39 Alijs merito placet prior sententia; quia vt in Hispania regulariter conficiuntur *Clarea*, & *Hypocras* (idemque est de vino, cui admiscetur malum citreum, Hispane *Limonada*) videntur adhuc esse vinum: quia vel non decoquuntur, vel parum, & condimentum additur in modica quantitate. Propter dubium tamẽ erit sacrilegium; & sic in Concilio Antisidorensi can.8.prohibitum his verbis: *Non licet in altario in sacrificio diuino mellitum, quod mulsum appellatur, nec vllum aliud poculum, extra vinum & aquã mixtum, offerre.* Ergo illicitum est offerre, aut consecrare mulsum extra casum grauis necessitatis.

40 Vltimo inquiritur, vtrum vinum congelatum valeat consecrari?

M.Fr. Bartholomæus Fumus in Summa Armillã verbo *Eucharistia* num.19.ità ait. An vinum congelatum; cum non potest commode liquefieri, possit consecrari? Syluester verbo Eucharistia 2.circa finẽ, dicit, quod sic; quia à non congelato non differt specie. Sed videtur habere dubium: quia non est per modum potabilis: sicut nõ potest consecrari botrus, in quo est vinum, vt supra dictum est: quia vua magis est comestibilis, quam potabilis: ita videtur,& de glacie. Cum qua glacie ex aqua facta, vel niue, licet vere sit aqua, tamen quis non potest baptizari: quia nõ habet modum ablutionis. Sic forte posset dici de vino glaciato, quod non possit confici: saluo tamẽ meliori iudicio. Consulerem igitur Sacerdoti, vt vinum omnino glaciem factum, non lacraret; sed aliud potius vinum apponeret non congelatum; quod consecraret, reposito primo in piscina. Hæc ibi. Quem sequũtur ex Thomistis Martinus Ledesma 1 p. Quarti q.15.ar.5.dub.1. Nuño q.74.art.5. Araujo art.8.dub.1. Dubius manet Serra art.5.fine. Ex alijs tenent Alanus lib.1.de Eucharistia cap.11. Henrriquez lib.8.cap. 12.§.3. Moure 3.p.capit.4.§.3.num.7. Et vt probabile tuetur Trullench lib.3.cap.2. dub.2.nu.10. Effeque materiam dubiam, docet Fagundez præc.2.lib.2.cap.3.nu.10. & alij.

41 Opposita sententia est communis, & vera, asserens vinum congelatum, dum est congelatum, valide, sed illicite, consecrari; soluta autem congelatione, & valide, & licite consecrabitur; nisi in aliquo casu extraordinario, congelatione omnino debilitata sit virtus vini. Quæ omnia post Syluestrum, vbi supra, optimè docet Soto in 4. dist.9.q.1.art.5.in fine, dicens. Quid autem de vino congelato? Nam nonnumquam accidit vt congeletur. Et dictum est Baptismum non posse fieri in gelu. Respondetur congelationem posse fieri adeò exiliter, vt maneret vinum: & tunc posset consecrari. Nec est simile de Baptismo: nam in gelu nõ potest fieri ablutio; licet possit fieri consecratio. Sed vsque adeò posset indurescere, vt desineret esse vinum, & transiret in formam lapidis. Cuius signum esset; quod si postea liquefieret, non haberet vini virtutem. Esset ergo immane sacrilegium gelu consecrare. Nisi calore liquefactum documentum præberet esse vinum. Quare idẽ experimentum sumendum est, vbi species consecratas contingeret congelari: si enim postea liquefactæ speciẽ præferrent vini in sapore, testimonium esset illic esse sanguinem. Si autem talẽm calorem, & vigorem non seruarent, non esset sanguis. Nihilominus propter periculum cum veneratione essent sumendæ. Hæc Soto.

42 Quod vltimum dicit Suarez disp. 45.sec.1.in fine, esse fere certum: quia ita supponitur in Rubricis Missalis: nam dicitur, quod si contingat in calice vinum consecratum congelari, quod debet liquefieri; & sumi vt verum sacramentum. Et constat experientia, quod liquefactum habet accidentia vini. Deinde non est maius argumẽtum, quo ostendatur, aquam non corrumpi congelatione.

43 Addit Vazquez disp.175.cap.2.n. 18. vinum congelatum, sicut potest valide consecrari; ita & licite: quia nullo præcepto id prohibetur. Merito tamen omnes alij id impugnant: quia, vt ait Auersa q.2.sec. 5.in fine, ob dubium aliquod validitatis ex parte opposita, & ob reuerentiam sacramẽti, & propter consuetudinem Ecclesiæ, dici debet id esse illicitum.

44 Rursum addit Perez q.74.art.5.folio 19.quod si solidum gelu sit, nec vllo modo potabile, quod est esse ineptum ad vsum sacramẽti, summum sacrilegium esset pro vino consecrare. Et idem dicendum est de vino, quod ex gelu solido liquefactum est, quod sit maxima dubitatio, an vinum ex duriore illa cõcretione naturam vini amittat, vt plerumque colorem, & saporem.

45 Cæterum Suarez ibi sec.1.in fine ait. Si vinum congelatum ante consecrationem postea liquefiat, illud posse esse materiam consecrationis. Hoc censeo fere certum, vt constat ex dictis (quia non est substantialiter corruptum). Vnde addunt Authores secundæ (communis) sententiæ, nullum esse peccatum in huiusmodi vino consecrare. Quod est valde probabile, quia reuera nullum est dubium. Consultius tamen existimo in illo non consecrare, si fieri potest.

potest. Vnde si contingat in Missa inuenire congelatum vinum ante consecrationem, etiam post oblationem, optimum consilium erit mutare, & iterum offerre, & postea cõsecrare. Videantur Diana 3.p.trac.6. resol. 100. Leander trac.7 disp 8.q.38. Quamuis Auersa q.2.sec.5.in fine, dicat, quod si congelatio accidisset post oblationem in Offertorio Missæ, melius erit id ipsum vinum oblatum liquefacere, & consecrare. Quod in liquefactione exigua poterit practicari.

46 Ad argumenta primæ sententiæ facile respondetur, quod vinum congelatum per se, & ab intrinseco potest bibi: & hoc sufficit ad validitatem sacramenti, quod nõ consistit in vsu. Sicut panis, qui præduritie comedi non posset, posset valide consecrari, quia est verus panis: & solum est impedimentum vsus in quo non consistit sacramẽtum. De quo D. Thomas art.2.ad 2.& art. 7.& q.78.art.1.ad 2. Deinde, congelatio prout communiter accidit, tãtum est prefigore, & siccitate, quæ non sufficiunt corrũpere vinum, propter eius calorem, & humiditatem: vnde facilius excessiuo calore vertitur in acetum, quam congelatione desinat esse vinum, vt experientia constat.

47 Ad paritatem de Baptismo solet responderi ex D. Thoma q.73. artic.1.ad 3.& q.78.ar.1. quod Baptismus est ipsa ablutio, & vsus aquę ablutio autem solido gelu non perficitur. Eucharistia vero est in ipsa consecratione, & in speciebus consecratis, etiã ante sumptionem: vnde adhuc si hæc impediatur, est validum sacramentum. Præterquam quod iam diximus q.66.dub.3.num. 25. facile gelu transmutari, & illius perfricatione aquam resolui, in qua valet Baptismus. Vinum autem fere numquam ita cõgelatur, quod non possit in minutiores partes redigi, & in ore quasi liquefieri, & potari. Quod esse vinum constat, nam si sic sumeretur in magna quantitate, inebriaret: ideoque in illo valeret consecratio.

DVBIVM. IX.

De mixtione aquæ cum vino consecrando.

§. I.

Tria certa præmittuntur.

1 VInum absque vlla mistione aquæ, offerendum in Missæ sacrificio, senserunt Armeni, vt refertur in Canone 32. Trullano, ex ijs, qui sũt additi sextæ Synodo Generali, & in Concilio Florẽtino post vltimam Sessionem in Decreto fidei idem error eis tribuitur. Caulam autem huius erroris dicit Nicephorus lib.28. Hist. cap.53. fuisse, ne ipsa mistione aquæ cũ vino duas in Christo naturas fateri viderentur: quia ipsi Eutychianorum errorem in hac re sequuntur. Lutherus existimat stolidos eos, qui aquã Calici infundunt. Caluinistæ etiam appellant blasphemos, & sacrilegos eos, qui aquam vino miscent in Calice consecrãdo.

2 Certum tamen est secundum fidem Catholicam, quod vino, quod offertur in hoc sacramento, debet aqua misceri. Est Apostolica traditio Patrum, antiquissima praxi, & consuetudine Ecclesiæ obseruata: de qua testantur Sancti relati à Bellarmino lib.4. de Euchar. cap.10.& Vazquez disp. 176. cap.1. num.6. Diffiniuntque Alexander 1. Epist. 1. capit. 4. Iulius Papa relatus can. *Cum omne crimen. De Consecratione*, Dist. 2.& in Concilio Florentino in Decreto fidei post sess. vlt. §. *Tertium est Eucharistiæ*, vbi dicitur. *Cum ergo tam Sancta Romana Ecclesia à Beatissimis Apostolis Petro, & Paulo edocta, quam reliquæ omnes Latinorum, Græcorumque Ecclesiæ, in quibus omnis Sanctitatis, & doctrinæ lumina claruerunt, ab initio nascentis Ecclesiæ, sic seruauerint, & modo seruent, inconueniẽs admodum videtur, vt alia quæuis regio ab hac vniuersali, & rationabili discrepet obseruantia: Decernimus igitur vt etiam ipsi Armeni se cum vniuerso Orbe Christiano conforment: eorumq; Sacerdotes in Calicis oblatione paululum aquæ, prout dictum est, admisceant vino.* Habeturque in Concilio Carthagin.3. can.24. Concilio Africano canone 4. Aurelianensi 4. c. 4. Antisiodorensi capit.3. Vormat. capit.4. Triburiensi can.19.

3 Rationes D. Thomæ approbantur à Concilio Tridentino sess.22.cap 7. Ex primaque reijcitur, quod Guillelmus Durandus lib.4. Ration. cap.30. lit.1.& Roffensis art.16.& alij dicunt primum huius cæremoniæ Authorem fuisse Alexandrum Primum. Cum tamen Concilium dicat. *Monet deinde Sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, vt aquam vino in Calice offerendo miscerent: Tum quod Christum Dominũ ita fecisse credatur: Tum etiam quia à latere eius aqua simul cum sanguine exierit: quod sacramẽtum hac mixtione recolitur: & cum aquæ in Apocalypsi beati Ioãnis populi dicãtur, ipsius populi fidelis cũ capite Christo vnio repræsẽtatur.* Hęc Con-

Concilium. Duæ vltimę rationes sunt Summorum Pontificum Alexandri, & Iulij, quorum verba refert D. Thomas art.6. Qui & vltimã adijcit ex S. Ambrosio: quia hoc comperit ad vltimum effectum huius sacramenti, qui est introitus ad vitam æternam. Vnde S. Amb. lib.5. de Sacramentis cap.1. *Reuadat aqua in Calicem, & salit in vitam æternam.* Alias rationes vsque ad 8. erudite exponit Coquerius in Opusculo de mistione aquæ in Calice Eucharistico cap.1.& 2.

4 Secundo videndum, vtrum aquæ admixtio sit de necessitate huius Sacramenti?

Affirmat Armachanus lib 9. de quæst. Armen. capit. 9. vt refert Soto in 4. dist. 9. q. 1. art. 6. circa 2. conc.

Merito tamen Theologi communiter docent, quod appositio aquæ non est de necessitate huius sacramenti. Ita S. Cyprianus lib.2. epist.3. Innocentius Tertius lib.4. c. 32. Habeturque in Rubricis Missalis Romani cap.4. de defectibus visi num. 7. vbi dicitur, quod si Sacerdos post consecrationem Calicis aduertat non fuisse appositã aquã, nullo modo apponat: *Quia non est de necessitate sacramenti.* De quo S. Thomas q.83. ar. 6. ad 4.& 6 Rationem assignat q.74. art.7. Nam iudicium de signo sumendum est ex eo, quod significatur. Appositio autem aquæ ad vinum refertur ad significandam participationem huius sacramenti à fidelibus, quantum ad hoc, quod per aquam mixtam vino significatur populus adunatus Christo. Sed & hoc ipsum, quod de latere Christi pendentis in Cruce aqua profluxit, ad idem refertur: quia per aquam significatur ablutio peccatorum, quæ fiebat per passionem Christi. Dictum est autem q.73. ar. 1. ad 2. quod hoc sacramentum perficitur in consecratione materiæ. Vsus autem fidelium non est de necessitate sacramenti: sed est aliquid consequens ad sacramentum. Et ideo consequens est, quod appositio aquæ non sit de necessitate sacramenti.

5 Deinde id probat Soto ratione, quã vocat *manifestam*: nam si aqua, vt inquit Innocentius, in vinum debet conuerti antequam fiat consecratio, non est magis de essentia apponere guttã aquæ, quam vinum addere. Hęc ratio supponit id, quod apud antiquos erat exploratissimum, de præconfessione aquæ in vinum: sed quia id apud Recentiores est controuersum. Ideo præferenda ratio D. Thomæ, quæ est optima congruentia: quia ratio à priori non est alia nisi quia Christus Dominus non instituit hanc cæremoniam vt essentialẽ. Quod colligit Suarez disput.45. sec.2. conc.1. ex Concilio Tridentino, quia in tota Sess.13. agendo de hoc sacramento, nihil de aquæ mistione dixit: quamuis præceptum Ecclesię explicet sess.22.cap.7. Idem patet in Cõcilio Florentino. Et quia vinum purum est simpliciter vinum: de quo solo est mentio in Euangelio.

6 Probat præterea Armilla verbo *Eucharistia* num.11. nam Græci consecrant vere, secundum Petrum de Palude: & non ponunt aquam: ergo appositio aquæ non est de essentia. Qua ratione etiam vtitur Leãder trac.7. disp.8.q.40. ¶ Cæterum Caietanus art.5.& Vazquez disp.147.cap.1. num.3. rectè notant decipi eos, qui putant Græcos vmquam errasse non apponendo aquam vino: cum in Concilio Florentino præcipiatur Armenis vt sequãtur morem tam Græcæ, quam Latinæ Ecclesiæ. Imò miscent aquam vino antè cõsecrationem, & post consecrationem ante communionem miscent aquam calidam. Quod hodie apud eos esse in vsu, dicit Vazquez se Romæ vidisse, cum eorum Missæ interesset. Quamuis autem Magister in 4. dist. 11.& Glossa. 1. ad Cor. 11.& Innocentius lib.4. cap.32.& Guido, & Castro, & alij Scholastici referant Græcos non miscere aquam vino. Græcorum nomine intelligunt latè eos, qui in ritibus recedunt ab Ecclesia Latina: quod verificatur de Armenis: quamuis stricte accipiendo, Armeni non sint Græci, vt constat: & supponitur in Concilio Florentino. Videatur Baronius ad annum 685.& 863.

7 Tertio est apud Theologos certum, per se loquendo, sub mortali peccato obligari Sacerdotem, vt tempore sacrificij apponat aquam, siue per se, siue per Subdiaconum in Missis solemnibus, prout præscribitur in Rubricis Missalis. Vnde D. Thomas q.83. art.6. ad 4. docet, quod si post consecrationem cognoscatur, quod aqua nõ fuit apposita, *debet puniri ille, ex cuius negligentia hoc contigit.* Et quod, qui malitiose prætermiteret aquæ mixtionem, præcipitur in pœnam priuari officio, & beneficio, vt constat ex cap. *Litteras, de celebratione Missarum.* Et cap. *Cum omne crimen, de Consecrat.* dist. 2. dicitur, *quod tandiu a sacrificet desistat, quandiu legitima satisfactione correctus, ad gradus sui officiũ rede at, quod amisit.* Qua de causa in Catechismo Pij Quinti dicitur. *Aquæ admixtionem ita graues rationes sunt, vt eam sine*

mortali peccato prætermittere nō liceat. Quod & sumitur ex D.Thoma in 4.Sent.ad Anibaldum dist.11.q.vnica art.4.dicente: *Vinū sine aqua potest consecrari: sed consecrans peccat grauiter, si scienter ommittat.*

8 Quod si opponas: nam eā, quæ de se sunt mortalia, peraccidens sunt solum venialia ex materiæ paruitate. Aqua autem modicissima præcipitur apponi in Concilio Florentino, vt dicitur. Ergo illam prætermittere, solum erit culpa venialis. Facile respondetur, quod physicè, & ad litim extinguendam, & ad alios vsus humanos, illa modicissima aqua, parum quid est: sed tamen in esse signi, & cæremoniæ sacramenti: adeò graues rationes sunt illam apponēdi, vt formaliter sit quid magni momenti: & ita sit grande sacrilegium contra præceptum, & solemnissimum morem Ecclesiæ: quod tantis est plenum mysterijs: & tam facile valet impleri.

9 Admonet autem D.Thomas art.7. ad 3.quod quia admixtio aquæ ad vinum non est de necessitate sacramenti, nō refert quantum ad sacramenti necessitatem quæcumque aqua misceatur vino, siue naturalis, siue artificialis, vt rosacea. Quamuis quātum ad conuenientiam sacramenti, peccet, qui aliam aquam miscet, nisi naturalem, & veram: quia de latere Christi pendentis in Cruce aqua vera profluxit, no humor phlegmaticus, vt quidam dixerunt, ad ostendendum, quod Corpus Christi erat vere compositum ex quatuor elementis: sicut per sāguinem fluentem ostendebatur, quod erat compositum ex quatuor humoribus, vt Innocentius Tertius dicit in quadam Decretali lib.3.tit.41.cap.8.

§. II.

Vtrum sit præceptum diuinum de mistione aquæ?

10 QVarto videndum vtrum hæc mixtio aquæ in Calice consecrando sit necessaria ex præcepto diuino, vel solum Ecclesiastico?

Esse necessariam ex præcepto diuino, opinantur Alensis 4.p.q.10.membro 4.ar.1.§.6.Castro Contra Hereses verbo Eucharistia hæresi 7.Osius in Confessione catholica cap.40.initio. Alanus lib.1.de Eucharistia cap.13.Henrriquez lib.8.cap.12.§.4. Granados trac.2.de Eucharistia disp.3.n.9. Valentiā q.2.puncto 1.ante 3.conclusionem. Petrus Ledesma de Eucharistia cap.14.conc.16. Pasqualigus disp.91.sec.6.& *probabilem* dicit Vazquez disp.179.cap.2. num.8.& Nuño art.7.conc.2.& alij.

Probaturque primo ex S.Cypriano lib.2.epist.3.quæ est 63.vbi reprehendens eos, qui aquam vino in Missa non miscebant, ait. *Non hoc faciunt, quod Iesus Christus Dominus, & Deus noster sacrificij huius author, & Doctor, fecit, & docuit.* Et post pauca. *Sed quādo aliquid Deo inspirante, & mandante præcipitur, necesse est, Domino seruus fideliter obtemperet.* Et ante medium epistolæ. *Inuenimus nō obseruari à nobis, quod mandatum est, nisi ea, quæ Dominus fecit, nos quoque faciamus, & Calicem Domini pari ratione miscentes à diuino magisterio non recedamus; &c.* Agnoscit ergo doctrinam, & mandatum, & præceptum Christi de mixtione aquæ. Quod & videtur docere S.Algerus lib.2.de sacram.cor. & sanguinis Domini capit.5.cum enim dixisset Christum panem, & vinum instituisse pro materia, subdit: *Cui etiam* (vino) *post modum per Apostolos aquam admisceri voluit.*

In Sexta Synodo canone 32.dicitur. *In omni Ecclesia, vbi spiritualia lumina refulserūt, hic ordo diuinitus traditus seruatur, vt scilicet, aqua misceatur vino in sacramento Eucharistiæ.* Et Concilium Carthaginense 3.can.24. *In sacramentis corporis, & sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam ipse Dominus tradidit: hoc est, panis, & vinum aquæ mistum.* Quod & habetur in Concilio Africano can.4. Et Aurelianense 4.cap.4.cum docuisset aquam vino miscendam, assignat rationem: *Quia sacrilegium iudicamus aliud offerri, quam in matris sacrosanctis Saluator instituit.*

11 Præterea ex Concilijs, & Patribus, ex D.Thoma, & Doctoribus, constat, quod Christus Dominus, cum Calicem consecrauit, admisceuit aquam vino: ergo hæc mistio cadit sub diuinum præceptum. Probat consequentiam Granado num.11.& 12. Primo, quia peracta consecratione, dictum est à Domino: *Hoc facite in meam commemorationem:* vbi præcepisse videtur non solum, quod ad sacramenti substantiam erat absolute necessarium, sed quod ad ritus maximi momenti, & mysterijs plenissimos, cuiusmodi est aquæ admixtio. Secundo, quia cū integra Calicis consecratio, per modum vnius peracta sit, nimirum consecrando vinum aqua mistum, non videtur vllum reperiri fundamentum, cui nitamur, ad asserendum mistionem illam relictam fuisse arbitrio discipulorum.

Respon-

Responderi potest instando: nam etiā Christus in Azymo consecrauit; cum tamen non posuerit præceptum de consecrādo in azymo, cum Græci consecrent in fermentato. Sed contra, alijs omissis, vltimo instat Granado, quia multo maior mutatio fit, cum vino admiscetur aqua, quam cum fermentum admiscetur farinæ: hæc enim posterior mixtio est iuxta naturam panis, & absolute, ac rigorose vnam panis naturā constituit: aqua vero vino admixta non est rigorose vinum: commiscētur enim duo valde diuersæ naturæ: quare Ecclesia non fuisset ausa rem hanc ita stricte præcipere, nisi Domino præcipiente.

12 Præterea arguit Pasqualigus num.39. Quia institutio sacramentorū quod ad substantialia habet vim obligandi quoad validitatem sacramenti, non alia de causa, quia Christus sic fecit. Ergo factum Christi in ordine ad accidentalia, obligat ad ipsa vt talia sunt. Deinde, quod Christus facit, vt institutor, & legislator, habet vim directiuam: miscuit autem aquam vt institutor, & legislator: Ergo instituendo, & faciendo imposuit præceptum.

Vltimo, quia non constat Ecclesiæ relictam potestatem præcipiendi vt in materijs, & formis sacramentorum miscea-tur aliquid, quod non est de necessitate sacramēti. Vnde nō legimus in alijs sacramētis aliquid addidisse, aut præcepisse, quod non sit de necessitate sacramenti: licet quoad ritus, & cæremonias, quæ non miscētur materiæ, & formæ, varie Ecclesia instituat, & disponat, prout iudicat expedire ad excitandam deuotionem fidelium. Ergo cum extet præceptum de aqua miscenda vino consecrando, ipse Christus author sacramētorum, credendus est Author præcepti.

13 Negandum tamen est extare diuinum præceptum de mistione aquæ in Calice consecrādo. Merito Suarez disputatione 45.sect.2. hanc appellat communem Doctorum: quia ex antiquis docuerunt Scotus in 4.dist.11.quæstione 6.in fine, Durandus quæstione 5. Richardus ibi. Soto distinctione 9.quæst.1.art.6.conc.3.§. *Colligitur ergo.* Et Basilius disp.de præconuersione aquæ in vinum num.30. Et Hyacinthus Choquetius Opusc.de mist.aquæ in Calice Eucharistico capite 3. Et Bonacina disp.4. q.2.puncto 4.num.1. Et Leander tract.7.disputatione 8.q.41. Cornejo, & Serra, quæstione 74.artic.6. Araujo ar.8.dub.2.num.30. Et Auersa quæst.2.sect.5.innumerosa-

lios pro eadem sententia referunt, & sequuntur. & Trullench lib.3.cap.2 dubio 3. numero 2. Et Lugo disp.4. sectione 2. differ.2.

Probatur primo ex modo loquendi Pontificum: siquidem Iulius Primus cap. *Cuncta, de Consecratione*, dist.2. inquit: *Calix dominicus, iuxta Canonum præcepta, vino, & aqua permistus debet offerri.* Et infra: *Quia iam pleriq; & multiplex maiorum manauit sententia.* Et rursum. *Iuxta antiquorum sententiam Conciliorum.* Et Alexander 1.epist.1.cap.4. dicit se *à Patribus accepisse.* Honorius etiam in capite *Pernitiosus, de celebratione Missarum:* hoc reducit *ad rationabilem consuetudinem Ecclesiæ generalis.* Quæ omnes loquutiones manifeste indicant hanc cæremoniam esse de solo præcepto proscripto, & consuetudine Ecclesiæ: sed non ex iure diuino.

14 Præterea probatur ex modo loquendi Conciliorum: nā in Florentino Armeni non miscentes aquam vino, nō reprehenduntur tanquam transgressores diuini mandati: sed solum eis præcipitur vt se conformen consuetudini, & mandato Ecclesiæ. Concilium etiam Tridentinum sess.22. cap.7. ait. *Mouet deinde Sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, vt aquam vt no in Calice offerendo misceant.* Quod testimoniū licet non sit omnino expressum: & ideo Conclusio non sit de fide: quia dici potest Concilium expressisse, quod certum est, nempe mistionem hanc esse ab Ecclesia præceptam; omisisse vero, sed non negasse, quod sit certum de præcepto diuino. Tamen adhuc authoritas Concilij vrget. Primo, quia frustra Christus imponeret præceptum: quod Ecclesiæ non esset notum esse impositum: & in dubio, an sit impositum, communis opinio liberat ab obligatione legis. Secūdo, Concilium intendebat, quod practicaretur in Ecclesia, quod in Calice offerēdo misceretur aqua: & ad hoc intētū admonet de præcepto Ecclesiæ: ad quod efficacius medium esset nos admonere de diuino præcepto (si extare crederet.) Sicut sess.14.c.5. docuit mortaliū peccatorū confessionē *iure diuino necessariam existere.* Similiaq; docet sess. 23. cap.1. loquendo de Sacramento Ordinis: & alijs locis.

15 Ratione probant Suarez, & Syluius, & Auersa, & alij: nam si Christus ipse ita insisset, non appareret quare solum esset de obligatione præcepti, & non de necessitate sacramenti: cum ergo constet Christum non instituisse hanc mistio-

nem

nem tanquam necessariam ad valorem sacramenti, consequitur, vt nec etiam sub obligatione sui præcepti illam iniunxisse dicuntur.

16 Hæc ratio non caret difficultate. Vnde illi respondet Granados num. 13. satis declaratum esse à Doctoribus, & ratione, prædictam mystionem non esse necessariam ad veritatem sacramẽti. Fortequeali qua verba dici in consecratione Calicis ex diuino præcepto: quæ tamen necessaria nõ sunt ad consecrationem.

17 Ex his, qui communem, & nostrã tuetur sententiam, Choquetius hanc improbat rationẽ: potuit enim Christus quidpiam Apostolis præcipiens, suam voluntatem, & omnem circunstantiam obligationis, quam sua lege inducebat, proponere, & explicare. Id namque ad prudentis, ac sapientis legislatoris munus pertinet; adeò vt Apostolis, alijsq; Ecclesiæ rectoribus manifestum fuisset quid discriminis interesset inter ea, quæ ex institutione, & alia, quæ ex solo præcepto Christi manerent: & procul dubio ita a Christo in nonnullis factum esse, omnino existimandum est, vt tolleretur omnis confusio. Cum ergo totius Ecclesiæ consensu, mystio aquæ neque sit ex institutione Christi proprie dicta; neque ad sacramenti essentiam pertineat: & alioqui Patres, & Concilia non obscure videantur indicare esse præceptam à Christo; cur non poterit in promptu reddi ratio, quare non sit necessaria necessitate sacramenti? Illa enim est, qualis in cæteris quæstionibus de materijs, & formis sacramentorum, prima, atque fundamentalis, scilicet, voluntas Christi Domini, qui hoc, vel illo modo instituit, ac præcepit. Videantur etiam quæ diximus quæst. 60. dub. 13. §. 4. & dub. 14. §. 1.

18 Quare Choquetius illo cap. 3. folio 19. ad hanc conclusionem tuendã, præcipuè vtitur authoritate Concilij Tridentini; quod in re graui, & ad augustissimum sacrificium pertinente, omnino dixisset mystionem illam à Christo præceptam esse, si reuera id verum esse sensisset: quia obligatio quælibet, præsertim in re controuersa, & ab Hæreticis impugnata, debet referri in principium, vnde primo manauit, & à quo maiorem habet firmitatem. Præterea non parum vrget, quia non est adstruendũ Christi præceptum, nisi de illo clare constet: de tali præcepto non constare, manifestum est ex argumentorum solutione.

19 Ad authoritates Patrum Vazquez capite 3. num. 20. contendit S. Cyprianum illius fuisse sententiæ. Melius tamen alij Patres exponunt, quod tolum dicant hoc esse diuinum præceptum originaliter, vel exemplariter; non vero formaliter. Siquidem Christus exemplo, & facto nos docuit mixtionem aquæ: præceptum autem, & modum mistionis determinandum prælatis Ecclesiæ reliquit. Præterquamquod S. Cyprianus ibi præcipuè disputat, & arguit contra eos, qui solam aquam infundebant Calici: & quoad hoc agebant contra præceptũ diuinũ: qui vinũ aqua non miscebantdiscebãt à facto Christi, sed non cõtrahebant diuino præcepto; nec faciebant aliquid contra integritatem sacramenti. Loquutiones Conciliorum eodem modo sunt exponendæ, quia hoc præceptum dicitur diuinum, exemplariter, originaliter, & per quandam decentiam cõformitatis ad Christi factum. Videatur Lugo num. 24. vsque ad 37. late S. Cyprianum, & Conciliorum verba exponens. Sed tandem dicens non curandum de authoritate Canonis Trullani; de quibus Cardinalis Baronius tom. 8. Anno 692. vbi late contendit suspectos Canones illos: vt potè in odium, & inuidiam Romanæ Ecclesiæ absque legitima potestate conditos.

20 Ad secundum Rabanus de Sacramento Eucharistiæ cap. 30. Et Thomas Vualdensis tom. 3. de Sacramentalibus capite 32. Et Rofensis art. 15. contra Lutherum circa medium. Et Torreblanca lib. 2. prac. cap. 7. num. 13. folio 39. negant Christum Dominum aquam vino consecrando miscuisse, quia id Euangelistæ non tradunt. Quod & sub dubio reliquit Durandus in 4. dist. 11. q. 5. n. 5.

21 Cæterum omnino affirmandum, constat ex Patribus, Cõcilijs, & Theologis. S. Iacobus Frater Domini, in Liturgia, cuius meminit Concilium Trullanum, ait. *Similiter postquam cænauit, accipiens Calicem, & permiscens ex aqua, & vino, & benedicens, dedit.* Sanctus Marcus in sua Liturgia dicit. *Facta vini, & aquæ mistione.* Quod & docent Sanctus Clemens Const. Apost. libro octauo capite 17. Sanctus Cyprianus epist. 63. ad Cœcilium. Sanctus Damasc. libro 4. capite 14. Sanctus August. lib. 4. de doctrina Christiana capite 21. Sanctus Hieronimus, Marci 14. Sanctus Thomas articulo 6. Et Concilia Cartaginense, Florentinum, & Tridentinum, verbis supra

pra relatis. Propter quæ Vazquez disputatione 179. c. 2. dicit hoc esse ab Ecclesia definitum, & esse certum secundum fidẽ: quia credulitas, quam expresserunt Cõcilia Florentinum, & Tridentinum, non est tantum consecturalis, & probabilis; sed fidei Catholicæ: siquidem ex doctrina, & traditione Patrum in disputatione exhibita deprompta fuit.

22 Reliqui tamen Theologi de certitudine solum humana verba Conciliorũ intelligunt: quia videtur loquendi modus sumptus ex D. Thoma art. 6. dicente: *Probabiliter creditur, quod Dominus hoc sacramẽtum instituerit in vino aqua permixto.* Credulitas autem solum probabilis, non est credulitas fidei diuinæ; sed solum credulitas humana.

23 Addit S. Thomas hanc mixtionẽ fuisse *secundum morẽ illius terræ.* Et in 4. dist. 11. q. 2. ar. 4. q. 1. ait, *quod aqua debet apponi vino propter institutionem: quia Dominus apposuisse probabiliter creditur ex morẽ illius patriæ: quia vinum ibi sine aqua nũquam bibitur propter vini fortitudinem: quamuis de aqua in Euangelio mentio non fiat, quia non est principalis materia in hoc sacramẽto.* ¶ Videtur ex parte S. Thomas tradere rationem, quæ refertur nomine Hugonis Etheriani lib. 2. contra Græcos cap. 16. quod propter exemplũ sobrietatis, & temperantiæ Dominus aquam vino miscuerit. Sed reuera id non docet: sed quod discurrimus cum fundamento, quod Dominus miscuerit aquã vino, quia sic erat ibi consuetum. Vnde 1. ad Corinth. 11. lec. 6. ad illa verba: *Hoc facite quotiescũque, &c.* dicit D. Thomas: *Probabile est, quod Christus in Cœna vinum mistum discipulis dederit, propter consuetudinem terræ illius, in qua vt temperetur fortitudo vini, ab omnibus vinum bibitur aqua mistum.* Quare licet consuetudo ortum habuerit à temperantia, & à vini fortitudine: tamen non erat ibi intemperãtiæ periculum: quia, vt notãt Vazquez, & Choquetius, Christus vnicum Calicem consecrauit, ex quo bibituri erant duodecim, & singuli pauxillum dumtaxat sumere. Praxisque Ecclesiæ declarat, quod nõ propter temperantiam; sed propter mysterium fit aquæ admixtio: alioquin ridiculũ esset modicissimam solum appouere solum ad tẽperandam vini fortitudinem. Et sic cessant replicæ Durandi in 4. dist. 11. q. 5. num. 5. Videatur Henriquez lib. 8. c. 12. §. 1.

24 Igitur concesso antecedenti, negãda est consequentia: quia vt ait Choquetius cap. 3. ad 3. illa verba Christi referenda sunt ad formam, & materiam sacramenti, prout ipsa Ecclesia ab eo edocta hucusque retinuit. Illis enim verbis solum cæperũt Apostoli potestatem simili modo, atque in ijsdem rebus, mirum pane, & vino Saluatoris Corpus, & sanguinem conficrandi. De circunstantijs vero actionis Christi intelligi non possunt: quia circunstantia temporis, iam non retinetur: sicut nec circunstantia azymi seruatur à Græcis. Ad secundam probationem dicimus, quod etsi omnia fuerint simul, ipsi fatentur mixtionem aquæ non esse de necessitate sacramẽti: ergo pariter potuit materiæ, & formæ consecrationem Christus præcipere, & accidentia, & cæremonias relinquere præcipiendas ab Ecclesia. Ad replicam dicitur illam differentiam esse pure physicam, & de materiali se habentem: quia formale debet attendi ex institutione Christi: & de præcepta ab ipso cæremonia nõ constat: & ideò dicendum non extare de hoc Christi præceptum.

25 Ad tertium dicitur, quod substantialia ex ipsa institutione, intelliguntur vt substantialia mandata: accidentalia vero intelliguntur posse præcipi; sed non eo ipso à Christo præcepta: sicut nec præcepit vt in nocte consecraremus; nec vt in azymo, nec tantum semel in fine vitæ, vt Christus fecit. Nec miscuit aquam redduplicatiue vt legislator; quia non declarauit se hanc cæremoniam præcipere: nec enim omnia, quæ gessit, facienda præcepit.

26 Ad vltimum respondetur Ecclesiæ à Christo commissam omnem potestatem circa sacramenta, *salua eorum substantia*, vt habetur in Concilio Tridentino sess. 21. cap. 2. Vnde cum mixtio aquæ nõ sit de substantia, & necessitate sacramenti, potuit ab Ecclesia præcipi. Præcipuè edocta exẽplo Christi, & doctrina Apostolorum, & lumine Spiritus Sancti illustrata. Vnde inferũt cõmuniter Theologi, posse Papam in hoc dispensare: imò & abrogare hanc cæremoniã: quia vt docet D. Th. in 4. dist. 27. q. 3. ar. 3. ad 2. *In his, quæ sunt de institutione Apostolorum, cum Ecclesia habeat nunc eandem potestatem statuendi, & destruendi, quã tũc habuit, potest per eũ, qui primatũ in Ecclesia tenet, dispensari.* De quo latius D. Th. Quodl. 4. ar. 13. Nũquam moraliter videtur occurrere casus in quo esset rationabilis causa dispẽsandi: ideò nec legimus dispẽsatum, cum aqua vbique terrarum in promptu haberi possit.

27 Addit Martinus Ledeſma 1.p.Quæſt 15.art.8.ob aliquam neceſsitatem hãc aquæ miſſionem priuata authoritate omitti poſſe. ¶ Quod tamen impugnant Vazquez cap 2.n.16.& Suarez ſect.2. Et oppoſitum eſſe *certiſsimum*, dicit Leander tract. diſp.8.q.44.& alij frequenter: quia magis neceſſarium eſt aquam miſcere, quam cum certis veſtibus Miſſam celebrare: dici autẽ non poteſt ob aliquam neceſsitatem priuata authoritate aliquid horum omitti poſſe, vt pater: nam vt populus audiat Miſsã, aut quis ſacramentum acciplat in extrema neceſsitate, id fieri nequit: liquidem hoc ſacramentum non eſt neceſſarium omnino ad ſalutem; ſed ſolum ex præcepto: quod non obligat, niſi cum commode accipi poteſt.

28 Sed adhuc non deſunt, qui velint priorem ſuſtinere ſententiam. Inter quos Martinonus diſp.29.ſec.6.n.51.(cuius ſententiam alius Recentior dicit probabilem) aſſerit, quod ſi aquæ copia nõ ſit in vrbe obſeſſa, vbi ciues grauiter egeant Communione; aut ſi aliquis ſit in articulo mortis obeũdæ ſine Euchariſtia, vbi non ſuppetat aqua miſcenda cum vino ad celebrandum; licitum eſſe conſecrare in ſolo vino ex licẽtia interpretatiua rationabili Summi Pontificis. Nulla enim eſt ratio, cur præceptũ miſſionis, cum ſtrictè obligat, vt in tam extrema neceſsitate non poſsit prudenter præſumi eius diſpenſatio. In neceſsitate enim conſecratur muſtum; & materia incerta, cum aliquali periculo fruſtrandi ſacramẽtum. Ergo a fortiori fas erit conſecrare vinum ſine aqua. Ad argumentum admittit licitum tunc fore celebrare ſine veſtibus Sacerdotalibus: ſicut S. Lucianus Presbyter, & Martyr ſine veſtibus Sacerdotalibus celebrauit pridie mortis ſuæ, vt narrat Baronius tomo 3.ad Annum 311.n.8. Præterquam quod maiorem indecentiam præſeferat celebrare ſine veſtibus ſacris, quam ſine aqua.

29 Sed in ſimili hæc reiecimus hac q. dub.7.num.26. Eſtque contra praxim Eccleſiæ, & communem Theologorum: quia nec moraliter deeſt aqua: nec ſumptio realis Euchariſtiæ eſt tam neceſſaria, ſicut Baptiſmus paruulis. Sanctiſsimum autem Lucianum ibi operatum eſſe miraculoſe, & ex ſpeciali inſtinctu Spiritus Sancti, circunſtantiæ illius hiſtoriæ, quæ etiam eſt apud Surium, manifeſtant: vnde non eſt in conſequentiam, aut communem trahendum regulam factum illud miraculoſum. Caſum enim ſic refert Nicephorus lib.8. Hiſtoriæ c.31. cum ei vis tyranica, neque tempti, neque ſacrarij copiam faceret, & vincula quoque, atque plagæ corpori morum denegarent, in ſuo ipſius pectore diſcumbẽs, horrendo illo operabatur myſterio: eoque modo, & ipſe de illo participabat, & vt alij participarent, qui cum eo vinculis traditi erãt, ſnaſor erat. Sacrum illud in carcere perficiebatur: & facer ille chorus, qui eum iam morientem ſtipabat, Eccleſiæ ſpecimen repræſentabat. Videatur Baronius ad Annũ 253.c.39.& Beyerlinch to.7.Theatri verbo *Sacrificium* fol.28.

§. III.

Vtrum aqua debeat in magna quantitate apponi.

30 PLena huius difficultatis reſolutio pendet ex dubio ſequenti; ſed pro praxi nõ poteſt non pertractari. Refert Honorius Pontifex in cap. *Pernicioſus, de celebratione Miſſarum*, abuſum quoſundam, qui in maiori quãtitate de aqua in ſacrificiõ ponebant, quam de vino. Concilium etiã Triburienſe capite 19. docuit, quod *duæ partes ſint vini, tertia aquæ; quia maior eſt materias ſanguinis Chriſti Domini, quam fragilitas populi, qui per aquam deſignatur.*

31 Diuus Thomas articulo 8. docet, quod tutius eſt parum de aqua apponere. Quod probat primo ex Honorio, dicto cap. *Pernicioſus*, dictum abuſum reprobante ex vniuerſali Eccleſiæ conſuetudine: *Cum ſecundum rationabilem conſuetudinem Eccleſiæ generalis, plus in ipſo ſit de vino, quam de aqua ponendum.* Secundo probat ex Innocentio Tertio, cap. *Cum Marthæ, §. Quæſiuiſti, de celebratione Miſſarum*, qui approbat *vt probabiliorem* opinionem eorum, qui dicunt aquam conuerti in vinum, & vinum in ſanguinem. Hoc autem fieri non poſſet, niſi adeò modicum apponeretur de aqua, quod conuerteretur in vinum. Et ideo *ſemper tutius eſt parum de aqua apponere.* Et præcipuè, ſi vinum ſit debile: quia ſi tanta fieret appoſitio aquæ, vt ſolueretur ſpecies vini, non poſſet perfici ſacramentum. Quod demum confirmat ex his, quæ in ſimili caſu docet Iulius Primus, cap. *Cum omne crimen, de Conſecratione, Diſt.2.*

Addit

32 Addit Cardinalis Ioannes Turrecremata cap. *Sic in ſacrificando.* De Conſec. diſt.1.art.3.n.4. Et ſi quæratur, quãta aqua ſufficit commixtioni huiuſmodi? Reſpondet Alexander Alenſis 4.p.q.10.memb.4. art.1.§.4.ver. *Conſequenter quæritur in qua quantitate*, quod gutta ſufficit quantumcũque ſit parua; dummodo poſsit a ſuo toto ſeparari. Cui concordat Beatus Albertus Magnus. Hæc ibi.

33 Rurſum addit Soto in 4.diſt.9.q.1. art.6.conc.3.quod ex paucitate aquæ nullum poteſt creari periculum: imò quanto minus miſceatur, tanto tutius eſt, etiam ſi ſola gutta, dummodo ſit aqua. Nã tam exilis poteſt eſſe gutta, vt non ſit niſi ros. Sed tamen ex magnitudine periculum offertur, &c. Igitur Sacerdos immane ſacrilegiũ committeret, præſertim ſi prudens, & ſciẽs id faceret. Quare dum apparet aquæ plus iuſto effuſſum, debet Calix effundi, & iterum vinum cum pauciori aqua infundi. At qui in Ordine noſtro, & alijs Eccleſijs mos ſeruatur, ſtatim ante introitum Miſſæ Calicem miſcere, vt tempus ſuppetat aquæ in vinum conuertendæ. Quem morem merito laudare Armillam verbo *Euchariſtia* n. 11. notat Granados Controu.6. tract.2. diſput.3.n.14. Et Azor to.1.lib.10.c.30.q.3. ait. *Vt merito proinde caute facere videantur, qui aquã vino permiſcent, vel in ipſo ſtatim Miſſæ principio, vel certe ante Euangelij lectionem:* vt nos facimus in Miſſa ſolemni: & in alijs initio Miſſæ. Teſtaturque Cochetius Opuſculo de miſtione aquæ in Calice Euchariſtico capite 13. quod viguit hæc conſuetudo in pluribus, imo omnibus Galliarum Eccleſijs: & nunc quoque in pleriſque, veteres rubricas obſeruãtibus, cuſtoditur. Itẽ in Leodienſi, alijsque vt teſtantur Antiqua Miſſalia. Fuit etiam eadem conſuetudo in Ordine Cluniacenſi, & Ciſtercienſi. Videatur Raynerius verbo *Euchariſtia* c.12. in fine. Sed in hoc vnuſquiſque tenetur ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem, & ſui Miſſalis Rubricas obſeruare. De quo Nuño q.74. art. 8. corol.1.

34 Vazquez diſp.177.cap.2.nu.19. aduertit Cõcilium Triburienſe, fuiſſe Prouinciale, nec approbatum. Cum autem Eugenio 4. in decreto fidei definiat aquã *modiciſsimã* debere apponi; cũ tertia pars modiciſsima non ſit, non licet nũc tertiã partem apponere. Ideoque ſubiũgit, quod diffiniri non poteſt, quanta illa eſſe debeat: ſed ſolũ illud obſeruandum, vt cõparatiue vini modiciſsima ſit. Qualiter procedunt Guillelmus Durand.lib.4.Ration.c.30. Suarez diſput.45.ſect.3.& alij frequenter.

35 Lugo diſp.4.n.38. inquit. Certe, ſi quinta, vel ſexta pars aquæ apponeretur, non videtur habencus ſcrupulus: quia non eſt credibile vinum eſſe adeo debile, vt tã modica aqua corrumpatur. Ægidius Coninch q.74.art.8.n.140. dicit eſſe Eccleſiæ praxim, quod ad minimum octies, vel decies plus vini ponitur in Calice, quã aquæ. Quod & ſequuntur Laymã, & Diana, quos refert, & ſequitur Leander tract.7. diſp.8. q.48.& Auerſa q.2.ſect 6.in fine. Et Caſtro Palaus punc.5.n.6. Nuño q.74.ar.8.diffic. vnica, §. *Ex dictis*, ait, quod debet eſſe minor, quam ſexta pars vini.

DVBIVM X.

Vtrum aqua conuertatur immediate in ſãguinem Chriſti?

§. I.

Status quæſtionis.

1 AQuam aliquando immediate cõuerti in ſanguinem Chriſti, latiſsime docet Ægidius Coninch 3.p.q.74.art.8.dub. vnico referens Alanum, Baronium, Altiſiodorenſem, Peſantium, Conimb. & Marſilium, Gloſſam, Toletum, & Ianſenium: & quod publice defenſa eſt Romæ. Idem tenent Salmeron, Scotus, & Præpoſitus, & Laymã, quos refert, & ſequitur Lugo diſp. 4.ſec.3.& 4. Bernal diſp.28.ſect.4. Raynaudus in Onomaſtico Euchariſtico verbo *Mixtum*. Dicaſtillus de Euch. diſp.2.dub.9.p.2. Caſpenſis diſp.2.ſec.5. Paſqualigus diſput. 91.ſect.7. Et antea Paulus Areſius in peculiari opuſculo ſect.7. Et vt teſtatur Aueria q.2.ſec.7 hæc ſententia affirmans à no multis annis apud plerosque recentiores invaluit.

2 Contra eam integros libros, ſeu erudita Opuſcula ſcripſerunt ex noſtris M. Hyacinthus Petronius ex Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtro Epiſcopus Morulenſis. M. Hyachinthus Choquetius Doctor Theologiæ Louanij, ac Duaci, de miſtione aquæ in Calice Euchariſtico, habetur in fine tomi primi de gratia, cõtinet viginti duo capita. Ex alijs M. Baſilius Pontius Auguſtinianus Primarius Salmanticenſis, ex quo Araujo

q.74.art.8.toto dubio 2.Guillelmus Estius libro Orationum Theologicarum Oratione 15.& 16.& 17.

3 Celebriores ex Societate Iesu scriptores idem docuerunt: nempè Gregorius Valentia to.4.q.2.disp 6.puncto 1. Vazquez disp.177.c.3 Suarez disp.45.sect.4. Azorto.1.lib.10.c.30 q.3.dicens hanc *esse communem Theologorum*. Henriquez lib.8.c.12. n 4 litt.l.dicens *oppositum temerarium contra tenentem Doctorum*. (Quam censurã etiam approbat Pirighanus in 4.dist.11.q.7.dub. 2.) Valerius Reginaldus 1.p.lib.29. n.26. & 27.Conimb.lib.1.de Gener.c.10. q.1. ar.2. Turrianus in Selectis cent.3.dub.37. *falsam* dicit priorem sententiam. Granado erudite trac.2.de Euchar.disp.4.per quinque sectiones. Gaspar Hurtado disp.2. disp.14. Tannerus q.2.de Euchar.dub 6.Filliutius trac.4.c.3.q.10. Castrus Palaus trac. 21.disp.vnica puncto 5.n.10.& 11.Stephanus Bauny to 1.tract.5.q.8.conc.3.in fine. Fagund.2 præcepto 3.lib.2.c.4.n.8.Amicus disp.16.dec.5. Petrus Anellus Persicus de Sacerdotis officio lib.1.c.13.dub.8.nu 76.

4 Inter alios est ita communis, quod pro nobis nominat 44.& eos sequitur Leãder trac.7.disp.8.q.52. Et Ochagauia trac. 1.de Euchar.q.11.n.4.dicit oppositum *nõ videri probabile*. Plurimos alios referunt, ac sequuntur Bonacina q.2.de Euchar.punct. 4.prop.3.& relatis sexdecim Doctoribus, Auersa q.2.de Euchar.sect.7.& alij cõmuniter.

5 In Cathechismo Pij Quinti p.2.c.4. n.17.ita dicitur. Illud autem Sacerdotibus animaduertendum est, quemadmodum in sacris mysterijs aquam vino admiscere oportet, sic etiam modicam infundendam esse: *nam Ecclesiasticorum scriptorum sententia, & iudicio, aqua illa in vinum conuertitur*. Illo ergo tempore hæc erat Ecclesiasticorũ Scriptorum communis sententia. Vnde M. Dominicus Grauina Catholicarum Præscriptionum to.3.Controu.1.de Patrum sensu, & authoritate q.1.artic.8.ad 29.folio 62.ait, quod Samonas, & Algerus exponendi sũt de conuersione mediata; *quod si de immediata conuersione loquantur, vt etiam aqua conuertatur in sanguinem, caute legendi sunt, vt Correctorius Index Romanus aduertit. Quare mirandum est* (inquit) *quod post correctionem Romanam, Conineh hanc sententiam sequi voluerit*, &c. Sed & Auersa in prima probatione dit, quod prior sententia *ab initio non satis bene audiebat, sed iam modo permittitur*. Sed non omnia, quæ permittuntur, approbantur. Imò permissio est malorum. Iste est status huius controuersiæ.

6 Ne videremur toties actum agere, possemus ab hac dubitatione pertractanda iure abstinere: sed ne doctrina maneat imperfecta; & vt appareat nouos scriptores nihil afferre, quod plenissime solutum non sit ab Authoribus communis sentẽtiæ, perstringemus fundamenta nostræ, & occurremus his, quæ nouissime opponunt Bernal, & Lugo, & alij Recentiores. Sed quoniam de quæstione Physica de conuersione aquę in vinum, satis, vt arbitror, copiose scripsimus lib.1.de Gener.q.31.§.4. & 5. Nunc solum Theologorũ propria proponemus.

§. II.

Solum mediate in sanguinem aquam cõuerti, est D.Thomæ, & Theologorum communis sententia.

7 Sit ergo conclusio, aqua apponitur in Calice conficrando, vt conuertatur in vinum, & mediate conuertatur in sanguinem Christi: quod si in aliquo casu per accidens, tempore consecrationis vini, non sit in vinum conuerta, non cõuertitur in sanguinẽ Christi, sed manet in propria natura aquæ. Hæc proculdubio ex sẽtentia D.Th.3.p.q 74.ar.8.ex mẽte Innocentij Tertij dicentis, *quod aliorũ opinio probabilior est, qui dicunt, aquam conuerti in vinum, & vinũ in sanguinem*. Et ad 2. *cum aqua in vinũ conuertitur, significatur, quod populus Christo incorporatur*. Et q.77.ar 8. *gutta aquæ multo vino permixta, transit in speciem vini, vt dicitur in 1.de Gener.* text.u 34.& 39.& 88.& 3.p.q 2.ar.1.in corpore ait. *Ex his, quæ plurimum distant, non potest fieri commixtio; soluntur enim species vnius eorum: puta, si quis guttam aquæ amphoræ vini apponat.*

8 Idem docuerat in 4.lib.Sentẽt. dist.11.q.2.art.4 q.1.in secundo argumento Sed contra, ait. *Oportet, quod aqua consumatur animo, ad hoc quod ex parte sanguinis sit tantũ vna species, sicut ex parte corporis: sed nõ posset consumi, si aqua in magna quãtitate poneretur. Ergo nõ debet in magna quãtitate poni.*

Solutione ad secundum refert duas opiniones, quarum secunda erat, *quod aqua apposita, in vinum conuertitur; & sic totum in sanguinem Christi transubstantiatur*. Et quod hãc opinionem ipse sequatur, post pauca manifestat, dicens, *Secunda tamen videtur apparere, &*

secundum rationem naturalem, quia modica aqua, vino admixta, quod est magis actiuum, a vino corrumpitur, & in speciem vini transit. Et quantum ad ritum sacramenti, quia si aqua in propria natura remaneret, sic Calix consecratus non esset tantum potus spiritualis, sed etiam corporalis; & ita non liceret post primam sumptionem sanguinis iterum sumere. Deinde quæstiuncula 3.dicit: *Non refert quæcunque aqua apponatur, dummodo sit talis aqua, quæ in vinum conuerti possit*: Adhuc expressius quæstiuncula 4 *sicut dictum est, aqua apposita vinos in vinum conuertitur; & sic totum conuertitur in sanguinẽ*, &c. Et ad 1. *quod ex hoc quod in vinum conuertitur aqua, habet suam significationem, quia nos in Christum mutamur, non ipse in nos*. Et ad 2. *aqua hoc apposita à vino absorbetur*. Et in expositione textus docet, quod post mittionẽ aqua *tam facta est vinũ*.

9 Non minus expresse in 4.Sententiarum ad Anibaldum dist.11.q.vnica artic. 4.ad 4.dicendum, quod aqua debet apponi in vino in tam parua quantitate, quod neq; vinum conuertatur in aquam, neq; in tertiam speciem compositam: *Sed ipsa aqua conuertatur in vinum, & vinum in sanguinem Christi*. Quidam tamen dicunt, quod aqua manet, & non conuertitur in aliud; sed vinum tãtum conuertitur in sanguinẽ: *Sed hæc positio, & contra naturam est: per quã videmus paruam aquam à multo vino absumi*. Et contra ritum sacramenti; quia post sũptionem sanguinis, iterum potest homo cõmunicare: quod non esset, si aliquis potus corporalis ibi remaneret. Videatur S.Tho. lib.1.de Gener.lec.14.lit.e. & lect.16.lit.c. & lect.25.lit.c.

10 In Commentarijs etiam super 1.ad Cor.11.lect.6.in fine, ait D.Thom. *Et ideò dicendum est, quod aqua conuertitur in vinum: & sic totum conuertitur in sanguinem Christi. Propter quod mos est modicum de aqua apponere; & præcipuè si vinum sit debile, quod nõ potest nisi modicum aquæ in seipsum conuertere*. Ecce quod S.Tho.duodecim vicibus suam clare exprimit mentem de conuersione aquæ in vinum, & de sola mediatã conuersione in sanguinem Christi. Vnde, quãuis aliqui nonnullas eius authoritates incõtrarium adducant: tamẽ, vt notat M. Choquetius in prælaudato Opusculo de missione aquę in Calicẽ Eucharistico c.20. nihil vrgẽt pro contrariorũ opinione: & sane videtur potiõ afferri tergiuersandi causa, quã disputandi cum adeo manifesta sit S.Tho.sentẽtia, vt de ea dubitare sit *contra lucernam in cãdelabro positam, oculos claudere*, vt dicit S. Augustin.tract.2.in epist.Ioan.

11 Quare S.Thomæ mẽtem sic sequuntur omnes eius discipuli antiqui, & recẽtiores. Eique *Certissimam* asserit Dominicus Soto in 4.dist.9.q.1.art.6.conc.3.& §. *Tertia demum*. Nec ego Thomistarum vllum dissentientem inuenirnam quamuis soleat in contrarium citari M.Fr.Petrus Soto: sed non bonã fide nam lect.14.de Eucharistia, §. *Circa vinum*, folio 134.col.2.ait. *Vbi etiã B.Thomas art.8.huius quæstionis, aquam in tam parua quantitate apponendam, vt conuerta tur in vinum, non è contrario aqua vinum conuertat in se, aut corrumpat: deesset enim vera materia. Nec opus est scrupulose quærere, vbi aqua apposita maneat? Totum enim quod in Calice est, vinum est, & id conuertitur in sanguinem Christi*. Clare docet aquam conuerti in vinum: & quod post millionem aquæ, in Calice non est nisi vinum: & ideò totum, quod est in Calice, immediate conuertitur in sanguinem Christi: & aqua solum mediate: & hãc dicit esse sententiam D.Thomæ, & veram.

12 Docuit idem Beatus Albertus Magnus in 4.dist.12.art.9.dicens esse sententiam Philosophi. *Dicendum, aquam non misceri vt materiam, sed vt signum vinum populi; & absorbẽdam à vino; vnde non est missio; sed transmutatio aquæ in vinum, ex Philosopho 1.de Gener.cap.vlt.* Vincentius Beluacensis lib.8. Speculi Hist.c.29. Durand.in 4.dist. 11.q.5. Paludanus in 4.dist.11.q.1.in fine. Sylvester verbo *Eucharistia* q.2.ibi. Tabiena, & Armilla, & alij omnes Scriptores Ordinis Prædicatorum. Et Iauellus in Quinta parte Philosophiæ Christianæ tract.4.c.3.dub.5. iamolim dixit. *Alia opinio, quæ cõmuniter est sacrorum Doctorum, tenet quod aqua conuertitur in sanguinem, non immediate, sed mediante nam aqua prius conuertitur in vinum: & ideò modica apponitur, vt absorbeatur à vino, vnde ibi inde conuersa in vinum, simul cum vino cõuertitur in sanguinem*.

13 Cõmunis etiã fuit, & est in Sacro Ordine Minorũ, vt patet in Alẽsi 4.p.q.10.mẽbro 4.a.1.in fine §.3. S.Bonau.in 4.dist.11. p.2.d.3. Scotus in 4.dist.11.q.7. ait. *Aqua, quæ admixta est, nõ vertitur in sanguinẽ, nisi prius sit cõuersa in vinũ: & ita modica apponenda est, & sic tẽpestiue, quod p.sit cõsecrationis tẽpore versa esse in vinum*. Itẽ omnes Scotistæ. ¶ Ioã. Bacconis in 4.dist.8.q.4. Gabriel Biel in 4. dist.11.quæst.1 dub.3. Abulẽsis Paradoxa 2.cap.33.inquit: *In calice solum vinum est, quod consecratur; aqua in vinũ prorsus mutata.*

Innumeros alios prætermittimus. Hæc attulimus vt appareat hanc fuiſſe, & eſſe cõmunem Theologorum ſententiam. Vnde Baſilius, & Aranjo dub.2.n.6. Hæc quæſtio antiquis Doctoribus fuit incognita, & ſolum à nonnullis Recẽtioribus à paucis annis diſputata: omneſque antiqui vt certum ſupponebant conuerti aquam in vinum; & ſic in ſanguinem. Communis ergo Scholaſticorum tenſus ſtat pro nobis. Probatque numero 7. quod neque Alliodorenſis, neq; Glolla, nec Conimbricenſes, nec Baroni oppoſitum docent. De quo videatur Franciſcus Syluius q.74.art.8.quæſito vnico.

§. III.

Eſt Innocentij Tertij in cap. Cum Marthæ.

14 OMiſſis alijs, probationes D.Thomę oportet expendere. In primis nititur auctoritate Innocentij Tertij libro 3. Decretalium titulo 41.cap.6.incipit: *Cum Marthæ, §. Quæſtioni: De celebratione Miſſarum*, vbi de hoc puncto memorat tres Scholaſticorum opiniones: Primam aſſerentiũ aquam, quæ miſcetur vino, conuerti in aquam, quæ de latere Chriſti fluxit; ſicut vinum conuertitur in ſanguinem. Secũdam dicentium, quod aqua cum vino tranſubſtantiatur in ſanguinem. Tertiam affirmantium, quod aqua non tranſit in ſanguinẽ; ſed remanet, prioris vini accidentibus, ſit cum ſua. Ex his ſententijs ſolam ſecũdam, vt probabiliorem eligit. Sed hæc eſt ſententia afferens aquam conuerti in vinum, & vinum in ſanguinem. Ergo ab illa nullatenus recedendũ, cum à Pontifice Summo, è Cathedra loquente, cæteris præferatur, & in corpore Iuris inſeratur. Maior conſtat ex illis verbis Papæ. *Verum inter opiniones prædictas illa probabilior iudicatur, quæ aſſerit aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari, vt expreſsius eluceat proprietas ſacramenti.* Minor vero manifeſta eſt ex contextu tam referens ſecundam opinionem, dixerat: *Alij vero tenent, quod aqua cum vino tranſubſtantiatur in ſanguinem; cum in vinum tranſeat miſta vino: licet Phyſici contrarium aſſeuerent, qui aquam à vino per artificium poſſe aſſerũt ſeparari.*

15 Reſpondet Ægidius numero 151. quod quæſtio Pontifici propoſita eſſet nugatoria, niſi quærentes ſuppoſuiſſent tanquam communiter indubitatum aquam ante conſecrationem non conuerti in vinum. Nulla enim eſt ratio dubitandi, quin aqua conuerſa in vinum ſit legitima materia ſacramenti: Vnde interrogantes ſupponebant numquam aquam cõuerti in vinum.

Secundo reſpondet num.162. Pontificem ſecundam ſententiam facere bimẽbrem, vt contineat mediatam converſionem, quam aperte recitat: & immediatã, quam inſinuat tantum breuiter, negando ſecundum Phyſicos converſionem in vinũ: & nihilominus abſolutè approbando converſionem in ſanguinem.

16 Quod confirmat nu.154. quia infra rationem reddens ſuæ ſententiæ, non dicit: ideò aqua in vinum convertitur: ſed *ideò vino aqua vnitur, vt Chriſti populus adunetur.* Inſinuans, quod ſicut nos per gratiæ, & donorum communicationem, ſalua manente noſtra natura, vnimur Chriſto, ita aqua vniatur vino participando ſolas ipſius qualitates. Quod magis patet ex D.Cypriano lib.2.epiſt.3.alias 63. ex cap.2. *De Conſecratione* diſt.2. Ad quem hic Pontifex aperte alludit.

Rurſum confirmat num. 156. Quia Pontifex vocat probabiliorem ſententiã, quæ tunc in Eccleſia erat maximè recepta. At qui tunc ea maximè recepta erat, quæ dicit aquam abſolutè converti in ſanguinem, ſiue conuertatur in vinum, ſiue non: ergo hanc dicit eſſe probabiliorem. Minor probatur: quia tunc, & communiter credebatur aquam converti in ſanguinem: & fere omnes credebant eam numquam converti in vinum, vt patet ex diſputatione, quæ illis locis paulò ante ventilata fuerat, quam Cardinalis Baronius ſub finem Anni 1188. refert ex Gaufredo, qui eam præſcripſit ad Epiſcopum Albanenſem, tunc Vicarium Pontificis. Et ſubdit Baronius. *Quid autem reſcripſit ad petitã conſultationem Cardinalis Epiſcopus Albanenſis non inuenimus: ſed aliud reſcribere non potuiſſe certum eſt, quam quod credidit, & cuſtodiuit ſe per Sanctã Romanã Eccleſiam: nimirum aquam ſimul, & vinum tranſubſtantiari in ſanguinem Chriſti.* Hæc Baronius. Qui etiam infra in fine Anni 1192. contrariam ſententiam vocat nuper exortam hæreſim.

17 Pariter reſpondet Lugo diſp. 4.ſect.2.num.45. quod Pontifex non dixit aquam conuertam in vinum; ſed aquam cum vino tranſire in ſanguinem Chriſti. Et licet quando retulit ſententiam ſecundam, quam poſtea videtur approbare, ſubiunxerit rationem, quia aqua tranſit in vinum: poſtea tamen cum ex mente propria loquitur, illa ratione non vtitur; ſed concluſionem adtuit, aquam ſcilicet cum vino tranſire in ſanguinem: quam concluſionem non probat ex illa ratione phyſica: imo fatetur à Phyſicis communiter negari, aquã converti poſſe in vinum: ſed probat ſuam concluſionem ratione Theologica ex eo, quod ita magis ſignificatur vnio Eccleſiæ cum Chriſto. Imo ipſe Innocentius lib.4. de myſterijs Miſſæ cap.11. videtur ſupponere, aquam tranſire immediate in ſanguinem, dum dicit: *In ſacramẽto eſt trinitas ſpẽcierũm, ſcilicet, panis, vinum, & aqua.* Ergo ſupponit in Calice conſecrato manere ſpecies aquæ nondum in vinum conuertæ.

18 Alia via conatur incedere Bernal diſp.28.ſect.4.§.1.num.50. contendẽs Innocentium quatuor commemorare ſententias. Quia Pontifex cunctas has de re ſẽtentias excogitabiles afferre voluit, quippe qui poſt enumeratas illas, quæ tunc in Scholis verſabantur, adiungit aliam, quæ excogitari, & affirmari poterat. Sed illud quod præſtare voluit Pontifex, non præſtitiſſet, ſi ſententiam, quæ aſſerit, aquam in Chriſti ſanguinem immediate cõuerti, nõ commemoraſſet. Nam hæc ſententia iam ante annos decem multis placebat, vt conſtat ex Gaufredo illam tenente. Ergo illam retulit. Alias tres affert rationes, quas vt parui momenti conſulto non iudico relatu dignas.

§. autem 4. contendit probare Papã illo capite reliquis præferre opinionem aſſerentem aquã immediate converti in ſanguinem Chriſti: quia loquutio hæc *Aquã cum vino* ſignificat poſt cõiunctionem manere diſtinctas, vt conſtat ex Philoſopho 6. Topicorum cap.8. & ex Concilijs Alexandrino, & Epheſino Anathemaſmo 8. & ex S.Cyrillo ibidem. (De quo ipſe Bernal de Incarnat.diſp.69.ſect.1.§.1.num.10. vſque 18.)

19 Deinde num.66. ſic ait: *Virgeo vehementiſsime*, quia alioqui recte diceremus, & rectè dixiſſet Pontifex: In hoſtia ſimul cũ Chriſti corpore eſt, & ſumitur ſubſtantia panis: & in Calice ſimul cum Chriſti ſanguine, eſt & ſumitur ſubſtantia vini. Quas locutiones nemo Catholicus, vt plane hæreticas non exhorreat. Sequela verò patet: nam per Adverſarios, propterea vere dici poteſt, & à Pontifice dicitur: Aqua cum vino in ſanguinem Chriſti convertitur, in quod aqua fuit prius converſa. Sed in Euchariſtia eſt, & ſumitur Chriſti corpus, in quod ſubſtantia panis prius converſa fuit: Ergo etiam dici poteſt: In hoſtia cum Chriſti Corpore eſt, & ſumitur ſubſtantia panis: Quã locutionem nihil contemptibilius.

Rurſum num.68. & 69. arguit. Quia ratio à Pontifice aſſignata, cur aqua cum vino convertitur in ſanguinem Chriſti eſt, vt ſignificetur populus, qui per aquam ſignificatur, cum Chriſto coniungi. Sed populus non ſignificatur per aquam in vinũ converſam: nam hæc aqua non eſt, ſed per aquã in ſua ſpecie exiſtentem. Ergo aqua, quæ cum vino in ſanguinem convertitur, non eſt aqua converſa prius in vinum: ſed aqua ante converſionem in aquæ ſpecie permanens.

20 Denique probat, ex eo quod Pontifex omnino reliquit ſententiam vltimam, aſſerens aquam numquam in ſuã ſubſtantia manere: At qui incredibile eſt, eo breui temporis ſpatio, quod inter infuſionem, & conſecrationem intercedit, aquam converti in vinum. Ergo cenſet omnino Pontifex Immediate converti in ſanguinem.

Videns autem Bernal hanc ſuam expoſitionem non conſonare verbis Pontificis, cum ſecundam refert ſententiam, quã poſtea probabiliorem dicit; reſpondet nu. 67. quod in relatione ſecundæ ſententiæ, quod *aqua cum vino tranſubſtantiatur in ſanguinem*, cum in vinum traheat mixta vino: particulam: *cum vino* non eſſe à Pontifice poſitam; ſed pertinuiſſe amanuenſium inrepſiſſe. Vel certe de illa particula nihil curandum, eo quod Pontifex abſolute, & ſimpliciter decernit, aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari.

21 Confirmant quidam Neoterici expoſitionem adductam num.18. ex Lege *Titiæ rextores 36. §. Nihil diſtat. D. de legatis primo*. Ibi: *Nihil diſtat, vtrum legatur Titio & Mevio an ita: Titio cum Mevio: vtrobique enim cõiunctim legatum videtur.* Apponit alia exempla Barboſa dictione 75. Docetque S.Cyrillus de Incarnatione cap 20. quod ly *Cum, ſi in ſignificatione vnitatis, quæ eſt per completionem ponatur, duo omnino cogit intelligi.*

22 Subiungunt que hanc rationẽ (propter alias, quas acceperunt ex iam relatis Authoribus) quia Innocentius quæſitus, *vtrum aqua cum vino converteretur in ſanguinem?* In circumſpecte reſpondiſſet abſolutè

lute affirmatiue; si in vinum præcōuersio ne in negaram, ipso teste, à Physicis, putaret necessariam. Debuisset potius respondere, aquam, quando præcōuersa sit in vinū, non obstante contrario Physicorum assertō, transmutari in sanguinem: & quando non sit præconuersa, ob temporis breuitatem, aut ob vini remissionem, aut ob nimiam aquæ quantitatem, non transmutari. Inconsideratè etiam respexisset, vt minus probabilem tertiam opinionē, si quoties aqua non est præconuersa in vinum, non transmutatur in sanguinem. Debuisset potius dicere, eam opinionem esse saltem probabiliorem, quando aqua non est præconuersa in vinum.

23 Demum addunt cum Angelo Marique in Annalibus Cisterciensibus Anno 1202. cap. 2. num. 6. Innocentium in §. *Verum*, vltra tres narratas à se opiniones, adiecisse aliam de immediata aquæ in sanguinem transmutatione, quando prius nō transiret in vinum. Et quartam hanc potiorem habitam à Pontifice, dum dixit, *Inter prædictas opiniones illa probabilior iudicatur*, &c. Quæ verba referri optimè valent ad sententiam proponendam de nouo. Quā ità breuiter confirmat; quia consulēs in eam propendebat: vel in Gallia tunc contentione acri disceptabatur.

24 Mirabatur non parum Basilius Pontius in præcitato Opusculo num. 13. quod cum testimonium Innocentij sit adeò expressum pro sententia D. Thomæ, Ægidius nō solum obscurare voluerit, sed in suam sententiam trahere. Expositionū istarum præcipuam, vt *frivolam* contempsit Vazquez disp. 178. cap. 2. num. 13. Et Choquetius cap. 10. ita scribit. Potrò tanta est paucorum, non certe solida disputatio, aut seria veritatis, investigatio, sed tergiuersatio, &c. vt nullo fructu, aperta Pontificis verba, nescio qua ratione torqueat: adeo vt omnes Theologos, ac Iurisperitos, qui à quadringentis annis in Ecclesia floruerunt, & cum laude hac de re scripserūt, cæcutiisse oporteat, vt vnus nunc Pontificis mentem assequatur, & à singulari opinione, vel invitus non recedat.

25 Descendensque in particulari ad interpretationem Ægidij ait. Verum to ea hæc interpretatio à sensu illius capitis, & Innocētij doctrina, lōgissimè abest: quin potius illi manifestè repugnat. Quod facilè constabit examinando singula, quæ pro se affert Coninch. In primis ergo, sententiā secundo loco adductam, ipsi Pontifici fuisse vnicam, non verò bimembrem; ex verbis ipsius, quibus vtitur, fit manifestū. Primo, quia illam per modum vnius refert: atque fuisse aliquorum, videlicet, eorundem; non verò diuersorum; & qui non vno modo eam explicarent. Secundo, quia dicit eam fuisse, quod aqua prius in vinum conuersa in sanguinem conuertatur. Tertio, quia vult non referre, quod id negaretur à Physicis, seu Medicis illius temporis: cum ipse lib. 4. de Altaris mysterio cap. 31. dixerit: *Quis enim ambigat, aquam in vinum transire, cum multo vino modicum infunditur aquæ?* Nec profecto magis impropriè loquitur, dum ait: *Aqua cum vino in sanguinem transmutari*: Quam Philosophi cōmuniter asserentes, alimentū conuerti in carnem animalis: quod de conuersione mediata necessariò debet intelligi. Nec refert, quod dicat: *Vna cum vino*, &c. Id enim propterea dictum est, quia mistio illa exiguo tēpore consecrationem antecedit: antequā ex intentione Ecclesiæ debet aqua facta esse vinum, vt in sanguinem transubstantietur. Licet ergo non conuertatur proximè in sanguinem, sed prius facta vinum; parua tamen illa mora temporis facile permittit sic loqui. Præterquamquod in illo modo loquendi non est mysterium, nisi quia interrogantes sic proponebant; & responsio iuxta mentem illi accipiebant, qui de conuersione mediata loquebantur.

26 Ad primam Confirmationem respondet Pontificem tradere rationē, cur ex Ecclesiæ præcepto oporteat aquam vino misceri in Calice; non verò cur in vinū mutetur, atque ea de causa dixisse: *Ideò vino aqua vnitur*: non autem: *Ideò aqua in vinū conuertitur*: quia videlicet aquæ, & vini cōmixtio significat fidelium cum Christo vnionem, siue aqua vino incorporetur, siue non; quamquam per eius conuersionem in vinum, significatio illa compleatur, & perficiatur.

27 Ad alteram confirmationē respondet Guillelmus Estius Oratione 17. quod *possemus sine iniuria dicere, optimū Baronium Historiæ totum intentum, intimā dogmatum Theologicorum notitiam non habuisse. Verumtamen illud magis placet, virum doctissimum, multa lectione, ac scriptione occupatū, & semper ad alia properantem, non satis considerasse sensum quæstionis.* Hæc ille, vir, & sanctitatis laude eximius, & singulari doctrina incomparabilis, vt ait Choquetius c. 10.

ad 4. Qui & respondet. Mihi tanē nō aliud voluisse videtur Cardinalis, quam illud ipsum, quod nos docemus, nimirum aquam in Christi sanguinē per consecrationis verba mutari: non semper quidem; neque immediate, prout volunt contrarij (siquidem falsum est, Ecclesiā semper docuisse, ac custodiuisse immediatam aquæ cōuersionem; cum semper ab ea adhorruerit) sed mediate: ac tunc demum, cum vino incorporata in eius naturam trāsierit: hoc enim ipsum est, quod semper docuit, & custodiuit S. Romana Ecclesia firmamentum veritatis.

28 Epistolam illam Gaufredi non iniuria contrarios, offenderat: quia illo tempore docebat Parisijs Innocentius; qui in Decretali de illa opinione non meminit: & cōtrarium docet ibi, & lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 30. & 31. Iacobus etiam de Vitriaco, postea S. R. Ecclesiæ Cardinalis, degebat Parisijs tunc: & tamen Historiæ Occidentalis cap. 38. nostram docet sententiam, illis verbis. *Modica aqua quandoque multo vino admiscetur, & à vino absorbetur, & fit totū vinum: ex quo vino conficitur sacramentum.* Et paulò infra inquirit, quid fiat, quando tanta est aquæ mixtio, vt in vinū conuerti nō possit? Respondetque. *Nobis autem videtur, quod partium extrema remaneant: vnde vinum transubstantiatur, aqua in sua natura remanente: sicut si granum hordei cum frumento misceatur, quod ibi de frumento est, tantum trā subsiantiatur.* Hæc ibi.

29 Similiter Basilius Pontius n. 9. docet quæstionem illam eo tēpore in Gallia excitatam, cuius Gaufredus meminit, non fuisse de eo, an aqua immediate conuertatur in sanguinem, vel non nisi cōuersa in vinum: sed an aqua conuerteretur in vinum; & sic in sanguinem? Vel an numquam conuertatur in vinum; & ideo num quam conuerteretur in sanguinem? Quod constat, quia nec Innocentius Tertius, nec D. Thomas, nec vllus ex antiquis Scholasticis illius opinionis mentionem facit: sed tātum huius, videlicet, aquam numquā conuerti in sanguinem: quia non conuertitur in vinum. Mirum autem esset, si ea quæstio tanta animorum contentione in Gallia disputari cepit paulò ante Sedem Innocētij, tantum de ea sit entium fuisse apud antiquos scriptores, & Theologos. Præterea, in eadem Epistola Gaufredus inquit eos, qui negabant conuerti in sanguinem, cum præmerentur testimonijs Patrum, dixisse sic intelligendos, quod vinum, quod aqua mixtum est, conuertatur: *Non tamen propter ea aquam mutari.* Quæ verba satis indicant sentire, aquam numquam in vinum cōuerti; & ideo non conuerti, neque mutari in sanguinem: aliàs interpretarentur Patres, non de vino, sed de aqua conuersa in vinū. Alias probationes ibi subiungit: & nu. 12. concludit. Quod si de sententia Baronij sincere iudicemus, potius credendum est illū respexisse ad eam sententiam, quam suo tēpore, & præcedentibus sæculis videbat cōmunem, & sine dubitatione receptam: & ita potius sententiam nostram respexit.

30 Iacobus etiam Granado Cōtrou. 6. de Euchar. tract. 2. disp. 4. sect. 5. §. 1. nu. 28. ad Baronium respondet. Sed pace tanti viri, hæc minus Theologicè dicta sunt. Primum enim falsò affirmatur, hæresim esse negare, aquam in sanguinem immediatè transmutari; cum communis sententia Theologorum id negat, &c. Deinde quo fundamento niti potest doctissimus hic antiquitatis investigator, vt credat semper in Ecclesia creditum, & custoditum fuisse, aquam immediate in sanguinem conuerti; cum solum proferri possint pro ea opinione pauci, illique recentiores Authores, &c. Iam verò quod ad miraculum spectat, nusquam decreuit Ecclesia, illam aquam in sanguinem Christi Domini fuisse conuersam; sed solum creditur apparuisse coloris rubei, &c. Et nemo Catholicus dixerit, aquā solam, & puram esse materiam sufficientē, vt in sanguinem cōuertatur medijs verbis consecrationis. Ergo ad roborandum fidelium mentem in fide Eucharistiæ, non est credibile Deum puram aquam in sanguinem suum transmutasse; ne alioqui viueretur fallitatem miraculo confirmare voluisse.

31 Solutio Cardinalis de Lugo satis impugnata est ex adductis nu. 25 & 26. Præterea M. Serra q. 74. art. 8. dub. vnico ratione 1. fol. 330. rectè ait. Non est necesse vt eodem prorsus modo populus Christo adunetur, quo vino aqua vnitur: sicut nec Christus fit vnum nobiscum per admirabilem vnionem eodem prorsus modo, quo ipse est vnum cum Patre per ineffabilem vnitatem. Vnde ridiculum est, quod prædicti recentiores dicunt, Pontificem his verbis insinuasse, quod sicut per gratiæ, & donorum communicationem, salua manente nostra natura, vnimur Christo: ita aqua vniatur vino participando solas qualitates.

Tertio,

32 Tertio, & magis ad litteram textꝰ Innocentij dicitur, quod vnam, & eandem rationem proponit, cum ſecundam ſententiam refert, & cum eam alijs præfert: niſi quod id, quod breuiter in referendo ſententias, propoſuerat, latius in reſolutione, & probatione concluſionis declarat. Vnde æquiualenter formæ hunc diſcurſum. Aqua conuertitur in vinum, & vinum in ſanguinem tranſmutatur, ſeu tranſubſtantiatur. Hoc probat quoad primam partem ipſa experientia, & communi ſenſu, illis verbis: *Cum in vinum tranſeat miſta vino.* Rurſus probat Theologice: quia ſic melius ſignificatur, & declaratur myſterium cur aqua vino admiſceatur. Sed myſterium hoc eſt vnio myſtica populi Chriſtiani cum Chriſto: ergo probabilior opinio eſt, quæ aſſerit aquã cum vino in ſanguinem tranſmutari. Vnde hoc non eſt vnam probationem deſerere, & aliam approbare: ſed priorem confirmare: ſyllogiſmo, cuius cum ſint duæ præmiſſæ diſtinctæ, ſingulæ ſingulas probationes requirunt. Maiorem probat illis verbis: *Vt expreſſius eluceat proprietas ſacramenti.* Minorem vero proponit, & probat, cum declarat hoc ſignificatum, & ſubiungit. *Nam cum a jure multi ſint populi multi: iuxta quod alibi legitur Eſaiæ 32. Beati, qui ſeminant ſuper omnes aquas: ideò vino aqua vnitur, vt Chriſto populus adunetur.* Sic totum hoc intellexit S. Thomas: nam art. 6. attulit hanc rationẽ præciſe ad dandam congruẽtiam, cur aqua ſit vino permiſcenda: ad quod intentum affertur etiam à Concilio Tridẽtino Seſ. 22. cap. 7. Poſtea vero art. 8. ad explicandum in qua quantitate debeat apponi, vtitur textu Innocentij quoad probationem Maioris, quæ conſtat experientia, & ex vſu, & praxi Eccleſiæ modiciſsimam aquam apponentis: & quia ſic melius explicatur myſterium: non quod vnio ſit tanta. Conſtat enim Papam ibi afferre illud Chriſti Ioan. 17. ver. 11. *Pater ſãcte ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi: vt ſint vnum, ſicut, & nos.* Vbi non denotatur omnino identitas: quia Pater, & Filius cõſubſtantiales ſunt, & eiuſdem naturæ: & Chriſtus ſolum intendit, quòd *per eandem dilectionis ſocietatem vnum ſint*, vt ex S. Auguſt. trac. 106 in Ioan. affert D. Thomas in Catena aurea.

33 Expoſitionem Bernal à fortiori vt *friuolam* reiecerat Vazquez cap. 2. nu. 13. dicens: Hoc friuolum eſt: nam Innocentij prædictis verbis, ex tribus ſolum opinionibus ab ipſo rectatis, vnam ſolum approbat, nempè, eorum, qui dicũt aquam ſimul cum vino in ſanguinem Chriſti conuerti. Nulla autem ex opinionibꝰ ab eo commoratis, erat aquam permanentem in propria ſubſtantia, permyſtam tamen vino, in corpus Chriſti conuerti. Sed ſecunda erat, aquam in vinum tranſmutari: & ita in vinum tranſmutatam in Corpus Chriſti conuerti. Hanc igitur ſignificauit, cum dixit aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari. Si vero intellexiſſet illis verbis, opinionem Recentiorum, falſo dixiſſet: *Inter opiniones prædictas*: illa enim nõ erat prædicta; ſed noua, hoc noſtro tempore excogitata. Hæc Vazquez. Et alius Neotericus Societatis, quamuis in concluſione a nobis diſſentiat; fatetur tamen, quod *Bernalis explicatio, valde violenta, atque extorta cenſebitur.* Præmiſſeratque, quod illa eſt *diuinatio, & arbitraria correctio textus.* Ille modus loquendi: *Aquam cum vino*, iam eſt expoſitus ex num. 25.

34 Ad primam rationem negatur ſequela. Ad probationem dicitur eſſe diſparem rationem inter conuerſionem totalẽ, & conuerſionem formalem: nam in illa nil ſubſtantiæ præcedentis remanet; quia tota tranſit in aliam: in conuerſione vero formali, materia manet ſub vtroque termino. Vnde in rigore Theologico non conceditur nos ſumere panem, & vinum ſimul cum Chriſti Corpore, & Sanguine: quamuis latè, & metaphorice etiam illa loquutio ſit vſitata Prou. 9. *Bibite vinum, quod miſcui vobis*: quod de Euchariſtia interpretatur Eccleſia: & illud Eſaiæ: *Dabit Dominus panem arctum, & aquam breuem.* In rigore vero admittuntur illæ loquutiones non obſtante conuerſione formali. Vnde Granados ſec. 5. num. 35. dicit, quod rectè dici poteſt conſecrari triticum, & conſecratione mutari in Corpus Chriſti Domini: ſicut cibus cõmunis, & vſualis dicitur alterari à iecore, & conuerti in ſanguinem, & tranſmutari in carnem animalis; quamuis id non ſit immediatè; ſed poſtquam conuerſus eſt in chilum: vnde à Scriptura ſemel, & iterum appellatur Euchariſtia triticum, ſicut & panis. ſicque exponunt S. Iſidorus, & Gloſſa illud Gen. 27 num. 28. *Abundantiam frumenti, & vini.* Et Gloſſa, & Carthuſianus illud Deut. 33. ver. 28. *Oculus Iacob in terra frumenti, & vini.* Et Pſalmo 80. ver. 17. dicitur: *Cibauit eos ex adipe frumenti*, nempè conuerſo in panem.

35 Ad ſecundã iam reſpondimus n. 25. &

& 32. Ad tertiam reſpondent Syluius, & Baſilius, & Araujo num. 15. in fine, quod Innocentius ſic probat ſecundam opinionem; vt tamen non in omnibus reijciat tertiam: admittit enim aquam in vinum non conuerſam non tranſire in ſanguinem, vt dicebat tertia ſententia: affirmat tamen cõuerſionem aquæ in vinum vt poſsibilem: notanter enim non dixit; ſi conuertitur in vinum: ſed, *cum in vinum tranſeat*; ſupponens, & probans conuerſionem eius in vinum. Notat autem Vazquez cap. 2. num. 16. quod hoc nõ eſt incidere in tertiam opinionem, ab Innocentio Tertio refutatam: illius enim Authores in vniuerſum negabant, aquam in vinum conuerti: & ita dicebant ſemper manere in propria natura ad mixtam ſpeciebus vini conſecrati. Quod nos ſolum raro contingere affirmamus, cũ per accidens acciderit nõ fuiſſe conuerſam in vinum.

36 Authoritatibus adductis n. 21. ſatisfeci nº n. 25. & 32. Rationi iã reſpõderat Granados n. 36. quod ab Innocẽtio quæſitũ eſt, an verum eſſet, aquã conuerti in ſanguinem Chriſti Domini? Et huic quæſito optimè reſponderet, qui diceret conuerti in ſanguinem; ſed prius debere conuerti in vinum: nam hoc nõ erat eo tempore exploratum; cum quidam dicerent, conuerti in aquam, quæ ex Chriſti Domini latere fluxit: Alij vero dicere poſſent, vt ibidem Põtifex refert, aquam ibi manere ſemper ſub ſpecie aquę, & numquam in ſanguinem Domini tranſmutari.

37 Quod vltimo refertur ex Angelo Manrique, non alia impugnatione eget, quam lectione textus: ſiquidem in §. *Verum* non nouam refert, aut adſtruit opinionem, vel de nouo cudit, aut proponit: ſed ex iam propoſitis, & relatis, vnam præfert alijs duabus iam relatis. Vnde non dixit abſolute quod inter opiniones excogitabiles (vt de ſua imaginatione exiſtimat Bernal) nec inter opiniones abſolute: ſed ait: *Verum inter opiniones prædictas, illa probabilior iudicatur, &c.* Ly *prædictas*, eſt idem ac prius dictas, immediatè relatas. Manet ergo indubitatum hanc opinionem communem Theologorum vt probabiliorem toti Eccleſiæ ab Innocentio fuiſſe propoſitam. Ideoquè Gabriel Biel lec. 35. in Canonem Miſſæ, dicit *indubitatam*. Et Suarez diſp. 45. ſec. 4. dicit *antiquorum omnium ſenſum, & quaſi indubitatam ſententiam fuiſſe, aquam vel manere in ſua ſubſtantia, vel conuerti in vinum. Quod argumẽtum in materia ſacramentorum eſt valde efficax.* Hæc Suarez. *Nihil vtra liceat nouitati, quia nihil addi conuenit vetuſtati*, vt ex Cæleſtino Papa, & alijs, affert Grauina in Apologia pro Depoſito ſacro cap. 12. num. 23.

§. IV.

Sumitur ex Eccleſiæ conſuetudine, & ex Concilio Florentino.

38 *Quid enim* (dicebat S. Iræneus lib. 3. c. 4.) *& ſi cui de aliqua modica quæſtione diſceptatio eſſet; non ne oportet in antiquiſſimas recurrere Eccleſias, in quibus Apoſtoli conuerſati ſunt: & ab eis de præſenti quæſtione ſumere, quod certum, & liquidum eſt?* Sic proceſsit Doctor Angelicus in hac quæſtione (quamuis *modica*, & ad fidei dogmata immediatè non attinente) quod in argumento *Sed contra*, authoritate Iulij Primi nitentis *rationabili conſuetudine Eccleſiæ generalis*: & in corpore articuli iterum authoritate eiuſdẽ Papæ, & Innocentij Tertij fretus, non alia curauit adijcere probationem: quia vt ipſe dixerat 2. 2. q. 10. art. 12. *maximam habet auctoritatem Eccleſiæ conſuetudo, quæ ſemper eſt in omnibus æmulanda.* Sed quia Eccleſiæ conſuetudo maximè roborata eſt Decretis duorũ Conciliorum Generalium, quæ tempora D. Thomæ ſublequuta ſunt; ideò noſtræ ſẽtentiæ Authores merito curant eorum authoritate communem doctrinam confirmare.

39 Secundo ergo principaliter probatur aſſertio ex Concilio Florentino poſt Seſsionem vltimam, in Decreto Eugenij Quarti §. *Tertium eſt*, vbi loquendo de Euchariſtia dicitur. *Cuius materia eſt panis triticeus, & vinum de vite; cui ante conſecrationẽ aqua modiciſsima admiſceri debet.* Vbi Concilium ſolum vinum vitis aſsignat pro materia conſecranda, & aquæ mixtionem docet ob alias rationes fieri. Ex quo duas rationes ſic ad formam redigit Granado ſec. 3. à nu. 12. vſque ad 15. Prima. Illud ſolum conuertitur in ſanguinem Chriſti Domini, quod eſt materia huius ſacramenti: ſed ſolum vinum vitis eſt materia: ergo ſolum vinum conuertitur: ac proinde aqua niſi in vinum tranſmutata, non poteſt conuerti in ſanguinem. Maior probatur, quia materia remota huius ſacramenti appellatur illa, ex qua fit Corpus, & ſanguis Chriſti Domini: nec de hoc fuit, aut eſt vlla ratio dubitandi: ergo quidquid non eſt materia, non poteſt in

Chriſtum

Christum Dominum transmutari. ¶ Confirmatur: quia si Concilium agit de materia necessaria: & hæc est solum vinum: ergo falso dicūt sufficere vinum aqua mistū. Sic enim quia sufficit panis fermentatus, azymus, non dixit Concilium panem azymum esse materiam: sed panem triticeum, qui azymo, & fermentato communis est.

40 Confirmatur secundo, quia Concilium videtur excludere à ratione materiæ ipsam aquam, quæ vino admiscetur. Tum quia proposita materia, scilicet, vino, subdit: *Cui modicissima aqua admisceri debet*: ille enim modus loquendi planè distinguit inter materiam, & id quod materiæ admiscetur: alioqui si illa etiam verba intelligerentur de materia, definiret Concilium aquā quoque esse materiam; imò materiam necessariam: vt indicaret illud verbum: *debet*: quod tamē absurdum est. Tum etiam, quia statim subdit rationes huius admistionis, plane indicans non admisceri, quia sit materia sufficiens: sed quia Christus Dominus miscuit, & ea mistione coniunctio populi ad Christum denotatur.

41 Secunda ratio sumitur ex illis verbis, *aquæ modicissima*. Quia si vinum aqua dilutum esset materia, quę immediate in sanguinem Christi Domini conuerteretur, nō esset necessarium ad hanc conuersionem misceri modicam aquam. Imò licet quantitas aquæ esset æqualis quantitati vini, aut certe aliquando maior, dummodo speciem vini non destrueret, vt in breui tempore destruere non potest, vere vinum, & aqua conuerteretur immediatè in sanguinem: quod certè, & in nullo Doctore legitur; & valde dissonat communi Ecclesiæ existimationi. Consecutio autem probatur, quia vinum prædicto modo temperatum vere est vinū mistum (seu vt ipsi loquuntur, *vsuale*) & Doctores contrariæ sententiæ mistum putant esse materiam sacramenti.

42 Respondet Lugo à num. 60. vsque 62. materiam necessariam esse vinum vsuale, quod abstrahit à puro, & modice lymphato: sicut est panis vsualis præscindens à fermentato, & azymo. Concilium aut Florentinum includit aquam in materia: dicit enim materiam esse vinum, cui admixta sit. Vtitur tamen illa distinctione, vt indicet aquam non esse de necessitate sacramēti; sed præcepti: ideò expressit mixtionem aquæ per verbum: *debet*. Vt si dicas: apud Græcos materia Eucharistiæ est panis; cui fermentum misceri debet: non ideò negas fermentum transire cum pane in Corpus Christi: sed indicas, non esse materiam necessariam essentialiter; sed solum de præcepto inter Græcos.

43 Sed contra hoc arguit Serra hic ar. 8 dub. vnico rat. 2. folio 331. quia sicut materia Baptismi est aqua naturalis secundum substantiam, & non secundum solam apparientiam externam: ita materia Eucharistię est vinum, non secundum solam apparientiam, sed secundum substantiam: alias si gutula aquæ rosaceæ, aut sanguinis agni admisceretur vino in Calice, & manente substantia sanguinis, aut rosacei liquoris, appareret in vinum conuersa, & secundum apparentiam externam vinum putaretur, & vini qualitates participaret, esset materia Eucharistiæ, quę posset in sanguinem Christi conuerti. Ergo si aqua vino mista solum est vinum secundum externam apparientiam, & non secundum substantiam, non est materia Eucharistiæ, nec in sanguinem Christi conuerti potest.

Secundo, retorquetur exemplum, quia sicut materia à Christo instituta, non petit fermentum, nec sal; si tempore consecrationis non sint incorporata, & conuersa in panem; nec fermentum, nec sal, sicut nec granum hordei, nisi sit absumptum à pane triticeo, conuertuntur in corpus Christi, vt diximus dub. 5. §. 4. Ita nec aqua vino admixta transit in vinum, nisi prius sit in vinum conuersa.

44 Tertio, si Christus pro materia conuertenda in sanguinem Christi, instituit vinum vsuale, quod abstrahit à puro, & lymphato, non est cur tam solicite Ecclesia curet, quod aqua sit *modicissima*: quin potius deberet præcipere, vel permitere vt vnusquisque sic misceret proportionaliter in Cœna mystica, sicut habet consuetudinem miscendi in cœna vsuali: & sic quidam apponerent dimidiam partē aquæ; alij duas partes aquæ, & vnam vini, prout frequentissime contingit homines bene morigeratos, & præcipuè Religiosos vinum bibere. Quod tamen est contra Concilium Florentinum: & contra Ecclesiæ vniuersalem consuetudinem. Nec vlla esset ratio cur à Iulio Primo, relato à D. Thoma, vocaretur *Pernitiosus abusus* in maiori quantitate de aqua in sacrificio ponere, quam de vino.

45 Quarto, quia Christus non instituit pro materia immediatè conuertenda in sānguinem Christi qualecumque vinum; sed solum

solum vinum in veritate: iuxta id quod canit Ecclesia in hymno festi corporis Christi ad Vesperas: *Fit quę singuis Christi merū*. Quod & aliqualiter indicant illa verba Math. 26. Marci 14. & Lucæ 22. *Non bibam à modo de hoc genimine vitis*. Et illud Esaiæ 63. ver. 2. *Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium intorcular?* Et illud Gen. 49. ver. 11. *Lauabit in vino stolā suam, & in sanguine vuæ pallium suum*. Quæ & alia testimonia ad intentum ponderant S. Cyprianus epist. ad Cæcilium, & alij Patres, quos latè congerit Choquetius Opusculo citato cap. 7. & 8. Multæ aliæ replicæ desumi possunt ex his, quæ dicunt Basilius Pontius, & Araujo dub. 2. à num. 20. vsque ad 26. Quas examinare non vacat. Non omittenda illa, quam proposuerant nu. 18. Quia si Christus instituit pro materia consecrationis vinum vsuale; ergo Christus Dominus non cæremoniæ, & significationis causa miscuit aquam vino; sed ob sobrietatem, vt dicūt Hæretici moderni: & non admittunt illi, quos impugnamus.

46 Accedit ratio, quam, post alios, vrgent Basilius, & Araujo nu. 33. quia si aqua est immediatè materia consecrationis, dū sit admixta vino: ergo etiam si in dolio, vel in vase mixta sit aqua multo tempore ante Missæ celebrationem, & non mista vt offeratur, sequitur, quod trāseat in sanguinem, cum eadem sit ratio de illa, ac de ea, quam immittit Calici Sacerdos, dum celebrat: cū vtraque sit vinum moraliter, & in vsu humano. ¶ Paulus Aresius in appendice cap. 14. ad sec. 12 admittit sequelam, nullum in hoc reperiens inconueniens, vel vllam absurditatem. Sed quia dissonat verbis Concilij Florentini ponderatis: Nec consonat Tridentino, nec Scripturæ, & Patribus solū vinum vitis agnoscentibus pro materia cōsecranda, cui præcipitur quod in Missa vinum misceatur: & non quod antea supponatur mixta. Vnde S. Thomas art. 8. ad 3. ait, *quod si aqua apponeretur dolio, non sufficeret ad significationem huius sacramenti. Sed oportet aquam vino apponi circa ipsam celebrationē sacramenti*. Nec possunt probare, nec coniectare cum fundamento, quod aqua aliunde coniuncta vino, sit consecrabilis; quia nec in Scriptura, & Patribus, & Concilijs, aut Ecclesiæ consuetudine hoc habetur. Institutio autē ad placitū, quæ non probatur, qua facilitate adstruitur, contēnitur.

47 Idcirco alij recentiores respondēt fieri conuersionem eius solius aquæ, quæ ex Christi exemplo, ritu Ecclesiæ commiscetur inter celebrandum. Quamuis enim omnis aqua infusa vino pertineat ad rationem vini vsualis lymphati: cæterum ea quæ conuertenda sit in Christi sanguinem, debet se gerere vt temperamentum vini sacramentalis, videlicet, cum ordine ad sacramentum ex Christi exemplo, & Ecclesiæ ritu, atque iussu.

48 Sed euasionem hanc iam poterat impugnatam legisse in Magistris Basilio, & Araujo: vt autem mihi obijcit (non condonandum, quod modernum quendam non legerim: nam oculos, aut aures peregrinari circa ea, quæ in intenta causa aduerius reū debeāt ab actore sciri, indignum venia est) videat an sibi non solum in hac, sed in multis alijs quæstionibus ob non lectos Thomistas, possit aptari. Sed hæc missa facio, vt verba Basilij, & Araujo illo num. 33. transcribam. Arguunt in primis. Quia solutio voluntaria est. Secundo, quia nō constat aquā mistam fuisse vino à principio Cœnæ, vt moris erat: vt præter Durandum, & alios negantes mistionem, de quibus supra, docet Petrus Iturroz qui Nauarrus 1. ad Cor. 11. fol. 42. pagina 2 Sed admitto (inquiūt) solutionem, vt magis vrgeam Doctores opositæ sententiæ: & inquiro, si aqua mista fuerit in vase, & postea miratur vinum iam ante mistum in Calicem; & aqua nondum conuersa sit in vinum; & consecretur Calix; quid fiat de illa aqua? Vinum consecrari, dubitari non potest; cum sit idonea materia sine aqua: sicut panis triticeus consecraretur, etiam si haberet aliorum seminum admixta grana non conuersa in triticum, ex communi omnium Doctorum sententia, sine controuersia; & etiam Innocentij in dicto libro 4. cap. 30. Aqua autem ex illorum Doctorum sententia remanet inconuersa. Tum sic. Ergo ruunt omnia fundamenta contrariæ sententiæ, desumpta ex ea loquutione Patrum, quod totum, quod est in Calice, transit in sanguinem; cum non totum tranleat in eo casu, qui valde frequens esse potest. Ruunt etiam fundamenta desumpta ex ratione, & veritate formæ, hic est sanguis: & etiam argumenta desumpta ex adoratione, cum non totum sit adorandū. Quare vel eorum argumenta instantiam patiuntur manifestam in ipsorum doctrina, vel illis admittendum est aquam, etiam si infundatur ante tempus oblationis, & in vase, aut dolio, transire in sanguinem.

§. V.

§. V.

Colligitur ex Concilio Tridentino.

49 EX Concilio Tridentino plura pro nobis ſolent formari argumẽta. Primum, quia Seſſ.13.cap.2.loquẽs de illa materia, quæ conuertitur in Chriſti ſanguinẽ, ſolum meminit vini: quo implicite excludit aquam, & omnem aliam ſubſtantiam à materia immediatè conſecrabili in ſanguinem. Dixit conſecratione facta, manere *dũtaxat ſpecies vini*: Ergo aqua non apponitur vt, per ſe loquendo, ſpecies eius maneant. Sed quidquid ſit de his argumentis, validius arguitur ex Canone tertio eiuſdem Seſſionis, in quo dicitur. *Si quis negauerit, in ſanctiſſimo venerabili Sacramento Euchariſtiæ ſub vnaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cuiuſcumque ſpeciei partibus, ſeperatione facta, totum Chriſtum contineri, anathema ſit.* Ex quo ſic probatur aſſertio, & oppoſita ſententia impugnatur. Si aqua immediatè conuerteretur in ſanguinem Chriſti facta conſecratione, Chriſti ſanguis contineretur ſub ſpecie aquæ. Sed iuxta Authores, quos impugnamus, per artem miſtione facta, poteſt aqua ſeparari à vino. Ergo Chriſtus Dominus contineretur ſub ſpecie aquæ ſola, etiam ſi deſineret eſſe ſub ſpecie vini. Quod tamen non conſonat Cõcilijs Florentino, & Tridentino: Imò nec Lateranenſi ſub Innocentio Tertio relato cap. *Firmiter de Summa Trinitate*: ibi. *Tranſubſtantiatis pane in Corpus, & vino in ſanguinem, poteſtate diuina.*

50 Reſpondet Ægidius num.191. Satis probabiliter poſſe defendi, manſurum ſub illis ſpecieb⁹ ſeparatis ſanguinem: quia licet non poſſit primo poni ſub ſpeciebus aquæ ſeparatis; poteſt ſub eis conſeruari: ſicut anima ſeparata nõ poteſt acquirere characterem Baptiſmi, quem tamẽ ibi retinet in corpore acceptum. Quod & tribuitur Leſio, Præpoſito, & alijs.

51 Cæterum Lugo diſp.4.ſec.4.num.67.dicit. *Vere tamen videtur contra Concilia* deſinientia materiam Euchariſtiæ eſſe vinum; & ſanguinem eſſe ſub accidentibus vini. Granados ſec.5.num.38.dicit ſibi valde diſplicere: Hoc enim *nullus Theologus, quem viderit, hactenus dixit*: & in re tam grui iure optimo reprehenderetur, qui ſub ſolis accidentibus aquæ doceret conſeruari, id quod omnes dicunt ſolum conſeruari, dũ ſpecies vini perſeuerant. Choquetius cap.12.folio 66.dicit hoc eſſe *valde abſurdum, prioribus ſæculis inauditum; manifeſteque pugnare cum Concilio Tridentino.* Et etiam, quia poſſet aqua ſeorſim conſecrari, ſi admittitur poſſe conſecrationem retinere: quia cõſecratur vt ſignificet, & contineat Chriſti ſanguinem.

52 Quare aliter reſpondet Lugo num.67.in prædicto caſu non manere Chriſtum ſub ſpecie aquæ ſeparatæ. Concilium autẽ ſolum intendit, quod per meram ſeparationem partium, non amittitur Chriſti præſentia ſub ſingulis. Cæterum quando per ſeparationem partes deperdunt ſimul aliquid requiſitum ad hoc, vt ſint ſpecies panis, vel vini, non dubium quin non maneat Chriſtus ſub illis partibus ſeparatis. Quod etiam in ſpeciebus panis ſuo modo locũ habet: componitur enim panis ex farina etiã, & aqua; licet plures aquæ partes exhalentur calore ignis. Aliquibus tamen videtur probabile, remanere aliquas cum farina admixtas: de quibus tamen certum eſt, quod ſi aliquo artificio ſeparentur, non continebunt corpus Chriſti, quia iam non eſſet panis, nec pars panis. Quod idem dicendum eſt de particula illa maſſæ, quæ facta fuit ex furfure admixto: nam ſi ſepararetur ab alijs particulis, iam maneret ex ſolo furfure; & perconſequens non eſſet panis iuxta ſupradicta; ac perconſequens non poſſet retinere conſecrationem. Similiter ergo ſpecies aquæ ſeparatæ non continebunt ſanguinem Chriſti; quia per ſeparationem deperdunt eſſe ſpecies vini.

53 Addunt aliqui inſtantiam contra nos: nã dum aqua tranſmutatur in vinum, non pereunt omnia accidentia aquæ: nam ex admixtione cum vino fit hoc minus rubrum, & coloratum: ſentiturque odor, & ſapor aquæ; ſi erat odorata, vel amara, afectavè per aliam qualitatẽ extraneã. Quod ergo nos dixerimus in caſu, quo illa accidẽtia aquæ ſeparentur, pariter ipſi poterunt dicere ponẽdo quod aqua immediatè ſit cõuerſa in ſanguinem Chriſti.

54 Reijcit hanc ſolutionem Auerſa q.2.ſec.7.ver. *Quinto*, dicens. Non remanere tunc ſanguinem Chriſti, dicitur ab Areſſo, & Lugo, & alijs ex Auctoribus eius ſententiæ. Sed non dicitur conſequenter: quia ſi aqua ab initio erat apta materia, quandiu conſeruantur ſpecies aquæ, tandiu permanere ſub ijs deberet ſanguis Chriſti, ſicut ſub ſpeciebus vini. Et certè in quacumque diuiſione, & ſeparatione ſpecierum, permanet Chriſtus ſub particula ſeparata, ſub qua exiſtebat coniuncta: iuxta diffinitionem

Con-

Cõ.Trid.ſeſſ.13.can.3. Neque poteſt hoc limitari ad certas partes: ſed debet intelligi de omnibus, ſub quibus coniunctim exiſtebat Chriſtus. Et alioqui ſi rurſus illa aqua ſeparata miſceretur vino; determinari nõ poteſt an adhuc remaneret in ſua tubilãtia: vel recuperaret conſecrationem, & præſentiã Chriſti, quam ſola ſeparatione dicitur amiſiſſe.

55 Inſtantiæ ſupponunt aliquid falſum; & ſæpè impugnatum; quod aqua, vel furfur maneant in propria tubilãtia: vel quod ſub illis poſsit Chriſtus ex vi præſentis inſtitutionis contineri. Quod non ſemel reiecimus. Quod licet Moderni concedãt. Sed tamen Choquetius c.12.fol.82. ſuo tempore vere ſcripſit, quod nullus in terminis id auſus fuit aſſerere: & ſane non poteſt non eſſe nouum: proinde non exiſtimo ab aliquo Theologo doceri. Qui, ſi conſequenter loquendum eſſet, deberet quoque admittere aquam eſſe materiam liberam conſecrationis panis. Hæc ibi. Quod inconueniens iam deuorant Neotérici. Ex quo autem Patres; aut Concilio, aut ratione Theologica, hæc Chriſti inſtitutionem probent, ipſi non prõdunt. Nec facile apparet.

56 Secunda inſtantia etiã ſupponit falſum, quod perfecta miſtione facta, poſsit aqua ſeparari: quia vt ait D.Th.in 4.diſt.11. in expoſitione litteræ: *Non tamen illa aqua, quæ fuit appoſita, ſeparatur, quia iã facta eſt vinum.* De quo latius 1.de Gener.q.31.§.4. Si autem non erat in vinum conuerſa: ſicut coniuncta non erat in vinum conuerſa: ita nec continet ſanguinem Chriſti, ſicut nec coniuncta, ita nec ſeparata. Vnde inſtantia potius probat oppoſitum.

§. VI.

Soluuntur argumenta.

57 QVæ obijcit Coninch, & Areſius, late referunt, & ſoluunt Petronius, Choquetius, & Baſilius. Et quamvis in ſubſtantia eadem obijciant Lugo, Bernal, & Recẽtiores: eorũm verbis referemus ne videamus vim argumentorũ potius diſſimulaſſe, quam fregiſſe. Duo fieri ſolita, vt non vrgentia omittit: arguitque Lugo primo ex modo loquendi Patrum, qui eodem modo loquuntur de conſecratione aquæ, ac de conſecratione vini: & perconſequens ſupponere videntur, tam aquam, quam vinũ tranſire in ſanguinem Chriſti. S.Damaſcenus lib.4.c.14. *Non poteſt panem ſuum ipſius corpus facere, & vinum, & aquam ſanguinem.* S.Ambroſius lib.4.c.4. *Vinum cum aqua in Cálice miſſum ſit ſanguis conſecratione.* Paſchaſius Abbas Corbeienſis, Samonas Epiſcop. Gabenſis tom.6.Bibliote. Nicolaus Merthon. Martinus Bracharenſis eadem dicunt. S. Iuſtinus Martyr Apol.2.pro Chriſtianis. S. Hieronimus apud Baronium. Alios afferũt Recentiores; cum Bernal 9.2.& 3. Imò omnes Patres, quos iſti citant, iam retulerãt Areſius, & Coninch.

58 Sed in nullo inuenio illam particulã *immediatè*. Vnde Vazquez cap.3.n.17. ait, quod omnia teſtimonia vnico modo expli canda ſunt; neque enim vllus eorum ait, aquam *ſecundum ſe proxime* conuerti in ſanguinem Chriſti; ſed vtuntur loquutione, quam vſurpat Innocentius, & nobis nõ eſt contraria. Præterquamquod Patres (inquit Vazquez) hoc tantum contendebant, vt aqua vino miſceretur; de modo autẽ, quo in ſanguinem tranſiret, non erarunt. Videatur Granados à nu.33. vſque 35. Patres que intelligendos non de conuerſione proxima, & immediata; ſed de mediata, & remota, docent Petronius cap.15. Baſilius, & Araujo à nu.37. vſque 44. Suarez, Syluius; & omnes: quia apud eos erat communis animi conceptio, & omnium Eccleſiaſticorum ſcriptorum iudicio comprobata, aquã modicam infuſſam vino in vinum conuerti.

59 Quia tamen inſtat Coninch, dicẽs, quod hæc Gloſſa gratis apponitur; nec vllum in Patribus habet fundamentum: reddituque ſenſum illorum plane contortum, & violentum. Alioquin improprie loquerentur, & ſimili modo poſſem dicere, communicantem bibere aquam, & vinum; & triticum conſecrari, & conſecratione tranſubſtantiari. Quæ ſunt loquutiones inuſitatæ, vel abſurdæ, &c.

60 Vt his, & alijs replicis occurrat Choquetius c.15. ſæpè citati Opuſculi; vt ſingula teſtimonia expendat, tria præmittit. Primũ, quod ſi aliquorũ Patrum teſtimonia ſuperficietenus inſpiciantur, eodem tenore videntur dicere ſine aqua non valere conſecrationem, ac dicunt aquam offerri, & conſecrari: ſed primum non docet Eccleſia Catholica, vt Kemnitio reſpondet Bellarmino libro quarto de Euchariſtia capite 11. ad 5. Ergo ſicut primum aſſertum exponit Diuus Thomas articulo 1.primo.ad 2. quod eſt intelligendum, ſecundum id dicitur illud eſſe non poſſe, quod conuenien-

ter eſſe non poteſt. Ergo cum aqua non ſit materia neceſſaria, nec neceſsitate ſacramenti, nec neceſsitate præcepti diuini; non faciunt Patres mentionem de aqua, vt proxime, & immediate conuertenda in ſanguinem; ſed vt conuenienter miſcenda ex præcepto, & conſuetudine Eccleſiæ, vt conuerſa in vinum, in Chriſti ſanguinem conuertatur. Vnde D. Thomas art. 6. ex Alexandro primo docet panem, & vinum aqua permixtum in ſacrificium offerri. Quod, nō ſolum in argumento *Sed contra*, ſed in corpore, & toto articulo: & tamen art. 8. ſolā mediatam conuerſionem docuit.

61 Deinde bene advertit Guillelmus Eſtius oratione 17. & frequēter alij, Patres in illo modo loquendi vinum agere, quod ſolet, quando aqua eſt mediciſsima, nempè eam alterare, & in ſuam naturam conuertere. Vnde Innocentius Tertius libro 4. cap. 31. *Quibuſdam vero non abſurdū videtur, quod aqua cum vino tranſit in ſanguinem, ea videlicet ratione, quod aqua per admixtionem trāſit in vinum, & vinum per conſecrationem tranſit in ſanguinem. Quis enim ambigat aquam in vinum tranſire, cum multo vino modicum infunditur aquæ?* Hæc Pontifex author Decretalis, iam ad Summum Pontificatum euectus, vt conſtat ex libri ſexti concluſione, vbi ait. *Præſertim, cum ex officio, tot cauſarum ſim impeditus incurſibus, tot negotiorū nexibus irretitus, &c.*

62 Tertio, frequens eſt in Scriptura, & Patribus; rem, quæ fit per conuerſionem alterius in ipſam, appellari nomine rei conuertæ, vt docet S. Guitmundus de veritate Corporis, & ſanguinis Chriſti lib. 2. circa finem. Et notant Soto in 4. diſt. 9 q. 2. art. 2. §. *Ad alia vero*, & Suarez diſp. 49. ſect. 2. & alij. Conſtatque ex illo Geneſ. 2. *Hoc nunc os ex oſsibus meis.* Exodi 7. *Deuorauit virga Aaron virgas eorum*, ideſt, ſerpens factus ex virga. Ioannis 2. ver. 9. *Guſtauit Architriclinus aquam vino factam.* Imò Corpus Chriſti vocatur panis Ioā. 6. *Panis, quem ego dabo.* 1. ad Cor. 10. *Sic de pane illo edat.* S. Ambroſius libro 5. de Sacramentis cap. 4. *Panem ipſum, quem ſumimus in myſterio illum vtique intelligo, qui manu Spiritus Sancti formatus eſt in vtero Virginis, & igne paſſionis coctus in ara Crucis.* Non ergo eſt nouum, ſi vinum, quod ex aqua prius miſta fit, etiam aqua appelletur: non contorte, non violēte, ſed valdè cōmode; & modo loquendi Sacræ Scripturæ, ipſiſque Patribus vſitato, & familiari. Patrū authoritates ſingillatim exponūt Choquetius illo c. 17. & alij iam relati: videaturque Sotra ad 1. Simili ratione Geneſ. 3. ver. 19. dixit Deus Adæ: *In ſudore vultus tui veſceris pane, donec reuertaris in terrā, de qua ſumptus es; quia pulvis es, & in pulverem reuerteris.* Non enim erat pulvis niſi mediatè. Similiter dicitur homo conſtare ex elementis, & ex eis componi, quamvis non maneant in iſto formaliter, ſed ſolum virtualiter, vt ex Philoſopho, & communi Theologorum docet S. Tho. 1. p. q. 76. ar 4. ad 4. & late ibi Caietanus, & nos lib. 1. de Gener. q. 33.

63 Secundo arguit Lugo n. 52. ratione Theologica; quia materia Euchariſtiæ eſt vinum, vt conſtat ex Florentino, & alijs; & per conſequens omne illud poculum, quod ſimpliciter, & abſolute in vſu hominum appellatur vinum, & potatur pro vino, eſt materia ſufficiens conſecrationis Calicis. Si autem attendamus ad vſualem potum vini, non minus dicitur ſimpliciter vinum, quod eſt modice lymphatum, quam merum vinum: ergo non ſolum merum vinum, ſed etiam illud poculum, quod cōſtat ex vino, & modica aqua, quod ſimpliciter appellatur vinum, eſt ſufficiens materia conſecrationis: nam omnes iſtæ ſunt partes illius poculi, quod ſimpliciter appellatur vinum vſuale. Hac eadem ratione vtitur Gaufredus apud Baronium: ibi. *Ad quod reſpōdetur eis, quod nō conſueuere homines mixturam vini, & aquæ, aquam nuncupare, ſed vinum.*

Confirmatur ad hominem hæc reſponſio: quia Concilia non ſolum exigunt pro materiæ conſecrationis vinum vtcumque, ſed *vinum de vite*, vt conſtat ex Florentino in Decreto Eugenij. Illa autem aqua, quæ miſcetur vino, etiā ſi conuertatur in vinū, non tamen eſt ipſa vinū de vite, neque ex vuis expreſſum, vt cōſtat; ſed vinū alio modo productum. Ergo vel illa pars non erit materia conſecrationis; vel faciēdum eſt ab omnibus, illam partē, licet ſecundum ſe nō ſit vinum de vite; pro vt tamen cū alijs cōponit illud totum, eſſe partem illius poculi, quod per modum totius eſt vinum de vite: & ideò eſſe materiam partialem cōſecrationis. Eadem ergo ratione nos dicimus, licet illa pars ſecundum ſe non ſit vinū; illud tamen totum eſſe vinum; & ideò totum illud ſecundum omnes partes conſecrari.

64 Ad hoc argumētū, quod olim proporat Cardinalis Alanus, iam reſponderat M. Choquetius cap. 18. ad 5. fol. 97. quod quę à communi, & vſitato modo loquendi hominum, ſumit ut ratiocinatio in materijs, vel formis ſacramentorum, nulla eſt; ſed

ſed pœnitus inepta; & illorum inſtitutionis iniuriam continet: quis enim aquam arte factam ad Baptiſmum, oleum nucum, vel glādium, vel amygdalarum ad Extremā vnctionem, panem ordeaceum ad Euchariſtiam, ſufficere dicet: cum tamen communiter inter homines, aqua, oleum, & panis appellentur? Et vt ſupra monuimus, ipſa Scripturā Sacra, alios etiā cibos panem appellet? In his ergo, non modus loquendi hominum, qui frequenter improprius eſt, & figuratus; non quæſitæ Poetarū, & Oratorū phraſes, non denique ipſius Sacræ Scripturæ Hebraiſmi, ſpectanda ſunt: ſed ſola Chriſti voluntas, qui quæ, & qua ratione voluit inſtituit, &c. Sicut autem in Baptiſmo ſola aqua, quæ phyſice eſt aqua, & in Confirmatione Chriſma ex Ballamo, & Oleo, quæ phyſice ſint talia, vt docet D. Th. q. 66. ar. 4. & q. 72. ar. 2. ad 3. Ita in Euchariſtia ſolū panis triticeus, & vinum de vite, quæ phyſice ſint talia Deus pro materia inſtituit: quia in materijs, & formis ſacramentorum verba debent accipi pro iis rebus, quas proprie ſignificant. Ergo idē prorſus, dicendum eſt de vino: nimirum, quod licet inter homines aqua ſimul, & vinum interſe cōmixta, vinū appellentur; in hoc tamen myſterio ſolū vinum ſimplex intelligatur, quando de Calicis dominici materia agitur.

65 Quatuor præterea ibi obijcit inconuenientia cōtra illum dicendi modum. Sed duo ſufficiūt. Primum, quod ſi vino quiuis alius liquor admiſceatur: dum tamen conſtituant vnum potum vſualem, totam illam materiam eſſe conſecrabilem; quia ſcilicet etiam tunc, iuxta vſitatum modum loquendi hominum, potus ille diceretur vinū. Vltimam, nam vinum, quod humano potui eſt accommodatum, prout volunt aduerſarij, eſt vinū aqua dilutum, cui ſcilicet, pluſculum aquæ, vt pote ad ſobrietatem apponitur: at qui eiuſmodi vinum, ſeu vini, & aquæ miſturam eſſe materiā ſacramenti, falſum eſt, & præſcripto Eccleſiæ repugnās: ſæpius enim contingit per aquam temperantiæ cauſa adiectā, vini naturam deſtrui; cū alij plus aquæ, quam vinum, adhibeāt: & Eccleſia ſerio ſtatuerit, vt vino, quod eſt materia cōſecrationis modiciſsima aqua miſceatur. Exēplum autem, quod affert Alanus de grano hordeaceo, pro nobis eſt: quando enim aliqua farina hordeacea ita miſcetur triticeæ, vt tandem totū, quod conficitur, ſit vere panis triticeus, & eiuſdem rationis ac ſubſtantiæ; tunc totum cōſecratur. Si vero contingeret aliquid panis hordeacei manere interpoſitum pani triticeo ſubſtantialiter ab illo diſtinctum, nullo pacto conſecraretur.

66 Præterea facilè toti argumēto poſſumus reſpondere, quod ſi illo intenderet probare, licite, & conuenienter vinum aqua mixtum conſecrari; quia eō ipſo quod præualeat vinum, eſt ſimpliciter vinū, & eſt ibi materia à Chriſto inſtituta; concederemus totum. Sicut in ſimili conceditur à D. Thoma 3. p. q. 66. art. 3. in caſu, quod aquæ naturali ſit admixtum per artem aliquid, ſiue cōmiſcendo, ſiue alterando; quod non tollat ſpeciem aquæ; tunc valet Baptiſmus. *Niſi forte* (inquit) *aqua adhibeatur per artem in tā parua quantitate alicui corpori, quod compoſitū magis ſit aliud, quam aqua; ſicut lutum magis eſt terra quam aqua: & vinum lymphatum magis eſt vinum, quam aqua.* Ideoque abſque dubio in vino aqua pauca miſto valet, & licet conſecrario. Quia vero arguens non ſolum vult, quod cōſecratio liceat; ſed quod aqua inconuerſa in vinum, immediate conuertatur in ſanguinem; ideo dicimus hoc illo argumento non probari; ſed petere principium, & ſupponere probandum. Imò retorquetur exemplum Baptiſmi; quia ſicut cū aqua eſt aliqualiter impura, valet Baptiſmus; ſed ad eius valorem ſola aqua, & verba concurrunt; & materia extranea, quæ non eſt aquæ, non cauſat, nec ſignificat effectus lauacri: ita cum aqua eſt conuerſa in vinum, cum totum eſt vinum, totū conuertitur, & tranſubſtantiatur; ſed cum remanet in propria natura; non conuertitur in Chriſti ſanguinem. Niſi quis recurrat ad imaginationem Ioannis Andreæ, in cap. *Cū Marthæ*, dicentis, aquam diuinitus deſtrui; Vel ad diuinationem Meratij diſp. 5. ſect. 5. obiter aientis aquam conuerti miraculoſe, & ſupernaturaliter in vinum. Quod vtrumque exulat ab Scholis; & communi ſenſu: quia dum ratione, aut authoritate miracula noua non probantur, præſumenda non ſunt.

67 Ad confirmationem reſpondetur, quod Concilium ſeorſum diſtinguit materiam, quam vt partem Chriſtus inſtituit, & aquam, quam præcepto Eccleſiæ, & imitatione Chriſti adhibere debemus: de primo loquendo, dixit Concilium debere eſſe vinum vitis; de ſecundo non eſt neceſſe, quod immediate ſit de vite; ſed ſufficit, quod mediate ab illo ſit genitum.

Deinde additur, quod ſola iuxta poſitio, vel miſtio moralis, ſufficit vt ſecundum quid; & quoad apparentiã ſit vinum vitis; ſed generatio, & in propriã ſubſtãtiã cõuerſio facit, vt abſque impropriet ate dicamus eſſe vinum, & in ſanguinẽ cõuerti: quia eſt eiuſdẽ ſpeciei cũ alio vino. Ideoq; propriè iuxta noſtrã ſententiã, improprie iuxta oppoſitã, verificantur prædictæ loquutiones. Sicut notant Henriquez lib. 8. c. 12. §. 1. Bonacina to. 1. diſp. 4. q. 2. pũc. 2. nu. 4. Aueria q. 2. ſec. 7. ad 5. Trullench lib. 3. c. 2. dub. 2. n. 5. & alij poſſe conſecrari cum vino miraculoſe producto: quia eſſet verum vinũ ab authore vini, & vitis factum, vt cõtingit in nuptijs Cana Galileæ. Siquidem Concilium exprelsit vinum vitis, vt excluderet *vinum materiũ granatorũ, vel moroꝝ, & alia huiuſmodi, quæ non ſunt propriè vinũ, ſed ſecundum quid. in ſimilitudinem*, vt ex D. Tho. art. 5. ad 1. dictum eſt. Nec liquores iuncti vino, ſũt vinum proprie.

68 Bernal nullum adijcit argumentũ præter ea, quæ iam eſũ à noſtris ſoluta erãt. Alij recẽtior adijcit, quaſi ex ſuo, alia duo: ſed deſumpſit ex Areſio, & Ægidio, & partim vt nõ vrgentia retulerat, & impugnauerat Lugo: ſed ne in alijs videantur alicuius momẽti, referre oportet. Arguit ergo Ægidius n. 164. quia ſi aqua non conuerteretur immediate in ſanguinem Chriſti, in aliquo caſu maneret aqua in propria ſubſtãtia poſt conſecrationem. Sed hoc nõ cõtonat Cõc. Trid. ſeſſ. 13. can. 2. & 3. diffinienti totã ſubſtantiam vini converti in ſanguinem Chriſti, manentibus tantum ſpeciebus: & Chriſtum cõtineri ſub ſingulis vtriuſque ſpeciei partibus. Vinum autem accipit pro toto contento in Calice, ſiue aqua permixta ſit, ſiue non: quia totum ſolemus vocare vinũ. Loquutiones autem prædictæ eſſent falſæ, ſi ſubſtantia aquæ in Calice legitime conſecrato maneret ſæpe integra. Præterea, ſi maneret in aliquo caſu aqua, eſſet falſa, & ſacrilega forma Calicis: ſicut falſo, & ſacrilege pronunciaretur abſolute forma Corporis ſuper hoſtias, inter quas eſſent aliquæ hoſtiæ cartaceæ; aut forma Calicis ſuper Calicẽ miſtũ vino, & oleo. Quia vox Calix ſignificat totũ, quod in eo per modũ liquidi continetur; vt rectè illi apud Baronium ſupra aſſerebant. Et forma abſolute ex intentione, & vſu Eccleſiæ pronunciatur de toto liquido, quod in Calice continetur (peccaret enim grauiſſimè, qui tãtũ mediã partẽ vellet conſecrare, neq; enim eſt vlla ratio cur forma dicatur magis cadere ſuper vnã partem illius liquidi, quam ſuper aliam.

Confirmatur: quia tã Concilia, quã Patres abſolute aſſerunt poſt Calicis conſecrationẽ nihil vini remanere, niſi ſola accidentia, quod non poſſunt aliunde colligere, niſi ex verbis formæ. Ergo ſentiunt hæc legitimè prolata ſignificare totum illud miſtũ ſe cunctum omnem ſui partẽ abſolute conuerti in ſanguinẽ, ita vt forma ex parte ſit falſa, quoties aliqua pars illius mixti nõ cõuertitur: quia alias non poſſent ex veritate formæ certo colligere totum illud converti, ſi forma poſſet eſſe vera, & ſi pars illius mixti non converteretur.

69 Reſpondet Suarez determinari formã ex intentione rite cõſecrantis, vt verba pro ea tãtum materia ſupponãt, quę eſt apta cõſecrationi. Deinde, Baſilis, & Araujo n. 46. dicunt, vera eſſe verba de eo, quod præcipue tribuit denominationẽ Calici, etiã ſi ſit aliquid alterius ſpeciei admiſtum: eius enim, quod ita parum eſt, quod non poſſit Calici denominationẽ tribuere, nulla habetur ratio: dicitur enim, *Bibere calix*. Vnde licet totum illud poculũ cõmuni vſu appelletur vinũ; non tamen pronomine illo *hoc* denotatur, niſi quod tribuit Calici denominationem, & eſt conſecrationis materia.

70 Addunt n. 37. quod vt oſtẽdatur, nõ ſolũ probabiliter, ſed & euidẽter, debilitas huius argumenti, ſic cõſideremus. Quis certo affirmare audeat panẽ, in quo Chriſtus confecit ſuum corpus, ſiquidẽ erat panis vſualis azymus, adeo fuiſſe defæcatũ, vt nullũ granũ haberet alterius ſeminis non conuerſum in panis ſubſtantiam? Nullus certe. Veroſimiliter ergo eſt, in eo pane, ſub cuius ſpeciebus ſuũ corpus tradebat diſcipulis comedendũ, fuiſſe etiã, & accidentia, & ſubſtantiam aliorum ſeminum incõuertibiliũ in corpus Chriſti. Quo nõ obſtante, dicitur vere Chriſtũ, id quod in manibus habebat, conuertiſſe, & dediſſe diſcipulis manducandum: quia ſcilicet, totum id, quod erat conuertibile, converterat. & ideo vera fuerunt verba. Idẽ ergo in iſto caſu dici poteſt, ſi aqua fuit conuerſa, de toto verificari, ſin minus, de materia tãtũ cõuertibili: idque ſatis fuit vt vere protulerit.

71 Præterea reſpondet Choquetius c. 18. ad 4. pronomina illa, *hoc*, & *hic*, ſolũ demonſtrare ſubſtantiam contentam ſub ſpeciebus panis, & vini; vnde ſi quidquam aliud permixtũ eſſet, vt cinis, oleũ, acetũ, mel, nõ ideo demõſtraretur alterũ iſtorũ pronominum, quæ

quæ in huius ſacramẽti formis à Chriſto ſũt inſtituta ad ſignificãdũ dũtaxat eiuſmodi ſubſtantiã, & nõ aliud. Certũ vero eſt aquã non mutatã ſubſtantialiter in vinũ, ſub eius ſpeciebus non cõtineri. Quo circa cũ pronominis, *hic*, ſignificatio hoc loco ex Chriſti voluntate, & inſtitutione, modo iam dicto, ſit limitata, recta intẽtio Sacerdotis, vt pote Chriſti intentioni conſentanea, fertur dumtaxat in id quod ex ipſa inſtitutione illo pronomine, *hic*, demonſtratur: quod nulla ratione poteſt eſſe aqua. Et hinc fit, quod cum veritas formæ pendeat ex inſtitutione Chriſti, & recta intentione miniſtri, quidquid demum pani, vel vino admixtum ſit, & in illa non converſum, ſeu liquidum ſit, ſeu ſolidum, non obeſt, quo minus forma ſit vera, etiam ſi illud in carnem, vel ſanguinem Chriſti non tranſeat: quia demonſtratio non eſt illius, ſed ſolius ſubſtantiæ ſub ſpeciebus panis, & vini contentæ.

72 Demum arguit Conſinch in fine illius n. 166. quia abſolute offerimus populo adorandum, quidquid per modum liquidi humoris in Calice eſt. Et ſicut eſſet populo cauſa idolatriæ, qui offerret adorandas hoſtias non conſecratas miſtas cõſecratis: ita; qui offerret Calicem, cuius partẽ ſciret nõ eſſe conſecratam.

73 Soto in 4. diſt. 9. q. 1. ar. 6. cõc. 3. & §. *Tertia demũ*, probat peracta cõſecratione aquã nõ remanere in Calice: alioquin non totum adoraretur adoratione latriæ. Ideoque aquã apponere vt ibi remaneret, eſſet pleẽ ſeducere, quæ adorat quidquid ſubſtãtię ſub illis accidentibus recõditur: tametſi per ignorantiã ab idolatria excularetur.

74 Cæterum Guillelmus Eſtius orat. Theol. 17. hãc ſolutionẽ vt *ſcrupuloſorẽ* reiſcit. Pariterq; Choquetius c. 19. quia plebs recte inſtituta ſolũ adorat cõtẽtũ ſub ſpecie bus vini: nõ ea, quæ peraceidẽs ibi miſcentur. Neq; S. Th. 3. p. (nõ q. 74. ar. 3. vt male ſolet citari) q. 75. art. 2. infert pro incõmodo periculũ idolatriæ: ſed quod totũ, quod in Calice eſt, nõ mereretur cultum latriæ; quod eſt lõge diuerſũ. Et ſolũ eſt incõmodũ cõtra directã, & per ſe intẽtionẽ Eccleſiæ, quæ ita præcipit aquę miſtionẽ, vt aqua ante cõſecrationẽ trãſeat in vinũ, & poſtea in ſãguinẽ. Si autẽ nũquã cõuerteretur in vinũ, ac propterea neq; in ſanguinẽ Chriſti, ſequeretur incõmodũ, quod infert S. Th. niſi rũ nũquã poſſe totũ, quod eſt in Calice cõſecrato adorari adoratione latriæ: quod eſt abſurdum. De quo q. 75.

75 Alterũ argumẽtũ, in quo maximã vim facit Ægidius n. 164. quia *multo* certius eſt totũ, quod continetur in Calice per legitimã cõſecrationẽ cõuerti in ſanguinẽ, quã aquam prius conuerti in vinũ: cũ hoc neget Medici: & multi putent de fide eſſe, totũ liquorẽ contentũ in Calice, legitima facta conſecratione, cõuerti in ſanguinẽ: vt patet ex Gaufredo, Alano, Baronio ſupra citatis. Hoc argumentũ (inquit Choquetius c. 18.) nullã prorſus habet difficultatẽ, quin etiã, ſi rectè expẽdatur, petit principiũ, & aſſumit, quod probandum eſt. Quia vel prior pars antecedentis intelligitur de conuerſione in ſanguinẽ mediata; vel de cõuerſione immediata; vel abſtrahit à cõuerſione mediata, vel immediata? Si primũ, debet Aduerſarius, velit, nolit, nobiſcũ fateri cõuerſionẽ mediatam aquæ in ſanguinẽ nõ eſſe certiore cõuerſione eius in vinũ, ſed vtrũq; habere parẽ gradũ certitudinis: cũ conuerſio illa mediata nihil aliud ſit, quã cõuertio aquæ priſ factæ vinũ. Si ante loquatur de cõuerſione immediata, & proxima, petit principiũ, & aſſumit, quod probãdum eſt, & eſt in toto ambio improbatũ. Si ante abſtrahat, neque tũc eſt vnũ altero certius: quamvis in re neceſſe ſit vt verificetur ratione alterutrius mẽbrorum, à quibus abſtrahit.

76 Aliter reſpondet Granado trac. 2. diſp. 4. ſec. 5. n. 37. concello antecedẽte, negando conſequentiã; quia ſæpè occurrũt in Theologia dogmata certiſſima, quæ explicari, aut defendi non poſſunt iudicio plurimorũ ſine alijs, quæ ponita ſũt in opinione, aut ſaltẽ ſunt minũs certa. Vt cõſtat de libertate creata, & de prædeſtinatione, & efficacia gratiæ, &c. Itaque licet certiſſimum ſit aquã converti in ſanguinẽ Chriſti Dñi, id noſtro, & comuni Theologorũ iudicio, verum eſſe non poteſt, niſi in opinione, quæ affirmat, aquã converti prius in vinum, & quando conuerſa non eſt, non tranſmutari in ſanguinẽ. Quod tamen raro contingit, quia facillima eſt tranſmutatio aquæ mobiliſſimæ in ſubſtantiam vini.

77 Deinde Aueria q. 2. ſec. 7. ad 3. nota, poſſe pariter è conuerſo argui aduerſus eos, qui abſolute negant cõuerſionem aquæ in vinum: magis certum eſſe aquam converti in ſanguinẽ, quã ſit converti immediatè: & ideò fatendum eſſe, poſſe etiã, & ſolere cõuerti in vinum, &c. Itaque, quia duplici via poteſt cogitari huiuſmodi conuerſio, reddatur magis certa, quam ſit quælibet via ſigillatim ſumpta.

DVBIVM. XI.

Vtrum ſi aqua conuertatur in vinum, dum proferuntur verba conſecrationis, cõuertatur in ſanguinem Chriſti?

1 PRocedit ex ſuppoſitione veritatis ſtabilitæ dubio 10. quod aqua immediatè conuertatur in vinum, & ſolum ſic conuerſam poſſe tranſire in Chriſti ſanguinẽ: & in caſu præſenti guttam illam trãſire in Chriſti ſanguinem, negant Suarez diſp. 45. ſect. 4 in fine Bonacina diſp. 4. q. 2. punct. 4. n. 10. Late Lugo diſp. 4. ſect. 5. Breuiter Granado diſp. 6. n. 2 Amicus, Martinon, & Gaſpar Hurtado. Leander trac. 7. diſp. 8. q. 53. Auerſa q. 2. ſect. 7. Philippus à Trinitate diſp. 2. dub. 4. Probabiliorem que dicit Trullench lib. 3. c. 1. dub. 3. n. 8. & alij. Quia verba ſacramẽtalia ab initio cadunt ſuper materiam aptam: quare ſi tunc materia non ſit apta, nihil in ea efficient. Sicut ab initio cadunt ſuper materiam præſentem: quæ proinde, ſi tunc non ſit præſens, ſed interim adducatur, non valet ad ſacramentum. Et ſicut ſi miniſter inciperet baptizare, vel vngere hominem mortuum, qui interim per miraculum reuiuiſceret, non per hoc valeret ſacramentum. Quare ab initio non ſufficit adeſſe aquam proximè diſpoſitã ad formam vini, & in fine cõuerſam in vinũ: quia ad eſſe debet ab initio materia apta. Nõ ſufficit, verba conſecrationis referri ad vltimum inſtans prolationis; quia adhuc debẽt ab initio proferri ſuper materiam aptam.

2 Affirmant tamen Nuño q. 74. art. 8. in fine, Vazquez diſp. 178. cap. vlt. in fine, & diſp. 201. nu. 42. Franciſcus Syluius qu. 74. artic. 8 in fine. Inclinat Diana 3. p. tract. 4. reſol. 49. Monteſinos q. 74. art. 8. q. 4. Ochagauia q. 34 Tannerus diſp. 5. q. 2. dub. 6. n. 167. Probabilẽque reputat Trullench illo num. 8. Quod maneret conſecrata illa materia, probat Nuño, quoniam intẽtio miniſtri, cum ſit religioſa, refertur ad inſtans, in quo fit conſecratio: tunc autem illa materia eſt præſens, & apta, & ſufficiẽs: vnde non eſt cur non maneat conſecrata. Deinde, quia etiam cum profertur pronomẽ, *hic*, eſt illa materia moraliter præſens: quoniam ſuppoſitis diſpoſitionibus, erit præſens in minima diſtantia temporis: & iuxta Philoſophum, quod parum diſtat vt fiat, nihil diſtare videtur.

3 Vazquez probat fere eodẽ argumento, quia pronomen *hic*, demonſtrat ſanguinem Chriſti, qui eſt in fine prolationis: & ideò recte per illud demonſtrari poteſt ſanguis ſub ſpeciebus vini illius, in quod aqua conuerſa fuit. Deinde, quia aqua etiã à principio fuit præſens: & cum pronomen, *hic*, demonſtrat ſolum ſanguinem in fine prolationis, poteſt illum demonſtrare ſub ſpecibus illius vini in quod aqua fuit cõuerſa. Præſertim cum à principio magna copia vini fuerit præſens. Quin imò, ſi à principio totus calix eſſet aqua plenus, & antequam finiretur prolatio, cõuerteretur per diuinam potentiam in vinum, ſatis eſſet, vt tandem virtute verborum in ſanguinem Chriſti tranſiret: nihil enim obſtaret, quo minus vere verba enunciarentur nomine Chriſti, vt patet. Hæc ibi.

4 Sed contra hæc fundamenta inſtat Lugo. In primis contra Nuño arguit n. 74. quia ſi hoſtia ex alto proiecta per motũ localem ad meum conſpectum deſcenderet, non minus per ſe ſequitur præſentia hoſtiæ ex vi illius impulſus, & illius motus, quam ſequatur per ſe productio vini in altero caſu: ergo poſſet etiam dici moraliter præsẽs, & valide conſecrari. Deinde, quod per ſe, vel peraccidens futura ſit præſens, parũ refert, ſi reuera nondum eſt præſens: alioquin ſi nondum ſit conuerſa aqua in vinum in vltimo inſtanti prolationis, & ſtatim cõuertenda eſſet, ſufficeret, quia illa cõuerſio per ſe citiſſime fiet, & quod parum diſtat, nihil diſtare videtur; quare habebit etiam præſentiam moralem ſufficientem.

5 Contra Vazquẽz arguit à nu. 76. quia ſequitur, quod ſi miraculoſè illa accidentia vini ab initio eſſent ſine ſubſtãtia, & ante finita verba ponerentur ibi ſubſtantia, vere fieret cõſecratio, licet nõ fuiſſent, prolata verba omnia ſuper aliquam ſubſtantiã: ſiquidem poſſent verificari verba. Conſequens autem videtur ſatis abſurdum: alioquin deberet cõcedi aquam poſſe conſecrari toto tempore præcedenti miſtã vino, & diſpoſitam ad conuerſionẽ, licet non cõuerſam. Ergo fatendũ eſt toto tempore prolationis requiri præſertiã materiæ aptæ ad cõſecrationẽ. ¶ Deinde, quia in alijs ſacramẽtis requiritur, quod pro tota prolatione verborũ ſit præſens ſubiectũ, quod per illam formam ſanctificatur, & benedicitur. Sicut ſi ab initio eſſet præſens homo mortuus, & antè finem verborum reuiuiſceret, & ablueretur, non eſſet baptizatus, &c. Rurſum, quia vt ex Patribus probant Bellarminus to. 2. lib. 1. de Miſſa c. 27. & Suarez diſp. 75. ſec. 1. code. vlt. res oblata non ſolũ eſt Chriſtus, ſed panis, & vinum, vt conſecratione deſtruatur in honorẽ Dei. Res autem, quæ offertur, & ſanctificatur, debet præſupponi exiſtens. Vnde reſpondet ad argumentum, quod licet præciſe ratione veritatis verborum id ſufficeret; non tamen attẽta inſtitutione huius ſacramenti: quia debent deſignari accidentia, quæ ſenſibiliter ſunt ſpecies vini: & ſint præſentia, & capacia: nec ſacrificari poteſt niſi hoſtia præſens, qualis non eſt aqua, quia nõ eſt hæc materia immediate conſecrabilis, nec conuertibilis, vt nunc ſupponitur.

6 Quamuis hæc ſint ſatis ſubtiliter diſputata, mihi adhuc magis placet poſterior ſententia. Quam vt confirmem, & ab impugnationibus defendam 1. ſuppono, id quod docet D. Thomas 3. p. q. 75. art. 7. ad 3. & nullus valet negare, quod tranſubſtantiatio fit in vltimo inſtanti prolationis verborum: tunc enim completur ſignificatio, & eſt efficacia formæ. Secundo ſuppono id, quod admittit Lugo, quod præciſe ratione veritatis verborũ, cum verba operentur in inſtanti, & complemento prolationis verborum, ſi tunc in Calice contentũ, totũ eſt vinum, verificantur optimè verba, & ita poſſunt aquã, quæ erat paulò ante, nunc vero eſt vinum, in Chriſti ſanguinem conuertere.

7 Ex quibus aſſurgimus vt probemus etiam ex vi præſentis inſtitutionis eſſe materiam aptam cõſecrationis: quia Eccleſia, & Theologi ex veritate, & proprietate verborum, quæ practica ſũt, & efficiunt, quod figurant, colligunt vinum non manere, & in Chriſti ſanguinem tranſubſtantiari: ergo quod ſufficit ad veritatem verborum practicam, ſufficiet, iuxta ſubiectam materiã, ad exponẽdam diuinam inſtitutionẽ. Deinde, quia veritas, & proprietas verborũ nõ impeditur, licet initiõ prolationis non videatur proferri ſuper materiam aptam, & exiſtentem, & immediate conuertendam: ergo pariter, & in diuina inſtitutiõ optimè poſſet exponi, quia eſt quaſi in ſuſpenſo executionis vſque ad finitam totam orationẽ.

8 Præterea præſentia materiæ requiſita ad valide conſecrandũ, de qua egimus dub. 3. debet eſſe humana, quæ ſolet eſſe, vel in vaſe continente, vel mediis accidentibus, quæ ſenſibus obijciuntur. Sed toto tẽpore prolationis verborum, illa materia eſt præſens in vaſe cõtinente, & materia aquæ, quæ conuertitur in vinum, eſt eadem: & in apparientia externa totum eſt vinum: ergo ſi tẽpore, vel inſtãti practicæ exequationis iã habet in veritate õnia requiſita ad veritatem formæ, pariter habet, & ad tranſubſtantiationẽ in ſanguinẽ Chriſti ex vi præſentis inſtitutionis. Per quæ de facili argumentã diſſolui poſſunt: quia toto tempore erat præſens incontinente; & erat vna eius pars apta, & accidentia ſemper demonſtrãt id, quod ſub illis latet, & conuerſio in vinũ perficitur in inſtanti habili vt totum conuertatur in ſanguinem Chriſti.

QVAEST. LXXV.

DE CONVERSIONE PANIS, ET VINI IN CORPVS, ET SANGVINEM Christi.

EXPLICATA Iam materia huius sacramenti, quæ remota dicitur, antequam tractet D. Thomas de materia proxima, quæ sũt accidentia remanentia; in ista, & quæstione immediata, explicat transitum materiæ remotæ in Corpus, & sanguinem Christi, quod est summum, & maximum huius Sacramẽti mysterium. Ideoquè in primo ex octo articulis, in quos diuisit totam quęstionem, docet, quod verum Christi corpus, & sanguis est in hoc sacramento, non solum sicut in signo, sed in veritate: quod fide catholica est credẽdum, & contrarium, tanquam hæreticum abijciẽdum. Sicut etiã est hæreticum asserere post consecrationem, substantiã panis, & vini in hoc sacramento remanere, vt quatuor rationib⁹ probat art. 2. Explicat in tertio, quod per consecrationem substantia panis, vel vini non resoluitur in præiacentem materiã: nec annihilatur. Vnde deducit in quarto, quod conuertuntur in corpus, & sanguinẽ Christi; conuersione omnino supernaturali, quæ proprio nomine potest dici transubstantiatio. In quinto dicit verum esse, quod ad sensum apparet, facta consecratione, omnia accidentia panis, & vini remanere. Nõ tamen remanet forma substantialis panis, vt probat in sexto. Tribus rationibus probat in septimo, quod hæc conuersio est instãtanea. Demum in vltimo exponit diuersos loquendi modos, concedens quod vere, & proprie possum⁹ dicere, quod ex pane fit Corpus Christi.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrum in hoc sacramento sit corpus Christi secundum veritatem?

§. I.
Doctrina Catholica.

1 PRimus Author hæresis negãris veram, & realem, & substantialem præsentiam corporis, & sanguinis Christi sub Sacramento, dicitur à D. Thoma articulo primo fuisse Berengarius; quamuis enim id antea negauerit Ioãnes Scotus Erigena; nam vt refert Lanctrãcus in libro de Eucharistię Sacramento col. 5. in 6. tomo Bibliothecæ veterum Patrũ, in Concilio Vercellensi fuit recitatus liber huius Ioannis Scoti; & damnatus: Tamen præcipuus, & primarius Author censetur Berengarius Archidiaconus Andegauensis; quia magis exprofesso, & aperte defendit, & amplius errorem propagauit, & disseminauit. Ideoque Lindanus Dialogo 2. eũ appellat Sacramentariorum omnium parẽtem. Notat verò Petrus Cluniacensis, dict⁹ Venerabilis lib. 1. epist. 2. tit. *cõtra id quod dicunt, Missam nihil esse, nec celebrari debere*: col. 2. Lãcrancũ bene, plane, & perfecte cõtra Berengariũ scripsisse: Guitmũdũ meli⁹, & & perfectius: Algerum vero optime, plenissimè, & perfectissimè disseruisse.

In

2 In eodem errore fuerunt Hæretici dicti Flagellantes, vt testatur noster Bernard⁹ Luzemburgensis in Catalogo hæreticorũ, & Sanderus lib. 7. de visibili Monarchia. Item Ioannes Vuiclef lib. 4. Trialogi cap. 2. circa annum 1370. Nouissimeque Carolstadius, Zuuinglius, Oecolampadius, & Caluinus, vt late referunt Bellarminus lib. 1. de Eucharistia toto cap. 1. Vazquez hic disp. 179. cap. 1. Laurentius Beyerlinch tom. 3. in Teatro vitæ humanæ Verbo Eucharistia folio 409.

3 Cæterum rectè ad aliud intentũ ait S. Leo Papa epistola 23. (relatus in cap. *In quibus isti de Consecratione* dist. 2.) quæ est ipsius cum Synodo Romana, ad Clerum, & plebem Constantinopolitanæ Vrbis: *In quibus isti ignorantiæ tenebris, in quo hactenus desidiæ torporẽ iacuere; vt nec auditu discerent, vel lectione cognoscerent, quod in Ecclesia Dei in omnium ore tam consonum est; vt nec ab infantium linguis veritas Corporis, & Sanguinis Christi inter communis sacramẽta fidei teneatur?* Quid in hoc puncto Catholica teneat Ecclesia, docet Concilium Tridẽtinum sess. 13. cap. 1. dicens. *Principio docet Sancta Synodus, & aperte ac simpliciter profitetur, in almo Sanctæ Eucharistiæ Sacramento, post panis, & vini consecrationem, Dominum Nostrum Iesum Christum, verum Deum, atque hominem, vere, realiter, ac substantialiter, sub specie illarum rerum sensibilium contineri.* Nec enim hæc inter se pugnant, vt ipse Saluator noster semper ad dextram Patris in Cælis assideat; iuxta modum éxistendi naturalem, & vt multis nihilominus alijs in locis sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit, ea existendi ratione, quam & si verbis exprimere vix possumus; possibile tamen esse Deo, cogitatione per fidem illustrata, assequi possimus, & *constantissime credere debemus: Ita enim maiores nostri omnes quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de Sanctissimo hoc Sacramento disseruerunt, apertissimè professi sunt, &c.* Patrum testimonia summa fidelitate, & diligentia congesserunt Gropperus tomo 1. de Eucharistia, & Bellarminus toto libro 2. & per ętates testimonia congessit in varias classes Ioannes Garetius libro de veritate corporis in Eucharistia. Claudi⁹ sex primis repertionibus. Guillelmus Alanus lib. 1. de Eucharistia cap 23. & eruditissimus Iodocus Coccius tomo 2. libro 6. Quod in omnibus Sacræ Scripturæ libris Eucharistia commendatur, discurrendo per singula, probat Iacobus Granado Controuersia 6. de Eucharistia in præfatione cap. 2. per sex §§. Et capite tertio perpicue idẽ diffinitum, vel assertum ostendit in singulis Concilijs Generalibus.

4 Sed quia non suscepimus scribendas Controuersias cum Hæreticis; sed dubitationes insurgentes inter Catholicos, ad Controuersias lectorem remitto; nobis enim Saluatoris verba sufficiunt: quia vt cum S. Cyrillo ad illud Lucę 22. *Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur*, ait D. Thomas: *Non dubites an hoc verum sit; sed potius suscipe verba Saluatoris in fide: cum enim sit veritas, non mentitur.* Et S. Ambrosius lib. 6. de Sacramẽtis cap. 1. *sicut verus Dei filius est Dominus Iesus Christus; ita vera Christi caro est, quam accepimus, & verus sanguis est eius potus.* Quasi dicat. Ideò in mysterio Incarnationis credimus ipsum Dei Filium Patri æterno consubstantialem, & verum Deum, carnem assumpsisse; quia ita testantur ipsius verba relata ab Euangelistis; & sine metaphora à Patribus, & Concilijs, & tota Ecclesia intellecta. Sed idem ipse Dominus perpicue idem asseruit de contento in Eucharistia: Ergo eadem Catholica fide debemus credere veram, realem, & substantialem Christi Saluatoris præsentiam. Ideoquè affert S. Thomas; S. Hilarium lib. 8. de Trinitate dicentem. *De veritate carnis, & sanguinis Christi; non est relictus ambigendi locus: nunc enim, & ipsius Domini professione, & fide nostra, caro eius vere est cibus; & sanguis eius vere est potus.* Præclare etiam S. Augustinus tomo 7. libro 1. de peccatorum meritis capite 20. ait: *Auferatur ergo tam dubitatio, Dominum audiamus, non suspicationes, coniecturasque mortalium: Dominum audiamus, inquam, nõ quidem hoc de Sacramento Sancti lauacri dicentem; sed de sacramento Sanctæ mensæ suæ, quo nemo vite nisi baptizatus accedit: Nisi manducaueritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis, Ioannis 6. Quid vltra quærimus? Quid ad hoc responderi potest, nisi pertinacia pugnaces neruos aduersus constantiam perspicuæ veritatis intendat?* Idem clare docet S. Augustinus in Psal. 33. & in Psalm. 98. & tract. 84. in Ioannem, & lib. 3. de Trinitate cap. 4. & epist. 3. ad Iulianum. Testimonia autem ipsius, quibus Hæretici abutuntur, refert, & exponit Sixtus Senensis lib. 6. Bibliothecæ annotatione 196. Videantur hic Soto in 4. dist. 9. q. 2. art. 1. Suarez disp. 46. sec. 4. Valentia, Vazquez & alij. Et Diuus Thomas Opusculo 58 cap. 5. Et Syluius q. 75. art. 1.

Nota-

5 Non ratione ſunt digna verba Epiphanij in Septima Synodo Generali Actione 6. in fine tomi tertij dicentis. *Nemo vmquam Sanctorum Apoſtolorum, qui tubæ ſunt Spiritus Sancti, aut glorioſorum Patrum noſtrorum inuentum noſtrum ſacrificium imaginem corporis illius dixerit.* Ex hoc communi Eccleſiæ ſenſu irrefragabile ſumi argumentum, bene ponderat Soto illo art.1.§. *Duobus ergo.* Nam quamuis Euangelicus contextus non adeò lucide conuinceret intelligendum eſſe in ſenſu proprio, Eccleſiæ tamen authoritas, eo ſenſu verba intelligẽtis, ſatis eſſet, vt eiuſmodi ſenſus eſſet tamquam Catholicus, & orthodoxus colendus. Hæc enim eſt illa Chriſti pollicitatio Ioan.14. *Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis.* In quibus verbis ſemper Sancti Patres cognouerant, Eccleſiam ineruendis ſenſibus Sacræ paginæ diuina authoritate pollere. Et poſtea eleganter effugium Hereticorum rectè præcludit ſubiungens. Quod ſi dicas. Neque ait Chriſtus: Hoc propriè eſt corpus meum. Reſpondetur neque opus fuiſſe: nã eandem vim habet: Hoc eſt: & hoc vere, & propriè eſt. Qui enim dicit: Hic eſt pater meus. vel, Hæc eſt domus mea: non neceſſe habet, vere, vel propriè. Quo circa, ſicut qui rem poſsidet, non tenetur probare ſuam eſſe, ſed actori, qui vult illam auferre, incumbit illa probatio: Sic nos: qui verba habemus plana, non cogimur probare ſenſum facere proprium: ſed hæretici, qui id negant, obligantur contrarium oſtendere. Vnde Paſchaſius egregius author, apud Vualdenſem cap.23. ſuper eadem verba: *Hoc eſt Corpus meum*: Audiant (inquit) qui volunt extenuare hoc verbum Corporis, quod non ſit vera caro Chriſti, quæ nunc in ſacramento celebratur, quaſi Dominus mẽtiatur: Cum ipſa Veritas dicat: Non hæc eſt; vel in hoc Myſterio eſt quædam virtus, vel figura Corporis mei: ſed ait non fictè: Hoc eſt Corpus meum: & hic eſt ſanguis meus. Concludit M.Soto columna ſequente §. *Sciſcitabar* dicens. Sciſcitabar ego non numquam ab illis hæreticis, potuiſſet ne Chriſtus, qui eſt Omnipotens, verum ſuum corpus conſecrare, & Apoſtolis porrigere? Et qui ſanioris erant mentis, negare non poterant. Rogabam eos ſubinde, ſi id facere voluiſſet, quibus nam verbis explicatius ſignificaſſet; quam dicendo: Hoc eſt Corpus meum: &, Hic eſt ſanguis meus? Vtrum ad cauẽdas eorum arguitias, debuiſſet addere, propriè, & non per metaphoram? Profecto quæcumque adieciſſet verba, ſuis canillis detorſiſſent. Hæc ille. Et S.Chriſoſtomus hom 83.in Mathæum. *Quoniam ergo ille dixit: Hoc eſt Corpus meum; nulla teneamur ambiguitate; ſed credamus, & oculis intellectus perſpiciamus.*

6 Miracula, huius veritatis infalibilia teſtimonia, innumera patrauit diuina Omnipotentia. Complura referunt, cum alijs: Tum præcipuè Thomas Bozius in eruditiſſimis libris de ſignis Eccleſiæ: & abundatius referũtur in Theatro vitæ humanę tomo 3.editionis nouiſsimæ Lugdunenſis à folio 410.vſque 432.verbo *Euchariſtia*: & noſter Iacobus Bleda librum ſcripſit *Confraternitatis Minervæ*; vbi diligenter, & ſiggillatim refert ducenta quinquaginta miracula Sanctiſsimi, *& tremendi ſacramenti*, vt loquitur S.Damaſcenus oratione, *de his, qui dormierunt*. Addendum cum S.Auguſtino ad aliud intentum tom.6.de vtilitate credendi cap.16. *Cur, inquis, iſta modo non fiunt? Quia non mouerent, niſi mira eſſent. At ſi ſolita eſſent, mira non eſſent.* Quamuis, & vere dici poſsit, quod nec ceſſant vſque nunc, nec ceſſabunt vſque ad Mundi finem, ad fidelũ conſolationem, ad infidelium confuſionẽ, ad maiorem Dæmonum confuſionem, & inuidiæ illorum tormentum. Vt enim pie, & eleganter ſcribit M.Dominicus Soto illo articulo primo §. *Quæſtio hæc*: Hoſtis ille antiquus, qui ab initio mendax fuit, & patermendatij, inter omnia orthodoxæ fidei ſacramenta inacceſſæ huius maieſtati, & veritati infeſtiſsimus eſt: quare numquam nõ illam labefactare contendit. Etenim quoniam ſuperbia eius aſcendit ſemper, fit vt Deo cum primis inuideat, quod tanta veneratione in hoc ſacramento colatur, & adoretur: Et Sacerdotibus, quod ea donati ſint facultate, quam Angeli non meruerunt, vt creatas ſubſtantias in Corpus, & Sanguinẽ Dei transformare valeant: Et cunctis ſummẽtibus, quod illas vires hic identidem relumant, quibus eius nequiſsimos incurſus propulſent: Et Eccleſiæ, quod eo pacis vinculo per hoc ſacrum myſterium conglutinetur, cum ipſe in Cœlo, & interra perturbare conatus fuit: Et quod per hoc demum Viaticum ad illam gloriam capeſſendam provehamur, de qua ille fuit ſuo merito deturbatus. Hæc ibi. Eccleſia vero catholica, quẽ admodum Tridentina Synodus docet Seſſ. 13.in fine capitis primi, *tamquam columna, &*

& fermentum veritatis, hæc ab impijs hominibus excogitata commenta, vel vt Satanica, deteſtata eſt, grato ſemper, & memore animo animo præſtãtiſsimum hoc Chriſti beneficium agnoſcẽs.

7 Idem argumentum ex miraculis deſumptum proponit S.Thomas à Villanoua Concione ſecũda infeſto Corporis Chriſti folio 103.dicens. Omitto, quæ in Sanctorum codicibus paſsim leguntur de hoc Sacramento miracula potẽtiſsima: *Certè, quæ noſtris temporibus facta ſunt, cuilibet, etiam protenuiſsimo, illius facerent fidem.* Refert ſiggillatim quatuor miracula: & concludit. Sed. Quid vltra miracula recito? An non ex his, quæ quotidie ſpiritualis quiſque homo in huius ſacramenti perceptione inuiſibiliter experitur, latentis in eo Maieſtatis indicia certa ſummuntur? Vſque adeò, vt qui puro corde, & feruido ſpiritu ad menſam illã accedit, vltetiora ſuper hoc teſtimonia non requirat: quia ſcriptum eſt 1.Ioan.3. *Qui credit in Filium Dei, habet teſtimonium Dei in ſemetipſo: Guſtu namque cordis diſcernit, quia Deus eſt ille, quem comedit: neque in hoc falli ſe vllo modo arbitratur: formidinem enim omnem tollit ab eo ille, quem guſtat.* Quod ibi proſequitur.

8 Quæ ratio eſt etiam Beati Laurentij Iuſtiniani Protopatriarchæ Veneti in deuotiſsimo ſermone de Euchariſtia columna 8.ſic dicentis. Experientia igitur deuotionis Sanctæ, & exultatio ſpiritus, quæ in ſacramenti huius perceptione guſtatur, notiſsimum almi Spiritus noſcitur eſſe teſtimonium. Porrò dum Euchariſtiam accipis, accidentia vides, panis, ac vini ſaporem ſentis; *vnde, ovo, ſi panis; & vini ſubſtantia eſt, & non Corpus Chriſti, ex hac cibi modicitate, & potus, ſanta in anima, & corpore prouenit* fortitudo; interioris hominis innouatio, Charitatis diuinæ feruor, ſpiritualis ſuauitatis iucunda libatio, intimæ pacis affluentia, æternorum amor, deſiderium proficiendi, virtutum concupiſcentia, *& gratiarum actionis ignita exhibitio?* Ex huius ſumptione deuota ceſſant odia, contentiones ſopiuntur, dirimuntur lites, vitia diſplicent, diligitur pudicitia, terrena vileſcunt: *Efficiturque homo altus*, non per naturam, ſed per gratiã, mutatuque totus in melius. Compeſcit linguam, amat ſilentium, orationi vacat, fraternitatis cuſtodit vnitatem, *cordis ſectatur munditiam, & quicquid Deo placere cognoſcit.* Iſtius modi ſpirituales profectus non aliunde proueniunt, quã ex Sancti Spiritus bonitate, *Chriſtique amabili præſentia*, qui in ſui Corporis Sacramẽto tam mirificè operatur; non tamen vniformiter; ſed iuxta diſpoſitionem vnius cuiuſque ſumentis, ipſiuſque miſcentis Chriſti ¶ Rationem eandẽ, pietatẽ, & ſapientia, qua reliqua, illuſtrat venerabilis, & piiſsimus Ludouicus Granatenſis Concione 3.infeſto Corporis Chriſti §.2.inter alia dicens. Inde fit, vt quẽadmodum Sol tuo te lumine prodit, ita diuinum hoc ſacramentum (in quo ipſe iuſtitiæ Sol deliteſcit) internæ lucis radijs, quibus piorum mentes illuſtrat; maieſtatis ſuæ ſplendorem manifeſtet: atque vt D.Cyprianus inſer.ait, *inuiſibilis efficientia, virtutis diuinæ probet ad eſſe præſentiam.*

§. II.

Qualiter ſit maximum Charitatis ſignum?

9 NEc ſilentio præter eunda eſt ſecunda ratio S.Thomæ in hoc articulo deſumpta ex Charitate Chriſti; accepit ab Innocentio Tertio libro 4.de ſacro Altaris myſterio capite 44.aſſerente. Vt ergo ſuã erga nos Charitatem oſtenderet, & noſtrã erga ſe Charitatem accenderet; qui dedit ſe pro nobis in pretium, ipſe tribuit ſe nobis in cibum, vt per pretium redimeret nos à morte, per cibum aleret nos ad vitam. Vnde ait Ioan.6. Qui mãducat me, viuet propter me. Quid amplius vmquam potuit pro nobis efficere? Pretium ſe dedit pro nobis in mortem, & cibum ſe tribuit nobis ad vitam, *vt mortem noſtram ſua morte perimeret, & vitam noſtram ſua vita nutriret.* Ex quo infert S.Thomas, *quod hoc ſacramẽtum eſt maximæ Charitatis ſignum, & noſtræ ſpei ſubleuamentum, ex tam familiari coniunctione Chriſti ad nos.*

10 Sed occurrit circa hæc verba difficultas, vtrum Chriſtus Dominus maius dilectionis ſignũ oſtenderit, tradendo corpus ſuum in cibum, quam patiendo pro nobis?

Videntur enim verba D.Thomæ indicare, quod amplius refulſerit Charitas in hoc admirabili opere, quia coniunctio ad nos eſt maxima, *& ſignum eſt maximæ Charitatis.* Vnde Concilium Tridentinum Seſſ. 13.cap.2.docet, quod *Saluator noſter, diſceſſurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc inſtituit, in quo diuitias diuini ſui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium ſuorum*, Pſal.110.

11 Præterea D.Thomas Opuſculo 58. de

de ſacramento altaris capite quinto, enumeratis gradibus diuinæ largitatis, tandem ait. Sextus gradus eſt, *& ſummus*, quod dat homini corpus ſuum in cibum. Oſeæ 11. *Ego quaſi nutritius Ephraim, & dedignatus ad eſt, vt vesceretur.* Ioan.6. *Panis, quem ego dabo.* Gregorius hom.14.in Euangelia: Bonus Paſtor pro ouibus ſuis animam ſuam poſuit, vt in ſacramento noſtro corpus ſuum, & ſanguinem verteret, & oues, quas redemerat, carnis ſuæ alimento ſatiaret. *Et in hoc eſt expreſſio ſummæ largitatis, & præcipuæ amoris.* Magnum eſt enim dare ſe in ſocium peregrinationis, & in ſeruum neceſsitatis; maius in pretium redemptionis: Tamen ſe donum adhuc eſt in aliqua ſeparatione ab eo, cuidatur. Sed cum datur in cibum; datur non ad ſeparationem aliquam; *ſed ad omnimodam vnionem*: vniuntur enim in vnitate corporis cibus, & ſumens. Ioan.6. *Qui manducat meam carnem, in me manet, &c. Et ſic apparet in tali dono ſumma largitas diuinæ bonitatis.*

12 Ceterum ipſe Doctor Angelicus difficultatem hanc ex profeſſo diſputãs Quod libeto 5.articulo 6.docet maius dilectionis ſignum abſolute, & ſimpliciter Chriſtum oſtendiſſe, tradendo vitam ſuam pro nobis in pretium, quam dãdo ſe ipſum in cibum. Probat ex illo, quod ipſe Dominus dixit Ioan.15.ver.13. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Rectè S.Bernardus ſermone in feria quarta Hebdomadæ pænoſæ. *Tu maiorem habuiſti Domine, ponens eam etiam pro inimicis.* Cum enim adhuc inimici eſſemus, per mortem tuam, & tibi reconciliatiſſimus, & Patri. Quæ nam alia videbitur eſſe, vel fuiſſe, vel fore huic ſimilis Charitati? Probat etiam ratione ex illo principio, quod ex amore ſui neceſſe eſt menſuram accipere omnis amoris, quo quis alium amat: iuxta illud Philoſophi 9. Ethicorum: *amicabilia, quæ ſunt ad alterum, veniunt ex amicabilibus, quæ ſunt ad ſe ipſum.* Cum enim pertineat ad amorẽ, quo quis amat ſe ipſum, vt velit ſibi bonum; ſit conſequens, vt tanto aliquis alium magis amare probetur, quanto magis bonum, quod ſibi vult, propter amicum prætermittit: Secundum illud Prouer.12.ver.26. *Qui negligit damnum propter amicum, iuſtus eſt* (ideſt, *fidelis amicus*, vt ibi exponit Hugo Cardinalis) Vult autem homo ſibi triplex bonum particulare: quæ ſunt anima, corpus, & res exteriores. Eſt ergo aliquod ſignum amoris, quod aliquis in rebus exterioribus propter alium detrimentum patiatur: maius autem amoris ſignum, ſi etiam corporis proprij detrimentum patiatur; vel labores, vel verbera pro amico ſumendo: *Maximum autem dilectionis ſignum, ſi etiam animam ſuam deponere velit pro amico moriendo. Quod ergo Chriſtus pro nobis patiendo animam ſuam poſuit, maximum fuit dilectionis ſignum. Quod autem Corpus ſuum dedit in cibum ſub ſacramento, ad nullum detrimentum ipſius pertinet. Vnde patet quod primum eſt maius dilectionis ſignum. Vnde & hoc ſacramentum eſt memoriale quoddam, & figura Paſſionis Chriſti: veritas autem præeminet figuræ, & res memorialis.* Videatur Opuſculo 6.ad illa verba *Crucifixus.*

13 Propter has duas rationes D.Thomæ, fatendum eſt, quod abſolute, & ſimpliciter loquendo maius, & omnium maximum, dilectionis ſignum fuit pro peccatoribus mori; ſed quantum ad aliquid, maius eſt ſe nobis dare in cibum; quia per hoc ſe magis nobis vnit: & dat pignus futuræ gloriæ, in qua dabit bonum infinitum, quod eſt ipſe Deus, vt exponit D.Thomas 22.q.17.art.2. Ideoque D.Thomas 3.p.q.25.ar.6.ad 4.concedit beatitudinem creatam, ex hoc, quod eſt fruitio Dei, habere quandã infinitatem: & ex hac parte non poſſe aliquid fieri melius ea: *ſicut nõ poteſt aliquid melius eſſe Deo.* Per quæ patet ad argumenta: licet ex parte actus, *dilectio Dei non ſit maior in patria, quam ſit in præſenti*, vt concludit D. Thomas illo Quodlibeto ad 1.

§. III.
Vtrum ſit ſpecialis fidei articulus?

14 VAriæ ſolent referri Theologorum ſententiæ; ſed earum plurimæ ſolis vocibus diſcrepant, quia non eſt apud omnes eadem notio *fidei articuli*, nec eadem acceptio illius vocis *ſpecialis*. Soto diſt.9.q.2.art.1.*§.At vero*, notat aliquam veritatem in triplici gradu cenſeri poſſe articulum fidei. Vno modo, quia eſt à Sanctis Concilijs definita. Secundo, quia eſt in Sacra pagina expreſſa. Et tertio, quia eſt inter quatuordecim fidei articulos vniuerſis Chriſti fidelibus ad credendum propoſita. ¶ Addunt Nuño q.75.art.1.diffic 2.& Cornejo diſp.1.dub.2.& Philippus à Trinitate diſp.3.dub.1.dupliciter poſſe aliquam veritatem eſſe articulum fidei: vel directè, & formaliter: vel tantum reductiue: vt ſit articulus fidei primo modo requiritur, vt ſit veritas quædam vniuerſaliſsima, ad quam reducun-

tur multæ aliæ veritates fidei: ſicut in ſcientijs principia omnino prima, quę dignitates appellantur. Vt ſit articulus fidei ſecundo modo, requiritur quod ſit veritas fidei, habens ſpecialem difficultatem, omnibus propoſita ad credendum.

15 Igitur omnes admittunt, id quod probat Soto, quod hæc veritas eſt credenda fide diuina, & quod eſt articulus fidei primis modis: quia ab initio naſcentis Eccleſia eſt in fere omnibus Concilijs definita: & præcipuè magis explicite in Synodo Epheſina, Vercellenſi, Turonenſi, Romana, Conſtantienſi, Florentina, & Tridentina. Et cap. *Ad abolendam.* de *Hæreticis*, & cap. *firmiter de Summa Trinitate*, & cap. *Cum Marthæ, de celebratione Miſſarum.* Et in Clementina vnica, *de reliquijs, & veneratione Sanctorum.* Et de Conſecratione diſt.2.frequentiſsimis decretis, quæ omnia percenſere ſatietatem faceret. Secundo eſt veritas fidei, quia expreſſe habetur in Euangelio, & in multis alijs Scripturæ locis: & in hoc ſenſu loquitur Scotus in 4.diſt.10.q.1.*§. Hic duo.* Et Gabriel lec.39.in Canonem Miſſæ lit.c.

16 Cur autem non explicite nominetur vnus ex quatuordecim articulis? Non vnam omnes aſsignant rationem. M.Soto *§. Veruntamen*, ait. Huic autem, cum Thoma Vualdenſi cap.95.addiderim, quod cũ ſit ſacramentum Communionis, iuxta verbum Pauli 1.ad Corint.10. *Multi vnum corpus ſumus, omnes, qui vno pane, & vno Calice participamus:* peculiariter pertinet ad illam particulam Symboli: *Credo Sanctorum Communionem.* Idẽ docet Cornejo diſp.1.dub.2.num.3.dicens eſſe S.Dionyſij.

17 Suarez diſp.46.ſec.1.in fine, dicit hanc veritatem eſſe articulum fidei, quia expreſſa in Scriptura, habet ſpecialem difficultatem ad credendum: & quia omnes fideles tenentur ad eius explicitam notitiã. Sed quia eius cognitio non exigitur propter ſolam fidem, ſeu cognitionẽ, ſed propter vſum, & operationem, vt huic Sacramẽto conueniens adoratio, & reuerentia exhibeatur; ideò non eſſe expreſſe poſitam in Symbolo: ibi enim poſita ſunt, quæ per ſe ſũt neceſſaria propter fidei perfectionem, non propter vſum. Vazquez etiam diſp.179.cap.2.infine, dicit eſſe fidei articulũ, quem rudes ſcire tenentur, vt ad ſuſcipiendum ſe præparent. Et ita parum referre hanc veritatem expreſſam non eſſe in Symbolo, vel expreſſe inter articulos fidei, qui in Catechiſmo paruulorum ponuntur, non haberi: quia ibi ponuntur, quæ potius in ſpeculatione poſita ſunt; præter illa autem ſcire debet quiſque fidelis Sacramenta Eccleſiæ, quia ea recipere debet: ac proinde quid in vnoquoq; Sacramẽto contineatur. Similiter Lugo diſp.5.n.4.dicit in Symbolo ea ſolum contineri, quorum cognitio per ſe requiritur, & nõ vt medium ad aliud ordinatum: fides autem Euchariſtiæ tota eſt neceſſaria propter vſum illius.

18 Nuño, Cornejo, & Philippus à Trinitate, dicunt eſſe fidei articulum, non directè, & formaliter, ſed tantum reductiue: quia nec pertinet ad articulos Diuinitatis; nec ad articulos Humanitatis. Nec eſt principium continens alias fidei veritates.

19 Per oppoſitum Martinus Ledeſma 1.parte Quarti q.16.art.1.dub.2.ita ait. Secundo dico, quod abſolute dicendum eſt, quod credere corpus Chriſti eſſe veraciter in hoc ſacramento, eſt articulus fidei: & ita dicit Iodocus Clitoueus. Et probatur, quia ad articulum requiritur, & ſufficit, quod proponatur omnibus Chriſtianis credẽdũ; & quod ita declaretur ab Eccleſia; & quod habeat nouam, & peculiarem difficultatẽ in fide. Et infra ait, quod eſt *probabile, quod eſt diſtinctus articulus.* Quod latè probat Bernal diſp.30.ſec.2.*§.1.* impũgnatione aliorum. Quia myſterium hoc ab omnibus explicitè cognoſci, & credi debet. Quod firmat Eccleſiæ praxis exigentis ab omnibus, & ſingulis fidelibus notitiam, & fidem huius myſterij, non ſecus ac Trinitatis, & Incarnationis.

Deinde, quia notitia remiſsionis peccatorum non eſt neceſſaria propter ſolam fidem; ſed etiam propter vſum, & actionẽ, adhibendi media ad remiſsionem neceſſaria. Imò, & Trinitatis, & Incarnationis, & externi Iudicij notitia requiritur, & ad fidem, & ad debitum Deo cultum adhibendum, & extremam damnationis ſententiã bonis operibus vitandam. Ergo ob hoc, quod notitia realis præſentiæ Chriſti in Euchariſtia ordinetur ad hoc vt adoretur debito cultu, & digne recipiatur, non obeſt vt de ea ſit ſpecialis fidei articulus. ¶ Vſus etiã Euchariſtiæ eſt in Eccleſia frequentiſsimus. Veritaſque hæc eſt vnũ ex præcipuis Chriſtianiſmi fundamentis: nam ſi peccatorum remiſsio vnum eſt è præcipuis Chriſtianiſmi fundamentis; an non Euchariſtia magis præcipuum eſt?

20 Pergit Bernal, *§.2.* & probandum proponit: *Sanctorum communionem*, eſſe Eucha-

charistiæ proprium articulum. In primisque dicit mirum silentium inter recentiores huius asserti tam antiqui: Siquidem tenent Innocentius Tertius lib.2 capit.51. Gulielmus Durandus in Rationali lib.4.c. 25.num.26.Fauetque aliquantulum S.Bonauentura in Centiloquio cap.18. Probat quia S.Dionis.cap.3.de Eccles.hier. vocat Eucharistiam communionem, quia nos Deo conanguit. Quod & docent S.Isidor. Pelus.lib.1.epist.228.S. Damasce. lib.4.c. 14.versus finē. Et Eucharistia vocatur Sanctum, & Sancta, neutrius generis nomine: sicut Psal.133.ver.3. *In noctibus extollite manus vestras in Sancta.* Rationemque assignat: quia Sacramentum Eucharistiæ quoad dignitatem, difficultatem, & explicitę fidei obligationem, nullatenus inferius est remissione peccatorum: ergo sicut ibi intelliguntur Baptismus, & Pœnitentia: Ita Sanctorum communionem, denotat Eucharistiam.

21 Tandem §.3.dicit, quod licet communicatio fidelium omnium in orationibus, & satisfactionibus sit certissima: tamen non significatur illis verbis: Sanctorum communionem. Quia tenuis iste recentium tātum Theologorum est, nulla veterum Pātrum authoritate fultus. Secundo, quia cum Clemens 6.in Extrau. *Vnigenitus, de Pœnitentijs, & remissionibus*, participationem illam expresse diffinierit, latequè probaberitijs tamen Symboli verbis nullatenus ad probationem vsus est. Tertio, quia ille sensus articuli, vel articuli illius sensus omnino superfluus esset: quia contineretur in illa particula: *Vnam Sanctam Ecclesiam.*

§. IV.

Iudicium de relatis sententijs.

22 HÆcsunt, quæ reperi in Authoribus circa hanc difficultatem; restat vt nostrum (si alicuius ponderis est) de illis proferamus iudicium.

Dico primo, posset Ecclesia proponere specialē, & expressum fidei articulum, in quo explicitè omnes crederent, & confiterentur, veram, & realem, & substantialem præsentiam Corporis, & sanguinis Christi Domini sub Eucharistię sacramento. Ita notat Lugo nu.4. dicens. Posset tamen Ecclesia edere Symbolum, in quo hæc veritas cōtineatur, si id expedierit, vt in Sacramento Baptismi factum est, quod iam expresse cōfitemur in Symbolo Nicæno ex præscripto Concilij Constantinopolitani. Et de facto in Concilio Lateranensi cap.1.in professione fidei, inter alios fidei articulos, hunc etiā de reali præsentia Corporis Christi profitetur. Hæc ibi.

23 Præterea probatur. Quia huic veritati nulla conditio deest vt sit articulus fidei; strictissimè, & propriissimè, sicut sunt omnes alij articuli diuinitatis, & humanitatis, quos de facto credimus. Siquidem est veritas a Deo immediatè reuelata, in Sacra Scriptura expressa, à Concilijs diffinita, necessaria omnibus ad sciendum, & operandum: & ideo dicitur sacramentū fidei, *quasi fidei obiectum*: & in hoc sensu in forma Calicis exponit D.Thomas q.78.ar.3.ad 6. illa verba *Mysterium fidei*. Ea vero quæ obstare alij cogitabant, potius iubant: siquidem D. Thomas 2.2.q.4.ar.2.ad 3. dicit, quod fides etiam est practica: siquidem *per dilectionem operatur*, vt dicitur ad Gal.5. Et Petri 1. *Reportantes finem fidei vestræ salutem animarum.* Sicut ergo notitia aliorum articulorum ordinatur ad rectè operandum, & vitam æternam obtinendam, & hoc ab eis non tollit, quod per se primo sint fidei articuli; ita hic eueniret, si ab Ecclesia proponeretur. Nec etiam obstat, quod ad alias veritates possit reduci: Tum quia D.Thomas 2.2.q.1.art. 7. docet, quod *omnes articuli implicitè continentur in aliquibus primis credibilibus.* Et tamen Ecclesia conueniens, & necessarium iudicauit plures articulos explicitè distinguere propter maiorem fidelium instructionem; & propter clariorem hæresum extirpationem: ideoque ponuntur distincti articuli de diuinitate Patris æterni, ab articulo de consubstantialitati Filij, propter hæreses Arrij, & Sabellij. Ergo pariter ad confutandum Berengarium, Wiuiclef, Oecolampadium, & Caluinum, posset in articulis, vel in Symbolo explicitè hoc credendū proponi. Tum quia D.Thomas 1.p.q.1.art.8. explicat, qualiter D.Paulus 1.ad Cor.15. ex Resurrectione Christi bene argumentetur ad resurrectionem communem probandam: & tamen est specialis articulus de resurrectione carnis, distinctus ab articulo de resurrectione Christi: Ergo quod hæc veritas implicitè in alijs contineatur, non tollit, quod de ea possit proponi specialis articulus fidei, strictissimè sumptus.

24 Dico secundo, de facto in nullo Symbolo fidei, quod toti Ecclesiæ proponitur, hæc veritas proponitur explicitè, & figillatim credenda: sed tamen in forma professionis fidei, quam Prælati, Pastores, & Doctores facere tenentur, iste articulus fidei credendus explicitè proponitur. Pro intelligentia, & probatione nota, quod aliud est inquirere, an in aliquo Symbolo fidei fiat mentio explicita, vel implicita Sacramenti Eucharistiæ? Aliud verò an ibi fiat explicita mentio realis præsentię Christi in Eucharistia? Contiat enim Berengarium, & Caluinum & alios Hæreticos non negare Eucharistiam esse sacramentum; sed solum asseruisse: Christum esse ibi solum sacramētaliter vt in signo; non vero substantialiter: Ideoquè adhuc dato, quod in aliqua particula Symboli fieret explicita mētio Eucharistiæ; dicerent id ipsos credere (sicut q.73. dub.1.num.1. diximus credere omnes hæreticos) Vnde de hoc non est specialis difficultas; sed an sit specialis fidei articulus de modo, quo Christus est in sacramento; an sit solum vt in signo; an in veritate, & substantialiter?

25 Prior pars est omnium Theologorum: qui relati sunt: siquidem non inuenientes hanc veritatem inter articulos fidei ex parte relatos in cap. *Qui Episcopus.* Dist. 23. Nec in quatuor Symbolis cōuentis in Ecclesia, inuenitur explicita mentio sacramēti Eucharistiæ; nec ibi habetur, quod sit in illo substantialiter præsens: Ex illo silentio orta est prefēs dubitatio inter Theologos.

26 Vtraque pars probatur ex duplici Bulla pij Quarti, quæ sunt ordine 88. & 89. in 2.tomo Bullarij folio 128. vbi informa professionis fidei faciendæ à promotis, & promouendis ad legendum cathedras, vel lecturas, & promotis ad beneficia Ecclesiatica, &c. Cum seorsum credenda, & profitenda proponat omnia, quę continentur in Symbolo fidei: postea proponit vt explicite credantur septem esse Ecclesiæ sacramēta: & specialiter additur. *Profiteor pariter in Missa offerri Deo, verum, proprium, & propitiatorium sacrificium, pro viuis, & defunctis: atque in Sanctissimo Eucharistiæ sacramento esse vere realiter, & substantialiter, Corpus, & Sanguinem, vna cum anima, & Diuinitate Domini Nostri Iesu Christi; fierique conuersionem totius substantiæ panis in Corpus, totius substantiæ vini in Sanguinem, quam conuersionem Catholica Ecclesia transubstantiationem appellat.* Similiter Gregorius Decimus tertius in Bulla 33.tom.2. Bullarij præcepit obseruari in professione Orthodoxæ fidei à Græcis emittenda, vt patet ibi folio 400.§.12.

27 Prudenter autem, & speciali prouidentia Spiritus Sancti sic gubernat Ecclesia: quia Symboli eduntur contra insurgentes hæreses. Vnde loquendo de Symbolo Nicæno S.Isidorus lib.1.de Ecclesiasticis officijs cap.16. sic ait. Cuius veræ fidei regula tantis doctrinæ mysterijs præcepit, *vt de omni parte fidei loquatur, nullaque pœne sit hæresis; cui per singula verba, vel sententias non respondeat.* Omnes enim errorum impietates, perfidiasque blasphemias calcat, *& ab hoc vniuersis Ecclesijs pari confessione à populo proclamatur.* Monet autem D.Thomas 2: 2.q.1.art.9.ad 2 quod in omnibus Symbolis eadem fidei docetur veritas: *Sed ibi oportet populum diligentius instrui de fidei veritate, vbi errores insurgunt, ne fides simplicium per hæreticos corrumpatur.* Et hæc fuit causa quare necesse fuit edere plura Symbola, quæ in nullo alio differunt, *nisi quod ibi vna plenius explicantur, quæ in alio continentur implicitè, secundum quod exigebat hæreticorum instantia.* Vel vt cum Alexandro Alensi, dicit Cardinalis Turrecremata cap. *Symbolum de Consecratione* dist.4. *Causa multiplicationis Symbolorum fuit triplex, scilicet, instructio fidei, veritatis explanatio, erroris exclusio.* Quorum primum applicat Symbolo Apostolorum, secundum accommodat Symbolo Patrum, quod cantatur in Missa, vltimum Symbolo S.Athanasij, quod cantatur Dominicis in Prima.

28 Vnde Gauantus in Rubricas Missalis parte 1.tit.11.lit.1.folio 34.ait. Dicendum est autem, quod ideò Ecclesia Romana non recitabat Symbolum post Euangelium quia (& inquit Berno, se hoc audisse à Romanijs) nulla vnquam fuit hæreticos fece infecta. Nam, Henrico Imperatore instante, Benedictus Papa Octauus hunc Romæ ritum instituit, ex eodem Bernone, qui aderat capite 2. de quibusdam ad Missam spectantibus Baronius quoque Anno 1014. Sub Benedicto Octauo cœptum esse Symbolum Constantinopolitanum dici in Missa Romæ, ita vt non antea: tradit: & delet mutatum fuisse Romæ hunc ritum, Romanæ fidei intemeratæ testem. Notum est enim illud Innocentij Tertij lib.4. de Sacro Altaris Mysterio cap.4. Cæterum id solum Latinis sufficeret contra Græcos, quod Constantinopolitanam Ecclesiam multarum hæreseōm corruptio fermentauit; vt non solum hæreticos, verum etiam Hereosiarchas produceret: *Romanam autem Ecclesiam super Apostolicæ fidei petram, stabili soliditate fun-*

Symbola

fundatam, nulla prorsus hæreticæ pauitatis procella potuit conquassare.

29 Adhuc alia duo præmittenda sunt, vt rationes possint proponi. Alterum ex D.Thoma 2.2.q.2.ar.6.ad 1.docēte, quod explicatio credendorum non æqualiter quā tū ad omnes est de necessitate salutis: quia plura tenentur explicitè credere maiores, qui habent officium alios instruendi, quam alij. De quo Turrecremata Cap. *Qui Episcopus*. Dist 23.num.1.

30 Aliud est ex S.Dionysio cap.7.Eccles.hierar.parte 3.quem refert, & sequitur S.Thomas 3.p.q.78.ar.3.ad 9.quod in primitiua Ecclesia oportebat formas sacramē torum esse occultas, vt fideles mysteria nostra liberarēt ab irrisione infidelium. Quod & docent alij Sancti, quos refert M.Grauina de Sacramēto Ordinis disp.2.folio 170. & 173.

31 Ex quibus habemus duo motiua, vel tria, cur in primitiua Ecclesia in Symbolis, nec in fidei professione publica nō proponerentur hæc mysteria explicitè credēda: primo ad euitandam irrisionem Gentilium, ne sanctum daretur canibus: Secundo, quia tunc non erant hæreses circa hoc patenter exortæ: Tertio, quia communiter fideles non erant capaces tantæ lucis, & mysteriorum tam inefabilium. Et propter hanc vltimam rationem, nec modo proponuntur in Symbolis, aut articulis pro rudibus Catechizandis. Ne tamen fides simplicium per hæreticos corrumpatur, prouida mater Ecclesia statuit, quòd Doctores, & Pastores hæc explicitè credant, vt alios possint instruere, secundum quod fuerint capaces: quia vt ait D.Thomas 2.2.q.2.art.6. sicut superiores Angeli, qui inferiores illuminant, habent pleniorem notitiam de rebus diuinis, quam inferiores, vt dicit S.Dionysius 12.cap.cælest.hier. ita etiam superiores homines, ad quos pertinet alios erudire, tenentur habere pleniorem notitiam de credendis.

32 Dico tertio, falsum est, imò & temerarium, asserere in Symbolo fidei, non esse explicitam mentionem communionis bonorum operum; sed solum esse explicitam mentionem Eucharistiæ. Quamuis negari non debeat ibi implicitè, vel reductiuè, vel mediatè, sermonem esse de hoc sacramento; sed de hac reali præsentiā non nisi remotissimè ibi est mentio. Prior pars est communis Theologorum omnium: Imò & praxis omnium fidelium: quia in Catechismis, quibus pueri totius Christiani Orbis, instruuntur de fidei Misterijs, sic articulus ille exponitur. De quo S.Thomas Opusculo 6.de expositione Symboli Apostolorum, ad illa verba: *Sanctorum communionē*. Ibi Catechismus Pij Quinti num.24. Petrus Canisius de Symbolo fidei §.18.lit.e. hoc colligens ex Apostolo ad Ephes.4. ad Collosenses 1.ad Phil.1.& 2.ad Cor.8.& 1.ad Cor. 12.ad Rom.12.& Psal.118. *Participes ego sū vinum timentium te.* 1.Ioan.1. *Vt & vos societatem habeatis nobiscum, & societas nostra sit cum Patre, & cum filio eius Iesu Christo.* (Referuntur Scripturæ testimonia: quia vt dicit S.Augustinus in libro de Symbolo: *Ista verba per diuinas Scripturas spārsa sunt; sed tamen collecta, & ad vnum redacta, ne tardorum hominum laboraret memoria.*) Citat etiam S.August. tract.32.in Ioannem. Eusebium Cæsarienſem lib.7.Historiæ.capit.19.S.August. lib.2.de Baptismo capit.6.epist.19.ad Hieronymum. Libro de vera Religione c.6.& ser.181.de tempore cap.13.& in Enchiridio capit.56.& libro 20.de Ciuitate Dei c. 9.S.Greg.lib.4.Dialogorum capit.39. Videatur Suarez disp.13.de fide sec.4.nu.10. Innumerique alij, quos referunt, & sequuntur Lugo de fide disp.13.sec.4.num.112. Ioseph.Rocaful.1.p.Praxis, quid credendum? lib.8.appendice 2.ad 6.articulum c. 3.referens S.Ambrosium in Psalm.118.ser. 8.& ibi S.Crisost. Et antiquus Author, qui est apud S.Augustinum ser.115.de Tempore, de traditione, Symboli, ait, *Sequuntur Sanctorum communionem: Credentes ergo Sanctam Ecclesiam Catholicam, & Sanctorum habentes Communionem; quia vbi est fides sancta, ibi est sancta communio.* Ex communi autem Theologorum, & Patrum, irrefragabile fumitur argumentum. Præcipuè, quia nec vnus Sanctus, aut Theologus, nec leuiter contrariū insinuat, quoad partem negatiuam, super quam solam cadit censura. Et mirum est in Ecclesia per sexdecim sæcula esse ignoratam intelligentiam articuli fidei necessariæ ad salutem; & vni Bernardo inspiratam; vel potius dicamus confictam ab ipso.

33 Loquendo verò quoad partem affirmatiuam, si intenderet, quod implicitè, vel reductiuè, vel indicatiuè, insinuatur Eucharistia, in illis verbis: *Sanctorum communionem*: Tantum abest, quod illi repugnemus, quod potius sicut ipse miratur silentiū Authorum, nos miremur eius negligentiam in eis legendis: nam id expresse notant Thomas Vualdensis, Dominicus Soto, & Petrus Cornejo: & citāt S.Dionysium, in cuius authoritate ipse vim facit. Possentque citare D.Tho.Opusc.6.nam exponendo qualiter bonum vnius membri Ecclesiæ alteri communicatur, ait: *Bonum ergo Christi communicatur omnibus Christianis: sicut virtus Capitis omnibus membris: & hæc communicatio fit per sacramēta Ecclesiæ, in quibus operatur virtus Passionis Christi, quæ operatur ad conferendam gratiam in remissionem peccatorum.* Numeratq; siggillatim omnia, & præcipuè Eucharistiā.

34 Expresse etiam D.Thomas in 3.Sētentiarum dist.25.q.1.artic.2. ad 10.dicit, quod *fides de Corpore Christi, & de omnibus Sacramentis, & de Claubus, & huiusmodi, includitur in articulo, qui est de effectu gratiæ, qui est*, Sanctam Ecclesiam Catholicam: *& ideò in Nizæno Symbolo additum est*: Confiteor vnum Baptisma: *Quidam tamen dicunt, quod reducitur ad articulum de Passione. Sed primum est probabilius.* Cum igitur articulus de cōmunione Sāctorum sit maior explicatio articuli de vna Ecclesia Sancta, perinde est reducere ad articulum de Ecclesia, ac ad articulum de communione Sanctorum: quia gratia collata in Sacramentis Ecclesia sanctificatur, & vnitur.

35 Quod amplius declarat D.Thomas 2.2.q.1.art.8.ad 6.dicens, *quod in Sacramento Eucharistiæ duo possunt considerari: vnum scilicet, quod sacramentum est & hoc habet eandē rationē cum alijs effectibus gratiæ sanctificantis. Aliud est quod miraculose ibi corpus Christi continetur: & sic concluditur sub Omnipotētia, sicut & omnia alia miracula, quæ Omnipotētiæ attribuuntur.* Quod est dicere: cum in Symbolo, & articulis nō sit explicita mentio Eucharistiæ, & implicite ibi credatur, verū dicunt, qui reducunt ad articulum de Ecclesia, & qui reducunt ad communionem Sāctorum, & qui reducūt ad articulum de Omnipotentia: primi enim attenderūt ad hoc, quod est sacramentum gratiam conferens, & peccata dimittens: & isti loquūtur de eo, quod est ei commune cum omnibus sacramentis: *suppositā autem diuina reuelatione*, qui attendit Dei Omnipotentiam, facile credit hoc, quod à D.Thoma alibi vocatur miraculorum a Christo factorum maximum. Vide & Capreol.in 4.dist.11.q.1.ad 3.Ioan.Parisiensis contra primam fol.130. ait. *Cum autem dicitur, quod conuersio nō est specialis articulus, &c. Respondet Petrus de Palude, quod articulus de Eucharistia potest esse specialis sub illo verbo*, Sanctorum communionem, &c. *Idem dicit B.Thomas 2.2.q.1.art.8. ad 6.* Ecce quam antiqua sit doctrina data.

36 Sanctū Bonau. Bernalem nō legisse, constat: quia Centiloquium in quatuor diuiditur partes: & nullam citat. Refert cap. 18.& in nullo cap.18. tale quid habetur. Sed tertia parte Centiloquij capite trigesimo octauo, sic ait. *Sanctam Ecclesiam, &c. Et est sēsus: Credo, quod remissio peccatorū fiat in Ecclesia Catholica, vbi est communio Sanctorum masculine: Vel Sanctorum neutraliter, ideſt, Sacramētorum.* Vbi è diametro opponitur Bernal asserenti, quod prior expositio de communicatione Sanctorum masculine, est tantū recentiorum Theologorum inuentum. Itē, quamuis admittat S.Bonauentura posse legi naturaliter; nō constet ideò vaice, & explicitè fieri mentionem de reali præsentia Christi in Eucharistia: sed quia omnia Sacramenta sancta sunt: & per Antonomasiā Eucharistia dicitur *Sacramentum Sacramentorū*, sicut Sancta Sanctorum: *Cantica Canticorum, ad excellentiam, & dignitatē*, vt notat D.Th. Cantic.1. Ideò dicit nos credere esse in Ecclesia communionem sacramentorum: & Eucharistiæ specialiter.

37 Omnis autem ambiguitas cessat de mente Seraphici Doctoris S.Bonauenturę, legendo ipsum in 3.sententdist.25.art.1. q.1.n.10. sic ait. Ad illud, quod opponitur de insufficientia ipsorum articulorū, quod credere Corpus Christi in Altari, hoc videtur pertinere ad articulum fidei: Dicendū, quod iste non est articulus principalis; *sed sub aliquo articulo cōtinetur, sicut & alia Sacramenta.* Volunt autem quidam dicere, quod reducitur ad articulum de Omnipotentia. Alij autē reducunt ad articulum de passione, quia istud est memoriale passionis. *Sed melius est ipsū reducere ad articulū de vnitate Ecclesiæ, & peccatorū remissione*; sicut & fides respectu aliorū sacramētorū: in ipsis enim Sacramētis fit peccatorū remissio: *In ipsis etiā attēditur totius Ecclesiæ Sāctorū vnio.* Vnde in Symbolo Nizæno additur: *Cōfiteor vnū Baptisma in remissionē peccatorū.* Vnde sicut dicitur de hoc sacramēto, quod reducitur ad aliquē articulū principalē; sic intelligēdū est de alijs sacramentis. Hæc S.Bonauentura. Quem si Recentior legisset, pro se non citasset; quia clare vidisset illi contradicere.

38 Eodē modo patet sensus Guillelmi Durandi lib.4.c.25.n.26. sic ait. *Vnde & sic contanges: Credo in Sanctā Ecclesiam; Catholicā, sanctorū communionē, ideſt; per fidē, quā habeo, existens in Sāctis; & vniuersali Ecclesiæ, assequor Sanctorum communionem, ideſt, concordiam, & vnionē. Sicut enim est vnus pastor, sic vnū ouile;*

ſicut vnus Deus, ſic vna fides, & vnum Baptiſma. Vel percipio Sanctorũ cõmunionẽ, ideſt, panẽ benedictionis, de quo dicitur: Crede, & mãducaſti. De Conſecrat. diſt. 2. Vt quid. Hæc ibi. Qui minus fauet: quia nomine cõmunionis, primo intelligit concordiam, & vnionem fidelium; & ſecundo, id quod in Sacramento Euchariſtiæ eſt res, & ſacramentum ſimul, nẽpè vnitatẽ corporis myſtici: de quo legatur S. Auguſtinus illo cap. *Vt quid.* Vnde totaliter deſtruit poſitionem Bernal.

39 Vnus ſuperſt Innocentius 3. qui capite 51. nihil habet ad rem: cap. vero 50. nec verbũ de reali Chriſti præſentia: De ipſo autem dicit quidẽ in Symbolo ſignificari, ſed non explicite, ſed implicite. Titulus capitis eſt: *Quibus diebus Symbolum ſit dicendum in Miſſa?* Verba, quæ ad rem faciunt, ſunt. *Horum omnium cõmemoratio fit in Symbolo; quorundam tamen obſcure, vt Epiphaniæ, quæ eſt feſtũ Baptiſmatis: de quo continetur in Symbolo:* Confiteor vnum Baptiſma: *Cœnæ Dñi, quæ eſt ſolemnitas Euchariſtiæ, ad quã reſpicit illud, quod in Symbolo continetur,* Sanctorũ cõmunionẽ. Hæc ibi. Vbi eodẽ modo ponit in Symbolo eſſe mentionẽ Cœnæ Dñi, & Euchariſtiæ, ac eſt mentio Epiphaniæ: de iſto feſto dicit ſolum obſcure ibi eſſe mentionem. Ergo de Euchariſtia ſolũ implicite eſt mẽtio in Symbolo: & de reali Chriſti præſentia nulla eſt proxima mentio. Nec ibi Innocẽtius loquitur de Symbolo Apoſtolorũ: quia hoc ſolũ in primi, & in Cõpletorio dicitur: ſed expreſſe de Symbolo Patrũ, quod publice cantatur in Miſſa: eo quod vt ait D. Th. 2.2. q. 1. ar. 9. ad 6, Symbolũ Patrũ eſt declaratiuũ Symboli Apoſtolorum: & etiam fuit condituũ fide iam manifeſtata, & Eccleſia pacẽ habẽte, propter hoc publice in Miſſa cãtatur. Ergo nec vnus quidẽ remanſit, qui docuerit aſſertũ, quod cõmedat de antiquitate, & ex probat recentiorũ ſilẽtium: nos autem ſi in hoc puncto ipſe ſiluiſſet, quod reprehenderemus, non habere fateremur.

40 Sic patet primum argumentũ contra eum militare. Secundum eſt ab authoritate negatiua; quod parũ vrget. Deinde, intentũ directũ Papæ, eſt concedere, & breuiare tẽpus Iubilæi: quod poteſt Papa expoteſtate Clauiũ: Quãuis autẽ horũ occaſione, agat de Theſauro Eccleſiæ, non agit ſub titulo Cõmunionis Sãctorũ, ſed ſub titulo diſpenſationis cõmiſſæ Papæ: vnde extra rẽ eſſet explicare illũ fidei articulũ cõmunionis Sãctorum. ¶ Tertio retorquetur argumentũ vrgentiſsime contra Bernal: quia ipſe vult in Symbolo eſſe explicitã mẽtionẽ de reali præſentia Chriſti in Euchariſtia; vel ſaltem de Cõmunione, quæ dicitur Sancta Sanctorũ: quia continet in ſe Sãcta Sãctorũ. Ab initio naſcentis Eccleſiæ in fere omnibus Concilijs, & in Patribus, & Theologis eſt frequẽtiſsima mentio de Euchariſtia, & à tempore Berengarij ſæpiſsime occurrit probare realem Chriſti præſentiam in ſacramento. Et tamen nec in Concilio Vercellenſi, aut Romano, Conſtantienſi, Florẽtino, aut Tridẽtino, cum hanc veritatẽ, non ſolũ adſtruãt, ſed valide confirment ex Scriptura, & Patribus, & Traditione. Ex articulo tamen *Cõmunionis Sanctorũ*: nec vlla eſt mentio. Ergo ex plicite Eccleſia in illis verbis non agnoſcit hoc ſibi traditũ, nec à fidelibus hucuſq; creditum.

41 Ad tertiũ, vel dicatur eſſe diſtinctos articulos; vel ſolũ eiuſdẽ maiorẽ explicationẽ: quod non eſt inconueniẽs, quia dicit D. Th. 2.2. q. 1. ar. 9. ad 2. quod Symbola in nullo alio differũt, niſi quod in vno pleniùs explicantur, quæ in alio continentur implicite, ſecundũ quod exigebat hæreticorũ inſtãtia. Videatur de Symbolo Apoſtolorũ Baronius to. 1. Anno 44. à c. 15. vſque 20.

42 Aduertendum tamen, quod in Symbolo Apoſtolorũ. Cui⁹ meminit S. Clemẽs epiſt. 1. ad Iacobum Fratrem Dñi; & Ruffinus Aquileienſis Presbyter apud S. Cyprianum (cui primas in Symbolo exponẽdo tribuit Gennadius) & ibi col. 2. ait. *Idcirco denique hæc non ſcribi carthulis, atque membranis, ſed retineri cordibus tradiderunt, vt certũ eſſet, neminem hæc ex lectione, quæ interdum peruenire etiam ad infideles ſolet; ſed ex Apoſtolorum traditione didiciſſe ſufficeret.* Quod Symbolum exponit S. Petrus Chriſologus ſer. 56. vſque 62. S. Chriſoſt. to. 5. duabus homilijs, & alij multi, qui referũtur in Theatro vitæ humanæ, to. 3. verbo *Fides* fol. 119. ego non inuenio illa verba: *Sanctorum communionem.* Extant tamen apud Authorem illius ſermonis 115. in tomo 10. S. Auguſtini, & apud Baronium, & in Theatro folio 117. & in D. Thoma Opuſculo 6. Imò Innocentius Tertius libro 2. de Sacro Altaris Myſterio cap. 49. refert S. Mathæũ dixiſſe: *Sãctã Eccleſiam Catholicam, Sanctorum communionẽ.* Quãuis apud Auguſtinum referatur. Quod *Iacobus Alphæi dixit: Credo & in Spiritum Sanctũ, Sanctam Eccleſiam Catholicam. Simon Zelotes. Sanctorem communionem, remiſsio⁹ & peccatorũ.* Illi Patres, qui nacti ſũt textũ ſine illis verbis, eanõ expoſuerũt. Author illius ſermonis, & Innocentius Tertius, & D. Th. quorũ tẽpore agnoſcebãtur illa verba eſſe de textu, & poſuerunt vt nos exponimus. Vndẽ manet firmũ nullum Patrum, aut Theologum fauere Bernalio: & ideo nõ mirũ, quod in re tanti momẽti fugiamus has ſine fundamento intentatas nouitates.

DVBIVM II.

Vtrum in hoc ſacramento remãneat ſubſtãtia panis, & vini poſt conſecrationem?

§. I.

Eſt de fide non manere.

1 REfert Guitmundus lib. 1. de veritatẽ Corporis, & ſanguinis Chriſti colum na 4. & lib. 3. col. 8. vt habetur to. 6. Bibliothecæ veterum Patrum, quod Berengarius poſt ſecundam retractationem, quam fecit in Concilio Romano ſub Nicolao ſecũdo, in hunc nouum errorem incidit, vt diceret corpus, & ſanguinem Chriſti vere eſſe in Euchariſtia; cum illis tamen manere ſubſtãtiã panis, & vini. Idem tenuit Vualerãmus, vt refert, & cõfutat Vualdẽſis to. 2. c. 65. & 66. Et Luther⁹ libro de captiuitate Babylonica cap. de Euchariſtia, dicit rationi, & Scripturæ magis conſentaneum eſſe, vt ſubſtantia panis, & vini maneat cum corpore, & ſanguine Chriſti.

2 Panẽ in Euchariſtia manere ſimul cũ corpore Chriſti, vnitum hypoſtatice Verbo diuino, ſicut eſt vnita ipſa humanitas, videtur manifeſte affirmare, pijſsimus, & diſſertiſsimus Rupertus Abbas Tuicienſis lib. 2. de diuinis Offieijs c. 2. & c. 9. ait. *Verbũ, quod humanam acceperat naturam, idẽ carne manens, panis, & vini accipiebat ſubſtantiam, vita media panem cum ſua carne, & vinum cum ſuo ſanguine.* Et cap. 11.

3 Cõtendit tamẽ Vazquez diſp. 180. c. 1. n. 7. Authorem illorum librorum non fuiſſe Rupertum, ſed Vualeramum, quod certa quadam cõiectura probat Vualdenſis to. 2. cap. 47. quia S. Anſelmus in libro de corpore, & sãguine ad Vualleramũ in principio, hunc eundem errorem in illo notat, & notat libros, & capita, initium, & finẽ illorum, quib⁹ aperte ſignatur eſſe eoſdem, qui tribuuntur Ruperto. Nec hoc facit Vazquez, vt Rupertum liberet ab hoc errore: quia fatetur illum ipſum ſequutum fuiſſe libro 5. in Ioannem, ad illa verba: *Panis, quem ego dabo, &c.*

4 Cæterum Tritemius libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis inter opera Ruperti libros illos agnoſcit: & vt tales habentur in Bibliotheca veterum Patrum, & in editionibus Ruperti antiquis, & recentioribus. Et exprofeſſo probat Bellarminus lib. 3. de Euchar. c. 11. Quapropter Dominicus Grauina to. 3. par. 1. contro. 1. de Patrum lenitu; & authoritate, quæſt. 1. art. 6. ad 12 ait: Manifeſte erraſſe Rupertum; Illũ autẽ errorem egregiè confutauit Algerus lib. 1. c. 6. Qui fuit eius cõtemporaneus, & contra impanationem inuehitur; vt abſurdiſsimam hæreſim; de quo errore, ſi admonitus fuiſſet, ſacillime abeo diſceſiſſet: hoc enim de viro tam egregio, & ſanctiſsimo, credere fas eſt. Hæc ibi.

5 Sed Suarez diſp. 49. ſect. 2. in fine pie Rupertum excuſat. Primo: quia Ioan. 6. dicet *panem in veram ſubſtantiam Corporis Chriſti diuina virtute conuerti.* Quod cõuertitur, hypoſtatice nõ manet vinum: Et infra ait: *Crede, quia panis iſte ſenſibilis, & vinum; quamuis nihil de exteriori ſpecie mutatum ſit, in aliũ tranſierint, & in illum cibum, potumque conuerſa ſint, qui Angelorum victus eſt.* Denique, quia ſolum vult panem eſſe aſſumptum, nõ quoad ſubſtantiam, ſed quoad ſpecies exteriores apparentes; quæ nõ eſt aſſumptio propria, ſed ſolũ, quia ſub illis Chriſtus latet. Quod videtur ipſe exponere libro 2. in Exodum cap. 10. dicens. *Sic ſubſtantia panis, & vini, ſecundum exteriorem ſpeciem quinque ſenſibus ſubiectam, non mutat, aut deſtruit: cum eidem Verbo in vnitatem corporis eiuſdem, quod in Cruce pependit; & ſanguinis, quem de latere ſuo fudit, iſta coniungit.* Intendit ergo manere ſpecies, & ſub illis verum Chriſti corpus diuina virtute contentum. Nec minus expreſſa videntur verba Theodoreti; & tamẽ pie exponimus propter alias eiuſdem ſemẽtias; cur ergo non poterit idem fieri in Ruperto? Idem ſequitur Granado contro. 6. de Euchar. tract. 3. diſp. 2. n. 3. quia Ruperti eloquentia, & ſanctitas poſtulant, vt ita illũ declaremus. Nec explicatio data vllã vim textui infert. Quod ſi cui aliter de eius mẽte videatur, bene notat Suarez, quod vnicuique, vel alterius Doctoris lapſus non poteſt catholicæ veritati præiudicare.

6 Nihilominus, Dico primò, ſecundũ fidem Catholicã eſt certum, quod poſt conſecrationem, non manent ſubſtantia panis, & vini, ſimul cũ corpore, & ſanguine Chriſti. Ita habetur in Concilio Tridentino ſeſſ. 13. cap. 4. & diffinitur canone 2. illis verbis: *Si quis dixerit, in Sacroſancto Euchariſtiæ ſacramento remanere ſubſtantiam panis; & vini, vnà cum corpore; & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti; &c. Anathema ſit.* Idem fuerat diffinitum in Concilio generali

Lateranensi sub Innocentio Tertio, vt habetur in capite *Firmiter, de Summa Trinitate.* In §. *Vna vero*, vbi dicitur, quod *Iesu Christi corpus, & sanguis in Sacramento Altaris sub speciebus panis, & vini veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate diuina.* Quod autē hoc ibi proponatur vt credendum fide diuina, constat, quia initio capitis dicitur; *Firmiter credimus, & simpliciter confitemur.* Et contrarium asserentes excommunicant, & anathematizant in fine capitis. In Concilio etiam Constantiensi sess. 8. & in fine Concilij idem tradit Martinus Quintus. Et in Concilio Florentino in Decreto Eugenij Quarti, §. *Tertium est Eucharistiæ.* Constatque ex cap. *Cum Marthæ, de Celebratione Missarum, & ex Clementina vnica, de reliquijs, & veneratione Sanctorum.* Ex Patribus relatis de Consecratione dist. 2. per multa capita. Specialiter cap. *Omnia quæcumque*; ait S. Ambrosius. *Licet figura panis, & vini videatur; nihil tamen aliud, quam caro, & sanguis post consecrationem credendum est.* S. Greg. Nissenus libro de S. Baptismo, post initium inquit. *Panis iste panis est initio communis; sed vbi verbum mysterium sacrificauerit, Corpus Christi dicitur, & est.* S. Augustinus ser. 28. de verbis Domini ait. *Dixi vobis, quod ante verba Christi, quod offertur, panis dicatur: vbi Christi verba depromta fuerint, iā non panis dicitur, sed corpus appellatur.* Aliorū Patrum verba referunt Bellarminus, & Vazquez disp. 180. c. 3. Rationes D. Tho. seorsim examinabuntur.

7 Dico secundo, etiam est certum secūdum fidem, substantiam panis, & vini non vniri hypostaticè Verbo Diuino, nec humanitati Christi. Ita Algerus lib. 1. cap. 6. opponitur vocans nouam hæresim. Constatque ex relato Decreto Concilij Tridentini, in quo dicitur *fieri conuersionem totius substantiæ, panis in corpus Christi*: quod autem manet in sua substantia alteri hypostatice vnitum, non conuertitur in aliud; ideoque in mysterio Incarnationis dicitur, & credimus manere humanitatem in sua natura, quia vnitur hypostaticè Verbo Diuino.

8 Probat etiam Soto dist. 9. q. 2. art. 2. §. *sed & opinio.* Primo: nam quis opinetur Christum tot quotidie substantias in vnitatem suppositi assumere; easdemque relinquere; cum axioma sit Theologorū, quod semel assumpsit, numquam dimiserit. Secūdo, licet Verbum assumpserit humanitatē, non tamē naturā, quæ erat in alio supposito: isti autē cōcedunt; quod assūpsit naturā panis, quæ erat in proprio supposito: quod non est satis intelligibile. Tertio, assumere in vnitatem suppositi arguit infinitam virtutem: iuxta D. Th. 3. p. q. 3. ar. 1. ad 2. Quare hoc soli Deo tribuitur: Corpus autē Christi est mera creatura, quæ non habet infinitam potentiam: non ergo potest mediante corpore talis fieri assumptio. Quarto. Neque istæ assumptiones ad rem quidquā conferunt: nam cum Corpus, & sanguis hic asserantur esse secundum veritatem; non intelligitur, quod mediante per assumptionē panis; atque adeo per cōmunicationē idiomatum, panis sit corpus: sed quod corpus ipsum per se illic immediate existāt vt verba sonant: Hoc est corpus meum.

9 Præterea arguit Suarez disp. 49. sectione 2. conc. 1. quia aut illa vnio facta esset immediate inter substātialem naturam panis, & Verbum: aut inter corpus Christi; & naturā panis. At neutrum dici potest. Ergo substantia panis; & vini non est in Eucharistia vnita Christo hypostatice. Minor quoad primam partem probatur. Primo, quia alias ita esset Verbum impanatū, sicut fuit incarnatum: Quod est absurdissimum, & in auditum in Scripturis, & Patribus; alioquin in natura panis quotidie impanaretur. Secūdo, hæc vnio ponitur ad verificanda verba consecrationis: quæ debent verificari de ipso corpore Christi: iuxta illud Ioann. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Sed propter solam vnionem in eodem supposito, nō posset panis appellari caro: sicut non potest corpus Christi appellari anima. Sicut si verbum assumeret duas naturas Angelicam, & humanam, non posset vna de alia prædicari, licet inter concreta esset communicatio idiomatum; ergo ad veritatē illorum verborum, necessaria est realis præsentia sāguinis, & corporis Christi. Ponere præsentiā ratione solius vnionis, est tollere trā substantiationem, & conuersionem; cōtra fidei doctrinam.

Quoad secundam partem probatur minor; quia vnio hypostatica non fit in natura, sed in persona, seu substantia, in Christo autē homine abstracta, seu præcisa substantia Verbi, nulla manet subsistentia in humana natura; sed sola natura: Ergo non potest fieri vnio hypostatica immediate in tali natura, seu in corpore, aut in partibus eius; sed si aliqua fit, necesse est vt immediate fiat in subsistentia Verbi, tanquam in termino vnionis, vt prior dicendi modus asserebat, qui improbatus est. Videantur Durandus

dus distinctione 10. quæstione 1. Paludan dist. 11. q. 2.

10 Sed arguunt Hæretici: quia in Sacra Scriptura Eucharistia, adhuc post cōsecrationē, simpliciter, & absolute appellatur panis: vt cōstat ex Euāgelio Ioan. 6. *Panis, quē ego dabo.* Et ex Apostolo 1. ad Cor. 10. *Panis, quem frangimus:* & c. 11. *Sic de pane illo edat.* Frequenterque de Sacra Eucharistia exponitur illud Actorū 2. *Erant perseuerātes in fractione panis.* Sed accidentia panis nō sunt in rigore panis; sed solū eius signū: Ergo post consecrationē vere remanet substantia ipsa panis. Probatur consequentia ex dictis dub. 1. quia ideò probamus post cōsecrationem adesse in veritate sub sacramento corpus Christi: quia ipse dixit: *Caro mea vere est cibus*: & etiā asseruit: *Hoc est corpus meum*: & incōueniens est hæc verificare de solo signo corporis sui; quia in re tanta est seruāda verborum proprietas: eū ergo eodē tenore verborū de pane, & de carne Christi Euangelium loquatur, sicut verba Euāgelij cogunt credere ibi adesse corpus Christi, ita & asserere ibi esse veram panis substantiam.

Confirmatur ex illo Mat. 26. ver. 26. *Cœnantibus autē eis, accepit Iesus panē, & benedixit, ac fregit, dedit que discipulis suis, & ait: Accipite; & cōmedite: Hoc est corpus meū.* Ex quo constat de eodē pane hæc omnia verificari; alioquin æquiuocatione deciperemur. Sed Iesus accepit verum panē vsualē, qui appositus erat ad cœnandum: & eum benedixit, ac fregit, & dedit: & de eodem verificatur, quod est Christi corpus: Ergo in Eucharistia simul sunt substantia panis, & corpus Christi.

11 Respondet Soto dist. 9. q. 2. ar. 2. §. *Ad alia vero*, trib⁹ vijs. Primū enim mos Scripturæ est, vt res nomen allarū rerum retineāt, ex quibus factæ sunt: ait enim Adā Genes. 2. de Heua: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*: quia ex eius costa fuerat formata. Et Exodi 7. *Virga Moysis deuorauit Magorum virgas*: vbi serpēs ex virga factus, virga appellatur. Et de vxore Loth versa in statuam talis dicere possumus: Hæc est vxor Loth. Et Ioan. 2. *Cum vidisset Architriclinus aquam vinum factam.* Et Mat. 11. *Cæci vident, claudi ambulant*; & c. Vbi qui cęci fuerāt, cęci dicūtur. Igitur quia corpus, & sanguis ex pane, & vino fiunt, panis, & vinum dicuntur: Vnde cap. *Species, de Consecrat.* dist. 2. dicit S. Greg. Species, & similitudo illarum rerū vocabula sumunt, quæ antea fuerūt, scilicet, panis, & vini. Secundo, itidē mos est, vt res quales apparent, nominentur. Legitur enim Genes. 18. apparuisse Abrahæ tres viros: qui tamen erant Angeli. Eodem ergo modo, quia corpus Christi sub speciebus panis videtur, frangitur, & comeditur: & sanguis sub speciebus vini adoratur, & bibitur; panis, & vinū merito dicuntur. Vnde S. Augustinus cap. *Verum sub figura.* Panis, inquit, quē dedit Christus nō nisi eius vera caro est. Sed tamen, quia Christum vorari dentibus fas non est, ex substantia panis, & vini mystice idem Christi corpus cōsecratur. Et hoc est, quod ait canone: *Corpus*, citato, nempe, panem, & vinum de fructibus terræ sumptū; prece mystica consecrari, id est, transubstantiari. Adde tertio, quod cum Christus ipse dixerit: *Panis, quem ego dabo, caro mea est*: eademque caro verus est cibus; absque alio schemate loquēdi, caro vere dicitur panis, & sanguis calix, vt panis generali nomine pro cibo, & vinū pro potu vsurpetur. Hæc Soto. ¶ Quæ solutiones breuiter rangūtur à Lanfranco Archiepiscopo Cantuarensi libro de Eucharistiæ sacramento; quatuor columnis ante finem; dicente. *Sit; & corpus Christi vocatur panis, vel quia ex pane conficitur; seu, quia intuentium oculis; cum caro sit, panis videtur; siue quod corporalis; & visibili panis similitudine quadam contingitur. Nam sicut iste panis materialis discrete sumptus humanam carnem nutrit, & sustentat; sic spirituale, & inuisibile corpus Christi animam digne sumentis alit, & vegetat.* Idem dicit Algerus lib. 1. c. 6. post medium.

12 Addit Vazquez disp. 180. cap. 9. nu. 88. Neque mirum est in eodem capite 1. ad Cor. 11. panem varie accipi, primū quidē pro pane triticeo; deinde pro pane spirituali; id enim contextus, & series doctrinæ Pauli manifeste indicant; cum enim primo accipiatur pro pane cęlesti, qui est Christus: paulò inferius sine controuersia accipitur pro corpore Ecclesiæ, cum dicitur: *Vnus panis multi sumus.*

13 Ad confirmationem respondet Suarez disp. 49 sect. 2. §. *Sed urgent*, quod Christus dedit panem, non qualis antea erat; sed consecratum, & ad sacramētalem vsum patum: Sicut Genes. 18. dicitur de Abrahā, quod *tulit vitulum; dedit que pueris, & coxit illum, & posuit coram eis.* Vbi constat non fuisse omnino eundem vitulum, quem tulerat, & quē posuit coram eis, sed substantialiter mutatū. Sic vero appellatur, quia per modum vnius, & vna veluti continuata actione illa omnia fiebant, & circa eandem rē se

cundum externam ſpeciem, ideò etiam ea dē cōtinuata ſerie verborum narrantur.

14 Præterea opponunt verba Gelaſij Papę libro contrà Euthicem, & Neſtoriū, paulò ante finem, habetur to.4. Bibliothecę veterum Patrum: vbi ait. *Sacramēta, quæ ſumimus, corporis, & ſāguinis Chriſti, diuina res eſt; & tamen eſſe non deſinit ſubſtantia, & natura panis, & vini.* S. Chriſoſt. epiſt. ad Cæſarium Monachum, docet *poſt conſecrationem liberari panē ab appellatione panis, & dignū fieri appellatione dominici corporis, etiāſi natura panis in ipſo permaneat.* Quod & aſſerit Theodoretus Dial. 1. non longe à principio, & Dial. 2.

15 Reſpondetur, quod vt dicit D. Th. 3. p. q. 77. ar. 6. ad 1. facta cōſecratione, dupliciter poteſt dici panis in hoc ſacramento eſſe. Vno modo ipſæ ſpecies panis: quæ retinent nomē prioris ſubſtantiæ, vt S. Greg. dicit in hom. Paſchali, & refertur de Cōſecrat. diſt. 2. c. *Species.* Alio modo poteſt dici panis ipſum Corpus Chriſti: quod eſt panis myſticus de Cęlo deſcendens. Spiritualiterque nutrit, & facit munera panis. Vnde S. Remig. in Pſ. 21. ait. *Panis, & vinū à Chriſtiana veritate dicuntur, non quod naturā panis, & vini poſt conſecrationem retineant; ſed quod nutriant.* In particulari ad primā authoritatē, vel dicatur cū Cano lib. 6. de locis c. vlt. ad 9. & Claudio repet. 8. c. 4. authorē illi⁹ libri fuiſſe Gelaſium Cæſarienſē Græcorum ſcriptorem, cuius meminit S. Hieron. lib. de Scriptoribus Eccleſ. Vel, vt habetur ad marginem in Bibliotheca, & ſequuntur Suarez ſect. 2. ad 2. confirm. & Granados, & alij, verificatur non deſinere naturā panis quoad proprietates, & effectus panis, quia eodē modo nutrit ſicut antea. Videturq; expoſitio admittenda: quia in alijs verbis indicat tranſmutationem panis in Corpus Chriſti, dicens, *panem, & vinum in diuina tranſire.* Quæ expoſitio alijs authoritatibus poteſt accōmodari. Præcipuè S Chriſoſt. Catholicā doctrinā expreſsit homil. de Euchar. in Æncenijs dicens. *Num vides panē? Num vinū? Num ſicut reliqui cibi in ſeceſſum vadit? Abſit. Ne ſic cogites.* Expreſſe etiam hom. 83. in Mathæum. Illāque epiſtolam nō eſſe S. Ioan. Chriſoſt. probant Claudius ſupra, & Turrianus libro 1. de Euchar. c. 18. Theodoretū late exponit Vazquez diſp. 180. c. 9. n. 103. ex verbis eius colligēs, quod nomine naturæ Symbolorum, quæ videntur, non intellexit ſubſtātiam; ſed ipſam exteriorem naturam accidentis, quæ videtur, & ſentitur.

✠

§. II.

Vtrū id colligatur ex verbis conſecrationis?

16 NEgat Scotus in 4. diſt. 11. q. 3. §. *Hic duo videnda ſunt.* ver. *Hoc non igitur.* & ver. *Aliud de hoc:* quia dato quod ſubſtantia panis non maneret, per ly, *Hoc*, non demonſtratur ſubſtantia panis; ſed contētum ſub pane. Sicut modo non demonſtrātur accidētia: quia tunc eſſet propoſitio falſa: ſed eſt ſenſus: Hoc ens contētum ſub iſto ſigno ſenſibili, eſt corpus meum. Præterea, quia naturalis ſignificatio non mutatur ex ſignificatione ad placitū: ergo iſta accidentia naturaliter ſignificant eadem, quæ prius ſignificauerunt: ergo ex iſta parte in ſignificatione naturali erit falſitas, niſi ſignificata ſub ſint ſignis. Sed poſito, quod illa ſignificata ſubſint, veritas habetur in ſignificatione naturali accidentium, poſſet etiam veritas haberi in ſignificatione ad placitū: quia in illis ſubiectis poſſent contineri illa, quæ ſignificantur ad placitū ex inſtitutione: & ſic haberetur omnimoda veritas in vtraque ſignificatione. Sed ſecūdū aliā viā falſitas eſſet in ſignificatione naturali: ergo magis congruit alia via, quā iſta. Addit Scot⁹, quodmluit Saluator vti hoc vocabulo, *Hoc*, quam *Hic*, quia magis exprimitur veritas: licet vt cūque dictū eſſet verum. Idē ſequitur Durādus diſt. 11. q. 1. n. 15. & OKā in 4. q. 6. col. 2. & Quodl. 4. q. 30. Imò & Paludanus in 4. diſt. 11. q. 2. ar. 1. ad 4. n. 24.

17 Dico ſecūdo, abſentia panis; & vini ex verbis conſecrationis habetur. Probat Vazquez diſp. 180. c. 4. ex Patribus: nēpè S. Ambroſio libro de ijs, qui myſterijs initiantur c. 9. S. Chriſoſt. hom. 83. in Math. Emyſeno Hom. in Ramis palmarum. Damaſceno lib. 4. de fide c. 14. S. Greg. Niſſeno Orat. Catechetica c. 37. S. Cyrillo Catheſ. 4. miſtagogica Paſchaſio Corbeienſi lib. de corpore, & ſāguine Dñi c. 1. habetur to. 4. Bibliothe. Fulberto epiſt. ad Adeodatū, quę eſt t. 1. diſcēte. *Dubitari etenim nefas eſt, ad cuius nutū cūcta ex nihilo ſubito ſubſtiterūt: ſi pari potētia in ſpiritualibus ſacramētis terrena materies naturæ, & generis ſui meritū trāſcēdēs, in Chriſti ſubſtātiā cōmutetur: cū ipſe dicat: Hoc eſt corpus meū: Et panis poſt: Hic eſt sāguis meus.* Quod ſi ex veritate verborū nō recte colligeretur, de hac cōuerſione dubitādū nō eſſe, nō addidiſſet: *Cū ipſe dicat, &c.* Sed aliūde illud probaſſet. Expreſſe Guitmūd⁹ lib. 3. de corp. & sāg. Chriſti veritate, ait. *Hos impanatores ſuos ipſe Dñs verboris ſui interfecit, cū accipiēs panē, gratias q; agēs, ac benedicens, ait: Hoc eſt corpus meum: non ait: in hoc latet corpus meum: nec dixit: in hoc vinum eſt ſanguis meus: ſed dixit: Hic eſt sāguis meus.*

Similiter D. Th. q. 75. ar. 2. ait rat. 2. cōtra ponentes remanere ſubſtantiam panis. *Hæc poſitio contrariatur formæ huius ſacramēti, in qua dicitur: Hoc eſt Corpus meum: Quod nō eſſet verum, ſi ſubſtantia panis ibi remaneret: nā quàm enim ſubſtantia panis eſt corpus Chriſti: ſed potius eſſet dicendum: Hic eſt corpus meum.* Idē docet in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 1. q. 1. & hāc 3. p. q. 78. art. 5. ad 1. & 2.

18 Ideo q; Cōc. Trid. ſeſſ. 13. c. 4. ait. *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter, Corpus ſuum id quod ſub ſpecie pānis offerebat, vere eſſe dixit: ideò perſuaſum sēper in Eccleſia Dei fuit; idque nunc denuo Sancta hæc Synodus declarat; per conſecrationem panis, & vini conuerſionē fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti Dñi noſtri, & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis eius.* Quia propter concluſio eſt ita certa, quod adhuc ante hanc sātionē, Soto in 4. diſt. 9. q. 2. a. 2. §. *Ad hæc autem* dixerat iſtos impugnatores D. Th. non contra ipſum tantum, ſed cōtra ſanctiones Eccleſiæ argutari. Diuus enim Thomas ſuā maximam aſſumpſit ex Conc. Lateranēſi, cap. *Firmiter.* De *Summa Trinitate.* Vbi ratio præſentiæ non datur alia, niſi tranſubſtātiatio. Videatur ad argumenta Scoti, & Durandi. Quod & ſequitur Serra art. 2. Vazquez etiā c. 4. n. 43. ait, quod Conc. Trid. relata diffinitione, nō ſolū veritatē ipſam; ſed fundamētum eius ita aperte diffiniuit; vt qui aſſereret nihil panis, & vini in hoc ſacramēto manere; id tamen ex prædictis verbis non colligi, *eodem modo hæreticus eſſet*, ac ſi articulū ipſum negaret. Hoc enim fundamentū non quomodocumque; ſed vt à tota Eccleſia approbatum, à Concilio ipſo diffinitur. Item Suarez diſp. 49. ſec. 2. dicit, quod prior ſententia, *& multum fauet huius temporis Hæreticis, & nullo modo defendi poteſt.* Arauio art. 2. n. 3. dicit *temerariam.* Cornejo dub. 8. oppoſitū dicit *improbabile.* Lugo diſp. 7. de Eucharistia ſec. 11. n. 192. ait. Infertur ſecūdo, hanc fidei veritatem ſufficienter ex Chriſti verbis haberi, & non ſolum ex Eccleſiæ definitione: quod *minus caute* negauit Scotus. Contra quem obſeruare oportet doctrinā Tridentini vbi ſupra docentis, hanc doctrinam ſemper habitam in Eccleſia Dei ex veritate verborū Chriſti Dñi. Et quoad hoc, idem dicit de Sacramētis in genere diſp. 4. ſect. 4. n. 49.

19 Poſſet reſpōderi ex Scoto, §. *Ad argumenta*, vbi ad 3. ait. Et ſi quæras, quare voluit Eccleſia eligere iſtū intellectū ita difficilē huius articuli; cū verba Scripturæ poſſet ſatis hāre ſecūdū intellectū facilē; & verborē ſecundum apparentiam de hoc articulo? Dico, quod eo Spiritu expoſitæ ſūt Scripturæ, quo conditæ. Et ita ſupponēdum eſt, quod Eccleſia Catholica eo ſpiritu expoſuit, quo tradita eſt nobis fides, per Spiritū, ſcilicet, veritatis edoctā. Et ideo hunc intellectū elegit, quia verus eſt. Nō enim in poteſtate Eccleſiæ fuit facere iſtam verum, vel non verum: ſed Dei inſtituentis. Et ſecundū intellectū à Deo traditū Eccleſia explicauit, dirēcta in hoc, vt creditur; a Spiritu veritatis. Hæc ibi Scotus. Suarezque vbi ſupra, dicit eſſe *probabile*, Eccleſiam non fundari in veritate verborum ſecundum omnem ſenſū, quem habere poſſunt per ſe, & nude ſūpta: ſed ſecundū illū ſēſū, quē Eccleſia intellexit. Sed nihilominus veriſimile eſt etiam eſt Eccleſiam interpretatā eſſe illa verba in ſē ſu maxime proprio, quē verba proferunt.

20 Cæterum Vazquez c. 5. a. 50. vſq; ad 56. dicit hanc doctrinam, neque minimū veſtigium probabilitatis habere. Quia quod attinet ad definitionē ſubſtantiæ panis, & vini, verba ita vtitur tantum ſenſu poſſunt habere: nam quando Scriptura poteſt habere duos ſēnſus, vt Eccleſia vnum definiat, recurrit ad antiquam traditionem, & conſenſum Patrum: vt quando definit antē ſumptionem Euchariſtiæ præmittendā cōfeſſionem; & quando ex verbis Chriſti colligit eius realem præſētiam in Euchariſtia, quia in iſto ſenſu à Patribus, & Eccleſia intelligi conſueuit: Cum igitur Concilium illo c. 4. colligit conuerſionem panis, & vini ex eo, quod Chriſtus vere eſſe dixit corpus, & ſanguinem ſuū illud quod offerebat, manifeſte ſupponit, illorū verborū ſenſū vnicū eſſe, hoc eſt, nō nili vno modo verba illa vera eſſe poſſe, nēpè ita vt ſubſtantia panis, & vini ibi non maneat; alioqui ſub ea forma nihil colligeret; ſed addere deberet, quo pacto ab Eccleſia locus ille sēper fuerit intellectus. Neq; verba exprimūt duos ſēſus, vt vnus verificetur præſēte propria ſubſtātia, & alter ea abſēte: ergo vel ex vno ſēſu habētur deſitio ſubſtantiæ, vel non eſt vnde probetur.

21 Vim rationis ſic exponit Caietanus. Nam veritas enunciationum propriè ſignificantium, ex communi ſenſu propriè intelligentium, & terminis vtentium propriè dependet: & non eſt attendendum ad quid iſte, vel ille poſſet eandem enuntiationem applicare. Cōſtat autē, quod ly, *Hoc*, proprie demonſtrat ſubſtantiam. Quod cōſtat primo, quia ſi quis demonſtrando ſe ip-

sum, dicat eadem verba, omnes intelligent affirmare, quod hęc substantia est suum corpus. Secundo, quia est regula Logicæ, quod talia sunt subiecta enunciationũ qualia permittunt prædicata: & cum prædicatum sit substantia, *& ly est*, denotet identitatẽ; fit, quod de substantia verificetur. Tertio, quia *ly hoc*, est demonstrativum substantiæ apud Grammaticos. Cumque demonstret sensibiliter singulariter; debet demonstrare singulam substantiã sub illis accidentibus contentam. Vnde si duæ substantiæ ibi cõtinerentur, quarum vna nõ est alia, propositio esset falsa. Vnde patet solutio argumentorum Scoti, & Durãdi: quia nec debemus abuti vocabulis, nec singulare facere indefinitum. Eodem modo respondent Soto, & alij. Ilieque est sensus verborum D. Th. in 4. Sent. dicentis: *Esset etiã contra significationem sacramenti, quia species non ducerent in verum corpus Christi per modum signi; sed magis in substantiam panis.* Ibique aduertit, quod Christus non fecit demonstrationem continentis loci: sed vere affirmat propositionem esse veram: & ideo esse idẽ prædicatũ cũ subiecto: vt exponit 1.p.q.13.ar.12. Vnde cũ prædicatũ sit corpus Christi, de solo illo debet verificari, quod cõtinetur, & designatur.

22 Sed obijcies. Si corpus Christi penetraretur cum substantia panis, vere panis contineret Christi corpus: ergo verũ esset, quod ibi contentum, est corpus Christi. Sed iste est sensus formæ. Ergo sensus formæ verificaretur adhuc si ibi esset substantia panis. Sicut cum vinum in dolio continetur, vere dicimus: *Hic est vinum.*

Quod confirmatur. Nam quia in Christo est duplex natura, & diuina, & humana, de signato Christo, vere dicitur: *Hic est homo*: non explicãdo quod cria est Deus: eo quod non est necessarium, quod pronomẽ explicet omnem naturam contentam in illo supposito: ergo neq; erit necesse, quod ly *Hoc*, in forma consecrationis explicet omnẽ substantiam contentam sub illis accidentibus.

23 Respõdet Suarez supra, & Vazquez c.4.n.35. quod sensus formæ est, quod omnis substantia contenta subaccidẽtibus, est corpus Christi: & iste sensus est falsus, si ibi esset alia substantia. Ratio vero discriminis inter substantiã, quæ habet naturam, vel figuram vasis, & eã, quæ illã non habet, hæc est: quia accidentia, quæ non habent figurã vasis continentis ex se, primarie saltem indicant propriam substantiã, quandiu ibi est: nõ autem alienã: & ideo si ibi sit aliena, nõ potest, cum est propria, primario, & absolute alienã demonstrari. At vero cum habet figuram vasis, & potest designari propria substantia, quã designant accidentia naturalia: & potest designari substantia contenta, quę designatur figura artificiali. Cũ ergo panis de se non sit res apta nata ad continendã aliã, neque in hunc vsum assumi soleat, si sub accidentibus illius adest substãtia panis, illa demonstratur ex vi, & proprietate talis pronominis. Quandiu enim sub illis accidentibus substantia panis continetur, non potest excludi a propria, & visitata significatione: postquam vero in aliã est cõuersa, iã illa sola demonstratur; quia non est ibi alia substãtia, quæ designari possit. Videatur etiã Serra a.2.rat.3. Aduerte autẽ, quod Bernal disp.35.sec.2.§.2.n.52. carpit Vazquez, & alios recentiores quasi nõ reddiderint rationẽ satis integram huius veritatis. Sed ipse nedũ rationẽ, sed & exempla, & verba accepit a Suarez, & Vazquez: & ex proprio ingenio nihil additum ibi reperio. Quod legenti erit perspicuum.

24 Ad confirmationem bene respondet Lugo disp.7.sec.11.n.189. negando consequentiam; quia prædicatio, quæ fit in cõcreto, potest fieri de vna parte non explicando aliam: secus vero quãdo fit in abstracto. Sic dicimus: homo est sãguineus; homo est materialis, &c. Non vero dicimus: homo est sãguis, homo est materia. Dicimus de Christo hic est homo; quia est dicere, quod illud suppositum habet naturã humanã. At in isto casu, prædicaretur in recto pars de toto: quia esset sensus, quod panis contentus est corpus Christi. Quod est falsum. ¶ Præterquã quod in casu argumẽti designatio sit naturæ, quæ videtur, & suis accidentibus demonstratur. Diuinitas vero latens fide cognoscitur. Vnde sicut nõ dicimus Diuinitas est humanitas, ita si in Eucharistia esset panis, nõ possemus vere dicere: Hoc est corpus Christi.

25 Secundo obijcies. Si Deus miraculosè cum substantia panis tritícei poneret sub illius accidentibus substãtiã panis hordeacei proprijs accidentibus denudatam, siue per modũ penetrationis vtriusque, siue per modũ contenti, & continentis, tunc posset sol panis triticeus consecrari: eo quod non desinit esse materia cõsecrationis ex consuetudine ad hordeaceũ: ergo tũc verificarẽtur verba cõsecrationis, quãuis pronomẽ, *Hoc*, nõ demõstraret omne cõtentũ sub accidẽtib⁹, nisi solã substãtiã panis triticei; & supponimus ex dictis q.64. quod substãtia panis hordeacei est inconsecrabilis. Respondet Araujo art.2.dub.vnico ad 2. quod in illo euentu panis triticeus non esset consecrabilis propter impedimentũ adiũcti panis hordeacei; ratione cuius forma redderetur falsa. Quod si admittamus illum consecrari, ex vi ipsius consecrationis dissolueretur talis vnio substantiæ panis hordeacei cum accidẽtibus tritici, & ab illis relegaretur. Nisi mauis dicere, quod accidentia illa, cum sint propria substantiæ panis tritícei, non hordeacei, demonstrarent solã propriam substantiam, & non extraneam, idest, hordeaceam, etiam si ibi adesset: ac perçonsequens non falsificaretur forma consecrationis. Secus autem in nostro casu contingeret. Hæc ibi. Quæ vltima solutio consonat dictis ex Caietano, quod veritas enunciationum ex communi sensu sumenda est, & non ex applicatione, aut euentu peraccidens: & accidentia naturaliter propriam designant substantiam.

DVBIVM TERTIVM.

Vtrum absentia panis, & vini per se requiratur ad præsentiam substantialem Christi sub sacramento?

§. I.

Requiritur ex natura rei.

NEgant Scotus in 4. dist.10.q.1.§. *Quantum ad istud*. Et dist.11.q.3. & Durandus ibi q.1. & Suarez disp.49.sec.1. & disp.50.sec.6. in fine, & 8. Vazquez disp.181.c.6. & 9. & disp.183.cap.3. & disp.182.cap.3. & Coninch art.4.dub.5.conc.3.nu.105. Meratius, & alij. Qui dupliciter id defendunt. Vel dicendo hæc duo coniungi omnino peraccidens, & pure commicanter, per voluntatem Dei ita statuentis ad præsentiã Christi non conseruare panem; vel è contra decreuisse Deum, vt quando suspendi tur conseruatio panis, adducatur, & fiat præsens corpus Christi. Vel ita quod successo duarum actionum (vt ponit Suarez) vel duarum relationũ præsentiæ (vt vult Vazquez) non habeant vllam connexionem physicam inter se; sed dumtaxat moralem: quia tota est ex diuina institutione, & lege, quæ colligitur ex veritate verborum prout ab Ecclesia intellecta sunt.

2 Reliqui vero Theologi communiter agnoscunt connexionem ex natura rei inter desitionem panis, seu conuersionem eius in corpus Christi, & eius præsentiam. Quia Concilia, & Patres ex veritate, & proprietate verborum formæ, probant non solum præsentiam Christi, & desitionem panis, sed quod hoc fit per conuersionẽ propriã, & rigorosam, quæ tranſubstantiatio dicitur. Sed conuersio propria, & rigorosa, petit ex natura rei terminorum repugnantiã; siue sit solum connaturalis, vt inter formas contrarias; siue repugnantia essentiali; vt inter formam, & priuationem. Nec sufficit pura commitans desitio vnius ad præsentiam alterius; nec repugnantia moralis, vt in rigore verificetur vnum in aliud conuerti. Ergo cum panis desitio in hac conuersione sit terminus à quo, & corpus Christi sit terminus ad quem; omnino necesse est fateri corpus Christi prout in Eucharistia habere ex natura rei repugnantiam cum non esse panis. ¶ Quod pariter oportet tenere; propter primam rationem D. Thomæ articulo secundo dicentis: *Non potest aliquid esse alicubi, vbi prius non erat, nisi vel per loci mutationem, vel per alterius conuersionem in ipsi; sicut in domo aliqua de nouo incipit esse ignis, aut quia illuc defertur, aut quia ibi generatur.* Manifestum est autem, quod corpus Christi non incipit esse in hoc sacramento per motum localem. Primo quidem quia sequeretur, quod desineret esse in Cœlo: non enim quod localiter moueretur, peruenit de nouo ad aliquem locum, nisi deseret priorem. Secundo, quia omne corpus localiter motũ, pertransit omnia media: quod hic dici non potest. Tertio, quia impossibile est, quod vnus motus eiusdem corporis localiter moti terminetur simul ad diuersa loca: tum tamen in pluribus locis corpus Christi sub hoc sacramento simul esse incipiat. *Relinquitur ergo, quod non possit aliter corpus Christi incipere esse de nouo in hoc sacramento, nisi per cõuersionem substantiæ panis in ipsum.* Quod autem conuertitur in aliquid, facta conuersione non manet. *Vnde relinquitur, quod salua veritate huius sacramenti, substantia panis post consecrationem remanere non possit.*

3 Hæc tamen ratio dupliciter exponitur. Caietanus enim art.2.§. *In euidentiam horum*, docet quod non est sermo de impossibili secundum diuinam potentiam absolute; sed secundum potentiam ordinatam, secundum quã attenditur possibile, vel impossibile in Ecclesiasticis mysterijs. Quod probant argumenta aliqua Durandi, & Scoti: quia Deus posset facere corpus suum esse præ-

præsens sacramento altaris simul cum substantia panis: cum hoc non implicet contradictionem: quia non est maior repugnantia, quod corpus Christi sit simul cum substantia panis, quam quod sit sub quātitate eius: cum non magis repugnet substantia substātiæ, quam substantia quantitati quo ad talē simultatem. Tunc autem corpus Christi incipere esse sub sacramento absque motu locali, & absque conuersione alicuius in ipsum.

Idem docet Soto dist. 9. q. 2. art. 2. §. *Sed dicent*, & sequentibus, docens, quod de potentia absoluta potuit corpus Christi fieri præsens sine conuersione panis. Sed tamē de eius lege ordinata, qua in miraculis non facit, nisi quod necessarium est, seruando, quantum fieri potest, naturæ leges, non potuit nisi per conuersionem: quando quidem corpus illud non creatur de nouo; nec aliunde mouetur; tamensi conuersio fuerit supernaturalis. Sequuntur Martinus Ledesma 1. p. Quarti q. 16. art. 2. Valentia q. 3. punct. 3.

4 Granados trac. 3. disp. 8. num. 8. Bernal disp. 35. sec. 2. §. 5. & 6. Licet isti duo nō vna via defendant. Nam Granados id tuetur quia non repugnat productio corporis Christi, natura sua repugnans cum substantia panis in eodem loco: & talis videtur trā substantio. Bernal vero, quia Christi corpus in Eucharistia est formalissimè quantum: & ita physicè postulat, vt in ipsius spatio nō sit aliud corpus quantum: & cum non sit in mundo locus ad quem possit transferri panis, cum totus orbis plenus sit: Ergo Christi corpus cum speciebus physicè vnitum, physicè postulat, vt panis destruatur. Vnde trā substantio est destructio substantialis panis, & productio substantialis corporis Christi. Est quæ simul moralis, & physica.

§. II.

Et de potentia absoluta ad præsentiam, nunc est.

5 ALij vero agnoscunt hic esse repugnantiam etiam in ordine ad potentiam Dei absolutam. Ita planè docet D. Thomas libro 4. contra Gentes cap. 63. in principio. Et in 4. Sentent. dist. 11. q. 1. artic. 1. q. 1. vbi ait. *Sed quod sit impossibilis, patet ex hoc, quod impossibile est aliquid esse nunc, cum prius non fuerit, nihil ipso mutato, vel aliquo in ipsum: nec posset etiam per miraculum fieri; sicut quod esset animal rationale mortale, & non esset homo: alterenim se habere nunc, & prius, est idem quod moueri, & transmutari.* Et ad 3. ait, quod ad oppositam positionem *Sequitur grauius inconueniens, quam quod contradictoria sint simul vera; quia ponit diffinitionem, scilicet, aliter nunc, quam prius, & non potest ponere diffinitum, scilicet, motum, neque in corpore Domini, neque in substantia panis.* Idem docent S. Bonauentura ibi art. 1. q. 3. Palud. q. 2. art. 1. & 2. Capreolus ibi q. 1. ad 3. Scoti. Imò vt probabile tuetur Soto q. 2. art 2. ad 2. Ferrara 4. contra Gentes capit. 63. Marsilius in 4. q. 8. art. 1. conc. 4. Alanus lib. 1. cap. 35. Cornejo art 2. dub 9. num. 4. probans: quia corpus Christi modo de facto est in Eucharistia, vt terminus in quem panis est conuersus. Sed implicat cōtradictionem terminum à quo conuersionis manere simul cum termino ad quem: aliàs non daretur conuersio. Ergo implicat, quod maneat panis simul cū corpore Christi, retenta præsentia eiusdem rationis cum ea, quam nunc habet.

6 Auersa etiam q. 3. de Eucharistia sec. 6 §. *Quarto*, sic ait. Hinc defendi potest, ita per talem Christi præsentiam excludi substantiam panis, quod nec etiam de potentia absoluta posset relinquì sub suis accidentibus, sicut antea erat; licet posset alio modo à Deo conseruari. Nam sicut putamus naturam substantialem vnitam alienæ, personæ, non posse simul retinere modum naturalem suæ personalitatis: & sicut Auctores, qui dicunt accidentia in sacramento conseruari permodum substantiæ positiuum, vel per actionem huic modo æquiualentem; facile admittent non posse simul inhærere subiecto: ita cēsendum est cum illo modo præsentiæ, & vnionis inter Christū, & species, esse incompossibilem naturalem modum vnionis, & inhæsionis eorūdem accidentiū cum suo subiecto. Et quidē hoc pacto multo magis apparebit vis conuersionis sacramentalis, qua per præsentiam Christi sub accidentibus excluditur substantia prior. Quāuis hoc non sit in rigore necessarium ad tuēdam rationem conuersionis: quia per se sufficit incompossibilitas naturalis: sicut inter qualitates, & formas oppositas, quæ naturaliter se excludunt, sed possent à Deo simul conseruari. Fatemur quoque, posse à Deo substantiam panis, quæ de facto excluditur de sub accidentibus suis, vel sine accidentibus, vel cum alijs consimilibus, in eodem loco conseruari: quia in hoc nulla repugnantia apparet de possibili.

Argumenta, quæ in contrarium affert Suarez

Suarez priori loco, tenēdum solum ad probandum, substantiam panis non excludi per præsentiam Christi localem: quod vtro concedimus. Sed non rectè ipse supponit, non aliam esse Christi præsentiam sacramentalem. Posteriori loco non affert aliquid momenti de nouo, ad probandum, nō excludi substantiam panis per præsentiam, & vnionem Christi cum accidētibus panis: quod solutione indigeat. Hæc ibi & sec. 4. §. 3.

7 Cæteris diligentius hoc dubium disputat M. Didacus Nuño q. 75. art. 2. difficultate tertia, in qua pro prima sententia sex proponit argumenta, & pro hac secunda quinque: ideoquè vtramque iudicat probabilem, & vtramque problematicè sustinet; cum hoc discrimine, quod prima (inquit) habet fortiores rationes: & habet pro se potentiam absolutam Dei: quæ certè possidet, dum non probatur contradictionis implicatio; eo quod potentia est infinita. Secūda vero sententia est magis conformis Diuo Thomæ, & verbis Concilij Tridentini sess. 13. cap. 4. & nititur præcipuè rationi Diui Thomę quia corpus Christi non potest esse substantialiter præsens sub sacramento, nisi vel adducatur per motum localem, vel de nouo alia substantia in ipsum conuertatur. Sed corpus Christi non mouetur localiter à Cœlo ad sacramentum, vt demonstrāt tres rationes D. Thomæ. Implicat contradictionem, quod creatur: nam creatio est productio entis inquantum ens; atque adeò productio totius entitatis, sub omni ratione formali: Ergo dicit essentialiter, quod nullo modo præluppōnatur etiam in alio loco.

Deinde, quia impossibile est, quod relatio sit sine suo proprio fundamento. Sed cōtinentia corporis Christi sub speciebus sacramentalibus importat relationem, quæ fundatur in conuersione. Ergo impossibile est, quod sit sine illa.

8 Hæc ratio est Capreoli folio 136. col. 2. dicentis, quod respectus per nullam potentiam potest causari, vel haberi in aliquo sine suo fundamento: & quia corpus Christi esse hic sacramentaliter, dicit in corpore Christi respectum fundatum super cōuersionem præsentem, aut præteritam: sicut paternitas dicit respectum fundatum super generationem actuam: ideò sicut impossibile est aliquem habere respectum paternitatis, non interueniente generatione actua; ita impossibile est corpus Christi habere prædictum respectum, non interueniente conuersione alicuius substantiæ in ipsū. Similiter est Ferrariensis illo cap. 63. *Considerandum secundo*, dicentis, quod quādo causa infieri, quæ est ipsa productio, est fundamentum, vel ratio fundandi relationem; non potest fieri relatio absque tali productione, tāquam scilicet, illius denominatiua relatiuè: sicut paternitas non potest absque generatione alicui aduenire, vt per ipsam sit pater. Sic etiàm quia conuersio est fundamentum præsentiæ corporis Christi ad species, & locum panis, non potest talis relatio illi aduenire absque huiusmodi conuersione; eo quod fundamētum sit de ratione relationis inquantum dat esse relatiuū. Præcedens autem probatio habetur in Catechismo Pij Quinti, vbi inter alia dicitur. *Creari autem corpus Christi minus credibile est, ac ne in cogitationem quidem cadere hoc potest.*

9 Demum M. Serra art. 2. dub. vnico ratione secunda ait. *Mihi vtramque sententiam veram esse posse videtur.* Si enim maior Diui Thomæ accipiatur, supposito, quod de facto contingit, corpus scilicet, Christi incipere esse in hoc sacramēto absque vlla sui mutatione; intelligenda est de potentia Dei absoluta, ità vt per hanc fieri nō possit, vt corpus Christi absque vlla sui mutatione, incipiat esse de nouo in hoc sacramento sub speciebus panis in ipsum. Insinuat hoc D. Thomas hic, & clarius in 4. dist. 11. q. 1. art. 1. q. 3. cor. & ad 3. & c. Confirmatur. Deus, quia nullo modo mutatur, non potest incipere de nouo esse in creatura, sine mutatione creaturæ: ergo nec corpus Christi in hoc sacramento absque vlla sui mutatione; nisi per conuersionem substātię panis in ipsum, qua mutetur substantia panis.

Si vero maior D. Thomæ accipiatur absolute, & simpliciter, intelligenda est de potentia ordinata, nō absoluta. Per hanc enim potest Corpus Christi constitui in hoc sacramento simul cum substantia panis; dum tamen per actionem, qua in eo constituitur, etiam si nō desinat esse in Cœlo, aliquo modo mutetur: quia tunc non esset diffinitio mutationis sine mutatione: hæc namque, licet non esset in substantia panis; esset tamen in corpore Christi. Probant hoc argumenta Durandi, & Scoti, quæ hic refert Caietanus; quorum solutionem hinc pendere dicit. Nulla enim apparet contradictionis implicatio, aut repugnātia, vt corpus Christi fiat præsens huic sacramento præsentia reali per mutationem, quæ primo, & per se terminetur ad talem præsentiam, & sic sine con-

consortio cuiuscumque alterius mutationis: ac per consequens sine conuersione panis in corpus Christi. Hæc Serra.

10 Sed eius expositio difficultate non caret. Nam, vel maior D. Thomæ loquitur de motu locali corporis Christi, & desitione substantiali panis: vel generaliter de omni mutatione, siue substantiali, siue accidentali, siue destructiua, siue acquisitiua, siue localis, siue nō locali? Prima expositio congruit verbis D. Thomæ: & videtur necessario tenenda: alioquin ratio D. Thomæ claudicaret: quia in minori solum probat corpus Christi non moueri motu locali: & rationes eius de nullo alio motu efficaces sunt: & de pane non quācumque mutationem intendit D. Thomas excludere; sed intendit probare conuersionem, & desitionem totalē. Sed maior sic expolita, est aperte falsa, iuxta hanc expositionem; cum absque desitione substantialis panis, & absque mutatione localis corporis Christi, admittat corpus Christi posse poni cum præsentia sub speciebus: & ideò nullo modo infert debere desinere substantiam panis, vt corpus Christi incipiat esse præsens substantialiter sub sacramento.

Iuxta secundam expositionem, maior est euidens. Et minor negari nequit. Sed consequentia nullam habet apparentiam: quia est à non distributo ad distributum: siquidem assumit, quod si nullo modo mutatur, non potest acquirere nouam præsentiā: & solum in minori probat, quod corpus Christi non mutatur localiter: & tamen re fiat probandum, quod non muretur alia mutatione accidentali acquisitiua præsentiæ: & etiam, quod non sufficiat alia accidentalis mutatio panis sine sua substantiali conuersione, & destructione.

11 Concludendum est igitur, probabilem esse opinionem Caietani, & Soto: Sed probabiliorem sententiam Capreoli, & Ferrariensis, & Nuño, vt bene ab ipsis defenditur. Explicaturque radix contradictionis, quæ ex illa positione sequeretur. Quia præsentia est habitudo relatiua, quę non valet acquiri sine motu: implicat enim me præsentem fieri vbi non sum, vel de nouo factus, vel alibi adductus. Nec potest mihi immoto dari præsentia, quæ dicit contradictionem cum ea, quam habeo. Sicut si sū similis, non potest mihi dari relatio dissimilitudinis, nisi vel destruendo alium, cui assimilationem habeo, vel tolendo à me fundamentum meę relationis. Sed eo ipso, quod corpus Christi circunscribitur in Cœlo, dicit negationem essendi alibi. Ergo exigitur vel quod illi detur noua quantitas, in qua fundetur noua præsentia. Vel quod panis mutetur, aut quantitatiue, aut substantialiter. Non quantitatiue: quia vt dicit D. Thomas lib. 4. Contra Gentes capit. 63. circa finem: *Si panis accidentia transirēt, ex tali conuersione non sequeretur, quod corpus Christi secundum suam substantiam esset, vbi prius fuit panis: nulla enim relinquitur habitudo corporis Christi ad locum prædictum.* Ergo necesse est intercedere transitum substantiæ panis; seu transubstantiationem in corpus Christi. Quod autē est terminus à quo conuersionis, facta conuersione non remanet. Ergo loquendo de præsentia sacramentali, quam nunc habet corpus Christi, non potuit, etiam de potentia absoluta, fieri, nisi conuerso pane in corpus Christi.

12 Quod si opponas: quia non videtur contradictionis implicatio, quod absque destructione substantiæ panis, & absque mutatione intrinseca corporis Christi, mutetur extrinsicè; & acquirat præsentiam sub sacramento: tunc enim non sequeretur separatio diffinitionis à diffinito: quia esset eodem modo ac prius quoad intrinseca; non tamen quoad extrinseca. Tuncque corpus Christi non poneretur sub accidentibus substantiæ panis per conuersionem huius in ipsum: sed eo modo quo nunc existens naturaliter in Cœlo, simulque supernaturaliter in loco specierum, ponitur in alio proximo ad quem mouentur species. Tunc tamen non esset eadem forma verborum consecrationis ac nunc: sed posset Christus, signato pane, dicere: *Hoc est panis, & corpus meum*: quia vtraque substantia contineretur sub speciebus, & designaretur.

13 Respondetur, quod loquendo de præsentia locali, & circunscriptiua, implicat contradictionem, quod corpus Christi manens in Cœlo ponatur alibi. Vnde Diuus Thomas Quodlib. 3. art. 2. dicit, quod *Corpus esse in duplici loco circunscriptiue, est ponere duo contradictoria simul.* Quod repetit in 4. dist. 44. q. 2. art. 2. q. 3. ad 4. dicens, *quod vnum corpus esse simul localiter in duobus locis, non potest fieri per miraculum.* De quo latè egimus 4. Physicorum q. 7. Viderique potest Vazquez hic disp. 189. capit. 4. Nouissimeque subtiliter, & latè confirmat P. Bernardinus Mazziotta, Capuamus, è Societate Iesu, in celebri tomo 1. Selectarum quæstionum, quibus se D. Thomæ addictissimum mirifice ostendit, tota q. 5. Cum autem vt docet D. Thomas q. 76. art. 5. & 6. corpus Christi non sit in sacramento localiter: ideò rectè Caietanus hic art. 2. §. *Reliqua argumenta*, non tat illam quæstionem esse remotam à directo intento D. Thomæ: Qui in 4. ad Anibaldum dist. 10. ar. 1. ad 2. alt, *quod locus quidam attribuitur corpori Christi ratione propriarum dimensionum: & sic est tantum in Cœlo: alius ratione dimensionum remanēti ex pane, qui in corpus Christi est conuersus: & sic est in altari:* Videatur hic ar. 1. ad 3.

14 Deinde dicitur, quod si corpori Christi diuinitus darentur plures quantitates, posset esse in pluribus locis: sed tunc mutaretur illa accidentia intrinseca recipiendo: & ideò non verificatur, quod sine intrinseca mutatione, corpus Christi ponatur in diuersis sacramentis sine mutatione panis in Christū.

15 Tertiò dicitur, quod vt docet Diuus Thomas in 1. Sent. dist. 9. in expositione litteræ, *relationes nouæ non possunt innasci realiter in aliquo, nisi per motum; quamuis enim relatio non sit terminus motus per se; tamen consequitur motum.* Cum ergo corpus Christi sit immotum in Cœlo; si ex alia parte panis non conuertitur in corpus Christi, non est fundamentum relationis præsentiæ: & ita nō potest dari: quia vt ait D. Thomas 3. p. q. 2. ar. 8. omnis relatio incipiens in tempore ex aliqua mutatione causatur: & vt asserit lib. 3. contra Gentes cap. 62. ad 9. relatio non incipit, nec desinit sine mutatione alterius relatiuorum. Et præcipuē, cum præsentia sacramentalis sit substantialis, si corpus Christi non mutatur, necesse est panem transubstantiari, vt possit intelligi corpus Christi eius desitioni substantiali succesisse.

16 Aduertit etiam Caietanus art. 2. ad 4. Durandi, quod non esset conuersio eiusdem rationis cum ista sacramentali, si quantitas conuerteretur in quantitatem: & propterea non est mirum, si aliud inde sequeretur, & aliud sequitur hinc.

DVBIVM QVARTVM.

Vtrum substantia panis, vel vini post consecrationem huius sacramenti annihiletur?

§. I.

Sententia affirmans substantiam panis annihilari.

1 AFfirmat Scotus in 4. dist. 11. q. 4. §. *Ad quæstionem dico.* Vbi problematice vtramque partem sustinet: sed in hanc magis inclinat ver. *Si potest ergo teneri.* Et Quod lib. 10. art. 3. In eadem docent Maior ibi q. 1. §. *Contra tertiam conclusionem.* Ochara in 4. q. 6. dub. 7. Gabriel in 4. dist. 11. q. 1. ar. 3. dub. 6. & lec. 14. in Canonem Missæ: quamuis varijs hominum distinctionibus more suo velint vocabulis ludere. Argumenta varia solent proponi: quorum tota vis ad hoc vnum videtur reduci, quia facta consecratione, nec ibi, nec alibi est panis: & ita totaliter desinit, non solum quo ad formam, sicut cum corrumpitur; sed etiam quo ad materiam: ergo nihil illius manet: siquidem necesse est alterum contradictoriū esse verum: sed hæc est falsa: facta consecratione substantia panis, vel vini est aliquid: Ergo hæc est vera: Substantia panis, vel vini est nihil: Cum ergo annihilatio sit desitio in nihil; desitio panis erit annihilatio.

Respondet D. Thomas art. 3. ad 3. *quod licet post consecrationem hæc sit falsa:* Substantia panis est aliquid: *Id tamen in quod substantia panis est conuersa, est aliquid: Et ideò substantia panis non est annihilata.*

2 Sed contra est. Primò. Peraccidens est ad rationem annihilationis, quod desitio totius substantię succedat alia substantia: sed si desitioni panis non succederet corpus Christi; esset annihilatio, vt faretur solutio: ergo & modo illa desitio est annihilatio: Probatur maior; quia illæ desitiones essent eiusdem rationis: sicut corruptio formæ, quando nulla alia succederet, est eiusdem rationis cum illa, quæ est de facto, quando generatio vnius est corruptio alterius: eo quod priuationes sumunt speciem à formis, quibus priuant: & in vtroque euentu priuationes essent formæ eiusdem speciei: vnde sicut corruptiones in vtroque casu essent eiusdem rationis, ita & annihilatio.

Secundo, non minus est de essentia creationis, quod fiat ex nihilo vt termino à quo, quam de essentia annihilationis, quod fiat in nihil, vt terminum ad quem. Sed si corpus Christi inciperet esse in terum natura quo ad formam, & materiam per conuersionē panis in illud, reuera inciperet per creationem: siquidem fieret totum ens, in quantum ens, & ex nihilo sui. Ergo licet panis desinat per conuersionem in corpus Christi, reuera annihilatur. Vnde si post consecrationem reproduceretur panis absque mutatione corporis Christi, reuera crearetur: Ideoque in illo casu crearetur, quod destruit desitio panis; quæ modo est: Vnde non est cur non fiat

ſit annihilatio. ¶ Tertio, Suarez diſp.50. ſec.7.centet hanc opinionem non eſſe improbabilem, nec vlla cenſura dignam. Indicatque eſſe quæſtionem de modo loquēdi: quod videtur ſequi ex data ſolutione: cum enim re ipſa nihil panis maneat, quod ſuccedat corpus Chriſti, in quod tendit illa deſitio, non facit, quod illa intrinſicè non ſit annihilatio. Per hoc etiam ſolum verificatur, quod tranſubſtantiatio adæquatè ſumpta non ſit annihilatio, eo quod includit poſitionem Chriſti. Sed tamen de hac non loquitur; ſed inadæquatè, & partialiter eſt ſermo de ſola deſitione panis. Ideoquè nulla videtur ratio, cur ſic inadæquatè ſumpta, non ſit, & dicatur annihilatio.

3 Alia via Durandus in 4.diſt.11.q.3. vt ſuſtineat panis deſitionem non eſſe annihilationem, dicit materiam panis, & vini in hoc ſacramento manere. Sed quia hoc eſt contra Concilia, Lateranenſe, Florentinū, & Tridentinum, diffonientia fieri tranſubſtantiationem totius ſubſtantiæ: & nihil illarum remanere, eſt de fide. Ideò Petrus Hurtado diſp.1.de Gener.ſec.8.§.84.quē refert, & ſequitur Recentior quidam Societatis de Euchar.diſp.6.ſec.2.n.12.dicit, annihilationem eſſe deſitionē rei creatæ, & corruptionem, eſſe rei generatæ deſitionem. Cum ergo compoſitum ſubſtantiale panis productum ſit per generationem, & non per creationem; neutiquam debet eius deſitio cenſeri annihilatio, ſed corruptio. Quæ ratio oſtendit deſitionem formæ ſubſtantialis panis eſſe corruptionem. E contra vero materiæ eiuſdem panis deſitionem eſſe annihilationem. Sicut enim non eſt contra creationis conceptum terminus à quo poſitiuus; cum rationalis anima creatur, & ſi habet pro termino poſitiuo à quo formā embryonis: ita nec erit contra annihilationis conceptum terminus ad quem poſitiuus. Vnde, ſaltem partialiter, tranſubſtantiatio erit annihilatio; quia materia, cum fit, creatur; & cum totaliter deſinit, annihilatur.

§. II.

Communis doctrina varie probatur.

4 TEnenda tamen eſt communis ſententia Theologorum, aſſerentium ſubſtātiam panis, & vini per conſecrationem non annihilari. Ita D.Thomas hic q.75.artic.3. & in 4 diſt.11.q.1.art.2.& libro 4.Contra Gentes cap.63.Quodlib.5.art.11.& Quod lib.9.artic.5.ad 3.& 1.ad Corint.11.lect.5. Docuerantque Hugo de S.Victore lib.2.de Sacramētis parte 8.cap.9.& Innocentius 3. lib.4.cap.7. Ex quibus Soto diſt.9.q.2.art. 4.§. *Igitur conuerſio*, in fine ait. *Quare annihilationis opinio neſcio quomodo citra errorem ſuſtentari poſſit.* Vnde Magiſter Sent. diſtinctione 11.eius modi opinionem *tanquam reprobam recitat.* Cui ſubſcribunt, & Alexander Alenſis 4.p.q.38.membro 5.& S.Bonauentura diſt.11.q.3. Atque omnes alij. Vazquez diſp.183.cap.1.n.7.dicit, quod ſentētiam de annihilatione hæretici noſtri temporis libenter amplectuntur. Refertque Petrum Martyrem, contra Gardinerum obiectione 14.& Caluinum lib.4.Inſt.cap. 17. §.14.dicentē Catholicos non poſſe defendere veram conuerſionem, ſed annihilationem panis, hoc ipſo, quod aſſerant ſubſtantiam panis, & vini ſecundum ſe totam deſinere eſſe. Quo circa (inquit Vazquez) prædicta opinio de annihilatione panis, & vini, aduerſarijs noſtræ fidei arma miniſtraſſe videtur. Araujo n.11.dicit *periculoſam*. Nuño, & Cornejo aſſerunt omnino improbabilem. Granados tract.3. diſp.8. num.9. quod in oppoſita ſententia non bene explicatur conuerſio. Cæterum Petrus Ledeſma cap.6.conc.3.nullam apponit cenſurā. Serra art.3.videtur approbare, quod ait Caietanus, art.1.§. *Verum*, Scotum ſola voce cōuerſionem affirmare. Quod manifeſte indicat S.Thomas in ſua ratione ſubſumēs. *Quæ conuerſio tollitur poſita annihilatione ſubſtantiæ panis.* Sed quia hoc ſequi, euidens non eſt, à cenſura abſtineo. Imo Villalobos tomo 1. tract.7.diffic.17.num.3.contendit Idem tenere Scotum in 4.diſt.11.lit.b. Et in Quod lib. q.10.& in Reportatis diſt. 11.q.4. Quod difficultate non caret, vt conſtat ex Scoto illa q.4.§. *Ad quæſtionem dico.* Ver. *Si poteſt ergo teneri.* Sed quidquid ſit de eius mente.

5 Non vna via hæc cōcluſio probatur. Martinus Ledeſma 1.p.4.q.16.artic.4.& Bernal diſp.35.ſect.2.§.2.in fine num.56. dicunt non dici annihilationem, quia eſt deſitio ſubſtantiæ manentibus accidentibus; & ad annihilationem exigitur, quod nihil maneat illius, nec ſubſtantiale, nec accidentale.

6 Ægidius Theotemate 1.& 34.& Capreolus in 4.diſt.11.q.vnica art.3.ad Confirmationem primæ rationis Scoti contra ſecundam, dicunt ſubſtantiam panis nō annihilari, quia ita deſinit vt in materia corporis Chriſti in potentia remaneat. Docet autem D.Thomas 1.p.q.104.ar.4.ad 3.quod quando formæ, & accidentia deſinunt, non omnino in nihilum rediguntur; quia licet nulla pars eorum remaneat; remanent in potentia materiæ, vel ſubiecti. Panis autem poteſt iterū reproduci ex ipſo corpore Chriſti tanquam ex termino à quo per cōuerſionem in eādem numero ſubſtantiam, vt docet D.Th.3.p.q.77.art.5.in corpore. Ergo conuerſione non omnino annihilatur.

7 Suarez diſp.50.ſec.6.arguit ex doctrina D.Thomæ 1.p.q.104. art.3.ad 3. dicentis, quod eſt contra rationem annihilationis, quod deſitio conſequatur poſitiuam actionē, eo quod conſiſtit in negatione curſus Sed deſitio ſubſtantiæ panis, & vini fit actione poſitiua Dei ſeparantis accidentia à ſubſtantia, & ea conſeruando ſine ſubiecto: ergo non eſt annihilatio.

8 Has rationes vt inſufficiētes reiicit cum alijs Vazquez toto cap.2. Ipſe vero cap.3.& Lugo diſp.7.ſect.12.n.200.& alij dicunt panem non annihilari; quia licet abeat in nihilum panis, cum nil maneat illius; non tamen abit in nihil ſimpliciter, cū tranſeat in corpus Chriſti. Hoc autem requiri ad annihilationem, conſtat ex vocum proprietate: & à ſimili: nam licet forma equi, quando generatur, producatur ex nihilo ſui (nihil enim formæ equi præſupponebatur, antequam generaretur) non tamen dicitur creari, quia non fit ex nihilo ſimpliciter; fit enim ex præſuppoſito ſubiecto: Ergo ſimiliter res, quæ deſinit in aliquid aliud, licet deſinat in nihil ſui, non dicetur ſimpliciter annihilari.

9 Caietanus art.3.& art.4.circa ad 3.(cuius explicationem, licet eum non referat, dicit Granados tract.3.diſp.8.num.10. eſſe ad mentem S.Thomæ, & S.Bonauenturæ, Henrici, & Richardi, & aliorum, & verā) docet, quod annihilatio eſt deſitio rei in nihilū, ita quod ex vi ſuæ deſitionis, petat, nihil illius vllo modo remanere: alioquin non deſinet in nihil omnino: panis autem, & vinum non deſinunt in nihil, quia conuertuntur in corpus Chriſti, in quo panis, & vinum manent ſecundum rationem communem ſubſtantiæ, non eadem numero, vel ſpecie; ſed genere; ac proinde nō omnino in nihil abeunt. Quod & docet Nuño art.3.§. *Legitimus ergo.* Et Serra, §. *Ab hoc.* Et alij. Ibique num.14. ſio minatim impugnauerat Granados ſecundam ſententiam: quia ſi Deus modo produceret Angelum per conuerſionem, & deinde illum deſtrueret independenter à cuiuſcumque alterius rei productione; nemo ſane Doctorum, quos citauimus, diceret non annihilari; cum prorſus abiret in nihilū, nō minus, quam ſi per creationem fuiſſet productus.

§. IV.

Rationes D.Thomæ.

10 RAtionem D.Thomæ artic.3.quia cōuerſio panis, quam fides docet, tollitur poſita annihilatione, latius ipſe proponit in 4.diſt.11.q.1.art.2.Et Quodlib.3. art.11.ait, quod annihilatio quendam motum importat (ſermo eſt de motu communiter ſumpto, & late, eo modo quo creatio etiā ſignificatur vt motus, & inceptio.) Omnis autem motus denominatur à termino ad quem: vnde terminus annihilationis eſt nihil. Conſecratio autem panis in ſacramēto Euchariſtiæ non terminatur ad nihil; ſed ad corpus Chriſti: alioquin non eſſet dare quo modo corpus Chriſti incipiat eſſe ſub ſacramento: non enim incipit ibi eſſe per motū localem; alioquin deſineret eſſe in Cœlo. Relinquitur ergo quod in conſecratione panis non eſt aliqua annihilatio; ſed tranſubſtantiatio panis in corpus Chriſti. Hæc S. Thomas.

11 Cuius rationis efficacia ſic explicatur. Eadem ſubſtantia vnica actione; in eodem inſtanti naturæ, non poteſt ſimul annihilari, & in aliam vere ſubſtantialiter conuerti. Sed ſecundum fidem Catholicam eſt certum, quod panis conſecratione tranſubſtantiatur, & conuertitur in corpus Chriſti. Ergo ſubſtantia panis, & vini in Euchariſtia non annihilatur. Cætera patent. Et probatur maior. Quando termini formales alicuius mutationis ſunt contradictorie oppoſiti, ipſæ mutationes non poſſunt de eodem pro eodem inſtanti verificari; ſicut non dicitur res annihilari, cum creatur, nec obtenebrari, cum illuminatur; nec fieri, cum deſtruitur. Sed termini formales annihilationis, & conuerſionis ſunt contradictoriè oppoſiti: quidem nihil, quod eſt terminus annihilationis; opponitur contradictoriè enti, ſiue facto per creationem, ſiue per generationem, conuerſione, aut nutritione, aut ſi quæ detur alia ſubſtātialis productio: nihil enim negat ſimpliciter totū ens, quocumque modo factum. Vnde ponere panē con-

conſecratione annihilari, & in corpus Chriſti cõuerti, eſt ponere contradictoria ſimul: ac perconſequens ad adſtruendam tranſubſtantiationem, ſeu conuerſionem panis, neceſſe eſt aſſerere non annihilari. Hæc ratio videtur maxime notanda; quia non videtur eſſe alia maioris efficaciæ, & eſt legitima expoſitio rationis D. Thomæ.

12 Qui rurſus arguit in fine articuli tertij dicens. Similiter etiam non eſt dare, vnde talis reſolutio in præiacentem materiam, vel annihilatio in hoc ſacramento cauſetur; cum effectus ſacramenti ſignificetur per formam: neutrum horum ſignificatur, per hæc verba formæ: Hoc eſt corpus meum. Vnde patet prædictam poſitionem eſſe falſam. Quaſi dicat. Nihil in ſacramento efficitur, quod per verba formæ non ſignificetur; quia verba ſacramentorum noue legis ſunt practica, & efficiunt, quod ſignificant; & aſſerere, quod aliud efficiatur, quod nullo modo ſignificetur, eſt abſque fundamento ponere miracula nõ neceſſaria; vel eſt ponere effectum certum ſine certa cauſa, vel decreto certo de illo efficiendo. Sed in verbis formæ, nec explicite, nec implicite, & virtualiter ſignificatur annihilatio panis; quia potius ex illis verbis proprie intellectis Eccleſia deduxit panem conuerti, & tranſubſtantiari; vnde non potuit ex eiſdẽ verbis deducere panem annihilari; cũ iſtæ ſint mutationes, ſeu deſitiones oppoſitę: annihilare enim eſt in nihil redigere, tranſubſtiare vero eſt in aliud mutare, ſiquidem illa fit, quod in carnem tranſeat panis: & ideò eſt conuerſio, ſed non annihilatio.

13 Conſequenter ad hanc doctrinã D. Tho. ſicut negat poſſe dari inſtrumentũ ad creandum, vt patet 1.p.q.45. ita non admittit creaturam poſſe eleuari vt inſtrumẽtum Dei ad annihilandum, vt patet 3.p.q.13. artic.2. Solus enim Deus poteſt creaturas in nihilum redigere, qui ſolus eas in eſſe cõſeruat, ne in nihilum rediganturEt tamen de facto admittit D.Th.3.p.q.78.art.4. quod verba Sacerdotis concurrunt inſtrumentaliter phyſice ad conuertendum panem in corpus Chriſti. Ergo hæc panis deſitio non eſt annihilatio, ſed melioratio panis. Videatur D. Tho. lib. 4. Contra Gentes c. 63.

§. VI.

Soluuntur argumenta.

14 PEr quæ facile argumenta ſoluuntur ſolutione relata D. Thomæ art. 3. ad 3. quam bene exponit Soto art. 4. ad 1. Durandi dicens, quod quamvis illius panis, qui tranſubſtantiatur in corpus, nihilo plus maneat, quam illius, qui annihilatur; nihilo minus ille non annihilatur, quia non terminatur in nihil, ſed in corpus. Quamuis enim poſſet Deus annihilare me, creando aliud in eodem loco; tamen tunc eſſent duæ mutationes diſtinctæ, quæ nullam inter ſe haberent connexionem, vt vel deſitio vnius terminaretur in alterum, vel productio alterius procederet ex altero. Et ratio eſt, quia ſicuti creatio non æſtimatur ex termino ad quem, quia ſcilicet aliquid producitur; ſed ex termino à quo, quia fit ex nihilo: ita neque annihilatio iudicatur ex termino à quo, quia ſcilicet illius, quod deſinit, nihil ſuperſit; ſed ex termino ad quem, nempe, quia illa actione, qua illud deſinit, nihil fit. Quare ſicut corpus Chriſti in ſacramento non creatur; ita neque panis annihilatur.

15 In particulari ad primam replicam negatur maior, quia termini per ſe inſpecti eſſent diuerſæ rationis. Ad probationem dicitur non eſſe eandem rationem in illo, ac in iſto caſu: quia corruptioni adiungitur generatio propter neceſſitatem materiæ, quę non poteſt eſſe ſine forma; vnde vna abeũte per corruptionem, generatione introducitur alia: & ideò corruptio eſſentialiter nõ variatur, ſiue ſuccedat generatio nouæ formæ, ſiue non. Deſitio vero panis, quæ eſt in tranſubſtantiatione, eſt eſſentialiter ordinata ad corpus Chriſti; & eſt quaſi fieri, vel ratio fundandi præſentiam Chriſti; vnde ſi deſtrueretur panis alio modo, alia actione, terminata ad alium terminum, eſſet deſitio alterius rationis à conuerſione, quæ modo eſt. Ideoque, licet illa diceretur annihilatio, hæc dicitur, & eſt conuerſio, & tranſubſtantiatio.

16 Ad ſecundam, conceſſa maiori, negatur minor, quia in caſu, quod panis cõuerteretur in corpus, quod antea non fuiſſet in rerum natura, licet inciperet ſimpliciter, non crearetur; quia non eſſet ex nihilo ſimpliciter, vt termino à quo, quod requiritur ad creationẽ; quamvis eſſet ex nihilo ſui. Reproductio autem, vt notat Caietanus ar. 4. ad vlt. & Serra ar. 3. ad 5. diuina potẽtia poteſt eſſe eiuſdem numero panis dupliciter, ſcilicet, per modum creationis, & per modum reconuerſionis. Si fieret per modum creationis, corpus Chriſti, qui fuit terminus ad quem conuerſionis, non eſſet terminus à quo creationis; ſed terminus a quo eſſet nihil, ex quo panis produceretur. Si vero fieret per reconuerſionẽ, ita vt corpus Chriſti conuerteretur in panem, terminus à quo eſſet corpus Chriſti, & terminus ad quem panis reproductus. Ex his autem non ſequitur modo conuerſionẽ panis in corpus Chriſti eſſe annihilationem; quia prima reſtitutio panis nõ haberet pro termino à quo id, quod in hac conuerſione eſt terminus ad quem: & ſecunda non eſſet recreatio, ſed reconuerſio, à priore conuerſione ſolum diſtincta, quia prior nõ habuit terminum ad quem productum; ſecunda vero productum terminum ad quem haberet; ſicut & eũ habuit cõuerſio vxoris Loth in ſtatuam ſalis.

17 Ad tertiam dicitur, quod nullatenẽ eſt quæſtio ſolum de modo loquendi, ſed de ipſa re; cum ponentes panis annihilationem, re ipſa dicant Chriſti præſentiam nõ habere connexionem cum deſitione panis; nec videntur ſaluare conuerſionem, & tranſubſtantiationem panis. Ideòque ad hãc eũ proprietate ſaluandã, oportet negare panem annihilari. Vnde D. Thomas in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 2. ad 3. ait, *quod quamuis panis nõ ſit aliquid; tamen illud in quod conuerſus eſt panis, eſt aliquid; conuerſione facta: & ideò non ſequitur, quod panis ſit annihilatus*. Et ad 4. *Quod quamuis non maneat panis, neque in alio, neque in ſe; manet tamen corpus Chriſti, in quod conuerſus eſt panis: & ideò non ſequitur, quod ſit annihilatus*. Igitur, licet nũc, & in caſu, quod panis deſineret annihilatione, eſſet ſimiliter ex parte rei deſinentis, ſeu ex parte termini à quo, vel ex parte deſitionis cõmitantis: nõ tamẽ eſſet ſimiliter ex parte termini ad quem; imò annihilato pane, non eſſet dare aliquem modum, quo corpus Chriſti verum eſſe incipiat realiter, & ſubſtantialiter ſub ſacramẽto: ideoque rectè ait D. Th. hic ar. 3. quod *conuerſio tollitur poſita annihilatione ſubſtantiæ panis*. Falſum etiam in argumento ſupponitur, quod in conuerſione interueniant duæ mutationes, vt poſtea dicetur. Adhuc autem inadæquate ſumendo, non verificatur deſitionem ſubſtantiæ eſſe annihilationem propter eſſentialem cõnexionem poſitionis corporis Chriſti: & iudicium, & denominatio ſumitur ex termino ad quem, & non ex termino à quo.

18 Ad argumentum ſecundæ ſententiæ iam reſpondimus n. 9. Nec animæ rationalis creatio habet pro termino à quo aliam formam; ſed purum nihil; quamvis generatio humana, quæ eſt actio, & mutatio diſtincta; fiat corruptione formæ embryonis præcedente: ſiquidem creatio animæ rationalis, & generatio humana, ſunt actiones diſtinctæ: cum conſtet creationem eſſe ſolius Dei, & generationem eſſe actionem hominum, cum homo generet hominem, per virtutem ſeminis diſponendo materiam ad ſuſceptionem animæ rationalis, vt docet D. Tho. 1. p. q. 118. ar. 2. ad 4. & late expõnit ibi Caietanus. Panis vero deſinit vi actionis conuerſiuæ, qua eius ſubſtantia tranſit in corpus Chriſti: & ideo eius deſitio non eſt annihilatio, ſed tranſubſtantiatio.

DVBIVM V.

Vtrum ſubſtantia panis deſinat videri, quia ponitur corpus Chriſti?

§. I.

Sententia negans.

1 TRibus viis videtur poſſe defendi ſententiam negatiuam; vel aſſerendo panem, & vinum non deſinere actione aliqua poſitiua; ſed tantum ſubtractione diuini concurſus. Quod poſſunt defendere illi, qui relati ſunt initio dubij tertij, qui dicebant ſubſtantiam panis non excludi formaliter ex vi præſentiæ Chriſti; ſed ſolum cõcomitanter ex voluntate diuina. Secundo, id poteſt ſuſtineri aſſerendo panis ſubſtantiam deſinere actione poſitiua diſtincta ab omni alia actione per ſe deſtructiua ipſius ſubſtantiæ panis, & vini. Tertio, id defendit Suarez diſp. 50. ſect. 6. cõc. 2. dicens ſubſtantiam panis non deſtrui per eandẽ omnino actionem, qua introducitur corpus Chriſti ſub ſpeciebus, ſed per aliam diſtinctam, & conc. 3. dicit ſubſtantiam panis expelli per realem actionem, qua accidentia ab illa ſeparantur, & per ſe conſtituuntur.

Concluditque in fine sectionis, quod non est necessaria naturalis cõnexio physice inter has actiones; sed tota est ex diuina institutione, & lege, quam ex veritate verborũ, prout ab Ecclesia intellecta sũt, colligim⁹.

2 Alia via idem sustinet Lugo disp. 7. sect. 7. n. 118. dicens ad conuersionẽ non requiri connexionem physicam inter desitionem vnius substantiæ, & positionẽ alterius; sicut Canonicus conuertitur in Monachũ ex lege Ecclesiæ; quamvis ex natura rei Canonicus, & Monachus posset esse idem homo simul. Ergo similiter, licet ex natura rei non repugnent lux, & calor; si tamen Deus nollet vtramque qualitatem simul conseruare, posset dici conuerti subiectum à luci do in calidum. Et quia in prædicto casu reperiuntur omnes conditiones requisitę ad conuersionem. Subdit tamen n. 122. quod hæc vera sunt loquendo de conuersione in communi; non tamen loquẽdo de cõuersione Eucharistica; quia vix potuit Ecclesia in hoc mysterio conuertionem agnoscere, nisi cũ connexione fere omnino physica inter positionem corporis Christi, & desitionem panis: quia id collegit ex veritate verborum, ex quibus habetur Christum exercere munus substantiæ circa accidentia: ex quo habetur ibi non manere propriã substantiam. Tum, quia si non esset naturalis connexio non esset vnde id posset colligi: quia posset substantia manere in eodem loco, vel alibi.

3 Citat pro se Suarez D. Th. in 4. dist. 1. q. 1. ar. 4. q. 1. ad 6. dist. 8. q. 2. ar. 3. ad 5. & Capreol. dist. 1. ad arg. Scoti contra tertiã, quatenus negant verba cõsecrationis attingere effectiue per se præsentiam corporis Christi; sed solum dispositiue. Sed exponuntur infra q. 78. ar. 4.

4 Ratione etiam arguit: quia substãtia panis, & substantia corporis Christi inter se non repugnant formaliter, & intrinsece propria, & physica repugnantia: ergo actio effectiua vnius non est physice, & intrinsece destructiua alterius. Consequentia patet, quia actio non tendit ad destruendum; sed id facit tantum consequenter, quatenus termini inter se repugnãt. Antecedens vero patet, quia illæ substantiæ secundũ se nõ repugnant, cum nulla substantia alteri substantiæ repugnet. Repugnantia ergo debet esse, vel in ordine ad spacium, vel in ordine ad species. Neutra locũ habet: quia corpus Christi est in sacramento indiuisibiliter; & ideò non excludit ab eodẽ loco aliã substantiã, imo neq; aliã quãtitatẽ, vt de facto fit. Nec vnio effectiua, vel quasi formalis Christi cũ speciebus excludit vnionẽ cum pane.

§. II.

Eadẽ actione desinit panis, qua corpus Christi ponitur sub speciebus.

5 Cæterũ eadẽ omnino actione, qua corpus Christi Dñi sub speciebus constituitur, expelli, atque desinere esse substãtiã panis, docẽt Cajet. ar. 2. Soto dist. 9. q. 2. ar. 4. §. *Hæc autẽ*. Martinus Ledesma 1. p. 4. q. 16. ar. 4. Nuño q. 75. ar. 3. diffic. vnica. Serra ar. 3. ad 1. Cornejo disp. 2. dub. 2. & 3. dicens, nec probabiliter posse saluari veram cõuersionem, si substantia panis desineret per distinctam actionem ab ea, qua corp⁹ Christi ponitur sub speciebus. Eandem primam sententiam impugnat Vazquez disp. 183. c. 2. à n. 15. Bellarm. lib. 3. de Euch. c. 18. §. *Tertia conditio*: & in fine capitis. Gabriel à S. Vincentio disp. 7. q. 5. Auersa q. 3. sec. 8. dicens esse hoc de mente D. Th. ar. 2. & aliorum Theologorum vt plurimum. Addit tamen cum Aureolo in 4. dist. 11. q. 2. art. 1. quod est duplex mutatio sub vnica actione, sicut in ipsa transmutatione naturali cõtingit. Philippus à Trinitate disp. 3. dub. 8. docet, quod actio est vna formaliter, & virtualiter multiplex. Cæterum vnicam esse mutationẽ, & duos esse illius terminos, docet Cornejo dub. 2. n. 2. Et Pasqualigus disput. 98. sect. 5. n. 28. Et Nuño sol. ad 5. quãuis alium dicendi modum etiam dicat probabilem.

6 Quod actio sit eadẽ probat Cornejo: nã conuersio vt est actio essentialiter distincta à creatione, generatione, & cæteris actionibus, non est mera successio duarum substantiarum, quarum vna desinat; & alia incipiat esse in rerum natura; sed est verus transitus vnius rei in aliam; ita vt quidquid entitatis est in vna, transeat, & conuertatur in entitatem alterius. Vnde si Deus annihilaret vnũ Angelum, & immediate in eodem instanti alterum crearet, quamuis esset in eodem loco creatus, nulla ibi esset conuersio vnius in alterum, vt constabit ex dicendis de requisitis ad conuersionem. Sed si actiones essent plures, non posset intelligi quod vna res transeat in aliam; sed solum quod vna alteri succedat. Ergo ad rationem conuersionis necessarium est, quod eadem actione, qua vna res desinit, altera incipiat.

Secun-

7 Secundo, quia transubstãtiatio est actio pure substãtialis ex parte vtriusq; extremi: est enim transitus ab esse substantiali panis ad esse corporis Christi. Sed terminus à quo primario recedit, est ille, qui prius ratione desinit per transubstantiationem. Ergo prius ratione intelligitur desitio panis quantum ad suũ esse substantiale, quã desitio eiusdem panis quantum ad vnionẽ cum suis accidentibus, aut quantum ad exigentiam sub illis, quia ista sunt posteriora, & accidunt substantiæ panis.

8 Tertio, quia si substantia panis desineret ex vi actionis, qua accidentia ponuntur per se; & non ex vi actionis, qua corpus Christi ponitur sub accidentibus: sequitur non esse dicendum substantiam panis conuerti in corpus Christi: sed cõuerti in sua accidentia vt separata, & per se existentia. Quod est absurdum, & contra modum loquendi Patrum, & Conciliorum. Id sequi probatur: quia conuersio fit in illud quod est veluti opposita forma, & quod accipit esse tanquam terminus primus, & compossibilis, per actionem, per quam desinit esse res illa, quæ conuertitur: sed talia sunt accidentia separata, iuxta oppositam sententiã, respectu actionis per quam substantia panis desinit esse. Ergo asserẽdum desinere esse vi eiusdem actionis, qua ponitur corpus Christi.

9 Idem probat Auersa sec. 8. quia in hoc mysterio conficiendo substantia panis est terminus à quo, corpus Christi est terminus ad quem: sed per eandem vtique actionem, qua ponitur terminus ad quem, tollitur terminus à quo: alioquin non esset vna via, & transitus ab vno extremo ad aliud. Ergo eadem actione, qua Christus ponitur sub sacramento, substantia panis tollitur.

10 Hæc doctrina est vera, & ad mẽtem S. Thomæ in 4. dist. 1. q. 1. ar. 4. q. 1. ad 6. vbi ait, quod *in transubstantiatione, cum sit quasi quidam motus, vel mutatio, duo sunt, scilicet, recessus à termino, & accessus ad terminũ*. Ad quod manifeste sufficit vnica actio. Similiter hac q. 75. art. 3. ad 2. & art. 8. docet S. Thomas esse differentiam inter conuersionem formalem, & hanc conuersionẽ totalem: nam in illa terminus a quo non conuertitur in terminum ad quem: sed solum vna forma succedit alteri in eodem formãdo subiecto: in conuersione vero ista totali vna substantia trãsit, & conuertitur in alteram. Ergo termini transubstantiationis sũt ipsæ substantiæ. Ergo ipsa desitio substantię panis; iuxta mentem D. Thomæ, solum est terminus à quo: & ideo non opus est noua actione vt desinat substantia panis, ab illa actione, qua transubstantiatur in corpus Christi: & ista actione corpus Christi ponitur sub sacramento.

§. III.

Vtrum plurificetur virtualiter? Et an interuenant plures mutationes?

11 Sed inquires. Primo, vtrum hæc actio sit multiplex eminenter, vel virtualiter?

Videntur affirmare Nuño art. 3. ad quintũ, quia licet in naturalibus vnica mutatio non possit simul esse desitio vnius substantiæ, & acquisitio alterius substantialis, quia interueniunt quatuor termini, qui sufficiunt ad mutationem: tamen mutatio supernaturalis, quæ excellentior est, potest cõtinere vtrumque: quia est superioris ordinis.

Philippus à Trinitate id probat illo dub. 8. in quarta parte conclusionis: quia per conuersionẽ Eucharisticam desinit substantia panis, & vini; ex consequenti existunt accidentia separata à proprijs subiectis; & tandem ponitur sub speciebus consecratis panis, aut vini, corpus, aut sanguis Christi: Ergo virtualiter est multiplex: nam ista tria, quæ efficit, possunt fieri per tres actiones, aut quasi actiones distinctas.

12 Contrarium vidẽtur supponere omnes Authores pro nostra principali assertione relati: & innuit Diuus Thomas; quia ad vnum transitum, & pugnã termini à quocumque termino ad quem, vnica sufficit actio, tam formaliter, quam virtualiter, vt inductione patet. Et adhuc quando interueniunt duæ mutationes, solet sufficere vnicus motus, & vnica actio: quia vt docet Sanctus Thomas libro quinto Physicorum lectione secũda. Et quæstione 28. de Veritate articulo primo. *Idem motus figuratur per ablationem patris, & inductionem alterius; non autem significatur eadem mutatio, sed diuersa*. Similiter *eodem actu Deus largitur gratiam, & remittit culpam*, vt docet Diuus Thomas 1. 2. quæstione 113. art. 6. ad 2. Vbi Caietanus notat, quod quamvis

generatio, & corruptio ſint duæ mutationes; ſed tamen eſt vnus motus, & vna actio. De quo late egimus lib.1.de Gener. q.10. §.2. Vnde adhuc dato, quod hic interuenirent plures mutationes (quod ad ſummum argumenta probant.) Non tamen inferretur eſſe plures actiones, nec eminenter, nec virtualiter, nec formaliter. Quod in quæſtiuncula ſequenti exponetur n.16.

12 Secundo inquires, vtrũ interueniat hic vna mutatio, an duplex?

Reſpondet Caiet. ar.2. §. *Vnde ad primã obiectionem Scoti* in fine: quod eſt vna mutatio ad proprium, & per ſe terminum tranſubſtantiationis; ad quam per ſe ſecundo ſequitur in corpore Chriſti mutatio late sũpta, & relatio paſſiuæ continẽtiæ (de qua artic.1. §. *Et quoniã*. Et §. *His prælibatis*) quãuis non habeatur per illam per ſe primo. Nam conuerſio ſacramẽtalis per ſe primo terminatur ad corpus Chriſti; inferẽdo per ſe ſecundo continentiam corporis Chriſti ſub accidentibus panis. Quæ continentia, licet ſit aliud quid, & poſterius Chriſti corpore; eſt tamẽ neceſſario neceſsitate ſacramenti conſequens corpus Chriſti, vt terminum conuerſionis ſacramentalis. Sed §. *Antequã* probat, quod non eſt hic niſi vna mutatio, ex hoc, quod pluralitas non eſt ponẽda ſine neceſsitate: ac per hoc, cum vna mutatio hic ſufficiat, non ſunt ponendæ duæ. Tum, quia ſecundum Philoſophorum doctrinã relationes fiunt conſequtiuè ad mutationes abſolutorum, & non per alias propias mutationes. Tum, quia tam Eccleſiæ, quam priſcorum Doctorum doctrina tradit conuertionis mutationem pro ratione verificante corpus Chriſti cõtineri ſub ſpecie panis. Quæ doctrina non verificaretur, niſi forte per accidens, ſi interuenirent hic duæ mutationes: quoniam ſi duæ mutationes sũt, prima peraccidẽs ſe haberet. Quod etiam aduerſarij fatẽtur. Sed tunc ſequitur maximum inconueniens, quod tam Eccleſia, quam priſci Doctores laborauerunt ad reddendam rationem peraccidens: quæ ab arte, & doctrina reſecanda eſt. Dicamus igitur, quod vna ſola hic interuenit mutatio inferens nouitatem continentiæ. Hæc Caietanus. Quod & docet ad 2. & 3. Sequitur Nuño artic.3. ad 5. diffic.1. & tota diffic.2. quia in tranſubſtantiatione tantum eſt vnus terminus ad quem primarius, ſcilicet, eſſe corpus Chriſti ſub ſpeciebus: non eſſe vero panis tantum eſt terminus ſecundarius: vnde non eget mutatione diſtincta ab illa, per quã acquiritur corpus Chriſti ſub ſpecieb⁹. Quem admodũ ſimul cum ſubſtantia coge nerantur multa accidentia, quæ realiter ab ipſa ſubſtantia diſtinguuntur; tamen ſolũ eſt ibi vnica generatio, quæ per ſe primo terminatur ad ſubſtantiam, & ſecundo ad accidentia. Idem docent Cornejo, & alij relati nu.5.

13 Verumtamen ipſemet Caietanus art.1. §. *Addit autem* expreſſe videtur docere hic interuenire duas mutationes, ait nãque quod conuerſio panis in corpus Chriſti eſt cauſa ſufficiens in ſuo ordine exiſtentiæ corporis Chriſti ſub hoſtia: ita quod *licet ſint hic duæ nouitates, & tot mutationes cum ſuis proprijs terminis*; tanta tamẽ eſt inter eas neceſſatia cõnexio, quod ad priorem reliquæ neceſſario ſequuntur, hoc eſt, quod ad conuerſionem hanc, qua tranſubſtantiatur panis in corpus Chriſti, neceſſario ſequitur, corpus Chriſti contineri ſub hoſtia. Hæc Caietanus. Accedit & ratio: quia ideo in generatione, & corruptione eſt vnus motus, & duplex mutatio formaliter; quia ibi reperiuntur quatuor termini, & duæ oppoſitiones, alia poſitiua, alia priuatiua. Sed hic etiam numerantur quatuor termini, ſcilicet eſſe panis, & non eſſe illius: eſſe panis deſinens, & corpus Chriſti contentum ſub hoſtia, & fundans relationem præſentiæ, etiã ante reſultantiam relationis. Ergo ſunt duæ mutationes, etiam ſi ad relationem non ſit per ſe motus.

14 Quantum attinet ad concordiã dictorum Caietani, facile conſtat articulo primo ipſum notaſſe in conuerſione Euchariſtica interuenire duas nouitates, quia de nouo ponitur corpus Chriſti verum veraciter ſub hoſtia; & de nouo panis conuertitur in Chriſti corpus. Inter quas nouitates docet non ſolum eſſe ordinem prioris, & poſterioris, ſed etiam eſſe ordinem cauſalitatis, ita quod hæc conuerſio panis in corpus Chriſti eſt cauſa ſufficiens in ſuo ordine exiſtentiæ corporis Chriſti ſub hoſtia: vt latius exponit art.2. & 3. & 4. Igitur cum cõcedit eſſe plures mutationes, loquitur de mutatione panis, & eius deſitione, & de conuerſione in corpus Chriſti, & exercitio corporis Chriſti in munere ſubſtantiæ panis; quia iſtæ plures mutationes ſunt, & præcedunt præſentiæ ſacramentalis acquiſitionem.

Quãdo vero dicit eſſe vnam ſolã mutationem, loquitur de tranſubſtantiatione, quia in illa termin⁹ primarius, nõ mutatur proprie, ſed ſolum communiter: (& ſic concordantur, quæ dicit Caietanus art.1.col.3. cũ his, quæ dicit art.4.col.3. ſiquidem ibi cõcedit mutationem late; & hic negat in corpore Chriſti mutationem aliquam ſtricte ſumptã) & acquiſitio præſentiæ non fit noua mutatione, ſed ſola reſultantia: quia eſt quid conſecutum ſecundario. Quæ doctrina poſtea erit exponenda.

15 Aliis terminis Cornejo dub.2. ſolutione ad primum, docet, quod tranſubſtantiatio in recto, vt eſt quidam tranſitus totalis panis in corpus Chriſti, non eſt mutatio; etiam large; quia nihil eſt in hac conuertione, quod poſsit dici mutatum eſſe de pane in corpus Chriſti. Tranſubſtantiatio vero ſumpta etiam quoad ea, quæ in obliquo cõcernit, includit duas mutationes, nempè deſitionem panis, & inceptionem corporis Chriſti; ex quibus prior eſt mutatio late, & improprie; quia non datur ſubiectum manens ſub eſſe, & non eſſe panis; poſterior vero poteſt dici mutatio proprie ſupernaturalis; quia datur ſubiectum manens ſub vtroque termino, nempe corpus Chriſti, quod antea non erat præſens ſub ſpecieb⁹, & modo eſt præſens.

16 Quod autem tranſubſtantiatio ſtricte non ſit propriè motus, nec mutatio, ſed ſucceſsio, docet S. Thomas lib.4. Contrag. c.63. & hic ar.4. & 8. Accepta tamen mutatione communiter; non eſt inconueniẽs admittere, quod deſitio ſubſtantiæ panis, eſt mutatio diſtincta à poſitione ſubſtãtiæ corporis Chriſti, & acquiſitione præſentiæ ſacramentalis: & ſic eſt vna actio cum duplici mutatione. Imò vt ait Soto diſt.9. q.2. artic.4. §. *Hæc autem*. Deſitio panis, & ſucceſsio corporis ſub eiſdem ſpeciebus non ſunt duæ actiones peraccidens ſe comitantes: imò non ſunt niſi duo effectus eiuſdem actionis, ſcilicet, conſecrationis, qua panis deſtruitur; vt eiſdem ſpeciebus contineatur corpus. Et propter hos effectus actio dicitur eminens: & quia conſeruat accidẽtia ſine ſubiecto. Erit ergo eminens propter nobilitatem, & ſupernaturalitatem effectus; ſed non propter indigẽtiã plurium actionũ: quia vna actione poteſt eſſe tranſubſtantiatio vnius ſubſtãtiæ in aliam: & ideò ſufficit vna actio vt hoc modo vna ſubſtantia deſinat, & alia ponatur.

17 Ad argumentum Suarez bene reſpondet Cornejo dub.2. ad 2. alia ſolutione reiecta, quod ſi ſubſtantia corporis Chriſti, & ſubſtantia panis conſiderentur ſecũdũ ſe præciſe, nullam habent phyſicam; & formalem repugnantiam. Cæterum, ſi conſiderẽtur vt habent rationem termini à quo, & ad quẽ, actionis conuerſiuæ, omnino pugnãt inter ſe, quia impoſsibile eſt vnam ſubſtantiam conuerti in aliam: vtraque manente. Atque ita, hoc ipſo, quod ponitur panẽ cõuerti in corpus Chriſti, à fortiori eſt ponenda oppoſitio, & incompoſsibilitas ex natura rei inter vtrũque; quia vt vnum in aliud conuertatur, eſſentialiter requiritur, quod terminus à quo, ſeu res, quæ conuertitur, deſinat eſſe formaliter ex vi poſitionis termini ad quem, ſeu rei, in quam fit conuerſio.

DVBIVM VI.

Vtrum panis poſsit conuerti in corpus Chriſti?

§. I.

Veritas Catholica ſtabilitur.

1 LVtherani, & Caluiniſtæ, & alij hæretici relati dubio primo, negant, vel quia nolunt credere Chriſti corpus eſſe realiter, & ſubſtantialiter ſub ſpeciebus: Vel quia licet præſentiam agnoſcant, non credunt deſinere ſubſtantiã panis; nec per eius in Chriſtum conuerſionẽ, fieri corp⁹ Chriſti præſens. Specialiter Lutherus in blaſphemo libello de captiuitate Babylonica contendit aſſertionem de tranſubſtantiatione non eſſe recipiendam; quoniam eſt res noua in Eccleſia, ſcilicet à tempore Innocẽtij Tertij in cap: *Firmiter*: Imo dicit eſſe inuentum Sancti Thomæ. Vbi; vt notat Bellarminus, Lutherus adhuc in hiſtoria, turpiter labitur: ſiquidem S. Thomas nondum natus erat, cum ederetur illud caput, celebraretur illud in Concilium; cum tredecim annos præceſſerit natiuitatem D. Thomæ. Sed & Caluinus libro quarto Inſtitutionum cap.17. §.15. etiam ait tempore S. Bernardi nondum innotuiſſe orbi tranſubſtantiationem.

2 Inter Catholicos Scotus in 4.diſt.10. q.1. §. *Quantum ad iſtum articulum*, ait, quod *non videtur neceſſarium fugiendum eſſe ad conuerſionem panis in corpus Chriſti; præcipuè cum à principio, ex quo res huius ſacramenti eſt credita, fuit ſemper creditũ, quod Chriſti corpus non*

mutatur de loco suo in Cœlo, vt sit hic, tamẽ nõ fuit in principio ita manifeste creditum de ista cõuersione, vt dicetur distinctione 11. Ibi q.3 §. *Quantũ ergo*. Et in solut. ad 3. dicit, quod Ecclesia docta à Spiritu Sancto hũc sensum elegit, quia verum; sed non ante tempora Innocentij alibi expresse traditum. Quod latius prosequitur Gabriel Biel lectione 41. in Canonem Missæ dub. quarto lit. i. & litera m.

3 Dico tamen primo, de fide est panem conuerti in corpus Christi; & conuenienter hanc conuersionem transubstantiationem appellari. Ita habetur in Concilio Lateranensi cap. *Firmiter, de Summa Trinitate*, vbi dicitur. *Christi corpus, & sanguis in Sacramento Altaris, sub speciebus panis, & vini veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate diuina*. Similia habentur in Concilio Florentino in Decreto Eugenij. Et in Tridentino sess. 13. cap. 4. vbi concluditur. *Quæ conuersio, cõuenienter, & propriè, à Sancta Catholica Ecclesia transubstantiatio est appellata*. Rursum can. 2. *Quam quidem conuersionem Catholica Ecclesia aptissime transubstantiationem appellat*. In prosa etiam Missæ Festi Corporis Christi, composita à Doctore Angelico, canit. *Dogma datur Christianis, quod in carnem transit panis, & vinum in sanguinem*. Hęc est perpetua, & constãs Ecclesiæ traditio ex Patribus, qui referuntur de Consecrat. dist. 2. per multa capita, & apud Coccium lib. 6. Thesauri ar. 1. & apud alios.

4 Vnde rectè infert Suarez disp. 50. sectione prima in fine, si quis cõfiteatur præsentiam corporis Christi, & absentiam panis; negat tamen veram conuersionẽ vnius in aliud, in hæresim labi: quia Ecclesia Catholica non solum duo priora, sed etiã hoc tertium definit, ac docet. Sicut in miraculo facto Ioannis Secundo, nõ solum de fide est, illis hydrijs prius fuisse aquam impositam, & postea inuentũ illic fuisse vinũ: sed etiã est de fide, aquam conuersam esse in vinũ.

5 Quantum ad certitudinem secundæ partis conclusionis, adijcit idẽ Suarez, quod si quis consitendo rem totam, vocẽ transubstantiationis abijceret, vt ineptam, & barbaram, in re ipsa nõ existimo esse *hæreticũ*; quia vsus vocis per se non pertinet ad obiectũ fidei: esset tamen *valde temerarius, scãdalosus, ac pias aures offenderet*; ac denique in externo foro habendus esset vehemẽter de hęresis suspectus.

6 Dico secundo, hæc veritas à tempore Apostolorũ fuit de fide credenda; imo ex Euangelio colligitur: nomen tamen trãsubstantiationis, & magis explicita eius notitia, a tępore Innocentij cępit. Ita M. Soto in 4. dist. 9. q. 2. ar. 4 §. *Tria tamen*. Late Bellarminus lib. 3. de Euchar. c. 20. afferens triginta duos Patres, qui à tempore Apostolorum vsque ad tempora Innocentij floruerũt: & cap. 21. probat ex definitione, & Consensu Ecclesiæ ab annis quingentis, & affert sex Concilia, quæ præcesserunt Tridentinum; & sex fundamẽtis probat idem sensisse Græcos. Præcipuè notanda sunt illa verba Concilij Romani sub Gregorio Septimo celebrati anno 1079. mense Februario, vt refert Thomas Vualdensis to. 2. de Sacram. c. 43: ibi propter fraudes hæreticorum, clarior fidei professio proponitur in hac forma. *Ego Berengarius, corde credo, & ore confiteor, panẽ, & vinum, quæ ponuntur in altari, per mysterium sacræ orationis, & verba nostri Redemptoris, substantialiter cõuerti in veram, ac propriam, & viuificatricem carnem, & sanguinem Dñi nostri Iesu Christi, &c.* Nihil igitur noui, si de re ipsa agatur, statuit Concilium Lateranense, & multo minus Tridentinum. Argumẽta Hæreticorum diluit Bellarminus capite 23. & 24.

7 Alias duas conclusionis partes bene probat Soto, quia nomen transubstantiationis in nulla vetustiori scriptura reperitur; & est aptissimum ad mysterium declarãdũ. Sed quemadmodũ illud verbum, *homousius*, ideſt, *consubstantialis* Patri, Niceena Synodo numquam in vsum recepisset, nisi ex verbo ipso Euangelico elicuisset: *Ego, & Pater vnũ sumus*: Pari modo numquam Sancti nomen *conuersionis*, & *transubstãtiationis* vsurpasset, nisi in verbis Christi perspexisset: *Hoc est corpus meum*. Igitur non pluris æstimare, *Hoc*, quam *Hic*, est fibras, & nervos veritatis succidere. Nam nisi inde eliciamus panem nõ manere cum corpore, marcescit, elãguescit; auctoritas aduersus hæreticos, qui sanctiones Ecclesiæ, nisi in Sacris litteris fundẽtur, recusiunt.

8 Addit postea idem Soto, §. *Quo circa*, quod hæretici, dũ nobis improperãt, quod verbis vtamur, quæ non sũt in Euangelio, Hieronymũ audiãt respõdẽtem, super illud ad Gal. 1. *Non vobis facio Euãgelium, &c.* Velle enim (inquit) vt idi à Cicerone quærerent, cur in sua Philosophia portentosis verbis vsus fierit: inde enim se excusat, quod aliàs non posset Philosophiam Platonis explicare.

Multo

Multo ergo Ecclesia maiori iure, sicut contra Arrium accepit verbum, *Homousiũ*; ita quia prius Berengarius negauerat veritatem corporis in Sacramento, deinde alij dicebant, permanere cum eodem corpore panem, ad eorum exibilandos errores, verbum transubstantiationis sapientissime vsurpauit. Vnde in illo Canone 2. Tridentini diffinitur, quod *hanc conuersionem Catholica Ecclesia aptissime transubstantiationem appellat*.

§. II.

Vtrum substantiatio sit actio, vel ordo substantiæ in substantiam?

9 Hæc sunt certa inter Catholicos, & pertinent solum ad quæstionem an est. Quæ sequuntur pertinent ad quæstionem, quid est: & quia altissima, ac proinde reconditissima res est; & vt ait Caietanus art. 1. variæ sunt opiniones, multiformiaque fiũt argumenta implicantia mentes etiam eruditorum; ideò ad confusionem vitandam, non simul eas proponemus; sed sigillatim, non omnes, sed celebriores in Scholis examini subijciemus.

Vazquez disp. 181. c. 11. & 12. explosis aliorum opinionibus, docet rationem formalem transubstantiationis, neque esse mutationem, neq; productionem alicuius rei; sed relationem quandam ordinis inter substantiam, quæ desinit, & eam inquam desinere dicitur. Refert pro se D. Tho. hoc art. 4. ad 1. dicentem, quod *cum hæc conuersio substantialis importet, quendam ordinem substãtiarum, quarum vna conuertitur in aliteram, est sicut in subiecto in vtraque substantia, sicut ordo, & numerus*. Quod intelligitur nõ solum de ordine, qui dicitur cõuersio; sed de ipso, & de aliquo correlato, qui dicitur successio: & est ordo, & sicut numerus, & est relatio. Idẽ docet in 4. dist. 11. q. 1. art. 3. q. 1. ad 3. & 4. q. 1. cor. Et S. Bonau. par. 1. art. 1. q. 2. ad 1. Richardus eadem dist. ar. 1. q. 15. Dionysius Carthusianus art. 1. §. *Nunc perseuerandũ est*. Antisiod. lib. 4. Summæ trac. 5. cap. 2. & Alexander 4. p. q. 10. memb. 5. ar. 3. §. 4. quatenus asserunt hanc conuersionem aliquo modo conuenire cum alijs mutationibus; nulli tamen plene assimilari: Tum etiam ad antiquum esse corporis, & sanguinis Christi terminari. Ferrara etiam lib. 4. Contrag. c 63. §. *Circa octauum*, hanc conuersionẽ vocat substantialem successionem. Imò idem tenet Scotus in 4. dist. 11. q. 1. §. *Quantũ ad tertium articulum*. Et dist. 10. q. 1. §. *Secundo multa*. Et Quodl. 10. Item Antonius Pantul. la tractatu de vera carne Christi cap. 6. ante medium.

10 Explicat sententiam cap. 12. n. 133. dicens. Est igitur cõuersio formaliter denominatio quædam ordinis per modum actus in eo quod desinit, relata ad id, quod fuit causa desitionis tanquam ad terminum: & in termino ipso conuersionis est alia similis denominatio, etiã ordinis, relata ad id, quod desinit ex vi illius. Expresseq; n. 134. ait. *Nam denominationem hãc esse extrinsecam, & solius rationis in rebus denominatis, sumptã ex aliquo fundamento reali, ego pro cõperto habeo*: siquidem conuersio est in eo, quod conuertitur: id autem, quod conuertitur, non est capax formæ realis intrinsecæ; cum non fit, sed desinat esse: & eo ipso, quod desinit esse, dicatur conuerti. Numero autem 135. & 136. dicit, quod fundamentum huius denominationis, quæ dicitur conuersio, in pane est desitio illius: nisi enim desineret, nulla ratione diceretur cõuerti. Vlterius, si corpus Christi sit absens, pro fundamento exigit, quod adducatur, & fiat præsens. Si vero sit præsens, fundamentum præter desitionẽ panis, & vini, est ipsummet corpus, & sanguis Christi, prout vere significatum verbis consecrationis, quia pronomen, *Hoc*, nõ denotat expresse præsentiam, neque illam demonstrat; sed substantiam præsentem; ita tamen vt eam verè non demonstraret, nisi esset præsens; quia solis rebus præsentibus adhiberi solet pronomen demonstratiuum.

11 Rationem vllam pro hac adstruenda sententia Vazquez nõ proponit; quamvis latissime accumulet Authores, & explicationem dilatet. Solum concludit n. 141. Hic modus philosophandi ab hinc viginti octo, & amplius annis, cum adhuc iuuenis essem, mihi maxime placuit: Tum, quia nihil veræ Philosophiæ aduersaretur; neq; iuxta eam vllas haberet difficultates, sicut præcedentes: Tum etiam, quia magis sincere explicaret mysterium nostræ fidei, ita vt hæreticis nihil difficultatis relinqueret, ex quo occasionem capere possint Catholicos insimulandi, quod pro mysterijs fidei defendendis, & explicandis, impossibilia tradere videantur. Eandem sententiam docuerat ipse 1. p. disp. 176. capite 6. Sequitur Turrianus Opusculo 54. disp. 1. dub. 8. Et Gaspar Hurtado disputat. 4. diffic. 9.

Nescioque, an alicui alij peregrina hæc cogitatio placuerit. Vnde Cornejo dub. 2. inquit quod eius sententia *est singularis, & quæ difficillime saluat verum conuersionem realem inter substantiam panis, & corporis Christi.*

12 Cæterum olim Thomas Vualdẽsis tomo secundo, qui est de sacramentis capite 71. num. 4. docuit transubstantiationẽ esse realem actionem. Quod & docent omnes Theologi relati dubio præcedenti: licet diuidantur in explicando an actio sit vna, vel plures; & an afferat vnam, vel duas mutationes. Ex professo sententiam impugnat Suarez disp. 50. sect. 3. dicens esse *prorsus certum* in hac conuersione necessariam esse aliquam actionem realem, quia corpus Christi sub speciebus constituatur. Quod probat ex Patribus dicentibus hic interuenire diuinam efficientiam; esse opus diuinæ Omnipotentiæ; esse simile creationi, vel Incarnationi, &c. Ratio à priori est: quia Christum Dominum esse sub accidentibus panis, & vini, est aliquis effectus realis, qui antea non erat; & in ipso corpore Christi existens: ergo necesse est, quod hoc fiat aliqua actione. Quod constat inductione in omnibus alijs effectibus; tam naturalibus, quam supernaturalibus. Deinde; quia res nunc est, antea non erat: ergo est effecta: ergo per influxum causæ agentis: ergo per actionem: quia nomine actionis nihil aliud intelligimus, quam actualem influxum causæ agentis. Terminus autem ad quem positiuus, circa quem per se, & directe versatur agens, est corpus Christi: & ex vi eius præsentia, vel fundamento eius definit panis: ergo circa Christum est actio.

13 Deinde asserit Suarez, quod sicut in alijs productionibus, ita & hic debet distingui transubstantiatio actiua, & passiua: & quod sumendo transubstantiationẽ passiue, non consistit proprie in sola relatione prædicamentali; sed in dependentia effectus à causa, quæ est per modum cuiusdam fieri: quia si est actio positiua, aliquid per eã fit: & ideò necesse est vt illi respondeat fieri: ergo transubstantiatio quasi passiua primario consistit in hac dependentia, seu fieri vnius termini, cum desitione, aut ex desitione alterius.

14 Præterea septem argumentis Vazquez impugnat Araujo art. 4. dub. 2. sed vltra proposita, præcipua sunt duo. Alterum, quia omnis alia conuersio formalis fit per veram actionem, vt inductione constat; ergo & conuersio totalis. Alterum ad hominem. Nam si Christus Dominus protulisset hæc verba: *Corpus meum, & non panis sit contentum sub his accidentibus*; proculdubio nõ esset conuersio: quia tantum comitanter se haberent poni corpus sub accidentibus; & panem desinere esse sub eisdem. Et simi liter, si ita diceret: *Posito meo corpore sub istis accidentibus, non sit ibi panis*: Tunc ex veritate verborum corpus significatum esset ratio extrinseca; quare non esset ibi panis. Et tamen non esset tunc conuersio. Sed eodẽ prorsus modo se habet res in præsenti, si veritas verborum, vt ipse vult, non caulat in rebus ipsis, quod vnum sit causa alterius. Ergo ad saluandam huiusmodi conuersionẽ, non sufficit vnum esse causam alterius prout contentum in significatione verborum; sed vlterius requiritur, quod in rebus ipsis, prout distinctis à veritate verborum, detur repugnantia per quam vnum sit causa desitionis alterius.

15 S. Damascenus lib. 4. cap. 14. inquit: *Panem, & vinum carnem, & sanguinem suum fecit*: Idem dicit S. Ambrosius relatus à D. Thoma art. 8. Et iterum S. Damascenus relatus art. 2. ad 1. & ipse S. Thomas art. 4. in corp. & ad 3. expresse docet trãsubstantiationem perfici virtute, & actione infinita Dei. Item q. 78. art. 4. ad 2. docet verba Christi instrumentaliter efficere hanc cõuersionem. Vnde è diametro opponitur Vazquez hoc neganti. Locis relatis incontrarium, vel solum vult hanc non esse actionem cum mutatione, & motu, cum aliquo subiecto manẽte sub vtroque termino. Vel pro claritate doctrinæ, explicuit conuersionem per aliquid notius quoad nos; per aliquid connotatum, quod se tenet ex parte conuersionis passiuæ. Sicque exponuntur alij Doctores, quorum aliqui solum dicunt aliquid, in quo omnes conueniunt, quod datur huiusmodi successio substantiarum; non vero negant actionem; nec asserunt in sola relatione consistere transubstantiationem.

16 Alijs etiam argumentis impugnant sententiam Vazquez Cornejo art. 4. disputatione 1. dub. 2. Granado tract. 3. disp. 6. sectione 4. à nu. 17. vsque ad 20. Mõçæus disput. 11. cap. 13. Calpensis disp. 4. sect. 3. nu. 30. Lugo disp. 7. sect. 5. n. 82. explicat Vazquez loqui de ente rationis, & de relatione fundamentaliter. Sed nos attulimus formalia ipsius verba, & seorsum loquitur de denominatione rationis, quam dicit esse ens rationis: & seorsũ de fundamento: quod dicit solum esse non esse panis, & esse corporis Christi. Et sic in modo loquendi, & in re ipsa differt à communi Theologorum. Alia, quæ obijcit Lugo, procedunt in ipsius sententijs, quas nos nõ admittimus; & ideò sufficit referre vltimum, quod illi obijcit num. 88. dicens. Denique displicet illa sententia, quod affectas facilitatem huius mysterij, nõ modicam difficultatem injcit ad explicandum rationem cõuersionis, & pugnæ vtriusque substantiæ; cum tamen hoc ipsum cum maiori proprietate, & claritate ex ipsa physica rei natura possit explicari.

17 Demum Bernal disp. 35. sect. 3. sect. 3. n. 81. ex professo probat transubstantiationem non consistere in relatione; quia conuersio, & transubstantiatio plane est, & concipitur vt via. Sed ille ordo duarum substantiarum non est, nec concipitur vt via: Ergo ille ordo non est conuersio, nec transubstantiatio adæquate.

Dato autem, quod esset ordo, nõ posset esse relatio rationis. Quia vel est termo de relatione rationis propria; vel impropria? Si primum: ergo transubstãtiatio erit ens rationis, & tandiu solum existẽs, quandiu cogitatur: ac proinde fictum. Quæ dici nequeunt. Si est relatio rationis impropria; sic improprie loquuntur, & rem non explicant, dum nõ dicunt quidnam illa proprie sit. Nec sufficit cum Lugo exponere de relatione rationis, vel denominatione fundamentaliter. Nam non declarant, nec assignant, quidnam sit illud fundamentum. Et quamuis assignarent, falso dicerent, in illo consistere transubstãtiationem formaliter: nam prius est rem in se esse talem, quam esse fundamentum, aut præbere occasionem intellectui, ad fingendam, vel concipiẽdam in ipla relationem rationis. Denominatio vero extrinseca, detumpta à substantia succedente, est ipsamet substantia succedens (vel in illa) ac proinde in recto neutiquam est via desitiua; esto viam desitiuam connoteret, sicut causa effectum.

18 Vltimò in n. 83. & 85. dicit frustra laborare Vazquium, & alios plerosque Neotericos, dum quærunt rationem vnicam, & omnino simplicem, in qua transubstantiatio consistat. Est enim transubstãtiatio concretum accidentale, dicens in recto panis, & vini desitionem; & in obliquo denominationem extrinsecam, desumptã ex productione Dominici Corporis, & sanguinis, eam desitionem physice inducente. Sicut generatio est concretum accidentale dicens in recto productionem substantialem ex materia, & in obliquo esse principiatam à priuatione.

19 Communis hæc sententia mihi est certissima, & verisimia. Sed tamen ne in æquinoco laborare contingat, oportet plures difficultates, quæ in hoc involuũtur, seorsim determinare: nam non est in omnibus æqualis certitudo; nec omnes sunt de re. Est in primis difficultas, vtrũ reuera conuersio, & transubstantiatio panis in Corpus Christi, fiant interuentu specialis actionis Dei circa panem, & circa corpus? Secundo, vtrum hæc actio sit immanens, an trantiẽs? Tertio, vtrum sit sensibilis, vel mere spiritualis? Tertio, est difficultas an hæc actio sit creatio, productio, consecratio, aut itera ta replicatio corporis Christi? Quarto, vtrũ saltem producat in eo aliquem modũ substantialem, vel accidentalem; vel faciat in corpore Christi aliquam mutationem, vel localem, vel acquisitiuam, si non mutat perdendo aliquid? Quinto, vtrum vi huius trã substantiationis ponatur, vel acquiratur in corpore Christi aliqua relatio realis intrinseca; vel sufficiat denominatio extrinseca, vel solum respectus rationis? Denique vltimo inquiri valet, vtrum conuersio, & transubstantiatio supponant, vel significent actionem, vel relationem, vel denominationem; vel vnũ in recto, & aliud in obliquo? Vel importent aggregationem ex his omnibus? Omnes istas difficultates sententiæ relatæ, & earum argumenta inculcant. Sed aliquas earum, postea dissoluendas reseruamus.

20 Dico ergo primo, certissimũ est, quod conuersio panis in corpus Christi, fieri nequit sine speciali actione Dei circa panem, qui desinit, & circa Christi corpus, quod esse incipit realiter sub sacramento. Hæc est Theologorum communis: nec inuenio expresse negari a Vazquez: quamvis satis id insinuet n. 135. Sed immerito, vt rationes factæ demonstrant. A similique constat de mysterio Incarnationis: quod speciale actionem assumptiuam exigit, secundum S. Damascenum lib. 3. cap. 11. Et Diuũ Thomam q. 2. art. 8. Et omnes alios Patres, & Theologos. Et in hymno Festi canit Ecclesia cum D. Thoma. *Verbum caro panem verum, verbo carnem efficit.* Ergo interuenit actio efficiens Dei, & Christi.

21 Dico secundo, hæc actio Dei solum

est virtualiter transiens. Ita Araujo ar.4.dubio 2.conc.2.D.Thomas,& omnes eius discipuli,& alij multi,vt retulimus lib.3.Physicorum q.3.nu.12.Quamuis autem Suarez disp.50.sect.3.conc.2. doceat esse formaliter transeuntem. Sed quia est quæstio generalis,quæ de omni actione Dei ad extra disputatur 1.p.Ideo in hoc puncto non expedit nunc immorari.

22 Dico tertio,hæc actio non est sola prolatio verborum externa:quamuis ista ad illam se habeat vt instrumentum. Ita D.Thomas q.78.art.4.& Theologi cõmuniter ibi,& hic Nuño ar.4.diffic.1.conc.7. *§.Vt autem.* Et Suarez disp.40.sect. 3. post primam conclusionem, *§.Et hinc tandem* dicit hoc esse *per se notum.* Quia prolatio illa verborum est actio per se sensibilis, & naturalis:hæc autem actio conuersiua est supernaturalis,& insensibilis:vnde illa actio antecedit istam:quia verba sunt instrumẽtum ad faciendam transubstantiationem: cum tamen non sint instrumentum ad productionem sui ipsius : sunt ergo hæ actiones distinctæ.Pro contraria sententia refert Raphael Aueʃa q.3.sect.7.Gregorium de Valentia q.3.puncto 3.sub *§.Nono sequitur,* dicẽtem huiusmodi actionem esse ipsam prolationem verborum:quia Concilium Tridentinum sess.13.cap.4.& Patres docent, per consecrationem, ideſt,verborum prolationem, fieri conuersionem.Cui facile respondet,quod Concilium,Patres,& Theologi,tantum voluerunt,consecrationem esse causam conuersionis,& potius opponũt, non ipsam consecrationem esse formaliter cõuersionem.Qualiter autem ministri causent? Iam explicuimus quæst.64.dub.1. §.2.

23 Dico quarto,hac actione Dei efficitur realiter,& quod panis deficiat , & quod corpus Christi ei succedat , & quod fiat præsens sub speciebus sacramẽtalibus. Hæc autem relatio præsentiæ,iecũdũ quod denominat corpꝰ Christi,est realis:quia realiter,nullo intellectu considerante,desinente pane,ei succedit Christus , & realiter est sub sacramento.Reliqua,quæ ad hanc conclusionem spectant,in sequentibus exponẽtur;& quod sit præsentia sacramẽtalis: Tractatur q.76.

24 Dico vltimo. Transubstantiatio actiue dicit actionem Dei,cum respectu agentis,& passiue dicit non esse panis,& passiuam dependentiam in corpus Christi ; & in obliquo connotat relationem,quæ est in corpore Christi intrinsece,& extrinsece denominat panem desinentem.Hæc conclusio explicatur à simili ex his , quæ docet S. Th. 1.p.q.41.art.1.ad 3.& q.45.art. 2.ad 2.& art.3.Et q.3.de Potentia art.3.loquẽdo de creatione.Quia,cum vt docet Diuus Thomas hic art.8.& lib.4.Contra Gentes cap.63.transubstantiatio in hoc æquiparetur creationi , quia non est mutatio stricte sumpta,cum non habeat aliquod subſtantiale subiectum manens sub vtroque termino : Sicut creatio actiue est in Deo inferens,& dans creaturæ nouitatem essendi, & sic connotat relationẽ agentis, & infert passiuam dependentiam, quæ significatur, ac si esset mutatio: & in creatura est fundamentum relationis realis,quæ relatio connotatur. Ita transubstantiatio est actio Dei cum relatione,& in pane desinente est passiua destructio;& ideo dicit D. Thomas in 4.dist.11.q.1.art.3.q.1.ad 3.quod est secũdum rem in pane,qui mutatur:sed in eo nõ perseuerat relatio realis; sed id quod manet,est denominatio extrinseca;quia relatio realis non est in eo,quod non existit: & in Christo,cũ realiter succedat pani,& realiter sit præsens speciebus,non potest nõ intelligi de nouo hæc nona præsentia.Sed relatio successionis importatur , ibi in obliquo,vel ex consequenti.

§. III.

Vtrum transubstãtiatio sit productio, creatio,cõseruatio,aut replicatio substantiæ corporis Christi

25 SEcunda principalis sentẽtia (quam nunc examinare intẽdimus) variedefenditur;& quia plausibilis est inter Neotericos,eorum dicẽdi modos oportet accurat proponere. Primus ergo dicendi modus est,quod actio cõuersiua de facto est productiua corporis Christi,& peraccidens est, quod non producat,quia inuenit Christum existentem;& ideo eminenter,vel æquivalẽter,vel in actu primo dicitur productiua. Ita Scotus Quodl.10.*§.Ad ista,* in fine litm.vbi expresse ait.*Aliter dicendum,quod actio positiua,vel est productiua termini simpliciter,vel æquivalenter. Et ista conuersio secundo modo est productiua; quia quantum est ex parte sua ipsa sufficeret ad hoc,quod terminus acciperet esse per eam.Sed si non accipit esse; hoc ideo est;quia tam præhabet illud esse.* Sequitur Gabriel Biel in 4.dist.11.q.1.art.3.dub.2. Et in Canonẽ Missæ lectione 40. Et Soto dist. 9.q.2.art.4.*§.Quod si arguas,* adijciens hãc virtutem superfluam non esse,quoniam ex natura sua,quia conuersiua est;hoc habet: At quoniam corpus existit,accidit vt nunquam talem sortiatur effectum.Pro quo dicendi modo etiam refertur M.Ioãnes Vincentius in Manuscriptis de Eucharistia; & probabilem dicit Nuño,q.73.art.4.diffic. 2.conc.5.

26 Secundus dicendi modus est, quod de facto corpus Christi iterato producitur per nouam actionem totalem : sicut humanitas Christi semel terminata ab vna persona potest terminari ab alijs duabus;& idem effectus de potentia absoluta potest dependere à duplici causa totali.Ita Nuño diffic.1.cõc.7.Pelantius,& Coninch,quos refert,& sequitur Pasqualigus disp.100.sectione 6.Ilambertus disp.8.art.30.Petrus à S.Ioseph in Idea Theologiæ lib.2.de Euch. cap.4.resol.3.Gabriel à S.Vincentio disputatione 8.q.5.Franciscus Syluius q.75.ar. 4.*§.Quapropter.*

27 Tertius dicendi modus est Suarez disp.49 sect.1.conc.3.Corolario 4. & disp.50.sect.4.*§.Quintus ergo;* transubstantiationem esse actionem subſtantialem per modum nouæ creationis totalis corporis Christi.Quæ sẽtẽtia est Gabrielis Biel vtroque loco supra citato:sed non aliorum Authorum,quos pro ea citat Suarez,vt demonstrat Vazquez disp.181.cap.2.Sequũtur tamen Coninch ar.4.dub.5.coc.1.Granados tract.3.disp.6.sec.3.& 4 Hurtadus, & Arriaga, quos refert,& sequitur Bernal disp.35.sect.2.*§.1.* Kellisonus art.4.dubio 2.& alij Neoterici,qui citant Leisiũ, Tannerum,Præpositum,Martinonum , Raynaudum, Becanum,& Amicum , & alios.

28 Probant primo ex Patribus. Nam S.Cyprianus serm.de Cœna Domini alludens ad verba Canonis ait:*Vsque hodie verissimum,& sanctissimum corpus suum creat,& sanctificat,& benedicit; & pie sumentibus dividit.* S.Ambrosius lib.4.de sacramentis cap. 4.*Post consecrationem tam tibi dico,quod corpus est Christi;ipse dixit,& factũ est,mãdauit,& creatum est.* S.Hieronimus epist.ad Heliodorum.*Sacerdotes Christi corpus sacro ore conficiunt.* Et ad Euagrium:*Ad eorum preces Christi corpus,sanguisque conficitur.* S.Augustinus tom.5.de Trinitate lib.3.cap.4.*Verbum accedit ad elementum,& fit sacramentum.* Idem tract.80.in Ioannem.*Accedit verbum ad elementum,& fit sacramentum.* Idem lib.de verbis Apostoli serm.2.*Verbum transit ad elementum,& fit sacramentum.* Idem lib.de Trinitate cap.3.*Verbum acced

nem Christi Domini producit in Eucharistia.

31 Deinde arguit Bernal n.39 quia Patres vtuntur exemplis indicantibus productionem substantialem: quia arguunt ex exemplo creationis: & Incarnationis: nã Paschasius libro de corpore Christi cap.12.ait, *Quod semel factum est Verbi caro, quotidie fieri non dubites.* Vtuntur etiam exemplo cibi conuersi in substantiam viuentis. Deinde, quia hac solutione videntur arma ministrari hæreticis vt testimonia Scripturæ interpretentur improprie, sicut nos interpretamur Patres. Et quidem hæretici de præsentia solum metaphorica exponunt; quia cõstat illam alteram impossibilem. At vero Monceus, & Lugo veram Christi productionem dicent possibilem; & tamen ad metaphoram diuertunt.

32 Confirmatur. Quia D. Thom. 3.p. q.2 ar.1 docet, quod vt aliquid possit in aliud conuerti, & esse terminus conuersionis, est necessarium posse produci per talẽ cõuersionem; ideoque probat essentiam diuinam non posse esse terminum conuersionis, dicens. *Nec ipsa potest conuerti in aliud, cum sit incorruptibilis: nec aliud in ipsã, cum ipsa sit ingenerabilis.* Ergo vt de facto corpꝰ Christi sit terminus conuersionis, necesse est vt actu producatur.

33 Ratione arguit Suarez. Quia valde conuentaneum fidei est asserere hanc veram conuersionem esse substantiarũ conuersionem: quod & nomen transubstantiationis præfert. Ad hoc autem verificandum nullus alius modus est: & ita est possibilis; sicut & quod idem effectus dependeat à duplici actione totali. Est autem sufficiẽs: quia hoc modo intercedit hic actio influẽs verum esse substantiale in terminũ adquẽ: nam peraccidens est, quod antea esset; siquidem ea, quæ sunt peraccidens non mutant specificam naturam rei.

34 Præterea, quia sufficienter, melius, ac proprius verificantur verba cõsecrationis per actionem productiuam, quã per actionem adductiuam: ergo licet concedamus vtrumque modum esse possibilẽ, non recte infertur fieri sola actione adductiua. Antecedens probatur: quia transubstantiatio postulat, vt substantiali modo fiat, & nõ per localem adductionem. Sicut etiã ex parte termini à quo de facto intercedit destructio totius substantiæ: quia hoc est magis cõsentaneum ipsis rebus, supposito mysterio; cur ergo non eodem modo philosophabimur de termino ad quem? Præcipue, quia hic modus ex suo genere est nobilior, & perfectior.

Confirmatur. Nam sicut cõuersio est transitus à non esse; ita est transitus ad esse: Ergo conuersio substantialis, sicut est trãsitus à non esse substantiali, ita est transitus ad esse substantiale. Sed quatenus à non esse substantiali, essentialiter exigit destructionem termini substantialis à quo. Ergo quatenus transitus ad esse substãtiale, essentialiter petit productionẽ termini substantialis ad quem.

35 Dico primo, non explicatur cõuenienter adæquate, quomodo huius conuersionis terminus sit substantia, dicendo; quod est actio de se productiua sui termini. Conclusio est communis: à qua, nec Soto, & Scotus omnino recedunt; quia videntes hac via inadæquatè mysterium explicari; immediate alias proponunt explicationes, hac sola non contenti. Probat Vazquez disp.181.cap.2.in fine. Nam quamuis causa effectrix quandoque efficiat actu, quãdoque vero non efficiat, sed efficere possit; ideoque à Philosophis effectiua, & productiua dicatur; tamẽ nusquam in Philosophia audiuimus, actionem aliquam esse productiuam, sed productionem. Cum enim actio non sit potentia faciendi, sed ipsa effectio; non debet dici productiua sui termini, sed productio illius.

Eodem argumento vtitur Granado disput.6.sect.4.n.14. aliud adijciens. Quia actio, quæ solum esset productiua, nihil actu produceret: ergo non posset esse realis actu, sed solum in potentia. Ostendimus autem transubstantiationem, vere, & actualiter esse actionem realem; cum sit actualis consecratio. Similiter arguit Cornejo disp.2.dub.7.

36 Rationes tamen istæ efficaces non sunt. Instanturque duplici exemplo: nã secundum D. Thomam 1.2.q.51.art.3. Demonstratio actualis est productiua habitus scientiæ: & tamen, si inueniat habitum productum, non aggeneratur alius habitus, vt docet D. Thomas 1.2.q.54.ar.4.ad 3. Ergo fiat actionem aliquam esse de se actualem productionem: & tamen propter impedimentum subiecti receptiui, actu non producere. Deinde vt docet D. Thomas 3.p.q. 84.ar.3.ad 5. verba formæ sacramenti Pœnitentiæ de se habent remittere peccata, & ab illis soluere; & tamen sæpe peraccidẽs hoc non faciunt actu: Vel quia pœnitẽs est

in gratia, nec habet vinculum culpæ, nec pœnæ, quod tollatur. Vel quia ponit obicẽ gratiæ: cum tamen id ignoret, & valide cõ fiteatur. Sit aliud exemplum: nam docet D. Thomas 3.p.q.81.art.3. & 4. quod Christus dedit discipulis corpus passibile; & nũc dat impassibile, & immortale. Et in triduo mortis Christi non fuisset sub sacramẽto anima Christi, *non propter defectũ virtutis vẽborum, sed propter aliam dispositionem rei*, vt asserit D. Thomas ibi art.4.ad 3. Ergo bene stat actualem actionem de se esse productionem alicuius, quod peraccidens, propter aliam rei dispositionem de facto nõ fit. Ratio à priori est, quia licet actio sit productio actiua; passiue tamen subiectum receptiuum non semper est in eadem dispositione ad recipiendum; & ideo stat per accidẽs ex parte illius impediri. Videantur quæ diximus q.62.dub.6.à n.18.

37 Alia ratione probat Cornejo illo dub.7. quia hic non est termo de termino, quem posset habere transubstantiatio; sed de termino, quem habet de facto: ergo si de facto non influit in esse substãtiale corporis Christi, sequitur, quod de facto nõ sit actio substantialis; neque eius terminus sit corpus Christi secundum substantiam.

Confirmatur, quia huiusmodi actio supponit corpus Christi existens in rerũ natura, & concurrens effectiue instrumentaliter ad illam: ergo non potest esse productiua corporis Christi.

38 Præterea, aliud est loqui de virtute Dei transubstantiationem efficientis; aliud vero loqui de transubstantiatione, quæ de facto est: nam loquendo de virtute Dei, cum sit agens infinitum, *habens actionẽ in tot tum ens*, vt ad intentum dicit D. Thom. hic art.4.in corp. & ad 3. & art.7. non mirum, quod dicamus posse substantialiter producere, & creare Christum. Sed tamen, cũ de facto ipse Christus sit sacramentorum institutor, iam supponitur existens ante sacramenta: & ex alia parte docet S. Thomas q. 62.art.5. quod humanitas Christi est instrumentum Dei coniunctum, & sacramẽta instrumentum separatum. Per instrumentum autem coniunctum mouetur instrumentũ separatum. Sed tamen actio instrumenti separati, non est per se ordinata ad dandum esse substantiale instrumento coniuncto. Ideo quidquid sit de possibili, actio, quæ nunc est, non est productiua corporis Christi.

39 Denique, transubstantiatio actualis, ex propriis, non significat actionem productiuam; sed actionem de facto transferentem vnam substantiam in aliam: quia est pugna actualis duarum substantiarum; vnde sicut ex parte definitionis panis, cuius definitio est actus; ita ex parte termini ad quẽ, qui potissime intenditur, per aliquid actuale hoc debet esse poni. Ideoque S. Thomas in 4.dist.8.q.2.art.1.quæstiuncula 4.in corpore ait. *Esse est terminus transubstantiationis, cuius extrema, vel termini sunt duæ substantiæ.* Loquitur manifeste de esse substantiali actualis existentiæ. Nec formaliter conuersio esset eiusdem rationis, si panis conuerteretur in substantiam de nouo creatam, ac est in casu præsenti: cum cõuersio est in corpus iam antea ex Virgine natum: iuxta quod S. Ambrosius lib. *de iis, qui mysterijs initiantur* cap.9. relatus à D. Thoma art.4. ait: *Hoc, quod conficimus, corpus ex Virgine est*: liquidem terminus, ad quem vtriusque actionis, non esset idem formaliter, sed solũ materialiter: sicut eadem substantia potest creari, & generari.

40 Dico secundo, transubstãtiatio nõ est creatio, neque iterata productio substantialis, nec conseruatio naturalis, aut supernaturalis corporis Christi. Serra hic art.4.dub.vnico conc.1.dicit, quod conclusio hæc est *omnium Theologorum antiquorum*, apud quos inauditum est nomen productionis, vel reproductionis corporis Christi in hoc sacramento, &c. Nam Hugo de S. Victore lib.2.de Sacramentis parte 8. cap. 9. ait. *Per verba sanctificationis vera panis, & vera vini substantia in verum corpus, & verũ sãguinem Christi conuertitur. Nec sic in pane corpus Christi consecrari dicimus, vt de pane corpus Christi esse accipiat; nec quasi nouum corpus subito factũ de mutata essentia; sed in ipsum corpus verum mutatam essentiam.* Idem asserit Sanctus Bonauentura in 4.dist.10. parte 2. q.2.dicens. *Corpus Christi in consecratione non fit.* Et infra: *Tum non fit eius humanitas, quia facta est in conceptione.* Et dist.11.parte 2.q 2. *Non habet aliquid de nouo factum; sed præexistens.* Similiter Beatus Albertus Magnus in 4.dist.10.art.6.de substantia panis dicit: *In aliud præexistens conuertitur in corpus Christi.* Et dist.11.ar.1.

S. Thomas in 4.dist.11.q.1.art.3.q.1. ait, quod *in hac conuersione illud, in quod fit conuersio, erat præexistẽs.* Et in hac 3.p.q.76. ar.6. & q.78.ar.5. dicit. *Non enim faciunt hæc verba, quod corpus Christi sit corpus Christi; neque quod panis sit corpus Christi, &c.*

Est

41 Est etiam de mente aliorum Theologorum communiter, atque Sanctorum Patrum, & Catholicorum scribentium contra hæreticos, vt attestatur Valentia q. 3. puncto 3. sub §. *Quarto sequitur*. Idem testatur Fonseca lib. 9. Metaphysicæ cap. 1. q. 4. Latè que priorem sententiam impugnat Vazquez disp. 181. cap. 4. & cap. 5. vsque ad 9. Lugo disp. 7. sect. 2. & 3. & 4. vbi specialiter de modo dicendi Conincb, de necessitate nouæ actionis productiuæ corporis Christi, ait num. 40. Hæc doctrina vt reuera singularis est nimis, sic vt defendi possit, eius Author consequenter plurima Philosophiæ principia receptissima deserere coactus est. Et de tota sententia, ait Auersa q. 3. sect. 7. Hæc sententia, nec necessaria est ad rem, quæ intenditur; nec sufficiens, nec vera. Quam & impugnant Cornejo art. 4. disp. 2. dub. 5. & 6. dicens oppositã esse communem. Araujo art. 4. dub 2. conc. 2. Philippus a Trinitate disp. 3. dub. 6. Calpensis tractatu 22. disputatione 4. sect. 3. à n. 26. vsq; 29. & alij.

42 Multi non solum iudicant de facto transubstantiationem non consistere in huiusmodi substantiali iterata productione; sed fere omnes nunc relati dicunt talem productionem substantialem contradictionem implicare: quamvis non vna via id deducant. Vazquez cap. 7. n. 9. disp. 181. se remittens ad ea, quæ dixerat tom. 1. disp. 10. cap. 8. & latius disp. 19. cap. 4. dicit impossibile esse, eundem effectum omnino eũdem pendere à duabus causis, quas vocant totales; atque ita impossibile erit per duas productiones, aut conseruationes eãdem rem bis produci, aut conseruari; eadem enim vtriusque ratio est: nam rẽ aliquam ab alia, vt à causa pendere, non est voluntatis Dei, sed indigentiæ ipsius. In hac ratione vim nõ possumus facere, quia supponit sententiã impugnatam à nobis 2. Metaph. controu. 16. art. 3. & 2. Physicorum quæst. 22. Quod vltra Thomistas ibi relatos tenet Nuño hic ar. 1. diffic. 1. conc. 7.

43 Secundo idem Vazquez eodem cap. 7. n. 8. 8. arguit: nam quamuis fieri posset, vt idem esset causa moralis suæ ipsius conseruationis; tamen impossibile omnino videtur, idem esse causam, seu instrumentum physicũ conseruandi se ipsum: idẽ enim se ipsum efficeret: quod est manifestè absurdum. Sed iuxta Thomistas, & Suarez, & plures alios, humanitas Christi, & verba consecrationis concurrunt instrumentaliter physice ad transubstãtionem. Ergo hæc non consistit in iterata productione corporis Christi. Vnde D. Thomas 1. p. q. 104. ar. 2. ad 2. ait, *quod sicut nulli effectui præstari potest, quod sit causa ipsius; potest tamen ei præstari, quod sit causa alterius; sic etiam nulli effectui præstari potest, quod sit sui ipsius conseruatiuus: potest tamen ei præstari, quod sit conseruatiuus alterius.* Vbi D. Thomas eodem modo loquitur de effectu respectu sui ipsius in prima productione, & in conseruatione. Et hãc rationem, priorem reiecta, prosequitur Lugo sect. 2. n. 21. dicens, quod quamuis de potentia absoluta idem effectus dependere possit a duplici causa adæquata; siue ab vna, & eadem per duplicem actionẽ adæquatam. Tamẽ hic hoc repugnat, quia idem esset causa sui ipsius: & ex diffinitione causæ cuiuscunque, nulla facta exceptione, requiritur distinctio inter causam, & effectum. Nã prioritas, quã exigit entitas causæ, est prioritas naturæ: prioritas autem rei ad alia essentialiter est ad aliud, vt de se constat. Et ex oppositio non parum infirmãtur plura dogmata nostræ Religionis: quod scilicet, Deus sit improductus, quod Spiritus Sanctus distinguatur a Filio: Quod Filius a Patre; quod vna persona procedat a se ipsa, &c. Latius rationem eandem prosequitur Cornejo disp. 2. dub. 5. referens, & impugnans quinque solutiones: & impugnationum summa est, nam corpus Christi est causa secundæ productionis suæ per illud idem esse, quod accepit ex prima productione: sed hoc esse est idem omnino, quod producitur per secundam: ergo per idẽ esse est simul causa, & effectus sui ipsius: quod repugnat. Probatur minor: quia si esset aliud, non esset reproductio eiusdem numero essentialis. Vnde D. Thomas 1. p. q. 3. ar. tic. 4. ratione prima ait. *Nulla res sufficit, quod sit sibi causa essendi, si habeat esse causatum.*

44 Tertio non videtur possibile, rem semel factam, & existentem, ac durantem, iterum noua actione fieri, seu conseruari. Quod videtur docere D. Thomas 1. p. q. 25. art. 4. ad 2. dicens, *quod aliqua olim habuerunt rationem possibilium, dum erant facienda, quæ iam deficiunt à ratione possibilium, dum sunt facta. Et sic dicitur Deus ea non posse, quia ea non possunt fieri.* Ergo implicat, quod substantialiter facta, & non destructa, possent de nouo fieri; quia possibilia non sunt vt fiant. Et in 4. dist. 17. q 2. ar. 1. q. 3. ad 2. ait. *Impossibile est, quod aliquid idem numero oriatur*

tur à principio, à quo prius non oriebatur; quia res tantum semel in esse procedit. Et in 1. dist. 44. q. 1. art. 4. ad 1. ait, quod *quando iam est existens actu, amittit rationẽ possibilis fieri.* Vnde arguit Serra ratione 3. quod producitur, mutatur de non esse ad esse: sed corpus Christi præexistens non potest sic mutari; aliàs simul esset, & non esset: ergo non potest per conuersionem panis in ipsum produci secundum suam entitatem, & subtantiam, etiam in hoc sacramento, sicut nec secundum esse naturale, quod habet in Cœlo: quia res semel facta, non potest iterum fieri.

45 Adijcit Auersa sect. 6. Sed esto fortasse id sit possibile in illis rebus, quæ fiunt per actionem distinctam ab ipso termino. Tamen si actio non sit distincta, sed sit essentialis dependentia rei à causa: id manifestè est impossibile. Hoc autem modo supponimus se habere illas res, quæ per creationẽ, alio vè modo æquiualenti fiũt. Item specialiter impossibile reputatur, actionem creatiuam exerceri mediante aliquo instrumento creato: actio autem illa per quam Christi substantia fieret, esset substantialiter creatio. Hoc vltimum iam diximus esse inconueniens in doctrina Diui Thomæ: quod autem creatio identificetur cum re creata, est quæstio 1. par. examinanda.

46 Ex alia etiam parte Vazquez cap. 6. & Lugo sec. 2. num. 27. Araujo, & Auersa, & alij frequenter reijciunt illam sententiam, quia dato, & non concesso, quod illa noua creatio, vel conseruatio sit possibilis, non tamen videtur sufficiens ad conuersionem. Nam si productio vnius substãtiæ nullo modo est causa desitionis alterius substantiæ, concomitanter omnino se habere debet cum illa: ac proinde non magis habere potest rationem conuersionis, quam si simul tempore cum ea non esset. Quod satis expendimus dub. 5. §. 2. Et rursus, quia actio conuersiua, debet esse illa, per quam corpus Christi succedit substantiæ panis in eodem munere in ordine ad eadem accidentia: Ergo productio corporis Christi, formaliter loquendo, non est conuersio panis in ipsum.

47 Vltimo idem probatur, quia talis reproductio non est necessaria ad saluandam transubstantiationem in omni rigore. Et quia hoc fundamentum vnusquisque proponit iuxta suum dicendi modum, reputans eum reliquis faciliorem. Not iuxta modum dicendi Caietani, quem nobiscum sequitur Serra, cum ipso conclusione prima ratione quarta, sic vltimo probam' assertionem. Panis potest diuina virtute cõuerti in corpus Christi, quin hoc reproducatur: ergo de facto sic conuertitur. Consequentia patet: non enim debemus miracula addere sine necessitate. Præterea: hoc reproductionis corporis Christi, quod maiorem virtutem requirit, quam conuersio panis in ipsũ sine tali reproductione; & quod incredulis hoc mysterium incredibilius faciet. Antecedens probatur: nam vt hic ad 3. ait D. Thomas, quia tota latitudo entis creati est diuinæ virtuti subiecta, & Deus habet actionem in totum ens creatũ; ideò potest quidquid entitatis est in vna re conuertere in id quod entitatis est in altera: sed id quod entitatis est in corpore Christi iam est productum, & vt sic subest diuinæ virtuti, non minus, sed melius, quam vt reproducendum: ergo in illud vt productum potest Deus conuertere substantiã panis, absque aliqua corporis Christi reproductione.

Pro huius rationis intelligentia, & facili argumentorum solutione, oportet nostrum dicendi modum, qui est Caietani, proponere, & exponere, quia ex illo omnium solutio pendet, & est facilis, si recte intelligatur.

§. IV.

Vtrum hæc conuersio terminetur in corpus Christi, vt est id quod erat panis?

48 Celebris est in hac parte sententia Caietani; sed apud aliquos ita difficilis, vt multi illi sententiam attribuãt erroneam, alij ad suas trahunt opiniones, vt Nuño diffic. 1. §. *Sextus modus*. Imò Bellarminus tom. 3. lib. 3. cap. 18 §. *Hinc intelligimus*, dicit *inanem, & superuacaneam* fuisse Caietani *subtilitatem, &c.* Et infra ait, quod nõ erat opus ista speculatione. Sed ipse vt ista speculationem fugeret, incidit in sententiã de qua Neotericus eiusdem Societatis, nẽpe Bernal disp. 35. sect. 1. §. 2. in fine nu. 20. ait, doctrinam, quam aduersantes tradunt, omnino esse ab hominum sensu alienissimam, vtpotè *conuersionem umbratilem*, & accidentalem, pro vera, & substantiali vendi tantes.

49 Igitur Soto dist. 9. q. 2. art. 4. §. *Secun-*

Secunda opinio (inquit) est hic Caietani, qui concedit quidem tertiam conclusionem, scilicet totam substantiam panis transubstãtiari in corpus Christi; modo tamen, & intellectu *difficili, & credito*, nescio an dixerim, *impossibili*. Ait enim id quod erat panis, postmodum esse corpus Christi. Et quidem si relatiuum acciperetur *vagè*, & accõmode (vt Dialectici aiunt) scilicet, quod cõtentum sub speciebus, prius erat panis, cui succedit postea corpus; *verissimum* quidem diceret: nam participium illud, contẽtum, est commune in significando quidquid illic continetur, scilicet, panem, & corpus, vt S. Thomas in 4. dist. 11. q. 1. art. 3. & hic infra art. 8. & q. 78. art. 5. plane docet. Et sunt qui putent hoc Caietanum sensisse. Sed tamen alijs, & mihi quidẽ videtur singulariter sentire, quod ipsissima res, quæ modo est panis, postea est corpus. Quæ quidem prima est earum trium opinionum, quas Glossa super Can. In sacramentorum. De Consecrat. dist. 2. refert, illamque reprobat. Itaque sensus huius opinionis est, quod facta consecratione, verum est dicere, res, quæ erat panis, modo est corpus: quemadmodum in prædicationibus accidentiũ concedimus, quod Ipse, qui modo infirmatur, postea erit sanus, & qui modo est calidus, postea frigebit. Imò non desunt, qui Caietanum in eodem sensu sustineant. Postea pro ea refert Henricum Gandauensem, confutatum à Scoto, nempè Quodlibeto 9. art. 9. & Quodlibeto 11. q. 4.

50 Rursus Suarez disp. 50. sect. 4 §. *Alter modus* inquit, quod hæc sententia, vel incidit in errorem Henrici, vel in opinionem Scoti: nam si ille terminus, *id quod erat panis*, designet aliquam rem individuam, & substantialem, quæ prius fuerat panis, & postea fiat corpus Christi, denoluitur in priorem errorem, & destruit hanc transubstãtiationẽ in verum corpus Christi. Si vero, id quod erat panis, non designet aliquam rem individuam, & singularem, quę maneat sub vtroque termino, sed quasi singulare vagũ in ordine ad species, scilicet, sub ratione cõtenti sub illis; non differt ab opinione Scoti: quia contentum sub speciebus est substãtia cum præsentia accidentali sub speciebus.

51 Vazquez disp. 181. cap. 10. dicit, quod qui in priori sensu Caietanũ explicarunt, ipsum non videntur legisse, vt cõstat ex §. *Pro solutione*, & §. *Ex his autem*, & §. *Neque obstat*. Ex quibus apparet, quod illud, *id quod erat panis*, non refert substantiã, aut entitatem aliquam, quæ sub vtroq; termino re ipsa sit; sed ad contentũ vage. Contra quem tamen obijcit Vazquez n. 113. & 114. quod iuxta hoc hęc conuersio non erit in substantiam, sed in modum accidentalẽ: quia contineri sub speciebus accidit corpori Christi.

52 Deinde Lugo, suppresso Caietani nomine, vt modum dicendi aliquorum Thomistarum recentiorum, hunc modum respondendi refert disp. 7. n. 64. dicens. Hic modus dicendi, nec rem explicat, nec intelligi potest: quia corpus Christi esse id in quod conuertitur, & desinit esse panis, vel addit aliquid supra substantiã corporis Christi, vel nihil? Si nihil addit: ergo ipsa substantia corporis Christi est terminus productus, vel conseruatus per illam actionem. Si vero addit aliquid, hoc vel est accidentale: & tunc actio non habet terminum formalem productum substantialem; sed accidentalẽ. Vel est substantiale; & debebit assignari, quid sit hic substantiale præter corpus Christi. Nam dicere, quod corpus Christi, prout est terminus, inquem desinit panis, terminat actionem; videtur esse quod actio terminatur ad se ipsam; quia corpus Christi terminare illam conuersionem, est denominatio proueniens formaliter ab ali actione cõuersiua: si ergo terminat actionem, prout est terminus conuersionis; terminat per illã denominationem, quam accipit ab eadem actione: atque adeò actio terminabitur ad se ipsam; hoc est, ad denominationẽ proueniẽtẽ ab eadem actione. Et semper restat explicãdum, quid sit, quod producitur; vel accipit esse per illam actionem, distinctum ab eadem actione?

53 Vltimò Araujo q. 75. art. 3. dubio 3. num. 40. late exponit Caietanum, bene ostendens neque tenuisse sentẽtiam Durandi erroneam, quod materia panis manet post consecrationem: quia esse erroneã, cõstat ex art. 2. & ex ipso Caietano artic. 1. §. *Quoad quartum*. Neque docuit errorẽ, qui tribuitur Henrico: quia id expresse impugnatur art. 4. ad 3. §. *Contrariatur*. Et art. 2. & 3. & art. 8. expresse negat in hac conuersione manere aliquid commune vtrique termino, nisi sola accidentia. Neque docuit conuersionem terminari ad præsentiam accidentalem primario, vt constat ex §. *Circa hanc*. Et art. 1. §. *Quidam demum*, vbi docet recurrentes ad præsentiã transubstantiationem solo nomine saluare. Ait ergo Araujo, quod

quod Caietanus solum ponit pro termino corpus Christi, vt connotat panem desinẽtem tanquam terminum à quo. Et ita se explicat Caietanus art. 4. §. *Pro solutione*, & §. *Neque obstat dictis*.

Contra sententiam sic expositam septem argumenta obijcit Araujo nu. 41. Vt quod forma ex qua, non refundit nouitatẽ in terminum ad quem: ergo neque panis; ex quo fit transitus, refundit aliquam nouitatem in Christi corpus. Deinde, quia materialiter concurrit panis, & formaliter, & proximè concurrit negatio; sicut in cõuersione formali priuatio est per se terminus à quo. Esset que eiusdẽ rationis; si alia substantia conuerteretur: quia à termino à quo sola habetur extrinseca denominatio; quæ est peraccidens. Et quia fieri est passio, & consequenter via: ergo præter fieri, debet dari terminus productus, seu transubstãtiatus: ergo mediat inter fieri, & corpus Christi secundum se aliquis modus productus.

54 Nihilominus Caietanum sequuntur Serra art. 4. dub. vnico conc. 2. Ioannes à Cruce in Directorio de Euchar. q. 2. dub. 3. M. Ioannes Gonçalez Albelda, & Mõtesinos, & alij Thomistæ in manuscriptis. Cornejo art. 4. disp. 2. dub. 8. dicens esse *communem inter modernos*. Philippus à Trinitate disp. 3. dub. 6. Videturque ad mentẽ Hæruei in 4. dist. 10. q. 1. art. 1. & dist. 11. q. 1. art. 3. Capreoli in 4. dist. 11. q. vnicã ad 2 Durãdi contra primam, & ad 1 Scoti contra eandem folio 132. & ad argumẽta Aureoli cõtra tertiam fol. 138. Imò Vualdensis tomo 2. cap. 48. num. 38. & Richardi in 4. distinctione 21. art. 14. & Ruardi Tapper art 14. §. *Ad hæc omnia*. Faucte que Ferrara lib. 4. cont ra Gentes cap. 64. §. *Circa octauum*. Raynerius verbo *Eucharistia* cap. 39 §. 3. Et Turrecremata, cap. *Non omnis*. Dist. 2. *De Consecratione*. n. 2. & 3. Et Viguerius in Inst. Theol. cap. 16. §. 3. ver. 5. Quamuis isti antiqui nõ ita explicite proponant, sicut Caietanus, & alij primo relati. Sed eam reuera tenet Soto in 4. dist. 9. q. 2. art. 4. §. *Quarta igitur opinio*: Et in 2. solutione ad primũ. Imò & Scotus, quamvis sequatur illum dicendi modũ de actione adductiua; sed non solum; quia etiam istum de actione substantiali conuersiua, valdè commendat, & sequitur Quodlibeto 10. §. *Ad ista*. lit. I. ver. *Tertius intellectus*: & lit. n. ver. *Aliter potest declarari*, & alij.

55 Pro notitia autem, & claritate terminorum, aduertendum, quod corpus Christi esse id, quod erat panis, vel potest esse verum in essendo; vel in officio panis, seu munere: & horum quodlibet potest verificari dupliciter. Corpus Christi esse in essendo id quod erat panis, vel potest verificari, quia post consecrationem maneat panis, vel aliquid materiæ, aut formæ eius; vel quia diuina virtute fiat, quod per identitatem ipsissima numero res, quæ est panis, fiat substantia, quæ est corpus Christi. Panẽ esse corpus Christi in munere panis, stat etiam dupliciter, vel quia substantialiter succedit in officio substantiali panis, & in munere eius; vel quia solum succedit in aliquo munere accidentali panis, siue hoc accidens sit ordo, siue relatio successionis, siue vnio cum speciebus, siue effectiua sustentatio earum, siue præsentia ad locum specierum; vel si aliquid aliud est in pane. Hos omnes sensus nõ distinguere, sed aliquos omittere; vel vnum sensum pro alio accipere, vel vsurpare; fuit causa quod difficilis, vel inintelligibilis reputaretur modus dicẽdi, qui mihi verus, & vnicus pro mysterio explicando videtur necessari o sustinendus.

56 Dico primo, conuersio non terminatur in corpus Christi, vt est id quod erat panis per concomitantiam, vel perseuerantiam alicuius partis substãtiæ panis; nec per hoc, quod diuina virtute ipsissima numero res, quæ erat panis, fiat substantialiter corpus Christi. Prior pars iam est demõstrata, quia diximus esse de fide, quod in termino ad quem transubstantiationis, non manet substantia, nec aliquid substantiæ termini à quo: ideòque in Concilio Florentino sess. 13. canone 2. diffinitur fieri conuersionem *totius substantiæ panis, & vini, manẽtibus dumtaxat speciebus*. Quod non esset verum si maneret substantia panis, vel forma, vel materia, vel aliquid substantiæ illius.

57 Secunda pars est D. Thomæ articulo 8. vbi loquendo de creatione, & de transmutatione naturali, & hac conuersione, ait. Est enim commune his tribus ordo terminorũ, vt scilicet, vt post hoc fit hoc (in creatione enim esse post non esse: in hoc sacramento corpus Christi post substantiã panis: in transmutatione naturali album post nigrum; vel ignis post aërem) *& quod prædicti termini nõ sint simul*. Et infra. Quia enim *in nullo prædictorum triũ extrema sunt simul*; ideò in nullo eorum potest vnum extremũ de allo prædicari per verbum substantiuum præsentis temporis: non enim dicimus; nõ ens est ens; *vel panis est corpus Christi*; vel aer est ignis; vel album est nigrum. Quod & re-

perit in eodem corpore articuli,& ad 1.& ad 4. Et in 4.Sent.diſt.11.q.1.art.4.quæſtiſcula 4.ait: *Nihil panis vnquam erit aliquid corporis Chriſti.* Et art.2.ad 4.*panis nõ manet, nec in ſe, nec in alio.*

58 Hoc probant octo rationes M. Soto, quas proponit contra opinionẽ, quã exiſtimat eſſe Henrici,& Caietani. Prima, quia ex oppoſito tollitur tranſubſtantiatio: etenim tranſubſtantiatio non dicit quamcunque mutationem ſubſtantiæ; ſed tranſitum de ſubſtantia in ſubſtantiam: qui dicit duos terminos, à quo, qui ſimpliciter deſinit eſſe; & ad quem, qui incipit eſſe, vel ſimpliciter; vel in munere alterius. Sicut enim impoſsibilis eſt transformatio, niſi vna forma deperdita alia acquireretur: ita tranſubſtantiatio non eſt, niſi tota ſubſtantia deſinat: nam tranſubſtantiatio addit ſupra trãsformationem, quod non ſolum forma, ſed tota materia tranſit in aliam : atque adeò deſinit eſſe. Ideoque S. Thomas artic.4. ad hoc requirit infinitam Dei virtutem, quæ ſe extendit ad deſtruendam materiam: nec ſufficit virtus limitata, quæ eſt in cauſis naturalibus, quæ ſolum expellit formam.

59 Secundo. Impoſsibile eſt, quod res deſinat eſſe panis, quin deſinat eſſe ſubſtantia, & deſinat eſſe ſimpliciter: Cum enim res deſinit eſſe aliquid , quod de illa quidditatiue prædicatur, deſinit ſimul eſſe quidquid eſt de intrinſeca ratione eiuſdem prædicati: genus autem ſubſtantiæ eſt de intrinſeca ratione panis: eſt enim quidditatiua prædicatio: Panis eſt ſubſtantia; & ſubſtãtia eſt ens: ergo, ſi deſinit eſſe panis , deſinit eſſe ſubſtantia, & ſimpliciter ens. Hanc, & alias ſex rationes ibi proſequitur.

60 Sed vnico verbo poſſumus concluſionem probare. Quia indiuiduum ſubſtantiæ eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum à quolibet alio, vt docet D. Thomas 1.p.q.29.artic.4. Ideoque non diuiditur vlterius, nec formali, nec materiali differentia, vt ait D. Thomas 10. Metaph. lect.11. Qua de cauſa implicat contradictionem, quod hoc indiuiduum panis, manens in eſſe talis , fiat hoc indiuiduum corporis Chriſti: ſequeretur enim, quod eſſent vnum indiuiduum, vt poſsint ſubſtantiue prædicari: & quod eſſent duo; cum habeant hecceitates, & principia indiuiduantia primo diuerſa. Deſtructio autem pane, non poteſt entitatiue trãſire in corpus, niſi denominatione extrinſeca, quia deſinit in illud: quod nihil ponit in corpus: & nihil in illud facit. Ex alia autem parte panis non eſt in corpore inhæſiue, cum non ſit accidens; non vnitum illi hypoſtaticè, vt iam ſupra probatum eſt; nec poteſt corpus Chriſti incipere eſſe ſubſtantia panis, quin incipiat eſſe ſimpliciter. Ergo cõuerſione non fit vt entitatiue corpꝰ Chriſti ſit id quod erat panis.

61 Dico ſecundo, conuerſione Euchariſtica fit vt corpus Chriſti in munere, & officio fiat ſubſtantialiter id quod erat panis; & munera accidentalia panis, non ſe habẽt vt terminus primarius; ſed velut complementum termini primarij; velut terminus ſecundarius. Hãc ſecundam aſſertionis partem oſtendimus examinando alias ſententias ponentes pro termino formali aliquid accidentale: in quibus hoc eſt difficile, quia non ſaluant in rigore, quod hæc conuerſio ſit tranſubſtantiatio, vt docet D. Thomas art.4.& 8. Imò & Cõcilium Tridentinum ſeſſ.13.can.2.ait. *Quam conuerſionem Catholica Eccleſia aptiſſimè tranſubſtantiationem appellat.* Ergo ſicut ex parte termini à quo, deſinit ſubſtantia, ita ex parte termini ad quem formaliter terminat ſubſtantia. Conſequẽtia patet ex D. Thoma in 4.diſt.8.q.2.art. 1.q.4.dicente, quod *extrema, vel termini trã ſubſtantiationis ſunt duæ ſubſtantiæ.*

62 Priorem vero partem probant authoritates, & rationes adductæ pro ſecunda principali ſententia à n.28. vſque ad 34. quia ab illa non differt in eo quod ponit actionem, & terminum ſubſtãtialẽ; ſed in modo, quia illi dicunt productiuam, iteratam productionem, creationem, vel conſeruationem: & nos dicimus poſſe eſſe nouã actionem ſubſtantialem abſque productione ſubſtantiali termini primarij; ſolum dando illi vt ſuccedat in munere, & officio ſubſtãtiali ſubſtantiæ, quę in illam tranſmutatur, & conuertitur, & tranſubſtantiatur.

63 Specialiter probatur ex D. Ambroſio relato cap. *Panis, de Conſecratione*, diſt. 2. Cuius loquendi modum probant Innocentius Tertius lib.4 cap.6. Et Magiſter in 4.diſt.11. Et ibi D. Thomas q 1.ar.4.& hac q 75.art 8. Et Thomas Vualdenſis tom.2. cap.61. Imò idem habetur in confeſſione Berengarij, quæ refertur, & approbatur de Conſec.diſt.2. Et quia ex D. Ambroſio omnes habuerũt, oportet eiꝰ verba referre. Habẽtur to.4.lib.4 de Sacram.c.4. vbi aſſerit. *Tu forte dicis: Meus panis eſt vſitatus. Sed panis iſte, panis eſt ante verba ſacramentorũ: vbi acceſſerit conſecratio, de pane fit caro Chriſti.* Et infra. *Vides ergo quã operatorius ſit ſermo Chriſti.*

Si ergo tanta vis eſt in ſermone Domini Ieſu, vt inciperent eſſe, quæ non erant; quanto magis operatorius eſt vt ſint quæ erant, & in aliud cõmutentur? Quaſi arguat. Creatio Dei facit vt poſt non eſſe ſit eſſe ſubſtantiale: ergo conuerſio facit vt hæc ſubſtantia ſubſtantialiter commutetur in aliam, & illi in eſſe ſubſtantiali ſuccedat, Subiungit etiam. *Cœlum non erat, mare non erat, terra non erat. Sed audi dicentem: Ipſe dixit, & facta ſunt; ipſe mandauit, & creata ſunt. Ergo tibi vt reſpondeam; nõ erat corpus Chriſti ante conſecrationem: ſed poſt conſecrationem dico tibi; quod iam corpus eſt Chriſti: Ipſe dixit, & factum eſt; ipſe mandauit, & creatum eſt.* Quod poſtea explicat exemplo cõuerſionis formalis internæ, quando per gratiam fit noua creatura: & exemplo Incarnationis, & miraculoſi partus Virginei: & quando Exodi 14. factus eſt dulcis fons, qui amarus erat, & in alijs miraculis: & concludit. *Ergo didiciſti, quod ex pane corpus fiat Chriſti.* Hunc eſſe ſenſum D. Ambroſij, plane declarat S. Thomas art.8. dicens. Propter ordinem vero extremorum poſſumus vti in omnibus hac propoſitione, *ex*, quæ ordinẽ deſignat; poſſumus enim vere, & propriè dicere, quod ex non ente fit ens, & *ex pane corpus Chriſti*. Et in ſol. ad 1. ait, *quod licet proprie dicatur, quod ex pane fiat corpus Chriſti; non tamen proprie dicitur, quod panis fiat corpꝰ Chriſti, &c.* Quaſi dicat. Corpus Chriſti non ſuccedit ſubſtantiæ per identitatem, ſuccedit tamen in munere propter tranſubſtantiationem. Vnde in art.4.ad 1.ait. *Cum hæc conuerſio ſubſtantialis importet quendam ordinem ſubſtantiarum, quarum vna conuertitur in alteram.* Item q.78.ar.2.in fine corporis. Et in 4.diſt.8.q.2.ar.3.ad 3.ait, *tranſubſtantiatio terminatur ad Corpus Chriſti: quia panis non conuertitur, niſi in corpus Chriſti.*

64 Ad idem pertinent verba S. Ioannis Damaſceni lib.4.de fide c.14. dicentis. *Quia conſuetudo eſt hominibus comedere panem, & vinum bibere, coniugauit eis Deus Diuinitatem, & facit ea corpus, & ſanguinem ſuum.* Quod exponens S. Thomas art. 2. ad 1.ait, quod Deus coniugauit Diuinitatem, id eſt, diuinam virtutem pani, & vino; non vt remaneant in hoc ſacramento; *ſed vt faciat inde corpus, & ſanguinẽ ſuum.* Ergo propter ſubſtantialem ordinem terminorum factum diuina virtute, iſtæ, & ſimiles loquutiones Patrum optimè verificantur.

65 Ratio à priori non eſt alia, niſi quia non eſt propriè tranſubſtantiatio, niſi terminus formalis, in quem fit tranſitus, ſit ſubſtantia, ſicut ex parte termini deſinẽtis, etiã tota ſubſtantia deſinit. Sed non eſt ſubſtãtia corporis Chriſti de nouo incipiens ſubſtantialiter; quia iam habebat eſſe; & hac actione non fit vt ſit in rerum natura: ſed vt panis ſuccedat. Non ſubſtantia corporis Chriſti ſecundum ſe. Quia nequit de nouo eſſe , vel intelligi terminus actionis ſubſtãtialis, ſi de illo non verificetur aliquid, quod antea nõ verificabatur: Secundum ſe vero non ſuccedebat panis: ſiquidem etiam ſi non eſſent ſacramentales conuerſiones, haberet ſua prædicata ſubſtantialia. Nõ reſtat aliud niſi ſubſtantialiter ſuccedere in munere panis. Ergo vt ſic eſt terminus tranſubſtantiationis.

66 Vnde Capreolus in 4.diſt.11. q.1.ad 6. Scoti contra 1.& 3.fol. 134.ait, quod conuerſio, quæ communiter fit in Euchariſtia, importat ſucceſsionem duarum ſubſtantiarum totalium, & perfectarũ ſub eiſdem accidentibus. Et ad primum dixerat, quod licet tranſubſtãtiatio per ſe primo terminetur ad ſubſtãtiam corporis Chriſti; tamen per ſe ſecundo terminatur ad multa alia; inter quæ eſt vnum præſentia ſubſtãtiæ corporis ad ſpecies panis tranſubſtantiati. De quo ibi fol.132. Et ad argumẽta Aureoli contra tertiam, fol.138 dicit. Nec ſequitur, vt obijciebat Aureolus, *quod ibi ſit ſola tranſaccidentatio.* Tũ, quia nil conuertitur in prædicta accidentia; nec è contra aliquod accidens conuertitur in aliquid. Tum quia præter ſucceſsionem ſubſtantię ad ſubſtantiam, eſt ibi conuerſio vnius ſubſtantiæ in aliam; *Et ideò eſt vera tranſubſtantiatio; & non ſola tranſaccidentatio.* Et ad 4.dicit, quod in Euchariſtia non ponimus qualemcũque ſucceſsionem; ſed talem ſucceſsionem, & talium ſubſtantiarum, quarum vna tranſit, & cõuertitur in aliam; & quodãmodo manet in alia; non actu; ſed potentia obedientiali: & ideò poteſt dici, quod vna accedit ad aliam, & tranſit in aliam. Hæc ille. Idem docet Caiet.art.3.in fine, §.*Circa verba.* Et ar.4.§.*Ad rationem:* & §. *Neque obſtant.* Et Math.26. exponendo verba cõſecrationis.

§. V.

Vtrum ponat aliquid ſubſtantiale, vel accidentale, vel aliquam mutationem in corpore Chriſti?

67 SEd quoniam inſtabat Aureolus: quia non poſſumus aſsignare in quo corpꝰ Chriſti ſuccedat ſubſtantialiter pani: Ideò videndũ, an in Chriſti corpore ſuccedere ſubſ-

tantialiter pani, ſit aliquid ſuperadditum? Et an ſit ſubſtantiale, vel accidentale; intrinſecum; vel extrinſecum; abſolutũ, vel relatiuum? ¶ Capreol. ad 3. Aureoli cõtrà tertiam fol. 138. col. 1. ait. Non autem ſequitur mutatio aliqua in corpore Chriſti; cum propter acquiſitionem reſpectus ſine acquiſitione abſoluti, nihil proprie muretur, vt patet 5. Phyſic. textu 10. Nec ſimiliter aliquid dicitur proprie mutari, ſi nouiter habet in ſe aliquid in potentia obedientiali, per conuerſionem alicuius in ipſum; & per hoc, quod eſt terminus, & non ſubiectum conuerſionis; nec habet actu aliquid nouiter in ſe; ſed ſolum in potentia. Sic autem eſt in propoſito. Idem docet ibi ad Cõfirmationẽ, & fol. ad 6. ¶ Idem docet Caietanus ar. 2. §. *Antequam*, in fine: & art 4. §. *Pro ſolutione*: & §. *Vbi videre* vbi ait, quod non oportet propter nouam actionẽ hanc mutationẽ aliquam effici in ſubſtantia corporis Chriſti: quia quod erat panis, de nouo eſt corpus Chriſti; non per mutationẽ corporis Chriſti; ſed per mutationem panis in corpus Chriſti. Similiter Soto in 4. diſt. 9. q. 2. art 4. §. *Ex his eliciur* fol. 395. ait, quod corpus, & ſanguis non eſt in ſacramẽto per aliquam mutationem, quæ fiat in ipſo corpore; & ſanguine; ſed per tranſmutationẽ panis in corpus; & vini in ſanguinem. Sicuti cum Deus incipit eſſe per gratiam in homine iuſto, non mutatur; ſed homo mutatur in ipſum. Veluti, & de gratia, quæ effectus eſt huius ſacramẽti, audiuit Auguſtinus Chriſtum dicentem: *Nõ tu me mutabis in te; ſed tu mutaberis in me.*

68 Beatus Albertus Magnus in 4. diſt. 11. ar. 1 de Chriſto ait. *Chriſtus eodem modo ſe habet tunc, & ante, & poſt* Similia S. Bonauentura par. 2. quæſt. 2. Richardus art. 1. q. 5. & 6 Marſilius q. 8. ar. 1. Alenſis 4. p. q. 34. membro 3. & alij antiqui.

Videturque expreſſum D. Thomæ in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 3. q. 1. dicentis. *Sed in hac cõuerſione, illud in quod fit conuerſio, erat præexiſtens: vnde hoc in quod terminatur cõuerſio, nullo modo tranſmutatur, ſcilicet corpus Chriſti; ſed ſolum panis, qui conuertitur.* Et ibi ad Anibaldum ar. 1. ait. *Illud in quod conuertitur aliquid in hac conuerſione non tranſmutatur, nec per ſe, nec peraccidens; in alijs autem ſic.*

69 Vnde nouiſſime Serra q. 74. art. 4. dub vnico conc. 1. & q. 76. art. 6. in fine ſecundæ concluſionis, ait, quod apud antiquos inauditum eſt, quod in corpore Chriſti ſit aliqua mutatio. Ideoque cõc. 3. dicit, quod eſſe contentum ſub ſpeciebus panis, ſub illiſque ſacramentaliter præſens (& idẽ eſt de eſſe ibi in, quod conuerſus eſt panis; vel eſſe id quod erat panis) non eſſe aliquid reale in corpore Chriſti; ſed ſolum denominationem, ac relationem rationis. Probat ex D. Thoma in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 3. q. 1. ad 3. dicente. *Sed ſecundum regulam in 1. libro diſt. 26. de relatiuis dat. m, erit iſta relatio ordinis, ſecundum rem quidem in ipſo pane, qui mutatur; non autem in corpore Chriſti vere, niſi ſecundum rationem, quia ipſum in mutatum manet.* Idẽ docet hic art. 4. & q. 76. ar. 6. in corpore: & ad 3. dicit, quod *ceſſantibus ſpeciebus, deſinit eſſe corpus Chriſti ſub eis; non quia ab eis dependeat: ſed quia tollitur habitudo corporis Chriſti ad illas ſpecies; per quem modũ Deus deſinit eſſe dominus creaturæ deſinentis.* Ergo ſicut eſſe dominum creaturæ in Deo eſt relatio rationis; ita & eſſe contentum, & præſens in hoc ſacramento ſub ſpeciebus panis, non eſt aliquid reale in corpore Chriſti; ſed ſolum relatio rationis, &c.

Neque huic obſtat, quod dicitur in Cõcilio Tridentino ſeſſ. 13. can. 1. corpꝰ Chriſti contineri in ſacramento Euchariſtiæ, *vere realiter, & ſubſtantialiter.* Nam etiam Deus vere, realiter, & ſubſtantialiter eſt in omnibus rebus; & tamen eſſe in rebus non eſt aliquid reale in Deo; ſed relatio quædam rationis: quæ, vt ait D. Thomas in 1. diſt. 37. q. 2. ar. 3 Non dicitur de Deo, niſi ex tempore; ſicut Dominus, & Creator. De quo idem Diuus Thomas 1. parte quæſt. 13. art. 7. ad 5.

70 Per oppoſitum Scotus in 4. diſtinctione 10. q. 1 §. *Quantum ergo ad iſtum articulum.* Ver. *Ad propoſitum.* I. g. dicit, quod mutationem deperditiuam illius vbi de Cœlo, nullus ponit in corpore Chriſti, ſecundũ Auguſtinum relatum, *de Conſecratione* diſtinctione 2. cap. *Prima hæreſis.* Donec finiatur ſæculum, turſum eſt Dominus. Et hoc intelligendo regulariter. Niſi placeret ſibi ex aliqua gratia ſpeciali localiter deſcendere. Quod non ponitur fieri propter veritatem Euchariſtiæ. Oporret tamen ponere ad ſaluandum realem præſentiam corporis Chriſti hic, quod in ipſo ſit aliqua præſentia ad ſpeciem panis, quæ prius non fuit: alioquin non magis eſſet nunc præſens hic, quam prius. Poſtea probat, quod *neceſſe eſt ponere aliquam mutationẽ in corpore Chriſti ad quiſitiuã illius præſẽtiæ nouæ.* Quæ tamẽ nõ poteſt dici propria mutatio localis propter duo. Tum quia eã non cõmitatur aliqua deperditiua prioris vbi; ſicut cõmuniter eſt in motu locali; quia ibi terminũ poſitiuũ à quo, & terminũ poſitiuũ ad quem concomitãtur duę priuationes; eo modo, quo Philoſ. dicit 5. Phyſicorum textu 7. quod motus eſt à ſubiecto in ſubiectum. Tum etiã, quia hic proprie terminus iſtius mutationis non eſt vbi: quia in termino mutationis huius corporis Chriſti non habet hic proprie vbi: ſed terminus eſt quædam præſentia ſimplex ipſi ſpeciei: vera tamen, & realis. Terminus autem mutationis localis proprie acceptę eſt ipſum vbi. Poſtea ilt. i. ait. Et ſi habeas pro inconuenienti aliquam mutationẽ qualemcumque in corpore Chriſti realiter eſſe; dico quod neceſſe eſt ponere ſaltem aliquem reſpectum extrinſecus aduenientem, qui ſcilicet, non neceſſario ſequatur fundamentum, & terminum poſita in actu: iuxta ea, quæ dixerat diſt. 6. q. 10. lit. c. Et ad principale intentum, videatur Scotus 10. Quod libeto, §. *Ad iſta.* Ex cuius mente conſtat eſſe certum corpus Chriſti non moueri in Cœlo, propter conuerſionem Euchariſtię; motu deperditiuo. Nec motu locali proprie ſumpto. Moueri tamen motu acquiſitiuo præſentiæ. Cenſet tamen probabile præſentiam realem aduenire Chriſto ſine vlla mutatione intrinſeca; quia conſiſtit in reſpectu extrinſecus adueniente.

71 Nominales, nempè Ocham in 4. q. 6. & Quodlib. 6. q. 4. & Gabriel lectione 46. in Canonem Miſſæ lit. R. & S. dicũt eſſe quæſtionem de nomine, an hæc debeat dici mutatio localis: nam certum eſt, quod hæc mutatio eſt ad locũ ſpecierũ ſacramẽtalium tanquam ad terminum: acquirit enim corpus Chriſti hunc terminum de nouo per cõſecrationem ſacerdotum. Cõſtat etiam, quod non deſerit, nec deperdit locũ priorem; ſed manens in loco, in quo prius fuerat, acquirit nouum vbi, ſcilicet, locũ ſacramenti. Conſtat ſimiliter, quod illa mutatio ſit inſtantanee, & non ſucceſſiue. Ideoque nec motus localis interuenit: nec eſt mutatio localis deperditiua. Sed accipiendo mutationem localem pro acquiſitiua tãtum; ſic eſt mutatio localis, vel alia, cui non dum nomen impoſitum eſt: quia vere acquirit nouum locum, in quo prius nõ fuit; licet nec priorem deſerat; nec in iſto ſit cõmenſuratiue; ſed tantum definitiue.

72 Suarez diſp. 50. ſect. 5. dicit eſſe certum per hanc actionem fieri aliquam mutationẽ late ſumptã in corpore Chriſti, quia ex vi illius aliter ſe habet, quã prius. Primo quidẽ per ſe; quia in ſuo eſſe ſubſtantiali habet aliquã dependẽtiã, quã antea non habebat: quia per nouum influxum cauſæ agentis recipit idem eſſe ſubſtantiale. Secundario veto, & conſequenter, quia acquirit nouam præſentiam realem, quã antea nõ habebat. Quãuis addat quod nec actio ſubſtantialis; nec acquiſitio præſentiæ accidentalis eſt proprie mutatio. Concludit in fine ſectionis actionẽ, ſeu dependentiam illam ſubſtantialem, non debere intelligi per modũ accidentis: ſed eſſ ſubſtãtialis via ad ſubſtãtiam, quæ reducitur ad Prædicamentũ ſui termini. Quod & docẽt Cornejo ar. 4. diſp. 1. dub. 2. fol. 383. & diſp. 2. dub. 8. & Nuño ar. 4. diffic. 1. §. *Vt autẽ* fol. 605. col. 2. & ad 2. & 6. Syluius q. 75. art. 4. §. *Fatendum.* Videantur, quæ in ſimili diximus lib. 1. de Gener. q. 7. n. 28.

73 Præterea alij non ſolum agnoſcunt corpus Chriſti poſſe mutari; ſed aſſerũt cõuerſionem eſſe mutationem ſubſtantialem acquiſitiuam modi ſubſtantialis per cõuerſionem producti. Ita Valentia diſp. 6. q. 3. pũct. 3. Araujo ar. 4. dub. 3. conc. vlt. Calpẽſis tract. 22. diſp. 4. ſec. 3. conc. 3. Ratione cuius corpus Chriſti differt à ſe ipſo vt producente; & poteſt ſimul reproduci in multis ſacramentis: & fit incompoſibile cum ſubſtantia panis. Nuño autẽ q. 76. dub. 2. circa ad 5. dicit præſentiam ſacramentalem reduci ad prædicamentum ſubſtantiæ. Vnde iam ponit duos modos, & duas ſubſtãtiales mutationes in corpore Chriſti.

74 Vazquez diſp. 182. c. 4. n. 33. & 34. dicit corpus Chriſti fieri præſens Euchariſtiæ, non per conuerſionem ipſam, tãquam per actionẽ primarie, aut ſecundariè ad præſentiam terminatam; ſed per mutationem quandam accidẽtariã, quæ neceſſario requiritur ad tranſubſtantiationem; licet ipſa non ſit tranſubſtãtiatio. Et hæc eſt mutatio in corpore Chriſti vt incipiat eſſe ibi; non quidem deſerendo locum priorem; ſed acquirendo nouum modum exiſtendi in Euchariſtia, quem antea nõ habebat. Bellarminus etiã c. 18. §. *Quod autẽ*, docet, quod licet corpus Chriſti non mutetur mutatione deperditiua; mutatur tamẽ aliqua mutatione nẽ acquirit aliquid, quod non habebat, nimirum eſſe ſacramentale: quod ſine aliqua mutatione intelligi nequit.

75 Imo ex Thomiſtis antiquis Petrus de Palude in 4. diſt. 10. q. 3. ar. 3. à n. 13. vſq; 16. concedit in corpore Chriſti eſſe motũ: & nu. 17. ait. Quod ergo dicunt Doctores,

quod non mutatur; verũ eſt per ſe; ſed per accidens mutatur; ſicut dicitur 5. Phyſicorũ, quod relatio noua realis aduenit alicui, nulla mutatione facta in ipſo, verum eſt per ſe, ſed per accidens ſic; quia habet modum eſſendi realẽ, quem prius nõ habebat. Quod & refert Capreolus in 4. diſt. 10. q. 3. ad 4. & 5. Durandi contra ſecundam dicens eſſe hoc *ſatis probabile*. Tandemque in fine quæſtionis videtur ſententias cõcordare dicẽs. Sciendum tamen eſt, quod cum dicit Petr⁹ Ioſum vere moueri, vel mutari etiã in primo caſu; quia ad veram mutationem ſufficit acquiſitio noui termini ſine deperditione prioris, ſicut cum aer de tenebroſo fit lucidus, &c. Dicitur, quod ad veram mutationem ſufficit acquiſitio noui termini ſine deperditione alicuius poſitiui præexiſtẽs. Sed hoc non ſufficit ad veram rationem mot⁹, vbi oportet vtrumque terminum à quo, & ad quem eſſe poſitiuum, vt patet 5. Phyſicorum textu 9 Latio autem localis eſt motus propriè dictus, vt patet 5. Phyſicorum. Ideo nihil mutatur localiter, niſi perdat vnum locum, & acquirat alium. Et ideo, cũ corpus Chriſti incipit eſſe in ſacramento, & in loco ſacramenti per nouam cõuerſionẽ; non poteſt dici motum, aut mutatum localiter. Nec apparet quo alio motu, vel mutatione tunc mutetur: cum præter locũ, & ſacramẽtum, nullum abſolutum acquirat; ſed purum reſpectũ extra genus ipſius vbi; qui nõ poteſt eſſe terminus motus propriè dicti. Ex acquiſitione autem extrinſeci ſacramenti, vel loci ſacramenti, non poteſt dici motum eſſe: *Sed forte mutatum eſſe improprie valde*, mutatione acquiſitiua, vel deperditiua. *Et forte hoc cõcedendum eſt*, vt fiat vis inter motum localem, & mutationẽ localem; & iterum inter mutationem localem locati, & mutationem localem non locati, ſed tantum vniti locato: quæ eſt mutatio localis peraccidens; ſicut & acquiſitiua loci peraccidens, & mediante aliquo per ſe locato. Et ita ſecunda mutatio localis peraccidens poteſt concedere in eſſe corpori Chriſti in inſtanti cõuerſionis in ipſum; nõ autem motus localis. Hæc Capreolus, & ſatis ſubtiliter, & vere.

76 Caietanus etiam q. 75. ar. 1. §. *Et quoniam*, dicit prænotandum, & ante oculos ſemper habendum, interuenire hic, nõ vnam, ſed duas nouitates valde mirabiles. Altera eſt de eſſe corporis Chriſti ſub hoſtia conſecrata: de nouo enim corpus Chriſti verum veraciter ſub illa hoſtia continetur. Altera eſt de conuerſione ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti: & hoc etiam de nouo fieri credimus. *Et quoniam omnis nouitas mutationem nonnullam ſonat* (extenſo mutationis nomine latiſſime.) Ideò pro maiori claritate latiſſimæ mutationis vocabulo vtendo, imaginemur ſecundum has duas nouitates interuenire duas mutationes; non curando an vna ſit ratio alterius, aut inferat alteram. Vtriuſque terminos ſate exponit: & poſtea, §. *Quia ergo*, dicit, quod prima nouitas debet vocari *nouitas continentiæ*, quoniam vere ſecundum hanc corpus Chriſti continetur; & hoſtia continet corpus Chriſti; quamuis non continentia locali. Altera autem vocabitur *nouitas conuerſionis*; quoniam ſecundum illam panis vere conuertitur in corpus Chriſti. In hac igitur conuerſionis nouitate manifeſta mutatio interuenit, qua ex pane fit corpus Chriſti. Sed mutatio iſta abſque ſubiecto inuenitur, habens pro termino a quo panem, & pro termino ad quẽ corpus Chriſti. Hæc Caietanus.

§. VI.

Fertur iudicium de ſententijs relatis.

77 IGitur ex omnibus proficiendo, reſolutorie ad propoſitam difficultatem. Dico primo. Latiſsime vtendo voce mutationis, ipſa tranſubſtantiatio eſt mutatio, quia eſt tranſitus panis deſinentis in corpus Chriſti: & panis realiter de nouo deſinit, & Chriſtus realiter ſubſtãtialiter illi ſuccedit; & realiter acquirit præſentiam ad ſpecies. Vnde panis phyſice matatur deſinendo, & corpus Chriſti realiter de nouo ſuccedit pani, & de nouo continetur ſub ſpeciebus; & ſic quodãmmodo mutatur acquirendo aliquid ſubſtantiale, & aliquid accidentale. Hæc eſt in re communis omnium Theologorum, excepto Serra: quia antiqui recte exponuntur à Capreolo, & Caietano, quod non negent mutationem in lata acceptione, ſed ſolum in ſtricta. Probaturque ratione Caietani, & aliorum.

Dico ſecundo, ſtricte loquendo, tranſubſtantiatio non eſt mutatio; nec corpus Chriſti mutatur motu locali proprie dicto. Priorem partem docet Diuus Thomas hic art. 8. & lib. 4. contra Gentes cap. 63. dicit,

Huiuſ-

Huiuſmodi conuerſio non poteſt proprie dici motus, ſicut à Naturali conſideratur, vt ſubiectum requirit; ſed eſt quædam ſubſtantialis ſucceſsio; ſicut in creatione eſt ſucceſsio eſſe, & nõ eſſe. Probaturque ratione D. Thomæ nam ideò ipſe probat 1. p. q. 45. ar. 2. ad 2. quod creatio nõ eſt mutatio: quia non ſupponit ſubiectum, ſeu materiam, quæ de de vna in aliã formã, ſeu naturã mutetur. Sed nec hic eſt ſubſtantia aliqua, vel materia, quæ manet denudata ab vna forma, vt ſuſcipiat aliam: ergo non eſt mutatio, nec motus. ¶ Secundam partem bene probant Scotus, & Capreolus.

78 Dico tertio, tranſubſtantiatio paſſiue, vt virtualiter tranſiens, vt cõuertens, & deſtruens, eſt præuie in pane; vt acquirens eſt in corpore Chriſti: & eſt reductiue in genere ſubſtantiæ, ſicut modus eius, & quaſi depẽdẽtia: in qua fundatur habitudo ad ſpecies, quæ eſt relatio æquiualens vbi. De hac 2. par. dicetur q. 76. ar. 5. De prima dictũ eſt n. 24. Poteſtque tota cõcluſio explicari ex his, quę diximus 1. de Gener. loquendo de generatione ſubſtantiali: & ſimilia dicũtur loquendo de creatione: & videantur Authores relati n. 72.

79 Dico quarto, præter hanc paſſiuã dependentiam, in qua fundatur habitudo præſentiæ corporis Chriſti ad ſpecies, nõ eſt neceſſarius modus ſubſtantialis, nec vt corpus Chriſti ſit terminus conuerſionis; nec vt ſit ſubſtãtialiter præſens. De ſecũda parte agemus qnæſt. 76. conſtat enim me eſſe nunc hic ſubſtantialiter præſentiæ: & tamẽ meæ ſubſtantiæ, & loco non additur modus ſuperadditus ſubſtantialis vt mea ſubſtantia ſit præſens. Prior pars probatur: nam fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora: ſed vt actio ſit ſubſtantialis, & vt corpus Chriſti in propria ſubſtantia ſit inſtrumentum phyſicum tranſubſtantiationis: & vt pluries hoc fiat in pluribus hoſtijs, & vt ſit incompoſibile cum ſubſtantia panis, ſuffi cit illa actio Dei virtualiter tranſiens, ponens in corpore Chriſti ſubſtantialem dependentiam, in qua fundetur noua habitudo Chriſti ad ſpecies, quæ eſt ſacramentalis præſentia, de qua loquitur D. Thomas q. 76. art. 6. de qua vt notiori loquitur: ſed non negans, ſed ſupponens actionem, & paſſionem in qua fundatur: Ergo fruſtra alij modi ſubſtantiales ſuperadduntur.

80 Dico vltimo, nec mutatio, nec actio ſolum accidentalis terminata ad ſacramentalem præſentiam, ſufficit ad hanc cõuerſionem explicandam; quamvis ſecundario, vel ex conſequenti, vel vt complementum termini primarij, etiã detur quaſi mutatio, vel reſultantia præſentiæ ſacramentalis. Prior pars probatur quia ſicut omnis nouitas realis dicit mutationem late ſumptã, eo quod importat aliter ſe habere nunc ac prius: quod eſt diffinitio mutationis late ſũptæ: & ideò illæ duæ nouitates continentię, & conuerſionis intelligi nequeunt ſine mutationibus late ſumptis. Ita mutatio actualis intelligi nequit ſine actuali operatione: eo quod *actio ſecundũ primã nominis impoſitionem importat originẽ motus*, vt dicit D. Th. 1. p. q. 41. ar. 1. ad 2. Eſtque *effluxus in actum agente*, vt dicit 1. p. q. 54. art. 2. Siquidem actio eſt cauſalitas cauſæ efficientis: nec mutatio poteſt eſſe ſine actione, vel immediate, vel mediate, vt eius reſultantia: ergo ſi in conuerſione non eſt actio, nec poterit dari ibi mutatio.

81 Secunda pars probatur ratione Aureoli, quia ex oppoſito ſequitur, quod hæc non ſit tranſubſtãtiatio; ſed ſola tranſactidẽtatio, vt in ſequentibus ponderabitur.

Præterea probatur exemplo transformationis formalis, quo vtitur Catechiſm⁹ Pij Quinti, & antea D. Thomas art. 3. & 4. & latius art. 8. dicens. Conuenit vero hæc conuerſio cum tranſmutatione naturali in duobus; licet non ſimiliter. Primo quidem, *in vtraque vnum extremorum tranſit in aliud (ſicut panis in corpus Chriſti, & aer in ignem)* non autem non ens conuertitur in ens. Aliter tamen hoc accidit vtrobique: nã *in hoc ſacramento tota ſubſtantia panis tranſit in totum corpus Chriſti*: ſed in tranſmutatione naturali materia vnius ſuſcipit formam alterius, priori forma depoſita. Secundo cõueniunt in hoc, quod vtrobique remanet aliquid idem: quod nõ accidit in creatione. Differenter tamen: nam in tranſmutatione naturali remanet eadem materia, vel ſubiectum: in hoc autem ſacramento remanent eadem accidentia. Hæc D. Thomas, & Theologi communiter.

82 Ex qua doctrina duo deducuntur. Primum, quod ſicut in tranſformatione, vel tranſmutatione naturali aeris in ignem, præter formam aeris, quæ definit, & formã ignis, quæ introducitur, datur corruptio formæ aeris, & generatio formæ ignis, quæ eſt quid modale, vel per modum actionis, vel per modum reſultantiæ in materia, in qua introducitur forma: alioquin non eſſet tranſitus,

ſitus, nec generatio ſubſtantialis: Ita in tran ſubſtantiatione, vltra panem, eſt eius deſi tio, & corporis Chriſti ſubſtantialis ſucceſ ſio; quæ licet non ſit mutatio ſtricte ſũpta, eo quod non manet materia, & ſubiectum ſub vtroque termino; eſt tamen mutatio la te, quia realiter panis deſinit, & realiter ſub ſtantialiter corpus Chriſti ſuccedit pani, & continetur ſub hoſtia.

83 Secundo deducitur, quod licet *tran ſubſtantiatio ſimpliciter*, & abſolute ſolum di cat tranſitum ſubſtãtialẽ vnius ſubſtantię in aliã: & ideo panis poſſet tranſire in corpus Chriſti, abſque eo quod corpus Chriſti eſſet vbi erat panis: tamen *tranſubſtãtiatio vt ſa cramentalis*, nempè, tranſitus vnius ſubſtan tiæ in aliam, manentibus prioris ſubſtantiæ accidentibus; qualem de facto euenire cre dimus, eſt factiua præſentiæ Chriſti ſub hoſ tia, vt docet & probat Caietanus art. 4. §. *Ad euidentiam primi*. Et §. *Probatur igitur*; quia tranſubſtantiatio, & conuerſio pro tan to creditur neceſſaria, pro quanto cõducit ad verificanda in proprio ſenſu verba con ſecrationis: quod non fit niſi corpus Chri ſti ſuccedat pani in munere, & in præſẽtia; & hoc intendunt S. Ambroſius, & S. Augu ſtinus, & alij Patres relati de Conſecratio ne diſt. 2. Et Concilium Lateranenſe, & Flo rentinum. Ex cuius verbis ſic formatur ra tio, Conficere hoc ſacramentum eſt facere nouitatem continentiæ: ſed cõuerſio ſacra mentalis eſt ratio confectionis ſacramenti; ergo conuerſio ſacramentalis eſt ratio no uitatis continẽtiæ. Ex quo patet, quod no uitas conuerſionis non concurrit peraccí dẽs ad nouitatẽ continentię, ex quo à ſacro Conc. Florentino pro cauſa affertur: cauſæ enim peraccidens ab arte relinquũtur. Hęc & alia ibi Caiet. Et propterea Capreol. in 4. diſt. 11. q. 1. ad primũ Scoti contra primã fol. 132. col. 2. ait, quod licet tranſubſtantia tio *per ſe primo* terminetur ad ſubſtantiã cor poris Chriſti, tamen *per ſe ſecundo* termina tur ad multa alia inter quæ eſt vnũ *præſẽtia* ſubſtãtiæ corporis Chriſti ad ſpecies panis tranſubſtantiati. Ideoq; Cornejo q. 75. art. 4 diſp. 2. dub. 9 dicit vtrũq; eſſe probabile, & quod præſentia corporis Chriſti ſub ſpe ciebus ſit *terminus ſecundarius* conuerſionis; vel *cõplementum primarij*: quia eſt ſacramen talis, & fit manentibus accidentibus.

84 Sed obiecit Lugo diſp. 7. ſec. 4. num. 79. ad excludendum modum ſubſtantia lem, argumentum, quod militat etiam con tra actionem, & paſſionem ſubſtantialem. Arguit enim: Tum, quia quantumcumque conetur, non poteſt explicare, qualis ſit illa habitudo ſubſtantialis corporis Chriſti ad accidentia. Tum, quia iuxta bonam Philo ſophiam, ſubſtantia panis duplicem ſolum habitudinem habet ad accidentia, ſcilicet, vnionis, & ſuſtentationis: Imò in aliquorũ ſenrentia, ſuſtentatio non diſtinguitur ab vnione: Sed demus diſtinguí: Vtraque tamẽ eſt modus accidentalis: Nam vnio caloris cum ſubiecto eſt modus caloris, pertinens reductiue ad prædicamentũ qualitatis. Itẽ ſuſtentatio eſt paſſio; quia ſubiectum cau ſat materialiter calorem, v.g. Paſſio autẽ, ſi cut & actio, non poteſt eſſe aliquid ſubſtan tiale; præſertim cum terminus eſt acciden talis: ergo nulla reſtat habitudo ſubſtantia lis, quam corpus Chriſti poſsit exercere reſ pectu illorum accidentium.

Reſpondetur, quod cum in hoc ſa cramento panis, & vinum in corpus, & ſan guinem Chriſti *ſubſtantialiter* conuertantur, vt ait D. Thomas in lec. 5. Feſti Corporis Chri ſti: ſicut tranſitus, qui eſt tranſformatio ſub ſtantialis, dicit formam, & generationem eius, quam eſſe quid modale ſubſtantiale, aſſerunt Soncinas, Nuño, Cornejo, Patres Carmelitani, Syluius, & Suarez, & alij rela ti nu. 72. Ita tranſitus totalis vnius ſubſtan tiæ in aliam, non dicit ſolam deſitionẽ ſub ſtantialem ſubſtantiæ deſinentis; nec ſolam præſentiam, aut vnionem accidentalẽ ſub ſtantiæ ſuccedentis; ſed per prius dicit vis, ſeu actionem inferentem paſſionem ſubſtã tialem, & dependẽtiam à noua actione ſub ſtantiali conuerſiua; & terminus illius pri mario ſuccedit; & ſic in carnem tranſit pa nis, & vinum in ſanguinem; & alia vel ſunt complementum termini primarij, vel ter mini per ſe ſecundo inſpecti, aut termini le cundarij.

§. VII.

Vtrum tranſubſtantiatio ſit actio adductiua corporis, vel productiua præſentiæ, vel vnitiua cum ſpe cieb⁹?

85 Explicata vera ſententia de actione, & termino ſubſtantiali tranſubſtan tiationis, facile veniunt reijciendæ ſenten tiæ antiquæ, & nouæ, quæ contentæ ſũt ſo la actione, & termino accidentali. Contra quas

quas iam olim Cardinalis Auteolus dixe rat eſſe, non tranſubſtantiationes, ſed ſolas *tranſaccidentationes*: & Auguſtinus Bernal n. 48. dicit iſtos venditantes conuerſionẽ ſub ſtantialem, tradere conuerſionem *vmbratilem, & accidentalem*: Et Cardinalis Caieta nus art. 1. §. *Verum non ſtatẽ* & §. *Quoad quar tum*: & art. 4. §. *Ad rationem Scoti*, aſſerit per his ſententias ſola voce ſaluari conuerſio nem, & tranſubſtantiationem, quam Con cilia eſſe credendam diffiniunt. Celebres tantum dicendi modos examinemus.

Primus eſt aſſerentium tranſubſtantia tionem non eſſe actionem ſubſtantialem, conuerſiuam, aut productiuã corporis Chri ſti, ſed mere illius adductiuam. Ita Scotus Quodlibeto 10. §. *De ſecũdo*. Ver. *Quantum ad iſtum articulum*. Et in 3. diſtinctione 10. q. 1. & diſt. 11. q. 3. & 4. Bellarminus lib. 3. ca 18. §. *Ex his colligimus*. Pro qua ſententia re fert Suarez diſp. 50. ſect. 4. decem, & octo Authores. Quos eam non tenere, contendit Vezquez diſp. 181. cap. 2. Sed in aliquibus irrito conatu: quamvis alij non ſatis ſuam mentem exponant. Scotus autem ita huic adhæret ſententiæ, quod ab alia de conuer ſione ſubſtantiali non omnino abhor reat.

86 Secundus dicendi modus eſt tra ſubſtantiationem formaliter terminari ad præſentiam ſacramentalem. Ita Paludanus in 4. diſt. 11. q. 3. num. 24. dicens, quod *ter minus actionis, quæ eſt conuerſio, eſt corpus Chri ſti eſſe in altari: Et hic attingitur: quia ſicut ter minus corruptionis eſt generatio: ſic terminus cor ruptionis panis, eſt terminus generationis illius modi eſſendi in corpore Chriſti*. Auerſa q. 3. ſec tione 7. §. *Septimo ergo*, dicit actionem per quam Chriſtus in ſacramento ponitur, rea liter, & formaliter eſſe actionem per quam producitur præſentia ſacramentalis Chriſti ad ſpecies panis, & vini. Quam dicit eſſe de mente S. Thomæ, & aliorum Theologorũ vt plurimum; licet ſub variis loquendi for mulis. Probat aliarũ impugnatione; & quia hoc vere eſt, quod de nouo fit in ſacramen tõ, vt Chriſtus, qui erat in ſe ipſo, fiat præ ſens ipſis ſpeciebus: & in hoc conſiſtit huius ſacramenti myſterium. Imò idem eſt dicere, Chriſtum eſſe in ſacramento; atque Chriſtum eſſe præſentem ipſis ſpeciebus. Actio ergo per quam Chriſtus in ſacramen to ponitur, alia non eſt, niſi per quam talis præſentia efficitur. Sectione autem nona, §. *Ad rationes*, vt explicet qualiter hæc conuerſio dicatur ſubſtantialis, ſic ait.

In primis dicendum apud Concilia, & Patres hanc non eſſe appellatam conuerſio nem ſubſtantialem; ſed conuerſionem ſub ſtãtiæ in ſubſtãtia. Et dũ deinde apud Theo logos appellata eſt conuerſio ſubſtantialis, in eodem ſenſu ſic appellata eſt, in quo ſuffi cit ſubſtantiam Chriſti de nouo in ſacramẽ tõ reponi. Deinde Bellarminus libro 3 cap. 18. & alij plures declarant, hanc dici cõuer ſionem ſubſtantialem, quia præcipue ab tẽ ditur ex termino à quo, qui ſubſtantialiter eſſe deſinit. Sed etiam ex parte termini ad quem dicimus eſſe conuerſionem ſubſtãtia lem; quia terminus in quem fit conuerſio, vere eſt ſubſtantia Chriſti, licet non de no uo producatur.

Aliqui præterea addiderunt, modum ipſum præſentiæ eſſe ſubſtantialẽ. Sed hoc non eſt neceſſarium, nec ſatis commodum ad rem explicandã; quia dici non debet con uerſio fieri in ipſam præſentiã; ſed in ſub ſtantiam Chriſti, quæ fit præſens. Et prop ter ſubſtantiam Chriſti, ex doctrina Con ciliorum, & Patrum, à Theologis appella ta eſt conuerſio ſubſtantialis.

Addi bene poteſt, ſubſtantiam Chriſti in ſacramento ſubſtitui ad præſtandũ mu nus, & officium ſubſtantiale; ſcilicet per ſe conſeruandi accidentia: ſicut ſubiectum ſu ſtinens accidentia, per ſe gerit ſubſtantiale munus; quamvis modus ſubſtẽtationis for maliter accidentalis ſit. Hæc ibi.

87 Tertius dicendi modus eſt tran ſubſtantiationem conſiſtere tantum in eo, quod corpus Chriſti Domini ex vi verborũ vniatur accidentibus loco ſubſtantiæ panis ſubſtentando illa, non quidem mediante in hærentia, ſed in genere cauſæ efficiẽtis. Ita Michael Palacios in 4. diſt. 11. diſp. 1. §. *Eſt ergo ſupplens*. Tribuitur Alano lib. 1. a cap. 34. vſque 37. Henriquez lib. 8. de Euchari ſtia cap. 24 & 25. Tenetque Albertinus in to. 2. q. 3. Theologica dub. 6. dicens hanc ac tionem propterea eſſe, & dici debere ſub ſtantialem, quia non terminatur ad actua lem conſeruationem, & ſuſtentationem ac cidentium; ſic enim foret accidentalis; ſed ad coniungendum mirabiliter Chriſtũ Do minum ipſis accidentibus; ita vt in actu pri mo maneat ſecundum potentiam obedien tialem proxime aptus ad præfatam ſuſten tationem.

88 Hunc dicendi modum impug nat Granados Controuerſia ſexta de Eucha riſtia tract. 3. diſp. 6. ſect. 4. nu. 22. quatuor argumentis: ſed duo ſunt præcipua, & ſaci

liora. Quia Chriſtus Dominus antequã ſuccedat loco ſubſtantiæ panis, habet potentiam obedientialem, qua poſsit ſuſtentare accidentia: ergo cum ſuccedit loco illius, nihil ſubſtantiale accipit de nouo; ſed ſolũ eleuatur proxime ad hanc ſuſtentationem, eo quod Deus velit efficaciter, mediante humanitate conſeruare accidentia, quæ panis, & vinum habebant: ergo nihil eſt ibi, quod poſsit eſſe termin⁹ actionis realis cõuerſiuæ.

Denique, quia conuerti panem in corpus Chriſti Domini, non eſt Chriſtũ conſeruare accidentia, ſed tranſire panem in corpus: ergo non bene explicatur iſta conuerſio per conſeruationem accidentium.

89 Adhuc tamen eidem ſententiæ ſubſcribit Lugo diſp.7.ſect.6.dicens, quod non interuenit aliqua productio, vel cõſeruatio noua corporis Chriſti; imò nec vlla etiam productio alicuius termini ſubſtantialis; ſed ſolum introductio noua corporis Chriſti ſub his ſpeciebus. Quæ non eſt actio adductiua; ſiquidem nõ terminatur primario ad præſentiam; ſed ad ſubſtandũ accidentibus. Eſt ergo actio conſtitutiua ſub ſpeciebus, connotando deſitionem ſubſtantialem panis: quia ex vnitione, & deſitione componitur adæquate hæc conuerſio: ſicut conuerſio formalis nõ eſt productio noua formę ſuccedentis, ſed vnitio eius cum materia, connotando expulſionem alteri⁹ formæ. Suſtentare ergo accidentia, cum alligatione intima ad ſpecies, eſt propriũ ſubſtantiæ, & per hoc ſubſtare dicitur; & hæc conuerſio dicitur tranſubſtantiatio: nam eodem modo corpus Chriſti conſeruat, & reſtituit accidẽtia panis, ſicut faceret ipſa panis ſubſtantia: quia ſuccedit ſubſtãtia vt ſubſtans accidentibus: & quia ſic ſaluantur omnes conditiones requiſitę ad conuerſionem Euchariſticam. Licet enim corpus Chriſti non ſit id quod producitur eſt tamẽ quod introducitur.

90 Contra hanc ſententiam arguit Auerſa q.3.ſect.7.§.*Sed ſententia.* Quia nec adeſt talis actio, qua corpus, & ſanguis Chriſti conſeruetur illa accidentia, vt ſupponimus. Nec ſi adeſſet, ſatis apte aſsignatur. Nam ſic conuerſio haberet pro termino à quo ſubſtantiam panis, & pro termino ad quem accidentia panis: quod planè nõ poteſt rectè dici. Et cum debeat omnino agnoſci ipſa præſentia, & vnio Chriſti cũ iis accidentibus, dici debebit per productionẽ huius præſentiæ conſtitui propriè Chriſtũ in ſacramẽto. Sic ille.

91 Nobis iuxta dicta, videtur diſtinguendum cum Caietano art.1.& 2.& art.4.& Cornejo dub.9.& alijs, quod aliud eſt loqui de conuerſione, & tranſubſtantiatione vt eſt actio ſubſtantialis, vt ſic; aliud vero de illa, vt eſt ſacramentalis, manentibus accidẽtibus ſenſibilibus ſub vtroque termino. Priori modo, terminus formalis eſt ipſa ſubſtantia corporis Chriſti, quæ ſub noua dependentia ſuccedit ſubſtantialiter pani. Quod probatur ex D.Thoma in 4.diſt.8.q.2.ar.1.q.4.dicente: *Eſſe eſt terminus trã ſubſtantiationis, cuius extrema, vel termini ſũt duæ ſubſtantiæ.* Ratio a priori eſt vt in rigore, & proprietate verificemus verba Concilij Lateranenſis, Florentini, & Tridentini ſeſſ.13.cap.4.& Canone ſecũdo, ex quibus habetur, non ſolum eſſe de fide Chriſtũ eſſe præſentem in ſacramento ſubſtantialiter; ſed quod hoc fit per tranſubſtantiationem. Docet autem D.Thomas 1.p.q.45.artic.1.ad 2. mutationes accipere ſpeciẽ, nõ à termino à quo, ſed à termino ad quem: & ideò generatio ſimpliciter, eſt nobilior, & prior, quam alteratio: & creatio generationem, & alterationem excedit; eo quod eius terminus ad quem eſt tota entitas rei; quãuis ex parte termini à quo ſit anõente. Nõ ergo ſaluatur vera ratio tranſubſtantiationis, niſi ipſa ſubſtantia corporis Chriſti ſecundum eſſe, & dependentiam ſubſtantialẽ ſit formalis primarius terminus tranſubſtãtiationis.

92 Loquendo vero de tranſubſtãtiatione iſta reduplicatiue vt ſacramentali, per ſe petit vnionem ineffabilem corporis Chriſti cum ſpeciebus, vt docet D.Thomas in 4.diſt.11.q.1.artic.1.q.1.ad 1.& nos q.76.art.5. exponemus quid addat ſupra præſentiam ſacramentalem. Sed iſta non eſt terminus primarius, quia non eſt ſubſtantia: & ſubſequi intelligitur ipſam præſentiam ſacramentalem: ſiquidem per prius intelligitur præſens, quam intelligatur vnitus ſpeciebus; vnde cum præſentia non ſit terminus formalis ſubſtantialis conuerſionis; à fortiori nec vnitio. Subſtare vero, vel eſt ipſa entitas ſubſtantiæ cum quadam connotatione; & ſic iam habetur quod corpus Chriſti eſt terminus. Vel eſt proprietas ſubſtantiæ, iuxta Philoſophum in Categoria Subſtantiæ: & tunc ſi eſt proprietas ſola ratione diſtincta, ſicut proprietas tranſcendẽtium; idem habetur: ſi eſt quid accidentale, nec eſt terminus primarius: Si eſt efficiẽtia, in primis in naturalibus ſubſtantiæ in mediatè

diate non efficiunt conſeruationem, nec dant eſſe accidentibus, niſi materialiter, & ſubiectiue; & prio debet explicari per quid ſit præſens, quam quod ſubſtentet, & ſuſtineat, vel efficiat accidentia.

93 Reſtat ergo ipſa præſentia ad ſpecies ſenſibiles, quæ quidem eſt complemẽtum termini primarij tranſubſtantiationis; & ſi ſumatur reduplicatiue vt ſacramentalis, eſt quaſi terminus formalis, & per ſe; quia hæc præſentia ſignificatur, & efficitur per verba conſecrationis, vt docet Concilium Tridentinum ſeſſ.13.cap.4.& Diuus Thomas hac q.75.art.8.& q.78.art.5. dicit; quod *verba formæ faciunt, quod contẽtum ſub ſpeciebus ſit corpus Chriſti, quod prius erat panis.* De quo in 4.diſt.11.q.1.art.4.q.1. & 3.& diſt.8.q.2.ar.1.q.4.cor.& ad 1. Et ibi ad Anib.art.3.ar.1.ad 1.cum obiecisſet, ad probandum Euchariſtiam non eſſe ſacramentum, quia non efficit, quod repræſentat; Reſpondet, quod *quamuis illud non ſimpliciter efficiat; tamẽ facit illud eſſe in loco iſto, virtute verborum adiuncta.* Ergo quoad ſenſibilem repræſentationẽ, per ſe ſe habent ſpecies ſenſibiles; & quoad ſignificationẽ; & efficientiam practicam ſacramentalem; formaliſsimè ſe habet præſentia ſacramentalis corporis Chriſti Domini ſub ſpeciebus.

94 Præterea ex repugnantia terminorum: quia duæ ſubſtantiæ ſolent eſſe ſimul, ſicut ſimul eſt Angelus cum corpore; & quia hæc præſentia eſt, quæ deſtruitur, deſtructis ſpeciebus, idem manifeſtè cernitur: vt patet ex his, quæ laborat Cornejo diſp.2.dub.1.ad 3.confirmationem: vnde concedendũ, quod ſubſtantia corporis Chriſti abſolutè nõ eſt ad æquatus terminus conuerſionis vt ſacramentalis; nec vt ſic deſinit ad deſitionem ſpecierum, quia in æternum manet: eadem tamen vt in munere ſuccedens pani, eſt terminus per ſe quoad præſentiam etiam ſacramentalem.

DVBIVM VII.

Vtrum diuina virtute quælibet creatura poſsit in quamlibet aliam conuerti?

§. I.

Status quæſtionis.

1 DVrandus in 4.diſt.11.q.2.& 3. dicit impoſsibilem eſſe conuerſionem totalem vnius ſubſtantiæ in aliam, non manente ſaltem materia prima. Paludanus in 4.diſt.11.q.3.art.3.n.29 dicit probabile corpus non poſſe conuerti in ſpiritum; neque è contra. Quod & ſequitur Vvalden. lib.2.de Sacramentis cap.20. Videturque docere S.Auguſtinus lib.7.de Geneſi ad literam cap.12. dicens: *Corpus, aut aliquid, ſiue terrenum, ſiue cæleſte, conuerti in animam, fierique naturam incorpoream, neque quemquam ſenſiſſe hoc ſcio, neque fides hoc habet.* Et lib.6.capite 9.& de immortalitate animæ cap.15.& 16. Et S.Proſper libro Sententiarũ ſent.284. Et S.Boetius libro de duabus naturis, docet, quod illa ſola inter ſe tranſmutari poſſunt, quæ habẽ vnius materiæ communem ſubſtantiam. Imò & S.Thomas Quodlibeto 3.articulo 2.ait: *Accidens non eſt individuabile per ſe ipſum; ſed per ſubiectum: vnde non poteſt ei conuenire, quod hoc accidens conuertatur in hoc accidens.* Loquitur de conuerſione vnius quantitatis in aliam. Non ergo quodlibet conuerti poteſt in quodlibet.

2 Per oppoſitum alij indiſcriminatim affirmant, quodlibet diuina virtute poſſe in aliud conuerti. Vt ſententiam, Caietani, & Thomiſtarum, Scoti, & aliorum Theologorum, hanc ſequuntur Nuño art.4. diſc.3. conc.1; Cornejo diſp.1.dub.vltimo. Granados tract.13.diſp.14.num.3. referens Diuũ Thomam, & Scotum, Richardum, & Argẽtinam, Sotum, Ledeſmam, & Caietanum. Imò Bellarminus libro 3.cap.13. dicit debere eſſe fidelibus indubitatum: propter myſterium Euchariſtiæ. Item, quidquid ex parte facti contradictionem non implicat, à Deo fieri poteſt: quia non erit impoſsibile apud Deum omne verbum, vt dicitur Lucæ 2. Sed quamlibet creaturam in aliam tranſire non implicat ex parte. Ergo à Deo fieri poteſt. Vnam ſolam limitationẽ apponit Granados num.4. (quam dicit *vt perſpicuam* omiſſam à Doctoribus) dicens hu-

iusmodi

lam creaturam conuerti poſſe in entia, quorum Deus non poteſt eſſe cauſa particularis: cuius modi ſunt actus poſitiui intrinſece mali, vt odium Dei, & quodliber peccatum commiſſionis, & actus etrohei intellectus, & ſi qua ſunt alia huiuſmodi. Quia ſequereturDeum futurum eſſe cauſam particularem iſtorum: quod Deo repugnat.

3 Nihilominus Suarez diſp.50.ſectione 10.bene notat non poſſe dubium ita generatim reſolui, non præmiſſis debitis diſtinctionibus. Et Lugo diſp.7.ſect.10.num.174.dicit, quod hæc quæſtio eſt merũ corolarium doctrinæ præcedentis, & in ea ſinguli iuxta ſua principia cõſequenter loquũtur.

Aduertendum autem, quod Theologi conueniunt ad conuerſionem requiri, quod vna res ſuccedat alteri, quæ recedat ex vi introductionis alterius rei: quare conuerſio non fit inter rem, & negationem, ſed inter duas res; & iam diximus nõ eſſe proprie cõuerſionem, niſi ex natura rei fiat huiuſmodi excluſio.

4 Eſt tamen difficultas, vtrum ad cõuerſionem exigatur aliquid vtrique termino commune remanere?

Affirmat Suarez diſp.50.ſec.2.in fine conditione 5.citans D.Thomam, & alios: de quorum mente ex dicendis conſtabit. Sequitur Vazquez diſp.184.cap.2.Albertinus tom.2.q.3.dub.1.Coninch art.4.dubio 4.num.147.Lugo diſp.7.ſect.1.nu.8. probãs, quia ſic videmus contingere in omnibus conuerſionibus, quas experimur nã forma ligni, & ignis pugnant in ordine ad eamdem materiam, quæ manet ſub vtraque: calor, & frigus in ordine ad idem ſubiectum: corpus Chriſti, & ſubſtantia panis verſantur circa eadem accidentia; & ſic de alijs. Ratio autẽ huius conditionis eſt, quia eo ipſo quod vnum conuertatur in aliud, dicitur vnum fieri ex alio, & vnum terminũ formalem ſuccedere alteri, & poni loco alterius, & ſupplere vicem illius: ſupplere autem debet eſſe in ordine ad aliquod tertium, cui deeſt terminus à quo, & cui aduenit terminus ad quem in aliquo munere, quod prior terminus exercebat circa aliquod tertium, quod idem munus exerceret terminus aduenies; & ratione cuius ſucceſſionis dicitur hoc ſecũdũ eſſe quod erat primum.

5 Cæterum hanc conditionem non eſſe neceſſariam, docent Scotus in 4. diſtinctione 11.q.1.& 2.Richardus ibi art.3.q.1. Granados tract.3.diſp.4.ſect.2.num.10.vſque 12.& diſp.14.num.2. Explicatius Caietanus art.1.§. *Ad euidentiam primi*. Cornejo diſp.1.dub.1.in fine, & alij docentes hãc conditionem requiri ad conuerſionem formalem, & ad conuerſionem totalem ſacramentalem, quæ eſt illatiua veritatis demõſtrabilis nomine demonſtratiuo; quia in iſtis datur ſucceſsio in eadem materia, vel ſub eiſdem accidẽtibus. Sed quia diuina virtus non eſt ad hoc alligata, poteſt facere quod vnum ens ſuccedat alteri in munere ſubſtantiali, vel accidentali, quin maneat aliquid ſubſtantiale, vel accidentale ſub vtroque termino. Quod videtur docere D.Thomas artic.4.ad 3.dicens, quod *virtute agentis finiti non poteſt forma in formã mutari, nec materia in materiam. Sed virtute agentis infiniti (quod habet actionem in totum ens) poteſt talis conuerſio fieri; quia vtriquæ formæ, & vtriquæ materiæ eſt cõmunis natura entis, & id quod eſt entitatis in vna, poteſt actor entis conuertere in id quod eſt entitatis in altera, ſublato eo, per quod ab illa diſtinguebatur.* Hæc S.Thomas: Vbi nec materiam, nec accidens idẽ, quod maneat ſub vtroque termino, exigit ad cõuerſionem, quam Deus poteſt facere. Nec exigit quod eademmet numero natura entis maneat ſub vtroque termino: ſed eadẽ formaliter virtute diuina faciente quod eſſe ſuccedat in eſſe, vel munere eodem, quod faciebat id quod ſe habet ex parte termini à quo, & tranſit in terminum ad quem.

§. II.

Reſolutio dubij.

6 REſpondetur ergo tribus concluſionibus. Dico primo, loquendo de cõuerſione formali proprie, & ſtricte ſumpta, implicat contradictionem, quod fiat niſi inter res compoſitas, quarum materia habeat potentiam, ſaltem obedientialem, reſpectu vtriuſque formæ ſucceſsiue. Colligitur ex D.Thoma libro 4.Contra Gentes capite 31.ratione 3.dicente: *Eorum, quæ non communicant in materia, & in genere vno, impoſsibile eſt, fieri conuerſionem in inuicem: non enim ex linea fit albedo; quia ſunt diuerſorum generum: neque corpus elementale poteſt conuerti in aliquod corporum cœleſtium, vel in aliquam incorpoream ſubſtantiam, aut è conuerſo; cum non conueniant in materia.* Quamuis modus loquendi; & exempla D.Thomæ ſatis videã-

tur verificari dicendo loqui de lege ordinari, & de conuerſionibus naturalibus. Tamẽ non videtur intentum ſaluari, niſi dicamus loqui etiam de ſupernaturali conuerſione, & de potentia abſoluta; quia intendit impugnare errorem Appollinaris Hæretici aſſerentis Verbum Dei caro factum in carnẽ ſecundum aliquid conuerſum, ſicut dicitur Ioannis ſecundo, aquam vinum factam: Cũ ergo iſta ſint opera miraculoſa; ratio claudi caret, ſi per miraculum poſſet fieri cõuerſio formalis eorũ, quæ non cõmunicant in materia.

7 Præterea probatur: nam in tranſmutatione naturali, quæ dicitur conuerſio formalis (de qua ſolum in hac concluſione loquimur) materia vnius ſuſcipit formam alterius, priori forma depoſita: quæ ſuſceptio non conſiſtit ſolum in acquiſitione præſentiæ formæ abſentis; ſed exigitur quod ſit forma, & informet, & ſit actu pars eius, quod fit. Ex quo manifeſte habetur; vel quod non erit cõuerſio formalis in rei veritate; vel ſi hæc interuenit, communicare debent in materia vna, quæ ſit capax vt virtute Dei efficiente informetur ſucceſsiue vtraque forma ſuccedente. Vnde non ſolũ habetur, quod conuerſio formalis non poteſt eſſe niſi inter ea, quorum materia eſt capax formæ vtriuſque ſucceſsiue: ſed etiã colligitur, quod cõuerſio materialis ex parte ſubiecti, etiam exigit indiſpenſabiliter, quod ſubiectum, ſeu materia realiter differat à forma, ſub qua fit conuerſio, & quæ poſsit informare. Quod quando contingat, non eſt huius loci diſputare; ſed libro 1.de Generatione iam diximus. Iuxta tenorem huius aſſertionis loquuntur Patres numero primo relati: ſiquidem loquuntur de conuerſione in qua ex vno fit alterum, non ſolum vt ex termino à quo; ſed etiam vt ſubiecto, vel parte remanente in termino conuerſionis. Vel vt inquit Caietanus articulo 4.ad 4 Durandi, loquuntur Sãcti Patres Auguſtinus, Boetius, & alij, de mutationibus naturalibus, quæ de facto fiunt: difficultas Theologorum præcipua eſt de potentia abſoluta.

8 Dico ſecundo, loquendo de cõuerſione ſacramentali, non poteſt res in aliam conuerti, niſi maneat vel accidens, vel ſubiectum, vel aliquod contentiuum manens ſub vtroque termino: & niſi res, inquam fit conuerſio, ſuccedat; & fiat præſens, vbi erat alia, quæ in illam tranſiuit. Hanc probat ratio propoſita num.4.& colligitur ex conditionibus requiſitis ad conuerſionem ſacramentalem. Et quia Patres pro fundamento præſentiæ Chriſti ſub ſacramento aſsignãt tranſubſtantiationem, & conuerſionem ſacramentalem totius ſubſtantiæ, manentibus dumtaxat accidentibus. Quæ ratio nõ eſſet vnica, nec adæquata, & ad conuertentiam, ſi poſſet eſſe conuerſio ſacramentalis ſine termino communi.

9 Dico tertio, loquendo de conuerſione ſimpliciter, & abſolute, diuina virtute poteſt quodlibet conuerti in quodlibet, etiam ſi nec materia, nec forma, nec accidens illius maneat: & etiam ſi non ſuccedat in præſentia ad ſpatium, in quo erat res cõuerſa, vt exigit conuerſio ſacramentalis, quæ nunc eſt. Probatur ratione S.Ambroſij libro 4.de Sacramentis capite 4.adducta dubio 6.num.63.& à D.Thoma Opuſc.58.capite vndecimo: quia non minor virtus in Deo exigitur ad hoc vt ex nihilo faciat vt ſit aliquid; quam ad hoc vt aliquid in aliud conuertatur: quia maior diſtantia eſt inter nihil, & aliquid, quã inter hoc ens, & illud. Nec minor virtus exigitur ad hoc, quod natura humana ſubſtantialiter ſit vnita perſonæ diuinæ, quam ad hoc vt vnum ens creatum in aliud conuertatur; quia plus diſtat humana natura à perſona diuina, quam diſtent duæ naturæ inter ſe. Sicut ergo datur creatio ex nihilo, & datur myſterium Incarnationis, ita poſſet dari conuerſio vnius in alteram rem ſine permanentia alicuius cõmunis. Ad idem pertinet ratio D.Th.hic ar.4.ad 3.relata n.5.

10 Peculariter dari poſſe conuerſionem non ſacramentalem, non manentibus accidentibus, nec ſuccedẽte alio in præſentiam iſtius, ſupponit D.Thomas libro 4.Contra Gentes cap.63.circa finem, dicens: *Quod ſi panis accidentia tranſirent ex tali conuerſione, non ſequeretur quod corpus Chriſti ſecundum ſuam ſubſtantiam eſſet vbi prius fuit panis: nulla enim relinqueretur habitudo corporis Chriſti ad locum prædictum.* Quod eſt dicere. Præſentia fundatur in conuerſione, quæ nunc eſt, propter accidentia remanentia, quorum ſubſtantia convertitur in corpus Chriſti, quod ſuccedit ſubſtantiæ, quæ convertitur. Dato autem, quod accidentia omnia deſinerent, vel converterentur in Chriſtũ; licet de nouo verificaretur, quod Chriſtus eſt id quod erat panis; non tamen eſſet vbi erat panis: ideoque eſſet nouitas cõuergonis ſine nouitate præſentiæ, vt dicit Caietanus art.1.& art.2.§. *Ad obiecta*. Nec S.

Thomas Quodlib.3.art.2.negat de potentia abſoluta poſſe accidentia omnia cõuerti in Chriſtum: ſed potius in vltima ſolutione ſupponit id fieri poſſe. & in prima nõ negat; ſed ſolum aſſerit, quod *difficilius eſt hoc accidens mutari in illud accidens, quam hãc ſubſtantiam mutari in illam ſubſtantiam.* Bene autem poteſt aliquid nobis apparere difficilius, quod in re non implicet contradictionem. Præterquam quod ſatis indicat loqui de conuerſione formali, iuxta primam concluſionem.

11 Obijcies. Nam Angelus nõ poteſt corrumpi, nec alio modo deſinere eſſe quam per ſuſpenſionem concurſus diuini: ſicut neque alio modo poteſt incipere eſſe, quam per creationem; quia caret ſubiecto, ſeu materia, vtpote ſubſtantia pure ſpiritualis: Ergo nec poteſt in aliam creaturam conuerti. Probatur conſequentia: nam res, quæ conuertitur in aliam, non deſinit eſſe per annihilationem; ſed per tranſitũm poſitiuum in aliam: & ideò diximus deſtructionem panis in Euchariſtia non eſſe annihilationem.

12 Reſpondetur, quod connaturaliter loquendo, ſicut Angelus non poteſt incipere, niſi creatione; ita nec valet deſinere, niſi annihilatione; quia ſunt ſubſtantiæ ingenerabiles, & incorruptibiles, vt probat Diuus Thomas 1.p q.50. At vero attenta potentia Dei abſoluta, bene admonet Caietanus hic, quod Angelus poteſt perdere eſſe per conuerſionem in aliam creaturam, & acquirere eſſe per conuerſionem alterius in ipſum non præexiſtentem, ſed vi illius actionis diuinæ acquirentem eſſe. Quod contradictionem non implicare, conſtat, quia facilius percipitur poſsibilis conuerſio in creaturam non habentem eſſe, ſed de nouo accipientẽ, quam in eãdem præexiſtẽtem; vt patet ex dictis dub.6.

§. III.

Vtrum creatura poſsit in Deum conuerti?

13 TAndem inquires, vtrum creatura poſsit in Deum conuerti?

Affirmant Aureolus in 4.diſt.11.q.4.ar.2. Maior q.1. Vazquez diſp.184.cap.4. Auerſa q.3.de Euchar.ſect.9.in fine. Lugo diſp.7.ſect.10.num.180.dicens. Ego tamẽ non video, cur non poſsit eſſe Deus terminus formalis alicuius conuerſionis. Nam ſi natura Petri aſſumeretur nunc hypoſtaticè à Deo, fieret tunc conuerſio perſonalis, ſuccedente perſonalitate diuina perſonalitati creatæ circa illas naturas, & diceretur vna perſona tranſire in aliam; imò ipſa perſonalitas creata diceretur conuerti in diuinam. Ratio autem eſt, quia ad hoc non requiritur productio termini formalis, ſed vnitio noua, ſeu introductio illius in illud cõpoſitum, cuius ſine imperfectione capax eſt Deus.

Ex quo etiam fit poſſe nunc perſonalitatem diuinam eſſe terminum formalem à quo reſpectu alterius conuerſionis, per quã iterum natura Petri acciperet perſonalitatem propriam, & relinqueretur à diuinam licet tunc non deſineret ſimpliciter perſonalitas diuina; & ideò non diceretur conuerti in perſonalitatem creatam; cæterum illud compoſitum ex natura Petri, & perſonalitate diuina conuerteretur in aliud cõpoſitum ex eadem natura, & perſonalitate creata; in quà conuerſione perſonalitas diuina eſſet terminus à quo.

14 Aſſerendum tamen eſt, quod licet conuerſione late ſumpta, creatura poſsit in Deum conuerti, ſeu in eum mutari; tamen in rigore Theologico accipiendo conuerſionẽ, & mutationem, nec Deus poteſt conuerti in creaturam; nec creatura poteſt in Deum conuerti. Prior pars probatur argumento ſententiæ nunc relatæ. ¶ Secunda pars eſt D.Thomæ libro 4.Contra Gentes capite 31.qui id probat: nam Deus eſt immutabilis, & æternus; omne autem, quod in aliud conuertitur, in illud mutatur, & in ſe non eſt: ideoque Patres, & Theologi errorem Appollinaris dicentis Verbi perſonam conuerſam in carnem, non ſolum impugnant ex Scriptura, Concilijs, & Patribus; ſed etiam, quia cõtradictionem implicat Deum in creaturam conuerti.

15 Tertiam partem communiter tenent Theologi. In primis illi qui dicunt de ratione conuerſionis eſſe, quod producatur terminus formalis ad quem: quia cum Deus ſit improducibilis; nequit eſſe terminus formalis conuerſionis. Deinde, generaliter, qui nobiſcum tenent non poſſe intelligi conuerſionem nouam, ſine noua dependentia ab actione deſtruente vnum terminum à quo, & faciente actiue vt terminus ad quem in eodem munere ſuccedat. Sed Deus nequit dependere ab omnipotentia, nec illi ſubijci, vt terminus ſuccedẽs in munere creaturæ fiat. Ergo creatura nequit in Deum conuerti. ¶ Quæ ratio inſinuatur à D.Tho.hic ar.4.ad 3.iuxta expoſitionẽ Caietani ibidem: vnde ſine cauſa pro contraria parte refertur hac 3.p.q.2.ar.1. quia ibi de hoc puncto non tractat: ſed ſolum de efficacia rationis D.Tho.ibi, qui non loquitur de conuerſione totali, ſed de conuerſione formali, ſicut alimentum cõuertitur in corpus animalis, quod nutritur. Et hunc eſſe ſẽſum rationis, verba S.Thomę indicãt: quia nec recurrit ad immutabilitatem; ſed ad hoc quod Deus *eſt ingenerabilis.* Quæ ratio vt notat ibi Caietanus, & Serra hic ar.4 ad 2. non valeret, ſi loqueretur de quacũque conuerſione; quia ex hoc quod aliquid eſt ingenerabile, nõ ſequitur, quod nõ poſſit diuina virtute tranſubſtantiari in ipſũ; quia potius de facto in corpus Chriſti glorioſum, quod eſt incorruptibile, & ingenerabile, conuertitur panis in Euchariſtia. Vel ibi accipit nomine *ingenerabilis,* omne quod eſt incapax vt ſubijciatur diuinæ omnipotentiæ: & ſic Apoſtolus 1.ad Timoth. 1. Deum vocat Regem ſæculorum *immortalem.* Niſi quis dicat cum Lorca de Incarnatione diſp.12 nu.12. D.Thomam argumentari contra Hæreticum ſupponentem vnionem diuinæ perſonæ, & naturæ humanæ: ac proinde inconſequenter aſſerebat Verbum diuinum conuerti in carnem, aut è contra. Sed priores reſponſiones ſolidiores ſunt.

16 Aliam rationem adijcit Serra hic art.4.dub.vnico ad 2. quia id in quod aliud conuertitur, debet eſſe in potentia obediẽtiali eius, quòd in ipſum cõuertitur, vt colligitur ex D.Tho.in 4.diſt.11.q.1.art.3.q.3.ad 3.dicente: *In hac ſubſtantiali conuerſione ineſt potentia obedientiæ, vt hæc ſubſtantia conuertatur in illam.* In potentia autem obediẽtiali alicuius eſt, id ad quod eſt in potentia. Vnde cum diuina eſſentia non ſit in potentia obedientiali creaturæ alicuius (nã hoc imperfectionem inuoluit) nulla creatura poteſt in ipſam conuerti. Granados tract.3.diſp.18.n.1. putat hoc ita certum vt oppoſitum dicat *fatuum,* cũ Caietano. Sed Caietanus loquitur de ſecunda parte: & Granados, qui idem iudicat de tertia, eſt quia exiſtimat requiri productionem termini conuerſionis. Quod non omnes admittunt.

*****
***

DVBIVM VIII.

Vtrùm in hoc ſacramento remaneant accidentia panis, & vini poſt conuerſionem?

§. I.

Senſuum experientia, & fide conſtat omnia accidentia ſenſibilia manere?

1 REſpondet S.Thomas art.5.quod *ſenſu apparet, facta conſecratione, omnia accidentia panis, & vini remanere.* Et lib.4.Cõtragentes capite 65.in principio ait. *Negari non poteſt accidentia panis, & vini remanere, cum ſenſus hoc infallibiliter demonſtret.* Vn de reijciendus Petrus Aliaco, in 4.q.5.art. 3.qui vt refert Suarez diſp.56.ſect.1.dixit ſenſibus non ſatis iudicari, an illa ſint vera, vel apparentia; poſſeque probabiliter negari. Quod reijciendum eſt: alioquin nullũ iudicium ſumptum ab experimento ſenſuum, poteſt eſſe certum; etiam in obiectis proprijs, & per ſe ipſorũ ſenſuum: quo nihil poteſt eſſe abſurdius. Ad hãc ergo certitudinem, ſatis eſt vt naturaliter ſit cuidẽs ibi nõ poſſe eſſe deceptionem: & alioquin nullum ſit fundamentum ad fingẽdum miraculum. Præſertim cum illud fingere *contra fidem ſit,* & contra veritatem ſenſibilis ſacramenti. Hæc Suarez. Quod noto, quia audiui aliquos nouitatis cupidos, voluiſſe ſepultam hanc exiſtimationem, contra ſenſum, & contra fidem, iterum conatos fuiſſe introducere, niſi fuiſſent ſtatim repreſsi. Contra quendam Renatum late Compto nus diſp.12.Phyſ.

2 Tres rationes congruentiæ aſsignat D.Thomas articulo 5.dicens. Quod quidẽ rationabiliter per diuinam prouidentiam fit. Primò quidem, quia non eſt conſuetum hominibus, ſed horribile carnem hominis comedere, & ſanguinẽ bibere. Et ideò proponuntur nobis caro, & ſanguis Chriſti ſumenda ſub ſpecibus illorum, quæ frequentius in vſum hominis veniunt, ſcilicet, panis, & vini. Secundò, ne hoc ſacramentum ab infidelibus irrideretur, ſi ſub ſpecie propria Dominum noſtrum manducaremus. Tertiò, vt dum inuiſibiliter corpus, & ſanguinem Domini noſtri ſumimus, hoc proficiat ad meritum fidei.

Ratio.

Rationes iſtas late explanat ipſe Diuus Thomas Opuſculo 58.capite 7.docẽs hoc cœleſte manna dari velatũ, & propter indignitatem malorum, & propter fidem bonorum. Ad quod pertinet, quod Innocentius Tertius in capite: *Cum Marthæ, de celebratione Miſſarum*, dicit hoc vocari per anthonomaſiam *myſterium fidei, quia in eo aliud videtur, & aliud creditur.* Capite 8.declarat D. Thomas corpus Chriſti dari, velatum, propter inſtructionem morum; cum hic lateat occulta perſona Saluatoris, pulchritudo magnæ claritatis, & mirum opus Omnipotentis: nec hominum imbecillitas aliud poſſet ſuſtinere in hac mortali vita propter nimiam diſſimilitudinem corporis noſtri ad claritatẽ luminis corporis Chriſti. De his S. Anſelmus de Sacramento altaris. Algerus cap.7. Innocentius Tertius lib 4.capite 34. Licet autem Petrus Aliaco oppoſitum liberta cenſura, fatetur tamen *cõmuniorem opinionẽ, & cui fauet magis doctrina Eccleſiæ, eſſe, quod in ſacramento accidentia, quæ fuerunt panis, remanẽt ſine ſubiecto, & in illis fit fractio* ſubditque: *& hanc teneo.* Ideoque Granados Controu.6.trac.3.diſp.3.num.2.dicit *erroneum* aſſerere ea accidentia ſolum eſſe phantaſtica, ſeu apparientia. Algeruſque inter alia ait. *Abſurdum reuera eſt, vt quod non vere eſt, veritatẽ approbet, & quod de ſe fallit æſtimationem, de alio veram exibeat fidẽ.* Quod eſt dicere: Species ſunt verum ſignum, & verum ſacramentum veri corporis, & ſanguinis Domini ibi contenti, & ſignificatis ergo neceſſe eſt ea non eſſe mere apparientia; ſed omnino vera.

3 Veritas autem hæc de permanentia accidentium in Euchariſtia poſt conſecrationem, eſt certa ſecundum fidem: vt conſtat ex Concilio Tridentino ſeſ.13.canone 2.dicente: *Manentibus dumtaxat ſpeciebus panis, & vini*: ſiquidem ſpecierum nomine intelligit accidentia condiuiſa ſubſtantiæ, quã dicit conuerti in Chriſti corpus. Accidentia vero nũcupantur ſpecies, quia eis mediantibus ſubſtantia ſenſitur, & ad hominũ ſenſus immittit intentionales ſpecies. Habetur idem in Decreto Eugenij Quarti, quod eſt in Concilio Florentino poſt vltimam Seſsionem, §. *Tertium eſt.* Et in Concilio Lateranenſi, & refertur in Cap. *Firmiter, §. Vna vero, de Summa Trinitate, & fide Catholica*, ſub Innocentio Tertio, dicitur, *quod Chriſti Corpus, & ſanguis in Sacramento Altaris ſub ſpecie panis, & vini veraciter continentur.* Et in Concilio Conſtantienſi ſeſ.8.inter propoſitiones Vuiclef, quas Concilium damnat, ſecunda erat: *Accidentia panis non manent ſine ſubiecto in eodem Sacramento.*

4 Patres, qui idem docent, referuntur de Conſecratione diſt.2.per plura capita. Cap. *omnia*, ex S. Ambroſio dicitur, poſt cõſecrationem *nihil aliud manere, niſi accidentia panis, & corpus Domini.* Et cap. *Nos autẽ* ex D. Auguſtino in libro Sententiarum, S. Proſperi, dicitur. *Nos in ſpecie panis, & vini quam videmus, res inuiſibiles, ideſt, carnem, & ſanguinem honoramus.* Et cap. *Quia corpus* c. *Quia paſſus* cap. *Forte*. cap. *Hoc eſt.* Et in Cõcilio Colonienſi parte 7.capite 15.dicitur. *Quid enim panis, vinique ſpecies poſt conſecrationem ſunt, niſi ſpecies ſacramentales, & accidentia ſine ſubiecto?*

5 Obijcies: non videri hæc duo cohærere, quod permanentia accidentium euidenter, & clarè cognoſcatur, & videatur oculis, & alijs ſenſibus percipiatur: & quod eadem credatur per fidem: ſiquidem idem non poteſt eſſe vtium, & creditum: quia fides eſt argumentum non apparentium: de quo S. Thomas 2 2.q.1.artic.4. Et hic art. 5.ad 3.ait, quod *ideo ea de eo ad quod ſenſus nõ attingit.* Cũ ergo ſenſus attingat, & manifeſtè percipiat permanentiam accidẽtium; non eſt credendum fide Catholica obiecta accidentia permanere.

Ad hoc aliqui reſpõdent, quod ſicut ad fidem pertinet credere Deũ eſſe, quia oportet præſupponi ab his, qui de hoc demonſtrationem non habent, vt docet D. Thom. 2.2.q.1.art.5.ad 3. Ita ad fidem catholicam pertinet credere accidentia panis manere facta conſecratione, ab illis qui dicunt ſenſus poſſe falli, adhuc circa propria obiecta: vt ſic certior ſit hæc veritas ex fide diuina, cui non poteſt ſubeſſe falſum; quam ſit ex ſenſibus humanis; quamuis quo ad nos notãtia ſenſuum ſit magis connaturalis.

6 Secundo dicitur, ad fidem diuinam pertinere credere accidẽtia manere ſine ſubiecto, vt ait D. Thomas ad 1.& q.77.art. 1. Et eadem fide credimus conuerſionem, & abſentiam ſubſtantiæ panis, & tranſitum eius in corpus Chriſti. Vnde non verſantur circa idem viſio, & fides: ſiquidem viſio eſt circa externa accidentia: fides vero eſt circa ſignificationem, & continentiam accidentium: & circa modum quo ſunt ſine ſubiecto, virtute Dei, qui eſt cauſa prima omnium. Vnde D. Thomas ad 3.ait, quod *fides non eſt contra ſenſum, ſed eſt de eo, ad quod ſenſus non attingit.* Ideoque accidẽtia ſine ſubiecto per-

permanẽntia, vt ſignificantia, & continentia Chriſtum, ſunt obiectum fidei: & vt ſic formaliter ſunt ſupra ſenſus, nec ab illis videntur, nec tanguntur.

7 Secundo obijcies: non minori ſenſuum euidentia videntur permanere eadẽ numero accidentia in cadauere, quæ antea immediatè fuerant in viuente; ac in Euchariſtia videantur quoad apparentiam perſeuerare eadem accidentia poſt conſecrationem, quæ erant ante conſecrationem. Sed quia non eſt eadem forma in cadauere, ac in viuente, D. Thomas, cum communiori Philoſophorum, dicit ſenſus ratione corrigendos, & affirmat non perſeuerare eadem numero accidentia in cadauere, ac in viuẽte erant. Ergo cum non maneat eadem ſubſtantia panis poſt conſecrationem, ac erat antea, nec in veritate erunt eadem accidentia; licet in externa apparentia videantur eſſe eadem.

8 Reſpondetur eſſe diſparem rationem: quia in Euchariſtia, ſuppoſito miraculo, eſt cauſa eadem conſeruans eadem accidentia, nempe virtus diuina faciens accidẽtia eſſe ſine ſubiecto. Ideoque S. Tho. ar. 5. ad 1. ait, quod ſicut dicitur in libro de cauſis propoſitione prima, effectus plus dependent à cauſa prima, quam à cauſa ſecũda. Et ideò virtute Dei, qui eſt cauſa prima omnium, fieri poteſt vt remaneant poſteriora prioribus ſublatis, nempè accidentia ablata ſubſtantia. Vnde eſſe *eadem numero*, notat D. Thomas in 4.diſt.11.q.1.art.1.q.2. Et ſi oppoſitum tribuatur Marſilio lib.1. Phyſic. q.7. Sed parum cõformiter ad Concilia relata. Nec verificaretur permanere ſpecies, ſeu accidentia in rigore, ſi priora abirẽt, & alia loco ipſorum aduenirent. In corruptione vero ſubſtantiali nullum interuenit miraculum; ideòque naturaliter fit reſolutio vſque ad materiam primam: & cum accidentia indiuiduentur à toto compoſito, illo deſtructo pereunt, & ſimilia aduenĩũt, vt ex Diuo Thoma libro primo de Generatione lectione 10. late diximus ibi q.12.

§. II.

Vtrum alia accidentia maneant?

9 SEd inquires primo, vtrum non ſolum accidentia communia quinti Prædicabilis; ſed & propriæ paſsiones panis, & vini remaneant?

Reſpondet Soto in 4.diſt.9.q.2.ar.5, §. *Exiſtit*, quod eſſet error negare proprias paſsiones panis, & vini manere: nam Eccleſia, vt ex Canonibus modo citatis cõſtat, tranſubſtantiationem nudæ ſubſtantiæ in ſubſtantiam confitetur, manentibus accidentibus abſque vlla eorum diſtinctione. Idque cõfirmatur, quia omnes perinde proprietates panis, ac vini manent in Sacramẽto, ac ſi ſubſtantiæ ipſæ perſiſterent. Idẽ late ſequitur Vazquez diſp.194.cap.1.num. 4. dicens antiquorum communem, & iuxta mentem Conciliorum, & Patrum: quia omnium eſt eadem ratio. Et quia Tridentinum ſeſſ.13.can.2. illis verbis: *Manentibus dumtaxat ſpeciebus panis, & vini*; non ſolum definit manere ſpecies; ſed etiam nihil aliud manere: ergo excludit omnem diſtinctionem. Item, quia ad tranſubſtantiationem, qualem credimus interuenire, non eſt neceſſe aliqua accidentia deſinere; ſed ſufficit ſolius ſubſtantiæ deſitio; & conuerſio. Præterea, quia accidentia omnia corporalia conueniunt ſubſtantiæ media quantitate: vnde cum illa remaneat, omnia permanent: nam licet ſpecierum nomine, tantũ ſenſibilia accidentia intelligantur; quia tamen quatuor primæ qualitates ſenſibiles ſunt; hoc ipſo intelligitur diffinitũ has qualitates primas, earumque temperamẽtum in hoc ſacramento manere. Cumque naturaliter tale temperamentum conſequatur, non tantum colores, & ſapores, ſed etiam alias qualitates occultas, ſiue illæ ſenſibiles ſint, ſiue non, definitũ quoque intelligitur, cætera omnia accidentia manere. Quod & docet Araujo q.77.art.2.dub.vnico nu.51. & Lugo diſp.10.ſect.1.n.4. quia ex oppoſito ſequitur eſſe de fide, quod nõ omnia maneant, ſi Conciliũ exponitur de ſolis ſenſibilibus. Et quia nulla poteſt excogitari qualitas panis, vel vini, quæ vel in ſe ipſa, vel ſaltem in ſuo effectu ſenſibus non percipiatur.

10 Per oppoſitum Suarez diſp.58. ſect.1.conc.2. docet non eſſe certum manere poſt conſecrationem alia accidentia

panis,& vini præter perſe ſenſibilia: quia Concilia,& Patres non potuerunt habere aliquod certum fundamentum, præſertim Theologicum,ad id definiendum in eo ſēſu: quia ad occultandum myſterium fidei, nihil aliud eſt neceſſarium: neque vllo experimento aliud cōſtare poteſt;neque etiã ſunt alia principia, ex quibus id colligi poſſit. Ideoque Concilia hæc accidentia vocant ſpecies ſacramētales, vel quia perſpecies ſenſibiles percipi poſſunt; vel quia in externa ſpecie eo modo ſubſtantiam referunt,quo ſenſibus percipi poteſt.

11 Subdit tamen Suarez probabilius eſſe manere omnia accidentia, quæ habent entitatem propriam diſtinctam ab entitate ſubſtantiæ. Quod dicit conformius doctrinæ Conciliorum,Sanctorū, & Theologorum:idque late probat Ferrara lib. 4. Contra Gentes cap.65. & inductione conſtare facilè poteſt. Hanc eandem ſententiã ſuſtinent Cornejo q.75.artic.5. Et Araujo ibi ſibi cōtrarius.Paſqualigus diſp.106.ſec. 3.n.7.alios referens.

12 Aliter Nuño q.75.art.5.dub.1.latè de hoc puncto diſputans,reſoluit, eſſe erroneum negare manere accidentia ſenſibilia;quia legitimè infertur non ſubſiſtere decreta Eccleſiæ,ſi illa accidentia manere negetur.Eſſe vero temerārium,& proximum errori,ſi negetur manere quaſdam proprietates panis,& vini.Eſſe vero pœnitus improbabile aſſerere non omnia accidentia, etiam proprias paſsiones manere.

13 Addit præterea Suarez illa ſectione 1.conc.3.quod ſi qui ſunt in ſubſtantia modi accidentales modaliter ab ea diſtincti,hi non manent poſt conſecrationem in hoc ſacramento.Huiuſmodi eſſe poſsūt modus præſentiæ,modus vnionis materiæ ad quantitatem, & aliquæ relationes : de quibus omnibus ita ſentiunt Scotus,Durādus,& Gabriel,& alij dicta diſt.12.Quia iſti modi ex proprio conceptu non afferunt propriam entitatem; & ideò eſſentialiter exigunt entitatem ſubſtantiæ, vt conſeruari poſsint: ac percōſequens ea deſtructa nō manent.Quod & ſequuntur alij iam relati, & late Auerſa q.5.ſect.1.ponens exēplum in relationibus,& in modo præſentiæ,& inhærentiæ.Imò ſiue modus inhærentiæ dicatur immediate reperiri in ſubſtantia,ſiue in accidentibus,quæ illi inhærent,non poteſt remanere ſublato ſubiecto : quia dum non adeſt ſubiectum,& non illi inhærent accidentia,nullatenus dari poteſt modus inhærentiæ,quæ erat actualis in exiſtentia eorū in ſubiecto.

14 Tandem Bernal diſp.38.ſect.1. docet eſſe certum ſecundum fidem omne accidens ſenſibile panis,& vini manere.Nō eſt autem de fide manere accidentia, quæ ſub ſenſu aliquem per ſe non cadunt: quia de his qualitatibus numquam fuit hæreſis, aut contentio Catholicorum cum Hæreticis: neque myſterijs pleniſsima veritas ab ea controuerſia vllatenus pendet:ergo incredibile prorſus eſt,eam partem ab Eccleſia fuiſſe definitam.Vnde ly *dumtaxat*, vel *ſola* in diffinitionibus Conciliorum, ſolum negant permanentiam ſubſtantiæ,de qualis erat;non concomitantiam accidētium, de quibus controuerſiã non erat : ſed ſola erat cura de accidentibus per ſe ſenſibilibus.

15 Dicit præterea num.9.quod quãuis admittantur eiuſmodi occultæ qualitates,vt pani,& vino naturales;tamen neque eſt certum,vt ait Vazquez,nec probabili⁹, vt vult Suarez,eas in hoc myſterio manere;ſed potius eſt probabiliusnon manere. Quia quantitatem diſtingui a re quãta, nec certum eſt,nec probabilius: ſi autem nō diſtinguitur,omnia, & ſingula accidentia per ſe a Deo conſeruantur per actiones creatiuas,ad quas abſque fundamento dicerētur concurrere cauſæ aliquæ ſecundæ,vel occultæ qualitates:vnde nulla eſt neceſsitas, quod conſeruentur qualitates inſenſibiles.

Concludit num.10.in Euchariſtiæ ſacramento ſolum permanere panis, & vini accidentia,quæ per ſe ſub ſenſum cadunt. Ratio mihi duplex eſt. Prior, quia qualitates illæ occultæ forſitan fictitiæ ſunt,vt dicunt Hurtadus, & Arriaga. Et quia probabilius eſt quantitatem à re non diſtingui re ipſa:ac proinde miracula plura forēt,ſi qualitates illæ permanerent.

16 Ex his ſententijs,vltima eſt omnino falſa.Primò,quia id ad minus probant argumenta primæ ſententiæ ; quamuis non conuincant illum gradum certitudinis,quem illi intendebant. Secundò, quia Diuus Thomas cum Patribus, & Theologis *omnia accidentia* vniuerſaliter manere affirmant: vnde non eſt quare aliqua excipiātur. Tertiò, falſum eſt quantitatem non diſtingui à re quanta,& certum dari aliqua accidentia, quæ ſolum peraccidens ſentiuntur,de quo libro 1.de Generatione q.33.Intereſt etiam ad declarādum myſteria fidei, quod nihil dicam⁹ cōtra,vel ſupra experiētiam ſenſuum,niſi ſit neceſſarium ad verificandum doctrinam reuelatam:ſed experimur panem,& vinum conſecratum in omnibus,& per omnia facere idem,ac non cōſecratum: & ad ſaluanda myſteria reuelata de tranſubſtantiatione,& de preſentia Chriſti ſub ſacramento,ſola eſt neceſsaria abſentia,& conuerſio ſubſtantiæ:ergo nullum accidens realiter à ſubſtātia diſtinctum deperditur.Denique,cum ſolum propter repugnantiam terminorum,à quibus cum terminis ad quos,ſoleant entitates à Deo deſtrui: cum accidentia inſenſibilia panis non ſint termini,à quibus incompoſibiles cum termino ad quem tranſubſtantiationis ; non video, cur aliqua debeant deſinere; cū permaneat virtus diuina ea in eſſe conſeruans in abſentia ſubiecti.

17 Inter alias vero ſententias probabilior eſt ſecunda;quia non eſt per quid probetur , Concilia directe , aut indirecte hoc voluiſſe intendere;cum non eſſet neceſſariū ad confutandos hæreticos, nec ad myſterium declarandum. Et quamuis melius dicatur omnia accidentia manere , & hæc intelligi ſpecierum nomine:ſed hæc intelligentia non eſt totius Eccleſiæ : & ideò nulla cenſura eſt dignum aliqua accidentia excipere.Reliqua,quæ ſententiæ relatę admiſcent,ad Philoſophiam attinent,in qua ſunt diſcuſa;& ideò nunc omittenda:ſicut de modis,quia in Metaphyſica,& alibi de eis agimus.

§. III.

Vtrum maneat eadem notitia panis, & vini.

18 MOuet hanc difficultatem Diuus Thomas articulo quinto in ſecūdo argumento obijciens, quod in ſacramēto veritatis non debet eſſe aliqua deceptio.Sed per accidentia iudicamus de ſubſtātia:videtur ergo quod decipiatur humanū iudicium,ſi remanentibus accidentib⁹, ſubſtantia panis non remaneat: Non ergo hoc eſt conueniens huic ſacramento.

Reſpōdet D.Thomas ad 2.quod in hoc ſacramento nulla eſt deceptio ; ſunt enim ibi ſecundum rei veritatem accidētia, quæ ſenſibus diiudicantur:intellectus autē,cuius eſt proprium obiectum ſubſtātia (vt dicitur in 3.de Anima textu 26.)per fidem à deceptione præſeruatur.

19 Ad huius expoſitionem duo aſſerit Soto in 4.diſt.9.q.2.art.5.§.*Vt ergo*. In primis,quod poſt conſecrationem manent eædem notitiæ ſenſitiuæ,quæ erāt ante cō ſecrationem,ſcilicet,hoc album,hoc ſapidum,hoc rotundum,& ſimiles; non ſolum in ſenſu exteriori,verum in interiore. Hoc primum patet experientia,quia ſenſus nihil,dum fit conſecratio,mutatur: etenim dum Turca conſecrare cernit hoſtiam,eandem retinet ſenſitiuam notitiam poſt conſecrationem;notitia autem ſenſitiua eadē permanet in nobis,quæ in infideli.Quare ſi quis noſtrum duas hoſtias videret, quarum altera eſſet conſecrata,altera verò non,eādem haberet apprehenſiuam notitiam.

Idemque oſtenditur ratione phyſica, quam D.Thomas art.6.in ſol.3.docet:Accidētia nāque ſūt ſubſtantiarum virtutes ad producendum in ſenſibus notitiam earundem ſubſtantiarum: Ergo vbicumque ſint, etiam ſine ſubiecto , retinebunt eandem virtutem.Sicuti calor, qui eſt virtus ignis; vbicumque poneretur etiam per ſe ſine igne calefaceret:Imò arbitror,ſi ſummus eſſet,ignem produceret.Sicut virtus ſeminis mortuo generāte gignit animal.Qua propter licet miraculum ſit accidentia remanere in ſacramento abſque ſubiecto;tamē naturale eſt vt notitias ſubſtantiarum earum generent,in quibus præfuerant , ac ſi eiſdē ineſſent,nō ſolum in ſenſu,verum,& in intellectu.

20 Sed arguis.Ergo illæ notitiæ eſſent intuitiuæ panis, & vini , ſicut antea; poſtquam eædem manent.Conſequens tamen apparet falſum,quia panis, & vinum non ſunt iam tunc præſentia.

Reſpondetur,forſan nominalem eſſe diſputationem : atque adeò dici poſſe;quod eadem notitia,quæ in præſentia obiecti erat intuitiua,in abſentia fit abſtractiua.

Libentius tamen adſtruxerim manere intuitiuas,quia naturam ſecundum ſe non mutant.Neque vero de notitia tantum accidentium in abſtracto loquimur;illā quippe planiſsimum eſt eſſe intuitiuam:ſed de notitia quoque connotatiua panis,& vini: etenim licet non ſint præſentia in ſe; ſunt tamen præſentia in ſua virtute, ſcilicet, in accidentibus,quæ vim retinent conſeruandi eaſdem notitias.Imò & notitia ſimplex, & abſoluta panis,quæ manet in intellectu, cenſeretur eadem ratione tūc intuitiua. Quapropter ex natura ſuā,niſi per ſupernaturalem fidem impedirētur,iudicium in intellectu produceret illic eſſe panem,& vinū,

21 Secunda propositio. In Christiano non manet notitia iudicatiua, qua iudicatur illic esse panem, & vinum: nam & si illa apprehensiua intuitiua, ex natura sua tale produceret iudicium, nihilominus per fidem impeditur; vtpote, quia creditur illic ab esse panem, & vinum. In infidelibus autem naturaliter gignitur erroneum iudicium.

Quod si arguas. Ergo illos decipit. Negatur consequentia: quoniam credere fidei mysterium renuunt. Quid autem de illis, qui inuincibiliter ignorant hostiam esse cõsecratam? Videtur Deus illos seducere. Respondetur, quod nec illos decipit, quoniam illud falsum iudicium res ipsæ naturales sua virtute inducunt (nempè accidentia) Veluti qui hastam videt, cuius medietas est in aqua, & medietas in aere, non à Deo fallitur, iudicans esse fractam: sed ab ipsa specierum visualium refractione. Hæc Soto.

22 Alijs terminis, quod Soto vocat notitiam *connotatiuam* panis, Nuño q.75. ar. 3 dub. 3. vocat notitiã obiecti peraccidens. Ideoque docet, quod in sensu manet eadẽ notitia intuitiua respectu obiecti per se, vt patet experientia: nõ tamen respectu obiecti peraccidens: quoniam obiectum peraccidens, scilicet, substantia, iam non est: & ideò ad eius desitionem variatur circa obiectum peraccidens; cum maneat eadẽ, & invariata circa obiectum proprium, respectu cuius est per se intuitiua. Videãtur, quæ diximus libro 2. de Anima q.22. §.5. & q. 23. §. 1. De quo Bañez 1.p.q.78.art.3.dubio 8.conc.1.

23 Nec est inconueniens sensus falli circa sensibilia peraccidẽs, & indirecte: quę est deceptio quasi negatiua, propter absentiam panis, quæ non sensu, sed sola fide percipitur. Naturaliter enim crederet, & iudicaret ex sensu adesse panem, nisi fides corrigeret, & à deceptione immunem redderet. Affert ad intentum illud Genes. 27. cum sẽsus Isaac sunt decepti tactu sentiens Esau, & auditu, & voce percipiẽs Iacob, D. Th. Opusc. 58. c. 7. inter alia dicens, *quod homo noster exterior in iudicio, panis altaris fallitur, præter quam auditu*: quia nihil fallius, quam ibi tangi substantiam panis; & nihil verius voce Christi dicentis, ibi suum corpus contineri.

DVBIVM IX.

Vtrum facta consecratione, remaneat in hoc sacramento aliquid substantiæ panis?

1 VT mysterium hoc magis intelligibile redderet, conatus est adstruere Durandus in 4. dist. 11. q. 3. n 5. manere in Eucharistia post cõsecrationem materiam primam panis, vt commune subiectum cõuersionis. Affert S. Ioannem Damascenum libro 4. fidei capite 14. dicentem: Sicut alimentum mutatur in corpus, & sanguinem comedentis, ita in hoc sacramẽto panis, & vinum in corpus, & sanguinem Christi.

Alij, quos supresso nomine refert D. Th. art. 6. poluerunt, quod facta cõsecratione, non tolum remanent accidentia panis; sed etiam forma substantialis eius Scotus in 4. dist. 12. q. 6. Maior q. 1. Gabriel ibi q. 2. & lect. 25. in Canonem Missæ, dicunt formã panis manere, quia existimant non esse formam substantialem, sed accidentalem.

2 Post consecrationem remanere subsistentiam panis, & vini, dixit Godofredus Quodlib. 8. art. 16. Et hoc esse possibile, dixit Picus Mirandulus in Apologia q. 6. non affirmando de facto ita esse.

Bañez 1.p.q.4 art.2.dub.2. docuit existentiam substantialem panis post consecrationem manere, vt per eam existant accidentia. Hanc tamen sententiam in secunda editione retractauit: adijciens tamen nihil continere contra fidem, prout multi Doctores sapientissimi, ab ipso consulti, docuerunt.

3 Vltimo refertur sententia asserens manere substantiam panis, & vini secundũ gradum individualem; licet mutetur secundum naturam specificam, vt refert Suarez disp. 49. sect. 4. Vel è conuerso, quod maneat secundum gradum genericum naturæ corporeæ, mutatur secundum gradum specificum, vt intelligit Valentia q. 3. pũc. 2. ver. *Sed cur*: & puncto 3. ver. *Propter successionem*. Quod tribui solet Hẽrico Quodlib. 9. q. 9. & Quodlib. 11. q. 4. & Caietano hic art. 3. circa ad 3. Sed immerito, vt satis constat ex dictis dub. 6. §. 4.

§. 1.

§. 1.

Non remaneat materia prima.

4 Dico primo, certum est secundum fidem, facta consecratione, non manere materiam substantialem panis. Caietanus, & Soto dist. 9. q. 2. artic. 4. opinione prima, dicunt, quod opinio Durandi, nõ solum falsa, sed *erronea* est, quasi ad illos deflectens, qui ponebant panem manere cũ corpore. Suarez disp 49. sect. 3. conc. 2. dicit, non solum modo, sed & tempore antiquo fuisse *hæreticam* propter diffinitionem Cõcilij Lateranensis. Durandum tamen fuisse Catholicum, quia omnia subiecit censuræ Sãctæ Romanæ Ecclesiæ in Præfatione primi libri Sententiarum numero 12. & distinctione 13. q. 2. num. 30. Neque id docuit absolute; sed submittendo iudicio melius sentientium. Cornejo vero artic. 2. dub. 4. quæstione 2. dicit, quod forte ante Concilium Tridentinum sententia illa non erat hæretica; quia tantum erat diffinitum conuerti substantiam: nõ vero erat expressum, quod dumtaxat manerent accidentia. Igitur nũc salua fide, hoc negari non posse, constat ex Concilio Tridentino Sess. 13. canone secũdo dicente. *Si quis dixerit in Sacrosancto Eucharistiæ Sacramento remanere substantiam panis, & vini vna cum corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negauerintque mirabilem illam, & singularem conuersionem totius substãtiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem; manẽtibus dumtaxat speciebus, &c. Anathema sit.* Cum qua diffinitione nõ potest stare, quod permaneat materia prima, quæ est pars substantiæ: nam eo ipso, quod pars substantiæ manet, non est conuersio totius substantiæ: cuius contrariũ docet Concilium. Neque verificatur dumtaxat manere accidentia, si vltra illa manet materia, quæ non est accidens, sed substantia. Nec esset transubstantiatio, sed transformatio.

5 Sex argumentis eandem positionem impugnat Soto; sed tria sufficiũt. Vel illa materia panis facta consecratione, habebit humanam effigiem, vel aliam? Non quidem aliam; quoniam cum perdiderit effigiem panis; non est cur aliam recipiat, quam corporis Christi, cuius animam recipit: tum etiam, quia alias non posset informari anima rationali Christi. Si autem effigiem recipit humanam; hoc in primis non est opinabile, videlicet, quod per consecrationem materia hæc panis complexionem, & organa, ac demum, iusta figuram humanam suscipiat: & subinde talis effigies fiat inuisibilis.

Sed præterea arguit. Tunc, vel ista materia panis continuatur materiæ corporis Christi, quod est in Cælo; vel non? Primum quidem horror esset cõcedere; fieret enim corpus Christi monstrificum, non solum propter nimiam quantitatis molem, quam haberet; verum quia haberet innumeras effigies humanas. Si autem detur secundum membrum; tunc sequitur, quod paulo minus monstrum est.

Demum, quia sequitur, quod accidentia non essent illic sine subiecto; imò inhærere deberent, vel corpori Christi; quod est contra Physicam; quia illa accidentia non sunt hominis; sed panis; & contra Theologiam, quæ docet corpus Christi non habere illic extensionem in ordine ad locum; non possunt illi inhærere accidentia illa, quæ extensa sunt. Vel deberent inhærere materiæ, quæ permanet: nam ipse tenet cum Nominalibus accidentia inhærere materiæ. Hoc autem in Concilio Constantiensi Sessione 8. contra Vuicleph condemnatum est, scilicet, accidentia illic esse in subiecto. Ergo non remanet in Eucharistia materia prima substantialis panis.

6 Ad authoritatem S. Ioannis Damasceni; respondetur ex doctrina Diui Thomæ artic. 4. quod hæc conuersio panis in corpus Christi non est similis conuersionibus naturalibus; sed est omnino supernaturalis sola Dei virtute effecta. Vnde Sanctus Ambrosius lib. de ijs, qui misterijs initiantur cap. 9. ait. *Liqueat, quod præter naturæ ordinem Virgo generauit, & hoc, quod conficimus, corpus ex Virgine est: quid ergo quæris naturæ ordinem in Christi corpore, cum præter naturam sit ipse Dominus Iesus partus ex Virgine?* Nullum ergo exemplum naturale afferri potest omnino simile: ideoque exemplum nutrimenti non tenet quoad permanentiam materiæ primæ, sed quia vt ait Diuus Thomas in 4. ad Anibaldum distinctione 11. articulo primo ad 1. hæc supernaturalis conuersio habet quoad aliquid similitudinem cum commutatione, quæ fit in nutrimẽto, quia vtraque fit in aliquid præexistens. Sed aduertit hic articulo 5. ad 4.

quod hæc conuerſio non proprie habet ſubiectum; ſed tamen accidentia, quæ remanent, habent aliquam ſimilitudinem ſubiecti. Qualiter autem Chriſti corpus gloriosum poſt reſurrectionem mãducauerit, explicat Diuus Thomas 3.p.quæſt.54.art.3. ad 3. Non eſſe autem ſimile ad rem, ex Cõcilijs, & Theologicis rationibus ſatis monſtratum eſt.

§. II.

Non remanet forma panis.

7 Dico ſecũdo, etiam eſt de fide, quod facta conſecratione, non remanet in hoc ſacramento forma ſubſtantialis panis. Probat D. Thomas art.6. Quia forma ſubſtãtialis panis eſt de ſubſtãtia panis. Sed eſt de fide, quod ſubſtantia panis conuertitur in corpus Chriſti, ſicut dictum eſt: Ergo forma ſubſtantialis panis non manet.

8 Duabus ſpecialibus rationibus probat, quod non manet forma ſubſtantialis panis. Primo, quia ſi forma ſubſtantialis remaneret, nihil de pane cõuerteretur in corpus Chriſti, niſi ſola materia: & ita ſequeretur, quod non conuerteretur in corpus Chriſti totum; ſed in eius materiam. Quod repugnat formæ ſacramenti, qua dicitur: *Hoc eſt corpus meum.*

9 Sed obijcies: nam dub.7.num.9. diximus quamlibet rem poſſe in quamlibet aliam conuerti: vnde materia poteſt cõuerti in formam, & forma in materiam; & corpus in ſpiritum: vnde poſſet materia panis conuerti in totum corpus Chriſti.

Deinde, ſi materia conuertitur in materiam, & forma in formam, erunt duæ cõuerſiones: Et tamen Concilia, Patres, & Theologi hucuſque ſolum meminerunt vnius conuerſionis panis in corpus, & vini in ſanguinem Chriſti.

10 Ad primum M. Soto in 4.diſt.9. q.2.art.6. initio ait, quod negare hic videtur D. Thomas poſſe Deum materiam ſolam conuertere in materiam, & formam corporis Chriſti: nã ſupponit non niſi materiam in ſolã materiam poſſe mutari; eo quod anima Chriſti eſt ſpiritualis. Quare virtute conſecrationis non eſſet illic totũ corpus: atque inde fieret forma falſa: *Hoc eſt corpus meum* ¶ Item ad ſecũdum ait. Vide, quomodo non admittit formam panis, eo, quod corporalis eſt, conuerti ſimpliciter in animam ſecundum ſuum eſſe ſpirituale; ſicut nec conceſſit, materiam poſſe in animam conuerti. Niſi forſan non loquitur de potentia Dei abſoluta; ſed de ordinaria ex vi conſecrationis.

11 Ad ſecundum Paludanus diſtinctione 11.quæſt.3. Et Marſilius q.8.ar.2. videntur admittere intercedere duas conuerſiones, materiæ in materiam, & formæ in formam. Contra quos arguit Soto ad 2. quia ex eorum opinione ſubſequeretur eadem ratione, quod vna medietas materiæ deberet conuerti in vnam medietatem alterius materiæ, & altera in alteram: & ſic de minoribus partibus: & tamen nõ poteſt ſignari, quæ pars in quam conuertatur. Et ideò melius eſt forſan dicere, quod non eſt niſi vna conuerſio totius in totum; per quam ſinceri⁹ ſeruatur veritas formæ: Hoc eſt corpus meum: quæ vnam deſignat conuerſionem. Quare S. Thomas noluit aliud dicere, quam quod ſic panis vnica conuerſione cõuertitur in corpus, vt materiæ materia, & formæ, forma reſpondeant. Hæc Soto. Quem ſequitur Suarez in commentario articuli 6. dicens rationem hanc Diui Thomæ ſolum in probabili proportione fundari; quia cum tota ſubſtantia in totã ſubſtantiam cõuertatur, neceſſe eſt materiam in materiam, & formam in formã cõuerti.

12 Nuño vero in Commentario eiuſdem articuli dicit probabilius, & iuxta mentem ipſius D. Thomæ in hac ratione, & ad 2. quod materia vere, & proprie conuertitur in materiam, & non in formam; & ſimiliter forma conuertitur in formã: quoniam vnica, & eadem actione poteſt fieri, quod forma correſpondeat formæ, & materia materiæ, propterea quod ſunt inter ſe nimis coniuncta.

13 Parua in re poteſt eſſe diſſenſio, quia cum ponatur, quod actio ſit vnica, ſiue ponatur correſpondentia proportionalis, ſiue directa reſpicientia terminorum, in re idem dicitur. Poſſet clarius dici, quod phyſice, & realiter totum conuertitur in totum; ſed metaphyſica deſignatione, & formali, & directa, & per ſe reſpicientia terminorum, materia in materiam, & forma in formam, & totum conuertitur in totum. Et iuxta hoc Diuus Thomas in 4.diſtinctione 11.quæſtione 1.artic.1.quæſtiunc.3.ait, quod *in qualibet tranſmutatione, vel conuerſione terminus à quo eſt eiuſdem*

dem geneſis cum termino ad quem. Et peculiariter Quodlibeto quinto art.11.ad 1. dicit, *quod ſicut in generatione naturali, neq; forma, nec materia generatur, aut corrumpitur; ſed totum compoſitum; ita etiam in Sacramento Altaris non eſt quærendum ſeorſum de forma, aut materia in quid conuertatur; ſed totus panis cõuertitur in totum corpus Chriſti.*

14 Aliam rationem ad idem intẽtum proponit D. Thomas, quia ſi forma ſubſtantialis panis remaneret; aut remaneret in materia, aut à materia ſeparata. Primũ autem eſſe nõ poteſt; quia ſi remaneret in materia panis; tunc tota ſubſtantia panis remaneret. Quod eſt contra prædicta. In alia autem materia remanere nõ poſſet, quia propria forma non eſt, niſi in propria materia. Si autem remaneret à materia ſeparata; iã eſſet forma intelligibilis actu, & etiam intelligens: nam omnes formæ à materia ſeparatæ ſunt tales.

15 Sed contra hanc rationem obijcies. nam forma panis eſt res diſtincta à materia: ergo poteſt Deus illam abſque materia per ſuam omnipotentiam ſeruare: & cũ in ſe ſit corporea, conſeruaret in eſſe corporeo, vt non eſſet per ſe intelligibilis.

Refert Soto in 4.diſt.9.q.2.art.6. quod non deſunt ex diſcipulis S. Thomæ, qui ipſum vſque adeò litteraliter intelligant, vt Deum negent poſſe ſeruare formam ſeparatam, quin fiat per ſe intelligibilis: imò neque albedinem ſine ſubiecto, quin faciat illam eſſe ſubſtantiam intelligibilem.

16 Quod impugnat ipſe Soto ſubſungens. At vero S. Thomas non philoſophatur, tam craſſa Minerua, vt id negaret. Concedit enim quantitatem panis manere in ſacramento ſine ſubſtantia, cur nõ cõcederet poſſe Deum ſeruare eius formam ſine materia? At vero ſupponit ſemper nõ fieri miracula ſine neceſſitate: & ideo loquitur ſecundum naturam rerum: forma autẽ, quæ natura ſua ſeparabilis eſt à materia, eſt per ſe intelligibilis, & intelligens, vt anima rationalis, & Angelus. Eandem expoſitionem ſequuntur Nuño, & Suarez, & Vazquez. Et ſufficit efficaciæ rationis: quia vt notat Vazquez, ſupponit D. Thomas formam non manere modo præter naturam, quia hoc invtile eſſet: & ita potius deſinere deberet cum materia. Si autem maneret ſeparata, intellige, modo naturæ ipſius conſentaneo, recte infert, fore intelligibilem actu, & intelligentem, ſicut eſt Angelus, & anima, & quæuis nãturã, à materia ſuapte natura non pendens.

De quadam authoritate Diui Thomæ Quodlibeto 7. articulo 10. ad 1. dicente, quod *ſi albedo ſine quantitate eſſet, tam non eſſet corporalis qualitas; ſed ſpiritualis:* Quæ videtur fauere priori expoſitioni; redibit ſermo q.77.art.2.

17 Vltimo probat D. Thomas, formã panis non manere poſt conſecrationẽ, quia manere, eſſet inconueniens huic ſacramento: nam accidentia panis in hoc ſacramento remanẽt; vt ſub eis videatur corpus Chriſti; non autem ſub propria ſpecie, ſicut ſupra dictum eſt. Et ideò dicendũm eſt, quod forma ſubſtantialis panis nõ remanet.

18 Obijcies. Facta conſecratione remanent accidentia omnia panis, vt dictum eſt. Sed cum panis ſit quoddam artificiale; etiam forma eius eſt accidens: Ergo remanet facta conſecratione.

Reſpondet Diuus Thomas ad primũ, quod nihil prohibet arte fieri aliquid, cuius forma non eſt accidens; ſed forma ſubſtantialis: ſicut arte produci poſſunt ranæ, & ſerpentes: talem formam non producit ars virtute propria, ſed virtute naturalium principiorum. Et hoc modo producit formam ſubſtantialem panis virtute ignis decoquentis materiam ex farina, & aqua confectam. Idem docet D. Th. in 4.diſt.11. q.1.ar.1.q.3.ad 3.

19 Per oppoſitum Scotus in 4. diſtinctione 12.q.6. Maior q.1. Gabriel quæſtione 2. & lectione 25. in Canonem Miſſæ, dicunt formam panis manere in Euchariſtia, quia ſoluni accidentaliter differt à paſta, quia in furno recipit duritiem, & ſaporem.

Id tamen reijciunt Caietanus, & Soto, quia cum ex decretis Eccleſiæ hoc ſolum habeamus, quod ſola ſubſtantia conuertitur in ſubſtantiam, fieret conſequens, vt forma panis non conuerteretur, ſed permaneret in ſacramento: quod apparet conceſſu abſurdum. Scotus namque non abſolute; ſed cũ reſtrictione debet dicere, quod forma panis, quantum ad id quod eſt ſubſtantiale, deſinit eſſe. Ideoque eius ſententiam vt *erroneam* damnat Bellarminus libro 3.cap.11. & 14. Nuño ar.6. dicit habere aliquã *temeritatem*; & eſſe minus tutam in fide. Cornejo ar.2.dub.3. eſſe *temerariam*, & *errori proximam*.

20 Cæterum Suarez disp.49.sec.3. post primam conclusionem, dicit in illa sẽtentia nil esse periculi: quia licet iuxta Physicam non sit vera; in Theologia tamen parum refert hoc, vel illo modo sẽtire. Quod mihi verum videtur, & ad mentem Doctoris Angelici in 4 Sententiarum dist.11. q.1.art.1.q.3.ad 3.dicentis. *Si autem nõ est forma substantialis, quæ est per artem inducta, per quam panis est panis, substernitur forma substantialis accidẽtali, scilicet, forma farinæ: triticum enim tam à sua specie est corruptum, quia nõ manet eius operatio vt possit sibi simile generare.* Vbi tantum abest, quod D. Thomas oppositam sententiam damnet vt erroneam, aut temerariam; quod potius nos instruit qualiter iuxta illam verificetur, quod vltra formam accidentalem panis, datur forma substantialis farinæ; & hæc est, quæ transubstantiaretur, & conuerteretur, & si maneret forma accidentalis ab arte inducta. Indeq; probatur, quod in Theologia parum referat hoc, vel illo modo tenere: quia non est ab Ecclesia definitum; nec ex reuelatis demõstratiue potest deduci, quod panis, in esse panis vsualis, constituatur solum per formã substantialem; quia potest formæ farinæ, vel pastæ addi per decoctionem forma artificialis, quæ est accidens, vt dicitur libro 2. Physicorum textu 7. Cũ vero ex alia parte omnia accidentia panis permaneant; ex suppositione illius opinionis physicæ, cõsequenter diceretur post consecrationẽ formam panis permanere, quia est forma accidentalis: Concilia autem solam substantiã panis dicunt conuerti, & transubstantiari.

21 Adhuc tamen vrgebis dicendo, quod licet forma illa artificialis esset accidens panis, loquendo de accidente prædicamentali conditusso substantiæ; non tamẽ esset accidens prædicabiliter: siquidem forma, qua panis in esse panis constituitur, est de eius essentia: sicut de essentia albi est albedo, & de essentia domus est figura artificialis, quæ est accidens, & non substantia. Sed in Concilio Tridentino sess.13.can.2. diffinitur manere accidentia panis, & vini dumtaxat, idest, solum ea, quæ accidunt panis iam constituto per suam formam: dicitur vero panem ipsum conuerti: quod verificari nequit in sensu proprio, & formali, nisi nomine panis accipiatur illud concretum accidentale, vt constitutum per formam illam: ergo periculum est errandi in fide, tenere quod forma panis, quamuis sit accidens, maneat post consecrationem.

22 Respondetur, quod vt ex D. Gregorio in hom. Paschę relato in cap. *Species. De Consecratione* dist.2. docet D. Thomas q.77.art.6.ad 1. ipsæ species panis retinẽt nomen prioris substantiæ. Vnde qui diceret formam panis esse accidentalem, cõsequẽter diceret, quod panis quandoque acciperetur pro substantia illa composita ex materia, & forma substãtiali farinæ, vel pastę: & ista forma substantialis non maneret facta consecratione, quia tota illa substantia fuit conuersa in corpus Christi: & sic saluatur conuersio totius substantiæ panis. Quãdoque vero panis acciperetur pro isto cõposito vt habet formam artificialem, quã massã accipit in furno ignis vsione, vt sit panis vsualis, & comestibilis. Itaque forma accidentalis posset permanere post cõsecrationẽ: & esset panis primo modo sũpti accidens: & de panis substantia sufficienter verificaretur definitio Cõcilij. Hæc notaui, vt certa rradantur vt certa, & opinabilia vt talia relinquantur. Quamuis, vt dixi, mihi placeat panem coctum specie substantiali differre a pasta, & farina, & tritico.

§. III.

Non manet substẽtia, vel existẽtia panis.

23 DIco tertio, non solum est falsum, sed & periculosũ est asserere post consecrationem manere existentiam panis, & vini. Suarez disp.49.sect.4. post secundam conclusionem, dicit oppositũ non esse tolerabile in Theologia. Imò Vazquez disp.180.cap.10.num.102.& 109. vt erroneum videtur damnare. Cornejo art.2.dubio 5. iudicat indignam tali censura; quamuis falsam, & temerariam appellet. Nõ esse probabilem, late ostendit Nuño art.2. diffic.2. In primis falsam esse constat ex opposito fundamento Metaphysico: nã existentia cuiuslibet accidentis realiter distincti à substantia realiter differt ab existentia substantiæ, vt ostendi prima parte Metaphisicæ contr.7.ar.5.& docent Caietanus cap.7.de ente, & essentia, Soncinas 7.Metaph. q.5. Soto in 4.dist.10.q.2. quicquid alibi in sinuauerit. Scotus in 2.dist.12.quæst.1. Suarez, & alij communiter. Imò D. Thomas in 1.dist.3.quæst.2.artic.3. vniuersaliter ait: *Cum secundum quodlibet accidens addatur aliquod esse ipsi substantiæ.* Et libro secundo Contra Gẽtes cap.52.ratione prima dicit. *Sorti, præter suum esse substantiale, ineſt album, quod quidem diuersum est ab eius esse substantiali: non enim est idem esse Sortem; & esse album, nisi per accidens.* Quod & docet 3.p.q.17.ar.2.& alibi sæpè. Et ratio est, quia existentia est à forma: accidentia sunt formæ superadditæ substantiæ dantes nouum esse realiter distinctum ab esse simpliciter: ergo & existentia accidentium realiter differt ab existentia substantiæ. Deinde quia existentia est actus essentię illi proportionatus, & adequatus: & ideò debet esse in eodem genere cum essentia, cuius est actualitas vltima: ergo existentia substantię non est existentia accidentis, nisi radicaliter, vel originatiue.

24 Secunda vero pars sumitur ex Concilio Tridentino sess.13.illo canone 2. in quo dicitur manere *dumtaxat species*, seu accidentia panis, & sic fieri cõuersionem totius substantiæ: in quo loquendi modo datis indicat non solum desinere totam substãtiam, & partes omnes eius; sed nihil illius manere, sed sola accidentia. Ergo nihil substantiæ, siue res, siue modus sit illius remanet: Ergo non manet existentia substantiæ: sed dumtaxat eius accidentia.

25 Dices, dictionem exclusiuam non excludere à comitantibus: ac proinde definiendo manere accidentia, permitti it quod maneat eorum existentia. Quod enim accidentium panis, & vini existentia sit res, vel modus distinctus ab existentia substantiæ, vel cum illa identificetur, nihil refert ad fidei mysterium: ac proinde in doctrina fidei nullũ erit periculum sic, vel aliter opinari.

26 Propter hanc solutionem, talem qualem, non dicitur hæretica, vel erronea illa sententia. Sed non ideò iure potest doceri: nam Cõcilium satis indicat, quod existentia accidentium non est substantia; sed aliquid extra genus substantiæ. Vnde licet non excludat, sed potius supponat manere existentiam accidentium; cum tamen doceat totam substantiam conuerti, & dumtaxat manere accidentia; docet virtualiter nihil partiale, vel modale substantię manere: ideoquè non manet existentia substantiæ. Deinde ex Concilio Constantiensi sess.8. constat, quod in Eucharistia manent accidẽtia sine subiecto: ergo non inhærent, vbi antea inerant. Si ergo manet existentia substantiæ, quæ ante existebant: Sunt vbi erãt; Poniturque miraculum non necessarium, quod pereunte substantia, conseruetur eius existentia, cum tamen sufficiat, quod existẽtia accidentium conseruetur: de quo q.77.

27 Dico quarto, errori proximum est asserere in Eucharistia manere substantiam panis. Ita censurat Cornejo artic.2 dub.6. Quamuis alij absolute pronuncient erroneam. Et quidem si teneatur, cum Capreolo, & alijs in substantijs identificari existentiam per se uaturæ completæ; cum substãtię tia: quod non esse improbabile ostendi 3.p.q.4.art.2. Idem est iudicium de subsistentia, ac de permanentia existentiæ substantiæ. Si vero teneatur cũ Caietano, & alijs plurimis subsistentiam esse terminum naturæ, quo redditur capax existendi; cum non maneat natura, nec existẽtia panis; nec permanebit subsistentia medians inter naturã, & existentiã per se. Denique, si iuxta alios, subsistentia est modus naturæ existentis, de sinente natura existente, & modus eius desiciet. Nec facile potest assignari ad quid maneat Ergo erit miraculum non necessariũ ad explicandum mysterium. Imò nec consonum mysterio, prout explicatũ in Concilio Tridentino. Totum hoc melius exponetur q.76. declarando qualiter existentia, & subsistentia Christi sint in sacramento, an ex vi verborum, an per solam comitantiã: & exibi dicẽdis poterit iudicari de his, quæ in hoc puncto scribunt Suarez sec.4. ante 2.concl. & Cornejo dub 5.ad 3.& dub.6. in fine.

DVBIVM X.

Vtrum ista conuersio fiat in instanti?

§. I.

Conuersio est instantanea.

1 REspondetur cum communi Theologorum, & cum D. Thoma articulo 7. cõclusione affirmatiua, quam sic explicat, & probat notãdo, quod aliqua mutatio est instantanea triplici ratione. Vnò quidem modo ex parte formæ, quæ est terminus mutationis. Si enim sit aliqua forma, quæ recipiat magis, & minus, successiue acquiritur subiecto; sicut sanitas. Et ideò quia forma substantialis nõ recipit magis, & minus; inde est, quod subito fit eius introductio in materia. Alio modo ex parte subiecti, quod quandoque successiue præparatur ad susceptionem formæ: & ideò aqua successiue calefit. Quando vero ipsum subiectum est in vltima dispositione ad formam, subito recipit ipsam; sicut diaphanum subito illu

illuminatur. Tertio modo ex parte agentis, quod eſt infinitæ virtutis: vnde ſtatim poteſt materiam ad formam diſponere: ſicut dicitur Marci 7. quod cum Chriſtus dixiſſet, *Ephetha, quod eſt, adaperire, ſtatim aperta ſunt aures hominis, & ſolutum eſt vinculum linguæ eius.*

2 Et his tribus rationibus hæc conuerſio eſt inſtantanea. Primo quidem quia ſubſtantia Corporis Chriſti, ad quam terminatur iſta conuerſio, nō ſuſcipit magis, neque minus. Secundo, quia in hac conuerſione nō eſt aliquod ſubiectum, quod ſucceſsiue præparetur. Tertio, quia agitur Dei virtute infinita.

3 Sed contra rationem D. Thomæ obijcies primo, falſum aſſumere, quod ſi forma ſuſcipit magis, & minꝰ, ſucceſsiue acquiritur in ſubiecto. Quæ propoſitio eſt falſa, & contra ipſum D. Thomam, qui docet 1.2.q.112.art.4. quod gratia ſuſcipit magis, & minus: & tamen acquiritur in inſtanti, vt tradit ipſe 1.2.q.113.art.7. Vbi hanc eandem difficultatem ſibi opponens, reſpondet ad 3. quod *non eſt ratio quare forma ſubito in materia non recipiatur, quia magis, & minꝰ poteſt in eſſe: ſic enim lux nō ſubito recipitur in aere, qui poteſt magis, & minus illuminari: ſed ratio eſt accipienda ex parte diſpoſitionis materiæ, vel ſubiecti.* Ergo cū S. Tho. in hoc artic. notat, quod ſi eſt aliqua forma, quæ recipiat magis, & minꝰ, ſucceſsiue acquiritur in ſubiecto, ſibi ipſi in loco nuper citato aduerſatur. ¶ Præterea, tranſubſtantiatio nō eſt ſubſtantialis productio corporis Chriſti: vnde quāuis corpus Chriſti ſit ſubſtantia non ſuſcipiens magis, & minus, non ſequitur quod ſit in inſtanti. Nec è contra etiam ſi conuerſio terminaretur directè ad quantitatem, vel qualitatem aliquam diuiſibilē, vel quæ eſſet intēſibilis, & remiſſibilis; quia non eſt motus, ſed mutatio, hæc conuerſio eſſet inſtantanea. Ergo S. Thomas in ſua ratione aſſumit ea, quæ ſunt peraccidens ad intentum.

Tertio, etiam ſi conuerſio fiat diuina virtute, poteſt eſſe ſucceſsiua, non propter indigentiam Dei: ſed quia vult ſic operari, vt ſe accommodet noſtro modo operandi ſucceſsiuo. Vnde D. Thomas in 4. diſt. 11. q. 1. art. 3. q. 2. ait, quod *Deus quandoque ſucceſſiue facit, vt in nobis ſecundum modum noſtrum operetur.* Ergo cum miniſtri ſacramentorū operentur ſucceſsiue, & in tempore, etiam conuerſio iſta, quæ principaliter fit à Deo, poſſet eſſe in tempore.

4 Facile tamen ad hæc omnia reſpōdetur. Ad primum, quod quantum eſt ex parte formæ, ſi introducatur iuxta ſuam naturam, illa forma, quæ ſuſcipit magis, & minus, paulatim, & non ſubitò introducitur. Sed tamen quia formæ accidentales inhærent, & fiunt in ſubiecto; vt de facto producatur ſubito, vel ſucceſsiue, debēt attendi præparatio, & diſpoſitio ſubiecti. Ideoque ſola conſideratio latitudinis formæ, quia magis, & minus poteſt in eſſe, non eſt ratio (hoc eſt adæquata) quia lux poteſt recipere magis, & minus: & tamen aer ſubito illuminatur: quia ſubiectum diaphanē eſt capax vt ſubito illuminetur. Vnde ex parte ſubiecti forma fit ſubito, quæ ex parte ſua erat capax vt ſucceſsiue fieret.

5 Ad ſecundam dicitur quod intendit D. Thomas hic oſtendere, quod ex omni parte hæc conuerſio, quæ tranſubſtantiatio dicitur, poteſt fieri in inſtanti, & ſubito. Ad hoc autem non impedit, ſed potius iuuat, quod corpus Chriſti non producatur: ſed tamen fit ex pane per tranſitum vnius ſubſtantiæ in aliam: & ideò hæc ſucceſsio facti tua huius tranſitus ſubſtantialis, quo ad hoc ſequitur modum productionis termini ſubſtantialis, qui in inſtanti fit, quamuis præcedat alteratio ſit ſucceſsiua. Licet alio etiam titulo, quo creatio fit in inſtanti, quia non habet ſubiectum; etiam tranſubſtantio ſit inſtantanea. Sed vt omni ex capite hæc exemplicaretur, ex cauſa efficiente, & ex ſubſtantia, quæ petit actionem inſtantaneam, probat D. Thomas intentum.

6 Adtertiam reſpondetur, quod præciſe arguendo ex eo, quod Deus ſit agens principale virtutis infinitæ, non probatur, quod de facto operatio ad extra ſit ſubita, & in inſtanti: ſed quod poteſt eſſe ſubita: nā ſi aliud non obſtet, & ipſe velit, poteſt in tēpore producere. Sicut D. Thomas 3.p.q. 57.art.3.ad 3. docet, quod *non oportet, quod corpus motum à Deo, moueatur in inſtanti: ſed mouetur ea velocitate, qua Deus diſponit.* Et Caietanus 3.p.q.62.art.1.§. *Et per hoc patet*, etiam aduertit, quod non inconuenit Deum voluntarie vtendo motu creaturæ, agere in tempore; cum nullus adeo deſipiat, qui neget Deum poſſe corpus localiter mouere: quod eſt agere in tēpore: quia licet Dei actio ex parte ſua ſit æterna; tamen ex parte termini, & coexiſtenter ad nos, ſi mouet motu ſucceſsiuo, non mouet in inſtanti, ſed in tempore. Vnde veriſsime docet D. Thom. in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 3. q. 2.

q. 2. *quod Deus ea, quæ per ſe ipſum facit, poteſt cum voluerit, facere in inſtanti: quandoque autem ſucceſsiue facit, vt in nobis ſecundum modum noſtrum operetur.* Ideoque licet regulariter miracula ſubitò faceret Chriſtus, vt notat D. Thomas relatus num. 1. ex caſu relato Marci 7. Tamen Marci 8. cōcum ſucceſsiue curauit, fecit enim vt primo imperfectè videret homines velut arbores ambulantes; & poſtea cœpit videre, & reſtitutus eſt vt clare videret omnia. Sed nulla ratio currit in præſenti vt Deus ſucceſsiue faceret conuerſionem panis in corpus Chriſti: & ideo cum ex parte virtutis infinitæ, poſſit fieri ſubito, & ex parte termini, ſubſtantia ſubitā actionē petat; & cum non ſit ſubiectū ſucceſsiue præparādū; vndequaque habetur, quod hæc conuerſio eſt inſtantanea.

7 Inſtabis contra concluſionem ipſam arguendo ſic. Conuerſio fit per illam verborum formam. Hoc eſt corpus meum; quæ eſt practica, ideſt, efficiens quod ſignificat: illius autem prolatio tempore durat: ergo toto illo tempore fit conuerſio: atque adeo non eſt momentanea.

Et confirmatur. Conuerſio, & conſecratio idem ſunt: toto autem tempore, quo Sacerdos profert verba, verum eſt dicere: iſte conſecrat: Ergo pariter verum eſt dicere: iſte tranſubſtantiat panem in corpus. Enimvero in cauſis, quæ ſucceſsiue applicātur, ſiue naturales ſint, ſiue artificiales, toto tempore verificatur verbum actionis: dicimus enim quandiu panis eſt in furno, ignis facit panem, & quandiu artifex ſculpit lapidem, facit ſtatuam. Ergo conuerſio non in inſtanti, ſed in tempore fit.

8 Reſpondet bene M. Soto in 4. diſt. 9. q. 2. art. 7. quod conuerſio, & conſecratio vſu, & more loquendi, accipitur dupliciter. Vno modo pro applicatione cauſæ, ſeu pro actione, & motu tendente ad conuerſionem. Et iſto modo non eſt negandū quin toto tempore conuerſionis fiat cōſecratio: ſicuti toto tempore, quo durat forma Baptiſmi fit ſanctificatio. Alio modo accipitur pro termino illius actionis, qui eſt deſitio panis, & inceptio corporis: & hæc fit in inſtanti terminatiuo verborum; quo pacto, & in Baptiſmo infunditur gratia. Sicut & in naturalibus toto tempore quo aer in cauernis terræ humectatur, & ingroſſatur, a qua gignitur; & tamen forma eius ſubſtantialis in inſtanti terminatiuo producitur. Hæc Soto: cuius doctrinam ſequuti ſumus q. 64. dub. 4.

9 Sed diſplicet M. Nuño q. 75. art. 7. dicenti. Sed mihi non videtur proprius iſte modus loquendi: quoniam tempore, quo diſponitur materia ad introductionem formæ, eſt vera alteratio, & mutatio ſubiecti: & propter hoc dicitur eſſe generationem. In noſtro autem caſu, quando profertur verba, nulla fit alteratio, vel mutatio in ſubſtantia panis: & idcirco non proprie dicitur tunc eſſe conuerſionem. Nec eſt eadem ratio de conuerſione, & conſecratione: quoniam conſecratio poteſt fieri ſine mutatione materiæ; non tamen conuerſio. Vnde conſecratio includit totum id, quod fit toto tempore prolationis verborum; conuerſio autem fit ſolum in inſtanti vltimo.

10 Verum perſiſtendum in doctrina data, quæ in ſimili eſt D. Thomæ 2.2.q.164. ar. 1. docentis, quod mors complete, & conſūmatiue, accepta, eſt in inſtanti, ſicut & generatio inſtantanea; quæ eſt terminus præcedentis alterationis: Alio modo (inquit) corruptio poteſt accipi cum alteratione præcedente, prout dicitur aliquis mori, dū mouetur in mortem; ſicut dicitur aliquid generari, dum mouetur in generatum eſſe: & ſic mors poteſt eſſe afflictiua. Iſtæ denominationes proueniunt, quia generatio, & corruptio ſunt termini, quamuis ab heterogenei alterationum præcedentium. Cum ergo conuerſio, & conſecratio ſint termini extrinſeci prolationis ſucceſsiuę verborū; par ratio eſt in vtroque caſu. Vnde ſi aliqua intueniatur differentia, erit peraccidens ad intentum. Ideoque S. Thomas exemplo alterationis, quæ fit in tempore, & generationis, quæ eſt eius terminus, & fit in inſtanti, ſæpiſſime intentum explicat. Videatur Quodlibeto 7. art. 9. ad 4. & Quodlib. 11. art. 4. & in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 3. quæſt. 2. ad 4. ait, quod mutatio, vt dictū eſt, in inſtāti eſt: ſed motus præcedens eſt in tempore. *Si ergo includitur in factione tam motus præcedens, quā mutatio, quæ eſt terminus eius; ſicut generatio alterationis*; tunc fieri pertinebit ad motum præcedentem, & factum eſſe, ad terminum motus, qui eſt ipſa generatio: & ſic *nō ſimul fit, & factum eſt.* Si autem factio non ſe extēdit ad mutationem illam; tunc vtrumque eſt ſimul, & fieri, & factum eſſe: & ſic *quod fit, eſt*; ſi dicatur fieri ratione ipſius mutationis, quæ tunc eſt; ſed factum eſſe ratione termini mutationis. Sicut enim dicimus, quod ſimul terminatur motus, & terminatus eſt, ſimul illuminatur aer, & illuminatus eſt. *Et ſimiliter etiam eſt in*

conuersione, de qua loquimur. Loquendo ergo rigurose, & consumatiue, conuersio est in instanti, sicut & consecratio, & generatio; loquendo vero non ita stricte, dispositiue, & inchoatiue, fieri præcedit factū esse; & sicut toto tempore alterationis, quodāmodo res dicitur generari, quia est in via vt generetur; ita toto tempore prolationis quodammodo dicitur panis confecrari, cōuerti, & transubstantiari, quia in termino illius actionis, hoc erit in instanti.

§. II.

In quo instanti fiat conuersio?

11 SEd videndum restat in quo instanti hæc conuersio fiat? Quam difficultatem tetigit D. Thomas in hoc articulo 7. in Primo argumento: quia in hac conuersione prius est substantia panis, & postea substantia corporis Christi: nō ergo vtrumque est in eodem instanti, sed in duobus instantibus. Sed inter quælibet duo instantia est tēpus medium. Ergo oportet, quod hæc conuersio fiat secundum successionem temporis, quod est inter vltimum instans, quo ibi est panis, & primum instans, quo ibi est corpus Christi.

12 Isto vetustissimo argumento mouetur Bernal disp. 35. sec. 4. num. 91. vt dicat, quod tota temporis duratio, & extensio *solis constat instantibus*: vnde facile percipitur, quod immediatè tunc fit conuersio, & transubstantiatio, cum primum verba consecrationis terminantur; quia duo instantia sunt immediata. Iuxta vero sententiam, quæ tēpus non componit ex solis instantibus, difficillimum esse, & non nisi implicatissime posse difficultati responderi.

13 Cæterum, quia sententia illa Zenonis per multa sæcula exulabat ab scholis, & adhuc modo non bene audit contra Philosophum, & D. Thomam 6. Physicorum, & omnes Theologos hic, & in materia de iustificatione; ideò Angelicus Doctor relatis, & impugnatis quatuor aliorum solutionibus, respondet hic ad primum, quod hęc cōuersio perficitur per verba Christi, quæ à Sacerdote proferuntur; ita quod vltimum instans prolationis verborum, est primum instans, in quo est in Sacramento corpus Christi: in toto autem tempore præcedente est ibi substantia panis; cuius tempore non est accipere aliquod instans proximè precedēs vltimum: *quia tempus non componitur ex instantibus consequenter se habentibus, vt probatur 6. Physicorum.* Et ideò est dare primum instans in quo est corpus Christi: non est autem dare vltimum instans, in quo sit substātia panis; sed est dare vltimum tempus. Et idem est in mutationibus naturalibus, vt patet per Philosophum in 8. Physicorum text. 72. Idem late docet S. Thomas in 4. Sent. dist. 11. q. 1. artic. 3. q. 2. ad 2. vbi post multa concludit. *Cum conuersio sit terminus cuiusdam motus, scilicet prolationis verborum, in toto tempore præcedente erat panis, præter vltimum instans, in quo est corpus Christi.* Quodlibeto 7. art. 9 concludit. *Transubstantiatio est terminus cuiusdam motus, qui consistit in prolatione verborum: vnde in vltimo instanti temporis mensurantis illam prolationem, est primo non panis, & primo corpus Christi: & sic non est vltimum instans, in quo est panis; sed vltimum tempus, &c.*

14 Ideoquè Caietanus 3. p. q. 75. art. 3. §. *Et scito.* Et Soto in 4. dist. 9. q. 2 art. 7. ad 1. §. *His ergo*, & communiter Thomistæ, & alij multi dicunt panem non desinere per vltimum sui esse; sed primum non esse. Et ratio est, quia licet transubstātiatio fiat virtute diuina, quæ per se non dependet à motu; fit tamen mediante verborum forma quæ successiuo motu profertur; & ideò desinit panis, quando desinit prolatio. Motu autem nō potest desinere per vltimum sui esse: nam quandocumque est, restat aliqua eius pars futura: sed per primum non esse: quare non sunt duo instantia desitionis panis, & inceptionis corporis; sed vnum in quo corpus incipit per primum sui esse, & panis desinit per primum non esse. Et hoc vocat D. Thomas hic vltimum instans prolationis verborum; scilicet extrinsecum in quo prolatio non est, & immediate antea erat. Quare panis fuit in toto illo tempore præcedente, quod extrinsece terminatur ad illud instans.

15 Quod si contra sic arguas. Quod nō est, nullius est causa: forma consecrationis in illo instanti non est: ergo non est causa existentiæ corporis Christi in sacramento. Respondetur ad maiorem, quod licet tunc non sit causa, quia non est; fuit nihilominus causa toto tempore terminato ad illud instans: sic enim contingit in naturalibus, vt in 8. Physicorum docetur. Motus enim calefactionis est causa formæ substantialis ignis, quæ producitur in instanti terminatiuo, quo motus desinit esse per primum nō esse. Hæc Soto. Qui & alia diluit.

16 Alijs verbis distinguunt illā maiorem Nuño, & Araujo supra q. 62. Quod non est formaliter, & entitatiue, non potest causare, nego: quod non est, & formaliter, & virtualiter, concedo: quia sufficit existentia virtualis; & hæc reperitur eo ipso, quod conuersio est terminus prolationis, sicut generatio est termin⁹ alterationis. Vel aliter, quod non est secundum se totum, nego; quia etiam entia successiua causare possunt; quod est, vel in se, vel in sui complemento, concedo. Sic autem existit causa eo ipso, quod Deus vult complemētum illius esse conuersionem.

17 Vel sufficit existentia causæ in virtute ab illa decisa, sicut generās est in semine; & non requiritur existentia simpliciter in se ipso. Vnde D. Thomas in 4. ad Aubaldum dist. 8. art. 5. ad 3. ait; *quod est in sui termino, idest, non simpliciter, sed secundū quid*: & hoc sufficit vt simpliciter sit causa instrumētalis, vt late explicui in Physica, & hac 3. p q 62. dub. 4. Vnde & Auersa hic quæstione 3. sec. 9. dicit, quod res est clara, quod hæc conuersio fit in instanti. Hoc instans est vltimum prolationis verborum, in quo iā dicere valet, nunc primo est Christus, & similiter nunc primo non est substantia pānis, & vini.

DVBIVM XI.

Vtrùm hæc sit falsa, *Ex pane fit corpus Christi?*

1 HOc modo titulum proponit Diuus Thomas art. 8. vt declaret ea, quæ dixerat art. 2. & 4. Et vt exponeret varias Patrum loquutiones, & Theologi scirent, quæ sint vt propriæ vlurpandæ, & quæ vt minus propriæ sint pie interpretandæ. Quod & late præstiterat S. Thomas in 4. distinct. 11. q. 1. art. 4. per quatuor quæstiunculas; quia eas omnes mouebant Theologi sui temporis, Magistri Sententiarum Interpretes, vt videri potest in Beato Alberto ibi articulo 6. Sancto Bonauentura art. 1. q. 6. Scoto q. 3. Alēsi, Gabriele, & alijs Theologis; ex quorū mente Suarez disp. 50. sec. 9. tres regulas statuit pro intelligēdis loquutionibus in hac materia.

2 Contra hos omnes insurgit Bernal disp. 35. sect. 5. Et in primis carpit titulum; quia adfert, vt in Prouerbio dicitur, aliud in titulo, aliud in pixide: nam vnam tātum proponit quæstionem, eamque facilem; & plurimas, ac difficiles expedit. Sed insulse, & pueriliter hoc obijcitur. Primo, quia summatim scribēs, sub vno titulo plura resolvit, quæ inde corrolarie decidi possunt. Vnde sæpissime S. Thomas in quolibet argumento expedit, quod ab alijs integra quæstione, vel dubio, aut disputatione pertractatur: quod non est vitium; sed mirū artificium. Secundo, sic proposuit, quia Angelicus Doctor abhorrebat nouitates, & exquisitos, & vanos titulos; & sic inquirebant Theologi sui temporis, & sic ipse inquirit. Tertio, illa loquutio erat magis celebris, propter authoritatem S. Ambrosij; & regulis traditis pro illa exponenda, aliæ loquutiones possunt interpretari: vnde non opus erat alijs titulis. Quarto ipse Bernal incidit in idem inconueniens: nam sub alio titulo difficultates eaidem pertractat: & si sunt adeò difficiles; non videmus in illa sectione aliquid nouæ lucis, vt dispensentur difficultates.

3 Deinde Bernal carpit regulas D. Thomæ; & postea mutatis terminis, eaidem tradit: & quia in quarta ex parte à D. Thoma deuiat, recedit à veritate; & si attēdisset, argumenta, quæ obijcit, videret a D. Thoma soluta. Proponamus doctrinam articuli, vt ex illa, quæ opponuntur, corruant.

4 Præmittit D. Thomas conuenientiā huius conuersionis cum alijs actionibus, vt ex comparatione cum eis, & aguita conuenientia, & differentia, melius eius quidditas innotescat, & ex proprijs manifestetur loquutionum proprietas vlurpanda, & improprietas vitanda, vel pie interpretanda. Ait ergo, quod hæc conuersio panis in corpus Christi quantum ad aliquid conuenit cum creatione: & cum transmutatione naturali: & quantum ad aliquid differt ab vtroque. Est enim commune his tribus ordo terminorum, scilicet; vt post hoc sit hoc (in creatione enim est esse post non esse; in hoc sacramento, corpus Christi post substātiam panis; in transmutatione naturali albū post nigrum; vel ignis post aërem) & quod prædicti termini non sint simul.

Conuenit autem conuersio, de qua nūc loquimur, cum creatione: quia in neutra earum est aliquid commune subiectum vtrique extremorum: cuius contrarium apparet in omni tranmutatione naturali.

Con-

Conuenit vero hæc conuerſio cũ tranſmutatione naturali in duobus: licet non ſimiliter. Primo quidem, quia in vtraque vnum extremum tranſit in aliud (ſicut panis in corpus Chriſti, & aer in ignem) non autem non ens cõuertitur in ens. Aliter tamen hoc accidit vtrobique: nam in hoc ſacramento tota ſubſtantia panis trãſit in totum corpus Chriſti; ſed in tranſmutatione naturali materia vnius ſuſcipit formam alterius, priori forma depoſita. Secundo conueniunt in hoc, quod vtrobique remanet aliquid idem; quod non accidit in creatione. Differenter tamen; nã in tranſmutatione naturali remanet eadẽ materia, vel ſubiectum: in hoc autem ſacramento remanẽt eadem accidentia.

5 Et ex his poteſt accipi qualiter differenter in talibus loqui debeamus. Vnde reſpondet D. Thomas quatuor aſſertionibus. Prima eſt. Per verbum ſubſtantiuũ præſentis temporis, non poteſt affirmari quod panis eſt corpus Chriſti. Ratio eſt, quia in nullo prædictorum trium extrema ſunt ſimul (nec ſunt idem) ideò in nullo eorum poteſt vnum de alio prædicari: nõ enim dicimus; non ens eſt ens; vel panis eſt corpus Chriſti; vel aer eſt ignis; vel album eſt nigrum. Hoc idem eſt, quod alij dicunt, quod propoſitiones ijs terminis conſtantes, quæ ſimpliciter, & nude enunciant vnum de altero, falſæ ſunt. Quia termini non ſunt idẽ, nec ſimul; ſed ſecum pugnant; & eſt ordo, & ſucceſsio terminorum.

6 Secunda. Poſſumus vere, & proprie dicere, quod ex pane fit corpus Chriſti. Ita D. Ambroſius lib. 4. cap. 4. & probat D. Thomas, quia propter ordinem extremorum poſſumus vti in omnibus hac propoſitione, ex, quæ ordinem deſignat, & non identitatem denotat: poſſumus enim vere, & proprie dicere, quod ex non ente fit ens, & ex pane corpus Chriſti, & ex aere ignis, vel ex albo nigrum.

7 Tertia. Vere dicitur, quod panis non ſolum conuertitur; ſed quod tranſubſtantiatur in corpus Chriſti. Ratio eſt, quia in hac conuerſione vnum extremorum trãſit in alterum: & quia in creatione vnum extremorum non tranſit in alterum; non poſſumus in creatione vti verbo conuerſionis, vt dicamus, quod non ens conuertitur in ens. Quo tamen verbo vti poſſumus in hoc ſacramento; ſicut & in tranſmutatione naturali. Sed quia in hoc ſacramento tota ſubſtantia in totam ſubſtãtiam mutãtur, propter hoc hęc conuerſio proprie tranſubſtantiatio vocatur.

8 Quarta, proprie, & in rigore, nec dicitur, nec verificatur, quod panis poſsit eſſe corpus Chriſti; vel quod de pane fiat; vel erit Chriſti corpus. Ratio eſt, quia huius cõuerſionis non eſt accipere aliquod ſubiectum. Et prædicta tria verificantur in cõuerſione naturali ratione ſubiecti: & ideò non ſunt concedenda in hac conuerſione.

9 Quia tamen in hoc ſacramento, facta conſecratione, & cõuerſione, aliquid idem manet, ſcilicet, accidentia panis (vt ſupra dictum eſt) ſecundum quandam ſimilitudinem aliquę harum loquutionum poſſunt concedi, ſcilicet, quod panis ſit corpus Chriſti, vel panis erit corpus Chriſti, vel de pane fit corpus Chriſti; vt nomine panis non intelligatur ſubſtantia panis; ſed in vniuerſali, hoc, quod ſub ſpeciebus panis cõtinetur, ſub quibus prius continetur ſubſtãtia panis, & poſtea corpus Chriſti.

10 Contra hoc vltimum obijcit Bernal illa diſp. 37. ſec. 5. numero 92. quod videtur hæc ſubtilitas, eius vè ſenſus; nec in mẽtẽ veniſſe pleriſque hominum ea locutione vtentium.

Contra quartam propoſitionem arguit num. 96. quia licet illæ propoſitiones poſsint eſſe falſæ, quia *de*, poteſt ſignificare conſubſtantialitatem: & Chriſti corpus nõ eſt conſubſtantiale pani. Poſſunt tamen illæ propoſitiones eſſe veræ: quia præpoſitio, *de*, poteſt eſſe ſynonima propoſitioni, *ex*; ſed propoſitiones includentes præpoſitionem, *ex*, ſunt veræ: Ergo includẽtes præpoſitionem, *de*, poſſunt etiã veræ eſſe. Maior clarer, Primo, quia, *ex*, & *de*, communiter ſunt ſynonoma. Secũdo, quia apud Græcos non ſunt duæ, ſed vnica, nimirum, *ex*: Vnde in ſymbolo Nizæno eadem præpoſitione, *ex*, dicitur Verbum ex Patre natum, qua poſtea dicitur Deus de Deo. Tertio, quia Patres, hac proculdubio ſynonimiæ ratione ducti, ita loquuntur, vt S. Ambroſ. lib. 4. de Sacram. cap. 4. *Vbi acceſſerit cõſecratio, de pane fit caro Chriſti.* Guitmũdus de Euchariſtia contra Berengarium tom 3 Bibliot. Vet. Patrum: Non de nihilo fit hic corpus; ſed de his, quæ erant. Et quia particula, *ex*, eſt indifferens vt ſignificet ſubiectum ſubſtantiale, vel non.

11 Facile reſpondetur negando antecedens, quod ipſe non probat. & improbandum conſtat ex dictis dub. 2. §. 1. & ex D. Greg. quem refert D. Thomas q. 77. art. 6. ad 1. Et quia D. Thomas in 4. diſt. 11. q. 1. art. 4. q. 1. ad 1. ait, quod verbum S. Ambroſij eſt exponendum, quod erat panis eſt corpus Chriſti, ideſt, quod eſt ſub ſpeciebus panis, primo fuit panis, & poſtea corpus Chriſti.

12 Ad ſecundum, ſi ipſe Bernal fatetur ſimpliciter non eſſe nunc eas propoſitiones apud quoſcumque vſurpandas: quia communiter Doctores exiſtimant, per propoſitionem, *de*, ſignificari commune ſubiectum ſubſtantiale: qua exiſtimatione poſita, non poſſent eæ loquutiones offenſione omni carere, quę vitãda eſt; nõ video quid affert noui, nec quid addat doctrinæ D. Thomę, quã initio conabatur reijcere: quia attenta hac communi Theologorum eſtimatione loquitur D. Thomas. In quæſtionibus autem de modo loquendi, qualis iſta eſt, communi eſtimationi ſtandum eſt. Quamuis non negemus vſum dare ſæpè vocibus, & propoſitionibus proprietatem; quia pendet ex ſignificatione ad placitum, quæ hominũ cõſuetudine variatur. Nec omnino id abijcit D. Th. in hoc puncto, cum in 4. diſt. 11. q. 1. art. 4. quæſt. tertia dicat. Sed hæc erit cõcedenda, *Ex pane fit corpus Chriſti*, ſi ly *ex*, nõ denotet ſubiectum, & quaſi cauſam materialem; ſed tantum ordinem terminorum conuerſionis ad inuicem. Sed hæc; *de pane fit corpus Chriſti*, eſt minus propria; quia hæc præpoſitio, *de*, notat conſubſtantialitatem, vt Ambroſius tangit. Tamen quandoque, *de*, ponitur pro, *ex*: & ſic poteſt concedi, quod de pane fit corpus Chriſti, ſicut ex pane. Hæc D. Thomas.

DVBIVM XII.

Vtrum hæc conuerſio ſit miraculoſa, & excellentior, quam creatio?

§. I.

Eſt miraculoſa.

1 CIrca primum, affirmat D. Thomas 3. p. q. 78. art. 1. in corpore dicens. *Sed in hoc ſacramento conſecratio materiæ conſiſtit in quadam miraculoſa conuerſione ſubſtantiæ, quæ à ſolo Deo perfici poteſt.* Et ibi ar. 4. ad 2. & q. 75. art. 4. & 2. 2. q. 1. art. 8. ad 6. & in 4. diſt. 8. q. 2. ar. 3. ad 4. & diſt. 11. q. 1. art. 3. q. 3. ad 3. ait, dicẽdũ, quod ſicut ſe habet potẽtia naturalis ad mutationes naturales; *ita ſe habet potentia obedientiæ ad cõuerſiones miraculoſas*: vnde ſecundum modum miraculoſæ conuerſionis eſt etiam modus obedientialis potentiæ in creatura in aliud conuertendo. Sicut ergo in cõuerſionibus formalibus ineſt potentia obedientiæ ad recipiendum talẽ formam; *ita in hac ſubſtantiali conuerſione inẽſt potentia obedientiæ, vt hæc ſubſtantia cõuertatur in illam*: vnde maioris virtutis oſtenſiua eſt creatio, in qua nulla potentia obediẽtiæ præexiſtit, quam hæc conuerſio.

Sumitur ex S. Ioanne Chriſt. hom 83. in Mathæum, & libro 3. de Sacerdotio inter alia dicente. *O miraculum, O Dei benignitatem*, qui cum Patre ſurſum ſedet, in illo ipſo temporis articulo omnium manibus pertractatur. Quod fit cõuerſione panis in corpus Chriſti. De qua S. Damaſcenus lib. 4. c. 14. dicit. quod *hoc Deus operatur ſupra omnẽ ſermonem, & intelligentiam.* Quod & docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. capite 1.

2 Et ratio eſt nam vt docet D. Thom. 1. p. q. 105. art. 7. illa, quæ à Deo fiunt, præter cauſas nobis notas, miracula dicuntur. Hęcautẽ cõuerſio eſt ſupernaturalis, & quę à ſolo Deo vt cauſa principali fieri poteſt, & ex qua ortum habent multa, quæ interedunt mirabilia, quę natura neſcit, & vius non habet. Ergo eſt conuerſio miraculoſa.

3 Deinde ibi art. 8. docet D. Thomas, quod tenent ſummum locum in miraculis, quæ excedunt facultatem naturę quantũmi ad ſubſtantiam facti; vt quod Sol retrocedat, aut corpus humanũ glorificetur: quod nullo modo natura facere poteſt. Sed natura facerẽ non poteſt quod ſubſtantia tota, etiam ſecundum materiam, conuertatur in aliam ſubſtantiam; nec facere quod accidẽtia maneant ſine ſubiecto; nec quod vnum corpus ſit ſubſtantialiter præſens ſub tot accidentibus; ita vt ſumat vnus ſumãt mille, quantum iſte, tantum ille, nec ſumptus conſumitur. Ergo eſt miraculorum à Chriſto factorum maximum.

Quamuis B. Albertus Magnus in 4. diſt. 11. q. 1. & ibi Dionyſius Carthuſianus, dicant non eſſe miraculum: quia non eſt aliquid rarum, & inſolitum, & præter ſpem, & certitudinem. Et Martinus Ledeſma 1. p. Quarti q. 16. ar. 4. dub. 6. dicat *quæſtionem eſſe de nomine*: quia omnes admittunt requiri concurſum Dei ſpecialem. Sed cum hoc fiat ex lege infallibili, videtur quod non ſufficiat ad rationem miraculi. Sicut miracu-

lum

lum eſt nunc quod vnum corpus aliud penetret: ſed hoc poſt reſurrectionem nõ erit miraculum; quia fiet iam ex lege communi ratione ſtatus. Sed eſt miraculum, quia ex ſpeciali concurſu Dei, vt loquitur Diuus Thomas.

4 Sed in contrarium arguitur. Primo: Quia vt docet Diuus Thomas 1.p.q.105. art.7.ad 1.creatio rerum non eſt miraculũ, quia etſi à Deo ſolo fiat, non contingit præter ordinem naturæ, eo quod nequit fieri per alias cauſas, nec natura, quæ non eſt Deus, habet virtutem naturalem ad creandum. Sed etiam hæc conuerſio totalis vniſubſtantiæ in aliam, à ſolo Deo fieri poteſt; dicit enim S.Damaſcenus libro 4.capite 14.quod ſola virtute Spiritus Sancti fit cõuerſio panis in corpus Chriſti: ergo non eſt in rigore miraculum hoc opus, cum natum non ſit fieri per cauſas ſecundas, quæ pertinent ad ordinem naturæ.

5 Facile inſtatur argumentum; nam ſi probaret, oſtenderet, quod myſterium Incarnationis, quod fieri nequit niſi à ſolo Deo principaliter, non eſſet miraculum: quod tamen non conſonat Scripturæ, & Patribus: ſiquidem in illo Deus fecit miram oſtenſionem ſuæ potentiæ. Reſpondetur ergo pro nunc (ſuo loco reſeruando diligẽtius examen) cum Caietano.1.p.q.105.a. 8.quod exced entium ſecundum ſubſtantiã facti facultate m naturæ, quędam pertinent ad commune m influxũ; & non ſunt à Deo vt cauſa ignota: & iſta non ſunt propriè miracula; ſiquidem habent quaſi naturalem curſum in vniuerſo. Et iſtius generis ſunt creatio, & conſeruatio, & gubernatio vniuerſi; quæ ſunt à Deo authore naturæ. Quædam vero pertinent ad ſpecialem influxum Dei; quia talia ſolus ipſe ſecundum ordinẽ ſibi notum facit: & iſta ſunt in primo gradu miraculorum, vt Incarnatio Verbi, & tranſubſtantiatio panis in corpus Chriſti.

6 Secundo obijcies: nam miraculum eſt aliquid arduum, & inſolitum, vt docet S.Auguſtin⁹ tract.8.in Ioannẽ: dicitur enim eſſe miraculum quaſi plenum admiratione. Sed frequenter imò quotidie, fit conſecratio, abſque vlla videntium admiratione: ergo non eſt miraculum.

Reſpondetur cum D.Thoma q.6.de Potentia art.2.ad 2.quod *inſolitum dicitur miraculum; quia eſt contra conſuetum curſum naturæ, etiam ſi quotidie iteraretur: Sicut tranſubſtantiatio panis in corpus Chriſti frequẽtatur quotidie; nec tamen deſinit eſſe miraculum: magis enim debet dici ſolitum, quod in toto ordine vniuerſi communiter accidit, quam quod in vna ſola re contingit.* Hæc D.Thomas & 1.p.q. 105.ar.7.ad 2.dicit, quod *inſolitum dicitur, non quia frequenter non eueniat; ſed quia eſt præter naturalem conſuetudinem.* Quod autem de facto fideles non mirentur, eſt peraccidẽs; vel propter inaduertentiam; vel quia magna miracula conſuetudine viluerunt apud minus conſiderantes.

Qualiter character maneat indelebiliter, & ſit poteſtas ad conſecrandum: & tamen doceat D.Thomas 2.2.q.171.art.2. & q.178.artic.1.ad 1.quod impoſsibile eſt quod principium operandi miracula, ſit aliqua qualitas habitualiter manẽs in anima; videatur ſupra q.63. Non reputatur inconueniens, quod poſsit communicari virtus inſtrumentalis habitualis ad aliquid miraculoſum: ad alia miracula non communicatur de facto, quia ſufficiunt gratiæ gratis datæ tranſeuntes ad bonum Eccleſiæ, & aliorum vtilitatem: permanentia characteris, eſt ex Sacerdotio Chriſti, vt docet D.Thomas q.63.art.5.ad 1.

§. II.

Vtrum excedat creatio nem?

7 CIrca ſecundam partem quæſiti, Suarez diſp.50.ſec.5.in fine, & alij relati dubio 6.numero 27.dicunt hanc conuerſionem non differre eſſentialiter à creatione; imò dicunt conſiſtere in iterata creatione corporis Chriſti.

Inter eos vero, qui differentiam eſſentialem agnoſcunt inter creationem, & tranſubſtantiationem, iuxta doctrinam D.Thomæ, Theologorum communem, explicatã dubio 11. Eſt prior ſententia, quam *probabiliorem* dicit M.Didacus Nuño q.75.art.8. difficultate vnica, quod tranſubſtantiatio ſit ſimpliciter excellentior, quamuis creatio ſecundum quid tranſubſtãtiationem excedat.

Probaturque primo ex D.Thoma articulo 8.ad 3.dicente, *quod in hac conuerſione ſunt plura difficiliora, quam in creatione*, in qua hoc ſolum difficile, quod aliquid fit ex nihilo: quod tamen pertinet ad proprium modum productionis primæ cauſæ, quæ nihil aliud præſupponit. Sed in hac conuerſione, non ſolum eſt dificile, quod hoc totum conuertitur in illud totum; ita quod nihil prioris remaneat (quod non pertinet ad cõmunem modum productionis alicuius cauſæ) Sed etiam habet hoc difficile, quod accidentia remaneant corrupta ſubſtantia: & multa alia, de quibus in ſequentibus agetur q.77.

8 Secundo probatur: Nam operatio ſupernaturalis, vt ſic, excellẽtior eſt, quam operatio naturalis; & ideò maius eſt hominem iuſtificare, quam creare Cælum, & terram. Vel ſaltem ſuprema actio ſupernaturalis circa res creatas, qualis eſt iſta; debet eſſe excellentior, quam creatio; ſiquidem ſolum eſt ſuprema inter naturales operationes; & hæc eſt ſuprema inter ſupernaturales creatas. Creationẽque Philoſophi cognouerunt lumine naturæ; ſecus vero hoc myſterium.

Denique, quia hæc conuerſio arguit excellentiorem virtutem in agente ex parte facti: quia in creatione eſt excellentia quoad modum, quia facit ex nihilo talem entitatem; at vero in hac conuerſione fit ex pane; quod per ſe loquendo arguit maiorẽ virtutem: ſiquidem panis non adiuuat ad *hoc*, quia in ſe nullam habet naturalem potentiam ad talem actionẽ: ergo eſt aliquid altius facere ex pane, quam ex nihilo.

9 Nihilominus duabus aſſertionibus reſpondetur. Quarum prima eſt Caietani 3.p.q.13.art.2.§. *Nota diligentiſsime*, in fine illius. Creatio, ſimpliciter, & abſolute, eſt maioris virtutis oſtenſiua, quam trãſubſtantiatio. Sumitur ex D.Ambroſio relato cap. *Panis*, & cap. *Renera, De Conſecratione*, diſt.2.& a D.Thoma hac q.75.art.4. & Opuſculo 58.cap.11. Vbi ſupponit ſimpliciter, & abſolute loquendo, maioris virtutis eſſe oſtenſiuam creationem, quã tranſubſtantiationem: ſiquidem arguit à maiori ad minus: *quia ſi Deus poteſt facere ex nihilo, quod non erat; poteſt ea, quæ ſunt, mutare in id quod erat: non enim minus eſt dare rebus nouas, quam mutare naturas, &c.* Clare in 4.diſtinctione 11.q.1.ar.3.q.3.ait D.Thomas: quia creatio, & hæc conuerſio pertinguntvſque ad eſſentiam materiæ, vt ex prædictis patet, conſtat has mutationes eſſe maioris virtutis oſtẽſiuas quibuſcumque alijs, in quibus mutatur, vel forma ſubſtantialis, vel accidentalis, vel locus exterior. *Sed inter has duas videtur creatio, ſimpliciter loquendo, præcellere; quia per ipſã materiæ eſſentia producitur, ex quo conſequitur vt à producẽte per hanc conuerſionem poſsit in alterum tranſmutari*: ſed ex parte eius ad quod eſt mutatio, mutatio, quæ eſt in vnione humanæ naturæ ad diuinam perſonam, præcellit has, & omnes alias mutationes in difficultate: *Vnde ipſa eſt miraculum miraculorum omnium.*

10 Ibi rationem aſsignauerat: quia quanto aliqua ſunt magis diſtantia, tãto difficilius in inuicem mutantur: ſed magis diſtat non ens ſimpliciter ab ente, quam hoc ens ab hoc ente: ergo difficilius eſt ex non ente ſimpliciter facere ens aliquod, quã ex ente hoc facere illud: & ideò creatio eſt maioris virtutis indicatiua, quã tranſubſtantiatio.

11 Deinde probatur ex doctrina ſolutionis ad 2.quia reſpectu Dei non eſt reſiſtentia, quæ ex contrario agente eius virtus debilitetur: quia virtus eius eſt infinita; & ipſe eſt actus purus, & immutabilis; & in agendo non patitur. Reſiſtentia ergo, & difficultas maior, & minor debet attẽdi ex parte ipſius effectus, quia ex contraria diſpoſitione impeditur effectus. Sed ex hoc capite eſt maior difficultas in creatione: ergo ſimpliciter loquendo creatio eſt indicatiua maioris virtutis; quam tranſubſtantiatio. Minorem probat: quia magis impeditur effectus per ſubſtractionem potentiæ recipientis, quam per rationem contrariæ diſpoſitionis; quia contraria diſpoſitio non impedit effectum, niſi inquantum facit potentiam indiſpoſitam: & ideò maior difficultas eſt in creatione, vbi omnino materia non præexiſtit, quam vbi præexiſtenti materia eſt aliquid quod effectui contrariã do repugnat.

12 Tertiam probationem deſumo ex ſolutione ad 3. Maior actiuitas agentis oſtenditur, quando eſt minor obedientia in paſſo; ſicut maior actiuitas ignis, vel caloris apparent cum incenditur lignum viride, quam ſi incendatur ſiccum. Sed in tranſubſtantiatione ineſt potentia obedientiæ, vt hæc ſubſtantia conuertatur in illam: in creatione vero nulla potentia obedientiæ præexiſtit: ergo maioris virtutis oſtenſiua eſt creatio, quam hæc conuerſio.

13 Quarto, nulla creatura poteſt aſſumi vt inſtrumentũ ad creandum, vt probat D.Th.1.p.q.45.ar.5. De facto tamẽ verba Sacerdotis concurrunt inſtrumentaliter ad conuertẽdum panem in corpus Chriſti. Ergo maiꝰ quid eſt creatio, quã hæc cõuerſio.

14 Denique, comparatio præſens non eſt ex parte facti: quia ſic productio ſubſtantiæ excedit productionem accidentis, & ex parte formæ iuſtificatio, & omne opus ſupernaturalis circa res creatas, qualis eſt iſta; debet eſſe excellentior, quam creatio; ſiquidem ſolum eſt ſuprema inter naturales operationes; & hæc eſt ſuprema inter ſupernaturales creatas. Creationẽque Philoſophi cognouerunt lumine naturæ; ſecus vero hoc myſterium.

Denique, quia hæc conuerſio arguit excellentiorem virtutem in agente ex parte facti: quia in creatione eſt excellentia quoad modum, quia facit ex nihilo talem entitatem; at vero in hac conuerſione fit ex pane; quod per ſe loquendo arguit maiorẽ virtutem: ſiquidem panis non adiuuat ad *hoc*, quia in ſe nullam habet naturalem potentiam ad talem actionẽ: ergo eſt aliquid altius facere ex pane, quam ex nihilo.

9 Nihilominus duabus aſſertionibus reſpondetur. Quarum prima eſt Caietani 3.p.q.13.art.2.§. *Nota diligentiſsime*, in fine illius. Creatio, ſimpliciter, & abſolute, eſt maioris virtutis oſtenſiua, quam trãſubſtantiatio. Sumitur ex D.Ambroſio relato cap. *Panis*, & cap. *Renera, De Conſecratione*, diſt.2.& a D.Thoma hac q.75.art.4. & Opuſculo 58.cap.11. Vbi ſupponit ſimpliciter, & abſolute loquendo, maioris virtutis eſſe oſtenſiuam creationem, quã tranſubſtantiationem: ſiquidem arguit à maiori ad minus: *quia ſi Deus poteſt facere ex nihilo, quod non erat; poteſt ea, quæ ſunt, mutare in id quod erat: non enim minus eſt dare rebus nouas, quam mutare naturas, &c.* Clare in 4.diſtinctione 11.q.1.ar.3.q.3.ait D.Thomas: quia creatio, & hæc conuerſio pertinguntvſque ad eſſentiam materiæ, vt ex prædictis patet, conſtat has mutationes eſſe maioris virtutis oſtẽſiuas quibuſcumque alijs, in quibus mutatur, vel forma ſubſtantialis, vel accidentalis, vel locus exterior. *Sed inter has duas videtur creatio, ſimpliciter loquendo, præcellere; quia per ipſã materiæ eſſentia producitur, ex quo conſequitur vt à producẽte per hanc conuerſionem poſsit in alterum tranſmutari*: ſed ex parte eius ad quod eſt mutatio, mutatio, quæ eſt in vnione humanæ naturæ ad diuinam perſonam, præcellit has, & omnes alias mutationes in difficultate: *Vnde ipſa eſt miraculum miraculorum omnium.*

10 Ibi rationem aſsignauerat: quia quanto aliqua ſunt magis diſtantia, tãto difficilius in inuicem mutantur: ſed magis diſtat non ens ſimpliciter ab ente, quam hoc ens ab hoc ente: ergo difficilius eſt ex non ente ſimpliciter facere ens aliquod, quã ex ente hoc facere illud: & ideò creatio eſt maioris virtutis indicatiua, quã tranſubſtantiatio.

11 Deinde probatur ex doctrina ſolutionis ad 2.quia reſpectu Dei non eſt reſiſtentia, quæ ex contrario agente eius virtus debilitetur: quia virtus eius eſt infinita; & ipſe eſt actus purus, & immutabilis; & in agendo non patitur. Reſiſtentia ergo, & difficultas maior, & minor debet attẽdi ex parte ipſius effectus, quia ex contraria diſpoſitione impeditur effectus. Sed ex hoc capite eſt maior difficultas in creatione: ergo ſimpliciter loquendo creatio eſt indicatiua maioris virtutis; quam tranſubſtantiatio. Minorem probat: quia magis impeditur effectus per ſubſtractionem potentiæ recipientis, quam per rationem contrariæ diſpoſitionis; quia contraria diſpoſitio non impedit effectum, niſi inquantum facit potentiam indiſpoſitam: & ideò maior difficultas eſt in creatione, vbi omnino materia non præexiſtit, quam vbi præexiſtenti materia eſt aliquid quod effectui contrariã do repugnat.

12 Tertiam probationem deſumo ex ſolutione ad 3. Maior actiuitas agentis oſtenditur, quando eſt minor obedientia in paſſo; ſicut maior actiuitas ignis, vel caloris apparent cum incenditur lignum viride, quam ſi incendatur ſiccum. Sed in tranſubſtantiatione ineſt potentia obedientiæ, vt hæc ſubſtantia conuertatur in illam: in creatione vero nulla potentia obedientiæ præexiſtit: ergo maioris virtutis oſtenſiua eſt creatio, quam hæc conuerſio.

13 Quarto, nulla creatura poteſt aſſumi vt inſtrumentũ ad creandum, vt probat D.Th.1.p.q.45.ar.5. De facto tamẽ verba Sacerdotis concurrunt inſtrumentaliter ad conuertẽdum panem in corpus Chriſti. Ergo maiꝰ quid eſt creatio, quã hæc cõuerſio.

14 Denique, comparatio præſens non eſt ex parte facti: quia ſic productio ſubſtantiæ excedit productionem accidentis, & ex parte formæ iuſtificatio, & omne opus ſupernaturale

pernaturale excedit omne opus naturale: sed loquimur, cæteris paribus, loquẽdo de eadem substantia, quam Deus creet, & panem in eam conuertat: & dicimus, quod ex parte modi creatio est maxima, vt docet D.Th.1.2.q.113.art.9.ad 3.& videatur 1.p.q.54.ar.5.ad 3.Et hoc probant secundũ, & tertium argumentum.

15 Secundo tamen dico, quoad aliquid, seu quoad nos, & extensiue, difficiliora occurrunt in transubstãtiatione, quam in creatione. Ita D.Thomas hac q.75.art.8.ad 3.& in 4.Sententiarum ad 1.rationem assignat dicens, quod mutatio ista fit ex existente in existens præter modum aliarum mutationum, quæ fiunt etiam ex existentibus in existentia, ex quarum inspectione intellectus noster sibi suas conceptiones formauit: & ideò hæc conuersio videtur esse contra cõceptiones intellectus: & propter hoc difficiliꝰ ei assentitur, quam creationi; quę est ex omnino non existẽti; cuiusmodi mutationem non vidit. Hæc ibi. Et in substantia idem asserit ibi; ac hic: quia non dicit esse essentialiter, & intrẽsiue maius; sed quod extensiue, & propter nostrum modum cõcipiendi, plura occurrunt hic ad quæ credẽda indigemus lumine fidei, quam occurrãt in creatione: cum quo compatitur, quod simpliciter, & absolute, & ex parte modi, creatio excedat transubstantiationem.

QVAES-

QVAEST. LXXVI.

DE MODO, QVO CHRISTVS EST IN HOC SACRAMENTO.

POST Quæstionem an est, cõgruo doctrinæ ordine sequitur quæstio de modo; quod est disputare quid, & qualiter res sit: Vnde cum ex quæstione præcedente habeatur certa realis præsentia Christi in Eucharistia, modum, quo Christus existit in hoc sacramento, octo articulis explicat D. Thomas in hac quæstione. In primo statuit omnino necesse esse secundum fidem catholicã, quod totus Christus sit in hoc sacramento: ex vi quidem sacramenti, id in quod directe cõuertitur substantia præexistens, prout significatur per verba formæ: ex naturali autem concomitantia, quæ realiter Christo sunt coniuncta. In secundo explicat, quod sub speciebus panis est quidem corpus Christi ex vi sacramenti; sanguis autem ex reali concomitantia: sub speciebus vero vini, est quidem sanguis Christi ex vi sacramenti; corpus autem Christi ex reali concomitantia. In tertio docet, quod totus Christus est sub qualibet parte specierum panis, etiã hostia integra manẽte. In quarto asserit, quod ex vi sacramenti quantitas dimensiua non est in hoc sacramento; bene tamen ex vi realis cõcomitãtiæ. In quinto probat, quod nullo modo corpus Christi est in hoc sacramento localiter: Inde deducit in sexto, quod Christus per se loquendo, immobiliter est in hoc sacramento. Explicat in septimo, quod propriè loquendo, corpus Christi secundũ modum essendi, quem habet in hoc sacramento, neque sensu, neque imaginatione perceptibile est; sed solo intellectu, qui dicitur oculus spiritualis. In vltimo articulo docet, quod quãdo apparet miraculose caro, vel puer, remanentibus dimensionibus specierum sacramentalium, remanet corpus Christi in hoc sacramento.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm totus Christus sit sub hoc sacramento?

1 IN isto titulo primi articuli D. Thomæ, vt notat Caietanus, ly *totus Christus*, importat eius Diuinitatem, & humanitatem; animam, & corpus, partesque corporis omnes.

2 Respondet D. Thomas, quod omnino necesse est confiteri secundum fidem Catholicam, quod totus Christus sit in hoc sacramento. Attulerat verba S. Ambrosij libro de ijs, qui mysterijs initiantur cap.9.relata cap. *Ante benedictionem*, & cap. *In sacramento* De Consecratione dist.2. Ideò autẽ, vt notat Soto dist.10.q.1.ar.1.conc.1. Hãc non probat D. Thomas, sed ex fide supponit: quoniam cum in Cœlo tota sit humanitas Diuinitati vnita in vnitate suppositi, nefas esset suspicari corpus, quod existit in sacramento, ab eadem esse Diuinitate dimissum. Ob idque fides Catholica credere nos admonet, sic esse, quantum ad hoc, in sacramento, vt est in Cœlo. Vnde ipse dicit Ioannis 6. *Ego sum panis viuus, qui de Cœlo descendi.*

§. I.
Quædam sunt ex vi sacramenti, quædam per concomitantiam.

3 ADhorum expositionem notat Diuus Thomas, *quod aliquid Christi est in hoc sacramento dupliciter. Vno modo quasi ex vi sacramenti; alio modo ex naturali concomitãtia.* Quod & tradit in 4. dist. 10. q. 1. art. 2. q. 1. Alensis 4. parte q. 1. membro 5. art. 3. §. 5. in resolutione. Et Innocentius Tertius lib. 4. Mysteriorum Missæ cap. 17. ait. *Est ergo sanguis sub speciebus panis non ex vi sacramenti, sed ex naturali concomitantia, secundum Fratrem Ægidium.* Nouissime vero in Concilio Tridentino Sessione 13. cap. 3. ita dicitur. *Semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem, verũ Domini nostri corpus, verumque eius sanguinem sub panis, & vini specie, vna cum ipsius anima, & Diuinitate existere: sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub vini specie, ex vi verborum; ipsum autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis; animamque sub vtraque vi naturalis illius connexionis, & concomitãtiæ, quæ partes Christi Domini, qui iam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur.* His verbis approbare Concilium Tridentinum Theologorum distinctionem, perspicuum est. Ambiguum vero, an eã ita immediatè diffinierit, quod qui eam negaret (alia omnia concedens circa realẽ Christi præsentiam in Eucharistia, & alia reuelata) esset hæreticus; an vero in minori gradu hanc veritatem tenendã doceat?

4 Hæresim esse hanc distinctionem negare, quia est vt veritas immediate de fide à Concilio Tridentino diffinita, docet Vazquez disp. 185. capite 2. numero 20. probans: nam cum ea, quæ Concilium in capitibus tradit ad doctrinam pertinentia, vt veritatem Catholicam diffiniat (vt constat ex capite vltimo sessionis sextæ vbi dicitur: *Post hanc Catholicam de iustificatione doctrinam, quam nisi quisque fideliter, firmiterque receperit, iustificari non potest, &c.* Et Sessione 13. capite vltimo idem admonet Concilium) quisquis oppositum sciens docuerit, aperte hæreticus erit. Et sane nisi ea omnia, quæ in capitibus, vt pertinentia ad doctrinam, traduntur, de fide essent, ita vt qui illa negaret, hæreticus non esset, nihil firmum, nihilque stabile Concilium extra Canones tradidisset.

Deinde, quia Canones sunt contra hæreses: de distinctione ista non fuit specialis hæresis; & ideò opus non fuit speciali Canone. ¶ Denique addit, quod si negare prædictam distinctionẽ error esset, quia aduersatur veritati, quæ ex principijs fidei plane deducitur: cum ea iam expresse tradita sit a Concilio, illam negare, non solum error; sed etiã manifesta hæresis cẽseri deberet.

5 Idem confirmat Cornejo quæst. 76. ar. 1. disp. 1. dub. 1. nam ex erroribus hæreticorum solet colligi, quod Concilia definierunt tamquam de fide: sed hæretici, contra quos congregatum fuit Concilium Tridentinum, irridebant hanc doctrinam de duplici modo essendi in sacramẽto, ex vi verborum, scilicet, & per concomitantiam: Ergo satis probabile est, Concilium voluisse hoc etiam definire.

6 Bernal disp. 36. sectione prima §. 1. num. 2. & 3. argumenta Vazquez esse inefficacia fuisse probat: & tamen distinctionem immediate a Concilio diffinitam, suadere conatur numero 4. quia incredibile est, & Concilij grauitate, & sanctitate, diuinaque Spiritus assistentia indignum, quod duas veritates eodem tenore verborum, eademque ratione, & oratione, semper ab Ecclesia creditas esse pronunciet (vt patet ex verbis relatis) & tamen non intelligat ambas ad fidem proprie pertinuisse.

Secundo probat nu. 5. quia duo alia, quæ ibi Concilium docet, nullatenus esse vera possunt absque distinctione inter vim verborum, & concomitantiam, vt per se manifestissimum est: ergo nulla est ratio cur alia vt fidei dogmata proponat; istud vero non item: quia nil est quod fidei diffinitionem posset retardare.

Tertio arguit nu. 6. quia Concilia nõ semper definiunt res fidei cum Anathematis. Denique, quia sic melius verificatur, & plenius, doctrinam traditã in capitibus Cõcilij esse catholicam, & de fide, vt etiã constat ex Sess. 14. immediate ante Canones, & Sessione 22. cap. 6.

7 Cæterum Soto dist. 10. q. 1. ar. 1. §. *Fit ma articuli.* Et Nuño q. 76. ar. 1. dub. 1. cõc. 1. & Suarez disp. 51. sect. 3. in principio, & alij negãt hoc esse immediate de fide: quia modus loquẽdi directe ad doctrinã fidei nõ pertinet: sed res ipsa tradita sub anathemate: & ideò directe modus loquendi non est diffinitus; nec distinctio. Quo circa, licet nõ sit aperta hæresis illã negare (ideoq; omissa est in Canonibus, & anathematismis) est tamẽ ingẽs temeritas, & magn⁹ error: præsertim cũ ex principijs fidei nõ obscure colligatur.

Quod

8 Quod mihi probatur: quia omnes propositiones, quarum oppositæ meretur censuram Theologicam, dicuntur catholicæ, & de fide: sed in hoc est sua latitudo, sicut est latitudo in censuris Theologicis visitatis in Concilio Constantiensi, & in Bullis Pontificum, & in more Theologorũ in tractatu de fide. Igitur tota doctrina Cõcilij Tridentini doctrinalis merito vocatur Catholica: sed quę directe explicat dogmata, & opponitur hæresibus directè, est immediate de fide: sed quæ tangit voces Scholę, vel quę non pertinent ad rẽ ipsam; est quidem doctrina Catholica, & certa, & puniendi essent, qui eam negarent: sed non ideò est immediatè de fide; sed sufficit quod mediate; & quod indirecte opposita fidei opponatur. Voces ergo illæ *doctrina Catholica* distributione accommoda omnibus ibi traditis aptantur: doctrinæ quidem immediatè, & directe; modo autem loquẽdi mediate, vel indirecte. Et hoc modo vtrumque est fixum, & Catholicum. Licet autẽ omnia sub anathemate prohibita sint hæretica; aliqua tamen etiam sub anathemate nõ sunt prohibita, quæ hæretica sũt; sed non omnia: sed inter hæc est sua latitudo, quæ colligitur ex Theologis, & ex subiecta materia, & ex hæresibus etiam sumitur indicium. Per quę argumenta contraria dilui possunt. Vide in simili infra dub. 5.

9 Necessitas autem huius distinctionis patebit exposito illius sensu; quem declarat D. Thomas subiungens. Ex vi quidẽ sacramenti est sub speciebus huius sacramẽti id in quod directe conuertitur substantia panis, & vini præexistens; prout significatur per verba formæ, quæ sunt effectiua in hoc sacramento; sicut & in cęteris mutationibus; puta, cum dicitur: *Hoc est corpus meum*; vel, *Hic est sanguis meus.* Ex naturali autem concomitantia est in hoc sacramẽto illud, quod realiter est coniunctũ ei, in quod prædicta conuersio terminatur. *Si enim aliqua duo sunt realiter coniuncta, vbicumque est vnũ realiter, oportet & aliud esse: sola enim operatione animæ discernuntur, quæ realiter sunt coniuncta.* Hæc S. Thomas.

10 Sed contra arguit Durandus in 4. dist. 10. q. 2. dicens propositionem hanc solum veram de existẽtia in loco localiter; non autem de existentia in loco alicubi per habitudinem præsentiæ; sicut Christus est in sacramento: quia duorum realiter coniunctorum potest vnum habere habitudinem præsentiæ ad aliquid, & reliquum nõ habere illam. Sicut de facto corpori Christi est coniuncta præsentia in Cœlo: & illa præsentia in Cœlo non est sub sacramento etiam concomitanter.

Secundo arguitur. Diuinitas Verbi diuini est vbique per essentiam, præsentiã, & potentiam: & tamen humanitas, quæ est eidem Diuinitati in cœlo coniuncta, non est vbique. Ergo.

Denique arguitur contra vltimã propositionem: quia aliqua sunt realiter coniuncta, quæ nihilominus realiter distinguũtur, & realiter possunt separari.

11 Antequam in particulari ista diluantur, aduertendum rationem D. Thomæ diuersimode exponi. Multi enim Thomistæ, quos referemus dub. 6. §. 2. & eorum tentẽtiã dicem⁹ probabilẽ, & Vazquez disp. 89. c. 4. & disp. 192. cap. 3. arbitrãtur procedere etiam de potentia absoluta; ita vt nullo modo fieri possit, vt sub speciebus panis sit corpus Christi, & non sit ibi sanguis, & anima, & vnio hypostatica, vi naturalis cõnexionis, & cõcomitãtiæ, vt ait Trid. sess. 13. cap. 3. Deinde, quia quidquid res habet independenter à loco, conuenit illi absolute, & vbique.

Per oppositum Coninch hic art. 1. & 2. putat ex solo diuino decreto prouenire vt in Eucharistia, vbi est Christi corpus, existat sanguis, & reliqua; atque vbi est sãguis existant corpus, & anima. Et Bernal disp. 33. sect. 1. §. 2. similiter ait, quod non est necessitas concomitantiæ metaphysicæ, neque physicæ: sed solum est moralis conuenientia maxima; quia sine illis partibus corpus Christi esset valde imperfectum: & pariter sanguis.

12 Communis tamen, & vera sententia docet, neque hoc reuocãdũ ad extrinsecũ decretũ; neque cõnexionem esse ita essentialẽ, quod de potẽtia absoluta aliter nõ posset euenire: sed hoc prouenire ex natura rei, & attẽto hoc rerũ ordine. Ita sumitur ex D. Th. in 4. dist. 10. q. 1. ar. 1. ar. 2. q. 3. ad 3. & q. 4. Vnde Soto in 4. dist. 10. q. 1. art. 1. in expositione primæ rationis ait. Neque D. Thomas negauit de potentia Dei absoluta posse separari. Quare ambigere nemo potest, quin Christus posset facere, vt corpus esset in sacramento, & nõ omnia; neq; quãtitas, nec aliquod eius accidẽs: sed loqui tur de naturali cõcomitãtia, supponẽdo, vt res habet, quod Dñs non facit hic aliud miraculũ, quã quod in forma explicatur. Idẽ docet Martinus Ledesma 1. p. 4. q. 17. ar. 2.

& Suarez articulo 1. §. *Aliter ergo*. Et notat Granado tract. 4. disp. 1. num. 7. & disp. 2. num. 4. & Lugo disp. 8. sect. 1. à num. 5. vsque ad 18. probat hanc concomitantiam fundari in connexione partium inter se: nam eo ipso, quod partes sint vnitæ, postulant ex naturali ratione vnionis, vt quocũque feratur vna, ferantur etiam, & aliæ partes: quia vnio taliter colligat vtrumque extremum, vt ex natura rei, vbicumque ponatur, afferat secum aliud, cum quo vnitur. Quod confirmat ex natura vnionis physicæ. Indicatque modus loquendi Concilij Tridentini. Explicaturque exemplo Verbi Diuini, & animæ rationalis, quæ non habent in singulis partibus sui spatij adæquati omnia quibus alicubi vniuntur: vt ibi latius exponit, & contraria diluit. Sed obijcit Bernal num. 4. Quod hæc non esi probatio; sed principij petitio: quia licet vnio physica duorũ petat, vt quocũque vnum feratur motu locali feratur alterum: hæc tamen exigentia non est ad rem, cum corpus Christi non adducatur motu locali: sed actione eminentiori: & quæ facit quod res sit virtualiter, seu æquiualẽter multiplex. Vnde arguit num. 5. Quod non minuit, sed magis auget hæc opinio miraculorũ numerũ: quia indigeret pluribus actionibus, & pluribus productionibus.

Facillime respondetur negando assũptum vtriusque rationis: quia nec D. Thomas, nec qui sic intelligunt eius rationem, loquuntur de motu locali: sed supposita cõnexione physica partium inter se; vel naturæ cum sua personalitate; quia realiter sunt coniuncta, vbicumque quocumque genere actionis ponitur vnum, ponitur aliud; nisi nouo miraculo separata ponantur in sacramento, quæ extra illud separata nõ sũt. Et sic cessant argumenta.

13 In particulari ad primum, quod est Durandi, respondet Caietanus q. 76. artic. 1. quod aliud est loqui de habitudine in communi; & aliud est loqui de habitudine reali, nempè contenti ad continens; licet enim duorum coniunctorum realiter, vnum possit habere habitudinem ad aliquid; & reliquum non: tamen non potest vnum eorum habere habitudinem contenti ad continens, & reliquum nõ. Et quia de tali habitudine est præsens sermo (quoniã credimus Christum veraciter contineri sub specie panis) ideò solida stat, & vera propositio Diui Thomæ, non solum de existentia alicubi localiter; sed etiam de existentia realiter sacramentaliter, quam significamus per contineri sub sacramento. Sed intelligitur de his quæ insunt Christo absolute, & non per respectum ad extrinsecum; de quorum numero est esse in loco. Vnde D. Thomas ar. 5. ad 3. ait secundum realem concomitantiam illa accidentia corporis Christi sunt in hoc sacramento, quæ sunt ei intrinseca: esse autem in loco est accidens per comparationem ad extrinsecum continens, & c.

14 Ad secundam respondet Soto vbi supra, & Nuño diffic. 2. ad 1. maximam intelligi quando vnum illorum non habet modum existendi eminentiorem, & magis illimitatum. Diuinitas enim Christi ratione suæ infinitatis est vbique; humanitas vero minimè. De quo D. Th. 3. p. q. 1. ar. 1. ad 4. & q. 52. art. 3.

Secundo respondet Suarez in Commentario art. 1. & Araujo art. 2. dub. 2. nu. 12. D. Thomam loqui de illis inter quæ est coniunctio adæquata; sicut vniuntur anima, & intellectus; humanitas, & accidentia intrinseca: Verbum autem, seu persona Filij Dei non totaliter, & adæquate ita vnitur vni humanitati, quod potest coniungi pluribus: vnde quamuis vbicumque sit humanitas, vel partes eius, sit ibi persona Verbi, cui est vnita substantialiter, & hypostati cè; non tamen è contra vbicumque est Verbum Diuinum est humanitas: sicut vbi est caput Petri est anima rationalis; non tamẽ è contrario; cum anima sit in pede, vbi nõ est caput.

15 Ad tertium respondetur, quod ibi nõ loquitur S. Thomas de distinctione; sed de separatione: solo enim intellectu consideratur vnum esse sine alio, in his quæ realiter sunt vnita.

§. II.

Totum corpus Christi est sub speciebus panis ex vi verborum.

16 ADuersus conclusionem ipsam, obijcies Primo. Christus est in hoc sacramento secundum quod competit refectioni fidelium, quæ in cibo, & potu consistit, sicut dictum est q. 74. Sed Dñs dicit Ioan. 6. *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus*. Ergo solũ caro, & sanguis Christi cõtinentur in hoc sacramento. Sunt autẽ multæ aliæ partes corporis Christi, puta, nerui, ossa, & alia huiusmodi: nõ ergo totus Christus continetur sub hoc sacramento.

Rei-

17 Respondetur cum D. Thoma art. 1. ad 2. quod ex vi sacramẽti sub hoc sacramento continetur quãtum ad speciem panis, non solum caro, sed totũ corpus Christus, scilicet, ossa, nerui, & alia huiusmodi. Et hoc apparet ex forma huius sacramenti, in qua non dicitur: *Hæc est caro mea*: sed: *Hoc est corpus meum*. Et ideò, cum Dominus dixit Ioannis 6. *Caro mea vere est cibus*: caro ponitur ibi pro toto corpore; quia secundum consuetudinem humanam videtur esse magis mãducationi accõmodata, prout scilicet, homines carnibus animalium vescuntur communiter; non autem ossibus, vel alijs huiusmodi. Vel loquutio verificatur per Synecdochẽ ratione partis: & sic S. Ambrosius lib. 4. de Sacramentis cap. 4. ait, *de pane fit caro Christi*: & S. Cyprianus serm. de Cœna Domini asserit Christum consecrasse dicẽdo; *hæc est caro mea*: accepit enim carnem pro toto corpore: sicut Psalmo 19. accipitur illis verbis: *Caro mea requiescet in spe*. Videatur in simili D. Thomas 3. p. q. 5. art 3. ad 1. Cum enim vi sacramenti ponatur quod verba significant, proprie, & in rigore acceptarisũt enim practica, & efficiũt, quod figurant: cum ly *corpus meũ*, proprie, & in rigore loquẽdo, significet corpus Christi integrum, & perfectum: manifestum relinquitur, non solam carnem; sed totũ corpus Christi integrum, & perfectum contineri sub speciebus panis ex vi verborum.

18 Sed instabis: nam si nomine corporis, non solum caro, sed omnes aliæ partes corporis humani continentur, sicut ossa, nerui, & alia huiusmodi; etiam nomine corporis intelligetur sanguis; siquidem est vna partium humani corporis, sicut patet per Aristotelem libro 3. de Gener. Animal. cap. 2. Ergo sanguis Christi continetur sub speciebus panis ex vi verborum, sicut continentur ibi aliæ partes corporis: Ergo non est cur seorsum sanguis cõsecretur; sicut neque seorsum consecratur aliqua alia corporis pars.

19 Ad hoc argumentum Scotus in 4. dist. 10 q. 4. admittit sub speciebus panis esse sanguinem Christi ex vi verborum, vt pãrtem corporis, quod est terminus formalis, in calice ponitur sanguis vt integer terminus formalis connexionis.

Suarez vero artic. 2. in commentario aliter respondet, quod sanguis non est pars corporis humani, vt abstrahit à viuo, & mortuo; quod ponitur ex vi verborum; quamuis sit pars corporis viui, quod includit aliquid quod est per concomitantiam.

20 Vel vt ait Lorca de Incarnatione disp. 33. num. 33. corpus quandoque sumitur pro toto illo, quod non est anima & sic includit sanguinem: quandoque vero significat partes solidas, & consistentes; & sic condistinguitur à sanguine; & sic accipitur in forma consecrationis. Vnde Diuus Thomas artic. 2. in corpore ait, quod si tempore passionis fuisset hoc sacramẽtum celebratum, *sub speciebus panis fuisset corpus Christi sine sanguine, & sub speciebus vini sanguis sine corpore, sicut erat in vet veritate*. Et ad 2. ait, quod *in passione Christi (cuius hoc sacramentum est memoriale) non fuerunt aliæ partes corporis ab inuicem separatæ, sicut sanguis; sed corpus indissolutum permansit, secundum quod legitur Exodi 12. Nec os illius confringetis. Et ideò in hoc sacramento seorsum cõsecratur sanguis à corpore; non autem aliqua alia pars ab alia*. Supposita autem hac institutione, & sensu Theologorum, corpus in forma consecrationis significat omnes partes solidas, & consistentes; & conditinctas à sanguine; & sic nec partialiter sanguis est in hostia ex vi verborum: alioquin aliã significationem, & verificationem formalem haberent verba consecrationis, si proferrentur tempore passionis, ac habẽt modo. Vnde sanguis non est pars corporis reduplicatiue vt est terminus formalis cõnexionis, quæ nunc est: inquiunt corpus exanguine, vel separatum à sanguine, est verum corpus prout ponitur sub sacramẽto.

21 Præterea arguitur ad probandum, quod multæ aliæ partes humani corporis non sint sub speciebus panis ex vi verborum. Quia quædam partes erant in corpore mortali, quæ nunc non sunt in corpore impassibili, & immortali; quod est in cœlo; vt lacrimæ, saliua, & sudor. Id autem quod est ex vi verborum, in quocumque euentu ponitur. Simile argumentum fit de particula abscissa in Circuncisione, qua caruit ante resurrectionem: & tamen corpus resurgens omninò integrum, & perfectum, tali particula non caret; sicut nec illa carebunt corpora Iudæorum post resurrectionem. Denique, nam capilli, & vngues sunt partes humani corporis: & informari anima secũdum gradum vegetatiuum, docet D. Thomas in 4. dist. 44. quæst. 1. artic. 2. q. 2. & nos latè 2. de Anima q. 8. §. 3.

Et tamen istæ partes non ponuntur sub specie panis ex vi sacramenti: siquidem verba formæ eodem omnino modo verificarentur, adhuc si istę partes ibi nõ essent. Nõ ergo vniuersaliter verificatur, quod totum integrum corpus Christi ponitur sub speciebus panis ex vi verborum sacramenti.

22 Respondetur, quod lacrimæ, sanua, cibus indigestus, & alia, si quę peraccidens erant in corpore Christi (sicut nec vestes) non ponuntur sub sacramento, nec ex vi verborum; nec per realem concomitantiam: quia non sunt de perfectione humani corporis; ideoque nec fuerunt à Verbo Diuino assumpta, vt dixi q.5.art.2. Quantum vero ad alios humores, & spiritus vitales, & alias partes secundarias humani corporis, omnino fatendum est esse sub sacramento; sicut & à Verbo Dei assumptas diximus. Non tamen erunt ex vi verborum, cum cõdistinguãtur à corpore, & sanguine; nec necessariæ sint simpliciter ad veritatẽ vtriusque formæ; sed erunt ex reali concomitantia. Asserit etiam Nuño art.2.diffic.1. cõc. 3. esse *probabilius* solum esse per concomitantiam; siquidem humores pertinẽtes ad corpus viuum, non reperiuntur in corpore mortuo, per se loquendo; & ideò non sunt in sacramento ex vi verborum; cum verba non determinent corpus viuum, aut mortuum. Potest tamen de aliquibus partibus probabiliter sustineri, & de alijs prænominatis esse in sacramento ex vi verborũ; siquidem solidæ comprehenduntur nomine corporis, & aliæ nomine sanguinis; secundum quod totum, quod est in homine, præter animam, vocamus carnem, & sanguinem.

De particula vero abscissa in Circumcisione, notat Suarez hic sect.3. in fine primæ conclusionis, & tom.2.disp.47.sect.1. poni in sacramento ex vi verborum; siquidem verba significant poni corpus Christi integrum prout in re fuerit. Videantur in simili, quæ dicitur q.5.art.2. tractando de assumptione partium humanæ naturæ; &
in terminis de corpore Christi
in sacramento 3.p.
quæst.81.
ar.3.

DVBIVM II.

Quid importetur nomine corporis, quod ponitur vi sacramenti sub speciebus panis?

§. I.

Doctorum sententiæ.

1 VAriant non parum Theologi in hoc puncto. Quidam asserunt absolute, & directe importare materiam solam. Ita Gabriel lect.42. in Canonem Missæ, & in 4.dist.11.q.1.artic.1. Maior dist.10.q.5. in principio. Marsilius in 4.q.8.art.2.in fine. Auersa q.4.de Eucharistia sect.1. & alij recentiores.

Alij intelligunt significare materiam primam cum quantitate, & alijs accidentibus. Tribuitur Ægidio Theoremate 28. & 29. & 30. & alij moderni id tenent.

2 Arbitrantur alij directe significare solam materiam primam, quæ est altera pars compositi, connotare vero illam formam, à qua recipit esse corporeum, cũ omnibus organis, & dispositionibus ad vitam necessarijs. Ita Soto dist.10.q.1.art.1. *§. Attamen:* & *§. Sed contra opinionem*, & *§. Nota ergo*. Martinus Ledesma 1.par. Quæst. quæst.17.artic.1.dub.4. Alanus lib.1. de Eucharist.cap.34. Valentia quæst.4.punct. 2. Lugo disp.8.sect.4.num.78. air per vocem, *corpus*, nõ significari determinate cõpositum substantiale; sed materiam cum organizatione sufficiente ad hoc quod habeat diuersitatem partium, carnis scilicet, ossis, cordis, &c.

3 Communiter alij Theologi docent esse in Eucharistia vi sacramenti sub speciebus panis compositum substãtiale ex materia, & forma, quæ dat esse corporeũ; differunt tamen in quæstione Philosophica, an forma ista realiter sit ipsa anima; an vero aliqua alia ab ea distincta? Distinctam esse, affirmat Henricus Quodlib.4.q.3. & Quodlib.12.q.10. qui in solo homine formam corporeitatis ab anima rationali realiter distinctum asseruit. Et Beatus Albertus Magnus lib.2.Metaphys.tract.2. & alij multi, quos retulimus lib.1. de Generat. quæst.12. *§.1.* qui ponunt materiæ primæ esse coœuam formam corporeitatis ingenerabilem, & incorruptibilem ab alijs formis specialibus realiter distinctam. Similiterque qui dicunt eam requiri in omnibus, & solis viuentibus. Ita Scotus in 4. dist.11.q.3.& dist.10.q.4.& alij Scotistæ, quos refert, & sequitur Villalobos tomo 1.trac.7.difficultate 21. Cum quibus in re conueniunt, qui in viuentibus ponunt formas partiales ætereogeneas non viuentes, quibus disponuntur ad recipiendam formã viuentis. Ita Coninch q.76.art.2.dub.vnico. Præpositus, Tannerus, Martinonus, & Amicus: & Vuigers in præsenti. Dandinus lib.2.de Anima textu 111.digressione 8.p. 3. Paulus Aresius lib.1.de Gener.disp.2.q. 10.sec.3. Cabero ibi disp.1.proœmiali dub. 3. vsque ad 6. Pasqualigus tom.2.sacræ Moralis doctrinæ disput.103.sec 5.conc.2. num.24.

4 Reliqui vero Theologi, qui docent corpus importare compositũ ex materia, & forma substantiali, & in homine non agnoscunt aliam formam substãtialem ab anima rationali realiter distinctam, nõ eodem modo explicant, quid nomine corporis explicetur. Capreolus in 4.dist.10.q.2.ad argumenta Scoti contra primam. Caietanus 3.p.q.75.art.5. *§. Ad hoc dicitur*. Ferrara libro 4.Contta Gentes cap.64. *§. Dicerẽ ego*. Serra q.76.art.1.conc.2. *§. Si quæras*. Suarez disp.51.sec.4.ad 4. *§. Tertio petitur*, dicunt importari hoc numero corpus idem ex parte suppositi, materiæ, & quantitatis; non autem ex parte formæ: vnde si in veritate tempore consecrationis corpus esset mortuũ, terminus ad quem esset diuersus: quia ex vi consecrationis solum est corpus humanum, siue viuum, siue mortuum. De quo Granados trac.4.disp.4.sec.2.& 3. Nuño q.76.art.1.dific.1.conclusione 4. dicit corpus abstrahere à viuo, & mortuo, & ab organizatione hominis; & cadaueris. Quod tandem sequitur Bernal disp.36.sec. 2. *§.5.* num.34.

5 Vazquez disp.186.cap.3. numero 38. dicit verbis consecrationis significari corpus, neque definite cum anima viuum, nec determinate eũ forma cadaueris mortuum; sed disiunctim vno, aut alio modo: qui a significatio vocis indifferens est.

6 Cæterum Araujo dub.1.num.5.& 8. & Cornejo disp.2.dub.2. docẽt ex vi verborum poni determinate hanc numero formam corporeitatis prout constituit hoc numero individuum generis corporis: quia verba formæ practica hoc numero corpus Christi in singulari significant, & ponunt ex vi verborum.

§. II.

Dicit compositum substantiale ex materia, & forma.

7 DIco primo, corpus Christi, quod ponitur ex vi verborum sub speciebus panis, nõ accipitur pro corpore vt est species quantitatis; nec prout genus subalternum substantiæ; sed pro vna parte substantiali humanitatis Christi condiuisa ab anima. Est communis. Priorem partem probat Diuus Thomas q.76.art.1.ad 3. dicẽs, quod sicut dictum est q.75.art.5. facta conuersione panis in corpus Christi, vel vini in sanguinem, accidentia vtriusque manent. Ex quo patet quod dimensiones panis, vel vini non conuertuntur in dimensiones corporis Christi; *sed substantia in substantiam*. Et hic substantia corporis Christi, vel sanguinis est sub hoc sacramento ex vi sacramenti; non autem dimensiones corporis, vel sanguinis Christi. Idem docet ar.3.in corpore. Probatque articulo 4.dicens. Ex vi quidem sacramenti quantitas dimensiua corporis Christi non est in hoc sacramento: ex vi enim sacramẽti est in hoc sacramento illud in quod directe conuersio terminatur. Conuersio autẽ, quæ fit in hoc sacramento, directè terminatur ad substantiam corporis Christi; non autem ad dimensiones eius. Quod patet ex hoc quod quantitas dimensiua panis remanet facta consecratione, sola substantia panis transeunte. Formatur ergo ratio sic. Ly *corpus* in verbis consecrationis denotat terminum formalem conuersionis, qui ponitur ex vi sacramenti: sed terminus formalis conuersionis non est corpus de genere quãtitatis: alioquin hæc conuersio nõ esset formaliter transubstantiatio; nec transiret substantia panis in substantiam corporis Christi: contra doctrinam Concilij Tridentini Sess.13.capite 4.& canone 2. Ergo corpus, quod in sacramento ponitur sub speciebus panis, non significat directè corpus de genere accidentis.

8 Secundo, verba formæ sacramenti debent accipi in proprijssima, & rigorosa significatione; & ideò probat Ecclesia realem præsentiam corporis Christi sub sacramento. Sed corpus communiter, & propriè, & per se primo significat substantiam, in qua designari possunt tres dimensiones; secundario vero, & aliquando, & per derivationem vocabuli, ipsæ tres dimensiones designatæ dicuntur corpus, quod est in genere quanti-

quantitatis, vt conſtat ex D.Thoma 1.p. q.18.art.2.& libro 4.Contra Gentes capite 81.ad 2. Ergo ex vi ſacramenti non ponitur corpus de genere quantitatis.

9 Secunda pars eſt Theologorum communis; quamuis enim in contrarium ſoleāt referri Durandus, Caietanus, & Ferrara: Sed immerito, vt ſola eorum lectione conſtat. Videtur tamen eſſe contra Picum Mirandulanum in Apologia q.6. Probatur tamen facile. nam corpus generice ſumptum dicit implicite formas omnes, & ſpecies ſubſtantiæ corporeæ. Sed panis non conuertitur in hanc rationem communem; ſed in individuam ſubſtantiam humanitatis Chriſti: actiones enim ſingulares practicę, & effectiuæ circa corpus ſingulare Chriſti verſantur. Præterea probatur: nam vt docet D.Thomas q.78.ar.2.ad 4. per hoc pronomen, *Hęc*, quod includit demonſrationem primæ perſonæ (quæ eſt perſona loquentis) ſufficienter exprimitur perſona Chriſti, ex cuius perſona hæc verba proferuntur: vnde eſt idem ac ſi diceremus: *Hoc eſt corpus Chriſti*. Sed ſi corpus ſignificaret genus ſubſtātiæ, potius Chriſtus dixiſſet: *Hoc eſt corpus, quod ſum ego*: eo quod gradus generici, & ſpecifici directè de individuis prædicantur: dicendo: ego ſum viuens, animal, homo: Ergo in verbis formæ, non accipitur corpus pro genere ſubſtantiæ; nec vt ſic ponitur vi verborum.

10 Ex quibus manifeſtum relinquitur accipi pro vna parte ſubſtantiali humanitatis Chriſti: quia ex corpore, & ſanguine, & anima, vnitis Diuinitati, conſtituitur vnus Chriſtus, qui totus eſt ſub ſacramento: ſub ſpeciebus panis ex vi verborum corpus, & ſub ſpeciebus vini ſāguis, vt etiam habetur ex Concilio Tridentino ſeſſione 13. capite 3. Quod ſi loquatur de ratione generica corporis, non in tota ſua communitate, & abſtractione, ſed vt contracta ad illam particularem, quæ identificatur cum parte phyſica corporis Chriſti, nō negamus illam eſſe vi ſacramenti. Vnde Serra q.76.art.1.folio 372. ſic ait. Quia tamen corpus, quod ex vi verborum exiſtit ſub ſpecie panis, partem Chriſti eſſe inſinuat Concilium Tridentinum ſeſſione 13. capite 3. videtur nomine corporis, quod ex vi ſacramenti eſt in hoc ſacramento, illud intelligendum eſſe, quod eſt materia proxima, & ſubiectum animæ, vnaque ex partibus Chriſti hominis. Exiſtimo tamen etiam rationem genericam corporis, quæ eſt in Chriſto, contineri in hoc ſacramento ex vi ſacramenti: nam etiam eſt pars, ſaltem metaphyſica; & illam Chriſtus dicere potuit corpus meum. Hæc ibi. Quæ verificantur de ratione generica ad individuum corporis Chriſti contracta.

11 Dico ſecundo, corpus quod vi ſacramenti ponitur ſub ſpeciebus panis, non dicit ſolam materiam primam; nec eam ſimul cum quantitate, aut alijs accidentibus in ſola materia receptis. Priorem partem ſupponit D.Thomas 3.p.q.75.art.6. ratione prima, dum ait. Si forma ſubſtantialis panis remaneret, nihil de pane conuerteretur in corpus Chriſti, niſi ſola materia. Et ita ſequeretur, quod non conuerteretur in corpus Chriſti totum; *ſed in eius materiam: quod repugnat formæ ſacramenti, quæ dicitur.* Hoc eſt corpus meum. Deinde q.76.art.1. ad 2. ait D.Thomas, quod cum Dominus dixit Ioannis 6. *Caro mea vere eſt cibus*; caro ponitur ibi pro toto corpore: quia ſecundū conſuetūdinem humanam videtur eſſe magis manducationi accommodata. Similiter in hymno feſti corporis Chriſti dicit: *Verbū caro panem verum verbo carnem efficit*: & in Priola ait, quod *in carnem tranſit panis*. Sed materia ſola non dicit aliquid aptum manducationi, nec eſt caro hominis. Ergo materia ſola non ponitur vi ſacramenti.

12 Secundo, Euchariſtiæ ſacramentum inſtitutum eſt per modum conuiuij facti cō ſtātis cibo, & potu: & vt ſacrificium; quod conſiſtit in ſeparatione ſanguinis à corpore. Sed in ſola materia prima non intelligitur aliquid aptum ad conuiuium; nec intelligitur diſtinctiuum cibi, & potus; nec diſtinctio ſanguinis à corpore: ſiquidem ſeclusa omni forma ſubſtantiali, nulla eſt diſtinctio inter corpus, & ſanguinem, nec vlla partium diuerſitas; cum omnis diſtinctio ſit à forma, vel à quantitate, vt docet Diuus Tho. in 4.diſt.12.q.1.ar.1.q.3.ad 3.& in 1. diſt.26.q.2.art.2. vt explicui libro 2.de Generatione q.8. Non ergo ſola materia prima ponitur ſub ſpeciebus panis ex vi verborum: ſicut nec ſola materia prima ponitur ſub ſpeciebus vini ex vi verborum: nec enim video cur ſanguis ſignificet compoſitum ſubſtantiale, & corpus non ſignificet niſi ſolam materiam; cum corpus, & ſanguis in hac materia ſimilem habeant ſignificationem, vt ex vtraque parte, & anima cō ponatur homo, vel humanitas.

13 Tertio, tranſubſtantiatio eſt totalis conuerſio, & tranſitus totius ſubſtantiæ in totam ſubſtantiam (quæ efficitur in verborum) in terminum formalem ad quem; correſpondentem termino à quo. Sed ex parte termini à quo non deſinit ſolā materia prima, ſed tota ſubſtantia panis: Ergo ex parte termini ad quem, per ſe inſpicitur, non nuda materia, ſed tota ſubſtantia corporis compoſiti ex materia, & forma; quamuis imperfecta, & actuabili per animam.

Denique, ſi corpus Chriſti redigeretur in cineres, vel vermes, non poneretur ſub ſpeciebus panis ex vi præſentium verborū; & tamen in eo caſu materia eſſet eadem, & ſolum formæ ſubſtantiales variarentur. Ergo nomine corporis nec ſignificatur, nec ponitur vi verborum ſacramenti ſola materia prima: quia quæ habent eandem materiam, non ſemper habent idem corpus.

14 Secūda pars ſumitur ex D.Thomā art.4.& quia 1.p.q.76.& alibi ſæpè demōſtrat, quod quantitas, & alia accidentia non recipiuntur immediatè in materia prima, quæ eſt pura potentia, incapax recipiendi prius actum ſecundum quid, quam actum ſimpliciter: vnde prius eſt per formam ſubſtantialem à qua eſt ſubſtantia, & corpus in actu, quam recipiat accidentia; quibus ſit quanta, & qualis. Deinde, quia debet eſſe tranſitus totius ſubſtantiæ in ſubſtantiam. Nec accidentia panis conuertuntur in quātitatem, & alia accidētia corporis Chriſti; ſiquidem ſolum ſunt ibi per concomitantiam.

15 Sed obijcies, nam in forma conſecrationis ly *corpus meum*, ſumitur ſicut in conſueto modo loquendi ſolet accipi corpus, quando dicitur homo conſtare ex corpore, & anima, ſicut quando nominare ſolemus, corpus meū, corpus tuū, corpus Diui Petri, corpus Chriſti. Sed ſic plane denotatur altera pars phyſica hominis, quę ſimul cum anima cōſtituit totū; cum anima immediatè adueniat materiæ primæ. Ergo hæc ponitur vi verborum conſecrationis panis. Et hoc pacto *corpus* accipi in forma Euchariſtiæ, inſinuat non obſcure Concilium Tridentinū inquiens, animam eſſe ſub ſpeciebus panis ob naturalem connexionem, qua Chriſti partes, ſcilicet anima, & corpus inter ſe copulantur. Ergo anima ponitur in Euchariſtia ob conexionem cum ſua compārte, videlicet, cum materia prima; huic enim, & non corpori phyſicè ſumpto vnitur, & copulatur: alioquin vniretur, & copularetur ſibi ipſi.

Præterea argui tur, & retorquetur prima ratio concluſionis: quia nomine carnis ſignificatur compoſitum quantum cum accidentibus, & qualitatibus aptis vt manducetur: & tamen negamus quantitatem, & alia accidentia eſſe in Euchariſtia ex vi verborum. Ergo etiam ſi materia corporis per formam aptetur vt ſit caro à ſanguine diſtincta, & apta vt manducetur, non ſequitur quod forma ſit ex vi verborum: & ideò directè ſola materia erit ex vi verborum, quamuis cum ordine ad formam, & accidētia; quia ſufficit, quod illa ſubſtantia ſignificetur vt apta manducationi per illa, quæ ponuntur per concomitantiam.

16 Ad primum reſpondetur negando minorem; quia corpus humanum diſtinctū ab aliorum animalium corporibus, & à ſanguine, non dicit ſolam materiam primam; quia ſeclusa forma diſtinguente, indifferēs eſt ſubſtantijs non viuentibus; nec intelligitur diſtinctio inter corpus, & ſanguinem, inter cibum, & potum. Cum ergo ex vi verborum ponatur determinate corpus humanum Chriſti ſub ſpecie cibi conſtincti à potu, & ſanguine; ex vi verborum, prout nunc facta eſt inſtitutio, ſignificatur compoſitum ex materia, & forma vt date eſſe corporeum; quamuis per concomitantiam, & in obliquo ſolum implicitè importetur, quod forma ſit iſta, vel illa.

17 Ad ſecundum reſpondetur, quod cum Chriſti corpus ponatur in Euchariſtia, non vt alimentum corporale, conuertendū in ſubſtantiā eius, qui nutritur; ſed vt alimē tum ſpirituale; conuertens hominem in ſe ipſum, vt exponit D.Thomas q.73.art.3. ad 2. Non in omnibus tenet paritas alimenti corporalis. Specialiter cum Chriſti realis ſubſtantialis præſentia ſit ſacramentalis, & indiuiſibilis, bene notat D.Thomas q.76.artic.1.ad 3. quod corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento per modum ſubſtantiæ indiuiſibiliter, & non per modum quantitatis. Propria autem totalitas ſubſtantię continetur indifferenter in parua, vel magna quantitate. Vnde tota ſubſtantia corporis Chriſti continetur in ſacramento in parua quantitate, & etiam in puncto, iuxta dicta q.74.dub.4. Vnde quantitas, & accidentia, quę dant extenſionem, & alia requiſita ad cibum corporeum, ſolum concomitanter, & quaſi peraccidens ſunt in hoc ſacramento: at vero quæ conſtituūt ſubſtantiam corporis Chriſti condiſtincti à ſanguine, quibus ſpiritualiter nutrimur, cibo, & potu ſpirituali, perſe, & ex vi verborum ponuntur ſub ſacramento.

Dico,

18 Dico tertio, vi verborum sacramẽti sub speciebus panis non ponitur forma substantialis solum in obliquo; sed in recto vt constituens corpus humanum Christi. Sumitur ex D. Thoma Quodlibeto 5. articulo 11. ad 1. docente, quod non est quærendum seorsum de materia, & seorsum de forma in quid conuertatur; sed *quod totus panis conuertitur in totum corpus Christi*; sicut totus homo generatur, & corrumpitur, seu moritur. Vnde sicut in generatione, & corruptione terminus est totum, & non sola materia in recto, & forma in obliquo, seu de connotato; ita in transubstantiatione. Clarius in 4. dist. 11. q. 1. art. 1. q. 3. in corpore, & ad 2. ait D. Thomas, *quod transubstantiatur substantia panis tota, & quantum ad formam, & quantum ad materiam in ipsum corpus Christi totum, secundum quod intelligitur accepisse congruentes perfectiones in singulis partibus; quia sic est organicum, & propria animæ materia.* Et in hac 3.p.q.75.art.6.ad 2.dicit, *quod anima est forma corporis, dans ei totum ordinem esse perfecti, scilicet, esse, & esse corporeum, & esse animatum; & sic de alijs. Conuertitur igitur forma panis in formam corporis Christi, secundum quod dat esse corporeum; non autem secundum quod dat esse animati tali anima.* Sicut ergo ex parte termini à quo, totus panis, & eius forma directè conuertitur; ita ex parte termini ad quem, non sola materia, sed compositum ex materia, & forma corporis Christi directè ponitur vi verborum.

19 Ratio sumitur ex differentia inter concretum substantiale, vt homo, & corpus; & concretum accidentale, vt, album, & domus: quia concretum substantiale constat ex materia, & forma, tamquã ex actu, & potẽtia, ex quibus fit vnum simpliciter: at vero concretum accidentale est vnum secundum quid; & supponit pro materia, iuxta D. Thomam in 4. dist. 3. q. 1. art. 1. q. 3. ad 3. & alijs locis relatis 3.p.q.60.dub.11. & lib. 1. Logicæ q. 18. §. 4. Ideoquè domus est in genere substantiæ; quamuis forma artificialis sit accidens; & album supponit pro subiecto; quamuis significet qualitatem. Cæterum corpus de genere substantiæ, quamuis comparatiue ad animam vt rationalem sit pars hominis: tamen in se est quoddam totum, ex materia, & forma constans: ergo pro vtraque supponit in recto, & non pro sola materia.

Præterea probatur ex correspondentia inter terminum à quo, & ad quem: ideoquè sicut panis est substantia directè significans compositum ex materia, & forma: ita corpus Christi, seu caro, & sanguis, seu terminus ad quem, dicit compositum ex materia, & forma corporis: & hæc forma non importatur in obliquo, sed in recto: sicut nomen sanguis non significat directè solam materiam, sed compositum ex materia, & forma.

§. III.

A qua forma constituatur corpus?

20 Dico quarto, forma substãtialis, à qua constituitur corpus Christi, non est realiter entitatiue distincta ab anima rationali. Hanc demonstraui libro. 1. de Generatione q. 12. §. 1. & 2. & libro 2. de Anima q. 3. §. 2. explicando quo sensu anima sit actus corporis physici. Quia igitur in hoc puncto dissensio est in puncto pure Philosophi co, ad ibi dicta Lectorem remitto. Sex argumẽta Ægidij Coninch refert, & diluit Granados trac. 4. disp. 4. tota sectione tertia. Præcipua sunt tria quæ refert, & diluit Serra art. 1. dub. vnico in fine primæ conclusionis, quæ talia sunt. Primum est, quia cum verba consecrationis sint practica, necessario debent versari circa rem certam, & determinatam, illamque practicè significare: ergo corpus, quod ex vi illorum est in hoc sacramento, debet habere esse corporis ab aliqua certa, & determinata forma; & non modo, dum est viuum, ab vna, scilicet, anima; & alio tempore, dum erat mortuum ab alia, scilicet forma cadaueris.

Secundum, quia iuxta prædictam sentẽtiam, vi verborum poneretur sub specie panis anima Christi: Sed hoc repugnat Concilio Tridentino sess. 13. cap. 3. asserenti animam Christi sub vtraque specie existere, *vt naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Christi Domini inter se copulantur, &c.* Ergo.

21 Tertium, quia prædicta sententia supponit in corpore mortuo gigni aliquam formam substantialem, quam vocat formã cadaueris: Sed hoc est falsum: Ergo, &c. Minor probatur: Tum quia videmus ea omnia ex quibus possumus colligere diuersitatem, vel identitatem formæ substantialis, manere sæpè in eodem corpore viuo, & mortuo, hoc solo excepto, quod ex defectu vitæ videamus animam abesse. Tum etiã, quia nulla potest assignari causa, quę talem formam inducat: præsertim quando animal strangulatur; vel caput subito præscinditur. Tum deinde, quia si esset ponenda forma cadaueris, quæ succederet animę discedenti, similiter in embrione deberet poni forma substantialis, quæ pelleretur per animationem: quod tamen falsum est. Tũ denique, quia indecẽs videtur inducere formam cadaueris in corpus Christi mortuũ. Falsum etiam, quia tũc corpus Christi fuisset vere corruptum: contra illud Actorum 2. *Neque caro eius vidit corruptionem.* Cadauer etiam Christi fuisset natura in esse substantiæ omnino completa, & integrum suppositum: atque ita aliqua completa natura, præter humanam, fuisset Verbo hypostatice vnita; & cum eo constituisset integrum suppositum; de quo per communicationem idiomatũ potuissent omnia dici, quæ dicũtur de Christo: & consequẽter hæ propositiones fuissent veræ: Cadauer est Deus: cadauer Mundum condidit; natum est ex Virgine; redemit nos, fuit datũ Apostolis in Cæna, &c.

22 Sed ad hæc facile respondetur. Ad primum, quod quando verba consecrationis proferuntur, semper circa rem certam, & determinatam versantur, & illã practicè significant; nempè corpus Christi vt habẽs esse corporeum à forma à qua tunc informatur: quæ certa, & determinata est; qualis est modo anima. Si vero sit sermo de verbis, abstrahendo ab hoc, vel illo tempore, quo proferuntur, corpus significatum per illa, etiam abstrahit ab hac, vel illa forma, quæ ei dat esse corporeum: sicut etiam abstrahit ab esse humano simpliciter, aut equiuoce. Quia de corpore mortuo, ait Diuus Thomas in 3. dist. 22. q. 1. art. 1. *Nec illud corpus erat humanum, nisi æquiuoce.*

23 Ad secundum respondetur negando minorem: Concilium enim loquitur de anima vt dat esse animatum; nõ vt dat esse corporeum: nam vt sic non consideratur secũdum rationem particularem animæ; sed secundum rationem communem formæ. Et quamuis sit eadem entitas, potest secundum vnam rationem esse ex vi sacramenti in hoc sacramento, & non secundum aliã. Sicut licet eadem entitas sit corpus animatum Christi; in hoc tamen sacramento est ex vi sacramenti secundum rationem corporis, & non secundum rationem animati.

Si dicas: anima non aliter informat materiam, nisi animando: ergo non dat esse corporeum; sed solum esse animatum. Respondetur negando antecedens; sicut enim albedo nõ solum informat subiectum, illud secundum rationem propriam albedinis, de albando; sed etiam secundum rationem cõmunem coloris coloratum efficiendo: ita anima non solum informat materiam secũdum propriam rationem animæ animãdo, seu esse animatum præbendo; sed etiam secundum rationem communem formæ dando esse substantiale, & corporeum.

24 Ad tertium respondetur negando minorem: talem enim formam in corpore mortuo gigni, manifesta ratio ostendit: corruptio namque vnius est generatio alterius, vt dicitur libro 1. de Generatione textu 17. Ergo cum viuens moritur, & corrumpitur, aliquid aliud generatur. At generari non potest, nisi gignatur aliqua forma substantialis: Ergo hęc in corpore mortuo est constituenda: quæ non est alia quam forma cadaueris.

Ad primam probationem dico, eo ad videmus animam abesse, videmus etiam ibi aliam formam substantialem esse, nam necesse est formæ deperditæ aliam succedere; sicut & corruptioni generationem. Quę autem ibi manere videntur, non sunt eadẽ cum præcedentibus; sed eis solum aliquomodo similia.

Ad secundam probationem dico, licet non possit assignari causa vniuoca; assignari tamen posse æquiuocam causam, eandẽ scilicet, quæ formam viuentis abstulit: ex necessitate namque materiæ sequitur ad corruptionem viuentis forma cadaueris; sicque quod est causa corruptionis viuentis, est etiam causa generationis formæ cadaueris.

25 Ad tertiam probationem dico illud expresse asseri a D. Thoma. 1.p.q.118.art. 2. ad 2. cuius rationem reddit: *Quod cum generatio vnius semper sit corruptio alterius, necesse est dicere, quod tam in homine, quam in animalib⁹ alijs, quãdo perfectior forma aduenit, fit corruptio prioris.* Et non est inconueniens formam embrionis pelli per easdem causas, per quas fuit introducta: nam per formæ perfectioris introductionem expellunt imperfectiorem, quam prius introduxerant.

26 Ad quartam probationem dico nõ esse magis indecens inducere formam cadaueris in corpus Christi; quam ipsum mortuum fuisse asserere: nam corpus mortuum cadauer est hominis. Quæ mors licet aliquando Petro visa fuerit indecens Christo; à Domino tamen tunc dictum est ei: *Non sa-*

ptis quæ Dei ſunt: Mathæi 8. ver. 33. Corpus autem Chriſti vere fuiſſe corruptum, non falſum, ſed veriſsimum eſt: cuius oppoſitum videtur error Gaianitarum, qui vt refertur 24. quæſt. 3. Can. *Quidam*, dicebant corpus in Chriſto eſſe naturam incorruptam.

Id vero quod dicitur Actorum 2. exponit S. Damaſcenus libro 3. de fide cap. 28. relatus à D. Thoma ſupra q. 51. ar. 3. *de corruptione, quæ eſt per reſolutionem in elementa*. Gloſſa Interlinearis ibi exponit de corruptione putredinis, & vermium.

27 Præter naturam autem humanam vnitam fuiſſe Verbo naturam cadaueris, concedunt communiter Theologi: quamuis dicant non fuiſſe nouam vnionem; ſed ex vi antiquæ aſſumptionis factam. Negãt tamen propoſitiones illas: *Cadauer eſt Deus*, &c. nam talis natura cadaueris non fuit aſſumpta ex primaria intentione; ſed veluti in via, & propter aliud. Dici etiam poteſt, eandem eſſe difficultatem de illis propoſitionibus, ac eſſet, ſi Deus (vt poteſt) naturã irrationalem bruti aſſumeret: de quo ſupra q. 4. art. 1. Vnde ſicut tunc non eſſet abſolute aſſerendum, brutum irrationale eſt Deus, propter indecentiam loquutionis; ſed circumloquio tollente loquutionis indecentiam, verificandum eſſet id: ita & in noſtro caſu de cadauere Chriſti, verificari poſſunt prædictæ propoſitiones, aſſerendo ſcilicet, *ſuppoſitum naturæ cadaueris eſſe Deum*, &c. Ideo enim de homine id verificatur, quia nomina concreta, quale eſt nomen *homo*, ſupponunt hypoſtaſim naturæ, vt docet D. Thomas ſupra q. 16. art. 4. & 5. Hæc omnia M. Serra. Videatur Cornejo diſp. 1. dubio 1.

28 Sed & iam olim Caietanus. 1. p. q. 76. art. 4. ad 4. circa ad 2. & 3. p. q. 50. art. 5. dixit *alienum à Philoſophia* negare ſubſtantialem nouam formam cadaueris; quia eſſet corruptio ſine generatione. Et hac q. 75. art. 5. §. *Ad hoc dicitur*, ait, quod quia corpus Chriſti vnum, & idem eſt, & quod eſt ſecundum ſe; eadem eſt ſententia de idẽtitate corporis Chriſti in rerum natura, & in ſacramento: non enim oportet magis ſeruare identitatem corporis Chriſti in ſacramento quam in rerum natura. Et propterea, ſi hoſtia conſecrata à Chriſto in Cæna, fuiſſet triduo mortis ſeruata, res primo contenta fuiſſet in illo triduo eadem triplici identitate numerali, ſcilicet hypoſtaſis, eſſe actualis exiſtentiæ, & materiæ (vt docet D. Thomas 3. p. q. 50. art. 5.) Et non fuiſſet eadem formaliter; ſicut in rerũ natura corpus Chriſti in illo triduo erat idem numero, hypoſtaſi, exiſtentia, & materia; non autem forma; quia forma cadaueris genita in morte Chriſti, dabat tunc eſſe corporeum. Et hoc eſt Philoſophiæ cõſentaneum; imò ſecũdum illius principia neceſſarium; quia corruptio vnius eſt generatio alterius. Nec minus exercitatis in Philoſophia abſurdũ videatur ponere formam cadaueris in corpore Chriſti; ſicut nec abſurdum eis videri debet, quod oculi Chriſti mortui non erãt oculi niſi æquiuoce: & ſic de alijs membris ſimilibus. Non dedecent ſiquidem hæc Saluatorem noſtrũ apud penetrãtes, quod dignatus eſt mori, & vſque ad reſurrectionẽ ſuam pœnalitatibus finem non imponere, vt ſeparatio animæ à corpore euidenter teſtatur, durans vſque ad dictam reſurrectionem. Hæc Caietanus, & Soto diſt. 10. q. 1. art. 1. ad 2. Scoti ait. *Et profectò negare cadauer in Chriſto, eſt quodammodo veram negare mortem*. Et infra ait. Non ergo plus deformitatis habet concedere in Chriſto formã cadaueris, quam confiteri mortuum fuiſſe, & ſepultum.

29 Dico vltimo, anima rationalis, ſecundum quod dat hoc numero eſſe corporeum, organicum, humanum, eſt ſub ſpecibus panis ex vi verborum; eadem vero ſecũdum quod dat eſſe animatum, aut viuum, aut rationale, continetur ſolum per concomitantiam. Vnde hoc compoſitum ex parte materiæ, & ſuppoſiti, & exiſtentiæ, importatur determinatum numerice; at vero ex parte formæ vt dantis eſſe corporeum, ſolum determinatur formaliter: & materialiter, & peraccidens eſt, quod ſit forma viuentis, vel cadaueris. Sumitur ex D. Thoma 3. p. q. 75. art. 6. ad 2. & q. 76. ar. 1. ad 2. & in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 1. q. 3. ad 2. Ratio eſt: quia ex vi præſentis inſtitutionis, conſtituitur ex vi verborum ſacramenti, non quod libet corpus, nec aliquid commune Chriſto, & alijs hominibus; ſed proprium, & ſingulare corpus Chriſti: nam vt num. 9. dicebamus ex D. Thoma, id declaratur in verbis formæ per pronomen, *Meum*, quod includit demonſtrationem primæ perſonæ, nempè Chriſti, in cuius nomine verba proferuntur. Corpus autem Chriſti in omni euentu habet vnitatem materiæ, hypoſtaſis, & exiſtentiæ: & viuum, & mortuum formaliter conuenit in eſſe corporis organici, humani; ſed tamen non determinat, quod ſit viuum,

viuum, aut mortuum; ſed abſtrahit ab vtroque. Vnde licet in re, quando ſit hæc numero conſecratio, determinate ponatur viuũ, & ſi conſecratio fieret in triduo, determinate ponatur mortuum: tamen hæc differentia viui, & mortui reſpectu corporis, & materiæ, eſt differentia peraccidens, & ideò quoad hoc, ſe habet ſolum concomitanter forma ſecũdum illam rationem ſpecificã. Vnde Caietanus 3. p. q. 75. art. 5. ait, quod corpus Chriſti in triduo, propter diuerſitatem formæ, non niſi ſecundum quid efficitur aliud: ſimpliciter enim, & abſolutè loquendo, remanet, & eſt ſemper idem numero. Videtur tamen quod noua illa forma, ſicut aduentitie pertinet ad corpus Chriſti in ſupplemẽtum ſeparatæ ad tempus propriè animæ; ita potius concomitanter, quam ex vi ſacramenti noua illa forma cõtenta fuiſſet ſub hoſtia cõſecrata à Chriſto in Cœna, & in triduo mortis ſeruata.

30 Sed arguit Scotus in 4. diſt. 11. q. 3. quia conuerſio realis debet fieri in rem realem, vt realem: ſed anima intellectiua vt dat eſſe corporeum, diſtinguẽdo cõtra eſſe animatum, non eſt quid reale, vt reale; ſed potius vt ratio; ſicut commune non eſt aliquid præter ſingularia: ergo iſta conuerſio non eſt in animam Chriſti ſub tali ratione.

31 Reſpondetur cum Caietano ad ſecundum, & Soto ad primum Scoti cõceſſo antecedenti, ſeu maiori, & minori, negatur conſequentia. Sæpè enim impugnatores D. Thomæ hoc fallit, quod putant ob id quod diſtinctio ſit rationis, extrema eſſe entia rationis: cum tamen anima, licet diuerſis rationibus à ſe ipſa diſtinguatur per diſtinctionem rationis; nihilominus ipſa vtroque modo ſit ens reale: quare forma panis in ens reale conuertitur. Sicut attributa diuina ſunt realiter ipſe Deus; quamuis attributorum actualis diſtinctio ſit ſolum per rationem, vt notat D. Thomas q. 8. de Potentia art. 1. ad 7. & art. 2. ad 3. & 4. & 7.

32 Rurſus obijcit Lugo diſp. 8. ſec. 4. num. 74. Quia ex vi verborum ponitur, nõ ſolum corpus in communi; ſed hoc numero corpus in particulari, vt dictum eſt: ergo non ſolum ponitur forma in communi; ſed hæc numero forma in particulari. Patet conſequentia, quia in ratione huius corporis, non conſtituitur per formam in communi; ſed per hanc numero formã ante intellectum idẽtificatãm cum vltima hęcceitate. Ex hoc autem ſequitur, differẽtiam ſpecificam non poni per concomitantiam; quia hæc differentia ſpecifica non ponitur propter conjunctionem, ſeu vnionem realem cum eo quod ponitur ex vi verborum: hæc autem non eſt concomitantia, de qua loquitur Concilium: illa enim fundatur in inſeparabilitate naturali vnius partis ab alia, cum qua vnitur: hæc vero in identitate eſſentiali vnius formalitatis cum alia. Vnde notat Martinon diſput. 32. ſect. 1. num. 5. quod erit concomitantia logica, aut metaphiſica; non concomitantia phiſica, de qua loquitur Concilium.

Confirmatur, quia pari ratione poſſet aliquis contendere ſanguinem poni ſub ſpecibus panis ex vi verborum, non quidem vt ſanguis eſt; ſed vt eſt pars corporis humani: quod tamen ſatis alienum eſſet à mente Tridentini.

Confirmatur ſecundo: nam id quod ponitur per concomitantiam, non debet eſſe idem realiter cum eo, quod ponitur ex vi verborum; ponitur enim non propter identitatem; ſed propter vnionem, ſeu connexionem, quam habet cum illo, quod ponitur ex vi verborum. Sed anima vt dat eſſe viuentis, & rationalis, ſecundum D. Thomam, identificatur cum ea, quæ dat eſſe corpus: alioquin plures formæ ſubſtantiales de facto eſſent ſimul in eadem materia: ergo ſi ſecũdum gradum rationalitatis eſt in Euchariſtia ſolum per concomitantiam; eadem ſecundum gradum corporis non eſt ibi ex vi verborum.

33 Denique, quamuis non requiratur anima ad veritatem verborum in quocumque caſu, neque etiam hæc materia requiritur ad veritatem verborum in omni caſu: nam ſi paulatim deperditæ eſſent hæ partes, & aliæ acquiſitæ; non deberent poni hæ partes; ſed aliæ, vt verba eſſent vera. Sicut ergo de facto hæc materia ponitur, non per concomitantiam; ſed ex veritate verborum, quia de facto hæc materia cõſtituit hoc corpus Chriſti: ſic de facto hæc forma ponitur ex veritate verborum; quia de facto Chriſtus habet tale corpus, quod conſtituitur in ratione talis per talem formã, non minus quam per talem materiam.

34 Primum tamen argumentum inſtatur in ſẽtẽtia ipſius Cardinalis, ſiquidem eadem ſectione quarta à numero 85. vſque 93. docet corpus non ſignificare organizationem accidẽtalem, vel ſubſtantialem determinate; ſed aliquam diſiunctim; & ita neutra ponitur ex vi verborum. Vnde nu-

92.in forma respondet, id quod ponitur per concomitantiam, non debere identificari adæquate cum eo, quod ponitur ex vi verborum; posse tamen identificari inadæquate, prout rationale identificatur cum ratione communi animalis. Ratio autem differentiæ est, quia si identificaretur adæquate, non poneretur ratione vnionis; sed propter identitatem; cum non posset poni aliquid sub speciebus, non posito toto illo, quod est idem realiter, & adæquate cum ipso. Id verò, quod solum identificatur in adæquate, non poneretur propter identitatem: nam eiusmodi identitas non cogit ad ponenda omnia, quæ eodem modo idẽtificantur; posita enim ratione communi animalis, non oportet poni etiam rationale. Sic pariter possumus dicere formam corporis, viuentis, & rationalis identificari inadæquate: & ideò secundum vnam rationem poni directè; & secundum aliam indirectè, & per concomitantiam. Nec Concilium declarat se loqui de sola concomitantia physica, excludente concomitantiam identitatis: sicut nec declarat se loqui de vnione physica immediata: solum enim distinguit id quod est vi verborum, directè, & formaliter; ab eo quod est materialiter, identice, concomitanter; siue hæc concomitãtia admittat idẽtificationẽ inædaquatam, siue non: quia hoc explicare non attinebat ad intentum Concilij. Nec est eadẽ ratio de sanguine; cum ex vi verborum præsentis institutionis, corpus significetur vt diuisus à sanguine: videantur, quæ diximus dub.1.§.2. Vnde non significatur vt pars corporis hominis, sicut significatur, cum dicitur corpus hominis componi ex quatuor humoribus, & sanguinem esse partem corporis humani, vt explicuimus lib.2.de Anima q.8.

35 Advltimum respondetur, quod vt docet Philosophus lib.1.de Generatione textu 33.& 34.& S.Thomas ibi lec.14.lit.e.& e.toto tempore augmenti manet idẽ subiectum: alioquin nutritio, & augmentatio non differrẽt à generatione simpliciter. Vnde notat D.Thomas 1.p.q.119.ar.1.ad 5.& alijs locis relatis libro.1.de Generatione q.21.§.6.num.16.quod si tota materia simul amittat speciem, & alia materia conuertatur in ignem, erit alius ignis numero. Et similiter in viuentibus, si tota materia tollatur simul, & alia adueniat; variatur individuationis principium: & est aliud numero. At verò cum paulatim pars consumitur, & pars aduenit; formaliter est eadẽ materia; quamuis materialiter sit diuersa; vt declarat D.Tho.lib.1.de Gener.lec.15.lit.d. At verò corpus Christi viuum constituitur in esse corporis ab anima spirituali entitatiue; qua instantanee recedente in morte, generata est substantialis forma cadaueris: Ideoque maior identitas fuit ex parte materiæ, & hypostasis, & existentiæ; quæ semper sũt simpliciter idem numero; quã sit ex parte formæ: quia dicit D.Thomas in 3.dist.22.q.1.ar.1.quod *nec illud corpus erat humanum, nisi æquiuoce.* Et 3.part.q.50.art.5.docet, quod corpus viuum, & mortuum, licet non omnibus modis esset idem; tamen absolute, & simpliciter erat idem: *Quia non habuit aliam hypostasim viuũ, & mortuum, præter hypostasim Verbi Dei.* De quo ibi, & latè Nuño in præsenti art.1.dific.1.in medio.

DVBIVM III.

Vtrùm totus sanguis Christi sit sub speciebus vini?

§. I.

Certa præmittuntur.

1 REspondet D.Thomas ar.2.certissimè tenendum esse, quod sub vtraque specie sacramenti totus est Christus; aliter tamen, & aliter. Nam sub speciebus panis, est quidem corpus Christi ex vi sacramenti; sãguis autem ex reali concomitantia, sicut art.1.ad 1.dictum est de anima, & Diuinitate Christi. Sub speciebus verò vini est quidem sanguis Christi ex vi sacramenti, corpus autem Christi ex reali concomitantia; sicut anima, & diuinitas, eo quod nunc sanguis Christi non est ab eius corpore separatus, sicut fuit tempore passionis, & mortis. Vnde si tunc fuisset hoc sacramentum celebratum, sub speciebus panis fuisset corpus Christi sine sanguine, & sub speciebus vini sanguis sine corpore, sicut erat in rei veritate.

2 Quod totus Christus sit sub vtraque specie, est certum secundum fidem catholicam, vt constat ex Concilio Tridentino sess.13.capit.3.& can.3.& sess.21.cap.1.& ex Concilio Florentino, & Lateranensi sæpè adductis. Quæ itidem veriras (vt notat Soto in 4.dist.10.q.1.art.2.) ex more Ecclesiæ colligitur æqualiter adorantis sanguinem

guinem ac corpus: Quod nisi sub vtraque specie totus esset Christus, nõ faceret: Imò suos erudiret alumnos, vt inter cultum sanguinis, & cultum corporis discernerent.

3 Admonet verò D.Thomas ad 1.quod quamuis totus Christus sit sub vtraque specie; non tamen frustra. Nam primò quidẽ hoc valet ad repræsentandam passionem Christi, in qua seorsum fuit sanguis a corpore separatus: vnde & in forma consecrationis sanguinis fit mentio de eius effusione. Secundo, hoc est conueniens vsui huius sacramenti, vt seorsum exhibeatur fidelibus corpus Christi in cibum, & sanguis in potum. Tertio, quantum ad effectum, secundũ quod supra dictum est q.74.art.1.quod corpus exhibetur pro salute corporis, & sãguis pro salute animæ.

4 Quod sanguis sit ex vi verborum sub speciebus vini, constat ex verbis formæ consecrationis calicis, in quibus fit expressa mentio sanguinis Christi effusi in remissionem peccatorum: de qua forma dicetur q.78.ar.3.Quod autem, cum sanguis sit ex vi verborum sub speciebus vini, solum sit per concomitantiã sub specie panis, constat, quia est memoriale repræsentatiuum passionis Christi, in qua seorsum fuit sanguis à corpore separatus: ideoq; instituta fuit consecratio distincta vtriusque speciei, vt directè sub vna poneretur corpus, & directe sub alia constitueretur sanguis.

§. II.

De forma sanguinis substantiali.

5 HÆc cum certa sint, sunt plures difficultates. Prima, quia sanguis non est corpori continuus, sed per venas, & arterias proprium habet motum: nam si continuus esset, tunc dum de vena, vel de naribus emittitur, illa discontinuatio dolorem faceret: cuius contrarium experientia docet: ergo sanguis non informatur anima rationali: nam quod eadem anima duo disiũcta corpora informet, impossibile est. Hinc ergo primum conlequitur, vt sub speciebus vini ex vi consecrationis non sit anima: nã cum non informet sanguinem, non dat ei esse sanguinis; atque adeò forma vini non conuertitur in ipsam. Item neque est illic corpus ex concomitantia, postquam in Cælo non est vnitum sanguini.

Confirmatur; nam dum Christus consecrauit suum corpus, neque ex vi cõsecrationis, neque ex concomitantia erat in sacramento cœna, quam crudam habebat in stomacho; quia non erat pars corporis: ergo neque sanguis eadem ratione.

6 Respondẽt Paludanus in 4.dist.44.q.1.art.2.num.28.Capreolus in 4.dist.10.q.2.ar.3.ad 4.Scoti contra primam. Et Soto dist.10.q.1.ar.2.§. *Ad hæc respondetur*, quod & si sãguis, & reliqui humores nõ sint vniti corpori: neque sic anima informantur vt viuant; imò habẽt proprias formas substantiales, licet imperfectas: nihilominus sunt de integritate; ac proinde de veritate corporis, sine quibus corpus viuere non posset, vt ait S.Thomas 1.p.q.vlt.art.1.& in 4.Sent.dist.44.q.1.ar.2.q.2. Atque hac ratione dicũtur cõiuncti corpori. Qua vtique ratione Philosophus libro de Anima libus sanguinẽ inter partes animales cõnumerat. Vnde anima actione caloris naturalis digerit sanguinẽ, & alios humores, eosque adeò perficit tanquam in via vt conuertãtur in substantiam aliti, & tunc animã ipsa informentur. Vnde non est negãdum, quin Christus consequutiue assumpserit sãguinem, & reliquos humores, sine quibus viuere non poterat. Imò, vt S.Thomas in hac 3.p.q.31.art.5.docet, ex sanguine Virgineo corpus assumpsit. Hac ergo ratione sanguis corpus concomitatur in sacramento; & sanguinem corpus, & anima. De cibo autem, quẽ Christus habebat in stomacho, dum consecrauit, non est par ratio, cũ crudus non esset de integritate corporis, magis, quam morsellus, quem haberet in ore. Hæc Soto.

7 Extra Scholam D.Thomæ, sanguinem viuere, & animari anima totius, etiam negant Scotus, Durandus, Abulẽsis, Suarez, & Vazquez, & alij, quorum sentẽtiã dicit *probabiliorem*, Lugo disp.8.de Eucharistia sect.5.n.103.aduertens, quod licet ipse ponat corpus importare materiã primam in recto, & formam in obliquo: tamen forma sanguinis ponitur vi verborũ, & importatur in recto; quia constituitur peculiari forma substantiali; sicut lac in ratione lactis, & vinum in ratione vini dicunt in recto suas formas substantiales.

8 Cæterum cum D.Thoma Quodlibeto 5.ar.5.distinguendus duplex sanguis; alter nutrimentalis, & imperfectus, qui nõ pertinet ad integritatem humanæ naturæ, nec anima totius informatur; nec est pro-

prie ſanguis,eo quod non eſt perfecte decoctus;ſed crudus: alter eſt sãguis perfect⁹, pertinens ad integritatem humani corporis,qui informatur anima ſecundum gradum vegetatiuum,vt ſumitur ex D. Thoma in 4.diſt.44.q.1.art.2.q.3.ad 3. & docent Caietanus,Sylueſter,Bañez,Medina, & Aluarez,& iam cõmuniter Thomiſtæ, quos retulimus,& eorum ſententiam vt *probabiliorem* ſequuti ſumus libro 2.de Anima q.8.§.1.à num.17. vſque 31. Vnde & Bernal diſp.36.de Euchariſtia ſect.3.n.36. dicit *verius* animam ſe ipſa eſſe formam ſanguinis in animalibus.Et iuxta hanc ſententiam,conſequẽtiſſime dicimus ſanguinem in Chriſti verbis conſecratorijs ſigni ficare compoſitũ ex hãc determinata materia,& ex forma ſanguinis Chriſti abſtracta ab anima rationali Chriſti,&ab alia forma ſubſtantiali,per quam ſanguis Chriſti mortuus,ſeu cadauericus continetur.

9 Subiungit idem Author num.37. Eſt quorundam ſententia, quam non obſcure approbat Suarez, ſanguinem paulò poſtquam ex corpore extractus eſt,nempè quando frigeſcit,&coagulatur,mutari ſubſtãtialiter,& eſſentialiter,deſtructione formæ vnius ſubſtantialis,& receptione alterius.Quod ſi verum eſſet,à nobis conſequẽter dici deberet,tres eſſe formas ſanguinis cuiuſcumque viuentis:vnam,quam habet in venis;& intra corpus:alteram,quam habet,dum à corpore extrahitur,& adhuc liquidus,& calidus eſt: & tertiam quam accipit,quando iam frigeſcit,coagulatur,atque concreſcit.Ac proinde Chriſti ſanguinem in verbis conſecratorijs dicere compoſitum ex hac materia determinata,& ex forma dominici ſanguinis à tribus illis abſtracta formis,& ipſis vniuoce communi.

10 Cenſeo tamen non mutari ſanguinem ſubſtantialiter paulo poſtquam viuere deſit,nempè quando frigeſcit,cõcreſcit,& coagulatur.Nam eiuſmodi mutationes non arguunt eſſentialem ſanguinis variationem:nam & aqua ex calida glaciat, &ex liquida coagulatur,ſeu concreſcit:ſnõ tamen cum eſſentiali ſui ipſorum mutatione:alioquin etiam cera, plũbum, ſtannum,argentum,aurum,& quodcumque aliud metallum,dum calore ignis liquefit, dici deberet eſsẽtialiter mutari; vt rei paritas oſtendit:cum tamen conſequens falſum omnino ſit.Accedit, quod ſanguinis, & carnis quoad hoc eadem debet eſſe ratio:ſed caro nõ habet niſi duas formas ſubſtantiales, quibus ſucceſsiue conſtituatur, nempè vnam viuentem,& alteram non viuentem;qua poſteriore pereunte,iam non remanet caro,ſed vermis,vel aliquod fœdum corpus:Ergo pariter ſanguis duas tantum habet ſubſtantiales formas, per quas ſucceſsiue conſtituatur,vnam ſcilicet, viuentem,& alteram non viuentem;ita ſcilicet,vt nacp ereunte,iam non permaneat ſanguis;ſed alii quis alius fætidus liquor,fœtidum væ aliud corpus.

Qua propter ſicut corpus in ſua conſecratione dicit Chriſti corpus compoſitũ ex hac determinata Chriſti materia,& ex Chriſti forma abſtracta à rationali,& cadauerica:Sic prorſus ſanguis dicit compoſitum ex hac determinata Chriſti materia, ex Chriſti vero forma abſtracta à duabus tãtum ſubſtantialibus ſanguinis, rationali nẽpe,& cadauerica.Hæc ille.Quæ quia purè Philoſophica ſunt,non oportet nunc amplius examinare;ſed ſufficit cogitãda proponere.

§. III.

De continuitate ſanguinis.

11 SEcunda difficultas eſt, vtrum totus ſanguis,qui eſt ſub ſacramento,ſemper ſit ibi continuus?

Affirmatiuam partem poſſe facile defendi,inquit Suarez diſp.51. ſect.3.§. *Sed quæres obiter*:quia hic ſanguis per modũ vnius per formam ſignificatur: atque ita etiam cõficitur.Vnde,ſi vlterius addamus, ex vi verborũ fieri,vt totus ille ſanguis ſub ſpeciebus ſit ſibi coniunctus,& loco indiſtans,probabile etiam ſit debere eſſe continuum;quia res liquidæ,& eiuſdem rationis,& loco indiſtantes ſtatim continuãturi diuiſio autem illa,quæ interdum reperitur poteſt inter partes ſanguinis, præciſe oritur ex diſtantia locali;& ideò neceſſe non eſt vt ſanguis,qui eſt in ſacramento,in hoc imitetur modum exiſtendi,quem idem sãguis habet extra Sacramentum. Sequitur Tannerus diſp.5.q.5.dub.2.n.25.

12 Hanc ſententiam impugnãt Araujo ar.2.dub.1.poſt 2.concluſionem, & Vazquez diſp.185.cap.5.num.27. & Cornejo hic diſp.1.dub.2.quæſtiuncula 3.quia verba ponunt in ſacramento corpus Chriſti ſicut eſt à parte rei;vnde cum tempore paſsionis eſſet ſanguis diſperſus,& diſcontinuus;ſic poneretur in Calice.

Deinde,quia verba ſolum efficiunt præciſe id quod ſufficit ad ſaluandam eorum veritatem:in forma autem non denotatur vnitas continuationis ſanguinis; ſed vnitas ſuppoſiti Verbi Dei,cui omnes partes eſſent vnitę. Denique,quia ſanguis in Euchariſtia nõ retinet modum exiſtendi connaturalem; ſed eſt modo indiuiſibili: vnde vnitas ſpeciei cõtinentis, & eius continuitas non ſufficit ad continuandũ ſanguinẽ contentum.

13 Alijs tribus rationibus priorem opinionem impugnat Lugo diſp.8.ſec.5.dubio 4.n.110. Quas tamen impugnationes, vt debiles,& inefficaces, reijcit Bernal diſput.36.ſec.5.§.1.Ipſius rationes ad iam relatas reducuntur,& ſolum ſuperaddit exẽpla ad maiorem claritatem ex doctrina ipſius Suarez. Contra quem arguit Bernal §. 2.In primis, quia quamuis ponantur ex vi verborum quantitas,& proprietates, quia ſine illis cõſtaret integer verborum ſenſus, & illarum poſitio naturaliter ſubſtantiam comitatur: Ergo propter eaſdem rationes non ponitur Chriſti sãguis totus cõtinuus. Deinde,quia ſanguis hominis cuiuslibet abſtrahit à liquido, & concreto,continuo,& diſcontinuo:nam vt particula ſanguinis cõuertatur in carnem, egreditur è venaberborum.

14 Hæc ſententia mihi omnino vera videtur, & ad mentem D.Thomæ q.76. art.3.ad 2.&.q.81.art.3.& ſuper Pſal.50. ad illa verba:*Libera me de ſanguinibus*: ad verbum cum Gloſſa,*quod hoc nomen,*ſanguis, *non declinatur in plurali numero; tamen Translator voluit eo vti ad expreſsionem,&c.* Vnde ſiue ſanguis ſit continuus, ſiue diſcretus;ſiue liquidus,ſiue cõcretus,dum ſit ſanguis Chriſti Verbo vnitus;verificantur verba formę, tamen ſi eſſet à Verbo dimiſſus, non eſſet idem ex parte ſuppoſiti,nec identitate ſimpliciter: quamuis poſſet retinere identitatem materię;& à fortiori poſſet dici idem, ſi iterum eſſet reuniendus; ſicut hoc ſufficere ad veneratioñem reliquiarum Sanctorum, docet Diuus Thomas 3.part.quæſt. 25.artic.6.ad 3.dicens, *quod corpus mortui alicuius Sancti non eſt idem numero,quod primo fuit dum viueret, propter diuerſitatem formæ, quæ eſt anima: eſt tamen idem identitate materiæ,quæ eſt iterum ſuæ formæ vniẽda.* Ideoquè moraliter in vulgi æſtimatione vocatur eadem materia,& idem corpus.

15 Caſu autem, quod corpus Chriſti extra ſacramentum eſſet membratim conciſum, quod in ſacramento eſſet contiuum, arbitratur Amicus diſputatione 19. ſectione 5.numero 69. Sed merito reijcit Meratius diſputatione 22. ſectione 1.& alij frequenter, non ſolum propter ea quæ de ſanguine diximus;ſed etiam quia partes corporis ſolidæ ſunt,& tanta poſſet eſſe diuiſio, quod non retinerent naturam partis humanæ;nec forent partes Chriſti:ideoque ex vi præſentis inſtitutionis non eſſent ſub ſacramento: quia tantum verba ſignificant, & ponunt corpus, & ſanguinem Chriſti. Nec Suarez bene exponitur ab aliquibus de continuatione lata, vt conſtat ex oppoſita ſententia,quam refert,& dicit probabilem;& ex rationibus propriæ opinionis: quæ phyſicam continuationem intendunt probare: vel nil valent.

§. IV.

Quam certum ſit totum ſanguinem ſub ſpecieꝰ bus vini contineri?

16 TErtia, & præcipua difficultas eſt, vtrum aliquid ſanguinis Chriſti ſit, qui non contineatur ex vi verborum ſub ſpeciebus vini?

Refert Suarez diſput.51.ſec.3.conc.2. quod ex illis verbis Chriſti:*Hic eſt ſanguis meus,qui pro vobis effundetur*: aliqui ſumpſerunt occaſionem dicendi non totum ſanguinem corporis Chriſti cænantis cum diſcipulis eſſe hic ex vi verborum; ſed ſolum illum, quem in paſsione effudit; credunt enim aliam ſanguinis copiam remanſiſſe in venis,vel in iecore, qui non conſecraretur in triduo: quia verba Chriſti limitata fuerunt ad ſanguinem in paſsione effuſum: ergo nec nunc conſecrantur ex vi verborum. Imò fortaſſe neque vllo modo nunc conſecratur:nam in corpore Chriſti glorioſo minor copia ſanguinis eſſe videtur, quam fuit in nocte cœnæ in corpore paſsibili: quia non requiritur nũc in alimẽtum, ſicut tũc: ille autem ſanguis præcipuè creditur reaſſumptus in reſurrectione, qui in paſsione fuit effuſus.

17 Ex alia parte Lugo diſp.14 de Incarnat.ſec.6.& diſp.8.de Euchar.ſec.5.nu. 108.dicit verius eſſe,quod aliqua pars ſanguinis effuſi à Chriſto,remanſit in terris;vt apparet in ſpinis,ſudario,lancea,&c. Non tamẽ ſub forma sãguinis;ſed ſub alia diuerſa,retento priſtino colore. Quo ſuppoſito, dicendũ eſt, nunc de facto poni ſolũ ſanguinẽ,quẽ Chriſtus habet: nã ille qui remãſit,

non eſt ſanguis Chriſti; imo nec ſanguis. Similiter Auerſa q.4.ſect.1.§. *Quarto*, in fine ait. Si tamen aliquam particulam ſui ſãguinis, aut corporis Chriſtus reliquit in terris, non oportet illam deinceps in ſacramẽto reponi, quia habetur pro derelicta, & extranea. Quod & affirmat Vazquez diſputatione 185. capite 3. numero 26. & Granados cõtrou. 6. trac. 4. diſp. 4. ſect. 1. n. 4. Et Gabriel à S. Vincentio diſput. 9. quæſt. 1. quæſt. 1.

18 Addunt ſupradicti, & Suarez vbi ſupra, & Cornejo diſp. 1. dub. 2. & Araujo art. 1. dub. 1. poſt 2. concluſionẽ, totum ſanguinem; qui erat in corpore Chriſti in nocte Cœnæ fuiſſe ſub ſpeciebus vini ex vi verborum: quia Concilium Tridentinum indefinite loquitur: & indefinita æquiualet vniuerſali. Neque veriſimile eſt Chriſtum intentione ſua potius vnam partem ſãguinis aſsignaſſe, quam aliam; cum verba totum ſignificent. Pium etiã, & probabile eſt valdè Chriſtum totum ſuum ſanguinẽ in paſsione effudiſſe, ob nimiã Charitatẽ, qua dilexit nos. Nec illa verba: *Qui pro vobis effundetur*: ſunt limitatiua; ſed cõmendant valorem, & efficaciam ſanguinis conſecrandi, & finem cõſecrationis. Quod exemplo declarat Suarez. Nam cum conſecratur oleum ad infirmos vngendos, quamuis in ipſa benedictione ſæpè fiat mẽtio huius finis; non ideò tãtum illa pars olei benedicta creditur, qua poſtea perficitur vnctio; ſed totũ oleum. Sic igitur Chriſtus totum ſuum ſanguinem ſimpliciter cõſecrauit; quia illo nos erat redempturus; ſiue illum poſtea totum effuderit, ſiue non.

19 Sed inſurgit Bernal diſp. 36. ſec. 4. & nu. 39. arguit contra Lugo: nam in ſuprema cœna, & nunc vis verborum eadẽ eſt: ergo ſi in Cœna verba ſignificabant totum Chriſti ſanguinem, quem Chriſtus tunc habebat, etiam nunc totum illum ſignificant. Proinde cum ex vi verborum ponatur ſanguis, qui per verba ſignificatur, pugnantia ſunt, non poni nunc ex vi verborum totum, qui in ſuprema cœna poſitus fuit.

20 Contra alios vero arguit numero 40. dicens. Ex alia vero parte falſum exiſtimo poni ex vi verborum totum Chriſti ſanguinem, quem ipſe, dũ in Cœna conſecraret, habebat. Primo, quia certum eſt ſtatim poſt cœnam aliquas illius ſanguinis particulas vi nutritionis incarn, & oſſa, & alias Chriſti ſubſtantias, quæ ſanguis nõ ſunt, tranſiſſe: Ergo cum de facto illæ non ſint Chriſti ſanguis, non ponuntur de facto realiter; multoque minus ex vi verborum. Secundo, quia partes aliquæ ſanguinis, quæ paſsionis inſtrumentis ad hæſerunt, non reſumptæ ſunt poſt reſurrectionem; neque modo ſubſtantialiter manent; ſed ſolum ipſarum materia ſub alia forma non ſanguinis: ergo illæ particulæ nec realiter quidẽ, quanto minus ex vi verborum in calice ponuntur. Addit, quod Chriſti ſanguis in vita mortali fuit variatus quoad totalitatem fere momentis ſingulis. Concludit num. 44. quod ponitur ex vi verborum totus verus ſanguis Chriſti qui vnitus eſt hypoſtaticè Verbo: vnde ſi ſanguis imperfectus non eſt vere ſanguis, nec vnitus Verbo, non eſt verus Chriſti ſãguis: ac proinde nec ex vi verborum ponitur.

21 Denique M. Serra q.76. art.2. docet, quod ſanguis contentus in hoc ſacramẽto, complectitur omnes quatuor humores, qui vt dixerat in 1.p.q.76.art.8.dub.1. conc.2. pertinent ad integritatem naturæ humanæ, & informãtur anima, aqua vt dat eſſe corporeum fluidum, habent eſſe ſubſtãtiale, quod inquolibet eſt partialiter diuerſũ ab eſſe ſubſtantiali alterius ob diuerſos modos corporeitatis, quos iuxta diuerſitatẽ diſpoſitionũ, anima materiæ tribuit. Sicut autẽ 1.p. loco citato dixerat, ſanguinẽ, qui informatur anima, eſſe naturalem, nõ nutrimẽtalẽ: Ita nũc aſſerit ſãguinẽ cõtentum in hoc ſacramento non eſſe nutrimentalem, ſed naturalem. Vnde quando Chriſtus in Cœna confecit hoc ſacramentum, ſanguis eius nutrimentalis non fuit in ſacramento; ſicut nec in eo fuerũt cibi, qui in ſtomacho Chriſti exiſtebant. Hæc ille.

22 Mihi probabilius videtur, quod in nocte Cœnæ in Chriſto Domino non fuit ſanguis nutrimẽtalis; eo quod vt notat Doctor Angelicus. Quodlibeto quinto articulo quinto paſſus eſt Chriſtus in perfectiſsima ætate, in qua maximè ea, quæ in homine inueniuntur, ad veritatem humanæ naturæ pertinere videntur, tamquam ad maximam perfectiõnem adducta. Notat autem ibi Diuus Thomas, quod non tõtus ſanguis nutrimentalis, ideſt, qui ex cibis generatur, pertinet ad veritatem humanæ naturæ.

Deinde,

23 Deinde, dico, quod ſicut ipſi admittunt ſanguinis voce accipi omnes humores fluidos, quia vulgariter voce ſanguinis omne liquidum, quod per venas emittitur, intelligitur; nõ video cur ea voce nõ comprehẽdatur, iuxta ſubiectam materiã, ſanguis nutrimentalis; ſicut comprehenditur ſudor ſanguineus, qui in horto effuſus eſt in ablutionem peccatorum. Docet etiã S. Thomas 3.p.q.54.art.2.ad 3. quod *totus ſanguis, qui de corpore Chriſti fluxit, cum ad veritatem humanæ naturæ pertineat, in corpore Chriſti reſurrexit.* Vnde loquendo de ſanguine perfecto, certum ludico quod totus ponitur vi verborum, ſicut in nocte Cœnæ, ita & nunc. Nec verba formæ limitant, ſed exprimunt, & ſignificant virtutem ſanguinis effuſi in paſsione, quæ operatur in hoc ſacramento; vt põderat D. Thomas q.78. art.3. Dato autem, quod aliquid ſanguinis in paſsione effuſi, non eſſet nunc in corpore reſurgentis, non eſſet nunc in ſacramento, quia licet eadem ſit vis verborum, ac in nocte Cœnæ; ſed tamẽ illi dicent, quod nõ eſt eadem diſpoſitio corporis paſsibilis, ac impaſsibilis, vt in ſimili docet S. Thomas q.76.ar.2.& q.81.ar.3. Et propterea nunc aliqua non ſunt ſub ſacramento quæ tunc eſſent.

DVBIVM IV.

Qualiter perſonæ diuinæ exiſtant in Euchariſtia?

§. I.

Sententia affirmans Deitatem, vnionem, & perſonam Verbi eſſe ex vi verborum.

1 DE diuinitate, de vnione hypoſtatica, de perſona Verbi, & de perſonis Patris, & Spiritus Sancti, procedit dubium. Hanc difficultatem excitans Innocẽtius Tertius lib.4. Miſteriorum Miſſæ cap. 19. videtur eã indeciſam relinquere: quia ſacramenta diuina, veneranda magis ſunt, quam diſcutienda. Quamuis autem Diuus Thomas q.76. art.1. ad 1. & Concilij Tridentinum Seſſ.13. cap.3. videantur eam determinaſſe: quia tamen eorum verba non ſunt adeò expreſſa, quin ſubſint diuerſis Theologorum expoſitionibus; ideò referendæ, & examinandæ ſunt.

2 De Diuinitate, Bernal diſputatione 23. de Incarnatione ſectione ſecunda, & diſputatione 37. de Euchariſtia ſectione 2. numero 32. aſſerit ſub vtraque ſpecie exiſtere, nõ ex vi verborum, neque per concomitantiam; ſed modo quodam ſpeciali, nobiliori, & ſtrictiori. Probat ex Concilio Tridentino: nam clarè hos tres modos diſtinxit: ſeorſim explicãs, quæ ſint ex vi verborum; quæ ſint ex naturali cõcomitantia: & ex his declaratis, vt tertiũ modum indicaret, ſubiunxit; *Diuinitatẽ porrò* (ſub intellige, *exiſtere*) *propter admirabilem illam eius cum corpore, & anima hypoſtaticam vnionem*: quaſi hoc nouo loquẽdi modo declarans hunc ineffabilem modum exiſtendi eſſe à duobus præcedentibus diſtinctum. Deinde, quia quæ ſunt per concomitantiã, ſunt propter connexionem naturalẽ. Sed Diuinitas cum corpore, & ſanguine Chriſti maiorem habet connexionem: ergo eſt altiori modo, quam per concomitantiam.

Præterea, ſecundum D. Thomam, & Thomiſtas 3.p.q.17. humanitas Chriſti, & eius corpus, & ſanguis exiſtunt exiſtẽtia in creata Dei. Sed corpus, & ſanguis Chriſti ponuntur in Euchariſtia vt exiſtentia, exiſtentia determinata. Ergo in Euchariſtia Diuinitas non eſt peraccidens, & per concomitantiam; ſed per ſe, alio altiori modo.

3 Quantum ad vnionem hypoſtaticam, videtur affirmare Nuño quæſtione 76. artic. primo difficultate prima, concluſione enim ſexta ait. Continetur hic ex vi ſacramenti corpus Chriſti, & ſanguis in quantum ſunt hypoſtaticè vnita filio Dei: Itaque licet non contineatur ex vi ſacramenti ipſum Verbum Diuinum; continetur tamen quod corpus ſit illi vnitum: atque adeo neceſſario continetur aliquis ordo ad ipſum Verbum Diuinum. Hæc concluſio colligitur ex Concilio Tridentino ſeſſ.13. capite tertio vbi dicitur, quod Diuinitas continetur in iſto ſacramento concomitanter, propter vnionem hypoſtaticam corporis ad ipſam. Ergo corpus vnitum præſupponitur ex vi ſacramẽti, quod ſcilicet, ſit corpus ſuppoſiti diuini. Colligitur etiam concluſio ex Concilio Epheſino, & refertur *de Conſecratione diſt.2. cap. Neceſſario*, vbi dicitur, quod in ſacramento recipimus carnem Chriſti vere viuificatricẽ, & ipſius Verbi propriam factam. Hæc ille.

4 Sequitur Auersa q.4.sect.1.in fine dicens. Admitti tamen potest, ex vi illius pronominis, *Meum*, per se poni hypostaticam vnionem; quamuis diuinitas non ponatur per se, & directe ex vi verborum; sed solum per concomitantiam ratione ipsius vnionis: nam alia vtique vox est, quæ directe significat vnionem, & quæ directe Diuinitatẽ, vt patet ex ipsis vocibus. Vnde bene fieri potest, vnionem poni ex vi verborum, & Diuinitatem per concomitantiam ratione vnionis. Et sub ly *Meum* videtur directe comprehendi ipsa vnio, dum Christus loquitur, & Sacerdos nomine Christi. Affert etiã duas Authoritates relatas à Nuño.

5 Aliquantulum fauet Cornejo disp. 2.dub.3.ad 2.in prima solutione admittẽs, quod suppositũ Verbi Diuini est in hoc sacramento ex vi verborum, non quidem *vt terminus* formaliter ipsam conuersionẽ terminans, *etiam inadæquate*, & vt pars termini formalis (quod erat necessarium, vt absolute diceretur esse in Eucharistia ex vi verborum) Sed solum *vt conditio* necessario requisita ad hoc vt corpus, & sanguis Christi terminent conuersionem.

6 Quantum ad personam Verbi diuini, videtur affirmare Claudius Sanctes Episcopus Ebroicẽsis Repetitione 9.de Eucharistia cap.3.folio 326. Et Cardinalis Bellarminus lib.4.de Eucharistia cap.13.num. vltimo sic ait. *Corpus Christi in Eucharistia ideò operatur, quia est corpus Filij Dei; & sãguis ideò operatur, quia est sanguis Filij Dei: falsum enim est, quod in argumento assumitur, Diuinitatem peraccidens esse in sacramento: Nam etiam si panis non conuertitur in Diuinitatem; sed in solum corpus, & ideò Diuinitas est ibi per concomitantiam: Tamen conuertitur in corpus, non quodcũque; sed Filij Dei: Dixit enim Dominus:* Hoc est corpus meum. *Quare vi verborum est in specie panis corpus, non quodlibet; sed Filij Dei; & proinde corpus subsistens diuina Verbi subsistentia; & consequenter vnitum Diuinitati. Peraccidens igitur fortasse est anima, & sanguis sub specie panis; sed non Diuinitas; neque Diuina hypostasis.* Hæc Bellarminus. Cuius vltima verba difficilia sunt: nec videntur concordare Concilio Tridentino: vnde aliqui putant esse mendum, & irrepsisse ly *fortasse*: nec enim poterat dubitare de eo, quod est expressum in Concilio Tridentino. Ideoque in editionibus quibusdam desunt omnia illa verba: *Peraccidens igitur, &c.* Sed in antecedentibus satis fauet huic sententiæ.

7 Sequuntur magis expresse Raynaudus in Candelabro Sancto septilustri sectione 3.cap.2.n.12. Latilsime Augustinus Bernal disput.37.de Eucharistia sect.1.per sex §§. probandum assumit Verbum diuinum, vnionemque hypostaticã in hoc mysterio ex vi verborum existere. Probat in primis, quia Concilium Tridentinum non aduersatur, si tres modi existendi aliquid intra Eucharistiã assignentur; quia esse propter hypostaticam vnionem, est aliquid altius, quam esse vi verborum, & esse per cõcomitantiam. Nec si duo modi dumtaxat designantur: & Concilium solũ asserat Diuinitatẽ sub vtraque specie existere, propter hypostaticam vnionem; siue existat ex vi verborum, siue per concomitantiã: quia hoc determinare, nihil ad fidem spectabat; nec ad dirimendas cum Hæreticis controuersias attinebat. Deinde, quia potius Concilium Tridentinũ videtur supponere Verbi personalitatem, & vnionem hypostaticam esse in Eucharistia vi verborum: quia vocat Diuinitatem Deitatem ipsam, & essentiam diuinam: quo nomine non intelligit Verbi personam: alioquin improprie loqueretur: siquidem Verbum, aut personalitatem, vocare Diuinitatem, loquutio est impropria, & Theologis in vsitata: ergo supponit vnionem hypostaticam esse ex vi verborum, sicut corpus, & sanguis Christi Filij Dei.

8 Ratione arguit. Quia vi verborum ponitur in Eucharistia humanitatis Christi productio; sed humanitas producta est, & vnita cum personalitate per eandem actionem: Ergo verbi personalitas in Eucharistia existit vi verborum. Minorem docuerat disp.12.de Incarn.sect.2.§.2. Quod cõfirmat ex sententia Thomistarum. Nam Christi corpus in sacramento ex vi verborum ponitur existens. Sed existit existentia Deitatis, vel Verbi propria, quia vnio facta est in persona Verbi, *in eo quod Verbum*, vt habetur in Concilio Toletano vndecimo in confessione fidei: Ergo existentia, & subsistentia Verbi est in Eucharistia vi verborum.

Secundo Præterea, nomen est diffinitio compendiosa rei: sed corpus, quod est hominis pars, in recto dicit compositum ex humani corporis natura, & subsistentia: ergo Christi corpus in recto dicit partem humanitatis vt à sanguine condistinctam subsistentem.

Tertio

9 Tertio Rursus arguit, qui dixit: *Hoc est corpus meum*: erat subsistẽs Verbi subsistentia: ergo voce illa, *Meum*, significauit Verbi subsistentiam. Nam quod admittit esse *probabile* Suarez disp.51.sect.6.ad primum, in fine, quod ex vi verborum ponitur corpus subsistens, non tamen subsistẽtia Verbi, aut connaturali corporis; sed præcise, & abstracte, & indeterminate; quia neuter eorum modus subsistendi est determinate necessarius ex vi verborum. Hoc, inquã, non videtur admittẽdum. Tum quia Christus solum dedit potestatẽ consecrandi tuũ corpus, prout futurum erat: & numquam erat futurum cum subsistentia creata: sicut numquam est futurum cum subsistẽtia Patris, & Spiritus Sancti. Tum, quia corpus pro nobis in pretiũ redemptionis traditũ, fuit corpus Dei hominis; & sic valoris infiniti: & vt tale continetur sub sacramẽto: vt diuinizatum, & Verbi proprium.

Vltimo arguit. Illud quod ex vi verborum sub specie panis existit, & illud quod ex vi verborum desinit, debent, quantũ fieri potest, sibi ipsis proportione respondere: cum oppositorum eadem sit ratio opposito modo. Sed illud, quod ex vi verborũ desinit, est compositum ex natura panis, & subsistentia creata. Ergo illud, quod ex vi verborum sub specie panis existit, est compositum ex natura corporis, & subsistentia increata, seu diuini Verbi, per quam scilicet natura illius corporis subsistit.

§. II.

Nec Deitas, nec vnio hypostatica, nec persona Verbi sunt in Eucharistia ex vi verborum.

10 Asserendum tamen est Deitatem, vnionem hypostaticam, & personã Verbi Diuini esse in Eucharistia ex reali concomitantia, non vero ex vi verborũ sacramẽti; nec alio modo altiori ab istis distincto. Hæc reuera est communis Theologorum: quia neminem dissentientem inueni, præter paucos iam relatos. Nominatim que, & expresse docent Alexander Alensis 3.par.Summæ quæst.1.membro 5.artic.3. §.5.in resolut. Durandus, & Marsilius, quos refert, & sequitur Suarez disputatione 51. sectione 6. Vazquez disputatione 185. capite secundo numero 15. Lugo disputatione 8.sectione 6. Pasqualigus disputatione 103.sect.2.& communiter recentiores. Sed to in 4.distinctione 10.quæstione 1.articulo primo ad 1.§. *Punctum hoc*, & §. *Aliter tamen*. Martinus, & Petrus Ledesma, & Araujo dubio 2.conclus.2.in fine. Serra art.1.cõclus.4. Cornejo disp.2.dub.3. Philippus à Trinitate disp.4.dub.3. Et Gabriel à S. Vincentio disput.9.quæst.4.conclusione prima, qui testantur esse *Theologorum communem*.

11 Priorem partem expressit Diuus Thomas q.76.art.1.ad 1.dicens, *quod quia conuersio panis, & vini non terminatur ad Diuinitatem, vel animã Christi, consequẽs est, quod Diuinitas, vel anima Christi non sit in hoc sacramento ex vi sacramenti; sed ex reali concomitãtia. Quia enim diuinitas corpus assumptum numquam deposuit, vbicumque est corpus Christi, necesse est, & eius Diuinitatem esse. Et ideò in hoc sacramento necesse est Christi Diuinitatem esse cõcomitantem eius corpus. Vnde in Symbolo Ephesino* (epist.1.ad Nestorium, & refertur de Cõsecratione dist.2.cap. *Necessaria*) legitur: *Participes efficimur corporis, & sanguinis Christi; nõ vt communem carnem percipientes, nec viri sanctificati, & Verbo coniuncti secundum dignitatis vnitatẽ; sed vere viuificatricẽ; & ipsius Verbi propriam factam.* Et in 4.dist.10.q.1.artic. 2.quæstiũcula 1.cum dixisset, quod anima Christi non continetur ex vi sacramenti; sed ex naturali concomitantia ad corpus quod viuificat, subiungit. *Et quod dictum est de anima, debet intelligi de Diuinitate; nisi quod Diuinitas eius, etiam præter sacramẽtum est vbique.* Videtur in his locis loqui D. Thomas de Diuinitate vt propria Verbi, & de Vnione eius ad humanitatem: Quod confirmat. Primo, nam alioquin doctrina maneret imperfecta, & omitteret explicare, id quod est dignissimum, & magis proprium illorum, quæ sunt ex vi verborum: Quod de tanto Theologo non est affirmandum. Secũdo, quia rationes, vt videbimus, æquè probãt de omnibus his tribus. Tertio, quia adduxit præcipuam authoritatem Concilij Ephesini, quæ loquitur de vnione hypostatica, & de persona Verbi: & quamuis cõtrarij ex illa velint probare continentiam in sacramento ex vi verborum: tamen Diuus Thomas adduxit solum ad probãdũ realem concomitantiã. Cuius expositioni magis standum est: quam iuniorum.

12 Rationes istæ probant pro nobis stare Concilium Tridentinum: quia eius doctrina, & modus loquendi in hac parte ex D. Thoma desumptus est, & ex Theologis Scholasticis; cum in antiquioribus Pa-

tribus non reperiatur; quia hoc ita explicare explicite non fuit neceſſarium, cum circa hoc non eſſent tot hæreſes exortæ, ſicut iſtis ſæculis. Deinde, quia hucuſque erat in Scholis inauditum, quod tres eſſent modi exiſtendi in ſacramento: ſed à tempore Innocentij Tertij celebris eſt diſtinctio, quam poſtea cum D. Thoma omnes elucidant, & amplectuntur Theologi, nempè quod in ſacramento Altaris continetur aliquid dupliciter: vno modo ex vi ſacramenti: alio modo ex naturali concomitantia. Ex vi quidè ſacramenti (inquit D. Thomas in 4.) continetur ibi illud ad quod conuerſio terminatur: ex naturali autem concomitantia, & quaſi peraccidens continetur ſub ſacramento illud quod per ſe nō eſt terminus cōuerſionis; ſed ſine quo terminus conuerſionis eſſe non poteſt. Verum eſt, quod hoc ſecundum contingit multis modis, vel propter intimam vnionem vnius partis cum alia; vel propter dependentiam ab exiſtentia, & ſuppoſito in quo ſubſiſtunt. Mirumque eſſet, quod Concilium curaret explicare ea quæ ſunt in Euchariſtia peraccidēs, & per concomitantiam; & non exprimeret clare ea, quæ ſunt directe, & vt termin per ſe, & ex vi verborum. Vnde clare sētit, nec Deitatem, nec vnionem, nec perſonā eſſe ex vi verborum; ſed ſolum ex reali cō comitantia: & declarauit, quod hæc immediata concomitantia ex eo eſt, quia corp⁹ & ſanguis ſunt immediatè vnita, & facta propria perſonę Verbi: quia vt docet S. Th. 3.p.q.3.ar.2. *eſſe terminum aſſumptionis non conuenit diuinæ naturæ ſecundum ſe ipſã; ſed ratione perſonæ in qua conſideratur.* Clarus ergo ſenſus D. Thomæ, & Theologorum, & Concilij Tridentini, vt ex contextu conſtat, eſt quod in genere duplex eſt modus exiſtendi in ſacramento, nempè ex vi verborum, & ex reali concomitantia: & quod Deitas, vnio, & perſona, non ſunt in ſacramento primo modo, ſed ſecundo. Sed tamen ſecundus modus ſubdiuiditur: vel vt proprius loquamur, exiſtendi ſecundo modo ſunt diuerſi tituli, nempè coniunctio vnius partis cum alia, vnio perſonalis, & alij huiuſmodi: Deitas eſt per concomitantiam intimiorem, nempe ratione mirabilis vnionis hypoſtaticæ; & vlterius eſt ſpecialiter ibi per eſſentiam, & potentiā, quia eſt effectus ſpecialis, & miraculoſus Dei ſupra totum curſum naturæ.

13 Rationes tres proponit Diuus Thomas, quæ omnes probant Diuinitatē, Vnionem hypoſtaticam, & Perſonam Filij Dei non eſſe in Euchariſtia ex vi verborum. Formantur ergo ſic. Illud eſt tantum in Euchariſtia vi verborum ſacramenti, ad quod directe, & per ſe terminatur conuerſio. Sed conuerſio, & tranſubſtantiatio non terminātur directe, & per ſe ad Deitatem, aut Vnionem, aut perſonam Verbi Dei. Ergo nil horum eſt in Euchariſtia ex vi verborum. Probatur minor tripliciter, ſecundum quod docet D. Thomas ex tribus ſciri poſſe, ad quid terminatur conuerſio directe, & per ſe. Primo ex eo, quod conuertebatur, ſeu ex termino à quo: non enim conuertitur materia ſacramenti, niſi in id ad quod habet ſimilitudinem ſecundum proprietatem naturæ ſuæ, ſicut vinum in ſanguinem, vt iam explicuimus q.75. Secundo, & magis à priori, ex ſignificatione formæ, cuius virtute fit conuerſio; quia verba ſacramentorum ſunt practica, & efficiunt, quod ſignificant: vnde in illud cōuerſio terminatur, quod eſt ſignificatum per formā. Tertio, ex vſu ſacramenti, quia quod pertinet ad cibum, ponitur ſub ſpecie panis ex vi ſacramēti; quod pertinet ad potum, ſub ſpecie vini. Secundum hoc ergo probatur minor. Primo. Deitas, Vnio hypoſtatica, & Verbi perſona non habent ſimilitudinem cum ſubſtantia panis, & vini; nec correſpōdentiam, & conformitatem: ergo nec iſtis correſpondent vt terminus ad quem correſpondet termino à quo. Secundo, de nullo horum trium fit mentio explicita, & directa in forma ſacramenti, vbi explicatur terminus ad quem conuerſionis: ſed ad ſūmum in obliquo, & indirectè: ergo nec ſūt terminus formalis adæquatus, aut partialis ergo nec ſunt ex vi verborum in ſacramento. Tertio, ad vſum manducationis cibi, & potus, & ad conuiuium ſpirituale, directè quidem attinēt caro, & ſanguis Chriſti, vt cibus, & potus animę: quod autem ſit caro Filij Dei directe nō exprimitur in ratione conuiuij. Ergo nec iſta ſunt in Euchariſtia vi verborum ſacramenti.

14 Quod autem ſint ibi per ſpecialem, & immediatam concomitātiam, præterquamquod ſumitur ex Conciliis Epheſino, & Tridentino relatis, docent id cōmuniter Theologi: & ad minus hoc conuincunt argumenta prioris ſententiæ. Oppoſitumque faueret Neſtorio, & alijs negantibus vnionem factam in perſona, & ſolum eſſe filium dignitate, aſſerentibus. Nec caro, & ſanguis, quæ ſpiritualiter ſunt in ſacramento realiter, tantam vim haberēt ad nos ſanctificandū, ſi immediatè non eſſent vnita Verbo Dei.

15 Sed obijcies D. Thomam q.78. ar. 1. & art.2. ad 4. aſſerentem, *quod per hoc pronomen, Meum, quod includit demonſtrationem primæ perſonæ (quæ eſt perſona loquentis) ſufficienter exprimitur perſona Chriſti, ex cuius perſona hæc proferuntur verba.* Sed ex ſignificatione formæ diximus haberi, quid ponatur in Euchariſtia, vel ſit ex vi ſacramenti: Ergo perſona Verbi ponitur in Euchariſtia vi verborum.

16 Reſpondet Soto §. *Aliter*, quod licet corpus, quod eſt in Euchariſtia, non poſſit eſſe corpus Chriſti niſi ſit aſſumptum à Diuinitate; nihilominus & ſi eſſet vnitum in Cœlo, & non in ſacramento, verificaretur forma: eſſet enim corpus Chriſti, quamuis hic non eſſet Chriſtus. Quare forma in rigore non ſignificat, quod in ſacramento ſit vnitum. At quia reuera non dimiſit illud, ex concomitantia eſt illic Diuinitas. Eo poſtiſſimum, quod in triduo in rigore nō erat corpus Chriſti; ſed corpus, quod fuerat Chriſti; vel corpus ſuppoſiti, quod fuerat Chriſtus; & nihilominus tunc fieri poterat conſecratio. Hæc Soto.

17 Idcircò Henriquez, Suarez, & Vazquez, quos refert, & ſequitur Cornejo dub. 3. in ſecunda ſolutione ad 2, dicunt, quod illa particula, *Meum*, quantum eſt ex vi ſignificationis non refert corpus Chriſti prout vnitum ſuppoſito Verbi diuini; ſed ſolum prout eſt corpus ſuę humanitatis: quod poſſet verificari etiam ſi careret ſubſiſtentia, vel haberet creatam ſubſiſtentiam: ad eum modum quo ratione identitatis materiæ primæ, & ſucceſſionis immediatè, cadauer Diui Petri appellatur Diuus Petrus; quamuis ſubſiſtat alia diſtincta ſubſiſtentia. Idem ſequitur Araujo num. 14.

18 Hanc ſolutionem explicatione indigere, notat Lugo diſp.8. ſec.6. num.114. nam reuera illud, *Meum*, magis directè, & immediate ſignificat ſuppoſitum, quam naturam loquentis: dicere enim corpus meum, idem eſt ac ſi dicas corpus mei; illud autem, *mei*, eſt genitiuus pronominis, Ego; quod non ſignificat directè naturam; ſed ſuppoſitum loquentis: non enim poſſum dicere: *ego ſum natura humana*; ſed, *ego ſum homo, ego ſum perſona*: Ergo illud, *Ego*, ſtat pro ſuppoſito in recto, non, pro natura. Adijcit num.115. quod illud *Meum*, licet magis directè ſignificet, & referat ſuppoſitum, magis tamen determinatè ſignificat naturam loquētis: omnis enim loquutio creata eſt actio immediata alicuius naturæ intellectualis, quæ per illam loquutionem exprimit ſuam mentem, &c. Quamuis omnia hæc, & alia ibi notet, tandem tamen n. 119. & 120 licet dicat ſe aliter reſpondere: ſed reuera ipſiſſimam ſolutionem M. Soto tradit, & ipſius exemplis declarat, licet eū non referat: ait enim ad veritatem illius pronominis, *Meum*, non requiri quod ſub ſpeciebus ſit id per quod formaliter habet illud corpus eſſe illius, qui loquitur: itaque; licet per ly *Meum*, ſignificetur corpus illud terminari perſona loquentis; non tamen quod terminetur ibi, vbicumque eſt. Quare licet in Euchariſtia non eſſet vnio hypoſtatica, poſſet Verbum dicere de illo, eſſe corpus ſuum, cum eidem corpori vniatur in Cælo: quia ly *Meum*, ex communi hominum acceptione non ſumitur reduplicatiue, ita vt ſignificetur ibi eſſe rationem formalem, qua conſtituitur in eſſe *mei*, ſed ſpecificatiue, ſignificando illud corpus eſſe, quod abſolute eſt meum. Ex quo fit, vt licet per poſsibile, vel impoſsibile corpus illud in Euchariſtia haberet propriam ſubſiſtentiam creatam, & non diuinam; poſſet tamē Verbum de illo dicere, ibi eſſe corpus ſuū; quia ad hoc ſatis eſſet, quod in Cœlo ſubſiſteret ſubſiſtentia Verbi. Imò tandem ait, quod ad hoc ſufficeret vnio præterita: ſicut anima Diui Petri poſſet dicere de ſuo cadauere, illud eſſe corpus ſuum: nam iuxta cōmunem modum loquendi ly, *Meum*, ſolum ſignificat illud corpus pertinuiſſe ad naturā loquentis, quando vltimo corpus habuit. Ex quibus conſtat Cardinalem de Lugo in omnibus, & per omnia ſequutum fuiſſe in hoc puncto communem ſolutionem.

19 Ad authoritatem S. Thomæ reſpōdet Serra art. 1. conc. 4. quod pronomen, *Meum*, exprimit perſonam Chriſti in obliquo.

Sed quia verba D. Thomæ ſincere intelecta, de expreſsione directa, & formali videntur accipienda: ideò legendo D. Thom. in corpore illius articuli ſecundi, & inſolutione ad quartum, aliter dico, quod in conuerſione panis in corpus Chriſti, & poteſt conſiderari ipſa conuerſio, & terminus à quo, & terminus ad quem, & perſona loquens, & agens: loquendo de perſona loquente, & operante, & agēte, cōcedo quod ly *Meum*, directè, & formaliter exprimat perſonā Chriſti: & hoc ait D. Thomas ad 4.

Sed

Sed tamen hoc nō ſufficit vt perſona Chriſti ſit in Euchariſtia ex vi verborū: quia non quidquid exprimitur in verbis formæ, ponitur ex vi verborum: ſicut in conſecratione calicis patet: ſed debet exprimi in verbis formæ vt terminus, ad quem directè terminatur conuerſio: cum ergo ſolum corpus in conſecratione panis, & ſolus ſanguis in conſecratione vini, directè exprimant terminum ad quem; ſolum corpus ſub ſpecie panis, & ſanguis ſub ſpecie vini ponuntur directè ex vi verborum. Licet in loquendo, efficiendo, & operando, & in genere cauſæ efficientis, directè, & in recto per ly *Meum*, exprimatur perſona Chriſti.

§. III.

Soluuntur argumenta.

20 PEr quæ facile argumenta ſoluuntur. Authoritatem Concilij expoſuimus num. 12. Illa ſententia D. Thomæ eſt veriſſima; ſed quoad hoc, nullam affert difficultatem: quia ſi exiſtentia per ſe, & ſubſiſtētia identificantur, quod dictum eſt de ſubſiſtentia humanitatis, dictum accipiatur de eius exiſtentia: Si vero, iuxta Caietanū, & aliorum multorum ſententiam, ſubſiſtentia eſt terminus naturæ reddens eam proximè capacem per ſe exiſtendi; ſicut ſubſiſtentia in termino conuerſionis non importatur formaliter, & reduplicatiuè; ſed ſolum identice, & ſpecificatiue, & per concomitantiam quoad eſſe ſacramentale; ita & ſubſiſtentiæ adueniens exiſtentia.

21 Authoritates Concilij Epheſini, & Tridentini ſolum probant ſpecialem exiſtētiam Deitatis, & vnionis hypoſtaticæ in Euchariſtia: & declarant, quod titulus ſpecialis expreſsionis Deitatis in ſacramento per concomitantiam, eſt intima vnio Dei in perſona corpori, & ſanguini contentis ibi ex vi verborum. Vnde authoritates potius ſunt pro nobis. Concilium tres modos exiſtēdi diſtinxiſſe, nec in contextu, nec in Doctoribus antiquis, aut modernis habet fundamentum: licet ante Bernal id excogitaſſet Henriquez, quem retulerat, & impugnarat Cornejo in fine illius dub. 3.

22 Ad primam rationem dicitur, quod vtramque præmiſſam falſam aſſumit; & eō ſequentia non eſt legitima. Maior eſt falſa, quia in Euchariſtia nō ponitur Incarnatio; ſed humanitas producta, & aſſumpta. Sicut in materiali conuiuio formaliter non ponitur creatio, aut generatio, aut coctio cibi; ſed harum actionum terminus. Et in loco non ponitur actio productiua corporis; ſed corpus ipſum. Minorem eſſe falſam, oſtenditur in materia de Incarnatione: quia creatio animæ, & humaniratis productio de ſo ſunt actiones naturales: & aſſumptio ad perſonam diuinā eſt actionum ſupernaturaliū maxima. Denique conſequētia non tenet, quod ipſe negare non valet; quia diuerſam formalitatē dicit ſufficere vt aliquid ſecundum vnam rationem ponatur ex vi ſacramenti, & ſecundum aliam vi verborum: & actio, & ſubſtantia producta pluſquam formaliter differunt. ¶ Ad confirmationem iam reſpondimus.

23 Ad ſecundum dicitur, quod directa, & formalis correſpondentia eſt inter naturam, quæ definit, & corpus, quod incipit: ſubſiſtentia autem, & exiſtentia, licet in genere cauſæ efficiētis per ſe concurrāt; in genere ſpecificandi ſe habēt concomitanter, & quaſi peraccidens.

24 Ad tertium aliam ſolutionem prius tradiderat ipſe Suarez, nempè quod licet vi verborum importentur naturæ, quæ ſubſiſtentes ſunt: ſed tamen nō exprimitur formaliter ſubſiſtentia earum: ſed ſolum pars formalis naturæ, quæ ſubſiſtens eſt: corpus enim eſt pars humanitatis; cum anima cōponatur ex corpore, & anima: humanitas autem non exprimit ſubſiſtentiam, ſed ſubſtātialem naturam. Et hoc ſatis eſt vt actio verborum non terminetur formaliter, & per ſe ad ſubſiſtētiam; ſed ſolum ad ſubſtantiam corporis, ex qua conſequitur ſubſiſtentia naturalis, vel eam comitatur vnio ad diuinā ſubſiſtētiā. Contra ſolutionē iſtā non vrgent replicæ in argumento poſitæ.

25 Ad vltimum conceſſa maiori, dicitur ad minorem, quod neceſſe eſt omnes fateri correſpondentiam non poſſe eſſe omnimodam, cum conſtet ſimpliciter deſtrui panis ſubſiſtentiam; & tamen ſubſiſtentia termini ad quē corporis Chriſti eſt aliquid increatum, & improducibile. Nec panis propriè, & in rigore loquendo, conuertitur in Deitatem, vel in vnionem hypoſtaticā, vel in perſonam Verbi: ſicut nec humanitas conuertitur in Diuinitatem. Potius ergo ex correſpōdentia inter terminū a quo, & ad quem habetur, quod ſicut ex parte termini à quo ſubſiſtentia non ſe habet explicitè, & formaliter, ſed ſolum implicitè; ita ex parte termini ad quem non ponitur ex vi verborum, ſed ex reali concomitantia naturę cum perſona. §. IV.

§. IV.

De Patre, & Spiritu Sancto.

26 TAndem videndum reſtat, an ſit etiā affirmandum Patrem æternum, & Spiritum Sanctum eſſe in Euchariſtia ſacramentaliter per realem concomitantiam?

Affirmant Gabriel lectione 42. in Canonem Miſſæ litt. Q. & R. & Viguerius in Inſtit. cap. 16. §. 3. ver. 4. Suarez tom. 1. in 3. p. diſp. 31. ſec. 1. & tom. 3. diſp. 51. ſec. 6. in fine. Vazquez diſp. 185. cap. 2. n. 17. Lugo diſp. 8. ſec. 6. Bonacina diſp. 4. q. 3. punc. 5. n. 16. Leander trac. 7. diſp. 10. q. 11. Auerſa q. 4. ſec. 1. in fine, & alij, qui diſtinguunt duos modos concomitantiæ: nempè concomitantię immediatę, quæ competit illis rebus, quæ per ſe, & non ratione alterius cōnectuntur cum his, quæ ſunt ex vi verborū; & ſic anima eſt in ſacramento, quia immediatè eſt vnita corpori, quod eſt ibi ex vi verborum. Alia concomitantia eſt mediata, quæ verificatur in his, quæ mediante alio connectuntur his, quæ ſunt ex vi verborum in ſacramento: & ſic gratia, & Charitas, & alia accidentia animæ ſunt in ſacramento per concomitantiam mediatam, quia inhærent animæ, quæ eſt per concomitantiam in ſacramento. Et ſic Pater, & Spiritus Sanctus erunt per concomitantiā mediatam in ſacramento in quo corpus, & ſanguis Chriſti ſunt ex vi verborum: Deitas, & vnio, & perſona Verbi ſunt per concomitantiam immediatam, à quibus aliæ perſonæ nequeunt ſeparari.

27 Ex quo ſic probatur: primo. Vbicūque eſt Deus, & perſona Filij Dei, ibi eſt realiter Pater, & Spiritus Sanctus: Quia dicitur Ioannis 14. ab ipſo Verbo incarnato. *Ego in Patre, & Pater in me eſt*: videlicet, ſecundū eſſentiam, relationem, & originem, vt explicat D. Thomas 1. p. q. 42. art. 5. Sed corpus, & ſanguis Chriſti in Euchariſtia ſunt intime vnita Verbo Dei; quod eſt ſpecialiter in Euchariſtia: ergo eo mediante, ſunt ibi ſpecialiter Pater æternus, & Spiritus Sanctus.

Deinde probatur ex D. Thoma Opuſculo 63. cap. 2. §. *Tertium principale*, Ver. *Eſt ibi aliud*, dicente quod *Deus Pater in Euchariſtia, totum, quod ipſe eſt, & habet cum Spiritu Sancto dedit*. Et infra: *Quoties à Sacerdote oblatum fuerit hoc ſacrificium, toties Deus Pater cū Filio, & Spiritu Sancto ſe totum ad fruendum exhibet*. Similia referuntur ex D. Bernardo, & alijs. Cum ergo nō ſe det ex vi verborū, nec per cōcomitantiam immediatam; ſe exhibet ſaltem mediate.

28 Negant tamen Cardinalis Hugo in Speculo Eccleſiæ; §. *Poſt hæc igitur*. Et Petrus Ledeſma de Euchariſtia cap. 7. conc. 2. dific. 3. Nuño art. 1. dific. 2. ad 3. Araujo ar. 2. dub. 2. num. 16. dicens communem Thomiſtarum, Cornejo diſp. 2 dub. 4. Henriquez lib. 8. cap. 26. §. 3. Granados Cōtrou. 6. trac. 4. diſp. 5. num. 8. Paſqualigus diſput. 103. ſec. 3. & alij. Neneque probat Serra q. 76. art. 1. conc. 4. dicens. Probatur primo: nam Concilium Tridentinum ſeſ. 13. cap. 3. diligenter enumerat omnia, quæ in hoc ſacramento, tam ex vi ſacramenti, quam per concomitantiam continentur: At nullam mentionem facit perſonæ Patris, aut Spiritus Sancti: Ergo ſignum eſt non conſtitui has duas perſonas in hoc ſacramento ex vi ſacramenti, aut per concomitantiam.

Secundo, quando ſumimus hoc ſacramentum, vel illud offerimus, non dicimus ſumere vel offerre Patrem, aut Spiritum Sanctum; ſed tantum Chriſtum, ſeu Dei Filium: Ergo Pater, & Spiritus Sanctus non ſunt ibi ſacramentaliter, etiam per concomitantiam: quod enim hoc modo eſt ibi, ſumere, & offerre dicimus, quādo ſumimus, & offerimus hoc ſacramentum.

29 Tertio. Pater, & Spiritus Sanctus nō vniuntur hypoſtaticè cum corpore, aut ſanguine Chriſti, aut eius anima: Ergo non ſunt in hoc ſacramēto per concomitantiā: Cōcilium enim Tridentinum ſeſ. 13. cap. 3. ideò dixit diuinitatem eſſe in hoc ſacramento per cōcomitātiam, quia eſt vnita hypoſtaticè cū corpore, & anima Chriſti.

Dices, Pater, & Spiritus Sanctus vniuntur per realem identitatem cum Diuinitate, quæ eſt in hoc ſacramento per concomitantiam: ergo per concomitantiam, ſaltem mediate, ſunt etiam in hoc ſacramento. Reſpondetur negando conſequentiam: nā vt per concomitantiam ſit aliquid in hoc ſacramento, requiritur vt in vnitate ſuppoſiti vniatur cum termino primario, & formali conuerſionis, & cum illo conſtituat, vel pertineat ad idē ſuppoſitum. Propter hoc namque veſtimenta Chriſti, quando ipſe conſecrauit, non continebantur per concomitantiam in hoc ſacramento; bene vero eius Diuinitas, & anima, & accidentia. Vnde cum Pater, & Spiritus Sanctus non hoc modo vniantur cum corpore, & ſanguine Chriſti, non continentur in hoc ſacra-

cramento etiam per concomitantiam.

30 Quamuis autem *ſacramentaliter* ex vi ſacramenti, aut per concomitantiam, non contineantur Pater, & Spiritus Sanctꝰ in hoc ſacramento; hic tamen eſſe modo ſpeciali concedendum eſt, quateus cõuerſionem panis, & vini in corpus, & ſanguinẽ Chriſti, quæ eſt effectus ad extra ſpecialiſſimus, & ſupra totum ordinem naturæ, tota Trinitas operatur. Hæc ibi.

31 Confirmat Granados illo num.8. ratione ſecunda, quia Pater, & Spiritus Sanctus non dicuntur nati de Virgine per concomitantiam, mortui, aut ſepulti; quia illa mediatiſſima vnio non ſufficit vt quod dicitur de Verbo ratione vnionis hypoſtaticæ, dicatur de alijs perſonis, quæ abſolute non ſunt unitæ hypoſtaticè: Ergo nec ſufficiet vt dicantur pertinere ad Euchariſtiam per concomitantiam.

32 Ad argumenta reſpondet ibi nu.9. S.Bernardum, & S.Thomam ſolum velle ijs, qui digne recipiunt Euchariſtiam, conferri gratiam, ratione cuius animã inhabitant omnes tres perſonæ diuinæ, iuxta illud Ioannis 14. *Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Denotatur etiam à prædictis Patribus in Euchariſtia eſſe ſpeciali modo Patrem, & Spiritum Sanctum. Ad aliud reſpondet, quod non ſufficit ad concomitantiam quicumque modus vnionis; ſed requiritur ille, in quo fundamentum habet concomitantia. v.g. accidentia ſunt concomitantia in Euchariſtia propter realem in hærentiam; ſeu quia informant realiter ea, quæ ſunt ex vi verborum, ſiue id ſit mediate, ſiue immediate: quia ergo actus intellectus mediate vniuntur corpori per informationem; informant enim animam, quæ informat corpus, quod eſt ex vi verborum: ideò ſunt per concomitantiam, vbi eſt corpus. Quod autem perſona diuina ſit concomitanter in Euchariſtia, oritur ex hypoſtatica vnione illius cum corpore, & ſanguine, vt docet Tridentinum: Cum ergo Pater, & Spiritus Sãctus nullo modo ſint vniti hypoſtaticè, quia nullo modo dicuntur humanitatem aſſumpſiſſe, nec dicendi ſunt eſſe in Euchariſtia ratione concomitantiæ. Hæc Granados.

33 Proprius, & verius loquuntur Authores huius ſecundæ ſententiæ: quia Euchariſtia non ſolum eſt ſacramentum, ſed etiam ſacrificium: & eſt idem cum ſacrificio Crucis ſola offerendi ratione diuerſa, vt docet Tridentinum Concilium, & ſuò loco exponetur: Sed ſolus filius eſt, de quo dicit Apoſtolus ad Epheſios 5. *Tradidit ſemetipſum pro nobis, oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis:* & Apoſtolorum Princeps 1.Petri 1. dicit nos redemptos *pretioſo ſanguine quaſi agni immaculati, & incontaminati Chriſti:* de quo S.Thomas 3.p.q.48. art.3: & 4. Quod ſacrificium fuit Patri oblatum: Eidemque ſacrificium altaris offertur: Ergo non eſt ibi ſacramentaliter: quamuis ſit ibi ſpeciali modo. Præterea S.Thomas q. 79.art.7.ad 3.ait. *Nihil plus eſt virtutis in multis hoſtijs conſecratis, quam in vna; cum ſub omnibus, & ſub vna non ſit niſi totus Chriſtus.* Quod & docet D.Thomas 1.ad Corint.11.lectione 6. Sed Pater, & Spiritus Sanctus ſunt perſonæ realiter à Chriſto diſtinctæ: Ergo non ſunt *ſacramentaliter* in Euchariſtia. Quamuis adſint ibi *ſpecialiter*, quia cauſant illud opus miraculoſum; & habent Deitatem Filij, à qua omnes tres Perſonæ realiter non diſtinguũtur: & ideò aliæ duæ Perſonæ, nec à Filio, nec à contento ſub ſacramento, poſſunt diſtingui, ſeparari, aut diſtare.

DVBIVM V.

Vtrum ſit totus Chriſtus ſub qualibet parte ſpecierum panis, vel vini?

§. I.

Certa ſtabiliuntur.

1 CErtum eſt ſecũdum fidem catholicã, quod totus Chriſtus ſit ſub qualibet parte ſpecierum panis, vel vini, quæ poſt conſecrationem diuidũtur; dum modo ſub illis adhuc ſubſtantia panis, vel vini ibi conſeruari poſsit. Ita habetur in Concilio Florẽtino in Decreto Eugenij in quo dicitur. *Sub qualibet parte hoſtiæ conſecratæ, & vini cõſecrati, ſeparatione facta, totus eſt Chriſtus.* Et in Concilio Tridentino ſeſ.13.can.3. *Siquis negauerit in venerabili ſacramento Euchariſtiæ ſub ſingulis cuiuſcumque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum contineri, Anathema ſit.* Docuit idem S.Auguſt. relatus capit. *Singuli. de conſecratione.* diſt.2. & à D.Thoma q.76.art.3. S. Hilarius relatus cap. *Vbi pars,* eadem diſt. & à D.Thom. in 4. diſt.10. q.1.art:3.q-3. Et Græcus relatus à D.Thoma Lucæ 22. ad illa verba: *Accepto Calice;* ait: *Totum corpus, & ſanguinem ſuſcipit, etiam ſi myſterium partem accipiat. Sicut enim vnum ſigillum diuerſis totam figuram ſuam impartitur, & integrum manet poſt diſtributionem; & ſicut vna vox penetrat ad multorum auditus: ſic nulli dubium ſit, corpus, & ſanguinem Domini totum in omnibus reperiri.*

2 Huius figura præceſsit in Manna, de quo ait Scriptura, quod qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus parauerat, habuit minus: de quo D.Thom. Opuſculo 58.capit.3. Et Proſa Miſſæ feſti corporis Chriſti cecinit idem Doctor Angelicus: *Fracto demum ſacramento, ne vacilles, ſed memento, tantum eſſe ſub fragmento, quantũ toto tegitur.* Et rurſus. *Sumit vnus, ſumunt mille; quantum iſti, tantum ille, nec ſumptus cõſumitur.* Similiter Euſebius Emiſſenus hom.5. de Paſchate ait: *Euchariſtiæ ſanctæ perceptio, non inquantitate, ſed in virtute conſiſtit: nam corpus, Sacerdote diſpenſante, tantum eſt in exiguo, quantum eſſe conſtat in toto.* Et Archiep. Guitmundus lib.1. de Euchariſtia ait. *Ita tota hoſtia eſt corpus Chriſti, vt nihilominus vna quæque particula ſeparata ſit totum corpus Chriſti.* Quod etiam habetur perpetua Eccleſiæ traditione, quæ fidelium vſu comprobatur.

3 Difficultas eſt, an etiam ante diuiſionem ſpecierum, ſub qualibet particula poſt conſecrationem ſpecierum, totus Chriſtus contineatur? Videtur negare Antiſiodorẽſis libro 4. Summæ trac.5.cap.4. dicens. *Dicimus quod ſub totali illa forma eſt Chriſtus, ita quod ſub nulla parte per ſe. Tamẽ cum frangitur hoſtia, ſub qualibet parte per ſe eſt integer Chriſtus: & eſt ſimile in ſpeculo: ſicut enim in ſpeculo integro ſolum eſt vna imago, fracto ſpeculo in qualibet parte imago reſultat; ita ſub tali forma eſt Chriſtus qui eſt Dei Patris imago, &c.* Quæ verba conatur Vazquez exponere diſput. 1.86.cap.2. quaſi nonneget totum Chriſtum eſſe ſub ſingulis partibus ante ſeparationem; ſed ſolum nõ eſſe in illis ante ſeparationem per plures præſentias; ſed per vnam. Quam expoſitionem alij non reputant conſonare verbis Antiſiodorenſis. Sed quidquid ſit de hoc.

4 Aſſerendum tamen eſt etiam ante diuiſionem ſpecierum, ſub qualibet earum parte totum Chriſtum contineri. Ita Sanctus Thomas art.3. dicens. Manifeſtum eſt, quod totus Chriſtus eſt ſub qualibet parte ſpecierum panis, etiam hoſtia integra manente, & non ſolum cum frangitur: Sicut quidam dicunt, ponẽtes exemplum de imagine, quæ apparet in ſpeculo, quæ apparet

vna in ſpeculo integro, in ſpeculo autem fracto apparent ſingulæ in ſingulis partibꝰ. Quod quidem non eſt omnino ſimile: quia multiplicatio huiuſmodi imaginum accidit in ſpeculo fracto propter diuerſas reflexiones ad diuerſas partes ſpeculi: hic autẽ non eſt niſi vna conſecratio, propterquam corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento.

5 Hanc veritatem eſſe æque certam ac præcedentem, aſſerit, & ſic confirmat Soto diſt.10.q.1.artic.3. dicens. Nihilominus profecto eicere non auderem minoris eſſe erroris, negare totum eſſe in ſingulis particulis ante fractionem, quam poſt fractionem. Primum enim in Can. *Vbi pars,* ſine diſcrimine dicitur: *vbi pars eſt corporis, eſt totum,* &. Secundo, & ratio eſt planiſſima. Facta diuiſione hoſtiæ ſub ſingulis partibus eſt totum: id autem non fit virtute fractionis, vt ſit in ſpeculo fracto: ergo antea exiſtebat ſub ſingulis. Probatur minor. Exiſtentia corporis in ſacramento nõ eſt naturalis, ſed miraculoſa per diuinam virtutem: fractio autem illa non eſt actio niſi humana: ergo exiſtentia corporis ſub qualibet particula non eſt virtute fractionis: ſed virtute cõſecrationis: Diuina enim virtus in ſacramento non niſi per vim conſecrationis operatur: ergo conſecratio fecit vt ſub ſingulis particulis eſſet corpus. Vnde Innocentius Tertius libro 4. de Myſt. Miſſæ cap.8. *Totũ,* inquit, *corpus in ſingulis particulis continetur: quod inde conijcio, quoniam in quolibet partes diuidatur, ſub ſingulis partibus totus eſt Chriſtus.* Ratio ergo quare totus exiſtit in ſingulis poſt diuiſionem, eſt quia ſimiliter integra hoſtia exiſtebat.

6 Tertio arguitur. Omnes partes hoſtiæ ſũt homogeneæ, hoc eſt eiuſdem rationis: ergo ſicuti dum Sacerdos plures ſimul hoſtias conſecrat eadem intentione, in ſingulis ponit corpus: ita & in ſingulis partibꝰ eiuſdem hoſtiæ. Vnde ad eorum argumentum reſpondetur, quod non opus eſt ſingulas intentiones ad ſingulas particulas hoſtiæ dirigere; ſed vnica id fit.

7 Quarto. Si in tota hoſtia eſſet ſic totus Chriſtus, quod non eſſet totus in qualibet parte, deberet ſub inde concedi, quod eſſet illiç tantus, quanta eſt tota hoſtia; atque adeo deberet ſignari punctum vbi eſt caput, & nõ pes; aut vbi eſt vnum brachiũ, & non alterum; ac perinde concedendum eſſet, quod nũc eſſet illiç Chriſtus ſupinus, nunc veto reſupinus: quæ omnia vergerẽt in irriſionem fidei. Deſignemus enim ſtylo vnum

vnum punctum in hostia: aut illic est totum corpus: & tunc idem debes de singulis concedere. Si vero non sit nisi pars: ergo in alio inferiori sunt pedes: quare vertendo hostiã erit corpus nunc transuersum, nunc vero inversum. Præterea, si consecraretur hostia multo maior quam est quantitas Christi in Cœlo; sequeretur tunc quod aliquæ partes illius hostiæ essent corpore Christi orbatæ, puta ad quas eius quantitas non posset pertingere. In summa, cum sit illic corpus ad modum substantiæ, sit vt sit inquolibet puncto, sicut anima rationalis est in toto corpore, & inqualibet eius parte. Hæc Soto. Propter quæ Martinus Ledesma. 1.p. Quarti q. 17.ar.3.dub.4.putat hoc esse de fide. Quod & asserit Palatios in 4.dist.10.disp.1.conclusione 1. Rationes quidem sunt optimæ; sed censura nimia.

8 Cæterum melius Cano, Nuño, & Serra initio art.3. dicunt solum esse *errorem in fide*. Quod & asserunt Cornejo disput.2. dubio 1. Valentia, Suarez, & Vazquez, quos refert, & sequitur Granado tractatus 5. disputatione 1. num.4. & 5. Auersa q.4.sec.3. & passim alij: quia licet Concilium Tridentinum Sess.13.cap.3. absolute dixerit, quod *totus, & integer Christus sub panis specie, & subquauis ipsius speciei parte; totus item sub vni specie, & sub eius partibus existit*. Non apposuit explicite, quod adiecit in Canone 3. *separatione facta*, vt indicaret non æquè immediatè de fide esse hanc veritatem, ac præcedentem. Eam docuerat Hugo de S. Victore libro 2. de Sacramẽtis parte 8.cap.11. & omnes Theologi.

§. II.

Expouitur ratio D. Thomæ.

9 RAtio S. Thomæ art.3. talis est. In hoc sacramento substantia corporis Christi est ex vi sacramenti, quantitas autem dimensiua ex vi realis concomitantiæ: ideo corpus Christi est in hoc sacramẽto per modum substantiæ, ideſt, per modum quo substantia est sub dimensionibus; non autem per modum dimensionum, ideſt, non per modum illum, quo quantitas dimensiua alicuius corporis est sub quantitate dimensiua loci. Manifestum est autem, quod natura substantiæ tota est sub qualibet parte dimensionum, sub quibus continetur: sicut sub qualibet parte aeris, & sub qualibet parte panis est tota natura panis. Et hoc indifferenter, sive sint dimẽsiones actu diuisæ (sicut cum aer diuiditur, vel panis secatur) Vel etiam si sint actu indiuisæ, diuisibiles vero potẽtia. Et ideo manifestum est, quod totus Christus est sub qualibet parte specierum panis, etiam hostia integra manente, & non solum cum frangitur.

10 Hæc ratio dubio sequenti exponetur. Pro nunc contra eam arguitur. In primis contra illam propositionem: *Natura substantiæ tota est sub qualibet parte dimensionum*: quia licet hoc verum sit de substantia homogenea, ideſt, eiusdem rationis, vt est aer, & ignis: tamen in hetereogeneis, ideſt, habentibus partibus diuersarum rationum id non apparet verum. Corpus autem humanum est æthereogeneum: constat enim ex capite os, nares; & ex brachijs, & pedibus. hæc autem non possunt esse sub quacũque particula specierum: nam tunc essent sine ordine.

Deinde, videtur S. Thomas inæquiuocolaborare, pro eodem accipiens *totalitatẽ essentialem, & totalitatem entitatiuam*: constat enim homogenea, & inter ea panem, sub qualibet parte habere essentiam panis, siquidem quælibet pars panis est panis. Nõ tamen sub qualibet parte habent totalitatẽ entitatiuam; quia substantia corporea antecedenter ad quantitatem habet partes entitatiuas: alioquin sicut anima rationalis est tota in toto, & tota inqualibet parte; ita idem esset affirmandum de substantia panis: quod esse falsum, manifesta constat experientia: nam licet pars panis diuidatur, vel corrumpatur, non corrumpitur tota substantia panis quoad entitatem eius, quãuis corrumpatur aliquid eius.

11 Respondet Suarez disp.52.sec.2.ratione 4. rationem D. Thomæ non esse sumendam, vt absolute, & per se demonstratiuam: in his enim mysterijs, quæ ex voluntate, & omnipotentia Dei pendent, huius modi rationes petendæ non sunt: Est ergo conuenientissima ratio ad explicandam institutionem, quæ facta est, & rationẽ eius: quia facilius intelligitur quantitatem accõmodari substantiæ, & nõ è conuerso: quia corpus Christi esse per modum substantiæ est esse per illum modum, quo natura substantialis præexistens sub illis dimensionibus erat. Conuersioque per se non requirit totum panem, sed simpliciter panem: quãcũ verba reperiãt sub qualibet parte dimẽsionũ, ibi totum Christi corpus cõstituunt, quod absolute, & indifferenter indicant.

In

12 In particulari ad primam obiectionem respondet Soto art.3. §. *At quãquam*, etiam in huiusmodi substantijs verum esse non sic per se existere in ordine ad locum; sed hoc habere ratione quantitatis. Verum est tamen, quod non posit homo habere organa, nisi quantitate constituente ordinẽ inter partes ipsas corporis, videlicet, vt caput sit supra pectus, & pectus sit supra ventrem: Quare corpus Christi suã habet quantitatem in sacramento hoc munere fungente, vt dubio 6. dicetur.

13 Ad secundum respondet Cornejo q.76.art.4.disp.2.dub.1.initio, quod quia corpus Christi succedit pani, deberet esse in hoc sacramento, ita vt sub qualibet parte sit totus totalitate essentiali, sicut erat substantia panis. Sed tamen nõ poterat esse totum totalitate essentiali, nisi sit ibi simul totum totalitate entitatiua: quia natura, & essentia totius æthereogenei, qualis est Christi corpus, nõ potest esse vbi fuerit pars entitatis illius; sed vbi fuerit tota entitas; eo quod non quælibet pars hominis est homo: ergo vt succedat in officio panis, debet esse ibi vtroque modo.

14 Sed contra est, quod vt arguit D. Thomas in 4.dist.10.q.1.art.3.q.3. Panis consecratus est quoddam totum homogeneum, ideſt vnius rationis in toto, & in partibus. Ergo melius succederet in officio panis si succederet in totalitate essentiæ solum. Secundo. Sanguis Christi est totum homogeneum; & succedit substantiæ vini, quæ est totum etiam homogeneum: ergo tunc sufficeret, quod succederet in totalitate essentiali; & non requiritur, quod succederet in totalitate entitatiua. Nec denique omnes substantiæ corporeæ sunt totæ in toto, & totæ in qualibet parte; alioquin non esset hoc peculiare in animabus perfectis.

15 Aliter mihi videtur exponenda ratio D. Thomæ, prænotando duo. Primo, cum hoc opus sit miraculosum, non adducit D. Thomas hanc rationem ad probandum, quod ita fiat: quia ad hoc intentum, nec demonstratiue, nec probabiliter conduceret; sed solum intendit persuadere, & exponere, quod hoc quod credimus miraculo fieri, nullam inuoluit contradictionem, eo quod cum corpus Christi sit modo indiuisibili: & substantiæ existenti indiuisibiliter, non repugnet, quod sit tota in toto, & tota in qualibet parte, nec id repugnat corpori Christi. Ita notat D. Thomas Opusculo Vndecimo ad Lectorem Venetum articulo 31. post alia cõcludens. Si ergo esset de ratione substantiæ, quod non prohiberetur esse in magna, vel parua dimensione, sequeretur, quod substantia corporis Christi secundum suam naturã haberet, vt esset æqualis sub magna, vel parua dimensione. Sed quia hoc non est de ratione substantiæ, quod posit esse in magna, vel parua dimẽsione; nec tamen est contra rationem substantiæ; *patet, quod ponere substantiam corporis Christi in magna, vel parua dimensione, non implicat contradictionem*: sicut implicat contradictionẽ, si aliquid attribuatur alicui, quod repugnat eius rationi. *Ad hoc ergo inducitur illa ratio vt excludatur cõtradictio, non ad hoc vt ostendatur esse naturale.*

16 Secundo præmitto, quod vt ex mẽte D. Thomę ostendi libro 2. Logicæ q.13. & libro 1. de Generatione q.19.nu.21. & lib.2.q.8.n.85. substantia corporea antecedenter ad quantitatem, est indiuisibilis, & in extenta, quamuis in propria linea habeat partes, & distinctionem earum substantialem.

17 His præmissis, facile patet, quod cũ corpus Christi non sit sub sacramento situaliter, & circunscriptiue; sed indiuisibiliter, & substantialiter, eo ipso totum est in toto, & totũ in qualibet parte, quia hoc modo sunt, quæ sunt in aliquo indiuisibiliter. Et hunc esse sensum rationis D. Thomæ, colligitur ex ipso libro 4. Contra Gentes capite 67. & in 4. Sententiarum dist.10.q.1.ar.3. q.3. vbi ait. Si autem esset forma *præcedens quantitatem, esset ante, & post, & tota in toto, & tota in partibus: sicut forma substantialis ligni est in qualibet parte eius; quia totalitas formæ substantialis non recipit quantitatis totalitatẽ; sicut est de totalitate formarum accidentalium, quæ fundantur in quantitate, & præsupponunt ipsam.* Loquendoque de hac indiuisibilitate, dicit S. Thomas ibi ad 3. quod corpus Christi *non est spiritus; sed participat quantum ad aliquid proprietatem spiritus secundum comparationẽ ad species sub quibus cõtinetur.* Quia est in se corporeum, & extensum, & habẽs partes: sed tamen comparatur ad species modo indiuisibili, & sic est totus in toto, & totus in qualibet parte. De quo videatur D. Thomas hic art.3. ad 2. & 3. & art.4. ad 1. & art.1. ad 3.

18 Aduertit autem Caietanus q.76. ar.1. circa ad 3. quod S. Thomas non loquitur de totalitate partium quãtitatiuarum; sed de totalitate partium essentialium: & idem est dicere, tota substantia; ac si dicere

tus

tur; integra species substantiæ: quia integritas specifica substantiæ potest contineri in magna, & in parua quantitate: sicut tota natura aeris est in magno, vel paruo aere, & tota natura hominis in magno, vel paruo homine: totum autem quantitatiuum vtsic non continetur nisi in toto æqualis extensionis; oportet enim locum, & locatum adæquari. Sermo autem D. Thomæ est formalis de substantia absolute, siue sit simplex, siue composita: & accidit ei, ex hoc quod hetereogenea est, quod non sit tota in qualibet parte, & accidit hoc ex parte materiæ, quam oportet difformem esse in talibus substantijs. Sed hæc difformitas non est in substantia actualiter vt præuenit quantitatem; quia vt sic est indiuisibiliter. Concludo ergo (inquit Caietanus in fine primi articuli) & tene, quod substantiam per modum substantiæ existere in aliquo, est substantiam indiuisibiliter esse in illo. Et non dico substãtiam esse indiuisibilem; sed substantiam esse indiuisibiliter in illo; hoc est, substantiam se habere ad illud indiuisibiliter; & non quantitatiue, seu diuisibiliter, hoc est coextense, sicut quantitas locati coextenditur quantitati loci.

§. III.

Vtrum præsentia Christi sit vna ante diuisionem?

19 SEd contra dicta occurrit prima difficultas. Species panis, & vini diuidi possunt in infinitum: Si ergo Christus tot est sub qualibet parte specierum prædictarũ, sequeretur quod infinities esset in hoc sacramento: quod est inconueniens: nam infinitum repugnat, non solum naturæ, sed etiam gratiæ.

Respondet S. Thomas art. 3. ad 1. quod numerus sequitur diuisionem: & ideò quãdiu quantitas manet indiuisa actu, neque substantia alicuius rei est pluries sub dimensionibus proprijs; neque corpus Christi sub dimensionibus panis: & perconsequens, neque infinities; sed toties, in quot partes diuiditur.

20 Et in 4. Sent. vbi supra ad primum id latius declarat dicens, quod vnitas rei cõsequitur esse ipsius: partes autem alicuius homogenei continui ante diuisionem non habent esse actu, sed potentia tantum: & ideò nulla illarum habet vnitatem propriã in actu: vnde actu non est accipere ipsarum numerum; sed potentia tantum. Et propter hoc forma, quæ est tota in toto tali, & tota in partibus eius, non dicitur ante diuisionem continui esse ibi pluries actu; sed solum potentia: sed post diuisionem multiplicatur secũdum actum; sicut patet de anima in animalib⁹ anulosis. Et similiter corpus Christi ante diuisionem hostiæ, quamuis sit totum sub qualibet parte hostiæ, non est tamen pluries actu sub partibus illis; sed tantum potentia: nec est inconueniens quod sit ibi infinities in potentia. Hæc Sanctus Thomas.

21 Aliter Marsilius in 4. q. 7. art. 1. respondet quod corpus Christi est in hostia *pluribus vicibus partialibus, non totalibus*. Fauet Suarez disp. 52. sec. 2. circa finẽ dicens. Vocatur autem hæc infinitas in potentia, non quia Christus totus non sit reuera actu præsens singulis partibus: sed quia *partiales illæ præsentiæ*, licet sint totales ex parte subiecti, sunt partiales ex parte spatij, seu quantitatis panis, & actu sunt inter se vnitæ, vnãque integram præsentiam componunt. Imò Lugo disp. 5. sec. 7. numero 157. dicit Christi præsentiam non esse simplicem, & indiuisibilem: nam distincta vbicatio partialis competit animæ, & distincta corpori; illa posset amitti perseuerante ista, si Christus extra Eucharistiã moreretur. Deinde præsentia corporis diuisibilis est pro diuisibilitate ipsius corporis; ita vt distincta partialiter sit vbicatio pedis, & vbicatio manus, &c. Denique est diuisibilis pro diuersitate spatij, cui correspondent species. Vnde habet duplicem diuisibilitatem, primam quasi subiectiuam pro diuisibilitate subiecti; secundam quasi obiectiuam pro diuisibilitate spatij, cui correspondet: ita vt in qualibet parte spatij sit multiplex præsẽtia habẽs tot partes, quot sunt partes Christi ibi existentes: & rursus quælibet pars corporis Christi habeat tot partes præsentiæ, quot sunt partes spatij, quibus correspondet. Et disp. 8. sec. 3. num. 43. dicit probabilius in singulis partibus specierum dari suã præsentiam partialem, separabilem à præsentia, quæ est in alijs partibus.

Cornejo etiam art. 4. disp. 2. dub. 1. in fine ad 1. confirmationem etiam ait. Dici tamen possunt illæ præsentiæ corpori sChristi plures inadequatè, & secundum quid; non solum in potentia, sed etiam in actu. Neque hoc est contra D. Thomam, quia quando ipse ait, huiusmodi præsentias esse plures solum in potentia, loquitur de præsentijs totalibus, & adequatis.

Opti-

22 Optimè tamen respondet Soto in 4. dist. 10. q. 1. art. 3. ad 1. dicens. Est tamen ineptum dicere plures vices partiales: nam vices, diuisionem dicit. Optime ergo absolute respondet D. Tho. negando consequẽtiam: numerus enim sequitur diuisionẽ cõtinui: vnde quandiu res est indiuisa, non est plures actu, sed tantum in potentia. Ob id quæ sicut substantia panis ante consecrationem non est pluries sub suis dimensionib⁹ ita neque corpus illi succedẽs est nisi semel sub illis. Sicuti anima, licet sit in qualibet parte corporis, non nisi semel est in toto. Facta vero diuisione, quot erunt partes actu, toties erit sacramentum. Hæc Soto. Et Araujo art. 3. dub. vnico ad 1. Ipseque Cornejo vbi supra paulò ante relata verba: & Serra ar. 3. §. *Si quæras*.

23 Et in re conuenit Auersa q. 4. sec. 3. §. sexto, dicens. Potius tamen dici debet, Christũ habere vnã proprie præsentiã, qua constituatur totus in toto, & totus in singulis partibus sacramenti. Certe enim dici nõ potest habere plures præsentias, veluti discretas: quia hæ non possent esse solum finitæ, ac certo numero cõprehensæ: cũ Christus sit totus in qualibet parte absque vlla limitatione. Nec potest diuerso modo esse sub certis particulis, atque sub singulis partibus harum particularum, &c. Sicut & substantia spiritualis vno, eodemque modo est in singulis certis particulis, & earum partibus, &c. Et in sacramẽto ita contingere potest, hostiã frangi in medio vnius ex illis particulis, sicut inter vnam, & aliam particulã. Neque in cõtinuo adest talis designatio particularum, & partium, in quas incidere debeat diuisio; sed differenter potest vbiq; incidere per totum continuum. Item nõ possunt esse plures præsentiæ veluti discretæ, & infinitæ, quot sunt omnes continui partes. Quia id prorsus repugnat, sicut repugnat ipsum continuum diuidi, ac resolui in omnes sui partes. Dici ergo debet vna esse præsentia Christi in toto sacramẽto, & omnibus, ac singulis eius partibus.

Quod quidem duobus modis potest intelligi. Vno modo hanc præsentiam esse entitatiue indiuisibilem, ac similiter totam in toto, & totam in qualibet parte. Alio modo esse diuisibilem per partes, & coextensam ipsis speciebus sacramentalibus; & ita habent eam infinitas partes, sicut ipsum continuum: sed adhuc vnam continuatiue, sicut ipsum continuum. Primo modo dici debebit, quando frangitur hostia consecrata, permutari vnam illam præsentiam in duas, & sic in plures quandocumque in plures partes diuiditur sacramentum. Secundo modo dici debebit diuidi ipsãmet præsentiam in suas partes, sicut diuiditur hostia consecrata. Hæc ibi. Nos primum sequimur, nempe esse indiuisibilem.

Et sicut substantia præueniens quantitatem, est indiuisibilis, ita & hæc præsentia; quamuis æquiualenter sit diuisibilis: sicut & præsentia animæ, quæ est tota in toto, & tota in qualibet parte.

§. IV.

Vtrum sit in minimis partibus?

24 SEcunda difficultas est, vtrum ante diuisionem Christus sit in singulis partibus Eucharistiæ quantumvis paruis?

Negare videntur Alexander Alensis 4. par. quæst. 10. membro 7. artic. 3. §. 5. vbi ait. *Si autem quæritur, sub quot partibus, & quibus constat corpus Christi? Dicendum, quod sub quibus, & quot essent substantia panis, si essent distinctæ, & diuersæ. Vnde sub minimis, non secundum quantitatem; sed secundum speciem*. S. Bonauentura in 4. distinctione 10. 1. par. dist. artic. vnico quæst. 5. in corpore, & ad 2. Gabriel lectione 80. in Canonẽ Missæ lit. T. dub. 1.

25 Cæterum M. Soto in 4. dist. 10. q. 1. artic. 3. ad 1. §. *At quod*, ab ista tenentia liberat S. Bonauenturam, & eam acriter cẽsurat dicens. Ipse autem Diuus Bonauentura non ait in præallegata quæst. 5. nisi quod hostia non potest in infinitas partes esse diuisa: quia in diuisione perueniendum est ad partem minimam formalem, scilicet, vt sub minori nequeat esse panis: quod quidẽ verissimum est.

At vero quod aliqua esset hostiæ particula sine corpore, *hæresis esset asserere*: nam cum totus panis conuertatur in corpus, nulla potest esse particula vbi non sit corpus; alias essent particulæ vacuæ, & corpore, & pane. Item, si vna particula minor minima illic esset sine corpore, quæcumque talis ad intellectum signata, esset pariter sine illo; atque adeò per singulas inducendo concluderes in tota hostia non esse corpus. Respondetur ergo, quod quamuis separata minima parte, si illa diuideretur, desineret illic esse corpus; quia desinerent species panis; tamen in toto, quia conseruantur illic

ſpecies,non datur tam parua pars,quin ſub quauis minori ſit corpus.Hæc Soto.

26 Vazquez etiam diſp. 188. capite 3.num.20.oppoſitam ſententiam *vt erroneam* damnat his verbis. Vnica efficaciſsima ratione probari,& oppoſitum aſſerentes ad abſurdum contra fidem deduci, ac proinde erroris conuinci poſſunt. Quoniã aut in minima aliqua parte,in qua ſeparata forma panis,aut vini conſeruari poſſet, eſt totus Chriſtus;aut aliquid Chriſti,aut nihil illius? Si concedant aduerſarij, eſſe totum Chriſtum;amplius cum illis contendẽdum non eſt.Si vero dicãt eſſe aliquid Chriſti,& non totum Chriſtum;ſequitur abſurdum,nempè,totum Chriſtum eſſe in toto ſacramento,& partem in parte;ac proinde non eſſe modo indiuiſibili reſpectu loci,ſed modo ſubiecto menſuræ:quod eſt abſurdum.Sequitur præterea fore,vt cum diuiditur pars illa,non poſsit retinere totum Chriſtum,ſed ſolam partem illius: aut dicant,qua ratione totum retineat ſine noua conſecratione virtute ſolum prioris;cũ tamen antea partem Chriſti ſolum ſub ſe haberet? Si autem dicant, in illa minima parte nihil Chriſti,neque totum Chriſtum eſſe:idem de alia minima parte,quæ ei cõiuncta eſt,dicere debent.Quare,ſi in qualiber illarum nihil Chriſti eſt;neque in vtraque ſimul aliquid erit.Illis autem duab⁹ addere poteris aliam,& aliam partem,ita vt eodem argumento aperte colligatur, in tota quantitate panis,aut vini nihil eſſe Chriſti.Hæc omnia,quæ inferimus hac ratione contra negantes in qualibet parua parte eſſe totum Chriſtum,aperte ſunt contra fidem.Merito igitur diximus,noſtram ſentẽtiam ita certam eſſe, vt oppoſita erroris in ſimulari debeat.Hæc ibi.

27 Sed ex parte ſententiæ antiquorũ fauet Coninch quæſtione 56.artic.3.docẽs totum Chriſtum eſſe in ſingulis quibuſque partib⁹,dummodo ſint phyſicè diuiſibiles; non tamen eſſe totum in partibus phyſicè indiuiſibilibus,quamuis mathematice diuiſibilibus.

Sed fere eaſdem patitur difficultates hæc ſententia,ac iam impugnata:vt enim notat Auerſa quæſtione 4.ſectione 3.§. 4. Sicut dum omnes partes vnitæ ſunt,in qua libet conſeruatur ſubſtantia panis;ita poſt conſecrationem adeſt tota ſubſtantia Chriſti. Et alioqui oppoſita ſententia *inexplicabilis* prorſus eſt,& maiores,& inexplicabiles difficultates incurrit.

§. V.

Vtrum ſit ſub indiuiſibilibus ſpecierum?

28 REſtat tertia difficultas inter Scholaſticos celebris,vtrum in punctis,& indiuiſibilibus ſpecierum panis,& vini in Euchariſtia ſit corpus, & ſanguis Chriſti?

Negant Scotus in quarto diſtinctione 10.quæſtione 9.§.*Hic dicitur*. Ver.*Item corpus*. Richardus articulo 6. quæſt. ſecunda. Ægidius Theoremate 11.Henriquez libro 8. capite 27.§.5.lit.B. dicens oppoſitum falſum, & contra torrentem Doctorum; & merito oppoſitam in Actu publico ab omnibus Magiſtris Salmanticenſibus repulſam. Sequitur Vazquez diſputatione 188.cap.4. Gaſpar Hurtado diſp.5. diffic.10.Palqualigus diſput. 104.ſect.4.& alij.

29 Probant Primo, quia in quantitate corporis nulla ſunt indiuiſibilia,neque puncta,neque lineæ, neque ſuperficies re ipſa; ſed ſolum cogitatione noſtra.

Secundo,quia ſubſtantia corporis, & ſanguinis Chriſti ſuccedit ſubſtantiæ panis, & vini: ergo vbi ſolum erat ſubſtantia panis,& vini,poſtea eſt corpus,& ſãguis Chriſti:ſicut è contrario etiam,vbi ſubſtantia illa non erat,neque corpus,& ſanguis Chriſti ſunt.Sed in indiuiſibilibus non erat ſubſtantia panis,& vini:nam punctum,aut linea,aut ſuperficies panis,non eſt panis,ſicut pars panis eſt panis : ergo in his indiuiſibilibus non eſt Chriſtus.

Tertio,quia ex oppoſito ſequeretur, facta diuiſione ſpecierum panis conſecrati,Chriſtum nouiter incipere eſſe in extremis indiuiſibilibus, quæ ex diuiſione fiunt: cum tamen antea in illis non eſſet. Quod tamen concedendum non eſſet : quia ſine noua conſecratione effici nequit, vt Chriſtus ſit ſacramentaliter, ex vi præſentis inſtitutionis, vbi antea non erat.

30 Notant autem Richardus, & alij,quos ſequitur Paſqualigus illa ſectione 4.numero 15. & 17. quod licet corpus Chriſti non ſit *per ſe primo* ſub indiuiſibilibus ſpecierum;ſicut neque ſubſtãtia panis, cui ſuccedit, erat per ſe primo ſub indiuiſibilibus, quia ſecundum ſuas partes correſpondet partibus quantitatis:

Tamen

Tamen *ſecundario* corpus Chriſti eſt ſub indiuiſibilibus ſpecierum : quia indiuiſibilia non ſunt extra partes;alioquin facerent extenſionem:vnde cum corpus ſit ſub partibus ſpecierum,erit etiam ratione partium ſub indiuiſibilibus ; licet non per ſe primo.

31 Affirmatiuam ſententiam tenent Capreolus in 4.diſt.10.q.4.ar.3.ad 2. Scoti contra primam concluſionem.Sotus in 4.diſt.49.q.4.art.6.§.*Vnde ad argumenta Durandi*,dicens oppoſitum eſſe indignum Theologo.Suarez diſp.56.ſect.3. Nuño, Araujo,& Serra,& Cornejo,& communiter Thomiſtæ hic art.3.Imò Valentia, Albertinus,Granadus,Præpoſitus,Tannerus, Meracius,& Amicus.Gamachæus,& communiter alij Recentiores.Probaturque primo.Nam corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento indiuiſibiliter;ſicut Angelus eſt alicubi:ergo ſicut Angelus alicubi exiſtens eſt totus in toto, & totus in qualibet parte,& etiam in punctis,& terminis indiuiſibilibus eius,in quo exiſtit,vt colligitur ex Diuo Thoma 1.p.q.52.artic.2. Ita & corpus Chriſti eſt in punctis,& indiuiſibilibus ſpecierum panis,& vini.

Quod ſecundo probat Suarez exemplo durationis Angeli.Nam ſi duratio Angeli ſine vlla interruptione coexiſtit tempori noſtro continuo,neceſſe eſt vt tota ſit non ſolum in omnibus partibus noſtri temporis;ſed etiam in inſtantibus eius:nec poteſt mente cõcipi quod duratio Angeli coexiſtat omnibus partibus eius, & non etiã inſtantibus:aut ſi alicui non coexiſtit,neceſſe eſt,vt ſaltem in illo interrumpatur duratio,ita vt in illo verum ſit dicere,Angelum non eſſe: Idem ergo eſt in præſentia locali:eſt enim omnino eadem proportio quoad hoc,quod ſicut duratio Angeli ſine interruptione perſeuerat,quãdiu tempus cõtinuè diſcurrit;ita corpus Chriſti, ſeu præſentia eius continue diffunditur per totam quantitatem continuam ſpecierum panis.

32 Tertio probatur ratione indicata à D.Thoma verbis relatis num. 17. & in ſimili proponitur ab ipſo in 4.diſt.10. q.1.art.2.quæſt.3.ad 2.& melius quæſtiuncula 4.ad 2.vbi ait.*Sicut illa,quæ non habẽt quantitatem,poſſunt eſſe indifferenter ſub parua,& magna quantitate;ſicut patet de anima, quæ eſt indifferenter in magno,& paruo corpore:ita illud,quod non ratione ſuæ quantitatis cõtinetur ſub aliqua quantitate,poteſt eſſe indifferenter in magna,& parua quantitate: & ſic eſt in propoſito.*Hæc S.Thomas. Sed illa, quæ non habent quantitatem poſſunt eſſe in puncto,ſicut Angelus ſe poteſt conſtituere in puncto,vt docet Diuus Thomas 1.p.quæſtione 52.& 53.Et quia dicit S.Thomas libro 4.Contra Gentes capite 65. Quod *remota quantitate, ſubſtantia omnis indiuiſibilis eſt*,vt patet per Philoſophum 1.Phyſicorũ. Vel quia eſt ſubſtantia ſpiritualis,ſicut Angelus,cui repugnat diuiſio: Vel quia, licet ſit corporea,ſeclusa quantitate,non habet extenſionem,nec poſitionem,& ſitum: & ideò indiuiſibilis actu ; licet diuiſibili in potentia media quãtitate. Quamuis enim ſit capax trinæ dimenſionis,ſecũdum ſe tamen eſt indiuiſibilis.Cum ergo corp⁹ Chriſti ſit in Euchariſtia per modum ſubſtantiæ, & miraculoſe fiat,quod ibi ſit indiuiſibiliter ac ſi careret ſubſtantia;manifeſtum relinquitur,quod totũ corpus Chriſti eſt ſub tota quantitate , & ſub ſingulis partibus eius,quantumvis paruis;ſed etiam ſub pũcto,& alijs eius indiuiſibilibus. Quæ ratio conuincit hanc ſentẽtiam eſſe omnino veram,& amplectendam.

33 Addit Nuño art.3.fol.704. quod reſpectu ſuperficierum, videtur oppoſita ſententia *improbabilis*:non enim videtur intelligibile,quod ſignata vltima ſuperficie hoſtiæ,quæ eſt illa, quæ videtur à nobis, in illa non ſit corpus Chriſti ; & ſignata etiam alia quacumque,non ſit in illa : & nihilominus , quod ſit in tota hoſtia.

34 Quod tandem confirmant ſolli argumentorum ſolutione.Primum aſſumit falſum : contra Philoſophum , & Diuum Thomam,& communem , & veram ſententiam: de qua egimus libro ſecundo Logicæ quæſtione 13.num.35.& latius libro 6.Phyſicorum totã quæſt.3.Ad ſecundum dicunt , magis requiri vt fiat à principio conſecratio,quam vt conſeruetur ſub ſpeciebus corpus Chriſti conſecratum. Ad conſecrationem requiritur materia per ſe ſenſibilis;punctum autem non eſt per ſe ſenſibile,ſed ratione lineæ,& lineæ ratione ſuperficiei, & ſuperficies ratione corporis : & ideò non poſſunt conſecrari,niſi conſecrato corpore,ſeu quantitate panis: conſecrata autem quantitate, cũ in tota indiuiſibiliter ſit totus Chriſtus,etiã eſt in punctis.

35 Ad tertium, respondet Nuño ad 2. necessario sequi naturali sequela sine noua cõsecratione, quod corpus Christi sit in illis superficiebus, quæ de nouo producuntur, propterea, quod est in tota hostia, in qua illæ superficies continentur: fit igitur hoc per mutationem ipsarum linearũ sine mutatione corporis Christi. Notatquẽ ad vltimum, quod substantia corporalis est in puncto sicut in termino propriæ mensuræ; nam licet substantia secundum se sit in diuisibilis, est tamen capax diuisionis per quantitatem: vnde in quantitate est diuisibiliter; in puncto autem indiuisibiliter.

36 De his sententijs sic iudicat Lugo disp. 8. sect. 3. in fine num. 57. dicens. Vides vtriusque partis argumenta satis difficilia: ego quidem neutris puto sufficiẽter posse fieri satis. Vnde iuxta diuersas Philosophorum sententias dupliciter dissoluenda existimo: nam illi qui quantitatem componunt ex solis indiuisibilibus, & negãt diuisibilitatem illam partium in infinitum, facilè se expediunt ab hac quæstione: cõcedunt enim corpus Christi esse sub singulis indiuisibilibus specierum, &c. In sententia vero communi Philosophorum ponente partes continui diuisibiles in infinitum; existimo consequenter neganda esse omnia eiusmodi indiuisibilia, tam in continuo permanenti, quam in successiuo: hoc enim modo vitantur omnes fere difficultates, &c.

37 Quoad vtrumque, assecias hãbet Cardinalis: nam quoad primum, Augustinus Bernal disp. 33. de Eucharistia sec. 2. num. 19. dicit Christum non esse in partibus proportionalibus, quia tales nullæ sunt; sed sunt ingeniorum cruces, citraque vllam necessitatem excogitatæ, vt dicunt Arriaga, & Ouiedo: sed esse simul, & semel in singulis indiuisibilibus, & in illis solis, quia continuum physicè constituitur ex solis indiuisibilibus.

38 Quoad secundum, Raphael Aueria q. 4. de Eucharistia sec. 3. §. quinto, dicit, quod si dentur indiuisibilia in cõtinuo, in ijs omnibus, & singulis deberet constitui corpus Christi: nam de illis cum partibus cõmunis est ratio, &c. Sed tamen, quia per se difficile est, de nouo incipere corpus, & sanguinem Christi absque noua consecratione, & transubstantiatione: sicut in vniuersum difficile est, huiusmodi indiuisibilia substantiæ, de nouo fieri, seu resultare; ideò hoc erat vnum ex validis argumentis ad indiuisibilia in continuo destruenda, ne absolute dari debeant, vt iã suo loco deduximus quæst. 22. Philos. sectione 4. Hæc ibi.

39 Cæterum ad mysteria fidei explicanda deserẽdæ non sunt cõmunes Philosophorum sententiæ, ne ab illis irrideantur, obijcientibus, quod communibus æstimationibus non negatis, nequeãt fidei nostræ mysteria esse credibilia, vel intelligibilia. Sed quia de his abunde egimus libro 6. Physicorum per tres quæstiones; & hæc sũt pure Physica; ideo repetere non est opus.

40 Solum notandum, quod ad illud tertium argumentum respondet Suarez ad 4. nullum esse inconueniens, mutata separatione, seu cõtinuatione specierũ, sicut mutãtur termini ipsarum specierum, ita etiam mutari aliquomodo præsentiam Christi, quoad terminos suos: hoc intrinsece, & ex natura rei sequitur ex illa separatione, vel cõtinuatione: neque hoc est proprie mutari præsentiam; sed præsentiæ terminum. Vnde iuxta hoc, aliqui negant incipere Christum existere sub indiuisibilibus post consecrationem consurgentib⁹ ratione diuisionis, aut coniunctionis specierum: sicut nec incipit existere sub indiuisibilibus, & partibus, quæ adueniunt de nouo in specierum rarefactione, in sententia Scoti in 4. dist. 12. q. 4. §. *Quantum ad istam*, quod in rarefactione adquiritur noua quãtitas. Nam positio corporis Christi sub speciebus, cum sit quid supernaturale, non fit ratione diuisionis, aut coniunctionis naturalis specierum: sed solum ratione consecrationis. Consecratio autem, quę præcessit, nequit extendi ad materiam aduenientem, postquam ipsa desijt; quia hæc materia non erat præsens. Sub indiuisibilibus autem resultãtibus ratione diuisionis, aut cõiunctionis specierum, dicunt non existere Christum, neque indiuisibilia substantię panis, aut vini: vel existere quidem hæc indiuisibilia producta de nouo. Quod non est contra Concilia definientia nihil substãtiæ panis, aut vini existere sub accidentib⁹ cõsecratis: siquidem tantum loquũntur quando primo fit consecratio; & non accidit immutatio aliqua: sicut si quædam pars vini consecrati manet incorrupta, & alia corrumperetur ab infuso fortiori vino, Christus esset sub parte incorrupta, & sub illo toto, & esset Christus; & esset alia substantia sub parte corrupta.

Hanc

41 Hanc solutionem, vt probabilem admittit Araujo num. 22. subdit tamẽ alias duas, iuxta id, quod diximus ex Nuño, & late explicat Cornejo disp. 2. dub. 2. ad 2. nempè dicendo, quod in illo casu incipit esse corpus Christi ex vi prioris consecrationis in nouis terminatiuis; sicut enim prima consecratio habet vim, vt facta diuisione hostiæ semel consecratæ, resultent plura sacramenta; ita habet virtutem vt cõstituatur corpus sub terminatiuis resultantibus, eo quod pertinent ad hostiam iã consecratam. Denique dicunt in illis indiuisibilibus etiam ante diuisionem esse Christũ: vnde non mirum, quod post diuisionem sit in illis; quia sunt eadem indiuisibilia terminatiua, quia antea erant continuatiua; quia nihil acquiritur de nouo quoad entitatẽ, sed solum quoad officium terminandi: in quo sensu D. Tho. 1. p. q. 85. ar. 8. ad 2. ait, quod *in linea circulari non est punctũ nisi in potentia*: non enim actu terminat: nisi diuidatur: & diuiso non ponit, sed potius tollit; quia diuisione, & fractione deperditur aliquid quantitatis: & si illud non est sufficiens vt esset ibi panis, non erit ibi corpus Christi: quod tamen continebat, cum erat coniunctum toti quantitati.

DVBIVM VI.

Vtrum tota quantitas dimensiua corporis Christi sit in hoc sacramento?

1 POtissima argumenta, quibus Hæretici contendunt probare esse impossibile corpus Christi esse realiter, substãtialiter, in sacramento Eucharistiæ, desumuntur ex eo, quod non valẽt intelligere quod quantitas contineatur tota in qualibet parte, & sit simul cum alia quantitate, & quod magna quãtitas corporis Christi valeat cõtineri sub paruissima quãtitate panis; quæ sunt tres difficultates, quas obijcit D. Thomas art. 4. ad probandum, quod non possit tota quantitas dimensiua corporis Christi esse in sacramento. Ideò in illis diluendis diuerso modo processerunt Theologi.

§. I.

Theologorum sententiæ.

2 DVrandus in 4. dist. 10. q. 2. num. 7. sic ait. Alius modus est, quod substãtia corporis Christi potest esse in hoc sacramento sine quantitate; quamuis substãtia, & quantitas non separentur secundum inhærentiam vnius ad alterum. Primum patet, scilicet, quod substantia possit esse in hoc sacramento sine quantitate: quia corpus Christi est in hoc sacramento non circunscriptiue, nec diffinitiue; sed solum ratione ordinis, quem habet ad species sacramentales propter conuertionem substantiæ panis in ipsum, vel propter aliam causã nobis occultam. Sed hunc ordinem habet substantia corporis Christi, quatenus substãtia, & non quatenus quanta: imo quantitas, quantum est ex natura sua, potius hoc impediret, nisi virtute diuina illud impedimentum tolleretur. Ergo videtur *probabiliter*, quod in hoc sacramento possit esse substantia corporis ratione huius ordinis; & non eius quantitas.

Secundum patet, scilicet, quod propter hoc non oporteret, quod quantitas separaretur à subiecto secundum inhærẽtiã: quia sicut quãtitas corporis Christi vnitur ei secundum inhærentiam; ita Cœlum, vel aliqua pars Cæli vnitur corpori Christi secundum contactum. Sed nõ oportet, quod locus Cæli separetur secundum contactum à corpore Christi existente in hoc sacramẽto; quamuis locus Cæli nõ sit præsens huic sacramento. Ergo similiter non oportet, quod quantitas corporis Christi separetur secundum inhærentiam in ipso, dato quod corpus Christi sit in hoc sacramento, & nõ eius quantitas.

Quod confirmatur. Quia æquè possibile, vel impossibile est vnita secundum contactum, manente tali vnione, vnum esse distãs à loco, in quo alterum est; sicut de vnitis secundum inhærentiam, manente inhærentia. *Et iste modus forte verus est, loquendo de possibili: sed alius ponitur communius de facto. Quis autem sit verior, puto nulli homini viatori posse constare per certitudinem; nisi cui Deus reuelauerit.* Hæc Durandus.

3 OKam in 4. q. 4. & tract. de Eucharist. cap. 26. Gabriel in 4. dist. 10. q. vni-

ca art.2.Maior,& Aliacensis,cum teneant quantitatem non esse distinctam a substantia,sed modum quemdam se habendi in ordine ad locum;dicunt in sacramento manere corpus,quod in Cœlo habet modũ quantitatiuum; non autem illum habere in sacramento.Itaque,quod in Cœlo est quantitas,in sacramento non est quantitas,nec secundum vnum officium,nec secundum alterum.

Obiter Bernal disp.35.de Euchar.sect.2.§ 2.nu.71.inquit.Christi corpus in Eucharistia cum totam suam retineat quantitatem;& quidem; *vt celebris sententia iam fert*,idẽtificatam cum materia prima;proprijssime , & formalissime est quantum, &c.

4 Demum Pasqualigus disp.102.sec.2.conc.2.num.8.ait.Quantitas in corpore Christi sub Eucharistia non habet modum essendi quantitatiuum in actu;sed tantum in potentia;atque adeò non tribuit suum effectũ formalem essendi quantitatiuo modo.Sequitur ex dictis in physica,vbi ostendimus quantitatem non distingui à re quanta,& compleri in suo modo essendi per extensionem.Probatur. Extensio est aliquid in ratione quantitatis:vnde fundat aliquas passiones propriasipsius,vt commensurabilitatem,proportionem,æqualitatẽ, &c. Ergo dicit modum essendi quantitatiuum tanquam proprium quantitatis.Ergo cum in corpore Christi non sit extensio;neque etiam erit modus essendi quantitatiuus.

5 Per aliud extremum Vazquez disp.187.cap.4.existimat quãtitatem corporis Christi esse ex vi verborum, & per se sub speciebus panis;hanc vero, aut illã singularem quantitatem esse solum per concomitantiam,atque peraccidens.Sequuntur Gamachæus q.74.cap.8. Ochagauia q.20.de Euch.& Meratius disp.21.sect.5.& disp.22.sect.6. Probat Vazquez num.20. Sub speciebus panis ex vi verborum constituitur corpus Christi,non prout est corpus species subalterna prædicamenti substantiæ;neque quatenꝰ est sola materia prima; sed prout dicitur organicum,& hetereogeneum , habens nimirum partes diuersæ rationis:hoc autem intelligi nequit, nedũ esse,sine hac,aut illa quantitate:Ergo nomine corporis hæc,aut illa quantitas , vt quantitas in vniuersum per se significatur, aut connotatur: ac proinde ex vi verborũ consecrationis quantitas vniuersæ erit in hoc sacramento,

6 Adijcit Vazquez num.21.quod si loquamur de quantitate sanguinis,nullo modo,neque in singulari,neque in vniuersum per se erit sub speciebus vini:eo quod alia sit ratio corporis,& sanguinis. Nam substantia corporis sine diuersitate illa partium,quæ necessario postulat quantitatẽ, nomine corporis significari nequit; at vero substantia sanguinis sine quantitate vlla nomine sanguinis recte denotatur. Ratio vero discriminis est,quia cum caro,& os animentur eadem anima,& ita per eãdem formam substantialem constituantur , ab ea non possunt recipere diuersum esse substantiæ,& viuentis;at proinde,prout sosũ animantur,nequeunt diuerso nomine significari. Vt igitur diuersa nomina sortiri possint,opus est per quãtitatem,& alia accidentia diuerso modo disponi:Quia vero sanguis non animatur,neque viuit per animam , sed propriam suam formam substantialem habet,vt dixerat tom.1.in 1.p. disp.36.cap.5.ab ea accipit tale esse substãtiale,vt absque vllo alio accidente differat à partibus alijs animalibus. ¶ Ochagauia tamẽ,& alij etiã sub specie vini docent quantitatem sanguinis poni ex vi verborum.

7 Consequenter admittit Vazquez non solam quantitatem,sed & non nulla alia accidentia poni in Eucharistia sub speciebus panis ex vi verborum:nam diuersitas partium, quibus per se constat corpus organicum, non solum postulat quantitatem in vniuersum,sed etiam aliqua alia accidentia.Etenim caro, præter quãtitatem, aliud temperamentum qualitatum postulat,vt dicatur caro,quam os,vt nomine ossis significetur.

Dixerat autem Vazquez numero 20. Neque existimo hanc nostram sententiam esse contra Sanctum Thomam,aliosque antiquos Scholasticos:nam explicari debent de hac,aut illa quantitate singulari,& indiuidua;non autem de quantitate in vniuersum.

8 Sequitur Auersa quæstione 4. sectione 2.referens Bonacina, eo quod disputatione 4.quæst.3.de Euchar. punct.5. prop.4.n.12.explicat nomine corporis intelligi materiam quantitate organizatam, & partibus æthereogeneis constantem. Ex quo sumitur ratio.Corpꝰ humanũ dicitur, in quo sit distinctio partium,& membrorum, ossium,

ossium,carnium,neruorum,oculorũ, &c. Quæ distinctio fit per accidentia. Sicut ergo nomine oculi,non significatur nuda substantia;sed simul cum accidẽtibus:ita prorsus nomine corporis, in quo potius inuoluũtur simul omnia membra,& organa cũ sua distinctione. Exponit autem S.Thom. quia assignauit duplicem modum essendi in sacramento; non quidem dicendo, ex vi verborum,& per concomitantiam ; sed dicendo ex vi Sacramenti,& ex vi concomitantiæ,vt patet art.1.& 4. Itaque plus importat esse hoc modo ex vi sacramenti, quam esse solum ex vi verborum: quia esse ex vi sacramenti,denotat terminum ad quẽ,in quod per se fiat conuersio,ita vt ex vi ipsius excludatur terminus à quo,cuius vice succedat ipse terminus ad quem. Esse ex vi verborum,solum dicit significari,& fieri per verba.Cõstat autem fieri per vim, & significationem ipsorum, vt accidentia corporis organici in sacramento ponantur.

§. II.

De potentia absoluta vtrumque est probabile:de facto non est tutum negare quantitatem Christi esse in sacramento.

9 Dico tamen primo. Quantitas,& alia accidentia intrinseca corpori, & sanguini Christi,sunt realiter in Eucharistia.Ita D.Thomas art.4.dicens. *Quia tamen substantia corporis Christi realiter non denudatur à sua quantitate dimensiua,& ab alijs accidentibus,inde est,quod ex vi realis concomitantiæ,est in hoc sacramento tota quantitas dimensiua corporis Christi,& omnia accidẽtia eiꝰ.* Idem dicit in 4.dist.10.q.1.art.2.q.3.& 4. Est Theologorum communis,& adeò certa,quod Alanus lib.1.de Euchar.cap.38.dicit oppositam haberi pro *hæretica*.Alexander Alensis 3.p.q.40.membro 3.artic.4.& Soto dist.10.q.1.art.4.§. *Reuera*. Et Nuño q.76.art.4.conc.1.& Valentia q.5.puncto 1.omnino dicunt *erroneam*. *Errori proximã*, dixit S.Bonauentura in 4.dist.10.1.p.q.2. & Cornejo quæst.76.art.4.disp.1.quæst. 1.Et ad minus sententiam primam esse *temerariam*,dicit Suarez disp.51.sect.2.& passim alij.Quare Durandus non prorsus respuit opinionem communem; sed tantum affirmat suam esse probabilem.

10 Per oppositum sunt, qui arbitrentur;nec de potẽtia Dei absoluta posse corpus Christi esse in hoc sacramento sine quantitate,& alijs accidentibus intrinsecis,quæ habet in propria specie.Ita Scotus in 4.dist.10.q.4.lit. K. ver. *de Secundo membro*:& ver.*Hic posset*.Et ver.*Ad aliud argumentum*;& q.2.& Marsilius in 4.q.7. art.3.& quæst.8.art.3.vt refert,& sequitur Vazquez disp.189.cap.4.& disp.192. capite 3.alios referens.Nuño quæst.76.artic.2.diffic.3.conc.3.Serra q.76.art.4.§. *Si quæras*,dicens,quod est opinio *communior discipulorum D.Thomæ*: & probat eam tripliciter.Primo,quia contradictionem implicat,idem simul esse quantum,& nõ quãtum,album,& non album,&c. Cum hæc contradictorie opponantur : At si corpus Christi esset in hoc sacramento sine quantitate,& alijs accidentibus intrinsecis, quæ habet in propria specie simul esset quantum,& non quantum,album,& non albũ, &c. Ergo nec per Dei potentiam absolutã est id possibile.Secundo. Nam eodem modo posset corpus Christi esse in hoc sacramento sine anima,& Diuinitate,quæ realiter illi coniunguntur in propria specie:sed hoc est falsum:nam simul esset animatum, & inanimatum,viuum,& non viuum,existens,& non existens, vnum supposito cũ Christo,& non vnum supposito cum Christo:quæ omnia contradictionem implicãt; Ergo,&c.Tum denique,quia ad existendum in hoc sacramento per concomitantiam nihil aliud requiritur,quam esse realiter coniunctum cum corpore Christi:Ergo dum quantitas est illi coniuncta,non potest non esse in hoc sacramento per cõcomitantiam,corpore Christi in eo existẽte ex vi sacramenti.

11 Viterius probatur ex doctrina Diui Thomæ quæst.81.articulo 4. docentis,quod si tempore mortis Christi fuisset corpus Christi sub sacramento , etiam in sacramento moreretur.Et in 4. Sententiarum distinctione 11.quæstione 3.articulo quarto quæst.2.ait, *cum animatio sit proprietas intrinseca,constat,quod sicut corpꝰ Christi in specie propria erat exanime ; ita sub sacramento*.Et quæstiũcula 3.dicit,quod Deus non poterat facere, quod anima Christi à corpore separatã *esset ei vnita sub sacramento,sicut forma:quia hoc pertinet ad dispositionẽ interiorem: vnde ineuitabiliter sequeretur duo contradictoria esse simul*: Quæ ratio militat de quantitate,& omni accidente intrinseco ; & loquitur de potentia absoluta.

Et dist.10.q.1.ar.2.q.3.ad 3.ait D.Thom. *Non posset fieri quod substantia corporis Christi esset sine accidentibus sine sua mutatione. Posset autem Deus hoc facere, vt sine accidentibus propriis esset, ad minus aliquibus intrinsecis.* Loquitur de mutatione intrinseca: quam solam reputat esse inconueniens de facto dari: *Quia esset inconueniens Christum mutari.* Mutatio autem extrinseca de facto datur, cum desinit esse sub speciebus.

12 Cæterum Deum posse sub sacramento ponere realiter substantiam corporis, quin ibi concomitanter sit quantitas, aut alia accidentia, docent Soto in 4. dist.10.q.1.art.2.§. *At vero.* Et ar.5. propos.2.&3. Et Martinus Ledesma 1.p.Quarti q.17.art.4. Probabilemque esse dicit Nuño vbi supra octo argumenta pro hac parte referens. Sequunturque Lugo disp.5.de Eucharistia sect.2.num.35.& alij frequenter, quos retulimus, & in simili sequuti sumus hic dub.1.num.12. Tenentque Innocentius Tertius, Hugo Victorinus, Alēsis, Maior, & OKam, Marsilius, & Gabriel, quos refert, & sequitur Suarez disp.48. sectione 5.conc.1. Probans primo, quia præsentia est modus quidam rei præsentis, ab ipsa distinctus, & separabilis; sed potest Christus habere in Eucharistia modum præsentiæ, quem non habet in Cœlo: ergo & esse ibi sine accidentibus intrinsecis.

Secundo, Anima rationalis vnita capiti, non habet in hoc loco, vbi est manus, illum modum vnionis, quem habet in capite, &c. Ergo etiam in his modis, qui per se à loco non pendent, potest eadem omnino res habere vnum modum in vno loco, quē non habet in alio.

Tertio. Subiectum potest in vno tempore durare, in quo non durat proprietas, quia est distincta, & separabilis: ergo etiam potest poni in vno loco, in quo non ponatur proprietas, quia est distincta, & separabilis.

13 Demum arguit. Quia in hoc nō involuitur cōtradictio; quia si proprie, & simpliciter fiat, sēper altera pars est falsa, quæ absolute negat proprietatem rei conueniēti in aliquo loco; si vero fiat cum loci determinatione, sic non est contradictio, quę esse debet eiusdem de eodem secundum idem. Ex quo infert Suarez disp.48. sec.2. conc.1.§. *Ad argumentum*, nullam esse contradictionē, quod corpus Christi effet mortuum in sepulcro, & viuum in sacramēto; quia negatiua est falsa; quia vt corpus dicatur non viuere, oportet vt nullibi viuat: vt autem dicatur viuere, satis est, quod alicubi viuat; quia affirmatio solum facit sensum particularem; negatio vero simpliciter omne destruit, & facit sensum vniuersalem.

14 Dices, primo, hunc modum dicendi P.Suarez asserentis posse eundē numero hominem viuentem, & mortuum esse, cæcum, & videntem, non videri probabilem Patri Rubio 4.Phys.q.6.n.98. Secundo M.Soto in articulo 5.propositione 3.dicit hæc *creditu difficilia*, quod idem esset cæcus, & videns; idem aer numero posset hic esse illuminatus, & Romæ nubilus. Et quod posset idem homo à Roma mouēri versus Salmanticam, & simul à Salmantica per eandem lineam versus Romam; & in loco, quo sibi obuiarent, non se impedirent: quia esset idem homo. Infertur demū ex his, quod posset Deus vnum corpus ponere vbique. *Quæ quidem profecto non sunt creditu facilia.*

Tertio, nam S.Thomas Quodlib.1.artic.22.ad 1.ait, quod *vnum corpus esse localiter in duobus locis implicat contradictionem.* Quod & late ostendimus 4.Physicorum q.7.

15 Sed contra Primo, quia hæc sententia non alligatur vnice illi modo dicēdi P.Suarez. Secundo, licet illa corrolaria sint mirabilia, mirabilior est diuina potentia. Tertio, licet dixerimus implicare contradictionem vnum corpus cum vna quantitate esse localiter in duobus locis: tamē ibi §.5. late ostendimus, quod idem corpus potest cum duplici quantitate poni in duplici loco: & quod miraculose potest vni substantiæ tribui duplex quantitas. Ergo nulla est repugnantia, quod in sacramento sit sine quantitate, & in Cælo ab ea nō denudetur. Quare loquendo de potentia absoluta permittitur in hoc puncto vnicuiq; in suo sensu abundare: quamuis prior sentētia videatur probabilior, & magis ad mentem D.Thomæ. Hæc tamen est probabilis: Ideoque impugnatio primæ sententiæ non est ad has angustias redigenda.

16 Melius ergo id probat Soto dist.10. q.1.ar.4.§. *His ergo*, ita dicens. Et primum ad hoc argumētū S.Tho. quo omnes vruntur, videlicet, vbicūque est aliquid, est quid quid ei naturaliter coniungitur: quantitas est cum corpore naturaliter coniuncta: ergo est cum eo in sacramento: Durandus non

non satis respondet: Ait enim Maiorem illam intelligi, quando res est alicubi tamquam in loco: corpus autem non est sic sub speciebus, sed solum, inquit, est illic per habitudinem præsentiæ ad species: Quare nō est necesse, vt quidquid est ei coniunctum in Cœlo, sit & in sacramento. Hæc autem non solutio, sed euasio est. Nam postquam corpus vere est in sacramento, quid ad rem non contineri illic localiter, vt non ei illic cuncta inhærent; quæ sunt in Cœlo? Et potissimum, quod non quomodocumque est corpus sacramento præsens, vt vbique Durandus putat; sed vt supra ostensum est, eo modo contentum, secluſa inhærentia, vt continebatur panis.

17 Secundo, si hoc argumentum Sancti Thomæ non valeret, nullum fieret relictum ad probandum illic esse animam, & Diuinitatem: Imò consequenter nullum esse in sacramento accidens corporis Christi, puta, neque colorem, neque pulchritudinem, neque vllum temperamentum, aut humorem, quæ sunt de integritate vitæ: quoniam nō aliter probamus illic esse hæc omnia, nisi quia sunt coniuncta in Cœlo. Præsertim quod pulchritudo, & color, ac similia accidentia non insunt substantiæ, nisi media quantitate: quare si ipsa non est in sacramento, fit vt neque aliorum vllum.

18 Tertio. Si illic non esset quantitas, fieret consequens. vt partes corporis, non solum in ordine ad locum non essent situ distantes, verum neque inter se vllo essent ordine distinctæ; sed essent omnino vt indiuisibilis substantia Angeli, si esset in quolibet puncto hostiæ. Consequens autem est absurdum: quia tunc omnia essent membra confusa: nam vbi nullus est ordo, confusio est. Neque vlla esset figura organi, videlicet, oculi, aut nasi, aut manus, aut pedis, &c. Quare nec corpus esset illic organicū; neque vlla vitæ opera exercere posset: Imò neque naturaliter viuere: siquidem anima, vt ait Arist.2.de Anima, certam quantitatē sibi vendicat, sine qua viuere nequit. Quare monstrificatio potius essent massa, & moles, quam corpus humanum. Hoc autem concedere, non solum absurditas est; sed etiam error in fide: Cum enim Christus dixit: *Hoc est corpus meum*: de corpore loquebatur secundum naturam, & non secundū aliquod excogitatum figmentum: quale hæc opinio ponit. Hæc ibi.

19 Aliquæ harum rationum supponunt accidentia corporalia inhærere substantiæ media quantitate: hanc dare extensionem substantiæ; & istā sine illa esse indiuisibilem; etiam si antecedenter ad quantitatem substantia habeat entitatem partiū: quę omnia suis locis ostendimus esse de mēte S.Thomæ, & vera: & ideo in illis stabilēdis non possumus nunc detineri; quia mere Philosophica sunt.

§. III.

Non est ibi extensa localiter.

20 Dico secundo, quātitas corpori Christi in Eucharistia tribuit extensionē, & situationem partium in se; sed non in ordine ad species panis, neque in ordine ad locum; quia sic est ibi indiuisibiliter. Ita Sanctus Thomas q.76.art.3.ad 2.& artic.4.ad 1.& in 4.dist.10.q.1.art.2.q.4.ad 3. dicēs. *Quamuis corpus Christi prout est sub sacramento, habeat partes distinctas, & situatas situ naturali; non est tamen assignare in partibus dimensionum panis, vbi singulæ partes corporis Christi taceant: nec tamen sequitur, quod dicamus corpus Christi confusum; quia ordinem habent partes in se: sed secundum ordinem illum non cōparantur ad dimensiones exteriores.* Et art.3. q.1.cor.& ad 2.& q.3.ad 2.& 3. Et reuera est communis Theologorum: licet in modo loquendi Nominales dissentiant.

21 Bene explicat, & probat Soto dist. 10.q.1.art.4.ad 1. Durandi (inquit) negatur sic esse de intrinseca ratione quantitatis ordinem ad locum, vt ille modus non sit ab illa separabilis. Imò dicimus, quod sicut substantia corporea quando est in loco ratione quantitatis (quod contingit vbicumque est naturaliter) ab illa suscipit extensionem, & situm in ordine ad eundem locum: ita vice versa quando quantitas est alicubi, non ratione sui, sed ratione substantiæ, potest per diuinam potentiam insequi modum ipsius substantiæ. Et quia in sacramento sola substantia est ex vi sacramenti, quantitas vero ex ipsius substantiæ concomitātia, fit vt sit illic ad modum substantiæ, cui ex natura sua non repugnat esse inquacumque parua quantitate. Quem quidem modum appellat hic Caietanus *indiuisibiliter* existendi. At vero, quia licet Quātitas in ordine ad locum non sit diuisibilis; seruat tamen ordinem inter partes corporis, forsan non tam exacte dicitur esse illic indiuisibiliter, quam *sacramentaliter*: qui quidem est modus singularis, nullum habēs exemplum.

Idem

22 Idem §. *Igitur ad hæc*, id non repugnare, probat dicens. Enim vero tam officiū quātitatis est occupare, replereque locū, quam extēdere corpus in ordine ad ipsum. Et tamen intelligimus per fidem quemadmodum corpusculum Christi, cum nascerētur ex Virgine, penetrauerit se cum lateribus virginei vteri: & cum ingressus fuit conclaue ad discipulos, penetrauerit se cum valuis, quæ erant occlusæ. Pari ergo modo intelligo, quod Deus potest ponere aliud corpus vbi ego sum: quod vtique corporibus gloriosis competit, &c. Et infra, §. *Quo circa*, inter alia, ait. Sed quia diuisio dicit ordinem ad locum, non est illic quantitas modo diuisibili. Et quamuis Aristoteles forsan existimauerit de intrinseca ratione, & diffinitione quantitatis esse extendere corpus in ordine ad locum; *nihilominus fides nos contrarium admonet*. Vnde de intrinseca ratione quantitatis est facere quantum: extendere autem in ordine ad locum, est accidens posterius, quasi ex priori consequens, vt ait S. Thomas art. 5. in sol. 3. Vnde, Vbi, ponitur inter prædicamenta accidentiū. Non autem repugnat, vt Deus eo, quod prius est, seruato, aliud, quod posterius est, per suam infinitam potentiam remoueat. Intelligimus ergo esse possibile.

23 Tametsi fatendum sit hoc esse vnū inter præcipua miracula huius sacramenti. Non tamen propterea deberent hæretici veritatem deserere, sed intellectum in obsequium Christi captiuare: vt enim ait Damascenus libro 4. capite 14. cum opus hoc, perinde atque inclusio incomprehensibilis Dei in vterum Virginis, supernaturale sit: quemadmodum ipsa interrogans: *Quomodo fiet istud?* Contenta fuit solo Angelico responso: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*: Sic & in præsentiarum homines non debent esse nimiū arguti. Hæc Soto.

24 Addit Ferrara libro 4. Contra Gentes capite 64. circa finem notab. 3. quod corpus Christi potest dici esse sub dimensionibus panis, *& diuisibiliter, & indiuisibiliter*: diuisibiliter quidem quia in se ipso diuisibilitatem partium habet; indiuisibiliter autē quia partes eius non correspondent partibus illarum dimensionum; sed totum cuilibet parti, sicut anima est tota in qualibet parte. Nec est contradictio habere diuisibilitatem in se, cum indiuisibilitate in ordine ad locum, vt etiam notat Caietanus hic ar. 4. §. *Profaciliori*.

25 Sed obijcies. Probabilis est sententia Durandi in 1. dist. 34. q. 1. num. 28. dicentis, quod quantitas est ipsa formalis extensio; ita quod non est alia extensio materiæ, & quantitatis, sed tantum vna, quia extensio, quæ est materiæ vt subiecti, est quantitatis vt formæ, quæ est essentialiter id ipsum. Vnde si quis diceret quantitatem per se ipsam facere extensionem in ordine ad locū, posset facile defendere, cum Durando, & Maiore in 4. dist. 10. q. 2. & dist. 12. q. 3. quātitatem non esse in Eucharistia: quia omnes fatemur corpus Christi in Eucharistia non esse extensum in ordine ad locum: cum ergo sit probabile hanc esse propriam rationem quantitatis; probabile erit quantitatē corporis Christi nec comitanter esse in Eucharistia. Vnde censuræ relatæ numero 9. non solum videntur rigidæ; sed falsæ, & vanæ.

26 Propter hoc Neotherícus quidam disp. 8. de Eucharistia sec. 5. nu. 83. in fauorem Durandi, cōtra Sotum ait. Non video, quam ex meritis ita taxetur. Admonet quidem nos fides, substantias corporis, & sanguinis Christi non existere extensas actualiter in loco specierum: at habere ibi quantitatem, nullo Scripturæ sacræ oraculo, aut Ecclesiæ decreto constat, vt fatetur ipse Soto ver. *Conclusio hæc*. Quare, qui asseuerit, Christum in Eucharistia præditum non esse quantitate, quia hæc neque identificatur cum substantijs corporeis; neque est accidens materiæ cœuum; neque in ipsa permanens inuariatum: sed partium materiæ, formarumque substātialiū, & accidentaliū materialium actualis extensio localis; videtur immunis ab omni contra fidem periculo.

Et ex Philosophia vix aliunde impugnari potest, quam quod debeat assignari accidens, cui competat esse subiectum commune cæterorum accidentium materialiū. Quod extēsio actualis varietur, quoties corpus transit de vno loco ad alium, rarefit, aut condensatur; quin tamen toties muretur quantitas: & quod præuie ad extensionem actualem localem, existere necesse sit radicem, à qua exigatur: proindeque talis radix erit quantitas.

Sed ad primum responderi posset, valde anceps esse illud accidentale subiectum cæterorum accidentium, etiam à quo Philosophos coniurantes in fauorem quantitatis, quæ sit accidens, & accidens diuersum ab extensione actuali locali, dissentientes in-

uenies. Vid. sec. 1. disp. 7. Ad secundum in eis euentibus mutari quātitatem; licet Philosophi plerique ob anticipatam opinionē de eius distinctione ab extensione actuali locali acriter censeant. Ad tertium substantiā corpoream esse illam radicem: & idcirco superfluere radicem aliam proximiorem, & immediatiorem: sed nihilominus substātiam corpoream non insigniri nomine quātitatis; quia Philosophi per multi eo nomine significāt distinctum aliquid à corporea substantia.

Non ego nunc in sententiam Durandi, & Maioris eo; sed viam monstro, vt de ea magis benigne censeatur; cum à principijs fidei ne transuersum quidem vnguem discedat; neque ex Philosophiæ regulis tam patenter redarguatur. Hæc ille Neotherícus Societatis Iesu.

27 Merito tamen Theologos omnes damnasse, & nunc damnare illam tententiā ad minus vt temerariam, quæ adduximus à numero 9. satis demōstrāt. Quamuis enim existentia quantitatis corporis Christi in Eucharistia, non habetur in Sacra Scriptura, nec in definitione Conciliorum; nō ideò tute negatur: quia nec existentia quantitatis corporis Christi, quod est super omnes Cœlos (& de quo ait D. Thomas q. 57. art. 4. ad 2. *quod nihil prohibet, corpus Christi esse extra totam continentiam cælestium corporū, & non esse in loco continente*) tute negaretur: & tamen non habetur in Scriptura, nec in Concilijs: quia habetur ratione Theologica. Nec temeritas euaditur negando principia Physicæ, & Logicæ: quia sic absque temeritate omnes assertiones Theologicæ possent negari tuto. Imò est addere temeritatem temerirati contemnendo cōsensum Theologorum, Philosophorum. Sic processisse Soto prudentissime, non disputando, sed supponendo principia Physicæ, & Logicæ, constat ex illo art. 4. §. *His ergo* dixerat: non est hic locus de quantitate disputandi contra OKam, an distinguatur à re quanta: sed quæstione sequenti artic. 2. vbi videbimus quantitatem panis manere absque substantia tamquam aliorum accidentium subiectum. *Interim tamen illo, cum omnibus Theologis, & vere Philosophis, supposito, arguitur quod quantitas corporis Christi sit in sacramento*. Quod vero extensio in ordine ad locum sit aliquid distinctum, & separabile ad quantitate, & pertineat ad distinctum Prædicamentum, notat, §. *Quo circa*. Nec negari valet nisi negando Prædicamentum Quantitatis distingui à Prædicamento Vbi? dicit enim S. Thomas 1. p. q. 14. art. 12. ad 1. *de ratione quantitatis est ordo partium*: & libro 4. Contra Gentes cap. 65. ait: *positio, quæ est ordo partium in toto, in eius ratione includitur*. Loquendo autem de Situ, & Vbi, quod est vnum ex sex vltimis Prædicamentis, ait D. Thomas 1. 2. q. 49. art. 1. ad 3. *Situs est ordo partium in loco*. Quantitatem etiam non ponere priorem Qualitatibus, & quod magnitudo, & moles corporum permanēs antecedenter ad situm in loco; non sit Quātitas, est contra Platonem, & Aristotelem, contra Sanctum Augustinum, & D. Thom. contra Theologos, & Philosophos, vt latè diximus libro 2. Logicæ q. 13. & 14. & 15. Ideò in censura illius opinionis perseueramus. Nec in venio Durandum dixisse extēsionem in ordine ad locum esse rationem formalem quantitatis: quia potius loquitur de extensione partium in toto: iuxta ea, quæ latè docet in 1. dist. 8. q. 4. num. 15. dicens. *Si separaretur Quantitas à substantia (sicut fit in sacramento Altaris) in quantitate separata remanebit color, quia quantitas est totale receptiuum eius immediatum*.

§. IV.

Vtrum corpus Christi in Eucharistia habeat figuram? Et alia accidentia?

28 Hinc determinari valent aliquæ quæstiunculæ huic loco opportune. Prima est de figura corporis Christi? Ocham in 4. q. 1. & de Eucharistica capite 29. Et Ægidius relatus à Dionysio in 4. dist. 10. q. 3. negant, quia omnes partes sunt simul, sci licet, pes cum capite, & manus cum pede. Et Martinus Ledesma 1. p. Quarti q. 17. ar. 3. dicit, quod hic dicendi modus est probabilis, facilior, & clarior; licet communis sit probabilior.

29 Henriquez lib. 8. cap. 27. §. 4. inquit. *Retinet hic* (nempè corpus Christi in sacramento) *semper figura Christi eandem positionē situs, quam habet in Cœlo, vt semper stet rectus cum capite sursum, & pedibus deorsum*. Quod reijciens Granado trac. 4. disp. 3. sec. 3. nu. 17. ait. Quod sane intelligi nulla ratione potest: nam quo pacto caput est sursum; si quamlibet partem versus est totum caput; nec aliquem situm occupat caput, quem non occupat pes absque vlla prorsus distantia.

30 Suarez disp. 48. sec. 1. ad 2. Granados

dos num.16.& latè Lugo disp.8.tota sec. 2.& Leander trac.7.disp.10.q.3.distinguũt duas acceptiones figuræ: vna intrinseca,& organica, consistens in intrinseca partium corporis habitudine, & terminatione: & hanc vere habet corpus Christi Domini: quia partes habet rectè inter se ordinatas. Altera figura dici potest situalis, cuiusmodi est illa, quam habet digitus cum complicatur, aut sursum erigitur: & hæc pertinet ad Prædicamentum Qualitatis: & omnino pẽdet ab extensione locali: ideoquè merito negatur Christo Domino in Eucharistia.

31 Nihilominus D.Thomas in 4.dist. 10.q.1.art.3.q.1.ait. *Figura est qualitas circa quantitatem. Et quia corpus Christi non habet ordinem ad species, sub quibus continetur, mediãte quantitate, sed è converso, vt dictum est: Ideò neque figura corporis Christi respondet figuræ specierum; sicut patet ad sensum.* Et ad 2.ait, *quod quamuis corpus Christi non denudetur positione, neque aliis quæ sunt proprietatum ex hoc quod est sub sacramento; non tamen sequitur, quod secundum quod habet figuram, & quantitatem, & positionẽ, cõparetur ad species sacramenti. Sicut homo non comparatur ad locum ex hoc quod habet animam, vel mediante anima; quamuis per hoc quod in loco est, anima non priuetur.* Idẽ docent S.Bonauentura ibi art.1.q.4.ad 2. Scotus q.1.§. *De secundo dicitur* in fine. Idẽ docuerunt Altisiodorensis, Alensis, Richardus, Marsilius, & Maior, Paludanus, & Capreolus, & alij communiter, quos referũt, & sequuntur Martinus Ledesma vbi supra, & Palatios in 4.dist.10.disp.1.& alij communiter.

32 Constat autem ex Aristotele, & D. Thoma, & communi doctrina, quod figura propriè loquẽdo est qualitas intrinseca quãtitati: situs autem, & commensuratio in ordine ad extrinsecum constituit Prædicamẽtum Vbi, & Situs: de quo videantur, quæ diximus libro 2.Logicæ q.26.§.7.& q.29. §.2.& 3.Igitur, quamuis Suarez, & alij in solo modo loquendi videantur à D.Thoma dissentire: Tamen melius est absolute concedere, quod corpus Christi propriam figuram, & positionem intrinsecam retinet in sacramento: sed quia hæc figura non est ibi commensurata figuræ specierum, & loci; ideò nec Vbi, nec Situs in ordine ad locum extrinsecum conuenit quantitati, & figuræ corporis Christi prout in sacramento. De distinctione verò figuræ, seu formæ artificialis à figura naturali, iam diximus libro 2 Physicorum q.4.§.3.

33 Secunda quæstiuncula est, vtrum sint excipienda aliqua accidentia, quæ non sint in Christo in Eucharistia, & ei conueniant in Cœlo?

Sanctus Thomas art.5.ad 3.ait, *quod accidentia corporis Christi sunt in hoc sacramento (sicut supra art.4.dictum est) secundum realem concomitantiam: & ideò illa accidentia corporis Christi, sunt in hoc sacramento, quæ sunt ei intrinseca. Esse autem in loco est accidens per cõparationem ad extrinsecum continens: & ideò non oportet, quod Christus sit in hoc sacramento sicut in loco.* Vbi de accidentibus intrinsecis absolutis vniuersaliter loquitur; & accidentia respectiua ad extrinsecum continens excipit.

34 Cæterum Maior in 4.dist.10.q 5. dubitat de accidẽtibus absolutis: quia Christi visio, qua videt in Cœlo, est vnum accidens absolutum: & non est ibi in Eucharistia. Martinus etiam Ledesma 1.p.Quarti q.17.art.4.dub.1.dubitat de accidentibus quæ superuenĩt Christo in Cœlo, vt quod de nouo illuminetur: quia ista pertinent ad modum essendi in loco circumscriptiue, quod habet in Cœlo, & non in sacramento.

35 Lessius etiam, & Præpositus q.76. art.4.dub.3.num.24.Excipiunt actus vitales naturales: quia non semper, & necessario competunt animæ: & quia deficit ratio connexionis animæ cum eis: & quia alioqui inueniretur in Sacramẽto mutatio valde assidua per concomitantiam.

36 Sed contra est: quia ideo anima est in sacramento comitanter, quia realiter est coniuncta corpori Christi, & ideò in anima sunt animæ virtutes, quia sunt eius perfectiones: & ideò in corpore sũt color, & pulchritudo; quia esset nouum miraculum separare in sacramento, quæ sũt extra sacramẽtũ coniuncta: sed rationes illæ æque militant de omnibus accidentibus intrinsecis: ergo omnia sunt comitanter. Variatio illa non habetur pro inconuenienti: Imò in simili traditur à D.Thoma q.76.artic.2.& q.81. art.3.

§. V.

De efficacia rationis D.Thomæ.

37 TErtio est difficultas, quantum valeat ratio D.Thomæ, qua probat posse totam quantitatem corporis Christi esse totam in toto, & totam inqualibet parte?

Ref-

Respondetur optimã esse, inquit enim art.4.ad 1.quod modus essendi cuiuslibet rei determinatur secundum id quod est per se ei; non autem secundum id quod est ei peraccidens: sicut corpus est in visu secundum quod est album; non autem secundum quod est dulce; licet idem corpus sit album, & dulce: vnde & dulcedo est in visu secundum modum albedinis, non secundum modum dulcedinis. Quia igitur ex vi huius sacramenti est in altari substantia corporis Christi; quantitas autem dimensiua eius est ibi concomitanter, & quasi peraccidens: Idcirò quantitas dimensiua corporis Christi, est in hoc sacramento, non secundum proprium modum (vt scilicet sit tota in toto, & singulæ partes in singulis partibus) sed per modum substantiæ; cuius natura est tota in toto, & tota in qualibet parte. Hæc S. Thomas.

38 Contra quã arguit Scotus in 4.dist. 10.q.1. Quia vnumquodque siue sit primus terminus transubstãtiationis, siue secũdus, si tamẽ est ibi, habet proprietates suas, quæ sibi necessario, & naturaliter conueniunt. Quod probatur ex eo, quod si Deus creet substantiam quantam, vel natura generet substantiam vt concomitetur quãtitas vtrãque productionem, primus terminus est substantia, & terminus cõcomitans est quãtitas. Et tamen tam in genito, quam in creato quantitas habet suum modum realem; sicut haberet, si primo terminaret aliquam mutationem. Cuius ratio est, quia alia, & alia habitudo ad agens, non variat naturam rei, hoc est, prima, vel secũda, mediata, vel immediata; dum tamen producatur: quia nec habitudo ad aliud agens variat naturã rei actæ, secundum S.Augustinum 3.de Trinitate cap.9.

39 Respondet bene Capreolus in 4. dist.10.q.2.ad argumentum primum Scoti contra secundam folio 109.quod quantitas corporis Christi nullo modo est terminus transubstantiationis sacramentalis, primus, aut secundus, nec mediatus, aut immediatus: cuius oppositum supponit argumẽtum. Secundo, quod quantitas illa nullo modo est in sacramento virtute conuersionis substantialis, aut accidentalis. Tertio, quod illa quantitas nullum de per se habet ordinem, nec aliquam comparationem ad dimensiones panis, quæ sit respectus de genere Vbi, aut Situs, aut contactus; aut sit positio, aut alia consimilis habitudo, quę sit de per se, & propriè quãtitatis ad quantitatẽ; plusquam substãtia corporis Christi habet ad dictas dimensiones, vel anima Christi ad illas. Quarto, quod quãtitas corporis Christi dat illi corpori esse quantum, & diuisibile, & situm naturalem partium in toto: non tamẽ dat ei situm partium in loco, qui est de speciali genere Situs. Quinto, quod illa quantitas est in dicto sacramento quantitatiue, hoc est quoad modum consequentem quantitatem in ordine totius ad partes, & talis accidentis ad suum subiectum, scilicet Situm de genere quantitatis: non tamen est ibi quantitatiue quantum ad modũ consequentem qantitatem in ordine ad cõtinens separatum; quod est situs de Prædicamento Situs. Sexto, quod primus situs, vel positio est inseparabilis à quantitate, scilicet ordo partium in toto: non tamen secundus, scilicet ordo partium in loco extrinseco. Potissime vbi quantitas dimensiua est in aliquo loco peraccidens, & mediãte substantia, & per miraculum diuinum, vt sæpè dictum fuit.

40 Dicitur secundo ad argumentum, quod neutra probatio antecedentis assumpti procedit contra conclusionem. Non quidem prima, quia in vtroque casu ibidem posito quãtitas est terminus productionis, scilicet, creationis, aut generationis, & non solum concomitatur terminum productionis: & ideò non mirum si in vtroque casu quantitas habet vtrumque situm, & vtrũque quãtitatiuũ, scilicet extẽdere subiectũ, & occupare locum: sed hęc est in proposito nostro. Nec similiter valet secunda probatio, quia vt dictum est, in Eucharistia quãtitas non est tamquam secundus terminus conuersionis, aut transubstantiationis, aut cuiuscumque productionis, vel mutationis; nec propriè est ibi virtute alicuius talis actionis: sed mere peraccidens ex concomitantia subiecti. Et vlterius in Eucharistia nõ variatur natura, nec aliquid naturale quantitati: quia non est sibi naturale habere cõparationem ad dimẽsionem extrinsecam, vel locum, sub quo non est per se, nec ratione sui; sed solum ex cõcomitantia subiecti, vt sæpè dictum fuit in probatione secundæ conclusionis. Hæc Capreolus.

41 Similiter Caietanus q.76.art.4.ad 2.dubium respondet, quod ratio D.Thomę non consistit in differentia inter primo, vel secundo fieri: sed inter *per se* existens in sacramento, & *peraccidens* existens ibidem, vt constat ex fol.ad 1.Ideò non oportet aliter ad argumenta Scoti respõdere: sed tam

quam

quam impertinentia, & extranea relinquere. Secundo respondet, quod licet in creatione, & generatione, & similibus, secunda rius terminus suum naturalem modum esse quatur, & non induat modum primi termi ni: in hac tamen conuersione secundarius terminus induit modũ primi termini: quia miraculose est hoc singularissimum quod primus terminus est sola ratio in essendo quibuscumque concomitantibus. Licet au tem quantitati repugnet esse in se indiuisibilem; non tamen repugnat indiuisibiliter contineri. Ideoquè Soto dist.10.q.1.art.4. ad 1.dicit rationem Scoti procedere ex falso intellectu rationis S.Thomæ.

42 Obijcit præterea Suarez disp.52. sec.2.ratione 4.quia ratio fundata est in hac principio, quod quidquid est in hoc sacramento per concomitantiam, non est secundum proprium modum, sed admodum alterius, quod ex vi verborum est. Quod ta rnen videtur falsum, vt patet inductione: nam Verbum hic est per concomitãtiam: & tamen non propterea est admodum substantiæ corporeæ. Et è contrario substantia corporis est ex vi verborum: & tamen non est naturali modo, sed in Verbo. Item anima est per concomitantiam: & nihilominꝰ est secundum modum suum, scilicet spirituali modo. Ac tandem, quamuis hic esset quantitas ex vi verborum dicendo: *Hoc est corpus meũ sua quantitate affectum*: posset corpus Christi per conuersionem esse totum in qualibet parte: non enim est dubium, quin posset esse hæc Christi institutio. Ergo principium illud quod quantitas hic sit per concomit antiam, insufficiens est, & imper tinens ad inferendum, totum Christi corpus esse in qualibet parte. Et hac vltima impugnatione vtitur Vazquez disp.187.cap. 2.num.5.

43 Nuño art.4.ad 1.& Suarez vbi supra, & Granado trac.4.disp.3.sec.2.nu.10. accipiunt rationem D.Thomæ vt probabilem, & optimã congruentiam: rectus enim ordo postulabat, vt quando quantitas non est in sacramento ratione sui, sed quia substantiam comitatur, imitaretur modum connaturalem substantiæ, quæ est ex vi verborum, & ratione sui; cum in hoc nulla sit repugnantia; nec sit necessarium, vt res vbi cumque sit per miraculum, aut virtute supernaturali, ibi habeat modum connaturalem; secus vero esset, si quantitas existeret naturaliter in hoc sacramẽto. Vnde ad probationem dicit, quod modus existendi connaturalis Diuinitati, & animæ non est contrarius, sed consentaneus modo existendi Christi Domini in Eucharistia: & ideò, vt alias rationes omittam, illum retinet: at modus proprius quantitatis, scilicet extensio, & occupatio loci erat incompatibilis modo in Eucharistia requisito: & ideò decuit eo careret, & accomodaretur substantiæ, quam comitatur. Ad vltimam negãt consequentiam, quia licet aliæ possent esse rationes, hæc est congruẽtior, vt quantitas accommoderur substantiæ.

44 Melius tamen Araujo art.4.dubio vnico n.26.ad 3.Et Cornejo disp.1.dub.1. ad vltimũ respondent, quod id quod est alicubi per concomitantiam, debet habere modum essendi eius, quod est per se; dummodo talis modus non repugnet naturæ illius: sicut repugnat animæ rationali esse in loco diuisibiliter, & Verbo diuino esse in Eucharistia ad modum substantiæ corporeæ. Ad aliam probationem respondent admittendo de potentia absoluta Dei potuisse fieri quod tota quantitas poneretur totaliter sub qualibet parte, & quod poneretur ex vi verborum: cum quo tamen stat, quod attenta rerum natura, eo ipso quod sola substantia corporis Christi est ex vi verborum per modum substantiæ indiuisibiliter, consequens est vt ex vi primi miraculi resultet aliud, & sequatur quod quantitas quæ substantiam concomitatur sit eodem modo: nam cum quantitas dicat ordinem ad species, non immediatè ratione sui, sed ratione substantiæ corporis Christi, quam concomitatur, debet habere modum essendi in ordine ad species, quam habet ipsa substantia corporis Christi.

45 Facilius ego dicerem, vt in simili iam dixi dub.5.§.2.n.15. quod argumentum, cui S. Thomas respondet, intendebat probare *esse impossibile*, quod tota quantitas dimensiua corporis Christi contineatur in Eucharistia: eo quod nulla quantitas dimẽsiua contineatur tota in toto, & tota in qua libet parte; sicut dixerat contineri corpus Christi. Cui argumento formalissime respondet explicando, & probando hoc non esse impossibile, nec vllam sequi contradictionem: quia licet quantitas: quæ est quantitatiue, & commensuratiue ad aliam quantitatem, non possit esse tota in toto, & tota in qualibet parte: tamen quando Deus miraculose facit, quod quãtitas extensa in se, non sit extensa commensuratiue ad locum: sed proportionetur modo indiuisibili substantiæ, cui per se conuenit esse conuersionis terminum, nulla sequitur contradictio. Ideoquè ad excludẽdam contradictionem, & explicandum hoc non esse impossibile, ratio D.Thomæ, non modo probabilis, sed necessaria est. Et iuxta hoc negandum rationem D.Thomæ inniti in illo principio vniuersali affirmatiuo, quidquid est per cõ comitantiam est admodum eius, quod est ex vi verborum: Sed sufficit rationi, & intẽto D.Thomæ, quod non repugnet aliquid esse per concomitantiam, quod non sit iuxta modum suum connaturalem; quia est ibi peraccidens, & diuina virtus miraculose facit, quod sit indiuisibiliter admodum substantiæ.

46 Alium sensum rationis D.Thomæ proponit Lugo disp.8.sec.4.num.97. Sed ex suo sensu: quia nullum verbum est in D. Thoma, quod talem sensum admittat, nedum insinuet, vt legenti erit perspicuum.

§. VI.

Vtrum quantitas ponatur ex vi verborum?

47 SEquitur examinanda sententia Vazquez relata §.1. Quam dicimus esse falsam, & contra communem Theologorum. Dicendum est igitur quantitatem corporis Christi non esse in Eucharistia ex vi verborum, seu ex vi sacramenti. Quod probat D. Thomas articulo 4. dicens. Ex vi quidem sacramenti quantitas dimensiua corporis Christi non est in hoc sacramento: ex vi enim sacramenti, est in hoc sacramento illud in quod directè conuersio terminatur. Conuersio autem, quæ fit in hoc sacramento, directè terminatur ad substãtiam corporis Christi: non autem ad dimẽsiones eius. Quod patet ex hoc quod quantitas dimensiua panis remanet facta consecratione, sola substantia panis transeunte. Hæc S. Thomas. Explicationes vero non esse ad rem, constat, quia non solum negat quantitatem non esse ex vi sacramenti; sed etiam docet solum poni per concomitantiam: quod iuxta ambas, §.1. relatas expositiones verificari nequit. Nec quod ait ad 1. quantitatem corporis Christi esse in altari solum *concomitanter, & quasi peraccidens*.

48 Lugo etiam disp.8.sec.4.num.95. contra Vazquez ait. Ego quidem non audeo concedere, panem conuerti in accidentia Christi; quia iam illa conuersio nõ esset mera transubstantiatio, nec reuera conuersio substantialis; sed mixta ex substantiali, & accidentali, saltem ex parte termini ad quem.

49 Ad argumentum Vazquez respondet Suarez disp.51.sec.3.in fine, cõcedẽdo quantitatem, & accidentia esse de ratione corporis organici, vt organicum est; non tamẽ esse de substantia illius corporis simpliciter; sed esse proprietatem, vel dispositionem debitam tali substantiæ: & ideò non oportere vt hic sint ex vi verborũ: quia verba per se, ac formaliter solam substantiam significant; sicut illam tantum per se primo efficiunt. Quali cõcomitãter vero possunt dici significare etiam accidentia, quatenus illa sunt necessaria tali corpori, vt esse possit in rerum natura cũ tali esse substantiali.

50 Contra hoc est, quod in Eucharistia, non est corpus solum generice, sed specifice, & indiuidualiter corpus humanũ Christi: sed hoc corpus directè dicit organizationem. Vnde D.Thomas q.76.artic.1.ad 2. ait, *quod ex vi sacramenti sub hoc sacramento continetur quantum ad species panis, non solum caro, sed totum corpus Christi, scilicet, ossa, nervi, & alia huiusmodi.* Vbi M.Soto in 4.dist. 10.q.1.art.1.ad 2.ait. Nota ergo hic, quod non est ex vi sacramẽti solum corpus, sicut lapidis, aut ferri: quod non habet partes heterogeneas: sed corpus humanum; quod dicit compaginem ex ossibus, & nervis, & carne, & diuersis organis, hoc est, diuersarũ complexionum, & qualitatum, vt constat ex Aristotele 2.de anima, dicente Animã esse actum corporis, physici, organici, &c. Et sic accipit Ecclesia carnem, dum cantat *Verbo carnem efficit*: Et Can. *Nos autem*. Et Can. *Corpus*: atque multis alijs, *de consecratione* dist.2. Caro pro corpore accipitur. Ergo id quod formaliter constituit corpus humanum, organicum, ponitur ex vi verborum in sacramento. Ideoquè D.Thomas in 4. dist.11.q.1.art.1.q.3.ad 2.ait. *Transubstantiatur substantia panis tota, & quantum ad formam, & quantum ad materiam, in ipsum corpus Christi totum, secundum quod intelligitur accepisse congruentes perfectiones in singulis partibus: quia sic est organicum, & propria animæ materia.* Quod & docet dist.10.q.1.art.2. q.3.in secunda ratione sed contra, & q.4. ad 3.

51 Aliter Capreolus, & Caietanus, & alij, quos retuli, & sequutus sum lib.2.de Anima q.3.nu.36.& 37.& q.10.& Nuño 3.p.q.76.art.1.notab.4.& conc.5.& Cornejo art.1.dub.1.& art.4.dub.2.& Araujo num.

num.29.in fine, & Trullench lib.3.de Sacram.cap.4.dub.3.nu.3.quod organizatio est duplex: quædam substantialis, quæ vocatur radicalis: alia accidentalis, quæ dicitur formalis organizatio. Ex vi verborum ponitur in hoc sacramento corpus organicum organizatione substantiali; non vero accidentali quantitatiua, & qualitatiua. Si militer partes dissimilares, nempè, caro, & ossa, & nerui, vt sunt partes corporis substãtiales ponuntur vi verborum; non vero vt sunt tales per accidentia sibi formaliter inhærentia. Aranjo etiam num.29.in fine, cũ nobiscum agnoscat in substantia antecedenter ad quantitatem partes entitatiuas essentialiter distinctas; licet indiuisibiles; bene saluat organizationem substantialem entitatiuam; quæ est radix organizationis, quæ prouenit à quantitate, & qualitatibus: nam de istis verificatur, quod ait D.Thomas 1.p.q.75.art.7.in fine corporis: *Non potest dici materia hæc alia ab illa, nisi secundum distinctionem quantitatiuam.*

§. VII.

Qua actione ponantur, quæ sunt per concomitantiam?

52 VLtimo inquiritur, vtrum ea quæ existunt in Eucharistia per concomitãtiam, producantur sicut ea quæ fiunt ex vi verborum?

Negant recentiores, qui pro se citant Vazquez disp.185.cap.2.& Coninch quæstione 76.ar.2.num.31, Martinonum disp.31.sec.5.num.51. Sed Vazquez, & Coninch nil quod ad rem faciat, dicunt: nec Vazquez qui negat in Eucharistia corpus Christi produci, aut nouã actionem terminare, est mirum, quod id negaret de his quæ sunt per concomitantiam. Afferunt etiam Innocentium Tertium, D.Thomam, & D. Augustinum. Sed omnino abs re: quia vel nil dicunt ad intentum: vel loquuntur de termino primario, & directo; non de indirecto, & consequutiue posito.

Ratione arguunt, quia verba consecrationis, vti efficiunt, & continent, quod significant; ita non aliud efficiunt, nec continent, quam quod significant. Vt sumitur ex Concilio Tridentino sess.7.can.7.& sess.13.cap.3.

Deinde, quia si verba haberent virtutẽ ad efficiendum, quæ per concomitantiam ponuntur, efficient nunc animam, & in triduo mortis formam cadaueris. Hæc autem virtus indeterminata in principio operante per modum naturæ, & non per modum agentis liberi, non caret difficultate. Effetque diuersitas specifica inter transubstantiationem, quæ nunc est, & inter illam, quæ in triduo mortis Christi contingeret.

53 Suarez vero disp.51.sec.4.§. *Quartum argumentum.* Et sec.6.§. *Ex his.* Concedit animam poni ex efficacia verborum: quia vt forma corporis ponitur ex vi verborum: quæ habent efficaciam circa hoc numero compositum ex anima, & corpore Quantitas etiam quia fit secundario, & resultat ex termino primario, etiam eadem actione fit. Actus vero vitales ponuntur in sacramento eadem actione, qua fiunt in Cælo. At vero alia sunt omnino ab extrinseco agente, vt sunt habitus infusi, dotes gloriæ, species intẽtionales sensuum externorum: & hæc non videntur fieri in hoc sacramento, nisi per specialem Dei actionem. Tandemque dicit incertũ an actio, qua fit vnio in sacramento, sit hic per efficientiam verborum; an non: vtrumque enim est possibile, & neutrum colligi potest ex principijs certis. Sequitur Cornejo disp.1.dub.3.nisi quod de anima vtrumque dicit probabile: & de Diuinitate, & Verbo ponit constitui diuersa actione.

54 Granado Controu.6.trac.3.disp.6.sec.5.num.27.trac.4.disp.4.sec.3.nu.12. admittit animam produci per transubstantionem: & num.4.& dicit reliqua, quæ ratione cõcomitantiæ sunt in Eucharistia, nõ produci noua actione; sed solum vbicari. Quia non sunt multiplicandæ actiones, præsertim supernaturales, & mirabiles, absque vlla omnino necessitate. Nullã esse necessitatem productionis probat; quia ad concomitantiam satis est esse præsentia illis rebꝰ, quæ sunt ex vi verborum. Et confirmatur, quia productio corporis, & sanguinis Christi Domini inducta est ex eo, quod panis, & vinum in illa conuertantur: sed non conuertuntur in accidentia, nec in vnionem hypostaticam: ergo.

55 Nihilominus animã poni ex vi eiusdẽ actionis, qua ponitur Christi corpus, docẽt omnes, qui tenent nomine corporis intelligi materiam, & formam corporis indistinctam ab anima. De accidentibus vero, cõmuniter Thomistæ, & nouissime Araujo q.76.art.4.dubio vnico num.30.sic dicit. Vtrum vero ponantur dicta accidentia per eamdem actionem, per quam ponitur substantia corporis, vel per aliam? Parum refert. Verumtamen existimo poni per eandem actionem; diuersimodè tamen: nã substantia corporis ponitur per illam directè, & primario: accidentia vero indirecte, & concomitanter, & secũdario. Quemadmodum in naturalibus etiam contingit; imò debitum est naturæ ipsius actionis, quæ cõmunicat essentiam, siue formam substantialem, vt illam communicet primario; accidentia vero, & proprietates consequutas communicet secundario.

56 Hæc vltima sententia est vera: & in simili traditur à Diuo Thoma 1.p.quæst.77.artic.6.ad 3.dicente, proprias passiones fieri per naturalem resultãtiam; de quo egi libro 2.Physicorum tota quæst.20. Aduertere tamen oportet, ne in huius difficultatis resolutione accidat æquiuocatio, quod non est idem inquirere an ea, quæ sunt in Eucharistia per concomitantiam, fiant per nouam productionem? Aliud vero inquirere, an ponãtur noua actione? Qui enim nobiscum tenent transubstantiationem non esse productionẽ, vt vidimus quæstione 75.dub.6.§.3.Sicut ea, quæ sunt ex vi verborum, dicunt esse in Eucharistia sine productione noua; ita multo melius id dicent de his, quæ sunt ibi per concomitãtiam. Quod si hoc solum intenderent Authores relati num.52.nobiscum consentirent. Sed tamen cum ibi dixerimus ad transubstantiationem requiri actionem specialem conuersiuam vnius substantiæ in aliam; nunc addimus, quod suppositio primo miraculo, vi actionis qua primario, & directe ponuntur ea, quæ sunt ex vi verborum: supposita connexione reali, absque noua actione ibi sunt, quæ sunt per concomitantiam: quæ concomitantia materialiter variatur, prout fuerit rei, in quam fit conuersio, diuersa dispositio: vt docet Diuus Thomas quæstione 76.articulo secundo, & quæstione 81.articulo tertio.

Et in 4.distinctione 11.q.3.artic.3.& dist.12.q.1.art.3.quæst.1.cor.

DVBIVM VII.

Quid sit præsentia Christi in Sacramento?

1 CErtum est secundum fidem Catholicam, Christum Dominũ esse realiter, & substantialiter præsentem, & contẽtum sub speciebus panis, & vini, vt ostendimus quæst.75.dub.1.Vnde supposito an est istius præsentiæ, quid est illius subest disputationi, non facili, Theologorum: ideoque illorum non est vna sententia.

§. I.

Sententiæ Doctorum.

2 DVrandus in 4.dist.11.q.1.num.7. docet, quod large dicitur esse aliquid in loco ratione solius *præsentiæ ad locũ*: sicut illud, quod nec est quantum; nec in quanto: sicut Angelus, qui dicitur esse in loco ratione ordinis, quem habet ad locum, vel ad corpus existens in loco, & sicut potest simul esse præsens pluribus locis: sicut Angelus est præsens omnibus corporibus, quæ potest mouere. Et sic corpꝰ Christi est realiter præsens sub speciebus: quia mediãte conuersione panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi, corpus, & sanguis Christi virtute diuina, habent talem ordinem, seu habitudinem ad species, sub quibus fuerunt panis, & vinum, quod sunt eis realiter præsens. Quod probatur num.10. Quia similis comparatio est substantiæ corporalis ad locum circunscripta quantitate, qualis est comparatio substantiæ spiritualis ad locum; quia ista conueniunt ratione quantitatis. Item: nam illud quod habet spiritualis substantia de se, vel substantia corporalis, si non esset quãta, dato sibi ordine ad aliquas alias res, hoc potest habere substantia manens quanta, ratione qua substantia, non ratione qua quãta, diuina virtute. Sed substantiæ spirituali, vel corporali, si esset actualiter non quanta, conueniret, quod esset præsens realiter cuilibet rei ad quam haberet realiter immediatum ordinem. Ergo hoc idem potest diuina virtute conuenire corpori Christi, quod est in sacramento vt substantia est.

3 Accedit Ægidius Coninch quæstione 75.articulo 4.dub.1.& 2.conclusione prima dicens. Christus est formaliter ibi, vbi est sacramentum, per realem su-

ipsius cum illo spatio coniunctionem: sicut aliquis Angelus in aliquo est. Ratio est, quia omnibus aliis exclusis, hoc ipso quo concipis talem coniunctionem, concipis Christum ibi esse.

Conclusio secunda. Vt Christus sit sub speciebus tanquam contentum sub continente; ita vt possit per eas infallibiliter demonstrari, non sufficit sola coniunctio localis; sed necessarium est vt vnum non possit moueri loco, aut desinere, quin alterum simul moueatur, aut desinat. Ad quod cõc. 3.n.92. dicit sufficere coniunctionem moralem, vt ex decreto Dei vnum ab altero separari non possit.

4 Similiter Bernal disp. 31. de Eucharistia sect. 1. per quinque §§. ostendit Christum non poni præsentem sub speciebus per physicum præsentiæ modum; sed per meram sui ipsius in illarum spatio reproductionem, vt probat sect. 2. Tandemque disp. 31. sec. 3. num. 10. docet, quod vbicatio Christi est actualis ipsa indistantia totius Christi à toto illo spatio specierum, & à singulis punctis illius. Vel potius est denominatio extrinseca totius Christi à toto spatio specierũ, & a singulis eius partibus: sicut in rebus naturalibus asseritur vbicatio.

5 Tandem huic sententiæ videtur acquiescere M. Serra 3.p.q.75.art.4.dubio vnico conclus. 3. dicens, esse contentum sub speciebus panis, sub illisque sacramentaliter præsens, nõ esse aliquid reale in corpore Christi; sed solum denominationem, *ac relationem rationis*. Quod probat ex Diuo Thoma in 4.dist.11.q.1.ar.3.q.1.ad 3. Et 3.p.q.76.art.6 in corpore; vbi idem Serra dub.vnico in fine secundæ conclusionis folio 397.col.2.ait. Præsentia etiam sacramẽtalis (licet corpus Christi dicatur, & sit vere, & realiter præsens) non est aliquid reale in corpore Christi, sed relatio, & habitudo rationis ad species: sicut licet Deus vere, & realiter sit in omnibus locis; & vbiq; præsens; talis præsentia, & modus essendi, non est aliquid reale in Deo; sed relatio, & habitudo rationis ad loca creata. Hæc ibi.

6 Secunda principalis sententia docet præsentiam Christi sacramentalem cõsistere in *vnione* illius ad species. Ita Vazquez hic disp. 190. cap. 3. à num. 15. vsque ad 37. Sicut loquendo de loco Angelorum 1.p. disp. 188. cap. 7. & disp. 195. cap. 3. dixerat eorum præsentiam localem consistere in vnione illorum cum corporibus. Sequitur hic Ochagauia q. 23. Et ex parte Amicus disp. 19. sect. 12. & 13. & 15.

7 Tertio Suarez, qui disp. 31. Metaphysicæ sect. 1. n. 18 docuit corpora esse in loco per *vbi* intrinsecum; ita in præsẽti disput. 47. sect. 3. conc. 4. docet præsentiam sacramentalem esse modum intrinsecum, reductiue pertinentem ad Prædicamentum Vbi. Quod sequuntur Cornejo q. 75. artic. 1. disp. 2. dub. 1. Araujo q. 76. art. 5. dub. vni co numero 32 Gabriel à S. Vincentio disput. 6. q. 4. Late Lugo disp. 5. de Eucharist. sect. 4. probans præsentiam esse modum intrinsecum: quod in sequentibus late exponit, & probat, vt sectione 7. num. 154. inferat præsẽtiam Christi in Eucharistia esse accidens quoddam vbicationis intrinsecum, sine quo nequit explicari hic nouus effectꝰ formalis existendi hic, vel illic: quare cum Christus habeat vere esse hic, debet hoc habere per formam sibi intrinsecã, à qua possit tribui ille effectꝰ formalis. Sequitur Granados tract. 5. disp. 3. & alij.

8 Quarto dicunt alij præsentiam sacramentalem esse modum intrinsecum pertinentẽ ad prædicamentum *substantiæ*. Quod tribus modis defenditur: siquidẽ Valentia q. 75. pũcto 3. ver. *Sunt autem duo*, docet in omni subiecto respectu formæ accidentalis inueniri duplicem modum: vnum qui sit proprie subintentatio ex parte subiecti, & inhærentia ex parte accidentis: & alterum, quem dicit esse coniunctionem substantialem subiecti ad accidens; & hunc docet esse priorem, ad quem consequitur dictus modus inhærentiæ, & modus localis præsentiæ. Deinde Nuño q. 76. art. 5. diffic 2. reducit hunc modum ad prædicamentũ substantiæ: quia est prius in substantia, quã quantitas: quod autem corpori conuenit ante omnem quantitatem, & qualitatem, substãtia est. Ideoque D. Thomas dicit corpus Christi esse in Eucharistia *per modum substantiæ*. Tandem Raphael Auersa q. 3. de Eucharistia sect. 3. post 4. conclusionem, dicit, quod alia via potest talis modus reduci ad prædicamentum substantiæ; si nimirum dicatur per se formaliter constituere accidentia in hoc sacramento per se existẽtia, & independenter à subiecto. Quod q. 5. sect. 3. late tuetur docens, quod accidentia per se existũt per modum vnionis cum substantia Christi.

9 Quinto, Zacharias Pasqualigus disp. 101. sect. 2. dicit, quod hæc præsentia consistit in quadam *copulatione*, qua corporis Christi ita appropriãtur species, vt communicet cum ipsis in ratione signati cũ signo sensibili: quia hoc efficitur, & significatur per verba consecrationis. Conclusione que secunda num. 12. ait, quod hæc præsentia reducitur ad prædicamentum *qualitatis*; non quia sit qualitas; sed quia imbibitur in qualificatione, quã qualificatur corpus Christi ex eo, quod existit sub speciebus. Nam præsentia corporis Christi ad species est tanquam ad qualitatem, quia vt signum sacramentale qualificant corpus Christi constituendo in esse sacramentali.

10 Sexto alij dicunt præsentiam sacramentalem Christi ad species, *esse relationem*. Ita Scotus in 4.dist.10.q.1. & dist. 11.q.1. vocans *relationem extrinsecus aduenientem*. Absoluteque *relationem* vocant Durandus in 4.dist.11.q.1. & Caietanus 3.p. q.75.art.2.§. *Antequam*. Et q.76.art.6. dicens hæc *omnes fatẽri*. Esse *relationem transcendentalem*, dicit Capreolus in 4. dist.10. q.1.ad arg.contra primam. Quam esse *communem sententiam Theologorum* dicit Auersa q.3.sect.3.conc.1. Nec dissentit Ferrara lib.4. contragentes capite 63. quamuis dicat habere similitudinem cum Vbi. Tandẽ Philippus à Trinitate tom.4.de Euchar.disput.3.dub.2.docet præsentiam hanc solum importare ipsum Christum præsentem, immediatè tangentem ipsas species consecratas; ex quo contactu resultat relatio præsentiæ mutua inter vtrumque extremum; non autem modus accidentalis, aut substantialis.

§. II

Tres primæ sententiæ reiiciuntur.

11 Dico primo, præsentia Christi sub sacramento, est realis, ante operationem intellectus distincta à corpore Christi, & speciebus. Sumitur ex D. Thoma q. 76.art.6.dicente, quod cum aliquid est vnum subiecto, & multiplex secũdum esse, nihil prohibet secundum aliquid moueri, & secundum aliquid immobile permanere; sicut corpori est aliud esse album; & aliud esse magnum: vnde potest moueri secundum albedinem; & permanere immobile secundum magnitudinem. *Christo autẽ non est idem esse secundum se, & esse sub hoc sacramento; quia per hoc quod dicimus ipsum esse sub sacramento, significatur quædam habitudo eius ad hoc sacramentum*. Loqui de distinctione præcedente operationem intellectus, constat, primo ex exemplo, quod adducit de distinctione magnitudinis, & albedinis: quæ realiter differunt. Secundo, ex intento rationis: nam sola distinctio rationis nõ sufficit vt realiter corpus Christi in se immotum localiter; moueatur peraccidẽs sub sacramento.

12 Suarez etiam disp. 48. sect. 1. cõclusione prima, priorem partem dicit *certissimam*, & communem Theologorum distinctione 10. & 11. vbi Scotus distinctius eam attingit dist. 10. q. 1. & dist. 11. q. 3. artic. 2. Probatur ex Concilio Tridẽtino Sess. 13. can. 1. diffiniente Christum esse sub speciebus, *vere, realiter, ac substantialiter*. Christus per præsentiam formalem fit præsens realiter. Sed Christum esse sic realiter præsentem speciebus, est effectus realis in rerũ natura: ergo præsentia ipsa est aliquid reale. Et confirmatur primo, quia ratione huius præsentiæ vere, ac realiter Christus à nobis sumitur, & intra nos existit: sed hæc & similia aliquid reale sunt: alioquin incidemus in hæresim Caluini dicentis sola fide apprehendi.

Confirmatur secundo, quia hæc præsentia est fundamẽtum veræ relationis realis propinquitatis, & distantiæ: Christus enim existens in altari, realiter est nobis propinquior, quam ante consecrationem: ergo necesse est hanc præsentiã realem esse.

13 Secundam partem probat ibi cõclusione tertia: quia hæc præsentia acquiritur corpori Christi per nouam actionẽ realem: ergo necesse est vt aliquid addat ex natura rei distinctũ. Deinde, hæc præsẽtia potest amitti, integra manente substantia corporis Christi, & omnibus accidẽtibus, quæ habet in cœlo: & tunc aliquid reale amittitur inhærens corpori Christi: Ergo necesse est esse aliquid ex natura rei distinctum ab ijs, quæ manent in illo. Qui enim intelligi potest vnum realiter separari ab alio, & per actionem realem posse illi addi, absque alia distinctione, quæ in re sit?

14 Dico secundo, præsentia Christi in sacramento non est sola præsentia ordinis, nec pura denominatio extrinseca; nec relatio rationis. Ponitur contra tres modos defendi primã sententiã. Contra modum dicendi Durandi, arguit Soto dist. 9. quæstione 2. artic. 4. §. *Ex quo colligitur*: vbi dicit: Quod profecto est *latenter veritatem conuersionis subuertere*: nam ad eiusmodi præsentiam nulla opus erat conuersione,

nec vt panis deſineret eſſe. Et diſt. 10. q. 1. ar tic. 5. §. *At ſi inſtantius*: idem proſequitur dicens: Ad hanc ſiquidem præſentiam non eſſet opus conuerſione panis: quare corpus non diceretur præſens ratione conuerſionis; ſed certe, quia aduenit de Cœlo. Quem quidem ſermonem, neque Damaſcenus; neque Sanctorum vllus admittit. Item neque ad motionem hoſtiæ ex vi cõſecrationis ſequeretur motus corporis; neque dum ſpecies deglutirentur, ex natura rei deglutiretur corpus. Quare Sacerdos neque portaret, nec moueret, neque deglutiret corp⁹; niſi quia ipſum ſua ſe ſponte vult mouere: nam dum duo corpora ſunt præſentia, aut penetrantia ſe in eodem loco, ad vnius motionem non ſequitur motio alterius. Imò vero neque ad deſitionem ſpecierũ ſequeretur deſitio corporis ex natura ſacramenti in eodem loco: quare ſine nouo miraculo poſſet illic manere. Quod, vt illic diximus, eſt myſterium conſecrationis labefactare. Denique art. 6. ſequenti, §. *Hancautẽ*, inter alia, contra Durandũ, ait Soto. Haud enim proprie aſſertiones obſeruat, quas Eccleſia ex Euãgelio colligit: dixit enim Chriſtus: *Accipite, & comedite, & bibite*: & can. *Ego Berengarius, de Conſecratione* diſt. 2. decernitur, quod *corpus Chriſti in Sacramento Sacerdotis manibus tractatur, & frangitur, & dentibus atteritur, & deglutitur*. Quod in illa opinione non verificaretur: nam accipiens lapidem, non accipit Angelum, qui eſt præſens lapidi. Quin vero, nec proprie diceremur adorare corpus, niſi contineretur ſub ſpeciebus, ſicut continebatur panis, &c. Hæc Soto. Pariter Suarez diſp. 47. ſect. 2. conc. 2. in fine ait. Quod autem Durandus dicebat de præſentia ordinis, non ſolum falſum, *ſed erroneum eſt*; ſicut exempla, quæ adducit, de deſcenſu ad inferos per ſolã præſentiam ordinis; & de vbiquitate Angelorum, erronea ſunt, vt ex proprijs locis conſtat.

15 Præterea. Sicut ſe habet generatio ſubſtantialis ad genitum, ſe habet trãſubſtantiatio ad corpus Chriſti. Sed generatio ſubſtantialis dicit verum tranſitum ſubſtantialẽ, & ponit in re genita ſubſtantialẽ dependentiam, in qua fundatur denominatio geniti. Ergo & tranſubſtantiatio dicit tranſitum ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, quod ſuccedit ſubſtantiæ panis: & in iſto fundatur relatio præſentis: Cum ergo totum hoc non dicat ſolam præſentiam ordinis, per illam non explicatur adæquatè præſentia Chriſti in Euchariſtia. De hac ratione videantur dicta quæſtione 75. dubio 6.

16 Aliæ duæ partes bene explicantur, & probantur à Suarez diſp. 47. ſect. 1. conc. 2. duabus vijs, quibus ſimul impugnãtur ſolutiones propoſitæ numero 5. Nã ante conſecrationem Chriſtus non erat præſens loco, vel ſpatio in quo sũt ſpecies; vel ſpeciebus ipſis, ſub quibus antea non erat Chriſtus, ſed ſubſtãtia panis, & vini: & ideò nõ poſſunt ſpecies tribuere formaliter corpori Chriſti vt ſit præſens, niſi ipſum corp⁹ in ſe aliter ſe habeat: alioquin manens in ſolo Cœlo, poſſet denominari extrinſece præſens à ſpeciebus. Sicut ſi Verbum diuinum ante Incarnationem non eſſet vbique, impoſſibile fuiſſet realiter coniungi humanitati in vtero B. Virginis, niſi prius intelligeremus acquirere ibi modum præſentiæ, quo fieret ab humanitate indiſtãs; licet modus vnionis nihil illi poſtea ſuperadderet; nunc autem non indiguit noua præſentia, quia per ſuam immenſitatem eſſet vbique præſens.

Aliter etiam explicatur: nam ſi vera eſſet fictio hæreticorum dicẽtium Chriſti humanitatem eſſe vbique, tunc veriſsimum eſſet non oportere, vt per conſecrationem adderetur corpori Chriſti aliqua præsẽtia, vel modus intrinſecus: ſed ſola denominatio, vel vnio ſpecierum: ipſa tamen vbiquitas eſſet realis, & intrinſecus modus in ipſa Chriſti humanitate: nã ratione illius eſſet veluti diffuſa realiter per omnes res, & intime in illis. Suppoſita ergo fidei veritate, quod ante conſecrationem humanitas non eſt vbique, nec realiter intra ſpecies, aut indiſtans ab illis; neceſſe eſt vt hæc præſentia, quã per cõſecrationem acquirit, ſit aliquid intrinſece afficiens, aut denominãs ipſum corpus Chriſti. Hæc Suarez: loquiturque conſequenter ad ſuam opinionem relatam num. 7.

17 Sed vt adhuc iuxta noſtram ſententiam probationes procedant, ſic retorqueo fundamenta illius primæ ſententiæ. Si propter aliquam rationem præsẽtia corporis Chriſti in Euchariſtia eſſet pura denominatio extrinſeca, vel relatio rationis, maxime quia in rebus naturalibus vbicatio eſt denominatio extrinſeca, vel relatio rationis. Sed hæc ratio potius probat oppoſitum: Ergo præſentia corporis Chriſti in Euchariſtia nõ eſt in corpore Chriſti pura denominatio extrinſeca, aut ſola ralatio rationis. Probatur minor. Primo, quia D. Thomas q. 76. artic. 5. probat, quod corpus Chriſti non eſt in hoc ſacramento ſicut in loco: de quo poſtea. Secũdo, quia licet ego offenderim in libro 2. Logicæ q. 27. num. 14. & libro 4. Phyſicorum q. 4. quod corpora nõ ſunt in loco per vbi intrinſecum: & quod vbi eſt denominatio extrinſeca: tamẽ hæc denominatio fundatur in circunſcriptione quantitatiua, & variatur actione adductiua mobilis ad locũ extrinſecum: & in iſtis proxime fundantur relationes indiſtãtis. Cum ergo corp⁹ Chriſti non ſit in Euchariſtia per cõmenſurationem propriæ quantitatis cum quantitate ſpecierum; nec antea ibi eſſet; nec de nouo adducatur actione adductiua, vt oſtẽdimus q. 75. Relinquitur manifeſtum, quod ſolũ poſsit fundare relationem præſentis, & indiſtãtis per tranſitum panis in corpus Chriſti. Cum ergo hæc tranſubſtantiatio, paſsiue ſumpta, ponat nouam dependentiam in corpore Chriſti; in illa fundatur relatio præſentiæ: ac perconſequẽs, licet ſit relatio, vt poſtea dicetur, & aſsimiletur Vbi; tamen complete nõ eſt denominatio extrinſeca, nec relatio rationis: ſed habitudo realis fundata in reali tranſubſtãtiatione. Et hæc plane eſt mens D. Thomæ q. 76. art. 5. & 6. & in 4. diſt. 10. art. 3. q. 4. & Opuſculo vndeciſimo art. 33. & 34.

18 Sed obijcit Serra: nam D. Thomas in 4. diſt. 11. q. 1. art. 3. q. 1. ad 3. docet, quod *relatio ſucceſsionis ſecundum rem quidẽ eſt in ipſo pane, qui mutatur; non autem in corpore Chriſti vero, niſi ſecundum rationem, quia ipſum immutatum manet*. Sed eadem eſt ratio de relatione continentiæ actiuæ, & paſsiuæ: quia corpus Chriſti nullo modo mutatur: ergo, &c. Secundo. Nam D. Thom. hic q. 76. art. 6. ad 3. ait, quod *ceſſantibus* ſpeciebus, *definit eſſe corpus Chriſti ſub eis, nõ quia ab eis dependeat; ſed quia tollitur habitudo corporis Chriſti ad illas ſpecies, per quem modũ Deus definit eſſe dominus creaturæ definentis*. Ergo ſicut eſſe dominum creaturæ in Deo eſt relatio rationis; ita & eſſe contentum, & præſens in hoc ſacramento ſub ſpeciebus panis non eſt aliquid reale in corpore Chriſti.

19 Reſpondetur ad primum, quod relatio realis exigit duo extrema realia realiter exiſtentia: vnde cum ſubſtantia panis deſinat, relatio in corpore Chriſti reſpectu panis non poteſt eſſe realis. Sed cum ſpecies manent, & corpus Chriſti aliquomodo mutetur, eſſe contentum ſub illis, eſt in Chriſto aliquid reale. ¶ Ad ſecundum dicitur, quod Deus eſt incapax mutationis; & ideò relationes temporales nõ ſunt in Deo realiter, vt docet S. Tho. 1. p. q. 13. art. 7. ad 5. Corpus vero Chriſti in Cœlo, licet per conſecrationem non moueatur localiter, nec motu dependitiuo: muratur tamen adquirendo nouam dependentiam; & ideò relatio præſentiæ eſt in ipſo realiter.

20 Dico tertio, præſentia ſacramentalis non conſiſtit in vnione corporis Chriſti cum ſpeciebus. Non negamus inter Chriſtum, & ſpecies dari vnionem; de qua poſtea; ſed aſſerimus per hoc præciſe non manere explicatum quid ſit ſacramentalis præſentia. Probatur primo, quia procedit ex ſententia falſa, quæ communiter reijcitur in materia de Angelis: vbi videndi loã; à S. Thoma 1. p. q. 52. diſp. 20. art. 1. à n. 15. vſque 19. & optimè Serra art. 1. conc. 3. & Suarez lib. 4. de Angelis cap. 6. nu. 3. dicens rem nouam, & in intelligibilem, & pluribꝰ difficultatibus, & incommodis plenã. Breuiterque reijcitur. Nam illa vnio, vel eſt in eſſendo; vel eſt cauſæ agentis cũ ſuo immediato effectu, vel eſt alia. Prima præiudicat dignitati Angeli: quia vt ait S. Thomas q. 3. de Potẽtia ar. 19. *cum naturaliter ſit prior quam natura corporalis; nullo modo à creatura corporali dependet*. Cumque nõ vniantur vt forma, & materia, nec vt partes, nec vt ſubſtantia, & accidens, ex ſpiritu, & corpore non poteſt in eſſendo fieri vnum. Vnio cauſæ agentis eſt vnio per contactum virtutis; & eſt ponere Angelum eſſe in loco per actionem tranſeuntem: quæ eſt ſententia Diui Thomæ, à qua vult recedere Vázquez. Alia vnio eſt hactenus inexplicata: ergo nec bene explicatur præſentia Chriſti per vnionem cum ſpeciebus.

21 Secũdo, priꝰ intelligitur aliquid præſens, quã intelligatur vnitũ. Imò & nõ vnita poſſunt eſſe præſentia. Vnde D. Th. in 4. diſt. 11. q. 3. ar. 4. docet, quod Deꝰ bene poterat facere, quod anima Chriſti à corpore ſeparata iacente in ſepulchro, eſſet in loco vbi erat corpus ſub ſacramento; quia hoc importat reſpectũ ad extra: ſed nõ quod eſſet ei vnita ſub Sacramento ſicut forma; quia hoc pertinet ad diſpoſitionẽ interiorẽ, &c. Sicut autẽ illa ſi nõ eſſet vnita ſubſtãtialiter, & eſſent præsẽtia; poſſent intelligi habere præsẽtiã ſine vnione accidentali: ergo in illa non conſiſtit præſentia.

Tertio. Reſtat huic ſententiæ expone re fundamentũ vnionis, & cauſam eius proximam: & explicare, an ſit quid ſubſtantiale; vel accidentale; an ſit abſolutum, vel reſpectiuum? Et neceſſe eſt vt ad aliquam aliã ſententiam declinet: vel quod rem inexplicatam relinquat.

§. III.

Aliæ ſententiæ impugnantur.

22 Dico quarto, præſentia ſacramentalis non conſiſtit in Vbi intrinſeco in ordine ad ſpatium imaginarium: quia tale Vbi imaginarium eſt; & minimè neceſſarium. Ita oſtendi libro 4. Phyſicorum q.4. & vltra Thomiſtas ibi relatos, tenent Serra, & Philippus à Trinitate vbi ſupra. Et Coninch, & latiſsime Bernal diſp. 31. ſect. 1. per quinque §§. probans, quod talis phyſicus præſentiæ modus antiquis Philoſophis, Theologisque repugnat: eſt plane ſuperfluus: quia ſi ſuperficies connexa vnius corporis à ſuperficie concaua alterius non deeſt, licet nihil aliud addatur, intelligitur præſens. Et quia res prius naturaliter exiſtit in tali ſpatio, quã ibi recipiat modum intrinſecum: ſiquidem prius natura producitur indiſtans, vel diſtans, coniuncta, vel ſemota cum ſpatio determinato. quã producatur in ea modus intrinſecus; & poteſt res produci negato concurſu ad productionem illius modi; quia illo non eget res vt ſit: ſicut vllo non indiget, vt duret, & correſpondeat tempori. Argumenta contraria diluit notãdo, quod noua denominatio extrinſeca poſitiua nequit haberi ſine noua forma poſitiua alicui intrinſeca: ſed tamen noua aliqua denominatio extrinſeca, ſecũdaria, & negatiua, conſequens poſitionem formæ intrinſecè exigentis ipſam, datur de nouo ſine actione noua phyſica in eodẽ inſtanti. Aduertitque præſentiam differre à corpore præſenti, & à loco: eſt enim negatio diſtantiæ, ſiue indiſtantia corporis ab hoc locali ſpatio: quæ quidem realiter, & adæquatè differt à corpore, & ſpatio realiter exiſtentibus; & ſi nos adæquatè ab ambobus penetratis. Hæc late proſequitur Bernal vſque ad num. 42. Nos autem facilius explicuimus quarto Phyſicorum fundamẽtum nouæ denominationis extrinſecæ eſſe nouam actionem efficientis, vel nouum motum localem, inferentem paſsionem in mobili: ratione cuius conſurgit relatio præſentis, vel indiſtantis.

23 Dico quinto, præſentia ſacramentalis non eſt modus ſubſtantialis. Hanc concluſionem eſſe *communem Scholaſticorũ* dicit Suarez diſp. 47. ſect. 2. conc. 1. Probãs primo, quia modus pertinens ad ſubſtantiã in facto eſſe, ad compoſitionem, ſeu ad cõplementum ſubſtãtiæ intrinſecè pertinet: vt patet inductione: & ex propria ratione modi ſubſtantialis. Corpus autem Chriſti, tam plene conſtitutum, & integrum ſubſtãtialiter eſt in Cœlo ſine hac præſentiã, ſicut in ſacramento. Item, in nulla alia re ſola præſentia pertinet ad complementũ ſubſtantiæ eius; vt patet inductione in omni creatura, in Angelo, in corpore Chriſti in Cœlo; & in omnibus alijs. Denique ipſum nomen præſentiæ hoc denotat, quod non conſtituit rem exiſtẽtem: ſed rem, quæ iam exiſtit, facit præſentem, vel localiter, vel ſacramentaliter.

24 Præterea probatur reijciendo tres dicendo modos, quibus ſiggillatim adſtruitur neceſsitas talis modi. Sententiam Valentiæ impugnat Auerſa q. 3. ſect. 3. verſu. *Septimo demum*, dicens. Sed hæc doctrina, nec vera eſt, nec neceſſaria. Hactenus enim in bona Philoſophia inauditum erat, vltra modum inhærentiæ, inueniri talem alium modum coniunctionis inter ſubiectum, & accidens. Et multo minus intelligi poteſt talem modum eſſe ſubſtãtialem. Et præterea non per modum naturalem, & ordinarium, ſed potius per alium ſingularẽ, & ſupernaturalem, explicari debet huius ſacramenti myſterium.

Sententia ipſius Auerſæ q. 77. tractabitur. Adhuc autem dato, quod accidentia ſeparata indigeant modo poſitiuo, quo per ſe exiſtant; iſte modus non eſt ipſa præſentia; & ideò hac via non manet expoſitũ quid illa ſit.

25 Tertia ſententia deficit, quia corpus Chriſti non vnitur ſpeciebus ſubſtãtialiter, aut hypoſtaticè; ſed ſolum artificialiter vt ſignum, & ſignatum, vt continens, & contentum. Authoritates etiam nõ probare oppoſitum, conſtat ex dictis 1. p. Metaph. controu. 10. articulo quarto numero 63. ex Diuo Thoma quæſtione 10. de Potentia artic. 2. ad 10. quod modus aliquãdo eſt nomen, & aliquando adverbium; primo modo addit determinationem adiacentem, & qualificantem; alio vero ſignificatur ſimilitudinis cuiuſdã cõparatio.

De

De quo in ſimili videatur D. Thomas 1. p. q. 25. art. 6. ad 1. Vnde Suarez in fine illius primæ concluſionis ait: quod aliud eſt Chriſtum eſſe hic per modum ſubſtantiæ: aliud eſt eſſe per ſubſtantialem modum: hoc enim poſterius eſt falſum, vt oſtenſum eſt: prius tamen eſt verum, tantum enim ſignificat modum illum, quãuis accidentalis ſit; eſſe tamen proportionatum ſubſtantiæ ſecundum rationem ſuam, ſeu afficere illam modo accommodato ſubſtantiæ vt ſic; nõ prout natura quantitatis requirit. Sicut Angelus eſt præſens per modum ſubſtãtiæ, nõ autem per ſubſtantialem modum. Et idem dici poteſt de illo termino, *ſubſtantialiter*, quo vsũ eſt Concilium Tridentinum. Quãuis propria mens Concilij ſolum fuerit dicere, totam ſubſtantiã Chriſti vere eſſe hic præſentem.

26 Dico ſexto, hæc præſentia, nec eſt quantitas, nec qualitas; nec ad hæc genera abſoluta reducitur. Suarez ſect. 1. in fine dicit *per ſe notum*, quod non ſit quãtitas: nã potius eſt intellectu difficillimum, quomodo quantitas admittat hanc præſentiam vt totum corpus ſit totum in toto, & totũ in qualibet parte. Non eſſe qualitatem, conſtat ex effectu formali eius. Et quia omnis qualitas, quæcumque illa eſſe fingatur, eſt indifferens ad hanc præſentiam, & poteſt illam mutare, & nunc eſſe hic, & poſtea alibi. Et hęc poteſt adquiri ſine alteratione: ergo non eſt qualitas.

Secundam partem in ſimili indicat Diuus Thomas 1. p. q. 44. ar. 2. ea ratione qua probat, quod operatio tranſiens non eſt ipſa ſubſtantia: & lib. 3. Contra Gentes capite 68. ratione ſecunda, oſtendens ſubſtantias non vbicari niſi contactu, vel quãtitatiuo, vel virtutis. Vniuerſaliterque præſentia non dicit aliquid abſolutum, & in ſe, ſed reſpectiuum in ordine ad extrinſecum.

27 Dico vltimo, præſentia eſt relatio Chriſti ad ſpecies, non prædicamentalis, ſed tranſcendentalis: quæ aſsimiliatur cum Vbi prædicamentali; licet directè ad Prædicamentum Vbi non pertineat. Prior pars ſequitur ex dictis.

Secundam probat Suarez ſect. 2. cõc. 2. argumentis parum vrgẽtibus: ſicut enim in generatione actiua, & paſsiua fundantur relationes paternitatis; & filationis: ita & hæc poſſet in tranſubſtantiatione panis in corpus Chriſti fundari: nec opus eſt aliã nouã relatione propinquitatis, aut diſtantiæ. Nec verum eſt, quod tranſubſtantiatio per ſe primo terminatur ad præſentiam: ſed per ſe primo terminatur ad corpus, quod ponitur; & eſt ſub ſacramento. Nec, rebus vt nunc, hæc præſentia Chriſti ad ſpecies, & ad earũ locũ, durat ſpeciebus deſtructis.

28 Melius ergo probatur, quia aliæ præſentiæ non pertinent directe ad prædicamentum Relationis: ergo nec in illo eſt colocanda.

29 Tertiam partem docet D. Thomas q. 76. ar. 6. in corpore, & ad tertium dicens, quod *ceſſantibus ſpeciebus, deſinit eſſe corpus Chriſti ſub eis; non quia ab eis dependeat: ſed quia tollitur habitudo corporis Chriſti ad illas ſpecies; per quem modum Deus deſinit eſſe Dominus creaturæ deſinentis.* Illud tranſubſtãtiatione acquiritur, quod deſinentibus ſpecieb⁹ deperditur, & tollitur a corpore Chriſti: ſed tollitur hæc habitudo corporis Chriſti ad ſpecies: ergo hæc habitudo eſt relatio præſentiæ.

Deinde, ſicut corpus motu locali acquirit Vbi, & præſentiam localem; ita corpus Chriſti tranſubſtantiatione panis in ipſum fit ſacramẽtaliter præſens, vbi erat panis: ſicut ergo illa præſentia eſt denominatio realis, vel relatio ſecundum dici, ita & hæc.

30 Vltimam partem docet Diuus Thomas in 4. diſtinctione 10. quæſtione 1. artic. 3. q. 1. ad 1. docens, *quod comparatio corporis Chriſti ad ſpecies ſub quibus eſt, nõ eſt ſimilis alicui comparationi naturali; & ideò non poteſt reduci, proprie loquendo, ad aliquem modorum à Philoſopho aſsignatorum. Tamen hæc habet aliquam ſimilitudinem cum illo modo quo aliquid dicitur eſſe in loco; ſecundum quod eſſe in loco eſt eſſe in aliquo ſeparato extra ſubſtantiam ſuam, quod non eſt cauſa eius. Et ſecũdum hoc etiam Innocentius dicit corpus Chriſti eſſe in pluribus locis, quod continetur ſub pluribus ſpeciebus.* Negat D. Th. ſimpliciter pertinere ad prædicamenta propriè loquendo: late tamẽ, & minus rigoroſe admittit reduci ad Prædicamentum Vbi, propter modum loquendi Innocentij, quo vtitur etiam S. Chriſoſt. hom. 16. ad Hebræos, & hom. 24. in Pri. ad Corint. Imò & Cõcil. Trid. ſeſ. 13. c. 1. ibi. *Multis nihilominus alijs in locis ſacramẽtaliter præſens ſua ſubſtãtia nobis adſit, &c.*

31 Præterea. Vbi prædicamentale ſolum competit illis, quæ ſunt vere, & proprie in loco: ſed oſtendit Diuus Thomas artic. 5. & 6. quod corpus Chriſti non eſt in ſacramento ſicut in loco: ergo præſẽ-

tia hæc in rigore non est Vbi prædicamen tale.

Deinde, licet præsentia Christi sit primario ad species, vt constat ex verbis consecrationis: quia non dicimus: *Hic est corpꝰ*: sed: *Hoc est corpus*: Tamen concomitanter, & consequenter Christus in sacramento habet præsentiam ad quodcumque spatium, quo sacramentales species reperiuntur: & sic dicitur, quod Christus defertur ad infirmos, portatur in processionibus; adoratur in Altaribus, &c. Quæ quidem præsentia specierum est localis: & sic pertinet ad prædicamentum Vbi. Sed directe de ea non loquimur: sed de præsentia Christi ad species.

DVBIVM VIII.

Qualiter corpus, & sanguis Christi vniantur cum speciebus panis, & vini?

1 ALiquomodo vniri, ex dictis est manifestum; quia species continent corpus, & sanguinem Christi: & ita vniuntur vt continens, & contentum, vt signum, & signarum. Sed quia coniunctio est mirabilis, & supra sensus hominum; ideò laborant Theologi in hac vnione exponenda. Quidam solam agnoscunt vnionem inseparabilitatis ex voluntate Dei contingenter se habentis ad illam coniunctionẽ; quia voluit, & instituit ibi adesse Christũ, quandiù durant species consecratæ. Ita Scotus in 4. dist. 10. q. 5. Gabriel ibidem art. 2. conc. 10. & lectione 47. in Canonem Missæ littera I. Petrus Aliaco q. 5. art. 2. OKã, Maior, & alij Nominales. Quia hæc vnio satis est ad omnia verificãda, quæ circa hoc mysterium fides docet. Cum etiam sacramentum sit ens artificiale, hæc coniunctio moralis ex diuino pacto videtur apta ad hanc coniunctionem explicandam.

2 Ægidius Coninch q. 75. art. 4. dub. 2. num. 94. ait, quod vt corpus Christi moueatur ad motum specierum, videtur omnino sufficere, vt ijs vniatur simili aliqua ratione, qua is, qui vehitur curru, aut naui, ijs vnitur; ita vt Christus quasi vehatur ipsis speciebus. Nam cum in corpore Christi nulla sit resistentia, quo minus facillime in quamuis partem moueatur; vt sequatur naturaliter motum specierum minima vnio sufficit. Vel si velis, hęc vnio corporis Christi cum speciebus melius explicabitur, si dicatur similis vnioni quam haberet corpus gloriosum cum alio corpore, quocum penetratiue simul in eodem loco ita existeret, vt moueretur necessario moto alio corpore: ad quod sufficeret vt Beatus, cuius esset illud corpus gloriosum, non permitteret se alio modo ab alio illo corpore penetrari, quam de facto prius penetraretur. Vnde vt Christus ad motum specierum necessario moueatur, sufficit quod nõ permittat hic aliam fieri penetrationẽ, quam quæ per ipsam conuersionem panis in ipsius corpus in cõsecratione facta est.

3 Per aliud extremum Cardinalis Alanus lib. 1. de Euchar. cap. 34. & tribus sequentibus, licet affirmare non audeat; valde tamen inclinat in opinionem asserentẽ intercedere hypostaticam vnionem inter species, & Christi corpus, & sanguinem. Fauet Augustinus Bernal disp. 34. de Euchar. sect. 2. §. 2. num. 25. dicens, quod quemadmodum vnio hypostatica, ita vnio Eucharistica substantiæ Christi cum speciebus, nihil est aliud quam eiusdem substantiæ productio, essentialiter, & per se ipsam physicè attingẽs illas species, physicè ab ipsis dependens; & proinde, & cum Christi substãtia, & cum speciebus physicè vnita vt quos; & ex consequenti vtrumque extremorum illorum reddens cum altero physice vnitũ vt quod. Quod probat; quia in hãc vnionẽ optime quadrant omnia, quæ de ea Doctores dicunt: nempè quod species continens Christum: & quod est vnio noua, & ineffabilis, & similis hypostaticæ: & sicChristꝰ, & species localiter sunt inseparabiles: & ad specierum destructionem, Christus in ipsarum spatio physicè, ac substantialiter desinat. Quia hoc est necessarium in nostro sacramento, & sacrificio, vt actio sacrificatiua sit destructiua substantiæ oblatæ.

4 Tertia sententia negat vnionẽ formalem physicã intercedere inter Christũ, & species: & solam vnionem admittunt effectiuam: vel quia dicũt actione Christi cõseruari species, vt docẽt Claudius de Sãctis Repet. 9. cap. 6. fol. 339. pag. 2. Henriquez lib. 8. cap. 24. n. 5. & in com. lit. K. & Granados tract. 3. disp. 6. n. 6. & tract. 6. disp. 2. nu. 5. Vel vt docet Suarez disp. 47. sect. 3. cõc. 2. inter Christum, & species intercedit vnio realis per efficiẽtiã: quia in ordine ad diuersa, nõ est incõueniẽs esse mutuã efficiẽtiã; quia species nõ cõseruãt effectiue ipsã substantiam corporis Christi: sed efficiunt præsẽtiam, seu cõiunctionẽ, seu tractionẽ ad se.

Vnde

Vnde corpus Christi potest per suam substãtiam, & entitatem, quæ ab accidentibus panis non pendet, efficere in eadem accidentia, & conseruare illa, tum in existentia; tũ in modo existendi; tum etiam in præsẽtia.

5 Lugo vero disp. 6. sec. 2. à num. 26. dicit duo exigi ad hanc continentiam: nempè actionẽ corporis Christi in species, per quam exercet munus substãtiæ respectu earum: secundum est alligatio ad species, quę est ex vi quadam diuinitus data speciebus ad trahendum secum intime corpus Christi, quocumque ferantur. Quæ vnio est tantum intrinseca speciebus; in quibus est qualitas supernaturalis attractiua: alioquin qui mouet species, non diceretur propriè mouere corpus Christi.

6 Araujo autem q. 76. art. 5. dub. vnico conc. 2. asserit quod huiusmodi vnio nõ est effectiua ex parte specierum ad modum attractionis; quia non fit cum motu rei attractæ. Sed dumtaxat, & adæquatè est vnio effectiua ex partte corporis Christi: nã corpus Christi subrogatur loco substantiæ panis, sublatis imperfectionibus inhærentiæ: meliusque est asserere corpus Christi habere vim alligatiuam specierum ad se, quam speciebus vim attractiuam.

7 Quarto alij docent inter Christum, & species interuenire vnionem formalem physicam per modum vnionis. Ita Vazquez disp. 190. cap. 3. n. 37. referens S. Thomam, Caietanum, Paludanum, Dominicũ Soto, Martinum Ledesma, Ruardum, Alanum, & Sanctes. Sed istorum plures, & fere omnes potius sunt pro vltima sententia. Hanc tenent Gaspar Hurtado disp. 5. de Eucharistia diffic. 16. Cornejo q. 75. art. 1. disputatione 2. dubio vltimo: quia secluſa hac vnione non rectè saluantur, quę de Christo in Eucharistia dicuntur. Subiungit hãc vnionem reduci ad genus vnionis accidentalis, scilicet ad vnionem accidentis cum subiecto ablata inhærentia: qui modus vnionis supernaturalis est, & altioris ordinis: & ideò non est mensurandus legibus, & conditionibus vnionis naturalis. De quo Pasqualigus disp. 101. sec. 3. conc. 3.

8 Demum alij dicunt hic interuenire vnionem ineffabilem, dissimilem omni vnioni naturali. Sumitur ex S. Ioanne Damasceno lib. 4. fidei orthodoxæ capite 14. dicente: *Quia consuetudo est hominibus comedere panem, & vinum, coniungunt eis Diuinitatẽ, & fecit ea corpus, & sanguinem suum.* Quod exponens S. Thomas in 4. dist. 11. q. 1. ar. 1. q. 1. ad 1. ait, quod *verbum Damasceni intelligendum est quantum ad species, quibus corpus Christi Diuinitati vnitum modo ineffabili coniungitur.* Quod autem species corpori Christi non inhæreant, docet S. Thomas q. 77. art. 1. dicens. *Manifestum est, quod huiusmodi accidentia non sunt in substantia corporis, & sanguinis Christi sicut in subiecto: quia substantia humani corporis nullo modo potest his accidentibus affici.* Et q. 76. ar. 5. ait: *Nõ tamẽ substãtia corporis Christi est subiectum illarum dimensionum, sicut erat substantia panis.* Et artic. 6. ad 3. docet, quod corpus Christi à speciebus non dependet: dependeret autem si species haberent vim in corpus efficiendi. Demum D. Thomas q. 75. artic. 1. ad 3. docet, corpus Christi esse in hoc sacramento *quodam speciali modo, qui est proprius huic sacramento.* Vbi Caietanus in fine commentarij ait. *Merito demum modus iste proprius dicitur huic sacramẽto, non solum propter differentiam à reliquis sacramentis; sed etiam quia in toto vniuerso non apparet vnus aliquis modus huic similis. Propter quod cum admiratione, & veneratione fateamur defectũ cognitionis nostræ circa hoc.* Quod & docent S. Chrisost. hom. 83. in Mathęum dicens. *Credamus Deo; neque repugnemus, etiã si sensui, vel cognitioni videatur absurdum.* Et Innocentius Tertius lib. 4. cap. 9. *Credere iubemur, discutere prohibemur.* Item Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacramẽtis parte 8. cap. 9. *Quæris quomodo? Cogita facientem, quia Omnipotens est: & non est mirabile.* Imò Concilium Tridentinũ sess. 13. cap. 1. docet *Christum esse in hoc sacramento ea existendi ratione, quam etsi verbis exprimere vix possumus; possibilem tamen esse Deo, cogitatione per fidem illustrata assequi possumus; & constantissime credere debemus.*

9 Occurrit tamen Suarez, §. *Ad hæc vero omnia*, docens, quod si hæc vnio ineffabilis esset de fide, & ab homnibus doctis aliud dici non posset, admittendum esset huiusmodi responsionis genus: at vero nec fides docet talem vnionem, &c. Secundo, Sancti Patres agẽtes de vnione Incarnationis, quæ difficilior, & omnium altissima est, non ita respondebant Infidelibus; sed curabant explicare quæ sit illa vnio. Ergo idẽ in presenti prestandum.

10 Respondetur, quod in hoc puncto vnio ex sola voluntate diuina non sufficit; quia vt ait Soto in 4. dist. 10. q. 1. artic 6. ad 1. Scoti, licet Christus voluntarie, & non coacte instituerit sacramentum, & sit sub illo contentum; non tamen sola voluntate ibi

ibi eſt. Imò virtute conſecrationis ſequitur vt corpus nō quomodocumque ſit præſēs; ſed eo nexu contineatur ſub ſpeciebus, ratione cuius ad motum ſpecierum ſequatur motus eius. Quod non verificatur ſola illa connexione morali. Deinde, vltra voluntatem ponēdi corpus in loco, requiritur quātitas, & circumſcriptio aqua proueniat vbi: ergo vltra voluntatem Chriſti, & Dei, requiritur aliquid quo corpus vniatur ſpecie bus.

11 Vnio hypoſtatica accidentium impugnatur ſimilibus argumentis, quibus Soto diſt.9.q.2.ar.2.probat ſubſtantiā panis, & vini Verbo hypoſtaticè non vniri. Quis enim opinetur Chriſtum tot quotidie accidentia in vnitatem ſuppoſiti aſſumere, & reliquere? Cum axioma ſit Theologorū, quod ſemel aſſumpſit, numquā dimiſiſſe: Neque vnio hypoſtatica, aut alia ei ſimilis eſt neceſſaria ad verificanda, quæ Concilia, & Patres de accidentibus docent.

12 Efficientia corporis Chriſti in accidentia, aut accidentium in corpus Chriſti, voluntarie aſſeritur: & Theologis antiquis eſt incognita. Nec illa eſt idonea ad præſēntiam Chriſti declarandam: quia inſtrumenta diuinæ virtutis poſſunt in diſtans operari, vt de humanitate Chriſti, & ſacramētis, iam diximus q.62.dub.2.§.8. Præſētia etiā Chriſti colligitur ex veritate verborum: efficientia autem corporis Chriſti in ſpecies, & ſpecierum in corpus Chriſti, non eſt vnde colligatur.

13 Vnio formalis ſtrictè ſumpta, ſi eſt accidentis eum ſubſtātia, eſt imperfecta, & exigit inhæſionem formæ cum ſubiecto. Si non ſe habent per modum actus, & potentiæ, non fiet ex eis vnum quid realiter. Non ergo eſt vnio formalis à nobis cognita: ſed alia eminentior. Arguit etiam Bernal n.9. contra Vazquez, quia licet modus ille phyſicè connecteret, vel Angelum corpori, vel Chriſtum ſpeciebus; neutrum tamen præſentem redderet ſpatio corporis, vel ſpecierum; quippè qui non eſt ad certum ſpatiū alligatus. Deinde, quia non loquitur conſequenter, dicens omnia abſoluta in eſſerei in quocumque loco ſit: & Iſtum modum eſſe abſolutum à loco: Ergo neceſſe eſt aſſerat in eſſe Chriſto vbicumque Chriſtus eſt: ac proinde in Cœlo: quæ manifeſta eſt abſurditas.

14 Vnde Auerſa q.3.de Euchariſtia ſec.3.poſt ſecundam concluſionem, ait. Cōcludendum ergo eſt præſentiam, & coniunctionem Chriſti ad ſpecies, eſſe modum quendam, non communem, & vſitatum; ſed proprium in hoc ſacramento, qui ſit formaliter incompoſibilis cum modo inhæſionis, quo accidens ſolet inhæſſe ſubiecto: atq; adeò Chriſtū nō eſſe ſubiectū accidētiū ſēſibiliū, ſicut erat ſubſtātia panis. Inſuper hunc modum præſentiæ ſacramentalis eſſe talem per quem dicatur Chriſtus contineri ſub accidentibus: per quem vere etiam in toto rigore demonſtretur ſub his accidentibus dicendo: Hoc eſt corpus Chriſti: ſicut ante conſecrationem dicebatur: Hic eſt panis. De quo videatur D.Thomas q.75.art. 8.in fine corporis.

DVBIVM IX.

Vtrum præſentia ſacramentalis ſit in ſua entitate ſupernaturalis?

§. I.

Authores, & argumenta partis negatiuæ.

1 VAzquez diſp.191.cap.2.nu.19. aſſerit, quod modus quo corpus Chriſti indiuiſibiliter exiſtit ſub ſpeciebus panis, etiam ſi poſitiuū quid eſſet, non eſſet ſupernaturalis ſecundum ſubſtantiam ſuam; ſed ſolum eſſet ſupernaturalis ex parte efficiētis; ſiquidem ſimilis conuenit ſpirituali ſubſtantiæ, vt dixerat 1.p.diſp.214.cap.4. & ſequitur Franciſcus Lugo lib.1.de Deo vno diſp.8.cap.1.nu.9. Gaſpar Hurtado diſp. 5.de Euchariſtia diffic.17. docet, quod ſuppoſita vnione corporis Chriſti indiuiſibiliter cum ſpeciebus, quæ vnio eſt ſupernaturalis; præſentia connaturalis Chriſti eſt vt exiſtat indiuiſibiliter; & ideò præſentia erit naturalis. Herize 1.p.diſp.48.c.3.n.40. etiā negat vbicationem Euchariſticam eſſe intrinſecè ſupernaturalem: quia vbi ſpirituale Angeli præſtantius eſt: licet oppoſitum etiam admittat.

2 Suarez, quem refert, & ſequitur Granado trac.5.diſp.4.n.3. & 5. dicūt animam Chriſti in Euchariſtia habere vbi naturale: quia naturaliter anima eſt ſub omnibus, & ſingulis partibus, ac indiuiſibilibus corporis, quod informat: & anima à corpore ſeparata poteſt naturaliter ad eſſe præſēs ſpatio ſpecierum ſacramentalium indiuiſibiliter ſicut Angelus: ergo vbi animæ in ſacramento non eſt ſupernaturale, ſed naturale. Quod & admittit Lugo diſp.5.ſectione 7. num.137. & Martinon diſp.19.ſectione 2.

3 Præterea. Tota ſupernaturalitas præſentiæ corporis Chriſti ſub ſacramento eſt, quia corpus quantum nequit eſſe tōtum in toto, & totum in qualibet parte. Sed hæc eſt ſupernaturalitas extrinſeca ex parte efficientis, vel ex parte modi: nam ſi diuinitus omnes partes corporis ſe ſe inuicem penetrent, naturaliter erunt omnes in qualibet parte. Sic autem de facto fit in Euchariſtia, vt docent Soto in 4.diſt.10.q.1. art.4.§. *Igitur ad hæc.* Et Gabriel lec.43. in Canonem Miſſæ. Ergo nulla eſt neceſsitas præſentiæ ſupernaturalis quoad ſubſtantiam.

4 Rurſus docet D.Thomas in 4.diſt. 10.q.1.art.3.q.3.ad 3. *quod ſpiritui competit eſſe totum in toto, & totum in qualibet parte.* Cum igitur corpus Chriſti hoc modo ſit in ſacramento; ideò inquit ibi S.Thomas, *participat quantum ad aliquid proprietatem ſpiritus ſecundum comparationem ad ſpecies ſub quibus continetur.* Ex quo infert Suarez diſp. 48.ſec.1.illatione prima, hanc præſentiam ſacramentalem eſſe participationem quandam præſentiæ localis, quam habent ſpirituales ſubſtantiæ in locis ſuis. Sed illæ præſentiæ ſunt in entitate naturales; ergo & iſta.

5 Vltimo idem probatur, quia nullum accidens corporeum eſt ſupernaturale quoad ſpeciem. Sed præſentia ſacramentalis eſt accidens materiale, & corporeum. Ergo nō eſt in ſua ſpecie, & entitate ſupernaturalis. Probatur maior. Primo inductione: ſiquidem omnia accidentia ſupernaturalia hucuſque cognita ſunt ſpiritualia, & habent connexionem cum gratia, & viſione Dei, quæ accidentia ſpiritualia ſunt. Secundo, quia accidentia ſupernaturalia in perfectione excedunt totam naturæ perfectionem, etiam naturæ ſpiritualis; quæ vero corporalia ſunt, ſunt imperfectiora ſpiritualibus. Minor vero probatur, quia in corpore non poteſt eſſe permanenter accidēs incorporeum, & ſpirituale, vt docet Diuus Thomas 3.p.q.62.art.4.ad 1. quia quod recipitur in aliquo permanenter, eſt in eo per modum recipientis. Præſentia autem ſacramētalis eſt permanenter in corpore, & in ſpeciebus, quandiu naturaliter poſſent continere ſubſtantiam panis: ergo eſt corporea, & non ſupernaturalis quoad ſpeciem, & entitatem.

§. II

Præſentia eſt penitus ſupernaturalis.

6 NIhilominus aſſerendum eſt, præſentiam corporis Chriſti ſub ſacramento, eſſe ſupernaturalem, non ſolum extrinſece, & quoadmodum, quia à ſolo Deo ſupra leges naturæ operante, fieri poteſt principaliter; ſed intrinſice in ſua ſpecie, & entitate. Sumitur ex D.Thoma quoad primam partem, locis relatis q.75.dub.12.§.1. vbi oſtenſum eſt eſſe conuerſionem miraculoſam: & ex conuerſione habetur præſentia ſacramentalis vt terminus ſecundarius; vel complementum termini primarij quoad hoc quod eſt eſſe ſacramentalem. Et hoc, ad minus, docet Cōcilium Tridentinum: nec vllus Theologus negat.

7 Quoad ſecundam partem, ſumitur ex D.Thoma q.76.ar.7. vbi ait. *Modus eſſendi, quo Chriſtus eſt in ſacramento, eſt penitus ſupernaturalis.* Quod & docet Opuſculo vndecimo artic.31. & in 4.diſt.10.q.1.art.4.q 4. & 5. Fauetque Concilium Tridentinum ſeſ.13.cap.1. verbis relatis dub.8.nu.8 Tenentque Caietanus q.76.art.7.ad argumenta Scoti, & §. *Ad obiecta.* Nuño difficult.2. ad 3. & 4. Araujo art.5.dub.vnico num.34. Cornejo q.75.art.1.diſp.2.dub.1.quæſtiūcula 5. & communiter Thomiſtæ. Imò & communiter Theologi, vt refert, & ſequitur Suarez diſp.48.ſec.1.conc.1. referens Altiſiod. Alenſem, & S.Bonauenturam. Sequūturque communiter recentiores; licet non vna via probent.

8 In primis Cornejo vbi ſupra, & Paſqualigus diſp.101.ſec.4.num.28. probant. Quod eſt ſupra exigentiam ſubiecti, & non poteſt fieri per quaſcumque cauſas creatas, eſt ſupernaturale quoad ſubſtantiam. Sed talis præſentia eſt ſupra exigentiam corporis Chriſti; & non poteſt fieri per aliquas cauſas creatas: ſiquidem fit ex vi tranſubſtātiationis, quæ à ſolo Deo fieri poteſt vt agēte ſupernaturali modo: Ergo. Conformatur. Contineri ſub alienis accidentibus, ita vt quod eſt ſenſibile, & quantitatiuo modo exiſtens, cōtineatur ſub ipſis inſenſibiliter, & indiuiſibili modo, eſt ſupra exigentiam totius naturæ, quia exigentia ſubſtantiæ coartatur ad propria accidentia. Hæc autem præſentia dicit talem continentiam. Ergo.

9 Hæc ratio, ſi eſſet ad probandum eſſe ſupernaturalem præſentiam, abſtrahendo à ſupernaturalitate intrinſeca, vel extrinſeca;

ca; à ſupernaturali quoad ſubſtantiam, vel ſolum quoadmodum; efficax eſſet: & ideò apta eſt ad probandam primam partem cõcluſionis. Sed quia eam nullus negat: & expreſſe ratio proponitur ad probandam ſupernaturalitatem quoad ſubſtantiam; ideò ad hoc inefficax eſt: quia aſſumit maiorem aperte falſam. Conſtat enim, quod viſus eſt ſupra exigentiam cæci, & vita ſupra exigẽtiam mortui: & quod nulla cauſa creata poteſt reſtituere viſum cæco, & dare vitam mortuo: & tamen iſta ſunt opera ſupernaturalia ex parte modi; & cauſæ efficientis: non vero ſunt ſupernaturalia ex parte facti, & ſpecie, & entitate intrinſeca, ſicut eſt ſupernaturalis gratia, & virtutes per ſe infuſæ. Vnde D. Thomas 1.2.q.63.art.4.ad 3. ait, quod *oculum cæci nati Deus fecit ad eundem actum, ad quem formantur alij oculi ſecundum naturam; & ideò fuit eiuſdem ſpeciei. Et eadem ratio eſſet, ſi Deus vellet miraculoſe cauſare in homine virtutes quales acquiruntur ex actibus. Sed ita non eſt in propoſito*: loquitur de virtutibus per ſe infuſis, quæ ſunt quoad ſpeciem ſupernaturales: modo quærimus medium efficax ad ſupernaturalitatem intrinſecam probandam in præſentia ſacramentali corporis Chriſti.

10 Secundo Valentinus Herize 1.p. trac.4.diſp.48.cap.3.n.40. in fine probat ſupernaturalitatem: quoniam præſẽtia Chriſti Domini in Euchariſtia ordinatur ad conſtituendum excellentiſſimum Sacramentum: quod in ſe continet authorem, & fontem gratiæ: & eo fine ibi collocatur per talem modum, vt conferat legitime ſuſcipiẽtibus tale ſacramentum, copioſam gratiã: ac ſub inde habet præſentia ſacramentalis, vnde habeat ſupernaturalitatem, & ordinetur ad coniunctionem immediatam cum Deo.

11 Bene tamen impugnat Lugo diſp. 5.ſec.7.n.164. dicens. Hæc ratio non videtur ſufficiens; quia licet hæc præſentia de facto ponatur à Deo eo animo vt reſultet ſacramentum cauſativum gratiæ; hoc tamẽ non eſt prædicatum eſſentiale huic præſentiæ: potuit enim Corpus Chriſti eodẽ modo poni ſub ſpeciebus panis ſolum ad oſtendendam potẽtiam Dei; vel ob alium finẽ; & non ad cauſandam gratiam. Imo non ſolum corpus Chriſti, ſed quævis alia ſubſtantia corporea, lignum, v.g. vel lapis potuit poni à Deo indiuiſibiliter; vt nunc ponitur corpus Chriſti: In quo caſu præſentia non eſſet ſupernaturalis propter connexionem cum gratia habituali: & tamen non eſſet minus miraculoſa, quam nunc eſt: ergo aliũ debet habere ſuam ſupernaturalitatem.

Secundo, quia etiam corpus Chriſti poſitum fuit in Virginis vtero, & in hoc mundo, vt eſſet nobis cauſa ſalutis æternæ: & tamen hic finis à Deo intentus non faciebat, quod præſentia illa eſſet ſupernaturalis intrinſecè: ergo quod ponatur in ſacramento ad eundem finem, non reddet illam præſentiam ſupernaturalem; ſi ipſa aliunde nõ habet aliquam ſupernaturalitatem intrinſecam. Hæc ibi. Accedit, quod illam diffinitionem entis ſupernaturalis non omnes admittunt.

12 Tertio id probat Suarez: quia naturalis præſentia quãtitatis, eſſentialiter includit extenſionem partium in ordine ad locum: quia licet non ſit de eſſentia quantitatis; tamen eſt de eſſentia illius præſentiæ localis, quæ naturaliter debetur quantitati. Sed præſentia ſacramentalis corporis Chriſti non includit hanc extenſionem: quia eſt modo indiuiſibili, & eſt totus in toto, & totus in qualibet parte: ergo præſentia ſacramentalis eſt diuerſæ rationis à præſentia naturali. Sed quia Suarez vltra præſentiam quantitatiuam, ponit præſentiam aliam ſubſtantiæ corporeæ; quia vniuſcuiuſque rei præſentia eſt intrinſecus modus eius. Vt probet ſacramentalem præſentiam corporis Chriſti eſſe diuerſæ rationis à præſentia ſubſtantiæ materialis, probandi modum aſſumit, quod præſentia connaturalis materiali ſubſtantiæ per ſe non habet indiuiſibilitatem aliquam etiam in ordine ad ſpatium: quia ablata quantitate, eo ipſo quod conſtat ex partibus entitatiue diſtinctis, poſſunt correſpondere ſpatio diuiſibili: ſicut duo Angeli, licet quantitatem non habeant; tamẽ, quia diſtincti ſunt, poſſunt etiam diuerſis locis eſſe præſentes. Præſentiaque connaturalis, & adæquata ſubſtantiæ materialis, nũquam poteſt eſſe in toto ſpatio, & tota in qualibet parte eius.

13 Quamuis Lugo à num.165. vſque 171. duas alias rationes vt diuerſas proponat: ſed meo videri ambæ in vnam confluunt, & ſolis vocibus differentem à ratione Suarez. Summa rationum eſt. Quia corpus Chriſti eſt in hoſtia admodum ſubſtantiæ ſpiritualis: & non exiſtit in partibus per plures vbicationes totales, & adæquatas; ſed per plures vbicationes partiales, & vnibiles ad integrandam vnam præſentiã adæquatam. At vero præſentia corporis conſtat

ſtat pluribus præſentis, quæ inter ſe vniri non poſſunt: ergo præſentia ſacramentalis habet diuerſum in complementum, & vnibilitatem, quam præſentia naturalis: & per conſequens eſt entitatiue diuerſa.

14 Iſtæ rationes ſupponunt plura Phyſica a nobis refutata. In primis falſum eſt tot eſſe præſentias locales, quot ſunt res loco præſentes, vt oſtendimus lib.4. Phyſicorum q.5.§.4. Licet præſentiæ imaginariæ imaginentur diſtinctæ iuxta rerum diſtinctionem. Falſum eſt ſecundo corpora eſſe in loco per Vbi intrinſecum, vt oſtendi ibi tota q.4. Tertio eſt falſum, quod ſubſtantia corporea ſeclusa quantitate ſit diuiſibilis, vt oſtendi libro 2. Logicæ q.13.§.4. quia vt ait D. Thomas 1.p.q.50.art.2. remota quãtitate, remanet ſubſtantia indiuiſibilis, vt dicitur 1. Phyſicorum. Ideoquè hac 3.p.q. 76.ar.1.ad 3. ex eo quod corpus Chriſti eſt in Euchariſtia per modũ ſubſtantiæ, infert D. Thomas, quod continetur indifferenter ſub parua, vel magna quantitate. De quo D. Thomas in 4.diſt.10.q.1.art.2.q.3.ad 2. & art.3.q.1.ad 4. dicit, quod *corpus naturale nõ habet, quod repleat locum ex parte materiæ; ſed ex parte dimenſionum.* Quod latius declarat q.3. & 4. Vltimo, admiſſo toto diſcurſu, ſolum probatur has præſentias ſpecie differre: non tamen explicatum manet quomodo hæc præſentia in ſua ſpecie ſit ordinis ſupernaturalis: quia intra ordinem naturæ poterunt dari duæ præſentiæ ſpecie differentes, quarum vna ſit perfectior altera.

15 Quarto id probat Illuſtriſſimus Araujo q.76.art.5.dub.vnico num.34. Quia illa præſentia corporis, & animæ Chriſti ſecundum ſuam naturam eſt quædam imitatio, vel participatio diuinæ immenſitatis, in hoc ſenſu, quod ſicut Deus ratione ſuæ immenſitatis eſt vbique; ita Chriſtus Dominꝰ ex vi huius ſacramentalis præſentiæ eſt etiã vbique ſyncategorematice, in hoc ſenſu, quod ex vi illius non limitatur; neque diffinitur loco; quin potius omnis huiuſmodi præſentia, quæcumque ſit, vel in quacumque ſpecie ſumatur; non eſt adæquata; ſed ex propria natura eſt pars alterius, cui vniri poteſt vſque ad ponendum corpus Chriſti, & eius animam vbique ſacramentaliter. Qui modus indebitus eſt: quia corpus ex ſe poſtulat eſſe circunſcriptiue, & anima diffinitiue. Nec fieri poteſt per repetitas præſẽtias naturales: quia præſentia ſacramentalis partialis eſt ex natura ſua in ordine ad omne ſpatium, & quaſi virtualiter immenſa ſyncategorematicè; quia potens eſt vbique ponere Chriſtum. Quod præſentiæ naturali non competit.

16 Hæc ratio poſſet habere aliquam veriſimilitudinẽ apud eos, qui ex eo quod Deus poteſt ponere vnum corpus in pluribus locis, explicant quod poteſt ponere corpus Chriſti in pluribus ſacramentis. Sed tamen D. Tho. qui primum illad reputat contradictionem implicare, non vritur illa via: nec admittit ex participatione immenſitatis poni corpus Chriſti in pluribus altaribꝰ: ſed ex virtute tranſubſtantiationis, vt patet q.75.art.2. Et ideò in doctrina D. Thomæ hæc ratio vim non habet. Præterea. Dato quod nõ eſſet poſsibile, niſi quod in vno loco ſacramento eſſet corpus Chriſti, adhuc illa eius præſentia eſſet ſupernaturalis: ergo aliunde habet ſupernaturalitatem intrinſecam, quàm ex pluralitate, & multitudine poſsibili præſentiarum. Præterquamquod reſtat probandum præſentiam cuiuſvis partis petere ex natura ſua vniri cum præſentijs alijs poſsibilibus eiuſdẽmet partis ad omne ſpatium poſsibile. Et adhuc per hoc ſolum habetur ſupernaturalitas ex omnipotẽtia cauſæ; nõn vero eſt explicata ſupernaturalitas intrinſeca: quia ſunt qui dicant Deũ per multiplicatas præſẽtias naturales poſſe ponere corpus in pluribus locis.

17 Aliter ergo probatur ſupernaturalitas præſentiæ ſacramentalis: nam vt docet S. Thomas libro tertio Contra Gentes capite 52. ratione prima: *Quod eſt ſuperioris naturæ proprium, non poteſt conſequi naturâ inferior, niſi per actionem ſuperioris naturæ, cuius eſt proprium.* Vbi Ferrara aduertit, quod accipitur ibi, *proprium*, pro eo quod eſt naturale alicui ſecundum id quo ab alijs differt. Caietanus etiam 1.p.q.12.artic.5.ad 3. docet, quod eſſe connaturale, eſt oriri, ſeu pullulare ex intrinſecis illius naturæ, vt ex ſecũdo Phyſicorum patet: & in motu elementorũ apparet. Fieri vero connaturale eſt, quod id quod nõ fluit ex principijs alicuius, fluat ex principijs eius. Hoc autem imaginari nullo modo poteſt, niſi natura transferatur in naturam: ſic enim ſolum modo principia, à quibꝰ aliquid fluit, effici poſſunt principia eius, a quo non fluit. Proprium eſt ſubſtantiæ ſpiritualis quod tota ſit in toto, & tota in qualibet parte: & ideò Angelus, & anima rationalis hoc modo ſunt in corpore. Cum igitur credamus in Euchariſtia corpus Chriſti cum ſua naturali quantitate, & extenſione intrinſeca, conſtitui totum in to-

to, & totum in qualibet specierum parte; non potest intelligi quod hoc ei conueniat per modum, vel habitudinem sibi connaturalem: sed per præsentiam supernaturalem. Et iste est discursus D. Thomę in 4. Sententiarum dist. 10. vbi supra.

18 Alio etiam titulo hæc præsentia est supernaturalis: quia corpora diffiniuntur, & circunscribuntur iuxta mensuram, & limitationem quantitatis: præsentia autem Christi in sacramẽto nõ est diffinitiua: alioquin non esset alibi: non est circunscriptiua: alioquin commensuraretur quantitas cum quantitate, sed est præsentia sacramentalis fundata in alterius substantiæ transitu in ipsam: cuius fundamentum non inuenitur in natura: ergo etiam hoc titulo est supernaturalis.

Tertio. Iuxta diuersitatem vnionis cũ illo cum quo aliquid fundat præsentiam, ipsæ præsentiæ variantur: vt diuersa est præsentia Angeli, & Animæ rationalis, & substantiæ corporeæ, & quantitatis. Sed vnio corporis Christi cum speciebus est ineffabilis, & nulla similis inuenitur in natura: Ergo & præsentia sacramentalis est penitus supernaturalis.

§. III.

Argumenta soluuntur.

19 PEt quæ facile argumenta soluuntur. Ad primum dicimus, quod id quod est proprium, & connaturale Angelo, & Spiritui, si conuenit corpori, non est accidens connaturale: vnde si superat totam facultatem naturæ, conueniet secundum potentiam obediẽtialem: & erit respectu corporis accidens supernaturale. Nec hæc præsentia effectiuè, aut idealiter, aut exemplariter est participata ab Angelis: sed immediatè est principaliter à solo Deo, qui solus potest id quod est connaturale naturæ spirituali, miraculose tribuere naturæ corporeæ.

20 Ad vltimam partem argumenti respondet Caietanus hic art. 7. §. *Ad obiecta demum*, quod non est quæstio de perfectione, vel imperfectione: sed de naturalitate, vel supernaturalitate. Posset tamen dici, quod qualitates supernaturales sunt perfectioris ordinis, quam totus ordo naturalium: quia sunt ordinis diuini: vt charitas, & lumen gloriæ testantur. Hæc ibi. Similiterque dici posset præsentiam supernaturalem Eucharistiæ excedere præsentiam naturalem Angeli; quia illa est altioris ordinis. Præterquamquod, non quælibet species, & indiuiduum, quod ex genere suo est imperfectiõ, absolute dicitur imperfectius: sicut corpus cæleste dicitur perfectius formica, & vermibus viuentibus; quamuis cælum sit non viuens.

21 Ad secundam dicimus, quod sicut vnica transubstantiatione ponitur sub sacramento corpus directè, & anima comitãter; ita vnica supernaturali præsentia est vtrumque præsens: vnde si est supernaturalis respectu corporis, etiam respectu animæ. Deinde. Cum præsentia sacramentalis non diffiniat ita ad hoc quod sit in isto pane, quod impediat quod sit in Cœlo modo naturali, & in alijs modo sacramentali: hoc est supernaturale animæ etiam, sicut & corpori.

22 Ad tertium dicitur, quod illa doctrina de penetratione vnius corporis cum altero, affertur vt à simili explicetur, quod Deus ponere valet quantitatem cum effectu primario, & impedire effectum secũdarium, vel positiuum, vel negatiuum: non tamen affertur quasi sit idem omnino. Cum enim corpus Christi in Eucharistia sit quantum, & extensum, & situatum in se, non habet partes penetratas: sed stante isto ordine inter se partium; non commensuratur extẽsioni dimensionum: & sic est diuisibile in se, & indiuisibile in ordine ad locum: & hoc est quid supernaturale.

23 Ad quartum posset responderi. Primo, quod sicut non est inconuenies, quod corpori diuisibili detur accidens indiuisibile; & anima rationalis informat corpus quãtum: ita diuina virtute præsentia supernaturalis, & spiritualis miraculose permanet in corpore, non accommodando se modo corporali, sed eleuando vt sit nobiliori modo. Et sic permissa maiori, neganda esset minor: sicut potest dari virtus instrumentalis permanens spiritualis supernaturalis eleuans corpus vt agat in spiritum.

24 Secundo potest responderi negando maiorem: quia dotes corporum Beatorũ sunt accidentia corporalia supernaturalia: quia redundant ex gloria animæ, & faciunt corpus configuratum gloriæ corporis Christi: & superãt totum ordinem naturæ. Nec desunt, qui dicunt his accidentibus totum mundum renouandum, & vestiendum gloriæ claritate. Videatur D. Thomas ad Romanos 8. lec. 4. ad illa verba: *Nam expectatio creaturæ reuelationem Filiorum Dei expectat.*

De

De quo alibi. Hæc autem accidentia sunt supra naturam corporalem, quantum ad hoc quod ordinant ad aliquid excedens naturã: quamuis in modo essendi sint infra substantias, & accidentia spiritualia, vt dicitur 1. 2. q. 110.

DVBIVM X.

Vtrum præsentia sacramentalis dependeat a naturali existentia corporis Christi?

§. I.

Quid de potentia absoluta?

1 NEgat Scotus in 4. dist. 10. q. 4. & probat. Quando existentia aliqua est indifferens ad duos modos, potest simpliciter haberi sub vno modo sic, quod nõ sub alio: sed existentia corporis Christi simpliciter, seu realiter, indifferens est ad istos duos modos, scilicet, naturalem, & sacramentalem: ergo potest haberi sub vno sine altero.

Si dicatur, quod maior propositio intelligitur, quando neuter modus dependet ab altero: modus autem sacramentalis dependet à naturali.

Contra arguit Scotus. Nam existentia sub modo naturali non est de essentia existẽtiæ sub modo sacramentali: quia res Eucharistiæ non habet ibi modum existendi naturalem, sed extensiuum: haberet autem si esset de essentia illius existentiæ: siquidem essentialia semper conueniunt. Nec existẽtia sub modo naturali est causa existẽdi sub modo sacramentali: quia solus Deus est causa immediata principalis existentiæ corporis Christi in sacramento. Alia argumenta adijcit. Eumque sequuntur Scotistæ. Et Gabriel Biel Lectione 47. in Canonem Missæ. Item Soto in 4. dist. 8. q. vnica ar. 5. §. *Animaduerte.* Et dist. 10. q. 1. art. 2. §. *At vero*, dicit esse veram attenta Dei potentia absoluta. Vazquez disp. 192. cap. 1.

2 Per oppositum Caietanus q. 76. art. 2. absolute docet, quod modus existendi sacramentalis Christi pendet à modo existendi naturali: & oppositum vocat *chimeram*: & esse admiratione dignum, quod à Scoto doceatur: quia prius est esse substantiale absolutum, quam esse accidentale relatiuum: vnde cum Scotus supra corpus Christi verum, quod est in Cœlo, asserat, quod esse in sacramento, nihil addit nisi terminum extrinsecus aduenientem (scilicet respectum præsentiæ ad species panis) non potuit dicere, quod si aufferretur corpus Christi per annihilationem, remanet corpus Christi sub sacramento: quia solum manet respectus. Quo circa si conseruaretur à Deo respectus ille, non conseruato Christi corpore in rerum natura, non esset corpus Christi sub sacramento: quemadmodum si conseruaretur respectus localis, quo corpus Christi est in Cœlo, non conseruato corpore Christi; non esset corpus Christi in Cœlo: Aliud quippè est conseruari respectus istos extrinsecos, & aliud conseruari corpora, quorum sunt.

Deinde asserit, quod respectus dependet ab aliquo, quod nec est de essentia eius; nec eius causa: dependet enim a termino, seu ad terminum; & non potest esse sine termino; qui nec est de essentia eius, nec causa: & quia denominatio dependet a re denominata, & respectus à termino, seu fundamento, & includẽs ab incluso: ideo de essentia rei præsentis sacramento, est ipsamet res præsens, scilicet, corpus Christi habens suum esse naturale: licet modus præsentiæ naturalis non sit modus præsentiæ sacramẽtalis, nec de essentia eius.

3 Paludanus in 4. dist. 8. q. 1. art. 3. conc. 2. n. 14. ait. Eucharistia non debuit institui ante Christi aduentum: quia continet Verbum incarnatum: *& ideò ante Verbi Incarnationem institui non potuit: quia nihil potest conuerti in id quod non est.*

4 Martinus Ledesma Prima parte Quarti q. 14. art. 5. dub. vnico propositione tertia ait, quod corpus Christi potuit esse in hoc sacramento antequam esset extra sacramentum: non tamen potuit esse sacramentaliter (nempè per conuersionem alterius rei in ipsũ, qualiter est in hoc sacramento) quin esset etiam prius, ad minus natura, extra sacramẽtum. Quia ad hoc quod aliquod totum conuertatur in aliud, oportet, quod id in quod conuertitur, sit prius, ad minus natura: quia non est imaginabilis alia conuersio, vel quomodo alio modo fiat conuersio. Et quia si Christus non existeret, non esset ad quod terminaretur trãsmutatio panis, & vini: quæ tamen transmutatio terminatur ad corpus Christi existens, vel ad existentiam corporis sub his speciebus.

5 Concordat etiam Scotum cum Caietano, post secundam propositionem notãs, quod aliud est habere esse naturale. Et aliud habere esse naturaliter. Corpus Christi Eucha-

cha-

charistia habet esse naturale, & naturaliter in ordine ad se, & ad suas partes. Sed in ordine ad species habet esse naturale; sed non naturaliter; sed supernaturaliter, & sacramentaliter. Scotus ergo bene docuit, quod potuit corpus Christi habere esse in sacramento, etiam si non haberet esse extra sacramentum: quia potuit Verbum diuinum assumere humanitatem in Eucharistia, & non extra illam. Cum quo stat verum esse, quod ait Caietanus, quod non potest corpus Christi habere esse sacramentale, quin habeat esse naturale in se; licet nõ sit necesse, quod habet illud extra sacramentum. Idem docet Nuño q.76.art.2.diffic.3.conc.1.& 2.Araujo ar.5.dub.vnico à n.37.& duobus sequentibus. Cornejo q.75.artic.1.disp.2. dub.1.quæstiuncula 6. Suarez disp.48.sec. 2.Auersa q.4.sec.4.& passim alij.

§. II.

Quid ex vi præsentis institutionis?

6 ADdit Suarez conclusione secũda, probabile esse de facto præsentiam sacramentalem pendere à naturali: quia Christus est author sacramentorum, & instrumentũ coniunctum Diuinitatis actu concurrens ad effectus eorum. Vnde saltem est conditio existentia naturalis ad consecrationem Eucharistiæ. Præsentia enim sacramentalis in alio loco est mere accidentalis, & contingens: & quia Christus non concurrit cum alijs sacramentis vt in isto contineatur, sed vt naturali modo existit: hæc ergo præsentia supponitur vt conditio necessaria ad effectionem huius sacramenti. Idem docet Nuño conc.1.& Cornejo conc.3.& Auersa conc.2.& Bernal disp.32.sec.3.n.21.

7 Cæterum Araujo conc.2.num.38. & 39.& Palqualigus disp.101.sec.6.n.40. & alij dicunt, quod *inferri* ex vi præsentis institutionis sufficit vel præsentia naturalis Christi, vel sacramentalis alibi; vel præsentia solius animæ Verbo vnitæ, sicut fuit in triduo mortis: quia hoc sufficit ad virtutem verborum, & vt consecratio fiat nomine Christi. Sed *in facto esse*, quantum ad conseruari præsentia sacramentalis non dependet à naturali ex vi præsentis institutionis, ita vt si Christus desineret esse in Cœlo, & in omni alia hostia, non ideò in hac desineret esse: nam semel facta consecratione, præsentia sacramentalis Christi in hac hostia non pendet in conseruari à ministro operante per verba nomine Christi; sed conseruatur Christus à solo Deo sub speciebus, quandiu sub illis conseruaretur propria substantia. Quod esse probabile etiam Suarez fatetur in fine sec.2. Qui addit incertum esse, an præsentia sacramentalis corporis Christi perpetuo pendeat inconseruari ab actuali influxu humanitatis Christi existentis in Cœlo.

8 Absolute tamen Lugo disp.5.sec.3. n.191. affirmat de facto ex institutione huius sacramenti non dependere necessario præsentiam sacramentalem à naturali, quã habet corpus Christi in Cœlo: vnde etsi deesset esse in Cœlo, non ideò ex institutione huius sacramenti sequeretur quod desineret esse sub speciebus. Primo, quia sine fundamento ponitur habere influxũ physicum instrumentalem. Deinde id gratis admisso, sufficeret præsupponi prius natura corpus Christi præexistens præscindendo ab hac vel illa præsentia: sicut de facto in genere causæ materialis causat suam præsentiam. Et sicut inconseruari nõ pendet à præsentia in Cœlo, posset alibi consecrari, & poni sub alijs speciebus. Sufficeretque præsentia animæ, cui magis conuenit authoritas.

9 Probabilius tamen est, quod in fieri, & inconseruari ex vi præsentis institutionis præsentia sacramentalis dependet à præsentia naturali Christi, non solum remote inquantum ipse fuit author sacramentorũ per potestatem excellentiæ: de qua q.64. dub.2. Sed etiam proximè quia ipse est Sacerdos in æternum quotidie offerens Sacerdotum ministerio: ideoquè character inest animæ indelebiliter Christo configurans, vt diximus q.63.dub.3. Et tertio, quia Christi humanitas est instrumentum Diuinitati vnitum, & per instrumentum coniũctum mouentur instrumenta separata, vt docet S.Thomas 3.p.q.13.& q 48.art.6. in corpore, & ad 2.& q.56.art.2. Et in particulari q.27.de Veritate artic.4.& 3.p.q. 62.art.5.& alijs locis relatis q.62.dub.2.§. 5.num.30. docet D.Thomas Diuinitatem humanitate vt instrumento coniuncto, & & sacramẽtis vt instrumentis separatis causare gratiam. Vnde omnes hostiæ quæ in Ecclesia consecratæ sunt, & quæ vsque ad finem sæculi consecrabuntur, eandem dependentiam habent ab humanitate Christi, ac panis in vltima Cœna ab ipso Saluatore consecratus: nisi quod tunc nõ assumpsit instrumenta separata, sicut nunc consecrans,

crans Sacerdotum ministerio. Quarto dependet præsentia sacramẽtalis à præsentia naturali in genere causæ materialis; quia ipsa substãtia Christi, quæ in Cœlo subest præsentiæ naturali; in sacramento habet sacramentalem præsentiam.

10 Quinto, licet realis concomitantia solum sit ad accidentia intrinseca; & ideò præsentia localis, quam habet Christus in Cœlo, non competit ei prout in sacramento, prout docet D.Th.q.76.ar.5.ad 3. Tamen se extendit ad omnia intrinseca, quæ sunt realiter coniuncta illis in quæ directe conuersio terminatur: & ideò q.76.art.2. docet D.Thomas, quod si tempore passionis, & mortis Christi fuisset hoc sacramentum celebratum, sub speciebus panis fuisset corpus Christi sine sanguine, & sub speciebus vini, sanguis sine corpore, sicut erat in rei veritate. Et q.81.art.2.& 4.probat, quod Christus corpus passibile, & mortale discipulis dedit: & quod si seruaretur in triduo sub sacramento, ibi moreretur. Ergo, si nouũ non fieret miraculum, si extra sacramẽtũ annihilaretur, nec sub sacramẽto remaneret. Perdito enim esse substantiali, destruitur in Cœlo præsentia naturalis, & in Eucharistia præsentia sacramentalis. Quia licet alius sit modus essendi naturalis, alius modus sacramentalis: tamen videntur substantiæ hoc ordine conuenire, quod naturalis quasi fundat sacramentalem, sicut natura gratiam. Putandum enim est, inquit, Auersa ex ordinatione diuina statutum esse, vt in tantum faciat Christum esse in sacramento, inquantum præsupponitur idẽ Christus præexistere naturali modo in se ipso. Quod indicat Trid.sess.13.c.1.

DVBIVM XI.

Vtrùm corpus Christi sit in hoc sacramento sicut in loco?

§. I.

Sententia affirmans.

1 VIdentur affirmare Scotus in 4. dist. 10.q.2.§. *Quantum ergo ad istum*. Gabriel ibidem q.vnica art.2. conc.9. & Gabriel etiam sect.43. in Canonem Missę lit. 5. dicens Christum esse in Eucharistia vt in loco diffinitiue. Suarez disp.48. sect.1.§. *Tertio ex dictis*, dicit quæstionem esse de nomine: posse tamen præsentiam Christi in Eucharistia dici localẽ aliquo modo: quia habet Christus suum intrinsecum Vbi in ordine ad texrinsecũ corpus: & ita potest dici esse in loco ea proprietate qua Angelus est in loco. Quamuis proprie nõ sit diffiniti ue, vt dicit Suarez sect.3.§. *Vltimo ex dictis*.

2 Lugo etiam disp.5.sect.7. qui ponit præsentiam Christi in Eucharistia esse accidens intrinsecum: nu.155. asserit, hanc præsentiam, seu vbicationem Christi, non esse aliquam relationem realem ad locum realem extrinsecum; neque ad species sacramentales; sed accidens quodam absolutũ, quod cõcipimus in ordine ad spatium imaginarium fixum: quare etiam si auferrẽtur species, & omnis locus realis extrinsecus, posset diuinitus perseuerare corpus Christi in eodem spatio per eãdum numero vbicationem, & præsentiam, quam antea habebat: quia Christus non solum habet esse sub speciebus: sed etiam habet esse hic, vel illic in ordine ad hoc spatium imaginariũ, sicut ipsæ species: ergo sicut illæ habẽt vbicationem intrinsecam in ordine ad hoc spatium, sic etiam Christus.

3 Numero 83. dicit quod potest dici hæc præsentia diffinitiua, quatenus ex se habent continere corpus Christi intra aliquod spatium finitum, quodcumque illud sit, ita vt extra illud esse non possit, connaturaliter loquendo. Nam licet hæc præsentia non taxet sibi determinate tantum spatium; indeterminatè tamen, & vage petit habere semper aliquod spatiũ finitum, extra quod non possit cõnaturaliter esse idẽ corpus Christi; & in hoc sensu saltem indeterminate definit corpus illud, quantum est ex se, vt non possit extra illos terminos vagari. Idem docet disp.6.sect.3.n.52.& 53. & Auersa q.4.sect.3.§. *Septimo infert*. Et sec. 5.§. *Potius tamen*. Et Palqualigus disp.101. sect.7.& alij.

4 Videturque hæc sententia fundari in modo loquendi Concilij Tridẽt. in Sess.13. cap.1. dicentis. *Nec enim hæc inter se pugnãt, vt ipse Saluator noster, semper ad dexteram Patris in Cœlis assideat iuxta modum existendi naturalem, & vt multis nihilominus alijs in locis sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit*. Ergo præsentia Christi in multis sacramentis, iuxta phrasim Concilij, est præsentia in multis locis. Quod & confirmat modus loquendi fidelium, qui vsurpant adverbia localia de Christo sub sacramento: dicunt enim Christum esse in Sacrario, portari à Sacerdote, & moueri localiter.

5 Per aliud extremum Vazquez disput.190.capite 3. negat Christum existere in sacramento tanquam in loco, ita

vt modus vnionis, & coniunctionis Chriſti cum ſpeciebus ex ſe non habeat ordinẽ vllum diſtantiæ, & immobilitatis, ſicut habet Vbi, & forma loci; ſed tota ratio diſtantię, & differẽtiæ poſitionis, nempè ſurſum, & deorſum ſolum conueniat Chriſto ratione ſpecierum, cum quibus coniungitur; ſicut de Angelo exiſtente in loco, dixerat 1.par. diſp.195.cap.3.

§. II.

Corpus Chriſti non eſt in ſacramento localiter.

6 NIhilominus Dico primo. Nullo modo corpus Chriſti eſt in hoc ſacramẽto localiter. Probat D.Th.q.76.ar.5. Nam oportet locum, & locatum eſſe æqualia, vt patet per Philoſophum 4.Phyſic.text.30. Sed locus, vbi eſt hoc ſacramentũ, eſt multo minor, quam corpus Chriſti. Ergo corpus Chriſti non eſt in hoc ſacramento ſicut in loco ¶ Secundo. Omne corpus locatũ eſt in loco ſecundum modum quantitatis dimenſiuæ, inquantum ſcilicet commenſuratur loco ſecundum ſuam quantitatem dimenſiuam. Sed oſtenſum eſt art.3. nempè hic dub.5. quod corpus Chriſti non eſt in hoc ſacramento ſecundum proprium modum quantitatis dimẽſiuæ, ſed magis ſecũdum modum ſubſtantiæ. Ergo corpꝰ Chriſti non eſt in hoc ſacramento ſicut in loco; ſed per modum ſubſtantiæ, eo ſcilicet modo, quo ſubſtantia continetur a dimenſionibus. ¶ Tertio. Subſtantia corporis Chriſti in hoc ſacramento ſuccedit ſubſtãtiæ panis. Sed ſubſtantia panis non erat ſub ſuis dimenſionibus localiter; ſed per modũ ſubſtantiæ: Ergo nec ſubſtantia corporis Chriſti eſt in hoc ſacramento localiter.

7 Dices, hoc argumento contrarium probari: quia ſubſtantia eſt in loco media quantitate, & dimẽſionibus: & ideo ſi corpus Chriſti ſuccedit ſubſtantiæ panis, quę erat ſub dimenſionibus; illis mediantibus, erit in loco, eo modo quo ſubſtantia panis præexiſtens.

8 Cõtra hoc arguit S.Thomas, quia licet corpus Chriſti ſuccedat ſubſtantiæ panis, eſt tamẽ ſublatis imperfectionibus: & ideò intercedunt duæ notandæ differẽtiæ. Prima, quod ſubſtantia corporis Chriſti nõ eſt ſubiectum illarum dimenſionum; ſicut erat ſubſtantia panis; quia accidẽtia panis non inhærẽt corpori Chriſti. Secũda, quod ſubſtantia panis comparabatur ad locũ illum mediantibus proprijs dimenſionibus; & ideò ſubſtantia panis ratione ſuarum dimenſionum localiter erat ibi. At vero ſubſtantia corporis Chriſti compatatur ad locum illum mediantibus dimenſionibus alienis; ita quod è conuerſo dimẽſiones propriæ corporis Chriſti comparantur ad locum illum mediante ſubſtantia. Ergo nullo modo corpus Chriſti eſt in hoc ſacramẽto localiter. Cõſequẽtia probatur. Primo, quia nihil per ſe, & proprie eſt in loco vt in loco, niſi quod loco circunſcribitur: quia vltima ſuperficies corporis locati debet ambiri, & circunſcribi ab vltima ſuperficie corporis locantis. Secundo probatur conſequentia, quia quod non eſt in loco per ſe ipſum, nec commenſuratiue ratione quantitatis, nullo modo, propriè loquendo, eſt in loco. Vnde D.Th.Opuſc. vndecimo ar.33. docet, quod *corpus Chriſti non comparatur ad ſacramentũ ſicut locatũ ad locum: quia non commenſuratur ei ſecundũ proprias dimenſiones.*

9 Dices, cum Authoribus primæ ſententiæ: & ſpecialiter reſpondet Auerſa q.5.ſec.3.§.*Septimo*, diſcurſu S.Thomę probari Chriſtum non eſſe in loco ſecundum modum phyſicum, & materialem, quo corpora ſunt in loco. Et præcipuè ſumendo locum pro ſuperficie corporis continentis; non enim Chriſtus ſic includitur loco; ſicut nec Angelus tali modo exiſtit in loco. Sed aliter ſumendo locum pro ſpatio, & prout ſubeſt denominationibꝰ eſſendi hic, vel alibi; ſic omnino fatendum eſt, Chriſtũ eſſe in loco, ſeu ſpatio, in quo ſunt ſpecies conſecratæ; licet non eodem exiſtẽdi modo quo ipſæ ſpecies.

10 Reſpondetur D.Thomã ſupponere cum Philoſopho, quod locus verus corporum, non eſt interuallum, ſeu ſpatium, ſed vltima ſuperficies corporis ambientis, vt ipſe oſtendit lib.4.Phyſic.lect.6.lit.f. & lec.7.lit.a. & Quodl.6.ar.3. & late nos retulimus & ſequuti ſumus lib.4.Phyſ.q.1. Vnde idem eſt excludere locum phyſicũ ſũptũ pro vltima ſuperficie corporis ambientis, ac excludere omnẽ locum propriè ſũptũ. ¶ Secundo, etiã ſi ſit probabile Angelos comparatiue ad corpora eſſe abuſiue in loco, vt docet S.Th.1.p.q.52.& 53.& in ſuo genere eſſe proprie diffinitiue in loco. Tamen cùm nunc loquamur de ſubſtãtia corporea Chriſti, eo ipſo quod ab illa excludamus eſſe in loco circunſcriptiue, excludimus eſſe in loco propriè: ſiquidem vt ait D.Thomas in 4.diſt.10.q.1.art.3.quæſt.1. hæc duo in corporibus ad conuertentiam dicuntur. Vnde ibi in corpore ait. *Et ideò patet, quod non eſt ſub ſpeciebus circunſcriptiuè & perconſequens nec eſt in eis, ſicut in loco: quia nihil, per ſe, & proprie loquendo, eſt in loco vt in loco, niſi quod loco circunſcribitur.*

11 Quod ſi locus ſumatur impropriè, pro qualibet ſimplici reali præſentia; qualem habere poſſent ſpirituales ſubſtantiæ, etiam ſine vlla ſuperficie ambiente, ad aliquid extra ſe, quod non eſt earum cauſa; non negat D. Thomas concedi poſſe corpus Chriſti eſſe in ſacramento vt in loco. Ideo ibi ad primum dicit D. Thomas loquendo de præſentia, & comparatione corporis Chriſti ad ſpecies ſub quibus eſt, *non eſt ſimilis alicui comparationi naturali: & ideò non poteſt reduci, proprie loquendo, ad aliquem modorum à Philoſopho aſſignatorum: Tamen habet aliquam ſimilitudinem cum illo modo quo aliquid dicitur eſſe in loco; ſecundum quod eſſe in loco, eſt eſſe in aliquo ſeparato extra ſubſtantiam ſuam, quod non eſt eius cauſa. Et ſecũdum hoc etiam Innocentius dixit, corpus Chriſti eſſe in pluribus locis, eo quòd continetur ſub pluribus ſpeciebus.* Hæc D.Thomas. Ex quo conſtat, quod non ita ſtrictè vocem accipiẽdo; concedi poteſt corpus Chriſti in pluribꝰ ſacramentis eſſe in pluribus locis: ſed in rigore Phyſicæ non eſt ibi localiter. Quod ex Ferrara libro 4. Phyſicorũ q.2. nos latè explicuimus libro 4. Phyſicorum quæſt.5. §.3.nu.19. & ſequentibus. Quod vtrumque caute obſeruat Concilium Tridẽtinum dicens eſſe in pluribus locis; ſed nõ localiter, ſed ſacramentaliter.

§. III.

Neque diffinitiue.

12 DIco ſecundo, corpus Chriſti non eſt in ſacramento diffinitiue. Probat D.Thomas in 4.diſt.10. quæſtiũcula ſecunda dicens, quod ad hoc quod aliquid ſit in loco diffinitiue, duo requiruntur. Primũ, vt competat ibi eſſe ei: quia quod non eſt in aliquo loco, non poteſt loco illo definiri. Secundum eſt, quod ſit ibi ſicut in loco commenſurato aliquo modo ſuæ quantitati, vel virtuti: corpus enim bicubitale non definitur loco vnius cubiti; quãuis aliquomodo ſit ibi: neque anima eſt diffinitiue in manu; quia eſt in alijs partibus, eo quod nõ eſt in manu ſecundum totam virtutẽ ſuã: & ideò omne quod habet quantitatem finitam, vel virtutem, oportet, quod ſit definitiue in loco in quo eſt. Et ideò Angeli definitiue ſunt in loco; non tamen Deus. Corpus autem Chriſti, quamuis ſecundum veritatem ſit ſub ſpeciebus, non tamen competit ei ratione ſui; quia neque ratione ſuæ quantitatis, vt dictũ eſt; neque ratione ſuæ virtutis; ſed ratione illius, quod in ipſũ cõuerſum eſt ibi præexiſtens, cuius dimenſiones adhuc manent, quibus ad locum illum determinabatur; & ideò non definitur loco illo; ſimili modo poteſt eſſe alibi vbicũque fuerint panis dimenſiones conuerſi in ipſum. Hæc S. Thomas, qui videatur in ſolutionibus argumentorum: & hac q.76. ar.5. ad 1.

13 Bene nouit Gabrielem, & alios negare illa duo requiri vt aliquid ſit in loco circunſcriptiue. Sed tamen eſt am lego Soto in 4.diſt.10.q.1.art.5.§. *De hac exiſtentia*: eorum diſtinctionem impugnare: quia debet nominum ſignificatio ex eorum etymologia perpendi: definiri autem loco (vt nomen ſonat) idem eſt, quod loco coartari, & perſtringi, vt virtute talis exiſtentiæ, repugnet locato ſimul naturaliter eſſe alibi, &c. Quare eſſe circunſcriptiue, & definitiue nõ ſunt duo membra eiuſdem diuiſionis: imò quidquid eſt circũſcriptiue, eſt definitiue: ſed non conuertitur. Nam circunſcribi loco, vltra limitationem, & terminationem in loco, dicit commẽſurationem, vt ſcilicet, ſingulis partibus loci reſpõdeãt partes locati. Quamobrem ſola corpora circunſcribuntur loco. Hinc colligitur, corpus Chriſti in ſacramento, nec eſſe circunſcriptiue, nec vero definitiue. Haud enim eſt illic per ſuam quantitatem, aut virtutẽ limitatus; ſed per cõuerſionem panis in ipſum: quare ſic eſt in ſacramento, vt virtute illius non repugnet ſimul eſſe in Cœlo, & in alijs altaribus. Atque hæc eſt ſententia Alexandri 4.p.q.42.membro 3.artic.6.& Scoti diſt.10. *Et omnium attẽte loquentium.* Hæc Soto vidẽdus, & Suarez diſp.48.ſec.3.§.vltimo.

14 Dico tertio, præſentia Chriſti ſacramẽtalis, per ſe, & primario, & intrinſice refertur ad ſpecies ſacramentales; cũ quibus vnitur vnione ineffabili, de qua dub.8. Sed cõcomitanter ad hanc præſentiã ſacramẽtalẽ, Chriſtus in ſacramẽto habet etiã præſẽtiã localẽ ad quodcũq; illud ſpatiũ in quo ſacramentales ſpecies reperiũtur. Iã olim hoc notauerat Paludanus in 4.diſt.10.q.3. ar.3.n.14 dicẽs, quod licet corpus Chriſti nõ ſit præſẽs, niſi ſpeciebus immediatè, tamẽ ipſis mediãtibus eſt præſens illis, quibꝰ illæ ſũt præſẽtes. Et ex quo ita ſe habet, inſeparabiliter eõ comitatur, ſequitur eas quocũq; vocar-

Hanc secundam partem non posse in dubio reuocari, notat Auersa q.3.sect.3.cõc.3.nam patet Christum esse præsentem in omni loco illo in quo sunt species. Et quando hostia consecrata defertur de loco ad locum, Christus nõ remanet in illo spatio vbi antea, sed trãsfertur simul cum ipsa hostia. Quod est certissimum ex fide ipsa, & veritate huius mysterij.

15 Aduertit autem, quod dupliciter intelligi potest Christum habere hanc præsentiam. Vel intrinsice, & immediate in se, ita vt species panis habeant suam præsentiam ad locum, & Christus habeat aliã præsentiam ad eundem locum; vt vult Auersa. Vel tãtum extrinsice, seu mediate, vt vult Vazquez: ita vt vnica sit præsentia localis proxime afficiens species panis, per quã etiam ipse Christus intelligatur in hoc, vel illo loco constitui. De quo dub. seq.

DVBIVM XII.

Vtrùm corpus Christi sit mobiliter in hoc Sacramento?

1 NOtat Caietanus articulo sexto, quod nõ solum procedit dubium de motu locali corporis Christi in sacramẽto ad motum hostiæ; sed etiam de mutatione, qua desineret esse in sacramento: & ad vtrumque modum extẽdit se ly, *mobil uer*, positum in titulo, vt patet ex corpore articuli, & ex solutione ad 2. & 3.

§. I.

Sententia negans moueri peraccidens; intrinsice.

2 COrpus Christi ad motũ hostiæ nullo modo moueri localiter, nec per se, nec peraccidens, opinatur Durandus in 4. dist. 30. q. 3. Quia corpus Christi, & hostia non sunt vnum secundum subiectũ; nec se habent vt continens, & contentum, nec habent colligationem, vel contactũ. Deinde, quia corpus Christi existens in Cœlo localiter, fit de nouo existens in hoc sacramento, absque motu locali, tam per se, quã peraccidens: Ergo à fortiori existens in hoc sacramento non mouetur ad motũ hostiæ.

3 Affinis est huic opinio asserens, mota hostia localiter, moueri corpus Christi peraccidens: sed tamen quod motus iste nõ mutat intrinsice, nec recipitur intrinsice in corpore Christi, sed solum est intrinsice in speciebus, & solũ extrinsice in corpore Christi. Tribuitur Cajet. ar. 6. §. *Ad euidentiam horũ*. Et §. *Et ad excludendas fugas*: de eiusdem mẽte, dicemus postea. Expresse docetur à Martino Lecesina 1. p. Quarti q. 17. artic. 6. dub. 1. §. *Sed quia est*: vbi ait. *Sed quid est dicere, quod corpus Christi mouetur per accidens, & nõ de per se? Dico, quod est dicere, quod non mouetur motu, qui fit in ipso corpore Christi: sed motu, qui est in speciebus.* Idem docet Nuño q. 76. art. 6. diffic. 1. conc. 2. Quoniã si corpus Christi reciperet in se motionem localem, susciperet etiam vbicationẽ passiuam; atque adeò vere, & propriè esset in loco, & modus ille poneretur in Prædicamento Vbi. Siquidem illud tantum mouetur localiter, quod est in illo: ergo si nullo modo est in loco, vt ostensum est, nullo modo mouetur localiter.

4 Idem docent Cornejo ibi dubio vnico quæstiuncula prima. Serra in fine primæ conclusionis, qui probat ex D. Thoma ar. 6. ad 1. dicente, quod motu peraccidens, quoad motum nostri mouentur ea, quæ in nobis sunt, *aliter mouentur ea, quæ per se possunt esse in loco, sicut corpora; & aliter ea, quæ per se nõ possunt esse in loco, sicut formæ, & spirituales substantiæ. Ad quem modum potest reduci, quod dicimus Christum moueri peraccidẽs secundum esse, quod habet in hoc sacramento, in quo non est sicut in loco.* Ex quo infert Serra, Christum in hoc sacramento non moueri peraccidens ad motum specierum efficienter, sicut homo qui vehitur naui, mouetur peraccidens ad motum nauis efficienter, quia nauis suo motũ quasi impellit eũ; & ita est causa motus in ipso; sed peraccidens ad motum specierum formaliter ipso motu specierum, à quo extrinsice denominatur Christus motus; sicut formæ mouẽtur; nec enim quando homo mouetur, causat in anima aliquem motum localem in ipsa receptum; sed motu ipso recepto in homine anima formaliter moueri dicitur. Et eodem modo Christus formaliter moueri dicitur motu ipso recepto in speciebus: non motu aliquo in ipso causato, & recepto: iuxta ea, quæ de Angelorum loco dixerat 1. p. q. 52. ar. 1. dub. 2.

5 Docent idem Hẽriquez lib. 8. c. 25. §. 2. Vazquez disp. 190. cap. 3. Ochagauia quæst. 23. de Eucharistia, & alij, qui probãt, quia si motis speciebus localiter, moueretur intrinsecè corpus Christi peraccidens, iste motus esset supernaturalis: sed nequit causari motus intrinsice supernaturalis ad motum specierum: ergo motus iste non est intrinsecè in corpore Christi. Maior probatur. Primo, quia quãdo præsentia est supernaturalis, & tota eius variatio, & motus est supernaturalis; quia motu variatur præsentia, & est iuxta naturam eius. Secundo, quia motus terminatus ad terminum supernaturalem, est supernaturalis: hæc autem actio terminatur ad præsentiam supernaturalem. Minor vero constat, quia iste motus causatur à ministro, vel ab ipsa quantitate, quæ suæ causæ naturales; & ideò nequit esse supernaturalis.

§. II.

Vera est sententia affirmans.

6 NIhilominus rectè alij docent corpus Christi peraccidẽs mutari localiter ad motum specierum, mutatione intrinsice recepta in ipso; non secundum præsentiam naturalem, quam habet in Cœlo: sed secundum præsẽtiam supernaturalem, quã habet in sacramento. Ita Paludanus in 4. dist. 10. q. 3. art. 3. à n. 6. vsque 25. Capreolus in 4. dist. 10. q. 3. art. 3. ad argumenta Durandi contra secundam, folio 113. & 114. Petrus Soto lect. 6. de Eucharistia. Dominicus Soto dist. 10. q. 1. ar. 6. conc. 2. Expresse que tenet Caietanus, solũ enim negat corpus Christi secundum præsentiam naturalem localem peraccidens moueri: affirmat tamen peraccidens moueri secundum præsentiam realem supernaturalem, quam habet in sacramento, vt patet q. 76. art. 6. §. *Ad euidentiam*, & §. *Verum si quis*: & in fine commentarij dicit. Et hinc apparet, quid dicendum ad exẽplum de Angelo, quoniã dum moueo lapidem, moueo peraccidens præsẽtiã inter lapidẽ, & Angelum: & similiter dum moueo hostiam consecratã, moueo præsẽtiam inter hostiã, & corpus Christi: ita quod translata hostia de altari in plateã, tranfertur etiam præsentia, quia corpus Christi de præsẽti in altari fit præsens in platea, absque hoc quod corpus Christi in se moueatur (secundum præsentiam naturalẽ) & similiter Angelus fieret præsens in domo, ad quam translatus est lapis; non quod ipse Angelus sit motus à se, vel à me; sed quia transferendo lapidem, transtuli præsẽtiam eius in lapide. Hæc Caietanus. Qui rationem fundamentalem assignauerat: quia inter corpus Christi, & hostiam est colligatio secundum esse sacramentale; ita quod se habent vt veraciter contentum, & continens, vt constat ex cap. *Firmiter. De Summa Trinitate, & Fide Catholica.* Ergo secundum esse sacramentale mouetur peraccidens ad motum hostiæ: & intrinsice, vt probat Arauio q. 76. art. 6. Quia de fide est corpus Christi solemniter deferri in processionibus, & adportari ad infirmos, vt habetur in Concilio Trid. Sess. 13. cap. 5. Ratioque est, quia continetur vt succedens substantiæ panis, seclusa inhærentia: substantia autem mouetur mota quantitate.

7 Eandem sententiam, vt communẽ Theologorũ, sequitur Suarez disp. 47. sec. 4. referens Scotum, Richardum, Maiorẽ, Argentinam, Marsilium, Gabrielẽ, & alios: D. Thomam, & relatos Thomistas. Probat ratione, quia quod mutat præsentiam realem, propinquitatem, & distantiam, realiter mutatur. Secũdo in ipsa voce est repugnantia, cum dicitur aliquid mutari per solã extrinsecam denominationem: alias Deus mutaretur, cum creat: & Verbum cum est vnitum humanitati. Quia mutatio est actus mobilis; & ideò nihil proprie, ac vere dicitur mutari, nisi quod est subiectum motus, vel secundum se totum, vel secundum partem.

8 Idem Suarez q. 76. ar. 6. probat priorem sententiam non esse ad mentẽ D. Th. alioquin absolute non concederet corpus Christi peraccidens mutari ad motum hostiæ. Secundo, quia per extrinsecam denominationem, posset concedi, quod corpus Christi calefactis speciebus calefit, & sic de alijs; quod est falsum; quia conueniunt solũ media quantitatis inhærentia. Tertio, quia D. Tho. comparat hunc modum cum illo, quo motis nobis, peraccidens mouetur anima, vel spiritus residentes in nobis: constat autem mutationem in his nõ esse solam extrinsecam denominationẽ. Quarto, quia per extrinsecã denominationẽ corpus Christi secundum præsentiam naturalem localem posset moueri peraccidẽs; & D. Tho. quod concedit conuenire secundũ præsentiam supernaturalem sacramentalẽ negat posse dici secundum præsentiam localẽ. Idẽ dicit Suarez disp. 53. sect. 1. cõc. 1. Lugo disp. 5. sec. 7. Gamachæus q. 76. c. 5. Auersa q. 4. sec. 5. Pasqualigus disp. 105. sec. 4. & alij communiter.

9 Notant vero S. Bonauentura in 4. dist. 10. parte 1. art. 1. q. 3. in fine, & Soto q. 1. art. 6. §. *Cum autem*, & alij communiter, quod cum dicitur corpus Christi moueri ad motum hostiæ, intelligẽdum est dum tota hostia mutat locum: nam dum circulariter

mouetur in eodem loco, quia tota nō mutat locum, fit vt nec corpus moueatur. Sed Suarez disp.47.sect.4. post 4. conc. dicit, quod non esset difficile defendere, etiam in illo modo posse Christi corpus moueri; quia posset mutare partiales modos: sed non est quod in hoc immoremur.

Imò D. Thomas in 4.dist.10.q.1.art. 3.q.4.cum dixisset corpus Christi in sacramento peraccidens moueri ad motum hostiæ; *hoc modo quo aliquid, & peraccidens est in loco, & peraccidens mouetur.* Addit. *Nec differt (vt quidam differre dicunt) vtrum species moueantur in eodem loco, aut transferantur de loco in locum: quia quod in eodem loco secundū substantiam manens mouetur, mutat locum, non solum secundum partes, sed secūdum totum, vt in 6. Physicorum textu 85. probatur.* Vbi Sanctus Thomas lec.11.lit.1.cum Philosopho aduersus Zenonē docet, quod partes sphæræ motæ in nullo tempore sunt in eodem loco; quia licet dum sphera mouetur, nulla pars exeat extra locum totius sphæræ: tamen loquendo de proprio loco partis, in motu spherico pars mutat proprium locū; sed non locū totius; quia vbi fuit vna pars, succedit alia pars. Imò totum semper mutatur in alium locū; quia ad hoc quod sint duo loca diuersa, non oportet quod vnus locus illorum sit totaliter extra alium: sed quandoque quidem secundus locus est partim coniunctus primo loco, & partim ab eo diuisus: quia partim deserit vnū, & sub intrat alium, vt ibi demonstrat. Videatur, quæ de loco vltimæ sphæræ diximus 4.Physic.q.5.§.2.& 3. Corpus autem in sacramē to cum moueatur peraccidens ad motum hostiæ, non sequitur quoad hoc suum modum essendi sacramētalē quo est totum in qualibet parte; sed modum essendi quantitatis ad cuius motum mouetur. Vnde non est ad rem exemplum Angeli mouētis Cælum; sed exemplum Cœli circulariter ab Angelo moti: quod mutat locum, intra eādem distantiam circulariter motum.

§. III.
Vtrum dicendum sit frangi corpus Christi in Sacramento?

10 SEd obijcit Durandus. Quia si corpus Christi moueretur mota hostia, eadē ratione frangeretur fracta hostia: sed corpꝰ Christi impassibile non frangitur fracta hostia: iuxta illud, quod canitur in Prosa Missæ corporis Christi: *Nulla rei fit scissura, &c. Non confractus, nō diuisus, integer accipitur:* Ergo nec mouetur ad motum hostiæ.

11 Ad hoc argumentum duplex est respondendi modus, quidam negant sequelam: quia corpus Christi non nisi metaphorice dicitur frangi in hostia, vt asserūt Victoria in Summa n. 69. & Petrus Soto lect. 6. de Eucharistia, Gabriel lect. 80. in Canonem Missæ. Suarez disp.47.sect.4. conc.5. §. *Exēpla* referens D. Thomā, & D. Bonauēturam, & Alēnsem: de quorum mente constabit exponendo D. Thomā. Sequitur Valentia q.4. puncto 3 dicēs communē Theologorum. Bellarminus lib.1.de Euch.c. 2. regula 6. Lugo disp.6.sect.3.n.49. Bernal disp.34.n.34.& 35. Licet valdè laborēt in assignanda disparitate. Auersa q.4. sect.5. conc.1. Qui notant cum Innocentio lib.4. cap.10. ideò Berengarium sic fuisse loquutum, quia antea dicebat illa omnia fieri circa corpus Christi, non in re, sed tantum in signo: vnde postea vt fatetur, corpus Christi esse realiter in sacramento, retinuisse illum eundem modum loquendi de ipso corpore Christi. ¶ Rationem assignat Martinus Ledesma. Prima parte Quarti q.17.artic.6.dub.1.ad 3. dicens, nego quod corpus Christi frangatur; sed sola quantitas panis frangitur; quæ non inhæret corpori Christi. Ideò ad eius fractionē non frangitur corpus Christi, nec tangitur à quantitate panis. Idem dicit Cornejo ar.6.dub.vnico ad 4.& Serra ad 1.

12 Alij vero melius cōcedunt propriè loquendo corpus Christi frangi secundum præsentiam sacramentalem: licet inde nō sequatur frangi, aut diuidi secūdum esse naturale, quod habet in Cœlo. Ita D. Thomas 3.p.q.77.art.7.ad 3. Et sic intelligendus in 4.dist.12.q.1.art.3.q.1.ad 1. Tenētque Paludanus in 4.dist.10.q.3.art.3.num.24. in fine. Capreolus ibi ad 3. Durandi. Dominicus Soto in 4.dist.10.q.2.art.6. §. *Hanc autem*, & ad 3 Durandi, & §. *Tertia conclusio*. Cano lib.5.de locis cap.vlt.ad vltimū. Alanus lib.1.de Eucharistia cap.37. Granados tract.6.disp.1.sect.1.nu.8. Salmeron to.9. disp.19.in 1.ad Cor.11. Vualdensis to.2. de Sacram.c.55.n.6.& c.66.n.1.& 2. Vazquez disp.193.c.2.nu.16. Probant Primo, quia prædictus loquendi modus vsurpatur ab Apostolo, dū refert institutionē huius sacramenti. 1.ad Cor.10. *Panis, quem frangimus*: & ibi S. Chrisost.& Ambrosius: & in Liturgijs Sācti Iacobi, & Sancti Basilij. Secundo, quia Nicolaus Papa cum sua Synodo hac lege admisit Berengariū vt profiteretur eo modo quo habetur cap. *Ego Berengarius. De Consecratione.* dist.2. ibi. *Ore, & corde profiteor verum corpus, & sanguinē Domini nostri Iesu Christi in veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri.* In professione autem fidei, & confutatione hæresum non consuevit Ecclesia vti loquutionibus metaphoricis. Item hostia dentibus conteritur, & propriè Christꝰ manducatur. Et cum hostia frangitur inter plures sumentes, non est aegrandum; quod corpus Christi distribuatur inter illos.

Quod autem hinc non sequatur, quod corpus Christi in se frangatur, probat Soto ad quartum. Tum, quia non est mortale. Tum maxime, quia non habet extensionem in ordine ad locum: quod requiritur ad diuisionem. Quare, sicut abscisa manu tota anima manet in reliquo corpore: sic diuisa hostia, totum corpus est in qualibet parte. Et sic frangitur solum sub sacramento.

13 Explicat id Granados nu. 11. dicens. Itaque non dicitur frangi Christus Dominus quasi in partes sui diuidatur; sed quia totus à se ipso separatur, cum species diuidūtur. Cum enim ipse sit totus sub qualibet parte specierum, & dum species sunt continuæ, ipse quoque habeat præsentiam continuam sub illis; quando destruitur continuatio specierum, & vna pars separatur ab altera, ob idque dicuntur proprie accidentia diuidi, & frangi, destruitur etiam cōtinuatio præsentiæ Christi Domini, & ipse prout est sub vna parte se iungitur à seipso, prout est sub alia, & ad diuersa loca defertur; & ideò proprie dicitur frangi, & diuidi; non fractione, quę cadat supra partes eius; sed supra totum ipsum, quatenus diuersis partibus specierum adest: & ideò nullo modo derogat incorruptioni Christi. Idē dicit de mixtione locali corporis, & sanguinis, & de dentium attritione: de quibus Guitmundus lib.1.de veritate Euchar.col. 5.& 6. Non est autem eadem ratio de alijs mutationibus non localibus: quia esse calidum, album, vel rotundum sunt denominationes prouenientes à forma inhærentes accidentia autem panis, & vini non inhærent in substantia corporis Christi Domini, quæ veraciter sub ipsis continetur realiter. Nā sicut anima (inquit Serra ar.6.ad 1.) licet calefacto corpore, nullo modo calefiat; moto tamē localiter corpore, ipsa peraccidens mouetur, vt docet Diuus Thomas 1.p.q.75.ar.1.ad 1. Ita corpus Christi, licet non calefiat calefactis speciebus; his tamen localiter motis, peraccidens mouetur: quia ad primum requiritur vt caloré, & calefactionem in se recipiat, ad secundum vero sufficit vt sit contentum in eo, quod per se mouetur.

14 Præterea arguit Durandus. Quia vnum, & idem non potest simul moueri oppositis motibus: maxime quando vterque motus conuenit ei eodem modo. Sed illud contingeret si corpus Christi moueretur motu hostiæ: quia vno eleuante hostiā sursum; alius deponit aliam deorsum: Si ergo corpꝰ Christi moueretur motu hostiæ, vel ad motum hostiæ, simul moueretur sursum, & deorsum.

15 Respondetur cum Paludano n. 21.& 23.& Capreolo ad 2 Durandi contra secundam, quod idem secundum idem esse numerale non potest moueri diuersis motibus: bene tamen secundum diuersa. Sicut enim secundum vnam manum potest homo moueri sursum, & secundum aliam deorsum; sic si vna manus posset esse dextra, & sinistra, secundum esse dextrum posset eleuari; & secundum sinistrum deponi. Quod autem in diuersis hostijs corpꝰ Christi habeat duplex esse sacramentale secundum numerum; licet vnum secundum speciem, probatur: quia quæ sunt vnum numero, simul generantur, & corrumpuntur: sed corpus Christi seorsum incipit esse, & desinit in diuersis locis hostiarum, secūdum quod diuersis temporibus consecrantur, & corrumpuntur: ergo sunt ibi diuersa esse: & per consequens contrarij motus possunt in esse. Hæc & alia ibi.

16 Sed exēplum de motione animæ non omnino approbat Soto: nam ad secundum Durandi, vsus eadem solutione, subijcit. Simile quidam cōcedunt de anima, dū quis erigit vnum brachium, & demittit alterum. Ego vero non concederem: quia nō est definitiue, nec sacramentaliter in brachio. Quod & notauerat D. Thomas in 4. dist.10.q.1.ar.3.q.4.ad 2. dicens, quod quātus corpus Christi non definiatur hoc loco; tamen perfecte est ibi, & quantum ad substantiam, & quantum ad virtutem; tamen peraccidens mouetur: *Non autem in manu perfecte est anima: vnde non est simile.*

§. IV.

A quo peraccidens moueatur corpus Chriſti?

175 SEed videndum ſequitur à quo moueatur corpus Chriſti ſub ſacramento?

Scotus in 4.diſt.10.q.6.conc.4.contendit quod nulla virtus creata poteſt mouere corpus Chriſti prout in ſacramento: quia quod non habet virtutem motiuam ſuper aliquid quando illud eſt per ſe, non mouet illud peraccidens, quando eſt cum alio, cui quo non facit per ſe vnum, ſicut actus cum potentia. Sed virtus creata omnino non poteſt mouere corpus Chriſti in ſe: ergo nec poteſt mouere peraccidēs corpus Chriſti in ſacramento. Secuado. Quando aliqua coniunguntur præciſe per actum voluntaris contingenter ſe habentis ad illam coniunctionem, ſi vnum illorum ſit mobile omnino improportionatum alicui mouenti, & reliquum proportionatum, ipſum non eadem motione poteſt mouere vtrumque coniunctorum. Sicut ſi Angelus volūtarie faceret ſe preſentem lapidi ſi moueo lapidem, non propter hoc moueo Angelū. Sed preſentialitas Chriſti in ſacramento nō ſubeſt volūtati meæ, nec peraccidēs, ſed ſolū volūtati diuinę: ergo mota hoſtia à me, nō ideò à me mouetur corp⁹ Chriſti. Sequitur Gabriel lec.47.in Canonem Miſſæ. Et Granados Controu.6.de Euchariſtia tract.6.diſp.2.n.10.dicit, quod hæc doctrina ſibi probabilis, & fortaſſe vera videtur: ne ſine neceſsitate multiplicentur actiones ſupernaturales, & dicamus eleuari à Deo cauſam aliquam naturalem creatam ad eiuſmodi motum producendum: quia motus eſt ſupernaturalis: ac proinde prouenire non poteſt ab vlla cauſa naturali ratione virtutis naturalis. Fauet Meratius diſp.25.ſec.1.

176 Hoc tamen exprofeſſo merito impugnant Capreolus in 4.diſt.10.q.3.art.3. ad argumenta Scoti contra ſecundam: & Soto ibi q.1.art.6.§.*Hancautem*: quia non ſatis ſyncere verbis Euangelij cōſonat: quia ſecundum propriam ſignificationem debemus aſſerere, nos comedere corpus, & bibere ſanguinē: quod non verificaretur, ſi Chriſtus per guttur ſe ipſo intraret ſtomachum ſiquidem comeſtio eſt actio comedentis. Præterquā quod, ſecūdū illam opinionem, corpus Chriſti eſſet per ſe mobile in ſacramento: quando quidem non moueretur ad motum ſpecierum, ſed ſecundum ſuam voluntatem ſequitur earum motiones.

177 Caietanus etiam q.76.art.6.dicit, quod ratio Scoti, aut implicat contradictionem, aut ſubſumit falſum: quia ex voluntate libera diuina eſt volita efficaciter coniūctio Chriſti cum ſpeciebus: & ideò ad iſtarū motum, Chriſtus peraccidens mouetur: quia inter corpus Chriſti, & hoſtiam eſt cōiunctio ſacramentalis; quæ licet effectiue ſit à ſolo Deo; in ſe tamen eſt coniunctiua corporis Chriſti cū hoſtia naturali neceſsitate ſacramēti. Vnde ad exemplum de Angelo reſpondet, quod licet Angelus poſſet ſubſtrahere præſentiam ſuam à lapide: ſi tamen illam non ſubſtrahit, mouente me lapidem, & transferente illum in domū, Angelus mouetur; non à ſe; ſed ad motum lapidis; quia Angelus nunc eſt vbi eſt lapis, & non eſt vbi erat lapis. Idemque eſſet, ſi toto illo tempore imaginaretur, quod Angelus dormiret.

178 Ad formam argumenti Capreolus negat maiorem: quia ſufficit, quod corpus Chriſti ſuccedat ſubſtantię panis: nam tanta eſt inſeparabilitas ſpecierum panis à corpore Chriſti, quantum fuit earum à ſubſtantia panis; ſic quod ipſis ſpeciebus manentibus, nulla virtute creata poſſunt ſeparati à corpore Chriſti, potiſsime localiter: licet corpus Chriſti poſsit eſſe ſine eis poſtquam corruptæ ſunt; ſicut ſubſtantia panis poterat eſſe ſine illis, ſi naturali virtute ſpoliaretur accidentibus ſuperadictis.

179 Ad ſecundum conceſſa maiori, minor neganda eſt, quia corpus Chriſti ſecundum eſſe quod habet in Euchariſtia, nō eſt mobile omnino improportionatum potētiæ motiuæ creaturæ: licet enim nō ſit proportionatum quoad moueri per ſe à creatura; eſt tamē proportionatum quoad moueri peraccidens ad motum hoſtiæ: quia ſufficienter vnitur ſpeciebus vt ſuccedens pani, cum equali inſeparabilitate, quātam habuit præcedens ſubiectum ad accidentia.

180 Dicit deinde Capreolus, quod non eſt inconueniens concedere in tali motione peraccidens corporis Chriſti ad motum hoſtiæ, *eſſe aliquam participationem miraculi; nec mere fieri virtute creata principaliter*: non quod totalis motio ſit nouum miraculum; ſed dependet ex principali miraculo conuerſionis ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti; quo fit vt corpus Chriſti ſine informatione, & inheſione vniatur inſeparabili cōcomitantiæ, ſpeciebus conuerſi remanenti bus: & ſic reddatur mobile proportionatū virtuti creatæ motione peraccidens ſecundum eſſe quod habet ſub ſpeciebus, vt dictum eſt. Vt ſic virtus creata per ſe moueat hoſtiam, vt agens principale; corpus Chriſti vero *vt mouens inſtrumentale, reſpectu diuinæ virtutis principaliter mouentis illud*. Tamen non oportet hic refugere ad miraculum; ideò ſtandum eſt in prima ſolutione, quod iſta motio ſit à virtute creata naturali ſine infuſione nouæ virtutis ſupernaturalis ipſi mouenti hoſtiam: licet non ſit ſine miraculo; quod corpus Chriſti ſit mobile peraccidens proportionatum virtuti creatæ, mouenti per ſe hoſtiam. Hæc Capreolus.

181 Imò Martinus Ledeſma 1.p.Quarti q.17.ar.6.dūb.1.§.*Pro quo*, ait quod ſicut corpus Chriſti mouetur ad motum ſpecierum; ita mouetur à motore earum, *& cum concurſu Dei generali*: ita quod licet Chriſtus ſecundum humanitatem nollet moueri, moueretur ad motum hoſtiæ propter legē Dei. Etſi Deus oppoſitum nūc vellet, eſſet mutare priorem legem.

182 Non tamen propter hoc approbamus, quod dicunt Gaſpar Hurtado, & Caſſenſis eum referens tra.22.diſp.5.ſec.3.n.28, quod ſuppoſita vnione cum ſpeciebus ſupernaturali, præſentia eſt connaturalis: quia iam oſtendimus præſentiam Chriſti eſſe ſupernaturalem: ex quo ſolum habetur quod non poſsit moueri per ſe ab agente naturali; non vero quod non poſsit moueri peraccidēs: ſicut anima ſpiritualis per accidens mouetur à motore corporeo mouente corpus.

183 Ad priorem ſolutionem, quam Capreolus non ſequitur, videtur pertinere quod ait Auerſa q.4.lec.5.§.quinto, quod cauſa per ſe efficiens talis motus, & præſentiæ in corpore Chriſti, vere non poteſt eſſe ille idem, qui mouet hoſtiam; quia modus præſentiæ; quem habet corpus Chriſti, plane non eſt effectus proportionatus virtuti noſtræ motiuæ, cum ſit ſupernaturalis. Dici ergo debet talis modus, vel reſultare immediatè ex ipſa Chriſti ſubſtantia, ſeu vnione, & præſentia ſacramentali eius cum ſpeciebus; vel immediatè fieri ab ipſo Deo. Non quidem ſolum ex voluntate, & pacto extrinſeco; ſed ob exigētiam intrinſecam præſentiæ, & vnionis ſacramentalis Chriſti cum ſpeciebus.

184 Ad eādem videtur pertinere, quod ſcribit Suarez diſp.53.ſec.1.in fine. Neque eſt mirum, quod ex naturali motione peraccidens ſequatur aliqua ſupernaturalis actio tamquam à cauſa applicante: ſic enim ſpecies ſacramentales applicatæ ad hanc, vel illam animam, diuerſam numero gratiam in illis efficiunt: atque ita in præſenti applicatæ per motum localem ad hunc, vel illum locum, ſeu ad hoc, vel illud ſpatium, conſequenter efficiunt hanc vel illā numero præſentiam in corpore Chriſti. Hæc ibi. Sed exemplum parum vrget: quia diximus quæſt.73.dub.3.§.2.quod corpus Chriſti eſt virtus ſpecierum, quæ efficiunt vt quod, applicatæ per motionem Dei, & fluidam qualitatē ſupernaturalem: & ideò effectus ſupernaturalis datur ibi cauſa ſupernaturalis. Quare melior eſt ſecunda ſolutio, quam vnice ſequitur Capreolus.

§. V.

Qualiter deſinat eſſe corpus Chriſti ſub ſacramento?

185 NOtat D.Thomas artic.6.Chriſtum ex vi præſentis inſtitutionis, non deſinere eſſe ſub ſacramēto ad libitum; nec per ſe; ſed ſolum ad deſitionem, vel corruptionem ſpecierum panis, & vini. Probat: quia illud quod de ſe habet eſſe indeficiēs, non poteſt eſſe deficiendi principium; ſed alio deficiente, hoc deſinit eſſe in eo: ſicut Deus, cuius eſſe eſt indeficiens, & immortale, deſinit eſſe in aliqua creatura corruptibili per hoc, quod creatura corruptibilis deſinit eſſe. Et hoc modo cum Chriſtus habeat de ſe eſſe indeficiens, & incorruptibile, nō deſinit eſſe ſub ſacramento; neque per hoc quod ipſum deſinat eſſe: neque etiam per motum localē ſui (vt ex dictis patet, quia nec eſt hic vt in loco; nec ad ſacramentum localiter deſcendit, vel aſcendit) Sed ſolū per hoc, quod ſpecies huius ſacramenti deſinunt eſſe.

186 Solutione ad ſecundum contra aliquos dicentes, quod corpus Chriſti non remanet ſub hoc ſacramento, ſi in craſtinum reſeruetur, affert, quod S.Cyrillus dicit: *Inſaniunt quidam dicentes myſticam benedictionē ceſſare à ſanctificatione, ſi quæ eius reliquiæ remanſerint in diem ſubſequentem: non enim mutatur ſacramentum corpus Chriſti; ſed virtus benedictionis, & viuificatiua gratia ſugis in eo eſt.* (Quæ verba Cyrilli Alexandrini habentur Epiſt. ad Col. apud Turrianum libro 4. pro epiſt. Pont. cap. 19.) Sicut etiam omnes

nes aliæ consecrationes immobiliter manent, permanentibus rebus consecratis; propter quod non iterantur. Veritas autẽ licet figuræ respondeat; tamen figura non potest eam adæquare. Et ad 3.ait, quod corpus Christi remanet in hoc sacramẽto, non solum in crastino; sed etiam in futuro quousque species sacramentales manent. De quo D.Thomas q.77.art.4.& q.80.ar.3. Imò est de fide, quod peracto sacrificio, in speciebus reseruatis remanet corpus Christi. Vnde in Concilio Tridentino Sess.13.canone 4.dicitur. *Si quis dixerit, peracta consecratione, inadmirabili Eucharistiæ sacramẽto non esse corpus, & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, sed tantum in vsu, dum sumitur; nõ autem ante, vel post, & in hostijs, seu particulis consecratis, quæ post communionem reseruãtur, vel supersunt, non remanere verum corpus Domini, anathema sit.* Videatur etiam canone 6. Et in cap. *Presbiter.* Et cap. *Qui bene.* Et in Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio cap.19.& 20.& in Directorio Inquisitorum parte 1.ante Com.15.& parte 2.q.10.refertur decretum Gregorij Vndecimi. Hancque doctrinam esse nõ solum omniũ Theologorum, sed etiam omnium Catholicorum, dicit Suarez disp.46.sec.8.concl.3. Quia nulla alia lege, vel ratione potest definiri tempus, quo illa præsentia duret: si enim durãtibus speciebus, recedit Christus; vel hoc facit ad libitum, absque vlla certa lege, seu promissione: & hoc esset magnũ Ecclesiæ incommodum: alias numquam possemus esse certi, an duret Christus in hostia consecrata, vel iam recesserit. Si autem in hoc est aliqua certa lex, & promissio, nulla certa alia excogitari potest certior, & Ecclesiæ sensui magis consentanea, quod corpus Christi manet quandiu species consecratæ manent, ita vt naturaliter conseruarent substantiam panis.

29 Hoc posito, manet difficultas huius loci propria, vtrum cum corpus Christi desinit esse sub sacramento aliquomodo mutetur?

Nullomodo mutari, videtur docere D.Thomas in corpore art.6.& ad 3.dicẽs. Speciebus *cessantibus, desinit esse corpus Christi sub eis; non quia ab eis dependeat; sed quia tollitur habitudo corporis Christi ad illas species; per quem modum Deus desinit esse dominus creaturæ desinentis.* Sed hoc fit sine vlla mutatione intrinseca Dei: ergo & illud sine omni mutatione intrinseca corporis Christi. Similia dicunt Alensis 1.p.q.45.membro 1.art.2. Marsilius in 4.q.7.art.1.ad 6. Et Caietanus q.75.art.4.§. *Vbi videre:* & ibi Martinus Ledesma 1.p. Quarti q.17.ar.6. dub.5.dicens, quod desinit esse ibi in sacramento, sicut cum amputatur digitus Petri, desinit ibi esse anima rationalis sine sui mutatione: nec retrahit se intro, quia non mouetur localiter propterea quod digitus amputetur. Affert deinde exemplum D. Thomæ de modo quo Deus desinit esse dominus creaturæ desinentis sine sui mutatione. Ideoque dub.6.repetit, quod corpus Christi desinit per hoc quod species desinũt sine sui mutatione.

30 Clarius Serra q.76.art.6.dub.vnico conc.2.ratione 3.dicit non desinere secundum aliquod esse reale, etiam accidentale: sed solum inquantum tollitur denominatio extrinseca, vel relatio rationis corporis Christi ad species, iuxta ea quæ dixerat q.75.art.4.dub.vnico conc.3.& in simili de Angelorum præsentia 1.p.q.52.art.1.dub.1.ad 1.& q.53.art.1.dub.3. Et Capreolus in 4.dist.10.q.3.art.3.ad 4. Durand contra secundam, dicit satis *dubium esse*, quod corpus Christi habeat realem habitudinem, relationem, aut comparationem ad locum Eucharistiæ, vel specierum panis. Item quod incipit esse sub speciebus panis per realem motum, *& desinit esse sub eis similiter*, vt ait folio 114.conc.1.in fine.

31 Per aliud extremum Nuño q.76. art.6.dub.3.asserit, quod cum desinit esse corpus Christi sub sacramento, est aliqua realis mutatio, quæ recipitur in corpore Christi: quæ desitio est corruptio quædam substantialis; nõ simpliciter, sed secundum quid. Et Granados trac.6.disp.1.nu.2.ait, quod posset aliquis illam desitionem appellare destructionem cuiusdam actionis, qua Christus Dominus substantialiter productus fuerat in sacramento Eucharistiæ. Quo titulo idem videntur admittere Suarez disp.50.sec.4.& omnes, qui dicunt corpus Christi in transubstantiatione de nouo creari, aut conseruari, aut produci, quos retulimus q.75.dub.6. Vnde ita tenẽt q.76. art.6.Coninck, & Præpositus Dub.3.Martinonus disp.31.sec.5.à num.49. Amicus disp.22.num.9.Gabiel à S.Vincentio disputatione 10.q.5. Specialiter Bernal disp.34.sec.2.§.2.num.28.docet, quod speciebus desinentibus, Christi substantia in spatio locali vbi species erant, physica necessitate substãtialiter desinit: quia cũ in Missa Verum sit sacrificium, & per ipsum Christus offeratur, actio ipsius sacrificatiua, debet esse causa physicè inducens veram, & physicam, & substantialem eiusdem desitionẽ, & late disp.40.tota sec.3.

32 Tribus alijs argumentis id probat Nuño. Primo, quia hæc desitio est opposita transubstantiationi, & per illam deperditur, quod per alteram fuit factum. Sed illa ex pane fecit corpus Christi; & illa actio terminatur ad substantiam: ergo per desitionem desinit, aliquid substantiale, quod est in corpore Christi.

Secundo. Eodem modo desinit nunc Christus sub sacramento, ac desineret in cælo, quod nullibi esset naturaliter; sed solum esset sacramentaliter (quem casum esse possibilem de potentia absoluta diximus dub.10.) Nam ad desitionem sub sacramento, peraccidens se habet, quod habeat esse in Cœlo, vel in alio sacramento. Sed in illo euentu desineret tota substantia corporis Christi; quia desinit totum, quod erat sub sacramento; neque alibi esset: ergo, & nũc desinit aliquid substantiale.

Tertio. Illud, quod realiter substantialiter non est vbi erat antea, mutatur; vel quia desinit esse, & nullibi est; vel quia mutat locum, & alio transmigrat. Sed corpus Christi, cum desinit esse sub sacramento, non mouetur localiter; vt probari potest rationibus, quibus in simili vtitur D.Thomas q.75.art.2. Ergo secundum aliquem modum desinit esse, & mutatur.

33 Tertia sententia, & vera docet interuenire mutationem realem, non substãtialem, sed accidentalem, non acquisitiuã, sed deperditiuam illius, quod per transubstantiationem erat acquisitum. In quo plures conueniunt; licet non vna via explicẽt. Paludanus in 4.dist.10.q.3.art.3.num.10. ait, quod cum omnis corruptio sit quædã mutatio: cum esse, quod habebat ibi, esset quoddam esse reale (& non tãtum relatio rationis, sicut est signarum signo) sicut quãdo aliquid desinit esse in loco; ipsum Vbi corrũpitur, & est realis mutatio: sic Vbi sacramentale generatur, quando hostia consecratur; & corrumpitur, quando hostia corrumpitur. Et cum corpus Christi secundum substantiam sit subiectum illius Vbi sacramentalis, sicut eius quantitas est subiectum Vbi naturalis; videtur hic, sicut ibi, esse quædam mutatio; cuius subiectum est substantia: & perconsequens est mutata, se habens aliter nunc, quam prius secundum tale Vbi extrinsecum. Et quamuis corpus Christi desinat esse in sacramento sine motu locali, & naturali; nõ tamen sine sui motu secundum esse, quod habet in sacramento: quia ex quo ipsum esse in sacramento mutatur; perconsequens corpus Christi subiectum illius esse mutatur subiectiue, sicut terminatiue.

34 Idem docet Suarez disp.54.sec.1. conc.1. docens quod aliqua mutatio est in corpore Christi desinente esse sacramentaliter: quia amittit præsentiam, quam antea habebat: ergo mutatur. Et quia Christi corpus de potentia absoluta posset desinere esse præsens sub speciebus sacramentalibus, nulla facta mutatione in ipsis, nec in alia substantia: sed tunc desineret esse per sui mutationem; quia non esset facta mutatio in alio, à quo, & posset denominari: ergo & nunc mutatur. Et quia in corpore Christi mutatur relatio propinquitatis vel distantiæ ad alia corpora, nulla facta mutatione in terminis: ergo oportet, vt mutatio fiat in ipso fundamẽto, & corpore Christi: quia mutatio in solis speciebus non satis est: Tum quia per se, formaliter non est necessaria: Tum etiam quia sola non sufficit: vt patet; si corruptis, & mutatis speciebus, adhuc vellet Deus conseruare præsentiam corporis Christi vt sine controuersia facere potest. Exempla contraria potiùs probant oppositum: quia quando abiciditur pars corporis, & ibi desinit esse anima, hæc mutatur; quia non est ibi iam vnita, & præsens, sicut antea. Et licet Deus desinat esse in creatura, nõ tamen desinit esse vbi erat creatura: quia est immensus, & immutabilis: Corpus autem Christi, non solũ desinit esse in speciebus; sed etiam desinit esse ibi, vbi erant species: ita vt si denouo producerentur species, esset necessaria noua consecratio, vt ibi esset præsens corpus Christi: Ergo non desinit esse ibi sine sui mutatione.

35 Explicat aurem Suarez conclusione secunda, quod hæc mutatio est priuatiua tantum præsentiæ sacramentalis; non acquisitiua: quia post illam in Cœlo retinet solum idem Vbi, quod antea. Et conclusione tertia dicit, quod *præter Sanctorum omnium, & Theologorum mentem est dicere, fieri in corpore Christi mutationem aliquam substantialem*: neque id videtur decens, & consentaneum dignitati illius corporis: etiam si non dicatur re ipsa amittere aliquid substãtiale; sed solum quantum est ex parte desitionis: Relinquitur ergo tantum esse mutatio-

tionem localem priuatiuam. Hæc Suarez. Et ſec. 3. §. *Secunda reſponſio* (ait) eſſe poteſt, ex parte termini à quo aliquid ſubſtantiale deperdi, ſcilicet, vel ſpecialem dependẽtiam ſubſtantialem corporis Chriſti: iuxta opinionem aſſerentem neceſſariam eſſe ſpecialem actionem ſubſtantialem ad conſeruandum Chriſti corpus in ſacramento; propter ſpecialem modum exiſtendi, quẽ ibi habet. Vel certè amitti modum aliquẽ ſubſtãtialem, quem, (iuxta aliquorum opinionem) acquirit corpus Chriſti per tranſubſtantiationem, &c. *Sed hæc reſponſio ſupponit etiam falſas opiniones, quæ à nobis in ſuperioribus reiectæ ſunt.* Hæc Suarez.

36 Quem inconſequentiæ arguũt Bernal diſp.40.ſec.3.& Raphael Auerſa: quia Suarez diſp.50.ſec.4.vſque in finem docet corpus Chriſti conſtitui in ſacramento per actionem ſubſtantialem: ac perconſequens, cum deſinẽtibus ſpeciebus, ceſſet talis actio, diceretur velut ſubſtantialis deſitio Chriſti. Quare Coninch q.76.artic.6. dub.3. hunc modum conſequenter ſibi amplectendum putat.

37 Facile tamen quis poſſet inuenire conſequentiam doctrinæ Suarez: quia licet ipſe requirat actionem ſubſtantialem ad tranſubſtantiationem; non tamen admittit per eam produci modum alium ſubſtantialem, vt volebãt Valentia, & Nuño: neque aſſerit talem actionem ſubſtantialẽ requiri ad conſeruãdam præſentiam ſacramentalem ſemel acquiſitam: & has duas ſententias nunc non admittit: quas nec admiſerat illa diſp.50. Vnde nulla eſt contradictio. Nec loquitur de præſentia locali ſtrictè sũpta: ſed expreſſe in cõcluſione tertia, loquitur de mutatione priuatiua, *quaſi locali*. Vnde in re tenet eandem ſententiã, quam ipſe Raphael Auerſa vltimate ſequitur dicens Quæſtione 4.ſec.9. Septimo itaque ſtatuẽdũ eſt, Chriſtum deſinere eſſe in ſacramento per ſimplicem deſitionem præſentiæ ſacramentalis, quam habebat cum ſpeciebus. Quod idem docet Lugo diſp. 20.ſec.3.& alij. Vazquez vero diſp.195. cap.5. dicit fieri per motionem negatiuam deperditiuam modi vnionis. Vnuſquiſque conſequenter ad ſuam ſententiam.

38 Sed obijcit Bernal diſp.40.num.13. Nam Chriſtus ſub ſpeciebus eſſe incipiẽs, vnam accipit mutationem poſitiuam ſubſtantialem, qua (iuxta Suarez) ſubſtantialiter producitur, ſeu reproducitur: Ergo dũ idem ſub ſpeciebus deſinit, aliam recipit mutationem negatiuam ſubſtantialẽ, quæ ſit deſitio productionis illius, ſeu reproductionis ſubſtantialis. Secundo, quia, iudice Suarez, non eſt Chriſto indecens, quod ſub ſpeciebus eſſe incipiat per mutationẽ ſubſtãtialem poſitiuam, quę ſit vera illius productio: Ergo non eſt Chriſto indecens, ſed omnino decens, & neceſſariſſime conſequens, quod ſub ſpeciebus deſinat eſſe per mutationem ſubſtantialem negatiuã, quæ ſit illius ſubſtantialis productionis deſitio.

39 Reſpondetur prænorando ex D. Thoma 1.p.q.104.art.1. quod omnis effectus dependet à ſua cauſa, ſecundum quod eſt cauſa eius. Sed conſiderandum eſt quod aliquod agens eſt cauſa ſui effectus ſecundũ fieri tantum, & non directè ſecundum eſſe eius: quod quidem conuenit, & in artificialibus, & in rebus naturalibus: ædificator enim eſt cauſa domus quantum ad eius fieri; non autem directè quantum ad eſſe eius. Et in rebus naturalibus quando duo agentia ſunt eiuſdem ſpeciei, vnum dependet ab altero in fieri, & non dependet directè in conſeruari. Aliquando vero effectus dependet a cauſa in fieri, & inconſeruari: ſicut lux aeris dependet à Sole: & ſicut creatura dependet à creatore, vt ibi ex D. Auguſtino exponit D. Thomas.

40 Si ergo ponatur, quod tranſubſtantiatio eſt ſubſtantialis actio, requiſita nedũ in fieri, ſed in facto eſſe ad fundandam, & cõſeruandam realem præſentiam Chriſti ſub ſacramento; conſequenter omnino dicendum eſt, quod deſinentibus ſpeciebus, deſinit hæc ſubſtantialis actio, & dependentia paſſiua corporis Chriſti ab illa. Si vero aſſtruatur hanc ſubſtãtialem actionem requiri in fieri tranſitus ſubſtantialis (ſicut ingeneratione ſubſtantiali, ſeu mutatione formali) non vero in facto eſſe, propter indigentiam, conſeruationemque præſentiæ; quamuis vere dicatur, quod tranſubſtantiatio ſit actio ſubſtantialis, deſitio Chriſti ſub ſpeciebus ſolum erit mutatio latè ſumpta deperditiua relationis tranſcendentalis corporis Chriſti ad ſpecies. Et hoc ſecundum eſt magis ad mentem S. Thomæ, & Thomiſtarum, excepto Nuño, & Araujo hic dub.vnico in fine, qui contendunt deſtrui modum ſubſtantialem, quem ponunt perſeuerare in corpore Chriſti quandiu eſt ſub ſacramento. Quod apud antiquos inauditum eſt. Hac doctrina ceſſant argumenta propoſita num.32. excepto ſecundo.

41 Ad quod Martinus Ledeſma 1.p. Quar-

Quarti q.17.art.6.dub.6. ait, quod de lege nunc exiſtente, ſolum habetur, quod deſineret eſſe hic in ſacramento; non autem quod deſineret eſſe ſimpliciter. Si illud daretur, eſſet alia lex, aut Dominus prouideret quid eſſet de illo.

42 Quod approbat Suarez diſp.54. ſec.1. in fine: & addit cum Marſilio in 4.q. 7.art.1. in fine, ex vi talis deſitionis non deſiturum Chriſtum in rerum natura; ſed in aliquo loco futurum: in quo tamen, vel quomodo fortaſſe penderet ex ipſius Chriſti arbitrio. Qui fortaſſe tunc neceſſariò eligere alio locũ. Sicut Angelus ſi ſit in vno loco minimo, non poteſt totum illum dimittere, quin acquirat alium; quia non poteſt ſe ipſum in nihilum redigere.

43 Exemplum tamen parum vrget: quia bene poteſt Angelus exiſtere in rerũ natura ad pulchritudinem vniuerſi, cuius eſt pars, quin alicubi ſit localiter: ſicut contingeret, ſi Deus crearet Angelos ante Mũdum corporeum: quod eſſe poſſibile docet D. Thomas 1.p.q.61.art.3.& art.4.ad 1. Vnde poſſet corpus Chriſti deſinere eſſe ſub ſpeciebus, quin deſineret eſſe ſimpliciter; & quin acquireret, vel retineret eſſe locale: ſicut poteſt Deus conſeruare ſubſtantiã ſine quantitate, & quantitatem ſine correſpondẽtia ad locum; ſicut eſt in ſacramẽto modo indiuiſibili reſpectu extrinſeci loci; licet in ſe habet partium extenſionem.

44 Hæc diximus pro defendenda tertia ſententia: quod ſi quis velit tueri ſecundam, eam defendet probabiliter conſequẽter ad dicta q.75. dubio 6. Negando per trã. ſubſtantiationem produci modum ſubſtantialem in corpore Chriſti, & negando de nouo creari, aut reproduci: & tamen dicẽdo, quod tranſubſtantio eſt ſubſtantialis actio, quæ paſſiue recipitur in corpore Chriſti Domini, in quo ponit ſpecialem paſſiuam dependentiam ſubſtantialem ab actione Dei tranſubſtantiatiua, in qua fundatur relatio præſentiæ: & quia eſt præſentia ſupernaturalis, & miraculoſa, ſpecialiter pendet à Deo, non ſolum in fieri, ſed & inconſeruari: & ideò deſinentibus ſpeciebus, nõ ſolum perditur relatio tranſcendentalis ad ſpecies, ſed hæc ſubſtantialis paſſiua dependentia, quæ eſt eius fundamentum; ideoquè eſt deperditiua ſubſtantiæ, & accidentis.

45 Nec mirum, quod in puncto iſto nos problematice procedamus, quando Innocentius Tertius, illud tangens, indecisũ reliquit lib.4.cap.16. dicens. Si vero quæratur, vtrum Chriſtus localiter deſcẽdat de Cœlo, vel aſcẽdat in Cœlum, cum exhibet, aut ſubſtrahit præſentiam corporalem; an aliter incipiat, vel deſinat eſſe ſub ſpecie ſacramenti? Reſpondeo, non oportere nos in talibus curioſos exiſtere, ne plus, quam poſſumus, præſumamus, & non comprehẽdamus. Salubre conſilium dedit Apoſtol⁹: *Noli plus ſapere, quam oportet ſapere; ſed ſapere ad ſobrietatem. Ego neſcio, quomodo Chriſtus accedit; ſed & quomodo recedit, ignoro: nouit ille, qui nihil ignorat.* Hæc ibi.

DVBIVM XIII.

Vtrum corpus Chriſti, prout eſt in hoc ſacramento, poſsit videri ab aliquo oculo, ſaltem glorificato?

§. I.

Qualiter videtur de facto?

1 CErtũ eſt Chriſtum in Euchariſtia nõ videri oculis corporalibus: nam experientia compertum eſt videri accidentia, quæ antea erant; & ſic fides locum habet; *dum inuiſibile viſibiliter ſumitur ſub aliena ſpecie occultatum*, vt ait D. Thomas Opuſculo 57. Ideoquè in hymno cecinit: *Etſi ſenſus deficit, Ad firmandum cor ſincerum Sola fides ſufficit.* Et infrà. *Præſtet fides ſupplementum Senſuum defectui.* Quod & docet S. Auguſtinus relatus Canone: *Hoc eſt*, 47. de Conſecratione diſt.2. Idem docent Algerus libro 1. de Sacramento Altaris cap.5. Paſchaſius libro de corpore, & ſanguine Domini cap. 13.& Lanfranchus de Euchariſtiæ ſacramento, & Guit mundus lib.1. de veritate Euchariſtiæ columna 12. Quorum verba refert Granado Contro.6.trac.6.diſp.3. ſec.2.num.10. Sed neceſſaria nõ ſunt; quia nec Hæretici, nec Catholici; imo nec hominum vllus id negare valet cum experiẽtia euidenti ſit per ſe notum. Vnde miror Granadum ſec.1.num.1. tribuiſſe Vualdenſi, Cano, & Alano, ſententiam aſſerentem; *iuxta communem legem, & prouidentiam, Chriſtum Dominum, prout eſt in Euchariſtia, percipi ſenſibus corporeis, non ſolum internis, ſed externis, ſcilicet, viſu, & tactu.* Nullus enim eorũ hoc dixit, loquendo de notitia per ſe, directa, & immediata, de qua nunc loquitur.

2 Si autem Sermo ſit de notitia media-

ta, indirecta, & quaſi peraccidẽs, in aliquo vero ſenſu, poteſt concedi, quod Catholici Chriſtum videmus in Euchariſtia. Ita Thomas Vualdenſis de Sacramentalibus tit. 4. cap. 42. Quem refert, & ſequitur Cano libro 5. de Locis capite vltimo ad vltimum, probans, quia fideles, cum ſpecies ſacramẽtales viderint, Chriſtum ſe vidiſſe teſtantur, eundemque, cum illas tetigerint, tetigiſſe: & in quæſtione fidei communis fidelis populi ſenſus haud leuem facit fidem. Idemque docent S. Dionyſ. de Eccleſ. hier. cap. 3. S. Chriſ. hom. 83. in Matheũ inquit. *Ipſum vides, ipſum tangis, ipſum comedis.* Et Paſchaſius libro de corpore, & ſanguine Chriſti. Præterea, motis ſpeciebus ſacramẽtalibus, id quod inter doctiores fere conuenit, Chriſtus item, peraccidens quidem, ſed mouetur tamen: nihil igitur obſtat, quin viſis, tactilque ſpeciebus, Chriſti corpus, & videatur. Nam nec ipſa ſubſtantia ſenſilis, niſi per accidentia, ſentiri poteſt. Ad hæc, cum ſpecies panis, vinique miſcentur, Eccleſia faretur corporis, & ſanguinis Domini mixtionem fieri: ergo, cum videntur, & tanguntur ſpecies, corpus Chriſti, & videtur, & tangitur. Videantur, quæ diximus dub. 12. num. 12. & 13. & Alanus lib. 1. de Euchariſtia cap. 37.

3 Verificatur autem hoc in primis eo ſenſu quo dicitur Mathæi 3. quod Ioannes vidit Spiritum Sanctum deſcendentem ſicut columbam: & de mulieribus Ioannis 20. quod Angelos viderunt: quod explicãt Grabiel lec. 45. in Canonem Miſſæ lit. v. & ipſe Granados num. 16. dicens. Sicut enim Deus, & Angelus ſimpliciter loquendo ſunt extra obiectum ſenſuum, & non poſſunt ab illis immediatè percipi; ſed ſolum dicuntur videri, quia videtur corpus ſenſibile ab illis aſſumptũ: ita Chriſtus Dominus in Euchariſtia dicitur videri, non quia oculi immediatè illum tangant; ſed quia percipiunt accidentia ſenſibilia, quibus ipſe Dominus velatus eſt.

4 Vel melius id exponitur, ſicut declarat S. Thomas 1.p.q.12.art.3.ad 2. verba S. Auguſtini libro 22. de Ciuitate Dei capite 29. *inſinuantia*, quod beati oculis corporis videbunt in corporalia: dicens: Ex quo patet, quod hoc modo intelligit oculos glorificatos Deum viſuros; ſicut nunc oculi noſtri vident alicuius vitam. Vita autem non videtur oculo corporali, ſicut per ſe viſibile, ſed ſicut ſenſibile peraccidens: quod quidem a ſenſu non cognoſcitur; ſed ſtatim cum ſenſu ab aliqua virtute cognoſcitiua. Quod autem ſtatim viſis corporibus diuina præſentia ex eis cognoſcatur per intellectum, ex duobus contingit, ſcilicet, ex perſpicacitate intellectus, & ex refulgentia diuinæ claritatis in corporibus innouatis. Hæc D. Thomas. Quam doctrinam ipſemet applicat intento: ſiquidem in 4. diſt. 10. q. 1. art. 4. q. 1. ad 3. loquendo de præſentia Chriſti in ſacramento, ait. *Et quamuis lateat viſum corporalem Beatorum; non tamen latet ipſos, quia intellectu conſpiciũt ſicut etiam eſſentiam Dei non videt oculus corporis, ſed oculus mẽtis ipſorum, vt S. Auguſtinus dicit in libro de videndo Deum cap. 5.* Videatur D. Thomas in 4. diſt. 49. q. 2. art. 2. Ideoque Capreol⁹ in 4. diſtinctione 10. q. 4. art. 3. ad 7. dicit, quod diuino miraculo poſſet fieri, quod oculus glorificatus videret corpus Chriſti in ſacramento, *non tamquam viſibile per ſe, ſed peraccidens, ſcilicet videndo circa ſacramentum aliqua corporalia, & viſibilia ſigna, teſtificantia exiſtentiam corporis Chriſti in ſacramento.*

Similiter fideles audientes verba cõſecrationis ſuper panem, & vinum; & videntes pie, & religioſe ſpecies confecratas tractari, videntes ſpecies oculis corporalibus, quæ continent Chriſtum, quem fide reſpiciunt, dicuntur videre Chriſtum in ſacramento: ſicut veſtitu ſolemus virum agnoſcere mediate, ſicut videmus armatum.

§. II.

Quid de lege ordinaria?

5 VPpoſito ergo, quod per ſe Chriſtus non videatur in Euchariſtia, videdum vnde id proueniat?

Ocham in 4. q. 5. & Maior diſt. 10. q. 5. & Grabiel lectione 45. in Canonem Miſſæ lit. S. dicunt, quod corpus Chriſti, & eius accidentia poſſent corporali oculo in debita diſtantia conſiſtente, vt puta, Sacerdotis in Altari, & circunſtantiũ videri; ſi Dei actionem naturalium cauſarum non ſuſpenderet: ſuſpendit autem, quia voluit Deus ſacramentum iſtud ad myſterium eſſe occultum ſenſui, & patere fidei, vt ſic fides præmio ſuo non fruſtetur. Probat Ochã. Quia non minus poteſt principium habere actionem ſuam naturalem, quando ſe toto eſt præſens alicui paſſo, ſeu obiecto, quam dũ per vnam partem eſt præſens vni parti paſſi, & per aliam partem præſens alteri parti paſſi. Eſt autem corpus Chriſti, & omnia eius accidentia corporalia, ſe toto præſens toti hoſtiæ, & cuilibet eius parti: ideò eodem modo poteſt eſſe principium actiuũ, & paſſiuum reſpectu viſionis, ſicut ſi vna pars eius coaſſisteret parti hoſtiæ, & alia alteri. Nam ſi albedo in pariete tota coaſſisteret toti parti, & tota cuilibet parietis parti, nihil minus videretur tunc, quam nunc.

Item, poſito actiuo ſufficienti, & paſſiuo, poteſt ſequi actio. Sed oculus includẽdo potentiam in corpore Chriſti, eſt ſufficiens agẽs cũ obiecto, & ſufficiens paſſum receptiuum viſionis: ergo poteſt poni viſio. Denique corpus Chriſti poteſt fundare basim pyramidis vt videatur: vt ſi lineæ traherentur ab extremitatibus hoſtiæ, continentis corpus Chriſti, præciſe ad oculũ Sacerdotis, haberent figuram pyramidis: & hoc ſufficit ad hoc quod videatur. Hanc opinionem vt *probabiliorem* ſequitur Martinonus diſp. 32. ſec. 4. Fauentque alij, qui fere omnes rationes communis ſententiæ inefficaces reputant.

6 Magiſque fauet Coninch q. 76. art. 7. nu. 111. ita dicens. Vtrum autem Beatus habens corpus glorioſum, habeat ſufficientem vim intrinſecam, vt ſine nouo miraculo poſsit videre corpus Chriſti in ſacramento? Non ſatis nobis eſt clarum. Plurimi Doctores id negant: quia etiam talis oculus indiget ſpeciebus intẽtionalibus, quas corpus Chriſti non emittit. Sed hæc ratio nõ conuincit. Primo, quia multi negant ſpecies eſſe neceſſarias. Secundo, quia etſi verius ſit has eſſe neceſſarias oculis non beatis vt poſsint videre; inde tamen non ſequitur etiam neceſſarias eſſe oculis glorioſis. Quia ſimiliter et nos nullo modo poſſumus videre in meris tenebris, vbi nullum omnino eſt lumen: cum tamen longe vero ſimilius ſit oculum glorioſum rem conſtituta in mediis tenebris poſſe diſtinctiſsime videre. Nec enim decet Beatum in ſuis actionibus ab eiuſmodi externis qualitatibus pendere: Quare ex eo quod nos indigeamus ſpeciebus vt poſsimus videre, non ſequitur Beatum ijs indigere. Quare hæc ſententia non eſt omnino certa: eſt tamen valde probabilis. Hæc ibi.

7 Nihilominus afferendum eſt cum communi Theologorum, ex natura rei, & iuxta hãc rerum prouidentiã, à nullo oculo corporali poſſe corpus Chriſti videri, prout eſt in ſacramento. Probat D. Thomas articulo ſeptimo. Primo quidem quia corpus viſibile per ſua accidẽtia immutat medium. Accidentia autem corporis Chriſti ſunt in hoc ſacramento mediante ſubſtãtia, ita ſcilicet, quod accidentia corporis Chriſti non habent immediatam habitudinem, neque ad hoc ſacramentum, neque ad corpora, quæ ipſum circũſtant. Et ideò non poſſunt immutare medium, vt ſic ab aliquo corporali oculo videri poſsint. Secundo, quia, ſicut ſupra dictum eſt, corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento per modum ſubſtantiæ. Subſtantia autem inquantum huiuſmodi, non eſt viſibilis oculo corporali; neque ſubiacet alicui ſenſui; ſed neque etiam imaginationi, ſed ſoli intellectui, cuius obiectum eſt quod quid eſt, vt dicitur in tertio de Anima textu 26. (loquitur de ſubſtantia individuali, habẽte modum primæ ſubſtantiæ, vt aduertit Caietanus: nam ſubſtantia particularis ſecũdum materiam ſignatam quantitate, percipitur à cogitatiua, quæ ideò à quibuſdam vocatur ratio particularis: de quo S. Thomas 1.p.q.78.art.4. & q.81.art.3. & Opuſc.29.) Et ideò, propriè loquendo, corpus Chriſti ſecundum modum eſſendi, quem habet in hoc ſacramento, neque ſenſu, neque imaginatione perceptibile eſt; ſed ſolo intellectu, qui dicitur oculus ſpiritualis.

Idem probat ſolutione ad primũ, quia corpus Chriſti non habet habitudinem ad medium, quod circunſtat hoc ſacramentũ, mediantibus proprijs accidentibus; ſed mediantibus ſpeciebus ſacramentalibus.

8 Rationes has explicat, & aliter formatiſpe D. Thomas in 4. diſt. 10. q. 1. ar. 4. q. 1. quia nihil videtur corporali viſu, niſi per hoc quod oculus eius mouetur ab obiecto ſecundum ſimilitudinem coloris in ipſo exiſtentis; quæ quidem ſimilitudo primo fit in medio, & deinde in ſenſu: corpus autem Chriſti non habet ordinem ad ſpecies, ſub quibus eſt, ratione quantitatis ſuæ: & ideò non poteſt aggenerari ſimilitudo coloris eius in aere contingente ſpecies, duplici ratione. Primo, quia omnis actio corporalis requirit contactum: tactus autem corporalium ſequitur quãtitatem; quia nihil aliud eſt, *quam contunctio terminorum duarum quantitatum*: & ideò corpus Chriſti non tangit aerem circunſtantem: & propter hoc in ipſo non poteſt aggenerare ſimilitudinem coloris ſui. Secũdo, quia color conſequitur quantitatem; cum immediatum ſubiectũ eius ſit ſuperficies: & quia cor-

corpus Chriſti non habet ordinem ad hunc locum ratione ſuæ quantitatis; ideò nec ratione ſui coloris. Et ideò ſicut non coniungitur aeri circunſtanti ſecundum quantitatem; ita non aſsimilat ſibi ipſum aggenerãdo ſimilitudinem coloris ſui in eo.

9 Quod autem hæc doctrina æque habeat locum in viſu corporali Beatorũ, probat D. Thomas in 4. diſt. 44. q. 2. art. 1. q. 1. contrariam poſitionem referẽs, & impugnans ratione manifeſta in hac forma, dicẽs. Sed hoc nõ poteſt eſſe, quia in Reſurrectione natura ſpeciei manebit eadem in homine, & in omnibus partibus eius: huiuſmodi autem eſt natura ſenſus, vt ſit potentia paſsiua, vt 2. de Anima probat Philoſophus. Vnde ſi in Reſurrectione Sancti ſentirent extra mittendo, & non recipiendo, non eſſet ſenſus in eis virtus paſsiua, ſed actiua: & ſic non eſſet eiuſdem ſpeciei cum ſenſu, qui nunc eſt; ſed eſſet aliqua alia virtus eis data: ſicut enim materia numquam fit forma; ita potentia paſsiua numquam fit actiua. Hæc D. Thomas. Ratio indigentiæ ſpecierũ à Philoſopho, & D. Tho. aſsignata, expoſita lib. 3. de Anima q. 7. §. 2 quia omnis cognitio, & ſenſatio fit per aſsimilationem: etiam habet locum reſpectu Beatorũ. Et ideò poſitio Ægidij Conjnch nullo ſolido nititur fundamento.

10 Contra Ocham verò arguit Soto in 4. diſt. 10. q. 1. art. 7 §. *Primam* dicẽs. Sed non opus eſt contra quemlibet diſputare. Pugnat enim cum principijs philoſophicis, qui ait approximationem aliter fieri poſſe agentis ad paſſum, quam per quantitatem extenſam in ordine ad locum, ſi actio ſit corporea. Nam omne agens agit per eõ *tactum*, ſecundum Ariſtotelem: quiquidẽ contactus niſi per quantitatem fieri nõ poteſt: corpus autem Chriſti eſt illic, quantũ ad hanc rationem res attinet, ſicut Angelus, qui corporaliter, nec agere poteſt, nec pati.

Et quãtum ad viſionem eſt inſuper particulare argumẽtum de ſpeciebus, quæ ſub forma piramidali debent multiplicari; cuius baſis eſt in obiecto, & conus in oculo: quod fieri non poteſt, niſi vbi obiectum, & oculus modum habent extenſum. Sed Ocham negat ſpecies; & ideò non eſt cum illo certandum. Hæc Soto.

11 Arguit præterea Martinus Ledeſma Prima parte Quarti q. 17. art. 7. §. *Concluſionem*: quia gratis dicunt Nominales Deum impedire ne videamus corpus Chriſti in Euchariſtia. Quia cum ipſi etiam concedant, quod expediebat vt non videretur corpus Chriſti in Euchariſtia: quare Deus non poneret illud ibi tali modo, quod ex illo modo non poſſet videri: & non oporteret ponere poſteà aliud miraculũ. Quia ipſi non poſſunt negare, quod Deus poſsit ponere in rerum natura aliquod corp⁹ ſub tali modo, quod naturaliter non poſsit videri. Si potuit; ita fecit, vt connaturalius, & ſine tot miraculis occultetur oculis corporeis.

12 Deinde Scotus in 4. diſt. 10. q. 5. & 9. & Vazquez diſp. 191. cap. 1. num. 2. arguunt. Quia licet facultas cogitatiua multo nobilior ſit viſu, & quocumque alio ſenſu externo, virtutemque habeat confingendi plura, quæ per nullum sẽſum externum percipit; nihilominus non poteſt aliquid indiuiſibile confingere: ſignum igitur eſt nullum ſenſum internum, aut externum in rẽ indiuiſibilem ferri poſſe. Sed hæc ex ſequẽti difficultate magis fient manifeſta.

§. III.

Quid de potentia abſoluta?

13 MAior difficultas eſt, vtrum per miraculum, & de potentia Dei abſoluta, oculus corporalis eleuari poſsit ad vidẽdum Chriſtum ſub ſacramento?

Sunt tres opiniones. Prima eſt Richardi in 4. diſt. 10. art. 5. q. 2. dicentis, quod nec per miraculum exiſtentia corporis Chriſti in ſacramento oculo corporali videri poteſt. Sicut enim oculus corporalis eleuari non poteſt per quodcumque miraculum ad videndum exiſtentiam ſubſtantiarum ſpiritualium; nec eſt poſsibile illam repreſentari expreſſe per quamcumque ſpeciẽ corporalem: ſic cum corpus Chriſti ſit ſub ſacramento ad ſimilitudinem ſpiritualis exiſtentiæ, in quãtum eſt ibi primo, & per ſe ratione ſubſtantiæ; & quantitas non eſt ibi niſi per concomitantiam; dici poteſt, quod impoſsibile eſt corporalem oculum per quodcumque miraculum ad hoc ſublimari, vt corpus Chriſti, quod eſt ſub ſacramento, videat. Impoſsibile eſt etiam talem ſpeciem corporalem fieri, quæ ſit illius exiſtentiæ expreſſe repreſentatiua.

14 Idem docet Paludanus in 4. diſt. 10. q. 4. art. 1. conc. 5. num. 9. Quia non poteſt fieri, quod potentia feratur niſi in ſuum obiectum. Cum igitur obiectum viſus ſit quantitas, & qualitas, inquantum huiuſmodi, non ſubſtantia; quãtitas, quæ eſt hic per modum ſubſtantiæ, eſt inuiſibilis. Et quia ſicut non poteſt fieri per miraculum, quod oculus videat ſpiritum; ſic nec quod videat corpus ſecundum quod habet modum ſpiritꝰ. Sicut nec Deus poteſt facere, quod oculus videat ſonum. Nec ſenſus apprehendit quod quid eſt ſubſtantiæ, quod eſt propriũ obiectum intellectus, vt dicitur 3. de Anima. Sequitur Capreolus q. 4. ar. 3. ad 6. & 7. contra 1. & Hiſpalenſis q. 1. ar. 3. ad 6. Arauio q. 76. ar. 7.

15 Suarez diſp. 53. ſect. 4. conc. 2. dicit hoc probabile, & veriſimilius. Quia ſi videtur corpus Chriſti ſub ſpeciebus: ergo formaliter, & per ſe videtur vt ſub eis præſens: ergo videtur præſentia, quam ſub illis habet: quia hæc eſt formalis ratio exiſtendi ibi; non poteſt autem per ſe videri aliquod quaſi concretum, quia ſimul per ſe videatur forma, qua formaliter conſtituitur. Itẽ, quia Chriſtus ſub ſpecie, non videtur vt extenſus: ergo non videtur pars eius ſub parte ſpeciei tum, & totus in totis: ergo videtur totus ſub ſingulis partibus: ergo neceſſe eſt vt modus præſentiæ videatur. Rurſus, viſione corporali non poteſt videri corpꝰ Chriſti abſtrahendo à loco ſpecierum: quia abſtractio repugnat ſenſui materiali: ſicut videre nequit colorem in communi. Et quia viſio intuitiua eſt ad rem ſub conditionibꝰ exiſtendi. Et quia videtur impoſsibilis ille modus abſtractionis, ſi corpus Chriſti videtur vt eſt in re. Sequuntur Becanus cap. 19. q. 6. Gaſpar Hurt. diſp. 6. diffic. 5. Meratius diſp. 26. ſect. 5. Gamachæus q. 76. cap. 5. cõcluſ. 2. Caſpenſis diſp. 5. ſect. 4. Paſqualigus diſp. 105. ſect. 7.

16 Incontrarium videtur eſſe Diuus Thomas in 4. diſt. 10. q. 1. ar. 4. q. 1. ad 1. & ad 2. Et Alenſis 4. p. q. 10. membro 7. art. 3. §. vltimo. Valẽtia q. 4. puncto 5. Vazquez diſp. 191. cap. 2. alios referens & probans: quia corpus Chriſti habet colorem: indiuiſibilitas non obſtat vt videatur, quia eſt priuatio: quia poterit videri color ſine extenſione in loco: & percipi quod nullum aliud corpus ſẽſibile eſt interiectum. Modusque ſolum eſt ſupernaturalis ex parte efficientis.

17 Idem probat Granados tract. 6. diſput. 3. ſect. 2. n. 15. quia nihil habet Chriſtus Dominus in Euchariſtia, ratione cuius abſolute dicatur eſſe extra obiectũ viſus corporei, aut aliorum ſenſuum: quia ibi habet accidentia, quæ ſunt ſenſibilia propria ſingulorum ſenſuum, nempè colorem, & lumen, quod eſt obiectum proprie viſus; & primas qualitates, quæ ſunt obiectum proprium tactus: habet etiam Vbi, quod eſt sẽſibile commune. Et licet ſit ſupernaturale, id non obſtat, quia obiectum ſupernaturale poteſt tenſus corporeus attingere medio actu ſupernaturali: ſic enim oculi Beatorũ percipiunt dotẽ claritatis, quæ iuxta veriorem opinionem eſt ſupernaturalis.

Lugo diſp. 9. ſec. 2. n. 20. idem probat; quia ſicut lux ſupernaturalis eſt intra latitudinẽ lucis; & ſicut poteſt etiam viſua oculus eleuari ad videndam lucem indiuiſibilem; ita facilius ad videndam præſentiã diuiſibilem coloris exiſtentem in ſpatio indiuiſibili: hoc enim non plus eſt, quam videre plures partes coloris in eadem parte ſpatij: quod non extrahit à latitudine obiecti viſibilis.

18 Tertia opinio eſt media: quæ nõ vno modo exponitur. Primus dicendi modꝰ concedit oculum corporeum eleuari poſſe ad videndum corpus Chriſti, quod eſt in Euchariſtia; ſed non prout ibi. Sequitur Nuñ o q. 76. art. 7. diffic. 1. conc. 1. & 2. dicens, quod licet corpus Chriſti tantũ eſſet in hoc ſacramento; poſſet per abſolutam Dei potentiam videri oculo corporali: ſed non videret modum quo eſt in ſacramento vt eſt in illo. Quod & tenent Cornejo art. 7. Et ibi Serra ponderans verba D. Thomæ ad 2. dicentis: *Non tamen poteſt videre ipſum modum eſſendi, quo eſt ſub ſacramento, quod pertinet ad ſolum intellectum.* Cuius exemplum eſſe poteſt in ipſomet Chriſto quando ianuis clauſis ad diſcipulos intrauit: vidit enim oculo corporali ſe ipſũ in loco ianuarum; non tamen modum ſupernaturalem, quo ibi erat; hunc enim ſolum per intellectum cognouit.

19 Idem docet Martinus Ledeſma 1. p. Quarti q. 17. art. 7. conc. 5. dicẽs, quod poſſet Deus dare oculo corporali, quod videat Chriſtum in Euchariſtia; eſto oculus ſit extra Euchariſtiã. Probatur. Poſſet Deus facere, vt obiectum, quod eſt in vacuo, producat ſpecies etiam per vacuum vſque ad potentiam viſiuã: Ergo, &c. Secundo: quid quid Deus poteſt cum cauſa ſecunda, poteſt ſe ſolo. Sed cum albedine producit ſpecies. Ergo ſe ſolo poteſt hęc facere. Tertiò, quia Deus poſſet conſeruare viſionem obiecti. Vt ſi quis prius videbat corpus Chriſti extra ſacramentum, & poſtea ponatur

in sacramento, Deo conseruante illam notitiam in tali oculo, videbit ille corpus Christi in sacramento. ¶ Conclusio autem sexta dicit, quod nullus oculus corporalis, aut sensus aliquis exterior, aut interior potest etiam per miraculum, videre modum quo corpus Christi est in Eucharistia, scilicet, quod sit hic sacramentaliter. Probatur, ille modus est supernaturalis; ita quod nullo modo est sensibilis. Et Deus nō potest facere quod quis videat Angelum, aut cognoscat illum aliquo sensu. Ergo nec modum, quo Christus est in sacramento. Secundo, Vnio humanitatis ad Verbum diuinum non est visibilis sensu. Ergo nec modus hic sacramentalis est cognoscibilis sensu.

20 Tribuitur idem Marsilio in 4.q.7. Vuigers q.76.ar.7. Fagundez in 3. Eccles. præceptum lib.5.cap.6.n.2. Tenetq; Auersa q.4 de Eucharistia sect.7.conc.2.dicens, quod nec etiā virtute diuina fieri posse videtur, vt oculo corporeo perspiciatur Christus in sacramēto, secundum modum, quo ibi est, scilicet indiuisibiliter, totus in toto, & totus in qualibet parte: quia fieri non potest vt sensus vllus feratur extra latitudinē sui obiecti. Conclusione tertia dicit, quod fieri posset virtute diuina, vt videretur corpus Christi in sacramento, vel quasi obiectum quodam vniforme in toto spatio vt lucidum coloratū colore carnis humanæ; non discernendo tamen partes, & mēbra, & modum existendi. Vel etiam sub ipsa humana ac si esset extēsus in loco. Fieri enim posset vt corpus Christi immitteret speciē visibilem sui, qua tale conspiceretur: quamuis reuera existat in qualibet parte. Sicut quando res aliqua conspicitur in speculo, certe imago talis rei non est per partes extēsa in speculo, prout res ipsa apparet: quin imo imago totius obiecti est in qualibet parte, & puncto speculi, vt nunc supponimus; & tamen res illo modo conspicitur. Imò etiam quando res visibilis directè immittit speciem sui; nō ita immittit quasi pars obiecti producat partem speciei; sed potius totum obiectum, & omnes eius partes producunt totam speciem in quolibet puncto: Ergo sic etiam intelligi potest corpus Christi cōspici dicto modo per speciem ab illo immissam.

21 Scotus in 4.dist.10.q.9 §. *Ad quæstionem*, dicit quod Deus de potentia absoluta posset causare in oculo glorioso, vel nō glorioso visionem istius corporis; licet istud corpus nusquam esset, nisi in Eucharistia: & hoc probat, quia visio est forma absoluta, &c. Secundo dicit, quod nulla visio sic causata, posset esse corporis vt hic primo: quia hæc includeret corpus vt hic, vel esse causam primo visionis, vel esse propriū, & primum terminum visionis: quod nequit conuenire corpori vt hic, quia nequit debite approximari organo, vel distare debite; quia non est in loco vt hic. Nec miraculū ad hoc iuuat, quia corpus vt hic absolute non est visibile, nec vt causatiuum visionis, nec vt terminatiuum: miraculum autem non est ad aliquid quod includit contradictionem.

22 Aliter Soto in 4.dist.10.q.1.art.7. §. *Dubium autem* ait. Ad conciliandas has opiniones, duabus conclusionibus respondetur. Prior est, quod visio illa fiat per multiplicationem specierum ab ipso corpore, per nullam potentiam factibile est: ob rationem factam (relatam n.10.) Quia nec corpus potest illas multiplicare, vt dictum est: neque illas multiplicatas suscipere.

Posterior. Nihil obstat quo minus Deo de potentia absoluta possit producere notitiam intuitiuam rei cum obiecto non cōcurrente per species: nam quicquid potest per causam secundam efficientem, potest se solo. Cum ergo species concurrant in genere causæ efficientis; sine illis poterit Deo notitiam intuitiuam conseruare: atq; adeò producere in absentia obiecti.

23 Quod si interroges. In quo loco tunc obiectum repræsentarent? Nam notitia intuitiua non potest non repræsentare rem ceu præsentem. Respondetur, quod repræsentabit in loco, quo Deus voluerit. Et nisi Deus impediat, producet iudicium rei illic existentis. Neque diceretur propterea Deus decipere: nam illa deceptio ex natura notitiæ intuitiuæ prouenireret supra naturaliter existentis sine obiecto. Hæc Soto.

24 Mihi quidem placet tertia sententia iuxta primum modum eam defendendi; sed vt de omnibus aliquid significemus. Dico primo, Si corpus Christi tantum esset sub sacramento, miraculose posset videri oculo corporali: quia esset coloratum lucidum: & modus existendi est obstaculū, quod à Deo posset tolli, vel suppleri. In qua conclusione conueniunt omnes, præter relatos pro prima sententia. Estque Diui Thomæ, & probatur rationibus secundæ, & tertiæ sententiæ.

Dico

25 Dico secūdo, oculo corporali posse percipi, quod esset ibi, siue hoc fieret per species à solo Deo infusas: siue per species ab obiecto immissas. Videntur eam negare Scotus; & Soto; ille quoad vtramque partem: iste solum quoad secundam. Quoad vtramque, omissis rationibus Vazquez n.10. & 11. quia assumit multa alibi impugnata. Melius id probat Nuño ad 2. quia propinquitas est tantum quædam conditio requisita, quam Deus supplere potest, faciendo quod obiectum materialiter distās, præsentetur media specie: vt si videam hominem Romæ existentē, sicut de facto Diuus Stephanus in terra vidit Christū in cœlo. Imò probabile esse, quod existentia realis est solū requisita vt cōditio, à Deo suplebilis: & ita fieri à Deo possit, quod oculis corporalibus videatur nunc Antichristus. Vnde dupliciter potest Deus facere, quod tale corpus videatur. Primo modo, producēdo propriam speciem illius in potentia visiua: cū enim illa efficienter producatur ab obiecto, potest à solo Deo produci. Secundo, faciendo quod obiectum producat mediante corpore medio: quia extensio in ordine ad extrinsecum, solum est conditio requisita ad agendum: & idcircò potest Deum eā supplere, faciēdo quod corpus emittat speciem agendo in corpus sibi propinquum, non per contactum quātitatiuum similem nostro: sed per alium excellentiorem, & superiorem; sicut agit aqua quando causat gratiam.

26 Dico tertio, probabile est, quod etiam modus præsentiæ sacramentalis diuinitus videri valet oculo corporali: Ita Authores secundæ sententiæ: quæ vnice defendi valet dicendo præsentiam quidem esse supernaturalem; sed in entitate, vel in modo esse corpoream: ideoque cum videtur miraculosè, oculus non extrahitur à latitudine obiecti extensiui: sicut nec cum videtur claritas corporis glorioſi. Iuxta hoc Alexander Alensis 4.parte q.10.membro 7. ar.3. §.8. ver. *Consequēter quæritur*, dicit piū esse credere, Beatam Virginem oculis suis vidisse Christum prout in Eucharistia existentē. Quod priuilegio speciali id fuit forte etiam aliis concessum.

27 Dico quarto, probabilius est præsentiā, & modū, quo corpus Christi est sub sacramento, nec per miraculum videri posse oculis corporalibus: quia spiritualia sunt, & extra latitudinem obiecti visibilis. Hæc est conformis D.Th. & probatur ex dictis n.18. & 19.

28 Iuxta hoc à fortiori verum est, quod inquit Paludanus in 4.dist.10.q.4.ar.1.au.5. quod corpus Christi in Eucharistia nō videtur oculo immortali B.Virginis: dato etiā, quod capacitas medij interpositi nō impediret visum oculi glorificati vt quod existentes in Cœlo sine motu viderent damnatos in Inferno, non obstāte opacitate rei: Quod forte esset possibile, si non ab obiecto speciem recipit oculus: sicut fit; sed à Deo. Quod hic esse nō potest: quia esse sēsatum non potest, nisi quod sensibile est sēsibile autem proprium non est sine sensibili communi; quia albedo non quanta visibilis non est: idem autem est esse non quantum, & non habere modum quantitatiuū, quantum ad propositū: propter quod Christus quātus æqualiter est in parua hostia, ac si non esset quantus; quia non est ibi modo quantitatis. Ergo nec oculus glorificatus potest videre ibi corpus Christi, vbi nō est modo quantitatiuo; sicut non posset videre ipsum vbi esset sine quātitate. Hæc ibi. Quod desumitur ex D.Tho. in 4.ad Anib.dist.10. ar.4.ad 1. vbi ait, quod *velamen non impedit quin possit videri; sed modus existendi quo est obiectum sub specie, ita quod medium nō immutat; sicut & Angelus, licet non velatus, non potest videri.*

§. IV.

Quid de oculis corporalibus Christi?

29 OMnino negat Paludanus in 4.dist.10.q.4.ar.1.n.6. dicens. Tertia conclusio est, quod nec oculus Christi (quamuis Thomas hoc dicat arguendo, & soluēdo: dicit enim 3.p.q.76.ar.7.ad 1. & in 4.dist.10. q.1.ar.4.q.1.ad 1. quod *si oculus Christi esset extra species sacramenti, non videret substātiā suam infra species contentam; ex natura gloriæ*: Vbi tamen non asserit; quod existens intra, se videat, nec per miraculum. Et ideò primo ostenso, quod non videt se prout est extra: quia oculus Christi est localiter extra, & intra sacramentaliter: quia licet oculus Christi prout est extra sacramentum hoc, localiter sit visibilis: non tamē est visibilis esse intelligibilis; sed esse sensibilis: Cum ergo nullū esse substātiale sit sēsibile, nisi mediante accidērali; ista mutatio prout substātialis est in nullo attingens accidens, nō est sensibilis: maximè sensu exteriori (Quod dico propter aliquos, qui dicunt substātiā individualē sētiri per cogitatiuā) Cū ergo accidēs Christi nō fiat hic nisi per substātiā: Ergo nec suū fieri est hic cognoscibile, nisi per fieri per substantiæ: quia eadem sunt princi-

pia eſſendi, & cognoſcendi. Vlterius autē, ſi mutatio non eſt ſenſibilis, nec perconſequens mutatum eſſe, vel terminus eius; ita enim eſt ſenſibilis dealbatio ſicut albedo, &c. Præterea, corpus Chriſti ſecundum eſſe ſacramentale, non eſt præſens, ſed abſēs oculo Chriſti ſecundum eſſe locale: ergo oportet, quod ei præſentetur. Aut ergo ſecundum modum quo eſt in ſacramento: & ille non eſt modus viſibilis; cum ſecūdum figuram pyramidalem nata ſit fieri viſio, & non ſecundum modum indiuiſibilem. Aut repræſentabitur aliter quam ſit: & ſic non videbitur prout ibi eſt.

30 Subiungit ibi n.8. Quarta eōcluſio eſt, quod nec etiam videt ſe prout eſt intra ſacramentaliter. Ratio eſt, quia non eſt ibi corpus Chriſti modo viſiuo; cum de ratione oculi vt viſiuus eſt, ſit extenſio. Oculus autem Chriſti non eſt in ſacramento modo quantitatis; ſicut nec corpus Chriſti: ita quod nec corpus Chriſti eſt hic modo viſibili; nec oculꝰ modo viſiuo: quia neutrum eſt ibi modo quantitatis; quia ſolus eſt modus viſibilis, & viſiuus, &c.

31 Idem ſequitur Capreolus in 4. diſt. 10. q. 4. ar. 3. ad 6. fol. 118. & ad 7. folio 119. in fine, vbi id confirmat authoritate D. Th. in hac 3. p. q. 76. art. 6. ad 2. dicentis, *Oculus corporalis Chriſti videt ſe ipſum ſub ſacramento quantum pertinet ad intellectum: nec tamen eſt ſimile de alio oculo glorioſo; quia & ipſe oculus Chriſti eſt ſub ſacramento, in quo non conformatur ei alius oculus glorioſus.* Vbi patet expreſſe quomodo oculus corporalis Chriſti dicitur ſe videre ſub ſacramēto quātum pertinet ad intellectum, hoc eſt dictu, quod oculus corporalis videt corpus Chriſti ſub ſacramento, tanquam viſibile per accidens; per ſe tamē viſum ab intellectu, eo modo quo dictum eſt ſupra oculum corporalem videre vitam, & diuinam eſſentiam viſurum poſt reſurrectionem, & innouationem mundi. Quod & ſequitur Caietanus 3. p. q. 76. ar. 7. circa ad 2.

32 Quæ eſt ſententia Durādi in 4. diſt. 10. q. 4. Egidij Theoremate 16. Suarez diſput. 53. ſect. 4. in fine. Henriquez lib. 8. cap. 27. §. 7. Granado trac. 7. diſp. 3. ſec. 2. n. 13. Auerſa q. 4. ſec. 7. conc. 5. ver. Quinto. Explicat autem Suarez, & alij, qui eum ſequūtur, verba D. Th. quod eū dicit, *Chriſtū in ſacramento videre ſeipſum*: Illud, *in ſacramento*, non eſſe coniungendū cū obiecto viſionis, quod ſignificatur illa particula, *ſeipſū*: ſed cū oculo videntis: qui etiā ſub ſacramento habet viſionem ſui ipſius non prout ſacramento eſt; ſed prout in propria ſpecie exiſtit. Habet autem hic illam viſionem, non per ſe primo hic elicitam; ſed per concomitantiam: nam quia in Cœlo habet viſionē ſui, illa viſio in ſacramento per concomitātiam ponitur.

33 Affirmatiuam tamen ſententiam, merito ex mente D. Th. tenent Soto in 4. diſt. 10. q. 1. art. 7. circa finem vbi notat in emendatis editionis D. Th. legi, non ſolū in Romana, ſed in Pariſienſi, Lugdunenſi, & iam in omnibus, *quod oculus corporalis Chriſti videt ſeipſum ſub ſacramento exiſtentem: nō tamen poteſt videre ipſum modū eſſendi, quo eſt ſub ſacramento, quod pertinet ad ſolum intellectum. Nec tamē eſt ſimile de alis oculo glorioſo; quia etiam ipſe oculus Chriſti eſt ſub ſacramento, in quo non conformatur et alius oculus glorioſus.* Et explicat Soto, qualiter id fiat, quia cum corpus glorioſum aliud ſecum corpus compatiatur in eodem loco; licet in ſacramento non poſsit multiplicare ſpecies per medium: poteſt tamen illas multiplicare per ſe ipſum, quādo quidem eius partes habent intrinſecum ordinem, vt dictū eſt, inter ſe. Quod ſi verum eſt, eadē ratione, qua oculus videt ſe, eodē oculo Chriſtus videt ſuum corpus. Neque (vt arbitror) hoc D. Thomas negaſſet. Videatur in 4. diſt. 10. q. 1. ar. 4. q. 1. ad 1. Et ibi ad Anibaldū ar. 4. ad 3. dicit, *quod prout eſt ibi, forte non videtur à ſe ipſo modo corporali; ſed tātum ſpirituali. Vel poſſet dici, quod non eſt ſimile de oculo Chriſti, qui eſt intra ſpeciem, & de oculo alieno, quaſi eſt extra.*

34 Idem probat Martinus Ledeſma 1. p. Quarti q. 17. art. 7. folio 320. columna prima dicens. Oculus Chriſti corporalis in Euchariſtia, videt ſe ipſū ibi, & format notitiam ſicut in Cœlo. Probatur hoc prius, quia diximus, quod omne accidens intrinſecum, quod habet in Cœlo, habet etiā in Euchariſtia. Sed viſio illa eſt in Cœlo, & pertinet ad perfectionem Chriſti. Ergo etiam eſt in Euchariſtia. Secundo probatur. Corpus Chriſti habet ibi omnia neceſſaria ad videndum ſe, potentiam, ſcilicet, & obiectum, & medium diſpoſitum: Ergo videt ſe in Euchariſtia. Antecedens probatur: quia oculus Chriſti in ordine ad ſe eſt extenſus: & obiectum eſt debite approximatum, & coloratum.

35 Sed dices, quod non eſt mediū, quia in ordine ad locum, vel hoſtiam nō eſt extenſum corpus Chriſti: & nullus poteſt vide-

videre, niſi medium ſit diſpoſitū inter potentiā, & obiectū, vt aer, &c. Ad hoc reſpōdet S. Tho. in 4. diſt. 44. q. 2. art. 4. q. 1. ad 2. quod eſt mediū diſpoſitum ipſum corpus Chriſti; quod eſt diaphanū; eo quia glorioſum: nā omnia corpora glorioſa sūt diaphana. Idē dicit Paludanꝰ diſt. 44. q. 5. Vnde corpus Chriſti per ſe ipsū multiplicat ſpecies vſque ad oculos vbi fit viſio. Sicut ſi Chriſtus eſſet ſolus in aliquo vacuo, poſſet ſe videre: ita ſe videt in ſacramento. Sequitur Nuñez q. 76. artic. 7. dub. 3. Et ibi Serra. Gabrielem, S. Vincētio diſp. 10. q. 3. in fine: Valētia diſp. 6. q. 4. pūcto 3. Tanuerus diſp. 5. q. 3. dub. 5. n. 67.

35 Ægidius etiā Coninch q. 76. art. 7. n. 105. cōtra expoſitionē Suarez ſic ait. Sed hæc nullo modo eſt mens D. Tho. Primo, quia illa reſponſio nullo modo feciſſet ad rē. Primo, quia non agitur hic, vtrū Chriſtus poſſet videre in ſacramento: ſed vtrū poſſit ibi videri? Et in ſecundo argumēto obiecerat Chriſtum videre ſe ipſum exiſtētē in ſacramento: quod in reſponſione cōcedit. Secundo, quia D. Th. in reſpōſione expreſſe dicit, *quod oculus corporalis Chriſti videt ſe ipſum ſub ſacramento exiſtentē.* Secundū autē illorum interpretationē deberet dicere: *Sub Sacramento exiſtens.* Ratio quidē qua D. Tho. ſuā ſentētiā probat, eſt difficilis: tamē ideò nō debemus eius verba in ſenſū ita peregrinum, & omnino à propoſito alienum detorquere.

36 Vt autē ratio D. Th. aliquid probet; vel dicendum eſt eum ſentire oculū beatū, eo quod habeat eſſe aliquomodo ſpirituale, poſſe ſine ſpeciebus videre rem ſibi intimè præſentem; ſicut intellectus ſine ſpecie bus intuetur rem ita ſibi præſentē: & tunc optime ſequitur, Chriſti oculū poſſe videre Chriſti corpus in ſacramēto, qua intimè ei præſēs eſt. Secus autē eſſe de reliquis beatis oculis, qui in ſacramento nō sūt: & cōſequenter corpus Chriſti non habent ita intimè præſens. Vel dicendū eſt hoc dicere, quia decet omnino vt Chriſtus ſe ipsū oculis etiā corporeis videat vbicūq; ſit: atque ideò Deū ſingulariter cū eo cōcurrere, vt ſe ipsū in ſacramēto videre poſsit. Quæ ratio in alios Beatos non conuenit. Hæc ille.

37 Sed obijcit Suarez in fine ſectionis quartæ: quia in iſto ſenſu ratio D. Th. eſt impertinēs: nā ſi obiectū eſſet in ſacramēto vidēdū, & eſſet viſibile ab aliquo oculo corporali; quid referret, quod oculi Beatorum non eſſent in ſacramēto, vt illud videre nō poſſent? Cū neceſſe nō ſit oculū videntē eſſe in eodē loco, vbi eſt obiectū viſū: Igitur non eſt ſermo de obiecto viſo in ſacramento; ſed de oculo vidēte in ſacramento; ſeu (ad tollēdā æquiuocationē) *ex ſacramento.*

Auerſa etiā vbi ſupra modū dicēdi Soti; Valentia, & aliorū vocat *ineptū*: quia pro impedimento viſionis nō affertur opacitas corporis; ſed quia corpus Chriſti; & eius oculus exiſtūt modo connaturali: quia corpus Chriſti eſt totū in qualibet parte. Nec quæſtio eſt de videndis, & ſenſu penetrandis intimis partibus corporis: quia ſufficit videre extremam ſuperficiem.

38 Reſpōdetur, quod modus ſpiritualis, nec de facto, nec de poſsibili admittit D. T. quod videri poſsit oculis corporalibus, nec Beatorum; nec Chriſti. De ipſo autem corpore, cum adhuc in Euchariſtia ſit extēſus in ordine ad ſe, habet omnes cōditiones vt ad proprium oculum mittat ſpecies, & videatur: vt autem videri poſsit ab oculo extra ſacramentum exiſtēte, ſpecies viſibiles multiplicare deberēt per mediū; ſicq; illas ad talē oculū emittere. Quod non requiritur vt videri poſsit ab oculo, qui etiā eſt ſub ſacramēto; ſed ſufficit vt illas per ſe ipſum multiplicet; ſicque ad talē oculū emittat.

39 Ex quo infert Serra, viſionē ſui in ſacramento corpori Chriſti ſub ſacramento exiſtenti non conuenire per concomitantiā; ſed primo, & per ſe: quia pertinet ad modum intrinſecum; ſed corpori Chriſti in propria ſpecie exiſtenti, quaſi conſequēter conuenire, eo modo quo ſi in ſacramento annihilaretur, conſequenter annihilaretur in propria ſpecie.

40 Sed difficultate nō caret: quia D. Th. q. 76. ar. 4. docet, quod quantitas, & alia accidentia eā cōſequētia nō ſunt in Euchariſtia ex vi ſacramenti; ſed ſolū ex reali cōcomitātia: viſio corporea eſt accidens ſupponens quantitatem; imò & qualitates, & alia accidentia conſtituentia organizationē oculorū: ergo viſio hæc non eſt in Euchariſtia ex vi verborū; ſed ſolum ex reali concomitantia, iuxta ea, quæ ex Martino Ledeſma retuli n. 34. Vnde Ægidius Theoremate 17. late docet, quod Chriſtus ſe videt in hoſtia, prout extra hoſtiam habet eſſe; ex naturali cōcomitātia, quia viſio eſt in vidēte; & quia Chriſtus ſe videt in Cœlo; ideò ſe videt in hoſtia. Nos autē admittimꝰ etiā ſe videre in hoſtia: licet reduplicatiue modꝰ ſpiritualis, quo ibi eſt, ſolo intellectu poſsit videri.

DVBIVM XIIII.

Qualiter intellectus cognoſcat præſentiã Chriſti in ſacramento?

§. I.

De intellectu beati.

1 REſpondet D.Th.ar.7. quod propriè loquendo corpus Chriſti, ſecundum modum eſſendi, quem habet in hoc ſacramento, neque ſenſu, neque imaginatione percipibile eſt; ſed ſolo intellectu, qui dicitur oculus ſpiritualis. Percipitur autẽ diuerſimodè à diuerſis intellectibus. Quia enim modus eſſendi quo Chriſtus eſt in hoc ſacramento, eſt penitus ſupernaturalis, à ſupernaturali intellectu, ſcilicet diuino, ſecundam ſe viſibilis eſt: & perconſequẽs ab intellectu beato, vel Angeli, vel hominis, qui ſecundam participatam claritatem diuini intellectus videt ea, quæ ſupernaturalia ſunt, per viſionem diuinæ eſſentiæ. Ab intellectu autem hominis viatoris non poteſt conſpici niſi per fidem, ſicut & cætera ſupernaturalia. Sed nec etiam intellectus angelicus ſecũdum ſua naturalia ſufficit ad hoc intuendum. Vnde Dœmones non poſſunt videre per intellectũ Chriſtum in hoc ſacramento niſi per fidem; cui non voluntarie aſſentiunt; ſed ad eã euidentia ſignorum conuincuntur, prout dicitur Iacobi 2. *Quod Dœmones credunt, & contremiſcũt.* Hæc S.Thomas.

2 Cuius fere omnia dicta conatur impugnare Scotus in 4.diſt.10.q.8. & incipiendo à tertia eius concluſione, ſic aſſerit ibi lit.h. Tertia concluſio eſt, quod intellectus beatus nullo modo per actum beatificum videt corpus Chriſti in Euchariſtia. Hoc probatur, quia beatus non diſtinguitur à non beato, niſi videndo obiectum beatificum vt eſt obiectum beatificum; & ea quę includuntur in ipſo vt eſt tale obiectũ. Sed corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia non eſt tale obiectum, vt patet: nec incluſum in obiecto beatifico, patet: quia ſicut ad fidẽ, ita ad viſionem non pertinet determinate cognoſcere Chriſtũ in cluſum in Euchariſtia.

3 Reſpondet bene Caietanus art.7.§. *Ad obiecta contra viſionem*, quod de actu beatifico poſſumus dupliciter loqui: vel præciſè ſecũdum neceſſaria ad beatitudinem; & ſic proculdubio verum eſt, per actũ beatificum non videri corpus Chriſti in ſacramento, nec myſterium Incarnationis: imò nec aliquid quod ſcit Deus ſcientia viſionis: vt patet ex eo, quod ſi vnum tantum intellectũ Deus creaſſet, & ille videret Deũ, eſſet proculdubio beatus: & nihil horũ ſciret quæ ad ſcientiam viſionis ſpectãt; quia nihil horũ fuiſſet, eſſet, aut futurum eſſet, Vel de actu beatifico loquimur ſecundum quod de facto diuina largitas illum ditauit, ſeu extendit: & ſic viſio beata extendit ſe ad multa alia, quæ non ſunt ſimpliciter neceſſaria cognitu ad beatitudinẽ. Inter quæ opinamur eſſe myſterium incarnationis, & Euchariſtiæ, ea ratione, quia ſunt difficillima inter omnia creata credẽda, ac per hoc à mentibus fidelium valdè deſiderata vt videantur: beatitudo autem ſatiatiua eſt fidelium deſideriorum tam arduorum. Et Scotus quidem in primo ſenſu loqui videtur, & non in ſecundo, quoniam ratio ſua in primo tantum ſenſu militat, & pluries repetit neceſsitatem ad beatitudinem. Vnde non oportet aliter reſpondere.

4 Addit Soto in 4.diſt.10.q.1.art.7. *Contra ſecundam*, argumentum nihil contra D.Thomam pugnare, quoniam ipſe non dicit hoc eſſe de eſſentia beatitudinis: nã per hoc quod quis nudam eſſentiam videret, eſſet perfectè beatus. Sed tantum ait, quod ſicut illa exiſtẽtia, eſt viſibilis à Deo: ita & in ipſo per lumen gloriæ ab intellectu beati.

5 Similiter eſſe de mente D.Thomæ de facto beatos videre res contentas in ſacramentis, probat Capreolus in 4. diſt.10. q.4.art.3.ad 1.Scoti contra ſecundam folio 120.ex D.Thoma 2.2.q.1. artic.8. & 1.2.q.68.art.5. Et q.103.art.3. & in 3.diſt. 31.q.2.ar.1.q.1. & in 4.diſt.1.q.1. artic.2. q.5.ad 1. Et 3.p.q.61.art.4.ad 1. Ex quibus locis apparet, quod de omnib⁹, de quibus nunc eſt fides, in gloria erit manifeſta viſio. Et quod omnia figurata in ſacramentis, tunc manifeſtè videbuntur. Plurib⁹ autẽ rationibus probat, quod non æqualiter pertinet ad obiectũ beatificũ res cõtẽta in ſacramẽtis Baptiſmi, vel Pœnitentię, ſicut res contẽta in Euchariſtia: quia hic continetur Chriſtus: de quo principaliter eſt fides. Tum, quia Euchariſtia eſt principaliſsimũ inter omnia ſacramenta: & ideò perfecta cognitio contẽti in ipſa, & modi quo Chriſti corpus in ea continetur, magis pertinet ad cognitionem beatificam gloriæ; ſicut nunc magis pertinet ad fidem viæ.

Hanc

6 Hanc doctrinã limitat Gabriel Biel lectione 45. in Canonem Miſſæ lit.v. ad ſolas animas beatas, quæ dum erãt viatrices habuerunt fidem, qua firmiter crediderũt corpus Chriſti contineri ſub hoſtia; quia viſio clara ſuccedit fidei. Nec eſt incõueniẽs homines beatos aliqua videre in Verbo, quæ in illo non vident Angeli; eſto quod non viderent. Sicut etiam animæ beatæ recipiũt Aureolas Virginum, Doctorum, & Martyrum, quæ non dantur Angelis.

7 Paludanus indicat Angelos videre per ſpeciales reuelationes: ait namq; in 4.diſt.10.q.4 art.2.num.18. ipſos videre: quia Hierarchia noſtra illuminatur à Hierarchia celeſti, à qua differt in luce, & enigmate. Vnde ipſi clare vident omnia, de quibus credẽdis nos illuminant. Credibilia vero nobis, & eis proſtatu vice communia, ſicut Trinitatem, & huiuſmodi, meruerunt ipſi videre, ſicut & nos. Credibilia autẽ nobis propria, ſicut articulos Incarnationis, vident per reuelationem. Vnde de omnibus myſterijs gratiæ, de quibus nos illuminant ad fidem, habent ipſi gratuitam viſionem.

8 Cæterum Capreolus vbi ſupra cõcludit. Mihi videtur, quod omnes Angeli beati à principio ſuæ beatitudinis viderũt in verbo omnia myſteria gratiæ, de quib⁹ eſt principaliter fides hominum viatorũ, & de quibus Angeli viatores illuminant, ſicut ſunt articuli fidei, & ſacramenta ad myſterium Incarnationis Chriſti pertinentia. Alia vero myſteria gratiæ, de quibus nõ eſt principaliter fides; ſed pertinent ad inſtructionem, vel promotionem alicuius perſonæ, vel communitatis particularis, poſſunt aliqui Angeli cognoſcere, non in Verbo, ſed in proprio genere; & de talibus nouiter illuminari per ſuperiores Angelos, qui talia vident in Verbo. Suarez etiã diſp. 53.ſect.5.§. *Secundo ſupponendum*, ait. Sed mihi *veriſimilius* eſt, hunc eſſe vnum ex effectibus diuinæ prouidentiæ, qui ex generali perfectione ſtatus beatifici omnibus beatis patet in Verbo: magis enim hoc pertinet ad pefectionem illius ſtatus, quam videre genera, & ſpecies rerum naturalium; quod omnibus beatis commune eſt. Neq; eſt credibile omnes fere, qui in lege gratię ſaluantur, etiam ſi infimi ordinis ſint, videre hoc myſteriũ in Verbo; Angelos vero, & omnes antiquos Patres, etiam ſi ſanctiſſimi fuerint, nõ videre illud; ſolum quia in via expreſſam eius reuelationem non habuerint. Quod autem de aureolis non ſit eadem ratio exponit D. Thomas in 4.diſt. 49.q.5.ar.4.q.2. Quare ita omnino tenendum.

§. II.

De intellectu Angeli lumine naturæ, vtrum cognoſcat præſentiam?

9 LOquendo autem de intellectu non alligato ſẽſibus, Scotus in 4.diſt.10. q.8.con.2.ait, quod omnis talis intellectus ſiue Angelicę, ſiue animæ ſeparatæ, ſiue hominis beati, naturaliter videre poteſt exiſtentiã corporis Chriſti in Euchariſtia. Hoc probatur, quia intellectus ſe habens ad intelligibilia ſicut ipſa ſunt intelligibilia, prius intelligit illud, quod prius intelligibile eſt: & perconſequens illud quod eſt prius in ſe ens: quia vnumquodque ſicut ſe habet ad eſſe, ita ad veritatem, ſeu intelligibilitatẽ ſecundũm ſe, vt dicitur 2.Metaph.tex.4. Vnde cum ſubſtantia ſit prior, modus accidentalis præſentiæ, non impedit quod cognoſcatur ab intellectũ, qui in intelligendo nõ dependet à ſenſibus. Nec obſtat, quod exiſtentia ſit ſupernaturalis. Primo, quia virtus potens cognoſcere obiectum, dum eſt præſens intuitiue, poteſt cognoſcere eius abſentiam; dum eſt abſens: patet 2.Anima textu 103. quia per viſum cognoſcimus, non tantum lucem; ſed tenebram. Intellectus abſtractus talis poteſt cognoſcere præſentiam panis, quando eſt præſens; quia nõ eſt obiectũ ſupernaturale: ergo poteſt cognoſcere abſentiam eius, quando eſt abſens; & qua ratione poteſt cognoſcere iſtam abſentiam ſubſtantiæ panis, poteſt cognoſcere præſentiam ſubſtantiæ corporis Chriſti, &c.

10 Secundo ſic. Totum ens creatum eſt obiectum proportionatum tali intellectui, quantum ad cognitionem tã abſtractiuam, quam intuitiuam: non enim differt intuitiua ab abſtractiua, niſi propter præſentiam aliam, & aliam. Si ergo quodcumque ens poteſt abſtractiue cognoſci à tali intellectu, quando eſt ſibi præſens vno modo; ſequitur quod poteſt intuitiue intelligi ab eodem quando eſt ſibi perfectè præſens in propria exiſtentia actuali.

Tertio, quia naturale, & ſupernaturale non diſtinguunt naturam alicuius in ſe; ſed tãtũ in cõparatione ad agẽs: ideò enim dicitur aliquid ſupernaturale; quia à ſupernaturali agente; naturale verò quia a naturali agente. Sed habitudo ad agens aliud, & aliud non neceſſario cõcludit aliquid eſſe

aliud, & aliud in se secundum S.August.libro 3.de Trinitate cap.9.Ergo nõ necessario concludit esse aliud, & aliud in ratione intelligibilis.

11 Eandem sententiam tenent Ochã in 4.q.5.Maior dist.10.q.5.Palatios disp. 3.conc.7.Gabriel lec.45.in Canonẽ Missę lit.x. Ægidius Theoremate 19.id probat: quia Angeli habent cognitionem simplicem, & absque discursu feruntur in cognitionem rerum. Nam sicut sensus visus fertur simplici intuitu in cognitionem colorum, & debitis conditionibus concurrentibus, ipsum non latet aliquis color. Sic substantiæ separatæ, quia simplici intuitu ferũtur in cognitionem entium; accidentia, & alia, quæ circumadiacent quidditatibus entium, non celant eis substantias, & naturas rerum. Sicut ergo, si in superficie opposita oculis nostris vn⁹ color mutaretur in aliũ, non lateret nos color ille, in quem color alius esset conuersus; cum nullus color excedat nostram virtutem visiuam, & absque discursu ferámur in cognitionem colorũ. Sic cum substantia panis cõuertatur in substantiam corporis Christi: quia accidentia non celant Angelis rerum quidditates, quę libet substantia separata (naturaliter loquẽdo) per intellectum videre potest intra dimensiones hostiæ non esse substantiam panis; sed esse ibi substantiam corporis Christi. Quod latissimè explicat. Tandemque ait, quod Deus non permittit Dęmones cognoscere præsentiam Christi in hostia: probabile enim videtur, quod Deus tam excellens sacramentum celat aliquibus substantijs separatis; & non permittit Dæmones habere omnem illam cognitionem de sacramento Eucharistiæ, quam naturaliter habere possent: sicut non sinebat eos habere omnem cognitionem de partu Virgis, quam eorum naturalis notitia exigebat. Vt cum S.Augustino, docet S. Thomas 3. p.q.29.art.1.ad 3.Magister Sententiarum, & communiter Theologi.

12 Alia via Vazquez 1.p.disp.214.c. 3.& 4.docet Angelum virtute naturali nõ posse cognoscere supernaturalia ex specie, & entitate; sed solum supernaturalia ex parte efficientis. Ideoquè neque vnio hypostatica; nec virtus ad sanctificãdum, quæ est in Eucharistia, naturaliter cognoscitur ab Angelo: Absentia tamen panis cognoscitur ab Angelo quidditatiue, quamuis supernaturali virtute sit facta; quia est quid naturale. Cognoscit etiam quod accidentia per se existũt; sicut nos videmus ibi manere: & modum positiuum per se existẽdi: quia modus ille non est supernaturalis suapte natura; sed solũ ex parte efficiẽtis. Cognoscit etiam ibi esse corpus Christi per trã substantiationem; quia est quid supernaturale solum ex parte efficientis.

13 Demum idem tuetur Pasqua ligus disp.105.sec.8.quia modus existendi corporis Christi est supernaturalis in ratione modi; non autem in ratione entis, intelligibilitas autem sequitur rationem entis: quia modus est intelligibilis intelligibilitate subiecti.

14 Ægidius Coninch q.76.art.7.à nu. 114.vsque ad num.118. dicit *probabilius* Angelos posse naturaliter Christum in Eucharistia videre. Quia cum corpus Christi vt est in sacramẽto sit res cognoscibilis: nec possit clare ostendi, quare nõ possit ab Angelo cognosci, non videtur negandum id fieri posse.

Et confirmatur, quia per se videtur satis incredibile nullam creaturã posse creari tam perfectam, quæ posset naturaliter ibi corpus Christi, eiusque modũ existendi intueri. Imò satis difficile est ostẽdere, quo modo sit impossibilis creatura, quæ naturaliter possit videre Deum. Ergo sine fundamento negatur Angelos de facto creatos posse videre naturaliter corpus Christi in Eucharistia.

15 Nihilominus communiter Theogi merito docent Angelos, aut Beatos non posse naturali virtute cognoscere modum præsentiæ Christi in sacramento; quia est omnino supernaturalis. Ita S. Bonauentura, Richardus, & Durandus. Item Paludanus, Capreolus, & Soto, & Martinus Ledesma, & alij communiter in 4.dist.10. Rursus hac 3.p.q.76.art.7.vbi Caietanus, Nuño, & Cornejo, & multi alij, quos refert, & sequitur Suarez disp.53.sec.5. Vniuersaliterque traditur à D.Thoma 1.p.q. 57.art.5.probante Angelos non posse naturali virtute cognoscere mysteria gratiæ. Quod latè cõfirmant omnes Expositores. Rursum in materia de Gratia, & de Visione Dei, & de Incarnatione, vel tractatu de Ente supernaturali, vt latè Ripalda libro 1. disp.10.& 11.Et quia rationes communes hic vrgent, suppositio quod dubio 9. ostendimus præsentiam, & modum quo Christus est in sacramẽto esse supernaturalem; ideò alijs rationibus non egemus. Vide infrà num.30.

Diui-

16 Diuiduntur autem Authores huius communis sententię, vt alijs respondeant: quia aliqui concedunt corpus Christi quod est in Eucharistia videri ab Angelo naturaliter; licet cognitio modi, quo ibi est, supernaturali lumine egeat. Ita Caietanus q. 76.art.7.§.*His præmissis*, vbi ait. Dicitur nihilominus, quod licet intellectus abstractus vide at corpus Christi; non propterea sequitur: ergo videt eius modum essendi in sacramento, &c. Quod & sequitur Vazquez num 35.& Suarez sec.5.in fine probans exemplo Incarnationis: quia ab Angelis naturaliter videtur humanitas præscindendo à modo substantiæ, vel vnionis: ergo in Eucharistia videri potest corpus præscindendo à præsentia supernaturali. Et quia existentia est naturalis, & prior, & distincta à præsentia. Intellectuique spirituali nõ repugnat præscindere rem à modo: ergo videri potest corpus naturaliter non visa præsentia supernaturali. Quod & docet Cornejo q.76.ar.7.dub.1.ad 1.Imò Becanus cap.19.q.7. dicit humanitatem Christi in Eucharistia naturaliter ab Angelo cognosci: licet non Vnio hypostatica; nec præsentia sacramentalis: quia sunt supernaturales: sed humanitas, & cũcta ei⁹ accidentia naturalia, cum sint quoad substantiam quid naturale, lumine naturali videri possunt.

17 Consequenter Lugo disp.9.sec.2. num.30.dicit, quod si corpus Christi alibi non existeret, nisi in Eucharistia, posset naturaliter cognosci ab Angelo: quia existentia ipsius corporis est entitas naturalis; & intra spheram cognitionis Angelicæ; licet lareret modus præsentiæ supernaturalis. Sciret ergo Angelus corpus existere; non tamen vbi existeret.

18 Impugnarat id Nuño q.76.art.7. diffic.2.conc.2. Quia Angeli solum susceperunt species eorum, quæ pertinent ad ordinem vniuersi: & ideò ea tantum possunt cognoscere. Sed corpus Christi existens in hoc sacramento non pertinet ad ordinem vniuersi: quia non potest agere erga extrinsecum: neque pati ab illo: neque recipere Cœlorum influentias: nec pertinet ad ordinem illius: ergo naturaliter cognosci nequit. Sicut neque futura cõtingẽtia, & cordium cogitationes: quoniam licet secundũ proprias entitates sint entia naturalia: tamen contingentia antequam sint; & cogitationes antequam manifestentur, non dicuntur pertinere ad præsentia in vniuerso.

19 Impugnat etiam Bernal disp.33. sec.1.§.1.quia species impressa Angeli naturaliter solum representat rem naturalẽ cum modo ipsius connaturali existentiæ: quia species solum data est ad exigentiam obiecti: obiectum autem sicut non postulat sub modo supernaturali esse; ita nec postulat sub illo cognosci. Nec apparet qualiter naturaliter representetur: quia si representat totum extensum; representabit aliter ac est; inextensum corpus nõ potest naturaliter representari.

Deinde cognitio corporis indeterminato tempore, & in determinato spatio, est illius vt naturaliter est, si cognitio est naturalis: cum ergo modus non esset cognoscibilis naturaliter, nec corpus posset naturaliter cognosci; sicut nec emittere speciem sui.

§. III.

Vtrum cognoscat panis absentiam?

20 PRæterea, quod Angeli solo lumine naturali, post factam consecrationẽ, & transubstantiationem panis in corpus Christi, agnoscere possunt sub speciebus illis non adesse substantiam panis, expresse concedunt Durandus in 4.dist.10.q.4.nu. 6.Paludanus ibi num.17. Capreolus in fine q.4.& Suarez lib.2.de Angelis cap.29. num.47.& in præsenti disp.53.sec.5.§.*Secundo dicitur*. Nuño q.76.art.7.diffic.2.ad 6. Imò Lugo disp.9.sec.2.num.29.ait.*Certum etiam mihi est*, absentiam panis cognosci à Dæmone virtute naturali: licet possit formidare forte an sibi occultetur illa substantia; cum videat ibi manere accidentia.

21 Hoc tamen reijcit Bernal disputatione 33.sec.3.§.1.nu.28.Quia carẽtia panis sub speciebus panis, & carentia vini sub speciebus vini prorsus inuoluit aliquid intrinsece supernaturale: ac proinde est intrinsece supernaturalis: siquidem omnis substantiæ creabilis naturam superat exigẽtiam, capacitatem, & vim, carentia sub speciebus: licet carentia secundum se naturalis sit: quia complexum illud non dicit nudam carentiam; sed sub modo penitus supernaturali. Sed intellectus Angeli naturaliter nõ valet cognoscere illud quod intrinsece supernaturale est: Ergo nec panis, & vini carentias sub panis, ac vini speciebus.

Cum etiam Angelo debeatur notitia cuiuscumque substantiæ naturalis actu existen-

stentis, si nō videret se habere notitiam panis actu existentis, si mysterij nullam supernaturalem haberet notitiam, inepte dubitaret: quia alioqui numquam fere physicū iudicium de rebus existentibus absque dubitatione posset elicere: quia sicut ex carētia lucis in aere, habetur ibi esse tenebras; ita ex eo quod non videt Angelus panem sub speciebus, scit ibi non esse panem: alioquin etiam posset dubitare an luce non visa ad sint tenebrę quia forte lux diuinit⁹ illi occultatur.

22 Ista tamen argumenta parum vrgēt. Primum enim solum probat, quod totum mysterium est supernaturale; & ideò agnosci non potest solo lumine naturæ: non tamen probat, quod præcisè absentia panis sit in entitate supernaturalis: & de ista sola est nunc difficultas: Bene autem compatitur, quod complexum, seu res sub modo supernaturali, lateat naturalem cognitionē: & tamen res sola naturaliter videatur: sicut naturaliter videmus species panis, & vini, & nos latet quomodo sint sine subiecto. Vnde possent Angeli naturaliter videre absentiam panis, & nescire quid factum sit de illo, & qualiter sint illa accidentia.

Secundum etiam non vrget: quia non semper habent motiuum formidinis. Rursus, quamuis Angeli comprehendant omnem naturam corpoream: non tamen cōprehendunt Dei omnipotētiam; nec sciūt quid rebus conuenire possit secundum potentiam obedientialem: Sicut S. Thomas 1.p.q.56.art.1.ad 1.admonet, quod *Angeli non perfectè cognoscunt suā virtutē, secūdum quod procedit ab ordine diuinæ sapientiæ, quæ est Angelis incomprehensibilis.* Qua propter valde probabile est, post factam consecrationem, solo lumine naturali cognoscere Dæmonem absentiam panis; licet mysterium nesciat.

23 Mihi tamen probabilius est, quod nec absentiam panis Dęmones naturaliter cognoscunt, etiam post factam consecrationem: sicut nec post Incarnationem Verbi cognoscunt carentiam subsistētiæ creatæ; quia personalitas diuina cum tanta proprietate, & eminentia dat subsistere diuinum, & humanum, ac si adesset ibi duplex subsistētia, vna humana, & alia diuina, vel si sola esset subsistētia humana: quia subsistētia diuina eminēter cum maxima proprietate tribuit quod sit ibi Deus homo: vnde lumen naturale, cui absconditur ibi latens Deitas, cognoscens humanitatem, iudicat esse purum hominem, vt latius dixi tractatu de Incarnatione. Ita in præsenti, si panis, & vinū pure destruerentur, vel annihilarentur, vel corrumperentur, Angeli naturaliter scirent panis absentiam; sicut non visa luce in aere, videmus tenebras. Sed tamen de facto desinit panis transubstantiatione, & transitu in aliam substantiam, quæ sublatis imperfectionibus, cum proprietate, simul & cum eminentia, præstat omne illud, quod faceret præcedēs substātia, si adesset: & ideò lumen naturale, non solum hominum, sed & Angelorum, & Dæmonum, seclusa reuelatione, & miraculis, iudicaret ibi solum panem, & vinum adesse: quia licet absentia pura, & sola, esset opus naturale; absentia tamen cui succedit alia substantia, eius vices, cum tanta proprietate, sed sine vlla imperfectione, gerens, est mysteriū supernaturale fidei. Vnde D. Thomas 1.p. q.58.artic.5.docet, quod *Dæmones decipi possunt quantum ad ea, quæ supernaturalia sūt: sicut si considerans hominem mortuum, iudicet eum non resurrecturum: etsi videns hominem Christum, iudicet non esse Deum:* & videns hostiam consecratam, iudicet esse purum panem. Et q.16.de Malo art.6.ad 3. quod *in his, quæ supernaturaliter Deus facit in creaturis, potest intellectus Dæmonis deficere falsum opinando.*

24 Alia via probat Bernal disp.33.sec. 3.§.2.quod Angelus, & Dæmon naturali lumine panis, & vini substantiam, & accidentium inhærentiam, perinde vident, ac si ibi existerēt: quia Angelus eadem specie impressa cognoscit rem, & rei proprietates: & quoties excitatur ad cognoscendam rem, naturaliter etiam excitatur ad cognitionem proprietatis: & è conuerso numquam proprietatem sine essentia repræsentat: sicut naturale est, quod essentia non sit sine proprietatibus, & istæ non sint sine essentia. Si autem naturæ suæ relinquatur, prius natura aliquomodo excitatur ad substantiam rei, quam ad proprietatem cognoscendam in se ipsa. Vnde si Angelus cognoscit directè substantiam; sic non eam cognoscit nisi suis proprietatibus affectam: atque adeo cum accidentibus illi inhærentibus: Si cognoscit directè accidentia: sic per eandem speciem cognoscit substātiæ inhærere. Ideoquè si Angelus naturalis suis viribus, non aliter accidentium inhærentiam conspiciunt, quam si illam realiter ibi haberent.

25 Hæc tamen ratio multa assumit incer-

certa, & alia falsa, & non bene sillogizat. Incertum est quod eadem specie Angeli cognoscant substantiam, & accidentia. Secundo, esto id sit conforme D. Thomæ quoad proprietates naturales; secus quoad accidentia communia. Tertio, cum specierum naturalium vsus subdatur libero arbitrio Angeli, potest specie vti vt sibi placuerit, vel adæquatè, vel inadæquate; vel incipiendo ab essentia, vel à propietate; vel cogitando de vna, & nō de alia. Quarto, admisso quod in puris naturalibus ita contingeret, in contingentibus, & liberis potest aliter euenire: & sicut cogitat prout vult, intelligit prout vult, & loquitur aliter prout vult. Denique circa supernaturalia, & miraculosa opera, sicut naturaliter Angeli habēt nescientiam; ita Dęmones possunt habere falsam opinionem, & deceptionem. Et ideò recurrendum ad præcedentem solutionē, vt explicetur qualiter id contingat.

§. IV.

De cognitione possibilitatis.

26 QVi affirmant possibilitatem mysterij Incarnationis, vel visionis beatificæ euidenter posse cognosci solo lumine naturali, consequenter idem affirmabunt de isto fidei mysterio. Insuper Lugo disp. 9.sec.2.num.29.ait. Denique mihi valde probabile est, mysterium hoc quoad eius possibilitatem posse sciri ab intellectu Angelico: sicut etiam naturali virtute sciri potest, Deum posse operari miracula, & entia supernaturalia.

27 Oppositа sententia est communis, & vera. Vnde Bernal disp.33.sec.4.§.1.n. 41.sic ait. *Mihi certū est,* Eucharistiæ mysterium non posse ab Angelo naturali virtute cognosci euidēter possibile. Moueor, quia naturaliter nequit ab Angelo cognosci vt euidenter existens: Ergo nec vt euidenter possibile. Antecedens probatum iam est. Consequentia probatur; quia species, quæ repręsentat Angelo Petrum, vt actu existētem, eadem eum repręsentat vt possibilē: Sed nulla species Angelo naturalis repræsētat Angelo Eucharistiam vt existentem: Ergo nulla illam ei repręsentat naturaliter, vt possibilem.

Probatur in super à priori. Quia mysterium istud est quoad substantiam supernaturale. Ergo non potest per naturale lumē deprehendi euidenter vt possibile. Hæc ratio est efficax, quidquid sit de efficatia primæ rationis, & tertiæ, quam ibi subiungit, & quam non vacat examinare.

28 In simili idem tradunt communiter Theologi loquendo de possibilitate visionis beatę, & de possibilitate Mysterij Incarnationis: omnium autem esse similem rationem; notat Caietanus isto art.7.ad 2. Scoti dicens falsum est totum ens creatum esse proportionatum intellectui abstracto: & *intuitiue* quidem, quia supernaturalia sunt de ordine nō præsentium cognitioni naturali. *Abstractiuè* vero, quia Incarnationis mysterium latet, *quoad perfectam quidditatiuam cognitionem*, omnis intellectus creati cognitionem naturalem: quia illius nulla indita species est repręsentatiua perfectè. Et idem videtur de esse corporis Christi in sacramento.

29 Sicut autem 3.p.q.1.& 1.p.q.12. art.1.negamus ratione naturali posse euidenter, vel demonstratiue cognosci possibilitatem, vel existentiam Incarnationis, & visionis beatæ; cum tamen id possit agnosci probabiliter, & rationibus congruentiæ, quæ id persuadeant: ita idem admittimus de hoc mysterio. Vnde consulto Caietanus lumini naturali Angeli solum negat horum mysteriorum *perfectam quidditatiuā cognitionem*, tam intuitiuam, quam abstractiuam: Innuens se non negare possibilem cognitionem naturalem, imperfectam, seu persuasiuam, vel probabilem. Quod totū docuerat D. Thomas in 4.dist.43.q.1.art. 1.quæstiuncula tertia ad 2.dicens, *quod ex rebus naturalibus non cognoscitur aliquid ratione demonstrāte, non naturale; sed ratione persuadēte, potest cognosci aliquid supra naturam: quia eorum, quæ supra naturam sunt, ea quæ sunt in natura aliquam similitudinem repræsentant: Sicut vnio corporis, & animæ repræsentant vnionem spiritus ad Deum per gloriam fruitionis, vt Magister in 2.dist.1.* (& S. Thomas ibidem q.4.art.4.) *dixit. Et simili modo exempla quæ Apostolus* 1.ad Corint.15. *& S. Gregorius* lib.14. Moral.cap.30. *inducunt, fidei resurrectionis persuasiue administrantur.*

30 Argumenta Scoti diligenter diluūt Capreolus, & Caietanus, & Soto: qui in eū argumenta retorquent, notando dupliciter rem aliquam esse supernaturalem. Vno modo accidentarie, videlicet, quia licet possit per naturam res eiusdem speciei produci, fit tamē à Deo; sicuti primi parentes, visus cæco nato restitutus. Et hæc quia sūt eiusdem speciei cum rebus naturalibus, pa-

ſi tet ſunt cognoſcibilia. Sed tamen alia ſũt genere ſuo ſupernaturalia, quia nõ poſſunt per naturam produci, eo quod ſunt extra ordinem vniuerſi, vt vnio hypoſtatica humanitatis ad Verbum, lumen gloriæ, & ſimilia. Et hæc, *quia ſicut ſe habent ad eſſe, ſic ſe habent ad cognoſci*, fit vt niſi per auxilium ſupernaturale cognoſci non poſsint à creatura. Et talis eſt exiſtentia corporis Chriſti in ſacramento. Hac doctrina Thomiſtarum argumenta Scoti in eum retorquentur. Vnde Ripalda libro 1. de ente ſupernaturali diſp. 11. ſec. 4. licet num. 18. videatur hanc rationem deferere: tamen ſec. 5. num. 24. eius eficaciam agnoſcit dicens. Sicut bene à priori probatur, non poſſe ſupernaturalia fieri actione naturæ, quia ſupernaturalitas ſuo conceptu eſt ſupra vim agentem naturæ; ita bene a priori probatur, non poſſe quidditatiue dignoſci cognitione naturæ, quia eſt ſupra vim cognoſcentem naturæ.

DVBIVM XV.

Vtrum Chriſtus in ſacramento poſsit agere, aut pati?

§. I.

Sententia affirmans.

1 OCham, Maior, & alij relati dub. 13. §. 2. & cũ eis Gabriel lectione 45. in Canonem Miſſæ lit. R. affirmant omnẽ actionem, quã poteſt habere corpus Chriſti, tam corporalem, quam ſpiritualem, ſi eſſet in loco circunſcriptiue, poſſe etiam habere in ſacramento, paſsis æqualiter diſpoſitis. Verba Grabielis ſunt. Secunda opinio negat primum: nam dicit corpus Chriſti ſub hoſtia poſſe calefacere hoſtiã, ſi Deus eius actionem non ſuſpenderet: & ſic de alijs actionibus: negat enim quod requiritur modus quantitatiuus in agente. Nam quando ſunt duo actiua quorum vtrumque eſt ex ſe actiuum, & habent cõſimilem modum exiſtendi, ſi vnum poteſt agere in paſſiuum ſufficienter diſpoſitum, & præſens, etiam poteſt agere, & reliquum. Anima autem intellectiua poteſt agere in corpus, quia ſecũdum Beatum Auguſtinum lib. 9. de Trinitate, anima magnam imitationẽ habet reſpectu corporis ſui: non obſtante, quod non habet modum exiſtendi quantitatiuum in corpore. Ergo pari ratione qualitates corporis Chriſti, poſſunt agere in aliud corpus; quæ habent conſimilem modum exiſtendi in ſacramento, ſicut anima in corpore; & ſunt ex ſe agentia: & poteſt applicari paſſum bene diſpoſitum: ergo poteſt agere. Exiſtentibus enim actiuo ſufficienti, & paſſo diſpoſito, niſi Deus ſuſpendat actionem, fit actio.

2 Nec videtur, quod ideò minus ſufficiens ſit actiuum; quia ſecundum ſe totum ſit æquè præſens paſſo, quam ſi eſſet præſens per partes inæqualiter. Non enim videtur, quod intenſiſsimus calor, ſi eſſet in puncto, ideò minus, vel remiſsius ageret: cum etiam, ſecundum Auicenam, ſi calor eſſet ſeparatus ab omni ſubiecto, adhuc poſſet habere actionem omnem, quam habere poteſt in ſubiecto. Sed tunc non eſſet neceſſario in loco circunſcriptiue; ſed tantum diffinitiue. Etiam virtus vnita fortior eſt ſe ipſa diſperſa: ideò non requiritur extenſio partium agentis; ſed quanto magis ſunt ſimul, tanto fortius agunt.

3 Item. Idem poteſt agere in ſe ipſum actione corporali: vt patet de aqua reducẽte ſe ad priſtinam frigiditatem poſt eius calefactionem, remote calefaciente, & ſuę naturæ dimiſſa: & tamen idem a ſe ipſo non diſtat localiter, nec habet talem modum exiſtendi quantitatiuum, qui conuenit ei reſpectu extrinſeci, puta, loci.

Item. Modus accidentalis principij actiui non impedit actionem eius, quę ſibi cõuenit à natura intrinſeca: ſed eſſe in loco circunſcriptiue, eſt accidẽtale qualitati, & ſubſtantiæ: ergo propter eius ablationem, non aufertur illud quod eſt naturale. Dicit ergo illa opinio, quod omnem actionem, quam poteſt habere corpus Chriſti, tam corporalem, quam ſpiritualem, ſi eſſet in loco circunſcriptiue, poteſt etiam habere vbi eſt in loco diffinitiue, paſsis æqualiter diſpoſitis. Hæc ibi.

4 Idem docuit Aliacenſis in 4. q. 5 art. 3. Et quoad actionem Coninch q. 76. art. 6. dub. 2. num. 95. Præpoſitus dub. 2. num. 43. Amicus diſp. 20. ſec. 2. Martinon diſp. 32. ſec. 4. & alij.

Suarez diſp. 35. ſec. 2. concluſione prima docet, quod Chriſti corpus in Euchariſtia nihil pati poteſt ab extrinſecis agentibus, ſola naturali virtute operantibus: Cõcluſione autem ſecunda, loquendo de actione, idem dicit eſſe probabile; ſed dubium ex differentia inter agens, & patiens; actio enim trãſiens, & paſsio recipitur in paſſo: vnde fit vt neceſſario recipiatur ad modũ pa-

patientis; & conſequẽter vt participet modum exiſtendi eius. Non eſt autem neceſſe vt induat modum exiſtendi agentis; quia non eſt in illo, ſed ab illo. Ab eo autem qui exiſtit modo ſpirituali, poteſt manere actio corporali, extenſoque modo recepta in paſſo; quia quidquid recipitur, ad modũ recipientis recipitur. Sequitur Caſpenſis diſp. 5. ſec. 4. num. 32.

§. II.

Communis, & vera ſententia negans.

5 NIhilominus, corpus Chriſti prout in ſacramento non poſſe agere, aut pati actione corporea, eſt communis Theologorum ſententia. Ita D. Thomas q. 76. ar. 7. & q. 81. ar. 4. & in 4. Sent. diſt. 10. q. 1. ar. 4. q. 1. Paludanus q. 4. art. 1. conc. 4. Capreolus q. 4. art. 1. ad 4. Soto q. 1. art. 7. Martinus Ledeſma 1. p. Quarti q. 17. art. 7. Nuño q. 76. art. 6. diffic. 2. Araujo art. 7. num. 48. & communiter Thomiſtæ. Item Scotus in 4. diſt. 10. q. 5. & 9. Richardus art. 5. q. 2. Marſilius q. 8. art. 3. Ægidius Theoremata 46. Vazquez diſp. 191. cap. 3. Lugo diſp. 9. ſectione 1. Bernal diſp. 40. ſec. 1. & 2. Auerſa q. 4. ſec. 3. Paſqualigus diſp. 105. ſec. 5. & alij communiter.

6 Fundamentum D. Thomæ eſt: quia omnis actio corporalis requirit cõtactum: tactus autem corporalium ſequitur quantitatem: cum ergo corpus Chriſti in Euchariſtia ſit per modum ſubſtantiæ, & indiuiſibiliter naturaliter nequit agere, aut pati actione corporali. Senſum rationis declarat Vazquez num. 25. quia licet modus extenſionis in loco non ſit neceſſarium ſubiectũ, quo medio, aut agat, aut patiatur: eſt tamẽ cõditio neceſſario requiſita ad vtrumque; ſicut loci propinquitas: vt quemadmodum vnum corpus ab alio pati, aut in illud agere nequit, niſi ei ſit propinquum, vt experimento conſtat: ita etiam non poſsit agere in illud, aut ab eo pati, niſi illud contingat quantitate ſua, neque enim hoc minus experimento compertum eſt. (Vnde D. Thomas 1. p. q. 45. ar. 5. in fine corporis ait. *Nullum corpus agit niſi tangendo, vel mouendo*: & q. 3. art. 1. *Nullum corpus mouet non motum, vt patet inducendo per ſingula*). Cum igitur ita ſit Chriſtus in Euchariſtia, vt neque aliud tangere, neque ab eo tangi poſsit, nõ in certa ratione dicimus ita eſſe ſub ſacramento, vt ſub eo, neque agere, neque, pati poſsit: ſiquidem videmus aliquid ei deficere, ſine quo nullum aliud corpus agere, aut pati poteſt.

7 Illud autem reuocare in diuinam potentiam impedientem actionem, & paſsionem ob conſeruandam fidem huius ſacramenti, eſt abſque vlla ratione, relicto sẽſu, & experientia, philoſophari. Vnde enim quis aſſerere poſſe eſt de actione, & paſsione corporis id quod numquam expertus eſt? Aut quis dicat ſolam propinquitatem ſine quantitatis contactu eſſe conditionem ad actionem, & paſsionem neceſſario requiſitam, & ſufficientem; cum contrarium ſemper videamus cum actione, & paſsione coniunctum.

8 Addit Lugo ſec. 1. à nu. 10. aliam rationem à poſteriori pro hac parte, quia cõmunis ratio ei videtur debilis; dicens: actio quę prodiret ab agẽte in extẽſo, eſſet diuerſæ rationis ab omni actione, quæ exerceri naturaliter poteſt ab ageẽte extenſo: ergo eſſet ſupernaturalis: ac proinde non poterit naturaliter exerceri. Probat antecedẽs, quia quælibet actio eſt naturaliter determinata, & affixa tali certo agenti conſtanti ex talibus partibus, ita vt vna parte variata, tota actio varietur. Et ita etiam efficax eſt certè diſpoſitioni partium in loco, inæqualiter dependens à partibus remotioribus, ac propinquioribus agentis. Igitur quãdo omnes partes agẽtis redactæ ſimul ſunt ad idẽ punctum, diuerſa eſſet actio ab omni actione naturaliter poſsibili.

9 Sed hæc ratio (inquit Auerſa q. 4. ſec. 6.) nouas difficultates inducit, videlicet, non poſſe eandem actionem ab agente magis raro, aut denſo procedere, ob diuerſam diſpoſitionem propinquitatis, & diſtãtiæ partium in loco. Non poſſe vllam actionem procedere à duobus agentibus compenetratis, ſicut ab ijs ſe iunctis, ſed propinquis, procedere poſſet. Ac etiam his admiſsis, cogitari poſſet à corpore Chriſti exiſtente in tanto ſpatio quantum naturaliter exigit, indiuiſibiliter tamẽ toto in ſingulis partibus loci prodire, adhuc eadem actio dependens à varijs partibus corporis conſideratis in partibus loci, quæ prodire poſſet ab ipſo corpore, & partibus eius diuiſibiliter coextenſis in eodem loco. Vel etiam ſi actio procedens ab agente corporeo exiſtente indiuiſibiliter in loco, eſſet diuerſa ab omni actione naturaliter poſsibili à tali agente extenſio in loco; non per hoc eſſet entitatiue ſupernaturalis; quin imò potius eſſet naturaliter proportionata, ac debita tali agenti; & tãtũ modus ille exiſtẽ-

di

di agentis esset supernaturalis, quo supposito, actio esset illi naturalis: & nisi aliud obstaret, deberet Deus vt auctor naturæ præbere concursum suum ad illam exercendã. Fatetur tamen ipse Lugo, suam rationem esse adhuc pluribus obiectionibus expositam; sed tamen præstare aliqualem rationem reddere, quam nullam. Ar præstabat potius, communi, & receptæ rationi acquiescere, quam nouam exquirere, quæ potius laborem pro eius defensione augeat, quam subsidium pro conclusione retinenda afferat. Hactenus Auersa.

10 Argumenta prioris sententiæ *primo loco* appellat Vazquez num.26.ad primum respondens, non sufficere præsentiam, & propinquitatem Christi secundum se totũ vt agere possit, & pati: quia non sola propinquitas est conditio requisita; sed propinquitas cum contactu quantitatis; quem in sacramento non habet. Quare melior est ad actionem, & passionem præsentia alicuius ex vna parte cum contactu, quam præsentia illius secundum se totum.

11 Ad secundum dicit, experientia etiã compertum esse vt idem non possit agere in se ipsum vllo modo, nisi quantitatem habeat ita dispositam, vt ratione illius habeat partes inter se loco distantes per modum illum extensionis. Quare, licet non requiratur distantia in diuerso loco, qualis est inter duo corpora; requiritur tamen talis qualis, est inter partes, non solum vt agat vna pars in aliam; sed etiam vt in omnibus partibus fiant à principio intrinseco effectus aliquis proueniat: vt quando aqua a se ipsa adstatum pristinum frigiditatis reducitur. Videantur tamen, quæ diximus 2.Phys.q. 10.& 1.de Gener.q.25.& 2.p.Metaph.cõtrou 9.art.6.

12 Ad tertium dicit, modum quantitatis, qui est extensionis ad locum, quamuis sit modus accidentalis, requiri ex parte agentis ad agendum, & ex parte passi ad patiendum, non vt principium, neque etiã vt dispositionem ad recipiẽdam passionẽ, seu qualitatem; sed vt conditionem, sicut requiritur etiam propinquitas, & contactus agentis, & passi.

§. III.

De operationibus immanentibus.

13 CHristum dominum in sacramento posse exercere absque nouo miraculo actus intellectus, & voluntatis, notat Scotus in 4.dist.10.q.5.& 7.& alij communiter, quia totum impedimentum operandi actiones corporeas est quia Christus ibi non existit modo quantitatiuo. Hoc autẽ nihil obstat illis actibus, qui non indigent ministerio corporalium organorum. Et quod de illis nemo dubitat, inquit Vazquez disp.191.cap.3.num.27. Vnde sine fundamento Neoterici insinuant Christũ in Eucharistia non posse sine nouo miraculo elicere actus intellectus, & voluntatis. Non enim opus est nouo miraculo, quando primum miraculum non affert impedimentum internis operationibus mere spiritualibus. Vnde cum doceat D.Thomas 3.p.q.11.art.2.quod animæ beatæ intelligere possunt absque conuersione ad phantasmata corporea: quod etiam docet de anima Christi, quæ ab instanti suæ conceptionis habuit perfectissimam beatitudinẽ: ideò operationes intellectus, & voluntatis omnino independẽtes a corpore, possunt conuenire Christo prout in Eucharistia: quia nihil est, quod eas impediat.

14 Quantum ad operationes sensuum internorum, Henriquez lib.8.cap.27.§.6. lit.e. Gaspar Hurtado disp.6.diffic.4.& Ludouicus Caspensis disp.5.sec.4.num.33.& 34.admittunt, quod non possit prout ibi species de nouo acquirere: sed tamen valet Christus in Eucharistia species sensus interioris antea ab ipso diuisibiliter existente acquisitas, retinere, & eis mediantibus, sensationes internas elicere: quia vt agens naturale agat in se ipso immanenter, non est naturaliter necessaria extẽsio localis: siquidem a bique illa est sibi per identitatem præsens. Et indiuisibilis modus existendi est cõ naturalis, tam sensationi recipiendę, quam subiecto recepturo, quando subiectum caret extensione locali. Sequitur Pasqualigus disp.105.sec.6.conc.3.quia sẽsationes istę sunt in ordine intentionali, qui non dicit esse quantitatiuum: quia talia accidentia, neque sunt spiritualia, neque materialia; sed intentionalia: & existũt indiuisibili modo, sicut subiectum in quo sunt.

15 Communis tamen, & vera sententia oppositum docet, quam probat Vazquez disp.191.cap.3.in fine asserens, sẽsus internos prout in hoc sacramẽto non posse exercere operationes suas immanentes; nõ quia debeant prius pati ab exteriori agente: sed quia potentia corporea indiget modo quantitatis sibi naturali, vt corpoream etiam

etiam eliceat operationem. Cum enim sẽ per videamus coniunctam actionem corpoream cum modo illo extẽtionis, absque fundamento dicemus, posse etiam naturaliter talem operationem à tali potentia; & facultate sine tali modo quantitatis, & extensionis in loco procedere.

16 Deinde Suarez disp.53.sec.3.post secundam conclusionem, impugnat relatã sententiam. Primo, quia materialis potentia requirit extensionem quantitatiuam vt operari possit: & ideò sensus interior ratiõne modi existendi impeditur ne possit vti naturali virtute actiua. Secundo, quia iste modus præsentiæ non est actiuus sui similis. Sed solum est conditio sine qua nõ. Præcipuè, cum sit supernaturalis, & à solo Deo principaliter, & à creatura instrumẽtaliter fieri possit. Denique, quia eadem proportione dici posset calorem vnius corporis ratione suę entitatis posse efficere simílem calorem in alio corpore, quoad entitatem illius; ratione vero modi supernaturalis, quem ipse habet, posse efficere alium calorem simili modo existẽtem: sicut ergo hoc falsum est, & impossibile; ita & quod sensus interni Christi in sacramento operẽtur vtendo speciebus ante acquisitis, vel à Deo infusis.

17 Laborat etiam in æquiuoco Pasqualigus: sicut enim intellectus vtitur speciebus intentionalibus; & tamen operationes eius, vel sunt actiones, seu (vt nos iudicamus) qualitates spirituales, ita & interni, & externi sensus, non obstante, quod vtantur speciebus intentionalibus, vere operantur actionibus, vel qualitatibus realiter coporeis, vt est per se notum, & patuit libro 2.de Anima.

18 Concordant etiam communiter Theologi, quod de potentia absoluta Christus prout in sacramento potest exercere actus sensuum internorum, & externorũ: quia tantũ exigitur quod supleatur conditio connaturaliter requisita ad agendum, vt sensus omnes exerceant suas operationes.

Imò Suarez disp.53.sec.3.conclusione secunda addit. *Neque est improbabile, id facere nunc circa obiecta propinqua.* Secus vero est (inquit Coninch q.76.art.7.n.120.) de locis distantibus. Nec enim vlla est ratio cur dicamus eum existẽtem sub hac hostia videre oculo corporali, quæ toto orbe fiunt. Sequuntur Præpositus ibi dub.3.nu. 59.Tannerus disp.5.q.5.dub.5.n.61.Martinonus disp.32.sec.4.num.44. Rationem assignat Vuigers, *artic.6. dub.2. num.18.* quia decet, vt qui nobis cum in sacramento corporaliter quasi habitat, non sit ibi quoad potẽtias, & operationes veluti mortuo quodammodo; sed potius habeat quasi humanum quoddam commercium nobiscum.

19 Eiusque mentis est M.Marcus Serra q.76.art.7.folio 402.columna secunda, dum ait. Supernaturaliter tamen, & diuina virtute id posse, & de facto fieri: sicque verificari, quod communiter fideles sentiunt Christum ex sacramento ipsos, & quæ coram sacramento agunt, videre. Nam si D. Thomas in 4.dist.10.q.1.ar.4.q.1.ad 1.& 2. indicat oculum glorificatum, & comprehensores per miraculum *forte* videre corporali visione corpus Christi sub sacramento: nullo magis fine *forte*, asserendum videtur Christum in sacramento existentem oculo corporis diuina virtute videre alios, & obiecta externa; ne nobis obijciatur esse ibi sicut lapidem, aut aliud insensibile. Si diceremus Christũ à Cœlo oculo corporis (sicut è terra ipsum vidit Stephanus stãtem in Cœlo) videre omnia, quæ sunt, & aguntur in terra, asserere etiam deberemus hanc visionem per concomitantiam eidẽ in hoc sacramento existenti conuenire, & ex sacramento illa omnia videre. Hæc ibi.

20 Hoc tamen, cum alijs, reijcit Auersa q.4.sec.6.conc.3.dicens. Secunda conclusionis pars pariter suadetur; quia non debent de facto exerceri actus consistentes in alteratione, alia vè simili mutatione: Sed nulla etiam ratio est, quæ inducat ad dicendum, Christum de facto in sacramẽto exercere actus sensuum externorum: nec conuenit dicere, Christum ibi accipere species sensibiles ab obiectis. Et absolute, sicut nõ cõuenit dicere, Christũ in sacramẽto, tactu, vel gustu, vel odoratu, percipere vllũ sensibile obiectum: ita nec etiam putãdum est, auribus auscultare, oculis perspicere. Sed alia via Christus omnia clare nouit: quæ scientia vtique per concomitantiam adest in anima Christi in sacramento. Solum de motu locali narratur, factum interdum fuisse, vt hostia sacra per se miraculose moueretur. Sed etiam pro tali casu cẽsendum non est factum esse, vt Christus per potentiam motiuam corpoream talem motum efficeret. Quinimò hæc potentia non agit nisi per inflexionem neruorum, & membrorũ, quę nullatenus potest attribui Christo

ſto in ſacramento. Vel ergo talis motus factus eſt ab anima Chriſti per virtutẽ ſupernaturalem alterius ordinis; vel ab Angelis iuſſu Dei. Vel etiam per potentiam naturalem animæ Chriſti; non tamen organicam, ſed ſpiritualem ad inſtar angelicæ, vt opinatur Fonſeca 5.Metaph.cap.15.q.8. ſec.4. Vel tandem immediatè à Deo. Hæc ibi.

21 Hæc vltima ſententia mihi omnino placet: quia cum hoc, quod Chriſtus in ſacramento actus corporales ſenſuum exerceat, ſit nouum miraculum, ad nil neceſſarium; eadem facilitate, qua aſſeritur, negatur. Cum etiam interueniente miraculo, poſsit videre diſtantia, ſicut, & præſentia; ſi semel admittitur miraculoſe videre obiecta propinqua, etiam poteſt admitti, quod videat obiecta diſtantia. Quod minus conſequenter negant: vel male afferunt paritatem de oculis Beatorum: de quibus iam egimus ſupra. Cum etiam nos non percipiamus ſenſibus Chriſtum in Euchariſtia; parum referret ad comertium, quod ibi nos videat, & audiat. Cum etiam oſtenſũ ſit dub.6.§.4.quod prout in ſacramento, non habet figuram correſpondentem figuræ ſpecierum; nec habet ibi ex tenſionem, aut ſituationem organicam localem; nec ſi malim, vane hic aliqui inquirunt, an Chriſtus in ſacramento aperiat palpebras? Nec eſt ad rem, quod dicunt cum Gamachæo q.76.cap.9.probabilius fortaſſe eſſe, & decentius, ſi Chriſtus oculos apertos, & reductis palpebris in ſacramento habeat pocnes figuram organicam: Cum enim omnia iſta requirant extenſionem quãtitatiuam, & corpus Chriſti ſit admodum ſubſtantiæ, & totus in toto, & totus in qualibet parte, non ſic eſt imaginandus eſſe in Euchariſtia; ſed altiori modo iam declarato.

DVBIVM XVI.

Vtrum quando in hoc ſacramento apparet miraculoſe caro, vel puer, ſit ibi vere corpus Chriſti?

§. I.

Certa præmittuntur.

1 SVpponit D.Thomas artic.8.in quo de hoc puncto tractat, quod quandoque in hoc ſacramento miraculoſe videtur caro, aut ſanguis, aut etiam aliquis puer. Quod ex Paſchaſio Corbeienſi latius refert ipſe D.Thomas Opuſculo 58.capit.11.dicens. Paſchaſius. Nemo, qui Sanctorum vitas, & exempla legerit, ignorat, quod ſæpè corporis Chriſti, & ſanguinis ſacramẽta, aut propter dubios, aut certè propter ardẽtius amãtes, viſibili ſpecie in Agni, vel pueri forma; aut in carnis, & ſanguinis colorem mõſtrata ſint; vt quod latebat myſterio, pateſceret in miraculo. Beato enim Baſilio in die Paſchæ myſteria celebranti Hebræus quidam ſe ſicut Chriſtianus populo commiſcuit, officij volens explorare myſteriũ. Qui vidit infantem partiri in manibus Baſilij, & communicãtibus omnibus venit ipſe, & data ei hoſtia vere caro facta eſt. Et ſeruans reliquias, abijt in domum ſuam oſtendens vxori ſuæ, narrãs, quæ propriis oculis viderat: & credens ergo ait: Vere horribile, & mirabile eſt Chriſtianorum ſacramentum. In craſtino venit ad Baſilium, & baptizatus eſt cum omni domo ſua.

2 Idem. Quidam Præsbyter erat Ægidius nomine, religioſus valde, qui cum ſanctam duceret vitam, cæpit pijs precibus pulſare Deum, vt ſibi monſtraret naturam corporis, & ſanguinis Domini. Venit ergo dies vt idem more ſolito diuina celebraret: & poſt Agnus Dei, procumbens genibus: Creator, inquit, & Redemptor omnipotens Deus pande mihi exiguo in hoc myſterio naturam Corporis Chriſti, vt mihi liceat eam proſpicere in forma pueri, quem olim ſinus Matris tulit vagientem. Et ecce Angelus de Cœlo veniens affatur: Surge propere, ſi vis Chriſtum videre: adeſt præſens corporeo veſtitus amictu, quem ſacra puerpera geſsit. At Presbyter pauidus ſurgens vidit ſuper aram puerum ſedentem. Cui Angelus: Quia Chriſtum videre placuit, quem ſub ſpecie panis verbis ſacra ſtimyſticis; nunc oculis inſpice, & tracta manibus. Tunc cœleſti lumine Sacerdos fretus (quod mirum dictu eſt) in vlnis tremẽtibus puerum accepit, & pectus proprium pectori Chriſti adiunxit; deinde profuſus in amplexus dat dulcia Deo oſcula, & ſuis labijs preſsit pia labia Chriſti. Quibus ita peractis, reſtituit puerum in altari, & rurſus humi proſtratus deprecatur Dominum, vt dignetur ipſe verti in ſpeciem priſtinam. Et ſurgens inuenit corpus Chriſti remeaſſe in formam priorem: & ſic ſub ſpecie debita communicauit eidem.

Aliud miraculum ſui temporis refert pius, & eruditus noſter Thomas Cantipratanus libro ſecundo Apum capite 40.nu.2. folio 400.& multa alia noſter Iacobus Bleda libro de miraculis Sanctiſsimi Sacramẽti: & Thomas Bozius de Signis Eccleſiæ libro 14.cap.7. Et in Theatro vitæ humanæ verbo *Euchariſtia*, titulo, *Apparitiones pro veritate Euchariſtiæ*, à folio 426. vſque 432. & apud alios alia legi poſſunt.

3 Notat autem D.Thomas iſto articulo 8.quod dupliciter contingit talis apparitio Quandoque enim hoc contingit ex parte videntium, quorum oculi immutantur tali immutatione, ac ſi expreſſe viderent exterius carnem, vel ſãguinem, vel puerum; *nulla tamen immutatione facta ex parte ſacramenti*. Et hoc quidem videtur cõtingere, quando vni videtur ſub ſpecie carnis, vel pueri, alijs tamen videtur, ſicut & prius ſub ſpecie panis: Vel quando eidẽ ad horam videtur ſub ſpecie carnis, vel pueri; & poſt modum ſub ſpecie panis.

Nec hoc pertinet ad aliquã deceptionem, ſicut accidit in Magorum præſtigijs; quia talis ſpecies diuinitus formatur in oculo, ad aliquam veritatem figurandã, ad hoc ſcilicet, quod manifeſtetur vere corpꝰ Chriſti eſſe ſub hoc ſacramento; ſicut etiã Chriſtus abſque deceptione apparuit diſcipulis euntibus in Emaus: Dicit enim S. Auguſt. lib.2.de quæſt.Euang.cap.vlt.quod cum fictio noſtra refertur ad aliquam ſignificationem, non eſt mendacium, ſed aliqua figura veritatis. Et quia per hunc modum nulla fit immutatio ex parte ſacramenti, manifeſtum eſt, quod non deſinit Chriſtus eſſe ſub hoc ſacramento tali apparitione facta.

4 Adijcit Soto diſt.10.q.1.art.8. §. *At vero*, quod immutatio in oculo ſine immutatione obiecti, fieri poteſt triplici-ter. Vno modo ex læſione ſenſus: quod naturaliter euenit in lethargo, & phreneſi, & ſub mortis articulum: læſo enim ſenſu cõmuni, commouentur illico phãtaſmata, ſicut in ſomniantibus: & ideo repræſentantur res in aere, quæ non ſunt. Poteſt etiã ſecundo id contingere ex aeris mutatione, quem præſtigiatores immutare ſolent, applicatis rebus quibuſdam naturalibus. Hi autem modi non ſunt ad propoſitum. Sed tertio id contingit diuina virtute producẽte ſpecies, vel in oculo externo, vel etiam in potentia imaginatiua: quemadmodum in viſionibus Prophetarum vſu venit. Atque hunc modum intelligit hic S. Thomas. Exemplum autem, quod ſubdit de Chriſto poſt Reſurrectionem apparente Diſcipulis, non eo adfert, quod tunc nõ vere apparuerit in ſua ſubſtantia: erat enim ipſiſsimus; ſed in hoc, quod ſicut tunc, licet appareret forma peregrini, nulla eſſet deceptio; ita neque in ſacramento.

5 Circa iſtum vltimum modum apparitionis, notat Suarez diſp.55. ſectione 1.notabili quinto in fine, quod huiuſmodi apparitiones poſſunt ſæpè fieri virtute Dæmonis; & ideò neceſſariam eſſe ſpirituũ diſcretionem; ad quam multa conſiderare neceſſe eſt; & quod eſt præcipuum, orationibus ad Deum, & prudentium conſilio vti. Quia potius interdum poſſunt accidere ex vehemente imaginatione, aut læſione, vel debilitatione phantaſiæ: de quo rectè videri poteſt Alexander Alenſis 4.p.q.53. membro 4.art.3. In noua editione q.11. membro 2.ar.4.§.3.

§. II.

Verum appareat Chriſtus in propria ſpecie?

6 PRoſequitur Doctor Angelicus, proponitque ſecundum membrum diſtinctionis, & ſubiungit. Quandoque vero contingit talis apparitio non per ſolã immutationem videntium, ſed ſpecie, quę videtur, realiter exterius exiſtẽte. Et hoc quidem videtur eſſe quando ſub tali ſpecie ab omnibus videtur. Et non ad horam, ſed per longum tempus ita permanet. Et in hoc caſu, quidam dicunt, quod eſt propria ſpecies corporis Chriſti. Nec obſtat, quod quãdoque non videtur ibi totus Chriſtus, ſed aliqua pars carnis; vel etiam videtur non in ſpecie iuuenili; ſed in effigie puerili: quia in poteſtate corporis glorioſi eſt, quod videatur ab oculo non glorificato, vel ſecundum totum, vel ſecundum partem, & in effigie, vel propria, vel aliena, vt admittit Diuus Thomas in 4.diſtinctione 44.q.2.artic.4.

Hæc fuit ſententia Alexandri Alenſis vbi ſupra, quamuis ſub dubio ab ipſo propoſita: & eodẽ modo ei ſubſcribit eius verba referens Gabriel Biel in Canonẽ Miſſæ lectione 51.lit.I.dicens. Quid autẽ de facto dicendum ſit? Quid ego homuncio dicere poſſum, vbi tanti Doctores diſcrepant? Sed

imitãdus eſt mihi Doctor irrefragabilis Alexander, profitendo propriam ignoratiam: vnde aliàs alio caſu poſito nihil me ſcire confitear. Vnde nihil diffiniendo, vel aſſerendo, dico, ſed ſalua ſententia meliori, tantũ opinando. Hinc videtur cautius pie dubitare facti huiuſmodi modum, quam curiosè, & temerè aliquem prædictorum ſine ratione ſufficienti, & auctoritate determinare. Hinc dicit Venerabilis Hugo lib. de Sacrament. & poſt eum Innocentius: Ego diuina myſteria, & ſacramenta magis veneranda, quam diſcutienda profiteor: ſcriptura eſt enim: *Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, ſed aſſum tantum igni.* Sequitur Maior in 3. diſt. 33. q. 25. non longe a fine, & in 4. diſt. 11. q. 1. ſub fine. Palatios in 4. diſt. 10. diſp. 3. circa finem.

8 Conincb q. 76. art. 8. dub. 1. docet, quod quando in ſacramento ſolum apparet ſpecies carnis, aut effuſi ſãguinis; aut quando Chriſtus apparet ſpecie quidẽ humana, ſed corpore ſanguinolento, & conciſſo, nullo modo credibile eſſe, nos vere ibi videre carnem, aut ſanguinẽ, aut Chriſtum: alioquin nobis appareret aliter quã à parte rei eſt: cum nullibi in rerum natura caro, & ſanguis Chriſti ſint talia, qualia ibi apparent. Subdit tamen concluſione quarta, quod ſatis veroſimile eſt Chriſtum ibi aliquando vere apparere, ac videri in ſpecie pulchri viri, aut pulchelli pueri, aut ſimilis. Præſertim quando talis apparitio fit ad conſolandum, & recreandum animum pij alicuius viri, vt accidit in exemplo ſupra ex Paſchaſio narrato. Quia Chriſto valdè facilè eſt ratione diuinæ potentiæ hoc modo ſe nobis oſtendere: & hoc valdè conſonum eſt eius amori in tales pias perſonas: atque fini ob quem ijs apparet, &c. Conſtat etiam eum extra ſacramẽtum per ſe ſæpè quibuſdam pijs perſonis vere apparuiſſe; vt aperte patet ex Actorum 9. ver. 3. & capite 23. ver. 11. & 1. ad Corinth. 15. vbi dicitur Chriſtum ſpecie viſibili apparuiſſe Diuo Paulo. Idemque de alijs Sanctis probatiſſimæ narrant hiſtoriæ. Quare igitur negabimus idem in Venerabili hoc ſacramento aliquando eſſe factum?

9 Sequitur Martinon diſputatione 32. ſectione 4. numero 45. & 46. Vuigers quæſtione 76. articulo 8. numero 22. Hocque *pie credendum* eſſe, aſſerit Caſtrus Palaus tractatu 21. diſputatione vnica puncto 8. numero 3. Imò vniuerſaliter Breſſerus libro 6. de Conſcientia capite 24. contendit eſſe probabilius, vel ſaltem probabile, apparere Chriſtum, eiuſque carnem, aut ſanguinem, vere, & realiter ſecundum naturalem figuram, & extenſionem, adhuc quando apparitio fit per immutationem ſpecierum. Affert, & põderat verba Paſchaſij, Lanctranci, Guitmundi, & Algeri: quorum teſtimonia clara iudicat pro iſta ſententia. Sed recte expenſa (quamuis libri ſint laudatiſsimi, & Authores omni veneratione digni) parum vrgent: quia obiter notauerat Vazquez quæſtione 76. in Commentario articuli 8. numero 28. quod hi Patres non docent apparitiones factas vtroquè modo, immutatione facta ex parte ſacramenti, & ſine illa: imò vero ſolum videntur mentionem feciſſe illarum, quæ fiunt nulla immutatione facta ex parte ſacramenti. Et quamuis vtroq; modo loquantur: ſolum ſignificant his miraculis comprobari realem Chriſti præſentiam; non vero quod apparet ſecundum naturalem figũram, & extenſionem; & multo minus indicant eſſe ibi circunſcriptiue.

10 Hanc opinionem impugnat Diuus Thomas articulo 8. dicens. Sed hoc videtur eſſe inconueniens. Primò quidem, quia corpus Chriſti non poteſt in propria ſpecie videri niſi in vno loco, in quo definitiuè continetur. Vnde cum videatur in propria ſpecie, & adoretur in Cœlis, ſub propria ſpecie non videtur in hoc ſacramento. Secundo, quia corpus gloriosum, quod apparet, vt vult, poſt apparitionem, cum voluerit, diſparet: ſicut dicitur Lucæ vltimo, quod Dominus ex oculis diſcipulorum euanuit. Hoc autem, quod ſub ſpecie carnis in hoc ſacramento apparet, diù permanet. Quin imò legitur quando que eſſe incluſum, & multorum Epiſcoporum conſilio in pixide reſeruatum. Quod nefas eſſet de Chriſto ſentire ſecundũ propriam ſpeciem. Hæc ibi, & in 4. diſt. 10. q. 1. art. 4. q. 2. Sequuntur omnes Thomiſtæ. Item Durandus in 4. diſt. 10. q. 8. nu. 8. Richardus art. 5. q. 2. Ægidius Theorem. 23. Marſilius in 4. q. 7. art. 3. dub. 6. ad 2. Vazquez q. 76. ar. 8. n. 29. Suarez, Lugo, & Auerſa, & alij communiter.

11 Monet tamen Soto diſtinctione 10. q. 1. artic. 8. *§. Circa ſecundum*, quod ſi illa opinio intelligat, quod Chriſtus per ſuam abſolutam potentiam poſsit corpus ſuum, quod diffinitiue eſt in Cœlo, ponere ſimul etiam circunſcriptiue, & diffinitiue in vno, vel pluribus altaribus, tunc eſt problema. Diuus enim Thomas negaret, vt hic etiam negare videtur in priori ratione. Et ſic eius ſententiam amplectuntur Thomiſtę, & Vazquez, & alij ſuo loco relati. Alij vero affirmabunt id fieri poſſe; & ſic tenent Suarez, & Lugo. Et Auerſa quæſtione 4. ſectione 8. docet, quod poſſet apparere in propria ſpecie: ſed non ſolet de facto ſic apparere. Vnde ſubiungit Soto, quod ſi prior opinio ſentiat reuera iam cõtigiſſe, vt vera caro Chriſti, & ſanguis appareat ſicut eſt in Cœlo, profecto nullatenus eſt auſcultandum, propter rationem ſecundam Diui Thomæ: Indecens enim eſſet credere, quod vera Chriſti caro maneret in pixide. Nec verificaretur illud Mathæi 29. *Me autem non ſemper habebitis*: in propria ſpecie: nec ſecundum hanc verificaretur illud Ioan. 16. *Relinquo mundum, & vado ad Patrem.*

12 Præterea experientia compertum eſt illud quod caro, aut ſanguis videbatur, diuturnitate temporis mutari, & tabeſcere. Quod non poteſt carni Chriſti attribui. Nec tunc deſinit ab Eccleſia venerari vt miraculum. Deinde, multi ipſorum admittunt, quod quando apparet quod ſanguis ab hoſtia fluat; vel quod Calix repleatur ſanguine: aut apparet corpus Chriſti patientis, quod non apparet in propria ſpecie: & tamen argumenta, ſi quid probant, æquè in iſtis caſibus vim habent.

§. III.

Vtrum tunc maneat Chriſtus ſub Sacramento?

13 SEd remanet maior difficultas, vtrũ in caſu, quod iſtæ apparitiones fiũt immutatione ſpecierum ſacramentalium, vtrum tunc remaneat Chriſtus ſub ſacramento?

Reſpondet Durandus in 4. diſt. 10. quæſtione 4. nu. 10. his verbis. Alij dicunt probabilius, quod facta tali immutatione, corpus Chriſti non remanet ibi; quia cum Sacramentum ſit ſignum ſenſibile, quãdo circa accidentia, ſeu ſpecies ſacramentales talis fit immutatio, quod ſecundum naturam non maneret ſub eis ſubſtantia panis, tunc non manet ſub eis corpus Chriſti. Cũ igitur ſubſtantia panis ſecundum naturam nõ poſsit manere ſub accidentibus carnis, vel pueri, non videtur, quod facta tali immutatione circa ſpecies Sacramenti, quod in eis continue appareat forma carnis, vel pueri, quod pro tunc remaneat in eis corpus Chriſti. Nec adorandæ ſunt tales ſpecies ſub prędicta apparitione tanquam verum corpus Chriſti, ſed ſolum tanquam reliquiæ nobis miraculosè oſtenſæ. Secus autem eſſet, ſi circa ſpecies fieret immutatio de calido in frigidum, vel de albo in nigrum; propter quam immutationem ſubſtãtiæ panis, vel vini non deſineret eſſe ibi: quia propter cõ ſimilem immutationem non deſineret eſſe ibi corpus Chriſti. Hæc Durandus.

14 Magna ex parte ſanat Caietanus 3. p. q. 76. ar. 8. dicens, quod diſtinguendum videtur de magnitudine ſpeciei apparentis. Nam ſi res apparẽs fuerit tam magnarũ dimenſionum vt ſint incompoſibiles ſubſtantiæ conuerſæ: puta, ſi cõſecrato modico vino in fundo Calicis, vt fieri conſueuit, appareat, & permaneat totus Calix magnus plenus ſpecie ſanguinis; tunc non videtur remanere verus Chriſti ſãguis ſub illis ſpeciebus: quoniã non manẽt dimenſiones vini conuerſi. Et in hoc caſu ſpecies ſãguinis ſignificat Chriſti ſanguinem verum contineri ſub Sacramento, & non contineri ſub ſe ipſa. Si vero dimenſiones, non ſint ita in veritate extenſæ, quin afficerent conuerſam ſubſtantiam, ſi ſubeſſet, ſentiendum eſt, vt D. Thomas tradit: quoniam tãdiu manet veritas Sacramẽti, quandiù maneret panis, aut vinum, ſi ſubeſſet. Conſtat autem, quod quandiu manent dimenſiones illæ ſine ſubiecto, manet corpus, aut ſãguis Chriſti. Vnde cum tam extenſiue dimenſiones Immutantur, immutatio non eſt ſolum accidentalis, ſed ſubſtantialis. Diuus Thomas loquitur, quando mutatio eſt ſolum in accidentibus. ¶ Et ſi quæratur, qua adoratione venerandus eſſet huiuſmodi ſãguis miraculoſus? Dicendum videtur idẽ eſſe iudicium de ipſo, & de veſte Chriſti. Hactenus Cardinalis Caietanus.

15 Tertia ſententia eſt Suarez diſputatione 55. ſectione 3. dicentis, quod quotieſcumque eſt tãta immutatio in qualitatibus harum ſpecierum, vt ſub eis non poſsit conſeruari ſubſtantia panis, & vini,

non manet ſub eis Chriſtus, ſiue maneat eadem quantitas, ſiue non. Probat, quia hoc principium eſt expreſſum Diui Thomæ qæſtione 77. articulo 4. Et in primis in opinione aſſerente quantitatem eſſe in toto compoſito, & quod cum illo deſtruitur: facta alteratione ſufficiente ad corrumpendum ſubſtantiale compoſitum panis, & vini, deſtruetur quantitas: Ergo ſuppoſita inſtitutione huius ſacramẽti, implicat in adiecto dicere, facta alteratione in qualitatibus, neceſſarijs ad conſeruandam ſubſtantiam panis, manere quantitatem panis; quia iam non manet ſubſtantia panis. Si vero quantitas eſt in materia prima, eadem manet in genito, & in corrupto; & manet ſemper coęqua materiæ. Vnde corruptis ſpeciebus panis, manebit eadem quantitas, quæ fuerat in pane, in re genita. Ergo iuxta hanc opinionem, dici nullo modo poteſt, mutatis qualitatibus, propter ſolam quantitatẽ conſeruari Chriſti præſentiam.

16 Coninch quæſtione 76. artic. 8. dubio 2. concluſione 4. dicit, quod quando in punitionem perfidiæ ita ſpecies mutantur; omnino credibile eſt ibi deſinere eſſe corpus Chriſti: quod probat ex fine talis mutationis, quam ideo Chriſtus facit. Concluſione autem quinta docet, quod quando mutationes fiunt ad confirmationem fidei, aut conſolationem ſumentium, aut ſimilem cauſam; videtur omnino ibi remanere corpus Chriſti. Nam cum illa mutatio fiat vt oſtendatur veritas illius ſacramenti, conuenit eam veritatem permanere.

17 Aſſerendum tamen eſt, quod in iſtis caſibus miraculoſis, manet corpus Chriſti ſub ſacramento ſub eadem quantitate, etiam ſi qualitates, & cæteta accidentia virtute diuina varientur. Ita docet Sanctus Thomas artic. 8. id probans in argumento Sed contra. Quia tali apparitione facta; eadem reuerentia exhibetur ei, quod apparet, quæ etiam primo exhibebatur. Quod quidem non fieret, ſi vere non eſſet ibi Chriſtus, cui reuerentiam latriæ exhibemus. Ergo etiam tali apparitione facta, Chriſtus eſt ſub hoc ſacramento. Et in quarto diſtinctione 10. quęſtione prima articulo 4. quæſt. 2. dicit. Abſque omni dubio dicendum eſt, illud, quod ibi apparet, eſſe verum corpus Chriſti: alias non adoraretur, ſicut & prius erat, quando ſub ſpecie panis videbatur. Idem tenent Paludanus in quarto diſtinctione 12. quæſtione 3. Capreolus quæſt. 1. ad argum. contra 2. Soto diſtinctione 10. q. 1. artic. 8. concluſ. 2. & ad 1. Nuño hic difficult. 1. dicens rem eſſe certam. Cornejo dub. 2. quæſtiuncula prima. Ægidius Theorem. 23. Valentia, & Vazquez in præſenti. Lugo diſputatione 10. ſectione tertia num. 53. dicens *communem*: & probans. Neque enim credibile eſt, miracula ad oſtendendam veritatẽ præſentiæ Chriſti in hoc ſacramento, deſtruere ipſam præſentiam tunc quando maximè videtur Chriſtus oſtendere ſe præſentem.

18 Qualiter hoc contingat? Non omnes eodem modo exponunt. Lugo ſequtus Suarez ſubiungit. Dicendum ergo eſt, licet ſpecies aliquando immutentur per huiuſmodi apparitiones quoad colorem, vel figuram; non tamen amittere tẽperamentum requiſitum ad formam panis: quo ſtante non deſinit præſentia ſacramentalis, quantumuis immutentur exteſius ſpecies illæ, ſiue per breue, ſiue per lõgum tempus.

19 Vazquez contendit, quod quandiu ſola quantitas manet, etiam ſi cætera accidentia mutentur, permanet ibi Chriſtus ſub ſacramento; quia permaneret etiam ſubſtantia panis, & vini.

Hoc tamen bene impugnat Auerſa quæſtione 4. ſectione 8. concluſ. 4. §. *Ad fundamentum*. Quia quamuis maneat eadẽ quantitas, ſi mutentur qualitates, naturaliter nõ maneret ſubſtantia panis, & vini; vt quando vinum fit acetum: & ſic in alijs mutationibus naturalibus.

20 Omnes ergo Authores relati, & cum eis Auerſa bene aſſerunt, quod quãdo mutatio, & corruptio naturalium fit naturali via, nõ permanet ibi corpus Chriſti, vt docet Diuus Thomas quæſtione 77. articulo 4. Sed quando fit per miraculum, tunc Deus author miraculi, conſeruat ſub accidentibus carnis, & ſanguinis corpus, & ſanguinem Chriſti: quia non facit miraculum ad hoc vt recedat Chriſtus; ſed potius ad hoc vt per ſigna magis conſimilia demonſtretur.

21 Hanc eſſe mentem Diui Thomæ, conſtat: nam articulo octauo concludit. Et ideò dicendum eſt, quod *manentibus dimenſionibus, quæ prius fuerant, ſi miraculoſe quædam immutatio circa alia accidentis (puta, figuram, & colorem, & alia huiuſmodi) vt videatur caro, vel ſanguis, vel etiam puer.* Et ſicut prius dictum eſt, hoc non eſt deceptio, quia fit in figuram cuiuſdam veritatis, ſcilicet ad oſtendendum per hanc miraculoſam apparitionem, quod in ſacramento eſt vere corpus, & ſanguis Chriſti. Et ſic patet, quod remanentibus dimenſionibus, quæ ſunt fundamentum aliorum accidentium, vt infra quæſtione 77. articulo ſecundo dicetur, remanet vere corpus Chriſti in hoc ſacramento. Et clariſſime ad tertium ait, quod *dimẽſiones panis, & vini conſecrati manent, immutatione ei circa eas miraculoſe facta quantum ad alia accidentia, vt dictum eſt.*

22 Occurrit tamen Suarez ſectione tertia, §. *Hæc itaque*, docens, quod veriſimilius videtur, regulariter non fieri in his apparitionibus tantam mutationem accidentium panis, quæ ad ſubſtantiam corrumpendam ſufficiat: vnde conſequenter fit manere hic corpus Chriſti ſacramentaliter poſt prædictam apparitionem, vt Diuus Thomas hic ſentit. Probatur, quia mutatio in accidentibus cõmunibus non ſufficit ad corrumpendam ſubſtantiam, niſi fiat in proprijs. Hic præcipua immutatio fit in accidentibus communibus, vt in colore. Accidentia autem magis intrinſeca ſunt odor, & ſapor, quæ non neceſſario mutantur propter has apparitiones.

23 Sed contra eſt Primo, quod ad iſta adoranda, non curamus de permanentia iſtarum qualitatum: nec olfactu, & guſtu certificamur prius de panis præſentia. Secundo. Cum paruiſſima hoſtia mutatur in ſanguinem, vel in carnem, & puerum (in quibus caſibus loquitur expreſſe Diuus Thomas) nec manet odor, nec ſapor, nec alia vlla accidentia, quæ ſunt propria panis, vt ad ſenſum appareat.

24 Præterea Diuus Thomas non ſolum docet eſſe miraculum quod fiant apparitiones: ſed quod cum ordinetur ad manifeſtandam præſentiam Chriſti ſub ſacramento, illis miraculis fit quod conſeruata præſentia Chriſti, & perſeuerante ſacramento, quod directe ſupponit pro quãtitate, quæ eſt naturaliter ſubiectum aliorum accidentium, licet ſine ſuis accidentibus connaturaliter non poſſet conſeruari, miraculoſe conſeruetur, aduenientibus alijs accidentibus aptioribus ad ſignificandum ſub ſpecie carnis, vel pueri. Vnde Diuus Thomas in quarto diſtinctione 10. quæſtione prima articulo quarto quæſtiuncula ſecunda ait, quod *illæ eædem dimenſiones manent, & eis alia accidentia ſuperducuntur diuina virtute, quæ ſpeciem carnis pretendunt; ſicut accidentia quæ prius erant, pretendebant ſpeciem panis.* Et ad ſecundum, quod *accidentia apparentia ſunt ſimilia omnino accidentibus carnis Chriſti veræ, quod non erat de accidentibus panis: quamuis non fiet ipſamet accidentia corporis Chriſti.* Et ad tertium dicit, quod *quamuis illa accidentia carnis ibi prius non eſſent: tamen ſunt ſuper inducta ad fidei inſtructionem diuina virtute.*

25 Denique, ſi Diuus Thomas coartaret ſuam reſponſionem ſolum ad caſum, in quo eſſet tam parua immutatio ſpecierum, quod naturaliter conſeruaretur ſubſtantia præconuerſa, non ſatisfaceret adæquatè quæſito, cum principaliter inquireretur, quando miraculoſe apparet puer: nam accidentia figurantia puerum, vel carnem, nullatenus naturaliter poſſunt conſeruare ſubſtantiam panis: vt ad ſenſum appareat. Et quamuis ſit miraculum quod quantitas panis conſeruetur ſine ſuis qualitatibus, & aduenientibus qualitatibus ſanguinis, vel carnis vel pueri: Tamen hoc eſt miraculum, de quo agimus, & dicimus fieri ad fidei confirmationem, & ad confuſionem infidelium, & ad conſolationem piorum.

26 Demum notat Diuus Thomas quæſtione 82. articulo quarto ad tertium, quod ſi miraculoſè corpus Chriſti in Altari ſub ſpecie carnis appareat, aut ſanguis ſub ſpecie ſanguinis, non eſt ſumendum: dicit enim Hieronymus (vel Origenes homilia ſeptima ſuper Leuit. refertur de Conſecratione diſtinctione ſecunda.) De hac quidem hoſtia, quæ in Chriſti commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa vero, quam Chriſtus in Ara Crucis obtulit, ſecundum ſe nulli edere licet. Nec propter hoc Sacerdos tranſgreſſor efficitur; quia ea, quæ miraculoſè fiunt, legibus non ſubduntur. Conſulendum tamen eſſet Sacerdoti, quod iterato corpus, & ſanguinem Domini conſecraret, & ſumeret. Et in quarto Sententiarum quæſtiuncula tertia dicit, quod ſi omnibus ſub ſpecie carnis appareret, tunc deberet cum reliquijs poni: nam deuotio

non excitatur hic ad manducandum; quia non in specie cibi proponitur; sed ad venerandum.

27 Obseruat autem Suarez disputatione 55. sectione tertia in fine, quod non est negandum aliquando posse diuturnitate temporis apparere sufficientia signa corruptionis. Quod obseruandum est, vt iam tunc non adhibeatur veneratio, quę corpori Christi ibi existenti dari solebat; sed quæ dari potest signo, seu vestigio corporis Christi, quod ibi fuit.

✠

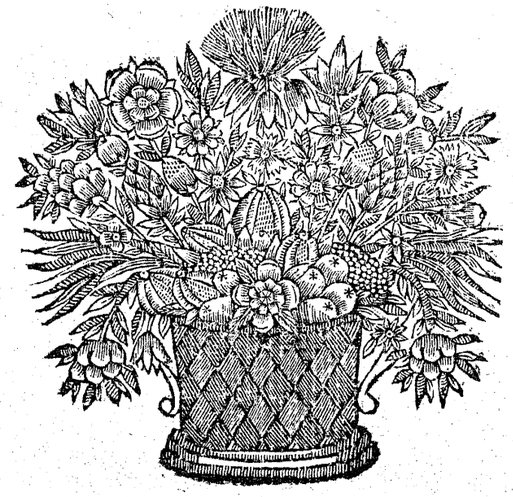

QVAES-

QVAES. LXXVII.

DE ACCIDENTIBVS REMANENTIBVS IN HOC SACRAMENTO.

QVIA Quæstione 75. articulo 5. ostenderat Diuus Thomas post cōsecrationem, & conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sāguinem, remanere accidentia panis, & vini; quia qualiter remaneant, includit plura examine digna; ideò de accidentibus remanentibus in hoc sacramento in hac quæstione octo articulos proponit Diuus Thomas. In primo statuit, quod accidentia in hoc sacramento manent sine subiecto. In secundo, quod necesse est dicere accidentia alia, quæ remanent in hoc sacramento, esse sicut in subiecto in quantitate dimensiua panis, vel vini remanente. In tertio probat, quod omnem actionem, quam poterant agere, substantia panis, & vini existente; possunt etiam agere, substantia panis, & vini transeunte in corpus, & sanguinem Christi. Vnde non est dubium, quod possunt immutare exteriora corpora. In quarto explicat, quod substantia abeunte, possunt accidentia corrumpi, & per se, & peraccidens. In quinto deducit, quod necesse est, quod ex speciebus sacramentalibus aliquid generetur, cum corrumpantur. Et in sexto quod vere nutriunt. In septimo, quod frangantur: & quod fractio est sicut in subiecto in quantitate dimensiua panis, sicut, & alia accidentia. In vltimo explicat, qualiter aliquis liquor possit vino consecrato cō misceri.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm accidentia remaneant sine subiecto in hoc sacramento?

§. I.

Qualiter id sit de fide?

BLasphemus ille Ioannes Vuiclef negauit in Eucharistia accidentia manere sine subiecto: & oppositum vocabat inuentum, & commentum Innocētij Tertij. Ioannes etiam Hus in Concilio Constantiensi garriebat, quod fingere accidens sine subiecto, foret blasphemare in Deum, scandalizare Sanctos, & illudere Ecclesiæ per verba accidentis. Hos secutus fuit Oecolampadius, vt refert Magister Soto in quarto distinctione 10. quęstione 2. articulo primo. Quare hoc fuit vnum ex suis

precipuis argumentis, quibus probabāt impossibilem esse veram existentiam corporis Christi in sacramento, quod accidēs, vt nomen ipsum accidētis proclamat, nequit extra subiectum existere. Hæretici nāque (inquit Soto) quando illis liber, totā Philosophiam pessundant: sed quando eius indigent suffragio, Aristotelem Ecclesiæ præferunt.

2 Omnes vero Catholici docent accidentia in Eucharistia manere sine subiecto. Quam doctrinam vt Catholicam, & immediate de fide, & contrariam vt hæreticam, damnant Soto, & Nuño, & Serra, & Cornejo in præsenti. Valentia disp. 6. q. 5. puncto 1. Auersa q. 5. sec. 2. conc. 1. in fine, & alij. Primo, quia est de fide conuersionē fieri totius substantiæ panis in corpus, & totius substātiæ vini in sanguinē: manētibus dūraxat accidentibus panis, & vini: in quo videtur haberi accidētia, seu species manere sine subiecto. In quo sensu id docet S. Greg. in hom. Paschali relatus cap. *Species. De Consecratione.* Dist. 2. & S. August. relatus cap. *Nos autem.* Secundo, quia in hoc sensu intelligitur transubstantiatio in Concilio Lateranēsi relato in Cap. *Firmiter.* De Summa *Trinitate.* Et in Concilio Florentino, scilicet, quod abeūte pane, eius species manent. Tertio, quia expresse in Concilio Constantiensi Sess. 15. inter cæteros articulos Vuiclef damnatos, vnus erat manere in hoc sacramento substantiam panis, & vini: alius erat non manere accidentia absque subiecto. Et in Concilio Colonien si parte 7. cap. 15. dicitur. *Quid enim panis, vtique species post consecrationem sunt, nisi species sacramentales, & accidentia sine subiecto?* Sanctus Thomas in sermone, qui legitur in Festo Corporis Christi, ait. Accidētia sine subiecto in eodem sacramento subsistunt. Et in Prosa Missæ. *Sub diuersis speciebus, signis tantum, & non rebus, latent res eximiæ.* Ly *non rebus*, iuxta subiectam materiam, idem est ac non substantijs.

3 Alij vero, quos sequitur Arauso hic in principio dubij, & probabile dicit Cornejo dubio primo quæstiuncula prima dicunt assertionem esse *immediatè de fide*, si nomine subiecti intelligatur propria substantia: quia quæstione 75. ostensum est ad fidem pertinere sola accidentia panis, & vini remanere, quia est immediatè de fide, quod fit conuersio totius substantiæ, quæ transubstantiatio dicitur. Si vero excludatur omne subiectum substantiale; solum erit *error* hoc negare: quia opus est ad id deducendum discursu Theologico. Nec definitiones immediatè in hoc sensu declarā: siquidem esset vera transubstantiatio, etiam si excluta propria substantia, accidentia subiectarentur in alia. Deinde, quia non omnia asserta illius Hæretici in illo Concilio relata, damnata sūt vt hæretica: Sed quædam vt erronea, alia vt scandalosa, vel pias aures offendentia, temeraria, vel seditiosa. Quamuis quædam vt blasphema, & hæretica condemnentur.

4 Diuus Thomas idem probat inductione omnium substantiarum, in quibus potest excogitari, quod hæc accidentia, quæ sensu deprehenduntur in hoc Sacramento manere post consecrationem, subiectentur. In primis non sunt sicut in subiecto in substantia panis, & vini, quæ non manet: quia quod non est nunc, non potest nunc esse accidentium remanentium subiectum. Neque etiam subiectari possunt in forma substantiali; quæ non manet: & si maneret, subiectum esse nō potest, vt patet per Boetium in libro de Trinitate ante medium. Notat circa hanc rationem Suarez in Commentario, quod satis est, si hoc ex natura rei intelligatur, & sine nouo miraculo: quod fingere non est necesse. Secundo dicit, quod etiam de potentia absoluta facile possit defendi hoc non esse possibile: quia & formæ materialis deest intrinseca capacitas passiua, & receptiua accidentium: & in ipsis accidentibus deest intrinseca habitudo ad tale subiectum, & formalis aptitudo ad illud informandum. Sed non libet in hac disputatione, quæ præsenti mysterio nil deseruit, amplius immorari. In simili aliquid dicetur infra.

5 Secundo, manifestum est etiam, quod huiusmodi accidentia nō sunt in substantia corporis, & sanguinis Christi: quia substantia humani corporis nullo modo potest his accidentibus affici. Neque etiam est possibile, quod corpus Christi glorioſum, & impassibile existens, alteretur ad suscipiendas huiusmodi qualitates.

6 Tertio, quod falso aliquid dixerunt, quod accidentia ista sunt sicut in subiecto in aere circunstante, probat D. Thomas. Primo quidem, quia aer non est huiusmodi accidentium susceptiuus. Secundo, quia huiusmodi accidentia non sunt vbi est aer: quinimò

quinimò ad motum harum specierum aer depellitur. Tertio, quia accidentia non trāseunt de subiecto in subiectum, vt scilicet idem accidens numero, quod primo fuit in vno subiecto, post modum fiat in alio: accidens enim numerum accipit à subiecto: vnde non potest esse, quod idem numero manens sit quandoque in hoc, quandoque in illo subiecto. Quarto, quia cum aer non spolietur accidentibus proprijs, simul haberet accidentia propria, & aliena. *Nec potest dici, quod hoc fiat miraculose virtute consecrationis: quia verba consecrationis hoc non significāt. Quæ tamen non efficiunt nisi suum significatum.* Et ideò relinquitur, quod accidētia in hoc sacramento manent sine subiecto.

§. II.

Vtrum posse accidens esse sine subiecto; ostendatur ratione?

7 ADdit Suarez to. 2. Metaph. disp. 37. sec. 2. num. 4. & hic Auersa q. 5. sec. 2. conc. 1. ratione quinta, quod ratione naturali probari vtique non potest, accidentia de facto manere sine subiecto. Nequa etiā de possibili apparet aliqua eiusdem demōstratio ad ostensiue probadū id fieri posse. Vnde Philosophi lumine fidei destituti, hanc veritatem nō agnouerunt. Sed tamē nulla ratio occurrit, quæ dictet, vel persuadeat id esse impossibile: & ita negatiue saltem probatur esse possibile, quia quod nō demonstratur repugnare, non est diuinæ omnipotentiæ denegandum.

8 Quamuis hoc absolute sufficiat ad tuendam fidei doctrinam, iuxta ea, quæ generaliter docet D. Thomas 1. p. q. 1. art. 8. Tamē ad abundantius obstruēda ora Hæreticorum, Thomas Vualdensis tomo 2. de Sacram. cap. 76. & cum ipso Soto, vbi supra, & Bellarminus lib. 3. de Eucharistia cap. 24. ad 7. folio 584. ostendunt primo non defuisse Philosophos, qui arbitrarētur accidens existere posse sine subiecto. Nam, 1. Physicorum redarguit Aristoteles Anaxagoram, dicentem omnia esse commixta, atque etiam accidentia cum substantijs; omniaque subinde posse ab inuicem separari. Contra quem Aristoteles inferebat posse esse accidentia sine subiecto.

Deinde, & Plato posuit vniuersales formas ab individuis abstractas: & tamen cōmentator 2. Physicorum commento 29. ait, difficilius esse illud opinari, quā quod formæ accidentales abstrahantur à subiecto. Et 4. Physicorū refert Aristoteles quosdam opinantes inane, & vacuum, esse locū dimensionibus repletum sine substantijs. At qui Auicembron in libro fontis vitæ tractatu 2. nihil affirmare veretur, accidentia existere posse sine subiecto. Quin vero S. Basilius egregius author in suo Examero homilia sexta ait, lucem illam, quæ fuit prima die creata, fuisse accidens sine subiecto. Cui & S. Damascenus adstipulatur. Hæc autem recensita sunt, non quod vera existimentur: sed vt monstretur non tam ab hominum opinione dissitare accidentia sine subiecto existere posse, quam Hæretici clamant. At vero Ortodoxis Authoribus satis est ostēdere, hoc rerū naturę nō repugnare; cum constet infinitam Dei virtutem sine vlla dependentia a causis secundis, & mundum creasse, & mortuos pristinæ luci restituisse, & Christi corpus in Virgineo vtero efformasse. Hæc Soto.

9 Attenta vero sola virture naturaliū agentium, rectè docuit Aristoteles repugnare accidentia esse sine subiecto, vt constat ex 1. Physicorum textu 14. & 39 & libro 7. Metaph. textu 11. & libro 12. textu 25. & de sensu, & sensato cap. 4. Quo pacto exponendus S. Augustinus epist. 57. Nec hoc est inconueniēs, quia vt notat D. Thomas ad 1. nihil prohibet aliquid esse ordinatum secūdum communem legem naturæ; cuius tamen contrarium est ordinatum secundum speciale priuilegium gratiæ: vt patet in alijs miraculis: *Prout etiam in rebus humanis quædam aliquibus conceduntur ex speciali priuilegio præter legem communem, &c.*

10 Sed & D. Thomas non solum negatiue argumenta soluendo, sed positiue ostēdit Deum posse facere, quod accidentia in hoc sacramento maneant sine subiecto. Quod quidem virtute diuina fieri potest. Cum enim effectus magis dependeat à causa prima, quam à causa secunda, Deus qui est prima causa substantiæ, & accidentis per suam infinitam virtutem conseruare potest in esse accidēs, substracta substantia, per quā conseruabatur in esse sicut per propriam causam. Sicut etiam alios effectus naturalium causarum potest producere sine naturalibus causis. Sicut humanum corpus formauit in vtero Virginis sine virili semine.

Obij-

11 Obijcies: quia accidentia dependent à ſubſtantia in genere cauſæ materialis: Deus autem licet ſupplere poſsit efficiẽtiam cæterarum ſecũdarum; non tamen cauſalitatem materialem, ſicut nec formalẽ: quia ſũt cauſæ intrinſecæ, & dicunt imperfectionem partis, & compoſitionem actꝰ, & potentiæ.

12 Reſpondet bene Sòto, §. *Quod ſi arguas*, quod licet non poſsit Deus eſſe ſubiectum accidentium: valet tamen ea ſine ſubiecto ſuſtentare, & conſeruare: *nam hoc ad genus cauſæ efficientis reducitur.* Ad idem forte reducitur ſolutio, quam adhibet Suarez in Commentario art. 1. De iſta autem cauſalitate effectiua verificatur prima propoſitio libri de cauſis: *Cauſa prima, eſt vehementioris impreſſionis circa cauſatum cauſæ ſecũdæ, quam ipſa cauſa ſecunda.* Vnde quando cauſa ſecunda remouet influentiam ſuam à cauſato, adhuc poteſt remanere influentia cãuſæ primæ in cauſatum illud. Quod affert S. Thomas in 4. diſt. 12. q. 1. art. 1. q. 1. vt probet, quod abſque omni dubitatatione dicẽdum eſt, quod Deus poteſt facere eſſe accidens ſine ſubiecto.

13 Secundo obij ciunt Hæretici. Fieri non poteſt, etiam miraculoſe, quod diffinitio rei ab ea ſeparetur; vel quod vni rei cõueniat definitio alterius rei (puta, quod homo manens homo ſit animal irrationale) ad hoc enim ſequeretur contradictoria eſſe ſimul: hoc enim quod ſignificat nomen rei eſt definitio, vt dicitur in 4. Metaph. textu 28. Sed ad definitionem accidentis pertinet, quod ſit in ſubiecto; ad definitionem vero ſubſtantiæ, quod per ſe ſubſiſtat non in ſubiecto. Non ergo poteſt miraculoſe fieri, quod in hoc ſacramento ſint accidentia ſine ſubiecto.

14 Reſpondetur cum D. Thoma ad 2. quod cum ens non ſit genus, hoc ipſum, quod eſt eſſe, non poteſt eſſe eſſentia ſubſtãtiæ, vel accidentis. Non eſt ergo definitio ſubſtantiæ ens per ſe ſine ſubiecto; nec definitio accidẽtis ens in ſubiecto. Sed quiditati, ſeu eſſentiæ ſubſtantiæ competit habere eſſe non in ſubiecto: quidditati autem ſiue eſſentiæ accidentis competit habere eſſe in ſubiecto. In hoc autem ſacramento nõ datur accidentibus, quod ex vi ſuæ eſſentię non ſint in ſubiecto; ſed ex diuina virtute ſuſtentante. Et ideò non definunt eſſe accidentia: quia nec ſeparatur ab eis definitio accidentis; quæ eſt aptitudo ad ſubiectum, quæ ſemper manet in ijs; non actualis inhærentia. Nec competit eis definitio ſubſtantiæ. Idem D. Thomas in 4. ad Anib. diſt. 12. art. 1. ad 2. reſpondet, quod inclinatio accidentis ad ſubiectum, duplex eſt: ſecundum aptitudinem, & ſecundũ actum. Prima inclinatio eſt de diffinitione accidentis, ſcilicet, quod aptum natum eſt ineſſe alteri: ſecunda vero inclinatio accidentis ad ſubſtãtiam, non eſt de diffinitione eius, ſcilicet, quod actu inſit: *quia diffinitio dicit aptitudinem, & non actum.* Et ideò prima inclinatio accidentis ad ſubſtantiam nõ poteſt tolli ab eo; ſed ſecunda ſic. Vnde quamuis actu non inſit; ſemper tamen aptum natum eſt ineſſe: ſicut in aqua calida; quamuis actu non ſit frigiditas; apta nata eſt tamen in eſſe. Hęc D. Thomas. Hanc doctrinam eſſe Auicennæ in ſua Metaphiſica, refert D. Thomas in 4. diſt. 12. q. 1. art. 1. q. 1. ad 2. & de illa latè egimus lib. 2. Logicæ q. 9. Et etiam doctrina Scoti in 4. diſt. 12. Notatque Suarez q. 77. art. 1. ad 2. quod eſt communis, ac facilis reſponſio, quod aptitudine ineſſe, pertinet ad eſſentiam accidentis; non tamen actu ineſſe: ſicut in ſubſtantia non eſt de eſſentia eius ſubſtantia, ſed modus ſubſtãtiæ. Eſt ergo hoc ſatis probabile, etiam in ratione naturali, præter fidei certitudinẽ. Et quamuis non ſit omnino euidens; tamẽ manifeſtiſsimum eſt non poſſe contrarium demonſtrari.

15 Præterquamquod Soncinas 7. Metaphiſicæ q. 41. & Cornejo hic dubio primo, quæſtiuncula 2. rectè dicunt, quod ſatis ſufficiens ratio redditur ex virtute infinita omnipotentiæ Dei, quæ poteſt omne, quod nõ implicat contradictionem ex parte facti. Quæ implicatio hic nõ adeſt: quia accidẽs nõ indiget ſubiecto, niſi quia propter debilitatem, & imperfectionẽ ſui eſſe, non poteſt ſe ſolo exiſtere; ſed opus eſt vt à ſubſtantia ſuſtentetur. Melius autem ſuſtentantur in eſſe diuina virtute ſuſtentãte, quã in ſubſtantia ſubſtarent. Ergo fieri poteſt diuina virtute, quod accidentia ſint ſine ſubiecto

16 Sed adhuc inſtant Hæretici, vt Petrus Martyr apud Bellarminum. Sicut accidenti conuenit inhærere in ſubiecto, ita ſubſtantiæ non inhærere: ſed nullo modo fieri poteſt vt ſubſtantia inhæreat in alio: ergo neque vt accidentia non inhæreant.

Reſponder Nuño hic dub. 1. ad 3. negãdo conſequentiam, quia facere, quod accidens habeat modum ſubſtantiæ, eſt perficere, & eleuare naturam: quod Deus hic facit. Facere vero, quod ſubſtantia habeat modum eſſendi accidentis inhærendo, eſt deſtruere totam naturam ſubſtantiæ, faciẽdo quod ſubſtantia exiſtat per exiſtentiam accidentis: quod omnino eſt impoſsibile.

Secundo facilius reſpondet Bellarminꝰ lib. 3. cap. 24. ad 7. ad 3. & 4. probationem, accidentia eſſe in ſe, & non ſubſiſtere: quia ſunt in ſe negatiue, quia non in alio: nõ ſubſiſtunt poſitiue; ſiquidem non habent ſubſiſtentia in ſubſtantialem. Vnde retorquet argumentum Hæretici. Nam ſubſtantia naturaliter in ſe ſubſiſtit; & tamen diuinitus ſine propria ſubſiſtentia ſubſiſtit in Verbo: ergo pariter, licet accidenti conueniat naturaliter inhærere, poteſt diuinitus ſine actuali inhærentia conſeruari. Quam inſtantiam propoſuerat Soto ad 2.

§. III.

Congruentiæ diuinæ inſtitutionis.

17 Sed inquires. Primo, cur Deus voluerit facere hoc tam grãde miraculum, quod accidentia in Euchariſtia maneant ſine ſubiecto?

Reſpondet optime D. Thomas in 4. diſt. 12. q. 1. artic. 1. quæſtiuncula ſecunda, quod accidentia eſſe ſine ſubiecto cõgruit huic ſacramento multipliciter. Primo, quãtum ad ſignificationem, quia ſpecies ſine ſubſtantia exiſtẽtes expreſsius dicunt in corpus Chriſti, quod ſub eis continetur; & immediatius: ſi enim ſubiectum haberent, ducerent immediate in ſubiectum illud.

Secũdo, propter effectum, qui eſt vnio membrorum ad caput, in quo ſunt per fidem: & ideò in hoc ſacramento oportet aliquid eſſe ſupra naturam; per quod intellectus noſter aſſuefcat ad ea, quæ ſunt fidei credenda.

Tertio, quantum ad vſum; quia eſt cibus ſpiritualis: & ideò competit, quod nullum accidentibus ſubiectum ſubſit, quod cibus corporalis eſſe poſsit.

Quarto, quantum ad perfectionem: quia enim hoc ſacramentum eſt perfectiſsimum: ideò omnia, quæ ſunt in hoc ſacramento, altiſsimum ſtatum accipiunt: ſicut quod ſubſtãtia panis in corpus glorioſum, Diuinitati vnitum, cõuertitur: Et propterea etiam accidentibus datur in hoc ſacramento ſine ſubiecto eſſe.

§. IV.

Qua actione conſeruentur accidentia ſine ſubiecto?

18 Secundo inquires, vtrum accidẽtia Euchariſtiæ ſeparata à ſubiecto, conſeruentur a Deo eodem concurſu, quo conſeruabantur inhærentia ſubiecto?

Conſeruari eodem influxu, docẽt Leſſius lib. 12. de perfectionibus diuinis capite 16. & lib. 3. de ſummo bono cap. 4. Palaugius diſp. 106. ſectione ſeptima. Raphael Auerſa q. 21. Philoſophiæ ſect 4. & q. 5. de Euchar. ſec. 3. §. *Quinto.* Cornejo 3. par. quæſt. 77. ar. 1. diſp vnica dub. 1. ad 1. folio 442. Qui rationem aſsignat: quia concurſus ille prior eſt ſe ſolo ſufficiens ad talem conſeruationem in abſentia propriæ ſubſtãtiæ: ergo ſine cauſa alius exigitur. Probatur antecedens, quia ſi Deus pro ſua libertate poſſet minuere virtutem actiuam ſui concurſus, ita vt ipſe ſolus producere affectum non valeret ſine conſortio creaturæ; poſſet paulatim, & per gradus ita imminuere efficaciam ſui concurſus, & augere influxum, ac concurſus creaturæ efficaciam, vt concurſus Dei ſit nullius actiuitatis, & nihil caſet in effectu; ſed totum fiat à ſolo influxu cauſæ ſecundæ. Quod eſt abſurdum, & impoſsibile. Probatur hoc ſequi: quia non eſt maior ratio quare poſsit Deus reddere ſuũ influxum ex ſufficienti ſe ſolo inſufficientẽ ſe ſolo; & non poſsit ex ſufficienti cum altero ſufficientem cum altero.

19 Auerſa, & alij arguunt: quia actio effectiua non variatur, niſi variato termino, aut agente: Sed accidentia ſeparata à ſubiecto ſunt eadem numero, quæ erant antea inhærentia ſubiecto: & in vtroque euẽtu à Deo, vt cauſa prima conſeruantur: ergo actio Dei conſeruatiua accidentium in ſubiecto, & ſine ſubiecto eſt intrinſece eadem; licet connotet aliquid quando ſunt in ſubiecto, ac quando ſunt extra ſubiectum.

20 Tertio ſumitur argumentum ex ijs, quæ diximus 2. p. Metaph. controv. 2. art. 8 §. 3. nempè quòd eadem actio primo productiua, & conſeruatiua materiæ ſub formis, ſub quibus primo fuit producta, perſeuerat nunc, etiam ſi formæ varientur & intereant: quia diximus ibi num. 120. quod non eſt inconueniens, quod quando vna actio attingit plures effectus, maneat conſeruando vnum, etiam deſtructo alio; quia

quia eſt virtualiter multiplex. Ergo cum actio qua Deus conſeruabat accidentia in ſubſtantia, deſinat ex parte ſubſtantiæ deſinentis, poterit perſeuerare eadem ex parte accidentium; cum illa eadem numero permaneãt in ſubiecto, & extra ſubiectum.

21 Denique arguit Paſqualigus nu.28. Quia cõcurſus, quod Deus cõſeruabat accidẽtia in ſubiecto, adæquat tota entitatẽ ipſorũ, & eſt cõmunicatiuus totius eſſe, quod habent: Ergo quandiu durabit concurſus, manutenebuntur accidentia, ſiue cõcurrat ſubiectum, ſiue non. Quia concurſus ſubiecti non eſt communicatiuus alicuius eſſe: ſed tantum ſe exhibet vt ſuſtentaculũ, cui adhæreant.

22 Oppoſitam ſententiam eſſe veram, & ad mẽtem D. Thomæ, poſt Caietanum, aſſerit Serra q.77.art.1.dicens. Vt accidẽtia remaneant ſine ſubiecto, neceſſe eſt, vt ſupernaturaliter conſeruentur à Deo. Vnde D. Thomas hic probat poſsibile eſſe accidentia manere ſine ſubiecto in hoc ſacramento: *Cum enim effectus magis dependeat à cauſa prima, quam à ſecũda, Deus, qui eſt prima cauſa ſubſtantiæ, & accidentis, per ſuam infinitã virtutem conſeruare poteſt in eſſe accidens ſubſtracta ſubſtantia, per quam conſeruabantur in eſſe, ſicut per propriam cauſam.* Ex quo patet non conſeruari à Deo accidentia ſine ſubiecto per eum concurſum, qui ipſa in ſubiecto conſeruabat: ille enim naturalis erat. Animam rationalem à corpore ſeparatam naturali concurſu, quo eam in corpore cõſeruabat, Deus conſeruat; quia anima non dependet in conſeruari à corpore. Accidentia à ſubiecto in conſeruari dependent; ſicque ſine illo naturaliter conſeruari non poſſunt. Sol enim cum ſolo concurſu generali non poſſet lumen productum in aere, hoc annihilato, conſeruare. Neceſſe eſt ergo vt accidentia ſine ſubiecto maneãt, Deũ concurſu ſpeciali ſupernaturaliter ea conſeruare. Obiter idem tangit Araujo hic cõcluſione ſecunda.

23 Idem docet Suarez diſp.18.Metaph.ſec.1.num.9.& in preſenti diſp.56.ſec.2. Vazquez diſp.194.cap.2. Lugo diſp.9. ſec.2.dub.3. Latè Coninch q.77.ar.1.dub. 1. Præpoſitus dub.3. Ochagauia trac.1.de Euchar.q.24.nu.14. & alij multi. Suarez concluſione tertia ſic probat. Nam ablata materia, neceſſe eſt tolli actionem, qua in ea quantitas conſeruabatur: Tum quia per illam ſolum conſeruabatur quantitas dependenter à materia. Tum etiam quia illa actio eſſentialiter pendebat à concurſu materiæ: in hoc enim differt ab actione creatiua. Non eſt ergo illa actio eadem, quæ antea erat cum concurſu materiæ. Oportet ergo vt ſit alia per modum creationis, quæ nec ſic ex ſubiecto; nec ſit quantitati connaturalis.

24 Coninch probat Primo. Quia accidens extra ſubiectum exiſtere, eſt omnino ſupernaturale; cum naturaliter repugnet accidentia eſſe ſine ſubiecto. At qui hoc eſſet falſum, ſi concurſus eſſet idem. Ergo eſt diuerſus. Probatur minor, quia nihil eſt ſupernaturale, quod à cauſa naturali cum concurſu ei debito, ſiue connaturali, fieri poteſt: cum in hoc maximè diferat effectus naturalis à ſupernaturali, quod ille à cauſa naturali cũ concurſu ei debito fieri poſsit, &c. Secũdo, quia ex oppoſito ſequeretur, quod cum eodem concurſu cauſæ primæ, & ſecundæ poſſet accidens produci extra ſubiectum, cum quo producitur in ſubiecto: ſed hoc eſt falſum, vt patet experiẽtia: ergo & illud. Maior probatur. Quia eadẽ omnino vis, quæ poteſt conſeruare lumen productum, poteſt illud ipſum producere. Sed ſecundum illam ſententiam Sol cum concurſu generali poteſt conſeruare lumẽ extra ſubiectum. Ergo poterit illud ibidem producere.

Probatur tertio. Quia accidens in conſeruari vere pendet à ſubiecto. Quia aliàs eſſet forma per ſe ſubſiſtens, vt anima rationalis: quia formam aliquam eſſe per ſe ſubſiſtentem, nihil eſt aliud, quam eam exiſtere independenter à ſubiecto, omnique alia cauſa defectum ſubiecti ſupplente: Ergo concurſus diuinus, qui præciſe ſufficit, vt in eo conſeruetur, non ſufficit vt conſeruetur extra ipſum.

25 Hæc ſecunda ſententia eſt communior, facilior, & verior. Quod ſi quis velit ſententias concordare, vel media via incedere, attendere debet, quod cum Deus ſit ens per eſſentiam, & cauſa vniuerſaliſsima, ab ipſo emanant res quoad ſpeciem, & indiuidua, & quoad omnem perfectionem ſubſtantialem, vel accidentalem, realem vel modalem: quia eſt cauſa totius entis, & omnium modorum eius. Indeque probat D. Thomas 1.p.q.22.art.2.& 3. maximam vniuerſalitatem diuinæ prouidentiæ: quia vt ait ad 1. omnis ſcientia operatiua tanto perfectior eſt, quanto magis particularia, conſiderat, in quibus eſt actus. Ideoquè q. 104.art.1.& 2. docet omnem creaturam quoad

quoad omnia, quæ quouis modo entia ſũt, pendere in conſeruari à Deo.

26 Secundo notandum, quod cum Deus non agat actione formaliter tranſeunte, diſtinctio, & pluralitas actionum Dei, debet ſumi non ex parte alicuius quod ſe teneat ex parte Dei, ſed debet deſumi ex parte effectus. Cæterum, quia ſunt aliquæ actiones eminentes, quę cum ſint quid vnũ formaliter, ſunt plures virtualiter: Sicut in luce Solis, & effectibus eius facile poteſt explicari. Ideò poſſet quis dicere Deum vna actione conſeruare rem, & modum eius: poteſtque hæc actio ex parte modi variari, quia modus rei primus erat naturalis, & ſecundus erat ſupernaturalis. Igitur actio adæquatè, non eſt vndequaque eadẽ, quæ accidentia conſeruat modo naturali, & modo ſupernaturali. Et hoc probant argumenta ſecundæ ſententiæ. Cæterum cũ hoc compatitur, quod hæc actio inadęquatè, & prout dat hoc eſſe indiuiduum, cum ſua exiſtentia, perſeueret eadem, quamuis quoad alium effectum partialem varietur. Vt poteſt explicari exemplo lucis Solis, & exemplo conſeruationis materiæ: & hoc probant argumenta primæ ſententiæ.

§. V.

Vtrum acquirant accidentia aliquem modum poſitiuum?

27 Affirmat, & latè probat Caietanus 3. p.q.77.art.1.ibi Serra. Ferrara lib. 4.Contra Gentes cap.66. Suarez in præſẽti diſp.56.ſec.2.conc.2. Vazquez diſputatione 194.cap.2.num.16. Coninch.q.57. art.1.dub.2 Lugo diſp.9.ſec.1.dub.3. Tribuitur Henrrico Gandauenſi Quodlib.4.q. 36.& Quodlib.8.q.36.& alijs. Item Auerſa q.5 de Euchariſtia ſec.3 docet, quod accidentia per ſe exiſtunt vi vnionis ſacramẽtalis eum ſubſtãtia Chriſti, abſque alio modo eſſendi, & abſque noua alia actione. Refert Claudium Repetitione 5.parte 3.& Alanum lib.1.de Euchariſtia cap.34. Sequitur Franciſcus Amicus diſp.23.ſec.2.numero 33.

28 Communis tamen, & vera ſententia docet accidentia Euchariſtiæ ſeparata à ſubſtantia non acquirere aliquem modũ poſitiuum eſſendi per ſe, nec ſubſtantialẽ, nec accidentalem: ſed dicuntur eſſe per ſe negatiuè, quia non ſunt in ſubſtantia. Ita Paludanus in 4.diſt.12.q.3.nu.14.vbi ait. Et ideò eſt tertius modus dicendi, quod per nil additum (accidentia in Euchariſtia ſeparata exiſtunt) ſed per ſolam diuinam virtutem ſubſiſtunt; nec per hoc quod eſt ibi corpus Chriſti (ſine cuius præſentia idẽ poſſet fieri) & hoc patet: quia illud additũ, aut eſſet ſubſtantia; aut accidens. Non accidẽs; quia pari ratione indigeret aliquo alio ſuſtentante; cum æqualiter omni accidenti abſoluto eſſe ſit neceſſe: non minus naturali, quam ſupernaturali; nec minus corporali, quam ſpirituali; nec è conuerſo. Nec ſubſtantia, quia aut illa eſſet affecta illa quãtitate ſubiectiue; aut non. Primo modo; quia tunc non eſſet ibi corpus Chriſti, ex quo eſt ibi alia ſubſtantia, quæ ſuccederet loco primæ; quia corpus Chriſti non eſt ibi niſi quia ſuccedit ſubſtantiæ prius exiſtenti. Aut non eſſet affecta: & tunc non poſſet ſuſtentare illam; cum hoc ſit proprium virtutis infinitæ, ſcilicet, poſſe ſuſtentare aliquid in ſe, a ſe diſtinctum natura, vel ſubiecto: quod non poteſt virtus finita per aliquod medium. Hæc Paludanus.

29 Quem ſequuntur Soto diſt.10.q.2. art.2.§. *Propter hoc argumentum.* Martinus Ledeſma 1.p.Quarti q.18.ar.2.dub.1. Nuño q.77.art.1.ad 5. Cornejo dub.3.& 4.& 5. Araujo art.2.dubio vnico num.54.& 55. Ioã. à S. Tho. q.9.de Gener.art.2. Gabriel à S. Vincentio de Euchariſtia diſp.11. q.3. Philippus à Trinitate diſp.5. de Euchariſtia dub.3.dicens, quod nunc pène eſt communis. Docuit Scotus in 4.diſt.12.q.1.ad 2. & q.6.§. *Ad argumenta.* Valentia hic diſp. 6.q.5 puncto 1. Bellarminus lib.3.de Euchar.cap.24.ad 7. Gaſpar Hurtado diſp.7. de Euchar.diffic.2. Præpoſ.q.77. artic.2. dub.2. Granados Controu.6.trac.3.diſp.3. num.7. Henriquez lib.8.cap.30.§.2 Albertinus Corrolar.13.ex principio primo puncto 5. Bernal diſp.37.ſec.3. Ochagauia tractatu 1.q.27.nu.8. Caſpenſis trac.22.diſp. 6.ſec.1.n 4. Paſqualigus diſp.106.ſec.5.& paſsim alij.

30 Eſt ad mentem S. Thomæ art.1.in corpore, & ad 3. & articulo quarto ad 2. vbi docet accidentia ſeparata manutentia Dei retinere idem numero eſſe indiuiduale, quod antea habebãt: & nullam mentionem facit modi ſuperadditi. Et in 4.diſt. 12.q.1.ar.1.q.1.ad 1. explicat hoc fieri nõ poſitiuum aliquid ſuperaddendo; ſed potius faciendo, quod accidentia retineant eadem eſſentiam, & exiſtentiam indiuiduã, auferendo dependentiam à ſubſtantia, ſeu ordinem actualis inhærentiæ.

Pro-

31 Probaturque ratione communi: quia frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. Sed posita speciali manutentia Dei conseruantis accidentia sine subiecto, etiam nullo superaddito modo vel entitate, illa sunt sine subiecto, vt patebit ex solutione argumentorũ: Ergo frustra modus aliquis excogitatur. Probatur minor positiue: quia ad supplendum concursum causæ efficientis, & ad supplendum in genere efficientis, id quod substãtia faceret, efficientia actionis Dei sufficit: sicut supplet dependentiam formæ corporeæ a materia, cum illam sine materia conseruaret.

32 Deinde in speciali probatur, quod accidentibus non detur modus substantialis existendi per se: quia ostensum est q.75. quod nec existẽtia, nec subsistentia panis remanet post consecrationem: nulla autem esset causa destruendi priorem subsistentiã, si aliunde erat alia emendicanda, qua positiue substiterent accidentia: sufficit ergo quod subsistant negatiue; quia nec sunt positiue in alia substãtia; sed per se negatiue; quia sine subiecto à Deo conseruantur. Secundo, substãtia est actus seu terminus proportionatus naturæ, quam terminat: ergo substãtia substantialis non potest esse terminus naturæ accidentalis.

Tertio. Substantia non potest modificari ab inhærentia accidentali, ita vt sit in subiecto per modum accidentis, quia id repugnat naturæ substantiæ: Ergo accidens non potest modificari à modo substantiali, ita vt sit per se admodum substantiæ, quia id repugnat naturæ accidentis.

33 Vltimo probatur, quod non superaddatur modus accidẽtalis, vt vult Suarez §. *Tertio maximè*: quem impugnat Granados num.8. Nam omne accidens connaturaliter petit subiectum: ergo impossibile est ab aliquo accidente prouenire vt quantitas sit sine subiecto. Patet consequentia, quia eo ipso quod accidens sit, non potest ita afficere aliud accidẽs, vt illi tribuat perfectionem existendi per se, quæ omnino superat naturam accidentis.

Confirmatur, quia accidens non potest habere effectum formalem substantiç: ergo nullus modus accidentalis habere potest effectum modi substantialis, qui substãtiam facit esse per se.

34 Sed obijcies Primo authoritatem D.Thomæ art.1.ad 4. docentis, quod ante consecrationem accidentia non habebãt esse, sed post consecrationem ipsa habent esse: *Vnde sunt composita ex esse, & quod est.* Et art.2.ad 1.ait, *quando accidenti datur diminutus vt per se sit, potest etiam per se alterius accidentis subiectum esse.* Idem dicit art.3.& 5. ad 2.& 3. Et libro 4.ContraGentes capite 66.in fine asserit. *Miraculose accidentibus cõfertur quod subsistant, quod est proprium substãtiæ: & per consequens quod omnia possint facere, & pati, quæ substantia posset facere, & pati, si substãtia adesset.* Propter hunc etiam modum subsistendi per se, quod accidentibus confertur, docet D.Thomas in 4.dist.12. q.1.art.1.q.2.quod *altissimum statum* accipiunt ista accidentia, quando eis confertur sine subiecto esse. Et quæstiuncula 3.in corpore docet, quod *virtute diuina confertur dimensionibus, quæ fuerunt panis, vt sine subiecto subsistant in hoc sacramento: quod est primæ proprietas substantiæ.* Idem dicit 1.ad Corint. 11.lec.4.in fine. Ergo ex mente D.Thomę accidentibus separatis confertur modus, quo sint vt quod, & per se, & subsistant, & ratione cuius eis conuenit proprietas, vel modus substantiæ.

35 Respondetur, quod cum D.Thom. locis relatis num.30 & præcipuè hic ad 3. asserat, quod remanent virtute diuina accidentia in illo esse indiuiduato, quod prius habebant, clare manifestat, vt notat Nuño ad 8 se non negare illud euidens principiũ in Metaphisica, quod accidens, siue sit in subiecto, siue extra subiectum, semper componitur ex essentia, & existentia. Solum igitur vult docere, quod quando est separatum, habet istam compositionem per modum eius, quod est; non tamen quando est in subiecto. Esse autem subiectum quod, non dicit nouam entitatem supra id quod est esse subiectum quo; sed solum diuersum modum essendi, propter carentiam illius imperfectionis, quæ est inesse. Et carentia huius imperfectionis sufficit ad hoc quod dicantur accidentia habere perfectiorem modum essendi; quia carentia, & ablatio imperfectionis perfectio est.

36 Secundo dicitur, quod esse per se, & subsistere in substantia, & dicit negationẽ essendi in alio vt in subiecto inhæsionis; propter quam imperfectionem accidẽs dicitur entis ens: & dicit positiuum modum per se essendi. Igitur accidenti datur diuini tus proprietas substantiæ quoad primum, seu quoad negationem essendi in alio, estque subsistere per se negatiue, hoc est, esse sine dependentia ab alio subiecto: non tamen datur proprium substantiæ quoad positiuũ modum per se essendi positiue: quia quod est omnino proprium substantiæ, accidenti nequit communicari, nisi substãtia mutetur in accidens; & diffinitio rei ab ea separetur.

37 Secundo obijcies. Hæc est natura oppositorũ vt ablato vno ponatur aliud: sicut in humanitate Christi ablata substantia propria ponitur subsistentia Verbi diuini: & in quantitate corporis Christi in Eucharistia, quod non priuatur extensione in ordine ad locum, nisi quia in eodem corpore ponitur præsentia indiuisibilis: & in naturalibus quantitas non potest priuari vna figura, quin recipiat aliam; quia figura est terminus quantitatis. Ergo ablato modo inhærentiæ in subiecto, debet succedere in accidentibus modus per se subsistandi, ratione cuius accidenti sic separato repugnet inhærere.

38 Respondetur primo, quod in oppositis cõtrarie, quæ sunt sub eodem genere, & in eadem linea, & ad vnum illorum est subiectum vage determinatũ, ablato vno, ponitur aliud. Quando vero opponuntur contradictorie, & sunt in diuerso genere, & ad neutrum eorum subiectum est vage determinatum, ablato vno, potest aliud non poni. Vnde accidens potest esse, & sine subsistentia substantiæ, & sine modo superaddito, & sine actuali inhærentia, per solam specialem conseruationem Dei.

Secundo dicitur, multa esse opposita, quę ablato vno positiuo nõ succedit aliud; sed sola carentia, vt cum visui succedit cæcitas, & luci tenebræ: vnde inhærentiæ accidentium succedit carẽtia essendi in alio: & sic subsistunt negatiue. Substantia vero non solum habet negationem essendi in alio: sed est substantia quidditas, cui debetur positiue esse per se; quod accidenti nequit, etiam miraculose, conuenire.

39 Tertio obijcies. Actio, qua conseruantur accidẽtia Eucharistiæ sine subiecto, est quid accidentale: & cum sit transiens, subiectatur in ipsis, & tribuit illis, quod sint per se: Ergo non repugnat quod detur modus accidentalis tribuens alteri accidenti existentiam per se.

Potest in primis responderi Deum non agere ad extra actione formaliter transeunte; sed formaliter immanente, & virtualiter, & ex parte effectus transeunte: & ideò negauda est maior, & minor.

40 Sed quia independenter ab illa quę stione procedit resolutio huius dubij: ideo Granado vbi supra num.9. respondet negãdo consequentiam: est enim perspicuum discrimen inter actionem, & alium modũ, de quo hic differimus: nam actio solum est ratio formalis, qua mediante Deus constituit accidens sine subiecto; ita vt id potius proueniat à Deo; ab actione autem non nisi vt quo. At vero modus siue substantialis, siue accidentalis, haberet pro effectu formiali sibi proprio esse id quod accidẽtia cõstitueret per se. Sicut ergo actio, qua Deus creat Angelum, est ratio formalis, qua mediante, Deus producit ex nihilo: & tamen impossibilis est creatura, quæ suapte natura, & veluti vt quod, possit creare: ita licet actio, qua Deus conseruat accidẽtia in Eucharistia, sit ratio formalis conseruandi illa sine subiecto, impossibilis erit alius modus accidentalis, qui id habeat veluti vt quod.

41 Vltimo arguitur. Si accidentia Eucharistiæ conseruarentur sola manutentione extrinseca Dei, conseruarentur violente, & multiplicando miracula non necessaria. Si vero fiat per aliquid impressum, quod natura sua habeat tribuere per se existere, quasi connaturaliter ex vi primi miraculi, & absque omni violentia accidentia conseruabuntur. Ergo accidentia Eucharistię separata existunt non sola Dei actione, sed per aliquid eis superadditũ in ipsis permanens.

42 Respondetur quod Vazquez disp.194.cap.2.num.21.adhuc admittendo accidentibus cõferri modum per se, dicit modum esse supernaturalem, & violentum, & naturalem eius appetitum satiatum non esse: sicut tomo 1.disp.34.cap.2.dixerat appetitum naturalem humanitatis Christi non satiari per subsistentiam perfectiorem Verbi diuini. Addit accidentia violentiam pati: carent enim effectu suo formali contra internum impetum. Quod & sequitur Gaspar Hurtado disp.7.diffic.2.

43 Nuño vero q.77.art.1.in fine asserit, quod licet concedamus, quod accidens separatum naturaliter appetit esse in subiecto; non tamen inde sequitur, quod violentiam patiatur; quia detinetur supernaturaliter: Deus autem nulli rei violentiam infert: sicut anima gloriosa naturaliter appetit vnionem ad corpus; & tamen nullam patitur violentiam.

44 Melius hoc declarat Cornejo hic art.2.dub.5.ad 2. asserendo quod in qualibet re creata est duplex inclinatio naturalis: vna ad bonum sibi proprium: & altera

ad obediẽdum suo creatori. Ex quibus hæc posterior potior est, & naturalior, ac vehementior: ideò prior inclinatio quodammodo illi cedit. Sicut inclinatio particularis cuiuslibet partis respectu boni proprij cedit inclinationi, quam habet ad bonum commune. Atque ita quia existentia quantitatis sine subiecto est conformis huic secũdæ inclinationi; quamuis alia sit cõtra primam seorsum sumptam: ideò non est illi violenta, sed maximè connaturalis simpliciter, supposito miraculo.

Aduertit etiam, quod adhuc posito modo positiuo existendi per se, & attenta sola inclinatione particulari ipsius quantitatis, non minus violenter existeret, quam sine tali modo: quia cum modus ille non tollat essentiam quantitatis, non tollit eius naturalem propensionem ad inhærendum: & sic semper est in statu violento. Sicut lapis violenter mouetur sursum, quamuis ponatur in illo qualitas positiua, quæ est impetus illius.

Doctrina principalis solutionis sumitur ex D. Augustino 26. contra Faustum, & ex D. Thoma 1.p.q.105.art.6.ad 1. de qua egi 2.Phys.q.5.§.3.& 1.2.q.6.art.4.

DVBIVM SECVNDVM.

Vtrùm in hoc sacramento quantitas dimẽsiua panis, vel vini sit aliorum accidentium subiectum?

§. I.

De distinctione Quantitatis à Substantia?

1 NOminales, & neotherici pauci, qui in hoc puncto à D. Thomæ, & communi Theologorum sententia discedunt, non vno modo id defendunt. Aureolus in 4.dist.12.q.2.art.3. asserit omnia accidentia, quæ in sacramento remanent, inniti alicui subiecto, quamuis non substantiali: quia ipsa accidentia inter se hoc munus sibi ad inuicem exibent: & ideò concedit quãtitatem esse in qualitate sicut in subiecto; qualitatem verò in quantitate sicut in ratione subiecti.

2 Raphael Auersa q.21. Philosophiæ sec.6.& q.5. de Eucharist. sec.2.conc.3. docet inter accidentia, quæ remanent panis, & vini dari vnum quoddam primum per se existens; reliqua verò illi immediatè inhærere tãquam proprio subiecto: Sed hoc primum accidens, dicit quod non est quantitas, sed potius potentia passiua materiæ, deseruiens, tam ad recipiendam quantitatem, quam ad alias varias qualitates.

3 Magis communiter Nominales docent omnia, & singula accidẽtia per se existere, æquè primo: quia non agnoscunt quantitatem à cæteris accidentibus distinctam, nec aliud accidens, quod possit esse aliorum subiectum. Ita Ocham in 4.q.7.& trac. de Euchar.cap.28. Grabiel, lec.44. in Canonem Missæ lit.K. Maior in 4.dist.12. q.2. Aliacus q.6.art.3. Marsilius quoque in 4.q.9.artic.2. admittens dari quantitatem distinctam, negat esse aliorum accidentiũ subiectum. Sequuntur Lesius de perfectionis diuinis lib.12.num.112. Petrus Hurtado disp.6. Physicæ sec.6. Arriaga disp.6. Physicæ soc.2.sub sec.5.& in præsenti. Bernal disp.38.sec.2. Pasqualigus disp.106. sect.4.& quidam alij.

4 De distinctione quantitatis à substantia, latè egi lib.2. Logicę tota q.15.& videẽ di Soto in cap. de Quantitate q.2.& in 4. dist.10.q.2.art.2.& Suarez disp.40. Metaph.sec.2. Modestissimusq; Angelicus Doctor in 4.dist.12.q.1.art.1.q.3. dicit Authores sententię contrariæ fuisse deceptos: ait namque: *Quidam decepti fuerunt vt crederẽt dimensiones esse subsistentiam verum sensibilium: quia remotis qualitatib⁹, nihil sensibile remanere videbant, nisi quãtitatẽ: quæ tamẽ secũdũ esse suum dependet à substantia, sicut, & alia accidẽtia.* Videatur libro 5. Metaph. lec.10. initio, & lec.13. in fine, & lib.10. lec.4. in medio.

5 Probat Soto hic. Substantia per se secundum suam definitionem non magis includit intrinsicè occupare, & replere locũ, quam esse ealidam, aut albam, &c. Ergo sicut qualitas est accidens faciens calidum, & album: ita est aliud accidens, quod est quantitas, ratione cuius occupat locum, dans extensionem in ordine ad se, & in ordine ad locum. Et per hoc ad Nominalium argumentum respondetur, quia arguunt sine necessitate affirmari quãtitatem distinctam: est enim tanta necessitas, quanta est Qualitatis. Quod inde etiam confirmatur, quod habet suum proprium motum: nam sicut terminus generationis est substantia, & alterationis qualitas, ita & terminus augmentationis est quantitas.

6 Accedit & pulcherrima ratio S. Thomæ hic artic.2. in argumento Sed contra. Qualitates non sunt diuisibiles nisi per accidens, scilicet ratione subiecti. Diuiduntur autem qualitates remanentes in hoc sacramento per diuisionem Quantitatis dimensiuæ: sicut patet ad sensum. Ergo quantitas dimensiua est subiectum accidentium, quę remanent in hoc sacramento.

7 Tertio. Quantitas (vt omnibus inconfesso est) sic locũ occupat, vt duæ Quãtitates penetrare se in eodem loco non valeant naturaliter. Si autem in hac materia, & forma, & albedo, & dulcedo, quatuor sunt quantitates, nõ possent esse in eodem loco. Quod si respondeant, ob id quod faciunt vnum, posse esse in eodẽ loco. Tũc sequeretur, quod si Deus illam earum coniunctionem dissolueret, non possent manere in eodem loco. Quod esse falsũ inde patet, quod non maiori loco indigent ab inuicem separatæ, quam coniunctæ.

Et est in speciebus consecratis patentissimum argumentum: illic namque, cum nec sint in subsitãtia, nec (vt ipsi dicunt) in Quantitate, nulla inter se colligantur vnirentur: Quare cum quodlibet accidens sit illic sua Quantitas, non possent simul esse in eodem loco.

8 Postremo denique arguitur. Dicere, quod accidentia in sacramẽto sint ab inuicem seiuncta, est experimentum negare: sensu enim percipitur eodem esse pacto, quo erant in pane. Si autem nõ insint Quãtitati, consequens palam fit, vt nullo inter se ligamine connectantur: quoniam non magis calor est in sapore, quã sapor in figura, aut figura in calore. Ex quo subinde fieret consequens vt ad motum albedinis nõ sequeretur motus saporis; neque ad motũ saporis motus figurę. Quod est concessum ab surdissimum. Hæc Soto. Eisdem rationib⁹ vtitur Suarez hic disp.36.sec.3.conc.1.

§. II.
Quantitas aliorum subiectum?

9 HInc ergo dicendũ est secũdo, quod in Eucharistia sola Quãtitas est subiectum *quod* aliorum accidentium: quamuis quædam sint in alijs vt in subiecto. Ita D. Thomas in 4. ad Anibaldum dist.12.art.1. vbi ait. Duplex est subiectum accidentis: quoddam *primum*, quod est substãtia: aliud *proximum*, quod est accidens; vt superficies est subiectum coloris. In hoc ergo sacramẽto omnia accidentia sunt sine subiecto primo; quia sine substantia: sed quædam eorum sine subiecto proximo; vt Quantitas, quæ immediatè inhæret substantiæ: Quædam verò sine subiecto primo, vt Qualitas, & cætera accidentia, quæ insunt substantię media quãtitate. Hæc ibi D. Angelicus. Vbi clare totam exprimit conclusionem: nisi quod illud quod nos vocamus subiectum quod, D. Thomas vocat *subiectum primum*; & subiectum *quo* appellat subiectum *proximum*: sed vtrumque est verum: imo omnia hæc coincidunt.

10 In hoc etiam articulo secundo ait. Necesse est dicere accidentia alia, quæ remanent in hoc sacramento, esse sicut in subiecto in Quantitate dimensiua panis, vel vini remanentè. Primo quidem per hoc, quod ad sensum apparet aliquid quantum esse ibi coloratum, & alijs accidentibus affectum: neque in talibus sensus decipitur. Secundo, quia prima dispositio materiæ est quantitas dimensiua. Vnde & Plato (apud Aristotelem 1.Metaph.textu 6.& 7.) posuit primas differẽtias materiæ magnũ, & paruum. Et quia primum subiectum est materia, consequens est, quod omnia alia accidentia referantur ad subiectum media quantitate dimensiua (sicut & primũ subiectum coloris dicitur esse superficies) Ratione cuius quidem posuerunt dimensiones esse substantias corporum, vt dicitur in 1.Metaph.textu 19. Et quia substracto subiecto, remanent accidentia secundum esse, quod prius habebant, consequens est, quod omnia accidentia remaneant fundata super quantitatem dimensiuam.

11 Accedit ratio D. Thomæ in 4.dist.12.q.1.ar.1.quæstiuncula 3.ad 2. vbi probat quantitatem secundum suum esse dependere à materia; & ideò in prædicando, & subijciendo accipit modum substantiæ, & accidentis: vnde lineam dicimus, & quãtitatem, & quantam, & magnitudinem, & magnam: & ideò cum sint ibi dimensiones sine substantia; non tãtum videt sensus quãtitatem; sed etiam quantum. De alijs autẽ accidentibus planum est, quod est ibi aliquid album; quia albedo est ibi in subiecto. Hæc D. Thomas. Ex quo ortum habuit ratio, qua vtitur Soto illo art.2. §. *Idque adò.* Nam si accidentia non subiectarentur in Quantitate, sequeretur manifestè, quod dum hostia calefieret, calor ille crearetur; quoniam non reciperetur in subiecto.

12 Quam rationem vt efficacem experiẽtiam amplectitur Auersa sect.1.cõc.2.ratione 4. Quia cõstat in hoc sacramẽto

fieri nouas mutationes, & alterationes, ſicut in alijs ſubiectis, virtute naturaliũ cauſarum: & aliquæ qualitates de nouo inducũtur, aliquæ deperduntur, vt potè per calefactionem, & frigefactionem, congelationẽ, & liquefactionem, per concoctionem in ſtomacho, & ſimilia. Sed cauſæ naturales non poſſunt agere niſi in aliquo ſubiecto: Ergo extat vere in ſacramento aliquod cõmune ſubiectum, in quo nouæ actiones exerceri, & qualitates recipi poſsint, ac debeant, & per quas aliæ priores cõtrariæ deperdantur. Neque cogitandum eſt tales actiones fieri immediatè à ſolo Deo per modum creationis ad præſentiam cauſarũ naturalium: aut fieri ab ijs cauſis per modum inſtrumenti elenatis à Deo ad exercendum actum creationis. Id enim eſſet contra experientiam, & rationem.

13 Hoc primum ſubiectum nõ eſſe potentiam paſsiuam materiæ contra Auerſa, probatur: Primo, quia hæc potentia non diſtinguitur ab ipſa materia: alioquin inter materiam, & formam, inter puram potentiam, & actum primum, daretur accidens medium: & ex eis non fieret vnum per ſe. Secũdo, quia prima diſpoſitio materiæ eſt quantitas dimenſiua, vt probat D. Thomas relatus num. 10. Tertio, quia ſolam quantitatem, & non potentiam paſsiuã, dicimus accipere modum ſubſtantiæ in prædicãdo, & ſubijciendo. Et ſola illa eſt ſuſceptiua cõtrariorum. Quarto, quia rationes ſumptæ ex extenſione, & impenetrabilitate, quæ de quantitate proceduntur, non habent locũ in materiæ potentia.

14 Contra ſententiam vero Aureoli arguit Auerſa concluſione ſecunda ratione prima: quia non poteſt procedi in infinitum vt vnum accidens recipiatur in alio; & ſic deinceps: ſiquidem nec dari poteſt huiuſmodi proceſſus; nec infinita ſunt accidentia panis, & vini; nec alia de nouo ibi inducta ſunt. Item, non poteſt idem accidens, quod ſit ſubiectũ alterius viciſsim recipi in illo tanquam in ſubiecto: ſicut certe nõ poteſt idem agens, quod eſt principium productiuum alicuius effectus, ſimul viciſsim produci ab eodem effectu: quia in his cauſis prorſus repugnat ſe inuicem cauſare in eodem genere cauſæ.

***

*

§. III.

Soluuntur argumenta.

15 Sed arguit Paſqualigus: nam Philoſophus 4. Metaph. cap. 4. ait: *Quod accidens non eſt accidentis accidens*: Eſſet autem ſi adueniret quantitati vt ſubiecto. Ratione. Accidentia manẽt in Euchariſtia eo modo, & ordine inter ſe, quo ſunt in ſubſtãtia panis; quia ſolum definit ſubſtantia, & ordo accidentium remanet immutatus: Sed in pane nõ ſunt in quãtitate vt in ſubiecto: Ergo nec in abſentia ſubſtãtiæ ſunt in Quãtitate vt in ſubiecto. Minor probatur. Accidens eſt eſſentialiter entis ens, hoc eſt, ſubſtantiæ, ac proinde eſt actus illius, ipſã qualificans, & determinans, vt ipſius connaturalis perfectio: Ergo non eſt in quãtitate vt in ſubiecto: Quia ſi eſſet, nõ eſſet act⁹ ex ſe ordinatus immediatè ad ſubſtantiam; ſed eſſet per ſe actus perfectiuus quãtitatis; cui tribueret ſuum effectum formalem per ſe primo, & ſubſtantiæ ſolum ratione quantitatis. Quod eſt contra eſſentiam accidentis: Præcipuè, quando eſt qualitas operatiua, quæ fluit à forma ſubſtantiali; quia tũc non poteſt eſſe actus quantitatis, cum non ſit operatiua.

16 Reſpondetur hoc idem eſſe argumentum, quod D. Thomas ſibi obijcit primo loco articulo iſto ſecundo: & reſpõdet ad primum, quod accidens per ſe non poteſt eſſe ſubiectum alterius accidẽtis: quia per ſe non eſt. Secundum vero quod eſt in alio, vnum accidens dicitur eſſe ſubiectum alterius, inquantum vnum accidens recipitur in ſubiecto alio mediante, ſicut ſuperficies dicitur eſſe ſubiectum coloris. Vnde quando accidenti datur diuinitus vt per ſe ſit, poteſt etiam per ſe alterius accidẽtis ſubiectum eſſe. Hæc S. Thomas. Vnde ad authoritatẽ Philoſophi reſpondetur, quod loquitur ſecluſo miraculo; quod ſolo naturali lumine nõ potuit factum cognoſcere. Ad formam rationis, conceſſa maiori, negatur minor. Ad probationem, cõceſſo antecedenti, diſtinguitur conſequens: ergo non eſt in quantitate vt in ſubiecto *primo, & radicali*, concedo: vt in ſubiecto *proximo*, nego: quia ſicut color recipitur in ſuperficie, ita ſuperficies eſt ſubiectum proximum coloris: & hoc quando qualitas ineſt ſubſtantiæ ratione quantitatis.

Suppoſito autem miraculo, quantitas quę erat ſubiectum *quo*, fit ſubiectum *quod*, non quia ſit per ſe primo radicale ſubiectum, vt eſt ſubſtantia; ſed quia eſt primum negatiue, quia non eſt in alio.

17 Obijcit præterea Bernal numero 13. Primo, quia quantitas iam habet ſufficiens munus, nempè caulandi impenetrationem, tum in ſuis partibus, tum in alienis. Quo ergo fundamẽto defertur ei munus alterum, quod tam graue eſt, quale eſt cunctas qualitates corporeas ſuſtinere? Secundo, quia ſubiectum inhæſionis eſt ſubiectum ex quo forma educta educitur: vnam vero formam accidentalem eſſe ſubiectum ex quo materiales omnes qualitates educũtur; ſine fundamento aſſeritur.

Tertio, quia Doctores aduerſantes aiunt, ſingulas entitates ſingulas habere præſentias: & dum corpus impellitur, ſingulos recipere impulſus: Ergo materiæ, & formæ, & qualitatum impulſus non recipiuntur in quantitate: Et proinde, ſi conſequenter agendum eſt, nullæ in ipſa recipiuntur.

Quarto, quia diſpoſitiones in eo ſubiecto debent immediatè inhærere phyſicè, quod ad formam ſubſtantialem recipiendam phyſicè diſponunt. At qui materiales qualitates ad formam ſubſtantialem recipiendam diſponunt phyſicè, non quantitatem illam, ſed materiam: Ergo non in quãtitate, ſed in ipſa materiæ entitate phyſicè inhærent.

18 Facilè reſpondetur ad primã probationem, quod quãtitas extendit partes in ſe, & in ordine ad locum, & facit eas diuiſibiles, & impenetrabiles: & etiam indiuiduas, eo modo, quo Diuus Thomas hic explicat in tertia ſua ratione: & quia omnia hæc habet, eſt prima diſpoſitio materiæ, & eſt ratio vt alia accidentia materialia ei inſint: & cum eſt ſeparata, eſt prima vt quod, negatiue, quia non eſt in alio ſubiecto, & in ipſa ſunt alia accidentia. Vnde Diuus Thomas articulo 2. ad 2. ait, quod alia accidentia, etiam ſecundum quod erãt in ſubſtantia panis, indiuiduabantur mediante quantitate dimenſiua, ſicut dictum eſt. Et ideò potius quantitas dimenſiua eſt ſubiectum aliorum accidentium remanentium in hoc ſacramento, quam è conuerſo.

19 Ad ſecundam probationem dicitur, quod ſubiectum primũ, ſeu remotum, eſt materia ex qua, ſeu ſubiectum ex cuius potentialitate educuntur accidentia: ſubiectum vero proximum, ſeu ratio recipiendi, naturaliter tantam vim non habet. Quomodo vero poſsit agere, cum quantitas eſt ſeparata? Explicat D. Thomas in 4. diſt. 12. q. 1. ar. 2. q. 2. De quo iterum non ſemel redibit ſermo.

Tertia probatio ad ſummum habet vim ad homines contra Suarez, & Lugo, qui tales doctrinas admittunt; Thomiſtæ vero, & Scotiſtæ, & alij Authores communis noſtræ concluſionis, omnia illa negant, vt vidimus q. 75. Ideoque illo argumento non præmuntur.

20 Quarta probatio aſſumit maiorem falſam, vt ex D. Thoma oſtendi 2. par. Metaph. Controu. 3. ar. 3. §. 5. n. 74. & hac 3. p. q 63 dub. 4. nu 31. Vnde reſpondetur, quod vt docet D. Thomas in 3. diſt. 13. q. 3. art. 1. aliquid poteſt diſponere ad aliquã formam dupliciter: vno modo *quaſi ſtramẽtum perfectionis, ſicut diaphaneitas diſponit ad lucem*: & quæ fuerit hoc modo diſpoſitio; eſt ſubiectum in genere cauſæ materialis præcedens receptionem formæ, quæ non vnitur niſi mediate. Alio modo aliquid diſponit præparando, & aptando in fieri, non in ordine eſſendi: *Sicut calor diſponit ad formam ignis; non quia medium cadit inter formã, & materiam; ſed materia appropiatur ad formã ignis per aduentum caloris*. Igitur quantitas dimenſiua reſpectu formæ ſubſtantialis eſt diſpoſitio hoc ſecundo modo; quia requiritur ſecundario, vel vt conditio ad indiuiduationem materiæ primæ, in qua immediatè recipitur forma ſubſtantialis. At verò reſpectu aliorum accidentium eſt diſpoſitio ſicut ſtramentum, vt diaphaneitas ad lucem, & ſicut intellectus ad ſpecies. Vnde licet aliqua accidentia accidant ſubiecto ſine ordine inter ſe (ſicut ſe habent album, & muſicum ad Sortem, vt docet Diuus Thomas 1. 2. q. 7. ar. 1. ad 3.) nullum tamen accidẽs corporale poteſt accidere corpori niſi media quantitate, quia eſt diſpoſitio totius materiæ.

21 Vltimo arguunt alij. Quia accidentia vini naturaliter poſſunt rarefieri, & condenſari. Sed rarum, & denſum non poſſunt ſubiectari in ſola quantitate: Tum quia rarum eſt, quod habet parum de materia ſub magis dimenſionibus: denſum autem quod habet multum de materia ſub paruis dimẽſionib⁹, vt dicitur 4. Phyſicorũ

Cauſare in eodem genere cauſæ.

textu 84. Vnde ſi quantitas eſt ſine materia, non poteſt rarefieri, & condenſari. Tũ quia in rarefactione adquiritur noua quantitas, vel noua extenſio, quæ non erat in priori quantitate: quia termini motus ſunt incompoſibiles, vt dicitur 5. Phyſicorũ text 26. Rarefactio autem eſt motus à minori ad maiorem quantitatem; ac proinde hæc noua pars, vel extenſio non erat in priori quantitate: Ergo non omnia accidẽtia Euchariſtiæ ſubiectantur in quantitate.

22 Reſpondetur cum Diuo Thoma artic. 2. ad 3. quod rarum, & denſum ſũt quædam qualitates conſequentes corpora ex hoc quod habent multum, vel paruum de materia ſub dimenſionibus; ſicut etiam omnia alia accidentia conſequũtur ex principijs ſubſtãtiæ. Et ideò ſicut ſubſtracta ſubſtantia, diuina virtute conſeruantur alia accidentia: ita ſubſtracta materia, diuina virtute conſeruantur qualitates materiam conſequentes, ſicut rarum, & denſum. Ex quo infert art. 7. ad 1. quod ſimiliter remanet ibi porositas; & perconſequens frangibilitas; & ad 2. docet, quod denſitatem ſequitur duritia, & ſonabilitas. Cum autem illa accidentia remanere, manifeſta ſenſuũ experientia comprobetur, fit quod argumentum non admodum vrget.

Cui etiam alia forma reſpondet Diuus Thomas in 4. diſt. 12. q. 1. art. 1. quæſtiũcula 3. ad 6. quod ſicut ſubiectum, quod ponitur in diffinitione aliorum accidentium, non eſt de eſſentia accidentis; ita materia, quæ ponitur in diffinitione raritatis, & dẽſitatis, non eſt de eſſentia eorum: non enim eſt denſitas materia multa exiſtens ſub paruis dimenſionibus; ſed proprietas quædã conſequens ex hoc, quod materia ſic ſe habet. Vnde talẽ proprietatem Deus poteſt facere, etiam ſi materia non eſſet. Per quæ patet ad primam probationem.

23 Ad ſecundam Scotus in diſt. 12. q. 4. §. *Ad quæſtionem*, cum teneat, quod in rarefactione aduenit noua pars quantitatis; dicit quod in Euchariſtia in rarefactione inducitur quantitas noua à ſolo Deo immediate: nec tamẽ nouo miraculo; quia ita decreuit ex vi primæ inſtitutionis: & hoc ne meritũ fidei euacuaretur, ſi videremus ſpecies intrãsmutabiles. Vel dicatur cum alijs quod agens creatum poſsit agere ſine paſſo quod agat. Et quoniam hoc ſecũdum videtur deſtruere fundamenta Philoſophiæ naturalis, in primum declinat.

24 Caietanus vero hac 3. p. q. 77. art. 5. §. *Mihi autem*, & §. *Ad ſecundam vero*, tenendo eandem opinionẽ, reſpondet, quod noua quantitatis pars, quæ per rarefactionem fit, non producitur noua actione ad quantitatem terminata: ſed eadem actione qua fit qualitas raritatis, fert ſecum extenſionem quantitatis. Licet autem forma, quæ fit ab agẽte naturali, fiat in ſubiecto: quæ tamen conſequitur ex actione agẽtis naturalis, eundem poteſt modum eſſendi habere, quem habet ſubiectum, in quod tale agens agit. Et propterea, ſi quantitas, quæ rarefactione extenditur, eſt in ſubiecto: noua etiam particula eſt in ſubiecto: Et ſimiliter ſi quantitas, quæ rarefactione extenditur, nõ eſt in ſubiecto; ſed eſt vice ſubiectũ; particula quoque noua erit in e ſubiecto, & vice ſubiectum: quoniam quantitas eſt pãtiens in huiuſmodi alteratione.

25 Cæterum: quia lib. 1. de Generatione q. 23 §. 4. oſtendi eſſe de mente Sancti Thomæ, & Caietani, quod in rarefactione non acquiritur noua quantitas, nec totalis, nec partialis: vnde D. Thomas 4. Phyſicorum lect. 14. lit. 1. ait: *Et ſic patet, quod rarum, & denſum diuerſificant qualitates, & non quantitates.* Et 1. 2. q. 52. art. 2. ad 1. ait, *quod eſt augmentum abſque omni additione, ſicut eſt in his, quæ rareſiunt, vt dicitur in 4. Phyſicorum.* Quia ergo hæc opinio eſt vera, & iam communis, iuxta eam, neganda eſt maior illius ſecundæ probationis.

§. IV.

Vtrum ſit nouum miraculum?

26 EX dictis deducitur, quod non eſt nouum miraculum, ſuppoſito primo ſeparationis à ſubſtantia, quod quantitas ſit ſubiectum aliorum accidentium. Eſt doctrina communis, Scoti in 4. diſt. 12. q. 6. & aliorum, quos refert, & ſequitur Nuño hic diffic. 1. Vazquez cap. 3. num. 33. & alij frequenter. Docet eam Sanctus Thomas artic. 2. ratione ſecunda, verbis relatis num. 10. Quia adhuc in præſentia ſubſtantiæ, alia accidentia recipiuntur in ſubſtantia media quantitate: ergo per hoc ſolum, quod ab ea auferatur imperfectio inhærendi, illa quę erat ſubiectum proximum quo, fit

ſit ſubiectum quod, & primum: quia ipſa non eſt in alio. Deinde Sanctus Thomas articulo 4. ad 3. docet quod corruptio ſpecierum non eſt miraculoſa, ſed naturalis; ſicut & cęcus miraculoſe illuminatus naturaliter videt. Corruptio autem eſt vnum ex accidentibus. Deinde accidentia corruptiua, & præuiæ alterationes naturaliter recipiuntur in quantitate panis à ſubiecto ſeparata. Apparetque ad ſenſum, ſpecies naturaliter moueri, & calefieri; & colorem, & ſaporem, & alia accidentia variare. Vnde Diuus Thomas in 4. diſt. 12. quæſtione 1. artic. 1. quæſtiuncula 3. docet, quod eo ipſo quod dimenſionibus datur diuinitus vt ſint ſine ſubiecto; *perconſequens datur eis vt ſuſtineant alia accidentia, ſicut ſuſtinebant quando ſubſtãtia eis ſuberat.*

27 Excipiunt Suarez diſp. 56. ſect. 3. poſt tertiam concluſionem, & Cornejo dub. 8. in fine conc. 2. quod ſi aliquæ proprietates panis, & vini effectiue pendẽt in conſeruari à forma ſubſtantiali, ablata illa, neceſſe eſt dependentiam illam ab alio agente ſuppleri: & conſequenter dependẽtiam mutari.

28 Sed rationes factæ vniuerſaliter de omnibus accidentibus procedunt. Et conſeruatio diuina eſt tantæ eminentiæ, quod continet omnem efficientiam cuiuſcumque alterius cauſæ. Et Sanctus Thomas articulo 3. ad 2. docet, quod *ita actio formæ accidentalis dependet ab actione formæ ſubſtãtialis* (Imò vna dependentia eſt ratione alterius; eo quod ſicut res ſe habet ad eſſe, ita ſe habet ad operari: ſiquidem vnumquodque agit in quantum eſt in actu.) *Et ideò ſicut diuina virtute datur ſpeciebus ſacramẽtalibus, vt poſsint eſſe ſine ſubſtantia ita datur eis vt poſsint agere ſine formâ ſubſtantiali virtute Dei, à quo ſicut à primo agente dependet omnis actio formæ, & ſubſtantialis, & accidentalis.* Quantitati ergo virtute primi miraculi datur vt naturaliter poſsit, quidquid poterat ſubſtantia.

✠

****
****
****
*****
***
*

DVBIVM TERTIVM.

Vtrum qualitates panis, & vini poſſint manere ſine quantitate?

§. I.

Duæ oppoſitæ ſententiæ.

1 AFfirmant Capreolus in 4. diſtinctione 12. quæſtione 1. Soto diſtinctione 10. quæſt. 2. art. 2. §. *Hinc ergo.* Ferrara 4. Contra Gentes cap. 95. Martinus Ledeſma 1. parte Quarti quæſt. 19. artic. 2. Nuño quæſt. 77. artic. 2. difficult. 2. Extra Scholam Diui Thomæ, Scotus in 4. diſtinctione 12. q. 2. Suarez diſp. 56. ſect. 3. in fine, dicens oppoſitum incredibile. Vazquez diſputatione 194. capite 3. numero 33. Ægidius Coninch quæſtione 77. artic. 2. in fine numero 43. Probat Suarez. Quia ſi quantitas conſeruatur à Deo; cur non poteſt qualitas? Neque enim magis eſt de eſſentia qualitatis actu inhærere quantitati; quam ſit de eſſentia quantitatis actu inhærere materiæ. Illud vero quod de indiuiduatione ſolet dici, valdè friuolum eſt: quia melius poteſt vna qualitas per ſuam entitatem numero, & realiter diſtingui ab alia, quã vna quatitas ab alia: quia qualitas magis habet de actualitate: actus autem eſt, qui diſtinguit.

2 Nihilominus contradictionem implicare qualitates corporeas eſſe ſine quãtitate, docuit Hæreus Quodlibeto vndecimo quæſtione 29. Et Ægidius Theoremate 36. vbi in commentario ſic ait. Quia tota cauſa quare dicimus accidens nõ poſſe eſſe per ſe, eſt quia à ſubiecto dependet; ideò ſecundum quod magis, & minus dependent accidentia à ſuis ſubiectis: ſic eſt magis, & minꝰ difficile ſuſtinere, quod poſſint accidentia per ſe eſſe: loquendo de accidentibus permanentibus. Quia de ſucceſſiuis nulla eſt quæſtio: planum enim eſt ſucceſſiua ſine ſubiecto eſſe non poſſe. (*Stultũ* enim eſt dicere, quod ſit motus; & tamen, quod nihil moueatur: quod oportet dicere, ſi poneretur motus ſine ſubiecto; motus enim non moueretur: ſi enim motus per ſe eſſet, ſecundum motum illum nihil moueretur.) Cętera vero accidẽtia permanẽtia poſſe maximè difficultatẽ habẽt, quod nõ poſſint per ſe eſſe: quia per ſubiecta indiuiduãtur,

Non enim potest aliquid in actu esse, nisi sit hoc, & nisi habeat esse distinctum ab alijs: ideò stulte ponebat Plato, vniuersalia esse quidditates per se existentes. *Omnia ergo illa accidentia, quæ per sua subiecta indiuiduantur, vel est impossibile, quod per se existant absque eo, quod contradictionem implicent: Vel est valde difficile hoc sustinere.* Et tandem post multa concludit. Et sicut triplici ratione est ostensum quantitatem indiuiduari se ipsa, non per subiectum: sic triplici via ostendi potest, cætera accidentia per sua subiecta indiuiduationem suscipere. Primo, quia omnia accidentia alia à quantitate non habent esse signatum nisi ex eo, quod suscipiuntur in materia signata. Rursum non plurificantur in eadem specie, nisi ex eo quod sint in diuersis subiectis: si enim albedo esset separata, esset vna albedo: quod autem sint plures albedines, hoc est propter diuersa subiecta. Tertio. Alia accidentia per se accepta, non possunt esse subiectum motus, cum per se considerata non habeant partes. Hæc ibi. Videatur Theoremate 38. in fine, & Theoremate 39.

§. II.

De mente D.Thomæ, & concordia opinionum.

3 Videtur tota hæc doctrina desumpta ex Diuo Thoma prima parte quæstione 50. articulo quarto dicente. *Impossibile esset dicere, quod essent plures albedines separatæ, aut plures humanitates; cum albedines non sint plures nisi secundum quod sunt in pluribus subiectis.* Et quod accidentia indiuiduantur à subiecto, sæpissimè docet Diuus Thomas prima parte quæstione 29. articulo primo, & quæstione 39. articulo tertio, & in primo distinctione 9. quæstione prima articulo secundo. Et in secundo distinctione secunda quæstione prima articulo secundo. Et in quarto distinctione 4. quæstione prima articulo tertio quæst. 2. Et quæstione prima de Virtutibus articulo 11. Et de Vnione Verbi articulo quinto. Et Opusculo 29. in fine. Et hac tertia parte quæstione 77. articulo 2. ratione tertia explicat, & probat, quod indiuiduationis accidentium principium est quantitas dimensiua.

4 Præterea in terminis hoc idem dubium mouet Diuus Thomas Quodlibeto Septimo articulo decimo inquirens: *Vtrum Deus possit facere, quod albedo, aut alia qualitas corporalis sit sine quantitate?* Et respondet: *Posset fieri miraculo vt natura albedinis subsisteret absque omni quantitate: tamen illa albedo non esset sicut hæc albedo sensibilis; sed esset quædam forma intelligibilis ad modum formarum separatarum, quas Plato posuit. Sed quod hæc albedo sensibilis indiuiduata esset sine quantitate, fieri non posset.*

5 Priorem partem probat in argumento: *Sed contra*: Nam propter hoc potest fieri, quod in Sacramento Altaris quantitas sit sine substantia; quia quantitas per essentiam à substantia differt. Sed similiter qualitas differt per essentiam à quantitate. Ergo eadem ratione fieri posset vt qualitas esset sine quantitate.

6 Secundam verò partem probat Diuus Thomas. Nam plures albedines eiusdem speciei sine subiecto imaginari, est impossibile. Et sic patet, quod albedo non indiuiduatur nisi ex subiecto. Et propter hoc non posset esse indiuidua, nisi esset in aliquo subiecto, ad minus in quantitate. Sed quantitas habet vnde indiuiduetur, etiam absque subiecto; & ideò potest per miraculum esse hæc quantitas sensibilis etiam absque subiecto, vt patet in corpore Christi. Hæc D. Thomas.

7 Nec sufficit dicere illas qualitates separatas indiuiduari ex ordine ad subiectum: alioquin diferimen, quod Diuus Thomas assignat inter quãtitatem, & qualitates esset nullum; cum in Eucharistia accidentia indiuidua maneant ex ordine ad substantiam, à qua indiuiduationem acceperunt. Multò minùs potest dici doctrinã illam fuisse retractatam, cum sit tam sæpè conformata 1. parte, & hac ipsa 3. p. Quæ fuit quasi vltima voluntas Diui Thomæ.

8 Denique probatur ex oppositorum sequi duo contradictoria esse simul vera, ratione ibi indicata à D. Thoma. Sequitur enim illa accidentia esse corporalia, & sensibilia; & esse incorporalia, & insensibilia: erũt corporalia, & sensibilia; quia loquimur de accidentibus cõsequentibus quantitatem. Erũt insensibilia, & incorporalia: quia non erunt extensa, nec diuisibilia; nec vllo dimensionis, aut magnitudinis, quia hæc omnia conueniunt ratione quantitatis.

Concor-

9 Concordiam inter has sententias, & legitimam expositionem mentis Diui Thomæ, vnico verbo insinuauit Ferrara libro 4. Contra Gentes capite 65. initio notabili secundo dicens. *Posse quidem omne accidens diuina virtute sine subiecto subsistere: non posse tamen sic sine subiecto subsistere, quod indiuiduationem retineat, secundum ea, scilicet, quæ nobis nota sunt.* Duobus ergo modis possunt imaginari qualitates separatæ diuinitus existentes sine substantia, & sine quantitate: vno modo retinẽdo indiuiduationem eiusdem rationis, cum illa, quã modo ex sensibus, & ratione Philosophica, iuxta doctrinam Aristotelis cognoscimus. Et hoc modo implicat cõtradictionem, quod sint istæ numero qualitates sensibiles, & corporeæ extensæ, & diuisæ sine quantitate: quia isti sunt effectus formalis quantitatis actualis, qui sine illa dari nequeunt. Et hoc probant argumenta secundæ sentẽtiæ: & hoc intendit D. Thomas.

10 Secundo modo hæc accidentia separari possunt à Deo à substantia, & quantitate, accipiendo diuinitus alium modum indiuiduandi, non connaturalem accidentibus extensis, & diuisibilibus; & sic non repugnat quod qualitates illæ conseruentur sine quantitate. Quod bene probat ratio Diui Thomæ relata numero 5. Et 4. Contra Gentes capite 65. Beneque probat Soto articulo secundo, §. *Hinc ergo*: dicens. Etenim tantum quantitas à substantia dependet in indiuiduari, & seruari, quantum relliqua accidentia à quantitate. Si ergo Deus quantitatem seruat sine substantia, cur non poterit, & reliqua sine quantitate custodire? Vnde sicut artic. 1. ad 3. dixit S. Thomas, quod licet quantitas indiuiduetur per receptionem in substantia, nihilominus in sacramento conseruatur in eodem esse indiuiduato, quod prius habebat: Ita licet alia accidentia quodammodo indiuiduentur per quantitatem, possunt tamen sine ipsa in eodem esse conseruari. *Modo tamen indiuiduationis nobis notæ variato.*

De quo latius egi 1.p. quæst. 50.

DVBIVM IV.

Vtrùm species, quæ remanent in hoc sacramento, possint immutare aliquid extrinsecum?

§. I.

De immutatione accidentali.

1 Affirmatiue respondetur cum Diuo Thoma artic. 3. Quod probatur; quia si species non possent immutare exteriora corpora, non possent sentiri: sentitur enim aliquid per hoc, quod immutatur sensus a sensibili, vt dicitur 2. de Anima text. 51. & 74. & 121. Secundo probatur: quia vnumquodque agit inquantum est in actu: & ideò consequens est, quod vnumquodque sicut se habet ad esse, ita se habeat ad agere. Quia igitur secundum prædicta, speciebus sacramentalibus datum est diuina virtute, vt remaneant in suo esse, quod habebant substantia panis, & vini in existente; consequens est, quod etiam remaneant in suo agere. Et ideò omnem actionem, quam poterant agere substantia panis, & vini existente, possunt etiam agere, substãtia panis, & vini transeunte in corpus, & sanguinem Christi. Vnde non est dubium, quod possunt immutare exteriora corpora.

2 Conclusionem constare experientia, notat Soto initio articuli tertij; nam experimento constat hostiam in estate calefacere manum, & species vini gutur; atque in hyeme contrarios habere effectus. Sed est dubium, vtrum id per miraculum; an per naturam fiat? Et Sanctus Thomas demonstrat (quod omnium consensus est) species ipsas natura sua id facere. Quia vnumquodque agit inquantum est in actu. Vnde cum species diuinitus conseruentur in suo esse, etiam conseruantur in sua virtute actiua. Ita vt non sint duo miracula per se subsistere, & agere; sed supposito priori, ex natura rei consequitur alterum.

3 Sed obijcies primo. Corpus Christi præsent in sacramento retinet idem esse, quod habet extra sacramentum: & tamen

prout in sacramento non potest immutare exteriora corpora, propter diuersũ modum essendi, quam habet in sacramento, & extra sacramentũ, vt diximus q.76 dubio 1 5. Ergo licet accidentia separata à substantia in Eucharistia retineant idem esse, quod habebant, cum erant ei inhærentia; tamen quia modus essendi est diuersus, nõ possunt agere, vt agebant antea.

4 Respondetur Primo negando consequentiam: & ratio disparitatis est: quia modus quo corpus Christi est in sacramento indiuisibiliter tollit conditionem requisitam ad agendum operationes corporeas: quia corpora non agunt nisi extensione, & contactu corporali: quod totum impeditur eo ipso, quod sint modo indiuisibili. At vero quod accidentia sint vt *quo*, vel vt *quod*, nihil variat accidentium actiuitatẽ, cum dependẽtia in essendo, quam habebãt à subiecto, diuina virtute suppletur. Vnde D. Thomas art. 3. ad 1. ait, *quod species sacramentales, licet sint formæ, sine materia existentes, retinent tamen idem esse, quod habebant prius in materia. Et ideò secundum suum esse assimilãtur formis, quæ sunt in materia.*

5 Secundo dicitur, quod sola quantitas variat modum essendi: & hæc non est actiua: qualitates vero, quæ actiuæ sunt, retinent eundem modum essendi ac habebãt antea. Quod optime docet D. Thomas in 4. dist. 12. q. 1. ar. 2. q. 2. dicens. *Quia ergo in sacramento qualitates retinent eundem modum essendi, quem habebant, substantia panis existente: ideò habent eundem modum agendi, vt immutent, & agant naturaliter sicut prius. Quantitatis enim, quæ alium modũ essendi habet: quia non est in subiecto, non est agere, nisi media qualitate.*

6 Obijcies secundo. Nouum miraculum est, quod illud quod solum erat agens vt *quo*, modo agat vt *quod*. Sed in præsentia substantiæ accidẽtia solum erãt quo subiectum, vel suppositum agebat vt *quod*: ergo est nouũ miraculum, quod nunc agãt vt *quod*.

Confirmatur: quia accidentia omnia non agunt virtute propria, sed virtute substantiæ, à qua dependent, non solum in esse, sed etiam in actuali influxu, saltem radicali. Ergo quod accidentia separata agant absque aliquo influente radicali, est nouum miraculum, vltra hoc quod est accidentia esse sine subiecto.

7 Ad argumentum respondet Vazquez disp. 185. cap. 1. n. 4. & 5. formam accidentalem secundum se esse principium integrum, quod operatur: neque indigere quantitate, aut substantia, vt ex illa constituatur principium *quod*: quia tota actio ab ipsa forma accidentaria procedit: subiectũ autem, siue sit substantia, siue quantitas, nihil confert per modum efficientis ad actionem; sed est (vt Philosophi loquuntur) tã quam vehiculum formæ, & principij agentis. De quantitate id manifestum est. De substãtia vero probatur: quia quoties in aliquo principio agente est sufficiens efficacitas ad omnem rationem in effectu productam, frustra additur aliud agens, aut causa efficiens, vt 1. 2. disp. 34. cap. 3. exprofesso dixerat. Cum igitur (calor, verbi causa) habeat in se sufficiẽtem efficacitatem ad omnem rationem producendam in simili effectu, nempè in alio calore, sequitur ad producendum alium calorem, nihil conferre substantiam, aut quãtitatem, aut subiectũ. Hæc Vazquez.

8 Hoc in primis reijcit D. Thomas in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. q. 1. dicens. *Agere nõ est nisi rei per se subsistentis: & ideò neque materia agit, neque forma, sed compositum. Quod tamen non agit ratione materiæ, sed ratione formæ, quæ est actus, & actionis principium.* Secundo iuxta Sanctum Boetium libro de Hebdomadibus, quem refert Diuus Thomas 1. par. quæstione 40. articulo 1. & quæstione 50. artic. 2. ad 3. *solum in Deo non differunt quod est, & quo est.* Ac percõsequẽs solum in illo idem est quod agit, & quo agit: eo quod vnũquodq; sicut se habet ad esse, ita se habet ad agere. Vnde cũ formæ, & accidentia solũ sint quo aliquid est tale, solum sunt virtutes agendi: & concretum, vel suppositum est quod agit. Denique, quia si subiectum solum esset vehiculum formæ, cui vt quod tota actiuitas tribuitur, nullum esset discrimen in agendo, quãdo forma accidentalis est in subiecto extraneo; cui non tribuitur operatio nisi denominatiue, vt docet Caietanus 1. par. quæstione 79. articulo secundo dubio secundo, ac quando forma accidentalis est in subiecto connaturali: cui operatio attribuitur vt principio quod; licet forma agat vt quo: & solum ad sic agendum habet formam efficacitatem.

9 Igitur ad argumentum respondet D. Thomas in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. q. 1. ad. 3. quod quantum ad immutationem accidentalem, satis simile inuenitur hinc inde: quia sicut in sacramento non inuenitur albedo

bedo separata, sed album, quod agit: ita extrinsecus per immutationem non fit albedo; sed aliquod albũm: & ita in quantum huiusmodi passum in fine est simile.

10 Ad conformationem respondet D. Thomas hic art. 3. ad 2. quod ita actio formæ accidentalis depẽdet ab actione formę substantialis, sicut esse accidentis dependet ab esse substantiæ. Et ideò sicut diuina virtute datur speciebus sacramẽtalibus vt possint esse sine subsistantia; ita datur eis vt possint agere sine forma substantiali, virtute Dei, à quo sicut à primo agente dependet omnis actio formæ, & substantialis, & accidentalis. In quibus non docet D. Thomas substantiam esse immediatè operatiuam; nec quod accidentia indigent actuali confortatione substantiæ per aliquam actionẽ mediam inter substantiam, & accidẽs. Sed sensus est quod substãtia est radicaliter operatiua; & accidentia immediatè, quia sunt virtutes fluentes à substantia: quæ sicut habet esse vt quod primum, ita cum est præsens, operatur vt quod: sed quia in eius absentia accidentia à Deo cõseruãtur inesse; cum agant in quãtum sunt in actu, ideò virtute Dei sine nouo miraculo agunt accidẽtia separata.

11 Obijcies tertio. Nam contingit species vini frigefieri præter naturalem vim, & dispositionem, postea vero remoto agẽte, & suæ naturæ relictas se reducere ad pristinum calorem connaturalem substantiæ vini. Et tamen non apparet à quo principio fiat alteratio: quia naturaliter est ab intrinseca forma substantiali per naturalem resultantiam: Et hæc non adest post transubstantiationem.

12 Respondet Suarez disp. 57. sec. 1. in fine. Et Lugo disp. 9. sec. 2. num. 22. in eo casu, quãdo omnes qualitates remissæ sũt, & reducenda est ad pristinum statum, illa, quæ immediatam habet dimanationem à forma, necessarium esse vt Deus suppleat efficientiam formę: quia connaturale principium illius actionis ibi deest, deficiente forma. Et Auersa q. 5. sec. 4. §. *Alia difficultas* ait. Sed fortasse non contingit, vt quando vinum ad corruptionem tendit, & qualitates virtuales imminutæ sunt, vinum naturaliter restauretur, & qualitates reparentur. Si tamen contingat, tunc sane fatendũ est, id totum suppleri virtute diuina.

13 Melius tamen Cornejo disp. 1. dub. 2. in fine ad vltimam confirmationem respondet, vinum consecratum calidum, subito calefaciente, restitui ad suam debitã temperiem, principaliter à generante, & minus principaliter à quantitate gerente vicem substantiæ, à qua naturali emanatione prouenit debita frigiditas, aut debita tẽperies; vt de ceteris entibus naturalibus, cũ Aristotele 7. Physicorum, constat. De his latè Soto 2. Physicorum q. 1. ad 4. & nos lib. 2. Physicorum q. 11. §. 3. & 4.

§. II.

De immutatione substantiali.

14 Dubitabis. respondetur cum D. Thoma hic artic. 3. ad 3. quod immutatio, quæ est ad formam substantialem, non fit à forma substantiali immediatè; sed mediantibus qualitatibus actiuis, & passiuis, quæ agant in virtute formæ substantialis. Hæc autem virtus instrumentalis conseruatur in speciebus sacramentalibus diuina virtute, sicut & prius erat. Et ideò possunt agere ad formam substantialẽ instrumẽtaliter. Per quem modum aliquid potest agere vltra suam speciem; non quasi virtute propria, sed virtute principalis agentis.

15 Latius idem docet D. Thomas in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. q. 2. dicẽs, quod in actionibus naturalibus formæ substantiales non sunt immediatum actionis principiũ; sed agunt mediantibus qualitatibus actiuis, & passiuis sicut proprijs instrumentis; vt dicitur in 2. de Anima com. 24. quod calor naturalis est quo anima agit: & ideò qualitates non solum agunt in virtute propria, sed etiam in virtute formæ substantialis: vnde actio earum non sola terminatur ad formã accidentalem; sed etiam ad formamã substantialem: & propter hoc generatio est terminus alterationis. *Huiusmodi autem virtutem instrumentalem recipiunt eo ipso quo à principijs essentialibus causantur.* Vnde sicut remotis substantijs remanet accidentibus idem esse secundum speciem virtute diuina; ita etiam remanet eisdem eadem virtus, quæ & prius: & ideò sicut antea poterant immutare ad formam substantialem; ita & nunc.

16 Hanc doctrinam S. Thomæ etiam docuerunt Alensis 4. p. q 10. membro 7. art. 2. S. Bonauentura in 4. dist. 12. parte 1. art. 2. q. 2. §. *Ad illud quod quæritur.* Richardus art. 3. q. 2. Et Thomistæ omnes. Effectq; communem testatur, & sequitur Vazquez disp. 195. cap. 1. num. 10. dicens, iuxta hanc sen-

ſententiam aſſerendum accidentia ſeparata virtute ſubſtantiæ producere ſubſtantiã: & hac ratione eſſe inſtrumenta; non quia tunc cum eis concurrat ſubſtantia, vel ab ea accipiant aliquid vltra propriam naturam: ſed quia ipſa accidentia ſunt virtutes ſubſtantiæ; & hanc virtutem inſtrumentalem habẽt, eo ipſo quod à principijs eſſentialibus cauſantur.

17 Contra hanc doctrinam tenet Scotus in 4.diſt.12.q.3.§. *Dico ergo*: negans accidentia ſe parata virtute ſubſtantiæ poſſe ſubſtantiam producere: ſed ſolum attingere vltimam diſpoſitionem accidentalẽ; ea vero producta, à Deo produci formam ſubſtantialem in materia. Sed quia eſt quæſtio Phyſica: de qua egimus libro 2. Phyſicorum q.10.§.4.& 5.& 2.p. Metaph. Controv.9. Ideò nunc non expedit in hoc detineri.

18 Durandus etiam in 4.diſt.12.q.2.n.7. aſſeruit ſpecies ſacramenti propria virtute attingere corruptionem contrariæ ſubſtantiæ; non tamen productionem ſimilis.

Quod tamẽ rectè impugnat Soto diſt.10.q.2.art.3. in fine dicens. At vero profecto cum naturaliter nihil niſi per generationem alterius corrumpatur, eadem virtus, quæ vnum corrumpit, alterum generat: alioquin corrumpendo formam annihilaret; quando quidem finis actionis eſſet nihil: cum tamen natura corruptionẽ per ſe non intendat; ſed generationem.

DVBIVM QVINTVM.

Vtrùm ſpecies ſacramentales poſsint corrumpi?

1 SEnſuum experientia, & ratione manifeſta probat D. Thomas art.4. ſpecies ſacramentales poſſe corrumpi: liquidem ſenſu deprehenditur hoſtias conſecratas putrefieri, & corrumpi. Quod & ratio demõſtrat: quia corruptio eſt motus ex eſſe in nõ eſſe. Dictum eſt autem quod ſpecies ſacramentales retinent idem eſſe, quod prius habebant, ſubſtantia panis, & vini exiſtente. Et ideò ſicut eſſe horum accidentium poterat corrumpi, ſubſtantia panis, & vini exiſtente: ita etiam poteſt corrumpi, illa ſubſtantia abeunte.

2 Admonet autem D. Thomas ſolutione ad 3. quod corruptio illarum non eſt miraculoſa, ſed naturalis. Præſupponit tamen miraculum, quod eſt factum in conſecratione, ſcilicet, quod illæ ſpecies ſacramentales retineant eſſe ſine ſubiecto, quod prius habebant in ſubiecto: ſicut & cæcus miraculoſe illuminatus naturaliter videt. Quamuis enim Deus poſſet conſeruare accidentia vt non amitterent eſſe etiam per actionem contrarij, ſicut conſeruat eſſe ſine ſubiecto; tamen ſolum decreuit conſeruare vt durẽt in abſentia ſubſtantiæ panis, quantum durarent ipſa preſente.

3 Ad declarandũ autẽ qualiter, & quãdo hęc corruptio cõtingat, aſſerit in primis D. Tho. quod poterãt huiuſmodi accidentia primo corrumpi dupliciter: vno modo per ſe: alio modo peraccidens. Per ſe quidem, ſicut per alterationẽm qualitatum, & augmentum, vel diminutionem quantitatis: non quidem per modum augmenti, vel diminutionis, qui inuenitur in ſolis corporibus animatis (qualia non ſunt ſubſtantia panis, & vini) ſed per additionem, vel diuiſionem: Nam ſicut dicitur 3. Metaph. per diuiſionem vna dimẽſio corrumpitur, & fiunt duæ: per additionem autem è conuerſo è duabus fit vna. Et per hunc modũ manifeſte poſſunt corrumpi huiuſmodi accidentia poſt conſecrationem: quia & ipſa quantitas dimenſiua remanens poteſt diuiſionem, & additionem ſuſcipere. Et cum ſit ſubiectum qualitatum ſenſibilium (ſicut dictum eſt) poteſt etiam eſſe ſubiectum alterationis earum; puta, ſi alteretur color, aut ſapor panis, & vini.

4 Alio modo poterant corrumpi per accidens per corruptionem ſubiecti: & hoc modo poſſunt corrũpi etiam poſt conſecrationẽ. Quãuis enim ſubiectũ nõ remaneat; remanet tamen eſſe, quod habebant, huiuſmodi accidentia in ſubiecto: quod quidem eſt proprium, & conforme ſubiecto. Et ideò huiſmodi eſſe poteſt corrumpi à contrario agente: ſicut corrumpebatur ſubſtantia panis, vel vini: quæ etiam non corrumpebatur niſi præcedente alteratione circa accidentia.

5 Quod ſpecierum ſacramentalium corruptio non fiat ab agente naturali, ſed à ſolo Deo, tenent Scotus, & Durandus relati dub.4.§.2. Quia quãtitas non corrumpitur ad corruptionem ſubiecti; quia nullum habet. Neque per actionem contrariorũ: quia quantitas (vt ait Ariſtoteles in Prædicamentis, per ſe non habet contrarium. Sed nec per diuiſionem: quoniam diuiſio quantitatis procedit in infinitum, ſicut numerus; ob idque non datur minima quantitas, quin minor poſsit exiſtere. Ideoque con-

cedunt quantitatem illam non corrumpi per naturam, ſed ſolum per miraculum virtute diuina.

6 Similiter Gabriel in 4.diſt.12.q.1. conc.3. quia dicit quantitatem non diſtingui à re quanta, & in Euchariſtia negat manere commune accidentium ſubiectum: ideò dum hoſtia igni admouetur, dicit nequiquam calefieri: quia calor ille non recipitur in ſubiecto: ſed creatur, ſicut ſi produceretur in vacuo. Et cum agens naturale crearе nequeat, omnes illæ alterationes à ſolo Deo fiunt. Vnde nouiſſime Bernal diſputatione 38.ſec.4.n.38. dicit intenſionem, & remiſſionem in ſpeciebus ſacramentalibus ab agentibus naturalibus non fieri: ſed agẽs naturale nihil omnino agere: ſed ſolũ Deũ eas actiones exercere, ne propaletur myſterium. Aut actiuam virtutem agentis naturalis diuinitus eleuari ad producẽdas extra ſubiectũ ſuas formas ſupernaturaliter, quas ſolum in ſubiecto producere valet naturaliter.

7 Hæc tamen rectè impugnant Soto diſt.10.q.2.art.4. Nuño dubio vnico, & cõmuniter Thomiſtæ, vt teſtatur Cornejo dub.1. cùm Henriquez lib.8.de Euchariſtia cap.31. Valentia q.5.puncto 3. Lugo diſp.9.ſec.2.num.28. & alijs. Quia eſt multiplicare miracula ſine neceſsitate. Etſi hęc argumenta non conuincunt (inquit Soto) quantitatem eſſe in ſacramento tamquam ſubiectum, ac ligamẽ reliquorum accidentium, omnis ratio diſputandi in Philoſophia, ac Theologia ceſſat. *Putant enim iſtiſa tisfeciſſe, ſi præuiſa abſurda, quæ ex ſua opinione ſequuntur, prius fateantur, quàm ab alijs inferantur.* Eſt ergo rei veritas, quod ſuppoſito miraculo ſuſtentationis quantitatis, illæ ſpecies naturaliter, & agunt, & patiuntur; & nonnumquam vſque ad corruptionem ſui.

8 Vnde ad argumentum Durandi reſpondet, quod licet non corrumpantur ad corruptionem ſubiecti, corrumpuntur tamen ad modum, quo ſi eſſent in ſubiecto: quia idẽ eſſe ſeruant; vt reſpondet D. Thomas ad 1.& 2. Vnde licet quantitas per ſe non habeat contrarium: tamen per illa cõtraria quibus corrumpuntur qualitates cõſeruatrices panis, & vini, perinde naturaliter corrumpitur quantitas, ac ſi corrumperetur panis, ad cuius corruptionem corrũperetur quantitas. Et idem dicendum de diuiſione: nam licet quantitas per ſe nõ terminetur ad minima: tamen cum diuiſio fit in tam paruas partes, quæ non poſſent conſeruare panem (vt ſi hoſtia commoleretur; aut ſpecies vini gutatim exhalarẽtur) quia quantitas idem eſſe habet, quod habebat in pane, naturaliter corrumpitur.

9 Quod vlterius probatur. Nam agens materiale poteſt inducere per alterationẽ diſpoſitiones incompoſsibiles cum ſubſtantia panis, ſi adeſſet. Sed Deus non conſeruat aliter hæc accidentia, quam conſeruaretur à propria ſubſtantia: quia eius concurſus (vt experientia conſtat) ordini, & modo agendi cauſarum, naturalium; quia facit in abſentia ſubſtantiæ, quod ipſa faceret. Ergo ſicut corruptio fieret à cauſis ſecundis, ſi propria ſubſtantia adeſſet; ita pariter fit in eius abſentia.

Deinde; eo ipſo, quod agens naturale habet vim actiuam, & applicatur ad corrũpendam ſubſtãtiam, & in eius abſentia ſpecies panis, & vini; ſi non corrumperetur, eſſet miraculum, & ſupra curſum naturæ: ſicut quod homo nõ moriatur ſuffocatus, vel laqueo ſuſpenſus, vel in ignem miſſus. Sed non ſunt ponẽda miracula, quę neceſsaria non ſunt ad ea, quæ inſtituta credimus. Ergo corruptio ſpecierum reducenda eſt proximè ad agens naturale.

10 Præterea arguit Lugo nu.28. quia ſicut non debemus negare actionem illis accidentibus; ſic neque paſsiones. Diſcrimen enim, quod aſsignat Bernal num.41. quia qualitatum per ſe exiſtentia non eis ligat naturam vim agendi: ignis autem ad creandum non habet naturam vim. Vnde eſt latum diſcrimen inter agere, & pati. Hoc (inquam) nõ eſt inconuenienti occurrere: ſed inconueniens deuorare: & non reſpondet ad experientias, quas Lugo bene vrget. Falſum enim erit nos concoquere, & digerere ſtomachi virtute illas ſpecies; aut ſtomachum ab ipſis per reactionem repati. Vt quid ergo indigemus ſpiritibus viralibus ad eas ſpecies concoquendas; ſi ſtomachus in eis nihil agit, ſed Deus ſolus ad præſentiam ſtomachi expellit, ſeu potius deſtruit aliquas ex illis qualitatibus, & producit alias per actionem creatiuam, nobis interius nihil prorſus agentibus? Hæc certe ſunt contra omnium fidelium mentem, qui ideò illas ſpecies aliquando in piſcina, vel loco humido collocant, vt ab humiditate loci corrumpantur, vel etiam aliquãdo igne conſumunt, vt decenter corrumpantur ab igne. Et denique experiuntur, non minus fatigari virtutem actiuam ſtomachi agen-

agendo in ſpecies, quam circa alium cibum, & potum: in quibus omnibus non putant ſe illudi; ſed vere ita eſſe, quod agunt, & patiuntur, ſicut experiuntur ſe agere, & pati ab illis ſpeciebus.

11 Imò Zacharias Paſqualigus, quatuis diſputatione 106.lec.4.dixerit accidentia Euchariſtiæ non manere in quantitate ſicut in ſubiecto; adhuc ſectione 8.probat agentia naturalia eodem modo agere circa accidentia Euchariſtica actione ſua naturali, ac ſi eſſent in ſubiecto. Quia agens non indiget ſubiecto, vt actio ab ipſo egrediatur; ſed vt ipſa actio egreſſa ſimul cum effectu ſuſtentetur: Ergo ſi Deus conſeruet actionem, & effectum, qui producitur ſine ſubiecto; poterit adhuc agens ſuo connaturali modo agere. Tenetur autē conſeruare, dum recipitur in ſpeciebus ſacramentalibus.

12 Sed hic diſcurſus, & ſupponit falsū, quod quantitas non ſit aliorum ſubiectum: & aliud falsū aſſumit, & ſubſumit: quia ad agendum, & patiendum, præcipuè actione corporali, requiritur ſubiectum. Et quod actio, & motus, & effectus egrediantur ab agente, & non recipiantur in aliquo actuali ſubiecto, eſt aliud nouum miraculum ſine neceſsitate. Et ideò hac ratione reiecta, ad alias eſt recurendum.

13 De quantitatis corruptione in Euchariſtia, alia via dubitat Suarez diſp.57. ſec.2.quia iudicat probabilius quantitatē in ſola materia prima recipi; ideoquè manet eadem in genito, & in corrupto: iuxta quam opinionem dicit quantitatem ſpecierum ſacramētalium non corrumpi, etiā ſi alteratio fiat vſque ad corruptionem panis: quia ſi ſubſtantia adeſſet, quantitas nō corrumperetur per illam alterationem: ergo nec nunc deſtruitur.

14 Cornejo etiam diſp.2.dub.1.quæſtiuncula prima aſſerit, quātitatem Euchariſtiæ non poſſe corrumpi per ſe ab agente naturali: quia non habet contrarium. Solū poteſt corrumpi ſecundum quid; vt docet D.Thomas; non ſimpliciter: quia non habet terminum paruitatis, ſed eſt diuiſibilis in infinitum.

15 Sed primum eſt contra D.Thomā art.4.in fine corporis illis verbis. *Siue etiam ex parte quantitatis, puta, ſi pulueriz etur panis; vel vinum in tam minutas partes diuidatur, vt tam nō remaneat ſpecies panis, vel vini.* Deinde Quodlibeto 10.art.3.ad 2.ait. *Species ſacramentales non deſtruuntur, niſi dimenſiones, quæ cæteris accidentibus ſubſunt, vicem ſubſtantiæ gerentes, ſecundum eſſentiam deſtruerentur.* Præterea, accidentia omnia ſubiectari in toto compoſito; & in corruptione fieri reſolutionē vſque ad materiam primam, iam oſtendi 2.Metap.& alibi. Videaturq; D.Thomas 1.p.q.76.art.6.

16 Rurſus, licet quantitati mathematice ſumptæ, non repugnet diuiſio: tamen quantitati naturali poteſt repugnare, quia forma poteſt conſeruari in iſta, & non in alia: de quo S.Thomas 3.p.q.7.art.12.ad 1.& 1.p.q.7.art.3. Vnde rectè dixerat Nuño q.77.art.4.ad 2. quod licet quantitas vt ſic ſit diuiſibilis in infinitum: tamen in quātum eſt quantitas talis ſubſtantię, certum habet, & determinatum terminum ſuæ diuiſionis, vltra quem, ſi diuidatur, corrumpitur; ſicuti & ſubſtantia ipſa corrūpitur.

17 Obijcies. Quantitas Euchariſtiæ conſeruatur à ſolo Deo immediatè: ſed quæ à ſolo Deo conſeruantur, à ſolo Deo poſſunt deſtrui: ergo à nullo agente naturali poteſt quātitas Euchariſtiæ corrūpi.

Confirmatur, quę à ſolo Deo immediatè conſeruantur, ſolum deſinunt Deo ſuſpendente concurſum: quæ ſic deſinunt, deſinunt per annihilationem. Nulla autem cauſa creata poteſt eſſe cauſa annihilationis, etiam inſtrumentaliter, vt docet Diuus Thomas 3.p.q.13.artic.2. Ergo quantitas Euchariſtiæ non poteſt corrumpi ab agente naturali. Vnde D.Thomas in 4.diſt.12. q.1.art.2.q.3.ad 1.ait, quod *largo modo dicitur corrumpi, prout omne, quod eſſe deſinit, dicitur corrumpi.*

18 Propter hoc Durandus in 4.diſt.12. q.2.num.12.& Ocham in 4.q.7. dicunt in Euchariſtia, cum ſpecies corrumpuntur, annihilari quantitatem: quia deſinit ſolum ex defectu cauſæ effectiuæ conſeruantis.

19 Melius tamen reſpondet D.Thomas artic.4.ad 1. quod ad corruptionem per ſe pertinet, quod auferat eſſe rei: vnde in quantum eſſe alicuius rei eſt in materia, conſequens eſt vt per corruptionem ſeparatur forma à materia. Si vero huiuſmodi eſſe non eſſet in materia, ſimile tamen ei, quod eſt in materia, poſſet per corruptionem auferri, etiam materia non exiſtente (quia quoad hoc ſe habet peraccidens) ſicut accidit in hoc ſacramēto. Pariter ad 2.ait, quod ſpecies ſacramentales, licet ſint formæ nō in materia: habent tamen eſſe, quod prius in materia habebant. Et ideò deſitio, quæ fit vi agentis naturalis, eſt corruptio: licet miraculoſe poſſet à Deo annihilari.

20 Iuxta hoc Nuño ad 3.ait, quod licet Deus miraculoſe conſeruet ſpecies ſacramentales: facit tamen hoc ſupplendo vicem ſubſtantiæ panis: & in hoc conſiſtit miraculum; non in eo quod faciat Deus ad hibendo maiorem vim: & ideò ſi adueniat agens fortius ipſo pane, cum illo concurrit Deus fortiori modo. Vnde, ſicut poſſet corrumpere ſubſtantiam panis, poſſet etiam corrumpere illa accidentia. Qua propter Cornejo diſp.2 dub.1.ad penultimum ait, quod quia influxus, quo Deus ſe ſolo immediatè conſeruat quantitatem ſeparatā, correſpondet adæquatè ſoli influxui, quo conſeruaret illam mediante ſubſtantia panis, & vini, ſi ibi eſſet: Ideò ſicut cauſa naturalis poſſet corrumpere de facto quantitatem conſeruatam à Deo mediāte ſuā ſubſtantia: Ita poteſt corrumpere eam conſeruatam immediatè à ſolo Deo. Vnde negada eſt minor, ſi intelligatur de his, quæ conſeruantur à Deo influxu attemperato ordini naturali, & modo agendi cauſarum naturalium.

DVBIVM VI.

Vtrùm ex ſpeciebus ſacramentalibus aliquid poſsit generari?

§. I.

Concluſio affirmatiua communis; & vera.

1 RAtionem dubitandi pro parte negatiua proponit D.Thomas in primo argumento artic. 5. Quod enim generatur, ex aliqua materia generatur: ex nihilo enim nihil generatur; quamuis ex ſiihilo fiat aliquid per creationem. Sed ſpeciebus ſacramentalibus nō ſubeſt aliqua materia, niſi corporis Chriſti, quod eſt incorruptibile. Ergo videtur quod ex ſpeciebus ſacramentalibus nihil poſsit generari.

Præterea. Ea quæ non ſunt vnius generis, non poſſunt ex ſe inuicē fieri: non enim ex albedine fit linea. Sed accidens, & ſubſtantia differunt genere. Cum ergo ſpecies ſacramentales ſint accidētia; videtur, quod ex eis non poſsit aliqua ſubſtantia generari.

2 Propter hæc Algerus lib.2.de Euchariſtia cap.1.& Thomas Vualdenſis tom.2. de ſacramentis cap.61.dixerunt, quod quādo ſacramentales ſpecies corrumpuntur, tantum apparenter videtur nouam ſubſtantiam generari; vere tamen non generari; ſed ſolum in externa apparientia.

3 Alij vero aſſerunt, ſubſtantiam, quæ poſt immutationem ſpecierū producitur, & ex illis fieri videtur, nō fieri à creato agēte; ſed per creationem à ſolo Deo produci, diſpoſitionibus, quæ in quantitate ſpecierum præceſſerunt, nullo modo ad ipſam naturā lirer concurrentibus; ſed eam ſolum poſtulantibus, vt myſterium lateat. Ita Scotus in 4.diſt.12.q.6.§. *Dico ergo*: & ad 2. Durandus q.2.num.10. Maior q.4. Gabriel q.1.art.3.dub.3.& in Canonem Miſſæ lec.45.lit.f. Vazquez diſp.194.cap.3. Quia à creato agente nullo modo produci valet. Nam vt ab agente creato tota ipſa ſubſtantia generaretur, ſuppoſita prius creatione materiæ primæ, deberet id poſtulare præuia aliqua diſpoſitio, & præparatio materiæ, quæ ab eodem agente creato produceretur. Nā nullum agens creatum vim habet producendi, aut introducendi formam in materiam aliquam ſubito creatam: ſed in eam tantum, quam paulatim ſub alia forma exiſtentem actione ſua præparauit, & diſpoſuit: alioquin quodcumque agens, quod in eodem inſtanti, quo creatur materia, ei applicaretur, introduceret in ea formam ſuam, & non potius ignis, qui toto tēpore præcedenti ſpecies ſacramenti immutauit: quod videtur abſurdum.

4 Ambæ ſententiæ falsę ſunt, & contra communem Theologorum: impugnatq; eas D.Thomas art.5. Primo, quia ad ſensū videri poteſt ex ſpeciebus ſacramentalibus aliquid generari; vel cineres, ſi comburantur; vel vermes, ſi putrefiant; vel pulueres, ſi conterantur. Secundo, quia cum corruptio vnius ſit generatio alterius, vt dicitur in 1.de Gener.tex.17. neceſſe eſt, quod ex ſpeciebus ſacramentalibus aliquid generetur; cum corrumpantur, vt dictum eſt. Nō enim ſic corrumpuntur, vt omnino diſpereāt, quaſi in nihilum redigantur; ſed manifeſte aliquid ſenſibile eis ſuccedit.

5 Argumentum Vazquez in ſubſtantia eſt idem cum argumento Scoti, cui reſponderat Soto diſt.10.q.2.art.5. dicens facillimam eſſe ſolutionem: dum enim ſtupa ad generationem ignis diſponitur, calor in tota ſtupa recipitur: atque adeò ille idem non manet in igne genito; alias tranſiret de ſubiecto in ſubiectum; ſed perit eum ipſa ſtupa:

ſtupa: virtute cuius forma ignis ſecũ aſſert ſuas diſpoſitiones dum introducitur. Pari ergo modo virtute diſpoſitionum, quę præcedunt in quantitate, inducitur forma in ſuccedente materia cum ſimilibus qualitatibus. Reſtat ergo difficultas de modo quo ex ſpeciebus ſacramẽtalibus poſsit fieri generatio ſubſtantialis?

§. II.

Opinio quod genitum conſtat quantitate vice materiæ.

6 VLtra trés dicendi modos, quos refert & impugnat D.Thomas; eſt celebris opinio aſſerens ipſam quantitatem gerere vicem materiæ, non ſolum ad recipiendas diſpoſitiones prævias; ſed & in ipſo inſtanti generationis, & toto tempore, quo durat genitum, quod conſtat ex forma ſubſtantiali, & ex materiæ vicem gerente quãtitate. Ita docuit Henricus Quodlib.4.q.36.& Quodli.8.q.36. Et Ægidius Theoremate 44.& 45.& vt probabilem Alexander Peſantius q.77.art.5.diſp.1. Aſſertiue Ruardus Taper art.14. Hanc ex Thomiſtis docuerũt Capreol.in 2.diſt.1.q.3.a.3.ad argumenta aliorum contra 1.ad 4. Ferrara libro 4.Contra Gentes cap.66.circa mediũ. Ioannes Viguerius in Inſtitutio. Theol.c. 16.§.3.ver.9. Et Soto diſt.10.q.2.art.5.§. *Quo igitur*, dit, quod hæc fuit ſempet priſcorum Thomiſtarum opinio. Et profecto ei, qui attente verba D.Thomæ inſpexerit, non poteſt non vehemens in animum ſuſpitio irrepere, quod hęc fuerit eius opinio. Ait enim ex ipſa quantitate generari id, quod ex ipſa materia panis generaretur, Ratio D.Thomæ, eadẽque vnica eſt, quod non cenſet rationabile aliquod miraculum in ſacramento admittere, niſi quod ex ipſa conſecratione accidit: ex qua tamen non habetur, quod materia creetur, vel redeat; ſed quod quantitas per ſe ſubſiſtat. Quare ſine nouo alio miraculo ex ipſa ſubſequenter fiunt generationes.

Confirmatur Primo, quia iuxta hunc dicendi modum, abſque vlla difficultate verificatur ex ſpeciebus ſacramentalibus aliquid generari: ſicut enim in alijs generationibus naturalibus, eadẽ materia eſt quæ diſponitur ad formam ignis, & quę recipit illam; ita in Euchariſtia eadem quantitas recipit diſpoſitiones prævias, & formam, & diſpoſitiones commitantes: & idem eſt patiens, & quod paſſum eſt. Cum ergo D. Thomas, & alij frequenter admittant ex ſpeciebus ſacramẽtalibꝰ aliquid ſubſtantia liter generari, ſic ſunt exponẽdi, vt ipſa quãtitas in omnibus gerat vicem materiæ.

Confirmatur ſecundo. Quia attenta virtute naturali; non minus videtur repugnare accidenti eſſe ſine ſubiecto, & quoad hoc gerere vicem materiæ primæ; ac quod ſit primum ſubiectum formarum, etiam ſubſtantialium. Sed de facto diuina virtute in Euchariſtia accidentia ſunt ſine ſubiecto ſubſtantiali: Ergo etiam poſſunt eſſe ſubiectum formarum ſubſtantialium.

7 Quod hæc ſit mens D.Thomæ, videtur conſtare primo ex articulo quinto in quo, cum retuliſſet ſententiam aſſerentem in inſtanti generationis reddire materiam panis, & vini de nouo creatam. Quam opinionẽ dicit probabilẽ: *Et quod ſecundum hoc poſſet ſuſtineri prædicta poſitio*: Tamen ei non acquieſcit; ſed aliam præfert vt probabiliorem: quæ non eſt alia; niſi opinio nunc relata. Secundo id conſtat ex eius ratione, quæ talis eſt. *Verum quia non rationabiliter videtur dici, quod miraculoſe aliquid accidat in hoc ſacramento, niſi ex ipſa conſecratione: ex qua non eſt, quod materia creetur, vel redeat.* Quę ratio vel probat relatam ſententiam; vel nihil. Tertio id conſtat ex verbis D.Thomæ dicentis. *Melius vid etur dicendum, quod in ipſa conſecratione miraculoſe datur quantitati dimenſiuæ panis, & vini, quod ſit primum ſubiectum ſubſequentium formarum. Hoc tamen eſt proprium materiæ, &c.* Et ad 1.ait, quod *quantitas dimenſiua ſupplet vicem materiæ*: & ad 2. docet, quod *ſpecies ſacramentales habent actũ, & vim ſubſtantiæ*.

8 Idem docet, & ex profeſſo probat D. Thomas libro 4.Contra Gentes cap.66. per totum; & in medio illius impugnat sẽtentiam dicentium, quod *miraculoſe accidentia in ſubſtantiam conuertuntur*. Quam opinionem tenẽt illi, qui negant quantitatem eſſe loco materiæ ingenito ex ſpeciebus ſacramentalibus.

9 Deinde in Quodlibeto nono art.5. ad 3.cum vt probabilem admiſiſet ſententiam dicentem, quod *deſtructis ſpeciebus, aliqua materia à Deo ibi prouidetur, vel per creationem; vel quocumque alio modo; ex qua poſſint huiuſmodi corpora generari*: In illa opinione non perſiſtit: ſed ait, *Alia opinio eſt planior, vt dicatur, quod illis accidentibus, ſicut datum eſt per ſe ſubſiſtere diuina virtute; ſimiliter datum eſt vt agant, & ex eis fiat quidquid fieri*

fieret ex ſubſtantia panis; vel quidquid ageret, ſi maneret: & hac virtute nutriunt, & vermes, vel cineres ex inde generãtur. Ergo de ipſa quãritate docet D.Thomas, quod ei datum eſt vt ex ea fiat quidquid fieret ex ſubſtantia panis: & ſic gerit vicem materiæ. Quod & docet D.Thomas in 4.ad Anibaldum diſt: 12.art.3.& ſuper 1.ad Corint.11.lec.4.in fine.

10 Demum libro 4.Sententiarum diſt. 12.q.1.art.2.q.3.ad 2.inquit D.Thomas; quod *dimenſiones, quæ ſunt proximæ diſpoſitiones materiæ, retinent in hoc ſacramento vicem materiæ*. Et quæſtiuncula 4.inter alios modos, quibus docet, ſuſtineri poſſe ex ſpeciebus aliquid poſſe generari; *vnus eſt, quod ipſi dimenſioni virtute diuinâ dabitur natura materiæ propter propinquitatem ad ipſam*. Quẽ dicendi modum vltimo proponit: & ita in eum magis videtur inclinare. Et cum hac q.77.art.5.hunc dicendi modum D.Thomas reliquis præferat, videtur manifeſtum ex mente D.Thomæ, eſſe probabilius, quãtitati diuinitus dari vt in omnibus ſit vice materia, & quod ſit ſubiectum formæ ſubſtantialis per generationem introductæ: Quod facile poterit verificari ſimul tenendo aliam opinionem, de qua dub.1.quod vt accidentia maneant ſine ſubiecto, indigent modo poſitiuo ſubſtantiali: nam iſto modo poſitiuo ſubſtantiali addito quantitati, facile omnia poſſunt verificari.

§. III.

Non eſt vera; nec D.Thomæ.

11 NIhilominus Soto in 4.diſt.10.q.2. art.5.§. *Quo igitur*, ſic ait. *At vero ingenue cum omni reuerentia fateor mihi vix poſſe perſuaderi*. Quod enim accidens per vllam potentiam formam ſubſtantialem ſuſcipiat, *creditu duriſsimum eſt*. Primùm, quia licet alia accidentia mediante quantitate inſint ſubiecto; forma tamen ſubſtantialis eſt proprius actus materię; cui prius natura ineſt, quam toto compoſito quantitas. *Secũdo*, quia quantitas natura ſua minoris entitatis eſt, quam forma ſubſtantialis; cum forma ſit pars ſubſtantiæ; quantitas vero accidens. *Tertio*, Actus, & potentia, ſecundum Ariſtotelem, debent eſſe eiuſdem generis: cum ergo forma ſit in genere ſubſtantiæ tãquam eius pars, materia etiam debet eſſe in eodem genere. *Quarto*, Ex ſubſtantia, & accidente ſibi inhærente non fit compoſitum per ſe, vt ait Ariſtoteles: Ergo multo minus ex accidente, & forma ei inhærente. Quare illud compoſitum nec eſſet ens per ſe; neque vero ſubſtantia; ſed res alterius generis. *Poſtremo* arguitur. Sequeretur pari ratione ex eadem quantitate abſque alia materia poſſe generari animal: imò vero hominem: Quod eſſet totam Philoſophiam ludibrio exponere. Hæc Soto.

12 Ad idem pertinent rationes Scoti in 4.diſt.12.q.6. Primo arguit; quia forma ſubſtantialis determinatur ad materiam ſubſtantialem tamquam ad proprium ſuſceptiuum. Secundo, quia de potentia dimenſionis non poteſt educi forma ſubſtantialis, cum ex natura rei non ſit in illa vt in proprio potentiali. Tertio, quia ignis genitus ex illa dimenſione, & forma ſubſtantiali, non eſſet vniuoce, nec vniformiter ignis cum alio igne genito ex forma ſubſtantiali, & ex materia ignis: & ſic non vniuoce ageret comburendo hoſtiam; ſicut cõburendo lignum. Quarto, quia ignis ſic genitus eſſet ignis mathematicus, ex quantitate ſcilicet; & forma ſubſtantiali compoſitus. Et ſequi poſſet talis proceſſus in generationibus, & corruptionibus vſque ad finẽ mundi, ſi ex illo generaretur aqua, & ex aqua aer; & ſic in infinitum. Quinto, quia poſsibile eſſet ponere caſum, quod puer nutritus ex iſtis ſpeciebus vſque ad finem vitę ſuæ, non reſurgeret niſi compoſitus ex dimenſionibus, & forma ſubſtantiali. Cum iſtis coincidunt recentiorum argumenta; & ideò referre nõ expedit. Nec Authores, qui concluſionem teneant: quia eſt communis omnium, exceptis paucis ſupra relatis.

13 Præterea Capreolus in 4.diſt.12. q.1.ad 1.Scoti contra tertiam folio 153. ait, quod non eſt demente Beati Thomæ; quod cum ex accidentibus Euchariſtiæ generatur aliqua ſubſtãtia, puta vermis, quod forma ſubſtantialis rei nouiter generatę ex illis, recipiatur ſubiectiue in ſolis dimenſionibus interminatis, & non in aliqua materia; quia hoc eſſet multum inconueniens, vt bene cõcludit Scotus. Sed inrẽdit; quod dimenſiones interminatę conuertuntur diuina virtute in materiam quantam, quæ eſt ſubiectum formæ ſubſtantialis nouiter inductæ, & eſt pars compoſiti nouiter generati. Et quod hæc fuerit mens S.Thomæ patet: nam in 4.diſt.12.q.1.art.2.quæſtiũcula 4.in ſol.ſecundi ſic dicit. *Hoc non eſt verum quin Deus poſſet mutare corpus in ſpiritum;*

tum: & tamen quantum ad aliquid dimenſiones interminatæ magis ſunt propinquæ materiæ corporali quam corpus ſpirituj. Item in ſol.3.ſic dicit. *Sicut quando aer conuertitur in ignem, non dicitur, quod materia ignis fiat duo, ſcilicet materia ignis, & forma ignis; ſed vnum tantũ, quod fit, ſcilicet ignis: ita etiam dimenſiones illæ non dicuntur duo fieri, ſed vnum tãtum, ſcilicet materia ſic dimenſionata: & hoc fit diuina virtute.* Item in ſol.quarti ſic dicit. *Secũdum quã libet poſitionem oportet ponere aliquid in hac generatione eſſe miraculoſum, & aliquid naturale: reddituſ enim ſubſtantiæ, vel creatio materiæ, vel conuerſio dimenſionum in materiam, eſt miraculum. Sed quod materia iam exiſtens recipiat talem formam, cuius diſpoſitiones præceſſerunt in dimenſionibus, hoc eſt naturale.* Simile dicit in corpore articuli. Item 3.p.q.77. art.5.ad 3.ſic dicit. *Quantitas dimenſiua panis, & vini retinent naturam propriam; & accipit miraculoſe vim, & proprietatem ſubſtantiæ: & ideò poteſt tranſire in vtrũque, ſcilicet, in ſubſtantiam, & dimenſionem.* Hæc ille. Ex quib⁹ omnibus patet, quod mens eius fuit, quod dimenſiones ſubſiſtentes in Euchariſtia cõuertantur diuina virtute in materiam quãtam, vt prædictum fuit. Hæc Capreolus. Caietanus, Cornejo, Araujo, Nuño, Serra, Gabriel à S. Vincentio, Philippus à Trinitate, & omnes Thomiſtæ recentiores.

14 Verum his omnibus occurrit Ferrara illo cap.66. in editione Romana folio 503. dicens. Ad id quod adducitur ex 4. Sententiarum poteſt dici, quod ibi illam ſequitur opinionem: quę etiam probabiliter ſuſtineri poſſet. Vel poteſt dici, quod illud non tenet abſolute, ſed ſub diſtinctione, vt patet in fine corporis articuli, &c. Eſt ergo ſenſus, quod quantitas habens naturam, & proprietatem materiæ ſit dimenſionata dimenſionibus terminatis ſubſtantiæ, quę generatur. Sicut cum aer conuertitur in ignẽ, materia aeris, fit ignis, in quantum ipſa eadem manens ſuſcipit formam ignis. Eodẽ modo explicat ſol.ad 4. Quod adducitur ex 3.p. non ſic eſt intelligendum quaſi ipſa quantitas deſinens conuertatur in ſubſtantiam: ſed quia ipſa manens, & vim ſubſtantiæ rei inens, ſuſcipit formam ſubſtantialẽ, & dimenſionem illam conſequentem, &c.

15 Ad ſingula argumenta Scoti reſpondet ibi Ferrara. Ad primum, quod forma ſubſtantialis ſecundum naturæ curſum determinatur ad materiam ſubſtãtialem: ſed miraculoſe etiam determinatur ad quantitatem tamquam ad proprium ſuſceptiuũ, in quantum virtute diuina quãtitas habet vim, & proprietatem materiæ ſubſtantialis. Factaque ſuppoſitione primi miraculi, quod quantitas habeat propietatem materiæ, naturaliter recipit formam.

16 Ad ſecundam dicit, quod de quantitate ſoli naturæ ſuæ dimiſſa, forma ſubſtãtialis educi non poteſt: ſed bene de quantitate virtute diuina habente vim, & propietatem materiæ educi poteſt: & eſt in ipſa potentialiter ſicut in tenẽte vicem proprij potentialis.

17 Ad tertium negat ſequelam: Tum, quia cum vniuoca ſint, quorũ ratio eſt vna: & ratio rei ſumatur à forma; vbi aliqua eãdem formam ſecundum ſpeciem habent, illa dicuntur vniuoca. Tum quia cum quantitas huiuſmodi omnem proprietatem materiæ ſubſtantialis habeat, eadem poſſunt dici habere materiam, & quæ ex materia naturali conſtituuntur; & quæ conſtituuntur ex huiuſmodi quantitate, diſpoſitionibus tali ſpeciei conuenientibus affecta.

18 Ad quartam dicitur, quod talis ignis non eſſet mathematicus; quia non conſtitueretur ex quantitate vt quantitas eſt; ſed vt habet vim, & proprietatem ſubſtantiæ. Nec eſſet inconueniens, quod ſic procederetur in aliquibus generationibus, & corruptionibus vſque ad finem mundi.

19 Ad quintum dicitur, quod ille caſus non eſt poſsibilis: quia numquam tota materia nutriti deſinit eſſe in ipſo; ſed ſemper aliquid ipſius manet. Vnde ſi aliquis vſque ad finem vitæ fuiſſet nutritus ſpeciebus ſacramentalibus, reſurgeret ex forma ſubſtãtiali, & materia compoſitus; habens tamẽ aliquam partem materiæ, quæ non eſſet vera, & naturalis materia; ſed quantitas vim, & proprietatem materię habens. Vel dicendum, quod Deus tunc ſupploret in reſurrectione quidquid in hoc deficeret de materia, vt in alio propoſito inquit S. Thomas inferius cap 81.ad 4.& 5.& in 4.Sententiarum diſt.44.q.1.art.2.q.4.ad 3. Hæc Ferrara. Quæ omnia ideò adduxi, vt ſi quis velit exercitij gratia defendere de potentia abſoluta hæc non implicare contradictionem, habeat viam, qua id vtcumque ſuſtinere valeat.

20 Sed loquendo rebus vt nunc, ſentẽtia mihi videtur incredibilis, nec ad mentẽ D.Thomę. Vnde oportet vt authoritatũ, & rationum vim inſtauremus. Et authoritates quidem valde vrgent. Primo, quia entitas, quæ conuerſione totali (de qua nunc eſt

eſt ſermo) in aliam conuertitur, nõ manet in termino cõuerſionis: ideòque poſt cõſecrationẽ non manent ſubſtantiæ panis, & vini. Sed expreſſe docet D.Tho. quod ſpecies ſacramẽtales couertuntur in materiã, ex qua generatur ſubſtãtia, vt videri poteſt q.77.ar.5.& ar.6.ait: *Dictũ eſt antẽ, quod ſpecies ſacramẽtales poſſunt cõuerti in ſubſtãtiam aliquã, &c.* Quod & repetit ad 3. Ergo non manent vt ſubiectum formæ ſubſtantialis.

Secundo. Quia in Proſa Miſſæ Feſti Corporis Chriſti dicitur: *Quod in carnem tranſit panis, & vinum in ſanguinẽ*: intelligim⁹ cõuertit in carnẽ, & ſãguinẽ Chriſti; cũ quib⁹ nõ manent ſubſtãtiæ, quæ tranſeunt. Sed dicit D.Th. hic ar.5.ad 3. quod quãtitas dimẽſiua *poteſt trãſire in vtrũque, ideſt, in ſubſtantiã, & dimẽſionẽ*: Ergo accidẽtia Euchariſtiæ nõ manent vt ſubiectũ formarum ſubſtantialium.

21 Tertio. Vt dicit S.Th.q.75.ar.3.ad 2. *forma quæ eſt terminus à quo, non cõuertitur in aliã formã, ſed vna forma ſuccedit alteri in ſubiecto.* Sed S.Tho. expreſſe dicit, quod dimẽſiones tranſeunt, & conuertuntur in ſubſtãtiã, & dimẽſionẽ. Ergo eſt ad eius mentẽ aſſerere, quod quantitas non manet in termino generationis vt ſubiectũ formæ ſubſtantialis.

Quarto idẽ cõſtat ex verbis eiuſdẽ D. Th. in 4.diſt.12.q.1.a.2.queſt.4.in fine corporis, & ad 4. Et quæſt.5.ad 1.& 2. Id magis declarat dicens: Accidentia manẽtia *in ſuo eſſe accidẽtali nõ nutriũt; ſed eo modo, quo in aliud cõuertuntur; vel aliud ſub eis creatur;* vel reddit. Ergo vt certũ ſtatuit D.Th. quod accidentia ſeparata non manẽt vt ſubiectum formarum ſubſtantialium: quãuis ſub opinionibus relinquat, an materia ex qua conſtat genitum, fiat per cõuerſionem, vel per creationem, vel per redditum.

22 Quinto probatur: nã D.Tho. ar.4. ex profeſſo probat ſpecies ſacramentales poſſe corrumpi, non ſolum per alterationem qualitatum; ſed per augmẽtũ, vel diminutionẽ quantitatis; & quod, cum panis pulueriz atur, vel vinũ in minutiſsimas partes diuiditur, deſinunt ſpecies, etiam ex parte quantitatis; & quod quoties non ſunt diſpoſitiones, ſub quibus naturaliter conſeruare tur ſubſtantia panis, vel vini, omnia accidẽtia corrumpũtur, ſaltim peraccidens; quia omnia ſubiectantur in toto compoſito, à quo & dimanant. Ergo pænitus incredibile eſt immediatè art 5. contrarium docere ſtatim differendo quantitatem manere vt formæ ſubſtantialis de nouo genitæ ſubiectum.

23 Vltimo idem conſtat ex dictis: nam Authores opinionis, quam impugnamus, fãtentur eã non poſſe defendi, niſi in quantitate ponatur modus ſubſtantialis poſitiuus ſuperadditus; vt ratione illius ſit vice ſubſtantia ad recipiendam alterationẽ prę uiam, & generationem ſubſtantialem; & formam geniti. Sed oſtendimus dub. 1. ex mente D. Thomæ, modum ſubſtantialem poſitiuum ad nil eſſe neceſſarium in quantitate ſeparata à ſubſtantia: ergo non eſt de mente D. Thomæ, quod quantitas ſit ſubiectum formæ genitæ.

24 Rationum etiam vis facilè inſtauratur: quia dato, quod quantitas ſeparata habeat modum ſubſtantialem, non ſufficit vt ex quantitate affecta iſto modo; & ex forma ſubſtantiali fiat vnum per ſe: quia probat D. Thomas 1.p.q.75.art.4.& libro 1. Contra Gentes cap 21. quod homo, & reliqua entia naturalia ex ſua diffinitione, & eſſentia, conſtat materia, & forma tanquã partibus intrinſecis, & eſſentialibus. Vnde per hoc quod vnum accidens ponatur affectum modo ſubſtantiali, non habetur pars intrinſeca, & eſſentialis phyſicè componẽs totum: nec enim ex forma ſubſtantiali, & quantitate, & modo ſubſtantiali poteſt fieri vnum ens per ſe.

25 Præterea. Ideò potiſsimè tribuitur quãtitati vt gerat munus materiæ primæ, ne plurificentur miracula, quæ non habentur ex verbis conſecrationis. Sed hoc nõ vitatur; imò plura accumulantur: nã cũ in ſententia D. Thomæ non ſint eadem accidentia ingenito, & incorrupto, cum omnia ſubiectentur in toto compoſito, quo deſinente deſtruuntur; eſſet miraculum quod quantitas ſpecierum non deſtruatur noua adueniente forma. Deinde illa quantitas eſſet accidens ſine ſubiecto etiam extra ſacramẽtum: & tota materia panis, quæ tranſubſtãtiata eſt, deficiet in rerum natura, & loco illius erit vt ſubſtãtia quãtitas. Vnde admiſſo, quod facti bilia ſint entia naturalia conſtantia forma ſubſtantiali, & quantitate vice materiæ, erit perpetuum miraculum iam tranſacto ſacramento, cum illo non habens neceſſariam connexionem: cum Deus aliter ſuauius potuerit res diſponere.

26 Per quæ ceſſat principale argumentum. Ad confirmationes reſpõdetur, quod vi primi miraculi ſolum datũ eſt quãtitati vt ſubſiſtat, & ſuſtentet, & ſit vice materiæ

vsque ad non esse sacramenti: & tunc aduenit materia: nam si duraret quantitas, & esset nouum miraculum, & nō solum tribueretur illi proprietas substantiæ, quæ est nō esse in alio; sed vera natura partis substātiæ: quod accidenti repugnat: sicut repugnat accidenti quod sit substantia: licet non repugnet quod diuinitus existat sine substantia. Notat autem D. Thomas in 4. Sent. vbi supra ad 4. quod secundū quamlibet opinionem interuenit hic miraculum: siquidē materia prima à Deo solo fieri potest quocumque modo ponatur produci. Cæterū miraculum creationis materiæ, vel quod iterum redeat, esset omnino nouum, & nō consequutum ad primum miraculum consecrationis: quia nec pertinet ad illud esse, quod acquisiuit panis ex vi verborum, nec primario, nec secundario. At vero conuersio in materiam, habet connexionem cum illo esse, quod habet quantitas vt suppleat vicem materiæ: nam quod disponitur, suscipit formam: & quia quantitas desinit, cū species corrumpuntur; ideò quasi connaturaliter exigit, quod Deus ex ea faciat materiam, ex qua debet educi forma, ad quā necessitant dispositiones.

27 Vnde intelligitur mens D. Thomę art. 5. solum enim intendit docere, quod quantitati datum est, vt sit vicemateria toto tempore quo est sine subiecto, & continet Christum sub sacramento, videlicet in fieri generationis, cum adest præuia alteratio. At vero in ipso puncto generationis conuertitur in materiam primam: quod ipse D. Thomas declarat ad 2 dicens, quod quantitas dimensiua potest transire in vtrūque, ideſt, in substantiam, & dimēsionem.

28 Ad authoritatem ex libro 4. Contragentes respondetur D. Thomam ibi impugnare eos, qui totam substantiam (quā ipse probat generari) dicebant fieri per hoc, quod accidentia miraculosè conuertebantur in illam; sicut miraculosè panis in corpus Christi conuertitur. Quod dupliciter excludit. Primo. Nam nō videtur opus dignum miraculo, quod sacramentum putrescat. Secundo: nam ad sensum apparet, quod putrefactio, & combustio consueto naturæ ordine accidunt in speciebus: quod non solet esse in his, quæ miraculosè fiūt. Quæ rationes non militant asserendo materiam fieri à Deo conuertente quantitatē in materiam. Formam vero substantialem introduci ab agente naturali consueto modo operante: & sic totum quod fit, simpliciter dicitur generari.

29 Id quod adducitur ex Quodlibeto, dixit S. Tho. vt explicet in quo sēsu sit probabilis sententia asserens substātiam panis redire: & asseruit materiā ponendā per creationē, vel alio modo: quia non constat qualiter ab Authoribus illius opinionis poneretur fieri materiam vt ex illa possent huiusmodi corpora generari.

30 Ad authoritatē ex 4. Sent. posset primo dici, quod inter tres modos probabiles, quos ibi sustinet, vnus est ille primæ sententiæ. Cum autem alter sit ille, quē prima sententia tenet, & per quem soluit argumēta, in eum magis inclinat. ¶ Secūdo, & melius dicitur, quod in prioribus verbis loquitur de quantitate quandiū existit sine subiecto, & de generatione in fieri. In vltimis verò ipse immediatè apponit verba, quibus declarat, quod desinentibus speciebus aduenit materia *vt sic illud generatum sit compositum ex materia, & forma.* Antea vero declarauerat aduentum materiæ esse per conuersionem dimensionum in illam.

31 Sed obijcies. Omnis generatio creata essentialiter est mutatio. Vnde Philos. 8. Phys. tex. 62. ait, quod *generatio est mutatio de non ente in ens*: & D. Th. q. 2. de Pot. art. 1. ad 15. ait, quod *generatio est species mutationis.* Sed cum desinentibus speciebus, & succedente materia, introducitur forma substantialis, nō interuenit mutatio: Ergo nec ibi est generatio. Probatur minor, quia de ratione mutationis est, quod subiectum se habeat aliter nunc ac prius: & ideò docet D. Tho. 1. p. q. 45. ar. 2. ad 2. creationem nō esse mutationem, quia nō habet subiectū, quod se habeat aliter nunc ac prius. Sed materia, quæ recipit formam, nō præcessit vt realiter se habeat per aduentum formę. Ergo subiectum non mutatur, ac per consequens nec est generatio, sed creatio.

32 Ad hoc argumētū PP. Carmelitani disp. 2. de Gen. q. 2. §. 4. & 5. cū alijs, quos referūt, dicūt generationē substātialē nō esse essentialiter mutationē, sed resultātiā, quę definitur per mutationem, quia eā per se petit, estque vera radix illius.

33 Cæterū, quia lib. 1. de Gen. q. 3. diximus generationē creatā esse essētialiter mutationē. Ideò M. Ioā. à S. Th. ibi q. 1. ar. 1. & latè Serra hic q. 77. ar. 5. ad 3. dicūt materiā produci à Deo, nō quidē existētē sine omni forma; sed simul cū forma rei, quæ generatur ex speciebus sacramētalibus: nō tamē ita vt hęc forma producatur à solo Deo eadē actione, qua producitur materia; sicut producta est forma Cęli ab ipso, quando creauit Cęlū; Sed ita licet simul, & in eodem instanti sit productio materiæ habentis esse à forma, & formæ dantis esse materiæ; non tamē sit eadē productio. Sicut licet simul cū corpore humano producatur anima rationalis; non tamen eadem productione; cum illud producatur per generationē, hæc per creationem. Sicque forma rei genitæ ex speciebus educi potest virtute agentis naturalis ex potentia materiæ productæ à solo Deo: nam ad hoc non requiritur prioritas temporis; sed sufficit prioritas naturæ in genere causæ materialis: Cum constet quando Deus produxit Angelos, licet simul esset condens naturam, & largiens gratiam; hāc eduxisse de potentia obedientiali naturæ Angelicæ: quia nō per creationem; sed per aliam productionem eam largitus est. Hæc ibi.

34 Aliquas difficultates contra doctrinā huius solutionis, proposui lib. 1. de Gener. q. 3. n. 17. & aliam solutionem adhibui ibi nu. 18. quæ sumitur ex Caietano hic art. 5. *ad quartam*, dicēte, quod nihil refert ex parte agentis an subsit verum subiectum; aut aliquid æquiualens: *Quantam de æquipollentibus eadem est ratio, & idem est iudicium.* Et propterea, cum dicitur agens naturale naturaliter requirere materiam cōcausantē; subintelligitur, vel aliquid æquipollens: quoniam, vt dictum est, par est ratio, & iudiciū de æquipollentibus. Similiter ex parte materiæ, seu subiecti transmutationis; sicut si eadem materia duraret toto tempore alterationis, & in instanti generationis, vere generatio esset mutatio; quia datur subiectum, quod aliter se habet nūc ac prius; ita introductio formæ vermis ex speciebus sacramentalibus est vera generatio, & mutatio, quia subest tempore antecedenti generationem aliquid æquipollens materiæ: quia vt ait D. Thomas ad 3. *quantitas dimēsiua panis, & vinireruet naturam propriā; & accipit miraculose vim, & proprietatem substātiæ: & ideò potest transire in vtrumque, ideſt, in substantiam, & dimensionem.* ¶ Circa art. 6. & 7. sufficit legere D. Thomam.

✠

DVBIVM VII.

Vtrum aliquis liquor possit vino consecrato commisceri?

§. I.

Certū est alium liquorem vino consecrato posse commisceri?

1 NOtum est id quod animaduertit Ferrara lib. 4. Cōtra Gentes cap. 35. circa tertiam rationem, quod mixtio accipitur dupliciter: vno modo improprie, & cōmuniter pro coniunctione corporum humidorum, vel solidorum solum per contiguationem, vel aggregationem: vt quādo duæ aquæ miscentur, & si maneant immutatæ substantialiter: & farina ex granis tritici, & hordei, dicitur quoddam mixtum. Secundo accipitur mixtio proprie, quando ex aliquibus corporibus alteratis fit aliquid tertium. Quo sensu dicit Philosophus lib. 1. de Generat. textu 90. quod *mixtio est miscibilium alteratorum vno*: vbi S. Thomas lect. vltima aduertit, quod nō solum debet esse alteratio qualitatum; sed debet esse *alteratorum, ideſt, corruptorum secundū formas vnio.* Quam definitionem etiam approbat D. Thomas in 2. dist. 27. q. 3. art. 1. De qua egimus lib. 1. de Gener. q. 30. §. 2. De qua mixtione nunc loquimur, cum D. Thomas dicente: *Quod est commixtum ex duobus, neutrum miscibilium est: sed vtrumque transit in quoddam tertium ex his compositum.*

2 Igitur, quod vino consecrato possit alius liquor commisceri, indubitatum est, & admittitur ab omnibus Theologis. Probat D. Thomas art. 8. in primis experiētia: nam ad sensum patet, aliam liquorem vino permisceri posse post consecrationem, sicut & ante. Deinde probat ratione manifesta ex dictis, nempe quod species in hoc sacramento remanentes, sicut adiscuntur virtute consecrationis modum essendi substantiæ (loquitur de modo, non nominaliter, sed adverbialiter; nempe non de modo qui sit determinatio; sed de similitudinis cōparatione, vt notat D. Th. q. 20. de Pot. ar. 2. ad 10.) ita etiā cōsequūtur modū agēdi, & patiendi, vt scilicet agere, & pati possint quidquid ageret, vel pateretur substantiā, si ibi præsens existeret. Manifestū est autē, quod si ibi esset substantia vini, liquor aliquis posset ei permisceri. Ergo aliquis liquor potest vino consecrato commisceri.

3 Quod cōfirmatur: nā ostēdi lib. 1. de Gener. q. 30. §. 3. missionē differre à generatione tan-

tanquam speciem à genere: quia licet non omnis generatio sit mixtio; omnis tamen mixtio est generatio. Sicut ergo ex speciebus sacramentalibus potest aliquid generari, vt ostensum est à D. Th. ar. 5. Et sicut ar. 6. docet, quod species panis nutriunt: ex hoc enim (vt dicitur 2. de Anima text. 45. & 46.) cibus nutrit, quod conuertitur in substantiam nutriti: cum species sacramentales possint conuerti in substantiã aliquã, quæ ex eis generatur, per eandem rationẽ possunt conuerti in corpus humanum, & nutrire. Ita similiter vino consecrato potest alius liquor commisceri.

4 In conclusione ista, vt dixi, cõcordãt Theologi: licet non eodem modo causas mixtionis exponant. Siquidem Durandus in 4. dist. 12. q. 3. nu. 4. docet corruptionem miscibilium fieri per actionem inuicẽ contrariorum: cum tamen S. Thomas non videatur aliam rationem assignare, quã mixtionem, intersectionemque, & subintrantiam alterius in alterum. At vero nulla est discrepantia, vt Paludanus dist. 12. q. 5. Et Capreolus dist. 13. q. 1. Et Soto dist. 10. q. 1. ar. 8. §. *Materia hæc*, adnotarunt. Vterq; enim modus potest concurrere simul, atq; alter alterum præuenire; dũ enim illa quæ commiscentur, grossa, pinguiaque sunt, vt si oleum misceatur vino grosso: quia neutrum alteri facile cedit, citius per vicariam actionem, & passionem corrumpũtur, quã per diuisionem. Si vero subtilis aqua misceatur subtili vino, diuisio partium velocior erit, quam alteratio. Quæ doctrina est D. Th. lib. 2. Contrag. c. 56. rat. 1. dicentis: *Quæ admisceantur, oportet ad inuicem alterata esse: quod non cõtingit nisi in his, quorum est materia eadem: & quæ possunt esse acta, & passiua ad inuicem.* Quod etiam asserit D. Tho. lib. 4. Contrag. c. 35. rat. 3. & lib. 1. de Gener. lect. 25. lit. c.

5 Item concordant Theologi per omnem, & solam illam mixtionem liquoris, quæ solueret speciem vini, vel in toto, vel in parte, desinere esse sanguinem Christi, vel in omnibus speciebus vini, vel in parte. Maximè dissident in puncto Philosophico quæ permixtio eiusdem, vel alterius speciei liquoris sufficiat ad soluendam speciẽ vini, vel ad faciendum, quod non sit idem individuum quod consecratum est; & sic quod non sit illud quod contineret sanguinem Christi?

✠

§. II.

Vtrum desinat continere sanguinem Christi?

6 PRima sententia absolute affirmat, quoties speciebus consecratis infunditur vinum, aut liquor non consecratus, & fit mixtio per partium diuisionem, & mutuam penetrationem, absque physica alia specierũ immutatione, nullo modo desinere ibi sanguinem Christi. Quod idẽ putant cum vinũ, quod infunditur est diuersæ speciei, & diuersarum qualitatum. Ita Durand. in 4. dist. 13. q. 3. n. 6. & 7. Vazquez disp. 195. c. 6. à n. 63. vsq; 70. Lugo disp. 10. sec. 3. à nu. 45. vsque 51. Merat. disp. 28. Auersa q. 5. sec. 6. Villalobos to. 1. trac. 7. diffic. 28. n. 4. Leander trac. 7. disp. 10. q. 24. & 25.

7 Secunda opinio docet, quod si vino consecrato misceatur aliud non consecratum, siue earundem qualitatum, siue diuersarum, dum tamen sit in ea quantitate, & qualitate vt penetret partes minimas, etiã si eas nõ corrũpat, neque alteratione diuersificet, desinere ibi sanguinẽ Christi. Ita Alensis 4. p. q. 10. mẽbro 7. ar. 7. §. 3. ad 3. Richard. in 4. dist. 12. ar. 4. q. 1. S. Bonau. dist. 12. 1. p. ar. 2. ad vlt. Ioã. Maior dist. 12. q. 4. dub. 2. in fine. Paludanus q. 5. ar. 2. n. 14. Capreolus q. 1. ar. 3. ad arg. cõtra 2. Soto dist. 10. q. 2. ar. 8. §. *Ad hæc vero*, vbi ait. Quare sub conditione dicendum, quod si daretur perfecta mixtio per penetrationem, videlicet vsque ad particulas minores minimis, quæ sufficiunt conseruare vinum, forte vinum non maneret idem numero: atque adeò si species consecratæ sic commisceren tur, nõ maneret illic sanguis. Et ad argumẽtum à nobis factum respondetur, quod licet dum fit diuisio, & penetratio, particulæ diuisæ reuniãtur inuicem, nihilominus iterum, atque iterum diuidũtur vt nõ maneant eædem numero. Quare opinio Diui Tho. intelligẽda est cõditionaliter, si daretur illa mixtio. Sed tamẽ quia illa est latẽtissima, nũquã Ecclesia iudicaret per mixtionẽ specierum consecratũ sanguinem desinere illic esse, quousque perciperentur non esse species vini.

Ex recentioribus idem tenent Cornejo disp. 1. dub. vlt. q. 3. Gabriel à S. Vincentio disp. 11. q. 6. Pasqualigus disp. 107. sect. 3. Granados tract. 7. disputatione 4. nu. 5. & 6.

8 Tertia opinio docet per solam diuisionem, & subintrationem vini, vel alterius liquoris inconsecrati non amittere vinum consecratum suam speciem, nec individuationem; ac perconsequẽs nec desinere continere sanguinem Christi; bene tamẽ si haberet diuersas qualitates, quæ sufficiant alterare vinum consecratum, imò & corrumpere, & generare vinum omnino simile inconsecrato. Item Victoria in Summa nu. 64. Et Cano, quos refert, & sequitur Nuño q. 77. art. 8. conc. 4. Serra ibi. Ioan. a S. Thoma lib. 1. de Gener. q. 6. art. 2. conc. 2. Patres Carmelitani disp. 9. q. 2. nu. 18. Et nos ipsi lib. 1. de Gener. q. 31. §. 3. nu. 18. vbi retuli Rubio, Cabero, & Petrum Garcia. Sequunturque Suarez disp. 54. sect. 2. conc. 2. in fine. Valentia puncto 3. Henriquez lib. 8. cap. 28. nu. 3. Tannerus disp. 5. q. 6. dub. 2. num. 28. Bernal disp. 38. sect. 5. à n. 55. Bonacina disp. 4. q. 3. punct. 6. §. 3. nu. 7. Et hæc est reliquis opinionibus probabilior: pro cuius expositione.

9 Dico primo. Non quælibet cuiuslibet liquoris admixtio sufficit vt species vini consecrati desinant continere sanguinem Christi. Miror quomodo alicui in mẽtem venerit oppositum tribuere D. Thomæ; cum oppositam sententiam ter ipse referat, & exprofesso impugnet. Primo hic art. 8. ad 4. dicens, quod quidam posuerũt, quod quãtumcumque parua fiat extranei liquoris permixtio, substantia sanguinis Christi desinit esse sub toto: & hoc ratione inducta in argumento (Tum quia magnũ, & paruum sunt differentiæ quantitatis, & diuersificant ipsam, sicut album, & nigrum colorẽ. Tum etiã, quia liquor permixtus, cum non habeat obstaculum, videtur vndique diffundi per totum: & ita desinit ibi esse sanguis Christi, qui non est ibi simul cum alia substantia) Quæ tamen non cogit; quia magnum, & paruum diuersificãt quantitatem dimensiuam, non quantum ad eius essentiam, sed quantum ad determinationem mẽsuræ. Similiter etiam liquor appositus adeò potest esse paruus, quod sua parnitate impeditur ne diffundatur per totũ; & non solis dimẽsionibus; quæ licet sint sine subiecto; tamen obstant alteri liquori, sicut & substantia, si ibi adesset; secũdum ea quæ præmissa sunt. Hæc S. Thomas, qui idem docet in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. quæstiũcula 6. vbi & addit. Non quælibet dimensionum distinctio tollit sacramentum: sicut enim additio, ita & diuisio facit aliam dimensionem, vt ex dictis patet per Philosophum: diuisio autem non tollit veritatem sacramenti; vt patet in pane, qui frangitur: vnde nec additio, &c.

10 Tertio in Quodlib. 10. ar. 3. rationẽ à priori proponit dicens. Sed hoc non videtur verum, quia species, quæ in sacramẽto post consecrationem remanent, eodẽ modo corrumpuntur, & non aliter quam accidisset de substantijs præexistentibus, quorum species manẽt; sicut ad sensum patet, quod interimantur, & alijs modis transmutentur omnino; sicut accidisset de substantia panis, & vini ante consecrationem. Cõstat autem per admixtionem vnius guttæ aquæ non fuisse totum vinum destructum. Vnde nec propter hoc tota species vini corrumpitur post consecrationem, &c. Et ad 2. ait. Species autem sacramentales non destruuntur quibuscumque qualitatib⁹ variatis: quia si odor vini, vel color mutaretur, non propter hoc desineret ibi esse sanguis Christi; nisi dimensiones, quæ cæteris accidentibus subsunt; vicem substantiæ gerentes, secundum essentiam destruerentur. Quod aliter accidere non potest, quã accideret de substantia vini sibi esset.

11 Ad idem pertinet ratio Durandi illa q. 6. n. 6. Quia omnes Doctores communiter dicunt, quod sanguis Christi non desinit esse sub speciebus vini consecrati nisi per talem alterationem, seu immutationem, per quam desineret ibi esse substantia vini, si ibi subesset. Sed cõstat, quod per appositionẽ vini omnino similis, substãtia vini præcedens nullo modo desineret ibi esse: Ergo per appositionem vini similis in substantia, & qualitate vino consecrato, & speciebus eius, non desinit sanguis Christi esse sub speciebus prioris vini consecrati.

12 Subiungit aliud argumentum Soto dicens. Tertio vrgentissime arguitur. Si dum vnum vinum alteri infunditur, neutrum manet idem numero, sequeretur subinde, quod si species consecratæ vnius calicis commiscerentur cum speciebus alterius calicis, neque istæ, neque illæ persisterent eædem numero: nã similis fieret per diuisionẽ corruptio: atque adeò sanguis desineret illic esse. Quod asserere, nefandus esset error: alioqui si species in vno Calice cõsecratas, in duos diuideres, & iterũ cõmisceres, aboleretur sacramẽtũ. Quin vero, si cooperto Calice, sulque deque species easdem verlares, sanguis abiret.

13 Præterea, vt iacet cõclusio, ex triplici capite facile potest verificari. In primis si species consecratæ sint magnæ quantitatis, & illis solum infundatur gutta li-

choris: quia vt inquit D. Tho. in 4. dist. 12. q. 1. ar. 2 q 6. *non est probabile quod vna gutta aquæ per totum cyphum diffundatur.* Ideoque totum vinum corrumperet, nec desineret ibi esse sanguis Christi propter aquæ admixtæ paucitatem. Secundo, quamuis quã titas esset magna liquoris infusi, vt vinum posset corrumpere, necessarium erat vt diuisio progrederetur vsque ad partes minores minimis, quæ possent cõseruare vinũ. Tanta veto diuisio vix posset contingere, nisi vnum maximo impetu infunderetur alteri: quod communiter non contingit. Tertio verificatur cõclusio, quia liquor habet quidem qualitates diuersas, vel contrarias, & alterat quidem species vini sed nõ alteratione sufficienti ad illud corrumpendum: nec ad variandum indiuiduũ substantialiter. Vnde non est cur sub illis speciebꝰ desinat esse sanguis Christi.

14 Dico secundo, per solam penetrationem, vel diuisionem, non datur perfecta mixtio; bene tamen cum adest alteratione diuersarum qualitatum, quæ sufficeret ad corrumpendum vinum, tũc enim post perfectam mixtionem, desinit ibi cõtineri sanguis Christi. Etiam assertionem hanc esse de mẽte D. Thomæ, probãt Tho mistæ relati num. 8. pro vltima opinione: quia (vt ait Serra) solum loquitur de quocumque liquore ex quo, & vino consecrato fit permixtum: vt indicant illa verba: *Et fit permixtum*: Quando autem liquor habet easdem omnino qualitates, non fit permixtum: nam hoc est quoddam tertium resultans ex miscibilibus, contrarias qualitates habentibus, & quæ sunt ad inuicem passiua, & vnum alterat aliud, vt sumitur ex Arist. lib. 1. de Gener. c. 10. & D. Tho. ibidem lect. 25. & in 2. dist. 17. q. 3 ar. 1. & hic art. 8. Quod non contingit quãdo liquores sũt non solum eiusdem speciei; sed etiam earundem omnino qualitatum, qualia sunt vina, quæ ex eodem dolio hauriuntur.

15 Præterea, duo Calices præparati ex eodem vino, si consecrati iterum misceantur, secundum omnem sui partem etiã minorem minima possunt misceri; & tamen non desinunt continere sanguinem Christi. Et arbitror (inquit Soto, 9. *Ad hæc vero*) quod hæc esset semper Ecclesiæ censura: quia adorarentur etiam sine vlla conditione. Par autem ratio est de missione vini inconsecrati cum altero, ac de missione consecratorum. ¶ Duæ etiam aquæ quantumuis secundum omnem partem se penetrent, non ideò corrumpuntur: imò melius conseruantur. Et tamen affert S. Thom. in 4. Sent. illa q. 6. quod secũdum Philosophũ 1. de Gen. textu 88. *Ea quæ sunt indiuisibilia in minima, sunt bene permiscibilia*: Sed ita est de speciebus illis: Ergo, &c.

Rursus, licet isti liquores, vel duo vina earundem qualitatum diuidantur in partes minores minima, sub quibus non potest substantia eorum naturaliter conseruari, si separarentur à toto, vt sumitur ex Diuo Thoma in 2. dist. 30. q. 2. ar. 2. & 1. p. q. 7. art. 3. Bene tamen si ab illo non separarẽ turinã quamuis in partibus minoribus minima separatis à toto non conseruetur substantia rei; conseruatur tamen in illis in toto existentibus. Vide in simili supra q. 74. dub. 4. §. 3.

16 Obijcies. Humidorum permixtorum efficitur superficies vna: si ergo speciebus consecratis aliquis liquor admisceatur, efficitur vna superficies liquoris aduenientis, & specierum præexistentium. Sed superficies liquoris est in subiecto: superficies autem specierum non est in subiecto: ergo eadem superficies erit in subiecto: & non in subiecto: quod est impossibile.

Respondetur cum Diuo Thoma in 4. Sent. illa q. 6. ad 3. *quod non est inconueniens vnam dimensionem secundum vnam partẽ sui esse in hoc sacramento sine subiecto; & aliam esse in subiecto: quia plures partes dimensionis, quamuis sint vna dimensio in actu: sunt tamen plures in potentia.* Similiter hic artic. 8. ad 2. ait. *Et si quidem corrumpatur in toto, nulla iam remanet quæstio: quia iam totum erit vniforme. Si autem corrumpantur in parte, erit quidem vna dimensio secundum continuitatem quantitatis; non tamen vna secundum modum essendi: quia vna pars eius erit sine subiecto, alia erit in subiecto: sicut si aliquod corpus constituatur ex duobus metallis, erit vnum corpus secundũ rationem quantitatis; non tamen vnum secundũ speciem naturæ.*

17 In quo exemplo difficultatem inuenit Nuño in fine Commentarij art. 8. dicens, quod *exemplorum non requiritur veritas.* Vnde exemplum de duobus metallis habentibus diuersas naturas substantiales, & eandem quantitatem, *solum intelligitur quantum ad apparentiam*: certum est enim, quod sicuti sunt diuersæ substantiæ; ita & habent diuersas quantitates. Granado etiam tractatu 7. disputatione 4. num. 6. ait, quod seclulo miraculo (quod hic non debet asseri sine fundamento) accidentia panis,

nis, aut vini consecrati, non possunt continuari accidentibus non consecratis: quia cum sub his non sit substantia, quæ continuetur pani, & vino consecrato, nec etiam accidentia poterunt cõtinuari: vnde si per infusionem vini non consecrati diuiderentur species cõsecratæ in partes minores minimo, destruerentur perinde; ac si liquor, qui admisceretur esset alterius speciei; nec posset manere ibi Christus Dominus.

18 Hæc tamen parum vrgent: nam si quid probant, sicut ostenduntur, quod species consecratæ vniri non possunt vino nõ consecrato, ita probarent quod misceri nõ possent, quod est contra experientiam: & contra rationem: quia maius est corrumpi, quam permisceri: Sed admittit Granados species consecratas posse corrumpi non consecratis: ergo possunt permisceri. Vnde D. Thomas in 4. Sẽt. vbi supra ait, quod *hoc modo admisceatur liquor quicumque speciebus illis, sicut admisceretur substantiæ vini.* Experientiaque est compertum quam facilè liquida misceantur. Duoque metalla liquida facilè adunantur, & fit eorum vna superficies continua; quamuis physica natura vtriusque maneat sicut antea; vnde si iterum liquefiant possunt adinuicem separari. Vnde quantitates erant non solum contiguæ, sed continuæ; quamuis naturæ non transierint in vnum tertium; nec sit facta perfecta mixtio inter duo metalla, vt eorum facilis separatio, quæ fit per artem, ostendit.

19 Ex quo fit (inquit Serra ar. 8. folio 414.) si ex illis duobus vinis vnum sit consecratum, & alterum non, quãtitates eorũ etiã diuisas in partes minores minima continuari; & sub partibus quantitatis vini cõsecrati esse sanguinem Christi; sub partibꝰ vero quantitatis vini non consecrati esse substantiam vini: si autem vtrumque sit cõsecratum, sub vtriusque quantitatis partibus contineri sanguinẽ Christi: idem enim ferendum est iudicium (quoad hoc) de vinis consecratis ac si non essent consecrata. Quia vt arguit Vazquez n. 70. species consecratæ in consecratas eodem modo agẽt: sicut agerent, si propriam vini substãtiã haberent: ac proinde eodem modo se corrũperent, ac si substantia earum adesset. Ergo eodem modo possunt superficies vniri, ac si ibi esset substantia vini.

20 Præterea obijcit Vazquez disp. 196. c. 6. n. 64. Quia alioquin improbãdus esset vsus, quẽ Ecclesia Romana antiquitus seruauit, vt refertur in libro, cui titulus est: *Ordo Romanus*, in quo antiquæ ceremoniæ Ecclesiæ Romanæ cõtinentur: nã in c. 4. quod incipit: *In nomine Dñi, incipit liber de Romano ordine, qualiter celebrandum sit officium*? Dicitur in hunc modũ: *Expletã confractione, Diaconus minor leuatã de Subdiacono patena, defert eam ad Pontificem, vt communicet corpore Dominico; sed ipse Pontifex confirmatur ab Archidiacono in Calice Sãcto* (hoc est, sumit sanguinem Christi) *de quo parum refundit Archidiaconus in maiorem Calicem, siue scyphũ, quẽ tenet Acolytus; vt ex eodẽ sacro vase confirmetur populus; quia vinum, etiam non consecratũ, sed sanguine Domini commixtum, sanctificatur per omnem modum.* Idem habetur in libro de Ecclesiasticis obseruationibus Authore Ioanne Miecrologo cap. 19.

21 Pertinet ad idem quoddam ingens miraculum ex historia Slauorum, quod ex Helmoldo Abbate refert Baronius tomo 12. Anno 1192. cap. 21. nam cum ablutione digitorum Sacerdotis facta per aquam portiuncula Eucharistiæ in vas desideret, *accepit formam digituli, versa in cruentam carnem.* Adijcit Baronius. Hæc de transubstantiatione aquæ in sanguinem Christi, per cõmistionem Christi corporis diuinitus facta, quod semper fieri in vino, cũ cõmixtio intercederet, antiquitas existimauit, &c.

22 Contrarium tamen apperte docet S. Bernardus epist. 69. ad Guidonem Abbatem dicens: *Deinde, quod compertã, sero licet, negligentia, vinum fudisti in Calicem super hostiæ sacræ particulam, laudamus; nec sub tanto articulo melius fieri potuisse putamus, arbitrantes liquorem, etsi non ex consecratione propria, atque solemni in sanguinem Christi mutatum, sacrum tamen fuisse ex contactu corporis sacri.* Non ergo existimauit antiquitas, quod si liquor non consecratus adijciatur cõsecrato, totum efficiatur consecratum.

23 D. Th. in 4. dist. 12. q. 1. ar. 2. q. 6. vt reddat disparitatem, cur in cap. *Quod in dubijs. De consec. Eccles. vel alt.* dicatur, quod si pars aquæ benedictæ adiũgatur cõmuni aquæ, tota manet benedicta; non autẽ idem contingat in Eucharistia; respondet ad 2. quod in aquã benedictã non fit aliqua mutatio substantialis ipsius aquæ, sicut est in hoc sacramẽto; sed acquiritur ei virtus aliqua ex benedictione; & ideò illa virtꝰ potest peruenire ad aquã additã. Sed in hoc sacramẽto vinũ cõuertitur substantialiter in aliud virtute verborum: & ideò non oportet, quod vinum additum substantialiter etiam conuertatur in sacramentum.

Sed poteſt eſſe, quod conuertatur in vinũ virtute accidentium vini, quæ remanent, vt dictum eſt. Hæc S. Thomas. Qui ad idem intentum hic art.8.ad 3. affert verba Innocẽtij Tertij cap. *Cum Marthæ, §. Quæſtuſti.* Quæ licet definitiua non ſint; ſed ſolum interferendas ſententias prolata (vt notat ibi Gloſſa lit.m.) tamen ſunt eiuſdem Pontificis lib.4.de Myſterijs Miſſæ c.31. Ideòque exponuntur à D. Thoma, non tam iuxta corticem litteræ, quam iuxta genuinũ, & verum ſenſum, quem admittunt. Nec eſt ſimile (inquit) de aqua benedicta: quia illa benedictio nullam immutationẽ facit circa ſubſtantiam aquæ, ſicut facit conſecratio vini.

24 Accedit communis Theologorum conſenſus: quia (vt ipſe Vazquez fatetur nu.65.) eſt concors Scholaſticorum sẽtentia, vinum non conſecratum non poſſe conſecrari, ita vt ſub ſe contineat Chriſtũ, ſola infuſione ſpecierum conſecratarum, & miſtione cum ipſo, cum ad conſecrationẽ verba requirantur. Quare nulla ratione credi poteſt. Eccleſiã aliquãdo oppoſitum ſenſiſſe. ¶ Cum etiam mos illic ſolum fuerit paucas vini conſecrati guttas ſcypho infundere, argumentum parum vrget, quia omnes fatentur, quod non totum, ſed aliqua particula eſt mixta. Vnde Soto diſt.10. q.2.ar.8. §. *Quarta concluſio*, ait, quod ſi fiat mixtio in parua quantitate, vt dum gutta aquæ, vel vini infunditur Calici, nõ manet ſub illa particula ſanguis, neque Durando dubia eſt; neque cuipiam eſſe poteſt. Eſt enim concluſio Innocentij, cap. *Cum Marthæ. De celebratione Miſſarum.* Nam ſi, quod miſcetur, vinum eſt vinũ perſeuerat, vel idem, vel aliud numero. Si vero eſt aqua; certum eſt, quod vertitur in vinum: & quia illud numquam fuit conſecratum, non manet ibi ſanguis.

25 Horum occaſione inquires, ſi paucæ guttæ vini conſecratæ adiungantur vino non conſecrato, an ſtatim deſinant continere ſanguinem Chriſti?

Paludanus in 4.diſt.12.q.5.ar.3. in fine nu.32. ait, quod quando de ſanguine nõ remanet in Calice niſi gutta, vel ſtilla; illud quod additur in magna quantitate corrumpit illam ſpeciem; vel per viam diuiſionis, ſi non habet qualitatem cõtrariam; vel per viam alterationis, ſi habet: & ſic non remanet. Hæc ibi: & Henriquez lib.8.c.28.n.4. dicens inauditũ aſſerere eam guttam sãguinis perpetuo conſeruari in dolio vini.

26 Soto prædicto ar.8. §. *Ad hæc vero*, ait. Quare etiam ſi gutta ſpecierum conſecratarum infundatur dolio vini, dicendum eſt illic manere ſanguinẽ: quia licet illa per ſe diuiſa non poſſet ſeruare vinum; ſeruat tamẽ dum particulæ cum reliquo vino cõtinuantur. Sed quia non poteſt percipi vbi ſit illa gutta: Imò quamuis eſſent quatuor, vel decem, non eſſent perceptibiles, nullũ eſſet periculum vinum bibere. Tametſi tãta poſſet eſſe mixtio ſpecierum, vt res eſſet dubia: & ideò inter Miſſarum ſolemnia eſſet totum per partes conſecrandum, & ſumendum.

27 Sed abſolutè vinum illud debere ſeruari ad ſacros vſus, vt conſumeretur à Sacerdotibus, poſt ſumptionem Calicis ante ablutionẽ, docent Suarez diſp.57.ſec.4.in fine. Nuño q.77.art.8.in fine, ibi Coninch n.77. Granados diſp.4.n.7. & alij, quos ſequitur Leander trac.7.diſp.10.q.28. Fauet que miraculum ex Baronio relatum.

28 Hẽriquez tamen; Vialdus, & Saa in prima editione, & Lugo diſp.10.ſect.3. n.52. ſententiam Soti ſequuntur, putantes poſſe in cõmunes vſus inſumi: quia tãmodica gutta in tanta copia vini haberi debet tãquam deperdita.

29 Hæc tamen conciliant Bonacina q.3.de Euchar.punct 6. §.3.nu.8. Et Auerſa q.5.de Euchar.ſect.6. in fine, dicentes, quo ad fieri poſſit ſeruandum eſſe ad ſacrum vſum: ſed ob neceſsitatem, vel incommoditatem poſſe ad communem vſum in ſumi.

QVAES.

QVAES. LXXVIII.

DE FORMA SACRAMENTI EVCHARISTIAE.

QVIA In qualibet re perfectio attribuitur formæ, vt docet D.Th. q.84.art.3. Ideò explicata materia proxima Sacramẽti Euchariſtiæ, & alia, quę ad hoc cõſequuntur; reſtat agẽdum de forma, quæ eſt eius complementum, & perfectio, antecedens effectum, & vſum ſacramẽti, de quibus poſtea. Quæſtionem hanc ſex abſoluit articulis. In primo ſtatuit, quod verba, quæ in perſona Chriſti Sacerdos profert, ſunt forma huius ſacramenti. In ſecundo in ſpeciali probat, quod hęc eſt cõuenientiſsima forma conſecrationis panis: *Hoc eſt corpus meum.* In tertio docet, quod hæc eſt conueniens forma conſecrationis vini: *Hic eſt calix ſanguinis mei, &c.* & quod omnia ſequentia ſunt de ſubſtantia formæ. In quarto aſſerit, quod in verbis formalibus huius ſacramenti eſt quædam virtus creata ad conuerſionem huius ſacramenti faciendam; inſtrumentalis tamen. Vt declaret in quinto quod iſta verba practicè habẽt veritatem in vltimo inſtanti prolationis verborum, præmittit, quod etiam quãdo proferuntur à Sacerdote, ſignificatiue, & non tantum materialiter ſumuntur. In vltimo probat, quod prima forma non expectat ſecundam in agendo; ſed ſtatim habet ſuum effectum.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrum verba conſecrationis ſint forma ſacramenti Euchariſtiæ?

§. I.

De forma in fieri.

1 QVod in ſacramẽtis iure diuino requiritur determinata forma verborum, eſt certum ſecundum fidem, vt oſtendi q.60.dub.12.§.1. Quæ verba exigantur in ſacramento Euchariſtiæ; nunc explicare intẽdimus. Quod autem verba conſecrationis ſint forma ſacramenti; ſaltem in fieri, eſt certum ſecũdũ fidẽ, vt notat Soto diſt.11. ar.1. poſtquam authoritate Chriſti Mathæi 26. & Lucæ 22. ac ſubinde celeberrimo orthodoxæ Eccleſiæ vſu comprobatur. Conſtat etiam ex diffinitione Concilij Florentini ſeſ. vlt. vbi habetur formam conſecrationis cõſiſtere in illis verbis, quibus Chriſtus vſus fuit. Et ex cap. *Cum Marthæ, de celebratione Miſſarum.* Et cap. *Vtrum ſub figura, de Conſecratione* diſt.2. Ratio à priori non eſt alia quam inſtitutio Chriſti.

2 Conuenientia inſtitutionis, & aptitudo iſtorum verborum ad officium formæ, & ad eius myſteria ſignificanda, optimè explicatur à D. Thoma art.1. dicente, quod hoc ſacramentũ ab alijs ſacramẽtis differt in duobus. Primo quidem quãtum ad hoc quod hoc ſacramentum perficitur in cõſecratione materiæ; alia vero ſacramẽta perficiuntur in vſu materiæ conſecratæ. Secũdo, quia in alijs ſacramentis conſecratio ma-

materiæ cõſiſtit ſolũ in quadam benedictione, ex qua materia cõſecrata accipit inſtrumentaliter quandam ſpiritualem virtutẽ, quæ per miniſtrum, qui eſt inſtrumentum animatum, poteſt ad inſtrumenta inanimata procedere. Quod explicui q.60.dub.4. §.1.& q.64.dub.1.§.2.& 3. Sed in hoc ſacramento conſecratiõ materiæ conſiſtit in quadam miraculoſa conuerſione ſubſtãtiæ, quæ à ſolo Deo perfici poteſt. Vnde miniſter in hoc ſacramento perficiendo non habet alium actum niſi prolationem verborum.

3 Et quia forma debet eſſe conueniẽs rei; ideò forma huius ſacramenti differt à formis aliorum ſacramẽtorum in duobus. Primo quidem quia formæ aliorum ſacramentorum important vſum materiæ, puta, baptizationem, vel confignationem: ſed forma huius ſacramenti importat ſolã conſecrationem materiæ, quæ in tranſubſtantiatione conſiſtit: puta, cum dicitur: *Hoc eſt corpus meum*: Vel, *Hic eſt calix ſanguinis mei*. Secundo, quia formæ aliorum ſacramentorum proferuntur ex perſona miniſtri; ſiue per modum exercentis actum: ſicut, cum dicitur: *Ego te baptizo*: Vel: *Ego te confirmo*. Siue per modum imperantis: ſicut in ſacramento Ordinis dicitur: *Accipe poteſtatem, &c.* Siue per modum deprecantis; ſicut cum in Sacramento Extremæ vnctionis dicitur: *Per iſtam vnctionem, & noſtram interceſsionem, &c.* (ſic erat tunc in vſu Eccleſiæ: modo hęc vltima verba omittũtur; ſed in ipſo exercitio orat Sacerdos) Sed forma huius ſacramẽti profertur quaſi ex perſona ipſius Chriſti loquẽtis: vt detur intelligi quod miniſter in perfectione huius ſacramenti nihil agit, niſi quod profert verba Chriſti.

§. II.

De forma in facto eſſe ſententiæ negatiuæ.

4 HÆc cum credant Catholici, eſt inter Theologos difficultas, vtrum verba ſint forma ſacramenti in facto eſſe; ſeu vtrũ ſint forma ſacramento intrinſeca?

Negat Scotus in 4.diſt.8.q.1.ad 3.dicens: patet quare iſtud ſacramentum nõ habet aliqua verba pro forma; quia tunc non eſſet ſacramentum permanens; cum verba non poſsint eſſe niſi in ſucceſsione. Tamen ipſa conſecratio ſacramenti conſiſtit in fieri: & ideò requirit aliquam formam verborum. Sed illa non eſt forma ſacramenti, ſed conſecrationis ſacramẽti: & pro tanto illa poſſunt dici verba ſacramentalia; quia ad ſacramentum pertinẽtia tamquam forma conſecrationis eius; quæ conſecratio eſt in ceptio ſacramentalis, Sed non dicuntur ſic ſacramentalia ſicut verba Baptiſmi: illa enim ſunt ſacramentalia quia forma ſacramenti.

Si autem omnino quæras quæ ſit forma huius ſacramenti? Dicò, quod ipſæ ſpecies viſibiles ſunt materia, ideſt, proximũ fundamentum relationis ſignificationis: & ipſa ſignificatio eſt ibi formale, ſicut in alijs ſacramentis. Etſi quæras quidem eſt in hoc fundamento tamquam materia, aliud tamquam forma? Reſpondeo quod non eſt hic aliud tamquam materia, & aliud tamquã forma, ſicut eſt in alijs. Cuius ratio eſt, quia iſtud eſt permanens: & ideò non poſſunt aliqua verba ad eius eſſentiam pertinere: in quocumque autem ſacramẽto diſtinguitur materia, & forma; ſignum viſibile dicitur eſſe materia; verba vero forma. Hæc Scotus.

5 Quem ſequuntur Gabriel in 4.diſt.8.q.vnica in principio, & lec.38.in Canonem Miſſæ. Claudius Reper.4.cap.12. Alanus lib.1.de Euchariſtia cap.3.& 4.& 5. Victoria in Summa de Euchariſtia nu.52. Martinus Ledeſma 1.p.Quarti q.14.ar.1. dub.2. Villalobos 1.p.Summæ trac.7.diffi cultate 11.num.1. Martinus à S.Ioſeph.lib. 3.tract.3.de Euchariſtia num.6. Fauetque Suarez diſp.42.ſec.2.§.*In hac re* dicens hãc ſententiam *rectè explicare, quidquid in re ipſa efficitur per hanc formam; & quod modus loquẽdi illius certè eſt expeditus, & facilis, & poteſt optimè ſuſtineri*. Ægidius Coninch q.73.ar.1.conc.5.ad 3.dicens formam huius ſacramenti eſſe ipſum corpus Chriſti: quia ab illo habent ſpecies dignitatem, & vim agẽdi.

Vazquez tomo 2.in 3.p.diſp.129.capite 3.num.39.& to.3.diſp.167.cap.3.n. 21.dicens, ſignificationem ſacramentalem ſolis ſpeciebus conuenire, & ita eas ſolum ad eſſentiam huius ſacramenti pertinere: formam autem potius eſſe ſacramentale quoddam, hoc eſt, eſſe viam, ſeu cauſam effectricem ipſius ſacramenti. Bernal diſp.3.de ſacramentis ſec.2.§.2.& de Euchariſtia diſp.24.ſec.2.§.1.referens Henriquez, Ochagauia, Meratium, & Becanum. Item Gaſpar Hurtado, Ioannes Maldonatus, & Amicus.

6 Probat Vazquez primo ex Decreto Eugenij Quarti in Cõcilio Florentino poſt ſeſsionem vltimam §. *Tertium eſt Euchariſtiæ*: vbi dicitur, formam huius ſacramenti eſſe verba Saluatoris, quibus hoc conficitur ſacramentum: reddit deinde rationem: *Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens hoc cõficit ſacramentum*: vbi Pontifex ità verba aſſignat pro forma, vt dicat eſſe cauſam effectricem ipſius ſacramenti: Ergo forma nõ pertinet ad conſtitutionem illius vt cauſa formalis: nam cauſa efficiens, & formalis eiuſdem rei inter ſe differre debent.

Secundo. Nam eodem modo aſsignat Concilium materiam, & formam: materiam autem pertinentem ad conſtitutionẽ ſacramenti non aſsignat; ſed pertinentem ad conſecrationis actionem, quę dicitur circa quam fit conſecratio: ergo & verba non aſsignat pro forma intrinſeca; ſed pro effectrice, & extrinſeca forma.

Tertiõ probatur ex Concilio Tridentino ſeſ.13.cap.5.vbi loquitur de adoratiõne huius ſacramenti; & cap.9.vbi de eo aſſeruando, & cap.7.& 8.vbi de vſu, & præparatione ad ſumptionem: vbi loquitur tãtum de ſpeciebus conſecratis, eas tantum pro ſacramento vſurpans. Et ſic omnes loquuntur.

7 Ratione probatur in dicta ſeſ.13.c. 3.Cui primarie, & proximè conuenit in Euchariſtia ſignificatio, & efficacia inſtrumentaria gratiæ, erit hoc ſacramentum. Sed hæc tantum conuenit ſpeciebus conſecratis: quia verba non ſignificant proximè, & primarie gratiam, neque illam proximè efficiunt. Ergo nec verbis conuenit ſignificatio ſacramenti primarie, ſed ſpecie-bus.

8 Bernal arguit. Quia totum Euchariſtiæ ſacramentum eſt vere, ac propriè permanens. Sed verba conſecrationis non sũt aliquid vere, & propriè permanens. Ergo non pertinent ad eſſentiam ſacramenti Euchariſtiæ. Probat maiorem: quia ſacramentum eſſe partim phyſicè permanens, & partim phyſicè tranſiens, eſt quidpiam inſolitum, & planè ſingulare, vt apud omnes cõſtat. Deinde eſt prorſus abſonum: alioqui verba comederentur, & biberentur.

Confirmat primo, quia ſi hoc ſacramẽtum partem aliquam includeret non phyſicè permanentem, ab hac, tamquam à deteriori, denominaretur trãſiens: ſicut homo, licet includat animam ſpiritualem; quia tamen includit materiam, quæ eſt corporalis, ab illa, veluta deteriori denominatur corporeus.

9 Confirmatur ſecundo. Quia ſignum eſſe permanens, & eſſe tranſiẽs, ex materia tranſeunte petendum eſt: nam licet humana inſtitutio huius vocis *Deus*, phyſicè perſisteret; vox tamen *Deus* eſſet ſignum tranſiens. Si autem verba pertinerent ad eſſentiam Euchariſtiæ, ſane pertinerent vt pars, ſimul cum alia comparte recipiens ſignificationem ſacramentalem; ac proinde pertinerent vt materia partialis: Ergo non tota materia huius ſacramenti eſſet permanens; ideoquè ſacramentum iſtud abſolute permanens non eſſet.

Confirmatur tertiò. Quoniam alimonia ſumitur in os, & in ſtomachum trajicitur: verba vero nec in os ſumuntur, nec in ſtomachum trajiciuntur: Ergo nõ ſunt pars eſſentialis; aut intrinſeca ſacramẽto, quod inſtar alimoniæ ſumitur.

10 Hoc autem argumentum merito contempſerat Vazquez illo cap.3.nu.25. dicens: Ad hanc autem veritatem confirmandam nolo vti ratione illa *vulgari*; qua aliqui vtuntur in hunc modum. Species sũt quid permanens: & verba ſunt tranſeuntia: ergo ex vtriſque non poteſt vnum aliquid conſtitui. Quia cum hæc conſtitutio ſacramentorum, non ſit alicuius entis per ſe, neque phyſica, ſed artificialis; non oportet fieri ex pluribus, quæ eodem modo ſint permanentia; aut eodem modo tranſeuntia. Siquidem alia ſacramenta ita conſtituuntur ex duobus tranſeuntibus, altero vt materia, altero vt forma, vt non oporteat ea eſſe ſimul tempore, & ſimul tempore ceſſare; ſed aliquando ſint verba actione iã præterita, quæ eſt pro materia, & è contra. Hæc Vazquez eneruans præcipuam ſuę ſẽtentiæ rationem.

11 Alia opinio aſſerit verba conſecrationis eſſe formam extrinſecam ſacramenti; formam autem intrinſecam eſſe ſignificationem ſpecierum ſacramentalium ſignificantium præſentiam corporis, & ſanguinis Chriſti ibi latentis, & gratiæ ſacramentalis collationem. Hæc autem ſignificatio imprimitur ſpeciebus virtute verborum determinãtium ſpecies ad totum hoc ſignificandum. Ita Petrus Ledeſma de Euchariſtia cap.5.conc.1.diffic.1.aſſertione 3. Philippus à Trinitate diſp.6.de Euchariſtia dub.8. Nam forma intrinſecè conſtitutiua debet actu eſſe quandiu eſt res conſtituta, conſtans materia, & forma, aut aliquibus

per modum materiæ, & formæ: ſed non eſt actu talis forma, nec in ſe formaliter; neque in alio virtualiter. Quod non ſit in ſe, patet: quia verba tranſierunt. Quod non ſit in alio virtualiter, probatur: illud aliud debet eſſe effectus eius, ſcilicet, ipſæ ſpecies ſacramentales vt ſignificantes corpus, & ſanguinem Chriſti per modum potus, & cibi ſpiritualis animæ: ſed ſpecies ipſæ vt ſignificantes ſunt quoddam totum, conſtans ex ſpeciebus tamquam materia, & ſignificatione tamquam forma: ergo ex his conſtituitur adæquate ſacramentum intrinſecè, connotando tantum præteritam formam conſecrationis: & ita ſpecies Euchariſtiæ ſunt materia huius ſacramẽti; ſignificatio autem forma. Nec mirum ſi hoc ſacramentum, vtpote totum quoddam morale, & artificioſum, conſtet ex materia phyſica, & forma morali: hoc enim eſt commune entibus moralibus, ſiue etiam ex inſtitutione: ſicut vox ſignificatiua de materiali dicit vocem, & de formali ſignificationem.

12 Paſqualigus diſp.88.ſec.5.dicit verba non eſſe formam intrinſecam, neque partem eſſentialem Euchariſtiæ, etiam ſi conſiderentur ſecundum ſignificationem. Neque in fieri eſſe partem intrinſecam ſacramenti. Sed verba habere ſe vt extrinſecum determinans, partim efficienter, partem formaliter in ratione ſignificationis; quatenus determinant ad talem ſignificationem ſacramentalem. Addit num.29. Significationem intrinſecam verbis non eſſe eſſentialem; ſed tantum obiectiuam; quæ conſiſtit in habitudine, quam ſacramẽtum dicit ad verba, vt ad determinatiuum: & hæc manet tranſactis verbis.

§. III.

Verba ſunt forma ſacramenti.

13 Nihilominus loquendo de ſacramentis in genere q.60.dub.9.§.4. & in particulari loquendo de ſacramẽto Euchariſtiæ q.73.dub.2.§.3 diximus verba conſecrationis eſſe formam ſacramenti in fieri, & in facto eſſe, ei eodem modo intrinſecam artificialiter, ſicut aliæ formæ ſunt intrinſecæ aliis ſacramentis. Ita docet Caietanus q.73.art.1.§. *Monſtratur autem.* Soto in 4.diſt.11.q.1.art.1.§. *De nomine autem*, ſententiam Scoti refert, & impugnat: vnde immerito pro illa refertur: licet bene aduertat multum hic miſceri quæſtionis de nomine. Notetque ibi in fine articuli, & diſt.8.q.vnica art.1. quod licet verba vere dicantur, & ſint forma ſacramẽti, & ſint de eius eſſentiali ſignificato; tamẽ Sacramẽtũ ſupponit pro materia cõnotãdo formã, vt de omnibus ſacramentis ipſe ait, & nos explicuimus q.60.dub.10.& 11. Sequuntur Nuño q.78. dub.1.conc.3. Cornejo dubio vnico. Serra q.60.ar.6.ad 2. Aranjo q.73. art.1.dub.2. Gabriel à S. Vincentio diſp.1. de Euchariſtia q.4. Et ita conſtat eſſe communem Thomiſtarum. Tenent Aureolus in 4.diſt.8.q.1.art.1. Marſilius q.6.artic.2. Valẽtia in præſenti q.6.puncto 1. Et quamuis priorem opinionem laudet, hanc tamẽ ſequitur Suarez diſp.42.ſec.2.fine. Granadus diſp.3.num.5. Lugo diſp.1.ſec.4.& 5. Martinon diſp.19. Gamachæus q.78.initio. Auerſa q.1.de Euchariſtia ſec.8. Caſpẽſis diſp.1.de ſacramentis à num.39.& alij frequenter.

14 Eſſe D. Thomæ, conſtat: quia vniuerſaliter q.60.art.6.ad 2.dicit: *Et ideò ex verbis, & rebus fit quodammodo vnum in ſacramentis, ſicut ex forma, & materia*: quod & dicit art.7. In qua vniuerſali doctrina comprehendi Euchariſtiam, ipſe declarat ibi art.8 dicens: *Sicut in forma Euchariſtiæ, quæ eſt: Hoc eſt, &c.* Et in q.78. in titulo, & ar.1. & q.84.art.3. Et in 4. Sententiarum diſt.8. q.1.art.1.q.1. ex profeſſo probat, *quod hæc verba ſunt forma huius ſacramenti.* Et ad 2. ait: *Et ideò forma etiam in alijs ſacramentis eſt in verbis, quæ dicuntur in vſu ſacramẽti: in hoc autem forma ſacramenti eſt in verbis, quæ dicuntur in cõſecratione materiæ*: & q.3.ad 2.dicit, *quod miniſter non habet actum exteriorem in cõſecratione, in qua conſiſtit eſſentia huius ſacramẽti.* Et in 4.ad Anib.diſt.8.art.3.

15 Probat Soto ita dicens. Quæſtio eſt de nomine: nihilominus S. Thomas in titulo quæſtionis appellat formam ſacramenti: & ſic appellarunt ſemper omnes antiqui: & ſtatim art.2.& 3. appellat formas conſecrationis. Et profecto, quia eſt forma conſecrationis, aptiſſime dici poteſt, & debet forma ſacramenti. Enimvero cum forma relatiue dicatur ad materiã, & ſit tamquam determinans eius ſignificationem, in qua conſiſtit ratio ſacramenti: & materia ſacramenti huius ſit panis, & vinum, quæ conſecrantur per illam formam, optime dicitur forma ſacramenti.

Et confirmatur. Sicut per illam formã: *Ego te baptizo*: determinatur ablutio materialis ad ſignificandum ſacramẽtalem effectum; ſic ſpecies ſacramentales per hanc formam determinantur ad ſignificandum corpus illic contentum: atque adeò per ipſam conſtituuntur in eſſe ſacramẽti. Quod eſt eſſe formam ſacramenti.

Et tertio id confirmatur: quoniam ſecundum Scotum, dabitur ſacramentum ſine formã ſacramẽti. Quod non videtur res conueniens, quando quidem ſacramẽtum conſiſtit in hoc, quod eſt ſignum: cuius ſignificatio potius ex forma oritur, quam ex materia.

16 Quod vlterius explicatur. Quia eadem eſt forma conſecrationis, & materiæ conſecratæ, eadem forma ſacramẽti in fieri, & in facto eſſe. Sed oſtenſum eſt, & ipſi admittunt, verba eſſe formam conſecrationis: ergo & ſunt forma ſacramenti in facto eſſe, & rei conſecratæ. Probatur maior. Primo in genere: quia res fit, vt ſit: & idem quod conſecratur, quando fit ſacrificium, & ſacramentum, poſtea conſecratum manet. Secundo, quia eadem eſt ſignificatio, & efficientia: & eadem eſt artificialis compoſitio, & determinatio. Sicut ergo in fieri, & in ipſa conſecratione, quia ſignificatio materiæ determinatur, & completur per ſignificationem verborum; verba habent ſignificationem magis determinatã; & ideò dicuntur forma conſecrationis: ita quia ſignificatio ſpecierum completur, & determinatur ſignificatione verborum; ideò verba ſignificatiua eleuata, & inſtituta à Deo, & ſua ſignificatione, & efficientia cõuertunt panem, & vinum in corpus, & ſanguinem Chriſti, & ſimul ſunt artificialiter intrinſeca, & determinantia, & ex eis fit vnum vt ex materia, & forma. Quod totum indicat D. Thomas in 4.diſt.22.q.2.art.1.q.2.dicens. *Sicut etiam in ſacramento Euchariſtiæ corpus Chriſti verum eſt res ſignificata tantum per ſpecies panis, & vini; ſed cauſata per verba miniſtri: & illa duo ſimul conuncta ſunt ſignum, & cauſa.*

17 Præterea id probat, & explicat Suarez in fine ſec.2. quia per hæc verba aliquid phyſicum, & reale fit in materia conſecrata, ſcilicet vt ſub illis ſpeciebus realiter Chriſtus contineatur: & quoad hoc verba ſolum ſunt forma extrinſeca, & efficiens. Quia vero hic effectus inſenſibilis eſt: ideò ex ſolo illo nõ intelligitur relinqui materia ſatis definita ad ſenſibilem, & ſacramentalem ſignificationem. Et ideò alia ratione intelligi poſſunt illa verba ſacramentaliter informare illam materiam; quia ex conſecratione reſultat quædam ſacramẽtalis cõiunctio inter talem materiam, & formam, ratione cuius ſpecies determinantur per verba ad ſignificandum, quod continent. Et quoad hoc dici poſſunt ſacramentaliter informari per illa.

18 Quod confirmat Cornejo hic art.1.dubio vnico, quia fundamentum proximum, & adæquatum integræ, & totalis ſignificationis huius ſacramenti, non ſunt ſolæ ſpecies: quia illæ ex natura ſua poterãt plura ſignificare: determinantur autem ad ſignificandum corpus, & ſanguinem Chriſti per verba cõſecrationis: Ergo fundamẽtum adæquatum talis ſignificationis ſunt ſpecies vt determinatæ per talia verba. Ergo ſicut forma totius, v.g. humanitas, ſupponit formam intrinſecam, & eſſentialem partis, nempè animam rationalem corpori vnitam; ita relatio ſigni, quæ eſt forma totius in ſacramento Euchariſtiæ, ſupponit ipſa verba eſſentialiter vnita ſpeciebus in ratione formæ, ex qua, & ex ipſis ſpeciebus fiat integrum fundamentum talis relationis.

19 Rurſus ſunt rationes communes, quas ſic perſtringit Auerſa illa ſec.8.§. *Nihilominus.* Tum quia communis regula eſt, ſacramenta conſtare rebus, & verbis tamquam materia, & forma: & in omnibus alijs verba ſunt forma eſſentialis, & conſtitutiua: ergo etiam in hoc. Tum ſpecialiter in hoc ſacramẽto, verba maximè vim, & efficaciam habent efficiẽdi corpus Chriſti præſens, qui eſt effectus maximè ſacer; & in virtute cuius conferunt ſpecies gratiã: ergo ſpectant ad eſſentialem rationem ſacramẽti. Tum etiam, Chriſtus dicitur eſſe res ſacramenti: ergo fit, & ſignificatur per ſacramentum, ſiue per aliquam partem ſacramenti: ſed non vtique per ſolas ſpecies; imò multo magis per verba: ergo hæc ſunt de eſſentia ſacramenti. Tum demum, ſpecies ſolæ non ſunt ſufficienter ſignum ſenſibile Chriſti; & conſequenter gratiæ; nam ſunt indeterminatum quid: ſed ſimul cum verbis perficitur, & conſtituitur ſignum ſẽſibile; non minus, quam in alijs ſacramentis. Sicut in Baptiſmo, ſola ablutio non eſt ſufficiens ſenſibile ſignum, ſed ſimul cum verbis. Et ita ſi quis ſolum videat hoſtiam; vtique illa non ſignificatur præſentia Chriſti: ſi tamen audiat etiam verba, maximè ſignificatur: ergo verba vere ſunt de eſſentia ſacramenti.

§.4.

§. IV.

Soluuntur argumenta.

20 AD primum iam respondimus q.73. dub.2.§.3. num.37. cum Araujo, quod causa efficiens alicuius effectus adæquatè considerati, nequit esse forma constitutiua illius: bene tamen si solum efficiat vnam partem, potest esse efficiens partis, & simul forma componens totum. Idem docet Cornejo hic ad 2. dicēs verba Eucharistiæ causare, quod materia proxima contineat corpus, & sanguinem Christi: non tamen causare adæquatè totum sacramentum quia non sunt causa sui ipsius. Causa autem efficiens, & formalis eiusdem effectus non coincidunt ita vt efficiens producat formam suam: quia impossibile est, quod idem se ipsum producat. Si autem efficiens producat materiam effectiue, bene potest esse forma eiusdem materiæ. Vt si anima rationalis assumeretur à Deo vt instrumentum ad formationem corporis, posset optime illi vniri vt eius forma.

21 Secundo respondet Cornejo negā do consequentiam: quia verba consecrationis hæc duo habent, & causare præsentiam corporis, & sanguinis Christi sub speciebus; & significare illam: primo modo sunt causa effectiua huius sacramēti, & quasi ratio agendi in ministro: secundo modo sunt vera forma huius sacramenti, quatenus scilicet determinant species panis, & vini ad significandum præsentiam Christi per modum cibi, & potus spiritualis. Nec est inconueniens quod habeant rationem formæ, & efficiētis simul respectu eiusdē sacramenti: siquidem id habent ex mera, & voluntaria Christi institutione, & secundum diuersas rationes; & non ex natura sua. Quia esse formam intrinsecā, & essentialem moraliter, & esse causam efficientē instrumentalem, non habent conditiones repugnantes; sicut esse formam physicam, & causam efficientem: nam cum hoc quod est informare intrinsecè moraliter, stat quod physica entitas talis formæ sit extrinseca.

22 Vtramque solutionem simul coniūgit Lugo n.57. dicens, quod nō repugnat aliquid simul esse causam formalem, & efficientem eiusdem compositi. Et quod nō solum diuinitus id contingere potest, vt si anima rationalis diuinitus se vniret corpori. Sed naturaliter id contingit in nutritione: nam pars illa compositi humani, quæ de nouo aggeneratur per nutritionem, habet pro forma animam rationalem, quæ eadem anima est causa efficiens principalis illius nutritionis: & per consequens illius compositi partialis, quod per nutritionem producitur. Sed de isto exemplo, vide quę dixi lib.1. de Generatione q.19. & 20. Primaque solutio est facilior.

23 Ad secundam probationem respondet Lugo num.52. & 53. quod ratio discriminis est manifesta: quia materia apud Philosophos dupliciter vsurpatur, nempè pro materia proxima, & pro materia remota: Sicut statuæ proxima materia est metallū, remota vero aqua, vt exemplificat D. Thomas 3.p.q.84.art.2. At vero forma numquam à Phylosophis in hoc duplici sensu vsurpatur. Ergo dum Pontifex loquitur de materia, & forma Eucharistiæ; licet nomine materiæ intelligeret materiam remotam; nomine tamen formæ non potuit intelligere, nisi formam proximè constituentem; cum non sit aliud genus formæ apud Phylosophos. Quo sensu exponitur in Catechismo Pij Quinti parte 2.cap.1.vbi materia, & forma verborum dicuntur esse partes, ex quibus vnumquodque sacramētum necessario conficitur, & constituitur. Ad tertiam probationem patebit ex solutionē ad vltimam.

24 Ad rationem respondet Lugo nu. 58. & quod nimis probat: quia si aliud probat, probaret etiā, species nō esse partes sacramenti: posset enim dicere aliquis, quod species solum significant immediatè corpus Christi, & remote gratiam, quam significat corpus Christi, &c. Deinde dicit verba significare immediatè, & proximè gratiam, non quidem totaliter, sed partialiter cum alijs partibus sacramenti. Nec est necesse omnes partes sacramenti causare. Sicut nec in aliquorum sententia confessio causat, sed sola absolutio. Requiritur tamen, quod concretum causet; licet per vnā partem habeat sensibilitatem, & per alteram causalitatem. Circa hoc tamen vide, quæ dixi 3.p.q.60.dub.5.num.9. & 10. & num.19. & 20.

25 Ad aliud vulgare argumentum, respondet Suarez in fine sec.2. quod licet verba transierint, dicitur tamen simpliciter manere sacramentum Eucharistiæ. Primo, quia permanet totus Christus: quod est precipuum in hoc sacramento. Secundo, quia sicut res successiua dicitur esse, quia aliquid illius

illius est, licet aliquid iam transierit, ita hoc sacramentum, quod ex permanenti, & successiuo consurgit, dicitur simpliciter esse, quia aliquid illius est: & id, quod in eo præcipuum est, durat. Præsertim tertio, quia in speciebus permanentibus remanet tota significatio: verba enim tantum significāt, contentum sub illis speciebus esse Christū: & hoc idem permanenter significant species iam consecratę. Vnde fit vltimo, quod licet verba physicè transierint; semper tamen quodammodo informēt illas species: quia illæ non significant nisi vt consecratæ sunt; atque adeò quatenus substant verbis consecrationis, quæ præcesserunt. Neque in his rebus requirenda est maior propinquitas, vel præsentia.

26 Aliter respondet Soto in fine articuli primi, quod sacramentum est sicut res artificialis. Vnde sicut nomen statuæ pro ligno supponit connotando formam: sic & sacramentum Eucharistiæ supponit pro speciebus, connotando quod virtute transeuntis formæ significent corpus, & sanguinem.

27 In substantia eidem solutioni adhęret Lugo: sed discrepat in duobus, quæ pertinēt ad alias difficultates: quia non ponit Eucharistiam supponere pro speciebus, vt vidimus q.73.dub.2. & assignat disparitatem, quoad hoc, inter Eucharistiam, & reliqua sacramenta: quam tamen nos non admisimus q.60.dub.10. & 11. Vnde præscindendo ab istis, respondet disp.1. sec.4. num.61. sacramentum Eucharistiæ permanere quidem, transactis verbis, quoad id quod dicit in recto; nō vero quoad id quod dicit in obliquo: sufficit autem manere, id quod includitur in recto, vt dicatur perseuerare sacramentum. Sicut nunc etiam dicitur manere domus antiqua; licet modo non existat id à quo domus denominatur antiqua, scilicet durationes annorum præteritorum. Et sicut dicitur esse in Ecclesia aqua benedicta; licet nō sit ibi benedictio; quia scilicet est ibi, quod significatur in recto. Sic etiam est ibi Eucharistia, quia est ibi, quod significatur in recto per Eucharistiam.

28 Tertio Nuño q.78.artic.1.diffic.1. ad 2. dicit, quod licet verba non maneant formaliter; manent tamen virtualiter: mā sit enim aliquis modus realis illorum, propterea, quod realiter attigerunt species ipsas sacramentales.

29 Quarto respondet Cornejo ad primum, quod licet rei successiuæ, qualia sunt verba consecrationis, postquam facta est, nihil physicum remaneat; potest tamē manere tota ipsa res moraliter. Ad quod satis est, quod verba consecrationis habuerint existentiam physicam, & determinauerint species ad significandum corpus, & sanguinem Christi, & gratiam huius sacramenti; & quod species habeant hanc determinationem ex subordinatione ad verba, ita vt non significent nisi vt consecratæ, & quatenus substant verbis consecrationis. Licet autem hæc determinatio non sit aliquid intrinsecum physicum, sed sola determinatio extrinseca, vt extrinseca denominatio opponitur determinationi, seu denominationi intrinsecæ, prouenienti à forma physicè, & naturaliter informante: est tamen aliquid intrinsecum morale secundum prudētum estimationem ex libera Christi institutione. De quo latè Granados trac.1. disp. 3. à num.5. ad 8.

30 Pariter respondet Auersa q.1. sec. 8. §. *Iam ad fundamentum*, dicens, quod licet physicè non permaneant; tamen permanere suo modo moraliter, permanere in suo sensu, in sua significatione: nam, *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus:* verificatur pro omni tempore, quandiu conseruantur species panis, & vini. Et hæc verba moraliter vniuntur cum ipsis, easque afficiunt pro omni tempore quo durant. Quæ quidem moralis vnio sufficit: nam in alijs sacramentis, v.g. in Baptismo, etiam si verba proferantur aliquantulum ante ablutionē, adhuc perficitur sacramentum ex ablutione, & verbis. Habent etiam verba consecrationis vim ad sanctificādum hominem, mediante tamen præsentia Christi, sicut, & habent ipsæ species.

31 Addit Araujo q.73.art.1.dub.2. secunda parte illius ad 3. quod vt sacramentum dicatur physicè causare, sufficit quod materia existat physicè, & forma moraliter. Vnde physica causalitas attribuetur parti materiali quę nunc physicè existit, vt determinatæ per præteritam formam. Sicut in sacramento Pœnitentiæ transactis actibus pœnitentis, verba Sacerdotis instrumentaliter causant gratiam: & in sacramēto Matrimonij vltimo exprimens suum consensum physicè causat, cum alterius expressio iam physicè transiuit.

32 Diximus etiam q.62. ex D. Thoma art.4. ad 4. quod sicut eadem vis principalis agentis instrumēraliter inuenitur in omnibus

nibus inſtrumentis ordinatis ad effectum, *prout ſunt quodam ordine vnum; ita etiam eadem vis ſacramentalis inuenitur in verbis, & rebus, prout ex verbis, & rebus perficitur vnū ſacramentum.* Nec ego inuenio ſpecialem difficultatem in eo, quod ex verbis, & ſpeciebus fiat vnum artificiatum; ac quod fiat ex verbis, & ablutione; quia differentia eſt paraccidens, quod tranſierint per parum temporis, vel per multum: nam quod non eſt, parum intereſt, quod eius exiſtētia præceſerit hac hora, vel diebus præteritis. Quare hæc vltima, & ſimul ſecunda ſolutio sūt alijs præferendæ.

33 Nec exiſta vltima ſolutione ſequitur veras eſſe ſententias relatas num. 11. & 12. quia vt notauerat Suarez, §. *Tertia opinio* illæ ſententiæ *addunt aliquid obſcurius, & non ſatis ad modum loquendi Conciliorum,* & vix poſſunt nō incidere vel in primam, vel in vltimam ſententiam: vt notat Granado nu. 7. quia formaliter nihil reliquunt verba circa ſpecies, niſi denominationem extrinſecam; vel formam rationis: neque enim materiam manere determinatam ad talē ſignificationē, eſt aliquid aliud, quā actiue denominatio extrinſeca, & paſsiue forma rationis; & veluti vnio materiæ, & formæ artificialis, qualis hic eſſe poteſt: & hoc eſt dicere, quod verba vt ſignificatiua, & vt determinantia ſignificationem materiæ, ſunt forma: & hoc eſt incidere in noſtram ſententiam. Quæ melius loquitur, & conformius ad Concilium Florentinū; quod non dicit habitudinem rationis eſſe formam; ſed verba ipſa. Item, quia illa habitudo non eſt quid ſenſibile, ſicut verba. Item, quia in alijs ſacramentis, licet poſsit conſiderari illa habitudo, non tamen dicitur forma, ſed verba. Nec verba, & ſignificatio verborum quoad hoc ponunt in numero: quia ſine ſignificatione nec ſignificant, nec cauſant: nec ex verbis, & rebus fit vnum ſacramentum, niſi quatenus vniuntur ad vnum ſignificandum, & adfaciendum vnum ſacramentum.

DVBIVM SECVNDVM.

Qualiter Chriſtus Dominus conſecrauerit?

§. I.

Reſolutio ex D. Thoma.

1 TAngitur hæc difficultas à D. Thoma in 4. diſt. 8. q. 2. art. 1. q. 1. ad 1. & hac q. 78. artic. 1. ad 1. vbi refert quatuor Antiquorum opiniones, & ipſe quintam ſtatuit. Pro his autem, qui ad manum non habent textum D. Thomæ, & vt melius tres inſurgentes difficultates circa eum determinari valeant, placet totam ſolutionem tranſcribere. Ait ergo hic ad 1. dicendum, quod circa hoc eſt multiplex opinio. Quidam enim dixerunt, quod Chriſtus, qui habebat poteſtatem excellentiæ in ſacramentis, abſque omni forma verborum hoc ſacramentum perfecit, & poſtea verba protulit, ſub quibus alij poſtmodum conſecrarent. Quod quidem videntur ſonare verba Innocentij Tertij in cap. *Cum Marthæ, §. Quæſiuiſti, de Celebratione Miſſarum;* & lib. 4. de ſacro Altaris myſterio cap. 6. dicentis. *Sanè dici poteſt, quod Chriſtus virtute diuina cō fecit, & poſtea formam expreſsit, ſub qua poſteri benedicerent.*

Sed cōtra hoc expreſſe ſunt verba Euāgelij, in quibus dicitur, quod Chriſtus *benedixit:* quæ quidem benedictio aliquibus verbis facta eſt. Vnde prædicta verba Innocentij ſunt opinatiue magis dicta, quam aſſertiue.

2 Quidam autem dixerunt, quod benedictio illa facta eſt quibuſdam alijs verbis nobis ignotis.

Sed nec hoc ſtare poteſt: quia benedictio conſecrationis nunc perficitur per recitationem eorum, quæ tunc acta ſunt. Vnde ſi tunc per hæc verba non eſt facta conſecratio, nec modo fieret.

3 Alij dixerunt, quod illa benedictio *eiſdem* etiam verbis facta eſt, quibus modo fit: ſed Chriſtus ea bis protulit. Primo quidem ſecrete ad conſecrandum: ſecundo manifeſte ad inſtruendum.

Sed nec hoc ſtare poteſt: quia Sacerdos conſecrat proferens hæc verba, non vt à Chriſto in occulta benedictione dicta; ſed vt publicè prolata. Vnde cum non habeāt vim huiuſmodi verba, niſi ex Chriſti prolatione; videtur quod etiam Chriſtus manifeſte ea proferens conſecrauerit.

Et

4 Et ideò alij dixerunt, quod Euāgeliſtæ non ſemper eundem ordinem in recitando ſeruauerunt, quo res ſunt geſtæ, vt patet per S. Auguſt. lib. 2. de Conſ. Euang. cap. 30. & 31. & 44. Vnde intelligendum eſt ordinem rei geſtæ ſic exprimi poſſe: Accipiens panem, benedixit, dicens: Hoc eſt corpus meum: & deinde fregit, & dedit diſcipulis ſuis.

5 Sed idem ſenſus haberi poteſt etiam verbis Euangelij non mutatis: nā hoc participium: *Dicens:* concomitantiam quādam importat verborum prolatorū ad ea, quæ præcedunt. Nō autem oportet quod hæc concomitantia intelligatur ſolum reſpectu vltimi verbi prolati; quaſi Chriſtus tunc iſta verba protulerit, quando dedit diſcipulis ſuis. Sed poteſt intelligi cōcomitantia reſpectu totius præcedentis: vt ſit ſēſus: Dum benediceret, frangeret, & daret diſcipulis ſuis, hæc verba dixit: *Accipite, &c.* Hæc S. Thomas.

§. II.

Prima difficultas, verum conſecrauerit verbis?

6 AD cuius expoſitionem inquiritur. Primo, vtrum certum ſit Chriſtum conſecraſſe verbis exterius prolatis, & eiſdem quibus nos conſecramus?

Quia expreſsis verbis Euangeliſtæ nō affirmarunt, quæ ſit forma huius ſacramenti; nec expreſſerunt formam qua Chriſtus conſecrauit; neque aliam qua Eccleſia vtitur conſecratione Calicis; ideò Lutherus in libro de abroganda Miſſa priuata, ait formam ſacramenti Euchariſtiæ eſſe inſtitutam ab Eccleſia. Et Eraſmus in Annotationib⁹ ſup. primæ ad Corinthios cap. 11. ait. *Vtinam Paulus traderet nobis illa verba, quib⁹ conſecratus eſt panis ille à Chriſto: nam illa* (inquit) *Hoc eſt corpus meum, potius ſunt porrigentis, quam conſecrantis.*

7 Sed ententiam Innocentij, relatā à D. Thomā, ſequitur Guillelmus Durandus in Rationali libro quarto, de ſexta particula Canonis cap. 41. dit. in dicens. *Sanè dici poteſt quod Chriſtus virtute diuina nobis occulta primo confecit, & poſtea formam expreſsit, ſub quā poſteri benedicunt. Ipſe namque virtute propria benedixit: non vero ex illa virtute, quam indidit verbis.* Idem docuit Franciſcus Maironis (vt refert Gabriel Biel lectione 26. in Canonem Miſſæ lit. c. in fine) *addens, quod Chriſtus protulit hæc verba indicatiuè, nos recitatiue. Indicatiuum autem præſuppo-*

nit hoc quod indicatur, &c. Ipſe Gabriel ibi communi acquieſcit doctrinæ concludēs. *Sed quamuis non ſit dubium Chriſtum ſola virtute ſine verbis, & ſignis potuiſſe panem in corpus ſuum conuertere: hoc tamen ita feciſſe, nulla ratione, aut authoritate probatur.* Poſtea tamen lect. 48. lit. d. ad 2. eam ſententiam reputat probabilem; ſicut etiam Petrus Aliaco in 4. q. 5. ad 1. dubium. Aſſertiuequè tuētur Oddo Cameracenſis in expoſitione Canonis diſt. 5. Catherinus Opuſculo de verbis conſecrationis. Maior, Titelmanus, & Picus Mirandulanus, quos refert, & adeò latē confirmat, & contraria diluit, vt videatur eis acquieſcere Alfonſus Salmeron tomo 9. tract. 13. Licet tandem in fine ab ea recedat.

8 Nihilominus certum eſt Chriſtum Dominum conſecraſſe verbis exteriùs prolatis, quæ in ſubſtantia fuerunt eā quibus nos conſecramus. Eſt D. Thomæ, & Theologorum communis. Sexdecim refert, & ſequitur Granados Controu. 6. tractatu 8. diſputatione 1. ſectione 2. Verius dixiſſet eſſe omnium, exceptis paucis pro priori ſententia relatis. Suarez diſp. 58. ſectione 1. dixit contrariam non poſſe abiq; temeritate defendi. Vazquez diſp. 197. capite 1. aliqua nota dignam iudicat. Grauina tom. 3. Cath. Præcipt. parte 1. Controu. 2. quæſt. 1. art. 10. folio 281. quod nō poteſt hodie ſine temeritate defendi. Docuit Tertullianus lib. 4. contra Marcionē, dicens: *Acceptum panem corpus ſuum illud fecit, Hoc eſt corpus meum, dicendo.* Idem habet Author tractatus de Cardinalibus Chriſti operibus, ſermone de Cœnā, non longè ab initio; in operibus S. Cypriani. S. Chriſoſt. hom. 2. in 2. ad Timoth. fere in fine. S. Damaſcenus lib. 4. fidei cap. 14. Florus in expoſitione Miſſæ tom. 6. Biblioth. Stephanus Eduenſis Epiſcopus de Sacram. Altaris c. 14. B. Samonas Archiepiſcop⁹ Gazæ in diſceptatione cū Sarraceno eodem 6. tomo.

9 Præterea probatur ex Cōc. Flor. poſt Seſſ. vlt. in decreto Eugenij, §. *Tertiū eſt Euchariſtiæ:* vbi dicitur: *Forma huius Sacramenti ſunt verba, quibus Saluator cōfecit hoc ſacramētū.* Ita habetur in editione antiqua Lugdunenſi 1568. in Sūma Conciliorū; & ita etiā refert Soto. Quæ lectio ſi eſſet indubitata, & ita haberetur in omnibus editionib⁹, fir mū pro cōmuni doctrina ſuppeditaret argumētū. Sed quia, vt notat Granados n. 9. Nō omnes codices ita legūt, vt retulimus:

sed potius in noua editione Veneta Concilio-rum anni 1585. & in alijs, sic habetur. *Forma huius sacramenti sunt verba Saluatoris, quibus hoc conficit sacramentum: Sacerdos enim in persona Christi loquēs hoc conficit sacramentum.* Hæc autem verba non significant Christum Dominum in Cœna consecrasse eisdem verbis, quibus Sacerdotes modo cōsecramus; sed potius Christum Dominum esse, qui modo mediis Sacerdotibus conficit Eucharistiam illis verbis: *Hoc est corpus, &c.* Siue ipse in nocte Cenæ eisdem consecrauerit, siue non.

10 Melius probatur ex Concilio Tridentino sess. 13. cap. 1. & 4. docente Christum instituisse Eucharistiam, cum in vltima Cœna protulit verba: quæ effecisse, quod significabant, constat ex cap. 4. vbi ex veritate verborum colligit Concilium nunc fieri conuersionem, & factam fuisse, quando Christus consecrauit.

11 Probat deinde Soto in 4. dist. 11. q. 1. ar 2. §. *Circa hanc*, dicens, quod quamquā in Euangelio non palam dixerit Euangelista illis verbis Christum cōsecrasse; Catholicis tamen sufficere debet solemnissimus vniuersalis Ecclesiæ mos. Nam cum à tēpore Apostolorum perpetuo more his cōsecrandi formis vtatur; firmissimum documentum est, non modo Apostolos, verum, & Christum, illa fuisse forma vsum. Etenim cum constet Christum hoc sacramētum instituisse, numquam Ecclesia, quæ nutu Spiritus Sancti gubernatur, aliam, quam Christi formam vsurpasset.

12 Hæreticis autem respondetur non fuisse Euangelistis necessarium dicere illas fuisse formas, quibus Christus consecrauit: satis enim est retulisse Christi verba, quibus expressit illud esse suum corpus, & sanguinem. Nam vt ait S. Ambrosius, libro de sacram. qui refertur *de Consecrat.* dist. 2. Cap. *Panis. Cum panem accipiēs diceret*; Hoc est corpus meum: *Plane monstratur verbum illud operatorium fuisse*; conuersuumque panis in corpus. Quare non alio testimonio indigebat Ecclesia, vt illam formam, ceu à Christo sancitam vsurparet, vt ait ibidem *Ambrosius*, & Euseb. Canone: *Quia corpus*: & Innocentius: cap. *Cum Marthæ, de Celebratione Missarum.*

✠

****

**

§. III.

Vtrum benedictio fuerit distincta à consecratione?

13 Secundo inquiritur, vtrum benedictio panis, & vini facta à Christo in nocte Cœnæ vltimæ, fuerit distincta à consecratione vtriusque speciei?

Affirmat Soto prædicto articulo secundo, §. *Neque hoc profecto*, ita dicens. Quā uis plerique omnium per verbum, *benedixit*, quod Euangelista ante fractionem refert, non aliud intelligant, quàm formā ipsam consecrationis in fine prolatam: fortasse aliud designatur. Erat enim Christo in more quotiescumque panem comederet, gratias agere: imò quotiescumque miraculum aliquod adornaret. Quo circa si dū panibus quinq; turbas pauit; benedixit, ac fregit, vt ait Mathæus cap. 4. & Lucas cap. 9. Licet verba benedictionis nō expresserint: Nihil mirum, si aliqua benedictione hic vsus fuerit ante fractionem: quàm, quia consuetissima illi erat, Euangelistæ non expresserunt. Vnde quod Mathæus ait, *benedixit*: Lucas ait; *gratias egit*; cui concinit, & Paulus 1. ad Cor. 11. Quare Ecclesia illud vsurpauit: *Eleuatis oculis in Cælum, tibi gratias agens, benedixit, fregit, & dixit: Accipite: Hoc est corpus meum.* Vbi insinuatur, quod gratiarum actio consecrationē antecesserit. Imò propterea ante consecrationem dicens Sacerdos, *benedixit*, signo Crucis benedicit materiam; non quod illo signo fuerit vsus Christus; sed vt nonnulla eius benedictionis fiat imitatio. Hæc Soto.

14 Idem docent Caietanus super Math. capite 26. & Titelmanus ibi, & Iansenius in Concordia Euangelij capite 121. Suarez disputatione 58. sectione secūda conclusione 1. Vazquez disp. 106. capite 1. & Granados tractatu 8. disputatione 1. sectione secunda num. 18. & alij. Est tamen discrimen, quod Caietanus, Titelmanus, & alij, benedictionem, & gratiarū actionem distinguunt quidem à consecratione; sed non inter se. Verba enim Caietani ver. 26. sunt ad illa verba. *Accepit Iesus panem, & benedixit*: benedictione laudis, non benedictione cōsecrationis: vt patet ex eo, quod tam Lucas, quam Paulus 1. ad Cor. 11. loco benedictionis, ponit gratiarum actionem (quæ est benedictio laudis) ante fractionem. Hæc Caietanus.

15 At vero Soto, & Iansenius, Suarez, & Vazquez, & alij distinguūt gratiarū actionem, & benedictionem panis, & vtramque actionem à consecratione: quod probant: nam vt distincta narrant Euangelistæ benedictionem panis, & actionem gratiarum à cōsecratione: vt Mathæi 26. *Accepit Iesus panē, & benedixit, fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum.* Similia habet Marcus cap. 14. & Lucas cap. 22. Deinde in Concilio Tridentino sess. 13. cap. 1. idem significatur, cum dicitur. *Cum post panis, vinique benedictionem, se suum corpus illis prebere, ac suum sanguinē, dissertis, ac perspicuis verbis testatus est.*

16 Nihilominus, quod Christi benedictio, & gratiarum actio fuerit ipsa consecratio, est opinio S. Remigij in cap. 10. Epist. ad Corint. & S. Brunonis in cap. 11. eiusdem epist. Innocentij Tertij lib. 4. myst. Missæ cap. 6. Hugonis Cardinalis super cap. 14. Marci. Nicolai Lyrani 1. ad Cor. 11. & Cardinalis Bessarionis libello de verbis consecrationis. Et ex Scolasticis docuerunt Alexander Alensis 4. p. q. 10. membro 4. art. 2. §. 2. Durandus in 4. dist. 8. q. 2. num. 23. Gabriel lect. 36. in Canonem lit. c. & d. Becanus in præsenti cap. 21. q. 3. Henriquez lib. 8. cap. 16. §. 3. Valentia q. 6. puncto 1. Petrus de Soto lect. 2. de Eucharistia. Ioann. à S. Thoma tractatu de approbat. doctrinæ D. Thomæ disp. 2. art. 3. propos. 8. Imò in Catechismo Pij Quinti loquendo de forma Eucharistiæ folio 212. idem expresse habetur. Et vtrumque vt probabile, proponunt Nuño quæstione 78. articulo primo circa finem. Auersa quæstione sexta sectione 1.

17 Videturque desumi. Primo ex Apostolo 1. ad Corinthios 10. vbi benedictionem Calicis ipsam consecrationem appellat, illis verbis. *Calix benedictionis, cui benedicimus, non ne cōmunicatio sanguinis Christi est?* Vbi S. Thomas lect 4. inter duas expositiones, hanc vltimam proponit dicens: *Cui benedicimus*, ideſt, quod nos fideles exaltamus, credendo, & gratias agendo. Vel, *cui benedicimus, ideſt, quē nos Sacerdotes consecramus.* Et Caietanus ibi vtrūque sequitur expositionem. Secundo probatur ex Patribus: nā S. Ioannes Chrisost. ibi hom. 25. ait. *Cum benedictionem dico, Eucharistiam dico.* Et S. Ambrosius, *de ijs, qui initiantur* cap. 9. ait. *Hic est panis, quem benedictio consecrauit: maior est vis benedictionis, quam naturæ; quia benedictione etiam natura ipsa mutatur.* Sanctus Cyrilus epist. 10. ad Nestorium, & lib. 4. in loānem capite 17. & libro 10. capite 13. consecrationem vocat *benedictionem mysticam.* Author ser. de Cœna Domini apud Sanctum Cyprianum. *Calix benedictione solemni sacratus, ad totius hominis vitam, salutemque proficit.*

18 Tertio, quia cum vox *benedictio* in Sacra Scriptura varie sumatur, vt notat S. Thomas ad Rom. 12. lect. 3. initio: iuxta subiectum materiam, & circumstantijs alijs attentis, est determināda eius significatio. Cum constet ex Euangelio panem benedixisse, & consecrasse; & non cōstet quæ verbalis benedictio fuerit; melius erit dicere fuisse ipsa verba consecrationis: & contextus Euangelij facilè patet expositione Diui Thomæ.

19 Ad authoritatem Concilij Tridentini respondet Mag. Ioannes à Sancto Thoma folio 235. ad 1. quod fiādo in præcisa constructione grammaticali, duplicem sensum possunt facere illa verba. Primo sic, quod ly, *post benedictionem*, referatur, & construantur; cum ly, *testatus est*; & tunc est sensus: prius dedit benedictionem; & post illam testatus est, se dare corpus suum. Et in hoc sensu procedit obiectio. Secundo, quod ly, *post benedictionem*, referatur, & construatur cum ly *corpus suum.* Et tunc faciunt sensum, quod testatus est illis dare corpus suum, ideſt, id quod post benedictionem, seu cōsecrationem est corpus suū. Et in hoc sensu benedictio est cōsecratio: & hunc sensum nos accipimus; qui etiam legitimus est. Sicut si quis diceret. Post Baptismum regeneratus homo, accipit characterem, & fidem: sensus enim est, quod regeneratus post Baptismum, seu per ipsum Baptismum, & non ante, accipit fidem, &c. Sic testatus est Christus se dare illis corpus post benedictionem, id est, id quod corpus suum est post benedictionem, & non ante. Hæc ibi. Posset alicui placere forsan solutio, quæ in simili grata fuit Patri Didaco de Celada Iudith 10. ver. 14. ad illa verba: *Et cum audissent viri illi verba eius, &c.* §. 11. n. 68. quod est phrasis Hæbraica, quæ irrepsit etiam ingræcum idioma, vti præterito etiam pro tempore præsenti: vt Iudi 5. ver. 26. & capite sexto vers. 1. Sed mihi non placet, quia nullo solido argumento probatur hanc phrasim apud nos vsitatam. Et multo incredibilius est ea vsum fuisse Tridentinum Concilium in re tanta.

20 Rursum Vulgerius q. 78. artic. 1. num. 28. dicit verba Scripturæ, & Conci-

lij Tridentini intelligi posse quatenus consecratio fuit posterior natura, quam benedictio.

Instãt tamen aliqui, quia particula *post* prolata absolute nõ posterioritatẽ naturę, aut originis; sed temporis significat: alioquin posset quis impune enunciare absolute Filium diuinũ fore post Patrem. Nec de illis subtilioris Theologiæ posteritatibus curasse Concilium, in loquutione familiari verisimile est.

Sed non vrget instantia: quia potius iuxta subiectam materiam ly *post* limitari, vel extendi debet. Nec asserit expositio, quod Concilium expressit posterioritatẽ naturæ; sed potius indistincte fuisse loquutum, vt daret locũ, vel posterioritati tẽporis, vt volebat prior opinio; vel posterioritati naturæ; vt hæc adstruit.

21 Vel tertio dici potest, quod gratiarum actio, & benedictio interna tempore præcesserunt prolationem verborum; quia duæ priores actiones internæ præcesserunt, cum Christus Dominus accipiẽs panem in sanctas manus suas, eleuauit oculos in Cœlum, Patri gratias egit, & interius panem benedixit; & quia non nisi diuinando possumus affirmare, quod alia externa verba protulerit, nisi verba consecrationis, illa subsequuta sunt internam gratiarum actionem, & benedictionem: & quia ipsa verba sacrant, & conuertunt panem, ipsa etiã dicuntur benedictio: De eleuatione oculorem in Cœlum, quod *eam Ecclesia ex traditione Apostolorum habuit*, docet D. Th. q. 83. ar. 4. ad 2. Rationabile enim videtur, vt qui in suscitatione Lazari (vt habetur Ioã. 11.) & in oratione, quã pro discipulis fecit, Ioã. 17. oculos leuauit ad Patrem; *in huius sacramenti institutione multo magis hoc fuerit, tanquam in re portori.* Ideoque interius orauit, gratias egit, & benedixit. Sed exterius solum oculos ad Cœlum leuauit, accepit panem, consecrauit, fregit, & Discipulis sumendum dedit. Vnde post illas actiones internas, panis, vinique benedictionem, se suum corpus illis præbere, ac suum sanguinem, disertis verbis testatus est Saluator, vt ait Concilium. Ipsaque consecratio procedens ab illa interna gratiarum actione, & benedictione, etiam est gratiarum actio, & benedictio. Alia multa pro expositione Cõcilij scribit Biescas tomo 1. in 1. p. in fine dub. 5. propos. 7.

§. IV.

Vtrum prius fregerit, quam consecrauerit?

22 TErtio inquiritur, vtrum conuenienter explicauerit D. Thomas ordinem rei gestæ, & conformiter ad textũ Euangelij?

Pro parte negatiua videntur esse verba S. Clementis Papæ lib. 8. Const. cap. 12. & S. Bonauenturæ in 4. dist. 8. 1. parte art. 2. q. 3. ad 2. Sed magis exprofesso M. Soto in 4. dist. 11. q. 2. articulo 2. §. *At profecto*, sic ait: est argumentum, quod non prius cõsecrauerit, quam fregerit panem, & obtulerit Discipulis. Primum, quia in rẽ tam graui non erat cur Euangelistæ ordinẽ rei gestæ narrando mutarent; & tamen omnes consentienter aiunt, quod accipiens, fregit, & fractum dedit; & dando dixit: *Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum*: Ergo cõsecratio non fuit prolata, nisi postquam dixit: *Accipite, & comedite*. Secundo, cum verba consecrationis non nisi semel protulerit; multo cõcinnior est hic orationis ordo: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meũ: Quam si prius benedixerit dicens: Hoc est corpus meum: & deinde frangens dixerit: Accipite, & comedite. Sic enim solemus dicere conuiuis: Accipite, & comedite, Hoc est capo, vel perdix. Quare Christus vsitato sermone dixit; Accipite, & comeditæ: Haud enim putetis esse solum panem, quẽ videtis; sed est verum corpus meum.

Tertio, si prius consecrasset, quam fregisset, periculum esset, ne aliquæ micæ cõsecratæ dispergerentur, & relinquerentur in mensa: quod nullatenus est credibile.

Quarto, quia non consecraret nisi præcisum panem, quem distributurus erat discipulis; non tam congruè consecrare prius potuit panem, quem diuisurus erat; quam si prius bucellas faceret Discipulis numero pares. Dicete vero, quod interim dũ frangebat, dicebat verba consecratoria (vt quibusdam videntur verba Sancti Thomæ sinuare) non est credibile: Tum quod dũ cõsecraret, non deberet esse fractioni attentus: Tum quod fractio in tot particulas longiori indigebat tempore, quam prolatio. Fuit ergo res gesta vt ordo Euangelicus haberet: nempè, vt prius fregerit, deinde porrigens dixerit; Accipite, & comedite: & postremo, Hoc est corpus meum. Hæc Soto. Quẽ sequuntur Iansenius vbi supra, & Vazquez disp. 196. cap. 3. Suarez disp. 58. sect. 2. in fine, dicit hoc *valde probabile; licet sit incertum.*

23 Sed in re incerta, non est deserenda opinio S. Thomæ: quam Gabriel lectione 36. in Canonem lit. D. vocat *probabiliorem, & communiorem*; quam etiam tenere videntur Alexander Alensis, Beatus Albertus, & *communiter alij*. Vnde M. Ioann. à S. Thoma ad 2. ait: nullo sufficienti fundamẽto dici posse, quod Christus prius fregit, quam consecrauit. Deinde in Euangelio D. Marci cap. 14. ver. 23 necessario aliqua sunt accipienda dicta per anticipationem: ait nãque: *Et accepto Calice, gratias agens, dedit eis: & biberunt ex illo omnes: & ait illis: Hic est sãguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur.* Cũ enim Dominus his verbis semel tantum prolatis consecrauerit Calicẽ, quẽ Apostoli post consecrationem biberũt; manifestum relinquitur adhuc in hoc mysterio non eundem ordinem in recitando seruatum, quo res sunt gestæ.

24 Præterea S. Thomas non recurrit præcisè ad hoc, quod Euangelistæ aliqua narrent per anticipationem (in hoc enim differt sua à quarta opinione, quæ ad hoc recurrebat) Sed præcipuè vim facit in eo, quod sufficienter verificatur contextus cũ concomitantia quadam verborum prolatorum, ad ea, quæ præcedunt illud participium, *dicens*, quod non intelligitur solum coniungi cum vltimo verbo; sed cum omnibus antecedentibus; quia Christum tunc alia verba protulisse, quam illa, non cõstat. Cum autem illa verba diceret, benedicebat, frãgebat, & dabat. Quamuis prius verba fuerint finita, quã Apostoli acceperint, aut manducauerint panem consecratum, seu corpus Christi. Et sic cessant duo priora argumenta.

25 Ad tertium respondet Suarez id licue esse; id enim Christus facilè vitare posset; vel ita frangendo, vt nec minutæ partes laberentur: Vel frangẽdo super patinã, & postea reliquias consumendo. Idem enim periculum excogitari posset, etiam si fractio antecessisset; quia totus panis, qui erat in patina, consecratus fuit: & verisimile est ibi fuisse micas. Vel ex quocumque contactu facilè capere potuisse.

Adde, quod S. Thomas in 3. dist. 21. q. 2. ar. 4. q. 1. ad 3. docet Christũ habuisse specialem modum frangendi panem *similem incisioni cultelli*. Et ita facilè potuit frangere ita vt nullæ micæ relinquerentur. Docet etiam Caietanus 2. ad Corint. 10. in primitiua Ecclesia panem integrum consecrari solitum, & postea fractum, inter sumentes distributum. Quod indicant verba Apostoli 1. ad Corint. 10. *Panis, quem frangimus; nõne participatio corporis Christi est?* Et Actorum 2. dicitur. *Erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis.* Et infra. *Frangentes circa domos panem.* Sumebant cibum. Quę consuetudo initium videtur sumpsisse ex facto Christi. Quæ & modo obseruatur aliquãdo, cum particulæ nõ sunt pares numero sumentium. Non ergo est cur dicatur fractionẽ panis præcessisse cõsecrationem. Alioquin conformior cæremonia facto Christi esset, si modo Sacerdos prius hostiam in tres partes diuideret, quam consecraret. Cum etiã Christus Dominus, etiam inquantum homo, fuerit omni sapientia plenus, & summa potestate, perfectissima attentione, facilè in breui tẽpore potuit omnia perficere, vt ipse expediens iudicaret. Et sic patet solutio ad omnia argumenta.

DVBIVM III.

Vtrum sola verba formæ sufficiant vt fiat consecratio?

§. I.

Non sunt de necessitate vllæ orationes sequentes.

1 REfert Sixtus Senensis libro sexto Bibliothecæ Sanctæ annotatione centesima vndecima, quod Marcus Episcopus Ephesinus, libro de verbis consecrationis, & Nicolaus Cabasilas Thessalonicæ Episcopus in explicatione Liturgiæ à cap. 27. vsque 30. & alij quidam recentiores Græci, qui explicationes in Liturgiam Ecclesiæ Græcæ ediderunt, quamquam non inficiẽtur illa verba: *Hoc est corpus meũ*; esse ad cõsecrationẽ dominici corporis necessaria: ne-

negant tamẽ ea dumtaxat ſufficere ad perfectam tranſmutationem panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti; niſi his adijciantur precationes, & benedictiones quædam, à Sanctis Patribus traditæ, quæ per invocationem Spiritus Sancti vim habẽt trãſmutandi panem, & vinum in corpus, & sãguinem Chriſti. Quod probant ex Liturgijs Sanctorum Patrum Iacobi, Clementis, Cyrilli Hieroſolimitani, Baſilij, & Chriſoſtomi; quorum verba ibi refert.

2 Hunc errorem tribuit Suarez diſp. 58. ſect. 3. §. *Tertio ſequitur*: Ambroſio Catharino Opuſculo de verbis conſecrationis circa finem. Sed Vazquez diſp. 197. cap. 3. n. 27. dicit ſe in Catherino hanc ſententiam inuenire non potuiſſe.

3 Certum tamen eſt ſecundum fidẽ ſolis verbis conſecrationis abſque vlla alia oratione perfici converſionem panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti. Ita Sanctus Chriſoſtomus tom. 3. hom. de proditione Iudæ non longe à fine, & alij Patres, quorum teſtimonia refert Vazquez cap. 3. poſt Bellarminum libro 4 de Euchariſt. cap. 13. Petrum Arcudium in Concordia Orientalis, & Occidentalis Eccleſiæ, de Euchariſtia cap. 32. Quodque ſumitur ex Cõcilio Florentino in Decreto Eugenij, & ſupponit Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. capite 4. Conſtatque ex perpetua Eccleſiæ traditione: nam immediatè poſt prolata verba conſecrationis, Sacerdos panem, & vinum conſecratum proponit adorãdum. Non tolum in Eccleſia Latina, ſed etiam in Græca, vt refert Beſſarion in libro de verbis Conſecrationis. Videatur S. Thomas hic art. 6. Bellarminus, & alij multi, quos refert, & ſequitur Angelus Maria Verricelli de Miſſionibus tit. 8. quæſt. 137. ſectione 2. & 3.

4 Ad ea verò, quæ Epiſcopi Marcus, & Nicolaus afferunt, triplicem apud Latinos reſponſionem inuenio inquit Sixtus Senenſis vbi ſupra. Primo Gentianus Hervetus in Præfatione operis Cabaſillæ à ſe translati, ait, cum in Miſſis Græcorum Patrum poſt prolationem verborum Chriſti additur: Fiat corpus, fiat ſanguis, &c. non eſſe credendum tunc primum fieri converſionem, quæ iam paulo ante facta eſt; ſed oſtendi, quod licet ſermo Chriſti in voce tranſierit, tamen remanet effectus eius cõſecrationis ſub ſymbolis, ſeu ſpecibus panis, & vini. Similemque, ait, loquendi modum inueniri apud Marcum cap. 5. de muliere pro fluuio ſanguinis laborante; quæ poſtea quam à Chriſto ſanata eſt fide, & ei⁹ fibriæ veſtimenti contactu; à Chriſto nihilominus audit: *Ego ſana à plaga tua*: quæ tamen iam ſanata fuerat; vt ſignificaretur, quod licet fimbriæ tactus tranſiiſſet, effect⁹ tamen inde conſecutus perſeuerabat.

5 Secundo Ioannes, Oſtunenſis Epiſcopus, in Scholijs Clemẽtis, putat hæc, niſi fallor, accipienda eſſe per figurã, quæ latine eſt idem ac, *ordine præpoſtero*; hoc eſt vt intelligamus tunc inuocare Spiritum Sãctum, tanquam peractæ iam conſecrationis, & iam perfectæ converſionis operatorem.

6 Tertio Beſſarion, Patriarcha Cõſtantinopolitanus, hęc exponẽs, inquit corpus dominicum duplex eſſe, verum ſcilicet, ac myſticum; & illud quidẽ ipſius Domini verbis, cuius corpus eſt, perfecte confici; hoc verò, quod ipſi ſumus, compleri ſuperadditis Patrũ precationibus, quibus poſt tranſmutationem panis, ac vini in ipſum Chriſti corpus Sacerdotes precantur, vt altantes myſterijs, per dignam ſacramẽti sũptionem vnum cum Chriſto corpus efficiãtur. Quam interpretationem confirmant orationes illæ, quæ ſtatim poſt conſecrationem Euchariſtiæ, Baſilius, & Chriſoſtomus ſubnectunt in hæc verba: *Vt omnes, qui de vno pane, & Calice participamus, coadunemur inuicem in vnius Spiritus Sancti communionem: faciaſque accipere Sanctum corpus tuum, vt inueniamus miſericordiam, & gratiam in cætu omnium Sanctorum.* Hæc ibi.

7 Hanc ſolutionem eſſe omnium ſolidiſſimam, ait Cardinalis Bellarminus libro 4. de Euchariſtia capite 14. ad 1. & hac eſſe veram intelligentiam illarum precum, probari poteſt multis modis. Primo, quia in Liturgia Clementis, & Baſilij, non dicitur: *Fac panem iſtum corpus Chriſti*: Sed: *Oſtende panem iſtum corpus Chriſti, &c.* Neque dubium eſt quin Iacobi, & Chriſoſtomi Liturgiæ, q. ę habent *fac*, idem ſignificare voluerint: poro (*oſtende panem eſſe corpus Domini*) ſignificat oſtende per effectum ſalutarem in mentibus noſtris, illum panem ſanctificatum, non eſſe panem vulgarem; ſed cæleſtem.

Secundo idem patet ex ſimilibus precibus, ſed clarioribꝰ, quæ habẽtur in Liturgia Latina. Nã ante cõſecrationẽ, dicit: *Fiat nobis corpus, & ſãguis*: nõ autẽ fiat ſimpliciter.

Et poſt conſecrationem iterum petimus idem per illa verba: *Iube hæc perferri per manus Sancti Angeli tui in ſublime altare tuum, &c.* Vbi id ſolum petimus, vt ſacrificium nobis ſit vtile.

Tertio idẽ patet ex confeſſione multorum Græcorum, qui in vltima Seſſione Concilij Florentini interrogati à Summo Pontifice Eugenio, cur poſt conſecrationẽ Euchariſtiæ, dicerent illas preces, quib⁹ videtur perfici conſecratio? Reſponderunt ſe nihil dubitare, quin conſecratio fieret per verba Chriſti: illas autem preces addi, vt peteretur à Deo nobis vtilitas ex tanto ſacrificio; eo modo quo Latini idem petunt per illam orationem: *Iube hæc perferri*. Hæc Bellarminus.

8 Quem ſequuntur Suarez diſp. 58. ſect. 3. in fine. Vazquez diſp. 197. cap. 4. à num. 33. vſque 36. Et Turrianus in lib. 5. Conſt. Apoſtolicarum S. Clementis capite 13. Nuño hic ad 2. Coninch art. 1. Granados tract. 8. diſp. 2. num. 7. Arcudius capite 33. Auerſa q. 6. ſect. 1. Lugo diſp. 11. ſect. 1. num. 10. dicens, quod ſibi res clarior appareret, quã vt tot ſolutionibus indigeat. Quia ly *corpus, & ſanguis*, non debẽt ſe tenere ex parte prędicati, ſed ex parte ſubiecti, ſeu appoſitiue, vt dicũt Grammatici. Solum pro ſe citat Vazquez: cum tamen ſit communis. Nec eſt diſtincta à ſolutione Beſſarionis, vt Lugo arbitratur. Bene tamen eam confirmat ex Miſſa Æthiopum. & latè de hoc puncto diſputat tota ſect. 1. & 2. & latius Verricelli vbi ſupra.

9 Doctrinam hanc in ſimili tradit D. Thomas hac 3. p. q. 83. artic. 4. ad 7. vbi declarans illa verba Liturgiæ Latinæ: *Quã oblationem tu Deus in omnibus benedictã, &c.* Sic ait. Dicendum, quod efficacia verborũ ſacramentalium impediri poteſt per intentionem Sacerdotis. Nec tamen eſt inconueniens, quod a Deo petamus id quod certiſſime ſcimus ipſum facturum: ſicut Chriſtus Ioãnis 17. petit ſuam clarificationem. Non tamen videtur ibi Sacerdos orare, vt conſecratio impleatur: *Sed vt nobis fiat fructuoſa*. Vnde ſignanter dicit: *Vt nobis corpus, & ſanguis fiat*. Et hoc ſignificant verba, quę præmittit, dicens. Hanc oblationem facere digneris *benedictam*, ideſt, ſecundum Auguſtinum, *de Conſecrat. diſt. 2. cap. 72. Verum ſub.* ideſt, per quam benedicamur, ſcilicet, per gratiam *aſcriptam*, id eſt, per quam in Cœlo aſcribamur: *Ratam*, id eſt, per quam de viſceribus Chriſti eſſe cenſeamur; *Rationabilem*, ideſt, per quam à beſtiali ſenſu exuamur: *Acceptabilem*, vt qui nobis ipſis diſplicemus, per hanc acceptabiles eius vnico filio ſimus. Hæc Sanctus Thomas. Qui idem tradit in 4. diſtinctione 8. in expoſitione textus, vbi & duas alias adhibet reſpõſiones.

10 Denique Auguſtinus Bernal diſputatione 29. ſect. 3. §. 3. cenſet prædictionem illam ab Authoribus Græcarum Liturgiarum ante verba Chriſti poſitam fuiſſe, ſed poſtea inverſo Liturgiarum ordine à Græcis ipſis, qui primis auctoribus Liturgiarum ſucceſſere, poſt Chriſti verba diſpoſitam.

Hanc ſolutionem ex alijs retulerat Baſſarion. Et Bellarminus cap. 14. ad 1. dicit, quod coniectura non leuis eſſe poteſt huius mutationis, quod in Liturgia Romana habeatur ſimilis oratio ante verba Domini. *Quam oblationem, &c.* Quo ordine etiam iſta omnia recitat S. Ambroſ. lib. 4. capite 5. Non eſt autem veriſimile, Ambroſium, & Baſilium, qui coætanei fuerunt, tã diuerſo ordine Liturgiam celebrare conſueuiſſe.

Sed quia Liturgiã, prout modo eſt in vſu apud Græcos, ipſi obijcient. Ideò ad præcedentem ſolutionem recurrendum.

§. II.

Nec etiam vlla verba antecedentia?

11 SEntentiam Scoti eius relatis verbis referemus: quia iniuſtè Fr. Martinus à S. Ioſeph libro 1. tractatu 3. de Euchariſtia num. 3. conquæritur Suarez, & alios Scotum non legiſſe: & tamen ei poſſumus reſpondere ipſum eũ non intellexiſſe; quia rationem dubitandi, quam Scotus ponit in fauorem communis ſententiæ, ipſe accipit pro ſententia Scoti: quod eſt ac ſi quis argumenta, quæ primo loco proponit Diuus Thomas, acciperet pro eius reſolutione: & ſic mille hæreſes poſſet Catholiciſſimo Doctori tribuere.

12 Scotus ergo in 4. diſtinctione octaua (non 18. vt refert Martinus à S. Ioſeph) q. 2. §. *De ſecundo dico*, num. 4. ſic ait. *Sed hic eſt dubium; vtrum prætermiſſis verbis præcedentibus, per iſta ſola quatuor verba conficeret Sacerdos?* Hic eſt titulus dubij. Immediatè refert ſententiam contrariam, dicẽs.

Dicitur, quod ſic; quia iſta ſunt præciſa forma; alia ſunt propter reuerentiam; vel propter orationem præmittenda. Contra quam ſentētiā immediatè arguit Scotus ſubiungens. *Sed contra iſtud arguitur:* quiā verba ſacramentalia ex vi verborum debent ſignificare illud, quod efficitur ex vi ſacramenti. Sed ex vi conſecrationis huius efficitur ibi eſſe verum corpus Chriſti. Ergo verba ſufficiētia ex vi propria debent ſignificare illud ibi contineri. Sed hæc verba: *Hoc eſt corpus meum*: prolata ſine præcedentibus, hoc nō ſignificāt abſolute: quia ly, *meum*, ſignificat referri ad perſonam ipſius loquentis. Quia licet miniſter poſſit intendere, vt loquatur in perſona Chriſti; non tamen propter hoc ſignificatum illorum verborum eſſet, quod ly, *meum*, demonſtraret corpus Chriſti; ſed corpus loquentis. Sicut, ſi ego inciperem loqui in perſona Chriſti dicendo ſic. *Mea doctrina eſt ita*: etiam ſi intenderem loqui in perſona Chriſti: tamen ex vi verborum nō habetur quod iſta doctrina ſit Chriſti; ſed illius, qui loquitur. Sicut Angelus quando loquebatur in perſona Dei Exodi 3. *Ego ſum Deus Abraham.* Et per conſequēs non eſſet propoſitio facta ſecundū ſenſum, pro quo fieret: Tamen non erat ſignificatum, propriè huius orationis; quia ly *Ego*, ſupponeret pro perſona Dei.

13 Hoc etiam confirmatur per Ambroſium, de Conſecratione diſt. 2. cap. *Panis eſt in Aliani. Sermo* (inquit) *Chriſti creaturam mutat.* Et ſequitur. *Conſecratio quibus verbis fit?* Attendite, quæ ſunt verba: *Accipite, & edite ex hoc omnes: Hoc eſt corpus meū.* Vbi ipſe videtur coniungere illa verba præcedentia, ſcilicet, *Accipite*: tanquam verba conſecrationis. *Sed hoc non eſt intelligendum tanquam ſint eſſentialiter pertinentia ad neceſſitatem conſecrationis: ſed tāquam neceſſario præmitenda.* Et nō ſolum illa; ſed alia plura præcedentia in Canone; ex quibus ex vi ſermonis haberi poteſt, quod iſta: *Hoc eſt corpus meum*: dicuntur in perſona Chriſti.

Vnde non ſine cauſa Eccleſia ita conſtituit totum Canonem Miſſæ, quod ab illo loco: *Communicantes*; vſque ad illum locum, poſt conſecrationem; *Suplices te rogamus Omnipotens Deus*: non eſt aliqua oratio, quæ non neceſſario connectatur cum præcedente; vel per coniunctionem copulatiuam: Sicut: *Hanc ergo oblationem*; & huiſmodi: Vel per pronomen infinitum: vt; *Quam oblationem tu Deus*: & *Qui pridie quam pateretur*: Et poſt conſecrationem: *Supra quæ propitio*: Vel per relationem, vt ibi: *Simili modo*. Hæc ibidē: vbi tantum videtur proponere rationes dubitandi, & dubium indeciſum relinquere: vnde ſubiungit. *De iſto articulo dicetur in generali ſimilibus dubijs quid fuerit obſeruandum.*

14 Poſtea §. *De iſto*, lit. e. ver. *Sed quid*, alt: *Dico hic ſicut in quodam caſu ſuperius premiſſo; ſi quis Sacerdos inciperet ſic loqui: Hoc eſt corpus meum: non prædicens verba præmiſſa to taliter; quod in omnibus talibus non eſt adorandum niſi ſub conditione; ſi vere conſecratum eſt.* Vbi conſecrationem factam per ſola verba formę, cenſet non eſſe certam; & ideò ſpecies ſolum conditionaliter adorandas. Imò tandem in fine quæſtionis in ſolutione ad tertium planè, & aperte ſentētiæ negatiuę ſubſcribit. Quem ſequitur Angelus verbo *Euchariſtia* n. 24. & Philippus Faber in 4. diſp. 33.

15 Hæc tamen ſententia Scoti (inquit Vazquez diſp. 198. cap. 1. n. 4.) *tanquā improbabilis merito ab omnibus reijcitur.* Idē dicit Suarez diſp. 59. ſec. 1. Initio. Cornejo ar tic. 2. dub. vnico. Imò S. Tho. in 4. diſt. 8. q. 2. art. 4. q. 3. expreſſe eandem ſententiā retulerat, *& vt improbabilem retecerat*, dicens. Quidam dixerunt, quod verba iſta in quibus forma conſiſtit, ſi per ſe dicantur ſine aliis, non faciunt conuerſionem; ad minus ſine illis, quæ ſunt in Canone Miſſæ. *Sed hoc non videtur probabile*; quia ſecundum Auguſt. tract. 80. in Ioan. accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum; verbum autem, quo accedente ad elemētum fit ſacramentum, à Sanctis dicitur eſſe verbū Saluatoris; vnde alia ſunt de ſolemnitate ſacramenti; nō de neceſſitate, &c. Et poſtea probat; quia non eſt idem Canon Miſſæ apud omnes, & ſecūdum diuerſa tempora diuerſa ſunt in Canone Miſſæ ſuperaddita. Ad primumque ait, quod ad ſacramentum requiritur intentio faciendi, quod facit Eccleſia in eſſentialibus ſacramento; non autem in his, quæ pertinēt ad decorem; vel ſolemnitatem ſacramenti; ſicut in Baptiſmo patet. Et ad ſecundum, quod ex ipſa intentione proferentis poſſunt verba formæ ad perſonam Chriſti referri, etiam verbis aliis nō præmiſſis; ſi Sacerdos in perſona Chriſti dicere intenderet. Idem docet Diuus Thomas hac quæſtione 78. artic. 1. ad quartū. Solū ſuperaddēs authoritatē S. Ambroſij libro 4. de Sacramentis cap. 4. dicentis: *Conſecratio ſit verbis, & ſermonibus Domini Ieſu: nam per reliqua omnia, quæ dicuntur, laus Deo defer-*

defertur; oratione petitur pro populo, pro Regibus, pro cæteris.

16 Vnde Vazquez num. 5. retorquet contra Scotum authoritatem, quam pro ſe refert, & melius pro ſua ſententia retulerat D. Thomas: nam S. Ambroſius docet verbis Chriſti fieri conſecrationem: vt oſtēderet, quæ eſſent hæc verba Chriſti, dicit, quod illa, quæ ſunt in Canone Miſſæ, omnia ſunt verba Euangeliſtæ, ab illis verbis: *Qui pridie, &c.* vſque ad: *Accipite ſiue corpus, ſiue ſanguinem. Inde verba ſunt Chriſti; Accipite, & bibite ex eo omnes; &c.* Cum ergo dicat S. Ambroſius, verbis Chriſti ſolis fieri conſecrationem: & hæc dicat incipere ab illis: *Accipite, & bibite*: plane ſentit cætera nihil operari: ac proinde ad conſecrationem neceſſaria non eſſe.

17 Præterea benè arguunt Durandus diſt. 8. q. 2. num. 7. & Soto diſt. 11. q. 1. art. 3. §. *Sed arguit*, & Vazquez cap. 1. num 7. quia ſi prædicta verba neceſſariò requirerētur, vt ſenſus formæ compleretur, & pronomen *meum* referretur ad Chriſtum; Sacerdos panem, quem teneret in manibus, non conſecraret: nam prædicta verba, quæ recitant Euangeliſtæ, referūtur ad panem, quem ipſe in manibus tenebat; nō autē ad panē, quē tenet Sacerdos: neq; enim Chriſtus accepit hunc panem; ſed illū. Bene ergo ait D. Thomas, quod *intentio faceret vt hæc verba intelligerentur quaſi ex perſona Chriſti prolata, etiam ſi verbis præcedentibus hoc non recitaretur.*

18 Deinde benè poſſet Chriſtus inſtituiſſe idem prorſus ſacramentum Euchariſtiæ, quod modo eſt, quamuis ipſe numquā conſecraſſet, nec ſumpſiſſet. Sicut aliqua ſacramenta inſtituit, quæ numquam ſuſcepit: vt patet non ſolum de Pœnitentia, & Matrimonio, & Ordine: ſed etiam de Cōfirmatione, & Vnctione, vt docet D. Thomas q. 72. art. 3. & nos ibi Diſp. 3. §. 2. Tūc autem perficeretur hoc ſacramentum ſine verbis illis: *Qui pridie, &c.* Ergo illa non ſolum non ſunt de forma, vt omnes fatentur: ſed nec ſunt neceſſaria ad inducendum effectum formæ.

19 Vrget etiam argumentum Soti, §. *Sed cōtra*: nam dicere aliud eſſe neceſſariū, quam materiam, & formam, & intētionē, certè res eſt noua. In omnibus enim ſacramentis vt ſint valida ſufficit apponere materiam, & formam, cum intentione miniſtri in ſubſtantialibus intendente facere, quod facit Eccleſia. Sed totum hoc poteſt facere, & intendere, qui omiſſis aliis, verba eſſentialia formæ proferret ſuper panem, & vinum, ſi ipſe eſſet Sacerdos, & intenderet facere, quod facit Eccleſia: Ergo vere conſecraret. Quod ita certum reputat Nuño art. 1. dub. 2. conc. 3. vt dicat oppoſitum *non carere temeritate.* Leander trac. 7. diſp. 9. q. 2. dicit *certiſsimum.*

20 Cæterum nouiſsimè oppoſitum audet ſuſtinere Paſqualigus diſp. 95. ſec. 2. tria aſſerens. Primo verba Canonis non requiri vt effectiua conſecrationis, neque vt verba, quæ conſecratiua ſunt, abſolute proferantur in perſona Chriſti: quia verba ſignificant ſecundum intentionem proferentis, determinantur ab ipſo vt ſignificent in perſona Chriſti. Secundo aſſerit. Illa verba antecedentia, aut ſimilia eſſe neceſſaria vt verba illa conſecratoria: *Hoc eſt corpus meū*: ſecundū eſſe ſenſibile ſtent in perſona Chriſti: vnde ab intentione determinantur, vt ſecundum ſignificationem ſtent in perſona Chriſti; per antecedentia autem verba, vt etiam ſenſibili modo ſint in perſona Chriſti. Quia illa verba faciunt, quod Sacerdos ſenſibiliter induat in loquendo perſonam Chriſti: quia aliæ circunſtantiæ temporis, & loci, &c. non determinant per ſe; ſed tantum peraccidens; quia non ſunt in genere loquutionis. Verba autem debent eſſe per ſe determinata in genere loquutionis, vt ſtēt in perſona Chriſti.

21 Tertio dicit. Ad conficiendum hoc ſacramentum non ſufficere verba conſecratiua; ſed requiri etiam verba, quibus in eſſe ſenſibili determinentur vt ſtent in perſona Chriſti, tamquam rationem applicantem ad conſecrandum, verba Chriſti. Probatur. Verba Chriſti prolata à Sacerdote ſunt in differentia ad conſecrandum, & non cōſecrandum. Intentio autem determinat loquutionem tantum mentaliter. Verba autem conſecratiua, quia ſunt ſacramentalia, debent eſſe determinata ſacramentali modo: atque adeò ſenſibiliter. In verbis aliorum ſacramentorum nō requiritur iſta determinatio, quia non proferuntur in perſona Chriſti. Patres autem, qui incontrariū referuntur, loquuntur de verbis conſecratiuis; non autem determinatiuis.

22 Sed euaſio ita ſolum ſunt noua verba, & in nullo minuit improbabilitatem iā diu relictæ ab omnibus ſententiæ. Impugnaturque Primo: quia Patres non ſolum dicunt verba Domini eſſe conſecratiua; ſed aſſerūt illa ſola ſufficere: quod falſum eſſet,

si alia exigerentur vt determinatiua. Assũ tũ patet ex D. Ambrosio libro, *de ijs, qui mysterijs initiantur* cap.9.dicente. *Ipse clamat Dominus Iesus: Hoc est corpus meum. Ante benedictionem verborum cœlestium alia species nominatur, post consecrationem corpus significatur.* Eusebius Emissenus hom.de Dominica Palmarum: *Dixit tunc per se, dicit & modo per suos ministros: Hoc est corpus meum: & tanta est eius verbi virtus, & efficacia, vt statim fiat, quod dicitur.* Idem docẽt S.Irenæus libro 5. aduersus hæres.cap.2.S. Chrisost. hom de proditione Iudæ, & hom.51.in Mathæum, & hom.2.super 2.ad Timoteum, & hom.60.ad Populum Antiochenum.S.Hieronymus epist.ad Heliodorum cap.7.S.Augustinus ser.28.de verbis Domini,& alij frequenter.

23 Secundo, falsum est, quod verba aliorum sacramentorum non proferantur ex persona Christi, vt vidimus q.64.Siquidem ipse fuit immediatus sacramentorum institutor: & ab eius passione efficaciam habent: & ministri solum sunt instrumenta: & ideò nec Charitas, nec fides ministri est de necessitate sacramenti, vt ibi D.Thomas art.5.& 9.Imò est de fide. Similiter S.Augustinus trac.6.in Ioannem, dicit Baptistam per Spiritum Sanctum didicisse quandam proprietatem in Christo talem futuram, vt quamuis multi ministri baptizaturi essent, &c.semper verificaretur:Hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto. Petrus baptizet: hic est, qui baptizat: Paulus baptizet, hic est qui baptizat.

24 Tertio. Nouum in Theologia, & gratis dictum est, quod in sacramẽtis requiratur aliud determinatiuum, sine quo non perficiatur sacramentum, quam appositio materiæ, & formæ, & intentio ministri intendentis facere, quod facit Ecclesia. Cum autem omnia, quæ ad sacramẽta pertinẽt, dependeant ex diuina institutione, gratis fingitur institutio, quæ non probatur, & quæ à Patribus, & Theologis non est cognita; sed potius à tempore D.Thomæ impugnata vt improbabilis.

25 Quarto. Verba consecrationis in exercitio sensibiliter proferuntur in persona Christi, eo ipso, quod supposita institutione, facimus, & dicimus, quod ipse facẽdum, & dicendum expressit. Quod explicat Lugo disp.11.sec.3.num.46. Nam sicut in Tragedia ille, qui representat Regẽ, non est opus vt prius dicat: Ego loquar in persona Regis; vel Rex ita dixit; sed absolute loquitur in actu exercito verba Regis; & ab omnibus percipitur, quod illa non in persona sua, sed Regis dicat. Sic in præsenti esset dicendum; & quando verba haberent aliquam indeterminationẽ, vel æquiuocationem, intentione consecrantis determinantur. Sicut si Sacerdos dicendo, *Ego tibi dimitto*, absolueret valide à peccatis; licet forsasse alij in illis circunstantijs putarent ipsum loqui de remissione alterius debiti, vel iniuriæ priuatæ; quia verba illa, quæ æquiuoca sunt, determinantur Sacerdotis intentione, & efficacia sunt suppositã diuina institutione. Sic de verbis consecrationis rectè ait D.Thomas, quod ex ipsa intentione proferentis possunt verba formæ ad personam Christi referri; licet peraccidens ab alijs non intelligantur.

26 Arguit etiam Bernal disp.39.sec.3. §.1.nam vt verba subeant sacramentalem significationem à Christo institutam, non opus est vt sensibili verbo significetur ea proferri in Christi nomine, & de Christi corpore: sed sufficit quod a legitimo ministro, supra materiã legitimã, cũ legitima intẽtione proferãtur: vt ad absoluendũ, licet conducat dicere *Auctoritate Christi, &c.* tamen in exercitio sufficit dicere: *Absoluo te à peccatis.* Idemque patet si procurator contrahat non expresso nomine principalis: & consensus Matrimonij solet exprimi verbis, quibus sensibiliter non exprimitur, quod fiat sacramentum nouæ legis: & tamen suppositã institutione inter legitimas personas baptizatas, contractus est sacramentum: Ergo sola verba consecrationis super materiam capacem prolata à Sacerdote cum legitima intentione sufficiũt ad validum, & indubitatum sacramentum.

27 Admonet tamen D.Thomas hic art.1.ad 4.quod grauiter peccaret Sacerdos sic conficiens hoc sacramentum, *vtpote ritum Ecclesiæ non seruans.* Neque est simile de Baptismo, quod est sacramentum necessitatis: defectum autem huius sacramenti potest supplere spiritualis manducatio, sicut August.trac.26.in Ioannem dicit. Idẽ notat D. Thomas in 4.dist. 8.q.2. artic.4. quæstiunc.3.ad 3.à dijciens, quod *in nullo casu à peccato excusaretur.*

*****
***
*

DVBI-

DVBIVM IV.

De forma consecrationis panis.

§. I.

Conuenientia formæ; & quæ verba sint essentialia?

1 DE fide est, quod hæc est, conueniẽs forma consecrationis panis: *Hoc est corpus meum.* Ratio à priori non est alia, quam Christi institutio: de qua constat, quia Dominus hac forma in consecrãdo est vsus, vt patet Mathæi 26. Vnde in Catechismo Pij Quinti titulo de *Eucharistia* dicitur, quod *à Sanctis Euangelistis Matthæo, & Luca, itemque ab Apostolo docemur illam esse formã:* Hoc est corpus meum.

2 Rationem conuenientiæ institutionis diuinæ assignat D.Thomas art.2. Quia hæc consecratio consistit in cõuersione substantiæ panis in corpus Christi. Oportet autem formam sacramẽti significare id quod in sacramento efficitur. Vnde & forma cõsecrationis panis debet significare ipsam conuersiõuem panis in corpus Christi. In qua tria considerantur, scilicet, ipsa conuersio, & terminus à quo, & terminus ad quẽ. Conuersio autem potest considerari dupliciter. Vno modo in fieri: alio modo in facto esse. Non autem debuit significari conuersio in hac forma vt in fieri, sed vt in facto esse. Primo quidem quia hæc conuersio non est successiua (vt supra q.75.art.7.dictum est) sed instantanea. In huiusmodi autem mutationibus fieri non est nisi factum esse. Secundo, quia ita se habent formæ sacramentales ad significandum effectum sacramenti, sicut se habent formæ artificiales ad representandum effectum artis. Forma autem artificialis est similitudo vltimi effectus, in quem fertur intentio artificis: sicut forma artis in mẽte ædificatoris est forma domus ædificatæ principaliter, ædificationis autem per consequens. Vnde & in hac forma debet exprimi conuersio vt in facto esse, ad quod fertur intentio. Et quia ipsa conuersio exprimitur in hac forma vt in facto esse, necesse est, quod extrema conuersionis significentur vt se habent in facto esse conuersionis. Tunc autem terminus ad quem habet propriam naturam suæ substantiæ: sed terminus à quo non manet secundum suam substantiam; sed solum secũdum accidentia, quibus sensui subiacet, & ad sensum determinari potest. Vnde conuenienter terminus conuersionis à quo exprimitur per pronomen demonstrationum relatum ad accidentia sensibilia, quæ manent: terminus autem ad quem exprimitur per nomen significans naturam eius in quod fit conuersio. Quod quidem est totũ corpus Christi, & non solum caro eius, vt dictum est q.76.art.1.ad 2. Vnde hæc forma est conuenientissima: *Hoc est corpus meum.*

3 Secundo est apud Theologos certũ, & indubitatum, verbis prædictis, vel æquiualentibus, haberi formam essentialem cõsecrationis panis. Nam cum Ecclesia (inquit Soto in 4.dist.11.q.1.art.3.§. *At vero*) præscriptis formis sacramentorum vtatur, non licet asserere eam ignorare, quæ sit forma essentialis; quamuis licitum sit verbum aliud pro alio æquiualens vsurpare. Haud enim pium est credere, quod Christus, ac subinde Apostoli, in re tam necessaria, quam sunt materia, & forma sacramentorum, Ecclesiam tam ancipitem, & perplexam relinquerint.

4 Quartum attinet ad illa verba, quæ antecedunt; & quæ subsequũtur prædicta, probant Suarez disp.59.sec.1. conc.1.& 2.& alij frequenter, illa non esse de formę essentia: quia S.Lucas omittit illa verba: *Accipite, & comedite:* Et S.Mathæus, & S. Marcus non faciunt mentionem illorum verborum: *Quod pro vobis tradetur.* Nullusque Euangelistarum in consecratione panis ponit illam coniunctionem, *enim:* Et tamen credendum est vnumquemque Euangelistarum sufficienter narrasse verba essentialia formæ tanti sacramenti.

5 Probabilis quidem coniectura: sed non est ratio demonstrans, aut conuincens: quia posset respõderi, quod in simili respõdet D.Thomas ar.3.ad 9.quod *Euangelistæ non intendebant tradere formas sacramẽtorum, quas in primitiua Ecclesia oportebat esse occultas, vt dicit S.Dionys.cap.7.Eccles.hier.* parte 3. *Sed intenderunt historiam de Christo texere.* Idem notarunt alij Patres, quos refert Gratiana de Sacramento Ordinis disp.2.folio 170.& 173.

6 Quare aliter probatur: nam vt dicitur in Concilio Florentino: *Sacerdos in persona Christi loquens hoc conficit sacramentum.* Sed illa verba: *Accipite, & manducate:* non dicũtur à Sacerdote in persona Christi, sed solum recitatiue: alioquin non essent vera. Et vt notatur in Catechismo Pij Quinti,

non

non posset, aut non deberet consecrari, si sacramentum demini administrandum sit. Quod est contra vsum Ecclesiæ. Effertque ex parte fauere doctrinæ hæreticorum, qui dicunt ante vsum non esse Christum sub sacramento. Deinde, vt ait D. Thomas art. 1. ad 2. in his verbis: *Accipite, & comedite*: intelligitur vsus materiæ consecratæ: qui non est de necessitate huius sacramenti (vt supra habitum est q. 74. art. 7.) Et ideò nec hæc verba sunt de substantia formæ.

7 Quod autem illa verba: *Quod pro vobis tradetur*: non sint de essentia consecrationis panis, est certum secundum fidem; quod constat ex consuetudine Romanæ Ecclesiæ talia verba non apponentis. Hæreticum autem esset asserere à tempore D. Petri Apostoli vsque nunc Ecclesiam Romanam caruisse vero Eucharistiæ Sacramẽto: cum tamen Lucius Tertius in cap. *Ad abolendam, de hæreticis*, dicat. *Vniuersos, qui de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi; vel de Baptismate, seu de Peccatorum Confessione, Matrimonio, vel reliquis Ecclesiasticis sacramentis; aliter sentire non metuunt, quam Sacro Sancta Romana Ecclesia prædicat, & obseruat, &c. vinculo perpetui anathematis innodamus.* Et sine illis verbis sufficiẽter exprimitur id quod in sacramento efficitur. Vnde non sunt de essentia formæ.

8 Sed obijcies: nam S. Lucas Euangelista cap. 22. ver. 19. refert, quod Dominus cõsecrauit dicens: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur*: Vel vt legit S. Ambrosius: *pro vobis frangitur*. Et Apostolus 1. ad Corinth. 11. ver. 24. similiter refert Dominũ consecrasse dicendo: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*. Et Alexander Papa Primus epist. 1. cap. 4. dicit: *Christum nos docuisse conficere hoc sacramentum, cum accepto pane, dixit: Accipite, & manducate: Hoc est enim corpus meum, quod pro vobis tradetur*: Ergo omnia illa sunt de essentia formæ.

9 Respondetur hæc verba significare fructum passionis Christi: & quia passio repræsentatur in separata vtriusque speciei consecratione; non fuit necesse, quod explicite apponeretur in consecratione panis. Debuisse autem apponi in consecratione Calicis, declarat D. Thomas art. 3. ad 2. dicens, quod quia sanguis seorsum consecratus, expresse passionem Christi representat: ideo potius in consecratione sanguinis fit mentio de effectu Passionis, quam in cõsecratione corporis, quod est Passionis subiectum. Quod etiam designatur in hoc quod Dominus dicit: *Quod pro vobis tradetur*: Quasi diceret: Quod pro vobis Passioni subijcietur. De quo ibi ad 7. Nec omnia, quæ Dominus dixit, quasi essentialia verba pro forma instituit; nec dicenda præcepit.

§. II.

De particula, enim.

10 DE illa coniunctione: *enim*: D. Thomas art. 2. ad 5. ait, quod hæc coniũctio: *Enim*: apponitur in hac forma secundum consuetudinem Ecclesiæ, à Beato Petro Apostolo deriuatam: & hoc propter cõtinuationem ad verba præcedẽtia. Et ideò non est de forma: sicut nec verba præcedẽtia formam. Et in 4 Sententiarum ad 2. dicit D. Thomas: *Apponi autem debet secundũm vsum Romanæ Ecclesiæ, quæ à Beato Petro initium sumpsit*. Idem docent Soto in 4. dist. 11. q. 1. art. 2. ad 5. Henriquez lib. 8. capite 16. nu. 4. Fagundez Præcep. 3. lib. 2. cap. 6. num. 17. folio 629. Bonacina de Eucharistia disp. 4. q. 3. puncto 1. nu. 9. Villalobos trac. 7. difficil. 12. num. 3. Gauantus in Rubric. Missal. parte 2. tit. 8. num. 5.

11 Suarez tamen disp. 59. sec. 1. conc. 3. asserit à Christo Domino dictam fuisse, vt ex Canone Missæ colligitur; in quo nullus error est, vt traditur in Concilio Tridẽtino Sess. 22. cap. 4. & Can. 6. Et ideò credẽdum sit ex traditione Apostolorum additã esse, vt colligitur ex cap. *Cum Marthæ, de Celebratione Missarum*. Idem sequuntur Granados trac. 8. disp. 8. num. 4. & 6. Laymam, & Montesinos, quos refert, & sequitur Leander trac. 7. disp. 9. q. 4. & alij: quia cũ particula *enim* expresse posita fuerit ab Euangelista Mathæo in consecratione Calicis, ad continuandum sermonem cũ præcedentibus: cum eadẽ militet ratio in præsenti, etiam est verisimile à Christo appositam.

Sed cum nullus Euangelistarum referat appositam in consecratione panis: & hæc omissio non videatur à casu, videntur per hoc indicare eam Christum non apposuisse. Continuatioque ad præcedentia potest esse sine illa, sicut est in Euangelistis, & apud Apostolum 1. ad Corint. 11.

12 Præterquam quod Cardinalis Lugo disp. 11. sec. 3. num. 55. dicit propositionem cum illa particula, *enim*, non esse causalem stricte, & in rigore, prout Summulistæ loquuntur de causalibus: quia non profertur

fertur indiuisibiliter affirmando rem, & causam illius: sed profertur diuisibiliter, & æquiualet duabus propositionibus, vel tribus; quarum vna potest esse, vera, licet aliæ sint falsæ.

13 Augustinus etiam Bernal disp. 39. sec. 2. §. 2. à num. 31. ait, quod vox, *enim*, in præsenti non videtur esse causalis; sed rei, quæ asseritur, confirmatiua, & æquiualẽs, siue synonima vocibus istis *vere, certe, profecto*, & similibus. Ratio quæ apparentiam istam astruere videtur, ex tribus constat, nẽpè, quod vocis, *enim*, sensus causalis, plus hic videtur nocere, quam prodesse; quod sensus confirmatiuus in particula, *enim*, vniuersim acceptam, optime cadit. Quodque in præsenti mirifice congruit cum sumo Sacramento, & cum ipso Christo illud prædicante. De quo latè agit à num. 32. vsque 39. Sed expositio hæc noua, Patrũ, & Theologorum suffragio carens, mihi non probatur: quia incredibile est sexdecim sæculis sensum verborum consecrationis nõ esse in Ecclesia intellectum.

14 Secundo communẽ expositionẽ, adhuc verum est, quod ait D. Thomas 3. p. q. 60. artic. 8. quod si substrahatur aliquid, quod non sit de substantia formæ, talis diminutio non tollit debitum sensum verborum; & per consequens nec sacramenti perfectionem. Sicut in forma Eucharistiæ, quæ est: *Hoc est enim corpus meum*: *ly enim* sublatũ nõ tollit debitum sẽsũ verborum; & ideò non impedit perfectionem sacramenti. *Quamuis possit contingere, quod ille, qui præmittit, peccet ex negligentia, vel contemptu*. Hæc D. Thomas.

15 Quod hoc peccatum ex genere suo sit mortale, ex nostris docuerunt Holcot in 4. q. 3. Petrus Soto lec. 2. de Eucharistia. Petrus Ledesma 1. p. Summæ, de Eucharistia cap. 5. in dub. circa 2. conclus. Ioannes à Cruce q. 2. de Eucharistia dub. 1. in fine. Didacus Nuño 3. p. q. 78. art. 1. conc. 3. Et Cãdidus to. 3. disq. 2. art. 4. dub. 4. Ex alijs Gabriel lectione 38. in Canonem Missæ, & in 4. dist. 8. q. 3. conc. 2. Angelus verbo Eucharistia 1. §. 22. Vazquez disp. 199. cap. 4. n. 29. Moure, Ochagauia, & Fagundez, Vualdus, Villalobos, Ludouicus à S. Ioanne Nicolaus Ploue, & Ioannes de Lapide, quos refert Leander vbi infra, vt probet male dixisse Henriquez, quod solus Gabriel asseruerit esse mortale. Sequitur Trullench lib. 3. cap. 3. dub. 1. num. 7.

16 Alij vero dicunt paruitate materiæ esse solum culpam venialem; si vero omittatur ex contemptu (qui timeri potest in illo, qui prolibito omitteret) esse culpam mortalem. Ita Martinus Ledesma 1. p. Quarti q. 19. ar. 1. Petrus Ledesma de Sacramentis in genere cap. 1. conc. 16. (iam sibi contrarius) Suarez disp. 59. sec. 1. post 3. conc. Bonacina disp. 4. q. 3. punc. 1. n. 10. Coninch q. 78. art. 2. num. 37. Bernal disp. 39. sec. 3. §. 2. num. 42. quia grauitas actionis, & Christi exemplum, & totius Ecclesiæ præceptum, & consuetudo, contemptu illo attinguntur: ac proinde grauem illũ efficiunt. Addit Bernal: Multoque certius grauis, seu multo grauior esset, si non solũ in consecratione vnius speciei, sed vtriusq; vel non tantum in vno sacro, sed in pluribus omitteretur: præsertim in vno die, v. g. in die Natali Domini: nam in omnibus tribus Missis vocem *enim* omittere, fortasis, etiam contemptu secluso, Doctores mortalis damnarent. Hæc ille. Quod vltimum examinat Diana parte 10. trac. 16. & 6. miscellanea resol. 31.

17 Soto tamen in 4. dist. 1. q. 1. art. 8. §. *Si autem scisciteris*, sic ait. Vbi autem mutatio, aut corruptio non aufert legitimum sensum, vix ad mortalem culpam condemnarem; nisi id ex contemptu procederet; vel in re graui, ordo, præceptioq; Ecclesiæ violaretur. Qui enim sacramenti despectu, aut fastidio voculam, *enim*, inter consecrandum corpus demeret, *culpa se forte mortali contaminaret*. Dixerim, *forte*, quoniam & contemptus ratione tenuitatis materiæ potest esse venialis. Si autem fieret ex negligẽtia, quantumuis crassa, & supina, corruptio hæc, atque aliæ eiusmodi paruæ, non essent nisi veniales. Hæc Soto. Quem sequuntur Henriquez lib. 8. cap. 16. num. 4. Granados trac. 8. disp. 3. num. 6. Cabrera 3. p. q. 60. art. 8. disp. 2. num. 2. Diana 2. p. trac. 17. & 3. Miscellaneo resol. 16. & parte 5. trac. 14. resol. 78. Leander trac. 7. disp. 9. q. 5. & 6. referens Filliutium, & Machado. Auersa q. 6. sec. 2. Qui id intelligunt, si contemptus solum sit in hoc, quod ideò omittatur, quia censetur leuis materia. Alioqui si cõtemptus sit, quod ideò quis eam omittat, quia addita est ab Ecclesia, vel quia eã putaret incõgruam, aliove simili motiuo, sine dubio peccaret mortaliter.

18 Quod in genere docuit Caietanus in Summa verbo *Contemptus* in fine asserẽs quod contẽptus in re minima, est cõtemptus secundum quid; & propter imperfectionem

nem obiecti eſſe peccatum veniale. Ita eũ ſequuntur Armilla, Medina, Valentia, & Leſsius, quos refert, & ſequitur Diana 3.p. trac.6.miſcellaneo reſol.72. *Vt hæc ſententia ſit probabilis*, debet intelligi de contemptu materiali; nam ſi contemptus ſit formalis, verificatur quod ait S. Bernardus de præcepto, & diſpenſatione col.6. *Vbique & cui pabilis neglectus, & contemptus damnabilis eſt.* Et S. Thomas in 4.diſt.9.q.1.artic.3.q. 3.ait. *Contingit in vno veniali peccato ex genere, eſſe maiorem contemptum actualem, quam in vno grauiſsimo mortali ex genere.*

19 Inter duas vero priores ſententias, mihi prima probabilior videtur; quia licet in eſſe entis vna dictio parua ſit materia; tamen in eſſe ſigni, illa explicatur verba continuari cum præcedentibus, ordinari conſecrationem ad vſum, & explicitè declaratur verba proferri in perſona Chriſti. Qua re qui ex propoſito omitteret, non omnino eſt certum, quod non peccaret mortaliter: ſicut mortaliter peccaret, qui omitteret pauciſsimæ aquæ appoſitionem in Calice conſecrando, vt diximus q.74, dub.9. num.7. & 8.

§. III.

Vtrum valeant mutari in verba æquiualentia?

20 ANtequam ad ſingulorum verborũ mutationem exponendam deſcendamus, ex dictis illa q.74. illo dubio 9. duo ſunt manifeſta, & ab omnibus Theologis admiſſa. Primum, quod illicitum eſt præfata verba quouis modo mutare; imò ex genere ſuo eſt peccatum mortale: nam prætermittere ritum, & conſuetudinem, & præceptum Eccleſiæ in verbis formæ excellentiſsimi omnium ſacramentorum, ex genere ſuo obligat ad peccatum mortale, vtpote ſacrilegium contra venerationem debitam rebus ſacris. Qua propter licet nullum ſit peccatum formam ſacramenti Pœnitentiæ vulgari ſermone proferre; quia ſic eſt in vſu, cum ſit virtute Bullæ Cruciatæ, & ad applicandas tenore illius priuilegij Indulgentias ſimul cum abſolutione à peccatis. Tamen verba conſecrationis priuata authoritate proferre vulgari ſermone, eſt peccatum mortale, propter Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem: imò de tota Miſſa ait Concilium Tridentinum Seſsione 22.cap.8. *Etſi Miſſa magnam contineat populi fidelis eruditionem; non tamen expedire viſum eſt Patribus, vt vulgari paſſim Linguaca lebraretur.* Item Canone 9.anathema dicit in eos, qui dixerint: *Eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſummiſſa voce pars Canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe; aut lingua tantum vulgari Miſſam celebrari debere, &c.*

21 Secundo eſt manifeſtum ex doctrina D. Thomæ illa q.64.art.7. & 8. quod ſi mutatio tollat ſenſum formæ, quę nunc eſt inſtituta, & determinata à Chriſto Domino, non perficietur ſacramentum: quia forma cum determinata ſignificatione eſt inſtituta. Quod licet verum habeat in omni ſacramento, vrgentius militat in iſto omnium excellentiſsimo: ſi enim ſacrilegium eſſet miſſam celebrare ſine veſtibus ſacris, aut omiſsis omnibus cæremonijs, quæ ſolum ad ſolemnitatem, & ad decorem pertinẽt: multo maius ſcelus committeretur ſacramentum priuando forma eſſentiali, quæ eſt à Chriſto Domino determinata. Quia tamen determinatio magis eſt ad ſenſum verborum, qui fide tenetur; quam ad exteriorem ſonum vocis; ideo attendendum ad ſaluandam ſignificationem, vt videatur ſi mutatio verborum tollat validum ſacramentum. His præmiſsis.

22 Inquiritur. Primo, vtrum omittendo verbum, *Eſt*, valida foret conſecratio.

Leonardus Leſius in opere poſthumo in 3.p.D.Thomæ q.78.artic.2.num.9.ait. Verbum, *eſt*, non videtur neceſſario exprimendum; nam apud Lucam non exprimitur in forma ſanguinis: & Hebræi numquã ſolent exprimere: vnde nec Dominus expreſsiſe credendus eſt. Neceſſario tamen ſubintelligitur iuxta phraſim Hebræam. Neque ſine graui peccato poteſt omitti. Hæc ibi.

23 Auguſtinus Bernal diſp.39.de Euchariſtia ſec,2.§.1.num.26. ſic ait. Secunda concluſio: non requiritur ad validam panis, aut vini conſecrationem, vt verbum, *eſt*, exprimatur, ſeu vocaliter pronũcietur. Hæc aſſertio, quamuis à nemine, quod ſciam, affirmetur; a nemine tamen, quod nouerim, negatur; nec exiſtimo negabitur: nam virtualiter ab omnibus traditur, &c. Probat: quia iuxta receptum loquendi morem, quamuis in oratione verbum ſubſtantiuum nõ exprimatur, ſub intelligitur, redditurque idem ſenſus, qui verbo illo expreſſo redderetur. Idque non ſolum apud cultiores, & Laconiſmi affectatores, ſed etiam apud álios. Nec ſolum apud Latinos (quorum nobis vſus ad probationem ſufficeret) ſed etiam apud cæteros, non tantum profanos, ſed etiam ſacros. Exempli gratia Pſal.1.ver.1. *Beatus vir, qui nõ abijt, &c.* Pſal.45.ver.1. *Deus noſter refugium, & virtus, adiutor in tribulationibus.* Verſ. 8. *Dominus virtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter Deus Iacob.* Pſalm.115.verſ.1. *O Domine, quia ego ſeruus tuus; ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ*: & alia plura in Pſalmis occurrentia: quæ proptrea libentius affero, quia notiſsima: & quia morem iſtum probant in tribus linguis; Hebræa, qua primũ Pſalmi conſcripti; Græca, in quam à Septuaginta duobus cõuerſi; & Latina, in quã ex Septuaginta duorum verſione translati. Qua propter verba iſta: *Hoc corpus meũ: Hic ſanguis meus*; eundem habent ſignificatum, & ſenſum, quem habent dũ expreſſo verbo illo dicimus: *Hoc eſt corpus meũ: Hic eſt ſanguis meus.*

24 Coninch q.78.art.2.dub.2.nu.38. dicit, *quod vt minimũ eſſet dubia conſecratio.* Licet tandem cõcludat, quod in lingua Latina videtur invalida fore talis conſecratio. Ioannes Præpoſitus q.78.art.2.dub.2. num.20. ſic ait. Item apud Latinos nõ eſt legitima forma: Hoc corpus meum; quia apud illos non videtur in ſimili forma loquendi vſitate ſubaudiri, *eſt*, & proinde prędicta forma non æquialet communi. Dixi apud Latinos; quia apud Græcos forma eſt legitima, cum apud illos, ſicut apud Hebræos facile ſubaudiatur, eſt. Confirmatur ex forma conſecrationis Calicis apud Lucam, in qua in Græco deeſt verbum. Hæc ibi. Negans iuxta phraſim Latinam, & affirmans iuxta Græcos.

25 In ſimili fauet Vazquez diſp.201. cap.4.num.41. in fine dicens. Cum apud Hebræos aduerbium loco pronominis ſæpè ponatur, fortaſsis Chriſtus loquens lingua Hebraica, non dixit; Hoc eſt corpus meum: Sed *Ecce corpus meum.* Aut ſaltem, ſi ita diceret, non minus conſecraret panẽ in corpus ſuum, quam dicendo. *Hoc eſt corpus meum*: idem enim eſſet ſenſus. Quod & ſequitur Lugo diſp.vndecima ſec.7.num. 155. & alij neotherici, cum Leandro trac. 7.diſp.9 q.9.

26 Nihilominus communis Theologorum, & vera ſententia docet, quod ſi omittatur verbum, *eſt*, ex vi præſentis inſtitutionis, non perficietur conſecratio. Et quidem ſi non ponatur, nec implicitè, ſed ly *corpus* ponatur in quarto caſu, omnes Catholici id docent contra Eraſmum 1.ad Cor.11. vt referunt, & impugnant Soto diſt.11.q.1.art.2. Palatius in 4.diſt.8.diſp. 2.conc.2.§. *Cum audis.* Henriquez lib.8. cap.16.§.2. Suarez diſp.59.ſec.2.§. *Vnde vltimo.* Vazquez diſp.199.cap.4.num.33. & alij communiter. Tum quia debet ſignificari per verba conſecrationis ipſa conuerſio in exercitio in facto eſſe, vt diximus cũ D.Thoma art.2. Quod non ſignificatur ſi non ponatur verbum, *eſt*, ſaltem implicite. Tum quia ſi adeſſet ſubſtantia panis ſimul cũ corpore Chriſti, poſſet ipſe vere dicere, accipite: *Hoc corpus meum.* Tertio, quia verbum, *eſt*, proprie, & in rigore ſignificat idẽtitatem inter ſubiectum, & prædicatum, vt docet D.Thomas 1.p.q.13.art.12.& q. 48.art.2.ad 2.& alijs locis relatis 1.p.Methap.controv.12.art.7.§.2. Quo ſenſu intellexit Concilium Tridentinum ſeſ.13. cap.4. verba conſecrationis, dum ait. *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter corpus ſuum; id quod ſub ſpecie panis offerebat, vere eſſe dixit, &c.* Ergo mutatur ſenſus omittẽdo, *eſt*. Quod etiam non ſufficiat ponere implicitè, docet Granado trac.8.diſp.5.num.3. dicens. Deinde, quod attinet ad verbum, *Eſt*, ſi illud ſubticeatur, & proferantur hæc verba: accipite, & comedite Hoc corpus meum: nulla eſt cõſecratio: mutatur enim ſenſus; & tranſubſtantiatio non indicatur. Aduertirque Suarez falſum eſſe in Græcis Codicibus deeſſe verbum, *eſt*, Erronemque eſſe dicere ſic Chriſtum conſecraſſe.

27 In terminis ſententiam Leſij, & Bernal, impugnat Diana parte 10.tractatu 16.& ſexto miſcellaneo reſolutio 34. Quia communiter Theologi dicunt verba formæ conſecrationis eſſe omnia, quibus vtitur Eccleſia Romana, ſolum excepto ly *Enim*: Ergo verbum, *eſt*, exiſtimant eſſe eſſentiale. Secundo, quia, vt ait Coninch, ſecundum communem modum loquendi non ſubticetur verbum: nec vllus eſſet ſenſus dicendo Hoc corpus meum. Tertio, quia ſignificat identitatem, ſeu tranſitum panis in corpus Chriſti: vnde ſi explicitè non ponatur, non ſaluatur ſenſus formæ. *Hoc eſſe certum*, ait Leander trac.7.diſp.9. q.14.& Auerſa q.6.ſec.2. initio. Et iam olim Gabriel Biel lec.38.in Canonẽ Miſſę lit.o.

28 Suarez etiam diſp.59.ſec.2.conc. 1.in fine, §. *Secundo colligitur*, dicit, quod ſi dice-

diceretur: *Ecce corpus meum*: esset mutatio substantialis: quia, vt minimum mutatur explicita significatio in implicitam. Neque hæc locutio videtur significare conuersionem. Et Fagundez præc.3.lib.1.cap.6.nu. 15. Gamachæus q.78 cap.2. §. *Iam quod spectat*. Auersa vbi supra, idem tenent, Et alij.

Quamuis admittatur (id quod *probabile forsasse* esse dicit Suarez) quod illa est valida consecratio; non sequitur idem dicendũ in nostro casu: quia ideò illam dicunt validam consecrationem: quia ly *Ecce*, æquivalet pronomini, & verbo: & ideò est disparatio.

29 Aduertit etiam Suarez post.2.conc. §. *Secundo sequitur*, quod si verbum, *est*, mutetur in quodcunque aliud, in primis graue esse peccatum; quia est res valde grauis: & deinde, verisimile esset, talem mutationem esse substantialem: ideoquè non fieri sacramentum; quia necessario sensus formæ substantialiter variatur. Idem frequenter alij tenent: & esse certissimum, dicit Leander q. 10. Imò S. Thomas in 4.dist.8.q.2.art.1.q. 3.ad 1.ait, *quod per nullum verbum congrue potuit tradi forma sacramenti huius nisi per verbũ substantiuum*. Vnde quamuis aliter Christus potuisset instituere, de facto verbo substantiuo omisso, vel in aliud mutato, non esset idem sensus formæ; nec esset valida consecratio.

30 Secundo inquiritur, vtrum ly *Hoc*, possit in aliud mutari?

Bene respondet Suarez disp.59.sec.2. conc.1. §. *Vnde infero*, quod si quis loco pronominis, *Hoc*, dicat *Illud*, non solum malefacturum; sed etiam nihil effecturum; quia nõ retinet idem significatum formæ: quia pronomen, *Illud*, ex vi suæ significationis non demonstrat materiam præsentem: vnde in tali mutatione prætermittitur res valde necessaria, & practica significatio huius formæ. De hoc vero pronomine, *istud*, non videtur eadem ratio, vt notauit Soto dist.1.q. 1.art.8. quia interdum vsurpatur ad demonstrandum rem præsentem, vt ex vsu Latinæ linguæ constat. Et infra, §. *Secundo colligitur* docet, quod si *Hoc*, mutetur, in *Hic*, si sumatur aduerbialiter, nihil efficeretur: quia facit vt forma nõ significet conuersionem substantialem; sed solam præsentiam localem. Si autem *Hic* sit pronomen probabilius censet illam non esse mutationem substantialẽ: quia potest illud pronomen substantialiter sumi; vel sub illo intelligi cibus. Et quia etiã si in lingua Latina illa mutatio faciat compositionem legibus Grammaticæ repugnãtem; tamen si in communi modo loquendi reddat eundem sensum, valet: vt si dicatur: *corpus meus*: sicut in simili diximus in forma Baptismi. Idem tenent Vazquez disp. 199.cap.4.num.31.& alij communiter, vt referunt, & sequuntur Diana 5.p.trac.14.resol.77. Leander trac.7.disp.9.q.4.

31 Tertio inquiritur, vtrum valeat consecratio dicendo: *Hoc est corpus Christi*?

Negat Suarez sec.2.in fine, quia in modo significationis longe diuersa est; cum ad eius veritatẽ necesse sit Sacerdotem loqui in persona Christi; ad aliam vero satis sit loqui in propria. Idem tenent Henriquez, Vazquez, Coninch, Fagundez, Laymam, & Palaus trac.21.punc.7.num.2. quia tunc non in persona Christi, & Christum repræsentans sacramentum conficeres; sed relatiue te haberes: quod institutioni obstat. Quod & sequitur Bonacina disp.4.q.3.punct.1.num.11. Auersa q.6.sec.2.& alij.

32 In contrarium videtur esse D. Thomas q.78.art.2.ad 4.dicens, quod per hoc pronomen, *Meum*, quod includit demonstrationem primæ personæ (quæ est persona loquentis) sufficienter exprimitur persona Christi: ex cuius persona hæc proferuntur, vt dictum est. Et in 4.dist.8.q.2.artic.1.q.4. ad 4. solum docet, quod *cõuenientius dicitur*: Hoc est corpus meum: quam: Hoc est corpus Christi. Ergo licet illa fieri a sit mutatio; quia minus conueniens: tamen absolute valet. Quare Araujo q.78.art.6.dub.1.num.2. §. *Verumtamen est*: aic, quod huiusmodi verba si proferantur sine recitatione Canonis (imò & cum illa) liberabuntur sufficienter à mendacio: eo quod licet Christus nõ dixerit formaliter: Hoc est corpus Christi: potuit id vere dicere: & dixit de facto rem significatam, dicens: Meum. Perspicuum est igitur præfatis quatuor verbis fieri consecrationem. Idẽ docent ibi Montelinos q.4. quem refert, & sequitur Leander trac.7.disp.9.q.7. Caspẽsis disp.7.sec.8.in fine. Sicut ipse Suarez disputatione 59.sec.2.ver. *Vnde infero*: concedit validam fore istam formam: *Hoc contentum sub istis speciebus est corpus Christi*: quia est explicatio sensus formæ.

33 Quarto inquiritur de illa forma: *Hæc est caro mea*? D. Thomas in 4.dist.8.q. 2.art.1.q.4.ad 3.ait, quod Dominus Ioan. 6. loquebatur de hoc sacramento tantum secundum, quod est ad actum refectionis: & quia refectioni magis conuenit caro, quam corpus, secundum similitudinem ad refectionem corporalem: ideò ibi potius dixit carnem, quam corpus. Sed in forma Sacramenti debet exprimi, & essentia sacramenti; & significatio ipsius: & ideò potius debet dici corpus, quam caro: Tum, quia essentialiter in hoc sacramento continetur ex vi sacramenti, non solum caro, sed totũ corpus Christi: Tum quia hoc sacramentũ significat repræsentando Christi passionẽ, quæ erat per totum corpus. Significat etiã quasi rem vltimam corpus mysticum, scilicet, Ecclesiam, quæ propter distinctionem officiorum habet similitudinem cum toto corpore ratione distinctionis membrorũ. Hæc S. Thomas ex cuius verbis solum habetur, quod conuenientius dicatur corpus, quam caro, & quod peccaret, qui mutaret. An vero consecratio non fieret? Non explicat.

34 Alexander Alensis 4.p.q.33.mẽbro tertio, quem refert, & sequitur Gabriel lectione 38. in Canonem Missæ lit.R. sic ait. Si autẽ mutatio intellectum variat formæ traditæ à Domino; verba variata virtutem transubstantiandi non habent. Vt si diceretur *Hæc est caro mea* non conficeretur; quia est alius intellectus huius verbi, & illius. Sicut non baptizaret, qui diceret: In nomine gignentis, & geniti, & procedentis ab vtroque: quia alius est intellectus huius sermonis, & illius; cui Dominus contulit vim regenerationum. Idem tenere videtur Suarez disp.59.sec.2. Coninch artic.2. n.38. Palatius, Præpositus, & Mercerus. Pisigianus q.2.art.3. Vulgers art.3.num.10. Gamachæus cap.2. Candidus disq.2.art.4. dub.5. Bertrecilli de Missionibus tit.15. q. 265. conclusione 3. dicit hoc esse probabilius.

35 Validam tamen fore consecrationem, dicunt Henriquez lib.8. cap.10. n.4. dicens communem Theologorũ. Granados tract.8. disp.5. num 5. Guillelmus Est. in 4.dist.8. §.11. Bonacina q.3. de Eucharistia puncto 1.num.8. Ioannes a Cruce in Direct.par.2.de Euchar.q.2.dub.1.cõc. 1. Inclinant Vazquez disp.199.cap.4. Diana parte 5.tract.14.resolutione 76. Leander tract.7.disp.9.q.10. Trullench lib.3.capite 3.dub 1.n.13.& alij. Probant, quia ipse Dominus loquens de hoc mysterio vsus est nomine carnis. Ioan.6. Caro mea vere est cibus: *Qui manducat meam carnem*. Et S. Thomas in hymno, quod canit Ecclesia: *Verbo carnem efficit*. Soletque caro accipi pro corpore, vt in Psalmo 5. *Caro mea requiescet in spe*. Et in Symbolo S. Athanasij: *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo*. Imò Cardinalis de Lugo disputatione 11. sectione quarta numero 61. ex Missali manuscripto Maronitarũ, refert, quod in Liturgia S. Mathæi Pastoris forma est talis: *Hoc caro mea est*: *Hoc sanguis meus est*.

36 Tandem Raphael Auersa q.6. sect.2. sic ait. Sed conciliari potest hæc res dicendo, valere forsasse consecrationem, si Sacerdos proferat nomẽ carnis, intendẽs tamẽ significare per figurã (& quidẽ in hoc vsitatam) totum corpus: quia sic veretur nomine æquivalenti: quamuis peccaret grauiter talem mutationem faciendo. Nõ valere tamen consecrationem, proferẽdo nomen carnis in suo significato præcito, pro parte distincta ab ossibus, aliisque partibus denotatis nomine corporis; quia sic planè substantialiter mutaretur forma, eiuſq; debita significatio. Quæ est legitima explicatio secundæ sententiæ; quæ videtur probabilior.

37 De aliis mutationibus, celebrantur, & merito, verbi M. Soto in 4. distinctione 1.q.1.art.8. §. *Percontetur*, dicentis. Qui pro corpore diceret: *Hoc si cor meum*: profectò non consecraret. Sunt autẽ peiores, quam scrupulosi, & morosi, qui putant si pro, *meum*, finali, m, dicant *meũ*, per, *n*, non consecrare. Est enim deridendus scrupulus: Hispani namque ægre proferimus, *m*, in fine. Imò si pro, *Est*, velocitate linguæ dicatur, *Es*, nullus exurgere debet scrupulus; quoniam, t, post, t, in fine, difficile etiã Hispani proferunt. Ex accommodatione enim vsus seruatur legitimus sensus, sicut in balbutientibus Hæc ibi. Postea §. *si autẽ scripseris*, in fine ait. Imò quamuis non adhibeatur diligentia proferẽdi, *m*, finale in, *meum*; Vel si nõ proferatur, t, in verbo, *est*, nullam profectò reor culpam incurri. Deus enim non est tam istarum minutiarum obseruator. Hæc Soto.

38 Imò Gabriel Biel lectione 38. in Canonem Missæ lit.o. ait. Aut subtrahitur aliqua syllaba per syncopam; vel omittitur aliqua littera; vt dicendo: *Hoc est corps me*: Vel: *Hoc est corpus meum*: quia per talem subtractionem non impeditur sensus; quum audiens capiat verum sensum sermonis prolati:

nec variatur forma; & fit conſecratio. Hãc Gabrielis ſententiam ſequitur Leãder tractatu 7.diſp.9.q.19.refens pro ea Fagundez Præc.3.lib.2.cap.6.n.31 Et Diana in ſimili 2.p.tract.17.reſol.14. Et Henriquez lib.1.cap.9.num.8. dicentem idem eſſe dicendum, ſi quis, z, pro, ſ, proferat, vt zanguinis, pro, ſanguinis: nam quidam Hiſpani ſic proferunt. Hæc Leander. Sed malè refert Dianam, cum ſolum loquatur in ſimili vitioſi caſus, de quo non eſt difficultas: ſed de conſecratione facta per ly *Corpꝰ me*: Quam communiter Theologi merito dicũt invalidam, quia variatur ſenſus formę. Nec Henriquez ibi de hoc caſu loquitur.

39 Addit Auerſa q.6.ſect.2. nõ peccaſſe Sacerdotem ſibi notum, qui ex naturali linguæ defectu non poterat proferre, *Hoc*, ſed proferebat, *Hog*, mutando litteram C, in lit.g. His, inquam, & ſimilibus defectibus, non mutatur ſenſus formæ; ac proinde nec vitiatur conſecratio.

40 Vltimo inquiritur de verborum tranſpoſitione, an liceat, vel valeat?

Reſpondet Gabriel lect.38.in Canonem Miſſæ lit.Q. dicens. De quarta variatione, quæ fit ſecundum vbi, per tranſpoſitionem dictionum, dicẽdum eſt, quod vix in propoſito fieri poteſt vt effectus conſecrationis impediatur; quia qualitercumq; fiat tranſpoſitio horum quatuor verborũ: *Hoc eſt corpus meum*: ſemper eundem ſenſũ faciunt in audiente. Vnde ſiue dicatur: *Hoc meum eſt corpus*: Vel, *Hoc eſt meum corpus*: Vel, *Meum hoc eſt corpus*: Siue, *Eſt hoc meum corpus* (niſi quæritur proferretur: & tunc nihil faceret; quia tunc ſenſus orationis variatus eſſet: & perconſequens forma, ſine qua non fit conſecratio) In alijs quidẽ tranſpoſitionibus quatuor dictionum effectus conſecrationis nõ impeditur. Sequitur Hẽriquez lib.1.c.9.n.8.& Pitigianꝰ in 4.diſt.8.q.2.ar.5.& 9.

41 Conſecrationem tamen eſſe inualidam per aliquas iſtas tranſmutationes, dicunt Granados Controu.6.tract.8.diſp.5.num.2.Præpoſitus q.78.art.2. dub.2.n.19.Fagundez Præcepto 3 lib.2.cap.6.nu.11.Auerſa q.6.ſect.2.Et Leander tract.7. diſput.9.q.18.Quia huiuſmodi verba ita tranſmutata non ſignificant conuerſionẽ panis, ad quam ſignificandam illud pronomen, *hoc*, debet poni ac colocari in loco tali, vt non accipiatur pro corpore Chriſti determinatè; ſed pro ſubſtãtia ſingulari cõtenta ſub ſpeciebus panis.

42 Et Soto in 4.diſt.1.q.1.ar.8.in fine ait. Cauendum tamen eſt, ne tranſpoſitis terminis ſignificatio permutetur: nam quamuis dicendo: *Hoc, corpus meum eſt*, legitimus ſeruetur ſenſus, vt pronomẽ ſit ſubiectum, & corpus meum, prædicatum; & perinde eſt ac ſi dicas: Hoc eſt corpus meũ. Tamen ſi dicas: *Meum eſt hoc corpus*; profecto dubium eſſet grauiſſimum, eſſet ne ſacramentum: nam tunc pronomen demonſtraret determinate corpus: ob idque non ſignificaretur aliquid fieri corpus: ſed quod corpus Chriſti eſſet corpus Chriſti. Qua propter pronomen, *Hoc*, vage (quod aiũt) & inconfuſo debet illud demõſtrare, quod ſub ſpeciebus continetur; quod priꝰ eſt panis, poſt vero corpus.

43 Hæc ſententia eſt vera; ſed pro eius expoſitione notatione ſunt digna verba Gamachæi (quem malè pro prima ſententia refert Leander) Doctoris Sorbonici, quæ refert Diana parte 5.tract.14. miſcellanea ſecundo reſol.78. Prædictus igitur Pariſienſis in 3.p.D.Thomæ quæſt.78. capite 2.§.*Iam quod ſpectat*; ſic ait. Quod attinet ad tranſpoſitionem verborum, cenſemus valere adhuc conſecrationem, ſi Sacerdos diceret, *Hoc, corpus meum eſt*; dũmodo poneret virgulam ſtatim poſt pronomen, *Hoc*, & ſimul cõiungeret tres alias voces: quia eſſet tunc idem ſenſus, ac ſi nihil tranſponeret, & pronomen, *Hoc*, retineret vagam, & indeterminatam ſignificationẽ, vt poſſet vtrumque cõuerſionis terminum demonſtrare, à quo, & ad quem: non enim pronomen tunc ſumeretur poſſeſſiue; ſed propriè ſubſtantialiter, quatenus denotaret veritatem Domini Corporis. Idem iudicium, ſi diceres: *Eſt hoc corpus meum*, modo non diceres intercgatiuè; ſed abſolute, enunciatiue; nec pronomen adiectiue ſumeretur, vt quadraret eum ſubſtantiuo, *Corpus*; ſed ſubſtantiue abſolute per ſe addenotandam præſentiam corporis Chriſti.

44 E diametro vero invalida eſſet forma, dicendo, *Meum eſt Hoc Corpus*, propter oppoſitas rationes; quia pronomen demonſtratiuum eum ſumeretur adiectiue, non ſubſtantiue, ſumeretur etiam poſſeſſiue, & addenotandam poſſeſſionem, vel dominium; ac ſi ſimpliciter diceretur; *Hic panis ad me pertinet*: *Hic panis eſt meus*: Non autem demonſtraret realem præſen-

præſentiam corporis Dominici. Et certè in iſta loquendi forma pronomen demonſtratiuum indicaret præcisè ſolum panem; non ipſum Chriſti corpus; indicaret ſolum terminum à quo, nõ terminum ad quem; vt omnes facilè vident; ſicque nõ exprimeretur conuerſionis ſubſtantialis myſterium, ſicut hìc neceſſe eſt. Sic doctiſſimus Doctor. Quæ mihi maximè probantur. Et D.Thomas q.60.ar.8.ad 3.ait, quod ſi trãſpoſitio *tollit ſenſum loquutionis, non perficitur ſacramentum*.

45 Ex dictis elicit Candidus diſq.2.de Euchar.art.4.dub.9.& ſeptem argumentis probat Bernicelli de Miſſionibus tit.15.q.265.conc.2. quod invalida eſt cõſecratio his verbis: *Hic panis eſt corpus meũ*: quia ex vi verborum non ſignificaretur deſitio ſubſtantiæ panis, nec conuerſio in corpus Chriſti: cuius contrarium diximus ex Concilio Tridentino Seſſ.13.cap.4. Nec iſtis verbis ſignificatur conuerſio in facto eſſe; quia panis numquam eſt corpus Chriſti.¶ Probat etiam Bernicelli ibi conc.1. quod Liturgia Æthyopum, in qua habetur hæc forma: *Hic panis eſt caro mea*: non eſt catholica, neque antiquiſſima Æthyopũ, ſed Schiſmatica, & nupera, nec habetur nu.6. Bibliothecæ Veterum Patrum: & Legatus illorum, vt refert Thomas à Ieſu lib.7. de conuer.gentiũ parte 1.cap.13. dixit apud eos formam eſſe: *Hoc eſt corpus meũ*.

DVBIVM V.

De verbis conſecrationis vini?

§. I.

Opinio quod ſola quinque verba priora ſunt de eſſentia.

1 TEmporibus D. Thomæ iam erant circa hoc in Schola diuerſæ opiniones, quas ipſe refert. Siquidem Alexander Alenſis 4.p.q.10.mẽbro 4.art.2.§.4.Verſ. *Quæritur ergo, vtrum ſint de forma*. S.Bonauentura in 4.diſt.8.par.2.ar.1.q.2. & alij aliqui dixerunt ſubſtantiam, & eſſentiã conſecrationis vini claudi illis verbis: *Hic eſt calix ſanguinis mei*; verba vero illa: *Noui, & æterni, &c.* vſque: *Remiſſionem peccatorum*: ad eſſentiam, vel ſubſtantiam formæ non pertinere. Quam ſententiam poſtea ſequuti ſũt Durand. in 4.diſt.8.q.2.n.4. Aureolus, Maior, & alij plures.

2 Quos ſequutus Cardinalis Caietanus hac 3.p.quæſt.78.ar.1. in editionibus antiquis, vſque ad Lugdunenſem, apud Hugonem à Porta anno 1558. ſic ait. Circa primos articulos q.78. tractandum occurrit dubium de verbis neceſſarijs ad conſecrationem ſanguinis. Et omiſſis argumentis hinc, & inde, plana incedẽdo via, ſciendum eſt Græcos, & Latinos non conuenire in verbis conſecrationis ſanguinis. Nam vt Durandus refert, & nos certificati quoque ſumus quatuor dictiones habet forma noſtra, quibus caret Eccleſia Græca, ſcilicet, *Calix, æterni, myſterium fidei*. Et quum in Eccleſia Græca tot Illuſtres Sancti, & Doctores floruerint; dubitandum nullo pacto eſt de ſufficientia illius formæ, ſcilicet, *Hic eſt ſanguis meus, noui teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Hinc enim ſufficienter probatur, nõ omnia, quibus vtimur in forma conſecrationis ſanguinis; eſſe de neceſsitate ſacramenti.

3 Et ſi diligentius perſcrutati fuerimus, clarum quoque fiet, quod illa verba: *Qui pro vobis, & pro multis, &c.* non ſunt de neceſsitate ſacramenti. Quod ex eo probatur, quod Paulus Apoſtolus 1.ad Cor.11.ex preſſe dicit Chriſtum dixiſſe: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*: Et Eccleſia Græca vtitur hac forma in conſecratione corporis: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum*. Romana autem Eccleſia in conſecratione corporis prædictam adiunctionem, dictam à Chriſto, omittit. Ex quo facto apparet manifeſte, quod huiuſmodi additio facta a Chriſto, & qua vtuntur Græci, non eſt de neceſsitate ſacramenti. Ac per hoc, eadem ratione, in conſecratione ſanguinis, illa adiũctio; *Qui pro vobis, &c.* non eſt de neceſsitate ſacramenti; eadem enim eſt ratio in vtraque forma quoad vim conſecrationis: quãuis non ſit eadem ratio quoad conuenientiam explicandæ veritatis: quia conueniẽtius explicatur virtus paſsionis Chriſti in conſecratione ſanguinis, quam corporis, vt articulo tertio D.Thomas declarat.

4 Quum autem ex vſu Eccleſiæ Græcæ in conſecratione ſanguinis habeamus, quod non omnia, quæ nos dicimus, ſunt neceſſaria ad conſecrationem; & ex vſu Eccleſiæ Latinæ in cõſecratione corporis habeamus, quod non omnia, quæ tunc Chriſtus dixit, ſunt neceſſaria ad conſecrationem: oportet ad aliquod ſolidum fundamentum

recurrere, super quod fundari possit certitudo discretiua verborum ad consecrationẽ necessariorum, à non necessarijs ad illam. Et cum hoc sit communis illa maxima: *Sacramentalia verba significant, quod efficitur vi Sacramenti*: Quæ, vt patet discurrendo per omnia sacramenta, verissima, ac solidissima comprobatur: Iuxta ab hac regula non declinando ad dexteram, aut sinistram, inueniemus non esse necessaria ad consecrationem sanguinis nisi quatuor verba hæc: *Hic est sanguis meus*. Et licet Scotus, cũ multis alijs, dubitet; *mihi tamen nulla apparet dubitandi ratio probabilis; sed in dubie sentiendum est, vt diximus, &c.* Præter prædicta, fulta quoque est sententia hæc authoritate Beati Ambrosij in lib. de Sacramentis (quam habes *de Consecrat.* dist. 2. cap. *Panis*) & Magistri Sentent. in 4. dist. 8. vbi etiam adducit Beatum Ambrosium.

5 Verba autem litteræ tertij articuli, in quibus D. Thomas videtur sonare oppositum; verificantur distinguendo, quod verba aliqua esse de substantia formæ, contingit dupliciter: primo modo, quod sine illis non sit forma: alio modo quod sine illis non sit forma perfecta: & in secundo sẽsu verificantur verba litteræ; non autem in primo. Vnde & in respons. ad 2. eiusdẽ articuli, quum argutum esset, quod non sunt maioris efficaciæ verba, quæ proferuntur in consecratione panis, quam ea, quæ proferuntur in consecratione vini, &c. Responsio ad perfectionem conuenientiæ recurrit, quare potius fiat additio in consecratione sanguinis, non negando æqualẽ efficaciam in verbis vtriusque formæ, significantibus, quod efficitur.

6 Ratio quoque in litteræ à D. Thoma allata, scilicet, determinationes prædicati pertinent ad integritatem loquutionis: dupliciter intelligi potest: primo, quod sine huius determinationibus non sit integra loquutio integritate essentiali præiacentis enunciationis. Et sic in proposito sonum illud pronomen, *Meus*, est de integritate enunciationis, quum dicitur: *Hic est sanguis meus*. Alio modo, quod ipse determinationes non habent integrum sensum sine præiacente enunciatione. Et sic verificatur ratio in proposito quoad omnia adiuncta, quando constat, quod dicendo: *Nouiti & æterni testamẽti mysterium fidei, qui pro vobis, &c.* integra non fit loquutio sine præcedente enunciatione: *Hic est sanguis meus*. Et huius integritatis signa sunt, quæ in litteræ afferuntur, duo: Primum, quod Sacerdos eodem ritu, & modo omnia hæc profert: Secundum, quod Lucæ 22. interponuntur verba verbis primis.

7 At si quis contendat ex positiones has posse conuenire litteræ verbis, sed non intentioni Authoris, qui videtur ex proposito docere oppositum: Meminerit, Primo, me ab Authore didicisse, post Augustinum, talem exhibere aliorum lectorẽ, qualem meorum exopto. In vltimo siquidem q. 77. articulo D. Thomas verba Innocentij Tertij, in cap. *Cum Marthæ, de Celebratione Missarum*, ad verum sensum trahit, nõ curans de intentione opinantis, accidens migrare de subiecto in subiectum. Aduertat deinde D. Thomam, si oppositum tenuit, opinatiue loquutum; incipit enim corpus articuli: *Circa hanc formam est duplex opinio*. Omitta igitur superflua curiositate; quid opinatus fuerit in re clarificata hic, vel ille Theologus, sufficere nobis debet ex solido fundamento veritatem cognoscere. Hæc acutissimus Caietanus.

8 Cuius doctrina tam variam experta est fortunam, vt in editione Romæ facta anno 1570. iussu Pij Quinti, non extet totus ille Commentarius, neque in alijs editionibus subsequentibus; nescitur an præcipiente ipso Summo Pontifice: Vel solũ ex ordine Eminentissimi Cardinalis Vincentij Iustiniani ex Ordine Prædicatorum assumpti, & M. Thomæ Manrique Sacri Palatij Apostolici Magistri, quibus cura editioni operum Diui Thomæ demãdata est à Sanctissimo. Vel quia tunc temporis Magister Bartholomæus Spina, etiam Magister Sacri Palatij, acriter hanc doctrinã impugnauit, & opposita nimis inualuerat. Sed iam præsenti sæculo hæc est in Scholis communior, & receptissima vt Recentiorum libros euoluenti erit manifestum, ita vt præter eos, quos pro alijs opinionibus referemus, vix vnus sit, qui ab ista recedat. Videantur Vazquez disp. 198. c. 3. & Granados Controu. 6. tract. 8. disp. 4. n. 3. referens 14. Authores, alios referunt, & sequũtur Lugo disp. 11. sec. 4. q. 74. oppositum dicẽs *improbabile*. Bonacina q. 3. puncto 2. Auersa q. 6. sec. 3. Leãder trac. 7. disp. 9. q. 21. vbi tamen dicit, quod oppositum *probabiliter* nouissimè defendit Thomas Hurtado tom. 2. trac. vlt. resol. 8. *in multis tamen excedens*. Villalobos to. 1. trac. 7. diffic. 13. nu. 2. Trullench lib. 3. praxis c. 3. dub. 2. n. 3.

§. 2.

§. II.

Quod omnia sint essentialia, probatur Doctorum authoritate.

9 Dico tamen primo, valdè probabile est, quod de essentia formæ consecrationis vini sunt omnia verba, quibus vtitur Ecclesia Romana, vsque ad illa: *In remissionem peccatorum*. Ita assertiue tuentur, ex Thomistis, Herueus in 4. dist. 8. q. 2. dicens, quod *tutius est tenere hanc viam*. Paludanus in 4. dist. 8. q. 3. art. 2. per totum à n. 9. vsque 26. Capreolus ibidem q. 1. art. 3. ad argumenta contra sextam conclusionẽ. Diaz Hispalensis Archiepiscopus ibi quæstione vnica art. 3. notabili quarto. S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus 3. p. tit. 13. cap. 15. §. 4. Syluester in Summa verbo Eucharistia 1. q. 6. n. 7. conc. 4. dicit esse *Sancti Thomæ, & communem Scholæ*. Idem dicit Ioannes Tabiena verbo Eucharistia 1. nu. 31. Bartholomæus Fumus in Summa Armilla verbo Eucharistia nu. 14. Petrus Soto lectione 2. de Eucharistia, §. *Circa verba vero*, vbi hanc vocat *tutam, & certam sententiam*. Ioannes Viguerius in Inst. Theol. cap. 16. §. 3. ver. 3. Quem si Vazquez legisset, de eius mente non dubitasset. Bartholomæus Spina (non Generalis Ordinis Prædicatorum, vt falsò refert Thomas Hurtado nu. 369.) Magister Sacri Palatij in Opusculo de forma consecrationis sanguinis cap. 3. (de quo tamẽ merito Martinus Ledesma 1. p. Quarti q. 19. artic. 3. dub. 1. opinione quinta folio 356. conqueritur, quod *loquitur dure, & non imitatur comitatem, vrbanitatem, ac humilitatem S. Thomæ, cuius se discipulum ingenue fatetur*.) Illustrissimus Segobiensis Episcopus Fracisc. Araujo 3. p. q. 78. ar. 6. dub. 1. num. 6. Marcus de Huertos de Sacrificio Missæ, in Compendio folio 254.

10 Omnes isti sunt Ordinis Prædicatorum. Extra eam, tenent Richardus de Mediavilla in 4. dist. 8. art. 3. q. 2. Ægidius Columna Archiepiscopus Bituricẽsis in expositione cap. *Cũ Marthæ, de Celebratione Missarũ* in editione Romana anni 1554. folio 8. col. 3. licet isti duo Authores problematicè procedant. Thomas Argentina dis. 8. q. 1. ar. 2. §. *Tertia tamen opinio*. Ioannes Bachon in 4. dist. 8. q. 3. art. 2. Ioã. Gerson Alphabeto 26. in fine. Andræas Victorellus in Addit. ad Sũmã Toleti lib. 2. c. 26. Thomas Pius 1. p. in Prologo dub. 12. n. 32. dicẽs *pe-*

rũ, & certã. M. Petrus Lorca in manuscriptis de Euchar. quẽ refert, & sequitur P. Thomas Hurtado tom. 2. var. trac. vlt. Resol. 8. à folio 531. vsque 541.

11 Præcedentes Authores tradiderant conclusionem vt *certam, & indubitatã*: probabilitatem vero illius concedunt Hẽricus Quodlibeto 9. q. 10. Scotus in 4. dist. 8. q. 2. art. 2. lit. d. §. *De isto*: vbi ait: dico breuiter, quod non est nobis traditum omnino certitudinaliter, an ad formam cõsecrationis sanguinis pertineant aliqua verba post illud: *Sanguinis mei*: vel an aliquod illorum sequẽtium, usque illic: *Hoc facite, &c.* Ideò periculosum est hoc afferere, de quo sufficiens authoritas non habetur. Non est autem periculosum ignorare; quia videtur ignorantia inuincibilis. Hæc ibi. Et lit. e. in fine dicit, quod si vltima verba omitterentur, *non est adorandum; nisi sub conditione, si vere consecratum est*. Quæ conditio necessaria non esset, si certum iudicaret Scotus illa verba non esse necessaria. Quo sensu eum refert, & sequitur Gabriel Biel lectione 53. in Cãnonem Missæ littera C. & in 4. dist. 8. q. 3. Angelus, & Rosella ver. Eucharistia 1. Et Nicolaus de Nirze trac. 6. de Euchar. q. 1. Quos omnes etiam refert Suarez hic disp. 60. sect. 1. in prima opinione; dicens, quod *hæc opinio est valdè probabilis, & magnæ authoritatis: cui Scotus in 4. dist. 8. q. 2. art. 3. contradicere non est ausus, sed vẽ dubiam reliquit*. Quare Vazquez Scotum non legit; alioquin non scriberet disp. 198. capite 3. nu. 17. (quod Scotus dubius nõ maneret, vt putauit Sotus; sed potius audet dicere, periculosum esse afferere, prædicta verba ad formam pertinere, eo quod nulla authoritas suppetat, vt id dicatur.) Cõstat enim Scotum non determinate de ista opinione, sed de vtraque loqui: quia enim neutram putat traditam, aut certo cognitam, dicit periculosum vnam determinate asserere. Deinde, si auderet dicere hanc opinionem periculosam; quomodo postea affirmaret Calicem super quem nõ omnia ista verba fuerint prolata, adorandum solũ sub conditione? Quare sic intellexerunt Scotum, non solum Soto, sed Caietanus, & Martinus Ledesma, & Suarez, & omnes alij relati; & textum legenti, erit per se notum.

12 Quare etiam Petrus Cornejo de Eucharist. quæstione 78. articulo tertio disputationẽ vnica dubio secundo dicit hanc sententiam *valdè probabilem*.

Ipſeq; poſtea dubio tertio, dicit, quod omnia hæc verba; vel alia æquiualentia, ſunt de eſſentia formæ: nempè: *Hic eſt calix ſanguinis mei noui teſtamẽti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Quia enim particula: *pro vobis*, includitur in particula: *pro vobis effundetur*: ideò, quamuis non exprimatur formaliter; nihilominus forma conſecrationis manebit integra eſſentialiter. Idem ſequuntur Philippus à Trinitate Carmelita Diſcalceatus de Euchariſtia diſp. 6. dub. 4. Et Zacharias Paſqualigus diſp. 96. ſect. 1. & 2. Plusquam triginta Authores fideliter retuli, & in proprio fonte vidi, vt prudens Lector iudicet, an vere Suarez dixerit, quod *opinio eſt valdè probabilis, & magnæ authoritatis?* Et an iure, quoad hoc, ei Cardinalis Lugo contradicat?

13 Propterea in Cathechiſmo Pij Quinti titulo de *Euchariſtia* parte 2. cap. 4. n. 21. folio mihi 213. dicitur. *Iã vero*, quod ad vini, quæ eſt altera huius ſacramẽti materia, conſecrationem attinet, ob eandem cauſam, quam ſupra commemorauimus, opus eſt vt Sacerdos eius formam cognitã, & perſpectam habeat. *Eam igitur his verbis comprehendi, certo credendum eſt: Hic eſt, &c.* vſque: *in remiſſionem peccatorum.* Ex quibus verbis plura quidem à Sacris Scripturis colliguntur: quædam vero in Eccleſia ex Apoſtolica traditione conſeruata ſunt. Cum in iſtis verbis Catechiſmus de vltimis conſecrationis vini loquatur, manifeſtum eſt omnia exiſtimaſſe eſſe de forma eo ſenſu, quo priora ſunt de forma.

§. III.

Argumentum ex Liturgijs Græcorum variè ſoluitur.

14 QVia Theologo Scholaſtico non ſufficit nuda Doctorum authoritate pronunciare aliquam ſententiam eſſe probabilem, vt eius intrinſeca probabilitas appareat; niſi rationibus, & argumentis ex Scriptura, & traditione Patrum, & Conciliorum doctrina deſumptis, idem oſtendat; ideò id præſtandum ſequitur in hoc pũcto. Sed quia omnes in hoc puncto fatẽtur pro vtraque extrema ſententia multa hinc inde iactari argumẽta vtrinque ſolubilia, propter quæ vnicuique permitti poteſt in ſuo ſenſu abundare: Solum negotium faceſſit argumentum deſumptum ex Liturgijs Græcorum: propter quod Caietanus ſcripſit, quod *ſibi nulla apparet dubitandi ratio probabilis.* Et Suarez in fine ſectionis concludit: *Nec inuenio, quid probabiliter reſpõderi poſſit.* Ideò hinc exordium ſumendo dicendi; videndum an illud argumentum ſit demõſtratiuũ? Quia ſi ita dicatur, apud eius vim percipientes, non remanebit oppoſitũ probabile. Si vero argumentum hoc ſit ſolubile, nihil obſtabit probabilitati huius opinionis.

15 Igitur, quod argumentum illud (licet ſit graue, & difficile) non ſit demonſtratiuum, probo Primo à ſimili: quia Diuꝰ Thomas 3.p.q.72.art.4. & omnes Theologi ibi à nobis relati dub. 5. §. 2. & tertio. Dicunt omnia verba, quibus vtitur Eccleſia Romana in collatione ſacramenti Confirmationis, eſſe de eſſentia ſacramenti; quod adeò certum iudicauit Suarez, vt dixerit *eſſe de fide* (licet eius cenſuram nos ibi à nu. 26. non approbemus) Et tamen Baſilius Pontius, & Angelus Maria Verricelli, & alij Neotherici: contendunt formã, qua nonnulli Græci vtuntur: nempè: *Signaculũ donationis Spiritus Sancti, Amen*: eſſe validã. Ergo ſicut ibi propter praxim Græcorum, Latini Doctores non recedunt à ſua ſentẽtia antiqua de forma Confirmationis, quã vident eſſe in vſu in Eccleſia Romana: ita & in ſacramento Euchariſtiæ: quia, vt inquit Sylueſter vbi ſupra, pro hac opinione *eſt communis vſus Eccleſiæ: quia in Miſſali Romano, & Ambroſiano vbique litteris manuſculis, vel aureis ponitur forma præciſa, vt docet experientia; & de Ambroſiano olim teſtatus eſt Petrus de Palude.*

16 Secundo probo alio ſimili: quia in Concilio Florẽtino Seſſ. vlt. in Decreto Eugenij, §. *Sextum Sacrrmentum*, dicitur. *Sextũ Sacramentũ eſt Ordinis, cuius materia eſt illud, per cuius traditionẽ confertur Ordo; ſicut Præſbyteratus traditur per Calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem.* Paucisque interpoſitis, exponit formam, dicens. *Forma Sacerdotis talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro viuis & mortuis.* De quo S. Thomas in 4. diſt. 24. quæſt. 2. artic. 3. vbi Capreolus, & Soto; & in Additionibus ad 3.p.q.37.art.5. vbi Martinus Ledeſma q.36. artic. 4. Nuño & alij; & latiſsimè Vazquez diſp. 239. c. 3. Et tamen nunc in Eccleſia Græca Presbyteri ordinantur, nõ per Calicis, & Patenę porrectionẽ; neq; per iſtiꝰ formæ prolationẽ: quod vidiſſe ſe teſtatur Cardinalis de Lugo, & dicit fieri ſciẽte, & cõsẽtiẽte Sũmo Potifice: ergo ſicut ex indenon

non ſumitur demonſtratiuum argumentũ ad probandum, quod illa verba: *Accipe poteſtatem, &c.* non ſint eſſentialia ſacramẽto Ordinis; ita nec ſimilis formæ argumentũ eſt euidens in forma conſecrationis vini.

17 Tertio ad hominem arguitur: quia Cardinalis de Lugo diſp. 2. de Sacramentis ſec. 5. & alij multi, quos retuli 3.p.q.60. dubio 13. nu. 4. & multi alij, quos refert, & ſequitur Angelus Maria Verricelli de Apoſtolicis Miſſionibus titulo vnoecimo q. 168. n. 4. & in Appendice q. 312. ſect. 12. n. 46. dicunt, quod Chriſtus Dominus materiam ordinationis non determinauit in individuo; ſed eam determinandam reliquit ſuæ Eccleſiæ; & poſt multos relatos, inquit Verricelli. *Quare cum hæc ſententia originata ſeptẽ doctiſſimorum Theologorum authoritate fulciatur, poteſt communis dici.* Vtriuſq; materiæ, & formæ differentiam à tempore Apoſtolorum reducit ad diuerſam traditionem Eccleſiæ Græcæ, & Latinæ. Ergo eadẽ probabilitate poterant inuenire concordiã inter Liturgias Græcas, & Latinam, nil tollẽdo de probabilitate ſententiæ, quæ nititur etiam vſu, & traditione; ſiquidem Innocẽtius Tertius de ſacro Altaris myſterio lib. 4. capite quinto ait. *Sane formam iſtam verborum ab ipſo Chriſto acceperunt Apoſtoli, & ab ipſis Apoſtolis accepit Eccleſia.* Loquiturque manifeſte de illis particulis, quæ non inueniuntur in Euangeliſtis. Idem Summus Pontifex in cap. *Cũ Marthæ, de Celebratione Miſſarum*: cum inquiſitum eſſet, quare in forma conſecrationis vini ſint aliqua verba, quæ in Euangelio non habentur; reſpondet: *Credimus hanc formam, prout in Canonem Eccleſiam ab Apoſtolis, & Apoſtolos à Chriſto accepiſſe*: Quod & habetur in Concilio Colonienſi parte 7. cap. 14. tit. de Euchariſtia.

18 Quarto in particulari arguit Petrus Cornejo dub. 3. & Thomas Hurtadus §. 2. à nu. 70. quia ideò priora verba sũt de eſſentia formæ, quia eis Chriſtus tribuit efficaciam, & eis conſecrauit: & vt de forma referũtur in omnibus Liturgijs. Sed in omnibus Liturgijs inueniuntur alia verba, præter quinque priora; vt conſtat; quia in Liturgia S. Iacobi dicitur: *Hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur, & datur in remiſſionem peccatorum.* Fere idem habetur in Liturgia S. Baſilij, & S. Chriſoſtomi. Et in Miſſa Æthiopum: *Hic eſt Calix ſãguinis mei, qui pro vobis effundetur, & pro redemptione multorũ.* In Miſſa S. Marci. *Hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamẽti, qui pro vobis, & pro multis effunditur, & diſtribuitur in remiſſionem peccatorum.* Et in Miſſa Mozarabe. *Hic eſt Calix nouum teſtamentum in meo ſãguine, qui pro vobis effunditur.* Quod ſi in Liturgia Miſſæ Beati Petri edita à Guilielmo Lindano Epiſcopo Gandauenſi ſolum ponũtur illa verba: *Hic eſt ſanguis meꝰ*. Reſpondet, quod hæc Miſſa prout inducitur à Lindano, apocrypha eſt, & nullius authoritatis; quare ex ea non poteſt ſumi efficax argumentum. Omnes enim Liturgiæ antiquæ omnium Eccleſiarum plura verba addunt in Conſecratione Calicis, quã illa quinque priora.

19 Sed non omnino ſolida eſt hæc ratio. Tum quia contra eam militat diſcurſus Caietani: quia ſi aliqua omittuntur: ergo non omnia de eſſentia. Tum quia tanta varietas videtur arguere verba illa eſſe de perfectione accidentali: quia eſſentialis formaliter invariabilis eſt. Denique, quia Cardinalis de Lugo diſp. 11. ſect. 4. n. 61. loquens de Liturgijs Maronitarum, ſic ait. In alijs vero Liturgijs, ſcilicet, S. Ioãnis Euangeliſtæ, Sanctorum Apoſtolorum, S. Euſtalij, S. Ioannis Patriarchæ, verba ſunt: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus.* In Liturgia S. Marci Euangeliſtæ: *Corpus meum eſt hoc: Sanguis meus eſt hic.* In Liturgia S. Mathæi Paſtoris: *Hoc caro mea eſt: Hoc ſanguis meus eſt.* Quas formas ex Miſſali manuſcripto Maronitarum à Monte Libano Romã Miſſo dedit mihi perdoctus vir Victorius Scialach Abbas S. Gregorij natione Maronita, & in Vrbe Roma à multis annis linguarum publicus Interpres. Hæc ibi Cardinalis. Quo videtur infirmari hæc vltima ratio. Quamuis fateor Miſſale manuſcriptum non eſſe fidei tam indubitatæ, ac aliæ Liturgiæ relatæ in Bibliotheca Veterũ Patrum.

20 Sed in particulari placet referre, quas legi ſolutiones adhibitas huic difficultati. Richardus de Mediavilla ibi quæſt. 2. in ſecundo argumento objicit. Item. Græci dicuntur conficere ſub his verbis: *Hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti, pro vobis, & pro multis effuſus in remiſſionem peccatorum*: Ergo ſi Græci vere conſecrant, forma conſecrationis ſanguinis non conſiſtit præciſe in verbis ſupradictis. Reſpõdet ad ſecundum, quod *Græci conficiunt in forma, quam eis tradidit Paulus; quæ eadem eſt in ſententia cum illa, quam nobis tradidit Petrus.*

21 Petrus de Palude art. 2. ad 4. n. 17. ait: *Ad quartum dicendum, quod si verum est, quod dicitur, quod aliqua verba omittant ipſi, non conficiunt; licet baptizent, &c.*

22 Quod refert, & ex parte approbat Capreolus ad 3. Durādi contra ſextam folio 90. columna ſecunda addens. *Vnde apparet mihi, quod vel hiſtoria Durandi falſa eſt: Vel ſi vera eſt, oportet dicere, quod ſi Græci vere cōficiunt, hoc eſt ex ſpeciali conſilio, & virtute Spiritus Sancti; ſicut Apoſtoli aliquando baptizabant in nomine Chriſti, vt docet D. Thomas* 3.p.q.66.artic.6. & triginta quinque Authores, quos retuli, & ſequutus ſum ibi dub.5.§.5. Et in hoc puncto Capreolū ſequuntur Deza, & Thomas Hurtado §.4.n. 393.& 394.

23 Denique Araujo folio 420. in fine reſpondet, quod *temporibus D. Thomæ in Liturgijs prædictis habebantur omnia verba, quæ habentur in Miſſali Romano; cuius indicium eſt; quod Angelicus Doctor, in omnibus maximè verſatus; illas Liturgias non adduxit: & adduceret quidem, ſi aliquid contrā ſuam ſententiam viderentur continere. Decurſu poſtea temporis; quia contraria opinio inualuit, non multum curatum eſt de appoſitione omnium verborum in relectione Liturgiarum.*

24 Omnes tamen iſtæ ſolutiones ſcatent multis difficultatibus. Prima, quia falſum eſt, quod formæ noſtræ, & Græcorum in ſententia ſint idem, vt patet eas conferendo. Secunda omnibus diſplicet, non ſolum quia in illa ſanctiſsimi, & doctiſsimi Patres floruerunt; ſed etiam quia modo non permitterentur eſſe ſine Miſſæ Sacrificio tā multi fidelium populi. Tertia ſolutio *probabilis eſt*; ſed non certa: ideoque Soto diſt. 11.q.1.art.3. §. *Secundo ad idem*, ſic ait. Capreolus ait, quod Deus diſpenſat cum illis. *Sed hoc profectò eſt ad libitum loqui.* Quarta ſolutio aſſumit aliquid, quod non probat: & antiquæ Liturgiæ oppoſitum conuincunt. Adhuc autem id gratis admiſſo, remanet difficultas, quia ſequitur, quod modo Græci non conficerent. Sequiturque male Romanam Eccleſiam in eis iſtum perniciosū errorem non culpare: cum tamen in Concilio Florentino, & à Romanis Pontificibus diligenter invigilatum ſit de erroribꝰ quorundam Græcorum corrigēdis, & emēdandis.

25 Qua propter mihi recurrendum videtur ad vnā ex ſolutionibus, quibus q.60. dub.13. curaui concordare formam ordinationis Presbyterorum Eccleſiæ Græcæ, & Eccleſiæ Latinæ: & q.72.dub.5. expoſuimus conueniētiam eſſentialem formę Cōfirmationis in Eccleſia Orientali, & Occidētali. Præcipueque propter hoc argumentū non aſſerui hanc concluſionem eſſe certā, ſed ſolum probabilem: poſteaque dicemus has ſolum eſſe variationes partium integralium formæ, quarum variationem, & determinationem Deus ſuæ Eccleſiæ determinandam reliquit. Nec eſt improbabilis ſolutio Capreoli, vt ibi diximus.

§. IV.

Ratio à priori retorquetur: & à priori probatur concluſio.

26 ALterum fundamentum principale probabilitatis huius opinionis eſt, quia ratio à priori, qua Caietanus, & alij vtuntur, vel nimiū probat, vel nil. Quia Chriſtus Dominus bene potuit inſtituere, quod omnia verba quibus vtitur Eccleſia Romana eſſent de eſſentia conſecrationis: tunc autem argumentum illud nihil valeret: ergo modo, ſi ex Eccleſię conſuetudine, & traditione, & alijs argumentis probamus, quod de facto ita inſtituit; nec modo illud argumentum conuincit. Maior probatur Primo, quia ſacramenta habent ſignificationem, & efficaciam ex diuina inſtitutione ad placitū; quę ſic vt potuit hāc materiam, & has formas eleuare, ita potuit alias diuerſas aſſumere. Secundo, quia ſimiliter potuit ſine verbis facere cōuerſionē: ergo potuit illis, vel illis virtutem tribuere.

27 Tertio bene id probat Paludanus num.13. dicens, quod in illis verbis, quæ Chriſtus inſtituit, conſiſtit forma, & nō in medietate illorū; quamuis continerent totum effectum. Si enim quis dicat: *Ego baptizo te*: & nihil plus; non eſt Baptiſmus; quāuis illud, quod additur, ſcilicet, *in nomine Patris, &c.* non pertinear ad effectum, ſed ad cauſam. Similiter, ſi dicatur: *Cōfirmote, &c.* & non addantur reliqua, non eſt Confirmatio. Ita in propoſito, quia ex Ritu Romanę Eccleſiæ ab Apoſtolis tradito ſupponimꝰ, ſicut acceperunt à Dño, quod illa verba dicātur ſub eodē ritu. Ideo ſupponimus ſub illis omnibus, & non paucioribus cōſecrari. Hæc Paludanus. Cuius verba referunt, & cōmendant Capreolus, & alij.

28 Diuerſimodè ſolet reſponderi: nam Suarez, & Vazquez, & alij communiter ſupponunt inſtitutionem ita potuiſſe fieri. Vnde Suarez diſp.60.ſect.1. §. *Sed ad hæc omnia*, dicit quod res, quæ pendet ex ſola Chriſti inſtitutione, non poteſt ſola ratione conuinci: ideoque illa ratio ſolum affertur vt congruentia, & coniectura: nam ita ſolet contingere in ſacramentis, quod verba, quæ ſufficienter ſignificant effectum proprium, ac primarium, ſolent etiā inſtitui, vt ſufficientia ad talem effectum efficiendum, conſtituendumque ſacramentū. Quod ſi interdū fit aliqua additio, eſt propter aliquam ſpecialem cauſam: vt in forma Baptiſmi & Confirmationis additur inuocatio Trinitatis; quia ſunt ianua, & profeſſio fidei. Hic autem illa verba ſufficienter ſignificant effectum: & nulla eſt ratio ſufficiens vt fieret illa additio tamquam neceſſaria ad veritatem ſacramenti. Vt patet, quia illa verba: *Nouo teſtamenti*: ſignificant aliquid accidentarium, & extrinſecum, quod conſequenter ſe habet, & non fit propriè per illa verba. Simili enim ratione probauit Diuus Thomas illa verba: *Accipite, & comedite*: nō eſſe de eſſentia; quia ſignificant vſum, qui eſt poſterior, & extrinſecus.

29 Vazquez vero diſp.198.cap.3.nu. 29. inquit. Verum obiectio *friuola* eſt, quoniam effectus Baptiſmi non eſt ſola ablutio ſpiritualis; verum etiā character fidei, quo homo adſcribitur Eccleſiæ Dei, vt membrū illius: & ideò forma Baptiſmi nōdum operatur, donec poſtetiora illa verba, quibus fit fidei profeſsio, finiantur. Neque enim inſtituerentur vt eſſentialia à Chriſto, niſi ad ſignificandum effectum illius ſacramēti eſſentialiter pertinerent. Nam inſtitutio verborum pro forma accommodatur ſignificationi, & è contrario.

30 Denique Cardinalis Lugo diſp.11. ſec.4. à num.67. vſque 73. ſic ait. Ego tamē conſequenter ex iſtimo non potuiſſe inſtitui omnia illa verba vt neceſſaria ad effectū conſecrationis, retentis prioribus verbis in ſua ſignificatione rigoroſa, quam nunc habent: quia cum per priora affirmetur de præſenti, illum eſſe ſanguinem Chriſti, non poterant eſſe vera in ſenſu rigoroſo, ſi non contineretur ſanguis Chriſti ſub illis ſpecie bus in fine illius propoſitionis: quia licet illa propoſitio connectatur cum ſequenti; eſt tamē diuerſa propoſitio faciens ſenſum perfectum, & habens diſtinctam veritatem.

31 Sed contra eſt primo, quia ſicut in Baptiſmo eſt ſpecialis cauſa: quia eſt ianua fidei: ita in hoc ſacramento eſt ſpecialis ratio, quia eſt memoriale Dominicæ Paſſionis: quæ non ſolum debet exprimi in ſepara ta vtriuſque ſpeciei conſecratione; ſed etiā in ipſis verbis cōſecrationis ſanguinis: quia vt ait D. Thomas art.3.ad 2. ſanguis ſeorſū conſecratus, expreſſe paſsionem Chriſti repræſentat: ideò potius in conſecratione ſāguinis fit mentio de effectu paſsionis, &c.

Secundo, quæ ſunt accidentalia ſecundum ſe, ſunt eſſentialia ſuppoſitā inſtitutione: ideò ratio, quæ ſuppoſita inſtitutione, habet efficaciam, illa ſeclusā, parum ſolet probare. Pro inſtitutione in noſtro caſu habemus traditionem Eccleſiæ, & ritum conſecrandi.

32 Tertio, Deus potuit imprimere character fidei, etiam ſine explicita inuocatione Trinitatis, ſicut potuit imprimere ſine ablutione: & potius animā abluere per hoc ſolum quod in exercitio lauaret miniſter, etiam ſi non diceret: *Ego te abluo*: vel Baptizo: Nec deeſſet congruentia: quia nō oportet, quod ille, qui aliquem actum exercet, de actu exercito faciat mentionem: ſicut ille, qui docet, non oportet, quod dicat: Ego vos doceo. Et tamen propter Chriſti inſtitutionem, docet Alexander tertius, & cum illo D. Thomas 3.p.q.66.artic.5.ad 2. quod illis verbis omiſſis nō perficeretur Baptiſmus: Ergo omnia à priori ſunt regulāda ex diuina libera inſtitutione. Quod adeò certum reputat Thomas Hurtado, §.4. in fine num.406. vt dicat. *Et quidem, cum nullus, etiam ex Aduerſarijs, dubiter, nec ſalua fide poſſit dubitare*, quod Chriſtus Dominus poſsit inſtituere ſanguinis ſui conſecrationem omnibus illis verbis, ita vt omnia ſint eſſentialia formæ; & ſolum ſit difficultas, an de facto ita ſit, & ſic decreuerit? Hoc decretum eſt venandum ex traditione Eccleſiæ, & antiquitate. Hoc autem pro nobis ſtat euidenter, &c. Hæc ille. Sed deficit primo, quia Lugo oppoſitum docet, & pro ſe citat Vazquez. Secundo deficit in cenſurando; quia hoc non pertinet ad fidem. Tertio deficit, quia falſo iactat euidentiam, vbi euidentia non eſt. Satis eſt ſic probabiliter deduci.

33 Quarto, vt confutetur vltima ſolutio, in formis ſacramentorum eſt conſiderāda duplex ſignificatio: altera quaſi ſpeculatiua, quæ eſt ex beneplacito hominum, & antecedens eleuationem: alia practica, effectiua, ex diuina eleuatione, & inſtitutione. Sicut, v.g. ſi Sacerdos legat Epiſtolam ex 1. ad Cor. 11. cum pronunciat illa verba: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*: & ipſemet eadem verba proferat ſuper panē cum debita intentione: ſignificatio ſpeculatiua,

tiua, & ad placitum hominum, eadem manet in verbis in vtroque euentu: Sed significatio practica, sacramentalis, consecratiua, solum illis verbis cōuenit in secundo casu, propter intentionem. Sicut ergo suppositā institutione, & materia præsenti, sola variatio intētionis Sacerdotis facit verba in vno casu solum significare speculatiue, & in alio significare practice. Ita à principio à voluntate Dei, & Christi dependet, quod efficacia tribuatur vni cathegoricæ propositioni, vel hypotheticæ. Vel propositioni habenti determinationem ex parte prædicati, vel illa carenti. Per quæ facile euasiones prædictæ possunt præcludi. Confirmatur, quia ipse Lugo nu.69. fatetur quod in Baptismo verba potuerunt sine periculo falsitatis assumi ad significandum gratiam, & ablutionē internam, quæ fiat absolutis verbis sequentibus; quia significant ablutionem internā, non metaphysicè, sed moraliter præsentē. Quod in sacramento Ordinis, & Confirmationis eodem modo procedit. Hoc autem ita contingere, non aliunde habetur, nisi ex diuina institutione. Vnde ergo illi constat; quod in sacramento Pœnitentiæ non potuit esse diuina institutio, quod peccator nō sit absolutus à vinculo peccatorum vsq; dum dicatur: *à peccatis tuis*? Pariterque potuit Deus velle vt sanguis non significetur practicè præsens sub speciebus, donec proferantur illa verba: *In remissionem peccatorum*. Quid in sacramento Pœnitentiæ cōtingat, suo loco dicetur.

34 Rursus probat conclusionem Paludanus à num.18 dicens. Secunda conclusio est de opinione Beati Thomæ, scilicet, quod forma sanguinis consistit in omnibus verbis vsque inclusiue, in remissionem peccatorum. Quod probatur dupliciter. Primo, quia cum forma sacramenti sit enunciatiua; quidquid est de integritate enunciationis, est de integritate consecrationis. Sed totum illud inclusiue, vsque ad: *remissionem peccatorum*: est de integritate enunciationis; cū sit determinatio prædicati: Ergo est de essentia formæ. Secundo, quia sub eodem ritu profertur totum à principio vsque in finē; dicendo: *Hic est Calix, &c.* vsque; *in remissionem peccatorum*. Quod non fieret, nisi totum pertineret ad formam consecrationis.

35 Sed quidam (nempè Scotus, & Durādus vbi supra) dicunt has rationes non valere. Primo quidem, quia determinatio prædicati etiā est, *quod pro nobis tradetur*: & tamē non est de essentia formæ. Similiter secunda non valet: quia non quæcumque proferuntur eodem ritu, sūt de essentia: sicut: *Accepit panem*, & huiusmodi: quæ non sunt de essentia.

36 Sed istæ impugnationes non valēt. Prima non, quia illa determinatio non ponitur in forma: licet ponatur in historia Euangelij: Alia vero ponitur in forma, plusquam in historia. Quia nec intentio Euangelistarum fuit ponere formas sacramentorum; sed magis historias dictorum, & factorum Christi.

Secunda etiam non valet: quia non omnia, quæ pertinent ad ritum sunt de essentia; sed illa sola, quæ significant illa, quæ ad essentiam pertinent, vel ex parte subiecti, vel ex parte prædicati: & sub eodem ritu proferuntur: & de talibus intelligitur maior: de quibus est illud: *Noui, & æterni, &c.*

37 Quod autem Magister dicit in littera in 4. dist. 8. & Ambros. *de Consecratione*, distinctione 2. *Panis est in altari, quod illis verbis conficitur, &c.* Cap. *Quia corpus: & reliqua pertinent ad laudes, & orationes*: Referendum est ad reliqua, quæ non sunt pars orationis illius.

38 Confirmatur etiam opinio Thomę, quia in Missali Ambrosiano, vt dicitur, totū hoc vsque: *In remissionem peccatorum*, inclusiue, scriptum est litteris aureis; sicut illud: *Hoc est corpus meum*. Neque obstat si dicatur, quod *Enim*, etiam scriptum est litteris aureis: & tamen non est de essentia. Quia hoc est ideò, quia est in medio partium essentialium formæ: & ne viderentur duæ formę ex disiunctione, ideò factum est. Hæc Paludanus.

§. V.

Omnia verba sunt de substantia, etiam si admittatur, non omnia esse de essentia.

39 DIcò secūdo, valde probabile est sola quinque priora verba, vel eis æquiualentia, esse de essentia consecrationis vini. Hanc conclusionem probant omnia, quæ adducta sunt. §.1. & vltra Authores ibi relatos, eam assertiue tuentur omnes referē di pro sequēti conclusione. Vnde M. Victoria in Summa de Eucharistia num.74. dicit, *quod hæc sola verba secūdum communem opinionem sufficiunt ad consecrationem sanguinis*. Hāc confirmat Soto in 4. dist. 11. q.1. artic 3. §. *Sed tamen*: quia hoc sacramentum tamquam vnum conuiuium constat ex cibo, & potu: ergo

ergo nō est cur aliud ad essentiam consecrationis Calicis requiratur, quam ad essentiā consecrationis corporis. Quod quidem D. Thomas hic fateri videtur, vbi ait eodem modo vnum significare effectum sacramenti quod alterum.

Deinde, quia D. Thomas sæpè docet, quod vsus istius sacramenti non est de eius essentia: ergo neque gratia, quæ per vsum confertur, per quam vtique effectus passionis nobis applicantur. Si ergo effectus non sunt de essentia sacramenti; ergo neque illa verba illos significantia sunt de essentia formæ.

40 Dicò tertio, etiam si teneatur sola quinque priora verba esse essentialia, asserēdum est omnia sequentia esse de substantia, & de integritate formæ. Ita post Caietanū, & Victoria num.74. Soto dist.11.q.1.ar.3. §. *Sed tamen semper* (inquit) arbitratus sum D. Thomam ægerrime sustineri posse in sensu, quo à quibusdam defenditur; si tamen sane intelligatur, repudiandus non est. Ad cuius intellectum distinguēdum est inter essentiam, & substantiam sacramenti. Id enim dicitur esse de essentia, sine quo nullatenus fieret consecratio. Sed de substantia id credo censet D. Thomas, quod est de integritate, nempè, quod ad cōsecrationem concurrit, nihilominus sine illo fieri posset. Igitur prima verba, sunt de essentia: reliqua vero de substantia, hoc est de integritate. Priorem partem latè ostendit argumentis iam propositis.

41 Secunda vero probat columna sequente dicens. *Nihilominus* docte asserit D. Thomas reliqua esse de substantia, hoc est, omnia ex intentione Ecclesiæ ad consecrationem concurrere, quando quidem sub tenore vnius formæ eam proferri super Calicem iubet. Neque mirandum aliquid esse de substantia, pura de integritate, quod non sit de essentia: digitus enim, & manus substantia hominis sunt, ceu partes (quas aiūt) integrales; & tamen non eatenus sunt de essentia, quo minus sine illis possit homo viuere. Item, si quis vltimam syllabam, *meum*, longissima mora protrahat, tota prolatio concurrit ad consecrationem: & tamē minor sufficeret. Quin vero, si consecratio fiat secundum illam formam Lucæ, & Pauli: *Hic est Calix noui testamenti, in meo sanguinem*: Certum est consecrationem non perfici quoúsque nominetur sanguis: Et tamen incongrue diceretur *in meo sanguine*, nisi interiecta particula, *noui testamenti*, in quam ablatiuus ille fertur: Ergo illa est de substantia, & integritate; licet non sit de essentia. Quod postea post pauca alio exemplo confirmat, subiungens. Extat aliud exemplum. Vbi enim Baptismus celebratur sub trina mersione, reuera omnes sūt de integritate; & concurrunt ad effectum Baptismatis; qui quidem effectus non existit vtique ad posterioriam: & tamen non sunt omnes de essentia: nam si quis vnica baptizare intēderet, sacramentum vtique perficeret. Hæc Soto ibi; & ad 2.

42 Quem sequuntur Martinus Ledesma 1.p. Quarti q.19. artic.3. dub.1. & 2. Petrus Ledesma 1.p. Summæ trac. de Eucharistia cap.5. conc.2. diffic.2. assertione tertia. Nuño q.78. art.3. conc.4. & ad 3. Serra art.1. ad 1. Secundæ sententiæ. Ioannes à Cruce in Directorio 2.p. de Eucharistia q.2. dub.2. concl.2. Dominicus Grauina tom.3: Præscript. parte 1. controv.2. q.1. art.10. dubio 2. ad 15. folio 300. Ioan. à S. Thoma tractatu de approbatione doctrinæ D. Thomæ disp.2. art.4. propos.6. Gabriel à S. Vincentio disp.12. de Eucharistia quæst.2. Thomas Hurtado tom.2. Variarum trac. vlt. resol.8. §. vltimo præcipuè num.407. & 414. referens Didacum Deza Societatis Iesu, & alios duos recentiores. Tenentque Salmeron tom.9. trac.5. dub.4. folio 131. Henriquez lib.8. cap.19. §.2. & 4. Syluius, & Pesantius 3.p. q.78. art.3. Granados trac.8. disp.4. nu. 11. & tandem ei acquiescit Cardinalis Lugo disp.11. sec.4. num.89.

§. VI.

Non sit consecratio nisi in fine omnium.

43 NOn tamen vna via defenditur: quia Soto solutione ad 2. expresse ait. At vero mortale sacrilegium cōmitteret, qui peri ęla priora verba sola consecrare intenderet. Nam cum sit Ecclesiæ institutum vt per omnia verba fiat consecratio, per omnia tenetur Sacerdos intendere consecrare: *& ideò vsque ad finem; in remissionem peccatorum, non perficitur conuersio*. Et hoc est, quod S. Thomas docet ad 2.

44 Petrus Ledesma refert duos dicendi modos, & ambos dicit probabiles: quorū vnus asserit, quod ex iure diuino omnia hęc verba requiruntur ad integritatem consecrationis, sicut ad Pœnitentiam requiritur satisfactio: & tamen sine illa in re solet dari sacramentū. Alter dicendi modus est, quod

licet

licet occaſionem ſumpſerit Eccleſia ſic determinandi, ex facto Chriſti: tamen non omnia exiguntur ex iure diuino; ſed ex ordinatione Eccleſiæ, ſicut in Baptiſmo requiritur trina immerſio.

45 Martinus Ledeſma dub. 2. dicit, quod hoc pendet ex intentione Sacerdotis: ſi intẽdat prioribus verbis conſecrare, in fine illius verbi, *mei*, erit ibi ſanguis Chriſti. Si autem intendat conſecrare per omnia illa verba, quibus vtitur Eccleſia, erit in fine illorum omnium. Si intendat abſolute conſecrare, eo modo quo intendit Eccleſia, erit in fine illorum verborum: quia Eccleſia hoc intendit. De quo latè Thomas Hurtado à num. 415. vſque 427. Salmeron, & Henriquez.

46 At verò Caietanus vbi ſuprà, & Nuño conc. 5. & Serra ratione 2. & Granados num. 9. & 11. dicunt conſecrationem peragi quam primum verba eſſentialia finiuntur. Primoque probant, quia de oppoſita intentione Eccleſiæ non conſtat, cum Eccleſia Græca, imò & bona pars Latinæ (in Miſſali Mozarabo, quo diu vſa eſt Hiſpania) diu conſecrauerit ſine illis verbis: & nũquam id reprehenderit Eccleſia Romana. Secundo, quia Eccleſia non poteſt intendere, vt non ſit ſacramentum ſanguinis Chriſti Domini, cum primum eſt forma eſſentialis prolata ſuper debitã materiam: id enim eſſet derogare intentioni Chriſti Domini, qui ſacramenti eſſentias inſtituit. Tertio, quia ſi cum Sacerdos ſolis primis verbis intendit conſecrare, ſtatim illis finitis perficitur conſecratio, idem etiam fit cum decernit cætera verba addere: quia vtrobique proferuntur verba eſſentialia, & cum eadem intentione faciendi, quod Chriſtus Dominus fecit. Sicut produceretur animal poſita forma eſſentiali, licet deſineret digitus.

47 Quod explicat Lugo num. 89. exẽplo: nam vltima ſyllaba neceſſaria ad effectum, non eſt indiuiſibilis, ſed habet prolationem ſucceſſiuam, conſtantem ex pluribus partibus, quarum ſi deeſſent aliquæ adhuc fieret conſecratio: imò & de facto ſit an tequã ponantur omnes illæ partes, vbi primum poſita eſt prolatio ſufficiens ad ſignificandum: & tamen tota illa prolatio vltimæ ſyllabæ pertinet ad formam ſacramenti: loquitur enim eodem modo Sacerdos nomine Chriſti in tota illa prolatione. Et nu. 90. dicit, quod quamvis verba poſteriora vt cõ diſtincta ab aliis, nihil efficiant, ſunt tamen pars illius ſermonis, & orationis, qua fit conſecratio: & perconſequens componunt eã orationem, quæ eſt forma, cum aliis præcedentibus: & in hoc ſenſu poſſunt dici pertinere ad ſubſtantiam formæ, hoc eſt eſſe partes intrinſecas illius orationis. Sicut ſi Chriſtus abſolueret dicendo: *Ego te abſoluo ab omnibus peccatis, & culpis*: omnia illa verba cõponerent formam: quia omnia ſignificarẽt remiſsionem: & tamen illa verba: *& culpis*: ſupponerent effectum productum à verbis præcedentibus, &c.

48 Dicò tamen quarto, In Eccleſia Romana non perficitur conſecratio donec proferatur illud: *In remiſsionem peccatorum*. Ita Soto, & alij pro priori dicendi modo relati. Probaturque primo, quia niſi ſic dicatur, nõ bene ſatisfit argumentis, quibus probatur omnia eſſe de eſſentia formæ: quia ad minoſtendunt eſſe de ſubſtantia. Et iuxta modũ dicendi Caietani, & Lugo ſolum nomina liter, & verbo tenus verificatur eſſe de ſubſtantia, cum reuera adveniant accidentaliter, & poſt totum myſterium peractum. Videatur Vazquez cap. 4. num. 45.

49 Secundo id impugnat Auerſa q. 6. ſec. 3. §. *Nec tandem*: quia non apparet, qualiter aliqua verba dicantur de ſubſtãtia, quæ non influant ad effectum, ſed ſupponant ſacramentum. Sic enim dici non poſſunt cõponere illam formulam, quæ conſtituit ſacramentum, & confert effectum. Si autem conſideretur tota oratio, quæ componi poteſt ex forma conferente effectum, & alia locutione, quæ illi annecti, & ſuo modo continuari poteſt: ſic poſſet adiungi alia longa narratio, quæ tota dici deberet de ſubſtantia: quod ſane inutiliter diceretur. Nec oportet vim facere in protractione vltimæ ſyllabæ: quia adhuc talis protractio poſt ſufficientem prolationem debitam, non eſt iã de ſubſtantia. Nec in prolatione nomine Chriſti, aut proprio ore Chriſti: quia multa alia verba ſic proferuntur à miniſtro, & fuerunt prolata a Chriſto: quæ conſtat non eſſe de ſubſtantia formæ, etiam ſi ſint partes cuiuſdam orationis perfectè totalis, complectentis formam eſſentialem, & aliquid vltra. Hæc ibi.

50 Tertio præcipuè probatur, quia niſi ſic explicetur eſſe aliquid de ſubſtantia, & non eſſe de eſſentia, non deſerult hæc diſtinctio ad potiſsimum finem propter quem datur, nempè ad concordandas formas ſacramentorum Eccleſiæ Græcæ, & Latinæ: quæ ſufficienter concordantur admittendo reperiri varietatem ſubſtantialem, & negando varietatem eſſentialem; vt diximus q. 60. dub 13. & q. 72. dub. 5. Et ſic aliquid formæ partialis non eſſentialis, ſed ſubſtantialiter integrantis poſſe omitti in vna Eccleſia: quod neceſſariũ eſt apponere in alia. Quod non verificatur, ſi ſequentia ſemper inueniunt effectũ factum, & ſine præcedentibus numquam fit.

51 Quarto potiſsimè conuincor; quia ad minus hoc probant rationes D. Thomæ art. 3. dicentis. *Sed hoc videtur inconueniens: quia ea, quæ ſequuntur, ſunt quædam determinationes prædicati, id eſt, ſãguinis Chriſti: vnde pertinẽt ad integritatem eiuſdem loquutionis.* Quæ ratio, ſuppoſita inſtitutione, efficax eſt. Inſtitutionem autem probat D. Thomas ex vſu Eccleſiæ, dicens. *Et inde eſt, quod Sacerdos eodem ritu, & modo, ſcilicet, tenendo Calicem, in manibus, omnia hæc verba profert. Lucæ etiam 22. interponuntur verba ſequentia verbis præmiſsis, cum dicitur: Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine.* De eadem inſtitutione, quod habeatur partim ex Euãgelio, partim ex traditione, videatur D. Thomas ad 9 dicens. Hæc omnia fere verba ex diuerſis Scripturæ locis accipi poſſunt. Nam quod dicitur: *Hic eſt Calix*, habetur Lucæ 22. & 1. ad Cor. 11. Mathæi autem 26. dicitur: *Hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſsionem peccatorum.* Quod autem additur, *æterni*, & iterum, *myſterium fidei*, ex traditione Domini habetur, quæ ad Eccleſiam per Apoſtolos peruenit, ſecundũ illud 1. ad Cor. 11. *Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis.* Hæc D. Thomas. Et in 4. ad Anibal. diſt. 8. art. 4. ad 1. ait, quod *forma prædicta à Chriſto inſtituta eſt: hanc enim Eccleſia Romana à Beato Petro accepit.* Quod & teſtatur Innocentius Tertius vtroque loco ſupra relato.

§. VII.

Soluuntur argumenta.

56 SEd contra hanc concluſionem multa obijciunt Suarez ſectione prima, §. *Sed hæc opinio.* Vazquez diſp. 198 toto cap. 4. Lugo ſec. 4. à num. 74. vſque 88. Auerſa q. 6. ſec. 3. §. *Verum hæc*, & alij. Suarez quidem arguit: quia eſt fingere quid nouum, & in auditum in formis ſacramẽtorum ſine vllo fundamento. Secundo, quia ſi non ſunt de eſſentia, non ſunt inſtituta à Chriſto: quia Eccleſiarum vius, & authoritas, quæ docẽt hæc non eſſe eſſentialia, docent nõ eſſe præceptà à Chriſto: quia ius diuinum eſt immutabile. Neque eſt credibile magnam partem Eccleſiæ, & grauiſsimos Patres ignoraſſe hoc ius diuinum, aut Eccleſiam Romanam hunc errorem toleraſſe. Nec in vlla forma alicuius ſacramẽti inuenitur aliquid ex præcepto Chriſti addendum, quod non ſit eſſentiale.

Tertio, quia verba ſacramentorum ſuppoſita Chriſti inſtitutione agunt per modũ naturæ: vnde ſi priora verba ſolũ ſunt eſſentialia, non eſt in poteſtate miniſtri ſuſpendere effectum.

Quarto ſequitur, neque Chriſtum panẽ conſecraſſe, donec abſoluit verba ſequentia: *Quod pro vobis tradetur.* Sequitur etiam additionem illam, qua vtitur Eccleſia Græca, eſſe de ſubſtantia illius formæ, & de eius integritate: Et conſequenter Eccleſiam Latinam habere mutilam formam corporis; ſaltem quoad ſubſtantialem integritatem eius: quod non eſt mediocre abſurdum. Ruſſum, quis dicat, Græcos alijs, vel pauciori bus verbis conſecraſſe, quam Chriſtum? Ac deinde, quis credat, Chriſtum omnibus illis verbis conſecrando, omnia inſtituiſſe, & omnibus dediſſe virtutem ad efficiendã cõſecrationẽ; ſimulque voluiſſe, aut permiſiſſe, vt pauciora verba ſufficerent; cum huius rei nullum ſit exẽplum, nullum teſtimoniũ, nullave ratio ſufficiens?

57 Vazquez arguit, quia in phyſicis diſtinguuntur partes integrantes, quia eſt quantitas: in formis autem ſacramẽtorum non diſtinguuntur partes eſſentiales ab integrantibus. Nam in ſacramẽto Pœnitentiæ ſatisfactioni correſpondet peculiaris effectus nempè remiſsio pœnæ peccatorum; ſine qua remiſsione poteſt eſſe remiſsio culpæ: at in forma conſecrationis Calicis non poteſt duplex talis effectus diſtingui.

Deinde proponit aliqua argumẽta Suarez: quia addere ad ſubſtantiam formæ verba non eſſentialia, ſola Chriſti inſtitutione fieri poteſt: ac proinde Græci omittentes aliqua verba ſemper peccaſſent: niſi eos ignorãtia inuincibilis excuſaret: quorũ vtrũ vis aſſerere, manifeſtus eſſet error. Et ad ſubſtantiam formæ pertinerẽt illa verba: *Quod pro vobis tradetur, &c.*

58 Lugo num. 85. proponit fere argumenta Suarez. At vero n. 75 arguit: quia difficile eſt, quod omnia illa verba pertineãt ad vnam propoſitionem: nam licet id concederetur de illis: *Noui, & æterni teſtamenti myſterium fidei*: non tamen poteſt dici de illis alijs:

Qui

Qui pro vobis,& pro multis,&c. Alioquin totum Symbolum Apostolorum dicetur esse vna sola propositio, quia eius partes, & clausulæ connectuntur per relatiuum, *qui*, aut per coniunctionem,*&*. Adhucque admisso pertinere ad vnam propositionem, non sequitur effectum consecrationis suspẽdi debere, quia verba sequentia non variant sensum: & ad eius veritatem non exigitur, quod sensus sit omnibus modis explicatus.

59 Circa hæc argumenta in communi notandum, omnia illa instari in forma sacramenti Confirmationis; & in materia, & forma sacramenti Ordinis: nam via qua concordatur, quod Presbyteri Græcorum valide ordinantur, omittendo materiam, & formam, quam assignat Concilium Florentinum; eadem via explicatur, quod valide cõsecrent vinum, omittendo partem verborũ illorum, quæ vt de substantia formæ proponit vsus Ecclesiæ Romanæ.

60 Secundo dicitur, quod Cornejo & alij, quos pro eius modo dicendi retulimus, facile hæc argumenta euadũt dicẽdo, quod hæc verba vt virtualiter inclusa in alijs sunt de essentia formæ ratione suæ significationis; quæ licet non expresse, & explicite; saltim implicite, & virtualiter continentur in illis. Vnde quando huiusmodi verba simul cum alijs, expresse, & formaliter exprimuntur, formalius, & expressius reperitur in omnibus significatio essentialiter requisita ad formam consecrationis vini: & consequenter virtus conuertiua est in omnibus: & ideò non perficietur consecratio donec omnia dicantur. Et hac via solum respondet Thomas Hurtado illa Resol. 8. §. vltimo per totum.

61 Sed quia ibi nobiscum defendendã etiam suscepit sententiam M. Soto, quæ diuersa est a sentẽtia M. Cornejo, vt ex supra relatis constat; ideò hæc sola solutio ad hæc argumenta euadenda, prout obijciuntur cõtra quartam conclusionem, non sufficit.

Ideò dicitur aliter ad primum, quod fere in omnibus sacramentis inuenitur habere locum nostra doctrina; quia in Baptismo ex parte materiæ proximæ, & potest celebrari vna immersione, & trina immersione: & in forma ly *ego*, & potest poni explicitè, & implicitè. In Confirmatione in partibus integrantibus Balsami confectionem sunt opiniones, & diuersitas inter nos, & Græcos, & in forma iam vidimus quot circunferantur opiniones. Sacramentum Eucharistiæ integratur ex duplici materia, & duplici forma. De sacramento Ordinis sunt opiniones de integritate ex parte materiæ, & ex parte formæ. In sacramento Pœnitentiæ absque opinione partes integrãtes non omnes sunt de essentia. Ergo mirandum est, quod hæc distinctio videatur noua, & inaudita; cum res ipsa sit tam antiqua, quam sunt sacramenta: & exẽplo sumpto ex alijs compositis. Et propter magni ponderis argumenta, & authoritates.

62 Ad secundum iam respondimus q. 60. dub. 13. §. 4. & dub. 14. §. 1. quod etiam in ipsa institutione Christi, & in facto eius quædam sunt essentialia, quædam partes integrantes, & quædam accidentalia: constat enim Christum consecrasse vinum pluribus verbis, quam sint in vsu aliquarum Liturgiarum, vt constat colligendo simul, quæ tres Euangelistæ Mathæus, Marcus, & Lucas referunt: ergo sicut ipsi in verbis consecrationis Christi quædam dicũt fuisse essentialia, quædam accidentalia; ita & nos diximus quædam esse essentialia, quædam integralia, quædam accidentalia. Sicut autem propter diuersam traditionem Ecclesiarum, absque peccato, variant Græci formam Baptismi, & forte Confirmationis, & cõstat variare materiam, & formam Ordinis, non essentialiter, nec pure accidentaliter; sed integraliter, ita pariter dicendum in præsenti.

63 Ad tertium respondetur, quod supposita institutione, positis omnibus requisitis, non est in potestate ministri, quod effectus non ponatur. Sed hucusque nec est demonstratũ, quod sola priora verba sint essentialia: & multo minus demonstrari valet, quod Deus instituit, quod vis consecratiua refideat in quibusdam verbis, & non in omnibus simul. Imò hoc vltimum indicat vsus Ecclesiæ, iuxta quem nõ proponitur Calix adorandus donec omnia proferantur. Ideò autem probamus, quod illa verba: *Hæc quotiescumque feceritis*, &c. non sunt de forma, quia ante illorum prolationem adoramus Calicem.

64 Ad quartum dicimus fere nihil illorum esse absurdum: sicut enim nos credimus in consecratione corporis Christum dixisse aliqua verba, quæ non sunt essentialia; ita dicimus Græcos omittere in consecratione Calicis aliqua, quæ Christus dixit. Sed ex Sanctorum traditione nouimus variationẽ partium integralium esse commissam Ecclesiæ, vt sit circumamicta varietate. Omnibus autem Christus dedit virtutem, essentialem illis quibus significatur conuersio; integralem, quando melius, & magis explicitè significatur: & simul operantur partes essentiales, & integrales.

65 Ad argumentum Vazquez dicitur, quod illa ratio non est vnica, neque adæquata: quia in sacramento Pœnitentiæ non est quantitas mollis, & sunt partes integrãtes: & adhuc quando affert contritionem ita perfectam, quod delet peccatum quoad culpam, & pœnam, tatisfactio est pars integralis sacramenti: ac proinde independenter ab effectu seorsum correspondente, datur locus illi distinctioni. Ad alterum iam respondtum est.

66 Ad vltimum respondetur, quod illa non est vna propositio vnitate physica, nec dialectica; sed est vna vnitate artificiali Theologica, collata illi ab institutione Christi, quia voluit omnia illa requiri, vel essentialiter, vel integraliter substantialiter vt perficeretur consecratio vini: & ideò Ecclesia non adorat vt cõsecratum, donec omnia proferantur. Vnde instantiæ non vrgẽt: quia in illis deest diuina institutio. Quod optime notat Deza Archiepiscopus Hispalensis illo notabili quarto dicens. *Licet verba, quæ sunt formæ sacramentorum, sint expressiua effectus sacramenti; non ideò consequens est, quod illa sola verba, quæ sunt expressiua effectus sacramenti, sint de integritate, & necessitate sacramenti; sed omnia illa, quæ à Christo Domino instituta sunt esse formas sacramentorum: nam sacramenta habent vim ex institutione Christi. Vnde omnia illa verba sunt de perfectione, & integritate sacramenti, quæ Christus instituit, & nec plura, nec pauciora.* Traditione, & vsu, & ritu Ecclesiæ, & ex cap. *Cum Marthæ* probat ibi *tenendum esse, quod omnibus illis verbis, quibus Romana Ecclesia vtitur in cõsecratione corporis, & sanguinis Domini, & non pluribus, nec paucioribus consecratur.* Nec vltima verba exigũntur, quia varient sensum præcedẽtium: sed quia voluit Christus, quod sacramentum, quod simul erat sacrificium, significaret, & in separata cõsecratione vtriusque speciei, & in verbis ipsis consecrationis Calicis, virtutem sanguinis effusi in passione, quæ operatur in hoc sacramento.

§. IX.
De mente D. Thomæ.

67 QVantum referat mentem D. Thomæ in hoc puncto exploratam habere, cũ cunctis Ecclesiæ filijs perspicuũ sit; nunc fit manifestius, cum Sanctissimus Alexander Septimus Anno 1660. in Breui Apostolico ad Doctores Louanienses; incipiente: *Literas vestras*, commendans eorum pietatem, & studium amplectendi sanam, & incorruptam doctrinam, subiungit: *Accessit præclarissimorum Ecclesiæ Catholicæ Doctorum Augustini, & Thomæ Aquinatis in concussa, firmissimaque dogmata sequi sẽper (vt asseritis) ac impense reuerenti velitis; quorum profecto Sanctissimorum virorum pœnes Catholicos vniuersos ingentia, & omnia tandem supergressa nomina, noui præconij commendatione planè non egẽt.* Hæc Alexander Papa Septimus, nunc Ecclesiam fœliciter gubernans.

Quia vero vnusquisque conatur Diuum Thomam in suam trahere opinionem, tot sunt de mente D. Thomæ sententiæ, ac retulimus esse de re ipsa. Quare illis omissis, de mente Doctoris Angelici tria mihi videntur dicenda.

68 Dicò primo, apud D. Thomam omnino tenendum de eius mente, quod omnia verba consecrationis Calicis, vel sunt essentialia, vel substantialia: vnde non reputabit ibi vllum verbum accidentaliter concurrere, præter ly *enim*. Hæc conclusio legẽti D. Thomam, erit per se nota: quia quotiescumque de hoc puncto tractat (& tractat iæpissime, vt videbimus) refert duas opiniones: alteram asserentem, quod sola priora quinque verba sunt de substantia formæ: & ipse vbique hanc opinionem deserit; & contrariam vt probabiliorem eligit. Sed illi Theologi (sicut nec vllus Catholicus) non negabant in Ecclesia Latina exigi accidentaliter, & de necessitate præceptiue ergo cum illis contradicat D. Thomas, & amplius velit; vel vult esse essentialia, vel substantialia.

Deinde, quia exceptio vnius firmat regulã in contrarium: de sola particula, *enim*, aduertit esse præceptam, & non esse de forma: ergo iudicat reliqua esse de forma, vel essentialiter, vel substantialiter integraliter.

69 Dicò secundo, probabiliter exponitur mens D. Thomæ, dicendo ipsum sensisse sola priora verba esse essentialia; posteriora vero esse substantialia; dum tamen teneatur de facto concurrere ad consecrationem, vt integrantia propositionem institutam, & eleuatam ad consecrandum vinum. Ita assertiue tenent Soto, & alij relati num. 42. Probaturque in primis, quia D. Thomas nõ dicit verba posteriora esse essentialia, sed solum ait art. 3. quod *pertinent ad integritatem*

eiusdem

eiuſdem loquutionis. Conſtat enim, quod manus, vel digiti pertinẽt ad hominis integritatem; & ſatisfactio requiritur ad integritatem ſacramenti Pœnitentiæ: quod tamen datur validũ ſine actuali ſatisfactione. Rurſus ait D. Thomas, quod *omnia prædicta verba ſunt de ſubſtantia formæ; ſed per prima verba, cum dicitur:* Hic eſt Calix ſanguinis mei; *ſignificatur ipſa conuerſio vini in ſanguinem, eo modo, quo dictum eſt art. 2. in forma conſecrationis panis.* Sed ibi dixerat, quod ſola illa verba: *Hoc eſt corpus meum;* abſque alio addito perficiunt conuerſionem panis in corpus Chriſti: Ergo ſola illa verba ex mente Diui Thomæ perficiunt conuerſionem vini in ſãguinem Chriſti.

70 Præterea D. Thomas titulum primi articuli ſic proponit: *Verum hæc ſit forma huius ſacramenti: Hoc eſt corpus meum: & Hic eſt Calix ſãguinis mei?* Et in corpore articuli ait: *Sed forma huius ſacramenti importat ſolam conſecrationem materiæ, quæ in tranſubſtantiatione cõſiſtit: puta cum dicitur: Hoc eſt corpus meum: vel, Hic eſt Calix ſanguinis mei.* Ergo ſicut ad conſecrandum panem, & tranſubſtantiandum in corpus Chriſti, ſufficiunt illa verba: *Hoc, &c.* ita & ſimilia ſufficiunt ad conſecrãdum vinum, & conuertendum in ſanguine Chriſti. Similiter D. Thomas in 4. Sententiarum diſt. 8. q. 2. art. 2. q. 1. ſolũ dicit, quod *verba, quæ ſequuntur, ſunt de integritate loquutionis.*

71 Dicò tertio, probabilius eſt, & magis de plano iuxta litteram D. Thomæ, aſſerere ipſum fuiſſe opinatum, quod omnia verba, quibus vtitur Romana Eccleſia, ſunt de ſubſtantia, & de eſſentia conſecrationis vini. Probatur Primo, quia S. Thomas diminute ſolum, & in æquiuoco laborando, impugnaret opinionem, quam refert, ſi illa opinione loquente de verbis eſſentialibus, Ipſe non loqueretur de eiſdem, ſed ſolum de ſubſtantialiter integrantibus. Cum facile poſſet, breui diſtinctione præmiſſa, æquiuocationem auferre. Maleque diceret eſſe duas opiniones: quia potius, vt vidimus, sũt tres opiniones: ergo opinio M. Soto non erat exorta tempore D. Thomæ.

Deinde ſecundum, & ſeptimum argumentum, quod ũbi obijcit D. Thomas, ſunt potiſſima fundamẽta oppoſitæ opinionis, aſſerentis, quod ſola verba ſunt de eſſentia. Si autem D. Thomas illis conuinceretur; non illa contra ſe adduceret, & ſolueret. In nono etiam argumento, cum obieciſſet nõ omnia verba formæ haberi in Sacra Scriptura: facile poſſet reſpondere, omnia verba eſſentialia haberi in Scriptura; quia illa tres Euangeliſtæ referunt. Et tamen, cum Diuus Thomas omnia agnoſceret eodem modo eſſe de forma; aliam ingreſus eſt viam Patrum, cum S. Dionyſio dicens, *quod Euangeliſtæ non intendebant tradere formas ſacramentorum, &c.* De quo S. Thomas. 1. ad Cor. 11. lec. 6.

72 Præterea. S. Thomas q. 60. ar. 8 generaliter docet, quod *ſi diminuatur aliquid eorum, quæ ſunt de ſubſtantia formæ ſacramẽtalis, tollitur ſenſus verborum.* Sed ſolum tollitur ſẽſus verborum, quando tollitur aliquid quod eſt eſſentiale formæ: Ergo eſſentia, & ſubſiãtia formæ ſacramentalis apud D. Thomam idem ſunt. Si dicatur, quod vox eſt æquiuoca: & ibi accipitur pro ſolis partibus eſſentialibus: in hac vero q. 78. art. 3. accipit ſubſtantiam prout comprehẽdit partes integrãtes. Non ſatisfacit Primo, quia in loco correſpondẽte illi articulo 8. clare accipit ſubſtantiam pro eſſentia: vt conſtat ex ipſo in 4. Sententiarum diſt. 3. q. 1. art. 2. in titulo, & quæſtiuncula tertia, & quartà. Secundo, quia doctrinam in genere traditam q. 60. nunc applicat D. Thomas hac q. 78. formis Euchariſtiæ. Vnde ne laboret in æquiuoco, ſubſtantiam accipit pro eſſentia.

73 Tertio idem conſtat ex eodem D. Thoma in 4. Sententiarum diſt. 8. q. 2. art. 2. q. 1. vbi ait: *Id. à. al. probabilius dicunt, quod totum, quod ſequitur, eſt de forma.* Quod loquitur de forma eſſentiali, declarat ad 3 concludens. *Et idcò illa, quæ ſequuntur, ſunt eſſentialia ſanguini prout in hoc ſacramento conſecratur: & ideò oportet, quod ſint de ſubſtantia formæ.* Vbi clare accipit ſubſtantiam pro eſſentia. Quod & conſtat ex ſolutione ad 1. & ex q. 3. ad 6. & ad 8. Et in 4. ad Anib. diſt. 8. art. 4. in corpore & ad 1. & 2. & ad 7.

74 Denique clariſsimè, & ex profeſſo dubium pertractans, idem docet D. Thomas 1. ad Corinthios 11. lectione ſexta in medio ſic ſcribens. *Sed circa iſta verba, quibus Eccleſia vtitur in conſecratione ſanguinis, quidam opinantur, quod non omnia ſunt de neceſſitate formæ:* ſed ſolum, quod dicitur: *Hic eſt Calix ſanguinis mei:* non autem reſiduũ quod ſequitur: *Noui, & æterni, &c.* ſed hoc non videtur conuenienter dici: nam totum illud, quod ſequitur, eſt quædam determinatio prædicati: vnde *& ad eiuſdem loquutionis ſententiam, ſeu ſignificationem pertinet. Et quia, vt ſæpè dictum eſt, formæ ſacramentorum ſignificando efficiunt: totum pertinet ad vim efficti-*

ſem formæ. Prima ſentẽtia relata à D. Thoma, loquebatur de verbis neceſſarijs formæ: quæ ſola ſunt verba eſſentialia: Cũ ergo contrarium docet D. Thomas, loquitur de verbis neceſſarijs. Secundo, quia docet, quod in ſignificatione, ſeu sẽtẽtia, aut loquutione ſacramentali, ex inſtitutione, & elenatione diuina; omnia illa faciunt vnũ, &c. Tertio, quia expreſſe docet, quod omnia illa verba, & illud *totum pertinet ad vim effectiuam formæ.* Vnde verba quæ ſunt de integritate loquutionis illius, ſuppoſita inſtitutione, & elenutione, ſunt eſſentialia formæ conſecrationis ſanguiniſ.

75 Ad primum reſpondetur, quod S. Thomas hac q. 78. artic. 3. ſummatim perſtringens, quæ in 4. Sententiarum quinque quæſtiunculis ſeorſum diſputat, in corpore articuli duo dubia pertractat: alterũ de verbis requiſitis ad formam (de quo modo) alterum de verborum conuenientia, & de eorum ſignificatione: & quia in priore parte articuli primum dubium determinauerat, poſtea intendens ſingulorum verborum sẽſum exponere; quoad priora verba ſe remittit ad doctrinam ſecundi articuli: nam quoad illa verba eadem eſt ratio vtriuſque formæ. Et quod explicandum ſupereſt, exponit ad 1. Ex quo patet idẽ vbique docere; nam quod accidit ſignificationi ſanguinis abſolute, & integrat loquutionem, eſt de eſſentia ſanguinis, prout in hoc ſacramento, vt docet ibi ad 3. & hic ad 2. & 7.

76 Ad ſecundum reſpondetur, quod ibi proponit D. Thomas verba, quæ ſine opinionibus ſant neceſſaria. Vtrum autem in ſpeciali in conſecratione vini alia verba eſſent de forma? Non erat ibi locus diſputandi, ſed reſeruabat ad ar. 3. in quo in ſpeciali de illa agendum erat. Deinde expoñẽdus D. Thomas, ſicut ipſe exponit Magiſtrum in 4. diſt. 8. in expoſitione textus dicens, *quod Magiſter nõ intendit hic diffinite ponere verba, quibus fit conſecratio; ſed explanare, quod verbis Domini fit, non tamen omnibus verbis, quæ ipſe ponit, nec eiſdem numero; ſed eiſdem quoad ſenſum.*

De ſenſu ſingulorum verborum formæ, videantur S. Thomas ar. 3. & Soto diſt. 11. illo art. 3.

✠

*****

**

DVBIVM VI.

Vtrùm prædictis verbis formarum inſit alia qua vis creata effectiua conſecrationis?

1 QVamquàm poſt ea, quæ q. 62. dubio 2. & 3. & 4. late ſcripſimus de cauſalitate, & efficientia inſtrumẽtali phyſica ſacramentorum omnium nouæ legis; non videatur quibuſdam neceſſarium ſpecialiter diſputare de virtute effectiua verborum conſecrationis; tamen vt doctrina vniuerſalis applicetur, & nonnullæ difficultates ſpeciales diſſoluãtur, congruo doctrinæ ordine viſum eſt cũ D. Thoma hoc non omittere. Opiniones ſunt eædem ac ibi relatæ ſunt: vnde non opus eſt eas nunc ſpecialiter commemorare, vel repetere.

§. I.

Verba efficiunt phyſicè conuerſionem.

2 DIcò primo, Verba formæ vere efficiunt conuerſionem panis in corpus Chriſti, & vini in ſanguinem. Vt notat Soto in 4. diſt. 11. q. 1. art. 4. hæc eſt determinatio Concilij Florentini poſt vltimam Seſſionem in Decreto Eugenij, §. *Tertium eſt*, vbi dicitur, *Sacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficit ſacramentum: nam ipſorum verborum virtute ſubſtantia panis in corpus Chriſti, & ſubſtantia vini in ſanguinem cõuertuntur.* Deinde. Nam formæ ſacramentorum efficiunt, quod ſignificant: ſed verba formæ ſignificant tranſubſtantiationẽ, vt dictum eſt q. 75. Ergo eam efficiunt, ſiue phyſicè, ſiue moraliter. Vnde S. Hieronymus epiſt. ad Helicodorum ait, quod *Sacerdotes proprio ore corpus Domini conficiut.* Quod & teſtatur S. Damaſus epiſt. 3. ad Stephanum cap. 9. Et Fœlix 2. epiſt. 1. initio, & S. Anib. lib. 4. de Sacramentis cap. 4. & S. Damaſcenus lib. 4. cap. 14. & S. Auguſt. relatus cap. *Verum ſub figura.* De conſecrat. diſt. 2. Eccleſia etiam in hymno Feſti Corporis Chriſti canit: *Verbum caro panem verum verbo carnem efficit.* Denique in Cõc. Trid. ſeſſ. 13. c. 3. docet, *corpus Chriſti eſſe ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub ſpecie vini ex vi verborum:* Ergo verba conuerſionem efficiunt.

3 Dico ſecundo, hæc cauſalitas verborũ eſt effectiua phyſicè, ſed inſtrumentaliter. Hanc concluſionem negant Scotus, & Durandus, Vazquez, Aueria hic q. 6. ſect. 6. in fine, & alij, qui vt retulimus q. 62. dixerunt nullã virtutem creatã eſſe, nec in prædictis verbis ad tranſubſtãtiationẽ faciendã, nec etiã

in alijs ſacramentorum, vel etiam in ipſis ſacramentis ad inducendos ſacramentorũ effectus: ſed Deum in præſentia ſacramentorum ſe ſolo facere, & ſacramenta cõcurrere, velut conditiones ſine quibus non; vel vt ſigna infallibilia; vel vt cauſas morales.

Quod tamen vt docet S. Thomas q. 62. per totam, & hic art. 4. & dictis Sanctorum repugnat, & derogat dignitati ſacramentorum nouæ legis. Vnde cum hoc ſacramentum ſit præ cæteris dignius (ſicut ſupra dictum eſt q. 65. art. 3.) conſequens quod in verbis formalibus huius ſacramẽti ſit quædam virtus creata ad conuerſionem huius ſacramenti faciendam. Inſtrumentalis tamen; ſicut in alijs ſacramentis, ſicut ſupra q. 62. art. 1. & 4. dictum eſt. Cum enim hæc verba ex perſona Chriſti proferantur, ex eius mandato conſequuntur virtutem inſtrumentalem à Chriſto. Sicut & cætera eius facta, vel dicta habent inſtrumentaliter ſalutiferam virtutem, vt ſupra dictum eſt q. 62. art. 4. & q. 13. ar. 2. vbi Caietanus videndus, §. *Nota*.

4 Affert ad intentum D. Thomas in 4. diſt. 8. q. 2. art. 3. q. 1. quod S. Dionyſius dicit in fine Eccleſ. Hier. In ipſis ſcilicet conſũmatiuis inuocationibus, id eſt, formis ſacramentorum, eſſe virtutes operatiuas ex Deo: Sed verba prædicta ſunt forma dignißimi ſacramenti: Ergo eſt in ipſis aliqua virtus ad tranſubſtantiandum.

5 Sed obijcies Primo. Nam S. Damaſcenus lib. 4. fidei ortod. cap. 14. aſſerit, quod *ſola virtute Spiritus Sancti fit conuerſio panis in corpus Chriſti*. Sed virtus Spiritus Sãcti eſt virtus increata. Ergo nulla virtute creata horum verborum conficitur hoc ſacramentum.

Reſpondet optime D. Th. hic ar 4. ad 1. quod cũ dicitur ſola virtute Spiritus Sancti panem in corpus Chriſti conuerti, non excluditur virtus inſtrumentalis, quæ eſt in forma huius ſacramenti: ſicut cum dicitur: *Solus faber facit cultellum*, nõ excluditur virtus martelli.

6 Similiter in 4. Sent. diſt. 8. q. 2. art. 3. q. 1. ad 1. ait, quod dictio excluſiua adiuncta principali agenti, non excludit agens inſtrumentale: non enim ſequitur: ſolus hic faber facit cultellum: ergo martellus nihil ad hoc operatus eſt. Virtus enim inſtrumenti nõ eſt niſi quædam redundãtia virtutis agẽtis principalis: vnde in toto actio non attribuitur inſtrumento, ſed principali agenti, ſecundum Philoſophum: & propter hoc ex hoc quod dicitur, quod ſola virtute Spiritus Sancti fit huiuſmodi conuerſio, non excluditur virtus inſtrumentalis, quæ eſt in verbis præmiſſis. Quæ ſolutio notanda eſt vt ſimiles authoritates exponantur, vt exponit ad illud intentum ipſe D. Thomas q. 5. de Veritate artic. 8. ad 1. verba S. Greg. lib. 34. Moral. cap. 26.

§. II.

Arguunt deſitionem panis.

7 SEcundo obijcit Vazquez hic art. 4. Nam verba non poſſunt eſſe phyſicum inſtrumentum conuerſionis, quod ex eo conſtat, quia vt eſſent phyſicum inſtrumentum illius, deberent phyſicè attingere deſitionem panis, & vini: hanc autem phyſicè attingere non poſſunt; quia panis, & vinum deſinunt ſecundum materiam, & formam: ac proinde per hoc ſolũ, quod Deus deſinit ſubſtantiam eorum conſeruare; ad hoc autem nullum phyſicum inſtrumẽtum à Deo aſſumi poteſt, vt dixerat to. 2. diſp. 132. cap. 6.

8 Huic difficultati iam olim reſpõderat D. Thomas in 4. diſt. 1. q. 1. art. 4. q. 1. ad 6. dicens, quod verba ſacramentalia pertingunt inſtrumentaliter ad tranſubſtantiationem, quantum ad receſſum à termino à quo; ſed quantum ad acceſſum ad terminũ ad quem nõ pertingunt inſtrumentaliter, niſi diſpoſitiue; ſicut in alijs ſacramentis accidit. Et in 4. diſt. 8. q. 2. attic. 3. ad 3. dicit, quod virtus agẽtis principalis reſpicit principaliter terminum ad quẽ; ſed virtus cauſæ inſtrumentalis non attingit ad terminũ ad quem; ſed habet operationem ſuam in his quæ ſunt circa terminum. Sicut qualitates actiuæ elementales non attingunt ad animæ rationalis introductionem. Et ſimiliter hic contingit, quia virtus illa inſtrumentalis, quæ ineſt verbis, habet operationem ſupra ſubſtantiam panis; quia verbum ad elementum accedit, ſecundum S. Auguſt. tract. 80. in Ioan. Non eſt autem aliquo modo cauſa eorum, quę in termino ad quem ſunt; ſicut quod ſint accidentia ſine ſubiecto; vel alicuius huiuſmodi: & ideò obiectio ceſſat.

9 Variè interpretantur Expoſitores hæc verba D. Thomæ: ſiquidem Capreolus in 4. diſt. 11. q. 1. art. 3. qui vt retulimus quæſtione 62. dub. 2. & impugnauimus §. 11. négat ſacramenta attingere inſtrumentaliter productionem gratiæ; ſed immediatè ſolum producere characterẽ, vel ornatum, qui eſt diſpoſitio ad gratiam; conſequenter affirmat formam conſecrationis dumtaxat cõcurrere ad deſitionem panis; Deum autem ſe ſolo corpus Chriſti ſub ſpecibus ponere. Quod videtur tenere S. Bonauentura in 4. diſt. 10. art. 1. q. 3. Gabriel lect. 47. in Canonem Miſſæ, & Abulenſis Matth. 17. q. 119.

10 Cæterum Caietanus, & Soto diſtinctione 11. quæſt. 1. art. 4 §. *Poſt illa*: & diſt. 1. q. 3. ar. 1. oſtendũt illam non eſſe opinionem D. Thomæ in 3. parte. Vnde aſſerũt in hoc ſacramẽto verba immediatè cõcurrere ad conſecrationem. Neque inde vlla ſequitur ſuſpicio vt creatura poſsit creare: nam tranſubſtantiatio non eſt creatio.

11 Addit Suarez diſput. 61. ſect. 2. quod ſubſtantia panis effectiue expellitur à verbis; quia efficiunt, quod ſignificãt: Nec verificaretur efficere conuerſionem, ſi non efficerent vtriuſque termini tranſitum. Expellitur autem, non per ſuſpenſionem concurſus; quia ſubſtantia panis non depẽdet effectiue à verbis: Sed per actionem poſitiuam, ex qua ex natura rei ſequitur deſitio panis. Hæc autem eſt illa eadem, qua accidentia per ſe conſtituuntur: quia non poteſt eſſe actio terminata ad ſubſtãtiam, vel præſentiam Chriſti: quia hæc non eſt incõpoſsibilis cum ſubſtantiæ deſitione. Neque poteſt eſſe actio, quæ ſit in ſubſtantia panis: quia hæc actio non eſt niſi in ipſo inſtãti conſecrationis: quod inſtans eſt primum non eſſe ſubſtantiæ panis, & primum eſſe huius actionis: ergo non poteſt hæc actio in illa ſubſtantia recipi, aut circa illam verſari. Non reſtat ergo alia actio niſi circa accidentia dando illis poſitiuum modum eſſendi per ſe. Vel erit actio incipiens conſeruare accidentia, ſimilis creationi; & erit modus ex natura rei pugnãs cum actuali inhærentia.

12 Verumtamen iam q. 77. dub. 1. oſtendimus accidentia non indigere modo poſitiuo vt ſint ſine ſubiecto; Ideoque licet verba Sacerdotis inſtrumentaliter phyſicè cauſent conuerſionem panis in corpus Chriſti; immediatè non faciunt quod accidentia ſint ſine ſubiecto, vt docet S. Thom. illa fol. ad 5. & hac 3. p. q. 77. art. 1. & alibi ſæpè; quia hoc fit à ſolo Deo creante, & cõſeruante eſſe; quod primo habebant in ſubiecto. Et ex alia parte oſtendimus q. 75. nõ opus eſſe duplici actione; ſed quod eadem actione tranſit ſubſtantia vna, & conuertitur in aliam. Vnde potius verba immediatius verſantur circa panem, & vinum, vt tranſeant in corpus, & ſanguinem Chriſti.

13 Authoritates D. Thomæ, vel procedunt in ſententia aliorum admitentiũ ſacramenta ſolum cauſare immediatè ornatum; quam non admittit D. Thomas hac 3. p. vt poſt Caietanum, & Sotum, iam cõmuniter omnes aduertunt. Vel vt ait Nuño art. 4. ad 1. In illis locis loquitur Diuus Thomas de cauſalitate immediata, quia ſcilicet verba immediatius attingunt panem: & non attingunt immediatè corpus Chriſti; quia iam non ſunt in illo inſtanti in quo eſt præſens corpus Chriſti. Attingunt nihilominus media ſua virtute: quod ſufficit vt verè, & propriè agant phyſicè.

14 Ad argumentum, cuius occaſione hæc omnia dicta ſunt, reſpondet Nuño ad 7. quod licet iſta deſitio maximè aſſimiletur annihilationi; ſimpliciter tamen loquẽdo non eſt annihilatio, neque terminatur formaliter ad nihil, ſed virtute verborum *in carnem tranſit panis, & vinum in ſanguinẽ*. Vnde iam eſt terminus poſitiuus à quo, & ad quem, circa quos verba poſsint inſtrumentaliter operari eleuata virtute diuina.

§. III.

Quamuis nequeat dari inſtrumentum creationis.

15 TErtio arguitur. Nam opera miraculoſa nõ fiũt aliqua virtute creata, ſed ſola virtute diuina, vt docet D. Thomas 1. p. q. 110. art. 4. & ſpecialiter repugnat dari inſtrumentum creationis vt docet ibi q. 45. ar. 3. Et multo magis repugnat dari inſtrumentum Incarnationis. Sed conuerſio panis, & vini in corpus, & ſanguinẽ Chriſti, eſt opus non minus miraculoſum, quam creatio rerum; vel etiam formatio corporis Chriſti in vtero virginali: quæ quidem nulla virtute creata fieri potuerunt. Ergo neque hoc ſacramentum conſecratur aliqua virtute creata dictorum verborum.

Reſpondetur cum D. Thoma art. 4. ad 2. quod opera miraculoſa nulla creatura poteſt facere quaſi agens principale; poteſt tamen ea facere inſtrumentaliter: ſicut ipſe tactus manus Chriſti ſanauit leprosũ. Et per hunc modũ verba Chriſti conuertũt panẽ in corpus Chriſti. Quod quidẽ fieri nõ po-

in conceptione corporis Christi, qua corpus Christi formabatur, vt aliquid à corpore Christi procedens haberet instrumentalem virtutem ad ipsius corporis formationem. *In creatione etiam non fuit aliquod extremum, in quod instrumentalis actio creaturæ posset terminari. Vnde non est simile.*

17 Hanc solutionem D. Thomæ, tali commendat elogio, & exornat Commentario Suarez art. 4. ad 2. dicens. *Quæ verba obscurissima esse videntur*: quia actio instrumenti propriè, & per se, non terminatur ad extremũ, quod definit esse, quod proprie est terminus à quo; sed ad extremum, quod incipit esse, quod est terminus ad quem. Qui etiam in creatione reperitur. Quod vero in transubstantiatione supponatur materia, ex qua tanquam ex termino a quo fiat aliud, non videtur referre, vt sit possibile instrumentum transubstantiationis; non vero creationis: quia illa materia, quæ supponitur in transubstantiatione, non est subiectum illius actionis, per quam fit terminus ad quem. Sed illa actio est similis creationi sine subiecto. Quo circa existimo non posse assignari rationẽ sufficientem differentiæ, nisi negando instrumentum transubstantiationis attingere proprium terminum transubstantiationis, & actionem, per quam fit. Quod & repetit disp. 61. sect. 1. conc. 3.

18 Cæterum illa sententia Suarez est contra communem Theologorum, vt ex professo ostendit ex Societate Iesu Bernardinus Maziota Selectarum qq. to. 1. q. 1. Et Fasolus 1. p. q. 45. art. 5. dub. 4. & 5. Et nimius affectus ad propriam opinionem, fecit vt solutio, quæ omnibus videtur, & est *clarissima*, ipsi videretur *obscurissima*. Sciẽdum igitur, quod propositum argumentũ tres obijcit difficultates, quas seorsim in tribus argumentis obijcit, & soluit D. Thom. in 4. dist. 8. q. 2. art. 3. vt patet in secundo, tertio, & quarto argumento. Sed quia replica pro posita solum militat contra vltimam partem, quæ procedebat à paritate impossibilitatis instrumenti creationis: cui (summatim scribens Diuus Thomas) vnico verbo hic satis facit: sed in 4. Sententiarum; cum obiecisset; *quod nulla virtus creata, secundum communem opinionem, potest Deo cooperari in opere creationis*: ergo multo minus in opere huius conuersionis. Ideò Diuus Thomas, vt respondeat, non negat cõmunem opinionem. Sed illa admissa (quia est vera, & communis) disparitatem assignat ibi ad secundum dicens, quod virtus creata præsupponit materiam in qua operetur. Quod quidem contingit esse dupliciter: Vno modo ita quod sit mutationis subiectum; sicut accidit in conuersionibus naturalibus: Alio modo ita quod subsit terminus à quo; non autem mutationis; sicut accidit in dicta cõuersione. Sed creatio neutro modo materiam præsupponit. Et ideo magis potest aliquid Deo instrumentaliter cooperi in hac conuersione, quam in opere creationis. Hæc Diuus Thomas.

19 Ex quo sic in forma ostenditur, quod nequeat dari instrumentum creationis. Omnis actio creaturæ præsupponit materiam in qua, vel ex qua, vel circa quã. Sed creatio nullo modo materiam præsupponit. Ergo nulla actio creaturæ potest cooperari instrumentaliter Deo in opere creationis. Maior probatur, quia ab agente creato, ex nihilo nihil fit, iuxta axioma Philosophorum. Secundo, actio quæ producit sine vlla materia, producit totũ ens: quod est solius primæ, & vniuersalissimæ causæ, vt bene ostendit Bañez 1. p. q. 45. art. 5.

20 Deinde Suarez laborat in æquiuoco: nam agens effectiue causans conuersionem vnius in alium, debet habere actiuitatem in vtrumque, vt possit vtrumque siue actiuitati subijcere, & facere conuersionem vnius in alium; faciendo directe quod hoc tranſeat in illud; & indirectè faciendo quod terminus à quo desinat in terminum ad quem. Sed solum author totius entis valet ex nihilo aliquid in esse producere. Ergo sufficiens ratio differentiæ assignatur negando posse dari instrumentum creationis, & admittendo dari instrumentum transubstantiationis: quia hæc non est creatio, sed transitus vnius substantiæ in aliam. Sicut autem Deus solus creat, & res in esse conseruat; ita solus facit, quod accidentia sint sine subiecto, vt etiam notat Fasolus prima parte quæstione 45. articulo quinto dubio 5. ad 2. numero 42.

21 Aduertit etiam Nuño hic ad quartũ quod licet concedatur, quod cõuersio est actio excellẽtior, quã creatio; non tamen est ita difficilis respectu creaturæ: quia actio creaturæ debet recipi in aliquo subiecto, quod præsupponatur vt illa operetur: quod subiectum non præsuponitur in creatione; & præcedit in transubstantiatione; quia licet non detur subiectum motus, datur tamen subiectum quod transmutatur, & substantia inquam transmutatur. Vnde potest dari instrumentum transubstantiationis; licet non possit dari instrumentum creationis.

§. IV.

Alias Soluuntur argumenta.

22 QVarto arguitur. Si verba à Sacerdote prolata physicè instrumentaliter causarent conuersionẽ panis in corpus Christi, sequitur quod Christus physice instrumẽtaliter causaret se ipsum. Sed hoc non admittit D. Thomas: alioquin idem admitteret fieri potuisse in prima eius productione. Quod tamen negat ad 2. verbis relatis num. 16. Sequela probatur: nam docet Diuus Thomas quæst. 62. artic. 5. & alijs locis relatis quæst. 62. dub. 2. num. 81. quod humanitas Christi est instrumentum coniunctum Diuinitati; & cum per instrumentum coniunctum mouentur instrumẽtum separatum, per humanitatem Christi mouentur Sacerdotes, & eorum sacramentalia verba: Ergo humanitas Christi extra sacramentum producit substãtialiter se ipsam in sacramento; & ita idem substantialiter causat se ipsum.

23 Respondet Nuño artic. 4. ad 3. quod postquam res semel existit, potest assumi à Deo ad producendum se ipsam sub alio modo essendi.

Similiter Suarez disp. 50. sect. 4. & disputatione 61. sect. 1. in fine, dicit, quod supposita existẽtia rei per actionem totalem, & independentem ab ipsa, non implicat contradictionem per aliam actionem conseruare se ipsam.

24 Addit que Suarez fere idem necessario dicẽdum esse in opinione eorum, qui dicunt, verba tantum esse causam moralem, seu conditionem sine qua non: quia negari non potest quin hæc causalitas verborum qualiscumque sit, supponat existentiam Christi in propria specie: quia ab illa meritis, & institutione manat: Ergo Christus vt realiter præexistens, & operans, est causæ suæ existentiæ in hoc sacramento: ergo eadem ratione potest esse causa physica; quia in hoc genere causalitatis non est alia repugnantia nisi præexistentia. Et vt difficultas vrgeat, proponatur de Christo se ipsum consecrante in nocte Cœnæ: quia verbum consecratorium physicè ab humanitate Christi pendebat: ergo in omni sententia actio, qua fit hic corpus Christi, supponit existentiam eiusdem corporis per aliam actionem totalem: & consequenter non repugnat actionem consecratiuam ab eodem corpore vt præexistente oriri.

25 Cæterum multi Authores, quos retulimus q. 73. dub. 6. §. 3. à n. 43. vsque ad 45. probant transubstantiationem non consistere in substantiali productione, aut conseruatione corporis Christi: quia iudicant quod idem non potest substantialiter producere se ipsum. Vnde nõ in omni opinione sic discurrendum est.

26 Nos iuxta ibi dicta ex Caietano, qui ponimus terminum transubstantiationis non esse substantiam corporis Christi vt de nouo creatam, nec vt de nouo conseruatam, vel reproductam; sed solum vt substantialiter succedentem in munere panis, asserimus, quod humanitas Christi secundum esse naturale, causat instrumentaliter se ipsam secundum quod succedit pani, & fundat præsentiam sacramentalem: quia vt docet D. Thomas q. 76. art. 6. *per hoc quod dicimus ipsum esse sub sacramẽto, significatur quædam habitudo eius ad hoc sacramentum.*

27 Quinto arguitur. Faciens, & factum, causa, & causatum debent esse simul: quia *quod non est, non potest aliquid facere, vel alicuius causa existere*. Sed cum cõuersio prædicta fiat in instanti; & verba formæ successiue proferantur, quando fit conuersio, verba illa non possunt simul esse, nisi secũdum aliquid minimum sui. Ergo virtute aliqua, quæ inest verbis, non potest fieri huiusmodi conuersio.

Hoc est argumentum præcipuum, quo mouentur recentiores vt negent verbis cõsecrationis efficientiam instrumentalem, omnibusque sacramentis causalitatem physicam. Sed S. Thomas adeo perspicuetur illud soluit, vt nihil addere opus sit. In 4. distinctione 8. q. 2. artic. 3. ad 6. ait quod virtus hæc conuersiua; quæ est in his verbis, cum sit sacramentalis, sequitur significationem, vt dictum est: significatio autem existentis conuersionis, cum importet ordinem vnius ad alterũ, nõ potest fieri per dictionẽ, sed oportet, quod per orationẽ fiat; cuius partes, quæ vis successiue proferantur: tamen significatio est tota simul:

quod tunc complet vltima orationis particula *ad modum differentiæ vltimæ in diffinitionibus*: & hac ſignificatione exiſtente, in vltimo prolationis inſtanti fit tranſubſtantiatio.

28 Sed inſtabis. Virtus verborū cauſarina, ſi daretur, deberet eſſe ſimplex, cum effectus eius ſit in inſtanti. Simplex autem virtus non poteſt ſucceſsiue dari: & eius ſubiectum oportet eſſe ſimplex; alioquin ſuccedente oratione, vel virtus tranſiret de ſubiecto in ſubiectum; vel eſſet vna virtus ſimplex in pluribus ſubiectis tranſeuntibus. Cum ergo verba prædicta compoſitionem habeant, & ſucceſsionem, non poteſt ipſis talis virtus eſſe collata, a Deo: quia planum eſt quod à ſe ipſis non habent virtutē hanc ſuperna turalem.

Etiam huic replicæ reſpondet D. Thomas loco citato ad 7. quod ſignificatio orationis, quamuis relata ad partes, quibus ſit ſignificatio, videatur compoſita: tamen relata ad rem ſignificatam, ſimplex eſt, inquātum ſignificat vnum, ſcilicet compoſitionem huiusmodi cum hoc. Sicut etiam Philoſophus dicit in 5. Metaphyſ. textu 19. quod ſubſtantia ſenaria non eſt bis tria; ſed ſemel ſex, quam ibi qualitatem nominat: Vnde ſicut ad hanc qualitatem ſenarij ſe habent partes eius vt diſpoſitiones materiales, non vt qualitates partium, ſicut partes vnius qualitatis totius: Ita ſignificationes partium ſunt diſpoſitiones ad ſignificationem totius orationis, quæ conſurgit ex ſignificatione vltimæ partis in ordine ad omnes præcedentes. Quia virtus conuerſiua ſequitur ſignificationem, vt dictum eſt: *Et ideo in ipſo complemento ſignificationis datur illa virtus orationi totiſita quod partes ſingulæ ſe habent materialiter tantum ad illā virtutem.*

29 Idem docet D. Thomas in 4. ad Anibald. diſt. 8. art. 5. ad 1. dicens, quod partes præcedentes orationis non ſunt niſi ſicut materialis diſpoſitio ad complementū eius. Vltima vero agit in virtute præcedentium: ſicut vltima gutta cauat lapidem virtute guttarum præcedentium. Et ad 2. ait, quod oratio, quamuis ſecundum voces ſit ſucceſsiua: tamen ſecundum ſui ſignificationem ſimplex eſt; & in vltimo ſui complemento perficitur. Vnde tunc virtus datur. Videatur ibi ad 3. & 4. Et hic artic. 4. ad 3. Vbi Soto diſtinctione 11. q. 1. artic. 4. ad 3. & diſt. 9. q. 2. artic. 3. & 4. docet in toto tempore prolationis fieri conuerſionem, ad hunc ſenſum, quod toto illo tempore applicatur forma, quæ eſt eius cauſa; ſed tamen in vltimo inſtanti eadem conuerſio fit, in hoc ſenſu, quod illud eſt primū non eſſe panis, & eſſe corporis. Itaque, cum verba proferūtur, dicitur fieri in via, & præuie, & diſpoſitiue; cum prolata ſunt, fit ſimpliciter, & in termino; ſicut forma ſubſtantialis fit ſecundum quid, dum datur præuia alteratio, & ſolum fit ſimpliciter in inſtāti introductionis formæ, quæ fit tota ſimul. De quo late egimus q. 62. toto dub. 3.

§. V.

Vtrum ſit virtus principalius in verbis?

30 SEd inquires, vtrum hæc virtus actiua ſit principalius in verbis, quam in miniſtro?

Reſpondetur cum D. Thomā in 4. diſt. 8. q. 2. art. 3. ad 9. quod quādo aliquod opus perficitur pluribus inſtrumentis, virtus inſtrumentalis non eſt complete in vno; ſed incōplete in vtroque; ſicut manu, & penna ſcribitur. Et ſimiliter contingit in propoſito; quia virtus inſtrumentalis ad faciendā dictam conuerſionem, non tantum eſt in verbo, vel in Sacerdote; ſed in vtroque incōplete; quia nec Sacerdos ſine verbo, nec verbum ſine Sacerdote cōficere poteſt. Et quia Sacerdos eſt ſimilior principali agenti, quam verbum, quia gerit eius figuram: Ideò *ſimpliciter loquendo ſua virtus inſtrumentalis eſt maior, & dignior*: vnde, & permanet, & ad multos effectus huiuſmodi ſe habet; virtus autem verbi tranſit, & ad ſemel tantum eſt. Sed *ſecundum quid eſt potentior virtus verbi* inquātum effectui propinquior, quaſi ſignum ipſius: ſicut etiam penna eſt ſcripturæ propinquior; ſed manus ſcribenti. Hæc S. Thomas. Et in 4. ad Anibald. eadem diſt. 8. art. 5. ad 5. ait, quod quando aliquod opus pluribus inſtrumentis perficitur, in quolibet illorum eſt virtus aliqua; licet imperfecte. Vnde & in Sacerdote, & in verbo eſt virtus; ſicut in manu, & calamo. Sed quia Sacerdos propinquior eſt principali agenti; *ideò virtus eius ſimpliciter dignior eſt, & permanentior, & ad plures effectus.* Quia vero operi verbum propinquius eſt, *ſecundum hoc dignius eſt*. Idem docuit Alexander Alenſis quæſtione 34. membro 2. Richardus in 4. diſtinct. 8. art. 3. q. 3.

Ocurrit

31 Occurrit tamen Suarez diſp. 61. ſect. 5. dicens, virtutem inſtrumentalem ac phyſicam, qua fit conſecratio, intrinſice, ac realiter, eſſe tantum in verbis; vel potius eſſe ipſa verba, quia nō eſt qualitas illis ſuperaddita: & ita ceſſat cōparatio, quæ ſupponit hanc virtutem in vtroque comparationis extremo; ipſe autem aſſerit eſſe in altero. Quia character non habet proprium, & immediatum influxum phyſicum, vel in verba, cū in illis nihil fit: Vel in effectū verborum, ſeu conſecrationem; cum hæc immediate ſit tantum ab ipſis verbis, vt etiā docet D. Thomas ibi, & hic q. 78. ar. 1. Qui etiam docet Sacerdotem nō habere alium immediatum influxum in cōſecratione niſi prolationem verborum. Quia Patres dicunt Sacerdotes proptio ore cōficere hoc ſacramētum per verba Chriſti. Et quia omnis alius influxus ſuperuacaneus eſt, & ſine fundamento confictus: & ideò character non eſt potentia phyſica, ſed moralis; ſeu potius ſignum, ſeu quaſi ſigillum pacti diuini, quo ſtatuit, & promittit, ſemper concurrere cum verbis Sacerdotis ad effectum conſecrationis.

32 Hanc tamen ſententiam reiecimus quæſtione 63. dub. 2. §. 6. & 7. oſtendentes characterem eſſe potentiam phyſicam inſtrumentalem. Deinde quæſt. 64. dub. 1. §. 2. n. 17. oſtendimus miniſtrū proxime, & immediate eſſe cauſam effectus ſacramenti. Præterea Suarez non loquitur conſequenter: nam ſi cauſalitas characteris ſolum eſt ex pacto diuino, & nulla intercedit cauſalitas phyſica; nec verba habebunt virtutem phyſicam; quia ſcriptura, & Patres, & dogitas cauſalitatis Sacerdotū, vel de charactere probant; vel non probāt hāc efficientiam conuenire verbis. Rurſus etiā ſi character non influat in virtutem verborum; tamen character, & verba actu eleuātur qualitate tranſeunte, quæ incomplete eſt in miniſtro, & in eius verbis, quia principale agens vtroque vtitur: & vtram que eſt organum delatiuū diuinæ virtutis: quæ eleuat ſuam humanitatem, vt inſtrumentū coniunctum, & Sacerdotes, & eorum verba, vt inſtrumenta ſeparata, ad conſecrandum, & ad dandam gratiam.

33 Non me laret, quod Nuño q. 78. art. 4. ad 8. ait, quod ſicut Deus eleuat verba, ita eleuat, & miniſtrum. Vnde eleuationem paſsiuam quæ eſt motio recepta in ipſis verbis, cauſat Deus mediante miniſtro. Et quod character eſt potētia actiua ad producendum in actu intellectus aliquem modum realem, quo mediante producuntur etiam verba cum illa eleuatione ſupernaturali; & ſic character phyſicè effiecit conſecrationem.

Sed nullā video talis modi adſtruendi, & ponendi neceſsitatem; vnde reijciendus, vt in ſimili diximus q. 60. dub. 10. à n. 27. & 29. Videāturque quæ diximus q. 62. dub. 4. §. 1. conc. 3.

DVBIVM VII.

Vtrum verba conſecrationis proferantur ſignificatiue?

§. I.

Duæ ſententiæ referuntur.

1 VT notat Soto in 4. diſt. 11. q. 1. art. 5. §. *Secunda concluſio*, manifeſtum eſt formas conſecrationis panis, & vini nō poſſe accipi ſignificatiue, & aſſertiue, quaſi aſſertę à Sacerdote ex ſua propria perſona: eſſet enim tunc ſenſus; in ſacramēto eſſe ſuum ipſius Sacerdotis proprium corpus, & ſanguinem: Quod non ſolum falſo dicereturſed eſſet blaſphemum. Fit ergo conſequens vt in vno trium ſenſuum ſint accipiendæ; videlicet aut ſolum recitatiue, & materialiter; aut aſſertiue quaſi prolatæ a Sacerdote ex perſona Chriſti; ſed nō recitatiue: & tertio ſic aſſertiue, vt etiam recitatiue. Iuxta hoc ergo ſunt in hoc puncto tres opiniones Theologorum.

2 Prior affirmat verba conſecrationis proferri à Sacerdote ſolum recitatiue. Ita Innocentius Tertius libro 4. de Miſterio Miſſæ cap. 7. Gloſſa in cap. *Timorem. De Conſecratione* diſt. 2. Durandus in 4. diſtinctione 8. q. 2. n. 18. Maior q. vnica ad 2. Picus Mirandulanus in Apologia ſuarum Aſſert. q. 10. Ambroſius Catharinus Opuſc. de verbis conſec. Salmeron tomo 9. in Euāgelia tract. 13. Probabilemque eſſe dicunt Gabriel Biel lec. 48. in Canonem Miſſæ lit. d. & noſter Martinus Ledeſma 1. p. Quartiq. 19. art. 3 §. *Ad hæc*, in fine ante primū dubium. Fundamentum eſt, nam Sacerdos ante conſecrationem præmittit illa verba:

Qui pridie, quam pateretur, accepit panẽ, &c. & benedixit dicens: Accipite, & manducate. Duo hæc poſtremà verba materialiter ſumuntur tanquam à Chriſto prolata. Cum ergo ſub eodem tenore verborum ſubiungatur: *Hoc eſt, &c.* fit vt et iſta quoque materialiter accipiantur.

3 Secunda opinio docet verba conſecrationis ſignificatiue ſolum a Sacerdote proferri; non autem recitatiue; hoc eſt narratiue. Ita Marſilius in 4. q 6. art. 1. ad 6. dubium. Gabriel lect. 48. in Canonem Miſſæ lit. f. dicit probabiliorẽ. Sequitur Vazquez diſp. 20. cap. 2. pro ſe referens Alenſem 4. parte q. 10. membro 4. art. 2. §. 3. S. Bonauenturã in 4. diſt. 8. 2. p. diſt. art. 1. q. 1. Richardum art. 3. q. 15. ad 5. Scotum q. 2. §. *Secundo dico.* Sed non bene refert: nam vt poſt Soto notat Aueria q. 6. ſect. 4. Hi Authores docent partem affirmantem de ſignificatione; non vero partem negãtem de recitatione.

4 Probant Marſilius, & Vazquez n. 16. Quia hæc duo in vnum ſecum pugnare videntur: verba aliqua proferri ſimul recitatiue, & ſignificatiue: nã vſurpari verbum aliquod recitatiue, idem eſt, quod referre alium illud dixiſſe, & eo aliquid ſignificaſſe: hoc autẽ idem eſt quod materialiter vſurpari; ſicut vſurpari ſignificatiue, idem eſt quod vſurpari formaliter; cũ forma vocum ſit ſignificatio: qui enim refert verba ab alio dicta, non vtitur ſignificatione illorum, vt eis ex ſe idem velit ſignificare. Hac ratione, qui refert mendacium alterius, & eiſdem verbis recitat, ipſe non mẽtitur, neque falſum dicit; ſed falſum, & mẽdaciũ, quod alius dixit, refert, &c. Ergo fieri nequit vt in eodem ore proferentis eadem verba vtroque modo ſimul ſe habeãt: haberent enim ſe materialiter, & formaliter ſimul, quod impoſsibile videtur.

5 Deinde, ſi recitatiue ea verba proferrentur, ſignificatio eorum non applicaretur ad materiam præſentem; & pronomen, *Hoc*, contentum ſub ea non demonſtraret; ſed ſub illa, quam Chriſtus in proſpectu habuit. Nam Chriſtus ſub illis verbis non demonſtrauit contentum ſub hac materia; ſed ſub illa, quam tũc habuit. Si autem Sacerdos ſumeret verba Chriſti recitatiue, ea quidem ſumeret circa illam materiam, circa quam illis Chriſtus vſus eſt ſignificatiue: omne enim verbum recitatiue ab aliquo vſurpatum, circa idem recitatur, circa quod alius ſignificatiue vſus eſt. Cum igitur Sacerdos illa verba proferat circa hanc materiam, circa quam Chriſtus ea ſignificatiue non protulit, ſignũ eſt illa ſolum ſignificatiue a Sacerdote vſurpari, & non referri. Nam quo pacto ego celebrans referre poſſum hæc verba recitatiue prout à Chriſto dicta circa hanc materiam, quam ipſe non habuit præſentem, & circa quam vt mihi præſentem ego nũc ea profero? Ad diuerſam autem materiã hæc mea verba referri, nempè ad eã, quam habeo præſentem, ſignificatiue, & formaliter, & ad eam, quam Chriſtus habuit, recitatiue, ſeu materialiter, abſonum eſt. Circa eandem autem vtroque modo pronunciari, impoſsibile, vt patet. Hæc Vazquez.

6 Quem ſequuntur Amicus diſp. 24. ſect. 4. & Bernal diſp. 39. ſect. 4. nu. 60. probans. Primum, quia ſi ſolum proferam verba hæc: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus*: fiet conſecratio: ſed tunc nõ proferrentur recitatiue, ſed enunciatiue: ergo ita ſemper proferuntur. Minor probatur, quia vt proferantur recitatiue, debent alia præmitti.

Confirmatur hæc ratio, quia verba, quæ præmittuntur conſecratorijs, nempè: *Qui pridie, quam pateretur, &c.* multis annis in Canone non fuerunt; ſed ab Alexandro primo addita. Ergo antea ſolum enunciatiue dicebantur verba conſecrationis: ac proinde nunc.

Secundo, quia pronomina *Hoc*, & *Hic*, determinate ſignificant cõtentum ſub his numero accidentibus; atque adeò conſignificant hæc numero accidentia: ergo non dicuntur hiſtoricè, ſed enunciatiue. Probatur (inquam) quia ſi recitatiue proferentur, ſenſus eſſet, Chriſtũ dixiſſe: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus*; conſignificãdo hæc numero accidentia. Sed in hoc ſenſu verba eſſent falſa quatenus recitatiua; quia falſum eſſet Chriſtum verba ſua protuliſſe ſuper hæc numero accidentia: Ergo.

7 Subiungit n. 61. Illud libet aduertere, quod Sacerdos dum actu conſecrat, verba profert mere enunciatiue: dum actu, inquam, cõſecrat: Quia ſi verba, quæ ante conſecrationẽ regulariter præmittit, cũ verbis conſecrationis coniungãtur, ſine dubio cõſurget quædã narratio, & repræſẽtatio hiſtorica ſaltẽ externa: quæ tamen cõſecrationis formulam non afficit qualitate, vel cõditione narrationis intrinſecus; quia non facit vt Sacerdotis animus, dum conſecrationis verba profert, ſit recitare, vel narrare. Quod declaro hoc exẽplo: Si ſcirẽ Petrum glorioſum militem ſtatim dicturum verba iſta: *De virium robore nemini concedo*: Et paulo ante dicerem meo amico: ſic ſolet Petrus iactare ſuam virtutem, & fortitudinẽ. Et tunc Petrus ea verba proferret. Conſurgeret ex meis, & illius verbis quædam hiſtoriæ, & narrationis ſpecies: ſed quæ Petri ſermonem intrinſecè non afficeret, vel intrinſecè hiſtoricum redderet; cum Petrus nihil narrare, vel recitare intenderet; ſed ſuam enũciare, & prædicare fortitudinem. Quod ergo nunc eueniret Petro, & mihi, vt duab' perſonis diſtinctis, hoc ipſum Sacerdoti cõtingit. Nam dum profert verba illa: *Qui pridie quam pateretur*; vſque ad verba conſecrationis excluſiue, vnam ſuſtinet perſonam, nempè, narratoris, ſeu hiſtorici: dum vero adiungit: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt Calix meus*: alteram ſuſtinet perſonam, ſcilicet ipſius Chriſti, in cuius nomine, & perſona Sacerdos, teſte Florentino, Euchariſtiam conficit: atque adeò verba illa profert.

§. II.

Sumuntur recitatiue, & ſignificatiue.

8 Nihilominus communis Theologorũ ſententia tenet verba conſecrationis recitatiue ſimul, & ſignificatiue a Sacerdote proferri. Ita D. Thomas hac q. 78. art. 5. & in 4. Sent. diſt. 8. q. 2. artic. 1. q. 4. ad 4. vbi ait, quod hoc ſacramentum directè repræſẽtatiuum eſt dominicæ Paſſionis, qua Chriſtus vt Sacerdos, & hoſtia Deo ſe obtulit in ara Crucis. Hoſtia autem, quam Sacerdos offert, eſt vna cum illa, quam Chriſtus obtulit ſecundum rem, quia Chriſtum realiter continet. Miniſter autem offerens nõ eſt idẽ realiter: Vnde oportet, quod ſit idem repræſentatione. Et ideò Sacerdos conſecrãs, prout gerit perſonam Chriſti, profert verba cõſecrationis *recitatiue* ex perſona Chriſti, ne hoſtia alia videatur. Et quia per ea, quæ gerit reſpectu exterioris materiæ, Chriſti perſonam repræſentat: *Ideò verba illa ſimul recitatione, & ſignificatione tenentur reſpectu præſentis materiæ*, quæ eſt figura illius, quam Chriſtus præſentem habuit. Et propter hoc dicitur conuenientius: *Hoc eſt corpus meum*: Quam: *Hoc eſt corpus Chriſti.* Idem dicit ſupra Mathæi cap. 26. ver. 26. ibi. *Dicendum, quod recitatiue dicuntur, & ſimul recitatiue, & ſignificatiue.* Sequuntur Soto in 4. diſt. 11. q. 1. art. 5. Nuño q. 78. ar. 5. dicens communẽ inter Thomiſtas: de qua Serra, & Cornejo dub. 1. Suarez diſp. 58. ſec. 4. Lugo diſp. 11. ſec. 5. Auerſa q. 6. ſec. 4. Bonacina q. 3. de Euchariſtia puncto 3. Alanus, Henriquez, & Valentia, quos refert, & ſequitur Granados trac. 8. diſp. 6. n. 6. & multi alij, quos refert, & ſequitur Leander trac. 7. diſp. 9. q. 29. & alij communiter.

9 Et quidem verba non proferri pure materialiter, & recitatiue, probat D. Thomas: quia alioqui verba hæc non applicarẽtur ad materiam corporalem præſentem: & ita nõ perficeretur ſacramẽtum: dicit enim S. Auguſtinus trac. 80. in Ioannem: *Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramẽtum.* Quod eſt dicere. Verba ſunt forma ſacramenti in quantum ſua ſignificatione determinant ſignificationem materiæ, & ex materia, & forma fit vnum ſacramentum. Sed niſi teneantur ſignificatiue, non poſſunt ſignificationẽ materiæ determinare: Ergo non tenentur pure materialiter, & narratiue; ſed formaliter, & ſignificatiue.

10 Quod confirmat Soto Primo, quia verba ſacramentorum efficiunt, quod ſignificant: quando quidem virtute ſignificationis operantur. Si autem acciperentur materialiter, non magis ſignificarent illum panẽ Sacerdoti præſentem conuerti in corpus, quam quemcumque alium. Et præcipuè, cũ Sacerdos in perſona Chriſti concurrat ad conſecrationem, fit vt habeat affirmare, & enuntiare, quod facit: atque adeo ſignificatiue illa verba profert.

Confirmatur ſecundo, quia in reliquis omnibus ſacramentis miniſter vtitur forma aſſertiue, & ſignificatiue: Ego te baptizo: Ego te abſoluo: Ergo & in iſto præſtantiſsimo omnium ſimili modo loquitur.

11 Præterea probat: nam ideò Eccleſia vtitur verbis, quibus Chriſtus conſecrauit, vt faciat, quod ipſe fecit, in eiuſque memoriam faciendum præcepit: Ergo intentio Eccleſiæ eſt vt Sacerdos loquatur verbis in eadem ſignificatione, qua eis Chriſtus vſus eſt. Sed manifeſtum eſt, vt notat D. Thomas, quod in prima prolatione, qua Chriſtus hæc verba protulit, verba ſignificatiue ſumebantur. Vnde Concilium Tridentinum ex ſignificatione, & veritate verborũ Chriſti docuit Eccleſiam intellexiſſe realẽ Chriſti præſentiam ſub ſacramento. Ergo & nũc ſignifi-

ſignificatiue, & formaliter verba ſumuntur.

12 Ponderat ad idem Caietanus art.1. & 4. verba Concilij Florentini ſub Eugenio Quarto: *Sacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficit ſacramentum: nam ipſorum verborum virtute ſubſtantia panis in corpus, & ſubſtantia vini in ſanguinem Chriſti conuertuntur.* Et Sanctus Ambroſius lib.4.de Sacramentis cap. 4.ait. *Quando ſacramentum conficitur, tam non ſuis ſermonibus Sacerdos vtitur, ſed vtitur ſermonibus Chriſti.* Quæ verba affert D.Thomas art.1.ad probandum quod ſermo Chriſti hoc conficit ſacramentum.

13 Quod autem verba conſecrationis accipiantur narratiue, ſeu recitatiue, probat Soto: nam reliqua Sacerdos recitat tam quam à Chriſto dicta: & cum ille ſimul dixerit: Hoc eſt corpus meum: fit vt hoc quoque Sacerdos recitet tamquam ab eo dictum.

Et confirmatur. Eccleſia adiecit illam particulam, enim, quæ non eſt apud Euangeliſtas (loquendo de conſecratione corporis) adconiungendum verba illa cum præcedentibus, quaſi Chriſtus dixiſſet: Comedite, quia hoc eſt corpus meum. Præterea, ſi verba illa formæ Sacerdos non diceret recitatiue, tunc falſum eſſet verbum præcedés, *dixit*: nam illud fertur in totum ſequēs: *Accipite, Hoc eſt, &c.* Atque adeo ad eius veritatem requiritur quod eadem verba, quæ dixit, recitentur.

14 Ad horum maiorem expoſitionem notat Lugo diſp.11.ſec.5.nu.112. certum eſſe verba conſecrationis de facto dici aliquo modo recitatiue, ſeu narratiue: dubiū autem eſſe an recitētur proprie, vel impropriè. Quod aliquomodo narratiue dicat, cōſtat: quia Sacerdos in toto illo contextu refert Chriſtum accepiſſe panem, fregiſſe, dediſſe, & dixiſſe: Hoc eſt, &c. Sicut ergo narrat cætera, narrat dicta fuiſſe illa verba, ita vt ſi illa verba dicta non fuiſſent à Chriſto, mentiretur de facto Sacerdos. Vt autem intelligatur in quo eſt ſpecialis difficultas, notat verba præterita alicuius dupliciter poſſe narrari. Primo ſimpliciter, & propriè, recitatiue, & materialiter, affirmando ſolum dicta fuiſſe, & tamquam extremum illius propoſitionis integræ, qua id affirmo. Secundo vt recitatioſe habeat extrinſecè, & antecedenter; & poſtea incipiat noua oratio, cuius verba accipiantur formaliter.

15 Deinde notat num.114. loquendo de poſsibili certum eſſe, quod poſſint illa verba proferri vtroque modo ex intentione loquentis: poteſt enim qui loquitur, in verbis antecedētibus facere hunc ſenſum: Chriſtus accepit panem, dedit, & dixit, quæ audictis à me eius nomine mox loquente; vel ab ipſo Chriſto proferēte hæc verba. Poteſt item illa verba ſequentia coniungere ita cū narratione præcedente, vt ſint pars intrinſeca illius, & ante ipſa non fuerit completus ſenſus propoſitionis præcedentis.

16 Hinc ergo arguit num.119. probās, quod de facto hoc ſecundo modo verba accipiantur. Ille ſenſus tribuendus eſt illis verbis, quem audientes cōmuniter ex illis percipiunt: conſtat autem auditis illis verbis: Dedit, & dixit; commedite; Hoc eſt corpus meum: omnes cōmuniter concipere, quod Sacerdos, ſicut narrat cætera, narrat etiam verba illa vt dicta à Chriſto. Aliud exemplū apponit Suarez in fine ſec.4. Nam ſi quis dicat: Chriſtus docuit orare, dicens: *Pater noſter, &c.* poteſt ſimul recitare factum Chriſti, & orare: & ita ſecundum diuerſos reſpectus poteſt loqui in perſona aliena, & in perſona propria: in propria quatenus verba alterius refert; in aliena, quatenus perſonam alterius induit, & repreſentat. Vnde Diuus Thomas 1.ad Cor.11.lec.5.columna vltima, ait, *Neceſſe eſt dicere, quod verba iſta formaliter accipiantur, referendo ea ad præſentem materiam. Profert autem ea Sacerdos ex perſona Chriſti, à quo virtutem ſumpſerunt, ad oſtendendum, quod eandem efficaciam nunc habent, ſicut quando Chriſtus ea protulit. Non enim virtus his verbis collata euaneſcit, neque temporis diuerſitate, neque miniſtrorum varietate.*

§. III.

Soluuntur argumenta.

17 AD fundamenta primæ ſententiæ, reſpondet Soto, cum Marſilio, quod Sacerdos omnia præcedentia vſque ad: *Accipite*: ſignificatiue profert referendo Chriſti geſta: ſed illa: *Accipite, & comedite*: materialiter accipit. Sed deinde perſonam inducēs Chriſti ſignificatiue aſſerendo enūciat: Hoc eſt corpus meum; id demonſtrando quod coram ſe habet. Idem ſequitur Suarez ad fundamenta primæ opinionis adijciens. Neque eſt inconueniens in eodem contextu orationis quædam verba inter media ſignificatiue proferri, cum antecedentia, & ſubſequentia ſolum proferantur materialiter: quia

quia tota illa oratio cōtinua vnum integrū ſenſum reddit; quia omnia verba recitatiue proferuntur: quædam tamen ex illis ſumi poſſunt, vltra hunc ſenſum, ſignificatiue; propter myſterium, quod operātur. Et hoc nullam parit confuſionem, vel æquiuocationem: quia ratio ipſius myſterij, & intentio Sacerdotis exterioribus ſignis indicata vtrumque ſenſum facile admittit.

18 Aliter Lugo num.120. aſſerit etiam illa verba: *Accipite, & manducate ex hoc omnes*: vt eoque modo proferri: alioquin non poſſet connecti per particulam, *enim*, cum verbis ſequentibus: non enim eſſet bona conſalis: Chriſtus dixit vt comederēt; id quod offerebat ſub illis accidentibus; quia id quod habeo nunc in manibus eſt corpus Chriſti. Ergo fatendum eſt verba illa: *Accipite*: & particulam: *Enim*: referri ad idem, ad quod verba illa: *Hoc eſt, &c.* atque adeò illa etiā verba proferri, & materialiter, ſeu recitatiue, & ſignificatiue, ſeu formaliter. Quo etiam ſenſu acceperunt S.Ambroſius lib.4.de Sacramentis cap.5.relatus cap. *Panis* 55.*de Conſecrat.* diſt.2. Euſebius Emiſſenus relatus cap. *Quia corpus* 35.diſt.& Paſchaſius lib.de corpore Chriſti cap.15.to.4. Bibliothecæ. Quia Sacerdos non fuit ſubſtitutus ad narrandum ſolum, vel recitandum: hoc enim omnes poſſunt facere: ſed ad loquendum nomine Chriſti, & repræſentando eius perſonā; ſicut loqueretur Chriſtus, ſi adeſſet.

19 Addit Præpoſitus q.78.art.1.dub.3. nu.17. non eſſe inconueniens vt oratio ſubſtans duabus, diuerſiſque intentionibus, habeat duos, diuerſoſque ſenſus, & ſit æquiuoca. Alij melius aduertunt non committi æquiuocationem, quando ſignificatum formale, & expreſſum eſt idem omnino corpus Chriſti, etiam ſi materiale ſignificatum, importatum de connotato, non ſit idem. Vel vt alij dicunt, non inconuenit eadem verba æquiuoca vſurpari ſimul pro diuerſis, quando proferuntur ab aliquo gerente officia diuerſarum perſonarum, quæ vtantur illis vocibus. Exempla proponit Lugo num.117. & 118. Quibus reſponſum eſt ad argumenta Vazquez.

20 Ad primum argumentum Bernal, iam reſponderāt Suarez ſec.4.conc.3.quod licet de neceſſitate conſecrationis ſit, quod verba ſignificatiue proferantur; non tamen quod proferantur enūciatiue, & narratiue. Vnde ſi ſola verba conſecrationis proferret, valide conſecraret. Vnde Lugo num. 111.dicit certum, quod ſi Sacerdos conſecraret proferendo ſola verba conſecrationis aliis omiſſis, non poſſent verba formæ dici recitatiue; ſenſus enim recitatiuus penderet omnino ex illis verbis: *Qui pridiè quam paterētur, dixit; &c.* Iuxta hanc ergo doctrinam, conceſſa maiori, & minori, neganda eſt conſequentia: quam mirum eſt ſine probatione poſſiſſe Bernal, cum diſparitas ſit manifeſta: ſiquidem in Canone Miſſæ non ſolum generaliter ſegerit Sacerdos vt miniſter Chriſti, ſed loquitur vt gerens eius perſonam: vt autem notauerat Soto art.5.§. *Contra hoc autem* latiſsimum eſt diſcrimen inter hoc, quod eſt loqui vt miniſtrū Chriſti (vt loquuntur aliorum ſacramentorum miniſtri) ac loqui gerendo Chriſti perſonam: nā loqui tamquam miniſtrum Chriſti, non eſt niſi loqui per poteſtatem, quam ab eo accepit: ſicut Prætor tamquam Regis miniſter ius dicit; & ideò vtitur pronomine, Ego. Loqui autem in perſona Chriſti eſt, quod quis induens illius perſonam loquatur: ſicut in comædia ille loquitur, qui induit alterius perſonam, ſcilicet Chremetis, aut Daui: Quemadmodum Angelus Exodi 3. legitur de rubo loquutus Moyſi repræſentāns Dei perſonam: *Ego ſum Dominus Deus tuus, &c.* Hoc ergo modo loquitur Sacerdos, dum cōſecrat tamquam Chriſtus: Quare non dicit, Ego. Quod ſi Sacerdos priora verba Canonis omitteret, loqueretur vt miniſter Chriſti, ſed non repræſentaret ex vi verborum, nec recitaret, nec narraret hiſtoriam, ſeu primam conſecrationem à Chriſto factam. Ex eo ergo quod tunc dicerentur verba ſignificatiue, & non narratiue, non ſequitur quod idem modo contingat.

21 Secundo reſpondetur, quod licet nūc clarius appareat verba ſimul narratiue, & ſignificatiue ſumi; tamen implicite idem ſenſus eſſet, & vtroque modo ſumerentur ex inſtitutione Chriſti, & ex intentione Eccleſiæ, & ipſius conſecrantis per ſola verba eſſentialia: quia adhuc tunc repræſentaretur paſsio Chriſti, & Sacerdos in eius perſona loqueretur, iuxta ea quæ numero 8. adduximus ex D.Thoma in 4.Sentētiarum. Vnde & ipſe S.Thomas hac q.78.artic.1.ad 4. hoc ſupponit, dum ait, *quod ſi Sacerdos ſola verba dicta proferret, cum intentione conficiendi hoc ſacramentum, perficeretur hoc ſacramentum: quia intentio faceret vt hæc verba intelligerentur, quaſi ex perſona Chriſti prolata, etiam ſi verbis præcedentibus hoc non recitaretur.* Idemque aſſerendum cum verba illa non

erant

erant in Canone Miſſæ: ſiquidem Innocentius Tertius libro tertio cap.10.aſſerit. *Traditur autem quod Gelaſius Papa quinquageſimus primus à Beato Petro, qui fuit poſt Sylueſtrũ per centum, & ſexaginta annos, Canonem principaliter ordinauit.* Bellarminus tamen libro 2 de Miſſa cap.17.& 20.dicit, quod antiquior eſt omni memoria. Et Gauantus in Rubricas Miſſalis Parte 1.tit.12.nu.5.lit.c. dicit, quod Auctor illius neſcitur.

22 Ad ſecundum, quod illud eſt argumentum Vazquez, cui iam reſponſum eſt, quod vt Sacerdos gerit perſonam Chriſti, refert verba demonſtrantia ſacramentum, quod fuit à Chriſto conſecratum; vt vero ipſe eſt eius miniſter, ex eius inſtitutione dicendo ſimilia verba, practice facit, quod Chriſtum feciſſe refert: & per eius intentionem verba ad demonſtrandam præſentem materiam determinantur. Vnde Soto, §. *Quod ſi argues*, ait. Quare nihil vetat quo minus Sacerdos referens ea, quæ Chriſtus dixit, perueniens ad formam conſecrationis, eam referat tamquam dictam à Chriſto, & ſimul ex inſtitutione ipſius, eius repræſentans perſonam, applicet verba ad materiã præſentem, enunciando: Hoc eſt corpus meum.

23 Ad id, quod vltimo aſſerit Bernal, iã reſpenderat Lugo num.119. quod ille ſenſus tribuendus eſt illis verbis, quem audientes communiter ex illis percipiunt: conſtat autem audientes verba Canonis, & verba cõſecrationis coniũcta illa particula, enim, communiter concipere, quod Sacerdos ſicut narrat cætera, narrat etiam illa verba vt dicta à Chriſto. Cùm enim verba efficiant, quod ſignificant, narrando ſignificat, & facit. Non eſt ergo cur excludamus omnino ſenſum illum, quem verba præ ſe ferre videntur, & quem omnes facile auditis verbis cõcipiunt, & qui compoſsibilis eſt ſimul cum ſenſu enunciatiuo.

24 Sed adhuc obijcies ex Durando q.2.num.18. quia ſi verba conſecrationis proferrẽtur ſignificatiue ex perſona Chriſti, falſum diceretur in forma, vel in his, quæ conſequũtur formam conſecrationis vini: quia dicitur ibi de ſanguine Chriſti: *Qui pro vobis, & pro multis effundetur.* Conſtat autem, quod à nũc in poſterum non effundetur. Reſtat ergo, quod dicantur ſolum recitatiue.

25 Reſpondet Soto art.5.§. *Alter argues*, Argumentum eſſe optimum contra Marſilium, & alios negantes non accipi verba recitatiue. Nos autem dicimus, quod licet forma accipiatur ſignificatiuè, quatenus per eam enunciatur hoc contentum ſub his ſpeciebus vini eſſe ſanguinem; nihilominus adiectio illa, quia recitatur tamquam dicta à Chriſto, refertur ad tempus quo ipſe conſecrauit.

26 Sed hæc ſolutio non placet Suarez ſec.4. ad fundamenta primę opinionis: quia eſt ſenſus valde metaphoricus: & ſolum eſt verus per quandam repræſentationem. Et multum poteſt derogare veritati huius ſacramenti: nam ſimiliter poſſet quis dicere, illa verba: *Hoc eſt corpus meum*: non referri ad præſens tẽpus; ſed ad illud pro quo Chriſtus illa protulit.

27 Aliter reſpondet Suarez illa verba de futuro nõ eſſe de eſſentia formæ: & ideò non proferri formaliter, ſed materialiter tãtum: ſicut & verba quæ proximè precedũt, iuxta dicta num.17.

28 Et hanc ſolutionem etiam ſequitur Araujo ad 2. Sed parum conſequenter, quia nobiſcum dixerat illa verba eſſe de ſubſtantia formæ vt determinationes prædicati. Vnde propoſitio tota debet accipi formaliter, & in eodem ſenſu. Cum etiam omnia illa verba eleuẽtur ad cauſandam mediã ſignificationem, nequit negari, quod accipiantur formaliter, & ſignificatiue.

29 Ceſſaret difficultas, ſi teneatur id, quod indicant S.Ambroſius lib.4.de Sacramẽtis cap.vlt. relatus cap. *Si quotieſcumque, de Conſecratione* diſt.2.& Cano libro 12.de Locis cap.12. & docet Ianſenius in Concord. Euang. cap.121. quod in verbis illis formæ conſecrationis vini: *Qui pro vobis, & pro multis effundetur*: eſt ſermo de effuſione myſtica: quia ſanguis offertur, & libatur Deo in ſacrificium. Vnde in Græcis codicibus legitur: *Effunditur*. Et Lucæ 22.ver.20. ait Chriſtus Dominus: *Hic eſt Calix nouum teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur*. Calix autem non eſt fulus niſi myſtice, & ſacramentaliter.

30 Sed quia D.Thomas art.3.in corpore, & ad 7.& Caietanus 1.ad Corint.11.& communiter Patres Latini, & Græci, vt latè Vazquez diſp.199. dicunt Chriſtum Dominum loquutum fuiſſe de effuſione cruenta ſui ſanguinis in Cruce: ideò ſolutionem M.Soto amplectuntur Cornejo ad 2.Confirmationem, & Vazquez diſp.200.cap.4. & Lugo diſp.11.ſec.5.num.10. dicentes Sacerdotem repræſentare nunc Chriſtum loquentem tempore Cœnæ ad diſcipulos: atque ideò vere affirmare effuſionem, quæ cõſideretur futura reſpectu illius temporis; licet ſit præterita reſpectu noſtri temporis; licet ſit præterita reſpectu noſtri temporis. Nam ſicut per hanc hoſtiam, quam accipit in manibus, repræſentat illam aliam, quam Chriſtus accepit in ſuas; ita tamen ſub hac hoſtia affirmet eſſe corpus Chriſti repræſentãdo quomodo Chriſtus affirmauit eſſe ſub illa alia. Ita licet pro hoc tempore præſenti affirmet, hoc eſſe corpus Chriſti; repræſentat tamen per hoc tempus illud quo Chriſtus in Cœna affirmauit illud eſſe corpus ſuum. Sicut S.Thomas art.2.ad 4.dicit, quod ly *Meum*, eſt demõſtratiuum perſonæ Chriſti. Voluit enim Chriſtus in hoc ſacramento ſic commungere facti veritatem, vt ſimul eſſet quaſi magica repreſentatio illius quod factũ eſt in Cœna. Iuxta illud: Hoc facite in meã commemorationem. Vnde canit Eccleſia, *quod in Cœna Chriſtus geſsit, faciendum hoc expreſsit in ſui memoriam.* Videatur Soto in 4. diſt.13.q.2.art.1.§. *Exurgunt.*

DVBIVM VIII.
Quid deſignetur in verbis formæ per ly *Hoc*, vel, *Hic*?

1 SVnt in hoc pũcto fere tot ſententiæ quot capita, vt iam ſuo tempore notauerat Soto diſt.11.q.1.art 5.§. *Tertia vero*: ortæque ſunt ex rationibus dubitandi, quas proponit D.Thomas ar.5.in primo, & ſecundo argumento. Quia ly *Hoc*, eſt demonſtratiuũ ſubſtantiæ. Dictum eſt autem ſæpè, quod quando profertur hoc pronomen, *Hoc*, adhuc eſt ibi ſubſtantia panis: quia tranſubſtantiatio fit in vltimo inſtanti prolationis verborum. Sed hæc eſt falſa: Panis eſt corpus Chriſti: Ergo & hæc eſt falſa: Hoc eſt corpus meum. Præterea. Hoc pronomem, Hoc, facit demõſtrationem ad ſenſum. Sed ſpecies ſenſibiles, quæ ſunt in hoc ſacramento, neque ſunt ipſum corpus Chriſti, neque accident ia corporis Chriſti: Ergo hæc loquutio non poteſt eſſe, cum non verificatur neque de accidentibus, neque de ſubſtãtijs.

2 Propter hoc Hæretici, qui arbitrãtur, vel Chriſtum Dominum non adeſſe realiter in Euchariſtia; vel ſimul adeſſe ſubſtantiam panis, tot varijs modis verborum ſignificationem explicare conati ſũt, quod Claudius Sainctes in Repetitione 1.de Euchariſtia cap.vltimo octoginta quatuor modos explicandi recenſeat.

3 Orthodoxi vero, ſupponendo certũ ſecundum fidem catholicam, in fine conſecrationis realiter adeſſe ſubſtantiam corporis Chriſti, & deſinere eſſe ſubſtantiam panis, quæ fuerat toto tempore antecedente, & illius dumtaxat manere accidentia, pluribus modis verborum ſenſum explicarunt. Plures dicendi modos referunt, & impugnant S.Thomas art.5.& Soto vbi ſupra. Valentia q.6.puncto 2.Suarez diſp.58.ſec.7. Vazquez diſp.201.tribus primis capitibus. Quibus omiſsis, duos tantum dicendi modos proponemus.

§. I.
Sententia affirmans deſignare corpus Chriſti.

4 PRiorem tenẽt Claudius Sainctes Repetitione 7.de Euchariſtia cap.7.& Ioannes Maldonatus in cap.26.Matthæi ver.26. dicens. Ego omnibus viribus contendo, pronomen, *Hoc*, adiectiuum eſſe; nec vlla ratione ſubſtantiuum eſſe poſſe; aut pro aliare, quam pro corpore Chriſti accipi. Reputat id valde probabile Suarez ſec.7.in quarta ſententia. Aſſertiueque tuetur Vazquez capite 4. Licet capite tertio opinionem Sancti Thomæ, prout explicatur à Caietano, dixerit probabiliſsimam. Citant pro ſe aliquos antiquos, qui valde à longe eis fauent. Sequuntur tamen Gaſpar Hurtado, Meratius, & Amicus, & Bernal diſp.39.ſec.4.nu. 62. Caſpenſis diſp.7.ſec.7. Paſqualigus diſputatione 94.ſec.6. & alij.

5 Probant primo: quia vt pronomen poneretur ſubſtantiue, ita deberet poni, vt in quauis lingua in neutro genere eſſet, neque vlla haberetur ratio prædicati, vt cum eo in caſu, numero, & genere conueniret. Qua ratione pronomẽ, *Hic*, numquam ſubſtantiue ponitur, ſed adiectiue. Sed pronomen, *Hoc*, & *Hic*, in forma conſecrationis ita ponitur vt habeatur ratio conuenientiæ cum prædicto in genere, numero, & caſu: & ideo ſolum in forma cõſecrationis panis ponitur in genere neutro, vt cum corpore conueniat, quod neutrius generis eſt; in forma vero conſecrationis Calicis in genere maſculino, vt cum Calice, aut ſanguine, qui ſũt generis maſculini conueniat. Ergo adiectiue non ſubſtantiue ponitur. Ac proinde nihil ſub eo intelligitur, ſed de ipſo ſolo prædicatur corpus, & ſanguis. Confirmatur, quia indubitatum eſt, quod eo modo accipiendũ ſit pronomen, *Hoc*, in conſecratione corporis, quo accipitur pronomen, *Hic*, in conſecratione ſanguinis. Sed pronomen, *Hic*, in conſecratione ſanguinis eſt adiectiuum, & ſigni-

ſignificat ipſum ſanguinem: Ergo pronomen, *Hoc*, in conſecratione corporis eſt etiã adiectiuum, & ſignificat ipſum corpus. Probatur minor: quia Mathæi 26. & Marci 14. dicitur in noſtra Vulgata: *Hic eſt enim sãguis meus*. Vt ly *Hic* maſculine conueniat cum ſanguine. Et Lucæ 22. & 1. ad Cor. 11. vt conueniat cum Calice, dicitur; *Hic Calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine*. Ergo in prædictis formis pronomen ſumitur adiectiue: ac proinde ſub eo nihil intelligi poteſt, ſicut ſi ſubſtantiue poneretur.

6 Præterea ex vulgari modo loquendi, quo in medio populo vtimur, probari poteſt: nam quis vnquam volens oſtendere patrem, aut fratrem ſuum, dixit: *Hoc eſt pater meus, hoc eſt frater meus*: Sed: *Hic, &c.* Sic etiam in Scriptura idem ſeruatur modus vt pronomen adiectiue ponatur, & cum prædicato in genere conueniat, ipſum que demonſtret. Sicut Matth. 3. dicitur: *Hic eſt filius meus dilectus*. Et ad Hebræos 9. *Hic ſanguis teſtamenti, quod mandauit ad vos Deus*.

Nec propterea eſt tautalogia, perinde ac ſi diceretur: Hoc corpus meum eſt corp⁹ meum: quia pronomen, Hoc, etſi ſignificet idem, quod corpus meum, non tamen ſignificat eodem modo, ideſt, non ita clare, & diſtinctè. Sic enim ſi quis dicat: Homo eſt animal rationale, tautalogiam non committit, quia idem ſignificatur prædicato, & ſubiecto; non tamen eodem modo.

7 Adijciunt autem, hæc pronomina nõ demonſtrare niſi in fine prolationis verborum; initio autem habere ſuam ſignificationem ſuſpenſam; atque adeò etiam demonſtrationem: quia ſignificatio eſt practica; & non habetur cauſalitas niſi in fine prolationis verborum: & ſicut priores voces non habent determinatam ſignificationẽ, ſed ſuſpenſam vſque in finem propoſitionis: ita nec pronomina adiectiuè demonſtrant corpus, & ſanguinem Chriſti ſecundum præſentiam ſacramentalem ſubſpeciebus niſi in fine totius propoſitionis.

§. II.

Deſignat ſubſtantiam contentam ſub ſpeciebus.

8 PRæferenda tamen eſt communis Theologorum ſententia, quæ docet pronomen ſumi ſubſtantiue, & deſignare ſubſtantiam individuam, quæ ſub accidentibus cõtinetur. Hæc eſt communis Theologorũ ſententia; licet in modo defendendi ſit aliqua differentia. Eã docet S. Thomas art. 5. & in 4. diſt. 8. q. 2. ar. 1. q. 4. & ibi ad Anib. ar. 3. ad 2. & 1. ad Cor. 11. lec. 5. & Mathæi 26. ver. 26. Sequuntur Paludanus, Capreolus, Soto, & Martinus Ledeſma in 4. Sententiarum. Caietanus, Nuño, Araujo, Serra, Cornejo, Gabriel a S. Vincentio, & Philippus a Trinitate, & omnes Thomiſtæ, vt notauerant Nuño, & Petrus Ledeſma cap. 5. de Euchar. conc. 5. diffic. 3. Ex alijs Theologis tenent Scotus in 4. diſt. 8. q. 2 §. *Aliter ergo*. Durandus q. 2. ad 1. Richardus ar. 3. q. 1. ad 5. & alij multi, quos refert, & ſequitur Suarez vbi ſupra opinione quinta. Auerſa q. 6. ſec. 4. Bonacina diſp. 4. q. 3. puncto 4. num. 1. Leander trac. 7. diſp. 9. q. 30. & alij communiter.

9 Et quidem ad impugnandam priorẽ ſententiam, placet tranſcribere, quæ docet Granado trac. 8. diſp. 1. ſec. 6. num. 31. dicens. Mihi quidem, vt verum fatear, non placet iſta ſententia, propter tria. Primum quidem, quia S. Thomas ar. 5. & plures alij Doctores, quos Suarez in quinta ſententia refert, & ſequitur: necnon Valentia puncto 2. Henriquez lib. 8. c. 19. §. 1. & vulgariter Catholici, vt Maldonatus ipſe fatetur, exiſtimant pronomen, *Hoc*, denotare rẽ cõtẽtã ſub illis accidentibus, nõ determinãdo an ſit corpus Chriſti, vel quidpiam aliud; ita vt particula, *Hoc*, demonſtret quidem determinate illa numero accidentia panis, non vero determinate ſubſtantiam panis, aut Chriſti Domini; ſed aliquid vtrique cõmune.

10 Deinde diſplicet prædicta ſententia, quia minus propriè accipit pronomen demonſtratiuum. Licet enim interdum ſignificare ſoleat illud ipſum, quod ex parte prædicati ponitur; id tamen tunc accidit, quando ſupponitur exiſtens initio propoſitionis illud quod demonſtratur: vt manifeſte elucet in illis verbis Æterni Patris: *Hic eſt Filius meus*: ſub ipſo enim initio propoſitionis erat Chriſtus Dominus, quem pronomen, *Hic*, demõſtrauat. At in hac propoſitione: Hoc eſt corpus meum; aliter res ſe habet: cum enim profertur particula, *Hoc*, nondum eſt corpus Chriſti vt per illam demonſtretur.

Et ſane contextus ipſe ſermonis Chriſti Domini indicare ſatis videtur non demõſtrari corpus eius ea particula: narrãt enim Euangeliſtæ accepiſſe panem, benedixiſſe, &

& fregiſſe, deindeque addidiſſe: *Hoc eſt, &c.* id eſt, id quod præ manibus habeo ſub accidentibus delitescens. Ergo cum primum prolata eſt particula, *Hoc*, aliquid demonſtrauit: Sed tunc nõ erat corpus Chriſti Domini: Ergo aliquid aliud demonſtrabatur. Quod cum non poſſit eſſe ſubſtantia panis; erit certè ratio communis ſubſtantiæ, ſeu edulij, quæ vere tunc ibi erat, licet contracta per differentiam ſubſtantiæ panis, qui nondum defrũctus erat.

Confirmatur: quia ſi quis præmanibus aliquid habeat, & proferat particulã, *Hoc*, vere cenſetur in ſermonis proprietate demonſtrare illud ipſum, quod tunc habet. Sed cum Chriſtus Dominus protulit particulam, *Hoc*, non habebat corpus præmanibus. Ergo non illud demonſtrabat.

11 Denique refellitur eadem ſententia; quia vt probatum eſt, virtute verborum cõſecrationis conuerſa eſt ſubſtantia panis in corpus Chriſti Domini, & ab ipſis verbis indicatur. Si autem pronomen, *Hoc*, denotat corpus, non ſignificaretur vllo modo conuerſio; quia corpus eſſe corpus, non eſt conuerti vnum in alterum. Si vero demõſtret rem communem ſubſtantiæ iam explicatam, optimè indicatur conuerſio: ſenſus enim eſt: illud ſubſtantiale, quod prius erat panis, ſeu quod per differentiam panis limitabatur; limitari virtute conſecrationis per differentiam corporis Chriſti Domini: ac proinde deſinere panem, & conuerti in corpus Chriſti Domini, manente ratione ſubſtantiæ communi vtrique. Hæc Granados.

12 Ad idem pertinent duæ rationes M. Soto illo art. 5. §. *Contra hoc autem*, quas ad aliud intenſum ipſe proponit, & oſtendũt quod ſi ly *Hoc*, ſumatur adiectiue, & deſignet corpus Chriſti, propoſitio non habet veritatem, quam efficit. Sic ergo arguit. Primo. Conuerſio ſacramentalis eſt realis, ſcilicet, tranſitus rei vnius in aliam: Ergo in forma, quæ illã efficit, demõſtratio pronominis debet eſſe ex ſua ſignificatione indifferens ad ſupponendum pro duobus. Ergo ly *Hoc*, non ſupponit pro corpore Chriſti. Secundo. Illa propoſitio ſumendo ly *Hoc* adiectiue, vtrobique demonſtrato corpore Chriſti, abſque vlla conſecratione eſt vera, etiam ſi proferretur à Laico, qui nullam facit conſecrationem: Ergo virtute illius ſignificationis nulla ſignificatur cõuerſio vni⁹ in aliud; atque adeò nõ eſt practica, ſed mere ſpeculatiua.

13 Confirmatur. Semel conſecrato pane per verba conſecrationis, non licet abſque ſacrilegio iterum ſuper ſpecies conſecratas verba repetere: quia eſſet irreuerentia ſacramenti: Quamuis liceat deſignato ſacramento dicere: *Ecce corpus Chriſti*: Vel: *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*. Ergo ly *Hoc*, in verbis conſecrationis non demonſtrat determinate corpus Chriſti contentum in fine prolationis: quia ſic toto tẽpore, quo ſpecies continent corpus Chriſti, poſſet ibi a Sacerdote, ſicut & a laico illo pronomine demonſtrari.

14 Accedit authoritas Concilij Tridẽtini ſeſſ. 13. cap. 4. vbi pronomen, *Hoc*, ſubſtantiue ſumitur illis verbis. *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter corpus ſuum, id quod ſub ſpecie panis offerebat, vere eſſe dixit*. Vnde; iuxta Concilium, verba conſecrationis à Chriſto prolata, faciunt hunc ſenſum, quod id quod diſcipulis ſub accidentibus panis offerebat, ſeu cõtinebatur, erat corpus ſuũ. Notat autem D. Thomas art. 5. quod eadẽ eſt difficultas in verificandis verbis, quibus Chriſtus conſecrauit; ac in verificandis illis, quibus nos conſecramus. Ideoque concludit notãs Chriſtum in generali dixiſſe: Hoc eſt corpus meum; *nullo nomine appoſito à parte ſubiecti, ſed ſolo pronomine, quod ſignificat ſubſtantiam in communi ſine qualitate, ideſt, ſine forma determinata*. Quo loquendi modo notat Soto, §. *Ad primum*, D. Thomam vti addenotandam ſubſtantiam ſine ſpecificatione ad talem ſpeciem, vel individuatione ad hoc individuum, *quantum eſt ex modo ſignificandi: individuũ enim ſubſtantiæ appellat Ariſtoteles* in Prædicamento ſubſtantiæ, *quale quid*.

15 Qui ſenſus conſtat ex D. Thoma 1. ad Corinth. 11. lec. 5. circa finem dicente. *Ex parte ſubiecti in hac loquutione non ponitur nomen, quod ſignificat certam ſpeciem ſubſtãtiæ: ſed ponitur pronomen, quod ſignificat ſubſtantiã ſine determinata ſpecie. Eſt ergo ſenſus*: Hoc, ideſt, *contentum ſub his accidentibus*, eſt corpus meum. *Et hoc eſt, quod fit per verba conſecrationis: nam ante conſecrationem id quod erat contentum ſub his accidentibus, non erat corp⁹ Chriſti. Quod tamen fit corpus Chriſti per conſecrationem*. Item in 4. ad Anib. diſt. 8. art. 3. ad 2. ait D. Thomas, *Alij dicũt, & verius, quod fit ibi demonſtratio quaſi ad ſubiectum: vt cum dicitur, oſtenſo corpore nigro, hoc fit album. Et ſecundum hoc, talis eſt ſenſus*: Hoc eſt corpus meum: *ideſt, ſub hac ſpecie eſt contentum. Vnde Gloſſa*: Quod ſub hac ſpecie videtur, eſt cor-

pus

pus meum. *Sicut viſo Angelo apparente in humana ſpecie, dicitur*: Hic eſt Angelus. *Hoc autem, quod continetur ſubſpeciebus, in principio eſt ſubſtantia panis: ſed in fine prolationis ſubſtantia corporis Chriſti.* In hac authoritate Diui Thomæ addertendum, quod exempla non tenent in omnibus; ſed ſolum formaliter quoad id ad quod inducuntur. Primum eſt exemplum conuerſionis formalis: & ita manet materia ſub vtroque termino: in cõuerſione totali ſolum manent eadem accidentia. Exemplum de oſtenſione Angeli non poteſt quoad omnia tenere; quia illa locutio non eſt practica, & factiua illius, quod dicit, ſicut eſt ita. Solum adducitur ad explicandum, quod aliquando contentum ſub alio, ſolet pronomine deſignari; quamuis ad ſenſum per ſe ipſum non appareat.

16 Et quia in rerũ natura nõ inuenitur exemplum omnino id declarans, claritatis gratia, Illud fingit Soto vbi ſupra dicens. Sed commodius exemplum eſt: Si Deus tribueret virtutem meis verbis faciendi ex argento aurum; & oſtenderem burſam argento plenam, dicens: *Hoc eſt aurum*: Pronomen tunc demonſtraret contentum in hac burſa, quod ex argento fit aurum. Et accedit congrua explicatio Richardi in 4. diſt. 8. art. 3. q. 1. ad 5. Nomen enim, & pronomen, ſecundum Donatum, & alios Grammaticos, non conſignificat tempus; ſed verbo id competit. Quare demonſtratio per ſe pronominis abſtrahit à tempore, ſcilicet & quo profertur pronomen, & quo terminatur totius orationis prolatio. Quare vtramque ſubſtantiam ſignificat, pro qua item poſſet ſupponere. At quia verbum cõſignificat tempus terminatiuum orationis, virtute eiuſdem verbi trahitur ſuppoſitio pronominis ad corpus. Vnde D. Thomas in corpore artic. 5. inquit. Hæc autem conuerſio non fit ſucceſsiue, ſed in inſtanti, ſicut dictum eſt q. 75. art. 7. & q. 78. art. 2. Et ideò oportet quidem intelligere prædictã loquutionem *ſecundum vltimum inſtans prolationis verborum. Non tamen ita quod præſupponatur ex parte ſubiecti id quod eſt termini conuerſionis, ſcilicet, quod corpus Chriſti ſit corpus Chriſti, &c.*

§. III.

Soluuntur argumenta.

17 AD argumenta Maldonati reſpondet Granado num. 34. fatemur (inquit) pronomen, *Hic*, & pronomen, *Hoc*, ſumi adiectiue: ſed negamus accipi pro corpore, aut pro ſanguine Chriſti Domini: quia id rationes à nobis adductæ ſufficiẽter perſuadent. Itaque, cum vt Paulus refert, Dominus dixiſſet: *Hic Calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine*: pronomen, *Hic*, adiectiuum eſt, & cum verbo *Calix* coniungitur: Sed Calix nõ eſt idem quod ſanguis, ſed indifferens eſt ad vinum, & ad ſanguinem: Demõſtrat ergo Calicem, ſeu potum calice contẽtum; perinde ac ſi diceret: Hic potus eſt sãguis meus. Similiter cum alij Euangeliſtæ referunt, dixiſſe Chriſtum Dominum: *Hic eſt ſanguis meus*: particula, *Hic*, non ſanguinem; ſed potum demonſtrat: ac proinde rationẽm communem vino, & ſanguini: Et ideò poſſet eſſe maſculini generis, etiam ſi ſanguis foret neutrius. Et eodem modo cũ dixit: *Hoc eſt corpus meum*: particula, *Hoc*, non demonſtrat corpus, ſed edulium; ſeu ens ſubſtantiale contentum ſub ſpeciebus panis; perinde ac ſi diceret: Hoc edulium; ſeu hoc ſubſtantiale ens his accidentibus cõtentum, eſt corpus meum.

18 Tradiderat hãc ſolutionem Suarez, aliam etiam edijciens, quod etiam pronomen maſculini generis poteſt ſubſtantiue accipi: vt apud Mathæum cap. 17. *Hic eſt filius meus dilectus*. Et Exodi 16. vbi interrogantibus Hebræis: *Quid eſt hoc?* Reſpondit Moyſes: *Iſte eſt panis, quem Dominus dedit vobis ad veſcendum.*

19 Ad rationes dubitandi à principio poſitas, reſpondet D. Thomas ad 1 quod hæc dictio, *Hoc*, demonſtrat ſubſtantiam; ſed abſque determinatione proprię naturæ; ſicut dictum eſt. Pariter reſpondet ad 2. quod hoc pronomen, *Hoc*, non demonſtrat ipſa accidentia; ſed ſubſtantiam ſub accidẽtibus contentam, quæ primo fuit panis, & poſtea eſt corpus Chriſti. Quod licet non informetur his accidentibus; tamen ſub eis continetur. Quod in forma eſt (vt explanat Soto ad 2.) negare conſequentiam. Non enim ob id dicitur demõſtratio ad ſenſum, quod ſpecies ſenſibiles demonſtrẽtur; ſed quia demonſtratur contẽtum ſub illis, quod prius erat panis, & poſtea eſt corpus. Adijcit Soto. Caue hic tamen à ſenſu Caietani, ſcilicet, vt cogites eandem numero ſubſtantiam, quæ prius erat panis, poſtea eſſe corpus: Sed ſicut dicimus, quod prius erat vinum, poſtea eſt acetum, & quod prius erat lignum, poſtea ſunt cineres.

20 Hæc doctrina eſt vera: & eam tradiderant Durandus, Paludanus, & Capreolus.

lus. Et quod ab ea nõ recedit Caietanus, poſt alios, notat Serra hic notab 2 quia Caietanus non loquitur de indiuiduo certo, & determinato, ſed de indiuiduo vago: quia ly *Hoc* eſt demonſtratiuum ſubſtantiæ; nõ vt eſt aliquius ſpeciei determinatæ; ſed vt eſt quidam communis ſubſtantiæ panis, & ſubſtantiæ corporis Chriſti; quæ ſũt ſingularia determinata; & quantum eſt ex modo ſignificandi, indeterminate, ac vage importantur per ly *Hoc*.

21 Sed inſtat Vazquez cit. n. 15. Quia Logici communiter, & vere, dicunt quadruplicem eſſe terminum ſingularem; primum, ex determinatione, vt Socrates: Secundũ, ex demonſtratione, quod conſtat nomine communi, & pronomine demonſtratiuo, vt, *Hic homo*: Tertium ex ſuppoſitione: quod ad noſtrum inſtitutum nihil attinet: Quartum, vagum, vt, *quidam homo*. Cũ igitur in forma conſecrationis vtamur pronomine demonſtratiuo; quod non ad intellectum tantum, ſed ad ſenſum demonſtrat; non poterit ex illo, & ex eo quod demonſtrat, fieri indiuiduum vagũ; ſed indiuiduũ ex demonſtratione; ac proinde, ſi demonſtrat contentum, non poteſt non fieri ſingulare ex demõſtratione; quod eſt diſtinctum ab indiuiduo vago, vt ex Logicis cõſtat. Addo, quod indiuiduum vagum, ſeu cõfuſum, non poteſt pronomine, *Hoc*, demonſtrari; quia hoc pronomen demonſtrat rem ſenſui perſe, aut peraccidens: Indiuiduum autem vagum non poteſt vllo modo ſẽſui demonſtrari; ſed intellectui, vt patet. Et licet ſpecies in obliquo demonſtrarẽtur, aliquid etiam aliud in recto demonſtrari deberet: Cum q; non demonſtretur aliquid vagum, ne; confuſum; fiet indiuiduum ex demonſtratione, & non indiuiduum vagum.

22 Bene reſpondet Auerſa q. 6. ſec. 4. §. *Sed ſito*, quod vere per huiuſmodi pronomen ſignatur indiuiduũ ex demonſtratione, ac determinatum, & in ordine ad ſẽſũ, quantum ad accidentia, & ſpecies ſenſibiles; & non vagum quantum ad accidẽtia: quod deſignaretur dicendo, quidam cibus. Attamẽ ſimul ſignatur indiuiduum vagũ, ſeu inconfuſo quantum ad ſubſtantiam: vt patet explicite dicendo; hoc indiuiduum ſubſtantiale, quod ſub his accidentibus cõtinetur. Quod ſane indifferẽter dici poteſt de pane communi, ac de conſecrato. Quo modo ſane non dicitur, nec Chriſtus dixit, ſpecies ſenſibiles eſſe corpus Chriſti; ſed cõtẽtum ſub ſpeciebus eſſe corpus Chriſti. Et hoc modo loquitur Concilium ſeſſ. 13. capite 4.

23 Adijcit idem Auerſa, §. *Hinc ad difficultatem*, ſupra poſitam, dicendum eſt, ly *Hoc*, non demonſtrare aliquid prorſus diſtinctum à corpore Chriſti; nec prorſus idẽtice ipſum corpus Chriſti; ſed demonſtrare aliquid in cõmuni, ſeu vage ſumptũ, quod per prædicatum determinatur. Et ſic habet vim faciendi, vt indiuiduum ſubſtantiale, quod continetur ſub accidẽtibus panis, vere ſit corpus Chriſti. Item non demonſtrat illud indiuiduum, quod eſt in principio, nec illud determinate, quod eſt in fine; ſed vtrique commune. Non ergo propoſitio eſt inutilis, ſed maximè efficax, & vera. Demonſtrat demum, tum ad ſenſum, tum ad intellectum. Ad intellectum quidem, quatenus per ſe, ac directè denotat indiuiduũ ſubſtãtiale: ad ſenſum vero, quatenus id denotat ſub ijs accidentibus ſenſibilibus. Quare propoſitio cadit ſuper materiam ſenſibilem; & veriſsima eſt: quia non enũciat hoc aggregatum accidentium eſſe Corpus Chriſti; ſed hoc indiuiduum ſubſtantiale contẽtum ſub his accidentibus ſenſibilibus eſſe corpus Chriſti. Hæc ibi.

DVBIVM IX.

Vtrum verba formarum, quatenus vera cauſent conuerſionem?

§. I.

Ratio dubitandi proponitur; & ſententia negans refertur.

1 DVbitandi rationem proponit D. Th. ar. 5. argumento tertio. Nã hæc verba ſua ſignificatione efficiunt conuerſionẽ panis in corpus Chriſti; ſiquidem verba ſacramentorum ex Chriſti inſtitutione, & elenatione, efficiunt, quod ſignificant. Sed cauſa effectiua præintelligitur effectui. Ergo ſignificatio horum verborum præintelligitur conuerſioni panis in corpus Chriſti. Sed ante conuerſionẽ hæc eſt falſa: *Hoc eſt corpus meum*. Ergo ſimpliciter eſt iudicãdũ, quod ſit falſa. Et eadem ratio eſt de hac loquutione: *Hic eſt Calix, &c.*

2 Reſpõdet D. Th. ad 3. quod ſignificatio huius loquutionis præintelligitur rei ſignificatæ ordine naturæ, ſicut cauſa naturaliter eſt prior effectu. Non tamẽ ordine tẽporis: quia hæc cauſa ſimul habet ſecũ ſuũ effectũ. Et hoc ſufficit ad veritatem loquutionis.

3 Sed cõtra hanc solutionem posse replicari, notat Soto in 4.dist.11.q.1.ar.5.ad 3.& ipse arguit sic. Si illa propositio est causa cõuersionis, vel est causa quatenus est vera; vel quatenus est falsa; vel prius natura, quam sit vera, vel falsa? Nõ potest responderi, quod quatenus est falsa: aliàs dicẽdum esset, quod semper est falsa; vel quod mutatur de falsa in veram: quorum vtrumque est erroneum. Si aut em est causa quatenus vera; tunc, cum omnis causa, saltem natura, debeat præcedere suum effectum: fit vt prius natura sit vera, quam contentum sub speciebus sit corpus. Consequens tamẽ est falsum: nam cum id ipsum illa propositio significet: necesse est vt prius natura res ipsa sic se habeat, puta vt cõtentum sub speciebus sit corpus, quam illa sit vera: nam vt primo Perihermenias cap.9. author est Aristotelis, *ab eo, quod res est, vel non est, propositio est vera, vel falsa.*

4 Scotus in 4.dist.8.q.2.§. *Aliter ergò potest dici.* Versu. *Breuiter ergo diceret Theologus*, licet hoc argumentum non faciat: docet tamen illam propositionem esse causam cõuersionis, in quantum est signum eandẽ cõuersionem præsignificans, quæ quidem significatio præcedit natura cõuersionem: nõ tamen inquãtum vera, vel falsa, sed inquãtum neutra.

5 Quam sententiam dicit *probabilẽ* Suarez disp.58.sec.6.& quod eã videtur sequi Durandus dist.8.q.2.& Carth.q.5. Et fauere videtur D.Tho.ar.5.ad 3.& 4. Et potest ita explicari: nam licet significatio propositionis non pendeat ab existentia rei significatæ; veritas autem pendet ab existẽtia; quia veritas non conuenit propositioni ex vi solius impositionis; sed requirit præterea cõformitatẽ cũ re significata. Vnde verba efficiunt præsentiã Christi, non quia vera sunt; sed vt vera sint. Licet in eodẽ instãti significet, & sit vera, vt docet D.Tho. Sicut si calor in instãti faciat calorẽ, cõsequẽter facit vt resultet similitudo inter calores; non tamen facit calorem, quatenus similis est; licet ex efficientia resultet similitudo.

6 Sẽtẽtiã Scoti sibi placere, inquit Vazquez disp.202.c.2.n.14. cũ qua dicit cõcordare D.Th.ar.4.ad 3.& ar.5.ad 3. vbi nõ dixit veritatẽ horũ verborũ præintelligi rei significatæ tãquã causã; sed significationẽ præintelligi rei significatæ ordine naturæ. Verũ in corpore articuli quinti oppositũ videtur dixisse: quod nescio (inquit Vazquez) qua ratione defendi possit: inquit enim in hæc verba: *Ita veritas huius loquutionis nõ præsupponit rem significatã; sed facit eã.* Nisi forte facere eã, idẽ sit apud S. Doctorẽ; quod esse causam illius aliquo modo: nã cũ veritas sit causa finalis ipsius rei, hac ratione dicitur facere eã, seu causare. Sequũtur eandẽ Scoti sententiã, Tannerus, Præpositus, & Becanus, Gaspar Hurtadus, Meratius, & Martinõ: & Calpensis disp.7.sec. 6.n.54.

§. II.

Causare vt vera, probatur.

7 Nihilominus asserendũ est verba cõsecrationis vt vera causare cõuersionẽ. Ita S.Th.ar.5. dicens: *Hæc locutio* habet virtutem factiuam conuersionis panis in corpus Christi. Et ideò cõparatur ad alias locutiones, quæ habent solũ vim significatiuã, sicut cõparatur conceptio intellectus practici, quæ est factiua rei, conceptioni intellectus nostri speculatiui, quæ est accepta à rebus: nã voces sunt signa intellectuũ, iecũdũ Philos. 1. Per. initio. Et ideò sicut cõceptio intellectus practici nõ præsupponit rẽ cõceptã: sed facit eã: *Ita veritas huius loquutionis nõ præsupponit rẽ significatã; sed facit eã: sic enim se habet Verbum Dei ad res factas per Verbũ.* Hæc S.Tho. Qui nec quoad apparentiã sibi cõtradicit sol. cd 3. quia non repetere in solutionibus argumentũ, quod in probatione cõclusionis iam satis probauerat, & explcuerat: non est vlla contradictio; sed inutilis repetitionis euitatio. Vnde in 4. Sẽtent. dist.8.q.2.ar.1.q.4.ad 1. ait D.Th. *veritas, & significatio huius loquutionis præcedit naturaliter entitatẽ rei, quã significat.*

8 Ratio S.Th. est: quia verba cõsecrationis significãt, & causant, vt sunt verba Christi, ab ipso instituta, & eleuata, vt infallibiliter effectũ habeãt: ideoque sunt practica, & efficiunt, quod significãt. Sed verba Christi vt practica, non possunt non esse vera; & vt causa non possunt non prioritate naturæ antecedere effectũ: Ergo verba cõsecrationis vt vera causant.

9 Secũdo id explicatur à priori, & à paritate, quã proponit D.Th. Sic se habẽt in genere causæ instrumẽtalis, verba cõsecrationis ad conuertendũ panẽ, sicut se habet sciẽtia Dei practica, & dicere diuinũ, ad ea, quę solo suo dicere principaliter facit. Sed vt docẽt S.Augustinus lib.15. de Trinit. c.13. & lib. 6.c.10. nõ quia sunt creaturæ, ideò eas practicè nouit Deus: *Sed ideò sũt, quia nouit.* Quod affert S.Tho. 1.p.q.14.ar.8.& addit. ad 3. quod

quod *sciẽtia Dei est prior, quã res naturales, & mẽsura ipsarũ.* Vnde quia Deus dixit *fiat lux, fiat firmamentũ*, habuit esse lux; & habet esse firmamentũ. Ergo, quia vere Sacerdos loquitur, id cò panis cõuertitur in corpus Christi. Ad hunc intentum affert D.Th. 1.p.q. 34.ar.3. illud Psalm.32. *Dixit, & facta sunt: quia importatur in verbo ratio factiua eorum, quæ Deus facit.*

10 Tertio probatur ex Cõcil. Tridẽt. sess.13.c.4. vbi rationẽ a priori cur Ecclesia teneat verba cõuertere panẽ in corpus Christi, assignat ex veritate verborum Christi, quia eius verba sũt infallibiliter vera, sicut & verba Dei, & quia sunt practica, & operatiua, ideò præcedũt, & causant effectiuè cõuersionẽ. Vnde est illa causalis: *Quoniã Christus vere dixit esse suum corpus id quod sub specie panis offerebat, &c.* Hac de causa rectè etiã intulit Concilium *per consecrationẽ panis fieri conuersionem totius substãtiæ panis in substantiam corporis Christi.* Cũ autẽ Hæretici non negarẽt posse dari finẽ cõuersionis; sed assererent verba non esse causam instrumentalẽ conuersionis; de mẽte Concilij videtur, quod quia verba consecrationis sunt vera; ideò causãt cõuersionẽ. Quare ita renẽt communiter Thomistæ; & multi alij Theologi: licet nõ eodẽ modo id declarẽt.

§. III.

Varij modi explicandi qualiter id eueniat?

11 Aegidius Cominch q.78.ar.5.dub.vnico n.44. probat, quia ideò verba cõsecrationis operantur suũ effectum, quia sunt verba primæ veritatis: & consequenter necessario vera. Ad argumenta respondet veritatẽ propositionis pendere ab existentia rei, non absolutè, & necessario præsenti; sed vel præsenti, vel præteritæ, vel futura, prout in propositione esse affirmatur. Vnde veritas propositionis practicę de præsenti requirit vt res, quæ asseritur, existat, eodem quidem instãti tẽporis; quo habet cõpletũ suũ esse, sed posterius natura, quã ipsa sit: quia hoc implicite affirmat. Sicut igitur relatio, quæ respicit terminũ absolutè futurũ, potest eo prior esse tẽpore; sic quæ respicit futurũ posterius natura, potest eo esse prior naturæ: talis autem est veritas propositionis practicæ.

12 Sed instabis: nã iuxta hanc solutionem, veritas verborum consecrationis, vel intrinsice, vel extrinsice, constituitur ex obiecto per ipsam affirmato: Quod etiam supponere videtur Frãcisus Amicus disp.24. sect.5.n.255. Ac percõsequens non potest intelligi forma vt vera, quin prius intelligatur obiectũ iam existens, prout per ipsã affirmatur. Eo autem ipso obiectũ præcedit pro priori naturæ formã vt verã: Ac per consequens ab hac vt vera causari non poterit: Alioquin obiectũ esset prius, & posterius se ipso, & forma vt vera.

13 Respondet Soto in fine art.5. quod in diuersis generibus causarum Aristotelis docet vnum esse prius altero, & vice versa: introitus enim aeris aperientis fenestrã, prius natura est *in genere causæ efficientis*, quã fenestra aperiatur; quoniam intrando illã aperit: & tamen *in genere causæ materialis* prior est apertio, quã introitus aeris: nã nisi aperiretur fenestra, nõ pateret aeri ingressus. In re ergo præsenti, quia conditio propositionis practicæ est, quod sit causa suæ veritatis, illamque secũ afferat; fit vt *in genere causæ efficientis* prius natura propositio sit vera, quam conuersio fiat. Quod est dicere: quia propositio est vera; conuersio fit. *In genere autem causæ obiectiuæ*, prius natura est corpus illic existere, quam propositionem esse veram. Quod est dicere: quia res ista se habet, adæquatio sit inter rem, & intellectum, in qua adæquatione consistit veritas. Sicut *ordine executionis* prior est causa efficiens; sed *ordine intentionis* prior est causa finalis. Hæc Soto. Quem sequuntur Valentia hic q.6. punct.2. ad 4. diffic. Nuño artic.6. Setra notabili tertio.

14 Sed contra eũ arguit Suarez sect.6. §. *Secundo ergo.* Quia hæc doctrina, & generaliter obscura est; & illo exemplo non bene explicatur: nam licet impulsus aeris sit prior in genere causæ efficientis, quã apertio fenestræ; tamen ingressus aeris non est proprie prior in illo genere. Ac denique, quidquid sit de aliis materijs, in præsenti non bene accõmodatur, neque expedit difficultatem proponi: quia cum veritas consistat in adæquatione ad rem; nõ potest esse causa efficiẽs sui termini; nec prior natura illo in aliquo genere causæ: quia relatio nullo modo potest esse prior natura sui termino.

15 Parũ tamen vrgent hæc duæ replicę. Prima est cõtra D.Tho. & cõtra cõmunem Doctorum, vt latè dixi lib.2. Physicorum quæstione 24. Impugnatioque laborat in æquiuoco, & falsum imponit Soto: quia ipso non ait, quod ingressus aeris est prior in eodẽ genere efficientis: alioquin in eodem genere causæ esset prior, & posterior, causa, & effectus: sed dicit quod impulsus est

prior in genere efficientis, & apertio eſt prior in genere cauſæ materialis. Quod cõſtat ex verbis eius relatis, quod & repetit in 4.diſt.14.q.2.art.6 §.*Sed exurgit*. Aliud exemplum ex D.Th.1.2.q.113.ar.8.ad 1. propoſuimus loco citato n.8.

16 Nec plus valet ſecũda replica, quiá diximus 1.p.Metaph.controu.12.ar.3.veritatem formalem eſſe relationem tranſcẽdentalem, ſeu ſecundum dici; quia directè ſignificat aliquid abſolutum, & conſequenter importat relationem adæquationis: relatiua autem ſecundum dici bene poſſunt ſuos terminos cauſare. Deinde, adhuc admitto, quod veritas eſſet relatio prędicamẽtalis; non diceremus quod illa ſola cauſat; ſed ipſa oratio vt habet veritatem. Habemusque manifeſtam inſtantiam in hoc ipſo puncto: quia voces vt ſignificatiuæ cauſant: & tamen ſignificatio, vel eſt denominatio extrinſeca, ſecundum Suarez; Vel eſt forma rationis, quæ eſt conditio requiſita ad cauſãdum: Vel cauſat ratione fundamẽti, vt diſputatum eſt q.60.dub.2.§.4.& dubio 10.§.5.

17 Aliter arguit Vazquez illa diſp.202. c.2.n.13.dicens. Negare quidem nõ poſſumus, eandem rem poſſe eſſe priorem, & poſteriorem altera in diuerſo genere cauſæ, &c. At in præſenti certe ego nõ video quo pacto hæc doctrina locũ habere poſsit: hic enim non poteſt conſiderari duplex ordo, alter ex parte efficientis, qui fit inductione formæ; alter ex parte paſsi, qui fit in receptione; vt manifeſtum eſt. Alios autẽ duos ordines agentis, & paſsi nemo aſsignauit. Quod enim Sotus ait, alterum ordinem eſſe in genere efficientis; alterum ordinẽ eſſe in genere cauſæ obiectiuæ; falsũ eſt: quis enim vnquam inter efficiens, & obiectum hos duos ordines hactenus conſtituit; præter Sotum, qui cum non haberet quid aſsignaret ex parte materiæ, ad obiectũ (quod potius ad genus cauſæ formalis tribuentis ſpeciem reducitur) ſine fundamento ſe cõuertit.

18 Adde, quod cum ipſe contendit aſsignare prius, & poſterius in vtroque genere, ſecũ manifeſte pugnat: inquit enim propoſitionem practicã (qualis eſt forma conſecrationis) eſſe cauſam ſuæ veritatis, nempè in genere cauſæ efficiẽtis. Hinc autẽ perperã colligit; ideò prius in genere cauſæ efficientis propoſitionẽ eſſe verã, quã fit conuerſio: nã poti⁹ è cõtrario inferre debebat. Etenim ſi ipſa eſt cauſa ſuæ veritatis; debet eſſe cauſa faciẽdo id quod ſignificat, videlicet, cõuerſionem: Ergo vt ſe ipſam efficiat verã, efficit cõuerſionẽ, & faciẽdo cõuerſionẽ, ſe facit verã. Quo igitur pacto prius vera eſt in genere cauſæ efficientis, quam efficiat cõuerſionẽ? Et quidẽ vt vera prius eſſet, vt faceret conuerſionem, non poſſet vllo modo intelligi vera, antequã efficeret, ex eo quod enunciaret rem eſſe, ſicuti eſt.

19 Sed cõtra eſt, quod ex diuina inſtitutione, & eleuatione verba conſecrationis ſunt cauſa inſtrumẽtalis, ſiue phyſica, iuxta D.Th. & cõmunẽ sẽtẽtiã; ſiue moralis, iuxta sẽtẽtia Vazquez. Inſtrumẽtũ autẽ ad cauſam efficientẽ reducitur. Omnis autẽ cauſa eſt prior natura ſuo effectu. Ergo ex hac parte verba ſignificatiua cum infallibilitate, & cõnexione eſſentiali cũ effectu, præcedunt ex parte efficiẽtis. Cũ autẽ effectus hic nõ præcedat in genere cauſæ materialis; nec præcile ſit finis; perſpicaciter hoc aduertẽs Soto, vt exẽpla, quæ de mutua cauſalitate adduxerat; vere, & iuxta ſubiectã materiã applicaret, nõ recurrit ad cauſalitates, quæ hic nõ habebãt locũ; ſed ſolũ ad cauſalitatẽ obiectiuã: quia obiectũ, practicè efficiẽdũ, nõ ſolũ habet hoc, quod eſt dare ſpecificationẽ; ſed etiã præcedere vt in intẽtione, & efficacia efficiẽtis, & licet in executione ſit quid poſterius, in intentione eſt prius: ſicut finis, *& ſi ſis poſtremus in executione, eſt tamẽ primus in intẽtione agentis: & hoc modo habet rationẽ cauſæ*, vt ait D.Th.1.2.q.1.ar.1. ad 1. Quod deſeruit intẽto; quia obiectũ intentionaliter præcedit propoſitionẽ verã.

20 Præterea, vt diximus 1.p.Met.cõtr. 12.ar.2.§.4. veritas formalis nõ adæquatè idẽtificatur cũ actu vero: vnde ſi actꝰ eſt practicus, faciẽdo ſuũ terminũ, & obiectũ, inadæquatè facit ſe ipſũ vt verũ: quod non eſt incõueniẽs in illis, quæ ſunt partim intrinſeca, & partim extrinſeca. Non enim ſequitur, quod idem ſecundum idem, & in eodẽ genere cauſæ, cauſet ſe ipſum.

21 Caietanus alijs verbis hoc explicuit, inquit enim ar.5. initio, quod D.Th. art.5. in corp. & ad 3. tenet, quod oratio illa vt vera, *practicè* tamen, *ſeu cauſalitèr*, in illo priori naturæ cõcurrit. De intellectu ſiquidem ſpeculatiuo ſolo intelligẽdũ eſt, *quod ab eo, quod res eſt, vel non eſt, oratio dicitur vera, vel falſa*. Nã licet de vtroq; intellectu verificetur, quod ab eo, quod res eſt, vel nõ eſt, oratio dicitur vera, vel falſa *formaliter*: practicus tamen intellectus prius quam res ſit, & eſt verus *practice*, *ſeu cauſaliter*: quia

quia nõ præſupponit, ſed facit rẽ eſſe: *Vnde denominatur verus formaliter*. Hæc Caietanus. Et Nuño dub.4.cõc.3. dicit ita tenere *cõmuniter Thomiſtas*. Sequũtur Philippus à Trinitate diſp.6.de Euchar.dub.7.ad 1. & 2. & 3. Gabriel à S.Vincẽtio diſp.12.q.5.in fine, & Paſqualigus diſp.95.ſec.5. & alij.

22 Cæterũ Vazquez c.2.ait. Ego verò hãc ſubtilẽ diſtinctionẽ Caietani nõ intelligo: nã quãtis propoſitio quãdoq; habeat ſignificatio rẽ practicã, & quandoq; ſpeculatiuã: tamẽ in vtraque ſignificatione veritas eodem modo ſumenda eſt ex conuenientia cum re, quam enunciat: nulla enim eſt propoſitio quantũuis practica, quæ non enunciet rem eſſe, aut non eſſe. Neque vllus, præter Caietanũ, dixit veritatem conſiſtere in efficacitate ſola verborũ; quaſi ideò ſint vera verba, quia efficiunt id quod ſignificant.

23 Varie videtur in hoc pũcto Suarez loqui: nã diſp.58.ſec.6.§.*Tertio*, Caietanũ impugnat: quia in eius opinione non eſt facile ad explicandũ, quid ſit veritas illa practica in huiuſmodi verbis? Quia illa verba licet ſignificent aliquid, quod non erit ſine operatione eorum; non tamen ſignificant modo practico; neque aliter, quam ſignificarent ante inſtitutionẽ, à qua nunc habẽt efficaciã: veritas autẽ fundatur in ſignificatione, & modo ſignificationis: ergo in illis verbis nulla eſt veritas practica. Niſi forte ipſa efficacia verborum dicatur veritas practica: quæ magis erit veritas in cauſando, quã in ſignificando. ¶ Et confirmatur: quia ſi eſt veritas, debet conſiſtere in conformitate ad rẽ ſignificatã; ſed illa verba, vt prior a natura, nullam conformitatem habent: ergo neque veritatem. Minor patet, quia in illo priori nõ intelligitur eſſe terminus, quem reſpicit ipſa conformitas.

Cõfirmatur denique, q. ia (quidquid ſit de veritate practica) interrogo, an verba efficiant prout vera ſpeculatiuæ; nec ne? Et reddit difficultas in principio tactã: quia illa verba efficiunt quatenus ſignificant, non tantum practicè, ſed etiam ſpeculatiuè: Ergo quatenus vere, vel falſo ſignificant.

24 Poſtea vero, cum opinionem Scoti propoſuiſſet Suarez vt *probabilem*, tandẽ videtur relabi in modum dicẽdi Caietani; vnde in fine ſectionis ait: *Addo denique* vltimo, hæc omnia rectè procedere de propria veritate ſpeculatiua, ſeu enunciatiua. *Quod verò Caietanus addit de veritate practica, non omnino reijciendũ eſt*; ſed dici poteſt hæc forma efficere, quia vera practice eſt: quia illa propoſitio *efficaciam habet infallibilẽ, vt ſuam veritatem efficiat, & c.*

25 Similiter procedit Lugo; nã diſp. 11.ſect.6.n.147. dicit, quod doctrina Scoti, & Vazquez, & aliorum, eſt vera in ſenſu in quo traditur ab eius Authoribus. Tamẽ nu.150. propter verba S.Thomæ, dicit, quod adhuc poſſum⁹ defendere; verba pro illo priori *habere aliquam veritatem radicalẽ*: quæ eſt veritas eſſentialis, & intrinſeca, in omni cognitione, & locutione Diuina, & in omni actu fidei, prout includit teſtimonium Dei. Quare cum verba conſecrationis antecedenter ad operationem ſint locutio Chriſti, neceſſe eſt, quod pro illo priori intelligantur cum hac veritate radicali. Et hunc ſenſum videtur intendere S.Thomas vbi ſupra; nam poſt illa verba, ſtatim adiungit: *Sic enim ſe habet verbum ad res factas per verbum*. Quaſi dicat: verba conſecrationis, ex eo quod ſint verba Dei, debere præintelligi cũ infallibilitate propria omnis locutionis diuinæ. Alij aliter explicant S.Thomam; ſed non ſatis ad eius mentem. Idem docet Auerſa q.6.ſect.5. in fine.

26 Sed perſpicaciter attẽdenti, manifeſtũ fiet, Suarez, Lugo, & Auerſa, & alios, in re tenere modum dicendi Caietani: & ſi aliqua eſt diuerſitas, mere eſt nominalis, & vocalis: quia Caietanus non ſemel explicuit, quod nomine veritatis practicæ, intelligit, quod pro illo priori ſolum eſt vera *cauſaliter*: quod eſt eſſe veram propter efficaciam infallibilem; & eſſe verã radicaliter; & hoc eſt eſſe verã practicè. Vnde Paſqualigus n.26. ait. Veritas practica, vt talis, nõ requirit aliam conformitatem cum obiecto, niſi quam cauſat; cum requirat conformitatem proportionatam ſuæ naturæ. Ergo, cum ſit cauſa obiecti, atque adeo communicatiua veritatis obiectiuæ, non requirit aliam conformitatem, niſi quam cauſat; vt patet etiam in veritate ideali. Per quæ nu.27. reſpondet ad argumenta, propoſitionem practicam eſſe veram, nõ per coformitatem, quam accipiat ab obiecto; ſed per conformitatem, quam in ipſo cauſat: & quia eſt conformis cauſæ, & effectui; ideò veritas vt ſe tenet ex parte propoſitionis, eſt prior natura obiecto; vt verò ſe tenet ex parte obiecti, eſt poſterior.

27 Cõcluſimus ergo, verã eſſe opinionem S.Tho. quæ dupliciter defenditur probabiliter: Cum maiori proprietate, & rigore, iuxta modum dicendi M.Soto, iam

expoſitum.Sed facilius iuxtà modum dicẽ di Caietani,cuius diſtinctione forte poſsũt opiniones concordari;ita vt prima procedat de veritate in ſignificãdo vere ſpeculati ue; ſecũda de veritate in causãdo practicè.

28 Eſt,& alius dicendi modus Capreoli in 4.diſt.8.q.3.ad contra 5.concluſionẽ, & Martini Ledeſmæ 1.p.4.q.19.ar.5.dub. 1.dicẽtis.Tertio,& forte meli⁹ dico,quod illa propoſitio Ariſtotelis, ab eo,quod res eſt, vel non eſt,&c. non eſt cauſalitas ; ita quod ſit ſenſus,quod veritas propoſitionis cauſetur a reb⁹ ſemper.Sed vult dicere Ariſtoteles,quod oportet, quod ita ſit in re,ſicut propoſitio ſignificat : quod prædicta propoſitio habet.

29 Sed nõ catet difficultate:quia vt arguit Suarez. Sicut poſito fundamento,& termino reſultat relatio;ita poſita propoſitione,&re ſignificata,reſultat veritas per illã:Ergo,&c. Præterquãquod,licet loquẽdo de inſtanti reali *in quo*, ſimul ſit veritas loquutionis,& exiſtentia obiecti:quia ipſa loquutio ponit obiectum in eodẽ inſtanti, ſicut in termino alterationis eſt generatio, & in eodem inſtanti eſt genitum. Tamen loquendo de inſtanti *à quo*,& de prioritate naturæ,nõ ſaluatur,iuxta hunc dicendi modũ,cum omni rigore,& proprietate,quod in corpore huius art.5.& 1ol.ad 3.diximus ex D.Thoma.

DVBIVM X.

Proquo inſtanti verificentur verba conſecrationis?

§. I.

Reijciuntur varij dicendi modi.

1 CVm eo tẽpore, quo durat formæ prolatio non dũ ſit facta conuerſio panis in corpus Chriſti,non videtur facilè explicare qualiter cum verba proferuntur conſecrationis, veritatem dicant:cum tunc contentum ſub ſpeciebus non ſit corpus Chriſti:quod tamen verba affirmant.

2 Vt refert Thomas Vualdenſis,quidã Vualſyngamus Carmelita,aſſeruit cõſecratio em fieri ad ſolã prolationẽ nominis demõſtratiui,*Hic*,*Hoc*.Ipſe Thomas Vualdenſis c.29.de ſacram. cenſuit,dum iunior eſſet,& in prouecta ætate vult omiſsũ, ſed non abiectum conuerſionẽ panis in corpus Chriſti fieri pronunciato verbo,*Eſt*.Aureolusque in 3.diſt.8.q.2.dubitauit,forte in illo inſtanti,quo profertur *ly*,*eſt* fieri conſecrationem.

3 Reliquis tamẽ Theologis merito eſt indubitatum, conuerſionem non fieri niſi in fine totius propoſitionis.Vnde D.Tho. ar.4.ad 3.ait,quod *prædicta verba,quibus fit conſecratio,ſacramẽtaliter operantur.Vnde vis conuerſiua,quæ eſt in formis horum ſacramentorũ,conſequitur ſignificationẽ,quæ in prolatione vltimæ dictionis terminatur.Et ideo in vltimo inſtãti prolationis verborum prædicta verba cõſequũtur hanc virtutẽ,in ordine tamẽ ad præcedentia*.Idẽ docet in 4.diſt.8.q.2.ar.3.ad 9. &alibi ſæpè.¶ Cõſtatq; ex dictis q.60.dub. 12.§.1.vbi diximus eſſe *de fide* in ſacramẽtis determinatã formã verborum neceſſario requiri.Quod præcipuè conſtat de hoc ſacramento:nã vt ponderat D.Th.ibi ar.7. Dñs determinata verba protulit.Eſt etiam *de fide* ad cõſecrationem Euchariſtiæ requiri determinata verba,quibus Chriſtus cõfecrauit,vt conſtat ex Cõc.Florẽt.ſeſſ.vlt. in Decreto Eugenij.Cõſtat autẽ,ſolo pronomine, vel verbo prolatis, nõ verificari eſſe prolata verba,quibus Chriſtus confecit: & quod poſt eorum prolationẽ, poteſt aliud prædicatum propoſitionis ſenſum mutans apponi:in quibus caſibus non valeret ſacramentum:Ergo non eſt tutum,nec fidei Catholicæ cõſonum,aſſerere de facto fieri cõſecrationem ante prolationem totius propoſitionis.Ideo nec Sacerdotes,nec alij fideles antea adorant:quia credũt antea nõ adeſſe Chriſtũ.Vnde hoc ſuppoſito,Inquiritur pro quo inſtanti verba verificentur?

4 Quidã antiqui,quos innominatos refert S.Th.art.5.dixerunt,quod hæc dictio, *Hoc*,facit demõſtrationẽ ad ſenſũ;ſed intelligitur hæc demõſtratio, nõ pro illo inſtãti loquutionis, quo profertur hæc dictio;ſed pro vltimo inſtãti loquutionis:ſicut cũ aliquis dicit.*Nunc taceo*:hoc aduerbiũ nunc facit demõſtrationẽ pro inſtante immediatè ſequente locutionẽ:eſt enim ſenſus:ſt atim his verbis dictis taceo.Hunc dicendi modũ ſequitur Richardus de Mediauilla in 4.diſt. 8.ar.3.q.1.ad 5.quia ſignificatio nominis, ſiue ſubſtãtiui,ſiue adiectiui non reſtringitur ad aliquã tẽporis differentiã.Vnde ſecũdũ Donatũ, tẽpus nõ eſt de accidẽtibus nominis,&c. Cum ergo Sacerdos in perſona Chriſti proferat hanc propoſitionẽ:*Hoc eſt corpus meũ*. Sẽlus eſt aliquid ſub hac ſpecie præſens,vel de propinquo futurũ, eſt corpus meum. Et hoc ſim pliciter verum eſt.

5 Sed reijcit D.Th.dicens.*Sed nec hoc ſtare poteſt;quia ſecũdũ hoc,huius locutionis eſſet ſenſus*,cor pus meum,eſt corpus meum: *Quod prædicta locutio nõ facit: quia hoc fuit etiã ante prolationẽ verborũ.Vnde nec hoc prædicta ſignificat*.Reiſcit etiãSuarez diſp.58.ſec. 5.in ſecunda opinione. Tũ quia verbũ, *eſt*, in rigore non ſignificat illã diſiunctionem; ſed tantum de præſenti. Tũ maxime,quia iuxta illam interpretationẽ,non poteſt ex veritate verborum colligi Chriſtũ eſſe præſentẽ in ſacramento in fine prolationis verborum; quia illud mẽbrum diſiunctionis; *vel de propinquo futurum eſt*: lati⁹ poteſt ampliare.Quod tamã eſt cõtra Cõcil.Tridẽt.

6 Idcircò Scotus in 4.diſt.8.q.2.§.*Alter ergo poteſt dici*,& Gabriel lec.48. in Canonem Miſſæ lit.Q.& R. docent prædictã propoſitionem iuxta primariam vocũ impoſitionem falſam eſſe:quia verbũ, *Eſt*,tẽporis præsẽtis exigit ad ſui veritatem rem ab ipſo enunciatam eſſe in aliquo momento ipſius temporis in quo oratio profertur. Iuxta intentionem tamen Chriſti inſtituentis,& Sacerdotis nomine ipſius proferẽtis, nunc eſt vera,quia intẽtio Chriſti eſt vt ſtatim poſt prolationem perfectam ſit cõuerſio.

7 Impugnat hanc ſentẽtiam Vazquez diſp.202.c.1.n.2.Quia ex ea ſequitur Chriſtum Dñm nõ reliquiſſe verba conſecrationis,& propoſitionem illam in antiqua ſignificatione ſua, quam ex communi hominum conſenſu habebant; ſed in aliam ſignificationem ea mutaſſe,ita vt iam deinceps alio modo rem eſſe denotarent, quã antea denotaſſent,aut deinceps denotarent,ſi in ſua antiqua ſignificatione permanerent. Hoc autẽ abſurdum eſt:neque enim Chriſtus mutare voluit omnium linguarum ſignificationem in verbis conſecrationis; cum de tali mutatione non conſtet. ¶ Deinde S.Thomas cum Patribus, & Conciliũ Tridentinum ſeſſ.13.c.4.probant ex veritate verborum Conſecrationis veritatem realis præſentiæ corporis Chriſti : & Suarez,& Vazquez,& alij vrgent:quia credibile nõ eſt Chriſtum in vltimo ſuo teſtamento,& expreſſa voluntate vſum fuiſſe verbis metaphoricis,vt hæretici contendunt:hoc autem (inquit Vazquez) multo tolerabilius eſſet,quam mutare ſignificationẽ enuntiationis,& aliam eius ſignificationem nouiter inſtituere. Sicut ergo in verbis formæ non eſt admittẽda meraphora, multo minus concedi debet aliqua noua inſtitutio ſignificationis ,& antiquæ mutatio. His ergo præmiſsis.

8 Reliqui Theologi aſſerunt propoſitionem in rigore eſſe verã:ſed non vno modo id verificãt. Suarez diſp.58.ſect.5.dicit

id verificari quia ad veritatem propoſitionis de præſenti ſolum exigitur coexiſtẽtia obiecti pro aliquo inſtanti eorum, quibus profertur propoſitio; ſiue hoc ſit primum, ſiue medium,ſiue vltimum inſtans intrinſecũ.Quare cũ cõuerſio fiat in vltimo inſtanti intrinſeco prolationis verborũ, hoc erit ſatis vt propoſitio ſit in rigore vera.

§. II.

Duo alij dicendi modi præferuntur.

9 AT vero Ochã Quodl.2.q.vlt.& Quod lib.30.q.11.Et Soto diſt.11.q.1.art. 5.§.*Circa ſecundam*.Vazquez diſp.202.c.1. n.4.& 5. Et Paſqualigus diſp.94.ſect.4. & alij dicunt nullam propoſitionem eſſe veram,quandiù eius durat prolatio,ſed cum primum finita eſt:quia ſemper indifferens eſt vt ei addatur,quo varietur ſenſus audiẽtis. Satisque eſt vt id quod enunciat vt præſens,proximè futurum ſit.Hoc vltimũ,probat Soto:nã iſtæ propoſitiones, *Ego taceo*, *Nihil dico*,*&c.* non ſolum ex intẽtione proferentis;ſed ex rigore ſermonis ſunt veræ: ergo non ſignificant niſi pro momento terminatiuo:nam dum proferũtur,falſæ ſunt. Primũ vero probat ex Philoſopho 1.Perih. nam verbum ſignificat cõpoſitionẽ ; quã ſine extremis intelligere nõ eſt.Ex quo fit, vt legitimum ſignificatum propoſitionis non niſi prolatis extremis percipere poſsimus.Et præcisè audito: *Homo eſt*,ſuſpẽſus eſt audiens,donec compleatur propoſitio. Quare verbum non conſignificat niſi tempus,vel momentum:quod eſt eiuſdem prolationis terminus.

10 Aliã rationẽ adijcit Vazquez n.5. Nam cum temporis præſentis phyſicè nihil habeamus, niſi inſtans,quod neque vulgus aduertit,neq; ſcit:tẽpus præsẽs vulgariter accipitur pro paulò ante præterito,& paulò etiam poſt futuro:vocum autem ſignificatio ſecundum vulgi opinionem,qui illis vtitur,metienda eſt.

11 Lugo diſp.11.ſec.6.n.125.id probat ex ipſa experientia:nã ſi aliquis dicat:*Petrus eſt intra hãc domũ*:ſi poſt prolatã copulã, *eſt*, cõtingat Petrũ exire,& hoc ipſi loquẽti nõtũ ſit,quis iudicet illũ,ſi aduertat,nõ debere ceſſare a propoſitione, nẽ mẽtiatur;vel ne ſit periur⁹,ſi forte i⁹iurãdũ præmiſerat? Quod clarius patet in propoſitione ſcripta,in quadum ſcribit, facilius poteſt caſus cõtingere. ¶ Cõfirmatur; quia ſi ad veritatẽ propoſitionis de præsẽti,ſufficeret exiſtẽtia obiecti pro aliquo inſtãti propoſitio

nis, quodcũq; illud ſit, ſequitur quod ſi cõſecrante Sacerdote, diceret alius eodem tẽpore: *Hoc non eſt corpus Chriſti*: & vterque ſimul abſolueret propoſitionem; vterque diceret verum ratione totius temporis antecedentis ad vltimum inſtans. Conſequens autem videtur valdè durũ; quia illæ eſſent propoſitiones contradictoriæ ſimul prolatæ. Idemque affirmandum, ſi cõſecrãte Sacerdote, alius ſimul diceret: *Hoc non eſt panis*: quia ſequitur hanc eſſe falſam: quia nõ poterat negari panis pro tota illa duratione propoſitionis, &c.

12 Præterea ratione probat: quia ante finem prolationis, ille qui loquitur, nihil affirmat ſimpliciter, & abſolutè: non poteſt enim affirmare prædicatum, antequã illud proferat. Si ergo non affirmat adhuc prędicatum, nihil reſtat, quod affirmet: ſed in fine habet ſam, quod affirmet: & ideò abſoluẽdo propoſitionem, videtur illã totã tũc firmare, illique ſubſcribere: atque ideo veritas obiecti tunc maximè attẽdẽda eſt.

13 Melius tamen hoc explicuit Caietanus hac q. art. 5. §. *Circa conſignificationẽ*, diſtinguens de tempore, ſeu inſtanti, *quo* oratio ſignificat; & de tempore, ſeu inſtanti, *pro quo* oratio ſignificat: aliud eſt enim quãdo oratio conſignificat; & aliud eſt quando eſt per orationem conſignificatum. Vt patet ſi modo quis dicat: *Sanctus Petrus crucifixus eſt*: oratio enim iſta ſignificat quando profertur; ſed conſignificatum per eam eſt tempus præteritum, vt patet. Quo præmiſſo, aſſerit, quod oratio non ſignificat niſi in termino ſuæ prolationis: nec conſignificat niſi in termino prolationis. Quod probat: nam ſignificatio orationis non eſt, niſi oratio ſit integra integritate eſſentiali: quoniam oratio non eſſet tialiter integra, non eſt oratio perfecta; & conſequenter nõ ſignificat perfectè: integra autem non eſt oratio, niſi in termino prolationis. Et quia conſignificare præſupponit ſignificare, vtpotè adiacens illi; ideò oratio, ſicut nõ ſignificat, ita nec cõſignificat niſi in termino ſuæ prolationis.

14 Præterea dicit hoc non ſolũ eſſe verũ de tota oratione, ſed de partibus eius vt integrant totã. Et de copula quidẽ declaratur dupliciter. Tũ ex eo, quod ly *eſt* ſignificat cõpoſitionẽ, quã ſine extremis non eſt intelligere: nõ enim poteſt intelligi cõpoſitio priõr his, quæ cõponũtur. Tũ quia ſi dicatur, *lignũ eſt albũ*: cũ proferuntur duæ primæ dictiones non eſt ſignificata cõpoſitio albedinis cum ligno: vt patet ſi in ly *eſt*, ſiſtere tur oratio. De ſubiecto idem conſtat: Tum quia talia ſunt ſubiecta, qualia permittuntur a prædicatis: & propterea ante prædicata nõ habẽt ſuppoſitionẽ ſuã. Tũ quia varietas prædicati varietatẽ inducit, & in tota oratione, & in ſubiecto, & copula: vt patet in his propoſitionibus: Homo eſt albus: Homo eſt ſpecies. Loquẽdo igitur de quãdo oratio, ſeu verbalis copula ſignificat, aut cõſignificat, ſentiendũ eſt, quod tũc primo ſignificat, aut cõſignificat, cũ primo oratio integratur: & hoc non ex intentione proferẽtis, ſed ex vi ipſius orationis. Et hoc quando ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis ſignificantis, ſeu conſignificantis.

15 Loquẽdo vero *pro quãdo* oratio ſignificat, aſſerit, quod hoc *quando*, quod per copulã, ſeu orationẽ conſignificatur, ſe tenet ex parte mẽſuræ, ſeu durationis rei ſignificatę Et ſicut orationes differũt inter ſe quãtũ ad res ſignificatas; ita etiã differunt quãtũ ad quãdo, ſeu tẽpore cõſignificata. Quãuis autẽ quãdoque eueniat, quod menſura ſignificationis integræ orationis, differat à menſura rei ſignificatæ; vt patet cũ oratio eſt de præſẽti, & res ſignificata eſt de præterito, vel de futuro: Tamẽ quãdo oratio eſt factiua ſui termini, ſicut oratio non ſignificat niſi in termino; ita nec ſignificat niſi pro termino: ita quod illud idẽ tũc fit quando oratio ſignificat, & cõſignificat, & quãdo ſignificatum ſignificatur eſſe.

16 Quod hoc contingat in præſenti, probat ratio D. Th. art. 5. quia hæc locutio habet virtutẽ factiuã cõuerſionis panis in corpus Chriſti: & hoc fit in inſtãti: & oratio iſta ſignificat cõuerſionẽ vt in termino. Vnde ex re ſignificata habetur, quod ly *eſt*, conſignificat cõuerſionem panis in corpus Chriſti; & quia illud inſtans coincidit cum inſtãti, quo hæc oratio integratur; ideò dicitur, & bene, quod oportet hanc orationẽ intelligere ſecũdũ vltimũ inſtãs prolationis. Et quoniã conſignificare inſtans conuerſionis conuenit huic orationi ex natura ſua, qua eſt oratio ſacramẽtalis, ſeu factiua cõuerſionis, ſeu conuerſiua panis in corpus Chriſti; ideò ex virtute ſermonis talis, ſcilicet ſacramẽtalis cõuerſiui, habet hæc oratio, quod conſignificat inſtans cõuerſionis. Quod & docet S. Th. in 4. diſt. 8. q. 2. art. 1. q. 4. ad 1. & ar. 3. ad 6. & 7. & ibi ad Anib. ar. 5. Et ſic intelligẽdi ſũt Paludanus ibi q. 3. ar. 1. cõc. 3. Et Capreolus ad 1. cõtra 1. & Ferrara lib. 4. cõtra Gentes cap. 63. §. *Circa ſextũ dictũ*.

Quia

Quia hæc locutio eſt practica, & effectiua eius, quod dicit: & non niſi in vltimo inſtãti adimpletur, & verificatur. Quamuis doctrina data etiam habeat verum in quibuſdam propoſitionibus ſpeculatiuis; quia ad earum veritatem ſatis eſt in vltimo inſtanti adimpleri quod dicunt. Nam ſi conſecrãte Sacerdote, laicus ſimul dicat: *Hoc eſt corpus Chriſti*: reſpectu illius aſſertio nõ eſt practica; ſed ſpeculatiua: & tamen eſt vera pro vltimo inſtanti.

17 Quod ſi inquiratur, vtrum neceſſe ſit vt omnis propoſitio ſpeculatiua de præſenti verificetur pro inſtanti quo durat; vel pro inſtãti extrinſeco prolationis? Suarez, vt vidimus, requirit quod verificetur pro inſtanti aliquo intrinſeco. Soto, & Caietanus, Ocham, Vazquez, & Lugo, dicunt neceſſe eſſe pro vltimo extrinſeco verificari; & non ſufficere, ſi quocumque alio antecedenti extet, quod dicitur.

Raphael Auerſa q. 6. lec. 5. §. *Attamen*, ait, quod hoc diffiniendum eſt ex ſenſu loquentis. Qui ſi intendat ſignificare de præſenti pro inſtanti, quo complet ſuam locutionem; ſic ad veritatem requiritur, vt pro eo inſtanti verificetur; nec ſufficeret pro quocumque tempore, & inſtanti antecedẽti. Si autem intendat ſignificare pro qualicumque inſtanti eius temporis, quo durat locutio, id ipſum ſatis erit ad verificandam propoſitionem. Et in rigore quidem termonis poteſt ſic intendere. Nam dum quis pro hoc inſtanti habet mentale iudicium de tali re; & quidem conforme ipſi rei; poteſt vtique id voce proferre: ſed quia prolatio fit ſucceſsiue, inde eſt, quod extenditur in tempus ſequens. Non tamen is cogitur in ordine ad primum inſtans prolationis loqui tamquam de præterito; ſed poteſt bene loqui tamquam de præſenti; quamuis interim forte mutetur obiectum. Hæc ibi.

18 Sed rationes factæ pro ſententia Caietani, Soto, & aliorum magis vrgent: quia omnis oratio ſpeculatiua, & practica, nec ſignificat, nec conſignificat niſi in termino prolationis. Vnde argumentum contrariũ ſoluit Soto dicens. Quod ſi contra arguas. Propoſitio, dum eſt, tunc ſignificat: eſt autẽ dum profertur: ergo tunc ſignificat: atque adeò eſt vera, vel falſa. Reſpondetur primo ad minorem, quod res ſucceſsiua, ſi ſit continua, in quocumque inſtanti continuatiuo temporis eſt: vt nũc eſt hora quinta, & die Iouis: quia partes continuantur ad hoc inſtans: ſi autem non eſt continua, vt eſt oratio, cuius vna dictio non continuatur cum altera, non eſt niſi toto tempore prolationis. Nunc ergo ad maiorem reſpondetur, quod licet toto tempore partes ſignificent ſua partialia ſignificata, nihilominus tota propoſitio non ſignificat, niſi pro inſtanti terminatiuo: & tunc eſt vera, vel falſa. Hæc ibi.

19 Nec ſenſus loquentis poteſt facere, quod cõpoſitio intelligatur ſine extremis. Nec oratio perfecta poteſt integre ſignificare, niſi ſit integre prolata. Vnde D. Thomas in 4. Sent. art. 3. ad 6. inquit, *quod huius orationis partes, quamuis ſucceſsiue proferãtur; tamen ſignificatio eſt tota ſimul: quod tunc complet vltima orationis particula ad modum differentiæ vltimæ in diffinitionibus: & hac ſignificatione exiſtente in vltimo prolationis inſtanti fit tranſubſtantiatio.* De quo & ad 7.

20 Aduertendum autem hæc procedere in rigore Theologico, & Phyſico; accipiendo præſens pro inſtanti; quia ſucceſsiue fluit. Sed tamen in vulgari ſermone nõ ita rigoroſe accipitur, iuxta ea, quæ retulimus num. 10. Et quia aliquando in communi ſermone, cum res inchoatur, dicitur iam eſſe; vel cum parum deeſt, vt iam ſit: vt cũ dicitur: *taceo, nihil dico; iam dormio*. Imò Caietanus 1. ad Corint. 11. ex Græco trãsfert, & legit: *Hoc eſt corpus meum; quod pro vobis frangitur*. Quod vltimũ verbũ dicit verificari de tẽpore præſẽti gramatico more; quia iam inchoatum erat tempus paſſionis: nã præſens gramatice non eſt inſtans; ſed quodam confuſum præſens. Cæterum, quia Vulgatus In Apoſtolo legit: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*. Et Eccleſia Romana in cõſecratione panis omittit illa verba: *Quod pro vobis tradetur*. Ideò nulla eſt neceſsitas, quod ly *eſt* in forma confectionis accipiamus de tempore confuſo; ſed de inſtanti determinato, ita vt primum non eſſe panis ſit primum eſſe corporis Chriſti. Quamuis in alijs locutionibus rectè notet D. Thomas ſuper Primam ad Corinthios cap. 15. lec. 8. quod *momentum poteſt accipi, vel pro inſtanti temporis, quod dicitur nunc: vel pro aliquo tempore imperceptibili*. Quod eſt idem ac dicere; momentum phyſicè, eſt nunc temporis; momentum vulgariter, eſt tempus breuiſsimum, & quaſi imperceptibile.

21 Duo alia notat Lugo diſp. 11. ſec. 6. In primis num. 130. aduertit, quod veritas propoſitionis vocalis nõ regulatur ab obiecto pro tempore, quo percipitur ab audiente;

te;ſed quo profertur aloquente;vt contingit etiam in propoſitione ſcripta,quæ quidem ſi ſit propoſitio de præſenti, non debet verificari pro tempore, quo epiſtola legitur,ſed pro tempore, quo ſcribitur. Sic etiam voces ſunt quaſi quædam epiſtolæ, quæ breuius tranſmittuntur ad aures: cæterũ diſtinguendo illa duo tempora, non debent verificari pro tempore, quo ab auribus percipiuntur; ſed pro tempore quo à lingua formantur,& quaſi ſcribuntur.

22 Deinde notat à n.132.vſq; 142.quod ad hoc vt fiat conſecratio ſufficit expectare vltimum inſtans prolationis vltimæ ſylabæ,& non debet expectari morula temporis ſufficiens, vt conſtet ibi ſiſtere propoſitionem,&non progredi vlterius: quia licet aliquando determinetur vis ſignificatiua verborum per ſiſtentiam, ſeu per negationem vlteriorem additionis: ſicut etiam in propoſitionibus ſcriptis videmus per additionem vnius puncti determinari ſenſum propoſitionis; quæ tamen ante additionẽ puncti ſuſpenſa erat, & indifferens ad ſiſtendum, vel progrediendum. Tamen in verbis conſecrationis talis morula expectanda non eſt; quia ex circunſtantijs conſtat ſine vlla limitatione proferri, & ibi ſenſum cõpleri: & quia verba de præſenti quantum poſſunt ſignificãt exiſtere obiectum quam primum eorum ſignificatio exiſtit: & ideò non expectant aliquam morulam ad verificationem. Ideoquè Theologi communiter cum D.Thoma ſupponunt fieri conuerſionem quam primum finiuntur,& proferuntur verba. Eſſetque duriſsimum concedere, quod ſi Sacerdos immediatè poſt prolationem verborum moreretur, non fieret conuerſio: eo quod non poſſent audientes ſcire,an ille iam ceſſaſſet loqui: Hoc autem concedere eſſet contra communem ſenſũ. Vnde quam primum ponitur prolatio neceſſaria vt oratio à Chriſto inſtituta ſignificet, fit conſecratio. Ideoquè D.Thomas art.4.ad 3.ait, quod in vltimo inſtanti prolationis verborum prædicta verba conſequuntur virtutem.

DVBIVM XI.

Vtrum forma conſecrationis panis, conſequatur ſuum effectum antequam perficiatur forma conſecrationis vini?

1 REſpondet D.Thomas art.6.quod quidam antiqui Doctores dixerũt, quod hæ duæ formæ,ſcilicet, conſecrationis panis,& vini,ſe inuicem expectant; in agendo,ita ſcilicet,quod prima non perficit ſuũ effectum antequam proferatur ſecunda.

Sed hoc ſtare non poteſt: quia ſicut dictum eſt art.2.& 5.ad veritatẽ huius loquutionis: *Hoc eſt corpus meũ*: requiritur, propter verbum præſentis temporis, quod res ſignificata ſimul tempore ſit cum ipſa ſignificatione locutionis:alioquin ſi in futurũ expectãretur res ſignificata, apponeretur verbum futuri temporis;ita ſcilicet, quod non diceretur: Hoc eſt corpus meum:Sed: Hoc erit corpus meum.Significatio autem huius loquutionis completur ſtatim completa locutione horum verborũ: & ideò oportet rem ſignificatam ſtatim adeſſe: quæ quidem eſt effectus huius ſacramenti: alioquin locutio non eſſet vera.

Eſt etiam hæc poſitio contra ritum Eccleſiæ; quæ ſtatim poſt prolationem verborum,corpus Chriſti adorat. Vnde dicendũ eſt, quod prima forma non expectat ſecundam in agendo.

2 Idem docet S.Bernardus epiſt.69.ad Guidonem, poſt alia dicens. Puto enim, quod ſi Domino,poſt factum de pane ſuum corpus,vini conſecrationem placuiſſet aliquando intermittere, aut certè pœnitus omittere, nihilominus corpus manſiſſet, quod fecerat;nec factis facienda præſcriberent. Nec nego panem, & vinum,aqua quidem mixtum, ſimul debere apponi; quin potius aſſero haud aliter debere fieri; ſed aliud eſt culpare negligentiam, aliud negare efficaciam. Aliud, inquam,eſt,quod cauſamur non bene quidpiam fieri; & aliud, quod mentimur nec fieri.Idem docet Innocẽtius Tertius lib.4. Miſteriorũ Miſſæ cap.22.& iterum S.Thomas in 4.diſt.8.q.2.ar.4.q.1.& diſt.11.q.2.art.1.q.1.ad 4.& 1.ad Corint.11.lec.6.

3 Admonet autem Soto in 4.diſt.11.q.1.ar.6.§.*Nulla ſubeſt*,quod id quod de cõſecratione corporis aſſeritur,id quidem, & de conſecratione calicis pari ratione verificatur. Si enim quis ipſum prius quam panẽ conſecraret,ſacramentum perficeret;enormetamen committeret ſacrilegium: ordo enim eſt vt prius conſecretur corpus. Neque vero vnum conſecrare licet abſque altero: eſſet quippè Sacerdos in ſacramentũ iniurius,niſi ambas ſpecies conſecraret, & ſumeret, vt decretum ait Gelaſij Can. *Comperimus, de Conſecratione*.diſt.2. Quo circa in Concilio Toletano Septimo cap.1.ſanctum eſt,vt ſi contigerit inter Miſſarum ſolemnia Sacerdotem morbo aliquo corripi, alius rem ſacram peragat. De quo Innocentius Tertius loco citato.

4 Notant etiam Nuño, & Vazquez art.6.concluſionem eſſe de fide, communi totius Eccleſiæ conſenſu,& traditione confirmatam:omnes enim Chriſti fideles docemur,ſtatim poſt conſecrationẽ panis Chriſtum ſub ſpecie panis adorare. Et hac de cauſa Eccleſia Latina præcepit,vt ſtatim ſacramentum coram toto populo eleueturi: nam in cap. *Sane, de Celebratione Miſſarum*; præcipitur vt Parrochi frequenter populũ doceant, vt quoties in Miſſarum ſolemnijs hoſtia eleuatur, Sacramentum reuerenter adorent.

5 Quod immerito Diana parte 10.trac.16.& 6.miſcellaneo reſol.62.ſententiam, quam tradit Cardinalis de Lugo diſp.19.ſec.8.num.103.confundat cum ſententia antiquorum, quam Nuño, & Vazquez vt hæreticam damnant;iam diximus q.74.dubio 2.à num.27.vſque 30.Patetque manifeſtè: nam illi antiqui, etiam ſi Sacerdos conſecraret conſueta intẽtione faciendi, quod facit Eccleſia,dicebant formas ſe expectare in operando. Lugo id negat in caſu intentionis ordinariæ;ſolum loquitur in caſu reſtrictæ intentionis. Secundo illi pariter loquebantur de ſacramento, & ſacrificio: Lugo has duas rationes diſtinguit. Tertio, Lugo ſtante illa reſtricta intentione, dicit non perfici conſecrationem vllam. Antiqui,quãuis dicerent formas ſe expectare in operando;tamen in fine prolationis vtriuſque formæ,vtramque fatebantur conſecratam, & ſub vtraque eſſe integrum ſacramentum, & ſacrificium. Quare omnino diuerſæ poſitiones ſunt. Et de hac vltima dictum eſt loco citato, & iterum agendo de ſacrificio Miſſæ.Illam iam diu reiecerat Suarez diſp.43.ſec.2.poſt.2.conc.vocans *vanam, & præterſenſum Eccleſiæ*; & Nuño q.74.art.1.concluſione 1.dixerat *improbabilem, & quod nõ caret temeritate*. Sed Ego à cenſuris abſtineo, & à longiori examine, ſuo loco reſeruans.

QVAEST. LXXIX.

DE EFFECTIBVS SACRAMENTI EVCHARISTIAE.

ABSOLVTIS quæſtionibus pertinentibus ad eſſentialia ſacramẽti Euchariſtiæ, iam incipit Doctor Angelicus his vltimis quatuor quæſtionibus tractare de vſu, miniſtro, & ritu huius ſacramenti. Quæ quæſtiones magna ex parte ad praxim attinent; ideoquè minus ſunt difficultatibus ſcholaſticis implexæ, quam quæ hucuſque diſputatæ ſunt. Ideò elegan ter, & ſapienter ſic hanc quæſtionem ordi tur Magiſter Soto in 4.diſt.11.q.2.artic.1. Emerſimus (ait) tandem ex Dialecticæ, Metaphyſicæque ſcopulis, quos ad declarandã mirabilem huius Sacramenti conuerſionẽ, euitare nequiuimus. Excepit ergo nos iam gratiſsima planities effectuum eiuſdem ſacramenti; Qui ſunt numero ſex: nempè, collatio gratiæ,adeptio gloriæ, delictorũ mortalium expiatio, & venialium abſterſio,ac pœnæ pro,præteritis peccatis debitæ condonatio, & præſeruatio à futuris. Quos quidem partus germinat, qua ratione eſt ſacramentum: Nam quatenus ſacrificium habet præterea,vt ſit pro illis,pro quibus offertur,ſatisfactio.

2 Octo articulis totius quæſtionis doctrinam comprehendit D.Thomas. In primo dicit eſſe manifeſtum, quod hoc ſacramentum gratiam confert. In ſecũdo docet, quod ex Chriſto contento, & paſsione eius repræ-

repræſentata; & ex vſu ſacramenti, & ſpecierum, competit huic ſacramento, quod cauſet adeptionem vitæ æternæ. In tertio diſtinguit, & aſſerit, quod hoc ſacramentũ ſecundum ſe habet virtutem ad remittendum quæcumque peccata: ſed in eo, qui ipſum percipit in conſcientia peccati mortalis, non operatur remiſſionem peccati. Poteſt tamen operari remiſſionem peccati perceptum voto; vel perceptum ab eo, qui eſt in peccato mortali, cuius conſcientiam, & affectum non habet. In quarto dicit eſſe manifeſtum, quod virtute huius ſacramenti remittuntur peccata venialia. In quinto, præmiſſa diſtinctione ſacramenti, & ſacrificij, docet hoc ſacramẽtum directè non eſſe inſtitutum ad ſatisfaciendum, ſed ad ſpiritualiter nutriendum: ſed ex conſequenti per quandam concomitantiam conſequitur homo remiſſionem pœnæ ſecundum modum ſui feruoris. Hoc vero ſacrificium habet vim ſatisfactiuam; ſatisfacitq; ſecundum quãtitatẽ deuotionis offerẽtiũ, vel pro quibus offertur. In ſexto expilcat qualiter hoc ſacramentum præſeruat à peccato futuro. In ſeptimo docet, quod hoc ſacramẽtum ſumentibus quidem prodeſt, & per modum ſacramenti, & per modum ſacrificij. Sed alijs, qui non ſumunt, prodeſt per modum ſacrificij, in quantum pro ſalute eorum offertur. In vltimo docet, quod venialia præterita nullo modo impediunt effectum huius ſacramenti: venialia vero actualia impediunt actualem refectionem; non vero augmentum habitualis gratiæ, vel charitatis.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrum per hoc ſacramentum conferatur gratia?

1 QVamuis q.62.ſatis oſtẽſũ ſit per omnia nouæ legis ſacramenta conferri gratiam; & Euchariſtia, cum ſit omnium nouæ legis ſacramẽtorum præſtantiſſimũ, non debeat ab hoc officio gratis excludi; & ideò alicui hoc dubium ſupervacaneum poſſet videri. Tamen vt generalis doctrina ad ſpecialia applicetur; & videatur quę gratia ſit peculiariter effectus huius ſacramenti: & melius agnoſcãtur ſpeciales tituli cur ab iſto ſacramento gratia conferatur; ideò cum D.Thoma neceſſarium iudicamus peculiariter de hoc puncto agere.

2 Notat autem Caietanus, §. *Secundus igitur*, quod quantum ad præſens attinet, tripliciter per ſacramentum confertur gratia; vel vt primo habeatur, ſeu vt homo primo habeat vitam ſupernaturalem, quam dat gratia, quæ dicitur prima gratia: vel vt denuo augeatur gratia antea habita; vel ratio vt denouo acquiratur actualis delectatio, & refectio ſecundum vitam gratiæ. Cũ enim differat gratia habitualis, & actualis: & gratia habitualis vel poſsit primo introduci, vel iam introducta augeri. Cum ergo ſacramentalis gratia differat à gratia virtutum; & donorum; iſtis omnibus modis poteſt inquiri, vtrum Euchariſtia gratiam conferat? Igitur titulus articuli intelligitur à Suarez, & Vazquez in Comm.1.artic.de gratia habituali, quæ non ſeparatur à Charitate; indiſcriminatim, ſiue vt primo datur, ſiue vt poſtea augetur. Melius tamen Caietanus abſtractè accipit gratiam etiam actualem: hæc enim tria (inquit) comprehenduntur ſub vno effectu Euchariſtiæ, cũ dicitur, quod confert gratiam.

3 Diuerſimode errarunt Hæretici, ac non nulli ex Catholicis. Refertur enim lib.7.Hiſtoriæ tripartitæ cap.11.& à Theodoreto lib.4. Hiſtoriæ cap.10. quod fuit Meſſalianorum Hæreſis dicentium Euchariſtiã nec prodeſſe quidquam, nec lędere.

Ex Catholicis vero Scholaſticis Alexãder Alenſis 4.parte q.41.membro 2.in anti qua editione: in noua vero q.10.membro 8.art.2. Et S.Bonauentura in 4.diſt.12.parte 2.art.1.q.3. dicunt per Euchariſtiam non augeri habitum gratiæ ſecundum eſſentiã; ſed ſolum ſecundum robur ad vincendas tẽtationes, & in medicinam contra venialia per auxilia actualia, quæ virtute Euchariſtiæ nobis donantur. Quod vt probabile refert Richardus in 4.diſt.12.art.5.q.2.

4 Dicò primo, de fide eſt immediatè Euchariſtiam gratiam cõferre. Primo, quia eſt de fide omnia ſacramenta gratiam conferre non ponentibus obicem, vt diffinitur in Concilio Tridentino ſeſ.7.cap.6. vt latè diximus q.62.dub.1. Eſt etiam de fide Euchariſtiam eſſe nouę legis ſacramentum, & ſacramentorum omnium excellentiſſimum, vt dictum eſt q.65.art.3.& q.73.art.1. Ergo eſt de fide, quod confert gratiam. Affert ad intentum D.Thomas in 4.diſt.12.q.2.art.1.q.1.id quod dicitur in Canone Miſſæ: *Vt quotquot ex hac altaris participatione ſacroſanctum filij tui corpus, & ſanguinem ſumpſerimus, omni benedictione cœleſti, & gratia repleamur.*

5 Probat hic art.1. nam Dominus dicit Ioan.6. *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Sed vita ſpiritualis eſt per gratiam: Ergo per hoc ſacramentum gratia confertur.

6 Quia rationes corporis articuli ſunt ſcitu digniſſimæ, & pro inſtruendis fidelib⁹ aptiſſimæ, pro his quibus non eſt ad manus pervius articulus Doctoris Angelici, tranſcribere placet. Reſpondet ergo Doctor Euchariſticus, quod effectus huius ſacramenti debet conſiderari. Primo quidem, & principaliter ex eo quod in hoc ſacramento cõtinetur, quod eſt Chriſtus: Qui ſicut in Mũdum viſibiliter veniens, contulit Mundo vitam gratiæ (ſecundum illud Ioan.1. *Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt*) ita in hominem ſacramentaliter veniens, vitam gratiæ operatur: ſecundum illud Ioan.6. *Qui manducat me, viuet propter me.* Vnde & Cyrillus lib.4.in Ioan.cap.12.& 14.dicit: Viuificatiuum Dei verbum, vniens ſe ipſũ propriæ carni, fecit ipſam viuificatiuam: decebat enim eum noſtris quodammodo vniri corporibus per ſacram eius carnem, & pretioſum ſanguinem, quæ accipimus in benedictionem viuificatiuam in pane, & in vino. Pro elucidanda hac ratione vide D.Thomam 3.p.q.1.art.2.& S.Ioan.Criſoſt.hom.60.ad populum.

7 Secundo conſideratur ex eo quod per hoc ſacramentum repræſentatur; quod eſt paſsio Chriſti, ſicut ſupra dictum eſt q.76.ar.2.ad 1.& 2.& q.74.ar.1. Et ideò effectum, quem paſsio Chriſti fecit in mundo, hoc ſacramentum facit in homine. Vnde ſuper illud Ioan.19. *Continuo exiuit ſanguis, & aqua:* dicit Chriſoſt.hom.84.in Ioan. Quia hinc ſuſcipiunt principium ſacra myſteria, cum accederis ad tremendum Calicem, vt ab ipſa bibiturus Chriſti coſta, ita accedas. Vnde & ipſe Dominus dicit Mathæi 26. *Hic eſt ſanguis meus, qui pro vobis effundetur in remiſsionem peccatorum.*

Tertio cõſideratur effectus huius ſacramenti ex modo, quo traditur hoc ſacramẽtum, quod traditur per modum cibi, & potus. Et ideò omnem effectum, quem cib⁹, & potus materialis facit quantum ad vitã corporalem (quod ſcilicet, ſuſtẽtat, auget, reparat, & delectat) hoc totum facit hoc ſacramentum quãtum ad vitam ſpiritualem. Vnde S.Ambroſ.dicit in lib.5.de Sacram. cap.4. Iſte panis eſt vitæ æternæ, qui animę noſtræ ſubſtantiam fulcit. Et S.Chriſoſt.dicit hom.45.in Ioann. Præſtat ſe nobis deſiderantibus, & palpare, & comedere, & amplecti. Vnde & ipſe Dominus dicit Ioannis 6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* Hæc ratio eſt canonizata in Concilio Florentino in Decreto Eugenij, §. *Tertium eſt.*

8 Quarto conſideratur effectus huius ſacramenti ex ſpeciebus in quibus traditur hoc ſacramẽtum. Vnde S.Auguſt.trac.26. in Ioan.dicit. Dominus noſter corpus, & sãguinem ſuum in eis rebus commendauit, quæ ad vnum aliquid rediguntur: ex multis namque granis vnus panis efficitur: & ex multis racemis vinum conflatur. Et ideò ipſe ibi dicit. O ſacramentum pietatis! O vinculum Charitatis! ſo ſignum vnitatis! Et quia Chriſtus, & eius paſsio eſt cauſa gratiæ: & ſpiritualis refectio, & Charitas ſine gratia eſſe non poteſt, ex omnibus præmiſſis manifeſtum eſt, quod hoc ſacramentum gratiam confert. Hæc D.Thomas hic.

9 Imò in 4.Sentent.diſt.8.q.1.art.2.q.2.ad 4.dicit, quod omnium Sacramentorũ effectus ſiue ſacramento poſſunt adſcribi, in quantum perfectio eſt omnis ſacramenti, habens quaſi in capitulo, & ſumma, quæ alia ſacramenta continent ſiggillatim. Sicut autem numeratis decem vtilitatibus conuenientiæ Incarnationis Filij Dei, concludit D.Thomas 3.p.q.1.ar.2. Sunt autẽ, & aliæ plurimæ vtilitates, quæ conſequuntæ ſunt ſupra appreheſionem ſenſus humani: ita propter primam rationem D.Thomæ, rectè dicitur de hoc ſacramẽto in Catechiſmo Pij Quinti de hoc ſacramento, quod *immenſa eius veritates, & fructus, nulla oratione explicari poſſunt.* Et infra dicitur, quod *vere, & neceſſario Euchariſtia fons omnium gratiarũ dicenda eſt.*

10 Dicò ſecundo, hoc ſacramentum cõfert augmentum gratiæ, & vnionem cum Chriſto. Ita S.Thomas ratione 3.& ad 1. ait, per hoc ſacramentum augetur gratia, & perficitur ſpiritualis vita, ad hoc quod homo in ſe ipſo perfectus exiſtat per coniũctionem ad Deum. Et in 4.diſt.12.q.2.art.1.q.1. ex profeſſo probat, quod proprius effectus huius ſacramenti eſt conuerſio hominis in Chriſtum, vt dicat cum Apoſtolo: Viuo ego, iam non ego, viuit vero in me Chriſtus. Et ad hoc ſequuntur duo effect⁹, augmentum ſpiritualis quantitatis in augmento virtutum; & reſtauratio deperditorum in remiſsionem venialium, &c.

11 Hanc concluſionem vt de fide probant Soto in 4.diſt.11.q.2.ar.1.§. *Fuit autẽ.*

Et Vazquez diſp.203.cap.1.nu.6.ex Cõcilio Florentino in Decreto Eugenij, §. *Tertium eſt*, vbi de effectu huius ſacramenti dicitur. *Iſtius ſacramenti effectus, quem in anima operatur digne ſumentis, eſt adunatio hominis ad Chriſtum: & quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris eius vnitur, conſequens eſt, quod per hoc ſacramentum in ſumentibus digne gratia augeatur.* Loquitur planè de gratia habituali: nam per hanc Chriſto vnimur, & incorporamur. Præterea Vrbanus Quartus in Bulla inſtitutionis feſti Corporis Chriſti, incipiente: *Tranſiturus*: quam innouat, & confirmat Clemens Quintus cap. *Si Dominum, de reliquijs, & veneratione Sanctorum*, lib.2.tit.16. Clementinarum capite vnico, inter alia inquit: *Hoc eſt memoriale dulciſſimum, memoriale ſacratiſſimum, & memoriale ſaluificum, in quo gratã redemptionis noſtræ recenſemus memoriam, in quo à malo retrahimur, & in bono confortamur, & ad virtutum, & gratiarum proficimus incrementa ipſius corporali præſentia Saluatoris.*

Præterea in Concilio Tridentino Seſ. 13.cap.2.dicitur. *Sumi autem voluit* (Saluator noſter) *Sacramentum hoc tamquam ſpirtualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viuentes vita illius, qui dixit: Qui mãducat me, & ipſe viuet propter me: & tamquã antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præſeruemur.* Vbi Cõcilium inter effectus huius ſacramenti, non ſolum numerat præſeruationem à mortalibus, & curationem à venialibus; ſed etiam augmentum virtutis ſpiritualis.

12 Ratio à priori eſt voluntas Dei inſtituentis: quæ colligitur ab Eccleſia ex verbis Chriſti, & ex ratione D.Thomæ: quia proprius effectus cuiuslibet ſacramenti debet aſſumi ex ſimilitudine ad materiam illius ſacramenti: ſicut expurgatio vitæ eſt effectus Baptiſmi per ablutionem aquæ ſignificata. Cum ergo cibus ſuſtentet, & augeat: etiam Euchariſtia dat augmẽtum gratiæ. Alias Patrũ, & Cõciliorũ, & Scholaſticorũ rationes, & authoritates adducit Suarez diſp.63.ſec.1.cõc.1. Quas tamen vt minus aptas ad intẽtum reijcit, & contemnit Vazquez cap.1. De quibus nõ vacat diſputare.

13 Dicò tertio, hoc ſacramentum de ſe habet virtutem excitandi feruorem Charitatis, & dilectionem ſpiritualem. Ita Sanctus Thomas art.1.ad 2.dicens, quod hoc ſacramentum confert gratiam ſpiritualiter cum virtute Charitatis. Vnde S.Damaſcenus lib.4.fidei orthodoxæ cap.14. comparat hoc ſacramentum carbõni, quem Iſaias vidit cap.6. Carbo enim lignum ſimplex non eſt, ſed vnitum igni: Ita & panis communionis, non ſimplex panis eſt, ſed vnitus Diuinitati: Sicut S.Greg. dicit hom.30. in in Euang. Pent. Amor Dei non eſt otioſus; magna enim operatur, ſi eſt. Et idcò per hoc ſacramentum, quantum eſt ex ſui virtute, non ſolum habitus gratiæ, & virtutis cõfertur; ſed etiam excitatur in actum: ſecundum illud 2.ad Cor.5. Charitas Chriſti vrget nos. Et inde eſt, quod, virtute huius ſacramenti anima ſpiritualiter reficitur per hoc quod anima ſpiritualiter delectatur, & quodammodo inebiatur dulcedine bonitatis diuinæ; ſecundum illud Cantic.5. *Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.* Idem dicit in 4.Sent.diſt.12.vbi ſupra, & ibi ad Anib.art.3.

14 Item Vrbanus Quartus vbi ſupra inquit. *In hoc ſacramento omne delectamentum, & omnis ſaporis ſuauitas, ipſaque dulcedo Domini degustatur.*

15 Patrum innumeræ ſunt authoritates quæ idem probant. Duæ ſufficiant. S. Gregorius Niſſenus in cap.3. Eccleſiaſtes ait. Ob hanc enim cauſam in eſcam ſe nobis proponit is qui temper eſt, vt accipientes illum in nobis, id efficiamur, quod ipſe eſt: caro ſiquidem Verbi, quæ in hoc cibo inest, non vnam aliquam gratiam habet, quin potius dulcis efficitur guſtantibus, appetenda capientibus, & diligentibus amabilis. Beatus Laurentius Iuſtinianus de caſto connubio Verbi, & animæ cap.24. non minus eloquenter, quam pie ait. O memoriale ſalutificum! ò Sacrificium ſingulare! ò hoſtia acceptabilis Deo Patri! *panis vitæ, pabulum ſuaue, refectio iocunda, ſaginate vitule*, immaculate agne, melifluum Manna, quis digne poteſt te ſumere, ſufficienter laudare, ad plenum intelligere, ſincero affectu venerari, & totis deſideriorum ſuorum præcordijs tenere. Deficit cor meum cogitando de te, non valet lingua mea loqui de te, nec, quantum capio, ſufficio magnificare te. Da mihi, Domine, eruditum ſenſum, linguam magni loquam ad tui ſacramenti promenda magnalia. Non enim, quanta ſunt, humanus valet explicare ſenſus, neque Angelicus intellectus. *Solus ille nouit ipſa, qui ſolus voluit, & potuit facere tanta, ac talia, &c.* Cõſonat Concilium Tridentinum ſeſ.13.c.2. docens, quod Saluator noſter in hoc ſacramento *diuitias diuinæ ſui erga homines amoris velut effudit.* Et S.Ambroſius libro 5. in Lucam. *Qui domicilio Chriſtum recipit interno, maximis delectationibus exuberantium paſcitur voluptatum.*

16 Sed obijcit Alenſis: quia ſi gratia habitualis ſecundum eſſentiam virtute huius ſacramenti in nobis augeretur, creſceret in nobis in immenſum: quod facile credi nõ poteſt.

Reſpondet Vazquez diſp.203.cap.1. num.13. quod, licet augeatur gratia gratum faciens, & charitatis habitus ex opere operato virtute huius ſacramenti, non ſequitur abſurdum, nempè quod nimiũ creſcam in ſanctitate, & iuſtificatione, ſumẽtes quotidie digne hoc ſacramentũ: ſi enim abſurdum non eſt eum, qui exiſtens in gratia quotidie exercet ſe in aliquo bono opere, quotidie etiã creſcere in ſanctitate apud Deum, & habitum iuſtitiæ in eo augeri; ſicut 1.2.diſp.220.cap.3. dixerat; cur abſurdum putari debet eum, qui quotidie digne ſumit Euchariſtiam; virtute illius quotidie etiam in gratia, & iuſtificatione apud Deũ per augmentum gratiæ habitualis creſcere? Hæc ille.

17 Sed, & S.Thomas, qui docet per actus remiſſos non augeri habitum gratiæ, & charitatis ex opere operantis, loquendo de augmento ex opere operato, cum hanc difficultatẽ ſibi obieciſſet, quod ſi per hoc ſacramentum Charitas, & aliæ virtutes augerentur, toties poſſet ſumi, quod homo in hac vita ad perfectam Charitatẽ veniret, & ad ſummum gradum ipſius: quod non eſt niſi in patria, vt S.Auguſt. dicit relatus in Gloſſa 1.ad Cor.11. Reſpondet D.Thomas in 4.diſt.12.q.2.ar.1.q.1.ad 2. quod duplex eſt perfectio Charitatis, ſcilicet viæ, & patriæ: & quamuis non poſsit hoc ſacramẽtum exiſtentes in via perducere ad perfectionem patriæ, propter diuerſum ſtatum; *poteſt tamen perducere ad perfectionem viæ*: per augmentum enim Charitatis ad perfectionem patriæ in via peruenire nõ poſſumus. Hæc S.Thomas. Qui tamen ibi quæſtiuncula tertia notat, quod omnis perfectio acquirenda impeditur per remotionem propriæ diſpoſitionis. Quæ autẽ diſpoſitio exigatur vt ſumendo Euchariſtiam, gratia, & Charitas eſſentialiter augeantur, infra dicitur. In 4.etiam Sententiarum ad Anibaldum diſt. 12.art.3.ad 4. abſolute admittit D.Thom. quod *imperfectius, debito modo accedendo, per ſacramentum hoc perfectus fieri poteſt.*

18 Secundo obijcies: nam multi communicant, vel celebrãt Miſſam abſque obice mortalis culpæ, quantum poteſt prudenter eſtimari: & tamen ex perceptione Euchariſtiæ non recipiunt feruorem ſpiritus, & dulcedinem ſpiritualem non ſentiunt: Ergo iſti non ſunt effectus proprij iſtius ſacramenti.

Reſpondetur, quod augmentum gratiæ, & charitatis eſt effectus quaſi primarius, & proprius ſacramẽti, quod datur per modum cibi. Vnde S.Thomas in 4.Sentẽtiarũ illo art.1.q.1.ad 1.ait. *Alio modo augmentum dicitur propriè, prout eſt in viuentibus ex conuinctione nutrimenti: & talis modus augmenti virtutum eſt proprius huic ſacramento.* Actualis verò delectatio, & feruor (præcipuè ſenſibilis, & redundans in inferiores potentias) eſt effectus ſecundarius: qui non ſẽper datur, ſed prout expedit ad augmentũ, & conſeruationem gratiæ, & virtutum. Sic in ſimili reſpõdet D.Thomas in 4.diſt.23. q.1.art.2.q.2. loquendo de ſanitate corporis, quam non ſemper cauſat Sacramẽtum Extremæ vnctionis: ſed ſolum cum expedit ad ſalutem animæ; & cum non eſt impedimentum ex parte recipientis. Quod autem in Euchariſtia iſti effectus non habeãt neceſſariam cõnexionem, benè probat Cajetanus hic: quia poteſt eſſe ſecundus ſine primo, & primus ſine ſecundo: docet enim D.Thomas 3.p.q.81.art.1.ad 3. quod *quãuis in Chriſto gratia non fuerit augmẽtata ex ſuſceptione huius ſacramenti; habuit tamen quandam ſpiritualem delectationem.* Et à contrario (inquit Cajetanus, §. *Tertius autem*) augmentum habitualis gratiæ ex hoc ſacramẽto in valde multis credimus cõtingere, qui digne ad hoc ſacramentum, & deuote accedunt, & tamẽ expertes ſunt ſpiritualis dulcedinis, ita vt ipſorum vox ad cæleſtem Patrem ſit: *Ecce tot annis ſeruio tibi, & numquam dediſti mihi hædum, vt cum amicis meis epularer*: & tamen erat filius, qui vere dicere potuit: *Numquam mandatum tuum præterii.* Lucæ 15. Videndus S.Gregorius lib. 5 Moralium cap.3. & S.Antoninus 3.p.titulo 13.cap.6.§.15. Gabriel lec.86.in Canonem Miſſæ. Viguerius in Inſt.cap.16.§. 3.ver.18. Et Gerſon de Miſtica Theol. Cõſid.6. cuius verba refert Raphael Torre z. 2.q.82.ar.4.diſp.vnica num.8. & alij quos retuli 2.to.Th.Mor.cap.30.q.3.§.3.

19 Hanc eandem difficultatem propõnit D.Thomas Opuſculo 58.cap.22.circa finem dicens. Sed diceret aliquis: Ecce ſæpius, vt poſſum, me præparo, corpus Domini ſumo: ſed nihil ſentio ſolatij ſpiritualis dulce-

dulcedinis. Reſpondeo,cibus iſte,ſiue fructus medicina eſt hominis: Vnde ſicut medicus peritus quãdoque quibuſdam dat medicinam dulcem palato corporis, & quãdoque non ſic,ſed dulcem palato mentis,quæ quamuis non gutturi , bene ſapit rationi; pro eo quod ſanam mentem delectat. Sic Dominus dat ſuis fidelibus dulce ſemper corpus: ſed dulcedinem ſuam alio modo iſtis,alio iſtis , prout cuilibet expedire nouit.Hinc eſt quod quidam dulcedinem iſtã ſapiũt per affectũ, & ardentiori delectãtur deuotione,& alij cãdẽ dulcedinẽ ſapiũt per pium intellectum, & ſufficienti reficiuntur vtilitate in eo quo credunt, & intelligunt per hunc cibam ſanctum veram vitam obtinere. Igitur quamuis non ſapis dulcedinem Domini primo modo,ideſt , per affectum firmæ deuotionis,ſapis tamen ſecundo modo , ſcilicet per intellectum multæ vtilitatis. Quod ibi proſequitur. Quæ doctrina eſt notanda: quia eſt frequentiſſima hæc quærela in illis,qui frequentant hoc diuiniſſimum ſacramentum;& abſque fundamento timent,quod indigne accedunt,ſolum,quia priuantur affectiua dulcedine redundante in vires inferiores: & tamen ſi pure,& amanter accedunt , poſſunt cum minori ſuauitate, & dulcedine , ſuſcipere maiorem vtilitatem fidei,& Charitatis, & maioris profectus in vita ſpirituali.

20 Refero hoc Opuſculum ſub nomine D.Thomæ;quia vt indubitatum ipſius, maioribus caracteribus eſt editum in preſtãtiſſima, & elaboratiſſima editione Romana iuſſu Pij Quinti : de quo Galuam vol. 1.lib.1.cap.5.diſcur.6.nu.8. Epiſcop.Monopol.3.p.lib.3.cap.2.Gundiſaluus Arriaga tom.1. Vitæ Angel.Doctoris cap.19.n. 2.Sed in nouiſſima editione Lugdunenſi operum Beati Alberti Magni tomo 12. Opuſculum hoc *de Sacramento Altaris*, eſt editum tamquam ſermones Beati Alberti: & non ſine vrgenti ratione , quia ſtylus eſt plane Magni Alberti , & non D.Thomæ. Vnde nec Sanctus Antoninus 3.p.Hiſtor. tit.18.cap.10.§.2 numerat inter Opuſcula D.Thomę:nec Sixtus Senẽſis libro Quarto Bibliothecæ verbo *Thomas Aquinas*. Imò Ioannes Antonius Flaminius in vita Beati Alberti (quæ eſt apud Surĩ, & apud Antonium Senenſem in Vitis Sanctorum Ordinis Prædicatorum, in editione Louaniẽſi Anni 1575 apud Hieronimum Vuellæum folio 333.) ſic ait, loquendo de Beato Alberto Magno: *Taceo tractatum quoque illum, quem de Dominici Corporis, & ſanguinis myſterio edidit, in quo ſingulis Sermonibus illud thema proponit:* Venite comedite panem meum. *Quamquam non deſunt, qui D.Thomæ Aquinati illum adſcribant. Sed errant: Siquidem in Colonienſi Cœnobio Prædicatorum extat liber ille magna ex parte ipſius Alberti manu conſcriptus: in quo tamen alterius quoque deprehenditur quaſi ac per vices ſuccedens manus. In fine tamen, ſicut & in principio, quædam ſermones ſunt integri eius manu deſcripti. Neque hoc dubitari poteſt, cum multis in locis libri viſantur toti manu illius exarati, vt Coloniæ, quæ in Euangelium Matthæi ſcripſit, & de Animalibus.* Hæc ibi. Qua propter hoc in medio relinquens;ſub nomine D.Thomæ citabo, quia ſic eſt cõſuetum; & ſic eſt magis Opuſculum præmanibus:in tomo Opuſculorũ D.Thomæ eſt ordine 58,

DVBIVM II.

Quando Euchariſtia conferat gratiam?

1 PRomiſit Chriſtus daturum manducantibus Ioã.6 ver.52.*Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.*Et ver.55.*Qui manducat meam carnem,& bibit meum ſanguinem,habet vitam æternam.* Et ver.59. *Qui mã ducat hunc panem, viuet in æternum.*Quorum verborum tenorem attendentes Theologi concorditer docent Euchariſtiam non dare ex opere operato gratiam,niſi ſacramentũ vere,& realitet mãducetur:quia promiſſio gratiæ facta eſt manducantibus,& bibentibus.

§. I.

Confert poſtquam guttur tranſiuit,& non ante.

2 SEd inſurgit circa hoc,Prima difficultas; ſi miraculoſe Euchariſtia poneretur in ſtomacho,ſciente, & volente homine eam recipere, vtrum caſaret gratiam ex opere operato ſine oris manducatione?

Non facile conuincendum, qui id affirmaret,dixit Lugo diſp.1.ſec.7.à num.115. & diſp.12.ſec.2.num.58. Affirmatque eſſe probabile Leander tom.2.trac.7.diſp.11. q.16.& Amicus diſp.25.ſec.7.nu.46.Quia manducatio ſolum eſt conditio requiſita, vt Euchariſtia applicetur: Vnde ſi alio modo miraculoſo applicetur , eo ipſo confert gratiam. Sicut ſi cibus naturalis poneretur miraculoſe intra ſtomachum, eodem modo nutriret hominem, ac ſi manducaretur.

3 Melius tamen id negant Suarez diſp. 43.ſect.7.ante 2.conc. Coninch q.79.art. 1.dub.2.nũ.43.Raynaudus in Candelabro ſancto ſeptiluſtri ſect.4.cap.3.n.2. & Serra q.79.art.1.conc.3. in prima probatione, & iterum ſine articuli ; & alij frequenter; & nos ſupra q.73 dub.1.num.15.Quia ſacramenta non conferunt gratiam ex opere operato,niſi realiter ſuſcepta ſacramentaliter.Non eſt autem alia ſacramentalis ſuſceptio panis Euchariſtiæ,à Chriſto inſtituta,niſi manducatio: quia de alia inſtitutione non conſtat. Deinde,ſicut in caſu quo non eſt copia communicandi re ipſa, quãuis adſit votum,ſeu deſiderium , non cauſat ſacramentum gratiam ex opere operato;ita nullum habemus fundamentum vt dicamus cauſare in alio caſu miraculoſo; quamuis ex opere operantis poſſit magis deſiderãti gratia augeri,quam ſi re ipſa mãducaſſet.

4 Secundo inquiritur, vtrum quam primum ſpecies ſacramentales ſunt in ore, etiam antequam traijciantur,gratiam conferant?

Vazquez diſp.203.cap.2.num.13.ait. Et quamuis negari non poſſit , ſpecies vere manducari,cum ſunt in ore,& intra dentes conteruntur,iuxta ſignificationem verbi,*Manduco*: tamen certo decerni non poteſt,vtrum Euchariſtia,dum exiſtit in ore; an vero ſolum dum traijcitur;vel ſolum in ſtomacho gratiam operetur ; cum hoc ſolum pendeat ex voluntate Dei.Quare eius iudicio reſeruari debet, vtrum ille,qui digne ſumpſit Euchariſtiam,eamque habẽs in ore, moritur, antequam illam traijciat in ſtomachum,fructum illius recipiat;an nõ. Imò Becanus cap.22.de Euchariſtia q.6.n. 2.dicit probabilius.gratiam dari,cum Hoſtia ſumpta eſt, etiam ſi non ſit tranſmiſſa.

5 Hoc tamen refecerat Soto in 4.diſtinctione 11.q.2.ar.1.*§.Tertio id cõfirmatur*, dicens.Sacramentum hoc gratiam confert per comeſtionem,& potum: ergo illo adæquato momento,quo perficitur comeſtio, confertur gratia:ſicut in Baptiſmo illo momento,quo perficitur verborum prolatio. Ex quo fit,quod dũ eſt in ore,etiam ſi ſit ſumptum cum intentione degluticndi, non habet ſuum effectum: nam ſi expuere tur,falſum eſſet dicere cõtuliſſe gratiam. Item quia maſticare proprie non eſt comedere;ſed deglutire.Hæc Soto communiter receptus.

6 Confirmatur:quia qui aquam ſumit in ore,& ſtatim expuit, non dicitur biſſe:iuxta illud Mathæi 27. *Cum guſtaſſet, noluit bibere*:vnde,qui ſic aquam ſumpſiſſet,vt ieiunus poſſet communicare:ergo ſi militer qui panem maſticaſſet ore,& eieciſſet, non diceretur mãducaſſe panem: cum ergo collatio gratiæ ſit promiſſa mãducãtibus,per hoc quod ſumatur orè,ſi nõ traijciatur,non verificatur manducaſſe;ac proinde non recipiet gratiam ex opere operato.¶ Ex quo infertur Dicaſtillò tract.tatu 4. diſp.8.dub.2.n.18. & Leader tract.7.diſp. 11.q.13.cum qui retinet in ore dũ Hoſtia, ita vt ſpecies corrumpantur, antequam deglutiantur,non recipere fructum ſacramẽti.

7 Tertia difficultas eſt, vtrum Euchariſtia conferat gratiam toto tẽpore quo durat ſumptio?

Pro ſententia affirmante referũtur Ioãnes Maior in 4.diſt.9.q.1.arg.5.Et Caietanus q.79.art.1.& non ſine magno fundamento:Eandem ſententiam vt probabilẽ, & ex mente aliquorum Thomiſtarum poſſe defendi,dicit Petrus Ledeſma de Euchariſtia cap.10. parum ante tertiam concluſionem.

8 Lugo etiam diſp.12.ſect.2.n.41. docet,quod gratiam dari in tempore , vel in inſtanti,pendet ex *principijs* philoſophicis de compoſitione cõtinui;& iudicat dari in tempore : Tum quia facilius fortaſſe defenditur non dari inſtantia:Tum quia illis datis non apparet quomodo poſſit in inſtanti addi aliquid ratione cuius detur nunc manducatio,cum antea non daretur.Quare conſequenter ad ea quæ dixerat de ſacramentis in genere diſp.4.ſect.6.docet dari gratiam in tempore.

9 Communis tamen ſentẽtia affirmat Euchariſtiam cõferre gratiam in inſtanti, quo verum eſt dicere ſpecies eſſe manducatas,ſeu guttur tranſiiſſe. Ita Soto illo art. 1.Quia vnicuique ſacramento ſignandum eſt punctum quo ſuum fortiatur effectum: quod quidem punctum eſt inſtans illud, & momentum,quo perficitur applicatio;præcedẽs autẽ opinio nullũ aſſignat niſi latẽp°.Vnde Soto,*§.Colligitur ergo*,ait,quod inſtãs collationis gratiæ huiꝰ ſacramẽti eſt illud, quo prima verũ eſt dicere;comeſtũ eſt;ſcilicet guttur,aut gulã trãſiuit:nam & eius applicatio comeſtio eſt:& illic appli-

catio perficitur. Vnde ſi illo tunc momento ſuſcipiens non habet obicem culpæ, illic ſuſcipit ſacramenti gratiam. Si autem tunc habet obicem, licet antea, vel poſt fuerit bene diſpoſitus, habebit quidem gratiam virtute meriti, & operis operantis; non tamen virtute operis ſacramenti. Idē tenent Nuño, Serra, Cornejo, Gabriel à S. Vincentio, & communiter Thomiſtæ. Late Suarez diſp. 63. ſect. 4. conc. 3. Valentia, Coninch, & alij, quos refert, & ſequitur Bonacina diſp. 4. de Euch. q. 4. puncto 2. Henriquez, Hurtado, & Granado, & alij communiter, vt refert, & ſequitur Leander tract. 7. diſp. 11. q. 14. Videturque conſtare ex dictis q. 62. dub. 3. §. 3. conc. 2.

10 Quarta difficultas eſt in qua petitur vt magis in ſpeciali deſignemus illud inſtans in quo gratia confertur?

Varios dicendi modos ſic refert Auerſa q. 7. ſect. 4. ſic dicens. Supponendo ergo gratiam conferri in aliquo certo inſtanti, plures modi cogitati ſunt, vel cogitari poſſunt ad illud aſſignandum. Vel gratiam cōferri in illo inſtanti quo primum hoſtia attingit terminum illius gutturis. Quem modum magis approbat Suarez: ſed acriter impugnat Lugus. Vel conferri in eo inſtanti, quo maior pars ſpecierum tranſit illum terminum. Vel in quo tota hoſtia pertranſiit. Quos modos refert idē Suarez; ſed non approbat: & impugnat etiam Vazquez. Vel in quo certa pars pertranſit, vt dicebat Lugo. In quo modo difficilè eſt determinare hanc partem. Vel conferri in eo inſtanti, quo primum hoſtia intra ſtomachum recepta fuerit. In quem modum inclinat Coninch art. 1. dub. 2. conc. 1. Vbi etiam difficile eſt reddere rationem, cur nō antea gratia conferatur. Vel demum gratiam conferri in eo inſtanti quo primum hoſtia ſtomachum attingit. Qui modus videtur magis facilis. Et ſeclusis inſtantibus, perinde facilè eſt dicere, toto tempore, quo adhuc hoſtia non attingit ſtomachum, non conferri gratiam; & ſtatim dum attingit conferri. Sed conferri tandem in inſtanti ignoto nobis, noto Deo, reſoluunt Syluius hic articulo ſecundo. Henriq. libro 8. capite 43. numero 1. Fagundez præc. 3. Eccleſiæ libro quarto capite primo numero 3. Diana parte 3. tractatu 6. reſol. 96. Hæc Auerſa.

11 Addit Lugo diſputatione 12. ſectione 2. numero 40. dari quidem terminum diuidētem ſtomachum à gutture poſt quem dicitur manducatus; ſed non haberi manducationem, vbi primum aliquid cibi trāſierit illum terminum: quia requiritur aliquam certam partem tranſiſſe, quę ſit ſufficiens ad remanendum intra: quia cibi non ſunt manducati niſi aliquo modo trāſierint guttur irreuocabiliter. Quod & ſequitur Bernal diſputatione 41. ſectione 4 §. 2. n. 10.

12 Sed merito alij reijciunt: Quia non eſt cur hoc requiratur ad hoc quod verificetur manducatum eſſe. Alioquin qui facilè euomunt cibum, poſt immediatam eius ſumptionem, non dicerentur manducaſſe, quo vſque iam non poſſent euomere. Nec qui ſic ſumpſiſſet cibum, quamuis poſt vomitum illius, centeretur ieiunus.

13 Totam præceden tem doctrinam videtur ſupponere Diuus Thomas in 4. diſtinctione 8. quæſt. 1. artic 4. q. 3. ad 2. dicens, *quod ſacramentum poſt ſui ſumptionem effectum proprium cauſat: & idcò oportet actualiter in ipſa ſumptione cor hominis in deuotione perſiſtere*: quia videlicet, quam primum deſinit manducatio, eſt primum eſſe gratiæ.

§. II.

Opinio quod dat gratiam quandiu ſpecies durant.

14 MAior difficultas eſt, vtrum toto tempore quo ſpecies ſacramenti durant in ſtomacho, cauſent gratiam ex opere operato?

Sententiam affirmantem videtur indicare Patriarcha Petrus de Palude in 4. diſtinctione 17. q. 8. nu. 30. dicens. Præterea, *ſaltem in communicante ficto, quandiu in ventre eius manent ſpecies, adeſt eſſentia ſacramenti: Ergo fictione recedente, ſequitur effectus*; vel per virtutem inhærentem; vel per Deitatē latentem; vel ex pactione. Hæc ibi. Ioānes Maior in 4. diſt. 9. q. 1. argumento 5. dixit fortaſſe ita fieri poſſe. Indicat aliqualiter Gabriel lect. 85. in Canonem.

15 Magis aſſeueranter Caietanus q. 79. ar. 1. §. *Secundo igitur*, ſic ait. Intelligo autē in tota hac materia per tēpus ſumptionis Euchariſtiæ, non illā ſolum morulā, qua deglutitur: ſed cū conſequēte tēporis ſpatio, quo Chriſti corpus ſacramentaliter in ſumente perſeuerat: eſt enim tunc præſens corporaliter in nobis; ac per hoc paſcens, & illuminans ſpiritualiter animam: vt ſic etiam illud impleatur Ioan. 9. *Quandiu ſum in Mundo, lux ſum Mundi*.

Arteſtatur autem huic ſententiæ neceſſaria mētis occupatio communicantium; & præcipuè Sacerdotum, circa reuerentiā exteriorem huius ſacramenti, ne ſcilicet, aut ſanguis effundatur; aut partes hoſtię dē tibus, aut palato hereant: & huiuſmodi. Quo fit vt magis effectus ſacramenti, puta contritio, cùm prima datur gratia, in tempore conſequente ſumptionem, quam in ipſa ſumptione appareat. Et ſimile videtur de alijs effectibus actualibus. Hæc Caietanus.

16 Quem ſequuntur Nuño art. 8. dicens hanc ſententiam *probabiliorem*. Et vt probabilem Serra conc. 3. Araujo art. 8. difficult. 3. Gabriel a S. Vincentio diſp. 13. q. 1. diffic. 3. Bartholomeus ab Angelis Dialogo 4. §. 404. Syluius q. 79. art. 1. §. *Nō eſt tamen*. Docuerunt etiam Ruardus Tapper art. 15. contra Lutherum. Suarez diſp. 63. ſect. 7. conc. 3. Lugo diſp. 12. ſect. 2. nu. 46. dicens, quod *licet olim male audierit hæc opinio, iam hodie communiter recipitur*. Tenent etiam Coninch, Valentia, & Reginaldus, quos refert, & ſequitur Auerſa q. 7. ſectione 4. Et Leander tract. 7. diſp. 11. q. 15. dicens ſe tenere mediam viam; quia Caietanus, Maior, Ruardus, & Gabriel, & alij dicunt cauſare gratiam toto tempore quo ſpecies durant, etiam ſi non adſit noua diſpoſitio. At vero Suarez, Lugo, & alij, quos ſequitur ipſe Leander, ſolū noua adueniente diſpoſitione admittunt ſpecies in ſtomacho gratiam cauſare. Sed priores Authores nō videtur legiſſe; quia idem omnino docent, quod poſteriores; & ſic eos retulerat Suarez. Vnde Serra folio 435. ait. Dixi; ſi noua, aut maior adſit diſpoſitio: nam ſi hæc deſit, *probabile non eſt toto illo tempore cauſare, vel augere gratiam*: alias melioris eſſet conditionis, qui maiorem quantitatem ſpeciē ſumeret, imò & qui debilioris eſſe ſtomachi, &c. Sed adſit noua diſpoſitio conuenit cum Caietano, & Suarez.

17 Qui aſſas rationes adducit. Primam, quia hoc ſacramentum inſtitutum eſt per modum cibi; ex quo colligit Concilium Florentinum, quod quos effectus operatur in corpore cibus materialis, eos ſecundū proportionem operatur in anima hoc ſacramentum. Pari ergo modo concludere poſſumus, etiam in modo, & diuturnitate operationis imitari hoc ſacramentum materialem cibum; ſed cibus materialis non tantum operatur, dum ſumitur, ſed quādiù durat in ſtomacho, nutrit, & confortat: Ergo idem cenſendum eſt de hoc ſacramēto. Secundam, quia non eſt cur dicamus tunc eſſe ibi Chriſtum quaſi otioſum; cum habeat vim ſanctificandi, & paſſum ſatis proportionatum, & applicatum. Si autem id quod ibi cauſat, non eſt effectus ſacramentalis; non eſt effectus certus, & infallibilis, & gratis aſſeritur.

18 Præterea, quia promiſſio gratiæ propter Chriſtum manducatem præcipuè eſt facta huic ſacramento: iuxta illud Ioan. 6. *Qui manducat me, ipſe vinet propter me*: & illud: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo*. Vbi S. Auguſt. tract. 26. inquit: *Manducare Chriſtum eſt illum manentē in ſe habere*. Cibus etiam corporalis præcipuè eſt neceſſarius ratione termini motus. Hic modus inſtitutionis eſt aptiſſimus ad excitandos homines ad deuotionem, & reuerentiam exhibendam huic ſacramento; ſaltem eo tempore, quo in ipſis permanet. Eſt etiam ex parte ipſius ſacramenti hic modus inſtitutionis valdè conueniens: Tum vt maiorem habeat efficaciam. Tum etiam vt intelligamus totam efficaciam tribuendam ipſi ſacramento: nam *manducatio ſolum eſt applicatio cauſæ*: & ideò, ſi dum applicatur, operatur, etiam applicatum manens, poteſt eſſe debet ad operandum, quantum eſt de ſe, ſi ſubiectum ſit diſpoſitum. Hāc vltimam rationem ſolam late proſequitur Lugo à n. 48. vſque 53.

19 Demum arguit Auerſa. Quia ſi ſumatur ſacramētum per plures ſpecies, aut partes, & interim perficiatur diſpoſitio, non impedietur ex præcedente collatione gratiæ, quō minus denuo conferat iuxta proportionem melioris diſpoſitionis: ergo etiam quandiū eadem ſpecies in ſumente durat.

§. III.

Oppoſita probabilior.

20 HÆc autem opinio (inquit Soto in 4. diſt. 11. q. 2. art. 1.) non apparet vndequaque vera. Primo, quia vel intelligunt toto illo tēpore, ſi homo eſt diſpoſitus, ſacramentum cōtinenter conferre,

augereque ingiter gratiam. Atque hoc dicere non poſſunt: quia gratia ſacramentalis in inſtanti producitur. Præterquamquod inde fieret conſequens auctiorem gratiã ſacramentalem ei impertiri, qui maiorẽ hoſtiam ſuſcipit; atque ei, qui ob imbecillitatem ſtomachi tardius digerit: quia prolixius eſt tempus collationis gratiæ. Aut intelligunt, vt Maioris inſinuat, & Caietanus dicere debet, quod cum non niſi certus gradus cuique ſacramento reſpõdeat, illo percepto, non amplius virtute ſacramenti augetur, &c. Sequitur quod quis poſsit moraliter peccare percipiendo Euchariſtiam: & nihilominus virtute ipſius recipiat gratiam, ſi antequam ſpecies digerantur, peccati pœniteat: Quod quidem non nihil abſurditatis præſefert.

Secundo. Vnicuique ſacramento ſignãdum eſt punctum, quo ſuum ſortiatur effectum. ¶ Tertio. Sacramentum hoc gratiam confert per comeſtionem, & potum: Ergo illo adæquato momento, quo perficitur comeſtio, confertur gratia.

Quarto. Digeſtio ſpecierum, neque eſt ſumptio; nec vſus ſacramenti, neque actus pro tunc ſpõtaneus, ſed mere naturalis: Ergo virtute illius non eſt cenſendum gratiã conferri.

21 Potiſsime probat, quia altera opinio debilibus nititur argumentis: Quia Ioann. 9. loquebatur Chriſtus de luce ſuæ doctrinæ, & exemplorum. Deinde, quia eſt diſcrimen inter cibum corporeum, & Euchariſtiam, quod cibus corporalis non prodeſt, dum ſumitur, ſed dum digeritur: quia tunc convertitur in ſubſtantiam aliti. Effectus autem ſacramẽti eſt ſpiritualis, qui ſubinde fit in inſtanti; atque adeò non quando digeritur, ſed dũ ſumitur, effectum habet. Alioqui ſi inſtar corporalis cibi, quandiù in ſtomacho durat corporaliter, reficeret, ſequeretur, quod tota illa mora ſemper augeret gratiam. Denique, quia aliud fundamẽtum Caietani, ſupponit aliam eius opinionem, quod requiratur actualis deuotio ad ſuſcipiendam ſacramẽtalem gratiã. Quod profecto eſt ſcrupulum injcere, vbi non opus eſt. Neque eſt neceſſe vt illa attẽtio ad actum exteriorem ſumptionis deuotionẽ impediat. Hæc Soto, paucis omiſsis. Et quamuis aliquæ rationes facilè poſsint à contrarijs ſolui: omnes tamen ſimul ſumptæ ſententiæ maximam probabilitatem oſtendunt.

22 Quæ eſt communior opinio Thomiſtarum. Victor. in Summa de Euchar. num. 79. Mart. Ledeſma 1. par. Quarti q. 20. art. 1. Petri Ledeſma capite 10. de Euchar. conc. 2. dicto 3. Ioann. à Cruce quæſtione 4. dubio 1. conc. 2. Serra q. 79. articulo 1. conc. 3. dicit *probabiliorem*. Cornejo dubio 4. Philippus à Trinitate diſp. 7. dub 6. Ex alijs Vazquez diſp. 203. cap. 2. num. 20. dicit oppoſitam ſententiam nouam, & ſine fundamento. Henriquez lib. 8. cap. 43. Granados controu. 6. tract. 9. diſp. 7. ſect. 1. & 2. Bernal diſp. 41. ſect. 1. §. 3. Trullench lib. 3. cap. 5. dub. 2. num. 2. Filliutius, Palaº, & Gaſpar Hurtado. Bonacina, & Villalobos, quos refert, & ſequitur Paſqualigus in Sacra Morali doctrina diſp. 11. ſectione 5. & alij.

23 Videtur fauere D. Thomas q. 80. artic. 8. ad 6. dicens; *quod maxima deuotio requiritur in ipſa ſumptione huius ſacramẽti; quia tunc percipitur ſacramẽti effectus; quæ quidem deuotio magis impeditur per præcedentia, quam per ſequentia; & ideò magis eſt inſtitutum, quod homines ieiunent ante ſumptionẽ huius ſacramenti, quam poſt.* Idem docet in 4. diſtinctione 8. q. 1. artic. 4. quæſt. 3. ad 2. Si autem ſentiret S. Thomas poſt ſumptionem conferri gratiam ab Euchariſtia, aut in alio tempore, quam in fine ſumptionis, ſolutio non ſatisfaceret argumento.

24 Arguit etiam Vazquez cap. 2. num. 22. quia ſequitur continuo augeri gratiam in eo, qui digne ſumpſit ſacramentum. Quod quidem licet Suarez, & alij cõcedant, dummodo toto illo tempore continuetur actualis deuotio recipientis; ſecus verò ſi non continuetur; aut noua non adſit diſpoſitio. Hoc tamen non dicitur conſequenter: quia iuxta communem opinionem, quam ipſe Suarez ſequitur, nulla eſt neceſſaria actualis deuotio tanquam diſpoſitio ad effectum huius ſacramenti in ipſa ſumptione; ſed ſufficit, ſi ipſe, qui recipit illud, ſit in gratia: Ergo non eſt cur ad operationem ſacramenti exiſtentis in ſtomacho diſpoſitio actualis deuotionis expoſcatur, ſi non exigitur ad fructuoſam primã eius ſumptionem.

25 Rurſus ſequitur peccare mortaliter, peccato ſacrilegij ſpecialis, non ſolum eum, qui ſumpſit indigne hoc ſacramentum; ſed etiam eum, qui poſtquam illud indigne recepit, aliquod peccatũ mortale committit, eo tempore, quo probabiliter credi poteſt ſpecies ſacramenti abſque corruptione in ſtomacho manere.

Suarez ſol. ad 3. concedit per ſe loquẽdo eſſe in homine illam obligationẽ; quia eſt grauis iniuria Chriſti præſentis ſacramentaliter, vel perſeuerare in peccato; vel immediatè peccare. Poteſt tamen per accidens excuſari, vel propter aliam opinionem; vel propter inaduertentiam; vel quia eſt valdè incertum tempus durationis Chriſti ſub ſpecibus in ſtomacho.

Vazquez num. 23. dicit hoc eſſe præter communem ſenſum: inimis enim ſeuera ſententia videtur, damnare aliquem noui peccati, vbi ſufficiens ad id fundamentũ non eſt. Hic autem nullum eſt: ſiquidẽ omnes Theologi hactenus cum D. Paulo 1. ad Corinth. 11. ſolũ de ijs, qui indigne ſumũt ſacramentum, dicunt iudicium ſibi manducare; & bibere: nullus autem dixit, iudicio ſibi retinere eum, qui indigne ſacramentũ in ſtomacho retinet.

26 Aliter reſpondet Araujo ad 3. negando ſequelam: ſumens enim Euchariſtiam non debet tollere obicem pro omni tempore; ſed tantum quando primo cõmunicat; & obex ſequutus tantum impedit effectum, quem homo non tenetur vitare. Aliam etiam ſolutionem tradit Lugo nu. 59.

Sed illud inconueniens ex oppoſita ſententia ſequi, probat Vazquez; quia ſicut peccatum eſt ſacrilegij mãducare Chriſtum in Euchariſtia in ſtatu peccati mortalis, eo quod eo ipſo impeditur effectus illius; cum in manducante ſupponat vitam: ita quoque idem genus peccati erit committere peccatum mortale eo tempore, quo Chriſtus creditur in ſtomacho permanere; quia eodẽ modo impedimentum opponitur nouo effectui ſacramenti.

27 Sequitur præterea, non ſolũ actu peccare eum, qui in ſtatu peccati mortalis manducat ſacramentum; ſed etiã eum, qui in eodem ſtatu retinet ſacramẽtum in ſtomacho: ita vt nõ ſolum tunc maneat in ſtatu peccati ſacrilegij per modum habitº, ſicut contingit tranſacto iam actu: ſed etiã actu peccare. Quod eſt falſum: quia de hoc nullus ſe accuſat.

28 Illud etiam primum inconueniens, quod propoſuit Soto, late proſequitur Vazquez num. 25. Addit tamen numero 26. Curãdum nihilominus eſſet, ne maior quantitas ſpecierum mulierculis ignorantibus daretur, quia licet *tolerabilis eſſet vſus* propter opinionem Caietani, & alio-

rum, facilè tamen introduci poterat, falſa opinio de virtute huius ſacramenti, vt eo maior exiſtimaretur, quo plures eſſent ſpecies panis; aut quo maior quãtitas illarum eſſet. Idẽ docent Leander tract. 7. diſp. 11. q. 21.

29 Cæterum Henriquez lib. 8. capite 43. num. 2. & lit. K. & Iarius Granado tract. 9. diſp. 7. ſect. 2. num. 6. dicunt, quod ſuperſtitionem redolet, & à fidei Quæſtoribus damnatum eſt, dum punierũt eos, qui plures formulas nonnullis communicanti bus ori ingerebant; quando accedebant ad communionẽ. Et ita in Edicto gratiæ edito iuſſu Inquiſitionis Generalis anno 1623. nono die Maij, & publicato Hiſpali die Sexta Iunij inter propoſitiones damnatas refertur in decima quinta: *Que aya recibido muchas formas juntas, diziendo que recibe mas gracia.* Et Ioannes à Cruce quæſtione quarta de Euchariſtia dubio 1. conc. 2. in fine dicit, quod puniuntur vt ſuſpecti in fide per Inquiſitores, qui ſunt multum ſoliciti incommunicando ſub multis hoſtijs, vt diutius duret corpus Chriſti in ſtomacho.

30 Si tamen quis in fide firmus, & non curans de his opinionibus, ſed ſolũ vt plus habeat in ſe Chriſtum realiter ſub ſacramento, optaret paulò grandiorem formulam recipere; vel quod plures formulæ ſimul porrigerentur, ſeclusis euentibus per accidens, pie faceret: & ſic legimus, & nouimus deuotas perſonas laudabiliter egiſſe.

31 Argumenta contraria probant fuiſſe poſsibilem talem inſtitutionem: ſed cum non probetur ſufficienter, diſcrendum ex modo caſandi aliorum ſacramentorum; quia etiam in iſto eſt gratiæ augmentum promiſſum mãducationi: & ideò illa completa, gratia datur.

§. IV.

Quando ſumuntur plures ſpecies, in prima datur gratia.

32 REſtat ſexta difficultas, quando plures ſpecies ſacramentales eiuſdem rationis ſucceſsiuè manducãtur, quã do conferant gratiam?

Certum eſt eundem effectum dari, ſiue hoſtia ſumatur tota ſimul, ſiue per partes; & licere ad exhauriēdam pixidem porrigere ſecularibus ſucceſsiue plures formulas, quando non poſſunt commode ſimul per modum vnius boli ingeri, certum eſt: quia eſt moraliter vna communio. Vnde D. Thomas ar. 7. ad 3. ait. *Nihil plus eſt virtutis in multis hoſtijs conſecratis, quam in vna; cū ſub omnibus, & ſub vna nō ſit niſi totus Chriſtus. Vnde nec ſi aliquis ſimul in vna Miſſa multas hoſtias conſecratas ſumat, participabit maiorem effectum ſacramenti.* Hoc ſuppoſito inquiritur, quando conferatur effectus?

33 In ſimili Bellarminus lib. 4. de Euchar. cap. 2. ad 4. & Claudius Reper. 10. c. 3. admittunt non conferri, niſi quando ſumitur ſecunda; quia vna ſumitur cum intētione ſumendi aliam, & ibi conſumatur communio. Salmeron to. 9. in Euang. trac. 36. exiſtimat conferri per duas partes, dū ſumitur vtraque ſpecies; ita tamen vt tota non excedat illam, quæ datur communicātibus in vna tantum ſpecie.

34 Reſpondet Suarez diſp. 63. ſect. 5. conc. 3. Cornejo dub. 3. *& omnes communiter*, vt teſtantur, & ſequuntur Leander trac tatu 7. diſp. 11. q. 23. Auerſa q. 7. lect. 4. diffic. 1. Ioan. à Cruce q. 4. de Euchar. dub. 1. conc. 2. in fine, effectum dari in prima sūptione partiali: quia non debet pendere à futuro, & contingente euentu effectꝰ, qui ſine dubio daretur in prima ſumptione, ſi illa eſſet ſola. Si etiam Sacerdos moreretur ſumpta prima parte hoſtiæ fractæ, conſequeretur effectum, ſicut ſi volūtariè decreniſſet ſumeret ſolam illam partem. Quia in prima ſumptione eſt manducatus totus Chriſtus; & ita in illa iam habet locum promiſsio gratiæ. Et in manducatione, quæ fit per partiales motus diſcretos, nullum eſt inconueniens in poſteribus ſumptionibus nihil noui fieri: quia ex illis omnibus fit vnū totum, quod per partem ſuo modo operatur. Vel quia, vt ait Auerſa, ſicut naturaliter ſæpè contingit vt cauſa habens vim producendi in ſubiecto certam formam, tamen non producit, ſi productam inueniat in toto illo gradu, in quo per ſe producere poterat: & hoc non eſt cōtra rationē, & vim ipſius cauſæ.

35 Ex quo infert Suarez ſectione quinta, *§. Addo tamen*, quod ſi contingat Sacerdotem ſucceſsiue ſumentem partes hoſtiæ, dum ſumit priorem partem, habere obicem, ſeu non eſſe attritum, cum vero ſumit partem poſteriorem, iam eſſe diſpoſitum, & contritum, recipiet effectū gratiæ in ſecunda ſumptione partiali, quē non ſumpſit in prima. Probatur, quia ille iam manducat corpus Chriſti Domini digne: ergo recipit effectum. Item, quia dictum eſt, virtutem conferendi gratiam ita applicari per manducationem, vt æquè applicetur per totam, & per quamlibet partem eius; quia ſemper applicatur totus Chriſtus; ſed in vna parte huius ſumptionis applicatur hæc virtus ſubiecto rectè diſpoſito: ergo confert effectum. Item, quia ſi prior ſumptio non præceſſiſſet, ſequens daret effectum ſubiecto diſpoſito: ſed quod prior præceſſerit, non impedit; quia peccatum, quod in ea commiſſum eſt, per pœnitentiam deleri poteſt. Tandem in cæteris ſacramentis, quamuis in principio ablutionis, verbi gratia, vel prolationis verborum homo ſit inditus, ſi in inſtanti, in quo perficitur ſacramentum, iam eſt diſpoſitus, recipit effectū: Ergo idem erit in præſentiarum quoad hoc eſt eadem ratio: quia hoc ſacramentum, licet totum ſit in priori ſumptione, eſt etiam totum cum eadem virtute in poſteriori. Hæc Suarez.

36 Cuius opinio mihi veriſsima videtur; non ſolum quia Caietanus, & qui eius opinionem ſequuntur, vt Nuño quæſtione 79. articulo primo dubio vnico, *§. Ad ſecundam replicam*, admittūt, quod qui recipit Euchariſtiam in peccato mortali, ſi durantibus ſpeciebus in ſtomacho habet attritionem, iuſtificatur. Sed adhuc ſi id negetur cum Soto relato numero 20. Et cum Præpoſito, & Gaſpare Hurtado, & alijs Authoribus, quos ſequitur Paſqualigus illa ſectione quinta numero 29. & Henriquez capite 43. numero 3. Vazquez numero 22. Id quod nunc aſſerimus, admittit Cornejo dubio tertio folio 493. Rationemque differentiæ aſsignat Lugo diſputatione 12. ſectione ſecunda numero 62. & 63. quia ſecunda hoſtiæ pars eſt diuerſum ſignum partiale ſaltem à prima parte: vnde independenter à prima parte eſt vere ſignum gratiæ; licet non debeat eam cauſare, niſi ſub conditione, ſi altera pars eiuſdem ſacramenti non fuit prius applicata; at vero Euchariſtia perſeueranſ in ſtomacho non eſt ſignum gratiæ diuerſum ab eadem Euchariſtia prout priſumpta. Quod ibi late proſequitur. Vnde malè Leander trac. 7. diſp. 11. q. 17. & 18. hos caſus confundit, & in quo reprehēdit alios in hoc puncto male Authores referre, ipſe etiam deficit. Ideoque doctrina Caietani; & Nuño in ſecundo caſu, eſt ſolum probabilis; at vero illam, de qua modo, reputo certam propter rationes Suarez; quem ſequitur etiam Auerſa q. 7. lect. 4. & docuerat Soto, & tenet Trullench lib. 3. cap. 5. dubio 2. n. 2.

37 Sed obijcit Bonacina to. 1. diſputatione 4. de Euchariſtia q. 4. puncto 2. num. 6. contrarium tenens & (vt læpè ſolet) non bene Authores referens. Quia totus effectus ſacramenti producitur per sūptionem primæ partis: ſed communicans in ſumptione primæ partis non erat ſufficienter diſpoſitus ad recipiendum ſacramenti effectum: ergo non recipit poſtea effectū; quamuis ſe diſponat, antequā reliquas partes deglutiat; eaſque ad ſtomachum tranſmittat. Quāuis enim illæ ſumptiones phyſicè ſint plures, & diſtinctæ; nihilominus ſūt vna moraliter, per quam vnus datur effectus in prima deglutitione. Tum etiā, quia qui indigne, & ſacrilege communicat, dicitur ſibi iudicium manducare, iuxta Apoſtolum 1. ad Cor. 11. Par autem non eſt, vt quis per eandem refectionem, & cibum, pariat ſibi iudicium, & gloriā. Quam obrem Patres aſſerunt Euchariſtiam huic eſſe invtilem, ſeu mortiferam.

38 Hæc argumenta licet probent, quod aſſerebat Soto, quod qui indigne totum ſacramentum ſumpſit; licet dum ſpecies ſunt inconſumptæ conteratur, non recipiet gratiam vi ſacramenti, & ex opere operato; ſed ſolum ex opere operātis: ideò que ſi ſolū ſit attritus, gratiam non conſequetur. Tamen de hoc caſu nunc non agimus; nec de illo ibi agit Bonacina; ſed ſolum quando in ipſa ſumptione partē ſumpſit indigne, & partē digne: quia igitur poſt peccatum ſacrilegæ primæ ſumptionis, vere in ſecunda ſumptione verificatur, quod manducat corpus Chriſti dignè; ideò vere accipit gratiam, quia eam non inuenit producta: ſicut ſecunda demonſtratio generat habitum, ſi prima non produxit. Et in præſēti ſumitur paritas ex Sacerdote cōmunicante corpus indigne, & ſanguinem digne; quia vere iuſtificatur; quia ibi eſt totus Chriſtus: quoad hoc autem par ratio eſt de duabus hoſtiæ partibus. Vnde Soto in 4. diſt. 12. q. 1. ar. 12. *§. Poſtremum argumentū*, ſic ait. Quare gratia, quæ in ſumptione corporis infunditur, tam virtute ſanguinis datur ibi contenti, quā virtute corporis. Quocirca, quando poſtmodum Sacerdos sāguinem ſeorſum ſumit, quia eius effectū iam ſumpſerat, non amplius recipit; *ſicut ſi vnā hoſtiam poſt alteram ſumeret.* Si vero, dum ſumebat corpus, forte non erat digne diſpoſitus, vt gratiā ſuſciperet; & diſpoſitus eſt in ſumptione ſanguinis, tunc eandem virtute ſanguinis ſimul, & corporis recipiet. Hæc Soto. De quo iterum q. 80. ar. 12.

DVBIVM III.

Vtrum Euchariſtia cauſet vnionem verā, phyſicam, vel moralem corporis noſtri cum corpore Chriſti?

§. I.

Ratio dubitandi, & Doctorum ſententiæ.

1 RAtio dubitandi pro parte affirmātē ſumitur ex S. Hilario lib. 8. de Trinitate dicente. *Eos nunc, qui inter Patrem, & Filium, voluntatis ingerunt veritatem, interrogo, vtrum ne per naturæ veritatem bodie Chriſto in nobis ſit, an per concordiam voluntatis? Si enim vere Verbum caro factum eſt, & nos vere Verbū carnem cibo Dominico ſumimus; quomodo non naturaliter manere in nobis exiſtimandus eſt; qui & naturam carnis noſtræ tam inſeparabilem ſibi homo natus aſſumpſit, & naturam carnis ſuæ ad naturam æternitatis ſub ſacramento nobis communicandæ carnis admiſcuit. Ita enim omnes vnum ſumus; quia & in Chriſto Pater eſt, & Chriſtus in nobis. Quisquis ergo naturaliter Patrem in Chriſto negabit, neget prius naturaliter, vel ſe in Chriſto, vel Chriſtum ſibi ineſſe; quia in Chriſto Pater, & Chriſtus in nobis vnum in his eſſe nos faciunt.* Et infra. *Quomodo voluntatis vnitas aſſeritur, cum naturalis per ſacramētum proprietas perficit ſacramentum ſit vnitatis?* Et non nullis interpoſitis. *Si voluntatis tātum vnitatem intelligi vellet; cur gradu quē dam, atque ordinem conſummandæ vnitatis expoſuit; niſi vt cum ille in Patre per naturam Diuinitatis eſſet; nos cōtra in eo per corporalē eius nativitatē, & ille rurſus in nobis per Sacrāmentorū ineſſe myſterium crederetur? Ac ſi perfecta per Mediatorem veritas doceretur, ſi nobis in ſe manentibus ipſe maneret in Patre, & in Patre manens maneret in nobis; & ita ad vnitatē Patris proficeremus. Cum qui in eo naturaliter ſecundū naturitatem eſſet, nos quoque in eo naturaliter eſſemus, ipſo in nobis naturaliter permanente. Quod autē in nobis naturalis hæc vnitas ſit;*

ipſe ita teſtatus eſt: Qui edit carnem meam, & bibit ſanguinem meũ, in me manet, & ego in eo. Hæc S.Hilarius. Nec eſt locus vt hæc quaſi dicta per hyperbolem aſſeramus; ne cum Caluino conueniamus, qui ad hoc confugit, ne hoc tam aperto teſtimonio cogeretur fateri realem præſentiam, & naturalem Chriſti in Sacramẽto. Quare Claudius Sainctes Repetitione 5. de Euchariſtia cap. 1. in Caluinum inuehitur, eo quod S. Hilarium contra Arrianos arguentẽ figuratæ, & hyperbolicæ loquutionis notare non dubitaret, vt ita Arrianos, quaſi à S. Hilario iniuſtè proſtratos, denuo ſuſcitaret.

2 Habetur hoc teſtimonium S. Hilarij in Decreto Gratiani, *De cõſecratione* diſt. 2. c. 82. incipiente: *In Chriſto Pater.* Sed Gloſſa ibi lit. a. aduertit, quod verba S. Hilarij prudenter, & diligenter intelligenda ſunt, quia licet planum ſit, quod intẽdit dicere; tamen obſcuris, & ſcrupuloſis vtitur verbis inclytus Doctor, & vt dicit S. Hieronymus, *Gallicano cothurno extollitur, lõgis ſemper periodis inuoluitur, & alocutione ſimplicium fratrum procul eſt.* Ideò Cardinalis Ioannes à Turrecremata in illo capite *In Chriſto*: inquirit, vtrum hoc ſit verum, quod per sũptionem ſacramenti *vniamur Chriſto vnione naturali?* Propoſitisque quatuor argumentis pro parte negatiua, reſpondet, quod Beatus Hilarius, bene intellectus, verum dicit. Quomodo autem intelligendus ſit exponit Albertus Magnus in tractatu ſuo de Corpore Chriſti, ita dicens. Hilarius libro 9. de Synodis dicit, quod *hoc donum*, ſcilicet, ſacramentum hoc, *naturalem noſtri ad Chriſtũ perficit vnionem*: Sed naturalem vocat vnionem, ideſt, veram vnionem naturarũ: quia per hoc ſacramentum Chriſtus in nobis per vtramque manet naturam, & nos in ipſo per corpus, & animam, quæ quaſi duæ naturæ ſunt in nobis: Chriſtus enim veraciter eſt in nobis per Diuinitatem, & humanitatem, & nos in Chriſto manemus ſpiritualiter per ſacramentalem manducationem: Hæc Albertus. Planè rectè hoc ſacramentum dictum ſacramentum, ſiue miſterium vnitatis, vt in cap. *Quia paſſus*, & in cap. *Hoc eſt ſacramentum*, & in cap. præſenti; quia perfectiuum, & conſumatiuum eſt tantæ vnitatis, vltra quam anima noſtra in iſtius peregrinationis conditione non videtur poſſe Deo perfectiori modo vniri. Primo, quia vnio iſta, quam in nobis perficit, *non tantum ſpiritualis eſt; ſed etiam naturalis quodammodo*, inquantum per hoc ſacramentum Chriſtus manet in nobis ſecundum vtramque naturam, diuinam, ſcilicet, & humanam, quæ in vtroque ſacramento integre continetur, vt ſupra cap. *Qui manducant*, & cap. *Qui manducat*. Vnde Extra. de Summa Trinitate, & fide Cath. cap. 1. dicitur. *Ad perficiendum myſterium vnitatis accipimus ipſi de ſuo, quod accepit ipſe de noſtro.* Hæc ibi. Et poſt relata verba B. Alberti Magni, reſpondet ad argumenta vna reſpontione, quæ clariſsime tumitur ex intelligentia dictorum Beati Hilarij, videlicet, quod non intendit Beatus Hilarius per illa verba dicere, quod hoc ſacramentum efficiat in nobis ſic vnionem naturalem cum Chriſto, quod efficiat nos vnius naturæ cũ Chriſto: quia hoc eſt impoſsibile, ſicut rationes bene arguunt. Sed vult dicere, quod participatione huius ſacramenti, non tantum efficimur vnum cum Chriſto vnitate voluntatis per conformitatẽ in volito, nihil aliud volendo, niſi quod Deus vult, ſecundum quod dicit Ariſtoteles 9. Ethicorum, quod vnum de amicabilibus eſt eadẽ velle, & diligere: *Sed vnum quodammodo vnitate naturali inquantum per hoc ſacramẽtum manet in nobis Chriſtus ſecũdum vtramque ſuã naturam.* Hæc Cardinalis. Vbi non concedit abſolutè vnitatẽ naturalem inter Chriſtum, & manducantem; ſed ſolum *quodammodo*; & ita non concedit vnionem omnino phyſicam: nec meminit alterius, quam ſubſtantialis præſentiæ ſub hoſtia; & hæc communis eſt ſumptioni, qua ſumunt mali, & boni. Quam expoſitionẽ ſequitur Petrus Martinez Cathedræ Scoti Compluti moderator in Epiſtolam Iudæ 3. p. Commentarij loco 23. quia ſolum concedit cõiunctionem quandam, qualis eſt ſecũdum propinquitatem loci inter noſtram carnem, & carnem Chriſti, quæ non perſeuerat, niſi quandiù ſpecies incorruptæ Chriſtum in ſe intra ſtomachum continent.

3 Suarez diſputatione 64. ſectione tertia docet nullam vnionem realem fieri per hoc ſacramentum, quę aliquid in re ipſa addat vltra condignam ſacramentalem receptionem, & ſpirituales eius effectus: quia licet Chriſtum realiter per os corporeum recipiamus: quæ quamuis ſit corporalis ſumptio, & vnio naturalis: ſed hæc non eſt effectus huius ſacramenti; ſed vſus eius, prout in vſu includitur motus mãducationis, & phyſicus terminus eius. Addit tamen ratione ſacramentalis vnionis ſpirituali coniunctæ, poſſe dici Chriſtum nobis

nobis vniri magis, quam per ſolam ſpiritualem vnionem, vel ſacramentalem ſolam, vt docet Toletus Ioan. 6. annotatione 29. & cap. 17. annotatione 13. Concluditque Suarez, quod pro priè poteſt hæc vnio vocari *myſtica, ſeu moralis*, fundata aliquomodo in corporali vinculo, ſeu miſtione: huiſmodi enim eſt vnitas illa, quæ eſt inter coniuges, per quam explicant hanc vnionem prædicti Patres: & indicat etiam S. Auguſt. lib. 2 contra aduer. legis, & Prophetarum cap. 9.

4 Vazquez etiam diſp 204. cap. 4. poſt longum diſputationem, ſolum in num. 35. hanc concedit dicens. Ex quo etiam patet, hanc vnionem, moralem, ſeu myſticam eſſe, eo quod charitas, & amor eo modo cõſumatus efficiat vt Chriſtus nouo titulo corpora noſtra tamquam propria æſtimet. Neque vero maiorem vnionem, quam moralem, ſeu myſticam inter carnem Chriſti, & carnem noſtram Patres aſſerere voluerunt: ſiquidem neque inter coniuges maior etiam eſſe poteſt. Idem docet Coninch q. 79. art. 8. dub. vnico num. 63. & Lugo diputatione 12. ſec. 5. num. 109. Auerſa q. 7. ſec. 2. ver. *Quinto præterea.* Caſpenſis trac. 22 diſp. 8. ſec. 4. per totam; ſed præcipuè n. 29. & 30.

5 Nihilominus ſæculo præcedente Cardinalis Mendoza Epiſcopus Burgenſis publicè docuit per hoc ſacramentum digne ſumptum fideles non tantum conſequi vnionem charitatis, & affectus cum Chriſto; ſed etiam realem, & ſubſtantialem, naturalemque vnionem carnis ſuæ cum carne eius: ita vt caro Chriſti per omnem partem corporis noſtri diffunderetur, ſicut, dũ cera liquata alteri cæræ inquatæ infunditur per minimas particulas illius miſcetur, & permeat. Quia S. Cyrillus lib. 4. in Ioan. cap. 17. ait. *Sicut enim ſi quis liquefactæ cæræ aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totam commiſceat neceſſe eſt: ſic qui carnem, & ſanguinem Domini recipit, cum ipſo ita coniungatur, vt Chriſtus in ipſo, & ipſe in Chriſto inueniatur.* Et lib. 14. cap. 13. poſt medium poſt multa concludit. *Vnde conſiderandum eſt, non habitudine ſolum, quæ per Charitatem intelligitur, Chriſtum in nobis eſſe, verum etiam, & participatione naturali.* Quæ exempla ſolum deſeruiunt ad explicandam præſentiam realẽ Chriſti; non vero quia exemplum teneat quoad omnia: ſiquidem ſpecies incorruptæ ſolum ſunt in ſtomacho, vbi fit prima digeſtio: & per reliquum corpus ſolum diffunduntur per digeſtionem, quando iam Chriſtus ſub illis non perſeuerat.

6 Hanc ſententiam probandam aſſumit Granados Controuerſia 6. de Euchariſtia tractatu 9. diſp. 1. per decem ſectiones; in quarum ſecunda num. 6 ait: Mihi ſane maximopere placet multorum recentiorum ſententia, qui vere, & propriè, & realiter vniri docent in hoc ſacramento Chriſtũ Dominum corporibus, & animabus eorum à quibus digne ſuſcipitur; ſicut ſponſus iungitur ſpõſæ, cum matrimonium conſũmat, ſicut filius matri à qua gignitur, & paritur, ſicut alimẽtum viuẽti; & ſicut corpus mortuum ſepulchro, in quod recõditur. Refert Authores, qui vel nihil fauent; vel ſolum loquũtur de vnione myſtica, aut morali, vt legenti erit perſpicuũ. Affert ſec. 3. S. Ephrẽ libro de extremo iudicio, & compunctione dicentem. *Eſt anima noſtra ſponſa ſancta facta immortalis ſponſi. Nuptiarum autem copulæ diuinã ſunt ſacramenta; per quæ ſancta anima coniungitur ſponſo, dum cum timore, & tremore digne ſumuntur.* Sec. 4. num. 18. affert Sanctum Hieronimum in illud Pſalmi 84. *Terra noſtra dabit fructum ſuum: Noluit* (inquit) *deſperare, quod ſemel natum eſt ex Maria, quotidie, & in nobis naſcitur, & nos poſſumus parere Chriſtum, ſi volumus, & terra noſtra dabit fructum ſuum, de quo fiat cœleſtis panis, de quo dicitur: Ego ſum panis, qui de Cœlo deſcendi.* Celebratur etiam illa ſententia, quæ tribuitur Sancto Auguſtino, & Sancto Gregorio. *O veneranda Sacerdotum dignitas, in quorum manibus velut in vtero Virginis Filius Dei incarnatur!* Videantur verba S. Ioannis Damaſceni lib. 4. ort. fidei cap 14. quæ affert D. Thomas q. 73. art. 4 Concludit Granado ſec 8. hanc vnionem eſſe primarium, ac præcipuum effectum ſacramenti Euchariſtiæ in hac vita. Probat, quia primo numeratur in Catechiſmo Pij Quinti folio 233. Et illud Eſaiæ 12. *Quia magnus in medio tui Sanctus Iſrael*, ſic exponitur à Forerio. Et illa verba Ioã. 6. *In me manet, & ego in illo*: ſic declarat Rupertus: *Ergo is, in quo maneo ego, Diuinitatẽ in ſe transfuſam habens, Deus factus eſt.* Et S. Chriſoſt. hom. 46. in Ioannem.

7 Idem ſequitur Bernal, & poſt adducta teſtimonia Patrum, quæ antea retulerãt Mendoza, & alij, quos referunt, & ſequuntur Suarez, & Vazquez in §. 1. ſec. 6. diſp. 41. pergit §. 2. num. 65. dicens, vnitatem hanc, *nec eſſe phyſicam*; quia nec reſultat ex phyſica vnione, nec conſiſtit in phyſica idẽtitate inter carnem dominicam, & noſtrã:

nec

nec rectè appellari moralem; quia moralis vnitas in his præſertim materijs, ſolam voluntatum conformitatem, ſeu concordiam ſonare ſolet: vnitas autem, quam hic adſtruimus, non eſt ſecundum ſolum affectum, vt luntatumque conſenſum: quia hanc ſolam interuenire impugnant Patres: & vnitatẽ, de qua loquimur, expreſſe vocant naturalem. Nomine autem vnitatis naturalis nõ intelligunt vnionem phyſicam, ſed vnitatẽ non mere affectiuam. Qua propter illorum exponendo ſenſum, ſatis erit, vnitatem illã vocare *pluſquam pure moralem, ſeu pluſquam pure affectiuam*. Quod non leuiter ſuadetur ex iam relata coniugum vnitate, quæ quidẽ cum includat realem, & phyſicam ſeminũ commixtionem, dici non poteſt mere affectiua, ſeu pure moralis; ſed pluſquam pure moralis: Ergo etiam, & à fortiori vnitas, de qua loquimur: quia tota Chriſti ſubſtantia Chriſtiani corpus ingreditur.

8 Subiungit §.3.num.68. quod vnitas hæc eſt aggregatum ex ſtatu gratiæ in quo Euchariſtia recipitur, & ex ipſa Euchariſtiæ receptione: Perſeuerantia vero illius vnitatis eſt aggregatum ex digna Euchariſtiæ ſuſceptione præterita, & ex ſtatu gratiæ præſente, & perſeuerante. Tandem num.69. concludit, quod ſicut peccare poſt acceptã gratiam, illamque peccato deſtruere, non eſt ſpeciale peccatum, niſi fiat intentione ſpeciali deſtruẽdi gratiam: ita grauiter peccare poſſt Euchariſtiam digne ſuſceptam, & vnitatem illam cum Chriſti carne comparatam, eamque deſtruere, non eſt ſpeciale peccatum; niſi fiat ex affectu prædictã gratiam deſtruendi.

§. II.

Soluitur dubij.

9 TOta hæc controuerſia, quamuis à multis magna contentione diſputetur, videtur magis in verbis, quam in re aliqua verſari, ſi certa fidei principia ſtabiliãtur, vt inquit Suarez. Sed in re tanta, & quæſtiones de modo loquendi magni ſunt faciẽdæ, ne ex noua, & inordinata loquutione in quæſtionibus de ipſo myſterio errare contingat.

10 Dicò primo, certum eſt, quod præter phyſicam, & realem præſentiam Chriſti in ore, & in ſtomacho ſumentis Chriſtum præſẽtem ſub ſpeciebus, nõ eſt aliqua vnio naturalis, realis, & omnino phyſica corporis Chriſti cum corpore noſtro. Hæc eſt cõmunis omnium: & ad mentem S. Ioannis Damaſceni lib.4. de fide cap.14. Docetque author ſermonis de Cœna Domini apud S. Cyprianum, docens: *Fidet noſtræ infirmitas edoceatur viſibilibus ſacramẽtis in eſſe vitæ æternæ effectum, & non tam corporali, quam ſpirituali tranſitione Chriſto nos vniri.* Et infra. *Nõ quod vſque ad conſubſtantialitatem Chriſti; ſed vſque ad ſocietatem germaniſſimam eius hæc vnitas perueniſſet.* Idemque conſtat ex illo verbo Domini Ioannis 6. de hoc ſacramento loquentis: *Verba, quæ ego loquutus ſum vobis ſpiritus, & vita ſunt, ideſt*, vt exponit Sanctus Chriſoſtomus hom.46. in Ioannem, *ſpiritualia ſunt nihil habentia carnale.*

11 Ratio eſt, quia corpꝰ noſtrũ nõ vnitur corpori Chriſti neq; ſubſtãtialiter, neq; per identitatẽ, nec in natura, neq; in perſona, neque vnione alia materiæ, aut formæ, vt mixtione, aut tranſitu vnius ſubſtantiæ in aliam: Non vnione accidentis, & ſubiecti; non cõtinuatione vnius corporis cum alio: nec facile eſt fingere reuelatam eſſe aliam vnionem incognitam: ergo fictitiè ponerẽtur.

12 Dicò ſecundo, cum corpore noſtro, propriè loquendo, corpus Chriſti non vnitur myſticè, aut moraliter, nec affectiuè; nec pluſquam moraliter, aut pluſquam pure affectiue. Probatur primò, quia modus ille loquendi nec à Patribus, nec à D. Thoma, aut ab alijs antiquis Scholaſticis eſt vſurpatus: nec eſt aliquod nouum fundamẽtum, aut ſpecialis neceſſitas ſic loquendi: ergo præſtat ab ea loquutione abſtinere. Secũdo, vnio moralis nõ eſt propria corporum; ſed eſt genuina animæ, & perſonæ operantis libere. Vnio illa pluſquam affectiua, & non phyſica, eſt à ſolo Bernale cognita: & à nemine admittenda: quia, iuxta ſubiectã materiam, non eſt dare medium inter phyſicam, & moralem.

13 Tertio ad hominem idem probatur: quia ipſe ait, quod hæc vnio eſt aggregatã ex Euchariſtiæ receptione, & ſtatu gratiæ: gratia non eſt in corpore; ſed ſolum eſt in anima, & in ea ſunt virtutes, quarum operationibus exercetur vnio corporis myſtici: ipſa vnio, ſeu receptio Euchariſtiæ non eſt effectus, ſed eſt ipſe vſus ſacramenti: ergo præter realem ſuſceptionem Chriſti, quam fides docet, & præter gratiam in anima à Sacramento cauſatam, quam etiam fides docet, nullam re ipſa vnionem veram inter corpus Chriſti, & corpus noſtrum admittit.

tit. Vt quid ergo tantus apparatus tranſcribendi authoritates, & multiplicandi rationes, quæ nihil probẽt, nec aliud ſint, quam nouæ voces?

14 Quarto. Similis eſt, quoad hoc, vnio fidelium inter ſe, ac vnio cum Chriſto: ſed fideles inter ſe non vniuntur corporaliter; ſed ſpiritualiter fide, charitate, & cõcordia voluntatum: Ergo nec cum Chriſto vnimur niſi quia ipſemet cauſat gratiam, & virtutes, quibus eius membra vniantur inter ſe, & cum Chriſto. Maiorem ipſe Granados probat tota ſec.10. ex illo Ioan.17. vbi Chriſtus Dominus ad Patrem dixit. *Ego claritatem, quam dediſti mihi, dedi eis, vt ſint vnũ, ſicut, & nos vnum ſumus.* Et 1.ad Cor.10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, non ne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? Et panis, quẽ frãgimus, non ne participatio corporis Domini eſt? Quoniam vnus panis, vnum corpus multi ſumꝰ omnes, qui de vno pane participamus.* Minor vero probatur primo, quia vt notat D. Thomas 3.p.q.8.art.3. hæc eſt differentia inter corpus hominis naturale, & corpus Eccleſiæ myſticum, quod membra corporis naturalis ſunt omnia ſimul; membra autem corporis myſtici non ſunt omnia ſimul, neque quantum ad eſſe naturæ; neque etiam quãtum ad eſſe gratiæ: Ergo neque requiruntur, quod corpora membrorum vniantur cum corpore capitis. Secundo probatur, quia authoritates illæ non loquũtur de vnione corporum noſtrorum cum corpore Chriſti; ſed de vnione per fidem, & charitatem, & concordiam voluntatum, vt conſtat ex D. Auguſtino trac.106. in Ioannẽ, cuius verba affert D. Thomas in Catena aurea Ioannis 17. lit.c. in fine, vbi ait. *Ad hoc enim valet, quod ait*: vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus: *vt quemadmodum Pater, & Filius non tãtum æqualitate ſubſtantiæ; ſed etiam voluntate vnum ſunt; ita & hi inter quos, & Deum mediator eſt filius; non tantum per hoc quod eiuſdem naturæ ſunt; ſed etiam per eandem dilectionis ſocietatem vnum ſint.* Sicut in Deo non ſolum eſt vnitas in eſſendo, ſed in volendo; ita non ſolum homines debent cõuenire in vna natura ſpecifica, quæ eſt conuenientia logica; ſed etiam debent conuenire in concordia, & charitate. Aliud etiam teſtimonium ſimiliter exponitur à D. Auguſt. trac.25. in Ioan. à Theodoreto, & Haymone 1.ad Corintios 10. & à D. Thoma ibi lec.10. dicente. *Vnum ſumus cum Chriſto: quia vnus panis vnione fidei, ſpei, & charitatis, corpus, ſcilicet illius capitis, qui eſt Chriſtus. Multi dico, ſcilicet, omnes, qui de vno pane, ideſt, corpore Chriſti, & de vno Calice, ideſt ſanguine, participamus, digna participatione, ideſt, ſpirituali, non tantum ſacramentali.* Idem dicit Auctor ſermonis de de Cœna Domini apud S. Cyprianum in fine. Imò Concilium Tridentinum Seſſ.13. cap.2. in fine docet, quod Saluator noſter voluit hoc ſacramentum *eſſe ſymbolum vnitatis illius corporis, cuius ipſe caput exiſtit: cuique nos tamquam membra, arctiſſima fide, ſpei, & charitatis connexione aſtrictos eſſe voluit, vt id ipſum omnes diceremus*: Ergo de vnione iſta ſpirituali authoritates loquuntur.

15 Denique, vt docet D. Thomas q.80. art.3. peccator ſacramẽtaliter corpus Chriſti manducare poteſt; licet non manducet ſpiritualiter fide, quæ per dilectionem operatur: Ergo quantum ad vnionem pure ſacramẽtalem, eandem habet vnionem corpus Chriſti ſub ſacramento cum corpore peccatoris; quam habet cum corpore iuſti: licet quoad effectus cauſatos in anima ſit differentia: quia *ſumunt boni, ſumunt mali, ſorte tamẽ inæquali vitæ, vel interitus: vide paris ſumptionis, quam ſit diſpar exitus*, vt canit D. Angelicus in Proſa Miſſæ feſti corporis Chriſti.

16 Dicò tertio, vnio corporis Chriſti cum corpore noſtro ſolum eſt continentis, & contenti, & cauſę medio ſacramento immediatè mouentis, & cauſantis in toto homine ſumente Euchariſtiam coniunctionem cum Deo, & Chriſto per gratiam, & virtutes, ex quibus aliquid redundat in corpus. Hæc eſt Beati Alberti Magni, & Cardinalis Turrecremata. Et in veritate idem ſolum docent Coninch. & Auerſa: & Henriquez cap.36. lib.8. & Trullẽch lib.3. Praxis cap.5. dub.2. num.3. Qui declarant exẽplo Angeli mouentis Cœlum; ex quo intime aſſiſtente, & Cœlo fit vnum principiũ motus, & influxus in inferiora: ſic ex Chriſto intime aſſiſtente ſumenti, & ex ſumente, fit vnum principium ſpiritualium operationum. Item exemplo ferri candentis, in quo ignis manens in ſua natura penetrat totum ferrum, & ex ferro, & igne fit vnum principium producendi calorem. Sic Chriſtus manens in ſua natura ſub ſacramento, immediate vnitur ſumenti, & per dona ſuæ gratiæ totum penetrat, & fit perfectum principium operationum. Non ergo oportet inter corpus Chriſti, & corpus manducantis fingere aliquam vnionem phyſicam, & naturalem. Nec ſpiritualem, & moralẽ diſtinctam ab ea, quæ fit per dona gratiæ,

&

& virtutum. Vnde ſi aliqui Patres id aſſere re videntur, interpretandi ſunt, vt per ly *naturaliter* intelligant idem, quod realiter, & vere: ac ſi dicerent corpus Chriſti vere, & realiter ac ſubſtantialiter contineri ſub ſpeciebus: Sicut Apoſtolus ad Colloſ.2.ait. In Chriſto inhabitare plenitudinem Diuinitatis corporaliter, ideſt, vere, & realiter.

17 Totum hoc docet S.Thomas Tum in Catena aurea Ioannis 6.ad illa verba: *Hic eſt panis, qui de cælo deſcendit*: vbi refert Theo. dicentem: Sed quia Deus carnem ſibi vniuit, caro eius viuificatiua exiſtit, non quod in Dei naturam tranſierit; *ſed ſecundum quandam ignitæ ferri conſuetudinem*, quod & ferrum manet, & ignis actum oſtendit: Sic & caro Domini viuificatiua eſt tamquam caro Verbi Dei. Hæc ibi. Tum hic art.1.ad 2.vbi cum S.Damaſceno Euchariſtiam cõparat *carboni ignito*: quia panis Diuinitati vnitus ignem charitatis, & delectationem, & ebrietatem ſpiritus cauſat: & ad 3.declarat, quod ex anima redundat effectus gratiæ ad corpus. De quo S.Thomas q.8.art.2.Diximus etiã q.73.dub.3.ipſum corpus Chriſti eſſe virtutem ſacramenti Euchariſtiæ. Et in hoc ſenſu S.Cyrillus lib.11.in Ioannẽ cap.27.ait. *Corporaliter enim Filius per benedictionem myſticam nobis vt homo vnitur.* Et S. Damaſcenus lib.4.fidei cap.14.relatus à D. Thoma q.73.art.4.dicit, quod *communio appellatur, quia per illud cum Chriſto comercium habemus, ac carnem ipſius, & Diuinitatem percipimus, &c.*

18 Adhuc autem admiſſa illa vnione cum corpore noſtro; non poteſt dici effectus primarius Euchariſtiæ. Primo, quia licet Euchariſtia corpore manducetur, primarius effectus eius eſt ſpiritualis, & reſidens in anima, vt docent Summi Pontifices Eugenius Quartus, & Vrbanus Quartus, & Concilia Florentinum, & Tridentinum. Secundo, quia primarium effectum aſſignat Concilium Florentinum ſimilem ei, quem cibus, & potus materialis cauſant ad vitam corporalem: *Sacramentum hoc quoad vitam operatur ſpiritualem.* Ideoque in §. *Quinto Eccleſiaſticorum* ait, quod *renati, & roborati nutrimur diuina Euchariſtiæ alimonia.* Concilium Tridentinum ſeſſ.13.cap.2.dicit, *Sumi autem voluit Chriſtus ſacramentum hoc, tamquam ſpirituale animarum cibum, quo alantur, & confortentur viuentes vita illius, qui dixit, qui manducat me, & ipſe viuet propter me.* Ergo primarius effectus Euchariſtiæ eſt quod ſit alimonia, quo vita ſpiritualis nutritur, vt docet D. Thomas q.73.art.1.& hac q.79.art.1.Cõfirmantque relata Concilia. Et in Catechiſmo Pij Quinti parte 2.cap.4.num.47.dicitur: *Quos vſus corporis panis, & vinum affert, eos omnes animæ ſaluti, & iucunditati, ac meliori quidem, ac perfectiori ratione, Euchariſtiæ ſacramentũ præbet.* Videatur D.Thomas Opuſculo 58.cap.25.

DVBIVM QVARTVM.

Vtrum Euchariſtia cauſet aliquos effectus in corpore ſumentis?

1 SAnctus Ambroſius (vel qui eſt author commentariorum in Epiſtolas S.Pauli, qui circunferuntur quinto tomo operum S.Ambroſij: & eius eſſe negat Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis quinque argumentis probans) 1.ad Corint.11.ad illa verba: *Hoc poculum nouum teſtamentum eſt*: relatus à D.Thoma q.74.art.1.& q.76.ar.2.ad 1.ait: *Caro enim Saluatoris pro ſalute corporis, ſanguis vero pro anima noſtra effuſus eſt; ſicut prius præfiguratum fuerat à Moyſe: Sic enim ait: Caro, inquit, pro corpore veſtro offertur, ſanguis vero pro animis: ideoque non manducandum ſanguinem.*

Alludit ad id quod habetur Leuitici 17. Sed in noſtra Vulgata aliter legitur: nã ver.10.& 11.& 12.ſic dicitur. *Homo quilibet de domo Iſrael, & de aduenis, qui peregrinãtur inter vos, ſi comederit ſanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & diſperdã eam de populo ſuo; quia anima carnis in ſanguine eſt: & ego dedi illum vobis vt ſuper altare in eo expietis pro animabus veſtris, & ſanguis pro animæ piaculo ſit: idcirco dixi filijs Iſrael: omnis anima ex vobis non comedet ſanguinem, &c.* Vbi Maluenda ver.11.dicit, quod Expoſitores (nempè Theodoretus, Iſichius, Abulẽſis, & Caietanus, Cornelius à Lapide ibi, & cap.3.& alij) notãt poni hoc verſu duas cauſas interdicti eius ſanguinis: prior eſt, quod ſanguis ſedes ſit animæ, & qui edit ſãguinem, videtur animam, ſeu vitam, ait animal viuum ferino more comedere, ac vorare. Poſterior, quod eum ſibi reſeruat Deus, vt eo fiat expiatio pro anima offerẽtium, ac ſi anima pro anima dederetur noxæ. His rudimentis apud veterem populũ Chriſtum adumbratum volũt, & expiationem factam in Cruce per ſanguinem ipſius.

Ex quibus conſtat rectè ex teſtimonio Leuitici deduci ibi eſſe adumbratum, quod *ſanguis ſanguinis pro ſalute animæ offertur*: altera verò pars ſententiæ, quod *caro pro corpore offertur*, non habetur in Vulgata noſtra. Nihilominus in hymno feſti corporis Chriſti videtur etiam approbari; cùm dicitur. *Quibus ſub vinã ſpecie carnem dedit; & ſanguinem: vt duplicis ſubſtãtiæ totum cibaret hominẽ.* Quod tamen videtur habere difficultatem, quia corpus non eſt ſubiectum gratiæ: & ita nõ ſpecialiter cibatur alimonia ſpirituali. Et deinde non apparet cur panis correſpondeat corpori, & ſanguis animæ?

2 Reſpondet S.Thomas hic art.1.ad 3. quod quia ſacramenta operantur ſalutem, quam ſignificant; ideò ſecũdum quandam aſſimilationem dicitur, quod in hoc ſacramento corpus offertur pro ſalũte animæ; quamuis vtrumque ad ſalutem vtriuſque operetur, cum ſub vtroque totus ſit Chriſtus, vt dictum eſt q.76.art.1.& 2. Et licet corpus nõ ſit immediatum ſubiectum gratiæ; ex anima tamen redundat effectus gratiæ ad corpus, dum in præſenti membra noſtra exibemus arma iuſtitiæ Deo (vt habetur ad Rom.6.) & in futuro corpus noſtrum ſortietur in corruptionem, & gloriã animæ.

3 Præterea docet S.Cyrillus Hieroſol. Catech.4.myſtagogica, quod hoc ſacramẽtum *animam, & corpus ſanctificat.* Et Ægidius Coninch q.79.ar.8.dubio vnico num.61. ait. Primo enim ſanctificat quodammodo corpora noſtra ſuo contactu. Si enim olim inſtrumenta omnia paſſionis, eiuſque veſtes, et iam vaſa, quibus Euchariſtia continetur, eius contactu ſanctificantur, cur non etiam corpus noſtrum, quod in ſe Chriſtũ recipit, aliquomodo ſanctificetur? Hinc Chriſ.hom.30.in 2.ad Corint. Super illud: *Salutate vos inuicem: Non vulgarẽ* (ait) *honorem conſequutum eſt os noſtrum accipiens corpus dominicum.* Ex quo patet, quam caſte deceat nos habere noſtra corpora, quæ ſunt ſacra quædam vaſa Chriſtum continentia. Quæ ratio in ſimili traditur ab Apoſtolo 1. ad Corint.6.dicente. *Neſcitis quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergo mẽbra Chriſti faciam membra meretricis? Abſit. Hoc enim eſt horrendum ſacrilegium: Vnde dicitur Malachiæ 2.Contaminauit Iudas ſanctificationem Domini, quam dilexit, & habuit filiam Dei alieni.* Quæ eſt expoſitio D.Thomæ 1. ad Corint.6.lec.3. Verificaretur què in rigore de ſacrilegio formali, ſi id directè intẽderet contaminare, quod eſt à Chriſto ſanctificatum: ſed regulariter id non intendi-

tur, & ideò non ſufficit eſſe mẽbrum Chriſti per Baptiſmum, & cõmunionem; vt fornicatio ſit ſacrilegium proprie dictũ, quod ſit neceſſario in confeſſione exprimendum.

4 Tertiò docent Sancti Patres, & Theologi Euchariſtiam in corpore digne ſumentis ardorem concupiſcentiæ extinguere, fomitem minuere, deuotionem augere. Ita octo Patres, quos refert Suarez diſp.64. ſec.1.conc.2. Habeturque in Catechiſmo Pij Quinti, & in Concilio Colonienſi folio 78. Quo ſenſu S.Hieronymus Zachariæ 9. exponit illud: *Vinum germinans virgines.* Et S.Remigius relatus in Gloſſa ordinaria. Et Paſchaſius libro de corpore, & ſanguine Domini cap.21.ait. *Fælix fructus vbertatis, ex quo virginitas germinatur: nam in hoc noſtri generis vino caſtitas corrumpitur; ab iſto vero Virgines procreantur.* S.Thomas Opuſculo 58.cap.21.circa finem affert Gloſſam ſuper Pſal.67.ad illa verba: *Selmon mons Dei*: dicentem: *de corpore Chriſti manat vmbra gratiæ, quæ nobis defenſaculum eſt contra incentiua vitiorum, & carnalis concupiſcentia.* Et ipſe D.Thomas poſt nonnulla, ſubdit: *Dum ergo Fidelis corpus Chriſti ſumit, ſpirituale refrigerium percipit; quaſi de vmbra gratiæ, quæ de ipſo fluit.* Oſeæ 14. *Ego quaſi ros, & Iſrael germinabit quaſi lilium.*

5 Sed non facile eſt explicare qualiter Euchariſtia hos effectus cauſet in corpore; an videlicet directè, & immediatè in corpore cauſet qualitates aliquas ſupernaturales, vel naturales, quæ hoc operentur in corpore? An verò ſolum cauſet mediatè, & indirectè, quatenus gratia ſacramentalis habet annexa auxilia, quibus efficiãtur actus, quibus concupiſcentiæ mitigentur, & ſubdantur rationi, & in parte ſenſitiua deuotio excitetur?

6 Omnibus iſtis modis fieri opinantur Theologi. Primum indicat Henriquez lib. 8.cap.35.§.5.dicens. Ob coniunctionem digne communicantis cum corpore Chriſti, datur iuſtis agilitas quædam, & vigor ad ſtudioſa opera ex aſſiſtentia diuini auxilij, & aliud quid ſimile dotibus, per quod caro, diminuto in dies fomite, prõptius obediat ſpiritui.

7 Suarez tamen diſp.64.ſec.1.conc.1. docet quod Euchariſtia nõ efficit in corpore qualitates aliquas ſupernaturales. Quod dicit certum, ita vt contrarium, *non opinio probabilis, ſed nona temeritas iudicanda ſit* contra omnes Theologos. Abſque vlla neceſſi-

tate,

tate, vel vtilitate huius effectus, quidquid sit de possibilitate eius. Quod ibi latè declarat.

Ipse verò Suarez dicit *piam, & probabilẽ* sententiam, quam indicat Beatus Laurentius Iustinianus ser. de Euchar. & Claudius Sancteis Rep. 6. cap. 10. & postea vt probabilem sequuntur Nuño q. 79. art. 3. dub. 2. & Granado trac. 9. disp. 6. num. 4. produci in corpore ipso qualitates aliquas naturales, quibus ardor concupiscentiæ temperetur, & fomes aliquantulum minuatur.

Quod confirmat Lugo disp. 12. sec. 5. num. 100. a contrario: quia hoc sacramentum in carne indigne sumentium causare solebat infirmitatem, & imbecillitatem: iuxta illud Apostoli. 1. ad Cor. 11. *Propter quod multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi*: Quid mirum quod in homine bene disposito causet corporalem effectum roboris, & virium, ordinatum ad finem spiritualem? Neque enim hoc est contra rationem sacramenti, cum etiam Extremaunctio operetur immediatè circa corpus infirmi: Et matrimonium fortasse conferat aliquem effectum materialem ordinatum ad pacem, & vnionem vtriusque coniugis inter se.

8 Quamuis negandum non sit nonnũquam Eucharistiam hos effectus conferre; sicut de sacramento Baptismi docet S. Thomas q. 69. art. 8. in corpore, & ad 4. interdũ conferre sanitatem corporalem. Tamen quia non habemus hic diuinam promissionem, sicut habemus in sacramento Extremæunctionis: Ideò melius dicitur ratione Eucharistiæ conferri specialia auxilia, quibus excitentur piæ cogitationes ad eum finem accommodatæ, & Dei prouidẽtia tollantur omnes occasiones extrinsecæ, & arceantur Dæmones ne fomitis incendium augeant, vt docet S. Ioannes Crisost. hom. 45. in Ioanem. Et hunc dicendi modum magis approbant Suarez vbi supra, Coninch, Henriquez, & alij, quos referunt, & sequuntur Bonacina tom. 1. disp. 4. q. 4. punc. 1. n. 7. Trullench lib. 3. cap. 5. dub. 1. num. 8.

9 Imò habetur in Catechismo Pij Quinti, in quo dicitur de Eucharistia: *Dum enim Charitatis igne animos magis incendit, concupiscentiæ ardorem extinguat, necesse est.*

Quod est desumptum ex D. Thoma hic art. 1. ad 3. & art. 6. ad 3. vbi ait, quod *licet hoc sacramentum non directè ordinetur ad diminutionem fomitis; diminuit tamen fomitem ex quadam consequentia, in quantum auget Charitatem: quia sicut S. Augstinus dicit in lib. 83. quæstionum q. 36. Augmẽtum Charitatis est diminutio cupiditatis. Directè autem confirmat cor hominis in bono; per quod etiam præseruatur homo à peccato.*

10 Sed inquit Suarez, quod licet hic modus sit verus; non tamen sufficiens ad verificandum, quod hoc sacramentum habet efficaciam in corpore digne suscipiẽtis moderando fomitem peccati: augmentum autem Charitatis nõ requirit efficentiam alia quam circa corpus.

11 Sed contra est. Primo, quod authoritates quidem Patrum, illum effectum attribuunt Eucharistiæ, non tamen dicunt directè ad hoc ordinari: imò planè insinuãt hoc fieri ex redundantia effectuum, qui fiunt in anima. Vnde S. Cyrillus lib. 4. in Ioannem cap. 17. ait. *Sed vt, cum in nobis manet Christus, sæuientem membrorum nostrorum legem; pietatem corroborat, perturbationem animæ extinguit*: Quasi corroboratio pietatis, & extinguere animæ perturbationem, assignetur pro causa huius quod est sedare sæuientem membrorum nostrorum legem: quæ sunt ipsemet rationes assignatæ. Secundo. Propria ratio huius effectus, quæ tandem assignatur ab ipso Suarez in hoc sectionis primæ, mirificè confirmat modum dicendi D. Thomæ. Inquit enim Suarez. Et hinc iam potest propria ratio huius effectus; quia hoc sacramentum institutum est, vt antidoto ad præseruandum hominem a malis. Vnde quia fomes peccati est primus fons, & origo peccatorum, nõ potest suauius, neque efficacius sacramentum hoc hominem à malis præseruare, quam fomitem ipsum mitigando, & ad operandum bonum hominem confortando. Hæc Suarez. Sed non potest suauius hoc fieri, nisi augendo Charitatem, & confortando cor hominis in bono, vt D. Thomas explicat: Ergo explicatio D. Thomæ, nõ solum est vera, sed & sufficiens.

Tertio D. Thomas non loquitur solum de augmento Charitatis quantum ad actus elicitos, sed etiam quantum ad actus imperatos: quia virtutum exercitio firmatur homo in bono: & ex imperio charitatis insurgunt pie cogitationes, & affectiones sanctæ redundant in appetitum sensitiuum. Vnde modus iste dicendi coniugi debet cum illo iam assignato, quod eo ipso quod Eucharistia vt cibus animæ confortat cor in bono, habet annexa auxilia ad mitigãdum fomitem, & ad vincendum malum.

Quarto

12 Quarto tribuit corpori digne sumẽtis Eucharistia resurrectionem gloriosam: hoc enim promisit Christus Dominus Ioã. 6. ver. 55. dicens. *Qui manducat meam carnẽ, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternã: & ego resuscitabo eum in nouissimo die.* Ideoquè Concilium Nizænum vocat hoc sacramentum *Symbolum Resurrectionis*: & S. Ignatius Epist. 14. ad Ephes. vocat pharmacum immortalitatis. Quod & asserunt Sancti Cyrillus, Chrysostomus, Nissenus, Cyprianus, & Irænæus, quorum verba refert Suarez disp. 64. sec. 2. Specialiter S. Cyrillus Alexãdrinus lib. 4. in Ioannem cap. 15. declarans in persona Domini relata verba, ait. *Ego, qui homo factus sum, per meam carnem in nouissimo die, comedentes resuscitabo. Nempè impossibile omnino est, ne interitus, & mors ab eo, qui naturaliter vita est, superetur: non enim potest natura nostra vitæ connecta non viuificari.*

13 Idem probat D. Thomas super cap. 6. Ioannis lec. 7. lit. d. dicens. Est ergo magna vtilitas huius cibi; quia dat vitam æternam animæ. Sed etiam magna est, quia dat vitam æternam etiam corpori: & ideò subdit: *Et ego resuscitabo eum in nouissimo die*: sicut enim dictum est, quod ille, qui spiritualiter manducat, & bibit, fit particeps Spiritus Sancti, per quem vnimur Christo vnione fidei, & charitatis, & per quem efficimur membra Ecclesiæ. Resurrectionem autem facit mereri Spiritus Sanctus: Rom. 8. *Qui suscitauit Iesum Christum Dominum nostrum à mortuis, resuscitabit, & mortalia corpora nostra propter inhabitantem Spiritum eius in nobis.* Et ideò dicit Dominus, quod eum, qui manducat, & bibit, resuscitabit, ad gloriam, non ad condemnationem; quia hæc resuscitatio non prodesset. Et quidem satis congrue huiusmodi effectus sacramẽto Eucharistiæ attribuitur: quia vt dicit S. Augustinus, & dictum est supra, *Verbum resuscitat animas: sed Verbum caro factum viuificat corpora.* In hoc autem sacramento, non solum est Verbum secundum suam Diuinitatem; sed etiam secundum veritatem carnis: & ideò non est causa solum resurrectionis animarum; sed etiam corporum 1. ad Cor. 15. *Per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum.* Patet ergo vtilitas huius manducationis. Hæc D. Thomas. Quo sensu hoc causare specialiter competat Eucharistiæ, dubio sequenti exponetur.

14 Addit Granados Controu. 6. de Eucharistia trac. 9. disp. 8. num. 2. in fine. Addit Ioannes Lorinus in cap. 2. Actorum ver. 42. in fine pag. 151. & initio 152. non defuisse aliquos, qui affirmauerint, his, qui corpus Christi sumpserint, tribuendum in corpore peculiarem quasi ornatum *in similitudinem aureolæ.* Quod sanè, & si efficaciter probari non possit, non potest vrgenter refelli, neque despiciendum est, quod in tanti sacramẽti excellentiam, & gloriam cedit. Hæc ibi. Cæterum, licet vere in Catechismo Pij Quinti dicatur, quod *immensæ Eucharistiæ vtilitates, & fructus, nulla oratione explicari possint*: optarem tamen Patrum, aut Theologorum authoritatem, aut rationẽ solidam, quo hæc nouitas persuadenda proponeretur: & dum aliquid horum non adducitur, cuilibet licebit repudiare. Vnde Suarez disp. 64. sec. 2. §. *Prima sententia*, dicit, quia *nullam habet fundamẽtum*, relinquẽda est. Quod etiam asserit Nuño q. 79. art. 3. dub. 3. §. *Secundus modus*, dicens, quod sibi non videtur probabilis, quia non habet fundamentum in re.

DVBIVM QVINTVM.

Vtrum effectus huius sacramenti sit adeptio gloriæ?

§. 1.

Eucharistia causat adeptionem gloriæ.

1 REspondet S. Thomas art. 2. affirmatiue. Probat ex verbis Domini Ioannis 6. vers. §2. *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Sed vita æterna est vita gloriæ: Ergo effectus huius sacramenti est adeptio gloriæ. Probat etiam duplici ratione, præmittens, quod in hoc sacramẽto potest considerari, & id ex quo habet effectum, scilicet ipse Christus contentus, & passio eius repræsentata; & id per quod habet effectũ, scilicet, vsus sacramenti, & species eius. Et quãtum ad vtrumque competit huic sacramento, quod causet adeptionem vitæ æternæ. Nam ipse Christus per suam passionẽ aperuit nobis aditum vitæ æternæ: secundum illud ad Hebræos 9. *Noui testamenti mediator est, vt morte intercedente, qui vocati sũt, acceptant repromissionem æternæ hæreditatis.* Vnde & in forma huius sacramẽti dicitur: *Hic est calix sanguinis mei, noui, & æterni testamenti.* Similiter etiam refectio spiritualis cibi, & vnitas significata per species panis, & vini, habentur quidem in præsenti, sed imperfectè: perfectè autem in statu gloriæ.

Vnde

Vnde S.Augst.trac.26.super illud Ioã.6. *Caro mea vere est cibus*: dicit: *Cum cibo,& potu id appetant homines, vt non esuriant, neque sitiant; hoc veraciter non præstat nisi iste cibus, & potus, qui eos, à quibus sumitur, immortales, & incorruptibiles facit in societate Sanctorum* (alias, *ideſt, societas ipsa Sanctorum*) *vbi pax erit,& vnitas plena, atque perfecta.*

2 Confirmatur ex S.Dionysio de Cœlesti Hierarchia cap.1.dicente. *Iesu felicissimam societatem* (in Cœlo futuram) *de sacro sancti mysterij* (Eucharistiæ) *coniunctione consequitur.* Quia hæc sumptio illam vnionem præfigurat. Vnde in vltima oratione Missę festi corporis Christi ex D.Thoma canit Ecclesia: *Fac nos quæsumus Domine, Diuinitatis tuæ sempiterna fruitione repleri, quam pretiosi corporis, & sanguinis tui temporalis perceptio præfigurat.* Et ipse D.Thomas q.73.art.4. dicit: Tertiam significationem habet respectu futuri, in quantum scilicet, hoc sacramẽtum est præfiguratiuum fruitionis Dei, quæ erit in patria. Et secũdum hoc dicitur *viaticum*: quia his præbet nobis viam illuc perueniẽdi. De quo S.Th.q.80.art.2.ad 1.

3 Confirmatur secundo ex Antiphona, quæ canitur in secũdis Vesperis; in qua dicitur, quod in hoc sacro conuiuio *futuræ gloriæ nobis pignus datur.* Quod prosequitur Opusculo 58.cap.23.§. *De tertio fructu*, vbi inter alia dicitur: *Stergo corpus Christi sumptum, pignus est vitæ æternæ; & pignus non diuellitur, donec id pro quo impignoratur accipiatur, profecto per hoc ad vitam æternam perducimur.* Quæ ratio est S.Ioan.Chrisost.hom.45.in Ioannem dicentis: *Qui in hac vita ita se nobis exibet, multo magis in futura.* Quod denique confirmat Concilium Tridentinum Sess.13.cap.2.docens, quod Saluator noster sacramentum hoc *pignus esse voluit futuræ nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis, adeoquè symbolum vnius illius corporis, cuius ipse caput existit.*

4 Oportet autem circa hoc cauere ignorantiam, quam refert D.Augustinus libro 21. de Ciuitate Dei cap.25.qui eis, qui Christi baptismate abluti, & corporis, & sanguinis eius participes facti sunt, liberationem ab æterno igne promittunt, quomodolibet vixerint, in quacumque hæresi, vel impietate fuerint.

Contra quos arguit S.Augustinus ex Apostolo ad Galatas 5. vbi carnis operibus enumeratis, dicit, quod *qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.* Et quia solum hoc promittitur manentibus in Christo. Non itaque manent in Christo, qui non sunt membra eius. Non sunt autem membra Christi, qui se faciunt membra meretricis, nisi malum illud pœnitendo esse destiterint, & ad hoc bonum reconciliatione redierint.

5 Deinde S.Thomas hic art.2.ad 1.respondet, quod sicut passio Christi, in cuius virtute hoc sacramentum operatur, est quidem causa sufficiens gloriæ, non tamen ita, quod statim per ipsã introducamur in gloriam; sed oportet vt prius simul compatiamur, vt postea simul cõglorificemur (sicut dicitur ad Rom.8.) ita hoc sacramentũ nõ statim nos in gloriam introducit; sed dat nobis virtutem perueniendi ad gloriam; & ideò viaticum dicitur. In cuius figuram legitur 3.Regum 19. quod *Elias comedit, & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus vsque ad montem Dei Oreb.* Sed quia ignoramus an digne accedamus, & digne accedentes non iumus in gratia confirmati. Ideo solutione ad 2. explanat D.Thomas cum Diuo Augustino, quod *multi de Altari accipiunt, & accipiendo moriuntur*: quia indecenter suscipiunt. Et alij, qui digne accedunt, de facto non consequuntur gloriam, quia non perseuerant innocentiam conseruando. *Vnde non est mirum, si illi, qui innocentiam non seruant, effectum huius sacramenti non consequuntur.* Et Ioannis 6.lec.7.lit.c. In fine, ait D.Thomas, quod *de necessitate habebit vitam æternam, si perseueret.* Dixerat antea, quod ideò comparatur ligno vitæ Prou.3. *Lignũ vitæ est his, qui apprehenderunt, &c.* Vnde dicitur panis vitæ Eccles.15. *Cibauit illum pane vitæ, & c.*

§. II.
Qualiter eam causat?

6 SEd restat difficultas, quia non apparet qualiter sit proprium Eucharistiæ causare gloriam, nisi ratione communi omnibus sacramentis conferẽtibus gratiam, quę dat ius ad gloriam? Si autem hoc solum dicitur, nulla ponitur peculiaris in hoc Eucharistię excellentia. Nec apparet in quo genere Eucharistia causet gloriam, cum maior non efficiatur à minori: quia nihil agit vltra suam speciem. Sed minus est accipere Christum sub specie alienа, quod fit in hoc sacramẽto, quam frui eo in specie propria, quod pertinet ad gloriam: Ergo hoc sacramentum non causat adeptionem gloriæ.

7 Respondet D.Tho.art.2.ad 3. *quod hoc, quod Christus sub aliena specie sumitur, pertinet ad rationem sacramenti, quod instrumentaliter agit. Nihil autẽ prohibet causam instrumentalem producere potiorem effectum, vt ex supra dictis patet q.77.art.3.ad 2.*

8 Propter hanc D.Th.auctoritatẽ M.Didacº Nuño q.79.ar.2.dub.vn. asserit, quod saluo meliori iudicio sibi videtur *probabile*, quod hoc sacramẽtum physicè causet gloriam. Quia D.Th.docet eam instrumentaliter causare: quod iuxta subiectam materiã, & in modo loquendi D.Th. vt vidimus q.62. denotat causalitatem effectiuam physicam. Secũdo, quia iuxta hoc, multò melius verificãtur testimonia Scripturæ, & Patrũ. Tertio, quia hoc sacramentum realiter cõtinet Christũ Dñm, qui physicè causat gloriam: Ergo conuenientius est, quod etiam ipsum sacramẽtum illam causet. Quia gratia, vt sacramẽtalis virtus Christi, eleuatur à Deo vt causet gloriam, inquantum virtº Christi Dñi. Et ar.3.diffic.3. in fine dicit esse *probabile*, quod eleuatur à Deo ad causandum physicè resurrectionẽ corporis, & gloriam illius: alioqui non apparet quomodo sit specialis effectus huius sacramẽti magis quam aliorum.

9 Videtur non parum fauere Ioan.Maldonatus Ioã.6.ver.50.dicens. Corpus Christi, cũ propter hypostaticam cũ Diuinitate coniunctionẽ, vitam in se infinitam, & diuinam habeat, eam cõtactu suo corporibus nostris ingenerat, cũ illud re ipsa in Eucharistiæ sacramento sumimus. Itaq; *semen corporibus nostris quoddam immortalitatis imprimit*, quo postea nõ quouis modo, sicut damnatorũ corpora; sed peculiari quodã modo resurgant; ad eum nimirum modũ, quo corpus ipsum Christi resurrexit; nõ ad mortẽ secũdã, ideſt, ad supplicia; sed ad beatitudinẽ, & vitã æternã. Hæc ibi. Illud semẽ immortalitatis corporibus impressum, videtur denotare cõcursũ causæ instrumẽtalis, sicut semen concurrit ad dandam vitam.

10 Quod & indicat Leontius, apud Turrianum lib.2.de Euchar.c.19. dicẽs, *corpus Christi in hoc sacramẽto inueniri tãquã semẽ vificum.* Et S.Greg.Nissenus Orat.Catechetica c.37. in fine inquit. *Per suæ gratiæ dispensationem se per carnem inserit omnibus credentibus, vt vnione cum eo, quod est immortale, sit etiam homo particeps incorruptionis.*

11 Eiusdẽ opinionis videtur M.Soto in 4.dist.11.q.2.art.2.ad 3. dicens, quod licet maius a minori non fiat tãquã à causa principali; fieri tamẽ potest tanquam ab instrumento; per asciam enim fit statua: sic ergo per sumptionem sacramenti instrumentaliter adipiscimur gloriam, quam Deus nobis confert. Idẽq; aperte indicant Rofensis li.4.cõtra Oecolãpadiũ c.21.&32.& initio libri 5.& Ruardus Taperar.3.cõtra Luther fol.267.&271. Hosius in Cõf. Catholica c.42.& alij, licet nõ tã expresse loquantur.

12 Cæterum hæc causalitas instrumentalis Eucharistiæ in gloriã, dupliciter potest intelligi. Vno modo, quod immediatè Deº eleuet ipsã sumptionẽ Eucharistiæ, vel ipsas species sacramentales, vel aliquem modum ab eis causatũ, vt eis mediantibus efficiat gloriam animæ, & corporis. Secundo, quod quia Eucharistia instrumẽtaliter causat gratiam, quæ dat ius ad gloriam: vel continet Christũ, qui sua passione meruit gloriam, & eam instrumentaliter causat; ideò mediatè Eucharistia dicatur physicè causare gloriã. ¶ Primum, dato quod sit possibile (de quo aliqui dubitant, quia beatitudo formalis consistit in actu vitali, &c.) nõ video necessitatem sic asserẽdi fieri de facto: Tum quia Apostolus 2.ad Timot.4. solum Deum ponit vt causã reddentẽ coronã: vbi S.Th.lec.2. ait, quod *dator huius est Deus*: & Psal.83. *Gratiã, & gloriã dabit Dñs*: per quas, & similes loquutiones, licet clare nõ excludatur cõcursus causę instrumentalis: Tamẽ excludi videtur à D.Tho.1.2.q.3.ar.6. vbi probat D.Th.quod *homo fit beatus solo Deo agente*. Et ad 1.docet, quod licet homo adiuuetur ab Angelis, vt se disponat ad gloriã; *Ipsũ tamen vltimum finẽ consequitur per ipsum primũ agentem qui est Deus*. Excludit ergo cõcursum causarum exteriorũ, etiã instrumẽtaliter adiuuãtiũ. Præterquãquod sine incredibilibº miraculis, nõ apparet qualiter sacramẽtũ à viatore in hac vita mortali sũptũ, & cõsũptũ in corpore, cũ hominis anima est extra corpº, in ea causet gloriã, & in nouissimo die causet corporũ resurrectionẽ; cũ multę cõditiones requisitæ ad cõcursũ instrumẽtalem physicũ hic desiderẽtur. Deniq; per comestionẽ cibi vetiti non est causata corporis mors immediatè; sed quia amissa iustitia originali, pariter amisit immortalitatẽ: & sic verificatur illud ad Rom.5. *Per peccatũ mors*: Ergo similiter Eucharistia cõferendo gratiã, dat gloriã animæ, ad quã cõsequitur suo tempore gloria corporis. Vnde Rupertus Abbas Cantic.5.ad illa verba Cãticorũ: *Comedi fauũ cũ melle meo*: ait, loquẽdo in persona Christi: *Corpus meũ comedendũ, & sanguinem meũ bibendũ vobis appono, vt quo ordine mors introiuit, eodem foras mittatur de animabº, & corporibº vestris, &c.*

13 Restat ergo verum esse, & intentũ à D.Tho.& Patribus,& à Dominico Soto, & alijs,quod Eucharistia causer gloriam instrumẽtaliter mediate, quia causat gratiã, quæ est semẽ gloriæ;dat viaticum,quo perueniamus ad gloriam.Quod genus causalitatis adhuc magis verificaretur,si esset vera sententia M.Petri Ledesma de Esse Dei q.8.art.8.pag.585.asserentis lumen gloriæ dimanare a gratia,sicut propriam passionẽ ab essentia.Sed quidquid sit de hoc,cum ex promissione diuina,morienti in gratia infallibiliter conferatur gloria,cum Eucharistia det gratiam,& robur ad perseuerandũ, & sit viaticũ decedentium,sic dicetur causare gloriam:& in hoc sẽsu loquutus est D. Tho. Sed tũc soluẽda restat altera pars difficultatis,quę inquirebat, quomodo hoc sit proprium Eucharistiæ?

14 Respondet Soto illo ar.2.§. *Qui conclusionem*,quod mens D.Th.sublimior est, censet enim hoc per se cõuenire huic sacramento,sicut Baptismo, licet quodãmodo differẽter.Primũ,quia vt art.1. dicebam⁹, in Baptismo includitur votum huius, tanquam finis omnium sacramentorum, per quem modum confert primam gratiã.Secũdo, quod ad rem magis attinet, quod cũ gloria non sit nisi vita æterna; cuicumque sacramento per se conuenit dare,aut fustẽtare vitam spiritualem,quæ hic incipit, & in futuro sæculo perpetuatur,cõuenit proprie conferre gloriã.Sacramentis ergo Cõfirmationis,& Extremę vnctionis, Ordinis, & Matrimonij: quia sua gratia non est per se dare vitam,nisi peraccidens,quando accedens est attritus,sed alios habent effect⁹; non per se conuenit conferre gloriam.Baptismo vero, & Eucharistiæ per se id conuenit: Baptismus enim quia est fegeneratio, dat nobis vitam,faciendo nos filios Dei: *Et si filios*, vt ait Paulus ad Rom.8.*ergo hæredes æternæ vitæ*. Eucharistia vero,quia eandem vitam sustẽrat,nutrit,& auget, virtute sua facit , vt detur nobis perpetua in patria. Hęc ibi.Et ad primum,cum D.Thoma docet,quod hoc sacramentum est causa gloriæ,quatenus est viaticum subsidium sustentandi spiritualem vitam per quam peruenimus ad gloriam,vt cum D.Tho.diximus n.5.afferendo illud 3.Regũ 19.*Et ambulauit in fortitudine cibi illius,&c.* Hanc sententiã esse *valde probabilem*, dicit Suarez disp. 64.sect.2.§.*Secunda sententia*. Sicut in statu innocentię immortalitas vitæ tribuebatur cibo ligni vitæ, & efficaciæ illius. Tenet-

que Petr⁹ Ledesma de Eucharistia cap.10. conc.6.licet male pro contraria citet M. Soto,cum eius verba formalia sint nũc relata.Sequitur Trullench lib.3.c.5.dubio 1. num.10.

15 Addit Suarez ex propria sententia alium modum,dicens resurrectionem, & immortalitatem corporis esse specialẽ effectum huius sacramenti;quia licet ratione illius nõ conferatur corpori aliquod donũ,quod ratione gratiæ,vel gloriæ animæ non debeatur;dabitur tamẽ proprio,& speciali titulo,scilicet,propter specialem coniunctionem cum Christo factam per hoc sacramentum.Quod dicit *pium,& probabile*: quia non repugnat eandem rem pluribus titulis promitti,& deberi.Et ita afferendo augetur nostra spes,& deuotio,& reuerentia ad hoc sacramentum.Et ideò dixit Sanctus Cyrillus lib.10.in Ioannem cap.13.& lib.11.cap.27.*Non poterat aliter corruptibilis hæc natura corporis ad immortalitatem, & vitam perpetuam traduci, nisi naturalis vitæ corpus illi coniungeretur*.Hunc dicendi modum sequuntur Granados tract.9 disp.8.n. 3.Auersa q.7.sect.2.§.*Sexto* , coniungens hunc modum dicendi cũ præcedente: quia Eucharistia dat auxilium ad perseuerandũ. Dicitur quoque resurrectio,& immortalitas corporis speciali titulo conferenda intuitu huius sacramenti,ita quod illi Beati, qui Eucharistiam non susceperint,resurrecturi quidem sint ad vitam immortalem titulo suæ beatitudinis;sed alij,qui in hac vita susceperint,hoc insuper titulo,propter contactum sui corporis cum corpore Christi,adepturi sint vitam sui corporis immortalem.

16 Sed instat Lugo disp.12.sect.5.n. 106.quia habere rẽ pluribus titulis non est motiuum aptum,vt homines alliciãtur ad hoc sacramentum,prout Christus eos volebat allicere,quando resurrectionem promisit mãducãti hunc cibum. Nam sicut si eadem pœna infligenda esset propter peccata sequentia , illa multiplicatio titulorũ non deterreret;sed prouocaret potius homines ad noua peccata,scientes nihil pœnæ superaddendum,sed eandem ponẽdam pluribus titulis,de quo ipsi parum curarẽt. Sic è contra,quod eadem resurrectio detur propter plures titulos, non est motiuũ alliciens ad bene operandum,vel ad procurandum hoc sacramentum,si nihil aliud emolumenti ex illa titulorum multiplicatione sequatur.

Aliter

17 Aliter ergo ipse respondet num. 107.& 108.quod Eucharistia non dat solũ nouum titulum ad resurrectionem;sed titulum operãtem nouum effectum , primo augmentum gratiæ ad illum finem,& secũdo gratiam actualem maiorem. Cõfert ergo Eucharistia ad resurrectionem gloriosam corporis vtroque modo,scilicet remote,& proxime: remote quidem quatenus confert auxilia,quæ per debita media cõducunt hominem ad consequendam corporis gloriam:proxime vero,seu minus remote,quatenus post mortem hominis Eucharistia prius suscepta,seu gratia sanctificans per Eucharistiam acquisita, & adhuc permanens,exigit proxime resurrectionẽ illius corporis gloriosam debitã illi sacramento.Affert illud Apocalipsis 6.*Vidi sub tus altare animas interfectorum,propter verbũ Dei,& propter testimonium,quod habebant;& clamabant voce magna,&c.* Vbi aliqui notãt clamorem illum procedere potissimũ ab animabus,quæ sub altari sunt;quia nimirũ ex altaris sacramento,quod digne percepe runt,habent nouum titulum ad exigẽdam corporis gloriam: quia habent titulum ad nouam, & maiorem gloriam resurrectionis propter coniunctionem corporis Christi cum eorum corporibus.

18 Cæterum Bernal disp.41.sect.7. à nu.76.& 77.contendit effectum istum, si proprie,& presse spectetur , nec esse proprium Eucharistiæ , nec alicuius sacramenti;nec omnibus communem, sed Eucharistiæ appropriatũ. Ratio est,quia gloria corporis consequitur gratiam finalem animæ: proinde effectus iste proprie sumptus solum a gratia finali procedit. Nec aliquid inuenitur quod sit solius Eucharistiæ effectus:quia idem præstatur ab alijs sacramentis vsque ad finem ipsorum gratia conseruata. Nec ratio Lugi oppositũ probat: quia per illum specialem effectum,nõ afferet Eucharistia corporis resurrectionẽ gloriosam,de qua est termo;sed magis gloriosam,de qua non agimus.Istum autem effectum appropriari Eucharistiæ,explicat cum Vazquez (nõ disputatione 161.num.31. vtipse citat) sed disp.204.cap.5.num.44. quia dat perseuerantiam,& propter vnitatem carnis nostræ cum carne Christi.

19 Verumtamen Vazquez expresse loquitur non de effectu appropriato , sed de effectu proprio;quem vocat *effectum peculiarem* huius sacramenti.De effectu peculiari, & proprio loquuntur Sancti Patres, & D.Thomas,& omnes Scholastici. Quare audiendus non est Bernal,extra Theologorum cœtum aberrans, propter argumẽtum iam diù a Theologis solutum. Vnde dicendum est cũ D.Tho. hunc esse effectum proprium Eucharistiæ multis de causis simul sumptis.Primo,quia sumptio Eucharistię significat vnionem futuram in gloria: & secundo,quia hæc datur á Deo vt pignus gloriæ promissæ:Tertio,quia cõtinet Christum,qui per suum sanguinem aperuit Paradysum,& multos filios in gloriam adducit:Quarto,quia effectus illius proprius est confortare in bono,& liberare à malo,& facere aditum ad æternam vitam;& ideò dicitur viaticum.Affert ad intentum D.Th. Opusc.58.c.53.illa verba Ieremiæ 23. *Reducam virum ad hæreditatẽ suam*: quia in via reficiens,in patriã vsque perducit.Et quinto propter vberiora auxilia; quæ omnia sacramentaliter cõfert. Quod si probabiliter adiungantur illi noui tituli, & illa coniunctio continentis,& contenti:& quod contactus corporis Christi,vniti Diuinitati , est quasi semen viuificum immortalitatis, iã habentur multi tituli,nõ solum appropriãdi,sed verificandi istum esse effectum proprium Eucharistiæ.

20 Tãdem aduerte, quod ex his,qui opinantur sacramẽta solum moraliter causare gratiã (quos reiecimus q.62.dub.2.) Coninch q.79.art.8.dub.vnico n.85. aliquid peculiare tribuit Eucharistiæ, dicens, Nota demum,& si hoc sacramentum tantum moraliter operetur suos effectus,sicut alia: non improbabiliter tamen quosdam asserere,diuersimodè eos operari. Alia enim solum modo mortuo nobis virtutẽ diuinam applicant, cũ inanima omnino instrumenta sint ; Christus vero cum in hoc sacramento præsens sit, & actu vitali amet digne suscipientes;credi omnino potest,etiam actu vitali diuinã virtutem ijs applicare ad productionem gratiæ; sicut agens in hac vita eam applicabat ad opera miraculosa.Hæc ibi.De quo tamen nos

iam egimus quæstione 73.
dub.3.& q.76.
dub.15.

✠

****
****
****
**

DVBIVM VI.

Vtrũ effectus huius ſacramenti ſit remiſsio peccati mortalis?

§. I.

Directè non eſt inſtitutum contra mortalia.

1 PEr duo extrema a doctrina Catholica in hoc deuiarum Hæretici. Nam qui negant Chriſtum contineri hic ſecundũ veritatem, ſubſequenter nullam huic ſacramento attribuunt culparum remiſsionem: in quorũ numero eſt Oecolampadius, contra quem libro 2. de ſacramento Euchariſtiæ cap. 8. diſputat Clichtouæus, vt refert Soto in 4. diſt. 11. q. 2. art. 3. §. *Tres primæ.*

2 Per oppoſitum Lutherus in Concione de Euchariſtia, & lib. de Captiuitate Babilonica cap. de Euchariſtia, dixit hoc ſacramentum per ſe inſtitutum eſſe ad remiſsionem mortalium: ideoque non indigne, ſed bene præparatum accedere, qui eo cius peccati accedit. Idem dicit Kemnitius 2 p. examinis Conc. ſeſſ. 13. cap. 2. & 7. Et Caluinus lib. 4. Inſtit. cap. 17. §. 41. & 42. vt referunt, & impugnant Bellarminus libro 4. de Euchariſtia cap. 17. & Vazquez diſp. 205. cap. 5. Suarez diſp. 40. ſect. 1. & diſp. 63. ſect. 1. & 2. Claudius Sanctes Repetitione 10. cap. 2. & alij frequenter.

3 Dico primo, ſacramentum Euchariſtiæ non eſt per ſe primo inſtitutũ ad dandam primam gratiam, nec ad remittendũ peccatum originale, vel actuale mortale. Conſtat ex Concilio Florentino docente, primarium effectum eſſe gratiæ augmentum. Et ex Concilio Tridentino Seſſ. 13. cap. 2. docente hoc ſacramentum eſſe inſtitutum tanquam ſpiritualem animarum cibum, *& antidotum quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatibus præſeruamur.* Vbi cõcedit venialia poſtquam cõmiſſa ſunt, per hoc ſacramentum tolli: de mortalibus ſolũ docet dari auxilium vt non cõmittatur. Et Canone 5. anathematizat docentes præcipuum fructum huius ſacramenti eſſe remiſsionem peccatorum.

4 Deinde in cap. 7. eiuſdem ſeſſ. 13. ſic ait. *Si non decet ad ſacras illas functiones quempiam accedere niſi ſancte, certe, quo magis sãctas, & diuinitas cœleſtis huius ſacramenti vivo Chriſtiano comperta eſt, eo diligentius cauere ille debet, ne abſque magna reuerentia, & ſanctitate ad id percipiendum accedat: Præſertim cũ illa plena formidinis verba apud Apoſtolum 1. ad Cor. 11. legamus: Qui manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit, non diiudicans corpus Dñi.* Ex quo formatur ratio, quæ eſt D. Thomæ in præſenti art. 3. Sacramentum quod per ſe loquendo requirit in ſuſcipiente, quod habeat gratiam, non eſt per ſe inſtitutum ad dandam primam gratiam: alioquin ſupponeret ſemper factum id, ad quod faciendum inſtitutum eſt. Sed Euchariſtia ſupponit, quod ad eã accedens ſit viuens vita gratiæ; quia eſt inſtitutũ per modum alimenti: ergo per ſe loquendo nõ eſt inſtitutum ad dandam primam gratiã.

Vnde S. Clemens Romanus lib. 7. Apoſto licarum Conſt. cap. 72. in fine ait. *Si quis ſanctus eſt, accedat: ſi quis non eſt, curet, vt fiat per Pœnitentiam.* Et S. Ambroſius lib. 6. in Lucam cap. 37. inquit. *In hoc myſterio hic ordo ſeruetur, vt prius per remiſsionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur, poſtea alimonia menſæ cœleſtis exuberet.* Et S. Ioãnis Chriſoſt. hom. 83. in Mathæum ait: *Dæmoniaco peior eſt, qui peccati ſibi conſcius accedit.*

5 Præterea id probat D. Thomas in 4. diſt. 12. q. 2. ar. 2. q. 2. Quia effectus ſacramenti reſpondet his, quæ exterius in ſacramento geruntur; exterius autem vſus huius ſacramenti eſt per mãducationem: quæ non debetur niſi rei viuenti: & ideo effectus huius ſacramenti præſupponit vitam inſumẽtem. Et quia peccatum mortale vitam ſpiritualem tollit: ideò hoc ſacramentum non eſt ad abluenda peccata mortalia inſumentibus; ſed illos ſolos defectus, qui cum vita eſſe poſſunt.

6 Dico ſecũdo, ſi cõſideretur virtus huius ſacramenti ſecundum ſe, poteſt omnia peccata remittere: ei autem, qui recipit cũ conſcientia peccati mortalis, peccatũ non dimittitur, ſed augetur, vel nouo peccato aggrauatur. Hoc docet S. Th. ar. 3. dicens, quod virtus huius ſacramenti poteſt conſiderari dupliciter. Vno modo ſecundum ſe. Et ſic hoc ſacramẽtum habet virtutem ad remittendum quemcũque peccata ex paſſione Chriſti, quæ eſt fons, & cauſa remiſsionis peccatorum. Alio modo poteſt conſiderari per cõparationẽ ad eũ, qui recipit hoc ſacramentum, prout inuenitur, vel non inuenitur impedimentum percipiẽdi huius ſacramenti effectum. Quicumque autẽ habet conſcientiam peccati mortalis, habet in ſe impedimentum percipiendi effectum huius ſacramenti, eo quod non eſt conueniens ſuſceptor huius ſacramenti: Tum, quia non vivit ſpiritualiter; & ita non debet ſpirituale nutrimentum ſuſcipere:

re: quod non eſt niſi viuentis: Tum quia nõ poteſt vniri Chriſto (quod fit per hoc ſacramentum) dum eſt in affectu peccandi mortaliter. Et ideò, vt dicitur in lib. de Eccleſ. dogmat. c. 53. to. 3. inter opera S. Auguſt. *Si mens in actu peccandi eſt, grauatur magis Euchariſtiæ perceptione, quam purificetur.* Vnde hoc ſacramentum in eo, qui ipſum percipit in conſcientia peccati mortalis, non operatur remiſsionem peccati. Hæc ibi D. Thomas.

7 Deinde in 4. diſt. 12. q. 2. art. 2. q. 2. ad 3. etiã ait D. Thomas, quod gratia, quã Euchariſtia confert, quantum eſt de ſe, habet virtutem mortalia delendi: ſed ratione ordinis, quem habet ad vitam, quam præſupponit, mortalia inuenire non poteſt: & ideò nec ea delere: Sì autẽ inueniat in ſubiecto, non in conſcientia, nihilominus ea delet.

8 Sed obijcies. Quod conuenit alicui *ſecundum ſe*, conuenit eſſentialiter: quod conuenit eſſentialiter, ſemper, & vbique conuenit. Sed Euchariſtia nõ ſemper remittit peccata: Ergo Euchariſtia ſecundum ſe non habet virtutem remittendi peccata. Item, quod ſacramento conuenit ſecundũ ſe, conuenit per ſe primo ex ſua inſtitutione; quia ſacramẽta habẽt totũ ſuum eſſe ex diuina inſtitutione. Sed oſtenſum eſt, quod per ſe primo hoc ſacramentum non eſt inſtitutum ad dandam primam gratiam, & ad delenda peccata mortalia: Ergo ſecundum ſe non habet virtutem Euchariſtia remittendi omnia peccata.

9 Reſpondet Suarez in Commẽtario ar. 1. ad 1. quod aliud eſt loqui de hoc ſacramento ratione rei in ipſo contentæ, & omnium, quæ ſecundum ſe illi conueniunt: aliud vero ſecundum propriam rationem, & vſum huius ſacramenti. Priori modo attribuuntur huic ſacramento, quæ Chriſto Domino ſecundum ſe conueniunt: & hoc modo rectè dicitur, eſſe de ſe efficax primæ gratiæ, &c. Tamen hoc modo non loquimur formaliter de hoc ſacramento, ſed *materialiter*; vel (vt ita dicam) per quãdam communicationem idiomatum: nam quia hoc ſacramentum eſt corpus Chriſti; ideò quæ conueniunt corpori Chriſti, dicuntur de hoc ſacramento: non tamẽ ratione propriæ inſtitutionis, nec ratione vſus ſacramentalis eius; ſed tantum ratione rei contentæ, ſeu incluſæ. Alio autem modo conuenit per ſe huic ſacramento conferre augmentum gratiæ, quia eſt vitalis cibus hominum vitaliter viuentium, vt explicuit Diuus Thomas art. 1. ad 1. & art. 3. & bene Durandus in 4. diſt. 9. q. 4. ad 1. Idem repetit Suarez in fine commentarij articuli tertij.

10 Hæc ſolutio diſplicet. Primo, quia diximus q. 73. quod corpus Chriſti, nec partialiter, nec totaliter eſt ſacramentum tantum; ſed eſt contentum in ſacramento, & virtus ſacramẽti; ſed D. Thomas loquitur, non ſolum de virtute ſacramenti; ſed de ipſo ſacramento: alioquin ſermo eius non eſſet formalis. Secundo, quia ſi D. Thomas art. 1. ad 1. & art. 3. loqueretur materialiter ſolum de Chriſto, vitioſam committeret æquiuocationẽ; rationesque aſsignaret ineffaces; non enim ex eo, quod Chriſtus habeat virtutẽ remittẽdi peccata, ſequitur, quod ſacramentum formaliter habeat eandem virtutem: nam facilè poſſet conſequẽtia negari: vel ſi illa conſequentia teneret, poſſet inde deduci ſacramentum hoc eſſe inſtitutum ad dandos omnes effectus paſſionis Chriſti, & ad delenda peccata, & ad dãdam primam gratiam. Præterquã quod, vt docet D. Thomas Ioannis 6. lect. 6. lit. g. *Quicquid eſt effectus Dominicæ paſsionis, totum etiam eſt effectus huius ſacramenti: nihil enim eſt aliud hoc ſacramentum, quam applicatio Dominicæ paſsionis ad nos.*

11 Aliter reſpondet Nuño, qui q. 62. art. 1. dixerat vniuerſa ſacramenta caulatè primam gratiã, atque adeò remittere peccatum mortale ſecundum rationem genericam; non tamen omnia ſacramenta hoc habere ſecũdum rationem differentialem: quia ſacramenta, quæ dicuntur vitiorum, ſecundum ſuam vltimam differentiam præſupponunt primam gratiam, & augent illam. Hic ergo q. 79. art. 3. idem repetit: & ad primum ſic explicat D. Thomam, dicẽs, quod illa particula, *ſecundum ſe*, reduplicat multoties rationem genericam: vt propriè dicimus: homo ſecundum ſe eſt ſenſibilis. Et conſtat ita accipi à D. Thoma, quia priorem illam partem probat ratione communi omnibus ſacramentis; quia ſcilicet ibi operatur paſsio Chriſti Dñi: Et rursũ, quia diſtinguit ſacramentum à diſpoſitione ſuſcipientis; non vere diſtinguit ab alijs ſacramentis. Et ideò nõ loquitur de Euchariſtia ſecundum rationem ſpecificam.

12 Hæc tamen ſolutio, & ſupponit doctrinam impugnatam q. 62. dub. 6. §. 3. Quam etiam hic reijcit Lugo diſputatione 12. ſec. 1. num. 7. Tum quia nullum habet

fundamentum hæc duplex institutio quoad rationem genericam, & quoad specificam. Tum etiam quia tequeretur Eucharistiam simpliciter loquendo, per se causare primam gratiam: quia prædicata quæ per se conueniunt homini ob rationem genericam animalis, per se conueniunt homini simpliciter: homo enim simpliciter est sensitiuus.

13 Præterea Concilium Tridentinũ sess.13.cap.1.vt vltimam differentiã, qua hoc sacramentum ab alijs differt, assignat, quod in Eucharistia ipse sanctitatis auctor ante vsum est: ergo si ex hoc capite probat D.Thomas, quod habet virtutem ad omnia delenda peccata, loquitur de Eucharistia secundum rationem specificam.

Deinde D.Thomas in isto articulo 3. alludit ad ea, quæ dixerat art.1. ratione prima, & secunda, in quibus loquendo de effectibus proprijs huius sacramenti, dicit habere eosdem quos humanitas Christi Verbo Dei vnita, & quos passio Christi; ideoq; hoc dicit exprimi in verbis formæ huius sacramenti. Rursus in 4. Sententiarum expresse ait, quod *gratia, quam Eucharistia confert, quantum est de se, habet virtutem mortalia delendi*: Ergo non loquitur de Christo materialiter, sed de eo loquitur formaliter vt est virtus huius sacramenti.

14 Igitur consequenter ad ea quæ diximus q.62.dub.6.§.3.& q.73.dub.5.§.4. iuxta mentem Caietani hic art.1. circa ad 1 dicẽdum est, verum esse, quod D.Th. loquitur de re contenta, & significata in hoc, cum loquitur de virtute huius sacramenti secundum se. Sed quod ipse fons gratiæ contineatur in hoc sacramento, non cõuenit illi materialiter, sed formalissime secũdum rationem specificam; ideoque sũptio, & vsus aliorum sacramentorum, includit ordinem ad hoc sacramentum vt ad finem, ex quo in eis deriuatur virtus causatiua gratiæ. Nam res significata, & contenta in hoc sacramento est ipse Christus; cuius instrumenta sunt reliqua sacramẽta *vt fons gratiæ ad riuos gratiarum*, vt dicit Caietanus. Imo D.Thomas in 4.dist.8.q.1.art.2.q.2.ad 4. dixerat, *quod omnium sacramentorum effectus huic sacramento possunt adscribi, inquantum perfectio est omnis sacramenti, habens quasi in capitulo, & summa, quæ alia sacramenta continent figillatim.* Quod & habetur in Catechismo Pij Quinti, loquẽdo de effectibus Eucharistiæ, §.*Verum*, folio 229. Et Petrus Soto lect.11. de Eucharistia folio 123. ait. *Possumus etiam merito sigilio diuino hoc sacramentum conferre, in quo impressa ipsa imago bonitatis diuinæ, quæ Filius est; impressa, atque contenta passio eius efficacissima virtute se ipsa imprimat nobis, &c.* Sed quia institutio sacramentorum etiam per se attendit dispositionem recipientis; ideò in ratione ipsa essentiali, adæquatè sumpta, id quod exigit dispositionis, per se pertinet ad essentiam, & ad speciem Eucharistiæ, quod non sit per se institutum ad dandam primam gratiam. Vnde D.Thomas q.80.art.4. ad 2. docet quod Baptismus, & Pœnitẽtia sunt quasi medicinæ purgatiuæ, quæ dantur ad tollendam febrem peccati: Hoc autem sacramentum est medicina confortatiua, quæ non debet dari ni si liberatis à peccato. De quo etiam videatur in 4.dist.9.q.vnica art.3.ad 2.

§. II.

Aliquando Eucharistia dat primam gratiam?

15 SEd solet hoc loco inquiri, vtrum in aliquo casu Eucharistia remittat peccatum mortale dando primam gratiam?

Respondeturque cum D.Thoma hic art.3. expresse affirmante illis verbis. Potest tamen hoc sacramentum operari remissionem peccati dupliciter. Vno modo non perceptum actu, sed voto; sicut cum quis primo iustificatur à peccato. *Alio modo etiam perceptum ab eo, qui est in peccato mortali, cuius conscientiam, & affectum non habet; forte enim primo non fuit sufficienter contritus; sed deuote, & reuerenter accedens, consequetur per hoc sacramentum gratiã Charitatis, quæ contritionem perficiet, & remissionem peccati.* Et in 4.Sententiarum dist.9.q.1.art.3.q.2. vbi ait. *Si aliquis facta diligente discussione suæ conscientiæ, quamuis forte non sufficiẽti, ad corpus Christi deuote accedat aliquo peccato mortali in ipso manente; quod eius cognitionem præter fugiat, non peccat: Imò magis ex vi sacramenti peccati remissionem consequitur. Vnde Augustinus dicit in quodam sermone, quod quando corpus Christi manducatur, viuificat mortuos.* Et dist.12.q.2.ar.2.q.2.ad 1. Et dist.23.q.1.a.2.q.1. ait loquendo de Extremaunctione. *Sed quia hoc robur gratia facit, quæ secum non compatitur peccatum; ideò ex consequenti, si inuenit peccatum aliquod, vel mortale, vel veniale quoad culpam, tollit ipsum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis; sicut*

sicut etiam de Eucharistia, & Confirmatione dictum est: nempè de Confirmatione dist.7. q.2.art.2.q.3.& de Euchar.dist.12. & dist. 9.locis citatis. Et de Confirmatione hac 3. p.q.72.ar.7.ad 2.

16 Idem docet Theophilus, cuius verba refert D.Thomas in Catena aurea Ioan.6.vt retulimus dub.3.num.17. S.Augustinus tractatu 26. in Ioannem ait. *Qui vult viuere, habet vbi viuat; accedat, credat, incorporetur, vt viuificetur.* Et fauet ser.28. de verbis Domini. Ecclesia etiam orat *vt hoc sacramentum sit ablutio scelerum*; nempè eorum, quorum conscientiam non habemus, secundum illud Psalmi 18. *Ab occultis meis munda me Domine*: & sic explicat D.Thomas ad 1.

Hoc sensu S.Cyrilus lib.4. in Ioannem cap.17. ait, quod *non mortem solum, verum etiam morbos omnes depellit*. S.Damascenus lib.4. de fide cap.14. post medium ait: *Eam quæ vim habet, vt spurcitiem omnem abstergat.* S.Iustinus q.44. ad Gẽtes inter alia ait. *Carbo enim, quem Propheta* (Esaias cap.6.) *vidit, immundis suis labris adhærentem, ad iniquitatum, peccatorumque expiationẽ habebat Dominicæ carnis, quæ conscientiam eorum, qui ipsam edunt, ab omni scelere expiat.* S.Ioannes Chrisostomus hom.45. in Ioannem loquẽdo de Eucharistiæ pane, ait: *Hic nostrarum animarum salus est; hoc lauatur anima.* Et hom.83. in Mathæum idem dicit. S.Ambrosius de benedict.Patriarcharum c.9. *Panis hic remissio peccatorum est.* Similia author sermonis de Cœna Dñi apud S.Cyprianum.

17 Possuntque commode hoc modo aptius intelligi illa verba Christi Domini Ioannis 6.ver.33. *Panis enim Dei est, qui de Cœlo descendit, & dat vitam mundo.* Et ver. 52. *Et panis, quẽ ego dabo, caro mea est, pro mũdi vita.* Videatur D.Th.lect.4.lit.b.& lect. 6.lit.g. Et in Catena aurea Ioannis 6.lit. circa finem refert verba Theo.dicentis. *Hic autem panis vita secundum naturam existens, tamquam vitæ Patris Filius, proprium opus facit, quia viuificat cuncta.* Videatur etiã lit. h. ex S.Augustin. & S.Beda, & Theop. Quare hæc est communior sententia Theologorum, vt retulimus, & sequuti sumus q. 62.dub.6.§.4.& fere triginta authoribus relatis in præsenti tenet Auersa q.7.sect.1.& Leãder tract.7.disp.11.q.4.& tract.1.disp. 3.q.5.

18 Fauetque non parum Conc.Trid. sess.13.can.5. dicens. *Si quis dixerit, vel præcipuũ sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionem peccatorũ, vel ex ea non alios effectus prouenire, Anathema sit.* Est sermo de Eucharistia inquantum est sacramentum: quia titulus vndecim Canonum illorum est: *De Sacrosãcto Eucharistiæ Sacramento*: at vero Canones nouem *de Sacrificio Missæ*, habẽtur sessione 22. Præmissis autem verbis supponit Concilium remissionem peccatorum esse fructũ Eucharistiæ; licet doceat hunc effectũ non esse præcipuum, nec solum. Loquitur autem Concilium de remissione peccatorũ mortalium; quia Canon ille est editus contra hæresim Lutheri, & aliorum affirmantium primarium effectum Eucharistiæ esse remissionem mortalium: de quo Bellarminus lib.4. de Eucharistia cap.18. Notat autem D.Thomas q.65.art.1.ad 8. *quod ad delectionem venialis peccati non requiritur infusio gratiæ. Vnde, cum in quolibet sacramento nouæ legis gratia infundatur, nullum sacramentũ nouæ legis instituitur directè contra venialia, &c.* Cum ergo in isto Canone Concilij negetur præcipuum effectum ipsius esse remissionem peccatorum (quod tamen affirmatur de Baptismo, & Pœnitentia) cum in illis sit sermo de mortalibus; etiam mortalium remissionem per Eucharistiam cõferri, supponit Concilium; licet directè, & præcipuè ad istum effectum conferendum non sit institutum. Reliqua fundamenta huius doctrinæ, & solutiones argumentorum contrariæ, videantur illa quæstione 62.dubio 6.

19 Sed obijcies. Nam qui indigne accedit ad Eucharistiam, non iustificatur, sed peccat mortaliter: iuxta illud 1.ad Corinth.11. *Qui manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit.* Sed qui accedit ad Eucharistiam sumendam, in anima non habens gratiam iustificantem, accedit indigne: quia accedit mortuus morte peccati; & alimentum mortuis non prodest: quæ ratio assignatur in Catechismo Pij Quinti, §. *Verum quæ*: dum dicitur: *Quemadmodũ mortuis corporibus naturale alimentum nihil prodest; ita etiam animæ, quæ spiritu nõ viuit, sacra mysteria non prodesse.* Deinde, quia ad accedendum digne, requirit S.Damas.lib.4. fidei cap.14. accedere *cum pura conscientia*: & S.Basilius serm.de Baptismo puritatem *ab omni inquinamento carnis, & spiritus*: & S. Augustin.tract.26. in Ioã. quod innocẽtia ad altare portetur. Ergo in nullo euẽtu Eucharistia dat primam gratiam. Sicut ille, qui intrauit non habens vestem nuptialẽ, iussus est mitti in tenebras exteriores.

20 Respondet S.Thomas in 4.dist.9. q.1.ar.3.q.2.ad 1.quod quamuis sit indignus ratione præcedentis peccati; non tamen indigne accedit; quia ignorantia excusat à peccato illum accessum: quia ignorantia circunstātiæ excusat adhibita debita diligentia: præcipuè quando est talis circunstantia, cuius certitudo plenè haberi nō potest. Quod autem homo sit omnino à peccato immunis, per certitudinem sciri non potest. 1.ad Corint.4. *Nihil mihi conscius sū, sed non in hoc iustificatus sum.* Vnde deuote accedens, præuia discussione diligenti, & cum ignorantia peccati, non peccat: Imò magis ex vi sacramenti peccati remissionē consequitur.

21 Aduertēdum autem, quod Richardus in 4.dist.9.ar.2.q.1. Et Durandus q.4. n.7. Et Paludanus q.2. Et S.Antoninus 3.p. Summæ tit.13.cap.6.§.7. solum videntur requirere vt homo per sumptionē Eucharistiæ de suo peccato mortali iustificetur, quod inuincibiliter illud ignoret, & bona fide Eucharistiam recipiat. Quod & suppo nit Soto in 4.dist 12.q 5.art.4.§. *Omnibus tamen*: probans enim non dari medium, sed semper accedentem, vel de nouo peccare, vel ab ignorato peccato per Eucharistiam mundari, probat ex D.Thoma isto art.3.& q.80. ar.4.& in 4.dist.9. Et ratione, primo ex parte diligentiæ: nam si non fecit illam, quam vir prudens iudicaret sufficientem, peccat accedendo. Si autē fecit, non est cur gratia sacramentali frustretur. Idem docet Martinus Ledesma 1.Parte Quarti q.20. art.5.dub.2.

22 Sed tamen vterque expresse loquitur *de illo, qui accedit cum attritione*: vt patet ex Soto, §.illo, *Omnibus tamen*, & §. *Ad primum negatur*. Nec ego inuenio, qui expresse affirmet, quod iste peccator laborans ignorantia inuincibili sui peccati, sola susceptione Eucharistiæ, sine vlla attritione iustificetur. Quare posse dari accessum medium, quod nec de nouo peccet, nec sola Eucharistiæ receptione iustificetur, docuit Caiet. ar.1.§. *Secundus igitur*. Quod *esse commune inter modernos*, dixit Petr⁹ Ledesma de Euch. c.10. post nonam conclusionem. Sequūtur que Suarez disp.63.sect.2. §. *Ex his infero*: quia nullum peccatum mortale adulti deletur sine pœnitentia; licet cum sacramentis non requiratur cōtritio; sed sufficiat supernaturalis attritio, vt cū Soto, Victoria, & Hēriquez, & alijs docent Granados trac. 9.disp.3.n.13.& 14.& Leāder trac.7.disp. 11.q.6. Et Auersa q.7.sec.3.in fine. Planeq; significat Diuus Thomas verbis relatis numero 15.

23 Ad alias probationes respōdet, post alios, Auersa q.7.sec.1.§. *Et ex his*, non de esse sufficiens motiuum ex auctoritate; & ratione ad tribuendam talem vim huic sacramento. Nec mirū si in hoc excedat vim cibi, & potus corporalis, cui sane nō debet in omnibus penitus assimilari. Sicut certe alimentum corporale nō semper adauget alitum; sed solum vsque ad certam ætatē, & mensuram; sed hoc sacramentum sēper adauget absque vllo termino. Et mortuus spiritualiter nō in omnib⁹ assimilatur mortuo corporaliter. Nam ille regulariter potest, & solet per spiritualia remedia recuperare spiritualem vitam, potest, & debet per auxilia gratiæ exercere actus salutares, quibus viuificetur. Quare inter hæc remedia, & actus optimè potest esse sumptio huius sacramētalis alimēti. Sicut è conuerso Baptismus se habet per modum generationis, & natiuitatis; sed adhuc potest applicari, & multum prodesse homini iam prouecto in gratia: quamuis generatio naturalis nullatenus possit cadere in hominē prouectæ ætatis. Et Catechismus solum voluit, hoc sacramentum non ita per se prodesse animæ non viuenti per gratiam, quasi liceat ad illud accedere cum conscientia peccati mortalis, vt patet ex contextu.

Vtrum fictione recedente Eucharistia conferat gratiam? Disputatum est q.69.dubio 6.§.2.& 3. Et iterum hic infra dub.12.

DVBIVM VII.

Vtrum per hoc sacramenrum remittantur peccata venialia?

1 Respondetur affirmatiue. Quod probat D.Thomas art.4.ex Innocentio lib.4.de Altaris mysterio cap.44.dicente, quod *hoc sacramentum venialia delet, & cauet mortalia*. Ratione probat, docens, quod in hoc sacramento duo possunt considerari, scilicet, ipsum sacramentum, & res sacramenti. Et ex vtroque apparet, quod hoc sacramētum habet virtutem ad remissionem venialium peccatorum. Nā hoc sacramētū sumitur per modū cibi nutriētis; nutrimētū autē cibi est necessariū corpori ad

ad restaurādū id quod quotidie deperditur per actionem caloris naturalis. Spiritualiter autem quotidie aliquid in nobis deperditur ex calore concupiscentiæ per peccata venialia: quæ diminuunt feruorem Charitatis, vt in secunda parte habitum est 2.2. q.24.art.10. Et ideo competit huic sacramento vt remittat peccata venialia. Vnde & S.Ambrosius libro 5.de Sacramētis cap. 4.dicit, quod *iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ infirmitatis*. Res autem huius sacramenti est Charitas, non solum quantum ad habitum; sed etiam quantum ad actum, qui excitatur in hoc sacramento, per quod peccata venialia soluuntur. Vnde manifestum est, quod virtute huius sacramenti remittuntur peccata venialia. Idem docet D.Thomas infra q.87.art.3.& in 4. Sentent. dist.12.q.2.art.1.q.1.in corpore, & art.2.quæstiuncula prima per totam, & Opusculo 56.cap.5.

2 Concilium etiam Tridentinum sess. 13.cap.2.docet, quod Deus voluit sumi sacramentum hoc *tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur*. S. Bernardus sermone de Cœna Domini ait: *Duo illud sacramentū operatur in nobis, vt videlicet, & sēsum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omnino consensum*. Vnde in Catechismo Pij Quinti parte 2.cap.4.num.51.ait. *Remitti vero Eucharistia, & condonari leuia peccata, quæ venialia dici solent, nō est quod dubitari debeat*. Quare vt indubitatum docuere Patres, & sequuntur Theologi.

3 Sed est difficultas, quæ dispositio requiratur vt Eucharistia remittat peccata venialia? *Probabile* esse remitti ex opere operato sola receptione Eucharistiæ, absque aliquo eorum dolore, docet Soto in 4.dist.11. q.2.art.4.§. *Hæsitabit*. Et art.8.§. *Quantum vero*: & magis affertiue dist.15.q.2.ar.3.§. *Crediderim ego*.

4 Suarez q.79.art.4.in commentario, & disp.63.sec.10.§. *Sed quæres*, respondet, quod ad hūc effectum duo tātum videntur necessaria ex parte sumentis: vnum vt sit in statu gratiæ; & propter dignam sumptionē sacramenti; & quia non potest veniale peccatum sine mortali remitti. Aliud est vt nō inueniat actualem affectum talis peccati. Præter hęc autem nihil aliud est necessariū; sed infundendo suam gratiam sacramentalem, simul Eucharistia delet venialia: & hoc est propriè illa tollere ex opere operato. Idem tenent Nuño art.4.dubio vnico cone.2.& Cornejo ibi. Petrus Ledesma de Euchar.cap.10.dubio vnico. Vazquez q. 83.art.3.dub.2.num.8. Coninch q.79.art. 4. Ibi Syluius, Mercerus, Chelliſon, Iſambert, Valentia, Tannerus, Ochagania, quos refert, & sequitur Pasqualigus disp.117. sec.7.

5 Imò addunt Granados contro.6. trac.8.disp.5.num.5. Leander trac.7.disp. 11.q.9. Trullēch lib.3.praxis cap.5.dub.1. num.7. omnia venialia, in quibus homo nō complacet, Eucharistiæ receptione quoad culpam deleri. Quod dicunt indicari in Catechismo Pij Quinti, & docet Concilium Colonienſe folio 78.dicens. *Minora peccata omnia diluit*. Quia in homine iusto non habēte complacentiam venialis, sufficiens dispositio est digna receptio Eucharistiæ.

6 Requiri tamen dolorem supernaturalem, qui sit attritio, seu virtualis displicentia peccati, merito alij multi docent: nempe Alexander Alensis 4.p.q.10.membro 3.art.1.§.1. Durādus in 4.dist.12.q.4. Argentina q.3.art.1. Soto dist.11.q.2.art. 4.§. *Hæsitabit*, dicit hoc esse similius forte veritati, & menti S.Thomę vicinius. Et ad 1.ait. Vult ergo Sanctus Thomas nō remitti venialia per habitum Charitatis, aut gratiæ; sed per actum. Et art.8.ad 3.ait. Quantum vero ad remissionem venialium, conceditur, quod non nisi per actualem deuotionem, & feruorem remittantur. Petrus Soto de Eucharistia lec.11.§. *Iam vero* folio 123.columna secunda ait. Et de remissione quidem peccati venialis, nihil dubij est, cū constet, quod quanto Eucharistia sacra auget deuotionem, & feruorem Charitatis, tanto magis contraria omnia aufert. Caietanus q.79.art.1.§. *De tempore autem*. Auersa de Pœnitētia q.4.sec.8. Gabriel à S.Vincentio de Euchar.disp.13.q.2.§. *Sed quæres primo*. Calpensis trac.22.disp.8.sec.3.num. 25.probans. Primo, quia nullum assignatur sufficiens fundamētum ad probandum hoc sacramentum esse efficacius institutū ad remissionem peccatorum venialium, quam sacramenta Baptismi, & Pœnitentię ad remittenda mortalia: hæc autem sacramenta eiusmodi remissionē non efficiūt, nisi præuia de eis attritione. Deinde quia si in iusto non requiritur actualis aliquis motus in peccatum veniale, vt illud per hoc sacramentum deleatur, & sufficit negatio affectus, seu complacentiæ ad illa, sequitur neminem digne suscipere Eucharistię sacramentum, qui non consequatur omniū peccatorum

catorum venialium remiſsionem; ac proinde maneat purus ab omni peccato, tam lethali, quam veniali: rarus enim inuenitur digne accedens ad Euchariſtiam, qui eo tẽpore, quo ſuſcipit hoc admirabile ſacramẽtum, actu ſibi in aliquo peccato veniali cõplaceat. Sequela autem eſt contra communem ſenſum fidelium: quam ſic oſtendo, quia cum iuxta illud principium non ſit potior ratio vnius, quam alterius, manifeſtè ſequitur eo caſu omnia peccata venialia deleri. Hæc ibi. Sequitur Mæratius diſp. 34. ſec. 1. dicens oppoſitum à communi ſenſu abhorrere.

7 Inclinat in hanc ſententiam Cardinalis Lugo diſp. 12. ſec. 4. num. 83. & addit n. 84. Neque Tridentinum vrget pro oppoſita ſententia: ſufficit enim hic modus causã dicendi ablationem venialium, vt dicatur Euchariſtia liberare ab illis: ſicut etiam dicitur ibidem præſeruare à mortalibus; quod tamen præſtat mediantibus bonis inſpirationibus, & affectibus, quibus excitamur ad non peccandum: quare ſicut ex vi ſacramenti ſolũ ſequitur collatio horum auxiliorum, non vero ſequitur infallibiliter præſeruatio à mortalibus: ſic etiam de ablatione venialium dici poſſet, non ſemper ſequi infallibiliter cum effectu poſt ſumptionem Euchariſtiæ. Nec etiam ſimilitudo cibi naturalis aliud probat: nam ſicut ille cibus ſpiritualis dat vires contra tentationes graues, quantum eſt de ſe; licet non ſemper cum effectu victoriæ: ſic etiam poſſet reſtaurare amiſſa, quantum eſt deſe, præſtando vires, & auxilia, quæ per peccata venialia demeremur, vt poſsimus illa excutere; licet quandoque per nos ſtet quo minus cum effectu expellãtur. Tandemque ſubſcribit Bernal diſp. 41. ſec. 3. num. 39. dicens, quod nullam culpam venialem delet Euchariſtia ſine aliqua virtuali, vel actuali illius deteſtatione, ſaltem quoadmodum ſupernaturali. Quia commune eſt omnibus ſacramentis (imò ipſi Deo, ſiuè mediatè, ſiuè immediatè) nullã culpam de lege ordinaria cuiquam remittere ſine præuia ipſius deteſtatione.

8 Hæc ſententia eſt D. Thomæ hac q. artic. 4. ad 1. dicens, quod *peccata venialia, etſi non contrarientur Charitati quantum ad habitum; contrariãtur tamen ei quantum ad feruorẽ actus, qui excitatur per hoc ſacramentum: ratione cuius peccata venialia tolluntur.* Ergo ex opere operato; ſed ex conſequenti, & mediatè ponit Euchariſtiam venialia delere. Idem docet ad 3. Et in ſimili art. 5. loquẽdo de pœna peccati venialis, cuius remiſsionẽ docet, quod homo conſequitur *ſecũdum modum ſuæ deuotionis, & feruoris.* Et infra q. 87. art. 1. & 2. & 3. Clariſsime in 4. Sententiarũ diſt. 12. q. 2. art. 1. q. 1. & art. 2. q. 1. ait. *Quia ex feruore Charitatis peccata venialia dimittuntur, propter hoc quod dicto feruori contrariãtur: ideò ex conſequenti virtute huius ſacramenti venialia delentur.* Et ad primum explicat id, quod docet hic ad 2. (ex quo loco male intellecto aliqui falſum corrolarium præcedẽtis ſententiæ deſumebant) dicens, *quod tantus poteſt eſſe deuotionis feruor, quod omnia venialia peccata deleat. Neque eſt inconueniens, quod aliqua hora homo ſit abſque omni peccato veniali; quamuis hoc diu durare non poſsit, propter difficultatem vitandi peccata venialia. Nec tamen oportet, quod ſemper omnia venialia deleat; ſed ſecundum menſuram deuotionis: quia non eſt proximus effectus eius deletio venialiũ; ſed ex conſequenti, vt ex dictis patet.* Idem docet ibi ad 2. & ad 3. Et in 4. ad Anibaldum diſt. 12. quæſtione vnica art. 4. ad 1. Concordat S. Auguſtinus epiſt. 48. in fine, relatus cap. *Neminem, de Pœnitentia* diſt. dicens: *Nec quemquam putes ab errore ad veritatem, vel à quocumque, ſeu magno, ſeu paruo peccato ad correctionem ſine pœnitentia poſſe tranſire.* Quod verificatur etiam cum venialia delẽtur per ſacramentum Pœnitentiæ; ac percõſequẽs etiam cum delentur per Euchariſtiam.

DVBIVM OCTAVVM.

Vtrum per hoc ſacramentum tota pœna peccati remittatur?

§. I.

Reſolutio D. Thomæ.

1 RAtio dubitandi eſt, quia dictum eſt q. 62. artic. 2. dub. 1. num. 9. eſſe certum ſecundum fidem, quod per Baptiſmum liberatur homo ab omni reatu pœnæ, virtute paſsionis Chriſti, quæ ſufficienter ſatisfecit pro omnibus peccatis. Sed homo per hoc ſacramẽtum ſuſcipit in ſe effectum paſsionis Chriſti, ſicut & per Baptiſmum, vt conſtat ex art. 1. & 2. Ergo per hoc ſacramẽtum homini remittitur totus reatus pœnæ.

2 Vt reſpondeat, duo notat D. Thomas articulo quinto. Primo, quod hoc ſacramẽtum ſimul eſt ſacrificium, & ſacramentum. Sed rationem ſacrificij habet in quantum offertur: rationem autem ſacramenti in quantum ſumitur. Et ideò effectum ſacramenti habet in eo, qui ſumit: effectum autem ſacrificij in eo, qui offert, vel in his pro quibus offertur.

Secundo notat, quod ſi conſideretur vt ſacramentum, habet effectum dupliciter. Vno modo directè ex vi ſacramenti; alio modo quaſi ex quadam concomitantia; ſicut & circa continentiam ſacramenti dictũ eſt q. 76. art. 1. & 2. His præmiſsis.

3 Duas ſtatuit concluſiones. Prima eſt. Directè hoc ſacramentum nullam remittit pœnam; bene tamen ex conſequenti, & ex concomitantia iuxta modum deuotionis, & feruoris. Probat: nam ex vi quidem ſacramenti directè habet illum effectum, ad quẽ eſt inſtitutum. Non eſt autem inſtitutum ad ſatisfaciendum; ſed ad ſpiritualiter nutriendum per vnionem ad Chriſtum, & ad membra eius: ſicut & nutrimentum vnitur nutrito. Sed quia hæc vnitas fit per charitatem; ex cuius feruore aliquis conſequitur remiſsionem; non ſolum culpæ, ſed etiam pœnæ; inde eſt quod ex conſequenti per quandam cõcomitantiam ad principalem effectum, homo conſequitur remiſsionem pœnæ: nõ quidem totius, ſed ſecundum modum ſuæ deuotionis, & feruoris.

4 Priorem partem eiuſdem concluſionis probat in argumento, ſed contra, ab inconuenienti: quia ſi per ſumptionem Euchariſtiæ tota pœna peccati remitteretur, non eſſet homini communicanti alia pœna iniungenda; ſicut nec baptizato iniungitur. Quod tamen eſt contra Eccleſiæ cõſuetudinem.

Et in 4. diſt. 12. q. 2. ar. 2 q. 3. ad idem arguit. Quicumque non eſt debitor pœnæ, ſtatim moriens euolat in Cœlum. Si ergo hoc ſacramento pœna mortalis peccati dimitteretur, quilibet munitus hoc ſacramento ex hac vita diſcedẽs, euolaret ſtatim ad Cœlũ: quod falſum eſſe conſtat; alioquin non indigeret Eccleſiæ ſuffragijs vt liberaretur à pœnis Purgatorij.

5 Deinde, quia in quantum ſacramentum pro principali effectu habet vnionem hominis ad Chriſtum: & ideò per modum ſacramenti non aufert niſi ea, quæ inhabente vitam, huic vnioni oppoſita inuenit: pœna autem peccato mortali debita, quodiã deletum eſt, non eſt huiuſmodi: Et ideò, in quantum eſt ſacramentum, non habet pœnæ mortalis dimiſsionem.

6 Ad rationem dubitandi reſpondet D. Thomas hic ad 1. quod ſacramentũ Baptiſmi directè ordinatur ad remiſsionem pœnæ, & culpæ; non autem Euchariſtia: quia Baptiſmus datur homini quaſi commorienti Chriſto: Euchariſtia autẽ quaſi nutriẽdo, & perficiẽdo per Chriſtũ. Vnde nõ eſt ſimilis ratio: Et in 4. diſt. 4. q. 2. a. 1. q. 1. ad 3. ait; quod quamuis Euchariſtia ſit memoriale paſsionis Chriſti; non ordinatur tamen ad hoc quod per ipſam homo regeneretur in membrum Chriſti crucifixi; ſed vt iam regeneratus ei adhæreat, & in ipſo perficiatur: & ideò non eſt ſimilis ratio de Baptiſmo, & Euchariſtia.

7 Secunda concluſio D. Thomæ articulo quinto eſt. Euchariſtia in quantum eſt ſacrificium habet vim ſatisfactiuam. Sed in ſatisfactione magis attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis. Vnde & Dominus dicit Lucæ 21. de vidua, quæ obtulit duo æra, quod plus omnibus miſit. Quamuis ergo hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna: Tamen fit ſatisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus ſecundum quantitatem ſuæ deuotionis, & non pro tota pœna.

8 Addit ad 3. quod hoc quod tollitur pars pœnæ, & non tota pœna per hoc ſacramentum, non contingit ex defectu virtutis Chriſti; ſed ex defectu deuotionis humanæ. Et in 4. Sent. diſt. 12. q. 2. art. 2. q. 3. ad 2. dicit, quod non totaliter ſemper aufertur pœna per hoc ſacrificium illis, qui ſunt in Purgatorio; nec auferebatur in veteri lege per antiqua ſacrificia. Quod etiã notat hic ad 2. Imò aduertit quod alia ſacrificia, & oblationes non operabantur remiſsionem totius pœnæ, neque quantum ad quantitatem ablati; ſicut hoc ſacrificium; neque quantum ad deuotionem hominis, ex qua contingit, quod hic non tollitur tota pœna.

§. 2.

Notabilia pro eius expoſitione.

9 EX Doctrina D. Thomæ in ſecunda cõcluſione infert Caietanus in Commentario articuli quinti, quod vna Miſſa ex parte ſui eſt ſatisfactoria pro pœnis omnium peccatorum, tam viuentium, quam mortuorum: quoniam vt ſic eſt valoris infiniti, quoniam Chriſtus offertur. Quia ramẽ hæc oblatio ſit ſatisfactoria offerẽtibus, vel pro quibus offertur, ſecũdum quantitatem ſuæ

ſuæ deuotionis; & quia quantitas deuotionis vnius nihil tollit de quantitate deuotionis alterius; ideò vna Miſſa non perdit vim ſatisfactionis ſuæ pro primo offerente ex hoc quod pro multis alijs offertur.

9 Cæterum Soto id non admittit *lib.* 9. de Iuſtitia q.2.art.2.& in 4.diſt.13.q.2. ar.1. Quare in præſenti diſt.11.q.2.ar.5. §. *Ne tamen*, animaduertit, *id quod in hoc ſacrificio offertur, eſſe per ſe infiniti valoris*: eſt enim corpus, & ſanguis, quæ cum ſint diuinitati coniuncta, ſunt ſuppoſiti infinite grati: & ideò quantum eſt de ſe ad infinitum effectū ſufficeret. Attamen, quia ſacrificium non ſolum dicit rem oblatam; ſed oblationem, nempè offerentis actum; fit vt *quantumad efficaciam, dum ab hominibus offertur, nō habeat niſi taxatum effectum*. Sacrificium vero Chriſti in Cruce, non tantum quia id, quod offerebat, erat infinitum; ſed quia ipſe offerens erat ſuppoſitum infinite gratum Deo; fuit ſimpliciter infiniti valoris: nō autem ſic dū ab homine puro offertur; licet per noſtram oblationem illa Chriſti quoad efficaciam applicetur: ſed creſcit valor ſecundum deuotionem offerentis: dum enim duo numum eiuſdem valoris pauperi porrigunt, ille qui ardentiori affectu eum largitur, plꝰ meretur. Et huic veritati ſeruit exemplum viduæ offerentis duo minuta ex maiori deuotione. Tametſi etiam illic res oblata ſecū dum proportionē ſuæ inopiæ erat maior, quam pretioſior numus oblatus a diuite. Sic ergo in propoſito, quia res oblata eſt eadem, quanto ſanctiori animo fiat oblatio, erit magis ſatisfactoria. Hæc ibi. Sed litem hanc non poſſumus nunc ex profeſſo dirimere; quia id præſtabimus, vt in proprio loco, in tractatu de ſacrificio Miſſæ. nunc notentur verba D. Thomæ in 4.diſt.45.q.2. art.4.q.3.ad 2.dicentis, *quod quamuis virtus Chriſti, quæ continetur ſub ſacramento Euchariſtiæ, ſit infinita: tamen determinatus eſt effectus, ad quem illud ſacramentum ordinatur. Vnde nō oportet, quod per vnum Altaris ſacrificium tota pœna eorum, qui ſunt in Purgatorio expietur. Sicut etiam nec per vnum Sacrificium, quod aliquis homo offert, liberatur à tota ſatisfactione debita pro peccatis. Vnde & quandoque plures Miſſæ in ſatisfactionē vnius peccati iniungūtur.*

10 Inquirit Soto eodē ar.5. §. *Sed tamen*, Vtrū ſatisfactio in diuerſis penſetur ſolum ad æqualitatē deuotionis. Vt ſi vnus offerat deuotione vt vnum, alter vt duo, ſatisfactio huius ſit dupla ad ſatisfactionē alteri?

Apparet enim hāc eſſe ſententiā S. Thomam quoniam quantitas deuotionis vnius eſt dupla ad quantitatem deuotionis alterius.

In contrarium tamen eſt, quod ſatisfactio huius ſacrificij attendi debet, non ſolū ex opere operantis, ſcilicet, ratione meriti, ſed ex opere, quod vocant operatum, nēpè virtute hoſtiæ oblatæ: & ſuperius diſt.6. inter diſputandum de effectibus Baptiſmi, diximus effectum ipſum ſacramētalem fieri maiorem in eo, qui habēt maiorem deuotionem. Quare, qui offert deuotione vt duo, videtur ſatisfacere, primum ratione deuotionis in duplo, quam ille, qui offert deuotione vt vnum, & præterea ex opere operato etiam in duplo.

11 Reſpondetur primum, conſulto D. Thomam, & graues Doctores non eſſe ſoſſicitos tam minutatim iſtos gradus admetiri. Nam ſatis eſt, quod qui maiorem habet deuotionem, plus participat ſatisfactionis ratione eiuſdem hoſtiæ. Sed forte non in eadem proportione, neque virtute meriti, neque virtute operis exhibiti, quia nō omnia duplantur. Enim vero ſi duo æquè diuites æqualem pecuniam offerāt Deo; non ideò quod Petrus offert duplo maiori deuotione, duplicatur ei, vel meritum, vel ſatisfactio: quia eſt conſideranda, & deuotio, & res oblata: & quia res oblata non duplicatur; non totum quod facit Petrus duplicatur, reſpectu eius quod facit Paulus: & ideò nec duplicatur ſatisfactio, nec meritum. Vnde D. Thomas ſolum dicit, quod magis attenditur animus offerentis, quam quantitas oblationis: ſed nihilominus attenditur quantitas etiam oblationis. Quare cum offerentes ſacrificium, eandem rem offerant, fit vt quamuis ex deuotione offerentis creſcat ſatisfactio; non tamē in eadem proportione, qua excedit deuotionem alterius. Et eodem modo diximus de gratia ſacramentali, quod licet creſcat ratione deuotionis ſuſcipientis; non tamen ad æqualem quantitatem: vt ſi deuotio ſit vt decem, ſacramē talis gratia creſcat vt decem ſupra illam, quæ datur ratione meriti. Hanc computationem augmenti gratiæ ſacramentalis, vt *vero ſimiliorem*, ſecuti ſumus hac 3.p.q.69. dub.3. §.3.num.28. Sed quia Nuño, & Cādidus ibi relati, dicunt duplicari effectum proportionaliter ad diſpoſitionem: & ipſe ſapientiſſimus M. Soto hanc priorem viam dubitando proponit, vt conſtat ex illis verbis: *Sed forte nō in eadem proportione, &c.* Ideò pro illis, quibus hæc ſolutio minus grata fuerit, ſecundam proponit dicens.

Secun-

12 Secundo reſpondetur non eſſe omnimodam ſimilitudinem inter ſacrificium, & ſacramentum: nam gratia ſacramentalis confertur virtute ipſius ſacramēti tamquā operis, & inſtrumenti Dei, homine ſolum concurrēte, vt digne ſuſcipiat; & ideò creſcit ſecundum diſpoſitionem ſubiecti, ſcilicet, ſuſcipientis: ſed ſatisfactio in ſacrificio non datur tamquam per ſolum inſtrumentum Dei, vt homo non faciat niſi digne recipere: imò eſt opus ipſius offerētis: & ideò creſcit per eius deuotionem tamquam per cauſam agentem. Ex his ergo fit conſequēs tamen eſſe poſſe deuotionem offerentis, vt pro vniuerſis pœnis, & venialium, & mortalium quoad culpam remiſſorum, quantumuis magna fuerint, virtute huius ſacroſancti ſacrificij, pleniſſima fiat ſatisfactio. Id quod D. Thomas inſinuat dicens, quod hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna, niſi ex parte deuotionis quidpiam deficiat. Hæc doctrina, pro priori parte quatenus inſinuat Soto ibi, & §. *Hic diſcrimen ad notandum*, ſacrificiū prodeſſe ex opere operantis, & non ex opere operato, ſicut ſacramentum, mihi non probatur: quia ſacrificium altaris prodeſſe ex opere operato, expreſſe docet D. Thomas in 4.diſt 45.q.2.art.1.quæſt.3.& art.3. q.1.ad 3.ait. *Sed Euchariſtia eſt ſignum Eccleſiaſticæ vnionis: & ideò ex ipſo opere operato eius efficacia in alterum tranſire poteſt: quod non contingit de alijs ſacramentis*. Videatur Caietanus tom.2.Opuſc.trac.3.q.2.

13 Circa priorem concluſionem aduertendum, quod Suarez in Comentario art. 5.& diſp.63.ſec.10. §. *Vnde vlterius*, dicit mentem D. Thomæ eſſe remiſſionem temporalis pœnæ, non dari per Euchariſtiam ex opere operato: quia docet ſolum dari indirectè, & concomitanter, quatenus excitat actum Charitatis, per quem remittitur hæc pœna; non ſemper tota, ſed iuxta quantitatem, & feruorē ipſius Charitatis. Quod conſtat, quia diuerſo modo loquitur Diuus Thomas art.5.de hoc effectu remittēdi pœnam, quam artic.4. locutus fuerat de remiſſione venialis culpæ: ibi enim ſimpliciter docuit, hoc ſacramentum remittere venialia peccata directè, & ex opere operato: hic autem ſimpliciter hoc negat, quia ſolū mediante actu hominis communicantis fieri putat huiuſmodi remiſſionem. Ratio autem differentię reddi poteſt, & ab ipſo etiā D. Thoma indicatur; quia quælibet culpa, etiam venialis, repugnat aliquomodo perfectioni amicitiæ, & vnionis Charitatis: & ideò ſacramentum hoc, quod ad hanc vnionem perficiendam inſtitutum eſt, quamlibet culpam directè, & virtute ſua deſtruit. Reatus autem temporalis pœnæ non eſt cōtra perfectionem Charitatis: & ideò non ita directè tollitur per hoc ſacramentum, ſed ſolum perquandam concomitantiam. Et propterea neque, Scriptura, neque Concilia, aut Patres huius effectus meminerūt: quod ſatis eſt vt ſine fundamento non aſſeratur. Neque colligitur ex augmento gratiæ, vt conſtat: neque ex fine ſacramenti: quia reatus pœnæ nō includit malitiam moralem impedientem feruorem Charitatis. Adde, Euchariſtiam quatenus ſacrificium eſt, per ſe ordinatam eſſe ad remiſſionem pœnæ temporalis: & ideò neceſſe nō fuiſſe, vt ſub ratione etiam ſacramenti ad eundē effectum ordinaretur.

14 Idem ſequitur Cornejo ibi. Et Filliutius tom.1.trac.4.cap.6.num.150.& 160. Bonacina tom.1.diſp.4.q.4 punc.1.num. 9. Trullench lib.3. cap.5.dub.1.num.11. Paſqualigus diſp.117.ſec.8.male referens Caietanum, Nuño, Vazquez, & Coninch. Quia Coninch ſolum dicit id quod Diuus Thomas. Caietanus nil de hoc puncto. Nuño ex profeſſo docet oppoſitum.

Vazquez duo docet oppoſita his, quæ notat Suarez. Primo in art.5.notat, quodlibet ſacramērum eo modo quo remittit culpam peccati, remittere etiam pœnam illi debitam, aut totam, aut ſaltem partem illius ſecundum proportionem diſpoſitionis recipientis: hæc enim duo connexa videntur: Ideoquè iuxta diuerſas ſententias relatas de modo quo Euchariſtia remittit culpam, diſcurrendum dicit Vazquez de remiſſione pœnæ. Quod & notant ibi Præpoſitus, & Lugo diſp.12.ſec.4.num.98. Martinon diſp.34.ſec.4.num.34.& Petrus à S. Ioſeph lib.2.cap.10.reſol.6.fine.

Secundo notat Vazquez D. Thomam art.4.& 5. eodem modo loqui de remiſſione culpę venialis, ac loqui de remiſſione pœnæ peccati debitæ. Quod perſpicuum fiet legenti D. Thomam. Quare non videtur ipſum legiſſe Suarez, cū refert D. Thomam diuerſimode loqui.

15 Sicut ergo nos diximus remiſſionē culpæ venialis (& aliquando mortalis) fieri per hoc ſacramentum, & tamen fieri media Charitate, & tamen fieri ex opere operato; ita etiam dicendum de remiſſione pœnæ, vt docent Soto, & ex profeſſo Thomas

Hurta-

Hurtado tom.2.trac.vlt.reſol.11.§.7.concluſione 3.Nuño ar.5.dub.vnico probans, quoniam ſacramenta cauſant gratiam ex opere operato: ſed ad infuſionem gratiæ cõſequitur remiſsio alicuius pœnæ: ergo illa eſt etiam ex opere operato. Secundo: nam ex oppoſito ſequeretur quod quãdo aliquis ſuſcepit hoc ſacramentum cum attritione exiſtimata contritione, quod nulla pœna ei remitteretur: quia tunc opus operantis, ſicut ſecundum ſe non ſufficit ad gratiam, & ad remittenda peccata; ita ſimiliter non ſufficit ad remittendam pœnam, quæ duo cõnexa videntur. Et in hoc caſu pœna æterna immediatè remittitur ex opere operato: ſemper autem pœna temporalis remittitur mediante contritione; ſed quia hæc cauſatur à ſacramento; etiam mediatè ex opere operato hoc remittit temporalẽ pœnam. Et hoc docet D. Thomas, & Patres dub.6.& 7.relati. Nec video maius fundamentum in Patribus ad aſſerendum, quod hoc ſacrificium remittat ex opere operato pœnam, quam vt id tribuamus huic ſacramento: Tum quia nullus illorum apponit illam particulam *ex opere operato*: quæ ſolũ eſt in vſu Scholæ à tempore Innocentij Tertij. Tum quia, quoad hoc, non curant diſtinguere inter ſacramentum, & ſacrificiũ: Licet, vt ſuo loco dicetur, diuerſimode cauſet vt ſacrificium, ac cauſare vt ſacramentum explicuimus.

DVBIVM. IX.

Vtrum per hoc ſacramentum præſeruetur homo a peccatis futuris?

1 PRoponitur hoc dubium ad exponẽdũ illa verba Chriſti Domini Ioan.6.ver. 50. *Hic eſt panis de Cœlo deſcendens, vt ſi quis ex ipſo manducauerit, non moriatur.* Quod quidem manifeſtum eſt non intelligi de morte corporali. Ergo intelligitur quod hoc ſacramentum præſeruet à morte ſpirituali, quæ eſt per peccatum. Quare effectus iſte indicatur in Concilio Florentino in Decreto Eugenij, §. *Quinto Eccleſiaſticorum*: & §. *Tertium eſt*. Traditurque aperte in Concilio Tridentino ſeſ.13.cap.2.docẽte, quod Saluator noſter voluit à nobis ſumi hoc ſacramentũ, *tãquam antidotum, quo à peccatis mortalibus præſeruemur*. Idemque ſupponit Seſſione 22.cap.4.

2 Quod qualiter fiat, duplici via declarat D. Thomas ar.6. quia peccatum eſt quædam ſpiritualis mors animæ. Vnde hoc modo præſeruatur aliquis à peccato futuro, quo præſeruatur corpus à morte futura. Quod quidem fit dupliciter. Vno modo in quantum natura hominis interius roboratur contra interiora corruptiua: & ſic præſeruatur à morte per cibum, & medicinam. Alio modo per hoc quod munitur contra exteriores impugnationes: & ſic præſeruatur per arma, quibus munitur corpus. Vtroque autem modo hoc ſacramentum præſeruat à peccato. Nam primo quidem per hoc quod Chriſto conjungit per gratiam, roborat ſpiritualem vitam hominis, tamquam ſpiritualis cibus, & ſpiritualis medicina: Secundum illud Pſal.103. *Panis cor hominis confirmat*. Et S.Auguſt.trac.26.in Ioannem: *Accurus accede, panis eſt, non venenum*. Alio modo in quantum eſt quoddam ſignum paſsionis Chriſti, per quam victi ſunt Dæmones, repellit omnem Dæmonum impugnationem. Vnde S.Chriſt.dicit hom.45.in Ioannem: *Vt leones flammam ſpirantes, ſic ab illa mẽſa diſcedimus, terribiles effecti Diabolo*.

3 Pro priori via notatione ſunt digna verba D.Thomæ Ioannis 6.lec.6.lit.d. aſſerentis. Ideò autem panis de cœlo deſcendẽs dat vitam indeficientem; quia omnis cibus nutrit ſecũdum proprietatem ſuæ naturæ. Cœleſtia autem incorruptibilia ſũt: & ideò quia cibus ille cœleſtis eſt, nõ corrumpitur, quod quandiu manet, viuificat. Qui ergo manducauerit ex ipſo, non morietur. Sicut ſi aliquis cibus corporalis numquam corrũperetur dans nutrimentum, ſemper viuificaret. Et ideò panis iſte ſignificatus eſt per lignum vitæ, quod erat in medio Paradiſi, quodammodo dans vitam in perpetuum, ſecundum illud Geneſ.3. *Nunc ergo ne forte mittat manum ſuam, & ſumat de ligno vitæ, & comedat*. Quæ ratio inſinuatur ab Vrbano Quarto, & à Clemente Quinto Clementinarum lib.3.tit.16.cap.vnico, cum enim dixiſsẽt hoc eſſe memoriale, *in quo à malo retrahimur, & in bono confortamur*: poſt multa, dicunt. *Dedit igitur nobis ſe in pabulũ, vt quia per mortem homo corruerat, & per cibum ipſe releuaretur ad vitam: cecidit homo per cibum ligni mortiferum, releuatus eſt homo per cibum ligni vitalis: in illo pependit eſca mortis, in iſto pependit vitæ alimentum. Illius eſus meruit læſionem, iſtius guſtus intulit ſanitatem: guſtus ſauciauit, & guſtus ſanauit, &c.*

4 Pro ſecunda ratione Soto in 4.diſt. 11.q.2.art.6.§. *Effectus hic*, in fine ait. Licet reliqua ſacramenta in virtute paſsionis Chriſti

Chriſti operentur, hoc tamen quatenus ſacrificium, ipſiſsima eſt eius imago, vbi Sacerdos Chriſtum repæſentans ipſius corpus immolat. Quare non tantum quaſi Crucis ſignaculo; ſed quaſi ipſo crucifixo Chriſto, Angelorumque comitatu, ſacramento iſto dæmones abiguntur. Qua propter impudẽtia nefanda eſt, tum aliorum fidelium ad ſacramentum hoc in dies accedentium, tum præſertim Sacerdotum, qui quotidie hoc pane cœleſti victitantes, vlli, vel carnis, vel dæmonis prælio ſuccumbant. Hæc ibi.

5 Admonet autem D.Thomas ad 1. quod effectus huius ſacramenti recipitur in homine ſecundum hominis conditionẽ: ſicut contingit de qualibet cauſa actiua, quod eius effectus recipitur in materia ſecũdum modum materiæ. Homo autem in ſtatu viæ eſt huius conditionis, quod liberum arbitrium eius poteſt flecti in bonum, & malum. Vnde licet hoc ſacramentum, quantum eſt de ſe, habeat virtutem præſeruatiuam à peccato; non tamen aufert homini poſsibilitatem peccandi. Similiter ad 2.cõcludit, quod ex mutabilitate liberi arbitrij contingit, quod aliquis poſt habitam Charitatem peccat; ſicut & poſt ſuſceptionem huius ſacramenti.

6 Obſeruat Suarez diſp.63.ſec.9.conc. 2. quod hic effectus non fit ab hoc ſacramẽto, niſi per auxilia actualia: quia quodammodo pertinet ad donum perſeuerãtiæ: eſt enim quædam inchoatio, vel participatio eius: certum eſt autem ex materia de gratia, donum perſeuerantiæ dari per auxilia actualia: per eadẽ ergo fit hic effectus. Sub auxilijs autem actualibus comprehenditur omnem rationem diuinæ prouidẽtiæ, qua ita gubernat, & protegit hominem, vt vel illum à tentationibus liberet; vel ad eas ſuperandas vires præbeat; ſiue hoc faciat per illuminationes intellectus, ſiue per varios voluntatis motus, ſiue remouendo exteriores occaſiones peccandi; ſiue alijs modis.

7 Melius tamen Lugo diſp.12.ſec.4. num.85. docet, quod tribuit hunc effectum Euchariſtiæ multipliciter. Primo quatenus confert abundantem gratiam gratum faciẽtem. Vnde S.Criſoſt.hom.45.in Ioannem inquit. *Sanguis Chriſti quam primum, ac repente animam irrigat, vi quadam magna imbuit, & nobilitatem animæ, quam ſemper irrigat, & nutrit, langueſcere non ſinit*. Et hoc primo tetigit D.Thomas. Reliqui pertinent ad auxilia actualia dulcedinis de qua D.Thomas art.1.ad 2.& diminutionis fomitis: de qua art.6.ad 3. Et ſpecialis illuminationis: de qua D.Thomas 1.ad Corint.11.lec.5.ad illa verba: *In quâ nocte tradebatur*. Et quia in quantum ſignum paſsionis Chriſti ſpeciali ter fugat Dæmones: de quo S.Thomas in ſecunda ratione, & S.Ignatius Epiſt.ad Epheſios, & S.Chriſoſt.hom.45.in Ioannem, & hom.61.ad Populum. De quo videantur Lugo num.85.& 86.& late Bernal diſp. 41.ſec.4. Et Granado trac.9.diſp.4.num.5. & 6.

DVBIVM X.

Vtrum hoc ſacramẽtum profit alijs quam ſumentibus?

1 SVpposita diſtinctione præmiſſa dubio 8. quod hoc ſacramentum, nõ ſolum eſt ſacramentum, ſed etiam eſt ſacrificium (in quãtum enim in hoc ſacramento repræſentatur paſsio Chriſti, qua Chriſtus ſe obtulit hoſtiam Deo(vt dicitur ad Epheſios 5.) habet rationem ſacrificij: in quantum vero in hoc ſacramento traditur in viſibilis gratia ſub viſibili ſpecie, habet rationem ſacramenti) Reſpondet D.Thomas artic.7. quod hoc ſacramentum ſumentibus quidẽ prodeſt, & per modum ſacramenti, & per modum ſacrificij: quia pro omnibus ſumẽtibus offertur: dicitur enim in Canone Miſſæ: *Quotquot ex hac altaris participatione ſacroſanctum Filij tui corpus, & ſanguinem ſumpſerimus, omni benedictione cœleſti, & gratia repleamur*. Sed alijs, qui nõ ſumũt, prodeſt per modum ſacrificij, inquantum pro ſalute eorum offertur. Vnde & in Canone Miſſæ dicitur: *Memento Domine famulorum, famularumque tuarum, pro quibus offerimus, vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium laudis, pro ſe, ſuiſque omnibus, pro redemptione animarum ſuarum, pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ*. Et vtrumque modum proficiẽdi Dominus expreſsit Math.26.& Lucæ 22.dicens: *Qui pro vobis*, ſcilicet, ſumentibus; *& pro multis*, ſcilicet, alijs, *effundetur in remiſsionem peccatorum*. Quod & in forma conſecrationis notauerat D.Thomas q.78.art.3.ad 8. Idem docet in 4.diſt.12.q.2.art.2.q.2.ad 4.

2 Quod ſi obijcias. Nam effectus huius ſacramenti eſt adeptio gratiæ, & gloriæ, & remiſsio culpæ, ad minus venialis. Si ergo hoc ſacramentum habet effectum in alijs, quam in ſumentibus, poſſet contingere, quod aliquis adipiſceretur, & gratiam, & gloriam, & remiſsionem culpæ, abſque ac

tio-

tione, & passione propria, alio sumente, vel offerente hoc sacramentum.

Respondetur cum D. Thoma art.7.ad 2.quod sicut passio Christi prodest quidem omnibus, quantum ad sufficientiam, & ad remissionem culpæ, & adeptionem gratiæ, & gloriæ: sed effectum non habet nisi in illis, qui passioni Christi coniunguntur per fidem, & charitatem: Ita & hoc sacrificium, quod est memoriale dominicæ passionis, non habet effectum nisi in illis, qui coniunguntur huic sacramento per fidem, & charitatem. Vnde S. Augustinus dicit ad Renatum, in lib. de anima, & eius origine cap.9.tom.7. *Quis offerat corpus Christi, nisi pro his, qui sunt membra Christi?* Vnde & in Canone Missæ non oratur pro his, qui sunt extra Ecclesiam. Illis tamen prodest plus, vel minus secundum modum deuotionis eorum.

3 Huius doctrinæ occasione, exortum est dubium, vtrum expediat, quod laici Eucharistiam sumant pro animabus Purgatorij?

Per duo extrema recentiores in hoc pũcto à vera, & antiqua, & communi, & trita via declinarunt. Theophilus Raynaudus in Opusculo inscripto: *Error popularis de cumunione pro mortuis agenda*: vt acrius impugnaret asserẽtes cõmunionem laicorum prodesse animabus Purgatorij *ex opere operato*; adeo extenuat valorem, & fructum *ex opere operantis*, vt num.37. sic scribat. Iam vero vis satisfactoria manducationis, & susceptionis cibi Eucharistici, prout hominis actio est, adeo tenuis, & exigua est, si rectè perspiciatur, vt sollicitãdus videatur aduersariorum pudor, si ex hac parte premantur, ostendaturque vix fuisse cur pro tantula satisfactione in defunctos transfundenda, vrgerent fideles ad communionem; si vere pro vi satisfactiua, operi operantis respondente, & non pro fructu satisfactorio, ad opus operatum pertinente, sat egissent. Et loquendo de vi impetratoria, sic ait nu.40. Hinc eruendum est, quam tenue subsidium animabus Purgatorij exhibeatur in mãducatione cibi Eucharistici prout est impetratoria in ratione actus nostri. Nam fructus ille impetrationis pro his animabus non adiungitur mãducationi, nisi interueniat specialis relatio, vel volitio communicantis, quæ suam manducationem dirigat in eum finem: nemo enim alteri speciale quidpiã impetrat per actionem suam, nisi referat illam ad commodum extranei, quod ex sua natura non expectabat; quia hæc est impetratio formalis; non autem illa obiectiua, quæ nihil determinate alteri deposcit; sed tota determinatio boni obeam conferendi est penes Deum. Si igitur ineatur consiliũ de exequendo aliquo bono opere nostro, quod per extrinsecam ordinationem nostram referatur ad impetrandam subleuationem animabus Purgatorij; optime fiet, si ad id eligatur actus omnium præstantissimus, nempè actus Charitatis dæfecatissimus, atque purissimus; is enim actus omnium maximè est Deo acceptus; & poliebit vberrima vi impetrandi refrigerium his animabus, si per voluntatem eo referatur. Longe igitur satius est hortari fideles ad hanc praxim subleuãdi defunctos per amorem Dei super omnia, quam per communionem, quæ nec tam frequens esse potest, quam amor super omnia; nec tam expedita, cum ad sumum semel in die in Ecclesia peragi possit. Hæc ille.

4 Per aliud extremum Thomas Hurtado Variarum Resolutionum parte secunda trac.vltimo resolutione vndecima, §.7. vt Theophilum impugnaret, fatetur se declinasse ad extremum incertum, non solum enim docet communionem laicorum pro mortuis esse satisfactoriam, & impetratoriam ex opere operantis: Sed etiam ex opere operato, non solum quatenus est opus iunctum à Pontifice pro obtinẽda indulgẽtia, quæ prodest ex opere operato: sed etiã quia sacra communio habet efficaciam ex opere operato ad remissionem pœnæ temporalis, debitæ ab ipso suscipiente: cum autem sit in libera voluntate hominis soluere debitum alterius; potest qui digne communicat, satisfactionem, quam in ipso deberet causare sacramentum Eucharistiæ, applicare pro mortuis, quibus proderit ex opere operato: licet quantum ad applicationem pendeat hoc ex opere operantis, & percipientis sacramentum.

5 Sed veritas media graditur via, quæ tenendo, nec declinãdo ad dextram, nec ad sinistram. Dicò primo, sumptio Eucharistiæ, quæ fit à laicis, solum illis prodest ex opere operato: vnde non sic potest fieri pro animabus Purgatorij, nec eis valet sicut valet Missa, quę pro eis offertur à Sacerdote. Hæc secunda pars tradi tur à Concilio Tridentino sess.25. in Decreto de Purgatorio dicente: *Animas ibi detentas iuuari potissimum acceptabili Altaris Sacrificio.* Sed prior pars colligitur aperte ex D. Thoma hic art.7. ad

ad 3. dicente, quod *sumptio pertinet ad rationem sacramenti; sed oblatio pertinet ad rationem sacrificij; & ideò ex hoc quod aliquis sumit corpus Christi, vel etiam plures, non accrescit alijs aliquod iuuamentum*: nempè ex opere operato. Idem clarius docet super cap. 6. Ioãnis lect. 6. in fine dicens. Notãdum autem est, quod aliter est in isto sacramento, & aliter in alijs: nam alia sacramenta habent singulares effectus, sicut in Baptismo solus baptizatus suscipit gratiam; sed in immolatione huius sacramenti est vniuersalis effectus; quia non solum Sacerdos effectum consequitur, sed etiam illi, pro quibus orat, & Ecclesia tota, tam viuorum, quam mortuorum. Cuius ratio est, quia continetur in ipso causa vniuersalis omnium sacramentorum, scilicet Christus: *Nec tamẽ si laicus sumat hoc sacramentum, prodest alijs quantum est ex opere operato, inquantum considerantur vt perceptio; quamuis ex intentione operantis, & percipientis* (sic legitur in editione Romana anni 1570. & Lugdunensi 1572. Quamuis in editione Veneta, apud hæredem Hieronimi Scoti anni 1595. legatur, & forte melius, *& perficientis*: quia est sermo de Sacerdote consecrante, & perficiente sacrificium, & pro alijs applicante) *possit communicari omnibus ad quos dirigit suam intentionem. Ex quo patet, quod laici sumentes Eucharistiam pro his, qui sunt in Purgatorio, errant*: quia eis non prodest ex opere operato, sicut prodest sacrificium Missæ pro eis applicatum à Sacerdote. Idem docet in 4.dist.12.q.2.art.2.q.3. in corpore, & ad 2.

6 Nec obstat, quod Diuus Thomas in 4.distinctione 45. quæst.2. artic.3. quæst.1.ad 3. ait, quod Baptismus est quædam spiritualis regeneratio: vnde sicut per generationem non acquiritur effectus nisi generato; ita Baptismus non habet efficaciam nisi in eo, qui baptizatur, quantum est ex opere operato: quamuis ex opere operantis, vel baptizãtis, vel baptizati, possit alijs prodesse, sicut & cætera meritoria: *Sed Eucharistia est signum Ecclesiasticæ vnionis: & ideò ex ipso opere operato eius efficacia in alterum transire potest: quod non contingit de alijs sacramentis*: Vbi affirmat, quod sacramentum Eucharistiæ ex opere operato habet efficaciam in alios. Hoc non obstat, quia tenius est, quod hoc habet peculiare Eucharistia, inter reliqua sacramẽta, quod non solum est sacramentum, sed etiã sacrificium: & ideo quamuis inquantum sacramentũ eius efficacia ex opere operato non possit in alios transire; tamen inquantum sacrificium offerri potest etiam pro defunctis, vt docuerat ibi in corpore, primo vocando sacramentum, & postea vocando sacrificium: & clarè ibi ad 3. explicat se loqui de sacrificio Missæ. Et in hac quæst.79.artic.7. cum in primo argumento obiecisset, quod hoc sacramentum est vnius generis cum alijs sacramentis, vtpotè alijs condiuisum: sed alia sacramenta non prosunt nisi sumentibus; sicut effectũ Baptismi non suscipit nisi baptizatus: Ergo nec hoc sacramentum prodest alijs nisi sumenti. Respondet Diuus Thomas ad 1. *quod hoc sacramentum præ alijs habet, quod est sacrificium. Et ideò non est similis ratio.* Quasi dicat, quod si Eucharistia esset solum sacramentum, & non sacrificium non prodesset ex opere operato nisi sumẽti: sed quia hoc est ei peculiare quod est simul sacramentum, & sacrificium; ideò ex opere operato habet in alijs efficaciam in quantum pro eis offertur à Sacerdote; sed inquantum sacramentum, seu inquantum sumitur, ex opere operato solum habet efficaciam in sumente. Quare ita cõmuniter tenent Theologi. Specialiter Caietanus to.2. Opusc. tractatu 3. quæst.2. Soto in 4. dist.11.q.2.art.5. & 7. ad 3. & Petrus Ledesma de Eucharist. cap.10. conc.13. in fine: & alij Expositores hic ar.5. & 7.

7 Ratio fundamentalis sumitur ex doctrina Concilij Florentini tradita à Diuo Thoma tota hac quæstione, & explicata in 4. distinctione 12. quæstione 2. articulo primo quæst.1. vbi ait, quod proprius effectus cuiuslibet sacramenti debet assumi ex similitudine ad materiam illius sacramẽti: sicut expurgatio veteris vitæ est effectus Baptismi per ablutionem aquæ significata: Et ideò cum materiale in hoc sacramento sit cibus, oportet, quod effectus proprius huius sacramenti accipiatur secundum similitudinem ad effectum cibi. Sed cibus solum prodest sumenti, & nutritio requirit actum immanentem nutriti: ergo ex vi sacramẽti solũ Eucharistia prodest sumenti.

8 Sed dices, tationem hanc solum probare, quod directè hoc sacramentum solum sit institutum ad nutriendum sumentem; non tamẽ per hoc tollitur, quod indirecte, & per quandam concomitantiã, habeat efficaciam in alios. Sicut D. Thomas articulo quinto docuit, quod non est directe institutum ad satisfaciendum, sed

ad spiritualiter nutriendum, per vnionem ad Christum; sed quia hæc vnitas fit per charitatem; ideò ex consequenti dat remissionem pœnæ. Quem discursum ad intentum applicat D.Thomas in 4.dist.45.q.2. art.3.q.1 dicens. *Ad Charitatem autem sacramentum Eucharistiæ præcipuè pertinet, cum sit sacramentum Ecclesiasticæ vnionis, continens illum in quo tota Ecclesia vnitur, & cõsolidatur, scilicet Christum: vnde Eucharistia est quasi quædam charitatis origo, siue vinculum.* Sicut ergo remissionẽ pœnæ pro peccato proprio dixi mus ab Eucharistia causari ex opere operato, sic supposito quod applicet alteri, pro eo satisfacit ex opere operato. Vnde & D.Thomas in 4.dist.20.q.1.art.2.q.3. ad 1.ait, quod *quãtum ad pœnæ dimissionem, vnus alteri mereri potest; & actus vnius efficitur alterius charitate mediante, per quam vnũ sumus in Christo.*

9 Sed contra est Primo, quia orationibus fidelium, & eleemosynis animæ Purgatorij iuuantur: quia vt ait D.Thomas ibi dist.45. *suffragia viuorum prosunt defunctis secundum quod vniuntur viuentibus charitate, & secundum quod intentio viuentis refertur in mortuos.* Et tamen orationes, & eleemosynæ non prosunt eis ex opere operato, secundum quod a laicis fiunt, & non iniungũtur à Pontifice vt suffragia defunctorũ: Ergo nec Eucharistiæ sumptio, facta à laicis, prodest animabus Purgatorij ex opere operato.

10 Secundo, vt docet D.Thomas 3.p.q.87.artic.3. non solum per Eucharistiam, sed per Extremãvnctionem, & vniuersaliter per omnia sacramenta nouæ legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur. Et tamẽ alia sacramenta ex opere operato non prosunt nisi sumẽtibus: Ergo nec Eucharistia, præcisè vt sacramentum, prodest alijs nisi sumenti. Sed est sacramentum; inquantum sumitur: ergo sumptio ex opere operato solum prodest sumenti. Et hæc est ratio D.Thomæ hic art.7.ad 1.

11 Tertio, in tantum Eucharistia in sumente indirectè; & ex concomitantia satisfacit pro pœna, in quantum ex opere operato causat gratiã, & auxilium quo fiat actus charitatis, quo remittatur pœna: Sed hoc modo nequit ex opere operato causare remissionem pœnæ in animabus Purgatorij: Ergo in illis solum in quantum sacrificium applicatum à Sacerdote, & ab Ecclesia, causat remissionem pœnæ ex opere operato. Vnde D.Thomas in 4.dist.12.q.2. articulo secundo quæst.3. ait. *Sed inquantum est sacrificium accipit rationem satisfactionis: & secundum hoc in parte, vel in toto pœnam tollit, &c.* Et ad secundum ait, *quod non totaliter semper auferatur pœna per hoc sacrificium illis, qui sunt in Purgatorio:* quia non sẽ per adæquat deuotio mensuram pœnæ debitæ pro peccato.

12 Dico secundo, sumptio Eucharistiæ, quæ fit à laicis, si applicetur pro animabus Purgatorij, eis prodest ex opere operantis; & sic est consulenda vt qua maximè iuuentur defunctorum animæ. Hæc cõclusio non est minus communis, quam præcedens; estque D.Thomæ locis relatis. Et hac de causa Alexander Alẽnsis 4.parte Sũmæ q.11.membro 2.art.4.§.1. Quæsito 4. & Raynerius in Pãtheologia verbo Eucharistia cap.27. probant laudabilius esse ad sacram communionem frequenter accedere; quia accedens non solum intendit commodum proprium; sed etiam proximorũ; inquantum accessus eius ad sacramentum, non solum sibi, sed etiam omnibus mẽbris Ecclesiæ prodest. Colligitur ex D.Ioanne Chrisostomo hom.69.ad Populum Antiochenum dicente. *Non temere hæc ab Apostolis sancita fuerũt, vt in tremendis mysterijs, defunctorum agatur commemoratio; sciunt enim illis inde multum contingere lucrum, multamque vtilitatem.* Non solum ex sacrificio, sed ex sacramento, & orationibus Sacerdotis, & adstantium, & sumentium, & orantium. Vnde Ioannes Gerson Parte tertia; Epistola de pia memoria defunctorum; circa finem, amicum instruit qualiter animas Purgatorij possit iuuare: *Quotiescumque etiã ad perceptionẽ corporis Christi te præparas, & perceptum tecum habes, esto, quæso, memor fideliũ defunctorum, & implora tanto ardentius misericordiam eius, quanto certius retinet in te pignus æternæ Redemptionis.*

13 Præterea rectè Summi Pontifices ad lucrandas Indulgentias, etiam per modum suffragij pro animabus Purgatorij, inter alia pia opera, iniungunt communionem: ergo pie ipsi fideles, qui volũt suorum defunctorum animas in Purgatorio detentas fraterna charitate iuuare, inter alia pia opera, etiam sacræ Eucharistiæ communionem pro ipsis applicant ex Charitatis abundantia. Vnde Beatus Petrus Damiani in Opusculo 14. ait. *Fœlices Charitatis diuitiæ; quæ isthic vobis ex aliena bonæ voluntatis vbertate succurrunt, vbi*

vbi proprij operis supplementa deficiunt: & cũ tam districte à nobis nõ habentibus, quicquid debetis, exigitur, ex fraternæ charitatis abundantia debiti vestri libra completur. Quo sensu opera à Papa iniuncta ad lucrandam Indulgentiam concurrant ad remissionem pœnæ ex opere operato? Suo loco exponetur.

14 Qualiter verò sacra communio ex opere operantis, ex pietate, & charitate fidelium applicata pro animab⁹ Purgatorij, eis possit prodesse ex opere operantis, exponit Suarez disp.63.sec.10. in fine, dicẽs, quod talis sumptio est actus religionis: vnde ex opere operantis de se est satisfactorius coram Deo: & ita potest pro alio offerri quoad satisfactionem ex opere operantis, & illi prodesse per modum suffragij. Deinde est etiam actus meritorius: & ita etiã potest alijs prodesse per modum meriti de congruo, vel per modum impetrationis. In quo censetur hoc sacramentum habere specialem efficaciam; vel quia cum excitet ad feruorem charitatis, ex hac parte habere potest ille actus maiorem cõgruitatem ad meritum, & impetrationem. Vel quia propter realem Christi præsentiam, & coniunctionem, familiarius, & feruẽtius solet tunc ad illum, & per illum oratio fundi, vt D.Thomas citato loco notauit. Hæc Suarez. Et Vazquez ar.7. Et Ledesma cap.10.conc.13. in fine, & Auersa q.7.sec.2. in fine, & Trullench lib.3.cap.5.dub.1.n.12. Et Granados tract.9.disp.5.nu.8. ait posse relaxari pœnam virtute huius sacramenti, quatenus excitat actus bonos, quorum satisfactio potest ab vno homine alteri applicari: & ad hunc finem pro illo communicare. Secundo addendum est, dum quis communicat, elicere bonos actus, qui sũt apud Deum impetratorij: & in hoc sensu potest communio vnius alteri applicari, quatenus potest illud opus efficere eo animo, vt Deus alteri concedat hoc, vel illud beneficium, quod impetrare exoptat: certum enim est posse vnum suis bonis operibus alteri impetrare beneficia. Denique ipse actus accedendi ad Eucharistiam, sicut suam bonitatem, & difficultatem habet; ita & satisfactionem: & hanc potest vnus alteri applicare, dum pro illo communicare statuit.

Tria argumenta, quæ incontrariũ fieri solent, diluit Pasqualigus in Sacra Moralidoctrina disp.117.sect.10.à num.53.vsq; 55. docens, quod sacramentum Pœnitentiæ non applicatur pro mortuis: quia pœnitẽs se habet vt reus coram Deo: & ideo minus opportuna est oblatio proprij operis: at in in Eucharistia se habet vt amicus, cui est facilis impetratio. Satisfactio etiam non solum desumitur ex pœnalitate actus, sed ex valore: sicut satisfactio Christi fuit infiniti valoris ex persona offerente; quamuis pœnalitates non fuerint infinitæ, nec summæ. Communio autem, cum sit excellẽs actus religionis, habet consequenter excellentẽ valorem; atque adeò est valdè satisfactiua. Estque valdè apta ad impetrandum, quia dat charitatem, & vnionem cum Christo, & est cõmemoratio passionis Christi, &c. Quæ omnia complectitur D.Thomas vel bis relatis ex 4.Sent.dist.45. & Ioan.6.lect.6. in fine.

DVBIVM XI.

Vtrùm per veniale peccatum impediatur effectus huius sacramenti?

§. I.

Sententiæ affirmantis fundamenta.

1 AFfirmare videtur D.Thomas in 4. dist.12.q.2.art.1.q.3. dicens, quod omnis perfectio acquirenda impeditur per remotionem propriæ dispositionis. Sicut autem dispositiones materiales se habent ad perfectionem formæ; ita actus se habent ad perfectionem finis: Vnde cum hoc sacramentum perficiat coniungẽdo fini; ad hoc quod effectum suum plene habeat in sumẽte, oportet quod adsit actualis deuotio. Et quia interdum absque mortali peccato actualis deuotio impediri potest; cum distractiones variæ ipsam impediant; & peccata venialia virtutum actum tollant; absque peccato mortali potest effectus huius sacramenti impediri: *Ita quod aliquis augmentum gratiæ non consequatur; nec tamẽ reatum peccati mortalis incurret; sed forte reatum venialis peccati, ex hoc quod imparatus accedit.* Addit ad 3. *Nec tamen dicendum, quod omne peccatum veniale impediat effectum huius sacramenti; sed solum illud quod tollit actualem deuotionem, quæ exigitur in hoc sacramento.* Et articulo secundo quæst. prima ad 2. ait, quod gratia huius sacramenti, non solum

mortalia;sed etiam venialia opponuntur. Idem docuit S.Bonauentura art.2.q.1. Et Alexander Alensis 4.p.q.10.membro 8. art.3.§.2.Paludanus in 4.dist.12.q.1.ar.2. conc.3.n.11.Durandus in 4.dist.12.q.4.n. 7.S.Antoninus 3.p.tit.13.cap.6.§.8.Syluester verbo *Eucharistia* in fine.Petrus Soto de institutione Sacerdotum lect.12.de Eucharistia,licet sub distinctione videatur respondere;in veritate huic adhæret sententiæ.

2 Magis exprofesso docet Caietanus 1.2.q.113.art.3.&hac 3.p.q.79.ar.3.§.*De tẽpore vero*,probans Primo ab inconuenienti:si enim qualibet sumptione Eucharistiæ augeretur gratia, infinitorum pene Sacerdotum,quos credimus vere in gratia celebrare,charitas iam esset maior intensiue, quam credi rationabile sit;cum tanta magnitudo charitatis in tãta multitudine otiosa appareat:quoniam nec extra apparent, nec intus de se ipsis testantur actus similes feruentissimæ charitatis.Et tamen certum est,quod sicut *amor Dei non est otiosus,sed operatur magna,si est* (vt ait S.Greg.hom.30. in Euangelia) ita magna augmentatio amoris Dei non est otiosa; sed operatur multo maiora,quam priꝰ proportionaliter,si est: & consequenter si longe maiora operari renuit,longe maior charitas non est.Et tamẽ longe maior ponitur esse in singulis celebrationibus,quantumcumque parum creuisset charitas Sacerdotis,qui tot annis diebus forte singulis in gratia celebrauit.

3 Secundo,præter hanc ex experiẽtia coniecturam,ratione probat:quia sacramẽtum hoc,quia datur per modum cibi,& potus,dicente Dño Ioan.6.*Caro mea vere est cibus,& sanguis meus vere est potus*:non auget, sicut nec nutrit,nisi per modum nutrimenti.Sed sine actu vitali nutriti,tã cibus, quã potus,nec nutrit,nec auget;vt patet in alimento corporali.Ergo sine operatione vitali spiritualis animæ,quæ nutritur, cibus iste,nec nutrit,nec auget.¶Nec obstat efficaciæ huius rationis, quod phreniticis in mortis articulo datur hoc sacramentũ: Tũ quia sacramenti effectus ex his quæ per se concurrunt,considerandus, ac iudicandus est,& non ex his, quæ in casu accidunt:Tũ quia phreneticis constat dari viaticum, nõ ad primum,& proprium Eucharistiæ effectum,qui est actualis refectio spiritus:& cõsequenter nec ad nutriendum,nec ad augẽdum in hac vita gratiam:quia phreneticis datur viaticum propter vitam æternã, & propter impugnationes dæmonum: iuxta illud S.Ambrosij: *Recedant procul à potentia præsentiæ tuæ.*

4 Quod autem huic sententiæ nõ obstet doctrina D.Thomæ hac q.art.8.declarat Caietanus tripliciter. Primo,§.*Aliter ergo*,dicendo,quod manducans habitualiter,apud D.Thomam,intelligitur ille,qui habet habitum gratiæ,& charitatis; quia habet habitum,quo potest spiritualẽ manducationem actualiter habere;sed quia sumit absq; actuali interiori deuotione;ideò solum habet habitum percipiendi augmẽtum:& per peccata venialia impeditur vt habeat nunc; sed non impeditur,qu in ex hac sumptione percepturus sit augmẽtum charitatis,quando tamen ad hoc erit dispositus;siue hoc sit tempore sumptionis,siue post.Ponit enim D.Thomas differentiã inter refectionem spiritualem,& augmẽtum habitꝰ,quoad hoc,quod est impediri à peccato veniali:nam refectio spiritualis ita tollitur per distractionem,quod numquam ex hac sumptione habebitur:augmentum vero habitus habendum relinquitur post. Secũdo,§.*Tertius autẽ* exponit dicendo,quod D.Thomas nomine actualis manducationis,non intelligit quamcumque actualẽ deuotionem;sed illam solã,quæ refectio est, quæ spiritualis delectatio animæ est. Vnde non docet,quod sumẽs absque omni actuali deuotione consequitur augmentum gratiæ;sed quod sumens absque actuali refectione delectationis spiritualis; & hoc ex culpa sua veniali (quoniam non est ex defectu sacramenti) sic sumens mente distractus,si quoad alios actus deuote accedit,habituale augmentum gratiæ ex hoc nõ impeditur:quod tamen posset aliunde impediri,videlicet,ex tam parua deuotione, vt non sufficiat disponere ad augmentum gratiæ.Et hæc expositio (inquit Caietanus) amplectẽda videtur; quoniam quoad rem omnia consonant,quoad expositionem vero nominum nulla fit extensio,&c.Deniq; asserit,quod posset exponi D. Thomas de augmento habituali *extensiuo*,ita quod sacramentum hoc sit extensiuum gratiæ ad actus confortatiuos spiritus:& hoc ipsum sit gratia sacramẽtalis, quam in anima per modum habitus sacramẽtum hoc efficiat etiam in mente distractis ex peccato veniali.Pro quo recolantur,quæ de gratia sacramentali diximus q.62. dubio 5.§.2. & 3.

§.2.

§. II.

Vera,& communis sententia negans.

5 OPposita sententia est aliorũ Theologorum communis.In primis plane videtur tradi à D.Thoma hac q.79.art. 8.docẽte,quod peccata venialia actu exercita non ex toto impediunt huius sacramẽti effectu,sed in parte;dictum est enim art.1.& 2.huius quæstionis quod effectus huius sacramenti,non solum est adeptio habitualis gratiæ,vel charitatis;sed etiã quædam actualis refectio spiritualis dulcedinis;quæ quidem impeditur,si aliquis accedat ad hoc sacramẽtum,per peccata venialia mente distractus: *Non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ,vel charitatis.* Et ad primum ait,quod ille, qui cum actu venialis peccati ad hoc sacramẽtum accedit, habitualiter quidem manducat spiritualiter;sed non actualiter:*Et ideò habitualẽ effectum huius sacramenti percipit; non autem actualem*:Quare Soto in 4.dist.11.q.2.art.8. §.*Verumtamen*,dicit,quod Glosia Caietani hic non habet locum:quoniam cum Sãctꝰ Thomas distinguat duos effectus sacramẽti,qui sunt habitus,& actus,manifeste accipit habitũ pro illo,qui infunditur animæ. Atque adeò subdens per peccata venialia impediri actualem deuotionem,& nõ augmentum habitus,plane docet eiusmodi habitum non pendere ex actuali deuotione. Quare per absentiam deuotionis nihil habitualis gratiæ, aut Charitatis impeditur; sed actualis tantum refectio spiritualis dulcedinis;quia refectio,& dulcedo spiritualis dicit actum deuotionis.Quare vt certũ ita tenent B.Albertus Magnus in 4.dist.13. ar.25.Victoria q.66. Martinus Ledesma 1.Parte 4.q.20.art.1.dub.4.& art.8.dubio 1.Petrus Ledesma de Eucharistia cap.10. conc.15.diffic.vnica.Nuño q.79.art.8.diffic.vnica.Araujo diffic.2. Serra dubio vnico,& omnes recentiores Thomistæ.Item Adrianus,Gabriel,& Corduba,quos referunt, & sequuntur Suarez disp.63.sect.3. Vazquez disp.206.cap.2.Lugo disp.14.sectione 3. & alij recentiores communiter, vt testatur Auersa q.7.sect.5.

6 Probat Soto. Hæc est generalis conditio omnium aliorum sacramentorum,vt accedenti in gratia,per solam sui susceptionem illam augeant,quando non inueniũt obicem: & illum effectum habent ex opere operato, secluso alio merito operantis, quam quod actu libero sacramentum suscipiat: Cur ergo sacramento Eucharistiæ cõditio hæc denegetur,& auferatur?

Deinde illud suspendium sacramenti, vt dum deuotio in susceptione defuit,post tempus aduenies eundem effectum redire faciat;res inaudita est: & videtur eã Caietanus ad mitigandũ rigorem suæ opinionis excogitasse.Adde,quod contingere tũc posset,vt decies homo absque gratiæ augmento (imò millies) sacramentum sumeret;qui tamen aduenientẽ post mensẽ (vel post plures annos) vnica tenui sacramenti deuotione, omnia simul cremenra gratiæ susciperet,quibus fuerat fraudatꝰ:quod nõ videtur rationi conuenientum.

7 Quatuor alias rationes ibi adijcit, sufficier tertiam proponere, quæ apud eũ est sexta.Si peccata venialia,aut distractio deuotionis impedimẽtum esset recipiendæ, aut augendæ gratiæ;tunc sic recipere sacramentum,peccatum esset mortale:quia poneretur obex gratiæ. Quod certe non solũ inopinabile est,verum,& assertum temerarium.Hoc argumẽtum latissimè prosequitur Suarez cõc.1.quia dicere hoc esse mortale,est per se improbabile, & contra omnium mẽtem. Quod peccatum veniale sit obex gratiæ,nec habet ex natura;nec constat,quod Christus in hoc sacramento singulariter instituit. Similiter viget Vazquez cap.2.

8 Vterque etiam arguit ex Concilio Tridentino sess.13.nam titulus capitis septimi est:*De præparatione, quæ adhibenda est, vt digne quis sacram Eucharistiam accipiat*:est que sermo de digna,& fructuosa receptione,ne dicamus mancam,& imperfectã mãsisse doctrinam:& tamen non requirit aliã dispositionem nisi carentiam peccati mortalis,& statum gratiæ,*vt nullus conscius sibi peccati mortalis,quantumuis sibi contritus videatur,absque præmissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere audeat, &c.*

9 Sed obijcies: nam Sanctus Basilius libro de Baptismo cap.vlt.Et in Reg.breu.regula 172.& S.Chrisost.hom.de proditione Iudæ.Et hom.60.ad populum Antiochenum,& alibi sæpè,exigunt magnam fidem,& reuerentiam, & deuotionem ad digne communicandum,& vt accedant *omnes accensi,omnes feruentes,& excitati.* Idẽq;

docet D.Auguſt.ſerm.28.de verbis Domini, ex cuius mente D.Thomas q.80.ar.10. ait, quod ex parte ſumẽtis requiritur, *vt cũ magna deuotione, & reuerentia ad hoc ſacramẽtum accedat.* Et quia multoties in pluribus hominum, multa impedimenta huius deuotionis occurrunt, propter corporis indiſpoſitionem, vel animæ; non eſt vtile omnibus hominibus quotidie ad hoc ſacramentum accedere. Quod falſum eſſet, ſi ad digne, & fructuoſe accedendum non requireretur deuotio, ſed ſufficeret carentia peccati mortalis.

10 Reſpondetur Sanctos Patres exhortari ad ſuſceptionem, quæ decet tantum ſacramentum, & quæ eſt vtilis, & proficua, imo & neceſſaria vt plene omnes ſuos effectus conſequi Euchariſtia; non tamen dicunt, quod ſine illa actuali deuotione, accedatur indigne; quia ſi diſtractio eſt involuntaria, nullum eſt peccatum; & ſi eſt voluntaria, ſolum eſt veniale: quod non eſt obex augmenti gratiæ.

11 Ad authoritatem D. Thomæ ex 4. Sententiarum; Soto vbi ſupra, & alij frequenter admittunt D. Thomam docuiſſe tunc illam opinionem tunc temporis communẽ: ſed tandum his quæ vltimo docuit in Summa.

Sed Serra ad primum ait, quod licet hic clarius loquatur D. Thomas; idem tamẽ docuit in 4. Sent. Non enim ait defectum deuotionis, & peccata venialia ex toto impedire effectum huius ſacramenti: ſed ſolũ dicit: *Ad hoc quod effectum ſuum plene habeat in ſumẽte, oportet, quod adſit actualis deuotio.* Plene autem habere ſuum effectum, eſt cõferre, non ſolum habitualem gratiam; ſed etiã actualem refectionem ſpiritualis dulcedinis. Ad hic autem plenè habendum ſuũ effectum etiam hic docet requiri actualem deuotionẽ. Vnde cum ibi ſubdit S. Doctor: *Abſque peccato mortali poteſt effectus huius ſacramẽti impediri: ita quod aliquis augmentũ gratiæ nõ conſequatur; nec tamẽ reatũ mortalis peccati incurrat:* Per augmentum gratiæ nõ intelligit quodcumque augmentũ gratiæ habitualis; ſed augmentũ, quod prouenit gratiæ ex additione ſpiritualis refectionis actualis, quando virtute huius ſacramẽti charitas excitatur in actum, & feruẽtior fit ob maiorem diſpoſitionẽ actualis deuotionis.

12 Ad primum Caietani reſpondet Suarez ad 3. illam experientiam nullius eſſe momenti: quia habitus infuſi, & eorum augmentum non poſſunt experientia cognoſci; quia per ſe, ac formaliter, nec mortificãt paſſiones, nec excludunt vitiorum habitus, nec venialia peccata impediunt: & ideò fieri poteſt, vt homo, qui per ſacramẽti frequentiam, multum in gratia creſcit; in ratione viuendi, & exercendi virtutes non admodum mutetur. Quamquam ſi huiuſmodi homo diù in gratia perſeuerat, & omnia mortalia peccata euitat, ſatis in hoc effectu manifeſtatur frequentis communionis efficacia. Eodem modo reſpondẽt Vazquez, Granado, & Petrus Ledeſma, & alij.

13 Melius tamen Soto in fine illius artic. 8. ait. Secundum vero argumentum Caietani fateor multum vrgere, ſcilicet, quomodo Sacerdotes quotidie celebrantes, nõ fecundius proficiant, locupletioremq; ſua opera referentes Charitatis habitum. Sed profecto paulò minus vrget ſecundum ſuã opinionem: nã plurimi ſunt, qui nũquam celebrãt ſine aliquali, vel præſentes; vel ſubſequente deuotione, ſaltem tepida, quę ſecundum ipſum ſufficit ad augmentum gratiæ. Imò ſimile fit argumentum de actibus meritorijs; tenendo enim nullum dari in indiuiduo indifferentem quantum ad meritum; ſed omnia opera iuſti genere ſuo bona, quæ non habent malam circunſtantiam, eſſe meritoria (quæ eſt ſententia Diui Thomæ quæſtione ſecunda de Malo articulo quinto ad 7. Et in ſecundo diſtinctione 40. quæſtione prima articulo quinto, & aliorum, quos retulimus, & ſequuti ſumus 1.2. quæſtione 114.) deberet creſcere gratia pluſquam experimur. Reſpondetur ergo primum, quod in Sacerdotibus attente celebrantibus, credendum eſt profecto eſſe copioſiſſimam gratiam: ſed quia non eis offeruntur egregia opera, in quibus iliam poſſint totam propalare, referunt illam ſecundum ordinarium vſum in occurrentibus officijs. Secundo dicimus, quod in alijs tepide celebrantibus augmentum eſt tenuiſſimum. Item feruor Charitatis remittitur per peccata venialia, quæ ſunt quotidiana: & ideò videtur languere gratia, & charitas. In alijs per peccata mortalia amittitur gratia; quæ poſtea vſque ad eundem gradum non facilè recuperatur (iuxta Diuum Thomam 3. par. quæſtione 89. art. 1. & 5.) Cætera de digna ſacramẽti ſuſceptione ſatim. Hæc Soto. Et magna ex parte, Serra, Auerſa, & alij.

Et

14 Et Lugo diſp. 14. ſect. 3. n. 49. ait: Et quidem efficaciam gratiæ ſacramentalis aliquando eſſe obſtam, vel occultã ex defectu materiæ, apparuit ſæculo præcedẽti, quando rebellantibus Granatẽſibus Mauris contra Regem Catholicum, viſa eſt præter ſpem heroica conſtãtia in Sacerdotibus Chriſtianis ad crudeliſſima tormẽta perferenda; quem frequentis Communionis fructum fuiſſe creditum eſt. Quod ſi efficacia illa non ita apparet in profectu ad perfectionem acquirendam; non tam oritur ex defectu gratiæ, quam ex multitudine impedimentorum. Obruitur enim, & ſuffocatur ſemen cœleſte à ſollicitudinibus, negotijs, curis, tentationibus vitæ ſecularis, quarum importuni clamores impediunt, ne percipiatur tenuis ſibilus inſpirationis diuinæ ad maiora, & ſublimiora vocantis.

Addit Conſinch artic. 8. nu. 59. in fine; quod cum peccata venialia actualia impediãt etiam deuotionem; atque ita multũ minuant actualem diſpoſitionem; etiã effician vt minor gratia habitualis infundatur, quæ melius diſpoſitis cõpioſior dari ſolet.

15 Ad tertium reſpondet Soto, quod duplex eſt ſpiritualis nutritio, ſicut duplex manducatio, ſcilicet, habitualis, & actualis. Quando enim homo ſine actuali deuotione accedit ad hoc ſacramentum, nutritur quidem habitualiter per augmẽtũ gratiæ; non tamen actualiter per ſenſum dulcedinis. Per illud autem augmentum gratiæ poterit ipſe poſtea habere actualẽ dulcedinem ſi habeat deuotionis actum.

16 Suarez verò ad 2. reſpondet quod vt ſacramentum ſpiritualiter nutriat hominem, ſatis eſt ipſamet ſacramentalis ſumptio, quæ ſuo modo actus vitalis eſt. Eo vel maximè, quod in alimento corporali nutritio fit per actionem viuentis circa alimentum: hic autem nutritio fit in actione cibi circa alitum: & ideò non eſt tam neceſſaria actio ex parte ſumentis. Videatur Diuus Thomas quæſtione 73. art. 3. ad 2. docens, quod *alimentum ſpirituale conuertit hominem in ſeipſum*: iuxta illud quod audiuit S. Aug. lib. 7. Confeſſ. cap. 10. *Sed tu mutaberis in me.*

17 Lugo diſp. 14. ſect. 5. in fine n. 53. aduertit, quod in adultis Euchariſtia exigit aliquam cooperationem, voluntatem ſcilicet, ſumendi illam; quæ voluntas eſt cooperatio, multo magis, quam deuotio præſẽs, cum hæc aliquando non influat; illa verò influat, & cauſet quatenus virtualiter perſeuerat. Vnde qui ſumeret hoſtiam conſecratam; neſciens eam eſſe conſecratam, nõ reciperet gratiam ex opere operato: quia vt docet D. Thomas q. 80. art. 3. ad 3. ille ſolũ per accidens ſumeret corpus Chriſti; & nõ ſumeret ſacramentaliter; atque adeò non reciperet gratiam vi ſacramenti, nec nutriretur ſpiritualiter.

DVBIVM. XII.

Vtrum Euchariſtia gratiam conferat fictione recedente?

1 REſpondetur negatiuam ſententiam eſſe probabiliorem; quia eſt D. Tho. in 4. diſt. 4. q. 3. art. 2. q. 3. in cor. & ad 3. & fere communis, vt multis relatis oſtendimus q. 69. dub. 6. §. 2 & 3.

2 Nunc adoendũ, quod Granados Cõtrou. 6. de Euchariſtia tractatu 6 diſp 7 ſectione 3. nu. 15. ſic ait. Mihi quidem placet modus dicendi, quo Henriquez cap. 43 §. 4. tuetur hanc ſententiam, & illam cum altera conciliat. Dupliciter ergo poteſt quis cum Euchariſtiam ſuſcipit, non recipere fructum illius: Vno modo quia læthaliter peccat ad eam accedendo, quia habet cõſcientiam culpę mortalis, quam non delet, cum teneatur: & tunc nullum effectum operatur poſtea recedente fictione: quia Euchariſtia eiusmodi hominibus potius dicitur à Patribus eſſe mortifera: & qui ſic manducat, iudicium ſibi manducat, iuxta Apoſtoli ſententiam; meritoque priuatur perpetuo vtilitate huius ſacramẽti, qui adeò irreuerenter communicat. Nec obſtat Baptiſmum, & alia ſacramenta, characterẽ imprimentia, fortiri ſuum effectum recedente fictione, licet prius indigne recepta fuerint; quia hæc non ſunt iterabilia, & ne perpetuo priuaretur homo illorum fructu, decuit ita inſtitui. At Euchariſtia facilè iterari poteſt, & craſtina die bene recipi, ſi hodie indigne ſuſcepta ſit.

3 Altero modo poteſt non recipi fructus Euchariſtiæ abſque vlla noua culpa ſuſcipientis, v.g. ſi habeat peccatum læthale, quod prudenter iudicat iam dimiſſum; & ideò nullum dolorem de illo concipit: tũc enim iuxta doctrinam diſputationis ſecundæ, nec peccat accedens ad Euchariſtiã, nec conſequitur gratiã, & remiſſionẽ peccatorũ. In hoc ergo euẽtu *valdè probabile* eſt virtute Euchariſtię cõferri gratiã poſtea, cũ elicitur cõtritio, vel attritio: nec id à S. Tho. ne

Probatur,quia id videtur pertinere ad excellentiam tanti ſacramenti: cum enim illud habeat vim ſanctificandi, & ex parte ſubiecti nō fuerit noua culpa in obice, qui impediuit effectum; ſed potius prudenter creditum ſit,nullum adfuiſſe impedimentum,non eſt cur dicatur hominem defraudandū vtilitate huius ſanctiſsimi ſacramenti,cum primum obicem abſtulerit. Confitmatur,quia qui peccat indigne accedēdo, iuſte priuatur fructu Euchariſtię in pœnam tantæ irreuerentiæ: ergo,qui irreuerentiā non commiſit,ſed potius prudenter credidit ſe digne accedere,non eſt eo fructu priuandus.Hæc ibi.

4. Quæ videtur valdè probabilis limitatio communis ſententię.Id tamen,quod ait ſacramenta non imprimentia characterem,non conferre gratiam recedēte fictione,quamvis ſit probabile;ſed nobis probabilius viſum fuit, id priuilegium omnibus concedere,excepta Euchariſtia, cum recipitur cum conſcientia peccati mortalis.

5 Quoad alios effectus ſpiritualis dulcedinis,& ſimiles,quod recedente diſtractione,& aduenientе deuotione, conferuntur, docet Caietanus, & Suarez, & Granados tract.9.diſp.4.nu.3.& 5.Negat tamen Soto relatus n 6.Sed quamvis ſit incertum, primum videtur probabilius,& conſonantius vniuerſali doctrinæ ſacramentorum,& condecens excellentiæ tanti ſacramenti.

QVAEST. LXXX.

DE VSV, SIVE SVMPTIONE HVIVS SACRAMENTI

in communi.

SICVT Docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap.3. *illud in hoc ſacramento excellens,& ſingulare reperitur, quod reliqua ſacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cū quis illis vtitur; at vero in Euchariſtia ipſe ſanctitatis auctor ante vſum eſt.* Ideoque,vt notauerat D.Thomas q.73.art.1.ad 3.ſacramentum Euchariſtiæ perficitur in ipſa conſecratione materiæ;& in eo vſus diſtinguitur ab eſſentia illius:alia vero ſacramenta perficiuntur in applicatione materiæ ad hominem ſanctificandi:& conſiſtunt in vſu. Qua propter conuenienti doctrinæ ordine Diuus Thomas prius conſideraūit omnia, quæ pertinent ad eſſentiam,& effectus Euchariſtiæ, vt nunc ſermonem haberet de vſu, ſeu ſūptione, quæ non eſt de eſſentia,ſed pertinet ad ſubiectum reciplens:ac poſtremo de miniſtris,qui habēt rationē cauſæ. De vſu duas proponit quæſtiones: & hanc de ſūptione in communi,quæ competit Chriſtianis vniuerſis : & ſubſequentem de modo, quo Chriſtus vſus eſt ſuo ſacramento.

Duodecim articulis comprehēdit quæſtionis huius doctrinam D.Thomas. In primo diſtinguit manducationem ſacramentalem, per quā ſumitur ſolum ſacramentum ſine effectu ipſius, à manducatione ſpirituali coniunctionis per fidem, & charitatem.

In

In ſecundo docet, quod licet Angeli ſpiritualiter manducent Chriſtum: non tamen conuenit eis ſpiritualiter manducare hoc ſacramentum. In tertio affirmat,quod peccator ſacramentaliter corpus Chriſti mādu care poteſt; & non ſolum iuſtus. In quarto ſtatuit vt manifeſtum, quod quicumque cū peccato mortali hoc ſacramentum ſumit, incurrit ſacrilegium, & mortaliter peccat. In ſexto tamen aduerrit,quod licet hoc peccatum ſit multis aliis grauius ſecundum ſuā ſpeciem: non tamen eſt omnium grauiſſimum. In ſeptimo circa pollutionem nocturnam docet,quod ſi ſit cum peccato mortali impedit ex neceſsitate : ſecus vero ſolum ex quadam congruentia, quod impedimentum poſtponi debet propter aliquā neceſsitatem. In octauo aſſerit,quod propter prohibitionem Eccleſiæ impeditur aliquis à ſumptione huius ſacramenti poſt cibum,& potum aſſumptum.Excipiuntur tamen infirmi, ſi de eorum periculo dubitatur. In nono determinat,quod eis qui debilem vſum rationis habent, nō eſt hoc ſacramentum denegandum : nec eis , qui ali quando,cum erant compotes ſuæ mentis,habuerunt deuotionem , eſt denegandū in mortis articulo. In decimo explicat, quod ex parte ipſius ſacramēti vtile eſt quotidie ipſum ſumere: ex parte ſumentis , ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inueniat,laudabile eſt,quod quotidie ſumat. In vndecimo docet, quod homo tenetur hoc ſacramentum ſumere , non ſolum ex ſtatuto Eccleſiæ;ſed ex mandato Domini. In vltimo decernit, quod Sacerdos nullo modo debet corpus Chriſti ſumere ſine ſanguine. Prouide autem in quibuſdam Eccleſijs obſeruatur,vt populo ſanguis ſumēdus nō detur,ſed ſolum à Sacerdote ſumatur.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrum diſtingui debeant duo modi manducandi corpus Chriſti?

1 AFfirmat D.T.ar.1.ex Gloſſa 1.ad Cor. 11. ad illa verba: *Qui māducat,& bibit indigne,&c.* dicēte,duos dicimꝰ eſſe modos manducandi:vnum ſacramentalem,& aliū ſpiritualem. Et ratione: quia poteſt dupliciter ſumi ſacramētum: vel ſine fructu gratiæ , & coniunctionis ad Chriſtum: & hæc eſt ſumptio pure ſacramentalis , quia eſt ſumptio ſolius ſacramenti: vel recipitur ſacramētum cum diſpoſitione ita vt de facto conferat gratiam, & coniunctionem ſpiritualem ad Chriſtum:& hæc eſt ſumptio ſpiritualis. Quod conſtat: quia in ſumptione huius ſacramenti duo ſunt conſiderāda,ſcilicet ipſum ſacramentum,quæ ſunt ſpecies conſecratę;& effectus ipſius,ſcilicet gratia per modum alimoniæ ſpiritualis. Perfectꝰ modus ſumendi hoc ſacramentum,eſt quādo aliquis ita hoc ſacramētū ſuſcipit, quod percipit eius effectū. Dictum eſt autem q. 79.art.3.& 7.& 8 quod contingit quandoque quod aliquis impeditur à percipiendo effectu huius ſacramenti. Et talis ſumptio huius ſacramenti eſt imperfecta. Sicut igitur perfectum contra imperfectum diuiditur: ita ſacramentalis manducatio, per quā ſumitur ſolum ſacramētum ſine effectu ipſius, diuiditur contra ſpiritualem manducationem ; per quam quis percipit effectum huius ſacramenti , quo ſpiritualiter homo Chriſto coniungitur per fidem, & charitatem.

2 Notat Soto in 4.diſt.12.q.1.art.1.§. *At qui*,quod diſtinctio hæc,nō ſolum Scholaſticorum aſſertio eſt;ſed Sanctorum quoque Patrum authoritate,quin vero,& Pauli fundamento fulcitur: dicens enim: *Qui manducat,& bibit indigne, &c.* docet manducationem eſſe ſacramentalem ſine ſpiritu gratiæ.Et notatur eadem manducationum diſtinctio, de Cōſecratione diſt.2.Can.*Qui diſcordat*: & Can.*Sancta*: Qui ſumuntur ex Auguſtino ſuper Ioan.trac.26. Vbi Iudas inducitur ; qui bucellam ſacramentaliter ſumpſit;reliqui vero Apoſtoli,& ſacramentaliter; & ſpiritualiter. Omnibus enim dixit Chriſtus: *Accipite ex hoc omnes*: Vnde Auguſtinus. Qui non manet in Chriſto,& in quo non manet Chriſtus, proculdubio non manducat ſpiritualiter eius carnem; licet carnaliter,& viſibiliter premat dentibꝰ ſacramenta corporis,& ſanguinis.Eandem que diſtinctionem docet in ſermone de verbis Domini , & refertur eadem diſt.can. *Quid eſt*.

3 Adiſcit D.Thomas ad 3.quod cū (ſicut ſupra q.66.art.11.& q.68.artic.2.& q. 73.art.3.dictum eſt) effectus ſacramēti poſſit ab aliquo percipi, ſi ſacramētum habeat in voto; quamuis non accipiat in re. Ideò ſicut aliqui baptizatur Baptiſmo flaminis propter deſiderium Baptiſmi , antequam baptizetur Baptiſmo aquæ; ita etiam aliqui manducant ſpiritualiter hoc ſacramentum antequā ſacramentaliter ſumāt.Propterea Concilium Tridentinū Seſ.13.cap.

8.di-

8.diuiſionem trimembrem poſuit dicens: Quoad vſum autem rectè, & ſapienter Patres noſtri restationes hoc Sanctum Sacramentum accipiendi diſtinxerunt: quoſdam enim docuerunt *ſacramentaliter tantum* id ſumere, vt peccatores: alios *tantum ſpiritualiter*; illos nimirum, qui voto propoſitum illum panem cœlestem edentes, fide viua, quæ per dilectionem operatur, fructum eius, & vtilitatem ſentiunt: tertios porrò *ſacramentaliter ſimul, & ſpiritualiter*: hi autē ſunt, qui ita ſe prius probant, & inſtruunt, vt veſtem nuptialem induti, ad diuinam hanc mensam accedant. Hæc Concilium. Ideo autem D.Thomas in corpore articuli bimembrem ſolum diſtinctionem poſuerat, vt explicaret Gloſſam, & Patres relatos, qui ſic conſtituebant: & quia ibi loquitur de manducatione in re: & hæc ſolum eſt duplex: quia, vt obſeruauerat Soto, §. *At vero*, illa manducatio mere ſpiritualis, quæ eſt deſiderium expreſſum Euchariſtiam mā ducandi (de qua meminit in ſolut. ad 3. D. Thomas, & vocat Concilium ſumere ſpiritualiter tantum) non eſt manducatio in re; ſed eſt votum, & deſiderium manducandi. Duo ergo ſunt præciſe modi manducandi in re, ſcilicet, vnus mere ſacramentalis, & alter ſimul ſpiritualis.

4 Solet aliis modis proponi diuiſio: ſiquidē quadrimembris proponit Scotus in 4.diſt. 8.q.3.dicens, quod poteſt aliquis percipere hoc ſacramentum, & non ſacramentaliter, nec ſpiritualiter: aliquis ſacramentum, & ſacramentaliter; ſed non ſpiritualiter: aliquis & ſacramentum, & ſacramētaliter, & ſpiritualiter: aliquis tantum ſpiritualiter, & non ſacramentaliter. Primo modo recipit quicumque recipit hoſtiam conſecratam; quia ibi eſt vere ſacramentum: & tamen non recipit eam vt cōſecratam; ſed omnino non diſcernens eam à communi cibo: talis enim ſecundum Apoſtolum 1.ad Cor.11. *Iudicium ſibi manducat, & bibit, non diiudicans Corpus Domini*, ideſt, non diſcernēs à communibus cibis. Et hoc poteſt eſſe, vel ex infidelitate: ſicut paganus, ſi daretur ſibi communio: vel ex contemptu, ſtante etiam fide, ſicut in malo Chriſtiano. Poſtea enumerat alios tres modos, vt ſupra. Lugo diſp.13.ſec.1.num.1.ex parte fauet Scoto.

5 Sed deficit dupliciter. Primo, quia ea, quæ ſunt peraccidens ſunt ab arte relinquenda. Vnde S.Thomas artic.3.ad 3.ait. Nec tamen dicendum eſt, quod animal bru tum ſacramentaliter corpus Chriſti māducet; quia non eſt natum vti eo vt ſacramento. Vnde non ſacramentaliter, ſed peraccidens corpus Chriſti manducat. Sicut manducaret ille, qui ſumeret hoſtiam conſecratam, neſciens eam eſſe conſecratā. Et quia id quod eſt peraccidens non cadit' in diuiſione alicuius generis: ideò hic modus manducandi corpus Chriſti non ponitur tertius præter ſacramentalem, & ſpiritualem. Hæc D. Thomas. Rurſus deficit Scotus: quia illa verba Apoſtoli S.Patres, & Concilium Tridentinum ſeſ.13.cap.8.intelligunt de viro Chriſtiano cum conſciētia peccati mortalis ad Euchariſtiam accedit: de quo ipſe Scotus in ſecundo modo ait, quod ſumit ſacramentaliter, ſed non ſpiritualiter: ergo non bene explicat de ſumptione Pagani: vel de ſumptione illius, qui non recipit vt cōſecratam: quia iſte poteſt inuincibiliter ignorare eſſe conſecratam: & ita non eſt formaliter ſacrilegus; nec mortaliter peccat: & ideò non de iſto; ſed de ſumente ſacramentaliter, & non ſpiritualiter Apoſtolus loquitur.

6 Alia via Suarez in commentario art. 1. dicit diſtinctionem à D.Thoma datam, dupliciter explicari poſſe: primo vt diuidat ſumptionem huius ſacramenti in communi, in ſacramentalem tantum, & ſacramentalem, ſpiritualem ſimul. Quis ſēſus videtur indicari in corpore art. & ad 2. Sed iuxta hūc ſenſum diuiſio eſt diminuta: nam omittitur ſumptio per ſolum deſiderium: quę ſpiritualis manducatio vocatur à D.Thoma art.1. ad 3. & art.2. Vnde non eſt hic ſenſus ab eo intentus. Secundus ergo ſenſus eſt, vt ſumptio huius ſacramenti diuidatur in ſacramentalem tantum, & ſpiritualem: & quod ſub hoc ſecundo membro comprehendatur ea, quæ eſt ſpiritualis tantum, & ſpiritualis, & ſacramentalis ſimul. Idem docet Suarez diſputatione 62.ſec.1.

7 Sed quamuis hoc parum referat (quia eſt ſola differentia in modo loquendi) tamē prior ſenſus eſt omnino ad mentem D.Thomæ, vt ex eius verbis relatis conſtat: nec diuiſio eſt diminuta: quia ipſe loquebatur cū antiquis de manducatione in re: & hæc tantum eſt duplex. Idcoquè ad primū ait, quod etiam circa Baptiſmum, & alia huiuſmodi ſacramenta ſimillis diſtinctio adhibetur: nā quidam ſuſcipiunt tantum ſacramentū, qui dam vero ſacramentum, & rem ſacramēti. Quamuis ibi aſsignet duas rationes cur ſit diuiſio magis peculiaris, & plus celebrata in hoc

hoc ſacramēto, quam in Baptiſmo, & aliis. Vnde ipſe D.Thomas in 4.diſt.9.q.1.art. 1.q.3.ſic ait. Diuiſio formalis alicuius ſumitur pęnes id quod competit ei per ſe, & nō peraccidēs. Vſus autem alicuius rei per ſe, & non peraccidens, eſt quando vtitur quis re aliqua ad hoc, ad quod inſtituta eſt. Vnde cum manducatio dicat vſum huius ſacramenti, quod quidem ad hoc inſtitutum eſt, vt quis re ſacra mēti potiatur; diſtinguetur manducatio ſecundum duas res huius ſacramenti; vt manducatio ſacramentalis reſpōdeat ei, quod eſt res, & ſacramentum: manducatio vero ſpiritualis ei, quod eſt res tantum. Hæc S.Thomas. Sed loquendo magis latè prout deſiderium explicitum ſumēdi, dicitur ſpiritualis ſumptio, ipſe D.Thom. expreſit ad 3.& art.2.quod poteſt id admitti. Ideoquè vel fiat diuiſio trimembris, vt inſinuat D.Thomas, & ita proponit Concilium: & ſic loquitur Vazquez diſp.212.capite 1.& alij frequenter. Vel fiat bimembris: & māducatio ſpiritualis ſubdiuidatur in ſpiritualem ſacramētalem: de qua Diuꝰ Thomas ad 3.& art.2.

8 Hanc vltimam ſubdiuidit D.Thom. art.1.ad 3.dicens, quod aliqui manducant ſpiritualiter hoc ſacramētum antequam ſacramentaliter ſumant. Sed hoc contingit dupliciter. Vno modo propter deſiderium ſumendi ipſum ſacramētum: & hoc modo dicuntur baptizari, & manducare ſpiritualiter, & non ſacramentaliter illi qui deſiderant ſumere hæc ſacramenta iam inſtituta. Alio modo propter figurā; ſicut dicit Apoſtolus 1.ad Cor.10. Quod antiqui Patres baptizati ſunt in nube, & in mari, & quod ſpiritualem etcam manducauerunt, & ſpiritualem potum biberunt. Nec tamen fruſtra adhibetur ſacramentalis manducatio; quia plenius inducit ſacramēti effectum ipſa ſacramentalis ſuſceptio, quam ſolum deſiderium; ſicut ſupra q.69.art.4.ad 2.& q. 66.art.11.& 12.circa Baptiſmum dictum eſt.

9 Ex qua D.Thomæ doctrina rectè colligit Soto diſt.12.q.1.art.1.ad 3.in fine, dari quatuor modos manducandi ſpiritualiter. Vnus ſcilicet per figuram; quæ dicitur ſpiritualis, non à Spiritu Sancto; quia gratiā non habet annexam; ſed dicitur ſpiritualis contra litteralem, ſeu veram; quia habetur per ſenſum myſticum, qui dicitur ſpiritualis. Secunda manducatio eſt ſpiritualis, de qua ait Chriſtus Ioannis 6. *Ego ſū panis, qui de Cœlo deſcendi. Qui manducat me, viuet propter me.* Et hęc non eſt manducatio ſacramēti, ſed ipſius Chriſti; quia eſt credere in ipſum, per cuius fidem incorporamur in ipſum, ſicut nutrimentum in corpus alitum. Et dicitur ſpiritualis à Spiritu Sancto: nam, vt ait Paulus, fides donum Dei eſt. Tertia eſt ſpiritualis vt diſtinguatur à reali; quia nō eſt ſuſceptio in re, ſed in voto: & dicitur ſpiritualis, quia per actum mentis eſt cauſa gratiæ. Quarta eſt manducatio ſpiritualis; quia eſt in re, & in ſpiritu, vt cum iuſtus ſumit ſacramentum. Et ideo bene ait S.Thomas, quod poſt ſpiritualem, non fruſtra adhibetur manducatio ſacramētalis; quia plenius inducit ſacramenti effectum ipſa ſuſceptio, quam ſolum deſiderium. Nam per manducationem in voto (vt ſepè dixim⁹) non recipitur gratia ſacramentalis, quam vocant ex opere operato, quo vſque ſumatur in re. Quare hæc eſt, quæ ſimpliciter in præſentia dicitur ſpiritualis, vt diſtinguatur contra ſacramentalem.

10 Quod autem ſacramenta in voto non conferant gratiam ex opere operato, cum communi Theologorum, contra Cabrera, docuimus q.62.dub.3.§.5. Idemque docet Martinus Ledeſma 1.p.Quarti quæſtione 22.art.4.dub.1. Vnde non bene ipſū in contra referre Suarez diſp.62.ſec.1.notat Vazquez diſp.212.cap.1.num.5. aduertens ſe nullum legiſſe, aut audiuiſſe, qui dixerit Euchariſtiam in voto conferre aliquē effectum ex opere operato.

11 Loquendo autem ex opere operantis, ipſe Martinus Ledeſma 1.p. Quarti q. 21.art.1.dub.vnico exponēs verba D.Thomæ ad 3.ait. Vult ergo S.Thomas, quod qui ſuſcepit hoc ſacramentum in voto, ſuſcipit effectum ſacramenti, ideſt, ſuſcipit aliquam peculiarem gratiā pro illo bono deſiderio, quo deſiderat ipſum ſacramentum. Et *forte*, quod pro alio deſiderio bono de alio obiecto, cæteris paribus, non reciperet ille, qui deſiderat hoc ſacramētum tantam gratiam, quantam recipit pro hoc deſiderio.

12 Hoc impugnat Nūño q.80.art.1. difficultate vnica, quoniam gratia, quæ datur ex opere operantis adæquatur ipſi operi. Et quia S.Thomas docet, quoad hoc, eādem eſſe rationem de Baptiſmo, & aliis ſacramentis, ac de voto Euchariſtiæ. Conſtat autem, quod in aliis ſacramentis non confertur per vorum maior gratia, quam illa, quæ correſpondet operi ſecundum ſe: ergo & in hoc ſacramento.

Priori

13 Priori tamen modo dicendi fauet Lugo disp.13.sec.1.nu 2.nam cum explicasset verba Concilij Tridentini sess.13.capite 8.explicationibus (quas antea tradiderat Suarez disp.62.sec.1.fine illis verbis: nō est intelligendum de fructu ex opere operato; sed merito operantis, qui dicitur fructus huius sacramēti, vel obiectiue, quia ex eius amore, vel desiderio percipitur: Vel generali quadam ratione, quatenus omnis valor per gratiam dicitur effectus huius sacramēti; quia est effectus Christi, qui in hoc sacramento continetur) subiungit Lugo. Secūdus sēsus esse potest, *sentire eius fructum*, hoc est sacramenti desideratiū sentit enim fructum sacramenti, non realiter, sed voto susceptiū; de quo ibi sermo erat; qui fructus non est ex opere operato, sed operantis. Addere possumus tertio, *credibile esse*, eum, qui spiritualiter, & feruenti desiderio suscepit Eucharistiam, accipere fructus secundarios ipsius, non per modum meriti de condigno, sed de congruo, aut impetratorie, eo quod misericors Deus ob dignitatem huius sacramenti, quod illa anima ardenter concupiscit, det ei victoriam tentationum, auxilia, spiritualem dulcedinem, & alios similes fructus ipsius sacramenti: scimus enim aliquas fideles, & pias animas in eiusmodi desiderio, & feruore sentire solitam dulcedinem, etiam sensibilem in ore; quā alij in ipsa realī cōmunione experiri merētur. Hæc ibi.

14 Accedit sublimis, & illuminatus Theologus M. Ioannes Thaulerus in institution. cap. 38. in fine dicens. *Spiritualiter autem posset quis, vbicumque sit, sanus, & infirmus, vel milliens vicibus in die, aut sæpius etiam tanta cum fidelitate ipsum suscipere, quod præ cunctis hominibus diuina gratia copiosius ditaretur.* Quod latius prosequitur ser.4.de Eucharistia folio 330. & Rusbrochius in speculo æternæ salutis à cap.10.

DVBIVM II.

Vtrum solius hominis sit hoc sacramētum spiritualiter sumere?

§. I.

Angeli non manducant spiritualiter Eucharistiam?

1 MOuetur hoc dubium à D. Thoma ar. 2. propter Angelos: quia Glossa super illud Psalmi 77. *Panem Angelorum manducauit homo*, dicit, idest, *corpus Christi, qui est vere cibus Angelorum.* Nec est sermo de manducatione sacramētali; quia notum est Angelos spirituales species corporeas manducare non posse. Quamuis autem verba Psalmi ad litteram intelligantur de Manna, vt exponunt S. Basilius, Theodoretus, & Arnobius, & communiter Expositores. Et ex contextu cōstat; quia præmittitur: *& pluit illis manna ad manducandum*: qui dicitur panis cœli: quia formabatur in cœlo aereo: & panis Angelorum, *quia formabatur, & deseruiebat ministerio Angelico*, vt Lyra, & alij notant. Verumtamen, quia Cassiodorus ibi ait, *quod Manna significat panem, qui de cœlo descendit, qui est cibus Angelorum*; quem vt manducaret homo, Verbum caro factum est: & dicitur panis Cœli, non aliter quam Christus, de quo Cœlestes, idest, *Angeli efficiuntur eius contemplatores: & hunc panem, id est, Verbum, quo grandi cibo pascuntur Angeli, per carnem factum lac edit homo.* Propter expendendas has authoritates: & quia Ecclesia canit in Missis festi corporis Christi: *Ecce panis Angelorum factus cibus viatorum*: ideò mouet nos hæc difficultas.

2 Respondet ergo D. Thomas, quod in hoc sacramento continetur ipse Christus, non quidem in specie propria, sed in specie sacramenti. Dupliciter ergo contingit manducare spiritualiter ipsum Christum: vno modo prout in sua specie consistit: & hoc modo Angeli manducant spiritualiter ipsū Christum in quantum ei vniuntur fruitione Charitatis perfectæ, & visione manifesta (quem panem expectamus in patria: iuxta illud Lucæ 14. ver. 15. *Beatus, qui manducabit panem in regno Dei*) non per fidem, sicut nos ei hic vnimur. Alio modo contingit spiritualiter māducare Christum, prout est sub speciebus huius sacramenti, in quātum scilicet, aliquis credit in Christum, cum desiderio sumendi hoc sacramentum. Et hoc non solum est spiritualiter māducare Christum, sed etiam spiritualiter māducare hoc sacramentum: quod nō competit Angelis. Et ideò licet Angeli spiritualiter manducent Christum; non tamē conuenit eis spiritualiter manducare hoc sacramentum.

3 Hinc facile authoritates exponit ad primum, dicens, quod sumptio Christi sub hoc sacramēto ordinatur ad fruitionem patriæ, sicut ad finem, eo modo quo Angeli eo fruuntur. Et quia ea, quæ sunt ad finem, deriuantur à fine: inde est quod illa manducatio

eatio Christi, qua eam sumimus sub sacramento, quodammodo deriuetur ab illa māducatione, qua Angeli fruuntur Christo in patria. Et ideò dicitur homo manducare panem Angelorum; quia primo, & principaliter est Angelorum, qui eo fruuntur in specie propria: secundario autem est hominū, qui Christum sub sacramento accipiunt.

4 Propter hoc Mathæus Vormancensis homilia in Cœna Domini, vocat Eucharistiam *futuræ incunditatis amabile præludiū; Ecclesiæ militantis vna cum triumphante suauem glutinum; dum eandem dulcedinem, qua illic fruuntur sine velamento, ista habet sub sacramento.*

5 Quod optime declarat alia via Diuus Thomas ad 2. docens, quod ad societatem corporis mystici pertinent quidem homines, & Angeli; sed homines per fidem; Angeli autem per manifestam visionem. Sacramenta autem proportionātur fidei, per quam veritas videtur in speculo, & ænigmate. Et ideò proprie loquendo, non Angelis, sed hominibus conuenit manducare spiritualiter hoc sacramētum. Idem docet ad 3. Cum sermo esset de manducatione spirituali, non recurrit D. Thomas ad hoc, quod Angeli carent corpore, in quo manducent: sed ad hoc quod iste est cibus viatorum, & sacramentum fidei, & viaticum peregrinātium.

6 Addit Soto dist.12.q.1.art.3.ad 3. quod Christus non fuit Angelorum redēptor, sicut noster; ob idque neque gratiam virtute suæ passionis receperunt sicut nos; atque adeo nec similime sunt eius membra vt nos.

7 Duo alia adijcit D. Thomas in 4. dist. 9.q.1.artic.2.q.3. siquidem ad primum ait, quod Christus dicitur esca Angelorum, secundum Diuinitatem, in quantum Angelos reficit; & secundum humanitatem, secūdum quod in ipsum desiderant Angeli prospicere 1. Petri 1. Non tamen secundum cōformitatem naturæ in specie. Et ad 2. dicit, quod si Angelus assumpto corpore species manducaret; non tamen manducaret sacramentaliter, quia non manducaret sacramentum secundum rationem sacramenti, cum non habeat fidem, sed manifestam visionem; neque habet conformitatem naturæ: *Et ideò non manducaret sacramentum nisi per accidens.* Iuxta hanc doctrinam D. Thomæ ad 1. possunt exponi verba Ruperti libro 3. in Exodum dicentis, quod Christus *est victus, & vita Angelicæ substantiæ: nam in eum desiderant Angeli prospicere*: & sic verificat, quod est panis Cœli, & panis Angelorum.

8 Sed obijcies: nam ad spiritualem māducationem Eucharistiæ sufficit affectus inefficax; sicut quando videntes esse impossibile sacramentaliter sumere, habent desiderium sumendi sacramētaliter, si possent. Imò S. Thomas art.1. ad 3. admittit Patres antiquos quodammodo spiritualiter manducasse per fidem; quamuis pro tunc non essent capaces sacramentalis manducationis. Sed Angeli possunt simplici complacentia ita affici ad Eucharistiam, quod vellent eam sumere, si possent: ergo Angeli non solum spiritualiter manducāt Christū in specie propria; sed etiā prout est in hoc sacramento.

9 Respondet bene Suarez in Commētario art.2. non oportere fingere in Angelis illum modum desiderij conditionalis; quia neque eorum naturæ est accōmodatū; neque etiam eorum statui: quia non per fidem ambulant, sed per speciem: & ideò nil appetunt, nisi quod eorum statui est accōmodatum: Et ita D. Thomas magis hoc fundat in statu gloriæ, quam in conditione spirituali Angelicæ naturæ. Vnde illius cōclusio, non solum de Angelis, sed etiam de hominibus beatis vera est; etiam si animo, & corpore sint glorioſi. Secus vero est de viatoribus, qui secundum præsentem statū capaces sunt huius sacramenti; & absolute possunt, ac tenentur illud accipere: & ideò fide saltem, & proposito illi debent vniri, si ex accidenti contingat non posse actione corporis illud māducare. Patres antiqui solum metaphorice, & in figura manducarunt.

10 Imò addit Suarez. Non tamen repugnat aliquos perfectiores, qui habuerunt fidem explicatam huius mysterij, habuisse etiam quædam desideria fruendi tanto beneficio: quæ potest dici spiritualis manducatio huius sacramenti; quæ vtilis esse potuit illis hominibus, & accommodata eorum statui ad meritum, & ad excitandum affectum erga Christum; quamuis nō esset simpliciter ad salutem necessaria. Et iuxta hoc verificatur, quod dicit Ioannes Gerson parte 3. trac.9. super *magnificat*: in antiqua editione folio 448. col.3. loquendo de Dei para. *Maria, sicut præcæteris in via cognouit, & credidit, & intellexit figuras legis, & naturæ, Christi Sacerdotū præsignātes; sic in illis, aut per illas manducauit fructuose benedictum fructū ventris*

ventris sui, & spiritualiter eius sacramẽtum: vnde exultauit spiritus eius in Deo salutari suo. Quod latè prosequitur. Et folio 449.col.1. ait. *Iesu Tua fruitio gustabatur tam à Maria, & ab Apostolis credentibus, dum prædicasti hoc sacramentum, & dum abeuntibus alijs, quæsisti à remanentibus: Numquid & vos vultis abire? Respondit Petrus illuminatus intus à Patre, fortassis, & à Matre tua adstante, nutibus, & signis admonitus:* domine ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes: *Et nos credimus hoc primo: & de hinc, & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei.* Hæc Gersõ. Qui folio 448.col.2.præmiserat, quod hæc, & similia sunt potius accipiẽda de pietate deuotionis, quam de fidei necessitate, vel temeritate assertionis, vbi nõ suppetit authoritas Scripturæ cogens aut ratio conuincens.

§. II.

Sacramentum Eucharistiæ non est in Cœlo.

11 OCcasione doctrinæ hactenus stabilitæ, duæ à Neotericis sunt motæ difficultates. Prima, vtrum Sanctissimum Eucharistiæ sacramentum mansurum sit in Cœlo; vel ore sumendum sit a Beatis? Secunda, vtrum animę Purgatorij percipiant spiritualiter Eucharistiam?

Circa priorem difficultatem, tribus modis imaginatum est sacramentum Eucharistiæ esse in Cœlo; vel quia ibi consecretur à sumo Sacerdote Christo Domino, vel ab aliquo alio Beatorum: Vel quia ministerio Angelorum Eucharistia in Cęlo cõsecrata sit: Vel ab hominibus in terra cõsecrata ad eis ad Cœlum sit delata: Vel quia Christus Dominus (cum iuxta plurium Patrum opinionem in Castello Emaus consecrauerit) tunc sumpserit, & nunc in suo sacratissimo pectore, vt in sacrario conseruet: Vel quia Deipara corpus Christi, quod sacramentaliter vltimo vt viaticum accepit, post Assumptionem in Cœlo conseruet. Refert Antonius Quintanadueñas tomo 2.trac.2.singulari primo, quandam piã fœminam asseruisse à se visum esse Christũ Dominum in Cęlo celebrantem, & sacram Eucharistiam Beatis administrantem. Et singulari secundo num.7.refert, quod in vna Ciuitate Beticæ, quidam Concionator sacramentum Eucharistiæ, sacramenta lesque species in Cęlo reperiri inter concionandum publice asseruit. Alius in alia Vrbe, & cõcione affirmauit in Castello Emaus non solum Christum cõsecrasse panem, & discipulis ministrasse; sed sibimet administrando, eam in sanctissimo suo pectore conseruasse: sicque à Beatis omnibus Eucharistiam in Christi pectore veluti in lucidissima pixide videri, & adorari. Quod priuilegium scio non semel Concionatores extendisse, & ausos fuisse affirmare, etiam in corpore Beatissimæ Virginis in Cęlo conseruari corpus Christi sub speciebus sacramentalibus. Videndum ergo an aliquid horũ verum sit; & quam censuram mereantur assertiones prædictæ?

12 Dicò primo; corpus Christi sub sacramentalibus speciebus, nec est, nec vmquam fuit, aut erit in Cęlo. Probatur primo, quia S.Dionysius, & cum eo D.Thomas, & cõmuniter Theologi, quos retulimus, & sequuti sumus q.60.dub.2.n. 15.& 16.& q.61.dub.5.nu.3.& 9.docent, quod in Cęlo nulla erunt sacramẽta. Quod ex professo docet Summus Pontifex Leo nonus in epistola contra Michaelem Constantinopolitanum cap.18.quia sacramenta sunt ambulantium per fidem, & in vmbra, & in ænigmate.

13 Præterea probatur ex oratione Ecclesiæ in Missa, quæ celebratur in Sabbatho quatuor temporum Septembris, in qua dicitur: *Perficiant in nobis, quæsumus Domine, tua sacramenta, quod continent, vt quod nunc specie gerimus, rerum veritate capiamus.* Quod exponens S.Greg. relatus in cap. *Species* 34. de Consecrat.dist.2. (seu potius Lanfrancus contra Berengarium, & Guitmundus lib.2.& Algerus lib.1.capite 8.vt ex Iuone parte 2.cap.9.notatur in Summario Decreti parte 3.cap.34.) dicit. *Postulat quippè Sacerdos, vt corpus Christi, quod sub specie panis, & vini nunc geritur, manifesta visione, sicut reuera est, quandoque capiatur. De qua visione Dominus in Euangelio secundum Ioannem* cap.14. *ait: Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum.* Idem docet S.Ansel.de sacram.Alt.par.2. cap.11.Petrus Celensis lib.3.epist.2.Magister Sententiarum in 4.dist.9.& D.Thom. in Expositione textus in fine. Et etiam dist. 11.ad aliud intentum. In qua oratione docemur nunc fideles Christum sumere sub sacramento; sed hoc modo non esse sumendum in futura gloria; sed solum facie ad faciem. Quo sensu idem supponitur in vltima oratione Missæ festi corporis Christi.

14 Clarissime idem docet S.Augustinus tomo nono tractatu 4. seu sermone de Cataclysmo

taclysmo cap.4.dicens. *Continuo exiuit sanguis, & aqua, quæ sunt matris Ecclesiæ gemina sacramenta.* Percussit latus lancea persecutor, & fudit pretium Redemptor. Hic sanguis inebriat mentem, vt amorem obliuiscatur mundi. Hæc aqua mundat animam, vt corpus sordibus careat Diaboli. *Nec relinquetis ex eo quidquam vsque mane.* Hoc nunc agitur: comeditur enim Agnus per noctẽ huius sæculi, *vt cum mane illud venerit, quod vesperum non habebit, non iam offeratur sacrificium imaginis agni;* sed ipsum Agnum, quem quotidie immolamus, comedimus, & cuius sanguinem bibimus, inueniamus illic Sacerdotem perfectum, quem constat hic pro nostra salute occisum. Hæc S.Augustinus. Simili modo exponit S.Cyrillus libro Glaphyrorum in Exodum relata verba Exodi.

15 Præclara sunt verba Ruperti in Ioue cap.17.dicentis Quandiu per hoc desertum huius sæculi incedimus, quandiu per fidem, & non per speciem ambulamus, nimirum istis alimentis indigemus: pascimur mente, legendo, vel audiẽdo verbum Dei; pascimur, & ore mãducando de mensa Domini panem vitæ æternæ, & bibendo Calicem salutis perpetuę. At vbi venerimus ad illam terram viuentium; in illam beatam Sion, vbi in sua specie videbitur Deus Deorum, neque verbo doctrinæ indigebimus, *neque istis speciebus panis, & vini; sed in propria substantia videndo, panem Angelorum manducabimus.* Igitur postquam comederunt fruges terræ, defecit manna; quia videlicet, postquam venerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est.

16 Ex istis authoritatibus sumitur ratio à priori; quia ea, quæ ex sola Dei voluntate pendent, & ex diuina institutione libera, nobis non possunt innotescere, nisi ex Scriptura, & Patribus, & Theologis, testantibus de traditione. Sed Patres, & Theologi potius testantur sacramenta esse propria huius sæculi, & non esse futura in patria: Ergo tenendum est ibi non esse sacramentum Eucharistiæ.

Quod confirmatur ex D.Thoma hic art.2.ad 2.dicente. Sacramenta autem proportionãtur fidei, per quam veritas videtur in speculo, & in ænigmate. Et iuxta hoc Theodoretus 1.ad Corint.13.ait. Hic videmus symbola Dominici corporis, illic autem Dominum ipsum videbimus.

17 Confirmatur vrgentissime ex Concilio Tridentino sess.13.cap.8.in fine dicente: vt panem illum super substantialem frequenter suscipere possint; & is vere eis sit animæ vita, & perpetua sanitas mentis, cuius vigore confortati, *ex huius miseræ peregrinationis itinere ad cœlestem patriam peruenire valeant, eundem panem Angelorum, quem modo sub sacris velaminibus edunt, absque vllo velamine manducaturi.*

18 A simili idem constat, quia in Patria non erit Biblia sacra; non erit ibi commemoratio sacrificij cruenti, nisi ad gratias Deo agendas pro effectu tãti sacrificij: non vero quia ibi iterum incruente mactetur: quia solum præcipitur ab Apostolo 1. ad Cor.11.quod mortem Domini annũcie mus in hoc sæculo, *donec veniat:* licet enim iuxta D.Thomã ibi in fine lec 6.ibi detur intelligi, quod hic ritus Ecclesiæ non cessabit vsque ad finem mundi: & dicit hoc (inquit Caietanus ver.26.) nequis putaret terminandum citius, aut saltem ante Mundi finem Christianum sacrificium. Tamen ex consequenti in ipso loquendi modo indicat, quod in vita immortali non est opus sacrificio annunciãte mortem Domini, siquidem Christus resurgens ex mortuis, iam nõ moritur. Rursus, vbi id pro quo pignus datur, acceptum est, pignore opus nõ est. Sed Eucharistia est pignus futuræ gloriæ, vt explicuimus q.79.dub.5. Ergo Eucharistia nõ erit in gloria.

19 Sequitur vt dicamus qua certitudine tenẽda sit assertio proposita? Petrus Cabrera q.61.art.4.in commentario num.5. dicit *certum secundum fidem* in statu Patriæ non esse aliqua sacramẽta futura: quia Apocal.21.de cęlesti Hierusalem loquens Euangelista, ait: *Et templum non vidi in ea.* Vbi autem non est opus templo, neque sacramento. Item, quia cessant omnes rationes institutionis sacramentorum: quia tunc homo sensibilibus non indigebit: nec ibi erit distinctio fidelium ab infidelibus; nec possibilitas morbi, aut peccati. Refert pro contrario errore Origenem hom.14.in Lucam, & Cataphrigas a S.Augustino confutatos lib. 32.contra Faustum cap.17. Sed iam alibi admonui aliam esse hæresim Cataphrigarũ ibi à S.Augustino relatam, & reiectam; nec de hoc puncto vllam ibi esse mentionem.

20 Antonius Quintanadueñas illo singulari secundo dicit, quod doctrina asserẽs sacrificium Missæ, & sacramentum Eucharistiæ vere, & realiter in Cęlo dari, est *irrationalis:* quia est aceruus inter se pugnantiũ difficultatum; siquidem ea, quæ sunt viatorum, vult competere beatis: est *temeraria;* quia

quia contrà communem sensum Patrum, & Doctorum: est *periculosa in fide*; quia est periculum vt euertat omnia, quæ de Eucharistia docent Concilia, & Patres: est *malesonans, & piarum aurium offensiua*; ita vt de illa verificetur illud S. Bernardi epistola 109. *Ipso auditu horreo, & ipsum horrorem puto sufficere ad refellendum.* Est etiam scandalosa pusillis præbens occasionem errandi; & sub prætextu pietatis, & religionis plebem seducit. Vnde *lucidissimum delyrium* vocat asserere Eucharistiam in Christi pectore seruari. Sed quamuis istæ censuræ mihi non omnino probentur; tamen assertiones præfatas ab omni censura non auderem liberare, & cum sint contra communem Patrum, & Theologorum sententiã, non euadunt nouitatis, & temeritatis notam in re graui.

21 Præcipuè, quia quæ pro se adducũt, leuissima sunt, quia licet Patres dicãt Christum in Castello consecrasse, sed non dicũt Eucharistiam nunc conseruare in suo pectore: sicut post resurrectionem comedit; & tamen non conseruauit in corpore cibũ, vt ex S. Beda, docet D. Thomas 3.p.q.54 ar.3.ad 3. Deinde, ipsi qui docent Deigenitricem in vltimo suæ vitæ viaticum sumpsisse cibũ Eucharistiæ, animaduertunt in gloria species sacramentales non perseuerare. Notã da sunt verba Gersonis trac.9.super *Magnificat* folio mihi 449.col.1.dicentis. *Iesu, tua fruitio sacramentalis impleuit Mariam prius bonis, quam obiret, ideſt, obuiam tibi Christo iret, & assumeretur in Cœlum. Nec abhorret à pietate fidei, quod tu benedictus fructus ventris sui totus festiuus aduenies dederis sibi (sicut postmodum Dionysio in carcere) mysterium hoc corporis, dicens: Accipe hoc chara mea, quod mox cũ plebo tibi in regno meo vna cum Patre meo. Iesu, tua fruitio nũc est Matri tuæ regnãti in Patria, copiosior, & auidior, quasi impletio, & toto ore dilatato. Sed suo modo videtur mirabilior in via. Ratio, quia difficilior, & in augmento meriti propter ænigma fidei maior.* Hæc ibi. Hæc comparatio locum non haberet, si admitteret, quod in Patria esset etiam Christus sacramentaliter: & tamen hanc exceptionẽ facit eo ipso loco, vbi tam mirabilem admittit fuisse vltimam S. Mariæ communionem sacramentalem.

22 Reuelationes autem, quas referunt Cæsarius *lib.7.cap.20.parte 5.* & Nauclerus volum.2.generat.34. pie sunt exponendæ; quia illis significatur, quod in sacrificio Missæ peragitur. Deinde S. Thomas, seu Beatus Albertus Opusculo 58. apud Diuũ Thomã c.25. docet, *quod delectat Beatos in Cœlo: quia plurimum gaudent, & congratulantur in hoc sacrificio de memoria redemptionis, de aspectu nostræ salutis, de admiratione diuinæ bonitatis.* Et iuxta hoc Radulphus de Riuo libro de Canonum obseruantia propos.23. lõge post medium, habetur tomo 6. Bibliothecæ veterum Patrum, sic asserit. *Supplenda sunt hic Sanctorum dicta, quibus adstruitur totam Curiam cœlestem, fulcire, Virginem gloriosam, choros Angelorum, omnesque Sanctos tempore cõsecrationis adesse.* S. etiã Nilus in epist. ad Athanasium refert reuelationem super hoc factam suo magistro S. Ioanni Chrisostomo, cuius etiam est mentio in Breuiario.

23 Hinc declaranda venit mirabilis quędam visio cœlitus immissa Beato Alano de Rupe Ordinis Prędicatorum, quam ipse refert Parte 4. sermone 3. & ex ipso Ioannes Andreas Coppestein, de Psalterio, seu Rosario folio 335. in hæc verba. Festiuam S. Ioanni Baptistæ sacram, sol ordinis Ecclesiastici adduxerat solemnitatem; cum Ecce Deus immissa viro extasi, totam ad superna raptam euehit mentem, vt omnino similem mortuo iaceret exanim corpus. Inter ea spiritus relictæ tenui ereptus animæ diuinorum arcana mysteriorum luculentior aspectabat in Cœlis ministrari. *Dominꝰ Iesus Christus, Pontifex ter Optimus Maximus illi surgere videbatur, inque medium Pontificalibus amictus procedere cum cæteris Aræ ministris, iuxta ritum Ecclesiasticum, innumera Cœlitum comitante corona, & consistente circum. Orditur diuina orbis vtriusque Pontifex, & ad vsque Synaxes faciendas prosequitur.* Cum subito fit vox præconis: Sancta Sanctis: *Præparate viam Domino.* Nominatim peregrino per raptum isthuc introducto, dicitur ad Communionem se comparet. Et post alia, quæ alterius sunt quæstionis, subiungit.

Cum dicto hoc tremẽti, gaudentique, mirifice vtroque sensum contemperato, *sese ei ter sacram porrigebat Synaxim.* Cõtinuo cernebat Dominum Iesum intra se se verissime in esse medium, cum ineffabili suauitate monentem audiebat. In cæteris vero sermone eum grauissimo corripiebat, de commissa nimium grandi negligentia Missas celebrandi. Hæc ibi.

24 Ex qua visione neutiquam infertur Christum Beatis Eucharistiam ministrare; Tum quia B. Alanus, cui Dominus Iesus se in cibum porrigebat, viator erat, & precibus Deiparæ hac visione se scrupulis exuit, & nimium timorem celebrãdi Missam abiecit. Tum quia hæc in figura contingebãt illi: sicut Apocalypsis 5. visus est in Cœlo à Discipulo, quem diligebat Iesus, *Agnus tãquã occisus*: vbi Lyra: *Dicitur Agnus tãquã occisus, quia quotidie, ac iugiter pro nobis in Ecclesia immolatur.* Vnde D. Tho. Apoc.8. in fine, ex eo, quod Aquila inducitur loquẽs, infert, quod verba illa *sunt secundum sensum mysticum accipienda; quia Aquila materialis ibi non potest.* Similiter cum visiones factę viris, aut fœminis in sensu litterali acceptę, præseferunt aliquam absurditatem, in sensu mystico sufficienter verificantur. Ideoq; S. Dionysius c.1. cœlest.hyer. ait. *Impossibile est nobis aliter lucere diuinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum circumvelatũ:* & cap.2. notat, quod Deus *mentes, quibus sit reuelatio, non permittit in similitudinibus permanere:* de quo D. Th. 1.p.q.1.art.9.ad 2. & q.3.art.2.ad 1. Qua propter visio illa tã acriter censurata à Quinta nadueñas, posset facilè pie exponi, sicut nos exposuimus visionem Beati Alani de Rupe, quin ex vlla illarum inferatur vere, & realiter Christum in Cœlo Missam celebrare.

24 Quæ doctrina, quia deseruit ad dirigendas personas spirituales, exponitur sicut in simili exponit aliam D. Thomas, cuius doctrinam placet transcribere; quia mirifice rem declarat. Opusculo 10. ad Magistrum Ioannem de Vercellis articulo trigesimo septimo sic ait. Trigesimus septimus articulus est; *An Angeli, quos vidit Maria Magdalena circa sepulcrum Domini post eius resurrectionem, lacrymabili voce cõsolati sint eã?* Ad hoc mihi dicendum videtur, quod ea, quæ in apparitione Angelorũ contingunt, *ad quandam significationem sunt referenda,* nõ ad proprietatem substantiæ ipsorũ, vt patet per Dionysium vlt.cap.cęl.Hier. Vnde sicut in Scripturis sacris aliqua per similitudinem legimtur de Deo ad iram, vel tristitiam, vel aliquid humanum pertinẽtia: *Ita etiam nihil prohibet in apparitionibus Angelorum aliquid tale propter aliquam significationem demonstrari.* Et licet Angelis Resurrectionis nuncijs magis congruant signa gaudij propter rem nunciatam; nihil tamen prohibet quin aliqua doloris signa ostenderent; vt tales se mulieri flenti ostenderent, qualem se ipsam interius exhibebat; sicut S. Greg. dicit, de Domino apparẽte duobus discipulis in effigie peregrini. Hæc ibi. Quæ facilè aprãtur relatis visionibus; quia solent fieri ministerio Angelorum; iuxta quod S. Dionys. 4. cap. de diuinis nomin. ait, quod *omnes diuinæ illuminationes perferũtur ad homines mediantibus Angelis.*

§. III.

Vtrùm animæ Purgatorij manducent spiritualiter corpus Christi sub sacramento?

25 Hæc secunda difficultas orta est occasione sententiæ Nicolai Cabasilas Archiepiscopi Thessalonicensis in expositione Liturgiæ, quæ habetur tomo 6. Bibliothecæ veterum Patrum in secũda editione Parisiensi cap.42. sic ait. Hoc quoque, præter ea, quæ dicta sunt, necesse est examinare: duobus enim modis sanctificare cernitur diuinum hoc, & sacrum mysterium: Vno quidẽ modo *intercessione*; oblata enim dona, eo ipso, quod offerũtur, eos qui offerunt, sanctificant, & eos pro quibus offerunt, & Deum eis propitium efficiunt. Alio autem modo *participatione*, quia fit nobis verus cibus, & potus, vt dicit Dominus. Horum modorum, primus quidem est cõmunis viuis, & mortuis; etenim pro vtrisque offertur sacrificium. Secundus autem modus solis viuentibus permittitur; mortui enim non possunt amplius comedere, nec bibere. Quid igitur? Propterea nec sanctificantur hac sanctificatione, quæ prouenit ex participatione, & deteriori sunt in hac parte conditione mortui, quam viuentes? Minimè. *Nam & Christus ipsis se ipsum communicat, eo modo quo ipse vouit.*

26 Hanc conclusionem, quod animæ Purgatorij, non solum participant fructum sacrificij Missæ; sed etiam communicant (licet non corporaliter, & reali manducatione sacramentali) communione spirituali; probat subiungens post nonnulla. *Sed quænam sunt causæ sanctificationis ijs, qui sanctificantur; & quæ sunt, quæ Christus à nobis exigit?* Animæ purgatio, in Deum dilectio, fides; desiderium mysterij, alacritas ad participationem, feruens appetitio, sitientes currere. Hæc sunt, quæ hanc sanctificationem attrahunt; & cum quibus necesse est eos, qui accedũt, esse Christi participes; & sine quibus fieri non potest. Sed hæc omnia non sunt corporalia, sed dependẽt à sola anima. *Nihil ergo prohibet etiã animas hoc posse mortuorum, sicut & viuorum.* Si ergo animæ quidem ad suscipiendum mysterium sunt paratæ, & promptæ: is autem in cuius est potestate sanctificare,

& perficere, vult sēper sanctificare, & se ipsum sēper impertiri desiderat; *quid est prohibituru hanc participationē? Nihil omnino.* Hæc ibi. Imò c.45. addit. Nudæ autem corporibus animæ plus habent cōmodi ad sanctificationem, quam cæ, quę viuunt in corporibus. Cōcluditque in fine capitis. Propterea enim Christus quoque Sanctorū in futuro fruitionem Cœnā vocauit, vt ostenderet nihil illic esse præter quam mensam; ita etiā pro defunctis, sicut & pro viuis est diuinum Euchariſtiæ sacrificiū: & cū dupliciter, vt dictum est, sanctificentur; ipsū quoque duobus modis sācrificantur: *Et neutro modo sunt ij, qui migrarunt, deteriori conditione ijs, qui viuunt; sed aliquomodo etiam meliori.*

27 Nō idē est Theologorum iudicium, tam de Authore, quā de doctrina. Authorē vocat Gentianus Heruetus, qui in Latinū traduxit, *virum in primis pium, & longe doctiſſimum.* Et in admonitione ad Lectorem in fine ait. *Cætera autem, quæ ſunt in hoc libello, ſunt eiuſmodi, vt nihil magis pium, nec magis Chriſtianum dici, aut fingi poſſit.* Ita in secūda editione Parisiensi Annī 1589. per Margarinum de la Bigne Doctorem Sorbonicum. Sed in Indice Expurgatorio præcipitur vt apponatur: *Cabaſilā vt Schiſmaticum, & Hæreticum in fide de proceſſione Spiritus Sancti caute legere oportet.* Quod & notant Doctores Colonienses in nouissima editione. Et Cardinalis Bellarm. de Scriptoribus Ecclesiasticis ad Annū 1350. dicit, quod fuit vir valde doctus, *ſed Schiſmaticus.* Et quod in explicatione Liturgiæ caput 29. & 30. omnino expungenda essent, vel cautissime legenda. Et quod prætet alia multa scripsit de processione Spiritus Sācti cōtra Latinos, *vbi ſe hoſtē Eccleſiæ aperte demonſtrat.* Et Posseuin. in Apparatu sacro to. 2. fol. 471. loquendo de isto libro Cabasilæ. Id commodo fuit, quod cōtra hæreticos nostri temporis diuini sacrificij testimoniū ab ipsis Latinæ Ecclesiæ hostibus inde apparuit. Attamē pleraque in eo libro dicta sunt, quę hominē fo lidæ Theologiæ imperitū satis arguunt. Et infra. De processione enim Spiritus Sancti cæcutijt. Quæ quidē cæcitas illum adegit, *vt temere, atque imperite auſus fuerit* de eodē argumento scribere aduersus D. Thomam Aquinatē, virū, cuius corrigiā calceamenti in rebus Theologicis, ne potuissēt quidem (vt ita dicam) soluere. Hæc prudēter, & vere doctissimus Antonius Possevinus. Vnde non debuit Vazq. disp. 222. c. 5. n. 39. tanti facere testimoniū Cabasilæ, vt inter Patres referret, cū sit Schismaticus, & Hæreticus.

28 Quantum attinet ad doctrinam relatam, eam transcripsit, & sequutus est Bartholomæus Baluerdi. in Apologetico pro Purgatorio igne, folio 31. & ex ipso Thomas Hurtado in Antidoto prima, §. 19 p. 3. & fol. 177. vsque foliū 181. Sed clarius explicuerat to. 2. Variarum tract. vlt. Resol. 11. §. 9. n. 664. fol. 570. dicens. Igitur respō deo, quod si Cabasilas intelligit animas Purgatorij ex vi huius cōmunionis participare effectum sacramenti *ex opere operato, directe, & per ſe, ex vi ſacramenti*, plusquā temerarium est: quia sacramentum cum sit sensibile signum, sensibiliter, & corporaliter debet recipi, vt effectum suum ex opere operato causet: Quod secus est de sacrificio, quod magis pendet ab intentione operantis, qui applicat illud animabus defunctorū. Nec hoc potest verti in dubiū apud Catholicos. Et idem dicēdum est, si loquamur de remissione pœnæ tēporalis; quia vt dicunt omnes Theologi, animæ in Purgatorio existentes non sunt in statu satisfaciē di pro pœna; sed satis patiendi pro illa. Quare ex opere operantis non possunt satisfacere, & sibi applicare hoc sacramentum ad illius remissionem. Sic etiam sentiunt fere omnes Scholastici.

29 Si tamē Cabasilas (prosequitur Hurtado n. 665.) dicat, quod animæ in Purgatorio existētes cōmunionē spiritualē exercent, sicut alios actus Charitatis, & virtutum, quibus non satisfaciunt pro pœna; sed solum amore honestatis, quæ in illorū exercitio resplēdet; & tali Communione, sicut & actu Charitatis, merentur decongruo remissionem venialium, quæ ex hac vita deportarunt; vt sic *non est improbabilis eius sententia*: quia vt ait D. Th. in 4. dist. 21. q. 1. ar. 3. q. 1. ad 4. & si post hanc vitā non possit esse meritū respectu præmij essētialis; sed respectu alicuius accidentalis potest esse, quādiū manet homo in statu vię aliquo modo: & ideò in Purgatorio potest esse actus meritorius quantum ad remissionē culpæ venialis. Hæc ille. Cuius sententiam defendit Bergom. dub. 869. Et probabilē dicit Suarez to. 4. in 3. p. disp. 11. sect. 4. n. 15. Quod si alibi S. D. negat post hanc vitā statū merēdi; loquitur decōdigno, & respectu præmij essentialis. Qua doctrina suppositā, *non est improbabile* dicere, quod anima Purgatorij per desiderium huius sacramenti, dilectione, & fide viua informatum, quod sacramentum est medicina contra peccata venialia, *ſpiritualiter ipſum edat, & ex opere operantis* consequatur fructum, & vtilitatē illius, quæ consequitur, vt ait Tridentinum, voto edendi panem cœlestem, fide viua, quæ per dilectionem operatur; qualem est se in animabus Purgatorij, res est indubitata. Hæc ille.

30 Contra quem insurgunt Theophylus Raynaudus in tractatu inscripto, *Error popularis de Communione pro mortuis* nu. 46. Fr. Iacisscus Bardi in Explicatione Bullæ Cruciatæ parte 4. tract. 3. cap. 3. sect. 3. n. 22. & alij Neotherici, dicentes *commentitiam* (& forte dignum seueriori censura) prorsus esse talem communionem spiritualem: Tū quia sacramentum Euchariſtiæ, vt & reliqua alia, non est institutum à Christo Domino, nisi pro hominibus, vt in hac mortali vita existentibus: Ergo non nisi vt in tali statu possunt cum fructu aliquo participes eius esse, siue sacramentali perceptione, siue spirituali affectu. Tum quia animæ Purgatorij non sunt capaces sumendi sacramē taliter Euchariſtiam: Ergo neque sumendi spiritualiter: nam capacitas ad sumptionē spiritualem, debet supponere capacitatē ad sacramentalem. Tum denique, quia vt animæ Purgatorij manducarent spiritualiter Euchariſtiam, opus esset, quod appeterent, & desiderarent manducationē sacramentalem: quæ tamen non est ipsis possibilis: & conditionalis appetitus non est accommodatus eorum statui, sicut de Angelis, & de animabus Beatorum dictum est. Quamuis autē admittatur animas Purgatorij habere actus decōgruo meritorios expiationis venialium (de quo in tractatu de Pœnitentia) non inde infertur inter hos actus numerandam spiritualem communionem, cuius non sunt capaces: sicut nec sūt capaces augendi gratiam, aut acquirendi nouum, vel maius ius ad gloriam: de quo Caietanus to. 1. Opuic. tract. 23. q. 1. Imò hoc esse de fide, asserit Suarez to. 4. in 3. p. disp. 47. sect. 2. n. 2.

31 Hæc doctrina verissima mihi videtur (quia prior opinio est noua, sine vllo solido fundamento) sed quia non rectè intelligitur ab Alfonso Vazquez de Mirāda in tractatu de tribus Missis discursu 3. c. 4. n. 15. pag. 163. Ideò ne alius eadem æquiuocatione laborans, decisionem difficultatis confundat, distinctione terminorum est opus. Supponimus Animas Purgatorij non posse communicare sacramentaliter: quia non possunt sumere species corporeas panis, & vini; & quia pro eis hoc sacramentum non est institutum; nec desiderium conditionatum est illi statui accōmodatū. Supponimus secundo non esse sermonē de mādaucatione spirituali in figura: quia hæc non competit post institutum sacramētū. Ergo sermo est de manducatione spirituali stricte sumpta, quæ est desiderium Euchariſtiæ. Quo supposito.

32 Distinguendum est desiderium animarum Purgatorij: quia si terminetur ad cōmunionē faciendam ab ipsis, tale desiderium vanē, & inutiliter, & sine fundamēto adstruitur. Et iuxta hoc est vera cōmunis sēntia negans. Vnde D. Th. in 4. dist. 9. q. 1. ar. 2. q. 4. ait. *Mādueat ſpiritualiter Chriſtum, qui fidem, & Charitatem ad ipſum habet ſine ordine ad hoc ſacramentum: non tamen manducat talis ſpiritualiter hoc ſacramentum; ſed ſolum ille, qui habet fidem, & Charitatē ad Chriſtum, cum deuotione, & propoſito ſumendi hoc ſacramentum, etiam ſi ſacramentaliter non manducet.* Hæc D. Thomas. Ex quo constat à simili ratione, quod animæ Purgatorij manducant spiritualiter Christum (& hoc solum probant contraria argumenta) nō tamen mādueant spiritualiter hoc sacramentum.

33 Si vero desiderium animarum Purgatorij terminetur ad hoc, quod pro ipsis offeratur sacrificiū Altaris, vt mediatè, vel immediatè liberentur à peccatis venialib., & expientur pœnę pro ipsis debitæ, sic est cōmunis doctrina Theologorū: Imo est traditio Apostolica, vt ait Coc. Trid. sess. 22. c. 2. quod sacrificiū Missæ *pro defunctis in Chriſto, nōdum ad plenum purgatis, rite, iuxta Apoſtolorū traditionē, offertur.* Et hoc animę maximè desiderant. Vnde Apoc. 6. Euāgelista *vidit ſubtus altare animas interfectorum, &c. & clamabant voce magna*: Vbi S. Tho. Hæc magna vox clamoris est vehemētia desiderij. S. Greg. super hunc locū. *Magnus quippè clamor animarum, magnum eſt deſiderium*: tāto enim quisque minus clamat, quanto minus desiderat; & tāto maiorē vocē in aures circunscripti spiritus exprimit, quāto se in eius desideriū plenius fundit. Et quāuis ad litterā sermo sit de animabus Beatorū Martyrū petentiū glorią corporū. Tamē in sensu mystico, Nicolaus de Lyra in expositione Morali Apoc. 6. ait. Interfector alicuius dicitur, nō solū auferēs ei vitā corporalē, sed etiā substantiam, de qua debet viuere. Propter quod per animas hic clamātes cōtra suos interfectores, *significātur animæ existētes in Purgatorio*: quæ clamabāt cōtra bona executionū suarū detinētes, de quib. debēt reficī per orationes bonorū, & eleemo

in sustentationem pauperum: & sic animę transferentur ad vitam gloriæ. *Propter quod tales fraudatores puniętur sicut animarum homicidæ.* Quod confirmat memorabili exẽplo. Et eruditus Robertus Holcoth lec. 43. in librum Sapientiæ, docet, quod animæ Purgatorij conquæri possunt grauiter de tribus generibus hominũ, videlicet, de falsis executoribus; de peruersis Ecclesiasticis; & ingratis hæredibus; de quo latius ipse lectione 183. E contrario valde lætantur cũ Missæ pro eis offeruntur, vt visione mirabili relata declarat nobilis, & pius Author noster Thomas Cantipratanus lib. 2. de Apibus c. 53. n. 33. & c. 59. n. 23.

34 Si vero desiderium animarum Purgatorij sit vt etiam Laici pro ipsis communicent; sic admisimus q. 79. Dub. 10. conc. 2. quod multum eis prodest: & quoad hoc reiecimus extremas sententias ibi relatas: nec opus est denuo inculcare, aut ad extranea de suffragijs mortuorum, nunc diuertere. Potest denique spiritualis manducatio dici desiderium sumendi rem, & sacramentum simul: & hæc competit viatoribus, & animabus Purgatorij. Vnde S. Thom. in 4. dist. 9 exponens illa verba Magistri: *Ita spiritualiter sumamus*: obijcit cõtra, quia in patria nullus vsus sacramẽti erit: ergo nec spiritualis sumptio. Respondet: *Et dicendum, quod dicitur spiritualis sumptio consecutio rei sacramenti*, quam sacramentum statim non efficit, sed tãtum significat, scilicet, fruitio Diuinitatis, quam etiã significat sacramentalis manducatio.

DVBIVM. III.

Vtrùm solus homo iustus possit Christum sacramentaliter manducare?

§. I.

Peccatores possunt sumere sacramentaliter.

1 REfert M. Sent. in 4. dist. 9. quod ex verbis S. Augustini, vbi de spirituali manducatione agitur, quidam obtuso corde legentes, erroris caligine involuti sunt adeò, vt præsumpserint dicere, corpus, & sanguinem Christi à bonis tantum sumi, & non à malis. Videtur aliqualiter errori huic fauere Origenes ad illa verba Math. 23. *Nõ quod intrat per os* dicens, *Malos non accipere Verbũ incarnatum*. Nisi exponatur de manducatione spirituali, vt S. August. exponit D. Tho. ad 1. Ratio illorum erat, quia cum manducatio sacramentalis ad spiritualem referatur, fit vt illa sine hac superuacanea sit. Vnde illi colligebant, quod cũ Deus nihil agat frustrà, non se permittit à peccatoribus sumi: dicebant enim esse absurdum, vt Christus, qui est lux ipsa, à filijs tenebrarum se sumi permitteret. Eundem errorem sequutus est Vbiclef vt refert Vuald ẽsis to. 2. de Sacram. c. 60. Imò idem clare indicat Nicolaus Cabasilas in Expos. Liturgiæ c. 43. dũ ait. *Non enim omnes, quibus dat Sacerdos, vere sumunt; sed illi omnino soli, quibus dat ipse Christus. Sacerdos enim omnibus, vt semel dicã, quæ accedunt; Christus autem dat ijs solum, qui participes esse digni sunt.* Quãuis fortasse loquatur de manducatione, quæ simul est sacramentalis, & spiritualis: siquidem subsũgit: *Vnde clarum est, quod qui animas sacramẽto perficit, & sanctificat, & viuos, & mortuos, solus est ipse seruator.*

2 Vt *erroneã* tamen illã positionem cõdemnat S. Th. ar. 3. Tũ quia S. August. trac. 26. in Ioã. ad illa verba: *Ego sum panis vitæ*: ait: Multi de altari accipiunt, & accipi ẽdo moriuntur: vnde dicit Apost. 1. ad Cor. 11. *Iudicium sibi manducat, & bibit.* Sed non moriuntur sumẽdo, nisi pẽccatores. Ergo peccatores corpus Christi sacramentaliter mãducant, & non solum iusti. Tum, quia illa positio derogat veritati huius sacramenti; ad quam pertinet (sicut supra q. 76. ar. 6. & q. 77. ar. 8. dictũ est) quod manentibus speciebus, corpus Christi sub eis esse non desinat. Species autem manent, quãdiù substãtia panis maneret, si ibi adesset (vt supra q. 75. art. 5. & 8. dictum est.) Manifestum est autẽ, quod substantia panis assumpta à peccatore, non statim esse desinit, sed manet, quãdiù per calorem naturalem digeratur. Vnde tandiù corpus Christi sub speciebus sacramentalibus manet à peccatoribus sũptis. Videatur D. Th. 1. ad Cor. 11. lect. 7. ad illa verba: *Reus erit.*

3 De eadẽ positione docet S. Th. in 4. dist. 9. q. 1. ar. 2. q. 1. quod veritati sacramenti derogat, quidicit, quod ad solum tactum labiorum desinit esse corpus Christi a peccatore sumptum; & ideò hac opinione tãquam *hæretica* de medio sublata, eius contrariũ ab omnibus tenetur. Nec mirandũ, quod ibi vocet hæreticum, quod nunc dicit erroneum: Tum quia omnis hæresis error est: Tum quia tẽpore D. Thomæ, non erat vsitatum specialiter distinguere diuersas species censurandi, vt post tempora Cõcilij Constantiensis, vsitatum est.

4 Argumenta cõtraria diluit D. Th. ad 2. dicens, quod cum dicitur: *Cibus iste non trãsit in ventrẽ, sed in mensẽ.* (Quæ est propositio Hugonis de S. Victore lib. 2. de Sacramentis p. 8. c. 14. & Innocentij Tertij lib. 4. de Misterio Missæ c. 15. Quos maluit D. Tho. solita pietate, & modestia, exponere; quam acriter censurare, cum posset. Præterquamquod, eadem propositio sumitur ex D. Ambros. lib. 5. de Sacram. c. 4. & tribuitur S. August. ser. 28. de verbis Dñi. Imò fauet Clemẽs Papa epist. 2. relatus cap. *Tribus gradibus, de Cõsecrat. dist.* 2.) Hęc propositio, *in mẽ* denotat terminũ motus localis, sed sinẽ sũptionis; vadit enim quasi localiter quocũque species vadunt. Sed nõ sumitur propter ventris repletionem, sicut corporales cibi; sed propter mẽtis refectionẽ; in qua eius effectus recipitur; non in ipsa materia corporis; quia mentẽ inhabitare per essentiã, sola Diuinitas potest. Et ad 3. ait, quod ex hoc quod corpus Christi sumitur à peccatoribus, nullo modo corp⁹ Christi aliquam immunditiam contrahit: quia labia peccatoris non tangunt nisi species, sub quibus secundum veritatem est corpus Christi. Et præterea, *in hoc dat exemplũ mãsuetudinis, & humilitatis.* Hæc S. Thomas.

5 Sed est specialis difficultas de infidelibus: cum enim in forma cõsecrationis Catholicis, dicatur hoc sacramentum *mysterium fidei*; videtur, quod amissa fide, vel ea nũquã habita, non possit hoc sacramentum sumi sacramentaliter ab infideli; qui non credit esse sacramentũ; vel negat ibi corpus Christi in veritate contineri.

6 Respõdet D. Th. hic ar. 3. ad 2. quod etiam si infidelis sumat species sacramẽtales, corpus Christi sub sacramẽto sumit (ratione iam assignata) Vnde manducat Christum sacramentaliter, si ly *sacramentaliter*, determinat verbũ *ex parte mãducati* (Quod enim dentibus premit, sacramentum est; quia hoc supponit pro speciebus consecratis) Si autem *ex parte manducantis*; tũc, propriè loquendo, non mãducat sacramentaliter: quia non vtitur eo, quod accipit vt sacramẽto; sed vt simplici cibo. Nisi forte in fidelis intenderet recipere illud, quod Ecclesia confert; licet non haberet fidem verã circa aliquos articulos; vel etiam circa hoc sacramentum. Addit D. Th. in 4. dist. 9. q. 1. ar. 2. q. 2. quod quia actio est magis propinqua agenti, quam patienti; ideò sensus secũdus est magis proprius; & ideò secũdũ hũc sensum dicendũ, quod Infidelis nõ credens rem huius sacramenti, non manducat sacramentaliter.

§. II.

Non vero Catechumeni.

7 OBiter tamẽ inquires, vtrũ quoad hoc, par ratio sit de Cathecumeno, ac de Infidelibus, vtrũ Cathecumenus, si credatur iustificatus fide per dilectionẽ operãte, possit licite, aut cũ fructu recipere sacramẽtũ Eucharistiæ?

8 Marsilius in 4. q. 6. ar. 2. docet in casu necessitatis Cathecumenum posse suscipere hoc sacramentũ. Ac proinde sentit tunc recipi rũ sacramẽtaliter, & spiritualiter: alioquin nõ posset sine graui peccato illud sumere. Imo hanc sententiã videtur docere Innocentius Tertius in Cap. *Veniam⁹ 3. de Presbytero non baptizato*: quãuis enim procedat disputãdo, hoc vltimo loco refert, & probat, & rationẽ insolutã relinquit; verba eius sunt. Porrò è cõtra videri posset: nã cũ quis, non solum per sacramentum fidei, sed per fidẽ etiã sacramenti, efficiatur proculdubio mẽbrũ Christi; & qui Christũ habet per fidem, etiã si Baptismũ nõ habeat, habet vtique fundamentũ, præter quod aliud poni nõ potest, quod est Christus Iesus: super ẽdificare videtur, sicut salutifera opera, sic & quælibet Ecclesiastica sacramẽta. Cũ illud nõ sit generaliter verũ, neque de nouis, neque de veteribus sacramẽtis, quod Baptismus sit fundamentũ illorũ: *Quoniã, & sacramẽtũ cõiugij, & Eucharistiæ à nõ baptizatis recipi potest.* Vbi Glossa lit. 1, ad illa verba: *A nõ baptizatis*, ait, scilicet Baptismo fluminis; sed Baptismo flaminis baptizatis; cũ illi, quoad gratiã, baptizari intelligantur, & accipere possint sacramentũ Eucharistiæ. Hæc Glossa.

9 Nihilominus Soto in 4 dist. 12. q. 1. ar. 3. ad 2. §. *Sed arguat*, ait. Imò vero, licet esset Cathecumenus existẽs in gratia, vt Cornelius, nõ reciperet per Eucharistiã gratiã sacramentalẽ; nõ solũ eo quod peccaret sũmẽdo antequã Baptismũ: verũ etiam si ex ignorantia inuincibili illud sumeret, putãs religiosè facere. Posset enim tũc illi per viã meriti gratia augeri; tamẽ sacramẽtalẽ gratiã nõ reciperet: *Quia nullũ sacramẽtũ gratiã virtute operis, nisi solis baptizatis, confert.* Quod ex Patribus, & Theologis, docet D. Th. 3. p. q. 72. ar. 6. & alijs locis, quæ ibi retulimus dub. 6. §. 3. Ideoq; Suarez disp. 62. sect. 3. in fine dicit, quod sententia Marsilij singularis est, & aliena à principijs receptis ab omnibus Theologis: Baptismus enim est ianua sacramẽtorum: vnde sine illo nõ habet capacitatem ad recipiendum cũ fru-

ctu, sicut sine Charactere Ordinis habet pœ tentiam ad consecrandum. Et quia homo non genitus, seu productus, non est capax cibi, seu nutrimenti.

10 Innocentius autem in dicto cap. *Veniens*, non scripsit illa verba docēdo, sed disputando: vnde ex resolutione totius capitis potius nostra sententia confirmatur; cōcludit enim ante Baptismum, sacramenta cætera non esse valida. Deinde intelligi potest de sumptione mere materiali, ac instructuosa: sicut ibidem ait, ante Baptismū esse homines capaces coniugij: Quod est verū materialiter in ratione contractus; non autem formaliter in ratione sacramenti. Sed de hac authoritate Innocentij late scripsimus illa q. 72. Doctrinæque ibi traditæ, videtur fauere Lugo disp. 13. sect. 1. nu. 7. dicens, quod loquitur Papa disputando, adductis vtrinque rationibus, quas nō oportebat omnes esse veras, cum eas ex aliorū sententia referat: & præscindendo à probabilitate, vel improbabilitate cōtrariæ partis, hæc pars erat magis tuta.

11 Notauerat autem n. 4. quod Ecclesiæ vsus perpetuus satis conuincit Catechumenum non esse capacem Eucharistiæ: nā licet infantibus data fuerit Eucharistia; Catechumeno tamen, quantumcūque sancto, aut eximiæ dignitatis, numquam datā legimus. Nā licet per Charitatem posit iā prius habere vitā gratiæ internā; nondū tamen esset visibiliter genitus in Christo, prout requiritur ad nutritionē visibiliter significatā: sicut enim generatio illa esset mere interna; sic sufficeret ad nutritionē internā, ad augmētū gratiæ ex opere operantis per bona opera; ad nutritionem vero per signa externa ex opere operato prærequiritur generatio etiā sensibiliter significata per signa externa.

§. III.

Quid de brutis?

12 ALiā difficultatē tāgit D. Th. ar. 3. in 3. argum. vtrum bruta animalia possint sumere hoc sacramentum?

Magister Sēt. in 4. dist. 13. sic ait, *Illud etiā sane dici potest, quod à brutis animalib⁹ corp⁹ Christi nō sumitur; & si videatur. Quid ergo sumit mus? Vel quid māducat? Deus nouit hoc.*

13 Sūmus Pōtifex Innocentius Tertius lib. 4. de Sacro Altaris mysterio c. 11. sic ait. *Si vero quæratur quid à mure comedìtur, cū sacramētū corroditur; vel quid incineratur, cū sacramētū crematur? Respōdetur, quod sicut miraculose reuertitur, cum ipsū ibi desinit esse, non quod illa panis substantia reuertatur, quæ trāsiit in carnē; sed quod eius loco alius miraculose creatus: quamvis huius accedētia sine subiecto possint sic corrodi, sicut edi.*

14 Guitmūdus lib. 2. de verit. Eucharist. ait. *Mihi sacramēta hæc nequaquā à muribus vidētur posse corrodi. Ad hoc vero, quod à brutis animalib⁹ cōsumi posse dicūtur, respōdere possumus, bruta animalia eorenus ad corpus Christi posse accedere, quousque potest human⁹ visus aspicere: deinde, aut mox inuisibiliter Angelorū, sibi sēper assistētiū, ministerio, vel suapte virtute raptū tri, in Cœlo; cōstitui.* Videtur late fatiere Thomas Vualdēsis to. 2. c. 60. Sed postea ita se explicat, vt à cōmuni sententia non differat.

15 S. Bonau. in 4. dist. 13. art. 1. q. 1. & 3. cū species cōsecratæ à bestia comedūtur, vel in locū sordidū ejiciuntur, dicit ibi nō manere Corpus Christi; eo quod Christus maneat sub speciebus, nō quidē toto tempore, quo illæ durant consecratæ sine corruptione; sed quandiū manent in statu apto ad vsum hominis, pro quo institutū est hoc sacramentū. Idē docuit Angelus verb. *Eucharistia*, vt refert, & impugnat Sylvester verbo *Eucharistia* 3. q. 3.

16 Merito tamē hoc impugnat D. Tho. in 4. dist. 9. q. 1. ar. 2. q. 3. dicens. Sed hæc ratio non valet propter duo. Primo, quia supponit falsū. Cū enim nō statim species in vētrē traiectæ esse desināt, vel in aliud conuertātur, possunt adhuc de vētre animalis extrahi, & in vsū venire. Secūdo, quia quāuis aliquid ordinetur ad vsū aliquē, nō tamē oportet, quod esse desinat, quādo quis eo vti nō potest. Et ideò secūdū alios, dicē dū, quod verū corpus Christi manet adhuc sub speciebus à brutis ore acceptis, & in vētrem traiectis.

17 Doctrina hæc confirmatur ex cap. *Si per ebrietatē* 28. *de Cōsecrat. dist. 2. Si per ebrietatē, vel voracitatē Eucharistiā euomuerit, qua draginta diebus pœniteat*: Ergo sacramētū Eucharistiæ non desinit esse statim ac species trajiciūtur: alioquin evomi nō posset. Præterea Eymericus in Direct. Inquisit. 2. p. q. 10. nu. 2. & 1. p. Comēto 14. fol. 44. refert, quod de speciali mandato Gregorij Papæ Vndecimi, Cardinales Petrus, & Guillelmus, sub pœna excōmunicationis inhibuerūt, & in virtute sāctæ obedientiæ mandarunt, & præceperunt, ne prædicaretur aliqua istarum propositionum, Fratris Petri de Bonageta, & Fratris Ioannis de Latone: *Prima, quod si hostia consecrata cadat, seu proijciatur in cloacam, lutum, seu aliquē turpem locum, quod speciebus remanentibus, sub eis esse desinit corpus Christi, & redit substantia panis.* Secunda, *quod si hostia consecrata à mure corrodatur, seu à bruto sumatur, quod remanentibus dictis speciebus, sub eis desinit esse corpus Christi, & reddit substantia panis.* Tertia, *quod si hostia consecrata à iusto, vel à peccatore sumatur, quod dū species dētibus teritur, Christus ad Cœlum rapitur, & in ventrem hominis non trajicitur.*

18 Bene argumentum contrarium diluit D. Th. hic ar 3. ad 3. dicendo, quod etiā si mus, vel canis hostiam consecratā manducet, substantia corporis Christi non desinit esse sub speciebus, quandiū species illæ manent; hoc est, quandiū substantia panis maneret; sicut etiam si proijceretur in lutum. Nec hoc vergit in detrimentum dignitatis corporis Christi, qui voluit à peccatoribus crucifigi absque diminutione suæ dignitatis. Præsertim, cum mus, aut canis non tangat ipsum corpus Christi secundū propriam speciem, sed solum secundū species sacramentales. Videatur D. Thomas.

DVBIVM IV.

Vtrùm peccator sumens corpus Christi sacramentaliter, peccet?

§. I.

Est de fide peccare manducantem.

1 LVtherus infidelis fidei cultor (vt ait M. Soto in 4. dist. 12. q. 1. ar. 4. initio) negat accedenti ad hoc sacramentū vlla opus esse animi præparatione, præter solam fidem, & confidentiam, quod sit per ipsum gratiam obtenturus. Imò ait indigne accedere, qui confitetur, vel conteritur, vel se aliter disponit.

2 Qui quidem error inter reliquos cōdemnatus illi fuit à Leone Decimo. Et in Concilio Tridentino sess. 13. cap. 7. ita dicitur. Si non decet ad sacras vllas functiones quempiam accedere, nisi sācte; certe, quo magis sanctitas, & diuinitas cœlestis huius sacramenti viro Christiano comperta est, eo diligentius cauere ille debet, ne absque magna reuerentia, & sanctitate ad id percipiendum accedat: Præsertim cum illa plena formidinis verba apud Apostolum 1. ad Cor. 11. legamus: *Qui māducat, & bibit indigne, iudiciū sibi manducat, & bibit, nō diiudicās corpus Dñi.* Quare cōmunicare volēti reuocandū est in memoriā eius præceptū: *Probet seipsum homo.* Testimoniū hoc Apostoli, & alia Theologica argumenta pro hac fidei veritate, late expendit Soto vbi supra, & Roffensis ar. 14. & Bellarm. lib. 4. c. 17. & sequētibus Omnesque Patres, & Expositores ad prædicta verba Apostoli 1. ad Cor. 11. vbi S. Th. lec. 7. inter alia ait. Tertio modo dicitur aliquis indignus, ex eo quod cū voluntate peccandi mortaliter, accedit ad Eucharistiā: dicitur enim Leuit. 21. *Nō accedat ad altare, qui maculā habet.* Intelligitur aliquis maculā peccati habere, quādiū est in voluntate peccandi. Alia exēpla veteris legis affert Soto concludens. Si ergo sancta illa, quæ vt ad Hebræos Paulus ait, non animā, sed corpus emundabant, & dūtaxat erant nostrorum vmbra, tāta cum religione fas erat tractare; quāto magis hoc sacramētū, vbi Christ⁹ ipse immolatur, & sumitur, nefas erit non pro dignitate sumere?

3 Præterea D. Th. in 4. dist. 9. q. 1. art. 3. q. 1. sic probat. Quilibet cum conscientia peccati mortalis manducans corpus Christi, peccat mortaliter, quia abvtitur sacramento; & quanto sacramētum est dignius, tanto abusus est periculosior. Ratio autem huius ex tribus potest sumi. Primo, ex eo, quod est sacramentum tantum; ex quo apparet, quod hoc sacramentum in modū cibi proponitur; cibus autem non cōperit nisi viuenti: Vnde, si carens vita spirituali per peccatum mortale accipiat hoc sacramentum, abvtitur ipso. Secūdo, ex eo quod est ibi res, & sacramētū, quod est ipse Christ⁹, qui est Sanctus Sanctorū: vnde receptaculū eius debet esse sāctū: & ideò si aliquis cum contrario sanctitatis corpus Christi sumat, sacramento abvtitur. Tertio, ex eo quod est res tantum, quod est corpus Christi mysticū; quia ex hoc ipso, quod aliquis ad hoc sacramentum accedit, significat se ad vnitatē corporis mystici tēdere: vnde si peccatū in cōscientia teneat, per quod à corpore mystico separatur, *fictionis culpā incurrit*: & ita abvtitur sacramento. Hæc D. Thomas.

4 Sed in hoc art. 4. duas victimas rationes cōiūgēs, ait. Quicūq; hoc sacramentū sumit, ex hoc ipso significat se esse Christo vnitū, & mēbris ei⁹ incorporatū: quod quidē fit per fidē formatā: quā nullus habet cū peccato mortali. Et ideò manifestum est, quod quicūque cum peccato mortali hoc sacramētū sumit, *falsitatē in hoc sacramēto cōmittit*: Et ideò incurrit *sacrilegiū*, tāquā sacramenti violator: *& propter hoc mortaliter peccat.* Et art. 8. dicit, quod *peccatum mortale habet repugnantiam ad significatiū huius sacramenti*: quia id, quod est sacramētū,

debet eſſe ſignũ eius,quod eſt res ſacramenti,ſiue ſolum ſignificata ſit, vt eſt ſocietas Sanctorum,ſiue ſit ſignificata, & contẽta, vt eſt ipſe Chriſtus.

§. II.

Quid de tangente?

5 SEd obijcies: quia non eſt maioris dignitatis Chriſtus ſub ſpecie ſacramenti,quam ſub ſpecie propria. Sed peccatores tangẽtes corpus Chriſti ſub ſpecie propria,non peccabant:quia etiam veniã peccatorum conſequebantur:ſicut legitur Lucæ 7.de muliere peccatrice: & Matth.14. dicitur:Quicumque tetigerunt fimbriã veſtimenti eius,ſalui facti ſunt. Ergo non peccant; ſed magis ſalutem conſequuntur ſacramentum corporis Chriſti ſumendo.

Reſpondetur cũ D.Thoma ad 1.quod Chriſtus in propria ſpecie apparens,nõ exhibebat ſe tangendum hominibus in ſignũ ſpiritualis vnionis ad ipſum; ſicut exhibetur ſumentibus in hoc ſacramento. Et ideò peccatores eum in propria ſpecie tangentes,non incurrebant crimen falſitatis circa diuina, ſicut peccatores ſumentes hoc ſacramentum. Et præterea Chriſtus adhuc gerebat ſimilitudinem carnis peccati; & ideò conuenienter ſe peccatoribus tangendum exhibebat. Sed remota ſimilitudine carnis peccati per gloriam reſurrectionis, ſe tangi prohibuit a muliere,quę defectum fidei circa ipſum patiebatur;ſecundum illud Ioan.20. *Noli mẽ tangere,nondum enim aſcendi ad Patrem meum*,ſcilicet,in corde tuo, vt Auguſtinus tract.121.in Ioan. exponit. Et ideo peccatores,qui defectum fidei formatæ patiuntur circa Chriſtum, repelluntur à contactu huius ſacramenti.

6 Contra ſecundam partem huius ſolutionis duas difficultates obijcit Suarez in Commentario. Primam, quia videtur D. Thomas idem iudicium facere de ſumptione huius ſacramenti, ac de contactu illius: vt patet conferenti ſolutionem cum argumento:& quia concludit,quod peccatores repelluntur à contactu huius ſacramenti. Et tamen eſt difficile creditu, quod ſolum tangere ſacramentum in peccato mortali ſit peccatũ mortale, ſeclusa lege poſitiua: quia illa actio neq; eſt receptio, neq; adminiſtratio ſacramenti, nec per ſe requirit miniſtrũ cõſecratũ, aut ex officio deputatũ.

7 Secundam, quia non videtur conuenienter aſſignata differentia inter Chriſtum in carne glorioſa,& in carne paſsibili. Primo, quia ſicut ante reſurrectionem peccatores non pellebantur à Chriſti contactu, nec in eo peccabant, ſi ex fide,& reuerentia, vel beneuolentia aliqua procedebaat; ita etiã poſt reſurrectionẽ. Thomas enim qui non dum credebat,ab ipſo Chriſto inuitatus eſt, vt ſe tangeret,vt ipſo tactu curaretur,Ioã. 20. Et Lucas refert cap.24. dixiſſe Chriſtũ ad diſcipulos,qui nondum credebant:*Palpate,& videte*. Expoſitio vero, quã D.Th. hic affert verborum Chriſti ad Magdalenã: *Noli me tangere*: non eſt litteralis. Et veriſimilius videtur, Magdalenam tunc, quamuis imperfecta eſſet in fide, non tamẽ ſimpliciter caruiſſe fide charitate formata: & maximè in eo momẽto,in quo Chriſtũ tãgere voluit,iam enim ipſum agnouerat,& crediderat. Accedit præterea ratio ex priori ratione D. Thomæ,quia ſicut in contactu carnis Chriſti paſsibilis,facto a peccatore non erat falſa ſignificatio pertinẽs ad diuina:ita nec in contactu Chriſti glorioſi:ergo,ſi propter hanc cauſã illud non erat peccatum mortale,etiam neque hoc. Ratio etiam procedit de contactu huius ſacramenti ſeclusa ſumptione,quia in ſolo illo nõ eſt falſa ſignificatio. Denique, quia tanta erat dignitas,& ſanctitas humanitatis Chriſti in ſtatu viæ mortalis,quanta nunc eſt: gloria enim corporis parũ illi addidit: neq; maiori honore,vel reuerentia illũ dignũ effecit.

8 Concludit Suarez q.80.ar.4. & diſp. 72.ſect.4.certum ſibi videri,ſeclusa ſumptione huius ſacramenti,& miniſteriali diſpenſatione,ac ſeclulo etiam contemptu, in ſolo contactu huius ſacramẽti,per ſe loquendo,non interuenire mortalem culpã, ex hoc ſolo capite,quod in peccato mortali fiat. Quæ eſt communis ſententia. Quamquam ſi peccator aduertat ſtatũ ſuum,non nulla irreuerentia videatur, ſic attingere hoc ſacramentum,ex illo principio, quod ſancta ſancte tractanda ſunt.

9 Secundo dicit,idem aſſerendũ de Chriſto,etiã poſt ſtatũ gloriæ;quia nõ video graue peccatũ in eo actu, etiã ſi peccator illũ tãgeret. Præſertim ſi ex bono affectu,& cũ reuerẽtia ad illũ accederet,vt ab eo ſanaretur,vel illuminaretur;quia in hoc nulla fieret grauis irreuerentia,vel iniuria perſonę Chriſti. Nec in hoc eſt differẽtia inter Chriſtum in ſtatu paſsibili, vel impaſsibili,niſi quod in ſtatu paſsibili facilię poterãt homines excuſari propter ignorantiam,vel inaduertẽtiã. Quo circa prior ratio D.Th. videtur ſolidior,quæ differẽtiã merito aſsignat inter contactum,& ſacramẽtalẽ sũptionẽ.

Tertio,

10 Tertio, addit hunc modum continendi Chriſtum per ſumptionem,illum nobis intime conjungendo, eſſe longe alterius rationis,& maiorem quandam familiaritatem, & amicitiam præſe ferre: & ideò ex hoc etiam capite multo grauius eſt eum ſumere in peccato mortali, quam contingere. Vt ſi reſpectu Chriſti in propria ſpecie comparemus eum modum, quo B. Virgo Chriſtum intra ſe habuit, ac cum tetigit exterlori contactu corpus eius: ille prior longe eſt nobilior,& altiorem multo, ac Sanctiorem diſpoſitionem requirit. Hæc Suarez, qui & aparitate doctrinæ ſolut.ad 4. D. Thomæ id confirmat.

11 Mihi quidem non adeò difficilis videtur doctrina D. Thomæ in ſol.ad 1. Incipiendoque à re ipſa videtur, quod negari non poſsit, quod per ſe loquendo,ſit peccatũ,quod peccator conſcius ſui peccati mortalis,tangat ſacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti. Tum propter rationem Cõcilij Tridentini ſeſ.13.cap.7.quæ proportionaliter hic militat. Tum quia S.Ioannes Chriſoſtomus hom.3.in Epiſt.ad Ephel.inter cætera,ait:*Regem vtique non audes oſculari,ſiquidem os tuum oleat grauiteri& Regem Cœlorum impudens oſcularis anima tua vitijs olente*. Tum quia,vt dicit D:Thomas infra q.82.art.3.ratione tertia, *in reuerẽtiam huius ſacramenti à nullo re contingitur niſi conſecrata. Vnde,& corporale, & calix conſecrantur, & ſimiliter manus Sacerdotis ad tãgendum hoc ſacramentum. Vnde nulli alij tangere licet*.

12 Secundo aſſero, quod ſolus contactus, ſeclusa manducatione, facilius valeat excuſari à mortali,imò in caſu neceſsitatis, etiam ab omni culpa, quia eſt vnio minus intima, & non inducens fallam ſignificationem. Hoc ſolum probat vltimum aſſertum Suarez. & hoc docet D.Thomas illo art.3. concludens: Niſi in neceſsitate, puta ſi caderet in terram,vel in aliquo alio neceſsitatis caſu. Quod & docet in 4.diſt.13.q.1.ar. 3.q.1.ad 3.dicens. Tangere corpus Chriſti, ex officio ſoli Sacerdoti competit; ſed in caſu neceſsitatis poteſt, & debet corpus Chriſti tangere, etiam ſi ſit peccator,vt ſi in aliquo loco immundo iaceret.

13 Tertio dicò,quod,per ſe loquendo, differentia eſt inter tactum corporis Chriſti,dum erat in carne paſsibili, ac in carne impaſsibili, & vt nunc eſt ſub ſacramento. Hoc admittit Granados Controv.6.trac. 10.diſp.6.num.2.in fine dicens. Et præterea,ſeu Chriſtus Dominus ſit modo glorioſus,maiori reuerentia tractandus eſt, quam dum nobiſcum conuerſaretur, & peccatoribus familiariter colloquebatur,ad eoſque accedebat,vt ſanctificaret. Ratio eſt plana, quia licet perſonæ dignitas,& humanitatis ſanctitas eſſet eadem; tamen ſtatus erat diuerſus: quia in primo ſtatu venit oues perditam quærere; & ad hoc cum publicanis, & peccatoribus dignatus eſt mãducare: vt de cum eos attraheret,& ſe ingiitaret; non peccabant recipiendo,& tangendo: at vero poſt reſurrectionẽ data eſt ei omnis poteſtas, & vt in nomine eius omne genu flectatur.

14 Hinc iam facile patet mens D.Thomæ,cum enim primo radicitus ſatisfeciſſet argumento; poſtea ad doctrinæ abundantiam,& inſtructionem legẽtium, vult aſsignare differimen; quod cum Chriſtus adhuc gerebat ſimilitudinem carnis peccati, non fuit indecens,ſed immenſæ Charitatis indicium, quod ipſemet peccatoribus tangendum exhibebat,& neminẽ,quãtumuis ſceleratum,à tactu prohibuit: & tamen ſolum quia B.Maria Magdalena defectum fidei patiebatur; quia non iudicabat Chriſtum aſcendiſſe ad altiorem ſtatum; ideò iuxta expoſitionem S.Auguſtini, prohibita eſt à tactu Chriſti. Vnde à fortiori infert, quod peccatores, qui defectum fidei formatæ patiuntur circa Chriſtum, repelluntur à contactu huius ſacramenti. Vbi S.Thomas caute loquendo de S.Maria Magdalena, nõ dixit habuiſſe defectum fidei formatæ, quia voce vſus eſt, cum de alijs peccatoribus loquitur; ſed ſolum aſſeruit habuiſſe fidei defectum: quod aſſeruit S.Auguſtinus: & euidentiſsimum eſt,quod nõ ita explicitè credebat ſtatum, & dignitatem Chriſti refulgentis, ſicut nouit poſt Aſcenſionem Chriſti, & aduentum Spiritus Sancti. Nec aſſeruit eſſe ſemper peccatum mortale peccatorem tangere Euchariſtiam: quia nec conſonat ſuæ doctrinæ, nec neceſſarium ad ſolutionem argumenti vllo pacto erat. Nec dixit numquam permiſſiſſe diſcipulis, aut mulieribus,quod poſt reſurrectionem eum tangerẽt: quia id repugnat Euangelio. Sed vt explicaret diſcrimen, quod tactus Chriſti paſsibilis, per ſe loquendo, fuit licitus peccatoribus; tactus vero Euchariſtiæ, per ſe loquẽdo,eſt illis illicitus,à ſimili,ſeu à paritate,ſeu argumento à fortiori, ſeu à maiori ad minus, arguit ex quadam expoſitione myſtica S.Auguſtini.

15 Totum eſſe ad mentem Doctoris

Angelici,

Angelici, ſit perſpicuum attente legenti ſolutionem ad 1. de qua eſt difficultas, quæ reuera nihil aliud ſonat: & quia ipſe Doctor Sanctus Ioannis 20. lec. 3. lit. e. ſic ait. Sed ſubditur pro ratione: *Nondum enim aſcendi ad Patrem meum*: Per quod videtur, quod Dominus poſt reſurrectionem noluit tangi ab hominibus antequam aſcēderet. Cuius cōtrarium habetur Lucæ vltimo. *Palpate, & videte quoniam ſpiritus carnem, & oſſa non habet.* Etſi dicas eum à diſcipulis ſe tangi voluiſſe, non autem à mulieribus. Hoc non poteſt ſtare: quia Matthæi vltimo dicitur, de Magdalena, & alijs mulieribus, quia *acceſſerunt, & tenuerunt pedes eius.* Intelligendum eſt ergo ſecundum litteram, quod mulier hæc bis vidit Angelos in hoc itinere, &c. Similiter etiam in hoc eodem itinere bis vidit Chriſtum, &c. Eſt autem duplex ratio *myſtica* quare tāgi noluit: vna quia hęc mulier ſignificabat Eccleſiam gētium, quæ Chriſtum non erat tactura per fidem, niſi cum aſcendiſſet ad Patrem Pſal. 7. *Synagoga populorum circundabit te; propter hanc in altū regredere.* Alia ratio eſt, quia ſecundum Auguſt. 1. de Trin. cap. 9. *Tactus facit quaſi finem cognitionis*: quando enim videmus rem, vt cumque eam cognoſcimus; ſed per tactum conſummatam cognitionem de ea habemus. Mulier autem hæc aliquam fidem habebat de Chriſto ſicut de ſancto viro: vnde & Magiſtrum eum vocabat. Nec dum ad hoc peruenerat, vt cognoſceret eum æqualem Patri, & vnum cum Deo. Et ideò dicit: *Noli me tangere*: ideſt, non conſtituas finem tuæ notionis in id quod credis de me: *Nondum enim aſcendi ad Patrem meum*: ſcilicet in corde tuo; quia non credis me eſſe vnum cum eo. Quod tamē poſtea credidit: nam in eius intimis ſenſibus quodammodo Chriſtus aſcendit ad Patrem, qui ſic in ea profecerat, vt Patri cognoſcat æqualem. Hæc S. Thomas, qui expreſſe fatetur hanc rationem eſſe myſticam: & quod Magdalena aliquā fidem habebat de Chriſto: & certè, ſi S. Leoni Papæ viſum fuit admittere, quod *fuerit tunc Diſcipulorum excuſabilis pauor*: magis excuſatur pro tūc Apoſtolorum Apoſtola ab vlteriori explicita fidei notitia: & ideò meruit inſtrui à Domino, à quo tunc vt explicat S. Thomas lit. f. accepit triplex priuilegium, propheticum, Angelicum, & Apoſtolicum. Sed ad inſtitutum reuertamur. Videatur D. Thomas 3. p. q. 55. artic. 1. ad 3. & latius art. 6. ad 3. vbi affert verba S. Auguſt. Et iuxta expoſitionem litteralem S. Chriſtomi, quam refert, & ſequitur, etiam fides Magdalenæ erat tunc imperfecta: & hoc in tanto ſufficit.

15 Secundo obijcitur. Hoc ſacramentū, ſicut & alia, eſt quædam ſpiritualis medicina. Sed medicina datur infirmis ad ſalutē: ſecundum illud Matthæi 9. *Non eſt opus valētibus medicus, ſed male habentibus.* Infirmi autem, vel male habentes ſpiritualiter ſunt peccatores. Ergo hoc ſacramentum abſque culpa ſumere poſſunt.

Reſpondet rectè S. Thomas ad 2. & 1. ad Corint. 11. lec. 7. & in 4. diſt. 9. q. 1. ar. 3. q. 1. ad 2. quod nō quælibet medicina competit ſecundum quemlibet ſtatum infirmitatis: nam medicina, quæ datur iam liberatis à febre ad confortandum, noceret, ſi daretur adhuc febricitantibus. Ita etiam Baptiſmus, & Pœnitentia ſunt quaſi medicinæ purgatiuæ, quæ dantur ad tollendam febrē peccati. Hoc autem ſacramentum eſt medicina confortatiua, quæ non debet dari niſi liberatis à peccato. Quod hīc docet Diuus Thomas de Baptiſmo quoad hoc parificando cum Pœnitentia, diximus vt ſonat, intelligendum, multis teſtimonijs D. Thomę relatis ſupra q. 68. dub. 5. §. 4. & iterum dicemus loquendo de ſacramento Pœnitentię. Vnde non admittitur, quod hic notat Sōto in 4. diſt. 12. q. 1. art. 4. ad 2. §. *Obſerua.*

§. III.

Vtrum in caſu rari liceat communicare cum cōſcientia peccati mortalis?

17 STabilita prædicta fidei veritate contra Hæreticos, inter Catholicos inquiritur primo, vtrum in aliquo caſu liceat cōmunicare cum conſcientia peccati mortalis?

Affirmat Vazquez diſp. 207. cap. 1. n. 3. dicens. Nihilominus, ſi quis in altari recordaretur alicuius peccati commiſſi poſt confeſſionem, cuius illuc vſque nullam, neque in vniuerſum habuiſſet contritionem, quia fortaſis numquam putauit eſſe mortale; ita poſſet tēporis angustijs arctari, alijſque neceſſarijs ipſius ſacrificij diſtrahi (quāquam raro id accidere poteſt) vt niſi ab eo ceſſaret, nullo modo ad perfectam contritionem excitari poſſet: ac proinde tunc ad ſacramentum in peccato illo mortali accedere, ad nouum peccatum mortale ipſi nō imputaretur; quia hoc præceptum nō obligat cum tanto diſpendio, vt debeat homō coram toto populo à ſacrificio cū nota ſui honoris ceſſare, potius quam ad ſacramentum cum illo peccato accēdere. Quemadmodum etiā ſi quis ſciret ſe in mortali eſſe: & tamen neceſſarium eſſet, ita ſubito miniſtrare Baptiſmum paruulo propter inſtās periculum mortis, vt ad dolorem perfectū de illo peccato ſe ipſum mouere nō poſſet, excuſaretur ab irreuerētia ſacramenti propter inſtans periculum paruuli, & vt obligationi Charitatis ſatisfaceret. Hæc Vazquez.

18 Quem ſequuntur Gaſpar Hurtado diſp. 8. de Euchariſt. diffic. 1. Lugo diſp. 14. ſec. 1. num. 3. Ioannes Martinon tom. 4. diſputatione 35. ſec. 1. num. 4. Buſembaum libro 6. Medullæ trac. 3. cap. 2. dub. 2. art. 1. refert, & tacite approbare videtur. Pellizarius in Manuali Regularium trac. 5. cap. 3. ſec. 2. num. 103. & alij Neotherici, qui & referunt Maſcarenas, & Thomam Tamburinum. Vltra Patres Societatis, tenent Paſqualigus in Sacra morali doctrina diſp. 112. ſec. 1. num. 2. Caſpenſis trac. 22. diſp. 9. ſec. 1. num. 3. Hieronymus Garcia in Summa Morali trac. 3. diffic. 5. dub. 1. punc. 1. num. 5. Leander trac. 7. diſp. 7. q. 2. licet videatur ei mediam viam tenere; ſed ab hac non recedit. Thomas Hurtado 2. p. Trac. 11. cap. 9. reſol. 9. nu. 329. Probabilemque eſſe, docet Diana parte 5. trac. 13. reſol. 74.

19 Alium caſum proponit Lugo dicēs. Conſequenter à fortiori idem videtur dicēdum, quando in ſubita hæreticorum, vel paganorum irruptione periculum eſſet grauiſſimæ irreuerētiæ Euchariſtiæ inferēdæ; & Catholicus in peccato exiſtēs nō poſſet præ temporis angustijs diſponere ſe per cōtritionem, aut occultare ſacramentum; tūc enim propter eiuſdem ſacramenti reuerentiam; ſicut poſſet ex omnium ſententia nō ieiunus, ſic etiam videtur, quod poſſet in peccato exiſtens Euchariſtiam ſumere ad vitandam eius irreuerentiam. Nec ex his colligi poteſt, quod poſsit etiam Sacerdos ad vitandam infamiā celebrare in ſtatu peccati, cuius antea recordatur: nam tunc poteſt moraliter ſe diſponere cū diuina gratia, & elicere dolorem perfectum de peccato; vel certè in Miſſæ diſcurſu id præſtare poteſt; caſus enim ſupra poſiti rariſsimè poſſunt contingere. Hunc caſum admittūt omnes pro primo relati; & ex his, qui in primo negant, in iſto concedit Auerſa q. 2. ſec. 5. §. *Secundo tamen.* Bernal diſp. 42. ſec. 1. num. 2. Dicaſtillo trac. 4. diſp. 9. dub. 1. n. 6. Non videtur tamen facile diſparitatem aſsignare inter iſtū caſum, quem admittūt, & primum, quem negant.

20 Petrus Ochagauia trac. 2. de Euchar. effec. q. 8. num. 4. amboś caſus de Sacerdote celebrāte in peccato mortali, negat vmquam licere. Concedit tamēn poſſe ſtrictiō contingere caſum in ſæculari, quam in Sacerdote; vt cum recordatur eiuſmodi peccati, quando iam iam recipit ſacramentum de manu Sacerdotis: in quo quidem caſu, ſi commodē poteſt ratione alicuius ſaltim proijciendę, vel ratione alterius legitimæ cauſæ aliquantulum differre receptionem Euchariſtiæ, debet eam differe, & pro breuitate temporis in quocumque euentu procurare cōtritionem. Quod ſi eam angustijs temporis conſtrictus non elicit, potius debet Euchariſtiam recipere, quam ab Altari diſcedere cum populi ſcandalo, & proprio dedecore; quia nō eſt credendum pium, ac benignum Ieſum hoc ſacramentum inſtituiſſe in noſtrarum animarum remedium, cum tanto diſpendio noſtro, & alieno. Idē docet Dicaſtillus trac. 4. diſp. 9. dub. 1. nu. 6. Leander q. 2. circa finem, & alij.

21 Rectè tamen alij inſtant: quia non apparet maior facilitas huius euentus in ſæculari, neque maior inſtantia: poteſt namque, & Sacerdos eſſe homo deperditę vitę; & qui niſi aliquandiu expendat motiua cōferētia ad contritionem de inueterato peccato, nequeat prorumpere in illam: cum tamen tunc à conſideratione motiuorum diſtrahat animum ſolita obſeruati ſeries in actione celebrandi: inſtetque tempus conſecrandi, vel ſumendi vtramque ſpeciem.

22 Præterea, ſicut iſti aduertunt cum Auerſa, quod ſi caſus ita prius figuretur, quod recordetur quis ſui peccati mortalis in eo puncto, quo Sacerdos admouet ſacramentum ori eius, ſaltem is poterit, ac debebit elicere actum cōtritionis antequam deglutiat ſacramentum, quæ eſt propriè eius ſumptio, vt ſupponimus ex dictis q. 79. Sed ſimiliter tenetur Sacerdos conari habere actum cōtritionis poſt ſumptas ore ſpecies ſacramentales, differēdo aliquandiu deglutionem: quod in Sacerdote non eſt difficile; cum ſit Eccleſiæ Romanæ ritus quieſcere aliquantulum in mediatione Sanctiſsimi ſacramēti poſt ſumptā ore hoſtiam, & calicem; idque tempus ſatis forſan erit ad excitandum ſe in contritionem. Ergo formaliter, & per ſe loquendo, quoad hoc, non eſt diffe-

differentia inter communionē Sacerdotis, & Sæcularis, si aduertunt esse in peccato mortali.

23 Ergo, qui in omnibus relatis casib⁹, liberant ab incursu noui peccati mortalis, hominem communicantem cōscium mortalis culpę, sic probant cum Pasqualigo illo num.2. Quando concurrūt duo iura, & duæ materiæ pertinentes ad idem ius, quę ex natura sua compossibiliter se habent, si fiant incompossibilia, cedit non possessio posse sioni, & quod minus est maioni. In illis autem casibus hoc contingere potest: nam ius exigens reuerētiam ex statu gratiæ pro præsumptione Eucharistiæ, potest fieri incompossibile cum iure conseruādi proprium honorem, vt in priori casu, & potest reuerentia debita ex vno capite, fieri incompossibilis cum reuerentia debita ex alio capite, vt in posteriori casu. Ergo tunc prœualebit ius, quod est in possessione, & maior irreuerentia vitanda erit.

24 Vera tamen est, & omnino sola practice proponenda, opposita sentētia, quam cum antiquis supponit Petrus Soto lec.12. de Eucharistia; expresseque docet Dominicus Soto in 4.dist.13.q.2.art.6.§. *Secundo arguitur*, in fine, dicens. Si autem est in culpa mortali, etiam si in introitu Missæ, quando est in altari sit memor, satis est contritione, & proposito cōfitendi, vt possit incœptum perficere. Quid autem, si illa culpa adeo illi cordi inhæreat, vt pœnitere nequeat, cuius certe si memor fuisset antea, non cogitasset celebrare? Respondetur, *quod omnino potius debet dare summum scandalum, quam sumere sacramētum in peccato; quia sic illud est intrinsecè malū, vt nulla de causa excusari possit*: & ideò, si non eum pœnitet, postquam in sua est potestate, necessaria cōsequentia peccabit tam sumendo, quam relinquendo sacramētum, maxime si est iam consecratum. Hæc Soto, & Petrus Ledesma tom.1.Summę trac.de Euchar.cap.25. conc.4.dub.2. Imò B.Albertus, & S.Thomas, & Petrus de Palude, & communiter Theologi, & Summistæ, vt constat ex Syluestro verbo Eucharistia 2.q.7.num.9.Suarez disp.66.sec.1.§.*Sed obijcies*. Et disp.85. sec.2.in fine. Et Franciscus de Lugo lib.4. cap.6.q.3.num.17.qui probat, quia quod libet temporale damnum subeūdum est potius, quam indigne sacramentum Eucharistiæ recipiendum: Arriaga tom.7.disp.10. sec.4.à num.60.& disp.45.sec.1.nu.1.quia suscipere Eucharistiam cū conscientia peccati mortalis, est intrinsecè malū, nulla extrinseca circunstantia excusabile; & alij cōmuniter idem tenent, & Marcus Huertos in Compēdio q.80.art.4.oppositum dicit improbabile.

25 Probatur ex D.Thoma 3.p.q.83. art.2.ad 2.dicente. *Si Sacerdos post consecrationem incœptam recordatur se peccatū aliquod commisisse, debet pœnitere, cum proposito confitendi, & satisfaciendi: & sic non indigne, sed fructuose sūmet sacramentum. Et eadem ratio est, si meminerit se excommunicationi cuicumque subiacere, debet enim assumere propositum humiliter absolutionem petendi: & sic per inuisibilem Pontificem Iesum Christum absolutionem consequetur, quantum ad hunc actum, quod peragat diuina mysteria.* Ergo si in his casibus non pœniteat, indigne sumit, & perficit sacrificiū; & sic sacrilegus est, & mortaliter de nouo peccat.

Præterea q.64.dub.4.§.6.num.71.cū communiori Theologorum sententia diximus, quod nec in articulo mortis potest, qui est in peccato mortali, absoluere sacramentaliter moribundum, nisi præuia proprij peccati mortalis contritione: Ergo à fortiori nec sumere, nec consecrare sacramentum Eucharistiæ.

26 Ratio à priori (qua omnes replicæ præciduntur) est: quia præcepta negatiua iuris diuini obligant semper: vt non mentiri, non iurare falsum: vnde nec pro vita totius mundi, nec pro omnibus à morte æterna liberandis, licet mentiri, aut falsum iurare. Sed consecrare, vel sumere corpus Christi cum conscientia peccati mortalis, non deleti per pœnitentiam, est contra præceptum negatiuum, explicatum ab Apostolo, & à Concilio Tridentino, & ab omnibus Theologis rationibus relatis: Ergo etiam in istis casibus verificatur, quod quicumque manducauerit panem, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis, & sanguinis Domini: quia casus necessitatis, si cōtritus, vel attritus, & confessus non est, non faciunt, quod peccator non sumat indigne: & ideò vt ait D.Thomas q.80.art.5.ad 2. comparatur iudę Christum osculanti, quantum ad similitudinem criminis: quia vterque ex signo Charitatis Christum offendit, significans se esse Christo vnitum per Charitatem, cum per peccatum mortale sit ab eo separatus. Vnde Petrus Soto lec.12.de Eucharistia, §.*De prima* ait. *Est enim primo hic apertissimum mendacium in ipsum sacramētum commissum: nam eius sumptione significamus nos contendere ad veram vnionem Christi; cuius tamen reuera contrarium in mente est, quando mortali consentimus peccato.*

27 Occurrit Vazquez cap.1.num.4. diuersam esse rationem, quoniam mendacium, quod est in verbis, non potest vlla ratione, aut circunstantia ita mutari, vt non sit peccatum; sicut 1.2.disp.182.cap.4.dixerat. At vero fallitas, quæ est in rebus, si fiat præter intentionem eius, qui vtitur rebus illis, excusari potest. Intentio autem eius, qui ad Eucharistiam in mortali accedit, nūquam est vt falso significet, se esse vnitum cum Christo, & cum membris eius; quamuis re ipsa ex se hoc significet. Et ita numquam S.Thomas ei tribuit peccatum mendacij contra sacramētum; sed falsitatis, quæ potest esse sine mendacio, nimirum, quando non est secundum intentionem significantis.

28 Respondetur facile, iuxta subiectā materiam, mendacium, & falsitatem coincidere: & sicut est intrinsece malum mentiri, sic est intrinsece malum falsitatem dicere, siue verbo, siue facto. Vnde to.1.Theol. Mor.cap.7.q.9.demonstraui contradictionem implicare à Deo fieri vera miracula in confirmationem falsi, etiam sola creatura falsum intendente. Virtus etiam veritatis, non solum consistit in verbis, sed etiam in factis: quia secundum Philosophum in 4. Ethic.cap.7.secundum hanc virtutem aliquis verum dicit, & in sermone, & in vita. Et D.Thomas 2.2.q.110.ar.1.ad 2.docet, *quod ille, qui aliquod falsum nutibus significare intenderet, non esset à mendacio immunis.* Et q.111.art.1.ait. Non refert autem vtrum aliquis mentiatur verbo, vel quocumque alio facto, vt supra habitum est. Vnde cum omne mendacium sit peccatum, vt dixerat q.110.art.3. Consequens est etiam, quod omnis simulatio est peccatum. Sicut ergo, si indigne sumere Eucharistiam, esset mendacium, fatetur Vazquez, quod numquam liceret; cum numquam liceat falsum dicere verbo, aut facto; numquam licebit indigne māducare: licet minus graue peccatum sit, quando est quasi præter intentionem.

29 Instabis dicendo rationem hanc nimium probare, videlicet, quod si Sacerdos est in Altari, & videat se non posse conteri de peccato mortali, cuius tunc recordatur, quod debeat cum suo dedecore, & cum scā dalo adstantium Missæ, vocare Sacerdotē, cui confiteatur: & similiter laicus cum accipit de manu Sacerdotis Eucharistiam: cui⁹ contrarium cōmuniter tenent Theologi.

30 Respondetur, quod à præcepto positiuo confitendi, plures causæ excusant: inter quas hanc numerat Soto dist.12.q.1.ar. 4.in fine dicens. Haud tamen hoc tandem admonere negligam, quod dum Sacerdos est in Altari, non est condecens, vt qui communicaturi sunt, in conspectu plebis; illa quorum fuerunt obliti in Confessione, illic confiteantur; sed vel communionem, si sine nota possunt, differant vsque ad aliam Missam; vel proponentes illico post communionem confiteri, sacram bucellam iumant. Hæc ibi de præcepto confessionis, & de iam iustificatis contritione, vel sacramēto; quia hæc causa sufficit vt possint differre confessionem, vt multis relatis, tenet Diana; cum communi sententia parte 9. trac.3.resol.8. Sed cum loquamur de illo, qui sua culpa non excitatur, vt putet probabiliter se esse in gratia Dei, & cōtritionem habere; iam iste manducat indigne; & ideo adhuc post sumptam communionē, māducare licite nequit, donec contritum se putet: alioquin præceptum diuinum non māducandi indigne transgreditur. Idemque dicendum in omnibus casibus à priore sentētia propositis.

§. IV.

De dubitante vtrum sit in peccato mortali?

31 SEcundo inquiritur, vtrum dubius de peccato mortali, licite ad communicandum accedat?

Affirmat Saa verbo Eucharistia num. 23.in editione Matritensi 1600.dicens. Nō dicitur autem cum conscientia peccati accedere, qui dubitat quidem, sed non putat, Henriquez lib.8.cap.45.num.3.lit.P. male citās S.Antoninum, Paludanum, & Tabiena: quorum nullus id docet. Tenet tamen Granado trac.10.de Eucharistia disp.7.nu. 13.in fine dicens. Dicit etiam Henriquez lib.8.cap.45.§.3.lit.P. cum Paludano, Antonino, & Tabiena, in vero dubio, an habeas peccatum læthale, posse accedere ad Eucharistiam sine cōfessione, deponēdo dubium. Et videtur colligi ex Tridentino, dicente confessionem esse præmittendam, quando quis est sibi conscius peccati mortalis; dubitans enim nō est conscius. Hæc ibi. Quod esse probabile indicat Leāder in prima editione trac.7.disp.7.q.11.& 1.p.tractatu 5.

ctatu 5.diſp.5.q.25.& 26. Et cum magna aſſeueratione Caramuel in Theolog.fundament.in tertia edit.folio 554.

32 Sed ſententia ſic indiſtincte prolata, practice probabilis non eſt. In primis Saa correctus eſt à Magiſtro Sacri Palatij addente *practice dubium deponẽdo*, vt habetur in nouiſſimis editionibus. Henriquez (alioqui vir doctus) in hoc fidem non meretur: quia tota eſt penes Authores, quos refert: & tamen male in hoc puncto citare, notat Diana parte 9.trac.3.reſol.6. Videatur 5.p.tractatu 14.reſ.44.

33 Verba Iacobi Granado videntur in truſa (quod facile potuit euenire in opere poſt humo) alienaque omnino eſſe ab eius mente, mihi videtur perſpicuum; quia omnes norunt eãdem eſſe quæſtionem de peccatis dubijs mortalibus neceſſario confitendis, ac de licita communione cum conſciẽtia dubia peccati mortalis: ſed ipſe Granado Controuerſia 7.de Pœnitentia trac 9. diſp.7.ex profeſſo inquirens: *Vtrum in confeſsione declaranda ſint peccata mortalia dubia?* Reſpondet num.3.in hæc verba. *Certa tamẽ omnino ſententia* eſt, peccata mortalia dubia eſſe declarãda ſub dubio in confeſsione, declaratis ſimul ſub eodem dubio circunſtantijs, & numero, ſicut de peccatis certis poſtea dicemus. Sic S.Thomas in 4.diſt.21.q.2,art.3.ad 3.Seu q.6.Additionum art.4.ad 3.Caietanus in Summa verbo Cõfeſsio cõditione 4.ad finem, & alij fere quadraginta Doctores, quos Sãchez refert, & ſequitur rem tractans egregie lib.1.Summę cap.10. difficultate penultima à num.64. Eſt enim res hęc communi Authorum antiquorum, & recentiorum probata. Imò Henriquez lib.2.de Pœnitentia cap.3.§.7.& cap.4.§.5.id ipſum docet: Imò in loco libri 8.ſupra relato diſerte docet peccata dubia confitenda eſſe. Quare quod ibidem innuere videtur, dum fauet parti contrariæ, *reijciendum eſt*: vel intelligendum de dubio minus proprio, quod nimirum probabili ratione deponi poſsit. Hæc Sapientiſsimus Granado. Cui omnino ſtandum; quia ſi ſunt verba cõtraria, hæc fuerunt poſtremo ſcripta: & illis teſtatur eſſe certam, & communem antiquorum, & modernorum: & quod ſententia oppoſita Henriquez, vel reijcienda; vel intelligẽda de dubio minus proprio, quod probabili ratione deponi poſsit. Quo ſenſu etiam ſe exponit, ſeu potius ſuam inaduertentiam excuſat Leander in editione ſecunda Lugduni 1654.illa q.11.Quare ita tenent decem alij Authores, quos refert, & ſequitur Diana parte 9.trac.3.reſol.6.concludens. Vnde Reuerendiſsimus Pater Vincentius Candidus S.P.Apoſt.Magiſter noluit permittere, vt opinio contraria hic Romæ imprimeretur.

34 Confirmat communem doctrinam Diana: Tum quia in Concilio Tridentino ſeſ.13.can.11.dicitur illos teneri ante Euchariſtiam Cõfeſsionem præmittere, quos conſcientia peccati mortalis grauat: ſed, vt patet, quando ego dubito, me conſenſiſſe in aliquod peccatum, tunc conſcientia me grauat alicuius peccati mortalis: ergo etiã de illo imponit Concilium præceptum de confeſsione ante Euchariſtiam præmittenda. Tum quia Concilium hanc obligationem deſumpſit, & probat ex conſuetudine Eccleſiæ: Ergo ex conſuetudine Eccleſię deſumendus eſt modus exequẽdi dictum præceptum: ſed cõſuetudo Eccleſiæ vſque modo declarauit, & obſeruat, non ſolum peccata certa, ſed etiam peccata dubia debere confiteri ante ſumptionem Euchariſtiæ: Ergo, &c. Et infra. *Et quidem diſplicet mihi paucis ab hinc annis aliquos recentiores cæpiſſe ęuirare tanuam quibuſdam opinionibus, quæ infringunt conſuetudines antiquas totius Eccleſiæ, & communi vſu, ac praxi omnium fidelium receptas: & poſſem plures ex dictis opinionibus adducere: ſed nõ libet mihi alienaſcripta carpere.* Hęc Diana. In quo fateor me hæc cum admiratione legiſſe: quia, qui huiuſmodi opinionibus vndique conquirendis hoc ſæculo maximè laborauit, ipſe præcipuus fuit: & multi rem Deo gratiorem arbitrantur ipſum facturum, ſi opiniones iſtas carperet, quam ſi ſpecie benignitatis, & vrbanitatis, faciat lectores circunferri omni vento doctrinæ contra conſuetudines antiquas; non dicò in iſto puncto, ſed in ſexcentis alijs, quibus eius ſcripta ſcatere, fæpè monſtrauit. Sed quia hoc dubiũ magis expectat ad propriam materiam de Pœnitentia, vt hic notat Auerſa q.8.ſec.5.id ibi latius diſcutietur.

§. V.

Quid de peccatis venialibus?

35 TErtio inquiritur de illo, qui eſt conſcius ſe commiſsiſſe venialia, vtrum peccet communicando, vel celebrando? Rectè admonet D.Thom.q.79.ar.8.quod peccata venialia præterita nullo modo impediunt: poteſt enim contingere, quod aliquis poſt multa venialia commiſſa, deuotè accedat ad hoc ſacramentum; quia vel eſt contritus, vel habet actum dilectionis, vel deuotionis; & ita plenarie huius ſacramenti conſequatur effectum. Sicut autem venialia non ſunt neceſſario confitenda; ita nec tenemur illorum habere contritionem: vt de S.Auguſt.trac.26.in Ioan. de accedente digne ad hoc ſacramentum, ait: Peccata, & ſi ſint quotidiana, vel non ſint mortifera: Quare ſolum peccatum veniale, non ponit ſimpliciter obicem gratię gratum facienti; licet impediat actualẽ refectionẽ: de quo S.Thomas in 4.diſt.12.q.2.art.1.q.3.

36 Sed quantum attinet ad conſilium, egregium præbet Soto in 4.diſt.12.q.1.ar.4.§.*Reſtat ergo*, dicens. Et quidem, ſi conſilium ſpectes, à venialibus etiam pro humana fragilitate per purgare ſe ſolertiſsimus quiſque debet antequam ad hoc ſacramentum accedat. Nam, vt ſupra dictum eſt, guſtum, & dulcedinem impediunt, ac ipſorũ venialium remiſsionem, quæ per ſacramẽtum fieret. Quare vbi non ſunt mortalia, conſilium eſt, vt venialium confeſsio præcedat. Quin vero, & attenti animi meditatio, & reuerentia eſt adhibenda: eademque præſertim à Sacerdotibus, vt omni mentis acie contemplentur quemadmodum ipſiſſimam Dei perſonam induti, creaturas ſuo verbo in Dei ipſius corpus, & ſanguinem conuertant, & ceu in Cruce immolent, ac demum ſic ſumant, vt ſe in ipſum transformatos deificent. Indigniſsima enim res eſt, vt munus, cuius Angeli digni non fuerunt, tanta cum vecordia, & oſcitantia homines exequantur. Hæc ibi. Et infra bene aduertit eſſe indubitatum aliquando ipſam cõmunionem eſſe veniale peccatum: ait nãque. *Haud tamen eſt dubium quin aliquando ſumptio ipſa ſit veniale peccatum; vt puta, cum quis propter vanam gloriam ad communionẽ accedit.* Sed difficultas ſolum eſt cum veniale ſe habet commitanter, vtrum ſit nouum peccatum veniale tunc communicare? His præmiſſis.

37 Priorem ſententiam his verbis docet Vazquez diſp.207.cap.2.num.13.dicens. Ergo tamen exiſtimo, nullum eſſe peculiare, & nouum peccatum accedere ad hoc ſacramentum cum veniali, præter ipſũ veniale, in quo quis accedat; ſiue habitu tantum ſit in ſtatu peccati venialis; ſiue etiam actu peccet, cum accedit. Et de veniali peccato ita in vniuerſum abſque vlla diſtinctione, docent Richardus in 4.diſt.9.art.2.q.1. ad 2.Maior q.1.§. *Contra primam concluſionem*. Adrianus q.1.de Euchar.§.*Pro reſponſione*, in fine. Et Dominicus Soto in 4.diſt.12. q.1.ar.4.§.*Ad reuerã vt reuertamur*. Maior, & Sotus plane docent, non eſſe veniale: Richardus & Adrianus, neminem prohiberi per peccatum veniale quo minus ad hoc ſacramẽtum accedat: quod idẽ eſt. Maior vero, & Adrianus loquuntur expreſſe de peccato veniali etiam quod in ipſa perceptione ſacramenti committitur. Et eadem ſane ratio eſt de illo, atque de eo, quod ſolum habitu manet. Ea vero eſt, quia peccatum veniale, etiam quod tunc committitur, non impedit effectum huius ſacramenti præcipuum, qui eſt augmentum gratiæ habitualis, vt patet: ergo nullum poteſt eſſe peccatum: nam aliunde vllam irreuerentiam leuem in hac perceptione ſine fundamẽto excogitaremus. Et ſane ego nõ videõ, quare, cum quis accederet multis grauatus venialibus, venialiter peccaret, paucioribus tãmen obnoxius non peccaret, vt recentiores contendunt. Hæc Vazquez.

38 Sed in primis Soto non tam aſſeuerãter loquitur, ſed potius cum formidine maxima: ait namque. Imò (quamuis hoc *non tam certo aſſeruerint*, quam Maior diſt.9. q.1.) *forte neque eſt veniale*: quia nullum tale habemus præceptum, niſi quod probet ſe ipſum homo: probatio autem eſt an ſit in charitate: Affert S.Auguſt.trac.26.in Ioan. Deinde non loquitur de peccato tunc actu patrato: ſed ſolum de accedente cum conſcientia venialium: quod verificatur in eo, qui de venialibus antea commiſsis pœnitentiam non egit. In quo caſu ſolum loquitur Petrus Ledeſma to.1.trac.de Euchar.cap.11.conc.5.

39 Sed ſententiam Vazquez ſequũtur Saa verbo Euchariſtia num.22.dicens. Accedere ad communem cum affectu alicuius peccati venialis, non videtur eſſe nouum peccatum; nec impedire ſacramenti effectum; etſi quidam aliter ſentiant. Hæc ibi. Et Ioannes Sanchez diſp.23.num.32.& n.20.& 21.& diſp.22.num.9. Quod refert, & non improbat Diana Parte 3.trac.4.reſol.31. Tenetque Paſqualigus in Sacra Moralis doctrina to.2.diſp.115.ſec.1.num.4.& Di caſtillo trac.4.diſp.9.dub.3.num.41.

40 Oppoſitam ſententiam merito communiter docent Theologi. Caietanus q.79.art.1. Nuño q.80.ar.4.diffic.1.conc.2. Suarez diſp.66.ſec.1. Toletus, Fagundez, Lugo, Ochagauia, Cornejo, Ludouicus à S.Ioan.

S. Ioann. & Villalobos, quos refert, & sequitur Leander trac.7.disp.7.q.9. Filliutius, & Reginaldus, & alij, quos refert, & sequitur Layman apud Diana vbi supra. Et vt indubitatã, & per se notã tradit Auersa q.7.sec.5.quia distractio voluntaria, plane est quædam irreuerentia erga sacramentum. Garcia trac.3. Summæ diffic.5.dub. 1.punt.2.num.17.& 18. multos referens.

41 Probat Lugo disp.14.sec.2.nu.27. Negari enim non potest, quod res sacræ propter suam dignitatem, exigant peculiarem reuerentiam in earum vsu, aut receptione: vnde ad ipsas preces sacras recitandas, & loquendum cum Deo exigitur aliqualis præparatio, &c. Quanto magis præparatio aliqua necessaria est ad diuinissimã Eucharistiam suscipiendam? Quis enim excusabit ab omni culpa eum, qui aludu surgeret immediatè, vt Eucharistiam susciperet, & statim ad ludum rederet? Sicut nec culpa vacaret, si non flexis genibus, nec capite discooperto, sed ambulando absque externa modestia vellet aliquis communicare. In quibus casibus, non solum est culpabilis defectus ille reuerentiæ, & dispositionis debitæ; sed etiam ipsemet accessus ad Eucharistiam: nam supposito defectu illo dispositionis, debet homo differre aliquantulum, & expectare paulisper, vt interim procuret debitam dispositionem.

42 Idem probat Serra q.80.art.4.conclusione 2.dicens. Sed communis Theologorum sententia est, venialiter peccare eũ, qui cum distractione voluntaria accedit ad communionem; sicut & qui ad eam accedit propter inanem gloriam; aut cum formali affectu ad aliquod peccatum veniale, & intentione actuali illud faciendi. Huic enim cibo, cũ sit ipse Christus panis viuus, irreuerentia fit, si cum mentis distractione sumatur: nam vt ait S. Chrisost. hom. de prod Iudæ, fide respici, honore mirari, mẽte contingi, cordis manu susci pi, & hausu interiori assumi debet. Si terreni Principis irreuerentia est, non solum ipsum loquentem non attente audire; aut sine attentione cum ipso loquitur, sed etiam quod ipse sua manu largitur, cum distractione suscipere; quãto magis Christi irreuerentia erit, quando ad huius Principis mensam sederis, ipsum qui se tibi largitur, indeuote suscipere; non attendere quę tibi apponit; non discernere inter hunc cibum, & materialem; illumque sumere otiosa, & scurilia loquendo, aut cogitando?

Si dicas, hinc sequi communicãrem eũ distractione gratiam non recipere. Respondetur id negando: nam quamuis talis communio mala, & peccatum veniale sit: non tamen est ipsa, quæ gratiam habitualem cõferat; sed sacramentum susceptum: & gratię habituali conferendæ per sacramentum, solum peccatum mortale obicem ponit, vt diximus quæst. præc. art. 8. Videãtur, quæ diximus q.64.dub.4.

DVBIVM V.
De qualitate peccati communicantis cum conscientia peccati mortalis.

§. I.
Resolutio ex D. Thomæ

1 REspondet D. Thomas ar.5. communiter receptus à Theologis, quod hoc peccatum est multis alijs grauius secũdum suam speciem; non tamen est omnium grauissimum. Explicat ex dictis 1.2.q.73.art. 6.& 2.2.q.73.art.3. notando, quod dupliciter aliquod peccatum potest dici grauius alio. Vno modo per se; alio modo per accidens. Per se quidem secundum rationẽ tuæ speciei, quæ attenditur ex parte obiecti. Et secundum hoc, quanto id contra quod peccatur, est maius, tãto peccatum est grauius. Et quia Diuinitas Christi est maior humanitate ipsius, & ipsa humanitas est potior, quã sacramenta humanitatis; inde est quod grauissima peccata sunt, quæ committuntur in ipsam Diuinitatem: sicut est peccatũ infidelitatis, & blasphemiæ. Secundario autem sunt grauia peccata, quæ committuntur in humanitatem Christi: Vnde & Mathæi 12. dicitur: *Qui dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit verbum contra Spiritum Sanctum, nõ remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Tertio autem loco sunt peccata, quæ cõmittuntur contra sacramẽta, quæ pertinẽt ad humanitatem Christi. Et post hæc sunt alia peccata contra puras creaturas.

2 Peraccidens autem vnum peccatum est grauius alio ex parte peccantis, puta peccatum, quod est ex ignorantia, vel infirmitate, est leuius peccato, quod est ex cõtemptu, vel ex certa scientia. Et eadem ratio est de alijs circũstantijs. Et secundum hoc istud peccatum in quibusdam potest esse grauius, sicut in his, qui ex actuali contemptu cum conscientia peccati ad hoc sacramẽtum accedunt: in quibusdam vero minus graue; pu-

ta, in his, qui ex quodam timore, ne deprehendantur in peccato, cum conscientia peccati ad hoc sacramentum accedũt. Sic ergo patet, quod hoc peccatũ est multis alijs grauius secundum suam speciem: non tamẽ est omnium grauissimum: quia est peccatũ sacrilegij, vt etiam docet S. Thomas, & antea S. Hieronymus epist.22. ad Eustochium.

§. II.
Vtrum sit grauius homicidio?

3 CIrca hanc doctrinam est prima difficultas, vtrum ex specie sua grauius peccatum sit cõmunicare in peccato mortali, quam hominem occidere, vel adulterium committere?

Negat Durandus in 4.dist.9.q.4.n.10. dicens. Nõ oportet, quod sicut se habet obiectum ad obiectum, ita se habeat actus ad actum, quando actus sunt diuersarum rationum; sed solum quãdo sunt vnius rationis. V.G. grauius est iniuriari verbo principi, quã ciui; sed si quis iniurietur principi verbo dicendo conuicium; ciui autem facto ipsum occidendo, grauius est peccatum commissum in ciuem, quam in principem. Similiter inter act⁹ eiusdem rationis grauior est inordinatio circa Christum: quam circa quamcumque creaturã. Propter quod grauius peccat manducans hoc sacramentum irreuerenter cum conscientia peccati mortalis, quam peccet sumens cibum corporalem quantumcumque inordinate; siue inordinatio sit cõtra præceptum Ecclesiæ cõmedendo pluries in die ieiunij; siue quæcũque alia. Sed respectu actuum diuersarũ rationum; nõ videtur necessarium, quod grauius peccet abutens hoc sacramẽto, quam inordinate se habens circa quamcumque creaturam quocumque modo. Satis enim graue videtur, quod plus peccet irreuerenter sumens hoc sacramẽtum, quam iniuste occidens proximum. Hæc Durandus.

4 Similiter Suarez disp.66. sect.2. id probat, quia neque ex ratione sacrilegij potest concludi hæc maior grauitas specifica: quia sub grauiori genere potest sine dubio contineri species aliqua moralis minus grauis, quam sit alia sub inferiori genere contenta: maius enim peccatum est peccatum contra naturam, quam furtum; licet illud sit sub genere intemperantiæ, hoc vero sub genere iniustitiæ; quod grauius est. Et similiter grauius est homicidium, quam oratio in attenta; licet hæc sit sub genere sacrilegij. Et in physicis species est etiam probabile id posse accidere. Ratio vero est, quia licet obiectum virtutis contrariæ, secundum se sit nobilius: tamen modus attingendi illud potest esse inferior, ac leuior.

Denique, quod ita sit in præsenti, potest in hunc modum exponi: nam homicidium infert magnum nocumentum proximo, & irreparabile: indigna vero communicatio: quamuis sit Christo iniuriosa: re tamen ipsa non infert ei nocumentum. Ergo licet Christus absolute sit nobilius obiectum, quam alius proximus: nihilominus hæc eius iniuria potest ex specie sua esse leuius peccatum, quam homicidium. Vnde practice loquendo, fere semper peccata homicidij sunt grauiora, vel propter maius nocumẽtum: Vel quia maiorem deformitatem, rectæque rationis euertionẽ præferunt.

5 Per aliud extremum alij non solũ docent indignam sumptionem Eucharistiæ ex specie sua esse maius peccatum homicidio: sed quod nequit dari casus, quod vllum peccatum in puram creaturam commissum, sit simpliciter ijsti sacrilegio æquale, aut maius. Ita Vasquez disp.207. capite 1.à num.7.& 8. Quare nu.10. arguit in consequentiæ Durandũ dicens. Oportebat tamen Durandum memorem esse: nam vt vidimus 1.2.q.73.art.3. ille etiam in 4. distinctione 22.q.1.num.8. expresse docuit, speciem peccati inferioris malitiæ, quantũuis intra suam speciem crescat, non posse attingere gramitatem malitiæ speciei superioris peccati. Idem autem dicere debet de genere, quod est species subalternatæ: proinde sẽper esse debet, sub genere grauioris malitiæ non posse contineri speciem peccati leuioris malitiæ, quam sit alia contenta sub genere leuiori. Rectè igitur semper philosophatur Diuus Thomas, vt grauius peccatum ex genere suo, & specie, quod est per se, sit indigna perceptio sacramenti, quam quodlibet aliunde commissum in creaturas: grauitas autem, speciei desumenda est à perfectione, & nobilitate oppositæ virtutis.

6 Quo circa in exemplo, quod affert Durandus, deceptus est: nam obseruantia, quæ est erga eos, qui in dignitate constituti sunt, dignior virtus est, quam iustitia, quæ est erga æquales: quia vt patet ex D. Thoma 2.2. quæstione 80. artic. 1. hæc virtus assignatur vt pars potestati-

uæ iuſtitiæ;ſicut religio erga Deum, & pietas erga parentes: quia iuſtitia non poteſt attingere ad reddendum æquale his,qui in dignitate ſunt conſtituti,quibus ratione virtutis honor debetur, vt ibidem explicat S.Doctor: Digniori autem virtuti opponuntur grauiora peccata ex genere ſuo, & ſpecie: Ergo contumelia contra eos grauior culpa eſt ex genere ſuo,quam homicidium priuatæ perſonæ; licet hoc ex alijs circunſtantijs grauius eſſe poſsit, vt dictum eſt.Hac ratione homicidium Principis grauioris malitiæ eſt,quam priuatæ perſonæ; non ſolum ex accidẽti, quia dignior ſit perſona; ſed quia erga digniorem illam perſonã dignior virtus oppoſita verſatur, quæ eſt obſeruantia: ſicut etiam parricidium grauius eſt quouis alio ſimplici homicidio; quia ſimplex homicidium eſt contra iuſtitiam ſolum; parricidium autem contra pietatem,quæ altior virtus eſt.Hæc ibi.

7 Communis autem, & vera ſententia media eſt inter hæc extrema: & cum illa duo aſſerenda ſunt.Primum,quod,per ſe loquendo,ex ſpecie ſua, maius peccatum eſt communicare in peccato mortali, quã hominem occidere.Hæc eſt Diui Thomæ, & Thomiſtarum omnium. Gabrielis lect. 87. in Canonem Miſſæ lit. h. Henriquez, Hurt.Fagundez, & Villalobos, quos refert, & ſequitur Leander tract.an 7.diſp.7.q.7. & Trulench lib 3.cap.6.dub.4. num.2. & aliorum communiter: propter rationem D. Thomæ, quia differentia ſpecifica ſumitur ex obiecto; & grauitas peccatorum ex virtute cui opponuntur: & hoc eſt peccatum ſacrilegij oppoſitum virtuti religionis,quæ dat cultum Deo,& Chriſto ſub ſacramento: aliud vero peccatum eſt contra iuſtitiam,quæ ad puram creaturam terminatur. Et contra ſolutionem Durandi inſtat Caietanus: quia maius peccatum ſecundum ſuum genus, eſt blasphemia cõtra Deum,quam homicidium: & tamen iſti actus ſunt diuerſarum rationum: & ſic de ſimilibus.

8 Secundo aſſerendum, homicidium ex damno illato,& ex alijs capitibꝰ, & ex maiori conatu, poteſt æquare, imò excedere indignam ſumptionem Euchariſtiæ, ita vt in æſtimatione morali prudentum,& in rigore Scholaſtico,hoc ſimpliciter in indiuiduo ſit minus peccatum,quam homicidium. In primis iam diximus cum D.Thoma,& communiori Theologorum ſententia,poſſe peccatum leuius ex genere,vel ſpecie,creſcere ex damno, vel contemptu, ita vt æquet,vel ſuperet peccatũ grauius ex ſpecie,vel genere,vt videri poteſt cap.2.Theol.Mor.q.4. §.4. Et in hoc puncto in terminis docet Paludanus (malè pro alijs ſententijs referri ſolitus) in 4.diſtinctione 9.q.2.art.2.num.10. ita dicens. Prima concluſio.Communicare cum conſcientia peccati mortalis, videtur medium inter peccata,quæ committuntur in Deũ, & quæ committuntur in proximum;ſicut homo aſſumptus eſt medius inter Deum, & hominem.Et ideò, *quantum eſt ex parte obiecti*, videtur grauius,quam omne peccatum in proximum commiſſum: Quamvis *ex genere operis,& ex contemptu faciẽtis* poſſit illud eſſe *grauius*;quemadmodum homicidium eſt grauius, quam violatio Sabbati,quæ eſt contra Deum.Hæc ibi.

9 Caietanus hac quæſt.80. art. 5. concludit.Nec graue videtur ſapientibus, magis eſſe peccatum ſecundum ſuum genus hoc ſacrilegium, quam ſimplex homicidium:quando intelligunt homicidiũ eſſe grauius aliunde, ſcilicet ex damno vitæ illato,& alijs huiuſmodi.Et Petrus Soto lectione 12.de Euchar.folio 125.ait. Et hæc quidem (vt B. Thomas inquit) de peccatis æſtimatis ex ſuo genere,certa ſunt; quãuis ex circunſtantijs poſsint alia eſſe *grauiora*. Itaque non dubitamus hoc peccatum maius dicere homicidio ex ſuo genere,quã quam illud ſit maius nocium.Et certe, ſi quis rectè expendat quantum præſtet Deus rebus cæteris,& poſt Deum Chriſti humanitas,videbit quantum hoc peccatum ſit, quod attinet ad ſuam natutã;quamuis ſint alia apud homines peiora.

10 De iſta grauitate,quæ ſumitur ex contemptu,& ex nocumento, exponẽdus Dominicus Soto in 4.diſt.12.q.1.art.5.§. *Reſpondetur autem*, cum ait.Sed tamen cum dicimus *genere ſuo*,inſinuamus, quod peccatum minus ex obiecto,poteſt fieri maius ex circunſtantijs.Et infra.Sic ergo prodere rempublicam,aut occidere principem,grauius peccatum eſt,propter damnum,quam indigne ſumere ſacramentum; imò quam vna leuis blasphemia; vel actus infidelitatis,etſam ſi pertingerent ad peccatũ mortale.At vero de ſimplici homicidio, quòd ſit grauius quã indigne ſumere;non auderẽ ſimpliciter definire;ſed cũ diſiũctione.Accedere enim indigne ad ſacramẽtũ ex metu,ſcilicet,nequis ſuũ prodat peccatũ, crediderim non eſſe tã graue,quã ſimplex homicidium;ſed tamen ex vilipendio,& contemptu ſumere ſacramentum indigne,grauius eſſet.Quod ſi arguas. Non tam atrociter punitur à republica.Conceditur,quia reſpublica in ſupplicijs decernendis nõ dirigit oculum niſi ad iniurias ciuibus illatas, quibus perturbatur pax. Peccata autem, quæ committuntur in Deum, ipſum ſatis (vt inquit lex) habent vltorem.Eo potiſsimũ,quod vti ait.Paulus 1.ad Cor.11.propter indigna ſumptionem Euchariſtiæ pluri mi plectuntur morbis;atque adeò morte. *Propter hoc enim*,inquit, *inter vos dormiunt multi*.Vnde S.Cyprianus in epiſt. ad Martyres,multos cruciatus refert,quos homines propter indignam ſacramenti ſumptionem perpeſsi ſunt. Hæc Soto. Et Petrus Ledeſma cap.11.conc.4.diffic.1.Et Trullèch vbi ſupra,& Granados Controu.6. tractatu 10.diſp.6.num.3.citans,& ſequens Caietanũ.Quæ tam diſtincte retuli,quia multi in hoc puncto Authores,& ſententias cõfundunt.

§. III.

Vtrum ſit grauius communicare cum pluribus peccatis, & præcipuè carnalibus?

11 Admonet autem D. Thomas ad 5. quod quanto peccata ſunt grauiora,quibus eſt irretitus ille, qui communicat,tanto grauius peccat. Inquiritur autẽ, vtrum debeat explicari in confeſsione qualitas, vel numerus peccatorum,cum quorũ conſcientia aliquis ad Euchariſtiam acceſſit? Refert Leander tract.7.diſp.7. quæſt. 4.quod affirmant Petrus Ledeſma tom.1. Summæ cap.6. de Sacramentis in genere poſt 7.conc.& cap.11.de Euchariſtia, quẽ citat,& ſequitur Marcus de Huertos. Sed non bene refert,quia Ledeſma illo cap.11. cõc.4.diffic.2.ſolum dicit eſſe grauius peccatum (quod nullus negat) non tamen affirmat id de quo modo inquiritur. At vero de ſacramentis in genere cap.6.conc.8. diffic.1.potius docet,quod *communiter loquendo*,non ita aggrauant notabiliter,quod neceſſario debeant exprimi in confeſsione:ſecus vero ſi eſſet in culpa grauiſsima,& extraordinaria,& miniſter eſſet vitæ deperditæ;& eſſet in multis,& grauiſsimis peccatis.Huertos folio 256.ſolum ait,quod hæc opinio ſecurior eſt. Neuter ergo eam abſolute,& vniuerſaliter docet.

12 Vazquez diſp.207.cap.1.num. 12.ait Nihilominus ego exiſtimo, nõ eſſe neceſſario explicandum in confeſsione, vtrum cum multis peccatis,an cum paucioribus quis acceſſerit ad ſacramentum: ſed ſatis eſt explicare,ſe in ſtatu peccati mortalis acceſſiſſe:quia neque circunſtãriæ,etiam notabiliter aggrauantes,neceſſario ſunt explicandæ in confeſsione,ſecundum multorum opinionem,de qua ſuo loco:Neq; eſt circunſtantia notabiliter aggrauans ſæpe; & ita nullus hactenus ad hoc pœnitentes obligauit.Idem probat Lugo diſp.14.lectione 1.nu.17: quia omnia peccata opponuntur Communioni ſub eadẽ ratione ſpecifica falſificandi ſignum ſacramentale, & impediendi totum effectum ſacramenti.

13 In ſpeciali refert Suarez diſp.66. ſect.2.§.*Duo vero*,quod Alenſis 4.p.q.46. membro 4.& 5.docuit, quod maius malũ eſt accedere cum peccatis carnalibus, quã cum ſpiritualibus,etiam ſi grauiora ſint.Et quod Paſchaſius lib.de hoc ſacramento,periculoſius dicit eſſe luxurioſis ad hoc ſacramentum accedere, quã alijs peccatoribus. Quod Suarez verũ exiſtimat propter maius periculum incidendi in paruam, ac deteſtabilem conſuetudinem etiam contemnendi paulatim.

14 Sed quod attinet ad mentem Alẽſis in noua editione 4.p.q.11.membro 2. art.2.§.2.vt notat Vazquez nu.12.inquirens,vtrum grauius ſit accedere ad Euchariſtiam cum peccatis ſpiritualibus iræ, ſuperbiæ,& odij;an vero cum peccatis carnalibus? Reſpondet hos duos ſe habere inter ſe ſicut excedens,& exceſſum;ita vt ex vnã parte plus peccet,qui accedit cum peccatis carnalibus; ex alia vero plus ille, qui cum ſpiritualibus hoc ſacramentum manducat.

15 Quantum verò attinet ad rem ipſam,S.Thomas in 4.diſt.9. quæſt.1.art.3. q.5.per totã reſpondet, quod ad hoc quod aliquis digne corpus Chriſti mãducet, duo requiruntur,vt ſcilicet, ſit in ſtatu gratiæ, per quam capiti Chriſto vnitur, & quod in actu mentis eius feratur ad diuina (quod limitandum iuxta dicta q.79.) Vnde & Sacerdos monet populum, ſurſum corda ad Deum habere. Peccatum autem quanto eſt grauius,tanto magis à gratia elõgat,

Vnde cum peccata ſpiritualia ſecũdum genus ſint grauiora carnalibus, vt per Greg. lib.31.Mor.c.31.patet (quamuis aliquod carnale aliquo ſpirituali ſit grauius) loquẽdo ingenere: per peccatum ſpirituale aliquis efficitur magis indignus manducationis corporis Chriſti, quam per peccatum carnale, quantum ad primum, quod requirebatur ad digne manducandum. Sed quia per peccatum carnale, per luxuriam præcipuè, mens humana deprimitur, vt ad ſuperna ferri non poſsit: quia etiam in actu matrimoniali Spiritus Sanctus corda Prophetarum non tangit, vt Hieronymus dicit: & ſecundum Philoſ. in 7. Eth. cap. 5. impoſsibile eſt hominem aliquid intelligere in ipſa delectatione venereorum; per peccatũ carnalle homo magis indignus redditur quãtum ad ſecundum quod exigebatur ad digne manducandum. Sed quia multo grauius eſt habitum gratiæ tollere, quam actũ virturis impedire, cum illud pertineat ad peccatum mortale ſemper, hoc autem interdum ad veniale; maior indignitas relinquitur ex defectu primi, quam ex defectu ſecũdi: Et ideò ſimpliciter loquendo, plus peccat, qui peccato maiori irretitus accedit; niſi per ignorantiam excuſetur. Certius autem cognoſci poteſt peccatum mortale in peccatis carnis, præcipuè luxuria, quam in peccatis ſpiritualibus: & ideò quantum ad hoc peraccidens peccat plus accedens cum carnali peccato; quãuis ſimpliciter, & per ſe loquendo, peccet plus accedens cum ſpirituali, ſi ſpirituale carnali ſit grauius. Idem docet S. Thomas hac q.80. artic. 5. ad 2.

16 Per quam doctrinam poſſe exponi teſtimonium Paſchaſij dicit Vazquez n. 13. Sed non eſſe ad eius mentem, probat Lugo num. 10. quia Paſchaſius ait: *Vnde conſtat, quod nulli periculoſius ea contingunt, quã luxurioſi.* Nam carentia feruoris eadem eſt in luxurioſo quando communicat, & quando non communicat: nec iſta carentia creſcit ex communione: ergo non eſt magis periculum in communione cum peccato luxuriæ, quam in communione cum alijs peccatis grauioribus.

17 Quare ipſe Lugo num. 15. docet, quod maius eſt periculum luxurioſi communicantis, quam alterius peccatoris; quia in pœnam indignæ communionis priuatur ſpecialibus, ac validioribus auxilijs ad vincendas tentationes ſuæ carnis: peccat enim contra ſacramentum puriſsimum, quod in remedium tentationum, Deus miſericordiſsime prouidit: & ideò merito à Deo derelinquitur: ſicut qui aliorum non miſeretur, diuinam etiam demeretur erga ſe miſericordiam.

18 Sed contra primo, quia ex hoc diſcurſu ſolum ſequitur, quod qui cum peccato luxuriæ accedit ad ſacramentum, in pœnam priuetur auxilijs ad vincendas tentationes carnis; & ideò facilè in eadem labatur peccata. Quam rationem indicaſſe Paſchaſium ipſe Lugo notat, quia ait: *Quia hæc ſunt vitæ femina, quibus virgines generantur*: quaſi dicat, quia hoc ſacramentum remedium ſpeciale eſt ad caſtitatem ſeruandam; inde fit, vt qui ſacrilege illud tractat, maximum periculum incurrat in tam difficili bello ſuccumbendi, ablatis ſibi ſpecialibus, & tam neceſſarijs auxilijs. Cum quo tamen ſtat, quod qui accedit cum grauioribus peccatis ſpiritualibus, ſimpliciter periculoſius peccet, quia grauiora peccata cauſant priuationem plurium auxiliorum.

Secundo, ſicut eſt effectus Euchariſtiæ mitigatio concupiſcentiæ; ita eſt effectus illius præſeruare à peccatis futuris: quo autem plura, & grauiora ſunt peccata, tanto facilius homo in alia ruit; quia peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, ſuo pondere in aliud trahit, vt dicit S. Gregor.

Tertiò, vel loquitur Lugo de maiori periculo, màioritate ſimpliciter, vel ſolum de maioritate ſecundum quid. Si hoc ſecundum; incidit in doctrinam Diui Thomæ, & labitur in expoſitionem Vazquez, à quibus recedit. Si primum, & id falſum eſt: & argumenta, ſi quid probant, idem conuincent de grauitate, & malitia ſimpliciter: quod tamen ipſe negat.

✠

§. IV.

Vtrum grauius peccet fidelis?

19 COnſequenter inquiritur, vtrum per ſe loquendo, grauius peccet fidelis indigne communicando, quam infidelis?

Reſpondetur cum D. Thoma artic. 5. ad 2. & cum communi Theologorũ, quod peccatum infidelitatis, quod funditus ſeparat hominem ab Eccleſiæ vnitate, ſimpliciter loquendo, maximè hominem ineptum reddit ad ſuſceptionem huius ſacramenti, quod eſt ſacramentum Eccleſiaſticæ vnitatis, vt dictum eſt q.79. art.1. & q.73. art.4. Vnde & grauius peccat infidelis accipiens hoc ſacramentum, quam fidelis peccator; & magis contemnit Chriſtum, ſecundum quod eſt ſub hoc ſacramẽto. Præſertim ſi non credat Chriſtum vere ſub hoc ſacramento eſſe; quia quantum eſt in ſe, diminuit ſanctitatem huius ſacramenti, & virtutem Chriſti operantis in hoc ſacramẽto; quod eſt contemnere ipſum ſacramentum in ſe ipſo. Fidelis autem, qui cum cõſcientia peccati ſumit, contemnit hoc ſacramentum, non in ſe ipſo, ſed quantum ad vſum, indigne accipiẽs. Vnde & Apoſt. 1. ad Cor. 11. aſsignans rationem huius peccati, dicit: *Non diudicans corpus Domini*: id eſt, non diſcernens ipſum ab alijs cibis. Quod maximè facit ille, qui nõ credit Chriſtũ eſſe ſub hoc ſacramẽto. Hæc ibi S. Th.

20 Sed in 4. diſt. 9. quæſt. 1. art. 3. q. 4. cum diſtinctione reſpondet, conſiderans peccatum, quod præcedit, & quo quis redditur indignus, & peccatum quod cõmittitur indigne manducando. Quia ergo peccatum infidelitatis eſt grauius cæteris alijs peccatis; ideò infidelis manducans indignior eſt ad manducandum. Sed quia nõ credit illud, quod ſumitur, eſſe tantæ dignitatis, quantæ eſt; ideò non tantum peccat in abuſu: quia ignorantia infidelitatis excuſat ne ſit tam graue peccatum. Et ideò infidelis indignior manducat; ſed peccator fidelis magis indigne. Sed quia ſimpliciter maius eſt peccatum infidelis, qui contemnit Chriſtum formaliter, vel interpretatiue in ſe ipſo, in ſua doctrina, & in ſacramento; quam peccatum fidelis indigne manducantis, qui ſolum opponitur vſui ſacramenti; ideò, cæteris paribus, per ſe, & ſimpliciter loquendo, magis peccat infidelis.

§. V.

Vtrum indigne communicans plura committat peccata?

21 VLterius videndum, vtrum ſit vnum, vel plura peccata indigne communicare?

Cano in Relect. de Pœnitentia 4. p. §. *At vero articulus*, affirmat eum qui cõmunicat non contritus, peccare duplici peccato. Refertur pro eadem ſententia Soto: ſed malè, cum oppoſitam teneat. Hanc ſequitur Chamerota de Euchar. cap. 10. dubio 2. Vocantque probabilem Petrus Fay in Addit. ad 3. p. q. 4. ar. 3 diſp. 1. conc. 4. Et Hieron. Garcia in Summa tract. 3. diffic. 5. dub. 1. puncto 1. num. 7. pro ea referens Petrum à S. Ioſeph de ſacram. p. 1. diſp. 6. ſect. 2. Bandellito. 1. lib. 2. diſp. 18.

22 Rectè tamen ait Soto in 4. diſt. 17. q. 2. art. 6. §. *Poſtremum autem*, hoc vnicum eſſe peccatum: quia quando præceptũ per ſe contritionis non obligat niſi ratione Euchariſtiæ ſumendæ, non eſt niſi vnum ſacrilegium indignę ſumptionis Euchariſtię. Probat etiam Nuño q. 80. artic. 4. diffic. 3. cõc. 2. quia vbi eſt vnum propter aliud, ibi eſt tantum vnum formaliter loquendo: ſupponimus autem non inſſare tunc præceptum contritionis per ſe, ſed peraccidens, & ratione communionis: ergo violãdo illud, tantum erit vnicum ſacrilegium, vt iam cõmuniter tenent Theologi.

23 Imò Vazquez diſp. 107. cap. 1. nu. 5. & 6. dicit non committere duo peccata eum, qui prohibitus præcepto aliquo accedere ad hoc ſacramentum, illud indigne ſumit: quia vtrumque præceptum habet eandem rationem motiuam: & quãdo præceptum humanum habet idem motiuum ac diuinum, tranſgreſsio vtriuſque non eſt niſi vnum peccatũ, vt dixerat 1.2. diſp. 89. cap. 3. Hic autem adeſt idem motiuũ, quia vtraque prohibitio eſt intuitu religionis.

24 Idem tenet Lugo diſp. 14. ſect. 1. dubio 3. licet rationem impugnet, quia præceptum, vel excommunicatio humana nõ habent adæquatè idem motiuum, ac præceptum diuinum de non communicando indigne; tamen quoad praxim cenſet opinionẽ eſſe verã: quia præceptũ diuinũ habet pro motiuo totũ quod habet præceptũ humanũ, nẽpè remouere ab hoc ſacramen-

Indignos, ex quo motiuo remouentur ab Eccleſia excommunicati; ſicut & remouetur non ieiuni propter eandem reuerentiã ſacramenti; licet ſint in gratia. Ille ergò, qui explicat ſe accepiſſe Euchariſtiam indigne, ſeu in in ſtatu peccati, iam explicat ſufficienter malitiam, quæ ſumitur etiam ex prohibitione Eccleſiæ, ſcilicet, ſe peccaſſe contra præceptum remouens indignos hoc ſacramento, in quo motiuo conuenit vtrumque præceptum. Sequitur Diana 2.p.tract.14.reſol.22. & 3.p.tract.4.reſol. 35. & 5.p.tract.13.reſol.62. Et Paſqualigus in Sacra morali doctrina diſp.112.ſectione 2.num.6. & 7. Imò Gaſpar Hurtado de ſacramentis diſp.9.diffic. 1. quem refert, & ſequitur Diana 4.p.tract.4. miſcell. reſol.105. docet eum qui in ſtatu peccati mortalis, & non ieiunus ſumit Euchariſtiã, vnicum committere peccatum; quia vterque titulus eodem modo opponitur religioni; nec eſt vnde peccata numero multiplicentur.

Alij dicũt in his caſib⁹ nõ cõmitti duplex peccatum; ſed propter circunſtantiam notabiliter aggrauantem, debere id totum exprimi in confeſsione.

25 Communis tamen, & vera ſententia docet in illis caſibus commiti duo peccata diſtincte in confeſsione explicanda. Ita Authores, quos referunt, & ſequuntur Bonacina diſp.4.q.6.de Euchar.punct. 1.num.34. Hieronimus Garcia tract.3.Sũmæ diſnc.5.dub.1.puncto 1.num.8. Et Auerſa q.8.ſect.5.§. *Sed videtur*, ita dicens. Nam certe in praxi, ſi quis præter ſtatum mortalis peccati, eſſet etiam excommunicatus, non cenſeretur ſufficienter confiteri dicendo, communicaui in ſtatu peccati; ſed deberet etiam addere, & in ſtatu excõmunicationis. Sicuti ſi communicaret non ieiunus, deberet ſine dubio, hoc etiam diſtincte promere, quamuis hoc quoque præceptum ſit ex motiuo reuerentiæ erga ſacramentum, & ſit prohibitio quædam humana arcens non ieiunos à communione. Quamuis è contra ſufficeret dicere, communicaui cum eſſem excommunicatus, vel cum eſſem non ieiunus: quia hoc ipſo explicat ſe communicaſſe in ſtatu peccati, ſaltim ea ipſa voluntate ſic communicandi. Stando etiam in ratione, quamuis ſit idem motiuum reuerentiæ in genere; tamen alius modus reuerentiæ in ſpecie eſt, non habere conſcientiam peccati mortalis, ac non eſſe impeditum aliqua cenſura: quæ ſanè poteſt ligare etiam in ſtatu gratiæ, ac non commediſſe, & bibiſſe. Et præterea conſiderari adhuc poteſt aliud motiuum Eccleſiæ in ferenda cenſura, & prohibitione illi annexa, nempè ad plectẽdam contumaciam, & inobedientiam, ob quam per ſe, & principaliter fert cenſuram, virtute cuius prohibet participationem ſacramentorum. Et ſimiliter in prohibenda communione non ieiunis, ſcilicet, ob illam reuerentiam corporalẽ. Sicut certe ſi Sacerdos indignus celebraret etiam ſine veſtibus ſacris, alijs ve ritibus, deberet ſine dubio id expreſſe confiteri: & reuera eſſet reus alterius diſtinctæ culpæ. Hæcibi.

26 Accedunt duæ rationes, quas refert, & inſolutas relinquit Diana illa reſolutione 195. nam licet vtrumque peccatum opponatur eidem virtuti religionis, non tamen eodem modo illi opponuntur, cum diuerſam materiam reſpiciant, & diuerſam habeant deformitatem: nam accedere cum peccato mortali ad Euchariſtiam, opponitur reuerentiæ ſacramento debitæ quoad puritatem animæ: quæ puritas eſt neceſſaria ex iure naturali diuino. Accedere vero ad illam non ieiunum, opponitur reuerentiæ debitæ quoad diſpoſitionem corporalem; & non eſt diſpoſitio neceſſaria ex iure naturali diuino. Et homicidium, furtum, & contumelia eidem virtuti iuſtitiæ opponuntur: & tamen ſpecie differunt: ergo pariter in præſenti. Videantur, quæ dixi capite 25. Theol. Moral. quæſtione 1. §. 3.

DVBIVM. VI.

Vtrùm, qui eſt in peccato mortali, teneatur confiteri antequam communicet?

§. I.

Semper fuit præceptum confitendi ante communionem.

1 ANte Concilium Tridentinum, aliqui Canoniſtæ, & Theologi docuerunt, nullum eſſe præceptum diuinum, nec Eccleſiaſticum, vt ille, qui erat in peccato mortali, & illius reputabat ſe habere contritionem, ſacramentaliter confiteretur, etiam Confeſſarij habita copia. Sic docuit Abbas Panormitanus in capite, *de homine, de celebratione Miſſarum*. Richardus etiã de Mediavilla in 4.diſt.17.artic.3.q.6. docuit poſſe quemquam abſque cõfeſsione ſumere Euchariſtiam; quamuis nulla alia interce dat cauſa, quam vt abſens Sacerdos expectetur, cui deuotius, & commodius fiat confeſsio. Richardum citat, ſequiturque Adrianus de Confeſsione q.3. Summa Roſella, & alij. Caietanus etiam ſuper 1.ad Cor.11. & in Summa verbo *Communio ſacramentalis*, & in peculiari Opuſculo, & hac q. 80. art.4. in antiqua editione, docet non peccare mortaliter peccatorem contritum, qui ante Communionem non confitetur, confeſsionis habita copia. Idem, quamuis dubitatiue, dicitur in Margarita Confeſſorum folio 226. Citatur Armilla verbo *Communio*. Sed loquitur ſecũdum Caietanum. Nã oppoſitum eſſe quaſi omnium, & D. Thomæ, tandem fatetur, & ſequitur.

2 Fundamentum erat, quia præceptum, obligans ſub mortali, non debet adſtrui, niſi de illo ſufficienter conſtet ex iure naturali, aut diuino, aut humano. Sed ſolum extat præceptum Eccleſiæ, vt Confeſsio ſemel in anno fiat: & non extabat, quod ante communionem fiat confeſsio: alioquin ſufficeret præcipere communionem Paſchæ, vt eo ipſo intelligeretur præceptum eis, qui peccauerunt mortaliter, vt anteſacramentaliter confiterentur: ergo cum homo per contritionem ſit in gratia, non accedit indigne, ſi ſine confeſsione ad Euchariſtiam accedat.

Secundo: nam reliqua omnia ſacramenta licet ſine præuia confeſsione ſuſcipere: ergo quamuis ad huius ſuſceptionem exactior requiratur conſcientiæ diſcuſsio, non tamen fit inde conſequẽs vt exigatur confeſsio. Antecedens eſt communis conſenſus Theologorum, vt vidimus quæſtione 64. dubio 4. §. 5. Conſequentia videtur nota à paritate. Vnde Pãludanus in quarto diſtinctione 17. quæſtione 2. artic.5. num.17. generaliter de omnibus ait: *Non tamen mortaliter peccat ſuſcipiendo, vel miniſtrando poſtquã contritus eſt; quia Deo tam conjunctus eſt.*

3 Tertio probatur: nam Apoſtolus vt quis non manducet indigne, ſolùm exigit vt *probet ſe ipſum homo*: ergo non eſt neceſſe vt à Confeſſario probetur; vt ſic de pane illo edat, & de Calice bibat. Vnde S. Ioannes Chriſoſtomus ibi hom. 28. ait. *Non præcipit vt alter alterũ probetur; ſed ipſe ſe ne traductione faciens iudicium; & ſine teſte redargutiones.* Et Theophilatus ibidem ait. *Non alium tibi iudicem attribuo; ſed te ipſum tibi ipſi commendo: iudica igitur, & explora cõſcientiam tuam; & ſic accede.*

4 Nihilominus certum eſt ſemper fuiſſe neceſſarium, & obligationem ſub peccato mortali, quod qui peccauit mortaliter, etiam ſi ſit contritus, tenetur confiteri, habita Confeſſarij copia, antequam ad ſacram Euchariſtiam accedat. Ita Sanctus Thomas in quarto diſtinctione 16. in expoſit. textus dicens. *Et ideò qui habet copiã Sacerdotis, & neceſsitate non vrgetur ad cõmunicandum (ſicut vrgentur Sacerdotes parrochiales) non debet accedere ante Confeſsionem.* Et diſtinctione 17. quæſtione ſecunda articulo quinto quæſt.1. ad 3. ait, quod *diſpenſatio Euchariſtiæ pertinet ad miniſtros Eccleſiæ; & ideò ante remiſsionem peccati per miniſtros Eccleſiæ, non debet aliquis ad Euchariſtiam accedere; quamuis ſit ſibi culpa quoad Deum remiſſa.* Et quæſt.3. artic.1. quæſtiunc.4. ait. Sed ad confeſsionem actualiter faciendam obligatur aliquis dupliciter. *Vno modo per accidẽs, ſcilicet, quãdo ad aliquid tenetur, quod non poteſt ſine peccato facere niſi confeſſus: ſicut ſi debeat Euchariſtiam percipere: ad quam nullus poſt peccatum mortale, niſi confeſſus, accedere debet, copia Sacerdotis oblata, & neceſsitate non vrgente.* Et inde venit obligatio, qua Eccleſia omnes obligat ad ſemel in anno confitendum; quia inſtituit vt ſemel in anno, ſcilicet, in Paſcha omnes ſacram communionem accipiant; & ideò ante tempus illud confiteri tenentur.

Tandem ipse D. Thomas super 1. ad Cor. 11. lect. 7. ait. Et ideò In necessitate quidē, puta quando aliquis copiam Cōfessoris habere non potest, sufficit contritio ad sumptionem huius sacramenti. *Regulariter autem debet confessio præcedere cum aliqua satisfactione.* Vnde in lib. de Eccles. dogm. c. 53. dicitur. Communicaturus satisfaciat lacrymis, & orationibus, & confidens de Domino, mundus accedat ad Eucharistiam, intrepidus, & securus. Sed hoc de illo dico, quē capitalia peccata, & mortalia non grauant: nam quem mortalia crimina, post Baptismum commissa premunt, horror prius publica pœnitentia satisfacere: & *ita Sacerdotis iudicio reconciliatum Communioni sociari, si non vult ad condemnationem Eucharistiam percipere.*

5 Eadem fuit communis Theologorū omnium sententia in 4. dist. 9. & 17. Quare etiam iam olim per Parisiensium Academiam fuit decreta. Nec oppositum docuit Paludanus: quia illa dist. 17. loquitur de alijs sacramentis excepta Eucharistia. Quam exceptionem ipse notauerat dist. 9. q. 2. ar. 1. n. 8. dicens. Si autem homo est contritus, & non confessus de peccato mortali, nō debet communicare, quousque confessus fuerit; nisi necessitas vrgeat; vel quia est dies Paschæ, qua tenetur celebrare Parochianis, vel communicare, nec habet qui eum possit absoluere; vel parochianus habet casum episcopalem, à quo Curatus non potest absoluere: tunc enim potest communicare cū ipse postea confitendi. Hæc Paludanus.

6 Præterea probatur ex Concilio Tridentino sess. 13. cap. 7. vbi declarās præceptum, de quo Apostolus 1. ad Cor. 11. *Probet autem se ipsum homo*, sic ait Concilium. *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eā probationem necessariam esse, vt nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis contritus sibi videatur, absque premissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiā accedere debeat.* Ex quibus verbis manifeste colligitur obligationem illam antiquiorem fuisse: quia Tridentinum probat obligationem extare ex consuetudine Ecclesiæ: ergo non induxit nouam, sed declarauit antiquam necessitatem.

✠

****
****
**

§. II.

Quam certum id sit?

7 SEd inquires primo, qua certitudine tenendum, quod ante Concilium Tridentinum fuit præceptum hoc?

Alphonsus à Castro aduersus hæreses verbo *Eucharistia* hæresi 10. sub finem, & Corrad. 2. p. Resp. q. 469. & late Vazquez disp. 207. cap. 3. à n. 24 vsque 33. (malè referens Canum, vt postea videbimus) cōtendunt à Concilio Tridentino damnatā fuisse vt hæreticam. Vazquez Probat primo, quia quidquid in capitibus traditur ante Canones à Concilio pertinens ad doctrinam, ideſt Catholica fides, quā nisi quisque receperit, saluari non potest, vt dixerat 1. 2. disput. 200. cap. 3. & 10. 3. in 3. p. disp. 85. cap. 2. & disp. 189. cap. 3. Cum ergo Concilium Tridentinum declarauit extitisse præceptum de præmittenda confessione ante Eucharistiam; illam doctrinam declarauit hæreticam.

8 Concilium autem declarasse semper fuisse necessariam confessionem ante Eucharistiam, probat primo, quia non solum vsus fiunt verbo *statuit*, quod indicat præceptum; sed etiā verbo *declarat*, quod significat id quod antea erat: declarare enim aliquid esse necessarium, supponit ante declarationem, ità etiam fuisse. Secūdo, quia cap. 7. inquit ipsa Ecclesiastica consuetudine id satis declarari: illam autem consuetudinem Ecclesiæ supponit viguisse ante Concilium. Tertio, quia Can. 11. sub excōmunicationis pœna damnat eos, qui oppositum docuerint, vel pertinaciter asseruerint. Quod non faceret, si solum de nouo legem ferret.

9 At vero Ambrosius Catherinus, quē refert, & sequitur Sixtus Senensis lib. 9. Bibliothecæ annotatione 261. *vt errorem* dicunt sententiam esse damnatam. Quod tenet Serra q. 80. ar. 4. conc. 3. & cum alijs Auersa q. 8. sect. 6. & Cornejo q. 80. art. 4. dubio 2. q. 3. dicit quod est error, vel errori proximum. Et Soto in 4. distinctione 12. quæstione prima artic. 4. §. *Contraria*, ait. Sed iam tamen huiusmodi veritas maiore pollet authoritate, quam opinio. Nuño quæstione 80. artic. 4. difficult. 2. conc. 1. dicit, quod prior sententia est *prorsus improbabilis, & temeraria, & iam nostris temporibus est proxima errori.*

Non

10 Non desunt tamen, qui mitiori inurant censura. Petrus Soto lec. 12. de Eucharistia folio 126. ait exponēdo definitionem Concilij. Vbi verbum illud, *statuit, & declarat*, hoc ostendit esse probabilius: & quod dubitationi reliquum esse poterat, propterea, quod non tam aperte in Scriptura inueniatur, abstulit Ecclesia statuendo. Itaque non iudicauit contrarium erroneū esse, aut hæreticum: quare nec nos iudicare debemus: fecit tamen quia noluit id disputari, aut asseri, ita à nobis faciendum est. Videatur Victoria num. 77.

11 Melchior Cano in Relectione de Pœnitentia (habita in Academia Salmaticensi anno 1548. & ita ante illam Sessionē Concilij Tridentini) parte quinta in secundo casu folio 50. sic ait. Ac reuera, non existimo huiusmodi Caietani sententiam inter opiniones probabiles esse reponēdam: sed qua tamen nota inuri à Theologis iure possit, alij doctiores iudicabunt. Nam Caietano tantum Schola debet, homini alioqui de Republica christiana maximè merito, vt quoad fieri per pietatem licet, parcere ei iure optimo, summisque rationibus debeamus: Hæc Canus. Quasi Vazquez legisset, forsan mitius cum Caietano ageret, & fidelius Canum referret.

Sed & idem Cano libro 5. de locis cap. 5. q. 4. §. *Non negitur.* sic ait. In Concilio tamen Tridentino sessione habita 11. Octobris Anni 1551. de Eucharistiæ sacramento definitum est, confessionem sacramentalē Eucharistiæ præmittendam esse, si conscientia peccati mortalis grauat. Et protinus, si quis, ait Synodus, contrarium, docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. *Sed hoc propter periculum cautum est: erat enim opinio contraria pernicioſa.* Ideoque excommunicatio illa ad publicam doctrinam vel maximè refertur. Nam, quod sententia Caietani *non fuerit pro hæretica condemnata, & nos testes sumus, qui Concilio interfuimus, & contextus ipse demonstrat.* Habet enim Canon vndecimus, idemque postremus, in hūc modum. *Si quis dixerit, solam fidem esse sufficientē præparationem ad sumendum sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum, anathema sit.* Enestigio autem adduntur, mutata dicendi forma, hæc verba: *Et ne tantum sacramentum, &c.* Vbi vides Caietani sententiæ anathema non dici; sed quoniam non solum falsa, sed noxia etiam erat, reprobari: & propter periculū, publicam præsertim, prædicationē, & disputationem interdici. Hæc Cano. Quæ prudentissime videntur asserta. Nam illa regula Vazquez, quod omnia asserta in Concilijs pertinentia ad doctrinam, sint fidei definitiones; & ipsi testes oculares Concilij falsum esse testantur, & nos sæpè diximus q. 76. dub. 1. & 5. & q. 64. dub. 2. & alibi sæpè.

12 Suarez etiam disp. 66. sec. 3. §. *Sed quæres*, ait. Mihi videtur directam intentionem Concilij fuisse simpliciter pœnam illā imponere in eos, qui ausi fuerint quocumque titulo, vel quæsito colore, negare obligationem præmittendi confessionem ante communionem. Vnde si quis diceret hoc non esse alicubi necessarium, vel quia ibi non est promulgatum Concilium; vel quia non est receptum; contra intentionem Cōcilij ageret, & prædictam pœnam incurreret, vt existimo: quia illa est veluti definitio pertinens ad doctrinam, quę in Ecclesia tenenda est, & docenda: & est vniuersalis absque vllā limitatione. Et Concilium nō fundat illam in præcepto à se lato, sed in necessitate, quam Ecclesiæ consuetudo declarat, vt in cap. 7. dixerat. Et ideò simul vritur verbo statuendi, & declarandi; quia & statuit nouum præceptum, & declarat antiquum: & ideo absolute decreuit hoc esse necessarium. Quo fit vt consequenter Concilium reijciat Caietani sententiam; quia non potest aliter consistere vniuersalis obligatio; & necessitas, quam Concilium statuit; nisi fundetur in antiquo præcepto; & non tantum in nouo. Qua propter *plus esset, quam temerarium* nūc defendere Caietani opinionem. Non tamen incurreret excommunionem a Concilio latam, quia ità sentiret, donec aliquem actum exerceret eorum, quos Concilium numerat, qui sunt docere, prædicare; pertinaciter asserere, aut publice defendere, non esse necessarium confiteri ante communionem. Hæc Suarez. Et Bonacina disp. 4. q. 6. punc. 1. nu. 10. citans quindecim Authores. Sed illi quidem docēt cōclusionem: gradum autem certitudinis diuersissime exponunt. Lugo etiam disp. 14. sec. 4. num. 56. à censura abstinet, solum dicens; quod sententia Caietani ab omnibus reijcitur, & merito.

13 Mihi videtur ante Tridentinū fuisse falsam, & temerariā, & in praxi nociuā: & ad hæc inconuenientia vitanda sub anathemate in Cōcilio prohibitam. Nullum tamē video firmum argumentum, quo dicamus

tunc

tunc fuiſſe hæreticam, aut erroneam. Poſt Concilium vero id aſſerere, ad minus eſſet erroneum: nam cum Concilium dixerit: *Sancta Synodus ſtatuit, declarat, ac decernit*: nullus ſine aperto errore poteſt negare, poſt illud decretum hoc eſſe neceſſarium; quia vel eſſet contra verba, vel contra poteſtatem Concilij: quam ſoli hæretici in illo reſidere negant: & totum hoc videntur docere Authores vltimo relati.

§. III.

Vtrum ſit præceptum diuinum?

14 SEcundo inquiritur, quale ſit hoc præceptum?

Quidam arbitrãtur eſſe præceptum Eccleſiaſticum, Apoſtolica traditione, & perpetua Eccleſiæ conſuetudine obſeruatum. Ita Ioannes de Medina Codice de Confeſſione q.17. Palatius in 4.dist.9.q.10.ad 1. Indicatque Nauarrus de Pœnit.dist.5.in principio circa 3.p. Gloſſæ num.32. quatenus docet hoc præceptum ortum eſſe ex cõſuetudine Eccleſiæ. Quod & dicit in Summa cap.21.num.49. Et Coninch q.80 art. 4.dub.1. Probans primo, quia Chriſtus non ſolet dare præcepta circa modum ſuſcipiẽdi ſacramenta; niſi quæ ſequuntur ex eorũ inſtitutione: vt patet in omnibus alijs ritibus ad alicuius ſacramenti ſuſceptionem neceſſarijs, quorum conſtitutionem Chriſtus reliquit Eccleſiæ. Sed quod ante communionem peccator contritus debeat confiteri, non ſequitur ex inſtitutione ipſius ſacramenti: quia non tenemur ſemper eligere viam tutiſſimam; & cũ quis poſſit Deo reconciliari vel contritione, vel ſacramento Pœnitentiæ; ſufficit alterum eligere, vt quis in gratia accedat, & nõ ſit indignus cõmunicare. Ergo non eſt obligatio iuris diuini, quod contritus cõfiteatur antequam cõmunicet.

15 Secundo probat, quia Concilium Tridentinum videtur aperte innuere; ſiquidem probat confeſsionem præmittendam, quia communicaturus 1.ad Cor.11. iubetur primo ſeipſum probare, quam probationem ex conſuetudine Eccleſiæ probat ita debere fieri. At qui illud præceptum, quatenus aliquid ſuperaddit iuri naturali diuino, ſolum eſt Apoſtolicum; vt conſtat ex ipſo cõtextu Apoſtoli; ſiquidem primo refert, quæ circa hoc à Chriſto acceperat: deinde ſuis verbis infert, quæ ex illis ſequũtur; & poſtea explicat quid debeat facere quis vt non indigne manducet: quæ partim erant iuris naturæ, & partim iuris poſitiui. Ergo præceptum præmittendi confeſsionem, eſt ſolum Apoſtolicum. In quo Pontifex poſſet valide diſpenſare, atque etiam licite, ſi cauſa occurreret. Idem tenet Bauny trac.5.de Euchar.q.22.

16 Fauet huic opinioni Suarez diſp. 66.ſec.3.in fine dicens. Admittendo autem hoc vniuerſale, & antiquum præceptum, an illud ſit iuris humani, vel diuini, *mera opinio eſt*; noſtramque ſententiam (nempè tertiam) ſolum *vt probabiliorem, & magis piam defendimus*. Eodem modo loquuntur Leſius, & Amicus, & alij, vt referunt, & ſequuntur Diana parte 9.trac.3.reſol.2. Leander trac. 7.diſp.7.q.12.qui oppoſitam ſolum vocat probabiliorem. Et hanc eſſe valde probabilem, dicit Hieronymus Garcia in Summa trac.3.diſſic.5.dub.1.punc.4.num.29.

17 Secunda ſententia docet hoc præceptum eſſe naturale conſecutum ad inſtitutionem vtriuſque ſacramenti. Ita indicat S.Bonauentura in 4.diſt.13.dub.1.circa litteram, & diſt.16.dub.12.circa litteram. Et Sylueſter verbo Euchariſtia 2.q.7.num.9. in fine ait. *Tota autem ratio obligationis ad confeſsionem hic eſt reuerentia ſacramenti, quæ naturali iure debetur, & non aliquod præceptum Canonis; licet multæ de hoc ſint Gloſſæ*. Et Petrus Soto lec.13.de Euchariſtia, §. *Quod vero*. Ait. Et hoc ex ipſo iure diuino, & naturali ius ſacramenti ſatis oſtenditur. Cum enim cibus ſacramentalis ſit, præcedere debet vnificatio etiam ſacramentalis. Et quod ſola contritione remittatur peccatum, verum eſt: tamen hoc ſacramẽtorum omnium sũmum, ad quod cætera ordinantur ſacramẽta, merito requirit aliorum ſacramentorũ præparationem. Hanc ſententiam aliquam habere probabilitatem, dicit Nuño q.80. art.4.diffic.2.conc.3.quatuor probãs argumentis.

18 Tertia, & hodie communis, & tenẽda ſententia, tenet præceptum hoc eſſe diuinum poſitiuum. Ita Cano Relectione de Pœnitentia parte quinta caſu ſecũdo ad 2. dicens. An vero ius hoc ab Eccleſia, an à Chriſto Domino extiterit; id verti in quæſtionem poteſt. Nos diuinum præceptum eſſe arbitramur: quod per manus à Chriſto ad Apoſtolos, ab Apoſtolis ad nos venit. Idem docet Soto in 4.diſt.12.q.1.art.4.§. *Contraria*. Nuño vbi ſupra conc.3. Serra cõcluſione 4. Petrus Ledeſma cap.11.conc.8. Suarez, Suarez, & Vazquez, Lugo, & omnes iam communiter.

19 Probant Cano, & Soto ex D.Auguſtino lib.4.de Baptiſmo contra Donatiſtas cap.24.dicente. *Si quiſquam in hac re authori tatem diuinam quærat; quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi Apoſtolica authoritate traditum, rectiſſime creditur*. Hæc autem conſuetudo conſtat ex Euſebio lib.6. Hiſtoriæ Eccleſ.cap.2.dicente: de Phillippo Imperatore traditum nobis eſt, quod cum in die Paſchæ communicare myſterijs voluiſſet, ab Epiſcopo loci non prius eſt permiſſus, niſi confiteretur peccata ſua, & inter pœnitẽtes ſtaret. &c. Quæ autem ratio eſt de confeſsione publica in ordine ad peccata publica, eadem prorſus eſt de cõfeſsione ſecreta in ordine ad peccata ſecreta. Quod enim publice, vel occulte fiat confeſsio, qualitas ſacramenti eſt, non ſubſtantia. Sozomenus lib. 9.Hiſtoriæ tripartitæ cap.35. hanc conſuetudinem ab antiquiſſimis temporibus Romanos Pontifices conſeruaſſe, teſtis eſt.

20 Affert item teſtimonium ex libro de Eccleſ.dogmat.cap.53.& lib.de ſalut. documentis cap.33.inter opera S.Aug. Et ex eodem S.Auguſtino epiſt.118.ad Ianuarium cap.3. S.Cyprianus multis locis huius rei teſtis eſt: lib.3.Epiſt.54.poſt multa, contra eos, qui hanc traditionem non ſeruant; ait. Contempta Domini lege, & obſeruatione, quam iidem Martyres, & Confeſſores tenendam mãdant, ante reditum noſtrũ communicant cum lapſis, & Euchariſtiam tradunt. Idem habet epiſt.18. Et latius in ſer.5.de lapſis.

S.Leo epiſt.69.aliàs 91.ad Theodorũ Epiſcopum Foro Iulienſem cap.2. Refertur de Pœnit.diſt.1.cap. *Multiplex. Mediator* (inquit) *Dei, & hominum hanc præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt cõfitentibus pœnitentiæ ſatisfactionem darent, & eadem ſalubri ſatisfactione purgatos ad communionem ſacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent*. Ricardus de S.Victore in libro de poteſtate ligandi atque ſoluendi cap.21. *Audacter* (ait) *dicò: Stante Sacerdotis abſolutione ad communionem corporis, & ſanguinis Chriſti quis acceſſerit, iudicium ſibi manducat, & bibit, quamuis eum peccaſſe multum pœniteat, & vehementer doleat, & ingemiſcat*.

21 Præterea, ad miniſtros Eccleſiæ pertinet ad hoc conuiuium dignos admittere, indigneſque repellere, iuxta Parabolam Mathæi 22.de eo, qui inuentus eſt in conuiuio, non habens veſtem nuptialem. At dignos admittere, indignos repellere, niſi per confeſsionem nõ queunt: Ergo, &c. Et profecto, ſi conſtaret Eccleſiæ quemquam pèc caſſe mortaliter, nõ exciperet ad hanc animorum menſam Dei inimicum; niſi prius per ſacramentum Confeſsionis Deo, ſibique conciliaret.

22 Hæc & alia duo argumenta, quæ ibi proponit Cano, ex quo alij deſumpſerunt, probant id ad quod præcipuè ab ipſo afferuntur, quod eſt indubitatum, de præmittenda confeſsione ſemper extitiſſe præceptum. Vide præmiſſerat. Nec quiſquã inter fideles vir bonus, & ſapiens auſus eſt vnquam poſt mortale peccatũ ad Euchariſtiam ſine præuia cõfeſsione venire. In mẽte igitur cuiuſcumque fidelis ſcriptum eſt, & in animo quaſi inſculptum de Confeſsione ante Euchariſtiam præceptum. Hæc ibi. Sed quia nunc, ſuppoſito præcepto, an ſit diuinum poſitiuum inquirimus; ideò aliæ exiguntur probationes.

23 In primis de teſtimonio Apoſtoli inquit Cano ad 1.nec confeſsionem præſcribere, nec excludere: tantum enim iubet, vt homo expendat vitam ſuam, examinetque conſcientiam, vt ſi iuſtum ſe inuenerit, ſecurus accedat; ſin vero in iuſtũ, videat quid facto opus ſit vt digne corpus dominicum accipiat. Nam aliquando opus eſt publica pœnitentia, & reconciliatione cum proximo, & reſtitutione male ablatorum; aliquãdo ſufficit confeſsio; & cum aliud non ſuppetit remedium; quia non eſt copia cõfeſſoris, & communicandi vrget neceſsitas; contritus digne accedit. Quod & ſequitur Suarez dicens Apoſtolum non explicuiſſe præceptum confeſsionis; ſed probationis, præſcindendo ab hac, vel illa. Et Lugo num.72. rectè probat Apoſtolum in verbis illis: *Probet autem ſeipſum homo*; licet non excludat confeſsionem; de illa tamen ſpecialiter nõ agere; neque ex illis verbis cum illã generalitate prolatis potuiſſe obligationem confeſsionis colligi. Sicut enim ſi Paulus dixiſſet neceſſariam eſſe ad Euchariſtiam obſeruantiam præceptorũ Eccleſiæ; non poſſet ex his ſolis verbis colligi neceſſariam eſſe obſeruantiam ieunij naturalis, niſi aliunde probes eſſe legem Eccleſiæ de illo ieunio obſeruando, &c. Et ideò Concilium non probauit neceſsitatem confeſsionis ex verbis Pauli nude ſumptis; ſed adiuncta conſuetudine, quæ probat ad debitam probationẽ exigi etiam confeſsionem mortalium. Quæ re

re male Vazquez nu.43.contendit, quod si ex verbis Pauli non colligitur necessitas confessionis, vix potest aliunde colligi præceptum illud esse diuinum, & non mere Ecclesiasticum.

24 Colligitur enim ex verbis S.Leonis, & S.Cypriani, vt attulerant Cano, & Soto: & ponderat Lugo à num.75. vsque 78. Colligit etiam Soto ex Tridentino notans in illo Ecclesiasticam consuetudinem nō in medium afferri tamquam potissimum, & primum fundamentum huius ritus, quasi sit de iure tātum Ecclesiastico; sed quasi declaratoriam diuini præcepti, quod Paulus insinuat: ex illo enim sic intellecto præcepto mos vniuersalis Ecclesiæ ortus est, in qua nemo ad sacrosanctam communionem absq; præmissa communione accedere fuit ausus.

25 Addit Lugo num.73. quod si obligatio oriretur ex mera consuetudine, aut præcepto humano, non apparet cur Cōcilium deberet condemnare, & excommunicare eos, qui negarent talem obligationem: omnis enim lex, aut consuetudo humana exposita est inefficaciæ in obligando; siue quia in aliqua Prouincia legitime recepta non esset; aut quia per legitimam consuetudinē contrariam esset contra illam iam præscriptum: cur ergo non posset aliquis dicere, in aliqua Prouincia non esse eiusmodi obligationem? Præsertim cum ex Concilio Florentino cōstet inter alia hoc etiam obiectū fuisse Græcis à Latinis, cur eorum Sacerdotes ante Missæ celebrationem non solerent confiteri? Si ergo censura Tridentini vniuersalis est, & legitima, supponit alicubi nō posse veram esse illam doctrinam negantem obligationem cōfessionis præuiæ: atque ideò eam obligationem fateri debemus prouenire ex precepto aliquo plusquā humano.

26 Nec est eadem ratio de receptione, & administratione aliorum sacramentorū, ac de receptione Eucharistiæ; Tum quia vt ait Cano ad 5. non propter animi puritatē, solum, & Dei gratiā necessariam; sed propter Christi peculiare præceptum confiteri ante Eucharistiam debemus. Administratui autem sacramenta, nulla, aut Christi, aut Ecclesiæ lege confiteri tenentur; sed solum animi munditiem habere; quæ sola interiori pœnitentia comparatur. Nec traditionē habemus quod ad alia sacramenta recipienda præcedere debeat sacramentalis confessio; sicut hic habemus. Tum quia vt inquit Soto ad 3. non suffragatur ratio ex æquo ceteris sacramentis, & isti in præparatione: nam cum hoc singulariter contineat Christum ipsum, & propriè in alimoniam viuētium institutum sit, confessio autem ad tollendum peccata; ordo ipse expostulat, vt prius per sacramentum pœnitentiæ homo curret reuiuiscere, vt idonee, & reuerenter ad hoc sacramentum accedat.

§. IV.

Quæ causæ excusent?

27 TErtio inquiritur, quæ causæ excusent ab obligatione huius præcepti affirmatiui, de præmittenda sacramentali confessione peccatorum mortalium, antequā ad sacram Eucharistiam accedat?

Duas conditiones simul debere concurrere, nempè carentiam Confessoris; & necessitatem communicandi, aperte indicat Concilium Tridentinum illa Sel.13. tum illis verbis: *Modo non desit illis copia Confessoris*: Tum illis: *Quod si necessitate vrgente*, &c. Quia est præceptum positiuum, solum obligans cum potest prudenter humano modo seruari. Quia vero carentia Confessoris prouenire potest, aut ex eius absentia, aut ex defectu iurisdictionis, aut ex damno quod ab illo timetur. Et necessitas communicandi, aut celebrandi, vel potest prouenire ex officio, aut ex mortis articulo, aut ex infamia, vel scandalo consequutis ex hoc quod quis non communicet. Ideo de istis siggillatim dicendum.

28 Primus ergo casus est (inquit Soto in 4.dist.12.q.1.art.4.circa finem) articulus mortis: vt si esset solus Sacerdos cæcus, & surdus, qui non posset cōfessionem audire; aut si esset mutus, qui non posset absolutionem proferre; posset contrito periclitante Eucharistiam sine confessione porrigere: aut si infirmus iaceret, posset illam per Diaconum ad infirmum mittere, vt dist.13.q.1.artic.3. videbimus. Item & Sacerdos ipse iam iam moriturus, qui non haberet alium, cui confiteretur, posset ipse confecrare, & sumere sacramentum. Hæc doctrina communiter recipitur, vt, multis relatis, ostendunt Diana parte 9.trac.3.resol.16. & Leãder trac.7.disp.7.q.22.

29 Secundus casus (prosequitur Soto) est necessitas, quæ ex officio pendet: vt rusticus plebanus, qui non habet Sacerdotem, nisi longe distantem, non tenetur ire quotidie

die ad quærendum Confessarium: potest ergo cum cōtritione, maximè si esset festum; idque vno, aut forte duobus diebus, sacra facere, absque confessione celebrare: non tamen pluries. Sed cauendum à cōsuetudine, & fraude, qui enim in concubinatu, aut in alio peccato persistit; potius debet saluti animæ consulere, quàm temporali vitę, vel honori, & à sacris abstinere quandiu peccandi occasiones non amouet. Hæc ibi.

30 Cæterum Vazquez disp.208.cap.2.num.8. hunc casum non admittit dicens. Quod enim quis sit parrochus, & ratione officij debeat celebrare coram populo, non videretur mihi causa sufficiens celebrandi sine confessione, ea solum ratione vt populo præcepto de audienda Missa satisfaceret, nisi ex eo quod non celebraret, notam infamiæ incurreret, & peccati alicuius suspicionem in populo generaret. Nam si eodem die quo Parrochus celebraturus esset, homi nem publice occideret, aut aliud mortale manifeste committeret, aut denunciaretur vt excommunicatus ab aliquo Notario, nō excusaretur à nouo peccato indignæ celebrationis; si solum, vt populus Missam audiret, tunc celebraret: Ergo sola necessitas celebrandi cōram populo, vt populus præcepto suo satisfaciat, ex se nō sufficit; siquidem in hoc casu non posset, sed deberet à celebratione abstinere. Sequitur Ochagauia trac.2.de Euchar.q.9.num.7. male referens Suarez. Sequitur tamen Lugo disp.14.sec.5.n.114. Quamuis addat: Potest tamen quis velit sententiam contrariam vt probabilem sequi.

31 Sententia tamen M.Soto est moraliter certa, quia cōmuniter recepta a Theologis: & quia hanc necessitatem maximè indicauit Concilium. Argumētum Vazquez parum vrget: dicit enim Soto, §. *Omnes tamen*, doctrinam non militare *si sit peccatum publicum: quia tunc maius esset scandalum manducare, quam abstinere*: nam peccata publica manifesta indigēt pœnitentia: populusque merito scandalizabitur; si videat homicidā non confessum sacramentaliter, eodem die celebrare. Nec tam facile eadem die patrati homicidij, præsumitur adesse contritio.

32 Duo tamen circa istum casum inquiruntur, Primo, quę distantia sufficiat ad hoc quod peccator dicatur non habere copiam Confessarij? Henriquez lib.de Euchar.cap.46.num.6. & lib.1.de Pœnit.cap.4.num.4. dicit excusari, quando distat per leucam ab oppido Confessarij. Cano Relec.de Pœnit. parte 5. ad 3. dicit, quod si pœnitens sit in oppidulo, quod à Ciuitate tribus milliaribus distet, tunc copiam confessoris non haberet. Rodriguez 1.p.Summæ cap.65. & Granados trac.10.de Euchar.disp.7.num.13. dicunt quod obligādus est Parrochus ire ad Confessarium, qui duas, vel tres leucas distat, si per tempus, & alias causas licet.

33 Melius Suarez, & Vazquez, & Ægidius num.23. & alij quos referunt, & sequūtur Bonacina disp.4.q.6.punc.1.nu.30. (licet aliquos non bene referat) & Leander disp.7.q.44. dicunt hoc relinquendum arbitrio prudentis: Quandoque enim certis personis hic, & nunc ob imbecillitatem corporis, & iniurias auræ, aut breuitatem temporis, qua arctantur, erit quasi impossibile adire Confessarium distantem vel ad quingētos passus: cum tamen alijs quādoque etiā, vel eriam ijsdem, alio tempore, facile esset tria milliaria conficere. Quare generatim hoc dici potest, illi soli censeri deesse Confessarium, qui ob inualitudinem, difficultatem itineris, breuitatem temporis, præsentiam aliorum, vrgentia negotia, & similes causas, sine graui incommodo hic, & nunc, eum nō potest adire. Videatur Serra q.80. art.4.conc.3. §. *Primus est*.

34 Secundo inquiritur, vtrum simplex Sacerdos possit Missam celebrare non confessus, sed contritus de peccato mortali, solum vt alij Missam audiant?

Affirmant Diana 2.p.trac.14.resol.64. & parte 9.trac.3.resol.9. Fagundez præc.3. lib.3.cap.9.num.5. & Leander trac.7.disp.7.q.26. Hieronymus Garcia trac.3.diffic.5.dub.1.puncto 5.nu.43. referens nouem Authores: sed multi eorum de hoc puncto non disputant; & alij contrarium docēt, vt Lugo. Sed isti probant quia in hoc casu vrget necessitas adimplēdi præceptum: quia supponimus, quod nō adest alius Sacerdos, qui Missam celebret: & necessitas proximi vt propria reputari debet.

35 Merito tamen hoc non admittit Suarez disp.66.sec.4. §. *Sed quæres*: quia reuera id non est tunc necessarium ad peccatum proximi vitandum: nam etiam si huiusmodi Sacerdos tunc non faciat sacrum, alij nō peccabunt non audiendo, quia nullus est à quo possint audire. Similiter Lugo disp.14.sec.5.num.114. arguit: Nam reuera Tridentinum supponit exigi necessitatem, & carentiam Confessarij; illa autem non videtur necessitas: quid enim refert; quod alij non audiant Missam, quando per illos non

stat?

fiat? Certè non teneor ego vllo modo celebrare, vel pisces mittere, vt alij obseruent præceptum Missæ, vel ieiunij. Videatur n. 115.

36 Tertius casus est (verba sunt M.Soto vbi supra) necessitas præcepti Ecclesiastici; vt si quis in die Paschatis inuenit se vbi non habet copiam proprij Sacerdotis, qui eum possit absoluere, potest recipere Eucharistiam cum proposito confitendi, cum primum nanciscipossit opportunitatem. Et pariter, si Sacerdos iter faciens in die festo, quo est præceptum audiendi sacrum poterit ipse solum cõtritus celebrare. Tametsi profectò tertium hunc casum non tamquam regulam vbique generalem asseruerim, maximè vbi casus sunt reseruati: verget enim hoc sæpè in fraudem, vt numquã eiusmodi pœnitentes curã adhiberent adeũ di Prælatum. Quo circa in his ratio scandali cõsulenda est: si enim grande sequeretur, vbi Religiosus, vel ille, qui habet casum reseruatum Episcopo, non celebraret, aut Eucharistiam sumeret, sumat quidem; sed cũ tremore, & proposito festinandi ad confessionem. Si autem citra scandalum potest communionem excusare, satius est abstinere à communione etiam occurrẽte tempore præcepti, quam communicare. Nam tũc si non potest facile haberi copia Prælati, nullum erit peccatum non communicare: vel si potest haberi, forsã minus peccatum erit transgressio præcepti audiendi Missam in die festo, vel communicandi in Paschate, quam ad sacramentum accedere cum tali peccato: maximè, quia plerumque non est legitima contritio illa, quæ citra sacramentum habetur. Hæc ibi, satis quidem circunspectè, probe agnoscẽs esse circa hoc varias Theologorum sententias.

37 Siquidem Paludanus in 4.dist.9.q. 4.art.1.conc.10.num.14. sic ait. Quod si est contritus, & confessus, sed Sacerdos nõ potest absoluere, non propter hoc debet Eucharistiam negare in Paschate (nisi esset vinculum sententiæ excommunicationis, de qua postea) quia sicut Sacerdos contritus, quando non habet, cui confiteatur, propter necessitatem potest celebrare, sic iste communicare. Idem docent Syluester verbo Euchar.2.num.9. Henriquez lib.8.de Euchar. cap.46.§.4.lit.M. Coninch art.4.dub.2.n. 17. Diana 5.p.trac.13.resol.63. & parte 9.tract.3.resol.18. Toletus, Vinaldus, Laymã, & Granado, quos refert, & sequitur Leander trac.7.disp.7.q.27. male citans Soto, & Auersa, qui oppositum expresse tenẽt. Hãc tenet Caspensis lec.2.num.13. Hieronymus Garcia trac.3.diffic.5.dub.1.punc.5.n.38. Castrus Palaus parte 4.trac.21.disp.vnica punc.11.num 7. Pasqualigus disp.112.sec. 6.num.33.

38 Probat Lugo disp.14.sec.5.nu.116. quia præceptum illud Ecclesiæ de communione, non est pure Ecclesiasticum, sed est præceptum diuinum determinatum ab Ecclesia quoad tempus; quare sicut vrgente præcepto diuino Viatici sumendi, noluit Deus obligare ad confessionem præmittendam, si non est copia Confessarij: sic, vrgente præcepto diuino Communionis, etiã extra mortis articulum, idem credi potest. Præsertim cum præceptum diuinum communionis extra mortis articulum respiciat etiam necessitatem, quam habemus illius cibi: quem quia est necessarius ad sustentationem animæ spiritualem; ideò præcipit nobis Deus illum aliquandiu in vita sumere: Ergo hoc præceptum etiam extra mortis articulum debebat permittere communionem absque confessione, quando non esset copia Sacerdotis, vtpote præceptum de cibo necessario, & de re necessaria.

39 Sed sententiam M.Soto merito antea docuerat S.Antoninus 3.p.tit.13.cap. 6.§.7. Et sequitur Nuño isto ar.4.§. *Ad cognoscendum.* Petrus Ledesma cap.11.conc.8. corol.3. Sylulus dub.2. Valentia, Suarez, Corduba, & Bonacina, Angles, & Rodriguez, quos refert, & sequitur Auersa q.8. sec.6.§. *Sexto*: quia præualet præceptum non communicandi absque præuia confessione, alteri præcepto non differendi communionem vltra dies præscriptos in Paschate. Quod omissa comparatione præcepti diuini, & Ecclesiastici, vel ex eo colligitur; quia lex ipsa præscribens tempus paschale, in cap. *Omnis*, concedit ex rationabili causa iudicio proprij Sacerdotis posse differri: quare eo magis potest, ac debet differri, donec habeatur copia Sacerdotis, cui fiat confessio: nec est putandum voluisse Ecclesiam ita obligare ad illud tempus, vt non debeat potius expectari copia confessarij.

40 Idem probat Serra q.80.art.4.conclusione 3.§. *Quartus est*, in fine pag.452. Quia quando concurrunt duo præcepta alterum Ecclesiasticum, & alterum diuinum, non compatibilia, diuinum est seruandum, & excusatur homo à præcepto Ecclesiastico: Qua propter, si nullum esset scandalum in omissione præcepti annuæ confessionis,

nis, non posset homo confiteri nõ integrè; sed confessionem differre deberet, quousque esset Sacerdos, cui integrè confiteri posset. Hæc ibi. Nec differre communionẽ paschalem vsque dum qui peccauit mortaliter, habeat copiam confessoris, est contra ius diuinũ: imò de iure diuino est, quod non se exponat periculo communicandi indigne: maximè, quia, vt dixit Soto, plerumque non est legitima contritio illa, quæ citra sacramentum habetur.

41 Quartus casus (apud Soto) est ad euitandum scandalum, etiam si non occurrat præceptum Ecclesiæ: vt si Religiosus habet peccatum reseruatum, & in die solemni, cum totus Conuentus communicat, nõ communicaret cum illis; tunc si Prælatus non adest domi, potest quidem cum proposito properandi postea ad ipsum, communicare; nullatenus tamen, si adest.

42 Aduertit autem Vazquez disp.208. cap.2.num.9. quod ratione infamiæ vitandæ, indubitatum est apud omnes, posse laicum, aut Sacerdotem ad Eucharistiam non præmissa confessione accedere: ideò Authores sigillatim pro hac sententia referre non est opus. Quanta vero debeat esse infamia; & vtrum iure timeri possit in hoc aut alio casu occurrente; an non; arbitrio prudentis relinquitur.

43 Aduertit rursus Coninch dub.2.n. 15. quod non sufficeret quod aliqui essent miraturi, quod consuetam communionem omitteret; si nulla mala suspicio nasceretur. Idem notant Reginaldus lib.29.cap. 6.num.105. Dicastillo trac.4.disp.9.dub. 6. Trullench lib.3. Praxis sacr.cap.6.dub. 4.num.14. Diana parte 9.trac.3.resol.10.

44 Cæterum Syluester verbo *Eucharistia* 2.q.7.§.9.ver. *Si vero* ait. Ego autem puto, quod hic sub nomine necessitatis, intelligatur omne excusans ab irreuerentia sacramenti: vt si est obligatus ad celebrandũ: *Vel si nõ celebrando generaret sibi infamiam, vel admirationem.* Idem docent Armilla verbo Euchar.num.28. & Corduba in Summa q. 142. Et Suarez disp.66.sec.4.§. *Quarta etiam*, sic ait. Est autem obseruandum, aliud esse scandalum, aliud vero populi quãdam admirationem; hæc enim posterior (quidquid aliqui Summistæ dicant) non est sufficiens causa ad communicandum sine confessione, ne alij admirentur, videntes eum consuetam communionem omittere: sola enim admiratio non affert in hac parte aliquid nocumenti, neque est res magni momenti; nisi simul cum illa, vel scandalum, vel infamia coniuncta sit: quod tamen moraliter loquẽdo sæpè accidere solet. Ex hac enim admiratione solet vulgus, & leues homines occasionem facile sumere, aut iudicandi de aliquo temere, aut de eo murmurandi; & consequenter infamãdi proximũ. Quando ergo huiusmodi periculum merito timetur, est causa iusta, & sufficiens. Hæc Suarez. Quem citat, & sequitur Leander disp.7.q.15. referens Fagũdez, Philibertũ, Henriquez, & Gran. Villalobos, Mach. Hieronym. Garcia, & Ioannem Sanchez.

45 Rectè tamen rem explicat Lugo disp.14.sec.5. in fine num.118. dicens. Infra sexto, quomodo *intelligi* debeat id, quod in præsenti Doctores dicere solent, posse accipi communionem absque confessione ratione scandali. Nam si hoc intelligatur de proprio scandalo, rarissimè habebit locum: vix enim vmquam cõtinget, quod alij excitentur ad peccandum ex eo quod ego absque confessione peccati occulti nõ communicem: debet ergo intelligi nomine scandali, nota, vel infamia, quam aliquis incurrit, omittendo communionem. Non tamen placet expositio P. Suarez in præsenti sec.4.§. *Quarta etiam, & communis*; qui ait, ex illa populi admiratione solere leues homines occasionem sumere detrahendi, aut iudicandi temere: in quo videtur agnoscere rationem scandali. Hoc inquam, non placet; quia vel illa omissio communionis præbet fundamentũ sufficiens ad iudicandũ quod homo habeat peccatũ, quod debeat confiteri; & tunc non erit iudicium temerarium id cogitare; vel de eo loqui; cum res sit publica, quod Sacrum, vel Communionem omisit: atque ideò non video quæ occasio detur iudicandi temere ex eo quod aliquis propter peccatum reuera mortale omittat Communionem; cum reuera peccatum commissum sit causa non communicandi. Vel illa omissio non præbet tale fundamentum ad id cogitandum; & tunc non video, quæ maior occasio detur peccandi, aut temere iudicandi, quam quando aliquis communicaturus quærit prius Cõfessariũ; tunc enim poterit aliquis temere iudicare, quod habeat peccata grauia confitenda: & tamen non ideò tenemur omittere confessionem. Debemus ergo nomine scandali in hac materia potius intelligere, vt dixi, infamiam, & notam, quam affert illa omissio communionis; & quæ minus propriè solet scandalum appellari. Hæc ibi. Quod antea notaue-

notauerat Vazquez disp.208.cap.2.num. 13.quamuis eum non referat Lugo. Et sic paret,quod secunda sententia,rectè exposita,vera est;quia ex admiratione oriri solet nota,& infamia, ratione cuius omnes Theologi admittunt posse communicari nõ præmissa confessione.

46 Limitat tamen Soto doctrinam datam adijciens. Omnes tamen hi casus, præter primum de articulo mortis,intelliguntur vbi non sit crimen annexam habens excommunicationem: quia excõmunicato, nec propter officium, nec propter scandalum, aut generale præceptum Ecclesiæ de communione licet ad sacramentum accedere. Vnde qui irretitus est culpa Pontifici reseruata: quia omnes huiusmodi annexã habent excommunicationem,caueat ad sacramentum hoc,antequam absoluatur accedere. Item, nisi sit peccatum publicum: quia tunc maius esset scandalum manducare,quam abstinere. Et infra dist.18.q.2.ar. 5.§.*Hocautem*,ait Soto. Si autem Prælatus absens sit,vt puta Episcopus,vel Papa,& reseruatus casus annexam habeat excommunicationem; tunc neque ad euitãdum quodcumque scandalum, auderem id cuiquam consulere. Si enim sciretur eum esse excõmunicatum,res est clarissima;puniretur nãque, qui id facere attentaret. Sed etsi secreto esset excommunicatus,grauissimum deberet esse scandalum, cuius euitatio causa esse posset legitima suscipiendi sacramenti. Præsertim dum quis propter hæresim excommunicatus est, aut propter alium casũ reseruatum in Cœna Domini.Hæc ibi.

47 Quod intelligit Serra q.80.artic.4. conc.3.§.*Tertium*, de excommunicato publico, & notorio. Sed M.Soto in vtroque loco expresse loquitur, de eo qui secreto est excommunicatus: de quo etiam loquitur S.Raym.vt refert, & sequitur Syluester Verbo Excommunicatio 3. nu.1.ver. *Tertio*, & Couar ruulas cap. *Alma mater* parte 1.§.2.nu.12. Et Coninch disp.8.nu.107. dicit maiorem causam,& necessitatem, ad hoc requiri, quam ad communicandum absque confessione si non esset excommunicatus.

48 Sed Petrus Ledesma de Euchar.cap. 11.conc.8.diffic.vlt.dicit hoc esse verum regulariter loquẽdo. Sed posse dari casum, in quo propter scandalum, aut periculum vitæ,aut infamiæ, quæ orirẽtur ex omissione Communionis, posset quis non præmissa Confessione communicare, non obstante excommunicatione, à qua non esset absolutus. Et probat ex doctrina D.Thomæ 3. p.q.82.art.6.ad 2.& in 4.dist.17. Quam tenentur ipse Soto in 4.dist.13.q.2.art.6.ad 2.& Adrianus in 4.q.1.de Euchar.ad 2.& Syluester verbo Euchar.2.q.7.& alij communiter, quod si Sacerdos post consecrationem recordatur, quod est excõmunicatus, debet prosequi. Vnde constat non esse intrinsece malum, quod excommunicatus communicet, cum possit honestari ad vitãdam infamiam: Ergo posset æqualis,& grauior causa occurrere ante inchoatam Missam. Quare ita tenent Suarez tom.4.disp. 31.sec.3.num.6. Lugo hic disp.14.sec.5.ãnum.100.vsque 105.Diana 3.p.trac.4.resol.104.& alij communiter. Sed de his in tomo de Pœnitentia.

§. V.

Causæ insufficientes non excusant.

49 ALiæ causæ vt insufficientes ad omittendam confessionem non admittũtur. Soto illa dist.12.q.1.art.4.in fine,bene notat per solam verecundiam neminem excusari quin teneatur parere prælato;si tamẽ doctus, & probus sit: nam si tyranus esset,à quo timeretur, vel diuulgatio cõfessionis, vel aliud malum, & non pateret accessus ad alium superiorem,absolueretur tũc subditus ab eius obedientia in ea re.

50 Demum ex ijs infert, casum Richardi,nempè expectandi Confessarium magis idoneum, non esse iustam causam, vt quis possit à confessione excusari, dummodo eum habeat,cui tuto possit suam conscientiam patefacere. Et contrarium *vt improbabile* merito damnant Suarez loc.4.& cõmuniter Authores apud Diana parte 9.tractatu 3.resol.13.& Leandrum trac.7.disp. 7.q.28.Vnde male Azor tom.1.lib.1.cap. 31.q.8.& Filliutius trac.4.num.213.ver. *Secundus est*, & Phillibertus trac.3.de Missa parte 3.cap.1.num.7.pag.427.post Concilium Tridentinum practicam ei probabilitatem aliquam reliquunt: quia in hoc casu non deest copia Confessoris; sed solum talis Confessoris: quod iuxta Concilium non sufficit.

51 Olim poterat permitti,quod docuit Syluester verbo *Euchar.*2.q.7.nu.9.in fine dicens. Ergo autem puto, quod hic sub nomine necessitatis, intelligitur omne excusans ab irreuerentia sacramenti, &c. Vt si nuper

nuper decessit anima indigẽs sacrificio propitiabiliter;aut si imminet solemnitas magna,in qua valde vtile sit animæ celebrare; aut si tantus sit feruor in eo, qui peccauit, quod inde ex sacrificio speret magnum iumentum contra peccatum,& huiusmodi.quia in talibus potest esse reuerentia maior in aliquo non confesso,quam alias plerumque in multis confessis, &c. Hos casus etiam modo admittunt Henriquez lib. 8. cap.46.n.8.Fegundez,& alij,quos refert; & sequitur Leander tract.7.disp.7.q.31. & 32.& 34.

52 Merito tamen non admittunt Suarez 22 sect.2.in fine,& Bonacina disp.4.q.6. p.unc.1.n.26. Diana p.9.tract.3.resol.13. Vnde Auersa q.8.sec.6.ver.Quinto,sic ait: Casus vani,& reijciendi, qui tamen à quibusdam Auctoribus recensebantur,sunt.Si pro occasione Communionis dies solemnis occurrat,in quo communicare quis cupit.Si sentit se magna deuotione ad cõmunicandũ impelli.Si proprio voto,aut præcepto regulæ obligetur. Si consuetus erat tali die communicare,aut celebrare.Si celebraturus erat pro anima alicuius defuncti,quæ suffragijs creditur indigere.Rursus pro defectu Confessarij,si licet habeat copiam alicuius;tamen in proximo post cõmunionem expectat alium,cui libentius, & veilius confitetur,aut qui sit suus ordinarius confessarius,vel proprius Parochus.Si Regularis extra conuentum nimis erubescat confiteri gratia peccata alteri Sacerdoti,prompte confessurus alicui sui ordinis. Etsi quæ sunt aliæ similes rationes.Nõ,inquam,in his casibus est talis necessitas communionis,& inopia Confessarij, in quibus liceat communicare absque præuia confessione:sed vel differenda est communio,vel præmittenda confessio.Hæc ibi.

53 Et Nuño q.80.art.4.diffic.2.in fine, §.*Deinde* ait. Sed *certũ mihi* videtur omnia ista falsa esse:siquidem probabile est (vt diximus) quod etiam in die Pascha tis,vt impleatur præceptum de cõmunione annuali,non potest homo cõmunicare sine confessione,si nullum sequitur scãdalum.Et de alio casu approbato a Summa Rotella verbo Communio,de Regulari qui erubescit extra Cõuentũ cõfiteri,dicit Nuño,§.*Alius casus*,quod est *improbabile*,quando quidem parua,vel nulla sequitur infamia religionis.In alijs casibus simpliciter est copia Confessarij:vnde diuinum præceptum de

præmittenda confessione est

obseruandum.

DVBIVM. VII.

Vtrùm peccator contritus,qui communicauit non præmissa confessione, teneatur quam primum confiteri?

§. I.

Certa præmittuntur.

1 SVpponimus,quod, qui peccauit mortaliter,& nequit confiteri,in nullo casu potest licite communicare,si non sit cõtritus;vnde non sufficit attritio perfecta; sed requiritur existimata contritio.Quam esse communem omnium Theologorum sententiam,notat Petrus Ledesma cap.11. conc.9.Ex institutione ipsius sacramenti; quod cum sit per modum cibi,& sit sacramentum viuorum,prærequirit vitam in recipiente.Vnde Conc.Trid.sess.13.c.7.docet diligentius cauendum esse ne absque magna reuerẽtia,& sanctitate accedat quis ad percipiendum hoc sacramentum. Qui autem cum sola attritione accedit,non accedit cum sanctitate, sed in statu peccati. Vnde male Filliutius to.1.trac.3. de Sacr. Cõstr.c.3.n.57.probabile esse significat sufficere attritionem:id enim esse improbabile;& absque temeritatis nota de fendi non posse,notat Suarez disp.66.sect.5. & alij frequenter.

2 Sed inquit Lugo disp.14.sect.6.nu. 110.ex hoc non leue argumentum desumi contra illos,qui dicunt Eucharistiam posse cõferre primam gratiam homini attrito. Si enim attritio aufert obicem effectui Eucharistiæ: ergo qui accedit cum attritione cognita,non accedit cum obice;& peccati sequens non accedit indigne.Si vero attritio non tollit obicem sufficienter:ergo sacramentum non confert gratiam.

3 Facilè tamen respõderat Suarez disp. 66.sec.5.§.*Ex hac vero* dicens. Aliud enim est attritionem esse sufficiẽtem dispositionẽ vt possit tolli peccatum per sacramentũ,si aliunde non ponatur nouum impedimentũ;aliud vero quod attritio per se sit sufficiens,& condigna dispositio ad tale sacramentum suscipiendum. Primum enim est probabile,vt supra dictũ est (vide q.62. dub.6.) secundum autem minime;quia ad dispositionẽ condignã sacramẽti non solũ est cõsiderãdũ,quid satis sit absolutè loquẽdo,vt possit tolli peccatum;sed multo magis quid debeatur dignitati talis sacramẽti, & quid sit cõsentaneum fini,& institutioni

atque adeò quid, per ſe loquẽdo, ſupponat gratia ſacramentalis ſacramenti. Videantur, quæ diximus q.79.dub.

4 Secundo ſupponimus, quod qui indigne communicauerit ſine cõfeſsione, nõ tenetur poſtea hoc titulo præcisè attento, ſtatim cõfiteri, ſed ſolum tempore aliàs debito: quia de iſto caſu non loquitur Concilium. Et qui bona conſcientia, & neceſsitate vrgente, confeſsionem prætermiſit ante communionem, ex vi iuris diuini, non tenetur ſtatim confiteri, vt cũ Nauarro cap. 2.n.10.notat Suarez ſect.6. Quia præcepta affirmatiua non obligãt pro ſemper, ſed pro certis tẽporibus, & opportunitatibus, quibus tranſactis, ceſſat eorum obligatio; ſiue tunc expleta fuerint, ſiue non, cum culpa, vel ſine illa. Videatur Diana par.9.trac. 3.reſ.26.

5 Tota difficultas eſt propter nouũ ius poſitiuum Conc. Trid.ſeſſ.13.c.7. dicẽtis. *Quod ſi neceſsitate vrgente Sacerdos abſque præmia confeſsione celebrauerit, quam primum confiteatur.* Circa quod decretũ inquiritur primo, vtrum ſit præceptum obligãs ſub mortali?

6 Partem negatiuam eſſe multo probabiliorem, dicit Petrus Ledeſma de Euchar. ante nonam conc.pag.mihi 82. Villalobos trac.7.diffic.37.n.7. Ludouicus de S.Ioan. q.7.de Euch.a.7.dub.2.fine pag.264. Thomas Tãburinus in Methodo expeditæ Cõmunionis c.1.§.6.à n.49. Probabilemque eſſe ſatis indicant Diana 2.p.tract.17.reſol. 60. Cornejo de Euch.q.80.ar.4.dub.3. quę ſtiunc.1.& Leander trac.7.diſp.7.q.46. Et Trullench lib.3.c.6.dub.4.n.27. in fine ait. *Quæ opinio vt probabilis ſequi poteſt.* Quia verba, & modus loquendi præceptum non ſonant.

7 Sed præceptum eſſe, docent Nauarrus c.2.n.10. Nuño q.80.ar.4.diffic.3.cõc. 2. Suarez ſec.7. & communiter Doctores, vt ſequitur ipſe Diana p.9.trac.3.reſ.22. Et vt notat Lugo diſp.14.ſect.7.n.135. in hoc ſenſu videntur hæc verba Concilij explicari in Regulis Miſſalis Romani, in quib⁹ pro illis verbis: *Quam primum confiteatur*: ponuntur hæc: *Quam primum debet confiteri*: Quæ clarius exprimũt obligationem. Et quidẽ, ſi illa verba non continent præceptum, idẽ dicendum eſſet de alijs præceptis, quæ in eodem Tridentino in decretis de reformatione imponuntur per ſimilia verba. Imò non alijs verbis impoſitum fuit præceptũ annuæ confeſsionis in cap. Omnis vtriuſq; ſexus: niſi per illa: *Semel in anno confiteatur*, &c. Quare nullatenus in hoc puncto à cõmuni Theologorũ intelligentia recedẽdũ.

8 Secundo inquiritur, vtrum obliget etiam laicos?

Affirmant Nauarrus c.2.n.10. Henriq. lib.8.c.45.n.4. Valentia diſp.6.q.8.punct. 3. Azor lib.10.c.31.q.9. Saa, Fagũdez, Philibertus, & alij. Quia ſi Cõcilium de hoc interrogatum fuiſſet, laicos expreſſiſſet: quia in illis militat eadem ratio: & ita hoc erit de iure ſeruandum: & eadem debet eſſe iuris diſpoſitio.

9 Communiter tamen Doctores bene docent ſolos Sacerdotes iſto præcepto obligari. Sic Nuño q.80.ar.4.diffic.4.conc. 3. Suarez ſec.7.& alij, quos referunt, & ſequũtur Auerſa q.8.ſect.8.ver. *Nono*. Paſqualig⁹ diſp.116.ſect.2. Et Diana 2.p.tract 14.reſ. 60.& p.9.tract.3.reſ.27.& 28.& Lugo diſput.14.ſect.7.n.138. Tum quia in præceptis odioſis non debet fieri extenſio propter rationis paritatem. Tum etiam, quia reuera nõ eſt æqualis ratio: maius enim erat periculum in Sacerdotibus, qui ratione officij ſæpius habent illam neceſsitatem celebrandi abſque confeſsione, quia non eſt alius Sacerdos in illo oppido: Laicus vero raro habet talem neceſsitatem. Præſertim, cum regulariter poſsit confiteri illi Sacerdoti, a quo Communionem accepturus eſt. Vnde nec eo præcepto comprehenditur Sacerdos non celebrans, ſed communicans more Laicorum; Concilium enim ſolum loquitur de Sacerdote celebrante. Vnde comprehenditur Sacerdos qui conſumaret inchoatum ſacrificium. Imò quamuis nõ conſecret, nec ſacrificat in die Paraſceues; quia tamẽ dicitur celebrare, & communicat cõmunione Sacerdotali, communiter cenſetur comprehendi.

§. II.

De peccatis oblitis.

10 TErtio inquiritur, vtrum qui cõfeſſionem præmiſit, & antequã ad altare accedat, recordatur alicuius peccati mortalis non confeſsi, teneatur illud cõfiteri, priusquam communicet?

Negant Valerius Reginaldus tom.2. lib.29.cap.6.q.4.ſect.1.num.105. Ioannes Præpoſitus 3.p.q.80.art.5.dub.3.num.15. docentes ſatis eſſe propoſitum peccatũ illud ſuo tempore confitendi. Quam ſententiam dixit *probabilem* Cornejo q.80.art.4. diſp.vnica dub.3.quæſtiũcula tertia: Tum quia iſte reuera non habet conſcientiã peccati mortalis; cum iam illud ei fuerit per abſolutionem remiſſum. Quamuis teneatur illud confiteri tempore, quo præceptũ affirmatiuum obligat confitendi per ſe ſemel in anno. Tũ quia ideò præcipitur Cõfeſsio ante communionem, quãdo eſt cõſcientia peccati mortalis; quia probatio rẽ quirita ab Apoſtolo, nõ debet relinqui iudicio proprio, ſed Cõfeſſoris. At iſte, de quo loquimur, eſt in gratia, iudicio Confeſſoris: Ergo non eſt præcepta ei noua cõfeſsio.

11 Et ab alijs confirmatur primo, quia ſi non eſt præceptum confitendi omnia mortalia ante communionem, ſic eſt præceptũ confitendi omnia mortalia ſingulis annis. Et tamen ſi quis cõfitetur omnia, quorum recordatur, non obligatur ad iterum confitendum eodem anno, licet poſtea recordetur alicuius peccati, cuius in cõfeſsione fuerat oblitus, iuxta probabilẽ multorum ſententiam: Ergo nec debet illud ante communionem confiteri.

Confirmatur ſecundo ex Cõc. Trid.ſeſſ. 13.can.11.dicente. *Et ne tantum ſacramẽtũ indigne, atque ideò in mortem, & condemnationem ſumatur, ſtatuit, atque declarat ipſa Sancta Synodus illis, quos conſcientia mortalis grauat*, &c. In quibus verbis duæ continentur probationes. Prima, quia illum non grauat cõſcientia mortalis, cum formaliter fecerit confeſsionem integram: Secũda, quia finis præcepti fuit ne accederet *indigne* in ſtatu peccati mortalis; ſed iudicio Eccleſiæ iſte eſt in ſtatu gratiæ: quia per primã cõfeſsionẽ fuerũt remiſſa peccata per obliuionem inculpabilẽ omiſſa, vt conſtat ex Cõc. Trident.ſeſ.14.c.5. Nõ ergo debet ex præcepto iterum confiteri ante communionem.

12 Certum tamẽ, & indubitatũ eſt, per ſe loquẽdo, teneri ſub mortali cõfiteri peccata oblita in confeſsione, ſi ſint mortalia, antequã cõmunicet, vel celebret. Illũ eſſe ſenſum omnium Doctorũ, dicit Suarez ſec. 4.§.*Sed hui⁹ occaſione*. Et Lugo diſp.15.ſec. 6.n.126. dicit eſſe praxim, & conſenſũ omnium fidelium. Nec vllum auctorẽ inueniſſe, qui cõtrarium docuerit; & explicat quę dã verba obſcura Hẽriquez lib.8. de Euch. c.46.§.3. Per quæ exponi poteſt Reginald. qui ſolũ verba Henriquez affert, & ſequitur. Ioã. Præpoſitum videre non licuit; & ideò fides ſit pẽnes Leãdrum, qui abſolutè eam ſententiam ei, & Reginaldo attribuit.

13 Diana etiã p.5.trac.14.reſol.5. concludit. Verum hæc opinio in noſtra Inquiſitione Hiſpanica fuit per edictum particulariter deleta; licet alioquin memoria eius authoris ſit omni laude dignißima, cũ fuerit doctiſſimus inter Theologos Salmanticẽſes ſui temporis. Videãtur Diana p.9.trac. 3.reſol.4.& 26.& p.11.trac.8.reſ.40. Caſpenſis trac.22.diſp.9.ſec.2.n.25. Leander trac.7.diſp.7.q.21.& q.52. Solũ, quia probabilem iudicauit Cornejo, in appẽdicula ad Expurgatorium anni 1640. lit.P. Claſſe ſecunda, iubetur expungi illa quæſt.3.

14 Bene probat Suarez, quia præceptũ hoc, non tantum obligat ad confitendũ ante cõmunionem; ſed ſimpliciter ad confitẽdum omnia mortalia peccata, & ad ſubijciẽdum ea clauibus Eccleſię prius quam ad Communionem accedatur. Eadem enim Eccleſiæ conſuetudo, quæ hoc præceptum declarauit, hũc eſſe illius sẽſum explicauit. In præſenti autẽ, licet ille homo ſacramentum Confeſsionis ſuſceperit: tamen abſolute non ſubiecit omnia peccata ſua clauibus Eccleſiæ. Quod verò illud peccatũ ſiterit indirectè ablatum, per abſolutionem, nõ magis refert, quam ſi per ſolam cõtritionẽ eſſet remiſſum; quia non magis eſt latum de illo iudicium in ſacramentali fòro pœnitentiæ.

15 Vnde patet ad primã probationem. Quæ inſtatur in illo, qui eſt contritus, & nõ eſt confeſſus: & tamen ſtatuit, & declarat Tridentinum, non poſſe accedere, *quãtumcumque etiam ſe contritos exiſtiment*: & ita iſte habet conſcientiam quod non commiſit mortale, & quod directè non ſubiecit clauibus Eccleſiæ: & ita ad hoc confitendũ tenetur ante communionem. Nec vrget ſecunda probatio, quia de iſto peccato nõ præceſsit iudicium Cõfeſſarij. Imò aliquãdo peccatum oblitum poteſt eſſe tale, vt propter illud negaretur abſolutio; quia forte tenetur reſtituere, vel occaſionem proximam vitare: & quoad alia peccata videbatur habere dolorem, & iſtud valdè cordi inhæret, quia vel eſt luxuriæ, vel odij. Et ſcio nõ ſemel peccatum plus grauaſſe, peritiãq; Cõfeſſarij exegiſſe, quã omnia alia cõfeſſa.

16 Ad vltrãq; cõfirmationẽ late reſpõdet Lugo à n.128. vſq; 132. præceptũ hoc differre à præcepto cõfeſsionis annuæ: nam illud ſolũ eſt confitendi ſemel in anno, vt cõſtat ex Cap. *Omnis vtriuſque ſexus, de Pœnit. & rem.* & ex Conc. Trid.ſeſſ.14.c.5. & vſus fidelium explicuit eũ eſſe ſenſũ præcepti.

In nostro autem casu idem vsus fidelium explicuit sensum contrarium. Quem ex modo præcipiendi colligere potuerunt, cum non iubeantur semel confiteri, sed confiteri simpliciter omnia peccata, eodem modo quo præcipitur confessio in mortis articulo. Vnde ad vitandum periculum communicandi in statu peccati, Ecclesiæ consuetudo non solum declarauit cõtritum teneri confiteri; sed quod confessus tenetur ante communionem cõfiteri omnia, & singula mortalia oblita: ideoque nullus audet communicare, nisi prius cõfiteatur illa peccata mortalia, quorũ de nouo recordatur.

17 Quarto inquiritur, vtrum si post cõfessionem recordatur peccati mortalis, & non habet eundem, vel alium Confessariũ, cui illud confiteatur, teneatur post cõmunionem, quam primum alteri confiteri?

Respondet Cornejo illo dub. 3. quæstiuncula secunda, negatiue. Ratio est, quia Concilium id præcipit, quando nõ fuit præmissa confessio. Id refert, & sequitur Diana parte 5. tract. 14. resol. 6. Et Pasqualigus disputatione 116. sect. 5. referens doctos recẽtiores à se consultos. Aliquas probationes proponit in quibus insinuat se etiam loqui in casu præcedentis quæstiunculæ tertiæ. Imò Leander tract. 7. disp. 7. q. 21. & 52. cõfundens hunc casum cum præcedẽte, dicit contrariam sententiam esse expurgatam in Inquisitione Hispana, & refert Diana p. 5. tract. 14. resol. 5.

18 Sed reuera Diana illa resol. 5. agit de casu antecedẽte; & resol. 6. Corneji verba refert, & sequitur. Et in Indice Expurgatorio præcipitur expungi sola quæstiuncula tertia, de qua iam egimus: & quæstiuncula secunda, de qua modo, manet illæsa. Vnde non debet eadem esse vtriusque cẽsura.

19 Nihilominus relatam sententiã merito late impugnat Lugo disp. 14. sect. 7. dubio 7. à nu. 152. vsque 157. & Auersa q. 8. sect. 7. §. *Octauo*. Quia iure ordinario præquiritur confessio omnium mortaliũ peccatorum: si ergo quis ex obliuione, aut iusta causa prætermisit aliqua in confessione, vel ob reseruationẽ non potuit directè de aliquibus absolui, & ex necessitate celebrauit eorum conscius, debebit adhuc quã primum post de eis cõfiteri, & absolutionem quærere. Quia decretum, & intentum Cõcilij est, de omnibus, & singulis peccatis, quorum Sacerdos conscius erat.

§. III.
Dicere Canonem Missæ immortali est mortale.

20 QVinto inquiritur prædictorum occasione, an qui in Missa recordatur, quod sit in peccato, debeat habere contritionem statim; an vero possit prosequi Missam, & habere contritionem ante cõsecrationem, vel ante Communionem?

Respondet Lugo disp. 14. sect. 6. in fine n. 134. in hæc verba. De hoc dubio non video aliquid à Doctoribus dici. Ex eorum tamen principijs dicendum videtur, si memoria illa occurrat ante cõsecrationem, satis esse, si in mora illa, qua in *Memẽto* orat pro viuis, vel aliàs antequam conficeret, habeat contritionẽ. Si vero occurrat post cõsecrationem, satis esse, si ante Communionem conteratur. Nam status gratiæ, ad quẽ exigitur contritio, solum requiritur ex præcepto in conficiente, vel recipiente sacramentum, nõ in exercente alias actiones etiam Ordinis sacri, vt cum probabiliori sẽtentia diximus supra disp. 8. de sacram. in comm. sec. 9. Ergo defectus contritionis in alijs partibus Missæ non erit peccatũ mortale: satis enim erit si tempore consecrationis, quo conficitur sacramentum, & in Communione, qua recipitur, Sacerdos sit in statu gratiæ. Sanctitas tamen totius illius actionis exigit, vt Sacerdos curet quã primum dolere, & conteeri; præsertim si cõmode possit absque indecenti aliqua interruptione. Fauet autem huic resolutioni Cajetanus to. 2. Opusc. trac. 10. & clarius Thomas Sanchez lib. 7. Conf. c. 2. dub. 10. Hæc Lugo. Quem sequuntur Dicastillo tract. 4. disp. 9. dub. 1. n. 27. Et Thomas Tãburinus cap. 1. de Com. §. 7. nu. 57. Et Hieronymus Garcia in Summa trac. 3. diffic. 5. dub. 1. pũcto 6. n. 78. Leander tract. 7. disp. 7. q. 20. dicens, se credere esse communem.

21 Sed absque solido fundamento id credit. In primis Cajetanus non fauet; sed oppositum expresse docet illis verbis. Dixi autem, *per se loquendo*, quoniã orare in peccato mortali, est peccatum mortale peraccidens, *vt patet in celebrante Missam in peccato mortali*. Idem cum eadem limitatione, docet Sanchez vbi supra, citans Ludouicũ Lopez. Nullus ergo ex relatis à Lugo, ita docet: ipse fatetur casum in terminis nõ vidisse disputatum. Solũ ergo quia Leander duos Authores vidit, cito credidit sententiam esse communem.

Sed

22 Sed nos libenter oppositam sentẽtiã sequimur. In primis, quia est S. Thomæ, S. Antonini, & B. Alberti, & aliorũ pluriũ, quos retulimus, & sequuti sumus q. 64. dubio 4. §. 7. quia si asserunt peccare mortaliter Diaconos, si in peccato mortali in suis officijs solemniter ministrẽt. Ergo à fortiori idem dicent in nostro casu. Sed in terminis nobiscum tenent Caietanus, & Sanchez supra, & Franciscus de Lugo lib. 4. c. 6. q. 7. n. 60. & alij recentiores. Qui probant Primo. Quia vt dicitur in Rubricis Missalis, §. 8. n. 3. *Si quis in casu necessitatis nõ habens copiam Confessoris, in peccato mortali absque contritione celebret, grauiter peccat.* Sed Sacerdos non tantum celebrat, dũ consecrat, aut consumit, sed etiam dum in Missa agit alia, quæ præunt consecrationem, & sumptionem: Ergo si illa dicit in peccato mortali, mortaliter peccat. ¶ Secundo. Si quis conscius peccati mortalis, & habens copiã Confessoris ante inceptionem Missæ, differret confessionem vsque ad tempus communionis post Euangelium, aut vsque ad primum *Memento*, quo tempore posset como de confiteri, peccaret mortaliter, eo quod partim celebraret absque præuia confessione: ergo pariter in casu præsenti. Tertio, quia alioquin Sacerdos, qui ante consecrationem, aut sumptionem, sciens, & volens admitteret in honestã delectationem morosam, v. g. dum perãgeret reliquas Missæ partes non committeret peccatum sacrilegij. Id autem videtur contra communem fidelium persuasionem. Quarto, quia multi Authores prioris sententiæ docent peccare mortaliter Sacerdotem, qui voluntariè distractus recitat Canonem, vt potè in quo, circunscriptis etiam verbis consecrationis, contineãtur ea, quæ maximè ad Sacrificiũ, prout Ecclesia ordinauit, pertinent. Non est autem minor irreuerentia dicere Canonem existentem in peccato mortali.

23 In quo habemus rationem à priori explicatam q. 94. dub. 4. §. 4. & 7. nã peccatum mortale est exercere actionẽ in peccato mortali in qua ex officio, ad quod cõsecratur, gerit personam Christi, cuius sanctitati debet conformari in ministerio sacro. Vide ibi numero 73. & 80.

✠

****

**

§. IV.
Quid intelligatur per ly Quam primum?

24 SExto (alijs quæstiunculis omissis) inquiritur, quid intelligatur per illud, *Quam primum*, in verbis Concilij?

Per duo extrema aliqui in hoc pũcto sunt opinati. Quidam nimis laxe, ita vt solum voluerit Concilium, quod solum ante aliam celebrationem, seu communionem confiteatur. Pro hac opinione Diana p. 2. trac. 14. resol. sexagesima, refert Fagũdez, Molfesium, & Petrum-Bintfeldium: & ait, quod *opinio dictorum Authorum est probabilis, saltem per principia extrinseca.*

25 Sed Lugo disp. 14. sect. 7. nu. 158. probat, quod *ex his authoribus solus Fagundez dixit, absque alio auctore, vel ratione.* Vnde non potest opinio manere probabilis propter sola principia extrinseca, quæ nõ habet alium authorẽ, nisi vnum; & est contra omnes alios. Quod agre ferens Diana 5. p. trac. 13. miscell. resol. 64. contendit bene à se auctores esse relatos. Eiusque patrocinium suscipit etiam Leãder trac. 7. disp. 7. q. 53. adijciẽs, quod reuera Fagũdez pro se citat Toletum, & Suarium.

26 Euidens tamen est, legenti, & intelligenti verba ipsa auctorum, quæ referunt Diana, & ex ipso Leander, quod solus Fagundez illam sententiam docet, & nullam rationem, nec vllum authorem in hoc puncto pro se citat; nec alij duo à Diana relati, id docent, vel insinuant. Primũ patet: quia Fagũdez Præc. 3. lib. 3. cap. 8. n. 9. fol. 674. sic ait. Illud autem, *quam primum*, moraliter intelligendum est, hoc est cum primum iterũ celebrauerit. Vnde si immediatè post sacrificium Missæ, sibi oblata fuerit copia Confessarij, non tenebitur Sacerdos statim confiteri; sed cum primum sacrificauerit. Similiter, & laicus, non tenetur statim confiteri, sed cum primum est iterum communicaturus, etiam si id fiat in confessione annuali sequentis anni, si citius non communicauerit; vt docet Toletus lib. 3. Summæ c. 8. n. 1. fine, Syluester ver. Cõfessio 1. n. 4. Suarez to. 3. disp. 66. sec. 6. Hæc Fagũdez. Vbi clare patet, quod hos tres authores citat pro casu de laico, de quo non loquitur Concilium, & nõ pro casu de Sacerdote, de quo modo. Quod constat ex ipsa Grãmaticali constructione: & quia Suarez, & Toletus ibi solũ de laico loquuntur: & quia Syluester, qui scripsit ante Conc. Trid. falsò allegaretur pro expositione Concilij.

27 De alijs autem auctoribus, legẽti verba ab iſtis adducta, conſtat rectè notaſſe Auerſam q.8.ſect.7.fol.188. quod illi authores loquuti quidem ſunt de Sacerdote celebrante: tamen in caſu, quo inter celebrãdum recordatur, vel reus efficitur peccati. Quia in illo caſu, licet Suarez, & Reginaldus, & alij, quos ſequitur Bonacina, probabiliter opinentur, teneri quam primam cõfiteri. Tamen probabilius Vazquez diſp. 208.c.5.n.20. Lugo à n.141. Sayr⁹, Sylui⁹, Molfeſius, Blinsfedius, quos ſequitur ipſe Diana 2.p.trac.14.reſ.61. & Auerſa §.7. & Leander q.50. & alij communiter probabilius opinantur quod non tenetur, quam primum cõfiteri: Tum quia hoc clare inſinuatur in Rubricis Miſſalis: Tum quia Concilium inſinuat loqui de illo, qui celebrare inchoauerit non prætmiſſa confeſſione ante totam celebrationem. Quare, ſicut omnes iſti Authores falſo allegarentur pro ſententia Fagundez; ita falſo allegantur Blinsfedius, & Molfeſius.

28 Nec meliori fide Hieronymus Garcia in Summa trac.3.diffic.5.dub.1.punct.7.nu.88. refert pro ita ſententia Granados 3.p.Cõtrou.7.trac.6.diſp.5.ſec.3.n.21. Et Diana 5.p.trac.14.reſ.44. Cũ vterque loquatur de laico ex iuſta cauſa non explicante aliquod peccatum (de quo non loquitur Concilium) & de iſto cum Suarez dicũt eſſe probabilius, ſufficere, ſi illa peccata cõfitea tur, cum accedat tẽpus in quo obligat præceptum confeſſionis.

29 Illa ergo opinio eſt deſtituta authorũ ſuffragio; vnde *eſt improbabilis, & extrinſece, & intrinſece.* Vnde n.160. ait Lugo illa diſp.14. Contra illam vero eſt expreſſa declaratio appoſita in Regulis Miſſalis Romani, in quibus illa dictio Concilij, *quã primũ*, explicatur, *cum primum poterit*. Ergo ſi poteſt confiteri ante aliud ſacrum, quod forte non faciet ante Menſem, debet ex illo præcepto cõfiteri. Deinde, quia nemo prorſus dicet, fieri illico, ſtatim, quam primũ; illud quod poſt ſex, vel octo menſes fit. Cum ergo poſsit contingere, quod Sacerdos ille non celebret iterum intra ſex, vel octo mẽſes, non ſatisfacit præcepto Tridentini, dilata confeſsione per totum illud tẽpus, & habita (vt ſupponimus) interim copia Cõfeſſarij. Denique in eo ſenſu præceptũ Tridentini ad nihil nouũ obligaret; neq; eſſet differentia inter Sacerdote celebrantẽ, & Laicũ cõmunicantẽ, vrgente neceſsitate, abſque præuia confeſsione: vterque enim præcepto diuino obligatur ad confitendũ, data occaſione ante Communionem ſequentem. *Hoc ergo nõ eſt explicare, ſed auferre omnino illud Tridentini præceptum.* Hæc ibi.

30 Per aliud extremũ alij nimis ſcrupuloſe in hoc pũcto dicunt ex vi præcepti Tridentini, teneri Sacerdotẽ ſtatim, ac finierit Miſſam, ſi opportune poſsit, quærere Confeſſariũ, & cõfiteri. Ita Ioã. Sãchez in Selectis diſp.32.n.14. & Leãder q.53. male profe referens Vazquez, & Suarez, & Lugo: nã primi id non dicunt: & poſtremus nu.158. reijcit, & male auctores citari notat. Fauet tamen Serra q.80.ar.4.cõc.3. §. *Primus eſt* fol.449. dicens ly *quam primũ*, eſſe idem, ac *prima data occaſione*. Licet alij benignius exponant.

31 Quare Auerſa q.8.ſec.7.ait. Sed neq; deber intelligi ſtatim finita Miſſa (vt exponit Ioã. Sãchez in Selec.diſp.32.n.14.) veluti phyſicè, ſeu mathematice loquẽdo. Sed intelligitur *valdè cito moraliter loquendo*, vt plures Doctores aduertunt, & patet: Tum quia ly *quã primũ*, nõ ita vrget, ſicut ſtatim, cõfeſtim, illico; ſed ſicut *cito*, ſeu *valdè cito*, *quãtocius*. Tũ quia ſic in alijs rebus moralibus, cũ dicitur quis debere quã primũ reſtituere, adimplere ſatisfactionẽ iniũctã in cõfeſsione, & ſimilia; non per hoc damnabitur, qui aliquantum differret, quamuis ſpõte, & voluntarie: quare ſic etiam moraliter intelligi poteſt in præſenti caſu. Et ita Zanard.in Direc.p.1.trac.de Euch.c.7. explicat nõ intelligi præcisè eadẽ die. Et Diana ibi cõfirmat nõ eſſe nimiã dilationẽ intra triduũ. Et admittit Lug⁹ diſp.14.ſec.7.n.163. Niſi forte Sacerdos prima die haberet cõmoditatẽ cõfitẽdi, non habiturus ſequẽtibus diebus: quia tunc ſane tenebitur non differre, ne longiori mora poſtea retardetur. Hæc Auerſa. Quod & mihi probatur.

32 Imò Paſqualigus in Sacra Morali doctrina diſp.116.ſec.7.nu.25.ait. Verba, *quã primũ*, admittere aliquã congruẽtẽ latitudinẽ intra datã copiã Confeſſarij, & excluſionẽ impedimẽti ex parte Sacerdotis, habita ratione circunſtantiarũ: *Quæ latitudo admittet biduũ, vel triduũ, vel etiam aliquid amplius*. Nam in Rubricis Miſſalis dicitur *quam primum poterit*. Poſſe autem non dicitur, quando adeſt copia Confeſſarij, ſed etiam quãdo ex parte operaturi non adeſt impedimentum: Ergo admittenda eſt dicta latitudo talis dilationis. Conſequentia probatur: dictio, *ſtatim*, non admittit temporis interualum, vt in l. *Si finita*, §. *Non autem*. D. *De dam.inf.* & notant Tiraq. in l. *Si vnquã* ver. *Reuertatur*. n.120. C. *de Reuoc.don.* Surd. deciſ.57.n.9. Et tamen accipitur cum temperamento ſecundum ſubiectam materiã, vt notat Gloſſa in cap. *Quicumque*. ver. *Statim* diſt.77. Tiraquel.loc.cit.n.109. Menochius lib.2.de arbitr.caſu 9.nu.4. Grat. Diſcep.Forent.c.41.n.12. Sicut etiã dictio, *Illico*, quæ habet eandem ſignificationẽ: & tamen admittit dilationem etiam triduã. L. *Intra decem*. n. C. *Quomodo, & quando Iudex*, & l.fin. *Cod.de indic.iudic.tol.* & notant Mascardas de prob. Conc.1084.n.20. Gõçalez ad reg.8. Cãcell. Gloſſa 43.n.51. Ergo cum dictio, *Quam primum*, non ita vrgeat, ſicut dictio, *Illico*, & *ſtatim*; nec ita coarctet, haberé poteſt aliquam maiorem latitudinem iuxta ſubiectam materiam.

33 Ex quo colligit. Hoc præceptũ nõ obligare ſtatim ad primam occurrentiam Confeſſarij; ſed poſſe expectari commoditatem, vel ordinarij Cõfeſſarij, vel illius cũ quo Sacerdos cum animi ſatisfactione confiteatur, vt notat etiam Petrus Marchãt. in Trib.Sacram.to.2.tra&.2.p.2.tit.4.q.2.dubio 2.ver. *Petes tertio*. Quia tale præceptum impoſitum eſt ſolum ad excludendam rem iuerſationem, & ſocordiam indifferenda confeſsione. Hæc ibi.

34 Tandem Villalobos 1.p.trac.7.diffic.37. & Hier. Garcia tract 3.diffic.5.dub.1.n.89. id remittunt arbitrio viri prudentis. Iſte tamen tandem ſequitur Lugo, qui n.163. docet ceſſante periculo iterum celebrandi ſine præuia confeſsione, videri probabile, quod non ſit dilatio grauis, quãdo intra triduum confitetur Sacerdos. Eodem enim modo præcipitur in cap. *Eos qui, de ſententia excõmunicationis* in 6. quod illi qui in articulo mortis abſoluuntur ab excommunicatione reſeruata, poſtea ſi conualuerint, debeant, cum primum commode poſsint, recurrere ad ſuperiorẽ; alioquin reincidant in cenſuram: & tamen non iudicabuntur reincidere, qui intra triduum datæ commoditatis recurrerint. Et in ſimili idem docet Sãchez lib.2.in Decal.c.10.n.55. Quare hoc videtur probabilius. Quod & tenent Trullench lib.3.c.6.dub.4.n.26. & alij relati n.31. Et partim fauet Granado Cõtrou.6.tra ctatu 10.diſp.7.n.16. dicens *moraliter hoc tẽpus accipiendum eſſe*, &c. Et concludens. Imò addunt P. Thomas Sãchez, P. Martinez, & alij viri docti, nõ peccare mortaliter eum, qui ad craſtinam diem differret confeſsionem, eo quod craſtina die ſit celebraturus; & tunc certo habiturus copiam Confeſſoris. Quare licet hodie confiteri poſsit, non peccat læthaliter omittendo.

DVBIVM. VIII.

Vtrum Sacerdos debeat denegare corpus Chriſti peccatori petenti?

REſpondet D.Tho.art.6. quod circa peccatores diſtinguendum eſt. Quidam enim ſunt occulti; quidam vero manifeſti, ſcilicet per euidentiam factí; ſicut publici vſurarij, aut publici raptores: vel etiã per aliquod iudicium Eccleſiaſticum, vel ſeculare. Qua diſtinctione præmiſſa, duas ſtatuit concluſiones. Prima eſt: Manifeſtis peccatoribus non debet, etiam petentibus, ſacra communio dari. Vnde S. Cyprianus libro 1.epiſt.10. in principio ſcribit ad quendam: Pro dilectione tua conſulendum me exiſtimaſti, quid mihi videatur de hiſtrionibus, & mago illo, qui apud vos conſtitutus, adhuc in artis ſuæ dedecore perſeuerat; an talibus ſacra Cõmunio cum cæteris Chriſtianis debeat dari? *Futo nec mateſtari diuinæ, nec Euangelicæ diſciplinæ congruere, vt pudor, & honor Eccleſiæ, tam turpi, & infami cõtagione fœdetur.*

2 Secunda concluſio. Si non ſunt manifeſti peccatores, ſed occulti, nõ poteſt eis petentibus ſacra communio denegari. Cũ enim quilibet Chriſtianus; ex hoc ipſo, quod eſt baptizatus, ſit admiſſus ad dominicã mẽſam, non poteſt ei ius ſuum tolli, niſi pro aliqua cauſa manifeſta. Vnde ſuper illud 1. Cor.5. Si is, qui frater nominatur inter vos, &c. dicit Gloſſa S.Aug. lib. de med. pœnit. c.3. *Nos à cõmunione quẽquã prohibere nõ poſſumus, niſi aut ſpõte cõfeſſi, aut in aliquo iudicio Eccleſiaſtico, vel ſeculari nominati, atque cõuicti.*

§. I.

Quinam ſint manifeſti peccatores?

3 CIrca quas concluſiones, inquiritur primo, quid requiratur vt aliquis dicatur, & ſit manifeſtus peccator quoad negãdam ei Euchariſtiam?

Archidiaconus in cap. *Cũ dilectis, de purgatione Canonica*, & Panorm. cap. *Veſtra, de cohabitatione Clericorũ & mulierũ*, quos ſequitur Adrianus q.9. de Euchar. tenẽt, quod vt crimẽ ſit notorium, debet eſſe notum in Parochia, vel vicinia. Et Parrochiam exponunt eſſe, vbi decem ſaltem crimen norunt: nam cap. *Vnio* 10. quæſt. 3. decernitur vt

Eccleſia, quæ habuerit decẽ Parrochianos, ſuper ſe habeat Sacerdotem. Sylueſt. verbo Notorium q.4. exiſtimat illud crimen dici notorium, quod ſex ſaltim per euidentiã facti notum eſt. Quod videtur applicare ad præſentẽ materiam verbo Euchar. 3. q 5. Et Nauarrus c.21.n.55.& c.25.n.73.& Aragon 2.2.q.10.ar.9. Quod limitat Reginaldus to.1.lib.1.c.10.n.121 dicẽs nec etiam notitiam ſex hominum facere notoriũ, niſi hi ſint maior pars illius congregationis. De quo Sanchez lib.8.de Matrim.diſp.34. à n.55. Caſtrus Palaus to.1.tract.3.diſp.6. punct.25.§.1.& alij, quos refert, & ſequitur Trullench in Bul.lib.1.§.7.c.2.dub.6. n.1.& dub.7.nu.3. & lib.7. in Decal.c.10. dub.11.n.1.& 2.& lib.3.praxis cap.7.dub. 3.nu.2.

4 Cæterum Soto in 4.diſt.12.q.1.art. 6.§. *Ambiguitas* ſic ait. At vero quamuis ad decidendas ciuiles cauſas, atque Eccleſiaſticas, horum forte ratio habenda ſit; tamẽ in præſentiarũ, vbi de adminiſtratione ſacramentorum agitur, nullus certus poteſt præſcribi perſonarum numerus, vt crimen dicatur notorium: ſed arbitratui prudentũ relinquitur. Vnde S.Th.hic, & infra q.82.ar. 9.ad 3. Ad nullum deſcendit perſonarũ terminum; ſed tantum ponit duos modos notorij criminis: vnum ſcilicet canonicum, & iuridicum: & de hoc quidem certo conſtare poteſt: quando quis ſcilicet, vel per ſententiam, quæ in conuinctũ fertur; aut per confeſsionem in iudicio factam, conſtat aliquem eſſe vſurarium, ſimoniacum, aut publicum concubinarium, & c. ille enim cenſetur legitime publicus. Sed alius eſt modus ex clamore populi, de quo nequit certior conſtitui regula, quam quod nulla tergiverſatione crimen celari poſsit. Atque hæc sũt verba expreſſa iuris in cap. *Tua nos*, & in capite. *Quæſtum, de cohabitatione Clericorum, & mulierum*. Quare tam paruum poſſet eſſe oppidum, vel parochia, vt decem criminis conſcij ſufficerẽt, vt diceretur notoriũ, & in Ciuitate illi non ſufficerent. Vtẽdum ergo eſt prudentis iudicio. At qui in re dubia locum habet regula iuris, quod melior ſit conditio poſsidẽtis: Quandiu enim quis poſſeſſor eſt ſui honoris, & famæ, inclinadũ eſt in hanc partem, vt re ancipite ad cõmunionem admittatur. Hæc Soto, quẽ in hoc puncto ſequuntur Vazquez diſp. 209.c.2. Nuño q.80.ar.6.diffic.1.§. *In hoc dubio*. Ochagauia tract.2.q.10.n.3. Hieron.Garcia tract.3.diffic.7.dub.4.punct.1.n.7. Et in ſimili de perculſione Clerici Authores, quos referunt, & ſequuntur Bonacina de Cenſ. diſp.2.q.2.punc.1.§.1.n.5. Diana parte 2. tract.16.reſol.22.

5 Imò Couarruuias c. *Alma mater*. p.1. §.2.n.7. dixit opus eſſe conſtare nullam adeſſe cauſam excuſationis à peccato: quod conſtare non poteſt niſi per iudicis ſententiam, & facti notorietatem: & ideò raro cõtinget eſſe ita notorium, vt non poſsit aliquo iuris remedio probabilitate aliqua excuſari. Quod licet indiſtincte admittãt Sayrus, & Fagundez, & alij, quos refert, & ſequitur Diana p.3.trac.5.reſ.14.& p.5.trac. 9.reſ.61.& p.9.trac.4.reſol.18. Tamen nõ niſi cum grano ſalis, & prudẽti moderatione eſt admitendum.

6 Vnde Suarez diſp.67.ſect.5.initio air. Breui diſtinctione vtendum eſſe cẽſeo: nã peccator poteſt dici publicus, vel reſpectiue, vel abſolute. Reſpectiuè voco, ideſt, cõparatione facta admodum, quo petit ſacramentum; quia videlicet tam publicum eſt peccatum eius, quam petitio ſacramenti; vt quando illi in quorum præſentia petit ſacramentum, norunt delictum, quod alias eſt abſolute occultum; quia duobus tãtum, vel tribus notum eſt. Abſolutè autẽ publicũ voco, quod eſt multis cognitum notitia iuris, vel facti: cũ qua notitia ſtare poteſt, vt illi in quorum præſẽtia ſacramẽtũ petitur, ignorẽt delictũ. Idẽ ſequitur Leſsius de iuſtit. li.2.c.11.dub.13. Coninch q.80. a.6.n.28.

7 De iſtis exponit S.Th.ar.6.ad 1. illud Mat.27. *Nolite sãctũ dare canib⁹*: dicẽs, quod ſancta prohibentur dari canibus, ideſt, peccatoribus manifeſtis. Sed occulta non poſſunt publicè puniri; ſed ſunt diuino iudicio reſeruãda. Idẽ docet S.Auguſt. lib.50.hom. in vlt.c.12. relatus cap. *Multi* 2.q.1. S.Chriſoſt.hom.83. in Mat.& hom.60. ad populũ. Propter hoc iniure peccatores publici à cõmunio ne repellũtur, vt cõſtat ex Conc. Arelatẽſi 1.c.4.& 5.& ex S.Cyp.epiſt.61. In particularique recenſetur varij ſtatus hominũ, qui cenſetur publici peccatores. De quibus Alenſis 4.p.q.48. Filliut.& Bonac. & alij, quos latè recẽſet Trullẽch lib.3.Praxis c.7.dub.3.n.5. Sed quia vt notat Suarez diſp.67.ſect.2.nõ oportet in hoc immorari, quia inter hos omnes tãtũ eſt quædã materialis diuerſitas. Et quia rebus, vt nũc, vix iã ad praxim caſus iſti venire ſolẽt, vt notãt Ioã. Sãchez in Selectis diſp.34.& Bernal diſput.45.ſec.2.§.2.n.40.& Hier.Garcia trac. 3.diffic.7.dub.4.n.1. ideò paucos attingemus.

§. 2.

§. II.

Quo iure eis neganda Euchariſtia?

8 SEcundo inquiritur, quo iure occultò peccatori non ſit publice neganda communio?

Reſpondet Coninch q.80.art.6.num. 33.& 34. Totam rationem cur nõ liceat occultum peccatorem publice à communione repellere, eſſe volũtatem, ac legem Chriſti, qui hoc ita ſtatuit: vt ſatis cognoſcimus, tum ex ipſius facto, qui Iudæ etiam communionem tribuit: Tum ex perpetuo Eccleſiæ vſu.

Rectè tamen ait Lugo diſp.8.de ſacramentis in genere ſectione 12.in fine num. 203. Communis tamen ſententia docet, eſſe naturale quoad vtramque partẽ, ſuppoſita inſtitutione tali ſacramentorum. Nam reuerentia debita ſacramẽtis ex natura ſua exigit talem ſanctitatem in ſubiecto, vt nõ fruſtrentur, & careant ſuo fine. Obligatio etiam erga proximi famam exigit, vt quando non infertur poſsitiuum detrimentum honori alterius, ſed ſolum interuenit negatio, ſeu non ſoluere totum cultum debitũ; non liceat reuelare occulta crimina, & infamare, ac vi repellere proximum. Non eſt ergo cur dicamus; Chriſtum alteraſſe legẽ naturalem in hoc puncto, & diſpenſaſſe in cultu, qui ex natura rei debebatur ex præcepto naturali ſuis ſacramentis.

9 Sed hæc difficultas pendet ex alia cẽſa efficaciam rationum D.Thomæ. Siquidem Suarez diſp.67.ſec.4. Vazquez diſp. 209.cap.3. Coninch art.6. Lugo diſp.8.de ſacramentis in genere ſec.10. Bernal diſp. 45.de Euchar.ſec.2.§.2.à nu.41.vſque 48. conueniunt quidem in rationibus D.Thomæ impugnandis: ſed inter ſe diuiduntur valde, & digladiantur in vera ratione quærenda: ita vt nec vnus alteri cõſentiat, & ratio quæ vni videtur demonſtratiua, & conuincens, eam alius nec flocci pẽdeat, & acriter impugnet. Eorum diſsidijs omiſsis, nos rationes D.Thomæ referremus, & ab impugnationibus facile vindicabimus. Quia rationes huius articuli iam propoſuimus n. 1.& 2. Videamus eaſdem, & alias, quas adiungit D.Thomas in 4.Sentent.diſt.9.q.1. art.5.q.3.vbi ſic ait, ſi Sacerdos ſciat peccatum alicuius, qui Euchariſtiam petit, per Confeſsionem, vel alio quolibet modo, diſtinguendum eſt; quia aut peccatum eſt occultum, aut manifeſtum. Si eſt occultum: aut exigit in occulto, aut in manifeſto: Si in occulto; debet ei denegare, & monere ne in publico petat. Si autem in manifeſto petit; debet ei dare. Primo, quia pro peccato occulto pœnam inferẽs publicam, reuelator eſt confeſsionis, aut proditor criminis. Secundo, quilibet Chriſtianus habet ius in perceptione Euchariſtiæ; niſi illud per peccatum mortale amittat. *Vnde cum in facie Eccleſiæ nõ conſtet iſtum amiſiſſe ſuum ius*; non oportet ei in facie Eccleſiæ denegari: aliàs daretur facultas malis Sacerdotibus pro ſuo libito punire maxima pœna; quos vellent. Tertio, propter incertitudinem ſtatus ſumentis; quia Spiritus vbi vult ſpirat: vnde ſubito poteſt eſſe compunctus, & diuinitus à peccato purgatus, & diuina inſpiratione ad ſacramentum accedere. Quarto, quia eſſet ſcandalum, ſi denegaretur. Si vero peccatum eſt manifeſtum, debet ei denegari, ſiue in occulto, ſiue in manifeſto petat. Hæc S.Thomas.

10 Qui & in argumento ſed contra probauerat. Quia omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio. Sed Chriſtus dedit corpus ſuum in Cœna Iudæ, vt habetur Ioan.13. Et S. Dionyſius de eccleſ.hier.cap.3.par.3. dicit, quamuis ſciret eum peccatorem. Ergo & Sacerdos peccatori petenti denegare non debet. Hanc rationem proponit D.Thomas q.81.ar.2.in corpore, & ad 2.ait, quod Chriſtus Iudam nõ repulit à communione; vt daret exemplum tales peccatores occultos non eſſe ab alijs Sacerdotibus expellendos. Et in 4.Sent.diſt.11.q.3.art.3.q.1.dicit hanc rationem eſſe S.Auguſt.epiſt.163. tom.2. Rationes eaſdem proponunt S.Bonauentura in 4.diſt.9.art.2.q.4.ibi Durandus, & alij. Alexander Alenſis 4.p.q.11.membro 2.art.3.§.1.in corpore, & ad 3.

11 Contra has rationes arguit Suarez ſec.4. Et cõtra primam quidem quia ibi interuenit perplexitas quædam; quia vel infamandus eſt proximus; vel ſacramentum dãdum eſt indigno; quod fieri non poteſt ſine Chriſti iniuria: Ergo ex his duobus malis potius eſt eligenda infamatio proximi, quã iniuria Chriſti. Probatur conſequentia: Primo, quia ex duobus malis minus eſt eligendum. Secundo, quia nec Chriſtus, nec Sacerdos, ſed ſolus peccator, qui inique ſe ingeſſit, eſt cauſa huius perplexitatis, & incommodi: ergo ratio iuſtitiæ poſtulat, vt ipſe ſolus damnum, & detrimẽtum ſentiat, & nõ Chriſtus.

12 Contra ſecundam arguit. Quia peccator,

cator, quandiu in eo ſtatu eſt, nullum habet ius ad petendum hoc ſacramentum; quia eſt indignus: ergo neque ad petendum publice habet aliquod ius. Patet conſequẽtia, quia non eſt actio minus ſacrilega, & iniuriola Chriſto, publica quam occulta petitio: ergo quamuis illi negetur, nullo prius bitur iure: neque illa negatio habet rationẽ pœnæ, ſed prudentis adminiſtrationis ſacramenti.

13 Contra tertiam arguit, quia ſæpè poteſt euidenter conſtare euidentia morali (quæ in hac materia ſufficit) illum qui petit ſacramentum, peccare grauiter ſic petẽdo, & communicando; vt ſi conſtet certo eſſe excommunicatum, & non abſolutum; vel peccaſſe mortaliter, & non eſſe confeſſum. Ergo tunc non poteſt præſumi bona diſpoſitio, quia ad illam nõ ſufficit interior pœnitentia abſque interiori cõfeſſione. Deinde, ſi attenditur ad id quod peraccidens, & in caſibus extraordinarijs poteſt cõtingere de conuerſione occulta; eodem modo poſſet dici non eſſe certam, & infallibilem infamiam peccatoris: quia etiam ſi peccatori occulto publice denegetur ſacramentum, ſperari poteſt alios adhuc exiſtimaturos, & credituros, eum non propter peccatum, ſed propter alias cauſas, aut rationes excludi.

14 Denique contra vltimam arguit: quia ſcandalum eſt quid peraccidens, & extrinſecum. Et quia aut eſt ſermo de ſcandalo impropie, pro admiratione, vel rumore: & hoc nõ videtur eſſe graue incommodũ, nec res tanti momenti, vt propterea irrogãda ſit iniuria ſacramento. Vel eſt ſermo de ſcandalo propriè dicto de occaſione ruinæ in peccatum. Et ex denegatione Euchariſtiæ nõ videtur neceſſario ſequi peccatum. Tum quia tanta poteſt eſſe authoritas Sacerdotis, vt moraliter exiſtimandum ſit eũ prudenter egiſſe. Iudicare vero aſſantes illum eſſe peccatorem, non eſt iudicium temerarium: Ergo nullum ſcandalum poteſt timeri.

15 Vazquez cap.3.num.27.ſolum addit contra tertiam: nam ſi probaret, etiam occulto petenti Euchariſtiam, neganda nõ eſſet: quia idem ſperare poſſet Sacerdos. Quinimò, & de publico peccatore hoc ſperare poſſet, non ſolum Sacerdos, ſed etiam vniuerſus populus: & ita publice ei miniſtrari poſſet ſacramentum abſque vllo ſcandalo populi, quod Sacerdos vitare deberet. Adde, quod cum ſcit Sacerdos eum in peccato accedere, iuxta prudentiæ regulas iudicare debet, ipſum iudicium ſibi mãducare, & bibere, potius quam ſperare ad meliorẽ vitam ipſo ſacramento conuertendum.

16 Contra vltimã dicit eam nihil momenti habere. Tum quia ex illo facto ſolũ ſequi poſſet infamia illius hominis apud populum: quod autem infametur apud populum, non eſt ſcandalum; vt patet. Tum etiam, quia quamuis ob ſcandalum vitandũ debeamus omittere ea, quæ ſunt tãtum poſita in conſilio: tamen nullum genus præcepti propter ſcandalum prætermitti debet, vt 2.2.q.43.art.8. ex ſententia S. Thomæ habetur.

17 Rurſus contra ſecundam arguit Coninch nu.31. quia nemo habet ius petendi vt aliquid faciam, aut celem ipſius peccatum, quando non poſſum id facere ſine manifeſta, ac graui iniuria innocẽtis. Hinc poſſum alterius occultum crimen detegere, aut rem ſuam repetenti, eam negare, quando hoc eſt neceſſarium vt grauem iniuriã alicuius innocẽtis impediam. Sed talis peccator ante emendationem non poteſt communicare ſine graui iniuria ipſius Sacramẽti; atque adeò ipſius Chriſti, vt dictum eſt. Ergo non habet ius vt dem ei Communionem, aut ne hanc negando, cum infamem. Lugo, & Bernal nullum nouum opponunt argumentum.

18 Omnia tamen iſta, & iam diu videò ſoluta, & leuia ſunt vt tantorum Doctorum deferantur rationes, cum ipſi arguẽtes nullam firmam, nec ſoeijs placentem, afferant: & eſt tacite relinquere concluſionem Theologis indubitatam, nullo ſolido fundamento nitentẽ. Ad primum reſpondet S. Thomas hic art.6.ad 2.quod licet peius ſit peccatori occulto peccare mortaliter, ſumendo corpus Chriſti, quam infamari: tamen Sacerdoti miniſtrãti corpus Chriſti, peius eſt peccare mortaliter, infamando iniuſte peccatorem occultum, quam quod ille mortaliter peccet: quia nullus debet peccatum mortale committere, vt aliũ liberet à peccato. Vnde S. Auguſt. in lib. quæſt. ſuper Geneſ.q.42.tom.4.dicit *periculoſiſſime admittitur hæc compenſatio, vt nos faciamus aliquid mali, ne alius grauius malum faciat. Peccator tamen occultus potius deberet eligere infamari, quam indigne ad menſam Domini accedere.* Vnde patet, quod non eſt perplexus peccator, niſi ex ſua malitia. Nec Sacerdos, qui a permittit alterius peccatum, ad vitandum proprium. Ideoquè S. Thomas in 4. Sententiarum art.5.ad 1.dicit, quod potiùs deberet eligere medicus medicinam eſſe mortiferam infirmo, quam ſibi, ſi alterum oporteret. Et ſimiliter Sacerdos potius deberet eligere, quod peccator aſſumat ad perditionẽ ſuam, quam ipſe deneget in perditionem propriam in ſcandalizãdo, & peccatum occultum reuelando. Videatur ibi ad 3.

19 Ad ſecundum iam reſponderat Soto diſt.12.q.1.art.6.§. *Deinde*, quod duplex diſtinguitur poteſt ius petendi. Vnum ſcilicet in foro cõſcientiæ apud Deum: quod eſt ius citra peccatum petendi. Atque alterum in foro exteriori apud homines. Occultus ergo peccator, etſi nõ habeat primum ius petendi; habet tamen ſecundum: quia ſacramenti vſus iure Baptiſmi eſt ſuus: & non eſt cauſa manifeſta quare priuetur. Sicuti ſi prodigus à debitore ſuo ſuas exigat pecunias, vt turpiter eas dilapidet; male quidẽ petit; ſed tamen iure ſuo. Atque inde ſequitur, quod Sacerdos non dando ſacramentum, dat ſcandalum, & petentem infamat: quia poſcit, quod ſuum eſt in foro exteriori. Quod inſinuat S. Thomas illis verbis in tertia ratione dicens. *Vnde cum in facie Eccleſiæ non conſtet amiſiſſe ius ſuum, &c.*

20 Tertia ratio non proponitur vt radicalis, & vnica; ſed vt confirmatio quædam ad inſtanda argumenta: ad quod non exigitur quod id ſit per ſe, & in communi euẽtu: ſed ſuppoſito, quod aliquando cõtingat, bene arguit S. Thomas *ex incertitudine ſtatus ſumentis, &c.* & ad 1. ait. *Et præterea non eſt certum vtrum communio ſit ei mortifera; quia ſubito homo ſpiritu Dei mutatur.* Quam doctrinã ad aliud intentum, ex Patribus retulit, nec reijcit ipſe Lugo de Euchar. diſp.14.ſec.1. num 13. dicens, tantam eſſe huius ſacramẽti virtutem, vt tunc etiam quando indigne ſuſcipitur, aliquando ſui ſplendoris radios in peccatoris mentem diffundat, & eum ad dolorem excitet, ac cõpũctionem. Quod videtur indicaſſe S. Cyrillus Alexandrinus lib.9.in Ioan. cap.19. vbi dicit, ideò Diabolum vehementius Iudam impuliſſe poſt Euchariſtiam ſumptam, vt celerius feſtinaret ad conſũmandam proditionem: quia nimirum timuit, ne fortaſſe ſacramenti *virtute illuminatus ad pœnitẽtiam moueretur. Nam etiã Iudam*, inquit, *cum poſt panem omnino ſeparauerit, tum moram, tum benedictionis virtutem timens, ne ſcintillam in animo eius accenderit, ac inde illuminauerit, & ad meliora retraxerit, magna præcipitem agit celeritate.* Propter hoc ergo incertus eſt ſæpè ſtatus ſumentis. Peccatum autem occultum reuelare, & quod ſuum eſt in foro externo, denegare, per ſe loquendo eſt infamare proximum iniuſtè & mortaliter peccare.

21 Ad argumentum Suarez cõtra quartam, reſpondetur, quod vt ait D. Thomas in 4.Sent. ar.5. ad 2. non dimittitur tantum propter ſcandalum; ſed propter alias cauſas. Vt enim notat Soto vbi ſupra, ex eo quod ſit iniuria peccatori occulto eum infamando, & quod ſuum eſt, ei negando, ſequitur ſcandalum, & in ipſo, & in circunſtãtibus: ſicut ſequeretur, ſi crimina, quæ ſecreto ſciuntur, contra iuſtitiæ, & Charitatis ordinem manifeſtarentur; & ſimiliter eſſet ſcandalum, ſi quæ vnicuique debentur in foro externo, abſque cauſa negarentur. Igitur ſermo eſt de ſcandalo conſequuto ad infamationem iniuſtam: & quia odioſum redderetur myſterium: vnde ſermo eſt de ſcandalo, & propriè, & impropie.

22 Ad argumenta Vazquez contra tertiam reſpondetur, quod eſt diſparratio de peccatore occulto petente manifeſtè, ac de peccatore occulto petente occultè: quia in iſto ſecũdo caſu nõ eſt periculum infamiæ, nec habet ius, nec in foro externo, nec in interno: quando vero peccator occultus manifeſtè petit, eſt periculum infamiæ, & petit quod ſuum eſt in foro externo: ideoquè Sacerdos permittit eius malitiam: & vt ait D. Thomas vbi ſupra ad 2. *Sacerdos in caſu propoſito non dat propria ſponte, ſed magis coactus. Nec eſt ſimilis ratio de animalibus brutis, & de proiectione in lutum; quia cauſæ prædictæ non ſunt ibi.* In occulto ergo nihil eſt quod prudenter cogat; & ideò negãda eſt Euchariſtia peccatori occulto.

23 Ad aliam probationem reſponderat Soto, §. *cõtra quartam*, quod vt publico peccatori Euchariſtia in publico diſpenſetur, non ſatis eſt clam eſſe emendatum; ſed publica ſatisfactione opus eſt vt tollatur ſcandalum: nam vt Extrau. de Pœn. & remiſſ. ait. Alexander, manifeſta peccata non ſunt occulta correctione purganda. Et idem habetur ex verbis S. Auguſt. can. *Si peccauerit* 2.q.1. Clanculum tamen, vbi nullũ offerretur ſcandali periculum, poſſet forte Sacerdos illi emendato, ſi excommunicatus non eſſet, ſacram hoſtiam impertiri. Imò, §. *Si autem*, dixerat idem Soto, occultos excommunicatos cenſendos eſſe ſicut cæteros occultos peccatores: & ideò ne infamentur, vt Chriſtus tradidit Iudæ, tradenda eſt eis ſa-

era buccella. Quando autem peccator eſt cõritus, & perit in occulto, ſi crimen ſit publicum, & credidit Sacerdos cito diuulgatum, quod ei præbuit communionem, præcauere debet, vt præbeat ſatisfactionẽ, vel manifeſtam, vel cito diuulgãdam. Licet autẽ de quolibet fideli in articulo mortis præſumatur contritio, & emenda, vt notat Suarez diſp. 67. ſect. 2. in fine, & paſsim alij: tamen ſi eſt in publico concubinatu, vel alio peccato ſcãdaloſo, parochus, & alij Prelati, prout angustiæ temporis permiſerint, curent vitare cum effectu ſcandalum: nam cum illo etiam in articulo mortis peccatores publici non ſunt ad ſacram communionem admittendi.

24 Ad argumenta eiuſdem Vazquez contra vltimam, conſtat ex dictis ad argumenta Suarez. Reſponderque S. Thomas illo art. 5. ad 3. quod ſecundum Innocentiũ tertium, cum nemo debeat vnum mortale committere, vt proximus aliud non cõmittat, eligendum eſt potius Sacerdoti non prodere peccatorem, quam vt ille nõ peccet; ſed peccator debet potius eligere vt abſtinendo reddatur ſuſpectus, quam cõmunicando manducet indignus. Vnde Sacerdos nullam præceptum transgreditur ad vitandum ſcandalum: quia præceptum non dandi indigno, exponitur à D. Thoma hic art. 6. ad 1. de peccatoribus manifeſtis: nam occulta non poſſunt publicè puniri, ſed ſunt diuino iudicio reſeruanda. De quo 2. to. Theol. Mor. cap. 23. q. 2.

25 Ad vltimum reſponderat Soto illo art. 6. ad 2. contra ſecundam, quod eſt diſcrimen, & maximè notandum, quod licet ſpiritualia bona ſint temporalibus præſtantiora; maior tamẽ nobis incumbit cura ſuccurrendi proximis in temporalibus, quam in ſpiritualibus: Præſertim dum ſpiritualia peccata peccatori nota ſunt. Et ratio eſt, quia in ſpiritualibus, vt ſe homo liberet à peccato, ſolius Dei auxilio indiget: in temporalibus vero ſæpiſsimè neceſſaria sũt humana præſidia, vt in fame, & in alijs afflictionibus. Quando vero quis ob ignorantiam peccaret, quam ego ſolus poſſum tollere, vrgentior mihi penderet obligatio illi damno ſuccurrendi, quam temporali. Ex ijs ſequitur aliud diſcrimen, quod ad cauendum incommoda, & damna temporalia, poſſumus violento medio vti, vtpotè cohibendo hominem, ne in in ſe, vel in alium noxias manus iniiciat: ad cauendum autẽ alijs mala ſpiritualia, nõ poſſumus niſi precationibus, & monitis vti vt alter liberè abſtineat. Hæcibi. Et Granados n. 10.

26 Præterea ad argumenti formã reſponderetur concedendo maiorem: & diſtinguo minorem, & concedo de iniuria, quæ committitur à recipiente, & permittitur à miniſtrante, nego vero de iniuria, quæ fiat à Sacerdote. Vnde Granado Cõtrou. 6. tractatu 10. diſp. 10. nu. 8. dicit, quod cooperari peccato alterius, ſi proprie, & rigoroſè accipiatur, ſemper eſt peccatum: at facere aliquid ex ſe bonum, cui adiunctũ eſt peccatum ob alterius culpam, non ſemper eſt malum, ſed ſæpè bonum, quando eſt ſufficiens ratio id faciendi; quia tunc non peccat, ſed ob bonum finem permittit culpam alterius. Diſpenſare ergo Euchariſtiam ex ſe bonum eſt, licet ex parte peccatoris ſit peccatum, dum indigne ſuſcipit. Huic ergo culpæ non cooperatur, ſed potius illam permittit Sacerdos, dum ob vitandam proximi infamiam diſpenſat illi Euchariſtiã: ſic enim è contra diximus in materia de ſacramentis in genere, bonum eſſe poſſe ſacramentum à malo miniſtro in multis euẽtibus, in quibus peccabit Sacerdos indigne miniſtrando. Vide q. 64. dub. 5.

§. III.

Vtrum indigne miniſtrans duo peccata committat?

27 TErtio inquiritur, vtrum qui publico peccatori Euchariſtiam adminiſtrat, peccet duplici peccato?

Pro parte affirmatiua refert Hieronymus Garcia tract. 3. diffic. 7. dub. 4. n. 3. Suarez, Villal. & Becanum, & Lugo. Sed Suarez diſp. 67. ſect. 1. non diſputat de hoc caſu, ſed ſolum an Sacerdos communicans ſe ipſum in peccato mortali, duo peccata cõmittat? Quod quidem diuerſum eſt?

28 Lugo diſp. 8. de Sacram. ſec. 12. nu. 199. oppoſitum expreſſe docet his verbis. Fateor quidem, Sacerdotem miniſtrantẽ indigno, non contrahere ex hoc præciſo capite duas malitias, alteram ex eo quod cooperetur peccato indigne ſuſcipientis; alteram ex eo quod indigne tractet ſacramentum; ſicut ſi proijceret illud in locum ſordidũ. Idque bene probat Vazquez quia tota hæc indigna tractatio ſacramenti conſiſtit in eo quod detur indigno, & accipienti abſque fructu: hoc autem nõ poteſt præcindere à cooperatione illa ad peccatũ ſuſcipientis, ſaltem per ſe loquendo, niſi alterẽ excuſetur per ignorantiam à peccato indignæ ſuſceptionis: Ergo illa indigna tractatio ſacramenti non eſt malitia diſtincta à cooperatione cum peccato alteri⁹: atque ideò non eſt in miniſtro duplex malitia, altera indignæ tractationis ſacramẽti, altera cooperationis ad peccatum alterius. Idem dicit cum alijs Diana 4. p. tract. 4. miſcellan. reſol. 103. Garcia vbi ſupra. Leander tract. 7. diſp. 7. q. 54. non bene citans pro iſto pũcto D. Thomam, Nauarrũ, & Suarez: quia de illo non agunt.

29 Addit Vazquez diſp. 209. cap. 1. n. 3. malitiam miniſtrantis indigno, & ſuſcipientis indigne, nõ differre ſpecie: quia tota malitia Sacerdotis ita male adminiſtrantis cum malitia indigne percipientis hoc ſacramentum in eo conſiſtit, vt falſum aliquid ſignificetur ipſo ſacramento, quo iuxta ipſius inſtitutionem verũ ſignificare deberet.

Rectè tamen Suarez diſp. 67. ſectionẽ 1. Lugo de ſacram. in genere diſp. 8. ſec. 12. n. 200. probant malitiam miniſtrãdi indigno, differre ſpecie à malitia ſuſcipiendi indigne; licet vna ſubordinetur alteri. Nã diuerſa eſt obligatio, qua vnuſquiſque debet curare, ne in ſe ipſo ſacramentũ invtile ſit, & abſque effectu, ab ea qua debet impedire, ne id in alijs contingat, vt latè Lugo.

30 Solidior tamen ratio eſt, quia indigne ſumere, eſt ſacrilegium contra reuerentiam debitam Chriſto ſub ſacramento ſignificanti vnionem ſpiritualem cũ Chriſto; quam peccator falſificat: indigne miniſtrare eſt peccatum directè cõtra officium diſpenſatoris, & miniſtri Chriſti. Quam rationem in ſimili in hoc puncto tetigit Soto diſt. 12. q. 1. ar. 6. §. *Et ratio quare*, dicens. Peculiaris tamen ratio in præſentiarũ non eſt ſolum, quia miniſter conſentit alteri vt peccet, cuius ſcelus cauere tenetur: verum quia eſt res ſacræ, non dominus, ſed diſpenſator: qui debet ſacramentum digne tractare: & tan quam miniſter irrogat ipſi ſacramento iniuriam, indigne ipſum tractando, cõtra Domini prohibitionem: *Nolite ſanctum dare canibus, neque margaritas ante paucos proijcere.*

§. IV.

Vtrum liceat dare non conſecratam?

31 QVarto eſt vulgaris caſus, vtrum ad vitandum ſacrilegium, & graue damnum ſuſcipientis, liceat dare hoſtiã non conſecratam?

Affirmarunt Altiſiodorenſis lib. 4. Summæ tract. 5. cap. 5. q. 4. S. Bonauenturа in 4. diſt. 9. art. 2. q. 4 ad vlt. Angles de ſuſcip. Euch. diffic. 4. Villalobos tract. 7. diffic. 38. n. 6. Ludou. de S. Ioanne to. 1. q. 7. art. 4. diſſic. 4. fol. 167. Iauellus in Philoſophia Chriſt. par. 5 tract. 4. cap. 6. n. 30. Franciſcus de Lugo de princ. Theol. Mor. parte 2. cap. 6. q. 7. Pro iſta ſententia rerulit Caſirus Palaus to. 1. tract. 2. diſp. 1. puncto 13. n. 8. Ioannẽ Sanctum in Selectis diſp. 35. dicens eius doctrinam *audaciam, & temeritatem* redolere. Sed Diana parte 3. tract. 6. reſol. 83. notat numquam id docuiſſe Sanctum; vnde immerito id ei tribuit Palaus; & oppoſitam ſententiam Diana ſolum vocat *probabiliorem*. Et 4. p. tract. 4. reſol. 47. cõcludit ſe nõ audere *hanc ſententiam nota improbabilitatis inurere*.

32 Probaturque primo: nam ſi ſciẽte, & perente ipſo peccatore, ipſi miniſtretur hoſtia non conſecrata, vitatur periculũ idolatriæ: & ne circunſtantes eam adorẽt, poterit proponere adorandam hoſtiam cõſecratam. Nec obſtat, quod inter illas apponit non conſecratam: nam intentio adorãtis non tẽdit expreſſe, & formaliter ad quãlibet hoſtiam à Sacerdote propoſitam adorandam; ſed ad Chriſtum, qui cum ſub alijs hoſtijs contineatur, miniſtratur iam verum obiectum adorationis; qua ratione nõ adorant fideles, pilum, v.g. conglutinatum hoſtiæ conſecratæ, ſed ſolum Chriſtum.

Nec obſtat, quod fictio, & ſimulatio in ſacramentis ſit pernicioſa: quia adeſt in tali caſu iuſta cauſa illam efficiendi. Et ideò poteſt Sacerdos fingens abſoluere pœnitentem (ad vitandam infamiam) non abſoluere, vt quotidie efficitur, quando inuenitur pœnitens indiſpoſitus, & circunſtantes vident illum cõfiteri. Qua propter Sacerdos minime peccare videtur, vbi grande occulto peccatori, abſtinenti à Communione, periculum immineret, ſi miniſtraret hoſtiã non conſecratam pro conſecrata, hoc modo, videlicet proponendo hoſtiam non cõſecratam pro conſecrata ita vt non videatur, nec adoretur; quia eſt à tergo alterius

rius conſecratæ ; quæ ſola populo appareat.

33 Præterea, Henriquez lib.8. c.33. num.3. Sacerdos non debet hoſtiam nõ cõſecratam dare peccatori occulto, ob eum finem, ne eius peccatũ detegatur; quia hoſtia prius proponitur adoranda, quam ſumenda. Vrgente tamen caſu, poſſet ſimulare ſe homini prius monito miniſtraſſe; cũ tamen occulte recondat hoſtiam in cuſtodia. Idem docent Ioannes Sanchez in Selectis diſp.35.num.9. Et Diana 4.p.tract.4.reſol.47.in fine, & Leander tract.7.diſp.7.q. 61. Non autem apparet facilè ratio diſparitatis, cur liceat ſimulare, vrgente neceſsitate, quod ſit miniſtratum ſacramentũ quod reuera non eſt miniſtratum; ac miniſtrare hoſtiam non conſecratam: quia reuera illa non eſt ſacramentum, ſed apparẽtia ſacramenti, quod reuera non eſt.

34 Veram tamen omnino iudico oppoſitam ſententiam, Theologorum cõmunem. In primis D. Thomas hic art. 6. ad 2. ait. Hoſtia tamen non conſecrata *nullo modo* debet dari loco conſecratæ; quia Sacerdos hoc faciens, quantum in ſe eſt, facit ido latrare illos, qui credunt eſſe hoſtiam cõſecratam, ſiue alios præſentes, ſiue etiam ipſum ſumentem: quia vt S. Aug. dicit in Pſal. 98. *Nemo carnem Chriſti manducet, niſi prius adoret.* Vnde Innocentius Tertius cap. *De homine, de celebratione Miſſarum*, dicit. *Licet is, qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum, peccet grauiter, ſi ſe ingerat irreuerenter ad illud; grauius tamen videtur offendere, qui fraudulenter illud præſumpſerit ſimulare.* Hæc ibi. Et in 4. Sent. diſt. 9. q. 1. art. 5. q. 1. ad 4. affert Decretalis verba ſequẽtia in caſu conſimili, quod *falſa ſunt abijcienda remedia, veris periculis grauiora.* Habetur etiam Opuſc. 65. apud D. Thomam, vbi de Euchariſtia. Idem tenent cæteri Theologi antiqui, & recentiores, præter paucos in cõtrarium relatos.

35 Ex quo infert Soto diſt. 12. q. 1. art. 6. ad 2. quod grauius peccatum eſt per ſimulationem celebrare, aut hoſtiam non conſecratam porrigere, quam indigne Euchariſtiam ſumere: nam per hoc ſoli Deo fit irreuerentia; per illud autem, & Deus blaſphematur, & populus ſeducitur. Sicut ſi hæreticus fingeret ſe celebrare, vt populum deciperet.

36 Cõſulto autem D. Thomas vniuerſaliſsime loquitur illis verbis: *Nullo modo*: vt omnes caſus comprehendat, non ſolum quando daretur hoſtia non conſecrata indigno recipiente; ſed etiam quando ſimulatio eſſet ad petitionem ipſius peccatoris. Vnde Caietanus art. 6. in ſol. ad 2. dicit cauſe notandum, in nullo caſu dandam, aut accipiendam eſſe hoſtiam non conſecratam, quaſi loco communionis. Dico autem hoc (inquit) quia etiam ſciente, tam communicante, quam accipiente hoſtiam, non eſſe conſecratam, propter præſentes, qui indiſtincte adorant, vel adorare poſſunt quãlibet hoſtiam, quam deferri, vel dari conſpiciunt; illicitum eſt: *Nam ſi nullus eſſet omnino præſens, non fingeret accipiens ſe communicare; ſed abſtineret omnino.*

37 Aduertit etiam Suarez diſp. 67. ſectione 4. in fine ad 3. *moraliter, & in praxi aliter fieri non poſſe*, ex relatis verbis Innocẽtij: *Falſa ſunt abijcienda remedia, quæ veris sũt periculis grauiora.* Et ratio fere eſt eadẽ. Primo, quia illa eſt perniciola fictio, quia vel verbis, vel geſtu, & facto ipſo affirmat Sacerdos, eſſe Chriſtum, ac verum Deũ, quod reuera non eſt. Secundo, quia non poteſt vitari, moraliter loquendo, exterior idolatria; reſpectu quidem ipſius hominis, qui cõmunicat: quia ipſamet ſumptio tali modo facta, eſt actus religionis, & cultus; reſpectu vero aliorum, qui etiam ſi oculis nõ videant, adorant id, quod alteri datur ad cõmunicandum: *Nullatenus ergo huiuſmodi medio vti licet.*

38 Ad primum argumentum reſpondet Lugo de ſacramentis in genere diſp. 8. ſect. 11. nu. 188. dicens. Aliqui volunt huic periculo poſſe iri obviam, ſi Sacerdos oſtẽdat quidem adorandam hoſtiam conſecratam; ſed ſimul cum ea habeat aliam non cõſecratam à tergo, quam ſolam det peccatori conſcio priuc, & conſentienti, ad ſeruandam eius famam. Sed hoc etiam *communiter reijcitur.* Primo, quia vix vnquam poteſt id pactum fieri cũ peccatore. (Sed quia multa facere poteſt malitia humana : & ideò non ſemel factitatum, certo certius agnoui; arguit melius) Secundo, quia neque hoc modo vitatur periculum idolatriæ: nã in ipſomet actu ſumendi hoſtiam, aliqui adorabunt illam hoſtiam, quam ſumit peccator, etiam ſi non videant illam. Tertio, quia ipſemet actus ſumendi illam reuerenter, eſt actus religioſus; & cultus quidam externus; qui non ſolet, nec debet exhiberi niſi veræ Euchariſtiæ: quare erit quædam adoratio, & reuerentia ſaltem externa, quã ſumens exhibet exterius illi hoſtiæ, quam ſumit.

ſumit. Et Sacerdos etiam, dum eam religioſè miniſtrat, videtur ſaltem exterius exhibere illi cultum ſacrum debitum veræ Euchariſtiæ: quæ etiam actiones externæ reuerentiæ, & cultus circa hoſtiam non conſecratam vitari debent. Hæc ibi. Videantur alij Authores, quos referunt, & ſequũtur Bonacina q.6. de Sacram. puncto 4. n.15. Auerſa q.10. de Euch. ſect.5. §. Sexto. Garcia tract. 5. diſſic. 7. dub. 4. num. 25. & alij frequenter.

39 Ad ſecundum, fere omnes Theologi reſpondent, negabunt antecedens; quia illa eſt pernitiola fictio facto, & geſtu. Vnde illi Authores, qui illud concedunt, videãt quo modo teneant doctrinæ conſequentiã : nã diſparitas vtriuſque caſus non eſt per ſe nota, nec ab iſtis aſſignatur.

Sed quia hoc nõ reputo ita certũ; nec expreſſe ab Auctoribus negatum, ſicut negant poſſe vnquam pro communione dari hoſtiam non conſecratam: Quidquid ſit de antecedente, negatur conſequentia: & diſparitas eſt duplex: Prima, quia fingens miniſtrare hoſtiam conſecratam, quam reuera non miniſtrat, nulli idolatriæ, etiam materiali, exponit aſſtantes, qui adorant ſacramentum ibi contentum, ſiue recõdatur in vaſe, ſiue recondatur in ore ſumentis: qui vero miniſtraret pro communione hoſtiã non conſecratam, non vitaret periculũ idolatriæ, vt dictum eſt. Secunda diſparitas eſt, quia fictio ſacramenti, cum ſacramentum non ſit, non poteſt non eſſe fictio peccami noſa. Occultare vero iuſtis de cauſis, quod ſacramentum non complete perficiatur, cum adeſt ratio non perficiendi, nullũ peccatum eſt. Et hac de cauſa, cum pœnitẽs accedit vt confiteatur, & Sacerdos non inuenit eum diſpoſitum, iuſte poteſt, & tenetur negare abſolutionem : & cum hoc ipſum non poſsit non celare, tenetur occultare, dicereque poteſt orationes, quamuis aſſtantes arbitrentur dicere abſolutionem. Et ſimiliter, quamuis aſſtantes arbitrentur aliquem communicare, poteſt formulam in pixide dimiſſam, in ſacrario ſeruare. Et eſt ſimile: nam mulierum ſuccatio eſt quædã ſpecies fictionis, quæ non poteſt eſſe ſine peccato: vnde à D. Auguſt. epiſt. 73. vocatur *adulterina fallacia*: de quo S. Cyprianus de habitu virginum. Et tamen S. Thomas 2. 2. q. 169. ar. 2. ad 2. ait. *Sciendum tamen, quod aliud eſt fingere pulchritudinem non habitam, & aliud occultare turpitudinem ex aliqua cauſa prouenientem, puta ægritudine, vel aliquo huiuſmodi: hoc enim eſt licitum.* Ergo ſimiliter, quamuis non liceat fingere ſacramentum; licet occultare, cum iuſta cauſa non perficitur, vel non miniſtratur ſacramentum.

§. V.

Vtrum Euchariſtia poſsit miniſtrari ad purgationem delicti?

40 VLtimo videndum eſt, vtrum ad purgationem delicti, de quo quis eſt ſuſpectus, vel infamatus, liceat Euchariſtiam miniſtrare?

Pars affirmans videtur expreſſe tradi in Concilio Vuormatienſi Canone 10. relato cap. *Si Epiſcopus* 2. q. 5. vbi ſtatuitur, vt ſi Epiſcopo, aut Presbytero crimen aliquod imputetur, Miſſam celebret, & hoc modo de crimine obiecto innocentem ſe oſtendat; alioquin quinquenio ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur. Et in Canone 15. eiuſdem Concilij, relato in Canone, *Sæpè* 2. q. 5. præcipitur, vt ſi intra Monaſterium furtum aliquod fieri contigerit, & autor eius ignoretur, fratresque ab hoc delicto purgãdi ſint, Miſſa celebretur, & ab Abbate, vel alio ex mandato ipſius ſinguli fratres in ea Euchariſtiam ſumant; & hæc verbã dicant: *Corpus Domini ſit mihi ad probationem hodie.*

41 Propter hæc Maior in 4. diſt. 9. q. 4. §. *Contra quintam concluſionem* : Adrianus Quodlibeto 3. art. 3. lit. G. Late Vazquez diſp. 210. cap. 3. Layman lib. 5. tract. 4. cap. 6. n. 9. Bauny tract. 5. q. 26. & alij dicunt purgationem hanc ex ſe licitã eſſe, neque quid quam habere ſuperſtitionis: nam hæc purgatio per ſacramentum fieri poteſt per modum iuramenti, vt quemadmodum à ſuſpecto de crimine extorquetur iuramentum; quia iure ipſo præſumitur ipſum dicturum veritatem, ne committat peccatum periurij contra Deum; ſi vero ille dixerit falſum, non imputatur extorquenti iuramentum. Ita etiam à ſuſpecto veritas per hoc ſacramentum extorqueatur; quia præſumendũ eſt fore; vt ipſe potius à participatione Sacramenti abſtineat, quam indigne ſumens hoc ſacramentum nouum peccatum committat. Sic autem in tali purgatione nõ tẽtaretur Deus vllo modo; quia nullum ſignum ab eo peteretur ad experiendam potentiam, aut ſcientiam ipſius, in quo ratio formalis peccati tentandi Deum poſita eſt, vt conſtat ex D. Thoma 2. 2. quæſtione 79. art. 1.

Imò

42 Imò addit Vazquez num.14.quod licet sumens hoc sacramẽtum ad purgationem delicti, de quo suspectus esset, inuocaret supra se potentiam Dei, vt signo visibili damnaretur, nisi innocens esset, non tentaret Deum: hoc enim esset genus iuramenti, quod vocant execratorium, in quo potẽtia Dei vt testis inuocatur. Quod quidem cum veritate, & rationabili causa nullum peccatum, sed potius religionis opus est.

43 Asserunt tamen consuetudine contraria prædictis canonibus derogatum fuisse, vt iam nõ liceat eiusmodi purgationem adhibere. Quia hoc ipso quod genus aliquod purgationis vsitatum non est, peregrinum, ac proinde minimè licitum censeri debet: sicut dicitur in cap. *Ex tuarum, de purgatione canonica*: illis verbis: *Quia vero peregrina iudicia sunt inhibita, purgationem, quam præstitit, sufficere nõ putantes, &c.* Sola igitur desuetudo in hac re sufficit, vt talis purgatio vetita censeatur.

44 Nihilominus rectè S. Thomas hac q.80. art.6. ad 3. ait, quod decreta illa sunt abrogata per contraria documenta Romanorum Pontificum: dicit enim Stephanus Papa relatus cap. *Consuluisti*, 21. de Consecratione dist.2.q.4. Ferri candentis, vel aquæ feruentis examinatione, confessionem extorqueri a quolibet, sacri canones non concedunt: spontanea enim confessione, vel testium approbatione, publicata delicta cõmissa sunt regimini nostro iudicare: occulta vero, & incognita, illi sunt relinquenda, qui solus nouit corda filiorum hominũ. Et idem habetur cap. *Ex tuarum, de purgatione canonica*. In omnibus enim talibus esse videtur Dei tentatio: vnde sine peccato fieri non possunt. Et grauius videretur, si in hoc sacramento, quod est institutum ad remedium salutis, aliquis incurreret iudicium mortis. *Vnde nullo modo corpus Christi debet dari alicui suspecto de crimine, quasi ad examinationem.* Idem docet S. Thomas in 4. dist.9. q.1. art.5. q.2. ad 2. vbi ad argumentum cõtrarium duas adhibet solutiones, dicendum (inquit) quod decretum illud abrogatum est, quia facere tales probationes esset tentare Deum. Vel dicendum, quod intentio illius decreti non est vt talis purgatio fiat, sed vt propter timorem talis purgationis à futuris abstineat. Hanc expositionem sequitur Gabriel Biel in 4. dist.9. q.2. art.3. dub.5. Priorem vero tradiderat Alexander Alensis 4.p.q.11. membro 2. ar.3. §.1. Nec mirandum, quod illud Concilium errauerit, cum fuerit Prouinciale, notat Caietanus hic: nec fuit multorum Episcoporum. Cauendumque hunc *nefandum abusum*, dicit Soto in 4. dist.12. q.1. art.6. ad 3. in fine, & latè Raphael Torre 2.2. tom.2. q.97. art.4. disp.2. conc.4. & sequentibus. Efficaque doctrinam *communem, & certissimam*, multis relatis, dicit Leander trac.7. q.59.

45 Vtramque sententiam simul complectuntur Suarez disp.67. sec.6. Coninch art.6. num.39. Granado trac.10. disp.10. n.13. Auersa q.10. sec.5. §. septimo, & alij. Verba Suarez (paucis omissis) sunt. Respondetur ad priora decreta, duobus modis posse suscipi Eucharistiam ad purgandam suspicionem delicti. Primo in sensu explicato, scilicet, vt si homo sit nocens, Deus id ostendat aliquo signo, verbi gratia, occidendo illum, aut alio simili; aut illæsum seruãdo si sit innocens. Et ita videtur intellexisse D. Thomas illa decreta, quę dicit fuisse per posteriora Concilia retractata. Quod fuit modestè dicere, illud Cõcilium errasse: potuit enim errare, cum Prouinciale fuerit, & paucorum Episcoporum. Alio modo potest intelligi hæc probatio per modum iuramenti in testimonium veritatis. Et hoc sensu intellexit illa decreta idem D. Thomas in 4. Gabriel, Maior, Adrianus, & Alensis supra; qui omnes docent ex natura rei hoc non esse intrinsece malum; quia non est tẽtare Deum; sed solum est graue quoddam iuramentum, &c. Nihilominus tamen sentiunt ijdem auctores hunc modum probationis, seu iuramenti, esse iure positiuo prohibitum. Ego vero non inuenio hoc ius scriptum: nam iura prius citata non loquuntur de hoc modo probationis, sed de priori, in quo tentatur Deus. Qua propter non auderem hunc iuramenti modum semper damnare. Confuserem tamen non vti illo; & præsertim non exigere illum: quia reuera non est consentaneus reuerentiæ debitæ huic sacramento, & expositus multis sacrilegijs, præsertim quando ab alio exigitur: atque ita ipso vsu, & consuetudine videtur omnino abrogatus hic iurãdi modus. Qui maximè est illicitus, & inutilis, quãdo is à quo purgatio exigitur, non tenetur delictum suum manifestare. Et ideò grauiter peccat maritus, qui ad hoc interdi mcogit vxorem, vt se à suspicione adulterij purget. Peccant etiam Prælati, & superiores, qui hoc modo volunt occulta delicta inquirere: quia non habent ius hoc præcipiendi, aut eo modo inquirendi delictum.

At

At vero, si quis voluntate sua, sine alterius coactione, hoc medio communicandi vtitur, ad astruendam, & confirmandam suam innocentiam, id, neque per se malum est, nec omnino in vsitatum: sic enim fecisse legimus Gregorium Septimum Põtificem coram Henrico Quarto in probationem suæ innocentiæ; & inuitasse illum ad communicandum, & simile testimonium suæ innocentiæ reddendum; cum autem non fuisse ausum sumere, vt refert Lambertus in Historia rerum Germaniæ. Hæc Suarez, satis quidem probabiliter.

46 Sed tamen, vt littera Diui Thomæ, veriscet, verificetur, & ab impugnationibus Vazquez capite 2. defendatur, notandum Diuum Thomam documenta Romanorum Pontificum, non tantum in genere attulisse; sed & formalia ipsorum verba retulisse: cum ergo ibi pateat non esse explicitam mentionem, & specificam de hoc sacramento; non intendit, quod specifice, & individualiter extet aliquod ius scriptũ nominatim abrogans decretum Concilij Prouincialis Vuomatiensis; nec id requiritur ad eius conclusionem; nec exigitur ad vim suarum probationum. Igitur vult equa lenter formare quasi hos duos discursus. Omnis purgatio, in qua formaliter, vel æquiualenter tentatur Deus, est à Summis Pontificibus reprobata. Sed in ista ministratione Eucharistiæ ad purgationem delicti; vt si quis illæsus sumat, censeatur innocens; vel si lædatur, puniatur propter delictum; tentatur Deus: Ergo hæc est per documenta Romanorum Pontificum reprobata. Maiorem probat illis iuribus. Minorem vero non iure scripto; sed ratione desumpta à simili ex alijs purgationibus reprobatis in iure. Vel aliter: Omnis purgatio peregrina, & inusitata, & superstitiosa, & quæ Sanctorum documento sancita non est, est à Summis Pontificibus reprobata. Hanc esse huiusmodi, constat: Ergo. Quod ambæ propositiones Maiores habeantur in iure, constat ex Stephano Quinto cap. *Consuluisti*. 2. q.5. ibi. *Et quod Sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsomendum.* Et capite vlt. *de purgatione vulgari*, dicitur. *Cum igitur huiusmodi iudicium sit penitus interdictum, vtpote, in quo Deus tentari videtur, mandamus, &c.* Quod autem sermo sit de tentatione, qua ad liberationem innocentis, petitur miraculum, constat ex illis verbis: *Ecs ferri candentis iudicium subire compellunt, qui, bus, si qua ex inde sequatur adustio, ciuilem pœnam infligunt.* Consonat Gregorius Secundus in cap. *Manam*. 2. q.5.

DVBIVM IX.

Vtrùm nocturna pollutio aliquem impediat à sumptione sacramenti?

§. I.

Quando impediat ex necessitate?

PRimo videndum est quando nocturna pollutio ex necessitate impedit hominem à sumptione huius sacramenti?

Respondet D. Thomas art.7. quod ex necessitate quidem impedit hominem ab huius sacramenti perceptione solum peccatum mortale. Et quãuis nocturna ipsa pollutio secundum se considerata, peccatum mortale esse non possit: nihilominus tamẽ ratione suæ causæ quandoque habet peccatum mortale annexum. Et ideò considerandum est causa pollutionis nocturnæ. Etsi sit cũ peccato mortali, impedit ex necessitate. Vbi notat Serra certum esse hoc intelligendum esse de peccato mortali nondum per legitimam pœnitentiam delato; & de necessitate præcepti; & de impedimento sub reatu peccati mortalis, ita vt sensus sit: si pollutio sit peccatũ mortale, quod nõdũ est per legitimã pœnitẽtiã delctũ, impedit ex necessitate præcepti, & sub reatu peccati mortalis: peccat enim mortaliter, qui cum conscientia talis peccati accedit ad Eucharistiã.

2 Difficultas vero est, vtrum quãdo post pollutionem, quæ fuit peccatum mortale, quis est cõtritus, vel confessus, teneatur sub peccato aliquãdiu à Cõmunione abstinere?

Per duo extrema aliqui in hoc puncto sunt oplnati. Quidam in hoc nullum agnoscunt peccatũ, nec mortale, nec veniale; sed semper hoc reputant licitum, & sanctũ. Ita Ioannes Sanchez in Selectis disp.23. n.30. Quia in Concilio Tridentino sess.13. cap.7. statuitur illum sancte, & digne Eucharistiã suscipere, qui nullius criminis mortalis est sibi conscius; aut si sit cõscius, digne accedet, se per confessionem probando. Igitur asserere deleto iam peccato per confessionem adhuc fidelem nõ esse dignum Eucharistiæ suscipiendæ, quia si suscipiat, peccatum veniale sit commissurus, aduersari Concilio videtur manifestum, cum sequatur eum non accedere tunc sancte, & digne, cũ actio

nem exerceat, ex mente aliorum, intrinſece malam, & culpabilem. Hanc ſententiam, ſic indiſtincte propoſitam, ſequuntur Dicaſtillus to.1.trac.8.diſp.9.dub.14.num.245. Leander tom.2.trac.7.diſp.6.q.4. citans duodecim Authores, & concludens. Non ergo bene dixit Lugo, hanc ſententiam, tot grauiſſimis Doctoribus ſul citam, eſſe ſingularem, & falſam. Sed non bene Auctores referre; & truncate citare, quod Lugo in alio caſu dicit, dicenda monſtrabunt. Cæterum Diana 3.p.trac. 6.reſol.71.& 5.parte trac.13.reſol 65.videtur ſententiam hanc referre, vt reijciat: at vero antea parte 3.trac.4.reſol.30.& poſtea parte 10.trac.16.& ſexto miſcellaneo reſol.33. vltimate videtur referre, vt ſequatur. Niſi dicat neutro loco, aut approbare, aut reprobare; cum tamen in loco vbi approbare videtur, ſe remittat ad ea, quæ alibi docuit reprobando.

3 Per oppoſitum alij cenſent eſſe peccatum mortale. Pro qua ſententia Lugo citat S.Thomam, S.Bonauenturam, & Alē ſem. Sed male. Sicut etiam non bene reprehendit Soto infideliter referenda quæſtione Alenſis: quia in editione antiqua, quæ ſola tunc extabat, ſic habetur, & ſic citat etiam Suarez: in noua editione, qua vtitur Vazquez, ex quo accepit Lugo, habetur quæſt.111.artic.2.§ 3. Non ergo bene Lugo, &c. Sicut etiam Fagundez male pro hac ſentētia referre Diuum Thomā, Alenſem, Paludanum, Adrianum, & Gabrielem, notat, poſt alios, Leander illa diſp.6.quæſt.2. Videtur tamen fauere Richardus in 4.diſt.9.artic.2.quæſt.3. Sed non loquitur in terminis noſtri caſus.

Clare ergo tenet Marſilius in 4.quæſt. 6.artic.4.dicens. Bene ſtat aliquem eſſe ſobrium, & in gratia Dei gratum faciente, & tamen pro illo die ſuſcipere eſſe indignum. Patet de eo, qui de nocte pollutus eſſet pollutione peccatum mortale inducē te, qui die ſequenti, etiam licet confeſus, & contritus, dummodo non ſit Curatus animarum, nequit celebrare, debet enim expectare ad viginti quatuor horas. Sequūtur expreſſe Nauarrus de Pœnitentia diſt. 6.cap.1.in Manuali cap.25.num.9.& cap. 21.num.51. (Licet in poſteriori editione retractauerit) & Couarruuias in Clement. *Si furioſus* parte 3.num.8.

4 Probaturque ex D.Gregorio relato cap. *Vir cum propria*.33.quæſt.4. dicente de coniugatis, & à fortiori de alijs. *Si vero, non amor creandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere, tunc prohiberi debet, ne accedat ad hoc ſacramentum.*

Deinde, Leuitici 15. dicitur. *Vir de quo egredietur ſemen coitus, immundus erit vſque ad veſperam.* Sed immudis non patet aditus ad ſacramenta: Ergo propter pollutionem nocturnam, impediri quis debet à maximo ſacramentorum. Demum Sanctus Thomas hic artic.7.ad 4. loquēndo in illo caſu, de illo, qui polluendo ſe peccauit mortaliter, & de mane pēnitet, & peccatum ſuum confitetur, ait, *quod licet per contritionem, & confeſſionem auferatur reatus culpæ; non tamen aufertur corporalis immunditia, & diſtractio mentis ex pollutione conſequuta.*

5 Communis tamen, & vera ſententia, docet in hoc caſu numquam eſſe culpam mortalem, aliquando vero eſſe culpam venialem; aliquando vero abſque omni peccato, imò congruenter, & licitè poſſe communicare. Hanc eſſe Diui Thomæ, legendo artic.7. vbiter id indicat in corpore artic.& in ſolut.ad 1. manifeſtum eſt. Idem videri poteſt in 4. Sententiarum diſt.9.quæſt.1.artic.4.quæſt.2.in corpore & ad 2.ait, *quod non eſſet confulendum alicui, quod ſtatim poſt peccatum mortale, etiam contritus, & confeſſus, ad Euchariſtiam accederet; ſed deberet, niſi magna neceſſitas vrgeret, per aliquod tempus propter reuerentiam abſtinere. Et præterea confeſſio purgat maculam mentis, non autem immunditiam corporalem, & hebetudinem, quæ contingit in mente ex depreſſione ipſius ad carnem.* Quod autem, quando mortale eſt ablatum, vel quando mortale non interuenit, cum immunditia corporali, & hebitudine mentis communicare, vel celebrare, non excedat venialem culpam, dixerat Sanctus Thomas ibi in corpore illis verbis: *Si neceſſitas non incumbat, videtur non exibere debitam reuerentiam ſacramento; non tamen, ſi celebrat, mortaliter peccat, ſed venialiter; ſicut cum quis quandoque mentis enagationem patitur.*

Iuxta hoc in Rubricis Miſſalis *de defectibus corporis*, dicitur, quod *poteſt communicare, & celebrare; niſi ex illa corporis commotione tanta euenerit perturbatio mentis, vt abſtinendum videatur.*

6 Totam concluſionem, tribus propoſitionibus explicatā, optime tradit Soto in 4.diſtinctione 12.q.1.ar.7.ad 4. dicens. *Igitur*, vt opinionum turbā diluamus, prima propoſitio ſit certiſsima, quā hic conſti

tuit Sanctus Thomas, ſcilicet, nullum eſſe impedimentum Euchariſtiæ de neceſsitate, niſi peccatum mortale. Adde, vel excōmunicationem; licet eſſe, non numquam poſsit cum gratia, vt ſuprà expoſitum eſt. Ex hac ſequitur ſecunda, quod quantumcumque fuerit pollutio enormiſsima, non ſolum in ſomno, ſed etiam in vigilia, vt fornicatio, vel aliud quodcumque adulterium, poſt legitimam pœnitentiam, non remanet impedimentum de neceſsitate: nam peccatum mortale non eſt impedimēntum de neceſsitate niſi ratione culpæ, quæ auertur per pœnitentiam. Et probatur ex illo Pauli ſæpè citato: *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat*, &c. Probatio namque illa non eſt niſi examinatio conſcientiæ, vt homo per claues Eccleſiæ in gratiam Dei reconcilietur. Secundo probatur, quia ex pollutione, ſublata culpa, non remanet niſi corporalis immunditia, & mēris diſtractio: hæc autem, vt hic ait Sanctus Thomas, ſolum ex congruitate, & decentia impediunt: Ergo hic eſt ſenſus Sancti Thomæ, qualis fuit concluſionis ſecundæ. Et confirmatur, quia illæ ſordes, & mentis diſtractio tanta emergit ex pollutione licita, ſcilicet, ex coniugali opere, quanta ex adulterio: Ergo deleta culpa, non eſt cur magis quantum ad neceſsitatem, impediat ſecunda, quam prima. Tertio, ſunt alia peccata grauiora, quam fornicatio, vel adulterium, vt puta homicidium, vel infidelitas; quæ ideò magis obſtant communioni, quam fornicatio: & tamen illa per pœnitentiam deleta, non remanent impedimentum: ergo nec pollutio qualiſcumque. Imo vero, dum quis iracundia excandeſcit, tanta, & non numquam maiori mentis turbatione, & diſtractione alienatur, quam ex Venere, vt ſit etiam tunc per aliquam moram tam ineptus ad ſumptionem Euchariſtiæ, quam pollutus.

7 Tertia propoſito. Nihilominus poſt flagitioſam, & enormem pollutionem in vigilia, quantumcumque ſit per pœnitentiam remiſſa, illico intra horam, imò eadem die ad Euchariſtiam, ſine aliqua vrgente, vel honeſta cauſa accedere, irreuerentia eſſet culpabilis. Genere tamen ſuo non eſſet mortalis; niſi propter ſcandalum, vt ſi alij eſſent delicti conſcij; aut propter temeritatem; quia non debet homo ita facile credere, tam ſubito eſſe legitimè contritum. At tamen hæc propoſitio non eſt ſingularis de pollutione, ſed generalis de quocumque peccato. Tanta enim eſſet irreuerentia homicidam cruentis manibus, aut blaſphemum polluto ore illico ad Euchariſtiam accedere. Tametſi Veneris ſordes peculiarem quandam indecentiam ad ſacramentum præalijs ſceleribus afferant. Dixerim, *ſine cauſa*, quia tempore præcepti, vel ad proregendum honorem, fieri poſſet communio ſine culpa. Hæc Soto.

8 Idem docent Caietanus in Summa verbo *Communio*, Sylueſter verbo *Euchariſtia* 3.quæſt.10. Paludanus, vterque Ledeſma, Nuño, Cruz, Serra, & omnes Thomiſtæ. Item Maior, Gabriel, & Adrianus, Corduba, & Nauarrus in 2.editione, vt refert, & ſequitur Suarez diſputatione 66.ſectione 8. vt ipſe ſe explicat, §. *Ex quo infero*. Et alij, quos referant, & ſequuntur Lugo diſputatione 15.ſectione 1. Auerſa quæſtione 8.ſectione 8. Trullēch libro 3.capite 6.dubio 5.numero 4. & 5.

9 Ad argumentum primæ ſententiæ reſpondet Serra articulo 7.folio 461. dicens, quod Apoſtolus, & Concilium Tridentinum requirunt quidem probationem, quæ fit per contritionem, & confeſionem: ſupponunt tamen acceſſum ad Euchariſtiam poſt talem probationem debere fieri propter debitum finem, & eſt debita reuerentia ſacramenti. Vnde ſicut peccaret venialiter, qui poſt confeſſa peccata mortalia communicaret ob inanem glōriam; ita venialiter peccaret, qui poſt commiſſum peccatum mortale, præſertim pollutionis voluntariæ, aut fornicarionis, ſtatim, etiam contritus, & confeſſus, ad Euchariſtiam ſine cauſa legitima, & neceſsitate accederet; quia non accederet cum debita reuerentia ſacramenti, quod maximam puritatem, & mūditiam requirit.

10 Deinde Lugo ſectione 1.numero 4. bene notat argumentum (ſi quid probat) vel nil probare, vel probare numquam poſſe venialiter peccare accedentem ad Euchariſtiam: & hoc vere eſt contra omnes Theologos: quod autem poſt pollutionem voluntariam deletam per pœnitentiam; vel pollutionem involuntariam, aliquādo liceat accedere ſine veniali, nē negat Lugo, imò expreſſe fatetur n.9. Et hoc ſolum volūt illi Theologi relati à Leādro.

Vnde iſte, nec bene pro ſe auctores retulit; nec intellexit intentum, in quo Lugo oppoſitum dixit eſſe contra omnes Theologos. Rurſus iſte diſtractus poſt pollutionem confeſſam, dicitur accedere indigne, non indignitate graui, ſed leui, quæ non tollit effectū ſacramenti ex opere operato. Sicut etiam verba Apoſtoli non excludunt, quod excōmunicatus, vel non ieiunus, vel non accedens cum modeſtia externa, non peccent; ita non excludunt, quod non poſsit peccari venialiter accedendo cum diſtractione phā taſmatum. De quo ibi num.8. Et num.14. concludit Lugo. Quare raro permittendus videtur aliquis celebrare, aut communicare eadem die poſt copulam illicitam, licet confeſsionem præmiſerit.

11 Vrgeo etiam ad hominem contra Dianam eadem parte 10.& Leādrum, qui eadem diſp.6.q.8.referunt, & ſequuntur verba Granados, qui trac.10.de Euchar. diſp.9.num.13.ait. Denique non lotis manibus celebrare, aut non abluta facie ad Euchariſtiam accedere, viri docti dicunt eſſe peccatum veniale, ſi aduertenter fiat, quia eſt contra reuerentiam tanto ſacramento debitam. Vnde S.Aug.ſer.244.de tempore: *Erubeſcimus* (inquit) *ac timemus Euchariſtiam manibus ſordidis tangere.* Quod & tenēt Narbona tom.2.Hora 2.in fine, & Diana parte 10.trac.12.reſol.19.Sed vt docet D. Thomas in 4.diſt.9.q.1.art.4 q.3. *Cum iſte cibus non ſit corporis, ſed mentis cibus, magis in eius ſumptione conſideranda eſt diſpoſitio mētis, quam corporis.* Et ad primum ait, *quod Deus dirigit corporalem munditiam, & immunditiā odit, ſecundum quod pertinet ad reuerentiam, vel irreuerentiam ſacramenti: & idcò, ſi ex deuotione mentis, non propter irreuerentiam, aliquis cum immunditia corporali accedat, Deus acceptat.* Cum ergo pollutio, non ſolum afferat fœditatem corporalem, ſed etiam quandoque euagationem mentis, & quandoque peccatum veniale preſens ex memoria peccati præteriti iam confeſsi; non videntur iſti ſeruare conſequentiam doctrinæ docendo eſſe peccatum veniale non lota facie communicare (in quo nec alij recentiores, cum eis conueniunt; nec ego, niſi ſolum in caſu, quo voluntaria fœditas faciei tanta ſit vt cedere videatur in aliqualem ſacramenti irreuerentiam: & ideò de ſolo Sacerdote inuenitur in Rubricis præcepta hæc lotio ante Miſſam, quia manibus illotis tractare res ſacras eſt indecens) & nullum poſſe eſſe peccatum poſt pollutionem, etiam voluntariā, & poſt adulterium eadem die confeſſum ad tremendum ſacramentum recipiendum accedere: quia *cogitationes malæ, adulteria, & fornicationes ſunt, quæ coinquinant hominem: non lotis autem manibus manducare non coinquinat hominem,* vt docuit Chriſtus Dominus Mathæi 15.ver.20.

12 Ad primum argumentum ſecundæ ſententiæ reſpondetur, D.Thomam illam authoritatem D.Gregorij hic attuliſſe, vt probet, quod quando vſus matrimonij fuit peccatum veniale, tunc ſub peccato veniali erit prohibendus à Communione; quia ſi neceſsitas non incumbat, videtur non exhibere debitam reuerentiam ſacramento, propter immunditiam corporis, & hebetationem mentis. Et vt ait Suarez diſp.68.ſec.2.in fine, illud eſt ſignum animi parum diſpoſiti ad res diuinas tractandas. Monet tamen Soto ad 2.non eſſe peccatum mortale accedere, ſi non præceſsit mortale in opere, cuius reatus manet. Si vero aliqua cauſa potior vigeat, poteſt communicare ſine vllo peccato; etiā veniali: quia vt ait Diuus Thomas in 4. Sententiarum diſtinctione 9.articulo 4.quæſtione 2.*ſi neceſsitas vrgeat, aut aliqua cauſa potior reformet actum, poteſt accedere.* Et per hoc patet ad vltimum.

13 Ad ſecundum reſpondet Diuus Thomas ibi quæſtiuncula tertia ad ſecundum quod prohibitio immundorum in lege à ſanctis magis erat propter ſignificationem, quam propter ipſas res: & ideò non oportet, quod ſimiliter fiat in nouo teſtamento, vbi veniente veritate figuræ ceſſauerunt. De quo hic artic.7.ad 3.ex S. Gregorio.

§. II.

Quando pollutio impediat ex quadam congruentia?

14 NEc pollutionem involuntariam, nec copulam carnalem licitam cōiugalem, adhuc ex quadam decentia impedire communionem, tenent Ioannes Sanchez, Dicaſtillo, & Diana relati numero 2. & Leander tractatu 7.diſputatione 6.quæſtione 1.vſque ad 7. Sed præcipuè q.5.

Hanc

Hanc ſententiam non conſonare Patribus, nec Theologis, late oſtendunt Viguerius in Inſt.Theol.cap.16.§.3.ver.22. Thomas Sanchez lib.9.de Matri.diſp.13. Seruſo gus Antiloq.4.in Cantica ſec.10.& 11.& multi alij, quos refert, & ſequitur Hieronymus Garcia trac.3.diſſic.5.dub.2.punc.2a num.21.& 22. Paſqualigus diſp.111.ſec. 10.

15 Omnia in hoc puncto ſcitu neceſſaria complexus eſt S.Thomas hic a.7.dicēs. Ex quadam vero congruentia nocturna pollutio impedit quantum ad duo, quorum vnum ſemper accidit, ſcilicet, quædam fœditas corporalis, cum qua propter reuerentiam ſacramenti non decet ad altare accedere (vnde & volentes tangere aliquid ſacrum, manus lauant) niſi forte talis immunditia ſit perpetua, vel diuturna; ſicut eſt lepra, vel fluxus ſanguinis, vel aliquid huiuſmodi. Aliud autem eſt euagatio mentis, quæ ſequitur pollutionem nocturnam, præcipuè quando cum turpi imaginatione contingit. Hoc tamen impedimentum, quod ex congruitate prouenit, poſtponi debet propter aliquā neceſsitatem, puta vt S.Gregorius lib.12. Regiſtri ad interrogationem decimam Auguſt.Cantuarienſis cap.10.nō longe à fine, & habetur 33.q.5.dicit, cum fortaſſe, aut feſtus dies exigit, aut exhibere miniſterium pro eo quod Sacerdos alius deeſt, ipſa neceſsitas compellit.

16 Ex quo infert S.Thomas ad 2.quod coitus coniugalis, ſi ſit ſine peccato (puta, ſi fiat cauſa prolis generandę, vel cauſa reddē di debitum) nō alia ratione impedit ſumptionem huius ſacramenti, niſi ſicut dictum eſt de pollutione nocturna, quę accidit ſine peccato, ſcilicet, propter immūditiam corporalem, & mentis diſtractionem. Ratione cuius S.Hieronymus relatus cap. *Sciatis* 33. q.4.dicit ſuper Mathæum. Si panes propoſitionis ab his, qui vxores tetigerant, comedi non poterant, quanto magis ille panis, qui de Cœlo deſcendit, non poteſt ab his, qui coniugalibus paulo ante hæſere complexibus, violari, atque contingi? Non quod nuptias condemnemus: ſed quod eo tempore, quo carnes agni manducaturi ſumus, vacare à carnalibus operibus debeamus. Sed quia hoc ſecundum congruitatē, & non ſecundum neceſsitatem eſt intelligendum, S.Gregorius dicit, quod talis eſt iudicio ſuo relinquendus.

17 Sed inquires quanto tempore abſtinendum ſit à communione poſt pollutionem, vt decenter fiat? In Concilio Eliberitano relato capite. *Omnis homo*, de Conſecratione diſt.2.habetur, quod debet homo abſtinere ante communionem à propria vxore, tribus, aut quatuor, aut octo diebus.

Ex ſententia Theologorum dicit Sanctus Thomas in 4.diſt.9.artic.4.quæſt.2.in fine corporis. Debet autem abſtinere, *vt dicunt*, vſque ad viginti quatuor horas: quia in tali ſpatio natura deordinata per corporalem immunditiam, & mentis hebetationem, reordinatur. Sed ſufficere ſpatium duodecim horarum inſinuat Sanctus Thomas hic artic.7.ad 3.illis verbis. Si vero corporales immunditiæ citò tranſeant (ſicut immunditia pollutionis nocturnæ) *ex quadam congruentia impediunt ſumptionem huius ſacramenti per illum diem, quo hoc accidit.* Vnde & Deuter.23.dicitur: Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus ſit ſomnio, egredietur extra caſtra, & non reuertetur, priuſquam ad veſperam lauetur aqua.

18 Adiicit Soto diſt.12.quæſt.1.artic. 7.§. *Quod ſi quæras*, quod deſignatio illa viginti quatuor horarum, arbitramentum fuit potius Doctorum, & ſanum conſilium, quam præceptum. Et ſimiliter verbum Concilij Eliberitani conſilium ſonat: Sicut illud Pauli 1.ad Corint.7.vt coniuges orationis cauſa, de conſenſu amborum ad tempus abſtineant. Niſi quod ſalubrius eſt ratione communionis, quam ratione orationis. Quo circa pridie quam communicandum ſit, vel ſaltem illa nocte, irreuerentia eſt debitum petere; numquam tamen mortalis: *Imò forſan, nec venialis*, ſi fiat procreandi cauſa: nam facere contra conſilium genere ſuo non dicit culpam. Redditio autem citra omnem fit culpam. Hæc Soto.

19 Qui dubitāter loquitur, quia Sylueſter verbo Euchariſtia 3.quæſt.11.nu.13.& alij culpam venialem agnoſcunt in petendo debito ea die: melius tamen Victoria quæſt. 81.de Euchar.& Tabiena verbo communicare quæſtione 37.§.42.& alij quos refert, & ſequuntur Sanchez numero 7.& Diana parte 6.tractatu 6.reſolutione 14.& alij frequenter nullam culpam agnoſcunt, quia nulla lege nunc eſt prohibitum.

20 Olim circa hoc extitiſſe prohibitiones Eccleſiaſticas, colligit Vazquez ex Sancto Auguſtino ſer.244.de tempore,

& ex Dionysio Alexandrino in epist. ad Basilidem, quæ extat tom. 3. Biblioth. & Thimotheo Alexandrino in responsis canonicis responso 7. Quas tamẽ Vazquez q. 80. art. 7. à num. 26. vsque 28. existimat concraria consuetudine iam abrogatas: nã initio nascentis Ecclesiæ, cum maior esset fidelium deuotio, pro maiori huius sacramenti reuerentia congruenter tatis hæ leges institutæ videntur.

21 Imò, & in pollutionibus inuoluntarijs, quæ cito transeunt, & non relinquunt cõmotionem passionum, nec mentis euagationem, recentiores dicunt nullam esse indecentiam post eas ad communicandum, vel celebrandum accedere. Vnde Suarez disp 68. sec. 2. §. *Ex hactenus generali* docet, quod considerando pollutionem in se, illa non potest impedire, nec sub præcepto, nec sub consilio; quia iam non est. Vnde per se non magis potest impedire, quam si non fuisset. Consideranda ergo est quatenus aliquo modo manet, vel in suis effectibus; vel in memoria hominis: nam si ea de causa homo se sentit ineptum ad res spirituales, & diuinas tractandas; vel si magnam mentis distractionem, vel varias cogitationes patitur, consultius erit abstinere, donec præteritæ passionis omnino obliuiscatur. Et quia hoc frequẽtius accidit in vulgaribus hominibus, hoc illis est regulariter consulendum. At vero, si pollutio nullum huiusmodi effectum relinquit, & homo potest eadem reuerentia, & deuotione accedere, nõ aliter, quam si nihil in somnis passus fuisset, non est cur Communionem prætermittant, cũ nulla rationabilis causa intercedat. Idem docent Petrus Ledesma de Euch. cap. 13. conc. 1. circa finem. Granados Controu. 6. de Eucharistia trac. 10. disp. 9. nu. 6. & 10. Lugo disp. 15. num. 9. Trulench lib. 3. c. 6. dub. 5. num. 7. Imò *esse communem*, dicit Hieronymꝰ Garcia, & sequitur n. 14. & 15.

22 Videnturque tradere S. Iustinus Martyr q. 21. ad Gentes, dum ait. *Eos autem plane æquum non est, quibus ita actiones non voluntariæ euenirent, à diuinorum sacramentorum participatione abstinere.* S. Bonauentura libello de præparatione ad Missam cap. 4. ait. *Vbi dicit æ maculæ non dederis occasionem, vel causam per præcedentem concupiscentiam, vel inordinatã crapulam, nec sequuta est notabilis inquinatio per remiscentiam, vel illusionem phantasticam carnalium, credo quod accedere possis, saluo meliori iudicio.* Et vsus dat iam maximam probabilitatem: quãuis antiqui nõ ita am-

ple loquerentur, vt vidimus ex D. Thoma.

23 Admonet vero S. Thomas art. 7. (cõmuniter receptus) quod pollutio quandoque prouenit exolanes quiti dæmonum volentium impedire hominem à sumptione huius sacramenti. Vnde legitur in Collationibus patrum (apud Cassianum collatione 22. cap. 6.) quod cum quidam frater pateretur pollutionem semper infestis, in quibus erat communicandum, seniores cõperto, quod nulla causa ab ipso præcesserat, decreuerunt quod propterea à Communione non cessaret: & ita cessauit illusio demonum. Videatur Ioannes Valerus Carthusianus indifferent vtriusque fori verbo *Fornicatio* differ. 3. num. 4. folio 116. Cuius verba etiam refert Leander trac. 7. disp. 6. quæst. 1. Et B. Alanus de Rupe parte 4. ser. 3. cap. 26. folio 337. ex diuina reuelatione. *Nam similes casus, vel quædam magis sunt pœnæ; vel ex dæmonum vi, ac illusione inferuntur, quo horrorem incutiant sub religiosæ mentis specie de indignitate corporis passi: pariter que vt hac fraude, animarum procurationem, & salutem, laudemque Dei imminuant, ac retardent. Sed nihil ista me uendazet si cauenda sunt. Si namque Diabolus conspuriat inuitum; ego mundo lauum, & gratum: quin & pro tali pollutione centupla mercedo munditiem.* Hæc, & alij refert sibi à Christo reuelata. Videatur S. Bonauentura de modo cõfitendi cap. 8. & 9. & 10.

24 In casu autem, quod pollutio fuit culpa venialis, vel ex illa orta est considerabilis euagatio mentis, quamuis regulariter nec deceat, nec consulenda sit communio; sicut sunt causæ, quæ liberant communionem à peccato etiam veniali; ita, & sunt causæ, quæ cogunt vt decenter fiat, & possit prudenter communio, vel celebratio cõsuli. Vnde Granados illa disp 9 nu. 11. excipit, cum subest specialis ratio suscipiendi Eucharistiam, aut celebrandi Missam. Verbi gratia, quia mos est Collegij, vel Conuentus, vt omnes quotidie celebrent; aut Clericus indiget stipendio Missæ ad victum cõparandum, aut quid simile; tunc enim non consulit S. Gregorius à celebratione abstinere. Debet tamen quis animum oratione præparare vt minus diuagetur: ad eumque finem merito laudat Petrus Ledesma de Eucharistia capite 13. post tertiam conclusionem, consilium Antisiodorensis libro 4. vt scilicet, qui ea labe infectus est, prius confiteatur, quam Eucharistiam suscipiat.

DVB.

DVBIVM X.

Vtrùm cibus, vel potus præassumptus impediat sumptionem huius sacramenti?

§. I.
Doctrina Ecclesiæ.

1 Circa hoc errauerunt aliqui ante Cõcilium Constantiense; & ante Tridẽtinũ, Lutherus in libello de abroganda Missa priuata, & in libro contra Regem Angliæ, morem hunc Ecclesiæ irridet; imò, inquit, quod consultius esset, vt nõ ieiuno stomacho, sed temperato cibo præassumpto, sacramentum reciperetur. Ita ex Iodoco Cliçtouæo lib. 2. de officio Missæ cap. 20. refert Soto in 4. dist. 12. q. 1. artic 3. §. *Circa hoc.* Eundem errorem sequutos fuisse Caluinistas refert Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 14.

2 Catholicam tamen doctrinam explicuit D. Thomas q. 80. ar. 8. dicens, quod aliquid impedit sumptionem huius sacramẽti dupliciter. Vno modo secundum se, sicut peccatum mortale, quod habet repugnantiam ad significatum huius sacramenti, vt dictum est art. 4. Alio modo *propter prohibitionem Ecclesiæ.* Et sic impeditur aliquis à sumptione huius sacramenti post cibum, & potum assumptum triplici ratione. Primo quidem, sicut S. Augustinus to. 2. epist. 118. respons. ad Ianuarium cap. 6. in honorem huius sacramẽti: Placuit (inquit) Spiritui Sancto, vt in honorem tanti sacramenti, prius in os Christiani corpus Dominicum intraret, quam cæteri cibi. Secundo, propter significationem, vt scilicet, detur intelligi quod Christus (qui est res huius sacramenti) & charitas eius debet primo fundari in cordibus nostris: secundum illud Mathæi 6. *Quærite primum regnum Dei.* Tertio, propter periculum vomitus, & ebrietatis, quæ quandoque contingunt ex hoc quod homines inordinate cibis vtuntur: sicut & Apostolus dicit 1. ad Cor. 11. *Alius quidem esurit, alius autem ebrius est.*

3 Referunt Suarez disp. 68. sect. 3. initio, & Leander trac. 7. disp. 5. q. 1. quod Soto in 4. dist. 8. q. 3. dicat hanc esse institutionem diuinam, fundatam in reuerentia debita tanto sacramẽto. Sed vnde hoc desũpserint, plane non video: quia de hoc puncto non agit distinctione 8. Nec ibi sunt tres quæstiones, sed vnica. At vero dist. 12. q. 1. art. 3. initio ait Soto cum D. Thoma. *Est ergo prima conclusio. Cibus, & potus ex institutione Ecclesiæ impediunt sumptionem sacramẽti, &c.* Et post secundam conclusionem, §. *Mos* (inquit) ille Ecclesiæ ex traditione Apostolorum à Christo ipso deriuatus censetur, quod insinuat loco citato Aug. dicens, sic hoc Spiritui Sancto placuisse in honorem tanti sacramenti. Quare in vniuerso orbe mos ille (inquit) seruatur. Idem habetur in Canone, *Sacramenta, de Consecratione* dist. 1. ex Concilio Carthaginensi 3. cap. 29. Idem in Concilio Toletano septimo, quod refertur 7. q. 1. Can. *Nihil.* Et quãuis hæc Concilia non fuerint nisi Prouincialia; extat tamen decretum Concilij Constantiensis Sess. 13. vbi idem statuitur. Et Innocentius Tertius cap. *Ex parte, de Celebratione Missarum*, prohibet ne Sacerdos, dum secundos celebraturus sit, lotionem Calicis in prima Missa sumat. Hæc Soto. Agnoscit ergo hãc institutionem esse mere Ecclesiasticam. Licet doceat esse adeò antiquam, quod Spiritus Sanctus, & Christus docuerint Apostolos vt ipsi instituerent: Quod ex S. Augustino, & D. Thoma ad primum ibi relatis à M. Soto, constat illis verbis. *Et ideò non præcepit, quod deinceps tali ordine sumeretur, vt Apostolis per quos Ecclesia dispositura erat, seruaret hunc modum* (alias *locum.*) Non ergo est præceptum diuinum; sed Ecclesiasticum; sed à temporibus Apostolorum obseruatum, vt ex Patribus, & Concilijs, post Bellarminum, probant Suarez vbi supra, & Vazquez disp. 211. c. 1. & 2.

4 Est autem de fide, morem hunc Ecclesiæ esse conuenientem: quia habet potestatem leges condendi, & maximè pertinentes ad reuerentiam, & rectum vsum sacramentorũ: & de facto in Concilio Cõstantiensi sess. 13. paulo post initium, §. *In nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis*: sic præcepit, illis verbis. *Sacrorum Canonum auctoritas laudabilis, & approbata cõsuetudo Ecclesiæ seruauit, & seruat, quod huiusmodi sacramentum non debet confici post Cœnam, nec à fidelibus recipi nisi ieiunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis, à Iure, vel Ecclesia cõcessus, vel admissus.* Idẽ habetur in Conc. Bracharẽsi 1. c. 16. & Brach. 2. can. 10. Argumenta hæreticorum soluit D. Th. ad 1. & 2. explicat latè Soto, & latè alij, qui contra hæreticos scripserunt.

5 Sed quia in Concilio Tertio Carth. can. 29. relato in cap. *Sacramenta Altaris*, dicitur. *Sacramenta Altaris non nisi à ieiunis ho-*

minibus celebrentur, excepto vno die anniuerſario, quo Cœna Domini celebratur. Ideò videtur, quod ſaltim illa die aliquis poteſt corpus Chriſti poſt alios cibos ſumere.

Reſpondet D.Thomas ad 3. quod capitulum illud loquitur ſecundum conſuetudinem aliquando apud aliquos obſeruatam, vt in repræſentationem dominicę cęnæ illo die à non ieiunis corpus Chriſti ſumeretur. Sed nunc hoc abrogatum eſt: nã ſicut S.Auguſt. in lib. prædicto dicit: *Per vniuerſum orbẽ mos iſte ſeruatur, vt ſcilicet, corpus Chriſti à ieiunis ſumatur.* Quamuis autẽ admittatur, quod vult Lugo diſp. 15. ſect. 2. nu. 17. quod in Synodo Laodicena can. 50. & in Canone 29. Trullano Sextæ Synodi, non tam videtur præcipi ieiunium naturale, quam Eccleſiaſticum, & Quadrageſimale; quod feria illa quinta ex permiſſione Concilij Carthaginenſis ſoluebatur: Nihil obſtat intento: Tum quia in Concilio Africano ſub Bonifacio Primo Canone 8. & in Concilio Matiſconenſi 2 canone 6. in quibus etiam excipiebatur illa feria quinta, etiam ſupponitur alijs diebus, etiã paruulos debere adeſſe ieiunos ad communicandum. Tum quia alia Concilia de omni die loquuntur: Tum denique, quia conſuetudo Eccleſiæ vbique viget in contrarium, & vigebat iam tempore D.Auguſtini. Præterquamquod decreta Trullana Canonica non eſſe, probant Cano lib. 9. de locis cap. vlt. ad 6 Baronius Anno 892. Poſſeuinus in Apparatu ſacro ver. *Trullanum Concilium.* Grauina in Præſcript. de Concil. contro. 1. q. 1. art. 4. ad 6. & alibi.

§. II.

Debet eſſe ieiunium naturale; & quale?

6 SEd inquirenda ſunt plura, quæ ad præſxim huius præcepti attinent. Primo inquiritur, quale ieiunium debeat eſſe?

Refert poſt Heruetum, & Paludanum, Syluester verbo *Euchariſtia* 3. q. 6. n. 3 quod Gofredus, & Ioannes Pariſienſis dixerunt non impedire communionem, ſumptionẽ aliculus per modum medicinæ, vt mocicum gingiberis. Pro eadem ſententia retulerat Diana 5. p. tract. 5. reſol. 12. Ioannem Præpoſitum. Sed eſt error Amanuenſis, vel Typographi, pro Ioanne Pariſienſi citare Ioannem Præpoſitum; & patet, quia poſtea eum refert pro communi doctrina. Itẽ refert S. Thomas in 4. diſt. 8. q. 1. art. 4 q. 2. ad 2. quod de aqua quidam dicunt, quod quia nullo modo nutrit, non ſoluit neque ieiunium naturæ, neque ieiunium Eccleſiæ.

7 Quod ex paruitate materiæ poteſt excuſari à mortali communio poſt ſumptum modiciſſimũ cibi, vel potus, conatur adſtruere eſſe probabile, Paſqualigus deciſione 335. vt etiam refert Diana p. 6. tract. 8. reſol 8.

8 Nihilominus S. Thomas in 4. Sentẽtiarum, & hic art. 8. ad 4. rectè ait, quod duplex eſt ieiunium (vt dixerat 2. 2. q. 147. articulo 6. ad 2.) Primum eſt *ieiunium naturæ*, quod importat priuationem cuiuſcumq; præſumpti per modum cibi, vel potus; & tale ieiunium requiritur ad hoc ſacramẽtum propter prædicta. Et ideò neque poſt aſſumptionem aquæ, vel alterius cibi, aut potus, vel etiam medicinæ, *in quacũque parua quantitate*, licet hoc ſacramentum accipere. Nec refert vtrum aliquid huiuſmodi nutriat, aut non nutriat, aut per ſe, aut cũ alijs, dummodo ſumatur per modum cibi, vel potus, &c. Aliud autem eſt *ieiunium Eccleſiæ*, quod inſtituitur ad carnis maceratio nem: & tale ieiunium per prædicta nõ impeditur, quia prædicta non multũ nutriũt, ſed magis ad alterandum ſumuntur.

9 Hæc doctrina non ſolum eſt Theologorum communis; ſed conſuetudine Eccleſiæ ita recepta, vt Vazquez diſp. 111. capite 3. num. 27. dicat *errorem in fide* aſſerere ſufficere ieiunium Eccleſiaſticum. Quod autem violetur minima parte cibi aut potus, habetur in Concilio Toletano ſeptimo cap. 2. relato in cap. *Nihil* 7. q. 1. dicẽte: *Nullus poſt cibum, potumque, quãlibet minimum, ſumptum, Miſſas facere præſumat.* Et in Concil. Brac. 2. cauetur ne aliquis, *quocumque cibo præſumpto*, celebret. Et Innocentius 3. capite. *Ex parte, de celebratione Miſſarum*, idem ſupponit: alioquin non diceret, quod ſi ſecunda Miſſa eſt celebranda, non ſumatur vini ablutio: quæ ſẽper eſt in minima quantitate.

10 Quod autem ſit peccatum mortale, eſt ita certũ, quod Suarez ſect. 4. §. *Sed quæres*, dicat oppoſitum non eſſe probabile practicè. Idem dicit Nuño ar. 8. §. *Pro matori.* Quod & aſſerunt alij, quos refert, & ſequitur Diana vtroque loco ſupra relato, & parte 10. tract. 16. reſol. 48. Et hoc idẽ (inquit Suarez) declarat conſuetudo Eccleſiæ, & cõmunis cõſenſus omniũ fideliũ. Et præterea,

terea, quia hic nõ eſt leuitas materiæ in prõprio actu, in quẽ cadit prohibitio; non enim prohibetur hic cibus, vel potus; ſed prohibetur communio poſt cibum, vel potum: hoc autem præceptum ſimpliciter violatur in ſuo actu principali, etiam ſi ieiunium in parua materia ſolutum ſit. Eandem rationẽ aſſignat Vazquez num. 28. Aliam magis vniuerſalem addit Lugo diſp. 15. num. 22. quia dato quod materia parua ſecundum ſe non poſſit ab Eccleſia prohiberi gratiter; quando tamẽ eſt materia magna in ordine ad ſignificationem, poteſt: vt gutta aquæ in Calicem mittenda, propter myſterium, & ſignificationem, præcipitur ſub mortali ab Eccleſia; ſic ergo ieiunium naturale, quod imponitur ad ſignificandum, Chriſtum eſſe primum cibum noſtrum, poteſt obligare ſub mortali; quia per quamcumque materiam tollitur hæc ſignificatio.

Denique probatur ex Rubricis Miſſalis cap. 9. vbi dicitur. *Si quis non eſt ieiunus poſt mediam noctem, etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, in quantum cũque parua quantitate, non poteſt communicare, nec celebrare.*

11 Secundo inquiritur, vtrum hoc naturale ieiunium ſoluatur voluntarie ſumendo aliquid quod ex natura ſua digeri nõ poteſt per modum cibi, vel potus?

Sententiam negatiuã probabilem eſſe, affirmare videntur Petrus Ledeſma De Euchar. cap. 13. poſt. 4. Conc. & Serra q. 80. a. 8. folio 464. quatenus refert, & non improbat. Sed cum formidine vtrumque refero; quia ambo expreſſe loquũtur ſolum de eo, qui *inaduertenter deglutiret*: qui eſt diuerſus caſus, de quo poſtea. Vnde Trullench lib. 3. cap. 6. dub. 5. cõcedit ſi inaduertẽter traiiciatur; ſecus ſi ſcienter, vt dicit nu. 11. Clarius Ioannes à Cruce in Direc. Confeſ. parte 2. de Euchar. q. 5. dub. 4. conc. 2. inquit. *Qui comedit modicum papyri, aut aliquid ſimile, non habens rationem cibi, aut medicinæ, poteſt, iuxta ſententiam probabilem, ſumere Euchariſtiam.* Idem docent Ioannes Sanchez in Selectis diſp. 42. num 23. Summa Corona, & Ludouicus de S. Iuan, quos refert, & ſequitur Diana 2. p trac. 14. reſ. 52. & 3. p. trac. 4. reſol. 38. & parte 5. trac. 13. reſol. 1. Lugo diſp. 15. ſec. 2. à num. 29. vſque 32. Narbona, & Dicaſtillo, quos refert, & ſequitur Leander trac. 7. diſp. 5. q. 13. & 14. Paſqualigus deciſ. 315. Auerſa q. 8. ſec. 8. §. Septimus. Bauny trac. 10. de preſb. q. 22. Hieronimus Garcia trac. 3. diffic. 5. dub. 2. punc. 3. n. 31.

12 Probat Lugo ex verbis præcepti cõtentis in prædictis decretis, in quibus ſolum exigitur quod nullus cibus, vel potus ſumptus fuerit, vt patet ex Concilio Brachar. & Toletano relatis: nam licet aliqui legant *quodlibet minimum*: & à Gratiano id tribuatur Papę Sothero: tamen nec in eius decretis inuenitur; nec in Concilio habetur niſi *quamlibet minimum*. Ratione arguit nu. 31. quia licet quoad potum differant ieiunium Eccleſiaſticum, & naturale; & quoad cibũ, differunt in hoc, quod naturale violatur per medicinam, aut cibum minimum, quibus Eccleſiaſticum non violatur; cæterum ſi cibus ſit in quantitate notabili, nullum videtur eſſe diſcrimen; ſed potius cibus ille, qui violat ieiunium naturale, violabit etiã Eccleſiaſticum, niſi obſtet materiæ paruitas. Certum autem videtur, quod aliquę materiæ ex ſupradictis, etiam ſi in magna quantitate ſumantur, non violant ieiuniũ Eccleſiaſticum: nam ſi aliquis v.g. (prout aliquando factum eſt) ad occultandum nũmos aureos, & occulte transferendos, eos deglutiret, vt poſtea integros, & ſaluos haberet; nõ ideò diceretur violaſſe ieiunium Eccleſiaſticum, etiam ſi neceſsitate nulla excuſaretur, ſed adhuc poſſet licite hora ſolita prandere; ſicut ſi nihil comeciſſet: ille enim non æſtimaretur cibus, ſed depoſitum intra corpus, ſicut in arca, vel burſa. Quod idem dicendum eſſet, ſi acum, vel filum ferreum, aut globum plumbeum per errorem deglutiſſet: ergo nomine cibi, non intelliguntur niſi illa, quæ per ſe loquendo alterari poſſunt à ſtomacho; non ea, quæ perinde ſunt in ſtomacho, ſicut Angelus, qui nõ poteſt à ſtomachi actiuitate pati. Eiuſmodi ergo materia ſicut nõ violat ieiunium Eccleſiaſticũ, ita nec violabit ieiunium naturale.

13 In applicando ad caſus particulares relati auctores differunt: quia Paſqualigus, & Leander concedunt quod mulieres terrã comedentes ob minuendum colorem, vel ob delectationem, poſſunt poſt eius ſumptionem communicare: quia ſola materia comeſtibilis frangit ieiunium naturale: & intentio iſta vel illa non poteſt facere de cibo cibum.

14 Cruz tamen, & Diana, & alij communiter id non admittunt: quia vel comedunt gratia voluptatis: & ſic ea habent rationem cibi: vel ad inducendum pallorem: & ſic habent rationem medicinæ: atque apta ſunt immutationem facere, vel pati per modum aliqualis concoctionis.

Ledeſ-

15 Ledesma, Serra, Cruz, & Diana, & alij multi sumptionē papyri admittūt non impedire communionem. De quo tamē multum dubitat Lugo num.32. & Auersa, quia materia illa non est ita difficile alterabilis, cum reuera non sit aliud quam tela ex lino contexta, & trita; quod totum tandem est herua tenuissima: vnde multa animalia vtūtur Charta in cibum, & alimentum, vt cōstat in ceruis, muribus, & alijs.

16 Tandem ipse Lugo dicit, quod regula vniuersalis posset esse, quod ea, quę integra emittuntur in excrementis, eo quod nullo modo possint ab humano stomacho alterari, & concoqui, non impediant, nec violent ieiunium naturale; qualia sunt ossicula aliquorum fructuum, fragmēta metallorum, lapilluli, & fortasse lignum; præsertim ex solidioribus, & durioribus: quæ autem sint in particulari eiusmodi materiæ, magis spectat ad medicos.

17 Adhuc tamen hæc regula manifestas patitur instantias: nam experientia constat quod piper, & alia, si comedantur integra, integra emittuntur in excrementis: & tamen soluunt ieiunium, non solum naturale; sed Ecclesiasticum, si in quantitate sufficienti comēdantur. Ossicula etiam aliquorum fructuum, si frangantur, continent intus aliquid comestibile, & perse alterabile ab stomacho: & peraccidens est, quod integrum nequeat alterari. Nisi admittat, quod auellanæ cum cortice sumptæ non frangūt ieiunium naturale: & tamen sine cortice frangunt. Quod falsum est: cum ea, quę sunt peraccidens, rei naturam non varient.

18 Igitur in praxi nullatenus recedendum à sententia affirmatiua, quod prædicta frangunt naturale ieiuniū. Primo, quia communiter omnes alij ita tenent. Secundo, & potissime, ex vsu fidelium: quia si viderent mulieres in magna quātitate comedentes carbones, vasa testea, crustam parietis, terram, papyrum, & ossicula fructuum, & similia, & postea accedentes ad Communionem, absque dubio id execrarentur, neduīplebei; sed quilibet vir doctus id vidēs. Consuetudo autem populi Christiani est optima legum interpres. Tertio, omnes tres rationes congruentiæ, propter quas Ecclesia ieiunium naturale cibi, & potus indixit, quas ex D. Thoma num.2. attulimus, vt consideranti patebit, æque militant, quando sumitur aliquid quod digeri non potest. Quarto, vt docet D. Thomas ad 4. *non refert verum aliquid huiusmodi nutriat, vel non nutriat, aut per se, aut cum alijs.* Ergo nec refert, quod possit alterari, vel nō: quia alteratio solum esset necessaria vt cōuerteretur in substantiam aliti.

19 Quinto, non obstante, quod sumptio cibi, & potus in paucissima quantitate in nullo sobrietatem diminuit; nec leges expresserint, quod ex paruitate materiæ non excusatur à mortali; id tā cōcorditer Theologi docent; tum ob reuerentiam tanti sacramenti: Tum quia vt ait D. Thomas in 4. dist. 8. q. 1. art. 4 q. 2. ad 1 legis præcepta se habent ad ea, quæ agenda sunt, sicut vniuersalia ad singularia, vt dicitur in 5. Ethic. cap. 15. Quia enim *legislator non potest ad omnes euentus attendere*, oportet, quod *ea, quæ in pluribus accidunt, attendentes*, vniuersalem legem constituat, vt lex vniuersalis sit. Et quia vt frequenter per cibum turbatur hominis discretio, & sobrietas, quæ præcipuè in hoc sacramento exigitur: ideò vniuersaliter prohibitum est post cibū corpus Christi sumi; *quamuis aliqua cibi sumptio non impediat rationem.* Præcipuè, cum nihil periculi accidat, si post cibum sumptum absti neatur à perceptione huius sacramenti; quia in articulo necessitatis licet sumere post alios cibos. Hæc S. Thomas. Quæ facile possunt accomodari intento; quia cum sit peraccidens, quod ore aliud sumatur quam cibus, & potus, in lege non debuit de alijs fieri explicita mentio. Et sicut consuetudo non admittit paruitatem materiæ; ita nec discernit inter alterabilia, & non alterabilia, inter vsitata, & non vsitata; quia si sumantur per modum cibi, vel potus communionē impediunt.

§. III.

Quæ comestio soluat naturale ieiunium?

20 TErtio videndum, vtrum exigatur ad soluendum ieiunium naturale, quod sit comestio voluntaria, & stricte sumpta?

Videtur id non exigi; quia si alicui nō aduertenti, nec volenti comedere, globulum ex sacharo confectum in os, & guttur immittat, vere dicitur istum comedisse, & violasse ieiunium naturale. Similiter infirmi, qui sui compotes non sunt, ignorantes etiam, & renuentes reficiuntur. Deinde, si alicui in apertum os ingreditur musca, vel culex, cū que cum respiratione traijciat, videtur nō minus fregisse ieiunium naturale, quam si voluntarie comedisset; cum musca non solum alterare, sed & nutrire possit.

In contra-

21 In contrarium tamen est, quod D. Thomas art.8. ad 4. vt frangatur ieiunium naturale, dicit exigi, *quod sumatur per modū cibi, vel potus.* Vt autem ait Suarez disp.66. sec.4. §. *Quæres rursus*, dicitur aliquid sumi per modum cibi, vel potus, quando aliquid huiusmodi ore accipitur, quod per se, & propria actione vitali in stomachum traijcitur, comedendo, aut bibendo. Et ita explicant hoc præceptum omnes auctores, & ipsa consuetudo.

22 Respondetur exigi quidem comestionem propriè sumptam, vt distinguitur à respiratione, non vero exigitur, quod sit voluntaria. Priorem partem probat vltimum argumentum: posteriorem vero primum. Vnde Lugo disp.15. sec.2. num.34. ait. Et licet nomine comestionis non veniat intelligenda sola actio voluntaria, vt constat ex exemplis adductis, non tamen intelligitur illo nomine respiratio; quia sicut Ecclesia per hoc præceptum noluit prohibere, quod deglutiamus saliuam; sic noluit prohibere respirationem: esset enim durissimum præceptum, & iudaicam supermissionem redolens, si oporteret nihil omnino cum saliua, aut respiratione traijcere: quanta enim diligentia opus esset in expuenda millies aqua ad abluendum os semel accepta, ne aliquid cum saliua remaneret? Quanta ne puluis aut aliquid cum vento ingrederetur? Vnde oporteret clauso semper ore, ne ad loquendum quidem aperto, procedere. Non præcipit Ecclesia illud genus ieiunij; sed humanum; quod excluserit comestionem, & potationem, prout distinguitur à respiratione, & traiectione saliuæ. Quod omnes admittere, notat Auersa q.8. sect.8. §. *Sexto.*

23 Id quod ibi affertur de musca per respirationem involuntarie intrante, *incertū*, dicit Granado Controu.6. trac.10. disp.8. num.8. Reliqui vero relati, & Diana, & Dicastillo, quos refert, & sequitur Leander trac.7. disp.5. q.16. dicunt per illud præcise non impediri communionem, quia non est vere comestio, sed respiratio.

24 Similiter Granado num.4. ait, quod si, dum quis respirat, attrahat vaporem aliquem, etiam in quantitate quæ sufficiat ad aliqualem nutritionem, potest ad Eucharistiam accedere; quia id non sumitur per modum cibi, aut potus. Ex quo inferunt auctores, quos referunt, & sequuntur Diana parte 5. trac.3. resol.1. & parte 8. trac.7. resol. 3. & parte 10. trac.16. resol.23. Leander q. 9. & 10. & Hieronymus Garcia trac.3. diffic.5. dub.2. punc.3. à nu.45. vsque 47. Lugo lib.1. respon. Mor. dub.9. Trullench libro 3. cap.6. dub.5. à nu.14. vsque 16. quod sumptio Tabachi in folio, puluere, vel fumo, non impediat Communionem, quia nō comeditur; sed respiratione attrahitur.

25 Alij id concedunt de Tabacho sumpto per nares, quia respiratione attrahitur; secus vero, quando folium Tabachi ore sumitur, & dentibus conteritur ad pura, & flegmata proijcienda; non solum quia moraliter videtur impossibile, quin substantię illius, & succi aliquid non traijciatur; sed etiam quia ex proposito qualitates illæ Tabachi traijciuntur, & non separatæ ab omni subiecto. Et ideò quia soluunt naturale ieiunium, impediunt cōmunionem. Et propter magnam indecentiam, & irreuerentia. Quare consequenter addicta, ic videtur amplectendum. Et à fortiori de fumo tabachi, qui ore sumptus, nutrit, & indecentissimū est post fumum istum sacram communionem sumere: quæ indecentia, & nutritio non est in Tabacho sumpto per nares.

26 Imò in vtroque casu, post Antonium de Leon, & Franciscum de Nigro, id docet Lezana, tom.3. verbo *Eucharistia quoad Regulares* num.18. in hæc verba. De Tabachi sumptione noua quæstio est, propter nouū vium, forsan abusum huius sæculi, an impediat Communionem? Aliqui enim respondent negatiue Diana parte 5. trac.13. resol. 1. Quod mihi non placet; quia tabachus vere est nutrimentum; vt constat ex multis experientijs plurium, qui ex ipso solo sustentati sunt. Vere etiam est medicina; hoc enim prætextu sumitur etiam nō calu, sed intentione, & proposito, vt suppono. Et quod fumatur per nares, non tollit quo minus talis actio sit comestio; etsi nō communis, & ordinaria, sed extraordinaria; qualis esset si ęgroto, edere per os non potenti, aliquis liquor daretur per nares, & inde ad stomachum deueniret. Quare, credo, quod siue sumatur in puluere, siue in fumo, siue in folio, siue per os, siue per nares, nisi sit in tam parua quantitate, vt moraliter certum sit, nihil ipsius substātiæ ad stomachum peruenisse, impedire communionem. Hæc Lezana. Sed quidquid sit de sumpto per nares. Certum est in omni sententia (vt fatetur Diana) quod si Tabacum sumatur in folio per os, & aliquid succi in stomachum descēdat, quod frangit ieiunium naturale, & impedit communionem.

Item

27 Item eſt certum, quod notat S.Thomas in 4.diſt.8.q.1.art.4.q.2.ad 3.quod *comeſtio principalius dicitur à ſũptione exterioris cibi; quamuis terminetur ad traiectionem cibi in ventrem, & vlterius ad nutritionem: & ideò, quæ interius geruntur, ſine exterioris cibiſumptione, non videntur ſoluere ieiunium naturæ; nec impedire Euchariſtiæ perceptionem, ſicut deglutio ſaliuæ. Et ſimiliter videtur de his, quæ intra dentes remanent: & etiam de eructationibus: tamen, propter reuerentiam, niſi neceſsitas incumbat, poteſt ſine periculo abſtineri.*

28 Quod magis explicat hic artic.8.ad 4.dicens. *Reliquiæ cibi remanentes in ore, ſi caſualiter tranſglutiantur, non impediunt ſumptionem huius ſacramenti: quia non traijciuntur per modum cibi, ſed per modum ſaliuæ. Et eadem ratio eſt de reliquijs aquæ, vel vini, quibus os abluitur: dummodo non traijciantur in magna quantitate, ſed permixtæ ſaliuæ: quod vitari nõ poteſt.* Idem dicit 1.ad Corint.11.lec.4. Et Mathæi 16.lit.c.

29 Adhuc autem, ſi reliquiæ cibi præcedentis diei ex propoſito traijciantur, nõ impedire communionem, multi dicunt: & oppoſitum vocat Tabiena verbo *Communicare* nimis ſcrupuloſum. Ita Henriquez capite 50.§.4.lit.v. Granados diſp.8.num.4. & alij quos referunt, & ſequuntur Diana parte 3.trac.4.reſol.37.& parte 4.trac.4. reſol.104.& Paſqualigus deciſ.322.& Leãder diſp.5.q.8. Et Auerſa q.8.ſec.8.§.5. Et vt probabile admittit Serra q.80.art.8.§. *De reliquijs cibi.* Sicut etiam ſi ſponte deglutiatur ſaliua immediate poſt oris ablutionem, non frangitur ieiunium. Et quia illæ reliquiæ habentur vt cibus iam manducatus, & peraccidens eſt, quod non fuerint tranſmiſſæ in ſtomachum.

30 Pergunt vlterius Tabiena verbo *Cõmunicare* num.49. Bartholomæus ab Angelis in Exam. Confeſſ.dial.4.§.214.lit.a. Et Stephanus Bauny in Theol.Mor. parte 1. trac.10.q.22. Et Leander diſp.5.q.18.aſſerentes, quod ſi aliquis ante mediam noctẽ aliquid ſachari ori imponat, paulatim traijciendum, & partim poſt mediam noctem traijciat, poteſt, communicare: nam in hoc caſu, ſi aliquid ſachari poſt mediam noctẽ traijciatur, tamquam reliquiæ cœnæ diei præcedentis reputandum eſt: cum ex intentione ſumentis, & communi ſenſu hominum illa comeſtio abſoluta fuerit ante mediam noctem.

Deinde arguit Leander, quia vt ait Caſtillo trac.4. diſp.9.dub.17.q.3.nu.283. in hac quæſtione philoſophandum eſt, ſicut de reliquijs cibi præcedentis diei: ergo non procedunt conſequenter, qui concedunt reliquias cœnæ. Ex propoſito traiectas non impedire communionem; & Impedire, ſi aliquid ſachari ante mediam noctem ori imponatur, & poſt mediam noctem traijciatur.

31 Hanc ſententiam, *vt improbabilem*, reijcit Thomas Hurtado tom.2.trac.11.c. 8. Et quamuis dicat Leander, quod de illa cenſura non eſt curandum; quia abſque ſufficienti ratione: auſcultet ſaltem Vazquez diſp.211.cap.3.nu 31.dicenrem de iſta ſententia. *Quæ ſententia (me quidem iudice) nihil probabilitatis habet, cũ omnibus abſq; vllo fundamento aduerſetur.* Videatur latè Conինch art.8.nu.48.& 49.& noſtrã cõmunem eſſe Doctorum, pluribus relatis, tenet Diana 2. p.trac.14.reſ.51. (non 59.vt citat Leãder) & parte 7.reſol.15. Vnde Auerſa q.8.ſec. 8.§.5.ait. *Sed merito alij communiter* notant, per hoc frangi ieiunium: quia hæc potius eſt quædam continuata, ſed lenta comeſtio, protracta poſt mediam noctem: & ſemper durat tamquam ſumptio cibi, ſeu medicinæ.

32 Ad hominemque, contra Leandrũ, eſt argumentum: quia diſp.5.q.14.ait. Nec quidquam in hac materia obeſſe, aut prodeſſe poteſt intẽtio: quia intentio: vt probe Diana, non poteſt facere de non cibo cibũ, &c. Cum quibus non cohæret, quod in eadem diſput.q.18.dicit loquẽdo in caſu præſenti. Et hæc ſententia mihi videtur æque probabilis, ſi intentio ſumentis ſacharum ſit vt totum ante mediam noctẽ liquefiat, & deglutiatur, &c. Si enim intentio nec prodeſt, nec obeſt, ipſo antea docẽte; nõ eſt cur nunc ad eam recurrat.

33 Præterea Paludanus in 4.diſt.8.q.2. art.2.conc.2.& Vazquez diſp.211.cap.3. num.30.& alij communiſsime (magis iuxta litteram D.Thomæ) expreſſe notant, quod ſi reliquiæ cibi non deglutirentur caſu, ſed ex induſtria, impedirent communionem, quia cum de induſtria deglutirentur, non ſumerentur per modum ſaliuæ, ſed per modum cibi: quod enim eodem die nõ fuerint immiſſæ in os, nihil obeſt, quo minus impediant, ſi data opera traijciantur. Quod certum ſupponit eſſe Serra, ſi tam magna eſſet reliquia cibi, vt dentibus frangi, ac diuidi poſſet. Et Lugo diſp.15.ſec.2.nu.36. docet, quòd licet non ſit obligatio ad reliquias ciborum ex dentibus extrahendas, etiam

etiam ſi præuideantur tranſglutiendæ: quãdo vero reliquia aliqua è dẽtibus extracta, in lingua ſenſibiliter haberetur, & homo velict ex induſtria illam non expuere, ſed retinere, & deglutire, videtur id eſſe contra rationem ieiunij; ſicut ſi caſu muſca in os intrauit, debemus, ſi abſque incommodo poſſumus, eam expuere; alioquin eſſet morali ter velle eam comedere. Sic ergo, qui granum aniſi ex dentibus extractum in lingua ſenſibiliter habet, & ſcienter vult illud retinere, cum abſque vlla difficultate, & diligẽtia poſsit illud exſpuere, cẽſetur moraliter vsus illud deglutire.

34 Quod totum eſt ad mentem D.Thomæ locis relatis num.27.& 28. Et ſpecialiter ſuper Mathæi cap.26.lit.c. ad illa verba: *Cœnantibus autem:* ait D.Thomas. *Si aliquis lauet os, & transglutiat vnam guttam caſualiter; non tamen propter hoc debet dimittere; imò computatur cum ſaliua. Similiter de cibo dimittere; quod ſi quis aniſum comedit in ſero, & remanſerit aliquid in dentibus, ſi à caſu transglutiat; non propter hoc debet dimittere.* Nota, quod ſemper D.Thomas apponit illam cõditionalem, *ſi à caſu transglutiat:* Vnde in praxi nullatenus ab eius ſententia recedendum. Quæ & habetur in Rubricis Miſſalis cap.9. ibi. *Quod ſi lauando os, deglutiatur ſtilla aquæ, præter intentionem, non impedit communionẽ; quia ſumpta fuit per modum ſaliuæ.* Vbi duæ conditiones exiguntur, & quod ſit ſtilla, vel gutta, & non in quantitate maiori, & quod præter intentionem deglutiatur: & ambas videtur exigere S.Thomas hic ad 4. Ideoque Nuño q.80.art.8.§. *Pro maiori autem* ait. Diuus autem Thomas loquitur cum magno rigore: vnde colligitur ex illo, quod ſi reliquiæ cibi remanentes in ore, ex intentione transglutiantur, ſunt impedimẽtum ad communionem pro illo die. Imò videtur mihi, quod ſi remaneat aliqua notabilis, & magna reliquia, etiam ſi caſualiter transglutiatur, ſi poſtea cognoſcatur, eſt homo impeditus ad communicandum pro illo die. Hæc Nuño. Sed hoc vltimum eſt nimis ſcrupuloſum. Nec D.Thomas, loquendo de reliquijs cibi, tam ſtricte loquitur: licet de illo, qui os lauat, hic ad 4. illam adiecerit conditionem: *dummodo non traijciantur in magna quantitate, ſed permixtæ ſaliuæ: quod vitari non poteſt.* Et cum eadẽ cautela loquitur Rubrica Miſſalis.

✠

§. IV.

A quo tempore debeat incipere ieiunium?

35 QVarto explicandum, à quo puncto temporis debeat incipere naturale ieiunium, vt quis licite poſsit Euchariſtiã ſuſcipere?

Reſpõdetur cum D.Thoma ad 5.quod cum dicitur, quod hoc ſacramentum prius quam alij cibi debet in os Chriſtiani intrare; non eſt intelligendum abſolute reſpectu totius temporis: alioquin qui ſemel comeditſet, vel bibiſſet, numquam poſſet poſtea ſacramentum accipere: ſed eſt intelligendũ quãntum ad eũndem diem. Et licet principium diei ſecundum diuerſos diuerſimode ſumatur: nam quidam à meridie, quidam ab occaſu, quidam a media nocte, quidam ab ortu Solis, diem incipiunt: *Eccleſia tamen Romana diem à media nocte incipit.* Et ideò, ſi poſt mediam noctem aliquis ſumpſerit aliquid per modum cibi, vel potus; non poteſt eadem die hoc ſumere ſacramentum: poteſt vero, ſi ante mediam noctem. Nec refert, vtrum poſt cibum, vel potũ aſſumptum dormierit, aut etiam digeſtus ſit, quantum ad rationem præcepti: refert autem quantum ad perturbationem mẽtis, quam patiuntur homines propter inſomneitatẽ, vel indigeſtionem; ex quibus, ſi mens multum perturbetur, homo redditur ineptus ad ſumptionem huius ſacramenti. Hæc D. Thomas.

36 Adijcit Soto in 4.diſt.12.q.1.artic. 8.ad 5. (communiter receptus) quia propter Gloſſa in cap. *Ex parte*., *de celebratione Miſſarum*, dicens, antequam cibus ſit digeſtus, non debere Chriſti corpus ſumi; ſi inuola eſt. Neque Canon *Tribus, de Conſecratione* diſt.2.quem citat; ei patrocinatur: illic enim non fit mentio de cibo ante Euchariſtiam: ſed de illo, qui poſt ſumitur. Si autẽ indigeſtio ex inopia ſomni mentem multum perturbaret, ineptum reddere poſſet hominem ad ſacramenti ſumptionem. Et ſic eſt intelligendum cap. *Si confiteri, de acuſatio:* vbi Sacerdos ob vinolentiam, quia in taberna pernoctauerat, & altera die, nulla præmiſſa dormitione, Miſſam cãtauerat, adminiſtratione Eccleſiæ fuit priuatus. Haud enim (vt vulgares putant) quia poſt cibum non dormierat, condemnatus fuit: Sed vel propterea, quod poſt medium noctis cibum ſumpſerat; vel propter vinolentiæ turpitudinem.

Pro-

37 Protinus idem Soto inquirit, quid cenſendum de alijs regionibus, in quibus initium diei ſumitur vel ab occaſu Solis, vt apud Hæbreos, vel à meridie, vt apud Ægyptios, vtrũ Sacerdos, qui mane celebraturus eſt, debeat eſſe ab occaſu Solis, vel à meridie præcedentis diei ieiunus? Et vbi dies incipit ab ortu Solis, vtrum poſſet, qui mane ante ortum ſumpſit cibum, ſtatim poſt ortum celebrare? Certe, neque illud requiri videtur, neque hoc ſufficere. Reſpondetur ergo, quod ſtandum eſſet conſuetudini patriæ, quæ Eccleſiæ decreto eſſet recepta. Hæc Soto.

38 Quibus annectit Suarez diſp.66.ſec.4.poſt 3.conc. quod in illis regionibus, in quibus non poſſunt naturales dies diſtingui per ortum, & occaſum Solis; quia vel præſentia, vel abſentia Solis cõtinue durat per plures dies naturales noſtros; in illis regionibus oportebit lege Eccleſiaſtica deſignari, ſeu diuidi dies proportionatos noſtris diebus naturalibus; eorum principia, & fines modo aliquo artificiali deſignando. Vide Auerſa q.8.ſec.8.§.8.ait. In regionibus autem polaribus, in quibus non diſtinguũtur dies, & noctes, niſi quod Sol per ſex menſes girat ſuper Orizontem, & per alios ſex infra, aduertit Petrus Mathæus in Rubr. Miſſalis cap.9. debere ſignari dies proportionatos noſtris vigiati quatuor horarum, & initium huius diei in puncto noſtræ mediæ noctis. Si autem in illis regionibus circa hoc nulla ſit lex ſcripta, conſuetudine rationabili poſſe determinari, late probant Paſqualigus Dec.336.& Angelus Maria Vericelli de Apoſtolicis Miſsionibus tit. 15.q.256.& duabus ſequẽtibus, qui ad tres conſuetudines ſpeciales illarum regionum, examinandas deſcendunt. Nec credo quoad hoc Soto, & alios diſſentire.

§. V.

Dubitans an ſit ieiunus, an poſsit communicare?

39 QVinto inquiritur de dubitante, an comederit poſt mediam noctem; vel de illo, qui abluendo os, dubitat an deglutierit aquam in ea quantitate, quæ ſolnat ieiunium naturale, an poſsit licite ſacrã Euchariſtiam ſumere?

In vtroque dubio poſſe communicare affirmant Ioannes Sanchez in Selectis diſp. 42.& Layman lib.1.trac.1.cap.5.§.4.nu. 36. Quos refert, & ſequitur Diana parte 3. trac.4.reſol.29. Dicaſtillus, Caramuel, Boſius, Leander, & Paſqualigus, Trullench, & Tamburinus, quos refert, & ſequitur idem Diana parte 10.trac.12.reſol.17. Vericelli, & Bardi, quos refert, & ſequitur idem Diana ibi trac.13.reſol.54. Narbona, quẽ refert, & ſequitur Leander trac.7.diſp.5.q. 4. Quia in dubijs melior eſt conditio poſſidentis: & poſſeſſio ſtat pro libertate holentis communicare. Et quia præceptum de non accedẽdo ad Euchariſtiam niſi ieiune, non eſt impoſitum dubitanti, ſed moraliter certo ſcienti non eſſe ieiunum. Et quia lex Eccleſiaſtica de ieiunio ſeruando à communicaturis, non videtur tam arcte conſtringere conſcientias in caſu dubio. Quare hãc ſententiam refert, & non improbat Serra q.80.art.8.§. *A quo tempore* folio 466. dicens quod hæc ſententia ſimilis videtur ei, quam retulerat.1.2.q.19.art.6.dub.5.concluſione 3. aſſerentium eum, qui dubitat an fecerit aliquid pro quo ſtatuta eſt pœna excommunicationis, poſſe celebrare. Referturque Bartholomæus Medina in Summa circa tertium præceptum Eccleſiæ, §.42. Sed reuera non loquitur de dubitante; ſed ſolum de illo, qui non recordatur ſe aliquid comediſſe, vel bibiſſe.

40 Media via Lugo diſp.15.ſec.2.à nu. 42. differentiam agnoſcit inter vtrumque dubium, & negat de dubitãte de tempore, & affirmat de dubitãte de comeſtione. Idẽ ſequitur Hieronimus Garcia trac.3.diffic. 5.dub.2.puncto 3.à num.33. vſque 42. Sed è diametro Arriaga in Curſu Theol.to.3. diſp.25.ſectione 5.numero 54. affirmat de tempore, & negat de dubitante de comeſtione.

41 Tertio alij in vtroque caſu negant dubitantem poſſe communicare. Ita Thomas Sanchez lib.2.de Matrimonio diſp. 41.num.40. Salas 1.2.trac.8.diſp.1.ſec. 25. Franciſcus Lugo de Conſcientia parte 1.cap.2.dub.30.num.176. Ouiedo 1.2.tra ctatu 5.controu.4.punc.7.num.44.& 45. Fagundez præcepto 3.lib.3.cap.5. Caſtrus Palaus trac.1.diſp.3.puncto 8. Bonacina de reſt. diſp.1.q.2.pũc.2.§.1.& de Euch.diſp. 4.q.6.punc.2.num.7. Villalobos tom.1. trac.1.diffic.21.num.6. Philibertus trac.3. de Sacrificio Miſſæ parte 3.cap.3.num.7. Barnabas Gallego de Vera de conſcientia dubia circa Euchariſtiam dub.13. Non ſolum

ſum quia in dubio tutior pars eſt eligenda: ſed etiam, quia poſſeſsio ſtat pro lege, & præcepto ſcommunicandi ſeruato ieiunio naturali: & etiam quia nulla eſt poſſeſsio ex parte communicantis, vt in dubio eius poſſeſsio potior ſit.

Deinde, quia præceptum communicandi ieiune ſemper obligat: ergo cum accedis ad Euchariſtiam dubitans an ſis ieiunus, dubitas an vioies præceptum communicandi ieiu ſecumque nulla ſit pro tua libertate poſſeſsio, quæ tale præceptum antecedat, ſequitur in dubio pro præcepto iudicandũ eſſe.

Et denique, nam qui dubitat an ſit ieiunus, dubitat an ſit dignus: ergo ne manducet indigne, probare debet ſe ieiunum eſſe. Nemo enim habet poteſtatem communicãdi, niſi probata dignitate, tam ſpirituali, quam corporali.

42 Primam, & vltimam ſententiam eſſe æque probabiles, vtriuſque adductis auctoribus, & fundamentis, dicit Ioannes Ildefonſus Baptiſta to.3.in 1.2.diſp.209.dubio 15.conc.4.& Trullench lib.3.in Decalogũ cap.2.dub.4.num.8.& lib.3. Praxis ſacrament.cap.6.dub.5.num.24.

43 Tandem Auerſa q.8.ſec.8.§. *Nono* ſic ait. Verum hæc res decidenda videtur, iuxta regulas generales de modo licite operandi in caſu dubij; & ſpecialiter in dubio facti: *præſens enim dubium eſt dubium facti.* Et ita dicendum videtur, provt generaliter dicebamus ſuo communi loco 1.2.q.18.ſectione 21. deberi prius adhiberi diligẽtiam ad ſuperandum dubium, & dignoſcendam veritatem, ſi fieri poteſt. *Quare non poſſet quis dubitans, quæ hora ſit, commedere, aut bibere cum animo communicandi.* Sed exoriente poſtea dubio, an quidquam deglutierit, ad hoc dicendum eſt, *eligendam eſſe tutiorem partem, quando ſine notabili detrimento fieri poteſt.* Vt ſane in hac re poterit quiſque regulariter abſque magno incommodo abſtinere à communione, illa die qua dubitat an ſit ieiunus, & differre in alterum diem. *Cum notabili autem damno non adeſſe talem obligationem.* Quare, ſi quis id timeret non communicando tali die, tunc poſſet communicare: etiam ſi (inquam) non ſit tale damnum, aut talis timor, cum quo qui certus eſſet ſe comediſſe, poſſet communicare: quia ſcilicet minus requiritur ad operãdum cum dubio, quam cum certa ſcientia in huiuſmodi rebus. *Quale vero damnum, & qualis timor ſufficiat, prudenti iudicio in ſingulis euentibus diſcernendum eſt.* Hæc Raphael Auerſa.

44 Cuius ſententiam reliquis iudicò præferendam. Primo, quia conformior his, quæ docuimus capite 1. Theologiæ Moralis. Secundo, quia reuera eſt in re tenere vltimam ſententiam, & eam moderari, & eius rigorem temperare pro caſibus neceſſarijs.

Tertio, quia vt docet Sylueſter verbo *Opinio* q.1. in fine, in dubio propriè ſumpto, vt contra opinionem diſtinguitur, tutior pars eſt eligenda, vt communiter tenent Doctores: de opinionibus autem in varias diuiduntur opiniones relatas illo capite 1.q 4. Sed nunc verſamur in dubio propriè ſumpto; ergo, niſi neceſsitas vrgeat, tutius eſt abſtinere in vtroque dubio. Vade D. Thomas in 4.diſt.8.q.1.art.4.q.2.ad 3. ait. *Tamen, propter reuerentiam, niſi neceſsitas incumbat, poteſt ſine periculo abſtineri.* Non dicit, quod tenetur, quia non loquitur de dubitante; ſed in alijs caſibus, de quibus egimus à num.27. Ex quibus à fortiori arguitur, quod ſi de dubitãte loqueretur, conformiter ad dicta, aſſereret, quod per ſe loquẽdo, abſtinere teneretur. Videantur, quæ in ſimili diximus dub.9.

§. VI.

De diuerſis horologijs.

45 SExto videndum, quomodo ex horologijs certificemur de puncto mediæ noctis?

Specialiter quando ſunt plura horologia, & non concordant, non poſſe nos expectare vltimum, dixerunt Emanuel Rodriguez tomo primo Summæ in ſecunda editione cap.105.num.6. & Salas tom.1.in 1. 2.tract.8. diſp.vnica ſec.25. numero 264. & Auerſa q.8.ſec.8.§. *Vbi autem*; quia redditur res dubia. Et ſane hic videtur potius gigni dubium in mẽte, quam diuerſitas opinionum: eo magis, qtia non ſolet, nec moraliter poteſt, adhiberi exacta diligentia, vt vel vnum horologium ad plurimas horas ſeruet adæquatam menſuram. Quare etiã in pulſu vnius horologij regulariter manebit dubium.

46 Alij vero communiter arbitrantur, quod ſingula horologia, quandiu de errore non conſtat, faciunt probabilem opinionem, quam vnuſquiſque poteſt licite ſequi in ſuis operationibus. Ita Thomas Sãchez lib.2.de Matrim.diſp.41.num.40. Villalobos tom.1. trac.1.diffic.21.num.7.& alij, quos

quos referũt, & ſequuntur Diana 3.p.trac. 4.reſol.36.& parte 4.trac.3.reſol.19. Lugo diſp.15.ſec.2.num.45. Qui & à nu.46. vſque ad 53.latè explicat, & probat non per hoc licere quoad vnum actum acceptare ſoñ, & punctũ vnius horologij, & quoad alĩ quẽ aliũ actũ alterius horologij: ſed illa nocte oportere perſiſtere invna electione: alioquia plura incõueniẽtia ſequerẽtur: & propter rationẽ à priori, quã acute expendit.

47 In ea tamen multa difficilia agnoſcit Dicaſtillus to.1.trac.4.diſp.9.dub.16. num.321.& tandem admittit in aliquo caſu, non ex primaria intentione, ſed ex accidenti, p ille quem, qui ignorans hoc quod audiuit, eſſe prius horologium, ſed potius credens vltimum, imò putans eſſe vnicum, & audito ſigno mediæ noctis comedit putans iam certo moraliter finitam diem ieiunij; poſtea vero audiuit aliud horologium, ita vt probabile ſit comediſſe ante mediã noctem, & bona fide propter opinionem primi horologij; non video (inquit) quid prohibeat illum ſe gerere pro ieiuno iuxta probabilem ſententiam ſecundi horologij: etſi placuerit communicare: quia in iſto caſu non ſequuntur inconuenientia, quæ ſequerentur, ſi ex primaria intentione oppoſitæ opiniones in vna actione ſequeremur. Huic ſententiæ libẽter adhæret Diana parte 10.trac.15.reſol.29.

48 Sed falſa videtur Primo, quia iſti admittunt, quod ſingula horologia ſunt quaſi opiniones æque practice probabiles, quas vnuſquiſque licite poteſt ſequi in ſuis operationibus. Sed non tantum peraccidens, & ex ſecundaria intẽtione licite ſequimur opinionẽ probabilem; ſed per ſe, & directa intẽtione: ergo ſi licet pro eadẽ actione opiniones probabiles ex ſecũdaria intentione variare, etiã licebit variare ex primaria intentione.

49 Secundo, in vtroque caſu variare opiniones eſt in præiudicium præcepti, vt probant exempla, quæ adducit Lugo: ſicut præceptum obligans ad recitandum officiũ ſingulis diebus, obligat conſequenter ad nõ variandà horologia pro libito, ex qua variatione ſequatur omiſſio officij alicuius diei. Et ſicut non debeas dare alicui nummum aureũ, quod ſit pondus diei, ita vt ſi intra diẽ non ſoluas, non debeas dare duplum ſequẽti die; ſi imminẽte ſonitu mediæ noctis exigat ſuum ius, & prætextu alterius horologij non ſoluas, ſed differas ſolutionem; ſi ponea audito primo horologio, mutata ſentẽtia, dicas ſequor magis hoc primum horologium: atque ideò tranſacta iam omnino die præterita nihil debeo: hæc certè varia opinionis licita non eſt, quia eſt in præiudicium tertij: & ſic de alijs.

50 Tertio, qui habet opinionem probabilem, quod contraxit cum impedimento dirimente, poteſt probabiliter alteri nubere; & eadem die, mutãdo opiniones probabiles, poterit ſine peccato ad vtramque accedere: & alia innumera inconuenientia poſſunt in praxi deduci ad illudenda omnia præcepta prætextu mutationis opinionum. Sed de his alibi.

51 Quando vero vnum tantum horologium eſſet, Sanchez num.40.& alij frequẽter, dicut, quod ſi ſignum mediæ noctis ſonare cœperit, & aliquis biberet, licet quãdo ſonaret pulſus vltimus deſiſtet bibere, non poſſet die ſequenti cõmunicare. Quia cum primus pulſus horæ ſonat, iam eſt hora completa, & horologium tantum eſt teſtis id indicans. Quod ſi diuerſi ſunt pulſus, id euenit, quia nequit vno pulſu hora duodecima indicari.

52 Addit Lugo diſp.15.ſect.2. num. 37 horam eſſe finitam, & medium noctis deſignari, vbi primum cœpit ſonare primus pulſus pro quatuor quadrantibus, quia ex illo puncto incipit tempus horæ ſequentis: totumque ſpatium pulſationis incidit intra horam ſequentem: quod facile conſtabit conſideranti motum rotæ illius, quæ in horologio continue mouetur. Idem notat Auerſa q.8.ſec.8.ver.Decimo.

53 Sed hoc vltimum non admittit Trullench lib.3.in Decalogum cap.2.dub. 4.num.8.quia, etſi mathematicè, & in rigore Theologico id verum videatur; quia tamen moraliter pulſus leniores, ſeu minores quadrantis, & primus pulſus horæ maioris, computari poſſunt pro vnico tempore, & quaſi compleri totam horam vſque ad primum pulſum horæ maioris: ideò probabiliter exiſtimo dici poſſe, non violari ieiunium vſque ad primum pulſum horæ maioris: quod quidem pie credi poteſt de pientiſſima matre Eccleſia; nolleque, ob tam breue, & quaſi imperceptibile tempus priuare fideles ſacra communione.

54 Ex eodem tamen fundamento Bregerus lib.4.de Conſcient.cap.11.num. 107. Et Dicaſtillo trac.4.diſp.9.dub.7.q.1. num.265.in fine. Et Paſqualigus de ieiunio naturali decil.338. Et Thomas Hurtado tom.2.trac.11.cap.3.num.86. Leander trac.7.

tract.7.diſp.5.q.7. Hieronimus Garcia tractatu 3.difficult.5.dub.2.puncto 3.n.42.& alij dicunt horam durare moraliter vſque ad vltimum ſonum; ideoque interim comedentem, & bibentem non violare naturale ieiunium: quia licet ſit iam completa hora mathematice, & phyſice; non tamen moraliter. Deinde, quia horologium datũ eſt nobis in ſignum tẽporis, aut horæ diei, & noctis, ſed nequit eſſe nobis ſignum mediæ noctis per vnicum pulſum, ſed per duodecim; nec aliter diſcernimus ab alijs horis: ergo vſque dum omnes ſonuerint, non eſt ſignum mediæ noctis. Et ſic credendum eſt de pia matre Eccleſia, &c.

Demum arguunt, quia vbi ſunt diuerſa horologia, ſolet vnũ ab alio differre per quadrantem, & aliquando per dimidiã horam: & admiſſum eſt, quod poſſumus ſequi horologium, quod vltimo ſonuerit: ergo à fortiori, quando eſt vnum tantum horologium, licebit expectare vltimum pulſum.

55 Mihi ambas ſententias videtur poſſe conciliari, dicendo priorem procedere, quando conſtaret de exactiſsimo curſu horologij. Sed quia communiter humanæ induſtriæ non conceditur vt horologia certiſsimè deſignent punctum, quo centrum Solis attingit circulum meridianum in oppoſito Emiſpherio; quod requireretur ad exacte deſignandam mediam noctem: ideò cum horologia fiat ſigna humana, & data hominibus, & quoad audientes non eſt cõplete certificatum de hora duodecima, vſque dum vltimus pulſus ſonuerit; ideò quoad praxim vltimam ſententiam iudico magis humanam, & ſecuram, accedente vſu a Doctoribus comprobato. In ieiunio autem Eccleſiaſtico maior poſſet admitti latitudo, ſicut eã admittit D. Thomas in deſignanda hora comedendi, quæ ſuo tempore erat hora nona *determinata non ſecundum ſubtilem examinationem*; ſed ſecundum groſſam æſtimationem, vt dicit 2.2.q.147.art. 7.ad 2.

56 Sed reſtat videndum, vtrum ſi quis haberet horologium exquiſitiſsimum, mediæ noctis tempus præcisè indicẽs, an poſt vltimum pulſum, poſſit comedere, aut bibere, & tamen die ſequenti communicare?

Affirmant Caramuel in Regulam S. Benedicti diſp.101.n.1328.& in Theol.fundamentali à num.228.folio 213. Paſqualigus decil.338. licere poſt omnes pulſus duodecimæ horæ, *per quadrantẽ bibere, & comedere, & ſequenti die communicare.* Imò plus indicat Paſqualigus: quia numero 14. inquirens *quantum temporis poſſit in tali caſu habere pro minimo?* Reſpondet: *Hoc autem non debet eſſe aliqua integra hora:* Et ita ſi per tres horæ quadrantes cœnet, poterit, iuxta iſtum, communicare ſequenti die. Quia horologia quantumcumque acurata, per quadrantem tardius, vel citius horas indicant. Et quia præceptum Eccleſiaſticum moraliter accipiendum eſt, & non ſecundum mathematicam temporis menſuram, quã haberi eſt hic moraliter impoſsibile.

Paſqualigus arguit. Quia danda eſt hic paruitas materiæ, quæ excuſet à mortali, quia materia præcepta eſt diuiſibilis.

57 Partim fauet Angelus Maria Vericelli quæſtionum Moral. tractatu 1. quæſtione 7.conc.2.ait. Probabile eſt, quod comedẽs per aliquam temporis moram, poſt omnes pulſus horæ duodecimæ, poterit ſequenti die communicare: nam quodcumque horologium, quantumcumque acurate horas deſignet, ſi haberet ſenſum, & intelligentiam; ſic deberet horas percunctanti reſpondere: *Iam eſt duodecima paulò plus, vel minus:* alioquin eſſet teſtis falſus, & varius: nam aliquando tardius, aliquando citius tempus deſignat: & quantumuis ſint exacta, & exquiſita horologia, numquam indiuiſibiliter concordant: ergo cum moderatione illa *paulò plus, vel minus*, deſignatio horologij eſt accipienda.

Deinde, quia Aſtronomi probant dies naturales inter ſe non eſſe æquales, vt Sacroboſchus Spheræ cap.3.& Clauius lib.3. Sed omnes dies deſignati ab horologio (cũ ab eadem rota deſignentur) ſunt æquales: ergo impoſsibile phyſicè eſt, curſum horologij punctualiter reſpondere diurno curſui Solis, &c.

58 Secundo aſſerit, quod ſi vnicum ſit horologium, quod cenſeatur regulatũ, & deſignet duodecimam noctis, comedens deinde per ſemiquadrantem, poterit ſequenti die communicare. Probat, quia vbi ſunt plura horologia, prima ab vltimis per quadrantem differunt, vt experientia patet. Quando autem teſtis deponit cum illa particula *paulò plus, vel minus*, tunc iudicis arbitrio committitur (vt poſt alios docet Menoch.de arb.caſu 46.numero 3.) qui prudenter aget mediam viam eligẽs: ergo media via eligendi eſt ſemiquadrantis.

Tertio dicit, quod quando sunt plura horologia, possunt conformari vltimo, & post omnes pulsus comedens, per moram salutationis Angelicæ, possum sequenti die communicare; quia per talem paruã moram non poteris aduertere in horologio solari motum vmbræ: ergo non potest ita conformari rotatum solari horologio, quin paulò plus, vel minus, ideſt prædicta mortalia discrepent.

59 Has opiniones communiter reprobari à Doctoribus, dicit Diana parte 7. tract. 11. resolutione 15. & parte 10. tractatu 13. resol. 54. & tract. 16. resolutione 48. Vbi ex Bolio tomo 1. parte 2. tit. 1. §. 46. numero 1732. & tomo 3. tit. 22. tractatu 10. §. 1. numero 15. dicunt *esse contra communem praxim Ecclesiæ, & vsum fidelium, & esse improbabiles.* Quod & asserit Ludouicus à Concept. tractatu 2. de rest. casu 45. num. 36. folio 284. Et cõtra Paſqualigum, præterſupra dicta, est argumentum, quia vt dicit Castrus Palaus tomo 1. tract. 2. disput. 2. puncto 7. num. 2. In hoc casu grauitas, vel paruitas materiæ desumenda est à communi sensu Ecclesiæ, & fidelium. Communiter autem fideles sacrilegium putãt, cras communicaturi, etiã brevissima mora post mediam noctem manducare.

60 Angelus Maria Vercelli de Apostolicis missionibus titulo 18. quæstione 310. (quamuis bene probet Dianam, & Quarti malè contra eum argumentari, argumento, quo ipse vius fuerat cõtra Paſqualigum; quia ipse quamuis eius teneat sententiam; tamen longe diuerso nititur fundamento.) Tamen num. 4. sic ait. His tamen non obstantibus, quia *prior sententia doctis viris non placuit, ab ea recedo:* Dico igitur cum Tamburino in Decalog. lib. 4. capite 5. §. 5. num. 7. & 9 non posse post pulsus omnes horologij, ne per minutum quidem, communicaturum comedere. Probo, quia quando ad obseruantiam legis requiritur aliqua determinatio, si illa determinatio aliunde nequit haberi, attenditur communis vsus hominum illius regionis. Quod latè exemplo adducto declarat. Ergo cum nequeat haberi certa cognitio pũcti mediæ noctis, attendit lex communem modum hominum in ea designatione: cõmunis autem modus cognoscendi mediam noctem, est per horologia: Ergo, si vnicum horologium, aut vltimũ, ex pluribus, quę regulata communiter æstimantur, eam designat, talem designationem, tanquam cõmunem regulam lex attendit; nec vult vltra eam, nec per minutum aliquid concedere; quia lex habet tunc vt certum moraliter *initium* diei sequẽtis. Nec refert, quod si alia fuissent horologia, forte tardius media noctem indicassent; nam sufficit non constare, quod alia horologia tardius tunc indicent mediam noctem. Hæc Verricelli. Cui congratulor de sententia retractata: & quod retractationis optimam rationem assignauit. Quam & exemplo illustrat vidẽ do ibi.

61 Confirmatur, quia ieiunium hoc naturale requisitum ad communicãdum, communiter imponitur omnibus Sacerdotibus, & Sęcularibus, viris, & fœminis: sed non potest aliter ab omnibus cognosci hora à qua debent esse ieiuni, nisi à tigno omnibus communi: ergo illi standum est, & pro, & contra, quandiù de errore non cõstat.

Confirmatur secundo ex praxi Ecclesiæ, & communi vsu fidelium, qui sicut scãdalizarentur, si viderent post cibum, & potum quamtumvis minimum aliquem cõmunicare; ita si viderent, etiam post spatiũ solius salutationis Angelicæ, post omnes pulsus horæ duodecimæ noctis aliquem bibentem, & mane communicare: ergo sicut non datur paruitas materiæ cibi, & potꝰ; ita nec in hora mediæ noctis; iuxta signum externum, quod est fixum, & stabile modo humano: & supposito, quod sic est praxis Ecclesiæ, non licet vlterius dubitare.

§. VII.

Quid de ieiunio post communionem?

61 VLtimo inquiritur, vtrum post cõmunionem statim liceat comedere, & bibere?

Respondetur cum Diuo Thoma articulo octauo ad 6. quod maxima deuotio requiritur in ipsa sumptione huius sacramenti, quia tunc percipitur sacramenti effectus: quæ quidem deuotio magis impeditur per præcedentia, quam per sequentia; & ideò magis est institutum, quod homines ieiunent ante sumptionem huius sacramenti, quam post. Debet tamen esse alia mora inter sumptionem huius sacramenti, & reliquos cibos. Vnde & in Missa oratio gratiarum actionis post communionem dicitur: & communicantes etiam suas priuatas orationes dicunt. Secundũ tamen antiquos Canones statutũ fuit à Papa Clemente (vt habetur de Consecratione, dist. 2. cap. *Tribus gradibus*) *Si mane Dominica portio editur, vsque ad sextam ieiunent ministri, qui eam sumpserunt, & si tertia, vel quarta hora acceperint, ieiunent vsque ad vesperam.* Antiquitus enim rarius Missarum solemnia celebrabantur, & cum maiori præparatione: nunc autem, quia oportet frequentius sacra mysteria celebrare, non posset de facili obseruari: & ideò per contrariam cõsuetudinem est abrogatum. Hæc S. Thomas. Idem docet in 4. dist. 8. q. 1. art. 4. quæ tunc. la tertia per totam. Ex quo infert Soto dist. 12. q. 1. artic. 8. ad 6. quod scrupulus est quorundam nolentiũ cibos sumere donec species sint digestæ: nam quantum ad præcepti necessitatem attinet, à Sacristia potest Presbyter ad prandium ire.

62 Quod confirmat Suarez disp. 66. sect one 4. in fine, quia si esset per se malum statim post communionẽ aliquid cibi, vel potus sumere, non esset ordinatum, quod in Missa statim post communionem abiutionem sumeremus. Quod in illa actione non tolum licet, sed etiã decet (Imò & obligat iuxta Rubricas Missalis) quia non tam propter corporis refectionem fit, quã propter ipsius Sacramenti reuerẽtiam. Alias vero expedit regulariter post communionẽ aliquo tempore à communi cibo, & potu abstinere, propter maiorem deuotionem, maioremque sacramenti reuerentiam. Vnde S. Chrisost. hom. 27. in 1. ad Corint. scribit: *Quid igitur; ieiunare oportet post eius acceptionem? Non hoc dico, nec cogo; licet bonum sit, non tamen compello; sed admoneo.*

63 Eadem est communis Doctorum sententia. Et docetur à Patchalio libro de corpore, & sãguine cap. 20. dicente. *Nec obseruandum, sicut apocryphorum monumẽta, donec ea digerantur in corpore, ne communis cibus accipiatur.* Idem docent B. Albertꝰ Magnus, Dionysius Carthusianus, Paludanus, & Richardus, vt refert Martinꝰ Ledesma 1. p. Quarti q. 21. ar. 8. dub. 1. & alij communiter. Vnde malè Leader trac. 7. disp. 5. q. 43. tribuit oppositum Sylueitro verbo *Eucharistia* 3. n. 8. Quia ibi de hoc puncto non agit Sylueister; sed quæst. 7. num. 9. vbi refert Sanctum Antoninum, dicentẽ, quod *non multum liceat post illud bibere, & multo minus comedere; nisi necessitas vrgeat.* Et Sylueſter subiungit. *Adde, vel vtilitas, vt fiá fus-*

diosis fiat ad redimendum tempus; quia oppositum ipse nullo iure probat. Et antea retulerat, & sequutus fuerat doctrinam relatam Diui Thomæ. Vnde patet solum docere esse decentiam: & *præceptum contrarium esse abrogatum per contrariam consuetudinem*, expresse notauerat.

64 Nec bene Leander refert Dianam 5. parte tractatu quarto resolutione 44. docentem esse peccatum veniale, si id sine aliquali causa fiat. Siquidem Diana nõ tractat de hoc puncto quinta parte. Sed tertia (quod si Leander dicat esse errorem typographiæ; fateor; sed deberet hæc errata in alijs permittere, si vult quod in suis libris non notentur) tractatu 4. resol. 44. vbi in fine ait. Deinde, licet *deceat* aliquo tempore post sacram communionem a cibo, & potu abstinere; tamẽ ad id nemo tenetur sub mortali; & ideò potest quis statim sine gratui culpa, de Sacristia ad prandium accedere, vt docent Villalobos, Sotus, & Valentia, & alij. Hęc ibi. Vbi solum docet nõ esse mortalem, nec grauem culpam; non tamen dicit esse culpam venialem; sed solum quod *decet*. Et hoc nullus negat.

65 Notat etiam Caietanus in Summa verbo *Communio Sacramentalis*, quod cõmunicans *non statim post communionem expuat*. Et Tabiena, & Henriquez capite 49. §. 1. dicunt, & monent *ne mox post communionem expuat propter reliquias*. Quibus non contrariatur Granado (vt malè Leander disputatione quinta quæstione 44.) Sed eorum mentem explicat: nam post eorum verba relata Contro. 6. de Eucharistia tractatu 11. disputatione prima numero 6. folio 1021. columna prima sic ait. Et quidem consultum est, & reuerentiæ tãti sacramenti consentaneum, si fieri commode posset, *non expuere, donec bona pars temporis elabatur.* Quod vero attinet ad obligationem præcepti, si quis sciret, aut probabiliter dubitaret, aliquid sacramenti palato adhæsisse, aut nondum esse perfectè traiectum ad ventriculum, ita vt iacendo reumata, vel salinam, timeret simul expuere sacramentum, *certum est peccatum esse expuere*; irrogaretur enim iniuria non leuis ipsi Eucharistiæ. Si vero nullum esset eiusmodi probabile dubium; sed Eucharistia esset iam omnino traiecta in ventrem, *non est illicitum illico expuere*, præsertim vt iaciantur reumata

ex capite defluentia, aut saliua, quæ sponte sua per stomachum ad os ascendat; imò licet aliquali violentia extraheretur; quia non propterea ex ventriculo ipso extrahitur cibus, aut potus semel traiectus. Nisi forte quis aliud in se ipso ob infirmitatem, aut aliam causam experiretur; is enim ea violentia ex puere non deberet, donec eiusmodi periculum proijciēdi Eucharistiam, non timeretur. Hæc Granados. A cuius sēntentia, sic distinctè proposita, neminem dissentientem inuenio: quia Caietanus explicat decentiam, & in casu præuisi periculi docet esse peccatum mortale; non tamen negat quod isto omnino cessāte, ex aliqua causa possit absque peccato post communionem expui.

DVBIVM. XI.

De causis excusantibus à ieiunio ante communionem.

§. I.

De infirmitate grani.

1 PRima, & frequentius occurrens, est in firmitas læthalis: nam in illa, etiā non ieiunis ministratur viaticū, seu sacra communio. Vnde D. Thomas ar. 8. in fine corporis ait. *Ab hac tamen generali regula excipiuntur infirmi, qui statim communicandi sunt, etiam post cibum, si de eorum periculo dubitatur, ne sine communione decedant; quia necessitas legem non habet.* Vnde dicitur de Consecratione dist. 2. *Presbyter infirmum statim communicet, ne sine communione moriatur.* Vbi supponitur qualibet hora, etiam post prandiū, solitum dari viaticum; & ideò præcipitur Presbyteris vt paratum habeant, vt absque mora possit qualibet hora dari periclitantibus. De eadem Ecclesiæ consuetudine est mentio in Concilio Constantiēsi sess. 13. illis: *Nisi in casu infirmitatis; aut alterius necessitatis, à iure, vel ab Ecclesia concesso.*

2 Hanc eandem exceptionem factam esse expresse in antiquis decretis, quę præceptum de ieiunio naturali requisito ad Eucharistiam, continent, affirmat Vazquez disp. 211. cap. 4. num. 45. Vbi & rationem Suarez spernit: & num. 46. probat, quod *perniciosum esset negare infirmis non ieiunis viaticum*; quia in articulo mortis est præceptum diuinum communicandi.

3 Vtrumque tamen impugnāt Lugo disp. 15. sect. 3. à num. 58. vsque 61. & Hieronymus Garcia Summæ tract 3. difficult. 5. puncto 4. n. 48. & 49 Quia in Canonibus illis nulla est mentio illius exceptionis: & quia ratio illa multum probat, quod in articulo mortis ad dandum viaticū consecrari posset, & deberet Eucharistia absque vestibus sacris, absque ara consecrata, & in pane fermentato: quæ tamen communiter non admittuntur. Si ergo exceptio non fuisset facta, infirmus deberet obseruare Ecclesiæ legem, licet absque viatico moreretur. Vnde Suarez disp. 66. sect. 5. §. *In præsenti*, rationem congruentiæ assignat, quia cum eo tēpore maximè indigeat homo auxilio, & ope huius Sacramenti, non fuit expediens vt Ecclesia id prohiberet cū tanto dispendio.

4 Admonet præterea Suarez ibidem, quod quamuis fortasse possit infirmus vna, vel altera hora post mediam noctem ieiunus accipere hoc sacramentum, amplius vero expectari non possit, non esse propterea necessarium ea in tempestiua hora sacramentum dare, vel accipere; quia nec moraliter fieri potest sine magna difficultate; nec regulariter ad reuerentiā huius sacramenti expedit *ita fieri*; nec Ecclesiastica consuetudo, quæ est optima huius legis interpres, ita esse faciendum declarat. Et Lugo sectione 3. numero 74. Et Auersa quæstione 8. sectione 9. ver. *Sexto* & alij inferunt, quod non est reprehendendus vsus aliquorum Parochorum, qui vespere sero solent alicubi deferre viaticum: id enim faciunt; Tum propter maiores occupationes, quibus matutino tempore solent in templo retineri: Tum etiam vt maiori cum decentia Sacramentum deferatur, concurrentibus tunc facilius laicis, & rusticis ad illam actionem, quam diurno tēpore, quo singulis suis artibus, & functionibus occupantur.

5 Imò Thomas Hurtado tom. 2. tractatu 11. cap. 10. resol. 10. n. 342. dicit non esse improbabile, quod etiam casu, quo infirmus posset ieiunus Eucharistiā sumere, ad id non tenetur: Tum, quia ex oppesito causaretur *in infirmis* ingens scrupulorum inquietudo: Tum quia sic videtur declaratum à Concilio Constantiensi sessione 13. verbis relatis: ex quibus constat, quod in infirmitate non extat præceptum de ieiunio naturali. Quod esse probabile, dicit Leander in 2. editione tract. 7. disp. 5. q. 38.

6 Sed authoritas Concilij parum vrget: alioquin probaret, quod in infirmitate non læthali, non extaret præceptum de ieiunio: quia Concilium solum ait: *Nisi in casu infirmitatis*: & posset quis exponere de omni infirmitate. Quod tamen esset contra omnes Doctores, & contra praxim fidelium: cui standum, Concilium supponit. Similiter hic Suarez, & Vazquez, Lugo, & Auersa vbi supra. Sylvester verbo *Eucharistia* 3. q. 6. n. 8. Petrus Ledesma de Eucharistia cap. 13. conc. 5. Bonacina disp. 4. de Eucharist. q. 6. puncto 2. n. 21. & Trullench lib. 3. cap. 6. dub. 5. n. 17. & alij communiter, aduertunt infirmum debere etiam, quādo cōmode potest, seruare ieiunium ante Viatici sumptionem. Scrupulum autem cessat, quia vt post Nauarrum, notant Bonacina, Lugo, & Trullench, hoc cum omni moderatione, & suauitate accipi debet, vt expositum est. Quando autem æquè commode posset ministrari infirmo ieiuno, esset negatio reuerentiæ absque vlla causa omissa: & ideò esset indecentia, & aliquando peccatum: tam parua autē incommoditas sufficit ad excusandum, vt secluso contemptu, non soleat esse mortale.

7 Obseruat etiam Suarez huiusmodi casum non solum habere locum in periculo mortis naturalis, sed etiam violētæ; quādo nec anticipari potest communio, nec differri mors, vel supplicium: tunc enim eadem est ratio necessitatis: nec quidquā refert, quod ab intrinseco, vel ab extrinseco proueniat. Eadem est communis doctrina Theologorum, quos refert, & sequitur Diana parte 3. tractatu 6. resol. 59. & parte 5. trac. 3. resol. 38. & parte 9. tractatu 6. resolutione 42.

8 Addit Lugo disp. 15. sect. 3. n. 73. & Garcia tract. 3. diffic. 5. dub. 2. puncto 4. n. 48. in fine, se nō inuenire obligationem in iudice differendi executionem sentētiæ ea de causa, vt ieiunus communicet, qui interficiēdus est. Nam licet ex charitate debeat non impedire, si commode potest, quod sacramenta suscipiat, non tamē debet impedire, quod in eis suscipiendis vtatur dispēsatione, & facultate, qua in casu necessitatis vti potest. Sicut nec tenetur concedere illi spatiū tridui, v. g. intra quod spectatur Prælatus habens facultatem illum absoluē di a censuris reseruatis, quibus forte irretitus est; quia scit in articulo mortis à quolibet Sacerdote posse absolui.

9 Sed magis consequenter ad dicta, id non est admittendum, nisi cum moderatione, quā adhibet Auersa q. 8. sect. 9. ver. *Non solum*, dicens. Sed bene quidem id concedendum est, quando aliquod periculum, vel incommodum considerabile esset in differēda exequutione sentētiæ. Sed sine iusta causa, & non existente periculo, vel incommodo, non est admittendum: quia sic etiam de infirmis ipsis dictum est: & sic exigit obseruantia debita præceptis Ecclesiæ. Et vel dicetur maior ratio esse de hoc præcepto ieiunij, quod aliàs tam rigurose seruatur. Vel etiam idem dicetur de obligatione expectādi Prælatum, seu facultatem ab illo pro absolutione, quando paucas similiter horas supplicium differre sufficeret; aliæque circunstantiæ pares essent.

§. II.

Vtrum liceat pluries in eadem infirmitate.

10 SEd occurrunt circa hoc tres difficultates. Prima, vtrum infirmus, qui semel Viaticum sumpsit, siue non ieiunus, possit in eadem infirmitate, durante eodē periculo, itetum sumere Viaticum non ieiunus?

Negant Concilium Prouinciale Mediolanense Quintum, titulo *de pertinentibus ad SS. Eucharistiæ Sacramētum.* Can. penult. Negant ex Thomistis Bartholomæus Medina lib. 1. Summæ c. 14. §. 42. Petrus Ledesma to. 1. Summæ tract. de Eucharistia cap. 13. conc. 3. diffic. 1. Ioannes à Cruce in Direct. conse. 2. p. de Eucharist. q. 5. dub. 4. conc. 3. quia vna communione satisfit præcepto iumendi Viaticum; & ita cessat necessitas communicandi non ieiune. Peraccidens tamen, secluso scandalo, admittunt durāte eadem infirmitate, & eodem periculo, posse iterum communicare; si cōtingat infirmū peccasse mortaliter: nam tenetur confiteri, & habere propositum sumendi Eucharistiam, si possit.

11 Alia via Vazquez disp. 211. capite 4. numero 38. vsque ad 46. existimat, ægrotum post sumptam Eucharistiam, vt Viaticum, siue ieiunus, siue non ieiunus illam sumpserit, in eadē ægritudine, nō solū non debere, sed etiam nō posse non ieiunū hoc sacramentum iterū sumere. Sequūtur

gauia de Euchar.tract.2.q.12.n.10.Gamachæus, Kellilonus, & Præpoſitus, quos citat Diana parte 5.tractatu 3.reſol.37. Sed inter eos male citare Gaſparem Hurtado, & Coninch, contendit Leander tract.7.diſput.5.q.39.Sequitur tamen Thomas Hurtado tom.2.tract.11.cap.10.reſol.10.§.2. num.348.

12 Probat Vazquez, quia D.Thom. docuit infirmum non ieiunum poſſe cõmunicare: *Ne ſcilicet ægrotus ſine ſacramento moriatur.* Et Scotus, & Gabriel, & alij antiqui id probant, quia periculum eſſet Euchariſtiam illi negare, quia negaretur illi vnicum viaticum neceſſarium. Sed ſemel ſũpto Viatico, nulla imminet ægroto neceſſitas ſumendi hoc ſacramentum: ergo præceptum de ieiunio præmittendo huic Sacramento ab eo ſeruandum eſt, aut à noua communione ceſſandum. Quam rationẽ plurimis verbis proſequitur Vazquez, & adeò illi fidit vt in numero 45. cõcludat. *Quocirca ego non video, quo fundamento probabili primus Tabiena hunc caſum à cõmuni lege excipere potuerit.*

13 Sed contraria ſententia merito iam eſt Doctorum communis. Eam tenent Tabiena, ver. *Communicare*. nu. 48. Armilla numero 18. Nuño q. 80. ar. 8. §. *Circa ſecũdum*, eam vocat ſententiam, *valde piam, & probabilem*. Et Serra ibi, §. *Si quæras*. Idem aſſerit Suarez diſp. 56. ſect. 5 §. *Duo vero*. Coninch art. 8. nu. 53. Et innumeri alij, quos referunt, & ſequuntur Bonacina diſp. 4. q. 6. punct. 2. n. 23. Diana 2. p. tract. 14. reſ. 75. & 77. & 3. p. trac. 4. reſ. 44. & 4. p. trac. 4. reſol. 195. & 5. p. tract. 3. reſol. 37. & parte 9. tract. 9. reſ. 47. Hieronimus Garcia tract. 3. diſſic. 4. puncto 2. numero 27. Auerſa quæſtione 8. ſectione nona, & alij frequenter.

Thomiſtæ, & Suarez, & alij multi probant, quia non ſolum tunc permittitur nõ ieiuno communio, vt poſſit implere præceptum diuinum; ſed etiam quia moritur valdè indiget illius ſacramẽti præſidio; id que ſæpius imminente mortis periculo, cuius neceſſitati pia mater Eccleſia cupit omnibus modis occurrere.

14 Secundo id probat Gaſpar Hurtado diſp. 9. diſſic. 16. in fine, & alij multi, quos ſequitur Marcus Vidal in Arca Vitali, de Euchariſtia Inquiſitione prima, n. 16. quia lura, & Concilia concedentia vt infirmus non ieiunus Euchariſtiam ſumat, non limitat vt ſemel in eadem infirmitate id fiat, vt patet: ergo neque nos limitare debemus.

15 His relictis, id vnice probat Lugo diſp. 15. ſect. 3. n. 66. quia cum hæc facultas accipiendi Euchariſtiã abſque ieiunio, non tam ex decretis, quam Eccleſiæ conſuetudine probetur, quam conſuetudinem, teſtati ſunt Patres Concilij Conſtantienſis; conſuetudo fideliũ eſt ad inſtar regulæ firmæ. Non videtur autem negari poſſe, quod ſit nunc ſaltem conſuetudo talis (quicquid ſit de primis, aut antiquis temporibus) dandi iterum Euchariſtiam non ieiuno, quando morbus, & periculum diũ protrahitur. Quod licitum eſſe teſtantur tot ex omnibus prouincijs Doctores: quorum ſaltẽ teſtimonio, & auctoritate fideles licite eiusmodi vſum amplexi ſunt. Vnde iam non ſolũ propter principia extrinſeca, & propter auctoritatem eorum Doctorum, ſed propter principia intrinſeca ea ſententia vera eſt.

16 In aſſignanda autem diſtantia dierum valdè variant auctores, quorum diuersi modos referunt Lugo, Auerſa, & Leander, qui q. 40. docet infirmum non ieiunũ poſſe quotidie communicare in infirmitate læthali. Quod docuit Dominicus Balthanas in Margarita Conſel. §. de requiſitis ad communicandum folio 226. Layman lib. 5. tract. 4. cap. 6. n. 20. Quod refert, & non improbat, imo & approbare videtur Serra q. 80. art. 8. §. *Si quæras*, folio 467. Caſtrus Palaus, Bauny, Baſſæus, Eſcobar, & Dicaſtillo, à Leandro in ſecunda editione relati. Idem tenet Marcus Vidal. n. 23. malè referẽs Suarez diſp. 69. ſect. 3. in fine primæ cõcluſionis. Sed non eſt ad rem; quia ibi Suarez loquitur de illo, qui die immediato nõ cõmunicauerat per modum Viatici, quia periculoſe non ægrotabat. Nam loquendo in caſu præſenti Suarez diſp. 66. ſect. 5. dubio 1. ſolum ait. *Si perſeueret, vel augeatur, periculum tamen duret aliquot diebus poſt primam communionem, v.g. octo, aut decem dies, exiſtimo poſſe poſtea communicare poſt cibũ, & potum, ſi ægrotus commode nõ poſſit ſacramentum ſuſcipere ieiunus.* Nuño exigit, quod medietempus octo dierum. Auerſa quæſtione octaua ſectione nona, §. Septimo in fine, ait. Sed certe vt plurimum receptum videtur, interuallum octo dierum, ad denuo præbendum Viaticum infirmo non ieiuno. Sicque conſuetum in

in Religionibus, teſtatur Hieronimus Garcia tract. 3. diſſic. 5. dub. 2. puncto 4. nu. 51. Et Lugo num. 66. dicit ſtandum conſuetudini, & concludit. Vſus Eccleſiæ, à quo hæc facultas vires accipit, ita obtinuit, vt poſt aliquos dies, v.g. ſeptem, vel octo, deturitum Euchariſtia non ieiunis. De illo autem alio vſu dandi proxima, vel tertia die, nõ video eſſe à fidelibus ſufficienter approbatũ, ita vt poſſit dare ius, in quo fundetur eiusmodi licentia. Hæc ibi. Videantur alij, quos refert Trullench lib. 3. cap. 6. dub. 5. nu. 17. Et Paulus Quintus in Rituali ſupponit requiri aliquorum dierum interuallum, dum ait. *Si æger, ſumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis euaſerit, & communicare voluerit, eius deſiderio Parochus nõ deerit.* Loquitur de illo, qui ſumpſit pro Viatico, etiam ſi non fuerit, vel ſit ieiunus: nã paulò infra loquendo de infirmo cõmunicante ex deuotione, aduertit debere eſſe ieiunũ. Ponderat autem Paſqualigus diſp. 109. ſec. 4. nu. 23. quod pluralitas dictionis, *aliquot*, plurificat ſignificatum dictionis aliquis, & importat pluralitatem illius pluralis, quod ſignificatur per dictionem aliquis.

§. III.

Vtrum liceat ad implendum præceptum?

17 Secunda difficultas eſt, vtrum alij infirmi, qui nõ ſunt in periculo mortis, poſſint aliquando non ieiuni communicare?

Tetigit hanc difficultatem Diana Parte 4. tractatu 4. miſcellaneo reſol. 104. vbi hæc formalia verba reperio. Notandum eſt hic obiter, quod Toletus lib. 2. cap. 28. num. 4. aſſerit, quod quando eſſet præceptum communicandi, & infirmus non poſſet abſque graui nocumento omittere potionem, poſſet ſumere Euchariſtiam nõ ieiunus. Sed hoc non admittit Præpoſitus loco citato (3. p. q. 80. artic. 3.) dubio 2. numero 42. Nam in tali caſu communio poteſt ſine peccato differri; nec Eccleſia cenſetur velle obligare ad communicãdum eũ, qui non poteſt ieiunus communicare. Hæc Diana. De quo Leãder trac. 7. diſp. 5. q. 41. In editione Lugdunẽſi, anni 1654. fol. 108. col. 2. ait, quod *refert vtramque ſententiã; cui tamen adhæreat, alibi forſitã dicet.* Hæc Leander. Contra quem inſurgit Neotheric' Societatis de Euchar. diſp. 14. ſect. 3. n. 50. §. *Rogatur ſexto*; dicens, quod merito Præpoſitus dicit ſententiam Toleti *ſingularẽ eſſe, & non videri probabilem, &c. Ita Præpoſitus, de quo Leander p. 2. de Sacram. trac. 7. diſp. 5. q. 4. inquit reſſerre 3. p. trac. 4. reſol. 104. vtramque ſententiam, & alibi forſan declaraturũ, cui adhæreat. Sed niſi ex in curia typographi deſint aliquæ lineæ, vides quã parum fidendũ ſit allegationibus modernorũ Summiſtarum.* Hæc ille.

18 Qui poterat aduertere, Leandrum non loqui de Præpoſito, quia & in editione Complutenſi anni 1644. mendoſe legitur *Præpoſitus*; in editione Lugdunenſi 1654. legitur *Diana*; & in vtraque ex cõtextu conſtat de illo eſſe ſermonem: quia ille non ſcripſit per tractatus, & reſolutiones: & in Diana, ipſo loco à Leandro relato, inueniuntur relatæ ſententiæ ambæ, Toleti, & Præpoſiti, & nulla alteri præelecta: & de iſta indeterminatione Leander taxat Dianam. Leander ergo iniuſte in hoc reprehenditur à Neotherico. Iuſtius taxaretur, quia ſolum ſecundam ſententiã proponit vt *probabiliorem*, cum tamẽ ſit *certiſſima, & Theologorũ communis.* Vnde Suarez diſp. 66. ſec. 5. §. *Duo vero*, ait. Non eſt autem hoc extendendum extra tempus periculi mortis; Tũ quia nulla alia eſſe poteſt tanta, tamque vrgens neceſſitas; Tum etiã quia ſecluſo hoc periculo, vix poteſt eſſe moralis caſus, in quo cogatur homo diù priuari hoc ſacramento eo quod non poſſit ieiunus accedere; leges autem humanæ dantur de his, quæ moraliter, ac frequentius accidunt. Idẽ ſupponit vt per ſe notum, & oppoſitum reijcit vt manifeſtum abſurdum, Lugo diſput. 15. ſec. 3. n. 64. Garcia tract. 3. diſſic. 5. dub. 2. punct. 4. n. 52.

§. IV.

Vtrum ad dandum Viaticum liceat non ieiunum celebrare?

19 Tertia difficultas, vtrũ ne moribũdus ſine Viatico decedat, poſſit Sacerdos Sacrum facere, & communicare nõ ieiunus?

Affirmat Ioannes Maior, non ſolum ieiunũ poſſe celebrare, ſed quod poteſt verba ſola conſecrationis dicere ſuper panem fermentatum, abſque altari, & ſine veſtibus ſacris, & illo pane ſic conſecrato, poteſt infirmum communicare. Quãuis ſic cõmuniter referatur Maior; tamen Coninch q. 80. art. 8. n. 54. folio 276. columna prima dicit. *Sed hoc apud Maiorem reperire nõ potui.*

Idem teſtantur Franciſcus Amicus tom.7. diſp.27.n.23.& alij.

20 Quod Maiorem ſequitur Ludouicus de S.Iuan in Summa parua ar.4 de Cõmunione infirmorum folio 74.dub.19.eiꝰ verba referens, teſtatur Leander tract.7 diſp.5.q.23.dicens id repetere n.20. *vbi etiam pro hac ſententia Sotum in 4.diſt.12.ar.4. fine,& bene.* Et ſubiungit, *quod mouuit ad eſſe probabile Victoria de Euchar.n.83.* Sed in re tãti momenti attentius auctores deberẽt legi, ne tam abſurdæ ſententiæ tanti nominis Theologis affligerentur, vt ſcioli eorum authoritate freti eas audeant practicare.

21 Certum eſt in antiqua editione Ioãnis Maioris eam ſententiam reperiri, vt ante nos retulerũt Soto, Suarez, & Vazquez: & hanc editionum diuerſitatem, iuniores animadouerterunt. Ioannes Maior in editione Pariſiana anni 1521. apud Iacobum le Meſlier fol.32.in 4.diſt.9 q.3. ver. *Quinto arguitur*, ſic ait. *Puto licere Sacerdoti clanculũ Euchariſtiam dare poſt meridiem, & hoſtiam conſecrare ſolum in ſecreto, dicendo verba conſecrationis, & Euchariſtiam ad infirmum deferre. Sed nõ audeat id facere, nec veſtes Sacerdotales induat, propter ſcandalum. Si vero non ſit aliqua hoſtia panis triticei præter illam quæ ſeruatur, & frustra panis tritici cõmunis, maior diligentia adhibenda eſt: & ſorte factus eſt, tale frustrum conſecrare, & dare infirmo, & ſatisfacere poſſe, dicendo non eſſe ſcandalum, & ſic in illa caſu fieri expediret. Factum tamen hoc occulte potius coram doctis, quam indoctis, vt videatur matura procedere.*

22 Certiſſimum item eſt Dominicum Soto, hanc ſententiam numquam docuiſſe, ſed primum, & reliquis neruoſius, impugnaſſe. Quod conſtat: nam in 4.diſt.32.q.1. ar.8.ad 7.dic ait. Ioannes Maioris in 4.diſt. 9.q.3.ait, licere Presbytero poſt prãdium propter neceſsitatem infirmi conſecrare; clanculo tamen ſine veſtibus ſacris, & ſine Miſſa, per ſola verba conſecrationis, ita vt ſacramentum non ſumat, ſed ad infirmũ deferat. Imò ſi non eſſet, inquit, hoſtia ex azimo, poſſet buccellam panis fermentati cõſecrare. Paludanus vero diſt.8.q.2. id licere negat: & proculdubio negandum eſt. *Multa enim falſa inuoluit Maioris opinio.* Primum, quod hoſtia conſecretur ſine Calice: quod eſſet ſacramentorum dimidiare. Item, quod liceat Sacerdoti conficere, non illud ſumẽdo: quod eſt ſacrilegium: idque *de Conſecratione*, diſt.2.Can. *Sicut*. Et Can. *Compertimus*, damnatum. Ad hæc, & in fermentato con-

ſecrare Eccleſia Romana propter nullam neceſsitatem permittit. Reſpondetur ergo, quod ſumere ſacramentum in articulo mortis forte non eſt præceptum diuinum; ſed ſumere ſemel in vita; ſumere autem ſub articulum mortis eſt neceſſarium, ſi ſecundum ritum Eccleſiæ ſumi valet, alioqui, cum non ſit ſacramentum neceſsitatis, non eſt miniſtrandum; ſicut non miniſtratur eis, in quibus vomitus timetur. Hæc M.Soto, tam manifeſte ſuam mentem declarans, vt nulla ponderatione indigeat. Videantur quæ diximus quæſtione 74. dub. 7.n.26.

23 Nec obſtat, quod in eadem diſt. 12.q.1. art.4. *§.Primus ergo caſus*, ait Soto. *Item, & Sacerdos ipſe tam tam morituras, qui non haberet alium, cui conſiteretur, poſſet ipſe conſecrare, & ſumere Sacramentum.* Loquitur de caſibus, in quibus abſente Prælato, & cõfeſſario, licet communicare, vel Miſſam celebrare, non præmiſſa confeſsione peccati moralis, cum ſola contritione exiſtimata; & inter illos caſus numerat, cum Sacerdos ipſe eſſet in articulo mortis, & poſſet celebrare, & non poſſet confiteri. Sed non dicit, quod conſecret in fermentato, nec ſine veſtibus ſacris; cum tam exprofeſſo id impugnet.

24 Victoria de Euchariſtia numero 73.vel 83. ſecundum diuerſas editiones, clariſsimè Maiorem impugnat quoad hoc, quod nunc communio obliget iure diuino; & quod liceat vnam ſpeciem conſecrare ſine alia, quia eſt contra ius diuinum; & ait, quod conſecrare in fermentato, & ſine ſolemnitatibus prohibitum eſt; & non eſt faciendum. Et quoad iſta omnia, nullam infirmat probabilitatem in oppoſita ſentẽtia, vt legenti conſtabit. Solum credidit Victoria eſſe probabilius ſolum, & non omnino certum, quod Sacerdos non ieiunus nequeat celebrare ad communicandum infirmum extreme indigentẽ. Et quoad hoc, multos recentiorum aſſeclas habet: de quo poſtea. Alieni ergo omnino sũt Soto, & Victoria a ſententia Maioris, cum potius exprofeſſo impugnauerint.

25 Non tamen omnino ab illa abhorret Didacus de Tapia Auguſtinianus, dum q.8.de Euchariſtia art.10.ait. Inuehuntur nonnulli in Maiorem, quia ait licere vt Sacerdos ciam, & ſine veſtibus Sacerdotalibus, Miſſæque ſolemnitate id faciat. Ego vero in hoc non poſſum omnino proferre ſententiam, quia opinio Maioris videtur cõformis charitati, ad quam noſtra omnia referri debent. Nihilominus tamen cordatior eſt oppoſita, quod ei non liceat. Tũ ob huius ſacramenti dignitatem, quæ eo facto minui videtur. Tum quia hoc ſacramẽtum nõ eſt eo modo neceſſarium, quo Baptiſmus, & Pœnitentia. Hæc ibi, Clarus ſtatuet Martinon diſputatione 29.ſec.3.num. 52.

26 Nouiſsime Thomas Hurtado Vari. Reſ. Mor. parte 1.trac.2.cap.1.reſol. 2.nu.22. exiſtimat ad ſubueniendum moribundo ne decedat ſine Viatico, licere celebrare ſine veſtibus ſacris, ſine miniſtro, ſine ara conſecrata & ſimilibus requiſitis ex mero iure poſitiuo. Quod tamen ex parte emendat parte 2.trac.11.cap.9.reſol.8.n. 321. dicens nefas eſſe tunc celebrare omnino ſine veſtibus ſacerdotalibus; quamuis liceat cum Sacerdotalibus non benedictis, & Presbytero Latino in pane fermentato: Quo ad hoc vltimum, Tannerus to.4. diſputatione 3.q.2.dub.4.num.134. Et Dicaſtillo tract.5 diſp.2.dub.4.num.67. non audent damnare, quod in hoc caſu liceat conſecrare in fermentato; quamuis propter Doctorum auctoritatem, proteſtẽtur ſe nequaquam ei ſubſcribere. Sed quia de hoc caſu iam egimus quæſtione 74. dub.7. in fine.

27 Redeundo ad opinionem Maioris, (qui ad hæc diggredi coegit) rectè ait Suarez diſp.66. ſec.5.dub.2. *Verumtamen hæc ſententia illa amplitudine ab omnibus reijcitur: & merito, quia multa continet contra receptam ſacramenti, & contra Eccleſiæ conſuetudinem.* Vt ergo in præſenti caſu habeat aliquam probabilitatis ſpeciem, ſupponamus tantum deeſſe hanc circunſtantiam ieiunij; & tũc eſt difficultas propoſita, vtrum propter hanc ſolam cauſam ne infirmus ſine Viatico decedat, poſſet Sacerdos non ieiunus celebrare, & ſumere?

28 Affirmant, non ſolum Ioannes Maior, & alij, qui ipſi fauent, vt retulimus, ſed etiam Michael Zanardus in direc. Confeſ. parte 1.trac.1.de Euchar.cap.7. Zambranꝰ in Deciſ.caſuum cap.4.de Euch.dub.6.nu. 3. Becanus cap.23.ſec.3.num.4. Heredia de Euchar.diſt.2.punc.8.dub.2.num.8. Petrus Math. in Rub. Miſſalis Parte 1.cap.9. num.1. Torreblanca lib.2.practicæ cap.7. à num.52.& Paſqualigus diſp.111. Moralis doctrinæ ſacræ ſec.7. Et Diana, quamuis quater in partibus antecedentibus oppoſitum docuiſſet; huic tandem acquieſcit partè vndecima trac.6 miſcellaneo reſol.25ª in fine, & alij. Probant. Primo, quia præceptum de Viatico accipiendo eſt diuinum: atque adeo ſaltem ſi qui ex officio miniſtrare debent, tenentur de iure diuino illud miniſtrare; quia de iure diuino naturali tenẽtur patere mortes: ergo dum obſtat præceptum Eccleſiæ de ieiunio, quo minus poſſit conficere Euchariſtiam vt impleat hoc præceptum. Conſequentia probatur, quia præceptum Eccleſiæ non præualet contra præceptum diuinum. Tum quia Eccleſia non ſatis dit præuare ſacramentis, quã de quis ex præcepto diuino tenetur illa ſumere.

Secundo, præceptum ieiunij non minꝰ obligat infimum, quam celebrantem: & tamen relaxatur, ſeu non ſe extendit ad infimum, quando debet ſumere Viaticum: ergo neque ad Sacerdotem, quando debet miniſtrare.

29 Tertio, vt docet Zambranus vbi ſupra, & Layman lib.4.trac.4.cap.6.nu.20. & Caſtrus Palaus parte 4.trac.21.diſp.vnica pũc.13 nu.15. Sacerdos non ieiunus poteſt celebrare, vt cõficiat ſibi ipſi Viaticũ; ſi ſit propinquus morti. Et quod id liceat Sacerdoti, conueniunt Auctores, teſtatur Granados Controv.6.de Euchar.trac.10.diſp. 8.num.12. Ergo etiam licebit, quod Sacerdos non ieiunus celebret vt det Viaticum alteri, qui poteſt æqualiter indigere. Nec ieiunium obſtat celebrationi, nec requiritur niſi propter ſumptionem Euchariſtiæ.

30 Oppoſitam ſententiam docuit S. Antoninus 3.p.tit.13.cap.6.nu.8. Paludanus in 4.diſt.8.q.2. Soto diſt.12.q.1.art.8. ad 7.& diſt.13.q.2.art.3.*§. Paludanus autẽ*, vbi ait. *Ad notandum hic tamen eſt, numquam in Eccleſia licuiſſe Sacerdoti niſi ieiuno celebrare:* vnde poſtquam in prima celebratione lotionem ſumpſit, nullus ſuperueniens, vel defuncti, vel magnæ perſonæ, vel cuiuſcumque alius rei cauſa, vel neceſsitas, cauſa eſſe poterit legitima, vt iterum celebret. Hæc ibi. Quod eſt *valde communis ſententia*, affirmat Nuño q.80.art.8.*§.Vltimo notandum*. Idem viginti quatuor relatis, aſſerit, & ſequitur Auerla q.8.ſec.9 *§. Octauo*. Imò Vazquez diſp.211.cap.5.nu.62. contendit *oppoſitum non eſſe probabile*. Idem dicit Tannerus diſp.5.q.8.dub.4.nu.90. Sed immeritò, vt patet in Victoria, Suarez, Granado, Lugo, & alijs, quos refert, & ſequitur Leander trac.7 diſp.5.q.20.& 21. & Trullench lib.3.cap.6 dub.5.nu.23. Et Diana 2.p.trac.14.reſol.66.& 3.p.tract.

quar-

quarto reſol.33.& 4. par. tract.4.reſ.104. & 5.p.trac.3.reſol.35. Quamuis parte vndecima trac.6.reſol.25.in fine oppoſitam doceat.

31 Probat Suarez Primo, quia conſuetudo Eccleſiæ ita interpretatur hoc præceptum. Secundo, quia non eſt hoc minus graue, quam alia præcepta pertinentia ad ritũ ſeruandum in hoc ſacramẽto conficiendo; vt ſunt præceptum conficiendi in azimo, aut cum veſtibus ſacris: hæc autem, & ſimilia prætermittenda non ſunt propter communicandum ægrotum. Tertio eſt ratio vniuerſalis, quia hoc ſacramentum, ſicut maioris eſt dignitatis; ita minoris eſt neceſſitatis: ergo in ſimili euentu maior eſt habẽda ratio reuerentiæ debitæ ſacramẽto, quã neceſſitatis proximi: quia hæc non eſt neceſsitas ſimpliciter, ſeu medij. Neceſsitas autẽ præcepti tũc nõ vrget ex parte ſumentis; quia nõ eſt in poteſtate eius ſumere, niſi ſit qui poſsit dare: Nec etiam ex parte dantis; quia ſolum tenetur dare, quando commode poteſt cum debita exteriori reuerentia, & ſeruato conuenienti ritu præſcripto ab Eccleſia: quæ propterea prouidit, vt ſemper ſeruetur in Eccleſia pro infirmis, ne propter euentus ſimiles hoc auxilio priuentur, vt patet ex Concilio Nizeno cap.14. & cap. *Presbyter, de Conſecratione* diſt.2. Per quæ patet ad 1.

32 Ad ſecundum reſpondet, quod non eſt eadem ratio, quia propria neceſsitas hominis communicaturi, eſt neceſsitas intrinſeca, & quæ moraliter frequenter accidit; & ideò neque oportuit, neque decuit, vt tunc impediretur homo à ſuſceptione ſacramenti, propter humanum impedimentum, quod vitare non poteſt. At vero neceſsitas ex parte miniſtri eſt valde extrinſeca, & accidentaria, quæ moraliter rariſsime potuit accidere, ſuppoſita prouidẽtia, quã Eccleſia habet ſeruandi Euchariſtiam pro Infirmis. Et ideò, non fuit expediens, vt propter ſimilem neceſsitatem daretur occaſio violandi hoc præceptum, & male illud interpretandi.

33 Ad tertium non rectè ait Granados in eius reſolutione auctores cõuenire: quia antiqui de illo non diſputant; & recentiores ſunt diuiſi. Bonacina tom.1.diſp.4.de Euchar.q.6.punc.2.num.24.pro inconuenienti habet, quod Sacerdos infirmitate laborãs poſsit non ieiunus celebrare ad communicandum ſe ipſum. Quem alij ſequuntur. Tum quia non eſt coniectura Eccleſiæ vt Sacerdos celebret ne ipſe decedat ſine Viatico: Tum quia plus eſt non ieiunum celebrare, quam communicare præciſe: & Sacerdoti tam ob celebrationem, quam ob communionem impoſitum eſt ieiunij præceptum.

At vero auctores in argumento relati, & Lugo diſp.15.ſec.3.num.69.ait, quod ſi ponatur Sacerdos ipſe moriturus, vel occidendus, nec poſſe aliter Viaticum ſumere, niſi ipſe celebret, tunc poſſet ipſe non ieiunus celebrare ad cõmunicandum pro Viatico; quia non plus eſt celebrare, quam cõmunicare abſque ieiunio; quare eſt penſatus ad hoc, videtur diſpẽſatus ad illud. Et Auerſa q.8.ſec.9.in fine oppoſitum dicit nimis rigidum; quia debet Sacercos gaudere eodem beneficio quo laici, vt poſsit communicare; atque adeo, ſi opus ſit, etiam, celebrare non ieiunus.

§. IV.

Vtrum liceat ad vitandam infamiam?

34 QVarto inquiritur, vtrum ad vitandum ſcandalum, quod poſſet oriri, poſsit Sacerdos non ieiunus celebrare?

Negat Nauarrus c.21.n.53. Videturque concordare Soto verbis relatis num.30. & virtualiter alij antiqui, qui de iſto caſu mẽtionem fecerunt, ſaluntque Henriquez lib.9.cap.37.num.3.fine, & Cornejo q.74.diſp.1.dub.2.folio 317.

E contrario affirmant Argles in 4.q. de ſuſcipient.Euchar.artic.6.diſſic.1.conc. vnica. Suarez diſp.66.ſec.5.in fine. Vazquez diſp.211.num.48. Lugo diſp.15.ſec. 3.num.70. Coninch art.8.num.56.& 60. Leander trac.7.diſp.5.q.20.in fine, & q. 24.& q 37. multos referens.

35 Concordareque alios auctores probat Lugo, quia cum communiter Doctores dicant, Sacerdotem, qui etiam ante conſecrationem recordatur ſe aliquid comediſſe, non obligari ad diſcedendum ab altari, quando ſine ſcandalo, aut infamiæ nota nõ poteſt, clare ſupponunt poſſe propter vitãdam infamiam communionem accipi à nõ ieiuno.

36 Sed hoc argumentum potius probat oppoſitum: nam D.Thomas q.83.art. 6.ad 2.dicit, quod ſi Sacerdos ante conſecrationem recordetur ſe aliquid comediſſe, vel bibiſſe, rutius reputaret, maximè in caſu manducationis, & communicationis, nis, quod Miſſam inceptam deſereret. Quã *eſſe communem*, doctrinam, teſtatur Leander q.25. Ergo ex illo caſu præciſe, non bene formatur argumentum. Dixi *præciſe*, quia ſi vltra admirationem aduantium, verum ſcandalum oriretur, id omnes admittunt. Vnde D. Thomas ſubiungit. *Niſi grauem ſcandalum timeretur*: Iam ergo expreſſe D. Thomas, & communiter Theologi admittunt poſſe quem non ieiunum communicare, vel celebrare, cum timeretur graue ſcandalum: & in hoc ſenſu efficax eſt ratio Cardinalis de Lugo.

37 Vbicumque tamen diſplicet, quod Thomas Hurtado to.2.trac.11.cap.9.reſol.3. num.317.& 318.docet, quod calu, quo Parrochus nocte Natalis Domini, poſt primam Miſſam dictam, ſumat ablutionem, poſsit, & debeat iterum celebrare ad vitandum ſcandalum. Rectè tamen adnotauerat Suarez vbi ſupra, hoc non eſſe verum ſcandalum: quia *multis de cauſis accidere poteſt*, quod homo non ſit omnino ieiunus abſque vlla culpa: quod autem homo non ieiunus propter eam cauſam non communicet, non ſolum non eſt culpa, quin potius eſt virtus: ex hoc ergo, moraliter loquẽdo, non poteſt ſequi ſcandalum: Vel ſi ſequatur, aut erit mere paſſiuum; aut facile alijs modis vitari poteſt.

38 Maiori probabilitate, & veriſimilitudine caſum proponit Angles docens, quod ſi in aliquo oppido eſſet vnus tantum Sacerdos, qui in die Natalis Domini poſt mediam noctẽ ieiunium naturæ ſoluiſſet, neque reperiri poſſet alius, qui Miſſam celebraret, teneretur rem ſacram facere, ne populum ſcãdalizaret, cum ei ex officio celebrare incumbit. Sed adhuc in iſto caſu, ſi notum eſſet in populo ipſum non fuiſſe ieiunum, forte ex hoc plus ſcandalizarentur, quam ſi Miſſam non audirent, Sacerdote peraccidens impedito ſine proprio peccato. Quare concludo cum Suarez, quod moraliter, & regulariter non eſt facile admittere, quod oriatur ſcandalum. Sed tamen, ſi conſtituatur caſus, in quo reuera ſequatur ſcandalum verum, & graue, quod aliter vitari non poſsit, non dubito, quin propter illud vitandum, ceſſet obligatio huius præcepti, ſicut, & ſimilium.

39 Aliud exemplum apponi poſſet ex doctrina Suarez diſp.43.ſec.4.conc.1.& aliorum, quos referunt Leander trac.7.diſputatione 5.q.24.& Diana parte 10.trac. 12.reſol.14. Sed quia nõ omnes admittũt nec caſus eſt moraliter, & frequenter contingens, ideò in eo non immoror.

40 Demum nota, quod ad vitandam irreuerentiam ſacramenti, & ad perfectionẽ ſacrificij, etiam licet quod Euchariſtia ſumatur a non ieiunis. Sed quia hoc tangitur à D.Thoma q.83.art.6. vbi de defectibus, qui accidere poſſunt circa ſacrificium; ideò differatur vſque ad proprium locum.

DVBIVM. XII.

Vtrum non habentes vſum rationis, debeãt ſu cipere hoc ſacramentum?

1 REſpondet D.Thomas diſtinctione præmiſſa, nam aliqui dicuntur non habere vſum rationis dupliciter. Vno modo; quia habent debilem vſum rationis; ſicut dicitur non videns, qui male videt. Et quia tales poſſunt aliquam deuotionem huius ſacramenti concipere, *non eſt eis hoc ſacramentum denegandum*. Alio modo dicũtur aliqui non habere totaliter vſum rationis. Aut igitur numquam habuerunt vſum rationis; & ſicà natiuitate permanſerunt. Et ſic *talibus non eſt hoc ſacramentum exhibendum*; quia in eis nullo modo præceſſit huius ſacramenti deuotio. Aut non ſemper caruerunt vſu rationis: & tunc, *ſi prius quando erant compotes ſuæ mentis, apparuit in eis deuotio huius ſacramenti, debet eis in articulo mortis hoc ſacramentum exiberi*, niſi forte timeatur periculũ vomitus, vel expulſionis. Vnde in Concilio Cartaginenſi Quarto cap.75. & habetur cap. *Is qui in infirmitate* 26.q.2.legitur. *Is, qui infirmitate pœnitentiam petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppreſus infirmitate ob mutuerit, vel in phreneſim cõciderit, ſuos fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam, etſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia.* Et in Concilio Arauſicano cap.3.relato cap. *Qui recedunt, de Conſecr.* diſt.2.legitur. *A membris quæcumque pietatis ſunt, conferenda ſunt.* Et ita eſt eis conferendum hoc ſacramentum, quod eſt ſacramentum pietatis. Hæc Diuus Thomas articulo 9.

§. I.

De habentibus debilem vſum rationis, & de Indis.

2 CVius prima concluſio citra cõtrouerſiam eſt ab omnibus recepta, vt teſtatur

tur Soto diſt.12.q.1.art.9. Ex quo deducũt Henriquez lib.8.cap.42.num.3. Bonacina diſp.4.q.5.puncto 1.num.7. Caſtrus Palaꝰ tom.4.trac.21.diſp. vnica punc.10.nu.8. & alij frequenter, ſemifatuos admittendos ad communionem tempore Paſchatis, & in mortis articulo; quia præceptũ eos obligat, & ex Euchariſtia magnam poſſunt percipere vtilitatem.

3 Imò addit Ioannes Sanchez in Selectis diſp.26.nu.5.& Paſqualigus diſp.110. ſec.5.conc.2.num.27. Extra hoc tempus poſſe etiam miniſtrari; quoties rationabiliter petunt. Quia ius ad ſacramenta, præſertim quando ſunt neceſſaria ad ſalutem, ſun datur in debita capacitate. Sed ſemifatui ſunt capaces digne ſumendi Euchariſtiam, & cum neceſſaria diſpoſitione, licet imperfecta; alias neque eſſet quotanis adminiſtrãda: ergo habent ius ad ipſam petendam: ac perconſequens non debet ipſis denegari.

Confirmatur: quia iſti ſunt capaces peccati mortalis, & incrementi in vita ſpirituali. Ergo habent ius ad illa media, quæ pro præſeruatione à peccato mortali, & pro robore vitæ ſpiritualis ſunt inſtituta à Chriſto. Talis autem eſt Euchariſtia ex Concilio Tridentino ſeſ.13.cap.2.

4 Cæterum nulli dubium, quod quoties rationabiliter petunt, eis eſt Euchariſtia conferenda: ſed reuerentia debita ſacramẽto, & diſpoſitio decentiæ ad recipiendum, perſuadet omnibus alijs Theologis, quod ſemifatui irrationabiliter petant ſibi miniſtrari toties quoties voluerint: Vnde Bonacina cum Poſſeuino, de officio Curati cap.8.num 32. dicunt, quod non decet frequenter huiuſmodi homines ad Euchariſtiam admittere, niſi quatenus prudentia dictauerit, & reuerentia ſacramenti poſtulauerit. Vnde Ledeſma, Cruz, Villalobos, Lugo, & alij communiter, ſolum tempore præcepti, vel magni Iubilæi dicunt iſtis miniſtrandam Euchariſtiam.

5 Ex quo deducitur, vtrum Indis recenter ad fidem conuerſis, iuſte negetur Euchariſtia?

Abſolute negatiue reſpondet Paſqualigus diſp.110.ſec.5.ſic dicens num.28. Ex dictis colligitur, an gentibus recenter ad fidem conuerſis negari poſsit Euchariſtia ob ipſorum ſtoliditatem, & debilem capacitatem rerum fidei, præſertim in articulo mortis? Negatiue enim reſpondẽdum eſt: quia licet antiquitus etiam in articulo mortis quibuſdam in pœnam peccatorum ſoleret denegari Euchariſtia, vt deſumitur ex Can.1.Concil. Eliber. & can.1.Concil. Sardic. Fuit tamen ſublata talis conſuetudo, vt conſtat ex Innocentio Primo epiſt.3.ad Exuperium Toloſanum Epiſcopum, §.2. vbi præcipit omnibus pœnitentibus in articulo mortis miniſtrandam Euchariſtiam. Et idẽ ſtatuitur in Concilio Nizeno can.13. & in cap. *Quæſitum* 13. quæſtione 2. Et extenditur etiam ad hæreticos relapſos in capite. *Super eo, de hæret.* in 6. Neque in his decretis datur alicui facultas arbitrandi, ſicut datur Confeſſario in Concilio Lateranenſi pro Communione Paſchali. Vnde non poteſt oppoſitum ſtatui ab aliquo inferiori, cũ non habeat facultatem diſponẽdi aliter, ac diſpoſuit Eccleſia vniuerſalis. Hæc ibi. Videturque fauere Ioſephus Acoſta lib.6.de procuranda Indorum ſalute cap.8.& 9.

6 Verumtamen, poſt accuratam huius puncti diſputationem, Cardinalis Lugo diſp.13.ſec.5. tres ſtatuit concluſiones. Prima, quod attinet ad Communionem annuam, facilius potuit Indis differri per aliquod tempus: nam ſicut pueris differtur, vt ætate, & diſcretione creſcente, aptiores reddantur, ſic potuit fieri cum Indis: quia propter innatam tarditatem ſerius perueniunt ad capacitatem, quæ deſideratur: & ideò lõgius poterit illis etiam Communio differri, quam Europæis, dum tamen debita eos inſtruendi cura non prætermittatur. Secunda concluſio. Quandiu Indi non diſcernunt hunc cibum ab alio; licite in mortis articulo poteſt non dari; ſicut nec datur his qui numquã habuerunt vſum rationis: Imò loquendo de illis, qui alioqui capaces ſunt, & notitiam imperfectam, ſed ſufficiẽtem habent, non repugnat, quantum eſt ex ipſius ſacramenti inſtitutione, vt lege aliqua Eccleſiaſtica prohibita eſſet illis Euchariſtia in mortis articulo, iuſtis de cauſis, ve puta in pœnam inconſtantiæ in fide, & leuitatis, ac facilis regreſſus ad idololatriam, veneficia, incantationes, ſuperſtitiones, &c. in pœnam ebrietatis aſsiduæ. & vt alij territi hoc ſupplicio reſipiſcerent. Non ſolum quia cõtra conſtitutiones Eccleſiaſticas poteſt præſcribi aliqua cõſuetudine legitima. Sed quia vt ait in tertia concluſione, ſtantibus decretis ne in fine vitæ negetur Euchariſtia, poteſt rationabiliter aliquibus Indis negari propter peculiares circunſtantias; quia prudentiſsime iudicatur carere debito dolore, & propoſito: nam decreta de non neganda Euchariſtia in fine vitæ, loquũtur de peccatore vere pœnitente, & cuius pœnitentia ſufficiẽter conſtet, vt cõſtat ex Can.13. Concilij Nizeni, & in cap. *Super de hæret.* in 6. Et periculum fraudis eſt cauſa vrgens ad negandum Viaticum, vt cõſtat ex Can.3. Concilij Eliberitani. Igitur poſſet excuſari parrochorum ſeueritas ſi diuturna experientia de hominum leuitate, incorrigibilitate, ſuperſtitione, ebrietate, alijſque inueteratis vitijs reddat eos fere certos de indiſpoſitione, vixque locum relinquat ad imparendam abſolutionem ſub conditione, vt in tanto periculo nihil remedij intentatum relinquatur. An vero hæc excuſatio ita vniuerſalis ſit, vt ad communem vſum ſufficiat, ipſi viderint: videtur enim difficile, quod tot, & tales circunſtantiæ non ſolũ in vno, aut alio, ſed in tota fere multitudine concurrant. Hæc & alia ibi. Quæ de poſſibili videntur omnino vera, de facto ſoli, qui inter eos verſantur, poſſunt iudicare.

§. II.

De perpetuo amentibus, & habentibus lucida intervalla.

7 SEcunda concluſio D. Thomæ eſt etiam Theologorum cõmunis. Quãuis eã neget Gloſſa cap. *Qui recedunt* 26.q.6. dicens, quod amẽs a natiuitate poteſt baptizari, & corpus Chriſti in neceſsitate recipere. Sed vt notat Soto illo art.9. Gloſſa illa communiter non tenetur: quia cum hoc ſacramentum non ſit neceſsitatis, vt eſt Baptiſmus, Eccleſia non conſueuit illud exibere, niſi habentibus, vel eis, qui habuerunt aptã deuotionem: alioquin deberet etiam dari infantibus ante vſum rationis. Quod & ſupponitur in Cap. *Omnis vtriuſque ſexus, de pœn. & remiſ.* & in Conc. Trident. ſeſ.21. cap.4. & can.4. dum præcipitur ſolis illis qui ad annos diſcretionis peruenerint, ſeu vſum rationis habuerint, miniſtrandam Euchariſtiam.

8 De alijs vero, qui habuerunt lucida intervalla, & deuotionem ſacramenti, Alexander Alenſis in editione antiqua 4.p.q.49. membro 4. & in noua editione q.11. membro 2.art.3. inſinuare videtur, quod poſtea dum ſunt omnino mente alienati non eſt conferenda Euchariſtia; niſi tunc diſcernere poſsit inter hoc ſacramentum, & alios ſeculares cibos. Sequitur Gabriel in 4.diſt.9.q.2. exiſtimans eſſe Eccleſiæ conſuetudinem. Fauent Syluius q.80.art.9. Et Emanuel Saa verbo Euchariſtia num.3. dicens. *Non eſt in vſu, vt amentibus, etiam in mortis articulo, detur Euchariſtia, ob irreuerentiæ periculum.* Licet Victorellus velit in cõmunem trahere ſententiam; an conformiter ad auctorem; non facile affirmarim.

9 Standum ergo ſententiæ D. Thomæ, quæ eſt communis Theologorũm, & practicanda propoſitur in Rituali Pauli Quinti tit.de Euchar. & in Catechiſmo Pij Quinti. Et contra Gabrielem Eccleſiæ conſuetudinem allegantem, bene arguit Soto art.9.§. *Tertia itidem* dicens. At vero neſcitur vbi ſit talis conſuetudo. Imò ſunt decreta Arauſicani Concilij, & Carthaginẽſis Quarti, quæ referuntur 26.q.6.can. *Qui recedunt.* & can. *Is qui*: quæ D. Thomas hic allegat, videlicet, quod illi qui in phreneſim incidẽrunt, ſi antea in eis pœnitentiæ ſigna præcelſerunt, communio detur. Neque vlla eſt Gabrielis gloſſa dicentis intelligi, quando aliqualis rationis vſus in eis permanſit. Cõcilia namque de phreneticis ſimpliciter ſtatuunt. Quare & eadem erit, & de amentibus ratio, quibus aliquando aliquis rationis radius affulſit.

Et confirmatur ſententia aduerſus Gabrielem. Si quis quando iam porrigitur ei ſacramentum, mente alienaretur, nihilominus eſſet ei ſacramentum exibendum. Credo hoc nemo negaret: quoniam, ſi dũ quis mente ſanus, quando ſacramentum ſuſcipit per mentis euagationem diſtractus eſt, vere recipit ſacramentum (& eius fructum) cur non etiam ille, qui dum ſacramentum eſflagitat, mente capitur? Quod ſi ille recipit, certe, & amens, qui antea deuotionem habuit ad ſacramentum, recipiet.

10 Dices, vt licite iſtis poſsit Euchariſtia miniſtrari, debet eſſe aliqua deuotio in eis, vel formalis, vel virtualis: ſed deuotio formalis non eſt in eis, vt ſupponimus, quia ſunt actualiter mente capti; quia de iſtis loquimur. Nec virtualis eſſe poteſt in eis, qui ſunt incapaces actus formalis: & forſan à decem annis ſunt phrænetici, & virtualis deuotio non ſolet tandiu durare.

Reſpondet bene Soto, quod vniuerſaliter hoc eſt intelligẽdum, quia ſufficit, quod ſemel habuerint deſiderium Euchariſtiæ. Nam ſi deuotio, quæ horam phreneſim anteceſsit, virtute durat in phrenetico, eadẽ eſt ratio, vt quæ præceſsit ante duos, quatuor, vel decem annos, ſemper maneat in virtute: ſiquidem non eſt per contrarium actum

actum interciſa. Quare hoc non eſt canonica iura extra ſuos limites extendere, ſed ea per rationis æqualitatem ampliſicare.

11 Imò addit Nauarrus in Manuali capite 26.num.27.dari deberet etiam phrænetico Euchariſtia, etiam ſi antea in peccato diu obſtinatus manſiſſet, ſi poſtea ſigna contritionis dediſſet; quamuis non potuiſſet expreſſe petere ſacramenta. Semper tamen eſt obſeruandum, quod notauit D. Thomas, quod caueatur periculum vomitus, vel expuitionis, & irreuerantiæ ſacramenti. Vniuerſaliterque quacumque probabili fide credatur eſſe benè diſpoſitus, id ſatis eſt, vt docent Paludanus in 4.diſt.9.q.4.Sylueſter verbo Euchariſtia 3.num.7. Et in Catechiſmo Pij Quinti dicitur. *Si antequã in inſaniam inciderunt, piam, & religioſam animi voluntatem præſtiterint.*

12 Quamuis autem Armilla verbo Cõmunio num.25.Et Victoria nu.84.& Martinus Ledeſma 1.p.Quarti q.21.art.9.dub. 1. Alijque multi videantur inſinuare requiri, quod ante amentiam oſtenderint ſigna expreſſa deſiderij huius ſacramenti. Tamẽ nec clare hoc antiqui affirmant: & Suarez diſp.69.ſec.3 dub.3.in fine ait, quod ſufficit implicita petitio, quæ in ipſa contritione, & ſignis eius includitur, quatenus includit voluntatem implendi omnia præcepta. Imò, dum contrarium non conſtat, nullus eſt qui non velit, vt Eccleſia ei in neceſsitate ſubueniat remedijs ad ſalutem opportunis, & quaſi neceſſarijs. Quod & communiter alij ſequuntur.

13 Notauerat etiam Soto illo art.9.§. *Aliter tamen*, quod ex doctrina data non ſequitur, vt ſingulis annis ſint ad communionem admittendi: eſt enim habenda ratio venerationis ſacramenti. Sed ſatis eſt, vt eis ab hac luce diſceſſuris tamquam viaticũ prouideatur. Idem notat Vazquez diſp. 112.cap.3.num.27.Suarez, & alij. Imò eſt communis Theologorum doctrina, quos referunt, & ſequuntur Lxander trac.7.diſputatione 6.q.13.& 14.& Auerſa q.8.ſec. 1.& Paſqualigus diſput.110.ſe.2.num.15. & Diana parte 2.trac.14.reſol.78.& 79. aduerſus Angles, qui arbitratur quotanis eſſe communicandos: & Villalobos, qui cenſet dandam aliquoties, & Ioannem Sanchez, qui exiſtimat dandam toties quoties. Sed nil horum habet Eccleſiæ conſuetudo; ſed ſolum eis miniſtrare in mortis articulo.

14 Pro praxi ex Zambrano notat Diana illa reſol.78.in fine, quod detur primo huiuſmodi infirmo aliqua forma non conſecrata, vt appareat quomodo ſe habeat in tali ſumptione, etſi ſe habuerit decenter, detur illi forma conſecrata; ſin autem miſaime. Imò quando non poteſt phrænetiens aliud ſacramentum recipere niſi extremã vnctionem, ſi reſiſtat, erit ligandus, excluſis tamen laicis ad vitandum ſcandalum, quod in dicto caſu erit neceſſarium.

15 Monet præterea Auerſa q.8.ſec.1. §. *Quarto*, quod ſi quiſpiam antea ſanæ mẽtis, caſu poſtea abripiat hoſtiam conſecratam, & tamquam panem communem comedat, non reciperet fructum ſacramentis quia non habuerat animum tali modo ſumendi; ſed potius modo Chriſtianis cõſueto de manu miniſtri. Si tamen habuiſſet etiam tale deſiderium, percipiendi ſcilicet effectum ſacramenti, caſu quo illud ex ſe arriperet, & ſumeret; fortaſſe id ipſum ſufficeret ad percipiendum effectum. Quod latius docuerat Lugo diſp.13.ſec.5.à num.28.vſque 31.& Martinon diſp.35.ſec.1.nu.10. & alij, qui addunt cum Salas in manuſcriptis de Euchariſtia, quod ſi adultus etiam ſui compos, comedat hoſtias, quas putat non conſecratas; habeat tamen intentionem, ſi forte aliqua inter illas conſecrata fuiſſet, eã ſacramentaliter ſumendi, tunc ſi aliqua vere eſſet conſecrata, illum accepturum effectum ſacramenti: dum tamen non peccet exponendo ſe periculo probabili communicandi indebito modo.

§. III.

De ſurdis, & mutis à natiuitate.

16 HOrum occaſione, inquiritur de adultis ſurdis, & mutis à natiuitate, vtrũ *licite, Euchariſtia eis poſsit exiberi?*

Negat Stephanus Bauny to.1. Theol. Moralis trac.5.tit.de ſuſcipientibus q.5.dicens nõ videri probabile, quod Euchariſtia poſsit vnquam conferri præfatis ſurdis, & mutis. Ex parte idem tenet Hambert 3.p. q.80.diſp.4.art.2.qui vult, quod regulariter non ſunt capaces; ſed ſolum quando cultibus oſtendunt ardens deſiderium. Probat Bauny: Tum quia eiuſmodi homines carẽt fide præſentiæ Chriſti in Euchariſtia, & ſubſentiæ panis, & vini permanentibus dumtaxat accidentibus: Vnde enim id noſcent. Tum quia deeſt ipſis principium, quo rectahi valeant ne expuant, conculcent, aut indecore habeant Euchariſtiam; ſiquidem ignorant Chriſti præſentiam inibi. Tum quia nequit ſacramentum dari ei, de quo eſt incertũ an ſit capax, & de quo iuſte ambigitur, num ſit præditus fide, & virtutibus requiſitis ad dignam ſacramenti ſuſceptionem.

17 Arguit Hambert: Quia fides ex auditu: & ita ſurdus à natiuitate nequit habere fidem Euchariſtiæ. Deinde, quia accipiens Euchariſtiam debet diiudicare inter corpus Domini, & alios cibos, ex Apoſtolo 1.ad Cor.11. Quod nequit facere ſurdus, & mutus à natiuitate. Denique, quia mutus, & ſurdus à natiuitate non præſumitur habere intellectum, & æquiparatur mortuo, & mente capto. L. *Seruo inuito*, §. *Si pupillo*. D. *Ad Trebel.*, & L. *Prætor*, §. fin. D. *de Iudic.* & L. *iubemus*. C. *de teſtam.* & §. *furioſi*. Inſt. *de Curat.* & notant Aret. Alciatus, Caſtrenſis, Vantius, Maſcardus de probat. Conc. 1079. De iis autem qui numquam habuerunt vſum rationis, & ſic à natiuitate permanſerunt, negat D. Thomas quod ſit eis Euchariſtia exibenda: ergo nec etiã ſurdis, & mutis à natiuitate: quia etiam in iſtis nullo modo præceſsit huius ſacramenti deuotio.

18 Hæc ſententia, ita vniuerſaliter prolata, contrariatur experientiæ: quia videmus ſurdos, & mutos à natiuitate, non ſolũ viros, ſed etiam fœminas, intelligere plura valde difficilia, viſione, & obſeruatione motus labiorum, & alijs ſignis: & internos animi conceptus manifeſtare. Vnde ſufficiẽter poſſunt inſtrui de myſterijs fidei Chriſtianæ. Contrariatur etiam conſuetudini Eccleſiæ; quia ſurdos, & mutos a natiuitate admittit ad ſacramentum Matrimonij, vt docet D. Thomas in 4.diſt.27.q.1.art.2.q. 2 & Opuſc.22.cap.1. Videmus etiam admitti ad confeſsionem, & ad Communionem, vt hic Compluti, & alibi ſæpè vidi.

Contrariatur etiam communi Theologorum docentium mutos, & ſurdos à natiuitate admittendos ad ſacram Euchariſtiã, dum conſtet, quod habeant vſum rationis, & confiteantur per nutus. Ita Abbas Panormitanus cap. *Cum apud* 6.*de Sponſalibus*, quem refert, & ſequitur Layman lib.5.tractatu 4 cap.4.q.5. Tannerus diſp.5.de Euchar.q.8.dub.1.num.20.& diſp.6.q.7.dubio 2.num.26.& 30. Caſtrus Palaus tom. 4.trac.21.diſp.vnica punc.10.num.9. Michalor de cæco, & ſurdo, & muto cap.51.n. 11.quem refert, & ſequitur Paſqualigus diſput.110.ſec.4. Iacobus Marchantius de Euchar.trac.4.cap.3.q.1.caſu 4.quem refert, & ſequitur Diana 5.p.trac.6.reſol.6.& 7. Caſpenſis diſp.9.ſec.5.num.61. Hieronymus Garcia in Summa trac.3.diſſic.4.dub. 2.punc.2 nu.25. Licet ſit differentia, quod Marchantius ſolum concedit miniſtrãdam Euchariſtiam in mortis articulo. Diana, & alij merito remittunt iudicio, & arbitrio prudentis confeſſarij quando, & quoties ſit miniſtranda: quia facilius poſſunt inſtrui de requiſitis ad deuote communicandum, quã addoloroſe confitendum. Et quia ſi ſemifatuis non eſt neganda Euchariſtia, non eſt cur ſurdis, & mutis negetur, quia cognoſcunt malitiam peccati, & exemplo Chriſtianorum diſcernunt Euchariſtiam ab alijs cibis.

19 Imò Paſqualigus num.24.non ſolũ ſingulis annis pro implendo præcepto dicit eis Euchariſtiam miniſtrandam; imò etiam quotieſcumque rationabiliter petierint, ſi in ea ſumenda oſtendunt deuotionem, & religionem; quia tunc conſtat accedere debite diſpoſitos, & percipere, quod faciunt: vnde non debent eſſe deterioris conditionis, quam ſint cæteri. Sed iam monui, frequentiam quæ eſt pro quibuſdam rationabilis, pro alijs eſſe imprudentem, & contra reuerentiam ſacramenti. Nec eſt inconueniens, ſuppoſita infirmitate, eſſe peraccidens deterioris conditionis; ſicut ſunt ſemifatui; & ſicut ſunt, qui non habent copiam tam frequentem miniſtri, nec alias commoditates ad frequentem communionem requiſitas.

20 Demum notant Caſtrus Palaus, & Paſqualigus num.25. Mutos, & ſurdos, & ſimul cęcos à natiuitate non eſſe capaces Euchariſtiæ, vt licite eis miniſtretur; quia licet debeãt baptizari, & poſsint ſaluari, ſi rectè vixerint; non tamen poſſunt vllo pacto percipere myſterium fidei, neque de ipſo in particulari habere fidem, quamtumuis implicitam: quia cum exterioribus habeant ſolum guſtum, tactum, & olfactum; non habent ſufficiens fundamentum, vt percipiãt etiam qualitercumque myſterium Euchariſtiæ, & diſcernant inter ipſam, & communem cibum.

21 Per quæ facile patet ad argumenta. Nam in primis multi ſunt ſurdi, & muti à natiuitate, qui ſciunt ſcribere, & legere: & per ſcripturam inſtrui poſſunt de myſterio, & diſpoſitione. Alij per viſum, & perſpicaciam ingenij multa explicatu difficillima percipiunt, & alijs manifeſtant, vt notat Thomas Sanchez tom.1.lib.4.de Matri-

monio

monio diſp.8.num.12.& patet experientia: & ita doceri poſſunt qualiter debeant adorare,& reuerẽter ſumere, ſicut poſſunt inſtrui ad ſacramentum Pœnitentiæ,& Matrimonij.

22 Quamuis autem fides regulariter ſit ex auditu,poteſt eſſe per ſcriptum , & per alia æquiualentia ſigna,& per viſum loquutionis,quia ſignis labiorum,& digitorũ conceptus poſſunt percipi, & manifeſtari. Exemplo etiam aliorum diiudicat, & diſcernit ab alijs cibis.Per quæ omnia argumẽta ſunt ſoluta. Et ſpecialiter ad vltimum reſpondet Paſqualigus num.23.ſurdum, & mutum æquiparari mortuo,& mente capto in foro ciuili quoad ciuiles actiones;& in dubio an habeat intellectum; ſecus autem extra forum ciuile;& quando ex ſignis conſtat habere intellectum. Et præcipuè,quia in ſimilibus inclinãdum in fauorem animarum,quia propter earum ſalutem inſtituta ſunt ſacramenta.

§. IV.

De energumenis.

23 DE iſtis difficultatem mouet S.Thomas art.9.dum ſecundo loco ſic arguit.Inter alios,qui carẽt vſu rationis, sũt etiam arreptitij,qui energumeni dicũtur. Sed tales etiam ab inſpectione huius ſacramenti arcentur,ſecundum Dionyſium capite 3.Eccleſ.hier.Ergo carentibus vſu rationis, hoc ſacramentum dari non debet.

Reſpondet ad 2.quod S. Dionyſius lõquitur ibi de energumenis nondum baptizaris,in quibus ſcilicet non eſt vis dæmonis extincta,quæ viget in eis per originale peccatum.Sed de baptizatis, qui corporaliter ab immundis ſpiritibus vexantur, eſt eadẽ ratio,& de alijs amentibus. Vnde Caſianus collat.7.cap.30.dicit: *Eis,qui ab immundis vexantur ſpiritibus, Communionem ſacroſanctam à ſenioribus noſtris numquam meminimus interdictam.*Hanc ſolutionem vt *melio-rem* etiam proponit D.Thomas in 4.diſtinctione 9.q.1.art.5.q.3.ad 2. Sed cũ primo aliam aſſignaſſet ſolutionem,dicẽs, quod *Dæmoniacis non eſt deneganda communio; niſi forte certum ſit quod pro aliquo crimine à Diabolo torqueantur: & de talibus loquitur S.Dionyſius.*Nã ſi certum ſit eſſe in peccato mortali,& de illo nullum ſignum pœnitentiæ oſtenderint,non licet eis dare Euchariſtiã, ſicut nec manifeſtis peccatoribus.

24 Circa hanc doctrinam, Vazquez diſp.112.cap.4.& Lugo diſp.13.in fine,& Auerſa q 8.ſect.1.§.Quinto,& Paſqualigus diſp.110.ſect.3. & Leander tract.7.diſp.6.q.15 & 16.& alij,qui ex Vazquez acceperunt,dicunt de Energumenis inueniri varia decreta apud Patres,& Concilia ; & quod Scholaſtici non eandem ſententiam in hac re ſequuntur. Nam S.Dionyſius negat.Concilium Eliberitanum can.29. prohibet;ſed can.37.temperat vt in extremo conſtitutis eis non negetur.

Caſianus etiam loquendo de illis,qui ob peccata ſua vexantur,dicit concedendã energumenis Euchariſtiam.Quod & docet S.Proſper de prædictionibus,ſeu *dimidium temporis* cap.6.Et Concilium Arauſicanum can.1.Inter Scholaſticos Alenſis,& D.Thom.in 4.& Armilla,& Sylueſter,negandã dicunt Euchariſtiam eis,qui vexantur propter ſua peccata;& concedunt alijs miniſtrandam. At vero D.Thomas hic ad 2.cum S.Proſpero,& Caſiano,& alijs recẽtioribus,melius dicit concedendã omnib⁹ energumenis.

25 Credo tamen inter Patres,& Concilia ,& inter Scholaſticos cum illis , & inter ſe nullam eſſe opinionum diuerſitatẽ:ſicut nec S.Thomas eſt ſibi contrarius; quia vtrumque eſt ſimul verum,quod energumenis,qui non habent impedimentũ peccati mortalis,vel cum non timetur periculum irreuerentiæ,eſt concedenda Euchariſtia:& hoc eſt,quod docent S.Proſper, & Caſianus,D.Thomas,& communiter Doctores in præſenti:Simulque eſt verũ,quod ſi eſt certũ,quod pro aliquo crimine à Diabolo torqueantur,& illius criminis nõ egerint pœnitentiam;vel ſi crimen habeat annexam excommunicationem ,à qua non ſunt abſoluti,non ſunt capaces Euchariſtiæ cum fructu recipiendæ. Et hoc vltimũ nec D.Thomas,nec vllus Theologus negat in præſenti : & hoc adnotauit D.Thomas in 4.Sententiarum,& Alenſis,Sylueſter,& Armilla:& ſic habuerunt viam duplici ſolutione exponendi verba S.Dionyſij,& Conciliorum decreta:& ideò nulla eſt contradictio,aut ſententiarum diuerſitas. Et ſic D.Thomam,& Patres,& Scholaſticos,intellexerunt Suarez diſp.69.ſect.3.dubio 4. & Bonacina tom.1.diſp.4. de Euchariſtia q.6.pune.1.num.6.qui alios refert.Et Granados tract.10.diſp.5.n.5.ſic ait.Quod ad Energumenos,ſeu à Dæmõe obſeſſos attinet,dicendum breuiter eſt, ſi illi amentes ſint,iudicari debere de illis, ſicut de alijs amentibus.Si vero ſint ſui compotes,& timeatur vomitus, vel expultio Euchariſtiæ,non ſunt ad Communionem admittẽdi;ſecus vero non eſt cur non admittantur; non ſolum in articulo mortis;ſed etiam ſæpe alias,vt tanto hoc ſacramento vires ſumant contra Dæmonem.Niſi forte ſint excommunicati,& ab Eccleſia priuati vſu huius ſacramenti propter ſcelera,in quorum pœnam credantur à Dæmonibus vexari: ſic enim Suarez in fine illius ſectionis ſecundę ſatisfacit obiectioni petitæ ex Concilio Eliberitino.Et hoc modo iam olim S.Dionyſium expoſuit Paludanus in 4. diſt. 9.q.4. art.2.num.19.dicens.*Niſi conſtet eos pro crimine torqueri,quo caſu pro excõmunicatis ſunt habendi,qui ſunt traditi Sathanæ.Et ſic poſſet intelligi,quod dicit Dionyſius de Energumenis.* Hæc ibi.

26 Quod ſi Energumenus prorumpat in blaſphemias contra Deum, & Sanctos,Alexander Alenſis 4.p.q.11.membro 2.ar.3.§.1.ver. *conſequenter quæritur de energumenis*,docet Energumenis,qui ob peccata à Dæmone obſidentur,quippè frequenter in blaſphemias,& alia huiuſmodi prorumpunt,negandam eſſe Euchariſtiã.Propter hanc authoritatem Alenſis,quam relatam à Vazquez legit Leander trac.7.diſp.6.q.17.dicit *certiſsimum*,quod Energumeno,qui in blaſphemias prorumpit,non licet Euchariſtiam miniſtrare, propter periculum irreuerentiæ, ſicut nec poſſet ſi timeretur periculum vomitus,aut expultionis,aut dilacerationis.

27 Cum hanc ſententiam retuliſſet Vazquez diſp.112.cap.4.immediatè n.32. ſubiungit.Mihi tamen placet ſententia S.Thomæ in hoc art.ad 2.qui abſque vlla limitatione inquit energumenis non eſſe Euchariſtiam denegandam.Quam eodem modo ſequitur in 4.diſt.12.q.1.art.9.ad 2.Poſtea que eodem modo refert S.Proſperum, & Caſianum.Vnde Ioannes Sanchez in Selectis diſp.38.n.8.docens Parochum teneri Energumenis miniſtrare Euchariſtiam , etiam ſi in blaſphemias prorrumpant , profitetur Vazquez.Quos alij recentiores ſequuntur.

28 Sed hoc arbitror remittendũ prudentiæ Confeſſarij ; quia ſi energumenus blaſphemans,crediţur etiam irreuerenter tractaturus ſacramẽtum,nulli dubiũ,quod licet ei miniſtrare :iuxta illud Mathæi 7. *Nolite ſanctum dare canibus.*Sed cum videamus Energumenos frequenter blaſphemare,& fere numquam permittantur ſacramenta irreuerenter tractare,non video cur præcisè ex eo quod energumeni blaſphement,materialiter,& ſine peccato,ſit eis neganda Euchariſtia: alioqui rariſsime energumenis eſſet concedenda (cum tamen S. Thomas,& Theologi abſque limitatione, dum non adſit peccatum mortale , vel excommunicatio, vel irreuerentiæ periculũ; dicant eis concedendam) cum communiter Energumeni blaſphement. Arcedi tamen eſſent ſeculares ad vitandum ſcandalum,vt in ſimili diximus nu.14. Videatur Tyræus de Dæmoniacis par.1.c.28. Et Raphael Torre 2.2.to.1.q.90.ar.2.

§. V.

De pueris.

29 SAnctus Thomas art.9.ad 3. docet, quod eadem ratio eſt de pueris recẽter natis,& de amentibus,qui numquã habuerunt vſum rationis ; vnde talibus non ſunt ſacra myſteria danda. Quamuis quidã Græci contrariũ faciant,propter hoc quod S.Dionyſius 2.cap.Celeſt.hier.dicit,baptizatis eſſe ſacram Communionem dandã; non intelligentes;quod Dionyſius ibi loquitur de Baptiſmo adultorum. Nec tamen propter aliquod detrimentum vitæ patiũtur,propter hoc quod Dominus dicit Ioã. 6.*Niſi mãducaueritis cãrnem Filij hominis,& biberitis eius ſanguinem;non habebitis vitam in vobis*: quia ſicut S.Auguſtinus ſcribit Bonifacio,refertur *de Conſecratione* diſt.4.cap: *Nulli: Tunc vnuſquiſque fidelium,corporis,& ſanguinis Dominici particeps fit*, ſcilicet ſpiritualiter;*quando in Baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur.* Sed quando iam pueri incipiunt aliqualem vſum rationis habere, vt poſsint deuotionem concipere huius ſacramenti,tunc poteſt eis hoc ſacramẽtum conferri.Idem latius proſequitur in 4.diſt. 9.q.1.art.5.q.4.& diſt.23.q.2.artic.2.q.4. & Ioan.6.lec.7.lit.b:

30 Sed ad horum explicationem primo videndum, vtrum pueri baptizati non habentes vſum rationis ſint capaces,vt Euchariſtia ſumpta ſacramentaliter eis confortat gratiam ex opere operato?

Negarunt olim Alexander 4.p.q.11.membro 2.articulo 3.§.1.Maior diſtinctione 9. quæſtione 1.Gabriel quæſt.2.art.3.dub.4.

Caietanus q.80.art.12.q 1.Petrus Soto lectione 8.de Eucharistia. Dubitatque Dominicus Soto in 4.dist.12.q.1.art.9.ad 3. §. *Quod si quis sciscitetur*, vbi ait. At vero quantum ad collationem gratiæ, si verum est, quod Ecclesia Catholica aliquando habuit in consuetudine dare infantibus, certum est, quod si modo daretur conferret gratiam; quoniam Ecclesia id quod est de essentia sacramenti, mutare non potest; licet possit prohibere vsum : quemadmodum, licet prohibuit sanguinem ministrare laicis, nihilominus si ministraretur, etiã sine corpore, conferret gratiam. Sed quia illud non est adeò certum, posset teneri, quod non esset sacramentum; quia requirit actum liberum, vel præsentem, vel precedentem. Sed tamen neque contrariam opinionem condemnare auderem. Hæc Soto.

31 Nihilominus absolutè affirmant Franciscus Victoria in Summa de Eucharistia q.75. Martinus Ledesma 1.p.Quæst.q.21.art.9.dub.5. Petrus Ledesma de Euchar.cap.13.post 8.conc.dub.vnico. Didacus Nuño q.80.art.9.difficult.vnica; & communem Theologorum esse, testatur Serra q.80.artic.9. *Si quæras*, dicés, infantes, si daretur eis communio, recepturos augmentum gratiæ: nam Concilium Tridentinũ sess.21.cap.4.ait non esse damnandam antiquitatem, si in quibusdam locis morem dandi paruulis Eucharistiam aliquando obseruault: at damnanda esset, si Eucharistia non contulisset paruulis augmentum gratiæ: nam non licet dare alicui sacramentum, qui non est capax illius: ergo, sicut modo, quando datur phrenetico, gratiam infundit; ita & augeret paruulis, si eis daretur.

Confirmatur, Sacramenta conferunt gratiam non ponentibus obicem: sed paruuli baptizati non ponunt obicem huic sacramento: Ergo, si eis daretur, augmentum gratiæ obtinerent.

Et non est eadem ratio, si adulto dormienti, & omnino ignoranti daretur Eucharistia: quia in hoc requiritur voluntas sumendi illam, præsens, aut præcedens: in paruulis vero sufficit aliena voluntas; sicut & ad Baptismum; quem cum recipiunt, ordinantur ab Ecclesia ad Eucharistiam.

32 Rursus videndum, vtrum olim fuerit vsus dandi paruulis Eucharistiam? Soto illo art.9.ad 3. §. *Ex verbo autẽ*, pro parte affirmante latè ponderat, quod S.Dionysius profectò videtur insinuare morem illum sua ætate obseruari. Et S.Cyprianus serm.de lapsis à num.89. Et S.Augustin.epist.23.ad Bonifacium. Et auctor de Ecclesiasticis dogmat.cap.52. & refertur de Consecratione dist.4.can. *Si qui*. Videatur Soto, §. *Prima conclusio*, & §. *Nihilominus*. Et dist.7.q.vnica art.8.ad 4. §. *Inter has*. Et dist.8.art.3.ad 1.

33 Aliqua ex his testimonijs nõ probare, contendit Vazquez disp.212.cap.2. Ipseque affert testimoniũ S. Gregorij Magni in eius Missali veteri, quod Romæ ostẽditur, vbi in ritu solemnis Baptismi, qui fiebat pridie Resurrectionis, dicitur de paruulis, vt statim post Baptismum, si opꝰ sit, lac de nutrice sugant, antequam ad Eucharistiam deferantur. Eundem morem in Hispania fuisse, manifestè supponit Concilium vndecimum Toletanum can.11.

34 Insinuant idem quædam carmina de sacro fonte Baptismatis, quæ habentur apud S.Paulinum epist.12.tom.3. Bibliot. veterum Patrum. Et S.Leo Primus epist.22. Quorum verba refert Granado tractatu 10.disp.2.n.3.&4.

35 Addit Lugo disp.13.sect.2.n.11. quod Euagrius lib.4.histor.Eccles.cap.35. narrat consuetudinem Ecclesiæ Constantinopolitanæ fuisse, vt si multæ particulæ Eucharistiæ superfuissent, accerserẽtur pueri ex schola, qui eas consumerent. Idem habetur apud Nizephorum lib.15.Historiæ cap.25. Quem vsum approbauit, & præcepit Concilium Masticonense 2. cap.6. De infantibus loquitur expresse Albinus Flaccus, seu Alcuinus capite de Sabbatho Sancto Paschæ. Floruit tempore Caroli Magni, cuius fuit præceptor, nempè circa annum 770. Et postea circa annum 1120. Hugo de S.Victore libro primo de Sacramentis capite 20. ait. *Pueris recens natis idem Sacramentum in specie sanguinis est ministrãdum digito Sacerdotis; quia tales naturaliter fugere possunt.* Idem habetur in ordine Baptismi Æthyopum tomo quarto Bibliothecæ Patrum: & de vsu hodie perseuerante apud Græcos, etiam Catholicos, testatur Petrus Arcudius de Sacramentis Ecclesiæ Orientalis lib.3.cap.40.& lib.1.c.13. Ideoque in Cathechismo Pij Quinti par.2.de Euchar. §.62. dicitur. *Veterem fuisse in quibusdam locis consuetudinem, vt infantibus etiam sacram Eucharistiam præberent.*

Hanc

36 Hanc consuetudinem tempore antiquo aliquam piam causam habuisse, docet Concilium Tridentinum sess.21. cap.4. docens. *Neque adeò tamen damnanda est antiquitas, si eam morem in quibusdam locis aliquando seruauit; vt enim Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam, pro illius temporis ratione habuerunt; ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controuersia credendum est.* Vnde & in Can.4. eiusdem sess.21. definit Concilium. *Si quis dixerit paruulis, antequam ad annos discretionis peruenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem, anathema sit.*

37 Vnde constat consuetudinem hodiernam Ecclesiæ esse paruulis recenter natis non dare Eucharistiæ sacramentũ, prout docet S.Tho. Et adhuc ante illã sess.21. Cõcilij Tridentini, rectè scripsit Dominicus Soto illo ar.9. quod merito illam consuetudinem non seruat Ecclesia: quoniam cũ sumptio huius sacramẽti in re non sit de necessitate salutis, contuli debuit maximè eius reuerentiæ, ne indecenter sumeretur. Et reuera infantibus dari nequit commodè: nam cum Christus dicat: *Accipite, & mãducate*: debet corpus per modum manducationis sumi: pueri autem octo dierum mãducare non possunt. Et ita Armeni non dãt nisi liquefactam hostiam per mocũ potus; quæ non est manducatio. Adde imminens tunc esse periculum, vt illo etiã modo sũptam, illico de ore expuerent.

38 Ex dictis inferunt Victoria, Valentia, Bellarminus, & Ægidius, quos refert, & sequitur Granado trac.10.disp.2.n.9. quod si modo Sacerdos infantibus Eucharistiam porrigeret, peccaturum quidem graviter contra Ecclesiasticum præceptum; sed sacramentum vere profuturum paruulis, illisque gratiam collaturum; quia infantes non minus sunt modo, quã olim capaces huius fructus: nec virtus sacramenti amittitur ob peccata ministri. Et quia sacramentum operatur ad modum causæ naturalis in subiecto obicem non ponente.

39 Quod si obijcias: Ergo Ecclesia priuat infantes augmento gratiæ, quod perciperent ex Communione : id autem videtur illicitum; maximè, quia multi infantili ætate moriuntur; & non consequuntur illud gloriæ augmentum, quod maiori huic gratiæ responderet. Occurrendum est, id nõ esse illicitum; sed maxime decere; quia hoc augmentum gratiæ non est infantibus necessarium ad salutem: & maioris momenti est sanctissimam Eucharistiam reuerenter tractari, quam aliquid gloriæ non necessarium auferri, seu potius non conferri. Sic enim infantes nõn solent Confirmationis sacramentum recipere ante annos discretionis; cum tamen possent, & vtiliter quidem recipere in ea ætate, non minus quam Eucharistiam. Hæc ibi.

40 Limitat doctrinam datam Franciscus Amicus disp.28.sect.2.num.15. docens necessarium saltem esse ministrãtem paruulis hostiam consecratam habere notitiam sacramenti : vnde si Gentilis daret hostiam consecratam infanti, aut fidelis ignorans esse consecratam, nihil operaretur.

Merito tamen hoc alij impugnant rationibus factis, quia suppositâ voluntate, & intentione Christi instituentis sacramẽtum, quod non consistit in vsu, seu applicatione, & suppositò quod ad fructum nõ requiritur voluntas pueri, & quod per Baptismum est capax fructus, sacramentum in subiecto capaci, & non ponente obicem, operatur ad modum causæ naturalis à quocumque applicaretur. Vnde si infans casu inueniret hostiam consecratam, & eam sumeret, consequeretur illius fructum ex opere operato, vt cum alijs docet Lugo disputatione 13.sect.2.nu.23. quia in infantibus nulla intentio præsens, vel præterita desideratur.

DVBIVM. XIII.

Vtrùm liceat quotidie hoc sacramentum suscipere?

§. I.

Certa præmittuntur.

1 QVæstio hæc (vt adnotauit Soto in quarto distinctione 12.quæstione prima articulo 10.) inter Sanctos non nihil habet perplexitatis; sed inter recentiores Summistas, sub prætextu pietatis, est acriter disputata; sed quia pro vtraque parte validè decertatum est, & libri ebuij sunt, ne actum agamus, pro praxi necessaria seligere curabo, ab extremis declinando, media via incedendo.

2 *Duo ſunt certa.* Primum, quod quæſtio hæc non diſputatur de præcepto ſumẽdi, ſed de conſilio, vt monet Soto, §. *Sequitur ergo*: & ideò quantum ad præceptum, eſt firmum, & fixum fundamentum ſupra ſtabilitum, quod ſolum peccatum mortale, aut Eccleſiæ prohibitio eſt impedimentum neceſsitatis, ne hoc recipiatur ſacramentum. Quare, dummodo homo ſatis cauerit ne in peccato communicet, quamuis quotidie, toto anno, & pluribꝰ annis ad ſacramentum accedat, redargui non poteſt peccati mortalis. Atque hic eſt ſenſus Sancti Thomæ ar. 10. dicentis, quod ſi quis quotidie ſe paratum inuenerit, laudabile eſt quotidie ſumere: præparatio enim neceſſaria eſt purgatio à peccato mortali: quia Paulus nihil aliud admonet, quam vt probet ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat. Quo circa, licet quis crebro peccaret, ſi toties legitimo proposito eum pæniteret, poſſet abſque reatu mortalis culpæ accedere. Tametſi frequentia recidendi indicium eſſet, pœnitentiam nõ eſſe legitimã; atque adeò ex hac parte poſſet eſſe mortale accedere. Quæſtio ergo ſolum eſt de conſilio, quãtum ad illos, quibus humano modo certum eſt abſque peccato mortali accedere.

3 Secundo eſt certum, quod per ſe loquendo, vſus communicandi eſt laudabilis, & generatim potius eſſe conſulendum frequẽtius communicare, quam rarius. Ita docet S. Thomas art. 10. dicens, quod circa vſum huius ſacramenti duo poſſunt conſiderari: vnum quidem ex parte ipſius ſacramenti; cuius virtus eſt hominibus ſaluta ris. Et ideò vtile eſt quotidie ipſum ſumere, vt homo quotidie eius fructũ percipiat. Vnde S. Ambroſ. lib. 4. de Sacramentis capite 6. *Si quotieſcumque effunditur ſanguis Chriſti, in remiſsionem peccatorum effunditur, debeo ſemper accipere; qui ſemper peco, debeo ſemper habere medicinã.* Et in ſol. ad 3. docet D. Thomas, quod ex amore prouocatur deſiderium ſumendi; ex timore autem conſurgit humilitas reuerendi: & quia amor, & ſpes, ad quæ ſemper Scriptura nos prouocat, præferuntur timori: ideò magis infrequentiam, quam in raritatem inclinandum, conſiderando actũ ex genere. Idem docet D. Thomas in 4. diſt. 12. q 3. ar. 1. q. 2. Et 1. ad Cor. 11. lect. 7. ad illa verba: *Non diiudicans corpus Domini*: inter alia ait D. Tho. *Quia tamen amor præfertur timori, cõmendabilius eſſe videtur, quod aliquis frequentius ſumat, quam quod rarius.* Et quod hæc eſt *communis ſententia Theologorũ*, teſtatur Suarez diſp. 99. ſect. 4. conc. 2. it ferens S. Bonau. Richardum, Paludanum, Gabrielem, Adrianum, & Petrum de Soto. Et quod ſumitur ex Concilio Tridentino ſeſſ. 13. cap. 8. & ſeſſ. 22. cap. 6. *Optaret (inquit) Sancta Synodus, vt in ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramẽtali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quoad eos Sanctiſsimi huius Sacrificij fructus vberior proueniret.* Si autem magis eſſet conſulenda raritas, quam frequentia, non optaret Concilium, vt in ſingulis Miſsis fideles adſtantes communicarent. Quare S. Ignatius Martyr epiſtola ad Epheſios, ait. *Date operam, vt frequentius congregemini ad Euchariſtiam.* Idemque docent SS. Patres, quorum teſtimonia Suarez refert.

4 Ex quatuor rationibus, quas affert, vltra rationem aſsignatam D. Thomæ, tertia eſt facilior: quia, qui communicat, ceteris paribus, excedit alium in fructu ſacramẽti ex opere operato: poteſt autem faciliè in alijs eſſe æqualitas; quia voluntas communicandi digne, ex ſe non eſt minus bona, & meritoria, quam affectus abſtinendi etiam ex reuerentia: ergo ex ſuo genere illud eſt eligibilius. Alias rationes eleganter proponit Soto, §. *Secunda propoſitio.*

5 Ex quo infert Lugo diſp. 17. ſect. 1. n. 2. quod in genere loquendo, non expedit prohibere omnes fideles abſolute à cõmunione quotidiana: hoc enim eſſet prohibere illos ab eo quod eſt de ſe perfectius, & vtilius; ſicut ſi prohiberentur à voto caſtitatis, vel ſtatu Religionis. Quare merito Congregatio Cardinalium quarto volumine deciſionum Rotæ in declaratione præfati loci Tridentini, decreuit huiuſmodi prohibitiones eſſe pernicioſas. *Obſtat* (inquiunt) *Concilium Tridentinum Epiſcopo volenti præſcribere certa tempora, vt dies Dominicos, quartam, & ſextam feriam, quibus tantum licet viris laicis, coniugatis, negotiatoribus, & mulieribus etiam non coniugatis, Sanctiſsimam Euchariſtiam ſumere, etiam ob irreuerentiam, quam poteſt quotidiana huius Sacramenti ſumptio in ſua Diœceſi parere. Hæc ſunt deciſum in menſe Ianuarij 1587. Obſtare, quia antiquo tempore, per dies conſecrationis, omnes adſtantes ſumebant Euchariſtiam: & ideò licitum eſt quotidie Euchariſtiã ſumere.*

Hæc

Hæc ſunt verba Cardinalium: ex quibus cõſtat, vtum quotidianum Euchariſtiæ laudabilem eſſe, & deſiderandum ob innumeros fructus, quos parere poteſt in Eccleſia. Hæc ibi.

6 Quia tamen vſus ſacramenti; non ſolum attendi debet ex parte virtutis ipſius ſacramenti; ſed etiam poteſt conſiderari ex parte ſumentis (vt notat D. Thomas) in quo requiritur diſpoſitio, & ex parte cuius conſiderari debet fructus ſacramenti; ideò conſiderãdo adæquatè, & in individuo ſũptionem Euchariſtiæ videndum in particulari, quæ frequentia ſit conſulenda?

§. II.

Doctorum ſententiæ.

7 SEntentiæ præcipuę, quarum cer-os auctores inuenio, ad tres claſſes reducuntur; licet ſub diuidantur in alios dicendi modos. Prima conſulit omni qui credit ſe liberum à culpa mortali, vt quotidie communicet, ſi fieri poteſt. Ita Alexander Alenſis 4. p. q. 51. membro 3. in editione antiqua; & in noua editione 4. p. q. 11. membro 2. art. 4. §. 1. q. 2. & 4. Gabriel Biel. lect. 87. in Canonem Miſſæ, & Gerſon trac. 9. ſuper Magnificat. Salmeron to. 9. trac. 41. Antonius de Molina de Inſtructione Sacerdotum tract. 7. per ſeptem capita. Omnes tamen hi, & alij antiqui, praxim hui' quotidianæ communionis remittunt prudentiæ Confeſſarij, & tot apponunt limitationes, & adnotationes obſeruandas pro ſecularibus, vt in praxi parum videantur abeſſe ab authoribus aliarum ſententiarum.

8 Magis indiſcrete pro quotidiana omnium communione, militarunt Petrus Vincentius de Marcilla in Memoriali ad Archiepiſcopum Compoſtellanum, & in libro inſcripto Additiones ad memoriale, & poſtea Maurus de Valderas contendentes omnes cuiuſque ſtatus, & ſexus conuenienter quotidie communicare, dum probabiliter iudicarẽt ſe eſſe ſine culpa mortali, & hoc poſſe facere nõ ſolũ ſine licentia Cõfeſſarij; ſed etiam inuito, ac diſſuadente confeſſario. Quamvis Maurus addat ruſticis, & ignaris non eſſe conſulendum, accedere ſine licentia Confeſſarij, eo quod faciliè poſsit contingere incidiſſe in aliquod mortale, cuius grauitatem ignorent. Semel tamen obtenta abſolutione à peccatis, non curandum de alia licentia ad quotidie communicandum. Idem docent latè Ioannes Sanchez in Selectis diſp. 22. & 23. Martinus de S. Ioſeph to. 1. lib. 1. tract. 8. de Euchar. nu. 2. Antonius Bernaldus de Braojos in quodam libello impreſſo Compluti, qui refert Hieronymum Perez, & Antonium de Rojas. Latiſsimè Ludouicus à Conceptione in Examine tract. 2. de reſt. caſu 45. à folio 275. vſque 282.

9 Per oppoſitum alij fere nũquam admittunt conſulendum fæcularibus laicis vt quotidiè communicent; licet in aſsignãda frequentia varient. Ita ſumitur ex Diuo Bonauentura in 4. diſt. 12. parte 2. q. 2. & libro 2. de profectu religionis cap. 77. dicente: *Vix aliquis tam religioſus eſſe videtur, & ſãctus (exceptis Sacerdotibus) quin ſemel in ſeptimana ſufficiat ei ex conſuetudine communicare, niſi ſpecialis cauſa quandoque, vel ratio plus ſuadeat, infirmitas ſuperueniens, vel ſingulariter feſtiuitas ſolemnis, &c.* Beato Alberto Magno in 4. diſt. 13. art. 27. & 28. & in lib. de Miſſa in fine. Tenentque Dominic. Soto in 4. diſt. 12. q. 1. art. 10. ad 3. propoſ. 3. Caietanus 3. p. q. 80. art. 10. Ouandus in 4. diſt. 12. in fine. Barthõlomeus Medina in Summa de tertio præcepto Eccleſiæ §. 42. Nuño q. 80. art. 10. diffic. vnica à conc. 7. vſque ad 11. Petrus Ledeſma to. 1. de Euchariſt. cap. 14. conc. 4. Ioan. à Cruce de Euchariſt. q. 5. dub. 6. conc. 2. Et quod plus eſt, venerabiles, & piiſsimi viri Ludouicus Granatenſis, & Ioannes Auila. & nouiſsime Illuſtriſsimus Tapia Hiſpalenſis Archiepiſcopus in doctrina Chriſtiana.

10 Tranſcribam verba Cardinalis Caietani, & M. Dominici Soto, quia ab eis reliqui deſumpſiſſe videntur. Caietanus in Commentario articuli decimi ſic ait. *Circa quotidianam celebrationem*, nota Auguſtini verbum: *Sic viue, vt quotidie mereamis accipere*: quoniam per *ſic viuere*, intelligendum eſt ſpiritualem vitam ſic ducere, *vt quotidiana communione ſemper augeatur*: alioquin non ſic viuitur, vt quotidie mereamur accipere: debet quotidie ſic eſſe diſpoſitus, vt fructum Euchariſtiæ percipiat: fructus autem ſpiritualis huius cibi eſt, non ſolum actualis refectio ſpiritus; ſed augmentum gratiæ; quoniam per totũ tẽpus præſentis vitæ ſumus in ſtatu augmẽti. Propter quod crebro, aut quotidie cele-

brantes diſentiant in ſe ipſis fructum præteritæ celebrationis; & ſecundum profectum, vel defectum, quem experiuntur in ſe, profequantur; vel a profecutione deſiſtant. *Qui enim multis celebrationibus peractis, ad actus virtutum non melius ſe habet, quam prius: paſſionibusque non minus ſubijcitur, quam prius, parum, aut nihil celebrando profecit.* Dico autẽ, *parum*, quia forte quoad aliquam actualem deuotionem profecit. Dixi quoque, *poſt multas celebrationes*: quoniam non audeo aſſerere, in qualibet celebratione oportere celebrantem eſſe diſpoſitum; ſic, vt per quamlibet celebrationem augeatur habitus gratiæ: Dicet enim fortaſſe quiſpiam, quod etiam puer in ſtatu augmenti, non ex quolibet ſumpto cibo ſigillatim augetur: Quamuis hoc nõ multum vrgere videatur: quia augmentum corporale à virtute naturali determinata ad naturalem diſpoſitionem fit: augmentum autem Charitatis a diuina fit virtute, quandocunque anima ad hoc ſe ſufficienter præparauerit. Si hæc affirmat Caietanus pro Sacerdotibus communicantibus; quid dicet pro laicis communicantibus, vxoribus, & curis huius ſæculi præpeditis?

11 Cum minore rigore loquitur Soto; ſed non cum tanta amplitudine vt tempora noſtra ferunt. In primis articulo 10. ad 3. §. *Secunda propoſitio* in fine ait. Si delitiæ Chriſti, quæ Deiſapientia exiſtit, eſt eſſe cum filijs hominum, quo plus nobis intus adeſt, maiores ſunt eius delitiæ: intimus autem modus nobis incorporandi nos Chriſto eſt per hoc ſacramentum. Quo circa regula illa Caietani, quod qui nõ ſentit ſe proficere; imo tepidus ſibi, & frigidꝰ apparet, tunc abſtineat; licet non ſit vſque adeò aſpernanda: Neque tamen omnino eſt certa: nam quandoque Dæmonum opera illi nobis, tepores accidunt, per quos nos moliuntur à ſacramento arcere. Vnde vt ait Gerſon tractatu 9. ſuper Magnificat, perinde tunc eſſet abſcedere à ſacramento, ac ſi quis, dum frigeret, ad ignẽ accedere recularet.

12 Proprium de propoſita difficultate iudicium magis in particulari proponit Soto ſubiungens. Tertia nihilominus adhibetur propoſitio, ſecundum diuerſos perſonarum ſtatus. Illis qui corruptis affectibus fluctuant, licet quotidie reſurgant, non eſt tantum conſilium quotidie ad ſacramentum accedere; *etiam ſi ſint Sacerdotes.* Tum, quia timendum illis eſt ne non ſit eorum pœnitentia legitima: Tũ quia neque ſinceram, & caſtam reuerentiam afferre poſſunt, vt ſacramentum pro dignitate æſtiment.

Aliis vero ſecularibus coniugatis, qui rei familiari inſeruiunt, *licet à peccatis mortalibus ſint liberi, non conſulerem frequentius, quam à quindena in quindenam ad ſacramentum accedere.* Nam quamuis curam habeant expurgandæ conſcientiæ, nihilominus, vt ait Paulus, non poſſunt non curare quo modo placeant vxoribus, & quomodo rei familiari proſpiciant: quod frequentiori ſumptioni ſacramenti non eſt adeò congruens. Potiſſimum, quod in Religionibus illis, qui non ſunt Sacerdotes, non datur frequentius Communio. Tametſi hoc nec ita multum vrgeat; quia ratio huius inſtituti eſt, quod non poſſent citra notam infamiæ aliqui accedere, quin omnes accederent. Et non eſt decens omnes frequentius cogere, quam bis in mente. Quo circa, *ſi inter ſeculares eſſet aliqua perſona, & probitate, & modeſtia inſignis, nulla eſſet irreuerentia, imò deceret forte ſemel in hebdomada communicare; cæterum autem nullatenus approbare poſſem.*

Sacerdotes vero, & Religioſos, *dummodo integræ ſint, & probatæ vitæ*; non modo nulla eſt temeritatis effigies, verum eſt etiam religionis exemplum quotidie celebrare. Refert namque Gregorius li. 6 Dialog. cap. 56. de Beato Caſsio Epiſcopo Narnienſi, quod quotidie celebrabat; & audiuit vocem de Cœlo dicentis: *Age quod agis, & non ceſſet pes tuus, in Natali enim Apoſtolorum venies ad me.* Quo vtique die poſt ſeptenium migrauit ad Dominum. Hæc Soto. Nuño, & alij.

13 At vero, quia Diuus Thomas articulo 10. ad 5. concludit: quod conſulitur in libro de Eccleſ. dogmat. *Omnibus diebus Dominicis eſſe communicandum.* Ideò iam communius pro ſæcularibus terminus ſeptimanæ aſſignatur, vt docent Petrus Ledeſma, & Ioannes à Cruce vbi ſupra, & Suarez diſp. 69. ſect. 4. conc. 3. in fine. Vnde Coninch q. 80. art. 10. num. 82. ſic ait. Quam frequenter autem vnumquemque conueniat communicare, generalis regula præſcribi non poteſt, ſed ex ſtatu, ac cõditione cuiuſq; perſonæ prudenti iudicio expectandũ eſt. Si tamen *conſideremus prudentiſſimorũ per orbẽ Chriſtianum hac in re iudicium, & praxim; laicis, qui timorate viuunt, & à grauioribus abſtinent peccatis, videtur conſulendum, vt ſemel per hebdomadam communicent; nec ſæpius, niſi particularis vetto occurrat.* Præſertim ſi coniugati ſint, qui partim ob Matrimonij ſtatum, partim ob varias occupationes, vix poſſunt ſe digne præparare ad ſæpius communicandum ea deuotione, quam tantum ſacramentum requirit. Et ſi velint diligentem dare operam, facilè poſſent ſe ſaltem diebus Dominicis ad hoc præparare. Perſonis autem continentem vitã agentibus, & omnino à mundo abſtractis, iudicio prudentis confeſſarij poſſet facilè concedi, vt etiam diebus feſtis per hebdomadam occurrentibus communicarent. Cauenda tamen etiam eſt ijs nimia frequẽtia, ne vel appareant omnino ſingulares, aut ſuo exemplo alios eo pertrahant, vt frequentius communicent, quam ipſis expediat. In quibus omnibus diſcernẽdis prudentis Confeſſarij conſilio opus eſt. Idem docent Filliutius to. 1. tract. 4. cap. 7. num. 199. Bonacina to. 1. diſp. 4. de Euchar. q. 7. punc. 2. n. 16.

14 Hæc doctrina veriſſima videtur regulariter loquendo; & quoad ſeculares cõiugates, rariſſimam patitur exceptionem. Ex ea vero parte qua numquam permittit religioſis non Sacerdotibus, & Monialibus, & alijs continentibus, quod quotidie de licentia prudentis Confeſſarij, imò & multis Sæcularibus, qui reperiuntur puri, & feruentes, & quorum tota fere vita eſt continua præparatio ad communionem, quod quotidie eam recipiant, nimis rigida mihi videtur, & non conſona doctrinæ Diui Thomæ, & Sanctorum Patrum. Tres ergo partes continet noſtra ſententia. Prima, quod non expedit omnibus iuſtis indifferẽter, cuiuſcũque ſtatus, & vitæ ſint, quotidiana cõmunio, neque eſt eis vtilior; licet nõ ſit illicita. Secunda, quod in hoc ſtandũ eſt iudicio prudentis confeſſarij. Tertia, quod non erit imprudens Confeſſarius, ſi aliquas perſonas probatæ vitæ, quæ non ſolum abſtinent à mortalibus, ſed & venialia plena deliberatione committere, diligentiſſimè præcauent, & ſunt abſtractæ à negotijs, & impedimentis ſæcularibus, ad communionem quotidianam admittat: quod facilè euenire poteſt in religioſis, & ſæcularibus cælibem vitam agentibus.

15 Duæ primæ partes ſunt Theologorum communes, vt latè probant Bartholomæus Medina in Summa præc. 3. Eccleſ. §. 42. Ludou. Lopez 2. p. Inſtruc. cõſc. cap. 66. Et Cardinalis Lugo diſp. 17. de Euch. per quatuor ſectiones (vbi n. 335. ait. Vnde non deſunt, qui doctrinam illam de non ſequendo conſilio Confeſſarij in ordine ad Communionem, temerariam, & ſcandalo famꝰ iudicent, cũ quibus ſentit Luiſius Turianus in diſp. Eccl. diſp. 36. cent. 4. dub. 44.) & Serlogus Anteloquio 4. ad Cantica lec. 10. & 11. Salazar, & Perlinus in libris de frequentia; & vſu ſacræ Euchariſtiæ: & plus quã quadragiata auctores refert Diana pars 11. tract. 7. miſcellaneo reſ. 15, dicens oppoſitum non eſſe admittendum, vtpotè contra communem opinionẽ Doctorum, & contrà praxim Eccleſiæ, & vſũ omnium Confeſſariorum: & latè Hieronymus Garcia in Summa tract. 3. diffic. 4. dub. 5. punct. 2. & 3. Notatione ſunt digna verba B. Alberti Magni diſt. 6. de Euchariſtia tract. 4. cap. 3. n. 3. *De his, qui mulieres ad diem communicant, videtur mihi, quod acriter reprehendendi ſunt; quia nimio vſu valeſcere faciunt Sacramẽtum; vel potius ex leuitate mulierum putatur eſſe deſiderium, quam ex deuotione cauſatum.* Hæc ibi. Quæ directè procedunt contra ſecundum modum primæ ſententiæ. Cum ergo hæ primæ partes adeo ſint ab alijs firmatæ, & vlteriore comprobatione non indigeant, tranſeamus ad tertiã partem, in qua ſola eſt diſcrimen noſtræ, & præcedentis ſententiæ.

§. III.

Quid de communione quotidiana ſentiant Patres, & Doctores?

16 ET in primis eſt ad mentem D. Thomæ, qui illas limitationes non apposuit, nec etiam minum quindecim, velocio dierum; nec diſtinxit inter has, & illas perſonas; ſed abſolutè protulit laudabile eſſe quotidie ſumere, dum homo quotidie ſe paratum inueniat. Quamuis enim è diametro opponatur D. Thomas auctoribus primæ ſententiæ propter duo, & quia illi non requirunt etiam præparationem, quam carẽ etiam culpæ mortalis; & D. Thomas requirit, quod accedat cum magna deuotione, & reuerentia ad hoc ſacramentum: & quia docet, quod multoties, & vt in plurimũ non eſt vtile omnibus hominibus quo

ſidie ad hoc ſacramentum accedere: quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta huius deuotionis occurrunt, propter corporis indiſpoſitionem, vel animæ; & tamen auctores primæ ſententiæ nil horũ dicunt impedire vt conſulatur omnibus frequentia. Verumtamen D. Thom. etiam opponitur nimio rigori ſecundæ ſẽtentiæ, contra quem ex D. Auguſtino, & D. Thoma arguitur. Si aliquis, ſiue Sacerdos, ſiue Sæcularis, ſiue vir, ſiue fœmina, ſe quotidie ad ſumendam Euchariſtiam paratum inueniat cum magna deuotione, & reuerentia ad hoc ſacramẽtum, laudabile eſt, & conſulendum quod quotidie accipiat, & habet ius vt ſibi quotidie miniſtretur. Sed inueniuntur multæ Sanctimoniales, & religioſi non Sacerdotes, & Sæculares probatæ, & eximiæ virtutis, quos Confeſſarij prudenter iudicant paratos vt accedant cũ magna reuerentia, & deuotione ad hoc ſacramentum: ergo laudabile, & ipſis conſulendum eſt, quod quotidie ſumãt. Minorẽ quotidiana experientia noui; quia etiam hoc miſerabili ſæculo ſunt multi, qui ex toto corde Deum diligant, & curent ambulare in mandatis, & iuſtificationibus Domini ſine querela. Maiorem docent S. Auguſtinus, & D. Thomas art. 10. illis verbis. *Et idcò ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inueniat, laudabile eſt quod quotidie ſumat.* Vnde Auguſt. in ſer. 28. de verbis Domini, cum diciſſet, *accipe quotidie, vt quotidie tibi proſit*; ſubiungit; *ſic viue vt quotidie merearis accipere.* Hoc autem conſilium, non ad ſolos Sacerdotes, aut Religioſos, & Moniales, ſed ad omnes Chriſti fideles pertinet: Si ergo Confeſſarij iudicio in aliquibus id verificatur, eis quotidiana communio nõ eſt denegãda. Idem repetit in fine corporis articuli.

17 Et confirmatur primo, nã in ſolutione ad primum non ſemel idem docet illis verbis: *Et idcò quia quotidie homo indiget ſalutifera Chriſti virtute, quotidie poteſt laudabiliter hoc ſacramentum ſuſcipere.* Et infra id probat optima ratione, & auctoritate: quia *hoc ſacramentum eſt cibus ſpiritualis: vnde ſicut cibus corporalis quotidie ſumitur: ita & hoc Sacramentum quotidie ſumere laudabile eſt.* Vnde Dominus Luc. 11. docet petere: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* Quam expoſitionem confirmat ex verbis S. Auguſt. ſer. 28. de verbis Dñi: & eſt S. Cypriani ſer. 6. de orat. dominica, & S. Ambroſij lib. 5. de Sacram. c. 4. relatus. *Non iſte, de cõſecrat.* diſt. 2. Deinde in ſol. ad 2. docet D. Thom. *quod in hoc ſacramento traditur nobis memoria paſſionis Chriſti per modum cibi, qui quotidie ſumitur. Et ideò quantum ad hoc ſignificatur per manna, quod quotidie dabatur populo in deſerto.* Ecce quod ex parte ſymboli, & figuræ, & ex pane vero ſuperſubſtantiali, quẽ panem dandum quotidie petimus, admittit D. Thomas, quod ſi adſit debita præparatio, quotidie laudabiliter datur, & ſuſcipitur.

18 Confirmatur ſecundo, ſi propter aliquam rationem indecens eſſet, quod vno die poſt alterum laicus communicaret, maximè, quia huic ſacramento, in quo totus Chriſtus continetur, maxima reuerentia debetur: & ad reuerentiam pertinet abſtinere à Communione reputando ſe indignum; & ne nimio vſu vileſcat ſacramentum: ſed hanc rationem D. Thomas iudicat non obſtare: ergo iuxta eius mentẽ eſt, vt potius conſulamus quotidianam communionem illis, quos paratos iudicamus, quã eis denegemus. Probatur minor, quia hanc rationem ſibi obiecit in tertio argumento, & eo non obſtante, conſulit communionem quotidianam, optima id ratione confirmans dicens, quod reuerentiæ huius ſacramenti habet timorem amori coniunctum (vnde timor reuerentiæ ad Deũ, dicitur timor filialis, vt in 2. p. dictum eſt 1. 2. q. 67. art. 4. ad 2. & 2. 2. q. 19. art. 9.) ex amore enim prouocatur deſiderium ſumẽdi; ex timore autem conſurgit humilitas reuerendi. Et ideò vtrumque pertinet ad reuerentiam huius ſacramenti, & quod quotidie ſumatur, & quod aliquando abſtinea-tur. Vnde S. Auguſt. epiſt. 118. cap. 3. dicit. *Si dixerit quiſpiam non quotidie accipiendã Euchariſtiã; alius contra; faciat vnuſquiſque, quod ſecundum fidem ſuam pie credit eſſe faciẽdum; neque enim litigauerunt inter ſe Zachæus, & ille Centurio, cum alter eorum gaudens ſuſcepit Dominum; & alter dixit; non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum: ambo Saluatorem honorificantes; quamuis non vno modo.* Amor tamen, & ſpes, ad quæ ſemper Scriptura nos prouocat, præferuntur timori. Vnde & cũ Petrus diſſiliet Lucæ 5. *Exi à me Domine, quia homo peccator ſum*; reſpondit Ieſus, *Noli timere.* Ecce, quod vbi erat locus propriè negãdi, quod vmquam liceret quotidiana Cõmunio propter reuerentiã debitã tanto ſacramẽto; non id affirmat D. Thomas: hortatur peccatores contritos, & tremẽtes, vt accedant cum amore, & ſpe, quibus expelli-

tur timor ſeruilis, & conſeruatur timor filialis.

19 Totum hoc latè propoſuerat Diuꝰ Thomas in 4. Sententiarum diſt. 12. q. 3. ar. 1. q. 2. vbi inter alia ait. *Si aliquis experimentaliter cognoſceret ex quotidiana ſumptione feruorem amoris augeri, & reuerentiam nõ minui; talis deberet quotidie communicare.* Quod latius proſequitur art. 2. quæſtiuncula tertia: Ergo ſi Confeſſarius cognoſceret laicum, vel religioſum, aut monialem, ex quotidiana communione creſcere in virtute, & frequentiam non minuere reuerentiam, non ſolum poſſet, ſed deberet quotidie communionem conſulere, iuxta doctrinam S. Thomæ.

20 Qui adhuc clarius fauet 1. ad Corint. 11. lec. 7. ad illa verba: *Non diudicans corpus Domini*: vbi poſt doctrinam relatam, ſubiungit. *Quia tamen amor præfertur timori per ſe loquendo, commendabilius eſſe videtur, quod aliquis frequentius ſumat, quam quod rarius.* Quia tamen, quod eſt in ſe eligibilius, poteſt eſſe minus eligibile quãtum ad hũc, vel illum; conſiderare quilibet in ſe ipſo debet, quem effectum in ſe habeat frequens ſuſceptio huius ſacramenti: *Nam ſi aliquis ſentiat ſe proficere in feruore dilectionis ad Chriſtum, & in fortitudine reſiſtendi peccatis, quæ plurimum conſequuntur homines, debet frequenter ſumere.* Ecce quot vicibus frequentem, & quotidianam communionem conſulat D. Thomas; licet numquam omnibus iuſtis indifferenter conſulat. Vnde iſto vltimo loco, & omnibus alijs iam relatis immediatè ſubiungit. *Si verò ex frequenti ſumptione ſentiat aliquis in ſe minui reuerentiam huius ſacramenti, monendus eſt vt rarius ſumat.* Et in 4. Sententiarum. *Si autem ſentiret per quotidianam frequentationem reuerentiam minui, & feruorem non multum augeri, talis deberet interdũ abſtinere, vt cum maiori reuerentia, & deuotione poſt modum accederet: vnde quantum ad hoc vnuſquiſque relinquendus eſt iudicio ſuo: Et hoc eſt, quod Aug. dicit: Si dixerit quiſpiam, &c.* Ex quibus omnibus diligenter perpẽnſis, fit perſpicuum, hæc duo luminaria magna Auguſtinum, & Thomam, vtramque extremam ſententiam declinare, & media via tutiſſima incedere, nec omnibus iuſtis indifferenter negando quotidianam communionem, nec omnibus indifferenter concedendo. Vnde Catechiſmus Pij Quinti parte 2. cap. 4. §. 61. prudenter ait. *Vtrum autem ſingulis menſibus, vel hebdomadibus, vel diebus, id magis expediat, certa omnibus regula præſcribi non poteſt.*

21 Antiquioreſque Thomiſtæ ſic Doctorem Angelicum intelligentes, omnino conſone ad eius doctrinam loquuntur. Paludanus in 4. diſt. 12. q. 1. art. 4. num. 15. ſic ait. Prima concluſio, quod expedit frequẽter ſumere (& probat ratione D. Thomæ in 4. diſt. 12. q. 3. art. 1. q. 1.) quia ſæpè peccamus, & ſæpè medela indigemus. Et ſicut continuum ieiunium cibi corporalis attenuat, & debilitat (etſi non minuat vitam, prout viuere viuentibus eſt eſſe; quia eſſe ſubſtantiale non intenditur, & remittitur) tamen diſponit ad mortem: Sic nimis ieiunare ab iſto cibo animã debilitat: etſi Charitatem in eſſentia non remittat: tamen ad mortale inclinat; & infirmitates venialiũ multiplicat, & feruorem conſumit. Econtra quando ſæpè, & digne ſumitur, ſemper nutrit reſtaurando deperdita in illo, qui habet venialia; & ſemper auget in illo, qui nõ habet: ſicut in Beata Virgine, quam credo ſæpè communicaſſe; multiplicat bona opera. Vnde Bernardꝰ in vita Beati Malachiæ: Hoc ſacramentum potens eſt peccata conſumere, debellare obuias poteſtates, inferre Cœlis animas reuertentes.

22 Sed magis in ſpecie proponit ſecundam cõcluſionem num. 16. inquirens, vtrũ expediat omni die communicare? Et reſpõdet: *Et quidem in homine, qui ſentit per hoc deuotionem augeri, irreuerentiam non minui, expedit.* Vnde in Vitis Patrum conſuetudo erat Sancto Hoſ non prius corporalem cibum ſumere, quam ſpiritualem Chriſti cõmunionem accipere. Vnde diſt. 68. cap. Caſsius, &c. (de quo iam diximus nu. 12.) E contra, ſi ſentiat homo deuotionem non augeri, & reuerentiam minui, quia nimia familiaritas parit contẽptum, *debet aliquando abſtinere; & non quotidie ſumere.* Vnde in Vitis Patrum Beatus Apollonius admonebat, *vt ſi fieri poſſet* (ſupple, ſine minutione reuerentiæ) *monachi quotidie communicarent myſterijs Chriſti; ne forte; qui ſe longe facit ab his, longe fiat à Deo.* Hæc Paludanus.

23 Sequuntur S. Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 12. §. 5. & tit. 13. cap. 6. §. 15. Sylueſter verbo Euchariſtia 3. q. 15. in fine. Petrꝰ Soto de Inſtitutione Sacerdotum lec. 9. in fine hæc habet, pro praxi valde notanda verba: Sed nos putamus (inquit) etiam hoc addendum, ne facile, hi maximè, qui ad hoc vocati ſunt, abſtineant: eo quod hic minor profectus virtutum, vel deuotionis, ſicut, & diminutio paſſionum, *non ſit ex ſenſu aliqua experientia diſcernenda.* Nonnum

quam

quam enim Deus permittit latere nos profectum noſtrum: nonnumquam, & maximè proficientes permittit grauiſſimis affligi tentationibus, vt videantur ſibi ipſi dere licti. *Quare, ſi ex hoc abſtineamus, fiet, vt cum maxime accedendum eſſet, tunc nos ſubſtrahamus.* Igitur deliberatio animi vera, odium malorum, & deſiderium verum virtutum; ſi adſint, accedendum eſt. Et (vt Ambroſius dicit) quia quotidie peccamus, quotidie accipienda medicina. Deinde id conſiderare debet, qui abſtinet, vt non in occaſionem otij, & torporis, aut certe noxiæ alicuius occupationis vtatur hac abſtinentia. Si abſtinendum fuerit, abſtinendum eſt cũ maiori cura deuotionis, & exercitij ſpiritualis.

24 Nec etiam illud prætermittendum, quod Adrianus Pontifex diligenter illo loco notauit, quod cum ſuperbiã ſit noſtræ diſpoſitioni, aut puritati inniti; & magnæ ingratitudinis tantis Dei beneficijs non vti; *maiori periculoſe exponit facile ſe ſubſtrahens à ſacramento, quam qui humiliter de ſe diffidens, & diuinæ miſericordiæ innixus accedit.* Ex his in ſpeciali iudicari poterit quid magis conueniat. Qui vero ex his nondum de ſe iudicare poteſt, prudentis viri requirat, & ſequatur conſilium. Hæc in fine ſectionis.

25 Antea etiam, §. *Quia vero* folio 112. dixerat. Conſultiſſimum erit iudicio diſcreti, & prudentis conſultoris, & maximè confeſſoris, frequentius accedere ad hoc ſacramentum. Panis quotidianus vocatur (vt infra oſtendemus) *& quotidie dicunt Ambroſius, & Auguſtinus ſumendum.* Et certe magnæ eſt ingratitudinis, & incuriæ ſalutis propriæ tam raro ad hoc ſacramentum accedere: vt non ſit mirum, ſi nobis illud Pſalmi 101. contingat: *Percuſſus ſum vt fœnum, & aruit cor meum*, ab omni ſcilicet deuotionis pinguedine: *Quia oblitus ſum comedere panẽ meum.* Et hoc tantum magis obligat, quanto pericula, & tentationes amplius increſcunt. Hactenus ibi. Et Martinus Ledeſma 1.p. Quarti q. 21. art. 10. dub. 5.

26 Propter hoc rectè monet Marcus Huertos in Compendio de Euchariſtia folio 257. *Confeſſor debet eſſe liberalis in hoc, concedẽdo frequenter cõmunionem eis, qui cum puritate, & ſimplici corde petunt illam.* Et Reuerẽdiſſimus M. Ioannes à S. Thoma in aurea illa explicatione doctrinæ Chriſtianæ parte 1. de Euchariſtia folio 86. inquirit. *Es mejor comulgar cada dia, ò dilatar la comunió?* Et reſpondet. *El dilatar mucho es lo peor, y el comulgar cada dia, como aya diſpoſicion conueniente, es cierto que es lo mejor, y aſsi lo dize la Igleſia.* Et infra folio 87. *En los que no dizen Miſſa, el comulgar cada dia pide diſpoſicion mas que ordinaria, y de gente perfecta, por que los tales no llegan ſolo por la neceſsidad, ſino por mucha familiaridad.* Ergo ſtante hac ſpeciali diſpoſitione, vel magna neceſsitate, conſulit communionem quotidianam.

27 Imò Henricus Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 53. ait. *Prudens Confeſſarius aluteo homine non exquirat diuinam, aut angelicam puritatem;* ſed ſatis eſt ea probatio, vt de præteritis habeat iuſtam actuſſarionem, & de præſenti nõ habeat iniuſtam dilectionem; de futuro vero iuſtam voluntatem: ſic ſufficienter diſpoſitus accedet. Et nu. 4. probat, quod rigidus eſſet Confeſſarius, qui laicis vitæ probatiſſimæ non permitteret quotidie communicare. Quod tandem fatetur Nuño hic conc. vlt. & Villalobos 1. p. diſſic. 41. num. 3. Trullench lib. 3. cap. 6. dub. 6. num. 8 Fagundez de tertio Eccleſiæ præcepto lib. 3. cap. 7. Caſtrus Palaus trac. 21. diſp. vnica punc. 16. num. 2. Stephanus Bauny tom. 1. trac. 5. de ſuſcipientibus Euchariſtiam q. 8.

28 Hanc ſententiam, & non primam, probant omnes Patrum auctoritates, quæ pro illa ſolent coaceruari: & non paucæ habentur in Theatro vitæ humanæ tomo 3. Verbo *Euchariſtia* titulo *frequens communio ſuadetur. Vbi etiam nonnulla de quotidiana, an promiſcue permittenda?* Folio 439. Quas ſic intelligendas, iam olim declarauerat deuotiſſimus erga hoc diuinum Sacramentum S. Bonauentura (de quo S. Antoninus 3. p. Hiſtor. tit. 24. cap. 8. refert, quod cum vna die Miſſam audiſſet, ad eius confortationẽ vna de particulis hoſtiæ conſecratæ, etiam per Sacerdotem diuiſæ, ſolo Domini iuſſu in os eiuſdem intrauit, & ipſum guſtu ſuauiſſimo ſaginauit) in 4. diſt. 12 parte 2. q. 2. vbi propoſitis rationibus dubitandi, ſic concludit. Si ergo quæritur, vtrum expediat frequentare alicui? Dicendum, quod ſi videat ſe eſſe in ſtatu Eccleſiæ primitiuæ; laudandum eſt quotidie communicare. Si autem in ſtatu Eccleſiæ finalis, vt pote frigidõ, & tardum; laudandum eſt quod raro. Si autem medio modo; medio modo ſe debet habere; & aliquando debet ceſſare, vt acdiſcat reuerentiam; aliquando accedere, vt inflametur amore. Quia tali hoſpiti debetur honor, debetur, & amor: & tunc ſecundum illam

illam partem, ſecundum quam ſe viderit melius proficere, ad illam magis declinet; quod homo ſolum experientia diſcit. *Omnes ergo rationes ad primam partem profrequentia, intelligũtur, ſalua debita præparatione, quæ in paucis. eſt vt ſemper.* Hæc Sanctus Doctor. Vbi ſic impugnat priorem ſententiã, quod relinquit locum tertiæ: nam ſupponit, imò, & docet, aliquos, licet pauciſſimos, nunc reperiri, quibus, vel ſemper, vel ſæpè, expedit quotidie communicare: & hoc ſibi intendimus. Ipſeque Sanctus de profectu Religioſorum cap. 77. inter alia ait. Humilitas etiam non eſt vſque quaque ſecura, propter quam diu ſe ſubtrahit; quia ſi ſit non eſt dignus ſæpè corpus Chriſti percipere; ita nec ſemel. *Ideò non recipimus illud, quaſi digni mus; ſed vt illo nos ſæpè viſitãte, & habitaculum cordis, & corporis noſtri ſub tantarante, magis, ac magis digni efficiamur.*

29 Accedit reuelatio facta S. Getrudi, quam referunt Bloſius in Monili Spirituali cap. 6. & Lugo diſp. 17. ſec. 2. num. 27. Et Laurentius Beyerlinch in Theatro vitæ humanæ tom. 3. verbo *Euchariſtia* folio 440. quæ à Domino intellexit: Quot quot viri, vel fœminæ ſæculares viuunt in aliquo ſtatu, qui à Deo, & Eccleſia non diſcordet, ſiue ſint in Matrimonio, ſiue extra Matrimonium, ſiue vendant, ſiue emant, ſeu quauis alia licita ratione victum ſibi parent, ſi bona voluntate prædicti ex Dei gratia perſeuerant in bono, & à grauibus culpis ſe ſe continent; viramque ſuam ſecundum Dei præcepta, ac ſanctæ Eccleſiæ decreta dirigere volunt: peccataque ſua humili corde Sacerdoti confitentur; hi omnes de Dei miſericordia confiſi *venerandum Euchariſtiæ ſacramentum in ſolemnitatibus, vel diebus à Patre ſpirituali ipſorum ſtatutis accipere poſſunt:* Licet enim rebus externis multipliciter occupati ſint, & in leuiores culpas ſæpius cadant; pro viribus tamen ſunt iuſti in omnibus, ob idque Deo placent. *Inueniuntur autem non nunquam inter eos, qui habitum ſecularem geſtant, aliqui tam puri, & feruentes, vel Sancti, vt quotidie ſacram communionem percipere poſſint.* Prior pars expugnat ſecundum modũ dicendi primæ ſententiæ; ſed poſtrema expreſſe docet noſtram, quam Lugo tota diſputatione ſupponit, præcipuè num. 15. & 46. & eſt Theologorum communis, vt expendenti erit perſpicuum.

§. IV.

Concionatores ad frequentiam debent hortari.

30 Siue autem ſecunda, ſiue vltima ſententia teneatur, bene admonet Lugo nu. 48. Concionatores regulariter debere ad frequentiam incitare: Tum quia populus in hoc ſæculo multo magis inclinat ad raritatis, quam ad frequentiæ vitium: etſi frequentia reprehendatur, facile fiet vt plures ſuam deſidiam reuerentiæ velamine ſimulare velint. Tum etiam, quia multo plura incõuenientia ex raritate naſcuntur, quam ex frequentia: nam vt in plurimum ad frequentiam non declinabunt niſi timorati, & pij. Cum enim Euchariſtia cibus ſit carni inſipidus, & ſuper quo carnalis homo quotidie nauſeat; quamtumuis frequentia prædicetur; non niſi perpauci ad quotidianam Communionem accedent: facilius erit, ſi frequentiam reprehendas, quam plures ab hebdomadaria remouere.

31 Et quia experimento vidi, & audiui non ſemel Concionatores in hoc delinquere, inſtruam eos doctrina, & exemplo eloquentiſſimi concionatoris, ſapientiſſimi Theologi, occulatiſſimi inſpectoris interioris hominis, tutiſſimi ducis vitæ ſpiritualis, venerabilis, & piiſſimi Ludouici Granatenſis: nã quamuis ipſe in libris lingua Hiſpana conſcriptis ferè nulli laico admittat dandam quotidianam communionem; tamen in ſex concionibus de Euchariſtia multus eſt in frequentia ſuadenda; & concione ſecunda acriter inuehitur in eos, qui aliter faciũt. Vnde §. 2. folio 616. editionis Lugdunenſis 1598. ſic inter alia ait. Qua in re ſatis liquet, quantopere accuſari illorum ſocordia debeat, qui ſe ad ſaluberrimum hoc infirmitatis humanæ remedium, pie, & religioſe frequentãdum præparare negligũt. Quod ſi hi merito accuſandi ſunt, quanto magis illi, qui non modo ipſi hunc viuificum, & ſalutarem cibum ſumere nolunt; *ſed eos etiam, qui paulo frequentius ſumunt, obturgant, mordent,* & vel temeritatis, & audaciæ, vel hypocriſis, & vanitatis accuſantes, à ſummi huius beneficij participatione retrahunt? *Quorum quanta ſit cæcitas*, atque diuinarum rerum ignoratio, admirabiles huius ſacramenti virtutes, & effectus, quos hactenus recenſuimus, facile declarãt. *Quid enim dementius, imò vero quid crudelius*, quã à tantis diuinæ gratiæ opibus, & auxilijs a tam

tam multis infirmitatis, & imbecillitatis humanæ remedijs, atque adeò ab ipsa æterna vita homines auocare? *Quis vmquam detractus est, quod ægèr pergat ad medicum, pauper ad diuitem, sordidus ad fontem, vulneratus ad vngentariam officinam, vt vulneribus suis remedium quærat?* Quod folio sequenti prosequitur concludens. Vnde ergo hoc perse quutionis genus aduersus pios homines in Ecclesia manauit? Qui certo respondere merito cum tribu Iuda possent 2. Regum 19. ver. 42. *Numquid comedimus aliquid ex Rege, aut munera nobis data sunt?* Hæc plane accusatio in non nullos eorum, cadere posset, qui pretio inducti rem diuinam faciũt; alias fortasse non facturi: Quos tamen huiusmodi detractores non accusant. Sed qui frequentius hoc sacramentum percipiunt, quod terrenum lucrum ex hoc officio nisi perditorum hominum scommata, & conuitia reportant?

32 Quod prosequitur tota columna sequenti vbi ponderans illud Actorum 2. ver su 46. de primis Christianis: *Quotidie quoque perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione, & simplicitate cordis:* ait Ludouicus. Qua ex re aperte colligitur, orationis studio, & quotidiano huius sacramenti vsu Ecclesiam adoleuisse: & in eam virtutis, & roboris magnitudinem excreuisse, vt contra omnem mundi, & infernorum potentiam stabilis, & inconcussa permaneret. O deplorandam nostrorum temporum cõditionem? Numquid, quæso, cum tempore, aut sacramẽtorum virtus absoleuit, aut fidei nostræ dogmata mutata sunt, vt quæ in eo tempore probamus, & commendamus, & laudibus in Cœlum tollimus, in nostro sæculo accusemus, & vituperemus? De hoc enim piorum studio video quoque nũc dici posse, quod olim de fidei nostrę religione dictum fuit Actorum 28. ver. 22. nempè: *Nam de secta hac notum est nobis, quia vbique ei contradicitur:* vbique enim hæc religiosa consuetudo suos habet cauillatores, qui aduersus sacramentorum frequentationem oblatrare non cessant.

33 Sed ais: Inter eos, qui pie, & religiose ad hoc sacramẽtum accedunt; multi sũt, qui vel frequentius, quã par erat accedũt: Vel forte sis indigne accedunt; & ita pereunt. *Quanto, quæso, plures erunt, qui si accederent, non perirent?* Horum quidem per exiguus, & incertus est numerus: illorum vero pene infinitus, & manifestus; vt pote quos scelerata vita manifestos facit. Vtriusque autem periculi rationem prudentissime D. Ambros. cum Deo agens exponit his verbis. Graue est quod ad mensam tuam Domine mundo corde, & manibus innocentibus non venimus: Sed grauius est, si de peccatis meruentes, sacrificium non reddamus. Hæc & alia ibi. Videatur Boronius tom. 1. Anno 57. pag. 474.

DVBIVM. XIV.

Vtrùm omnibus Sacerdotibus sit consulendum vt quotidie celebrent?

1 DE obligatione Sacerdotum ad celebrandum, dicetur cum D. Thoma q. 82. ar. 10. Nunc ad complementum doctrinæ dubij præcedentis, de licita, & consulenda celebratione Sacerdorum agimus, vt videatur vtrum argumentum sumptũ à quotidiana celebratione Sacerdotum, probet consulendam indifferẽter communionem quotidianam laicorum.

§. I.

Rationes dubitandi.

2 PArs negatiua probatur Primo, plus est communicare, & celebrare simul, quã communicare tantum: & maior puritas, & vitæ sanctitas requiritur in celebrante quã in communicante. Sed propter sanctitatẽ, & dispositionem, quæ exigitur ad communicandum, diximus quotidianam communionem non esse omnibus, etiam iustis, consulendam: ergo nec est quotidianum Missę sacrificium omnibus Sacerdotibus indifferenter consulendum. Maiorem docet S. Chrisost. lib. 3. de Sacerdotio inter alia dicens: *Id circo necesse est, Sacerdotem sic esse parum, vt si in Cœlis ipsis collocatus inter cælestes illas virtutes medius staret; terribilia namque, atque horrifica sunt, quæ administrat.* Ideoquè hom. 60. ad populum Antiochenum ait. *Quo igitur non oportet esse puriorem tali fruentem sacrificio? Quo solari radio non splendiorem manum carnem hanc diuidentem?* Vnde & in lege veteri maior puritas, & sanctitas exigebatur in Sacerdote, quam in populo: ex quo arguit Sanctus Ambrosius lib. 1. Officiorum cap. 5. *Si in figura tanta obseruantia, quanta in veritate? Disce Sacerdos, quid sit lauare vestimenta tua; vt mundum cor celebrandis exibeas sacramentis. Si populus sine ablutione vestimentorũ prohibebatur accedere ad hostiam; in illotus mente pariter, & corpore, audeas pro alijs supplicare? Pro alijs diuina sacramenta ministrare?*

3 Præterea. Maioris sanctitatis erant Monachi antiqui in desertis vitam angelicã ducentes, quam sint modo Sacerdotes, vel sæculares, vel regulares cum populis conuersantes. Sed de antiquis Monachis refert Philippus Abbas lib. de dignitate Clericorum cap. 81. *Neque tunc temporis mos erat apud illos, vel Missas frequenter celebrare; vel ad sacros ordines passim monachos sublimari.* Et capite 80. docet, quod exceptis Sabbatho, & die Dominica, *per hebdomadæ dies reliquos nulla Missarum solemnia requirebant.* Imò in sanctissimo Ordine Carthusiensi prohibitũ fuit quotidie celebrare, vt colligitur ex cõpilatione tertia antiquorum Statutorum cap. 1. Constatque ex Petro Blessensi epist. 86. Quod illi sancti Patres non ordinarent, si hominibus adeò abstractis iudicarent magis expedire quotidie celebrare: ergo à fortiori non erit id omnibus consulendum.

Idemque confirmatur ex epistola duodecima Sancti Francisci ad Sacerdotes sui Ordinis scribentis. *Moneo, & exhortor in Domino, vt in locis, in quibus morantur fratres, vna tantum celebretur Missa in die, secundum formã Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Si vero in loco plures fuerint Sacerdotes, sic sit, per amorem charitatis, alter Conuentus audiat celebrationem Sacerdotis alterius: quia absentes, & præsentes repelet, qui eos digni sunt, Dominus noster Iesus Christus.*

4 Præterea, non solum in domibus Regularium, sed in omnibus alijs templis ordinarie vna tantum Missa singulis diebus celebrabatur, vt constat ex epistola 81. Sancti Leonis Papæ ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum cap. 2. Si autem adessent simul plures Sacerdotes, vnus tantum celebrabat, nempè ille, qui inter cæteros esset dignitate maior, vt constat ex epistola S. Irenæi relata ab Eusebio Cæsariensi lib. 5. Hist. Eccles. cap. 24. & ex epist. 5. S. Cypriani ad Clerum de cura pauperum, & quiete plebis; & ex Palladio in Lausiaca historia cap. 17. Et in primitiua Ecclesia Præsbyter non celebrabant ineonsulto Episcopo, vt decernitur in Conc. Carthaginensi 2. cap. 9. & in Laodicensi cap. 56. præcipitur ne Præsbyter ante Episcopum intraret Ecclesiam: & in Neocæsariensi cap. 13. ne extraneus Presbyter operaretur Sacris, si presens esset Presbyter ipsius Vrbis.

Dices, hæc omnia procedere de iure antiquo; quia iure nouo, legitima consuetudine inducto, multiplicato populo Christiano, necesse fuit multiplicare Sacerdotes: & conuenienter isti quotidie celebrãt, vt populi Missam audiant, & ne ipsi fructu tanti sacrificij priuentur.

5 Hoc non videtur sufficere; quia sæpè plures Missæ celebrantur, quando fere nulli conueniunt ad eas audiendas. De consuetudine autem dubitatur an sit legitima, vel præcipitatio, & abusus: Tum quia multos Sacerdotes quotidie celebrantes videmus: de quibus vsurpari posset illud S. Bernardi: *Vtinã sicut populus, sic Sacerdos:* quia peiores sunt sæcularibus: Tum quia S. Antonius Patauinus ser. 2. Dominicæ Quintæ post Trinitatem iam suo sæculo reprehendit malũ, quod vtinam vsque ad nostrum sæculum non duraret. *Aliqui* (inquit) *Sacerdotes nostri temporis, & (vt verius dicam) mercatores, expandunt rete suæ auaritiæ ad congregationem pecuniæ. Celebrant enim Missas propter denarios, quos si se recepturos non crederent, minime Missam celebrarent. Et sic sacramentum salutis vertunt in simum cupiditatis.* Et illuminatus Magister Ioannes Taulerus tractatu de decem cæcitatibus, cæcitate tertia capite octauo. *Iam quid complures sæculares Presbyteros ad diuina cantanda, seu celebranda inuitet, amor ne Dei, an potius spes lucri? Ipsi videant.*

6 Pro parte tamen affirmatiua sunt aliqua verba, quæ tribuuntur Sancto venerabili Bedæ, sed sunt in Sancto Bonauentura de præparatione ad Missam cap. 5. (& similia habet Beatus Alanus de Rupe Parte quarta sermone tertio num. 4 folio mihi 338. & Thomas de Kempis lib. 4. de Imitatione Christi cap. 5.) Cum Sacerdos absque peccato mortali, & in proposito bono, non habens legitimum impedimentum, & non ex reuerentia, sed ex negligentia celebrare omittit, tunc; quantum in ipso est, priuat Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, iustos subsidio, & gratia; in Purgatorio existentes refrigerio, Ecclesiam Christi spirituali beneficio; & se ipsum medicina, & remedio contra quotidiana peccata, & infirmitates. Quia (sicut ait Ambrosius) si quotiescumque effunditur sãguis Christi, toties in remissionem peccatorum effunditur, debeo illum semper accipere, vt semper mihi peccata dimittantur; qui semper peeco, semper debeo accipere medicinam.

Item priuat se omnibus effectibus prouenientibus ex sacra Communione; quæ

sunt peccatorum remissio, fomitis mitigatio, mentis illuminatio, interior refectio, Christi, & corporis eius mystici incorporatio, virtutum roboratio, contra Diabolum armatio, fidei certitudo, spei eleuatio, Charitatis excitatio, deuotionis augmentatio, & Angelorum conuiuatio.

7 Item, non complet sibi iniunctum magnę dignitatis obsequium; nec officium exercet deuitę seruitutis Dei: & tamē scriptum est: *Maledictus, qui facit opus Dei negligēter.* Item contemnit Christi præceptum de obseruantia huius sacramenti: ideò Christus comminatur: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Item abijcit Viaticū suæ peregrinationis, exponens se periculo mortis; quia nisi recipiat alimētum corporis Christi, & vitæ vegetationem, efficitur sicut aridum membrum, ad quod non transmittitur corporalis cibi nutrimentum.

Vltimo, quātū inte est, euacuat diuinū cultū, & latriā, Creatori debitam, ingratus de beneficijs. Vnde dicitur in Numeris cap. 9. ver. 13. *Si quis mundus est* (scilicet, a peccato mortali) *& in itinere non fuerit* (scilicet, aliter impeditus) *& nō fecerit Phase, anima illa de populo suo exterminabitur; quia sacrificiū non obtulit Domino in tempore suo.* Ergo, quantum potes, toto conatu per exercitium boni operis, lachrymarum contritionem, & deuotionis flamam, expelle à te omnem teporem, & negligentiam, ne inueniaris respuere tantorum Charissimatum dona. Hæc S Bonauentura. Multa alia motiua ad frequenter celebrandum, proponit S. Antoninus Tertia parte Summæ Theologalis tit. 13. capite 6. §. 15.

§. II.

Laudabilius est quotidie celebrare, & sic consulendum.

8 DVabus assertionibus, cum communi Theologorum, huic dubio respondetur. Prima conclusio. Per se loquendo, laudabilius est, & magis consulendum, & optādum, quod omnes Sacerdotes, siue Sæculares, siue Regulares, quotidie celebrent. Ita Paludanus in 4. dist. 12. q. 1. art. 4. num. 22. Soto art. 10. ad 3. in fine, & dist. 13. q. 1. art. 10. §. *At vero* in fine, ait Soto quod *Sacerdotes non crebro celebrantes, suo non sunt nomine digni.* Petrus Soto lec. 9. de Eucharistia folio 113. vbi cum dixisset, quod considerata dispositione sumentis, non omnibus conuenit quotidiana Communio; quoniam non omnes accedunt reuerenter, & deuote; subiungit: Quod maximè in secularibus, & curis, atque negotijs implicatis, locum habere putauerim. *Qui vero ex officio sunt mediatores inter Deum, & populum, non est æquum vt ab his impediantur.* Non inquam, æquum est, vt permittant se ita implicari, & teneri his, quibus eorum deuotio, & affectus erga hoc sacramentum tepescat.

9 Quam rationem ad non dissimile intentum tradiderat Diuus Thomas in 4 distinctione 12. q. 3. art. 1. q. 4. ad 1. inquit, *dicēdum, quod Sacerdos est quasi persona publica: & ideò oportet, quod non solum pro se, sed etiam pro alijs celebret: & ideò ex necessitate cogente, potest pluries celebrare in die: sed non est eadem ratio de illis, qui non sumunt, nisi ratione sui.* Videatur D. Thomas ibi q. 1. art. 2. q. 3. & infra q. 83. artic. 2.

10 Reuelata creditur eadem ratio Beato nostro Alano de Rupe, vt constat ex parte quarta sermone tertio num. 3. folio 337. apud Ioannem Andream Compestę in Mādalenem, in B. Alano de Rupe rediuiuo, de Psalterio, seu Rosario: vbi Christus ad Beatum Alanum dixit. *Disparitas vero per magna est communicantes inter, & celebrantes. Illi soli sibi proficiunt: hi bona optima, & infinita Orbi toti distribuentes administrant. Quā causa laici ipsa sibi abstinentia meritum acquirunt: Clerici dispendium toti faciunt Ecclesiæ, operatione diuinorum illi subsidia. Laici per se ex voluntate pia vescuntur ab ara: ad aram per me Sacerdotes operantur, & ego sum, qui operor in ipsis.* Et infra num. 5. *Atque tametsi Presbyter ex suæ personæ conditione fuerit indignus: illa tamen integra semper, illibataque perseuerat in eo dignitas, quam ex mea gerit persona, & nomine, vel ex officij munere velut Ecclesiæ publicus minister.*

11 Iuxta hoc ergo Vazquez disp. 232. cap. 1. in fine, & Lugo disp. 17. sec. 4. num. 45. & alij communiter docent, Sacerdotes etiam cum pari dispositione posse frequentius celebrare; quia defectus ille puritatis compensatur per maiorem obligationem, quam ex officio habēt offerendi sacrificiū: sunt enim nuncij, & ministri publici, deputati ab Ecclesia, vt eius nomine Deum placatum reddant. Quare ipsius Ecclesiæ puritas, cuius nomine accedunt, reddit eos magis acceptos, vt accedant ad Deum. Sacerdotes etiam ex officio habent per se minorem indispositionem accedendi quotidie,

vt pote quos ipse status separat à curis secularibus, à coniuge, à filijs, &c. In sua etiam ordinatione, & consecratione accipiunt gratiam sacramentalem, & suo tempore auxilia specialia diuina ad decentius celebrandum. Sicut magis decet, vt hostia consecrata ponatur in corporalibus benedictis, quam in linteo alio communi, pretioso quam in linteo alio communi, pretioso quam in linteo alio communi, pretioso æquè, ac nitido. Quo exemplo res hæc cæli tūs declarata refertur, eximiæ virtutis Marinæ de Escobar Vallisoleti fundatrici Birgittensium.

12 Verba Gerson de Præparatione ad Missam cōsideratione 9. & alia plurima ad intentum, pietate solita, expendit Dominus Antonius Molina de Instruct. Sacerdotum trac. 7. cap. 10. per quatuor §§. Et Suarez disp. 80. sec. 2. conc. 4. dicit, quod est cōclusio *certa, & communis Theologorum.* Probatque primo ex consuetudine Ecclesiæ, quam, & nunc experimur, & in antiquissimis Patribus, & historijs legimus: vt constat ex legenda S. Andreæ, & ex S. Hippolito Martyre oratione de consūmatione Mūdi. S. Cypriano epist. 54. S. Augustin. epist. 23. S. Greg. hom. 37. in Euang. Deinde, quia ideò Danielis 12. appellatur *tuge sacrificiū* in cultum Dei; cuius fructu fideles maximè indigent.

13 Hoc quod affertur de consuetudine antiqua, non est vsquequaque certum, præcipuè loquendo de consuetudine vniuersali: imò in laudē aliquorum non modicam proponitur, quod quotidie celebrarent. Beatus Petrus Damiani in vita S. Odilonis Abbatis Cluniacensis cap. 2. num. 5. refert sacrum fecisse quotidie quinquaginta sex annis: *In quo facto* (inquit) *liquido deprehenditur, quam diuturna, quam indeficiens diuini amoris flamma beati viri pectus excoxit, quem nimirum ab offerendis quotidie salutaribus hostijs cohibere tot curarum, tot ingruentium negotiorum solicitudo non potuit.* Et Clemens Octauus in Bulla Canonizationis Sancti Raymundi de Peñafort notat fere quotidie celebrasse. Quod si omnes id facerent, non esset notatione dignum in Bulla Canonizationis.

14 De primitiuo tempore D. Thomas in 4. dist. 8. q. 1. art. 4. q. 3. ad 1. ait, quod illud Decretum cap. *Tribus gradibus*, loquitur secūdum consuetudinem primitiuæ Ecclesiæ, *quando propter paucitatem ministrorum, rarius Missarum solemnia celebrabantur, & cū maiori præparatione.* Vnde Dionysius epist. 8. ad Demophylum prope finem, narrat de Carpo in suis epistolis, *quod numquam Missam celebrabat, nisi aliqua diuina reuelatione prius percepta.* Et de Sancto Patriarcha Dominico, quamuis quotidie celebraret, tanto feruore spiritus, & lachrymarum abundantia, quod vestes irrigaret sacras, ait Beatus Alanus de Rupe parte tertia sermone tertio pagina 218. quod *Sacrum Missæ officiū vix vnquam absque raptu, vel reuelatione patrabat.* Cum tamen ex testibus iuratis pro canonizatione, probet Maluenda in Annalibus Prædicatorum, anno 1221. cap. 30. quod adhuc *in suis itineribus quotidie sacrificium Eucharistiæ faciebat, si Ecclesiam inueniebat.* Et Vincentius Bellouacensis lib. 30. speculi hist. cap. 112. de S. Dominico ait. *Sane de suis oculis quasi quendam fontem effecerat lacrymarum; fuerunt que lacrymæ eius panes die, ac nocte: die quidem magis, cum Missarum crebra, & quotidiana celebrauit solemnia. Nocte vero, cum super omnes infatigabilibus excubaret vigilijs. Frequenter autem cum corpus Domini eleuabatur in Missa, in tantum mentis rapiebatur excessum, ac si præsentem ibidem Christum incarnatum cerneret: propter quod Missam cum cæteris multo tempore non audiuit.* Hæc Episcopus Bellouacensis. Quæ retuli occasione narrationis de reuelatione B. Carpi.

15 Præterea Lugo disp. 20. sec. 1. num. 12. ait, quod si antiquæ Ecclesię mores attē te considerentur, facile possumus cogitare, non fuisse ita facile priuatis Sacerdotibus frequenter celebrare; sicut hodie est: quia vt significat Hormisda Papa in cap. *Nullus de Consecrat.* dist. 1. in qualibet Ecclesia vnicum erat altare. Aliquando nullum fiebat sacrificium, nisi post horam nonam, quę est tertia post meridiem, vt indicat S. Augustin. epist. 118. ea autem hora transacta, non licebat amplius celebrare: vnde colligi potest, quod in vna Ecclesia vnicum fiebat sacrificium: vt constat etiam ex relatis in tertio argumento. Apud Græcos etiam hodie in vsu est, vt in singulis Ecclesijs vna sola Missa dicatur ab vno Sacerdote: vnde rarius solent singuli celebrare. Vnde consuetudo, quæ nunc viget in Ecclesia Latina, vt fere omnes Sacerdotes tam Seculares, quā Regulares, fere quotidie celebrent à ducentis hinc annis est ita vniuersalis.

16 Secunda assertio, per accidens, aliquibus Sacerdotibus non est consulendum vt quotidie celebrent. In primis placet, quoad hoc, id quod retulimus ex Soto dub. 13. num. 12. ex art. 10. in fine asserente. illis, qui corruptis affectibus fluctuant, licet quotidie

die reſurgant, non eſt ſanum conſilium quotidie ad ſacramẽtum accedere; etiam ſi ſint Sacerdotes. Tum quia timendum illis eſt ne non ſit eorum pœnitentia legitima: Tum, quia neque ſinceram, & caſtam reuerentiã afferre poſſunt, vt ſacramentum pro dignitate æſtiment.

17 De alijs autem Sacerdotibus S. Bonauentura lib. 2 de profectu Relig. capite 77. air. Circa Sacerdotes poteſt hæc forma teneri, vt nec nimis raro, nec ſemper continue, & in prætermiſſe ſacram hoſtiam ſtudeant immolare. Nimis enim continue celebrare, aliquam videtur notare irreuerentiam; cũ vix aliquis tam deuotus ſit, quod ſemper eadem deuotione feruear, quod sẽper illud cum debita reuerẽtia faciat, & eordis ardore, quin aliquid tepeat quantulumcumque. Nimis etiam raro celebrare, quãuis ex reuerentia ſoleat aliquando fieri, & humilitate; tamen quandoque torporem nutrit; quia minus circumpectus eſt homo in omnibus, quaſi non indigere videatur ſui cuſtodia; cum non proponit accedere ad menſam Chriſti. Humilitas etiam non eſt vſquequaque ſecura, &c.

Propter hoc prudenter in Gloſſa Conſtitutionum Ordinis Prædicatorum diſt. 1. cap. 3. in fine. Præſatis *diſtricte præcipitur*, quatenus Miſſarum per ſingulos dies aduenientium, eum numerum dumtaxat admittant, quem commode poſſint implere; ne vltra modum grauati, occurrentibus alijs neceſsitatibus prouidere nequeant; *& ne hac occaſione Sacerdotes, aut non ad modum diſpoſiti, aut ex conſuetudine potius, quam ex deuotionis affectu, ad tremendum Altare interim accedant.*

18 Ad primum argumentum ſatisfaciunt rationes primæ concluſionis: & videndus omnino Antonius Molina illo cap. 10. §. 4. vbi expẽdit illud S. Ioannis Chriſoſtomi hom. 24. in 1. ad Cor. *Hæc autem non ideò dico, vt non accedamus; ſed vt non temere, & abſque diſpoſitione accedamus.* De quo, & hom. 3. ſuper Epiſt. ad Eph.

19 Ad ſecundum reſpondetur, quod ſicut de communione ſacramentali docet S. Thomas art. 10. ad 4. quod ſecundum diuerſum ſtatum Eccleſiæ, diuerſa circa hoc ſtatuta emanauerunt. Ita & circa frequentem Sacerdotum celebrationem ſecundum diuerſos Eccleſiæ ſtatus, & diuerſas opportunitates, diuerſa fuerunt ſtatuta, & diuerſæ ſunt conſuetudines. Vnde prohibitio illa Patrũ Carthuſianorum iam in noua collectione Statutorum reuocata fuit parte 2. cap. 7. Statuta alia, & conſuetudines legibus Concilij Tridentini, & legitima conſuetudine Eccleſiæ Romanæ ceſſarunt.

20 Maiorem ingerit difficultatem, quod affertur ex illa epiſtola Seraphici Patris S. Franciſci, ad quam non eſt vnus modus reſpondendi. Ioannes Echius in Enchiridio aduerſus hæreticos, Bellarminus lib. 2. de Miſſa cap. 10. ad 10. obiectionem reſpondent; vel epiſtolam non eſſe S. Franciſci: Vel non loqui vniuerſaliter, ſed ſolum feria quinta in Cœna Domini.

Vtraque tamen euaſio merito communiter reicitur. Prima, quia non eſt maior ratio dubitandi de hac epiſtola, quam de omnibus alijs; cum vt talis agnoſcatur, & circũferatur. Nominatimque vt S. Franciſci refert S. Bernardinus Senenſis tom. 1. ſer. 20. art. 2. cap. 7. pagina 115. Secunda reſponſio non conſonat litteræ, quæ vniuerſaliter loquitur.

21 Quare aliæ duæ ſolutiones sũt facilliores. Vel dicẽdo cũ P. Luca Vuadingo in Annalib. Minorũ anno Chriſti 1226. n. 11. attẽdiſſe S. Franciſcum ad morem, qui etiam tunc vigebat in multis Religioſorum domibus vt vna tantum Miſſa in die conficeretur: & ex humilitate, & affectu reuerentiæ voluiſſe in Eccleſijs ſuæ Religionis vnitantum ſacri ſingulis diebus celebrationẽ, eamque fieri ritu, cæremoniſque Romanis. Vel loquutum fuiſſe de miſſa conuentuali, & ſolemni, quam vnoquoque die ordinarie voluerit fore vnicam. Et vtroque modo exponunt S. Franciſcum Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu Eccleſiæ cap. 5. & Vuadingus in erudita annotatione ad illam epiſtolam, & alij.

22 Ex qua epiſtola notentur illa verba. *Rogo in Domino omnes Fratres meos Sacerdotes, qui ſunt, & erunt, & eſſe cupiunt Altiſſimi, quod quandocumque voluerint Miſſam celebrare, pure faciant, cum reuerentia verum ſacrificium Sanctiſſimi corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſancta intentione, & munda, non propter vllam terrenam, neque timore, vel amore alicuius hominis, quaſi placentes hominibus. Similia* S. Bonauentura de præparatione ad Miſſam cap. 8. dicens. *Vnde quid deſideres, ne propter vanam gloriam, aut conſuetudinem accedas; ſicuti multi diebus iſtis abutũtur ad ſuã perditionem, quod eſt datum ad ſalutem.*

Per quæ patet ſolutio ad vltimum.

✠

DVB.

DVBIVM. XV.

Vtrum omni die, & ſemel tantum liceat communicare?

1 CIrca horam communicãdi, notat Syluester verbo *Euchariſtia* 3. q. 15. conc. 5. quod licet communicans non celebrans poſſit omni hora diei communicare, modo ſit ieiunus, cum oppoſitum non legatur: manet tamen videtur hora congruentior, quo tempore Chriſti paſsio peragebatur. Quare ſecluſo ſcãdalo, hominem ieiunum, qualibet diei hora poſſe communicare, nec conſuetudinem contrariam induxiſſe præceptum, cum multis notant Villalobos, & Filliutius, quos refert, & ſequitur Trullẽch lib. 5. cap. 6. dub. 6. n. 9. Bonacina q. 7. pũc. 1. n. 14. Auerſa q. 8. ſec. 3. & paſsim alij.

Sed inquit Paſqualigus diſp. 109. ſect. 3. n. 17. Hoc tamen apud me difficultatem habet; quia prohibitio ſumendi Euchariſtiã ſequitur prohibitionem celebrandi: vnde cum ſub mortali adſit prohibitio non celebrandi, neque ante auroram, neque poſt meridiem, vt infra dicetur; videtur adeſſe etiam prohibitio non ſumendi Euchariſtiã extra dictum tempus. ¶ Sed difficultas ceſſat negando aſſumptum; quia ſæpè miniſtratur Euchariſtia non celebrata Miſſa, & ſæpè celebratur Miſſa nulli alteri miniſtrãdo Euchariſtiam. Et præterea, cum in hoc puncto diuerſimodè Doctores loquãtur de hora communicandi, ac de hora celebrãdi; ſic conſuetudo legem interpretata eſt: Vnde abſque ſcrupulo ſic poteſt practicari.

2 Addit Syluester. Non tamẽ poteſt niſi ſemel in die communicare, ſecundum S. Thomam in 4. diſt. 12. arg. cap. *Sufficit, de Conſecrat.* diſt. 1. Rationem aſsignat D. Th. hic ar. 10. ad 4. quia Dñs dicit panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, non eſt pluries in die communicandum; vt ſaltem per hoc quod aliquis ſemel in die communicat, repræſentetur vnitas paſsionis Chriſti. Et ita eſt Eccleſiæ conſuetudo. Et de Sacerdotibus celebrantibus ſimul, & communicantibus, ita habetur in cap. *Conſuluiſti* 3. & in c. *Te referẽte* 12. *de Celebrat. Miſſ.* & in cap. *Sufficit, de Conſecr.* diſt. 1. Ad vitãdam tamen irreuerentiam ſacramenti poteſt pluries in die communicari, vt in ſimili de non ieiuno communicante dictum eſt.

§. I.

Vtrum pro accipiendo Viatico liceat bis in die communicare?

3 SEd hinc oritur difficultas, in praxi frequens, vtrũ debeat, vel poſsit dari Viaticum illi, qui eadem die ex deuotione cõmunicauerat?

Affirmant Gaſpar Hurtado diſp. 10. de Euchar. diffic. 2. quẽ refert, & ſequitur Diana p. 4. trac. 4. reſol. 197. & parte 5. trac. 3. reſ. 33. & parte 6. reſol. 18. vbi refert Marcellum Megallium tom. 2. verb. Euch. n. 6. & 20. Et Martinum Breſſerum lib. 3. de conſcientia probabili cap. 8. n. 100. Iterũ Diana parte 8. trac. 1. reſ. 87. referens Zambellum ver. Euch. nu. 26. & Eſcobar trac. 7. exam. 6. cap. 5. nu. 62. Tandem quinto idem docet Diana parte 10. tractatu 11. reſol. 40. referens Martinum à S. Ioſeph, Leandrum, Pellizarium, Quintanaduenas, Ludouicũ de S. Iuan, & Dicaſtillo admittit vt probabilem. Vnde gaudeo (inquit Diana) pro cõſolatione infirmorum, hãc ſententiam, poſtquam ego illam typis mandaui, fuiſſe à doctiſsimis viris comprobatam, & in dies magis radices figere. Sequitur Zacharias Paſqualigus in Sacra morali doctrina diſputatione 106. ſec. 5. n. 27. Quia præceptum ſumendi Euchariſtiã per modum Viatici eſt affixum tempori mortis, quando nimirum quis eſt in tali ſtatu, vt credatur breui moriturus. Ergo non poteſt impleri per actum antecedẽtem tale tempus; ac proinde nec per matutinam communionem, ſi mane non erat periculum mortis: ergo remanet implendum; atque adeò de nouo ſumenda eſt Euchariſtia. Conſequẽtia probatur. Præceptum impleri poteſt per actum, quando iam vrget obligatio; quia tunc ſolum exigit actum, & non anticipate. Vnde per ieiunium hodiernũ non poſſum implere præceptum craſtinum ieiunãdi; nec per hodiernam auditionem Miſſæ præceptum audiẽdi craſtinum.

4 Tenẽda tamen eſt oppoſita ſententia. In primis, quia D. Th. in 4. diſt. 12. q. 3. ar. 1. q. 4. ait, quod *homo nõ debet pluries in vna die cõmunicare*; vt ſaltẽ quãtũ ad vnam diẽ repræſentetur vnitas dominicæ paſsionis; & vt quantum ad aliquid reuerentia ſacramẽto exhibeatur ſemel ſumendo. Quod & dicit hic ar. 10. ad 4. Quod & cõmuniter Theologi docent. Vnde Suarez diſput. 69. ſectione 3. §. *Rogabis*, dicit *contrariũ nõ ſolum eſſe cõtra omnes Doctores, ſed etiã cõtra Eccleſiæ cõſuetudinem.* Et

Et oppositum à *nemine concedi* dixit Conink.q.80.art.11.dub.3.num.100. Idem docent Fagundez, Granados, & Layman, quos refert, & sequitur Lugo disp.16.sectione 3.nu.51.dicens se hucusque nullum authorem inuenisse, qui priorem sententiam typis mandauerit (n.60.excipit Gasparem Hurtado, posteà ate visum) quamuis in repentinis casibus, temporis angustia, & perturbatione nō permittente rationes, & authores acurate examinare, soleat aliquado aliter fieri.

Sed ita omnino faciendum, docet etiā M.Ioannes à S.Thoma in explicat.doctrinæ Christianæ 2.p.circa 3.Ecclesiæ præceptum folio 282.Imò docuerat ipse Diana 3.p trac.4.resol.40.Thomas Tamburinus Opusc.de Com.cap.5.§.6.n.10.Franciscus Amicus disp.27.sec.2.n.13.Martinō disp.35.sec.6.n.68.& disp.36.sec.1.nu.4. Augustinus Bernal disp.44.sec.4.§.3.Calpensis disp.9.sec.7.nu.71.Trullench lib.3. in Decalogum cap.5.dub.1.n.5.Latè Hieronymus Garcia trac.3.diffic.4.dub.5.pūc. 3.à num.2.vsque ad 7.& alij recentiores; & omnes illi post Dianam scripserunt: vnde alij moderni non possunt pro se allegare cō suetudinem, reclamantibus tot Doctoribus post acuratum examen.

5 Probant primo, quia est præceptū non communicandi bis eodem die; in qua prohibitione Ecclesia nō dispensauit; quia præceptum Viatici accipiendi nō obligat, quando accipi nō potest; quia bis in die nequit communio sumi. Sicut nō obligat quādo desunt vestes sacræ requisitæ ex præcepto Ecclesiæ ad consecrandum. ¶ Secundo, quia si intra eādem diem deberet, aut posset iterum dari cōmunio, deberet, aut posset dari intra eandem horam, aut semihoram; quia post celebratas tres Missas in die Natalis Domini, posset vulnere, vel morbo repentino oppressus quis incipere mori: quia ratio, & obligatio eadem est, nempè titulus accipiendi Viaticum. Consequens autem neque in praxi vmquā visum est; nec fieri posset absque scandalo. ¶ Tertio, quia simili prætextu, si infirmus mane accepit Viaticum, posset ad sui consolationem accipere vespere.

6 Quarto ratio à priori est, quia per cōmunionē factā paulo ante mortem, etiā sine periculi, aut morti; cogitatione, satisfactum est re ipsa præcepto communicandi in fine vitæ: sicut de facto satisfacit, qui bene valens, sciēs se eras occidendū, hodie cōmunicat; & satisfaceret si id fortè ex reuelatione sciret. Cū ergo periculū non sit grauatus; ex eo quod homo sciat infirmitatem non (nā periculū re ipsa iā est; licet ignorent) fatendū est, illū etiā, cui infirmitas mors eodē die, re ipsa cōmunicasse in mortis periculo, licet ignoraret; atque adeò satisfecisse præcepto diuino. Has rationes proponit Lugo, & soluit quatuor rationes in contrarium, quæ ex dictis facilè corruunt.

§. II.

Vtrum liceat communicare in die Parasceues?

7 CIrca priorē partē quæsti est specialis difficultas propter Feriā Sextā Hebdomadę pœnosæ: de qua docet S.Th.q.83. ar.2.ad 2.quod cum veniente veritate, cesset figura: & hoc sacramētum sit figura quędā, & exēplum Dominicæ Passionis: *Ideò in die, quo ipsa passio Dñi recolitur, prout realiter gesta est, non celebratur consecratio huius sacramenti.* Vnde Hugo Victorinus lib.5.ex secundo codice Miscellaneorum, rectè dixit: *Hodie non sacrificamus, dum nobis hostia de manibus tollitur: non sacrificant amici, dum trucidant inimici.* Inquiritur ergo, vtrum præter Sacerdotem communicantem ad exequēdum Officium illius diei, & infirmos indigentes Viatico, qui eadē die possunt, & debent accipere, alij siue sæculares, siue Religiosis, siue Sacerdos, possint illa die cōmunicare?

8 Affirmant esse *probabilius* licitū esse illa feria sexta communicare, Petrus Ledesma de Euch.c.19.cōc.5.diffic.1.Ioā.à Cruce q.2.(& non prima vt citat Leander) de Sacrificio Missæ dub.2.cōc.1.Candidus to.3.disq.2.ar.28.dub.12.fol.324.Quia de se bonū est: & nulla incontrarium extat manifesta Ecclesiæ prohibitio. Imò affertiue id tuentur Suarez disp.80.sec.2. Vazq. disp. 232.c.2. Layman, Tānerus, & Gaspar Hurtado, quos refert, & sequitur Diana par.4. trac.4.res.237. Fagundez, Molfesius, Filliutius, & Saa, quos refert, & sequitur Diana p. 6.trac.6.misc.resol.19. Quintanaduenas, Leāder, Fragosus, Castrus Palaus, Tānerus, & Bassæus, Sylvius, Hurtadus, & Pellizarius, quos citat Diana p.9.trac.7 misc. ref. 24. Quia Matriti in Parrochia S.Martini obseruatur in praxi, vt testātur Machado, Ioā. Sānchez in Sel.disp.22.n.20.& alij. Et quia Innoc.1.relatus in cap. *Sabbatho, de Cōsec.* dist. 3. tantum prohibet celebrationem, non vero communionem. Et Missale Romanum, dum ordinat, vt reseruetur Eucharistia pro infirmis, non prohibet, quod referuetur pro sanis. Consuetudo incontrarium solum est de congruentia, non de præcepto.

9 Nihilominus hoc vltimo loco concludit Diana, in Feria sexta Parasceues non esse administrandam Eucharistiam, nisi infirmis: Purpuratorū enim Patrum oracula venerari oportet, nec sapere, plusquam oportet sapere. Refert enim Gauātus in Rubricas Missalis parte 4.tit.9.num.25.quod sacra Congregatio die 9.Maij 1606.declaraverit, seruandam esse vniuersalis Ecclesiæ consuetudinem non ministrandi nisi infirmis in die Parasceues sacramentum. Et Barbosa de potestate Parochi cap.20.affert aliam declarationem eiusdem Congregationis datam die 19.Februarij anno 1622. Quare ita tenent Francolinus, Philibertus, & Megallius. Citatque Leander tract.8.disput.5.q.24.pro hac parte Bresserum lib.3. de Consc.prob.cap.8.n.100. Vbi nec verbum de hac re.

10 Docuerunt tamen Candidus to.2. disq.25.art.29.dub.12.in fine. Alfonsus de Leone, Villalobos, & Bauny, quos refert, & sequitur Hieronymus Garcia tract.5.diffic.2.dub.2.punc.2.num.10.dicens, *in praxi se nec facturum, nec alicui consulturum.* Pasqualigus disp.109.sect.3.& alij recentiores. Tum, quia non apparet verisimile Ecclesiam velle priuare Sacerdotes, & fideles fructu tot sacrificiorum eo die, simulq; concedere, vt omnibus, etiam fœminis, liberum sit communicare. Cum tamen è cōtra videamus in die Natalis concedere Sacerdotibus celebrare tres Missas; & alijs solum concedere semel communicare. Tum quia melius recolitur, & repræsentatur Passio Domini, prout realiter gesta est, ea die, nec celebrando, nec communicando.

11 Tum quia cū in Missali solum pro infirmis statuatur seruandas particulas, tacitè excludit non infirmos. Tum quia ideò ex prohibitione celebrandi pluries in die infertur prohibitio etiam sumendi Eucharistiam pluries in die; quia ita consuetudo interpretatur, & confirmat. Talis autē consuetudo hic adest: & non est consuetudo cōgruentiæ; sed interpretatiua legis, sicut est consuetudo non communicandi pluries in die. Quare priorem sententiam numquam ausus sum consulere, aut practicare.

12 Sed in eius fauorem videtur facere miraculum, quod narrat Sanctus Thomas à Villanoua Archiepiscopus Valentinus concione secunda in die Sācto Corporis Christi in editione Complutensi anni 1581. folio 103.col.2.sic ait. Omitto, quæ in Sanctorum codicibus passim leguntur de hoc sacramento miracula potentissima: certe quę nostris temporibus facta sunt, cuilibet, etiam proterusissimo, illius facerēt fidem. Liceat nunc ex pluribus nonnulla narrare, quæ nouimus: quæ dico ecce in veritate, quia non mentior; neque enim mendatio meo indiget Deus. Vidi ego Monialem quandam, quæ corpus Domini, sicut cervus fontem aquarum; desiderabat sitiens: Cui, vt videbatur, difficile erat à Sacramēto, vel vna sola die abstinere: tanta erat sumendi auiditas, tantus accedendi appetitus. Si enim in loco, vbi degebat, interdicti, aut cessationis à diuinis impedimentum contigisset; quo minus communicare illa die posset, aliorum, gratia communicandi, migrabat; ne vel vna dies sine spirituali hac refectione transiret. *Die ergo Sancto Parasceues, cum corpus Domini Ecclesiastico more in monumento reponitur; quia oblitus Sacerdos formam, quam illi daret, non reseruauit, ciulatibus; & clamoribus domū replent, vt filij vnigeniti sepulturam lugere videretur: neque tamē eius desiderio subuenire poterat, ratione iam dicta: Tandem cum in fletibus, & lachrymis amarissima diu perstisteret (mirabile dictu) duæ manus visibiliter ei cum Sacramento apparuerunt; ex quibus ipsum accepit: quo accepto, omnis illa amaritudo in consolationem vberrimam mutata est.* Hæc omnia, inter multas alias reuelationes, ab eius ore ipse audiui: quas mihi, non sponte sua, sed obedientia constricta, narrauit: quia in Ordine nostro (Augustiniano) mihi subdita erat. Hæc Sanctus Archiepiscopus. Ex quibus habemus Sanctimonialem illam consueuisse quotidie communicare, etiam in die Parasceues; & illo anno id omissum sola oblitione Sacerdotis; quam consuetudinē Deo fuisse gratam, ingens miraculum declarauit.

13 Posset quis recurrere ad id quod plures notant, quod quoad Communionem non interrupram in alijs anni diebus, magna cautela, & cura adhibenda sit à Confessario circa fœminas, vt quæ facilius seducantur illusione Dæmonum, prout notant Henriquez capite 53. Tannerus disput.5.q.8.dub.5. num. 129. Ioannes Vuigers quæst.80.art.10.nu. 44.& alij.

Sed quia reuelationem prædictã examinauit, & approbauit Sanctissimus, & doctissimus Theologus, & prudentissimus Prælatus; hæc fuga non latisfacit.

14 Posset primo dici, quod cum tunc non emanassent duæ relatæ Cardinalium Declarationes, ex authoritate Theologorum illa opinio iudicabatur tunc probabilis; & vt talis practicabatur. Denique, cum Santimonialis illa esset tantis prædita gratiæ donis; & tam extraordinario modo hunc panem eluriret, non mirũ quod cum illa speciali modo sui prælati legesserint: quæ tamen non sunt passim in consequentiã trahenda; cum in alijs similis non inueniatur dispositio.

15 Aduertendum autem, quod Quintana Ducñastomo 4. tractatu 4. Singulari sexto num. 4. probat, quod licet in die Paraseues communicare, ex Bulla Cruciata, vbi id conceditur illis verbis: *Necnon Eucharistiam, & alia Ecclesiastica Sacramenta, præter quam in die Paschatis, recipere possint*; cum ergo Paschatis exceptio firmet regulam in contrarium, in die Paraseues; & Sabbatho Sancto habentes Bullam poterunt communicare.

16 Sed nullus hactenus in Hispania tale quid in Bulla concessum intellexit. Et est instantia manifesta: nam etiam conceditur celebrare Missam, quouis tempore, etiam interdicti: & tamen non inde infertur licere celebrare Missam ex priuilegio Bullæ in die Paraseues. Sic obseruat Mendo disp. 15. in Bullam cap. 5. n. 37. quod facultas ad benedictiones nuptiales, non extenditur ad Aduentum, & Quadragesimam, sed solum ad tempus, quo licitæ forent, deficiente impedimento interdicti. Sic cõcessio communicandi, & celebrandi, intelligitur, saluo tempore, & die non permisso ab Ecclesia. Similiter intelliguntur Regularium priuilegia, quidquid singularis Quintana duenas dicat nu. 5.

DVBIVM. XVI.

De præcepto diuino sumendi Eucharistiam.

§. I.

Datur præceptum diuinum positiuum communicandi.

1 MVlti ex antiquis Scholasticis solẽt referri pro sententia negante extare diuinum præceptum sumendi: nempè Alexander Alensis 4. p. q. 51. membro quarto in antiqua editione, & in noua quæstione 11. membro 2. art. 4. §. 1. ver. *Consequenter quæritur de necessitate actus manducandi.* S. Bonauentura in quarto distinctione 12. secunda parte dist. art. 1. quæst. 1. Gabriel in Canonem Missæ lectione 87. lit. x. Imò & Sanctus Thomas in quarto distinctione 9. (non sexta, vt citant Vazquez, & Lugo) quæst. vnica artic. 1. q. 2. & dist. 12. q. 3. quæst. 2. q. 1. Syluester verbo *Eucharistia tertio*, in principio. Ferrariensis lib. 4. Contra Gentes capite 61. in extremis verbis; quatenus omnes isti asserunt hoc sacramentum, non ex sui institutione; sed ex solo Ecclesiæ statuto necessarium esse. Caietanus etiam hic artic. 11. dicit S. Thomam retractasse sententiam, quam in quarto Sententiarum docuerat: & quod licet *tutior* sit sententia affirmans esse præceptum diuinum: tamen ad id probandum *ratio cogens non apparet*; quia rationes articuli vndecimi solum, sunt probabiles congruentiæ.

2 Certum tamen est extare diuinum præceptum communicandi; mihi valde incertum, quòd vllus Scholasticorum illud omnino negauerit; & de Doctore Angelico probabilius iudico, quod sẽper idẽ docuit; licet in Summa clarius suam mentem expresserit. Quia loquendi modum Diui Thomæ alij obseruant, eius mente exposita, aliorum sensus erit manifestus: idcirco de illo solo exponendo curabimus. Igitur Diuus Thomas in quarto dist. 12. q. 3. artic. 2. q. 1. ad 1. ait, quod *hoc sacramentũ de sui institutione prima, quamuis non sit de necessitate salutis; tamen ex institutione Ecclesiæ necessarium efficitur. Et sine hoc etiã necessariũ esset, nõ simpliciter, vt sine quo nõ esset salus; sed ex suppositione finis, si scilicet homo in vita spirituali firmus persistere vellet.* Et distinctione nona illo articulo primo quæst. 2. ait, quod *gratia est sufficiens causa gloriæ: vnde omne illud, sine quo potest haberi gratia, non est de necessitate salutis. Hoc autem sacramentũ gratiam præsupponit, quia præsupponit Baptismũ, in quo gratia datur; nec debet peccato præuenire, quod gratiam priuet; & ideò, quantum est de se, non est de necessitate salutis; sed de ordinatione Ecclesiæ homines obligantur secundum Ecclesiæ statutum; corpus Christi semel in anno sumere.* Hæc sunt verba propter quæ D. Thomæ tribuitur opposita sententia.

3 Sed rectè expensa, non vrgent. Primo, quia illa solutione ad primum expresse docet, quod præciso Ecclesiæ statuto, Eucharistia est necessaria ad perseuerandum in vita spirituali: quæ est necessitas præcepti diuini. Secundo, quia vtroque loco, solum assertũ probat, quia gratia haberi potest ante Eucharistiam; vnde solum intendit quod primaria institutio Eucharistiæ nõ est dandam primam gratiam; sicut est institutio Baptismi, & Pœnitentiæ: & ita Eucharistia non est tam necessaria; sicut illa duo sacramenta: cũ quo tamen stat, quod propter conseruandam vitam spiritualem sit à Deo præcepta. Tertio potissimè moueor, quia ipse D. Thomas hac 3. p. q. 73. art. 3. exprofesso inquirent, *vtrum Eucharistia sit de necessitate salutis?* Affirmãs quidem esse; sed cũ duplici discrimine à necessitate Baptismi; quia eius perceptio est necessaria ad inchoãdam vitam spiritualem: & quia per Baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam; clarè significat qualiter, quod alibi dixit, possit exponi. Quarto id cõstat, quia D. Thomas hac q. 80. art. 11. obiecit sibi hanc difficultatem: & respõdet ad 2. quod *hoc sacramentum dicitur non esse necessitatis, sicut Baptismus, quantum ad pueros, quibus potest esse salus sine hoc sacramento; non autem sine Sacramento Baptismi; quantum vero ad adultos, vtrumque est necessitatis.* Non dixit esse eiusdem, & æqualis necessitatis; sed esse necessitatis: & in quarto Sententiarum solum voluit, quod Eucharistia in re suscepta; nõ est ita necessaria, quod sine illa non possit quis iustificari, vel per Baptismum, vel per contritionem. Eodem modo posse alios authores exponi, constat, nam ex vna parte recurrunt ad ordinationem Ecclesiæ; & alibi agnoscunt diuinum præceptum, vt patet in Gabriele Biel in 4. dist. 9. q. 1. articulo secundo conclusione 3. Sed quidquid sit de hoc.

4 D. Thomas hic art. 11. probat extare diuinum præceptum, ex illo Ioan. 6. *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et quia (sicut sæpè dictum est art. 1. & quæstione 73. art. 3. ad 1.) duplex est modus percipiendi hoc sacramentum, scilicet, spiritualis, & sacramentalis. Manifestũ est autem, quod õmnes tenentur, saltem spiritualiter manducare; quia hoc est Christo incorporari; vt dictum est q. 73. art. 3. Spiritualis autem manducatio includit votum; seu desiderium percipiendi hoc Sacramentum, vt ibi dictum est: Et ideo sine voto percipiendi hoc sacramẽtum, nõ potest homini esse salus. Frustra autem esset votum, nisi impleretur; quando opportunitas adesset. *Et ideò manifestum est; quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solũ ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini dicentis Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem. Ex statuto autem Ecclesiæ sunt determinata tempora exequendi Christi præceptum.*

5 Respondet Caietanus, quod non oportet has rationes accipere vt coactiuas: quoniam primam posset quis subterfugere, dicendo, quod licet manducatio spiritualis huius sacramenti claudat in se votũ manducationis sacramentalis; non oportet tamen, quod manducatio spiritualis Christi, claudat in se votum manducationis sacramentalis: Angeli enim manducãt spiritualiter Christum, & non manducant spiritualiter hoc sacramentum, nec habent votum manducandi sacramentaliter. Et similiter habens Baptismum in voto tantũ, manducat spiritualiter Christum; & non nisi remotissimè habet in voto manducationem sacramentalem: Doctores autem communiter loquendo, indistinctè vocant spiritualem mãducationem Christi, & spiritualem manducationem sacramenti Eucharistiæ, ac si vnum, & idem essent, communi nomine appellando vtrumque spirituale manducationem corporis, & sanguinis Domini: cum tamen, formaliter loquendo, distinguantur formaliter: quoniã vna respicit corpus Christi mysticum absolutè; altera vero idem corpus Christi mysticum, vt Sacramento Eucharistiæ significatur, & confertur: prima fit fide formata absolute; vel visione beata; secunda fit fide formata desiderante hoc sacramentum.

6 Secunda autem ratio euadi potest; dicendo præceptum Domini cadere, non super hoc facere; sed

sed super relationem ipsius facere ad suam commemorationem, iuxta interpretationem Ecclesiæ vtentis hoc Domini mandato sub his verbis: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Et idem sensus habetur 1. ad Cor. 11. cum de Calice subditur: *Hoc facite, quotiescumque bibetis, in meam commemorationem.* Tutior proinde apparet hæc via; quamuis cogens ratio non appareat. Hæc Caietanus.

6 Præterquamquod, cum Concilium Tridentinum sess. 22. capite 1. dicat Christum illis verbis Apostolos noui testamenti Sacerdotes constituisse, eisque, & successoribus, vt offerrent, præcepisse, &c. Planè constat Christum tunc loquutum fuisse ad Apostolos, non vt communem plebem repræsentabant, sed vt Sacerdotes constituebantur: Ergo testimonium hoc ineffi-cax est ad probandum præceptum communicandi impositum laicis; cum proprijsime verificetur dicendo Dominum præcepisse, quod Sacerdotes consecrarent, & sumerent.

7 Vim tamen rationum explicat Soto distinctione 12. q. 1. art. 11. §. *Rationes ergo*: quia cum referente Euangelista, Christus dixerit: *Hoc facite in meam commemorationem*; vrgentissimum argumentum est, edidisse præceptum, vt sacramentum, quod in suam commemorationem instituerat, lege confirmaret vt fierent. Vnde & Paulus 1. ad Cor. 11. sub eodem tenore verba Christi referens, ait: *Hoc facite in meam commemorationem.* At quia post mysterium Calicis subdit: *Hoc facite, quotiescumque bibetis in meam commemorationem*, phrasim illam vsurpauit Ecclesia.

8 Et roboratur etiam nunc argumentis. Nulli dubium est, quin celebratio sacramenti in Ecclesia, quæ per eius ministros Sacerdotes fit, sit in præcepto: peccarent enim grauissime Pontifices, tum Sumus, tum etiam alij, si eorum negligentiam celebratio huius sacramenti cessaret: & tunc Sacerdotibus necessum est sacramentum suscipere. Illud autem præceptum in illo Euangelij loco potissimum habet fundamentum, vbi Christus Sacerdotes instituit, quibus munus hoc iniunxit. Verbum ergo, *facite*, præceptum sonat celebrandi, ac proinde ministrandi populo Eucharistiam; sicut Christus discipulis ministrauit, quo modo præcepto populus id sumere obligatur.

9 Prior autem ratio D. Thomæ ad oppositum, quod testimonium Ioan. 6. quod adduxerat in argumento *Sed contra*; intelligitur non de sola manducatione mystica, sed etiam de Sacramentali: prout verba intelligenda esse constat ex Prologo Concilij Ephesini aduersus Nestorium; & ex Concilio Tridentino sess. 13. cap. 2. Efficax est; quia in illis verbis Christus docuit Eucharistiam esse de necessitate salutis, vel in re, vel in voto. Vnde bene colligit Diuus Thomas, quod in voto est necessaria (cum votum nihil aliud sit quam propositum, desiderium, vel promissio sumendi) præceptum sit diuinum sacramentum hoc aliquando sumendi.

10 Præterea bene conclusionem probat Soto. Sacramentum hoc nobis Dominus instituit tanquam cibum, & potum, ad alendam, & sustentandam spiritualem vitam; sicuti, & Baptismum ad ipsam progignendam: ergo sicut præceptum nobis dedit Baptismi, ita est nobis firmiter credendum præceptum dedisse huius sacramenti: nam licet non ita simpliciter sit necessarium, vt Baptismus, est tamen eatenus necessarium, vt absque illo non commode, imò vix eandem vitam sustinere possimus. Ad hæc. Eodem tenore Ecclesia præceptum potuit sacramenti Eucharistiæ, & Pœnitentiæ: Sed sacramentum Pœnitentiæ non solum tanquam de iure positiuo expressit; sed determinando tempus præcepti diuini: Ergo idem est de præcepto Eucharistiæ censendum. In summa, cum Eucharistia, eò quod est sacramentum Charitatis, quæ est vinculum perfectionis, finis sit omnium sacramentorum; fas non est credere, quod cum de Baptismo, & Pœnitentia, Christus diuinum præceptum tulerit, hoc reliquerit sine præcepto. Hæc Soto, relictis rationibus Durandi, & Paludani, quas pagina antecedenti impugnauerat.

11 Rationes, quas assignat Suarez disp. 69. sec. 4. & modum exponendi authoritatem Conc. Trid. pro assertione, minutatim impugnat Vazq. disp. 213. toto c. 2. Ipse vim facit in eo, quod Cõc. Trid. sess. 13. c. 2. ait. *Et illius sumptione colere nos sui memoriã præcepit, suãque annuntiare mortem, donec ad iudicandũ veniat.* Præcepit igitur Christus illis verbis Lucæ 22. sicut interpretatur Cõcilium, vt ipsa sumptione cõmemoremus passionem eius; ac proinde præcepit vt sumeremus: nã qui præcepit vt opere aliquo commemoratio fiat alicuius beneficij accepti, ex modo ipso præcipiendi præcipit, vt fiat opus ipsum.

Præterea

12 Præterea. Nam expressa commemoratio passionis in ipsa sumptione Christi, & expressa intentio illius, non cadit sub præceptum. Cum enim quis sumit hoc sacramentum, non opus est eo fine, & animo expresso illud accipiat: & fere omne vulgus hoc ignorat: & qui absque actuali deuotione, & attentione communicat, non facit explicet in memoriam passionis Christi, de quo actu non meminit. Et tamen ait Apostolus 1. ad Cor. 11. *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis; donec veniat.* Signum igitur est, ipsa sumptione Sacramenti sine vllo alio actu, & memoria talem commemorationem fieri: ac proinde præceptũ hoc memorandi passionem, non aliud esse, nisi de ipsa sumptione, in qua eo ipso sine alia intentione expresse passio Christi repræsentatur; & illius commemoratio fit. Vnde præceptum Christi se extẽdit ad omnes fideles suo modo, ad sumentes, vt faciãt memoriam passionis Christi communicando; & quia Sacerdotes commemorant passionem, non solum sumendo sacramẽtum; sed etiam consecrando illud, etiã ipsis præcepit consecrationem.

13 Adijcit Nuño q. 80. art. 11. diffic. 1. conc. 4. *Probabile mihi est*, quod hoc præceptum sit naturale, id est, connaturale gratiæ, suppositæ naturæ, & institutione illius sacramenti: itaque, si Christus Dominus institueret hoc sacramentum, sicut instituit, docens nos naturam, & excellẽtiam illius, etiam si non imponeret præceptum illud suscipiendi, teneremur aliquando suscipere, præcipuè in articulo mortis. Quia est præceptum naturale adhibendi omnia media necessaria ad conseruandam gratiã; & cognita natura cibi, sine aliquo positiuo præcepto, tenetur homo iure naturæ illud suscipere. Eucharistia est cibus ita necessarius, quod aliquando potest facere ex attrito cõtritũ. Et ex alia parte, cũ in his quæ pertinent ad vltimum finem, teneatur homo eligere meliora media; præcipue quando illa sunt maximę vtilitatis; & sine illis se exponit homo maximo periculo nõ perueniendi ad vltimum finem. Idem docet Ochagauia tract. 2. de Euchar. q. 14. nu. 14. vt refert, & sequitur Pasqualigus disputatione 118. sectione quinta conclusione secunda numero 24. Quia vita quotidie impetitur à fomite, & tentationibus, & continuo deperditur fernor charitatis. Eucharistia autem est antidotum, quo ab istis præseruamur, vt dictum est quæstione 79. Et quia infirmus tenetur adhibere media necessaria ad conseruandam vitam, &c.

14 Hæc doctrina falsa est. Primo, quia S. August. epist. 118. cap. 1. inter positiua diuina præcepta, hoc numerat. Et similiter Sanctus Thomas hic, & omnes Theologi. Secundo, quia vt contra Durandi rationem, obijcit Soto art. 11. §. *De quo ego*: opera cõsilij sunt ad humanam salutem Instituta: & tamen illa omittere non est peccatum. Deinde, si rationes illæ conuincunt, etiam probant sacramentum Confirmationis esse in præcepto: quod tamen nullum testimonium, vel ratio affeuerare cogit, vt diximus q. 72. dub. 9. §. 2.

Præterea, bene arguit Suarez illa sectione prima, §. *Dicendum*: quia homo, etiam ex charitate propria, non obligatur ad id quod est optimum, vt de vsu consiliorum per se notum est; alioqui, si hæc ratio facta efficax esset, multum probaret; nimirum iure diuino præceptum esse, non tantum aliquando, sed frequenter etiam hoc sacramentum sumere; hoc enim modo ad conseruandam spiritualem vitam vtilissimum est: nam semel in vita, vel in anno sumptũ, parum certe iuuare potest.

15 Denique, vt notat Lugo disputatione 16. sec. 1. num. 13. gratia habitualis semel accepta conseruatur, quandiù non expellitur per peccatum mortale; & affert secum ex lege Dei auxilia, quibus vitari possit per lõgum tempus omne peccatum mortale: quare, si non fuisset præceptum huius sacramenti sumendi, non imitaretur cibum corporeum in necessitate iuæ manducationis ad conseruandam vitam: Vt ergo esset cibus necessarius ad vitam, debuit institui cum obligatione, & præcepto positiuo diuino. Vnde est de fide, quod realis mãducatio sacramentalis non est medium necessarium ad salutem: & adhuc de voto sumptionis sacramentalis, negatum est quæstione 73. dubio quinto, esse necessarium necessitate medij; licet sine manducatione mystica explicita, vel implicita nullus consequatur salutem. Extat ergo præceptum diuinum positiuum realiter suscipiendi Eucharistiam:

16 Sed obijcies: nam laudatur Centurio de eo, quod dixit Mathæi 8. *Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum*; cui comparant Sanctus Augustinus, & D. Thomas art. 10. ad 3. illum, qui reputat Com-

munio-

munione ſibi eſſe abſtinendum. Cum ergo numquam legatur Chriſtum in eius domum veniſſe; videtur quod liceat alicui toto tempore vitæ ſuæ à Communione abſtinere.

Reſpondetur cum D. Thoma art. 11. ad 1. quod ſicut S. Gregorius dicit in Paſtorali 1.p.cap.6. *Illa eſt vera humilitas, cum ad reſpuendum, quod vtiliter præcipitur, pertinax non eſt.* Et ideò non poteſt eſſe laudabilis humilitas, ſi contra præceptum Chriſti, & Eccleſiæ, aliquis omnino à Communione abſtineat; neque enim Centurioni præceptū fuit, vt Chriſtū in ſua domo reciperet. Addit D. Thomas in 4. diſt. 12. q. 3. art. 2. quæſtiuncula prima ad 2. quod reuerentia debita Deo in hoc exhibetur, quod homo nō ſe nimis diuinis ingerat ſupra ſuum modū; ſed quod homo omnino ſe ſubtrahat, *hoc eſt contemptus, & puſillanimitatis.* Et quæſtiuncula tertia ad ſecundū ait, quod in hoc maximè eſt gloria Dei, & bonitas, quod ſe creaturis pro captu earum cōmunicat: *Vnde magis videtur ad Dei gloriā pertinere, quod aliquis ad communionem accedat, quam quod abſtineat.*

§. II.

Vtrum obliget Infideles?

17 SEd hinc oriuntur difficultates, quæ circa ſimilia præcepta ſolent occurrere. Prima, quas perſonas obliget?

Certum eſt, quod iſto præcepto non tenentur infantes, vt docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 4. tradens, *parvulos, vſu rationis carentes, nulla obligari neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ Communionem;* quia nec præcepto humano, nec diuino obligantur communicare: *Siquidem per Baptiſmi lauacrum regenerati, & Chriſto incorporati, adepta iam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non poſſunt;* quæ eſt ratio aſſignata à Concilio.

Certum etiam eſt fideles baptizatos obligari hoc præcepto poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint, iuxta Eccleſiæ determinationem; de qua dubio 17. Vnde ſolum remanet difficultas, vtrum hoc diuinum præceptum obliget Infideles?

18 Reſpondet Suarez diſp. 69. ſect. 2. dub. 1. Nihilominus verius exiſtimo, præceptum hoc abſolute obligare omnes homines, etiam non baptizatos, & infideles. Ratio eſt, quia verba Chriſti ſunt generalia: *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis;* non enim loquebatur ſolum ad fideles, ſeu Chriſtianos homines, ſed ſimpliciter ad omnes, qui audiebāt, & per eos ad omnes, qui quouis tempore, & loco futuri erant. Rurſus, poteſtas Chriſti ad leges ferendas, omnes complectitur; eſt enim diuina, & vniuerſaliſsima. Deinde, vt præceptum hoc obliget, non neceſſario ſupponit Baptiſmum; differt enim obligatio à ſumptione. Licet ergo ſumptio, vt licitè, & cum fructu fiat, ſupponat Baptiſmum; obligatio tamē non eſt, cur illum ſupponat: quin potius poteſt etiā hoc titulo obligari homo ad Baptiſmum, vt poſſit præceptum hoc cōmunicandi implere. Sicut, qui peccauit mortaliter poſt Baptiſmum, antequam confiteatur, iam obligatur ad hoc ſacramētum ſuo tempore ſumendum: quamuis ſumere non poſſit, niſi confeſsione præmiſſa, ſi poteſt, ſcilicet vt debite communicare poſsit.

Atque hinc colligo, ſi Cathecumenus in fine vitæ Baptiſmum, & Euchariſtiā voluntariè omittat, duo peccata committere; quia duo diuerſa præcepta diuina per ſe obligantia violat. Hęc Suarez. Et Vazquez diſp. 214. cap. 4. num. 31. & tom. de Pœnitentia q. 90. ar. 2. dub. 1. Lugo diſp. 16. ſect. 2. à num. 17. dicens *communem.* Tenentque Coninch, Reginaldus, Filliutius, & Granado, & Becanus, & Bauny. Imò Ochagauia tract. 2. q. 17. num. 1. id eſſe certum. Sequūturque Syluius in fine art. 11. ibi Puteanus, & Mercerus. Trullench, & Hieronymus Garcia hic tract. 3. diſſic. 4. dub. 2. punc. 1. num. 4. Ille vero lib. 4. in Decalogum cap. 5. n. 2.

19 Nihilominus rectè Soto in quarto diſtinctione 18. quæſt. 1. artic. 3. conc. 1. loquendo de præcepto Cōfeſsionis, docet, quod ſolum obligat fideles. Rationem que aſsignat, quæ procedit de præcepto diuino communicandi: nam ius diuinū ſupernaturale ſolum obligat vniuerſum orbem ad ſuſcipiendam Euangelicam fidem: obligatio autem ad alia præcepta ſingularia ſacramentorum non exurgit niſi ex ipſa profeſsione fidei, quæ fit in Baptiſmo. Quem admodum, ſi quis fecit votum ſimplex religionis, licet teneatur ad religionem; non tamen ad eius cæremonias, & officia, donec illam profiteatur: Infideles ergo non tenentur *immediatè* obligatione ad confeſsionem (& communionem) ſed dum Baptiſmum ſuſceperint.

Idem

20 Idem docent Nuño 3.p.q.80.art.11. diſſic. 2. conc. 5. Serra dub. vnico conc. 1. §. *Dixi* à folio 473. vſque 476. Candidus to. 3. diſq. 2. art. 26. dub. 6. Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 12. num. 15. Fagundez præcepto 3. lib. 1. cap. 3. num. 4. & 6. & cap. 4. num. 2. & 6. Caſtrus Palaus trac. 21. diſp. vnica punc. 14. num. 11. Bonacina diſp 4. q. 1. puncto 3. num. 4. fine. Diana parte 8. trac. 7. reſol. 81. Leander trac. 7. diſp. 2. q 2. referens Machado. Auerſa q. 8. de Euchariſtia ſec. 2. §. *Potius tamen.* Paſqualigus diſputatione 118. ſec. 2. referens Chelliſon q. 80. art. 11. not. 5. Et probans, quia lex omnis, & diſpoſitio, licet vniuerſalis, recipit reſtrictionem de habilitate. l. *Vt gradatim, §. ei ſi. D. de muner. & oner.* & notant Bertaz. Barrolus, & Baldus, & Angelus, & Tuſch. lit. D. conc. 505. Ergo præceptum Chriſti, licet vniuerſale, debet reſtringi ad perſonas habiles, & capaces: atque adeo ad ſolos baptizatos: quia Baptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorum. Deinde; quia præceptum non poteſt habere locum, vbi non eſt capacitas obligationis: non baptizati autem nō ſunt capaces immediatæ obligationis, cum non ſint immediatè capaces actus præcepti; ſed ſolum mediante Baptiſmo.

21 Vrget etiam Serra paritatem: quia non baptizati non tenentur ad confeſsionem: ergo neque ad communionem. Quia homines non redduntur capaces confeſsionis per peccata; ſed capaces ſunt per Baptiſmum, qui eſt ſacramentorum ianua: & quāuis antequam peccent, non indigeant confeſsionis medicina; illius tamen iam capaces ſunt, ſicut, & cibi, & potus Euchariſtiæ: ergo ſicut omnes vtentes ratione tenentur ſe capaces reddere communionis, ita & cōfeſsionis. Per quæ reſpondet ad argumenta, Chriſtum Dominum hoc præceptum Capharnaitis omnibus promulgaſſe vt ſcirent illo teneri, non quidem immediata obligatione, ſed mediata; nempè poſt Baptiſmum, ad quod omnes immediatè erant obligati: & vt neceſsitate ſumptioni Euchariſtiæ, magis inducerentur non baptizati ad ſuſcipiendum Baptiſmum, ſine quo Euchariſtia ſumi nequit. Videatur ibi ad 3.

§. III.

Quando fideles obligentur ex iure diuino ad communicandum?

22 INſinuat Paludanus, licet clare id non exprimat in 4. diſt. 9. q. 1. nu. 16. quod quantum eſt ex præcepto diuino, ſufficit ſemel in vita communicare. Expreſsius Martinus Ledeſma Prima parte Quarti q. 21. art. 11. dub. 2. in fine ait. *Vnde ſtando in ſolo iure diuino, ſufficeret ſolum ſemel in vita communicare.* Et dubio primo dixerat; quod iure diuino ſolum obligatur quis ſumere Euchariſtiam tempore neceſsitatis; quia eſt præceptum affirmatiuum. Et Victoria q. 86. idem tenet. Citantur pro eadem ſententia Caietanus, & alij, in quibus id non inuenio.

23 Loquendo de mortis articulo, Caietanus in Summa verbo *Communio ſacramentalis,* ſic ait. Vtrum autem in mortis articulo teneatur fidelis quilque communicare? In dubium non eſt vertendum; quoniam cō ſuetudo Eccleſiæ hoc mandat: & procul dubio peccat, quia ſine rationabili cauſa abſq; Viatico recedit. Si tamen contemptus deſit; non video rationem peccati mortalis in huiuſmodi omiſsione; ex quo paſchalem communionem implcuit. Nec video etiā rationem dubitandi de peccato mortali: quoniam Viaticum vt ſic non eſt neceſsitatis ſacramētum ex Eccleſiæ præcepto; quia non inuenitur, aut ex natura Viatici, quum ſine illo pœnitentia ſufficiat, ſicut ſine Extrema vnctione: eſt enim neceſſarium viaticum, ſicut equus ad iter; & non ſicut nauis ad tranſeundum mare. Idem tenet Armilla verbo *Communio* num. 4. Sylueſter verbo *Euchariſtia* 3. num. 1. ver. *Tertio,* dicit, quod verius eſt hoc non eſſe mortale, vbi ſola negligentia eſt in cauſa: Sequitur Saa verbo *Euchariſtia* num. 1. Rodriguez cap. 64. de Cōmunione num. 3. Graſſis 1.p. lib. 2. cap. 38. num. 23. Chamerota cap. 10. de Euchar. dubio 1. Imò ſignificauerat S. Bonauentura in 4. diſt. 10. arict 3. Et Bernal diſp. 44. ſec 3. §. 3. expreſſe ſequitur. Et recentiores, qui omnia argumenta opponi ſolita inefficacia reputant.

24 Tribus tamen aſſertionibus ambas opiniones impugnat Soto in 4. diſt. 12. q. 1. ar. 11. communiter ab alijs receptus, & merito. Prima. Ex vi iurisdiuini tenemur aliquoties communicare, & nō ſufficit ſemel in vita communicaſſe, niſi vita ſit breuiſsima. Probat contra primam ſententiam dicens. *Attamen* opinio hæc non eſt veritati admodum ſimilis, quoniam natura cuiuſcūque præcepti ex eius fine exiſtimanda eſt: cum ergo finis huius ſacramenti ſit nutritio ſpiritualis vitę ad reficiēdum eius lacturas, quas per peccata facimus, & ad protegendum ipſam ab incurſu dæmonum, & carnis inſul-

insultibus,eadem eius natura docet, quod sit frequentius sumendum. Ad hæc, si Ecclesia prospexisset, ius diuinum tantum obligare semel in vita, non nos ad tantam frequentiam obligaret. Et tamen in eius primordijs, vt docet D. Thomas art.10.ad 5. quotidie populus communicabat; & post modum ter in anno, & iam modo semel tenemur. Ergo ex vi solius iuris diuini non sufficit semel in vita communicare.

25 Probat etiam *Suarez* disp.69.sec.3. conc.2.quia præceptum affirmatiuum quãuis per se non determinet tempus; non habet ex ratione sua, vt semel tantum in vita obliget; sed comprehendit quidquid iuxta naturam materiæ diuersis temporibus occurrere potest, secũdum rectam rationem, & prudentem talis præcepti interpretationem. Vt diximus tom.1.Theol.Moralis de præceptis virtutum Theologalium. Finis autem huius præcepti est charitatis robur, & nutritio: datur etiam per modum cibi. Sicut ergo non satis est corporalem cibum semel in vita manducare; ita neque spiritualem; quia calor concupiscentiæ, & fomes peccati, non minus debilitant animæ vires, quam naturalis calor vires corporis. De hac ratione videatur D. Thomas in 4.dist.12.q.3.art.1.q.1.in corpore.

26 Secundo asserit Soto, quod nisi Ecclesia tempus declarasset, non posset ex iure diuino per certitudinem deprehẽdi, sed coniectura, & prudentia humana. Et ideò satis Ecclesiæ Christus consuluit, dum ei facultatem reliquit, vt suo arbitratu illud tẽpus definiret. Vnde D. Thomas in articulo 13. non asseruit Christum determinasse tempus obligationis huius præcepti, sed potius reliquisse Ecclesiæ determinãdum supponit, dum ait. *Ex statuto autem Ecclesiæ sunt determinata tempora exequendi Christi præceptum.*

27 Ex quo infert Petrus Soto lec.9.de Eucharistia folio 112.col.2.§. *Secundum*, sufficere ad implendum præceptum diuinũ communicare semel in anno: nam quamuis decretum Ecclesiæ in cap. *Omnis vtriusque sexus, de pœn. & remiss.* magis fuerit vsũ verbo permissiuo quodammodo (*saltem*) inquit (*semel in anno*) quam docuerit illud sufficere: nihilominus non est cur debeamus simplices, & qui non aliud cogitant, aut damnare, aut certe reddere inquietos. Exhortemur ergo omnes ad frequentiam; nec tamen necessitatem imponamus, vbi aperte non constat.

28 Addit *Suarez* illa sec.3.conc.3. Et Coninch q.80.art.11.dub.3.in fine. Ardeo duorum, vel trium annorum tempus nimium sit, ita vt secluso præcepto Ecclesiæ per id temporis differre communionem sit contra ius diuinum? Incertum quidem est; videtur tamen probabile, propter rationes supra factas.

29 Melius tamen Soto, & alij asserunt hoc Christum Ecclesiæ determinandum reliquisse. Cuius rationem assignat Lugo disputatione 16.sec.2.num.28.dicens. Possumus autem hoc ipsum (ne fortasse gratis videatur dici) ex ipsa sacramenti institutione colligere. Cum enim ita fuerit institutum, vt fideles in eius vsu debeant omnino à proprijs Pastoribus dependere, *quibus sic congruit, vt sumant, & dent cæteris*; frustra videretur præceptum dirigi ad subditos, cum ipsi non possent sibi Eucharistiam accipere; sed debuit ad Pastores dirigi, vt ipsi cogerent subditos ad hoc sacramentum suscipiẽdum, quando necessarium iudicaretur, &c. Debuit ergo præceptum hoc magis directe ad Pastores dirigi, quia actiue se habent in vitando, vocando, cogendo, quando oportet, ad hoc sacramẽtum; quam ad subditos, qui habẽt se quasi passiue, accipiendo illud, quod à Pastoribus datur. Accedente autem Ecclesiæ præcepto, & determinatione, iam fideles tenentur ex Diuino præcepto; quod licet eis non determinaret tempus, obligabat ad talem frequentiam, qualem Pastores determinarent. Hæc Lugo, ex quo accepit Bernal disp.44.sec.2.num.55. licet eum nõ nominet, à quo accepit.

30 Hæc ratio, licet videatur subtiliter excogitata; solida tamen non est; quia licet ministri Eucharistiæ sint Sacerdotes, & congruum sit, quod alij de eorum manu accipiant; potuit Christus suo præcepto determinare tempus quando Pastores deberent dare, & oues teneantur accipere; & quãuis illi se haberent actiue, & isti passiue; tamen omnibus esset notum, & determinatum quoties in vita deberet Eucharistia accipi ex præcepto Christi, præciso omni alio Ecclesiastico præcepto. Sicut postea dicemus in articulo mortis teneri fideles ex Christi præcepto sumere Viaticum; & quamuis ministri se habeant actiue, & fideles se habeant passiue; tamen omnibus est persuasum, & fixum, quod adueniente mortis articulo, pastores peccant mortaliter non ministrando, & moribundi non recipiendo. Ergo similiter esset dicendum, casu, quod Christus

Christus suo præcepto determinasset (vt potuit, quia hoc ex eius libera voluntate diuina pendebat) quoties teneremur in vita communicare.

31 Aliter ergo facilis assignatur ratio, quia cum præceptum hoc non sit iuris naturalis; sed sit iuris diuini positiui; totum dependet ex voluntate diuina, & humana Christi Domini sacramentorum institutoris, modo exposito q.64.dub.2. Determinatio libera Christi non potest esse nota nisi ipso reuelante in Scriptura, vel traditione Apostolica. Sed neque ex Sacra Scriptura, neque ex traditione Apostolica potest per certitudinem determinari; sed solum coniectura, & prudentia humana, vt per se notum est. Ergo verissimum est, quod stando præcise in iure diuino, non potest per certitudinem determinari quoties in vita teneamur communicare. Ideoque vt ait Diuus Thomas art.10.ad 5 *secundum diuersum statum Ecclesiæ, diuersa circa hoc statuta emanauerunt*: quia non solum debet attendi fidelium indigentia; sed eorum dispositio, & veneratio debita summo sacramentorum.

32 Colligit ex hac doctrina Vazquez disp.214. cap.3. num.20. quem sequitur Meratius disp.35.sec.2.quod nisi Ecclesia determinasset tempus præcepti Confessionis, & Communionis, fore, vt nullum tempus arbitrio prudentis viri signari posset, in quo affirmatiuum præceptum illius peculiari ratione ex se obligaret. Et ita nullum esset peccatum omissionis contra præceptum affirmatiuum peculiare, extra mortis articulum hoc sacramẽtum, aut illud numquam percipere: de facto enim Christus hanc determinationem reliquit Ecclesiæ, non priuato iudicio alicuius.

33 Merito, tamen hoc alijs recentioribus non placet: sicut enim respectu Ecclesiæ fuit aliquod tempus, quod prudenter ipsa determinauit pro adimplendo diuino præcepto: ita etiam foret respectu aliorum maturi iudicij, & consilij: & sicut Ecclesia implicite videtur determinare non satisfieri diuino præcepto per solam communionem in mortis articulo, sed debere in vita aliquoties repeti: ita censeretur à sapientibus, cordatisque viris, casu quo non esset determinatio Ecclesiæ. Licet huius censura multo securior sit propter assistentiam Spiritus Sancti, & quia Pontifices, & Concilia pleniori deliberatione tempus communicandi determinarunt.

34 Quod explicari potest in alijs præceptis affirmatiuis obligantibus ex iure diuino; & quamuis de facto Ecclesia non determinauerit, quando obligent; Theologi id inquirunt, & iuxta regulas Theologiæ; saltem probabiliter id determinant: & fere communiter conueniunt obligare vltra mortis articulum, & assignant tempora determinata obligationis: vt de præcepto diuino credendi, quando obliget, egi.1.tom. Theol.Mor.cap.7.q.3.§.4.& de præcepto Spei cap.11.q.2.& de præcepto dilectionis Dei cap.12.q.3.& de præcepto dilectionis proximi q.4.§.4.& de præcepto dandi eleemosinam cap.13.à q.3.vsque ad 7.& de præcepto correctionis fraternæ cap.14. q.3.& sic de alijs. Quamuis aliqua istorum non sint solum iuris positiui diuini; sed etiã iuris naturalis: Quod ad rem parum attinet. Ergo dato casu, quod Ecclesia non imposuisset præceptum annuæ Communionis, Theologi possunt inquirere, quando non communicantes transgrederentur præceptum diuinum: & modo certũ est, quod qui per totam vitam non communicaret, non solum peccaret contra Ecclesiæ statutum, sed contra ius diuinum; non tamen est certum, quod quolibet anno transgrederetur ius diuinum; licet quolibet anno transgrediatur de nouo præceptum Ecclesiæ; quia non constat ad quantum tempus posset Ecclesia non violato iure diuino permittere, quod fideles non communicarent.

35 Nouam excogitauit viam Augustinus Bernal (non disp.34. vt aliqui referũt) disp.44.sec.2.§.3.num.52.& 56.asserens, quod si Christus præcepti sui tempus Ecclesiæ determinationi non reliquisset, prudenter existimandum esset, præceptum illud obligare in principio vsus rationis moraliter sumpto, nimirum post sufficientem notitiam rerum fidei, & nominatim huius mysterij, habitam; ac proinde generatim intra primum annum vsus rationis. Deinde vero singulis annis; non autẽ speciatim in articulo mortis. Probat ex ipsa ratione Viatici, quod sane, si quando obligaret, obligaret, quando via rationalis inciperetur: siquidẽ Viaticum toti viæ, seu simpliciter necessarium, seu commodum, tũc aptius sumitur, quando iter incipitur; quam dum iam iam perficitur. Vt enim Tullius in Catone Maiore, contra senes auaros, & cum ætate auaritiam augentes, scripsit: *Potest quidpiam esse absurdius, quam quo minus viæ restat, eo plus Viatici quærere?* Ergo non est rationi consonum, quo minus viæ restat, eo strictiori lege

ge ad Viaticum ſumendum adigere. Præſertim, cum Viaticum iſtud non ſit ſimpliciter neceſſarium: ſed præter ſubſidia ſimpliciter neceſſaria ſuppetat Extrema vnctio ad moribundi conſecrationem inſtituta. Deinde, cum non eſſet ſimpliciter neceſſariũ, non eſſet ratio colligendi obligationem ſæpius in eodem anno communicandi, præſertim cum in tanta fidelium multitudine nẽ poſſet generaliter id obſeruari. Cũ autem eſſet valde expediens, vereque Viaticum, & generatim poſſet à ſingulis fidelium quotannis ſumi, optime inferretur huius temporis obligatio.

36 Contra hoc arguunt quidam neotherici: quia hæc ratio, aut probat, communionem intra annum ab adepto vſu rationis eſſe ex præcepto Chriſti, & non tantum Eccleſiæ: quod nemini in mentem venit: aut probat Eccleſiam non exiſtimaſſe prudenter, ſi non determinauit initium rationalis vitæ, vt fideles exequantur præceptum diuinum communionis. Hæc illi.

37 Sed quid opus eſt Bernalem interrogare; quando ipſe clare affirmat, & in margine notat, quod *Euchariſtia habet rationem Viatici ex diuina lege*: & ideò obligatio præcepti diuini eſt dandi initio vitæ, quia viaticum, *tunc aptius ſumitur, quando vter incipitur?*

38 Verum facile reſcitur. Primo, quia vt Diuus Thomas notat q.73.art.4. & communiter Theologi, Euchariſtia dicitur Viaticum reſpectu futuræ gloriæ; *quia hic præbet nobis viam illuc perueniendi*: & quia Deus non promittitur videndus, niſi poſt mortẽ; ideò non eſt nunc in vſu Theologorum Euchariſtiam appellare Viaticum, niſi cum ſumitur in infirmitate læthali. Qualiter etiã accipitur in Concilio Nizeno verbis referendis nu.40. ¶ Secundo, eadem eſt omniũ fidelium perſuaſio, quia ſolum in infirmitate, in qua poteſt tumi à non ieiuno, dicunt ſumere per modum Viatici.

Tertio, ſibi contradicit Bernal, quia fatetur Viaticum non eſſe ſimpliciter neceſſarium: & ex alia parte vult eſſe neceſſariũ ex præcepto diuino.

39 Quarto, hæc eſt differentia inter viam corporalem, & ſpiritualem; quia illa morte finitur; at vero via ſpiritualis, cum in tranſitu homines ſunt, reſtat difficilimũ viæ; quia eſt tempus reddendi rationem, & *vbi ceciderit lignum, ibi erit: & in inferno nulla eſt redemptio, &c.* Si ergo ad inchoandam viam, & proſequendam, fatetur Deum impoſuiſſe præceptum Euchariſtiæ ſumendæ, etiam debet fateri impoſitum in occaſione malorum periculi, & neceſſitatis viæ conſumandæ: vt Euchariſtiæ vigore confortati, *ex huius miſeræ peregrinationis itinere ad cæleſtem patriam peruenire valeant*, homines, vt docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 8.

Denique, mirum eſt, quod Chriſtus impoſuerit præceptum Euchariſtiæ ſumendæ initio vſus rationis, & quod nullus Sanctorum Patrum, aut Theologorum, aut fidelium hanc obligationem diuini præcepti pro tunc obligantis agnouerit. Valeat ergo Bernal cum ſua ſingulari imaginatione; quam iam impugnauerant Filliutius trac. 4. num. 49. Dicaſtillo trac. 4. diſp. 10. dub. 4. num. 62. Leander trac. 7. diſp. 3. q. 16.

§. III.

De obligatione præcepti diuini communicandi in mortis articulo.

40 VEniamus iam ad tertiam aſſertionẽ M. Dominici Soto illo artic. 11. qui opinionibus relatis, ſic inquit, §. *De hac vero re neſcio an certa poſſit ſententia conſtitui.* In primis enim nullum extat, aut diuinum, aut humanum præceptum de hac re expreſſum. Canon enim ſolum iubet in Paſchate communicandum. Nihilominus vt iuxta ſtatum Eccleſiæ mos infirmis præbendi Viaticum, per totum orbem Chriſtianum inuiolabiliter obſeruatus, magnum documẽtum eſt extraditione Apoſtolorum tamquam diuino iure præceptum deſcendiſſe. Accedit verbum Concilij Nizeni, quod refertur 26. q. 6. Can. *De ijs*, videlicet, *vt de his, quæ decedunt de corpore, vt antiquæ legis regula obſeruetur, nempe, vt neceſſario viæ ſuæ viatico non fraudentur.* Noto enim nomen, *legis*, & *neceſſario*, quibus videtur inſinuari præceptum. Faciunt ad rem, & plures eiuſdem Cauſæ, & quæſtionis canones: & rurſus Cauſæ ſequentis q. 1. Et cap. *Quod in te, de pœn. & remiſ.* quibus ſanctiſſime admonetur, vt neque illis, qui ſunt in publica penitentia, communio ſancta in articulo mortis denegetur.

41 Eſt ſiquidem maximum huius ſacramenti commodum in illo temporis momẽto, tum contra illuſiones, & pugnas dæmonum: Tum præſertim, quod cum ſit ſacramentum Charitatis, quæ finis eſt, & conſummatio Chriſtianæ vitæ, qua Chriſto incorporamur, per illud profitemur decedere tã quam membra in Chriſto viuentia. Vndè Innocentius lib. 4. Miſteriorum Miſſæ cap. 42. *Neceſſario* (inquit) *ſumendus eſt Agnus, vt à vaſtante Angelo protegamur; neque exire poſſumus de Ægypto, niſi celebrando Phaſe, paſchalem agnum edamus.* Et Euſebius lib. 6. Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ cap. 34. Hiſtoriam refert Dionyſij Alexandrini Epiſcopi ad Fabianum de quodam Serapione, qui dum ſe grauali ægritudine iaceret, ſentire ſe dixit deſineri, vt mori non poſſet: quia Euchariſtia ei nõ præbebatur: quam, cum aſſumpſiſſet, quaſi carenis, vinculiſque diſruptis, animã exhalauit. Vnde idem Dionyſius infert, tã to beneficio neminem in mortis articulo debere fraudari. Ex his ergo primum colligitur, quod qui renueret tunc ſacramẽtum ſumere, non poſſet à reatu mortali excuſari: Tum propter manifeſtum ſcandalum: Tum quia non videretur amorẽ erga Chriſtum gerere, qui eius tunc corpus non ſuſciperet. Hæc Soto.

Et Petrus Soto lec. 9. de Euchariſtia, §. *Secundum* ait. Nam in articulo mortis, vbi ſcilicet, tam grauia imminent certamina, proculdubio totius Eccleſiæ conſenſus, Concilia antiquiſſima, & exempla Patrũ docent communicandum eſſe.

42 Præceptum hoc eſſe diuinum, affirmarunt Durandus in 4. diſt. 9. q. 2. num 7. Gabriel q. 1. art. 2. conc. 3. Vazquez diſp. 214. cap. 2. probans ex Concilio Nizeno, in quo vocatur vltimum, & neceſſarium Viaticum: quaſi ſupponens ſuapte natura eſſe neceſſarium. Et quia cum præceptum diuinum de hoc ſacramẽto ſit affirmatiuũ; nullum tempus commodius pro illius obſeruatione videtur, quam articulus mortis: cur ergo obligationem illius in hoc articulo negabimus?

43 Suarez diſp. 69. ſec. 3. conc. 1. ſic ait. In primis, quod huiuſmodi præceptum nunc extet, Eccleſiaſtica conſuetudo ſatis declarat: nam ex antiquiſſimis Concilijs, & Pontificibus conſtat, ſemper ab Eccleſia diligentiſſime curatum eſſe, ne morientes ſine Viatico decedant, vt patet ex Concilio Nizeno canone 13. Toletano 11. cap. 18. Agath. cã. 11. Ancirano cap. 22. Araut. cap. 13 Arelat. 2. cap. 12. Aurel. cap. 24. in quibus fermo fere eſt ex parte miniſtrorum. Ex parte autem ipſorum communicantiũ idẽ habetur in Concilio Carth. quarto cap. 77. & 78. Quæ conſuetudo ita eſt recepta vt ſine magno ſcandalo violari non poſsit, quod eſt ſignum grauis obligationis. Meritoque ſuę ſalutis negligentiſsimus, & de ſalutę animæ ſuæ, vel etiam de fide ſuſpectus haberetur, qui voluntarie in mortis articulo viaticum negligeret: eſt ergo hæc res grauis, & ſub obligationem cadens. Ex huius autem conſuetudinis antiquitate vlteriùs colligere licet, eam, vt minimum, eſſe traditionem Apoſtolicam; quia eius initiũ ignoratur. Ac denique ex eius immutabilitate coniectamus, in Chriſti mandato eſſe fundatam.

44 Præter hanc, duas alias rationes adijcit Coninch q. 80. artic. 11. dub. 3. num. 95. Quia quæuis res præcepta maximè videtur præcepta pro eo tempore, quo eius vſ ad finem præcepti aſſequendum eſt maximè neceſſarius. At qui à vnquam homo teneatur ſe coniungere cum Deo, & contra hoſtes ſe tueri, maximè ad hoc tenetur in articulo mortis: ergo, cum in hunc finem cõmunio præcepta ſit, maximè tunc præcepta erit.

Denique, quia maximè expedit moriẽtem ſigno aliquo extremo teſtari ſe mori in communione catholica: At qui ad vnionẽ membrorum totius Eccleſiæ, & faciendam, & declarandam à Chriſto inſtituta eſt communio: Ergo videtur maximè præcepta morienti.

45 Bene video authoritates, & rationes non conuincere demonſtratiue extare diuinum præceptum determinate obligans communicare in articulo mortis eum, qui ſæpè communicauit in vita: ſed quia hæc eſt omnium iam authorum opinio; vt ſexdecim relatis, oſtendit Paſqualigus diſputatione 118. ſec. 3. & viginti quatuor relatis Leander trac. 7. diſp. 2. q. 4. Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 4. dub. 4. puncto 1. nu. 5. Auerſa q. 8. ſec. 7. §. ſeptimo, & innumeri alij, non poſſumus prudenter ab illa recedere. Quare Bernal minus diligenter Authores legit, cum hanc eſſe communem tẽtat negare.

46 Si autem paulò ante mortis periculum communicaſſet, adhuc teneri præcepto diuino cõmunicare in mortis articulo, docet Vazquez diſp. 214. cap. 2. num. 14. & 15. Probans primo, quia ſi temel admittamus ante articulum mortis huic obligationi fieri poſſe ſatis; non poſſet aſsignari ratio, ob quam potius ſufficiat pridie, quã ante duos, vel plures dies ei ſatisfieri: quod enim tempus magis, aut minus diſtet ab articulo mortis, nihil refert, ſi obligatio præcepti ab ipſo tempore periculi ſolum obligat:

gat: in quouis enim die ante articulum præceptum impleretur per opus exibitum extra tempus præcepti. Atque ſi in vno die parum ante obligationem impleretur præceptum: cur etiam in alio non poſſet impleri? Deinde, quia ſi quis conſtitutus in ægritudine iam ſentiret mortis periculum, iuſte poſſet ſacramentum non ieiunus accipere, etiam ſi præcedente die bene valens illud accepiſſet. Sed vt dixerat diſp.211. cap.4.nemo excuſatur à præcepto ieiunij præmittendi ante Euchariſtiam, niſi ratione alterius præcepti, quod magis ſtrictè obligat, nempè ratione præcepti communicandi in extrema neceſsitate: ergo adhuc ſupererat illi obligatio ſuſcipiendi hoc ſacramentum pro mortis articulo.

47 Poſtremo, quia inauditum eſt præceptum aliquod ſeruari, & impleri per opꝰ exibitum ante tempus obligationis: quomodo igitur per communionem extra articulum mortis ſatisfieri poteſt præcepto, quod ſolum in ipſo articulo obligat? Hæc Vazquez. Quem ſequuntur Galpar Hurtado diſp.10.diffic.2. Ochagauia trac.2.q.14.num.7. Ludouicus à S.Ioanne q.7.art.4.diffic.4. Diana 4.p.trac.4.reſol.197.& 3.p.trac.4.reſol.40.& 5.p.trac.3.reſol.41 & 42.& 43.vtramque partem dicit probabiliem. Vnde in hoc puncto non ſibi contradicit, vt male ei obijcit Leander, qui hanc tenet ſententiam trac.7.diſp.2.q.5.

48 Probat idem Caſtrus Palaus trac. 21.diſp.vnica puncto 14.num.7.quia communio ante periculum mortis eſt communio voluntaria, non obligatoria: ſed communioni obligatoriæ nequit fieri ſatis per communionem, quæ præcepta non ſit: Ergo communioni debitæ in articulo mortis per communionem antecedentem tale periculum nequit ſatisfieri.

49 Denique id probat Paſqualigus diſputatione 118.ſec.4.num.20. Quia præceptum affixum tempori, requirit opus iniunctum pro illo tempore, cui eſt affixum: vt patet in præcepto ieiunandi, & recitandi horas canonicas: Ergo pro implẽdo præcepto de communione tempore mortis, non ſufficit communio antea exibita, quia hæc non exibetur in illo tempore, in quo eſt exibenda.

Confirmatur. Licet tempus mortis propinquum ſit, non tamen conſurgit obligatio, antequam cognoſcatur eſſe propinquum. Vnde qui ex improuiſo moriuntur, non peccant non ſumendo Euchariſtiam; quia non cognoſcunt ſe eſſe propinquos morti. Et ratio eſt, quia lex non obligat, niſi innoteſcat: non innoteſcit autem, quando non innoteſcit tempus, quo obligat. Ergo communio facta antequam innoteſcat propinquitas mortis, non ſufficit pro implenda obligatione, cum obligatio impleri non poſsit, quando non ſuperuenit.

50 Probabilior tamen eſt oppoſita ſententia, quæ eſt aliorum communis. Soto illo art.11.§.*Ex his ergo*, ait. Nihilominus, ſi huiuſmodi infirmus homo eſſet, qui frequenter in ſanitate ſacramentum ſumeret: & vt ait Paludanus diſt.9.q.1.paulo ante ſumpſiſſet: neque vllum præſentis ceret criminis remorſum; ſed puram putaret habere conſcientiam; licet non tantam adhiberet diligentiam ad ſummendam Euchariſtiam; ſed ſine illa decederet; non eſſet peccati mortalis condemnandus.

51 Alia via id declarat Suarez ſec.3. conc.1.in fine dicens. Obligationi ergo cẽ ſeo prædicto modo ſatisfieri, vel quando tẽpus eſt breue, iam moraliter periculum imminet, quod in re vere exiſtit, licet homo illud ignoret: & ideò iam cẽſetur adeſſe obligatio in re ipſa; quamuis homo ob ignorantiam excuſetur: quod tamen non obſtat quo minus homo ad communionem eo tẽpore factam illi obligationi ſatisfaciat. Eo vel maximè, quod vnuſquiſque in ſuis actibus cenſetur habere intentionem virtualẽ, & implicitam implendi omnem obligationem, quam poteſt, & debet; licet forte eam ignoret. Quæ voluntas præſumitur, quando tempus eſt breue: nam ſi eſſet longum, potius credendum eſſet, velle iterum communicare. Quam rationem amplectũtur Coninch, Filliutius, & Bonacina, quos refert, & ſequitur Trullench lib.3.in Decalogum cap.5.dub.1.num.5.& Serra q.80. art.11.§.Ex his & 1.2.q.100.art.9.

52 At vero Lugo diſp.16.ſec.2.ei non fidit: ſed potius quia ad implẽdum præceptum ſufficit adimpletio materialis: ſicut ſi quis mane audiat Miſſam in oppido vbi non ſit dies feſtus, nec obliget præceptum, non tenetur, etiam ſi intra horam ſit in oppido vbi eſt dies feſtus, & obligat præceptum, nõ tenetur aliam Miſſam audire. Alia exempla proponit num.38.

53 Demum alij id probant: nam cum præceptum ſumendæ Euchariſtiæ in periculo mortis non ſit adeo expreſſum in Sacra Scriptura, nec habeat formam claram expreſſam in aliquo Concilio, exponendum eſt

eſſe ex fine ad quem ordinatur. Hic autem non videtur aliud requirere, quam vt accipiatur Euchariſtia, vel in mortis periculo, vel paulo ante: ſeu quod homo non aggrediatur viam æternitatis ſine Euchariſtiæ viatico proximè accepto. Et ita habet ſatis rationem moralem; nec eſt affixum horæ, vel diei determinate.

54 Notat vero Hẽriquez li.8.c.5.n.3. Bonacina q.7.puncto 1.n.4 Auerſa q.8.ſec. 3.§.Nono. quod ſi quis conſtitutus in mortis articulo nõ cõmunicaſſet, ſiue ex impotẽtia, ſiue ex negligentia; ſed poſtea conualeſceret; non per hoc teneretur quam primum communicare; ſed licite poſſet differre vſque dum aliud tempus obligationis adveniat: quia cum obligatio vrgeret propter mortis periculum, eo tranſacto extincta eſt. Si tamen quis præuideat ſe caſurum in mortis periculum, & tunc non habiturum copiam ſacramenti, teneretur anticipare, dum habet copiam, vt notauerat Martinus Ledeſma 1.p. Quarti q.21.art.11.dub.1. Quia ex illa præuiſione dici poteſt iam ex tunc imminere ſibi mortis articulum, ſibique propinquam eſſe mortem. Per illam autem communionem ſatisfeciſſet obligationi ſuperueniente mox periculo.

55 Vlterius addit Lugo diſp.16.num. 44 quod ſi quis conſtitutus in mortis articulo, indigne communicet; quamuis ſit ſacri legis, ſatisfacit præcepto, quia tantum obligat ad communionem ſecundum ſubſtantiam. Vnde ſi infirmus, qui ſacrilege communicauit non ieiunus in periculo mortis, reſipiſcens confiteatur hoc peccatum cum alijs, non iterum daretur ei ſtatim viaticum.

56 Cæterum Auerſa q.8.ſec.2.in fine, & ſec.3.§. Decimo, ait, quod quia præceptum diuinũ videtur per ſe obligare ad dignam communionem; ſi hoc præceptum per ſe obliget in articulo mortis, conſequẽter affirmandum non adimpleri per indignam communionem: atque adeo iterum debere dari infirmo viaticum. Verum, ſi infirmus digne communicauerat tanto tempore antea, intra quod videatur adeſſe præceptum diuinum, excuſari poſſet ab obligatione iterum tunc communicandi. Vtrumque probabile. De quo iterum dub.17.nu. 57. Sed prior opinio communiter practicatur. Sicut cum poſt Viaticum ſumptum, infirmus mortaliter peccat, licet in contritione, & confeſsione includatur votum cõmunicandi: non tenetur tamen tunc communicare ſacramentaliter; quia nec vſus ſeruatur; nec fideles aut Parrochi talem obligationem agnoſcunt.

57 Solet hic inquiri, qualiter cum ſit præceptum diuinum miniſtrandi Viaticũ moribundo, olim in Hiſpania afficiendis vltimo ſupplicio negabatur Euchariſtia; & nunc negatur in tota Gallia, vt affirmat Gamachæus Doctor Sorbonicus 3.p.q.79.cap. 2.aſſertione vltima, & Stephanus Bauny trac.5.de Euchariſtia in Epitome cap.11.§ Soto illo artic.11.circa finem corporis ait. *De illa autem* Hiſpanorum conſuetudine, qui condemnatis ad mortem Euchariſtiam nõ miniſtrant, aliæ nationes ob murmurat: quoniam nulla apparet cauſa, cur ſi ſint vere pœnitentes, tanto beneficio priuentur. Præcipuè, cum ſecundum Canonum ſanctiones, vt habetur 13.q.2.canone, *Quæſitis* eadem illis communio ſit danda. Et reuera ſatius eſſet, *vt conſuetudo hæc noſtra non ſeruaretur*. Præſertim, cum ſæpè per hoc ſacramentum fiat homo ex attrito contritus, & ſuſcipiat gratiam, quam non recepit in Pœnitentia. Atque adeo viu ſæpè venire poſſet, vt defectu Euchariſtiæ anima eius periret, qui alioqui ſaluus fieret. Excuſare vero hanc conſuetudinem per ignorantiã non poſſumus: nam ſatis Curia Hiſpana Canones nouit. Sed dicere debent non vſque adeo eiusmodi Canones obligare, quin poſsint per contrariam conſuetudinẽ abrogari. Et fortaſsis ortus huiuſmodi cõſuetudinis fuit, quod cum damnati ad mortem à communione reipublicæ abſcindantur, in ſignum huius abſciſsionis negatur eis ſacramentum communionis tanquam reipublicæ hoſtibus. Accepit, quod appareret non nihil irreuerentiæ irrogari Sacramento, ſi qui ſacro ſanctum corpus Chriſti ſuſcepit, illico in patibulum, & crucem raperetur. Et quandoque propter mortis atrocitatem periculum vomitus imminere poſſet. Hæc Soto.

Quæ pro illo tempore erant opportuna Hiſpanis; ſed nunc pro Gallis deterere poſſunt. Siquidẽ Pius Quintus anno 1569. præcepit ne priuarentur Euchariſtiæ ſacramento afficiendi ſupplicio mortis à iudicibus ſæcularibus. Et lege regia prudentiſſimi Philiphi Secundi idem eſt confirmatũ, & habetur lege 9.lib.1.tit.2.nouæ Recollectionis.

58 Imò de damnatis ad mortem ob relapſum in hæreſim, & traditis brachio ſæculari, diſponitur cap. *Supereo, de hæreticis*, in Sexto,

Sexto, vt si dederint pœnitentiæ signa, & petierint humiliter Eucharistiam, no eis deneganda. Soletque dari illis, qui naturali morte obeunt in secretis carceribus; debereque dari, cum Simancas, & alijs notat Castrus Palaus trac.4.disp.6.punc.2.num.14.

59 Vbi autem moribundo ex iusta causa negaretur Viaticum, non violatur ius diuinum; quia præceptum solum obligat accipere, si sibi ministretur; si autem non ministratur, excusantur, quia moraliter nō est in sua potestate. Vnde Suarez disp.69.sec.3.in fine, dicit, quod licet homo obligetur iure diuino suscipere viaticum; tamen hoc ius non obligat Ecclesiam, vt semper det: Potest ergo ex causa negari, vel in pœnam ad aliorum correctionem; vel ob maiorem sacramenti reuerentiam. Sicut etiam tenetur homo sumere cibum ad conseruandam vitam corporis; & tamen ex iusta causa potest illo priuari. Regulariter tamen non expedit vt Ecclesia tam graui censura, & pœna vtatur: potest enim esse animarum saluti valde nociua: & ideo reuocati sunt antiqui canones Concilij Eliberitani, & Sardicensis, vt constat ex Innocentio Primo epistola 3. & Pio Quinto, & alijs. Licet autem olim consuetudinem negandi Viaticum plectendis mortis supplicio, dixerit Nauarrus cap.25.num.23. *non fuisse irrationabilem*; non video cur hodie dicat probabile Fragoso de Regim.lib.5.disp.12.num.65. non esse obligationem eis dandi Viaticum.

DVBIVM XVII.

De præcepto Ecclesiastico sumendi Eucharistiam.

§. I.

Certa præmittuntur.

1 PRæmittendum ex D.Thoma ar.10.ad 5. quod secundum diuersum statū Ecclesiæ, diuersa circa hoc statuta manarunt: nam in primitiua Ecclesia, quando magna vigebat deuotio fidei Christianæ, statutum fuit vt quotidie fideles communicarēt. Vnde Anacletus Papa, dicit: Peracta consecratione, omnes communicēt, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus; sic enim, & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia. Postmodum vero diminuto fidei feruore, Fabianus Papa, relatus cap. *Etsi non frequentius*, indulsit, vt si non frequentius, saltem ter in anno communicent omnes, scilicet in Pascha, Pentecoste, & Natali Domini. Soter etiam Papa, in epistola ad Episcopos Italiæ, de Consecratione dist.2. in Cœna Domini dicit esse communicandum. Postmodum propter iniquitatis abundantiam, refrigescente charitate multorum, statuit Innocentius Tertius in Conc. Later.cap.2. vt saltem semel in anno, in Pascha fideles communicent. Consuluit tamen in libro de Ecclesiasticis dogmatibus omnibus diebus Dominicis esse communicandum. Hæc Diuus Thomas.

2 Consuetudo quotidianæ communionis in primitiua Ecclesia, satis colligitur ex capite 2. Actuum versu 42. vt ibi cum alijs Cornelius à Lapide. Et ex S.Clemente Romano lib.2.Apost. Constit.cap.57. sub finē, & ex S.Dionysio 3.p.de Ecclesiastica hier. 2.& 3.p.& ex S.Basilio epist.ad Cęsarium, & ex S.Chrisost.hom.61.ad populū. Imò eādem consuetudinem postea viguisse in Ecclesia Romana, & Hispana, ex testimonio S. Hypoliti refert S.Hieronymus in epist.ad Lucinum.

Præceptumque olim extitisse obligans omnes fideles ad quotidianam communionem, videntur indicare verba D.Thomæ, & defendit Vazquez disp.214.cap.3. Cornelius, Ochagauia, Fagundez, & alij. Cæterum Suarez disp.69.sec.2.ad 3.& disp.70. sec.2.in fine, dicit hoc *incertum*; imò probabile esse in principio nullam factam fuisse determinationem; quia fidelium deuotio obligationem præcepti præueniebat. Lugo etiam disp.16.sec.2.n.29. probat, quod licet vsus fuerit quotidie communicandi; præceptum tamen obligās omnes sub mortali ad quotidianam communionem, *nec sufficienter probatur, nec facile credi potest*. Vix enim Sacerdoti posset tale præceptum imponi quotidie celebrandi; quomodo omnibus fidelibus in vniuersum præciperetur nulla prorsus die à communione abstinere? Quod prosequitur vsque ad num.33. & Hieronymus Garcia trac.3.diffic.4.dub.4. punc.3.à num.21. vsque 24.

3 Sed vtcumque res se habuerit in primitiua Ecclesia, cum hodie solum obliget præceptum Concilij Lateranensis, subijcienda sunt eius verba, quæ habētur in cap. *Omnis vtriusque sexus, de pœnit.& remissionibus*, vbi dicitur. *Omnis vtriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis peruenerit, semel saltem in anno confiteatur, suscipiens reuerenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum*

mentum: nisi forte de proprij Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eiusmodi perceptione duxerit abstinendum: alioquin & viuens ab Ecclesiæ ingressu arceatur, & moriens Ecclesiastica careat sepultura. Difficultates, quæ sunt circa præceptum annuæ cōmunionis, pertinent ad tractatum de sacramento Pœnitentiæ; vt aliquæ speciales precepti communionis Paschalis proponātur, obiter notandum, quod illud: *Omnis vtriusque sexus*; idem valet in communi sermone, ac *omnis vtriusvis sexus*, & contra impij Caluini scurillitatem, Grammaticę improprietatem, seu barbariem obijcienti Patribus Concilij Lateranensis, & Tridentini, videantur Bellarminus lib.3.de Pœnitētia cap.13. in fine, & Bernal disp.44.sec.3. §.1.n.59.

§. II.

Quæ ætate possint, & teneantur?

4 INquiritur ergo Primo, qua ætate pueris sit danda Eucharistia?

Respondet S.Thomas hac q.80.artic.9.ad 3. *Sed quando iam pueri incipiunt aliqualem vsum rationis habere, vt possint deuotionem concipere huius sacramenti, tunc potest eis hoc sacramentum conferri.* Idem docet in 4.dist.9.q.1.artic.3. quæstiuncula quarta: *Pueris autem iam incipientibus habere discretionem, etiam ante perfectam ætatem, puta, cum sunt decem, vel vndecim annorum, aut circa, hoc potest dari, si in eis signa discretionis appareant, & deuotionis.* Paludanus dist.9.q.4.art.3.n. 21. ait, quod *circa nonum, vel decimum annū, quia innocentia recompensat ignorantiam, possunt communicari.*

5 Magis hoc explicat Caietanus q.80.art.9.ad 3. docens, quod indicium de initio discretionis debet a parentibus, & cōfessore fieri. A parētibus quidem quoniam continua conuersatione experiuntur, an filius, seu filia discernere sciat panem spirituale à materiali, & cum deuotione præparare se ad sacramentum. A cōfessore vero, quoniam in ipsa confessione potest aduertere quantum discretionis, aut deuotionis possit inesse. Et videtur nimia cautela adhiberi à parentibus non exponentibus puellas *decem annorum* ad communionem; dicūt enim quod sunt nimis paruæ: cum tamen sufficientem habeant, & discretionem, & deuotionem. Et licet ipsi pueri, ac puellæ videantur excusari, retrahentibus parentibus, & confessore non præcipiente (quoniam disciplina ætatis illius exigit, vt maioribus suis, plusquam sibi ipsis, & credant, & pareant) parentes tamen non excusantur.

Syluester verbo *Eucharistia* 3. q.3. conc. 7. dicit, quod potest dari, cum sunt *decem, vel vndecim annorum*, si in eis signa deuotionis, & discretionis appareāt: & quod *in hoc standum est (secundum Aureolum) arbitrio boni viri.*

6 Adijcit Soto in 4.dist.12.q.1.ar.9. in fine, quod *ante decimum annum posset viuax ingenium puer* idoneus esse. Citra septimum vero non esset permittendus, quia tunc vix rationis aurora ridere affoleret. Postea tamē idem Soto artic.11. §. *Sed si quæras*, docet, quod pueri non obligantur vsque ad quodecimum annum, quando alijs tenentur Ecclesiæ legibus. Etenim, licet paulò ante in rationis crepusculo possint illud suscipere; tamen ad obligandum ad sacramentum; tā Pœnitentiæ, quam Eucharistiæ maior ætas requiritur. Idem docent Conradus in Respons. parte 1.quæst.54. Valentia disp.6.q. 8.puncto 4.

7 Imò sunt, qui existiment pueros, & puellas non obligari vsque ad annos pubertatis. Quod refert, & non improbat Viguerius in Instit.cap.16. §.3.ver.20. Et Castrus Palaus trac.21 disp.vnica puncto 10.n.11: in fine. Docentque Nauarrus cap.21.n. 57.& Coroua in Summa casu 60. asserentes viros ante quartumdecimum, & fœminas ante duodecimum numquam obligari. Quod plus extendunt Rodriguez in Summa cap.64.conc.2. Chapeauilla de modo administrandi sacramenta tempore pestis c.4.q.9. docentes nō obligari vsque ad annum quartūdecimum, vel quintūdecimū.

8 Per aliud extremum alij dicunt pueros statim ac annos discretionis attigerint, posse, & teneri cōmunicare; licet solum attingant septimum annū. Præcipuus patronus huius sententiæ est Illustrissimus Petrus de Palude in 4.dist.12.q.1.ar.5.n.25. in fine, vbi ait. Dico ante annos discretiores is, nō pubertatis (qui sunt anni nubiles, in viro 14. in muliere 12.) Sed postquā incipit esse doli capax, quando potest mortaliter peccare; ex tunc enim ligatur præcepto de cōfessione, & per consequens de cōmunione, quæ simul datur: quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis, & cōmunionis adhibere. Hæc ibi. Quod sequuntur Sanctus Antoninus 3.p.tit.9.cap.8.§.2. & tit.14.cap.12.§.5. & Ioan. Fabiena verbo

Communicare n.3.& Ioannes Sanchez in Selectis diſp.26.per totam. Quam opinionẽ eſſe *probabilem*,dicit Diana parte 3. trac.6. reſol.70. referens pro ea Caſtrum Palaum 10.1.trac.3.diſp.1.punc.24.§.2.n.7. Imò ipſe Diana videtur ſequi eodem trac.reſol. 87.In additionibus vero eiuſdem 3.p.reſolut.19.refert pro eadem opinione Ioann. Sanchez,& Caſtrum Palaum,& Philippum à Cruce in Theſauro Eccl.trac.1.§.11.nu. 3.& concludit Diana.*Sed ne diſcedas à prima opinione, tanquam communiori, & probabiliori*.Hanc tamen *probabiliorem* dicit Leander trac.7.diſp.3.q.5.referẽs Authores relatos à Diana,inſuper & D.Thomam ar.9.ad 3. Et probans,quia pueri vere obligantur præcepto annuæ confeſsionis ſtatim ac annos diſcretionis attigerint; vt cõſtat ex cap.*Omnis*: ergo & præcepto annuæ Communionis;quia vtrumque præceptum imponitur fidelibus eodem modo, & abſque vlla differẽtia temporis.Sic expreſſe videtur expreſſiſſe Tridentinũ ſeſſ.13.can.9.per hæc verba: *Si quis negauerit, omnes,& ſingulos Chriſti fideles vtriuſque ſexus,cum ad annos diſcretionis peruenerint,tenerí ſingulis annis, ſaltẽ in Paſcate,ad communicandum, iuxta præſcriptum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Anathema ſit.*

Ex quo inferunt Sanchez n.4.& Leander q.6.non prius obligari pueros præcepto Confeſsionis,quam præcepto Communionis;quia ſic colligitur ex Innocentio 3. & ex Concilio Tridentino.Et quia nõ miror diſcurſus requiritur ad debito modo cõfitenda peccata,quam reuerenter recipiendam Euchariſtiam.Inferunt ſecundo idem Ioannes Sanchez n.10.& Leander q.7.peccare mortaliter(niſi peraccidens excuſentur,ſequendo opinionem contrariam) Cõfeſſarios,& parentes puerorum, non permittendo eos communicare ſtatim ac capaces ſunt doli,quia ſunt cauſa vt pueri tranſgrediantur præceptum,quo tenentur.Hæc illi.

9 Confundunt aliqui ex relatis authoribus duas diuerſas difficultates, alteram,quãdo liceat dare pueris Euchariſtiam; alterã, quando ipſi,vel eorum parentes,aut parrochi,obligentur Eccleſiæ præcepto? Loquendo de tempore,quo pueris poſsit Euchariſtia miniſtrari,ſententia Paludani videtur expreſſa D.Thomæ verbis relatis n. 4.Vnde quam primum pueri poſſunt ſacramentaliter abſolui, poteſt eis Euchariſtia miniſtrari,vt iterum docet Caſtrus Palaus tom.4.tract.21.diſp. vnica puncto 10. nu. 11.dicens.Cæterum ego exiſtimo eum vſum rationis,qui ſufficiẽs eſt ad peccandũ, & abſolutionem à peccatis obtinendã;ſufficere vt Euchariſtia miniſtrari poſsit: nam eſto Pœnitentia ſit magis neceſſaria, quàm Euchariſtia,& Euchariſtia ſit nobilior. At longe difficilior eſt diſpoſitio ad pœnitentiæ fructum obtinendum,quàm ad obtinẽdum fructum Euchariſtiæ;cum ad pœnitẽtiam confeſsio peccatorum dolorola requiratur cum propoſito de cætero nõ peccandi.Ad Euchariſtiæ fructum ſola voluntas ſuſcipientis exiſtẽtis in gratia,ſufficiat. Qui ergo vſum rationis habet ſufficiẽtem ad excitandum ſupernaturalem dolorem, & illius obligationẽ pro ſacramento pœnitentiæ ſuſcipiendo cognoſcẽdam,vſum rationis ſufficienter habebit, vt diſtinguere poſsit hunc cibum cœleſtem à profano, & illius excellentiam agnoſcere.

10 Loquendo vero de obligatione præcepti,vſus Eccleſiæ, quo cognoſcitur, & explicatur præceptorum eius obligatio,tria videtur declarare,quæ communiter tradunt Doctores,& mihi maximè probantur.Primo,quod prius pueri cenſentur obligati præcepto confeſsionis,quam præcepto communicandi. Quod notant Nauarrus capite 21.num.57. Suarez diſp. 70. ſectione 1.§.*Sed explicandum*. Vazquez diſputatione 214.cap.4.circa finem; & alij, quos refert,& ſequitur Trullench lib.3.in Decalogum cap.5.dub.2.num.2.&4.Quia verba legis ſunt accommodate intelligenda iuxta genus materiæ.Eſt autem magnũ diſcrimen inter vtrumque ſacramentum: pœnitentiæ enim ſacramentum magis neceſſarium eſt;& ex hac parte eſt anticipandum:Euchariſtiæ verò eſt longe dignius: & ideò ad illius vſum maturior ætas expectãda eſt, vt poſsit ſuſcipiẽs conuenientẽ deuotione accedere. Vnde communi etiam vſu Eccleſiæ ita hæc lex declaratur.

11 Secundo, aſſerendum cum Caietano,& Syluestro, cum Cathechiſmo Pij Quinti,Suarez, & alijs communiter, hunc ætatis terminum non poſſe indiuiſibiliter præſcribi;ſed arbitrio prudentis cõfeſſarij debere determinari. Communiter vera eſt regula Diui Thomæ, quod obligat à decimo,vel vndecimo anno.Vnde moraliter loquendo, neque ante decimum incipit, nec vltra decimumquartum differtur hæc obligatio, ſicut nec vſus rationis.Sed

Sed quia in hoc eſt magna varietas, bene probat ratio Caietani,ab omni peccato excuſari pueros ſequendo Confeſſarij,& parentum dictamen.

12 Tertio dicendum cum Soto,Suarez,Bonacina,& alijs,quos ſequitur Nuño q.80.ar.11.difficult.2.dub.vnico,Lugo diſp. 13.ſect.4.n.36.Amicus diſp.29.ſect.6.nu. 61.Vuigers q.80.ar.11.dub.vnico n.50.& Bernal diſp.44.ſec.3.n.64.& 65. non ſtatim,ac pueri peruenĩut ad ætatem,in qua poſſunt licitè communicare,ad id obligari,ſed poſt aliquod tempus,v.g.poſt vnum, & alterum annum:nam & vſus Eccleſiæ ita videtur hanc legẽ declaraſſe:& rationi conſentaneum eſt, vt Eccleſia non obliget,cum primum poteſt; ſed facultatem concedat expectandi per aliquod tempus;vel propter maiorem reuerentiam ſacramenti; vel propter maiorem fructum recipientis: Vel ne hi pueri facilè exponantur periculo trãſgreſsionis:

13 Hoc vltimum aſſertum non negat Caſtrus Palaus (quidquid incontrarium referant Diana,& Leander) ſed expreſſe docet tomo 4.tractatu 21. diſp. vnica puncto 10.n.11.dicens.Nõ credo ipſos pueros ſtatim obligari;nec humano,nec diuino præcepto;neque parrochos obligatos eſſe illis ſacramentum concedere;ſed vnum,vel alterum annum expectari poſſe,vt eorum iudicium,& diſcretio exactius cognoſcatur, & maiori cum fructu,& reuerentia Euchariſtiam diù optatam,& petitam,ſuſcipiãt. Citat Suarez,Saa, Layman, & Vazquez. Tandemque Palaus notat,pueris,qui nondum quartumdecimum annum attigerũt, non decere frequentiorem communionẽ, quam menſtruam:Tum ob reuerentiam ſacramenti:Tum vt excitentur ad feruẽtius, & auidius Euchariſtiam ſuſcipiendam.

14 Altera difficultas eſt de communione puerorum in mortis articulo,vtrum ſit eadem ratio in illo articulo, ac extra illum?

Affirmant Corduba in Summa Hiſpana q.60.Vazquez diſp.214.c.4.à n.41. vſque ad 43.concludẽs.Nullum igitur diſcrimen eſt inter puerum cõſtitutum in articlo mortis,& extra illum,vt in vno potius, quam in alio tẽpore,hoc præcepto teneatur.Ex quo etiam ſequitur,nõ eſſe miniſtrãdum hoc ſacramentum etiam in eo articulo ijs pueris,qui ſufficienti vſu rationis carent,& hoc præcepto non tenentur; alioquin & infantibus,ſeu paruulis, ante omnẽ vſũ rationis,miniſtrari poſſet,quod eſt abſurdum.Hanc ſententiam tenent Ochagauia trac.2.de Euch.q.17.n.6.Granado Cõt. 6.trac.10.diſp.3.n.11.Meratius to.3.diſp. 35.ſec.1.n.5.Et reputat probabiliorẽ Trullench lib.3.in Decal.c.5.dub.2.n.5.& dicit, quod ita videtur communis vſus, & praxis obſeruare.

Nauarr⁹ in Manuali c.21.n.57.docet,nõ eſſe obligationem tunc miniſtrandi Euchariſtiam:ſed ex ſuo conſilio dandam eſſe.

15 Cæterum Suarez diſp.70.ſec.1.in fine,docet in mortis articulo dandam Euchariſtiam cuicumque homini habenti vſũ rationis ad peccandum,& capaci Confeſsionis,& Extremæ vnctionis;quia eſt capax fidei,& ſufficientis reuerentiæ ſacramenti:& eſt in eo periculo,in quo non expectat cõmodius tempus ad recipiendum ſacramentum cum meliori diſpoſitione: ergo debet tunc accipere,eo modo quo poteſt. Idẽ ſequitur Nuño q.80.ar.11.d.ſec.2.cõc.1.ad 3.& alij cõmuniter, vt latè Lugo diſp.13. ſect.4.a n.34.vſq;39.Reginal.lib.29.n.84. Bonacina diſp.4.de Euch.q.7.pũc.2.n.4. & alij,quos referunt,& ſequuntur Diana p. 5.trac.14.reſ.50.in fine, Hier.Garcia trac. 3.diſſic.4.dub.2.punct.2.n.18.Et hæc ſententia eſt omnino practicanda.

16 In caſu autẽ,quod dubitetur de pueri capacitate,quid faciendũ? Latè diſputat Lugo a n.40.vſq;49.Reſoluit q;n.43.non eſſe obligationẽ dãdi Euchariſtiã eiuſmodi puero,ſtante illo dubio,quia quãdiù nõ conſtat aliquẽ lege cõprehẽsũ eſſe,non obligatur in illo dubio ad obſeruãdã legẽ;cũ ergo dubitetur de capacitate pueri;& percontẽtes an cõprehendatur præcepto diuino; quod ſolũ fertur ad doſi capaces,vt conſtat ex Tridẽt.cõſequẽs eſt vt non ſit obligatio ex vi præcepti diuini dãdi Euchariſtia in illo dubio.Nec eſt conuincẽs fundamẽtũ ad negãdũ,quod poſsit dari. Prohibitio enim dãdi paruulis fundatur fere in conſuetudine explicata in Rubricis Ritualis Romani;in quibus tamẽ nõ aliter ea prohibitio explicatur circa Euchariſtiã,quã circa Extremãvnctionem;& aliunde non eſt maioris neceſsitatis ſacramẽtum Extremævnctionis, ſed minoris,quam Euchariſtia. Sicut ergo prohibitio Extremævnctionis non habet locum in caſu dubio de capacitate pueri, cur non dicemus hoc ipſum de prohibitione Euchariſtiæ? Hæc Lugo. Sequitur Leander tractatu ſeptimo diſputatione 3.quæſtione 8. Et indicauerat Henriquez

lib.8.cap.42.in fine. TenetqueHieronym. Garcia trac.3.diſſic.4.dub.2.n.21.

17 Impugnat ta men Bernal diſput.44. ſec.4.§.2.n.92.dicens. Hæc tamen duo capita non videntur mihi inter ſe, ſuppoſita illius authoris ſententia, cohærere. Docet enim Euchariſtiam iure diuino obligare in articulo mortis: Ergo quando in articulo mortis licitè exhiberi poteſt puero, prorſus exhiberi debet. Conſequentia patet: nam præceptum diuinũ eos omnes obligat, qui poſſunt debita cum diſpoſitione tunc Euchariſtiã accipere; ſed puer, hoc ipſo, quod rationis vſum habeat, poteſt: ergo ad ſumẽdam præcepto diuino adſtringitur. At qui in dubio circa ſufficientem diſcretionem, poteſt ſumere Euchariſtiã, vt ille affirmat: Ergo prorſus debet: Quod ille negat.

Ego vero cenſeo, non poſſe licitè Euchariſtiam in mortis articulo præberi puero, de cuius ſufficiente rationis vſu, & diſcretione dubitatur. Moueor, quia non poteſt licitè dari Euchariſtia puero in mortis articulo, niſi debeat eidẽ dari: Sed in eiuſmodi dubio non debet dari, ſeu non eſt obligatio illam ei tribuendi: Ergo nec licitè poteſt ei tribui. Minorem ipſe Lugus tradit. Et ratio conuincit, quia ſtante dubio, num hac lege comprehendar, poſſeſsio non ſtat pro legis obligatione, ſed pro mea libertate, quæ prior eſt legis obligatione, vtpotè illi ſubiectum. Maior autem probatur, quia Euchariſtiam in articulo mortis recipere, eſt res grauiſsima, & ſummi momẽti, ſic prorſus, vt communiter cenſeatur, eſſe de iure diuino, vt ſupra vidimus: Ergo, dũ Eccleſia præcipit Euchariſtiam tunc exhiberi, iubet exhiberi omnibus, qui eius ritè recipiendæ iudicantur idonei. Talis autem non iudicatur is, de cuius diſcretione dubitatur: Ergo non ei debet; atque adeò nec licitè poteſt ei Viaticum exhiberi. ¶ Confirmo id ipſũ vniuerſali conſuetudine, quæ optimum legis interpretem ſemper agit.

Nec eſt ſimile de Extremavnctione: Tũ quia hæc eſt quaſi complementum Pœnitẽtiæ, vt ex Concilio Tridentino ſeſſ.14.cap. 2.de Extremavnctione, conſtat: Ac proinde, ſicut eiuſmodi puero, nõ ſolum poteſt, ſed etiam debet; & hoc ipſo, quod poteſt, debet conferri Sacramentum Pœnitentiæ; ita & Extremæ vnctionis. Tum etiam, quia tali puero tam Pœnitentia, quã Vnctio præbenda eſt ſub conditione, ſi ille capax; vnde ſi re ipſa capax non eſt, non ei tribuitur verum ſacramentum. Hoc autem in Euchariſtia locum nõ habet, vt per ſe cõſtat. Hæc Bernal, quem alij recentiores ſequuntur.

18 Facilè tamen occurri poteſt ab authoribus primæ ſententiæ, dicendo in articulo mortis illi, qui eſt certo doli capax, eſſe certam obligationẽ, & in illo, qui probabiliter habet capacitatem, eſſe tantum probabilem; & in illo, de quo dubitatur an ad annos diſcretionis peruenerit, eſſe dubium an ſit capacitas; & ideò non debere cenſeri obligatum: quia *quandiù non conſtat aliquem lege comprehenſum eſſe, non obligatur in illo dubio ad obſeruandam legem, &c.* Et hoc ſiue lex ſit diuina, ſiue humana: ſicut autem lex humana, ita & lex diuina communicandi in articulo mortis, ſertur tantum ad eos, quos conſtat moraliter eſſe doli capaces.

19 Ad ſe cundum, quod ſicut Soto, & alij multi, quos retulimus num.12. & ſequitur ipſe Bernal num.65. docent pueris poſt plenum vſum rationis poſſe dari Euchariſtiam, & tamen præcepto Eccleſiæ nõ teneri ſtatim; ita in mortis articulo poſſet eſſe talis vſus rationis, qui ſufficeret vt licitè daretur Euchariſtia; & non tam certus vt præceptum obliget, cum Euchariſtia in re exhibita non ſit tantæ neceſsitatis ſicut Baptiſmus, & Pœnitentia. Et ſicut aliquorum conſuetudo non tollit, quod Theologi, qui melius ſentiunt, doceant rectè, pueris, qui ſeptenij attigerunt, & poſſunt peccare, & confiteri, poſsit in mortis articulo Euchariſtia miniſtrari, & contrarius abuſus eſſet tolendus; ita cum proportione in hoc caſu dicendum eſt. Præterquam quod non ſæpè cõtingit, quod in mortis articulo ſint pueri, de quorum capacitate parentes, & parrochi omnino dubitent. Quare in facti contingentia ſic omnino conſulerẽ: quod enim quoad hoc ſit eadem ratio de Viatico, ac de Extremavnctione, docet Soto in 4.diſt.23.q.2.ar.3.poſt 4. concluſionem, dicens. *Quod ſi quæras*, quando pueri poſsint iſto frui ſacramẽto Extremæ vnctionis? Reſpondetur, quod ab illo tempore, quo illis Viaticum porrigitur: *Nam hoc illi ſuccedit.* Et ſimiliter in vſu fidelium Cõmunio ſuccedit Confeſsionem; & ideò puero, cui cõfertur abſolutio, poteſt conferri Viaticum, & Extremavnctio.

20 Quod autẽ ex Cõc. Lateranẽſi, & Tridẽtino ſupra obijciebatur n.8. ſic exponunt Suarez illa ſec.1. & Lugo n.36. vt potius cõmuni, & veræ sẽtiæ faueãt: nã licet Cõfeſsio abſolute omnibus præcipiatur abſq; vlla exceptione, Communio tamen præcipitur cum

cum duplici particula limitante; prima eſt, quatenus additur, *reuerenter*; per quod denotatur Eccleſiam non obligare eos, qui cum reuerentia tanto Sacramento debita non poſſunt accedere. Secunda, & clarior eſt, quatenus excipiuntur ij, quos Confeſſarius iuſtis de cauſis iudicauerit expedire, quod differant communionem. Conſuetudo autem omnium Confeſſariorum declarauit expedire, vt eiuſmodi pueri aliquandiù differant Communionem, vt maiori cum reuerentia accedant: non ergo ſunt incapaces præcepti in ea ætate: nam ſicut obligantur præcepto audiendi Miſſam (quod eſt offerre Sacrificium ſimul cũ Sacerdote) poſſent obligari ad participandum de hoſtia oblata. Sed noluit Eccleſia obligare ita ſtrictè ad Communionem, vbi primum ſciant diſcernere vtcunque inter vnum cibum, & aliũ. Vnde contingere poteſt, quod aliquis obligetur iam præcepto diuino ad accipiẽdum Viaticum, antequam obligetur præcepto Eccleſiæ ad communionem annuam. Hoc quod Lugo docet ad reijciendum fundamentum Vazquez, deſeruit ad reſpondendum argumento Paludani, & aliorũ, quos pro eius ſententia retulimus.

§. III.

Quid intelligatur comprehenſum nomine Paſchatis?

21 TErtio videndum ſequitur, quid intelligatur nomine Paſchatis?

Reſpondet Sylueſt. ver. *Euchariſtia* 3.q. 15.n.17.conc.2.dicẽs. Nec intelligitur hoc ſolum die Paſchæ: ſed à diebus hebdomadæ Sanctæ ad octauam Paſchæ inclusiuè quilibet communicans ſatisfacit dicto ſtatuto, ſecundum declarationem Eugenij in Extrauag. quæ incipit: *Fidedigna*, quam Arch. non viderat, qui cõtrarium tenuit. Hæc ibi. De eadem Bulla Eugenij Quarti mentionẽ faciunt Nauarr. c.21.n.45. & omnes Theologi, & Summiſtæ: & habetur in Bullario Cherubini Bulla ſecunda. Vnde non fideliter refert Auguſt. Bernal diſp.44.ſec.3.§.2. n.74. fuiſſe decretum Gregorij Quarti apud Nauarrum: cum Nauarrus Eugeniũ Quartũ referat, vt in ipſo patet, & ſic refert Suarez diſp.70.ſec.2. & omnes alij. Nec potuit Gregorius Quartus, qui multis annis ante ceſsit Innocentium Tertium, Bullam edere pro explicatione decreti Innocentij Tertij.

22 Nec vllus Theologus aliter docet poſt notitiam Decreti Eugenij Quarti. Vnde inaduertenter Hieronymus Garcia trac. 3.diſſic.4.dub.4. pũcto 4.n.31. refert quod Granados 3.p.cõtrou.6.trac.12.diſp.2. nomine Paſchatis ſolum primum diem intelligit; & ideò eum arguit in conſequentia. Cæterum Granados trac.10.diſp.4.n.3. aiſt. Secunda difficultas eſt, quid nomine Paſchatis in prædicta Innocentij lege ſignificetur? *Et quidem Doctores conueniunt, non ſignificari ſolum diem Paſchatis Reſurrectionis: nam fere vbique mos eſt communicandi à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis: vndein quouis horum dierum impletur præceptum.* Vbi teſtatur communi Doctorum, & de more populi Chriſtiani; & ei acquieſcit. Solum miror cur decreti Eugenij mentionẽ non fecerit. Poſtea verò tract.12.diſp.2.n. 3. non loquitur de iure cõmuni; ſed de quodam priuilegio Religioſorum porrigendi Euchariſtiam omnibus fidelibus *præter quã in die Paſchatis*: nam ibi ſolam primam diẽ Reſurrectionis excipi, arbitratur cum Nauarro, Saa, & Henriquez. De quo infra.

23 Sed eſt difficultas, an conſuetudine, vel priuilegio, liceat anticipare, vel protrahere illos quindecim dies ad implendũ præceptum communionis Paſchalis?

Referunt Azor to.1. Inſt. Moral. c.30. Q.4. & Vualdus de Euch. §. de Sacerdote n.10. in fine. Et Emanuel Rodriguez in Bullam Cõpoſ. fol.390. & fol.436. & in additionibus ad §.5.nu.9. fol.10. Et Ochagauia trac.2.q.15. cõceſsione Clementis Septimi poſſe in Hiſpania quolibet die Quadrageſimæ huic præcepto ſatisfieri: quod dicunt cõſtare teſtimonio Cardinalis Epiſcopi Prænestini. Virtute huius priuilegij poſſe in Hiſpania qualibet die Quadrageſimæ impleri nunc præceptum annuæ, & Paſchalis cõmunionis, dicunt Leander trac.7. diſput.3.q.12. in fine, Hieronymus Garcia trac.3.punc.4.n.31.

24 Sed Suarez diſp.70.ſec.2.diſſic.1.ait. *Sed mihi, nec de vſu; nec de cõceſsione ſatis conſtat.* Et Ludou. Lopez in Inſtruc. Cõfeſſ. acriter id reijcit. Forte fuit aliqua cõceſsio facta viuæ vocis oraculo: ac perconſequens nunc reuocata ab Vrbano Octauo, iuxta ea, quæ dixi c.5. Theol. Moral. q.6. Et ideò nullius momenti nunc.

25 M. Ioã. à S. Th. in 2.p. explic. doctr. Chriſtianæ, circa tertiũ Eccleſiæ præceptũ fol. mihi 275. ait, hodie eſſe declaratũ à Cõgregatione Cardinalium, quod à prima Dominica Quadrageſimæ poteſt impleri præceptum Communionis Paſchalis.

Nec de hac declaratione conſtat authentice; nec ego reperi alium, qui de hac declaratione mentionem faciat. Imò Barbola in Collectione 209. refert contrariam Cardinalium declarationem.

26 Conſuetudines variæ circunferuntur; ſed non omnes fideliter narrantur. Fagundez *Præcepto* 3. lib. 1. cap. 5. n. 3. dicit, quod in tota Hiſpania, & Luſitania legitima conſuetudine introductum eſt, vt in quolibet die Quadrageſimæ vſque ad Dominicam in Albis poſsint fideles præcepto annuæ Communionis ſatisfacere.

27 Quantum attinet ad Luſitaniam, de eadem conſuetudine teſtimonium perhibent Nauarrus cap. 21. num. 45. & 52. & Rodriguez tom. 1. qq. Reg. q. 26. art. 3. De conſuetudine Conimbricenſi, & Mediolanenſi, teſtatur Conſnch q. 80. artic. 11. dub. 4. & de Monacho in Bauiera, Layman libro 5. tract. 4. cap. 5. num. 8. Bauny tract. 5. quæſtione 15. Refert Franciſcus Amicus diſputatione 29. ſect. 3. à num. 20. ſeruari cõmuniter in Germania, vt à principio Quadrageſimæ vſque ad decimum quintum diem poſt Dominicam Palmarum computetur tempus annuæ Communionis Paſchalis. Trullenchi etiam lib. 3. in Decalogum capite 5. dub. 2. nu. 6. ait. At vbi laxior eſſet conſuetudo, ſufficeret illam ſeruare, vt eſt Mediolani, & Conimbricæ qualibet die Quadrageſimæ, & Valentiæ à prima die Quadrageſimæ vſque ad Dominicam in Albis incluſiuè.

28 Quoniam, ſicut ait Leſuius de origine Italiæ, *de gentis antiquitate, atque origine, magis creditur ipſi Genti, atque vicinis, quã remotis, & extremis*: ita & de conſuetudine noſtrorum Regnorum, magis incolis, quã exteris credendum. Leander quæſt. 12. dicit *certiſsimum* in tota Hiſpania adæquatè non extare talem conſuetudinem: nam in Regnis Caſtellæ, Nauarræ, & Aragoniæ, cõtrarium ſeruari, praxis teſtatur; cum nullo modo adimpleatur præceptum annuæ Cõmunionis, niſi à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis incluſiue. Et Caſtrus Palaus tomo 4. trac. 21. diſp. vnica puncto 25. num. 2. ait. Sed de conſuetudine, & declaratione Clementis (vt dicit Suarez diſp. 70. ſect. 2.) mihi non conſtat. Quinimo legi Conſtitutionibus Synodalibus plurium locorum fideles adſtringi intra illos quindecim dies Paſchatis communicare; extenſione in aliquibus facta vſque ad Dominicam ſecundam Paſtoris boni; vt in Diœceſi Compoſtellana, vbi tranſacta hac Dominica, ferturipſo iure Excommunicatio aduerſus omnes illos, qui in illis octo diebus ſequentibus non communicauerint: à qua Excommunicatione, etiam denunciata, poterunt Parrochi abſoluere vſque ad Dominicam infra octauam Aſcenſionis impoſita pœnitentia ſalutari: vltra illud tempus eſt excommunicatio reſeruata, ſicut dicitur in Conſtitution. Compoſtella, *§. De la penitencia* n. 2. folio 17. Qua propter Conſtitutiones cuiuſcumque Diœceſis ſpectandæ ſunt.

29 In Conſtitutionibus Synodalibus Archiepiſcopatus Toletani ſub Eminentiſſimo, & Reuerendiſsimo D. D. D. Balthaſare de Moſcoſo, & Sandoual, editis Toleti 1660. lib. 5. titulo nono Conſtitutione prima, declaratur obligationem præcepti eſſe à Dominica in Ramis vſque ad Dominicã in Albis incluſiue, & quod qui intra hoc tẽpus non communicant, peccant mortaliter: & præcipitur in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, quod intra alios octo dies confiteantur, & communicent. Vnde quãuis in iure communi in cap. *Omnis*, non imponatur cenſura ipſo facto incurrenda; ſed ſolum præcipiatur vt transgreſſor huius præcepti arceatur ab ingreſſu Eccleſiæ, & careat Eccleſiaſtica ſepultura: tamẽ in illo Archiepiſcopatu, eo ipſo quod vſque ad Dominicam *Quaſimodo* non communicauerint, & confeſsi fuerint, ipſo facto ſunt excommunicati, vt dicitur in eiſdem Conſtitutionibus eodem titulo nono conſtitutione 3. quamuis non denuncientur, & declarentur excommunicati vſque ad Dominicam Paſtor bonus. Et eſt excommunicatio reſeruata D. Archiepiſcopo, vt conſtat ex Conſtitutione 8. Notatque Caſtrus Palaus tomo quarto tractatu 21. diſputatione vnica puncto 15. num. 14. quod fere in omnibus Diœceſibus excommunicatio ipſo facto lata eſt.

✠

§. IV.

Vtrum qui tunc non communicat, teneatur poſtea?

30 QVarta difficultas, vtrum, qui diebus deſignatis non communicauit trãſgrediendo præceptum, liber maneat ab obligatione vſque ad ſequens Paſcha?

Affirmant S. Antoninus 3. p. tit. 14. c. 19. §. 3. quem refert, & ſequitur Sylueſt. verbo *Euchariſtia* 3. q. 15. cõc. 3. dicens. Qui noluit communicare in Paſchate, nec ex rationabili cauſa diſtulit, licet inducendus ſit vt ſupleat, Paſchate tranſacto; tamen non videtur ad hoc de neceſsitate teneri, ſecundum Arch. Et idem de confeſsione prioris anni omiſſa. Quod trahi poteſt à ſimili per illud quod ſeruatur circa alia Eccleſiaſtica præcepta: quia nullus dicit, quod teneatur quis omiſſum ieiunium ſupplere, aut omiſſum officium. Sequitur Soto in 4. diſt. 18. q. 1. a. 4. in fine, quamuis aliter ſentiat de præcepto cõfeſsionis. Victoria in Sũma n. 137. Tabiena ver. Cõmunicare n. 7. Dicitque *probabiliorem* Serra q. 80. a. 11. §. *Quarta eſt*. Cruz de Euch. q. 5. dub. 7. cõc. 4. Cornejo q. 80. a. 11. & alij, quos refert, & ſequitur Bonacina diſp. 4. q. 7. punc. 2. n. 13. Diana 3. p. trac. 4. reſol. 41. & 5. p. trac. 13. reſol. 3.

31 Toletus, Valentia, & Hẽriquez, quos refert, & ſequitur Granado trac. 10. diſp. 4. n. 7. dicens, gratis aſſeri ad aduerſarijs, Eccleſiam præcepiſſe duo, ſcilicet, & ſuſcipi Euchariſtiam in Paſchate, & non vlterius differri: nam eodẽ modo dici poſſet, cum Eccleſia præcipit auditionẽ Sacri ſingulis diebus Dominicis, præcipere auditionẽ in eo die, & non vlterius differri illud opus diuini cultus, quod ab ipſa præſcriptum eſt, vt fideles ſatisfaciant diuino præcepto colendi Deum; ſicut præſcripta eſt ſuſceptio Euchariſtiæ in Paſchate, vt ſatisfiat diuino præcepto Communionis. Et omniũ ratio eſt, quia quando aliquid præceptum eſt pro tempore aliquo determinato, elapſo illo tempore ceſſat obligatio; niſi adſint circunſtantiæ aliud ſuadentes. Nulla autem hic adeſt circũſtantia ſpecialis; quæ ſuadeat, quod ex vi ſolius præcepti Eccleſiæ, tranſacto Paſchate duret obligatio. Accedẽte autem nouo mãdato, ex vi illius tenebitur: ſed non ex vi ſolius legis vniuerſalis.

32 Negant tamen Petrus de Palude in 4. diſt. 12. q. 1. ar. 5. n. 15. dicens. In quo caſu non debet ipſe vſque ad ſequens Paſcha differre Communionem; ſed quam citius poteſt impedimento ceſſante. Sicut illi qui propter immunditiam non poterant olim Paſcha celebrare primo menſe, tenebantur ſecundo menſe celebrare, nec vltra debebant differre. Sicut, ſi homo debet ſoluere decem in Paſchate, & tunc non poteſt ſoluere, Imperator non dat ſibi dilationem vſque ad aliud Paſcha alterius anni, ſed ſtatim, poſtquã poteſt, debet ſoluere. l. *Celſus*, D. *de arbit.* §. *Duo ſunt præcepta arbitris, ſcilicet dare, & in tẽpꝰ dare*: tẽpore enim elapſo ad hęc tenetur dare. ¶ Sequuntur Viguerius in Inſtit. cap. 16. §. 3. ver. 19. Nuño q. 80. ar. 11. dub. 3. Petrus Ledeſma de Euch. cap. 15. cõcluſ. 3. in fine. Suarez diſp. 70. ſec. 2. referens D. Thomãm in 4. diſt. 13. q. 1. art. 1. q. 4. vbi de hoc puncto non tractat; ſed diſt. 9. q. vnica art. 5. & diſt. 12. q. 3. art. 2. q. 1. vbi tamẽ ego nil, quod huic, vel oppoſitæ ſententiæ faueat, inuenire potui; quia non diſputat de iſto puncto.

33 Sequitur eandem opinionem Vazquez diſp. 219. cap. 4. n. 43. & fere communiter recentiores, quos referunt, & ſequuntur Trullẽch dub. 2. n. 14. Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 4. dub. 4. punct. 4. n. 47. vſque 52. Leander trac. 7. diſp. 3. q. 29. Caſtr. Palaus trac. 21. diſp. vnica punc. 15. n. 7. vbi ſic, poſt alios, fundamẽtum proponit. Quia in hoc præcepto communicandi, & ſi affirmatiuum ſit, duo continentur, vnum principale, & aliud acceſſorium. Cõmunio eſt, quod principaliter præcipitur; fieri vero tẽpore Paſchatis, acceſſoriè. Quod ſatis indicant verba, quibus hoc præceptum latum eſt; inquit enim textus, ſemel in anno confiteatur, ſuſcipiatque reuerenter Sacramentum Euchariſtiæ *ad minus in Paſcha*: illud enim aduerbium, *ad minus*, ſatis denotat præcipuum finem Eccleſiæ eſſe Communionẽ fieri: Quod vero tempore paſchali fiat, acceſſoriè præcipi. At cum in vno præcepto duo cõtinentur, vnum principale, aliud acceſſorium, principale nõ ceſſat, acceſſorio neglecto, vt expreſſe probat textus in c. *Ei dilecti, de dolo, & cõtumacia*, & in l. *Celſus*, & c.

34 Cõfirmat Paſqualigus diſp. 118. ſec. 10. n. 45. nam Cõc. Trid. ſeſſ. 13. can. 9. exigit communionem in ſingulis annis, & quod communio fiat ſaltem in Paſchate. Dictio autem *ſaltem*, eſt ſubſidiaria, vt notant Caſtrenſis, conſil. 75. numero ſeptimo, ver. *Contrarium*. lib. 1. Corneius cõſ. 109. in

tio vol.1.Baldus conſ.69.num.2.lib.2. Pariſ.conſ.34.n 6.lib.5.Menoch.conſ.1061. num.44.Surdus Conſ.447.nu.27. Et ideò in præſenti ponit in ſubſidium tẽpus Paſchatis pro implendo præcepto;atque adeò nõ ita coartat obligationem,vt extra tale tẽpus non habeat locum.

35 Alijs terminis Suarez,& alij multi, quos ſequitur Auerſa q.8.ſec.3.§.Quarto, probant:nã dupliciter poteſt,& ſolet præſcribi tempus ad obſeruationem præcepti: vno modo ad finiendam obligationẽ; quæ tunc elapſo eo tempore extinguitur. Alio modo ad ſolicitandam obligationem, nec ſcilicet,amplius differatur exequutio præcepti;& tunc nõ extinguitur obligatio;ſed etiã elapſo eo tempore ſemper vrget, donec re ipſa adimpleatur. Hoc modo ſe habet præceptum Cõmunionis in Paſchate: nã in cap.*Omnis*,dicitur,vt ad minus in Paſchate ſuſcipiatur Euchariſtia;& in Cõc.Tridẽt.omnes teneri ſaltẽ in Paſchate cõmunicare;qui modus loquendi planè denotat ſolicitationem,non vero extinctionẽ obligationis pro eo tẽpore.¶ Idẽ confirmatur cõſuetudine Prælatorum,& Parrochorũ, qui vbique curant vrgere illos,qui non cõmunicarunt in Paſchate,vt adhuc communicẽt.Neque id faciunt quaſi imponẽdo nouum præceptũ;ſed potius inſiſtendo ad obſeruationem communis Eccleſiaſtici præcepti.Propter quæ omnia hæc ſententia eſt *cõmunior,& probabilior*:& eam videntur Cõſtitutiones Synodales huius Archiepiſcopatus ſupponere.

36 Limitat hanc ſententiã,vel nouã amplectitur Lugo diſp.16.ſec.4.à n.66.vſque 73.docens non extingui obligationẽ elapſo termino Paſchatis; quia id colligitur ex verbis legis:& quia Eccleſia debuit, exigente fidelium negligentia,determinare tẽpus implendi diuinum præceptum,in quo non fuerat temp⁹ determinatum:cum ergo diuinum præceptum nõ reſpiceret venerationẽ,& cultum Paſchatis;ſed debitam frequẽtiam Euchariſtiæ,hanc debuit Eccleſia primo loco,& principaliter præcipere;ac infrequentiã prohibere:licet obiter præciperet Paſchalis feſtiuitatis venerationẽ.Diſẽtit tamẽ ex parte,quatenus negat,quod ipſa vlterior dilatio ſæpe afferat nouam culpam:quia ſi diſtinguamus illa duo præcepta,quorum alterum cõmunicãdi in Paſchate,amplius nõ obligat,nec poteſt obſeruari;ſolum manet obligatio alterius præcepti cõmunicandi ſaltẽ ſemel in anno,hoc autẽ non obligat ad cõmunicandum hoc mẽſe potius quam illo:non ergo manet obligatio cõmunicandi,ſtatim poſt Paſcha,ſecluſo communicandi ante finem anni (qui annus iuxta veriorem ſententiam,computatur a principio Ianuarij:vſque ad finem Decẽbris,qui eſt annus Eccleſiaſticus, & profanus;ſicut hebdomada computatur à die Dominica,vſque ad Sabbatum.) Quare,ſicut qui habet obligationẽ communicandi ſingulis hebdomadis;ſufficit ſi intra illos ſeptẽ dies communicet,quocũque die id faciat; ſic qui debet intra annum ſemel communicare;ſufficit,quocumque menſe id faciat, quantum eſt ex vi illius præcepti. Sequitur Bernal diſp.44.ſec.3.§.2.àn 76.vſque 78. Caceres Relec.de Euchar.§. *Nomine Paſchatis*,& alij.

37 Impugnat tamen Auerſa q.8.ſec.3 §. *Addit tamen*.Paſqualigus diſp. 118.ſec.10. n.47. Hieronymus Garcia trac.3.diſſic.4. dub.4.punc.4.n.53.dicẽs priorem opinionem,*videri ſubtilem;ſed non eſſe verã*.Probat Auerſa,teneri quã primũ cõmode poſſit; quia hoc colligitur ex ipſo iure, vt ad minus,ſaltem in Paſchate communicent:debebunt ergo quam primum poſt Paſcha. Idem conſtat ex conſuetudine Prælatorũ, quia adigunt negligentes vt cito communicent;vtique ſupponentes illos ad id tenẽri.Nec acceptarent excuſationem dicẽtiũ, ſe velle vti beneficio totius anni,intra quẽ parati ſunt communicare.Solẽt etiam præfigere certum aliud tempus,vt reſipiſcant, & alioqui illos cenſuris feriunt ob nimiam contumaciam. Quas cenſuras tunc ferunt non ob ſolum delictũ præteritum omiſſionis in Paſchate;ſed ob continuationem eiuſdem delicti omiſſionis ſequentis.Quare non debent eo modo diſtingui veluti duo præcepta Communionis,Paſchalis,& annualis;ſed vnum præceptum ita latum eſt, vt ſinguli debeant communicare in Paſchate,& non vltra differre.

38 Probat Paſqualigus: nam tẽpus Paſchatis deſignatum eſt,vt illo tempore quiſque ſatisfaciat propriæ obligationi;& ideò, ſi non faciat,durat interpellatio,& cõtinuatur.Sic,qui debet ſoluere certa die,ſi nõ ſoluat,adhuc tenetur,quam primum ſoluere. Et citatus ad comparendum certa die,tenetur quam primum cõparere, vt habetur ex cap.*Cũ dilecti,de dolo,& contumacia*.Quare hoc eſt ad mentem Paludani,& omniũ, quos pro eius,& communiori ſententia retulimus,& ſequuti ſumus.

Ex

Ex quo infert Paſqualigus n.48.& Martinon diſp.36.de Euch.ſec.2.n.20. eũ, qui cõmunionẽ diſtulit vſque ad ſequẽs Paſcha vna cõmunione vtrique ſatisfacere;ſicut ſe mel cõparendo ſatisfacit ſecundo præcepto;quia eſt innouatio primi: alioquin qui triginta annis nõ cõmunicaſſet,tenetur triginta vicibus cõmunicare.Quod nullus cõcedet.

§. V.

Vtrum impeditus teneatur anticipare?

39 QVinto inquiritur,vtrum qui præuidet ſe impediendum illis quindecim diebus,teneatur communionem anticipare?

Sunt plures opiniones;licet multi,non fideliter,duas tantum referant. Prima abſolute affirmat eum,qui præuidet impedimẽtum futurum tempore capaci, teneri præuenire communionem. Ita Vazquez 3.p. q.90.ar.3.dub.2.num.13.Ochagauia trac. 2.de Euch.q.15.num.5.Fagundez Præc.3. Eccleſ.lib.1.cap.6.num.3. Et loquendo de Confeſſionis præcepto, tenent D.Antoninus,Durandus,Cano,Nauar.& Petrus Ledeſma,quos refert , & ſequitur Ioannes à Cruce q.3.de Confeſſione dub.3.conc.2. Loquendoque de præcepto Communionis,iudicat probabilius Serra 3.p.q.80.art. 11. dub. vnico conc.2.§. *Tertia eſt* folio 478. Tum, quia vt colligitur ex illis verbis Concilij Tridentini: *Teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate*: præceptum communicandi obligat intra annum;eſtque onus,non ſolum dierum Paſchatis , ſed totius anni: & non limitatur ad tempus Paſchæ ad tollendam obligationem ante illud,ſi præuideatur impedimentum,ſed vt vltra illud non differatur communio.Tum etiam,quia qui præuidet in die feſto non poſſe audire ſactum hora duodecima, tenetur præuenire horã: ergo ſimiliter,qui præuidet in aliquo anno non poſſe communicare in Paſchate,tenetur tale tempus præuenire.

40 Solet pro hac ſententia referri M. Didacus Nuño: ſed non ita abſolute eam docet; ſed potius q.80.artic.11.dub.4.concluſione prima docet , quod quando quis certo cognoſcit ſe non poſſe communicare intra illos quindecim dies, poſſe tamẽ poſt illud tempus intra quindecim , vel viginti dies , non tenetur anticipare Communionem: cum enim tempus præcepti diuini non ſit ita certo determinatum, nullum periculum eſt , quod tranſeant pauci illi dies poſt annum ſine communione: præceptũ autem Eccleſiaſticum non obligat ad ne determinatum tempus. Concluſione autem ſecunda aſſerit,quod ſi ille ſimul cognoſcat ſe non poſſe communicare multis diebus poſt illud tempus determinatum ab Eccleſia; tenetur anticipare Communionem: alioquin exponit ſe periculo violandi diuinum præceptum;ſiquidem illud non habet tempus determinatũ,& obligat multoties in vita.

41 Ex parte idem tenet Layman lib. 5.trac.4.cap.5.num.9.aſſerens , quod qui præuidit ſe in Paſchate à ſacra communione impeditum iri, nõ tenetur tempus præſcriptum præuenire ; dummodo intra eum annum ſemel communicauerit. Quod dicit valde notandum Diana 3.p.trac.4.reſ. 42.in fine. Sequitur Caſtrus-Palaus parte 4.trac.21. diſp.vnica punc.15. num.8.& Martinon diſp.36.de Euch.ſec.2.num.11. Et Lugo diſp.16.ſec.4.nu.76.dicens,quod non ſufficit futurum eſſe impedimentum in Paſchate ad hoc vt ſit obligatio anticipãdi Communionem: cum enim hæc obligatio oriatur ſolum ex præcepto communicandi intra annum, & huic obligationi poſſit fieri ſatis communicando duobus vel tribus menſibus poſt Paſcha,dum ſit ante finẽ illius anni,non poteſt eſſe obligatio anticipandi. Niſi forte præuideatur impedimentum duraturum per totum annum; tunc enim deberet in principio anni obſeruari: ſicut qui præuidet ſe non auditurum Miſſã horis ſequentibus,debet eam audire prima hora ad obſeruandum præceptum.

42 Abſolute tamen,quod qui præuidet impedimentum, non teneretur anticipare communionem , docent Azor tom.1.lib. 17.cap.41.q.13.Pitigianus in 4.diſt.9 q.3. art.9.& vt probabile Diana 3.p.trac.4.reſ. 42.& reſol.69.Suarez diſp.70.ſectione 2. Coninch q.80.art.11.dub.4.num.108.bonacina diſp.4.q.7.punc.2.num.15. Auerſa q.8.ſec.3.§. *Quinto*. Reginaldus,& Filiutius, quos refert , & ſequitur Paſqualigus diſp.118.ſec.11.num.54.Molfeſius, Victorellus,Coriolanus, & Dicaſillo , quos refert , & ſequitur Leander trac.7.diſp.3.q. 30. Trullench lib.3.cap.5.dub.2.num.15. Hieronymus Garcia trac.3.diſſic.4.dub.4. punc.4.num.56.Candidus diſq.24.art.28. dub.37.conc.3. Quia hoc,ſicut,& reliqua præcepta;

præcepta, non obligat ad anticipationem; quando videtur impossibilitas cómunionis pro tempore præscripto: quia hæc obligatio non oritur ex iure diuino, quod exter de anticipandâ Communione, quando impedimentum præuidetur. Et longe alia est ratio de sequenti tempore sequenti; quia præscriptio temporis iniuncta ad solicitandam obligationem, non extinguit obligationem vsque dum expleatur præceptum; sed neque inducit obligationem pro antecedenti tempore.

43 Horum tamen occasione sexto inquiritur, vtrum qui propter futurum impedimentum, anticipauit Communionem; teneatur postea, non sequuto impedimento, iterum in Paschate communicare?

Negat Vincentius Ferdinandus de Heredia tom. de Sacram. Repetit. de Euchar. parte 8. dub. 1. num. 10. quem refert, & sequitur Diana 2. p. trac. 4. resol. 42. referens Suarez disp. 70. sect. 2. circa finem.

44 Cæterum Suarez ibi cõtrarium docet his verbis. *Sed licet hic discursus probabilis etiam sit*, non tamen auderem excusare ab obligatione communicandi in Paschate eum, qui sic anticipasset communionem; si postea nihilominus communicare posset tempore præcepti: quia cum lex ipsa expresse hoc præcipiat, non video, cur sit omittendum, cum seruari possit. *Vnde neque aliquis Doctorum aliud docuit; nec aliud est in vsu Ecclesiæ.* Hæc Suarez. Nominatimque Diana merito impugnant, quod falsam sententiam docuerit, & male Suarez professe tulerit, Lugo nu. 77. Dicastillo, & alij, quos refert, & sequitur Leander q. 31. Auersa, & Trullench vbi supra. Hieronymus Garcia num. 58. Pasqualigus disp. 118. sec. 12.

45 Bernal disp. 44. sec. 3. num. 83. dicit, quod in cap. *Omnis*, duo sunt circa Communionem præcepta; vnum communionis annuæ, propter necessitatem, & vtilitatem Communionis; alterum communionis paschalis; propter memoriam institutionis huius sacramenti, & venerationem sacri illius temporis. *Per* communionem autem ante Pascha factam, satisfieri quidã præcepto annuæ Communionis; non autẽ præcepto Communionis Paschalis; cui cum possit homo satisfacere, ad id omnino tenetur

46 Admonent vero Bonacina, & Trullench num. 15. in fine, & Leander q. 32. & Auersa, & alij communiter, quod si intra tempus concessum abinitio præuideret quis se impediendum fore sequentibus diebus, teneretur ex tunc communicare: quia totum illud est tempus habile ad præceptũ implendum. Sicut, & præuidens quis se in posterioribus diei horis impediendum fore ab auditione Sacri, vel ratione officij, teneretur vtique priori diei parte audire Sacrum, & recitare Officium.

§. VI.

Vtrùm indigna communione satisfiat præcepto?

47 DEnique septimo inquiritur, vtrum; qui indigne communicãt in Pascha te, satisfaciant præcepto?

Sunt tres opiniones. Prima absolute docet communione sacrilega non satisfieri huic præcepto. Quam videntur tenere Durãdus in 2. dist. 28. q. 4. Capreolus in 2. dist. 41. q. 1. ar. 3. Adrianus in 4. de Confessione q. vltimâ. *Probabiliorémque* iudicant Nuño q. 80. artic. 11. dub. 5. Syluius ibi quæsito 2. Marcus Huertos in Compendio q. 80. in fine. Serra q. 80. art. 11. in fine vtramquem sententiam vt *æquè probabilem* proponit. Hanc sequuntur Bartholomæus ab Angelis dialogo 4. §. 176. Fernãdez de Heredia parte 8. de Euchar. dub. 1. num. 12. Bordonus tom. 1. resol. 20. q. 1. Pasqualigus disp. 118. sec. 13.

48 Probat Nuño. Primo. Hoc sacramentum correspondet charitati: sed præceptum Charitatis non potest adimpleri ab illo, qui permanet in peccato mortali: ergo neque præceptum sumendi hoc sacramentum. Secundo: Hoc sacramentum est cibus animæ: sed non adimpletur præceptũ naturale sumendi cibum corporalem, quando sumitur taliter, quod non potest prodesse, sed potius obesse: Ergo similiter non adimpletur præceptum sumẽdi hoc sacramẽtum, nisi sumatur tamquam cibus, qui prodesse possit. Tertio probatur: nam qui agnoscit se peccare in sacramento Confessionis, non adimplet præceptum confessionis sacramentalis: ergo similiter in hoc sacramento. Denique solutione ad 3. probat. Nam ex vi præcepti communicandi, ille qui peccauit mortaliter, tenetur ad confessionem: ergo præceptum communicandi obligat ad debitam dispositionem: atque adeo non adimpletur ab illo, qui videt se esse in peccato mortali.

49 Secunda probatur: nam cum præceptum Ecclesiæ

Ecclesiæ sit quædam determinatio præcepti diuini; videtur Ecclesia talem cõmunionem præcipere, qualem Christus præcepit, nempè, piã, & religiosam; vt denotat illud *Reuerenter*, in cap. *Omnis*. Vnde sicut si Prælatus alicui præciperet vt sumeret cibum, huic præcepto non satisfaceret, qui sumeret cibum veneno infectum, qui ei mortẽ afferret: ita nec præcepto Ecclesiæ satisfacit, qui Eucharistiam, quę mors est malis, in peccato mortali suscipit.

50 Quod confirmat Pasqualigus illâ sec. 13. num. 68. Quando præcipitur aliquis actus, qui ex natura sua requirit alium actũ antecedentem, sine quo non potest legitime fieri, non satisfit præcepto, si fiat actus præceptus absque actu antecedenti. Sed cõmunio ex natura sua requirit in eo, qui habet conscientiam peccati mortalis probationem per confessionem, ita vt communicans non indigne accedat, vt declarat Trid. sess. 13. cap. 7. Ergo. Maior probatur. Leges, cum habeant pro obiecto solum iustũ; & rectum, præcipiunt tantum actus, qui legitime possunt fieri; ita vt neque possint præcipere, quæ non possunt iuridice, & iuste fieri: nam potentia non se extendit ad ea, quæ sunt cõtra ius, præsertim diuinum; & naturale. L. *Quæro.* §. *Inter locatorẽ.* D. *Locati.* L. *Nepos Proculo.* D. *de verborum significatione.* Cap. *Causam: de rescriptis*, & cap. *Cum dilectus, de Consuet.* Ergo lex præcipiens cõmunionem, non potest precipere, nisi eam; quæ fit præmissa probatione, iuxta præceptum diuinum, cui se tenetur cõformare. Atque adeo communio indigna, cum sit facta sine illa probatione, quæ præcipitur, non erit communio legitima: atque adeo non erit illa, quæ est præcepta ab Ecclesia: & ideo insufficiens vt satisfaciat precepto.

51 Secũda opinio absolute asserit, quod etiam si communio fiat sacrilege, per illam satisfit præcepto Ecclesiæ. Ita Soto lib. 2. de iustit. q. 3. art. 10. Ludouicus Lopez 1. p. Instruc. cap. 11. §. *Reuocant.* Medina lib. 1. cap. 13. §. 42. Couarruu. cap. *Alma mater.* 1. §. 5. Corduba in Summa q. 15. Azorto. 1. lib. 7. cap. 41. q. 12. Suarez disp. 70. sec. 3. Vazquez disp. 214. cap. 4. & alij, quos refert, & sequuntur Bonacina disp. 4. q. 7. pũcto 2. num. 12. Lugo disp. 16. sec. 4. nu. 83. Diana 3. p. trac. 4. resol. 43. & in addit. resol. 14. Leander trac. 7. disp. 3. q. 28. & alij communiter. Probat Suarez: nam alia præcepta, tum sacramentorum, tum in alijs materijs, impleri possunt per actum peccamino sum: vt patet; si quis Missam audiat praua intentione; vel ieiunet comedendo aliquid saluti contrarium; aut plusquam indigeat; non tamen contra formam Ecclesiastici ieiunij. Item, per susceptionem Baptismi sine gratia sanctificante, impletur præceptũ; etiam diuinum, suscipiendi Baptismum. Et idem esset de sacramento Confirmationis, vel Ordinis, si de eis suscipiendis præcepta darentur. Aut si quis voto se obligasset ad suscipiendos Ordines; quamuis in peccato eos susciperet, vorum impleret; quamuis alias peccaret contra reuerentiam debitam sacramento.

52 Ratio autem sumitur ex principio generali, quod tradit Diuus Thomas 1. 2. q. 101. art. 9: quia lex præcipiens actum, præcipit substantiam eius, no autem modũ (ni si modus sit essentialis actui secundũm se; vel prout sub legem cadit: quomodo attentio est de essentia orationis, & formalis integritas de essentia Confessionis; & talis forma abstinentiæ de ratione ieiunij; & dilectio Dei super omnia est intrinsecus modus Charitatis Dei) At vero suscipere Eucharistiam cum dispositione debita, non est modus essentialis sacramẽtali communioni vt sic: nam licet aliquis indigne communicet; tamen reuera sacramentaliter communicat: dummodo voluntarie, & scienter sacramẽtum sumat. Sacramentalis autem sumptio voluntaria est quæ ab Ecclesia præcipitur; non autem sumptio etiam spiritualis; quia hæc pertinet potius ad effectum sacramenti, qui consequitur actum præcepti; quam ad ipsum actum sumendi, qui præcipitur.

52 Notat autem Suarez hanc opinionem deteriore ne, qui indigne communicat, duo peccata committat, vnum comissionis, & alterum omissionis: *& quoad hoc, omnia dicta procedunt tam de præcepto diuino, quam de Ecclesiastico:* Secundo deteruit hæc opinio ne in pœnas, vel censuras Ecclesiasticas incurrat, etiam si contra huius præcepti transgressores latæ sint. Et hæc opinio est probabilis.

53 Tertiam opinionem docet Auersa q. 8. sec. 2. in fine asserens. Dicendum tamẽ videtur, ex præcepto quidem humano, præcise sumpto, obligari tantum fideles ad sacramentalem communionem: ex præcepto vero diuino per se obligari ad dignam communionem. Prima pars suadetur: quia Ecclesia attẽdit maximè ad actus externos, eosque per se intendit. Itaque, dum præcepit vt fideles quotãnis in Paschate communicent,

nicent, per ſe mãdat actum externum. Quare, qui tunc indigne communicat, non incurrit cenſuram forte latam aduerſus tranſgreſſores illius præcepti.

54 Altera pars ſuaderi poteſt: Tum ex ipſis verbis Chriſti Ioan.6. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis*: nam valet idem ac dicere: Niſi digne manducaueritis. Ex præcepto ergo diuino Chriſti tenentur fideles digne communicare: Tum etiam hinc ratione ſuadetur: quia Chriſtus præcipere voluit, vt eo modo ſuſcipiamus ſacramentum Euchariſtiæ; quo neceſſe eſt ad percipiendum effectum vitæ ſpiritualis: ergo obligauit homines ita digne communicare, ſicut requiritur ad percipiendum hunc effectum. Ita quod ſi quis eo tempore, quo præcepto diuino per ſe ad ſtringitur, indigne communicet, non manebit liber ab obligatione communicãdi, ſed tenebitur adhuc digne communicare. Quia modus digne communicandi eſt de ſubſtantia talis actus prout per ſe iniũcti à Chriſto. Hæc Auerſa ibi. Qui tamen eadem q.8. ſectione 3. §. *Sexto*, docet, quod, qui indigne communicant in Paſchate, ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ; quia eſt ſimpliciter Eccleſiaſticum.

55 Indeque reſpondet ad tres inſtantias. Ad primam, quod Pontifex in Canone, vel præcepit ſolum reuerentiam externam, & apparentem: vel in mentem reducere voluit modum quo alioqui de iure diuino tenemur hoc ſacramentum ſuſcipere. Ad ſecundam ait, quod non ita Eccleſia determinauit præceptum diuinum quoad tempus, quaſi qui non communicat in Paſchate, delinquat etiam contra ius diuinum: ſed determinauit tempus in ſuo humano præcepto, extra, & vltra præceptum diuinum: ſeu determinauit quoad ſubſtantiam Communionis, non quoad modum dignitatis. Ad tertiam diſparitas eſt: quia qui invalide confitetur, realiter non ſuſcipit ſacramentum; & ita neque quoad ſubſtantiam præceptum adimplet. Hæc ibi.

56 Videntur huic ſententiæ ſubſcribere Bonacina tom.1.diſp.4.q.7.punc.2.nu.12.in fine, & Trullench lib.3.in Decalogũ cap.5.dub.2.num.13. Hieronymus Garcia trac.3.diffic.4.dub.4.punc.4. num.61. Sed forte ſolum loquuntur de præcepto negatiuo ne Euchariſtia ſumatur indigne: contra quod iſtum delinquere, eſt de fide. Loquendo vero de præcepto poſitiuo diuino communicandi, quod illo præcepto ſatisfieret Indigna Cõmunione, docet Suarez ſupra; & Lugo ſec.2.num.21.& nu.46.& ſec.4. num.85.& Bernal diſp.44.ſec.3.num 85. Videnturque tenere omnes, qui dicunt, quod ſi ęgrotus ſumpto ſemel Viatico mortaliter peccat, non tenetur iterum communicare; quamuis obligatio communicandi in mortis articulo ſit iuris diuini. Ita Henriquez, & Suarez, & alij, quos referunt, & ſequuntur Bonacina diſp.4.q.7. punc.1.nu.3. Diana 5.p.trac.3. reſol.43.& Leander trac.7.diſp.2.q.7.

57 Verumtamen, quod teneatur tunc iterum communicare, indicat Soto in 4.diſtinctione 12.q.1.ar.11. Docentque Tabiena ver.Communio num.16. Armilla num. 11.& iterum Auerſa q.8.ſec.3.§.10. quia præceptum diuinum videtur per ſe obligare ad dignam communionem: vnde ſi hoc præceptum per ſe obligat in articulo mortis, dici debebit non adimpleri per indignã Communionem: atque adeo iterum deberi dari infirmo Viaticum. Verum, ſi infirmus digne communicauerat tãto tempore antea, intra quod videatur adimpleſſe præceptum diuinum, excuſari poſſet ab obligatione iterum communicandi. Imò adhuc ſi etiam antea indigne communicaſſet, excuſaretur ſi ſibi non miniſtraretur, vel ad vitandum ſcandalum; vel quia miniſter opinaretur tunc nõ adeſſe præceptum diuinum; vel illi eſſe ſatisfactum ſacrilega Communione: quia reuera omnes relatæ opiniones ſunt in praxi probabiles; licet vltima videatur *probabilior* reliquis.

58 Ad argumenta primæ opinionis patet ex dictis num.55. Euchariſtia correſpondet Charitati, quia non ponenti obicem eã confert: & ſemper ex ſe dare valet. Ad argumentum obiectum nu.50. dicitur, quod leges præcipiunt ſubſtantialiter actum materialiter iuſtum, & abſtrahunt ab eo, quod bene, vel male ex parte operantis fiat. Præterquam quod ille actus antecedens requiritur ex iure diuino non communicandi indigne: & contra hoc præceptum agere ſacrilege communicantem, omnes Catholici agnoſcunt.

59 Demum aduertendum, quod Quintanaduenas tom.1.trac.4.ſingulari vndecimo arbitratur, quod ſi quis accepit in Dominica Palmarum Viaticum, & intra quindecim dies conualuit, teneatur iterum communicare, vt præcepto annuæ communionis ſatisfaciat, quia ſunt duo præcepta, vnũ diuinum, & aliud Eccleſiaſticum: & obligant

gant diuerſo tempore; quia Viaticum tunc obligat Dominica Palmarum, & communio Paſchalis intra quindecim dies: & quia hæc duo præcepta ob diuerſos fines imponuntur. Et quia vt arguit num.8. Si quis Sanus Communioni annuæ ſatisfeciſſet Dominica Palmarum, & poſt duodecim dies periculoſe ægrotaret, *certum* eſt teneri ad Viaticum accipiendum: ergo è contra, ſi prima die Viaticum acciperet, cum poſt duodecim dies extet præceptum annuæ Communionis, ad eam tenebitur.

60 Hæc ſententia eſt ſingularis, ſed falſa. Et in primis retorqueo argumentum; quia Paludanus, & Soto, & Suarez, & Lugo, & alij communiter, quos retulimus, & ſequi ſumus dub.16.à num.50. fatentur ægrotum, qui paucis diebus antea communicauerat, non teneri aduenięte explicito, & notorio periculo mortis, iterum communicare. Adhuc Diana, & pauci quidam, qui oppoſitam ſententiam Vazquez admittunt, expreſſe docent communem hanc ſententiam eſſe probabilem: Vnde ergo Quintanaduenas oppoſitum dicit eſſe certum? Secundo, ſicut præceptum Paſchæ habet latitudinem quindecim dierum; ita poteſt præceptum Viatici habere eandem latitudinem: ergo tunc obligabunt in eodem tẽpore. Olimque ante declarationem Eugenij Quarti communio Paſchatis non habebat tantam latitudinem: & eſt peraccidens, quod in quibuſdam Epiſcopatibus maiorẽ latitudinem habeat. Tertio, qui explicite velet vna communione ſatisfacere vtrique obligationi, abſque dubio ſatisfaceret: ergo pariter, ſi ſolum velit implicite. Quarto, qui tenetur recitare horas, quia eſt Religioſus, & quia eſt Sacerdos, vnico officio vtrique obligationi ſatisfacit: & qui tenetur ieiunare in ieiunio quatuor temporum, & Quadrageſimæ, & quia iniungitur in Iubilæo trium dierum ieiunium, ſatisfacit tantum ſemel tribus diebus ieiunando, vt communiter docent Doctores, quos referunt, & ſequuntur Sanchez lib.1.in Decalogum cap.14.num.5.& Bonacina diſp.1.de legibus q.1.punc.4.num.4. Ergo pariter in præſenti.

✠

DVBIVM. XVIII.

Vtrùm liceat corpus Chriſti ſumere ſine ſanguine?

§. I.

Errores hæreticorum.

1 ANtiquus eſt hæreticorum error, & vetus quærela iniuſte Eccleſiam Romanam Laicis interdixiſſe cõmunionem ſub vtraque ſpecie; cum tamen ſit à Domino præcepta omnibus fidelibus Ioãnis 6. illis verbis: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et quidem Caietanus q.1. de Communione ſub vtraque ſpecie, quæ habetur 3.p.in fine q.80. radicem erroris huius in Neſtorianos, & Pelagianos reducit. Sed id non placet Soto in 4.diſt.12.q.1.art.12. Quia Pelagiani infantes vt vitam æternam haberent, nullo arbitrabãtur indigere ſacramento. Neque vero Neſtoriani in Concilio Epheſino hoc errore notantur; ſed quod corpus in ſacramento non Diuinitati vnitũ credebant. An vero, & hac quoque intincti fuerint macula, parum refert indagare. Alphonſus à Caſtro aduerſus hæreſes verbo *Euchariſtia* hæreſ.vltima, tribuit eundem errorem Græcis antiquis. Quod non conſtare, contendit Vazquez diſp.216.cap.1. num.2.

2 Illud eſt exploratum referente Æneа Syluio in Hiſtoria Bohemorũ capite 35.& epiſt.130. quod circa annũ Domini 1400. Petrus Dreſdenſis, & Iacobellus Miſuenſis Vuiclefiſtæ huius erroris fuere authores, & in Pragam invexere. Qua propter illorum error condemnatus fuit in Concilio Conſtantienſi Seſ.13. Quare Ioannes Gerſon in ter ſua Opuſcula, & noſter Cardinalis Ioannes Turrecremata ſuper Can. *Comperimus*, de Conſecrat.diſt.2. qui illa ætate floruerunt, copioſe de hac reſcripſere.

3 Poſtea vero Lutherus, omnium ſententia, in Bohemorum errorem iuratus, apud Germanos eundem iam putrem ſuſcitauit: Contra quem Roffenſis art.16.& Clictouæus lib.1.de forma Miſſæ cap.28. Caietanus, & Soto vbi ſupra egregie diſputarunt. Lutherum ſequuti ſunt Brentius, & Kemnitius, & Hermanus, & Clauſinus; Contra quos Cardinalis Bellarminus tom.2.lib.4. de Sacram.Euchar.a cap.20. Vazquez diſputatione 216.per ſex capita. Valẽtia q.8 punctio-

puncto 5.& Iodocus Coccius in Tes.Cath. lib.6.de Euch.art.3. Post quos non restat quid possit addi. Breuiter tamen perstringendo.

§. II.

Sacerdotes celebrantes tenentur vtramque sumere.

4 DIcò primo, Sacerdos consecrans, seu celebrans, nullo modo debet corpus Christi sumere sine sanguine. Probat D.Thomas q.80.art.12.ex Gelasio Papa relato cap.*Comperimus, de Consecratione* dist.2. dicente, *Comperimus, quod quidam sumpta tantummodo corporis sacri portione, à Calice sacrati cruoris abstinent; qui proculdubio, quoniam nescio quas superstitione docentur adstringi, aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur.* Loquitur Gelasius de Sacerdotibus, qui sicut totum consecrant sacramentum; ita etiam toti cõmunicare debent. Vt enim legitur in Concilio Toletano 12.cap.5.& habetur in cap. *Relatum, de Cõsecratione* dist. 2. *Quale erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?* Affertur à D.Thoma ad 1.

5 In corpore probat dicens. Ex parte quidem ipsius sacramenti conuenit, quod vtrumque sumatur, scilicet, & corpus, & sanguis; quia in vtroque consistit perfectio sacramenti. Et ideò, quia ad Sacerdotem pertinet hoc sacramentum consecrare, & perficere, nullo modo debet corpus Christi sumere sine sanguine. De quo latè D.Thomas q.82.art.4.

6 Præterea in 4.dist.12.q.3.art.2.q.2. ait, quod semper ille, qui conficrat, debet sumere corpus, & sanguinem Christi; nisi impediatur, vel per violentiam, vel per infirmitatem; vel aliquid huiusmodi. Cuius ratio potest sumi ex parte ipsius sacramenti, quod in ipsa sumptione complemẽtum suæ significationis accipit: quia vt dicit S. Augustinus in libro Sententiarum S.Properi, relatus de Consecrat.dist.2.cap. *Dum frangitur, dum sanguis in ore fidelium de calice funditur; sanguinis effusio de latere Christi designatur.* Et etiam complementum suæ efficaciæ, quia vltimum effectum habet in hoc quod sumitur. Vt ergo sacramentum sit perfectum, oportet illum, qui sacramẽtum celebrauit, communicare. Potest etiam sumi ratio ex parte ipsius consecrantis; quia cum ipse sit alijs dispensator diuinorum, debet primo in participatione diuinorum fieri, vt Dionys.dicit in 3.cap.Eccles.hier. Et ad 3.dicit D.Thomas, quod perfectio sacramenti huius in vtroque cõsistit, vt ex supra dictis patet: & ideò Sacerdos celebrans, qui alterum tantum sumeret, imperfecte sacramentum perageret: vnde reus sacrilegij, secundum Canones iudicatur cap.*Comperimus*, de Consecr.dist.2. Huncque morem semper viguisse in Ecclesia ex Apostolica traditione descendentem, docet Concilium Tridentinum sess.13.cap.8.vt Sacerdotes celebrantes se ipsos communicent. Diuinũ que præceptum ad hoc cogere Sacerdotes videtur indicare Concilium Tridentinum sess.21.cap.1.quia exceptio vnius firmat regulam in contrarium: & ait Concilium: *Nullo diuino præcepto laicos, & Clericos, non conficientes, obligari ad Eucharistiæ sacramentũ sub vtraque specie sumendum.* Quod hoc præceptum sit diuinum, ne sacrificium maneat imperfectum, docet Soto in 4.dist.13.q.2. art.1.§. *Quo circa.* Et Coninch q.80.art.12. dub.vnico conc.1.in fine num.120.ait: etsi aliqui dubitent, vtrum celebrans iure diuino teneatur cõsecrare vtramque speciem: *Nullum tamen videtur dubium, quin, si consecret vtramque speciem, teneatur iure diuino vtramque sumere*: nam consumptio pertinet aliquomodo ad integritatem sacrificij, & c. Quod latius docet q.83.art.1.dub.5.conc. 5.num.95. Id tamen sibi non satis constare, dicit Suarez disp.75.sec.5.in fine: de quo iterũ agendo de Missæ Sacrificio q.83. dub.4.§.6.

§. III.

Non celebrantes non tenentur diuino præcepto vtramque sumere: nec prohibita vtraque.

7 DIcò secundo, nullo diuino præcepto tenentur fideles non celebrantes ad communicandum aliquando sub vtraque specie. Est de fide ex Concilio Constantiẽsi sess.13.& habetur in Basilien si sess.31. Et in Concilio Tridentino sess.21.cap.1.& ibi canone primo ita habetur. *Si quis dixerit, ex Dei præcepto, vel necessitate salutis, omnes, & singulos Christi fideles vtramque speciem Sanctissimi Eucharistiæ sacramenti sumere debere, anathema sit.* In Theatro vitæ humanæ 10. tertio verbo *Eucharistia* titulo *Communio sub vna specie olim vsitata*: probatur exemplis Scripturæ: exemplis historiæ: & miraculis relatis ab Alensi 4.p.q.11.membro 2.ar.4. §.3.S.Cypriano ser.5.de lapsis. Theodoreto Cyri Episcopo in Philotheo, siue in hist. Sanctorum in vita 26.quæ est Simeonis, Moysis, & Eliæ. Guillelmo Abbate S.Theodorici in vita S.Bernardi lib.1. Videatur etiam Suarez disp.71.sec.2. Quod etiam pro Ecclesia Græca, confirmat Petrus Arcudius in Concordia lib.de Eucharistia cap. 52.& duobus sequentibus.

8 Probat D.Thomas art.12. Nam ex parte sumentium requiritur summa reuerẽtia, & cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad iniuriam tanti mysterij. Quod præcipuè posset accidere in sanguinis sumptione, qui quidem si incaute sumeretur, de facili posset effundi. Et quia creuit multitudo populi Christiani, in qua continentur senes, & iuuenes, & paruuli: quorum quidam non sunt tantæ discretionis, vt cautelam debitam circa vsum huius sacramenti adhibeant; ideò prouide in quibusdam Ecclesijs obseruatur, vt populo sanguis sumendus non detur; sed solum à Sacerdote sumatur. Hæc D.Thomas. Et in 4.Sent.dist.12.q.3. art.2.q.2.ad 3.ait. *Secus autem est de alijs, qui non perficiunt sacramentum; quia eis subtrahitur sanguis, propter effusionis periculum: vnde; & Sacerdos in Parasceue, quando non consecrat; corpus sine sanguine sumit.*

9 Potissime etiam probatur, quia si exaret diuinum præceptum manducandi Christum sacramentaliter sub vtraque specie, maximè in illo loco Ioan.6. Sed ibi tale præceptum non contineri; in primis probat Caietanus illa q.1.§. *Quoad quartum*, quia S.Augustinus, & alij Patres, & Doctores, & contextus ipse insinuant verba illa intelligi, non de manducatione corporis, aut sanguinis Christi in sacramento: sed per metaphoram de incorporatione in Christum per fidem, quæ est manducatio spiritualis Christi, cui correspondet in gloria esus, & potus per visionem beatam.

Quamuis hæc expositio post Concilium Tridentinum minus probetur; quia de Sacramentali mãducatione verba intellexit: tamen Suarez illa sec.2.notat non posse esse de fide certum à Christo Domino latũ esse tale præceptum. Vnde quando nulla ratio subesset subterfugiendi vim horum verborum, nisi hãc expositionem admittẽdo, quilibet fidelis, ac prudens, deberet potius hoc eligere, quam receptam Ecclesiæ consuetudinem, sensumque damnare.

10 Secundam responsionem dicit Soto insinuari in Concilio Constantiensi, dicendo, quod sub speciebus panis caro simul, & sanguis sumitur: nam licet sanguis illic nõ sit nisi ex naturali concomitantia; tam verè est ibidem quam corpus: quia sub qualibet specie totus est Christus: & ideò dum sub forma panis comeditur corpus, in re sumitur sanguis. Quare Christus non dixit: Nisi manducaueritis carnem sub specie panis; aut biberitis sanguinem sub specie vini: sed simpliciter: Nisi manducaueritis, &c. vt mãducatio referatur ad res, quæ ambæ sub vtraque specie continentur. Vel vt ait Suarez ibi præcipitur sacramentalis sumptio totius Christi; non tamen modus sumptionis, quod manducando, & bibendo sumatur: nam quilibet horum modorũ sufficit, dummodo totum sumatur. Quod confirmat verbis Tertulliani; & authoris ser.de Cœnâ Domini apud S.Cyprianum, & S. Bern.ser.3.in Domin.Palmarum.

11 Tertiò respondet Vazquez cap.5. nũ.53. multa esse Ecclesiæ data præcepta, quæ toti conueniunt; ita vt per aliquos, nõ per singulos implenda sint: iuxta doctrinã S.Aug.lib.3.de doctrina Christiana cap. 17. Hoc igitur præceptum, prout vtramque speciem complectitur, latum est pro tota Ecclesia; quia præceptum est Sacerdotibus sub vtraque specie sumere.

12 Sed displicuerat hæc solutio Soto dicenti. Atuero interpretatio hæc non est admodum textui grata; cum enim ait: Nõ habebitis vitam in vobis: singulis dictum intuitur. Et Suarez ait. Sed hæc expositio magis libera est: difficiliusque potest accõmodari verbis, quæ plane ad omnes fideles indifferẽter dirigũtur. Propter quod, vt existimo, nihil ex eis potest specialiter probari de Sacerdotibus magis, quam de alijs.

13 Quarta expositio est, vt illa, quæ speciem habet copulatiuæ locutionis, vim habeat disiunctiuæ: solet enim particula, &, in Scripturis hunc sensum reddere. Exodi 15.& 21: *Qui occiderit patrem, & matrem, morte moriatur*, id est, patrem, vel matrem. Actorum 3: *Argentum, & aurum non est mihi*: id est, neque aurum habeo, neque argentum. Et iuxta hoc in illa comminatione Domini: *Nisi manducaueritis, &c.* solus ille non habet vitam, qui neque carnem Domini manducauerit, neque sanguinem biberit: vnde sufficit vnum, vel alterum. Et hæc expositio (Suarez) saluat omnium verborum vim, & proprietatem; & est consentanea vsui scribendi Euangelistæ Ioannis, & cum ea quadrant optime antecedentia, & subsequentia: est ergo probanda; eamque hoderni expositores magis probant.

Dicò

14 Dicò tertiò, attento ſolo iure diuino, & naturali, communio ſub vtraque ſpecie nulli fidelium eſt prohibita. Probat hoc Caietanus q.3.arg.2.exemplo primitiuæ Eccleſiæ, tunc enim populus communicabat ſub vtraque ſpecie, vt pater 1.ad Cor. 11. Quod durauit non ſolum tempore S. Cypriani, qui martyres domaico poculo præconfortandos cenſuit epiſt.2.& ſer.de lapſis. Sed etiam tempore pacis, cum legamus factas, non ſolum parenas, ſed etiam Calices miniſteriales; ſic dictos quia non ad offerendum, ſed adminiſtrandum populo Chriſti ſanguinem deſeruiebant. Et in Ordine Ciſtercienſi communio legitur alicubi fieri ſolita ſubutraque ſpecie, de quo Angelus Manrrique in Annalibus Anno Chriſti 1109.cap.3.à num.1.vſque ad 6. Quod quamquam Chriſoſtomus Henriquez fol. 274.dicat factum priuilegio Eugenij Quarti anno 1437. Tamen conſuetudo erat antiquior, & arguit Caietanus, quod tempore inſtitutionis Ordinis Ciſtercienſis perſeuerabat conſuetudo communicandi ſub vtraque ſpecie; quoniã nõ eſt veriſimile, ſi conſuetudo illa ceſſanerat, quod monaſterium aliquod præſumpſiſſet abolitam conſuetudinem renouare. Quamuis probet Caietanus ad 2.quod numquam fuit vniuerſalis conſuetudo in tota Eccleſia communicandi populum ſub vtraque ſpecie: ſed alicubi fuit hoc conſuetum, & alicubi non.

15 Olim in Hiſpania conſuetum laicos communicare ſub vtraque ſpecie, conſtat ex Concilio Toletano Quarto cap.18.& ex Toletano vndecimo capite vndecimo. Et ex epiſtola Siloniſ Regis Prauiæ, ſeu Aſturiarum ad Cyxillam Antiſtitem Toletanum anno 777. Quam ex Codice manuſcripto Toletano referunt Prudentius Sandoual in vita, & geſtis Siloniſ Regis, & Franciſcus Biuar in Commentarijs Dextri pag.303.vbi Rex ille ita ſcribit. *Regina* (Adoſinda) *mittit pro noua veſtra Eccleſia S.Tyrſi Martyris, quam tam studiosè, quod absoluistis, quædam munuſcula, Calicẽ argenteum, & patenam cum aqua manili, & cum ſuo naſo, & in operculo corona noſtri Regni cum nomine tuo, & meo per compendium ſic C.S.* (hoc eſt Cyxilla, & Silo) *ſeruiet ad dandum ſanguinem Domini populo. Orate pro me, & Regina: Deus vos cuſtodiat, Amen. In Prauia, 24. Februarij, æra* 815.

16 Quod in Italia fuerit eadem conſuetudo, conſtat ex S.Ambro. libro *de iis, qui mi-*

ſtiantur cap.9. & quia Theodoretus lib.5. Hiſtoriæ cap.16. refert eundem S.Ambroſium Imperatori Theodoſio dixiſſe: *Quæ audacia poculum preciosi ſanguinis in ore tuo parti cipabis?* Quod & habetur lib.9.hiſtoriæ tripartitæ cap.30. Et in hiſtoria S. Laurentij, & in ſer.S.Maximi de eodem legitur S. Laurentium dixiſſe S.Sixto: *Experire vtrũ idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti dominici ſanguinis diſpenſationem:* quia tunc Diaconus miniſtrabat ſanguinẽ populo. Quod in Eccleſia Græca fuerit eadem conſuetudo, conſtat ex S.Ioan.Chriſoſt.hom.18.in 2.ad Corint. Et quod in alijs prouincijs, habetur ex S.Hieronymo Dialogo 2.contra Pelag. & Sophoniæ 3.& refertur cap.*Sacerdotes* 1. q.1.& ex S.Iuſtino Apol.2.pro Chriſtianis. De his Æneas Syluius dialogo contra Thaboritas hæreticos. Primiſque Chriſtianis familiarem fuiſſe communionem ſub vtraq; ſpecie, conſtat ex Liturgijs Sanctorũ Iacobi, & Marci. Cõſuetudinẽque duraſe vſque ad tempora D.Gregorij Magni, ipſe indicat hom.22.in Euangelia dicens: *Quid ſit ſanguis Agni, non audiendo, ſed bibendo diſcimus.* Huc faciebant Calices miniſteriales, quorum olim frequens vſus. B.Remigius ſuo verſu inſculpſit, apud Amalarium: *Hauriat hinc vitam populus de ſanguine ſacro, &c.* Vide in Theatro vitæ humanæ tom.3.verbo *Euchariſtia* folio 447.

17 Imò ſub ſola ſpecie vini interdum ob maiorem facilitatem miniſtrabatur infirmis, vt colligitur ex Concilio Cartag.4. cap.76.& Tolet. vndecimo cap.11.& ex Euſebio lib.6.Hiſtoriæ cap.vltimo, & S.Cypriano ſer.de lapſis. Et quando miniſtrabatur infantibus recenter natis immediatè poſt Baptiſmum, per modicam inſtillationem vini conſecrati id fiebat, nec apparet aliter fieri potuiſſe. Videantur Fagundez Præcep.3.lib.3.cap.4.numero 10.& Diana parte 8.trac.1.reſol.25. Vbi dicũt potuiſſe Eccleſiam præcipere vſum tãtum Calicis; & vetare vſum panis: quia ſub vnaquaque ſpecie totus Chriſtus continetur. Sed non decuiſſe, propter periculum effuſionis, & alias rationes poſtea aſsignandas.

§. IV.

Merito communio ſub vtraque ſpecie laicis eſt ab Eccleſia prohibita.

18 Dicò quarto, nunc ex conſuetudine, & ſtatuto Eccleſiæ, non licet fidelibus, exceptis ſolis Sacerdotibus celebrantibus, cõmunicare in vtraque ſpecie; ſed tantum in ſpecie panis. Vt notat Soto, hoc primum fuit ſtatutum, & declaratum in Conc.Conſtantienſi Seſſ.13. Et §.*Colligamus ergo*, bene aduertit Soto, quod qui dixerit eandem ſanctam Eccleſiam, id nõ potuiſſe, aut non debuiſſe, manifeſtus hæreticus eſt. Et quidem quod hanc habeat potestatem, nulli eſt dubium, vtpotè cui Spiritus Sanctus in ſuis condẽdis decretis aſsiſtit. Vnde poſtea in Conc.Trid.ſeſſ.21.c.2. ſic dicitur. *Agnoſcens Sancta Mater Eccleſia hanc ſuam in adminiſtratione Sacramentorum auctoritatem; licet ab initio Chriſtianæ Religionis non infrequens vtriuſque ſpeciei vſus fuiſſet; tamen progreſſu temporis latiſsimè iam mutata illa conſuetudine, grauibus, & iuſtis cauſis adducta, hanc conſuetudinem ſub altera ſpecie communicandi approbauit, & pro lege habendã decreuit; quam reprobare, aut ſine ipſius Eccleſiæ auctoritate pro libito mutare non licet.*

19 Decentiam huiuſmodi conſuetudinis, & legis, poſt Æneam Syluium, qui poſtea fuit Pontifex Summus dictus Pius Secundus, in Dialogo de communione ſub vtraque ſpecie, & Turrecremata m cap.*Compertmus, de Conſecrat.* diſt.2.explicat Soto illo art.12.§.*Quod autem*, in primis ratione D.Thomæ de periculo effuſionis. Secundo, ob corruptionis periculũ; debet enim ſacramentum hoc paratum eſſe pro infirmis, vt iubetur cap.*Præsbyter, de Conſecratione* diſt.2. Vinum autem facillimè aceſcit; & corrumpitur. Et tertia ratio eſt, quod multis vinum horribile eſt, & nauſeã mouet; & infirmis ſæpè hauſtus eius noxius eſt. Et quarto, poſſet Prouincia tanta vini inopia laborare, vt non poſſet copia pro populo haberi, &c. Quinto, & id fuit conducens ad repellendum errorem eorum, qui cenſebant non totum Chriſtum ſub vtraq; ſpecie contineri, ſed tantum corpus ſub vna, & ſanguinem ſub altera. Vnde originẽ duxit eorum hæreſis, qui ad complendum ſacramentum buccellam ſanguine tinctam miniſtrabant populo. Quem quidem abuſum Iulius Papa Can.*Compertmus, de Conſecrat.* diſt.2.damnauit, &c. Sexta demum ratio adhibetur, vt inter Sacerdotem, & populum hac dignitate diſcriminetur, vt ibi late proſequitur.

20 Confirmat columna ſequenti figuris veteris teſtamenti, dicens. Quod ſi figuras ſacramenti huius ſpectemus, Melchitedech Sacerdos vmbra Chriſti panẽ, & vinũ offerebat, vt Geneſ.14.legitur: Tamen in eſu Agni Paſchalis, aut in Manna, quib⁹ in figura ſacramenti huius populus paſtus eſt, nulla fuit facta mentio vini; ſed tantum cibi. Et Chriſtus, dum tamquam præambulũ huius ſacramenti, miraculum quinque panũ, quibus turbas ſatiauit, præmiſit, nullã fecit vini, aut potus mentionẽ. Et vt in 4. diſt.11.q.2.ar.1.alt D.Tho. in veteri lege, qui animalia Sacerdotibus in ſacrificiũ offerebant, partem eorũ quandoque ſumebãt; de liquidis autẽ libaminibus oblatis, vt de vino, & oleo, vt legitur Leuit.23. nihil populus reſumebat; ſed in ſolum vſum Sacerdotum cedebat. Adde, quod & ſi panes propoſitionis, qui erant ſuper Altare in Templo, populus ſemel in Hebdomada ederet; tamen ſacrificiorum ſanguinem, vt Leuiti ci tertio, & infra ſæpè legitur, Sacerdos ſolus tractabat liniens Altaris cornua.

§. V.

Aliquando ex diſpenſatione, & alijs cauſis licet communio ſub ſpecie vini.

21 Eccleſiæ tamen priuilegio, & diſpenſatione, aliquibus non celebrantibus licet communicare ſub vtraque ſpecie. Refert Henriquez lib.8.c.44.§ 7. Imperatorem, dum coronatur, communicare ſub vtraque ſpecie. Et quod dum Papa ſolemniter celebrat, ſumpto corpore Chriſti ledet, & Diaconus Cardinalis defert ei Calicem bibendum, & quod deinde miniſtrat illum alijs Cardinalibus, etiã Diaconis. Quod etiam affirmat Fagundez lib. 3.c.4. Sed inquit Lugo Cardinalis diſp.12. ſect.3.nu.6. quod falluntur: ſolus enim Diaconus, & Subdiaconus accipiunt ex Calice.

22 Refert etiam Gaſpar Cardalius lib. de Cœna, & Calice Domini, Vazquez capite 4.n.46. Suarez, & Auerſa q 8.ſectione 5. poſt quartam concluſionem, Paulum tertium conceſſiſſe Bohemis communionem in vtraque ſpecie; dummodo tamen ab errore prætenſæ neceſsitatis recederent. Et ſimiliter Clementem Sextum diſpenſaſſe cum Henrico Octauo Angliæ Rege. Græci quoque retinent adhuc vſum communicãdi in vtraque ſpecie; idque ſemper eis abſque reprehenſione permiſſum eſt. Gualterius in Chronologia ad annũ 1347. ait. Eo dẽ circiter anno Clemẽs Sextus Pontifex, põderatis ingentibus Coronę Franciæ in ſanctam Sedem meritis, Chriſtianiſsimo Francorũ Regi poteſtatẽ fecit ſub vtraq; ſpecie, quandocũque id optauerit, cõmunicandi.

Qua poteſtate, tum ipſo die coronationis ſuæ, tum in articulo mortis vtitur. Refert etiam Franciſcus Amicus diſp.29.ſect.7.n. 93.diſpenſatum eſſe cum Germanis, vt accepit ex Manuſcripto in Acta Cõcilij Tridentini ſub Pio Quarto anno 1562. menſe Iunio, in oratione Ducis Bauariæ. Addit que diſpenſatum item eſſe cum Ruthenis. Imò conſuetudinem communicandi ſub vtraque ſpecie, obſeruari nũc Pariſijs, apud Monaſterium Cluniacenſe, & Dionyſianũ, referunt Claudius Repeti.10.cap.20.Henriquez, & Suarez vbi ſupra, & Diana parte 8.tract.1.reſol.25.

23 Sed inquires, vtrũ propter neceſsitatem liceat communicare ſub ſpecie vini?

Primus caſus eſt, ſi Sacerdos moriatur poſt conſecrationem Calicis, vini ſpecieb⁹ nõ conſumptis, in quo caſu Soto in 4.diſt. 13.q.2.ar.6.§.*Circa hoc*, ait. Quid autem de Calice? Nam ſi ſeruatur, periculo ſubiaceret ne ſpecies in acetum corrumperentur. Reſpondetur, potius ſubeundum eſſe illud periculum, quam laico liceat miniſtrare calicem. Si enim adhibita diligentia, vt Sacerdos alia die perficiat Sacramentum, fieri id non poteſt, & ſpecies corrumpantur, tunc in piſcinam ſunt proijciendæ. Hæc Soto. Quem ſequuntur Marcus Serra q.84.ar.6. & Diana parte 9.tract.6.miſcellaneo reſolut.18. referẽs Ludouicum de S. Ioanne in Sũma de Euchar.q.7.ar.17.diffic.12. Probabilemque dicit Petrus Ledeſma.

24 Sed oppoſitæ ſententiæ vt *probabiliori* adhæret ipſe Petrus Ledeſma de Euchar.c.25.conc.4.diffic.3. quia præceptũ, quod ſeculares nõ communicent ſub vtraque ſpecie, eũ Eccleſiaſticum ordinatum ad reuerentiam Sacramenti; & ita non obligat cum tãto rigore, cum eſt periculum irreuerentiæ ipſius ſacramẽti; & ita poteſt tunc ſecularis cõmunicare ſub vtraque ſpecie. Quæ ſententia iam eſt cõmunis, vt cõſtat ex Suarez diſp.71.ſect.3. Diana 5.part.tract.3.reſol.34. & alijs, quos refert, & ſequitur Leander tract.7.diſp.10.q.20.

25 Quod à fortiori certum eſt, ſi periculum eſſet vt ſpecies vini conſecrati in manus infidelium deuenirent, aut aliquid ſimile, niſi à laico ſumerentur: tunc enim, inquit Vazquez diſp.206.cap.4. in fine n. 47. perniciosa redderetur legis obſeruatio: ac proinde lex ipſa per epijkiam emendãda eſſet; ac proinde laicus, qui adeſſet, ſanguinem Chriſti ſumere poſſet.

26 Tertius caſus eſt, cum infirm⁹ ſpecies panis deglutire nõ poteſt, poſſet tamẽ deglutire ſpecies vini, dicunt Ocha quia trac.2.de Euch.q.18.n.9. & Leander trac. 7.diſp.10.q.31. licere cõmunicare ſub ſola ſpecie vini, ſi abſit periculum irreuerẽtiæ. Quia ius diuinum cõmunicãdi in articulo mortis præferendum eſt Eccleſiaſtico prohibẽdi Cõmunionẽ ſub ſpecie vini: in Græcia nãq; olim infirmo non potenti hoſtiã deglutire, infundebatur ſola vini ſpecies, vt teſtatur Henriq.lib.8.c.44.n.2.in marg. lit.g. & n.7.ex Cõc.Tolet.vndecimo c.11. & Carth.4.c.76. ¶ Cæterũ Nuño q.80.ar. 12.diffic.1.§.*Sed eſt dubiũ*, dicit tẽ hãc eſſe difficilem, quia eſt contra conſuetudinem præſentem totius Eccleſiæ; & ideò nõ deberet fieri ſine conſenſu Epiſcopi.

27 Rurſus Suarez diſp.71.ſec.3.in fine, reſpondet caſum eſſe *moraliter impoſsibilẽ, vel riſsimum: quia qui poteſt trajicere ſpecies vini, poterit etiam deglutire minimam hoſtiæ cõſecratæ particulam, aquæ, aut vino non conſecrato immiſſam.* Et quãuis admittatur caſus, cũ ille riſsimus ſit, propter illum ſolũ nõ cẽſerẽ dãdã eſſe hanc licentiã, ne detur occaſio indiſcretis miniſtris ampliandi illã, & ſimiles caſus facilè admittendi ſine neceſsitate. Vnde miniſter excuſatur ab obligatione dandi, & ægrotus ab obligatione recipiẽdi Viaticũ. Nec tũc ius humanũ præfertur diuino; ſed occaſione humani iuris tales concurrunt circunſtãtiæ morales, vt ius diuinũ affirmatiuũ nõ obliget; quod frequens eſt in huiuſmodi præceptis. Videatur idẽ Suarez diſp.67.ſect.6.§.*Secundus caſus*. Diana p.4.trac.4.miſc.reſ.104.§.*Nota etiam*, qui cũ Præpoſito notant, quod ſi ægrotus non poſsit hoſtiã tranſmittere, poteſt cõmunio ei dari impoſita parua parte hoſtiæ cũ vino in cochleari. Quod inſinuatur in Conc. Carthag. relato 26.q.6.c.*Is qui pœnitẽtiam*: & à D.Th.q.80.ar.9.in fine corporis illis verbis: *Et infundatur ori eius Euchariſtia*. Quare idẽ Diana p.5.trac.3.reſ.34. citat pro ſẽtentia Suarez, Fagundez, Pitigianũ, Mercerũ, & Syluiũ, quos ipſe ſequitur, & Dicaſtillo trac.4.de Euch.diſput.10.dub.11. & Hieron.Garcia trac.3.diffic.4.dub.3.n.10. & ita omnino practicandum.

28 Demũ notãdũ, quod Lugo Card. lib. 1.reſpõſ.Moral.dub.10. late diſputat, vtrũ Sacerdos celebraturꝰ poſsit licitè in prima Miſſa Laico communionẽ accipiẽti dare ablutionẽ in Calice, cũ morali fere certitudine vt Laicus ſumat particulas aliquas cõſecratas ſpecierum vini, in Calice remanentes?

Rectè.

Rectèque id licere negat: quia ideſt cõtra Eccleſiæ conſuetudinem, quæ nunc viger; imò & contra præceptum Concilij Cõſtantienſis, & Tridentini, ne Laico miniſtrentur ſpecies vini. Imò deceret, quod vbique obſeruaretur, quod ſtatutum eſt in Concilio Mediolanẽſi Prouinciali primo, & refert Gauantus in Manuali Epiſcoporum verbo *Euchariſtia* n.48. Ne purificatio vnquam detur in vaſe ſacro, neque formã Calicis habente. Notat etiam Nauarrus in Manuali cap.21.n.54. & alij communiter, Sacerdotes etiam non celebrantes, ſed more Laicorum communicãtes, peccare mortaliter communicando ſub vtraque ſpecie: quia ad eos etiã extenditur prohibitio Eccleſiæ.

DVBIVM. XIX.

Vtrùm vtraque ſpecies ſacramẽti det plus gratiæ, quam vna?

§. I.

Sententia affirmans.

1 PRima ſententia affirmat maiorẽ fructum gratiæ ex vtraque ſpecie huius ſacramenti, quam ex altera tantum percipi: ac proinde eos, qui Calicem ſumunt, nõ vnum augmentum gratiæ conſequi. Ita Alexander Alenſis 4.p.q.11.membro 2.art. 4.§.3.ad 2. Gaſpar Caſalius lib.2.de Cœna, & Calice Domini. Arboreus in cap.6. Ioãnis. Vazquez diſp.215.cap.2.& 3. Præpoſitus, Gaſpar Hurtado, Aleratius, & Martinon in præſenti. Caſtrus Palaus to.4. tractatu 21 diſp.vnica punc.9.§.1.n.12. Lugo diſp.12.ſec.3. Bernal diſp.41.ſect.2.1tẽ ex alijs,Ceſpenſis diſp.9 ſect.8.à n.83. Diana parte 5.tract.13.reſol.29. Leander parte 2.tract.7.diſp.11.q.25. Ludouicus a S. Ioanne q.7.artic.12.diffic.1. Hieronymus Garcia tract.3.diffic.6.dub.3.num.9. Imò ex Thomiſtis Cornejo q.80.artic.12. diſput.vnica dub.2.& ibi Araujo. Gabriel à S. Vincentio de Sacrificio Miſſæ diſp.1.q.6. in fine.

2 Fundamentum à priori eſt; quia cum ſacramenta nouæ legis efficiãt, quod ſignificant, rectè ex ſignificatione eorum efficacitatem, & virtutem colligimus. Sed vnaquæque ſpecies huius ſacramenti, quatenus ſacramenti pars eſt, ſuam habet ſignificationem diuerſam. Ergo vnaquæque ſpecies ſuum effectum ſpecialem habet: & ita maior fructus ex vtraque percipitur, quam ex ſola vna. Probatur minor; quia hoc ſacramentum inſtitutum eſt, vt eſſet in ſtatu conuiuij; vnde in feſto Corporis Chriſti in ſecundis Veſperis canit Eccleſia: *O ſacrum conuiuium*. Idemque dicitur in oratione poſt communionem in Feſto Sanctorum Coſmæ, & Damiani. Ideoque de illo dixit Chriſtus Ioan.6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus*: nam in conuiuio nihil aliud eſt niſi cibus, & potus; quorum quilibet ſuo peculiari modo reficit, & ad nutritionem, & augmentum conducit: ergo, cum in ſacramentis nouæ legis ſignificationem ſequatur efficacia, ſequitur vnamquamque ſpeciem in hoc ſacramento ſuum effectum per ſe operari, ſicut etiã ſuum refectionis modum per ſe ſignificat: alioquin vacua, & inanis eſſet ſignificatio illius, quam in ſubiecto rectè diſpoſito nõ ſemper conſequeretur effectus.

3 Quam rationem proſequitur Vazquez toto capite ſecundo; & concludit n. 23. pro nouo effectu ſpecierum vini conſecrati conſtando, & recipiendo non eſſe neceſſariam nouam diſpoſitionem, præter illam quæ neceſſaria eſt ad effectum ſpecierum panis: Tum quia ad effectum ſacramenti, præter ſtatum gratiæ, & ſanctitatis, non requiritur alia diſpoſitio, vt dixerat diſp.206.cap.2. Tum etiam, quia licet ſenor aliquis diſpoſitionis requireretur, ſufficeret vnus pro vtraque ſpecie; ſicut pro vno integro conuiuio.

4 Alterum fundamẽtum ſumitur ex Concilio Tridentino Seſſ.21.cap.3. dicente, *fatendum eſſe ſub altera tantùm ſpecie, totũque atque integrũ Chriſtum, verumque ſacramentũ ſumi*. Quod explicuimus q.73.dub.4.n.14. dicentes, partes ex quibus integratur ſacramentum Euchariſtiæ, differre ſpecie partiali ineſſe ſacramenti. Et ibi num.25. oſtẽſum eſt, ſub vna tantum ſpecie, non eſſe integrum Sacramentum, neque integrũ cõuiuium; quia & D.Thomas in 4. diſt.8. ibi relatus ait, quod *quamuis Chriſtus perfectius ſit ſub vtraque ſpecie: non tamen quantum ad integrum vſum Sacramenti eſt ſub vtraque*. Sed ſacramẽta nouæ legis ſunt eſſentialiter in genere ſigni, & in genere cauſæ, vt dixim⁹ 9.60. Et vſus Euchariſtiæ eſt ad animã ſanctificandam, & vniendũ nos cũ Chriſto: ergo diuerſa ſacramẽtalis gratia ex opere operato correſpondet vtrique ſpeciei.

5 Probat etiam Lugo illa diſp. 12.n. 62. nam Franciſcus Blanco Archiepiſcopus Coroſtellanus (qui interfuit Tridētino, cuius tacito nomine meminit Hēriquez lib. 8. de Eucha. cap. 44 §. 5. in margine) dixit, hanc fuiſſe Patrum vnanimem ſententiam; ſed noluiſſe eam extra tempus definire, ne daretur hæreticis occaſio vociferandi. Cui conſonant verba ipſius Concilij Seſſ. 21. c. 3. vbi caute dicitur, *quoad fructum attinet, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem, eos defraudari, qui vnam ſpeciem ſolam accipiunt*: non dixit abſolute nulla gratia; ſed, *nulla gratia neceſſaria ad ſalutem*: vbi non ſine cauſa videtur addita illa particula: *Nulla gratia neceſſaria.*

6 Accedit etiam authoritas Clemētis Sexti, qui in Bulla ad Regem Galliæ cōceſſit ei communionē ſub vtraque ſpecie; & addit Pontifex hoc concedere *ad maius gratiæ augmentum*: Ergo quia vtraque ſpecies dat plus gratiæ, quam ſingulæ. Cuius priuilegij vltra alios mentionem faciunt Ciaconius in Vita Clementis texti. Iacobus Gualterius in Tabula Chronographica Anno in 1437. Henriquez lib. 8. de Euchar. c. 44. §. 7. Hæc Lugo, & Bernal diſp. 41. ſec. 2. n. 20.

§. II.

Præfertur ſententia negans.

7 COmmunior tamen, & probabilior Theologorum ſententia docet, nō dari per ſe loquendo, ac cæteris paribꝰ ex parte ſumentis, maiorem gratiam per ſūptionem vtriuſque ſpeciei, quam alterius tātum. Sumitur ex D. Th. q. 80. ar. 12. ad 3. dicēte. *Poteſt autem à populo corpus ſine ſanguine ſumi: neque inde ſequitur aliquod detrimentum: quia Sacerdos in perſona omnium ſanguinē offert, & ſumit; & ſub vtraq; ſpecie totus Chriſtus continetur, vt ſupra habitum eſt* q. 76. artic. 2. Quæ rationes efficaces non eſſent, ſi maior gratia ex opere operato per vtramque ſpeciem daretur, quam per vnam ſolā. Item q. 79. ar. 7. ad 3. ait. *Nihil enim plus virtutis eſt in multis hoſtijs conſecratis, quam in vna: cum ſub omnibus, & ſub vna, non ſit niſi totus Chriſtus. Vnde nec ſi aliquis ſimul in vna Miſſa multas hoſtias conſecratas ſumat, participabit maiorem effectum ſacramenti.* Ratio autem, vel nihil probat, vel probat etiam de ſpeciebus panis, & vini. Habetur ſimiliter Opuſc. 58. cap. 29. Dicere autem, quod D. Thomas ſolum docet, nullum eſſe detrimentum ſubſtantiale; quia non ſubſtrahitur gratia abſolutè neceſſaria: Eſt expoſitio voluntaria; quia D. Thomas vniuerſaliter, & ſine vlla limitatione loquitur. Idem latiſſime defendit Caietanus q. 2. de communione ſub vtraque ſpecie, quæ eſt in fine q. 80. Dominicus Soto in 4. diſt. 12. q. 1. artic. 12. §. *Poſtremum argumentum*. Petrus Soto ſect. 10. de Euchariſtia. Martinus Ledeſma 1. P. Quarti q. 21. ar. 12. dub. 3. Petrus Ledeſma de Euchariſtia cap. 16. conc. 5. in fine. Nuño q. 80. ar. 12. diffic. 2. Marcꝰ Huertos in Compendio q. 80. in fine. Serra art. 12. dub. vnico, dicēs communem inter diſcipulos D. Thomæ.

8 Tenentque S. Bonauentura, & Richardus, & Gabriel: Ruardus, & Roſſenſis: Caſtro, & Claudius: Caniſius, & Bellarminus, & Alanus, quos refert, & ſequitur Suarez diſp. 63. ſect. 6. Salmeron to. 9. multos referens. Henriquez, Ægidius, & Valētia, quos refert, & ſequitur Granado tract. 11. diſp. 2. ſect. 4 Item Fagundez, Becanus, Filliutius, & alij. *Et ita omnino tenendum eſſe* dicit Diana 2. p. tract. 6. reſol. 97. Quamvis 5. p. tract. 13. reſol. 29. vtramque ſententiā dicat eſſe *probabilem*. Trigintaque authoribus relatis, tenet Auerſa q. 7. de Euch. ſect. 3. Trullench lib. 3. cap. 6. dub. 1. nu. 9. Paſqualigus diſp. 117. ſect. 3. alios referens. Ex quibus conſtat hanc fuiſſe, & eſſe communem.

9 Probat Caietanus illa q. 1. §. *Quoad ſecundum*, ver. *Secundum autem*. Quia non minus ad conferendum fructum huius ſacramenti, concurrit res contenta concomitanter, quam res contenta ex vi ſacramenti, ſeu conuerſionis; ſiquidē ſpiritualis fructus Euchariſtiæ nō minus cauſatur à Chriſti anima, & ab eius Deitate, quam ā Chriſti corpore, ſeu ſanguine: ſed tā Deitas, quā anima Chriſti eſt res concomitanter exiſtēs ſub ſacramento: ergo, &c. Maior per ſe euidens eſt: Tum quia Deitas præſens perſonaliter, eſt quæ maximè confert fructū hunc ſpirituālē: Tum, quia Chriſtus in ſacramēto præſens confert voluntaria dona ſui ſpiritus; volūtaria autē collatio principaliter, & maximè pendet à voluntate, quæ eſt in anima: Tum quia tam ſangui, quam corpus Chriſti vim cibandi, atque potandi habet ex coniūctione ad Deitatem; niſi enim eſſet corpus Verbi, & ſāgui Verbi, quod in principio erat Deus, non conferret vitā æternam. Pro hac ratione videantur, quæ diximus q. 76. dub. 4.

10 Secundo probat Caietanus ver. *Tertium autem*, quia Chriſtus in hoc ſacramento contentus, confert per ſe ipſum, & non per aliquod ſenſibile inſtrumentū, ſpiritualem fructum. Quia vbi eſt præſens agens ſufficiens per ſe ipſum, non eſt opus inſtrumento, nec conuenit adhiberi inſtrumentum. Deinde, quia nutritione corporali panis, & vinum, non per inſtrumenta, ſed ſecundum ſe ipſa alunt: quoniam, vt dicitur in 2. de Animā, alimentum ſecundum ſuam ſubſtantiā nutrit. Et quia vsio Chriſti ad ſpecies eſt ineffabilis continentis, & contenti, & non ſecundum rationem agentis, & inſtrumenti. Ex quo conſtat, quod in Calice, & hoſtia non ſunt diuerſæ virtutes collatiuæ ſpiritualis gratiæ: Sed Chriſtus ipſe ſecundum ſe ipſum, & non per virtutes medias cauſat. Hæc ratio examinata eſt q. 73. dub. 3. explicando qualiter Chriſtus ſit virtus Euchariſtiæ?

11 Tertia viā id probat Caietanus, §. *Quoad tertiam*, probando, quod diuerſitas in ſignificando nullam diuerſitatem in fructu huius ſacramenti arguit. Quod probat, Primo quia vna, & eadem res omnino immutata, & diuerſis ſignis, & diuerſimodè poteſt ſignari: vt patet, cum vnus idemque homo repræſentatur per imaginem in ſpeculo, & per ſtatuam, picturamque. Secundo, quia immerſio, quæ in celebratione Baptiſmi fit, ſignificat cum, qui baptizatur, conſepeliri Chriſto, & emerſio ſignificat reſurgere eundem cum Chriſto in nouitatem vitæ, vt conſtat ex Apoſt. ad Rom. 6. Sed tamen ſi aliquis baptizatur non per modum immerſionis, ſed per modum effuſionis, aut aſperſionis, deficit tum Baptiſmo dictus modus ſignificandi: & nō propterea is, qui baptizatur, minus eſt conſepultus Chriſto; aut minus reſurgit in nouitatem vitæ, quam ille qui baptizatus eſt per immerſionem, &c. Tertio, quia aliud eſt diminute, ſeu partialiter ſignificare; & aliud eſt ſignificare diminutum, ſeu partē. Primum inuenitur in ſingulis ſeorſum huius ſacramēti ſpeciebus; ſecundum autem non: &, vt patet, nō ſequitur ex primo. Similiter aliud eſt plenius, ſeu expreſſiꝰ ſignificare, & aliud eſt pleniorem fructū ſignificare: & ſimiliter aliud eſt integre ſignificare, & aliud eſt totaliter ſignificare: & ſimiliter aliud eſt diuerſis ſignis ſignificari, & aliud eſt diuerſa ſignificari.

12 Quarto, quia manducare, & bibere, ſpiritualiter vnum, & idem ſunt, vt cōſtat ex D. Auguſt. trac. 27. in Ioā. Et quia eſurire, & ſitire iuſtitiam, idem eſt ſpiritualiter. Denique, quia vnus, & idem fructus diuerſi modè ſignificatur, & continetur. Cū ergo maior vtilitas ſumatur ex re contenta, & non à modo continentiæ, nec à diuerſitate modorū, aut ſignificationum, & modo ſignificandi. Cum res contenta ſit eadem; cōſequens eſt vt nulla maior vtilitas ſpiritualis fructus proueniat in ſumēte ſacramētum ſub vtraque ſpecie, quam in ſumente ſub altera tantū: cæteris paribus, quia non interuenit maior collatio; quamuis interueniat maior ſignificatio.

13 Adijcit idē Caiet. eadē q. 2. ad 4. quod cōmunicās ſub vtraq; ſpecie; vel in vtriuſque ſpeciei cōmunione eſt cum eadem diſpoſitione: vel in cōmunione ſub ſecūda ſpecie ſub meliori diſpoſitione, & cū augmento ſpirituali: & ſiquidē inuenitur diſpoſitus cū augmēto ſpirituali; ita vt dignior ſit ſuſcipiendo ſub ſecunda ſpecie, quā fuerit ſuſcipiendo primā: recipit proculdubio ſumēdo calicē ſpirituālē fructū ſacramēti: quia gratia maior eſt intenſiue, aut extenſiue. Et ſic diſpoſitis, nullus vnquam dubitauit vtilius eſſe communicare ſub vtraque ſpecie, quam ſub altera tantum. Si vero inuenitur ſine ſpirituali augmento diſpoſitꝰ, nihil ſpiritualis fructus ex ſūptione Calicis percipit: quoniā idē eſt vtrobique agēs, & idē patiens æqualiter vtrobique diſpoſitū: ac proinde quoad interiorē fructū ſe habet ac ſi poſt ſūptā hoſtiā vnam, aliā ſumeret: vt contingit ſumentibus reliquias ſacramēti. Vnde infructuoſitas iſta non eſt ex parte rei contētæ ſub ſpecie vini: ſed eſt ex parte diſpoſitione cōmunicantis, & identitate numerali rei contentæ ſub vtraque ſpecie, per ſe ipſā immediatè conferentis fructū ſacramenti: hæc enim ſimul concurrentia efficiunt; quod non magis fructuoſa eſt cōmunio ſub vtraque ſpecie, quam ſub prima tantum.

14 In hoc diſcurſu Caietani, priorē partē merito cōmēdat Soto, & poſteriorē impugnat. Ex priori infert, quod gratia, quæ in ſūptione ſpeciei panis infunditur, tā vltute ſāguinis datur illic contenti, quam virtute corporis. Quo circa, quando poſt modū Sacerdos ſāguinē ſeorſū ſumit, quia eiꝰ effectum iam ſumpſerat, nō amplius recipit: ſicut ſi vnam hoſtiam poſt alteram ſumeret. *Si vero, dū ſumebat corpus, forte nō erat digne diſpoſitus, vt gratiā ſuſciperet, & diſpoſitus eſt in ſūptione ſāguinis; tunc eādē virtute corporis, & ſāguinis ſimul recipiet.* Hæc Soto. Ex quo perſpicies Bernal eum nō legiſſe, cum ſcrip-

ſcripſit num.22. quod à ſolo Soto negabitur, quod ſi ſpecies vini ſumatur ante ſpeciem panis confert gratiam: Cum Soto id nullo modo neget; ſed potius, quod retuli mus affirmat; quamuis integretur ſacramẽtum completum ex vtraque ſpecie; iuxta dicta q.73.

15 Pergit Soto. Quod autem Caietanus addit, *ſpecies Sacramentales non eſſe inſtrumenta conferendi gratiam; ſed ſolum corpus, & ſanguinem*; minimè, ſaltua eius gratia, crediderim: nam poſtquam ſpecies ſunt ſacramenta, vt ſupra dictum eſt, ſcilicet, ſigna, tam corporis contenti, quam gratiæ, quæ confertur; non eſt cur non ſint eius cauſa, vt aqua Baptiſmi. Sed verum eſt, quod nõ ſunt cauſa, niſi virtute corporis, & ſanguinis. Hæc ibi. De quo egimus q.73.dub.3.

16 Quamuis Concilium Tridentinũ ſeſſ.21.cap.3.cõſulto, vt abſtraheret ab opinionib⁹ in illis verbis (ac *propterea, quoad ſecium attinet, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui vnam ſpeciem ſolam accipiunt*) non abſolute concedit nulla gratia eos defraudari; ſed cum addito, *nulla gratia neceſſaria ad ſalutẽ*; vt reprimeret hæreticos; & non damnaret opiniones Theologorum: Tamen duplex eſt coniectura, quod hæc opinio communis ibi inſinuetur, vt poſt alios notat Serra ratione ſecunda. In primis, quia nec gratia collata per vtrãque ſpeciem, eſt ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem, vt docet D.Tho.q.73.art.3. ergo adhuc loquendo de gratia propria Euchariſtiæ, quæ ſolum eſt neceſſaria ad ſalutem melius cõſequendam, nulla gratia hoc modo neceſſaria defraudantur fideles, quibus prohibetur communicare ſub vtraque ſpecie. Secundo, quia Concilium pro ratione aſſignat, quod *ſatendum eſt ſub altera ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque ſacramẽtum ſumi; ac propterea, &c.* Quæ eſt cauſalis D.Tho. quæ difficilis eſt, niſi in eius sẽtentia, iuxta quã in qualibet ſpecie eſt fons gratiæ Chriſtus; & ideò nihil minus virtutis eſt in qualibet, quam in vtraque. Vnde in cap. *Vbi pars 78.de Conſecrat.* diſt.2. dicitur. *Eadem ratio eſt in corpore Dñi, quæ in Mãna, quod in eius figura præceſſit, de quo dicitur, qui plus colegerat, non habuit amplius, neque qui minus parauerat, inuenit minus. Non eſt omnino quantitas viſibilis in hoc ſpectanda myſterio; ſed virtus ſacramenti ſpiritualis.* Et Paſchaſius lib.de corpore Chriſti cap. 14. de eodem innuit. *Si ergo in figura vnicum alimentum omnia præſtabat; quanto magis ipſum Chriſti corpus ſanguine plenũ, vnica ſpecie ſũptum omnia perficiet?* Sicut enim maior quãtitas corporalis cibi materialis magis reficit, quam minor: & tamen in Euchariſtia, quia tam ſub parua, quam ſub magna, non eſt niſi tot⁹ Chriſtus: ideò æquè reficit magna, ac parua; ſiquidem *ſumit vnus, ſumunt mille, quantum iſte, tantum ille*: ita pariter de ſumente ſub vna, vel duplici ſpecie; quia manet Chriſtus totus ſub vtraque ſpecie, & ſub altera tantum, vt dicitur in Tridentino ſeſſ.21.cap.1.& 3.

17 Præterea concluſionem probat Suarez illa ſect.6.rat.2. Quia vnum ſacramentum, quamuis ex multis partibus conſtet, ſi ad vnum finem, & formalem effectũ ordinatur, vnum etiam habet adæquatum, & quaſi indiuiſibilem effectum, ad quẽ totum ſuo modo concurrit, &c. Sed Euchariſtia, vt conſtans ex duabus ſpeciebus, eſt tãtum vnum integrum ſacramentum, ordinatum ad eundem finem, & formalem effectum vnionis cum Chriſto, & feruoris Charitatis: Ergo habet vnum tantum, & indiuiſibilem effectum.

§. III.

Soluuntur argumenta.

18 AD argumenta poteſt reſponderi ex doctrina Caietani relata n.11. A qua ſolis verbis differt Suarez dicens, poſſe nos loqui de ſignificatione, aut ex parte rei ſignificatæ; aut ex modo tantum ſignificandi; priori modo non eſt perfectior ſignificatio in duabus ſpeciebus, quam in vna: quia vtraque ſignificat animæ refectionem, & vnionem; quæ eadem eſt ſignificata in ſingulis, & in ambabus ſpeciebus ſimul: in modo vero ſignificandi eſt perfectior, & expreſſior modus in duabus ſpeciebus, quam in vna. Ad perfectionem autem effectus ſacramentalis attendenda eſt perfectio ſignificationis ex parte rei ſignificatæ; non autem ex ſolo modo ſignificandi; quia ſacramenta efficiunt, quod ſignificãt, non prout ſignificant; nec modus ſignificãdi eſt conditio neceſſaria ad agendum, ſed ſignificatio ipſa. Sicut Baptiſmi effect⁹ expreſſius ſignificatur per trinam merſionẽ, quã per vnam, vt tractat S.Cyprianus lib. 4.epiſt.7. Et expreſſius per formam, quam per materiã, vt D.Th.ſupra docuit: & tamẽ non propterea datur perfectior effect⁹ per vnum, quam per aliud. Idem dicit Nuñez ſol.ad 1.

Sed

19 Sed inſtat Lugo à n.72. nam licet gratia habitualis, quam dant omnia ſacramenta nouæ legis, ſit eiuſdem rationis quo ad entitatem; eſt tamen diuerſa quoad cõnotatum; vel quoad extenſionem, & modum, vt nos explicuimus q.62. Sic ergo licet per vtramque ſpeciem Euchariſtiæ conferatur gratia eiuſdem rationis quoad entitatem; eſt tamẽ diuerſa quoad connotatũ, vel quoad extenſionem; quam differentiã agnoſcit Eccleſia in iis effectibus, dum in hymno Feſti Corporis Chriſti canit: *Dedit fragilibus corporis ferculum: Dedit, & triſtibus ſanguinis poculum*: quaſi dicat, effectum cibi eſſe roborare fragiles: iuxta illud Pſal. 103. *Et panis cor hominis confirmat*: effectum vero potus eſſe nutrire quidem lætificando animum triſtem: iuxta illud eiuſdẽ Pſal. *Et vinum lætificet cor hominis*. Sicque videtur indicare Auctor de Cardinalibus operibus Chriſti, ſer. de Cœna Domini circa medium apud S.Cyprianum. Hoc etiam ſenſu Sacerdos poſt ſumptionem Corporis, & ante ſumptionem Calicis, orat vt ſãguis, quẽ vult accipere, cuſtodiat animam eius in vitam æternam. Quod etiam fieri nõ poteſt, niſi aliquid in eius anima producat.

20 Facilè reſpondet Auerſa ad 2. non oportere illam diuerſitatem, quæ eſt ex parte effectus in pane, & vino reſpectu corporis, inueniri etiam in ſpeciebus conſecratis reſpectu animæ; ſed tantum per acommodationem quãdam fit illa aſſignatio in hoc ſacramento. Sicut q.79. diximus ex D.Th. ibi ar.1.ad 3. per accommodationem exponi dictum S.Ambroſij, corpus Chriſti offerri pro ſalute corporis, & ſanguinem pro ſalute animæ; quamuis vtrumque ad ſalutẽ vtriuſque operetur, cum ſub vtroque totus ſit Chriſtus. Vnde in re per ſpeciem panis, cum detur Chriſtus *omnium gratiarum fons*, datur dulcedo, & iocunditas animæ, & per ſpeciem vini datur robur, & fortitudo. Orat etiam Sacerdos, dum ſumit ſecundam ſpeciem, ſicut etiam conuenienter orat, dũ ſpecies in ſtomacho non ſunt conſumptæ, & ſicut conuenienter orat, dum ſumit reliquias ſacramenti: quia ſi forte ante nõ fuit diſpoſitus, tunc diſponatur, & vt aucta diſpoſitione, vberiorem fructum recipiat.

21 Ad idem arguit Bernal diſp.41.n. 23. quia duæ hoſtiæ, cum nec materia, nec ſignificatione differant, ſed ſolo numero, prorſus æquiualent vni; ſicut duo ſiggilla ſolo numero diſtincta, ſi in eadem charta mul tiplicentur, non plus operantur, quam vnũ cum. At Euchariſtia ſub ſpecie panis, materia, & ſignificatione differt ab Euchariſtia ſub ſpecie vini; & ſimiliter virtus ſignificatiua, & collatiua gratiæ per modum cibi, ſpecie differt à virtute productiua gratiæ per modum potus. Ergo Euchariſtia ſub ſpecie vtraque plus gratiæ confert, quam ſub vna.

22 Ex dictis manet reſponſum, quod ſpecie partiali differunt ex diuerſitate ſignorum, & ex diuerſo modo ſignificandi; ſed non differunt ex parte gratiæ cauſatæ; quia idem Chriſtus ſub vtraque ſpecie contentus virtute Diuinitatis eſt ſimul cibus, & potus animæ. Vnde docet D.Thomas quæſtione 73.art.6.quod, *quantum ad effectum, ſunt præcipuæ figura huius ſacramenti Mãna, quod habeat in ſe omnis ſaporis ſuauitatem* (vt dicitur Sapiẽtiæ 16.) *Sicut & gratia huius ſacramenti quantum ad omnia reficientem*: ſiue ſumatur ſub vna, ſiue ſub vtraque ſpecie. Duo argumenta, quæ hic ſolent fieri à paritate Sacramenti Ordinis, & Sacramenti Extremæ vnctionis, refert, & diluit Granados tractatu 11. diſputatione 2. ſectione quarta numero 24. & 25. Nolo tamen difficultates à ſuis ſedibus remouere.

23 Per quæ etiam reſponſum manet argumentis initio propoſitis. Illud, quod Cardinalis Lugo affert ex hiſtoria Cõcilij, prout refertur ab Henriquez, ſi non legiſſet feſtinanter, aut ex aliorum falſa relatione citaſſet; videret nihil probare. In primis Henriquez, nõ tacito, ſed expreſſo nomine meminit Archiepiſcopi Compoſtellani: nam lib.8.cap.44.§.5. in Gloſſa littera A. inquit. *Cuius ſententiæ fuerunt multi Epiſcopi in Concilio Tridentino, vt retulit Franciſcus Blancho Archiepiſcopus Compoſtellanus*: nec atteſtatur de conſenſu omnium Epiſcoporum, ſed multorum; nec erat quæſtio præſens, ſed vt retulerat Henriquez §.4. lit.Y. in gloſſa. *Maior pars Concilij Tridentini ſeſſ.21. poſt Canonem quartum prependit, vt referunt Epiſcopi, qui ei interfuerunt, ne concederetur Bohemis communio ſub vtraque ſpecie: ſed ne illos offenderent, remiſerunt negotium in aliud tempus, an ſub certis conditionibus eſſet concedenda, nempè ſub quibus Concilium Baſilienſe conceſſerat laicis.* Hæc Henriquez. In quibus nulla eſt mentio quæſtionis an communicanti ſub vtraque plus gratiæ conferatur.

24 Nec etiam constat Clementem Sextum propter illam causam illam gratiã concessisse; quia nullus refert formalia verba Bullæ; nec dicit se illam vidisse. Magna etiam est discrepantia in circunstantijs: nã Henriquez, & Suarez dicunt id concessum Regi Galliæ: Vazquez, Tannerus, & & alij dicunt concessam Regi Angliæ, omisso rege Gallię. Itti dicunt concessam Bullam anno 1341. Quo anno expediri Bullam nõ potuisse à Clemente Sexto, probat Meratius disp. 33. sec. 4. nam vsque ad Annum 1342. diẽque 25. Aprilis vixit Benedictus Vigesimus secundus, & addiem 7. Maij insequentis successit ei Clemens Sextus viuens in Pontificatu vsque ad annum 1352. quo mortuus est 8. Idus Decembris. Vnde non fuit ab eo Bulla expedita anno 1437. vt dicit Bernal n. 20. Et multo minus anno 1541. vt scribunt Gaspar Hurtado, Diana, & Leãder; ex vno omnes transcribẽdo.

25 Admittendo verba Bullæ, respondet Granado tract. 11. disp. 2. sect. 4. nu. 21. quod sacramẽta vberiorẽ gratiam efficiũt in subiecto melius præparato; & quoniam perceptio sacramenti Eucharistiæ sub vtraque specie excitare potest maiorem deuotionem erga tam beneficum largitorem; inde fit accidere solere, vt sumenti vtramque speciem maior gratia conferatur: id quod tantum voluit Pontifex. Vel vt ait Henriquez, concessit ad vberiorem gratiã dandam ex opere operantis. Vel vt dicit Amicus disp. 25. sect. 3. num. 79. existimauit Pontifex futuram in Rege maiorẽ dispositionem, hoc ipso, quod ex priullegio speciali accessurus esset ad communionem sub vtraque specie. Sed quoniam hoc videtur instantiam habere in plurimis Sacerdotibus minori deuotione communicantibus sub vtraque specie, quam aliqui secularium sub vna. Idcò alij contendunt prioris sententiæ probabilitati nixum Clementem Sextum concessisse illud priuilegium propter illam causam.

26 Quamuis causa communior soleat esse dignitas personæ, vt aliquid speciale habeat præ reliquis fidelibus. Vnde Soto illo art. 12. §. *Colligamus ergo*, dixerat. Quo fit vt per eiusdem Ecclesiæ priuilegium possit nunc etiam indulgeri quibusdam illustribus, vt Cæsari, & Regibus, & Cardinalibus non Sacerdotibus, vt possint cum omi decentia, & cautela sanguinem sumere. Quod autem prior sententia non sit vt omnino improbabilis damnanda, ipse Soto, §. *Postremum* fatetur, dum ait, quod nulla est absurditas concedere, auctiorem gratiam sub vtraque specie Sacerdotibus, concedi, quam populo sub vna. Nam cum effectus sacramenti abunde per sumptionem corporis conferatur, præciptam curam Ecclesia habere debuit cauendi periculum effusionis sanguinis; & ideò nullam iniuriam fecit secularibus, dum eum illis subtraxit. Postea tandem merito nostram sententiã vocat *vertorem*, & populo plausibiliorem. Imò, & docuit Concilium Prouinciale Moguntinum sub Sebastiano capite 32.

✠

QVAES-

QVAEST. LXXXI.

DE MODO, QVO CHRISTVS VSVS EST HOC SACRAMENTO.

CVM QVÆSTIO præcedens fuerit de vsu, seu sumptione Eucharistiæ in communi; in ista agit D. Thomas in speciali de modo, quo Christus communicauit, seu de modo quo vsus est hoc sacramento. Vel aliter rationem ordinis assignat Soto in 4. dist. 12. q. 2. artic. 1. initio dicens. Cum definitum sit, ad perfectionem sacramenti pertinere, vt Sacerdotes corpus, & sanguinem sumant, accommode quæritur, vtrum in hoc Christi exemplum imitentur?

2 Quatuor articulis quæstioni satisfacit. In primo statuit, quod Christus primo ipse corpus suum, & sanguinem sumpsit; & postea discipulis sumendum tradidit. In secundo determinat, quod Iudas cum alijs Discipulis corpus Domini, & sanguinem susceperit. In tertio explicat, quod corpus Christi, quod in specie Sacramẽti Christus dabat, erat passibile: impassibili tamen modo erat sub specie sacramenti. In quarto docet, quod si hoc sacramẽtum tempore mortis Christi seruatum fuisset, Christus in sacramento moreretur.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrum Christus sumpserit suum corpus, & sanguinem?

1 REfert S. Thomas hic art. 1. & in 4. Sent. dist. 11. q. 3. artic. 1. quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod Christus corpus suum in Cœna non manducauit; sed tantum manibus accepit. Et nituntur soluere authoritates Sanctorum, qui contrarium dicunt, quod ipse manducauit, & bibit in Cœnã ante consecrationem; sed non corpus suum. Opinionem hanc ab omnibus Scholasticis, imò & Catholicis derelictam, suscitauit Lutherus, de quo Iodocus Clichtouæus lib. 2. de officio Missæ cap. 21. & Soto in 4. dist. 12. q. 2. artic. 1. referunt, quod ne quid relinqueret, quod non perueterret in illo suo pudendo libellõ de abroganda Missa priuata, hanc veritatem abnegat, dicens Christũ minimè se ipsum sumpsisse.

§. I.

Sancti, & Doctores communiter affirmant.

2 RECtè tamẽ subiungit Soto. Ai quod Christus suum corpus, & sanguinẽ sumpserit, quod alijs tradidit; licet non sit in Euangelio expressum; sunt tamen præter euangelicas coniecturas, probatissimi autho-

authores id affirmantes. Fuit enim figura huius Dauid, qui vt legitur 1.Regum cap. 21.coram Achis Rege Geth suis se manib⁹ ferebat: sic enim Christus, & suum corpus suis tenebat manibus, & suo sumebat ore: nam de Christo Domino locum exponit S. August.conc.1.in Psal.33.S. Hieronymus epistola 150.ad Hebidiam q.2.ait. *Nec Moyses dedit nobis panem verum, sed Dominus Iesus, ipse conuiua, & conuiuium, ipse comedens, & qui comeditur.* Refertur cap. *Nec Moyses.* 87. *de Consecratione* dist. 2. Et ipse S.Hieronymus ad cap.11.Oseæ nomine Christi ait. *Dedi eis esum corporis mei, ipse cibus, & conuiua.*

3 Probat Diuus Thomas priorem opinionem impugnans, & dicens. Sed hoc nō videtur conuenienter dici: quia Christus ea, quæ ab alijs obseruanda instituit, ipse primitus obseruauit. Vnde & ipse prius baptizari voluit, quam alijs, Baptismum imponeret: secundum illud Actuum 1. *Cepit Iesus facere, & docere.* Vnde & primo ipse corpus suum, & sanguinem sumpsit, & postea Discipulis sumēdum tradidit. Et hoc est, quod Ruth 3. super illud: Cumque comedisset, & bibisset, &c. dicit Glossa ordi. quod Christus comedit, & bibit in Cœna, cum corporis, & sanguinis sui sacramentū discipulis tradidit: vnde *quia pueri communicauerunt carni, & sanguini, & ipse participauit eisdem.* Vnde verba Apostoli ad Hebr. 2.ver. 14. quæ ad litteram loquuntur de mysterio Incarnationis, Glossa cum Theodoreto accommodat huic mysterio. Vtramque etiā expositionem amplectitur D. Thomas ad Hebræos 2.lec.4. Quia Apostoli cō municauerūt in Cœna, & Christus similiter participauit eisdem, scilicet carni, & sanguini: quia ipse similiter sumpsit, vt Christ. expresse dicit super Mathæi 26. *Ipse* (inquit) *Christus bibit sanguinem suum.* Vnde Lucæ 22. *desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum:* Quod Eusebius exponit de nouo mysterio noui testamenti, quod tradebat Discipulis, vt refert D. Thomas hic art. 1. ad 3. Quasi diceret Christus: magno desiderio desideraui, vt & ego ipse, & vos simul illud manducemus: & rursus ait: *Non bibam à modo de hoc genimine vitis donec bibam illud nouum vobiscum in regno Patris mei:* vbi & denotatur tūc bibisse. Rationemque insinuat, quia faciebat eis conuiuium: & ratio conuiuij exposcit, vt inuitans cum conuiuis conuescatur, vt ait Soto,

4 Duas alias rationes proponit Diuus Thomas 3.p.q.84.art.7.ad 4.dum de Christo loquens ait. Sacramentum autem Eucharistiæ, & ipse sumpsit, & alijs dedit; tum ad commendandam excellentiam huius sacramenti: Tum quia hoc sacramentum est memoriale suæ passionis, in qua Christus est Sacerdos, & hostia.

5 S.etiam Ioannes Chrisostomus hom. 83.in Mathæum aliam adducit rationem, dicens. Ipse quoque bibit ex eo (scilicet ex Calice consecrato) ne, auditis verbis illis, dicerent: quid igitur sanguinem bibimus, & carnem comedimus? Ac ideò perturbarentur. Nam & quando prius de his verba fecit, multi solummodo propter verba scādalum passi sunt. Ne igitur tunc id quoque accideret, primus ipse hoc fecit, vt tranquillo animo ad communicationem mysteriorum induceret. Idem docet Isichius ad illa verba Leuitici 8. *Cumque de sanguine aretis*, &c. Indicatque S. Dionysius cap.3.de Eccles.hier. & alij Patres relati ab Valdensi cap.43.de Sacramentalibus, & à Suarez disp.75.sec.2.§. *Sexta, & vltima actio.* Et Vazquez q.81.ar.1.ait quod in hoc omnes Catholici conueniunt: & Scholastici omnes, qui de hac retractarunt, in hanc sententiam vno animo consenserunt.

6 Sed obijcies. Nam duplex est sumptio huius sacramenti, scilicet, spiritualis, & sacramentalis. Sed spiritualis non competebat Christo (quia nihil à sacramento accepit) & per consequens nec sacramentalis, quæ sine spirituali est imperfecta, vt q.80. & 79.dictum est. Ergo Christus nullomodo hoc sacramentum sumpsit.

7 Ad hoc argumentum S.Thomas in 4.Sent.dist.11.q.3.artic.1.cum dixisset, & propterhoc communius tenetur, quod (Christus) manducauerit, *secundum quod Sancti expresse dicere videntur.* Vnde & ab antiquis versus est factus. *Rex sedet in Cœna turba cinctus duodena, Se tenet in manibus, se cibat ipse cibus.* Subiungit Diuus Thomas. *Non autem manducauit vt aliquem effectum consequeretur à sacramento; sed vt alijs manducandi exēplum daret.* Et ad 3.ait, quod *illa manducatio non efficiebat in ipso spiritualem refectionem,* sed significabat; nullus enim adeo perfectè in ipso reficitur, sicut ipse met. Et ad quæstum ait, quod Christus manducauit (vt dicitur) *& sacramentaliter, & spiritualiter: sacramentaliter* quidem, quia verum corpus suum sub sacramento sūpsit: poterat enim in sacramento rem sacramēti inspicere, nō ex sacramento; & etiam Deus videt in effectibus causas; sed non ex effectibus. *Spiritualiter* autem in quantum in re sacramēti spiritualiter delectaretur: *Non tamen hæc spiritualis refectio ex sacramento causabatur, nec augmentabatur:* Vnde nec spiritualis manducatio erat in eo sicut in alijs; nec sacramentaliter. Et ideò quidam dixerunt, quod nec sacramentaliter, neque spiritualiter manducauit. Quidam quod sacramentaliter; sed non spiritualiter. Hæc ibi Diuus Thomas.

8 Sed idem Diuus Thomas hac q.81. art.1.ad 3.respondet, quod (sicut supra q. 79.art.1.dictum est) effectus huius sacramēti est, non solum augmentum habitualis gratiæ; sed etiam quædam actualis delectatio spiritualis dulcedinis. Quamuis autem Christi gratia non fuerit augmentata ex susceptione huius sacramenti; habuit tamen quandam spiritualem delectationem in noua institutione huius sacramenti. Vnde ipse dicebat Lucæ 22. *Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum:* quod Eusebius exponit de nouo mysterio noui Testamenti, quod tradebat discipulis. Et ideò spiritualiter manducauit, & similiter sacramentaliter, in quantum corpus suum sub sacramento sumpsit, quod sacramentum sui corporis intellexit, & disposuit. Aliter tamen, quam cæteri sacramentaliter, & spiritualiter sumunt: quia augmentum gratiæ suscipiunt sub sacramentalibus signis, quibus indigent ad veritatis perceptionem. Hæc D. Thomas.

9 In his duobus locis videtur apparere aliqua contradictio: quia in 4.Sententiarum ter negat Diuus Thomas Christum cōmunicasse vt aliquem effectum consequeretur à sacramento. At vero hac 3.p. licet concedat effectum primarium augmēti habitualis gratiæ non habuisse locum; tamen de effectu secundario actualis delectationis spiritualis dulcedinis, videtur plane concedere causatum in Christo ex sumptione huius sacramenti. Quod & sequuntur Caietanus q.79.art.1.§.*Tertius est*, dum ait. Refectio siquidem spiritualis delectationis absque augmento actualis gratiæ in Christo fuit, quando sumpsit hoc sacramentum. Quo sensū etiam intelligit D. Thomam, & sequitur Soto in 4.dist.12.q.2.artic.1.ad 3. quia tametsi nullum, aut gratiæ, aut charitatis augmentum tunc susceperit; quia nullius egebat: sumpsit tamen spiritualem gustum, & delectationis suauitatem, & dulcedinem, quæ sunt etiam effectus huius sacramenti: desiderium enim illud testis erat spiritualis lætitiæ. Sumere autem sacramentaliter sine augmento gratiæ accidit ex eo, quod sumens non est capax gratiæ. Hoc autem contingit dupliciter; aut quia opponit illi obicem, vt peccator; aut quia ita sit gratia plenus, vt augmētum recipere nequeat, vt Christus.

10 At vero Alexander Alensis membro 1.& 2.q.44.in antiqua editione, & in noua q.11.membro 2.art.1.§.2. S.Bonauentura in 4.dist.9.a.1.q.4. Gab.lec.37.in Canonē lit.l. & Palatios in 4.dist.9.disp.1.& 2.dicunt Christum sē ipsum sumpsisse sacramēntaliter; non autem spiritualiter; eo quod nullum spiritualem fructum ex sacramento receperit.

11 At vero Suarez disp.75.sec.3.in fine, & Auersa q.9 sec.1.dicunt Christum cōmunicasse sacramentaliter, & spiritualiter, id est, sanctè: sed ex tali sumptione non fuit sequutus effectus gratiæ sacramentalis, cū iam haberet omnem plenitudinem gratiæ. Istique duo Authores, & Vazquez in Commentario art.1.in fine dicunt, quod est controuersia de voce, & minoris momēti; quā vt longam postulet disputationem; quia in re nulla est dissensio.

12 Aduerto autem D. Thomam nil retractare hic eorum, quæ in 4.Sententiarum scripserat: quia licet doceat Christum in institutione Eucharistiæ spiritualem habuisse delectationem, nobis benefaciendo, se dando in cibum, & ipse sumendo: tamen non docet, quod hoc causābatur à sacramento: & hoc solum negat in 4.Sententiarum: & hic confirmat assignans differentiam inter modum, quo effectus etiam secundarij causantur in nobis à sacramentis; & modum quo Christus absque vlla indigentia sūpsit.

§. II.

Quid de B.V. Mariæ communione in nocte Cœnæ.

13 SOlet hoc loco inquiri, vtrum Deigenitrix Virgo in suprema nocte Cœnæ sumpserit Eucharistiā? Affirmant Marc⁹ Viguerius Cardinalis, Chorda 7.cap.45. per hæc verba, quæ refert Aloisius Nouarinus in Ioannem cap.13.lec.1.num.1590. *Existimo inter Matrem Virginem, & Ioannem Virginem, Virginis filium, & totius integritatis exemplar, in illa cœna medium recubuisse, vt virginitatis fructus, quo iam frui per sacramen-*

ta Ecclesiæ incipiebat genus humanum, de medio virginitatis surgeret. Hæc Viguerius, & Didacus Vega, quos refert, & sequitur Vualterius in triplici Cœna Christi cap.11. Cœnæ 3. Et ita potuisse accidere, dicit Barradas tomo 4. in Euangelia lib.1.cap.17. in fine: & Granados Controu.6. de Eucharistia trac. 10. disp.12. num.3. dicit, nihil esse in hac re exploratum; sed verisimile videri, in loco seperato, intra eandem tamen domum, fuisse Beatam Virginem simul cum alijs pijs fœminis, ad eamque delatam fuisse Eucharistiam per manus Beati Petri, aut alterius Apostoli. Sequitur Leander trac.7. disp.11. q.34. Sherlogus tom.3. in Cantica Vestigatione 37. num.20. Christophorus Vega in Theologia Mariana Palæstra 21. Certamine 2. num.1479. & Certamine 5. numero 1487.

13 Videntur occasionem sumpsisse ex eo, quod Metaphrastes in oratione de vita, & dormitione Deiparæ relata a Laurentio Surio 15. Augusti folio 687. sic ait. *Ea ratione videntur, ne abfuisse quidem à tempore mysteriorum mulieres, quæ solebant sequi Iesum, & ministrare ei: sed cum duodecim quidem minime accubuisse; fuisse tamen eius domus consequenter participes. Nam discipulos quidem, cum mysteria, & humilitatis summæ traderet doctrinam, vna habuit accumbentes; matrem autem iussit curam gerere mulierum, quæ ministrabant, tamquam per eam ipsas benigne accipiens, & adimplens officium humanitatis, & simul cum eis vescens, & sic pro ministerio eis referens gratiam.* Hæc ibi. Si ergo Virgo Maria in eadem domo, quamuis discretis cœnaculis, eodem tempore, quo Christus edebat agnũ typicum, credibile sit admissam ad communionem veri Agni, qui est eius vnigenitus filius. Narrat etiam S. Bonauentura in Meditationibus vitæ Christi cap.72. in fine, quod exoratus Christus à dilecta Maria Magdalena, & alijs pijs mulieribus, *acquieuit Dominus, quod & ipsæ in dicta domo facerẽt Pascha.* Quod & asserit Christophorus Castrensis in historia Deipare cap.16. num.16. Quamuis nec ipse, nec S. Bonauentura explicent quod cõmunicauerit illa nocte Deipara.

14 Præterea, non soli duodecim discipuli participes fuerunt vltimæ Cœnæ: nã ad minus pater familias ibi inter fuit, vt videtur colligi ex illo Mathæi 26. ver.18. *Apud te facio Pascha cum discipulis meis.* Et vt dicit Euthymius: *Apparet, quod fidelis hic pater familias, siue diuina reuelatione, siue corporali Saluatoris colloquutione, nouerat quod apud se facturus erat ille Pascha: & idcò ad susceptionem præparatum habebat Cœnaculum.* Hæc ibi. Incredibile autem videtur eum exclusum fuisse à Cœna hominem nobilem, & diuitẽ. Imò id amplius extendit Amalarius Fortunatus Episcopus Treuerensis lib.3. de Ecclesiasticis officijs cap.22. dicens. *Multos Christi discipulos Christi doctrina habebat, de quibus erant illi centum viginti, qui die Pentechostes simul inuenti sunt in vna domo: de quibus erat Ioseph ab Arimathia, discipulus Iesus occultus propter metum Iudæorum, & ipse baiulator aquæ, qui suscepit eum in cœnaculo suo: cui Dominus mandauit: dicit tibi Magister. Hi denique siue esset corporali positione in cœnaculo, quando Dominus cœnauit, seu non forent; tamen eius obsequio non deerant; sicut is non defuit, qui strauit cœnaculum magnum.* Hæc Amalarius. Ergo à fortiori ibi non defuit Mater Saluatoris. Sicut alij referũt ibi adfuisse S. Martialem, S. Cleopham, & S. Nicodemum.

15 Specialiter cum Cardinali Vigerio, arguit Vualterius: quia Christus ex amore discipulorum desiderio magno desideranis manducare hoc Pascha cum discipulis, & eis se sub sacramẽto dare: ergo & suæ Sanctissimæ Matri, à qua plus habuit, quam quãvis alius filius, & ex cuius purissimo sanguine conceptus fuit; & cum ex ea corpus, & sanguinem acceperit, æquum erat vt quam primum sub sacramẽto vicissim redderet, ad solamen peregrinationis, ad robur prodoloribus sustinendis iuxta Crucem, & in triduo mortis.

16 In contrarium est. Primo, quod cũ Sancti, & scriptores Ecclesiastici minutatim scribant circunstantias temporis, & loci, & apparatus vltimæ Cœnæ, vt diligenter cõgerit Baronius tom.1. anno Christi 34. & alij, quos refet Granados trac.1. de Euchr. disp.6. & optime Laurentius Beyerlinch in Theatro vitæ humanæ tom.3. verbo *Eucharistia* folio 407. de præsentia, & communione Deiparæ nihil dicunt. Imò Beatus Albertus Magnus *super Missus est* cap.68. & 73. agens de frequentia Communionis Deiparæ, supponit incepisse post Resurrectionem. Imò Ioannes Gerson trac.9. in Magnificat, pie, & deuote de eadem frequentia differens, post Pentecostem docet incepisse.

17 Rursus in proprijs terminis insignis Theologus M. Ioannes de Ragusio in oratione ad Concilium Basiliẽse, quam refert M. Abraham Bzouius Anno 1433. num.137. sic ait. Si huiusmodi communio sub vtraque

vtraque specie fuisset de necessitate salutis, nequaquam matrem, aliosque vtriusque sexus charos, qui ipsum Dominum, ex corporis, & mentis sensibus sequebantur, à prædicta communione exclusisset: *Quod tamen videtur fecisse, cum exceptis duodecim, vt dictum est, non legantur dictæ Cœnæ interfuisse.* Et Thomas Vualdensis de Sacramentalibus capite 43. num.5. dicit. Ergo instituit eos Christus Pontifex, vt iam dixit Origines, Sacerdotes perfectos, vt eo participarent sanguinis sacramẽto, quod alias facerent, & prælijs: quia sacramentum Passionis eius prælijs memorarent, scilicet, septuaginta discipulis, *aut sanctis mulieribus, quorum tunc nullus adfuit, sed Apostoli soli.* Quod plane indicat Euangelista Mathæus cap.26. dicens. *Vespere autem facto, discumbebat cum duodecim discipulis suis:* signauit numerum discumbentiũ, vt tacite alios à Cœna excluderet. Quamuis autem Christus discipulis præceperit vt no mine suo domino domus dicerẽt: *Apud te facio Pascha:* sed non dixit tecum facio Pascha, vt Expositores notant, ad significandũ in domo eius Pascha celebrandum, sed non cum illo; sed cum solis duodecim.

18 Tertio, quidam recentior Societatis Iesu post longam, & diligentem de hoc puncto disputationem, sic concludit. Demum, quod Deipara Virgo admissa tunc sit ad participationem Eucharistiæ, cogitatur pie quidem; sed ingenue fateor deliderari ame fundamentum in Ecclesiæ Patribus, iã quando Euangelistæ nec verbo attingunt. Et rogo num, post refectos Apostolos, Eucharistia sit delata à Petro, vel ab alio collega ad Virginem in gynæceo manentem; nũ potius Virgo vocata sit ad Cœnaculum? Quorum primum dicitur à Barrada, Granado, Leandro; & secundum ab Escobar volumine 3. in Euang. Sanctorum lib.3. sec.2. §. 4. Vereorque, ne vtrum vis gratis confictũ iudicetur in seuerioris Theologiæ tribunali. Erit qui, si Deipara communicauit, censeat æquum fuisse, vt ante Apostolos. Rogo etiam, an susceperit Eucharistiam sub speciebus tantum panis; vel insuper sub speciebus vini? Et vtrum sequaces aliæ mulieres deuotæ donatæ sint sacra synaxi? *Quæ propter sari us est, nostram ignorantiam fateri, quam temere quid piam definiresub specie pietatis.* Hæc ille: & ego.

***

DVBIVM. II.
Vtrùm Christus dederit Iudæ corpus suum?

1 CErtum est ex Euangelio, quod omnes Discipuli, qui aderant; quando Christus confecrauit in vltima Cœna, communicauerunt sub vtraque specie: nam D. Marcus cap.14. a ver.22. ait. *Et manducantibus illis accepit Iesus panem; & benedicens fregit; & dedit eis; & ait: sumite, hoc est corpus meum: Et accepto Calice, gratias agens dedit eis: & biberunt ex illo omnes:* pariterque panem consecratum sumpserant, obedientes mandato Domini dicentis omnibus: *sumite.* Idem habetur ex Euangelio Mathæi cap.26. ver. 26. Difficultas tolum est, vtrum tunc inter Apostolos adesset Iudas?

2 Negat S. Hilarius Canone 30. in Mathæum Iudam interfuisse consecrationi, & sumptioni Eucharistiæ; in.ò & Cœnæ Agni; quæ prius celebrata fuerat, asserit non interfuisse. Sanctus etiam Clemens Romanus lib.5. Constit. Apost. cap 13. aliàs 16. quamuis non neget Iudam interfuisse Cœnæ legali, docet Christum absente Iuda Apostolos communicasse; ait namque: *cum autem tradidisset nobis antitypa mysteria pretiosi corporis, & sanguinis sui, absente Iuda, egressus est.* Sequitur Innocentius lib.4. de Misterijs Missæ cap.13. Fuerque Rupertus libro 7. in Ioannem ad cap.6. ver.72. & libro vndecimo ad cap.13. ver.27. & lib.10. in Mathæũ ad cap. 26. ver.20. & in quatuor Euangelia cap.23. Theophilactus in Mathæi 26. ver.26. refert, & non improbat. Et Marci 14. ver.22. refert duas sententias; & neutram alteri præfert. Ideoquè pro neutra potest citari; sicut nec alij antiqui, qui dubitasse leguntur, & sententiam non elegisse, non video quo iure pro hac parte referantur. Tenent tamen M. Basilius Legionensis de agnotypico capite 32. §. 4. Franciscus Turrianus in relata verba S. Clementis. Barradas tom.4. in Euãgelia lib.3. cap.3. Ioannes Vualterius de triplici Cœna cap.6. Cœnæ tertiæ, vsque ad cap.10. Franciscus Mendoza in lib.1. Regũ cap.6. ver.21. Annotat.23. sec.1. nu.21. & alij recentiores. Inclinantque Lorinus in Psal.40. ver.10. Salmeron tom.9. in Euangelia trac.10. pagina 80. & Maldonatus in cap.26. Mathei ver.20. sic ait, post relata argumenta pro hac parte, *Hæc argumenta ita mouent me, vt facile hanc opinionem probaturus essem, nisi contraria plures haberet autores, & magis vulgo probata esset.*

Sed

3 Sed non solum vulgo, sed communiter Patribus, & Doctoribus omnibus Scholasticis, & Sacræ Scripturæ interpretibus sẽtentia affirmans probatur. Imo Soto in 4. dist. 12. q. 2. art. 2. §. *De hac re*, ait. Qua propter sententia hæc est tamquam Sanctorum communis, imò tamquam Euangelio affinis amplectenda. Et §. *Vt autem* in fine concludit. Quare sententia hæc, non solum tãquam Doctorum; sed etiam tanquam Euangelij est suscipienda. Nuño quæstione 81. art. 2. in fine, dicit oppositam esse temerariam. Et Didacus Tapia q. 9. de Euchar. art. 2. asserit, insolens fere, ac temerarium recedere à Patribus quoad communionem Iudæ. Imò rigidius Prateolus in Elencho hæresum lib. 9. num. 30. & Thomas Beuxamis in hom. 10. de Passione, ex Staphilo, quasi hæreticam videntur damnare. Sed à censuris abstinendo, *verissima* mihi hæc sententia videtur.

4 Primo, quia est S. Dionysij, S. Ioan. Chrys. & S. Augustini, vt refert, & sequitur S. Thomas hic art. 2. Et S. Remigij, S. Leonis, S. Hieronymi, S. Bernardi, & aliorum, quos referunt Soto vbi supra, Suarez disp. 41. sec. 3. Vazquez disp. 217. cap. 2. latissime expendens testimonium S. Dionysij. Pereyra in cap. 13. Ioannis disp. 27. & tribus sequentibus. Auersa q. 9. de Euch. sec. 1. & alij communiter. Et iam tempore D. Thomæ erat communior, vt ipse testatur in 4. dist. 11. q. 3. art. 2. q. 1.

5 Secundo probatur ibi ex D. August. to. 2. epist. 163. dicens, secundum Augustinum Christus corpus suum in Cœna cum alijs discipulis Iudæ dedit, vt nobis exemplum daret, quod peccatoribus occultis nõ essent sacramenta deneganda. Et vt omnem occasionem ei auferret malefaciendi, quam assumere poterat, si in aliquo ab alijs discipulis ante apertam malitiam fuisset discretus. Et vt ait Diuus Thomas hic art. 2. quia Christus nobis debuit esse exemplum iustitiæ, non conueniebat eius magisterio, vt Iudam occultum peccatorem, sine accusatore, & euidenti probatione, ab aliorum communione separaret; ne per hoc daretur exẽplum prælatis Ecclesiæ similia faciendi: & ipse Iudas exasperatus inde sumeret occasionem peccandi.

6 Idem docuit Eugenius Papa, in cap. *Si Sacerdos, de officio Iudicis ordinarij*, dicens. *Nec Christus Iudam à Communione remouit.* Habetur cap. *Christus quid fecit* 1. q. 1. & cap. *Sancta* 66. *de Consecratione*, dist. 2. Imò & approbat Ecclesia, dum canit in festo Corporis Christi. *Cibum turbæ duodenæ Se dat suis manibus*, & rursum. *Turbæ fratrum duodenæ Datum non ambigitur.* Nam ridiculum videtur, quod quidam respondent numerum illum intelligi, & compleri computando Christum: nam ibi condistinguitur Christo Verbum caro à turba duodecim fratrum, quibus se dedit suis manibus. Nec dicit datam Collegio, quod antea erat duodecim, sed singulis fratribus turbæ duodenæ: quod non verificatur, nisi dederit Iudæ.

7 Quarto vrgenter probatur supponẽdo ex Concilio Tridentino sess. 22. cap. 1. & can. 1. & 2. Apostolos à Christo ordinatos Sacerdotes, & Episcopos, quando in nocte Cœnæ dixit eis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Sed Iudas fuit Sacerdos, & Episcopus: vt constat ex illo Psalmi 108. *Et Episcopatum eius accipiat alter.* Quod Princeps Apostolorum Actorum 1. ver. 20. exponit impletum esse in præuaricatore, & proditore Iuda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Iesum: qui & vocatur Episcopus à S. Ambrosio in ser. 50. & fuisse ordinatum Sacerdotem, & Episcopum, docet S. Leo Papa serm. 16. de Passione, & alij. Omnibus autem tunc ordinatis Sacerdotibus, Christus Summus Sacerdos sub vtraque specie se ipsum edendum, & bibendum obtulit. Licet autem in Psalmo nomine Episcopatus intelligatur Prefectura, & Apostolatus; sed non sine Sacerdotio, & Episcopatu: adeo quin nec constaret alios Apostolos ordinatos Episcopos; cum de eis non afferatur alius Scripturæ locus, quo clarius dicatur fuisse Episcopos.

8 Denique aperte probatur ex testimonio D. Lucæ 22. Quod euidentissimum ad intẽtum appellant S. Argust. & S. Chrisost. Soto vbi supra, & Suarez, cum Iansenio capite 132. Concordiæ Euangelicæ: nam post illa verba: *Hic est Calix, &c.* immediatè proponit dicta à Christo illa: *Verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa:* Ergo quando Christus consecrauit, & Apostolis dedit, inter Discipulos aderat proditor.

Respondent Rupertus, & Innocẽtius, & alij, quod D. Lucas per figuram recapitulationis loquutus fuit: sicut & Moyses Genes. 2. ver. 8. & alia exempla affert D. August. lib. 3. de doctrina Christiana cap. 36. vbi ex Ticonio proponit hanc regulam: *Dicuntur quædam, quasi sequantur in ordine temporis, vel rerum continuatione narrentur, cum ad priora, quæ præmissa fuerant, latenter narratio reuocetur.* De qua regula latè Ioannes Martinez, Cantapretensis lib. 3. Hypotypo seon cap. 1. & libro 10. regula 14.

Verum hãc regulam hic locum non habere declarat illa dictio, *Verumtamen*: quæ est aduersatiua, & cum præcedentibus connectit, & continuatiuæ vim habet: quæ dictio falso adijceretur, si præcedentia per anticipationẽ scripta essent: etenim quoties aliqua per anticipationem prius narrantur, simpliciter tantum, per particulam continuatiuam, aut copulatiuam narrari solent.

9 Apparet demum veritas communis doctrinæ, quia omnia, quæ Neotherici obijciunt in fauorem prioris sententiæ, non sunt alia, nisi, ea ad quæ, cum Patribus, respondet D. Thomas. Primo obijciunt cũ S. Hilario, id quod habetur Mathæi 26. dixisse Christum Apostolis: *Dico autem vobis, non bibam à modo de hoc genimine vitis vsque in diem illum, cum illud bibam vobiscum nouũ in Regno Patris mei:* ex quibus verbis sic arguit S. Hilarius canone 30. dicens. *Post quæ Iudas proditor indicatur, sine quo Pascha, accepto Calice, & fracto pane, conficitur; dignus enim æternorum sacramentorum non fuerat; nam discessisse statim bene intelligitur; quod cum turbis reuersus ostenditur. Neque sanc bibere cum eis poterat, qui non erat bibiturus in regno, cum vniuersos tunc bibentes ex vitis illius fructu bibituros secum postea pollicetur.* Hæc S. Hilarius.

10 Respondet S. Thomas ad 1. quod illa ratio non cogit, quia Christus loquitur discipulis, a quorum collegio Iudas se separauit; non autem Christus eum exclusit. Et ideò Christus, *quantum est in se*, etiam cum Iuda vinum in regno Dei bibit: sed hoc cõuiuium ipse Iudas repudiauit. Et ito 4. dist. 11. q. 3. art. 2. q. 1. ad 4. adijcit, quod Iudas bibit cum alijs sacramentaliter; sed non spiritualiter: vnde nec remissionem peccatorum consequutus est; nec in regno Patris secum bibit: *Quia potus ille tantum spiritualiter bibentibus debetur.*

11 Præterquam quod illa locutio Christi satis verificatur, quia Collegium totum Apostolicum, vnico excepto Iuda, bibiturum erat: sicut Ioannis 20. ver. 24. dicitur: *Thomas vnus ex duodecim*: tametsi iam non essent nisi vndecim; quod & cõstat Mathei 28. ver. 16. Marci 16. ver. 14. Lucæ 24. ver. 9. & 33. & Actorum 1. ver. 26. Similiter Cornelius à Lapide 1. ad Corint. 15. ver. 5. exponens illa verba: *Visus est Cephæ, & post hoc vndecim*: ait. In octaua Paschæ, præsente iam Thoma, Christus apparuit vndecim Apostolis: nam duodecimus Iudas iam se suspenderat. Vel potius vndecim, ideſt, tõti Apostolorum Collegio, quod iam erat redactum ad vndecim (licet vnus Thomas abesset) apparuit Christus ipsa die Paschæ, siue resurrectionis Christi. Et D. Thomas 1. ad Corint. 15. lec. 1. ait. Semel quidem visus est decẽ tantum, quando Thomas erat absens, & post octo dies, vndecim, quando Thomas erat cum eis. S. August. lib. 2. de Cons. Euangel. cap. 25. dicit, quod debet dicere duodecim (sic habetur in lectione Græca) sed corruptum est vitio scriptorum: & dicit, quod nõ refert, quod Iudas iam obierat, & Mathias iam erat electus; quia consuetum est, quod *quando maior pars Collegij facit aliquid, dicitur quod totum Collegium hoc facit.* Vnde quia Dominus elegerat duodecim; ideò potest dici, quod visus est duodecim, ideſt, toti Collegio Apostolorum. Sed non est vitium, siue dicatur duodecim, siue vndecim. Hæc S. Thomas. Quæ intento deseruiunt.

12 Præterquamquod Cornelius Iansenius, & Franciscus Lucas, & Maldonatus Mathæi 26. ver. 29. illa verba Christi Lucæ 22. ver. 28. *Dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat:* non intelligunt de speciebus vini consecratis; sed de vino in cœna legali. Sed quidquid sit de hoc; aliæ solutiones clare ostendunt, quod illa ratio non cogit.

13 Secundo arguunt: Dominus imperauit, quod præcepit; secundum illud Actorũ 1. *Cœpit Iesus facere, & docere.* Sed ipse præcepit Mathei 7. *Nolite sanctum dare canibus:* Cũ ergo ipse cognosceret Iudam esse peccatorem, videtur, quod ei corpus suum, & sanguinem non dederit.

Confirmatur: nam Christus Dominus generaliter inuitauit omnes Apostolos præsentes vt corpus suum sub speciebus consecratis sumerent, dicens accipite, & comedite, & bibite ex eo omnes: Si ergo Iudas adesset tunc, sequitur quod Christus sibi notũ peccatorem inuitaret ad sacrilege communicandum, &c.

14 Facile respondet D. Thomas ad 2. quod Christo nota erat Iudæ iniquitas sicut Deo: non autem erat sibi nota per modum quo hominibus innotescit. Et ideo Christus Iudam non repulit à communione, vt daret exemplum tales peccatores occultos non esse ab alijs Sacerdotibus expellendos. Et in 4. dist. 11. illo art. 2. ad 1. ait, quod quã

uis Iudas in rei veritate canis eſſet; tamen non in manifeſto: & ideò noluit eum detegere coram alijs diſcipulis, ne deſperationē incurreret, & ſic liberius peccaret. Et ad 2. ait, quod Chriſtus non dedit cauſam, nec occaſionem Iudæ peccandi, ſed peccatum euitandi ex manſuetudinis ſuæ oſtenſione ad ipſum: ſed ipſe ex vitali medicina ſumpſit periculum mortis.

15 Alia via Baronius tomo 1. Anno Chriſti 34. §. 62 & 63. & Vazquez diſp. 217. cap. 3. num. 18. reſpondent, aſſerendo Iudam prius fuiſſe detectum tamquam proditorem, quam ſacramentum Euchariſtiæ acciperet: iuxta id quod aſſerit S. Leo Papa primus ſer. 3. de Paſſione loquendo cum Iuda: *Illa ſaltem te à præcipitio tuo Sacramenta reuocaſſent, quæ in Paſchali Cœna tam de perfidia tua ſigna diuinæ ſcientiæ detectus acceperas.*

16 Hæc tamen doctrina eſt contra Eugenium Papam in cap. *Si Sacerdos, de officio ordinarij*: & contra S. Auguſt. epiſt. 163. & D. Thomam, & alios Patres, & Theologos, qui exemplo Chriſti probant, quod peccatoribus occultis non ſunt ſacramenta deneganda. Et vt notat Auerſa q. 9. ſec. 1. in fine, dictum S. Leonis optime poteſt, ac debet intelligi, quod Iudas acceperat ſacramenta; cum iam detectus eſſet apud ipſum Chriſtum, & ipſe id probe aduertiſſet per ſigna diuinæ ſcientiæ. Non ergo Iudas erat adhuc detectus publice apud alios Apoſtolos.

17 Tertio principaliter arguunt ex verbis Ioannis 13. ver. 30. dicētis, quod Iudas, *cum accepiſſet buccellam, exiuit continuo*: ideſt, abſque omni mora: vnde Syrus legit: *In eodem momento.* Non autem accepit buccellā poſt inſtituram, & diſtributam à Chriſto Euchariſtiam; ſed antea, quod manifeſte conſtare videtur: quia buccellam exibuit Chriſtus Iudæ, quando Matthęi 26. ver. 23. dixit: *Qui intingit mecum manum in paropſide, hic me tradet*: & Marci 14. ver. 20. *Vnus ex duodecim, qui intingit mecum manum in catino, tradet me.* Quæ verba protulit Chriſtus antequam panem, & vinum conſecraret, & diſcipulis exiberet: Cum ergo poſt acceptam buccellam, continuo, in eodem momento exierit Iudas; non fuit præſens, cum Chriſtus Euchariſtiam conſecrauit, & diſcipulis dedit.

18 Poſſet facile reſponderi, quod ipſa buccella à Domino exibita Iudæ, fuit panis conſecratus, prout indicat S. Auguſtinus trac. 6. & 26. in Ioan. & lib. 5. contra Donatiſtas c. 8. relatus cap. *Sancta 66. & cap. Sicut Iudas 68. de Conſecratione*, diſt. 2. & S. Cyrillus Alexandrinus lib. 9. in Ioannem cap. 16. ac 19. & alij: quia dicitur Ioannis 13. quod *poſt buccellam introiuit in eum Sathanas*, in pœnam ſacrilegæ ſumptionis corporis Chriſti ſub buccella contenti.

19 Cæterum huic ſolutioni non poſſumus acquieſcere; quia eſt contra S. Auguſtinum trac. 62. & 66. in Ioannem & lib. 1. de adulterinis coniugijs cap. 27. & S. Petrum Damianum epiſt. 64. Beatum Laurentium Iuſtinianum de triumphali Chriſti agone cap. 5. & cōtra alios Patres, & Expoſitores. Imò contra Iulium Papam primum cap. *Cū omne crimen 7. de Conſecrat.* diſt. 2. & Concilium Bracharenſe 3. cap. 2. Quare merito D. Thomas hic art. 2. ad 3. dicit, quod ſine dubio Iudas ſub pane intincto corpus Chriſti non ſumpſit, ſed ſimplicem panem. Ideo què, quod dicitur *continuo* exiiſſe intelligitur de breui tempore, ſi porrectio buccellæ præceſſit inſtitutionem Euchariſtiæ: quia vt dicunt Baronius, & Maldonatus, breui temporis interuallo eximit Iudas non expectans ſermonem ſolemnem Chriſti.

20 Vel vt ait Vazquez cap. 3. num. 27. particula *continuo* non eſt referēda ad illud: *Cum ergo accepiſſet ille buccellam, &c.* Quod proximè præceſſerat: ſed ad aliud quod paulò ante narrauit Ioannes, dixiſſe Chriſtum, *quod facis, fac citius*: vt ſenſus ſit, poſtquam Iudas accepit buccellam de manu Chriſti, & cum buccella introiuit in eum Sathanas, & dixit illi Ieſus, *quod facis, fac citius*; arrepta occaſione ex his verbis, quæ alij diſcipuli non intellexerunt, ſed ſolum ipſe Iudas, vt ſcribit Ioannes, ſtatim exiuit, vt facinus, quod dęmone inſtigāte cogitauerat, perpetraret.

21 Melius tamen D. Auguſtinus, & D. Thomas docent conſecrationem Euchariſtiæ præceſſiſſe porrectionem buccellæ; & ſi aliqui Euangeliſtæ aliter videātur referre, vt tuntur anticipatione. Vnde concludit S. Thomas cum S. Auguſtino dicens, intelligēdum eſt, quod Dominus iam antea diſtribuerat omnibus diſcipulis ſuis ſacramentū corporis, & ſanguinis ſui, vbi & ipſe Iudas erat, ſicut Lucas narrat: ac deinde ad hoc ventum eſt vbi, ſecundum narrationem Ioānis, Dominus per buccellam tinctam atque porrectam ſuum exprimit proditorem. Idē docet Hugo lib. 2. de Sacram. parte 8. cap. 4. & Magiſter in 4. diſt. 11. & omnes, vt teſtatur Soto diſt. 12. q. 2. artic. 3. ad 3. Admonet

net vero Diuus Thomas in 4. diſtinctione 11. q. 3. artic. 2. q. 2. ad 2. quod in comeſtione buccellæ intinctæ peccatū Iudæ fuit augmentatum, vel ex hoc quod exaſperatus eſt magis; vel propter præſumptionē, qua cum Magiſtro in catinum manum mittebat, vt audacia bonam conſcientiam mentiretur, vt dicitur Math. 26. ſuper illud: *Qui intingit manum mecum, &c.* Et ratione huius augmenti dicitur Diabolus poſt buccellam in eum intraſſe; iam enim præmiſſum erat in Euangelio, quod Diabolus immiſerat in cor Iudæ Simonis Scarioth, vt traderet eum. Et ipſe Diuus Thomas Ioānis 13. lect. 4. lit. g. hoc latius explanat, docens hoc dictum ad inſinuandum augmentum malitiæ: quia intrauit in eum Sathanas vt plenius poſſideret, & ad perpetrandam malitiam duceret, in quem prius miſerat vt deciperet. Et Soto in fine articuli ſecundi ait, quod mittere in cor, minus eſt quam intrare: miſit enim in cor eius conſēſum vt traderet; ſed poſtmodum intrauit, ſicut intrare ſolet in arreptis, quorū membra mouet: ſic enim intrauit in Iudam, vt Scelus exequeretur, quod incœperat.

22 Quæ docet Sanctus Thomas artic. 3. & 4. expoſitum eſt quæſt. 76. dub. 15. Videatur D. Thomas in 4. diſt. 11. q. 3. art. 3. & 4. & Beatus Albertus Magnus de Euchariſtia diſt. 3. tract. 1. cap. 6. num. 6. Diſtinct. 6. tract. 2. cap. 2. num. 14. & in 4. Sentent. diſt. 12. ar. 13. Sanctus Antoninus 3. p. tit. 13. cap. 5. §. 15. Raynerius, & Ioannes Nicolai verbo Euchariſtia cap. 45. Ex qua doctrina infertur modo in Euchariſt. a exhiberi fidelibus corpus Chriſti immortale, & impaſſibile, non modo ratione modi exiſtendi in ſacramento; ſed etiam ratione dotis gloriæ corporis glorioſi. Quod negari nequit, niſi euertendo regulas Theologiæ, vel fidei principia, quare male id in cōtrouerſiam vocatū eſt à Græcis anno 1199. vt in Alexio Cōmeno Imperatore refert Nizetas Choniates lib. 3. & ex eodem Abrahamus Bzouius eodē anno Hiſtoriam refert, & diſputationem omiſit; quia hæc non eſt Hiſtoriographi, ſed Theologi; nec in rē clara opus erat lectorem monere: ſiquidem credimus idem corpus Chriſti, quod eſt in propria ſpecie, eſſe realiter ſub ſacramento; quamuis non eodem modo. Cum conſecrauit Chriſtus, erat in propria ſpecie paſſibile; cum nunc conſecramus, eſt in propria ſpecie impaſſibile: in vtroque euentu ſub ſacramento eſt modo impaſſibili: ſicut ergo tunc exhibuit corpus paſſibile modo impaſſibili; ita nūc dat corpus impaſſibile, & modo impaſſibili.

QVAES. LXXXII.

DE MINISTRO HVIVS SACRAMENTI.

DE ministro cõficiẽte, & ministrante Eucharistiam, agit Diuus Thomas in hac penultima quæstione, cui decem articulis respondet. In primo statuit, quod proprium est Sacerdotum conficere sacramentum. Explicat in secũdo, quod plures Sacerdotes possunt vnam, & eandem hostiam consecrare. Docet in tertio, quod ad Sacerdotem pertinet dispensatio Eucharistiæ; & nulli alij tangere licet, nisi in necessitate. Quarto vero articulo asserit, quod necesse est, quod Sacerdos quotiescumque consecrat, sumat integre hoc sacramentum. In quinto dicit esse manifestum, quod Sacerdotes, etiam si non sint iusti, sed peccatores, possint Eucharistiam consecrare. Distinguit in sexto articulo, & ait, quod quantum ad sacramentum, non minus valet Missa Sacerdotis mali, quam boni: & similiter orationes, quæ ab eo proferuntur in persona totius Ecclesiæ: at vero ex deuotione Sacerdotis oranti s, sic Missa melioris Sacerdotis est magis fructuosa. De hæreticis, & schismaticis, & excommunicatis dicit in septimo articulo, quod possunt valide consecrare; sed non licitè; quia peccant consecrando, & sumendo: idem docet artic. 8. de Sacerdote degradato. In articulo nono asserit peccare, qui audit Missam excommunicati, vel hæretici; vel ab eis accipit sacramenta: ab alijs autem Sacerdotibus peccatoribus, vsque ad sententiam Ecclesiæ, licet communionem accipere, & eorum Missã audire. In vltimo docet, quod Sacerdoti, etiam si non habeat curam animarum, non licet omnino à celebratione cessare: sed taltem videtur, quod celebrare teneatur in præcipuis festis: & maximè in illis diebus in quibus fideles communicare consueuerunt.

DVBIVM PRIMVM.

Vtrùm consecratio huius sacramenti sit propria Sacerdotis?

1 HÆreticorum errores his elegantibus verbis refert Magister Soto in 4. dist. 13. q. 1. artic. 1. dicens. Nulla est veritas, quam non Sathanas per suos satellites oppugnare contenderit; non defuerunt hæretici, qui omnes dignitates Ecclesiæ confuse permiscentes, contenderunt nullos esse Sacerdotes à reliquo vulgo distinctos, sed vniuersos Christianos promiscue esse Sacerdotes. Hanc hæresim coluit Vuiclef, contra quem de hac re disputauit Thomas Vualdensis tom. 2. de Sacram. cap. 7. & 28. vbi quandam inducit Firmiani epistolam ad S. Cyprianum, qua de præstigiatrice puella refert, quæ se Sacerdotissam faciens, Eucharistiam consecrabat. Eãdemque post modum hæresim Lutherus hæres Vuiclef, cohæ-

cohæres autem Anti Christi in libro illo pestilenti de abroganda Missa priuata suis Germanis persuasit. Et peculiariter de hoc sacramento dixit, quod vnusquisque pater familias posset domi suæ panem, & vinum consecrare, & corpus, & sanguinem suæ exhibere familiæ. Itaque omnes cuiuscumque ætatis, & sexus, etiam mulieres, dixit esse Sacerdotes. Ex qua quidem hæresi tota illius nationis pernicies oborta est. Contra quem Iodocus Clictoueus lib. 2. de officio Missæ per septem prima cap. non infeliciter disputauit. Fuit enim ingenium illius bestiæ populares animos demulcere, & contra Sedem Apostolicam, & sacrosancta sacramenta concitare: quod sic perficere arbitratus est, si omnes ordines Ecclesiæ demoliretur, & persuaderet omnes Christianos esse æquales: neque Sacerdotes laicis præcellere, neque agricolis Episcopis, neq; Papam bubulco. Hæc ibi. Alias hæreses circa hoc aliorum recentiorum hæreticorum, referunt, & confutant Bellarm. lib. 4. de Euchar. cap. 16. & Vazquez disp. 218. cap. 1. & alij.

2 Nihilominus, certum est secundum fidem catholicam, solos Sacerdotes specialiter ad hoc charactere indelebili consecratos, posse valide conficere hoc sacramentũ. Constat hoc ex traditione Apostolica definita in concilio Nizæno 1. can. 14. Arelatẽ si primo canone 23. Lateranensi sub Innocentio Tertio cap. 1. & habetur cap. *Firmiter, de Summa Trinitate*: & in Concilio Florentino in Instruc. Armenorum: & tandẽ in Tridentino sess. 22. cap. 1. & sess. 23. cap. 1. & 4.

Secundo idem constat ex Patribus: nẽpè S. Dionysio de Eccles. hier. cap. 5. alias 8. S. Ignatio in epist. ad Trallianos. S. Clemente Romano lib. 2. Const. Apost. capite 27. alias 31. dicente: *Quicumque laicus sine Sacerdote aliquid operatur, inaniter operatur.* S. Isidorus in cap. *Perlectus*, dist. 25.

3 Tertio idem probat D. Thomas art. 1. quia hoc sacramentum est tantæ dignitatis, quod nõ conficitur nisi in persona Christi. Quicumque autem aliquid agit in persona alterius, oportet hoc fieri per potestatem ab illo concessam: Sicut autem baptizato conceditur à Christo potestas sumendi hoc sacramentum: ita Sacerdoti, cum ordinatur, confertur potestas hoc sacramentũ cõsecrãdi in persona Christi: per hoc enim ponitur in gradu eorum, quibus dictum est a Domino Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Et ideò dicendum est, quod proprium est Sacerdotum conficere hoc sacramentum. Quæ ratio procedit supposita institutione Christi, quam ex his verbis apud Lucam colligi, docet Concilium Tridentinum sess. 22. *vtique semper Ecclesia Catholica intellexit, & docuit*: nempè, quod præceptum Christi quoad Apostolos, quos tunc Sacerdotes constituit, non solum fuit quod manducarent, & biberent, sed quod ipsi soli consecrarent vt eius ministri ab eo potestatem habentes. Vnde Ecclesia canit in Festo corporis Christi: *Cuius officium committi voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit, vt sumant, & dent cæteris.*

4 Rationes alias, & Scripturæ testimonia sapienter contra hæreticos vrget Soto; & tandem modum quo ipse cum illis argumentabatur, sic proponit, dicens. At quia diximus ex ista hæresi totam pernicem Germanorum esse obortam, rationem subiungam. Qui enim Sacerdotibus peculiarem potestatem sacramentorum à Christo concessam inficiantur, negare subinde debent eadem sacramenta vllum habere supernaturalem effectum. Est enim Lutheranis in more, vt ciuilis respublica creet suos Præsbyteros: cum quibus aliquando ego congressus, postulabam ex eis, Vtrum ciuilis respublica potestatem habeat aliquam supernaturalem ad conferenda Christi munera? Quod quidem affirmare non poterant. Rursus quærebam, vtrum consecratio sacramẽti sit effectus supernaturalis? Et quidem discipuli Lutheri, qui tenent verum corpus existere in sacramẽto, negare nequiuerũt. Inferebam; ergo neque Præfectus vrbis, neque vllus è senatu consecrare potest: Quomodo ergo hanc valeat facultatem alicui ciuium conferre? Oecolampadius vero, qui veritatem corporis, & sanguinis in sacramento non agnoscit; & Lutherani, qui nihil gratiæ sacramenta conferre docent; nihil mirum, si nec Sacerdotis, neque Episcopi dignitatem admittant. Sacramenta enim, & Sacerdotes mutua se consequentia inferunt. Et munera Sacerdotum, quæ apud istos hæreticos sunt prædicare, & baptizare, & cœnam Domini in mero pane, & vino celebrant, quicumque eerdonum, & sartorum exercere potest. Qui autem fatetur potestatem, quam Christus habuit diuinam dimittendi peccata, in Ecclesia reliquisse, & functionem sui corporis, & sanguinis consecrandi, atque alios chrismatum effectus conferendi, necesse ha-

bet dicere,quibusdam eiusmodi functiones peculiariter commisisse,quos aliquo sacramento ad id muneris initiatos esse voluit.Id quod plane Ioan.20. declarauit dicens:*Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra.*(Hæc potius habentur Mathei vltimo,& sequentia Ioan.20.) *Accipite Spiritum Sanctum,quorum remiseritis peccata,remittuntur eis,&c.*Super quē locum S.Christost.lib.3.Dial.c.4. & lib.2.de Sacerdotio ait,Sacerdotibus collatam esse in terra potestatem,quam neque Angelis, neque Archāgelis Deus vnquam dedit: ipsam enim contingit animam,transit cœlos, vt lentē tiam eorum in terra Deus confirmet in Cœlis.Videantur Ruardus ar.17. Rottensis ar.13.

5 Admonet vero Suarez disp.61.sect. 3.post 1.conc.§.*Sed quæres*, quod est certū de fide,& Vazquez disp.118.cap.1.n.11. dicit inter Catholicos indubitatum,nec in casu necessitatis,nec ex aliqua dispensatione,posse ab alio,quam à Sacerdote,hoc sacramentum conficiquia Concilia definiūt Sacerdotem esse ministrum necessariū consecrationis: nec vnquam in Ecclesia aliter vsum est propter vsiam necessitatem,aut dispensationem:sed potius in necessitatibus curatum legimus, ne Ecclesia careret Sacerdotibus,ne simul careret Eucharistia, vt ex antiquis historijs refert Bellarminº. Quia potestas supernaturalis ad consecrandam Eucharistiam,datur Sacerdoti in sua ordinatione, vt notat D.Thomas ad 1. & in 4.Sent.dist.24.q.2.art.1.q.2.& ar.3.ad 2.& dist.17.q.3.art.3.q.1. Sine potestate autem non potest actio valide exerceri. Vnde hic ad 3.ait D.Thomas, quod perceptio huius Sacramenti non est tantæ necessitatis,sicut perceptio Baptismi,vt dictum est q.73.art.3.Et ideò licet in necessitatis articulo laicus possit baptizare; non tamen potest hoc sacramentum conficere. Ratio a priori est diuersa institutio Christi, quam traditio Ecclesiæ manifestat. Vnde apocryphum est,quod habetur in Prato spirituali cap.25.quod Monachus non Sacerdos protulit verba consecrationis super panem,quem deferebat,& Angelus affirmauit vere consecrasse.Quod falsum est,& cōtra fidem;nisi factum id fuisset Deo dispensante.Quæ dispensatio nec erat necessaria, nec de illa constat:& ideò vt apocrypha reijcienda,vt quædam alia in illo libro reperta.

6 Argumentātur autem hæretici ex illo 1.Petri 2.*Vos autem genus electum, regale Sacerdotium.*Et Apocalipsis 5. *Fecisti nos Deo nostro regnum,& Sacerdotes.*Quæ de vniuersis Christianis intelligūtur:Ergo omnes possunt validè consecrare. Et Author Imperfecti in Math.hom.43.dicit, quod *omnis Sanctus est Sacerdos.*

7 Respondetur cum Diuo Thoma artic.1.ad 2. quod laicus iustus vnitus est Christo vnione spirituali per fidem, & Charitatem;non autem per sacramentalē potestatem.Et ideò habet spirituale sacerdotium ad offerendas spirituales hostias; de quibus dicitur Psal.50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.*Et ad Rom.12. *Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem.*Vnde & 1.Petri secundo dicitur,*Sacerdotium Sanctum offerre spirituales hostias.*Et in 4.distinctione 13.quæst.1.artic.1.q.1. ad 1.ait D. Thomas, quod omnis bonus homo dicitur esse Sacerdos *mysticè*:quia scilicet mysticum sacrificium Deo offert se ipsum,scilicet,hostiam viuentem Deo, ad Rom. 12. Quod bene declarat Soto dicens,quod sicut *sacrificium* vno modo accipitur *generaliter*,pro quacumque hostia,quę Deo offertur:& secundo modo *specialiter*,pro sacramentorum administratione, & potissimum *pro sacrificio altaris*,quod est munº publicum, & in persona totius Ecclesiæ fit. Sic & *Sacerdos*,vno modo *generaliter* dicitur omnis Christianus, qui corpus, & animam suam coram Deo virtutum officijs sacrificat. Hanc enim potestatem Christus suæ etiam familiæ tradidit, dum in Cruce se obtulit Deo pro nobis, filios nos Dei adoptiuos constituens: cui omnia nostra merita,& sacrificia nituntur. Sed & altero modo *peculiariter*,& per Antonomasiam Sacerdotes non dicuntur nisi quia sacra dant, hoc est, qui sacramenta administrant:suntque adeò mediatores inter Deū, & populum,vt & Dei munera populo administrent, & vicissim pro populo apud Deum preces fundant, & sacrificia offerant.

8 Præterea obijcitur: nam in Concilio Arelat.can.15. dicitur. *De Diaconibus, quos cognouimus multis locis offerre,placuit minimè fieri debere.*Et in Synodo Ancirana, iubentur Diaconi,qui idolis immolauerant, abstinere ab offerendo pane,& vino.

Respondetur Canonem Concilij Arelatensis intelligi de oblationibus fidelium, quæ benedicebantur,non autem de sacrificio stricte sumpto. Synodus Ancirana loquitur

loquitur de oblatione,quam facit Diaconus in Missa solemni ministrans Sacerdoti: nā simul cum Sacerdote,vt etiā modo,in Calice offerebat;sed numquam purum Diaconum Eucharistiam consecrasse legimus.

DVBIVM II.

Vtrum plures Sacerdotes possint vnā, & eandem hostiam consecrare?

§. I.
Status quæstionis.

1 MOuetur propter consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, iuxta quam Sacerdotes,cū de nouo ordinantur,concelebrāt Episcopo ordinanti. Quam consuetudinē Durandus in 4.dist.13.q.3.n.10.putat periculosam,& potius abolendam, quam seruandam. Nec nimis eam probant Gabriel lect.6.in Canonem Missæ,& Angelus verbo Eucharist.n.3.

2 Pro decisione bene aduertit Soto in 4.dist.13.q.1.art.2.§. *Sententia hæc*, trifariā posse plures Sacerdotes ad cōsecrationem vnius hostiæ concurrere. Vno modo,si vnusquilibet intenderet suam partem consecrare;& quidem,si nullus signaret quam partem consecrat;sed inconfuso quilque intēderet consecrare vnam partem, tum consecratio nulla esset:quia pronomen,*hoc*,debet singularem demōstrare materiam. Sed si aliquo penicillo partes delinearentur,vnusquisque posset consecrare suam. Imò, quamuis male faceret,& peccaret, posset vnus consecrare vnam partem,alijs manētibus non consecratis:concurrunt enim illic omnia,quæ sunt de essentia sacramēti; & quantitas tunc specierum consecratarū continuaretur cum quantitate residui panis. Tametsi ingenue fatear difficillimè posse partem cōsecratam à non consecrata discerni; & ideò est peccatū mortale id facere.Secundo modo possent duo intentionem habere consecrandi eandem totā hostiam complexim,vt scilicet,nemo per se absolute consecrare intēderet,nisi simul cum altero;ita vt esset vtraque intētio cōditionalis ab altera pendens.Et hanc in materia Baptismi dist.4.art.4.diximus esse sacri legam:nam intētio debet esse absoluta, sicut forma;atque adeo non sufficeret ad conficiendum sacramentum: Tertio possunt concurrere quasi habentes suam quisque intentionem totalem per se consecrandi.Et isto modo neque Durandus dubitat, neque vllus dubitare potest,quin si omnes eodem adæquato tempore formam simul proferant super eadem hostia,singuli consecrent:quia singulorum, intentio fertur super legitimam materiam.Si tamen vnus alios præueniat,ille solus consecrat,& sub sequentes nihil faciunt: quia reperiunt cōsecratam materiam.

3 Hinc ergo est tota ratio dubitādi:quia quando multi Sacerdotes recenter ordinati concelebrant Episcopo,moraliter est impossibile, quod omnes simul finiant verba consecrationis.Si aduertunt Episcopū, vel aliū cōcelebrātē verba fecisse, moraliter peccabūt verba cōsecratiua proferendo super materiam iam præconsecratam: si aliquis per vnum instans Episcopum præueniat,sequitur quod Episcopus non consecret,nec peragat integrum sacrificiū; imò si vnus præueniat in consecratione panis, & subsequatur in consecratione vini,neuter integrum perficiet sacrificium:quę sūt inconuenientia non toleranda,aut permittenda.

4 Diuersis vijs hæc difficultas solet dissolui.Innocentius 3.lib.4.de Sacro Altaris mysterio cap.25.dicit omnium intentionē debere ferri ad idem instans cōsecrationis. Quod & docet S.Thomas hic ar.2.& in 4. dist.13.q.1.ar.2.q.2.Et Alexander Alensis 4.p.q.10.membro 5.ar.2.§.8.

§. II.
Quatuor sententiæ.

5 QVod varijs modis potest adhuc expōni.Primo dicendo,quod ex institutione Christi,& traditione Ecclesiæ retardetur consecratio vsque ad vltimum, qui verba profert.Vel vt omnium intentio referatur ad instans quo solus Episcopus consecratione absoluit.Et hoc modo id tuetur Paludanº in 4.dist.13.q.4.ar.2.n.21.Et priori modo Martinus Ledesma 1.p.4.q.22.ar.2.dubio 2.conc.3.Valentia hic q.10.punc.2.

6 Sed contra hoc est,quod S.Th.q.67. ar.3.docet,quod in casu,quo duo aliquem contentiosè baptizare conarentur, *manifestū est*,quod ille,qui prius verba proferret, daret Baptismi Sacramentum; alius vero quantumcunque ius,& intentionē haberet, nihil faceret.Ergo quicūq; primus profert verba consecrationis super legitimam materiā,vere consecrat,& alius nihil facit.Denique q.78.ar.6.probat D.Th.quod forme

consecrationis panis,& vini non se inuicē expectant in agendo:quia ideſt contra veritatem verborum:& contra ritum Ecclesiæ. Et tamen possent contrarij dicere,ex intētione Ecclesiæ suspendi effectum,& veritatem vsque ad prolationem vltimæ formę, sicut hic suspenditur vsque ad prolationē verborum vltimi consecrantis. Denique, quia verba consecrationis ex diuina institutione,& virtute sunt practica,& efficiūt, quod significant: & naturaliter sicut causa naturalis,quæ ablato obice operatur, nec eius effectus suspendi potest. Nec sufficit recurrere ad miraculum,vel diuinam dispensationem:quia vt notat Durandus an. 13.& 14.nulla subest causa, aut necessitas noui miraculi;nec solidum fundamentum adstruendi diuinam dispensationem: & fictitium videtur id asserere contra communes regulas institutionis sacramentorum.

7 Olim placuit Soto aliter dicēdi modus,quē proponit illo art.2.§.*Sed profecto*, dicens.Placebat mihi aliquando dicere,nō requiri tam iustum,& adæquatum cōcursum omnium formarū in instanti;sed quod dummodo non esset longa mora, licet vna prolatio paululo post aliā proferretur, virtute omnium fieret consecratio.Sequitur Martin.Ledesma 1.p 4.q.22.ar.2.dub. 2.§.*Ad hoc concesso*.Fauent Marchin⁹ trac. 2.de Ordine p.8.c.10. Pasqualigus Decis. 422.& 423.& in sacra Morali doctrina dispur.108.sect.4.n.19.& Hier.Garcia tract. 3.d.c.7.dub.1.n.7.& 10.quatenus docēt omnes Neomistas Episcopo concelebrantes esse *moraliter loquendo vnum consecrantē*; licet physicè,& coram Deo,solus qui primo profert verba,consecret.

8 Ipsi tamen Soto,re attentius considerata,displicuit. Modo autem (inquit) aliud mihi videor sentire:nam licet in Baptismo,vbi concurrit materia,& forma, nō exigatur tam adæquatus concursus vnius cum altera,vt suo loco diximus;hic tamē, vbi ad consecrationem non requiritur vsus materię;sed sola forma super materiam prolata,apparet necessaria consequentia, quod sicut dum quis solus consecrat,instās terminatiuum prolationis formæ est initiatiuum corporis in sacramento;ita omnino fiat,dum plures simul consecrant.

Præterea in isto,sicut & in omnium sacramentorum formis,verba efficiūt,quod significant,in isto instanti quo significāt;& statim prolata verificantur independenter à quolibet alio,si cadant super materiā capacem:ergo in nullo instāti suspensa sūt in operando.Deinde vt notat Vazquez disputatione 218.cap.4.num.32.parua mora inter ablutionem,& prolationem verborum,non tollit , nec impedit veritatem verborū Baptismi:quod secus esset in præsenti.

9 Proposuit alium dicendi modum Caietanus;licet ei non acquieuerit.Posset enim dici ex ecclesiastico statuto,seu more esse,quod noui Sacerdotes concelebrēt dicendo simul cum Episcopo consecrationis verba:ex abusione autem interuenire, quod vnus prius,alter post verba consecrationis proferat.Quod probatur ex Pontificali Romano,vbi dicitur: *Curet Pontifex, vt morosè,& alte Canonem dicat* : & subditur,quod *eodem momento debent ab ordinatis verba consecrationis dici,quo dicuntur ab Episcopo.*

10 Impugnat tamen Caietanus: Tū quia licet hoc statutum inueniatur in Pontificali Romano à tempore Innocentij Octaui;in antiquis tamen Pontificalibus hoc non habetur.Tum quia D.Thomas ex Innocentio Tertio expresse fatagit ad saluandum verba prolata nō simul;dū dicit quod non reiteratur consecratio super eadē materia propter intentionem omnium ad vnum instās.Vbi,nisi supponeret vnū prius, & alterum post consecrationis verba dicere,vanus esset labor , & recursus ad intentionem pro eodem instāti;de his enim qui simul proferunt , nulla est quæstio iterationis.Tum quia statutum hoc est quodāmodo impossibile;quoniam quātulacumque minima morula verba vnius præfinirētur antequam alter terminaret, in reiterationem,superfluitatēque incederetur: quoniam,vt patet ex supra dictis,in instanti fit consecratio,seu conuersio.

11 Quarto , Richardus in quarto distinctione 13.artic.2.quæst.1.& quidam alij dixerunt solum Episcopum consecrare , Sacerdotes vero nouiter ordinatos debere proferre verba tantum recitatiue,& materialiter;non vero formaliter cum intentione consecrandi:sicut plura alia verba Canonis non nisi materialiter ab eis dicuntur:vt cum dicitur: *Calicem salutaris accipiam,&c. Sanguis Domini nostri Iesu Christi,&c. Sanguis quem potaui,&c.* Quia nouiter ordinati Calicem consecratum non sumunt. Huic dicendi modo ex parte fauet Caietanus articulo secundo, §. *Ex quibus omnibus*; quia consulit,quod nouiter ordinatus non habeat determinate intentionem consecrandi,nec habeat determinare intentionem non consecrandi;sed habeat intentionem debitam,hoc est proponat apud se;intendo dicere,cum ea intētione qua debeo dicere;sic enim abstrahit ab opinione tenentium,quod ordinati cōcelebrant,& tenentiū,quod ordinati nō celebrant;sed dicunt tantum.Vbi iam hanc opinionem reputat probabilem. Et Soto ar.2. *Et fatcor*,non parum fauet,dū ait.Qua propter non difficilè in præsentiarum cum Caietano crediderim in primitiua Ecclesia non fuisse in more vt noui Sacerdotes consecrare intenderent,sed forsitan recitabāt Canonē cum verbis consecrationis: sed tamen absq; intētione consecrandi.Vnde in vetusto Pontificali Romano de nouiter ordinatis Presbyteris sic legitur:*Dicāt omnia, quæ sunt in Missali,sicut si celebrarent.* Vnde & mos modo durat vt hostia non adoretur quousque Episcopus consecrauerit.

12 Non tamen persistunt in hac opinione Caietanus,& Soto,propter authoritatem Innocentij Tertij,& D.Thomæ: & propter authoritatem Pontificalis à tempore Innocētij Octaui,&nūc quoque in eo dicūtur noui Sacerdotes cōcelebrare:&ferio admonentur vt studeant simul cū Episcopo verba complete:quæ diligētia superflua esset,si non etiam ipsi deberent intendere cōsecrare.Quod indubitatum esse dicit Caietanus in fine ar.2.de consecrato Episcopo; de facto enim ambo consecrant eandē materiam simul, quoniam in eodem Altari mutuo se expectantes concelebrant:Quod non continet difficultatem, aut quid impossibilitatem;quæ contingit in multitudine presbyterorum,qui simul ordinātur.Et Soto addit. *At vero*,quoniam in quibusdā Ecclesijs moris est vt omnes dicāt verba cū intentione consecranci,*nō auderem huic mori,& opinioni refragari quousque Ecclesia aliud censeret.*Qua propter opinio(inquit) Caietani,quod noui Sacerdotes proferant formam,nullam habendo intentionem determinatam consecrandi,aut non consecrādi; sed intendēdo apud se facere,quod debēt: tuta quidem est;tamen non est consonari tui,qui obseruatur,& ab ipso Episcopo ordinante iuberur.

§. III.

Duæ sententiæ.

13 Olum ergo restant duo alij dicendi modi communiores,& probabiliores.Alterum indicauit Victoria in Summa de Eucharistia n.88.& tenent Nuño,& Serra isto art.2. Petrus Ledesma de Euch.c.9. conc.2.in fine.Trullench lib.3.c.7.dub.1. Filliut.trac.4.c.9.q.3.Suarez disp.61.sec. 4.Coninchar.2.Granadus,Bernal,Tannerus,Martinon,& Præpositus;& alij cōmuniter,vt notat Auersa,& sequitur q.10.sectione 2.§.*Sexto*,dicētes,singulos Sacerdotes concelebrantes debere verba proferre, formaliter cum intentione consecrandi,si contingat ea simul cum Episcopo complere;aut si Episcopus formam,& intentionē peruerteret;secus autem nō consecrandi, sed materialiter tantum recitandi, si post vel antea compleant.Probant primo,quia iuxta hoc rectè verificantur verba Innocentij Tertij,& D.Thomæ dicentium omniū intentionem debere referri ad instans quo Episcopus verba consecrationis complete profert.Secundo,quia hoc videtur maximè conforme Pontificali Romano,in quo serio admonentur Sacerdotes vt studeant simul cum Episcopo verba proferre: quæ admonitio debet etiam ad intentionē accommodari,vt intēdant consecrare simul cum Episcopo,& non aliter.

14 Tertio,quia sic facilè intelligitur quomodo sit licita,& laudabilis hæc consuetudo,ac vitantur inconuenientia. Non enim malum,aut sacrilegum est,verba materialiter,& recitatiue proferri super materiam consecratam,vel consecrandā,quādo id non fit cum deceptione eorum, qui expectant fieri sacramentum,vel cum iniuria ipsius sacramenti.Sed pium,& laudabile est in præsenti casu,dum fit cum debita reuerentia,& ad seruandum Ecclesiæ ritum.Neque necesse est Sacerdotes nouiter ordinatos,etiam si contingat vt simul cum Episcopo verba compleant,atque accōvere consecrent,communicare etiam de Calice ad consumandum sacrificium:quia satis est Episcopum ita communicare,& cōsumare.Et ad summum,si Episcopus deficeret,deberet aliquis alius ex peculiari debito eius cōcelebrationis id perficere. Dicunturque alij Sacerdotes concelebrare cum Episcopo ordinante ; quia & omnia recitant ; & debent etiam formaliter

ter intendere conſecrare, ſi iunctim cū Epiſcopo verba compleant. Nec nullum eſt habere intentionem conditionatam, ſi intentio omnino abſoluta abſque inconuenienti nequit haberi.

15 Vltimum dicendi modum reliquis præfert Soto illo art.2.circa finem dicens. Cogi ergo mihi in hanc ſententiam videor (neſcio an leuiter) quod ſi non omnes adæquatè abſoluant prolationem, ille ſolus qui primo abſoluit (ſiue ſit Epiſcop⁹, ſiue alius) conſecrat; aliorum vero, qui ſub ſequuntur, nemo. Attamen non ideò mos iſte cenſendus eſt omnino abſurdus; quia cum certum ſit eorum quempiam conſecrare; nullum imminet idolatriæ periculū. Et cum in conſecratione nulla ſit characteris impreſsio, vt in Baptiſmo, nullum eſt ſacrilegium ſuper hoſtiam conſecratam formam iterare, quando vnuſquiſque putat ſe conſecrare, præſertim Eccleſia id permittente. Ex quo fit ſaluberrimum eſſe conſilium, dum non omnes poſſunt punctim, & ſyllabatim cum Pontifice proferre formā, vt potius ſtudeant paulò moroſius proferre, quam feſtinantius: nā ſi aliquis prius cōſecraturus eſt, maximè decet, vt ille ſit Epiſcopus. Quare antequam ille conſecret, non ſolet Sacramentum adorari, & illo perficiente formam, ſtatim adoratur. Hæc Soto. Quem ſequuntur Vazquez diſp.118.capite 4. Lugo diſp.13.ſec.8.à n.172. Gaſpar Hurtado diſp.11.diffic.2. Amicus diſp.24. ſect.7.n.210. Sfortia Pallauicinus in Theſibus Theol.lib.8.n.145. & Diana p.5.tractatu 14 reſol.82. vbi dicunt, ideò non iterari verba ſacrilege; quia licet plerique proferant ſine effectu; nemini tamen innoteſcit hoſtiam eſſe iam ab alio conſecratam. Quare vnuſquiſque habet ſufficientem veriſimilitudinem pronunciādi cum effectu formam conſecrationis. Quod ſi aliquis antequam abſoluerit, audiat verba ab alio eſſe complete prolata, ſpeculatiuè quidem exiſtimamus eum teneri ad non proſequendū viterius formam conſecrationis, ſaltē cum intentione conſecrandi; practicè vero tutius eſſet proferre verba cum intentione faciendi id, quod tunc intendit Eccleſia. Idē tenet Caſpenſis diſputatione 9.ſect.9.nu.88. & alij.

16 Sed plures difficultates opponunt Martino diſp.33.ſect.6.n.47. & 51. Et Auerſa quæſtione 10.ſectione 2. §. *Quarto*, ſic arguit. Sed tamen non parum inconueniens eſſe videtur, ſi contingat, prout ſaepe iuxta hunc modum facilè cōtingere poteſt, vt alius Sacerdos prius verba coplear, quam Epiſcopus; & ita ipſe conſecrat, & non Epiſcopus, qui principaliter celebrat, & qui ſolus conſūmat ſacrificium in vtraque ſpecie. Imò facilè etiam cōtingere poteſt, vt vnus prius abſoluat conſecrationem corporis, & alius ſanguinis. Quamvis autē poſsit hoc ſacrificiū per plures partes perfici à diuerſis miniſtris; tamen id ſolum præſcribitur in caſu præciſæ neceſsitatis, quando nempè primus Sacerdos poſt conſecrationem vtriusque, vel alterius ſpeciei, deficiat vt proſequi nō poſsit. At ex induſtria, & abſque neceſsitate ita cōcurrere plures, vt euidenti periculo ſe exponāt, vnus conſecrandi corpus, alius sāguinem, alius conſūmandi, non apparet laudabile.

17 Et præterea, ſi vt ſupponunt, eſt intrinſicè malum repetere formaliter verba ſuper materiam conſecratam; non poſſunt moraliter ſinguli Sacerdotes ſperare omnes in ſimul verba complere, præſertim vbi multi concurrunt, vt in publica ordinatione. Quinimo in ſubtiliſsima diſtinctione inſtantium, quę in qualibet minima particula temporis conſiderantur infinita, non poteſt ſub humanam diligentiam cadere tanta coniunctio; quæ tamen ad perficiendum ſimul ſacramentum, deberet eſſe phyſica, & mathematica in eodē prorſus inſtanti. Quare quilibet eſſet potius certus, quod vel ipſemet inaniter verba proferret ſuper materiā conſecratam; vel præueniēdo faciet vt alij ex locijs inaniter verba proferant. Et Eccleſia ipſa, ſi vt ſupponunt, prouidere debeat ne ſinguli inaniter verba proferrent; pariter debuiſſet prouidere ne plures ita proferrent: ſeu potius non conijcere eos in periculum, & neceſsitatem ita proferendi loquendo formaliter cum intentione conſecrandi. Hæc ibi.

18 Demum arguunt alij. Quia in caſu neceſsitatis, deficiente que materia certa, & ſi liceat vti dubia ad Baptiſmi adminiſtrationem; nihilominus non licet abſolutè intendere baptizare, ſed tantum conditionatè, vt ex Alexādro Tertio, & Dino Thoma q.66.artic.9. ad 4. docent omnes Theologi. Similiter ſi quis coram ſe haberet plures formulas, de quarum aliqua inde terminate certus foret moraliter, quod eſſet conſecrata, non poſſet licite, & abſque ſacrilegio proferre verba conſecrationis ex intētione abſoluta conſecrandi omnes formulas præſentes, ſed deberet excipere iam

iam conſecratam, iuxta dicta quæſt.74. Ergo pariter, cùm ſit moralis certitudo; quod non omnes concelebrantes finiunt in eodem inſtanti verba, fit moraliter certū, quod aliquando verbā inueniunt conſecrationem iam factam: vnde non debent habere conſecrandi intētionem abſolutam, ſed conditionatam, vt vult præcedens ſententia, quæ omnibus videtur præferenda.

19 Sed adhuc pro praxi conſilium Caietani tutum appellat Soto, & conſulunt Suarez, & Auerſa in fine ſec.2. & Diana parte 3.trac.4.reſol.50. nempè quod ordinati nouiter habeant intentionem proferendi verba ſecundum voluntatem Eccleſiæ: & idem eſt, ſi dicatur vt intendant proferre meliori modo, & via quā fieri conueniat. Licet in rigore ritus Pontificalis intentionem magis determinatam exigat; & ſufficit abſoluta quoad inſtans prolationis Epiſcopi, & conditionata pro alijs caſibus.

§. IV.
Duæ difficultates.

20 SEd adhuc duo inquirenda reſtant. Inquirit enim Suarez illa diſp.61.ſec.4. conc.4. in caſu quo plures miniſtri ſimul verba finiant, an ſingulæ formæ efficiant vt cauſæ totales, vel partiales, id eſt, an efficiāt vna ſola actione dependente ab vtraque; vel duabus, quarum vnaquęque integra ſit, & à ſua forma pendeat? Et reſpondet, vtrūque modum eſſe poſsibilem, & *incertum eſſe quomodo fiat*. Videtur autem magis conſentaneum inſtitutioni, & veritati verborum, vt vnaquæque forma ſua integra actione efficiat, ac ſi alia non concurreret. Quamuis alias videatur rerum naturis magis conſentaneum, vt cauſæ, quæ per ſe ſingulæ efficerent, ſi ſimul applicentur ad vnum, & eundem indiuiſibilem effectum, non agant duabus veluti ſuperfluis actionibus, ſed vna.

21 Bernal vero diſp.45.ſec.1. §.2.nu.9. ait. Ego vero, ſi phyſicum admitterem verborum influxum, omnino cēſerem, omnes illas formas vna, & eadem actione concurrere; quia cum proportione philoſophandum eſt in ſupernaturalibus, & naturalibus: quoties autem duæ cauſæ naturales ad eundem effectum ſimul concurrunt, eadem actione concurrunt; idque quia duę actiones eſſent effectui ſuperfluæ.

22 Cæterum Caietanus q.67.art.6 §. Penultimam. Cano lib.12.de Locis cap. 13.ad 10. Vazquez diſp.148.cap.3. & diſputatione 218.cap.4. nu.43. & diſp.231. cap.6.num.40. & noſ ipſi 2.p. Meth. Controv.16.art.3.§.5. à num.64. & alij docēt vnumquemque Sacerdotem concurrere vt cauſam totalem, & in ſuo genere adæquatam per actionem diſtinctam, & ab alia independentem. Hocque videtur ſupponere D. Thomas, & ſoluere argumentum contrarium, dum hic art.2.ad 2. ait; quod ſi quilibet Sacerdotum operaretur in virtute propria, ſuperfluerent alij celebrantes, vnō ſufficienter celebrante. Sed quia Sacerdos nō conſecrat niſi in perſona Chriſti; multi autem ſunt vnum in Chriſto; ideò non refert vtrum per vnum, aut per multos hoc ſacramentum conſecretur; niſi quod oportet ritum Eccleſiæ ſeruari. Videantur, quæ in ſimili diximus q.67.dub.2.§.2.

23 Alterum dubium his verbis proponit P. Auguſtinus Bernal diſp.45.ſec.2.§.2.num.11. Exurgit difficultas, a nemine, quod ipſe nouerim, tacta. Offerat enim Epiſcopus Miſſam illam, quatenus ſatisfactoriam, pro certa quadam Purgatorij anima, v.g. Antonij; & Paulus tunc recens ordinatus, & cum Epiſcopo conſecrans, pro anima Franciſci; & Martinus pro anima Auguſtini. Cui nam harum trium Animarū re ipſa proderit, & cum effectu applicabitur illius Sacrificij valor ſatisfactorius? Nō vni dumtaxat; quia non videtur maior ratio cur huic, & non iſti, vel illi applicetur. Non omnibus tribus; quia ſatisfactio eſt vnica, & finita, & non valet niſi vni applicari, & re ipſa prodeſſe.

24 Reſpondet, quod ſi iuxta rectam rationem applicent, applicabitur ei ſoli animæ, pro qua Epiſcopus obtulit: quia ſicut intentionem conſecrandi, ita & applicandi ſacrificium, debent conformare intentioni Epiſcopi. Secundo dicit, quod ſi pro diſtinctis animabus offerant, adhuc eſt probabilius, Epiſcopi intentionem prævaliturā; quia Epiſcopus eſt principalis, alijque acceſſorij. Tertio aſſerit, quod ſi Epiſcopus re ipſa non conſecraret alijs præcurrentib⁹ in proferenda forma, tunc valoris vna pars obueniret animæ pro qua vnus conſecrans offerret, & alia pars animæ pro qua alius: quia ambo eſſent prorſus æquales: proinde non eſt cur vnius intentio alterius intentioni prævaleret: & alias valor ſacrificij eſt partibilis. Hæc latius ibi Bernal.

25 Sed deficit in multis. Primo, quia exiſtimat quęſtionem à ſe excogitatam, & à nemine tactam: & tamen eam poterat legere

re in Vazquez, & in alijs Authoribus suæ Societatis. Secundo, quia nullo iure probatur quod Sacerdotes concelebrantes Episcopo debeant offerre Missam pro eis solum pro quibus Episcopus offert: Tum quia ipsi in suo genere ita propriè celebrãt prima vice, sicut alijs sequentibus. Tum quia cum Episcopus consecratus est celebrat cum cõsecrante: & tamen non tenetur offerre solum pro quibus offert, qui eum cõsecrauit. Denique, quia de hac obligatione non admonentur recenter ordinati, nec est per se nota, nec consequuta ex eo quod simul concelebrent.

26 Tertio deficit, quia falsum est, quod sire ipsa pro alijs applicent, eis non prosit ex opere operato. Oppositum enim supponunt Theologi: & conflat, quod sunt agentia voluntaria in interiori intentione quoad validitatem ad inuicem non subordinata. Vnde Vazquez disp.231.cap.6.n.40.sic ait. Cum plures Sacerdotes consecrant hoc sacramentum, ad quemlibet illorum perinde pertinet applicatio illius, ac si solus esset, eo quod vnusquisque eorum vere conficiat, non vt partialis (vt aiunt) causa, sed vt totalis: ac proinde ad ipsum sine alterius voluntate pertinet hoc sacrificiũ integrè applicare, cui voluerit: cumque effectus illius infinitus sit, perinde proderit illis, quibus à singulis Sacerdotibus applicabitur, ac si ab vno solo Sacerdote vni tantũ applicaretur. Hæc Vazquez. Quem sequũtur Gaspar Hurtado disp.3.de Sacrificio Missæ diffic.7.§. *Est tamen*, Meratius disp.38.sec.8 & disp.40.sec.1.& sec.3.& alij recentiores.

27 Præterquamquod qui non admittunt in sacrificio Missæ esse valorem infinitum extensiue, solum loquuntur de sacrificio vno ab vno Sacerdote celebrato, & applicato pluribus in infinitum; non possunt tamen id negare de sacrificio celebrato à pluribus Sacerdotibus, & pro pluribus oblato. Licet autem hoc sacrificium sit vnum ex parte victimæ, & quia solus Episcopus consũmat, & communicat sub vtraque specie: tamen quia actiones consecrandi sunt plures, & etiam sunt plures oblationes ad inuicem independentes: sicut intentiones sunt distinctæ, ita possunt esse oblationes; & quælibet est valida, & licita independenter ab alia, sicut de Episcopis concelebrantibus cum illo, qui eos consecrat.

DVBIVM. III.

Vtrùm dispensatio huius sacramenti pertineat solum ad Sacerdotem?

§. I.

Responsio D. Thomæ.

1 REspõdetur cum D.Thoma ar.3.quod ad Sacerdotem pertinet dispensatio corporis Christi, propter tria. Primo quidem, quia (sicut dictum est) ipse conficrat in persona Christi. Ipse autem Christus, sicut consecrauit corpus suum in Cœna, ita & alijs sumendum dedit. Vnde sicut ad Sacerdotem pertinet consecratio corporis Christi; ita ad eum pertinet dispensatio. Quæ ratio indicatur a S.Dionysio cap.3.de Eccles.hier.parte 2.& 3 dicente. Orat Sacerdos vt sacramenta sancte conficiat, & casse distribuat. Et in Festo corporis Christi Canit Ecclesia. *Cuius officium committi voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit, vt sumant, & dent cæteris.* Secundo, quia Sacerdos constituitur medius inter Deum, & populum. Vnde sicut ad eum pertinet dona populi Deo offerre, ita ad eum pertinet dona sãctificata diuinitus populo tradere. Vnde Apostolus 1.ad Corint.4. loquendo de Sacerdotibus, ait. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei: Tertio, quia in reuerentiã huius sacramenti, à nulla re contingitur, nisi consecrata. Vnde & corporale, & Calix consecratur: & similiter manus Sacerdotis ad tangendum hoc sacramentum. Vnde nulli alij tangere licet; nisi in necessitate, puta, si caderet in terram, vel in aliquo alio necessitatis casu.

2 Quæ rationes probant iure diuino Sacerdotibus competere, quod sint ordinarij dispensatores Eucharistiæ. Quæ diuina institutio Christi habetur ex traditione Apostolica iuxta communem Theologorum intelligentiam. Vnde in Concilio Tridentino sess.13.cap.8.dicitur. *Semper in Ecclesia Dei mos fuit, vt laici à Sacerdotibus communionem acciperent; Sacerdotes autem celebrantes se ipsos communicarent: Qui mos, tamquam ex traditione Apostolica descendens, iure, ac merito retineri debet.* Affert etiam S.Thomas id quod statutum fuit in Concilio Rhemensi cap.2.& habetur cap. *Peruenit, de Consecratione* dist.2. *Peruenit ad nostriam notitiam, quod quidam Presbyteri laico, aut fœminæ Corpus Domini tradunt ad deferendum infirmis: Igitur interdicit Synodus, ne talis præsumptio vlterius fiat; sed Presbyter per semetipsum infirmum cõmunicet.*

3 Idem probat D.Thomas in 4.dist.13. q.1.art.3.q.1. Nam sicut in corpore naturali sunt quædam membra principalia per quæ virtutes, & operationes vitæ à principio vitæ ad cætera membra decurrunt: ita & in Ecclesia Sacerdotes, & alij ministri sũt quasi membra principalia, quibus mediantibus sacramenta vitæ populo dispensari debent: & ideo laicis, quantumcumque sanctis, si non sint Sacerdotes, non competit dispensatio huius sacramenti neque consecratio, ita nec dispensatio huius sacramenti competit. Videatur ibi ad 2.& 3.

4 Secundo docet S.Thomas isto art.3. ad 1. quod Diaconus quasi propinquus ordini sacerdotali, aliquid participat de eius officio, vt scilicet dispenset sanguinem; nõ autem corpus; nisi in necessitate iubente Episcopo, vel Presbytero. Primo quidem, quia sanguis Christi continetur in vase: vnde non oportet quod tangatur à dispensante, sicut tangitur corpus Christi. Secundo, quia sanguis designat redẽptionem a Christo in populum deriuatam: vnde & sanguini admiscetur aqua, quæ significat populũ. Et quia Diaconi sunt inter Sacerdotem, & populum, magis conuenit Diaconibus dispensatio sanguinis, quam dispensatio corporis.

§. II.

Qualiter Diaconis competat?

5 SEd obijcies: nam Diaconus, vel potest ministrare sanguinem ex officio; vel ex commissione. Non primum: quia solus ille valet ex officio ministrare, qui habet conficrare: qui est solus Sacerdos. Si autem ex commissione; tunc nulla est differẽtia: quia ex commissione vtrumque potest Diaconus ministrare. Vnde S.Iustinus Martyr in 2. Apologia pro Christianis ad Antonium Pium, non longe à fine ait. *Postea quam, & is, qui præest, gratias egit, & populus omnis benedixit, ij, qui apud nos Diaconi dicuntur, dant vnicuique eorum, qui adsunt, percipiendam panem, vinum, & aquam, quæ cum gratiarum actione consecrata sunt, & ad eos, qui absunt, perferunt.* Præterquamquod ex commissione etiam laici possunt Eucharistiam ministrare, apud Eusebium enim lib.6.Histo.cap.36.legimus missam Eucharistiam ad infirmum per laicum. Et solebant fideles Eucharistiam deferre in proprias domos, vt se cõmunicarent.

6 Vt respondeat, præmittit Suarez disputatione 72.sec.1.& Coninch ar.3.num.15. aliud esse dispensatiue, seu ex potestate distribuere hoc sacramentum; aliud verò tãgere, deferre, aut ad os sumentis applicare: Quãuis enim hæc omnia sæpè in vna actione coniungantur, vt nunc in Ecclesia fit; tamen separabilia sunt, & interdum sunt separata. Sicut cum Christus in Cœna consecrato Calice dixit: *Accipite, & diuidite inter vos*: fuit ergo Calix per proprias Apostolorum manus ab vno in alium delatus, ibi ergo separata fuit actio dandi, seu distribuendi, ab actione, qua proximè fuit applicatũ sacramentum ad os sumentis.

7 Alijs terminis Lugo disp.18.sec.1.n.3. aduertit dupliciter posse aliquem ministrare hoc sacramentum. Primo, vtendo auctoritate, & iure, quod habet ad dispensandum; secundo, vt merum ministrum, & instrumentum alterius. Sic enim videmus in humanis aliquem dupliciter posse dispẽsare pecunias, vel cibos alijs: primo, vtendo potestate, & iure suo, vel ab alijs acceptо: vt cum dominus, vel is qui à Domino habet ius vtendi, distribuit; secundo, mere ministerialiter; vt cum famulus defert cibos ad mensam, & distribuit singulis conuiuis ex iussu domini præsentis, vel absentis.

8 Distinctiones tamen istæ ad rem non sunt aptæ nec necessariæ. Prima quidem; quia est peraccidens, quod mediate, vel immediate dispensetur sacramentum; nec ejus per se quod accipiatur hostia ex altari, vel custodia, vel ex manu alterius Sacerdotis: & secluso iure humano positiuo, omne quod non est consecrare, sed distribuere, quod fiat immediate, vel mediate, est peraccidens.

9 Secundam distinctionem, quamuis Bernal disp 45.sec.2.§.1.num.29.dicat cõmunem Doctorum huius ætatis; tamen eam reijcit dicens. Fateor exempla non exigenda ad omnimodam similitudinem: sed nec admittẽda cum summa dissimilitudine, & oppositione; qualem in his quisque deprehendat. Nam qui alterum conuiuio excipit, ciborum dominus est; eosque, non ipse, sed viles ministri apparant. E contra verò, qui cibum Eucharisticum principaliter dispensare dicitur, illius dominus neutiquã est; eumque consecratione conficit, ac veluti condit, & apparat. Accedit repugnantia in his terminis, *ministrans principaliter*: & apparens

parens redundantia in his; *ministrans ministeriatiter.* Quare libentius appello duos illos ministros, ministrum ordinarium, & ex cō missione; qui tum in hac, tum in alijs materijs apud omnes Theologos vsitatissimi sunt. Hæcille. Nec dissentit Hieronymus Garcia trac.3.diffic.7.dub.2.num.1. Licet priori distinctioni applausisset dub. 1. nu. 2.& 3.

10 Igitur multorum sententia est, solū ex commissione Diaconos posse sanguinē ministrare. Ita Suarez illa sec.1. Vazquez disp.219.cap.1.num.5.& 6. Lugo disp.18. sec.1.num.12. Bernal disp.45.sec.2.num. 31. Auersa q.10.sec.3.§. Quarto,& alij. Probat Vazquez ex S.Clemente Romano lib.8. Const.Apost.cap.28.aliàs 34.vbi de Diacono ait. *Non baptizat, non offert; oblatione ab Episcopo, aut Presbytero facta, ipse Diaconus dat populo, non tamquam Sacerdos; sed tamquam qui ministrat Presbiteris:* quia ex eius commissione dispensat populo. S. Laurentius dixit ad Sixtum Papam, vt refert Sanctus Ambrosius lib.1. Officiorum cap.21. & canit Ecclesia in eius festo. *Experire certe, vtrum ministrum dignum elegeris, cui commissi: Dominici sanguinis dispensationem.*

Suarez, & Lugo arguunt ex Concilio Carthaginensi 4.canone 38.vbi dicitur. *Vt Diaconus, presente Presbytero, Eucharistiam corporis Christi, populo, si necessitas cogat, infusis eroget.* Ergo solum ex commissione, & mandato Sacerdotis.

Bernal arguit ex Concilio Nizeno primo capite 16.dicente. *Ministrare hoc sacramentum proprium est Presbyteri, & non Diaconi.* Tandem probat ratione, quia Diaconus est ordine, & dignitate Sacerdoti proximus; eique in Eucharistiæ consecratione proxime assistit: aliunde vero sæpè accidere potest, vt populus, qui Eucharistiam postulet, sit plurimus, & propterea necessarium, vt illam Diaconus distribuat.

Demum Pasqualigus disp.108. sec.6. num.25.probat, quia officium dispensandi fundatur in potestate supra corpus Christi, quam habet solus Sacerdos.

11 Afferendum tamen est, quod Diacono ex officio conuenit sanguinem Domini dispensare, ex commissione tamen Sacerdotis, cuius est minister. ita S. Thomas in 4. dist.13.q.1.art.3.q.2.vbi ait. *Sicut Sacerdos participat aliquid de virtute perfectiua, quæ est Episcopi; ita Diaconus participat aliquid de dispensatione huius sacramenti: competit enim ei ex officio sanguinem Domini dispensare; sed non corpus:* quia dispensator corporis oportet, quod ipsum corpus tangat; non autem dispensator sanguinis. Diacono autem non licet corpus Christi tangere, cum nō habeat manus sacratas: *& ideo non debet corpus dispensare, nisi de mandato Presbyteri, vel Episcopi: vel presbytero longe posito in casu necessitatis, &c.* & in solutione ad 1. loquens de S. Laurentio ait, quod quamuis fuerit dispensator sanguinis; non tamen legitur fuisse dispensator corporis: *Vnde & adhuc hodie in quibusdam Ecclesijs sanguis per Diaconum ministris altaris dispensatur.* Quare ita tenet Soto in 4 dist.13.q.1.artic.3. conc.2.& ad 2.& Martinus Ledesma 1.p. Quarti q.23.art.3. & Petrus Ledesma de Eucharistia cap.9.cō clusione 4. Serra q.82 art.3.

12 Beneque explicat Soto, §. *Cōtra secundam*, dicens in primitiua Ecclesia, dum populo administrabatur sanguis, fuisse solitum, vt cum Sacerdos non posset toti multitudini corpus, & sanguinem porrigere, Diaconus post ipsum, sicut nunc dat lotionem, tunc ministraret sanguinem. Neque illam facultatem necessum erat in eorum ordinatione exprimere. Eo enim ipso, quod Diaconus, vt habetur dist.23. Canone *Diaconus*, tamquam proprius Sacerdotis minister ordinatur; habet Calicem cum hostia ei ministrare; ipsumque consecratum Calicem, dum opus est, propinare populo. Iam vero vsus ille cessauit in populo: durat tamen in Capella Pontificis, vt Durandus dist.13.q.4. refert, videlicet, quod dum ipse solemniter celebrat post sumptionem corporis, sessum vadit; & tunc Diaconus consecratum Calicem ei adfert, & porrigit.

13 Hinc que sumitur ratio ex vsu Ecclesiæ. Et quia Diaconi ex officio sunt ministri Sacerdotis ad consecrandum, ministrando ei Calicem, & hostiam: ergo etiam ad dispensandum. Cum hoc tamen discrimine, quod quia non habet manus consecratas, nisi in casu necessitatis, non potest porrigere corpus: at vero sanguinem valet etiam ex officio ministrare, propter rationes etiā D. Thomæ propositas num.4.

14 Authoritates probant, quod Diacono id conuenit ex commissione Sacerdotis; sed non probant, quod hęc commissio fiat ei ad libitum; sed potius ex officio suo habet vt hōc ei committatur; quia officium est ministrare, & subseruire Sacerdoti in consecrando, & dispensando. In Concilio Carthaginensi sermo est de dispensatione corporis, & non sanguinis. In Canone 14. Cōcilij

cilij Nicæni, solum præcipitur ne Diaconi Eucharistiam Præsbyteris ministrent, ne vè præsente Episcopo, ipsi per se, sed post Presbyteros de manu Episcopi, vel Presbyteri eam accipiant: Episcopo tamen absente, & Presbytero, ipsi per sē proferant, & edāt, vt notat Vazquez num.6. & constat ex capite *Peruenit ad sanctum* 14.dist.93. quod est desumptum ex Concilio Nizeno can.14. Verba vero illa, quæ ex Concilio Nizeno capite 16. refert Bernal, in Concilio non extant. Vnde ipse videat vnde ea desumpsit, vel cōfinxit. Ratio vero eius potius probat oppositū: quia sic vt dicitur cap. *Diaconus*, Dist.23. *Diaconus dum ordinatur ad ministerium consecratur:* ideò rectè D. Tho. art. 3.ad 3. ait, quod Diaconus in aliquo participat illuminatiuam virtutem Sacerdotis, in quantum dispensat sanguinem: & sic alia argumenta manent soluta.

15 Pro praxi autem aduertendum, quod secluſa necessitate, nec ex commissione Presbyteri, potest Diaconus Eucharistiā ministrare: quia iam est præceptum, quod populus, nec alius à celebrante communicet sub specie sanguinis: necessitate autem existente, iura relata concedunt, quod Diaconus Eucharistiam ministret. Vnde Presbytero ægrotante, posset, si non adesset Sacerdos, per Diaconum hostiam consecratā ad infirmum mittere. Imò, si Sacerdos abesset, posset Diaconus absque Sacerdotis iussu idem munus exequi, si eadem necessitas postularet, vt expresse docet D. Thom. illa dist.13. verbis relatis. Rationēque assignat Soto illo art.3. §. *Primum illatum*: quia in absentia Presbyteri, necessitas pia interpres esset eius voluntatis, quod ratum haberet, vt Diaconus eius vices impleret. Si autem præsens Sacerdos, vel ex nequitia nollet infirmo dare Viaticum, inquit Soto, quod nefas esset Diacono cum Presbytero litigare; sed si negligens est, salutare est ipsū admonere. At vero tanta esse posset iniquitas Sacerdotis nolentis misero infirmo in extremis succurrere, vt posset tunc Diaconus suum munus præstare. Idem docent Nuño, Cruz, & Serra, & alij Thomistæ ibi o art. 3. & alij communiter, vt notant Diana parte 9.trac.6.resol.39. & Leander trac.7. disputatione 4.q.10. aduertens male Suarez disp.72.sec.1.oppositum tribuere Sylvestro, cum id non teneat: Sed solum Possevinus cap.8.q.39.num.68.& indicat Saa verbo Eucharistia num.4.

16 Sed communi sententiæ adeo firmiter adhęret Bernal disp.45.sec.2.§.1.num. 34. vt dicat, quod in hoc casu omnino sub mortali peccato tenetur Diaconus id præstare: quia præceptum, etsi non sit expressum, prudentissime tamen præsumitur: nam optimus quisque Episcopus, illius euentus cōscius, præceptum Diacono imponere teneretur: ergo sicut præsente Episcopo, & nō valente ministrare, nec per se, nec per alium, nisi per Diaconum, & huic præceptum imponente, non modo posset Diaconus, verū etiam deberet sub mortali Viaticum administrare moribundo; ita etiam absente Episcopo tenetur, si alioqui moribundus absque viatico sit decessurus.

17 Ratio tamen hæc est parum solida: quia posito præcepto, Diaconum non obedire est peccatum, quia violatio præcepti positiui: sublato autem præcepto, non esset culpa: siquidem vbi non est lex, nec præuaricatio: ergo non bene valet: si illi imponeretur præceptum, peccaret non faciendo: ergo peccat modo, cum non adest præceptum.

Ipsa etiam sententia non placet, quia Diaconus non est Prælatus, nec proprius Parrochus; nec Eucharistia est sacramentum necessitatis. Forte hæc obligatio oriretur lege Charitatis, si moribundus esset in mortali, & non esset, qui eum absolueret, nec Extremam vnctionē ministraret; quia Diaconus ministrando Viaticum posset facere ex attrito contritum, & liberare ab æterna damnatione: & in tam extrema necessitate, teneretur sub mortali proximo subuenire via qua posset.

§. III.

De Subdiaconis, & laicis.

18 MAgis trita difficultas est, vtrum Subdiaconus, vel etiam laicus in casu necessitatis possint Eucharistiam ministrare? Vel per se ipsos sumere?

Partem affirmantem satis indicat Caietanus Mathæi 26.ver.26.ad illa verba: *Accipite, & comedite*: dicens. Aduerte hic quod sicut Ecclesia laudabiliter pro reuerētia Eucharistiæ non vtitur Eucharistiæ cibo nisi ieiuna (excepto extremæ ægritudinis articulo) licet Dominus inter cęnandum cōmunicauerit Discipulos: ita laudabiliter pro reuerentia Eucharistiæ abstinet ab illo modo manducandi, scilicet; *Accipite, & comedite*: vt non nisi sacris manibus tangatur Eucha-

Eucharistia. Verum ad imitationē Christi communicare tali modo in articulo necessitatis, non esset inconueniens: sicut etiam non ieiunos (vt dictum est) in articulo necessitatis communicamus. Esset autem necessitatis articulus, si tempore epidimię nō haberetur Sacerdos communicās more Ecclesiæ solito; sed haberetur Sacerdos, qui prope offerret Eucharistiam; & locando sū per præparato loco, diceret communicaturis prope expectantibus, & adorantibus: *Accipite, comedite*: possent enim reuerenter accipere, & comedere. Sicut fuerunt Christi discipuli, qui acceperunt à Iesu, nō manu ad manum, sed ex mensa, cum sederent multi in tanta distantia, vt manus Iesu manibus eorum non posset iungi. Crediderim ego, quod sicut vnum Calicem communem omnibus tradidit; ita in vna patina panem in duodecim buccellas fractum manibus proprijs tradiderit: & quod hinc Ecclesia vsum patinarum Apostolicā traditione acceperit. Ita quod sicut Calicem vnus Discipulus dedit alijs; ita patinam cum pane sancto propinquiores Iesu remotioribus successiue porrexerunt. Hæc Caietanus.

19 Idem probat Suarez disp.72.sec.3. in fine: quia solo iure Ecclesiæ vetitum est ne laici Eucharistiam tangant, vel per se accipiant, vel ministrent alijs, cap. *Peruenit, de Consecratione* dist.2. Quod ius non obligat cū tanto rigore. Maximè cum ius sibi subueniendi in tam graui necessitate sit maximè vrgens. Quod confirmatur ex facto illustrissimæ fœminæ Mariæ Estuardæ Reginæ Scotiæ, quæ martyrium subitura, prius sacramentum, quod apud se habebat, proprijs manibus sumpsit. Et quamuis fortasse habuerit amplam circa hoc Pontificis concessionem; tamen etiam sine illa pie, & sancte fecisset. Idem tenent Valentia, Filliutius, Reginaldus, Granadus, Lublinus, Laymā, Victorellus, Quintanaduenas, & Escobar, & Lezana, quos refert, & sequitur Leander trac.7.disp.4.q.12. Diana 3.p.trac.4.resol. 47.& 5.p.trac.3.resol.47.& parte 8.trac. 1.resol.48.& parte 9.trac.6.resol.39. Auersa q.10.sec.3.§. *Quinto* Thomas Hurtado tom.1.trac.5.cap.6.resol.63.

Addunt Authores, quos referunt, & sequuntur Diana 3.p.trac.5.resol.47.& 5.p. vbi supra, & Leander q.13. in eadem necessitate posse laicum etiam alios communicare. Imò cū Thoma Hurtado resol.64. dicit, quod in casu, quod non adsit copia ministri competentis, tenetur laicus Viaticū ministrare; quia, cum possit, lege charitatis adidtenetur. Et Hurtado resol.63.num. 1491.subiungit. Imò existimo valde probabile non posse fieri legem, qua statuatur, quod neque in casu extremæ necessitatis, non possit laicus porrigere Eucharistiam: quia sumptio Eucharistiæ in hoc casu est de iure diuino: contra quod non potest ius humanum; quod sicut non potest prohibere, quod laicus non leuet Eucharistiam de terra, vbi indecenter iacet; quia hæc indecētia est contra ius reuerentiæ debitæ sacramento; ita non potest prohibere, quod laicus non porrigat Eucharistiam infirmo in extremis posito, cui incumbit obligatio iuris diuini sumendi viaticum.

20 Displicet hæc sententia, Primo quia est contraria D.Thomæ in 4.dist.13.q.1. arr.3.ad 3.dicenti, *in casu necessitatis potest, & debet corpus Christi tangere, etiam si sit peccator, vt si in aliquo loco immundo iaceret: sed non est simile de dispensatione sacramenti quia receptio huius sacramenti non est necessitatis. Vnde et, qui non potest sacramentaliter manducare, dicendum est: crede, & manducasti.* Non solum sententiam docet; sed & argumentum soluit: quia in articulo mortis solum est obligatio, cum potest à ministro consecrato, & debita decentia administrari. Quia sicut, si propter stomachi infirmitatem, non posset sumere, fides viua sufficeret ad salutem, ita dicendum de eo, qui sumere non potest deficiente Sacerdote, vel Diacono.

21 Secundo, quia rectè idem probat Soto in 4.dist.13.q.1.art.3.in fine dicens. Tertium autem illatum nullatenus admitterem, videlicet, vt Subdiacono administratio Sacramenti huius vllo casu committeretur. Primum, quia numquam est auditum.

Secundo, quia vt nomen eius sonat, nō est minister Sacerdotis, sed Diaconi, cui tradit materiam conficerandam, vt Diaconus ipse tradat Sacerdoti, ratio admonet ne languinem possit administrare. De laicis Sylvester verbo Eucharistia 3.§.4. allegat cuiadam opinionem tenentis in extrema necessitate posse laicum sacramentum infirmo deferre. *Est tamen intolerabilis opinio.* Etenim sacramentum hoc non est tantæ necessitatis vt Baptismus, vt debeat laico committi. Vnde in prædicto cap. *Peruenit*, tamquam horribile, & detestabile Synodus abominatur.

22 Præterea accedit Ecclesiæ consuetudo: quia vt ait Serra art.3. his temporibus; hoc numquam est auditum fuisse factum, cum tamen casus ex se ipso rarissimus non sit, sed læpè contingat, præsertim in locis exiguis non adesse Sacerdotem, aut Diaconum, qui infirmum in extremis constitutū communicare possit.

Deinde, vt arguit Lugo disp.18.sec.1. num.22. minus est quod Sacerdos celebret absque planeta ad dandum Viaticum mori bundo: & tamen id Ecclesia non permittit: quanto minus, quod laicus deferat, & ministret absque Sacerdote?

23 De secundo casu Serra etiam merito negat cum communi: nam cui non licet alijs ministrare hoc sacramentum, nec sibi ministrare licet. Vnde in cap. *Peruenit* 29. *de Consecratione*, dist.2. dicitur esse indecens, *vt quibus prohibetur ne sacrarium ingrediantur, nec ad altare appropinquent, illis Sancta Sanctorum administranda committantur.*

24 Ad exemplum Reginæ Scotiæ respondet Serra in fine art.3. quod Eucharistiā non sumpsit solum vt se ipsam communicaret; sed vt eam ab hæreticorum iniurijs eriperet. Et quamuis solum sumpsisset vt se ipsam communicaret, dici de illa posset, quod de S. Appollonia ait M.Soto lib.5.de iustitia q.1.art.5.ad finem, *quod cū esset femina, acuminisque adeo turis insecia, per inuincibilē ignorantiam sit excusanda.*

Vel melius vt in simili diximus cum D. Augustino, & D.Thom.cap.20.Theol.Moral.q.2. quod Samson, & alij excusantur se occidentes, quia id fecerunt ex speciali instinctu Spiritus Sancti: vnde Bernal disp. 45.sec.2.num.37. in fine ait, quod si eius facti non alia ratio constaret, credi posset pijssima Princeps, diuino id instinctu præstitisse.

Respondet etiam Lugo n.25. id factū ex speciali Pontificis licentia: & ad vitandū periculum irreuerentiæ. Et ex voluntate Pontificis, quæ rationabiliter præsumebatur in illis circunstantijs.

25 Ad fundamentum Caietani respondet num.26. casum de infirmo non ieiuno esse adeo frequentem, vt nisi id permittere tur, magna pars fidelium moreretur absque Viatico: casus autem isti sunt rariores, propter quos non debuit dispensari in lege vniuersali; sicut nec dispensatur vt celebretur absque vestibus sacris addandum Viaticū; quia hic casus necessitatis rarus erit. Videatur etiam Pasqualigus disp.108.sec.6.& 7. & Hieronymus Garcia trac.3.. diffic.7.dub.2.um.14.& apud eos alij multi.

§. IV.

Vtrum Sacerdos possit se communicare?

26 SOlet hoc loco inquiri, vtrum Sacerdoti extra Missam, liceat se ipsum communicare?

Certum iam est, quod in casu necessitatis licet. Vnde Caietanus in Summa verbo *Communionis minister*, ait. An autem à se ipso extra sacrificium Missæ, liceat Sacerdoti sumere Eucharistiam; licet tanctum legisse non meminerim; puto in necessitatis articulo licere: vt si Sacerdos sit peste laborans, vbi alij timent ei appropinquare; qui tamē deferrent corpus Christi ad locum propinquum.

27 Imò etiam sine necessitate ex sola deuotione posse Sacerdotem communicare se ipsum, probat Suarez disp.72.sec 3. quia manducatio commoda fit à fumente: & quia hoc sacramentum est permanens, & minister se habet vt applicans: & potest quis sibi applicare nutrimentum. Vnde ite dixit Durandus in 4.dist.13.q.4. quod si contingat Sacerdotem ægrotare, & non adesse nisi Diaconum, qui sacramentum deferat, debere Sacerdotem propriis manibus se communicare (quod multi valde commendant: licet Vazquez cap.1.num.19.dicat decentius, quod Diaconus infirmum Sacerdotem communicaret. Et Auersa q.10. sec.3.§. *Quarto* fine, dicat esse arbitrarium, vt vno, vel alio modo fiat). Et in die Paraskeues Sacerdos communicat se Ipsum, quāuis non sacrificet. Nulla ergo est consuetudo, ex qua talis prohibitio sacris colligi possit. Quia vero res non est vsitata, non debet facile fieri, nisi vbi vnus tantum esset Sacerdos, qui non posset sacrificare; posset tamen ex præconsecratis se ipsum deuotionis causa communicare: secluso enim scandalo, vt existimo, non peccaret. Hæc Suarez. Quem fere communiter recentiores sequuntur, vt referunt, & sequuntur Lugo sec.1. Bonacina q.5. puncto 1.num.12. Diana 2.p.trac.14.resol.53.& 3.p.trac.4.resolutione 47. Leander trac.7.disp.4.q.14.& 15.& q.16. idem cōcedit de Diacono propter concessionem Concilij Nizeni can.14. vt notat Vazquez disp.219.cap.1.nu.17. Videatur Auersa q.10.sec.3.

28 Quod si inquiras cur etiam, quando adest alius sacerdos, a quo possit accipere communionem, non possit Sacerdos extra Missam cōmunicare se ipsum? Cum enim commu-

communicare alium faciat Sacerdos propria auctoritate,& ex officio ſuo, per hoc quod adſit alius,non perdit ius ſuum diſpenſandi Euchariſtiam iis qui volunt communicare,quorum ipſe eſt vnus. Nec aſſignatur Eccleſiæ prohibitio.Conſuetudo autem non magis eſt,quod Sacerdos ſe communicet alio præſente,quam abſente. Vnde ſicut conceditur,quod poſsit ſe communicare abſente Sacerdote;ita & eo præſente.

29 Reſpondet Lugo à num.29. vſque 35.quod Sacerdos extra Miſſam communicat cõmunione laica: vnde extra Miſſam, ſicut cæteri omnes, debet Euchariſtiam accipere à Paſtore,vel de licentia illius:atque adeo non poteſt niſi de manu, vel licentia Paſtoris communicare. Quod & colligitur ex Clementina *Religioſi, de priuilegijs.* Vnde probabile eſt, quod Sacerdos de facto id poſsit vrgente neceſsitate. Et ſimiliter Diaconus abſente Sacerdote ex cõceſsione Cõcilij Nizeni. Imò Diaconus,qui conſecrare non poteſt, facilius poterit in tali neceſsitate inueniri.Hæc autem non eſt neceſsitas ſolius Viatici; ſed devotionis etiam propter feſtum ſolemne, aut quid ſimile: nam Concilium Nizenum illo Canone 14.non loquitur de articulo mortis vt conſtat.

30 Sed diſcurſus plus videtur probare, quam concedit: nam ſequitur,quod Prælati, & Parrochi poſsint etiam præſente Sacerdote communicare ſe ipſos; & ſimiliter Epiſcopi, quia ſicut tenentur paſcere oues, ita tenentur paſcere ſe ipſos: & nullo iure comprobatur,quod ſicut abſolutionem,ita & communionem non poſsit ſibi dare. Et vrgetur amplius, quia Summus Pontifex, vt cõcedit ipſe Lugo num.35.poteſt, ſicut paſcit alios,paſcere ſe ipſum: licet nequeat à peccatis abſoluere ſe ipſum, niſi mediante alio: ſed Epiſcopi poſſunt exponere aliũ vt eum abſoluat: ergo quodammodo ſe extendit ad ſe ipſum: ergo poterit communicare ſe ipſum.

Tertio ad communicandum alios fideles ipſe Lugo ſec.2.num.37.dicit ſufficere conſenſum paſtoris præſumptum,vel interpretatiuum; ſicut hic conſenſus ſufficit ad communicandum laicum: ſicut ergo adeſt ad communicandum alios: etiam præſumitur ad communicandum ſe ipſum. Vnde in caſu aliqui probabile eſſe poſſe Sacerdotem licite ſe cõmunicare; quamuis habeat copiam alterius Sacerdotis, aut Diaconi: quia nulla eſt indecentia,nec Eccleſiæ prohibitio. Scandalumque vitari poteſt ſine teſtibus faciendo.vel monendo licere,dum ſe induat ſuperpelliceo, iuxta cap. *Sane,cũ olim* 10.*de Celebratione Miſſarum*, & cum ſola,ex cap.*Eccleſiaſtica* 11.*diſt.*13.

31 Adhuc tamen in ſententia Caietani, quod ſolum in neceſsitate hæc liceant, cum Armilla verbo communio num.8.Filliutio trac.4.cap.9.num.285.Villalobos 1. p.trac.7.diffic.48.num.1.& Vazquez cap. 1.num.17. perſiſtit Paſqualigus diſp.108. ſec.8.num.3.probans ex Concilio Tridentino ſeſ.13.cap.8.vbi ſolum in Miſſa concedit Sacerdotes celebrantes ſe ipſos communicare. Et quia extra Miſſam ouis eſt paſcẽda ab alio.

32 Ego quidem huic ſententiæ ſubſcribo, præcipuè propter Eccleſiæ conſuetudinem. Nec in Ceremoniali, vel in Rubricis omitteretur ritus, quem deberet ſeruare Sacerdos extra Miſſam ſe communicans,ſi hoc tam ſæpè liceret. Antiquis autem temporibus etiam fœminæ communicabant ſe ipſas, quia laici Euchariſtiam accipiebant in orario vt domi deferrent; quia propter Tyranos non poterant templa frequentare: de quo S.Baſilius in epiſt.ad Cæſariam Patritiam,S.Cyprianꝰ ſer.de lapſis, S.Hieronymus Apologia ad Pamachium. De quo Baronius Anno 57.cap.49.& cap. 147.& cap.151.Monachique Eremitæ ad ſuas cellas deferebant, & ſe ipſos communicabant tempore opportuno, vt teſtatur S. Baſilius;quia Eremum incolebant, & non frequentabant Cœnobia, nec Miſſas. Sed his temporibus hæc iam ceſſarunt ex dicto cap.*Pervenit*.

DVBIVM. IV.

Quinam Sacerdos poſsit hoc ſacramentum miniſtrare?

1 ADmonet Soto in 4.diſt.13.q.1.art.3. §.*Sed arguitur præterea*,quod non omnibus Sacerdotibus competit omnibus fidelibus Euchariſtiam miniſtrare:quia enim ſacramentorum adminiſtratio actus iuriſdictionis eſt,requiritur amplius, nempè vt adminiſtrans iuriſdictionem habeat in eos, quibus adminiſtrat, vel iure communi, vel ex priuilegio, vt poſsit illos abſoluere, & abſolutis Euchariſtiam dare. Quare in Paſchate ſoli Paræcij poſſunt ſuis ſubditis Euchariſtiam adminiſtrare. Reliquo vero tempore omnes Religioſi id poſſunt,ſicut confeſsiones audire,vt patet cap.*Religioſi, de Priuilegijs.*

Hæc

Hæc Soto. Qui ſe excuſat à longiori explanatione;quoniam hæc diſputatio non eſt præſenti loci;ſed ad materiã clauium expectat diſt.40.Sed quia illa materia à paucis iam ſeorſim traditur: & recentiores de hoc puncto hic ex profeſſo agunt; ideò & nos nonnulla dicemus.

§. I.

Non omnes Sacerdotes poſſunt miniſtrare Euchariſtiam omnibus.

2 COnueniunt omnes Doctores ad licite miniſtrandam Euchariſtiam, præter Ordinem,requiri etiam poteſtatem iuriſdictionis,vel ordinariam, vel delegatam.Ita generaliter de ſacramentis habetur ex Clementina *Dudum,de ſepulturis*.Et in particulari de iſto in Concilio Carthaginenſi 1.cap.7.vbi dicitur. *Statuat grauitas veſtra,vt vnuſquiſque Clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe abſque litteris Epiſcopi ſui.*Et omnes Epiſcopi reſponderunt;*in hoc Clero,& laico conuenientiſsime prouideri.*Et idem habetur in Concilio Milcuitano capite 18.De quo Suarez diſp.72.ſec. 2.conc.1.Emanuel Rodriguez tom.1.quæſtionum Regularium q.56. Ex quo infert Suarez eſſe peccatum mortale miniſtrare hoc ſacramẽtum ſine debita iuriſdictione, aut facultate, *vt omnes docent*:quia eſt vſurpate ius alienum in re graui,& cum animarum periculo,per ſe loquendo: & contra pacem,& debitam gubernationem, & ordinem Eccleſiæ.

3 Addit Leander tractatu 7.diſp.4.q. 3.quod nunc ex licentia tacita Paſtorum, poſſunt omnes Sacerdotes Euchariſtiã miniſtrare.Quia ſufficit conſenſus interpretatiuus,aut præſumptus.Qui ſẽper adeſt hic, cum ſemper prudenter præſumamus eum ratum, & gratum hoc habiturum. Dicit ſic tenere Nauarrum,Suarez, & omnes.

4 Sed aperte fallitur,quia Nauarrus, Suarez, & omnes,docent,quod ſi adſit licentia præſumpta Parrochi, miniſtrans, & recipiens excutantur à mortali,& à veniali.Quod veriſsimum eſt.Sed neutiquam aſſerunt ſemper adeſſe hanc præſumptam voluntatem.Imò non ſemper hoc præſumi, indicat Nauarrus capite 21.num.52. dicens,*Nec condemnaremus eum,qui acciperet, aut qui ſanctiſsimum Sacramentum miniſtraret,quando eiuſmodi eſſent perſonæ,tempus, & cauſa, vt iudicio boni viri credi poſsit Parochũ eo contentum fore,ſi intelligeret,propter tacitam quãdam facultatem,&c.*Et Suarez ait. *Intelligendum autem hoc eſt ex ſuo genere,quia ſi intercedat bona fides,& interpretatiua; ſeu præſumpta voluntas Paſtoris; probabili cauſa excuſari poterit peccatum,vel omne, vel ſaltem mortale.*Idem docet Vazquez, Lugo, & alij. Quod explicatur,& vrgetur: quia ipſe Leander ſe remittit ad ea,quæ dixerat diſputatione 3.quæſtione 28.quod ſæcularibus ex tacita, vel præſumpta facultate Parochi poſſunt implere præceptum communionis Paſchalis;& tamen hæc voluntas ibi non ſemper prudenter præſumitur: ergo nec hic. Quamuis fatear facilius præſumi in communionibus quotidianis, quã in communione Paſchæ.Vnde Caſtrus Palaus tomo 4.tractatu 21.diſputatione vnica puncto 18.numero 4.ait. Ex hac præſũpta facultate credo ſæpiꝰ Sacerdotes ſimplices excuſari ne peccent adminiſtrando Euchariſtiæ ſacramentum,cum ſacrum faciunt.Eſt enim ſatis receptum perere fideles à Sacerdote celebrante,quicumque ſit, vt formulam ad communicandum apponat,qua poſita,& conſecrata,Sacerdos miniſtrat abſque vllo ſcrupulo,aut examine, an communicantis Parrochus conſentiat; credit enim ex recepta conſuetudine conſenturum,quoties communio,non ex obligatione,ſed ex deuotione fit. Hæc ibi. Et Raphael Auerſa quæſtione 10,ſectione 4. ait.Frequenti tamen vſu introductum eſt, vt in Eccleſijs in quibus ſanctiſsima Euchariſtia aſſeruantur,contentiant Parrochi paſſim ab alijs Sacerdotibus hoc Sacramentũ poſtulantibus miniſtrari.

5 Sunt etiam,qui dicant omnes in vniuerſum Sacerdotes habere iuriſdictionem delegatam ad communicandum omnem fidelem,etiam ſi quotidie petat, exceptis tribus communionibus,Paſchali, & Viatici,& ex formulis præconſecratis, & in Sacrario repoſitis. Ita Petrus Vincentius de Marçilla in Additionibus ad memoriale pro quotidiana communione capite 22.Ludouicus Beja in reſpõſ.caſuum parte 4.caſu 14. Fauetque Barboſa in Remiſſionibus ad Tridentinum ſeſſ.22.capite 6.Ioannes Sanchez in Selectis diſputatione 29. numero quarto, referens Petrum de Sancto Bonauentura *en las jornadas de el alma* folio 240. aliàs 242.

Probant, quia Concilium Tridentinum optat vt in singulis Missis fideles adstantes cõmunicent. At non possunt communicare, quin Sacerdotes sacrum facientes Eucharistiam illis ministrent: ergo optat, quod Sacerdotes ministrent: Ergo Sacerdotes celebrantes ex voluntate Cõcilij Eucharistiam ministrant: atque adeò ex iurisdictione ab Ecclesia accepta. Probant etiam ex hymno Festi Corporis Christi; illis verbis: *Solis Præsbyteris, quibus sic congruit vt sumant, & dent cæteris*: Ergo quilibet Sacerdos sumens, & alijs donare poterit.

6 Quod hæc sententia supponit de quotidiana Communione omnibus indifferẽter consulenda, reijciunt Authores relati q.80.dub.13. Quoad præsens optimè impugnat Castrus Palaus parte quarta tractatu 21.disp.vnica puncto 18.num.3. ita dicens. Cæterum prædicta ratio non vrget, vt contra communem sententiam proceda mus; siquidem ex ea manifeste infertur triplicem illam communionem excipiendã non esse. Nam Concilium, Hymnusq; Ecclesiæ non distinguit, an Communio fieri debeat ex præconsecratis; an ex ijs, quæ in illo Sacrificio consecrantur. Aperireautẽ Sacrarium ob rationabilem causam, non videtur peccari mortalis damnandum, si ex alia parte Sacramenti administratio licet.

Adde, si ex eo, quod Sacerdotes instituti sunt *vt sumant, & dent cæteris*, infert Marçilla posse extra Viaticum quibuslibet Eucharistiam concedere; quare non poterunt infirmis, quibus hoc sacramentum magis est necessarium? Deinde, si Ecclesia medio Tridentino concedit omnibus Sacerdotibus quicunque sint, administrare posse Eucharistiam cuicumque fideli, excepta illa triplici communione; quomodo viget excommunicatio lata, & reseruata, in *Clementina, Religiosi, de Priuilegijs*; aduersus Religiosos, qui sine licentia Pastoris, Clericis, aut Laicis sacramentum Eucharistiæ ministrare præsumpserint. Hęc enim excommunicatio per Concilium Tridentinum abrogata esset (Potius Glossa ex illo Textu colligit, *quod quilibet teneatur recipere sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis, & alia sacramenta à suo proprio Sacerdote.*) Denique priuilegia, tum Religiosis, tum alijs secularibus concessa administrandi Eucharistiã, superfluerẽt. Qua propter affirmandum est in prædicto loco Concilij nullam iurisdictionem Sacerdotibus pro huius sacramenti administratione concedi. Ad argumentum dicimus Concilium optare, vt omnes fideles ad communionem singulis diebus faciendam se disponant: a quo autẽ Sacerdote Communio accipienda sit, non definit. Christus autem Sacerdotes instituit, vt sumant, & dent cæteris, cæteris inquam, quorum pascendorum cura sibi commissa est. Hæc ibi.

7 Quod valide confirmatur ex Sãcto Leone Papa epistola Decretali ad Theodorum Episcopum Foroiulien sem, 91. aliàs 89. cap. 2. dicente. *Mediator Dei, & hominum homo Christus Iesvs, hãc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, vt & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent; & eosdem salubri satisfactione purgatos; ad communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent.* Refertur in cap. *Multiplex* 49. *de Pœnitentia dist.* 1. Si enim in his laici non dependerent à Sacerdotibus, *pro nihilo essent datæ claues Ecclesiæ Sacerdotibus*, vt ibi notat Glossa ver. *Admitterent.* Ergo sicut requiritur iurisdictio pro administrando sacramento Pœnitentiæ, ita requiritur pro licita administratione Eucharistiæ. Cũ hoc discrimine, quod pro administratione Pœnitẽtiæ, requiritur approbatio Ordinarij in Cõc. Trident. Sess. 23. c. 15. de reformatione: non vero exigitur pro administranda Eucharistia, vt notãt Suarez illa sect. 3. §. *Duo vero*, Coninch, & Vazquez, quos refert, & sequitur Palaus puncto 18. num. 6. quia lex grauans Sacerdotes extendi non debet ex vno casu ad alium. Præcipuè, cum vtriusque non sit eadem ratio: quia in sacramento Pœnitentiæ requiritur scientia, qua distinguantur peccata, requiritur specialis probitas ministri propter specialem familiaritatem cũ pœnitentibus: semel autem hostia consecrata, eam ministrare, has difficultates nõ habet. Vnde praxi receptũ est, quod simplices Sacerdotes ab Ordinario nõ approbati, ex expressa, vel tacita licentia Parochi Eucharistiam ministrant. De quo latè Vazquez disput. 219. cap. 5. n. 56.

8 Addit Suarez, quod per hoc quod cõcedatur alicui facultas administrãdi sacramentum Pœnitentiæ, non ideò est cõcessa facultas administrãdi Eucharistiã: quia hi actus sunt diuersi, & separabiles, & similiter potestas ad vtrũq; requisita. Ergo cõcessa vna facultate, nõ necessario cõceditur altera, neq; è cõtrario, ex vi, & proprietate verborũ. Quod etiã notat Garcia trac. 3. diffic. 7. dub. 3. nu. 7. & alij, quos sequuntur Nuño q. 82. art. 3.

art. 3. diffic. 1. §. *Mihi tamen*. Barnabas Gallego in Bulla Cruciatæ cap. 4. dub. 34.

9 Sed circa hoc est difficultas, an in Bulla Cruciatæ concedatur vt eam habentes possint sine licentia Parrochi à quolibet communionem non paschalem recipere?

Latè affirmat Vazquez disp. 219. toto capite 5. Petrus Ochagauia trac. 3. de ministro Euchar. q. 4. num. 10. Diana parte 1. tract. 81. resol. 20. dicit *probabilissimam, & tutam in praxi*. Quod etiam docet 4. p. tractatu 4. resol. 81. initio, & in fine, vbi solum Vazquez, & Ochagauia citat pro hac sententia. Vnde ipsum non attendit Leander, cum dicit Dianam pro hac sententia citare Tannerum, Auilam, & Trullẽch; cum eos non citet pro hac sententia; sed pro opposita, quam reuera tenent. Hanc sequitur Castrus Palaus tomo 4. tractatu 21. pũcto 18. num. 4. in fine, & tract. 25. puncto 6. num. 15. male pro se referens Suarez, cum oppositam ex professo doceat. Fauet Lezana tomo 3. verbo Eucharistia nu. 111. in fine. Tãdemque Diana parte 9. tract. 1. resol. 9. dicit hanc sententiam *probabilitate non carere*; quamuis Nuño isto art. 3. vocauerit *improbabilem*: & quod sententia negatiua est *probabilior, & consuleuda*. Nuño tamen nec hic, nec in fine tomi secundi, vbi de Bulla Cruciatæ, de hoc puncto agit.

10 Negatiua sententia mihi est moraliter certa. Primo, quia est omnium aliorum communis, vt latè probant Trullẽch lib. 1. in Bullam §. 3. dub. 8. num. 4. Gallego de Vera cap. 4. dub. 34. citans vndecim Authores. Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 7. dub. 3. n. 25. Leander tractatu 7. disp. 4. quæstione 6. Suarez disp. 72. sect. 2. §. *Adauertamen* in fine. Secundo, quia vt probat Lugo disputatione 18. sect. 2. nu. 45. aliud est concedere alicui, vt possit recipere Sacramenta; aliud vero quod possit recipere à quolibet ministro: nam illud prius pertinet ad solam substantiam: hoc posterius ad quandam circunstantiam: non conceduntur autem omnes circunstantiæ, cui conceditur substantia: alioquin in illa Clausula Bullæ concessa esset facultas recipiendi sacramenta in quolibet loco, qualibet hora diei, & alia similia. Cum ergo concessio sit solum recipiendi sacramenta, & nihil ibi dicatur de ministro, debet intelligi, prout de iure, scilicet, à debito ministro, sicut intelligitur debito tempore, debito loco, &c.

11 Tertio, quia in simili ex eodem tenore, & contextu Bullæ, dximus cap. 6. Theologiæ Moralis q. 4. §. 2. esse improbabile, quod in Bulla concedatur facultas celebrandi, vel faciendi celebrare in Oratorio priuato; sed solum facultas id faciendi tempore interdicti, supposita aliunde facultate debita ad illud Oratorium. Ergo pariter de facultate recipiendi Eucharistiã, non est facultas quod recipiat à quolibet; sed quod supposito legitimo ministro, possit recipere tempore interdicti, seu eo non obstante. Quod intelligitur *saluo iure Parochi*; quia sine eius licentia non potest satisfieri præcepto communionis Paschalis. Et propter hoc in concessione Bullæ excipitur cõmunio Paschæ. Et sic soluuntur argumenta.

§. II.

Vtrum Religiosi possint Eucharistiam ministrare?

20 ATento iure communi, non possunt. Imò in Clementina *Religiosi, de Priuilegijs*, est excommunicatio Papæ reseruata contra Religiosos, qui sine facultate Pastorum Clericis, vel sæcularibus Eucharistiam administrant. De qua agunt Cajetanus verbo Excommunicatio cap. 64. Syluester verbo eodem 7. excomm. 14. Nauarrus cap. 27. num. 102. Suarez hic disputatione 72. sectione secunda, §. *Sed inquires*. Bonacina tomo tertio de Censuris in particulari disputatione secunda quæstione quarta puncto quinto à numero primo, vsque ad 12. Barbosa refert alios in Collect. ad dictum cap. & Hieronymus Garcia tractatu 3. diffic. 7. dub. 3. à num. 4. vsque ad 9. Sed quia iam ex specialibus priuilegijs possunt; nulla est necessitas dictam Clementinam exponendi.

13 Vt notat Ioannes à Cruce in Epitome libro secundo capite quinto dubio tertio conclusione tertia. Religiosi ex priuilegio possunt vbique, saltim extra tempus Paschæ, Eucharistiã fidelibus ministrare; quia Nicolaus Quintus Bulla 2. & Sixtus Quartus Bulla vndecima concesserunt Minoribus, vt quorum confessiones audirent, eisdem Eucharistiam ministrẽt in omni tempore, excepto die Paschatis. Affert quoque ibi post Emanuelem Rodriguez tomo primo quæst. 56. articulo tertio,

concessionem Leonis Decimi, & Iulij Secundi; sed quia fuerunt Viuæ vocis oracula; non reuocata; ideò referre non oportet. Notat etiam Castrus Palaus tract. 21. puncto 19. num. 1. quod Paulus Tertius in Bulla Societati concessa, anno 1545. quæ incipit: *Cum inter cunctas*: concedit omnib⁹ Religiosis Societatis facultatē post Missas, seu ante illarum celebrationem; aut alias Christi fidelibus Eucharistiam, & alia Ecclesiastica sacramenta sine alicuius præiudicio ministrandi, Diœcesanorum locorum, Rectorum Parrochialium, & aliarum Ecclesiarum, aut quorumlibet aliorum minimè requisita licentia. Et idem Paulus Tertius in alia Bulla Anno 1549. id ipsum clarioribus verbis explicuit. *Omnibus Christi fidelibus* (inquit) *quocumque anni tempore, præter quam in festo Paschatis resurrectionis Dominicæ, mortis articulo, nisi necessitas vrgeret, Parrochialium Ecclesiarum rectorum licētia minime requisita, ministrare libere, & licite valeant.* Ex quibus priuilegijs manifestè constat Religiosos Societatis Iesu, reliquosque Mendicates, imò & non Mendicantes, qui in priuilegijs Mēdicantium communicant, Eucharistiam ministrare posse toto anni tempore, excepto Resurrectionis die, & mortis articulo, & prohibitione Prælati interueniente. Hęc ibi. Extat ad idem Cōstitutio 38. Pij Quinti.

14 Imò Emanuel Rodriguez tomo 1. q. 56. art. 3. §. *Quantum ad secundum.* Hieronymus Sorbo in Compendio Priuil. verbo Communicare. Vega 4. p. casu 4. Ioannes à Cruce lib. 2. cap. 5. dub. 4. conc. 3. Probabileque iudicat Diana parte 2. tract. 14. resol. 73. & sub dubio relinquunt Lugo disput. 18. sum. 49. Et Pasqualigus disp. 108. sect. 10. num. 46. dicit, quod hoc totum dependet ex priuilegio, quod si reuera extat, nulla adest difficultas. Amplectuntur tamē Ludouicus a S. Ioanne art. 3. dub. 3. Bartholomæus a S. Fausto lib. 2. de Euchar. q. 280. Stephanus Bauny tract. 5. q. 19. & alij dicunt, licere Religiosis ministrare fidelibus in suis Ecclesijs Eucharistiam in Paschate, etiam ad implēdum Ecclesiæ præceptum. Quia ita concessit Patribus S. Hieronymi Conuentus de Guadalupe Nicolaus Quintus, & Iulius Secundus, vt habetur in Compendio illius Ordinis §. 2. & 6. Quinimò retantur Authores prædicti hanc concessionem specialem extensam fuisse ad omnia monasteria illius Ordinis per Pium Quartum, & Pium Quintum: tametsi in illis non procedat ea ratio, quæ Pontificem mouit ad primam priuilegij concessionem: de quo Rodriguez articulo 9. & alij.

15 Merito tamen alij Theologi hoc reijciunt vt incredibile, & improbabile. In primis Diana parte sexta tractatu 7. resol. 58. affert epistolam Cardinalis Verospij, ex mandato Sanctissimi, & consultatione Congregationis ad Cardinalem Boncōpanum, Archiepiscopum Neapolitanum, vbi dicitur. *Sanctitas sua iussit Eminentia suæ significandum, vt sub pœna suspensionis à diuinis, & alijs sibi bene visis id prohibeat præfatis Religiosis; manentque ipsos laicos Sacramentum Eucharistiæ, vt supra, de manu proprij Parrochi teneri suscipere, ne Ecclesiæ præcepto satisfaciant, &c. Die 20. Martij 1638.*

Idemque declararum fuisse à Sacra Congregatione Concilij, refert Barbosa in Collectanea Bullarij verbo *Eucharistia* dicens. *Eucharistiæ sacramentum non possunt fratres administrare populo, stante, quod in priuilegio Eugenij Quarti hoc eis interdicitur expresse pro illa die. Sacra Congregatio Concilij, Secundæ Martij 1619.*

16 Tertio probatur Doctorum authoritate: nā Nuño q. 83. articulo quarto conclusione 5. Suarez tomo quarto de Relig. tractatu 10. lib. 9. capite 3. Portel in dubijs Regul. verbo Sacramentorum administratio num. 5. Villalobos parte prima tractatu 7. dubio 47. numero quarto, & alij omnino negant: licet non vna via probant. Auersa quæstione 10. sectione 4. §. *Excipitur autem* probat, quia vius ipse demonstrat non extare tale priuilegium; quia in praxi compelluntur fideles vt in propria Parrochia communicent in Paschate; nec satisfacerent præcepto annuę communionis: quia in cap. *Omnis*, vbi hoc præceptum determinatum est ad communionem Paschalem, expresse iubetur sumi à proprio Sacerdote. Vnde Regulares non solum grauiter peccarent ministrando; sed incurrerent dictam excommunicationem.

17 Castrus Palaus puncto 19. numero 5. probat, quia verisimile non est extensionem factam à Pio Quarto, & Quinto admissam esse a Religiosis S. Hieronymi; siquidem ea numquam vsi sunt; & multo minus admissam esse à Religiosis aliorum ordinum. Et de sua Religione dicit esse manifestū. Tum ex Constit. 7. p. c. 4. §. 5. in declaratione. Tum ex Compendio Priuil. verbo Eucha. §. 2. Tū ex Bullis Pauli Tertij relatis, quibus omnibus communio Paschatis excipitur: quæ excepta non esset, si prædictum Priuilegium admissum est, eoque possent vti. Priuilegium autem vt vim habeat, acceptationē illius requirit, vt dixerat de legibus disp. 4. punc. 3. §. 2. Videatur etiam Miranda to. 1. q. 42. ar. 2. cōc. 2. fine.

18 Præterea Lugo disputatione 18. sect. 2. nu. 49. sic ait. Verum circa illud priuilegium duplex dubium occurrit: primū est, quia omnes prædicti Authores, qui illud referunt, dicunt concessum esse à Nicolao Quinto, anno 1458. Quod constat esse manifeste falsum, cum illo anno esset Papa Pius Secundus, qui successit Calixto tertio, qui Nicolao Quinto successerat Anno 1455. Secundum dubium est; quia si illud fuisset per Bullam concessum; cur idem Emanuel Rodriguez in Bullario Regulariū, vbi alias Bullas eiusdem Papæ congessit; illius Bullæ non meminit? Si autem fuit solum Viuæ vocis oraculo concessum, reuocatum censebitur per reuocationem generalem SS. D. N. Vrbani 8. Qui omnia eiusmodi priuilegia viuæ vocis oraculis concessa vocauit. Cæterū, si inueniatur per Bullam, vel Breue aliquod concessum, non video, cur non habeat adhuc suum vigorem. Hæc Lugo.

19 Cui occurrit Hieronymus Garcia Ordinis S. Hieronymi in Summa tract. 3. diffic. 7. dubio 3. num. 16. dicens Bullam originalem extare in Conuentu S. Mariæ de Guadalupe, & ipsius habuisse duo transumpta authentica: & mendum irrepsisse, & legendum esse. *Datum Assisij Anno 1451. Kalendis Octobris Pōtificatus nostri Anno 4.* Et cum Nicolaus Quintus, iuxta Baronium, & Coriolanum, electus fuerit 6. Martij Anni 1447. omnia conuenāt. Cum autem Bulla solum extet in duobus Conuentibus S. Hieronymi, non mirum, quod Rodriguez ad manum non habuerit, vt posset integram referre.

20 Adhuc tamen Hieronymus Garcia censet priorem sententiam *improbabilem*. Quia ex proœmio colligitur intelligentia legis, vt diximus cap. 3. Mor. q. 4. num. 27. & latè Barbosa axiomate 192. num. 2. & Gonçalez ad Regulam 8. Cancellariæ, §. 7. Proœm. num. 122. Vnde illud Isaonis, quod *sicut corpus ab anima, ita dispositio à proœmiali ratione regulatur*, adaptat Menoch. de Præs. lib. 6. præsump. 2. num. 3. ad Bullas Pontificias. In proœmio Bullæ Nicolai 5. dicitur. *Cum autem, sicut eadem pertitio subinsgebat, quam plures peregrini, & viatores, præsertim de remotis partibus, ad dictum Monasterium confluant, qui huiusmodi licentiam à suis Parrochialibus Præsbyteris nō obtinuerunt: Nos propterea, ne contra præceptum Ecclesiæ eis prædictum Sacramentum denegetur, vestris in hac parte supplicationibus inclinati; sacramentū huiusmodi quibuscumque personis ad eidem Monasterium confluentibus, etiam in præfato Festo* (Paschæ, quod exceperat Eugenius Quartus) *ministrare libere, & licite valeatis, concedimus; Diœcesani loci, & cuiuslibet alterius licentia desuper nullatenus requisita, &c.* Ex quo patet concessionem fuisse pro aduenis, & peregrinis; vnde sine fundamento extenditur ad alios certum habentes domicilium. Quamvis autem per alia priuilegia hoc liceret, non est inconueniens ad maiorem firmitatem concedere de nouo iam antea cōcessum: nec constat quod alia priuilegia essent tam vniuersalia, & exprimēdo diē Paschatis.

21 Tria etiam Viuæ vocis oracula, quæ circa hoc refert Garcia de Toleto collector Priuilegiorum S. Hieronymi, late explicat Hieronymus Garcia à n. 20. vsque ad 22. Sed quia reuocata sunt, in eis non est immorandum. Adhuc autē si vigerent ibi, bene admonet num. 22. non posse extendi ad alios Conuentus, nec ad alias Religiones; quia tempore illius concessionis Conuentus ille erat Ecclesia Parrochialis: vnde adhuc in Paschate sęcularibus ministrabāt Religiosi sacramēta: sicut modo nos ministramus in Conuentu S. Mariæ de Nieua, & in multis alijs, quia Religiosi sūt Parrochi. Ex quo nullatenus infertur, quod Religiosi nō Parrochi possint in Paschate Eucharistiā sęcularibus ministrare sine licentia Parrochorum. Supposita exceptione, eius tenus est exponendus.

§. III.

Exceptio Paschatis, & Viatici.

22 NAuarrus in Manuali c. 21. n. 52. ait Et quānis ob aliqua, quibus id̄ videri posit hanc exceptionē dici Paschatis Resurrectionis, intelligēdam esse de omni Cōmunione, qua huic præcepto satisfit; nobis tamen intelligenda videtur de sola communione die Paschæ, siue fiat ad satisfaciendum præcepto, siue nō: quia prædictus Leo Papa Decimus satis id declarat in prædicta concessione, attentis verbis, quæ addit similia Nicolai Quinti cōcessioni 149. in Monumentis

mentis Ord.Min.secundo impressis. Hæc ibi.Quem sequuntur Azor tomo 1.lib.7. capite vltimo quæstione 7.Granados Contro.6.de Eucharist.tract.12. disputatione secunda numero 3.& 4.cum Saa,& Henriquez,quos refert Bauny tractatu 5.quæstione 9.Gauantus in Enchirid.Episcoporum verbo Euchar.num.23.refert duas Declarationes Cardinalium his verbis. *Qui satisfecit in Paschate in Parrochiali; non tamen potest in ipso die Paschatis Eucharistiam sumere in Ecclesia Regularium non habentium curã animarum. Congregatio Concilij 23. Ianuarij 1586.& 14.Martij 1615.* Propter has declarationes dicit Lezana tomo primo capite 21.nu.8.*caute procedendum.* Aliam declarationem Anni 1580.refert Sylvius tertia parte quæst.80.artic.11.quæst.1.Tenet que Trullench tomo primo in Decalogum lib 3.capite 5.dub.2.num.8.& in exp.Cruciatæ lib.1.§.3.dub.7.num.8.& Pasqualigus disputatione 108.sect.10.num.45.Probant ex tenore priuilegiorum.Et quia exceptio fit in eum finem vt Pastores ea die recognoscant oues tuas.

23 Cæterum Suarez disp.72.sectione 2.§. *Censeo igitur,* docet mentẽ Pontificum fuisse excipere communionem Paschalem,non materialiter (vt sic dicam) id est,quæ fit in ipso primo die Paschatis;sed formaliter prout est præcepta a lege: quia exceptio respicit præceptum annuæ communionis,vt in sua vi maneat : vnde sicut impletur præceptũ intra quindecim dies, iuxta concessionem Pontificum; ita excipitur sola communio qua impletur præceptum,siue primo die,siue alio;&si præceptum iam impletum est hebdomada precedente,vel alijs diebus est implendũ; die Paschæ possunt Religiosi iuxta sua priuilegia Eucharistiam ministrare; quia in exceptione non est attendẽdus materialis sonus verborum,sed sensus,& intentio Pontificis.Idem docet Suarez tomo quarto de Relig.tractatu lib.9.capite 3.nu.7.Vazquez disp.219.capite 4.Nuño hic articulo 3.§. *Alter difficultas.* Imò Hieronymus Garcia in Summa tract. 3. diffic.4. dub.4. puncto 4.num.35. refert viginti Doctores pro ista sententia,quam sequitur: & reuera est multorum aliorum communis. Imò ipse Lezana tomo 2.verbo Eucharistia numero 2.in hanc sententiam inclinat. Tandemque ait.Ad minus tamen consuetudini legitimæ standum est in casibus prædictis. Et in regnis vtriusque Castellæ vidi sæpissimè hanc sententiam frequentissimè absque vllo scrupulo à Religiosis practicari.Consuetudinemque esse vniuersalem in tota Europa, colligit late Garcia à n.36.vsque 39.

24 Refert Gauantus in Manuali Episcoporum verbo Eucharistia num. 24. hanc declarationem Congreg.Conc. *Famuli sæculares in Monasterijs degentes ad Parrochialem in Paschate debent communicare. Congregatio eadem 20. Februarij* 1576. Quod Lezana parte 3.verbo Eucharistia num.8. dicit intelligi posse de famulis Regularium non habentium priuilegium quoad hoc: Cæterum idem Lezana tom.2.cap.16.numero 15.probat familiares Regularium, qui actu illis inseruiunt,& intra septa ; ac domos resident,posse a Religiosis sacramẽta accipere. Sic enim concesserunt Alexander Quartus Carmelitis,vt dixerat num.3. Clemens Quartus Minoribus, vt ibi nu.7. Sixtus Quartus Carmelitis num.9. Martinus Quintus Benedictinis.num.8. & Leo Decimus Minimis, qui explicuit etiã Paschatis tempore posse eis Eucharistiam, & alia sacramenta ministrare.Est etiam id cõforme iuri communi in Clem. *Religiosi, de Priuil.*§.fin.vbi dicitur. *Sane Religiosis illis, quibus est ab Apostolica Sede concessum, vt familiaribus suis domesticis,aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus , Sacramenta possint Ecclesiastica ministrare,nullum ex præmissis volumus quoad hoc præiudicium generari.* Rodriguez tomo 2.quæst.67. artic.1.Peirinis tom.1.in Const.Iulij Secundi,§.15.num. 1.Portel verbo famuli num.1.& pro Prædicatoribus est Bulla 33.Sixti 4. vt notat Ioannes à Cruce lib.2.capite 5.dub.4.concluſ.1.

25 Ad idem pertinet concessio Pij Quinti in Bulla 31.tom.2.in Bullario Cherubini, incipit, *Ad Immarcescibilem,* anno 1567.§.17.concedit Patribus Congregationis Clericorum Regularium Theatinorum,authoritatem administrandi sacramẽta *etiam mercenarijs,ac famulis,operarijs, & seruis eorundem Congregationis, ac quibuscunque hospitibus,etiam secularibus,& extraneis,quos in locis,vel habitationibus Cõgregationis huiusmodi tunc reperiri contigerit,etiam in mortis articulo,& quoties de illo dubitari contigerit,etiam Diœcesan.locorum,& Sacerdotum Curatorum quorumcumque,& c.aut aliorum quorũcũque licentia minimè petita,nec obtenta, & c.* Videatur Diana p.5.trac.3.res.52.& Lezana verbo Euchar.n.9.& 10.

Quan-

26 Quantum ad vagos, & peregrinos,præter priuilegium relatum num. 20.multi Theologi docent,quod quia firmum domicilium non habent vbi commorentur,possunt Religiosi eis Eucharistiam ministrare tempore Paschali: quia Parrochis,vtpotè non fixis,& stabilibus, nulla videtur irrogari iniuria, si illis inconsultis Eucharistiam Religiosi vagis,& peregrinis ministrent.Ita docet Thomas Sanchez lib.3.de Matrim.disp.23.num.17. Palaus hic puncto 19.num.7.Diana parte 3.tractatu 2.resol.12.Auersa q.10.sect.4.Fagundez,Bordonus,& Portel, & Tamburinꝰ, quos refert,& sequitur Pasqualigus disput. 108.sect.10.num.47.& in hoc conuenire fere Doctores,ait Lugo disp.18. num.50. Contra Peregrinum in Compendio Priuileg.Cler.Regul.parte 2.ver.*Communicare.*§.2.

27 In prædictis concessionibus etiam excipitur Viaticum; & ideò multi Canonistę,& aliqui Theologi,quos refert,& sequitur Sylvester verbo Excommunicatio 7.num.32.dicunt,quod etiam si desit alius Sacerdos,qui ministret,non possunt Religiosi ministrare Viaticum: quia Eucharistia non est necessitatis.Sequitur Nauarrus cap.21.num.52.propter prohibitionẽ Clementinæ *Religiosi,* de Priuilegijs.

38 Rectè tamen Soto in 4.dist. 23.q. 2.art.1.§.*Vtrum vero,* ait. At vero profecto non oportet cum tanto rigore Clementinas illas intelligere:nam sic sunt ad arcendam audaciam Religiosorum scriptæ, vt tamen non fuerit Pontificis intentio in detrimentum Christiani populi illas edere. Et ideò vbi clarè præsumitur ratihabitio Plebani: nempè vbi quis iam iam animã expirat,& copia proprij Sacerdotis haberi non potest,profecto posset,& deberet quicumque alius Sacerdos,etiam Religiosus,infirmum inungere:nam licet non sit sacramentum necessitatis, sæpè posset contingere,vt per illud homo fieret ex attrito contritus.Quare tunc ratihabitio Plebani certo præsumeretur.Imò quamuis nõ præsumeretur , non censetur Ecclesia illo articulo infirmum eo beneficio defraudare. Vnde Caietanus verbo Excommunicatio capite 64.ait Religiosos non incurrere sẽtentiam illarum Clemẽtinarum, si sub spe ratihabitionis sacramenta administrent. Hæc Soto iam communiter receptus.

29 Addit Lugo disputatione 18. sectione 2.numero 53.quod tolent Pontifices ad maiorem claritatem,quando excipiunt Viaticum in priuilegijs,declarare exceptionem illam non intelligi eo casu, quãdo propter absentiam Parrochi, vel similem causam esset necessitas, prout Paulus Tertius declarauit in facultate data Societati.

§. IV.

De communione in Oratorijs,& intra Clausuram.

30 EX dictis infert Suarez tomo 4.de Relig.lib.9.capite 3. & Rodriguez tomo 1.quæstione 56.artic.3.§.*Circa quas.* Et latè Portel tomo 2.parte 3.casu 39.per totum,& alij) frequenter,posse Religiosos administrare Eucharistiam in Oratorijs priuatis,& etiam infirmis deuotionis causa:quia sola ministratio Eucharistiæ per modum Viatici est reseruata Parochis; & ex alia parte Religiosi habent priuilegium ministrandi Eucharistiam indifferẽter absque vlla limitatione in omni loco in quo ministrari potest.Diana parte 4.tractatu 4.resolutione 14. Licet aliter sentiat Hieronymus Garcia tractatu 3. difficultate 7. dub.3.à numero 11. vsque ad 14.

31 Imò Pasqualigus disputatione 108.sect.one 12.num.55.docet Episcopos non posse prohibere Regulares ne ministrent Eucharistiam in priuatis Oratorijs. Neque enim quoad hoc ipsis suffragatur decretum Concilij Tridentini Sess. 22.in Decreto de obseru.& vitandis in celebratione Missæ,quia dat solum facultatẽ Episcopis ne patiantur celebrari in priuatis domibus. Vnde quando Oratoria sũt iam erecta authoritate Pontificia,extinguitur commissio, & subintrant priuilegia ad ea omnia quæ veniunt in consequentiam ad celebrationem:quia si est locus aptus celebrationi,est etiã aptus ministrationi Eucharistiæ.Tum quia aliud est celebrare, aliud ministrare Eucharistiam;& à diuersis non fit illatio. Tum quia priuilegium Pij Quinti est concessum post Concilium Tridentinum,&c. Idem tenet Portel in Resp. parte tertia casu 39.& fauet Diana quarta parte tractatu 4.resolutione 14.

ex priuilegio Pauli Quarti concesso Minoribus in Bulla, quam refert Rodriguez, & est ordine 3. Inquit tamen Lezana tom.3. verbo Eucharistia n. 11. quia priuilegium hoc clarum nō est (vt intuenti illud, & proœmium Bullæ patebit.) Sicut nec alia quę affert ipse Rodriguez to.1.q.56.art.3. Ideò merito relatus Diana consulit Regularibus non vti illo sine consensu Episcoporū: quia ex Tridentini prohibitione consequenter videtur etiam posse illis prohiberi ne Eucharistiam administrent. Nouarinus in Lucerna Regul. verbo Eucharist. n. 9. & 10.

32 Circa administrationem Eucharistiæ infirmis Monialibus, Thomas Sanchez lib.6. in Decalogum cap.16.n.45. sic ait. Quod si petas, quoties Confessarius, aut ministraturus Eucharistiam ingredi possit? Respondeo, non solum id fas esse, quando morbi periculum ad cōfessionem obligat, sed etiam in ipso morbi initio, vt constat ex cap. *Cum infirmitate, de Pœnitentia, & remiss.* & ex motu proprio Pij Quinti, &c. Imò id licitum quoque credo quoties ex regulæ suæ præscripto Moniales solent cōfiteri. Quod bene docet Manuel tom.1.q.47.art.4. Additque idem dicendum, quoties infirma dixerit se sacramento Pœnitentiæ indigere. Et placet, nec stricte hanc indigentiam sumendam existimo; sed quando ad veram, & propriam consolationem confiteri desiderat, quia iustum est tristitiā infirmæ tā salutari medicina lenari. Idem etiam credo, quoties iuxta laudabilem monasterij vsum solent Moniales confiteri, Eucharistiamque recipere, vel infirma solita est his sacramentis vti; quia rationi consonum est, infirmas hoc solatio non destitui. Hæc ibi. Et Miranda de Monial quæst.2. art.17. Portel verbo Clausura nu.9. Quintanaduenas Sing.3. de Euchar. num.6. Videatur Bonacina quæst.4. de clausura puncto 4. Gibelinus de Clautura cap.7. consec. 2. Hieronymus Garcia in Polit. Regul. tractatu 17. difficultate prima dubio 17. numero 5.

33 Quoad vltimum autem, dissentit, & merito Pasqualigus disp.108. sectione 17. num.76. dicens. sed hoc non ita facilè admitterem: quia Concilium Tridentinum sess.25. de Regularibus cap.5. præscribit, quod licentia ingrediendi septa Monialium debet solum concedi in casib⁹ necessarijs. Et licet per casus necessarios intelligat etiam casus magnæ vtilitatis; & necessarios, non absolutè, sed ad bene esse, vt praxis declarat, & notat Fulchus libro 2. de Visit. capite 18. num.26. Attamen quotidianus ingressus pro ministranda Eucharistia, neque videtur necessarius ad bene esse; quia licet Monialis esset solita quotidie sumere; quia tamen infirma opprimitur morbo, & vacare debet curæ corporali: ideò plus distrahitur, & minus vacare potest spirituali cōmercio cum Deo; atque adeò minus congrua videtur quotidiana sumptio Eucharistiæ. Exciperem tamen casum, in quo Monialis tali spiritu, & deuotione ferueret, vt notabiliter angeretur, si illa refectione spirituali priuaretur. Raro tamen casus contingere potest. Hæc ibi.

DVBIVM. V.

Vtrùm Sacerdos consecrans teneatur sumere hoc sacramentum?

§. I.

Tenetur sub vtraque specie sumere?

1 REspondetur cum Diuo Thoma articulo quarto, & omnibus Theologis, necesse esse, quod Sacerdos quotiescūque consecrat, sumat integre hoc sacramētum: quia Eucharistia, non solum est sacramentum, sed etiam sacrificium. Quicumque autem sacrificium offert, debet sacrificij fieri particeps, quia exterius sacrificiū, quod offertur, signum est interioris sacrificij, quo quis se ipsum offert Deo, vt Sanctus Augustinus dicit lib.10. de Ciuit. capite quinto. Vnde per hoc quod participat sacrificio, ostendit ad se sacrificium interius pertinere. Similiter etiam per hoc, quod sacrificium populo dispensat, ostendit se esse dispensatorem diuinorum, quorum ipse primo debet esse particeps, sicut S. Dionys. dicit cap.3. Eccles. hier. Et ideò ipse ante sumere debet, quando populo dispensat. Vnde & in Concilio Toletano 5. & habetur de Cōsecrat. dist.2. c. *Relatū* dicitur. *Modis omnibus tenēdum est, vt quotiescumque sacrificans corpus Christi, & sanguinem Domini nostri Iesu Christi in altari immolat; toties perceptionis corporis, & sanguinis Christi participem se præbeat.* Et ratio ibi assignatur. *Quale est sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?* Per hoc autem fit particeps, quod de sacrificio sumit, secundum illud 1. ad Corint. 10. *Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?* Et ideò ne cesse est, quod Sacerdos quotiescumque consecrat, sumat integre hoc sacramentum.

2 Obijcies rationes D. Thomæ non probare conclusionem, prout ab ipso proponitur, quod Sacerdos debeat sumere *integre*, imò videntur probare oppositum: siquidē populo solum dispensat sub specie corporis: vnde nec ipse tenetur nisi sub vna specie corporis sumere. Similiter vt ad se pertinere significet, satis est, quod sub vna specie totum, & integrum Christum sumat: Ergo non tenetur integre totum sumere.

3 Respondent Suarez, & Vazquez in commentario art.4. non esse mentem Diui Thomæ, necessarium esse Sacerdotem sumere totum, quod consecrat; sed sumere vtramque speciem: & hoc vocat *integre*: & hoc satis probatur supponendo vtramque speciem esse de essentia sacrificij, quia oportet Sacerdotē participare de eo, quod est essentiale in sacrificio. De quo infra. Modo aduerte solutionem hanc esse D. Thom. in 4. dist.12.q.3. artic.2.q.2. ad 3. dicentis, *quod perfectio sacramenti huius in vtroque consistit: & ideò Sacerdos celebrans, qui alterum tā tum sumeret, imperfectè sacramentum perageret: vnde reus sacrilegij secundum Canones iudicatur, de Cons. dist.2. cap. Comperimus.*

§. II.

Vtrùm possit partem suæ hostiæ dare?

4 SEd huius occasione quæsitum occurrit, vtrum celebrans possit partem hostiæ suæ diuidere, & dare communicaturo, ob solam deuotionem petenti?

Certum est, quod in casu necessitatis, ne aliquis sine Viatico decedat, potest celebrans dare partem hostiæ pro se consecratæ. Vnde D. Thomas in 4. dist.12.q.3. art. 2.q.2. ad 1. ait, *quod in tali casu non oportet, quod Sacerdos Communionem intermittat, sed potest dare infirmo petenti partem hostiæ consecratæ.* Et Paludanus in 4. dist.12.q.1. art.5. conc.2. num.26. ait. *Si autem infirmus communicandus tunc occurrat, hostiam consecratam sibi diuidat. Nam & olim propter hoc seruabatur vsque in finem Missæ pars tertia.* Cap. *Vti forme, de Consecr. dist.2.* Quod est conforme Rubricis Missalis titulo *de defectibus*, §.10. num.3. vbi de Sacerdote, qui infirmatur ad mortem, postquam consecrauit, antequam Missam finierit, dicitur. *Si autem non obierit, sed fuerit infirmus, adeò tamen vt possit communicare, & non adsit alia hostia consecrata, Sacerdos, qui Missam supplet, diuidat hostiam, & vnam partem præbeat infirmo, aliam ipse sumat.*

5 Addit Syluester verbo *Eucharistia* 2. q.10.con.7. *Et idem puto de qualibet rationabili causa, pura deuotione magna alicuius ad cōmunicandum.* Idem dicit verbo *Eucharistia* q.15.conc.1.fine. Suarez disp.85. sec.2. & Diana parte 10.trac.11.resol.70. & parte 2.tractatu 14.resolut.37. & parte 3. tractatu quarto resolutione 34. Castrus Palaus hic puncto 17.num 11. & multis relatis Hieronimus Garcia trac.3. diffic.1. dub. 5. puncto 5. num.23. dicens Doctorum cōmunem. Leander trac.7. disp.4.q.17. citās quindecim Authores; alios refert, & sequitur Auersa q.10. sec.5.§. Tertio: quia quo ad hoc nulla extat prohibitio: nec apparet aliqua indecentia, aut irreuerentia. Sicut etiam quando particulæ consecratæ non sufficiunt, licitum est aliquas diuidere ad cōmunicandum plures.

6 Negant tamen extra casum necessitatis posse Sacerdotem de hostia sua præbere partē alteri. Zanardus in Direc. trac. de Euchar. cap 9.q.15. Graffius in Decis. parte 1. lib.2. cap.38. num.31. Zambranus de casibus occur. temp. mortis cap.3. dub.6. nu.7. & Lezana tom.3. verbo *Eucharistia quoad Regulares*, n.22. sic ait. Posse Sacerdotem celebrātem dare partem suæ hostiæ alicui volenti communicare, non nulli approbant. Sed cum hoc sit contra vsum Ecclesiæ, & cæremonias Missalis, nullo modo admittēdum est; nisi in casu raro, in quo insignis aliqua persona cōmunicari vellet, nec esset alia Hostia, & scandalum non esset. Quo sē fu accipiendus Granadus in 3.p. Controu. 6. trac.13. disp.13. n.4. Merito ergo in Constitutione Synodali à Serenissimo Cardinali Infante edita 1622. id prohibitum est. Casu tamen, quod esset communicandus moribundus, nec alia Hostia esset, id fieri sine dubio posset, propter dicta in superioribꝰ. Granad. ibi n.3. Hæc Lezana.

7 Videturque conforme Rubricæ relatæ illo §.10.n.3. nam si Sacerdoti grauiter ægro-

ægrotanti, qui hostiam consecrauerat, & missam perficere non valet, Sacerdos, qui Missam inchoat, non debet ei dare partem hostiæ, nisi desit alia hostia consecrata; multo minus poterit dari laico extra necessitatis articulum. Licet necessitas non debeat sumi nimis stricte pro solo mortis articulo; sed cum grauis adest causa, iudicio viri prudentis, & hoc solum videntur admittere Sylvester, & Suarez, & Garcia, & quidã alij, qui solent pro prima sententia referri. Licet alij multi absque vlla limitatione id admittant.

8 Aduertit, post alios, Nuño art.4. Paf qualigus disp.108.sec.5.num.24. Sacerdotes, qui ordinantur, teneri de iure diuino sumere Eucharistiam; quia licet non sint necessarij ministri; sunt tamen sacrificantes; ac proinde tenentur ad participandum de sacrificio. Non est autem necesse, quod participent de ipso sub vtraque specie; quia sumptio vtriusque speciei non est necessaria ex vi sacrificationis, sed ex vi consumptionis; quia de ratione sacrificij est, quod integre consumatur: sufficit autem, si integre consumatur à principali ministro.

9 Notat etiam D. Thomas art.4.ad 3. quod si miraculose corpus Christi in Altari sub specie carnis appareat, aut sanguis sub specie sanguinis, non est sumendum. Dicit enim Hieronymus, seu Origenes hom.7. super Leuiticũ, refertur, *de Consecratione* dist. 2.cap. *De hac* quidem hostia, quæ Christi commemoratione mirabiliter fit, edere licet; de illa vero, quam Christus in ara Crucis obtulit, secundum se nulli edere licet. Nec propter hoc Sacerdos transgressor efficitur; quia ea, quæ miraculose fiunt, legibus non subduntur. *Consulendum tamen esset Sacerdoti, quod iterato corpus Domini cõsecraret, & sumeret.* Vbi Caietanus, & Soto dist.13. q.1.art.4.ad 3. notant ly *Consulendum*, quo insinuatur non esse præceptum vt illo casu consecratio iteretur, & sumptio: nam miraculum absoluit hominem à præcepto; sed tamẽ melius est vt iteretur. Videantur quæ diximus q.76.dub.16.in fine.

§. III.

Quo ritu debeat ministrari?

10 CIrca ritum ministrandi, notat Suarez disp.72.sec.4.§.3. quod perpauca esse videntur iuxta vsum Ecclesiæ necessaria, loquendo præcise de dispensatione sacramenti, quæ fieri potest ex præconsecratis: nam sufficit vt fiat in loco sacro, aut approbato ab Episcopo, & quod minister indutus saltem sit superpelliceo (ex cap. *Sane, de celebratione Missarum*) & stola, vt notat Turrecremata cap. *Ecclesiastica* dist.23.n.5. & Iacobꝰ de Graffis lib.2.cap.40. qui dicũt hæc esse necessaria sub præcisa obligatione. Præter hæc autem nihil aliud esse videtur in rigore, & ex graui præcepto necessarium: nam licet soleat accendi lumen, & præmitti generalis confessio, & aliquæ orationes, non videntur tamen hæc tam grauia, tamque rigorosa præcepta, vt, seclusо scãdalo, & contemptu, eorum omissio mortale peccatum esse videatur. Omnino tamen cauẽdum est, ne id fiat: est enim nonnulla irreuerentia, quia grauis culpa venialis excusari non potest; præsertim, si voluntarie, & ex sola animi remissione fiat, absque alia causa rationabili. Hæc Suarez, & alij, quos refert, & sequitur Diana parte 10.trac.16.resol.80. Vbi ad cap. *Sane*, respondet loqui, quando Eucharistia defertur ad infirmos: & tunc quia grauiter puniuntur transgressores, grauis culpa supponi videtur. Rituale quoque Romanum præcipit Eucharistiam deferri cum lumine.

11 Demum Posseuinus cap.5.q.52.n. 37. & Bonacina disp.4.q.6.puncto 1.n.10. & alij, quos refert, & sequitur Diana illa resol.80. notant Sacerdotem, qui propter chiragram, vel aliam infirmitatem non potest Eucharistiã indice, ac pollice ministrare, non posse licite illam alijs digitis conferre; licet enim tota manus sit consecrata; eõ suetudo fert vt sacramenta, quæ non sunt absolute necessaria, quoad realem receptionem, conferantur indice, ac pollice: nec ab vsu communi recedẽdum est. Et est maior decentia in eo. Concedunt tamen in extrema, vel grauissima necessitate posse quibuslibet digitis ministrari Eucharistiam.

12 Admittunt Venerus in Exam. Epist coporum lib.4.cap.46.n.43. & Gauantus in Enchir.ver.Pestis.n.7. & Leander trac. 7.disp.4.q.20. posse ministrum tẽpore pestis prebere sacramentũ infirmis, in cochlea ri argenteo, ad cautelam vitandi contagium.

Sed id ab alijs Auctoribus merito reijcitur, & in praxi receptum non est, vt testatur Diana parte 4.trac.4.resol.114.& 5.p. tractatu 3.resol.50. multos referens. Et Auersa q.10.sec.5.§.2. Concludens quod seruari debet consuetus ritus Ecclesiæ. Quia tamen consuetum est id, quod docet Diana resol.104. quod infirmo non valenti hostiã deglutire, potest ei dari hostia parua cum vino in cochleari: & parte 10.trac.16.resol.80. in fine, notat quod non debet Eucharistia imponi in iure, propter carnis pinguedinem in ipso admixtã, nisi quod vis aliud esset infirmo nociturum; sed in vino, vel aqua: quia hoc est consuetum, & sæpè infirmo necessarium; ideò ita practicandum sæpè diximus ex D. Thoma q.80.art.9. iuxtã Concilium Cartag. Vnde non bene arguit Leander ad alium casum non consuetum; nec à Concilio, & Theologis approbatum; nec tantæ necessitatis.

DVBIVM VI.

Vtrùm malus Sacerdos Eucharistiam consecrare possit;

§. I.

Potest valide, sed non licitè.

1 VT doctrinam generalem de sacramentis in genere, applicet D. Thomas ad ministrum Eucharistiæ, proponit D. Thomas quinque articulos à quinto vsque ad nonum; sed quia ex ibi dictis sunt faciles, & circa eos fere nullæ solent moueri ab Expositoribus dubitationes; ideo pro illis, qui sũmam Theologiæ D. Thomæ non habent, conclusiones responsiuas proponemus sequentibus assertionibus.

2 Dicò primo, Sacerdotes etiam si non sint iusti, sed peccatores, possunt Eucharistiam consecrare valide; quamuis illicite. Prior pars est certa secundum fidem diffinita in Concilio Constantiensi sess.8.& 15.& in Concilio Tridentino sess.7. Canone 12. de sacramentis in genere. De qua latè egimus q.64.dub.4.§.1. Probat D. Thomas hic art.4. ex cap. *Intra Catholicam* 2.q.5.& cap. *Vtrum sub figura, de Consecrat.* dist.2. vbi ex D. Augustino in libro de Corpore Domini, dicitur. *Intra Ecclesiam Catholicam, in mysterio Corporis, & sanguinis Domini, nihil à bonis actus, nihil à malo minus perficitur Sacerdotes quia non in merito consecrantis, sed in verbo perficitur Creatoris, & virtute Spiritus Sancti.* Et ratione congruentiæ diuinæ institutionis, quia Sacerdos consecrat hoc sacramentum non virtute propria, sed sicut minister Christi, in cuius persona consecrat hoc sacramentum. Non autem ex hoc ipso desinit aliquis minister esse Christi, quod est malus: habet enim Dominus bonos, & malos ministros, seu seruos: vnde & Mathæi 24. dicit. *Quis putas est fidelis seruus, & prudens, &c.* Et postea subdit. *Si autem dixerit ille seruus in corde suo, &c.* Et Apostolus dicit 1.ad Cor.4. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi:* Tamen postea subdit: *Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc iustificatus sum.* Erat ergo certus se esse ministrum Christi: tamen non erat certus se esse iustum. Potest ergo aliquis esse minister Christi etiam si iustus non sit. Et hoc ad excellentiam Christi pertinet. Sicut vero Deo seruiunt, non solum bona, sed mala, quæ per ipsius prouidentiam in eius gloriam ordinantur. Vnde manifestum est, quod Sacerdotes, etiam si non sint iusti, sed peccatores, possunt Eucharistiam consecrare.

3 Secundam partem docet S. Hieronymus ad illa verba Sophoniæ 3. *Sacerdotes polluerunt sanctum.* Et Gelasius Papa in cap. *Sacrosancta* 1.q.1.& S. Dionysius in epistola ad Demophilum Monachum, vt exponit D. Thomas in solutione trium argumentorum.

4 Conclusio hæc (vt inquit Soto in 4. dist.13.q.1.art.5.) nemini est Orthodoxorum ambigua: sed hæretici sunt, qui contrarium docent, vt Vuiclef apud Vualdensem tomo 2. de Sacramentis cap.7. Qui sic arguitur. Si Spiritus sanctus cum laico sanctissimo, quem inhabitat, non concurrit ad cõsecrandum; à fortiori neque cum pessimo Sacerdote, in quo non est Spiritus Sanctus. Est autem hæretica talis illatio: sicut si quis colligeret sic. Non concurrit cum optimo Nathanaele vt esset Apostolus: ergo neque ad id muneris cõcurrit cum pessimo Iuda. Potestates enim diuinitus collatæ, non in bonum singularium personarum, sed in bonum commune totius Ecclesiæ, non sunt ex moribus ministrorum dependẽtes; alias cum hominum crimina occultissima sint, vix vnquam esse possemus certi, an publici ministri Ecclesiæ potestatem habeant, vt iuridica eorum acta, & sacramenta solida sint, & valida. Vnde semper in Ecclesia cõfusio, & turbatio obtoriretur, quam eiusmodi perturbatores moliuntur. Hæc Soto. Qui & arguit ex natura characteris, qui est signum indelebile, & est mera potentia, & indelebilis facultas ad operandum, siue benè, siue male.

Quæ est ratio D. Thomæ in 4. dist.18. q.2.art.2.q.3.ad 2. dicentis, *quod conficere se quitu-*

sequitur potestatem characteris, qui indelebilis est. Et idò homo, ex quo characterem Ordinis hal et, semper potest conficere; licet non semper et liceat. De qua ratione infra ex D.Thoma hic art.8.

5 In exemplo, quo vtitur Soto de Nathanaele, sequitur S.Augustinum, & S.Gregorium, & alios plures: quia non erat locus hoc examinandi, nec exemplorum requiritur discussio, sed suppositio. Non me latet multis recentioribus magis placere opinionem Ruperti, Iansenij, & aliorum, quos sequuntur Alphonsus Chacon, & multis relatis, Bartholomæus Gauantus in Rubricas Breuiarij in fine à folio 324. vsque 328. qui asserunt Nathanaelē fuisse de numero duodecim Apostolorum, non alium à Bartholomæo, cuius proprium nomen erat Nathanael, & cognomen Bartholomæus. Sed ad veritatem doctrinæ Theologicæ, nihil refert vnam vel aliam amplecti opinionem historicam, in re omnino indeterminabili certo, in qua vnusquisque in suo sensu permittitur abundare. Imo Ioannes Maldonatus Ioannis 1.num.241. ait-Probabilis opinio, nec eam sequi dubitarem, si grauem aliquem haberet auctorem. Nam Rupertus, qui eius à quibusdam citatur auctor, nec tantus est, vt Augustino, omnibusque antiquis auctoribus contra sentientibus, sit opponendus: neque is ipse Rupertus id affirmat, quin probabilius putat Apostolum non fuisse. Hæc ibi.

§. II.

Quoad aliquid plus valet Missa boni Sacerdotis.

6 Dicò secundo, omnibus pensatis, plus valet Missa boni Sacerdotis, quam mali. Probat D.Thomas ar.6.ex cap. *Ipsi Sacerdotes* 91.1.q.1.vbi dicitur. *Quanto Sacerdotes fuerint digniores, tanto facilius in necessitatibus pro quibus clamant, exaudiuntur.* Et quia in Missa duo est considerare, scilicet, ipsum sacramentum, quod est principale: & orationes, quæ in Missa fiunt pro viuis, & mortuis. Quantum ergo ad sacramentū, non minus valet Missa Sacerdotis mali, quā boni; quia vtrobique idem conficitur sacramentum. Oratio etiam, quæ fit in Missa, potest considerari dupliciter: Vno modo in quātum habet efficaciam ex deuotione Sacerdotis orantis. Et sic non est dubiū, quod Missa melioris Sacerdotis est magis fructuosa. Alio modo in quantum oratio, quæ in Missa profertur à Sacerdote in persona totius Ecclesiæ, cuius Sacerdos est minister. Quod quidem ministerium etiam in peccatoribus manet, sicut art.5. dictum est de ministerio Christi. Vnde etiam quantum ad hoc *est fructuosa*, non solum oratio peccatoris in Missa; sed etiam omnes eius orationes, quas facit in Ecclesiasticis officijs, in quibus gerit personam Ecclesiæ. Licet orationes eius priuatæ non sint fructuosæ; secūdum illud Prou.28. *Qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.*

7 In hoc vltimo verbo inuenit difficultatem Suarez, quia non videtur vniuersaliter verum, quod peccatorum orationes nō sint fructuosæ. Ipseque in Commentario artic.6. in fine dupliciter respondet. Sed de hoc puncto iam egi 2.tom. Theol.Moralis cap.30.q.4.§.5. Similiter q.64.dub.1.§.4. expoluimus qualiter bonitas ministri conducat ad meliorem effectum sacramenti? De quo etiam q.69.dub.3 §.1.& 2.

8 Pro exponenda autem prædicta doctrina D.Thomæ huius loci propria, opportuna, & genuina sunt verba M.Soto in 4.distinctione 13.q.1.art.6.§. *Veritatis tamen*, sic dicentis. Ad sacrificij valorem æstimandum non est habenda ratio peregrinarum orationum, si quas forte Sacerdos præter Ecclesiæ institutum adhibeat: quoniam accidentariæ sunt; & sæpè nullas adfugit; imò forsan consultius esset nullas passim multiplicare. Quare de illis nihil arbitror sanctū Thomam hic fuisse locutum. Quamuis si illas prudentes, & serias interserat, suo non careant merito; sicuti neque illæ, quas circunstans populus cordate fundit. Tametsi neque debeant illas coacernare, quæ attentionem audiendæ Missæ perturbent. Preces itaque, quarum in valore Missæ habēda est ratio, sunt illæ, quæ ex Ecclesiæ institutione fiunt. Istæque sunt de quibus in præsentiarum D.Thomas distinguit: quæ quidem dupliciter considerantur. Si enim spectentur quatenus sunt Ecclesiæ, eiusdem valoris sunt in bono, & in malo ministro: sicut si vir bonus æqualem eleemosynam per seruum nequam, & per bonum faceret; nihil enim malitia serui officit hero. Sed tamen quatenus eædem preces considerantur vt ex peculiari deuotione Sacerdotis emanāt, maioris valoris sunt in bono Sacerdote, quam in malo. Hoc autem sufficit vt Missa boni Sacerdotis simpliciter, & absolute, omnibus pensatis, melior sit, quam mali.

Atque

Atque hanc sententiam arbitror esse, tum veram; tum etiam S.Thomæ. Primum, quia licet meritum Ecclesiæ sit in personis Christianæ reipublicæ; nihilominus applicatur per istum ministrum: quare applicatio, & oblatio sacrificij non est tanti valoris dum fit per prauum Sacerdotem, &c.

9 Totum tamen hoc, comparando ad virtutem sacramenti, & sacrificij ex opere operato, quæ ex se est æqualis in ministro bono, & malo, videtur *excessus secundarius, & solum accidentalis, & quoad aliquid.* Sed hoc amplius exponetur loquendo de sacrificio Missę. Nūc vide hoc vltimum expresse traditum à D.Thoma in 4.dist.13.q.1.ar.1.q.3. dicente, quod de Missa possumus loqui dupliciter; aut quantum ad id quod est essentiale in ea, scilicet, corpus Christi: & sic a quocumque dicatur, æqualiter bona est; *quia opus operatum æqualiter bonum est, & virtuosum.* Vel quantum ad id, quod est annexum sacramento, & *quasi secundarium*: & sic Missa boni Sacerdotis melior est, *quia nō solum habet efficaciam ex opere operato; sed ex opere operante. Et idò; cæteris paribus, melius est audire Missam boni Sacerdotis, quam mali.*

§. III.

De hæreticis, excommunicatis, & degradatis.

10 Dicò tertiò, hæretici, schismatici, & excōmunicati, possunt valide consecrare; licet péccent facientes. Videtur huic conclusionem negare Magister in 4. dist.13. docēs, quod hæretici, schismatici, & excōmunicati, quia sunt extra Ecclesiam; non possunt conficere hoc sacramentum. Sed in hoc decipi probat D.Thomas art.7. ex S.Augustino libro 2.contra Parmenianum cap.13. nam cum redeunt ad vnitatē Ecclesiæ, non reordinantur, sed recipiuntur in suis Ordinibus. Et quia consecratio Eucharistiæ est actus consequens Ordinis potestatem; illi qui sunt ab Ecclesia separati per hæresim, aut schisma, vel excommunicationem, possent quidem consecrare Eucharistiam, quæ ab eis consecrata, verum corpus, & sanguinem Christi continet: non tamen hoc rectè faciunt, sed peccant facientes. Et ideò fructum sacrificij nō percipiūt; quod est sacrificium spirituale.

11 Quadoctrina solutione ad 1. exponit authoritatem S.August. in libro sententiarum ex eo collectarum, cap.15. tom.3.S. Leonis Papæ epist.38. relati cap. *In Ecclesia Dei* 1.q.1. dicens, quod authoritates illæ, & similes intelligendæ sunt quantum ad hoc, quod non rectè extra Ecclesiam sacrificium offertur. Vnde extra Ecclesiam non potest esse spirituale sacrificium, quod est verum veritate fructus; licet sit verum veritate sacramenti. Sicut etiam supra q.80.art.3. dictum est, quod peccator sumit corpus Christi sacramentaliter, sed non spiritualiter.

12 Recolenda sunt, quæ ipsimet q.64.dub.9. vbi diximus esse certum secundū fidem, quod infidelis potest verum conficere sacramentum; si essentialia illius apponat. Vnde Suarez disp.61.sec.3.in fine, dicit sententiam Magistri esse *erroneam*: est enim contra manifesta principia fidei: ex quibus cōstat, verum Sacerdotem, propter hæresim, vel aliquam pœnam, vel censuram Ecclesiæ, neque amittere; characterem, neque esse incapacem illius, vt constat ex Cōcilio Tridentino sess.7. canone 9. Propter quod Sacerdotes; qui ab hæresi ad Ecclesiā redeunt, non iterum ordinantur, vt constat ex Septima Synodo Actione prima, & habetur in cap. *Conuenientibus* 1.q.1.& ex Vrbano Papa in cap. *Ordinationes*. 9.q.7. Et cō stat ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ, vt late tractat S.Hieronymus Dialogo cōtra Luciferianos, &c.

13 Hinc inferunt S.Augustinus libro 2. Contra Parmenianum cap.13. & ex ipso D.Thomas art.8.& Quodlibeto 12.ar.15. quod Sacerdos degradatus potest valide cōficere hoc sacramentum. Tum quia degradatus, si reconcilietur, non est iterum ordinandus: vnde non amisit potestatem: & ante reconciliationem valide conficit. Tū quia potestas consecrandi Eucharistiam, pertinet ad characterem sacerdotalis Ordinis. Character autem quilibet, quia cum quadam consecratione datur, indelebilis est, vt dictum est q.63.art.5. Sicut & quarūcumque rerum consecrationes perpetuæ sunt, nec amitti, nec reiterari possunt. Vnde manifestum est, quod potestas consecrādi non amittitur per degradationem. Et sic patet, quod Sacerdos degradatus potest cōficere hoc sacramentum.

14 Explicat autem S.Thomas, qualiter non obstante hac doctrina, verificetur, quod plus amittat degradatus, quam excōmunicatus; quia vt ait ad 3. excommunicatio est medicinalis. Et ideò excommunicatis non auferitur executio Sacerdotalis potestatis quasi in perpetuum; sed ad correctionem

ctionem vsque ad tempus. Degradatis autem aufertur executio quasi in perpetuum condemnatis: Tametsi (vt inquit Soto di stinctione 13.q.1.art.8.ad 3.) neque omnino eis occludatur regressus, si dignam egerint pœnitentiam. Vnde inquit Nuño art. 8.differentia assignata à D.Thoma, non intelligitur ex necessitate; quia degradatum potest Ecclesia reconciliare vt licite possit consecrare: sed intelligitur regulariter: vnde rarissime degradatis conceditur vt celebrent, & licite consecrent.

15 Monet etiam D.Thomas in 4.dist. 13.q.1.ar.1.q.4.ad 3.quod non est essentiale ordini sacerdotali, quod iudicio sęculari relinqui non possit; sed ex priuilegio indultum: & ideò, manente ordine, degradatus sua culpa hoc priuilegium amittit.

§. IV.

Vtrùm liceat ab eis communionem accipere?

16 Dicò quarto, peccat qui audit Missã hæretici, & schismatici, & excommunicati; licet autem Missam audire, & cõmunionem accipere ab alijs peccatoribus, vsque dum per sententiam Ecclesiæ priuentur. Priorem partem probat D.Thomas ar. 9.quia secundum antiqua iura, hæretici, & schismatici, & excommunicati sunt per sẽtentiam Ecclesiæ executione consecrandi priuati: & ideò peccat quicumque eorum Missam audit, vel ab eis accipit sacramenta. Secundam partem probat, quia licet alij peccatores sint suspensi quantum ad se ex sententia diuina; non autem quantum ad alios ex sententia Ecclesiæ. Et ideò vsq; ad sententiam Ecclesiæ licet ab eis communionem accipere, & eorum Missam audire.

17 Doctrinam huius articuli exposuimus q.64.dub.5.§.1.& 2. Et iuxta ibi dicta est quod hic notat Soto in 4.dist.13.q.1.ar. 9.§.*Verumtamen*, quod D.Thomas in priori parte conclusionis sub illa generalitate, vt vniuersos excommunicatos euitare teneamur, secundum antiqua iura asseruit, quæ suo tempore in vsu erant. Sed paulo post successit Constantiense Concilium, & Basiliense, in quibus pacandis timoratis conscientijs sic consultum est, vt excommunicatos vitare non teneamur, nisi sint, vel nominatim excommunicati pro quocumque crimine, vel notorij Clericorum percussores, &c.

18 Rursus ibi notat Soto, quod cauebatur iure antiquo ne quis Missam sacerdotis, qui in publico erat concubinatu, audiret, vt habetur cap. *Nullus* dist.32.& refertur à D.Thoma ar.9.in argumento, sed cõtra, & exponitur in corpore articuli, & ad 3.quia licet fornicatio non sit grauior cæteris peccatis; tamen ad eam proniores sunt homines propter carnis concupiscentiam. Et ideò specialiter hoc peccatum Sacerdotibus prohibitum est ab Ecclesia, & ne aliquis audiat Missam concubinarij Sacerdotis. Sed hoc intelligendum est de notorio, vel per sententiam, quæ fertur in conuictũ, vel per confessionem in iure factam, vel per euidentiam facti, quando non potest peccatum aliqua tergiuersatione celari. Et quamuis hæc iura nunc vigere, existimet Nauarrus cap.21.num.80. Tamen Soto recte subiungit. Iam vero bona causa rigor ille cessauit, quia iudicatum est, tum ipsis cõcubinarijs occasionem perfricandæ verecundiæ, tum & populo laqueum delinquẽdi in de offerri.

19 Demum notat Suarez disp.72.sec. 4.in fine, & Vazquez art.9.quod in casu necessitatis extremæ, à quocumque licet accipere absolutionem, licet accipere communionem, iuxta cap. *Quod in te de pœnit.& remiss.* propter Eucharistiæ maximam vtilitatem: & quia in aliquo casu posset facere ex attrito contritum. Vnde præsumitur voluntas Ecclesiæ, quod possit ab excommunicato non tolerato, & ab hæretico recipere. Nisi adsit scandalum; vel illo facto videatur approbari hæresis, vt in casu S.Hermenegildi relato à D.Greg.lib.3.Dialogorum cap.31.& refertur cap. *Supernemente*, 1.q.1.& à D.Thoma hic. Et hæc sententia est iam valde recepta, vt constat ex Diana 5.parte trac.5.resol.49.& parte 10.trac, 11.resol.54.& Hinojosa verbo Euchar.folio 230.

DVBIVM VII.

Vtrùm liceat Sacerdoti omnino à consecratione Eucharistiæ abstinere?

§. I

Opinio dicens non esse mortale.

1 Antiquũ est hoc dubium. In quo Alexander Alensis in editione antiqua 4.parte q.51.membro 2.& in noua q.11.membro 2.art.4.§.1.quæstione incipiente: *Consequenter quæritur de cessatione.* Vet. *Ad ea verò quæ pro alia parte*, asserit non peccare mortaliter Sacerdotem, qui numquam in totâ vita celebrat, si alias rãtione beneficij, quod habet, ad celebrandum aliquoties nõ teneatur. Loquitur in casu quo Sacerdos ob reuerentiam sacramenti, & indignitatis suæ existimationem numquam vellet celebrare. Sequitur S.Bonauẽtura in 4.dist.12.parte 2.art.2.q.1.cor.& ad 3.& ad vltimum. Et Rossella verbo Eucharistia 3.num.36.

2 Caietanus in antiquis editionibus in Commentario art.10.q.82.sic ait. In articulo decimo scito duas esse difficultates. Prima est, an Sacerdoti liceat toraliter à celebratione abstinere? Et hæc bene soluitur in litera, negatiue: exigit siquidem recta ratio, quum potentia sit propter actum, & gratia sit propter vsum, vt commoditate oblata, cessanteque omni impedimento, homo quandoque potentia, gratiaque in his quæ ad Deum sunt, vtatur. Altera difficultas est, an peccatum huiusmodi omissionis sit peccatum mortale? Et est ratio dubij; quia nec omne præceptũ affirmatiuũ, nec omne præceptum negatiuum obligat ad mortale: nec apparet qua ratione Charitati contrarietur talis omissio. Quamuis appareat, quod contrariatur feruori Charitatis; ex negligentia enim quadam, quæ in tepore Charitatis consistere videtur, talis prouenit omissio. Breuiter, apparet mihi peccatum hoc esse secundum se veniale, vtpote oppositum, non ipsi Charitati, sed eius feruori. Attestatur autem huic sententiæ diuersitas opinionum de licita, vel illicita hac omissione: parum enim à licito discedere videtur, quod creditum est à Doctoribus esse licitum. Hæc Caietanus.

3 Quæ vltima verba desunt in editione Romana: sed id factum præcipiente Pio Quinto, vt abraderetur, & expungeretur, affirmat Vazquez: sed quomodo id probet, me latet; nec Bullam, quam in margine citat, potest ostẽdere: quia non extat, nec vnquam fuit. Potius factum suspicor nimio zælo eorum, qui editioni præerant, & quorum diligentiæ reuisio erat commissa. Vnde impune postea alios habuit sectatores: siquidem Armilla verbo communio nu.14. non vult præcipitare sententiam: Et Petrus Soto lec.13.dimittit Deo determinãdum, mortale sit, an veniale. Victoria in Summa de Eucharistia num.94.dicit, quod ita tenẽdum est, quia nullum est præceptum iuris diuini, aut humani de hoc. Sed quoniam de fraudare Ecclesiam suo sacrificio, ad quod offerendum est constitutus minister, non excusatur à peccato. Martinus Ledesma.1. P.Quarti q.23.artic.10.dub.2.dicit, quod vtrumque est probabile; & quod non condemnaret ad mortale illum, qui sine contemptu omittit celebrare. Sequitur Ouandus in 4.dist.3.prop.4.Angles q.7.de ministro Euchar.diffic.10.conc.1. Emanuel Rodriguez in Summa verbo Missa capite 247.Didacus Tapia q.10.de Euchar.ar.10. Puteanus 3.p.q.83.art.2.ver. *credderem*. Granados Controu.6.de Eucharistia trac.14. disp.10.num.1. Et Lugo disp.20.sec.1.à n. 2.vsque ad 12.probat nullum extare argumentum conuincens, saltem vt eam obligationẽ sub peccato mortali agnoscamus. Tandem vero num.13.ait, hodie vix posse excusari à culpa graui Sacerdotem non celebrantem per totum annum; quia scandalũ graue generat, & indiciũ est corruptissimę vitæ.

§. II.

Opinio communis, & vera.

4 Contraria sententia est Theologorũ communis, quam bene probat Soto in 4.dist.13.q.1.art.10.dicens. At vero Sanctus Thomas aperte videtur contrarium cẽ fere, scilicet esse peccatum mortale: nam solum propter peccatum veniale, de quo nemo dubitare poterat, numquam tam serio monuisset quæstionẽ, definisset que adeo, quod Sacerdos tenetur, saltem in præcipuis festis celebrare; atque illis maximè, quibus populus communicare consueuit: vbi cẽsura peccati mortalis insinuatur. Idemque tenet Richardus dist.13.art.1.q.2.& Durandus, & Paludanus q.1.eidem 2. Et Syluester verbo Missa 1.§.7. Atque alij Summistæ. Et reuera ratio S.Thomæ bene perpensa vrgere videtur. Dedit enim Christus potestatem consecrandi Sacerdotibus vniuersis per characterem sacerdotalem, seclusa quacumque iurisdictione, & cura animarum, vt in memoriam suæ passionis ea vterentur; dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*: vbi non tantum consilium, sed præceptum designatur. Ergo ipsa natura rei admonet, vt aliquando teneantur id in eius honorem facere, ne gratiam Dei inuacuum recepisse videantur.

5 Cui accedit, & parabola euangelica talentorum Mathæi 26.& Lucæ 19.qua seruus nequam insimulatur insudario talentum

tum repositisse; & ob id quod numquam illo vsus fuerat, iussus fuit mitti in tenebras exteriores. Item, quia vox populi vox Dei, & naturæ est. Et Sacerdote numquam celebrantes pessime apud totam rempublicam audiunt, grauesque scandalum dant, & insuspicionem vniunt aliquo teneri impedimẽto, quod obex sit gratiæ.

Nam, vt postremam adhibeamus rationem, vix Sacerdos, qui nullum habet impedimentum, cessare per totam vitam potest à sacrificio, qui non censeatur diuini sui Ordinis, & facultatis contemptor, dicente S. Ambrosio: *Graue est, si dum peccata metuimus, etiam sacrificium non reddamus.* Præsertim, cũ facultas hæc celebrandi tam sit in Ecclesia sublimis, & quæ tam facili negotio, & absque vllo dispendio, & cum maximo oblectamento, & fructu vtui mandari potest. *Certe vix mihi aliud persuaderi posset, quam quod sit Sacerdoti peccatum mortale numquam celebrare.*

6 Propterea, vt notat S. Thomas ar. 4. lib. 2. Machabæorum 4. contra quosdam Sacerdotes dicitur, *quod iam non circa Altaris officia dediti erant, contempto templo, & sacrificijs neglectis.* Quod & confirmat D. Thomas in 4 dist. 13. q. 1. art. 2. q. 1. quia secundum S. Gregorium hom. 9. cum crescũt dona, rationes crescunt donorum: cum Sacerdoti sit data potestas nobilissima, reus negligentiæ erit, nisi illa vtatur, ad honorem Dei, & salutem tuam, & aliorum viuorum, & mortuorum: secundum illud 1. Petri 4. *Vnusquisque gratiam, quam accepit in alterutrũ illam administrantes, &c.* Et quod de præcepto loquatur D. Thomas, satis explicat ad 2. de Sacerdote dicens. Et ideo, etiam si nulli homini teneatur; tamen tenetur Deo vt reddat ei sacrificium acceptum: Sacerdotibus enim præceptum est: *Hoc facite in meam commemorationem.* illisque verbis præceptum contineri, *semper Catholica Ecclesia intellexit, & docuit*, vt testatur Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 1.

7 Hanc sententiam esse communem, viginti tribus relatis ostendit Auersa q. 10. sec. 1. §. Quarto, vbi post alios, ponderat id quod habetur in Concilio Tridentino sess. 23. cap. 14. de reformatione. *Curet Episcopꝰ vt Sacerdotes saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus Missam celebrent; si autem curam habuerint animarum, tam frequenter vt suo muneri satisfaciant.* Quibus verbis, licet Concilium non intendat obligare Sacerdotes singulos ad ita frequenter celebrandum, saltẽ supponit illos teneri aliquoties in anno celebrare: alioqui non tam solicite hanc diligentiam Episcopis iniungeret.

§. III.

Quoties teneantur?

8 VIdendum tamen restat, quoties præceptum hoc obliget?

Sanctus Thomas respondet, quod *saltẽ videtur, quod celebrare teneatur in præcipuis festis: & maxime in illis diebus in quibus fideles communicare consueuerunt.* Quod exponens Soto, §. *At vero*, ait. Arbitror ergo, quod non alluserit S. Thomas ad solum nouum cõmunicandi præceptum; sed ad priscorum morem, quando populus in festo Natiuitatis, & Paschatis, & Pentecostes communicabat. Concludendum ergo sub vehementi coniectura est, vt Sacerdotes, secluso impedimento, tribus saltem hisce diebus teneantur confecrare; vel saltem aliis, ter, vel quater in anno: dolens enim Pontifex cap. *Dolentes, de celebratione Missarum*, eos reprehendit Sacerdotes, qui Missarum solemnia vix celebrant quater in anno. Qua propter, qui aliquando celebrat, non cogitur sub pœna peccati mortalis illis signanter paschalibus festis celebrare: satis enim habet præceptum Ecclesiæ seruare de communicando in Paschate. Hæc autem de præcepti vinculo hactenus dicta sint: nam Sacerdotes non crebro celebrantes, suo non sunt nomine digni.

9 Conformiter ad hoc refert Mariana libro 23. de rebus Hispaniæ cap. 19. quod Anno 1473. in Concilio apud Arandam iussum fuit, vt Episcopi ad minimum ter, Presbyteri ter aut quater diuina hostia annis singulis sacrificarent. Quid simile decretum antea erat in Concilio Toletano circa annum 1322. constitutione 7. Et quod saltem semel in anno decreuit Concilium Rauennense anno 1314. Rubrica 13.

Et Concilium Prouinciale Mediolanẽse primum, titulo *de frequenti diuini sacrificij oblatione*, ait, *Tridentini Concilij authoritatem sequti præcipimus Sacerdotibus, cuiuscumque gradus, cõditionis, & dignitatis illi sint, vt Dominicis, & reliquis festis diebus Missam celebrare non omittant.* Admonet vero Bonacina tom. 1. de Eucharistia disp. 4. q. vlt. puncto 7. num. 3. simplicem Sacerdotem, qui singulis annis, sex, aut septem diebus festis Missæ sacrum nõ facit, excusari posse à peccato

cato mortali; quia præceptum non videtur vsu receptũ cũ tãto rigore. Nec obligat extra illã Prouinciã. Sicut neq; sũt in vsu præcepta Cõcilij Toletani primi c. 5. & Cõpostellani Anni 1056. quod vt testatur Baronius eo anno c. 16. decreuit vt Sacerdotes omnes Missã quotidie celebrarent.

10 Demũ Stephanus Bauny trac. 10. q. 4. ait. Quod hãc opinionem esse probabiliorẽ declarauit Pius 5. diplomate, cuius est hic scopus ostẽdere Sacerdoti aliquoties in anno litandum esse. ¶ Sed hoc Diploma cõfictũ videtur à referẽte: quia nullus mortaliũ vidit, nec alius de eo mẽtionẽ facit; nec inuenitur in secundo tomo Bullarij; quãuis ioi extent 149. Bullæ huius sãctissimi, & vigilantissimi Papæ: & ita fides sit penes Bauny, vt etiã notat Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 2. dub. 1. n. 16.

11 Quod autem in Vitis Patrũ lib. 3. n. 188. & lib. 5. n. 27. & lib. 7. c. 33. n. 3. legitur quosdã Monachos Sacerdotes nũquã sacrificasse, explicat D. Th. in 4. dist. 13. q. 1. art. 2. q. 1. dicẽs. *Nisi forte aliquis ex familiari Spiritus Sancti instinctu dimittat: sicut legitur de quodam sancto patre in vitis patrum, qui ordinatꝰ nunquã postea celebrauit.* Et Suarez disp. 80. sec. 1. §. *Hæc res*, ait. Hoc nõ debet in exemplũ adduci: nã multa interdũ operantur Sãcti ex speciali Spiritus Sancti motione, præter communem legem, quę nobis imitãda non sunt.

§. IV.

Quid de Religiosis.

12 ADdit Ascanius Tamburinus de Iure Abbatorũ to. 2. disp. 5. q. 5. n. 3. quod Regulares teneãtur sub mortali singulis mẽsibus celebrare, ex textu in Clementina, *Ne in agro, §. Sane, de statu Monachorũ.* Quod & sequitur Hier. Garcia trac. 3. diffic. 2. n. 20.

13 Sed in primis in textu nulla est mentio de celebratione Sacerdotum, sed de cõmunione Monachorũ. Secundo, non cõstat quod loquatur de omnibus Monachis; sed solum de Benedictinis, & Cisterciensibus.

Tertio, quamvis hanc obligationem singulis mensibus cõmunicandi imponãt Monachis Nauarrus in Manuali c. 21. n. vlt. Et in cap. *Placuit, de pœnit. & remiss.* dub. 6. n. 22. & alij, quos refert, & sequitur ipse Tãburinus to. 2. disp. 6. q. 20. n. 4. Et quãuis Tabiena verbo Cõmunio n. 11. & Armilla n. 16. & alij, quos sequitur Lezana to. 2. c. 2. n. 34. dubitet an consuetudine sit abrogata hæc lex, & an obliget sub mortali?

14 Verũtamen Emanuel Rodriguez tom. 1. quæst. Regul. q. 62. ar. 1. & Petrꝰ Ledesma to. 1. de Euchar. c. 13. cõc. 5. & Suarez disp. 70. sec. 2. in fine primæ conclusionis, & alij communiter, censent, nec ex dicta Clementina, nec ex Cõc. Trid. sess. 25. de Regularibus c. 10. colligi præceptum, sed solum consilium, vt ex verbo *admoneantur*, probat Barbosa in Pastor. Alleg. 25. n. 36. & de Iure Eccles. lib. 1. c. 11. n. 64. Quod esse certum dicit Hieron. Garcia trac. 3. diffic. 4. dub. 4. punc. 3. n. 27. Vnde minus cõsequenter *inducit* obligationem celebrandi singulis mensibus in Religiosis, de quibus non loquitur Clementina; cum eam auferat à Monachis, de quibus est ibi sermo; sed non est præceptum; vel saltem consuetudo non recepit vt præceptũ obligans sub mortali attento solo iure communi. Propter onera tamen Missarum, tolent Religiones obligare subditos vt satisfaciant huic obligationi iustitiæ; & sic non celebrando possunt Religiosi peccare mortaliter; sicut Presbyteri habentes obligationem celebrandi pro quibus, vel ex Beneficio, aut Capellania. Et etiam esset scandalum, si absque legitimo impedimento, Religiosi sæpè non celebrarent; quod ex circunstãtijs Religionis, & personæ iudicãdum prudentis arbitrio quando ex hoc capite sit mortale.

15 Demum notandum cum D. Th. art. 10. ad 3. quod debilitas, vel ægritudo superueniens ordini sacerdotali, ordinem non tollit; executionem tamen ordinis tollit quantum ad confecrationem Eucharistiæ. Quandoque quidem propter impossibilitatem executionis: sicut si priuetur oculis, aut digitis, aut vsu linguæ. Quandoque autem propter periculum: sicut patet de eo, qui pãtitur morbum caducum, vel etiã quamcumque alienationem mentis: Quandoque propter abominationem; sicut patet de leproso, qui non debet publice celebrare: Potest tamen Missam dicere occulte; nisi lepra adeò invaluerit, quod per corrosionem membrorum eum ad hoc reddiderit impotentem. ✠

Tt QVAES-

QVAES. LXXXIII.

DE RITV HVIVS SACRAMENTI.

VLtimam hanc tractatus Eucharistiæ quæstionem ex articulis absoluit Sanctus Thomas. In primo docet, quod proprium est huic sacramento, quod in eius celebratione Christus immoletur, quia per illud participes efficimur fructus Dominicæ passionis. In secũdo dicit, quod cõuenienter determinatur ab Ecclesia vt quotidie regulariter celebretur à tertia vsque ad nonam. In tertio asserit debere celebrari in domo, & vasis sacris. In quarto explicat, quam conuenienter ordinentur ea, quæ circa hoc sacramentum dicuntur. Similiter in quinto declarat conuenientiam eorum, quæ in celebratione huius Sacramenti aguntur. In vltimo exponit qualiter statuta Ecclesiæ obseruãdo possit sufficienter occurrit defectibus circa celebrationem huius sacramenti occurrentibus.

✠

TRACTA-

TRACTATVS QVINTVS
DE SACRIFICIO MISSAE.

EVCHARISTIA Sacrosancta, nõ solũ inter reliqua nouæ legis sacramenta hanc habet eminentiam, quod continet ipsũ sanctitatis Auctorem Iesum Christũ Deũ, & hominem; sed etiã quod est simul sacramentum, & nouæ legis sacrificium: cum ergo de sacramento satis hucusq; scriptum sit, iam de ratione sacrificij agendum restat. Et quia ad sacrificij ornatum tot sacri ritus, & cæremoniæ adiunctæ sunt; ideò quæstionem hanc 83. *de ritu huius sacramẽti*, & sacrificij inscribit D. Th; quia de substantia ipsa sacrificij iam, pro ratione illorum temporum, aliquid dixerat q. 79. ar. 5. & tota fere q. 82. quæ est de ministro, seu Sacerdote celebrante, sacrificante, & ministrante; in cuius articulo quarto Martinus Ledesma, & quidam alij solebant agere de sacrificio Missæ. Melius tamen iã Expositores omnes ad hanc vltimam quæstionem referuant: quia vt ait Soto dist. 13. q. 1. ar. 6. §. *Pro cuius: congruentius duximus, omnia, quæ ad rationem sacrificij pertinent, simul hic tractare, vt vicaria se luce dilucident; quam membratim ea discerpere.* Curabimꝰ seruare mediocritatẽ, abstinẽdo ab extremis; non enim nostra tempora ferunt, quod vno, vel duobus dubiolis rem tantam inuoluamus (vt faciebant antiqui) nec tres tomos implebimus de solo Missæ sacrificio, vt quidam his diebus se fecisse gloriatur.

DVBIVM PRIMVM.

De Sacrificio in communi.

PLuribus in locis egit D. Thomas satis opportune de Sacrificio: In primis in quantum est actus virtutis religionis, seu est actus externꝰ latriæ, quo res exteriores Deo offeruntur, de illo tractat Secunda Secũdæ quæstione 85. quatuor articulis. De rationibus Sacrificiorum veteris legis, agit Prima Secundæ q. 102. art. 3. De Sacrificio cruẽto Crucis, agit 3. p. q. 22. ar. 3. vbi de Sacerdotio Christi; & loquendo de passione q. 48. art. 3. Et tandem de Sacrificio incruẽto Altaris locis nũc notatis. Sed quia consuetum non est nunc in Scholis illas quæstiones Secundæ Secundæ, & Tertiæ Partis ex professo commentarijs explanare, opportune solent hic nonnulla de sacrificio in communi præmitti pro dicendorum claritate.

✠

§. I.

Sacrificium est actus externus religionis.

2 SAcrificium dicitur (vt notat D.Thomas 2.2.q.85.ar.3.ad 3.) *ex hoc quod homo facit aliquid sacrum*: nam sacrificare est sacrum facere. In cap. *Multi sæculariũ* 84. causa 1.q.1.ex D.Gregorio, seu ex S.Isidoro lib.6.Ethimol.cap.16.dicitur: Mysteriũ itaque fratres ob hoc dicitur, quod secretã, & reconditam habeat dispensationem: *Sacrificium autem quasi sacrum factum*: quia prece mystica consecratur pro nobis in memoriam Dominicæ passionis.

3 Cano lib.12.de locis cap.13.§. *Illud deinde*: & Bellarminus lib.1.de Missa c.2.§. *Id verò*, docent, quod in Hebræo correspondet verbum, quod significat mactare; & pariter in Græco, vel dicitur ab exhalatione, vt Porphyrius cõtendit apud Eusebium lib.1.præparationis Euangelicæ capite 6. Vult enim sacrificia dicta esse ab exhalatione, & fumo, qui ex combustione sacrificij ascendit. Vnde etiam S.Chrisostomus & Theophilactus in c.10.epist.ad Hebræos, norant differentiam esse inter sacrificium, & oblationem: nam sacrificium dicitur de rebus illis, quæ occiduntur, vel aliter consumuntur. Vnde & Castrus Palaus to.2.tract.8.disp.2.puncto vnico nu.1.ait, quod sacrificare est verbum Græcum, idem significans, quod mactare, & perimere. Sed ethimologia *S.*Isidori, & D.Thomæ est simplicior, & vsitata magis: Vnde Soto lib.9. de Iustitia q.1.art.1.§. *Cum res*, ait, quod sacrificium est idem, quod factio sacri: & sacrificare idem quod sacra facere. Hactenus de nominis ethimologia.

4 Quantum vero ad rem ipsam, quidam Theologi existimant omne opus bonum relatum in Dei honorem, & cultũ, esse vere, & propriè sacrificiũ. Ita Gabriel Biel lectione 85.in Canonem Missæ lit.D. & Alphonsus à Castro lib.10.aduersus hæreses, hæresi 2.de Missa. Vnde diuidunt sacrificium in internum, & externum: & illud dicunt vere, & proprie, imò & magis principaliter habere rationem sacrificij, vt etiam docet Petrus Aragon 2.2.q.85. artic.2.

Probant præcipuè authoritate S.Augustini lib.10.de Ciuitate Dei cap.6.dicẽtis. *Verum sacrificium est omne opus, quod agitur, vt charitate inhæreamus Deo.* Quod refert, & sequitur D.Thomas 3.p.q.48.artic.3. vbi ait, quod *sacrificium propriè dicitur aliquid factum in honorem propriè Deo debitum ad eum placandum.* Affert S.Augustinus illud Psalmi 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*: quæ verba cum antecedentibus conferens, sic ponderat. *Intueamur quemadmodum vbi Deum dixit nolle sacrificium; ibi Deum ostendit velle sacrificium: Non vult ergo sacrificium truncati pectoris, sed vult sacrificium contriti cordis.*

5 Idem probatur ex Apostolo ad Rom. 12.dicente: *Vt exhibeatis corpora vestra hostiã sanctam, Deo placentem.* Et ad Hebræos 13. *Beneficentiæ, & communionis nolite obliuisci, talibus enim hostijs promeretur Deus.* Similique modo loquuntur *S.* Cyprianus epist. 77. *S.*Basilius in Psal.115. S.Gregorius 25. Moralium cap.7. & alij. Imò S.Chrisostomus in Psal.95. numerat decem genera istorum sacrificiorum.

Accedit, & ratio Theologica: Tum, quia sacrificium est actus Religionis: & actus virtutis per prius dicitur de actu interno, quã de externo. Tum, quia oratio, & adoratio principaliter in interiori actu consistunt, & secundario in actibus internis, vt docet D. Thomas 2.2.q.83.art.12.& q.84.artic.2. ad 2. Ergo pariter, & sacrificium. Vnde D.Thomas ibi q.85.artic.4.ait, quod est duplex sacrificium; *quorum primum, & principale est sacrificium interius.* Et idem dicit artic.3.ad 2.

6 Huic doctrinæ libenter acquiescunt Lutherani, qui vt negent singulare sacrificium Missæ, dicunt omnia virtutum officia nihil aliud esse quam sacrificia quædã. Ita refert Soto lib.9.de Iust.q.1.art.3.§. *Veritatem.* Similiter Melanchthon in Apologia Confessionis in art.de Missa, vt refert Bellar.lib.1.de Missa cap.2.idem docet.

7 Asserendum tamen est sacrificium esse actum virtutis Religionis; imò esse peculiarem actum eius externum ab aliarũ virtutum actibus; imò & ab actibus aliis internis, & externis eiusdem virtutis distinctum. Ita D.Tho.2.2.q.81.ar.4.ad 1.& q.85.ar.3.dicens. *Sunt tamen quidam actus, qui non habent ex alio laudem, nisi quia fiunt propter reuerentiam diuinam: & isti actus propriè sacrificia dicuntur, & pertinent ad virtutem religionis.* Et ad 3.ait, *quod sacrificia propriè dicũtur, quãdo circa res Deo oblatas aliquid fit: sicut quod animalia occidebãtur, & cõburebãtur, &c.* Et quod sit actus externus constat ex titulo q.84.& 85. Idem latè docet D. Thomas in 3.

in 3.distinctione 9.q.1.artic.1.quæst.2.vbi & ad primum authoritates incontrarium allatas exponit dicens, *quod offerre sacrificium, est tantum de illis, quæ pertinent ad latriam efficitiue. Vnde hoc quod dicitur, omne opus, quo Deo iungimur, esse sacrificium, est metaphoricè dictum, inquãtum Deum placabilem reddit, ad quod sacrificium offertur.* Vel vt in corpore articuli dixerat, & latè exponit Soto illo art.3.exercitia vniuersarum virtutum *participatiue ab extrinseco*, quatenus per religionis virtutem in diuinum honorem, & cultum referuntur, sunt quædam sacrificia; non intrinsece, sed extrinsece propter relationem in reuerentiam Dei.

8 Præterea, Raphael Torre 2.2.q.85.art.2.disp.3.& artic.3.disp.1.docet, sacrificium internum, & inuisibile non esse stricte, & propriè loquẽdo sacrificium, sed per trophum, & figuram, similitudine deducta à sacrificio externo. Sacrificium quidem internum excellit externũ in esse rei, & in ratione virtutis; quia sic actus interni sunt præstantiores. Non verò excedit in ratione propria sacrificij; quia actus internus solum secundum quid dicitur, & est sacrificiũ; liquidè in Scriptura sacra virtutũ opera a sacrificijs condistinguuntur Oleæ 6. *Misericordiam volo, & non sacrificium.* Et 1.Regum 13. *Melior est obedientia, quam victimæ.* Deinde, quia Altare, Sacerdotium, & Victima, relatiuè se habent ad sacrificiũ: hæc autem non nisi ad aliquid externum in Dei specialem cultum oblata non applicantur in Sacra Scriptura, in vsu Theologorum, & fidelium. De quo latius Caietanus tentaculo 3.q.3. Cano lib.12.de Locis cap.13. & sex argumentis probat Bellarminus lib.1. de Missa cap.2. Valentia tom.3.disp.6.q.4.pũcto 1. Suarez disp.73.sec.6. Vazquez disputatione 220.capite primo, & passim alij.

9 Imò Lessius lib.2.de Iustitia capite 38.dub.2.num.7.dicit *certum esse, & fide tenendum, neque omne opus bonum, neque omnem oblationem esse verum, & propriè dictũ sacrificium.* Sed nimia videtur hæc censura; cum Bellarminus, & alij relati solum vt fallam reijciant: & in sensu, quo Catholici dissentiunt, multum admiscear quæstionis de nomine. Sed ne hæreticis, vel hoc demus, à communi Theologorum non recedamus. Adijcit ibi, post alios, hanc probationem. Si omne opus bonum esset sacrificium, omnis homo iure naturæ prius esset Sacerdos; quia iure naturæ obligatur ad opera bona: at qui id est absurdũ, & contra commune iudicium generis humani; sic enim nascerentur Sacerdotes, non consecrabuntur; & fœminæ Sacerdotes erunt.

10 Specialiter ad authoritatem Sancti Augustini respondent Raphael Torre, & Lessius numero 9. in fine. quod accipit nomen sacrificij late, pro omni opere, quo assequimur sacrificij finem, seu effectum, qui est adhærere Deo, eique placere. Vocat tale opus sacrificium verum, vt distinguatur à sacrificio externo animalium; non quod perfectiorem rationem sacrificij habeat, sed quia effectum sacrificij perfectius præstat; melius enim Deum placat, quam externum solum. Hanc esse mentem Sancti Augustini, patet ex capite præcedente. Simili modo Dominus Ioannis 15. dicit, *Ego sum vitis vera*: nimirũ, quia mystice præstat excellenter ea, quæ vitis sunt. Sic tyranus dicitur verus leo; abstinere à peccatis verum ieiunium, &c. Huiusmodi formæ loquendi crebræ sunt, non solum in Scripturis, sed etiam in vsu quotidiano. Ad reliqua patet ex dictis, & ex dicendis.

11 Ex his infert Cano illo capite 13.§. *Illud deinde*; opus sacrum quasi genus esse sacrificij. Etenim, qui vocẽ hanc ad sacras omnes ceremonias, & religionis actus extendunt, qua ratione id faciant, ipsi viderint: *Certe cum perpetuo, & Ecclesiæ, & Scripturæ ipsa pugnant*: septem enim sacramenta agnoscit Ecclesia; septem sacrificia non agnoscit: Non itaque quodcumque opus sacrum, quicumque vt religionis actus est sacrificium. Vnde, & Concilium Florentinum non obscure à sacris cæteris sacrificia distinguit. Atque in lege veteri alias fuisse leges de sacrificijs constat, alias de reliquis sacris ritibus. Quæ causa necessaria est, ne nos sacrificia cum sacris alijs confundamus. Adde, quod in sacrificio hostia esse oportet, quę Deo immoletur: hostiam verò in omni religiosa cæremonia velle fingere, ridiculum est. Ergo sacrificium est species quædam cultus sacri.

12 Secundo stabiliendum est, quod omne sacrificium est oblatio; sed non omnis oblatio, etiam Deo facta, est propriè, & in rigore sacrificium. Ita D. Tho.2.2.q.85. ar.3.ad 3.dicẽs. *Sacrificia propriè dicũtur, quãdo circa res Deo oblatas aliquid fit: sicut*

quod animalia occidebantur, & comburebãtur; quod panis frangitur, & comeditur, & benedicitur. Et hoc ipsum nomẽ sonat: nam sacrificium dicitur ex hoc quod facit aliquid sactum. Oblatio autem directè dicitur, cum Deo aliquid offertur, etiam si nihil circa ipsum fiat: sicut dicuntur offerri denarij, vel panes in altari: circa quos nihil fit. *Vnde omne sacrificium est oblatio*; sed non convertitur. Primitiuæ autem oblationes sunt, quia Deo offerebantur, vt legitur Deuter. 26. Non autem sunt sacrificia; *quia nihil sacrum circa eas fiebat*. Decimæ autẽ propriè loquendo, non sunt sacrificia, neque oblationes; quia non immediatè Deo, sed ministris diuini cultus exhibentur.

23 Specialiter priorem partem probat Cano illo cap. 13. §. *Quod si ex his*: Quoniam ne ipsa quidem Eucharistia, quandiù seruatur in pixide, sacrificij nomen habet; tunc vero primum hostia nuncupatur, cum offertur: oblatio igitur est de ratione sacrificij. Id quod Apostolus Paulus sæpè docet, vt ad Hebræos 5. *Omnis Pontifex constituitur, vt offerat sacrificia pro peccatis*. Et cap. 7. *Pro suis delictis hostias offerre*. Et cap. 9. *Munera, & hostiæ offeruntur*. Et cap. 10. *Eiusdem ipsis hostijs, quas offerunt indesinenter, &c.* Nec hic laborare opus est, vbi nihil est ambigui.

14 Secundam partem probat ex Theophilacto in cap. 8. ad Hebræos, & ex S. Chrisostomo homilia hom. 18. in epist. ad Heb. sic exponente illud Psal. 50. *Sacrificium, & oblationem noluisti*. Et Apostol⁹ ad Hebræos cap. 5. eandem distinctionem obseruat dicens. *Omnis Pontifex constituitur, vt offerat dona, & sacrificia*: & cap. 3. *Omnis Pontifex ad offerendum munera, & hostias cõstituitur*. Præterea, quia Leuit. 2. & 6. Numer. 5. & libro 2. Paralip. c. 28. multa dicuntur offerri; quę tamen nõ possunt dici sacrificari, vt primo geniti, primitiæ, aurum, & argentum, lapides pretiosi, & similia. Ergo sacrificia differunt ab oblationibus.

Tres alias probationes adijciunt Lesius cap. 38. dub. 2. n. 10. Quia ad sacrificium requiritur aliqua rei mutatio, vt dicetur: hoc autem nõ requititur ad oblationem. Quarto. Sacrificare est proprium Sacerdotum; oblationes facere quivis potest. Quinto ad

sacrificium requiritur altare;
ad oblationes
minimè.

✠

§. II.

Est in genere qualitatis, & in genere signi.

15 SEd obijcies. Nam actus externi Religionis sunt de genere qualitatis; sacrificium vero, sicut & sacramentum, est in genere signi, quod est genus relationis: ergo sacrificium non est actus religionis, seu oblatio rem externam immutans.

16 Diuiduntur Theologi in assignando genere supremo sacrificij. Raphael Torre 2.2.q.85.art.2.disp.2.conc.1. & art.3. disp.2.num.12. Suarez disp.73. sectione 2. & alij multi dicũt sacrificium constitui in genere signi sacri: Imò Bernal disp. 21. sec. 3. num. 15. dicit, quod inconfesso est apud omnes Theologos sacrificium, vt etiam sacramentum, esse in genere signi. Probant, ex D. Augustino relato à D. Thoma 2.2.q. 81.art.7.ad 2. & quia ita videtur indicare D. Thomas 2.2.q.85.ar.1. & 2. Docuit que Sanctus Augustinus lib. 10. de Ciuitate Dei cap. 5. dicens: *Sacrificium visibile inuisibilis sacrificij signum esse*. Idem docet epist. 49. q. 3. Ratio est, quia sacrificium significat quandam actionem externam, & sacrã, eo quod cultum Dei externum continet. Sed huiusmodi actio materialiter sumpta vt quidam motus est, nihil in se habet quod ad honorẽ Dei expectet; vt constat ex occisione vituli, & ũmilibus sacrificijs: ergo ratio honoris, & cultus talis actus in significatione cõsistit, qua protestatur Dei excellentiam, & submissionem suam, vel aliquid huiusmodi: ergo est de ratione sacrificij huiusmodi sacra significatio.

17 Per oppositum Didacus Nuño q. 83. art. 1. diffic. 1. *Et* Marcus Huertos de Sacrificio Missæ q. 1. dicunt sacrificium constitui in genere qualitatis. Quia Diuus Thomas, & communiter Theologi dicunt esse actum virtutis Religionis: omnes autem habitus, & actus virtutum sunt in prædicamẽto qualitatis: ergo & sacrificium. Ad authoritatem, & rationem contrariam respondent probare, quod sacrificium significat, & est in genere signi; non tamen quod significatio sit prima, & formalis ratio sacrificij, sed consequitur ad modum proprię passionis.

Videntur fauere huic sententiæ Cano, & Soto vbi supra; Bellarminus, Lessius, & alij communiter, qui in definitione sacrificij non constituũt vt genus rationem signi, sed potius rationem qualitatis, dicendo: *Sacrificium est oblatio externa facta soli Deo, &c.*

18 Distinguit Vazquez disp. 220. cap. 3. num. 6. in fine, duplex genus sacrificij: quoddam enim est absolutum, nempè quod nõ est alterius sacrificij commemoratio, veluti mactatio pecudis, vel alterius rei consumptio. Aliud vero dici potest relatiuum, seu commemoratiuum. Cuius exẽplum solum habemus in sacrificio Altaris, quod commemoratiuum dici potest.

19 Hæc sententia defuit Primo, quia vt docet D. Thomas 1.2.q.102.art.3. per sacrificia repræsentatur ordinatio mentis in Deum, ad quam excitatur sacrificium offerẽs: vnde iam per omne sacrificiũ aliquid repræsentatur. Secundo, quia ibi docet S. Thomas, quod omnia alia sacrificia offerebantur in veteri lege, vt sacrificium Christi in Cruce vnum, & singulare, & præcipuum sacrificium figuraretur tanquã perfectum per imperfecta. Quod & docet S. Augustinus lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 5. & libro 20. contra Faustum cap. 21. & lib. 1. contra adv. legis cap. 18. ergo iam erant significatiua. Vnde hæc præfiguratio quodammodo commemoratio dici potest. Tertio, sicut docet D. Thomas 2.2.q.85.art.2. oblatio sacrificij fit ad aliquid figurificãdum. Significat autem, quod offertur exterius, interius spirituale sacrificium, quo anima se ipsam offert Deo, &c. Quamvis ergo non omne sacrificium sit commemoratiuũ alterius sacrificij externi; cum tamen nũc loquamur de sacrificio externo, quod significat internum, iam est in sacrificio ratio signi. Quarto, adhuc sacrificium, etiam internum, cum sit in honorem Dei ad eum placandum, significat aliquid ex parte nostri; & ex parte Dei: ergo in omni sacrificio est significatio, quamuis non sit commemoratiuũ eo modo quo de facto in Missa est commemoratio Passionis Christi: & ita rectat explicandum in quo genere debeat poni.

20 Hac ergo omissa opinione, quam uis de alijs duabus non faciat mentionem, obiter eas videtur adunare Lugo, dum in vtroque genere sacrificium constituit, dicens disp. 19. sect. 1. num. 2. Suppono igitur sacrificium esse in genere oblationis, & in genere etiam signi sacri: quatenus oblatio est, conuenit in primis cum alijs actibus religiosis, qui pertinent ad Dei cultũ, qualis est genuflexio, pectoris tunsio, &c. Conuenit item cum alijs oblationibus, quę non sunt sacrificia, qualis est oblatio Calicis, vel cerei, vel pecuniæ, vel aliarum rerum. Quatenus vero est signum sacrum, cõuenit cum sacramentis, quæ regulariter nõ sunt sacrificia, sed signa gratiæ, &c.

21 Potest totum hoc explicari ex dictis q. 60. dub. 1. de Sacramentis, quæ formaliter diximus esse cæremonias sacras, signa, & causas gratiæ: quas rationes diximus adunari in vno concreto artificiali. Quamuis sit discrimen, quod ibi ratio signi est prior, & notior quam ratio causæ; ideoque absolutè pronunciatur sacramenta esse in genere signi; quamuis etiam sint in genere causæ; at vero in sacrificijs ratio prior, & notior est ratio oblationis, & cultus religiosi; & sic absolutè sunt in genere qualitatis; quamvis vltimate etiam sint in genere signi. Ideòque vt vltimam differentiam sacrificij explicemus, debet declari quid, & qualiter significent, & quid faciat vt in Dei cultum oblatio cedat.

§. III.

Partim significat naturaliter, & partim ad placitum.

22 IN primis inquiritur, vtrum significatio sacrificij sit ad placitum, vel naturalis?

Supponimus, id quod notat Suarez disp. 73. sect. 2. Initio, quod duo possunt per sacrificium significari: vnum est internũ, seu inuisibile sacrificium, vt ait D. Augustinus lib. 5. de Ciuit. Dei c. 5. Aliud est mysterium aliquod fidei. Et hinc duplex significatio consurgit: vna dici potest *moralis*; quia consistit in significatione alicuius actus humani interioris, ac moralis; quia per se pertinet ad bonos mores hominis. Alia dici potest *mystica*, quia in repræsentatione alicuius recõditi, & supernaturalis mysterij cõsistit. Aliis vocibus, Raphael Torre 2.2.q.85.ar.2. disp. 2. n. 3. primam vocat significationem *naturalem, ac propriam*: & secundam quæ est alicuius mysterij pertinentis ad fidẽ Christi, vocat *figuratiuam*.

23 Absolutè quod sacrificium sit signum ad placitum inuentum, docet Suarez disput. 73. sect. 1. §. *Atque hinc*. Quia

huiusmodi significatio non est naturalis tali actioni exteriori secundum se considerate, verbi gratia, occisioni viruli, aut alteri simili, oportet ergo vt ex impositione illi conueniat. Ad quam impositionem potest quidem in actibus ipsis externis considerari aliqua proportio, & analogia, quæ à S. Augustino supra similitudo vocata est: & dici potest fundamentum remotum huius significationis: proximum autem est ipsa impositio, sine qua nulla esset talis significatio. Deinde, quia actus exteriores, seclusa impositione, non sunt cultus Dei. Quod videtur insinuare D. Thomas 2.2.q.85.artic.4.

24 Eandem sententiam sequitur Lugo disp.19.num.2.& alij, qui adijciunt autoritatem S. Augustini libro 10.de Ciuitate Dei cap.19.dicentis. *Profecto nescitis hæc* (externa sacrificia) *ita esse signa illorum* (id est sacrificiorum mentis, & voluntatis) *sicut verba sonantia signa sunt rerum. Quo circa sicut orantes, atque laudantes ad eum dirigimus significantes voces, cui res ipsas in corde, quas significamus, offerimus; ita sacrificantes non alteri visibile sacrificium offerendum esse noueritis, quam illi, cuius in cordibus nostris inuisibile Sacrificium ipsi esse debemus.*

25 Nihilominus Nuño q.83.art.1. diffic.2.docet, quod licet significatio mystica, quæ inuenitur in sacrificijs, sit ad placitum, ex institutione Dei mediatè, vel immediatè; significatio moralis reperta in sacrificijs, est ex natura rei; vnde simpliciter loquendo, est appellandum sacrificium signum naturale. Quod & sequitur Marcus Huertos q.1.de Sacrificio Missæ a folio 7. vsq; ad 9. Probant ex D. Thoma 2.2.q.85.art. 1.2 & 3. docente, quod oblatio sacrificij pertinet ad ius naturale: & quod sacrificium externum ex se significat internum. Et ratione, quia supposito quod agnus offertur Deo, & in eius honorem mactatur, nulla facta institutione protestatur diuinam excellentiam, & supremum dominium vitæ, & mortis; illa autem determinatio humana, quæ oblatione, & mactatione fit, non est institutio ad placitum: nam per hoc quod Sacerdos Deo agnum immolet, quamvis nullã faciat institutionem, significat excellentiam diuinam: ergo significat ex natura rei.

26 Confirmatur, nam vt aliquid sit signum ad placitum, non sufficit, quod assumatur ab homine ad significandum; sed requiritur quod ab eo imponatur, & determinetur, quam rem debeat significare: vnde quamuis homo determinet quando, & qualiter debeat dare in eleemosynam; quia tamen ex natura sua est signum actus interni; ideò nõ computatur inter signa ad placitum: ergo nec sacrificium debet dici signum ad placitum.

Confirmatur secundo, quia si actui externo religionis, qui est sacrificium, significatio conuenit ad placitum, poterit ab illo separari; sicut in alijs signis ad placitum contingit: nam quod libere imponitur, libere potest tolli. Sed hoc est falsum; quia actus exterior immolationis agni essentialiter est actus religionis: & ex natura sua significat actum internum virtutis, à qua fit.

27 Denique probatur, & explicatur, quia quando institutione publica, vel priuata determinatur aliquod sacrificium, ex vi illius nõ imponitur ad significandum actum internum, nec ad protestandum diuinum dominium; sed tantum hoc fit ad determinandum res, & ceremonias, quibus vtendum sit in sacrificio. Sicut Respublica poterit determinare actiones, & res, quibus satisfaciendum sit alicui iniuriæ: tamen satisfactio ipsa, supposita tali determinatione, ex natura sua est satisfactio, & nõ ex beneplacito hominum.

28 Media via videtur procedere Raphael Torre 2.2.q.85.ar.2.disput.2.conc. 2. vbi ait. Etsi significatio sacrificiorum in communi naturalis sit; tamen singulis sacrificijs in particulari ad placitum, & ex impositione cõuenit. Doctrina est D. Thomæ expressa art.1.ad 1.& illam declarat appositissimo simili in solutione ad 3. Etenim sicut voces naturaliter sunt signa conceptus; quod autem hæ voces ad hæc, vel illa significanda determinentur, ex placito, & impositione est: sic quod sacrificia significent hominum ad Deum subiectionem, & reuerentiam per oblationem rerum sensibilium, non hominum inuentio, aut institutio fecit; sed naturæ instinctus dictauit, aut gratiæ: habet enim gratia suam inclinationem, & impulsum, non minorem, quam natura; maximè præcedente cognitione fidei: quod vero oblatio istarum rerum, aut aliarum, id significet, ex institutione, & impositione humana est.

29 Contra hanc sententiam arguit Huertos q.1.folio 7. Quia fieri non potest vt sacrificium in communi naturaliter repræsentet, & in particulari ad placitum: quia ratio sacrificij in communi participatur

tur in omnibus sacrificijs in particulari: ergo si in communi significat naturaliter, etiã in particulari. Patet hæc consequentia, exẽplo imaginis, quæ quia in communi natura liter significat suum prototypum, etiam in particulari naturaliter representat.

30 Mihi tamen omnes istæ sententiæ videntur simul veræ, & facile posse in concordiam reduci, etsi quæ est discordia, solũ est in modo loquendi. Quo ad rem ipsam, constat ex dictis, *triplici titulo significationem sacrificiorum esse naturalem*; primo, quia vt ait D. Thomas illa q.85.artic.1. oblatio sacrificij pertinet ad ius naturale: secundo, quia naturale est, quod sacrificium externum, quod consistit in actu exteriori religionis, significet actum internum eiusdem virtutis, à qua procedit: & hæc est doctrina D. Thomæ ibi ar.2.& 3. Tertio, vt sumitur ex D. August. epist.49.q.3.& notãt primæ sententiæ Authores, in rebus ipsis, quæ assumũtur pro materia sacrificij, præcedit quædã inchoata proportio, vt apta sint vt Deo offerantur: & sic inchoate est in ipsis naturalis representatio.

31 Constat etiam duplici, vel *triplici alio titulo significationem sacrificiorum esse ad placitum*: Primo, quia ex diuina, vel humana institutione dependet, quod istæ, vel illæ res offerantur; quod hoc vel illo modo mactentur. Secundo, quia ex libertate offerẽtis prouenit, quod isto vel illo motiuo oblatio fiat; quod sit in honorem veri Dei, vel falsi. Tertio etiam est ex institutione diuina, quod sacrificia veteris legis nouæ legis sacrificium præfigurarent; & quod sacrificium incruentum Eucharistiæ sit commemoratiuum sacrificij cruenti Christi in Cruce. Sic ergo *adæquate* considerando, significatio sacrificij partim est naturalis, & partim ad placitum: *Inadæquate* vero, triplici titulo dicitur *inchoatiue* naturalis; & alio triplici dicitur *cõsummatiue* esse ad placitum. Et sic satisfactum est probationibus vtriusque extremæ sententiæ. Et in re hoc solum vult vltimæ sententiæ Author; non enim loquitur de ratione communi generica; sed de inclinatione communi, incomplete determinata, quæ aduenientе institutione determinatio est legis naturalis, vt docet S. Thomas 1.2.q.95.art.2. Quo exemplo hoc declarat ipse D. Thomas 2.2.q.85.art.1.ad 1. & ad 3. ait, quod *significare conceptus suos est homini naturale: sed determinatio signorum est secundum humanum placitum.*

§. IV.

Non semper exigitur ad sacrificium publica institutio.

32 SEcundo inquiritur, vtrum ad essentiã sacrificij requiratur publica institutio?

Aliquam institutionem requiri ad sacrificia determinanda, certum est, & receptũ à Theologis, & traditum à D. Thoma 2.2.q. 85.art.1.ad 1. docente, *quod oblatio sacrificij in communi, est de lege naturali; & ideò in hoc omnes conueniunt: sed determinatio sacrificiorũ est ex institutione humana, vel diuina: & ideò in hoc differunt.*

33 Quod sacrificium legitimum non nisi ab authoritate publica possit institui, docet Suarez disp.73.sec.4.conc.2. Quamuis in fine sectionis, seclusa prohibitione positiua, censeat posse ex natura rei priuatam personam pro se instituere sacrificia. Priorem partem probat, quia sunt inter se coniuncta sacrificium, & sacerdotium, vt constat ex Apost.1.ad Cor.5.& ex Trid.sess.23. cap.1. Sacerdotium autem non potest institui priuata authoritate, vt ibi Apostolus docet: ideoque Ozias 2.Paral.26. percussus est lepra, quia cum non esset Sacerdos, voluit sacrificare.

Secundo probat inductione ex populo Dei, & ex Gẽtilibus. Tertio, quia templa, altaria, vasa, & vestes, non nisi publica authoritate instituuntur, & mutantur. Quarto, ad vnitatem, & concordiam humanæ Reipublicæ, id expedit: & vt decentissime fiat, non nisi publica authoritate debet institui.

34 Clarius Lugo disp.19.sec.1.à num. 10. vsque ad 16. docet, quod si priuata authoritate huiusmodi ceremoniæ fierent, nõ futura erant vera sacrificia: quia sacrificium est signum ad placitum ad protestandam Dei excellentiam per destructionem rei sacrificatæ: quare sicut vox *homo* non potest priuata alicuius voluntate accipere vim significandi hominem: sic occisio ouis. v.g. nõ videtur posse fieri signum sufficienter significans talem, vel talem reuerentiam ex sola vnius, vel alterius priuata voluntate, donec paulatim introducta per vsum accepta fuerint a populo.

35 Idem tenet Coninch dub.1.num. 12. Bernal disp.21.sec.7.num.43. probans, quia alioquin modo inter Christianos posset esse validum sacrificium priuata authorita-

ritate factum. Et quia sacrificium est actio suprema, & nobilissima colendi Deũ exterior: ergo ex se est actio Reipublicæ, vt talis; proinde instituta per authoritatem publicam, sicut alia quælibet signa.

Alij probant, quia sacrificium non est religiosus actus priuatus, sed publicus nomine communitatis Deum colentis oblatus; idque voce sacrificij proprie dicti exprimitur: & requirit Sacerdotem ministrum publicum, & personam selectam. Similiter sacramentum exigit institutionem publicam.

36 Per oppositum Vazquez disp.220. cap.3.nu.19. docet sacrificium natura sua nõ postulare legitimam institutionem, nec ministrum publicum; quia iure naturali, quo sacrificium introductum est, cuilibet permitteretur Deum hoc etiam genere cultus honorare: ac proinde eligere sibi signũ aliquod, quod ex se idoneum esset ad colendum Deum hoc modo. Præsertim vero, si homines more gentium, non in ciuitatibus, & oppidis, sed quilque per se habitaret. Quandiu ergo huic licentiæ, & permissioni iuris naturalis iure aliquo diuino, aut humano non derogaretur, quilque per se quouis signo aliid idoneo sacrificare posset: atque adeo vera ratio sacrificij sine tali institutione publica reperiri. Idem docet Lessius libro 2.cap.38.dub.2.num.18. Amicus tom.7.disp.32.num.9. Et Marcus Huertos q.1. de Sacrificio Missæ folio 10.& quoad homines solitarios, idem docet Dicastillo disp.1. dub.1.num.37.

37 Quæ sententia vera videtur; quia licet sacrificia perfecta, quæ dantur communitati, & quibus homines vnius religionis, & sectæ ab alijs differunt, requirant publicã authoritatem, & publicum ministrum: tamen essentia sacrificij nec exigit ministrum publicum, nec publicam institutionẽ; quia potest pro vno solo esse institutio, & significatio, & ipse solus potest quibus libuerit modis Deo vero sacrificare: & sic forte sæpè fecerunt antiqui, antequam lege publica ad hoc tenerentur: & sic fieri posse, docet D.Thomas q.85.art.4.ad 3.dicens, *quod Sacerdotes offerunt sacrificia, quæ sunt specialiter ordinata ad cultum diuinum, non solum pro se, sed etiam pro alijs. Quædam vero sunt alta sacrificia, quæ quilibet potest pro se Deo offerre, vt ex supra dictis in corpore artic.4.& ar.2.& 3.patet.* Vbi loquitur, non solum de sacrificijs internis; sed etiam de alijs sacrificijs externis; sine de illis, quæ non habent ex alio laudem, nisi quia sunt propter reuerentiam diuinam, quæ sunt propriè sacrificia; sive de alijs actibus, qui facti ex motiuo sacrificandi, etiam sacrificia dicuntur, vt dicit artic. 3.ad 1.

38 Argumenta priora procedunt de sacrificijs perfectis pro communitate, quę publicum ministrum, & publicam institutionem requirunt. Non tamen sacrificia omnia debent esse pro communitate. Et quo ad hoc par ratio est de vocum institutione; nam quæ deseruit toti communitati publicam requirit institutionem, pro vna autem domo sufficit institutio illius, qui ibi præest: & vnus singularis homo pro se valet significationes, quibus sibi, vel Deo loquatur, imponere.

§. V.

Exponitur significatio propria sacrificij.

39 TErtio videndum, quæ significatio sit sacrificio essentialis?

Inter eos, qui magis ex professo de hoc puncto disputarunt, sunt tres præcipui modi dicendi. Vazquez disp.220.cap.3.nu. 21.& 22.& Bernal disp.21.sec.3.num.21. & alij existimant, quod vt statuatur discrimen inter sacrificium, & alios religionis actus, debit dici, quod sacrificium est nota diuinæ omnipotentiæ, qua est auctor vitæ, & mortis, & cuius nutu resomnes esse, & destrui possunt: & ideò ex parte rei, quæ pro nota Sacrificij assumitur, requiritur immutatio, vt ea denotemus, ita nos à Deo pro nutu voluntatis ipsius destrui, & conseruari posse, sicut res oblata in sacrificium à nobis immutatur.

40 Contra hoc tamen arguit Lugo disputatione 19.num.1. Nam posset etiam assumi aliquid aliud ad significandũ supremũ Dei dominium in vitam, & mortem, quod non esset sacrificium: si verbi gratia depingeretur in tabula aliqua figura ad hoc significandum, non diceretur illa tabula sacrificari. Aliquid ergo aliud debet in definitione sacrificij explicari.

Secundo arguit num.6. Nam ad hoc ipsum significãdum posset homo producere, vel extinguere ignẽ, v.g. vel aliquid aliud, protestando se fuisse etiam à Deo productũ, & posse à Deo destrui, sicut ille ignis producitur, vel extinguitur: & tamen illa actio proculdubio non esset sacrificium. Significat ergo sacrificium aliquid aliud, & alio modo.

Ipse

41 Ipse Lugo à num.4.ad 7.docet de ratione sacrificij esse, quod sit protestatio illius excellentiæ diuinæ, qua dignus est vt in ipsius cultum nostra vita destruatur; sive hæc protestatio fiat per realem destructionem propriæ vitæ, sive per destructionem alterius rei, per quam noster affectus explicetur, quando destructio nostra non licet, vel expedit. Quam rationem dicit insinuasse Eusebium lib.1.demonstrat.Euang.cap. vlt.

42 Instat tamen Bernal disp.21.sec.3. num.22.in fine: nam licet aliquod sacrificij genus includat significationem istam, nempe illud, quod offertur pro peccatis, cum propter hæc mereamur mortem. Cæterũ in plerisque alijs sacrificijs, vt impetratorijs, & gratulatorijs, non est cur hæc inuoluatur significatio: ac proinde non est necessaria sacrificio in vniuersum, & essentialiter considerato.

43 Alij etiam notant rationem hanc non haberi apud Eusebium, quia solum vult, priscos Patres cẽtuisse pretium, quod pro delictis expiãdis offerretur Deo, debere esse in re valde prestante: & cum non haberent tunc quidpiam prestantius anima sua, obtuliisse in sacrificium animalia bruta; quorum animæ secundum locum perfectionis tenent post hominum animas. Et quod sacrificia brutorum fuerint vsurpata *quousque inuentum est magnum, magnique æstimandũ pro redimẽdis, & Iudæis pariter, & Græcis, pretium illud, videlicet, pro toto mundo piaculum, illud pro anima cunctorum hominum sacrificium, illa pro omni macula, & peccato purissima hostia, ille vtique Agnus Dei, &c.* Ex quo non infertur sacrificia brutorum subrogata esse loco animarum propiarum humanarum, quæ deberent offerri Deo in sacrificium, si liceret, vel expediret. Imò cum olim, & modo non expediat, neque liceat ordinarie, non debuit vnquam ordinarie offerri propria vita humana in sacrificium. Quamuis in sacrificio Abrahæ, & in sacrificio primogeniti Exodi 13.ver.13.& Num.3.& 18.fuerit vnum immolatum, vel oblatum loco alterius.

44 Communis tamen, & verus dicendi modus, quem sequuntur Suarez disp.53. sec.2.conc.1.& sec.6. Raphael Torre 2.2. q.85.art.2.disp.2. num.6.& Huertos q.1. de Sacrificio Missæ conc.3.& alij frequenter, asserit de ratione sacrificij externi esse significare sacrificium inuisibile, & internum; quæ significatio consistit in hoc, quod repræsẽtet subiectionem hominis ad Deũ, & reuerentiam tamquam ad primum principium, finem vltimum, & supremum dominum rerum omnium. Vnde satis est sacrificio, si sit signum cuiuscumque perfectionis diuinæ ad nos relatæ, vt infinite excedentis nos. Probant ex D.August.lib.10. de Ciuitate Dei cap.5. Et ex D.Thoma 2. 2.q.85.art.1.cor.& art.2.ibi. *Anima autẽ se offert Deo in sacrificium, sicut principio suæ creationis, & sicut fini suæ beatificationis.* Et art.4.dicit sacrificium ex hoc solo laudem habet, *quod Deo aliquid exterius offert in protestationem diuinæ subiectionis.* Et 3.p.q.82. art.4. Quia sic est supremus Dei cultus. Et quia ex hac significatione sumitur prima, & potissima differentia inter sacrificium, & sacramentum: nam sacrificium per se primo ordinatur ad diuinam excellentiam, & cultum ei debitum profitendum, & significandum: sacramentum vero non item; sed ordinatur ad aliquam hominis sanctificationem significandam.

45 Displicet hic modus dicendi Vazquez disp.220. cap.3. num.21. vbi contra eum arguit: nam iuxta eum, nequit explicari, quo pacto ex parte significationis, & eius quod significat, sacrificium differat à simplici oblatione: nam oblatio, quæ fit Deo, tamquam supremo domino, & principio omnium rerum, & fini vltimo earum fit. Quin imò, & adoratio tamquam domino supremo fit; & ideolatria dicitur quasi summa seruitus summo domino exibita. Neque satis est inter oblationem simplicem, & sacrificium, discrimen illud assignare, quod res oblata in sacrificium immutari debet; oblata autem simpliciter non item: nam hæc differentia ex parte materiæ tolum est; & nisi inde diuersa ratio significationis, & notæ proueniret, accidentarie omnino cum ratione sacrificij se haberet. Cum igitur ratio formalis sacrificij, & oblationis in significatione, & nota alicuius cultus, & honoris erga Deum posita sit, ex parte ipsius significationis discrimen inter sacrificium, oblationem, & adorationem constituendum est.

46 Sed respondetur Deo posse offerri in sacrificium res inanimatas: sicut Melchisedech Rex Salem obtulit panem, & vinũ: & tunc non est in sacrificio protestatio explicita, quod Deus sit author vitæ, & mortis: & ideò hæc significatio non est de essentia omnis sacrificij.

Deinde, sia Sacerdote offeratur aliquid

Deo

Deo ad ſignificandam internum ſacrificiũ, & ſummam Dei excellentiam, & oblatio fiat cum immutatione externa rei oblatæ, nihil illi deficit ad rationem ſacrificij: & tamen ſine illa expiicita ſignificatione: ergo illa non eſt de eſſentia ſacrificij.

47 Ad argumentum acceptamus ſolutionem in ipſo relatam: quæ inefficaciter impugnatur, imò potius confirmatur, quia potius omnis actus religionis hac ratione dicitur latria: nam vt ait D. Thomas in 3. diſt.9.q.1.ar.1.q.1. *dicitur etiam latria, id eſt, ſeruitus, quantum ad opera, quæ exibentur in recognitionem dominij, quod Deo competit ex iure creationis.* Et q.2.ad 2.dicit quod aliud eſt Deo ſeruire, *& aliud exibere aliquid in recognitionem ſeruitutis*: primum enim omnis virtutis commune eſt: *Secundum autem proprium eſt latriæ: vnde latria includit ſeruitium in ratione ſui obiecti: & propter hoc per ſe ineſt ei, & à ſeruiendo nominatur.* Ideoquè antecedenti quæſtiuncula prima dixerat, quod cũ obſequium diuerſis poſsit exiberi, *ſpeciali quodam, & ſupremo modo Deo debetur; quia in eo eſt ſuprema ratio maieſtatis, & dominij: & ideo ſeruitum, vel obſequium, quod ei debetur, ſpeciali nomine nominatur, & dicitur latria.* Vnde ſimplex oblatio, & adoratio, in quantum actus latriæ, conueniunt in eadem ſignificatione cum ſacrificio: & de oratione ait D. Thomas in 4.diſt.15.q.4.art.1.q.2. *quod cum Deo reuerentiam exibere, ſit actus latriæ, vt 3.lib.diſt.9.q.1.art.1.q.1.ad 3.dictũ eſt; oratio actus latriæ erit elicitiue.* Et 2.2.q.81.art.1.ad 3.& 4.& q.94.art.1.ad 2. Vnde q.85.art.3.ad 3.aſsignans differentiam inter ſacrificia, oblationes, primitias, & decimas, non recurrit D. Thomas ad diuerſam rationem ſignificatam; ſed ſolum ad materiam, & modum offerendi: *Quia ſacrificia propriè dicuntur quando circa res Deo oblatas aliquid fit.* Ideoquè, vel non erit inconueniens admittere, quod in eſſe actus latriæ ſolum accidentaliter differant. Vnde Diuus Thomas 1.2.q.101.artic.4.ad 5.ait, *quod oblationes, & munera computantur cum ſacrificijs, quia Deo offerebantur*: Vnde Apoſtolus ad Hebræos 5.dicit. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis.* Vel melius, dicitur, quod ad differentiam ſpecificam partialem ſufficit differentia in materia, & in modo offerendi, in ſacrificio, mactando; vel ſolum ſimpliciter offerendo, in oblatione.

48 Notant etiam Suarez ſec.2.conc.2. & Raphael Torre art.2.diſp.2.conc.3.n.4. & alij communiter, quod ſignificatio myſtica myſterij pertinentis ad Chriſtum, non eſt de eſſentia ſacrificij: quia ſacrificium eſt de lege naturæ: & ideò de illa non meminit D. Thomas 2.2.q.85. Quamuis de facto vetera ſacrificia fuerint præfiguratiua noui, vt éx D. Auguſtino, & D. Thoma diximus: ſiquidem vt ait Apoſtolus 2.ad Corint.10. *Omnia in figura contingebant illis.*

Et Concilium Tridentinum ſeſ.22.capite 1.in fine, exponens de iſto ſacrificio nouæ legis prophetiam Malachię cap.1.de oblatione munda in omni loco offerenda nomini Domini; concludit. *Hæc denique illa eſt, quæ per varias ſacrificiorum, naturæ, & legis tempore ſimilitudines figurabatur, vtpote quæ bona omnia, per illa ſignificata, velut illorũ omnium conſummatio, & perfectio complectitur.*

§. VI.

Quæ immutatio in re oblata requiratur ad ſacrificium?

49 MAior reſtat difficultas, explicatu difficilis, & ſcitu neceſſaria, & inter recentiores controuerſa, quæ immutatio eſſentialiter exigatur, vt res oblata dicatur ſacrificari?

Certum eſt aliquam rei oblatæ mutationem exigi ad ſacrificium; alioquin non differret à ſimplici oblatione: contra ea, quæ oſtendimus num.14. Quod probat Melchior Cano lib.12.de locis cap.13.§. *Quod ſi*, in fine dicens. Quam omnino rem illud vel maximè argumentũ probat, quod cum animalis viui, iuxta legis præſcriptũ, fiebat oblatio, nuſquam hæc, aut hoſtia, aut ſacrificium vocabatur. Niſi velis, tum a Iudæis filios immolari in ſacrificium, cum poſt purificationis cæremonias Domino iiſtebantur. Quod quoniam abſurdum eſt, conſentiamus non omnes res Deo oblatas hoſtias eſſe, aut ſacrificia. Porrò autem, ſi circa rem, quæ offerebatur, quidpiam ſacri Sacerdos faciebat, ſi conterebat frumentũ, ſi animalis fundebat ſanguinem, ſi thus ardere faciebat, ſi oleo ſimilam conſperſam frigebat in ſartagine, tum demum vere ſacrificium faciebat. Earum quippè rerum omnium ſacrificia eſſe, Leuitici ſecũdo, & texto, Num.5.& lib.2.Paral.cap.28.legimus. Scite ergo ac preclare D. Thomas admoner, in eo ſitam eſſe rationem ſacrificij, ſi circa rem Deo oblatam quicquam fieret, quo

res ipſa ſacra quodammodo conficeretur: nam ſi integrã, & illæſam Sacerdos offerret, donum diceretur, & munus, non item ſacrificium. Id quod in Græca voce explicatius animaduertitur. Hæc ibi. Et Raphael Torre 2.2.q.85.artic.3.diſp.2.num.6.ait. Quod vero in ſacrificio aliqua debeat exerceri actio circa rem oblatam, ex communi animi conceptione, & vſu omnium ſacrificantium in omni ſtatu ab initio orbis conditi comprobari poteſt. Quis vmquam agnouit ſacrificium ſine aliqua actione exercita circa rem oblatam?

50 Sufficere aliqualem immutationẽ, docent Suarez diſp.73.ſec.5.§. *Exhis.* Raphael Torre artic.3.diſp.2.conc.4.num.8. Huertos q.1.de ſacrificio folio 6. Marchina parte 1.cap.2.num.24. quia ſine tanta immutatione interdum legimus Sacrificium oblatum. Melchiſedech enim Gen.14. ſacrificium Deo obtulit in pane, & vino: vbi non legimus immutationem aliquam factam circa rem oblatam: niſi fortaſſe, quod panis ille, & vinum aliqua externa demonſtratione oblata ſunt Deo, cum aliqua benedictione, vel elevatione, vel fractione, vel diſtributione, aſſumptione per modum cibi, & potus ſacrificati. Et in Leuitico ſimilia ſacrificia reperiuntur, in panibus præſertim propoſitionis, & alijs ſacrificijs ex ſimila, & huiuſmodi: ſemper tamen aliqua immutatio reperietur in re oblata; quia hoc modo expreſsius ſignificatur Deum eſſe omnium authorem. Ergo in genere hoc ſatis eſt dicere, actionem illam debere eſſe aliquomodo conſecratiuam, & immutatiuã rei in Dei honorem.

51 Ex parte fauet Lugo diſp.19.ſec.5. num.65.& 66.& Martinon diſp.38.ſec.1. num.7.& ſec.4.num.41.& ſec.6.num.63. & alij docentes, quod licet ad ſacrificium requiratur deſtructio hoſtiæ; ſed non phyſica, vel metaphiſica corruptio ſubſtantialis; ſed vel phyſica, vel humana; ita vt ex vi Sacrificationis hoſtia, prout eſt in termino illius actionis, habeat ſtatum aliquem decliuiorem, & ſaltem humano modo deſierit. Sicut cum panes coquebantur in clibano: & quando vinum libabatur effundendo illud in terram in honorem Dei. Quo etiam modo ſacrificabant aliquando, proijciendo aliquid in mare, vel in fluuium, vt refert Ioan. Guilliel. Stuchius lib.de ſacris, & profanis ſacrificijs folio 130. quia nimirum per illam ſummerſionem humano modo deſtruebatur res proiecta; licet non corrumperetur ſubſtantialiter in ſua entitate.

52 Alia via fauet Bernal diſp.22.ſec.2. §.3.num.29. dicens ſufficere, quod actio ſacrificatiua ſit cauſa phyſica vel moralis mediata qua res poſtea deſinat: vt ſi Sacerdos Iudaicus præciperet miniſtro, vt agnum coram ſe iugularet.

53 Arbitrantur alij ſufficere ad ſacrificium immutationem phyſicam, quæ vel ſit deſtructio, vel productio eiuſdem rei. Ita Suarez diſp.75.ſec.5. Coninch artic.1.dubio 1.num.15.& dub.5.num.96. Leſius lib.2.de iuſt.cap.38.dub.2.a num.14. Granadus Controu.6.de Euch.trac.14 diſp.3. ſec.2.num.6. Raphael Auerſa q.11.ſec.4. §. *Dicendum ergo*, & alij.

54 Diſtinctione vtitur Vazquez diſp. 220.cap 3.num.26.& diſp.221.cap.3.nu. 26.& diſp.222 cap.7.& 8.dicens aliud eſſe ſacrificium abſolutum, aliud relatiuum, ſeu commemoratiuum: & pro ſacrificio abſoluto aſſerit neceſſariam eſſe deſtructionẽ, ſeu immutationem phyſicam rei oblatæ: pro ſacrificio autem commemoratiuo negat hoc requiri; & affirmat ſatis eſſe quod repreſentet immutationem phyſicam, quæ ſit facienda, vel facta in re eadem oblata per ſacrificium abſolutum.

55 Nihilominus, quod phyſica conſũptio, vel immutatio requiritur ad ſacrificiũ, grauiſsimi Authores docent. Victoria Relectione 9.de Temperantia q.4.num.7.folio 338.fic ait. Sicut patet ex D. Thoma 2. 2.q.85.artic.3.ad 3.& clarius q.86.artic.1. quod ſacrificium eſt, cum aliquid exhibetur in cultum diuinũ conſumendum: non enim ſufficit quod offeratur ad cultum; ſed quod conſumatur in honorem Dei: vnde calix oblatus non eſt ſacrificium; ſed Euchariſtia eſt ſacrificium in Miſſa. Hæc ibi. Et Cano vbi ſupra. Idem docet Soto in 4.diſt.13.q. 2.art.1.§. *Sed rogas.* Alanus lib.2.de Euchariſtia cap.3. Bellarminus lib.1.de Miſſa capite 2.§. Vltimo, & cap.25.§. *Ad aliud*, & cap.27.§. *Quod autem.* Henriquez lib.9.capite 1.& alij, quos refert, & ſequitur Ioannes Malderus 2.2.tit.10.cap.3 de Sacrificio dub.1. Tenentque Lugo diſp.19.ſec.1. num.7.& Hieronymus Garcia trac.3.diffic. 1.dub.1.nu.12.& Bernal diſp.21.ſec.5.nu. 32. Probans primo, omnium gentium authoritate, ſatis conſpicua, ex nominibus, quibus appellant ſacrificium: nã Hebræi, & Græci vocant nominibus, quorum quædam ſignificant mactationem, quædam exhalationem, quædam conſũmationem, tum con-

consumptionem, Latini vocant immolationem. Deinde num.34.arguit ex authoritate non obscura omnium Theologorũ: nam Suarez,& Vazquez , & alij laborant vt ostendant omnia sacrificia veterum legum fuisse destructiua physicè rerum oblatarum: ergo vel inviti significant istud pertinere ad essentiam sacrificij in communi.

56 Probat etiam Lugo num.7.quia alioquin consecratio sacerdotis , vel aræ, per quam illa persona,vel illa res consecratur,& dicatur Deo,esset sacrificium. Deinde, quia sine aliqua rei destructione non apparet quæ peculiaris proportio sit in sacrificio ad significandam supremum Dei dominium,& dignitatem, & nostram submissionem,& alia quæ Authores dicunt significari per sacrificium, per destructionem vero id aptissime significatur.

Præterea ideò Apostolus ad Hebræos 11.dicit , quod Isaac fuit Deo oblatus, & aries fuit eius loco Deo immolatus , quia Isaac non fuit mactatus , sicut aries. Vnde proprijssime S.Ambrosius in Psal.39.ait. *A Sancto Patriarcha oblatus est filius , & aries immolatus est.*

57 Concludo,in Sacra Scriptura sacrificia proprie sumpta,pro oblationibus, quæ à Sacerdotibus fiunt ad cultum supremum Dei protestandum,& pro hominum defectibus subleuandis , vel pro gratijs reddendis pro acceptis beneficijs, vel pro alijs obtinẽdis à Deo,adhuc accipi dupliciter;vno modo minus strictè vt comprehendit omnem oblationem,quę medio Sacerdote fit Deo: & sic accepisse Apostolum ad Hebræos 5. notat D.Thomas 1.2.q.101.art.4.ad 5.verbis relatis num.47. Alio modo accipitur strictissime , vt à simplici oblatione adhuc Deo facta medio Sacerdote,distinguitur;& sic distincta, exigit physicam destructionẽ, vt docet D.Thomas 2.2.q.85.artic.3.ad 3 Quod optime declarat q.86.art.1.dicens. Si aliquid exibeatur in cultum diuinum, quasi in aliquod sacrum,quod inde fieri debeat,consumendum,& oblatio est,& sacrificium. Vnde Exodi 19.dicitur:*Offeres totũ arietem incensum super altare: oblatio est Domino odor suauissimus victimæ Dei.* Et Liuitici 2.dicitur: *Anima,cum obtulerit oblationem sacrificij Domino , similа erit eius oblatio.* Si vero sic exhibeatur, vt integrum maneat diuino cultui deputandum, vel in vsus ministrorũ expendendum,erit oblatio, & non sacrificium. Hæc D.Thomas.

58 Ex quibus potest ferri iudicium de variis sacrificijs vel legis naturæ , vel legis scriptæ,& qualiter grauium Doctorũ scripta possint interpretari,ne cõtradicát Scripturæ. Lugo enim sec.1.num.9.ait. In primis non video , vbi in scriptura dicatur fuisse verum Sacrificium,& plusquam oblatio sacra illa, quæ fiebat de panibus propositionis:quare id expresse negat Azor lib.10. cap.17.q.2.& Malderus vbi supra. Contra quem aliqui obijciunt id quod habetur Leuitici 24.ver.9.*Eruntque Aaron, & filiorum eius, vt comedant eos in loco sancto, quia sanctũ sanctorũ est de sacrificijs Domini iure perpetuo.* Sed facile concordant,quia vel cum Cornelio à Lapide ibi tenendum panes propositiones non fuisse propriè sacrificium, sed solum oblationem sacram,quæ dicitur sacrificium per catechresim. Vel sermo est de sacrificio in minus stricta significatione sumpto pro oblatione sacra facta à Sacerdote.De panibus primitiarum notat idem Cornelius Leuitici 23.ver.16.non fuisse propriè sacrificatos; fiebant ex simila fermentata, quam non licebat sacrificare, vt constat ex cap.2.Leuitici ver.11.

59 De oblatione Melchisedech Melchior Cano lib.12.de locis cap.13.§.*Præterea* folio 467.sic ait.Non inficior equidem, Melchisedech panem,& vinum Abrahamo ad reficiendum exercitum contulisse:sed cũ Scriptura statim adiecerit: *Erat enim Sacerdos Dei Altissimi*:nisi caula inepta est,intelligere oportet , easdem res obtulisse solitum Deo, quas tunc proferebat Abrahamo; sed huic in cibum,illi in Sacrificium. Quemadmodum Cyprianus ad Cecilium, Ambrosius lib.5.de sacram.cap.1. Hieronymus in 25.Mathæi caput,Augustin.in Psal.33.conc. 1.Cassiodorus in Psal.109. Damascenus libro 4.cap.14.Chrisost.hom.de prodit. Iudæ,auctores sunt. Hæc Cano.

60 Præterea Thomas Maluenda in Genesim cap.14.ver.18.ad illa verba: *Proferẽs panem,& vinum*:sic ait. Victoriale hic epulum nonnulli interpretantur: ac si dicat, lassum,ac famelicum exercitum regia liberalitate refecit,ac pauit, pane,ac vino; quibus omne genus cibi,ac potus significatur: quasi dicat,adduxit commeatum. Nequaquam sunt pij,qui hic verum sacrificium panis,& vini incruentum Deo à Sacerdote Melchizedeк rite oblatum non agnoscunt. Id constanter antiqui Hebræi;id vetustissimi Christianorum Patrum semper intellexere. Tot, tantorumque testium agmina laudant Orthodoxi quique Scriptores,qui sacrosanctũ corpo-

corporis , & sanguinis Christi sub speciebus panis,& vini,sacrificium,cuius illud Melchisedeк Kianum insignis typus,& figura fuit;aduersus impios propugnant.Et infra.Præclare hic hostis quidam veritatis; *extulit panem,& vinum*,vt &sacrificium,& ritum sacrificij,nempè,quo in altum extollitur,& eleuatur,nolens fateri cogeretur.Id sane Deus Forstero in mentem immisit immerenti. Nec à verisimili abhorret,panem illum , & vinum in sacrificium prius Deo oblatum,exercitui in epulũ conuiuale,& victoriale deinde distributum;vt pane illo,ac vino consecrato, ac benedicto Melchizedeк copias Abrami pauerit, ac refecerit;vti nunc Eucharistia sacrosancta populo distribuitur.Hæc ibi.

61 Theodoretus q.63. in Genesim ait.*Typum enim* Melchisedec *gerebat Sacerdotij Dominici.Ideoque Abrahæ panes , vinum,& mãsam farinæ vicissim dedit,prout moris erat vincuique Deo omnium talia offerre.Animad vertebat enim,& in hoc typum patefieri.*

Demum Lugo num.9.de Sacrificio Melchisedech,Scriptura solum dicit,obtulisse panem,& vinum;non tamen explicat modũ,quo obtulit;fortasse , quia res adeò erat nota , non potuisse sacrificari sine destructione saltim alicuius partis,vt non necesse fuerit illud explicare,sed potuerit relinqui vt res nota.

62 Generaliter arbitratur Henriquez lib.9.de Missa cap. 1. tres esse necessarias actiones Sacerdotis circa rem oblatam in omni Sacrificio,etiam legis naturæ,vt dicit capite 4.nempè,consecrationem,oblationem;& consumptionem. Bene tamen admonet Raphael Torre 2.2.q.85.art.3. disp.2.num.10.non semper fuisse necessarium actionem sacratiuam,oblatiuam, & consumptiuam realiter distingui: nam si sacrificus nulla alia præparatione facta iugulet pecus coram Deo in sacrificium;illa iugulatio dicitur oblatio in Dei cultum;quia in exercitio sacrabatur,offerebatur;& consumebatur in Dei cultum.Additque num. 11.quod quando sacrificium constabat tribus præfatis actionibus,ex omnibus integrabatur sacrificium, perficiebaturque in postrema;quinimò omnes illæ tres actiones pro vna computantur , ex intentione sacrificantis,& volentis perficere sacrificiũ in actione consumptiua rei.

63 Notat etiam D.Thomas 3.p.q. 48.art.3.ex D.Augustino lib.4. de Trinit. cap.14.non longe à fine, quod quatuor cõsiderantur in omni sacrificio,scilicet;cui offeratur,à quo offeratur,quid offeratur,pro quibus offeratur. Et in sacrificio Crucis, quo Christus se obtulit Deo Patri,hæc quatuor reperiri;declarant dicentes. *Idem ipse vnus, verusque mediator per Sacrificium pacis reconcilians vos, vnum cum illo maneret,cui offerebat, vnum in se faceret, pro quibus offerebat, vnus ipse esset, qui offerebat,& quod offerebat.* Cum igitur sacrificium in communi sit *oblatio sacra rei exterioris soli Deo facta,circa quam aliquid exercetur,ad Dei excellentiã, & nostram subiectionem demonstrandam* : De qua Nuño ar.1.diffic.3.Huertos q.1.de Sacrificio Missæ fol.10.ià de oblatione Christi incruenta sub speciebus panis, & vini, dicamus.

DVBIVM. II.

Vtrùm Missa sit verum,& vnicum Christianorum Sacrificium?

1 OPportuna sane,pro statu dubij,exponendo, vila sunt verba grauissima sapientissimi M.Soto libro nono de Iustitia q.2.art.1.dicentis. Sacrosanctum Sacramentum Altaris adeò est religione nostra,ac fidei confessione perspicuum, esse sacrificium,vt nisi in Diabolo diuinitus permissa tanta esset potestas homines dementandi,nullus posset Christianorum eatenus desipere,vt id vnquam inficias iret.Attamen ille Vuicleff Anglus, Sathanica furia correptus,cum omnes ritus,ac sacramenta Ecclesiastica è medio tollere pertenderet;& hoc etiam diuina maiestate plenum demoliri cõatus est.De quo articulo Venerabilis Vualdensis contra ipsum egregie disputauit,libro secundo de sacramentis: ac de hoc peculiari puncto an sit sacrificium; cap.31.&32. Post vero Lutherus, qui in omnia eius verba diabolicè iurauit; idem sacramẽtum negat esse sacrificium: de qua ideò re virulentum edidit libellum , cui titulum fecit.*De abrogãda Missa priuata*: vbi postquam inanibus rationibus vitus sibi est fem demonstrasse,amarulentis nos scomatibus proscindit dicens,quod qui Sacramẽtum Altaris sacrificium vocamus; idololatra impietate cõmaculamur: Imo eodem verbo ait nos negare Christum semel tãtũ fuisse mortuum:nam suam (inquit) mortem,vnicumque esse voluit sacrificium.

Con-

2 Contra eandem hæresim egregie disputauit, postea 22. Sessione Cõcilij Tridentini Melchior Cano, vt ipse testatur libro 12. de Locis initio cap. 14. & habetur toto eius libri capite 13. Vbi & folio 464. §. *Extat ergo* animaduertit iure Cornelium Episcopum Bitontinum in Concilio apud Trentum à Patribus, & Theologis vniuersis explosum, qui dixerit Christũ in Cœna non suum corpus, & sanguinem obtulisse. Contra eandẽ hæresim, latè scripserunt postea, & antea viginti Authores Catholici, quos refert Bellarminus libro 1. de Missa cap. 5. & Valentia hic q. 11. punc. 3. & alij, qui cõtrouersias cõtra hæreticos tractãt. Vt Theologis scitu necessaria perstringamus.

§. I.

De nomine Missæ.

3 A Nominis Ethymologia incipiendo, Algerus cap. 16. & Magister in 4. dist. 13. referunt, quod S. Augustinus in libro corporis Christi, ait. *Recolite nomen, & aduertite veritatem: Missa enim dicitur eo quod cœlestis missus ad consecrandum, viuificandumque corpus aduenerit; iuxta dictum Sacerdotis dicentis:* Omnipotens Deus, iube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, &c. *Idcirco nisi Angelus venerit, Missa nequaquam iure vocari potest.* Hæc ibi. Quæ modo in Sancto Augustino nõ inueniuntur.

4 S. Thomas in 4. distinctione 13. in expositione textus, sic ait. Præter hanc rationem nominis, assignat Hugo tres alias rationes. Primo, quia *Missa* dicitur *transmissa*, eo quod populi fidelis per ministerium Sacerdotis, qui mediatoris vice fungitur inter Deum, & hominem, preces, vota, & oblationes Deo transmittit. Secundo, ipsa hostia sacra Missa vocari potest, quia *transmissa est* prius à Patre nobis, vt scilicet nobis cum esset, postea à nobis Patri, vt apud Patrem pro nobis esset. Tertio, *Missa ab emittendo dicitur (vt quidam dicunt)* quia vt Sacerdos hostiam conficere incipit, per manum Diaconi, & Ostiarij, Cathecumenos, & non communicantes foras Ecclesiam mittit. Hæc D. Thomas.

Qui & 3.p.q.83.ar.4.ad 9. ait. Et propter hoc etiam Missa nominatur, quia per Angelum Sacerdos *preces ad Deum mittit*, sicut populus per Sacerdotẽ. Vel quia Christus est *hostia nobis Missa à Deo*. Vnde & in fine Missæ Diaconus in festiuis diebus populum licentiat, dicens: *Ite, Missa est*, hostia ad Deum per Angelum, vt scilicet sit Deo accepta. Hactenus S. Thomas. Idem habetur Opusculo de expositione Missæ, quod est 66. inter Opuscula Diui Thomæ: sed eius non creditur, vt constat ex Romana editione.

5 Quamvis plurimi antiqui, & recentiores, cum de re ipsa, tum de nominis origine, & proprietate, diligenter disputauerint, iam olim omnia necessaria videtur complexus M. Soto lib. 4. Sententiarum dist. 13. q. 2. ar. 1. §. *Et quemadmodum* sic dicens. Inquantum sacrificium dicitur *Missa*. Quam quidem vocem sunt quibus placeat, esse Latinam, vt dicatur quasi missio, vt in fine Diaconus ait; *Ite, Missa est*: idẽ sit, quod, *Ite, missio est*: sicut dimittitur concio, dum sermo, vel loctio finitur. Hæc autẽ significatio non videtur rei consona; imò quãtum coniectura assequi possum, verbum illud originem duxit ex primitiua Ecclesia, quando cathecumeni nõ recipiebantur ad sacra, sed in festis præcipuis admittebantur ad lectiones Epistolæ, & Euangelicij, & tũc ante offertorium iubebantur exire, vt ait Dionysius de Eccles. hier. cap. 3. Canente Diacono, Ite, Missa est, hoc est, sacra oblatio incipitur, cui vobis interesse non licet. Ait enim Isũorus in libro de Officijs, & Remig. in lib. de Officio Missæ, vbi Isidorum citat, quod *Missa* dicta est ab *emittendo*, eo quod ante consecrationem dicendum est à Diacono post Euangelium: *Si quis Cathecumenus est, procedat foras.* Atque inde suspicor relictum esse, vt idem verbum dicatur in fine Missæ in præcipuis festis, puta, quibus canitur, *Gloria*; sed tamen in contrario sensu, scilicet, *Missa perfecta est.*

6 Hugo lib. 1. de Sacramentis parte 8. cap. 14. Missa (inquit) dicitur hostia, & oblatio, quæ per Sacerdotẽ, qui inter Deũ, & populum mediator est, ad Deum transmittitur. Quam opinionẽ articulo sequenti amplectitur S. Thomas. Vt cumque tamen sit, certum est Missam idem esse, quod sacrificij oblationem. Quod quidem nomẽ non immerito alij dicunt esse Hebraicum: nã vbi Hieronymus Deut. 16. trãstulit: *Oblationẽ spõtaneã*: Hebraice legitur, Misiah; & alibi crebro in Leuitico. Alijs vero ob id nõ apparet esse Hebrçũ, quod effigiẽ magis habeat Latinã, quã Hebræã. Attamẽ causa huius est, quod Hebraicus character *Zamach*, ratione punct*i daghues*, non potest aptè Latine reddi, quam per geminũ. S. Vnde sicut pro *cion* sine puncto, Latine dicimus *Sion*, ita pro *Mieça*, dicimus *Missa*. Quicquid tamen sit, nomen est, non modo inter Sãctos Patres creberrimum, verum, & in Ecclesia celeberrimum, pro eo quod est sacrificij oblatio. Imò iam vsus obtinuit, vt omnes sacramẽti solemnitates, nimirũ lectiones Epistolarũ, & Euangeliorum, & orationes cõprehensum significet, vt cap. *Missas totas*, ie gitur, & cap. *In sacramentorum oblationibus, quæ inter Missarum solemnia Domino offeruntur.* Dist. 2. cap. *Iacobus* Dist. 1. Hæc Soto.

7 Cuius omnia asserta mihi maximè probãtur: & vt singillatim confirmẽtur, in tria secentur mẽbra. In primis valdè probabile esse, quod *Missa* est vox Latina, & accipitur pro dimissione, constat ex S. Augustino ser. 237. de tẽpore c. 8. Et quod Missa dicatur à dimissione Cathecumenorũ, constat ex S. Isidoro lib. 6. Ethymol. cap. de officijs, §. *Missa*, & Rabanos lib. 1. de Inst. Cleric. c. 22. Ruperto lib. 2. de diuin. officijs c. 24. S. Bonau. in expos. Missæ. Vel potiùs dici à demissione, quæ fiebat in medio, & fine sacrificij, docent Innocentius 3. lib. 6 de Mysterio Altaris c. 12. Vnde Lindanus lib 4. Panopliæ c. 37. & Bellarminus lib. 5. seu. 1. de Missa c. 1. Suarez disp. 74. sect. 3. & relatis quindecim Authoribus Leander tract. 8. q. 1. Granado controu. 6. trac. 14. disp. 1. sect. 3. nu. 13. & alij quos refert Petrus Anellus Persicus Neapolitanus Societatis Iesu, de primo, ac præcipuo Sacerdotis officio lib. 2. cap. 1. dub. 1. n. 2. Et Vazquez disp. 221. cap. 1. & Lugo disp. 19. sect. 2. n. 17. & alij dicunt vocem nullo modo Hebraicã esse, aut ab Hebraica deriuatam: alioquin eam omnes Christianæ nationes, sicut alias huiusmodi, retinuissent: quales sunt, *Amen*, *Alleluya*, *Sabbath*, *&c.* Nam & Græci his omnibus vtuntur: voce autem Missæ non item, sed pro Missa, Liturgiam vocant. Et (quod caput est) Syri, & Maronitæ, qui Chaldaica lingua Missam celebrant, vocẽ Missæ non habent. Denique ex Patribus Origenes, Iustinus, Epiphanius, & Hieronymus, Hebraicæ linguæ periti, hac voce numquam vsi sunt.

8 Secundo, quod sit probabile (vel forsan probabilius) vocem esse Hebræam, constat ex Concilio Senonensi in Decretis fidei c. 11. Tenẽrque Democares, & Canonici Colonienses; Ioannes Faber, & Cano, Bullingerus, & Iacobus Faber, & Claudius Sanctes, & Andreas Alciatus, & Pamelius, quos contra se refert Vazquez n. 2. Et Navarrus cap. 25. Manualis n. 11. Toletus lib. 2. cap. 4. num. 6. Casalius, Hector Pintus, & Pagninus, & Henriquez lib. 8. c. 1. num. 1. & lib. 9. c. 10. n. 2. & alij, quos refert, & sequitur Marchinus tract. 3. de sacrificio Missæ c. 4. n. 3. Et hoc probabiliùs vocat Couarruuias lib. 4. variar. cap. 22. Imò Cardinalis Cæsar Baronius to. 1. Anno Christi 34. cap. 59. ait. Neque tamen prætermittendum, quod cum multa sint huius sacrificij nomina, illud est antiquissimum, & apud Latinos vsitatius, atque frequẽtius, *Missa, quod quidem (fides & Christiana fides profitetur) ex Hebraica, vel Chaldaica nomẽclatura acceptum esse videtur.* Quod enim in nostra Vulgata legitur Deut. 16. Spontanea oblatio; Hebraice, & Chaldaice dicitur Misiah, quam offerebant Domino in gratiarum actionẽ de fructibus terræ, qua & vescebantur in templo, cum recordatione præteritæ seruitutis, & ab eadem liberationis. Quæ quidẽ omnia, cum optime conueniant prædicto a Christo instituto sacrificio; eo potius maiores nostri vti sunt nomine, quã cuiuspiam alterius sacrificij. Hæc, & alia Baronius. Quem non diffiteor in censurando excessisse, & optarem omississe pharetresim: *Sicut & Christiana fides profitetur*: cum de vocum origine, & nomenclatura nihil in hoc puncto determinauerit fides Catholica; & tot Catholici dissentiant, absque vllo errãdi in fide periculo.

9 Verum, quia peritis in arte credendu, pro maiori probabilitate mihi persuadenda, afferre doctissimos in his linguis Maluendã, & Forerium, omnino sufficit M. Thomas Maluenda in Deut. cap. 14. versu 10. inter alia sic ait. Alij *Misiah*, deduc unt à *Masas*, atque idem esse volũt, quod *Mas*, id est, *contributio*, realis, seu personalis, quæ de multitudine, seu de facultatibus in subsidiũ contribuitur: *Tributum* cõmuniter reddũt, seu *cõtributionẽ*; norantque Græcis dici *Liturgiã*. Reuchlinus hæc de ista voce scribit: *Mas*, munus personale, collecta, indictio, super indictũ, angaria, perangaria, tributum, census. Inde venit per additionẽ *He* litteræ in fine, *Missah*, idest, oblatio, quæ fit superiori domino propter debitum munus personale. Deutoronomij 16. vers. 10. *Oblationem spontaneam manus tuæ.* Quod tamen nos Christiani sacrificio nostro impositum retinuimus vsque ad hoc tem-

tempus, vt à nobis appelletur *Miſſa*, quod a Græcis *Leurgia*. *Nota igitur, quod Miſſa neque Græcum, neque Latinum eſt, ſed Hebraicũ; ſicut etiam Peſach, ſeu Paſcha, neque Græcum, neque Latinum extat, ſed ab Hebræis mutuatũ.* Mirum quot, quantosque in hac re Reuchilinus nactus ſit aduerſarios, exiſtimantes Miſſæ vocabulum, non Hebræum, ſed Latinum eſſe. Et mirum quoque quot, quantosque eadem in re habeat ſuffragatores, Lexicum Hebraicum Complutenſe, Alciatum, Sãctem, Pintum, Pamelium, Foreriũ, Canum, Genebrardum, Palmam, Baroniũ, Antonium, Stephanum. Et nos nullo pacto repudiandam eius ſententiam ducim⁹. Vide Foreirũ in Iſaiæ 21. (debet legi 31.) ver. 8. Quare vaniſſime, & ſtultiſſime Caſaubonus Exercitatio 16. Diatriba 58. hæc auſus eſt ſcribere. Nomen Miſſæ Hebraicũ eſſe, putidiſſimum commentum eſt, homiñ, neque Hebraicas, neque Chaldaicas litteras intelligentium: *Aut certe iudicij prorſus nullius.* Hominis iſtius futilitas, vel modeſtiſſimo cuiquam bilem extorquere poſſit. Sed hæc non huius loci. Hæc Maluenda.

10 Vtriuſque partis probabilitatẽ agnoſcit M. Franciſcus Forerius in Eſaiæ capite 31. ver. 8. ad argumentum oppoſitum reſpondens in hæc verba. Qui tamen diceret, ſic ſemper appellatum noſtrum ſacrificium, & vocem eſſe Hebræam, dicere poterit Græcos non vſos illa voce, quod Græcam vocem haberent eiuſdem prorſus ſignificationis, Liturgia enim, & tributum notat, ac deinde ſacrum myſteriũ veluti quodam penſum, ſeu tributum Deo perſoluimus; ad quod etiam fiebant cõtributiones a populo. Hæc ibi.

11 Tertium aſſertum Soti de antiquitate, & vſu antiquo vocis, illuſtratur diligẽtia peritiſſimi in antiquitatibus Eccleſiaſticis inueſtigandis Cæſaris Baronij tomo 1. Anno Chriſti 34. capite 60. dicentis. Ea voce vſa videtur ſuo ipſius exordio Romana Eccleſia: nam Pius Papa proximus Apoſtolorum temporibus, ſcribens ad Iuſtum Epiſcopum Viennenſem, idem ſacrificium Miſſam vocans, ſic dicit, vt habetur tom. 1. Bibliot. Veterum Patrum. *Soror noſtra Eupreps, ſicut bene recordaris, titulum dom⁹ ſuæ pauperibus aſſignauit; vbi nunc cum pauperib⁹ noſtris commemorantes, Miſſas agimus.* Hæc ille. Item Cornelius Papa epiſtola ad Lupicinum Viennenſem Epiſcopum, his vtitur verbis: *Publice, neque cryptis notioribus Miſſas agere Chriſtianis licet.* Eodem vſi ſunt nomine cæteri Romani Pontifices, quos lõgum eſſet ſiggillatim recenſere. In Concilio Romano, ſub Syluestro in fine. In Concilio Carthaginenſi 2. Canone 3. In Concilio Agathenſi capite 47. & alijs, Patres, qui interfuerunt, eodem quoque Miſſæ pro nomine ipſum incruentum ſacrificium nominarunt; ſicut & Ambroſius ad Marc. epiſt. 33. Auguſt. ſer. 251. de tempore, Victor Viticenſis lib. 2. de perſec. Vuand. ac denique cæteri, & poſt ipſos recentiores omnes. Hæc ibi. Alia videri poſſunt in Theatro vitæ humanæ verbo *Sacrificium* folio 25. & 26. Iam de re ipſa cõtra hæreticos duas catholicas aſſertiones confirmemus.

§. II.

De fide eſt in Miſſa offerri Deo verum, & proprium ſacrificium.

12 DIco primo, de fide eſt in Miſſa offerri Deo verum, & proprium ſacrificium. Probat Concilij Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 1. quatuor ſcripturæ teſtimonijs, quæ breuiter afferre oportet. Pſal. 109. *Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*: ex quo Apoſtolus ad Hebræos 7. probat Chriſtum eſſe Sacerdotem non ſecundum ordinem Aaron; ſed ſecundum ordinem Melchiſedech: ergo debet conuenire cum eo quod eſt proprium Sacerdotis Melchiſedech: nihil autem eſt illi proprium, niſi forma talis ſacrificij: quia vt habetur Geneſ. 14. *Melchiſedech Rex Salem proferens panem, & vinum (erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi) benedixit ei*: Quia ergo Sacerdotium Chriſti per mortem extinguendum non erat: ideò Chriſtus Sacerdotem ſecundũ ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus, & ſanguinẽ ſuum ſub ſpecieb⁹ panis, & vini Deo Patri obtulit, ac Apoſtolis, & Sacerdotibus ſucceſſoribus vt offerrent præcepit. De quo Sãcti Patres relatia Bellarmino lib. 1. de Miſſa toto c. 6. Et D. Tho. vel qui author Cõmentariorum in Geneſim, qui D. Thomæ nomine circunferuntur.

13 Aliud teſtimoniũ eſt Prophetę Malachię c. 1. quod ſic inducit Cõc. Trid. Et hęc quidẽ eſt illa oblatio mũda, quę nulla indignitate, aut malitia offerẽtiũ inquinari poteſt: quã Dñs per Malachiam nomini ſuo, quod magnum futurum eſſet in gentibus, in omni loco mundã offerẽdam prędixit.

14 Reſpondet Kemnitius; quod Malachias in genere prædicit futurum in Eccleſia ſacrificium mundum; non autem expii-

quale ſacrificium. In Teſtamẽto autem nouo inuenimus ſacrificia fidelium eſſe ſacrificia ſpiritualia, vt conſtat ex 1. Petri 2. Ad Rom. 11. ad Hebræos 12. Ad Phil. 2. Ergo loquitur Propheta de ſacrificio ſpirituali.

15 Sed impugnat Cano folio 463. Primum, quia noſtra opera omnia ſunt tanquam pannus menſtruatæ Eſaiæ 64. Non igitur poſſunt dici abſolutè oblatio munda, Lutheto præſertim, qui noſtras iuſtitias peccata eſſe contendit. Deinde, quia offerre opus noſtrum tanquam mundam oblationem, & ſacrificium, iſti dicunt eſſe phariſaicum. At Propheta non loquitur de phariſaico ſacrificio. Præterea, quia ſacrificia ſpiritualia non ſunt propria legis Euangelicæ, ſed communia in omni lege fuere. Propheta autem diſerte loquitur de ſacrificio quodam legis nouæ proprio, ac ſingulari. Poſtremo, quia idem Propheta cap. 3. loquens rurſum de ipſo eodem nouæ legis ſacrificio, *Sedebit* (ait) *conflans, & emundans argentum, & purgauit filios Leui*: Non dicit, ſilios Iſrael, *ſed Leui: & erunt Domino offerẽtes ſacrificia in iuſtitia.* Peculiare ergo Sacerdotium erat inſtituendum, & peculiares ſacrificandi miniſtri ad peculiarem ſacrificium legis Euangelicæ.

16 Quamvis autem S. Auguſt. lib. 2. cõtra litteras Petiliani cap. 86. & S. Hieronymus Malachiæ 1. & Zachariæ 8. in Eccleſia Gentium laudis Sacrificium, Sanctorum orationes, & cæteras ſpirituales hoſtias agnoſcant, quæ allegorice, & figurate hoſtiæ ſunt: non ideò verum, & proprium Euchariſtiæ ſacrificium excludunt. Quin imò is ipſe S. Auguſtinus ad Paulinũ epiſt. 59. q. 5. ſcribens in Miſſa, & ſacrificio, quod celebrat, ac frequentat Eccleſia, omne precum, orationum, laudumque genus, de quo Apoſtolus 1. ad Tim. 2. loquitur cõtineri exiſtimauit. Sanè quidem Euchariſtiæ oblatio magna cum excellentia, præſtantiaque oblationum reliquarum, ſacrificium eſt gratiarum actionis, & laudis, in quo nomẽ Dei glorioſiſsime, & magnificentiſsime ſummo ſplẽdore illuſtratur, &c. Quæ cauſa S. Irenæo fuit, vt ex Malachiæ Prophetia vtramque hoſtiam in Chriſti Eccleſia futuram intelligeret, & eam, quæ propriè hoſtia eſt gratiarum actionis, & laudis, quæ ob id ipſum Euchariſtiam appellamus, & quæ figuratę per allegoriam hoſtia nuncupatur. Videantur S. Irenæus lib. 4. contra hæreſes cap. 32. & 34. S. Iuſtinus Martyr dialogo cum Tryphone. S. Chriſoſtomus in Pſal. 95. S. Auguſt. lib. 1. contra adver. legis, & Proph. capite 20. & lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 36. & lib. 19. cap. 23. & in Pſal. 106. Videatur Bellarm. toto cap. 10.

17 Ex nouo teſtamento affert Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 1. illa verba Chriſti Mathæi 26. & Lucæ 22. ex quibus conſtat, quod Apoſtolis, quos tunc noui Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, vt ſumerẽt, tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, vt offerrent præcepit, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*: vti ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit. Eodem ſenſu de Altari exponit verba Apoſtoli 1. ad Cor. 10.

18 Quare ſic diffinunt Concilium Toletanam primum cap. 5. & Toletanum Vndecimum cap. 14. & Toletanum Duodecimum cap. 5. Bracharenſe 3. cap. 1. Antiſiodorenſe cap. 8. Carthaginenſe 3. Epheſinum, Nizæanum cap. 14. Lateranenſe ſub Innocentio 3. Florentinum in Decreto vnionis Armenorum. Et in Concilio Conſtãtienſi damnatur ille error: *Non eſt fundatum in Euangelio, quod Chriſtus Miſſam ordinauerit.* Et in cap. *in Sacramẽto*. De cõſecratione diſt. 1. Cap. *Neceſſaria* 93. diſt. 2. Cap. *Permanent*. Diſt. 9. In cap. *Firmiter*, *de Summa Trinitate*. Pontifices, & Patres retulerunt Cano, & Bellarminus, & alij. Denique in Concilio Tridentino Seſſ. 22. canone primo diffinitur. *Si quis dixerit, in Miſſa nõ offerri Deo verum, & proprium Sacrificium, aut quod offerri non ſit aliud, quam nobis Chriſtum ad manducandum dari, anathema ſit.*

19 Rationes ſex grauiter ponderat Soto lib. 9. de Iuſtitia q. 2. art. 1. Sufficit prima ſumpta ex naturali iure: nulla enim vñquam fuit mortalium reſpublica, quæ ſecũdum exiſtimationem, quam vel Dei, vel Deorum haberet, non peculiaria ſacrificia inſtituerit, vt illo poriſsimum ritu ab alia republica dignoſceretur. Qua propter alia erant Athenienſibus ſacrificia, alia vero Lacedæmonijs, atque alia Romanis. Adeò vt illis quatuor confeſſum vbique ſemper fuerit conſtare rempublicam, ſcilicet, ſacrificio, ſacerdotio, legibus, & gubernatore. Cũ ergo nos per Dei gratiam tam alta inſigniti ſimus veri Dei cognitione, no modo impium, verum, & barbarum eſt prorſus ambigere, quin peculiare ſit nobis ſacrificiũ, in quo noſtra religio cõſiſtat. Quod niſi hoc Altaris cõſiteamur, nullũ inter Chriſtianos ſic reliquũ; quod propriã habeat rationẽ ſacrificij: Nec ſufficit dicere ſacrificium Euangeli-

gelicum esse illud, quod Christus in ara crucis semel obtulit: Etenim sacrificium, quod Religioni peculiare est, tandiù durare debet, quandiù religio perstat: illud autem Christi in propria specie non iteratur: nã vt ait Paulus, Christus semel mortuus est: si quidem resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur. Necessariũ ergo fuit sacrificium institui, quod Religio Christiana quotidie Deo suo offerret, tum pro alijs ab eo acceptis beneficijs, tum præcipuè pro illo redemptionis in signi. Alioqui inferior, obscuriorque hac parte esset lex nostra, non modo quam vetus, verum, & quam lex naturæ. Vnde rectè Petrus Cluniacensis epistola cõtra Petrobus, scripsit. *Qui ab Ecclesia sacrificium tollit, hoc tentant, dæmone suggerente, vt gens illa, quæ pluribus est à Deo cumulatæ beneficijs, minus grata illi sit, minoremque cultum, & honorem illi exhibeat.*

20 Lutherani vidẽtur Antichristi præcursores, de illius enim tempore inquit S. Hippolitus Oratione de cõsumatione Mũdi. *Lugebunt etiam tunc Ecclesiæ lucium magnum; quia nec oblatio, nec suffitus fiet, nec cultus Deo gratus. Sed Ecclesiarum ædes sacræ tu*guri instar erunt, pretiosumque corpus, & sanguis Christi non extabit in diebus illis: Liturgia extinguetur: Psalmorum decãtatio cessabit: Scripturarum recitatio non audietur. S. Ephrem Syrus sermone de Antichristo ad finẽ. *Lugebut tunc Ecclesiæ Christi vniuersæ luctu maximo, eo quod amplius Deo non offeratur diuina oblatio, & sanctificatio, Sanctumque Sacerdotum iã cesset ministeriũ.* De quo erudit ilsime Thomas Maluenda libro nono de Antichristo capite vndecimo, & Patres, & Theologi ibi relati: & Expositores Danielis c. 8. & 9. & 11. & c. 12. ver. 11. Quid simile de Lutheranis deplorat Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 1. §. *At rertius*. Siquidem religio cuiuscumque legis id exposcit, vt toto tẽporis curriculo, quo eadem religio durat, suos habeat Sacerdotes, suumque perinde iuge sacrificiũ, quod quotidie frequentãdo, Deum suum colat, cui eadem est dicata religio. *Alioqui surda esset, & sterilis, vt apud Lutheranos, nec sine lachrymis conspicitur.* Nam cum tota eorum religio non sit nisi concionari populo absque vlla Psalmorum musica, sacrificiorum que oblatione, *muti viuere videntur, ieiuni, & surdi.* Atque in huiusce rei figuram, in lege Mosayca, præter Paschalem Agnũ, qui Exodi 12. semel in anno immolari iubebatur, præcipiebatur, vt singulis diebus duo agniculi immaculati quotidie offerẽtur in holocaustũ sẽpiternum, vt Num. 28. refertur. De quo Origenes Ioan. 1. & D. Th. 3. p. q. 22. ar. 3. ad 3.

§. III.

Exponitur articulus primus, qualiter hic Christus immolatur?

21 Dico secundo, rectè dicitur, & congruè verificatur, quod in Sacrificio Missæ Christus incruente sacrificatur, & immolatur. Probat D. Th. q. 83. ar. 1. authoritate S. Augustini in lib. Sent. Prosperi relati de Consecr. dist. 2. dicẽtis. *Semel immolatus est in semetipso Christus; & tamen quotidie immolatur in Sacramento.* Deinde, quia duplici ratione celebratio huius sacramenti dicitur immolatio Christi. Primo quidem, quia sicut dicit S. Augustinus ad Simplic. q. 3. to. 4. Solent imagines earum rerum nominibus appellari, quarum imagines sunt; sicut cum intuentes tabulam, aut parietẽ pictum, dicimus; ille Cicero est, ille Salustius. Celebratio autem huius sacramenti (sicut supra q. 76. ar. 1. & 3. & q. 73. ar. 6. dictum est) imago quædã est repræsentatiua passionis Christi, quæ est vera immolatio. Vnde Ambrosius dicit super epist. ad Hebr. c. 10. *In Christo semel oblata est hostia, ad salutem sempiternam potẽs; quid ergo nos, nõ ne per singulos dies offerimus? Sed ad recordationem mortis eius.* Alio modo quantum ad effectum passionis Christi, quia scilicet, per hoc sacramentum participes efficimur fructus Dominicæ passionis. Vnde in quadam Dominicali oratione secreta dicitur: *Quoties huius hostiæ cõmemoratio celebratur, opus nostræ redemptionis exercetur.* Quantũ igitur ad primũ modũ, poterat dici Christus immolari etiã in figuris veteris testamenti. Vnde & in Apoc. 13. dicitur: *Quorũ nomina non sunt scripta in libro vitæ Agni, qui occisus est ab origine Mũdi.* Sed quantũ ad secundum modum, propriũ est huic sacramento, quod in eius celebratione Christus immolatur. Hæc S. Thom.

22 Sed eius rationes vidẽtur explicatione indigere; quia cõtinẽt difficultates, quas notauit Soto lib. 9. de iust. q. 2. artic. 1. ad 2. Quia prior ratio parũ profecto ad rem videtur conferre: Tum quod imagines appellari nominibus rerum, non est esse res ipsas; sicut commemoratio natiuitatis Christi non est vera eius natiuitas: & tamen nos profitemur sacramentum nostrum esse verum sacrificium. Tum etiam, quod eadem ratione in victimis quoque antiquæ legis potest conferri

Christus sub figura immolatus. Quod quãquam credat D. Thomas: eius tamen secũda ratio, qua contendit probare esse proprium huic sacramento, quod in eius celebratione Christus immolatur, quia in illo efficimur participes fructus passionis; minimè satisfacere videtur: nam quodcumque sacramentum eundem habet effectũ: quia ex opere operato gratiam conferunt in virtute passionis Christi. Videntur ergo hæretici Lutherani non exiguam occasionẽ nacti negandi sacramentum nostrum vere esse sacrificium: asserendique solum esse signum cõmemorationum illius passionis instar comicæ repræsentationis.

23 Vnde Melchior Cano lib. 12. de locis c. 13. §. *At omnibus* refert, quod hac via Caluinus omnibus testimonijs Patrum respondet, Eucharistiam ideò à Patribus sacrificium vocari, quia est exemplar, & imago sacrificij. Nec enim, aut nouum, aut insolitum est, rerum vocabula rerum imaginibus attribuere. Ad Galatas 3. *Ante quorum oculos Iesus Christus proscriptus est, & in vobis crucifixus.* Ad Rom. 6. *Consepulti in Baptismo.* Apocal. 13. ver. 8. *Agnus qui occisus est ab origine Mundi.* Sic autem Chrisostomũ, Theophilactum, & Augustinum fidem suã de sacrificio explicuisse, ait Caluinus. Ex quo accepit Kemnitius, qui vt refert Bellarminus lib. 1. de Missa c. 13. §. *Denique Longobardus* reprehendit Concilium Tridentinũ: nam Magister In 4. dist. 12. ex Patribus docet, Sacrificium Missæ dici sacrificiũ, quia est memoria sacrificij crucis; non quod in se sit propriè sacrificium; Concilium autẽ definit esse vere, & proprie sacrificium.

24 Cæterum doctrina D. Tho. est S. Augustini lib. 20. cõtra Faustum c. 18. & epist. 23. & epist. 120. & in Psal. 79. Chrisost. & Theophil. & aliorum ad Hebræos 10. & alibi. Et non solum est Theologorum communis, sed & Conc. Trid. sess. 22. cap. 2. dicẽtis. *Et quoniam in diuino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus cõtinetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis semel se cruente obtulit, docet Sancta Synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse, &c.* Nõ ergo Patres, & Theologi, qui isto loquendi modo vtuntur, vllo modo contradicũt Cõcilio. Sed videamus quid hæreticis Doctores prædicti responderint, quia rectè Cano ait, §. *Iam Sacri* fol. 471. Possemus his Patribus Theologorum sequentium manũ adiũgere in hæreticorũ cæde iã sæpè victricẽ. Sed victoribus occurrent acto iam de inimicis Ecclesiæ triũpho? Itaq; ad prelium sero venient quidẽ, sed ad palmam opportune.

25 Ipse igitur Cano folio antecedẽte nẽpè 470. sic ait. *Sed scitũ illud est, qui verecũdiæ fines semel transierit, eũ bene, & nauiter oportet esse imprudentẽ.* Primũ enim isti colligunt, si Sancti authores asserunt, Eũ charitiã esse exẽplar in cruce facti, statim haberi, non esse verum sacrificium. Quod si ad eũ modũ colligere licet, ne vetera quidẽ sacrificia proprie, & vere sacrificia fuissent: quoniã omnia figura, & imago erãt vnicæ illius hostiæ, quã Christus moriẽs immolauit. Vtrũq; igitur signum vni⁹, & eiusdẽ hostiæ cẽsẽdũ est; nostrum quidẽ præteritæ; illud autẽ legis veteris, futuræ; sed vtrũque tamen vere sacrificium. Nisi quis adeò insaniat vt putet magis pertinere ad ratiõnẽ sacrificij, quod significet rẽ faciẽdã, quã quod cõmemoret rẽ factã. Ego sanè ita iudico, Eucharistiã nostrã exẽplar sacrificij esse non posse, nisi esset quoque ipsa sacrificium. Quæ res paulò ante ei à me diligenter explicata. Quẽadmodũ enim Cœna nostra cõmemoratio non esset dominicæ Cœnæ, imago; illius, & exẽplar, nisi vere mãducaremus: sic nec Eucharistia nostra hostiæ Christi exemplar, & imago esset, nisi vere sacrificaremus. Deinde illud ab his quæro, an sãcti dicant offerre nos in hoc mysterio corpus Christi, & sanguinem? Bucerus negat: sed rẽ tamen apertã negat. Nã, vt cætera omittã, manifestè id tradit Cyprianus ad Cæcilium, Ambros. lib. Officiorũ 1. Augustinus 17. de Ciuit. Dei, & cõtra Faustũ lib. 20. Damasc. lib. 4. Iræneus itẽ lib. 4. Ac demũ Alexãder Papa ad omnes Orthodoxos: nolo enim esse logus in reliquis excitãdis. Quod si sanguinẽ Christi in hoc mysterio offerimus, vere illud est quidẽ sacrificiũ: & exẽplar est tamẽ, quoniã hostiæ cruẽtæ imago incruẽta est: sed ita incruenta, vt pro eo sit ac si nunc cruor ipse effunderetur. Hæc Cano.

26 Similiter Soto illo lib. 9. de Iust. q. 2. a. 1. ad 2. Et in 4. Sẽt. dist. 13. q. 2. a. 1. ad 2. ait. Aperta tamen est argumẽti versutia; aliud enim est historiã aliquã psalmis, & hymnis cõmemorare, & festũ in eius honorẽ colere; quod facimus in Christi solemnitatibus: aliud vero ipsa gesta personã Christi, & eius passionẽ referre, quod in Missa facimus. Sicut aliud est festum celebrare in memoriam Abrahæ, dum voluit filium immolare; & aliud comædiam illius agere; sicut fit comædia Plauti, aut Terentij:

hoc enim pacto in Missa Sacerdos, personã Christi indutus, eius passionem re ipsa refert. Accipe diuersa exempla. In die Veneris Sancti hymnis, psalmis, & ieiunio celebramus priori modo passionem Christi, vt ait August. de Consecrat. distinctione secũda, Can. *Semel Christus*: Sed in Missa secundo modo, vt illico subiungit Can. *Semel immolatus*.

Sed rogas, Numquid in Baptismo quo que passionẽ Christi repræsentamus? Respondetur, repræsentare quidem: sed longe aliter: est enim illa repræsentatio, quia consepelimur cum illo per Baptismum in mortẽ, vt ait Paulus, dum per eiusdem gratiam sacramenti extinguuntur nostra peccata. Hic vero præter gratiam, quam suscipientes recipiunt, offerẽtes referunt quasi imaginem ipsius passionis.

27 Quantum vero ad modum loquẽdi Magistri Sententiarum, & D. Thomæ, & Theologorum, & Patrum, sic respõdet Bellarmin⁹ lib. 1. de Missa, c. 15. §. *Porrò Lõgobardus* (inquit) cum quærit, an quod Sacerdos gerit sit dicendum, sacrificiũ, & immolatio? Accipit nomen sacrificij, & immolationis pro occisione: ac si aperti⁹ quę siuisset, an quod gerit Sacerdos, sit dicenda Christi occisio? Respondet autem rectissime, Christum tantum semel vere immolatum, id est, occisum fuisse; nunc autẽ non propriè immolari, id est, occidi, sed solum in sacramento, & repræsentatione. An autem sit, quod Sacerdos gerit sacrificiũ proprie dictum, sed incruentum? Lõgobardus non quærit; sed præsupponit, vt omnibus notum ex ipsa celebratione quotidiana sacrificij. Ad quem modum etiam S. Thom. & alij Scholastici nõ fuerunt soliciti de eo quod nunc est in controuersia; sed solũ qua ratione sacrificium Missæ possit dici Christi immolatio, idest, occisio? Et ideò fere respondere solent, dici immolationẽ, quia est repræsẽtatio immolationis, vel quia habet effectum similẽ cum ipsa vera, & reali Christi occisione. Quare Cõc. Tridẽt. nihil contrarium docuit Longobardi, aut Scholasticorum doctrinæ. Hæc Bellarmin⁹. Et Suarez disputatione 74. sect. 2. ad 2. in fine.

28 Rectè quidem quoad titulũ articuli, & quoad priorem rationem: Sed secundam, in qua potissimè vim facit D. Thom. melius exponit Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. §. *At tertio* columna secunda, vbi sic ait. Secũda verò ratio cuiusmodi quotidiani sacrificij, est maximè adnotanda, quod licet sacrificio suo Christus in ara crucis, quantũ ad sufficientiam prò vniuersis nostris delictis, & criminibus satisfecerit; tamẽ quãtum ad efficaciam nulli nisi taxate secundũ suam dispositionem, vel sacramentalẽ mẽsuram, participatur. Et ideò sicut nobis opus est, postquam in gratiam Dei recepti sumus, opera satisfactoria exhibere, quibus eandem passionem fœcundius in dies participemus: ita, imò potissimè, hoc sacrificium nobis erat maximè operę pretium ad satisfaciendum. Atque huc attinet secũda ratio S. Thomæ, videlicet, quod per hoc sacramentum participes efficimur passionis Christi; vt ibi latè declarat: & latius Caño libro 12. de Locis cap. 13. §. *Illud deinde Caluinus* pagina mihi 474. Viguerius in Inst. cap. 16. §. 3. ver. 11. Lindanus, & Hosius, & Canisius, & multi alij, quos refert, & sequitur Vazquez disp. 221. cap. 4. n. 31. vsque 42.

29 Imò est expressa doctrina D. Thomæ 3. p. q. 49. art. 1. ad 4. & q. 52. artic. 1. ad 2. vbi ait, quod *passio Christi fuit quasi quædã causa vniuersalis humanæ salutis, tam viuorũ, quam mortuorum. Causa autem vniuersalis applicatur ad singulares effectus per aliquid speciale. Vnde sicut virtus passionis Christi applicatur viuentibus per sacramenta configurantia nos passioni Christi, &c.* Idem docet alijs decem, & octo locis relatis in Tabula aurea verbo *Passio Christi* num. 122. Quia tamen causæ, quæ respectu primæ sunt particulares, respectu aliarum causarum dicuntur vniuersales, quia ad plures effectus se extendunt; & indigere solent alia causa magis particulari vt vltimate ad effectum istũ in particulari determinentur; ita accidit in ordine gratiæ. Sicut autem diximus quæstione 79. de effectibus Eucharistiæ inquantum est sacramentum: ita pariter dicẽdum de effectu istius sacrificij: quia de vtroque verificatur, quod ait Diuus Thomas super caput 6. Ioannis lectione 6. in fine, quod *nihil aliud est hoc sacramentum, quam applicatio Dominicæ Passionis ad nos: nouerat enim decebat Christum secundum præsentiam suam semper esse nobiscum: & ideò voluit hoc supplere per hoc sacramentum.* Vnde manifestum est, quod destructio mortis, quam Christus moriendo destruxit: & reparatio vitæ, quam resurgendo effecit, est effectus huius sacramenti. *Vniuersalis autem*, quia vita, quam confert, non solum est vita vnius hominis; sed quantum in se est, totius mundi, ad quam sufficiens est mors Christi. 1. Ioan. 1. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed etiam totius mundi.* Notandũ autem est, quod aliter est in isto sacramento; & aliter in alijs: nam alia sacramenta habẽt singulares effectus: sicut in Baptismo solus baptizatus suscipit gratiam: *Sed in immolatione huius sacramenti est vniuersalis effectus*; quia non solum Sacerdos effectum consequitur; sed etiam illi, pro quibus orat, & Ecclesia tota, tam viuorum, quam mortuorum. *Cuius ratio est, quia continetur in ipso ipsa ora ipsa vniuersalis omnium sacramentorum, scilicet Christus.* Hæc D. Thomas.

30 In quibus verbis tria notanda. Primum, quod non solum loquitur de Eucharistia vt sacramentum, sed etiam de ipsa vt est sacrificium; quia loquitur de immolatione, & oblatione, quæ fit à Sacerdote sacrificante. Secundum, quod comparatiuè ad passionem Christi, vocat causam particularem; quia est applicatio Dominicę passionis ad nos: ex alia parte est causa nõ particularis, sed vniuersalis; quia & vniuersis prodesse valet, & eminens est ad multos effectus, & continet Christum caulam vniuersalem omnium gratiarum: & vt cum effectu, & efficacia prosit, indiget cooperatione, & dispositione recipientium: quia *mors est malis, vita bonis*, inquantum sacramentum: & sacrificij fructus iuxta mensuram deuotionis offerentium, vel eorũ, pro quibus offertur, taxatur. Tertiũ, quod causa assignata a D. Thoma de absentia Saluatoris, & transitu ad Patrem, & præsentia reali sub sacramento, est vera ratio cur Eucharistia sit sacrificium.

31 Quod totum docet Concilium Tridentinum sessione 22. cap. 2. illis verbis. Et quoniam in diuino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis semel se ipsum cruente obtulit, docet Sancta synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumq; fieri, vt, si cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reuerentia, contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Videatur Canone secundo, & & tertio. Videatur Soto vbi supra, §. *Celsitudinem ergo mysterij*.

Ista doctrina D. Thomas ad Hebræos 10. lect. 1. exponit rationem Apostoli arguentis sacrificiorum legis antiquæ imperfectionem, illis verbis. *Per singulos annos eisdem ipsis hostijs, quas offerunt indesinenter, nunquam potest accedẽtes perfectos facere; alioquin cessassent offerri*; dicens, quod hæc ratio non impugnatur, eo quod Christiani quotidiè offerimus, quia nõ offerimus aliam, quam illam hostiam, quã Christus obtulit pro nobis, scilicet sanguinem suum: vnde non est alia oblatio; sed est cõmemoratio illius hostiæ, quã Christus obtulit Matthæi 26. *Hoc facite in meam commemorationem*. Nec est diuersa hæc responsio ab illa, quam adhibet Caietanus ad Hebræos 10. ver. 18. dicens. *Vbi autem horum remissio, iam non est oblatio pro peccato*. Hoc est, quod innuebat author; quod ex eo quod in lege noua facta est remissio peccatorum per oblationem Christi, iam nulla superest oblatio pro peccato: fieret enim iniuria oblationi Christi, tanquam minus sufficienti. Nec propterea nõ iuste mirareris quotidie offerri sacrificiũ Altaris in Christi Ecclesia; quoniam non est nouum sacrificiũ; sed illuomet, quod Christus obtulit, commemoratur, præcipiente ipso: *Hoc facite in meam commemorationem*. Sacramenta quoque omnia nihil aliud sũt quã applicationes passionis Christi ad suscipientes; aliud autem est iterare passionẽ Christi, & aliud iterare commemorationem, & applicationem passionis Christi. Hæc Caietanus. Alia argumenta diluunt, qui contra hæreticos scribunt.

DVBIVM III.
Vtrùm Missa sit vnicum Christianorum Sacrificium?

1 REspondetur affirmatiuè ex Concilio Toletano Duodecimo cap. 5. vocante sacrificium hoc *verum, & singulare*: & Cõcilium Tridentinum in proœmio Sess. 22. de magno Eucharistię mysterio dicit, quod *verum, & singulare sacrificium est*. Idem docent Patres, quos refert Suarez disp. 74. sect. 4. Et quod de facto ab Ecclesia aliquod sacrificium non sit institutum, docent Caietanus 2. 2. q. 85. art. 4. & Soto lib. 9. de Iustitia q. 2. art. 1. & Theologi communiter. Supponitque Cõc. Trid. sess 22. c. 5. vbi docet, quod Ecclesia *cæremonias adhibuit, mysticas benedictiones, lumina, thymiamata, vestes, aliaq; id genus multa ex Apostolica disciplina, & traditione, qua & maiestas tanti sacrificij cõmẽdaretur, & mẽtes fidelium per hæc visibilia religionis, & pietatis signa, ad rerum altissimarum, quæ in hoc sacrificio latẽt, cõtẽplationẽ excitarentur*.

Vbi de illis, de quibus dubitari posset esse sacrificia, vt olim in lege, docet Concilium solum esse accidentales cæremonias, & pertinere ad oruatum veri sacrificij. Sicut ergo sacramentalia non sunt sacramenta; ita thus, & alia huiusmodi nō offeruntur in sacrificium stricte sumptum.

2 Addunt Suarez disp.73.sect.3.cōcl.2.& disp.74.sect.4.§. *Hinc addo.* Nuño de Sacrificio Missæ 2.par.tract.diffic.1. folio 919.& Huertos q.2.folio 18. Vazquez disput.223.cap.3.num.55. & 56. Coninch q.83.art.1.dub.1.num.14.& Lugo disputatione 19.sect.2.n.34. Leander tract.8. disp.1.q.6.dicens certissimum. Auersa q. 11.sect.1.in fine. Ecclesiam non posse nūc aliud sacrificium instituere: Tum, quia neque valet alia instituere sacramenta, vt cōstat ex Concilio Tridentino sess.24.capite 2. Tum, quia cum Christus iam instituerit, & diffinierit certum modum, & ritum sacrificandi Deo in Ecclesia sua, hoc ipso censetur excluisse ab ea omnem aliū sacrificiorum ritum. Sicut in lege veteri, postquam Deus præbuit *illi* populo certa sacrificia, non licuit illi populo, vel Pontificibus eius nouos sacrificiorum ritus instituere, quia determinatio à Deo facta virtute includit prohibitionem introducendi alia. Vnde S. Augustinus lib.20.de Ciuitate Dei cap.21.ait. *Sacrificamus Deo illo dum taxat ritu, quo sibi sacrificari noui testamenti manifestatione præcepit.* Et ideò lib.8.cap. vlt. dicit quod *vnum tantum est sacrificium Christianorum.*

3 Sed inquires; vtrum in noua lege alia sacrificia, non solum sint vetita ne licite fiant; sed etiam sint irrita, & nulla?

Respondet Lessius lib.2.de Iustitia cap. 38.dub.4. fore superstitionem, si Christianus, vel Iudeus offerret agnum, vel vitulū: quia apud Iudæos hæc sacrificia continent protestationem Christi venturi. Et apud Christianos est vnicum sacrificium; iuxta id quod canit Ecclesia: *Deus qui legalium differentiam hostiarū, vnius sacrificij perfectione sanxisti.* Et quia sacrificium Ecclesiæ est infinitæ dignitatis, continens in se omnium sacrificiorum virtutem; vnde superstitiosū esset alia velle addere, quasi illud abundè non sufficiat.

4 Addit conc.2.n.28. Probabile tamen est, non fore superstitionem apud Ethnicos, qui legem Christi ignorant, si vero Deo Sacerdotes illorum talia sacrificia offerant. Probat ex D. August. epist.49.q.3. Et quia offerre sacrificium est legis naturæ, vt docet D. Thomas 2.2.q.85.artic.1. quia lumen naturale obstringit, vel suadet Ethnicis sacrificiorum oblationem. Nō autem apparet illis alia ratio sacrificādi, quæ sit conuenientior, quam ea, qua offertur aliquid ex animalibus, vel frugibus terræ. Et quia in statu puræ naturæ huiusmodi sacrificia fuissent licita, quia non habuissent aptiora, aut congruentiora naturæ: cur non etiam modo sunt licita apud Indos, & Iaponios, cū alia diuinitus instituta nō habent?

5 Aliter alij hoc explicant dicentes, quod si sacrificium iam abrogatum offeratur Deo vero, vel ex malitia, vel ignorantia, erit essentialiter sacrificium. Quod probant Martinon disp.38.num.13. & 26. Et Dicastillus disp.1.dub.2.nu.43. & alij: quia prohibitio diuina, facit vt alia sacrificia sint per se illicita, & illegitima; non tamen ne sint essentialiter sacrificia: nam neque Deus potest immutare rerum essentias; nec licitus vsus sacrificij est de eius essentia: sicut Missa sacrilega ex peccato Sacerdotis, aut temporis, aut loci, aut ornamentorum, aut materiæ, aut formæ, potest esse sacrificium, & substantialiter eiusdem valoris cū alijs.

Et quia potest respublica quæcumque humana, attento præcise iure naturæ instituere sacrificia. Prohibitio autem, quæ nūc viget, non est cur reddat invalidum vsum eius potestatis, cum satis sit vt reddat illicitum.

6 Per oppositum Castrus Palaus tomo 2.tract.8.disp.2.puncto vnico num.5. ait, quod tales oblationes, & si sacrificia nuncupentur, vera sacrificia nō sunt. Quia omnia sacrificia extincta sūt institutione Eucharistici sacrificij. Neque Christus Dominus reliquit potestatem hominibus alia sacrificia instituendi: sicut neque constituendi alios Sacerdotes, præter ab ipso institutos. Vnde sacrificia Ethnicorum non habēt veram rationem sacrificij: quia nec de materia legitima, neque à legitimo ministro; licet ignorantia excuset eos: & hoc solum docet S. Augustinus.

7 Præterea, si Ecclesia nunc vellet, quod incensio thuris, vel mors martyrum, vel aliæ oblationes essēt in rigore sacrificia, nō ideò talia censerentur: ergo non solum est prohibitum, sed est inane alia sacrificia nūc instituere. Deinde, si nūc instituerentur alia sacramenta præter septem, esset irritū, & inane: ergo pariter in sacrificijs.

Vltimo

Vltimo præcipuè moueor, quia traditio Patrum, & consensus Theologorum, & rationes eorum æque probant esse nunc sacrilegium nunc Deo sacrificare agnum, ac probāt illud sacrificium esse irritum, & inane: ergo si vnico sacrificio instituto, reliqua sunt sacrilega, etiam reuera sūt inania; vel solum sunt sacrificia latè sumpta: vel aliqua eo modo quo sacrificia idolorum.

8 Sed adhuc inquires, vtrum habeat essentiam sacrificij, quod offertur Deo non vero?

Certum est, id quod notat S. Augustin lib.10.de Ciuitate Dei cap.4. quod *non est, qui audeat dicere, deberi Sacrificiū, nisi Deo soli; nullique sacrificandum censuit, nisi et quem, aut sciuit, aut putauit, aut finxit.*

De quo S. Thomas 2.2.q.85.artic.2.& Raphael Torre ibi disp.1. Et quoad hoc omnes Theologi concordant; & latè probat D. Thomas libro 3. Contra Gentes capite 120. adducens sex rationes. Imò id supponit Concilium Tridentinum sess.22.cap.3.

9 Suarez disp.73.sec.6.§. *Vt autem* docet, quod falsum sacrificium, non tam sacrificium est, quam sacrilegium, & idolatria: quamquam enim toto ritu externo possit cum vero sacrificio interdum conuenire: tamen, si falsis Dijs offeratur; aut non fiat ex intentione colendi, & profitendi diuinam excellentiam, sed ficto animo, & fide; non erit verum, sed falsum, vel apparens sacrificium. Vnde rectè Lactantius lib.4.de vera sapientia cap.3.& 4. negat posse veram religionem à vera sapientia, seu fide separari: additque eum cultum, qui non officio mentis, sed ritu corporis, constat, nihil habere veritatis. Idem docet Granados Controu. 6.trac.14.disp.1.sec.1.num.1. Castrus Palaus parte 4.tract.22.disp.vnica punc.1.nu. 1. Gamacheus 3.p.q.83.de Sacrificio Missæ cap.2.in fine.

10 Per oppositum Corduba lib.1.q. 40.conc.3.& Vazquez disp.220. cap.3.n. 30. in fine ait, quod cum dicimus Sacrificiū esse cultum soli Deo debitum, non est ita intelligendum vt ea solum oblatio rationem habeat sacrificij, quæ soli Deo, qui re ipsa verus est, offertur; sed quæ soli Deo vero; vel ei, qui putatur verus Deus, offertur; sicut etiam de adoratione latriæ dicendum est: nam cum omne genus cultus ex nostra apprehensione plurimum pendeat; vt verā habeat rationem sacrificij, aut adorationis latriæ, satis est, si alicui deferatur, qui apprehēditur vt Deus. Quod autem fiat soli Deo vero, solum requiritur vt rectè fiat; sicut etiam quod offeratur à legitimo ministro, ad id tantum vt rectè offeratur, necessariū est, postquam peculiares ministri ad hoc munus deputati sunt. Et ita intelligendus est S. Augustin. epist.49.q.3.& libro 10.de Ciuitate Dei cap.16. cum docet soli Deo vero sacrificandum esse: sibi autem fauere capite 19. circa finem, contendit Vazquez.

11 Idem aliter probat Lugo disp.19. sec.1.num.13. quia tunc sacrificium habet veritatem transcendentalem, & essentialē sacrificij; non tamen veritatem formalem, quæ consistit in conformitate cum re significata. Imò eadem ratione, licet ex parte eius, qui offert sacrificium, non esset affectus interior sacrificandi, adhuc illud esset essentialiter sacrificium; quia esset signum signi ficans illam voluntatem interoam; licet ob defectum voluntatis non haberet veritatem formalem in significando, sed tolum transcendentalem.

12 Melius tamen, distinctione adhibita, litem dirimit Angelicus Doctor 2.2.q. 94.art.1.ad 2.dicens, quod nomen latriæ dupliciter potest accipi: Vno enim modo potest significare humanum actum ad cultum Dei pertinentem. Et secundum hoc non variatur significatio huius nominis, latria, cuicumque exibeatur; quia illud, cui exibetur, non cadit secundum hoc in eius diffinitione. Et secundum hoc latriā vniuoce dicetur, secundum quod pertinet ad veram religionem, & secundum quod pertinet ad idodolatriam. Alio modo accipitur latria, prout est idem religioni. Et sic, cum sit virtus, de ratione eius est, quod cultus diuinus exibeatur ei, cui debet exiberi. Et secundū hoc latriā æquiuoce dicitur de latriā veræ religionis, & de idolatria. Sicut prudentia æquiuoce dicitur de prudentia, quæ est virtus, & de prudentia quæ est carnis. Hæc S. Thomas. Pariter sacrificium; si sumatur materialiter, entitatiue, & in esse actus humani, vel signi; potest vniuoce dici de sacrificijs Gentilium, & Christianorum: quia sic ad eius essentiam non pertinet quod fiat religiosè, nec quod fiat Deo vero, nec a legitimo ministro, nec debita intentione. Si vero Sacrificium sumatur formaliter, pro actu virtutis religionis, quo damus Deo supremum cultum, & significamus internum sacrificium; sic non conueniunt vniuocè, sed analogicè: & reuera non sunt sacrificia, sed sacrilegia. Et sic vtriusque extremæ sententiæ argumenta manent soluta. Videatur

Diuus

Diuus Thomas libro 3.Contra Gentes cap. 120.ratione sexta.

DVBIVM. IV.

In quo consistat essentialiter Missę Sacrificium?

1 NOtum est non omnes Missæ cęremonias esse de essentia sacrificij, prout nũc loquimur: ũquidem est termo de Sacrificio Missæ strictè sumpto prout à Christo Domino est institutum, & multæ cæremoniæ, & mysticæ benedictiones Missæ sunt ex Apostolica disciplina, & traditione, vt docet Concilium Tridentinum sess.22.cap. 5. Et S. Petrus Apostolorum princeps primus omnium instituit *ordinem Missæ, vel orationum, quibus oblata Deo sacrificia conficiantur*, vt dicit S. Isidorus Hispalensis libro 1. de Ecclesiast.officijs cap.15. Et vt docet S. Gregorius Magnus libro 7. Registri epist. 66. Apostoli initio adhibebant tantum orationem Dominicam verbis consecrationis. Non ergo de omnibus Missæ cæremonijs est difficultas, sed solum de sex, vel quinque actionibus.

§. I.

Doctorum opiniones.

2 DE oblatione verbali præcedente consecrationem, Scotus in 4.distinctione 13.q.2.§. *Ad quæstionem.* ver. *Si objcis* lit.d. sic ait. *Respondeo quod oblatio non pertinet ad rationem consecrationis; nec necessario requiritur, quod offeratur; offertur enim hostia non consecrata; & tunc est sacrificium, non sacramentum: sicut Eucharistia consecrata conseruata in pixide, est sacramentum; licet non vt ibi sit sacrificium, nisi aptitudinaliter.* Sequitur Gabriel Biel in 4.dist.13.q.1.art.3.dub.2.in fine, §. *Sed ad hoc.* Isti Authores non amplius suam mentem explicant: vnde non constat an loquantur de sacrificio latè, an de illo strictè; an sermonem habeant de sacrificio adæquate sumpto; an vero solum partialiter. Gaspar Cassalius lib.1.de Sacrificio cap.20. affirmat duo esse sacrificia Eucharistię, vnum panis, & vini, alterum corporis, & sanguinis Domini.

3 Ex parte huic primæ sententiæ fauet Bellarminus libro 1.de Missa capite 27.propositione quarta dicens. *Oblatio panis, & vini consecrationem præcedens, ad integritatem, & plenitudinem Sacrificij pertinet; non tamen ad essentiam.* Quod ad essentiam non pertineat extra controuersiam esse videtur: nam oblatio vocalis, vt supra ostendimus, non est ad sacrificium necessaria; satis enim se demonstrat aliquid offerre, qui re ipsa offert. Et quamuis oblatio aliqua ad essentiam sacrificij necessario requiratur; non tamen necesse est vt ea immolationem præcedat: ipsa enim immolatio oblatio esse potest. Quod autem ad integritatem quãdam pertineat, inde patet, quod in omnib⁹ Liturgijs, quãtumuis antiquis, seu Græcis, seu Latinis, pars actionis est oblatio rerum consecrandarum. Et quamuis Dominus nõ eisdem verbis panem consecrandum obtulerit, quo nos modo offerimus; tamen obtulisse aliquomodo, aperte scribit Cyprianus libro 2.epistola tertia. Et colligitur ex illa cæremonia eleuandi oculos in Cœlos, & gratias agendi; quam Dominum consecrationi præmisisse, partim Euangelistæ, partim antiquissimæ Liturgiæ testantur. Hæc Bellarminus. Et Hẽriquez lib.9.cap.3.nu. 6.Com.lit.L.

4 De oblatione, quæ fit post consecrationem, Melchior Canus lib.12.de Locis capite 13.ad 4.folio 478.sic ait. Constat ita ne, Eucharistici sacrificij partes quatuor esse; vnam consecrationem corporis, & sanguinis; alteram oblationem; tertiam fractionem; postremam consumptionem: his quippè quatuor partibus nostrum sacrificiũ redintegrari, confici, absolui, qui negauerit, nihil illum de ratione perfecti sacrificij didicisse, nihil quæsisse, nil scire conuincam.

Pariter Soto in 4.dist.13.q.2.artic.1.§. *Quo ergo*, ait. Ratio huius sacramenti in consecratione perficitur; sacrificium autem est quod Deo offertur: quare ratio eius in oblatione consistit. Vnde, dum in pixide asseruatur, aut infirmo in domum defertur, sacramentum est, non sacrificium. Et §. *Sed rogas*, docet quod consecratio pariter ad sacrificium pertinet. Quin vero, & sumptio corporis, & sanguinis potissimum ad sacrificium attinet: illic enim ratio immolationis perficitur: immolatio namque idem est quod sacrificatio, nempè animalis occisio, à mola, idest, farre, quo victima inspergebatur. Mors autem Christi non representatur in consecratione; imò consecratur vt immoletur, dum consumitur: nam illa est mortis, & sepulturæ Christi effigies. Et in sumptione sanguinis adhibetur imago effusionis eius.

eius. Idem docet Alphonsus de Castro libro 10.aduersus hæreses verbo *Missa* hæresi 2.§.*Præter istam* folio 172.vbi ait, *quod sola consecratio, sine oblatione, & manducatione Sacrificium dici non debet.* Item Ioannes Viguerius in Inst.Theol.cap.16.§.3.ver.11. Ioannes Echius lib.3.de Sacrificio Missæ cap.9. Chlictouæus lib.2.cõtra Lutherum cap.16. Ruardus Taper art.16.contra Lutherum. Oblationemque esse partem essentialem sacrificij Missæ docent Azor lib.10.Instit. Moral.cap.19.q.1.Henriquez lib.9.cap.9. num.1.& 3.Oblationem, & sumptionem esse de essentia sacrificij, docet Ludouicus à S.Ioanne q.9.de Euch.art.2.dub.1.conc.2. consecrationem, oblationem, & consũptionem essentialiter integrare sacrificiũ hoc, docent Bassæus verbo *Missa* 1.num.3.5.& 6.Bonacina de Eucharistia disp.4.q.vltima punc.2. num.5.& 6. Martinus à S.Ioseph trac.10.de Euch.nu.6.& 8.Angles q.de valore Missæ art.1.diffic.2. conc.2. Et quod fractio sit de integritate Sacrificij Missæ, cũ Cano docet Gregorius Valentia lib.1.de Sacrificio Missæ cap.2.§.*Ne autem*, & tom. 4.in 3.p.disp.6.puncto 1.q.1.§. *De quæstione.*

5 Quod sola sumptio sit de essentia sacrificij, videtur indicare Martinus Ledesma 1.p. Quarti q.23.artic.4.in fine dicens. Sed an consecratio sit de ratione sacrificij? Videtur quod non, cum Missa Veneris Sancti sit vera Missa, & verum sacrificium, & non sit ibi consecratio. Vnde colligo num quam licere Sacerdotibus consecrare sacramentum hoc, quin illud sumant; cum non solum sit sacramentum; sed etiam sacrificium. Hæc ibi. Idem expressius tenet Ioannes à Cruce in Directorio Conscientiæ, de Sacrificio Missę q.1.dub.3.conc.3.referens M.Garciam Mondragon Regentem Collegij nostri Vallisoletani. Et probans, quia in ista cõsumptione representatur Christi immolatio, quæ est de ratione istius sacrificij. Cuius signum est, quod si ante consecrationem moriatur Sacerdos, ex iure diuino substituitur alius pro consumando sacrificio. Nouissime sequitur Gabriel à S.Vincentio Carmelita Discalceatus Tractatu quinto de Sacrificio Missæ disp.1.quæstione 4.confirmans quatuor rationibus.

6 Singularis est sententia M.Didaci Nuñio 3.p.q.83.art.1.De sacrificio Missæ in 2. p.tractatus parte 2.de essentia sacrificij, difficultate 2.quæ est ordine 10.folio 938.& sequentibus, vbi docet, quod ordo transcendẽtalis ad consecrationẽm, est de essentia huius sacrificij: ipsa tamen consecratio non est de eius essentia; sed sunt duæ actiones omnino realiter distinctæ. Proponit tamen tertiam conclusionem folio 939.his verbis. Ex omnibus alijs quinque actionibus, à nobis numeratis, quælibet illarum est sufficiens, suppositа consecratione, ad constituendam essentiam huius sacrificij, & vt hoc sacrificium sit in singulari simpliciter, & vere: nulla tamen illarum, si consideretur in particulari prout ab alijs distinguitur, est de essentia istius sacrificij. Quia sacrificium est res non exigens tantam identitatem ad vnitatem simpliciter. Quarta eius conclusio est, quod sumptio vtriusque speciei, vel saltem alicuius speciei, pertinet ad integritatẽ, & quodammodo ad substantiam huius sacrificij.

7 Restant duæ vltimæ, magis celebres, & receptissimæ opiniones. Altera asserens essentiam Sacrificij Missæ adæquatè consistere in sola consecratione. Ita Catherinus Opusculo de Sacrificio Missę. Marcus Hueros de Sacrificio Missæ q.4. Marcus Serra 3. p.q.83.art.1.dub.2. Montesinos de Sacrificio Missæ disp.3.q.4 Alanus lib.2.cap.15. Palatius in 4.dist.8.disp.1.& 4. Suarez hic disp.75.sec.4.& 5. Vazquez disp.222.cap. 5.citans Ruardum, & Tileranum; Gasparẽ Cassalium, & Franciscum Turrianum. Ægidius q.83.art.1.dub.5.& alij multi, quos referunt, & sequuntur Leander trac.8.disp.1. q.16. Trullench lib.3.cap.7.dub.2.num.7. Filliutius, Bauny, Becanus, Granados, Gaspar Hurtado, Alphonsus de Leone, & Aldouera, quos refert, & sequitur Hieronymus Garcia trac.3. Summæ diffic.1.dub.3.puncto 4.& 5.& 6.Castrus Palaus trac.22.disp. vnica puncto 2.num.2. Ludouicus Caspensis trac.23.disp.1.sec.2.dicens *communiorem inter Theologos.* Bernal disp.22.sec.2.& alij.

8 Vltima sententia docet essentiam sacrificij Missę consistere in consecratione, & consumptione. Ita Canus, & Soto, & alij relati num.4. Araujo 3.p.q.83.art.6.num. 35.Bellarminus lib.1.de Missa cap.27.propos.7.& 8.Ioannes Baptista Scottia lib.1. c.5.Toletus lib.2.cap.5.fine.Reginal.in Praxi lib.29.cap.9.sec.1.num.147. Fagundez parte 1.libro 3.capite quarto numero 25. Lugo disput.19.sect.5.Villalobos tom.1. trac.8.diffic.5.num.8. Marchinus trac.3. parte 2. multos referens. Puteanus q.83. art.1.dub.4.Raphael Auersa quæstione vndecima sec.2. Dicitque valde probabilem

Petru

Petrus Anellus Perficus de Præcipuo Sacerdotis officio lib.2.cap.2.dub.7.num.42.& 46.Caceres Relec.4.de Eucharistia,§. Sacrificium Missæ. Possimtque pro ea citari omnes relati pro secunda sententia; quia multi eorum,cum oblationem, quæ sequitur consecrationem,& fractionem dicunt integrare sacrificium, non loquuntur de parte essentiali; sed solum de parte integranti: & in hoc sensu id expresse admittit Bellarminus: nã eius propositio quinta est.Oblatio, quæ sequitur consecrationem,ad integritatem sacrificij similiter pertinet, non ad essentiam.Et sexta illius assertio est.Fractio sacramenti ad essentiam non pertinet; sed solum ad integritatem. Idem admittũt plures alij. Hæc igitur sententia est reliquis præferenda.

§. II.

Consecratio est de essentia Sacrificij Missæ.

9 Dicò primo,consecratio est de essentia sacrificij Missæ. Probat Bellarminus cap.27.in fine: quia hæc est sententia veterum Patrum.*S.Irenæi lib.4.cap.32.S.Cypriani in serm.de Cœna Domini.S.* Chrisostomi hom.de præditione Iudæ.S.Gregorij lib.4.Dialog.cap.58. Probat etiam Suarez disp.75.sec.5.conc.3.ex S.Ambros.in Psal.39.*S.*Isidoro lib.6. Originum cap.18. *S.*Beda hom.Dominicæ intra octauã Epiphaniæ.*S.*Greg. Nisseno hom.seu orat.1. Resurrec.&lib.de Baptismo prope initium S.Cyrillo Hierof.Catechel.5.myttago. Et ex cap.*Relatum*,de Consecrat.dist.2.ex Cõcilio Toletano 12.cap.5.Et quia D.Thom. q.83.art.4 vbi omnes fere cæremonias, & actiones Missæ declarat,sic inquit. *Quarto petit* (Sacerdos) *hoc sacrificium peractum,esse Deo acceptum,cum dicit; Supra quæ propitio ac sereno vultu respicere digneris,&c.* Quam orationem profert Sacerdos statim post consecrationem vtriusque speciei: tunc ergo cẽset Diuus Thomas iam per actum esse sacrificium.

10 Istæ tamen authoritates (quibus etiam vtitur Vazquez capite 5.& aliæ minutiores, quas adijciunt recentiores) parum vrgent: non solum quia Sancti Patres non solent esse solliciti de subtilitatibus scholasticis de constitutiuis metaphisicis: sed potissime quia solum intendunt à Canone incipere præcipuã partẽ Missæ,& quod in consecratione fit victima, quę Deo in sacrificiũ offertur: vtrum autem ipsa consecratio s essentialiter,adæquatè, vel inadæquatè sacrificium? Nec disputant,nec determinant Præterea optime docet D.Thomas in 3.S tentiarum distinctione 9.q.1.art.1.quæstiũcula prima, *quod hoc nomen* latria *tripliciter sumitur: quandoque enim pro eo quod Deo in o sequium exibetur;sicut sacrificium,genuflexiones,& huiusmodi:* quandoque autem pro ipsa exibitione: quandoque vero pro habitu quo exibetur obsequium. *Et primo modo latria non est virtus;sed materia virtutis.* Hoc igitur primo modo Sancti frequentissime accipiunt *sacrificium* pro ipsa victima, quæ Deo offertur: & quia hæc fit consecratione;ideò isti primitatem tribuunt. Et hoc sẽ sus dicit S.Thomas esse *peractum sacrificium*, quia est peractum sacramentum,quod Deo in sacrificium offertur; quia Christus sub specie panis,& vini est victima, quam sacrificamus. Quo etiam sensu accipit absque dubio D.Thomas 3.p.q.22.articulo sexto ad secundum dicens. *Vnde etiam in nouo lege verum Christi sacrificium communicatur fidelibus sub specie panis,& vini.*

Et S.Ioannes Chrisost.lib.6.de Sacerdotio ait.*Quando sacrificia habes in manibus,&c.* Imò in Canone Missæ sacrificium pro re oblata sumitur: nam ante consecrationem dicitur: *Hæc dona,hæc munera, hæc Sancta Sacrificia illibata:* & post consecrationem: *Sanctum Sacrificium, immaculatam hostiam.*

11 Melius probatur ex mente D.Thomæ, & simpliciter. Illa actio propriè,& essentialiter est Missę sacrificium in qua realiter,sed incruente, ex Christi institutione, mors Christi cruenta significatur. Sed hæc potissime est consecratio corporis, & sanguinis Christi:ergo hęc essentialiter,& principaliter constituit Missæ Sacrificium. Discursus est legitimus. Maior est D.Thomæ 3.p.q.63.art.6.illis verbis. *Per modum quidem ipsius actionis pertinet ad diuinum cultum Eucharistia; in qua principaliter diuinus cultus consistit in quantũ est Ecclesiæ sacrificium.* Vbi loquitur reduplicatiue,& de ipsa actione sacrificandi. Quam declarans q.73.art.4.docet, quod Eucharistiæ sacramentum habet triplicem significationem: vnam quidem respectu præteriti,*in quantum scilicet est commemorativum dominicæ passionis,quæ fuit verum sacrificium,vt supra dictum est* q.48.ar.3. *Et secundum hoc nominatur sacrificium.* Vide quam expresse,formaliter,& reduplicatiue loquatur. Quod & ex professo probat hac q.83.art.1.vt vidimus dub.2.§.3. Minorẽ docet

docet S.Thomas 3.p.q.76.art.2.ad 1.& q. 78.art.3.ad 2.ait, *quia* (*vt dictum est*) *sanguis seorsum consecratus, expresse passionem Christi representat.* Ibidem in sol.ad 7.& art. 1.q.79.ratione secunda. Et q.80.art.12.ad 1.ait, *quod representatio Dominicæ passionis agitur in ipsa consecratione huius sacramenti, in qua non debet corpus sine sanguine consecrari.* Et q.83.art.2.cor.& ad 1.& 2.& art.4.in corpore. Consequentiam ipse D.Thomas expresit q.82.art.10.in corpore dicens. *Opportunitas autem sacrificium offerendi,* non solum attenditur per comparationem ad fideles Christi,quibus oportet sacramenta ministrari; *sed principaliter per comparationem ad Deum,cui consecratione huius sacramenti sacrificium offertur.* Et ad 1.expresse ait; quod *hoc sacramentum perficitur in consecratione Eucharistiæ, in qua sacrificium Deo offertur.* Et art.4. ad 1.dixerat,quod consecratio Chrismatis, vel cuiuscumque alterius materiæ,*non est sacrificium,sicut consecratio Eucharistiæ*: & ideò non est similis ratio.

12 Hæc ratio D.Thomæ est à priori,& est potissima, & ideò si ipsa sola explicetur,sufficit. Consecratio panis,& vini,quę fit à Sacerdote gerente vices Christi,est apta vt à Deo eleuetur, & à Christo instituatur vt sit verum, & vnicum Christianorum sacrificium;quia ei possunt conuenire omnia prædicata essentialia sacrificij. Sed de facto ita esse institutum,habemus non leues coniecturas. In primis ex Sacra Scriptura, quæ docet Sacerdotes hoc facere vt mortẽ Domini annunciemus, donec veniat,vt docet Apostolus 1.ad Corint.11. Deinde ex mandato Domini, quod refertur Lucæ 22. & Mathæi 26. *Hoc facite in meam commemorationem.* Secundo ex Sacro Tridentino Cõcilio Ses.22.cap.1.fere per totum:& præcipuè ex illis verbis.Quia tamen per mortem Sacerdotium Christi extinguendum non erat, in Cœna nouissima qua nocte tradebatur,vt dilectæ Sponsæ suæ Ecclesiæ,visibile,sicut hominum natura exigit, *relinqueret sacrificium,quo truentum illud,semel in Cruce per agẽdum representaretur,&c.*Apostolis, quos tunc noui testamenti Sacerdotes constituebat,vt sumerent,tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, *vt offerrent præcepit, per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem: vti semper Catholica Ecclesia intellexit,& docuit.* Ex his verbis Concilij habemus, quod Christus instituit hoc sacrificium incruentum vt representaret sacrificium cruentum: vnde illa actio mystica, quæ realiter representat sacrificiũ Crucis,est in veritate sacrificium Altaris.Secundo habemus, quod Christus Dominus Sacerdotibus noui testamenti illa actione præcepit offerre,& sacrificare, qua faceret in sui memoriam id quod ipse fecit,& faciendum præcepit;nempè consecrare ad sumẽdum, & sumere consecratum. Consecratio ergo vtriusque speciei in memoriam passionis Christi,essentialiter,& principaliter est sacrificium nouæ legis. Quod non leuiter indicant S.Chrisostomus hom.17. In epist.ad Hebræos circa finem: & S.Cyprianus libro 2.epist.63.longe ante finem; dicens. *Et quia passionis eius mentionem in sacrificijs omnibus facimus* (*passio est enim Domini sacrificium,quod offerimus*) nempè quia eã representamus,& applicamus fructum ei°; iuxta doctrinam S.Thomę ar.1.*Nihil aliud, quam quod ille fecit, facere debemus:* scilicet, vt partem essentialem, vt docet D.Thom: in 4.dist.13.q.1.art.2.q.6.quamuis adornatum,aliæ orationes,& preces, & cæremoniæ accidentales conuenienter fiant ab Ecclesia ordinatæ. Ergo consecratio est de essentia Sacrificij.

13 Præterea probatur ex Concilio Tridentino ses.23.cap.1.dicente. *Sacrificium & Sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt,vt vtrumque in omni lege extiterit: Cum igitur in nouo Testamento Sanctum Eucharistiæ sacrificium visibile ex Domini institutione Catholica Ecclesia acceperit; fateri etiam oportet, in ea nouũ esse, visibile,& externum Sacerdotiũ, in quod vetus trãslatũ est.* Quod nõ cõuenire promiscue omnib° Christianis, probat ca 4.Et canone 1.definit *esse in nouo testamẽto Sacerdotiũ, visibile,& externum,& esse potestatẽ consecrandi,& offerendi verum corpus, & sanguinem Domini.* Quia nimirum, vt dixerat D.Thomas 3.p.q.82.art.1.Sacerdoti, cum ordinatur,confertur potestas hoc sacramentum consecrandi in persona Christi. Ergo actus proprius Sacerdotis noui Testamenti,qui nequit valide fieri sine characte re Sacerdotali, est consecrare corpus,& sanguinem Christi. Sed actus proprius Sacerdotis,vt Sacerdos est,est sacrificare: Ergo consecrare corpus, & sanguinem Christi est sacrificare: Ergo consecrare est de essentia sacrificij: & quod in illo est præcipuum, & principale.

Confirmatur, quia Sacerdoti cum ordinatur, dicitur: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium:* sed ibi accipit potestatem consecrandi corpus,& sanguinem Domini: Ergo

consecrare est offerre sacrificium. Maior est Concilij Florentini in Instructione Armenorum: & ita est in vsu Ecclesiæ: & sic præcipitur vt dicatur in Pontificali Romano. Minor est D.Thomæ q.82.art.1.ad 1. & omnium Theologorum, & Fidelium cõsensus: quia si ibi non datur Sacerdoti potestas consecrandi, numquam daretur: quod est hæreticum.

14 Sed contra hanc conclusionem obijcit Nuño illa difficultate 2.conc.2.fol.938. septem argumenta: quorum præcipua sunt ista. Primum. Præparatio victimæ, vt offeratur, numquam est sacrificatio ipsa: vt patet in omnibus sacrificijs veteris legis; prius enim præparabantur, & postea offerebantur. Sed in hoc sacrificio multo magis est necessarium præcedere præparationem victimæ; quod quidem fit per consecrationem. Ergo erit consecratio præparatio victimæ, non sacrificatio. Minor patet, quia id quod offertur in Missa, secundum quod offertur, non habet esse nisi per ipsam cõsecrationẽ: ergo multo magis necessaria est præcedens dispositio, & præparatio victimæ, quam in alijs sacrificijs, vbi iam habebat esse res quæ offerebatur.

Secundo. Ita se habet cõsecratio in hoc sacrificio sicut mysterium Incarnationis, & vnio hypostatica respectu Sacrificij Christi in Cruce. Sed vnio hypostatica non est de essentia illius sacrificij: sunt enim duæ actiones realiter distinctæ: ergo nec consecratio est de essentia sacrificij Missæ. Maior probatur, quia vnione hypostatica Deus est homo, qui offertur in sacrificio; ita similiter consecratione habet esse corpus Christi sub speciebus sub sacramento, & postea offertur in sacrificio.

15 Tertio probatur ex communi estimatione Sacerdotum: nullus enim est, qui intendat offerre per illam actionem per quã consecrat; sed postea, quando eleuat, quando benedicit, &c.

Quarto, quia maximè differunt sacrificium, & sacramentum: vnde non est conueniens, quod vnica, & eadem actione efficiatur sacramentum, & sacrificium.

Quinto, quia omnes fideles intelligunt veram esse Missam in die Parasceues; & se teneri ad illam audiendam, si occurrat in die festo: sed idem est Missa, & sacrificium: Ergo cõsensus est omnium fidelium in illo die esse verum sacrificium. Siquidem est oblatio religiosa, soli Deo facta, rei permanentis, circa quam aliquid exercetur: siquidem hostia eleuatur, benedicitur, & consumitur: & ideò non est cur non sit sacrificium.

16 Ad duo priora argumenta respondet Suarez disp.75.sec.4.§. *Ad fundamenta*: negando consecrationem esse præparationem ad sacrificium; sed potius ipsa est essentialis actio sacrificij, vel tota, vel præcipua. Quia enim Christus est res oblata, non vt materia, sed vt terminus sacrificationis; ideo non oportet vt prius tempore, vel natura supponatur actioni sacrificandi. Quare non est simile, quod de Incarnatione afferebatur: Tum quia Christus vt homo viuus fuit materia sacrificij cruenti: Tum etiam quia idem fuit principale offerens, non vt Deus tantum, sed vt Deus homo; quomodo per Incarnationem esse cepit. At vero in præsenti Christus, vt principale offerens, supponitur ante consecrationem; quia non offert vt est sub speciebus, sed vt in propria specie existit: offertur autem vt est sub speciebus, non vt materia, sed vt terminus oblationis.

17 Id quod hæc solutio supponit, postea est examinandum. Interim facilius respondet Marcus Huertos q.4.folio 53.quod vt aliquid alteri offeratur, non est necessarium quod prioritate temporis supponatur existens: eadem actione, qua producitur, potest simul offerri: & tunc illa actio habebit vtrũque munus, & productionis, & oblationis, secundum diuersas rationes. Sicut si aliquis haberet virtutem producendi panem, vinũ, aut auem, posset simul producere, & offerre alicui, & producere intentione simul offerẽdi. Et idem est de re artificiali, vt pictura, quam potest aliquis simul efficere, & offerre. Vnde pariter Sacerdos poterit vtrumque intendere consecrando, scilicet constituere Christum sub speciebus, & simul offerre illum. Quod amplius declarat folio 56. docens, quod consecratio est præparatio victimæ quatenus vi illius Christus, qui victima est, constituitur sub speciebus; est autem oblatio, quatenus per illam offertur in honorem Dei: quia & habet constituere Christum sub speciebus, & habet significare diuinam excellentiam: & præintelligitur secũdum modum intelligendi præsentem facere, vt Dei cultum significet: Sicut quando in veteri lege offerebatur Deo in sacrificium odor, vel suffitus timiamathis, non prius tẽpore habebat esse, quam offerretur: tamen secundum modum intelligendi præsupponebatur illa immutatio secundum existentiam, ad se ipsam in ratione signi diuinæ excellentiæ. Vel vt ait Granados Controu.6. trac.14.disp.3.sec.4.ad 1.nu.12.summum, quod hac obiectione cõuinci potest, solum esse, Christum Dominum supponi debere prius existentem, vt sacrificetur: & id facile conceditur, nam ex vi Incarnationis iam existebat ante consecrationem, ac proinde per illam potest sacrificari: neque necesse est sub ipsis speciebus panis; & vini prius supponi vt sub illis postea offeratur: quia victima non semper existit prius in loco, vbi offerenda est; sed sufficit alibi existere, & tunc primùm sacrificari in altari, cum ad illud offertur, & ibidem immutatur. Quod quidem perspicue cernitur in Christo Domino, qui dum per consecrationem adducitur in locum panis, & vini, ex quibus fit, simul immutatur, & mystice mactatur. Hæc ibi.

18 Vel tertio ex dictis q.73.dub.2.& q.78.dub.1.potest responderi, quod sicut de præsenti verba consecrationis in genere causæ efficientis causant conuersionem panis in corpus Christi; & in genere causæ formalis sunt forma sacramenti: ita secundum diuersam causalitatem, effectiue instrumentaliter causant, quod corpus Christi succedat substantiæ panis, & sunt signa rememoratiua passionis Christi, & de præsenti protestatiua diuinæ excellentiæ: & sic simul præparat victimã, & offert ad diuinum cultum.

19 Ad secundum, vel sufficit relata solutio. Vel dicatur diuersam fuisse vtrobique Dei institutionem; quia voluit quod Verbũ incarnatum triginta tribus annis nos suo exemplo, & doctrina instrueret in terris visum, & nobiscum conuersatum, & demum in Cruce moreretur in Eucharistia vero cõsecrationem, & oblationem, seu sacrificiũ voluit esse simul. Quod indicat S.Gregorius Nissenus oratione prima de Christi Resurrectione columna 6. dicens. *Cum corpus suũ discipulis congregatis edendum, & sanguinem bibendum præbuit, tunc aperte declarauit agni sacrificium iam esse perfectum: nam victimæ corpus non est ad edendum idoneum, si animatum sit. Quare, cum corpus edendum, & sanguinẽ bibendum discipulis exhibuit, iam arcana, & non aspectabili ratione corpus erat immolatum, vt ipsius mysterium peragentis potestati collibuerat.*

20 Ad tertium fallum est assumptum; quod constat, quia hæc est assertio est Theologorum communis, qui Sacerdotes sunt, & consecrando offerre intendunt, & sacrificare; licet postea magis explicite, & extensius verbis, & actibus offerant, & frãgant, & manducando consument sacrificium.

21 Quod si quis arbitretur sacrificium consistere in sola sumptione, & consecrando non intendat sacrificare. Franciscus Syluius 3.p.q.83.ar.1.quæsito 2.respondet dupliciter; vel quod iste non consecrabit defectu debitæ intentionis; vel quod consecrabit, sed non sacrificabit.

22 Sed hoc reijcit Marcus Huertos q.4.ad 3.folio 57. Quia iste profert verba consecrationis cum intentione consecrandi: ergo consecrabit. Eo autem ipso, quod consecret, erit Christus sub speciebus, representaturque in exercitio sacrificium cruentũ Crucis. Voluntas autem consecrandi est implicita voluntas sacrificandi. Vt autem rectè procedat Sacerdos, non debet alligare suam intẽtionem ad hanc vel illam opinionem. Vide quæ diximus q.64. dub.8.

23 Ad quartum diximus q.60.dub.3 §. 3.pertinere ad excellentiam excellentissimi sacramentorum nouæ legis, quod in eo ratio sacramenti, & sacrificij adunentur; quamuis secundum distinctas rationes: vnde non est inconueniens quod consecratio sit forma sacramenti, & oblatio sacrificij.

Imo non desunt, qui velint in Agni Paschalis antiquæ legis manducatione, & immolatione vtramque hanc rationem fuisse adunatam. Quibus fauet Catechismus Pij Quinti loquendo de hoc Missæ sacrificio parte 2.capite 4.num.70.folio 242.dicens. *Huius rei figuram, & similitudinem in Agno Paschali licet animaduerte, qui vt sacrificium, & sacramentum à filijs Israël offerri, & comedi consueuerat.* Quod & docent Abulensis in caput 23.Exodi q.27.& Cano in Relec.de Sacramentis parte 1.ad 4.& Soto in 4.dist. 1.q.1.art.2. Probabileque iudicat Suarez disp.1.sec.1.§. *Dico ergo primo* tribuens D. Thomæ 1.2.q.102.art.5.ad 2.& 3. Sed ibi non docet D.Thomas esũ agni Paschalis fuisse sacramẽtum; sed fuisse figuram sacramenti Eucharistiæ, vt etiam docet hac 3.p. q.73.art.6. Vnde nulla est contradictio, vt aliqui inaduertenter Diuo Thomæ obijciunt.

24 Ad quintum Araujo 3.p.q.83.ar.6. num.35.in fine folio 508.col.2.ait, in die Parasceues offerri Deo verum Missæ sacrificium, saltem quoad partem magis principalem, & essentialem, quæ in sumptione, & mactatione consistit. Cuius etiam signum est, quod ex præcepto Ecclesiæ audiendi sacrum officium Missæ, & assistendi Missæ Sacrifi-

crificio, tenetur populus Christianus audire illam partem Missæ, & assistere illi sacrificio, qualecumque sit, *vt vsus Ecclesiæ habet comprobatum*. Idem tenent Martinus Ledesma, & Ioannes à Cruce relati num.5. Et Ludouicus à S Ioanne q.9.de Euchar.art.2.dubio 1.conc.1.folio 214. Nuño & pauci alij.

25 Vazquez etiam disp.232.cap.2.nu. 18.licet dicat illa die Missam non celebrari, existimat quod si festum aliquod de præcepto obseruandum illa die incidat, totus populus interesse debet illi officio, in quo Sacramentum præsanctificatorum consumitur ex vniuersali præcepto audiendi Missam; *siquidem illud loco Missæ haberi potest*.

26 Cæteri tamen Theologi communiter asserunt Feria Sexta in Parasceue non offerri sacrificium Missæ. Quod plane docet D.Thomas q.83.art.2.ad 2.quia aduenientе veritate, cessat figura. Hoc autem sacramentum est figura quædam, & exemplum Dominicæ passionis; sicut dictum est. Et ideò in die quo ipsa passio Domini recolitur, prout realiter gesta est, non celebratur consecratio huius sacramenti. Et quia idem dicit Glosa Ordinaria Threnorum 2.ver. 7.& Rupertus de diuin. Offic.lib.6.cap.2. & 3. Et Hugo de *S.* Victore lib.3.de obser. Missæ c.20.& lib.5.ex 2. Codice Miscell. cap.43.vbi dicunt. *Non sacrificant amici, dū trucidant inimici*. Quod & communiter tenent Canonistæ, & Theologi. Illaque die non esse præceptum officium illud audiendi, communiter Theologi docent: declarauitque Sacra Rituum Congregatio die 19. Februarij anno 1622.vt referunt Gauantus parte 4.tit.9.num.24.& Diana parte 2.tractatu 14.resol.62.

27 Argumentum latè diluit Marcus Huertos q.4.de Sacrificio Missæ ad 5.à folio 58.vsque 61.& Serra q.83.art.1.dub.2. ad 2.vbi docet oblationem illius diei esse oblationem sacrificij iam peracti, & perfecti, sicque non esse propriè sacrificium; sed *sacrificium præsanctificatorum*, sicut in simili dicitur in Sexta Synodo generali cap.52. & Bartholomæus Carranza Miranda in Summa Conciliorum ex Theodoro Balsamon ibi notat, quod *Sacrificium præsanctificatorum est oblatio sacrificij iam peracti, & perfecti*. Quod solum latè, & cum addito Sacrificiū appellatur. Quæ oblatio licet ad virtutem religionis spectet; non tamen est propriè, & simpliciter sacrificium; quamuis ad illud quodammodo reducatur.

28 Addit Penlantius 3.p.q.83.artic.1. disp.3.§.*Respondeo illam sumptionem*: & Lugo disp.15.sec.4.num.32 & 36.& disp.19. sec.5.num.68.esse sacrificium partiale Feria Sexta in Parasceue, & completiuum Sacrificij præcedentis diei, & non est mera cōmunio sacramētalis, & habet effectum per modum sacrificij. Vnde D.Thomas hic ar. 2.ad 2.ait. *Ne tamen Ecclesia eo vna die sit sine fractu passionis per hoc sacramentum nobis exhibito, corpus Christi consecratum in die præcedenti reseruatur sumendum in illo die; non autē sanguis propter periculum; & quia sanguis specialius est imago dominicæ passionis*.

29 Contra hoc obijcit Auersa q.11. sec.2.ad 1. Tum quia iam illud sacrificium erat completum; & vna consecratio non ni si per vnam sumptionem debet compleri, & cōsumari in ratione sacrificij. Tum quia sacrificium vna die inchoatum, non potest compleri alia die, nec post notabilem interruptionem. Vnde si deficiente Sacerdote post consecrationem, non inueniatur alius nisi die sequente, non poterit iam compleri illud sacrificium. Alia obijciunt Y Sambertus 3.p.q.83.disp.3.art.5.Dicastillus tractatu 4.disp.9.dub.17.num.369.& trac.5. disp.1.dub.10.à num.197.& alij.

30 Verum ipse Lugo num.72.iuxta ea, quæ in simili dixerat disp.12.sec.2.& nos ex parte admisimus q.79.dub.2.§.4. probabiliter respondet, sacrificium habere suum effectum quando primo ponitur substantia sacrificij; augeri tamen vel extendi eundem effectum, quandiu durat integritas, & completio eiusdem sacrificij; ita vt per omnes sui partes simul sumptas causet effectus, quod posset etiam causare ab initio, si totam illam dispositionem inuenisset positam. Hæc autem dispositio in ordine ad sacrificium magna ex parte est applicatio offerentis pro isto vel illo effectu, maximè in ordine ad impetrandum. Nec ea fat istum effectum per modum noui sacrificij, sed per modum nouæ partis nondum cōsumptæ; quia sacrificium durat in ratione sacrificij vsque ad consumptionē; & ex intētione consecrantis, & suspendentis applicationem illius partis, potest moraliter continuari, & possunt esse moraliter vnum, quāuis physicè possint esse Sacerdotes diuersi: sicut accidit, cum post consecrationem infirmatur Sacerdos, & alius eius loco consummat. Licet iam solum hac die in toto anno sit in vsu in Ecclesia Latina consumare sacrificium alia die consecratum: in Ecclesia autem Græca dicitur in Sexta Synodo cap.52. *In omnibus Sanctæ Quadragesimæ ieiunij diebus, præter quam Sabbatho, & Dominica, & Annunciationis die, fiat sacrum præsanctificatorum sacrificium*.

§. III.

Consumptio facta à Sacerdote est de essentia sacrificij Missæ.

31 Dico secūdo, sumptio vtriusque spēciei, quæ fit à Sacerdote celebrāte, & consecrante, non solum est de integritate substantiali; sed est de essentia sacrificij Missæ. Hanc conclusionem non leuiter indicat S.Augustinus libro 20.contra Faustum Manichæum c.18.dicens. *Vnde iā Christiani peracti eiusdem sacrificij memoriam celebrant sacrosanctæ oblatione, & participatione corporis, & sanguinis Christi*. In prioribꝰ verbis sermo est de oblatione reali, quæ fit in ipsa consecratione, & in posterioribus de ipsa cōmunione sacerdotis: vnde huic, & præcedēti assertioni fauet. Libro 17.de Ciuitate Dei c.5.ait. *Mādūcare panem, est in nouo testamento sacrificium Christianorū*. Libro 20.c.9.dicit. *Neque enim piorum animæ mortuorum seperantur ab Ecclesia, quæ etiam nunc est regnum Christi: alioqui nec ad altare Dei fieret eorum memoria in communicatione Corporis Christi*: loquitur de altaris sacrificio, in cuius communione sentit cōsūmari sacrificium: & sic ibi Christum mysticè immolari docet epist.23.

32 Clarius docent Petrus Abbas Cluniacensis epistola contra Petrobusianos titulo, *contra id quod dicunt, Missam nihil esse, neque celebrari debere*: dicens: *Neque enim ibi* (in Altari) *Christus, vt olim, dolores, aut mortem patitur, cum tamen immolari dicatur; cū, licet inuiolabiliter, in altari frangitur, diuidatur, comeditur, cum his, & quibusdam alijs signis, in quantum fieri potest, mors Domini maxime repræsentatur*. Guerricus Igniacensis sermone 5.de Purificatione B.Mariæ, ait. *Tales oportet nos esse, cum corpus Christi consecramus, cum cōsecratum mādūcantes sacrificamus; cum vobis idem corpus in salutem corporis, & animæ porrigimus*.

33 Ex D.Th.in primis habemus quod 2.2.q.85.a.3.ad 3.ait, *quod sacrificia propriè dicuntur, quando circa res Deo oblatas aliquid fit; sicut quod animalia occidebantur, & cōburebantur; quod panis frangitur, & comeditur, & benedicitur*. Quāuis enim Vazquez disput. 222.c.7.n.77.dicat hoc testimoniū parum referre; neq; enim in hac solutione loquitur D.Th.de sacrificio corporis Christi cōsecrati sub speciebus panis, sed de immolatione panis cōmunis, quā existimauit consistere in immutatione illa, quæ in eo fit dum frangitur, & comeditur. Tamen adhuc data hac expositione, habemus argumentum à fortiori, & à paritate: quia si in vetere lege illa fractio, & comestio panis sufficiebat ad sacrificium; multo melius in noua legi sufficiet ad consummationem sacrificij.

Sed reuera Canus lib.12.de Locis c.13. ad 4.& Soto lib.9.de iust.q.1.ar.1.§.*Circa* & Bellarm.lib.1.de Missa c.27.circa finē, & alij, merito dicūt D.Thoma loqui de fractione, comestione, & benedictione panis, quę fit in sacrificio Missę. Pōtero quod D. Thomas, cum loquitur de animalibus occisis, & combustis, vtitur verbis de præterito, *occidebantur, cōburebantur*: cum vero loquitur de pane, vtitur triplici verbo de præsenti, *frangitur, comeditur, benedicitur*: vt ex cōmutata verborum proprietate significet nunc loqui de sacrificio [illegible] Testamē ti: sicut in primo exemplo [illegible]tur de sacrificijs legis antiquæ.

34 Sed & in hac 3.p.habemus totum art.4.q.82. vbi induxit doctrinam Concilij Toletani duodecimi c.5. quæ habetur in cap. *Relatum est vobis* 11.de Consecrat. dist.2. In quo indicatur potissimum argumētum à posteriori: quia si sumptio Sacerdotis non est completiua essentialiter iuris diuino inchoati sacrificij, non est cur consecrans teneatur semper sumere; nec Ecclesia tantam adhiberet diligentiam vt etiam si per mortem consecrantis perfici nō possit, alius debeat sacrificium cōplere, vt habetur cap. *Illud diuini oraculi*, & cap. *Nihil contra* 7.q.1. Vnde ad illa verba Leuitici 6. v.26. *Sacerdos, qui offert, comedet eam* (hostiā) *in loco sancto, in atrio Tabernaculi*: inquit Rupertus Cōment.in Leuit.cap.32. *Bene ergo, ac legitime canonica censuit authoritas, vt nūquam Sacerdos, qui Missas celebrat, omittere audeat, quin ipse communicet*. Quod Sacerdotes celebrantes se ipsos communicent, docet Concilium Trid.sess.13.cap.8. haberi ex Apostolica traditione. Et in Rubricis Missalis de defectibus in celebratione §.3. n.5.dicitur hoc esse maioris ponderis, quā quod à ieiunis sumatur. Et *S.* Thomas quæstione 83.art.6.ad 3.vel vnam solam speciem

ciem omittere sine sumptione dicit esse inconueniens *ne sacramentum maneat imperfectum*; & pariter sacrificium. De quo videatur art.2. ad 3.

35 Denique, vbi D.Thomas hanc secundam simul cum prima conclusione docet, est hac 3.p.q.80.artic.12.ad 3. dicens, quod repræsentatio Dominicæ passionis agitur in ipsa consecratione huius sacramẽti, in qua non debet corpus sine sanguine consecrari. Potest tamen à populo corpus sine sanguine sumi. Nec exinde sequitur aliquod detrimentum; *quia Sacerdos in persona omnium sanguinem offert, & sumit*: quod est proprium sacrificium celebrantis, & consũmantis.

36 Habetur eadem assertio in Concilio Prouinciali Colonien si Anni 1536. parte 7. nam cap. 26. dicitur, *Communio pars præcipua Missæ*, & cap. 77. habetur. Quotidie immolatur in sacramento Christus: nõ quod toties occidatur; sed quod illud vnicum sacrificium mysticis ritibus quotidie renouetur, quotidiana namque recordatione mortis Domini nostri (qua liberati sumus) in edendo, & potando carnem, & sãguinem, qui [illegible] nobis oblata sunt, hoc ipsum repræsentatur, quod olim factum est.

37 Rationes in authoritatibus indicãtur. Et à priori non est alia, nisi diuina institutio, quæ colligitur ex illo Pauli 1. ad Corinth. 11. *Quotiescumque manducabitis panẽ hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annũciabitis.* Et Concilium Tridẽtinum sess. 22. cap. 1. docet Apostolos ordinatos Sacerdotes, cum illis præcepit Christus *Hæc quotiescumque feceritis in mei memoriam*: præcipiendo vt sumerent, & vt offerrent: vtrũque ergo pertinet ad essentiam sacrificij.

38 Probat etiam Soto in 4. dist. 13. q. 1. art. 4. *§. Conclusionem.* Quia ratio sacrificij consistit in repræsentatione passionis Christi, fit vt dum à Sacerdote sumitur, tũc quasi Christus immoletur, morsque eius, & sepultura designetur. Quod latius prosequitur q. 2. art. 1. verbis relatis num. 4. & adijcit aliam rationem à posteriori, quæ iã tacta est, dicens. Quo circa, si post consecrationem Sacerdos sacramenta non sumeret, sacrificium relinqueretur truncum, & imperfectum, neque effectum sacrificij plenum haberet: ob idque, scilicet, quia sumptio vtriusque formæ ad essentiam sacrificij attinet, tantæ fuit curæ Ecclesiæ, vt nũquã Sacerdos consecraret, quin vtramque sumeret.

39 Confirmat Cano folio 478. ex cap. *Relatum*, & cap. *Cum frangitur, de Consecratione* dist. 2. Spectat ergo ad perfectam significationem sacrificij consumptio speciei. Quæ causa Catholicis perpetua fuit, vt cũ Sacerdos species sumit, *non edere illum dicant, edat licet, sed consumere*; vt intelligamus in Missa potius haberi rationem consumptionis, quam manducationis, magisque sacrificium spectari, quã cœnam. Quod Lutherani sentientes, negauerunt Christum corpus suum, sanguinemque sumpsisse, ne consumpsisse, & sacrificasse probaretur. Verum ratio primum *conuiuij* hoc exigit, vt cibi communionem, & consociationẽ habeat: alioqui qui ad cœnam invitat, is non conuictor esset, sed conditor, institutorque conuiuij. Atque accubationem epulatem amicorum, tametsi melius nostri *conuiuium*; bene tamen Græci, eum *compotationem*, tũ *concœnationem* vocant; vt qui vocat ad cœnam, nec concœnator ipse, nec compotator est, non solum non vrbanum conuiuũ ineat, sed ne conuiuium quidem. Deinde, vt Chrisostomus argumentatur, ne discipuli horrerent carnem, & sanguinem, necesse erat vt Christus prior ipse degustaret. Christus certe, quod se videbant facere, id vt facerent fecit Apostolis. Intellexit aurẽ semper Ecclesia Sacerdotibus iniunctum esse vt sumerent: sumpsit ergo & Christus: nisi Sacerdos omnibus suis numeris absolutus, non absolutum: sed inchoatum sacrificium fecerit. Hæc Cano.

40 Sed opponit Suarez disp. 75. sec. 5. conc. 3. Si manducatio esset de essentia sacrificij, debuisset directè, & satis clarè ab Euangelistis referri, quod Christus sumpserit, sicut referunt consecrasse: id autem nullus Euangelistarum expresse retulit: ergo manducatio non est de essentia.

Respondet Lugo disp. 19. sect. 7. ad 5. n. 81. quod licet non sit æquè certum, Christũ communicasse, ac est, obtulisse; est tamẽ satis certum ex Patribus, & omnium Theologorum consensu cõprobatum, teste Vazquez supra q. 81. art. 1. n. 83. Addit, non requiri habere vtrũq; æqualẽ gradũ certitudinis: nos enim nõ asserimus vt certũ, quod sũptio sit oblatio; sed solum vt verisimilio; qua etiam verisimilitudine credimus Christum eodem modo sacrificasse per consecrationem, & sumptionem.

41 Præterea. Sicut non bene valet. Euangelistæ non exprimunt Christum in vltima Cœna instituisse sacramentum, & sacrificium: ergo non instituit: ita huiusmodi argumentum negatiuum in hoc puncto nihil valet. Imò generaliter Diuus Thomas respondet quæst. 76. art. 3. ad 9. quod Euangelistæ non intendebant tradere sortes sacramentorum, quas in primitiua Ecclesia oportebat esse occultas, vt dicit S. Dionys. in fine Ecclesiasticæ hierarchiæ; sed intenderunt historiam de Christo texere. Vnde magis oportebat illo tempore esse occultum mysterium de isto sacrificio, & de eius partibus. Denique vtinam, tam certi essemus, quod consumptio pertinet ad essentiam sacrificij, quam certum est Christum corpus suum, & sanguinem sumpsisse: quia hoc affirmat Diuus Thomas q. 81. artic. 1. & Theologi consentiunt omnes; de cõstitutiuo vero sacrificij maximè dissident, vt retulimus §. 1.

§. IV.

Qualiter victima immutetur, & destruatur?

42 QVarta ratio à priori pro conclusione, quam post Bellarminum lib. 1. de Missa cap. 27. propositione 7. & alios authores, proponit Araujo q. 83. artic. 6. talis est. De essentia sacrificij, maxime holocausti, quod in celebratione huius sacrificij Eucharistici inuenitur, est, vt tota victima consumatur; & veluti mactetur, & realiter immutetur: Sed hoc fit in ipsa sumptione Sacerdotis; siquidem ante illã Christus manet realiter sub speciebus; & nõ immutatur, neque mactatur, neque consumitur, nisi adueniente sumptione: ergo in illa consumatur vera essentialis ratio sacrificij; quia est consumptio, & veluti mactatio hostiæ, & victimæ oblatæ, atque consecratæ.

43 Non deest, qui neget sacrificium Missæ fuisse holocausti, is est Hieronymus Columbus de Angel. & hum. hier. cap. 64. num. 6. dicens solum modo fuisse commemorationum cruenti holocausti, scilicet corporis, & sanguinis Domini pro nobis consumpti in ara Crucis suæ charitatis igne.

44 Hæc tamen euasio est contra communem Theologorum. Imò S. Gregor. homil. 20. in Ezequielem, & Sanctus Thomas 1.2. quæstione 102. artic. 3. ad 9. docent, quod holocaustum erat perfectissimum inter sacrificia; & ideò non offerebatur in holocaustum nisi masculus: namque fœmina est animal imperfectum. Et ad 8. ait Diuus Thomas, quod dicebatur holocaustũ quasi totum incensum: huiusmodi enim sacrificiũ offerebatur Deo specialiter ad reuerentiã maiestatis ipsius, & amorẽ bonitatis eius; & cõueniebat perfectionis status non ne legis in impletione consiliorum; & ideò totum comburebatur, &c. Sed sacrificium Missæ est omnium perfectissimum; in eo protestamur maximè eminentiam diuinæ maiestatis, & declaratur summa eius bonitas: ergo maximè assimilatur holocausto, non in materiali combustione; sed in consumptione, & in fine, & in perfectione sacrificij. Videatur D. Thomas 3. p. q. 22. toto art. 2. & q. 83. art. 7. ad 4. Late, & piè id exponit, & probat Antonius Molina in Instructione Sacerdotum tract. 3. cap. 7. §. 1. Ponderans illud Esaiæ 40. ver. 16. *Et Libanus non sufficiet ad succẽdendum, & anima lua eius non sufficient ad holocaustum.* Imò nec omnes creaturæ: & tamen sufficit Vnigenitus Filius Dei.

45 Rectè Lugo disp. 19. sect. 3. n. 75. ait. Differt hoc sacrificium à Sacrificio Melchisedech, quod in illo tota essentia sacrificij erat in destructione panis, & vini; in hoc autem sacrificio, cum non solum detur panis; sed caro, & sanguis; imò non fit verè panis; sed homo viuus, qui sacrificatur: debuit etiam imitari sacrificia vetera, quibus boues, & boues mactabantur; & consistere, saltẽ partialiter in ipsa mactatione, & quasi destructione Christi, quæ prius fit per verba consecrationis: vt appareat, quam ingeniosè diuina sapientia in vno Sacrificio cõplexa fuerit antiquorum Sacrificiorũ differentias: & quam verè Ecclesia dicat in Oratione Dominicæ Sextæ post Pentecosten: *Deus, qui legalium differentias hostiarum vnius Sacrificij perfectione sanxisti, &c.* Nam hic inuenimus sacrificium simile illis, quæ de agnis, & ouibus offerebantur; cum offeratur Christus ipse, verus Dei Agnus: inuenimus etiam Sacrificium libamẽti, & immolationis, simile ijs, quæ in pane, & vino fiebant: inuenimus holocaustum, cum tota hostia tandem in Dei honorem consumatur: inuenimus denique sacrificiũ pacificũ; de quo non solus Sacerdos, sed & alij etiã participare possunt. Nec mirũ, cũ illis omnibus sacrificijs hoc vnũ nostrũ successerit,

illorum differentias excellentissimo gradu superarurum. Hæc ibi. Quod docuerat Sanctus Thomas 1.2.quæst.102. art.3. & 3.p.quæst.73.artic.6. & in 4.dist.8.q.1. artic.2. & latius 3.p.q.22.artic.2.per totum.

46 Alia via Arriaga disp.50.sect.5. nu.35.respondet,quod vt hoc sacrificium sit holocaustum, non requiritur amplius, quam quod Christus offeratur Deo Patri in signum publicum diuini dominij: quia vt dixerat sect.3.subsect.3.n.22.& 23.ad sacrificium in vniuersum non est necessaria mutatio,neque destructio physica:siquidem sacrificium zelotypiæ,de quo Numerorũ 5. caruit omni consumptione.

Hoc tamen iam reiecimus dub.1.§.6. Constatque ex eodem capite 5.Numerorum sacrificium Zelotypiæ debuisse offerri ex farina hordeacea,cuius pars cremabatur in altari holocausti. Vnde ver.15.dicitur. *Et offerret oblationem pro illa decimam partem sati farinæ hordeaceæ.* Et ver.26. *Ita dum taxat vt prius pugillum sacrificij tollat de eo quod offertur,& incendat super altare.*

47 Opponunt etiam alij:nam sumptio Sacerdotalis non est destructio Christi vt sacrificati sub accidentibus panis,& vini:nam adhuc post sumptionẽ manet Christus sub eis,quandiu in stomacho non digeruntur,& corrumpuntur;si ergo ob requisitam ad sacrificium destructionẽ victimę, adstruitur constitutio sacrificij ex aliquo alio vltra consecrationem,illud aliud non erit sumptio sacerdotalis,sed corruptio accidentium panis,& vini intra stomachum. Quod si dicatur per sumptionem destrui efficienter Christum vt sub eis accidentib⁹;tametsi destructio formaliter nõ sequatur quoad vsque corrumpantur accidẽtia. Hoc non videtur sufficere,quia similiter alij dicent, victimam Eucharistici sacrificij destrui per consecrationem efficienter,nõ modo quatenus consecratio inducit obligationem sumptionis sacerdotalis; sed etiam quatenus ponit Christum sub accidẽtibus in eo statu in quo diù conseruari non potest.

48 Respondet Auersa q.11.sect.4.paulò post initium,quod immutatur sufficienter Christus in sumptione sacramẽti; quia licet non destruatur quoad esse simpliciter;tamen destruitur quoad esse sacramentale;licet non quoad substantiam;bene tamen quoad præsentiam (vel quoad hoc, quod est esse id,quod erat panis, iuxta ea quæ diximus q.75.)Idque prorsus sufficit: quia hoc sacrificiũ sic Deus instituit,hoc nẽpè modo extraordinario,& singulari, alijs victimis,& sacrificijs non communi. Item, licet non sequatur hæc destructio,nisi in cõsumptione specierum: tamen sacrificium omnino perficitur, & consumatur in ipla sumptione,idest,comestione,& potatione. Tum quia ibi completur actio humana,& voluntaria,qua honoratur Deus ; cũ de reliquo digestio,& consumptio specierum sit actio naturalis potentiæ vegetatiuæ. Tum quia ex tunc,cum sacramentum sumitur,iam ponitur in statu proximo destructionis:& omne pabulum ex tunc dicitur destrui,& consumi,cum manducatur, aut liquor bibitur. Tum etiam, quia in antiquis sacrificijs perficiebatur,& consumabatur immolatio in ipla immolatione,aut percussione victimæ , quamuis aliquanto post sequeretur interitus (Quod & ipse Vazquez notauerat dilput.223.num.37.) Imò si Sacerdos alio modo quam per sũptionem destrueret sacramentum,vtpote si igne cremaret;per hoc nequaquam perficeret sacrificium,sed immane sacrilegium: quia modus consumptionis,quem Deꝰ ad sui cultum instituit,est per sumptionem ad modum cibi,& potus,& non per aliũ modum. Quamvis in antiquis sacrificijs acceptaret etiam per incensionem,& occisionẽ. Hæc ibi.

49 Sed videtur maior hinc consurgere difficultas contra primam conclusionem,in qua admisimus, quod consecratio est essentialiter, & magis principaliter sacrificium Missæ:sed vi solius consecrationis victima realiter non immutatur, nec destruitur,sed potius de nouo fit sub speciebus:ergo vel non est de essentia sacrificij immutatio;nec de essentia holocausti realis destructio,vel sola consumptio erit adequatè sacrificium Missæ.

50 Prima solutio vera,& facillima est , quod nec sacrificia omnia exigebant rei sacrificatæ toralem destructionem:quia sufficiebat,quod totum offerretur,& pars immutaretur: sicut Leuitici 16.præcipitur quod duo hirci offerrentur, quorũ vnus mittebatur viuus in desertũ, & alter occidebatur.Et Leuitici 14.vnus passer dimittebatur viuus,& alter immolabatur,seu iugulabatur. Cũ ergo in hoc sacrificio consumatio illius sit destructio rei

rei oblatæ,non amittit consecratio rationem essentialem partialem sacrificij, etiã si nõ sit immutatio physica rei oblatę. Deinde ipla holocausta nõ in sola combustione consistebant;sed præcedebat oblatio,& fractio,& iugulatio : vnde sufficit ad Missæ sacrificium,quod eius cõsumatio sit destructio,vt totum dicatur holocaustum,quamuis actiones aliquæ essẽtiales sacrificio sint consecrare,& ibi includatur oblatio,& ad complementum etiam aliæ actiones non destructiuæ interueniant. Vnde difficultas obiecta potius confirmat secundam cõclusionem,quam primæ opponatur.

51 Qui autem totam essentiam sacrificij in sola consecratione constituunt, valdè hac difficultate opprimũtur,vt eorum varij modi dicendi declarant.Suarez disp. 75.sect.5.Coninch ar.1.dub.5.Lelsius lib. 2.de Iust.c.38.dub.2.Granados cõtrou. 6. tract.14.disp.3.sec.2.n.6.Arriaga disp.50. sect.5.subsect.4.n.35.Auersa q.11.sec.4.§. *Dicendum ergo.*Marcus Huertos de Sacrificio Missæ ad 6.à folio 61.vsque 64. & alij dicunt,quod sicut colitur Deus per destructionem,& consumptionem rei;ita & coli potest per productionem;quia traducũt rẽ de non esse ad esse;& sic Christus in cultum Dei per verba consecrationis constituitur in tali esse sacramentali.

52 Contra hoc tamen plura opponũt Vazquez n.50.& Lugo n.53. quia est contra communem modum concipiendi,& loquendi dicere rem aliquã sacrificari quãdo producitur; sicut non sacrificantur filij dum generantur:nec ædificatio templi est proprie sacrificare;nec suscitatio mortuorum,nec Incarnatio est sacrificiũ;nisi mutando cõceptum,& vocem sacrificij. Deinde,quia in Missa debet offerri sacrificium non quale nos fingamus,sed ad imitar alio rum sacrificiorũ,quo repræsentetur cruẽtum Crucis:quorum neutrum consecratiõi,vt effectio est,conuenit. Præterquãquod consecratio & si sit actio conuersiua;sed nõ est productio:nisi eo modo quo expositum est q.75.

53 Aliæ solutiones relatæ sunt dub.1. §.6.Vltra quas Salmeron to.9.tract.26.in Euãg.à folio 284.& Leisiꝰ lib.2.de perfec. diuinis c.13.nu.95.Gaspar Hurtado disc. 8.Hieron.Garcia tract.3 disc.1.dub.3.pũcto 5.n.22.& puncto 6.n.31.& alij docent in hoc sacramento,non solum repræsentari Christi mortem,sed etiam de nouo veluti mystice mactari Christum, dum est sub diuersis speciebus,vbi à sanguine separatũ est corpus:vt enim exstitit Christus sacramẽtaliter,sic etiam sacramentaliter mactari, & mori dicitur;quia quantum est ex vi verborum,dissolutur compositum viuens,cõstans corpore,& anima,dum separatim cõstituitur sub specie panis,corpus, & sub specie vini sanguis Christi. Verbaque consecrationis sufficerẽt realiter separare;sed peraccidens virtute diuina ratione concomitantiæ fit vt non sequatur realis separatio.

54 Iam hoc impugnauerãt Bellar. illo cap.27.& reijcit Lugo sect.4.num.61. Et Auersa q.11.sect.4. Tum,quia verũ, & reale sacrificium holocausti,veram,& realem mortem,aut destructionem rei immolatæ desiderat:consecratio autem,non veram,& realem mortem,sed mysticam tantum efficit. Nã vera,& realis occisio Christi,esset sacrilegium,non sacrificium. Tum quia reuera hic ipse est modus,quo in consecratione Eucharistiæ repræsentatur passio Christi , quare in re non additur alia destructio,& mutatio præter repræsentationem. Tum quia dum non sequitur realis separatio corporis,& sanguinis Christi, vnde cũque impediatur,verificatur quod impeditur immutatio,ac destructio victimæ:quare si hæc esset de ratione sacrificij,diceretur impediri actio sacrificij. Sicut si in percussione alterius victimæ, vndecumque impediretur realis immutatio,& vulneratio,diceretur impediri,& non fieri sacrificium.

Duos alios dicendi modos alterũ Vazquez,& alium Lugi impugnat Auersa illa sect.4.Qui tandem in fine sectionis relabitur in nostram solutionem,dicens,quod talis immutatio,qua prius producatur,ac postea destruatur in honorem Dei,sit adæquata, & perfectissima forma sacrificij : atque hic summus honor , & cultus exhibetur Deo,quod res tam sublimis, & digna, nempè Christus,in esse sacramentali producatur,ac destruatur,eo modo,

quo fit in sacrificio

Missæ.

✠

§. V.

Soluuntur argumenta.

55 SPecialiter contra ſecundam concluſionem, poſt Suarez, & Vazquez, & alios, arguunt Serra, & alij recentiores. Primo, nam ea ſola actio eſt de eſſentia ſacrificij Miſſæ, quæ in perſona Chriſti fit, & reſpectu cuius Chriſtus eſt principalis offerens; ſed ſola conſecratio eſt huiuſmodi: ergo in illa ſola cõſiſtit eſſentia ſacrificij Miſſæ. Probatur minor, quia in manducatione non verificatur Chriſtum manducare per ſacerdotem: quod verificaretur ſi manducatio fieret nomine Chriſti. Nec Chriſtus ſe offert manducandum per Sacerdotem, niſi quia Sacerdos conſecrauit: & ideò in conſecratione tota eſſentia ſacrificij conſiſtet.

Secundo, quia ſumptio pertinet ad vſum ſacrificij, ſicut & ſacramenti, & ad participandũ fructum illius ordinatur: ergo ſacrificium peractũ ſupponit; ſicut cõeſtio agni paſchalis in veteri lege illius immolationẽ ſupponebat, vt colligitur ex c. 12. Exodi à ver. 6.

Cõfirmatur: nã ſumptio aliorum, qui Sacerdotes non ſunt; imò & sũptio Sacerdotũ, quãdo ipſi non cõſecrarunt, nõ eſt ſacrificiũ: ergo neq; quãdo cõſecrarũt. Nã quod præiuerit conſecratio ab ipſismet facta, nõ eſt cur sũptioni, aut participationi ſacramenti tribuat conceptum conſtituendi eſſentialiter ſacramentum.

56 Tertio probatur ab inconuenienti, quia aliàs quãdo Sacerdos plures formulas conſecrat ad cõmunicandũ fideles, hæ, cũ non ſumantur ab eo; nõ eſſent vere, & propriè ſacrificatę; ſicq; fideles non eſſent participes altaris, & ſacrificij, cũ corpus Chriſti ſumunt. Quod videtur eſſe cõtra illud 1. ad Cor. 10. v. 18. *Nõne, qui edunt hoſtias, participes ſunt Altaris?* Et cõtra illud Canonis: *Vt quotquot ex hac Altaris participatione* ſacroſanctum Filij tui *corpus, & ſanguinẽ* sũp *ſerimus.* Et clarius contra D. Th. 3. p. q. 22. a. 2. ad 6. dicentẽ, quod *verum Chriſti ſacrificiũ cõmunicatur fidelibus ſub ſpeciebus panis, & vini.* Et tamẽ nõ cõmunicatur sũptio ſacerdotalis, nec aliquis eius terminus: ergo sũptio ſacerdotalis nõ eſt, nec partialiter, ſacrificium.

Quarto, ſicut docet D. Th. q. 82. a. 4. ad 3. *Si miraculoſe corpus Chriſti in altari ſub ſpecie carnis appareat, aut sãguis ſub ſpecie sãguinis, non eſt ſumendũ.* Sed hoc non doceret, nec licet, ſi sũptio à Sacerdote facienda pertineret ad eſſentiã ſacrificij; cũ ſit de iure diuino, quod ſacrificiũ nõ maneat eſſentialiter imperfectum: ergo ſumptio nõ attinet ad eſſentiam ſacrificij.

Denique, ſumptione Sacerdotis ſolum deſtruuntur, & conſumuntur ſpecies ſacramentales, non vero ipſum corpus, aut ſanguis Chriſti; ſed in hoc ſacrificio, non panis, & vinum, ſed corpus Chriſti à Patribus immolari dicitur: ergo deſtructio, quæ fit per ſumptionem, non pertinet ad eſſentiã huius ſacrificij.

57 Ad primum conceſſa maiori, negatur minor: quia vt docet D. Th. q. 80. a. 12. ad 3. *Sacerdos in perſona omnium ſanguinem offert, & ſumit.* Sicut etiam conſecratio, quæ eſt à Deo principaliter, & à Sacerdote inſtrumentaliter in genere efficientis præparat victimam; & in genere cauſæ formalis dat Deo cultum, & ſignificat ſacrificium Crucis: ita ſacerdotalis ſumptio, vt eſt actio perſonalis, prodeſt ſumenti per modum alimenti ad ſalutem ſuæ animæ, vt autem eſt conſumptio, eſt cõſumatio ſacrificij, quod vt mediator inter Deum, & homines, offert pro ſe, & pro alijs. Ideòque Chriſtus inſtituit vt nomine ſuo Sacerdotes ſe conſecrarent, & cõſumerent, vt ſimul prodeſſet vt ſacramentum, & ſacrificium: ideòq; D. Thomas 3. p. q. 83. ar. 4. in fine corporis explicans vltimam partem Canonis Miſſæ ait. Deinde ſequitur perceptio ſacramẽti, primo percipiente ſacerdote, & poſtmodũ alijs dante; quia vt Dionyſ. dicit cap. 3. Eccleſ. hier. *Ille, qui alijs diuina tradit, primo debet ipſe particeps eſſe.*

58 Notat vero Bellarminus capite 27. propoſitione 7. quod non obſtat, quod illa conſumptio non videatur fieri in perſona Chriſti, qui tamen eſt primarius Sacerdos. Nam Chriſtus quidem non ſe ipſe mandu cat; neque immediatè cõſumit ſacramentũ; tamen ipſe dici poteſt conſumere, quia ad conſumandum tradit. Quẽadmodũ etiã in ſacrificio Crucis, Chriſtus vere ſe ipſe ſacrificauit, quia ad occidẽdum obtulit; licet non ſe ipſe occiderit. (Vnde ait D. Thomas 3. p. q. 48. ar. 3. *hoc ſacrificium ipſe Chriſtus obtuliſſe dicitur; non autem illi, qui eum occiderunt.*) Nã etiã in Teſtamẽto veteri de ratione holocauſti erat cõbuſtio; quæ tamẽ immediatè, nõ à Sacerdote, ſed ab igne fiebat: ſed vere dicebatur Sacerdos cremare victimam, quando ignem illi ſubijciebat.

Ad

59 Ad ſecundum bene reſpondet Auena q. 11. ſect. 2. ad 4. eandem ſumptionem, quæ fit à Sacerdote, eſſe ſimul, & vsũ ſacramenti, & partem ſacrificij, ſecundum diuerſas rationes: vſum ſacramenti, quatenus refertur ad ſanctificationem ſumẽtis; partem ſacrificij, quatenus refertur ad cultum Dei. Conuenit vero laicis, non ſub ratione ſacrificij; ſed tantum quatenus vius ſacramenti: quia laici nec conficerant, nec ſunt minuſtri deputati ad offerendum Deo.

60 Ad confirmationem reſpondet Lugo diſp. 19. ſect. 6. ad 3. nu. 79. quod non quæuis ſumptio ſufficit ad ſacrificium, ſed facta à legitimo miniſtro, & intentione ſacrificandi. Vnde concedit, quod quoties Sacerdos communicat de manu alterius, poſſet ſacrificare, non complete, ſed incomplete, eo modo quo ſacrificat Feria Sexta in Paraſceue: ad hoc enim parum refert propria, vel aliena manu communicari. Ceterum peccaret grauiter Sacerdos, qui talem animum haberet.

61 Secundo dicitur, quod vt cõſumptio ſacramenti ſit pars ſacrificij, debet eſſe communio Sacerdotis, in quantum talis; quia illis ſolis conceſſum eſt ſacrificare ſacrificio proprie ſumpto; quando autem Sacerdotes communicant manu alterius communicant communione laica: quia *Sacerdotes celebrantes ſe ipſos communicare debẽt*, vt ex Apoſtolica traditione tradit Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 8. Et ſaltem illo, & præcedente ſæculo, nomine communionis laicæ, intelligitur communio de manu alterius, & ſub vna ſpecie, vt conſtat ex Concilio Rothomagenſi anno 1581. titulo *de Epiſcoporum officijs* num. 11. Vnde quamvis intentionem habeat, non ſacrificat, nec incomplete, ſacrificio ſtricte ſumpto; ſed ſolum eo modo, quo laici dicuntur late ſacrificare, & offerre.

62 Tertio dicitur, quod ſicut in Canone Miſſæ, illi adſtantes dicuntur Miſſam offere illis verbis: *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt,* & c. eo modo quo infra exponetur; ita Soto lib 4. diſt. 13. q. 2. art. 1. §. *Quo circa*, ait. Non ergo ſacramentum, & ſacrificium tanquam contraria diſtinguuntur; imo conſecratio, & vius ſacramenti, adhibita oblatione, rationem integrat ſacrificij. *Qua propter etiam populus, qui ſacris aſſiſtentes, ſanctam ſuſcipit communionem, per ipſam etiam ſumptionem ſuo ordine, & gradu ſacrificat.*

63 Ad tertiũ reſpondet Lugo ſec. 6. ad 6. nu. 82. quod ad hoc quod illa particula, quã laicus ſumit, ſit ſacrificata, non requiritur illã eſſe ſumptam: ſicut olim vt totum vinum conſeretur ſacrificatum, nõ oportebat totũ effundi, ſed aliqua parte effuſa, totum ſacrificatur. Ita etiã de hoc pane, & vino cœleſti dicendum eſt, ſumpta aliqua parte à Sacerdote, totum eſſe ſacrificatum. Adde, totum Chriſtũ in illo contentum eſſe ſacrificatum (& vocari ſacrificium prout oblata) & in illa etiam particula, quã laicus ſumit, poſitum per conſecrationem, quæ eſt eſſentialiter etiam ſacrificatio.

Priorem partem ſolutionis ponunt ex ponere exẽplo hoſtiæ pacificæ, de qua notat D. Tho. 1. 2. q. 102. art. 3. ad 8. *quod vna pars incendebatur ad honorem Dei, alia pars cedebat in vſum Sacerdotum, tertia vero pars in vſum offerentium, ad ſignificandum, quod ſalus hominis procedit à Deo dirigentibus miniſtris Dei, & cooperantibus ipſis hominibus, qui ſalvantur.* Omnes partes dicebantur ſacrificatæ, quamvis non omnes incenderẽtur, nec à Sacerdote conſumerentur.

64 Quartum argumentum, ſi quid probaret, oſtenderet, quod conſumptio Sacerdotis non eſſet præcepta iure diuino, nec integraret ſacrificium. Quod tamen ipſi arguentes non admittunt. Si integrem ſolutionem D. Tho. referrem, nõ haberẽt quid opponerent. Ibi S. Thomas ſubiungit: *Nec propter hoc Sacerdos tranſgreſſor efficitur; quia ea, quæ miraculoſe fiunt, legibus non ſubduntur.* Ad hoc nõ eſſet neceſſarium recurrere, ſi sũptio Sacerdotis nõ integraret ſacrificium. Sed quãdo Deo miraculoſe diſponẽte, fit impoſſibilis ſumptio, mutata materia, eccleſiaſtica tione impoſsibili reddita, ſacrificium manet imperfectum negatiue, ſicut in poſt cõſecrationem Sacerdos moreretur, & non eſſet alius Sacerdos, qui ſacrificium cõſummaret, abſque peccato imperfectum relinqueretur.

65 Ad vltimum iam reſpondimus num. 48. Et vlterius reſpondet Lugo ad 2. num. 78. nõ requiri ad ſacrificiũ quod deſtruatur quælibet pars rei oblatę; ſatis eſt deſtrui totum vt ſingulæ etiam partes dicãtur oblatæ. Sicut in Cruce materia Chriſti, vel eius anima non ſunt deſtructæ, ſed ſola humanitas; & tamen eo ipſo dicuntur oblatæ eius partes. Sic in præſenti eo ipſo quod deſtruantur ſpecies ſacramentales, deſtruitur ſacramentum, & conſummatur ſacrificium.

66 Denique, quod in sola cõsecratione non consumetur essentialiter sacrificiũ, vltimò confirmamus ex ipso Canone Missæ, quia post consecrationem, & ante sumptionem, Ecclesia applicat valorem Missæ, & petit effectum sacrificij: quod non faceret, si iudicaret iam consumatum. Assumptum patet ex contextu Canonis, accedente expositione D. Thomæ 3.p.q.83.art.4. dicentis. *Quinto petit* (Sacerdos in Canone Missæ) *huius sacrificij, & sacramenti effectum: Primo quidem quantum ad ipsos sumentes, cum dicit*: supplices te rogamus: *Secundo quãtum ad mortuos, qui iam sumere non possunt, cum dicit*: Memento etiam Domine, &c. *Tertio specialiter quantum ad ipsos Sacerdotes offerẽtes, cum dicit*: Nobis quoque peccatorib⁹, &c. *Deinde agitur de perceptione sacramenti, &c.* Si autem essentia sacrificij Missæ completa esset in sola consecratione, qui post consecrationem applicaret Missam defuncto, cui antea nullo modo applicauerat, invalidè applicaret: siquidem sacrificij fructus ei correspondens ex opere operato, confertur in instanti quo sacrificium exitit in sua essentia perfectum. Quod tamen est cõtra verba Canonis, prout à D. Tho. exposita. Et contra praxim Sacerdotum: nã quãuis quis antea cogitasset nullo modo applicare pro aliquo defuncto, si in Memẽto mortuorum pro illo applicet Missam, cẽsetur pro illo celebrasse, etiam si ad hoc titulo iustitiæ teneretur. ¶ Quare non approbo, quod Suarez disp. 73. sect. 5. §. *Dices, cur ergo* docet, applicationem sacrificij quoad effectum ex opere operato, quæ non sit nisi per intentionem Sacerdotis offerẽtis; fieri debere ante consecrationem, siue viuentib⁹, siue defunctis applicetur; quia effect⁹ esse nõ debet quasi suspensus, sed statim dari vt sacrificium consumatur: Idem sequitur Huertos q.4. de sacrificio Missæ ad 7. folio 65. Sed hoc est inconueniens, quod denorat hæc sententia: contra quam est Sacerdotum praxis; & expositio D. Thomę: quia Ecclesia post cõsecrationem non solũ orat ad impetrandum, eo modo quo orat post communionem; sed etiam vere petit sacramenti, & sacrificij effectum, & vere applicat eum, qui ei correspondet ex opere operato: ergo Missa essentialiter non completur vique ad communionem Sacerdotis.

§. VI.

De essentia sacrificij est, quod vtraque species consecretur, & sumatur.

67 DIco tertio, consecratio vtriusque speciei est de essentia sacrificij Missæ. Est fere Theologorum communis. Latè egimus de hoc puncto q.74. toto dubio 2. Videatur Huertos de sacrificio Missę tota q.5. Suarez disp.75. sec.6. Vazquez disp.223. cap.3. & duobus sequentibus. Lugo disp.19. sect.8. & relatis decem, & octo Authoribus, Hieronymus Garcia tract.3. diffic.1. dub.4. punct.3.

68 Sed est difficultas similis de sumptione Sacerdotis, an sumptio vtriusque speciei sit de essentia sacrificij?

Negant in primis Adrianus in 4.q.1. & 7. de Eucharistia, & Maior in 4. dist.9. quæst.3. & dist.13.q.3. qui negant Sacerdotem celebrantem iure diuino teneri sumere vtramque, aut alteram speciẽ sacramenti.

Negant etiam Suarez, non solum quia essentia sacrificij in sola consecratione consistit; sed quia disp.75. sect.3. in fine, dicit sibi non satis constare an præceptum quod Sacerdotes celebrantes communicent, sit iuris diuini. Et Granados Controu.6. tract. 14. disp.3. sect.4. n.14. dicit incertũ an hæc obligatio sit ex iure diuino, an ex traditione Apostolica.

69 Rursus Vazquez disp. 222. cap.4. docet consumptionem specierum factam à Sacerdote, neque ad essentiam, neque ad integritatem sacrificij pertinere; neque aptam esse vt pro sacrificio institueretur: alioquin duplex esset sacrificium; quia tã consecratio, quam consumptio significat mortem Christi.

Vltimo negant Frãcisc⁹ Syluius q.83. ar.1.q.2. conc.3. Bernal disp.22. sec.2. §.5. n.36. & 37. qui contendunt sacrificium nõ compleri per sumptionem Sacerdotalem, sicut homo completur per pedem, aut manum: quia sumptio valdè differt à consecratione: & consecratio dat Christo statum cibi, & potus, & consumptio hunc statum admit, & aufert.

70 Dico quarto, quod Sacerdos sumat vtramque speciem à se consecratam, est de iure diuino; & est de essentia sacrificij Missæ. Prior pars est D. Thomæ q.82. ar. 4. & Theologorũ communis. Quamuis differant, quod Azorto. 1. lib. 10. cap. 19. q.4. censet

censet esse de iure diuino positiuo posito à Christo illis verbis. *Hoc facite in meam commemorationem.* Coninch q.83. art.1. dub.5. num.95. existimat esse de iure naturali ex constitutione sacramenti per modum conuiuij. Verumtamen, vt ait Auersa q.11. sectione 2. §. *Quarto*, & sec.5. §. *Adhuc* putãdum prorsus est, esse de iure diuino ad consumationem sacrificij: sic enim communiter Doctores loquuntur. Et ideò certè nõ posset Ecclesia in hac re dispensare. Quod rationes factæ nunc, & q.74. conuincunt.

71 Aduertendum autem, quod Martinus Ledesma 1.p. Quarti q.24. ar.2. dub.3. sic ait. *Et dicit etiam Paludanus* (nempè in 4. dist.12.q.1. vt ante retulerat) *quod non licet pluries in die non Sacerdotibus communicare. Et etiã dicit, quod Sacerdos quando celebrat, potest ponere hostiam, quam consecrat in Sacrario, & sumere aliam iam consecratam.* Sed ego in Paludano illa q.1. articulo 5. num.26. solum lego hæc verba. *Si autem infirmus communicandus tunc occurrat, hostiam consecratam sibi diuidat: nam & olim propter hoc seruabatur vsque in finem Missæ pars tertia. Potest etiã de pluribus hostijs consecratis reseruare tot quot sibi visum fuerit: nec tenetur omne consecratum sumere; dum tamen sub vtraque specie sumat.* De primo casu iam supra egimus; in vltimis verbis solum docet licere id, quod quotidie fit, quod Sacerdos non solum consecrat formulas pro numero eorum, qui Cõmunionem petierunt; sed etiam vt reseruet in Sacrario pro sanis, & pro infirmis cõmunicandis; quod non solum est licitum, sed & Parrochis præceptum. In cap. *Presbyter, de Consecr. dist.2.* vt notat D. Thomas q. 83. art.5. ad 11. ne contingat infirmos sine Viatico decedere. Vnde ibi, nec per totam quæstionem ego in Paludano non inuenio, quod ipsum scripsisse refert Ledesma.

72 Adhuc tamen Henriquez lib.9. cãpite 59. §.2. ait. Si Parrochus, dum renouat Eucharistiam, consumat hostiam ab alio consecratam, eam vero, quam consecrauit, reponat in Sacrario, fit integra Missa, ex eo quod celebrans in eo officio vtitur triplici actione, qua consecrauit, obtulit, ac sumpsit corpus Christi. Sequitur Fagundez Præcepto 1. lib.3. cap 4. num.26. & cap.5. num.20. Bonacina disp.4.q.vlt. puncto 2. num.5. Caceres Relec.4. de Euch. §. Sacrificium Missæ. Imò Concilium Turonicum, apud Burchardum lib.5 cap.9. sic ait loquẽdo de renouatione Eucharistiæ. *De septimo in septimum diem semper mutetur, id est, illa à Presbytero sumatur, & alia, quæ eodem die consecrata est, in locum eius subrogetur, ne forte diutius reseruata, mucida, quod absit, fiat.* Quæ verba aliqui interpretantur, quatenus alia, non quidem sola, sed ex duabus denuo consecratis, recondatur in Ciborio sacro, ita vt sumatur vna ex illis, & antiqua etiam. Sed timeo interpretationem esse voluntariam: & potuerunt falli in Concilio Prouinciali.

73 Cæterum Lugo disp.19. sec.5. nu. 76. dicit *minus Theologice* fuisse loquutos Henriquez, & Fagundez, & absque vllius auctoritate; afferentes solum vsum (melius dixissent abusum) ex ignorantia quorundã Parrochorum, qui ita faciunt. Hoc tamen est contra sensum Ecclesiæ, & omnium Doctorum. Nam in primis Ecclesia in Rubricis Missalis de defectibus, §.3. num.7. & §. 10. num.7. sæpius admonet, quod si post cõsecrationem contigerit, species sanguinis omnino effundi; aut in ipsis vel in hostia venenum apparere; debere Sacerdotem aliud vinum, vel aliam hostiam cõsecrare, quam sumat. Hoc autem nec esset necessarium, nec licitum: quia ex alio Sacerdote celebrãte, vel ex Sacrario posset suppleri, &c. Et ratio est quia iura dicunt debere participare de eodem sacrificio cap. *Relatum* 11. *de Consecr. dist.2.* Quare illam sententiam improbabilem omnino esse dixit Præpositus q. 83. artic.1. dub.7. nu.50. & Gaspar Hurtado disp.6. de Euch. diffic.9. in fine, hoc vt omnino certum supponit. Alios refert Diana parte 5. trac.13. resolut.96. Addit Auersa quæstione 11. sec.2. §.6. quod bene sufficeret, si Sacerdos consecrando simul hostiam consuetam, & vnam, vel plures particulas, sumeret particulam tunc à se consecratam, & reponeret hostiam; vel si sumeret partẽ tantum hostiæ, & reliquum reponeret. Et hoc vltimum Parrochis consulit Hieronymus Gartia tract.3. diffic.1. dub.4. puncto 6. num.28.

74 Addunt Iacobus Marchant. in Resol. Past. tract.4. cap.5. q.3. & Diana illa resol.96. in fine, & Auersa, quod non recte legesit Sacerdos, qui vnam hostiam paruam consecrauit, & alteram maiorem vt adoraretur à populo eleuauit. Potuisset sane satis commode, vtramque simul digitis tenens eleuare, vt sic eandem hostiam paruã à se consecratam adorationi exponeret, & maiorem etiam hostiam iam antea consecratam, ad aspectum populi ostentaret. Pro his euentibus est consuetum in Ordine nostro, & apud alios Clericos, & Religiosos in

in Sacrario conseruare cum formulis paruis aliam hostiam similem ei, quæ in Missa à Sacerdote sumitur.

75 Denique bene notat Auersa illa sec. 2.ad 7.quod ex consecratione duplici, & duplici sumptione essentialiter perficitur, & integratur vnum sacrificium cõsumatum, atque completum. Sicut olim holocaustũ erat vnum sacrificium, conflatum ex mactatione, & combustione victimæ: quia id totum est institutum, & ordinatum à Deo in sui honorem, & cultum. Et vnus est huius sacrificij fructus, qui ex coniunctione sumptionis cum consecratione resultat. Quamuis sacrificium ex opere operato non solum prosit sumẽtibus, sed etiam alijs, vt docet D. Thomas q.79.artic.5.& postea exponetur. Per hoc autem quod hoc sacrificium dicimus holocaustum, vel hostiam pacificorũ, nolumus per omnia similitudinem tenere: quia vt docet D. Thomas 3.p.q.48.art.3. ad 1. *licet veritas respondeat figuræ, quantum ad aliquid; non tamen quantum ad omnia; quia oportet quod veritas figuram excedat.* Ibi immolabantur animalia, hic caro, & sanguis Christi, in Cruce cruente, in Eucharistia incruente: Vnde solius Charitatis ignis hic debet adesse: nec nunc Christus iterum occiditur, aut in comedentẽ mutatur, sed conuertit hominem in se ipsum, vt docet Diuꝰ Thomas q.73.art.3.ad 2.

§. VII.

Nulla alia actio est essentialis sacrificio: licet quædam sint de eius integritate.

76 Dicò quinto, nulla alia actio Sacerdotis, præter cõsecrationem, & sumptionem vtriusque speciei, est de essentia Sacrificij Missæ. Proponitur hæc conclusio ad excludendas sentẽtias relatas, §.1. Et prior quidem sententia, si intelligeretur de sacrificio adæquatè sumpto, intolerabilis esset: quia vt ait Cano lib.4.de Locis cap.13.ad 4.folio 479. Sed & panem ipsum ante consecrationem hostiam vulgo appellamus: à qua appellatione ne Diuus quidẽ Thomas abhorret. Sacerdos porrò ante consecrationem dicit se offerre *sancta sacrificia illibata, &c.* Quis autem Theologus tam insigniter stultus fuit, vt peractum sacrificium ante hostiam consecratam existimauerit?

77 Quod verò nec partialiter oblatio antecedens cõsecrationem, sit sacrificium, probant Alanus lib.3.de Sacrificio cap.18. & Suarez disp.75.sec.3.initio. Quia Christus obtulit sacrificium quoad partes essentiales saltem: & tamen nullam huiusmodi oblationem præmisit. Nec à principio illę cæremoniæ fuerunt in vsu Ecclesiæ, vt diximus ex S. Gregorio. Et Ecclesia in illa oratione: *Benedic hoc sacrificium tuo nomini præparatum:* satis indicat pro tunc solum esse præparationem materiæ ad futurum sacrificium. Nec illi oblationi conuenit diffinitio sacrificij vt à simplici oblatione distinguitur: nam nihil fit circa rem oblatam, præter cæremonias mere accidentales. Nec si omittantur, sacrificium censetur imperfectum, vt constat ex D. Thomâ q.78.art.1.ad 4.& q.83.art.4.ad 1. De quo iterum dub.5.§.3.

78 De oblatione verò subsequente, idẽ Suarez conc.2.& Vazquez cap.1.idẽ probant eisdem argumentis, & quia non est propria sacrificij, sed fieri potest, & iterari sæpius supra rem oblatam. Et quia non est de essentia sacrificij vt offerens verbo explicet oblationem: sicut non legimus, quod Abraham aliquid loquutus fuerit, cum immolauit arietem: sed sufficit quod opere immolet ex intentione dandi cultũ Deo. Licet ad maiorem expressionẽ eius, quod opere geritur, Ecclesia ordinauit, quod gestu, & verbis exprimatur. Et in hoc sensu Diuus Thomas q.83.art.4.in corpore exponens Canonem Missæ ait. *Sic igitur populo præparato, & instructo, consequenter acceditur ad celebrationem mysterij, quod quidem, & offertur vt sacrificium, & consecratur, & sumitur vt sacramentum.* Et in Concilio Tridentino Sess.23. cap.1.& canone primo dicitur. *Apostolis, eorumque successoribus in Sacerdotio, potestatem traditam consecrandi, offerendi, & ministrandi, &c.* Consecrare, & offerre differunt pẽnes implicitum, & explicitum, & ad maiorem expositionem.

79 De fractione vero, quod non sit de essentia sacrificij, constat ex D. Thoma q.83.art.6.ad 3.dicente, *quod fractio hostiæ consecratæ, & quod vna sola pars mittatur in Calicem, respicit corpus mysticum; sicut admixtio aquæ significat populum. Et ideò horum prætermissio non facit imperfectionem sacrificij, vt propter hoc sit necesse aliquid reiterare circa celebrationem huius sacramenti.* Quod & habetur in Rubricis Missalis, §.10.num.10. Quę tamen non essent vera, si fractio specierum pertineret ad essentiam sacrificij.

80 Idem probat Suarez disp.75.sec.3. conc.3. Quia substantia sacrificij eadem est in vniuersa Ecclesia, & in omni tempore: hæc autem fractio, licet sit valde antiqua, vt patet ex Liturgia Iacobi, & Chrisostomi; tamen in Liturgia Basilij nulla fit eius mentio: quod est signum non fuisse vniuersalem: & consequenter, neque ex Christi institutione. Hæc Suarez, & alij.

81 Contra quos Lugo disp.19.sec 3. num.40.sic ait. Sed nescio quo fundamento id de Liturgia Basilij affirmet, in qua clarissime inuenimus hostiam consecratam frãgi à Sacerdote, eisdem fere verbis, quibus nos vtimur in fractione; vt videre est in eadem Liturgia tom.4.Bibliot. Velto.6. in editione Parisiensi anni 1610. Neque ego adhuc aliquam Liturgiã vidi, vbi fractio nõ præcipiatur. Hæc Lugo. Et Cardinalis Bellarminus lib.1.de Missa cap.27.propos.6. loquendo de fractione ait. *Pertinere autem ad integritatem, perspicuum est ex omnibus Liturgijs Græcis, & Latinis.*

82 In fauorem tamen Suarez arguunt aliqui: nam in Liturgia S. Basilij, quæ extat inter opera eiusdem in editione Antuerpiẽsi anni 1568.& Parisiensi 1603.& 1616. nulla est mentio fractionis faciendæ à Sacerdote in Missa. Sed quia ex Anaphora eiusdem, & ex vita S. Basilij, quæ est apud Surium, & ex Liturgijs eiusdem, quæ sunt in Bibliotheca Veterum Patrum, constat fractionem hostiæ solitam fieri à S. Basilio cũ celebraret; ideò ex hoc capite præcisè non cõuincitur intentũ. Præcipuè cum fractionis hostię meminerit S. Dionysius cap.3. Ecclesia Hier. vt notat Gauantus in Rubricas Missalis Parte 2.titulo 10.lit.x.

83 Dicò vltimo, oblatio verbalis, quæ sequitur consecrationem, & fractio sacramenti, licet non ad essentiam; ad integritatem sacrificij pertinent. Ita Cano, & Soto, & alij pro eorum sententia relati: quia omnes in secunda parte conueniunt: licet aliqui primam partem negent: contra quos fuit præcedens assertio. Hanc probat Bellarminus lib.1.de Missa capite 27.propositione quinta, ex antiquissimis Liturgijs Græcis, & Latinis, quæ sine dubio ab Apostolis originem ducunt. Nam etsi Apostoli initio solam orationem Dominicam addidisse dicantur; tamen postea ijdem ordinauerunt ritum celebrandi, & multa alia addiderunt, vt ex Liturgia Iacobi, & Clementis intelligi potest.

84 Hæc tamen ratio, nude sumpta, nõ conuincit: nam in Liturgijs antiquis, & modernis multæ sunt cæremonię pure accidentales, Imò multa omittuntur in Missa pro Defunctis. Nec Liturgiæ adæquatè sumptæ eædem sunt in tota Ecclesia: nam in Missali Ordinis Prædicatorum plures orationes omittuntur, quæ sunt in Missali Romano. Et Patres Ordinis S. Brunonis Carthusiani, non eleuant Sacrum Calicem: & quædam alia non eodem ritu perficiunt.

85 Melius probatur authoritate Diui Thomæ q.76.art.5.con.& ad 3.& q.83.ar. 4.cor.ad 6.ait. *Quædam vero pertinent ad solum Sacerdotem, sicut oblatio, & consecratio.* Et Catechismus Romanus Pij Quinti parte 2.cap.4.num.71.inquit. *Differunt plurimũ inter se hæ duæ rationes, Sacramentum enim cõsecratione perficitur; omnis vero sacrificij vis in eo est vt offeratur.* Et hæc est ratio à priori: nam genus sacrificij est oblatio Deo facta: quamuis autem consecrando, Sacerdos ipso facto offerat; tamen magis explicite offert verba pronunciando. Vnde cum in Missa post consecrationem dicuntur illa verba Christi: *Hæc quotiescumque feceritis in mei memoriam facietis*: immediatè exequendo diuinum mandatum facto, & verbo Sacerdos offert; seu vt exponit D. Thomas art.4. *Excusat præsumptionem per obedientiam ad mandatum Christi, cum dicit. Vnde & memores Domine.* Mandatum fuit consecrandi, offerendi, & sumendi. Et sic significatio Sacrificij magis assimilatur significationi sacramenti, vt docet S. Augustinus epistola 23. vt sic vtraque constet rebus, & verbis.

86 Pro fractione vero arguit Cano illo cap.13.§. *Illud præterea* folio 466. Quia Dominus, vt in Græcis omnibus exemplaribus videre licet, semper est vsus verbo præsentis temporis: non enim ait, Hoc est corpus meũ, quod pro nobis dabitur; sed *quod pro vobis datur.* Nec si verbum verbo reddas, dixit, Hic est sanguis, qui pro vobis effunderetur; sed, *qui pro vobis effunditur.* Et apud Paulum 1.Cor.11. *Hoc meum corpus, quod pro vobis frangitur:* Quemadmodum, & Ambros. in hunc locum Pauli, & Beda enarratis Euangelium Lucæ legunt. Nec dubitandum Catholicis est, in Altaris sacrificio sanguinem Christi fundi, non aliter ad effectum, quam si nunc funderetur in Cruce: corpus Christi item frangi ad efficientiam perinde vt si nunc nobis in Cruce frangeretur. Præterquamquod in sacrificio externo mystice, & tamquam in exemplari, atque imagine, & sanguis Christi funditur. Vnde Augustinus (seu Lanctrancus, & Algerus lib.1.cap.19.) relatus cap. *Cum frangitur* 37.de *Consecratione* dist.2. *Cum frangi-*

tur

tur hoſtia (inquit) *quid aliud quam Dominici corporis in Cruce immolatio deſignatur?*

87 Ex quo ſic arguit ipſe Cano ad 4.ſo lio 479. Cum itaque circa ſpecies ante fractionem nihil ſit à ſacrificio factum, ne ſacrificium quidem peractum eſt (quia de ratione ſacrificij eſt, quod à Sacerdote fiat immutatio circa rem exterius oblatam). Itē, cum ſymbolis rerū, Chriſto inſtituente, debeamus mortem ipſius agere, ſi verum, & perfectum noſtrum ſacrificium eſt, eiuſque victimæ abſolutum exemplar, quam Chriſtus in Cruce præbuit: nullum autem ſit rerum ſymbolum antequam ſpecies frangantur, miſceantur, conſumentur (quod de ſigno completo, extenſiue, & adæquatè repreſentatiuo verificatur) certiſſimum accipere argumentum poſſumus, ante fractionē nondum eſſe expletum ſacrificium. *Manet igitur, non conſecrationem modo, & oblationē, verum, & fractionem quoque, ac conſumptionē ad integritatem externi ſacrificij pertinere.* Hactenus ibi.

88 Quomodo autem aliquid poſsit eſſe de integritate ſubſtantiali ſacrificij, quin ſit de eius eſſentia? Cōſtat ex dictis de Sacramentis q.60.dub.13.§.4.& loquendo de forma ſacramenti Confirmationis q.72.dubio 5.& loquendo de forma ſacramenti Euchariſtiæ q.78.dub.5.§.5.& iterum dicemus agendo de Sacramento Pœnitentiæ. Oblatio vero ſacrificium præcedens, & diſtributio ſubſequens communionem ſacerdotalem, ſunt magis extrinſecæ ſacrificio: licet quodammodo integrent Miſſam.

DVBIVM V.

Vtrùm Chriſtus ſit offerrens, & res oblata in Miſſæ ſacrificio?

§. I.

Certum eſt Chriſtum eſſe principalem offerētem, & rem oblatam.

1 CHriſtū eſſe Sacerdotem offerētem, & hoſtiam oblatam in Miſſæ ſacrificio, certiſſimum eſt. Hac de cauſa probat Diuus Thomas q.84.art.7.ad4.quod Chriſtus ſacramentum Euchariſtiæ, & ipſe ſumpſit, & alijs dedit: Tum ad commendandam excellentiam huius ſacramenti: *Tum quia hoc ſacramentum eſt memoriale ſuæ paſſionis, in qua Chriſtus eſt Sacerdos, & hoſtia.* De quo agit D. Thomas 3.p.q.22. toto articulo, ſecundo probans, quod ipſe Chriſtus inquantum homo, non ſolum fuit Sacerdos, ſed etiam hoſtia perfecta, ſimul exiſtens hoſtia pro peccato, & hoſtia pacifica, & holocauſtum. Idem docuit S. Hieronymus libro de mēbris Domini, vel de his, quæ Deo in Scriptura attribuuntur, & refertur cap. *Sacerdos* 89. *de Conſecratione*, diſt.2. S. Chriſoſt. hom.83. in Mathæum, & hom.60. ad Populum Antiochenum. S. Auguſtinus lib.10. de Ciuitate Dei cap.20. ait. *Per hoc, & Sacerdos eſt, ipſe offerēs, ipſe, & oblatio: Cuius rei ſacramentum quotidianum eſſe voluit Eccleſia ſacrificium: quæ cū ipſius capitis corpus ſit, ſe ipsā per ſe ipſum diſcit offerre.* Et communiter Patres, vt refert Suarez diſp.77.ſec.1. Vazquez diſp.225.c.1.

2 Habeturque in capite *Firmiter, de Sūma Trinitate, & fide Catholica*, vbi dicitur. *Idē ipſe Sacerdos eſt Sacrificium Ieſus Chriſtus; cuius corpus, & ſanguis in ſacramento Altaris ſub ſpecibus panis, & vini veraciter continetur.* Et in Cōcilio Tridentino ſeſ.22.cap.1. habetur ſimiliter illis verbis. *Vna, eadēmque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diuerſa.*

3 Nec diſſentit D. Thomas q.82.artic. 1.& art.7.ad 3.& q.83.art.1 ad 3. dicens, quod per eandem rationem etiam Sacerdos gerit imaginem Chriſti, in cuius perſona, & virtute verba pronunciat ad conſecrādum, vt ex ſupra dictis patet. *Et ita quodammodo idem eſt Sacerdos, & hoſtia.* Circa quæ verba (inquit Suarez in fine Commentarij primi articuli) dubitatum aliquando eſt, cur D. Thomas addiderit, *quodammodo*, cū ſimpliciter Sacerdos, & hoſtia idem eſſe videantur?

Reſpondeo, ſignificaſſe D. Thomam Chriſtum eſſe hoſtiam, quæ immediatè offertur; non tamen eſſe Sacerdotem per ſe ipſum immediatè offerentem, ſed per aliū, verum etiam Sacerdotem: & ita Sacerdotem, & hoſtiam non eſſe omnino idem. Addi etiam poteſt, eſſe Sacerdotem prout in propria ſpecie exiſtit; hoſtiam vero, vt eſt ſub alieno modo ſacramētali. Hæc Suarez. Et ante eum Soto lib.9. de iuſt.q.2 artic.1. ad 3. in fine ait, quia Sacerdos nomine Chriſti ſacrificium libat, eiuſque vice fungitur, quamuis non tam proprie, quam dum Chriſtus ſe obtulit; tamen neque inepte in noſtra immolatione conceditur idem eſſe Sacerdotem, & ſacrificium. Hæc ibi. Cum modo loquēdi Diui Thomæ conſonant verba Concilij Tridentini, quia dicit offerre Chriſtum Sacerdotum miniſterio, & quod modus, & ratio offerendi eſt diuerſa. Hæc cum certa ſint.

§. II.

Vtrùm offerat immediatè, & actualiter?

4 ESt prima difficultas, vtrum in Miſſa Chriſtus ſit offerens proximus, & immediatus?

Negat Scotus Quodlibeto 20.art.1.§. *Hic præmittendum eſt.* Et art.2.§. *De tertio ver. Exiſtis.* Gabriel lec.26. in Canonē Miſſę littera h. Et lec.27. lit.F. Corduba lib.1.q. 3. opinione ſecunda, §. *Probat tripliciter*, quos refert, & ſequitur Vazquez diſp.225. cap.3. à num.14. docens, Chriſtum offerre hoc ſacrificium, non proximè, & actu, ſed remote tantum ratione primæ inſtitutionis. Tum quia vt tomo 1. diſp.82. cap. 2. dixerat, Chriſtus nunc non orat in Cœlis. Tum quia plenum eſſet blaſphemia Chriſto tribuere illam orationem: *Suplices te rogamus omnipotens Deus, iube hæc perferri per ſanctum Angelum tuum*; &c. Tum quia ſi Chriſtus quotidie offerret ſe ipſum hoc modo in Euchariſtia, nihil deeſſet, vt pro nobis etiam mereri diceretur. Denique à priori, quia actio exterior conſecrandi ſolum elicitur à Sacerdote, qui nomine Chriſti offert; non vero ab affectu interiori Chriſti. Eſt autem Chriſtus principalis offerēs, quia iuſsit, & inſtituit, & tamquam ſummus Sacerdos ex meritis ſuorum operum, & ſacrificij, quod in Cruce obtulit, tribuit illi virtutem. Sequuntur Gaſpar Hurrado, Ludouicus Meratius, Stephanus Fagundez, & alij.

5 Oportere tamen aliquid aliud addere, probat Auerſa quæſtione 11.ſec.8. in fine, quia Chriſtus non ſolum eſt principaliter offerens, quia inſtituit, & ſuis meritis dotauit, ac in ſui memoriam ordinauit; ſed quia inſtituit Chriſtus vt eius nomine offeratur: quia ipſe eſt principaliter offerens, & alij ſe habent vt miniſtri Chriſti. Et ita ſegerit, ac ſi diceret: offero tibi Deus hoc munus nomine Chriſti filij tui: Siue Chriſtus Filius tuus mittit tibi per manus meas hoc acceptiſsimum tibi munus corporis, & ſanguinis ſui. Sicut quando famulus nomine ſui domini defert alteri aliquod munus. Idē dicit Granados Controv.6.trac.14.diſp.4. ſec.2.num.11. dicens oblationem Sacerdotis, & actionem ſacrificandi, non proficiſci à Chriſto Domino tamquam à ſuppoſito; ſed eo modo quo verba Legati procedunt à Rege, vel Pontifice, & quæ Angelus nomine Dei olim apparens loquebatur, ab ipſo Deo prodibant. Et hoc ſufficere, vt hæc actio, moraliter loquendo, dicatur actio Chriſti, probat Lugo diſp.19.ſec.7.nu.93: nam reuerentia quam Legatus Regius exibet Pontificij, eſt moraliter reuerentia Regis erga Pontificem. Hæc explicatio eſt Caietani tom.3. Opuſculorum trac.10.cap.6. §. *Ex his igitur.* Bellarmini lib.1.cap.6.fine, & lib.2.cap.4.initio. Valentiæ, Azorij, & Fagundez, quos refert, & ſequitur Petrus Anellus Perſicus de Præcipuo Sacerdotis officio lib.2.cap.3.dub.1.num.7.

6 Amplius addit Cano lib.12.de Locis cap.13.ad 9.§. *Ad eundem*, & Suarez diſp. 77.ſec.1.conc.2. docens Chriſtū actu offerre, licet per Sacerdotem offerat; quia non ſolum inſtituit; & totam virtutem, & efficaciam dat; & inſtrumentaliter concurrit; ſed etiam quarto quia Sacerdos conficit vt legatus Chriſti, & ipſum repreſentans. Et ita explicat Diuus Thomas: & hoc videtur ſufficere, etiam ſi nihil aliud intercederet. Denique addit in ſacrificio Chriſtum cum Sacerdotibus ſegerere vt ſupremum Dei cultorem, & interceſſorem pro hominibus: quia totam illam ſuam actionem ordinat in cultum Dei, eamque Patri repreſētat in memoriam ſuæ paſſionis, vt hominibus propitius ſit. Quia ad exactam perfectionem huius ſacrificij, & vt omnino æquale ſit ex parte offerentis ſacrificio Crucis, & Cœnæ, oportet vt Chriſtus per ſe ipſum aliquomodo offerat, & non tātum per legatum repreſentantem. Et hoc modo melius ſaluatur, quod nunc exercet munus Sacerdotis ſummi, & æterni: nam ad offerendum tantum per alium repreſentantem, fuiſſet ſatis aliquando exercuiſſe munus Sacerdotis: nam poteſt aliquis repreſentare eum, qui fuit, & in perſona eius offerre.

7 Addit Conhinc q.83.art.1.dub.6.nu. 108. quod cum Chriſtus eo tempore quo hoc ſacrificium, & Sacramentum Ordinis inſtituit, præuiderit in particulari omnia ſacrificia, quæ vſque in finem Mundi erant offerenda, probabile eſſe hæc omnia, & ſingula actu elicito Patri obtuliſſe. Imò, cum vt docet Apoſtolus ad Rom.8. & ad Hebræos ſeptimo etiam modo Patrem interpellet pro nobis; ſatis credibile eſt eum ſingula ſacrificia, dum actu fiunt, Patri actu elicito offerre. Hoc enim ipſius in Patrem reuerentiæ,

tiæ, & summo in Ecclesiam amori cõgruit. Aliis argumentis idem probant Castrus Palaus trac.22.disp.vnica punc.4. num.4.& Dicastillus trac.5.disp.2.dub.1.à num.12. Nuño q.83.ar.1.secunda parte dub.5.& 8. Marcus Huertos q.6.de Sacrificio Missæ folio 75.& Gabriel à S. Vincentio de Sacrificio Missæ disp.1.q.5.Montesinos disp.5.q.1.Miranda tom.1.q.41.art.2.Ragusa de Incarnatione disp.19.§. *Iam quod fructus*.Bauny hic q.7.Hieronymꝰ Garcia trac.3.diffic.1.dub.6.punc.1.à num.4.vsque ad 10.Antonius Molina Cartusianus in Instruc.Sacerdotũ trac.3.cap.4.§.1.& 2.& indicat cap.9.& 10.& expressit cap.7.§.4.vt *valde certum. Certissimam* dicit Leander trac.8.disp.1.q.24.& Trullench lib.3.capite 8.dub.3.num.3.

8 Hæc sententia,prout exponitur à Cano,& Suarez,est vera.Ad saluandum,quod Christus offert Sacerdotum ministerio , & quod moraliter ipse principaliter offert,sufficit,quod Sacerdotes vt Legati ipsius operentur, vt notant Authores secundæ sententiæ,& Suarez admittit. Et hoc est,quod docet D.Thomas q.78.art.1.& 4.& q.82.ar.1.*quod hoc sacramentum est tantæ dignitatis, quod non conficitur nisi in persona Christi.* Et q.83.art.7.ad 3.ait , quod Sacerdos in Missa in orationibus quidem loquitur in persona Ecclesiæ , in cuius vnitate consistit. *Sed in consecratione sacramenti loquitur in persona Christi,cuius vicem in hoc gerit per Ordinis potestatem.* Quod & dicit q.81.art.1.ad 3.& art.4.in cor.

9 Sed ad melius exponendam dignitatem sacrificij, & exercitium actuale Sacerdotij Christi,debet addi,quod ipse Christus actu offert,cum Sacerdos celebrat.Quod insinuat S.Thomas q.83.art.4.ad 9.nam exponens illa verba Missæ (ex quibus cum Simeone Thessalonicẽsi arguebat Vazquez, quod esset blasphemia dicere quod loquitur nomine Christi; quia petit. *Iube hæc perferri per manꝰ Sancti Angeli tui in sublime altare tuum*) ait,quod Sacerdos non petit, neque quod species sacramentales deferantur in Cœlum;neque corpus Christi verum,quod ibi esse non desinit:Sed petit hoc pro corpore mystico(quod scilicet,in hoc sacramẽto significatur) vt scilicet orationes Sacerdotis,& populi,Angelus assistẽs diuinis mysterijs , Deo representet; secundum illud Apocal.8.*Ascendit fumus incensorum de oblationis Sanctorum de manu Angeli,&c. Vel per Angelum , intelligitur ipse Christus , qui est magni consilij Angelus, qui corpus suum mysticum Deo Patri coniungit,& Ecclesiæ triumphãti.* Iuxta hanc secundam expositionem,petit Sacerdos , minister summi Sacerdotis Christi, quod ipse vtens officio summi Sacerdotis coniungat fideles Deo,& Ecclesiæ triumphanti: quod est actu offerre sacrificium Patri.

10 Secundo hoc ipsum docet D.Thomas 2.2.q.83.art.11.ad 1.& in 4.dist.15.q.4.art.6.q.2.ad 1.& dist.45.q.3.art.2.ad 3.& art.3.cor.& ad Rom.8.lec.7.ad illa verba. *Qui etiam interpellat pro nobis*: asserens Christum in Cœlo orare, non solùm interpretatiue proponendo sua mærita;sed formali petitione;quamuis non affectu seruili,Sed filiali. Quæ est fere communis Theologorum , vt ostendit Nazarius tom.5.in.3.p.q.21.ar.1.Controv.2.Ragusa de Incarnatione disp.18.Estque doctrina Sancti Augustini in Psal.85.& ser.4.de Sanctis, & S. Gregorij lib.1.Moralium cap.24.& aliorũ Patrum, quidquid dicat Vazquez. Videatur Lorca 3.p.disp.81.num.7.& disp.82.num.11.

11 Tertio specialiter hoc docet S.Thomas,iuxta mentem Apostoli , ad Hebræos 7.lec.4.ad illa verba: *Hic autem, eo quod maneat in æternum,sempiternum habet sacerdotiũ. Vnde & saluare in perpetuum potest , accedens per semetipsum ad Deum; semper viuens ad interpellandum pro nobis.* Quasi dicat Sacerdotium Christi est æternum, quia persona est æterna , quia fructus manet in æternum; quia Sacerdos non moritur, non est otiosus, sed *semper viuens ad interpellandum pro nobis*. Interpellat autem pro nobis (inquit D.Thomas) primo humanitatem suam, quam pro nobis assumpsit, representando. *Item sanctissimæ animæ suæ desiderium , quod de salute nostra habuit , exprimendo,cum quo interpellat pro nobis.* Aduertit etiam Caietanus ibi ver.24.quod prius Apostolus tractauit Iesum Sacerdotem in æternũ quoad efficaciam Sacerdotij;modo autem tractat eundem Sacerdotem in æternum *secundum vitam ipsius Sacerdotis. Et hinc deducit*, quod planè,& semper saluare potest, vtpote sẽper viuens ad interpellandum pro ipsis accedentibus. *Formaliter loquitur de Iesu quatenꝰ Pontifice: cuius officium est postulare à Deo pro accedentibus ad Deum ipsum.* Item officium Pontificis,vt prosequitur Apostolꝰ ibi cap.8.ver.3.est offerre sacrificium: *Omnis enim Pontifex ad offerendum munera , & hostias constituitur.* Vnde Christus se obtulit in Cruce,

ce,se offert in Cœlo, monstrando signa passionis,& merita, offerendo pietatem , qua patitur est pro nobis , & applicando omnia hæc,quæ in sacrificio incruento continentur,& representantur. Vnde Beatus Laurẽtius Iustinianus in sermone de Christi corpore,ait. *Cum in altari Christus immolatur,clamat idem Redemptor ad Patrem,corporales suas cicatrices ostendens, quatenus ab æternis supplicijs suæ homines interpellatione custodiat.* Quod aliqualiter insinuat Tridẽtinum Cõcilium Sess.22.cap.1.ex duratione Sacerdotij Christi in exercitio Sacerdotij inferens valorem,& dignitatem sacrificij Missæ, & quod hæc oblatio est ita munda,vt nulla indignitate,aut malitia offerentium inquinari possit: & quod docet cap 2.quod est eidem valoris cum sacrificio Crucis. Quæ nõ ita bene,& formaliter deducerentur,si attẽderetur ad ministrum physicè celebrantẽ, & non attenderetur principalius, & inesse moris, immediatius ad summũ Sacerdotẽ, cuius personam representãt,& adhuc melius id verificatur,si ipse summus Sacerdos actu interpellet,& offerat.

12 Ad hoc denotandum sunt illæ reuelationes,quarum meminimus q.80.dub.2.§.2. Quibus nunc addo, quod libro 4. *Insinuationum diuinæ pietatis*, est caput 62.cum hoc titulo: *De Missa,quam S.Gertrudis in Dominica ante Natiuitatem Christi aliquando in extasi sibi visa est audire in Cœlis.* In quo capite folio 268.sic lego.Hinc tota Sanctorum militia insimul suaui concentu iubilans,resonabat dicens. *Cum quibus , & nostras voces, vt admitti iubeas deprecamur*: Deinde cœlicæ amœnitatis rosa præfulgida , super omnes creaturas benedicta, Virgo Maria progrediens suauissima voce intonuit,*Sanctus,Sanctus,Sanctus*, extollendo incomprehensibilem omnipotentiam, & inscrutabilem sapientiam,& dulcissimam beneuolentiam, summæ, & individuæ Trinitatis,simulque ad congratulandum sibi , omnem cœlestem exercitum prouocans , pro eo quod ipsa Virgo Maria expressissima post Deum Patrem,sapientissima Dei imago, potentissima post Filium, ac benignissima effecta est post Spiritum Sanctum paracletum. Hinc omnes Sancti subiecquebantur,dicentes: *Dominus Deus Sabaoth.* Quo finito, Dominus Iesus verus Sacerdos, & Pontifex summus de solio tuo imperiali exurgens , *videbatur cor suum beatissimum, quod in similitudine aurei altaris comparuit, propriis manibus eleuãdo Deo Patri præsentare,seque metipsum tam ineffabili,& inæstimabili modo pro Ecclesia sua immolare* , quod nullius creaturæ dignitas ad hoc cõprehendẽdum valet aliquatenus aspirare. In ipsa vero eadem hora,qua Filius Dei diuinum cor suum obtulit Deo Patri, pulsabatur campana ad eleuationem hostiæ in Ecclesia. Sicque factum est, *vt vno eodemque momento Dominus hoc perficeret in Cœlis, quod per Sacerdotis ministerium agebatur in Ecclesia sua in terris.*Hæc & alia ibi. Ex qua visione imaginaria, vel intellectuali, non habetur,quod vere, & realiter Missa celebretur in Cœlis (sicut nec cor Christi est altare aureum;quia vbi non est templum, non opus est altari quamuis per altare aureum Christus significetur Apocal.8.vt ibi notat D.Thomas) habetur tamen, quod hismodi similitudinibus representãtur,verum esse, quod Dominus Iesus summus Sacerdos semper est veniens ad interpellandum,& se offerendum, & mystice immolandum pro nobis. Vnde 1.Ioan.2. *Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum*,vbi D.Thomas vel qui est auctor Commẽtariorum in Epistolas Canonicas, quæ nomine D.Thomæ circunferuntur, *Aduocatum,in causis animarum,non possessionum: & non solum aduocatum immò & aduocatam,cum dicimus: Eia ergo aduocata nostra.* Et ad hoc denotandum in rẽlata reuelatione coniungitur intercessio Deiparæ cum immolatione Christi. Quod autem illa Missa non fuerit eo modo , quo peragitur in Ecclesia militante , constat; quia nec in Cœlo fuit consecratio;nec sacramentalis communio; sed solum spiritualis: nam folio 269.dicitur. Tunc illa: *Eia mi Domine,quæ iam debet esse communio?* Cui Dominus blande respondit: Hoc non solum aure percipies cordis; sed etiam omnibus medullis animæ suauiter persentiens. *Et aduocans eam ad se,ineffabili vnione ipsã etiam spiritualiter sanctissimi corporis, & sanguinis sui perceptione sibi couniuit.*

13 Per quæ facile argumenta Vazquez manent soluta. Primum retorquetur contra ipsum , quia potius Sancti Christum in Cœlo,in quantum homo est, fatentur orare. Vnde S.Augustinus Enarratione in Psalmum 85.post initium,ait.Sitque vnus ipse Saluator corporis sui Dominus noster Iesus Christus filius Dei , *qui & oret pro nobis,& oret in nobis, & oretur à nobis. Orat pro nobis vt Sacerdos noster: orat in nobis vt caput nostrum: oratur à nobis , vt Deus noster. Agnoscamus ergo, & in illo voces nostras , & voces eius in nobis.* Vnde patet ad 2.quod illã oratio-

tionem orat in nobis vt caput noſtrum, & eam ab eo oramus vt à Deo noſtro: & ſimul orat pro nobis eſignificans Patri ſuam voluntatem vt corpus myſticum militans coniungatur triumphanti, & ſic Deo vniatur.

14 Ad tertium diſparitatem aſſignat D. Thomas 3.p.q.19.art.3.ad 1.dicens. *Et ideò, quia nunc non eſt viator, non eſt in ſtatu merendi.* Impetratio vero orationis non eſt meritum, ſi meritum propriè ſumatur: non enim eſt adquiſitio præmij, & remuneratio nis: beati enim ſunt extra ſtatum merendi ſicut Chriſtus; & tamen orant, & impetrãt. De quo Lorca vbi ſupra num. 11. ad 2. Ad quartum dicitur probare, quod phyſicè immediatè ſacerdos conſecrat, & offert, & cõſumit: cum quo ſtat, quod moraliter operetur in perſona Chriſti: Tum quia ſacramẽta nouæ legis habent virtutem ex paſſione Chriſti, vt probat D. Thomas q. 62. artic. 5. Tum quia ſunt miniſtri, & inſtrumenta, quæ non agunt ſecũdum formam propriã, ſed ſecundum virtutem eius à quo mouentur, vt docet S. Auguſt. trac. 5. in Ioan. & D. Thomas q. 64. artic. 5. & 9. Tum quia verba conſecrationis dicuntur explicite nomine Chriſti. Denique, quia ipſe ſe offert vt eum offeramus, *& orat pro nobis vt Sacerdos noſter*, præcipuè cum in nomine eius ſacrificamus.

§. III.

Species ſacramentales qualiter offerantur?

15 ALtera difficultas eſt, quia in Miſſa, ſicut vnicum eſt ſacrificium, ita vnica debet eſſe hoſtia, & victima: ſed ſpecies panis, & vini vere ſunt hoſtia, & ſacrificiũ, quod conſumitur: ergo corpus, & ſanguis Chriſti non eſt hoſtia. Probatur minor Primo, quia realiter ſacramentum Euchariſtiæ eſt ſacrificium; quamuis ſecundum diſtinctas rationes. Sed ſacramentum non eſt corpus, & ſanguis Chriſti, ſed ſpecies ſacramẽtales, vt oſtendimus q. 73. dub. 2. Ergo ſpecies ipſæ ſunt ſacrificium. Secundo, ſacrificium hoc debet eſſe viſibile, vt hominum exigit natura, vt docet Concilium Tridentinum ſeſ. 22. cap. 1. & 2. Sed corpus, & ſanguis Chriſti non videntur, ſed ſolum ſpecies ſacramentales: ergo ſpecies ſacramentales ſunt ſacrificium. Tertio, ſacrificium hoc eſt holocauſtum, ideſt, totum incenſum, ſeu cõſumptum. Sed Chriſtus reſurgens ex mortuis, iam non moritur: ſed ſolæ ſpecies ſumuntur, & conſumuntur: Chriſtus autem ſumptus non conſumitur: ergo ſolæ ſpecies ſunt ſacramentum, & ſacrificium. Quarto. Nam S. Clemens Papa epiſt. 2. relatus cap. *Tribus gradibus, de Conſecratione* diſt. 2. ait. *Tota in altario certe holocauſta offerantur, quanta populo ſufficere debeant.* Significat nomine holocauſtorum ſpecies ſacramentales. Similiter S. Auguſtinus in libro Sent. Proſp. relatus cap. *Cum frangitur* 37. *de Conſecrat.* diſt. 2. nomine hoſtiæ appellat ſpecies ſacramẽtales: Ergo ſpecies panis, & vini ſũt hoſtiæ, holocauſta, & ſacrificium.

16 Ex alia parte dictum eſt, quod præcipua pars huius ſacrificij eſt conſecratio vtriuſque ſpeciei: ſed in verbis formę vtriuſque conſecrationis fit explicita mentio corporis, & ſanguinis Chriſti, quæ ibi continẽtur ex vi verborum ſub ſacramento: ergo corpus, & ſanguis Chriſti. Vnde diximus dub 4. num. 86. in verbis inſtitutionis apud Lucam, & Paulum, iuxta translationem Græcam, haberi: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur: Hic eſt ſanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effunditur*: ſeu incruẽte, & myſticè in hoc ſacrificio immolatur.

Præterea Apoſtolus 1. ad Corint. 5. ait. *Etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*, ideſt, inquit ibi D. Thomas lec. 2. quia ſicut figurale Paſcha veteris populi eſt agnus immolatus; ita *Paſcha noſtrum*, ideſt, nouæ populi, eſt *Chriſtus immolatus*: nempè in Cruce cruente, & in ſacramento incruente. Vnde ibi cap. 10. lec. 5. ait. *Nonne, qui edunt hoſtias* legales, *participes ſunt altaris* legalis? Sicut qui edunt carnem Chriſti, & ſanguinẽ, participes ſunt corporis eius. Ergo in altari corpus Chriſti immolatur: ideoquè ab Apoſtolo vocatur Calix Domini, & menſa Domini.

17 In hac difficultate omnes Catholici conueniunt, quod res principaliter oblata in Miſſę ſacrificio, ſit corpus, & ſanguis Chriſti. Tum quia ita indicant authoritates Scripturæ relatæ: Tum quia ita docent Patres S. Hieronimus lib. 3. contra Pelagianos cap. 5. appellat *Sacrificium corporis Chriſti*. S. Auguſt. lib. 4. de Trin. cap. 14. ait. *Quid tam grate offerri, & ſuſcipi poſſet, quam caro Sacrificij noſtri corpus effectum Sacerdotis noſtri?* Et libro 21. de Ciuitate Dei cap. 10. dicit. *Ipſum ſacrificium corpus eſt Chriſti.* Et S. Thomas 3.p.q.73.ar.4.ad 3. ait, quod hoc ſacramentum dicitur ſacrificium, in quantum repreſentat ipſam paſſionem Chriſti. *Dicitur autem hoſtia, in quantum continet ipſum Chriſtum,*

tum, qui eſt hoſtia ſalutaris, vt dicitur ad Epheſios 5. Tum quia ita docet Concilium Tridentinum ſeſ. 22. cap. 1. & 2. & canone 2. definit. *Si quis dixerit, illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum nõ inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes; aut non ordinaſſe vt ipſi, aliique Sacerdotes offerrent corpus, & ſanguinem ſuum, anathema ſit.* Tum rationibus indicatis à Concilio ex doctrina Apoſtoli ad Hebræos 7. & 9. & 10. de maiori excelẽtia Sacerdotij noui teſtamenti prælijs Sacerdotibus; & de maiori virtute ad remittenda peccata. Denique, quia alioqui nõ eſſet verum, quod ibi dicitur cap. 2. quod *in diuino ſacrificio, quod in Miſſa peragitur, idem ille Chriſtus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſe ipſum cruente obtulit.* Sed quia negari nequit, vt ratio dubitandi primo propoſita oſtendit, quod ſpecies panis, & vini aliquomodo ad ſacrificium Miſſæ pertineãt; in explicando qualiter id eueniat, non eſt vna Theologorum ſententia.

18 Quidam docent in Miſſa eſſe duo ſacrificia, ſecundum rationem phyſicam diſtincta; quorum primum conſtet oblatione panis, & vini, quæ fit partim in Offertorio, partim ante conſecrationem; alterum ſacrificium eſt; quo corpus, & ſanguis Chriſti offertur: ſed quia primum ſacrificium ordinatur ad ſecundum; ideò cum eo moraliter vnum conſtituit. Ita Caſſalius lib. 2. de Sacrificio Miſſæ cap. 25. Ruardus artic. 13. & 16. contra Lutherum. Fauentque Scotus, & Gabriel, & alij relati dub. 4. qui ponebant ſacrificium Miſſæ conſiſtere in oblatione præcedente conſecrationem.

19 Hanc ſententiam dicit improbabilem Bellarminus lib. 1. de Miſſa cap. 27. propoſ. 3. & Auerſa q. 11. ſec. 3. in fine, & alij communiter. Primo propter teſtimonia Patrum, qui docent vnicum eſſe Eccleſiæ ſacrificium, quod ſucceſſit toti multitudini veterum ſacrificiorum. S. Leo ſer. 8. de Paſſione. S. Ioannes Chriſ. in Pſal. 95. S. Auguſt. de Spiritu, & litera cap. 11. lib. 3. Contra Donatiſtas de Baptiſmo cap. vlt. lib. 1. Contra aduer. legis, & Prophetarum cap. 20. lib. 1. contra Creſconium cap. 25. lib. 8. de Ciuitate Dei cap. vlt. Secundo, quia omnia ſacrificia huc vſque cognita requirunt immutationem realem, nec ſufficit verbalis: vt conſtat inductione: & ex differentia ſimplicis oblationis Deo factæ, à vero ſacrificio: & ex diffinitione ſacrificij ex poſita dubio primo. Tertio bene pobat Bellarminus, quia non offerimus Deo panem ſimpliciter, ſed panem conſecrandum, & tranſmutandum in corpus Domini: neque offerimus corpus Domini abſolutè; tunc enim aut cruentum fieri deberet ſacrificium; aut reuera ſacrificium nullum eſſet: ſed offerimus corpus Domini in ſpecie panis, & ex pane confectum. Itaque, ſicut apud Hebræos offerebatur quis viua, & offerebatur etiam mortua; & licet ſpecie differant viuum, & mortuum, ſi natura phyſicè expectetur; tamen vnum erat ſacrificium, non duo ſacrificia; nam quis viua offerebatur conſecranda Deo per mortem, & deinde per ignem abſumenda. Sic etiam, licet panis, & corpus Domini res ſint diuerſiſſimæ, ſi eorum natura conſideretur: vnum tamen ſacrificium faciunt, quod eſt panis in corpus Domini tranſmutatus, ſiue corpus Domini in ſpecie panis Deo oblatum. Atque hinc eſt, quod in Miſſa non offertur panis, vt ſacrificium perfectum, ſed vt ſacrificium inchoatum, & perficiendum: vt patet ex illis verbis: *Benedic hoc ſacrificium tuo ſancto nomini præparatum.* Et in Secretis orationibus aliquoties legimus: *Sacrandum tibi munus offerimus.* Vnde rectiſsime Sanctus Ireneus lib. 4. capite 32. dixit: *Calicem, ſanguinem ſuum confeſſus eſt, & noui Teſtamenti nouã docuit oblationem.* Vbi oblatio noui Teſtamenti propriè vocatur vinum in ſanguinẽ Domini commutatum. Hæc ibi.

20 Aliam ſententiam docet Vazquez diſp. 223. cap 4. num. 43. aſſerens rem oblatam eſſe ipſummet Chriſtum, qui in Cruce cruento ſacrificio immolatus eſt, non ſecundum modum naturalem, quem extra ſacramentum habet; ſed ſecundum ſubſtantiam ſuam, prout abſtractam ab vtroque modo exiſtendi; ſic enim præcedit ipſam immolationem incruentam, ſicut victima ipſa præcedit actionem ſacrificandi: Tum etiã quia id quod offertur Deo in ſacrificiũ, non eſt modus exiſtendi rei, ſed res ipſa; quamuis ſub hoc, aut alio modo dicatur offerri: & ita neque in ſacrificio cruento, id quod offerebatur, erat modꝰ naturalis, quo Chriſtus exiſtebat; neque in hoc ſacrificio modus ſupernaturalis eſt id quod offertur; quamuis ſub vno, & altero modo, vno, & altero ſacrificio fuerit Chriſtus oblatus.

21 Hæc tamen ſententia, vel pugnantia loquitur, vel incidit incommunem: quia ſi Chriſtus ſub vno, vel altero modo eſt ſacrificatus, in Cruce ſub modo paſsibili, &

in Sacramento sub modo impassibili, vt in vltimis verbis docet: ergo sacrificiũ cruentum non abstrahit à modo naturali; nec sacrificium incruentum abstrahit à modo supernaturali: ergo falsè dicit in principio, quod res oblata in hoc sacramento abstrahit ab vtroque modo.

Secundo, sacrificium cruentum determinate respexit corpus passibile: & ideò commendat suam charitatem assumendo corpus his infirmitatibus subiectũ, in quo *vulneratus est propter iniquitates nostras*, vt dicitur Esaiæ 53. & exponit D. Th. q.14.art.1. Sacrificia etiam omnia determinatè respiciunt rem oblatam, vt immutandam secundum esse naturale. Et hoc sacrificiũ ea parte, qua est repræsentatio mystica, significatiuè solum immolat; sed ea parte, qua est verum, & reale sacrificium, vere debet victimam mactare. Mactatio autem vera nõ est circa rem abstractam ab omni modo essendi: ergo nec hoc sacrificium sic respicit hostiam oblatam, & immolatam. Respicit ergo Christum vt sub speciebus. Restat ergo exponere, an dicendum sit species pertinere essentialiter, & intrinsece ad hostiã oblatam?

22 Negat Vazquez illo c.4.n.44. dicens, species panis, & vini, quę in hoc sacramento manent, nõ pertinere essentialiter ad rem oblatam; sed ad ipsam oblationẽ, & actionem sacrificandi: nam si ad rẽ oblatam pertinerent, non esset idẽ omnino id quod offertur in hoc sacrificio, & id quod in Cruce oblatum fuit; & diuersus modus existendi non solum esset causa diuersi modi oblationis, sed etiam diuersæ rei oblatę. Cuius contrariũ docet Conc. Trid. sess. 22. cap. 2.

23 At vero Coninch q.83.a.1.dub.4. conc.2.n.7. ait, quod hostia huius sacrificij dicit quidem necessarium, ac intrinsecum ordinem, tam ad ipsas species tanquam cõtentum ad continens, & significatum ad signum, quam etiam ad vtramque formã consecrationis: non tamen eas intrinsece, tanquam sui partem includit. Priorem partem probat: quia solum ratione speciẽrũ est sacrificium sensibile, & hostia mactatur. Secundã vero, quia ex opposito sequeretur species vere immolari. Quod est absurdũ. Secundo, quia species sunt res infimę, & nõ sunt dignæ vt offerantur tãquam pars hostiæ infinitè dignæ. Tertio, quia alias hic aliquid offerretur, quod non fuit oblatum in Cruce. Quarto, quia alias in Missa Christus solum esset partialis hostia. At qui hoc videtur contra Patres, qui dum absolutè vocãt Christum hostiam vtriusque sacrificij, aperte insinuant eum in vtroque sacrificio esse integram hostiam. Ergo non potest dici quod species sint pars huius hostiæ. Idẽ docet Pesantius 3.p.q.83.disp.2.de Sacrificio Missæ conc.1. Gaspar Hurtado disp.1. diffic.3. Castrus Palaus tract.22.disp.vnica puncto 1.n.6. Dicastillus tract.5.disp.1.dubio 7.n.132. Lessius lib.12.de perfec.diu. c.13.n.96. & alij.

24 Affirmandum cum alijs, rem oblatã essentialiter, & intrinsece componi ex speciebus panis, & vini, & ita species secundario, & minus principaliter offeruntur: & panis, & vini substantia offeruntur vt conuertendæ in corpus, & sanguinem Christi; & species vt consumendæ à Sacerdote. Ita Soto in 4.dist.13.q.2.ar.1.§. *Sed rogas*. Nuño q.83.ar.1. in secunda parte tractatus difficultate 2. folio 922. Marcus Huertos de Sacrificio Missæ q.3.ad 5. folio 44. Suarez disput.75.conc.1.conc.4. & vlt. Granados Cõtrou.6.tract.14.disp.2.n.4.&5. Lugo disp. 19.sect.7.nu.98.& 99. Villalobos tract.3. difficult.4.num.4. Auersa q.11.sect.3.cõc. 1.&3. Hieronymus Garcia tract.3.diffic.1. dub.6.puncto 2.& alij communiter.

Et probatur rationibus propositis nu. 15. Et quia Ecclesia in Festo Corporis Christi, compõsito à Doctore Angelico, ait. *Sacerdos in æternum Christus Dominus secundum ordinem Melchisedech, panem, & vinum obtulit.* Et ipse D. Thomas q.74.art.1. affert verba Alexandri primi epist. ad omnes Orthodoxos dicentis. *In Sacramentorum oblationibus panis tantum, & vinum aqua permixtum in sacrificium offerantur.* Quod & docent S. Irenæus lib.4.c.32. S. Cyprianus epist.63. S. Augustinus lib.17.de Ciuitate Dei cap.5. & Patres communiter.

Præterea in cap. *Hoc est* 48. *de Consecratione* dist.2. dicitur. *Hoc est, quod dicimꝰ, quod modis omnibus approbare contendimus, Sacrificium Ecclesiæ duobus modis confici, duobus cõstare, visibili elementorum specie, & inuisibili Domini nostri Iesu Christi carne, & sanguine.* Quæ verba haberi in Bancfranco Archiepiscopo Cantuariensi libro de veritate corporis Dñi in Eucharistia, & in Algero lib.1.c. 5.& 11. notatur in margine nouæ editionis Decreti; quãuis Gratianꝰ tribuat S. Aug. lib. Sẽt. Prosperi, vt etiam refert Hugo Erudit. Theol. trac.6.c.7. Sed quia Glossa Decreti ibi lit.c. loquutionẽ impugnat, vt in priã, vide

vide similem in D. Thomã in 4.dist.8.q.1. ar.1.q.2.ad 2.& eius expositionem habes supra q.73.dub.2.& 3.

25 Quod panis offeratur, & essentialiter pertineat ad rem, quæ sacrificatur, & offertur, potissime probant Soto, & Bellarminus, & alij ex Canone Missæ; quia antè consecrationem dicitur: *Suscipe sancte Pater hanc immaculatam hostiam*: vbi pronomen, *Hanc*, demonstrat ad sensum id quod tunc manibus tenemus, nempè panem: & similes loquutiones sunt in Canone, quæ clarè demonstrant panem offerri. Sed quia panis non assumitur vt in propria substantia permaneat, sed vt transmutatur in corpus Christi, quod principaliter immolatur: ideò ad primam partem sacrificij, quæ consistit in consecratione, substantiæ panis, & vini concurrunt vt terminus à quo.

26 Quod autem species sacramentales pertineant ad rem oblatam, colligitur ex Concilio Tridentino sess.22.cap.1. illis verbis: *Vt dilectæ Sponsæ suæ, sicut hominũ natura exigit, relinqueret sacrificium*: sed fit visibile ratione specierum: ergo pertinent essentialiter ad visibile sacrificium. Deinde, quia species offeruntur, frãguntur, & cõsumũtur: sicut animalia in antiqua lege immutabantur, cum immolabantur: & hoc à Sacerdote formaliter vt consecrante: ergo saltem secundario pertinẽt ad rem oblatã. Quod autem hæc immutatio sufficiat, probat Lugo n.97. alioquin nullum vnquã fuisset verum holocaustum: quia ones non ita destruebantur, vt materia etiam prima destrueretur per combustionem: nec homo potest ita destrui vt destruatur anima: & tamen Abrahamo præcepit Deus, vt offerret illi filium in holocaustum: multo ergo minus necesse erit perire omnia accidentia in holocausto.

27 Ad primum argumẽtum Coninch concedimus sequelam: & negamus id esse absurdum: sicut non est absurdum accidentia animalium pertinuisse ad materiã rei, quæ sacrificabatur.

28 Ad secundum dicitur, quod sicut absque vllo inconuenienti accidentia sunt sacramentum; quia sic Deus instituit: ita possunt esse pars sacrificij. Cum hoc discrimine, quod vt sacramentum supponũt in recto pro ipsis speciebus sensibilibus, vt sacrificium supponit pro oblatione immutatiua, vel in alia acceptione pro ipsa hostia contenta, & dante valorem oblationi; & sic sacramentum tantum sunt ipsæ species; sed res sacramenti est corpus Christi: & compositum ex sacramento, & re sacramenti est victima, & sacrificium. Vnde Suarez illa sec.1.§. *Sed cõtra* rectè ait. Qua propter non est eadẽ ratio de Sacramento vt sic, & de sacrificio, quoad rem oblatã: nã sacramẽtum dicit formaliter rationem signi: at vero in sacrificio significatio potissimũ est in ratione sacrificandi: hostia vero, seu res oblata principalius est res ipsa, quæ offertur, in qua magis cõsideranda est dignitas, & valor, quam accidentia sensibilia.

29 Ad tertiũ, quod sicut ratio offerendi fuit diuersa, & diuersa accidentia victimæ principalis; ita fuit aliquid hic secundario oblatũ: quia sicut Christus semetipsum obtulit; ita vt Sacerdos secundum ordinẽ Melchisedech, panem, & vinum obtulit: quamuis non ratione sui, sed ratione contenti.

30 Ad quartũ respondetur, quod Christus, non secundum se, nec vt passibilis, sed vt est id quod erat panis, & vt terminat trã substantiationem, & gerit vicem panis, & habet præsentiam sacramentalem, est totalis hostia Missæ: vt sic autem dicit cõpositum ex sacramento, & re sacramenti: & sic est vna hostia, & vna victima; quamuis in esse entis constet ex accidentibus panis, & vini, & ex substantia corporis, & sanguinis Christi, quæ entitatiuè sunt diuersorũ generum.

DVBIVM VI.

Vtrùm sacrificium Missæ sit idem cum sacrificio Christi?

1 AD intelligendas loquutiones Patrum, & Cõc. Trid. & ad melius exponendã essentiam Sacrificij Missæ solet hoc dubium hic disputari. Quatuor sunt certa. Primo, quod in Cruce Christus se obtulit Deo Patri in holocaustũ, & verum sacrificiũ, quod constat ex illo ad Ephes.5. *Tradidit semetipsũ pro nobis, oblationem, & hostiam Deo in odorẽ suauitatis.* Docentq; S. Augustinus lib.4. de Trin. c.14. & S. Th. 3.p.q.84.a.3 per totũ, vbi ad 3. notat, quod passio Christi ex parte occidentiũ ipsum fuit maleficium; *sed ex parte ipsius ex charitate patiẽtis fuit sacrificium vnde hoc sacrificium ipse Christus obtulisse dicitur, nõ autẽ illi, qui eũ occiderunt.* Idem docet q.22.ar.2.ad 2. Quod Sancti Patres, & omnes Theologi intelligunt de vero, & proprio sacrificio. Vnde Conc. Tridentinum sess.22. cap.1. ait. *Is igitur Deus, & Dominus noster, & si semel seipsum in ara crucis, morte intercedẽ-*

cedente, Deo Patri oblaturus erat, vt æternam illic redemptionē operaretur. Et cap. 2. *Et quoniam in diuino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis semel se ipsum cruente obtulit.* Ex quo sic formatur euidēs argumentum. Sacrificium Missæ est *verum, & proprium sacrificium*, vt diffinit Concilij canone 1. Sed simili modo, & potiori dicit fuisse sacrificium Crucis. Ergo fuit verum, & proprium sacrificium. Quare non video quomodo è diametro nō opponatur huic decreto; Villalobos to. 1. tract. 8. diffic. 5. num. 13. dicens, sacrificium Crucis solum fuisse sacrificium *lato modo*.

2 Secundo est pari certitudine tenendum, Christum in vltima Cœna obtulisse sui corporis, & sanguinis verum, & proprium sacrificium. Quod contra Episcopū Bitōtinum relatum à Cano lib. 12. de Locis cap. 13. conc. 1. decernitur in Concilio Tridentino sess. 22. c. 1. vbi de Christo Domino dicitur: *In Cœna nouissima, qua nocte tradebatur: Sacerdotem secundum ordinē Melchisedech se in æternum constitutum declarās, corpus, & sanguinem suum sub specieb⁹ panis, & vini Deo Patri obtulit.* Ex quo sumitur probatio ex Sacra Scriptura: nam vt constat ex Psal. 109. ex capite 7. ad Hebræos, Christus est Sacerdos in æternum secundū ordinem Melchisedech. Sed offerre sacrificium est proprissimum Sacerdotis mun⁹: Ergo aliquando Christus obtulit sacrificiū incruentum, simile sacrificio Melchisedech, qui obtulit panem, & vinum, vt habetur Gen. 14. qui erat Sacerdos Altissimi. Quod non fuit alibi nisi in nocte Cœnæ: & ideò canit Ecclesia: *Sacerdos in æternum Christus Dominus secundum ordinem Melchisedech panem, & vinū obtulit.* Patres, qui hoc docent, & argumenta Theologica videri possunt apud Suarez disp. 74. sect. 2. Bellarmi. lib. 1. de Missa cap. 6. & 7. Iodocū Coccium tom. 2. Thesauri Catholici lib. 6. art. 5. Alanum lib. 1. de Sacrific. Missę cap. 9. & 10. & apud alios.

3 Tertio certum est, quod ex parte rei primario, & principaliter oblatæ, sacrificiū Missæ, cum Sacrificio Cœnæ sunt idem numero cum eo quod Christus obtulit in Cruce. Quod habetur in Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio relato in cap. *Firmiter, de Summa Trinitate, & Fide Catholica*: & in Concilio Tridentino sess. 22. capite 2. dicente. *In diuino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus cōtinetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis semel se ipsum cruente obtulit.* Et infra. *Vna, eademq; est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in Cruce obtulit.* Ratioque est manifesta ex dictis: quia res oblata principaliter in Missa est totus Christus, qui se pro nobis obtulit in Cruce, & in Cœna. Videantur Suarez tom. 1. in 3. par. disp. 46. sec. 1. & to. 2. q. 48. ar. 3. Et Nazari⁹ to. 5. q. 22. ar. 2. & to. 6. q. 48. ar. 3.

4 Quarto est certum, quod in esse entis istæ tres oblationes realiter entitatiue differunt: quia fuerunt diuerso tempore factæ, & diuerso modo, & à diuersis personis. Similiterque notum est intervenire diuersitatem in modo offerendi, vt docet Concilium: illis verbis: *Sola offerendi ratione diuersa*: quia ibi se obtulit per realē separationem sanguinis à corpore, & realem separationem animæ, & corporis: hic vero mactatio est mystica: ibi hostia, & Sacerdos non differunt, & ara, & altare erat Crux extra castra: hic vero sacrificium. fit sacerdotum ministerio, in altari, & tēpio. Sacrificiū Cœnæ præcessit sacrificium crucis, nostrum vero subsequutum est, & vtriusque est commemorationum. Hæc cum certa sint, manet difficultas, vtrum formaliter in genere sacrificij differant specie, vel numero?

5 Differre specie sacrificium Missæ à sacrificio Crucis ex ritu sacrificandi, docent Suarez disp. 76. sect. 1. *§. Distinctione igitur*: & Vazquez disp. 124. cap. 2. n. 10. ver. *Porrò ex his*: & n. 15. in fine dicens. Adde, quod sacrificium Altaris eo ipso, quod differt in modo offerendi à sacrificio Crucis, vt definit Concilium Tridentinum, nō solum dicitur differre solo numero in modo offerendi; sed specie. Et Granados trac. 14. disp. 2. num. 3. *Probabilem* que dicit Marcus Huertos q 3. de Sacrificio Missæ conc. 4. Imò folio 37. in fine dicit *probabiliorem*, & refert pro ea Doctorem Ludouicū Montesinos. Sequunturque Eligius Bassæus verbo *Missa* 1. n. 7. & Villalobos to. 1. tract. 8. diffic. 5. n. 13. Hieronymus Garcia tract. 3. diffic. 1. dub. 2. punct. 3. n. 24.

Probat Suarez: quia sacrificium vt sic magis sumitur pro ritu externo, & sensibili; sicut & sacramentum: sed vt sic differunt specie: quia ritus sacrificandi est diuersus. Ergo.

Item, quia sacrificium propitiatorij legis nouæ, & veteris essentialiter diuersa sunt; & idem est de holocausto; quan vis in

in motiuo virtutis non necessario differāt. Præterea, quia Sacerdotium est diuersum; iuxta diuersum sacrificandi ritum, etiam si sub eadem ratione, seu motiuo sacrificium offerre possit: & ita distinguimus Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, vel Aaron: ergo similiter sacrificia præcipuè dicenda sunt differre ex ritu externo. Quod maximè verum est, quādo cum ritus diuersitate aliqua etiam differentia in significatione coniungitur, vt in præsenti contingit.

6 Vazquez vero arguit: nam inter sacrificium cruentum, & incruentū est talis differentia qualis est inter veram, & mysticā mactationem: nā vera est in sacrificio cruēto, mystica vero, & veluti in signo solū in sacrificio incruento. Quis autem neget mysticam mactationem, & veram in genere mactationis specie differre?

7 Huertos arguit. Tum, quia nihil momenti in contrarium opponitur: siquidem Apostolus docens Christum semel se obtulisse: loquitur de sacrificio cruento. Concilium solum loquitur de vnitate hostię oblatæ: & non declarat an differentia ex modo offerendi sit essentialis, vel accidētalis. Secundo, quia ab eadem virtute secundū speciem possunt procedere actus specie distincti, sicut iuramentum, & votum, & oratio sunt actus specie distincti, qui procedūt ab eadem virtute Religionis. Et sacrificia antiqua, & nouæ legis specie differunt: & ab eadem virtute procedunt. Et S. Th. q. 8. de Virtutibus ar. 4. in vna virtute admittit actus specie distinctos.

Tertio, id quod per se est exemplar alterius, specie distinguitur ab illo; sicut idea imaginis specie distinguitur ab ipsa imagine; sed sacrificium cruentum crucis est exemplar per se Eucharistiæ, vt constat: ergo essentialiter, & specifice hæc sacrificia distinguuntur.

8 Per aliud extremum Nuño q. 83. ar. 1. secunda parte tractatus de Sacrificio Missæ difficultate 3. à folio 923. vsque 926. dicit esse *certum* hęc omnia sacrificia esse eiusdem speciei atomæ, propter authoritatem Apostoli ad Hebræos 7. vsq; ad 10. & propter verba adducta Concilij Tridentini. Dicit secundo sacrificium Missæ, & sacrificium Crucis esse *idem numero simpliciter loquendo*: propter caldē authoritates: & quia Patres dicunt nos facere, quod Christus fecit. Et quia vbi est vnum propter aliud, ibi est tantum vnum: nostrum autem sacrificium repræsentat sacrificium Crucis, vt illud sacrificium in Eucharistia duraret vsq; ad finem Mundi. Admittit tamen, quod distinguuntur *numero materialiter*: quia sacrificium Missæ est imago perfecta quātum ad substantiā sacrificij Crucis; imperfecta vero quoadmodum. Idem sequitur Ioannes à Cruce in Directorio, q. 1. de Sacrificio Missæ dub. 2 *§. Et ex dictis*. Trullench lib. 3. Praxis Sacram. c. 8. dub. 2. n. 10. Et vt probabilem proponit Serra 3. p q. 83. ar. 1. dub. 4. conc. 1. in 2. probatione folio 522. Sicut vniuersæ superficies, quæ succedunt in eadē distantia præteritæ, præsentes, & futuræ, sunt formaliter idem numero locus: ita vniuersæ actiones sacrificandi præteritę, præsentes, & futuræ; stante eodem offerente principali, & eadem hostia oblata; scilicet Christo, sunt formaliter idem numero sacrificium, & solum materialiter sunt plura. Imo Henriquez lib. 9. c. 8. n. 2. in Comment. Ait. *Quidam Patres aiūt cruentum, & incruentum esse idem numero sacrificium.* Videturque fauere S. Th. q. 83. artic. 1. ad 1. & Comment. S. Pauli inter opera S. Ambros.

9 Vltima sententia docet hæc tria sacrificia esse formaliter eiusdem speciei; sed tamen formaliter esse numero distincta. Tribuitur Soto lib. 9. de iustitia quæstione 2. articulo primo ad 1. & in quarto distinct. 13. quæst. 2. artic. 1. *§. Sed ecce*, & ad 3. Sed ibi de his expresse non meminit: licet obiter indicet. Sequuntur tamē Serra vbi supra, & recentiores dicentes sacrificiū Missæ, & sacrificium oblatum in Cruce esse idem specifice, & essentialiter ex parte formalis significationis Dei vt authoris vitæ, ac mortis: habet namque vnum, & alterum sacrificium eandem significationē formalem excellentiæ, vi cuius Deo competit, vt sit author vitæ, ac mortis. Consistit autem formalis ratio sacrificij in huiusmodi significatione, & cætera pertinent ad rationem materialem: & diuersitas in modo offerendi est differentia in modo habente se de materiali ad sacrificium: Vnde licet differant numero, quia vnum exēplatur ab alio, non differunt absolutè specifice, & essentialiter. Hanc sententiam tenet Henriquez lib. 9 de Missa capite 8. numero 2. lit. e. & cap. 19. numero 8. in comment. lit. e. Petrus Anellus Persicus de Sacerdotis officio capite primo dubio nono numero 45. sic exponens Caietanum to. 2. Opusc. tract. 6. c. 9. Et to. 3. tract. 10. c. 6. in

principio. Vigueriũ c.16.§.3.ver.11.Toletum lib.2.c.4.n.5.ver. *Quartum verbum.* Valentiam to.4.disp.6.q.11. puncto 1.q.4.§.22.n.4.ver. *Quo fit*: cum enim dicũr esse vnum, & idem sacrificium: cum non explicent se loqui de vnitate numerica; conuenienter exponuntur de vnitate specifica, & essentiali: sicut exponitur Soto, qui eodem modo loquitur.

10 De his tribus sententijs solam secundam reputo fallam: primam vero, & tertiam posse conciliari iudico, vel esse simul veras. Prior pars est communis Theologorum, quia omnes, exceptis illis tribus, distinctionem numericam formaliter agnoscunt inter sacrificium Missæ, & sacrificium Cœnæ, & sacrificium Crucis. Quod, vltra alios, diligenter probat Huertos q.3. cõc.1. Quia sacrificium supponit pro oblatione latriæ immutatiua victimæ: sed istæ sunt tres oblationes religiosæ distinctæ numero ex parte offerentium proximè, & ex diuerso tempore, & alijs requisitis ad actionum diuersitatem: ergo sunt tria sacrificia, loquendo de sacrificio proprie pro oblatione; licet res principaliter oblatæ sit eadem. Quod autem vnitas rei oblatæ solum non sufficiat ad vnitatem numericam sacrificij, probat quia adoratio non limit vnitatem numericam à re adorata: siquidem Deum, & Christum diuersis numero adorationib⁹ adoramus. Et Christus de potentia absoluta posset pluries se ipsum cruente offerre; sicut nunc pluries se offert incruente. Idêque agnus potest offerri mane, & vespere. Et quia vnitas numerica actionis non sumitur à materia circa quam. Sicut nec quamvis omnes species sacramentales vnum Christum contineant, & significẽt, non admittimus q.73.dub.3. esse vnum numero sacramentum.

11 Authoritates Patrum bene exponit Vazquez c.2.n.11. quia solum intendunt, quod eadem sit victima, & res oblata; non autem quod eadem sit immolatio, & actio sacrificandi; de quo S.Chrisost. hom.17. in epist. ad Hebræos, & hom.2.in 2.epist.ad Timoth. S.Cyprianus lib.2.epist.63. & sic exponit Algerus lib.5.c.16. Imò ipsas Missas numero multiplicari, & esse plura numero sacrificia, docet S.Leo Papa 1.epist.79. ad Dioscorũ relatus cap. *Necesse. De cõsecr.dist.* 1. Et S.Th.3.p.q.79.a.7.ad 3.ait. *In pluribus vero Missis multiplicatur sacrificij oblatio; & ideò multiplicatur effectus sacrificij, & sacramẽti.* In q.vero 83.ar.1.ad 1. solũ admittit vnitatẽ ex parte hostiæ oblatæ: & ibi agnoscit distinctionẽ numericã sacrificiorũ: aitque: *Hoc autẽ sacrificium exemplũ est illius,* quod Christus obtulit.

12 Secunda pars explicatur, & probatur, quia Suarez expresse admittit, quod hæc sacrificia procedunt ab eadẽ virtute religionis, & vt sic sunt eiusdem speciei, quia conueniunt in vna ratione formali diuini cultus. Et hoc solum probat argumentum vltimæ sententiæ. Quia tamen S.Tho.q.vlt. de Virtut.ar.4. & 1.2.q.67.ar.1. & in 3.dist. 33.q.1.ar.4. sub vno hãbitu virtutis admittit cõtineri actus specie partiali distinctos: loquendo de hac specie partiali, non est inconueniens cõcedere, quod ex diuerso modo offerendi hic intercedat distinctio plusquam materialis; & ideò potest dici distinctio partialis specifica. Ex hoc probant argumenta secundæ sententiæ; quam sic expositam approbamus.

DVBIVM VII.

De valore Sacrificij Missæ an sit infinitus?

1 QVæstio præsẽs celebris est inter Theologos: nec tã explicatu facilis, quam vtilis scitu, vt notat Soto lib.9.de iust.q.2. ar.2. Supponũt omnes Catholici, quod res contenta in hoc sacramento, & oblata in hoc sacrificio principaliter, nempè corp⁹, sanguisque Christi, infiniti ex se valoris sũt: nam sunt corpus, & sanguis Dei, per quæ quantum ad sufficientiam, peccatis totius mundi satisfecit. Difficultas solum manet de sacrificio sumpto pro consecratione, oblatione, & cõsumptione Sacerdotis, oblato pro viuis, & mortuis, an habeat valorẽ infinitum, vel solum finitum?

§. I.

Opinio quod valor est infinitus.

2 PLures asserunt solum esse finitum; licet non vna via id tueantur. Scotus Quodlibeto 20.articulo secundo, §. *De tertio autem,* lit.o. & in fine articuli 3.§. *Ad argumentum,* docet, quod virtus sacrificij non adæquatur valori ei⁹, qui cõtinetur in sacrificio; nec adæquatur merito passionis Christi; sed correspondet alicui merito finito in Ecclesia; & ita nõ est valoris infiniti. Probat quia sacrificiũ Missæ, vltra bonũ cõtẽtũ in Eucharistia, requirit oblationem Eucharistiæ; ista autem non est accepta, nisi sit offerentis accepti, iuxta illud Genes.4. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius:* prius ad Abel, quam ad munera. Et Lucæ 21. *Vidua hæc paupercula, plusquã omnes misit;* quia ex voluntate magis accepta. Et S.Greg.hom. 5.in Euangelia: *Nec pensat Deus quantum in eius sacrificio, sed ex quãto deferatur affectu.* Vnde si Iudæus obtulisset Patri Christum volẽtem, vel non volentem, non fuisset ista oblatio ita accepta à Patre, sicut quãdo Christus sponte se obtulit. Imò nõ fuisset accepta, iuxta illud Eccles.34. *Qui offert sacrificiũ ex substantia pauperis, quasi qui victimat filiũ in conspectu patris.* Ex his patet (inquit Scotus) quod sicut Eucharistia non præcise ratione rei contentæ plene acceptatur; sed oportet quod sit oblata: sic nec plene accepta tur oblata, nisi ratione bonæ voluntatis alicuius offerentis. Non autem præcisè ratione ipsius volũtatis celebrãtis; quia hoc pertinet ad meritum personale, non ad virtutẽ sacrificij. Nec immediatè ratione voluntatis ipsius Christi offerentis: quia Christus, & si hic offeratur vt contentus in sacrificio; non tamen hic immediatè offert sacrificium: iuxta illud Hebræorum 9. *Neque vt sæpè offerat semetipsum:* & ibidem: *Christus semel oblatus est,* (supple, à se ipso offerente. Alioquin videretur quod vnius Missæ celebratio æquialeret passioni Christi, si idem esset offerens immediatè, & oblatus: Certũ est autem, quod Missa nõ æquialet passioni Christi, &c. Sic ergo patet, quod Eucharistia oblata acceptatur, non ratione volũtatis Christi vt immediatè offerẽtis. Ratione ergo voluntatis Ecclesiæ generalis. Illa autẽ habet rationem meriti finitã. Et esto quod acceptaretur ratione volũtatis Christi offerẽtis, hoc est, instituentis oblationẽ, & dantis sibi valorem, & acceptationem; tamen non æquialeret, nec acceptaretur, sicut passio Christi. Et ita esset meritum finitum: cui correspondet bonum debitum virtute sacrificij. Hæc Scotus. Quem sequũtur Maior in 4.dist.45. & ibi alij Scotistæ: & ex recentioribus Miranda in Manuali q. 41.ar.9. Villalobos to.1.tract.8.diffic.13. Probabilemque dicit Martinus à S.Ioseph tract.12.de Euchar.n.1.

3 Similiter Durandus in 4.dist.45. q.3.ad 3.n.11.ait, quod valor Missæ nõ est æqualis valoris quantum ad effectum satisfactionis, vel liberationis à pœna: *quia cum valor vnius Missæ finitus sit,* impossibile est, quod pluribus distribuatur, ita quod quilibet habeat totum; sed oportet necessario, quod valor diuidatur in plures, ex quo pro pluribus fit. Propter quod Missa dicta pro pluribus, non tantum prodest cuilibet, sicut si fieret pro ipso specialiter. Hæc Durandus. Sequitur Paludanus in 4.distinctione 45.q.2.num.20. Sanctus Antoninus 1.p.Summæ Theol. titulo 10.c.2.§.4. & 3.p.tit.32.cap.2.§.6. Idem dicit Cardinalis Ioannes Turrecremata cap. *Non mediocriter. De Consecratione* dist.5.num.7.in fine, §. *Circa secundum.*

4 Vberius tribus argumentis eandem sententiam confirmat Soto illo artic. 2.conc.2.dicens. Sacrificium, quod per Sacerdotem, Christi ministrum cõficitur, nõ est infiniti valoris. Probatur primo. Quantitas sacrificij, quando quidem rei oblationem importat, nõ solum ex parte rei oblatę; sed ex dignitate quoque, intentioneque offerentis perpendi debet. Haud enim sacrificium Christi, quod in Cruce obtulit, ob ea ratione rei oblatę infiniti valoris fuit: sed quia offerens ipse Deus erat: ac proinde Patri infinitum gratus. Sacerdotes autem, qui ministri sunt Christi, non habent illam virtutem, neque illis diuinitus collata est. Profecto æquiparare Sacerdotis sacrificiũ in valore oblationi Christi, non est Apostolicis verbis consonum capite 10.ad Hebræos. Porrò ibi ait vna oblatione consumasse in sempiternum sãctificatos; quæ ideò oblatio, nec potest, nec debet amplius iterari. Quod reuera de nostro sacrificio, & si commemoratio illius sit, non asseruisset.

5 Secundo, vt res hæc patentior fiat, arguitur. Infinitus valor satisfactionis Christi solum æstimatur quantum ad sufficientiam; at vero quantum ad efficaciam per sacramenta non operatur nisi finitè; & ideò singulis, & si instrumenta eiusdem passionis existant, non nisi subgradu finito tribuit ad certam mensuram esse causas gratiæ; vt patet in Baptismo, & cæteris, ex opere, quod aiunt, operato: nempè per virtutẽ sacramenti. Id quod & ipsi Eucharistiæ sacramento commune est, quippè quod & si corpus, & sanguinem veraciter contineat, non nisi limitatum gratiæ modum ex sua institutione confert. Cum ergo idem sacramentum, quatenus sacrificium, virtute etiam ipsius operis, sicuti cætera sacramenta gratiam conferunt, sic satisfactionem efficiat:

planè fit consequēs vt ex sua ipsius ratione operis, scilicet, ratione institutionis Christi, qui non disposuit per instrumenta suæ passionis operari nisi finite, non sit adlatis faciendum infiniti valoris: sed certe finiti.

6 Tertio, ad maiorem explicationem arguitur. Cuncta sacramenta per intentionem conferentis potissimum perficiuntur: Ergo Eucharistia, etiam in quātum victima est, per Christi, & Ecclesiæ ministrū, perque eius adeò intētionem fit sacrificiū, nempè, quia minister illud secundum intentionem Ecclesiæ offerre intendit. Vnde rursus consequitur, *quod seclusa quacūq; particulari deuotione, sacrificio per intentionem ministri oblato respondeat certus satisfactionis gradus.* Et hoc est punctum, in quo veritas sententiæ, quam defendimus, si vera est, consistit. ¶ Quod quidem punctum inde confirmatur, quod etiam dum Sacerdos, & cuncti adstantes, qui offerūt, essent in peccato, nihilominus verum esset sacramentum; ac perinde sacrificium; idēque satisfactorium. Qui quidem fructus, si illis non prodesset, in Thesauro Ecclesiæ recōderetur. Hæc Soto. Qui ab hac sententia non recedit in 4. dist. 13. q. 2. ar. 1. (quidquid dicat Suarez, & alij) Sed solum argumentum vnū, quod sibi obiecerat, §. *Vnum tamen*: quia existimauit incomplete solutum; clariùs conatur ibi satisfacere. Quod tandem ipse Soto aduertit in 4. dist. 50. q. vnica ar. 6. in fine secundi tomi. Videatur Soto in 4. dist. 11. q. 2. ar. 5. §. *Nec tamen*.

7 Sequuntur eandem sententiam Salmeron tom. 9. in Euangelia trac. 33. a folio 335. vsque 345. Henriquez lib. 9. c. 19. & 20. Petrus Anellus Persicus Neapolitanus Societatis Iesu, de præcipuo Sacerdotis officio lib. 2. c. 6 dub 1. n. 2. referens Toletum, Valentiam, Azorium, Suarez, Reginaldu, & Fagundez. Lugo disp. 19. sect. 12. n. 244. dicit certum non esse valorem infinitu intensiue; & quod communior, & verior sētentia negat infinitatem extensiuam: & n. 246. solum refert Suarez, & Coninch. Sed neuter eam docet; sed oppositam, vt patet in Suarez disput. 79. sect. 11. conc. 1. & Coninch 3. p. q. 83. ar. 1. dub. 10. nu. 180. Licet quoad aliam difficultatem, postea proponendam, differant.

8 Expresse tamen tenet Bellarm. lib. 2. de Missa c. 4. propos. 4. d. cens *cōmunem sententiā Theologorū*, quod valor sacrificij Missę finitus est. Et probatur *apertissime* (inquit) ex vsu Ecclesiæ. Na si Missæ valor infinitus esset, frustra multæ Missæ, præsertim ad rem eandē impetrandam offerrentur. Si enim vna infiniti valoris est; certe ad omnia impetranda sufficiet; quorsū igitur aliæ? Et cō firmatur ex sacrificio Crucis, quod non alia de causa vnum tātum fuit, neque vnquā repetitur, nisi quia illud vnū infiniti valoris fuit, & pretium acquisiuit pro omnib⁹ peccatis præteritis, & futuris remittendis.

9 Explicat autē ibi, §. *Secunda igitur*, qualiter licet Sacerdos offerat nomine Christi, non ideò sacrificium sit valoris infiniti: nā licet multo sit gratior actio ministri, quatenus sit in persona Christi, quam si fieret in persona propria: tamen sine comparatione est gratior illa, quæ fit immediate ab ipso Christo. Quemadmodū inter homines, multo plus valet apud principalem aliquē postulatio Legati, nomine sui Principis, quō nomine proprio: tamen multo ad hoc magis valeret postulatio ipsius principis, si ipsemet ore suo aliquid peteret. Idē ic qui tur Granados Cōtrou. 6. trac. 14. disp. 4. sec. 2. n. 12. Licet n. 13. aliqualiter videatur declinare. Bonacina disp. 4. q. vlt. punc. 4. Barbosa in Pastorali p. 2. alleg. 24. n. 7. & alij.

§. IV.

Opinio dicens valorem esse infinitum.

10 NIhilominus Missæ valorē esse infinitum, docet Caiet. to. 2 Opusc. trac. 3. q. 2. §. *Sacrificium igitur*: dicens. Et sumptum hoc sacrificium secundum opus operatum cōsideratur dupliciter, scilicet, secūdum se ipsum absolute, & secundum se ipsum applicatum huic; si enim consideratur hoc sacrificium secundum opus operatum absolutè, sic est immolatio Iesu Christi, ita quod res oblata est Iesus Christ⁹. *Et quātitas huius sacrificij est infinita*; ita quod est impetratiuum, meritorium, & satisfactiuum infinite; vnde effectus eius infinitus est, sicut & passionis Christi: est enim Deo acceptiō, quam sint exosi omnes peccatores, &c. Verumtamen sicut infinitas effectus Christi crucifixi est secundum sufficientiam, & nō secundum efficientiam, & secundum naturam causæ vniuersalis, indeterminatæ scilicet, & nō determinatæ ad hunc, aut illū. Ita hoc sacrificium est ex sui ipsius natura infinitæ sufficientiæ, & indeterminatæ efficaciæ. Et tertia parte q. 79. ar. 5. docet, quod vna Missa ex parte sui est satisfactoria pro pœnis omnium peccatorum, tam viuētiū, quam mortuorum: quoniam vt sic est valo-

valoris infiniti, quoniam Christus offertur. Bene id deducit ex D. Thoma ibi dicente. *Quamuis ergo hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna.* Quod & docet ad 2. assignans differētiam quoad hoc inter hoc sacrificium, & reliqua sacramenta. Et ad 3. idem docet. Idem docet Sylvester verbo Missa 1. q. 9.

11 Idem probat Melchior Cano libro 12. de locis cap. 13. ad decimum folio 491. duplici argumento in hæc verba. Primum ergo vocari in dubium non debet quin valor Missæ ratione quadam tenus infinitus sit, hoc est, ad sufficientiam, non ad efficientiam. Nam sicut Dei virtus, & potentia sufficiens est quidem vt infinitum effectum edat, quoniam infinita ipsa est; sed semper tamen edit finitum, quia infinitum capere res creata non potest: sic Christi sanguis vbi cumque reperiatur, siue in Cruce, siue in altari, infiniti pretij est; quamuis pretium sanguinis nullo fine circunscriptum sit. Ac de hostia Crucis quidem nulla hodie nobis cōtrouersia est: hostiam vero altaris infiniti valoris esse duobus argumentis explorate perceptum est, & cognitum. Vnum illud est, quod refutare modo nitimur. In ea enim parte qua docet, sacrificium infinitum esse, quia sanguinem Deo infiniti pretij exibet, difficile factu est, efficacitatem illius argumentationis non probare.

12 Alterum argumentum est, quod si valor Missæ finitus esset, minus satisfacerēt pro pœna debita decem homines, qui offerrent sacrificium, quam si duo tantummodo offerrent. Si enim rem quamcumque finiram decem hominibus partiaris non tanta portio obueniet singulis, quanta duobus cōtingeret, si inter duos solum diuideretur. Ita, si decem audirent Missam, valor distributus in plures, minor in quocumque illorū existeret, quam si duo tantum sacrificio interessent. Item quo plures ministri, vel in altari, vel in choro sacrificio solemni inseruirent, eo minorem hostiæ partem acciperent. Quare, qui post me, vel auditor, vel adiutor ad Missam accederet, is fructus mihi, & satisfactionis partem adimeret. Quę profecto omnia absurda sunt.

Quibus rebus efficitur, vt si duo fideles Sacerdoti stipem, & eleemosynam conferant, qui pro illis hostiam præbeat, non sit prior minorem ex Christi sanguine vtilitatem percepturus, quam si posterior nullus omnino extitisset. Quemadmodum, si iuxta Crucem quis vna cum Christo Patri offerret sanguinem illum, nihil consequeretur minus, si solus, quam si infiniti tūc simul adessent, qui idem cum Filio sacrificium exiberent. Eadem quippè hostia in Cruce, atque in altari est: tametsi ibi patens, hic in mysterio abscondita. Hęc & alia ibidem.

13 Idem tenent Petrus Soto lectione 7. de sacrificio altaris à folio 104. Ioannes Baptista Cōnradus in Responsis Casuum q. 266. Nuñez q. 83. art. 1. tertia parte tractat⁹ de essentia sacrificij dub. 7. folio 958. Petrus Ledesma de Eucharistia cap. 17. cōclusione 23. in fine. Ioannes à Cruce in Directo, parte 2. q. 1. de Sacrificio Missæ dub. 6 Marcus Huertos de Sacrificio Missæ q. 6. & 7. Marcus Serra 3. p. q. 83. ar. 1. dub. 4. & ita patet hodie esse communem inter Thomistas.

Tenent etiam Angelus verbo Missa, §. 52. Corduba lib. 1. q. 3. conc. 3. Aragon 2. 2. q. 85. art. 3. a folio 913. Didacus Tapia q. 7. de Eucharistia art. 7. & q. 11. art. 3. Ludouicus Bela parte 1. calu 12. Petrus Nauarra libro 2. de Rest. cap. 2. à num. 268. Marchin⁹ trac. 3. de Ordine parte 2. cap. 13. à num. 9. Multos alios referunt, & sequuntur Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 1. dub. 7. punc. 1. num. 6. Leander trac. 8. disp. 3. q. 10. & alij communiter.

14 Distinguit Suarez disp. 79. sec. 12. valorem sacrificii ab eius effectu: & docet sacrificium secundum se habere valorem infinitum: quia offerente Sacerdote, Pater æternus intuens donum illud, non filium in Sacerdote, sed in illo respicit personam filij sui. Sed tamen nullum meritum, vel satisfactio, sed sola impetratio est infinita; quia solum per denominationem extrinsecam attribuitur ei in cuius persona fit. Effectus vero huius sacrificij ex opere operato est finitus intensiue: & vt procedit ab Ecclesia, & à priuatis personis vndique finitum est. Sequitur Coninch q. 83. art. 1. dub. 10. trib⁹ primis assertionibus.

15 Vazquez vero disp. 230. cap. 3. docet, valorem huius sacrificij esse infinitum, non ratione rei oblatæ, neque ratione proxime offerentis; sed ratione instituentis, & remote offerentis. Hoc vltimum probat eundo argumento proposito ex Cano ex indeterminata virtute secundum extēsionē. Et ex virtute illimitata secundum intensionem: quia virtus huius sacrificij ex opere operato talis est, vt quo maior fuerit dispositio ex parte offerentis, vel eius pro quo offertur, maior sit effectus. & fructus ipsius: si autem

autē finitæ virtutis esset, nō posset ita crescere effectus eius, vt constat. Sequitur Gaspar Hurtado disp.3.de Sacrificio Missæ disc.8.Castr° Pala° trac.22.disp.vnica pūc. 6.n.11.dicens esse *cōmunē omnium sententiā* virtutem, & valorem Sacrificij Missæ ex se infinitum esse, tam secūdum intensionem, quam secundum extensionem: Quia nullū inconueniens nascitur ex eo quod Christus Dominus hanc virtutem, & efficaciam tribuerit sacrificio; quinimò maximè conueniens fuit, vt sic sacrificium cum sacramento conueniat. Additque hanc infinitatem satis indicare Ecclesiam, cum pro omnibus viuis, atque defunctis hoc sacrificiū offert, neminemque ab illius participatione excludit.

§. III.

Iudicium de relatis opinionibus.

16 HÆc secunda sententia mihi vera videtur, dum tamen conuenienter explicetur. Dicò ergo primo, triplici titulo Sacrificium Missæ debet dici infiniti valoris, ex parte rei oblatæ, ex parte principalis offerentis, & ex parte virtutis infinitæ ad hoc vt omnibus, & singulis possit prodesse hominibus sine vllo termino; & quia eis potest magis ac magis prodesse. Sumitur plane ex D.Thoma q.79.art.5.per totum, & q.79.art.7.ad 2.& q.83.art.1.& in 4.Sent. dist.45.q.2.artic.4.q.3.ad 2. Probaturque primo ex Concilio Tridentino sess.22.cap. 2.& canone 3.vbi contra Lutheranos obijciente per Missæ iuge sacrificium blasphemiam, & iniuriam irrogari sacrificio Crucis, quod repeti necesse sit tamquam sit imperfectum, & insufficiens: contra doctrinā Apostoli ad Hebræos 10.docentis, Christū vna oblatione consumasse in æternum sanctificatos: respondet id non sequi, quia sacrificium est idem ex parte hostiæ, & ex parte principalis offerentis, & ex parte virtutis: sola est diuersitas in modo offerendi; & quia quodibi continetur vt in causa vniuersali, hic continetur vt in causa applicante. *Vna enim, eademque est hostia, idem nunc offerēs Sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diuersa. Cuius quidem oblationis, cruentæ in quam, fructus per hanc vberrime percipiuntur: tantum abest, vt illi per hanc quouis modo derogetur.* Quæ ratio Concilij non esset efficax; nec sufficienter satisfaceret calumniæ hæreticorum, ni-

si sacrificium Missæ haberet hāc infinitatē: ergo iuxta mentem Concilij hæc triplex ratio infinitatis agnoscenda est in diuino Missæ Sacrificio.

17 Secundo, quod ex parte rei oblatę sit aliqua ratione oblatio infinita, probatur, quia cæteris paribus, oblatio crescit ex dignitate rei oblatæ, sicut magis homini placet, si ei offerantur mille, quam si solum offerantur viginti, & plus si offerantur bona excellentiora, quam si offerantur vilia: & Deo magis placent opera excellentiora, quam minus perfecta: & 2.Paralipomenon 29.ver.33.laudantur populi Israel: quia *sanctificauerunt Domino boues sexcentos, & oues tria millia*: & cap.30.ver.24. *Ezechias Rex Iuda præbuerat multitudini mille tauros, & septem millia ouium.* In scriptura etiam Genes. 22.commendatur Abraham, quod filium vnigenitum, quem diligebat, iubente Domino, voluit offerre in holocaustum: quod absque dubio magis placuit, quam si à principio solum vellet offerre arietem. Vnde si Isaac esset dignitatis infinitæ, holocaustum haberet aliquam infinitam æstimabilitatē ex re oblata infinite digna. Cum in Missa offeramus Deo Patri Filium suum dilectū, in quo infinite sibi complacuit, non potest non oblatio esse valoris infiniti. Quod tribus locis relatis fatetur Dominicus Soto, & alij communiter. Vnde Petrus Soto lectione 7.de Sacrificio Altaris folio 102.optime ait. *Cur enim nobis non liceat sic dicere contra Patrē Iesu Christi: Filius tuus, qui pro nobis se obtulit, se nobis tradidit, illum, & merita eius tibi offerimus; respice in faciem Christi tui.*

18 Tertio, quod ex principali offerente accipiat quādam infinitatem, probatur: quia principalis Sacerdos est moraliter cui attribuitur actio: & ideò ex malitia ministri non est immunda. Vnde Concilium Tridentinum sess.22.cap.1. *Hæc quidem illa mūda oblatio est, quæ nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari potest.* Rationemque generalem assignauerat D.Thomas 3.p.q.64. art.10.ad 3.quia ex peruersa intentione ministri pervertitur id quod agit in sacramentis, inquantūm est opus eius, non inquātū est opus Christi, cuius est minister. Et est simile (inquit) si minister alicui° hominis praua intentione deferret pauperibus eleemosynā, quam dominus recta intentione mādaret. Speciali autem titulo in hoc sacramento, de quo ait ipse S.Thomas q.78.art.1.& 4. & q.82.art.1.quod *est tantæ dignitatis, quod non conficitur nisi in persona Christi*: hinc ergo moralem accipit quādam infinitatem. Vnde S.Ioannes Chrisostomus homilia 2.in 2.ad Timotheum ait. *Sacra oblatio, siue illā Petrus, siue illā Paulus, siue illam cuiusvis meriti Sacerdos offerat, eadem est, quam dedit Christi discipulis, quamque Sacerdotes modo quoque cōficiunt. Nihil habet ista, quam illa minus. Cur id? Quia non hanc sanctificant homines, sed Christus, qui illam ante sacrauerat. Quemadmodum enim verba, quæ loquutus est Christus, eadem sunt, quæ Sacerdotes nunc quoque pronunciant; ita & oblatio eadem est.* Quod & docet homilia de proditione Iudæ.

19 Vltimam partem specialiter exprei sit D.Thomas locis in conclusione relatis: & videantur, quæ generaliter diximus de omnibus sacramentis q.62.dub.6.§.3.nu. 21.Si enim sacramentū Pœnitentiæ habet virtutem remittendi peccata infinita, & infinitorum hominum, si infinite quilibet peccaret: quia virtus infinita Dei, & infinita mærita Christi nobis copulantur per sacramenta: ergo à fortiori in Eucharistiæ sacramento, & sacrificio, in quo ipse Filius Dei, & eius mærita vt in fonte realiter continentur, habet hoc genus infinitatis. Quare in sententia Vazquez, & Granado, & aliorū, qui hanc vltimam infinitatem, (quam Granados quasi eminentialem vocat) concedunt, hoc displicet, quod non reducunt hāc infinitatem ad alias duas radices: & ad alios duos titulos speciales huic sacrificio, qui nō habent locum in alijs sacramentis; nisi remote inquantum omnia habent virtutem dandi gratiam ex infinitate mæritorū Christi, & ex virtute principali Dei caulantis gratiam illis instrumentis. Et sic virtus, & institutio est proportionata dignitati hostiæ, & principalis offerentis; alioquin sine proportione, & conuenientia hostiæ, & offerē ti infinitæ dignitatis daretur virtus finita, & limitata.

20 Dicò secundo, hæc infinitas Sacrificij Missæ non adæquat in esse moris infinitatem satisfactionis, & sacrificij Christi; nec est infinitas simpliciter; sed secundum quid; nec est causæ simpliciter vniuersalis; sed solum applicatiuæ, & secundum quid vniuersalis. Videntur negare Caietanus, & expresse negat Huertos illa quæst.6.& Vazquez disp.230.cap.3.num.26.& quidam alij. Sed tenent, non solum omnes relati pro prima opinione, sed ex defensoribus secundæ indicant Canus, & expressius Nunnō dub.7.§. *Non disputamus.* Optime Petrus Soto lectione septima de Sacrificio altaris folio 104.dicens. Non enim tantum hic Christus offertur, sed ipse per suum quoque ministrum se ipsum offert; cum & ipse præceperit ità fieri, & tunc operetur in illo tamquam caput in suo membro, & agens principale in instrumento, & Dominus in procuratore. Itaque Christus, & offertur, & offert. *Quia tamen non æquale est id, quod Christus per sua membra operatur, & meretur; cum eo quod per se ipsum; minoris valoris est hæc oblatio, quam illa Crucis; atque ideò simpliciter non infiniti, sed finiti valoris dicenda est Missa, si conferatur passioni Christi. Cæterum est quodāmodo infiniti valoris, hoc est, sufficiens proculdubio ad omnia delēda peccata, & omne bonū cōsequēdū: atque ita infinita quodāmodo.* Hæc ibi.

21 Et præter argumenta prioris sententiæ, quæ hoc probant, vlterius probatur, quia vt satisfactio Christi sit infinitæ efficaciæ, requirunt Theologi cum D.Thoma 3.p.q.1.art.2.ad 2.quod sit operatio elicita à supposito seu persona diuina, quæ est principium quod, licet humanitas sit principium quo. Et S.Augustinus lib.4.de Trinitate cap.14 adductus à D.Thoma q.48.art.3.ad 1.vt explicarent, quomodo passio Christi causauerit nostram salutem per modum sacrificij, inter alia recurrunt ad hoc quod ipsa persona Filij Dei offerebat immediatè suum corpus: vnde dicunt. *Quid tam grate offerri, & suscipi posset, quam caro sacrificij nostri, corpus effectum Sacerdotis nostri?* Idemque exigit artic.4.ad condignam redemptionē. Cum ergo Missæ oblatio immediate physicè non sit à Filio Dei, non est in hac oblatione nec aliqua forma physica, nec moralis, qua oblatio constituatur simpliciter intrinsice infinita: sed solum secundum quid, & extrinsice; sicut cū Beata Deigenitrix Christum in templo obtulit. Nec quod consecratio fiat in persona Christi, nec quod ipse actu offerat cum nos offerimus, dat nostræ oblationi infinitatem immediatam, & intrinsecam: & ideò simpliciter nostra oblatio non est tanti valoris ac fuit oblatio immediatè ab ipso Filio Dei facta.

Denique cum nullum sit conuincens argumentum ad conuincendam infinitatem simpliciter; & cum adhuc infinitatem secūdumquid multi Theologi nolint agnoscere; melius erit media via tutissima incedere, & ad cōmendāndam excellentiam sacrificij Missæ, agnoscere triplicem infinitatem iam expositam: & hoc satis erit ad omnes authoritates rectè exponendas, & ad facile rationes diluendas.

Notatio-

22 Notatione sunt digna pro vltima parte assertionis verba M. Cano illa solutione ad 10. in fine folio 493. dicentis. *Quod si Christi sanguis tam propriè noster esset, quam suus cuiusque proprius est, sine dubio Christi sanguine oblato tota pœna, quamuis infinita, solueretur. At, sicuti diximus, noster est Christi sanguis eo modo quo lux Solis nostra est; nempè vt causa vniuersalis, cuius vis maior, minor ve recipitur pro eo vt subiectum magis, minus ve disponitur; pro eoque vt causæ adiuuantes maius, minus ve opus ferunt ad effectum.* Quod videtur indicare Cœcilium Tridentinum sess. 22. cap. 1. docens sacrificium institutum in Cœna, *vt illud semel in Cruce peragendum repræsentaretur, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum, applicaretur.* Reliqua, quæ tangunt sententiæ relatæ, dubiũ sequens enodabit.

DVBIVM. VIII.

Vtrùm Sacrificium Missæ pro pluribus oblatum ita prosit singulis ac si pro vno solo offerretur?

1 PRopter hoc, dubium præcedens est exagitatum: & adhuc post illius resolutionem, hoc difficultatem habet; quia Authores admittentes Sacrificiũ Missæ habere valorem infinitum, non conueniunt an pro pluribus oblatum sigillatim, & speciali applicatione, æqualiter prosit singulis, ac si pro vno solo applicaretur. Nec enim dicũt esse infinitum quoad efficaciam, & quoad effectum, & in actu secũdo; sed solũ quoad sufficientiam, & in actu primo: vnde cum effectus sit finitus, restat locus vt diuisus inter plures, minus singulis applicetur, vt retulimus ex M. Soto. Nec illi qui omnem infinitatem negant, conueniunt in explicãda institutione Christi, nec an idem sit dicẽdũ de satisfactione, ac de impetratione, & de alijs effectibus. Et vtrum idem dicendũ sit de offerentibus, ac de illis pro quibus offertur? Et an quoad hoc sit aliquid speciale de conferente eleemosynam pro Sacerdote celebrãte? Et quoad multa alia inter se differunt.

§. I.

Opinio absolute negans.

2 SVnt duæ extremę sententię, & allæ mediæ. Extremarum prima absolute negat hoc sacrificium pluribus applicatum ita singulis prodesse ac si pauciboribus applicaretur, sed fructum illius inter eos diuidi. Ita Scotus Quolibeto 20. §. *De primo est.* Et art. 2. §. *De tertio in isto articulo.* Gabriel lec. 27. in Canonem lit. I. & K. & plurimi alij ex relatis dub. 7. §. 1. Soto lib. 9. de Iustitia q. 2. art. 2. conclusione 3. Nauarrus in Manuali cap. 27. num. 111. ver. *Secundo, quod in illo.* Et lib. 3. Consil. tit. 41. de Celebratione Missarum cons. 6. num. 2. dicit hanc sententiam *piam, certam, ac verissimam.* Communemque Canonistarum, dicit Cardinalis Tuscus lit. A. conc. 535. num. 6. Et communem Theologorum dicit Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 4. prop. 4. Viginti sex Doctores pro hac parte citat Petrus Anelꝰ Persicus de Sacerdotis officio lib. 2. cap. 6. dub. 3. nu. 30. Sed pauci eorum ita indistincte loquuntur. Vnde ipse eos sæpè antea, & post refert pro alijs sententijs. Tenet Lugo disp. 19. sec. 2. & multos referens Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 1 dub. 8. punc. 2. à num. 24. Licet etiam non bene Authores referat. Imò Cardinalis Alanus lib. 2. de Sacrificio Missæ cap. 34. & 35. arbitratur hoc certum esse secundum fidem Catholicam. Et Ioseph Angles q. de valore Missæ art. 2. dicit, opinionem Caietani, cui adhæsit Cano, non minimum inter sæculares scãdalum excitasse.

3 Et Alphonsus Salmeron tom. 9. in Euangelia trac. 33. folio 335. ait. Nos priorem sententiam vt magis catholicã, & vsui Ecclesiæ magis consonam, & probabilioribus rationibus nixam, in præsenti tuebimur. Et pag. 341. ait. Quare non potest nõ esse valde periculosum, & iniustitiæ plenũ, opinionem illam singularem sequi, & in praxim deducere, propter vnius Caietani dictum, à communi Ecclesiæ sententia, & tot Doctorum, quos attulimus, declinare.

Et folio 338. sic arguit. Si infinita virtꝰ satisfaciendi inest cuilibet Missę Sacrificio, dotationes Ecclesiarum, & monasteriorum institutiones Capellaniarum, vel Altarium ad certum Missarum numerum Sacerdotes ipsos obligantes, vanæ prosus, & inanes existerent; & Ecclesia non prohibens eiusmodi fundationes errasset in Dei cultu perniciose, si vna Missa possunt omnia omnium viuentium, & defunctorum peccata expiari. Vanum ergo esset tot Missas ob eam causã procurare: & contra charitatem esset, Missas quę omnibus ex æquo prodesse possunt, debitaque omnia extinguere, sibi solis assignare, atque applicare. Quæ cum absurda sint,

sint, & falsa, constat fructum sacrificij esse finitum.

4 Præterea ibi arguit. Si vera esset sentẽtia, quam impugnamus, posset Sacerdos vna Missa multis petentibus, & erogantibꝰ eleemosynas satisfacere, & bona conscientia oblata stipendia acceptare. Si enim fructus sacrificij infinitus exiliit, nihil primo, cui promissa est Missa, tollitur per hoc, quod pro tribus alijs etiam offerat, vel pro trecentis, vel pro tribus millibus; quia infinitus valor numquam exhaurietur. Quæ si vera sunt, ingens fenestra cupiditatis, & auaritiæ aperiretur Sacerdotibus; innumeras enim pro vno Sacrificio ceptarẽt eleemosynas: daretur etiam occasio illis otiãdi, post quam vna Missa celebrata pro multis fidẽ suam liberare possent.

Ad hæc. Vbi ista populo essent comperta, redderetur minus pius ad Missæ sacrificia expetenda, & eleemosinas erogandas, vt qui probe intelligerent, vno sacrificio cuncta debita extingui. Et ita in caput ipsorum Sacerdotum auaritiæ studentium rediderent hæc opinio: nam breui ad summam redigerentur paupertatem, ac mẽdicitatẽ. Tenderet præterea hæc opinio ad defraudandas pias mentes, & voluntates eorum, qui sic instituerunt Capellanias, vel altaria, in quibus quotidie offerretur pro illis iuge sacrificium. Hactenus ibi.

5 Arguunt alij: nam Missa oblata pro pluribus in generali minorem fructum satisfactorium eis importat ex opere operato, quam si pro pluribus distincte, vel pro vno ex eis offerretur. Ergo etiam impetrabit minorem, si pro pluribus etiam distincte offeratur, quam si pro vno tantum ex eis offerretur specialiter. Consequentia patet, quia per id quod Missa offeratur etiam distincte pro pluribus, fit generalis illis, & non omnino specialis vni. Antecedens vero probatur primo ex Concilio Constantiensi sess. 8. damnante articulum hunc 19. Ioannis Vuiclef. *Speciales orationes applicatæ vni persone per Prælatos, vel Religiosos, nõ plus prosunt eidem, quam generales, cæteris paribus.* Quoad hoc autẽ par ratio est de applicatione Missæ. Secundo probatur ex Concilio Tridentino Sess. 25. decreto de Reformatione capite 4. in fine, vbi præcipit, quod quando Missarum numerus ex varijs defunctorum relictis impositus Ecclesijs reducatur ad minorem, *fiat in Missis commemoratio eorum, de quorum defunctorũ, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios vsus reliquerunt.* Quod non præciperet, si specialis commemoratio nõ faceret Missas magis prodesse.

§. II.

Opinio absolute affirmans.

6 NIhilominus Caietanus 3. p. q. 79. art. 5. ait, quòd vna Missa non perdit vim satisfactionis suæ pro primo offerente ex hoc quod pro secundo, tertio, quarto, quinto, &c. offertur: sicut quantitas deuotionis vnius nihil tollit de quantitate deuotionis alterius. Vnde arguendi, inillituendique simul sunt homines ignoranter petẽtes, vel exigentes pro sua eleemosyna totam sibi Missam dari, aut suo defuncto: nihil enim minus ipse habebit, si mille alij petant eandem Missam pro se ipsis, & alijs defunctis, quam si pro ipso solo celebrari dicatur: immò ex huiusmodi indeuotione sic petentis damnum videtur incurrere, quod minus sibi proderit. Diffusius autem forte hic scriberemus de hac re, nisi in primo Quodlibeto nostro iam edito diffuse hæc veritas declarata fuisset ex autoritate D. Thomæ q. 79. art. 5. cum multis alijs. Hæc ibi.

7 Et tomo 3. Opusc. trac. 3. q. 2. §. *Et ratio est*, sic ait. Et quoniam ex parte rei oblatæ est infinitas in hoc sacrificio; & per vnicã deuotionem non exhauritur, consequens est, vt non solum pro pluribus, sed infinitis deuotionibus vnicum sacrificium sufficienter respondeat cuilibet certam patiendo satisfactionem. Nihil igitur adimitur alicui facienti pro se offerri hoc sacrificiũ ex quantitate effectus huius sacrificij secundum se, & applicati ad ipsum ex hoc, quod alter procurat eandem pro se dici, nec è conuerso: sed vnicuique respondet tantundem, quantum si pro se solo diceretur: quia vnicuique sufficienter, & efficienter iuxta quãtitatem deuotionis suæ

8 Et confirmatur hoc ex ipso Canone Missæ, in quo, non solum generaliter pro Ecclesia, pro Principibus, & omnibus Christianis; sed specialiter pro his, qui in Memẽto cogitantur, & omnibus circunstantibus offerri dicitur hoc sacrificium. Constat nãque quod non est determinatus numerus circunstantium: & quod nullus ex alterius cõfortio minus habet de effectu Missæ. Et quod hæc non referũtur ad orationem; sed ad sacrificium: quoniam ibi expresse dicitur, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis. Et quod nõ

solum

solum pro impetratione, sed pro satisfactione offertur: quoniam expresse dicitur, *pro redemptione animarum suarum*: redemptio enim à malis est: & vt ipsum nomen testatur, satisfactio per modum solutionis est, sicut Christus redemit nos soluendo pretiũ Deo Patri. Potest igitur sine cuiusquam detrimento pro infinitis sacrificium hoc offerri, & satisfacere iuxta singulorum deuotiones. Hæc Caietanus. Qui nullatenus deuorat inconuenientia, quæ prima sententia illi obiciebat; nec illa dissimulat, sed expresse ad ea respondet in solutione trium argumentorum: & in solutione ad 3. expresse ait, quod, *qui promisit dicere triginta Missas, tenetur dicere triginta.* Et quod *maior honor exhibetur Deo in pluribus, quã in vna cæteris paribus.* Ex quo perspicies, quam infideliter referant; & quã in vrbane argumẽtẽtur quidam pro prima opinione relati. Videatur Caietanus 2.2.q.100.art.2.§. *Ad euidentiam.*

9 Quod *Caietanum sequuntur communiter Theologi*, dicit M.Petrus Aragon Augustinianus 2.2.q.85.art.3.fol.920.col.2. Quod licet ego non audeam affirmare, video opinionem grauissimis Theologis placuisse. Ex nostris, & extraneis tenent relati dub.7. num.13. Ex Patribus Societatis Vazquez disp.231.cap.2.& 3. Lessius lib.12.de perfec.diuinis cap.14.num.105.& 106. quod si alibi oppositum in eo legatur, est in opere posthumo; & aliqui suspicantur intrusum. Gaspar Hurtado disp.3.de Sacrificio Missæ diffic.8. Castrus Palaus trac.22. disp.vnica puncto 6.num.13.& 14. Saa verbo Missa num.44. Probabilemque dicunt Becanus cap.25.de Sacramentis parte 1.q.17. Paulus Comitolus lib.1.Resp̃sorũ Moralium q.42. Ex alijs multos referunt, & sequuntur Philibertus Marchinus trac.3.de Ordine parte 2.cap.13.à nu.9.& Leander trac.8.disp.3.q.11. Estque vere probabilis speculatiue, & practice, intrinsece, & extrinsece.

10 Probat etiam Petrus de Soto lec.7. de Sacrificio Altaris folio 105. dicens. Ex quibus tandem fit, vt merito valor Missę infinitus sit respectu nostri; etsi enim alia sit ratione finitus: quilibet tamen ex eo consequitur quantum sua deuotione capit, nec aliquid detrahit alteri: atque ita etiam si infiniti accedant, omnibus, sufficit. Quod enim luci tribuimus in corporibus, cur non spirituali huic sacrificio tribuemus? Itaque infinitum dicimus, quod diuisum inter eos, pro quibus offertur, non deficiat. Et hoc idem merito de oratione credimus.

11 Occurit argumento contrariæ opinionis folio 106. dicens. Qui igitur putant hinc derogari deuotioni Missę, & inferunt, si vna omnibus prodest: ergo infinita est: quare ergo Missæ multiplicantur? Aduertant, quod (vt Beatus Thomas illo art.7.q.79. dicit) iterata oblatio sacrificij, sicut de nouo grata est; ita & de nouo operatur: & quod per præcedentem non fuerat impetratum, vel certe idem ipsum efficacius, & plenius operatur, vel impetrat. Est huius exemplum apertissimum in meritis Christi: nam cum minimus labor, & minimum opus Christi apud Deum sufficerit ad totius Mundi salutem, & ad omnia ad quæ Christus missus fuerat, perficẽda: addidit tamẽ tanta merita, totque labores, non quibus aliquid nouum mereretur; sed quibus magis, & magis eadem sibi concederentur a Patre. Si igitur Christus post primum meritũ alia non frustra esse putauit; neque Christianus postquam primo sacrificauerit, desinat iterum idem sacrificium offerre. Maximè, cum nullus propter incertam dispositionẽ possit esse certus an primum sibi profecerit. Itaque sit de hoc, sicut de cæteris bonis operibus, verum, quod sapiens inquit: *Quid quid potest manus tua, instanter operare.* Et crarent Sacerdotes magis, & magis participes fieri tanti sacrificij: & fideles quoque cæteri hoc ipsum curent, non tam conductionibus Sacerdotum, quam sinceritate deuotionis, & fidei. Sacerdotes ex sacrificijs temporalia non quærant; sed in temporalibus honestam sustentationem, qua illis vacare deuotius possint. Ita enim, & hæreticorum calumniæ, & abusus multi cessabunt. Hæc venerabilis M.Petrus Soto, qui pijssime in Concilio Tridentino obijt.

12 Et Melchior Canolib.12.de Locis cap.13.ad 10.§. *Alterum argumentum* ait. Nec Sacerdos tamen laboris sui mercedem quamlibet accipere à multis pro Missa vna potest; sed quæ satis erit vt de altari ad sobrietatem comedat. Non enim sanguinis Christi fructum meritumque vẽdit; sed operas suas, ministeriumque locat. Quo circa nihil omnino plus à pluribus vendicare potest, ac si minor esset vtilitas in pluribus, quam in vno. Omnis autem opinio in hoc consentiat necesse est, Sacerdotem, siue pro paucis, siue pro multis celebret, cibum vitæ necessarium expetere iure suo posse, &c. Ex quo patet centum ab hinc annis ante decreta

creta Vrbani Octaui, iam Thomistas abhorrere à deuorandis inconuenientibus, quæ cõtra Caietani opinionem obijciuntur. Et Soto lib.9.q.2.de Iustitia art.2.§. *Potissimum* ait. *Quare in Ordine nostro sanctè cautum est, ne fiducia illius opinionis à pluribus eleemosynæ pro eadem Missa reciperentur.* Verba Capituli Generalis Bononiæ 1564. habentur in nostris Constitutionibus dist.1.cap.3.in fine; & apud Vincentium Maria Fontana parte 1.verbo *Missa* num.19.& 20.& 23. aliæ ordinationes nostrorum Capitulorum, videri possunt. Et ante Caietanum Paludanus, & S.Antoninus relati dub.7.num.3.& Syluester verbo Missa 1.q.10.& 11. Recentiores Thomistæ, & Nuño dub 8. quos sequitur Huertos q.7. quatuor alijs argumentis eandem sententiam probant.

13 Aliud adijcit Vazquez num.16.vsque 18. Qui & capite quinto ad 3.cum Cordubà lib.1.q.3.opinione 5.respondet quod ex hac opinione non sequitur Sacerdotem pluribus, à quibus plura stipendia accepit, vno sacrificio satisfacere. Primum, quia is, qui stipendium tribuit Sacerdoti, non solũ petit ab eo applicationem sacrificij; sed etiam orationes Ecclesiæ, & impetrationẽ earum; quæ sunt finiti valoris: ac proinde minus singulis prosunt, si inter plures, quã si inter pauciores diuidantur: Deinde, quia cũ stipendium detur ratione sustentationis, vt qui altari seruit, de altari viuat; iustitia ipsa non patitur, vt qui semel ab vno in sustentationem stipendium accepit, ab alio contra ipsius voluntatem sustentetur: namque valor Missæ ex opere operato proueniens, nõ vẽditur: sic enim liceret à plutibus pro vno tantum sacrificio plura pretia, & stipendia accipere, &c. Has solutiones Vazquez impugnat Lugo disp.19.sec.12.à num.247.vsque 250. Sed loquendo de stipendio Missæ eis satisfiet: siquidem hæc vltima solutio est D.Thomæ 2.2.q.100.art.2.in corpore, & ad 2.

§. III.

Præmissa distinctione respondetur.

14 Sententiæ mediæ multæ circunferuntur: sed quia quorundam distinctiones sunt obscuræ, & parum visitatæ: aliorum vero solis vocibus inter se discrepant: & omnes referre non distinctionem, sed confusionem afferret legentibus, ideò simul de relatis sententijs iudicabimus, & debitis adhibitis distinctionibus, dubio respõdebitur. Supponimus ex D.Thoma q.82.artic.6. quod in Missa duo est considerare, scilicet ipsum sacramentum (& sacrificium) quod est principale: & orationes, quæ in Missa fiunt pro viuis, & mortuis. Istæ autem orationes, & possunt considerari vt actiones personales: alio modo inquantum oratio in Missa profertur à Sacerdote in persona totius Ecclesiæ, cuius Sacerdos est minister. Quod quidem ministerium in peccatoribus manet: sicut articulo 5. explicuerat, quod existens in peccato mortali, in persona Christi, cuius est minister, consecrat hoc sacramentum: & offert hoc sacrificium, & applicat huic, vel illi, vel pluribus, vel paucioribus.

15 Præterea notat Caietanus tomo 2. Opusc.trac.3.q.2. quod tam sacrificij, quã orationis, siue nomine Christi, siue nomine Ecclesiæ, siue nomine proprio fiant, effectus est multiplex; scilicet meritum, siue condignum, siue congruum, impetratio, & satisfactio. Quilibet autem horum, & omnes, vel possunt prouenire ex opere operato; vel solum ex opere operantis. Qua distinctione in præsenti est vsus ab Innocentio Tertio libro 3. de Mysterijs Missæ cap.5.& à D.Thoma in 4.dist.45.q.2.art.1.q.3.in corpore; & ar.3.q.1.ad 3. In priori loco ait, quod *in suffragijs, quæ fiunt per malos, duo possunt considerari: primo ipsum opus operatum; sicut sacrificium altaris: & quia nostra sacramenta ex se ipsis efficaciam habent absque opere operantis, quã æquãliter explent per quoscumque fiant, quantum ad hoc suffragia per malos facta defunctis prosunt.* Et in 4.dist.13.q.1.art.1.q.5. eadem ratione probat, quod *Missa boni Sacerdotis melior est; quia non solum habet efficaciam ex opere operato; sed ex opere operante.* Et quod in Missæ sacrificio debeat dari aliquis effectus ex opere operato, qui etiam detur in Missa mali Sacerdotis, supponit Concilium Tridentinum sess.22. capite 1. dicens: *Hæc quidem illa munda oblatio est, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari potest.* Aduertitque Suarez disp.79.sec.1.conc.1. immerito oppositum tribui Caietano; quia etiam effectus ex opere operato potest à dispositione recipientis dependere, vt in sacramentis adultorum patet: & Caietanus solum ait, effectum sacrificij pendere ex dispositione eius pro quo sacrificium offertur. Nullus ergo Catholicus negat sacrificium habere effectum aliquem ex opere operato.

16 Rursus, sicut Magister in 4.dist.45. & ibi D.Thomas q.2.art.4. quæstiuncula secunda, distinguunt suffragia communia, & suffra-

suffragia specialia: & in Concilio Constantiensi decernitur sess.8.contra 19.errorem Vuiclef,quod speciales orationes plus prosunt,quam generales, cæteris paribus: ita pariter, adhuc tenentes secundam sententiam,fatentur Corduba lib.1.q.3.opinione 5.conc.1.& Vazquez disp.231.cap.6.nu. 38.quod cum effectus sacrificij ex opere operato pendeat ex applicatione facta per Sacerdotem, quatenus pro alijs offertur, ideò ratione melioris applicationis, melio rem effectum præstabit. Quod & docent Azor tom.1.lib.10.cap.21.q.3. Hēriquez lib.9.de Missa cap.17.num.6.lit.P.referēs Sebast.Perez de Sacrificio cap.26. Petrus Aurelius Persicus lib.2.cap.6.dub.3.nu.33.

17 Probatque Serra q 83.ar.1.dub 4. conc.2.secunda parte. Tum ex vsu,& traditione Ecclesiæ, quæ consueuit speciales Missas pro specialibus personis offerre. Et ita communiter sentiunt fideles se magis iuuari, ex hoc quod in speciali offeruntur orationes,& sacrificia pro ipsis,quam in generali: & magis prodesse Missam animæ Purgatorij, pro qua specialiter dicitur, quam alijs. Tum quia quanto causa melius applicatur ad effectum, tanto effectus est prestantior,si cætera sint paria.Denique,quia cum secundum quantitatem deuotionis offerentium,maior,aut minor sit effectus huius sacrificij: & modus offerendi, & applicandi illud in communi,aut in particulari, confuse,aut distincte,ad quantitatem deuotionis eius, qui offert,pertineat; quo perfectius hic illud offert pro aliquo, plus illi pro quo offertur,prodest ex hac parte. Sicque, si specialius, & in particulari offeratur pro vno, plus illi prodest,cæteris paribus,quam alijs, pro quibus solum in generali,& non ita specialiter applicatur.

18 Dicò primo,si fructus sacrificij, qui correspondet celebranti vt persona priuata est,quoad virtutem satisfaciendi, applicetur pluribus, minus cuilibet correspondet, quam si applicetur vni, & minus sibi correspondet,quam si nulli applicaret. *Hoc concedere Caietanum, cum communi omnium opinione,* notat Soto in 4.dist.13.q.2.art.1.§.*Quare, & id* Qui & bene id confirmat. Quia si vnusquisque eorum, qui præsentes sunt sacrificio,& ordine suo offerunt,pro alijs singularibus offerunt, minus sibi de satisfactione reseruat. Imò si totum alijs applicant,nihil sibi relinquunt. Quod credo nemo negabit: licet suum meritum sibi ipsi nō pereat. Ergo pari ratione sentiendum est de Sacerdote offerente,pro ipsa parte effectus, quē præter Ecclesiæ institutionem ipse libere offerre potest. Hæc ibi.Et Nauarrus in Manuali cap.25.num.111.in fine,ait,quod *secūdum omnes*,satisfactio,quæ fit ex opere operantis,tanto minus prodest vni, quanto pro pluribus fit;vt pater de ieiunio, & eleemosyna facta pro multis. Nec hoc negat Cano (quidquid dicat Vazquez disp.231.capite 3.num.20.) cum solum loquatur de impetratione,de qua postea. Videatur Suarez disp.79.sec.12.conc.2.

19 Rationem à priori (loquendo generaliter de omnibus suffragijs) contra Præpositiuum, quem refert,assignat D.Thomas in 4.dist.45.q.2.art.4.q.1.dicens. Alio modo suffragia valent ex hoc, quod per intentionem vnius alteri applicantur: & sic satisfactio vnius alteri computatur. *Et hoc modo non est dubium,quod magis valent ei, pro quo fiunt: imò sic ei solū valent. Satisfactio enim proprie ad pœnæ dimissionem ordinatur: vnde quantum ad dimissionem pœnæ præcipuè valet suffragium ei pro quo fit.* Et ad primum ait, quod suffragia prosunt per modum luminis, inquantum à mortuis acceptantur, & ex hoc quandam consolationem recipiunt;& tanto maiorem quanto maiori charitate sunt præditi. *Sed inquantum suffragia sunt quædam satisfactio per intentionem facientis translata in alterum, non sunt similia luminis;sed magis solutioni alicuius debiti: non autem est necesse, vt si pro vno soluitur, quod ex hoc alterum debitum soluatur.* Hæc ratio est à priori: quia satisfacere,est debitum recompensare, vt docet D.Thomas in 4.dist.15.q.1.ar.1.q.2.ad 1.& quæstiuncula 3. Si autem vnus debet decem,& alij debenti decem, dat vt soluat, ipse debitum non extinguit: etsi diuidat inter duos, neutri dat,quo totum debitum soluat: ergo pariter in satisfactione debita pro pœna peccati.

20 Aliam proponit rationem D.Thomas illa dist.45.q.2.art.4.quæst.2. Quia fructus satisfactorius, qui ex Missa prouenit Sacerdoti vt persona priuata est, commensuratur eius deuotioni,quæ est finita: ergo fructus est finitus: ergo distributus in multos, minus prodesset singulis,quam prodesset,si fieret pro vno tantum. *Si autem consideretur valor suffragiorum* (inquit D.Thomas) *inquantum sunt satisfactiones quædam per intentionem facientis translatæ in mortuos;tunc magis valet suffragiū alicui, quod pro eo singulariter fit, quā pro eo cōmuniter fit, & multis alijs.Sic enim effectus suffragij diuiditur ex diuina iustitia inter eos pro quibus suffragia fiunt.* Sed quia hæc nō sunt huius loci propria nunc hæc satis.

21 Dico secundo, satisfactio,quæ ex opere operato correspōdet sacrificio vt fit nomine Christi,& quæ correspondet orationibꝰ,quæ in Missa dicit Sacerdos nomine Ecclesiæ,applicata pluribus, minus illis singulis prodest,quā si pro vno solo applicaretur. De ista conclusione est præcipua huius dubij dissensio;& quamvis ambas opiniones iudicem probabiles:hanc præfero vt probabiliorem;quia est communior: & meo videri expressa D.Thomæ in 4.distinctione 45.q.2.artic.4.q.3.ad 2.vbi ait, *quod quamuis virtus Christi,quæ continetur sub sacramento Eucharistiæ,sit infinita;tamen determinatus est effectus,ad quem illud sacramentum ordinatur.Vnde non oportet,quod per vnum altaris sacrificium tota pœna eorum, qui sunt in Purgatorio,expietur.Sicut etiam nec per vnum sacrificium,quod aliquis homo offert,liberatur à tota satisfactione debita pro peccatis. Vnde & quandoque plures Missæ in satisfactionem vnius peccati iniunguntur.* Hæc S.Thomas,non solum conclusionem docens,sed duas eius rationes assignans:aliam à priori, quia sicut sacramento, ita & sacrificio correspondet certus,& determinatus effectus;quia quoad efficaciam,infinitatem non habet, sed plus,vel minus ex diuersa dispositione;sed ex opere operato correspondet aliqua satisfactio,quæ in Missa mali Sacerdotis non deest.Satisfactio autē finita,si in plures diuidatur,vnicuiq; minor portio correspōdet.

22 Alia ratio est ex praxi Ecclesiæ:pro vno enim peccato prudenter Confessarij iniungunt in satisfactionem plures Missas: & huius causam non assignat D.Thomas aliquam earum,ad quas recurrunt secundæ opinionis Authores:sed quia per vnum sacrificium non liberatur homo à tota pœna. Et quoad hoc eadem est ratio de sacramento hoc,& de sacrificio. Vnde D.Tho.in 4. Sēt.dist.12.q.2.ar.2.q.3.ait. *Sed in quantum est sacrificium accipit rationem satisfactionis: & secundum hoc in parte, vel in toto pœnā tollit;sicut & aliæ satisfactiones secundum mensurā pœnæ debitæ pro peccato,& deuotionis,qua sacramentum offertur. Nec tamen semper virtute huius sacramenti tota pœna tollitur.* Et ideò D. Th.3.p.q.79.ar.5.in argumento, *Sed cōtra*, arguit:quia si per Eucharistiam semper remitteretur tota pœna peccati:*non esset homini alia pœna iniungendas sicut nec baptizato iniungitur.* Et in corpore articuli probat: *quia in satisfactione magis attenditur affectus offerentis,quā quantitas oblationis.* Et quia affectus finitꝰ,si diuidatur,minꝰ cuilibet applicatur.

23 Ad argumentum,quod ponet opponi,de infinitate,quam nos admittimꝰ ex parte rei oblatæ,& principalis offerentis, respondet D.Th.ibi ad 3.*quod hoc, quod tollitur pars pœnæ,& non tota pœna per hoc sacramentum, non contingit ex defectu virtutis Christi,sed ex defectu deuotionis humanæ.* Quia causæ vniuersales,iuxta diuersam determinationem causarum particularium, diuersos, & limitatos producunt effectus.Si ergo nec consecrans,nec offerens,& sumens,etiam si pro se principaliter celebret,non liberatur à tota pœna debita culpæ,nec vna Missa pro alio principaliter oblata,liberat eum à tota pœna,quæ debetur pro vno solo peccato mortali,multo minus liberabit,si reus sit multorum mortalium,pro quibus non satisfecit;nec si siggillatim fiat pro multis æquè omnibus quoad satisfactionē proderit.

24 Dico tertio,impetratio,quæ fit Sacrificio Missæ,& orationibus, ex eo,quod fiat pro pluribus,non minus fit profectus singulis cæteris paribus.Hæc est fere communis:nam tenēt Caietanus,& qui eum sequūtur Cano lib.12.de Locis c.13.ad 10.§.*Sanè quod*.Soto etiam in 4.dist.13.q.2.ar.1.§. *Illi autem*:nā ex statuto Ecclesiæ generaliter pro omnibus offertur sacrificium,& pro illis orat Sacerdos:vnde propter maiorē eorum numerū,nemo vllo suo fructu,scilicet, satisfactionis, & meriti defraudatur: quia generali instituto Ecclesiæ singulis sacrificiū applicatur vnicuique in suo ordine,& gradu. Quare Missa,quæ offertur in magna Parœcia,aut ab Episcopo in magna Diœcesi, no minus singulis prodest,quam in Parœcia, aut Diœcesis parua esset.

25 Deumitur ex D.Th.in 4.dist.45.q.2. art.4.q.2.ad 2. vbi ait, quod quia suffragia pro vno facta,aliquomodo etiam alijs prosūt,vt ex dictis patet (ex virtute Charitatis vnientis membra Ecclesiæ,vt explicuerat in corpore) *ideò cum pro vno Missa dicitur,nō est inconueniēs vt pro alijs etiā orationes fiant.Non enim ad hoc dicuntur orationes,vt satisfactio vnius suffragij determinetur ad alios principaliter, sed vt illius oratio pro eis specialiter fusa prosit.* Vbi si nō esset discrimē inter impetrationē,quæ fit pro illis, pro quibus oratio fit in Missa,ab illis pro quibus principaliter Missa dicitur:& si nō esset differētia inter impetrationis illimitationē,& determinationē satisfactionis,nec D.Tho.satisfeciſſet argumento;nec vera essent,quæ affirmat.

26 Illi etiam, qui absolutè videbantur esse pro prima sententia, quoad hoc ab illa recedunt, vt patet in Scoto illo Quodlibeto 20.art.2. Lugo disp.19.sect.12.num. 253. Hieronymo Garcia n.17.& passim alij. Et ex professo Suarez disp.79.sect.12. conc.3. Et octo Authoribus relatis Auersa q.11.sect.7. dicens se mediam viam tenere assignando differimen inter satisfactionem, & impetrationem: quia effectus satisfactionis, ideſt, remissio pœnæ, datur statim, & infallibiliter, & totaliter ex opere operato; quare potest, & debet certam mensuram habere: at impetratio refertur ad dispositionem diuinæ prouidentiæ, vt quatenus ei placitum est, beneficia quę petimus, largiatur; cuius non est abbreuiata manus in paucis, vel in multis.

27 Insinuat hoc D. Thomas in 4. distinctione 45.q.2.ar.4.q.2.ad 3. dicēs, quod oratio consideratur, & ex parte orantis, & ex parte eius, qui oratur: & ex vtroque effectus eius dependet: & ideò quamvis diuinæ virtuti non sit magis difficile absoluere multos, quam vnum; tamen huiusmodi orantis oratio non est ita satisfactoria pro multis, sicut pro vno. Quasi dicat, satisfactio est ex parte deuotionis orantis applicatæ alteri: & quia deuotio est limitata; ita & satisfactio; sed impetratio importat ordinem misericordiæ, vel liberalitatis ex parte donantis, vt docet *D.* Thomas in 4. distinctione 15.q.4.art.7.q.1. Et ideò quod fiat pro pluribus, nihil minus prodest singulis, dum æquè specialiter, & deuotè pro vno quoque fiat.

28 Dico vltimo, cum Soto vbi supra, §. *Sit ergo prima conclusio.* Numerus offerentium non minuit valorem sacrificij in singulis: nam vnusquisque offerentium perinde hostiam offert, ac si nullus alius offerret: & ideo nemo alijs obstat, vt propter alios alij suo munere frustrētur: creſcit enim tūc in omnibus valor sacrificij: Imò vero quo plures concurrūt, sacrificiū gratius est Deo, & acceptius: nam cumulatæ preces facilè exaudiuntur, & ipsa contectatio celebrior est. Concedimus igitur, quod sicut sacramēto, ita & sacrificio tuus respondet taxatus effectus: ille tamen integer cuilibet offerenti respondet, siue solus offerat, siue cum alijs, veluti effectus sacramenti cuilibet suscipiēti.

Hanc assertionem à nullo negari existimauit Suarez disp.79.sect.12.conc.1. latè eam probans: sed præcipuè, quia sicut multiplicantur personæ offerentes, ita multiplicantur oblationes, quasi partiales, & ex omnibus conflatur quasi vna integra oblatio, quæ tota, moraliter loquēdo, maioris est valoris, & æstimationis, quo ex pluribus oblationibus partialibus constat: & idem est proportionaliter de fructu: nam sicut oblatio illa extensiuè creſcit, ita fructus eius: & sicut in vnoquoque oblatio eadem est, quando cum alijs coniungitur, quæ esset per se sola; ita & fructus: nam hæc oblatio est veluti proxima dispositio, & applicatio talis fructus.

DVBIVM IX.

De effectibus huius sacrificij.

1 EVcharistiam quodammodo, saltem improprie, esse sacrificium gratiarū actionis, & laudis pro beneficio redemptionis, nec hæretici negarunt: negant tamē esse sacrificium proprièdictum, & esse propiatorium pro peccatis. Vnde Lutherus lib. de captiu. Babyl. cap.1. ait. *Baptismus vni non prodest alteri, nec potest vnus pro alio baptizari*: ergo nec sumptio Eucharistię potest ab vno pro alio fieri. Non igitur Missa est sacrificium propitiatorium: quia si ita esset, Missa, & communio vnius alteri prodesset. Arguit etiam Kemnitius 2.p. Exam. Concil. pag.405.& 861. Si Missæ sacrificiū propitiatorium esset, ac peccata remitteret, vtile esset non accedere ad sacramenta pro remissione peccatorum percipienda. Nam remissio peccatorum per vnam Missam ab alio dictam, sine vllo labore, & periculo haberetur: per sacramenta autē non nisi cum periculo, & labore haberi potest.

2 Catholicam in hac parte doctrinam, post alia Concilia definit Concilium Tridentinūm Sess.22.cap.2.& Canone tertio dicens. *Si quis dixerit Missæ sacrificiū tantum esse laudis, & gratiarum actionis, aut nudā commemorationem sacrificij in Cruce peracti, nō autem propitiatorium; vel soli prodesse sumenti; neque pro viuis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debere, anathema sit.* Confirmant eandem veritatem fidei, Scripturæ testimonia, Summorum Pontificum, & Patrum, & Conciliorum authoritates, quæ eruditè addūcunt Cano lib.12.de Locis capite 13.folio 470. Bellarminus libro sexto de Eucharistia, seu secundo de Missa cap.1. vsque ad 5. Et Canisius in Catechismo, §.7. de Eucharistia. Cū solum Theologiam Scholasticam nunc scribamus, solum de modo quo sacrificium Missæ hos effectus causat; cum Theologis disputabimus.

§. I.

Vtrum remittat mortalia?

2 INquiritur ergo primo, vtrum sacrificiū Missę habeat virtutem remittendi mortalia eorum pro quibus offertur; ita vt si attriti sint, virtute sacrificij iustificentur?

Partem affirmatiuam esse probabilē, docet Gaspar Casallius libro 2.de Sacrificio Missæ Et assertine tuetur M. Petrus Aragon 2.2.q.83.art.3.folio 909.columna 1. §. *Tertio est aduertendum* dicens. *Quare Missæ sacrificium, quatenus continet meritum Christi, tam primam gratiam, & delectionem peccati, quam ipsam remissionem pœnæ operatur in nobis existentia, & ex opere operato, sicut, & reliqua sacramenta.* Valentia disp.9.q.1.puncto 1.§.22. Refert pro se S. Thomam, Gabrielem, & Albertum Pighium: qui potius oppositum docent. Leander trac.3.disp.13. q.3. dicit, quod ex auctoribus, qui solent referri, solus Petrus de Soto in hanc sententiā inclinat. Sed non videtur eum legisse: nam lec.7.de sacrificio Altaris, §. *Secundum* folio 104. sic ait M. Petrus Soto. *Hic tantus huius sacrificij valor, efficaciter quidem, & certo, solis illis prodest, qui per fidem, & Charitatem huic sacrificio sunt vniti.* Et id probat ex professo. Quod falsum esset, si hoc sacrificium ad instar sacramenti posset facere ex attrito contritum.

3 Ratio huius sententiæ est: quia ideò Pœnitentia habet virtutem remittendi peccata, quia sacramentum illud est institutum in remissionem peccatorum: quod colligit Ecclesia ex verbis Christi Ioannis 20. *Quorū remiseritis peccata, &c.* Et ideò hoc exprimitur in forma illius sacramenti. Sed etiam in forma huius sacrificij exprimitur, quod sanguis effunditur in remissionem peccatorū: ergo virtute huius sacrificij ex operē operato peccata delentur. Hæc ratio est Alexandri Primi epistola prima decretali cap.4. vbi ex verbis Consecrationis Calicis deducit, quod *crimina, atque peccata, oblatis his Domino sacrificijs, delentur:* & infra ait. *Talibus hostijs, delectabitur, & placabitur Dominus, & peccata dimittet ingentia.* Quod desumpsit Concilium Tridentinum sess.22.cap.2. intet alia dicens. *Docet S. Synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumque fieri, vt si cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reuerentia contriti, ac pœnitentes ad eum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiā inueniamus in auxilio opportuno.* Rationemque assignat verbis Alexandri primi, *quia huius oblatione placatus, Dominus Gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia dimittit.*

4 Præterea idem probatur ex Patribus: nempè S. Martiali epist, ad Burdegalenses cap 3. post medium. S. Ambrosio lib.1. Officiorum cap.48. in fine. S. Hieronymo epist. 146. de filio prodigo ad S. Damasum num. 16. S. Cyrillo Hierololymitano Catechesi 5. Mystagogica, §. *Deinde vero.* S. August. libro 10. de Ciuitate Dei cap.20. Et Iulio Primo epist. ad Episcopos per Ægyptum, relata capite. *Cum omne crimen*, de Consecratione dist.2. dicente. *Cum omne crimen, atque peccatum, oblatis Deo sacrificijs deleatur, quid de extero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipsa sacrificij oblatione erratur?*

5 Dicò tamen primo, Sacrificium Eucharistiæ non est directè institutum ad mortalia remittenda ad instar Sacramenti Pœnitentiæ; nec habet vim, aut promissionem infallibilem faciendi ex attrito contritum eum pro quo offertur. Nullum antiquorum de hoc dubitasse, notat Suarez disp.79.sec. 3.conc.2. Et eque Theologorum communem, probat Vazquez disp.228.cap.2. referens Canum, Ayala, Ruardum, Lindanum, Tiletanum, Cordubam, Gabrielem, & Durandum. Nec ex recentioribus vllus dissentit. Videantur Huertos q.10.conc.1. Duodecim alios authores refert Hieronymus Garcia trac.3.diffic.1.dub.7. punc.1.n.21. Imò Nuño q.83.ar.1. tertia parte tractat. de effectibus sacrificij dub.6.conc.2 & Serra dub.3.conc.2. oppositum erroneum vocant. In primis est D. Thomæ 3.p.q 79.art. 7.ad 2. dicentis, quod *sicut Passio Christi prodest quidem omnibus, quantum ad sufficientiam, & ad remissionem culpæ, & adeptionem gratiæ, & gloriæ: sed effectum non habet nisi in illis, qui passioni Christi coniunguntur per fidem, & Charitatem: ita & hoc sacrificium, quod est memoriale Dominicæ Passionis, non habet effectum nisi in illis, qui coniunguntur huic sacramento per fidem, & Charitatem.* Ex quo arguit Petrus Soto: nam hæc oblatio sequitur conditionem ipsius passionis Christi, quæ efficaciter solis vnitis Christo prodest.

6 Probat etiam Cano lib.12.de Locis c.13.ad 9 §. *Harum trium* dicens. Nec enim illa prima sententia vera est, nisi omnes Theologi fallantur, qui vno ore, animoque dissentiunt: nam si culpæ mortales per sacrificium soluerentur, pœnitentiæ sacramentū non esset ad salutem necessarium: vbi enim Sacerdos ea semel oblato sacrificio deleret, non esset opus eadem iterum culpas alio remedio extinguere. Neque Deus, qui non abundat in superfluis, duo externa signa proximè ad eundem effectum institueret. Constat autem Pœnitentiæ sacramentum ad remittendas culpas fuisse institutum. Quod si sacrificiū Altaris ex se quoque peccata aboleret, duobus externis signis indiscriminatim ad culpæ remissionem vteremur. Hanc cum adeò facile sacrificium exiberet, pœnitentiæ disciplina penitus eluderetur; quoniam sacrificium offerre remediū est cuique vel promptissimū. Quid? Quod culpas mortales sine confessione Sacerdotes remitterent, oblatis videlicet sacrificijs. id si fieri à Sacerdote potest, frustra confessionis præceptum Ecclesiæ vrgeret. Siquidem Sacerdotes, & sine cognitione causæ, & sine confessione peccantium culpas vniuersas per sacrificium soluerent. Ita post Baptismum susceptum aliqua superesset hostia pro peccatis: id quod retrodiximus antiquis omnibus Expositoribus repugnare: nouos enim forsasse isti contemnent. Hactenus ibi.

7 Similia inconuenientia obijcit Suarez. Nam sequitur Sacerdotem celebrantē in peccato mortali, iustificari celebrando Missam, dummodo in ea actualiter non peccet, & attritus sit. Hoc autem inauditum est in Ecclesia. Item sequitur licite accedere ad sacrificandum cum attritione cognita. Et quod attritionē habens, & dans Sacerdoti eleemosynam, vt pro se Missam dicat, nō tenebitur confiteri. Etsi attritus pro se Missam audiat, & pro se offerat, iustificabitur: & alia huiusmodi inconuenientia sequūtur. Ratio à priori est: quia hic effectus non habetur ex natura huius sacrificij institutione suppositā: de voluntate speciali Christi hoc specialiter conferentis non constat: quia authoritates obiectæ non loquuntur de causalitate immediata sacrificij: sed quia impetrat auxilia, quibus homines solent excitari ad contritionem, & confessionem.

8 Vnde D. Thomas in 4.dist.12.q.2.ar.2.q.2.ad 4.ait, quod Eucharistia non solum est sacramentum, sed etiam est sacrificium. Inquantum autem est sacramentum habet effectum in omni viuente, in quo requirit vitam præexistere. Sed in quantum est sacrificium, habet effectum etiam in alijs, pro quibus offertur; in quibus non præexigit vitam spiritualem in actu, sed in potentia tantum: *Et ideò, si eos dispositos inueniat, eis gratiā obtinet, virtute illius veri sacrificij, à quo omnis gratia in nos influxit: & per consequens peccata mortalia in eis delet; nō sicut causa proxima; sed inquantum gratiam contritionis eis impetrat.* Et hac distinctione D. Thomæ omnes authoritates manent expositæ. Quam & indicat Concilium Tridentinum illis verbis: *Mi sericordiam consequatur; & gratiam in auxilio opportuno.* Eo quod sacramenta immediatè causant instrumentaliter gratiam; sacrificiū vero satisfactionem dat pro pœna, & impetrat auxilia, & ita non est causa proxima, sed remota remissionis peccatorum mortaliū quoad culpam. Et hoc magnum donum est. Vnde Paludanus in 4.dist.12.q.1.art.3.nu.13.ait. Sed quando Missa pro alio celebratur, etiam mortale, quod est in alterius conscientia, delet; non per modum sacramenti, quod solum prodest suscipienti: sed per modum sacrificij ex merito Christi, quo sibi venia impetretur, ideſt, gratia contritionis. *Vnde nec maius donum potest homo homini facere, quam sibi Missam dare, aut pro eo celebrare.* Idē dicit S. Antoninus 3.p.tit.13.cap.6.§.13.

9 Secūdo inquires, vtrū talē peraccidēs hoc sacrificium conferat primam gratiam?

Affirmant Valentia disp.6.q.9.punc.1.§.22.col.1353.& alij, quos sequitur Leader trac.8.disp.3.quæst.6. posse aliquando per accidens conferre primam gratiam, & remissionem culpę mortalis, quando illis pro quibus offertur, est occulta culpa, nec per confessionem, aut contritionem sublata. Videatur Marchinus parte 2.capite 10. numero 7.

10 Negant vero Suarez disp.79.sec.4. conclusione 2. Nuño tertia parte tractatus de effectibus Sacrificij Missæ, dubio 6. conclusione 3. Quia id quod non dat augmentum gratiæ ex opere operato; nec peraccidens dat primam gratiam: solum autem per sacramenta docet Concilium Sessione 7. gratiam ex opere operato, vel incipere, vel augeri: ergo id non competit sacrificio.

11 Sed quia diximus suptionem Sacerdotis esse consumationem essentialem sacrificij, ideò rectè Cano libro 12.de Locis capite 13.ad 9.§. *Deinde*, ait, cum ad perfectionem sacrificij pertineat sumptio, quemadmodum superius ostendimus, nisi enim consumeretur, non existimabant veteres cōsumatum, & perfectum esse sacrificium: nihil mirum est, si corpus, & sanguis Christi, quoniam gratiam conferunt, dum sumūtur, culpas omnes ex consequenti remittāt, nempè is effectus gratiæ proprius, & coniūctus est. Atque hoc Ecclesia videtur significare, cum ait. Sumpta sacramenta quæsumus Domine omnia crimina nostra detergant: Quibus verbis intelligi voluit, sacrificium, si culpam expectes, nō quia offertur, delere crimen; sed quia sumitur: eadem enim hac ratione, & sacramētum est, & perfectio sacrificij. Idem latius prosequitur, §. *Sed sanguis Christi.*

§. II.

Vtrum impetratio sit infallibilis?

12 Sed tertio videndum est, vtrum impetratio ista auxiliorū proueniat à sacrificio infallibiliter, & ex certa lege; an vero solum aliquando, & fallibiliter, vt in impetratione aliarum orationum contingit?

Respondet Bellarminus libro 2.de Missa cap.5.ad 3.quod Missæ sacrificium, cum pro peccatoribus offertur, infallibiliter impetrat nouum, ac certum auxilium diuinū, quo peccatores ad Pœnitentiam perducātur: sed illud auxilium varie operatur, pro varia hominum dispositione. Nam si is, pro quo Missa offertur, dispositus est ad contritionem, efficietur in illo vi noui auxilij contritio, quę propriè dicitur donū pœnitentię: & hoc est, quod dicunt Concilium Tridentinum, & S. Thomas supra citati: Si vero nō sit dispositus, efficietur in illo homine noua quædam dispositio, sed quæ sine suo frustrabitur, si ille ex arbitrij libertate vocationē Dei reijciat. Itaque non est mirum, si peccatores non semper conuertantur, pro quibus Missæ sacrificium offertur; cum tamen sine dubio semper iuuentur.

13 Idem docent Henriquez lib.9.de Missa cap.12.num.2.fine, & num.3.initio, & cap.15.num.1.fine. Petrus Annelius Perficus lib.2.cap.5.dub.5.num.29. decem authores referens: sed pauci interminis hoc exprimunt. Tenent tamen Philibertus trac.8.parte 2.cap.10.num.6. Leander trac.8.disp.3.q.4. Hieronymus Garcia trac.3.diffic.1.dub.7.punc.2.num.27. Male pro se referens num.26. Marcum Huertos, qui oppositum expresse docet q.10.conc.3. Conclusione autem 2. & 3. loquitur de satisfactione pro pœna: de qua alia est ratio. Hanc partem *probabilem* esse dicit Serra q.83.art.1.dub.3.conc.2. in fine: quia valde rationi conforme videtur, Deum, cæteris paribus, specialiora auxilia conferre illis pro quibus offertur hoc sacrificium, vt exeāt à peccato, si sint in illo; & vt promoueantur, & crescāt in gratia, si iam habeant illam. Quia tamē hoc non infallibiliter sequitur ex illis, non sunt talia auxilia ad hoc efficacia, seu solum sufficientia.

14 Media via procedit Lugo disp.19. sec.9.à n.140. vsque 149. (quem sequuntur Franciscus de Lugo lib.5.cap.4.q.3.num.28. Auerla q.11.sec.1.§. *Rursus*. Hieronimus Garcia illo puncto 2.n.25.& 28.) distinguens id, quod potest operari hoc sacrificiū quatenus impetratorium est, ab eo quod operatur quatenus propitiatorium, seu expiatorium: nam impetratio tendit ad mouendam liberalitatem Dei; propitiatio vero tendit ad clementiam, seu ad placandum Deum, ne irascatur, indigneturque, & inferat malum. Quę distinctio colligitur ex Concilio Trid.sec.22.cap.1.& 2.& can.3. distinctè exprimitur hoc sacrificium esse propitiatorium pro peccatis, pœnis, & satisfactionibus. Quatenus propitiatorium dicit habere effectum infallibilem, eo modo, & ea mensura, qua alligatū est à diuina institutione. Quia si pœnam infallibiliter remittit, cur non dicemus idem de effectu in ordine ad remissionem culpæ; cum vterque proceat ab eadem virtute expiandi, & propitiandi?

Confirmatur, quia sacrificia expiatoria antiqua infallibiliter conferebāt suum effectum: cum autem dicat Tridentinum in fine capitis primi, quod hæc oblatio *bona omnia* per antiqua sacrificia *significata, veluti illorum omnium consumatio; & perfectio complectatur*; consequens est, vt debeat hanc etiam virtutem habere ad conferendum infallibiliter suum effectum. Quatenus vero impetratorius est infallibilis, cum ijs limitationibus, & conditionibus, quas impetratio habet: atque ideò posse plerumque nō sequi.

15 Distinctionē tamē hāc iā olim alsignauerāt Albertus Pighius Controv.5. Azorto 1.lib.10.cap.20.q.3. Castrus Palaus trac.22.disp.vnica puncto 6.n.4. Puteanus 3.p.q.83.art.1.dub.5.§. *Duces ex istis* alia via explicantes distinctionis mēbra: sacrificium impetratoriū dicitur, quia impetrat multa bona

bona ab illijs pro quibus offertur, etiam si nullum peccatum deleat: appellatur vero propitiatorium, quia impetrat quoque remissionem peccatorum, & offertur vt Deũ placet, pro obtinenda pœnitẽtia auxilia impetrando. Impetrare autem remotionem mali, & acquisitionem boni, sub eodem motiuo respicitur. Nec in sacrificijs antiquis fuisse illam infallibilem virtutem, docet D. Thomas in 4. dist. 12. q. 2. art. 2. q. 3. ad 3.

16 Dicendum est igitur hanc vim impetrandi, nõ habere effectum infallibiliter, nec in oratione, neque in sacrificio. Quod expresse docent Petrus Soto lec. 7. de Sacrificio Altaris. §. *Secundum* folio 104. col. 2. Dominicus Soto in 4. dist. 13. q. 2 art. 1. §. *Tertio assequuntur.* Cano lib. 12. de Locis cap. 13. ad 9. §. *Quam ob rem* vbi & argumẽtum contrarium soluit, dicens. Respondeò, quòd Christus per se ipse fundit preces eas omni, & tempore, & loco exaudit Pater: at quas ille offert per homines, non semper exaudit. Sicut causa prima, quos effectus per se sine adiutrice alia voluit edere, in his nihil frustra egit aliquando. At cum per secundas causas operatur, frustra quandoque agere dicitur: hoc est quandoque finis euanescit, non à præcipua causa, sed omnino ab adiutrice. Ad eundem quoque modum, si Christus in Cœlo hoc sacrificium offert, vt vere offert, non ad omnem effectum sanguinis instituit offerre; sed ad effectum sub certis speciebus, & figuris definitum. Hæc ibi. Et antea dixerat. Nam quasi orationis loco ad impetrandam gratiam scio pro mortali posse etiam offerri. Nec tamen effectũ habere necesse est, & quasi lege edita pœnitẽtiam peccatori, atque adeo veniam impetrare: tamen si oratio hæc est Deo gratiosa, vel maximè. Idem tenet Nuño de effectibus sacrificij Missæ dub. 6. conc. 5. Petrus Ledesma cap. 17. conc. 10. & 11. Huertos q. 10. conc. 5. Durandus in 4. dist. 12. q. 4. Corduba lib. 1. q. 3. Suarez disp. 79. sec. 3. in fine, & alij communiter.

17 Probat Vazquez disp. 228 cap. 3. n. 21. Quia cum non constet nobis de aliqua lege, & promissione Dei, qua talem effectũ cuilibet dispositò semper promiserit, sine fundamento diceremus, illum semper conferri, & nunquam denegari. Præterea, cum huic sacrificio concedamus virtutem impetrandi auxilium ad perseuerandum tumentibus illud, nihilominus non asserimus, hũc effectum certa lege semper conferri, cur igitur similem impetrationem eidem Eucharistiæ tãquam sacrificio pro his, quibus offertur, certa lege promissam tribuemus?

§. III.

Vtrum conferat augmentum gratiæ?

18 QVarta difficultas est, vtrum hoc sacrificiũ conferat augmentũ gratiæ. Affirmare videntur Dominicus Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. §. *Offerentes autem.* Et Petrus Soto lectione 7. de sacrificio Altaris §. *Primũ non est.* Et Vigerius in Institutionibus Theol. cap. 16. §. 3. ver. 18. ait. *Effectus Eucharistiæ, vt sacrificium, est causare, vel augere gratiam, remittere peccata, & satisfacere pro pœnis peccatorum eorum pro quibus offertur, secundum mensuram deuotionis illorum.* Hæc tamẽ verba valde generalia sunt: intelligendaque videntur per distributionem accommodã, vt quidam effectus solum cadat mediate, impetrando auxilium, quo obtineantur; alios vero cadat immediatè. Nec vterque Soto clare exprimit loqui de causalitate immediata, vt notat Suarez disp. 79. sec. 4. initio. Idem solum docent Gabriel lec. 85. in Canonem lit. K. L. Corduba lib. 1. q. 3. fol. 43. §. *Sed vtrum.* Et §. *Item suppositio.* Et Toletus lib. 2. cap. 6. num. 2. ver. *In primis.* Et cap. 7. in fine: ambo enim citant, & sequuntur Dominicũ Soto: Cuius verba sũt. *Merentur præterea de condigno augmentum gratiæ, nõ modo per deuotionẽ, & orationes, quas illic fundit; sed etiã virtute operis, scil: ect, ratione hostiæ, quã offertur. Itaq; sicut offerẽs in gratia panẽ, & nummos Sacerdoti, & alias largiens eleemosynas, de condigno meretur augmẽtum gratiæ: ita, imò multo locupletius offerendo corpus, & sanguinem Christi. Ex quo fit, vt illic effectus meriti operantis commisceatur cum effectu operis operati, id est, hostiæ, quæ offertur.* Hæc ibi. Quæ verba fateor ambigua. Cum tamen dist. 11. q. 2. art. 5. §. *Hic discrimen* dixisset, quod *cum hoc sacramentum, quatenus sacrificium gratiam non conferat, sit vt illa ratione, neque vllam operetur culparum remissionem, nisi per modum meriti, si offerens sit in gratia, vt dist. 13. q. 2. art. 1. explicabimus: quia offert hostiam Sanctam.* Solũ ergo videtur concedere, quod oblatio, & sacrificium fit magis meritorũ, eo quod oblatio etiam ex re oblata magis Deo placet.

19 Quidquid sit de hoc, quod sacrificiũ Missæ, per se, & ex opere operato, confert augmentum gratiæ ijs, pro quibus offertur, docent Philibertus Marchinus tract. 3. p. 2. c. 10. à n. 7. male citãs Cano, & Henriquez. Refert etiam Valẽtiam disp. 9. q. 2. punc. 1. prope

prope finem §. 22. quos sequitur Machado, & Leander tract. 8. disp. 3. q. 5. Esseque *probabilẽ, & piam* dicit Hieronymus Garcia tractatu 3. diffic. 1. dub. 8. puncto 3. nu. 33. probans quatuor rationibus. Prima, quia Sacrificium Missæ est eiusdem virtutis ac Sacramentum Eucharistiæ: sed hoc confert augmentum gratiæ, vt dictum est q. 79. Ergo & sacrificium Missæ. Secunda, quia res oblata est Christus: & oblatio fit nomine Christi, & eius meritis: Ergo meritis Christi dabitur in sacrificio Missæ augmentum gratiæ. Tertia, quia eiusdem valoris est nostrum sacrificium, ac quod Christus in nocte Cœnæ obtulit: tunc autem dedit augmentum gratiæ illis, pro quibus fuit oblatum. Quarta, quia habet vim remittendi venialia: quæ non remittuntur sine augmento aliquo gratiæ.

20 Opposita sententia est communis. Probat Vazquez disp. 228. c. 3. nu. 19. quia nullum habemus fundamentum, vt hunc peculiarem effectum augmenti iustificationis huic sacrificio adscribamus; cum nobis diuina institutione, ex qua solum ei conueniret, minimè constet. Et sane mirabile esset in eo, qui dormit, eo ipso, quod pro eo hoc sacrificium offeratur, augeri iustitiam, & ipsum dignum maiori præmio beatitudinis reddi: nam quod per sacramenta iustificatio augetur, quid mirum, cum de eorum institutione ad conferẽdam gratiam nobis constet? Et sane, vt rectè obseruauit Antonius de Cordoua loco citato, §. *Item suppositio*, si semel concedat quis cum Soto, virtutẽ huius sacrificij ex opere operato conferri augmentum gratiæ, concedere etiam deberet, aliquando etiam primam iustificationẽ à mortali conferri, nempè, attrito, qui putat se esse contritum; si idem de hoc sacrificio, quantenus sacramentum est, & de alijs existimet. Quod sane videtur absurdum. Hæc ibi. Hoc tamen Authores prioris sententiæ pro absurdo non habent: imò id expresse docent, vt retulimus num. 9. Quare melior est prior probatio.

21 Probat etiam Nuño, de effectibus Sacrificij Missæ dub. 6. conc. 4. Quoniam conferre augmentum gratiæ ex opere operato, est proprius effectus sacramentorum. Vnde Concilium Tridentinum Sessione 7. in Proœmio ait. *Consentaneum visum est de Sanctissimis Ecclesiæ sacramentis agere, per quæ omnis vera iustitia, vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur.* Probat etiam ibi ad 3. quia sola gratia habitualis est sufficiens dispositio, vt quis recipiat effectum sacrificij: in sacramentis autem, quia ex opere operato habent causare augmentum gratiæ, ideò in adultis exigunt dispositionem actualem, præter gratiam habitualem.

Sed hæc ratio instatur in Eucharistiæ sacramento: quod collatum existenti in gratia, etiam sine alia actuali dispositione, dat gratiam ex opere operato, vt diximus quæst. 79.

22 Rursus probat, quia propterea est peccatum mortale conferre aliquod sacramentum adulto non dispositò; quia confert gratiæ augmentum; & ponitur obex effectui sacramenti. Sed nullum est peccatum offerre hoc sacrificium pro indignis: vnde offertur pro existentibus in peccato mortali: quia inquit Concilium: quod huius sacrificij oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia, dimittit.

23 Si hæc sententia asserat, quod hoc sacrificium omnibus, pro quibus specialiter offertur, ex opere operato infallibiliter confert augmentum gratiæ, absque alia dispositione, quam non ponere obicem, & esse in gratia; est falsa, & gratis, & sine vllo fundamento authoritatis, & rationis excogitata. Vnde id expresse negat Soto in 4. dist. 11. q. 2. art. 7. §. *Sed percontari.* Si vero solum cõtendat, quod iustis pro quibus offertur, vel qui offerunt, impetrat auxilia ad augmentũ gratiæ: & quod ipsi offerenti ipsa oblatione meritoria aliquid nouæ tituli accrescit meriti, quia speciali valore rei oblatæ, & principalis offerentis applicatione suorum meritorum, dat speciale ius: quod solum videntur intendere Soto, & antiqui pro eius sententia relati, sic nihil improbabile dicũt. Sed melius est cum communi sententia absolute negare sacrificio ex opere operato dari augmentum gratiæ; quamuis soleat impetrare pro se, & pro alijs.

24 Ad primum respondetur virtutem eandem Christi diuersimode applicari in diuersis sacramentis; & diuersimode in sacramento ac in sacrificio. Vnde illa ratio potius est pro nobis. Sicut, & secunda, quæ solum probat, quod possit instituere; non verò quod de facto ita sit institutum. Ad tertium respondet Cano verbis relatis numero 16. De quarto iam agimus.

§. IV.

De remissione venialium.

25 QVinto videndum sequitur, vtrum sacrificium Missæ per se, & immediatè, & ex opere operato remittat peccata venialia?

Probabilem iudico sententiam affirmatiuam, quam docet Cano lib.12.de Locis cap.13.ad 9.folio 490.§.*Errant deinde* (inquit) isti in culpis venialibus, quas hoc omnino sacrificio deleri, testes sunt, & scholæ Theologi, & veteres etiam Sancti (relati cap.*Iteratur* 71.& cap.*Vtrum sub figura* 72. & cap. *Quid sit sanguis* 73.*de Consecratione* dist.2.) Nec enim minore Ecclesiæ consensione venialia per sacrificium Altaris, quã per aquam benedictam, per orationem dominicam, aut similia huiusmodi religionis opera remittuntur. Estque argumentum in promptu certissimum, quod ex vi formæ, qua consecratur sanguis, specierumque panis, & vini, retrocollegimus, peccata amicorum, qui videlicet ad mensam dominicã haud indigne accedunt, per hoc sacrificium resolui. Illa autem leuia sunt, & venialia, quæ in amicis etiam inueniri queunt. Vt aperte Christi erga nos prouidentiam, & benignitatem intelligas, qui grauioribus morbis grauiorem pœnitentiæ curationem adhibuit: leuiores autem faciliori sacrificij medicamento curauit. Hæc Cano.

26 Et Nuño q.83.art.1.de effectibus Sacrificij dub.6.conc.6.docens, hoc sacrificium ex opere operato, certo, & infallibiliter delere peccata venialia. Corduba lib.1. q.3.opinione 3.in fine, & opinione 4.§. *Et de remissione.* Henriquez lib.9.de Missa capite 13.num.2.lit.g. Valentia tom.4.disp. 6.q.11.punc.1.q.4.§.22.ver. *Videtur autẽ.* Et vt probabile Petrus Annellus Persicus lib.2.cap.5.dub.8.num.43. Azor to.1.lib. 10.cap.20.q.4.dummodo ad offerendum aliquomodo concurrant. Quo sentu id dicit probabilius Persicus, num 44.& 45. Filliutius trac.5.cap.3.num.64. Petrus Navarra lib.2.de Rest.cap.2.num.354. Marchinus, Alphonsus à Leone, & Machado, quos refert, & sequitur Hieronymus Garcia trac.3.diffic.1.dub.8.puncto 4. Leander trac.8.disp.3.q.7.& alij.

27 Subscribit eidem opinioni Serra q. 83.art.1.dub.3.conc.3.docens, Sacrificium Missæ causare remissionem venialium certo, & infallibiliter: tamen homo, pro quo offertur, sit sufficienter dispositus ad illam. Nam si sacramenta non cõferunt gratiam, & suos effectus, quos causant ex opere operato, nisi sufficienter dispositis: nec hoc sacrificium remissionem culpæ venialis causabit, nisi homo sit sufficienter dispositus ad illam. Ad quod primo requiritur vt sit in gratia: nam non remittuntur peccata venialia homini permanenti in peccato mortali. Secundo, vt homo iustus non habeat affectum ad peccata venialia: nam vt ait Diuus Thomas q.7.de Malo art.11.venialia non dimittuntur eis, qui talem affectum, & propositum peccandi venialiter habent. Tertio, vt iustus habeat aliquem actum, qui licet per se non sufficiat ad venialium remissionem; sufficit tamen ad disponendum, ad illam per hoc sacrificium obtinendam: eo modo quo licet attritio non sufficiat ad remissionem peccati mortalis; sufficiens tamen dispositio est ad illam per sacramentũ Baptismi, aut Pœnitentiæ consequendam. Talis est quæcumque displicentia venialis, non solum in particulari; sed etiam in communi (nam vt ait D.Thomas q.7.de Malo art.11.ad 3.ad remissionem illorum *non requiritur displicentia in particulari; sed in vniuersali tantum*) Et sufficit ea displicentia, quam habet quis eo ipso ac petit pro se celebrari Missam ad eos effectus ad quos est instituta: sicut similis displicentia sufficit vt sacramẽtalia remittant peccata venialia, vt docet Soto in 4.dist.15.q.2.art.3.

28 Nihilominus consequenter ad ea, quæ diximus q.79.dub.7.de remissione venialium per sacramentum Eucharistiæ, probabilius iudico Sacrificium Missæ non remittere venialia immediatè; sed solum impetrando auxilium formalis, vel virtualis detestationis venialium, quæ exigitur ad eorum remissionem, vt docet D.Thomas q.87.art.1.& 2.vbi ad 2.ait, quod *peccatum veniale numquam remittitur sine aliquali actu pœnitentiæ virtutis, explicito, vel implicito.* Idem *pluries repetit D.Thomas in illa* q.vt notat Caietanus art.2.§. *Ad eorum euidentiã.* Et ita docent Petrus Ledesma de Eucharistia cap.17.conclusione 19.in fine. Marcus Huertos de Sacrificio Missæ q.10.fol. 121. Corduba lib.1.q.3.§.*Certe quamuis.* Suarez disp.79.sec.5. Vazquez disp.128.cap.3.n. 17.& 18. Lugo disp.19.sec.9.num.152. Bonacina, Villalobos, & multi alij, quos sequitur Auersa q.11.sec.6.dicens *communiorem.* Probatur ex illo celebri dicto Sancti Augustini epistola 48.non est putandum

ab

ab errore ad veritatem, vel à quocumque, seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentia posse quemquam transire. Idem habetur libro de vera, & falsa pœnitentia cap. 8.inter opera S.Augustini. Sed quia hoc latiùs explanare, attinet ad tractatum de Pœnitẽtia; ideò nunc per transeundum.

29 Prædictam autem impetrationem, non tam pro præsenti effectu, quam pro omnibus ante memoratis, optime declarat Soto in 4.dist.11.q.2.art.7.§. *Sed per contra vis*, dicens. Illis vero, pro quibus offertur, possunt ijdem offerẽtes mereri decõgruo, melius quam per alia opera, per hoc sacrificium bonum motum in Deum, & resipiscẽtiam à peccatis, eorumque à Deo veniam: atque alia id genus beneficia, & subsidia. Nam inter omnes orationes, & sacrificia, hoc, vt est excellentissimum; ita & efficacissimum, & Deo acceptissimum. Quo circa, non solum ad satisfaciendum pro alijs; verum ad reuocandos illos in viam salutis; atque ad alias commoditates, tam spirituales, quam temporales, quæ cadunt sub merito decongruo, præclara religio est, & pietas Missarum sacrificia offerre, vt sanctus Ecclesiæ ritus attestatur, qui illa solemnia pro pace, pro fidei tutela, pro peccatoribus, & pro alijs multis temporalibus celebrat. Hæc Soto.

§. V.

Qualiter remissio pœnæ debitæ pro peccatis sit effectus huius sacrificij.

30 SExto principaliter videndum sequitur, qualiter remissio pœnarum, quæ debentur pro peccatis mortalibus, & venialibus, sit effectus huius sacrificij?

Certum est secundum fidem, quod Sacrificium Missæ est satisfactio pro pœnis peccatorum. Ideoque in Concilio Tridentino sess.22.cap.2.& canone 3.definitur vere esse propitiatorium. Et D.Thomas in 4. dist.12.q.2.ar.2.q.3.ait. Eucharistia inquãtum est sacramentum non habet effectum pœnæ mortalis dimissionem: *Sed inquantum est sacrificium accipit rationem satisfactionis: Et secundum hoc in parte, vel in toto pœnam tollit: sicut & aliæ satisfactiones secundum mensuram pœnæ debitæ pro peccato, & deuotionis, qua sacramentum offertur: nec tamen semper virtute huius sacramenti tota pœna tollitur.* Idem probat Cano libro 12.de locis cap.13.ad 9.§. *Videlicet.* Et §. *Qui vero* (inquit) solam vim impetrandi in altaris hostia ponunt, hi in pœnis peccatorum primum errant. Quasi sacrificio sanguinis Christi tamquam pretio exibito redimi, quoniam res nota erat, perstrinxim° breuiter paulo ante. Si enim eleemosynis peccatorum pœnæ redimũtur, cur negemus Christi sanguine oblato in altari redimi? Et quis autem ferat sacrificijs veteris legis pœnas resolui, sacrificio nouæ legis non resolui? *An vilior est Deo sanguis Christi, quam sanguis hirci?*

31 Secundo est certum hunc effectum certa lege, & infallibiliter hoc sacrificium operari. Vnde prosequitur Cano. Sed quẽ admodum in sacramentis, non modo quia actio nostra meritoria est, satisfactionem habet adiunctam pro pœna culpæ debita, verum etiam ex eo quod per talia signa propriè nobis sanguis Christi applicatur, vi ipsius sanguinis, & maior gratia confertur, & maior pars pœnæ remittitur: Sic in sacrificio Altaris, non solum quia oblatio nostra meritum habet; sed quia per eiusmodi externum signum passionis Christi commemoratio, atque adeò applicatio fit, *ex opere operato*, idest, virtute sanguis ipsius cumulatior pœnæ remissio, & offerenti contingit, & ijs etiam pro quibus offertur. Et Soto in 4.dist.13.q.2.art.1. Secũdum effectum (inquit) offerentes adipiscuntur per modum satisfactionis. Per illam siquidem victimã satisfaciunt pro pœnis delictorum, quæ sibi quoad culpam remissa sunt. Et hæc etiam satisfactio fit *certa, & infallibili lege*, sicut in merito decondigno: namiste est *proprius effectus operis operati*, idest, hostiæ oblatæ. Idem docet D.Thomas in 4 dist.45.q.2. art.1.q.3.in corpore, & artic.3.q.1.ad 3.& Innocentius Tertius lib.3.de Mysterijs Missæ cap.5.

32 Sed solet hoc loco dubitari, an sacrificia antiquæ legis infallibiliter, vel ex opere operato contulerint remissionem pœnarum? Sacrificia pro peccatis virtute fidei in Christum contulisse remissionem pœnæ tẽporalis, tradit Scortia lib.1.cap.8.num.3. Et de Sacrificijs pro peccatis mortuorum, Franciscus de Lugo lib.5.cap.4.q.2.num. 13. Et quod de omnibus Sacrificijs id indicat S.Augustinus q.57.super Leuiticum, & Cardinales Bellarminus lib.2.de Sacramentis cap.17.& lib.2.de Missa cap.2.& lib.4.de Pœnit.cap.15.& Lugo disp.19.sec.9.num. 155.tradunt aliqui recentiores, contendentes esse sententiam D.Thomæ 3.p.q.79. art.5.ad 2.& aliorum.

Cer-

33 Certum tamen iudico, sacrificia veteris legis, solum ex opere operantis fidei, quæ per dilectionem operatur, profuisse meritorie illis à quibus fiebant, & impetratorie alijs, & satisfactorie, eo modo, quo satisfactio vnius iusti potest alteri applicari; neutiquam vero infallibiliter, & ex opere operato, eo modo, quo nobis prodest sacrificium Altaris. Ita S. Augustinus loco ipso in contrarium relato: nam tomo 4.q.57.in Leuiticum sic ait. *Sed multo absurdius est vt sanguis pecoris exoret pro anima hominis, quæ mori non potest: cum manifestè Scriptura testetur in epistola ad Hebræos, illum sanguinem victimarum nihil profuisse ad exorandum Deum pro peccatis hominum: sed significasse aliquid quod prodesset. Impossibile est enim, inquit* (ad Hebr. 10. ver. 4.) *sanguinem hircorum, & taurorum auferre peccata.* Item tom. 9. trac. 41. in Ioannem circa medium ait. *In veteribus sacrificijs non erat expiatio peccatorum; sed tantum vmbra futurorum.* Alia ipsius, & aliorũ Patrum testimonia adduximus q. 62. dub. 7. §. 2. & 5.

34 Idem ex professo probat D. Thomas 1. 2. q. 103. ar. 2. ex Apostolo ad Hebræos 10. & ad Galatas 4. vocante ea egena, & infirma elementa. *Et ideò pro peccatis* (inquit D. Thomas) *offerebantur sacrificia quædam in veteri lege: non quia sacrificia à peccato emundarent; sed quia erant quædam protestationes fidei, quæ à peccato mundabat. Et hoc etiam ipsa lex innuit ex modo loquendi: dicitur enim Leuitici 4. & 5. quod in oblatione hostiarũ pro peccato, orabit pro eo Sacerdos, & dimittetur ei: Quasi peccatum dimittatur, non vi sacrificiorum, sed ex fide, & deuotione offerentium.* De quo S. Thomas 1. 2. q. 98. a. 1. & q. 100. art. 12. & in 3. Sent. dist. 40. art. 3. & in 4. distinctione 12. q. 2. art. 2. q. 3. ad 2.

35 Nec dissentit 3. p. q. 79. art. 5. ad 2. cum enim ait. *Alia sacrificia, & oblationes non operabantur remissionem totius pœnæ; neq; quantum ad quantitatem oblati, sicut hoc sacrificium* (idest, nec ex opere operato) *neque quãtum ad deuotionem hominis; ex qua contingit, quod etiam hic non tollitur tota pœna.* Quia infinitas rei oblatæ, finita oblatione, & deuotione applicatur: & ex hac parte ex opere operantis, sicut inæqualiter sacrificia antiqua delebant pœnam ex deuotione inæquali offerentium; ita in Eucharistia, quamuis sit etiam ex opere operato, est inæqualis ex inæquali applicatione, & dispositione. Quod optimè declarat Soto in 4. dist. 11. q. 2. art. 5. ad 2. dicens. Responsio S. Thomæ est nimis compendiosa, & ideò notato discrimen, quod in antiqua lege, sicut nullum erat sacramentum, quod virtute operis conferret gratiam (licet in Circumcione conferretur virtute fidei: nempè dabatur *passiue*; non dabat *actiue*, vt diximus q. 62. dub. 7. §. 5.) ita nullum erat sacrificium, quod ex opere (quod aiunt) operato, aliquam haberet satisfactionem: quia non erant instrumenta passionis Christi: sed mere protestationes fidei eius venturi: quare solum per modum meriti operantis, & augebant gratiam, & satisfaciebant pro culpis. Quapropter hoc nostrum sacrosanctum sacrificium longissimè illis antecellit, non solum in re oblata: quia illi offerebant animalia; nos vero corpus, & sanguinem Christi, eius Diuinitati coniuncta; verum & in satisfactione virtute operis operati; *quæ illic nulla erat.* Applicabantur nihilominus certis peccatorum speciebus expiandis certa sacrificia, vel propter adaptationem rei oblatæ ad culpam; vel propter representationem Ecclesiæ nostræ, in cuius figura omnia illis contingebant. Hæc Soto. Et Henriquez lib. 9. cap. 4. §. 6. & cap. 11. §. 3. & Marchinus tractatu 3. de Ordine parte 2. cap. 7. num. 9. & alij passim.

36 Imò ipsi Cardinales in contrarium relati; non aliud, quam nos docent. Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 2. §. *At etiam*, sic ait. Illa igitur sacrificia non expiabant peccata quoad culpam coram Deo quasi iustificarent, & homines vere Dei amicos efficerent *ex opere operato*; rectè enim Apostolus dicit Hebræo. 10. *Impossibile esse sanguine hircorum, & vitulorum auferri peccata.* Sed tamen expiabant maculas legales, & etiam Deum propitiabant quoad pœnas temporales, & etiam quoad culpas *ex offerẽtium fide*, cuius fidei protestationes erant sacrificia illa. Idem dicit lib 4. de Pœnit. cap. 15. ad 5. testimonium. Quod latius prosequitur libro 2. de Sacramentis cap. 17. ad 2. vbi ait. Respondeò sacrificia vetera valuisse ad expiationem peccati, quoad pœnam temporalem, & quoad immunditiam legalem; non quoad culpam, & pœnam gehennæ, nisi quatenus signa quædam erant protestantia fidẽ in Christum, vt docent *communiter Theologi in 4. Sent. dist. 1. & S. Thomas in 1. 2. q. 103. ar. 2.* & Alphonsus Tostatus in cap. 1. Leuitici q. 19. Quod probat primo, quia pro peccatis grauioribus, vt pro blasphemia, homicidio, adulterio, idololatria, nullum inuenitur sacrificium. Secundo, quia sacrificia vetera

vetera, vt notat Diuus Thomas supra, *non placebant Deo ex se; sed ex deuotione, & obedientia offerentiũ*: Quod multis Scripturæ testimonijs confirmat. Et Ezeq. 18. cũ de remissione peccatorum agitur, nusquam fit mentio sacrificiorum. Imo Prophetæ cæteri, & Paulus diserte docent; non posse Sacrificijs expiari culpas animorum. Ne igitur Scripturæ inter se pugnent, cogimur fateri, in Leuitico non agi, *nisi de expiatione legalis immunditiæ, vel remissione temporalis pœnæ.* Hæc & alia Bellarminus ibi. Quæ satis declarat eum tenere cum D. Thoma, & omnibus Theologis, quod ex opere operato illa sacrificia solum auferebant immunditiam legalem, & ex opere operantis, & ex fide, deuotione, & obedientia offerentibus erant meritoria de condigno, & alijs decongruo, & pro eis applicata, vt alia opera satisfactoria, conducebant ad remissionem temporalis pœnæ. Idemque docet Lugo: & supponit Cano verbis supra relatis.

37 Rursus solet hic inquiri, vtrum satisfactio pro pœna æquè infallibilis sit pro defunctis, ac diximus esse pro viuis?

Communis sententia Suarez disp. 79. sec. 10. Vazquez disp. 228. cap. 4. num. 30. & Nuño dub. 6. de effectib⁹ Sacrificij Missæ conc. 8. Huertos q. 10. conc. 3. & aliorum, merito affirmat. Primo, quia Nauarrus de Iubilæo, & Indulgentijs notab. 22. num. 18. & alij multi docent suffragia infallibiliter prodesse defunctis. Et S. Thomas in 4. dist. 45. q. 2. art. 3. q. 2. ait. *Non est aliqua ratio quare Ecclesia possit transferre merita communia, quibus Indulgentiæ innituntur, in viuos, & non in mortuos.* Et de omnibus suffragijs quæstiuncula prima ait, quod suffragia viuorum prosunt defunctis, secundum quod vniuntur viuentibus in Charitate, & secundum quod intentio viuentium refertur in mortuos: & ideò illa opera *præcipuè* nata sunt mortuis suffragari, quæ maximè ad communicationem Charitatis pertinent, vel ad directionem intentionis in alterum. *Ad Charitatem autem sacramentum Eucharistiæ præcipuè pertinet*, cum sit sacramentum Ecclesiasticæ vnionis, continens illum, in quo tota Ecclesia vnitur, & consolidatur, scilicet, Christum: *vnde Eucharistia est quasi quædam Charitatis origo, seu vinculum.* Et ad 3. ait, *quod Eucharistia est signum Ecclesiasticæ vnionis: & ideò ex ipso opere operato eius efficacia in alterum transire potest: quod non contingit de alijs sacramentis.* Loquitur de Missa pro defunctis: nam argumentum erat ad probandũ quod alia sacramenta magis prodessent defunctis: & admittit D. Thomas hoc sacrificium prodesse ex opere operato.

38 Modum loquendi D. Thomæ in corpore illius quæstiunculæ, approbat Concilium Tridẽtinum Sess. 25. de Purgatorio initio docens, & definiens *Purgatorium esse, animasque ibi detentas, fidelium suffragijs, potissimum vero Altaris sacrificio iuuari.* Quod non esset verum, si alia suffragia prodessent infallibiliter, & ex opere operato; & sacrificium Altaris minimè. Deinde, quia animæ Purgatorij sunt capaces huius fructus: vnde sicut viuentibus prouenit infallibiliter, ita & defunctis. Siquidem hanc vniuersalitatẽ habet sacrificium Altaris vt pro omnibus offerri possit, vt docet Concilium Sess. 22. capite 2.

39 Non tamen, qui hanc conclusionẽ negaret, esset aliqua censura dignus. Vnde de ea dubitat Cano lib. 12. de Locis capite 13. ad 9. §. *Qui vero*: quia in defunctis non subest causa eadem, quæ in viuis: ad illos quippè, sicut merita Christi per Indulgentias, non nisi admodum suffragij perueniũt: *Ita forsan nec sacrificij vis nisi orationis, & suffragij locum habet.* At viuis per viam redemptionis, & pretij prodest: quod lege iustitiæ acceptandum est, perinde vt si quanta pecunia deberur, tanta etiam exoluatur. Idem docet Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. §. *Tertio assequuntur.* Corduba lib. 1. q. 3. Sed quia valde variant Theologi in tractatu de Indulgentijs, in exponendo quid significetur illis vocibus: *per modum suffragij*: nec quoad omnia est par ratio de Indulgentia, ac de satisfactione, quæ correspondet sacrificio; ideò pro nunc hæc insinuasse sufficiat.

Aduertendum tamen, quod Soto in 4. distinctione 21. q. 2. art. 3. §. *Est tamen dubium*: licet fateatur, quod *res est dubia*; tandem tamen communi doctrinæ consentit, concludens. *Magis tamen pium est oppositum sentire: nam parem authoritatem Deus Ecclesiæ tribuit applicandi thesaurum per modum suffragij defunctis, & per modum absolutionis viuis, sicuti, & sacrificia offerre pro viuis, & defunctis.* Vnde à communi sententia nullatenus recedendũ.

§. VI.

Vtrùm causet physicè, vel moraliter?

40 VLtimo inquirẽdum restat in quo genere causæ sacrificium Missæ causet; physicè; an verò solum moraliter?

Cau-

Causare physicè, docet Nuño dub.2.de effectibus sacrificij Missæ folio 949. Et probat: Primo, quia Concilia, & Patres docent vere, ac proinde proprie sacrificium Missæ causare: causa autem instrumentalis moralis non propriè, & in rigore dicitur causa, vt vidimus q.62. Ergo non moraliter, sed physicè causat sacrificium. Secundo, quia ipse dixerat q.71.art.3. sacramentalia causare physicè, excellentius autem causat sacrificium. Tertio probatur, quia D.Thomas 3.p.q.48.artic.6.ex professo probat, quod *passio Christi efficienter causat salutem humanã.* Docet autem Concilium Tridentinum sess. 22.cap.1.& 2.quod *oblationis cruentæ fructus per hanc vberrime percipiuntur.* Ergo per hãc, sicut, & per illam, physicè causantur.

41 Cæterum, quamuis in sacramentis causalitatem instrumentalem agnoscãt physicam, cum D.Thoma, & cõmuniori Theologorum; tamen in sacrificio Missæ solam admittunt causalitatem moralem, Henriquez lib.1.cap.16.num.3.lit.I. Suarez disp. 79.sec.1.in explicatione primæ conclusionis, & Huertos de Sacrificio Missæ q.10.folio 124. Quia ille modus causandi vel necessarius non est in præsenti: Vel fortasse nõ habet locum, cum verum sit hoc sacrificiũ non dare ex opere operato gratiam gratũ facientem; sed solam remissionem pœnæ; quæ non est effectus physicus, ac positiuus, sed moralis: quia non consistit in influxu alicuius qualitatis, vel entitatis physicæ: sed tãtum est moralis condonatio cuiusdam debiti, quæ solum moraliter causari potest. Alios autem effectus, quos causat per modum impetrationis, certum est non causare physicè; sicut nec oratio causat physicè.

42 Hanc sententiam communem, & veram, iam docuimus q.62.dub.2.§.3.nu. 44.& 51.vbi notatum est diuersimode Cõcilium Tridentinum loqui de causalitate sacramentorum, ac loquatur de causalitate sacrificij: nam Baptismum vocat causam instrumentalem: sacrificium vero vocat propitiatorium, & cum Deum placat, & ab eo impetrat, certũ est moraliter causare. Quod optime indicat Caietanus tom.2.Opusc. trac.3.q.2.§.*Vnum tamen*: dicens: *sacrificium enim non operatur per modum agentis, vt sacramenta; sed per modum oblationis.* Vnde cum sermonis proprietas ex materiæ varietate varietur, potius esset impropriè loqui, si sacrificio negaremus causalitatem moralem, & tribueremus physicam: quia potius proprissima causalitas sacrificij est causalitas moralis. Vnde Christi humanitas, licet propter virtutem diuinitatis coniunctæ agat per modum efficientiæ, vt docet Sanctus Thomas; tamen vt est oblata in sacrificium, egit moraliter, vt constat ex eodem D.Thoma 3.p.q.48.art.3.& art.6.ad 3.& q.49.art.4.docet; quod passio Christi est causa reconciliationis nostræ ad Deum *inquantum est sacrificium Deo acceptissimum: est enim hoc propriè sacrificij effectus, vt per ipsum placetur. Sicuti cum homo offensam in se commissam remittit, propter aliquod obsequium acceptum, quod ei exhibetur. Vnde dicitur 1. Regum 26. Si Dominus incitat te aduersum me, adoretur sacrificium.* Quæ omnia sola morali causalitate fiunt. Et in Sacramentalibus solam causalitatem moralem admittendam, cum multis diximus q.71.dub.3. Dato autem, quod haberent physicam causalitatem, & quoad hoc assimilentur sacramentis, iam diximus diuersam esse rationem de sacrificio. Vnde soluta sunt argumenta, & possunt in arguentem retorqueri.

DVBIVM X.

De offerentibus sacrificium Missæ.

1 CHristum Dominũ principaliter offerre, iam diximus. Solum vero Sacerdotem consecratum posse valide consecrare, & offerre sacrificium, ostensum est q.82.ar.1. esse de fide contra hæresim Lutheri. Ideoquè Gregorius Tertius decimus in Bulla incipiente: *Officij nostri*: quæ in Bullario est Constitutio 21.& apud Rodriguez tom.2. quæst.Regul.q.28.art.2.decreuit, quod celebrantes, cum Sacerdotes non sint; quia facto Catholicam veritatem impugnãt, ramquam de hæresi suspecti, puniantur ab Inquisitoribus. Imò Clemens Octauus in Bulla incipiente: *Etsi alias*: data anno 1601. ampliauit, decernẽs hos reos etiam pro primo lapsu relaxandos brachio seculari. De quibus latè Cæsar Carena de Officio S.S. Inquis. parte 2.tit.11.per totum. Antonius de Sousa in Aphorismis Inq. lib.1.cap.32.nu.14. Castrus Palaus tom.1.trac.4.disp.3.punct. 16.§.9. Et Vrbanus 8. Constitutione 79. incipiente: *Apostolatus officium*: declarauit sufficere vigesimum annum completum vt præfatis pœnis subiaceant.

✠

§. I.

§. I.

Qualiter Ecclesia, & fideles offerant?

2 ECclesiam etiam Missæ Sacrificiũ offerre, constat ex Canone Missæ, vbi dicitur: *Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, sed & cunctæ familiæ tuæ, quæsumus Domine vt placatus accipias.* Et infra. *Vnde & memores, Domine, nos serui tui, sed & plebs tua sancta: offerimus præclaræ maiestati tuæ, &c.* Constat etiam ex Concilio Tridentino sess.22.cap. 1.docente Christum *nouum instituisse Pascha se ipsum ab Ecclesia per Sacerdotes sub signis visibilibus immolandum, &c.* Quod & docet capite 6. Et S.Leo Papa epist.79.aliàs 81.ad Dioscorum cap.2. Et Beatus Petrus Damianus epist.13.ad Leonem inclusum cap.8.ex ponens relata verba Canonis, ait. *In quibus verbis patenter ostenditur, quod à cunctis fidelibus, non solum viris, sed & mulieribus sacrificium illud laudis offertur; licet ab vno specialiter Sacerdote offerri videatur: quia quæ ille offerendo manibus tractat, hæc multitudo fidelium intenta mentium deuotione commendat. Quod illic quoque declaratur, vbi dicitur*: Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, &c. *Quibus verbis luce clarius constat, quia Sacrificium, quod à Sacerdote sacris altaribus superponitur, acuncta Dei familia generaliter offeratur.* Rupertus Abbas lib.2.de diuinis officijs cap.6. *Solum illũ assumimus ad esum huius agni, qui nostræ coniunctus est domui, scilicet, omnem domesticum fidei à Principe vsque ad plebeium.* De quo S.August.epist.122.& Author quæstionum ex vereri Testamento q.46.inter opera S.Augustini: & ipse S.lib.10.de Ciuitate Dei cap.20.S.Irenæus lib.4.cap.32.& 34. & alij Patres: & communiter Theologi cũ D.Thoma q.82.art.6.dicente. *Oratio in Missa profertur à Sacerdote in persona totius Ecclesiæ, cuius Sacerdos est minister.* Et art.7.ad 3. ait, *quod Sacerdos in Missa in orationibus quidẽ loquitur in persona Ecclesiæ, in cuius vnitate consistit. Sed in consecratione sacramenti loquitur in persona Christi, cuius vicem in hoc gerit per ordinis potestatem.* Qu.80.art.12.ad 3. *Sacerdos in persona omnium sanguinem offert, & sumit.* Et q.83.art.4.in corpore, & ad 3.& 6.

3 Magis autem in speciali ministri, & inseruientes, & assistentes Missæ, qui illam petierunt, vel aliquo alio concursu physico, vel morali ad illam cooperantur, dicuntur eam offerre mediante Sacerdote. Vnde rectè Soto in 4.dist.13.q.2.art.1.fũc ait. *Offerentes autem* sunt in triplici gradu. Primum est Sacerdos, qui *immediatè*, hoc est, *perse*, tãquam publicus Ecclesiæ minister, sacramentum consecrat, offert, & consumit, propriã Christi personam representans. *Generalissime* vero, *& mediatè*, hoc est, per Sacerdotẽ, offert totus Christianus populus, qui quodammodo singulas Missas offerunt; iuxta verbum Domini Exodi 5. *Dimmitte populũ meum, vt sacrificet mihi in deserto*: & Leuitici 23.& Numerorum 28. populus ipse iubebatur sacrificia offerre: id tamen faciebat per manus Sacerdotum; sicut modo Christianus populus; iuxta verbum citati Canonis Alexandri, Secunda q.1. *Ipsi Sacerdotes pro populo interpellant, & peccata populi comedunt. Particularius* vero; sed tamen etiam *quodammodo generaliter*, offerunt omnes, qui aliquem specialem actum circa hoc sacrificium exercent; vt circumstantes; quorum id eo generaliter fit in Canone mentio: tametsi inter illos sint gradus: nam *principalius*, & *specialius* ministri altaris offerunt, & chorus, quam plebs. Item illi, qui Sacerdoti celebrãti alimenta, & subsidia ministrant. Quare in Missa Plebani Curati totus populus Parœciæ offert; & in Missa Episcopi tota Diœcesis. *Specialissime* tamen offerunt illi, qui peculiarem eleemosynam in hanc Missam cõferunt, vt pro se, & suis offeratur. Illi autẽ, pro quibus offertur, & non offerunt, sunt defuncti; atque illæ personæ pro quibus, licet nihil sub fidij contulerint, nec sunt præsentes; tamen Sacerdos sua sponte sacrificium offert. Hæc Soto.

4 Sed occurrunt tres difficultates. Prima, vtrum offerens solo actu interno, dicatur specialiter offerre Missæ Sacrificium?

Negant Suarez disp.77.sec.3.in fine: Filliutius to.1.trac.5.cap.2.q.3. Trullench lib.3.cap.8.dub.3.num.6. quia sacrificium visibile consistit in actione externa, per quã fit aliquid circa rem oblatam: ergo actio mere interior non satis est: nam illa non est sensibilis, & per eam nihil fit circa rẽ oblatam. Denominatio autem offerentis est denominatio operantis aliquomodo oblationem, vel aliquid circa rem oblatam; quod per illam actum mere internum non fit.

Confirmatur, quia multi possunt offerre interiori deuotione; qui tamen non dicuntur offerre oblatione sacrificali (vt sic dicant) Ergo hæc interior oblatio non satis est. Probatur antecedens: nam Beatissima Virgo assistens Sacrificio Crucis, quod Christus vt Sacerdos offerebat, interiori affectu, ipsum etiam Patri offerebat: & tamẽ non

non propterea poterat dici offerens, tamquam sacrificans aliquomodo. Secundo, nõ solum præsens, sed præteritum, & futurum sacrificium potest hoc modo interiori affectu offerri: & hoc non sufficit vt fideles dicãtur offerentes, tamquam Sacerdori consacrificantes.

5 Incontrarium sunt verba Beati Petri Damiani relata ex illa epist.13.cap.8.dicentis. *Quia, quæ ille Deo offerendo, manibus tractat, hæc multitudo fidelium intenta mentium deuotione commendat.* Bellarminus etiam libro 2.de Missa cap.4.§. *Vbi est*, ait. *Aliqui offerunt actu, qui nimirum intersunt sacro, & actuali desiderio offerunt.*

6 Et Vazquez disp.226.cap.2.num.10. docet, quod tribus modis fideles non Sacerdotes possunt offerre hoc sacrificium. Primum, quia sunt membra huius Ecclesiæ militãtis, pro qua solum hoc sacrificium institutum est: vni autem membro tribuitur alterius membri ministerium, cum ipsi etiã deseruiat. Et hac ratione tribuitur huius sacrificij oblatio etiam ijs, qui nihil de illa cogitant. Secundo tribuitur ijs, qui affectu solo interiori hoc sacrificium Deo offerũt, vt tali oblatione aliquid à Deo obtineant. Vnde sicut ille, qui præbet ouẽ, aut aliquid Sacerdoti, vt pro se illud offerat, dicitur etiã Deo sacrificium offerre; quia aliquomodo, nempè per Sacerdotem, offert, & illi tribuit, id quod offerre debet. Ita etiam fideles solo affectu offerentes hoc sacrificium, dicuntur aliquomodo offerre: quia Sacerdoti, vt pro omnibus offerat hoc sacrificium, victima illius à Christo relicta est: quod perinde est, ac si singuli eam Sacerdotibus tribuerent, vt pro se illam offerrent, &c. Denique laici dicuntur offerre ratione alicuius ministerij, vel eleemosynæ; vel quia gratis impetrant à Sacerdote, vt pro ipsis offerat. Idem sequitur Petrus Annellus Persicus lib. 2.cap.3.dub.4.numero 32.

7 Quæ Suarez obijcit, solum probant, quod solus actus internus non sufficit immediatè, & specialissime, eo modo quo Sacerdotes, & ei ministrantes, vel coperantes cũ illis offerunt, isti dicantur offerre: quod omnes fatemur: non tamen, quod interior actualis oblatio non sit magis specialis, & plus proficiat, quam illa generalis pro tota Ecclesia: & hoc solum intendimus.

8 Secunda difficultas est, vtrum animæ Purgatorij possint dici specialiter offerre?

Omnino negant Franciscus Amicus disputatione 33.sec.6.num.190.& alij recentiores. Quia, vt docet Scotus Quodl'bero 20.artic.2.ver. *Sed cum: Illud sacrificium est proprium Ecclesiæ militantis sicut, & sacramentum, in quo est sacrificium.* Deinde, quia vt probant Suarez disp.77.sec.3.§. *Sed difficultas.* Et Vazquez disp.226.cap.2.num.10. Angeli, & animæ Beatorum non dicuntur offerre hoc sacrificium: quia non sunt de Ecclesia militante: & quia de lege ordinaria, externus cultus exibetur Deo ab hominibꝰ solis eius ministris: licet miraculosè Iudicũ 6.Theodoretus, & alij dicant Angelum sacrificasse. Eadem autem est ratio animarũ Purgatorij.

Præterea, quia vt ait Bonacina tom.1. disp.4.q.vltima puncto 4.num.6.in fine, & Trullench lib.3.Praxis Sacramentorum capite 8.dub.7.nu.11.sacrificium Missæ magis prodest viuis, quàm defunctis; non solũ quatenus viuis prodest ad satisfactionem, impetrationem, & propitiationem; defunctis verò solum ad satisfactionem, vt notat Toletus lib.2.cap.8.num.2. Verum etiam quatenus viuentes simul cum Sacerdote cõcurrunt ad oblationem, & sacrificium, vt obseruant præcitati Doctores. Neque Sacerdotes inordine ad animas Purgatorij agunt munus offerentium principalium; cum sint extra statum viæ, & Ecclesiæ militantis.

9 Per oppositum Petrus Annellus Persicus de præcipuo Sacerdotis officio lib.2. cap.3.dub.3.num.23.sic ait. *Sed communis, & vera* sententia docet, Animas Purgatorij dici simul cum Ecclesia offerentes: Tum quia egent expiatione pœnæ: Tum etiam, quia nõ sunt in termino viæ; ac proinde pertinent etiam ad Ecclesiam militantem, cuius suffragijs iuuantur. Ita docet Sanctus Thomas in 4.dist.45 q.2.art.1.q.3.vbi ait; si aliquis in charitate decedens præcipiat sibi suffragia fieri, illa suffragia valere defuncto, quamuis illi, per quos fiunt, in peccato existant; quia Sacerdos agit vt instrumentũ illius. Ergo supponit Sanctus Thomas tunc defunctum offerre ratione actus præcedentis. Et hoc expresse docet Syluester verbo *Missa* 1.q.9.ver. *Sciendum est tertio.* Card.Caiet.tom.2.Opusc.trac.3.q.2.§. *Vnum tamẽ.* Anton. Cord lib.1.q.3.opinione 4.initio, & corrol.4. Henriquez lib.9.de Missa cap. 19.num.3.Com.lit.N.fine. Hæc ibi.

10 Media via incedit Soto in 4.dist.13. q.2.art.1.§. *Offerentes autem*, post verba supra relata, concludens. Defuncti verò, cum non sint Ecclesiæ militantis, cuius est hoc sacrificium, nõ offerunt; nisi largo modo illi, qui pecuniam pro Missarum oblatione reliquerunt. Ex quo fit consequẽs vt multi sint, & offerentes, & simul pro quibus offertur; vt illi, qui eleemosynam largiti sunt; & circunstantes.

11 Hæc vltima sententia est reliquis præferenda. Quod autem argumenta primæ non vrgeant, constat ex D. Thoma 2.2.q. 18.art.3.dicente, quod *in viatoribus, siue sint in via ista, siue in Purgatorio, potest esse spes.* Ergo, qui sunt in Purgatorio quodammodo sunt viatores; quia non sunt in termino viæ. Quod & docet D.Thomas in 3.distinctione 26.q.2.art.5.q.3. Et ideò Missæ eis prosunt: & inquantum prece, vel eleemosyna in Charitate decedens, petijt, & fecit Missas pro se dici, dicitur nunc quodammodo specialiter eas offerre. Videantur, quæ dixi mus q.79.dub.10.conc.2.&q.80.dub.2.§. 3.fine.

12 Tertia difficultas est, vtrum ex maiori sanctitate Ecclesiæ offerẽtis, crescat valor accidentalis Missæ?

Affirmant Scotus Quodlibeto 20.art. 2.ver. *Sed sic est.* Gabriel lect.26.in Canonẽ Missæ lit.h.Hẽriquez lib.9.cap.17.§.3.& 4.Bellarminus lib.2.de Missa cap.4.Suarez disp.79.sect.11.conc.3.Lugo disp.19.sec. 9.num.126.& alij. Probant primo: nam sacrificium Missæ accipit valorem, & dignitatem ex Ecclesia offerente: ergo ex maiori sanctitate Ecclesiæ, maiorem accipiet valorem, & dignitatem. Secundo, quo sanctiores sunt Sacerdotes, eo magis crescit valor sacrificij Missæ proueniens ab immediato offerente: ergo pariter crescet, vel decrescet ex maiori Ecclesiæ sanctitate.

13 Tertio, sicut docet D.Thomas quæstione 83.art.4.ad 8. sacrificia antiquorum fuerunt Deo acceptissima, ex eorum deuotione. Petit ergo Sacerdos (in Canone Missæ) vt sic hoc sacrificium acceptetur à Deo ex deuotione offerentium, sicut illa accepta fuerunt Deo. Ergo quo maior fuerit sanctitas in Ecclesia, ex hac parte sacrificium erit magis gratum Deo. Quarto. Orator Reipublicæ eo facilius impetrabit apud Pontificem, quo personæ illius Reipublicæ graviores ipsi, meliusque de ipso meritæ fuerint. Ergo orator Ecclesiæ plus ponderis habebit ad impetrandum Ecclesiæ nomine, si Ecclesia gratior Deo fuerit.

14 Hæc doctrina est probabilis valdè: sed non certa; vnde Soto in 4.dist.13.q.1.artic.6.in fine, §. *Sed quispiam*, post relatã primam huius sententiæ rationem, ait. Cuius tamen veritatis nihil certi, aut explorati habeo. Primum enim apparet præfata ratio non prorsus despicabilis. Sed tamen ab altera parte apparet argumentum, quod sacramentorum ministeria non fundãtur in gratia personarum Ecclesiæ, sed in passione Christi. Quare, si per impossibile nulla esset in tota Ecclesia persona Deo grata, nihilominus sacrificium suum haberet valorem. Item, quia Ecclesia per habitus personarũ, nihil ad sacrificium attendentium, sed dormientium, vel alijs vacantium rebus, nõ offert sacrificium; sed solum per actum Sacerdotis, & circunstantium, & eleemosynas ministrantium: ergo ex aliorum dignitate nulla fieri videtur Ecclesiæ accessio. Hæc ibi.

15 Prudentissime etiam Petrus Soto lect.13.quæ est de ministro Eucharistiæ, §. *Secundum hoc ſit*, folio 130.sic ait. Deus nouit quo gradu acceptа sibi sint bona Ecclesiæ, & nostra omnia; nec rationabiliter in dubium verti potest, coram illius clementissimo tribunali semper præsto esse totius Ecclesiæ (hoc est, Sanctorũ omnium ab initio sæculi vsque ad finem, merita, desideria, & animi intentionem; quæ respiciens Deus, exaudit ministros, & membra singula, cum hæc offerunt; non iuxta suam dispositionẽ; sed iuxta quod Sancti omnes, & tota Ecclesia (quibus minister se coniungit, siquidem est in Charitate; vel saltem quorum personam agit) digni sunt apud Deum. Quod igitur nonnulli disputant, an videlicet ea, quæ Ecclesiæ nomine fiunt, modo gratiora sint apud Deum, modo minꝰ grata, propterea, quod non semper in Ecclesia æquè multi sunt boni; non est opus discutere. Certè totam Ecclesiam semper aspicit Deus, siue præsentem, siue præteritam. Nec ego dubito vnquam à Deo petere, vt secundum intentionem, & merita eorum, qui preces illas, quas dicimus, ordinarunt, & statuerunt, & omnium denique, quibus ipse placet, aut vnquam placuit, concedat; non secundum nostra, qui oramus. Nec tamen ideo non est verum, supplere omnes fideles meritis suis, & operibus, quæ desunt (vt Paulus loquit) Passioni Christi, & augere Ecclesiæ merita; sed omnia illa putamus Deum semper applicare. Igitur orantis deuotio, & sanctitas, siue offerentis, siue participantis, magis agit vt particeps fiat orationum, & meritorum Ecclesiæ; siue alius etiam propter illũ, quam vt addat quidquam illis, in quibꝰ omnia

nia proculdubio includantur, quæ quocumque tempore grata sunt apud Deum. *Quod si quis de hoc dubiter, melius est Deo relinquere, & nihil temere affirmare: sicut neque istud nos asserimus.* Hactenus pijssimus, & sapientissimus Magister Petrus Soto. Et Pater Vazquez disp.229.cap.2.num.10.§. *Verum autem*: ingenue fatetur, se non videre facile hoc definiri posse.

16 Videturque hæc doctrina magna ex parte desumpta ex D.Thoma: nam 3.p. q.8.art.3.docet, quod hæc est differentia inter corpus hominis naturale, & corpus Ecclesiæ mysticum, quod membra corporis naturalis sunt omnia simul; membra autem corporis mystici non sunt omnia simul; neque quantum ad esse naturæ; quia corpus Ecclesiæ constituitur ex hominibus, qui fuerunt à principio Mundi vsque ad finem ipsius. Quæstione autem 83.artic.4.ad 3.ait D.Thomas, quod Eucharistia est sacramentum totius Ecclesiasticæ vnitatis. Et ideò specialiter in hoc sacramento magis quam in alijs debet fieri mentio de omnibus, quæ pertinent ad salutem totius Ecclesiæ. Quod & asserit ad 6.& ad 9.

17 Respondet Lugo num.127. Sacerdotem semper orare nomine Ecclesiæ præsentis; nō nomine Ecclesiæ præteritę, quæ iā nō est in statu offerendi sacrificiū: in ista autē fideles, qui nunc sunt, habēt voluntatē sufficientem orandi, & offerendi per hunc Sacerdotem.

Sed cum merita, & orationes totius corporis mystici semper Deo sint præsentes, melius interpretamur rationabilem voluntatē Ecclesiæ esse vt omnia sua merita simul Deo represententur. Imò D.Thomas q.82. art.6.ad 3.ait, quod per virtutem Spiritus Sancti (qui per vnitatem Charitatis communicat inuicem bona membrorum Christi) fit quod bonum priuatum, quod est in Missa Sacerdotis boni, est fructuosum alijs. Et q.83.art.4.ad 5.dicit, quod in hoc sacramento, & maior deuotio requiritur, quam in alijs sacramentis (propter hoc quod in hoc sacramento totus Christus continetur) & etiam *communio*; quia in hoc sacramento requiritur deuotio totius populi Christi, pro quo sacrificium offertur. Cum ergo corpus Christi constet ex præsentibus, præteritis, & futuris: & virtus Spiritus sancti ad hæc adunanda se extendat; & vnio mystica, quæ per sacramētum significatur ad omnia membra se extendat, non mirum quod orationes, quæ nomine Ecclesiæ in Missa dicuntur, dicantur nomine totius Ecclesiæ. Quamuis enim Ecclesia triūphans non offerat pro suis indigentijs, applicat tamen, & coniugit sua merita meritis Christi, & sic generaliter offerunt. Ideoquè S.Thomas q.83.ar.4.ad 9.dicit, quod Sacerdos in Missa petit pro corpore mystico (quod scilicet in hoc sacramento significatur) vt scilicet orationes Sacerdotis, & populi Angelus assistens diuinis mysterijs, Deo representet, &c. Et sic quodā modo assistentes Angeli offerunt: licet non offerant specialiter, nec eo modo quo Sacerdos offert.

18 Loquendo autem de oblatione speciali, & immediata, non dubium, quod hæc gratior Deo sit, quo sanctior, & deuotior est offerens, vt docet D.Thomas q.79.art.5.& q.82.art.6 ex cap. *Ipsi Sacerdotes* 92.1.q.1. & latè S.Laurentius Iustinianus libro de Instit.& reg.Prælatorum cap.30. De quo Caietanus tom.2. Opusculorum trac.3.q.2.§. *Verum tamen*. Ipsi autem, qui priorem sententiam tuentur, admittunt, quod offerens mediatè nō communicat oblationi æstimabilitatem, quā conferret, si immediatè offerret. Nec in Baptismo, aut alijs sacramentis, & orationibus, quamuis fiant à ministris Ecclesiæ, si ipsi ministri non sunt sanctiores, ex sanctitate Ecclesiæ, cuius sunt ministri, hucusque in Patribus, & Theologis non legimus, quod maior fructus, vel perfectior fiat effectus: Ergo nec certum est, quod valor Missæ crescat ex maiori sanctitate eorum, qui sunt in Ecclesia militante, si, & actualiter, specialiter non offerunt.

§. II.

De applicatione Sacerdotis.

19 DE intentione iam egimus q.64.dub. 7.& 8. Vt autem sacrificium prosit alijs, quam celebrāti, requiritur applicatio Sacerdotis dispensatoris mysteriorum Dei, qui est intercessor, & medius inter Deum, & homines, & in ipsis requiritur ablatio obicis, & voluntas, vel deuotio aliqua ad hoc sacrificium, vt illis prosit efficaciter, & ex opere operato. Vnde D.Thomas q.79.ar. 7.ad 2.ait, quod sicut passio Christi prodest quidem omnibus, quantum ad sufficientiā, & ad remissionem culpæ, & adeptionem gratiæ, & gloriæ; sed effectum non habet, nisi in illis, qui passioni Christi coniunguntur per fidem, & charitatem: ita, & hoc sacrificium, quod est memoriale dominicæ passio-

passionis, *non habet effectum nisi in illis, qui cōiunguntur huic sacramento per fidem, & charitatē*. Vnde & S.Aug.lib.de Anima, & eius origine ad Renatū c.9.10.7.dicit: *Quis offerat corpus Christi, nisi pro his qui sunt mēbra Christi?* Vnde & in Canone Missæ nō oratur pro his qui sunt extra Ecclesiā: *Illis tamē prodest plus, vel minus secūdum modum deuotionis eorum.*

20 Quod declarat Caietanus illa q.2. §. *Sacrificium igitur*: & §. *Si autem*: nam sicut efficacia passionis Christi determinatur ad hunc, per illud, vel istud sacramentum: ita efficacia huius sacrificij per hanc vel illam applicationem Sacerdotis, & deuotionem offerentis, & eius pro quo offertur; ità quod in applicatione huius sacrificij duo sunt, scilicet, applicatio ipsa ad hunc, vel illum, & effectus particularis in hoc vel illo: duo quoque actus concurrunt ad hanc determinationem, intentio scilicet, & deuotio: intentione applicat hoc sacrificium, huic vel illi; deuotioni autem effectus respondet: vnde intentio propria est Sacerdotis; deuotio autem cōmunis est ei, & alijs: vnde in Canone Sacerdos orat pro tota Ecclesia, & specialiter pro illis, quorum meminit: & subiūgit: *Quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio*: ita quod iuxta mensuram deuotionis tanta applicatur eis satisfactio, & fructus sacrificij. Videatur etiam Suarez disp.79.sectione 9.§. *Hæc quæstio*.

21 Sed occurrunt etiā circa applicationē Sacerdotis aliquæ difficultates. Prima, si applicet cōtra id quod tenetur ex iustitia, vel ex præcepto Prælati, vtrum licita, vel valida sit applicatio?

Circa primum, Scotus Quodlibeto 20. art.2.dicit, quod vbi habetur doctrina certa de applicatione, ibi est sic facienda, ita scilicet, quod si cōtrarium fiat, forte, nec ei, cui applicatur, valet, & applicanti nocet, quia peccat. Idem sequuntur Gabriel lect.26. in Canonem Missæ lit.g. Martinus Frias de valore Missæ, §. *Ad secundam quæstiunculam*.

22 Circa secundum Martinus Ledesma 2.p.4.q.16.art.14.fol.193. Antonius Corduba lib.1.quæst.3.notab.5.fol.44.col.1. Rodriguez p.1.c.251.n.1. Augustinus Barbosa de Offic.& potestate Episc. Alleg.24. n.28. Bartholomæus Gauātus in Rub. Missalis p.3.tit.12. Philibertus Marchinus tractatu 3.p.2.c.33.n.3. malè id tribuēs Syluestro, Armillæ, & alijs, & immerito dicens *cō munem Theologorum*. Probabilem dicit Diana 2.p.tract.14.telel.72. Sequiturque Leander tract.8.disp.3.q.18.dicētes, quod si Prælatus Regularis non solum prohibet, sed aliter factas applicationes irritas reddat, invalida esset coram Deo talis applicatio à specialis contra applicationem iam factā superiorem. Tum quia Religiosus velle, vel nolle non habet, vt habetur cap.2. de Testam. in 6. Tū quia Prælatus potest vota subditorum irritare: eadē autē videtur ratio de potestate ad irritādam applicationem. Denique, quia Ecclesia potest aliquos inhabiles reddere ad professionem, ad Matrimoniū, & ad multa alia: ergo poterit similiter reddere inhabilem Sacerdotem ad applicandum valide sacrificium contra intentionem ipsiusmet Ecclesiæ.

23 Sed quānis talis subditus illicite faciat, vt docet Syluester verbo *Missa* 1.n.12. Tamē talis iniqua applicatio Sacerdotis valida est. Quam esse cōmunem Theologorū sententiam, docent Petrus Ledesma de Euchar.c.18.conc.18.in fine, & Marcus Huertos q.6.conc.1.fol.114. Saltimque fere (sic omniū recentiorū, dicit Lugo disp.19.sect. 10.n.211.& vigintī referi, & sequitur Hier. Garcia tract.3.diffic.3.dub.5.punc.2.n.10.

24 In simili docet eam D.Th.q.82.ar. 7.ad 3.dicens, *quod Sacerdos in consecratione Sacramenti loquitur in persona Christi, cuius vicem in hoc gerit per Ordinis potestatem. Et ideò, si Sacerdos ab vnitate Ecclesiæ præcisus, Missam celebret, quia potestatem Ordinis non amittit, cōsecrat verum corpus, & sanguinem Christi: sed quia est ab Ecclesiæ vnitate præcisus, orationes efficaciam non habēt.* Et ar.8. idem dicit de degradato. Et ad 2.ait, *quod Episcopus nō dat potestatē Sacerdotalis Ordinis propria virtute; sed instrumentaliter, sicut minister Dei, cuius effectus per hominē tolli nō potest: secundū illud Matthæi 19. Quos Deus coniunxit, homo non separet. Et ideò Episcopus non potest hanc potestatē auferre: sicut nec ille, qui baptizat, potest auferre characterē baptismalē.* Ex qua doctrina communi Theologorū, & stabilita in Cōc. Trid. de characteris indelibilitate, vt patuit q.63. formatur ratio à priori, & à paritate.

25 A priori quidē: quia applicatio fructus sacrificij est vius potestatis Ordinis, & characteris indelebilis: vnde in forma Ordinationis dicitur: Accipe potestatē offerēdi sacrificia Deo, Missasq; celebrāti, tā pro viuis, quā pro defunctis. Sed hæc actio nō pēdet ab alio, quā ab ipso in quo est eius validus vsus: ergo quāuis cōtra iustitia, vel cōtra charitatē peccet in eius vsu, valida erit applicatio.

Secūdo à paritate, qui cōfecrat, vel absolvit, vel baptizat, vel alia sacram. ēta administrat illicitè, si omnia essētialia apponat, valdē operatur: quia validitas istarū actionū pēdet

det à moribus ministrorum: ergo pariter dicendum de applicatione sacrificij Missæ.

Tertio, potest Prælatus non esse Sacerdos; nec Sacerdotium vnius se extendit ad immediatè consecrādū, & applicādū sacrificiū alteri: neque enim Prælatus Sacerdotis est minister, aut dispensator sacrificij illius.

26 Primum argumentum probat Religiosum peccare non obediendo, quando iussit præcipitur: sed non inde habetur, quod applicatio subditi sit invalida; quia *multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent firmitatem*, vt dicitur cap. *Ad Apostolicam, de Regularibus.*

Ad secundum dicitur, quod sicut Prælatus nequit irritam reddere intentionem cōsecrandi Sacerdotis, ita nec valet irritare applicationem ab ipso factam. Et disparitas inter vota, & iuramenta, & hanc applicationem, est manifesta: quia in illa est minister Christi, & in illa nō subditur Prælato: secus vero in alijs actionibus personalibus.

27 Ad tertium dicitur, quod fructus proueniens à sacrificio ex opere operato, & applicato à Sacerdote vt gerente personam Christi, non potest vlla humana potestate tolli: fructus autem orationum, quæ fiūt nomine Ecclesiæ, in excōmunicatis, & præcisis ab Ecclesia, de facto impeditur, & eorū efficacia tollitur. Prælati autem Religionū, si non excommunicent, nec fructū orationum tollunt. Nec satisfactiones vnius, quæ alteri per alterius voluntatem applicantur, supposita cōmunioni Sāctorū, ex sola volūtate Prælati; sed solo peccato, vel indispositione illius, cui applicantur, valent irritari. Sed de his si quando de suffragijs, & de Indulgētijs.

28 Secundo inquiritur, quando debeat hæc applicatio fieri?

Iā retulimus dub 4.n.66. quod Suarez, Herros, & alij docent applicationem Missæ debere fieri antequam consumata sit cōsecratio vtriusque speciei: quia in illa completur essentialiter sacrificium Missæ: & semel Missa completa, iam Sacerdos nō agit, nec loquitur nomine Christi: & ideò Diana p.ar.10.tractatu 12.resol.27.in fine (& in simili trac.16.resol.63.& 88.) docet, quod si Sacerdos post consecrationē applicet fructum sacrificij ei pro quo stipendium accepérat, non satisfacit, stante diuersitate opinionū: nā pro stipendio certo Sacerdos præberet danti eleemosynam, fructum, & applicationem incertā: quia magis cōmunis opinio est, quod in sola consecratione cōsistit tota essentia sacrificij Missæ. Etsi id sciret, qui præbet stipendium, vellet Missam cum fructu certo, & non posito sub opinione. Quod in simili videntur docuisse Vazquez disp.231.c.5.ad 3.& alij.

29 Id tamē impugnat Lugo disp.19 sec. 12.n.249.& Marchinus tract.3. de Ordine p.2.c.17.a n.4.& alij. Nā, qui promisit ieiunium, satisfaceret ieiunando tali, vel tali modo, etiam si esset sub opinione, an illi deberet ieiunium, cum tamen probabile esset, quod erat ieiunium: ergo, qui promisit sacrū applicare pro aliquo, satisfaciet applicando applicatione probabili. Secundo, capite primo Theol. Moralis q.7. ostendimus, quod etiā circa sacramenta, licet sequi opiniones probabiles, eo modo quo probabiles sunt: ergo pariter circa applicationē sacrificij. Tertio, si solum teneretur operari sequendo doctrinas certas, si quis vteretur opinione de applicatione cum intentione habituali, teneretur iterum Missas celebrare; quia diximus esse probalius, quod non sufficit; & sic de alijs Quarto, obligatio celebrandi pro aliquo, vel est ex charitate, vel fidelitate, vel ex religione voti, aut iuramēti; vel iustitiæ: vel ex omnibus simul: sed est certa, & cōmunis sententia Theologorum, quod in debito cuiuslibet virtutis, & omniū simul, sufficit solutio practicè probabilis: alioquin exigeretur ab homine plusquā humana conditio posset præstare: siquidē sæpissimè nō possum⁹ in operabilib⁹ habere cuidētiam, nec metaphysicā, nec moralē: ergo pariter dicēdum in applicatione sacrificij Missæ.

30 Hac ergo via, vt falsa, & minus scrupulosa, omissa, duabus vijs facilè respondetur, primo in nostra sententia sacrificiū nō cōsumari essentialiter ante cōsūptionē; ideòq; toto tēpore, quo nō est cōsumata sūptio, potest Sacerdos validè, & licitè sacrificiū applicare, & si intētionē mutauerit, vltima præualebit. Et hoc ipsi, qui nostrā sētentiā certā nō putāt, admittūt. Vnde Thomas Tāburin⁹ Opusc. de Sacrificio Missæ lib.2.c.2. §.10.n.7. ait. Ex probabili sentētia docēte, sacrificij essentiā cōsistere in cōsecratione simul, & cōsūptione, probabile etiā erit posse applicari fructū Missæ toto tēpore ante prædictā cōsūptionē: quia iā in hac sententia offertur actio facienda, non iam facta.

31 Secūdo dicitur, quod licet multi dicāt sacrificij essentiā essentialiter cōsistere in cōsecratione: sed tamē applicatio fructus illius fit ab Ecclesia toto tēpore, quo verba Canonis dicūtur; & ipsa sūptio est applicatio sacramēti, & fructus sacrificij, quia illud cōsumat: & ideò li-

licitè, & validè dum sumitur, applicatur, proficit, & pro alijs. Vnde rectè Henriquez lib.9.c.9.§.4. ait. Non datur ex opere operato fructus, effectusque Sacrificij, nisi facta consumptione, quæ est signum diuinæ acceptationis, in quo sit realis applicatio sacrificij ex Christi institutione. Vt Eucharistiæ sacramentum non confert propriū effectum sine vsu, & sumptione. Quare, si celebrans decedat ante consumptionem, vt si bi non recipit gratiam, aut alium fructum ex opere operato, ita neque alijs, pro quib⁹ offerre cœpit, confertur ex opere operato fructus satisfactionis, aut impetrationis. Sic merita Christi sine consumatione sacrificij cruenti per mortem (de qua Mathæi 27. consumatum est) non sunt de facto accepta à Deo tanquam efficacia ad apertionem cœli. Idem sequuntur Amicus disp.33.sec. 3.n.70.& alij. Efficacia tamen impetrationis orationum antecedentium non perderetur, & si aliquo casu sacrificium relinqueretur non consumatum; sicut, qui dimidium officium Canonicarum horarum recitaret, non perderet impetrationem correspondē rem illi nomine proprio, & Ecclesiæ, quam ulsaliquo casu omnes horę nō recitarētur.

32 Tertia difficultas est, qualiter debeat Sacerdos Missam applicare, cui applicandā promisit, vel, titulo gratitudinis, vel titulo iustitiæ, aut simili?

Respondetur ex doctrina D.Tho.q.82. ar.6.& in 4.dist.13.q.1.ar.1.q.5. principale in Missa esse sacrificium; & minus principale, & secundariū esse orationes, quæ fiūt nomine proprio, & Ecclesiæ: non sufficit applicare orationes generales, nec particulares: nec tenetur Sacerdos satisfactionem sibi correspondentē ex opere operato, & ex opere operantis, alteri applicare. Tenetur ergo applicare Missam quoad sacrificium, & fructum illius, qui correspōdet ex opere operato, etiā si Sacerdos sit in peccato mortali: quia in his agit nomine Christi, & Ecclesiæ.

33 Indicat tamē Suarez disp.86.sect.1.in fine; & exprimit Vazquez disp.231.c.6.n. 26. quod is, qui stipendiū tribuit Sacerdoti, nō solū petit ab eo applicationē sacrificij; sed etiā orationes Ecclesiæ, & impetrationē earum.

34 Cæterū Aragō 2.2.q.85.ar.3.§. *Ad tertiū dicendum*, fol.910.col.2. in fine ait. Imò ad satisfaciendum debito dicēdi Missā pro aliquo, sat erit, si solū meritū Christi illi applicet. Et Lugo disp.19.sec.12.nu.247. ait, quod hæc impetratio nomine Ecclesiæ valdè peraccidens se habet ad substātiā sacrificij. Quare Sacerdos excōmunicat⁹, vel præcisus ab Ecclesia, si celebret pro eo, à quo accepit stipendiū, licet tūc nō oret nomine Ecclesiæ; nō tamē tenetur iterū celebrare; vel restituere ei, à quo accepit stipēdiū: iam enim sufficienter satisfecit: nec vll⁹ vnquā obligauit eiusmodi Sacerdotē ad restitutionē, vt cōstat ex praxi omniū. Hæc ibi: & antea Coninch q.83.ar.1.dub.10.n.195.& de Censuris disp.14.n.35.& Gaspar Hurt. disp. 3.diffic.8.in fine, & disp.4.diffic.15.in fine, & alij.

35 Ex parte idē docet Anersa q.11.sect. 18.§.1.ver. *Imò nec*, dicens, debere quidē Sacerdotē, quārū in ipso est, applicare etiā fructū, orationū, & precū, quatenꝰ nomine Ecclesiæ dicuntur. Hæc enim apparet cōmunis fidelium, & Sacerdotū existimatio, atque cōuentio, vt tota Missa, nō solū inquā quo ad simplicē substātiā sacrificij, sed quoad alias etiā orationes, & preces offerri debeat pro postulante Missā. Nō tamen propterea teneri Sacerdotē ex hoc capite, & titulo iustitiæ, se purgare à peccato, & cēsura, vt satisfaciat postulāti: quia nō cēsetur cū tāto rigore ad hoc obligari: ac proinde celebrantes in statu peccati, vel cēsuræ, nō per hoc tenentur restituere partem stipendij, vt patet etiam ex ipsa praxi. Quæ sententia, sic moderata, verior videtur.

36 Sūt etiā, qui dicāt debere Sacerdotē, deuotionē, & fructū, qui correspōdet sibi ex opere operantis, applicare pro petentibus Missā. Ita Martin⁹ Ledesma 2.p.4.q.16.ar. 14.fol.192.& Thomas Tāburinus lib.3.de Missa c.1.§.3.n.40.& Lessius lib.12.de perfec.diuin.c.14.n.105. Fauetque Diana 5.p. trac.14.resol.80. alioqui frustra dates stipendiū pro Missis studiū adhiberēt ad inueniendos Sacerdotes optimæ vitæ ad hasce dicendas: quod quidem consuluunt Doctores communiter esse faciendū, vt patet apud Fagundez Præc.1.lib.3.c.6.n.22. Imò refert. ibi Hōcala in tractatu de valore Missę ar.10.& 11. existimasse, quod si Sacerdos celebret in peccato mortali, tenetur refarcire damnū, quod incurrit, qui dedit eleemosynam pro Missa: effeque faciendam compensationem per alium pium affectum, bonaque opera.

37 Communiter tamen alij docent Sacerdotē celebrantē non teneri ad applicātū pro petēte Missam ex eleemosyna, vel alio titulo, id quod sibi correspondet ex opere operantis. Ita Nuño dubio 8. de effectibus sacrificij conclusione 2. folio 961.

Petrus Ledesma cap.18.de Euchar.conc.5. Serra q.83.ar.1.dub.4.§.*Si hinc inferas*.Cordoba lib.1.q.3.conc.5.Miranda to.1.q.41. ar.13.conc.5.Aragon 2.2.q.85.art.3.folio 409.Suarez disp.79.sect.8.§.*Tertia differentia*.Granado Controu.6.tract.14.disp.4.sectione 5.n.28.Bonacina disp.4.q.vlt.punc. 6.n.5.Trullench lib.3.Praxis cap.8.dub.8. n.4.& alij communiter. Tum quia Sacerdos solum tenetur applicare id quod pro Ecclesia,& pro petente Deus reliquit in Sacrificio;non vero tenetur applicare bona propria.Tum,quia Sacerdos celebrans in peccato mortali,solum peccat contra religionem.& non contra iustitiam.Denique, sine applicatione illius fructus sibi correspondentis,sacrificium potest esse alteri perfectè applicatum: & hoc solum petit,qui prudenter petit pro se Missam celebrari.

38 Merito celebratur,quod scripsit Gerson in Opusculo *de Solicitudine Ecclesiasticorum*,particula 34 conc.9.Solicitudo pia cõferentis temporalia,procurando sibi Missã; non defraudatur,si Presbyter recipiens adiũxerit alios in orationibus suis publicis, aut secretis,vt *Memento*;aut si o.Fereres,vt assoleat,post Euangeliũ,recipit.Et particula 35. Quæramus (inquit) à conferente temporalia quæstiones aliquas,vt ex sua responsione veritas magis emineat. Et primo,vis,ò frater,vt in Missa,quam pro te dici constituis,nulla dicatur locis tuis alia penitus oratio,quam pro te? Furo, respondebit, sicut respondere debebit,quod hæc fieri non prohiber.Vis rursus,ò frater,quod in Memẽto, tam pro viuis,quã pro defunctis,nullus cõmendatus habeatur,nisi tu,& tui? Respondeat,oportet,quod hoc non intendat:quoniam institutioni Ecclesiæ iam ipse repugnaret.Vis præterea,quod volẽtes ad Offertorium venire,quatenus ipsi Missæ participes sint,repellantur? Certe,nec hoc dicet,si rirum Ecclesiasticũ pœne cognouerit.Quid vis igitur,tibi,frater,fieri pro peculiari Missa tua? Si respondeat,volo tota mea sit,tota cedat in spiritualem vtilitatem meam,tota valeat ad remissionẽ peccatorum meorum,& satisfactionis debitę,vel iniunctæ redemptionẽ.Sed an hoc ita vis,frater,quod Sacerdos nihil sibi mereatur, nihil se ipsum iuuet,nihil pro se ipso satisfaciat, nihil demum rependeat obsequij parentibus, nihil benefactoribus,nihil commendatis? similiter,& tu conferas nihil Ecclesiæ toti militãti? Nolo,dicet,& iure dicet. Quid superit igitur,nisi referre quantitatẽ suffragij Deo, quæ,& qualis tibi data debita est? Nolite murmurare; sciet profecto, sciet ille,qui monte ponderat insuperabiliter,tua similiter domina mensurare.Hactenus Cancellarius Parisiensis: Cuius Opusculum merito dicit Petrus Soto lectione 7.de Sacrificio Altaris,§.*Circa applicationem*:legendum à Prælatis,in quorum,aut Monasterium,aut Ecclesijs multæ sunt fundationes (vt vocant) Missarum.

39 Demum aduertendum, quod Scotus Quodlibeto 20.artic.2.§.*De secundo*,distinguit tres applicationes,nempè specialissimam,generalissimam,& mediam.Specialissimam vocat,quæ fit ipsi operanti, quatenus illi prodest ex opus suum,hoc ipso,quod ab eo procedit.Generalissima est, qua omnes,qui sunt in gratia,ratione communionis Sanctorum dicuntur participes bonorũ operum cuiuscumque.Media vero est,quæ per intentionem offerentis applicat sacrificium alteri.Et hæc est de qua potissimum curant perentes Missam.Et subiungit Scotus,quod illa applicatio medio modo potest habere multos gradus. *Esto igitur, quod ex ordine Ecclesiæ, vel ex beneficio recepto teneatur quis offerre medio modo;& hoc in primo gradu pro vno;non præiudicat tamen illis, si medio modo in secundo gradu offerat, vel applicet virtutem oblationis alteri,& ita tertio gradu tertio; & sic de quibuscumque gradibus:quia numquam applicatio facta in gradu posteriori, subtrahit aliquid illi, cui facta est in gradu priori.* Hanc doctrinam licet multi admittant, pauci in eius sensu concordant.Quidam dicunt loqui de sacrificio vt oblato in persona Ecclesiæ.Alij extendunt ad fructum sacrificij vt oblati in persona Ecclesiæ,& in persona Christi.Qui dicunt Sacrificium Missæ non minus prodesse applicatum vni,ac applicatum pluribus,non curant de istis gradibus, sed solum de applicatione generali,vel speciali. Alij applicationem quoad satisfactionem, appellant in primo gradu,& applicationẽ quo ad impetrationem,vel quoad orationẽs,appellant applicationem in secundo gradu. Quia ergo voces sunt æquiuocæ,& opinionum multitudo potius æquiuocationem auget,& magis confundit; ideò eis non vtemur,sed alijs vocibus clarioribus,& notioribus iam expositis.

40 Iuxta monitum Gersonis in vltimis verbis relatis, aduertit Vazquez disp.231. cap.6.nu.40. quod ratione incertitudinis, quæ ex varijs opinionibus in hac re pronenit, quisque debet primaria intentione, imò

imò omnino pro eo sub conditione Missam celebrare,pro quo speciali obligatione offerre debet,ne forte ex contortio aliorum, aliqua ex parte fructu defraudetur,atq; omnia diuinę dispositioni reseruare,vt optimè notauit Corduba lib.1.q.3.opinione 5.post conc.4.§.*Secundo sequitur*.

DVBIVM XI.

Pro quibus hoc sacrificium offerri possit?

§. I.

Certa præmittuntur.

1 CErtum est secundum fidem Catholicam Sacrificium Missæ offerri pro tota Ecclesia Catholica,pro omnibus baptizatis viuis non præcisis per excommunicationem ab ea.Quod constat primo ex officio Sacerdotis,de quo Apostolus ad Hebr. 5.*Et propterea debet quemadmodum pro populo,ita etiã,& pro semetipso offerre pro peccatis.* Et in ordinatione Sacerdotis, quæ approbatur à Concilio Florentino Sess.vltima in Decreto Eugenij Quarti dicitur.*Accipe potestatem offerendi sacrificia Deo, Missasque celebrandi,tam pro viuis,quam pro defunctis,in nomine Domini.Amen.*Idem habetur in Conc.Trident.sess.22.c.2.& can.3.& in cap.*Visa* 72. *de Consecrat.*dist.1.ex Conc. Cabilonensi 2. Anno 813.c.39.Et in Canone Missæ hoc exprimit Sacerdos illis verbis.*In primis,quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta Catholica*: Quod exponẽs S.Thomas q.83.ar.4.in corpore ait.Deinde Sacerdos secreto commemorat,primo quidem,pro quibus hoc sacrificium offertur, scilicet *pro vniuersali Ecclesia*,& pro his,qui in sublimitate sunt constituti,primæ ad Timothæum 2.Et specialiter quosdam,qui offerunt, vel pro quibus offertur.

2 Notat vero Soto lib.9. de Iustitia q. 2.ar.2.ad 3.§.*At quia*,quod nomine Ecclesiæ,ad quam primo refertur oblatio,comprehenduntur etiam paruuli ante vsum rationis sacro fonte intincti:nam & si in satisfactionem pœnæ,quam nullam debẽt,oblatio non sit necessaria;refert tamen ad solatium viuorum,& ad repræsentandum mysticum Christi corpus,eiusque redemptionem,quæ ad illos vsque promanauit.Adde, quod sacrificio impetratur pro illis vt perseuerent in gratia,& liberentur à malis.Et S. Clemens lib.8.Apostolicarũ Constit.c.10.refert olim pro illis in Missa preces oblatas, *vt eos Dominꝰ perfectos in timore suo redderet, & ad mensuram ætatis perduceret.*

3 Nec solum pro iustis, sed etiam pro peccatoribus,Missæ sacrificium offerri,constat ex verbis Apostoli,& Concilij Tridentini iam relatis:& ex verbis Canonis:*Et omnibus Orthodoxis,atque Catholicæ,& Apostolicæ fidei cultoribus*.Sed illis,qui habent fidẽ informẽ,impetrat auxilium ad contritionẽ: siquidem ait Tridẽtinum cap.2.*Hanus quippè oblatione placatus Dominus,gratiam,& donum pœnitentiæ concedens,scelera,& peccata, etiam ingentia dimittit*.Dum tamen actu sunt in peccato mortali,non prodest eis ex opere operato immediatè ad satisfaciendũ pro pœna,vt docet D.Thomas q.79.ar.7.ad 2. Ideoque Soto subiungit. Verumtamẽ,quãuis eadem Ecclesię generalitate fideles quoque, & criminosi Christiani contineantur: nulli tamen Charitate carentes participes eiusdem sacrificij fiunt quatenus satisfactorium est:nam satisfactio remissionem præexigit culpæ. Vnde ad Renatum Augustinus:*Quis offerat corpus Christi,nisi pro eis, qui sunt membra Christi?* Vbi certè de diuinis mẽbris loquitur,quoad satisfactionem: nã quoad impetrationẽ,D.Thomas in 4.dist.12. q.2.ar.2 q.2.ad 4.dicit, quod *intelligendum est pro membris Christi offerri,quãdo offertur pro aliquibus vt sint membra*.Et Soto supra: Nihil tamẽ obstat quo minus pro illis,qui hæretici non sunt,nec legitimè excommunicati,orationes inibi fiant.

§. II.

Vtrum offeratur pro catechumenis?

4 SEd est prima difficultas,vtrum sacrificium Missæ offerri possit pro Catechumenis fidem,iam habentibus,sed nondũ baptizatis?

Confundunt aliqui sententias, & non bene,Authores referunt;quia duas tantum proponunt;cũ tamen sint plures.Prima absolutè negat Sacrificium Missæ offerri posse pro Catechumenis.Ita Vazquez disp.221. c.3.referens Gabrielem Biel,& Dominicũ Soto: in quibus ego non inuenio:quia de Catechumenis non agunt; sed generaliter de infidelibus: & Authores alij catechumenos dicunt fidelium nomine cõprehẽdi.

Tenent tamen Ioannes Azorto.1.lib.10.c.22 q.1. Gaspar Hurtado disp.2.diffic.4. Granados tract.14.disp.6.n.3. Castrus Palaus tract 22.disp.vnica puncto 5.nu.4. Ex Thomistis Bartholomæus ab Angelis Dialogo 5.§.489. Lublinus verbo Missa n.9 fol. 540. Marc⁹ Huertos q.12.de Sacrificio Missæ conc.2.fol.138. Item ex alijs Philibertus Marchinus tract.3.de Ordine parte 2.capite 7.n.3. Leander tract.8.disp.2.q.6. Videtur fauere Bellarminus lib.2.de Purgatorio cap.18.ad 3.cum enim obiecisset authoritatẽ S.Ioannis Chrisostomi hom.3.in Epistolã ad Philippenses, respõdet Bellarminus: *Chrisostomus filium videtur negare, orandum esse publice, vel sacrificandum pro Catechumenis.* Quo testimonio etiam conuincitur Vazquez nu.12.

5 Qui & probat n.10.ex Concilio Bracharensi Primo capite 35.dicente. *Item placuit, vt Catechumenis sine redemptione Baptismi defunctis, similiter modo, neque oblationis sanctæ commemoratio, neque psalendi impendatur officium: nam & hoc per ignorantiam vsus Patrũ, &c.* Item n.13.ponderat verba *S.*Augustini tom.7.lib.1.de Anima, & eius origine cap. 9. *Quis efferat corpus Christi, nisi pro his, qui sũt membra Christi?*

Rursus n.15.arguit ex communi Romanæ Ecclesiæ vsu: siquidem *in* die solum Parasceues pro catechumenis orat: in cæteris autem nullam prorsus orationẽ, quæ in Missa pro illis fieri possit, instituit. Quomodo autem pro illis sacrificium offerret, pro quibus in Missa publicè non oraret?

6 Denique ratione arguit n.17. Nam Eucharistia, quatenus sacrificium incruentum, solum videtur instituta pro his, pro quib⁹ instituta fuit q̃atenꝰ sacramentum: mirabile namque esset, capacem aliquẽ esse fructus ex opere operato eiusdem Eucharistiæ sub vna ratione, sub alia vero ratione non item: nullus autem catechumenꝰ, quãtumvis iustus coram Deo, capax est fructus Eucharistiæ ex opere operato, quatenus sacramentum est; non solum fructus augmenti iustificationis, quod ex opere operato iustis sẽper cõfertur: sed etiã auxilij diuini ad nutritionem spiritualẽ, quod ex opere quoque operaro aliquando datur: eo quod Baptismus sit ianua omnium sacramentorum, sine quo nullius sacramẽti quis capax esse potest: ergo nullus catechumenꝰ capax erit fructus Eucharistiæ ex opere operato, quatenus sacrificium est. Quia causa particularis, & veluti instrumentum applicationis meritorum Christi nemini prodesse debuit, nisi Christo per baptismum coniunctis.

7 Per aliud extremum alij docent, posse valide, & licite offerri Missam nomine Christi, & Ecclesiæ, proficuamque esse catechumenis ex opere operato, tam quoad impetrandũ, quã quoad satisfaciendũ, si catechumeni sint in statu gratiæ, vt sint capaces satisfactionis, & si nõ sint in Inferno, quia pro damnatis nequit impetrari. Fauet Bellarm. lib.2.de Missa c.6.ver. *Deinde certũ est*, concludens, Non igitur dubitari potest, quin absolutè liceat sacrificium offerre pro ijs, qui sũt extra Ecclesiam. Expresseque docẽt Nuño q.83.ar.1.parte 2.diffic.3.conc.3.fol.945. dicens, Pro catechumenis offertur hoc sacrificium omnibus modis, quibus offertur pro baptizatis. Petrus Ledesma de Euchar.cap. 17.conc.18.corrol.3. Ioannes à Cruce de Sacrificio Missæ dub.5.conc.5. Bartholomæꝰ à S.Fausto de Indulgentijs sacris lib.2.q.80. Lezana verbo *Missa* n.7. Thomas Tamburinus lib.2.de Missa c.2.§.3.n.3. Petrus Anellus Persicus de præcipuo Sacerdotis Officio lib.2.cap.4.dub.2.n.17.& 19.& alij recentiores Societatis Iesu.

8 Probant ex S.Clemente lib.8 Constitutionum Apostolicarum à cap.5. vsque ad 8.& 12. vbi referuntur obsecrationes, quæ in Missa fiebant pro catechumenis. Idem habetur ex Ordine Romano, & in Liturgia S. Ioannis Chrisost.& hom.2 in posteriorem ad Corinthios, & hom. de Adam, & Eua. Idemque docet Cœlestinus Papa prima primus in epist.1.ad Episcopos Galliæ, & *S.*Augusti.epist.107.ad Vitalem.

9 Probant etiam ex Canone Missæ, in quo oratur pro omnibus fidelibus. Et Concilium Tridentinum sess.22.c.6.dicit, *Missas à publico Ecclesiæ ministro, non pro se tãtum, sed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Christi pertinent, celebrari.* Sed Catechumeni sunt fideles vniti inuisibiliter Ecclesiæ per fidem, pertinentque ad Christi corpus, & per fidẽ sacramenti Baptismi sunt effecti proculdubio mẽbra Christi, vt dicitur in cap. *Veniens, de Presbytero non baptizato.* Vnde S.Augusti. tract.4.in Ioann. & lib.2.de Symbolo ait. *Nõdũ quidẽ adhuc per sacrũ Baptisma renati estis: sed per Crucis signũ in vtero Sãctæ Matris Ecclesiæ iã cõcepti estis.* Ideòq; possunt saluari: quãuis extra Ecclesiã nullus omnino saluetur, vt dicitur in Cap. *Firmiter*, de Sũma Trinitate, & fide catholica. ¶ Itẽ in cap. *Apostolicæ 2.de Presbytero nõ baptizato*, Innocẽtiꝰ 3.allo quẽs Episcopũ Cremonẽsẽ, ait. *Sopitis igitur quæstionibus Doctorum, Patrum sententiam teneas, & in Ecclesia tua tuges preces, hostiasque Deo offerri iubeas pro Presbytero memorato: de quo constabat non fuisse baptizatũ.* Loquiturque de Sacrificio Missæ, vt ex vocum proprietate constat. Idemque in casu simili docet S.Ambrosius in Oratione de obitu Valentiniani Imperatoris.

10 Confirmatur, quia Missa offertur pro omnibus in Christo quiescentibus, vt constat ex Canone Missæ, & ex S.Chrisost. hom.41.in 1.ad Corinth.& ex Conc.Trid. sess.22.cap.2.& Sess.25.Decreto de Purgatorio. Sed Catechumeni, qui decesserunt in statu gratiæ, sunt vere, & propriè defuncti in Christo, dormieruntque in eo. Ergo pro illis rite offertur Missa. Creditque durum est aliquas animas esse in Purgatorio, quibꝰ Missa non prosit quoad vim impetratoriã, & satisfactoriam: cum tamen in cap. *Animæ* 13.q.2.dicatur. *Animæ defunctorum quatuor modis soluuntur, aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus Sanctorum, aut eleemosynis, aut ieunio cognatorum.*

11 Confirmatur secundo ex D.Thom. 3.p.q.79.artic.7.ad 2.dicente. Sicut passio Christi prodest quidem omnibus, quantum ad sufficientiam, & ad remissionem culpæ, & adeptionem gratiæ, & gloriæ; sed effectũ non habet nisi in illis, qui Passioni Christi coniunguntur per fidem, & Charitatem: *Ita & hoc Sacrificium, quod est memoriale Dominicæ Passionis, non habet effectum, nisi in illis, qui coniunguntur huic sacramento per fidẽ, & Charitatem.* Sed Catechumeni plures, siue viui, siue defuncti, existentes in Purgatorio, vniuntur huic sacrificio per fidem, & Charitatem. Ergo hoc sacrificium pro Catechumenis illis oblatum, eodem modo prodest ac oblatum pro baptizatis.

12 Denique probant: quia Missæ Sacrificiũ offerri potest pro Catechumenis quo ad fructum impetrationis, & satisfactionis ratione meriti Sacerdotis, & cæterorum offerentium, non secus ac possunt offerri pro eis aliæ satisfactiones personales: ergo pariter nomine Christi, & Ecclesiæ potest pro eis offerri sacrificium, & eis proderit: aliquin plus extẽduntur opera bona propria, quàm sacrificium nomine Christi, & Ecclesiæ. Item, si iuxta Vazquez supra c.3.n.18. potest Ecclesia per ministros suos fundere preces, quæ nomine eiusdem Ecclesiæ sint vtiles, fructuosæque catechumenis; quidnã causæ est, ne oblatio Sacrificij nomine Christi, & in ipsius persona queat esse proficua illis impetratorie, & satisfactorie? Quidnam item causæ est, vt merita Christi possint minus applicari, & prodesse Catechumenis per oblationem Missæ factam vice ipsius, quam perfectam vicem Ecclesiæ?

13 Tertia sententia conuenit cum prima quoad Catechumenos viuentes; sed dissentit ab ea, & adhæret secundæ, quoad eos, qui sunt in Purgatorio. Ita Henriquez lib.9. c.15.§.5. nam postquam quoad viuos catechumenos priorem docuisset sententiã; sic ait. Pro Competentibus, si casu absque Baptismo decedant, licebit offerre Missas: & videtur prodesse ex opere operato illorũ animabus, quia extra viam positæ nihil minus habent, quã animę baptizatorũ, præter characterẽ, & propter ea pro omnibꝰ fidelibus defunctis Ecclesia, & Concilia æquè concedunt offerri Missas. Idem sequuntur Scortia lib.12.c.2.n.5. Franciscus Lugo lib.5.c. 4.q.6.n.59.& 60. Vt intelligatur in quo differant Cõpetẽtes à Catechumenis, videndus S.Aug. ser.116.de Tempore, & lib.50.hom. in 49. S.Isidorus lib.2.de Eccles. officijs c. 21.& Rabanus lib.1.de Inst.Clericorũ cap. 26.& Bellarminus libro de Baptismo capite 25.

14 Quarta sententia docet Sacrificium Missæ, quoad fructum impetrationis, tã correspondentem Sacerdoti vt priuatæ personæ, quam ei vt offerenti nomine Christi, & Ecclesiæ, in quorum nomine Sacerdos operatur, offerri posse pro Catechumenis, eisque prodesse; sed quoad fructum satisfactionis ex opere operato, nec potest pro eis offerri, nec eis prodest. Ita Suarez disp.78.lectione 2.conc.2.& disp.79.sect.10.& 10.4. in 3.p.disp.48.sect.6.n.9.& disp.33.sec.4. Coninch 3.p.q.83.art.1.dub.9.nu.160. Ibi Lessius, Præpositus, Amicus, Arriaga, Bauny, Laymã, Fillutius, Gibalinus, & alij. Trullench lib.3.de Sacramentis cap.8.dub.4.n. 5. Villalobos to.1.trac.8.diffic.9.n.1. Hieronymꝰ Garcia trac.3.diffic.1.dub.6.pũc.3 n. 23.& 27. Raphael Auersa q.11.sec.10.§. *Dicẽdũ tamẽ.* Estq; cõmunior, & probabilior.

15 Probat Lugo, & ratione differẽtiæ assignat disp.19.sec.10.à nu.166. vsque 184. Quia Baptismus est ianua ad sacramẽta, eorũque fructũ participãdũ: vnde fructus passionis Christi prout per Ecclesiam, & eius ministros applicatur, tũc cõmunicatur ijs, qui sunt visibilis Ecclesiæ membra per Baptismum. Videantur, quæ diximus quæstione 72.dub.6.§.3.& 4. Impetratio autẽ non respicit immediatè personã, cui cõfertur bene

ficium,sed illam,quę postulat. Vnde qui petit sanitatem equi, non dicitur offerre pro equo,sed pro se,vt impetret sibi immediatè illud beneficium. Quamuis ergo immediatè non possit offerri pro nõ baptizatis, quia ipsi capaces non sunt fructus sacrificij: poterit offerri pro baptizato, qui postulat tanquam beneficium proprium,illud quod non baptizato confertur. Effectus autem sacrificij (ũcut etiam sacramenti) quatenus satisfactorij,sunt effectꝰ immediati,qui nõ possunt dari nisi subiecto capaci per Baptismum. At vero impetratio,vt diximus,immediatè confertur offerenti,seu postulãti, qui cum sit baptizatus,est capax: indirectè vero,& per resultantiam,redũdat illud cõmodum in bonum alterius non baptizati: sicut posset redundare in bonũ animalis bruti: quare non debet attendi ad eius capacitatem. Et sic conclusio,& sententia hęc persuadetur authoritatibus,& rationibus pro duabus primis sententijs allatis. Præcipuè authoritatem S. Augustini exponit D. Thomas in 4.dist. 12.q.2.art.2.q.2.ad 4.dicens, quod Eucharistia in quantum est sacrificiũ, habet effectum etiam in alijs,pro quibꝰ offertur,in quibus non præexigit vitam spiritualem in actu,sed in potentia tantum: & ideò,si eos dispositos inueniat,eis gratiam obtinet,virtute illius veri sacrificij, à quo omnis gratia in nos influxit,& peccõsequẽs peccata mortalia in eis delet, non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam cõtritionis eis impetrat. *Et quod in contrarium dicitur, quod non offertur nisi pro membris Christi, intelligendum est pro mẽbris Christi offerri, quando offertur pro aliquibus vt sint membra.*

16 Quod dicimus de oblatione Missę pro Catechumenis quoad fructum impetrationis, procedit de oratione priuata Sacerdotis,& de oblatione publica in die Parasceues,& quæ olim fiebat in Missa Catechumenorum, de qua in Concilio Carthaginensi 4.cap.84.relato cap. *Episcopus 67. de Consecrat.* dist.1.& ex Conc.Illerdensi relato in cap. *De his, qui incesti* 35.q.2.& 3. Et quæ dicitur fieri in Ecclesia Græca: Nam modo in Ecclesia Latina non fit publica explicita oratio pro Catechumenis. Vnde D. Th.3.p. q.79.art.7.ad 2.ait. *Vnde & in Canone Missæ non oratur pro ijs, qui sunt extra Ecclesiam.* Et Amalarius Fortunatus Episcopus Treuerẽsis lib.3.de Ecclesiasticis Officijs ait. Sacrificio omnino interesse non possunt, nisi renati; quia neq; pro eis rogatur à Sacerdote in consecratione corporis Dñi, neque cõfectũ illis porrigitur. Sic orat Sacerdos pro circũstantibus: Memento, Domine, famulorum, famularũque tuarũ,& omniũ adstantium, quorum tibi fides cognita est,& nota deuotio: Nondum renati infideles vocantur, non fideles. Igitur non possumus animaduertere pro illis constitutam esse orationẽ in Officio cõfectionis Corporis Christi. Qua propter eo tempore recedunt, quo Sacrificiũ celebratur. Hæc ibi. Frequenterque nomẽ, *Fidelis*, solos comprehẽdit baptizatos, vt cap. *Omnis vtriusque sexus fidelis, de Pœnit.& remissionibus.* Vnde Catechumeni nec sunt offerentes, nec ex intentione explicita Ecclesiæ pro ipsis directè offertur.

17 Bene tamen notat Lugo nu.168. quod si Catechumenus stipem daret Sacerdoti, vt Missam celebraret, vel alias cooperaretur sacrificio, offerret affectiuè; atque adeò, si esset in gratia, meretur per illum bonum opus, sicut per alia pia opera: non tamen offerret effectiuè, nec haberet fructũ satisfactionis ex opere operato; quia illud signum non est institutum pro ipso in ratione Sacrificij; atque ideò prout ab ipso, non significaret vt Sacrificium. Posset tamen vtiliter dare stipẽ Sacerdoti, vt Sacerdos applicaret Missam ad impetrandum pro ipso.

§. III.

Vtrùm offeratur pro infidelibus?

18 Secunda difficultas est, vtrum Sacrificium Missæ offeratur pro Infidelibus? Gabriel Biel lect.24.(non 34. vt est apud Vazquez, ex cuius impressionis errore omnes alij male citant) in Canonẽ Missæ lit.a. sic ait. Excluduntur ergo à fructu huius Sacrificij infideles, hæretici,& schismatici; pro his non orat Sacerdos dicens: *Et omnibus Orthodoxis*: tales namque quia recta fide,& vnione carent, neque Christo capiti, neque cæteris Ecclesiæ connectuntur mẽbris: siquidem fides vinculum est vniẽs mẽbra capiti. Pro eadem opinione refert Vazquez Soto: sed malè, vt videbitur. Expresse Vazquez disp.227.capite 3.n.24. sic ait. Id quod diximus de Sacrificio incruento,& orationibus Ecclesiæ pro Catechumenis, dictum puta etiam de vtrisque pro infidelibꝰ non baptizatis, siue Iudæis, siue Gentilibus, nempè publicam orationem pro illis, nisi contraria consuetudo, aut præceptum Ecclesiæ obstet; fieri posse sacrificiũ verò non item: eo quod, sicut de Catechumenis diximus, ex se ipsis fructus Sacrificij incruenti incapaces sunt; non autem fructus orationũ pro ipsis: horum enim,& Catechumenorũ eadem est ratio, eo quod nondum per Baptismum mẽbra Christi fuerint effecti. Quod vero attinet ad orationes, fatemur sane antiquam Ecclesiam quotidie in Missarum solennijs pro illis, sicut pro Catechumenis orare consueuisse; nunc autem id solum licere in die Parasceues, sicut etiã de Catechumenis supra notatum est, eo quod nullo alio die id permittat Ecclesia, neq; ad orandum in Missa alio die vllam pro ipsis orationem instituerit. Hæc Vazquez. Quem sequũtur Granados tract.14.disp.6.n.3. Gaspar Hurtado disp.2.diffic.4. Azorto.1.lib.10.capite 22.q.1. Ex Thomistis Bartholomæus ab Angelis Dialogo 5.§.489. Samuel Lublinus ver. Missa n.9.folio 540. Marcus Huertos q.12.conc.2.corrol.3.folio 137. Itẽ Philibertus Marchinus tract.3.p.2.cap.7.nu.3. Chamerota,& Machado, quos refert,& sequitur Leander tract.3.disp.2.q.6.

19 Cæterum Soto lib.9.de iust.& iure q.2.ar.2.§. *At quia*,& in 4.dist.11.q.2.artic.7.ad 2.docet, quod error esset Capellaniam instituere, aut Missas pro Infidelibus offerre, quia eis non prosunt quatenus satisfactoriæ sunt: nihil tamen vetat instituere, vt oratio in Missa pro eorum conuersione fundatur:& ita concedit eis prodesse Missam quoad vim impetratiuam. Et sic intelligit,& sequitur Petrus Ledesma de Euch. cap.17.conc.18.corollario 2. Martinus etiam Ledesma 2.p. Quarti q.23.art.1.docet, licere illi, qui apud Indos Christi Euangelium annunciat, Missam offerre pro Indis vti Christianam fidem suscipiant. Quod etiam docet Nauarrus de Oratione cap.19. n.72.& 73.

20 Idem amplius explicat Bellarminꝰ lib.2.de Missa cap.6. tria docens. Primo cõstare, saltem indirectè sacrificium prodesse ijs, qui extra Ecclesiam sunt,& pro eis etiã indirectè offerri posse. Dum enim offerimus Sacrificium pro Ecclesia Catholica propaganda, vnienda, purganda (quod certum est licere) simul indirectè offertur pro conuersione infidelium,& hæreticorum. Præterea, in libris nostris Missalibus extat Missa propria ad tollendum schisma: vbi licet pro Ecclesiæ pace Sacrificium offeratur: tamen implicitè offertur pro schismaticis, vt videlicet conuertantur. Denique in oblatione Calicis, dum pro totius Mundi salute orare iubemur: certe aliquomodo pro infidelibus etiam oramus.

21 Secundo dicit certum esse, ex natura rei, si nulla sit prohibitio Ecclesiæ, licere offerre pro eiusmodi hominibus. Nam sacrificium Crucis pro omnibus fuit oblatum: cur igitur non possit Missa pro omnibus offerri? Deinde, in antiqua Ecclesia offerebatur pro Principibus,& Regibus: qui tamen erãt omnes infideles. Quod enim Apostolus ait. 1.ad Tim.2. *Volo igitur fieri orationes, &c.* communiter à Patribus exponitur de orationibus, quæ fiunt in sacrificio. Et Chrisost. presse hom.6.in hanc epist. dicit pro Rege gentili esse offerendum. Et Tertullianus in lib.ad Scapulã: *Sacrificamus* (inquit) pro salute Imperatoris. Et in lege veteri sacrificabatur pro vita Regis Darij, & Filiorum. 1. Esdræ 6.& in lib.2. Machabæorum c.3. pro salute Heliodori Gentilis.

Præterea Clemens lib.8.Constit. capite 18. docet Apostolos obtuisse sacrificiũ Eucharistiæ pro Regibus sui temporis, necnon pro Catechumenis, & pro reductione eorum, qui versabantur in errore. Et in Liturgia Iacobi fit expressa oratio pro extirpatione hæresum, Chrisostomus,& Basilius similiter orant pro toto orbe terrarum; & nominatim pro errantibus, vt reuocentur ab errore, &c.

22 Tertio tandem in fine capitis, sic ait. Sed quæret aliquis, vtrum vbi Rex infidelis est, vt in Græcia, vbi Turca dominatur,& in India, in Iapone, apud Sinas, vbi Ethnici regnant, liceat Sacerdotibus, qui ibi sunt, expresse offerre pro Rege? Respõdeo: existimo licere, modo Rex ille non sit excommunicatus, vt sunt Reges hæretici; sed Paganus, siue Ethnicus. Nam hæc traditio, imo,& constitutio Apostolica est, vt paulò ante ostendimus: neque existat, quod sciam, vlla Ecclesiæ manifesta prohibitio.

23 Rursus aliquis petet, vtrum liceat hoc tempore sacrificium offerre pro hæreticorum, siue infidelium aliorum cõuersione? Ratio dubitandi est, quia tota Liturgia Latinæ Ecclesiæ, quæ nunc est in vsu, refertur ad fideles: vt patet ex precibus oblationis, tum extra, tum intra Canonem. Respondeo, existimo id licere, modo nihil addatur ad Missam; sed solum per intentionẽ Sacerdotis applicetur sacrificium cõuersioni infidelium, siue hæreticorũ: id enim multi faciunt plj viri,& docti, quos reprehendere non possumus; neque extat expressa Ecclesiæ prohibitio. Tutissimum tamen est, quod

quod alij faciunt, qui intentionem suam ita moderantur, vt directè intendãt offerre pro augmento, vtilitate, & pace illius Ecclesiæ, quæ inter hæreticos, vel Ethnicos conuersatur: qui enim ita offerunt, eundem habent effectum, quem superiores: non enim potest augeri, vniri, ac pacificari Ecclesia in illis locis, nisi conuertantur infideles, aut hæretici. Et simul horum intentio conformior est Ecclesiastico ritui, quam superiorũ. Hæc Bellarminus. Quem sequuntur Henriquez lib.9.cap.15.§.6.lit.K. Suarez disp.78.sec.2.conc.3. Filliutius tract.5.n.47.& 48. Bonacina disp.4.q.vlt.pũct.5.n.4. Syluius 3.p.q.83.ar.1.q.8. Villalobos tract.8.diffic.7.n.4.& alij frequenter. Estque communior, & probabilior. Videatur S. Augustinus epist. 59. ad Paulinũ q.5.& S. Prosper lib.1. de vocatione Gentium c.4.

24 Notat tamen Coninch q.83.art.1. dub.2.cõc.3. in fine n.160. hoc sacrificium non prodesse ijs ex opere operato. Cum enim sit sacrificium Ecclesiæ, hoc modo solum potest prodesse ijs, qui per Baptismum facti sunt membra Ecclesiæ. His enim solis, siue per Sacrificium, siue per reliqua sacramenta singulari illo modo Christi merita applicari possunt. Hæc ille. Sed forte hoc solũ intendunt primæ sententiæ Authores: & qui pro secunda relati sunt, plus videntur intendere. Quamvis multi in vtu vocum non cõueniant, quia impetrationem omnem reducunt ad opus operantis, & satisfactionẽ ad opus operatum: & sic notum est, quod pro Infidelibus non offertur, nec prodest sacrificium Missæ, vt dicebamus cum Soto, & alijs.

§. IV.

Vtrùm possit offerri pro excommunicatis?

25. CErtum est nõ licere directè nomine Christi, & Ecclesiæ offerre Sacrificium Missæ in particulari pro aliquo excommunicato vitando, nempè pro nominatim excommunicato, & manifesto percussore Clerici. Quia idest vetitum cap. *A nobis* 28. & cap. *Sacris* 38. *de sententia excommunicationis*. Et cap. *Si quis Episcopus* 3. & alijs capitibus 11.q.3. Et quia excommunicatio maior est priuatio communium orationum, & suffragiorum Ecclesiæ. Et quia præcipuum suffragiũ est oblatio Missæ pro eo in particulari, ex grauitate materiæ haberetur esse peccatum mortale.

26 Notat autem ex Richardo in 4. distinctione 18. S. Antoninus 3.p.tit.24.cap.76. quod excommunicatus pro iusta causa, si pœniteret, & diligentissime procurat absolutionẽ, paratus satisfacere, & facere, quod in se est; ex tunc sibi valent orationes Ecclesiæ. Quod & docent Cardinalis Turrecremata cap. *Si quis Episcopus* 11.q.3. Martin. Ledesma 2.p. Quarti q.23. ar.3. Nauarrus cap. *Quãdo, de Consecratione* dist.1. notab.19. nu.68. Ideoque in Manuali c.27.n.56. ver. *Duodecimo* ait, nõ esse mortale orare pro excõmunicato nulliter, seu invalidè; nec pro excommunicato validè, sed ex iniusta causa; nec pro excommunicato iustè, quem credimus vere penitere; modo nõ fiat expressè publicè pro illo.

27 Nihilominus Soto in 4. dist. 22.q.1.art.1. in fine, §. *Attamẽ*, rectè docet, quod etiam tunc orationibus, & suffragijs priuatur. Quod & probat Suarez disp.9. de Censuris sect.3.n.2. & iam est communis Doctorũ, vt viginti duobus relatis probat Leãder parte 4.tract.2.disp.3.q.10. Videturq; decisio expressa textuum in cap. *Cum dilectus*, cap. *A nobis*, cap. *Sacris. De sententia excõmunicationis*. In quo de excommunicato, si occumbat in bello, dicitur, quod *non sint absolutiones, vel oblationes recipiendæ pro eo, vel orationes Domino porrigendæ, nisi cum de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit*. Continuaturque ab Ecclesia hæc pœna, vt terror sit alijs, & ne vigor Ecclesiasticæ disciplinæ eneruetur.

28 Maior difficultas est, an liceat sacrificia offerre pro excommunicatis publicè toleratis.

Negant Suarez disp.9. de Censuris sect.2. à n.17. Vazquez de Excomm. dub.2 Bonacina disp.2.q.2 puncto 1.§.1.n.1. & alij multi, quos refert, & sequitur Leander parte 2.tract.8.disp.2.q.10. & parte 4.tract.2. disp.3.q.10. multos referens: sed Adrianus, & Soto hoc non exprimunt: & quidam alij non distinguunt. Probant, quia primus, & principalis effectus excommunicationis maioris est priuatio omnium suffragiorum, & orationum Ecclesiæ: per hoc autem quod in foro externo excommunicati toleretur, non tolliter excommunicatio, & eius præcipuus effectus; ergo non licet pro excommunicatis toleratis offerre directè sacrificiũ Missæ.

Deinde, quia ante Concilium Constantiense non licebat pro excommunicatis offerre Missæ sacrificium specialiter. Concilium autem Constantiense id eis non concessit: quia non est illa Constitutio in fauorem excommunicatorum; sed in fauorem fidelium aliorum, vt licite possint cum excõmunicatis communicare.

29 Probabilius tamen est, licere offerre sacrificium pro excommunicatis toleratis. Quia ita docent Nauarrus cap.27.num.36. Henriquez lib.1.cap.11.num.2. plures referens. Sequitur Ægidius disp.14.dub.6.n.40. Hurt. disp.3. de Excomm. diffic.4. Sayrus lib.2.cap.4.num.6. Villalobos trac.17. diffic.4. conc.3. num.8. Diana parte 5. trac. 9. res.74. Lugo disp.19. sec.10. num.187. Castrus Palaus parte 6. disp.2. punc.6. num. 10. Hieronimus Garcia trac.3. diffic.1. dubio 6. punc.3. num.36. Raphael Auersa q. 11. sect.10. §.10. & Marcus Huertos q.12. de Sacrificio Missæ folio 140. eam amplectitur vt magis piam, & fauorabilem magis.

Probãtque primo, quia offerre Missam pro aliquo, est communicare cum illo in diuinis, vt constat ex cap. *A nobis*. Et sic nomine orationis comprehenditur in illo antiquo versu: *Os, orare, vale, &c.* Sed post concilium Constantiense, licitum est communicare in diuinis cum excommunicato tolerato: ergo licet pro eis offerre Missæ Sacrificium.

30 Deinde, post Concilium Constantiense, non denegatur Ecclesiastica sepultura excommunicato tolerato, vt constat ex praxi, & docet ipse Suarez illo to.5. de Censuris disp.12. sec.4. num.5. & alij pro prima sententia relati. Sed vtriusque est eadem ratio, vt constat ex cap. *Sacris. de sepulturis*. Ergo eo ipso quod permittatur Ecclesiastica sepultura, intelliguntur concessę orationes, & oblationes Missarum pro sepulto in loco sacro: quia, vt ait Suarez num.2. ob hanc præcipuè causam fideles in locis sacris sepeliuntur, vt participes fiant suffragiorum, & orationum fidelium, quæ in illis locis fiunt.

31 Tertio, si excommunicatus toleratus adsit Missę verificantur de illo verba Canonis: *Et omnium circunstantium: pro quibus tibi offerimus hoc sacrificium*: etsi in defectu aliorum, inseruiret Missæ, non posset pro illo offerri: vel non liceret Sacerdoti Missã prosequi: & sic non adæquatè vitarentur inconuenientia, quæ voluit cultare Concilium Constantiense.

Non tamen licitum est excommunicato toleratо se ingerere ad communia suffragia Ecclesiæ: quamuis Ecclesia partialiter suspẽdat effectum excommunicationis respectu tolerati. Sed modo *licitum* est offerre Missam pro occulto excommunicato, qui iam existat in statu gratiæ, & citra suam culpam non fuit absolutus; quia cum non sit denunciatus, non est exclusus à communione fidelium ex parte ipsorum.

32 Sicut autem excommunicatio maior solum priuat orationibus communibus, non autem orationibus priuatis, nec si excõmunicatus sit in gratia, priuatur communione Sanctorum, quam habẽt omnia membra viua Christi; ita non priuatur, quod Sacerdos vt persona priuata applicet pro illo opus bonum Missæ, & orationum: & quamuis in *Memento*, in quo oratio fit nomine Ecclesiæ, vt sic non possit pro excommunicato non tolerato orare directè, & in particulari: Tamen ibi potest oratione priuata, & intentione priuata pro illo orare, vt frequẽter iam notant Authores. Et iuxta hoc Sanctus Bernardus de gradibus humilitatis ad finem, cum suo tempore omnes excommunicati esse at vitandi, sic de illis ait. *Absit à nobis, vt etiam pro talibus, etsi palam non præsumimus, vel in cordibus nostris orare cessemus. Et si enim à cõmunibus orationibus ipsi se excludunt; sed ab affectibus omnino non possumus*. Orationes tamen istæ solum proderunt ex opere operantis: de quo etiam potest exponi S. Leo Papa ser.4. de Ephiphania. Ita tenet Sylvester verbo Excommunicatio 1.§.2. & verbo Missa 1.q.8. conc.4. & Theologi communiter, vt testatur Suarez tom.5. disp.9. sec.5. nu.4. & Marcus Huertos q.12. de Sacrificio Missæ in fine folio 141.

33 Soto tamen in 4. dist.22.q.1.art.1. fine dub.1.§. *Quomodo autem*, ait. Certe opinio clemens est; & fortasse vera: tamen si nõ prorsus scrupulo careat: nam potuit Ecclesia non solum excommunicatum suis Sacrificijs priuare; verum & suis ministris inhibere, ne inter sua sacrificia pro eo deprecarentur. Idem docet Martinus Ledesma 2.p. Quarti q.23. artic.3. in fine. Medina lib.1. Summæ cap.11.§.1. Cano, quos demum sequitur Stephanus Auila de Censuris 2.p. capite 6. disp.9. dub.5. in fine. Sed quia non cõstat hoc de facto Ecclesiam præcepisse; & cõmuniter alij oblationem, & orationem priuatam carere scrupulo affirmant, absque illo in Missa, & extra illam potest secreto pro excommunicatis etiam non toleratis orari.

34 Inquires tamen, vtrum si de facto Sacer-

Sacerdos offerat Sacrificium pro excommunicato vitando, illi prosit?

Negant Luisius Turrianus lib.2.de Cēsuris disp.8.dub.2.§. *Sed contrariam.* Et Diana parte 5.trac.9.resol.76.& Leander parte 2.trac.8.disp.2.q.9.& parte 4.disp.3.q.15.pro hac opinione male referunt Sotum, & Vazquez: cum id non doceant. Tenet tamen Philibertus Marchinus trac.3.de Ordine parte 2.cap.8.& Probant, quia de facto ab Ecclesia prohibitum est Sacerdoti, ne pro excommunicato vitando offerat, nec nomine Christi, nec nomine Ecclesiæ, quæ id præcipit legitima potestate à Christo accepta: ergo Sacerdos, qui mortaliter peccat transgrediendo prohibitionem Ecclesiæ, offerret prorsus invalide quoad fructum relpōsurum, tam ex parte Christi, quā Ecclesiæ.

Secundo, Intentio Ecclesiæ non est contraria intētioni Christi: ergo si intētio Christi esset, quod sacrificium prodesset illi, pro quo offertur contra mandatum Ecclesiæ; etiam posset præsumi, quod Ecclesia velet, quod sacrificium contra suam prohibitionem oblatum pro excommunicato vitando, esset illicite, sed validè oblatum.

35 Rectè tamen docet Suarez disp.9. de censuris sect.4.conc.1.& 2.(fere cōmuniter ab omnibus recentioribus receptus) quod sacrificium à ministro, vt personam Christi gerēte, oblatum, potest prodesse excommunicato. Quia quando aliquis operatur vt minister alterius, licet propria malitia peccet, nō impedit valorem actionis: & ideò q.64.dub 4.§.1. probatum est esse de fide, quod existens in peccato mortali, validum potest conficere sacramentum. Deinde in hac ipsa materia, Sacerdos prohibetur ab Ecclesia ne sacramentum ministret excommunicato: & ideò peccat ei ministrās; & tamen, si id faciat, sacramentum perficitur, per se loquendo: imò & effectum habet in suscipiente, si contingat in eo nullum esse obicem præter censuram. Ergo pariter per Ecclesiæ prohibitionem, sicut non tollit, quod valeat consecratio; ita non tollitur vt habeat effectum vt offertur in persona Christi. At vero sacrificium pro excommunicato oblatum, nihil illi prodest vt offertur nomine Ecclesiæ: quia minister, seu dispensator, si bona dispenset contra Domini mandatum, vel voluntatem, nihil facit: quia nequit oblationis fructus extendi vltra intentionem principalis offerentis.

36 Addit Suarez num.8.quod si ponamus casum: quod Sacerdos excommunicatus excusetur à peccato celebrando, & offerendo pro se vt minister publicus; tunc ita illi proderit sacrificium, sicut posset prodesse alteri excommunicato non ponenti obicem, si pro illo offeratur: est enim eadē ratio, quia distinctio, vel identitas personæ hic nihil refert. Excusatio autem erit ingēs periculum mortis, aut grauissimi scādali; & ignorantia inuincibilis; vel quia non censetur Ecclesia cum tanto rigore prohibere nō offerre pro excommunicato, vt prohibuerit etiam non offerre pro seipso, etiam si alias licite offerat sacrificium.

§. V.

De oblatione pro defunctis.

37 QVod Sacrificium Missæ offerri debeat generali intentione pro animabus Purgatorij, constat ex Canone Missæ. Quodque illis prosit, & tāto magis quāto specialius, & maiori deuotione pro illis offertur, constat ex Concilijs, & Theologis. Vnde in Tridentino Sess.25.in Decreto de Purgatorio dicitur, *Animas in Purgatorio detentas, fidelium suffragijs, potissimum vero acceptabili Altaris Sacrificio iuuari.* Sed quia de suffragijs agunt Theologi in 4.dist.45. Nūc plures difficultatēs ibi dispurari solitas omittemus.

38 Est etiam de fide, quod Missæ sacrificium non potest licitè, nec validè pro infantibus, qui sine Baptismo decesserunt offerri: quia vt ait D.Thomas in 4.dist.45. q.2.ar.2.q.3. pueri non baptizati, non detinentur in lymbo nisi quia deficiunt à statu gratiæ: vnde cum per opera viuorum, mortuorum status mutari non possit, maximè quātum ad meritum essentialis præmij, vel pœnæ, suffragia viuorum pueris in lymbo existentibus prodesse non possunt.

39 Item *turius* dicit *S.* Thomas ibi q.1. *simpliciter dicere, quod suffragia non prosunt damnatis, nec prò eis Ecclesia orare intendit,* vt constat ex S.Dionysio cap.7.cœlest.hier. S. Greg.lib.34.Mor.cap.13. S.Augustin.in Enchir.cap.109.& refertur in cap.*Tēpus, quod inter* 13.q.2. Idem habetur cap. *In præsenti* 13.q.2.& cap. *Audiuimus* 1.*de Reliq. & vener.Sanc.*& cap.*Pro obeuntibus* 13.q.2.& in Conc.Aurel 2.cap.15. & Triburiensi cap. 31.& Bracar.1.cap.16 relato in cap. *Placuit vt ijs, qui.*23.q 5.& alibi sæpè in Patribus. Hodieque non videtur salua fide posse negari. Vnde Suarez tom.4.in 3.p.disputatione 48.sect.4.n.14.dicit colligi fere euidēter ex principijs fidei, quod damnatis nō remittantur pœnæ propter suffragia viuorum. Et optimè Soto in 4.dist.45.q.2.art.2. §.*Qua propter* (ait) & si D.Thomas moderate dixerit tutiō esse simpliciter dicere, quod suffragia non prosunt damnatis; nec pro eis Ecclesiam orare, quia suo tempore (vt ex Alensiodorēsi colligitur) in opinionibus id versabatur: Asseuerantius tamen iam nunc asserenda est conclusio, *vel tanquam Catholica, vel tanquam Catholicæ proxima, saltem de lege communi.* Affert testimonia Scripturæ: & illu Ecclesiæ: *In Inferno nulla est redemptio.*

40 Demum ibi q.4.docet S.Thomas, quod nulli iuuari competit, nisi in eo quod indigens est. Vnde cum Sācti, qui sunt in patria, sint ab omni indigentia immunes inebriati ab vbertate domus Dei, *eis iuuari per suffragia non competit.* Videtur hæc ratio desumpta ex Innocentio Tertio cap.*Cū Marthæ 6.de celebratione Missarum:* vbi ait, quod Sancti, *quia orationibus nostris non indigēt, pro eo quod cum sint perfectè beati, omnia eis ad vota succedunt: sed nos potius orationibus eorum indigemus, quos (cum miserimus) vndique mala nostra perturbant. Vnde, quod in plerisque orationibus continetur.* Prosit, vel proficiat huic Sācto, vel illi talis oblatio ad gloriam, & honorem: *Ita debet intelligi, vt ad hoc prosit, quod magis, ac magis à fidelibus glorificetur in terris.* Ideòque D.Thomas ad 1.docet, quod huiusmodi loquutiones non sic sunt intelligendæ, quasi Sancti in gloria proficiant quantum ad se, quod eorum festa recolimus: sed quia nobis proficit, qui eorum gloriam solemnius celebramus. Sicut ex hoc, quod Deum cognoscimus, vel laudamus, & sic quodammodo eius gloria in nobis crescit: *Nihil Deo, sed nobis accrescit.*

41 Admonet autem Suarez disp.18.sec. 3.§.*Respondetur*, quod vicissitudo gloriæ accidentalis, quæ est in Beatis, semper creditur orta ex his, quæ in Ecclesia Militante fiunt; ideòque solum vsque ad diem Iudicij duratura. Vel certe, si aliunde etiam oriri potest, habet in singulis Beatis suam certam legem, stabilem, & independentem ab orationibus nostris; & ideò ad nos nō pertinet pro eis orare, quantum ad augmentum huius gloriæ.

DVBIVM XII.

De fructu, qui ex sacrificio Missæ provenit.

§. I.

De fructu qui provenit offerentibus.

1 PRima difficultas est de offerentibus, præcisè vt talibus, an eis, vt sic, proueniat aliquis effectus ex opere operato, etiam si pro ipsis non offerretur Missæ sacrificium?

Quod sacrificium Missæ ex opere operato non prodest nisi illi pro quo offertur, docet Vazquez disp.231.cap.3.a n.12.Coninch 3.p.q.83.ar.1.dub.9.nu.152.& 162. Gaspar Hurtado disp.3.diffic.9.Meratus disputatione 38.sect.5.& 6.Lugo disp.19.sec. 11.à n.233. Castrus Palaus tract.22. disp.vnica puncto 6.n.14. Ysambertus 3.p.q.83. disp.7.ar.6 Calpensis tract.25.disp.2.sect. 3.n.24.& alij recentiores, qui probant duodecim argumentis; quorum præcipua sunt.

2 Primum, quia non est admittendus fructus aliquis satisfactorius ex opere operato sacrificij, nisi de Christi voluntate, & institutione constet. Sed non constat, quia potius Concilium Tridentinum sess. 22 capite 1.& 2.latè exponens, quod sacrificium prodest eis pro quibus offertur, nullatenus exprimit sic prodesse offerentibus. Idemq; silentibus Patribus firmatur argumentum. Imò Apostolus ad Hebræos 5. iudicat solis eis, pro quibus offertur, prodesse; cum ait: *Propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiā & pro semetipso offerre pro peccatis:* Quod opus non esset, si ipsi vt offerenti prodesset ex opere operato.

Secundū, quia Christo non proficit ex opere operato cruentum sui sacrificiū; non ob aliam rationem, nisi quia non obtulit illud pro se, sed pro nobis. Vnde D. Thomas 3.p.q.22.ar.4.ad 2.ait, quod *Christus consequutus est per suam passionem gloriam Resurrectionis, non quasi ex vi sacrificij, quod offertur per modum satisfactionis: sed ex ipsa deuotione.* Ergo nec sacrificij incruenti fructus ex opere operato communicabitur offerentibus, sed illis solum pro quibus offeratur.

3 Tertium: nam sacramenta non prosunt ex opere operato ministrantibus, vt talis præcisè sunt, nisi etiam applicēt sibi ea, suman

sumantque illa. Ergo similiter sacrificium non prodest ex opere operato offerentibus, vt tales præcisè sunt, nisi etiam pro se appli cent, offerantque illud. Sicut enim sacramẽ ti minister est eius causa efficiens, ita etiam offerens sacrificij est instar causæ efficientis illud. Sicut etiam oratio hominis iusti nequit proficua ei esse alio modo quam ex opere operantis, nisi ipse oret pro se. Ita oblatio sacrificij proderit ex opere operantis, sed non ex opere operato, nisi offerat pro se.

Vltimum, nam alloqui ei, qui dederit stipendium ad missam, qui assistat, & interuiat, conferetur triplex fructus ex opere operato, ratione triplicis ad sacrificiũ cooperationis, quarũ cuilibet seorsum ab alijs posito suus esset impertiendus effectus. Tanta vero multiplicatio fructus ex opere operato absurditatem sapit.

4 Asserendum tamen sacrificium Missæ ex opere operato prodesse, & eis pro quib⁹ offertur, & offerentibus. Ita D. Thomas q. 79 art. 5. & Catechismus Pij Quinti parte 2. cap. 4. num. 71. & 79. Supponuntque Cajetanus tom 2. Opusc. trac. 3. q. 2. & Syluester verbo Missa 1. q. 9. Traduntque Cano lib. 12. de Locis cap. 13. §. *Alterum argumentum.* Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. §. *Offerentes autem.* Et §. *Igitur.* Et §. *Quare, & id modo.* Suarez disp. 79. sec. 8. §. *Quarto de cæteris.* Henriquez lib. 9. cap. 20. §. 2. Azor to. 1. lib. 10. cap. 20. q. 9. in fine. Toletus lib. 2. cap. 7. num. 1. Gran. Controu. 6. trac. 14. disputatione 8. num. 2. & 5. Bonacina disp. 4. q. vlt. punc. 4. num. 2. & 6. Trullench lib. 3. cap. 8. dub. 6. num. 2. Villalobos tom. 1. tractatu 8. difficult. 8. num. 7. Auersa q. 11. sec. 9. §. *Et hæc pars.* Leander parte 2. trac. 8. disp. 3. q. 12 & alij communiter.

Videturque supponere Concilium Tridentinum sess. 22. canone 3. definiens Missæ Sacrificium non soli prodesse sumenti: ergo sumens, & consumens, & offerens, vt distinguuntur ab illis, pro quibus offertur, ex fructu Sacrificij Missæ percipiunt. Similiter in Canone Missæ seorsum fit mentio offerentium: *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.*

5 Rationibus bene probat Suarez, quia oblatio huius sacrificij est fructuosa ex opere operato: ergo rationi consentaneum est, vt omnes, qui ad illam vere concurrunt per proprium actum, seu concursum moralem, participent; huiusmodi fructum talis oblationis. Secundo, quia ex huiusmodi concursu plurium offerentium cum ministro, resultat quasi vnum morale offerens cum maiori deuotione, reuerentia, & dignitate: ergo respondet illi maior fructus ex opere operato, cæteris paribus: nam iuxta doctrinã D. Thomę supra, hic fructus diffinitur iuxta deuotionem offerentium: ergo hac ratione respõdet singulis offerentibus, vt tales sunt, aliqua pars illius fructus, iuxta vnius cuiusque deuotionem. Tertio, sicut vsus sacramenti consistit in receptione, ita sacrificij in oblatione: sed omnes, qui recipiunt sacramentum, participant fructum eius: ergo similiter omnes offerentes per proprium aliquem concursum, vel actionem, participãt fructum Sacrificij.

6 Tandem, Christus potuit hoc modo instituere huius Sacrificij efficacitatem: & est valde consentanea dignitati eius, & hominibus conueniens, vt saltem ipse fructus vnusquisque deuote offerre studeat iuxta capacitatem suam: ergo credendum est ita instituisse.

Et confirmatur: nam inconueniẽs esset, quod audiens Missam non plus fructus accipiat ex opere operato ex Missa, quam ille, qui non audit, si Sacerdotis applicatio erga vtrumque æqualis est: & alioqui in eiusmodi effectu nullum est inconueniens, nec aliquod contra illud obijci potest, quod difficultatem ingerat; cur ergo negandus est? Hæc Suarez. Cuius sententiæ probabilitatem agnoscit Lugo illa disp. 19. sec. 11. nu. 233. Imò & sec. 12. num. 252. videtur omnino illi subscribere, dicens. Deinde negamus non aliter prodesse nisi vt pro ijs offertur; nam, vt supra dixi, ipsi, qui assistunt, sũt offerentes; quare non mirum, quod multiplicetur fructus pro singulis; quia illæ fructę respondent singulis offerentibus, &c. Et Auersa vbi supra probat, quia sic magis accenditur studium, & deuotio populi ad Missas frequentandas, & assistendum huic sacrificio. Tum à priori, quia oblationi, quæ fit ab hominibus ad Deum, ex hoc ipso capite, quod offerentes sunt, conuenienter correspondebit collatio gratiarum à Deo ad ipsos homines.

7 Ad primum dicitur primo procedere ab authoritate negatiua; & ideò solere esse inefficax. Secundo dicitur satis colligi ex verbis Canonis Missę, & ex Concilio Tridẽtino, ex D. Thoma, & communi Theologorum: quia ante Vazquez nullus id inuenitur negasse. Colligitur ex rationibus Theologicis probabilibus; nec enim hoc traditum

vt

vt dogma fidei quasi expressum in Scriptura, aut Concilijs. Tertio dicitur difficultatem hanc in praxi fere cessare; quia vt notat D. Thomas ad Hebræos 5. lec. 1. in veteri lege Leuitici 9. & 16. & in lege noua in Gemone Missæ, cum dicitur. *Nobis quoque peccatoribus*, dã tutum est, quod Sacerdos offerat etiam pro se: quod non fieret, nisi esset infirmitas peccatorum, quibus est circundatus, non oppressus: si enim sit in mortali peccato, non debet celebrare. Et sic verba Apostoli ibi declarat D. Thomas.

8 Ad secundum ipse D. Thomas illa q. 22. art. 4. affert verba Concilij Ephes. dicentis: *Non enim indiguit sacrificio, qui peccatum nesciit.* Et in corpore rationem assignat: quia ille indiget medio ad Deum, qui per se ipsum accedere ad Deum non potest; & talis Sacerdotio subijcitur, effectum Sacerdotij participans: Hoc autem Christo non competit, &c. Et ad 1. ait, quod alij Sacerdotes effectum Sacerdotij sui participant, non in quantum Sacerdotes, sed in quantum peccatores, vt infrà dicitur. Christus autem simpliciter loquendo, peccatum non habuit. In his clare patet differentia inter Christum sũmum Sacerdotem, & nos, cur effectus Sacerdotij Christi pertinuit ad alios, & non ad se; & effectus Sacerdotum antiquę, & nouę legis pertineat ad ipsos Sacerdotes offerentes, & ad alios pro quibus offerunt. Vnde potius confirmatur nostra doctrina. In solutione vero ad secundum intendit D. Thomas discrimen assignare inter meritũ Christi, & effectum Sacerdotij illius; & meritum dicit profuisse sibi, & alijs; effectum vero Sacerdotij non habuit in se, quia non indigebat; sed solum in alijs. Vnde nihil inde ad intentum argumenti.

9 Ad tertiũ dicitur, quod sicut non bene valet: sacramenta solum ex opere operato prosunt sumentibus: ergo pariter, & sacrificium: quia D. Thomas negat consequentiam: ita bene docet D. Thomas q. 79. art. 5. quod *Eucharistia effectum sacramenti habet in eo, qui sumit: effectum autem Sacrificij in eo, qui offert, vel in his, pro quibus offertur.*

Ad quartum cõcedimus sequelam: nec vllum ibi apparet absurdum; quia id affirmat arguens; sed non probat: & quæ attulimus, improbant. Vide infra num. 17.

10 Addit Auersa q. 11. sec. 9. §. Quinto In fine. Comparando vero fructum prouenientẽ ex sacrificio illi pro quo offertur, & fructum prouenientem eidem Sacerdoti offerenti, Filliutius tom. 1. trac. 5. c. 6. n. 181. existimat hunc esse multo minorem, ita vt forte fructus trium Missarum pro ipso sacerdote, æquiualeat fructui vnius Missæ respectu eius pro quo offertur. At Bordon⁹ tom. 1. var. resol. 25. q. 8. censet potius esse maiorem. Sed tamẽ res est satis ignota, quę definiri non potest. Hæc ille; & rectè, quia hoc pendet ex libera institutione Dei, non reuelata, nec formaliter, nec virtualiter; nec pro vna, aut altera estimatione firmæ adducuntur rationes.

11 Notat etiam Suarez sect. 8. §. *de Ecclesia*, & Auersa ver. *Nõ videtur*, & alij, quod quãuis omnes fideles dicantur singulas Missas offerre, quia Sacerdos nomine totius Ecclesiæ offert; hoc tamen non sufficit vt ex singulis Missis singuli iusti habeant fructum remissionis pœnæ ex opere operato: nõ solum quia, vt cum Vazquez ait Lugo num. 237. ille modus offerendi non affert illum effectum ex opere operato; licet pro omnibus impetret ex opere operato. Sed quia hic effectus per se, & intrinsece includitur in ipso ministerio Sacerdotis: ac proinde nõ videtur tribuere effectũ distinctum ab illo, qui oritur ex hoc sacrificio prout oblato nomine Christi.

§. II.

Vtrum possit alijs applicari?

12 Secunda difficultas est, vtrum iste fructus possit alijs applicari?

Negat Suarez sect. 9. in fine dicens. Nihilominus censeo contrarium esse probabilius, scilicet, non posse huiusmodi offerentes alijs applicare hunc fructum; quia in vniuersum censeo omnem effectum ex opere operato esse proprium, & personale beneficium, & quasi priuilegium personæ concessum: quod non potest ipsa in aliam transferre: sicut de Indulgentia dicit D. Thomas in 4. dist. 20. a. 5. q. 3. ad 2. eum, cui conceditur, non posse fructum illius in alium transferre, nisi speciali facultate in ipsamet indulgẽtia concedatur: idem ergo est de effectu ex opere operato, qui specialiter concessus est in fauorem talis personæ. Et hoc constat inductione in effectibus sacramentorum; datur enim per Baptismum remissio totius pœnæ, neque est in potestate baptizati aliqua parte eius se ipsum priuare, vt eũ alteri applicet. Idemque est in satisfactione sacramẽtali, quæ in Confessione imponitur. Idẽ ergo

go dicere debeamus de hoc effectu sacrificij, quatenus personalis est; quia nulla est specialis ratio ad exceptionem faciendam, nec sufficiente aliqua autoritate cõstare potest. Hæc Suarez. Quem sequuntur Granados trac.14.disp.8.num.3.Miranda q.41.art.5. conc.1. Bonacina disp.4.q.vlt.punc.8. nu. 16.Laymã, Rodriguez, & Fraxinellus, quos refert, & sequitur Angelus Maria Vericeli quæst.Mor.trac.2.q.29.à num.7.vsque 11. & alij.

13 Merito tamen affirmant Nuño 3. p.q.83.art.1.tertia parte tractatus dub.3.in fine folio 950.& Auersa q.11.sec.9.§. *Sexto*, sic ait. Dicendum tamen videtur, etiam à singulis offerentibus posse suum peculiarẽ fructum alijs applicari. Quam opinionẽ vocat communem Bartholomæus à S. Fausto lib.1.de Indulg.q 61. Eamque tenent Nuño vbi supra: & Nauarrus in Summa cap. 25.num.92. Filliutius tom.1.trac.5.cap.6. num.181. Molfesius tom.1.trac.3.cap.15. num.40, Bordonus tom.1. var.resol.25.q. 8.Barthol.ab Angelo Dial.5.§ 507.alijque plures. Et de impetratione quidem res est clara. De satisfactione quoque, seu remissione pœnæ, supponimus posse applicari alteri quantum est ex opere operantis: licet nõ possit applicari meritum essentiale quoad gloriam, & gratiam, vt suo loco de merito dictum est. Hinc videtur etiam illa satisfactio, quæ per hoc sacrificium debetur ipsis priuatis offerentibus ex opere operato, posse similiter pro alijs applicari. Quinimò hoc sacrificium ex institutione sua ordinatũ est, vt possit pro alijs offerri quãtum ad suũ effectum ex opere operato. Quare, sicut Sacerdos vt minister publicus potest pro alijs applicare: ita verisimile est, posse singulos priuatos offerentes, & inter eos ipsum etiã Sacerdotem vt priuata persona est, suum fructum alijs concedere. Et sicut indulgentia potest ex cõcessione Pontificis pro alijs acquiri: ita credibile est, fuisse factam à Christo huic sacrificio talem concessionem. Ad alia vero exempla sufficit disparitas, quæ est inter sacramentum, & sacrificium: sacramẽtum enim, eiusque effectus non potest pro alijs suscipi, vel offerri; sacrificium tamen potest. Hæc Auersa. Et alij multi, quos referunt, & sequuntur Philibertus Marchinus trac.3.p.2.cap.16.num.8. Thomas Hurtado tom.1. Resol.Mor.trac.2.cap.4.ref.17. num.171.Leander trac.8. disp.4.q.9.

§. III.

Vtrum omnibus fidelibus prosit ex opere operato?

14 TErtio inquiritur, vtrum Sacerdos teneatur pro omnibus fidelibus offerre; & ex hac oblatione generali singulis prouenire fructus ex opere operato?

Negat Suarez disp.78.sect.2.post 1.cõc. §.*Sed quæres*, dicens. Existimo ergo rõ teneri Sacerdotes quotiescumque sacrificant, aliquem fructum ex opere operato, præsertim satisfactionis, singulis fidelibus applicare: quia neque de iure diuino ad hoc tenentur; neque ex præcepto Ecclesiæ: quia neutrum horum scriptum est: aut traditione habetur: neque etiam ex ritu Missæ, vel omnibus verbis, quæ in Canone, vel oblationibus eius dicuntur id colligi potest: nam vt fiat vniuersalis oblatio satis est, quod deprecatio sit vniuersalis, & quod ad efficaciam impetrationis sacrificium offeratur: nam alias cum fructus satisfactionis diffinitus sit, vix aliquid superesset, quod pro aliquo in speciali applicari posset. Quod latius probat disp.79.sec.9. Quæsito 2. Sequitur Coninch ar.1.dub.9.n.156.& 166. Filliutius trac.5. c.2.n.37. Lugo disp.19.sec.10.à n.220. Caspensis tract.23.disp.2.sect.2.nu.29. Auersa q.11.sect.10.in principio: & alij: & satis quidem probabiliter, vt & supra insinuatũ est.

15 Sed contraria sententia est *communior, & probabilior*, quam tradunt Scotus Quodlib.20.art.2. Gabriel lec.26. in Canonem Missæ. Corduba lib.1.q.3.opin.6. Caietanus tom.2. Opusc.trac.3.q.2. Syluester verbo Missa 1.q.9. Soto in 4 dist.13.q.2.ar. 2.§. *Illi autem*. Vazquez disp.231.cap.6. num.36. Henriquez lib.9.cap.17.§.2.cap. 18.§.3.& cap.21.§.3. Valentia, Azor, Meratius, & Amicus. Gran.Controv.6.trac. 14.disp.7 sec.2.num.7.& alij, quos referunt; & sequuntur Bonacina disp.4.q.vlt. punc.4.num.9.& Diana parte 11.trac.6.resol.9. Et probatur primo ex modo loquendi Concilij Tridentini sess.22.cap.2. quo indicatur quoad satisfactionem posse prodesse sacrificium incruentum omnibus quibus prodesse valet cruentum Crucis, & cap 6. dicit quasumque Missas celebrari pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Christi pertinent: & loquitur de illis, quas Sacerdos professe celebrat. Et iuxta ritum Missalis Romani in die Commemorationis Defunctorum celebratur generaliter pro omnibus, & omnibus prodest quoad satisfactionẽ, quia pro omnibus generaliter offertur. Sed omnes Missæ celebrantur, & offeruntur pro tota Ecclesia, vt sæpè patet in orationibus, & Canone Missæ: ergo omnibus vtroque modo prodest. Deinde, si pro omnibus fidelibus applicaretur applicatione speciali, omnibus prodesset; quia nõ est maior ratio quod prosit vni, ac quod prosit omnibus. Quod autem adsit peculiaris intentio pro se, & aliquibus applicandi, non facit quod generalis intentio amittat suam vim. Vnde cũ intentio Ecclesiæ, & verba eius in Canone sonent non solum quod oretur pro omnib⁹, sed quod omnibus offeratur, & applicetur, non est cur dicamus limitandam intentionem, & effectum vt minus prosit, & extendatur satisfactorie, quam impetratorie.

16 Imò Vazquez illo n.36. contendit quod in potestate Sacerdotis non est, vt vnum fructum sacrificij ab alio separet, & vnum sine alio applicet ei, qui vtrique capax sit: sicut non est in potestate ministri situm vt vnum fructum sacramenti sine alio applicet. Hoc tamen fundamentum solidũ non est; quia sunt fructus distincti, & non connexi inter se: vnde applicari potest pro vno ad satisfaciendum, & pro alio ad impetrandum. Sicut effectus satisfactionis potest applicari non totus, sed media pars; sic effectus diuidi posset & applicari alicui impetratio, non satisfactio, vt latè Lugo n.222. Sed quia non constat, quod Ecclesia pro omnibus Fidelibus velit solum applicare impetrationem, & non satisfactionem; ideò inclino magis in communem opinionem.

17 Iuxta quã Nauarrus in Manuali cap. 25.n.111. sic pie discurrit. Arbitror (inquit) autem, quod non prestituturà Dño Deo quantitas diuidẽda æqualiter inter omnes, qui participant de hoc fructu satisfactionis Missæ: sed quod pro sua infinita benignitate cuilibet orthodoxo, eo solo nomine, quod est orthodoxus, deputat certam particulam, quæ nec crescit eo quod sint pauciores orthodoxi: nec decrescit eo quod sint plures. Et præter hanc deputat aliam cuilibet circunstanti, quæ nec crescit, nec decrescit eius maiorem, vel minorem numerũ circunstantium. Et aliam totiEcclesiæ, & specialiter illis nominari ab ea, scilicet, Papæ, & Antistiti, & Regi, quæ etiam est stabilis. Aliam facienti Missam, & nominatis ab eo priuatim, quæ crescit, aut decrescit pro numero maiore, vel minore à se voluntariè nominatorum. Aliam porrigenti pi-

tantiam, vel facienti eam fieri; & ei, vel eis pro quo, vel quibus fit: Quæ etiam crescit, vel decrescit pro numero facientium eam fieri, vel eorum pro quibus fieri faciunt. Ratio autem diuersitatis inter tres priores, & duos posteriores sit, quod in illis detur pluribus, vt singulis, in his autem vt pluribus, vt vniuersis. Cuius rationis ratio desumitur ex quadam vnitate, quam habent missans, & voluntariè nominati ab eo: & ex alia quadam vnitate, quam habent facientes eã fieri cum his pro quibus eam faciant fieri. Ex quibus infertur, posse quem quadruplicem partem quærere, vnam quia orthodoxus; aliam, quia circunstãs; tertiam, quia nominatus ab Ecclesia; quartã, quia facit eam fieri. Missantem autem semper duas, vnã quia ortodoxus; alteram, quia oblator; & interdum tres, quum scilicet, absque nulla obligatione missat; quia nunc gerit personam facientis eam fieri: alios vero semper vnã, & interdum duas, vel tres, vt combinãti patet. Quæ omnia confirmantur ea ratione, quod vinculum multiplex plus operatur, quam simplex, cap.1.*de tregua, & pace*. Credimus autem partes facientis fieri, & missanti designatas, esse maiores, quam alias tres, quia plus impendunt in eam faciendo: secundum quid tamen minores, quatenus possunt per communicationem cum alijs decrescere. Hæc doctrina Nauarri est pijssimè meditata, & probabiliter; sed quæ dã tãgit incerta: sed in re tã occulta non mirum, quod suspicando procedamus.

DVBIVM XIII.

De stipendio Missarum.

§. I.

Certa præmittuntur.

1 DIrectè non videtur ad istam materiam de hoc disputare pertinere; sed ad tractatum de Simonia, vel de Iustitia: sed ad complementum doctrinæ non potuimus omittere, quod iam ab omnibus hic examinatur. Supponimus autem ex Diuo Thoma 2.2.quæstione 100. articulo secundo, quod cum dispensentur sacramenta per Ecclesiæ ministros, quos oportet à populo sustentari, secundum illud 1.ad Corinth.9. *Nescitis quoniam, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario*

crario sunt edunt; & qui altari deseruiunt, cum altari participant? Ideò accipere aliqua ad sustentationem eorum, qui sacramenta Christi ministrant, secundum ordinationem Ecclesiæ, & consuetudines approbatas, non est simonia, neque peccatum: non enim sumitur tanquam precium mercedis; sed taquã stipẽdium necessitatis. Vnde super illud 1. ad Timot. 5. *Qui bene præsunt Presbyteri, &c.* dicit Glossa Auguil. lib. de Pastor. c. 2. *Accipiant sustentationem necessitatis à populo, mercedem dispensationis à Domino.* Et ad 2. ait D. Thomas, quod Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantandæ (hoc enim esset simoniacum) sed quasi stipendium suæ sustentationis, vt dictum est.

2 Addit ipse D. Thomas in 4. dist. 25. q. 3. ar. 2. q. 1. ad 3. quod facere pactionem de Missa celebranda, est simoniacum semper. Si tamen non habeas alios sumptus, & non tenetur ex officio Missam cantare, potest accipere denarios; sicut conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missæ, sed quasi sustentamentum vitæ. Vnde antiquorum multi videntur accepisse quod Sacerdotes diuites non possunt stipendium pro Missis suscipere. Citatur Syluester, Caietanus, Adrianus, & alij. Sed Syluester verbo Simonia q. 3. ver. *Tertia regula*, solum concludit in fine, quod habet speciem mali: sed in veritate malum non est, quia nemo tenetur suis stipendijs militare.

3 Caietanus etiam 2. 2. q. 100. art. 2. §. *Ad euidentiam*, in fine columnæ ait, quod sustentationis stipendium dupliciter potest obvenire: primo, gratuite, vel ex authoritate superioris: & tic non exigit necessitatẽ in eo, in cuius sustentationem datur: vt patet ex eo, quod Episcopo ditissimo visitanti debetur secundum iura procuratio. Alio modo ex pacto; & sic non nisi pauperi indigenti sustentationis stipendio licitè prouenire potest. Quoniam Sacerdos habens vnde secundum suum statum honeste viuat, si ex pacto vult stipendium sustentationis, cõuincitur quod mendax est, conueniendo de stipendio vt necessario, sine quo non potest commode in Sacerdotio seruire; quoniam sine illo stipendio potest hoc commode facere. Vnde conuincitur, quod conuenit nõ de stipendio sustentationis, sed de stipẽdio operarũ suarũ. Et ipse Caiet. ibi, §. *Patet tertio*, docet, quod quando principale in actionibus est spirituale, non potest sub pacto poni: & ideò pro celebratione nõ licet pacisci. Loquẽdo ergo de stipendio Missæ gratis dato, vel debito ex cõsuetudine, vel taxa superioris, nõ negat Caiet. quod potest accipi ad iuuite: sed solũ id negat de debito ex pacto: quia pactũ in hoc pũcto nõ est locare operas suas, sed est in pretium sustentationis.

4 Igitur quod stipendium Missæ licite accipiatur à diuite. probat in simili D. Tho. loquẽdo de Decimis Quodl. 6. a. 10. *quia reddere debitum est actus iustitiæ: & ideò ad hoc, quod aliqui reddatur, quod ei debetur, nõ refert, vtrũ sit diues, vel pauper.* Decimæ autem Sacerdotibus debentur, in communi quidem secundum ius naturale; naturalis autem ratio dictat, vt illi, qui pro populo in spiritualibus laborant, à populo stipendia suæ sustẽtationis accipiãt. Quare Soto lib. 9. de Iust. q. 6. ar. 1. Nauar. c. 23. n. 102. Ver. 9. Suarez disp. 86. sect. 3. conc. 1. & cõmuniter Doctores asserunt Sacerdotem diuitem sine iniustitia posse stipendiũ pro Missa accipere: sicut miles alias diues, iuste accipit suæ militiæ stipendium: nam *quis militat suis stipendijs vnquam?* Hæc cum peruia sint; est.

§. II.

Vtrùm Sacerdos pauper possit pro vna Missa accipere plura stipendia?

5 PRima difficultas, an pro vna *Missa* plura possint sine iniustitia accipi stipendia?

Pro sententia affirmante, sine vllo fundamento refertur Caietanus; cum ipse id non doceat, vt supra vidimus. Refertur etiam Viguerius in Institutionibus cap. 16. §. 3. ver. 16. Sed in fine ex propria mente omnino ab illa recedit, dicens. *Cum ergo hæc opinio sit cultus diuini diminutiua, & præbeat materiam cupiditatis; non videtur in foro conscientiæ tuta.* Refertur etiam Dominicus Mõtagnolus in libello de valore Missæ capite 26. quem cum sibi examinandum Romæ remissum referat Thomas Hurtado, & à se censuratum, & reprobatum dicat, tandem labitur in eam sententiam, dicens 1. p. Var. tractatu 2. capite 4. resolutione 17. numero 187. & 188. folio 71. columna prima dicens. Si verò vnus det decem stipendia, & alius alia decem, dicendo decem *Missas*, vtrique satisfacit ex iustitia, nec tenetur restituere. Rationẽ assignat n. 188. quia vtriq; dãti decẽ stipẽdia applicatio decẽ sacrificia, quæ decies iterata causabũt suum effectum iuxta vniuscuiusque dispositionem: & sic nulli fit iniuria. Neque enim contra iustitiã est pro pluribus stipendium accipere, & sacrificium vnum offerre. Neque etiam est contra fidelitatem, &c.

6 Sed iam diù Soto lib. 9. de Iust. q. 2. ar. 2. §. *Quæstio præsẽs*, dixit. At vero vt meam ego inscitiam fatear, semper sum arbitratus, *nõ solum falsam esse, verum etiam antiquissimo Ecclesiæ vsui contrariam*: ac subinde, vt à peiori verbo abstineamus, parum excitãdæ plebi ad eleemosynas pro celebrandis Missis elargiendas conducens. Et post sex columnas, §. *Postissimum* inter alia ait. Item, *scandalum ex falsitate illius opinionis nascitur*: nam si vera esset, persuaderique posset plebi, nullum scandalum daret. Et ideò in Ordine nostro sancte cautum est ne fiducia illius opinionis à pluribus eleemosynæ pro eadẽ *Missa* recipiantur. Et in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. §. *Quo circa* (inquit) *optimè in Ordine nostro consultum est, vt pro vna Missa non recipiantur à pluribus eleemosynæ, ac si pro vno esset offerenda.* Primo, quia eleemosynam largiẽtes in sua opinione decipiuntur: quare deterrentur, & ab alienantur ab earum eleemosynarum largitione. Secundo, quia si hoc, quod diximus, verum est, in rei veritate defraudantur. Tertio, & potissimum: quoniam eleemosynæ non debent suscipi pro valore sacrificij, sed in subsidium, & alimentum Sacerdotum: ob idque *manifestaria fraus esset tantum eleemosynarum pro vno sacrificio corrodere.* Maiori rigore loquuntur Martinus Ledesma 2. p. Quatti q. 16. art. 14. folio 193. Et Barthol. Ledesma de Euchar. diffic. 36. columna 455. & 457. Et Petrus Ledesma de Eucharistia cap. 18. conc. 10. dicit in hac assertione *omnes Doctores conuenire.* Et Lezana verbo Missa nu. 10. in fine ait, quod Ioannes Bacon in 4. dist. 20. q. 3. ar. 1. oppositum vocat *errorem.* Anton. Honcala in Opusc. de valore Missæ art. 11. in fine, *iniquã, & impiam* appellat. *Scandalum generare*, ait Angles in Flor. Theol. q. 4. de Valore Missæ ar. 2. *Falsissimam esse, & valdè dignam, quod à Summo Pontifice censuretur*, dicit Villalobos in Summa tomo 1. tract. 8. de Missa diffic. 16. nu. 1. Vnde Opusculum Dominici Montagnoli, vbi solus, quem viderim, contrariã sententiam tenet, prohibitum est à Sacra Congregatione Indicis. Hæc Lezana. Videatur nu. 19. in fine.

7 Solum de Sacerdote paupere est dissidiũ, an si non habet aliunde vnde iustẽ tetur, possit ex plurib⁹ Missæ eleemosynis?

Respondet Cano lib. 12. de Locis cap. 13. ad 10. §. *Alterum*, folio 491. dicẽs. Nec Sacerdos tamen laboris sui mercedem quã libet accipere à multis pro *Missa* vna potest; sed quæ satis erit, vt de altari ad sobrietatem comedat: non enim sanguinis Christi fructum, meritumque vendit, sed operas suas, ministeriumque locat. Quo circa nihil omnino plus à pluribus vendicare potest, ac si minor esset vtilitas in plurib⁹, quã in vno.

Omnis autem opinio in hoc consẽtiat necesse est, Sacerdotem, siue pro paucis, siue pro multis celebret, cibum vitæ necessarium expetere suo iure posse. Quem si vnus non dederit, nulli facit iniuriam, si expetierit à pluribus. Quin iniurius es tu, si cogas Sacerdotem, vt solum pro te ille hostiam præbeat, nisi tu illi præbeas cibũ. Qui quantus, qualisque sit homini necessarius, prudẽtia magis, quã Theologia diiudicat. Vno in tempore, & loco non satis erit argẽteus nummus; alio forsitan plus nimio erit. Hæc Cano.

8 Similiter Soto lib. 9. de Iustitia q. 3. ar. 1. §. *Respondetur ergo* (ait) quod vbi nõ est in vsu eam pro vna *Missa* eleemosynam erogari, quæ diario victui sufficiat, potest Sacerdos duplam saltem percipere; dum tamen latius non se hæc licentia proferat; quoniam status apparatũ non licet Sacerdotibus hac ratione sustentare, sed pauperẽ vitam ducere. Hac enim ratione iure cautum est vt ab iq; aliqua bonorum possessione ad Ordines non admittantur: & ideò qui sua culpa pauper ordinatus est, paupertatem æquo animo ferat. Dum autem sacerdoti abundat vnde honeste, & forsan ornate viuere possit, videtur nequire vti hoc subsidio, quanco quidem obtinendam necessitatem permittitur. Sed nihilominus respõdetur, quod & si non adeò id ipsum eiusmodi Sacerdotem deceat tamen secundum rigorem iustitiæ nulla esset iniquitas; quæ iudicium non est de rebus ferendum secundum id quod accidit, sed secundum rei naturam. Quare vbi per se satis pitantia non sufficiat, vnicuique eodẽ iure licet ampliorẽ suscipere. Hæc ibi. Et in 4. dist. 13 q. 2. a. 1. §. *Quo circa* dicit, quod possit forsã Sacerdos duas pitantias pro suo victu suscipere. *Duas, inquam, pitancias, vt ambæ argenteũ nũmum, vel paulò plus non excedant, &c.*

9 Sequitur Nuño q. 83. art. 1. dub. 9. cõclus. 4. dicens communem Theologorum,

& vsu receptã. Additque esse probabile posse accipere pecuniã necessariã ad emendos aliquos libros, quibus eget in ministerio. Et cõc.5. dicit probabile posse accipere necessaria ad sustentandos parentes, ne cogãtur mẽdicare: quia indecens est Sacerdotem, & parentes eius mendicare. Neque ad hoc est necessaria extrema necessitas: sufficit enim necessitas grauis in persona nobili, qualis est quilibet Sacerdos, qui merito mendicare erubescit.

10 Quoad parentes dissentit Aragon, quoad alia omnino sequitur 2.2.q.85.art.3 fol.923. citans Honcala de Valore Missę ar.11.& 16. Tenet Henriquez lib.10.cap.12.n.5. Petrus Nauarra lib.2.de Rest.c.2.n.314. Rodriguez to.1.c.251.conc.4. Reputãtque probabilem Petrus Ledesma cap.18.de Euchar.conc.8. Ioannes à Cruce q.1. de Sacrificio Missæ dub.7. Serra q.83.ar.1. dub.4.ad 6. Et Leander trac.8.disp.4.q.4. post multos relatos ait. Et certe mihi hæc sententia, non solum æquè probabilis, sed probabilior videbatur ante Decreta, quæ authoritate SS.D.N.Vrbani 8. edidit Sacra Congregatio Concilij; post illa vero minimè; cum §.3. sub ob testatione diuini iudicij, mandet vt absolutè tot Missæ dicantur à Sacerdotibus, quot ad rationem attributę eleemosynæ præscripræ fuerint.

11 Contrarium bene docet Nauarrus c.25.n.92. dicẽs. Paupertas dicentis nõ sufficit vt pro vna Missa duæ pitantiæ capiantur; quamvis Sotus lib.9.q.3.ar.1. de Iust. contra minus bene teneat. Tum quod nullo ad id textu, ratione, vel alio authore fulciatur. Tum quod ipsemet ait in eodem art. quod qui habet vnde sustentetur, duas pitãtias pro vna Missa accipere non potest: & paupertas dicentis non tollit iustitiam, nec debitum alteri, arg. cap. *Ex tenore, de foro cõpetenti*, & cap. *Denique* 14.q.5. Tum quod Ecclesia non instituit Missas ad alendos pauperes Clericos: imò sanxit vt nullus pauper ordinaretur, cap. *Non liceat*, cap. *Episcopus*, cap. *Tuis*, & cap. *Cum secundum, de præbẽdis*. Et qui ordinatus in paupertatem inciderit, aliqua arte, siue agricultura sibi victum quęrat. cap. *Clericus victum* 61. dist. Tum quod nõ obstat illud 1.ad Cor.6. *Qui altari seruit, de altari viuat*: per ea, quæ ad intelligentiã illius diximus in dic. cap. *Cũ secundũ*. Et quia quilibet Sacerdos plus in alijs, quã in dicenda Missa Ecclesiæ seruit: siquidem vt minimũ horas canonicas recitat. cap.1. cũ ei adnot. de Celebr. Miss. Et ideò non tenetur ei victũ præbere solus ille, pro quo celebrat. Et quia quælibet pitantia dari solita cõmuniter sufficit pani, & vino emendis, quibus solis, quinimò paucioribus, multi laici, etiã cõiugati, sustẽtãtur tota die laborãtes. Hæc Nauarr⁹. Et latè Corduba lib.1.q.4.dub.2. Ludou. Lopez 2.p. Instruc.c.78. Suarez disput.86.sec.4. Vazquez disp.234.& multi, quos referunt, & sequuntur Dicastillo disp.4.dub.19. Marc⁹ Huertos de Sacrificio Missæ q.8.à fol.91.vsque 98.

§. III.
De accipientibus à pluribus partem stipendij.

12 SEcunda difficultas est, vtrũ si petentes Missam, non dãt iustum stipendium, possit Sacerdos à diuersis tot parua stipẽdia accipere vt adæquent vnum iustum, & pro illis vnam solam Missam celebrare?

Bonacina to.1.disp.4.q.vlt.punc.7.§.2. n.8. Ego vero censeo (inquit) teneri totũ Missæ valorẽ applicare; nec posse numerũ Missarũ diminuere. Ratio est, Tũ quia verba accipienda sunt secundum communem intelligentiã, & actus præsumitur factus secundum consuetudinem: quæ est vt *Missa* applicetur iuxta mentẽ tradẽtis eleemosynam, qui vult totã sibi applicari Missã pro exigua eleemosyna: & ideò ad hoc teneretur Sacerdos. Tũ quia debet Sacerdos sibi suæque imprudentiæ incommodum imputare: nã cẽsetur voluntariè ceẽsset iuri suo. Refert Hẽriquez, Naldũ, Coninch, Suarez, & Vazquez. Sed fere omnes cõtrariũ docent. Sequitur tamẽ Trullẽch lib.3.c.8.dub.11. nu.8.

13 Suarez illa disp.86.sect.4.§. *Vnde consequenter* infero, ait, si talia stipendia non sint integra, qualia lege taxata sunt, tũc posse Sacerdotem, vel à diuersis, vel ab eodẽ, tot stipendia pro vna Missa accipere, quot sufficiant ad iustum stipendium, & lege taxatum conficiendum: quia tunc fit iniuria Sacerdoti: & ipse potest se indemnem seruare. Et hoc probant rationes Soti, & Cani. Quod verum dicit, adhuc si promittat, quia stando in rigore iustitię non tenetur, quia illi fit iniuria: cogitur enim ob paupertatẽ in æquale stipendium acceptare: potest ergo non obstãte priori pacto, se indemnem seruare. Sicut famulus, & operarius, cui condigna merces non tribuitur, potest damnum suum, vt potuerit resarcire: etiam si in principio ob paupertatẽ coactus sit paciscipro

pro iniusto, & inæquali stipendio: & simili ter, qui ob necessitatẽ cogitur triticũ emere iniusto pretio, potest sine iniustitia, alia via se indemnem seruare. Quam doctrinã esse *communem* dicit Nuño q.83.art.1.dub.9.conc.2. Miranda to.1.q.41.art.23.conc.23.& alij.

14 Et reuera ante decreta Vrbani Octaui erat *communior, & probabilior*. Sed & post Decreta Vrbani 8. non video quomodo Dicastillus disp.4.dub.19.n.358. dicit *verissimam*. Et sequatur Bauny q.12. Peyrinis to.3. in Addit. ad caput.1.n.26. ait, quod debet intelligi quando Sacerdos omnino voluntarie, non coactus paupertate, cõtentus fuit oblato stipendio, & expresse promisit tot Missas integras dicturum: quomodo etiam limitauit suam sententiam Suarez. Et tunc tenebitur magis ratione fidelitatis, & præcepti, quam iustitiæ.

Sed hoc impugnat Diana 1.p.tract.14. resol.7.& 8.& 5.p.tract.13.res.52. quia Decretum absolutè loquitur: & vbi lex nõ distinguit, nec nos distinguere debemus: verba autem Decreti ita clara sunt, vt aliquam expositionem minimè admittant.

15 Rursus Caramuel in Theol. fundamẽtali fundam.59.§.2.n.1250. folio 618. obijcit Dianæ in consequentiam: quia ipse Diana 2.p. tract.17. resol.60. docet Notarios, Cõmissarios, & cæteros iustitiæ ministros, si stipendia ipsi à lege statuta non sufficiant ad honestè viuendum, posse supra taxam accipere, quantum modestia, & prudentia requirat. Par autem est ratio de stipendio Missæ.

Respondet Diana parte vndecima tractatu 1. resol.24. negando consequentiam. Primo, quia hic adest prohibitio Ecclesiæ; quæ non adest ibi. Secundo, quia opinio illa admittitur à Diana solum quando pro varietate temporum taxa Notariorum effecta sit iniusta; tunc enim procederet illa opinio Molinæ, & aliorum, & nõ aliter. Quod non procedit in casu Missæ, in quo supponimus taxam esse iustam, & quæ quidẽ non debetur, neque taxatur in ordine ad diurnã sustentationem. Ergo est dispar ratio cõtra Caramuelem inter vtrumque casum, nec bene, & licitè potest inferri consequentia ex vno casu ad alium. De illo tamen casu, vide quæ scripsi cap.24. Theol. Moralis q.6. §.6.

16 Addit Auersa q.11.sect.17.ver. *Et similiter*, quod si Sacerdos rogatus dicere, decem, v.g. Missas, accepit pecuniam carta in volutam, putans esse integrum stipendium consuetum, & postea inuenit esse dimidiatũ; iuste posset ad ratam diminuere numerum Missarum, admonito tamen eo a quo rogatus fuerat, rectè aduertit Fraxinellus sect.4.conc.1.§.2.n.7. Ac etiam eo non admonito, quãdo ex iusta causa non potest. Alphonsus de Leone q.8.sect.4. Nec id esse contra decreta.

17 Rursus addit Vazquez disp.234.c.3.n.21. Sed illud difficile videtur, quod cũ multis ab hinc annis stipendium pro vnius Missæ celebratione in Regnis Castellæ tit nummus argenteus, qui Regalis dicitur: cũ tamen antea dimidio argenteo, aut duab⁹ partibus integri argentei in tres diuiti, iustum stipendium æstimaretur: & omnes res aliæ fere duplo maiori pretio æstimẽtur; videtur eadem proportione, & stipendiũ iustum pro vna Missa crescere debere. Verũ, licet hac ratione iure possent Episcopi in suis Diocœsibus stipendium Missarum augere (sicut alibi iam factum nouimus) nihilominus communi æstimationi interim standum est. Cumque inter fideles, & Sacerdotes nunc etiam communiter conueniat de celebranda Missa pro stipendio tantum vnius nummi argentei, exiistimo nemini licere secreto plus ab eodem, aut diuersis surripere; sed tot Missas celebrare debere, quot nummos argẽteos ab aliquo accepit. Contingit enim neque raro in Republica, vt quarundam rerum pretia, aut propter earum raritatem, & paucitatem, aut alia de causa crescant: aliarũ vero nullo modo mutentur. Idem igitur in stipendijs Missarum accidisse, etiam si pretia aliarum rerum creuerint, censendum est. Hæc Vazquez.

18 Idem dicit Nuño q.83.ar.1.dub.9. conc.1. dicens, quod legitimum stipẽdium Missæ, per se loquendo, est illud, quod lege Ecclesiastica; vel cõsuetudine taxatum est, vt in antiqua Castella vnum argenteũ. Huertos q.8.conc.3. Sed vide vicissitudinem rerum humanarum: tempore Soti stipẽdium erat dimidium Regale, tempore Vazquez vnum; modo in tota Castella duo Regales consuetudine, & lege taxantur: vnde prudẽter Cano dixit, quod hoc prudentia potius, quam Theologia determinat: quamvis iã dictum sit, quod non debet taxari ex requisito ad sustentationem, sed ex lege, vel consuetudine.

✠

§. IV.

Vtrum Decreta Vrbani 8. sint in Hispania recepta?

19 SEd pro vltima resolutione emergentium difficultatum, videndum est, vtrum Decreta Vrbani Octaui circa stipendium Missarum, sint in Hispania recepta?

Difficultas hæc, cum sit quæstio facti, non aliunde melius determinabitur, quam relatis Authoribus Hispanis, qui post Decreta scripserunt. M. Seraphinus Freitas in Bullario Ordinis B. Mariæ de Mercede, edito Matriti 1636. in Bulla 4. Clementis Septimi folio 164. in fine ait. *Neque obstat declaratio Eminent. Card. sub Vrbano 8. quia nõ fuit recepta propter prædicta inconuenientia.* Citat ibi Henriquez lib. 9. cap. 17. §. 5. & cap. 22. §. 7. Sed Henriquez multis annis præcessit Vrbanum: siquidem priuilegium edendi Summam obtinuit Anno 1590. Vnde solũ refert, quoad hoc, quod liceat fieri authoritate Papæ, quod vna Missa satisfaciat pluribus eleemosynis.

20 Ferdinandus de Castro Palao parte 6. tract. 29. disp. 5. de Censuris puncto 8. n. 15. in fine ait. Ad extremum alicui non videbitur improbabile hæc Sacræ Congregationis Decreta, & si rationi, & æquitati conformia sint, vim legis, saltem extra Italiam non habere: quia illis deficit requisita publicatio, & communitatis acceptatio, & iurisdictionis à Pontifice in totam Ecclesiam concessio, vti indicat Bonacina disp. 4. q. 2. puncto 11. in fine. Quod an verum sit, alijs iudicandum remitto. Hæc Castrus Palaus. Et Ioseph Gibalinus in Synopsi Cẽsurarum verbo Missa 1. folio 475.

21 Neuter tamen videtur legisse Decreta, nec Bonacinam: quia iste illo puncto 11. nihil de suo loquitur; sed tantum in nu. 19. retulit vltimum dubium propositum Sacræ Congregationi, & Declarationẽ ad illud. Vbi in §. *Ad vltimum* expresse dicitur *habere locum etiam extra Italiam.* Quod autẽ sit ex iurisdictione à Pontifice in totam Ecclesiam, constat ex Const. 45. Vrbani to. 4. Bullarij, quam etiam referunt Diana, Barbosa, & Hieronymus Garcia, Bonacina, & passim alij: in cuius initio dicitur: *Hunc teterrimum abusum è Christiana Republica conuellere, atque eradicare SS. D. N. Vrbani, diuina prouidentia Papæ Octaui auctoritate sibi specialiter attributa, infra scripta decreta edidit.* Diximus autem capite 3. Theol. Moral. q. 7. num. 30. quod Declarationes Dominorum Cardinalium, quæ fiunt consulto Papa, absque dubio habent vim legis Pontificiæ. Euertitur namque bona pars regiminis Ecclesiastici, si semel admittamus, quod Romæ, non solum in præsentia Papæ, sed ipso consulto, fiunt Decreta, & Declarationes, quæ in verbis, & externa apparentia sonant obligare omnes fideles sub peccato mortali; & in rei veritate, solum sint apparientia, & nullam habeant vim legis: secus dẽ ac si vnus Doctor priuatus id scriberet, & doceret. Quare hoc sustineri nequit. Quo excluduntur Verricelli tract. 2. Quæst. Moral. q. 6. n. 21. & Bruno Cassaing de Priuil. Regul. parte 1. tract. 1. cap. 1. propos. 3. Cõtra quos Diana parte 11. resolutione 42. tractatu 2.

22 Deinde Andræas Mendo disquis. 9. de Ordine Mil. q. 5. n. 44. ait. *Vbi fuerit acceptatum Vrbani Decretum, non remanet locus huic dubitationi. De acceptatione dubitari auduit, saltem generali: sed dum de oppositio non constet, acceptatum fuisse est tenendum.*

23 Alius recentior Societatis disp. 38. de Missæ Sacrificio sect. 11. nu. 117. ait. Addo, nec bis, nec semel legi in Communi tatibus Religiosorum, vti in eo præcipitur: *Certumque me esse, sæpè Episcopos in Ciuitatib⁹, vbi vixi, aliosque de quibus notitiam comparaui, reduxisse Missas ad minorem numerum in casibus,* in quibus iuxta decretum deberet pro reductione adiri Sedes Apostolica. *Nunquam tem alicubi Hispaniarum ex integro obseruetur* (quod laude dignũ foret) *me laret.* Sed quãuis quoad ea, quæ sunt velut directiua, & quæ coartant facultatem aliàs competentem ex iure, siue communi, siue Concilij Tridentini, non sit constans obseruãtia Decreti apud Hispaniam; nihilominus doctrinalia, quæ continet, in magna sunt æstimatione, &c.

24 Præterea Mag. Marcus Serra 3. p. q. 83. artic. 1. dub. 4. ad 6. cum retulisset vt probabilem opinionem asserentem Sacerdotem pauperem posse plures petitantias pro vna Missa accipere, &c. Subiungit. Quod intelligendum est, nisi id à Sede Apostolica prohibeatur; vt non multis, ab hinc annis prohibitum fuisse à Sacra Congregatione, nonnulli referunt. *De qua tamen prohibitione mihi non constat: & multo minus de publicatione talis prohibitionis sufficiente ad omnes, Prouincias adstringendas.* Si verò constans talis prohibitio est, absque dubio, quod prohibita, licitum non est: quia sicut Sedes Apostolica potest concedere pauperibus Sacerdotibus, maximè Religiosis, vt ad victum necessarium, plures pro vna Missa accipiãt à diuersis eleemosynas: ita id potest legitimè prohibere. Præsertim si circa hoc abusum, & secularium scandalum esse deprehendat. Hæc ibi.

25 Sed cum decretum viginti duob⁹ annis præcesserit editionem libri doctissimi M. Serra; & sit in Bullario, & in tot Authoribus de verbo ad verbum: & de illo frequentissime alij aũthores mentionem faciant, quos ipsum vidisse constat, mirũ qua lite scripserit, quod sibi de prohibitione non constat? Quod autem sit sufficienter promulgatum, constat; quia Romæ fuit solemniter publicatũ, & scriptis ad alias Prouincias diuulgatum, quod sufficere, ostendimus cap. 3. Theol. Moralis q. 4. §. 6.

26 Per idem indicari potest de his, quæ scribunt Trullench lib. 3. Praxis Sacram. capite 8. dub. 11. n. 10. dicens. At quia non cõstat de eo iuridicè, & authenticè, vt probat quidam Doctor; nec sit vlu receptum, in hoc, & in alijs in dicto Decreto contentis, nec exequutioni mandatum, vt visum fuit in dicta Synodo Valentina: ideo eo nõ obstante, in dicta Synodo decreta, & facta fuit Missarum reductio. Idem docet esse *probabile*, videlicet decretum in Hispania nõ esse receptum *saltem quoad totum*, M. Acacius March de Velasco to. 2. verbo *Obispo*. Hieronymus Garcia tract. 3. diffic. 10. dub. 2. n. 16. & dub. 4. n. 2. vbi malè referunt vt duos Authores distinctos Seraphinum, & Freitã Lusitanum: cum sit tantum vnus celebris Doctor Seraphinus Freitas Ordinis B. Mariæ de Mercede, quem vidi ipse publicè legentem in Vniuersitate Vallis Oletana in Cathedra Vespertina Sacrorum Canonum materiam, adhuc antequam susciperem habitum Sacri Ordinis Prædicatorum.

27 Denique Thomas Hurtado tom. 1. Variar. Resol. Moral. tract. 2. c. 4. Resol. 16. n. 164. fol. 69. ait. *A multis viris doctis, & Religiosis audiui totum hoc decretum non esse vsu receptum. Sed quousque clare constet nõ esse vsu receptũ, pro illo standũ est, vt stat possessio obligationis.*

28 Sed de Decretis vt in Hispania receptis, loquũtur passim Authores Hispaniæ degentes, vt Hieronymus Rodriguez Resol. 23. in Additione. Granado disp. 11. in fine. Ludouicus Torres in Selectis Cẽturia 4. dubio 80. & p. 2. sel. disp. 30. dub. 2. & Leãder tract. 8. disp. 4. q. 4. & 5. Ludouicus à Concept. in Examine tract. 2. casu 23. nu. 24. & 27. Martinus à S. Ioseph lib. 1. tract. 16. de Euchar. n. 5. Quare, sicut mihi omnino falsum videtur, quod quoad totum Decreta hæc nõ sint in Hispania recepta; tamẽ quoad plures articulos, præcipuè diminuentes potestatem, quã Dominis Episcopis contulit Conc. Trid. ad reducendum numerũ Missarũ, video passim absque scrupulo, propter distantiã, & alia inconuenientia, ad Romanam Curiam non recurri: & factum tot grauissimorum Præsulum reprobare non audeo; quia leges firmantur moribus vtentium: & leges non receptæ, vel consuetudine abrogatæ, non obligant, vt diximus cap. 3. Theol. Moral. q. 6. §. 2.

§. V.

De applicante alteri valorem specialissimum.

29 TErtia præcipua difficultas, vtrum applicãs alteri fructum specialissimũ, possit accipere duplicatum stipendium?

Filliutius to. 1. tract. 5. c. 6. n. 181. ex Nauarro Concilio 8. de Celebrat. Missarũ, ait. *Sacrificãrem posse partem sibi debitam applicare ijs, pro quibus tenetur; sed quia nescitur, quanta sit, arbitrari poterit partem trium Missarum posse supplere vni, quæ dicenda esset, & applicanda tota vni. Quod seruare potuerunt ij, qui cum receperint multa stipendia, non possunt omnibus satisfacere.* Hæc Filliutius. Sed malè refert Nauarrum, qui oppositum nõ ita mel docet.

30 Igitur alij absolutè docẽt posse Sacerdotẽ duplex stipendiũ pro vnica Missa accipere; vnũ quidẽ pro applicatione fructus meditij, quẽ pro determinatis personis, ex vtu Ecclesiæ celebrans offerre solet: & alterum pro applicando alteri fructu sibi proprio, cui ipse renunciat, & cedit alteri. Ita Marchinus trac. 3. de Ordine p. 1. c. 16. n. 7. Bartholomæus à S. Fausto lib 3. q. 58. & 158. Peyrinis to. 3. c. 1. n. 25. Thomas Hurtado to. 1. Resol. Mor. trac. 2. c. 4. resol. 17. Molfesius, Machado, & Homobonus, quos refert, & sequitur Leãder in 2. edit. tract. 8. disp. 4. q. 10. vbi & citat Trullẽch, Basilẽ, & Bordonũ: Probãtq; primo, quia vt vidimus dub. 12. §. 2. huiusmodi fructus propriè Sacerdoti est applicabilis alteri: ergo optimè poterit ille; pro obligatione applicãs talẽ fructũ, aliquod stipẽdiũ distinctũ recipere.

Secundo, quia fructus specialissimus, qui est proprius celebrantis, ad minus est æqualis satisfactionis, cum fructu medio, imò & maioris; cum Sacerdos celebrans proximior sit sacrificio quocumque alio, pro quo fructū medium applicat: ergo bene poterit Sacerdos applicare pro fructu medio, aut vice illius fructum specialissimum, sibi correspondentem, pro illis personis, quæ eleemosynam pro dicenda Missa pro ipsis dedere.

31 Contra hanc sententiam, post alios, sic scribit Angelus Maria Vericelli Quæstionum Moralium tract. 2. q. 29. n. 5. sic dicēs. His tamen non obstantibus, dico peccare mortaliter Sacerdotem, qui pro obligatione applicandi fructum specialissimum, aliquid accipit vltra stipendium solitum; & teneri ad restitutionem; & esse peccatum contra fidelitatem, & contra iustitiam: atq; oppositam opinionem censeo *improbabilē, & falsam*. Non posse autem accipi pro specialissimi huius fructus applicatione aliquid vltra solitum stipendium, docent expresse tanquam *certum*, Card. de Lugo de Euchar. disp. 21. sect. 2. n. 33. Diana parte 1. tractatu 14. resol. 80. Parte 5. trac. 14. resol. 45. & parte 6. tract. 6. resol. 8. Paulus Fraxinellus de obligatione Sacerdotū in 7. edit. sect. 3. prænot. 3. n 5. Rodriguez, qui ait oppositū esse *improbabile* 1. p. Summæ cap. 245. n. 2. Bonacina de Sacram. disp. 4. q. vlt. puncto 8. n. 16. Qui ait, ita se consulente determinasse Cōgregationem Pœnitentiariæ Mediolanensis. Possevinus c. 2. n. 25. q. 6. Homobonus in Exam. tract. 4. cap. 13. q. 125. Gauantus in Rubricis Missalis par. 3. tit. 12. n. 29. ver. *Qui libet*. Persicus de Officio Sacerdotis lib. 2. dubio 9. numero 102. Qui oppositum *damnat*. Megalius var. Resol. tom. 2. resolutione 199.

32 Fundamentum huius sententiæ est *euidens*: nam peccat contractus inæqualitate, quando certum pretium recipitur, & incertum pro certo datur. Quod pluribus probat: & postea sic arguit. Iniustus, & inæqualitatis est contractus, in quo incertum pro certo datur: Sed Sacerdos applicans dāti duplicatum stipendium, fructum specialissimum Sacrificij, incertum pro certo daret: ergo peccaret contra iustitiam. Quod autē ea applicatio fructus specialissimi sit incerta, patet ex duplici capite, nempè, quia in opinione est, an possit fructus satisfactionis specialissimus alteri applicari: quia negant Suarez, & alij existimantes esse beneficium personale, & incommunicabile: & quia esto sit applicabilis, debet Sacerdos esse in statu gratiæ: qui status est incertus Sacerdoti: siquidem Ecclesiasticus 9. dicitur: *Nescit homo an sit dignus amore, vel odio*. Vnde S. Bernard. serm. 23. in Cantic. *Terribilis est* (inquit) *locus iste, & totus expers quietis; totus inhorrui, si quando in eum raptus sum; illam apud me replicans cum tremore sententiam? Quis scit, si est dignus amore, an odio? &c.*

33 Adde primo, solum Deum scire, quanta pars sacrificij tribuatur sacrificanti, vt ait Nauarrus cap. 25. num. 110. ver. 2. Et quamvis, cum sacrificio proximior sit Sacerdos, debeatur illi probabiliter maior pars omni alio: tamen id non est certum: nam sacrificium principaliter institutum est in propitiationem populi. Deinde, posset esse maior Sacerdotis fructus quoad alia, gratiam, scilicet, sanctificantem, auxilia actualia, gaudium conscientiæ, & cætera. Peccat etiam contra fidelitatem, &c. Cum etiam Bulla Vrbani 8. indistincte loquatur: & militet hic eadem ratio, merito Lugo, & Diana dicunt videri id ibi prohibitū. Hæc summatim ibi. Alios refert Diana parte 10. tract. 12. resol. 21. & tract. 16. resol. 88. & parte 8. tract. 7. resol. 75. Lezana verbo Missa n. 17.

34 Potissime prior sententia semper mihi falsa visa fuit: quia hic non habent locum rationes, quas antiqui Theologi assignarunt pro licito stipendio Missarum. Et quia si hæc fraudibus via aperitur, possunt Missæ adstantes, vel inseruientes applicare fructum sibi correspondētem, & pro hac obligatione pretium exigere: & alius pro maiori deuotione Sacerdotis absque iniustitia maius exigeret stipendium. Est etiam contra Ecclesiæ consuetudinem: & Sacerdotes hoc exigentes, scandalizant fideles, & fructum spiritualem in auaritiæ lucrum turpæ commutant: ideò merito ab Eminentissimis Cardinalibus est prohibita, decreto sequenti, quod per totum Archiepiscopatum Toletanum specialiter mādauit publicari Eminent. D. Cardinalis Archiepiscopus D. Balthasar Sandobal, & Moscoso.

✠

DECLA-

DECLARATIO SACRÆ CONGREGATIONIS CONCILII, SS. D. N. ALEXANDRI PAPÆ Septimi iussu edita, super Secundo Decreto eiusdem Congregationis de Celebratione Missarum.

CVm Auctores nonnulli scriptis suis, etiā typis editis, asseruerint, Sacerdoti pro alio Missam, recepta eleemosyna, celebranti, licitum esse, aliam eleemosynam quoq; accipere ab altero, cui partem illam fructus, seu valoris eiusdem sacrificij, ipsimet celebranti debitam (specialem nuncupatam) applicet: ac proinde hunc casum sub decreto Sacræ Congregationis Concilij, prohibente duplex pro vnica Missa stipēdium, seu eleemosynam recipi, non esse comprehensum:

Propterea Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reuerendissimorum DD. S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, quæ, auctoritate sibi per Apostolicā Sedem specialiter attributa, sedulo curat, ne à Sacerdotibus circa celebrationem Sacrosancti Missæ Sacrificij, vnde in nos vbertima diuinæ liberalitatis munera deriuantur, auaritiæ labes vlla, aut suspicio contrahatur; ante dictam assertionem mature examinauit; eademque prorsus reprobata, sub die 25. Ianuarij 1659. censuit: *Nulli Sacerdoti licitum esse præfata ratione, siue prætextu aliam eleemosynam accipere, præter illam, quam accepit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur. Ac proinde casum hunc esse comprehensum in Decretis alias per eādem Sacram Congregationē Concilij editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro vnica Missa recipiatur.*

Quam Sacræ Congregationis sententiam ad Sanctissimum Dominum N. Alexandrum Papam Septimum relatam, Sanctitas sua, sub die 29. eiusdem Mensis approbauit; & Decretum publicari; atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti iussit; vt ipsi doctrinam huiusmodi per suos Pœnitentiarios, & Confessarios, ac Lectores respectiuè insinuari, doceri, atque in Tractatibus Moralibus per eosdem imprimendis euulgari, pastorali vigilantia curent.

F. Card. Paulutius Præf. Gratis etiam quoad scriptura m

Loco ✠ Sigilli.

C. de Vecchijs Episcopus Clusinus S. C. C. Sec.

ANno Domini N. Iesu Christi 1659. Indictione 12. Pontificatus autem SS. in Christo Patris, & D. N. D. Alexandri diuina prouidentia Papæ Septimi, anno eius quinto, die vero 27. Octobris, supra dictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valuas Basilicarum S. Ioannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de Vrbe, ac in acie Campi Floræ, vt moris est, per me Carolum Francescbinum Sanctissimi Domini Nostri Cursorem.

Ioseph Marcheratus Curs. Mag.

Videtur

35 Videtur in hoc Decreto suppo ni, quod fructus correspondens peculiari ter Sacerdoti, sit alteri applicabilis: & sic non parum roboratur id quod diximus dubio 12.§.2. Qui autem id negauerit, poterit dicere in hoc decreto ab hoc puncto abstrahi: quia solum, dato quod sit applicabilis fructus decernitur quod ratione illi⁹ nō possit duplicari stipendium. Quod autem Scotus, & alij hunc fructum vocent specialissimum; & Sacra Congregatio cum Marchino, & alijs multis vocet *specialem*, parum refert: quia tolus est diuersus vsus vocum; & Romæ sic forte nunc loquuntur; & ex cō textu constat sermonem esse de eo, quem alij vocant specialissimum.

36 A similique confirmatur hæc decisio: nam si vnus det eleemosynam pro Missa celebranda ad impetrandam à Deo aliquam gratiam: alius det eleemosynā vt applicet in satisfactionem pro defuncto, non potest Sacerdos neque attēta fidelitate, neque ex rigore iustitiæ, vnica Missa vtrique obligationi satisfacere, vt notant Petr⁹ Nauarra lib.2.de Rest.cap.2.dub.6.n.243. Rodriguez 1.p.Summæ cap.250. Posteuinus cap.2.n.25. Bonacina disp.4.q.vlt. puncto 8.num.15. Diana parte 6.trac.9.resol.9. Et post Decretum Vrbani dicit *fere certissimū*, Leander tract.8.disp.4.q.11. Cum tamen par ratio sit de hoc casu, quem dicit certissimè resoluendum negatiuè, ac de illo quē affirmatiuè volebat determinare. Imò hic erat maior ratio dubitandi; cum impetratio, & satisfactio certissimè reperiantur in Missa, & certissimè possint alijs applicari. Sicut ergo non potest accipi ab vno vnum stipēdium pro applicāda impetratione, & ab alio aliud pro applicanda satisfactione: multo minus poterit vnum stipendium accipi pro applicando fructu medio, & aliud pro applicando fructu speciali, vel specialissimo.

37 Similiter, quia Bordonus in Cō silijs Regul.resol.25.q.13.c.17. docuit Sacerdotem posse accipere duplex stipendiū, vnum pro Missa, alterum pro applicatione Indulgētiæ Altaris priuilegiati. Contra eum arguit Lezana verbo *Missa* nu.18. dicens, quod est sententia falsa, & singularis, & contra communem sensum fidelium, & intentionem Pontificum concedentium Indulgentias: & ideò nequit sustineri, maximè post Decreta Sacræ Cōgregationis. Videatur Diana parte 10.trac.16.resol.70. Pariter quamvis Bonacina disp.4.q.vlt.punct.8.n.13. & Philibertus parte 2.tract.3.capite 16.n.2 dicant posse accipi duplex stipendium pro Missa dicenda in diebus Festis. Quod etiam docent Fraxinellus in vlt.edi tione de oblig.Sacerdotum sect.4.corc.1. num.8. Bartholomæus à S.Fausto lib.1. de Indulg.q.65. Homobonus, & Alphonsus de Leone, quos refert Auersa q.11.sect.17.§. Septimo, dicens, quod nō apparet quo hæc opinio reprobetur, vel quidquam contra eam dicatur in Decreto Cardinalium. Et quod in hac re poterit obtineri consuetudo locorum. Quod & dicunt Comitol⁹ libro 1.q.42.num.24. Quem refert, & sequitur Garcia tract.3.diffic.10.dub.4.n.8. Et tamen cum Diana 2.p.tract.14.resol.9. ipse Leander tract.8.disp.4.q.7. dicit hanc sententiam damnari in illis Decretis §.3. Et tamen maior ratio erat vt etiam diceret damnari, quod pro applicatione fructus specialis, recipetur aliud stipendium. Quia consuetudines populorum variant taxam.

38 Omnes tamē admittunt, quod potest augeri stipēdium ex rationabili causa, & potest Sacerdos illud exigere; vt pro labore extraordinario eundi ad Ecclesiam longinquam, vel expectandi longo tempore, vel præueniendi summo mane cū tuo incommodo. Similiter est in vsu rationabili maius exigere stipendium pro Missa solemni cantanda; quia vltra Missam, debetur eleemosyna pro cantu, & pro assistentia, vel Capituli, vel Communitatis Religiosorum.

39 Notat etiam cum Gaspare Hurtado disp.4.diffic.15. Lezana verbo Missa num.22. quod cum in prædictis Decretis solum prohibeatur, quod accipiantur plura stipendia pro vna Missa; non vero quod illa pro pluribus sine stipendio gratis, aut alio modo applicetur; ideò Sacerdos obligatus ex stipendio accepto ad celebrandum pro aliquo, potest, innitendo sententiæ illi probabilissimæ de valore infinito saltē extensiuo Missæ (de qua supra) Et quæ nullo modo à Sacra Cōgregatione reprobata est, prædictam Missam pro alijs etiam (saltem sub conditione veritatis prædictæ sententiæ) applicare; si ab illis id postuletur; vel ipse velit, aut teneatur illos hoc suffragio ex charitate, gratitudine, vel alia virtute adiuuare. Quod maximè notandum dicit pro Regularibus; quia ipsi sæpius in Conuentibus pauperibus tenentur pro aliquib⁹ propter stipendia accepta semper celebrare; & tamen sæpius occurrunt causæ, propter qua

quas debeant etiā pro alijs, saltem ex Charitate, vel ex Constitutionibus Ordinum, aut præceptis Superiorum, offerre: vt contingit, si moriatur, aut in graui aliqua necessitate constituti sint eorum parentes, cōsanguinei, fratres eiusdem Religionis, amici, Protectores, Patroni, Benefactores, &c. Tunc enim offerre possunt pro illis modo dicto, etiam si pro alijs ex stipendijs acceptis simul offerrēt. Hæc Lezana. Philibertus Marchinus, Dicastillus, Escobar, & Martin⁹ à S.Ioseph, & Thomas Hurtado, quos referunt, & sequuntur Leander tract.8.disp.4. q.14.& 15. & Diana parte 6.tract.6. resolutione 9. & parte 10.tract.15.resol.43. Videatur parte 4.tract.4.resol.196. & par.5. tract.14.resol.81.

§. VI.

De intentione anticipata.

40 ALia difficultas solet hoc loco disputari, an Sacerdos, cui de præsenti nullus dedit, vel promisit stipēdium, possit Missas anticipate dicere validè, & licitè, pro illis, qui postea sunt daturi?

Quamvis multis modis hoc possit cō tingere; duo sunt, qui maiorem continent difficultatem. Primus casus est, si Sacerdos de præsenti offerat Sacrificium non determinando personam, cui applicat, & ita fructus sit suspensus vsque dum ipse alio tempore sequenti applicet pro petente, vel dāte eleemosynam. Secundus casus est, vt de præsenti fit Missæ, & fructus applicatio pro anima existente nunc in Purgatorio, vel pro homine nunc indigente, quem Deus nunc scit postea petiendam pro eo Missam, & stipendium dandum.

41 Vtrumque modum validum, & licitum esse, docuit Henriquez lib.9.cap.21. §.2. & lit.h. testatus est, consultos Salmanticenses Doctores Theologos, & Iurisperitos ita respondisse. Quamvis in fine addat. Hic mos dicendi anticipatas Missas, pro sperata stipe, esset à Prælato prohibendus. Reginaldus lib.23.cap.17.dub.4.num.237. in fine ait. Quamvis prima sententia speculatiua sit probabilis: in praxi tamen non caret periculo scandali, à quo cauendum est: nam facilè quis potest existimare accipi stipendium, nec persolui minister iū, pro quo datur. Sequitur Petrus Nauarra lib.2.de Rest. cap.2.q.9.à num.369. vsque 380. Vega libro 1. praxis fori pœnit. casu 170. Petrus Aragon 2.2.q.85.art.4.§. *De anticipantibus Missas*, folio 927. Antonius Fernandez de Moure in examine Theol.Mor.par.3.c.5. §.9.Inter.5.

42 Pro primo modo malè refert Leander disput.4.q.19. Emanuelē Rodriguez, & Bonacinam: quia primus retractauit in editione anni 1610. editione salmanticensi in Summa verbo Missa cap.250. conclus.9. Bonacina vero loquendo in primo casu potius oppositum docet disp.4.q.vlt. punct.7.§.5.num.3. dicens. Non satisfacere Sacerdotes, qui intendunt effictum sacrificij suspendere ad illud vique tempus, quo sibi tradetur eleemosyna: non enim est in potestate Sacerdotis suspēdere effictum sacrificij. Hæc ibi.

43 Specialiter pro secundo modo, videlicet quod validè, & licitè Sacerdos offerat pro eo quem Deus vidit eras petiturum Missam, vel eam applicaturum, vel daturum eleemosynam, sunt Coninba lib 1. q.4. Vega casu 169. & omnes relati pro primo modo. Fraxinellus de obligat.Sacerd. sect.3. Henriquez, & Reg. supra, & Amicus disp.33.sect.8.n.286. Et leque probabilem speculatiuè; sed in praxi non esse approbandum, & tolerandum, dicit Bonacina disputatione 4.q.vlt.punct.7.§.5.n.3. & Cardinalis de Lugo de Pœnit.disp.13.sect.5.nu. 137. & 139. & alij recentiores.

44 Probat Henriquez: quia adest interpretatiua conuentio, & conditio alteri vtilis, & virtualis consensus illius, qui altera die dabit stipēdiū Missę antea celebratæ pro eo, quem Deus nouerat eras daturum.

Bonacina arguit. Tum quia sicut bonus debitor satisfacit creditori anticipata solutione: ita Sacerdos. Tum, quia fructus sacrificij anticipate celebrati prodest certę personæ traditurę eleemosynam: cum persona sit certa in mente Dei, & sit capax fructus, vt supponitur, & Sacerdos meritum suam in ipsam dirigat, & pro ipsa Missæ sacrificium offerat.

45 Ad idem arguit Castrus Palaus parte 4.tract.22.disp.vnica puncto 6.num. 18. dicens. Quod si sacerdos velit, vt cum fit sacrificium, applicetur fructus ei, quem Deus scit postea eleemosynam concessurū, vel ex hac vita primo decessurum: Verius existimo eam applicationem validam esse posse; quia est absoluta, & indepencens ab aliqua conditione futura. Nam esto sit futurum

turum contingens quisnam primo ſtipem pro Miſſa ſit conceſſurus: at Deum ſcire nō eſt contingens futurum, ſed præſens, & neceſſarium: ſecundum quam præſentiam, & neceſsitatem fructus ſacrificij applicatur, nec reſeruatur applicandus ad tempus mortis, vel conceſsionis ſtipendij.

46 Sumitur aliud argumentum ex Cardinali de Lugo: nam vt docet Suarez tom. 3.in 3.p.diſp.13.ſec.3.§. *Sed vrgebis*: ſi aliquis abſoluat pœnitentem, interius, vel ſimul exterius dicēdo: Ego te abſoluo, ſi Deus iam ſcit te cras reſtituturum: nulla eſt ratio ſufficiens ad negandum tale ſacramentum fore validum, ſi reuera in Deo ſit illa præſcientia, ſub cuius conditione conferrur ſacramentum à miniſtro: quamuis modus ille miniſtrandi ſacramentum iniquiſsimus eſſet, & omnino contra reuerentiam ſacramentis debitam. Quod & multi alij admittunt. Ergo, ſpeculatiue loquendo, nihil eſt quod impediat valorem applicationis Miſſæ pro eo quem Deus nunc præuidet ipſi oblaturum primum ſtipendium.

47 Ex parte huic ſententiæ adhærent alij dicentes validam, & licitam eſſe hanc applicationem anticipatam, ſolum quando Miſſa offertur pro anima patiente in Purgatorio: nam ſi applicatio fieret pro homine viuo, fortaſſe Miſſa nō prodeſſet illi, quando Sacerdos ſacrificat; vel quia tunc ille non eſſet diſpoſitus, vel non indigeret. Ita Vazquez diſp.234.cap.3. num.22.& 23. Gaſpar Hurtado diſp.4.de Sacrificio Miſſæ difficul.15. Merati⁹ diſp.38.ſec.8. Dicaſtill⁹ trac.5.diſp.4.dub.20.num.380. Raphael Auerſa q.11.ſec.18.§. *Sexto poſſe*.

48 Nihilominus, quoad praxim attinet, omnino obſeruandum eſt reſpōſum Sacræ Congregationis Concilij, quod, ſub Paulo Quinto, tranſmiſſum eſt Cardinali de Gueuara Archiepiſcopo Hiſpalenſi, tenoris ſequentis. *Superioribus diebus ſignificatum fuit S.S.D.N.paucis ab hinc annis in Hiſpania nouam conſuetudinem, recentiorum aliquorū Theologorum opinione innixam, ſenſim receptā, in dies magis inualuiſſe, vt Sacerdotes Miſſam celebrantes eius valorem generalem applicent ijs, qui* poſtea Miſſæ celebrationem *poſtulaturi, ac pro ea eleemoſynam præbituri ſunt; tametſi antequam Miſſæ ſacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogaſſet, nec ei hac de cauſa eleemoſynam præſtitiſſent. Quam rem, cum Sanctitas ſua ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum pro materiæ grauitate examinandam remiſiſſet, in ipſa Congregatione primo de ea actum eſt diligentiſsimè; & deinde relatum ad Sanctitatem ſuam: Quæ ex huiuſmodi Congregationis ſententia, huiuſmodi conſuetudinem tamquam pluribus nominibus periculoſam, fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam; atque à veruſto Eccleſiæ more nimium abhorrentem, explosit, atque improbauit; atque Amplitudini tuæ Litteras dari (quod facimus) mandauit*, vt omnibus illius Regni Archiepiſcopis, atque *Epiſcopis, in quorum Dioceſibus huiuſmodi applicatio in vſum inducta fuerit*; per litteras, aut alias *ſcripto iniungat, vt talem vſū aboleant, ac prohibeant; excommunicationis, atque alijs, quas opportunas, & neceſſarias exiſtimauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitulis Ordinum, quos in iſtis Regnis nunc nouerit commorari, vt ſcilicet, & ipſi Regularibus ſibi ſubditis tales applicationes, eiſdem pœnis propoſitis, interdicant. Quæ omnia pro ſua pietate, & S.S. D.N. iuſſa obſequendi ſtudio Amplitudinem tuam ſedulo effecturam ſperantes, Omnipotentem Deum rogamus, vt eam quotidie Cæleſtis ſuæ gratiæ donis velit augere. Romæ 15. Nouemb. 1605.*

49 Poſt hoc Decretum relatum, ſubiungit Lezana Verbo *Miſſa* num.51. Referunt hoc Decretum Cenedus de quæſt. Canonicis q.38. Fraxinellus de oblig. Sacerdotum ſec.3.§.5.prænotione 5. Barboſa verbo Miſſa num.12.& alij plures. Quamuis autem Barboſa, Diana ſupra Reſol.15.& alij dicāt illud emanaſſe à Clemente 8. Veritas tamē eſt eius publicationē, ſeu epiſtolam, in qua mittebatur ad Illuſtriſsimum Nuncium Hiſpaniarum, non fuiſſe factam niſi à Paulo Quinto eius ſucceſſore, vt notant Soſſa in Libello de non fundandis nouis Conuentibus in Regno Caſtellæ. Gauantus in Manuali Epiſcoporum verbo Miſſa num.33.& Fraxinellus ſupra, eo quod decima quinta dies Nouembris anni 1605. quādo id factū fuit, Pontifex erat Paulus Quintus. Cauſa autem diuerſitatis incitando Summo Pontifice à dictis Auctoribus, poteſt eſſe quod opinio de Miſsis anticipatis, delata fuit ex Hiſpania Clementi 8. Qui etiam Sacri Congregationi Cōcilij commiſit: vbi pro ea decidēda sū ma adhibita fuit diligentia, vt in ea epiſtola refertur; & forſan decretum ſub Clemente ipſo factum fuit; & ideò vtrique attributū. Fraxinellus ſupra. Cum autem eius publicatio nō niſi per dictam epiſtolam ad Nunciū facta fuerit; ideò ceſſat dubium, quod circa illud habet Naldus num.2.eo quod, nec in Bullario, nec in eius compēdio reperiatur: non enim epiſtolæ huiuſmodi in eis locis reperiuntur; ſed reſeruantur in Archiuio, & Secretaria Sacræ Congregationis. Notat autem Fagundez Præc.1.lib.3.cap.9.nu.10. huiuſmodi decretum non eſſe vſu receptū in Hiſpania. Sed hoc mihi valde dubium eſt; cum nihil vmquam de tali non receptione in Hiſpania, audiuerim, nec facile de ea conſtare poterit. Præſertim cum in ea regione, ob magnam populi deuotionem, & multitudinem Miſſarum, quæ in ipſa eſt, rariſsime inueniantur Sacerdotes, quibus deſint ſtipendia pro Miſsis celebrandis: ac proinde, qui cogantur dicta anticipatione vti. Hæc Lezana.

50 Adde Doctores Hiſpanos de iſto decreto vt indubitanter recepto mentionem facere. Marcus Huertos de Sacrificio Miſſæ q.8.folio 111.in fine. Iacobus Granadus Controv.6.trac.14.diſp.7.nu.15. teſtatur à ſe viſum, & lectum reſcriptum Congregationis apud Cardinalem Gueuaram Archiepiſcopum Hiſpalenſem, qui de hac re conſuluerat Sanctitatem Pauli Quinti. Multique alij, quos referunt, & ſequuntur Thomas Hurtado tom.1.trac.2.cap.4.reſol.14. Leander trac.8.diſp.4.q.19. Hieronymus Garcia trac.3.diffic.10.dub.6.num.5. Barboſa de poteſt. Epiſc. Alleg.24.num.12. Martinus à S.Ioſeph trac.17.de Euch.nu. 12.& alij innumeri.

51 Adde ſecundo, quod ſi Decretum hoc non eſſet in Hiſpania receptum, non eſſet cur in Catalogo Expurgatorio Generalis Inquiſitionis Hiſpaniæ præciperentur, & iuberentur deleri verba Antonij Fernandez de Moure docentis licere offerri Miſſas anticipata intentione. Quia ſecluſo illo decreto, licet ſententia eſſet falſa, non erat digna cenſura Sanctæ Inquiſitionis.

52 Perquę excluditur, & reijcitur, quod male Pellizarius in Manuali Regul.trac.5. cap.9.ſec.3.num.68.ait loquendo de illo Decreto, & declaratione. *An ſit authentica? Valde dubitant Doctores, &c.* Dicimus enim eſſe indubitatum eſſe authenticam. Vnde Cardinalis de Lugo, qui cæpit dubitare (& propterea non ſine fundamento in verbis prioribus, ei tribuit Hieronymus Garcia, de rogaſſe fidem ei declarationi Cardinaliū) tamē in fine ſuam dubitationem deponēs, vt indubitatam eam declarationem agnoſcit. Præſento integra Cardinalis verba diſp. 13.de Pœnitentia ſec.5.num.138.ait. Ad illud vero reſponſum Cardinalium reſponderi poteſt. *Primo reddi dubiam auctoritatem ipſius ex ipſis auctoribus, qui illud referūt*, qui certe videntur ſibi contradicere; dicunt enim fuiſſe editum iuſſu Clementis Octaui: cum tamē dies ibi deſignata ſit decima quinta Nouembris Anno 1605. Et Clemens mortuus fuerit tertia Martij eiuſdem anni. *Sed reuera reſponſum fuit à Congregatione Concilij Tridentini iuſſu Pauli Quinti*, ad interrogationem Cardinalis de Gueuara Archiepiſcopi Hiſpalenſis, vt dixi diſp.19.de Euchariſt.ſec.10. Hæc ibi.

53 Reſponderi poſſet, vt indicat Thomas Hurtado illa reſol.14.num.130. in Reſcripto illo ſermonem eſſe de Sacerdotibus applicantibus *valorem generalem Miſſæ* intētione anticipata: & tamen ſæpè diximus petentibus Miſſam, & dantibus eleēmoſinam, nō ſufficere applicare valorem generalem; ſed deberi applicari fructum ſpecialem; quamuis non requiratur, quod applicetur fructus ſpecialiſsimus. Ergo qui ſtatum valorem medium applicaret vno ex illis modis, non videtur agere contra prædictam declarationem.

54 Hanc difficultatem tetigerat Lezana verbo Miſſa num.53. & reſpondet, Sacrā Congregationem per fructum generalem intelligere eum, quem ſolemus vocare ſpecialem; ſed eum vocat generalem; quia ſcilicet generaliter applicatur ab omnibus Sacerdotibus pro illis à quibus ſtipendium acceperunt. Quod euidens ſit ex contextu; quia Theologi recentiores, ex quorum opinione hic abuſus irrepſerat, & qui occaſionem dederunt interrogationi Archiepiſcopi Hiſpalenſis, non loquebantur niſi de applicatione conſueta pro dantibus eleemoſynam, quam quia non habebant de preſenti, applicabant pro daturo; vel pro quo illo quem Deus ſciret daturum. Cui interrogationi non reſponderetur ſufficienter, niſi ſermo eſſet de valore conſuero applicari pro ſpecialiter petentibus. Hæc obſeruanda ſūt in praxi à Sacerdotibus.

55 Quoad ſpeculationem vero, mihi certum videtur vtrumque modum eſſe illicitum: & primum inualidum: & probabilius eſſe, quod etiam ſecundus modus eſt inualidus. Primum probatur, quia offerre ſacrificium pro dante eleemoſinam, eſt offerre pro cooperante, & cooferente, & quaſi adiuuante celebrantem: Sed hoc debet eſſe quando ipſa Miſſa dicitur, & quādo de præſenti ſacrificatur: vt patet ex verbis Canonis: *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt* de præſēti. Et etiam, quia contributio eleemoſynæ ad ſuſtentationem Sacerdotis, eſt

est quasi dispositio ad fructum Sacrificij percipiendum, quod offertur pro contribuentibus ad illud. Vnde & Castro Palao illo n. 18. ait. Verum esto hæc applicatio valida esse possit; at credo ea non satisfieri ei, qui post modum Missam petit, & stipem elargitur; quippè est contra voluntatem ipsius ea anticipata applicatio: ipse enim intendit petitione, & stipendij elargitione se ad fructum Sacrificij recipiendum disponere, qua dispositione tempore sacrificij caruit. Præterquam eo tempore forte fuit ad fructum sacrificij recipiendum incapax.

56 Vlterius, si liceret hæc anticipata intentio, sicut licet anticipare pro vno, liceret anticipare pro vno anno, & mille: quia in prescientia Dei: mille anni ante oculos suos tamquam dies externa, quæ præterijt. Vnde pariter liceret offerre Missas pro his, qui non sunt nati, vel non sunt Christiani, si Deus præuideat, quod postea nati, & renati petent Missam, & dabunt eleemosinam. Hoc autem absurdum, & inauditum est. Denique Decretum illud non statuit nouam legem: sed declarat antiquam, & ante nouū præceptum, iam vocatur illa consuetudo periculosa, & scandalosa, atque à vetusto Ecclesiæ more aberrans. Quod sufficit vt illa applicatio esset illicita, quidquid sit an foret valida.

57 Secundam partem bene omnes probant, quia non est in potestate Sacerdotis suspendere fructus sacrificij applicationem, quæ est ex opere operato: alioquin, si celebraret in peccato mortali, posset suspendere satisfactionem sibi conferendam pro tēpore quo est postea in gratia. Nec enim satisfacimus pro peccatis committendis; licet petamus auxilium diuinum vt liberemur à malis futuris.

58 Vltimam partem probat Suarez disp. 79. sec. 9. §. *Ex dictis colligo.* Alioqui pari ratione dici posset, sacramentum datū sub conditione de futuro, *si Petrus consenserit*, statim esse validum, si Deus præuidet Petrum consensurum: quia iam respectu Dei intentio conditionata transit in absolutam. Item deberet idem dici de hac applicatione: Offero Sacrificium pro eo, cui crastrina die applicuero, vel pro eo, qui daturus est mihi eleemosynam, & de similibus: *Quæ sūt præter vsum Ecclesiæ, magnosque abusus parere possunt, si introducantur.* Deus ergo, sicut nec punit, nec præmio afficit; ita nec ita confert effectus sacramentorum, aut sacrificij, ex his, quæ præuidet futura: sed iuxta præsentem hominis intentionem, & dispositionē. Et ideò, si intentio, vt nunc est in homine, est conditionata, etiam quando conditio, non est apposita, absolute, & secundum se est inefficax, & suspendit effectum, donec conditio re ipsa impleatur; ideoquè nihil operatur, quidquid Deus præuideat. Hæc Suarez, & alij frequenter.

59 Præterea, si Sacerdos offerat Sacrificium pro Petro, quem Deus præuidet daturum eleemosynam, & reuera non præuidet daturum, in veritate illi non prodest, quia non existit cōditio sub qua sacrificium offertur. Sed præuisum à Deo, non existit in mēsura nostra, licet existat in mēsura æternitatis: Ergo quoad nos, est ac si non esset: vnde applicatio humana non debet esse dependens ab his conditionibus.

60 Ad primum argumentum negatur assumptum: alioqui si quis anticipate celebrasset pro primo oblaturo, posset exigere eleemosynam Missæ, quam ab eo non postulauit: siquidem esset ex iustitia debitum ob interpretatiuam conuentionem.

61 Ad primum Bonacinæ etiam negatur assumptum, quia ex natura rei non soluitur nisi quod debetur. Si enim illi cui nihil debeo, aliquid conferam, videor illi gratis donare, & non anticipate soluere, quod postea debebo.

62 Ad secundum, adhuc dato applicationem esse validam, esse illicitam, Tum quia prohibitam: Tum quia talis anticipatio lucri auiditatem sapiat, & negotiationē; vsui Ecclesiæ non consonet: intentioni petentium Missas repugnet: & reuerentiæ tanti sacrificij, Sacerdotum perfectioni, & fidelium desiderio, ac expectationi aduersetur. Præterquamquod sæpè est inualida: & forte, cum Missa celebratur, petiturus postea, nunc est incapax fructus.

63 Ad aliud argumentum dicitur, multa esse futura absoluta quoad Deum, quæ quoad nos sunt futura sub conditione: vnde sicut Matrimonium sub conditione, quam Deus videt implendam, nunc celebratum, non est nunc ante impletam conditionē, quoad nos absolutum: ita pariter de applicatione Missæ, & de absolutione. Et ad min⁹, ipsi fatentur, quod ille modus ministrandi sacramentum iniquissimus esset: ac proinde iniquum esset hoc modo offerre anticipate Missam: de quo præcipuè curamus.

64 Limitatio illa, quæ ponitur à Patre Vazquez, ex natura rei esset valida, & forte licita: sed quia comprehenditur sub decreti

creti prohibitione, rebus vt nūc, etiam pro anima nunc existente in Purgatorio, pro qua cras peteret aliquis Missam, & dabit tunc eleemosynam, non licet anticipate offerre Missam, & postea accipere eleemosynam, & vtrumque notat Marcus Huertos q. 8. diffic. 4. folio 111.

65 Negat autem Petrus Ledesma cap. 18. de Eucharistia conc. 17. diffic. 2. quod liceat anticipare Missas dicere pro intentione ædituī, aut illius, qui solet alijs Missas cōmendare: & quod liceat anticipate dicere Missas Capellaniæ. Similiter Petrus Anellus Persicus de præcipuo Sacerdotis officio lib. 2. cap. 7. dub. 10. in fine num. 116. ait. Sed nunc omnes sententiæ, quæ docent posse Missas *quocumque modo anticipate celebrari*, & pro ipsis accipi stipēdiū, fuerūt à Sacra Congregatione Concilij damnatę, &c.

66 Duo tamen casus omnes Doctores excipiunt: Primum, cum æditus, vel alis, quem certo scio habere Missas commendādas, alia die peteret Missam, possum anticipate eam dicere, quia moraliter petit, & necessitas est præsens, cum Missa celebratur: & cum scio me cras obligandum pro aliquo iam defuncto, possum hodie pro illo celebrare, vt admittunt communiter Authores relati à Leandro q. 20. & à Diana 2. p. trac. 14. resol. 16. & docet Vazquez disp. 234. cap. 3. num. 23. & Barbosa 2. p. de potestate Episcopi Alleg. 24. num. 12. Alter casus est, cum Capellanus tenetur ter in Hebdomada celebrare, potest in prima Hebdomada sex Missas dicere: quia anticipata solutio prodest, vt latè probat Marcus Huertos q. 8. diffic. 4. folio 111. & alij communiter, vt refert, & sequitur Leander q. 21. Lezana par. 1. cap. 21. num. 7. & tom. 2. verbo Missa num. 49. vbi addit. Secus dicendum, quando designatio temporis pro Missis dicendis facta est a testatore propter aliquam rationabilem causam: vt si instituit Missam Feria Sexta in honorem Passionis Domini, & Sabatho de V. Virgine, aut propter aliquem decorem Capellæ, vel Altaris, commoditatem populi audientis illas, vel similia. Cenedo, & Fagundez relati. Lugo disp. 21. sec. 2. num. 43. ait. Non tamen facile poterit in eius omissione mortaliter peccari, cum materia sit ex se parua: præsertim, si cum causa, & non multum frequenter. Quod limitat Lezana, nisi causa talis institutionis grauis sit, & magni ponderis.

§. VII.

De distributione stipendij.

67 QVia de Decretis quoad hāc partem specialiter Philibertus Marchinus trac. 3. de Ordine parte 2. cap. 32. num. 8. dicit se audiuisse non esse acceptata in multis Italiæ locis, neque in ipsa alma Vrbe à multis collegiatis Ecclesijs. Et de acceptatione quoad hanc etiam partem in Hispania, dubitatum est, eo modo, quo supra retulimus; videndum quid liceat iure antiquo, & quid post decreta.

68 Per vnum extremum M. Ioannes Vigerius in Institut. cap. 16 §. 3. ver. 16. in fine dixit. Non tamen excusantur Sacerdotes à peccato, nec à restitutione, qui plures Missas admittentes, minori pretio per pauperes Sacerdotes supplent. Non enim videtur quo titulo residuum pecuniarum retinere possint. Hæc ille. Quem sequitur P. Alfonsus Salmeron tom. 9. trac. 33. in Euangelia folio 343. Et antea Ioannes Maior in 4. dist. 45. q. 3. dub. 2.

69 Item Nauarrus cap. 25. num. 91. dicit, quod hæc opinio procedit, quando qui pecuniam accipit, non habet vllum officiū, ob quod lex, aut consuetudo aliquod illi stipendium pro eiusmodi cura ex quaque pīa tia Missæ constituit, impensis eorum, qui eas dicere debent: quia licet omnes sibi cōmissas dicere faciat: non tamen quantum debet: & sic iniustitiam committit. Contraria vero opinio Soti procedit, quando est persona, quę officium prefato modo habet: & etiam quādo qui dat pecuniam, dat plusquam ad salaria ordinaria sufficit, cum voluntate saltem tacita, vt quod superest, retineat sibi pro cura, & industria, quam ei rei impendit, arg. c. *Scienti, & consentienti non fit iniuria. De Reg. Iuris* lib. 6. Cuius modi videntur esse aliquot Parrochi, & Sacristæ, quib⁹ consueuerunt commendari Missæ dicendę, & tradi eleemosynæ pro eas dicturorum piantijs. Hæc Nauarrus. Sequitur Corduba lib. 1. q. 4. dub. 5. Petrus Aragon 2. 2. q. 85. art. 3. dub. penul. Ioan. Azor parte 3. lib. 12. cap. 6. q. 6. Petrus Ledesma de Eucharistia cap. 18. conc. 13. diffic. vnica folio 102. dicens *communem inter Thomistas, & certissimā.* Tum quia nullum habet titulum iustum retinēdi residuum, etiam si det alteri eleemosynam pro Missis consuetam, vel taxatam. Tum quia non adest expressa, nec tacita voluntas conferentis excessiuum stipendium,

vt

vt illud retineat, qui Missam non dicit. Tū quia obligatio committendi alteri non est digna tanto stipendio. Quod latè prosequitur: & argumenta contraria diluit. Idem tenent Gauantus par.3.tit.12.num.34.& 35. Lezana tom.1.cap.21.num.7.& latius verbo Missa num 35.Barbosa in Pastorali parte 2.Alleg.24.num.11. Hieronymus Garcia in Summa trac.3.diffic.10.dub.9.num. 5.& multi ab ipsis relati.

70 Nihilominus Soto lib.9.de Iustitia q.3.art.1.§. *Sed & hoc* (inquit) præterea cō sultari assolet, vtrum possit pastor, qui curā habet animarum, cuique subinde incumbit huiusmodi functio, ex pitantijs portiunculā sibi vsurpare: imminutaque mercenario porrigere. Et reuera, si iustum stipendium mercenario relinquatur, non video in hoc apertam iniuriam; quando quidem pitantiæ omnes Paræcio conferuntur: qui subinde, vt Missarum debitor, quo potuerit honesto stipendio, potest mercenarios ad eas celebrandum conducere. Hæc Soto. Sequūtur Emanuel Rodriguez 1.p.Summæ cap. 252.conc.9.fine,& conc.12. Antonius Nal dus in Summa ver.Missa nu.4. Henriquez lib.9.de Missa cap.22.nu.8.Saa ver. Missa num.45.

71 Similiter Suarez disp.86.sec.3.in fine sic ait. Ego vero censeo intrinsicè non esse hoc contra iustitiam, non tolum ratione illius oneris; sed etiam quia nulli fit iniuria in ea distributione, seu commutatione. Suppono enim dari stipendiario Sacerdoti iustum stipēdium in omni rigore: nam alio qui fieret illi iniuria: hoc autem seruato, nulla fit; etiam si intra latitudinem iusti minimum detur. Neque etiam fit iniuria ei qui dedit stipendium: quia Missa eiusdem valoris pro illo offertur: nulli ergo fit iniuria. Ratio autem à priori est, quia Parrochus, vel Sacerdos, qui primo accipit stipendiū, statim acquirit dominium illius, sub obligatione dicendi Missam alteri; quam potest per se, vel alium implere: ergo, si postea satisfacit integre illi obligationi; nulli facit in iuriam; etiam si minori stipendio dato id assequatur: quia iam non legerit vt pure œconomus; sed vt dominus accepti stipendij, ad quem spectat obligationem illam implere, vt commode potuerit. Quod exemplis exponit: & concludit. Hoc denique patet quotidiano exemplo habentium Capellanias, quibus satisfaciunt per alios Missas dicendo, dando eis stipendia iusta; quamuis ipsi multo vberiora recipiant, & apud se reliquam partem retineant. Sed, quamquam hæc in rigore vera sint; nihilominus hæc veluti commutatio *habet speciem turpis lucri: & ideò consulenda non est; sed potius corrigenda quoad fieri possit: quod si non possit, erit toleranda.* Hæc Suarez.

72 Sequitur Vezquez disp.234.cap.4. num.31.& 32.in casu, quo hęc maiora stipēdia conferuntur alicui vt ipse Missas celebret: & tunc potest excessum iusti stipendij retinere, si iustum stipendium alteri vt pro eo, qui stipendium dedit, celebret: sicut posset totum retinere, si inueniret, qui gratis velet Missam dicere, vt liberaret eum ab obligatione, quam habebat ratione excessiui stipendij. Tenent etiam Fraxinellus, & Homobonus, cum quibus se olim sēfisse, fatetur Diana parte 2.resol.10.& Michael Zanardus in Directorio parte 1.de Euchar. cap.13.nu.7. Marcus Huertos q.8.de Sacrificio Missæ diffic.3.folio 108.& 109.& Thomas Hurtado tom.1.var.resol. Mor. trac.2.cap.4.resol.16. Nec est argumentū, quo certo possit falsitatis conuinci, solo iure naturali attento, vt isti Authores dicunt.

73 Cæterum post Decretum Vrbani promulgatum, & receptum, aliter omnino tenendum: quia ibi §.4.sic habetur. *Acsimiliter, omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam, cum certa eleemosyna, ne eādem Missam alteri, parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.* Loquitur manifestè, non solum de illo, qui Missas accipit distribuendas alijs ad celebrandum (de quo Vazquez, & alij frequenter admittebant, quod non potest partem sibi retinere; quia non erat dominus pecuniæ) sed de Sacerdote, qui Missam suscepit celebrandam. Et est sermo adhuc in casu, quod alteri dat iustum stipendium, vt clare constat in respōsione ad nonum circa Decretum antea vulgatum, vbi dicitur, *debere absolute integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse.*

74 Motiuum autem huius legis, vel fuit mandare, quod sola prima sententia practicaretur: Vel in omni sententia, quia hæc commutatio habebat speciem turpis lucri, erat apta vt prohiberetur satis cōueniēter: quia vt dicitur in cap. *Virum catholicum* 6. dist.47. *Domini Sacerdotem, sicut nullo errore implicari; ita nulla oportet cupiditate violari.* Et in Concilio Aurelianensi secundo cap. 3. *Sacerdotem nefas est, aliqua cupiditatis venalitate corrumpi.* Et in Concilio Cabilonēsi cap.

cap.6. Animarum salutem inquirere Sacerdos, non lucra terrena debet.

75 Vim huius Decreti eneruat Franciscus Bordonus Parmensis in Consilijs Regularium to.1.resol.25.n.28. dicens decretū non continere, nisi simplicem prohibitionem, quæ non potest obligare, nisi ad peccatum veniale; vt potè nō continentia vllam pœnam grauem quoad hanc partem: nec vllam clausulam ex qua colligatur graulitas obligationis. Quod vt probabile admittunt Thomas Tamburinus de Sacrificio Missæ lib.3.c.1.§.5.n.6. Necaudet reijcere Pellizarius in Manuali to.2.tract.6.c.3.numero 23. Et Laurentius de Peyrinis in Constit.9.Vrbani 8.§.4.refert vtrāque sententiam; & nullā eligit: licet secundam vltimo ponat.

76 Merito tamen reijciunt Auersa q. 11.sect.17.§.6.in fine. Et Franciscus de Lugo, quos refert, & sequitur Diana parte 10. tract.16.& 6.miscellaneo resol.69. Quia in Decreto dicitur: *Volens omne damnabile lucrū ab Ecclesia removere, prohibet,* &c. quę est materia grauis, & sufficiens vt grauiter præcipiatur: & seria voluntas grauiter obligandi indicatur ex tali motiuo proposito.

77 Displicet etiam, quod Pellizarius in Manuali to.1.tract.6.c.3.n.23.ait. Addo, quod si Religiosus electus in executorē testamenti, curaret minori stipendio celebrari alibi Missas præscriptas à testatore, quam celebrarentur in loco ipso testatoris; idcòq; minorem pecuniæ summam insumeret, in celebratione dictarum Missarum; tuta cōscientia retinere posset residuum illud pecuniæ, quod itē expendisset, si Missæ in loco testatoris celebratæ fuissent. Et hoc titulo industriæ ab eo adhibitæ in Missarum procuratione, ad quam industriam non tenebatur. Proportionaliter, vt dicunt Doctores communiter, eum, qui rem alienam vēdit ex commissione illius, qui est Dominus ipsius rei, si sua sponte eam transferat in alium locum, vbi carius venditur, acquirere excessum illum pretij, tanquam fructū suę industrię specialis, ad quam non tenebatur. Nec obstat Declaratio S.Cong. quæ loquitur de suscipiente eleemosynam pro Missa à se celebranda; non vero de Religioso executore testamenti curante vt Missæ ab alijs celebrentur. Idem sequitur Thomas Tamburinus de Sacrificio Missæ lib.3.c.1.§.5. n.16.

78 Rectè tamen Diana parte 10.tractatu 10.resol.68.ait. Sed prorsus cōtrariam sententiam sustinendam esse puto; & audiui his diebus à fide dignissimo, hanc opinionem inter aliquas fuisse damnatam à Sacra Congregatione Indicis in Manuali Patris Pellizarij. Vnde merito nostram sententiā docuit nouissime P.Franciscus Lugo de Sacramentis lib.5.capite 12.q.5.n.50.vbi ita allerit. Nora pariter illos, qui petūt Missas, teneri communiter ex iustitia dare iustum stipendium; nisi Sacerdotes sponte contenti sint minori. Verum & si reperiant Sacerdotem, qui minus acceptare velit, tenētur adhuc iustum, & integrum stipendium dare, qui vel ex testamento, vel ex alia commissione grauantur curare certum *Missarū* numerum, intelligendo iuxta morem, & praxim loci: Quia defunctus, & quivis alius, qui commisit Missas pro se dici, percipiet maiorem fructum ex quantitate simul eleemosynæ. Ita ille. Cui adde Fagundez Præc.1.lib.3.cap.10.n.10. Et amicissimū, & doctissimum Patrem Auersa de Sacr. Euchar.q.11.sect.17.§. *Tenentur etiam.* Nō est igitur audiendus magis Pellizarius, & Tamburinus. Hæc Diana.

79 Quamuis autem Ioan.à Cruce in Direct.Conic.par.2.de Sacrificio *Missæ* q. 2.dub.8.conc.1.rectè dicat nemini esse dubium, quod si Sacerdoti, qui per alterum celebrare facit, sponte condonetur à celebrāre excessus stipendij, iuste retinere possit, dummodo scienter, & gratis relaxetur. Et ita teneant communiter Doctores, quos referunt, & sequūtur Lezana verbo Missa numero 35.& Leander tract.8.disp.4.q.8. & Diana parte 2.tract.14.resol.13. Et in simili tradit Sacra Congregatio in relatis Decretis in responsione ad 11.& 14. Tamen rectè ipse Diana parte 10.tract.16.& 6.miscel resol.68.in fine, ex Ioanne, & Francisco Lugo, & Martino de S.Ioseph aduertit, quod licet hæc opinio speculatiue loquendo probabilis sit; tamen in praxi, vel nunquam, vel nimis circunspectè est reducenda: quia prudenter timeri potest, ne celebrans non omnino libere, seu liberaliter acceptet onus dicendi Missas, & remittat stipendij partem. Præsertim, si sit pauper, & egens, & non amicissimus commendantis: sed potius ex aliquo metu cedat iuri suo. Quia forsan alioqui non darentur sibi tales Missæ; vel in futurū aliæ non dabuntur, vel quid simile veretur. Et præcipuè, quia id, quod est suum, donare nemo præsumitur in iure. L. *Cū de indebito* 25.ver. *Si vero*, ff.

*Probationibus.*L.*Campanus*,ff.*de oper.libertor.* L.fin.C.*de nouat.*

80 Demum proponam alium casum, verbis,quibus eũ proponit,& resoluit Marcus Huertos q.8.de Sacrificio Missæ diffic. 3 in fine folio 109.dicens. An autem possit aliquis commendare Missam dicendam pro maiori stipẽdio,quam ipse recipit? Potest etiam quæri. Sit casus:iustum stipendiũ in hac Diœcesi Pampilonensi supponam⁹ quod est vnius argentei,& Vallisoleti duorum;recipiat aliquis duo stipendia pro duabus *Missis* in hac Ciuitate Pampilonẽsi;potest quæri,vtrum possit Sacerdos, qui recipit illa stipendia Pampilonæ,commendare illas Missas dicẽdas à Sacerdote,qui est Vallisoleti,conferens stipendium duorum argenteorũ?De hoc dubio nihil inuenio apud Authores;videtur tamẽ hoc fieri nõ posse; quia defraudantur,pro quib⁹ sacrificiũ erat offerendum;quia in minori numero dicuntur,ex hoc quod Vallisoleti offeruntur Sacrificia.Sed ex alia parte nõ deest fundamẽtum ad asserendum hoc fieri posse: quia si aliqua communitas applicaret duplex stipendium (& supponamus hoc fieri ex iusta causa, *vel necessitatis magnæ,aut dispensatione Papæ*) posset huiusmodi communitati cõmendari Missa,pro qua communitas debebat accipere duplex stipendium:ergo idem erit in casu proposito;videtur enim esse eadem ratio.Propter hoc argumentum, non audeo condemnare ita commendantes illas Missas:licet in hac re nihil certum possit determinari.Hæc ibi. Videtur ergo dicẽdum, quod si peculiaris ratio non adsit,semper curandum est vt dicãtur in numero petito à dante eleemosynã:si vero in illa Diœcesi propter multitudinem Missarũ,vel paucitatem Sacerdotum,nõ facile inueniatur, qui cito eas dicat,quod possint commendari alibi dicendæ cõsueto stipendio vbi dicuntur;quamvis minuatur *Missarum* numerus.

81 Deinde cũ Cõgregationi propositũ fuisset dubium septimum,An permittendũ sit administratoribus Ecclesiarum,vt retineant aliquam eleemosynarum portionem pro expensis manutentionis Ecclesiæ,Altarium,inseruientium,paramentorum,lumi num,vini,hostiæ,& similium? Respõdit *ad septimum,permittendum non esse, vt Ecclesiæ, ac loca pia,seu illorum administratores,ex eleemosynis Missarum celebrandarum,vllam vtcũque minimã,portionem retineant ratione expensarum,quam subeunt in Missarum celebratione: Nisi cum Ecclesiæ,& loca ipsa alios non habent redditus,quos in vsum earundem expensarũ rogare licitè possint; & tunc quam portionem retinebunt,nullatenus debere excedere valorẽ expẽsarũ,quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeundæ.Et nihilominus eo etiam casu curandũ esse,vt ex pecuniis,quæ supersũt, expensis,vt supra,deductis,absolute tot Missæ celebrentur,quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas.*

82 Quantum ad *Missas* Capellaniæ,& Beneficij,quæsitum fuit octauo,An hoc Decretum habeat locum in Beneficijs,quæ cõferuntur in titulum,Idest,an Rector beneficij,qui potest per alium celebrare,teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium ad rationem reditus beneficij? Respondet Sacra Congregatio, *Ad octauum, non habere locum;sed satis esse vt rector beneficij,qui potest Missam per alium celebrare,tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam,secundum morẽ Ciuitatis, vel Prouinciæ;nisi in fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit.*Et ante Decretum,non solum Suarez,qui vt vidimus num.71.ex hoc sumebat argumentum pro sententia affirmante licere retinere excessum stipendij:sed ex his qui acriter defendebat ibi sententiam negantem,Petrus Ledesma cap.18.de Euchar.conc.13.circa finem, dicit, quoad hoc *omnes Doctores conuenire.* Quod & dicit Marcus Huertos q.8.diffic. 2.ad 3.quia hæc pinguia stipendia in Capellanijs instituta sunt in fauorem Capellani vt habeat vnde commode possit viuere.Quæ non solum instituta sunt ita pinguia propter Missas;sed etiam propter alia onera Capellani:tenetur enim recitare diuinum officium. Et similiter id poterit Capellanus salariatus ad instar Beneficiati,vt notãt Lugo disp.21.sect.2.n.30. & Diana p.2.tract. 14.resol.11.& Auersa q.11.sect.17.§.*Sexto*,& alij communiter.

DVBIVM XIV.

De reductione Missarum ad minorem numerum.

§. I.

De reductione,quæ fit authoritate Papæ.

1 ADexponendũ quid circa hoc licuerit ex Conc.Trid.& ex Decretis Romani Pontificis,& Sacrarum Congregationum,exploratũ primo esse debeat ad quid circa hoc extendatur potestas Papæ.Sic ui-

q em

dem Antonius Corduba in quæstionario Theologico lib.1.q.4.dub.3.folio mihi 66. col.2.sic ait. Dubitatur tertio, vtrum per dispensationem, vel concessionem Papæ possit Sacerdos prædicta plura stipẽdia pro vna Missa accipere,etiam quando stipẽdiũ vnius Missæ taxatum sufficiens est? Respõdetur, quod non, nisi sit rationabilis causa ad id: quia Papa non potest in præiudicium tertij,alteri temporalia cõcedere: neque ab obligationibus naturalibus, sine rationabili causa,quæ in casu supponitur abesse,absoluere,vel liberare potest: quia nec est dominus,sed dispensator diuinæ legis,& naturalis (imò in diuina, & naturali lege proprie neggit dispensare, vt dixi cap.4.Theologiæ Moralis quæst.2.§.2.) nec habet potestatem in destructionem,sed in ædificationem Ecclesiæ: neque habet dominium omnium rerũ temporalũ,& hominũ, & contractuum humanorũ: sed iurisdictionẽ, & potestatem ad debitã eorũ gubernationẽ, quatenus ad finem supernaturalẽ aliquomodo expediunt: vt de hoc potest breuiter videri Syluester verbo *Papa* q.12.& 13. Si autem causa rationabilis sit, vtique potest cũ aliquibus dispensare, vel id cõcedere: sicut & ex causa potest relaxare obligationẽ votorum,iuramentorũ,pactorũ,& promissionum inter homines initorum: licet iure diuino,& naturali Deo,& hominibus ad hæc teneamur, quorum obligatio ex nostra fit, vel consurgit voluntate. Rationabilis autem causa,dum aliud non cõstat, censenda est vbi Papa id cõcedit,siue dispensat. Hæc ille. Idem docent Emanuel Rodriguez to. 1.quæst.Regul.q 43.art.17.conc.3. Henriquez lib.9.cap.22.§.7. Suarez disp.86.sec. 4.in fine vbi addit, *quod potest Pontifex ex Thesauro Ecclesiæ applicare quidquid satisfactionis in eo casu minuitur ijs, qui stipendia Missarũ reliquerũt: vnde pie,ac probabiliter creditur ita facere.* Quod & docet Granados Controv. 6.trac.14.disp.11.num.7.& alij communiter.

2 Limitat tamen Granados num.8.dicens. Non video quomodo possit Pontifex dispensare cum Religiosis, & cõcedere,vt non impleatur iusta voluntas hominis, qui, collata stipe, petit Missam: alioqui omnes contractus iusti inter viuentes ponent passim à Rege,aut Papa rescindi,non expectata contrahentium voluntate, ita vt ab vno contrahentium tolleretur pecunia,& daretur alteri, aut priuaretur suis mercibus,& darentur alteri: quod certe dici non debet. Hæc Granados.

Et antea Ioannes Azor parte tertia lib. 12.cap.6.q.5.dixerat. Cæterum non ita potest occurrere iusta causa,vt Summus Pontifex huic,vel illi Ecclesiæ, vel Monasterio facultatem concedat plures eleemosynas accipiendi in futurũ,& vnũ tantũ sacrificiũ offerẽdi pro illis,qui dederint,&c. Idẽ docet Dicastillus tractatu 5.disp.4. dub.17. num. 328.

3 Responderat Corduba,quod rationabilis estimãda est illa cõcessio,quia Monasteria magna premũtur paupertate: & quia ex eorũ sustentatione magna prouenit vtilitas in Ecclesia, dum totum pene diem in cultu diuino, litteris, orationibus, prædicationibus, & confessionibus, & vita tãdem exẽplari expẽdunt:vnde ipsis etiã cõmendãtibus Missas vtilitas redundat; & pro eis eorũ bona opera applicãtur. *Quod si hæc, vel alia similia bona non sint,nõ videtur causa rationabilis,nec tuta dispẽsatio,etiã si sit temporalis.*

4 Olim fuit quędã cõcessio Leonis Decimi pro Patribus Minoribus: Quã Collector Priuilegiorũ Mendicãtiũ Verbo Missa 3.§.14.dixit nullius valoris:& Portel verbo Missa n.8.dixit hæc priuilegia nũquã fuisse in vsu,& tamẽ eã defendit Emanuel Rodriguez to.1.q.43.art.17. Sed videtur cõcessio facta Viuæ vocis Oraculo:& ideò etiam hoc titulo reuocata.Iulius Secũdus in Bulla 28.§.4.quã ad verbũ refert idẽ Rodriguez in Collectione Bullarũ folio 258.(in editione Salmãticẽsi habetur folio 619.& est Bulla 27.) concessit Generali Minimorũ, *vt si in huiusmodi visitatatione tua, vel alias in aliquibus domibus,& locis dicti Ordinis Minimorũ,tã pro Ecclesiarũ fabricis, quã alijs fratrum necessitatibus,Missarũ multitudinẽ copiosã inueneris,& cognosceres quod illa per fratres domorũ,& locorũ huiusmodi in Ecclesijs eorum,iuxta obligationem per eosdem fratres factã, aut relinquentium ordinationẽ celebrari non possint (prout in Parisiensibus, & Ianuensibus domibus per illarum fratres esse cognouisti) vt cum fratribus domorum,& locorum huiusmodi, nunc & pro tempore ibidem degentibus, & eorum quolibet dispensare possis: & quod dispensatio super his per te facienda, à Nobis facta censeatur. Eisdemque fratribus,vt nouem collectas per eos,seu eorum quoslibet in vnaquaque Missa recitare pronouem Missis, ac septem collectas pro septem Missis, sicque de alijs descendendo, &c.* Quod priuilegium eis concesserit Leo Decimus, & extensum fuit ad Prouinciales

per Paulū Tertiū: de quo multa Peyrinis tom.3.Conſt.4.Iulij Secūdi,§.5.& Authores ab eo relati:& Henriquez lib.9.cap.22.§.7.& alij relati à Diana 2.p.trac.14.reſolutione 6.

5 Hodie tamen omnia hæc, & ſimilia priuilegia reuocata ſunt à Sacra Congregatione authoritate ſibi ſpecialiter attributa ab Vrbano Octauo: nam in §.3.(ſæpè nominati Decreti dicitur. *Id vero vt deinceps obſeruetur exactius, Sacra Congregatio eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibuscumque perſonis, Eccleſijs, aut locis pijs, tam ſecularibus, quam Regularibus cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, quamcumque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, vt certarum Miſſarum, vel Aniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.* Quæ reuocatio eſt clariſſima, & vniuerſaliſſima. Nec audiendus Bruno Chaſſaing parte 2.de Priuileg.Regul.trac.8.cap.1.propoſ.9.dicēs Decretū hoc nō facere legem: quia cū ſit editū, & publicatū authoritate Papæ, abſque dubio facit legē, vt ſæpè diximus.

6 Quia tamen Philibertus Marchinus de Ordine.trac.3.parte 2.cap.20.num.7.ait, quod poſt euulgata dicta Decreta SS.D.N.Vrbanus 8.die 13.Iulij 1626.ad petitionē Deodati Lomellini Procuratoris Generalis Minimorum S.Fr̃ciſci de Paula, cōceſſit fratribus eiuſdē Ordinis Cœnobij Ianuēſis, vt legata Miſſarū perpetua reducerēt ad rationē ſcutorū quinquaginta monetæ Romanæ (Bullā refert Peyrinis de Priuilegijs to.2.Cōſt.5.Vrbani 8.fol.278.) Ideò cū *M*archino Diana par.6.trac.6.reſol.11.ait, quod in pari cauſa per cōmunicationē, idē facere poſſunt, nō modo aliæ eiuſdē Ordinis domus, ſed etiā aliarū Religionū familiæ, quæ cōmunicāt in prædictis priuilegijs, & illis perfruuntur. Quod & dixerat Seraphinus Freitas Luſitan⁹ in Bullario Ord.B.M.de Mercede in Bulla 4. Clemētis ſeptimi fol.164.in fine, ex quadam Bulla Iulij Tertij, & ex iis, quæ annotauerat in proœmio Bullarij Illius n.13. Et in hoc pūcto ſequūtur Ludouicus Caſpēſis Capuccinus in Curſu Theol.to.2.trac.23.diſp.3.nu.106. Hieronymus Garcia in ſūma trac.3.diffic.10.dub.4.n.22.Pellizarius in Man.Reg.to.2.trac.6.cap.3.n.8.Franciſcus Lugo lib.5.de Sacramentis cap.12.q.9.num.96.

7 Prorſus tamen hoc reijciendum, optime demonſtrat Lezana verbo *Miſſa* num.31.dicens, immerito hoc dici, non ſolum quia ſecundum praxim Religionum gratiæ conceſſæ per Breuia particularia à Sūmo Pōtifice, vel Sede Apoſtolica alicui domui, vel Conuētui, non ſolent cōmunicari alijs, neq; eiuſdē, neque diuerſæ Religionis domibus: alias magna confuſio, & abſurda ſequerentur (iuxta dicta c 5. Theol.Mor.q.3.§.4.) Sed etiam quia Pontifex in dictis litteris nō concedit facultatem reducendi talia onera Miſſarum; ſed ipſe ea reducit de conſilio Dominorum Cardinalium Congregationis Concilij. Si autem hoc factum Pontificis communicaretur alijs Religionibus, habentibus cōmunicationem cum Minimis; proculdubio non eſſet ipſis neceſſarium recurrere pro talium onerum reductione ad Sedem Apoſtolicam; ſed vti hac reductione; & innumeris alijs, quæ quotidie fiunt ab eadem Sede. Quod eſt abſurdum: & contra quotidianam experientiam, qua cōſtat omnes Religiones ſolitas recurrere ad Sacram Congregationem ſingulis vicibus pro ſimilibus reductionibus. Similiter, ſi talis gratia ſuffragari poſſet alijs Religionibus, etiam dici poſſet, quod cum Sacra Congregatio concedit facultatem alicui Religioni, faciendi, v.g. aliquam alienationem, vendendi videlicet aliquam vineam, vel domum, poſſent aliæ Religiones propter communicationem Priuiligiorum, vti ipſa: quod eſt abſurdum. Vnde mirum eſt P.Dianam 6.p.& Caſpenſē, ſequi hanc ſententiā Marchini. Hæc Lezana. Quem legens Diana ſententiam retractat parte 10.tract.16.& 6.miſcellaneo reſol.67.concludens. Caueāt igitur Regulares à ſentētia Marchini, & aliorū: nā praxis Romanę Curię demōſtrat illos debere pro reductione Miſſarum ad Sanctām Sedem recurrere, vt reuera in caſu contingenti recurrunt omnes Regulares.

8 Imò extat nouiſſimum Decretū Sacræ Congregationis Cōcilij de anno 1646. quod refert Lezana in editione Lugdunenſi anni 1655.tom.2.verbo Miſſa n.31.in fine tenoris ſequentis. Cum Sacræ Congregationi Emin. Cardinalium Sacri Concilij Tridentini Interpretum, innotuerit quoſdam in libris, ſeu tractatibus editis aſſeruiſſe gratias reductionis Miſſarum, etiam quotidianarū, ad certū numerum, vel certam rationē, aut quātitatem eleemoſynæ à Sanctiſsimo, vel ab eadem Sacra Cōgregatione ſuę Sanctitatis auctoritate ex ſpecialibus cauſis aliquibus Monaſterijs, Eccleſijs, vel Ordinibus Regularium factas, per extenſionem prodeſſe alijs Ordinibus, vel Monaſterijs, ſeu Eccleſijs eiuſdem, vel alterius Ordinis ratione communicationis priuiligiorum, qua potiuntur: & huiuſmodi gratijs aliquos de facto auſos fuiſſe vti in ſuo Ordine, vel Eccleſijs, ſeu Monaſterijs; ita vt *ad tollendum hunc errorem* Sacra Congregatio Indicis libros, ſeu tractatus eorum, qui dictam ſententiam aſſeruerunt, damnauerit, & prohibuerit; remque ad hanc ſacram Congregationē pro opportuno remedio remiſſerit: Animaduertentes hoc eſſe contra Sanctiſsimi Domini.N.& ipſius Sacræ Congregationis intentionem; indeque deperire pias teſtantium voluntates, & defunctorum animas ſuffragijs debitis priuari: Ideò *ſpeciali eiuſdē Sanctiſsimi iuſſu* declarat, & decernit gratias huiuſmodi reductionis Miſſarum ad certū numerum, vel certam ſummam, aut quanti tatem eleemoſynæ non poſſe ſuffragari, niſi dumtaxat illis monaſterijs, ſeu Eccleſijs, aut Ordini Regularium, quibus ex cauſis peculiaribus conceſſę fuerint, & pro tempore cōceduntur: Non obſtante quacumque ampliſsima communicatione Priuiligiorum, etiam inter mendicantes (quam nullius valoris ad hunc effectum eſſe declarat, ac decernit, alias, *decreuit*) & quibuſcumque Regularib⁹, etiam ſpeciali nota dignis, vt ſi huiuſmodi ſcriptorum opinioni, vel Priuilegio communicationis innixi; tales Miſſarū reductiones in ſuis Eccleſijs, aut Monaſterijs, ſeu Ordinibus facere auſi fuerint, eis nullatenus vti poſſint; ſed adſtrictos, & obligatos remanere ad eundem Miſſarum numerum, ad quem antea tenebantur, reductiones prædictas irritas decernens, & inanes. Nō obſtātib⁹ quibuſcūque, quib⁹ Sāctitatis ſuæ autoritate per præſens Decretū derogat. Romæ die decima Nouembris 1646.

9 Hoc decretum fuit editum ſpeciali iuſſu Sanctiſsimi: & eius ſpeciali auctoritate, quæ poſſent eſſe contraria, derogantur: in illo cōtraria poſitio vocatur error; refertur quod ad eum vitandum, libri, & tractatus, qui id docebant, fuerunt prohibiti; iam ergo ſopita eſt controuerſia, & omne dubium ſublatum: & adhuc hoc Decreto ſecluſo, rationes Lezanæ mihi videntur morales demonſtrationes: ab eius ergo ſententia nulla tenus recedendum. Ideòque ſcio hoc ipſo anno 1661.duos Conuentus huius Regni Hiſpaniæ, qui Miſſarum oneribus ſe grauari ſentiebant, pro reductione Miſſarum recurriſſe ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, à qua de Conſilio Dominorum Cardinalium reductio facta eſt. Si autem legitima cauſa eſt allegata, ſecuri remanent in conſcientia, propter ſupremā Sanctæ Sedis autoritatē.

§. II.

De conceſſione Concilij Tridentini.

10 ATtento tenore primi Decreti Sacræ Congregationis ſub Vrbano 8.prolocis vbi quoad omnia eſt receptum, fruſtra tractaretur de cōceſſione Cōcilij Tridētini. Sed quia retulimus dub.13.§.4.multos Dominos Archiepiſcopos, & Epiſcopos Hiſpaniæ, quoad hoc non ſtare nouiſſimis Decretis Sacræ Cōgregationis; ſed conceſſioni Tridētini, imò nec expectare Synodū Dioceſanā, ſed per ſe ipſos, licet cū peritorū cōſilio, Miſſas reducere; de quo Hieronymus Garcia trac.3.diffic.10.dub.9.n.3.& dub.3.n.16.& dub.4.n.2.& Truliēch lib.3.cap.8.dub.11.n.9.& 10. Ideò nō inutile erit dicere de illis, quæ licebāt ante Cōciliū, & quid ſit a Cōcilio cōceſſū; & deinde quid iuris ſequēdo in omnibus, & per omnia nouiſſima Decreta Sacræ Cōgregationis, quod maximè eſſet optandum.

11 Cōciliū igitur Tridētinū in primis generaliter *Seſſ.22.cap.6.de* cōmutationibus vltimarū volūtarū, ſic diſponit. In commutationibus vltimarū volūtarū (quæ non niſi ex iuſta, & neceſſaria cauſa fieri debēt) Epiſcopi tāquā Delegati Sedis Apoſtolicæ, ſūmarie, & extra iudicialiter cognoſcāt, nihil in precibus tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratū, priuſquā cōmutationes prædictæ executioni demandētur.

12 Poſtea vero loquēdo ſpecialiter de Miſſis ſeſſ.25.cap.4.ait. Contingit ſæpè in quibuſdā Eccleſijs, vel tā magnū Miſſarū celebrādarū numerū ex varijs defunctorū relictis impoſitū eſſe, vt illis pro ſingulis dieb⁹, à teſtatoribus præſcriptis, nequeat ſatisfieri; vel eleemoſynā huiuſmodi pro illis celebrādis adeò tenuē eſſe, vt nō facile inueniatur, qui velit huic ſe muneri ſubijcere; vnde depereūt pię teſtātiū volūtates; & eorū conſciētias ad quos prædicta ſpectāt, onerādi occaſio datur. Sancta Synodus cupiens hæc ad pios vs⁹ relicta, quo pleni⁹, & vtili⁹ poteſt, impleri, facultatē dat Epiſcopis, vt in Synodo Dioceſana; itēq; Abbatibus, & Generalib⁹ Ordinū, vt in ſuis Capitulis Generalib⁹, rediligēter perſpecta, poſſint pro ſua cōſciētia in prædictis Eccleſijs, quas hac prouitione indigere cognouerint, ſtatuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorē, & cultū atq;

fiarum vtilitatem viderint expedire: ita tamen, vt eorum semper defunctorum Commemoratio fiat, qui pro suarum animarũ salute legata ea ad pios vsus reliquerunt. Hæc Concilium.

13 Addijcit Nauarrus in Manuali cap. 25.n.138 Hoc videtur ius nouũ quo ad Abbates, & Generales; sed non quoad Episcopos, qui possunt hoc facere, arg. cap. *Cum accessissent*, & cap. *Ex parte, de Constit.* & eis adnota. Etiã sine Synodo, iure antiquo; quod non videtur per hoc sublatum, cum fuisset additum ad augendum, arg. cap. *fin. de verb. sig.* Idem sequitur Henriquez to.2.libro 9 de Missa c.22.nu.6.lit.p. Miranda in Manuali Præl.q.41.ar.24. Barbosa de potestate Episc.par.2.Alleg.28.nu.12.& Alleg. 29.in fine. Castrus Palaus de Benef. disp.1. punct.6.nu 24.& de Sacrificio Missæ tract. 22.disp.vnica punct.16.n.4. Ruicius, Rodriguez, Moneta, Molfesius, & Fagundez, Reginaldus, & Marcolinus, quos refert, & sequitur Hieronymus Garcia in Sũma tract. 3.diffic.10.dub.9.punct.vlt.n.25. Trullech lib.3.c.8.dub.11.nu.9. Quia id eis cõpetebat iure antiquo, vt colligitur ex Conc.4. Brachar. Actione 4.c.26.in fine, & ex cap. *Cum M. Ferrar. de Constit.* & cap. *Quoniam, de vita, & honestate Cleric.* Etsi exilis iuribus nõ colligatur tã clare, ac habetur in Tridẽt. in quo nulla clausula ponitur irritãs aliter factum. Nec Synodus requiritur ad substãtiam reductionis; sed ad bene esse, & de solemnitate. Quare praxi videtur receptum vt Episcopi extra Synodum hoc faciant: æquiualetque Synodo, quod hoc faciunt de consilio virorum prudentum, & litteratorum.

14 Verumtamen Nicolaus Garcia de Beneficijs parte 7.c.1.n.134. ait. quod in reductione dictarum Missarum, & Aniuersariorum, de quibus Concilium loquitur, seruanda videtur forma Concilij, ita quod Episcopus non possit eam facere sine Synodo: nam esto ante Cõcilium id posset: tamẽ cum Cõcilium ibi præscribat illam formã; non est ab ea recedendum. Et infra. Nec Synodus Dioecesana, cuius consilium, & industriã in hac re requirit Concilium, potest id alijs cõmittere, maximè in generali, & in cõmuni. Adijcit n.136. Verũ est tamen, quod in aliquibus Episcopatibus, vt in hoc Abulensi, non est vsu receptum dictum Decretũ Concilij: semper enim fiunt sine Synodo reductiones, non solum Missarũ Capellaniarũ, sed etiã Aniuersariorũ, & dotationũ Ecclesiarum: & sic vbi non est receptum dictũ decretum, procedit opinio Nauarri. Hæc ibi. Sequuntur Bonacina to.1.disp.4.de Euchar.q.vlt.punct.7.§.2.n.9. & Diana par.2. trac.14.resol.3. putans se sententias cõcordare: cũ tamen eisdẽ terminis idem dicat Nicolaus Garcia. Et hoc videtur probabilius.

Alij tamen dicunt extra casum vrgentis necessitatis seruari debere (saltem vt licitè procedatur) formam præscriptam à Tridẽtino, non autem casu necessitatis vrgẽtis, si nimirum Synodus Diœcesana non sit cito congreganda: & quoranis quidem cogẽdã, statuerat Cõcilij Sess.24.c.2.de reformatione, quod statutum paucis in Diœcesibus seruatur.

15 Maior est difficultas, an hoc idẽ dicẽdum sit de Prouincialibus Religionum? Ferdinãdus Castrus Palaus tract.22.disp. vnica punct.16.n.3. sic ait. Hęc tamen reductio iam fieri non potest à Prælatis Ordinũ mendicantium, niũ in Capitulis Prouincialibus, seu Cõgregationibus Generalibus, iuxta Trid. sess.25.c.4.de reform. Idque causa legitima intercedente, vt bene notauit Emanuel Rodrig.to.1.q.43.ar.13. Aliàs ea reductio non cederet in Dei honorem, & cultũ, & Ecclesiarum vtilitatẽ, sicuti monet Cõc.

Cæterũ Conc. Trid. vt vidimus, nõ meminit Capitulorũ Prouincialium, sed solũ Capitulorũ Generalium: & de eis solis loquitur Emanuel Rodriguez. Quare nulla ratione, vel authoritate, vel Authore confirmat Palaus, quod asserit de Capitulis Prouincialibus.

16 Alia via Bruno Chassaing p.2.de Priuil.Regul.trac.8.c.1.prop.8. contendens iure cõmuni Abbatibus, & Generalibus Ordinũ cõpetere facultatẽ reducendi Missas ad minorẽ numerũ; & ideò nõ opus esse expectare Generalia Capitula. Pro quo malè refert Mirãda; & id nullo iure, aut firma ratione probat. Addit q; Prouinciales Ordinũ posse etiã extra Capitula Prouincialia facere reductionẽ Missarũ: quãquã nõ omnino firmus in hac opinione persistat; quia nõ legit Authorẽ, qui in terminis id teneat. Refert tamẽ ex Barbosa hanc Declarationẽ Cardinalium. *Religiosi, qui ob paupertatem Sacerdotij, Missarũ oneri satisfacere nequeunt, in suis Capitulis Prouincialibus, prout magis expedire iudicauerint, prouidere poterũt.* Sed Declarationẽ hãc à Barbosa refferri, falsũ est, vt legenti cõstabit Collec. ver. *Missarum reductio.*

17 Maiorem habet apparientiam ratio assignata à Laurentio de Peyrinis in Addit. ad Priuil c.1.n.29. ad finẽ dicẽte. Videtur Nauar-

Nauarrus lib.3. Cons. de Celeb. Missarum cons.11.num.2. vbi probat, quod diminutio reddituum, & augmentum pretij rerum adiectum, & vestitum necessariarum, præstat causam, vt numerus Missarum in fundatione appositus diminuatur. Et colligitur ex cap. *Quoniam, de vita, & honestate Clericorum.* Ibi. *Prouentibus, & expensis diligenter expensis.* Et ex cap. *Ex parte, de Constit.* Ibi. *Licet non sint eius diminuti redditus.* Vbi Glossa verbo, *Diminuti*, ait, quod tunc talis diminutio potest fieri auctoritate Episcopi: & consequenter Prouincialis, auctoritatem quasi Episcopalem habentis. Hæc ibi.

18 Verius tamẽ Lezana verbo *Missa* nu. 30. ait. Prælati tamẽ Regulares, cũ pro illis statuat Cõcilij ius nouũ, & statuat formam quomodo sit faciẽda reductio, nec sit cõsuetudo incõtrariũ, nõ poterũt id facere, niũ indictis Capitulis Generalibus. Moneta de Commut. vlt. volunt. cap.5.num.372. Barbosa supra nu.15. Diana 2.p.trac.14.resol. 3.& 4. ex alijs. Tales autem Prælati debent esse Generales, vt cõstat ex verbis Concilij relatis; non Prouinciales, vt existimare visus est Peyrinis supra num.29. ad finem.

19 Fateor tamen consuetudine posse Prouinciales distantes ab Italia acquirere iurisdictionem ad reducendas *Missas* eo modo quo consuetum fuerit in ea Prouincia, quod eam faciant Episcopi. Sicut videmus in Italia pro alienatione rerum Ecclesiasticarum requiri licentiam Generalis, & Sacræ Congregationis; & tamẽ in Hispania propter distantiam ab Vrbe, non est in vsu pro alienatione exigere licentiam Generalis, aut Sacræ Congregationis. De quo Hieronymus Garcia in Polit. Eccles. trac.12, difficultate 1.dub.3.num.2. Sicut ergo in alienationis forma standum est legitimæ consuetudini; ita in Missarum reductione.

20 Quamuis autem Miranda tom.1.q. 41.art.24. Bonacina tom.1.disp.4.q.vlt.pũct 7.§.2.num.11. Tamburinus disp.5.q. vlt. in fine, & alij ab ipsis relati solum concedant vigore concessionis Concilij Tridentini solũ posse Episcopos reducere Missas ad sũmã minorẽ, si ante Cõciliũ Tridentinum fuerũt impositæ; nõ autẽ ũ postea: Vndere ferunt ita respondisse Sacram Congregationem Cardinalium 7. Februarij Anno 1573.

21 Melius tamen Petrus Ledesma de Euchar.cap.18.conc.16.in fine. Nicolaus Garcia to.2.par.7.c.1.n.13. Barbosa Alleg. 29.num.5.& lib.3.de iure Ecclesiæ cap. 27. n.63. Heron. Rodriguez, Portel, Possevin., Granadus, & Marchinus, & alij intelligunt concessionem etiam procedere in Missis post Concilium relictis: quia verba concessionis erant indefinita: & quia reuocatio facta ab Vrbano Octauo loquitur de *oneribus Missarum, non solum ante Concilium, sed etiam post Concilium positis*: quod necessarium non esset, si antea solum licuisset reducere Missarum onera posita ante Concilium. Et quia Episcopi antea hoc poterant: quorum potestas non restringitur, sed potius clarius exprimitur in Tridentino. Rursus, quia motuum, & indigentia huius concessionis æque militãt in Missarũ oneribꝰ positis ante Cõciliũ, ac postea. Denique, quia cõsuetudo est optima legũ interpres: & passim videmꝰ Episcopos reducere onera Missarũ imposita post Cõciliũ. De Declaratione autẽ in oppositũ, solet responderi, quod de ea nõ constat authẽtice. Vel quod contraria cõsuetudine est in Hispania illi derogatũ.

22 Quod prædicta facultas comprehendat etiam Aniuersaria, & officia pro defunctis, declarauit Sacra Congregatio apud Nicolaum Garcia de Beneficijs parte 7.cap.1. num.131.& Barbosam Alleg.29.nu.4. Lezana verbo *Missa* num.32. retractans, quod dixerat tom.1.cap.21.num.6. propter Declarationẽ nouã. Et tenent cõmuniter Authores relati, & sequuti à Diana par.2.trac. 14.resol.5. Et quia militat eadem ratio.

23 Quamuis autem Nauarrus lib.3. Cons.9.de Celeb. Missarum nu.9.& Cons. 11.& Henriquez lib.9.cap.22.num.6.lit. P. Miranda q.41.art.12.in fine. Fraxinellꝰ, Moneta, & Marchinus, quos refert Hier. Garcia trac.3.diffic.10.dub.9.punct.3.nu. 10. hac facultatẽ exrẽdãt ad reducẽdas Missas positas in limine fundationis Beneficij, vel Capellaniæ; quia par militat ratio.

Tamen contraria sententia est communior: & eam tenent decem Doctores, quos refert, & sequitur Diana: quia Concilium loquitur de Missis, & Aniuersarijs defunctorum relictis; non autem de impositis in fundatione. De quo, & Barbosa vbi supra, & Bonacina punc.7.§.2.nu.10. Lezana verbo *Missa* nu.33. Quod ũ propter rationis paritatem consuetudo introduxit vt etiam istæ reducãtur, non damnarem; quamuis expresse id in Concilio non concedatur.

24 Negant etiam Fraxinellus, Barbosa, & Bordonus, quos refert, & sequitur Lezana verbo *Missa* nu.34.& Hieronimus Garcia trac.3.difficultate 10.dub.9 puncto 2. numero 11. hanc facultatem extendi ad

onera Missarum, quæ per singulos dies alicui priuato, vel Communitati siggillatim committuntur: quia si singuli consuetũ stipendium dederunt, non potest Episcopus facere vt vna Missa duplici, vel triplici obligationi satisfiat. Sed hoc probat, quod si ne causa non possit fieri: sed tamen sicut in extrema, vel grauissima alicuius priuati, vel Communitatis necessitate, hoc posset fieri; quia necessitas caret lege: ita fit hæc reductio quotidie authoritate Sedis Apostolicæ, & olim fiebat in Religione Minimorum: & casu, quod Decreta non sint recepta, potest fieri authoritate Episcoporum, vel Generalium Capitulorum, iuxta antea notata: quod tandem fatetur Hieronymus Garcia in fine illius n. 11.

25 Loquitur autem Concilium de Episcopis nomine dignitatis, & non requirit specialiter industriam personæ: & ideò solet hæc potestas delegari; vt in Archiepiscopatu Toletano delegatur Cõsiliarijs Domini Archiepiscopi. Notantque alij cum Pellizario in Manuali Regul. to. 1. trac. 6. c. 6. n. 62. potestatem Episcopi extendi etiã ad onera Missarum in Monasterijs Regularium suæ Diœcesis, si Regulares vellent ad Episcopum recurrere: sicut iuxta Clementinã de Testamentis ratio de exequionibus testamẽtorũ per Religiosos exigi potest ab Ordinario loci. *Sed* cũ ex priuilegijs Religionum omnes intra suum ordinẽ habeãt in suis Prælatis authoritatem quasi Episcopalem, nulla, vel rara erit indigẽtia vt Religiosi pro reductione Missarũ recurrant ad Episcopos: & ita nũquam id factum noui: licet certo sciam nõ semel recurrisse Religiosos istis diebus ad Sedem Apostolicam, etiam in his Regnis in quibus non sunt indubitanter, quoad hoc, Decreta D. Vrbani 8. recepta.

§. III.

Quid liceat post Decreta Vrbani Octaui?

26 VBi tamen illa vigent, fere omnia supra dicta cessant; siquidẽ in §. 1. Decreti Anni 1625. læpè relati dicitur. *Ac proinde, districtè prohibet, atque interdicit, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquo modo reducant onera vlla Missarum celebrandarũ, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis: sed pro his omnibus reducendis, aut moderãdis, vel commutandis ad Apostolicã Sedem recurratur; quæ re diligẽter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur: alioquin reductiones, moderationes, & cõmutationes huiusmodi, si quas cõtra huius prohibitionis formã fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quod si Missæ non sint acceptatæ, quamvis sint antea relictæ, non cauetur isto decreto illarum reductio ad iustũ numerum. De quo videatur Diana p. 6. tract. 6. resol. 10. Post acceptatam tamen eleemosynæ tenuitatem, Missę ab vno Sacerdote, eo mortuo alter ei succedens non valet ad minorem numerũ reducere. Nec ex eo quod negetur facultas reducendi Missas ad minorem numerum, infertur negata facultas ad reducenda alia defunctorum suffragia, & officia: quia, cui negatur, quod est maius, non ideò negatur, quod est minus; licet in concessione principalis, accessorium videatur concessum: legatur Diana parte 6. tract. 7. resol. 40.

27 Notat etiam Lezana verbo *Missa* n. 31. quod si Episcopo concedatur priuilegiũ à Sede Apostolica reducendi onera Missarum suæ Diœcesis, tale priuilegium extenditur ad onera Missarum Regularium, ita vt possit etiam ea reducere; si verba priuilegij non restringant illud ad onera Clericorum solum secularium. Ratio est, quia etiam onera huiusmodi spiritualia commissa Religiosis, ex propria significatione vocabuli, dicuntur onera Diœcesis Episcopi habentis priuilegium: ergo illud extẽditur etiam ad Religiosos. Refert Bordonũ. Consonantque, quæ ipse Lezana dixerat to. 1. p. 1. c. 11. n. 6.

28 Maior difficultas est, vtrum propria authoritate aliquando possit minui numerus *Missarum*, pro quibus dicendis aliquis eleemosynam accepit?

Respondet cum Bordono Raphael Auersa q. 11. de sacrificio Missę sec. 18. §. 3. Quod si post assignatum ab initio iustum stipẽdiũ annuale pro certo Missaũ numero in singulos annos, cõtigerit, aut diminutos esse fructus, ex quibus colligebatur tale stipendiũ, vel adauctam esse taxam ipsius stipẽdij, ita vt non percipiatur eleemosyna iuxta præsentem statum adequata ad illum totũ *Missarum* numerum: tunc posse Sacerdotẽ ipsum diminuere Missarum numerum ad rationẽ iusti stipendij currentis, defendit Bordonus to. 1. Var. Resol. 25. q. 26. Quia nec videtur alia fuisse mens institutoris; nec debet magis grauari ipse Sacerdos. Et sicut in humano contractu locationis non tenetur conductor soluere integram pensionẽ; sed potius tenetur locator facere ei restaurum, vt dicitur, quando ob grandines, vel aquarum inundationem, aut hostium depopulationem, depereunt fructus agri: ita & in præsenti re spirituali esse videtur. Imò, si in totum capitale pro Missæ stipendio institutum deperijt, absque tamen culpa Sacerdotis, siue Conuentus, cui onus celebrationis incumbit, posse omnino à Missarum celebratione cessare, defendit q. 21. cum alijs, quos refert. Quia similiter talis præsumi debet intentio instituentis; & quia cum Beneficium detur propter officium, destructo beneficio, cessat etiam officiũ debitum, & onus illi annexum. Hæc ibi. Idem latius docet Vidal in Arca Vitali Theologiæ Moralis tit. de Iust. Inquis. 2. per totam. Et Franciscus Lugo lib. 5. de Sacramentis cap. 12. q. 9. n. 97.

29 De hoc casu agens Diana parte 7. tract. 12. miscellaneo resol. 22. noluit sentẽtiam suam proferre; sed eius resolutionem Oraculo Sacræ Congregationis remittit. Postea tamen, eo non audito, parte 10. tractatu 16. & 6. miscellaneo resol. 65. pro sententia negatiua adduxit Azor to. 2. lib. 6. c. 24. q. 6. & tom. 3. lib. 12. cap. 6. q. 4. & Thomam Tamburinum de Sacrificio Missæ libro 3. cap. 1. §. 2. n. 1. Gauantum in *Manuali* Epitc. verbo Missa n. 55. & 56. Marchinũ de Ordine tract. 3. parte 3. cap. 10. nu. 26. & 30. Pellizarium, tom. 1. trac. 6. cap. 3. num. 46. & Lezanam to. 4. verbo *Missa* n. 37. & ex eis probat: Tum quia reductio *Missarũ* non pertinet ad authoritatem priuatã; sed ad Papam, vel Principem, cuius est ex iusta causa posse commutare voluntatem testatoris, aut fundatoris: quæ commutatio claudit in reductione *Missarum*. Tum, quia propter hanc causam in impositione huiusmodi perpetuarum *Missarũ* assignatur maius stipendium, quam pro Missis quotidianis. Tum quia Concilium Trident. sess. 25. c. 4. pro huiusmodi casu concessit Episcopis, & Generalibus dictam facultatem reducendi *Missas* ad minorem numerum. Tum etiam ex Declaratione Sacræ Congregationis in responsione ad 1. Denique, quia plura argumenta, quæ adducit Vidal, probant quidem *Missas* ex iustitia reducendas esse ad minorem numerum: sed hoc non probat posse fieri sine Sacræ Congregationis licentia: nam hoc iudicium ipsa potuit, & voluit sibi reseruare ex dignis motiuis, & rationibus. *Ergo stante eius prohibitione, non est metaphysicandum circa verba Decreti 3 quod patet ex stylo Curiæ, & praxi Romana.* Hæc ex Diana. Quæ omnino certa mihi videntur in Italia ex Decreto S. Cõg. & in Hispania ex Decreto Concilij Tridentini.

30 Respondet Franciscus Lugo, reductionem *Missarum* considerari posse dupliciter; primo modo, quatenus numerus *Missarum* minuitur authoritate, seu per dispensationem: in quo sensu procedunt argumenta, & loquuntur iura, seu Decreta, tam Tridentini, quam Vrbani 8. Et sic solus Pontifex, & qui habent ab illo facultatem, reducere possunt. Secundò modo, quatenus numerus *Missarum* minuitur ex æquitate, seu iustitia; qua non patitur vt Sacerdos faciat gratis, aut minori pretio, quod faciẽdũ suscepit sub stipẽdio iusto. Et in hoc sẽsu nõ requiritur potestas Pontificis, aut Principis; sed quisque potest in suo contractu iustitiæ medium à contrahentibus intentum seruare: nec hoc est commutare testatoris voluntatem, sed operari iuxta mentem ipsius, qui noluit, aut gratis, aut stipe minori cogere Sacerdotem ad celebrandum, cum ab initio congruam stipẽ designauerit: alioquin eius voluntas esset iniusta, quæ seruari non debet, iuxta Glossam in cap. *Tua nobis.* Ver. *Voluntatem, de Testamentis.* Hæc ibi.

31 Bene tamen contra hoc arguit recẽtior eiusdem Societatis: Primo, quia si reductio eo modo fieri potest à priuato Sacerdote, frustra Concilium Tridentinum desiderat authoritatem Episcoporum, & consultationem in Synodo Diœcesana, vt maturius fiat. Secundo, quia tam Concilium loquitur, quam casus procedit de *Missarũ* ad minorem numerum reductione, & non de omissione omnium earum. Quare ea reductio, tam erit commutatio vt facta ab Episcopo, quam vt facta à priuato Sacerdote; vel è contra tam erit dispensatio vt facta ab hoc, quam vt facta ab illo. Cõcilium etiam loquitur, & casus procedit, quando certo cõstat detenuitatæ eleemosynę pro *Missis* celebrandis. Ergo reductio eiusdem conditionis erit quoad rationem intrinsecam commutationis, vel dispẽsationis, siue vt ab Episcopo, siue vt à priuato Sacerdote prestita. Tertio, quia Sacra Congregatio decernit recursum ad Sedem Apostolicam *pro reducendis, aut moderandis, vel commutãdis Missis, etiam quando legatum sit tenue, vel non sit qui velit, onus illi iunctum subire,* prout dicitur in §. 1. Decreti, & in Declarationum,

§. *Ad*

§. *Ad primum.* Quibus in verbis notandum est, tuberi recursum pro commutatione Missarum; etiam quãdo causa sit manifeste iusta, vt est tenuitas legati: præcipiqué ab solute, & simpliciter præfatum recursum, vt reductio fiat per modum, siue dispensationis, siue commutationis: nam visum est expedire, vt iuditium de æquitate, & iustitia in tali reductione reseruaretur Sedi Apostolicæ. Nec quod re ipsa detur æquitas, & iustitia, vt fiat talis reductio (cum quælibet dispositio intelligatur rebus sic stantibus, & non alteratis *Leg. Quod Seruius. ff. de Condictione, causa dat.*) confert priuato Sacerdoti potestatem, & iurisdictionem, vt per se faciat eam; nec aliud probat, quamquod Sedes Apostolica quæsita debeat eam facere; aut Episcopus, si ob impedimẽtum aliquod adiri nequeat Sedes Apostolica. Neque obligatio recurrendi ad sedem Apostolicã derogat iuri naturali, Hactenus ille.

32 Illud non negabo, quod si iam diù priuata authoritate est facta reductio ex æquitate, & iustitia; & in numero iusto Missæ sunt celebratæ, non est obligatio supplendi Missas omissas iuxta primam impositionem obligationis: quia licet Sacerdos priuatus non recurrens ad Sedem Apostolicam, vel ad Ordinariũ pro reductione Missarum, peccauerit contra obedientiam; non tamẽ deliquit contra iustitiam: & ideò ad restitutionem non tenetur.

33 Admito etiam cum Honcala, & Fraxinello, quos refert, & sequitur Pellizarius trac.6.cap.3.q.19.quod si pereat fundus relictus pro Missis celebrandis, possunt omnino omitti propria authoritate: Tum quia beneficium datur propter officium; adeòque cessante beneficio, æquum est vt cesset officium. Tum quia cum legatum est omnino extinctum, nulla est ex iustitia obligatio: vnde non est necesse recurrere ad Sedẽ Apostolicam pro moderatione oneris, cum nullus reliquatur locus moderationi.

34 Hinc tamen contra principalem resolutionem arguit Vidal Inquisitione 2. de Iust. num.10. Eiusdem naturæ est pars, cuius est totum. L. Si grege *legato. ff. de legatis* 1. Cũ ergo destructo toto stipendio Sacerdos non teneatur amplius celebrare, quandõ id accidit sine sua culpa (cuius contrarium nullus Doctor affirmare potest, vt dixerat nu.9.) ergo etiam, & pro parte quando pars deperiit sine Sacerdotis culpa.

35 Respondetur negando consequentiam: & ratio disparitatis est duplex: Prima, quia quando æquitas iustitiæ postulat vt omnes Missæ omittantur, nullum extat Decretum Concilij, aut Papæ, aut Sacræ Congregationis, vt recurratur ad Sedem Apostolicam, vel ad Episcopum: sicut vidimus extare in casu reductionis Missarum ad minorem numerum. Secunda ratio discriminis est: quia ad moderandum Missarum numerum requiritur prudentia, & reliqua, quæ solent esse in Episcopis, vel Generalibus, vel in Sacris Congregationibus: deficiente autem toto censu, vel fundo sine propria culpa, facile qui vis iudicare potest quod cessat *Missarum* obligatio.

36 Alius casus, in quo videtur, quod propria authoritate liceat minuere numerum *Missarum* receptarum sub iusto stipendio, est incompensationem damni illati: Docet enim Laurentius Peyrinis in Addit. ad Priuil. cap.1.num.27. id licere: nam sicut Sacerdos accepto stipendio tenetur ratione iustitiæ *Missas* celebrare; ita commendans *Missas* tenetur ratione iustitiæ in vtroque foro stipendium tribuere, vt docet Suarez disp.86.sec.1.& Henriquez lib.9.cap.21.num.4. Sed in obligationibus iustitiæ datur compensatio: ergo & hic Sacerdos potest damnum datum præcise, certum, & liquidum, iuxta communem taxationem, quod alia via recuperare non potest, compensare, iuxta ea, quæ de compensatione dicunt Doctores: & in specie Petrus Nauarra lib.3.de rest.cap.1.a num.397. Hæc Peyrinis. Sequitur Lezana verbo *Missa* nu.54. Pellizarius tom.1.trac.6.cap.3.num.50.& 51. addens nõ obstare Decretum Sacræ Cõgregationis, quod loquitur de *Missis* debitis ex stipendio; cum tamen in præsenti casu *Missæ*, quæ modo dicto omittuntur ad faciendam iustam compensationem, non possint dici debitæ ex stipendio; quamuis solutum fuerit stipendium ipsis respectiue correspondens, quippè quod dato iure compẽsationis, fictione, vt ita dicam, iuris, non censetur solutum pro *Missis*; sed incompensationem damni alias iniuste illati: & consequenter quoad inducendam obligationem celebrandi dictas *Missas*, perinde se habet, ac si reuera non fuisset solutum.

37 Limitat hanc doctrinam Pellizarius num 50. in fine dicens. Intellige, dummodo id non cedat in præiudicium tertij innocentis: quod hic suppono; & omnino supponendum est, vt patet. Idem docet Thomas Tamburinus de Sacrificio *Missæ* lib.3. cap.1.§.3.num.103.& Diana parte 10. tra

ctatu 16.& 6.miscellaneo resol.66. in fine (male oppositum tribuens Pellizario) concludens. In illo igitur solum casu prædictam recompẽsationem admitterem, quo constaret totum damnum esse solius debitoris, & nullo modo tertij.

38 Hæc tamen limitatio insufficienter ab eis probatur: nam damnum diminutionis Missarum (vt alij norant) quæ dicendæ essent pro alio tertio innocente, tribueretur, non Sacerdoti vtenti iure suo compensationis occultæ, sed Petro, qui nomine tertij pactum iniit de posterioribus Missis, & non soluit constituto tempore stipendium priorum: quare damnum illud erga tertiũ esset à Sacerdote non per se, sed peraccidẽs. Damna autem, quæ peraccidens eueniunt tertio, non faciunt illicitam compensationem occultam: vt si creditor accipiat, vel retineat sibi pecuniam, quam debitor mittit alteri ex dono nondum acceptato; imò & quam mittit alteri in solutionem debiti, vt docet Cardinalis de Lugo tom.1.de Iustitia disp.16.nu.10.& 11. si concurrant aliæ conditiones requisitæ ad licitam compensationem occultam. Quia tamen vna earum conditionum, ex consensu omnium Doctorum est, vt id quod accipitur in compensationem, sit debitoris, aut accipientis, non vero alterius; ideò consequẽter bene admonent, vt si stipendium posteriorum Missarũ sit in bonis tertij, pro quo Petrus petat *Missas*, non posset Sacerdos compensare sibi occulte ex illo.

DVBIVM. XV.

De tempore celebrationis *Missæ*.

§. I.

Rectè quotidie celebratur.

1 COnsuetudinem, quam seruat Ecclesia secundum Canonum statuta determinando tempus celebrandi Sacrificium *Missæ*, exponit D.Thomas q.83.art.2.supponens ex dictis, quod in celebratione huius mysterij attenditur representatio dominicæ passionis, & participatio fructus: & ideò secundum vtrumque oportuit determinare tempus aptum celebrationi huius sacramenti. Quia enim fructu dominicæ passionis quotidie indigemus, propter quotidianos defectus, quotidie in Ecclesia regulariter hoc sacramentum offertur. Vnde & Dominus nos petere docet Lucæ 11. panem nostrum quotidianũ da nobis hodie: Quod exponens S.Augustin. ser.28. de verbis Domini dicit: *Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumas; quem iam modum Græci in Oriente facere consueuerunt? Accipe quotidie vt quotidie tibi prosit.* Quia vero dominica passio celebrata est à tertia hora vsque ad nonam: ideò regulariter in illa parte diei solemniter hoc sacramentum in Ecclesia celebratur. Addit ad 2. quod in hoc sacramento recolitur passio Christi secundum quod eius effectus ad fideles derivatur. Sed tẽpore passionis recolitur passio Christi solum secundum hoc, quod in ipso capite nostro fuit perfecta: quod quidem factũ est semel: quotidie autem fructum dominicæ passionis fideles percipiunt. Et ideò illa commemoratio fit semel in anno; *hoc autẽ quotidie, & propter fructum, & propter iugem memoriam.*

2 Idem D.Thomas in 4.Sent.dist.13.q.1.art.2.q.3.ait, quod secundum Innocentium, quinque de causis quotidie *Missa* in Ecclesia celebratur. Primo, quia oportet semper esse paratam medicinam cõtra quotidiana peccata. Secundo, vt lignum vitæ semper sit in medio Paradisi. Tertio, vt nobis quotidie Christus vniatur sacramentaliter, & nos ei spiritualiter. Quarto, vt sit apud nos vigil memoria passionis. Quinto, vt vero agno loco typici quotidie vtamur: quoniam Iudæi ad vesperam conuertendi esurient, secundum illud Psalmi 58. *Conuertentur ad vesperam, &c.* Videatur Opusc.66. cap.3. Prior ratio est S.Greg. homilia Paschali, & refertur cap. *Quid sit* 73. *de Consecratione* dist.2. & cap. *Iteratur* 71. à Paschasio. Quarta vero habetur ex S.Ambrosio in epistola ad Hebræos relato in cap. *In Christo semel* 53. *de Consecrat.* dist.2. Et S.August. epist. 23. ait. *Non ne semel immolatus est Christus in seipso; & tamen in sacramento non solum per omnes Paschæ solemnitates; sed omni die populis immolatur.*

3 Ad huius doctrinæ expositionem rectè notat Soto in 4.dist.13.q.2.artic.2.§. *Hæc quæstio*, quod loquendo de Eucharistia quatenus sacramentum est, satis erat illud toties conficere, quoties populo sumere esset necessarium: sed qua parte est sacrificium, asserit D.Thomas, quod regulariter est quotidie celebrandum, eo quod hoc sit nostræ religionis munus, & cultus. Qua propter hæretici negantes esse sacrificium, subinde negant esse quotidie celebrandum.

Hac hæresi infectus fuit Vbiclef. Cuius asse cla Lutherus in blasphemo illo libello de abroganda *Missa* priuata, quasi sua temeritate legem ponens Ecclesiæ, ait satis esse, si singulis Dominicis diebus, & ijs solis vnica tantum Eucharistia consecraretur, ad quam populus confluens communicaret. Contra Vuiclef latissime disserit Vualdensis tom. 3. de Sacram. tit. 4. Et cõtra Lutherum Cliethouæus in Antiluthero lib. 2. de Officio *Missæ* cap. 8. & 9.

4 Et quidem Lutherus duos pernicios os ritus intrudere in Ecclesiam molie batur: Vnum, vt non nisi vnica Eucharistia in hebdomada consecraretur: alterum, vt populus toties cõmunicare cogeretur. Prior quidem multis nominibus pernicios us est; primum, contra religionem: nam cum hoc sit sacrificium Christianorum proprium, man ca esset nostra religio, nisi iuge haberet sacri ficium: iuge autem non esset, nisi quotidie Sacerdos nomine publico ipsum consecra ret, adorandumque populo exiberet, & in satisfactionem pro peccatis offerret: Diurnus enim solaris circulus, sicut ad sustinendã vitam temporalem quotidianam adfert ne cessitatem cibi, potus, & requiei somni: ita & quotidianam necessitatem religionis, vt sacrificium, in quo religio consistit, nomine publico quotidie celebretur.

Adde, quod si tantum peblanus Sacerdos illud deberet consecrare, reliqui priua ti Sacerdotes, & Religiosi deberent per totam vitam sua esse functione orbati. Præte rea sunt, & frequentes Paræciæ multo ampliores, quam vt possent omnes vna hora concurrere, & vnum sacramentum commo de omnes adorare. Hæc Soto.

§. II.

Vtrum aliqui teneantur quotidie celebrare?

5 Hæc cum certa sint inter Catholicos, apud Theologos est prima difficul tas, vtrum sit obligatio sub reatu mortali quotidie celebrare; & quinam sint, qui hoc vinculo obligentur?

Respondet Soto, §. *Dubium autem est*, duplici assertione. Prima, paræci, qui curã habent animarum, sacrum facere tenentur, quoties populus audire obligatur: nam iniqua esset conditio eius, qui audire cogeretur, vbi nemo dicere prestringitur. Quod & In aliorum sacramentorum administratione eandem retinet veritatem. Tenentur enim paræci sacramenta administrare, quæ popu lus tenetur suscipere. Quare saltem diebus festis eadẽ obligatione prestringuntur, ni si legitime fuerint impediti. In profestis ve ro diebus tenetur vnusquisque pro ratione decimarum, & stipendij, vel quotidie, vel aliquando celebrare. Quando vero alij sacerdotes teneãtur, iam dixim⁹ q. 82. dub. 7.

6 Secundam assertionem proponit So to subiungens. De Ecclesijs vero Cathedra libus, & Collegiaris, & Religiosorum Con uentibus subditur secundum responsionis membrum, nempè, quod Episcopis, & Præ latis incumbit cura sub reatu peccati morta lis faciendi quotidie conuentualiter celebrari. At qui hic est legitimus sensus Canonis. *Iterator* 71. de Consec. dist. 2. Sed idem adnotant Canonistæ super Cap. *Cum creatu ra* 11. *de Celebratione Missarum*, vbi addunt, quod quilibet Conuentus quotidie teneatur celebrare duas Missas, alteram de festo, aut feria, atque alteram pro defunctis. Id tamẽ ex capitulo illo nequaquam colligitur; sed solum damnatur negligentia celebrãdi pro Anniuersarijs defunctorum: quare semel in hebdomada celebrare pro defunctis satis est. Quin vero assertio quotidie celebrandi *regulariter* est intelligenda: nam tam exiguus potest esse Conuentus, vt licet in aliquibus profestis sacrum nõ fiat, non sit mor tale. At vero in Ciuitate, vel in oppido populoso, vbi multæ essent paræciæ, non satis esset in Cathedrali, seu Collegiata quotidie celebrare; sed necesse est in Basilicis paræcialibus etiam, ad quas populus confluere possit, sacrum facere. Hæc Soto.

7 Cuius prior assertio est certa, & cõmunis omnium: secunda est etiam receptissima: sed non certa: nam Victoria in Sũma de Euchar. num 86. ait. Canonistæ dicunt, quod Ecclesias collegiatas, & Rectores earum obliget præceptũ illud; ita quod si eorum defectu non dicatur aliquo die Missa, peccarent mortaliter. Ego credo quod non est peccatum mortale. Refert, & non improbat Diana parte 2. trac. 14. resolutione 76. Et Thomas Tamburinus lib. 1. de Missa cap. 6. §. 2. num. 4. dicit esse probabile, eo quod non constat de præcepto grauiter obligante, neque de suscepto tanto onere ab Ecclesijs ob institutionem in Collegiatas. Id tamen reijcit Diana parte 10. trac. 12. resol. 40. Petrus Ledesma, & Huertos q. 13. folio 146. in fine. Serra q. 83. art. 2. & alij communiter: quia consuetudo habet vim legis: & si deficeret Missa in prædictis

dictis Ecclesijs, merito populus scandalizaretur.

8 Quoad Ecclesias Regularium, Sotum merito sequuntur P. Ledesma, & Huertos, & Emanuel Rodriguez tom. 1. q. 43. artic. 14. Trullench lib. 3. cap. 8. dub. 9. num. 15. & Peregrinus, & Thomas Hurtado tom. 1. trac. 2. cap. 7. num. 304. Quia sicut consuetudine est introductum, quod religiosi teneantur sub mortali ad horas canonicas; ita & consuetudo obligat sub mortali vt sine causa rationabili non omittatur Missa Conuentualis. Quia licet *Missa* non sit de numero horarum canonicarum; est tamen de officio diuino, vt tradunt Glossa ad Clem. 1. de Celebrat. Missarum ver. *Canonicus*. Ibi. *Missam de officio dicimus, sed non de horis*. Barbosa ibi num. 5. & Nauar. de Orat. cap. 3. num. 29. Vnde Clemens ibi dicit, loquens etiam de Ecclesijs Regularibus, quod superiores curent, si non volunt indignationem Dei, & Apostolicæ Sedis incurrere, sollicitam diligentiam adhibere, vt conuenienter, & debite diuinum, & nocturnum officium celebretur. Tertio, quia si horæ Canonicæ in Choro Regularium non dicerentur, esset peccatum mortale, vt fatetur Diana parte 4. trac. 4. resol. 6. quia ad eas persoluendas præscripta consuetudo iam obligat: sed eadem est consuetudo canendi Missam Conuentualem in diebus festis, quamuis in Regula, & Constitutionibus sub mortali non præcipiatur: ergo peccatum mortale erit eam sine rationabili causa omittere.

9 Nihilominus Diana parte 3. trac. 2. resol. 8. & 4. p. trac. 4. rel. 6. oppositum tuli net, & Tamburinus tom. 2. de Iure Abbatũ disp. 5. q. 9. num. 34. Imò Leander trac. 8. disp. 5. q. 11. dicit esse *certissimum* non esse peccatum mortale, imò nec veniale, seclusoscandalo, aut alia circunstantia, relinquere *Missam* solemnẽ in Conuentibus in Dominicis, & festis: quia vt ait Gauantus tom. 1. parte 3. tit. 11. nu. 4. Ecclesiæ Regulares tenentur ad *Missam* in Choro exui Regulæ, aut constitutionum, vel consuetudinis interpretantis Regulam: Si ergo Regula, & Constitutiones non obligent ad culpam, nec venialem, nullum erit peccatũ *Missam* Conuentualem omittere.

Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 2. dub. 3. à num. 10. vsque ad 17. vtramque sententiam probabilem iudicat; sed magis inclinat in primam, quatuor rationes adducens, & varios authores.

10 In ordine Prædicatorum, quamuis regula, & Constitutiones non obligent ad culpam; nec sit expressum præceptũ, quod Missa Conuentualis non omittatur; tamen si in Conuentu, vbi sufficiens fratrum numerus adesset, in diebus festis, imo si in profestis sæpè omitteretur *Missa* Conuentualis, non dubito quod Prælatus peccaret mortaliter, propter scandalum, & violationem consuetudinis: & seuerissime esset puniendus Prælatus; nisi legitima adesset causa, vel non nisi semel omissa sit, vel in pauci simo numero fratrum: quia Prælati tenentur ex officio inuigilare obseruantiæ regularis: & consuetudo celebrandi Missam conuentualem, licet sit ex sola Constitutione, ex se non obligante ad culpam; tamen est restãti momenti, quod eius omissio in Rectore Communitatis induceret reatum mortalis culpæ: sicut esset culpa mortalis omittere cantare officium diuinum, quamuis vnusquisque in cella priuatim recitaret: & nemo admitteret, quod in magnis Conuentibus per annum, aut per mensem, imò nec per octo dies omitti potest *Missa* Conuentualis sine legitima causa; & quod Prælatus liber sit à culpa mortali.

11 Secundo circa idem est difficultas specialis de illis, qui ex Capellania tenẽtur celebrare quotidie, an peccent mortaliter quoties non celebrant?

Respondet Syluester verbo *Missa* 1. q. 7. ver. *Quintum* dicens. Si instituatur beneficium sic, vt aliquis quotidie celebrare teneatur, secundum Panormitanum in cap. *Cõsuluisti, de Celebratione Missarum*, & in cap. *Significatum, de Præbendis*, talis institutio ad hoc non obligat: quia institutio est illicita, & dans materiam peccandi: vnde accipere debet talis interpretationem ab illo cap. *Significatum*, vt scilicet intelligatur quod debeat, & teneatur celebrare quanto frequentius potest salua honestate sua, & debita reuerentia, & deuotione ad sacramentum. Et sic intellige de quocumque beneficiato. Et idem de instituto ad celebrandum *Missam* peculiarem, quia hoc non obstante, potest, & debet dicere de feria cap. *Quidam, de celebratione Missarum*. Hæc tamen intellige, si instituens referat se ad institutum (eligendo personam) puta dicendo, volo quod iste quotidie celebret; vel sic celebret. Secus, si referat se ad Missam; puta dicendo, volo quotidie in tali loco celebrari, vel sic celebrari: quia tunc non est intentio obligãdi Sacerdotem ad quotidie celebrandum; sed quod si nolit, aut nequeat, supplear per alium;

alium: nec desideratur industria personæ; sed quotidiana *Missa*. Hæc Sylueister.

12 Addit Nauarrus lib.3. Conſ.6.de Præb.num.3. Quinto, quod potuit ipſe tempore præterito excusari, & etiam nũc omittendo vnam, vel interdum alteram *Missam* inhebdomada, modo id non faciat causa voluptatis, vel curiositatis, vel cupiditatis ludendi alea, tempore, quo illã dicturus erat; sed causa honestatis, aut augẽdi deuotionẽ, vel alia simili. Idem tenet Auersa q.11.sec. 18.ver. *Insuper*, & alij: & quidem valde probabiliter.

13 Pergit vlterius Leander trac.8.disput.5.q.17. dicens posse Capellanũ obligatum ad quotidie celebrandum, semel inhebdomada à celebratione abstinere; nõ solum titulo honestatis; verum etiam oblectationis, vel irineris gratia, aut quauis alia causa: quia consuetudine est introductum; & hoc ob humanam fragilitatem, vt Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum, possit vnam *Missam* inhebdoma omittere: ergo licite, etiam si id fiat quauis de causa. Refert Gasparem Hurtado, & Philibertum, & Dianam.

14 Hæc sententia est falsa. Primo, quia est decisioni Alexandri Tertij contraria: siquidem in cap. *Significatum* 11. *de Præbendis*, determinat non licere omittere causa voluptatis. Ibi: *Nec sibi liceat hoc illis subtrahere, siue causa voluptatis, &c.* Secundo, quia eam impugnant Nauarrus, Bonacina, & omnes alij, qui de ea mentionem faciunt. Tertio, quia nullus ex Authoribus, à Leandro relatis, illi fauet. Non Gaspar Hurtado: nam disp.4.diffic.1.ver. *Et Capellanus*, solũ ait. *Ob humanam fragilitatem in aliquibus Ecclesijs Capellanis quotidie celebrare obligatis cõcedi inqualibet hebdomada vnum diem vacationis.* Ex quo non licet inferre, quod vbique hoc concedatur; aut quod sit generalis consuetudo. Philibertus trac.3.de Ordine parte 2.cap.24.num.3. solum ait, quod *possit Sacerdos omittere longiori spatio Missam, si graui negotio sit impeditus, vel iter faciat, vel causa infirmitatis, vel commode, aut religiose rem diuinam facere nequeat.* Vbi nulla mentio de omissione causa oblectationis. Diana.2.p. trac.14.ref.28. nihil docet. Parte autem 10. trac.14.ref.37. ad finem, refert quidem hãc opinionem: sed non exprimit se illi fauere.

15 Quarto, quidam recentior sic reijcit; quia argumentum Leandri nullum est: nam vel ex consuetudine est introducta vacatio ab vna *Missa* inhebdomada ob quam uis causam; vel tantum ob causam honestatis, & maioris deuotionis? Si hoc secundũ; cuivis apparet frigere Consequentiam: *Ergo licite, etiam si fiat quauis de causa.* Si primũ illud, expectamus probationem, siue ab authoritate, siue à ratione. Præterea deficit notabiliter Leander non admonens diem intermissionis ex gratia voluptatis in vna quaque hebdomada non debere esse vltra diem ex gratia honestatis, & deuotionis; ne cesseque erat præcauisse, ne aliquis decipereturputans esse vltra eum alium diem; atque adeò licere omittere singulis annis *Missas* centum, & viginti. Hæc ibi.

16 Denique Lezana verbo *Missa* num. 42. optime toti difficultati respõdet dicẽs. Quemadmodum, iuxta plurium opinionẽ, & consuetudinem, Capellanus quotidie obligatus ad celebrandum, potest semel in hebdomada à celebrando vacare, iuxta cap. *Significatum, de Prebendis*, propter honestatem, & debitam deuotionem, pront tenent Naldus supra num.6. Peyrinis supra num. 23. & Diana supra resol.28. & indicat Bonacina puncto 7. §.2. num.16. & 17. Ita pariter de Religioso Capellano dicendum est: procedit enim in vtroque eadem ratio.

17 Animaduertenda tamen aliqua sũt inpræsenti, ne plus æquo habenæ conscientiarum laxentur. Primum, id solum procedere posse quando particulariter, & specialiter instituitur Sacerdos Cappellanus (Quod raro continget inter Religiosos) Si enim nõ instituitur ipse hoc modo, sed Monasterium, vel Ecclesia; tunc tales *Missæ* supplendæ sunt per aliõs; vt dictum est; cum tunc non fuerit electa persona Sacerdotis; sed habita solum ratio Missæ celebrandæ in tali Ecclesia, vel *Monasterio*. Sylueſter in Sũma verbo Missa 1.dub.7.§.5. Fraxinellus supra sec.4.conc.4.§.1. Barbosa de Officio, & potestate Episcopi Alleg.24.nu.28. & 31. Peyrinis, & Diana supra. Idem dicò, si in institutione Capellaniæ explicetur quod Capellanus per se, vel per alium celebret; si enim ita sit; defectus vnius Capellani suppleri debet per alium. Sa in Summa verbo *Missa* num.46. Fraxinellus supra §. 2. Peyrinis, Barbosa, & Diana supra.

18 Secundum, quod huiusmodi ratio, propterquam Capellanus potest vnam Missam in Hebdomada prætermittere, non est voluptatis, curiositatis, itineris, aut alicuius impedimenti gratia; sed solum vt peccatũ in Sacrificio, propter malam dispositionẽ, vel indeuotionem, euitet. Consuetudo enim

enim apud Capellanos aliquos omittendi *Missæ* celebrationem semel in hebdomeda solum otiginem ducit ex dicto cap. *Significatum*, in quo Pontifex determinauit quendam Sacerdotem, cui commissa est præbenda vnius Ecclesiæ, teneri celebrare quantũ frequentius posset, *salua* (inquit) *honestate sua, & debita deuotione*, ideſt, siue peccato mortali, vt explicat Glossa ibidem: *Salua honestate.* Vnde cessante huiusmodi causa, scilicet, peccati, indeuotionis, aut indispositionis, celebrare tenetur dictus Capellanus per se, vel per alium, prout etiam determinatũ dicitur in Concilio Quarto Prouinciali Mediolanensi, & in Synodo Diocæsana *Mediolanensi* Tertia. Bonacina supra Fraxinellus supra §.3. Naldus supra nu.7. Vnde multo minus licebit tali Sacerdoti celebrare eo die pro alio, accipere stipendium ab illo, aut in alio loco. Quia ratio propter quam potest omittere talem celebrationem, etiam procedit celebrando pro alio, aut in alio loco. Fraxinellus, Bonacina, Peyrinis, & Naldus supra (Videatur Diana parte 10.trac.14. resol.37. aduersus *Marcum* Vidal in Arca Vitali titulo de ust. Inquis. 1. arbitrantem quod quoties Capellanus rationabiliter omittit celebrare pro fundatore, potest celebrare pro alio accepto stipendio). Tertiũ, rarius contingere posse hũc casum inter Regulares, cum ipsi strictori obligatione adstricti sint ad procurandam dispositionem, & debitam deuotionem pro quotidiana celebratione: & quia præcepto suæ Religionis (maximè in pauperibus Conuentibus) obligantur ad quotidie celebrandum. Hæc Lezana.

19 In Ordine Prædicatorum saltem duo dies cuiuslibet hebdomadæ relinquuntur vacantes quibuscumque Sacerdotibus etiam in pauperibus Conuentibus: & in Glossa Constitutionum dist.1.cap 3. in fine præcipitur Præsidentibus Conuentuum, & alijs, qui eleemosynis Missarum recipendis deputati fuerint, vt eum numerum dumtaxat admittant, quem commode possint implere: *Ne hac occasione Sacerdotes, aut nõ admodum dispositi, aut ex consuetudine potius, quam ex deuotionis affectu, ad tremendum Altare interim accedant.*

20 De Capellano ægrotante, obligato ad quotidie celebrandum, quod non teneatur supplere per alium, varie declarant Authores, quorum dicta, post alios, refert Auersa q.11.sec.18.§.2. dicens. Barbosa de potestate Episcopi parte 2. Alleg.24. num.31. Fraxinellus vbi supra, §.13. alijque plures asserunt non teneri in infirmitate breui, vtpote octo, vel decẽ dierum. Bonacina q. vlt.punc.8.num.17. & Diana parte 2.trac. 14.resol.27. idem dicũt de spatio quindecim dierum. (Quod cum alijs docet Trullench lib.3.cap.8.dub 12.nu.9.) Hurtadus disp. 4.de Sacrific.Missæ dif.1. & idem Diana 4. p.trac.4.resol.238. spatio vnius *Mensis*. Et Concilium Prouinciale Mediolanense septimum, similiter idem cõcedit spatio vnius mensis arbitrio Episcopi. Petrus Nauarra lib.2.de Rest.cap.2.num.210. Peyrinis to. 3.de Priuil.Min.cap.1.num.20. Vega in Sũma cap.28.de Missa casu 14. Naldus verbo Missa num.11. Lugus disp.21.num.49. & idem Diana parte 5.trac.13.resol.51. extendunt ad spatium duorum mensium. Quia nempè non videtur institutor Capellaniæ voluisse cum tanto rigore obligare, vt ex causa infirmitatis non indulgeret breuem intermissionem. Et intermissio potest censeri breuis intra dictam latitudinem in hac materia. Nisi tamen ex pactis, aut verbis eius oppositum constet, quibus tunc standũ erit. Idem de spatio duorum Mensium docent Thomas Hurtado trac.2.cap.4.resol. 8.num.91. & 92. Leander trac.8.disp.5.q. 19.

21 Imò id extendit ad totum tempus infirmitatis Ferdinãdus Castrus Palaus Parte 2.trac.13. (non tertio, vt aliqui referũt) disp.1.punc.6.num.25.dicens. *Mihi* quidẽ hæc sententia difficilis est: nam si aliquid probat, conuincit quemlibet diem prætermissum te obligatum esse suplere (nisi ex rati habitione, & præsumpta testatoris voluntate excuseris) Si enim legitimum impedimentum vnico die existens extinguit illius diei obligationem; cur non valebit alijs diebus extinguere, si idem impedimẽtum existat. Quo circa sic legitime impeditum reputarem te exemptum esse ab obligatione dicendi alijs diebus tales *Missas*: quia suppono ex fundatione Capellaniæ te obligatum esse singulis diebus celebrare. At ab hac obligatione ob legitimum impedimentum excusaris. Ergo non est vnde nascatur obligatio supplendi illorum dierum celebrationẽ. Quod non leuiter confirmari potest ex Præbendis, Canonicatibus, alijsque Beneficijs residentiam expostulantibus, quorum fructus Beneficiati legitime impediti lucrãtur; tametsi non resideant. Et ratio est, quia fructus non datur ob residentiam actu exercitam; sed ob titulum Beneficij, & sub obli-

ga-

gatione residendi, si fieri possit. Hæc ibi.

22 Confirmant alij ex distributionibus quotidianis, quas lucratur Beneficiarius, etiam si longissimo quouis tempore abiit à Choro ob infirmitatem iustam, & rationabilem corporis necessitatem, iuxta cap. vnicum, de Clericis nõ residentibus in 6. Quia distributiones non dantur tãquam merces, & salarium laboris impensi; sed in alimenta illorum, qui taliter laboraturi sunt: vnde leges de mercenarijs ægrotantibus in eis locũ non habent. Quia Ecclesia agere vult mitiũ cum suis ministris, tractareque illos non vt famulos cõductos, sed vt filios, quando per ipsos nõ stat quo minus præstẽt seruitium ad quod sũt obligati. Et cũ apud plũ herũ famulus ægrotãs no demæreatur salarium, iuxta Glossã ad l. *Arboribus* 12. §. *De illo* 3. ff. *de vsu fructu*; tametsi ex iustitia exigere nõ queat, multo potior est ratio de pierate matris Ecclesiæ quoad infirmum Capellanum.

23 Hæc opinio loquendo de Capellano non habente alia bona, quam fructum Capellaniæ, vnde commode sustentetur, posset vtcumque tolerari: Sed quoad alios, non video qualiter possit hoc prudẽter præsumi de testatoris voluntate, quod si Capellanus, obligatus ad quotidie celebrandum assignato congruo, vel super abundantissimo stipendio, ægrotet per decem annos, quibus ipse fundator est in Purgatorio, rationabiliter præsumatur velle, quod non suppleat per aliũ, etiã si facillime habeat stipendium, quod possit supplenti tribuere.

24 Imò Petrus Ledesma de Eucharistia cap. 18. conc. 16. Et Henriquez libro 9. de Missa cap. 24. num. 4. etiam si per duos dies ægrotet, dicunt debere supplere per alium. Lezana verbo *Missa* num. 40. dicit nimis latum, quod extendatur ad duos menses. Nec audet subscribere Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 2. dub. 2. num. 15. Et Stephanus Bauny to. 1. trac. 10. q. 28. conc. 1. latè probat, quod conditiones fundationibus appositæ, advnguem, & specifice obseruandæ sunt: quia ex conuentione habent vim contract⁹, a quo discedere nulli fas est sine scelere, iuxta cap. 1. de pactis. Et quia, quæ ex causa dãtur, in potestatem recipientis non transeũt nisi illa exter. Excipit conclusione secunda, nisi quid Capellanum excusset: *Nam si pauperfit, data, aut accepta profaciendis sacrificijs stipendia, vim habebunt eleemosynæ ei factæ ad subsidium inopiæ.* Secundo, si ea prætermissa esse fundatores sciant, nec tamen, cum possint, mandent omissa suppleri; quia tunc non cẽsent ut tanti talem iacturã facere, vt per eã graviter se læsos, aut iniuria affectos æstimari velint, iuxta Regin. & Petrũ Nau. Tertio idẽ sentiẽdũ est, si paucis tãtũ diebꝰ ægrotauit, puta octo vel decẽ, vt dicũt Molfet. Ricardus, & Barbosa: & postea Bauny extẽdit ad spatiũ duodecim, vel quindecim dierũ. Loquẽdo tamẽ de opinione Petri à Nauarra de infirmitate duorũ mẽsiũ, ait. Assentiri tamẽ nequeo, *quia speciem veri nulla hæc opinio habet*: nã quis putet gratũ ei esse, qui animæ defuncti patris, Deũ quotidiano sacrificio propitiari voluit, tanto illud tẽpore, nec sine magno defuncti detrimento prę termitti? Quare nõ tãtũ præbytero indulgẽdum esse credo, &c. Ergo à fortiori istis Authoribus displicebit opinio Castri Palai.

25 Cuius argumẽtũ parũ vrget: quia in paucis diebus facile præsumitur ratihabitio, & voluntarius consensus testatoris; secus vero in longa infirmitate. Confirmationes etiã cõtrariũ probãt: quia ibi distributiones adęquate nõ correspondent præsentiæ, sed partim titulo, & partim assistẽtiæ: in Capellanijs vero correspõdet eleemosyna præcise oneri Missarum. Deinde manualia, & anniuersariæ distributiones in Ecclesijs nõ dãtur nisi præsentibus, vt notat cũ alijs Trullench lib. 1. in Decalogũ cap. 8. dub. 1. n. 1. & 8. & videmus praxi Ecclesiarũ receptũ: ergo nec eleemosynæ Capellaniæ debentur nisi actu celebret, vel per se, vel per alium: & sic videmus practicari.

§. III.

Vtrùm teneantur dicere Missam petitam?

26 TErtia difficultas est, vtrũ cũ in fundatione Capellanię, vel expetitione largiẽtis eleemosynã, vel alio simili titulo exigitur, quod celebrãs dicat de B. Virg. vel de Requiẽ, vel Votiuã, satisfiat aliam dicẽdo?

Respõdet S. Thom. in 4. dist. 45. q. 2. art. 3. q. 1. ad 5. *quod ex parte Sacrificij oblati Missa æqualiter prodest defuncto, de quocũque dicatur: & hoc est præcipuum, quod fit in Missa: sed ex parte orationũ magis prodest illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatæ, Sed tamẽ iste defectus recompensari potest per maiorem deuotionem, vel eius qui dicit Missam, vel eius qui facit dici: vel iterum per intercessionem Sanctꝰ, cuius suffragijs in Missa imploratur.* Imò Syluester verbo *Missa* 1. q. 8. ver. *Quintum*, ait, quod quidã non irrationabiliter dicũt nullã Missã defunctis esse salubriorẽ, quã propriã diei arg. c. 2. *de celeb. Missarũ*. Videatur Syluester ibi q. 4. & q. 10. in fine, & verbo *Missa* 2. q. 4. Quod & tenẽt Suarez disp. 83. sec. 3. &

& alij, quos refert; & sequitur Lugo disp. 21. sec. 2. nu. 35. dicens. Et certe, si occurrat Dominica, vel festum duplex, melius est seruare regulam Missalis, quam ob priuatã deuotionem inuertere Ecclesiæ ordinem: & in alijs etiam diebus hoc etiam erit regulariter magis expediẽs. Plurimos alios refert, & sequitur Bonacina to. 1. disp. 4. q. vlt. pũcto 7. §. 3. n. 4.

27 Vnde malè Ascanius Tamburinus de Iure Abbatum disp. 5. q. 9. n. 30. ait, quod si Sacerdos stipendio accepto, vel alias expresse Missam de Requiem promiserit, eãdem omnino dicere debet: quia tenetur implere promissum, & alias grauissime peccaret violando virtutem fidelitatis; præcipuè si promissum esset iuramento obfirmatũ, vt sæpè euenit in obligationibus Missarum in forma stipulationis acceptis. Hãc doctrinam sustinent omnes fere Doctores, & præcipuè S. Th. & S. Antoninus: refert alios 13. Doctores, quos si legas, oppositum docere comperies. Excepto Layma lib. 5. tract. 5. c. 1. q. 5. Quamvis non declaret, an sit peccatũ mortale, an veniale? Sed nec venialiter peccaturũ celebrantem Missam Feriæ currẽtis omissa votiua expostulata, docet Castrꝰ Palaus trac. 22 punc. 14. n. 10. quia decentius est sequi regulas Missalis, & se conformare vniuersali Ecclesiæ. Omitto quod virtus fidelitatis per se nõ obligat ad mortale. Deinde, in male promissis rescinde fidẽ. Nec recte potest iurare vt faciat contra Rubricas Missalis. Nec apud nos est consuetudo iũramentum interponere, cum Missarum eleemosynæ recipiuntur.

28 Sed magis in speciali inquiritur, an cum petuntur Missæ S. Gregorij, sit licitu, vel obligatorium dicere, eo modo quo ærolaribus petuntur?

Notat Cajet. 2. 2. q. 96. ar. 4. quod quia D. Gregorius triginta diebus orari fecit pro defuncto, hodie *Missæ* numero triginta petũtur, & dicuntur pro defuncto. Sed quia iuxta varietatem regionum, vel existimationẽ petentium hæc variantur; ideò notandũ, quod vt refert Emanuel Rodriguez tom. 1. quæstionum Regulariũ q. 42. ar. 10. in Missali Romano antiquo, & maximè in editione Parisiensi anni 1537. dicitur Missas D. Gregorij pro defunctis celebrãdas esse has: Prima est de Dominica prima Aduent⁹: Secunda de Natiuitate Dñi, &c. Vigesima octaua de S. Michaele: Vigesima nona de S. Gregorio, vel de omnibus sãctis; vltima de mortuis. Referuntq; Innocentiũ Papã concessisse plures Indulgentias dicẽtibus, vel dici facientibus dictas Missas. ¶ Præterea Ioã. de Castaniza Benedictinus in notationibus ad lib. 5. Insinuationũ diuinæ pietatis, seu Reuelationũ S. Gertrudis c. 20. agit de Septẽ Missis S. Gregorij Papæ, quas ex maiorũ traditione dicit eidẽ Sãcto diuinitus reuelatas, eo quod ad liberãdũ animas à pœnis suis mirę sint virtutis, & efficaciæ, vtpotè quæ meritis Christi potissimum sunt subnixæ. In Missalibus etiam antiquis etiam erat Missa peculiaris D. Gregorij pro animabꝰ Purgatorij.

29 Respondet ergo Emanuel Rodrig. non esse obligationẽ dicendi prædictas Missas; sed sufficit, quod numerus Missarũ, quę promittuntur, dicatur: & melius est quod dicantur, quæ dici debent iuxta Rubricas Missalis. Probat: nã pactum nudum vt obliget, necessum est, quod sit honestum, & licitũ, & possibile, vt innuit D. Th. 2. 2. q. 111. Relinquere autem eas Missas, quæ Missale nouum Romanũ, à Pio Quinto approbatum præscribit, & præcipit, illicitũ est. Tũ, quia indecens, & absurdum esset Quadragesimali tempore dicere Missam de Resurrectione, vel Ascensione: quæ tamen dicendæ essent ab eo, qui in die Cinerum inciperet cõtinue dicere illas triginta Missas. Refert ibi ex Hostiensi c. 2. de Celeb. Missarum, Hugonẽ Card. solitum dicere, quod celebrãdo de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Denique, quia celebratio continua iuxta cap. *Significatũ, de Preb.* debet intelligi salua honestate, & debita reuerentia. Idem dicit Beja p. 1. casu 23. Fraxinellus de Oblig. Sacer. sect. 44. conc. 4. §. 4. n. 22.

30 Specialiter de illa Missa D. Gregorij Bartholomæus Gauantus in Rub. Missalis p. 4. tit. 17. n. 14. ait. Eodemque modo recta est Missa de Patre æterno Madriti edita: & Missa de S. Gregorio pro viuis, Venetijs impressa: extant Decreta prelo data die 8. Aprilis 1628.

31 De alijs autẽ triginta *Missis* idẽ Gauãtus ibidẽ p. 1. tit. 5. n. 3. lit. d. sic ait. Ritus autẽ triginta dierũ à S. Greg. Papa præscribitur Abbati Pretioso pro *Monacho* Iusto lib. 4. Dialog. c. 55. ijs verbis: *Vade ab hodierna die diebus triginta continuis offerre pro eo sacrificia stude, vt nullꝰ omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris non offeratur.* Ex quibus intelligere possunt celebrari *Missas*, quas vocãt S. Gregorij, hoc est, institutas, aut approbatas à S. Gregorio, quod Primo, nõ est necesse, aut idẽ Sacerdos per mensem celebret diebus triginta; sed necesse est vt offeratur Hostia per mensem,

siue ab vno, siue à pluribus, vt patet ex ijs verbis, *studeat offerre*; neque addit Abbati *per se*: quod esset onus graue. Secũdo, sufficit offerri sacrificium; non autem omnes Missæ dicendæ sunt ritu proprio de Defunctis; qui in Dominicis intercurrentibus prohibetur. Tertio, continuis diebus fieri debẽt, *vt nullus omnino prætermittatur dies*; remota superfluitate, quã vetuit Trid. sess. 22. ratione numeri. Neque discontinuantur ob triduũ maioris Hebdomadæ, quo ex vsu Ecclesiæ probato, non debet celebrari. Doctores autem, qui volunt eas posse discontinuari; vel non debere dici omnes triginta simul, cõcludũt valere tanquam triginta Missas; sed non vt eas, quas instituit S. Gregorius, vt ex eisdem verbis patet.

32 Dubitatum aliquãdo fuit, edito Decreto S. Congreg. (de quo infra p. 4. tit. 17. n. 14.) prohibente quotidianas Missas S. Gregorij pro viuis, & defunctis; an prohibitæ censeantur prædictæ triginta Missæ S. Gregorij? At negauit Sacra Rituum Congregatio, die 28. Octobris 1628. Et prælo datum est Decretum, petentibus Monachis S. Gregorij de Vrbe. Hæc Gauantus. Idem dicit in Enchiridione, seu Manuali Episcop. verbo Missæ Ritus n. 5. & 6. & 7. Alcanius Tãburinus to. 2. de Iure Abbatũ disp. 5. q. 9. n. 31. & 32. Et *Missas Gregorianas non debere esse de Requiẽ*, docent vltra relatos, Durãt. in annot. ad lib. 4. Reuel. S. Brigittæ c. 9. Pelizarius in *Manuali Regul.* tract. 5. c. 9. sect. 3. n. 82. & alij, quos referunt, & sequũtur Bonacina pũc. 7. ℣. 3. n. 6. & 7. Barbosa de Officio Parochi c. 11. n. 29. Diana 2. p. trac. 14. resol. 31. Lezana to. 1. c. 21. n. 22. Hier. Garcia trac. 3. diffic. 11. dub. 4. n. 16. Trullench lib. 3. c. 8. dub. 21. n. 12.

33 Quamuis Posseuinus de Officio Curati cap. 2. n. 44. dicat, quòd consulti Monachi S. Gregorij de Vrbe, vbi infinitæ dicuntur, & vnde illarum institutio, vt potest credi, ortum habuit, dixerũt esse triginta, vt dicitur de Requiem; nec necesse cõtinuare dici; & ita illos practicare. Sed & in Duplici, & Semiduplici posse dici Missam currentẽ, & æquè prodesse ac de Requiem, tradunt multi, &c. Imò aliqui volunt, plus prodesse de Sancto, quam de Requiem, quod sãctus ille suis orationibus adiuuet mortuum illum pro quo celebratur. Circunfertur quędam *Missa specifica* sub nomine S. Gregorij, quæ est solita de Requiem, sola oratione distincta, quæ forte est vsui alicui Religioni. Certe nõ videtur institutа a S. Gregorio, vt ex eius textu apparet; & in *Missali* Clementis Octaui, vel Pij Quinti nulla fit eiusmentio. Hæc ibi.

34 Adde, hãc videri esse Missam S. Gregorij prohibitam à S. Cõgreg. vt ex relatis verbis Gauanti constat: quamvis alij etiam dicant illas Missas antiquí Missalis, quarum meminit Rodriguez, & Beja, esse prohibitas. Iuxta hoc ergo aliæ triginta Missę S. Gregorij licitè dici possunt, & si promittãtur, debent dici modo prædicto. Vnde in Glossa Constitutionum Ordinis Prædicatorum dist. 1. cap. 3. lit. f. dicitur. *Non autem intendit Conſtitutio prohibere, quin poſſimus numerum Miſſarũ, quæ à laicis quotidie petuntur pro peccatis, ſiue pro viuis, ſiue pro mortuis, vt Miſſas Gregorianas, accipere; dummodo hoc diſcrete, & ſine ſuperſtitione fiat; quémadmodum Cõcilium Trident. ſeſſ. 22. præſcribit his verbis: Quarundã vero Miſſarum, & Candelarum certum numerum, qui magis à ſuperſtitioſo cultu, quàm à vera religione inuentus eſt, omnino ab Eccleſia removeant.*

§. IV.

Vtrùm ſint aliqui dies in quibus non liceat celebrare Miſſam?

35 DEindè explicandum sequitur, vtrum omni die licitum sit celebrare?

In Ecclesia quidem Græca ex Concilio Laodiceno canone 45. excipiuntur tẽpore Quadragesimæ alij dies hebdomadæ præter Sabbatum, & Dominicam. Quem vsum, & morem approbat, ac defendit Arcudius in Concordia lib. 3. de Euchar. cap. 57. & ex ipso notat Auersa q. 11. sect. 15. initio. Apud Latinos vero excipiuntur ex Iure Canonico Feria Sexta, & Sabbatũ maioris hebdomadæ, cap. *Sabbato, de Conſecratione* dist. 3. vbi Innocentius Primus ait. *Vtique conſtat Apoſtolos biduo iſto, & in mœrore fuiſſe, & propter metum Iudæorum ſe occultaſſe; quod vtique non dubium eſt in tantum eos ieiunaſſe biduo memorato, vt traditio Eccleſiæ habeat, iſto biduo ſacramenta penitus nõ celebrari.* Quod & sumitur ex Conc. Arausicano 1. canone vlt. & ex Cõc. Toletano 16. Canone 8. Haberique ex traditione Apostolica, dicit Glossa Ordinaria Threnorũ 2. v. 7. Vidẽ dusq; S. Chrisost. hom. 5. in 1. ad Thimoth. Rupertus lib. 6. de diuinis Offic. cap. 2. & 3. Hugo de S. Victore Miscell. 2. lib. 5. c. 43. & lib. 3. de Special. Missarum observat. c. 20. Alcuinus de Diuinis Officijs cap. 18. & Guilielmus Durandus in Rationabili lib. 6. cap. 77. à n. 32.

36 Rationem conuenientiæ assignat D. Thomas q. 83. art. 2. ad 2. dicens, quod vẽiente veritate cessat figura. Hoc autem sacramentum est figura quædam, & exẽplum Dominicæ passionis, sicut dictũ est. Et ideò in die quo ipsa passio Domini recolitur, prout realiter gesta est, non celebratur consecratio huius sacramenti. Ne tamen Ecclesia ea etiam die sit sine fructu passionis per hoc sacramentum nobis exhibito; corpus Christi consecratum in die præcedenti reseruatur sumendum in illo die; non autẽ sanguis propter periculum, & quia sãguis speciali⁹ est imago Dominicæ passionis, vt supra dictum est q. 78. ar. 3. ad 2. & q. 76. ar. 2. ad 2.

37 Et quia præceptum hoc quoad Feriam Sextam in Paraseues est in viridi obseruantia, merito Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. ad 2. ℣. *Hic primum*, colligit peccatum esse mortale in die Parasceue consecrare; atque adeò priuatim celebrare: *Nam esset contrarie iuſtiſſimæ cæremoniæ Eccleſiæ, quæ plurimum refert.* Ideoque graui⁹ peccatum esset, si Missa publicè celebraretur consecrãdo vtramque speciem, & consumendo.

38 Nec in hoc valet Episcopus dispensare, etiam si illa Feria Sexta incidat Festum Annunciationis, vt contra Homobonũ probat Barbosa de Officio Parochi cap. 11. nu. 48. Quia nequit dispensare in legibus superiorum, præcipuè cõmuni Ecclesiæ vsu obseruatis. De facto tamen in quibusdam Galliæ locis, ex dispensatione Papæ, licere in quibusdam Ecclesijs B. Virgini dicatis, quãdo Festum Annunciationis incidit in eã Sextam Feriam, omnibus Sacerdotibus eo confluentibus celebrare, referũt Ylambertus hic disp. 5. ar. 1. Martinonus disp. 40. sect. 1. n. 4. Refert autem Henriquez lib. 9. cap. 9. ℣. 6. lit. 6. quod noster Peña, & alij dixerunt licere illa die celebrare ad communicãdum infirmum morti proximum. Sed Doctores, & consuetudo Ecclesiæ merito contradicunt: & ideò pro infirmis formulæ pridie consecratæ reseruantur. Nec est in vsu, aut vsitatum, quod pro defuncto præsenti illa die celebretur.

39 Hieronymus Llamas 3. p. Methodi cap. 5. ℣. 18. ait. *Nullus Sacerdos poteſt celebrare ſub mortali peccato, & incurſione Irregularitatis Feria Sexta Crucis, ſiue Veneris Sãcti, &c. Et quod tales fiant irregulares oſtendimus ſupra parte 1. cap. 12. ℣. 30.* Sed neutro loco textum Sacri Canonis affert: nec alij Authores in Iure Canonico versati, vllum vestigium huius irregularitatis inuenire potuerunt. Quare omnino hoc reijciendum est.

40 Admonet autem D. Thomas dicta solut. ad 2. Nec verum est, quod quidam dicunt, quod per immissionem particulæ corporis Christi in vinum, conuertatur vinum in sanguinem: hoc enim aliter fieri non potest, quam per consecrationem factam sub debita verborum forma. Ex quo infert S. Thomas in 4. dist. 13. q. 1. a. 2. q. 3. ad 2. quod post potum illum nõ liceret eadem die communicare.

41 Addit Guillelmus Durandus lib. 6. Rationalis cap. 75. lit. h. num. 11. Dicim⁹ ergo illud ex hoc non consecrar; sed sanctificari: differẽtia autem inter hæc est: nam consecratio est virtute verborum transubstantiare: sanctificare est ex contactu, seu admixtione sacræ rei, reuerẽdum, & sanctum effici: vt patet in aqua benedicta, cui alia admiscetur. Item sanctificatum dicitur, quod à tactu rei sanctificatæ efficitur magis reuerendum. Si enim diceretur, quod solo contactu vinum, & aqua consecrarentur, magnum inconueniens sequeretur: nam sic contingeret Calicem non posse lauari: & millia mille panũ à tactu vnius hostiæ sine verbis posse consecrari: & quod si gutta aquæ benedictæ in stagnum, vel puteum funderetur, aqua illa benedicta perpetuo remaneret: & alia plura Hæc ibi.

42 Præterea Soto in 4. dist. 13. q. 2. artic. 2. ad 2. ait. Hic primum adnotaro rationem custodiendi hostiam in die Cœnæ in monumentis hanc esse vnicam, vt altera die sumatur, quando consecrari non potest. Sed inde cœpit in opinionẽ venire, quod custodia illa esset sepulchri effigies; cum tamen Christus non expirauerit nisi sequenti die fero.

Guillelmus Durandus lib. 6. Ration. cap. 75. lit. e. nu. 9. ait. Innocentius Papa statuit hac die corpus Christi sub specie panis reseruari, vt infirmi, & Religiosi, quibus est necessitas communicandi, habeant ipsum: & propter officium adimplẽdum: nã in duobus diebus sequentibus non conficitur corpus Christi.

43 Notat etiam Gauantus Comm. in Rub. Missalis parte 4. tit. 8. num. 5. quod habetur hæc reseruatio in Sacrãm. Gregorij. Et num. 8. lit. h. ad illa verba Rubricæ: *Et proceſſio more ſolito*, ait: Ante Pium Quintũ

de hac nulla mentio est in Missalibus: Fit autem de more, Acolythis nimirum cum cãdelabris Crucem committantibus; non tamẽ extra Ecclesiam, ex Decreto Sacræ Congregationis super negotia Episcoporum, tã in hac, quam in sequenti Feria, die Sexta Augusti 1591.

44 Demum alij, cum Ioanne Filesaco cap. 15. de Quadragesima Christiana, dicunt, quod cum olim in secretiori Ecclesiæ loco ex die Cœnæ asseruarentur tres lampades, de quibus Sabbatho Sancto pro sacri fontis baptismate sumptis ignis per Sacerdotem renouaretur, vt ait Zacharias Papa in epist. quæ est 142. inter alias S. Bonifacij Archiepiscopi Mogũtini; post modum mos ille ad maiorem pietatem, & deuotionẽ acceperit auctarium illud recondendæ Eucharistiæ tanto cum apparatu, torque cum luminibus.

45 Maior difficultas est, vtrum Sabbatho Sancto liceant modo *Missæ* priuatæ?

Nauarrus capite 25. num. 88. sic ait. Notandum est etiam omnibus diebus *Missam* dici posse, cap. *Visum, de Consecratione* distinctione 1. Excepta Feria Sexta, & Sabbatho hebdomadæ sanctæ, cap. *Sabbatho, de Consecrat.* dist. 3 Nec obstat consuetudo, quam contrariã in Sabbatho Sancto videmus: quia *Missa*, quæ nunc in illo dicitur, non est eiusdem diei, sed noctis Resurrectionis: quamuis eam paulatim imbecillitas humana tanti ieiunij impatiens ad horam reliquarum retraxerit; vt significat Collecta, quæ incipit: *Deus, qui hanc sacratissimam noctem, &c.* & in prædicto Enchir. siue Manuali de Orat. c. 3. n. 43. probauimus.

46 Clarius id minimè licere, docet Marcellus Frãcolinus de Horis Canonicis cap. 30. nu. 8. & 9. Vazquez disp. 132. cap. 2. nu. 24. & 25. Probans primo, quia iuri scripto non celebrandi illo die *Missam*, non satis derogatum videtur contraria consuetudine, nisi pro vno dumtaxat Sacerdote in qualibet Ecclesia solemniter celebrãte; pro alijs vero, vt indiscriminatim cum licentia Præpositi, aut sine illa celebrent, nõ item; siquidem neque frequenter, sed rarissime; neque manifestè; sed occultè vllus alio Sacerdos eo die celebrare solet. Secũdo, quia cum in Missali Romano, in Vigilia Pẽtecostes pro Missa solemni nullus introitus assignetur; pro priuatis autem loco Prophetiarum assignetur; tamen in Sabbatho Sancto, nullus est introitus pro *Missis* priuatis, pro solemni autem deseruiunt Prophetiæ: signum igitur est noluisse Pontificem plures eo die Missas esse; sed vnam tantum solemnem celebrari.

Demum, si Missa illa tempore antiquitus designato, nempè in aurora Resurrectionis, sicut antea cõsueuerat, celebraretur, nõ plures, sed vna tantum ab vno Sacerdote in quauis Ecclesia celebranda esset; alioqui si reliqui omnes Sacerdotes *Missam* illam celebrarẽt, aut in ipso die, nemo potuisset Missam diei Resurrectionis dicere; aut omnib⁹ Sacerdotib⁹ liberum fuisset duas Missas post mediam noctem eo die celebrare, alterã in aurora, alteram orto iam Sole: quod tamen nullibi legitur. Signum igitur est, in vnaquaque Ecclesia vnã tantum Missam pro nocte Resurrectionis celebrari ante consuetudine: ac proinde, cum postea Invalente consuetudine ad diem Sabbathi celebratio huius Missæ retractata fuerit, pro vna tantum Missa, in quauis Ecclesia contra præceptum, & traditionem antiquam vim obtinuisse consuetudinem.

47 Idem tenent Henriquez lib. 9. cap. 24. §. 3. Reginaldus lib. 29. c. 8. n. 170. Laymann lib. 5. tract. 5. c. 4. asser. 7. Probabiliorẽ que dicit Castrus Palaus trac. 22. puncto 7. n. 4. (malè à Leandro pro contraria relatus) Bonacina disp. 4. q 7. pũcto 2. n. 17. Angles q de valore Missæ ar. vlt. diffic. 3. conc. 1. Villalobos to. 1. tract. 8. diffic. 20. n. 4. Bartholomæus Gauantus Com. ad Rub. Missalis p. 4. tit. 10. n. 45. & alij. Iuxta quam opinionem testatur Villalobos, quod cum anno 1606. & 1617. incidisset Festum Annunciationis in Sabbatho sancto, cõsulti Salmaticenses responderunt tantum posse Missã solemnem celebrari.

48 Nihilominus Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 2. ad 2. §. *Hic primum*, sic ait. In alijs vero duobus diebus, scilicet, Cœna, & Sabbatho sancto, licet ritus etiã Ecclesiasticus habeat, vt sola vna celebraretur Missa; non tamen eius obseruãtia tanti refert, quin priuatim, saltem ex facultate Prælati, præter Missam solemnem possit quispiam celebrare. Et etiam sine facultate Prælati, id licere, docet Petrus Ledesma de Euch. c. 19. conc. 5. Marcus Huertos de Sacrificio *Missæ* q. 13. post 4. conc. *Marcus Serra* q. 83. ar. 2. §. *Excipienda*. Idẽ tenent multi, quos referũt, & sequũtur Trullẽch lib. 3. c. 8. dub. 9. n. 20. Diana 2. p. trac. 4. resol. 21. & p. 9. trac. 7. resol. 24. Leãder tract. 8. disp. 5. q 25. & 26. Hieron. Garcia tract. 3. diffic. 2. dub. 2. punc. 3. à n. 12. vsque 17. citans quindecim Doctores.

Adhuc

49 Adhuc tamen recte ait Auersa q. 11. sect. 15. §. *Plerique*, quod hæc tota res dependet ex consuetudine; hæc vbique seruanda est pro ratione locorum. Et ordinariè quidem non videtur consulendum, eo die Missam priuatam celebrare, nisi ex iusta causa, vtpotè occurrente Festo Annũciationis, vel alia rationabili, aut in priuato oratorio, potius quã publicè in Ecclesia: quia reuera consuetum nõ est, ea die passim, & copiosè Missas celebrari, sicut alijs diebus. Idem dixerat Huertos q. 13. in fine, & Azor parte 1. libro 10. cap. 24. q. 4. Bonacina disp. 4. q. 7. puncto 2. n. 18. Hieronymus Garcia n. 15. alios referens.

50 Circa argumenta Vazquez adverte dum, quod S. Thomas q. 83. artic. 2. ad 4. docet suo tempore solitam celebrari Missam *in Sabbatho Sancto circa noctis principium, propter hoc quod Dominus nocte surrexit, ideſt, cũ adhuc tenebræ essent ante manifestum Solis ortũ*: Et in 4. dist. 13. q. 1. art. 2. q. 4. ait. Tamen in duabus noctibus Missa decantatur propter priuilegium illarum noctium, scilicet, in Nocte Natiuitatis, quãdo Christus natus est; & *in nocte Resurrectionis circa principium*; vt patet *ex oratione*: Deus qui hanc sacratissimam noctem, &c. *Quamuis hoc non oporteat semper obseruari*. Hæc D. Thomas. Quod & habetur cap. *Solent de Consecrat.* dist. 1. Vnde Lugo disputatione 20. sect. 1. n. 16. contra Vazquez, & Suarez, & Fagundez, ait. Sed ij omnes in re satis manifesta decepti sunt: constat enim ex omnibus Scriptoribus Ecclesiasticis, Officium Missæ illo Sabbatho incæpisse post Solis occasum, apparente prima stella: vsq; ad illam enim horam legebãtur Prophetiæ, benedicebatur Fons, catechizabantur, & baptizabantur Catechumeni: incipiente autem nocte Resurrectionis cantabatur Missa cum lætitia. Nam in Ordine Romano scripto tẽpore Caroli *Magni* dicitur: Postea modico interuallo, vt fuerit prima stella in Cœlo visa, sonant signa, & incipiunt canere Litanias ad Introitum, & postquam finierint Litaniam, dicit Sacerdos: Gloria in excelsis, &c. Idem dicunt Rabbanus Maurus lib. 2. de Institut. Cleric. capite 38. de Sabbatho Sancto, & Hugo de S. Victore lib. 3. de special. Missarum obseru. capite 21. Ad initium autem noctis tunc potuisse celebrari Missas priuatas, constat ex Micrologo cap. 53. de Sabbato Sancto.

51 Addit Lugo numero 21. in Missis priuatis illa die non esse legendas Prophetias; quia illæ non sunt pars Missæ, sicut nec benedictio Cerei; nec Litaniæ reuera pertinent ad *Missam*: vnde, qui ex præcepto Missam illam audiunt, non obligantur ad audiẽdas Litanias. Aduerto, quod in *Missali* hoc non determinatur; quia Ecclesia explicitè hoc non concedit vt fiat, sicut in Vigilia Pentecostes conceditur, & ideò qualiter Missa sit dicenda priuatim determinatur. In Vigilia vero Resurrectionis hoc solum licet ex permissione, & vsu paulatim introducto; & ideo adhuc non est determinatum qualiter Missæ priuatæ debeant inchoari. Sed debere inchoari a Kirieleyson, etiam docent Auctores, quos refert, & sequitur Diana parte 11. tractatu quinto resolutione 32. Et debere dici Missam cum Vesperis, notat idẽ Diana parte vndecima tractatu octauo resolutione 66. multis relatis probans non esse celebrandam aliam Missam nisi illius Feriæ.

52 Rursus addit Lugo numero 23. quod postquam iam anticipata est Missa, quæ prius nocte dicebatur, ad horam solitam aliorum dierum ieiunij, in quibus Missa cantatur post dictam Nonam; eandem esse rationem de illa Missa, ac de alijs: nam in Missali solum dicitur, quæ post Nonam cãtetur Missa. Sicut ergo alijs diebus potest ex causa anticipari Nona, & Missa; posset etiam ex causa id fieri illa die: ac personæ quæs sicut alijs diebus Missa priuata potest dici ante Nonam; potent ex causa dici illa die, vt alij, qui non possunt expectare, audiant factum, si autem fiat absque causa, credo non fore culpam grauem. Idem tenent Dicastillus, Leander, Hurtado, & Hieronymus Garcia, quos refert, & sequitur Diana illa resolutione 66. dicens, mihi magis placet posse dici summo mane, quia nihil est, quod cogat in contrarium; & piorum vsus ita habet: & Romæ in Ecclesia S. Matthæi in die Sabbathi Sancti summo mane sacerdotes incipiunt celebrare Missas priuatas. Licet hoc non admittant Castalous, & Castrus Palaus. Imò Petrus Ledesma, & Huertos quæstione 13. in fine, dicunt esse peccatum mortale id facere. Sed cum hæc sint iuris positiui, consuetudo potest ex non licito licitum facere. Nec modo in Hispania video consuetudinem esse, quod publicè illa die vlla Missa dicatur ante publicè decantatum Alleluya; quare sine speciali necessitate id non licet. Videatur Diana parte nona tractatu septimo resolutione 24.

53 De Feria Quinta in Cœna Domini sunt, qui negant licere priuatas Missas celebrare. Ita Marcellus Frācolinus de horis Canonicis c.30. Qui & refert Cardinalem Sabellum Pontificis Vicarium Romæ quibusdam Sacerdotibus celebrare volentibus præcepisse, ne eo die celebrarēt. Azorto. 1. lib. 10.c.24.q.5.ait. Vbi etsi ea consuetudo recepta, seruari debet, nec permittendū vt Sacerdotes priuatim immolēt: oportet enim consuetudines moribus vtentium comprobatas obseruare. Nec est cur dicamus eas per errorem, vel ignorantiam introductas, aut pie rātum, non in modum legis esse seruandas. Sequitur Bonacina disp.4.q.7. pūcto 2. n.17. Gauantus Comment. in Rubricis Missalis p.4.tit.8.n.7.ait. Sacra vero Rituū Cōgregatio 27. Septembris 1608. Communionem Clericis iubet in hac Missa (Feriæ Quintæ in Cœna Domini) in memoria quod Christus communicauit Apostolos: & hoc est seruandum.

Et Petrus Anellus Persicus Neapolitanus Societatis Iesu lib.1. de primo, ac præcipuo Sacerdotis officio c.5.dub.6.nu. 40. refert, quod in volumine, cuius titulus est: Bullæ, & Decreta recentiora pag.288. hābētur ea, quæ sequuntur. Extat inter Constitutiones, & Decreta Dioecesanæ Synodi Neapoli celebratæ anno 1627. seques Decretū. Decreuit Sacra Rituum Romana Congregatio, celebrandam esse Missam vnam tantum in Feria Quinta in Cœna Domini, in qua Sacerdotes, & alij communicent, &c. Cum autem in Ciuitate nostra Neapolitana prædicta Feria Quinta sit festum de consuetudine; neque commode possint omnes interesse prædictæ vni Missæ, toleramus posse celebrari, eo die quatuor Missas priuatas, non vltra; & vnam post aliam, ante Missam solemnem; in ijs nimirum Ecclesijs, ad quas populorum magnus solet esse concursus. Hæc ibi.

54 Idem probat Andræas Sauffay Doctor Parisiēs lib.1. Panoplicæ Sacerdotalis parte 2.cap.9.art.2.§.1. ex Ordine Romano titulo *De Cœna Domini*, vbi dicitur: *Fractis autem oblatis, communicent, Presbyteri primo, postea Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur Missa:* & Alcuinus de diuinis Officijs, de Cœna Domini, dicit, dum cantatur antiphona ad Communionem, interim Clerum, & omnem populum communicare. Et in Sacram. S. Greg. dicitur. *Pontifex vadit ante Altare, & communicat omnis populus in ordine suo.* Et quia hac die, qua Christus Eucharistiæ sacrificium instituit, solus ipse sacrificauit, & cæteri omnes, qui ei in mensa assi debant (quamvis tunc fuerint ab eo Sacerdotes ordinati) ipso porrigente diuinū munus susceperunt. Ob Christi ergo reuerentiam, vna debet à primario Sacerdote celebrari Missa, & alij adstantes Sacerdotes debent communicare sicut fecerunt Apostoli. Porrò Parisijs (inquit) cōtrarium morem vsurpari conspicimus, & passim in Gallia, dicunt etiam in Hispania. At an procedat de facto, vel de iure; ipsi viderint, qui faciunt. Excusari tamen censeo, ex tolerantia Episcopi, qui videt, nec prohibet. Hæc ibi.

55 Nihilominus Nauarrus cap.25.nu. 88. ait. At in die Iouis Sancto, aut Feria Quinta eiusdem hebdomadæ, & publicè, & secreto dici potest: quia id nullo iure prohibetur. Imò dictum cap. *Sabbatho*, bene ponderatum, permittit. Licet illo die fere omnes à celebratione abstineant: alij ob defectū commoditatis; quia in illo die Sacristæ altaria denudant: alij, quia falso putant non licere: alij ob auditionem confessionū. Hæc ibi.

Et Henriquez lib.9. de Missa cap.24. num.3. ait. Feria Quinta in Cœna Domini nullo iure, aut generali consuetudine prohibentur Clerici priuatim facere rem diuinā. Relatisque tredecim Doctoribus Persicē supra dicit veram, & tutam in praxi, & Neapoli, Hispaniæ, & Romæ practicari. Multos alios referunt, & sequuntur Leander tract.8. disp.5.q.20. Trullench lib.3 cap.8.dub.9.n. 18. vbi Fillutio ait, quod priuatim, & secrete, & absque concursu sęcularium quisque posset, saltem antequam pulsentur campanę, celebrare. Et quod summo mane omnes celebrant ianuis apertis, deinde suo tempore sola Missa principalis celebratur, vt Neapoli, alibi vero tantum ianuis clausis, vt Romæ, & in Hetruria. Lugo disp.20. sect.1.n. 14. dicit, quod non est vllum Decretum contrarium legitime promulgatum. Quod & dicunt Hieronymus Garcia tract.3. difficult.2. dubio tertio puncto primo numero 3. & Diana parte vndecima tractatu 5. resolutione 32.

6 Refert ibi, quod Ioānes Præpositus 3.p. q.83.ar.2.dub.2.n.128. ait, quod nō est necessitatis, vt ea Sacra celebrentur ante solemne; quam vis id fit decētius. Et Ioā. Dicastillo to.1. tract.5. disp.4. dubio 2. num.29. docet licere celebrare, quamuis in omnibus illius oppidi Ecclesijs iam esset reconditum sacramentum; dummodo seruetur tempus consuetum, in quo licet alioquin celebrare. Quod alij probant: nam sicut Sabbatho Sancto mane dici potest Missa adhuc existente tempore passionis; idem videtur dicendum de Feria Quinta, quod etiam incepto tempore assionis possit dici Missa priuata.

57 Sed Filliutius, & Trullench, negant id licere post ligatas campanas: Vazquez, & alij septem Authores, quos refert, & sequitur Diana, solum admittunt licere antequam finiatur Missa solemnis, & reconda-tur sacramentum: quia immediatè post incipit dies Parasceues, cum statim Vesperę dicantur: quæ pertinent ad diem sequentē, vt ex Oratione constat: & quantum ad celebritatem Officij, dies incipit à Vesperis, vt docet D. Thomas Quodlibeto quinto art. 28. ad 1. Nec est consuetudo illa die Missas priuatas postponere; sicut est in Sabbatho Sancto illas anteponere: imò, vt vidimus, etiam in Sabbatho Sancto multi negant licere celebrare ante Missam solemnē; quia durante cultu memoriæ passionis Christi præsentis, nulla Missa est celebranda.

58 Aduertunt etiam Lugo disp 20. sec.2.num.46. & 47. & Auerla q.11. sec.18. §. *Item posse*, & alij, Capellanum obligatum quotidie celebrare, non teneri in triduo maioris hebdomadæ, nec Feria Quinta, & Sabbatho, in quibus posset licite celebrare: quia non adstringitur præter vsum receptū Ecclesiæ.

59 Notat etiam Trullench lib.3.cap. 8.dub.9.num.22. *esse certum* posse Sabbatho Sancto communionem conferri: quia nulli bi reperitur prohibitum; nec contrarium generali consuetudine introductum, &c. Quod confirmant alij ex eo quod fuit mos antiquæ Ecclesiæ vt in Missa sabbathi sancti celebrata post primæ nellæ ortum, communicarent, qui vellent. Quod constat ex Rabano Mauro lib.2. de Instit. Clericorum cap.38. dicente. *Post Baptismum vero, & Litanias sequitur sancta Missarum celebratio, & communicatio corporis, & sanguinis Domini, Cuius participatione, quicumque fidelium se hac nocte abstinuerit, nescio quomodo dicam illum Christianum, excepris his, qui pro capitalibus criminibus excommunicati pœnitentiam gerunt.* Alcuinus libro de diuinis officijs, tit. de Sabbatho sancto ait. *Sequitur ad complendam oratio. Postquam omnes communicauerint*, dicit *Diaconus, Ite, Missa est.* Vnde & in vltima oratione Missæ illius diei, quæ habetur in Sacramentario Sancti Gregorij, idem indicant illa verba: *vt quos Sacramentis Paschalibus sanctificas, tuos facias pietate concordes.*

60 Non videtur his quibus hoc tam certum, & indubitatum, vt pronunciat Trullēch: nā Bartholomæus Gauantus Commentar. in Rubricas Missalis parte 4. titulo. 10. nu.38. lit.o. sic ait. *Post communio.* Hæc omittitur, quia in hac Missa nō communicabāt, tempore nimirum Guillelmi Durādi, introducta etiam tunc noua consuetudine celebrandi hanc Missam mane; sed in die sequēti communicabant, tum Cathechumeni, tū alij. Quod nota (cōtra quosdam, qui gratis oppositum scripserunt) nec cōmunicet alius à celebrāte in hac Missa noctis, vel Vesperę. Sunt vice ver. Communio, & post communio, vt scribit Durandus lib.6. cap.75. Hæc Gauantus. Et infra numero 46. ait. Idem dicerem de communione Cleri, seu Laicorum, in Festo Annūciationis in Sabbatho Sancto, quod non debeat alij communicare in *Missa*, quę noctis est: & ideò non dicitur *Communio*, vt supra adnotaui. Hæc Gauantus.

61 Quem sequuti recētiores dicunt nō esse dādam in Sabbatho Sancto communionem laicalē absque magna diiterētione, ac delectu. Nam cum eo die non soleant nunc tēporis Sacerdotes celebrare Missas priuatas, regulariter non decebit, vt siue ipsi, siue Laici communicent more laico; expedietque ordinarie, ne Sacerdos, vel laicus sit singularis. Et ego tam vni, quam alteri suaderem, vt loco sacramentalis communionis, quæ sine nota non fiet, adhibeat spiritualē. In nostra Hispania videtur no solum antiquūs vsitatam Communionem post diem Cęnę Domini vsque ad diem Resurectionis in Cōcilio Toletano 4.cap.6. dicitur, *Oportet, eōdem die* (Feria Sexta Passionis Domini) *mysterium Crucis, quod ipse Dominus crucis nunciandum voluit, prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum postulare, vt pœnitentiæ compūctione mundati, venerabilem diem Dominicæ Resurectionis, remissis iniquitatibus, suscipere mereamur; corporisque eius, & sanguinis sacramentum mundi à peccatis sumamus.* Fuit autem hoc Concilium Toletanum Quartum celebratum tempore Theodori Papæ Primi anno 643. regnante Sisenando, præside S. Isidoro Archiepiscopo Hispalensi.

DVBIVM. XVI.

Qua hora sit Missa celebranda?

§. I.

Quid liceat secluso priuilegio?

1 REspondet D.Thomas artic.2.ad 3. quod Christus voluit vltimo hoc Sacramentum Discipulis tradere, vt forti⁹ eorum cordibus imprimeretur. Et ideò post Cœnam in fine diei hoc sacramentum consecrauit, & discipulis suis tradidit. A nobis tamen celebratur hora Dominicę Passionis, scilicet, diebus festis in Tertia, quando crucifixus est linguis Iudæorum, vt dicitur Marci 15. & quando Spiritus Sanctus descendit super Discipulos. Vel diebus profestis in Sexta, quando crucifixus est manibus militum, vt habetur Ioan. 19. Vel diebus ieiuniorum in Nona, quando vocc magna clamans emisit spiritum, vt dicitur Math. 27. Potest tamen tardari, maximè quando sũt ordines faciendi; & præcipue in Sabbatho Sancto, tum propter prolixitatem officij: tum quia Ordines pertinẽt ad diem Dominicã, vt habetur cap. *Quod à Patribus*, dist. 75. Possunt tamen Missæ celebrari in prima parte diei propter aliquam necessitatem, vt dicitur cap. *Necesse est, de Consecrat.* dist. 1.

2 Sed cum contra hanc doctrinam videtur obstare, quod ibi S. Leo Prim⁹ epist. 81. c. 2. relatus illo cap. *Necesse est*, Dioscoro Episcopo scribit, quod *in prima parte diei Missas celebrare licet*: vnde cum dies incipiat à media nocte, videtur quod post mediam noctem liceat celebrare. Occurrit D. Thomas ad quartum docendo, quod regulariter Missa debet celebrari in die, & non in nocte: quia ipse Christus est præsens in hoc sacramento, qui dicit Ioan. 9. *Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est; venit vox quando nemo potest operari; quandiù in mundo sum, lux sum mundi.* Ita tamẽ, quod principium diei accipiatur, non à media nocte; nec etiam ab ortu Solis, id est, quando substantia Solis apparet super terram; sed quando incipit apparere aurora; tunc enim quodammodo dicitur Sol ortꝰ, in quãtum claritas radiorum eius apparet. Vnde, & Marci 16. dicitur, quod *mulieres venerunt ad monumentum orto iam Sole*, vt dicitur Ioã. 20. Sic enim hanc contrarietatẽ soluit S. Aug. lib. 3. de Cõs. Euãg. c. 34. Specialiter tamen in nocte Natalis Dñi Missa celebratur, propter hoc quod Dñs nocte natus est, vt dicitur cap. *Nocte, de Cõsecr.* dist. 1. Et similiter etiam in Sabbatho Sancto circa noctis principium, propter hoc, quod Dñs nocte surrexit, id est, cum adhuc tenebræ essent ante manifestum Solis ortum. Hæc D. Thomas ibi. Et in 4. dist. 13. q. 1. ar. 2. quæst. 4. explicuit, quod solemnis Missæ celebratio tribus horis instituta est, in Tertia diebꝰ festis; in Sexta diebꝰ profestis: in Nona, diebus ieiuniorum. Et post assignatas rationes iam relatas, ait. Priuatæ autem *Missæ* possunt dici à mane vsque ad tertiam; vel etiã vsque ad nonam in diebus ieiuniorũ. Et ad 3. notat, quod in medio noctis, secundũ Ecclesiam, incipit dies naturalis; non autem dies artificialis, in qua solũ licet celebrare.

3 Istis verbis satis innuit S. Thomas, *S.* Telesphorum Papã, qui sedit in Cathedra, anno 142. relatum in cap. *Nocte Sancta* 48. de Consecrat. dist. 1. quem ipse D. Tho. citat, dicentem. *Reliquis tẽporibus (à nocte Sanctæ Natiuitatis Dñi Saluatoris) Missarum celebrationes ante horam diei Tertiam minime sũt celebrandæ*, intelligendum, iuxta consuetudinem tempore D. Thomæ seruatam, de Missa solemni. Quod & habetur in cap. *Et hoc* 52. de Cõsecrat. dist. 1. Quæ verba licet tribuantur S. Augustin. sunt tamen Theodulphi Aurelianensis, qui dicitur floruisse ad annum 835. Sed antea anno 530. similia statuit Conc. Aurelianense Tertium Canone 14. Ambæ rationes D. Thomæ sunt desũptæ ex S. Telesphoro. Et Hychius lib. 2. ad cap. 9. Leuit. ait. *Agẽtibus Apostolis Sãctum mysterium, & Dominicam Cœnam celebrãtibus aduenisse Spiritum Sanctum.*

4 Quod si decretum Telesphori generaliter intelligatur, bene notat Suarez disp. 80. sect. 4. §. *Sed quæri potest*, per contrariam consuetudinem fuisse reuocatum. Et fortasse olim Missæ tardius inchoabantur; quia & minor erat numerꝰ Sacerdotum, qui poterant paucioribus horis *Missas* absoluere: erat etiam maior fidelium deuotio, vt quacumque diei hora, intermissis etiam priuatis operibus, seu laboribus, ad Missam audiendam conuenirent: facilius etiam ieiunabant, tardiusque prandebant: & ita licet Missæ tardius inchoarentur, poterant facilius ante prandium absolui. Nunc autem, & Sacerdotum numerus maior est: & aliæ circunstantiæ magna ex parte sunt immutatæ: & ideò mirum non est, quod tempus etiam dicendi Missam fuerit anticipatum.

Iam

5 Iam verò nunc temporis (vt rectè ait Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. ad 4. §. *Priuilegium autem*) statutum tẽpus Missis Celebrandis decurrit ab initio auroræ quocumque tempore anni vsque ad meridiem. Quæ est communis sententia Authorum, quorum plures refert, & sequitur Vazquez disp. 232. cap. 3. num. 26. Constatque ex praxi Sacerdotum, & ex Rubricis *Missalis*, §. 15. nu. 1. vbi de Missa priuata dicitur quod *quacumque hora ab aurora vsque ad meridiẽ dici potest.* Et tit. de defectibus, §. 10. num. 1. numeratur inter defectus, *Si non sit debitum tempus celebrandi; quod est ab aurora vsque ad meridiem communiter*, vt est in editione Pij Quinti, & recognitione Clementis 8. & Vrbani 8. titulo de ritu seruando, §. De hora celebrandi Missã titulo de defectibus, §. De occurrentibus in ministerio ipso. Quod confirmat Cõcilium Toletanum anno 1583. Actione 3. cap. 41. dicens. Nullus ante auroram, vel post meridiem celebret. Mediolanense Primum parte 2. titulo de pertinentibus ad celeb. *Missæ*, decernit. *Vt nec ante auroram, nec post meridiem celebrentur Missæ.* Et iuxta communem Theologorum, hoc præceptum, per se loquendo, obligat sub mortali, si notabiliter sine causa, & priuilegio, aut legitima cõsuetudine, anteponatur, & postponatur.

6 Prosequitur Soto. Potest nihilominꝰ ex priuilegio hora parũ tum anticipari, tũ, & postponi: ait enim hic Paludanus Papam dispensare cum Cardinalibus, vt ante lucanas Missas celebrent, hoc est paulo ante auroram: & audio alijs esse concessum. Et sũt magnates, qui habent priuilegiũ, vt eis per horam à meridie celebretur. Neque vero ita multum graue est, quando quidem in primitiua Ecclesia etiam tardius celebrabatur. Attamen, quod hoc fiat ad inseruiendũ delitijs eorum, qui noctes, aleis, & crapulis vacando, in dies vertunt, diesque dormiẽdo in noctes, non potest non esse vituperio dignum.

7 Propter causam verò legitimam; vt causa celebrandi in die festo, quando qnis iter facit, licet paululo, vel ante auroram, vel post meridiem celebret, non condemnarem ad peccatum, saltem mortale, quantuis sine dispensatione id fieret; secus si anticipatio, vel postpositio longior esset. Hæc optimè docet Soto.

8 Quia verò crepusculum variè durat, & excepto mense Martio, per horam, & dimidiam, quod totum tempus auroræ tribuitur; ideò in toto eo tempore potest celebri: vnde secluso priuilegio, licet celebrare semi hora ante initium auroræ; ita vt aliquid Missæ sit in initio auroræ: videlicet duabus horis ante ortum solis. Ita Suarez disp. 80. sec. 4. Lugo disp. 20. sec. 1. à num. 31. vsque 33. Ioannes à Cruce de Sacrificio Missæ q. 2. dub. 1. conc. 4. Marcus Huertos de Sacrificio Missæ q. 13. conc. 3. folio 150. (citant Victoriam, & Paludanum, quos id non renere contendit Vazquez) Tenent tamen multi, quos referunt, & sequuntur Diana 2. p. trac. 14. resol. 33. & 4. p. trac. 4. resol. 236. & parte 9. trac. 1. resol. 30. Hieronimus Garcia trac. 3. diffic. 8. dub. 1. num. 6. Bonacina punc. 9. num. 4. Leander trac. 8. disp. 6. q. 2.

§. II.

Quid liceat per priuilegia Regularium?

9 QVod priuilegia in hac parte concessa Regularibus, non sint reuocata per Concilium Tridentinum, probant Rodriguez tom. 1. q. 43. art. 5. & Lugo disput. 20. sec. 1. num. 29. Cum ergo Monachi Benedictini Montis Serrati per Bullam Alexandri Sexti, possint celebrare Missam duabus horis post mediam noctem; idem poterunt Regulares, qui eorum priuilegia participant. Ita Ioannes à Cruce in Direc. 1. p. de Sacrificio Missę q. 2. dub. 1. conc. 3. & in Epitome de Statu Relig. lib. 2. cap. 5. dub. 6. cõclusione 2. Diana 2. p. trac. 14. resol. 33. & parte 10. trac. 12. resol. 25. & Leander trac. 8. disp. 6. q. 4. qui cum Lugo num. 30. aduertunt, quod facultas illa fuit limitata ad celebrandum in Ecclesia illius monasterij. Vnde ex vi illius facultatis, licet ipsi, & alij Religiosi possint celebrare illa hora in Ecclesia sui Monasterij, non tamen extra.

10 Cæterum Rodriguez in explicatione Cruciatæ, §. 13. num. 9. retractauit sententiam. Priuilegiaque esse reuocata per Concilium Tridentinum multis probant *Marcus Huertos* q. 13. conc. 3. §. *Sed circa* folio 153. Lezana tom. 1. cap. 21. num. 2. Aç canius Tamburinus q. 7. num. 5. Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 8. dub. 1. punc. 2. num. 14. Vnde ipse num. 15. affert Priuilegium post Concilium Tridentinum Gregorij 13. concessum Patribus Societatis Iesu in Bulla incipiente: *Quanta in vinea* quæ est 22. apud Rodriguez, vbi concedit, vt *Missas* per horam ante auroram, & infra horam post meridiem, itineris, vel alterius legitimi impedimenti causa, de Præpositi Generalis,

talis, vel cuiuslibet alterius ad id ab eo deputati licentia, celebrare valeant. Et aliud eiusdē Gregorij 13. die 14. Augusti Anni 1585. pro Sacerdotibus S. Hieronymi in Hispania, vt pro commoditate familiarum, & seruientium, possint Missam, etiam per horam ante crepusculum diei celebrare sine scrupulo. Habetur in Compendio illius Ordinis ver. *Celebrare*, §. 8. Sixtus etiam Quintus in Bulla *Decet Romanum Pontificem* die 5. Septembris anni 1585. vt refert Antonius Naldus in summa verbo Confessio num. 39. quod possint celebrare per semihoram ante auroram. Et non exigit licentiam superioris; nec quod adsit legitimum impedimentum, vel causa itineris.

11 In modo autem intelligendi hæc priuilegia est difficultas. Nam Suarez disp. 80. sec. 4. §. *Tertia exceptio* ait. Quæ priuilegia semper sunt intelligenda secundum anticipationem totius temporis in priuilegio concessi ad totum tempus illud, in quo sine priuilegio potest Missa legitime dici. Itaq; si priuilegium concedit vnius horæ anticipationem, poterit *Missa* inchoari tribus horis ante ortum Solis, cum sine priuilegio possit inchoari duabus horis ante Solem. Et ratio est clara; quia priuilegium tantum operatur quantum sonat. Idem docet Suarez to. 4. de Relig. trac. 10. lib. 8. cap. 3. nu. 6. Sequuntur Rodriguez tom. 1. q. 42. artic. 2. & alij, quos refert, & sequitur Diana tribus locis relatis: & parte 10. trac. 12. resol. 26. & Leander trac. 8. disp. 3. q. 6. & alij Recentiores, qui iuxta hanc sententiam concedunt, quod die 22. Iunij in qua crepusculum incipit hora secunda, & dimidia noctis, possit à Religioso inchoari *Missa* quadrante vno ante primam noctis horam, etiam dato, & nō concesso, quod priuilegia antiqua sint reuocata per Concilium Tridentinum.

12 Melius tamen Azor tom. 1. lib. 10. cap. 25. q. 3. Vazquez disp. 132. cap. 3. nu. 27. Layman, Fagundez, & Bardi, & Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 8. dub. 1. punc. 2. num. 17. dicunt hoc non esse iuxta mentem Pontificum: nam priuilegiorum verba sunt attente consideranda: & tantum valent quātum sonāt: & nullius priuilegij verba sonāt, quod opinio præcedens ait. Ad eius fundamentum bene respondet Bardi in Bullam Cruciatæ parte 3. trac. 4. cap. 2. num. 4. falsū esse priuilegia illa hoc modo intellecta nihil operari: quia cum illa anticipatio fiat sub opinione Doctorum an liceat, Pontifex determinate concedit anticipare posse ad tollendos scrupulos. Deinde ipse Suarez lib. 8. de Legibus cap. 22. à num. 3. *Merrola* tom. 3. disp. 6. c. 6. dub. 1. n. 3. & alij docent extare plura priuilegia, quæ solūmodo cōcedāt potestatem, vel actionē nouo modo, vel nouo alio titulo adducente in habitu, & aptitudinaliter pro casu in quo ius generale decerneret postea contrarium. Et vna ex his duabus vijs explicari posset vtilitas istorum priuilegiorum. Præterquam quod Syluester verbo *Priuilegium* q. 4. & nos cap. 5. Theol. Mor. q. 1. num. 6. tres causas adduximus cur solent concedi priuilegia concedentia ius commune. Et hoc puncto iam olim Nauarrus in Manuali cap. 25. num. 85. in fine dixerat priuilegia illa continere ius commune, & tantum prodesse ad se dandos animos scrupulosorum; qualia esse etiam alia multa, dixerat in cap. *Quando* cap. 3. num. 57. cap. 19. num. 84. Nobiscum tenet etiam Auersa q. 11. sec. 15. in fine.

13 Addit Auersa q. 11. de Sacrificio Missæ sec. 15. §. *Deinde*, Item ex priuilegio, seu consuetudine idem possunt Episcopi. Rursus ex causa necessaria idem poterit quilibet Sacerdos, vtpote ad communicandum periclitantem. Quod quamuis Henriquez lib. 9. capite 24. nu. 5. restringat ad tempus propinquum auroræ: tamen merito Victoria num. 95. Vazquez num. 30. & alij plures extendunt etiam ad mediam noctem, quando scilicet tanta esset vrgentia. Admittit etiam Henriquez posse quēlibet Sacerdotem ex honesta causa, puta ad commoditatem itineris ante auroram pariter celebrare. Sed id non approbant Layman lib. 5. tractatu 5. cap. 4. num. 3. & Diana resol. 33. quia potius non est consuetum. Videatur Diana parte 10. trac. 12. resol. 26. in fine.

§. III.

Vtrum liceat celebrare post meridiem?

14 DE dilatione, celebrādi post meridiē, tempore D. Thomæ in diebus ieiuniorum erat licitum celebrare post nonam, hoc est hora tertia post meridiem, vt videmus ex eius verbis. Et Scotus in 4. dist. 13. q. 2. artic. 3. §. *Tertium principale* num. 18. ait, quod terminus celebrationis, scilicet, hora nona, colligitur ex consuetudine Ecclesiarum: & ille terminus maxime attenditur in diebus ieiuniorum, quando regulariter in Ecclesijs collegiatis consuevit circa horam nonam *Missa* de ieiunio celebrari. Idem docuerunt Durandus, Richardus, Paludanus, Pitigianus, Gabriel, D. Antonius, Durātus, Sylvester, Angelus, & Vivaldus, vt refert Auersa q. 11. sec. 15. §. Quinto.

15 Nauarrus in Manuali cap. 25. num. 85. ait. Et etiam communiter illicitum celebrare post præteritam notabiliter horam Sextam, secundum Ioannem Andream in cap. 1. de Celeb. Missarum, communiter receptum: Sed, nostro iudicio, minus bene. Tum quia non est textus, nec ratio, quæ prohibeat ieiuno, vbi sine scandalo potest, facere eam ante nonam. Tum quia est oblatio, & sacrificium incruentum, à Sacerdote in persona Christi oblatum; & idem, quod ea hora ab ipsomet Christo fuit oblatum cruētum; quod quædam prima Missa fuit, vt copiose probaui in cap. *Solent*, *de Consecr.* dist. 1. & breuius in præfato Enchir. de Orat. cap. 3. num. 44. Et frequenter id feci, præsertim diebus festis; vt ego, & mei iter faciētes, & post meridiem peruenientes ad loca intenta, satisfaceremus præcepto. Hæc doctissimus Nauarrus. Sequuntur Saa verbo Missa num. 27. Tanneruş tom. 4. disp. 5. q. 9. dub. 4. num. 61. Llamas, & Salzedo, Hieronymus Columbus, & Fraciscus Ouandus. Et vt *probabilē* Azor tom. 1. lib. 10. cap. 25. q. 2. & Dicastillo trac. 5. disp. 4. dub. 5. num. 78 & Serra q. 83. art. 2. §. *Post meridiem*.

16 Hanc sententiam reijcit Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. ad 4. §. *Priuilegium autem*: & lib. 10. de Iust. q. 5. art. 4. §. *De ordine præterea*: Maior, Grabiel, & Francolinus, quos refert Vazquez disp. 232. cap. 4. num. 36. dicens, quod hæc sententia, prout eam Nauarrus defendere nouiter contendit, tametsi secundum antiquam Ecclesiæ consuetudinē ex parte vera esset; tamen secundum Ecclesiæ consuetudinem iam diu inveteratam, nihil probabilitatis habet: communis enim vsus hoc tempore id habet, vt Missæ omnes priuatæ, & solemnes post meridiem inchoari, non nisi ex priuilegio possint. Et Diana parte vndecima resol. 10. §. *Ex his igitur*. Dicit. Sed nullatenus hæc sententia, etiam vt probabilis admittenda est, cum manifeste repugnet consuetudini receptæ, & introductæ, & ab Ecclesia Romana approbatæ. Alias (inquit) invtilia essent priuilegia cōcedentia facultatem celebrandi hora post meridiem, si iure communi spectato, omnes possent, non solum vna hora, sed tribus horis post meridiem celebrare.

17 Præterea Pius Quintus in Bulla incipiente: *Sanctissimus in Christo Pater*: edita anno 1566. est quarta in nouissimo Bullario; *In virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis Pontificiæ, ac perpetuæ suspensionis a diuinis pœna, districtius inhibet, ne deinceps Missas vespertino tempore, licentiarum, ac facultatum, aut alio quouis prætextu celebrare, vel celebrari facere præsumatur.* Et cum in Rubricis Missalis non semel pro termino celebrandi præfigatur meridies: & consuetudo vniuersalis sic in praxi habeat, per se loquendo, iam oppositum non licet.

18 Addit Auersa q. 11. sec. 15. §. *Attamen*, quanto autem post meridiem liceat celebrare Missam; diuersimode assignatur. Azor tom. 1. lib. 10. cap. 25. q. 6. ait, infra tertiam partem vnius horæ. Homobonus in Exam. parte 1. trac. 4. cap. 14. q. 114. Alfonsus de Leone de Officio Capellani q. 8. lectione 17. num. 151. & Layman lib. 5. trac. 5 cap. 4. num. 14. infra dimidiam horam. Bonacina q. vlt. puncto 9. num. 7. infra tres quadrantes, aut infra vnam horam. Similiter Sylvius hic art. 2. & Philippus de Cruce trac. 10. §. 3. correl. 2. infra vnam horam. Quare in hac re attendenda erit consuetudo locorum. Priores vero Authores, qui vsque ad Nonam tempus celebrandi extendebant: vel per nonam intelligebant pariter horam circa meridiem (vt latè Vazquez cap. 4. num. 40. & 41.) Vel, cum loquuti sint iuxta vsum illius sæculi, non faciunt regulam pro præsenti sæculo.

19 Deinde Suarez disp. 80. sec. 4. §. *Quo circa* notat, quod si festum sit solemne, & Missa publica, & concio non finiatur vsque ad vnam, vel duas horas post meridiem, tūc posset Missa priuata inchoari post finitum solemne officium; maximè ne aliqua pars populi Missa priuetur, iuxta doctrinam S. Leonis Papæ epist. 81. ad Dioscorum cap. 2. Idemque permitti potest, si ratione itineris occurrat necessitas celebrandi in die festo, paulò post meridiem, dummodo vnius horæ tempus non excedatur. Quod significauit Soto supra; & fauet consuetudo: imò est regula Missalis, in qua non sine causa additur illa particula, *Communiter*. Doctrina hæc est receptissima: videantur, post alios, Serra q. 83. art. 2. folio 534. *Marcus Huertos* q. 13. §. *Tertius casus* Auersa q. 11. sectione 15. in fine. Villalobos trac. 8. diffic. 22. num. 6. Diana 2. p. trac. 14. resol. 34. & par. 5. trac. resol. 7. Hieronymus Garcia trac. 3. diffic. 8. dub. 1. puncto 1. num. 10. alios referens.

20 Verumtamen Lugo disp. 20. sec. 1. nu. 24.

num.24.Arriaga,& Dicaſtillus, vel contendunt, vel indubium vertunt,an illa particula,*communiter*, habeatur in Miſſali edito à Pio Quinto.Sed legenti perſpicuum erit ibi haberi titulo de defectibus,§.10.*de defectib⁹ in miniſterio ipſo occurrentibus.* Et ſic refert Gauantus parte tertia titulo 10.

21 Si occurrat neceſsitas communicandi infirmum periclitantem, etiam eſt cauſa ſufficiens ad celebrandum poſt meridiem. Quod tamẽ Vazquez num.41.adhuc limitat ad tres horas poſt meridiem. Sed Auerſa in fine ſec.15.ait, quod non videtur hæc limitatio adhibenda; bene tamen vt Sacerdos ſit ieiunus,de quo ſupra q.80.

22 Referunt etiam Ioannes à Cruce in Epitome lib.2.cap.3.& in Direc.p.1.de Sacrificio Miſſæ dub.1.conc.3.& 4. Marcus Huertos q.13.§. *Quinta exceptio* folio 153. & Serra vbi ſupra,& Diana parte 2.trac.14. reſol.34.ex priuilegio poſſe Religioſos celebrare vſque ad nonam inclusiue, quæ eſt hora tertia poſt meridiem. Cum alijs tamen admonet Auerſa,quod conceſſum id fuit cũ limitatione iuſtę cauſæ,vel itineris,vel ũmi li. Quod dixerat Lugo diſp.20.ſec.1.num. 42.vbi monet cum Francolino de hor.cap. 10.ſolum in æquinoctio nonam pertinere ad tertiam horam poſt meridiem: nam in ſolſtitio hyemali nona hora attingit ſolum ad ſecũdam poſt meridiem poſt quadrantẽ: in ſolſtitio autem æſtiuo vſque ad horam tertiam poſt meridiem cum tribus quadrantibus. Sequuntur Narbona,& Leander trac. 2.diſp.6.q.10.Sed Dicaſtillus dub.5.n.74. & 84.dicit non multum curandum de hac adnotatione;quia Nona in eis priuilegijs ſumitur moraliter: ſicut aurora,& meridies in Rubricis Miſſalis ſumitur moraliter.

Hoc priuilegium Ordini Prædicatorum conceſsit Eugenius Quartus anno 1436.in Bulla incipiente: *Etſi quaslibet* in priuilegijs noſtris folio 252.ibi. *Quoęque huiuſmodi Cõgregationis Sacerdotes in itinere conſtituti, aut alias ad hoc cauſa ſubſiſtente,ante diem,& vſque ad horam nonam inclusiue celebrare valeant,tenore præſentium duximus concedendum.*

23 Antonius Naldus verbo *Miſſa* num. 24.ait. *Miſſas celebrandi veſpertino tempore priuilegia quæcumque conceſſa,* teneantur per Conſtitutionem Pij Quinti incipientẽ: *Sanctiſsimus,&c.* Similiter Pellizarius trac. 8. cap.2.ſec.2. ſubſec.1.nu.99.q. 10.ait,quod Regulares virtute ſuorum priuilegiorum non poſſunt celebrare veſpere; quia Pius Quintus reuocauit omnia priuilegia ad id conceſſa.

Sed Pius Quintus loquitur expreſſe de Miſsis celebrantis *deſero etiam forſan circa Solis occaſum:* & infra prohibet *ne deinceps Miſſas veſpertino tempore,&c.* Et dicent alij horã nonam diſtingui à Veſpertina.

24 Sed forte in priuilegio non eſt ſermo de nona iuxta dies artificiales; ſed paulò poſt meridiem,vt nunc iuxta morem Eccleſiæ vocatur hora Nonæ;Si vero hora Nona ſumatur in rigore diei artificialis, accedit ad Veſperam iuxta morem Eccleſiæ: & ideò cum nunc Veſperæ dicantur hora ſecũda, vel tertia poſt meridiem; ideo, vel penitus inclino in opinionem aſſerẽtem priuilegia eſſe nunc reuocata. Sed,ſi iuxta Suarez,& alios,poſſunt differre per vnam horã vltra totum illud tempus,in quo eis liceret, ſi non eſſent priuilegiati, iam accedit ad tempus veſpertinum, vtendo conceſsione Pauli Tertij, & Gregorij Tertiidecimi; & ſic Gauantus in Rubricas *Miſſalis* parte 1.titulo 15.num.1.lit.Y. perconceſsionem factam Patribus Societatis à prædictis Pontificibus,poſſe ratione itineris, vel legitimi impedimenti celebrare ex hora ſecunda poſt meridiem, concedit. Sed an conformiter ad Bullam Pij Quinti,non conſtat.

§. IV.

Vtrùm ſingulis diebus ab vno Sacerdote vna tantum Miſſa ſit celebranda?

25 ARticulo iſto ſecundo in ſolutione ad 5.refert Decretum Alexandri Secũdi relatum in cap. *Sufficit* 53.*de Conſecratione* diſt.1.dicentis. *Sufficit Sacerdoti vnam Miſſam in die vna celebrare;quia Chriſtus ſemel paſſus eſt,& totum mundum redemit. Non modica res eſt, vnam Miſſam facere;& valde fœlix eſt, qui vnam digne celebrare poteſt. Quidam tamen pro defunctis vnam faciunt, & alteram de die,ſi neceſſe fuerit. Qui verò propecunijs, aut adulationibus ſæcularium vna die præſumunt plures facere Miſſas, non æſtimo euadere damnationem.* Refert etiam Innocẽtium Tertium in cap. *Conſuluiſti* 3.*de Celebratione Miſſarum,* aſſerentem,*excepto die Natiuitatis Dominicæ,niſi cauſa neceſsitatis ſuadeat;ſufficit Sacerdoti ſemel in die vnam Miſſam ſolummodo celebrare.* De quo & Honorius Tertius cap *Te referente,* eodem titulo.

26 Quantum ad exceptionem Natiuitatis, quod omnes tres *Miſſæ* dici poſſunt in nocte,& omnes tres in die,docent Dicaſtillus, Tapia Auguſtinian⁹ q.8.de Euchar.art.10. & Suarez diſp.80.ſec.4.§. *Tertio inquiri poteſt.* Et Lugo diſp.20.ſec.1.nu.25.& Auerſa q.11.ſec.15.§. *Admittitur etiam,* teſtantur, quod conſuetudine ita firmatum eſt, & in ipſa Romana Vrbe ſub oculis Pontificis, vt iam extra dubitationem remaneat.Idem probabile,& in praxi ſecurum;reputant Petrus Ledeſma, cap.19.conc.9.diffic.1.Michael Zanardus in Direc.Theol.parte 1.de Euch.cap.9.q.7.& Ioannes a Cruce ſupra, & Marcus Huertos q.13.folio 151.Marcus Serra q.83.art.2.§.*Quahora,* quia abſolute Sacerdotibus conceditur facultas illa Nocte *Miſſas* celebrandi, nec admonentur vt dicta prima *Miſſa*, expectent diem ad alias dicendas. Neque obſtat in Præfatione, & in Canone duarum poſteriorum *Miſſarum* dici,*ſacratiſsimum diem:* nam ſi propter hoc non poſſent dici in nocte,neque prima poſſet dici in die,cum in eius Præfatione,& Canone dicatur *Sacratiſsimam noctem.* Nec obſtat etiam,quod ait D.Thomas *in nocte Natalis Domini Miſſa celebratur:* nam quamuis nõ plurali,ſed ſingulari nomine vtatur *Miſſa* ratio tamen quam ſubiungit: *propter hoc, quod Dominus in nocte natus eſt;* indicat tres omnes poſſe dici in nocte; cum æqualiter procedat de omnibus Miſsis. Singulare etiam ſæpè ſumitur pro plurali; aut illud non excludit. Hæc Serra. Triginta octo Authores refert Diana parte 2.trac.14.reſol.35.& parte 10. trac.12.reſol.57.

27 Antiqui verò fere omnes oppoſitã tenebant ſententiam. Vnde Syluester verbo *Miſſa* 1.q.6.conc.1.in fine ait. Ex his patet quod in nocte Natalis Domini non licet cẽ lebrare tres *Miſſas*: quia non licet nocte celebrare,niſi ex ordinatione, & licentia Eccleſiæ: quæ nil ordinauit niſi de *Miſſa* mediæ noctis. Eſt autem licitum ſic incipere, vt ſecunda Miſſa incipiat incipiente aurora. Idem eſſe probabilius,docent Petrus Ledeſma,& Huertos ſupra, & alij,quos refert, & ſequitur Fagundez in 1. Præceptum Decalogi lib.1.cap.34.à num.12.

28 Bonacina verò concordat tomo 1.diſp.4.quæſt.vlt.puncto 9.num.6 dicens quod prima ſententia ſolum procedit in illis locis,in quibus per conſuetudinem introductum eſt,vt omnes *Miſſæ* nocte celebrentur. Secunda verò ſuſtinenda eſt pro illis locis,in quibus aliter vſu comprobatum eſt.

Sed cũ tot Doctores ex omnibus fere nationibus teſtẽtur de cõſuetudine,illa dat primæ ſententię practicæ maximã probabilitatem.

29 Teſtantur etiam Petrus Ledeſma cap.19.conc.7.& Marcus Serra q.83.art.2. §. *An verò,* Religioſos Ordinis Prædicatorum in Prouincia Aragoniæ ex ſpeciali priuilegio Pontificio poſſe vnumquemque indie animarum tres *Miſſas* celebrare. Et Marcus Huertos de Sacrificio *Miſſæ* q.13.conc. 2.in fine folio 149.ait. In die etiam defunctorum aliquibus in locis eſt priuilegium, & poteſt etiam Sacerdos dicere tres Miſſas: quo priuilegio gaudet Conuentus iſte D.Iacobi Ciuitatis Pampilonenſis. Hæc ibi.

30 Ex quibus colligit Leander trac.8. diſp.6.q.42.in vtroque Regno poſſe Religioſos SS.Trinitatis in eadem die tres Miſſas celebrare; quia eodem gaudent priuilegio. Hæc ille.

Si loquatur de Regno Aragoniæ, & Valentiæ,& Cataloniæ,verum dicit per priuilegiorum communicationem,quam in hoc puncto admittit Ledeſma. Sed loquendo de Conuentibus Nauarræ, id non admitto; quia Conuentus noſter Pampilonenſis obtinuit illud priuilegium, quia olim pertinebat ad Prouinciam Aragoniæ,quæ tota gaudebat illo priuilegio: vnde in alijs Conuentibus non militat eadem ratio. Reſcripſerunt que mihi Patres fidedigni illius Conuẽtus, quod prima conceſsio fuit facta viuæ vocis oraculo. Quod toti Prouinciæ denũciauit Capitulum Prouinciale apud Luchẽ te anno 1553.& fuit illi Tertij ad petitionem Cardinalis Cornpoſtellani. Sed abſque ſcrupulo eam obſeruant: quia vt dixi 1.10. Theol Moralis cap.5.q.6.§.4.num.19.conſuetudines inductæ vi vocis oraculi, non ſũt reuocatæ. Nec viuæ vocis Oraculum illud id conceſsit de nouo;ſed *cõfirmauit antiquam conſuetudinem Prouinciæ ad ſecuritatem conſcientiarum Fratrum ſcrupuloſorum.* Sed licet modo Conuentus Pampilonenſis pertineat ad Prouinciam Hiſpaniç;quamuis in illo in die Commemorationis omnium defunctorum ab vnoquoque Sacerdote celebrentur tres *Miſſæ*;nõ ideò per priuilegiorum Communicationem idem licet in alijs Conuentibus iſti⁹ Prouinciæ:vnde nec talis viget cõſuetudo.

31 Temporibus antiquis,ob penuriam Sacerdotum, vnumquemque facile plures Miſſas celebraſſe, conſtat ex Concilio Toletano duodecimo cap. *Relatum eſt nobis* 11. *de Conſecr.* diſt.2. Et in Concilio Salegunſtadienſi celebrato Anno 1022.cap.5.decernitur: *Vt vnuſquiſque Presbyter in die non amplius quam tres Miſſas celebrare præſumat.* Imò Vuala-

lafridus Strabo de Ecclesiasticis rebus capite 21.ait. *Fideli relatione virorum in nostrum vsque peruenit notitiam, Leonem Papam, sicut ipse fatebatur, vna die septem, vel nouem Missarum solemnia sæpius celebrasse.* Loqui non de Sancto Leone Primo, sed de Sancto Leone Papa Tertio, probat Baronius anno 816.nu. 54. Vnde non bene Martinon disp.40.sec. 1.nu.8.& Thomas Hurtado tom.1. Resol. Mor.trac.2.cap.7.resol.vlt.num.426.id attribunt S.Leoni Primo. Qui adhuc conuinci possunt testimonio Amalarij libro 3.de Eccles.offic.cap.42.& lib.4.cap.40.qui fuit coætaneus S.Leonis Papæ Tertij.

Et Baronius in notis ad Martyrologium Romanum 9.Kalendas Iulij ait. *Olim Latini tribus Missis huiusmodi S.Ioannis Baptistæ festiuitatem agere consueuerunt, vt Ordo Romanus, Albinus Flaccus, & Amalarius testantur:* prima dicebatur in Vigilia, secunda in exordio lucis, tertia in die, vt exprimit Amalarius libro 3.cap.38. Et ex libro Sacramentorum S.Gregorij folio 190.& 327.constat in festiuitate S.Ioannis Euangelistæ celebratam fuisse vnam Missam primo diluculo, & aliam in die: sicut etiam in festiuitate S.Laurentij. Et alia extant similia exempla.

32 Sed adhuc post Decreta Alexandri Secundi, & Innocentij, & Honorij Tertij, imò duobus sæculis præcedentibus multis de causis concedebant Theologi licere plus quam semel celebrare, vt videre est apud Paludanum in 4.dist.12.q.1.art.4.& Syluestrū verbo *Missa* 1.q.7.qui vndecim refert casus. Sed tamen plures in desuetudinem abierunt vt notat Soto in 4.dist.13.q.2.artic.2.ad 2. quia iam in Ecclesia plurimi sunt Sacerdotes. Licet tamen dum quis propter Paræcia rum paupertatem, curam duarum habet. In qua vero Prouincia eadem esset Sacerdotū raritas, posset etiam in alijs casibus, maximè vsu, & more id interpretante, idem fieri. Dummodo numquam nisi à ieiuno fieret: ita vt Sacerdos in priori *Missa* lotionē non sumeret. Vnde Innocentius cap. *Ex parte* 5.*de Celebratione Missarum*, inquit. *Semper Sacerdos vino perfundere debet, postquam totum acceperit Eucharistiæ sacramentum; nisi eū eadem die aliam Missam debuerit celebrare, ne, si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.* Quod & docet D.Thomas q.75.artic.2.& q.80.art.8.& in 4.dist.11.q. 2.art.4.q.1.ad 2. Idemque docent communiter Theologi. Habeturque in Rubricis Missalis, & ibi videndus Gauantus Parte 3. tit.9.num.4. Quosdam casus relatos à Syluestro, adhuc his temporibus, approbāt Serra q.83.art.2.fine; & multi alij, quos refert, & sequitur Leander trac.8.disp.5.q.34.vsque 41. Sed de his non vacat disputare.

DVBIVM XVII.

De loco requisito ad Missæ celebrationem.

§. I.

Solum in locis ab Episcopo designatis licet celebrare.

1 ADreuerentiam sanctissimi sacramenti, in quo Christus secundum veritatē continetur, & non solum in figura, pertinere, quod consecretur in domo, & vasis sacris, explicat D.Thomas ar.3.& ad primum ait, quod regulariter hoc sacramentum celebrari debet in domo, per quam significatur Ecclesia, secundum illud 1.ad Timot.3. *Vt sciat quomodo oporteat te in domo Dei conuersari, quæ est Ecclesia Dei viui.* Extra Ecclesiam enim non est locus sacrificij, vt S.Augustinus dicit in libro Sententiarum, quæ ex S.Augustino decerptæ sunt cap.15.Ecclesiam consecratā esse necessariam ad celebrationem Missæ, habetur ex S.Clemente epist.3.& cap. *Hic ergo* 14.*de Consecratione* dist.1. Et ex S.Syluestro cap. *Nullus Presbyter* 15.*de Consecratione* dist.1.ait. *Nullus Presbyter Missas celebrare præsumat, nisi in consecratis ab Episcopo locis, qui ut particeps de cætero voluerit esse Sacerdotij.* Hunc Canonem citat S.Thomas fol.ad 2.

2 Sed Vazquez disp.233.cap.1.num.1. & 8. putat non esse Syluestri; sed Hormisdæ; nec esse ad propositum. Æquiuocatione tamen lapsus est Vazquez, non attendens, quod illa distinctione prima sunt duo Canones incipientes. *Nullus Presbyter:* & qui est ordine 15.est Syluestri: & habet relata verba, quæ non legit Vazquez: & alter, qui est ordine 25.est Hormisdæ, & cōtinet, quæ ex illo retulit Vazquez. Idem habetur cap. *Sicut non alij* 11.*de Consecrat.*dist.1.& cap. *Tabernaculum* 2.ex Fælice Quarto epist.1.c.2. vbi citat Concilium Laodicense cap.58. Et in cap. *Missarum* 12.referuntur verba Concilij Triburiensis cap.4.& in cap. *Vtcunque* 33.referuntur verba Concilij Aurelianensis cap.3.& in cap. *Cleros* 34.*de Consecratione* dist.1.habētur verba Canonis 31. Trullani.

3 Monet tamen Soto in 4.dist.13.q.2. ar.3.§.*Huiusmodi*, quod Canones de necessitate Ecclesiarum consecratarum, iam non secundum illam antiquitatem seruantur; sed satis est Ecclesias esse benedictas. Consecratio enim Ecclesiæ non potest fieri nisi ab Episcopo, vt patet ex cap. *Nemo, de Consecratione* dist.1.eādēque chrismatis vnctione, atque alijs solemnitatibus, quæ in Episcoporum Pontificali habentur; quibus in benedictione non opus est.

4 Imò non requiritur locum esse ab Episcopo cōsecratum, vel benedictum; sed sufficit ab eo esse locum deputatum ad celebrandum, vt constat ex Concilio Tridentino sess.22. Decreto de obseruandis, & euitā dis in celebratione *Missæ*. Vnde in Rubricis *Missalis* Romani tit.10.num.1.dicitur. *Possunt etiam defectus occurrere in ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit; si celebretur in loco non sacro, vel non deputato ab Episcopo.* Et in casu necessitatis iam olim hoc licebat. Vnde D.Thomas art.3.ad 2.dixerat. Propter necessitatem tamen potest hoc sacramentum peragi in domibus non consecratis, vel violatis; sed tamen de consensu Episcopi. Vnde in eadem dist.1.de Consecrat.legitur. *Missarum solemnia non vbique, sed in locis ab Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda esse censemus.* Sed post cōcilium Tridentinum, extra casum necessitatis, pro celebranda *Missa* sufficit Oratorium ab Episcopo designatum.

5 Sed est prima difficultas, vtrum extra necessitatem, sine priuilegio, celebrare *Missam* extra locum consecratum, vel benedictum, vel ab Ordinario deputatum, sit peccatum mortale?

Respondet Soto in 4.dist.13.q.2.art.3. §.*Circa hoc.* Quin imò non opus est magna necessitas vt à peccato mortali exculetur: verbi gratia, vt cum populus magnus ad eremitorium in campum confluit, quod omnes capere non potest, non est peccatum altare in campo decenter extruere, vt omnes sacrum videant. Imò vero vbi nullus sit contemptus, vel scandalum, vix arbitror posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra Ecclesiam. Quod si verbum prædicti Canonis Syluestri obijcias, vbi priuationem Sacerdoti comminatur celebranti extra Ecclesiam consecratam; Respondetur, illud in primis intelligi in primitiua Ecclesia, dum omnes Ecclesiæ consecrabantur. Quando vero iam mos ille cessauit, quæcumque honesta necessitas excusabit; si tamen debita reuerentia seruetur. Sequitur Saa verbo *Missa* num.20.dicens. *Extra necessitatem si fiat, & absit contemptus, & scandalum, non est peccatum mortale.* Idem admittit Ludouicus Lopez tomo 2.Instruc. Consci.capite 76.§. *Cæterum accessorium* fol.300.limitans, si non fiat contra expressum præceptū Episcopi, cui super hoc prouidere Concilium Tridentinum sess.22.mandat, vt prouideat vt Legatus à latere.

6 Contrariam tamen sententiam, vt Doctorum communem, amplectuntur merito Petrus Ledesma de Eucharistia c.20.cōclusione 1.diffic.1. Nuño q.83.art.3.dub.1. quia talis celebratio est contra communem vsum Ecclesiæ in re grauissima. Vnde, & grauiter puniuntur sic celebrantes. Argumētum contrarium bene diluit Serra q.83.ar. 3.conc.1.nam quamuis vsus, & consuetudo extenderit facultatem celebrandi ad Ecclesias benedictas, & Oratoria designata ab Ordinario; obligatio tamen non celebrandi extra hæc loca eadem perseuerat; quæ olim erat non celebrandi extra Ecclesias. Sicut licet cōsuetudo extenderit facultatem semel comedendi in die ieiunij ad secundam collationis refectionem; obligatio tamen ieiunandi eadem permanet. Qua propter si quis in domo priuata vbi non est Oratorium designatum ab Ordinario, celebraret ad communicandum infirmum; licet hæc videatur honesta necessitas, non excusaretur à culpa mortali. Non enim minor necessitas requiritur modo ad celebrandum extra domum prædicto modo factam, quam requirebatur olim ad celebrandum extra Ecclesiam consecratam.

§. II.

Aliquando licet in mari sed non in triremibus.

7 SEcunda difficultas est, vtrum aliquando liceat celebrare in mare?

Respondet Soto in 4.dist.13.q.2.art.3. §. *Primum argumentum*, in fine. *Super mare vero propter periculum effusionis sanguinis, nec vnquam celebrare licet.* Idem docet Turrecremata cap. *Concedimus, de Consecrat.*dist.1. Ludouicus Lopez 2.p. Instruc. Conf.cap.79. Azor lib.10.cap.16.q.6.in fine. Suarez disputatione 81.sec.3.§. *Tertia exceptio.* Nauarrus in *Manuali* cap.25.num.83.& alij. Similiter Paludanus in 4.dist.13.q.2.art.3.n. 11.ait. *Sed in nulla necessitate licet in nauim mari, vel superfluuium celebrare; vbi probabiliter de effusione sanguinis timetur propter agitationem*

tionẽ nauis. Quod & dicunt S. Antoninus 3.p. tit.13.cap.6 Syluester verbo Missa 1.q.2.& 5. Armilla ibi num.4. Serra q 83.art.3.fol. 538. Idemque dixit Castellæ Rex Alfonsus Sapiens lege 5.titulo 10.partita 1. Imò Hyeronymus Llamas 3.parte Methodi curationis animorum cap.5.§.15.ait celebrationẽ in mari esse contra ius diuinum naturale.

8 Nihilominus Guillelmus Durandus lib.4. Rationalis Diuin. Offic.cap.1.nu.41. ait. Potest autẽ esse necessitas vt Missa dicatur in mari, vel in exercitu sub Papilione. *Saa* verbo *Missa* num.19. inquit. Super mare, aut fluuium, si timetur sanguinis effusio, celebrare non licet; si non timetur, putarem licere. *Marcus* Huertos q.14. de Sacrificio Missæ folio 160. circa finem, dicit standum consuetudini. Idem licere tenent Scottia, & Vualterus, & indicat Henriquez, & Ægidius Coninch, vt latè refert, & sequitur Granados Controu.6.de Eucharistia tract.14. disp.13.vbi nu.3. sic refert haberi in epistola viri grauis Societatis Iesu. Primum D. Fr. Alexius de *Menses* (Augustinianus) vir doctus, & Archiepiscopus Goæ, cum in Lusitaniam rediret, celebrauit, & celebrari fecit iæpè sacrificium Missæ in suo nauigio, & propria manu sacramentum Eucharistiæ omnibus fere, qui in illo nauigabant, ministrauit. Secundo, Roderico Laurentio de Tabora Proregi Indiæ Orientalis facta est potestas à Collectore Romano in Lusitania existente, vt coram ipso celebrarent in mari. Tertio Emanuel de Azeuedo, Presbyter Societatis Iesu in classe D. Emanuelis de *Menesses*, quæ ex India soluit, celebrauit Missam, & Eucharistiam ministrauit sexcentis hominibus, & eo amplius. Quarto, in nauigio, quod ex Sina soluit, celebratum fæpè est: & in eodem celebratum est postea cum facultate Episcopi Malacæ, vt Missam audiant, qui intra illud detinentur. Quinto tandem in vsu est vt in omnibus nauigijs Indiæ Portugalis Missa celebretur. Videatur *Mendoza* in lib.1. Regum cap.4.ver.3.num.40.

9 Seorim probat Granados ibi non esse periculum effusionis sanguinis; neque esse irreuerentiam loci; nec adesse Ecclesiæ prohibitionem. (Primumquod retardabat antiquos ne id concederent) probat: Tum quia in Lusitania fuit inita consultatio, cui ad fuerunt omnes naucleri, Duces, & homines rerum nauticarum experti, & decretum est, In eo mari nullum imminere periculum in celebrando Sacrificio Missæ in illis nauibus, quas *Galeones* appellant: præsertim cum ea cautione, vt nimirum præter Sacerdotem celebrãtem adsit alius, qui manuteneat Calicem, ne cadat: Tum etiam quia rerum nauticarum periti præsentire solent tempestates; & experientia cognoscere quando mare futurum sit tranquillum: ac proinde reddere Sacerdotem securum, quod sanguis nõ effundetur.

10 Idem erudite probat Lugo disp.20. sec.3.num.80. vbi refertur ita subscripsisse Doctores Theologos, & Iuristas in Academia Salmaticensi, Complutensi, Conimbricensi, & Eborensi. Adductisque, & ponderatis quatuor fundamentis vt id fieri possit; proponit rationes, vt si id fieri possit, non omittatur; vt satisfiat præceptis audiendi *Missam*, & communicandi in Paschate, & in mortis articulo; vt sit maior obseruantia legis diuinæ, vt otium vitetur; vt pericula Occeani impediantur. Si enim clauus Crucis Christi à Constantino in Adriaticum mare proiectum, pacificum, & tractabile illud reddidit, quod antea non nisi periculosissime nauigari poterat, vt refert S. Greg. Turonensis, & alij, quid faciet Sacro sanctum corpus, & sanguis Christi; quando ipso Occeano realiter in Sacrificio offeratur?

11 Tandem num.89. concludit. Vsus autem, & experientia multorum iam annorum ostendit, nullum esse in hac parte periculum ex eis, quæ timebantur; sed maxima cõmoda ex hoc Sacrificio prouenire. Scio (inquit) paucos ante annos hanc facultatem petitam esse à Summo Põtifice pro triremibus in mari Mediterraneo, vt saltem in Regia triremi posset celebrari, exemplo adducto ex nauigatione Indica; fuisse tamen negatam facultatem: Nec mirum, quia triremes non sunt ita aptæ, vt grandiores illæ naues; nec necessitas est eadem; cum frequẽter ad terram accedant, vbi in littore altare erecto, possunt ex ipso mari *Missam* audire. Hæc Cardinalis.

12 Alios Authores refert Diana parte 5.trac.3.resol.40.& parte 9. trac.1.Resol. 45. in fine, vbi dubius manet propter Declarationem Dominorum Cardinalium die 12. Februarij 1633. Siquidem *Sacra Rituum Congregatio respondit, Ordinarios in casu proposito, tam Sacerdotibus Regularibus, quam secularibus prohibere debere.* Verumtamen Angelus Maria Verricelli de Apostolicis Missionibus titulo 8.q.133. vltra Authores relatos, affert Palqualigum, Bartholomeum ab Angelis, *Marchinum*, Trullench, Leandrũ, Auersam, Franciscum de Lugo, Castrum, Palaum,

Palaum, Hieronymum Garcia, Pellizariũ; & Thomam Hurtado: & sustinet sententiam affirmatiuam, quam ex Baronio anno 800. dicit confirmatam diuino miraculo: & quia Clemens 8. & Paulus Quintus idem concesserunt Patribus Societatis, & nulla lege Ecclesiastica est prohibitum: & quia olim in Mari sacra Eucharistia deferabatur, vt constat ex Baronio anno 57. & anno 404. n.57. Ad Declarationem S. Congr. Rituum respondet à nu.21. vsque 14. quod tantum ratione celebrationis extra Ecclesiã, debet Episcopus prohibere celebrationem in mari: vnde non possunt prohibere Missionarijs Regularibus; & Regulares non Missionarij, non cõtradicẽre Episcopo, possunt celebrare in mari; & pariter alij Sacerdotes possunt in eisdem casibus, quibus possent celebrare in terra extra Ecclesiam.

13 Addit q.134.nu.1. quod ad hoc vt quis possit in Mari celebrare, si habeat priuilegium celebrandi extra Ecclesiam, nõ requiritur, nec Papæ, nec Episcopi licentia: quia cessante periculo, vt reuera cessat, nullo iure neque naturali, neque humano est prohibitum. Vnde infert nu.2. quod posset celebrari in placidissimo fluuio, vbi effusio sanguinis non timetur. Tandemque nu.5. dicit, cessante periculo, posse singulis diebus etiam ferialibus, in mari celebrari. Retulerat q.133.n.4. quod cum esset Cretæ; Admodum Reuer. P. Fr. Basilius de S. Francisco, Carmelita Discalceatus, Lusitanus, vir doctrina, pietate, & prudentia insignis, qui in Perside plurimos Christo peperit filios, illi retulit, se singulis diebus vsque ad sex Missas in nauibus celebratas vidisse. Et infra ait. Quare ego quoque, & Patres nostri Missionarij frequenter in Ægeo mari celebrauimus. Quam piam cõsuetudinem; nec ego audeo reprobare nisi authenticè constet à Sacra Rituum Congregatione esse reprobatam.

§. III.

De priuilegijs Regularium, an sint reuocata?

14 HOnorius Tertius Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus indulsit, *vt vbicumque fuerint, sine parrochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare*: quã concessionem quidam nimis stricte interpretantes dicebãt, quod per eã prædicti Fratres præter Prælatorũ assensum facere hoc non possint: Ideò prædictus Honorius in capite *Inhibitis, de Priuilegijs* 30. mandat quatenus interpretatione huiusmodi reprobata, datam eis sic licentiam celebrandi, auctoritate sua non differat publicare. Bulla Honorij incipit: *Postulastis à nobis*: Data Later. 2. Nonas Maij anno quinto sui Pontificatus: quam innouauit Innocentius Quartus eisdem verbis, vt est videre in Priuilegijs Ordinis Prædicatorum M. Generalis Stephani Vsuns-aris, folio 7.& 21. Idem concesserũt Minoribus Sixtus 4. & Alexander Seatus, vt notat Rodriguez tomo 1.q.43.ar.5. Vrbanus 5.& Sixtus Quartus ius indulsit Carmelitis, teste Lezana to.1.cap.21.n.14. Et Minimis Iulius Secundus, vt refert Peyrinis in Priu. in Const. Pirrhi, §.7.nu.27. Heronimianis Eugenius Quartus, & Alexãder Sextus, vt habetur in eorum Compendio verbo *Celebrare*, §.2.& 3. Paulus 3. concesserat Patribus Societatis Iesu, vt videre est in Bullario Const.25. Paul Tertij.

15 Sed est non modica difficultas, an ista priuilegia sint reuocata per Concilium Tridentinum?

Negat Emanuel Rodriguez to.1.q.43. art.5.& in Summa verbo Missa cap.45.nº 14. Hieronymus Rodriguez resol.9.nu.4. Portel in Dubijs Regul. verbo Altare nu.1. Villalobos to.1. tract.8.diffic.23.nu.7. Petrus Ledesma de Euchar.cap.20.cõc.2.diffic.4. Ioannes à Cruce in Epitome de Relig.lib.2.cap.5.§. *Si obijcias*. Martus Huertos de Sacrificio *Missæ* q.14.fol.162. *Multos* alios refert, & sequitur Diana parte 3. trac.2.resol.80.& par.4.trac.4.resol.106. & parte 6.tract.8.resol.29. Item Franciscus Lugo, Thomas Hurtado, Themas Tamburinus, Philibertus *Marchinus*, Ioãnes Sales, Ioannes Prepositus, Raphael Aueria, Ludouicus S. Iuan, Pasqualigus, Quintanaduenas, & Pellizarius, quos refert, & sequitur Verricelli de Apostolicis Missionibus titulo 8.q.135.n.4.& *probabilem* dicit Lugo disput.20.sect.2.n.51. Leander tractatu 8. disputatione 6.q.17.& Lezana verbo *Altare* n.13.

16 Probat Emanuel Rodriguez; quia ex tenore verborum Concilij Tridentini constat non reuocare priuilegia; sed tantum præcipere Ordinarijs, vt non obstantibus dictis priuilegijs, compellant Regulares in foro exteriori censuris, & alijs remedijs opportunis; ne facultatibus in ipsis priuilegijs concessis,

vtantur. Et sic non impedientibus Episcopis, nec contradicentibus possunt Religiosi vti dictis priuilegijs.

17 Secundo probant alij: nam priuilegium Honorij Tertij continetur in corpore Iuris; ideoque non videtur derogatum à Tridentino, cum non faciat expressam eius mentionem, vti opus esset ad reuocationē cum hæc sit odiosa; & cū sit fauorabilis permanentia Iuris communis. Sicut etiam his de causis priuilegium Episcoporum de altari portatili insertum cap. Vltimo de priuilegijs in Sexto saluum manet post Concilium Tridentinum, etiam si ex vi verborū æquè se extendat ad eos, ac ad Religiosos clausula illa: *Non obstantibus priuilegijs.*

18 Tertio arguit Verricelli dicēs. Tertium fundamentum est, illudque videtur mihi satis probabile, nempè Tridētini mētem fuisse tolere abusus: quod patet, quia reuocat qualcumque consuetudines; & vniuersim omnino prohibet celebrari extra Ecclesiam. At non est verisimile prohibuisse celebrari in casibus à iure communi permissis, aut ex rationabili consuetudine. Ergo, si Regularis ex rationabili causa vtitur suo priuilegio, & tali pro quo Episcopus requisitus, concessisset licentiam; tunc nō posset ab Episcopo prohiberi. Quare probabiliter aliqui docent non posse Episcopum prohibere Regularibus, si illi non abvtantur priuilegio. Ita Lezana to. 1. Summæ capite 21. n. 16. Celpedes de exemp. Reg. dubio 91. n. 8. in fine.

19 Opposita sententia est communior, & verior. Imò certā reputat Hieronymus Garcia tract. 3. diffic. 8. dub. 2. puncto 3. nu. 29. Tum ex illis verbis Concilij Sess. 22. *Nō obstantibus quibuscumque priuilegijs, & exēptionibus.* Tum quia Greg. Tertius Decimus in Bulla 67. in 2. tomo Bullarij initio sic ait. *Vsum Altaris viatici Societati vestræ à fælic. record. Paulo Papa Tertio concessum, deinde à Cōcilio Tridentino vniuersè sublatum, vobis eatenus restituimus, &c.* Non est autem in Concilio Tridentino clausula derogatoria, & quæ auferat vsum altaris portatilis, nisi illa iam relata.

Idem relatis Nauarro, Duranto, Henriquez, Suarez, Azor, Chamerota, Beja, Coninch, Ragus. Miranda, Molfesio, Valero, Homobono, Fagundez, & Lotterio, probat Augustinus Barbola de Officio, & potestate Episcopi parte 2. Allegatione 23. numero 4. vbi fundamentum Rodriguez friuolum appellat: & retorquet ex verbis Concilij: non enim præcipit Ordinarijs ne permittant vti priuilegijs; sed ne permittant extra Ecclesiam Seculares, vel Regulares celebrare, adiecta clausula: *Non obstantibus priuilegijs.* Deinde, quia si dicamus hæc priuilegia reuocata non esse, consequenter dicendum est non posse ab Ordinarijs eorum vsum impediri, iuxta textum in cap. *Decet, de Regulis iuris in 6.* cum vulgaribus. Quamvis autem priuilegium pro Prædicatoribus, & Minoribus sit insertum in corpore Iuris, eo ipso quod à Pontifice, vel Concilio vniuersali, reuocetur, vel noua lex condatur, sufficienter est derogata prior: quia vt ait Bonifacius Octauus cap. *Licet Romanus Pontifex, de Constitut. in 6. constitutionem condendo posteriorem (quamuis de ipsa mentionem non faciat) priorem reuocare noscitur.* Videantur, quæ diximus cap. 5. quæstione 4. §. 5. & q. 5. §. 3. Theologiæ Moralis.

20 Aduertendum autem, quod licet Prouinciales Societatis Iesu possint in locis suæ residentiæ approbare per se, & deputare Oratoria, & Capellas, quæ ad diuinum dumtaxat cultum deseruiant, in quibus Missæ, & diuina officia celebrari possint, vt habetur ex concessione Gregorij Tertijdecimi in Bulla data 3. Maij Anni 1575. incipiente: *Decet Romanum Pontificē:* Tamen admonet Cardinalis Lugo libro 1. Responsorum Moralium dubio 13. nu. 2. per priuilegium illud non licere erectionem Altaris ad Missam vt Religiosus infirmus audiat Missam: nec in aula domus vt ex aliqua occasione fiat ibi sacrum, & postea inseruiat ad domesticos vsus: quia solū est concessio deputandi Oratorium, & Capellas ad Missam, & officium sacrum.

21 Cæterum Verricelli de Apostolicis Missionibus tit. 8. q. 135. num. 7. sic ait. Infertur tertio Religiosos infirmos posse celebrare, aut celebrari facere in suis cellis, etiam si infirmitas non sit adeò grauis, si nō possunt commode inde exire. Ita Pius Quartus anno 1565. cum derogatione Tridentini concessit Canonicis S. Saluatoris: & consequenter communicantibus cum eorum priuilegijs. Compendium Priuileg. tit. *Infirmi,* §. 2. Pellizarius in Man. Regul. tomo 2. tractatu octauo capite 2. sectione 2. numero 26. Diana parte 6. tract. 8. Resolutione 39. Lezana tom. 3. verbo *Altare* numero 15. Quintana dueñas tomo 1. tractatu 7. singulari 34. nu. 7. Pasqualigus decis. 176. vbi extendit ad Moniales, & decis. 177. extendit ad Regulares infirmos commorantes in domibus secularium: sed quoad domos secularium merito repugnant Lezana to. 3. verbo Altare num. 15. & 16. & Diana parte 9. tractatu 1. resol. 34. Hæ ibi.

22 Sed optarem vt verba Bullæ Pij Quarti integra exhiberētur: quia forte est priuilegium personale, vt est aliud concessum Prioribus Domorum de Veles, & S. Marci Legionensis concessum à Leone 10. de quo Ioannes à Cruce in Epitome lib. 1. de statu Relig. c. 6. dub. 12. §. *In alijs tamen:* & ideò alijs Religiosis non cōmunicatur: nec video in Hispania ei⁹ praxim: & multo minus permitetur in Italia. Sed potius in Bartholomæo Gauanto in Enchiridione verbo *Missa* nu. 21. lego declaratum à S. Congregat. 22. Augusti 1605. *In infirmaria Montalti nè permittatur celebrari Missa.* Et quāuis ibi n. 22. & Barbosa de potestate Episcopi Allegatione 23. n. 5. decisum referant, *quod in Palatio Episcopi, & priuato Oratorio eiusdē potest fieri Missa:* Tamē S. Carolus Borromæus, cum extrema infirmitate laboraret, & panem cœlestē esuriret, & Missam audire valdè desideraret; & Pater Adorno vellet in eius Camera celebrare, quia tota domus Episcopi erat Deo dicata; Sanctissimus Archiepiscopus Cardinalis respondit; quāuis ita esset, sed oportere à celebratione abstinere, ne eius factum præberet alijs occasionem, vt in Cameris Missa celebraretur. Videatur Ludouicus Muñoz lib. 7. vitæ eius c. 12. & quæ diximus capite 6. Theol. Moralis q. 4. §. 2. Victoria in Sum. n. 89. ait. *Quamuis offerantur priuilegia celebrādi in domibus; maxima tamen irreuerentia est dicere Missam, vbi dormiunt vir, & vxor, cum etiam si in Ecclesia dormierint, polluant, & c.*

23 Notandum tamen, quod Alexāder Sextus in Bulla incipiente: *Romanus Pontifex* anno 1498. in Bulla 14. apud Rodriguez in Bullario fol. 553. concessionem antea factā ab Alexandro Quarto ampliauit n. 4. dicēs. *Extendentes, & ampliantes eisdem Abbatib⁹, quod in ipsis grangijs, & locis, in quibus nō sūt Capellæ, seu Ecclesiæ, aliquas Ecclesias, seu Capellas, vel Oratoria seu Altaria, in quibus, & ad quæ Missæ, & alia diuina officia celebrari possint, sine alicuius præiudicio construendi, & ædificandi, Diœcesani loci, & cuius vis alterius licētia super hoc minime requisita, auctoritate Apostolica, tenore præsentium licentiam, & etiam facultatem concedimus, ac pariter indulgemus.* Hæc Bulla est apud Chrisostomum Henriquez folio 284. Alia Vrbani Quinti pro altari portatili in grangijs Patrum Carthusianorum habetur tomo 2. Bullarij Constitutione 2. Vrbani Quinti. Priuilegia Sixti Quarti, & Iulij Secundi, & Innocētij Quarti refert Ioan. a Cruce lib. 2. cap. 5. dubio 7. conc. 2 qui cum Rodriguez, quos sequitur Peyrinis, & Lezana verbo *Altare* num. 14. aduertunt valere etiam post Concilium Tridentinum, etiam in casu, quo Episcopus repugnet: quia Concilium solum concedit Episcopis ne permittant celebrare in priuatis domibus, aut omnino extra Ecclesiam: Hæ vero grangiæ sunt bona Ecclesiæ, & partes ipsius. Idem docent multi alij, quos referunt, & sequuntur Diana parte 6. tract. 8. resol. 39. Parte 9. tract. 1. resol. 33. Verricelli de Apost. mill. tit. 8. q. 135. num. 6. Hieronymus Garcia tract. 3. diffic. 8. dub. 2. pūcto 3. num. 33. qui aduertunt in dictis Oratorijs posse etiam celebrare Sacerdotes seculares; & quotcumque ibi audientes Missam satisfacere præcepto.

24 Et Sixtus Quartus in Mari Mag no Prædicatorum absolute concedit. *In locis autem in quibus degitis, liceat vobis habere oratoria, in quibus cum altari portatili positis Missarum solemnia, & alia diuina officia celebrare, ac etiam recipere Ecclesiastica sacramenta.*

Et quod famulis, & seruitoribus nostris possimus, etiam in Paschate, sacramēta, & Eucharistiam ministrare, iam olim Ordini Prædicatorum erat concessum, & extendit Innocentius 8. anno 1487. in Bulla incipiēte: *Exponi nobis, ad impendētes singularibus personis obsequia, etiam si eorum agros colant, aut greges pascant, vel ad longum, vel ad modicum tempus conducti, aut alias fratrum dictæ Congregationis seruitijs occupati sint, dummodo operā diurnā non exerceant, tenore præsentiū extendimus.* Et antea Innocentius Quartus anno 1244. in Bulla sic incipiente: *Qui Deum totamente diligitis, & animarum profectui continua diligentia desudatis, debetis ad condignam gratiam, experiri promptam, & facilem Sedis Apostolicæ pietatem, & c. Vobis de speciali gratia indulgemus, vt eis libere, cuncta possitis ministrare Ecclesiastica sacramenta:* loquitur *de ijs, qui nostris immorantur obsequijs.*

25 Obiter etiam nota, quod tomo primo Theol. Moralis capite quinto quæstione 3 §. 7. solum opinatiuè diximus translata festiuitate, transferri Indulgētias; nunc autem idem certissimè asseueramus;

quia extat, apud Magistrum Stephanum Viusmaris Generalem Ordinis Prædicatorum, Bulla authentica Leonis Decimi, incipiens: *Expostulat nobis*: dat. 23. Iulij 1518. in prædicto tomo folio 187. & in Ordinis Supplemento folio 82. & 121. conc. 154. & apud Emanuel Rodriguez tomo 2 quæstione 112. art. 2. notabili tertio, vbi Fratribus Ordinis Prædicatorum inter alias concessiones pro Sanctis sui Ordinis, sic concedit. *Ac voluit, vt quoties dictarum Festiuitatum, & Octauarum earundem celebrationes qualibet ex causa, etiam extra tempus interdicti, transferantur, quod Indulgentiæ dictis Ecclesijs in Festiuitatibus eiusmodi, & per earũ Octauas visitãtibus pro tempore concessæ, ad tempus celebrationis huiusmodi censeantur translatæ.*

DVBIVM XVIII.

De Altari, vasis, & vestibus sacris.

§. I.

Certa de Altari præmittuntur.

1 ALtare dictum creditur ab *altitudine*: nam antiqui in ædificijs à terra eleuatis Sacra faciebant Dijs superis; in terra Dijs terrestribus: & quod Altare superis tãtum consecratum erat, ara tam superis, quã Inferis. Quamvis Varroni placeat, vt ara dicatur quasi *ansa*, quod sacrificantes anlas tenebant; aut potius quia precantes manib⁹ aras apprehenderent. Iuxta illud Virg. 4. Æneidos: *Talibus orantem dictis, arasque tenẽtem.* Primo ergo *ansæ* dictæ, deinde commutatione litterarum, *aræ*. Alij deriuant ab ardẽdo, alij ab orando: de quo Ambrosius Calepinus verbo *Ara*. Vel, vt inquit Petrus Blesensis serm. 46. *à quasi arida, quæ enim cremantur super altare, arefiunt in cineres.*

2 Notat autem Sylvester verbo *Altare* numero primo, quod est duplex, vnum scilicet stabile, & aliud viaticum, id est, in via portandum, vel portatile, vt in cap. *Quoniam, de priuileg.* libro 6. Quod quidem quasi describens Panorm. in cap. 1. de Consecratione Eccles. vel alt. dicit, quod est paruus lapis continens in se foramen cũ consecratione, & signo superposito: & per consecrationem capit res sacras clausas signo, id est, sigillo. Et hoc altare tantæ debet esse longitudinis, & latitudinis, secundum Petrum de Palude in 4. scilicet, lapis in capsula, quod in eo capi possit pes calicis, & hostia consecrata: Vel quod in conficiẽdo, cum Sacerdos tenet in manibus nauem, aut calicem, supra lapidem teneat; & sic super lapidem conficiat, arg. cap. *Concedimus, de Consecratione* distinctione prima. Sed intellige quod ista sint super lapidem pro maiori parte: Et sic habens calicem minimũ, potest conficere in parnissimo lapide. Hæc Sylvester. Et S. Bonauentura in Speculo disciplinæ particula secunda capite 11. etiam monet: *Manum cum hostia consecranda super ipsius altaris viatici lapidem teneãt Sacerdotes, ne fiat consecratio extra ipsum.*

3 Modo in Rubricis Missalis generalibus, §. 20. dicitur: *Altare, in quo sacrosanctum Missæ sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum, & ab Episcopo consecratum: Vel saltem ara lapidea, similiter ab Episcopo consecrata, in eo inserta quæ tam ampla sit, vt hostiam, & maiorem partem calicis capiat.* Quod si tamen aliqua ex parte innitantur tabulæ ligneæ, modo absit omne periculum lapsus, non est ita scrupulosè curandum, vt notat Coninch q. 83. ar. 3. dub. 2. n. 242. & Docto res communiter.

4 *Missas* non esse celebrandas saltem sine altari portatili, probat Diuus Thomas articulo tertio ad 2. ex cap. *Concedimus 28. de Consecratione* distinctione prima, vbi ex Concilio Triburiensi dicitur. Concedimus si Ecclesiæ fuerint incensæ, vel combustæ, in Capellis cum tabula consecrata, Missas iterum celebrari. Quia enim sanctitas Christi fons est totius Ecclesiasticæ sanctitatis; ideò in necessitate sufficit ad peragendum hoc sacramentum altare sanctificatum. Propter quod etiam numquam Ecclesia sine altari consecratur: tamen sine Ecclesia quandoque consecratur altare cum reliquijs Sanctorum, quorum vita abscondita est cum Christo in Deo. Vnde in eadem dist. legitur. *Placuit vt altaria, in quibus nullũ corpus, aut reliquiæ Martyris conditæ probantur, ab Episcopis, qui eisdem locis præsunt, si fieri potest, euertantur.*

5 Addit Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 3. §. *Sexto denique.* Canon vero ille iam non est obseruatu necessarius, nisi huiusmodi reliquiæ haberi possunt. Neque in ara necesse est vt recondantur. Quando enim populus Christianus non erat tam amplus, non ita passim fabricabantur Ecclesiæ; sed vbi aliquæ erant reliquiæ, vt eadem dist. can. *Arrianorum*, legitur. Idem dixerũt Hugo, & Astensis, quos refert Sylvester verbo *Altare* quæst. 1. qui dicit in communi vsu, & consuetudine Ecclesiæ esse, & conforme dictis Sãctorum, quod etiam altare portatile nequit cõsecrari sine reliquijs. Quod, & nouissime sequitur Thomas Hurtado tomo 1. tractatu 2. capite 6. resolutione 23. n. 254. & Christophorus à S. Ioseph tomo 1. verbo *Altare* dubio 2. Sed sententiam Hugonis, & Sori sequuntur Suarez disput. 81. sect. 5. §. *Secundo explicatur.* Vazquez disputatione 233. cap. 2. num. 17. Serra q. 83. artic. 3. Dub. vnico conc. 1. & alij communiter. Sexdecim Authores refert, & sequitur Leander tract. 8. disp. 7. q. 6. Bene tamen aduertunt Layman lib. 5. tract. 5. cap. 6. nu. 8: & Lezana verbo *Altare* nu. 6. quod, quamuis præceptum hoc reliquias apponendi, iã cessauerit in Ecclesia, propter contrariam cõsuetudinem, rationabilem ex multitudine altarium, & paucitate reliquiarũ: Tamen pertinet ad Prælatos Ecclesiæ prouidere, vt pia hæc, & laudabilis cõsuetudo, ponendi reliquias in altaribus, perseueret quãtum commode fieri potest.

6 Docet præterea D. Thomas in 4. dist. 13. q. 1. ar. 2. quæstiuncula quinta ad 2. quod Beatus Sylvester instituit, quod altare de cætero non nisi lapideũ esset. Quia enim altare consecrari debet, oportet esse aliquã rem fortem, & non fragilem, sicut est lignum, vel terra, de qua fiat altare. Itẽ, quia debet esse in Ecclesia copia altarium, vt frequentetur hoc mysteriũ: ideò debet esse materia cõmunis; non autem aurum, vel argẽtum, vel aliquid huiusmodi, quod non de facili possit haberi. In veteri autem lege erat tantum vnum altare ad vnum tantum effectum deputatum; & ideò nihil oberat si ex auro fieret. Competit etiam lapis ad significationem Altaris, quod Christum significat, qui etiam per petram significatur. 1. ad Cor. 10. *Petra autem erat Christus.* Sed ante tẽpus Sylvestri, propter persecutionem, non erat fidelibus certus locus ad manẽdum: & ideò habebant altare ligneum, quod facilè transferretur. Hæc S. Thomas, Qui & 3. p. q. 83. ar. 3. ad 5 affert cap. *Altaria 29. de Consecratione* dist. 1. vbi dicitur: *Altaria, si non fuerint lapidea, Chrismatis vnctione non consecrentur.* Aliamque assignat congruentiam: quia corpus Christi in sepulcro lapideo fuit reconditum. Quod autem in veteri lege mandatur altare fieri de terra, vel de lapidibus insectis, fuit ad idolatriam remouendam.

7 In Breuiario Romano, die 9. Nouembris in Dedicatione Basilicæ Saluatoris, narratur quod S. Sylvester Papa primus statuit vt altare esset lapideum; retento tamen in Lateranensi Ecclesia ligneo illo, in quo celebrauerat S. Petrus. Tempore ramẽ antiquissimo aliqua altaria non consecrata Chrismatis vnctione, erant lignea, sed alia erant lapidea, vt cõstat ex S. Dionysio capite 3. de Eccles. hier. S. Cypriano ser. de vnctione Chrismatis. S. Chrisost. hom. 20. in 2. ad Cor. S. August. serm. 255. de tempore. Sed addit Soto illo articulo tertio ad 5. Sed nomine altaris intellige & ramum, & reliqua structura ex ligno esse potest. Addit Lezana verbo *Altare* numero 2. Declaratum autẽ est à Sacra Congregatione, altare ligneũ cum ara lapidea permitti debere non obstante constitutione Synodali. Barbosa in Collectanea Bullarij ver. Altare.

8 Monet præterea Sylvester verbo *Altare* quæstione 3. (quem sequuntur Vazquez disputatione 233. cap. 2. numero 16. & Bonacina disputatione quarta quæstione vltima puncto 9. numero 13. & alij communiter, quos refert, & sequitur Leander tractatu 8. disputatione 7. quæstione quinta, aduersus Paiqualigum, & Thomã Hurtado) quod non potest institui altare portatile ex duobus lapidibus inferis duobus lignis inuicem colligatis ad modum tabulæ altaris, quæ claudi potest, & aperiri ad instar libri, vt in vno lapide hostia, in alio calix collocetur: quia est contra vniuersalem consuetudinem Ecclesiæ: & contra mysterium, quo altare Christum significat, in quo non est nisi vna persona, &c.

9 Ibi quæstione secunda, probat Sylvester, quod quantum ad consecrationem ipsius Episcopus instituit altare, id est, consecrat, tam stabile, quam viaticum, capite *Nullus, de Consecratione* distinctione prima. Et capite *Concedimus*. Non autem Presbyter, cap. *Ministrare 26.* quæstione 6. Sed quantum ad extructionem, siue erectionem eius, portatile quidem instituere potest quilibet lapicida; cum nullo sit iure prohibitum: stabile vero licitum est presbyteris erigere, vel instituere in Ecclesia non consecrata: in consecrata vero non nisi de licentia Episcopi, argumenta cap. *Quamvis 68.* distinct. & cap.

Nullus Presbyter, de Consecratione distinctione prima. Et eodem modo in Ecclesiâ consecrata, sine consensu Episcopi non sunt altraria destruêda arg. cap. *Ecclesiæ*, & cap. *Placuit. De Consecrat.* dist. 1. Secus in non consecrata, arg. à contrario, secundum Glossam in cap. *Quamuis* præallegato. Videantur Azor to. 1. lib. 10. c. 27. q. 6. Barbosa lib. 2. c. 7. n. 12. de Iure Ecclesiastico vniuerso.

§. II.

Vtrùm Abbates possint Altaria consecrare?

10 SEd est difficultas, vtrum ex priuilegio hodie possint Abbates altaria consecrare?

Dico primo, probabile est Abbates benedictos (& alios Abbates, qui cum in eis communicant in priuilegijs, ac si essent Abbates benedicti) in suis Monasterijs, & locis ei annexis posse consecrare Altaria, tã pro suis, quam pro alienis Ecclesijs. Ita asserti- uè tuentur Ascanius Tãburinus to. 1. de Iure Abbatũ disp. 23. per quæstiones 14. Bordonus to. 1. var. resol. 17. n. 1. Bartholomæus Gauantus in Enchirid. verbo Abbas nu. 21. & 22. Et antea Rodriguez Summę to. 3. c. 19. n. 2. Miranda to. 2. q. 40. ar. 4. Portel in dubijs Regul. verbo Abbas n. 5. Barbosa de Potestate Episcopi p. 2. Allegat. 26. nu. 36. Diana 3. p. trac. 2. Resol. 15. Hieronymus Rodriguez resol. 2. n. 7. & Resol. 9. n. 3. Auersa de Sacrificio Missæ q. 11. sect. 13. §. *Sexto*. Pellizarius in *Manuali* tract. 8. c. 5. sect. 3. n. 104. Thomas Tamburinus lib. 1. de Missa c. 1. §. 2. nu. 4. Stephanus Bauny to. 1. tract. 11. q. 6. §. *Est hæc sententia*. Hier. Garcia tract. 3. diffic. 8 dub. 3. punc. 1. n. 4. & alij. Probãt ex Bulla Innocentij 8. anno 1489. incipiente: *Expescit tuæ deuotionis sinceritas*, vbi Abbatibus Cistertij Diœcesis Cabilonensis, & alijs quatuor Coabbatibus indulget, vt valeant *quæcumque vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalibus, vasculisque ad reponendã sacram Eucharistiam, ac imaginibus quibuslibet comprehensis, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices consecrare, tam de dicto Ordine, quam si ad vos, nonnũquam aliunde deferantur; ac altaria de nouo constructa, seu translata, restaurata, ac mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis, Chrismate sacro, prius ab aliquo Catholico Antistite recepto, cõsecrare.* Refert Bullam Chrisostomus Henriquez folio 190. Quod priuilegium fuit postea communicatum, & extensum à Sixto Papa Quinto, anno 1580. in Bulla incipiente: *Romanus Pontifex*: & in alia Gregorij XIV. eodem modo incipiente, ad Abbates omnes Cisterciẽses Congregationis Hispaniæ: suntq; apud Henriquez 42. & 48. folio 344. & 357. De quo Hieronymus Llamas 4. parte Methodi capite 3. §. 3. & 4. à folio 992. Priuilegiũ aliud Iulij Secundi, anno 1505. Congregationi S. Benedicti Vallisoleti fuit Viuæ vocis oraculo; sicut & alia plura, quæ refert Ascanius Tamburinus: & quia ista non subsistunt, in eis vim non facimus.

11 Dico secundo, probabilius est hæc priuilegia reuocata, & præcipuè quoad altaria aliarum Ecclesiarum. Probat Lezana verbo *Altare* num. 3. dicens. Hoc vero priuilegium reuocatum videtur à Sacra Cõgregatione, propter decretum editum ab ipsa de Anno 1632. die 13. Martij, quod referunt Barbosa in Collectanea Bullarij verbo *Abbas*, Ioannes Maria Nouarius in Lucerna Regul. verbo *Benedicere*: his verbis: *Abbates, Priores, Guardiani, & alij Religionum Prælati, etiam ex Societate Iesu, habentes priuilegia benedicendi vestes sacras, cæmeteria, & similia, dicto priuilegio vti non possunt, nisi in ijs rebus in quibus sacra vnctio non adhibetur, & pro seruitio damnaxat Monasteriorũ, & Ecclesiarum propriarum.* Ex illis enim verbis: *Cæmeteria, & similia*; & ex illis: *In quibus sacra vnctio non adhibetur*: denotari videtur cõprehendi etiam altarium consecrationem, cum Chrismate fiat, & ipsa consecratio appelletur benedictio. Similiter cum hoc decretum editum sit anno 1632. parum iuuare videtur Declaratio S. Congreg. multo anterior, quam refert idem Tamburinus quæstione 1. in qua Abbatibus conceditur posse vti suis priuilegijs, quoad benedictionem illorum, etiam in quibus vnctio requiritur. Hæc enim Declaratio reuocata est per illam posteriorem, quam retuli, sicut generaliter lex posterior derogat priori, non è contra. Hæc Lezana. Et idem verbo *Calix* numero tertio. Idem tenere Hieronymum Rodriguez, Miranda, & Portel, dicit Hieronymus Garcia, qui latè hoc confirmat tractatu tertio difficultate octaua dubio quarto puncto primo a numero 10. vsque ad numerum decimumseptimum.

Imò

12 Imò de ipsis priuilegijs pro consecratione Altarium pro vsu suarum Ecclesiarum, videntur priuilegia reuocata à Leone Decimo in Conc. Lateranensi, anno 1516. in Bulla 25. huius Põtificis in Bullario Emanuelis Rodriguez. Vnde Ioã. à Cruce lib. 2. de statu Relig. c. 3. dub. 3. ver. *Sexto*, statuit Leo Decimus, quod Ecclesiæ, aut altaria Religiosorum consecrentur, aut benedicantur ab Episcopo Diœcesano; nisi bis, vel ter requisitus, cum debita reuerentia, & instãtia, venire recuset: & sic manet reuocata Bulla prima Vrbani secundi, & Bulla 5. Innocẽtij 8. concessa Abbati Cistercij, & communicata a Greg. 14. Bulla 3. alijs Abbatibus Cisterciensis Ordinis. Postea tamen conc. 3. probabilissimum putat esse reualidata priuilegia à Leone 10. reuocata; licet non propter rationes Emanuelis Rodriguez, qui idem tenet to. 1. q. 8. Videatur Ioannes à Cruce libro 2. cap. 5. dub. 9. cõc. 3. Sed Paulus Quartus in Bulla incipiente. *Ex Apostolicæ Sedis*: Anno 1556. innouat, & confirmat omnia Priuilegia Ordinis Prædicatorum, etiã cum expressa derogatione Concilij Lateranensis.

13 Dico tertio, certum est, quod Prælati immediati Religionum, qui Abbates non sunt, non possunt consecrare Altaria, nec pro alienis, nec pro suis Ecclesijs. Ita Lezana verbo Altare n. 3. dicens. Casu autem, quod hoc Abbatum priuilegiũ modo subtraheretur, illud non communicatur alijs Superioribus Regularium, esto generale omniũ Priuilegiorum alijs Ordinibus, etiam *Monachalibus*, concessorum habeant. Nam, vt dixi in simili de priuilegio quorundam Abbatum ad conferendum tonsuram, aut Minores Ordines suis subditis to. 1. c. 18. n. 64. nũquã fuerunt ista priuilegia hoc modo intellecta inter Regulares: & merito quidem; quia in generali concessione non veniunt, quæ quis nõ esset verisimiliter in specie concessurus, vt dicitur in Regulis Iuris in 6. n. 81. Hæc autem priuilegia ex eo videntur concessa Abbatibus, quia ipsi habẽt vsum Pontificalium, veluti Episcopi; quod non competit alijs Superioribus Regularium. Miranda in *Man.* Præl. to. 2. q. 40. ar. 4. Diana 3. p. trac. 2. resol. 15. Hæc ibi. Idem docent Suarez tom 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. capite 29. num. 27. Pelizarius tract. 8. capite 5. sect. 3. num. 104. Ascanius Tamburinus tomo 1. de Iure Abbatum disputatione 1. quæst. 8. numero 7. Peyrinis tom. 2. de Prælato q. 3. cap. 8. nu. 4. Hieronymus Garcia tractatu 3. diffic. 8. dub. 3. punct. 2. num. 26. & alij communiter, quia illud priuilegium fuit datum ratione dignitatis Abbatialis, quæ proximè ad Episcopalem accedit. Vnde omnes alij Prælati Religionũ abstinent ab Altarium consecratione.

14 Dico quarto, in locis remotis, vbi Episcopi Catholici adiri non possunt, possunt Religiosi Altaria cõsecrare, seu benedicere. Ita concessit Leo Decimus Anno 1521. Minoribus versãtibus inter Indos, & Adrianus Sextus Anno 1522. vt refert Rodriguez to. 1. q. 28. ar. 2. & q. 19. art. 3. & in *Summa* cap. 247. conc. 15. Et quid simile cõcessum Fratribus Ordinis Prædicatorum, ibi docet: & etiam Ioannes à Cruce lib. 2. capite 5. dub. 1. conc. 4. & dub. 9. conc. 5. Et Paulus Tertius Anno 1549. in Bulla incipiente: *Licet debitum*: concessit Presbyteris Societatis Iesu *degentibus in Sarracenorum, & Paganorum, aliorumque infidelium terris, & Prouincijs alijs remotissimis, à quibus non potest adiri Sedes Apostolica, vt possint vestes Sacerdotales, pallas, Corporalia, Calices, Altaria, Cœmeteria (Si Episcopus, qui ea faciat Catholicus ibi non sit) benedicere, ac profanatas Ecclesias reconciliare.* De quo priuilegio mentionem faciunt Authores supra relati, & Suarez disputatione 81. sectione 5. §. *Tertio additur*, & sectione 7. §. *Alia autem forma*. Vazquez disputatione 233. cap. 4. n. 32. & alij frequẽter. Quamuis autem Fagundez lib. 3. in primum præceptum Ecclesiæ cap. 21. nu. 14. contendat hoc priuilegium alijs non cõmunicari: Communiter tamen alij merito docent, cum eisdem limitationibus Sacerdotibus aliorum Ordinum, cum Societate Iesu habentium communicationem in priuilegijs, communicari. Ita Portel in dubijs Regul. ver. Benedicere in Addit. num. 3. Villalobos tract. 8. diffic. 27. num. 4. Ioan. a Cruce lib. 2. cap. 5. dub. 9. conc. 5. Thomas Tãburinus lib. 1. de *Sacr. Missæ* c. 1. §. 2. n. 6. & alij.

15 Aduertunt etiam Azor to. 1. lib. 10. cap. 27. q. 4. & Lezana verbo *Altare* n. 3. in fine, sola authoritate Summi Pontificis posse Altaris consecrationem simplici Sacerdoti cõmitti; & nec consuetudine, nec præscriptione posse simplicem Sacerdotẽ hanc potestatem obtinere: quia spectat ad Ordinem proprium Episcoporum.

✠

§. III.

De execratione altaris.

16 NOtat etiam Sylvester verbo *Altare* q.8.in fine, quod altare portatile, quod non habet reliquias, solum violari potest, si lapis ipse notabiliter frangatur, vt in cap. *Ligneis*: quia nullo iure est cautū, quod aliis modis execretur, & indigeat re consecratione. Si vero habeat reliquias in lapide, si lapis sit in ligno, & amoueatur lapis à ligno stante sigillo sepulcri, probat tota q.9. non execrari: quia ex quo altare non potest constare ex ligno cap. *Altaria, de Consecrat.* dist.1.cōsecratio, vel essentia altaris, nec potest esse in ligno, nec in connexione ad lignum. Omnes tamen Theologi cum Rubricis Missalis dicunt amitti altaris portatilis consecrationem, quādo fractum est in duas partes minores quantitate capaci sustinēdi Calicis maiorem partem, & hostiam: quia debet esse idem quod antea, & in duas partes diuisum non est idem, nec significat vnitatē personę Verbi in duabus naturis. Quare falsū est, & contra omnes Theologos, quod asserit cū Saa verbo Altare, Hieronymus Llamas 3.p. *Methodi* curationis animarū cap. 5. §.16. *Nullum esse scrupulum celebrare in ara fracta, si partes iunctæ maneāt arte, vel cingulo ferreo, vel capsæ ligneæ continentia.* Idem enim est celebrare in altari notabiliter fracto, cuius nulla pars seorsū ab alia capiat maiorem partem Calicis, & hostiā, ac celebrare in altari non cōsecrato: sicut ergo hoc fieri nequit sine peccato mortali (quia vt ait Soto illo art.3. §. *Quinto addit.* Hinc colligito, ob nullam necessitatē fas esse citra reatū peccati mortalis celebrare nisi super ara cōsecrata: neque ad id potest Episcopus dispēsare: quia talis dispensatio nullibi in iure legitur. At vero cū totum hoc sit de iure positiuo, Summus Pontifex, si vlla forsan causa vrgeret, dispensare posset. Quamvis nostris temporibus cum nullo dispensatie legam: imò Suarez disp.81.sect.5. §. *In tertia parte*, ait, quod numquam legitur Pontificem dispensasse) ita nec quod licite celebretur in ara ita notabiliter fracta.

17 Addit Nuño q.83.ar.3.dub.3. post 2.conc. quod si ara frangatur per medium, etiam si quæcumque pars ad hoc esset sufficiens, nulla manet consecrata: quia certum est non posse vtramque manere cōsecratā: & non est maior ratio de vna quam de altera. Sequitur Huertos q.14. de Sacrificio *Missæ* folio 169. in fine: alias per solam diuisionem possent fieri plures aræ consecratæ sine noua consecratione.

18 Communiter tamen Authores, quos sequuntur Lugo disp.20. sect.2.n.75. & Lezana verbo Altare n.22. dicunt, quod semper remanet consecratio, quando restat pars sufficiens ad continendum Calicē cum patena. Quare, si ara frangatur in duas partes, quarum vtraque sufficiat ad ministeriū eorum vna ab altera, vtraque manebit cōsecrata prima consecratione totius aræ, & posita diuisione per modum conditionis.

19 Eodem ar.3.ad 3. docet S. Thomas, quod Ecclesia, & altare, & alia huiusmodi inanimata, consecrantur; nō quia sint gratiæ susceptiua; sed quia ex consecratione adipiscuntur quandam spiritualem virtutem, per quam apta reduntur diuino cultui; vt scilicet homines deuotionē quādam exinde percipiant, vt sint paratiores ad diuina, nisi hoc propter irreuerentiam impediatur. Vnde & secundi Machabæorum tertio dicitur: *Vere Dei virtus quædam est in locorum ipse, qui habet in Cœlis habitationem, visitator, & adiutor est loci illius.* Quid sit hæc virtus, an moralis, an physica? Constat ex dictis q.62.dub.4. à n.7. Et q.71. dub.3. & hac q.83.dub.9. §.6. Suarez, & Nuño, quos etiam refert, & sequitur Huertos de Sacrificio Missæ q.14. fol.160. dicunt, quod melius percipitur, quod hæc virtus sit moralis. Videatur D. Thomas ad 3. & 4.

§. IV.

De Calice.

20 SOlutionem ad 5. iam exposuimus n. 6. In solut. ad 6. ait. Sicut in dist. eadē, *de Consecr. dist.*1. cap. *Vasa*, dicitur, quōdā Sacerdotes non aureis, sed ligneis Calicibus vtebantur. Zepherinus autem Papa, patenis vitreis *Missam* celebrari constituit: deinde Vrbanus omnia fecit argentea. Postmodum autē statutum est, vt *Calix Dominicus cum patena, siue ex auro omnino, siue ex argēto fiat, vel saltim stanneus calix habeatur: De ære autem, aut ex aurichalco non fiat:* quia hoc vini virtute eruginem parit, pariterque vomitū prouocat. Nullo autē *in ligneo, seu vitreo Calice* præsumat Missā cātare: quia scilicet lignū porosū est, & sāguis cōsecrat⁹ in eo remanere vitrū autē fragile est, & posset fractionis periculū imminere, & eadē ratio est de lapide. Et ideò propter reuerentiā sacramenti, statutum est vt ex prædictis materijs calix fiat. Hæc S. Thomas ex Canone *Vasa* 44. de sumpto ex Concilio Triburiensi cap.18. Vbi & refertur, quod S. Bonifacius Episcopus, & Martyr interrogatus, *Si liceret in vasculis ligneis sacramenta conficere? Respondit, quādam Sacerdotes aurei ligneis Calicibus vtebantur; nunc è cōtrario ligneis Sacerdotes aureis vtūtur Calicibus.* Et cap. *Vt calix* 45. ex Concilio Rhemensi cap.6. Et Honorius Tertius cap. *finali, de Celebratione Missarum*, priuat officio, & beneficio Clericum, qui vltra alia sacrilegia *in scypho ligneo Missarum solemnia celebrare præsumpsit.* Et Leo Papa Quartus in epistola per Prouincias ad Episcopos missa, legenda Presbyteris. *Nullus in ligneo, plumbeo, aut vitreo calice audeat Missam agere.* Ex quo excluditur, quod ait Saa ver. Missa nu. 8. *Calicem, & patenam oportet saltem ex stanno esse, aut plumbo.* Idem dicit Amicus disp. 33.sec.12.num.357. Sed merito alij reijciunt: quia contrahit sordes, & est in se nigrum, & bene ablui non potest: Tum quia Leo Papa Quartus vetat Calices plumbeos.

21 Maior difficultas est, vtrum, nunc liceat celebrare in Calicibus ex ære (Hispanē, *Bronze*) cupro (*Hispane, cobre*) orichalo (Hispane, *Laton, Azofar*)?

Affirmat Lugo disp.20.sec.4.initio nu. 90. dicens. Requiritur in primis Calix, & Patena, quæ iuxta Rubricas Missalis debent esse ex auro, vel argento, vel saltem Cuppa Calicis ex argento inaurato. Addunt Theologi communiter posse esse aliquando ob paupertatem ex stanno, ex Concilio Rhemensi cap.6. relato in capite, *Vt calix, de Cōsecratione* dist.1. Ex alijs vero materijs nulla tenus fieri posse. Sed certe consuetudo est omnino contraria: sunt enim in Ecclesijs ad communem vsum sacrificij plerique Calices ex ære toti, seu cupro inaurato, Italice, *Rame*, Hispanice, *Cobre*: & hic Romæ sunt innumeri, & plures patenæ: ex stanno autē nullus reperitur; quam praxim nescio quomodo nostri recentiores non aduerterint, qui quotidie in ijs vasis sacrificabant. Quam uis autē in Rubrica *Missalis* reformati præscribatur vt Cuppa Calicis, & superior patenæ pars sit deaurata; id tamen non obligare grauiter, & docet cum alijs Iacobus Granado trac.14. de Euchar. disp.12. num 3. Et ita videtur vsus habere, quando sunt ex argento. Hæc ibi. Quoad principale intentū idem antea docuerat Fagundez lib.3. in 1. Præceptum Ecclesię cap.21. num.10. Quos sequuntur Leander trac.8. disp.7. quæst.26. Auersa q.11. sec.13. §. *Secundo.* Refertque, nec reijcit Hieronymus Garcia trac.3. difficultate 8. dub.3. punc.2. num.22.

22 Sed oppositam communem S. Thomæ sententiam, non solum tuentur Sylvester, & alij antiqui; sed Lezana verbo *Calix* num.1. & Ascanius Tamburinus tom.1. disput.23. quæsito 3. num.1. Et Pius Quintus, & Clemens Octauus in Rubricis Missalis titulo de defectibus, §.10.n.1. dicunt: *Si non adsit Calix cum patena conueniens, cuius cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea, non ærea, vel vitrea.* Quod & docuerat S. Thomas in 4.dist.13.q.1.art.2.q.3.ad 4. Et Rex Alfonsus Sapiens lege 56. titulo 4. Partita 1. reijcit, quod Calix fiat ex cupro. Quod si ad inaurationem recurritur, licet conficere Calices exauricalco, & ferro; quia & in his metallis per inaurationem remouetur rubigo. Solet inauratio deseruire vt non facile agnoscatur materia ærea; & sic aliqui Calices antiqui sunt in vsu; quia vel non aduertitur esse contra nouiores regulas: vel ob paupertatem non possunt fieri ex cuppa aurea, vel argentea. Vnde quidam Recentior ait. Mihi exploratum non est, an consuetudo in conficiēdis calicibus ex ære, aut cupro prævaluerit contra Canones, & Rubricas. Si non vicit; erit vt minus peccatum veniale vti calicibus, quorum cuppa sit ærea, aut cupræa, etiam inaurata, nisi necessitas, causa verarionabilis excuset. Idem cum Concilio Rhemensi, etsi non cum tam vrgenti ratione, dicò de patena; quam confici solere ex orichalco, testatur Filliutius trac.5. capite 4.q.11.num.130. Sed orichalcum excluditur expresse in Concilio Rhemēsi. De antiquitate, vsu, & forma sacrorū vasorum, vide in Theatro vitæ humanę verbo *Sacrificium* titulo *vasa sacra* folio 47.

23 Secundo est difficultas, vtrum praxis, in qua corpus Christi seruatur, benedici debeat?

Negarunt olim Paludanus in 4.dist.13. q.1.art.4.num.18. Sylvester verbo Eucharistia 3.q.4. & alij antiqui. Imò Azor, Henriquez, & Vazquez, & alij multi quos refert, & sequitur Diana 2.p.trac.15. & 1.miscellaneo resol.1. & alij ab ipso relati, & subscripti parte 10.trac.11.resol.3. Et Serra 3. p.q.83.art.3.post 2.conc.folio 548. ait. Si corporalia, & Calices, quia species corporis, & sanguinis debent immediatè contingere, consecrari, aut benedici debent; conueniens

niens etiam videtur vt benedicatur arcula, seu vasculum vbi hostiæ consecratę populo distribuendæ conseruantur. Sed quia nullo iure id præcipitur, non esse necessarium communiter dicitur.

24 Sed Ioannes Stephanus Durantus lib.1.de ritibus Ecclesiæ catholicæ cap.16. num.4.affirmat. Et Petrus Ledesma de Eucharistia cap.21.conc.3.dub.vlt.dicit non esse certum, & exploratum apud omnes extare præceptum in iure, quod hæc vasa benedicantur, aut consecrentur. Verumtamẽ sibi videri non solum securius, sed sibi esse certum adesse obligationem quod hæc vasa benedicantur, & consecrentur. Primo à paritate Calicis, Aræ, & Corporalium. Tum etiã propter rationẽ D.Thomæ q.81.ar.3. in corpore docentis, quod consecrationes adhibentur his rebus, quę veniunt in vsum huius sacramenti: & propter sacramenti reuerentiam, &c. Et q.82.art.3. ratione 3. *in reuerentiam huius sacramenti à nulla re contingitur nisi consecrata. Vnde & Corporale, & Calix consecrantur, & similiter manus Sacerdotis ad tãgendum hoc sacramentum.* Quæ ratio probat pixidem consecrandam, vel benedicẽdam. Quod & docent innumeri alij, quos refert, & sequitur Leander trac.8.disp.7.q.35.

25 Deinde probatur ex Rubricis Missalis ex editione Pij Quinti, & Clementis Octaui titulo *de vitu seruando*, §.2.num.3. vbi dicitur hostias, vel formulas locandas *in aliquo Calice, vel vase mundo consecrato.* Bartholomæus Gauantus Comm.in Rubr.Missalis parte 2.tit.2.num.3.lit.p.videtur exponere, quod hæc verba non sint præceptiua, & quod non loquãtur de consecratione stricte sumpta: inquit enim: Late tamẽ sumitur hic consecratio pro simplici benedictione, quæ habetur in Ordine Romano, sine vnctione: decet enim Pixidem benedici saltẽ vt Corporale: & ab eo benedici potest, à quo, & Corporale. Hæc ibi. Sed hodie hoc videtur extra controuersiã, quia Vrbanus Octauus in noua Rubrica addit: *In aliquo vase consecrato, vel vase mundo benedicto.*

26 Subiungit Gauantus. Nec est necesse, quod sit eiusdem materiæ, cuius est Calix, vel Patena; quia nullum ius de hac re, Suarez 3.par.disput.81.sec.7. monet, in vase inferioris materiæ, carente etiam auro lito, includendum esse aliud vas lineum simile Corporali, ob reuerentiam tanti sacramenti. Sed melius est linire auro vas interius, ad dignoscenda, & colligenda fragmenta; & experientia teste, amylum, quo linum illud imbuitur, generare solet animalia quædam minuta in Pixide. Hæc ibi. Sequuntur Lugo disp.20.num.96.vbi contra Vazquez dicit potius consuetudinem hoc seruare. Diana 2.p.trac.15.seu miscellaneo 1.resol.2. Hurtado, & Dicastillo, quos refert, & sequitur Leander trac.8.disp.7.q.36.

27 Nota etiam conforme esse Pontificali, Rituali, & Missali Romano, quod tabernaculum ligneum, intra quod obleratur sacra pixis, benedicatur: quia est titulus ibi *de benedictione tabernaculi, seu vasculi:* & Mediolanensibus hoc præscribitur in Concilio Mediolanensi Sexto, titulo *de Sacramentalibus.* Et in Rubricis Missalis Ordinis Prædicatorum nouæ editionis exprimitur, quod pixis debet esse ex auro, vel alia pretiosiori materia. Nec exigitur, quod subtus ponatur pannus lineus; nec est ponendus; quidquid aliter sentiat Petrus Ledesma cap.21. in fine conc.3.

28 Tertio est difficultas, vtrum si Calix, & Patena non consecrati, assumãtur bona, vel mala fide, & in eis celebretur, maneant consecrati?

Affirmat Diana 2.p.trac.14.resol.69. quia vt docet Castro de lege pœnali libro 2. cap.vltimo, Auila, & Soa, Ecclesia pollura non eget noua consecratione, si in ea (saltẽ bona fide) quis celebrauit: ergo pariter in præsenti dicetur de Calice, & Patena, & Corporalibus. Idem docet parte 5.trac.13. resol.60.referens Nigrum, Peyrinum, & Trimarchum, & Cælestinum: & parte 9. trac.7.resol.18.adducit Bordonum, & Pellizarium, qui celebrationem etiam mala fide factam existimant sufficientem vt Calix, & Patena non egeant vnctione Chrismatis. Quia tactus specierum consecratarum, & præsentia Christi præponderat vnctioni Chrismatis: & illo tactu illa materia sacratur, & iam non est profana. Idem vt probabile tuentur Thomas Tamburinus lib.1.de Sacrificio Missæ cap.1.§.4.num.2. Pasqualigus Dec.45.in fine. Verricelli de Apostol. mission.trac.15.q.260.& q.263.§. *Aduerto.* Et ante hos omnes Coninch 3.p.q.66. art.2.dub.vnico num.15.in fine dicens. *Sicut contactu sanguinis consecratur calix, si quis celebret in non consecrato.* Et probabile dicit Lezana verbo *Calix* num.8.

29 Negatiua sententia est communis, & vera. Quam probat Lugo disp.20.sect. 4.num.92. Primo, quia illa doctrina Castri est falsa. Secundo, ex illa contrarium infertur: quia illi non dicunt Ecclesiam nondũ conse-

consecratam per sacrificium in ea bona fide oblatum manere consecratam: alioquin omnia Oratoria essent cõsecrata postquam in eis est celebratum. Ex quo patet disparitas: plus enim requiritur ad consecrationẽ inducendam in materiam profanam, quam ad purgandam materiam iam semel consecratam. Refert Nauarrum, Azor, Laymã, & Fagundez. *Certissimam* dicit Leander tractatu 8.disp.7.q.31.cum Philiberto, & Dicastillo. Tenentque Auersa q.11.sec.3.ver. *Posse etiam.* Hieronymus Garcia trac.3.diffic.8.dub.3.punc.2.n.27.& alij cõmuniter.

30 Quod constat à paritate, quia manus Sacerdotis non consecrantur præcise ex tactu sacramenti: vnde si quis Diaconus in casu necessitatis ministraret Eucharistiam (quod licere diximus cum D.Thoma q.82. dub.3.num.11.) non ideò, cùm esset initiãdus Sacerdos, omitteretur ab Episcopo ordinante vnctio, & consecratio manus: ergo pariter, nec Calix, nec Patena, nec Corporalia, & vestes (etiam si ipso vsu habeant quãdam moralem dignitatem ex contactu specierum consecratarum) manent cõsecratę, aut benedictæ, consecratione, & benedictione ab Ecclesia instituta.

Et hæc est ratio à priori; quia consecrationes, & benedictiones istæ sunt ex ordinatione Ecclesiæ propter reuerentiam sacramenti, & propter significationem effectuũ illius: vnde non alio modo, neque alio ritu sunt validæ, quam eo, quem Ecclesia ordinauit, Sicut ergo, contra Vuiclefarguit Vualdenses de Sacramentalibus tit.4.à cap.28.& titulo 17.à cap.143. Et contra Lutherum arguit Soto in 4.dist.13.q.2.artic.3.& omnes Catholici, quod conuenienter templa, & vasa sacra consecrantur (quia vt ait Fælix Papa cap. *Tabernaculum, de Consecratione* dist.1. *Si Iudæi, qui vmbræ legis deseruiebãt, loca, in quibus sacrificabant Domino, diuinis habebant supplicationibus consecrata; multo magis nos, quibus veritas patefacta est, templa Domino ædificare, & solemniter sacrare debemus.*) Ità pariter nos in præsenti possumus argumentari; quia si solo vsu Altaria, vasa, vestes, & templa sacrarentur, fere omnes Canones illius distinctionis frustra practicarentur, aut editi essent.

§. V.

De Corporali.

31 SEptimum augmentum proposuit Sanctus Thomas articulo 3. Sicut aurum pretiosius est inter materias vasorum; ita panni serici pretiosiores sunt inter alios pannos: ergo sicut Calix fit de auro; ita pallæ altaris debent de serico fieri. Respondet D. Thomas ad 7. quod vbi potuit sine periculo fieri, Ecclesia statuit circa hoc sacramentũ id quod expressius representat passionem Christi. Non erat autem tantum periculum circa corpus; quod ponitur in corporali, sicut circa sanguinem, qui continetur in Calice. Et ideò licet Calix non fiat de petra, corporale tamen fit de panno lineo, quo corpus Christi fuit involutum. Vnde in epistola Syluestri Papæ, cap. *Consulto* 44. in eadem dist.1. *de Consecratione*, legitur. Consulto omnium statuimus, vt sacrificium Altaris non in serico panno, aut in tincto quisquam celebrare Missam præsumat: sed in panno lineo ab Episcopo consecrato; sicut Corpus Christi in syndone linea; & munda sepultum fuit. Competit etiam pannus lineus, propter tui munditiam, ad significandam conscientiæ puritatem: & propter multiplicem laborẽ, quo talis pannus præparatur, ad significandam Christi passionem. Hæc S.Thomas. Quod & asserit in 4.dist.13.q.1.art.2.quæstiuncula 5.ad 3.concludens. Vnde non deceret de pannis sericis corporale, & pallas altaris esse; quamuis sint pretiosiores: neque de panno lineo tincto; quamuis sit pulchior.

32 Idem sumitur ex Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio, & refertur capite *Relinqui 2. de Custodia Eucharistiæ.* Vbi, & dicitur. *Nimis videtur absurdum in Sacris sordes negligere, quæ dedecerent etiam in prophanis.* Docentque Leo Papa Quartus in epistola per Prouincias ad Episcopos missa, legendã Presbyteris, dicens. *Corporale mundissimum sit: altare sit coopertum mundissimis linteis.* Innocentius Quartus in epist. ad Episcopum Tusculanum Apostolicæ Sedis legatũ: *Vnusquisque Sacerdos: sacrificet habens corporale de lino candidum, & mundum, & altare mundis vestimentis opertum, vel decentibus paramẽtis.* Et in Rubricis Missalis nouissimis inter defectus, §.10.num.1.numeratur. *Si corporalia non sint munda, quæ uebent esse ex lino, nec serico in medio ornata, & ab Episcopo, vel alio, hãc habente potestatem benedicta.*

33 Sed est difficultas vtrum liceat celebrare in Corporali ex alia materia æquiualenti?

Negant Moure parte 3.cap.5.§.11.nũ. 8. negans fieri posse ex gossipio. Et Leander trac.8.disp.7.q.12. videtur negare posse

se fieri ex cannabe. Quia in cap. *Consulto* requiritur purum lineum linteum.

34 Sed respondetur affirmative: nam quod Corporale possit fieri ex canabe, docent Tabiena verbo Missa num.10.& Armilla num.6.Azor tom.1.lib.10.cap.28.q.8.vbi testatur ita consuetudine receptum. Quod & docent Bonacina disp.4.q.vlt.puncto 9.num.24.Gauantus in Rubricas Missalis parte 2.tit.1.num.1.lit.p.& alij, quos refert,& sequitur Hieronymus Garcia trac.3. diffic.8.dub.3.punc.1.num.10 Lezana verbo *Paramenta sacra* num.2.& alij communiter. Quod possit fieri exgossipio, docet Azor,& Franciscus Lugo lib.5.de Missa capite 7.q.4.num.43.seu Bombicina,seu Gossipea, quæ italice dicitur Cottone. Quod & docet Verricelli de Apostolicis missionibus tit.15.q.262.Quia esto specie lineum sit, differat: tamen ex vsu communi pro lineis adhibentur; ex eis enim fiunt indusia, intimæ vestes,& huiusmodi. Et ideò linum est nomẽ genericum ad diuersa species lina: sic Plinius lib. 19.cap.1.vocat *lina xilina*: Quare dici potest tres esse lini species; nempè linum,quod per antonomasiam ita vocatur,Canape,& Bombicinũ, siue Gossipiũ. Docent etiam Villalobos trac.8.diffic.26. num.1. Trullench lib.3.praxis Sacram.cap. 8.dub.17.num.8.& 9. dem dicendum de tela Cameracensi, Hollandica, Rothomagẽsi,seu Hispanice,*Cambray, Olanda, Ruan*: icẽque alij notant de tela, quæ Hispanice dicitur *Gasa*.

35 Secundo inquiritur, vtrum præter Episcopum,alij possint benedicere Corporalia,& vestes Sacerdotis?

Respondet Gauantus in Rubricas *Missalis* parte 4.titulo 19.num.22. Abbates, & alij Regularium superiores ex priuilegio benedicere possunt; non tamen benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum, neque Abbates ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis die 24.Augusti 1609.& renouato in fauorem Episcopi Spoletani die 30. Septembris 1628. Neque obstat consuetudo allegata à Tamburino de iure Abbatum tom.1.disp.22.q.2. num.2. Quam abrogauit,& non obstare declarauit eadem Sacra Congregatio 19.Augusti 1629. Nullo modo Sacerdotes simplices benedicere possunt proprias vestes, ex Navarro Cons. 2.de Consecratione Ecclesiæ. Neque Protonotarij,ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis 17.Iulij 1627. Hæc Gauantus, & in Enchir.verbo Abbas.Idem docet Barbosa de potestate Episcopi parte 2.Alleg.27. num.44.& lib.3. de Iure Eccles.c.2.nu.34. & Lezana verbo *Altare* nu.3.& verbo Benedictio num.7.& 8.vbi affert aliam Declarationem anni 1632.die 13.Mensis *Martij*: de qua egimus supra num.11.& de qua Lezana verbo *Calix* num.3 Diana parte 3.tractatu 2.resol 40. Auersa q.11.sec.13.ver. *Sexto*,& Hieronymus Garcia in Politica Regulari trac.10.diffic.9. dub.1.num.1.& in Summa trac.3.diffic.8.dub.4.puncto 1.nu. 10.

36 Sed sententiam Ascanij Tamburini sequitur Thomas Taburinus lib.1.de Missa capite 3.§.2.dicens constare de priuilegijs; non vero de derogatione eorum. Marcus Vidal in Arca vitali Inquisitione 4. de Iurisd.à nu.25.vsque ad 29.dicit non constare authentice de talibus Declarationibus, neque habere vim legis. Idem docent Philibertus trac.3.parte 3.calu 12.num.4. Leãder trac.8.disp.7.q.16.afferens Suarez,Rodriguez,Mirandam, & Peyrinis. Sed cum illi ante istas vltimas Declarationes scripserint, eorum authoritas eis non præualet. Pellizarius in *Manuali* Regularium trac.8. cap.5.sec.3.nu. 110.cum alijs docet, quod si præfatæ Declarationes sint authenticæ, promulgatæ sufficienter, & vtrecepiæ, Prælati Regulares debent abstinere à benedicendis vestibus sacerdotalibus,& ornamẽtis Altaris ad vsum aliarum Ecclesiarum. Et abstrahendo à Declarationibus Bossæus verbo *Benedictio* numero 7.& Priuilegiorũ Societatis compendium verbo *Benedicere*.§ 3, suadent benedictionem ad vsum aliarũ Ecclesiarum faciendam solum necessitate vrgente,& Prælatis distantibus, & sine illorũ offensione.

37 Ego quidem,nec dubito Declarationes prædictas esse authenticas; quia non video rationem specialem dubitandi de illis, magis quam de omnibus alijs, quæ passim circunferuntur,non maiori,nec plus authẽtico numero referentium: nec dubitari potest prudenter de earum promulgatione; quia sufficit scriptura vt authentice extendatur, vt diximus cap.3.Theol.Moralis q. 5.§.6. Habereque sufficientem authoritatem, satis explicui ibi q.7. Dubito tamen, an in Hispania saltem, vsus Prælatorum Regularium benedicendi paramenta Ecclesiæ, & Corporalia tam profuis, quam pro alienis Ecclesijs,derogauerit prædictis Declarationibus; quia non minus hæc consuetudo viget, quam si Declarationes non emanassent;

sent: diximus autem,cum multis magni nominis Theologis prædicto cap.3.q.15.§.3. à num.15.vsque 19.consuetudinem posse derogare legem,etiam continentem clausulam derogatoriam futuræ consuetudinis. Forsanque etiam extra Hispaniam præualuit eadem consuetudo, si fidem damus relatis Authoribus; & ideò oportet eius originem indagare.

38 Priuilegium Sixti Quarti, de quo Syluester verbo *Benedictio* q.3.& Rodriguez in Bullario folio 215.fuit viuæ vocis Oraculo: sicut & priuilegium innocentij Octaui, de quo in Compendio priuilegiorum Societatis verbo *Benedicere*, §.3. Quatuor alia Priuilegia in Bullis authenticis reperio. Iulius Secundus anno 1506. Quinto Kalendas Augusti in Bulla incipiente: *Dum ad Sacrum Ordinem Minimorũ*: quę est prima apud Laurentium de Peyrinis,§.19.ait. *Quodque Generalis,necnon Prouinciales, & eorum vicarij eiusdem Ordinis Minimorum Corporalia, & alia ornamenta Ecclesiastica suorum locorum,ad domorum,præter Calices,& Patenas,benedicere valerent concessimus,statuimus, & ordinamus.* Quam concessionem ad Prælatos immediatos extendit idem Leo Decimus in Bulla 18.apud eundem incipiente: *Religionis honestas*,§.Ioquens cum Generalibus, Prouincialibus, Vicarijs,& Custodibus,ac Guardianis Ordinis Minorum concedit, *vt paramenta,& ornamẽta, ac alia quæcumque ad diuinum cultum,& vsum vestrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro vestro vsu tantum, solemni benedictione,ac etiam per Vicarium, seu Guardianos,seu alios ad hoc à vobis in vestris Capitulis Generalibus prouide deputandos, benedicere,&c.* Valeant: Die 3.Februarij 1514. Iulius idem Secundus Fr.Ægidio Generali Ordinis Sancti Augustini die 17.Iunij 1508.in Bulla incipiente: *Etsi ad benemerendum*: sic ait. *Dedimus præterea tibi potestatem sacrandi, benedicendique corporalia, vestes, & ea quæ sacris vsibus necessaria sunt. Quo quidem munere tam te,quam qui pro tempore erunt, aut Generalis,aut Vicarius fungi posse decernimus.*

39 Verumtamen magis amplum priuilegium Ordini Prædicatorum antea concesserat Bonifacius Nonus anno 1404.in Bulla incipiente: *Sacræ Religionis*: est prima apud Ioannem Baptistam Confertium in Collectanea litterarum Apostolicarum: ibi in §.2.sic dicitur. Hinc est, quod nos ipsorũ Magistri,Priorum, & Fratrum in hac parte deuotis supplicationibus inclinati, & fælicis recordationis Honorij Quarti,Clemẽtis, & Bonifacij Octaui, acnon nullorum aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, *vt de cætero perpetuis futuris temporibus huiusmodi Fratres videlicet constituti, Candelas, Aquam,Sal,Palmas,& alia ornamenta in eorũ Ecclesijs,seruatis solemnitatibus consuetis,benedicere, &c.* Vbi concessio est vniuersalis quoad loca,tempora,& omnes Religiosos, & omnia ornamenta,quæ deseruiunt Ecclesijs. Quare,si attendendo ad viuæ vocis Oraculum Sixti Quarti, scripserunt Syluester verbo *Benedictio* q.3.quod benedicere possunt hæc ornamenta simplices Sacerdotes Ordinis Prædicatorum: Ioannes à Cruce in Epitome lib.2.cap.5.dub.8.conc.1. Extendique ad alios Ordines supponunt,& exprimit Bauny trac.6.q.17.in fine: *Multo magis dicerent, si legissent hanc Bullam Bonifacij Noni.* Quod esse in vsu in Ordine nostro testatur Portel in Dubijs Regularium verbo *Benedicere* in addit.num.2. Sed numquam tale quid fieri vidi,aut audiui, sed sẽper hoc faciunt Prelati,& solum pro vsu nostrarum Ecclesiarum Corporalia, & ornamenta benedicunt.

40 Alia difficultas solet hic moueri, vtrum laicis sit licitum tangere Corporalia,Calices,& Patenam immediate? Respõdet Soto in 4.dist.13.q.2.art.3.ad 3. *Sed certa*, quod simpliciter tangere nullatenus est peccatum mortale: imo si absit contemptus,aut non est veniale, aut est leuissimum. Sed vsus eorum profanus genere suo est peccatum mortale: vt si quis auderet Calice cõsecrato in mensa profana vti; aut corporali tãquam nasi tergio; aut vestibus sacris in torneamentis. Hæc enim contemptum præse ferrent mortalem. Hæc Soto, qui hoc modo exponit cap. *In sancta*,& cap. *Vestimenta*. Sequuntur Saa verbo Sacra nu.3. Thomas Sanchez lib.2.in Decalogum cap.43.num. 27. Pellizarius in Manuali Regul.trac.10. cap.7.num.22. Fagundez lib.3.in 1. Præceptum Eccles.cap.21.nu.28. Thomas Taburinus lib.1.de Missa cap.2.§.1.à nu.12.vsque 27.contendens probare, quod textus, qui solent allegari non conuincunt.

41 Merito tamen oppositam sententiã sustinent Paludanus in 4.dist.13.q.1.art.4. Syluester verbo *Missa* 1.q.2.§.2. Et verbo *Corporalia* q.1. Petrus Ledesma de Eucharistia cap.22.conc.2.dub.2.& communiter Doctores, vt refert,& sequitur Diana parte 11.trac.3. Miscellaneo resol.16. Quia Corporalia, Calicem, & Patenam, etiam dum

actu

actu corpus Christi non cõtinent, immediatè tangere, laicis, & fœminis in iure est prohibitum; nec contraria consuetudo esset rationabilis, propter reuerentiam sanctissimi Sacramenti: & sic interpretatur consuetudo. Sed secluso contemptu, non erit peccatum mortale.

42 Quia tamen in cap. *Sacratas* 23. dist. concedi tur, quod si actu sacra vasa non contineãt corpus, & sanguinem Christi, possint tangi ab omnibus sacratis hominibus; ideò inquiritur quinam istis vocibus significentur? Suarez disp. 81. sec. 8. Petrus Ledesma vbi supra dub. 2. assertione 4. in fine. Marcus Huertos de Sacrificio *Missæ* q. 15. §. *Sed circa* folio 185. & alij existimant intelligi omnes, qui aliquo Ordine initiati sunt; imò & sola prima tonsura initiati; quia vere à profanis hominibus distinguuntur. Quod & admittunt Castrus Palaus trac. 8. disp. 1. puncto 6. num 24. Dicastillo trac. 5. disp. 4. dub. 11. num. 226. & Thomas Tamburinus lib. 1. de *Missa* cap. 2. §. 1. num. 9.

43 Cæterum merito oppositum docet ipse Castrus Palaus trac. 22. disp. vnica puncto 10. num. 13. dicens. Sed rectius Azor 2. p lib. 9 cap. 9. q. 6. Henriquez lib. 9. cap. 28. Coninch q. 83. art. 3. dub. 3. num. 249. Bonacina disp. 4. de sacramentis q. vlt. puncto 9. num. 21. Layman lib. 5. Summæ trac. 5. cap. 6. num. 19 pro sacratis hominibus solos Ordinibus sacris insignitos intelligunt, eisque concedunt ea sacra vasa tangere. Probant: Tum ex vsu, & consuetudine, quæ nemini permittit hæc sacra tangere, nisi Ordine sacro insignitus sit. Tum ex priuilegijs, quæ à Sede Apostolica conceduntur minoribus Ordinibus initiatis hæc sacra vasa tangẽdi: Quæ priuilegia necessaria non essent, si iure communi *ijs* omnibus prædictus contactus esset permissus. Tum ex cap. *Nemo, de Consecratione* dist. 1. vbi tantum Diacono permittitur Corporalium prima lotio; statuiturque aquam mitti in piscinam. Neque obstat textus in cap. *Non liceat*, permittens Acholito hæc sacra tangere: quia intelligi debet in defectu Subdiaconi Sacrificio ministrantis. Ex priuilegio Sedis Apostolicæ Mendicantibus concesso omnes, qui ex voluntate Superioris Sacristæ officio fungũtur, tametsi nullo ordine sint insigniti, possũt sacra vasa, & ornamẽta tãgere, ac si sacris Ordinibus initiati essent: habetur in Monumentis Ord. concess. 9. refertur in Compendio Priu. Societatis verbo *Sacra*, §. 1. Hæc Palaus.

44 Alia priuilegia Eugenij Quarti, Calixti Tertij, & Sixti Quarti, refert Hieronymus Garcia trac. 3. difficil. 8. dub. 4. punc. 3. num. 30. & Castarubios in Compendio Priuil. Mendicantium verbo *Laici Fratres* nu. 1. & 3. & Rodriguez tom. 2. q. 127. artic. 2. Portel in Dubijs Regul. ver. *Laici fratres* nu. 1. & Antonius Hinojosa in Directorio Decisionum Regularium, verbo *Corporalia* folio 155. & Diana parte vndecima tractatu 3. Miscellaneo resol. 16.

Cæterum recte notat Ioannes Baptista Lezana tomi primi parte secunda cap. 8. n. 33. omnes illas concessiones esse viuæ vocis oraculo factas: & sic iam reuocatas ab Vrbano Octauo, vt sæpissime dictum est. Notat tamen, quod extat concessio Sixti Quarti pro Fratribus professis Conuentus Ordinis Sancti Augustini *Sacristis, vt Calices, Patenas, & Purificatoria absque conscientiæ scrupulo nudis manibus tangere, & pertractare, quoties libuerit, libere, & licite valeant, &c.* Et quia ibi concluditur. *Fiat vt petitur in necessitate. Fiat. I. Et perpetuo duret pro præsentibus, & futuris: & quod sola signatura sufficiat. Fiat. Fiat. I.* Videtur plane manifestum concessionem subscriptam à Papa: & ideò non apparet viuæ vocis oraculum: ac perconsequens hoc tempore subsistere. Eam refert Confetius in Collectanea litter. Apost. inter Priuilegia *Sixti Quarti* num. 9.

45 Duo restant admonenda cum Caietano in *Summa*. In primis verbo *Mulieris peccata* ait, quod mulieres, quæ Corporalia lauant, postquam certæ sunt, quod *in eis* nõ est particula sacramenti, & sunt aliqualiter abluta, merentur vitam æternam: nam casa videtur rationabilis, quia ratione maioris munditiæ hoc fit. Et Ioannes à Cruce in Epitome lib. 2. cap. 5. dub. 8. in fine, & Marcus Huertos de Sacrificio Missæ quæst. 15. folio 186. referunt, quod Sixtus Quartus concessit etiam Monialibus, sub clausura, & in cõgregatio viuentibus, posse tangere Corporalia, & Purificatoria prius à Religiosis lota. Si fuit viuæ vocis oraculum, parum refert; quia concedit id quod iure communi licebat.

46 Addunt Petrus Ledesma, & Marco Huertos, & Villalobos trac. 8. difficil. 29. nu. 5. primam lotionem sine peccato mortali fieri posse à fœminis, si tangerent in extremitate Corporale quin manum intromitteret in aquam. Sed tamen in cap. *Omnis Presbyter* 106. *de Consecratione* dist. 4. præcipitur quod *ad Corporale lauandum, & ad pallas altaris propria habeantur vasa, in quibus nihil aliud fiat.* Imò in cap. *Nemo per ignorantiam* 40. *de Consecratione* dist. 1. præcipitur quod lotio intra Sacrarium fiat. Quod quamuis non sit in vsu, tamen prima lotio nequit licite fieri à fœminis: bene tamen à Diaconibus, quibus id concedit S. Clemens loco nunc citato: & Subdiaconibus concedendum colligitur ex S. Isidoro Hispalensi lib. 2. de Officijs cap. 10. & Innocentio Tertio lib. 1. de Alt. Mist. cap. 4. Et docet Concilium Rhemẽse, apud Burchardum lib. 3. cap. 48. illis verbis. *Quando Corporale abluitur à Sacerdote, Diacono, vel Subdiacono, primo in Ecclesia in loco, & vase ad hoc præparato abluatur, eo quod ex Dominico Corpore, & sanguine infectum sit. Post hæc alauandario in nitido loco paretur.* Hæc ibi.

47 Monet Præterea Caietanus in Summa verbo *Missæ celebratio*, quod si contingat inaduertenter aliquid omitti ex necessarijs ad celebrationem, non est iudicandum mortale; quoniam formaliter, & per se non est omissio voluntaria: nisi forte inaduertentia sit adeò culpabilis, vt redeat omissio in naturam sui criminis. Idem notat Victoria in Sũma Sacramentorum num. 98. Et Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. ad 8. in fine ait. Colligito ergo genere suo esse peccatum mortale aliquod istorum prætermittere. Attamen quia omnia sunt de iure positiuo, sola negligentia, si absit scientia, & contemptus, non erit peccatum mortale. Non enim tenetur explorare Sacerdos vtrum vasa sint consecrata; vel vtrum linteola sint ex lino, an ex alia simillima materia: & an subtus ara lapidea lateat. Hæc Soto. Quod notandum propter scrupulosos dicit Marcus Huertos de Sacrificio *Missæ* q. 14. in fine: & addit, quod possunt applicari ad cætera omnia, quæ ex iure positiuo tenetur Sacerdos adhibere in Missa: si enim bona fide procedat adhibens diligentiam iuxta consuetudinem prudentum, non debet scrupulis agitari: & si aliquã do aliquid omittat, putandum est omissile ex obliuione, vel negligentia inculpabili mortaliter.

DVBIVM. XIX.

De vestibus sacerdotalibus? §. I.

Cur sacerdotes ornentur vestibus sacris?

1 SAcerdotalium vestimentorum ornatũ Lutherani, omnium cæremoniarum osores, prorsus abiecerunt: contra quos elegantẽr disputat Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 4. initio, & erudite Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 13. & 14. titulo de vestibus sacris, vbi & meminit eius historiæ, quam Iulianus Pomerius refert in vita S. Hildefonsi Archiepiscopi Toletani, quæ extat apud Surium tomo 1. vbi scribit ab ipsa Sanctissima Virgine de cælo allatam vestem sacerdotalem; ac S. Hildefonso donatam, qua vteretur in *Missa*. De S. Præsule Bonito Aruernensi idem refert Vincentius Bellouacensis, & habetur in vita eius apud Surium 15. Ianuarij, & in Theatro vitæ humanæ verbo *Sacrificium* titulo *vestes sacræ*, vbi & de earum antiquitate, & de miraculis, & significatione sacrarum vestium: De quibus Guillelmus Durandus lib. 1. Rationalis cap. 15. latè Soto illo art. 4. & antea Innocentius Tertius lib. 1. de Missæ Missæ à cap. 33. vsque 46. & D. Thomas in 4. Sententiarum dist. 24. q. 3. art. 3. per totum.

2 Notatione digna est ratio D. Thomæ 1.2. q. 102. artic. 2. dicentis. Totus exterior cultus Dei ad hoc præcipuè ordinatur, vt homines Deum in reuerentia habeant. Habet autem hoc humanus affectus, vt ea, quæ cõmunia sunt, & non distincta ab alijs, minus reuereatur; ea vero, quæ habent aliquam excellentiæ discretionem ab alijs, magis admiretur, & reuereatur. Et inde etiam hominum consuetudo inoleuit, vt Reges, & Principes, quos oportet in reuerentia haberi à subditis; & præciosioribus vestibus ornentur, & etiam ampliores, & pulchriores habitationes possideant, & propter hoc oportuit, vt aliqua specialia templa, & speciale tabernaculum, & specialia vasa, & speciales ministri ad cultum Dei ordinarentur: vt per hoc animi hominum ad maiorem Dei reuerentiam adducerentur. Quæ ratio in Concilio Tridentino sess. 22. cap. 5. applicatur cæremonijs, & ornatui Altaris, & sacerdotum nouæ legis, & alijs, *quæ ex Apostolica disciplina, & traditione seruat Ecclesia, quo & maiestas tanti Sacrificij commendaretur, & mentes fidelium per hæc visibilia religionis, & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.*

3 In speciali de veste Sacerdotali docet D. Thomas in 4. dist. 24. q. 2. ar. 3. ad 3. quod *significat idoneitatem, quæ in eo requiritur ad actum potestatis exequendum*: sicut generaliter ibi q. 3. art. 3. dicit, quod vestes ministrorum designant idoneitatem, quæ in eis requiritur ad tractandum diuina. Quod magis

gis declarans Innocentius Tertius libro primo de Sacro Altaris mysterio capite sexagesimo tertio (non 23. vt aliqui referūt) sic salubriter exhortatur Sacerdotes. Prouideat ergo diligenter Episcopus, & attendat Sacerdos studiose, *vt signum sine significato nō ferat, vt vestem sine virtute non portet: ne forte similis sit sepulchro dealbato, intus autem omni pleno spurcitia.* Quisquis autem sacris indumentis ornatur, & honestis moribus non induitur, quanto venerabilior apparet hominibus, tanto indignior redditur apud Deum. Pontificalem itaque gloriam iam honor non commendat vestium, sed splendor animarum. Quoniam & illa quæ quondam carnalibus blandiebātur obtutibus, ea potius, quæ in ipsis erant, intelligenda poscebant. Vt quidquid illa velamina in fulgore auri, & in nitore gemmarum, & in multimodi operis varietate signabant, hoc iam in moribus, actibusque clarescat. Quod & apud veteres venerantiam ipsa significationum species obtineret, *& apud nos certiora sint experimenta rerum, quam ænigmata figurarum. Tunc enim valles abundant frumento, quum arietes ouium sunt induti.* Hæc ibi.

§. II.

A quo debeant benedici? Vbi de Priuilegijs Religiosorum.

4 Debent vestes Sacerdotales esse benedictæ, vt constat ex cap. *Vestimenta* 42. *de Consecratione* dist. 1. vbi dicitur. *Vestimenta Ecclesiæ, in quibus Domino ministratur, & sacrata debent esse, & honesta.* Quæritur autem à quo debeant esse benedictæ?

5 Angelus verbo *Benedictio* num. 1. docet benedici posse a solo simplici Sacerdote vestes Sacerdotales, & omnia deseruientia Missæ, excepto Corporali. Quia simplex Sacerdos potest omnia, quæ sunt Ordinis; nisi sint Ordinis Episcopalis, aut sibi sint specialiter interdicta. Non pertinere ad Ordinē Episcopalem, colligitur ex cap. *Quamuis Corepiscopis* 4. dist. 68. In cap. *Consulto omnium* 68. de *Consecratione* dist. 1. solum reseruatur Episcopo benedictio Corporalium: Ergo simplex Sacerdos alias vestes potest benedicere, absente Episcopo, iuxta cap. *Denique si in Epistola* 6. *dist.* 21.

Castrus Palaus trac. 22. disp. vnica puncto 10. num. 2. ait. Prædicta Corporalia benedicta debent esse ab Episcopo; vel ex eius commissione à simplici Sacerdote.

6 Contraria sententia est Doctorum communis, vt iam diu notauit Syluester verbo *Benedictio* q. 3. quia benedictio vestium Sacerdotalium ex consuetudine pertinet ad ordinem Episcopalem: & ita tenet consuetudo: & stylus Curiæ dantis priuilegia Religiosis vt hæc benedicere possint; quod de iure communi non licebat. Vnde Diuus Thomas in 4. dist. 24. q. 3. art. 1. q. 2. ad 2. docet quod Episcopus *vestes benedicit, & vasa, & omnia, quæ ad diuinum cultum applicantur.* Idem dicit art. 2. q. 1. in corpore: & dist. 25. q. 1. art. 1. Idem Syluester verbo *Episcopus* q. 8. conc. 1. quod Episcopus quantum ad ea, quæ expectāt ad Ordinem (siue ex iure, siue ex consuetudine) concedere non potest nō Episcopis: vt ordinare, crismare, consecrare, & similia, quæ notantur in cap. *Quamuis* 68. dist. & in cap. *Aqua* 9. *de Consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris.* Vnde credo quod dare nō possit authoritatem benedicendi vestes, seu paramenta. Idem dicunt Tabiena, & Armilla ibi, & verbo *Abbas*, & communiter Doctores, quos referunt, & sequuntur Barbosa de Potest. Episc. parte 2. Alleg. 27. nu. 42. lib. 3. de Iure Eccl. cap. 2. num. 28. Hieronymus Garcia trac. 3. disp. 8. dub. 4. punc. 1. num. 16. Bartholomæus Gauantus in Rubricas Missalis parte 4. tit. 19. nu. 23 sic ait. Et in praxi Sacra Rituum Congregatio sæpius requisita fuit ab Episcopis inferioribus, & S.R.E. Cardinalibus, eiusdemque sacræ Rituum Congregationis Præfectis, iustis de causis apud Ecclesias proprias non residentibus, pro facultate delegandi: & eam pluribus concesit; aliquando limitando personas in dignitate constitutas, 14. Nouembris 1615. Aliquando tempus ad sex menses 14. Martij 1616. Et sæpius tandem sine limitatione 2. Maij 1619. & deinceps alijs eodem modo.

7 Sed quia iam diximus Prælatos Ordinis Prædicatorum benedicere posse vestes Sacerdotales per priuilegia Ordini concessa, & per communicationem aliorum Ordinum Priuilegiorum: & de ista communicatione sæpè in nostris libris est mentio: vt quam ampla hæc sit radicitus intelligatur, placet transcribere Bullam Leonis Decimi, quę authentica per Auditorem Apostolicæ Cameræ est fere in omnibus Conuentibus Hispaniæ, & impressa à Reuerendissimo Magistro Generali Fr. Stephano Vsus Maris Genuensi folio 174. col. 2. Extat alia apud Emanuelem Rodriguez Bulla 33. Leonis Decimi: sed variatur titulus

lus, in hac forma: *Vniuersis, & singulis Christi fidelibus, cuiuscumque gradus, conditionis, dignitatis, præeminentiæque fuerint, salutem, & Apostolicam benedictionem.* Incipit *cum inter cæteros*: Data Romæ apud Sanctum Petrum, die 21. Iunij 1518. anno sexto sui Pontificatus. Vnde Bulla primo directa Generali, post quinque annos est directa ad omnes Christi fideles. Sed in substantia eadem est. Sed prima est. Tenor iste quentis.

DILECTO FILIO THOMAE DE VIO CAIETANO, MAGISTRO ORDINIS FRATRVM Prædicatorum, Leo Papa Decimus, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

CVM *inter cæteros operarios*, qui ad excolendam vineam Dñi Sabbaoth vocati sūt, Ordo Prædicatorum magnos, & probatis, & doctrinæ, & animarum salutis fructus semper olim attulerit, quotidieque afferre cernatur; decerquè vt etiā in hac vita pro tot suis sanctis studijs, honestisque laboribus ab Apostolica Sede (cuius nostris quoque periculosis temporibus pacem, ac dignitatem Ordo idem fortiter tutatus est) spiritualia subsidia, ornamenta que accipiat, quibus, & sancta officia facilius, atque expeditius exequatur, vt cæteræ Religiosæ personæ, Ordinesque alij, exemplo benignitatis promptiores, alacrioresque ad sua officia persoluenda reddantur.

§ 2 Idcircò prædecessorum nostrorum vestigia consectati, qui plurima eidem Ordini beneficia, ac priuilegia contulerunt; omnes, & singulas gratias, concessiones, indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, indulta, tam spiritualia, quam temporalia, qualiacumque illa sint, quæ Minorum, Heremitarum S. Augustini, Carmelitarum, Seruorum Beatæ Mariæ, ac Minimorum Fratrum Ordinibus; & illorum Ecclesijs, Oratorijs, & Domibus; ac Præsidētibus, non solum Generalibus; sed etiam Prouincialibus, & Conuentualibus, Fratribusque, & Sororibus; necnon Monialibus, & Conuersis, Oblatisque, ac vtriusque sexus personis de Pœnitentia, seu Tertij habitus nuncupatis, à Prædecessoribus nostris Romanis Pōtificibus, aut à Nobis, nostrisque successoribus, aut alijs auctoritatem habentibus, coniunctim, vel diuisim, in genere, vel in specie concessa sunt, aut in posterum concederentur; illa omnia, & singula, ac si nominatim exprimerentur, pro sufficienter expressis habentes, dicto Ordini Prædicatorum, & illius Ecclesijs, Oratorijs, ac Domibus, Magistroque Generali, Prouincialibus Prioribus, & Conuentualibus, Fratribus etiam, & Sororibus, siue Monialibus, Conuersis quoque, & Oblatis, ac vtriusque sexus personis de Pœnitentia nominatis, & alijs eiusdem Ordinis personis, Motu proprio, non ad alicuius super hoc oblatæ nobis petitionis instantiam; sed ex mera nostra scientia, & liberalitate, & de Apostolicæ auctoritatis plenitudine, communicamus, de nouoque concedimus, & suffragari volumus, ac si eisdem nominatim, directè, & expresse concessa fuissent, aut in posterū concederentur.

§ 3 Mandantes, motu, scientia, liberalitate, auctoritate prædictis, vniuersis, & singulis Christi fidelibus, cuiuscumque gradus, conditionis, dignitatis, præeminentiæque fuerint, vt dum indulgentiarum, prærogatiuarū, fauorum, concessionum, exemptionum, immunitatum, facultatum, priuilegiorum, & indultorum prædictorum Fratrum, & Ordinium, aut originales litteræ, aut transumpta authentica ex illis pro, & in fauorem Ecclesiarum, Domorum, Fratrum, & vtriusque sexus personarum Ordinis Prædicatorum adducta, vel exhibita fuerint, eadem illis fides indubia, tam in iudicio, quam extra, & alijs locis vbicumque opus fuerit, habeatur, ac si pro, & in fauorem dicti Ordinis Prædicatorum à Sede Apostolica emanassent, ac eidem immediatè concessa, ac indulta fuissent.

§ 4 Non obstantibus quibuscumque Apostolicis suspensionibus, reuocationibus, & restrictionibus, siue Constitutionibus, & Ordinationibus; necnon in Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis, specialibus, vel generalibus; & quorumcumque Legatorum, etiã à Latere, in quibusvis Regnis, Prouincijs, aut locis, Cõstitutionibus; Parisiẽ usque, & aliorum locorum generalium, studiorum Vniuersitatibus, & Curiæ vice gerentiæ Auinion. Et quibusvis Ordinarijs Prælatis, ac personæ concessis, aut condendis, litteris, priuilegijs; ac per illos deputatis in eis Conseruatoribus priuilegiorum huiusmodi facultatibus, & iurisdictione; necnon Regulis Cancellariæ Apostolicæ iam editis, aut forte edendis in futurum; Ecclesiarum quoque, & locorum quorumlibet statutis, & consuetudinibus, & inter quoscumque dictorum Ordinum professores, ac locorum Ordinarios, seu Rectores initis, & conclusis, & hactenus obseruatis, pactis, & conuentionibus; etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis; nec non omnibus illis, quæ Prædecessores nostri Romani Pontifices in litteris priuilegiorum, exemptionũ, gratiarum, fauorum, immunitatum, prærogatiuarum, concessionum, facultatum, & indultorum prædictorum, præfatis Ordinibus concessorum, voluerunt non obstare; Quibus omnibus, illa ac si de verbo ad verbum intererentur, & derogatoriarum derogatorias clausulas in se continerent, pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris (quoad præmissa) specialiter, & expresse derogamus, & ea nemini in præiudicium præmissorum suffragari posse, aut debere decernimus; irritum facientes quidquid secus contigerit attentari, cæterisque contrarijs quibuscumque. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, sub annullo piscatoris, die 22. Nouembris 1513. Pontificatus nostri Anno primo.

8 Bulla alia eiusdem Pontificis incipiẽs: *Dudum per Nos*; anno 1519. est apud Collectium 18. & apud Emanuel Rodriguez 33. Alia confirmatio, & innouatio omnium nostrorum priuilegiorum facta est a Paulo Quarto anno 1556. incipit: *Ex Apostolicæ Sedis*: estque vltima ex impressis a M. Stephano Vsumaris à folio 258. vsque 262. vbi inter alia dicitur. *Nos igitur, qui veberes fructus, quos in agro Dominico, personæ Fratrum Prædicatorum huiusmodi iugiter producant, semper singulari, ac paterno fumus affectu prosequati, tenores litterarum, &c.* Communicat cõcessa priuilegia *Ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, &c.* In alia Bulla SS. Pij Quinti anni 1567. incipiẽte: *Etsi Mendicantium Ordines*: qua in ampliss. forma confirmauit priuilegia Mendicantium; non innitimur; quia est reuocata à Gregorio Tertiodecimo Anno 1572. in Bulla incipiente: *In tanta negotiorum mole*: vt late ostendi cap. 5. Theol. Mor. q. 5. à nu. 19. vsque 28. Extat tamen Bulla Clementis Octaui, incipiẽs: *Inuncti nobis*: die 5. Octobris 1604. quam integram in forma authentica refert M. Fr. Hyacinthus Donatus Prima 1. praxis Regularium tract. 11. q. 8. num. 5. vbi inter alia dicitur: *Volentes igitur vniuersum Ordinem Fratrum Prædicatorum, ex quo vberrimi in eadem Dei Ecclesia fructus, ad ipsius Omnipotentis Dei laudem, & Christianæ Reipublicæ spirituale commodum, & vtilitatem, ab ipsius Ordinis initio semper prodierit, & in dies prodibunt; &c.* Propter has causas confirmat omnia priuilegia, *etiam per modũ communicationis, & extensionis inter se, & cũ alijs Ordinibus Mendicantium, & non Mendicantium, &c.*

§. III.

Quando amittant benedictionem?

9 Sed regressi ad id vnde fuimus digressi, notatione sũt digna verba Patriarchæ Petri de Palude in 4. distinctione 13. quæstione 2. articulo 6. num. 23. dicentis, quando vestimenta reparãtur propter paupertatem, videtur distinguendum; quia aut tanta pars amota fuit, quod sine illa nõ benediceretur, nec celebraretur (vt tota manica, vel pars superior) & tunc desinit esse benedicta, & appositione nouæ non fit benedicta; cum benedictio non fiat sine verbis, nec nisi ab Episcopo (secluso priuilegio.) Si autem modica particula, cuius defectus nec benedictionem, nec celebrationem impediret; tunc licet celebrare.

10 Contra hoc tamen videtur, quod imò indistincte, quælibet pars addatur, vel consuatur, maneat benedicta, per Glossam cap. *Quod in dubijs 3. de Cõsecrat. Ecclesiæ, vel altaris*, super illud: *Nõ negamus, quin oleũ non consecratum possit oleo consecrato commisceri*: dicit Glossa, *argumentum est, quod in reficiendis paramentis, vel sacris vestibus, non sacrum filum, vel pannum sacro licet apponi. Nec opus est nouæ consecratione.*

11 Sed hoc non est simile: quia quando oleum admiscetur oleo, vel aqua aquæ, liquor præexistens nõ desinit esse sacer, vel benedictus; & talia contiguitate fiunt continua, & fiunt vnum. Vnde maxime, si id quod apponitur est vnus; fit totum consecratum oleum, & aqua benedicta. Sed parnus additus panno non facit vnum, nisi colligatione. Et præterea, iam primus desinit esse benedictus; propter quod appositio non benedicti non benedicit illum, qui desinit esse benedictus; cũ benedictio non fiat sine verbis. Vnde si antequam amoueatur illa pars supersueretur noua, tunc numquam desijsset esse benedicta; & postea ea amota, remaneret integra, & vna vnitate tali, qua nauis dicitur vna per tabulas renouata. Hæc ille: & authores communiter.

12 Dixerat autem antea immediatè n. 22. Videtur autem, quod de longo manipulo liceat facere stolam; & è cõuerso de parua stola manipulum, vel cingulũ; quia omnia hæc vna benedictione consecrantur. Et quando est casula duplicata, cum possit ex se simplex, super quãlibet partem fit benedictio. Vnde & in celebrando verti potest, vt pars nigra super ponatur pro defunctis, pars alia pro viuis. Propter quod si vna pars amoueatur, alia remaneat benedicta; & licet cum ea celebrare. Similiter de stola dupla.

13 Addit Syluester verbo *Benedictio* q. 6. Quod autem iam non licet cum aliqua veste celebrare, videtur stãdum iudicio boni viri. De cingulo autem fracto; videtur quod quandiu altera pars tanta remanet, quod sufficiat ad honeste ex more cingendum, liceat cum eo celebrare, maximè in necessitate; quia videtur esse corpus vniforme; cuius scilicet quælibet pars est eiusdem rationis, vel qualitatis cum alia, vel cum toto; licet non eiusdem quantitatis; & multo fortius licet, si antequam fractura complectatur, fortificetur nodo, vel gruppo. Ad ista autem facit dictum Petri de Palude, cõmuniter approbatum, scilicet, quod si de stola fiat manipulus, vel è contra, non oportet, quod iterum benedicatur: quia scilicet non videtur esse alia forma, nisi quod vnum est longius, aliud breuius: quæ breuitas formã non mutat: & ita in cingulo. Hactenus ibi.

14 Plus addunt Saa verbo Missa n. 12;

& Ioannes à Cruce in Direc. parte 2. de Sacrificio Missæ q. 3. dub. 4. conc. 2. & Trullench lib. 3. cap. 8. dub. 17. nu. 2. Et clarius Diana 2. p. trac. 14. resol. 57. notab. 3. quod si cingulum ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendũ, potest cingulum sic fractum necti, & vsui esse. Refert, & non improbat Coninch q. 83. art. 3. dub. 3. nu. 251. & Molfesius, quos citat, & sequitur Diana 2. p. trac. 15. resol. 4. Et parte 5. trac. 13. resol. 92. referens Cœlestinum, Marchantiũ, & Franciscum de Nigro. Hier. Garcia trac. 3. diffic. 8. dub. 4. punct. 2. n. 23.

15 Cæterum bene notat Lugo de Eucha. disp. 20. sect. 4. n. 100. quod *communis sententia* id negat, & merito, quia sicut Alba amittit benedictionem separatis manicis, quia singulæ partes separatæ non sufficiunt; idem videtur dicendum de cingulo. Quare idem Diana parte 10. trac. 15. resol. 28. §. *Nota etiam*, retractat sententiam, & discedit à prima opinione. Similiter, si stola diuidatur in duas partes, quarum neutra sufficit vt sit stola, si coniungantur ambæ indigent noua benedictione: ergo pariter, & in cingulo, si pars fracta non sufficiat ad decenter ex more cingendum, opus est noua benedictione. Vtrum aliqua de prædictis conuerti possint ad vsus humanos? Latè explicat Sylueller verbo *Benedictio* q. 7. ex cap. *Altaris palla* 39. & cap. *Legis Ecclesiæ* 38. *de Consecratione* dist. 1. & cap. *Ad hæc* 4. *de Religiosis domibus*. Idem Sylueller verbo Ecclesia 2. q. 5. Addit Auersa q. 11. sect. 13. §. Quinto. Attamen admittendum est cum Castro Palao tom. 2. tract. 8. disp. 1. punct. 6. num. 25. & Diana parte 5. tract. 13. resolut. 76. mutata rationum rerum forma, & benedictione deperdita, nõ fore mortale peccatum earum materia ad alias humanas cõmoditates vti. Plerumque tamen erit veniale peccatum, ob aliquam indecentiam, & irreuerentiam, & ob auctoritatem illorum Canonum, qui etiam cum mutatione formæ loqui videntur. Videatur Cano 72. de Apostolo. Canon 3. Concilij 3. Bracharensis. Cã. In sancta 41. & Can. Vestimenta 42. de Consecratione dist. 1. Quamuis non omnia sint in vsu nunc.

✠

§. IV.

Vtrùm possit aliquando celebrari sine aliqua ex sacris vestibus?

16 PRæterea concordant Theologi, quod est peccatum mortale *Missã* sine sacris vestibus celebrare: quod colligit Paludanus in 4.distinctione 13.q.2.articulo 6.num.22.ex cap.*Vestimenta, de Consecratione* distinctione 1.& ex cap.*Ecclesiastica* dist.23. Alij ex Rubricis Missalis titulo de defectibus. Alij ex ritu Ecclesiæ, & ex gravitate materiæ. Suarez verò disp. 82.sect. 3.conc.1.& Serra q.83.art.3.conc.3.& alij dicunt, quod fundamentum huius præcepti maximè sumendum est ab vniuersali cõsuetudine, & obseruantia Ecclesiæ, quę hũc ritum obseruat tanquam necessarium, & maxime pertinentem ad reuerentiam huius sacramenti. Vnde Soto in 4.dist.13.q.2.art.4.§.*Ecce quibus*, ait, quod si sacerdos celebrans aliquam sacratum vestium *cõsulto præcymitteret, tanquam mysteriorum contemptor mortaliter delinqueret. Secus si ex oblitione, vel aliqua negligentia id faceret.* Quia peccatum mortale requirit, perfectum voluntarium, quod tollitur obliuione, vel negligentia. Idèò cum S. Bonauentura in expositione Missæ ait. *Si quis ex his indumentis per obliuionem aliquid omitteret, grauiter peccaret*; loquitur de obliuione crassa, & supina. Omnes autem admittunt, quod docet D. Thomas Quodlibeto 4.art.13.quod ex magna, & euidẽti causa valide, & licite posset Papa dispensare, quod aliquis Sacerdos non indutus vestibus sacris conficeret corpus Christi. Et eadẽ ratio est de omnibus alijs huiusmodi, quæ ex institutione humana processerunt.

17 Addit Suarez, 6.*Secundo dicendum*, in fine. Prætermittere autem in casu necessitatis vnum, vel alterum ex his vestimentis, præsertim ex minoribus, vt stolam, vel cingulum, viri graues censent non esse peccatum mortale. Idem tenet Filliutius trac. 5.cap.5.q.5.n.149. Petrus Ledesma de Euchar.cap.21.conc.5.diffic.3. Ioan. a Cruce de Sacrific. Missæ q.3.dub.4.conc.2. Trullench lib.3.cap.8.dub.18.n.5.& multi alij, quos refert, & sequitur Hieronymus Garcia tract.3.diffic.8.dub.4. puncto 2.nu 22. Probabileque dicunt Lugo disp.20.sect.4. n.98. Granado tract.14.disp.12.n.7. Angelus Maria Verricelli de *Missionibus* tit.15. q.263.

18 Rectè tamen ait Serra q.83.articulo 3.conc.3. Ego tamen id nulli consulerẽ: minus enim inconueniens est, totum populum carere sacro in die festo, quantumvis solemni, quam contra consuetudidem Ecclesiæ Sacerdotem celebrare sine his, sicut, & non ieiunum. Vnde S. Antoninus 3.p. titulo 13.cap.6.§.6.ait. *Si aliquid eorum defuerit, quæ requiruntur ad ritum celebrationis, vt manipulus, stola, & huiusmodi, potius debet dimittere Missam, etiam in die festo, quam sic celebrare: quia sic celebrando peccaret mortaliter.* Tenentque alij decem authores, quos refert, & sequitur Leander tract.8.disp.7. q.42. Specialiterque de Stola Quarti in Rubricas Missalis parte 2.tit.1.sect.4.dub.6. & Verricelli supra: quia stola est propria vestis Sacerdotis, vt cap. *Ecclesiastica* 23. dist.

19 Quantum ad cingulum, inter sacras vestes numerat Innocentius 3.lib.1.de sacro Altaris mysterio capite 10. Et Vazquez disp.233.cap.4.num.39. ait. Neque vero probabile nunc est, quod aiunt Scotus in 4.dist.13.q.2.§.*Ad quæstionem*, ver. *Restat ergo*. Et Richardus eadem dist.art.3.q.4. alicubi invaluisse consuetudinem, vt cingulum non benedicatur; cum oppositum vbique iam videamus, & pro cingulo specialis in Pontificali benedictionis forma tradatur. Quo circa Nauarrus in Summa cap.25. n.84. contrà prædictos docuit, necessarium esse cingulum benedici. Hæc Vazquez, & alij communiter.

20 Pergunt vlterius Fagundez Præcepto 1.lib.3.cap.23.n.12.& Diana 2.par. tract.14.resol.68. Et Philibertus Marchin° tract.3.de Ordine parte 3.cap.14.n.2. Thomas Tamburinus lib.1.de Missa cap.3.§.1. n.4.& notant, quod celebrare cum cingulo non benedicto ex causa iusta non erit neque peccatum veniale. Iusta verò causa erit necessitas audiendi, vel celebrandi Missam ex præcepto alicuius festiuitatis, feruor magnæ deuotionis, necessitas superandi tentationes aliquas; si Sacerdotes pauperes non habeant stipem pro celebrando sacro.

21 Quamvis valdè displiceat, quod in alio extremo ait Leander tractatu 8. disputatione 7. quæstione 44. hoc esse peccatum mortale: quia nullo iure, vel ratione probat, quod existente iusta causa, hæc leuis cęremonia de benedictione cinguli, quando haberi nequit, obliget sub mortali:

Et quamvis ad dandum viaticum hoc liceret; & etiam ne populus in festo sine Missa dimitteretur: tamen in alijs casibus ego nec facerem, nec consulerem, quia cum diuina gratia alia media facilima occurrunt ad illos fines obtinendos non prætermisso ritu Ecclesiæ.

§. V.

De lumine, & Cruce.

22 INter defectus in ministerio ipso occurrentes, §.10.num.1. numeratur, *si non adsint luminaria cerea*. Et in Rubricis generalibus, §.20. dicitur. *Super altare collocetur Crux in medio, & candelabra saltem duo cum candelis accensis hinc, & inde in vtroque eius latere.* Notauerat post Paludanum Soto in 4.distinctione 13.q.2.articulo 4.§. *Ecce*. Est & lumen necessarium, vt habetur cap.finali, de celebratione Missarum. Quare, & illud non habere, peccatum esset mortale: pertinet enim, & ad reuerentiam Sacramenti, quatenus lumen illud Dei gloriam repræsentat; & ad nostram excitandam deuotionem, qui per effectum sacramenti illuminamur. Videatur Gauãtus in Rub. Missi. par.1.tit.20.lit.y.

23 Quod præceptum exponens Leander tract.8.disp.7.q.20.ait, non solũ posse Sacerdotem Missam continuare, si lumen extinguatur post consecrationem; verum etiam si extinguatur, aut deficiat post offertorium (licet & ante consecrationem) cum iam sint oblata ea, quæ consecranda sunt. Imò durum videtur relinquere Missam, iam quocumque modo inceptã in ea necessitate, in qua aliquis moribund° extremo Viatico indigeat, vt nõ obscure indicare videtur Lugo disputatione 20.num.77. Hæc ille, qui nullam rationem affert; & Cardinalẽ male refert qui refert, & potius probare videtur oppositam sẽtentiam Fagundez. Hanc tamen late sequitur Quintanaduenas to.2.tract.8.singulari 4.per totum.

24 Nihilominus Fagundez libro 3.in 1.Præceptum Ecclesiæ cap.22.n.19. & Lugo illo nu.77. dicunt addere aliquos, quod si lumen extinguatur ante consecrationem, nec haberi possit, relinquendã esse Missam, etiã si necesse esset, consecrare ad dandum viaticum moribũdo. Quod sequutus fuerat ipse Quintanaduenas to.1.tract. 4.singulari 1.n.2.& postea Dicastillus, Thomas Tamburinus, & Franciscus de Lugo, & alij, quos referunt, & sequuntur Diana p.8. tract.1.resol.78. Verricelli de Mission. tit. 15.q.264.cõc.2. Hieronymus Garcia trac. 3.diffic.8.dub.3.punct.1.n.17. Quia reuerentia debitã sacramento, & intelligentia Doctorum; & magnum mysteriũ huius cæremoniæ, tam grauiter obligant, & præpõderant cuilibet necessitati.

25 In necessitate liceret celebrare cum lumine olei, vel adipis, vel cum vno lumine, præcipuè si consuetudo frequens præualuit contra Rubricas; sicut videmus non obseruari, quod dicitur in cap. *Cleros*, & in §. 10. de ritu seruando n.5. de accẽdendo intortino tempore consecrationis: & aliqui sine scrupulo vnam, vel vtramque candelã extinguunt ante finitum Euangelium posterium; contra id quod dicitur in Rubricis tit. de ritu seruando, §.12.n.6. & in Concilio Prouinciali *Mediolanensi* primo parte 2. Videantur Authores, quos refert Verricelli illa q.264.conc.3. Et Trullench lib.3. Praxis cap.8.dub.16.n.11.& Serra q.83.artic.3.in fine. Cum lumine inferioris materiæ, quam olei, dicit Lezana verbo *Missa* n.60. quod res indecens videtur; & ita non sine valde graui causa admitti potest.

26 De antiquitate cęremoniæ collocãdæ crucis in Altari, Ioannes Stephanus Durantus lib.1.de Ritibus Ecclesiæ cap.2.docet in Ecclesia consuetam à temporibus Apostolorum, vt constat ex Actis S. Martialis. Tempore etiam Constantini, in templo ab ipso ædificato in honorẽ S. Michaelis, crucem in Altari collocatam, constat ex Sozomeno lib.2. Historiæ cap.2. S. Ioannis Chrisi. in demonstratione aduersus Gentiles, quod Christus sit Deus, dicit *in mensa sacra Crux*. In Theatro vitæ humanæ verbo *Crux*, folio 617. refertur ex Surio 30. Septembris mirabilis visio crucis igneę super altaria ignea ostẽsa S. Gregorio Martyri Episcopo Armeniæ: & ex nostro Alfonso Ciacconio cap.35. de lignis sanctissimæ Crucis, narratur historia Crucis de Caravaca, vbi crux ab Angelis in Altari fuit posita, ne sine illa Sacerdos celebraret: & ex Ioanne Vasæo in Chronica Hispaniæ ad Annum 792. & ex Baronio to.4. Anno 791. de Cruce Ouetensi ministerio Angelorum elaborata auro, & lapidibus pretiosis Regis Alfonsi.

27 Bartholomæus Gauantus in Rubricas Missalis p.1.tit.20.lit.v. ait, Meminit

Crucis aureæ in Altari, Beda lib.1.hist.Ang. cap.20. Et Baronius anno 578.n.43.& Innocentius 3.lib.2.cap.21.qui dicit collocari Crucem in medio candelabrorum, quæ saltè sunt duo; quia Christus per Crucem fecit vtraque vnum, ad Ephes.2. Crux erre in Altari est tanquam signum Regis in Regia, vt Passionis memoriale, & vt vestigia Crucifixi sequamur. Gemma lib.1.c. 135. Ideo in Cœremoniali Episcoporum lib.2.c.12. monemur, vt locemus crucem, & cum imagine Crucifixi, & in Altaris medio, præaltam, ita vt pes crucis æquet altitudinem Candelabrorum, & crux ipsa tota candelabris supereminеat. In Rubricis tamen nihil de imagine Crucifixi. Et Opusculo 65. apud D. Thomam, *de officio Sacerdotis*, titulo *de horis Canonicis*, dicitur: *Habeat autem Sacerdos Crucem ad altare, cum celebrat: quia in illo mysterio passio Christi repræsentatur, in memoriam Dominicæ Passionis.*

28 Addit Suarez disp.81.sect.6.vers. *Quarto*. Non existimo autem hãc esse obligationem peccati mortalis, ne multiplicemus præcepta, quæ non satis constant: & quia res nõ videtur adeo gravis, secluso cõtemptu: videntur ergo ita obligare, sicut aliæ cæremoniæ, vel ritus Missæ. Idem dicunt Petrus Ledesma de Euch. cap.20. conclusione 9. Marcus Huertos de Sacrificio Missæ q.15.fol.183.col.2.& Trullench libro 3.cap.8.dub.19.n.12. dicens. Secluso contemptu, non est mortale sine cruce celebrare; sicut nec esset mortale celebrare si ne frontali, & alijs rebus dictis, quibus altaria ornantur.

29 Et Lugo disp.20.sect.2.n.79. Aliqui probabiliter dicunt, non esse *Missalis* Regulam intelligendã pro Altari, in quo est Sanctissimum Eucharistiæ Sacramẽtũ. Auersa q.11.sect.13.§.*Tertio vlterius*, in fine ait. Bene tamen dicetur non requiri in Altari, in quo sit publice expositum Eucharistiæ sacramentum, vt moris est. Sequitur Thomas Tamburinus libro primo de Missa capite tertio, §. 6. numero primo. Et ibidẽ nu 2.& Franciscus de Nigro, Trimarchus, & Agrifolis, quos citat, & eorum sententiam dicit probabilissimam Diana parte 10. tractatu 15. resolutione 28.& alij dicunt, quod si crux, aut imago Crucifixi sit depicta in fronte Tabernaculi, vel si præcipuum in signe altaris sit crux, aut imago Crucifixi, non requiritur alia crux: quia sic sufficienter saluatur super altare collocatam esse crucem in medio; nec debent verba Rubricarum accipi in sensu nimium Metaphysicè rigido.

30 Fateor probabiliter hoc dici ad vitandum peccatum, etiam veniale; sed mihi inhærentior sensui Rubricæ videtur opinio Bartholomæi Gauanti in Comm. Rub. Missalis parte 1. titulo 20. in editione Lugdunensi anni 1652. folio 68.& 69. Et quod debeat esse crux in medio Altaris, in quo asseruatur, vel patet Sanctissimum sacramentum, probat: Primo: quia hæc Rubrica loquitur indefinite de Altari vbi facienda est Missa, vt Sacerdos actu sibi reuocet in memoriam Passionem Christi, quę memoria magis ex crucis aspectu, quã ex ipsa Eucharistia excitatur.

Deinde, non incongruit figuram cum figurato adesse simul (quæ est potissima ratio Aduersariorum) nam facta consecratione hostiæ, remanet Crucifixi imago in eadem hostia simul cum corpore Christi, & toto Christo. Tertio, in Missa solemni ad hoc Altare celebrata, iubetur Sacerdos genuflectere, ob sacramentum latẽs in Turri, seu Tabernaculo, & ter incensare crucẽ, &c. Quarto, Quia vsus multarum Ecclesiarum Orbis insigniorum, est vt ante prædictam Turrim, seu Tabernaculum immobile, collocetur crux in medio. Quinto, in ostiolo Tabernaculi immobilis solet etiam pingi imago Christi in cruce, vel sedentis in Sepulchro: cur igitur potius de picta in ostio Tabernaculi, quam separatim in cruce ante ostium? Sexto, in Processione Sanctissimi Sacramenti ante illud præcedit crux cum Crucifixo: quæ ergo maior est ratio in Processione, quam in Altari? Fauet Concilium Turonense 2.cap. 3. iuxta expositionem Baronij Anno 570. n.14.

31 Quod vero etiam in Altari crucis, vel Crucifixi, debeat collocari altera crux inter ipsa candelabra, probat, quia Rubrica absque vlla limitatione id præscribit generaliter. Et ratio fauet, quia ob oculos Sacerdotis ea debet esse, tum ad orandum, tum ad eam incensendam: tum ad mysteriũ ex Innocentio Tertio de Christo mediatore vtriusque populi. Hæc ibi latius.

32 Hæc sententia est vsu receptissima: quia in Altaribus SS. Sacramẽti, & Crucis, & Crucifixi passim videmus in medio Candelabrorum aliam imaginem Crucis, vel

vel Crucifixi. Et cum in Hispania vix altaria magna inueniantur sine alqua imagine, vel picta, vel sculpta Crucifixis; tamen curãt Prælati, & Sacerdotes vt in medio Altaris Crux collocetur: ita ergo faciendum.

§. VI.

De apertione capitis.

33 DEmum notat Soto in 4.dist.13.q.2. ar.4.§.*Ecce quibº*, quod Sacerdos debet, & discooperto capite totum sacrũ peragere, cap. *Nullus Episcopus* 75. *de Consecrat.* dist.1. Quare graue peccatũ esset aliter facere; nam priuatur illic Sacerdos in hoc delinquens communione Sacramenti: nisi forsan ex rationabili causa Prælatus dispensaret. In *Missalis* Rubricis tit. de defectibus in ministerio ipso, §.10.n.1. inter defectus numeratur: *Si celebrat capite cooperto sine dispensatione.*

34 Quod rectè explicat Gauãtus Cõment. in Rubricas *Missalis* parte 2.tit.2.n. 2.lit.f. sic dicens. Si vero necessitas adsit, & difficile sit petere dispensationem; vel non sæpè accidit, excusatur à peccato. Sylu. verbo Missa 1.q.2.§.1. Sed eo casu secreto celebret. Nauar. de Celebrat. Missarum cons. 7.n.1. Et quamvis ibi concedat idem Nauarrus posse renouari antiquum ritum anticiendi caput Amictu, qui ante Albam assumitur; negat tamen, nisi incommodæ valetudinis gratia, Azor lib.10.cap.28.q.16.

35 Verum Sedi Apostolicæ reseruata est hæc facultas concedendi pileoli vsum; Tum ex decreto, quod est Papale, & in Concilio Romano: Tum ex praxi Romana: nã Sacra Congregatio Cardinalium super negotia Episcoporum 2. Ianuarij 1590.& 17. Ianuarij 1593. concessit extra Canonem vsum pileoli Episcopo Fauentino: & reposuit Archiepiscopo Vrbinati, eo non posse vti sine licentia Sedis Apostolicæ. Idem sẽsit Sacra Rituum Congregatio 31. Ianuarij 1626.& 24. Aprilis eodem anno, ad Papã scilicet expectare hanc dispensationem.

36 Asserunt Doctores dispensationem hanc (sine qua non sufficit iusta causa, vt dicitur in defect. tit.10.n.1.§. *celebrat*, inquit; *capite cooperto, sine dispẽsatione*) fieri posse ab Episcopo; & id dicunt quidem; sed nõ probant. At Canon ille, tam Episcopo, quam Presbyteris prohibet, ne velato capite assistãt Altari. An ergo Episcopus, cui fuit prohibitum à Papa, secum ipse, & cum alijs dispensabit? Ioannes Andreas, post Hostiensẽ, in cap.1.de Supl.neglig. Prælatorum in 6. dicit notabile verbum (obseruante hoc sylueſtro verbo *Dispensatio* q.13.) vbi Canones, ait, imponunt legem ipsis Episcopis, non dispẽsat Episcopus, nisi hoc reperiatur concessum; & Romæ vidi pauperes dispensatos gratis à Summo Pontifice. Hinc præcisæ Sacræ Congregationes constanter remittunt ad Papam, vt dispenset: & ita respondit rursus Sacra Rituum Congregatio, die 26. Februarij, & 7. Augusti 1623. a quibus non decet dimentire decretis. Hæc ibi.

37 In nouissima editione Missalis iussit Vrbanus Octauus, quod præfigeretur Decretum Sacræ Congregationis, & sua Sanctitate confirmatum, tenoris sequentis. *Animo audeat vti pileolo in celebratione Missarum sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacunque contraria consuetudine.*

38 De consuetudine Græcorum, iam olim meminit Alcuinus cap.38. diuinorũ Officiorum: de consuetudine Coloniæ hyemis tempore, Vazquez disp.233.cap.4.n. 38. De consuetudine apud Sinas Ioannes Præpositus 3.p.q.83.art.3.dub.6. Thomas Tamburinus lib.1.de *Missa* cap.7.§.4.nu. 5.& Angelus Maria Verricelli de Apostolicis *Missionibus* titulo 13.q.254. concessisse referunt Paulum Quintum licere in China operto capite totam *Missam* celebrare: nã ibi signum reuerentiæ non est aperire, sed tegere caput. Olimque Sacerdotes ad attentius, & deuotius celebrandum, ne oculos circumferrent, capite sacro amictu cooperto celebrabant. Quod indicatur ea oratione: *Impone Domine capiti meo galeam salutis*: & obseruat Durandus in Rationali Diuin. Offic. lib.3.cap.2.n.2. vbi ait: *Ideo amicto caput operimus, ne circumquaque libere prospiciendo, illicita cogitemus.* Id quod n.34 diximus ex Sylueſtro, & Nauarro, docent Suarez disp.83.sect.3.in fine. Sylius, & Serrar.5. Bonacina puncto 9.n.28.& alij communiter. Nec est contra Decreta sacræ Congregationis, quæ procedunt, quando potest peti dispensatio, & necessitas non vrget.

✠

DVBIVM XX.

Vtrùm conuenienter ordinentur, quæ in celebratione Missæ dicuntur?

1 QVia in hoc sacramento totum mysterium nostræ salutis comprehenditur; ideò præceteris sacramentis cum maiori solemnitate agitur, inquit D. Thomas articulo 4. in quo exponit omnia, quæ in *Missa* dicuntur: & articulo quinto assignat rationes conuenientiæ eorum, quæ a Sacerdote in huius Sacrificij diuini celebratione aguntur. Sed quia de ijs innumeri pie, & erudite scripserunt, vt pauca quædam, nostro instituto opportuna, seligamus, oportet aduertere, quod verba, & actiones Missæ quadruplici motiuo Scriptores solēt cōsiderare; vel scribendo contrà hæreticos, vt explicent antiquitatem, grauitatem; & cōuenientiam; & in hac consideratione sufficit legere Bellarminum Cardinalem libro 2. de *Missa* a capite 15. vsque 27. Vel secundo considerantur quoad significationes mysticas: & sic scripserunt de illis Alcuinus, Amalarius, Rupertus, & alij antiqui, qui habētur in Bibliotheca Veterum Patrum tomo 10. & Guillelmus Durandus in Rationali; & Ioannes Stephanus Durantus de Ritibus: & nonnulla eleganter docet Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 4. & 5. Vel tertio verba, & actiones Missæ cōsiderātur vt quædā cęremoniæ sacræ; & qualiter debeāt peragi: & de illis vt sic post innumeros antiquos, quos ipsi referūt, tractāt diligētissimè Bartholomæus Gauantus, & Paulus Maria Quarti. Sed sub his considerationibus non nisi obiter pertinēt ad Theologum Scholasticum, & Moralem, quem nos agimus; & solum pro peccatis vitandis, & Confessarijs, & pœnitentibus instruendis, quarto (& quoad nos vnice) oportet circa verba, & actiones Missæ nonnullas quæstiūculas Theologicas Practicas proponere, & determinare.

§. I.

De cæremonijs Missæ Fratrum Prædicatorum.

2 INquiritur ergo primo, vtrum Fratres Ordinis Prædicatorum teneātur obseruare Rubricas Missalis, & Breuiarij Romani?

Certa est pars negatiua, quia in Constitutionibus Ordinis Prædicatorum distinctione 1. cap. 1. §. 5. in Textu sic dicitur. *Totum officium, tam diurnum, quam nocturnum, secundum correctionem, & ordinationem Fratris Vmberti Magistri Ordinis nostri confirmamus; & volumus vniformiter ab omnibus obseruari: ita quod nulli liceat aliquid de cætero innouare.* Quæ clausula Constitutionum nominatim, & in specie, & indiuiduo, est cō firmata à Sūmo Pontifice Clemente Quarto in Bulla incipiente: *Consurgit in nobis*: Data Viterbij Nonis Iulij, Anno Tertio sui Pontificatus: quæ Bulla est authentica testimonio ferente Auditore Cameræ Apostolicæ, & subscripta, & debito sigillo munita, & impressa iussu M. Stephani Vsusmaris M. Generalis Ordinis Prædicatorum folio 58. Et in Bulla Pij Quinti pro Missali Romano excepit Ecclesias, *quæ à prima institutione, à Sede Apostolica approbata, quæ vel ipsa institutio super ducentos annos Missarum celebrandarum in eisdem Ecclesijs assidue obseruata sit*: vnde vtroque titulo nostrum Missale excipitur. Ex Bulla autem Honorij Quinti, & Clementis Octaui, & aliorum Pontificum, quorum memini capite 30. Theol. Moralis q. 7. §. 1. n. 16. hæc mutatio, vel additio expectat ad Capitulū Generale: vnde Prouinciales, etiam cum Prouinciali Capitulo, nihil circa hoc valent. Videatur M. Fr. Vincentius Maria Fontana parte 1. Constitutionum verbo *Missa*, & verbo *Officium dicimus* nu. 3. ex Capitulo Generali Bononiæ 1410. ordinatione 1. & Argentinæ 1417. ord. 1.

3 Notat etiam *M.* Dominicus Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 4. §. *Hoc autem* folio mihi 578. col. 2. dicens. At vero in Ordine nostro, vbi (quod citra aliorum notam dixerim) summa datur opera, vt ordinarium in sua semper maneat sinceritate, & breuitate; neque vllæ fiant adiectiones; nullus recitatur Psalmus: sed breuissima fit cōfessio, qualis illi mysterio congruit. Solent enim vulgares Sacerdotes lexcentas orationes illic inculcare. Idem Magister art. 5. in fine, §. *Quod ergo*, fatetur aliquas cæremonias *Missę* nos delumptisse ex obseruātissima Religione Carthusiensi.

4 De quadam speciali cæremonia nostra, quæ nunc non præscribitur in Missali Romano, meminit D. Thomas articulo quinto ad 5. dicens. *Quod enim Sacerdos brachia extendit post consecrationem, significat extēsionem brachiorum Christi in Cruce.* De qua itē rum dub. 21. num. 8.

Sed

5 Sed quia molestum esset, & minimè necessarium singularum cæremoniarum nostrarum causam literalem, & mysticā assignare; solum ad maculam abstergēdam, sine vlla apparientia Ordini iniectam, de modo communicandi nostrorum Sacerdotū, quid nostri Authores, & exteri scripserint, fideliter referam.

6 Annalista Ecclesiæ, Baronij breuiator, & octo alijs additis tomis diligēs continuator M. Abraham Bzoulus tomo 14. Anno 1313. cum ageret de obitu, & funere Henrici Secundi Imperatoris: & contra calumniatores defenderet M. Bernardum Politianū, à capite quinto vsque 19. quæ nostro instituto sunt necessaria, proponit capite sexto folio mihi 210. dicens. Aliquis male feriatus Lubicensium Chronographus, Orco sepultam calumniam, perpetuoque igni damnatam impostura, atro in Prædicatores calamo ex Inferni cinereo euocās, maiore inscitia, quam conscientia mentiebatur, Pœnitētiæ, & satisfactionis loco Prædicatoribus datum, vt sinistra Eucharistiam celebrantes recipiant: Quasi id quidquid est in communicatione Corporis Dominici cęremoniæ, nō vna cum ipso instituto Prædicatorum fere ante centum annos (loquitur comparatiue ad annum 1313.) coaluisset, representandi mysterij causa. Beatæ illæ mentes peremni fælicitate gaudentes, habent delectationes in dextera Dei in finem vsque æternitatis collocatas, meras, meras degustare. Mortalibus hominibus sufficit diuitias in sinistra diuina reconditas delibare. Cui rei Prædicatores insinuādæ, ab initio instituerūt, è sinistra communicare. Præsertim, quod interprete Magno Gregorio, læua manus præsentis vitæ statum significet: Quod filios iræ Gentiles, quibus panis Angelorum præcipuè datus est, sinistra designet: Quod passiones Christi, quas ille in corpore suo mortali pro nobis sustinuit, insinuet: Prædicatoresque tum vitæ peregrinatoriæ conditionis, tum fælicioris regenerationis, tum offficij suscepti admoneat, vt illi pro hac, miserijs, periculisque referta vita, se ex filijs iræ, filios Dei per passionem, & Crucem Redemptoris renatos memori corde recolentes, Iesum Christum, & hunc Crucifixum, manu inter sinistra quæque referant, atque representent.

7 Maximè quod id cæremoniæ sinistra communicandi, datum etiam à Sede Apostolica fuerit Ordini Prædicatorum propter triumphatam à Prædicatoribus Fratribus Berengarianam hæresim, in contumeliam SS. Eucharistiæ, in Europa temporibus Diui Dominici, & Petri Martyris reuiuiscentem: vt cum post Agnus Dei, sinistra, super Calicem eleuatam hostiam tenere t, tum vniuerso populo adorādum Christum Deū verum, & hominem, sub speciebus panis, & vini præsentem exponerent, tum ipsi tunsione pectoris interiorem animi latriā ostēderent, in sacrosanctum pignus salutis. Ex Annalibus Fratrum Prædicatorum. Hęc *M.* Bzouius. Easdem rationes assignauerat Inquisitor M. Iacobus de Sulato (qui testibus Leandro Alberto lib. 4. folio 136. & Fernādez de Scriptoribus Prædicatorum folio 388. claruit circa Annum 1415.) & sunt in Chronico Ordinis Prædicatorum editionis antiquæ post Constitutiones Ordinis Prædicatorum M. Fr. Vincentij Bandelli de Castronouo.

8 Insignis declamator M. Fr. Leonardus de Vtino, qui (referentibus Trithemio, & Possevino) floruit anno 1440. in Sermone 42. Quadragesimæ, de dignitate animę humanæ in 2. patre sermonis sic ait. *Propterea nos Fratres Prædicatores communicamus cū manu sinistra*: quia in ea parte est cor: Etiam quia manipulus, qui designat indiuisibilem colligationem cordis nostri cum Iesu Christo, ponitur in manu sinistra, ob feruentem, & cordialem charitatem nostri ad Christū, vt declarat in sermonario aureo de Sanctis *in Sermone de Beato Dominico Patre nostro*. Præterea, vxor in signum illibatæ fidei, & cordialis amoris, gestat annulum in manu sinistra. Nobiles etiam, & magni Principes insignia sua, quæ vulgariter dicuntur diuisæ, deferūt ex parte sinistra. Milites insigne suum aureum ferunt in latere sinistro. Ad abolenda ergo peccata, quæ regnant in corde nostro *Mathæi* 12. *De corde exeunt cogitationes malæ*: medicina supponenda est cordi. Cant. 8. *Pone me vt signaculum super cor tuum*. Ratio autem litteralis ista: in principio Ordinis nostri insurrexit quædam hæresis, asserens non esse verum corpus Christi in Altari, nisi quandiù eleuatur::: Ordo autem prænaluit contra hanc hæresim, miro modo eam confutando: in cuius signum datum est Ordini nostro, vt in Missa post *Agnus Dei*, ante Cōmunionem, tenerent Fratres Hostiam eleuatam super Calicem, vt sic adoraretur ab vniuerso populo tamquam verum Corpus, & Sanguis Christi; & ne deponeretur vsque ad Communionem inclusiue. Quia verò tā manu dextra debet Sacerdos tundere pectus suum tamquam verum Deum adorans Hostiam;

ſtiam; oportuit vt cum mana ſiniſtra teneret, & ſic communicaret. Propter hanc cauſam plures Fratres noſtri Martyrio Coronati ſunt ab hæreticis. Et dum eſſem in Concilio Ferrarienſi tempore D. Eugenij Papæ Quarti, relatum eſt, plures Conuẽtus noſtri Ordinis funditus euerſos ab Vtraquiſtis in Bohemia, & fratres trucidatos ab eiſdem. Ordo enim noſter valde inſudauit contra hæreſes ad earum extirpationem: & præcipuè circa hoc ſacramentum Corporis Chriſti. Hæc M. Leonardus prædictus. De vltimo puncto de Religioſis Prædicatorum, qui Huſſitæ reſtiterunt, videndi Ioãnes Cochleus in hiſtoria Huſitarum lib. 6. pag. 205. & 222. Paleol. lib. 9 cap. 21. Bernardus de Luzem burg. lib. 4. Michael Pius lib. 3. col. 18. & 27. Alfonſus Fernandez in Concertatione Prædicatoria contra hæreticos Anno 1429. & 1433. folio 314.

9 Multo elegantius eximius Duacenſis Magiſter Fr. Franciſcus Hyacinthus Choquetius, ſatis notus elaboratiſsimis libris de gratia, & Opuſculis, & alijs, in libro excuſo Duaci anno 1628. inſcripto, *Sancti Belg. Ordinis Prædicatorum* cap. 27. titulus, §. 5. eſt: *Duæ Henrici Septimi Auguſti Sorores in Virginali Bellomontano Valle, Ordinem Prædicatorum profeſſæ.* Et poſt Cœnobij ſanctimoniã deſcriptam, & breuiter enarratam vitam Felicitatis, & Margaritæ Luxemburgenſiũ Monialium dicti Monaſterij, cuius pia mater Beatrix filia Ioannis primi Comitis Hannoniæ, prima author, ac fundi illius donatrix fuit, concludit. Ita ſcilicet Illuſtriſsimæ Comitum Luxemburgenſium ſtirpi Cœnobium illud, duas in eo Henrici Auguſti ſoroꝛes, aliaque plurima beneficia debet, ab Illuſtriſsimo quoque, ac ſanctiſsimo Dominico Guzmano fundatus Prædicatorum Ordo.

10 Quis hic (proſequitur idem Magiſter) impiam, & auctore Diabolo culam, calumniam fingere poteſt, qua Dominicanis æterno opprobrio dignum flagitium, mortem ſcilicet, Henrici Cæſaris, obiecerunt olim nefarij quidam! Summa criminis eſt, Bernardum quendam Politianum Ordinis Prædicatorum, à Florẽtinis Cæſari offenſis ſub ornatum, pactis quadraginta millibus florenorum, Henrico, cui à confeſſionibus erat, exitium attuliſſe: cum ipſo Aſſumptæ Virginis Deiparæ feſto, piiſſimo Principi, atque ex religione diuinis myſterijs communicanti, Hoſtiam veneno delibutam porrexiſſit. Quin Ioannes quidam Beza, alijque nonnulli Hiſtorici, Galliarum, & Siciliæ Reges, imo & Romanum Pontificem Clementem Quintum in partem criminis adducunt, tamquam miſſerimi illius conſilij auctores. Calumniam dixi, quæ ſcilicet, toto Orbe, apud bonos, æquoſque arbitros iã pridem laruam poſuit, vt hoc loco nullius Dominicanæ innocentiæ vindicijs opus ſit. Mornæus quidem impius noſtri temporis hæreticus Ordinem Prædicatorum denuo illius falſi criminis obiectu accuſauit, in libro, quem *myſterium iniquitatis* inſcripſit: Sed accuſandi iure caret, qui iniquitatis myſteria cudit. Aduerſus repentinum illum ex Caluini ſchola Theologum, ex omnium tẽporum mendacijs hiſtoricum, Dominicanorum cauſæ in publico Lutetiæ, atque Orbis Theatro, patrocinatus eſt Nicolaus Coeffeteau, tunc quidem Ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Profeſſor, Regiuſque Eccleſiaſtes; nunc vero Dardaniæ (& Maſſiliẽ) Epiſcopus in libro Reſponſionum ad mendaria Mornæi. Scripſerunt pro eiuſdem rei veritate, Trithemius in Chronico ad Annũ 1313. Villanus Hiſtoriæ ſuæ lib. 9. cap. 5. Et P. Frõto Ducæus ex Societate Ieſu vir eruditiſsimus, in ſuo Inuentario. Nos quoque ante annos tres in Academia Duacẽſi in Quodlibeticis, vt vocant, labem illam publica Oratione deterſimus. Hæc Choquetius.

11 Quod ſi eadem, vel maiori elegantia vis hoc ſomnium, vel phantaſiam depulſam lingua Hiſpana, lege eloquentiſsimum M. Fr. Ferdinandum de Caſtillo Regium Eccleſiaſtem in ſecunda parte Hiſtoriæ S. Dominici libro 1. capite 25. folio 61. & 62. Breuiter, ſed neruoſe eruditus Pater Nicolaus Serrarius Societatis Ieſu libro quinto rerum Moguntiacarum, ait. Affirmarunt quidem complures Henrico Imperatori à Bernardo quodam Dominicani Ordinis Hoſtiam ſacram veneno imbutam nefarie præbitam: Sed à malevolis illud confictum teſtatur Trithemius, & alius ſcriptor vitæ Cæſaris Baſileæ impreſſus. Similiter Balduinus Henrici frater, ea nota monachũ liberat, vt in Archiuis Treuirenſis Archiepiſcopi habetur. Exibitum eſt anno 1575. Maximiliano Secundo Romanorum Imperatori Ratisbonæ ipſum originale, Balduini manuſcriptum: & Ordinem Prædicatorum ea de re ampliſsima teſtimonia habere certum eſt. Addit M.S. meus, eiuſdem ficti rumoris inanitatem teſtatum etiam eiuſdẽ Imperatoris filium Ioannem Bohæmiæ Regem. Hactenus Serrarius. Quo, & alijs adductis

ductis à Bzouio, deſpicies, quæ ex Volaterrano lib. 23. aliqui ſine delectu tranſcripſerunt verbo *Venefici*. Videatur M. Fr. Antonius Senenſis in Chronico anno 1510. folio 166. Theophilus Raynaudus in Hopotheca cõtra ictum calumniæ ſect. 2. ſerie 2. c. 2. pag. 171. & de alio caſu S. Gregorij Turonenſis lib. 3. Hiſtoriæ Francorum c. 31. Cæſar Baronius Anno 1055. n. 28.

12 Sed redeundo ad rationes cæremoniæ, cuius occaſione hæc diggreſsio facta eſt, pro ratione illa myſtica facit, quod D. Thomas ad Galatas primo lectione prima ait, et quia præſens vita ſignificatur per ſiniſtram; futuram vero per dextram, inquãrum iſta eſt cœleſtis, & ſpiritualis; illa vero tẽporalis: *Idcò Petrus, qui vocatus fuit à Chriſto in carne mortali poſito, ponitur in Bullâ Pæ in ſiniſtra parte.* Paulus vero, qui vocatus fuit à Chriſto iã glorificato, ponitur in parte dextra. Cardinalis quoque Robertus Bellarminus libro 1. de Romano Pontifice capite 87. inter alias hanc adhibet reſponſionem, dicens. Tertia quoque reſponſio adhiberi poteſt: nam vt annotauit Antonius Nebriſenſis in annotatione ad quinquaginta Scripturæ loca cap. 6. cum duo ſimul incedebant, olim id obſeruabatur, vt ſenior, & honoratior ad læuam eſſet; iunior autẽ latus ei dextrum clauderet; & non nihil præcederet in ſignum obſequij. Inde enim dicti ſunt *latrones*, &, per contractionem, *latrones*, qui dextrum latus nobiliorum hominum defenſionis cauſa tegebant. Id ille probat multis argumentis; ſed præcipuè teſtimonio duorum illuſtrium Poætarum: nam Ouidius lib. faſtorum, de ſenè ait:

Et medius iuuenum, non indignantibus illis,
Ibat, & interior ſi comes vnus erat.

Porrò interiorem dici eum, qui ad partẽ lęuam eſt, ex Virgilio diſcimus, qui libro 5. Aeneidos ait de Cloantho, qui ad ſiniſtram partem Gyæ nauigabat:

Ille inter nauemque Gyæ, ſcopulosque ſonantes
Radit iter læuum interior, ſubitusque priorem
Præterit.

Addere poſſumus Euſebij teſtimonium, qui libro 1. de vita Conſtantini ſcribit, ſe vidiſſe in Paleſtina Conſtantinum adoleſcentem obeuntem Prouinciam cũ ſeniore Auguſto, ſemperque ad dexteram eius incedentem. Neque dubium eſſe poteſt quia Conſtantinus adoleſcens, ac pene priuatus in loco minus honorato eſſet, quam ſenior Auguſtus. Hæc Bellarminus.

13 Ex Xenophõte lib. 8. Cyropædias, & Horopio Becano lib. 3. Hyeroglyfic. ſub finem, in Theatro vitæ humanæ verbo *Dextra* folio 114. hæc leguntur. Certe Perſæ ſiniſtram dextræ præferebant, quod colligere eſt ex verbis Xenophontis de Cyro Rege, vbi dicit, eos Princeps, quos ad Cœnã vocauerat, non fortuito collocaſſe, ſed quẽ maxime amabat, illum ad ſiniſtrã ſuam ſedere voluiſſe, tanquam hęc magis obnoxia ſit inſidijs, quam dextra; ſecundum ad dexteram conſtituiſſe, & tertium iterum ad ſiniſtram. His floſculis omiſsis, de quibus in Viridario P. Franciſci Mendoza lib. 8. cap. 7. vbi diſſoluit vinculum; quod indiſſolubi le reputarat Delrius, *quid dextrum, & ſiniſtrum fulmen?* Saturnaliorum Deca. 7. capite 3. & Decade 10. cap. 4. fauet dextræ.

14 Solidior, & forte vnica litteralis ratio, cur à noſtris Patribus Sacerdotibus ab initio Ordinis hic modus communicandi in diuino Miſſæ ſacrificio eſt obſeruatus, eſt, quia Patres Ciſtercienſes, & alij antiqui monachi (quorum veſtigia premere maximè cupiebant ſanctiſsimi, & ſapientiſsimi Patres noſtri) communicabant ſpecies panis ambabus manibus ſuper calicem, ne particulæ deciduæ caderent extra calicem; noſtri prouidentes debitæ reuerentiæ ſpecierum panis, & ſimul curãtes ne motu, vel tactu, vel aliquali alia excogitabili cauſa, calix conſecratus effunderetur, vel ex illo, vel minima guttula ſtillaret, ſatis prouide ſanxerunt: ex vna parte, vt ſuper calicem communicaremus, vt faciunt Ciſtercienſes, & alij; & ex alia parte, ne calix mutaretur, vt manu dextra calix teneatur, & vt manu ſiniſtra, in qua primo hoſtia colocatur, vt facilius dextra diuidatur, teneatur hoſtia; & ex illa ſumatur à Sacerdote tenẽte manu dextra calicem, qua eum communicat: vnde vtraque manu communicamus propter reuerentiam tanti ſacramenti, cum diuiditur vitando ſæpe mutare de manu in manum, & curando ne vlla particula elabatur. Igitur dextra ſumimus ſanguinem, & è ſiniſtra corpus, dextra tenente calicem. Quod manifeſtius patet ex verbis Rubricæ Miſſalis Ordinis Prædicatorum: nam ad illa verba Sacerdotis: *Pax Domini* ait: *Siniſtrâ manu duas partes hoſtiæ tenendo ſemper uſque ad ſumptionem ſuper Calicem:* & infra loquendo de ſumptione: *Inclinato ca-*

pite

pite dextram manu tenens Calicem, de sinistra sumat one sacrum Christi corpus: quo facto statim absumpta hostia Calicem cooperiat, deinde genu flectat; mox surgens Calicem detegat, & dextra pomum Calicis, sinistra pedem accipiat; & sic sanguinem sumat nihil dicens. Vnde postea non indigemus patena radere corporale, in quo propter candorem, non facile videntur particulæ: ideòque ad aliud intentum dixerat Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 5. in fine: *Nam vsq; patenæ non est alius, quam vt in ipsa super posita Calici offeratur hostia*: quod solum verificatur iuxta Rubricas Missalis Ordinis Prædicatorum; & quando non est communio laica, vel illa fit ex pixide, & non ex patena: quia ad communicandum seculares etiam vtimur patena.

15 Cur initio *Missæ* aquam misceam⁹, patet ex dictis q. 74. dubio 10. A tempore Clementis Octaui Epistola, & Euangelia nostra omnino sunt eadem, quæ in *Missali* Romano, & fere iam per totam *Missam* cũ Romana concordamus; & in nouissima editione Missalium, quoad defectus, & alia, quæ nostris priuilegijs non derogant, eædẽ sunt Rubricæ nostræ, ac Missalis Romani.

16 In capitulo nostro Generali celebrato Valentiæ anno 1596. Ordinatione sexta, sic dicitur. *Ordinamus, vel potius ad memoriam reducimus, quod sæpè sancitum fuit de vniformitate cæremoniarum in sacro faciendo; de omnibus prætermittendis, quæ in Missalibus nostris scripta non sunt, ne à Sacerdotibus dicãtur: De non celeriter valde, aut morose nimis Missam recitando. Addentes, quod cum non pro nobis met ipsis solummodo, sed & pro astãtibus Missa dici debeat, sicuti nec alte nimis, ita nec nimis submisse, sed voce mediocri, & deuota, vt adstantes intelligere possint, dicenda est: secretæ vero silenter; Kyrie autem Sacerdos cum inseruiente alternatim dicere debebit.* Breuiter dicitur *Missa*, quæ non durat vltra mediam horam, vt docent Scortia lib. 2. cap. 19. & Lezana verbo *Missa* num. 58. & Gauantus parte 3. tit. 11. num. 13. & permittunt vt tantillum, vel paululum excedatur. Antonius Molina Carthusianus Instruc. Sacerdotum tract. 3. cap. 14. §. 2. intendit probare, *si tres quadrantes, vel cõsũpta propehora* adhibeantur in celebrãdo publice, non debere Sacerdotem reputari molestè morosum. Sed displicet communiter, quia in minori spatio potest exactè celebrari. Et optime Venerabilis Thomas Kẽpis lib. 4. de Imit. Christi cap. 10. ait. *Non debes alijs generare molestiã, vel tædium, sed communem seruare viam, secundum maiorum institutionem, & potius aliorum seruire vtilitati, quã propriæ deuotioni, vel affectui.* Ne adstantes *Missæ* dicant prætædio: *Dederunt mihi escam meã fel*, vt ex Guillelmo Parisiẽsi, notat Gabriel lec. 56. in Cant. lit. d. Reliqua satis clare in Rubricis exprimuntur.

§. II.

De obligatione Rubricarum.

17 SEcundo inquiritur, vtrum Rubricæ Missalis Romani obligent sub mortali?

Parti negatiuæ fauent Azor tom. 1. lib. 10. cap. 29. q. 6. dicens. Quidam affirmant; alij vero negant, Rubricas tantam vim habere, vt eum, qui sine iusta, & probabili causa non seruat scienter, læthalis peccati reum faciant. Nihil certi ex ipsis regulis colligi potest. Sed probabilior est prima sententia. Stephanus Fagundez lib. 3. in 1. Præceptum Ecclesiæ cap. 21. num. 7. dicit non peccare communiter loquendo mortaliter illum Sacerdorem, qui aliquam, aut aliquas Regulas Missalis scienter sine causa omittit, modo non omittat tantam illarum partem, vt nouum ritum in Ecclesiam introducat. Et huius opinionis videtur esse Syluester verbo *Missa* 1. num. 2. Hæc ibi.

18 Stephanus Bauny tom. 1. Theologiæ Moralis trac. 10. q. 10. ait. Neque tamẽ sic sum rigidus, vt credam, omissionem cuiuslibet cæremoniæ Sacerdoti piacularem esse: vt enim priuatim communibus Ecclesiæ precibus aliqua inter ferere, cum scandalum non meruitur, culpa est humana; sic de vsitatis aliquam adimere, aut in cęremonijs aliquid invertere, aut facere, quod Ecclesiæ seruare non sit solemne, veniale tantum est. Hoc non esse improbabile ait Posseuinus de Officio Curati cap. 2. num. 16. Sequuntur Machado lib. 4. parte 1. trac. 10. documento 1. num. 4. Ægigius Bassæus verbo Missa 6. num. 6. Diana parte 2. trac. 14. resolutione 55. dicens hanc opinionem verificari, si Sacerdos vnam, vel alteram Rubricam non obseruaret; non autem si nullam; aut si in rebus substantialibus sacrificij delinqueret. Refert, nec improbat Serra q. 83. art 4. §. *Alij multo*, sic dicens. Sed non desunt, qui dicant, tales regulas non obligare ad mortale, nisi contineant substantialia Sacrificij; & non esse præcepta, sed consilia, & instructiones; sicque vnã, aut alteram non seruare, non esse peccatum mortale: secus esset, si nulla obseruaretur. Et Peyrinis tom. 3. Priuil. cap. 1. num. 15.

19 Alij diuidunt Rubricas Missalis in præceptiuas, quas dicunt ex genere suo obligare sub mortali; & directiuas quæ sub mortali non obligant. Ita Bartholomæus Gauãtus Coment. in Rubricas *Missalis* parte tertia toto titulo vndecimo. Hieronimus Garcia in *Summa* trac. 3. diffic. 8. dub. vltimo puncto 1. à nu. 6. vsque 14. Philibertus Marchin⁹ trac. 3. de Ordine parte 3. cap. 6. Thomas Tamburinus lib. 2. de Sacrificio Missæ cap. 5. §. 1. Paulus Maria Quarti in Proæmiali in Rubricas Missalis lec. 2. puncto 2. Licet non vna via exponant, & applicent intento. Nam Gauantus, & Garcia, & alij dicunt, quod quando in Rubricis habetur hæc vox grauissime, seu grauiter peccat, certissimum est, significari peccatum mortale. Et similiter, si pertineat ad integritatem sacramenti, vel Sacrificij; vel concordant Doctores esse de re graui: Aliæ vero sunt dubiæ, de quibus dicceptant Doctores: reliquæ vero sunt directiuæ, quæ non sunt negligendæ.

20 Marchius, & alij dicunt solum esse præceptiuas, quæ notant aliquid quod ex iure, vel consuetudine, vel ex tenore ipsarum sub mortali iubẽtur; cęterę vero sunt directiuę; imò omnes in *Missali* contentę, pręcise prout Rubricę solum sunt directiuę. Vt de Lugo disp. 20. sec. 4. num. 106. de quadã Rubrica, dicit non esse materiam pręcepti, sed institutionis, & consilij.

21 Suarez disp. 85. sec. 1. inquit. Ad secundam Confirmationem respõdetur; illa; quę in Missali proponuntur sub titulo *de defectibus*, solum esse instructiones quasdam doctrinales, non vero speciales Constitutiones inducentes nouam obligationem: sunt autem illę instructiones datę iuxta probabilem doctrinam; non tamen magis obligãt, quam res ipsa, vel doctrina, in qua fundantur. Idem docet Lezana verbo Missa num. 59. monens non propterea idem dicendum de alijs Regulis, seu Rubricis Missalis.

22 Quartus, & alij dicunt pręceptiuas Rubricas esse illas, quę prescribunt ritus seruandos in ipso actu celebrationis Missę; directiuas vero, quę continent aliquid seruandum à Sacerdote ante, vel post Missam, aut à Ministris, & ab alijs circunstantibus, alsisẽ tibusque choro; & quæ loquuntur de defectibus.

23 Sed contra hanc secundam sententiã arguunt alij. Primo, quia distinctio est intricata, parumque Dialectica, & incerta exempla, quæ proponit Gauantus. Secundo, quia verba Pij Quinti nullam talis distinctionis anlam præbent, sed extenduntur vniuersaliter ad omnes Rubricas absque vlla prorsus exceptione. Cum igitur præceptiua sunt ea verba; erunt etiam præceptiuæ Rubricæ omnes ad vnam. Tertio, illa verba, *grauissimẽ*, vel *grauiter*; vel dicit Pontifex vt doctor particularis; & sic alij licite potuerunt opinari non peccari grauissime, vel grauiter omittendo; vel dicit præcipiendo: quia Bulla illa est præceptiua; & cum in illa distinctio non apponatur, tota erit præceptiua: quia præceptum æquè cadit super omnes. Quia constat de præcepto, & non constat de exceptione. Quarto, quia ipse Pius Quintus in Bulla data anno 1570. die 17. Decembris incipiente: *Ad nos Deus vnxit*, in qua quoad aliqua dispensat pro Regnis Hispaniarum, ait. *Orationes, quas Sacerdotes dicere tenentur, dum se induunt; & exeunt; finita Missa, non iuxta huius Missalis præcepti, sed prout hactenus in illis partibus recitare consueuerũt, recitari possint.* Ex quo constat quod recitatio precum, quę ab Authoribus relatis solet indicari solum de consilio, & ex Rubrica directiua, à Pontifice supponitur esse præcepta.

24 Igitur est communis opinio, quæ docet Rubricas obligare sub præcepto. Iam olim D. Thomas q. 83. artic. 3. ad 8. dixerat: *Peccat tamen grauiter, ritum Ecclesiæ non seruãs.* Etsi omnes ritus omitteret, vel præcipuos, ait D. Thomas in 4. dist. 13. q. 1. artic. 2. quæstiuncula 1ª: *Tamen grauiter peccat, qui aliter facit, & degradandus esset.* Et fuisse communem opinionem, constat ex Syluestro verbo *Missa* 1. q. 2. §. *Primo*, vbi ait. Sacerdos celebrando debet seruare Ordinarium, seu Rubricam Missæ, tam in dictis, quam in factis: quia sunt plena mysterijs. Et §. 3. inquit: *Si Sacerdos celebrando scienter omitteret aliquid prædictorum, peccaret mortaliter, secundum Archid. & alios*, licet confiteret. Et q. 3. §. Quarto expresse ait. *Si autem Sacerdos de his, quæ sunt dicenda aliquod notabile scienter omittit, peccat mortaliter, secundũ omnes Doctores.* Male ergo pro opposita sententia Syluester refertur, cum hanc teneat, & dicat esse omnium. Sequuntur Nuño q. 83. artic. 4. dub. 2. conc. 1. Petrus Ledesma de Euch. capite 24. cone. 1. & 4. dicens in eo omnes Theologos cõuenire. Marcus Hueros q. 17. de Sacrificio *Missæ* conc. 2. sibi in iubitatã dicit Nauarrus de Celebrat. Missarum Conf. 3. num. 1. Suarez disp. 83. sec. 3. con-

conclusione 1. & disp.84.sec.2.conc.1.Persius lib.3.cap.1.dub.4. Coninch art.5.nu. 266. Cabrus Palaus trac.22.puncto 11.nu. 1. Bonacina disp.4.q.vlt.puncto 10 num. 19. Villalobos parte 1.trac.8.difficult.31.nu. 2. Trullench lib.3.cap.8.dub.21.num.2.& 3.& alij communiter.

25 Probant ex Concilio Tridentino sess.7.can.13.definiente ritus non posse contemni, nec sine peccato à mi nistris prohibito posse omitti. Et sess.22. Decreto de observandis, & vitandis in celebratione Missæ. Et Concilium Carthaginense 3 cap.23. Milevitanum 2.cap.12. Africanum cap.70. Toletanum 4 cap.12.& 13.

Specialiter Pius Quintus Anno 1570. in Bulla incipiente: *Quo primum tempore* quæ est in Bullario, & initio Missalis Romani, sic ait. *Mandat, ac districtè in virtute Sanctæ obedientiæ præcipit, vt cæteris omnibus rationibus, & ritibus ex alijs Missalibus, quantumuis vetustis, hactenus obseruari consuetis, in posterũ pœnitus omissis, ac plane reiectis, Missa in ea ritum, modum, ac normam, quæ per Missale hoc à nobis nunc traditur, decantent, ac legant: neque in Missæ celebratione alias cæremonias, vel preces quam quæ in hoc Missali continentur, addere, vel recitare præsumant.* Quæ verba præcepti ua sunt non solum ne introducatur nouus ritus; sed etiam quia iste præcipitur quoad verba, & quoad actiones: quia in hoc sensu præcipiuntur istæ cæremoniæ, & preces.

26 Quamuis autem expresse loquatur seclusis privilegijs, notat tamen Suarez, quod qui illis gaudent, tenebuntur, seruata proportione ea dicere, quæ in missali sibi permisso continentur. Nominatim de Religiosis Ordinis Prædicatorum id notat ex nostra familia Petrus Ledesma cap.24.conclusione 1. Et addo, nos non solum ad id teneri à paritate istius Bullæ; sed nominatim alia speciali Clementis Octaui: *Cum sicut accepimus*: data Anno 1602.& renouata à subsequentibus Pontificibus, vt habetur in editione Reuerendissimi Hieronymi Xauierre, tunc *M.* Generalis, & postea Cardinalis, & in alijs editionibus.

27 Licet hæc sententia sit communis, & vera, ne sit scrupulosis laqueus, aduertendum non solum ex paruitate materiæ, & ex imperfecta deliberatione posse transgressionem excusari à mortali: sed etiam ipsa lex, quoad substantiam, & quoad id quod præcipit primario, & directe, obligat sub mortali; quoad secundaria, & circunstantias solum sub veniali. Pro quo recolendum, quod diximus cap.3. Theologiæ Moralis q.10.nu. 3.ex D. Thoma, & Caietano, & alijs, etiam leges præceptiuæ solent obligare solum sub veniali. Et ibi num.16.diximus quod ex solis verbis legis non facile discerni potest, quod obligent sub mortali. Caietanus etiã verbo *Horæ Canonicæ* cap.2.& verbo *Præceptum*: & verbo *Peccatum*: peccati grauis nomine non intelligit peccatum mortale; sed interuenialia agnoscit aliqua grauia, & leuia. Hæc pro scrupulosis notentur.

28 Sed tamen in rei veritate in hoc puncto Bulla Pij Quinti directe respicit modum in actionibus, & orationibus celebrantis; & circa hoc imponit præceptum obligans sub mortali, vt constat ex illis verbis: *in virtute sanctæ obedientiæ*: quæ verba obligare sub mortali, notissimum est: grauitas materiæ explicatur à Concilio Tridentino illis verbis: *Nullum aliud opus adeò sanctum, ac diuinũ à Christi fidelibus tractari potest, quam hoc ipsum tremendum mysterium.* Et hæc intelligentia à fortiori sequitur ex his, quæ diximus cap. 30. Theologiæ Moralis q.7.§.1. de mutatione ordinis recitandi præscripti à Breuiario Romano. Sed quia non cum omni rigore singulæ cæremoniæ sunt præceptæ, nec consuetudo interpretata est præceptum æque stricte, oportet ad magis particularia descendere.

§. III.

De precibus ante Missam dicendis.

29 TErtio inquiritur, vtrum preces, quæ ponuntur dicendæ ante *Missæ* sacrificium, cadant sub præcepto?

Doctor Nauarrus de Celebratione *Missarum* Consilio 3. num.4. docet, quod si omitterentur omnes, etiam absque cõtemptu, si omittantur scienter, deliberate, sine causa, aduertendo se illas omittere, esset peccatum mortiferum: quia esset notabilis defectus eorum, quæ in vestiendis sacris vestibus requiruntur; qualem esse mortiferum, probat in Enchr. de Oratione cap.10.num. 9. Non autem si eas omitteret per incogitãtiam, vel obliuionem, & aliam causam, quã reputaret ad id iustam, etiam si talis nõ esset omnino. Neque si vnam, vel alteram illarũ omitteret scienter, & sine vlla causa, absque tamen contemptu; quia in omni materia paruitas, & subreptio transgressionis legis, vel consuetudinis excusat à mortali. Citatur etiam in Manuali cap.25.num.73.& 83.vbi tale quid non inuenio. Sequuntur Azor

Azor lib.10.cap.29.q.5. Franciscus Sylulus q.83.art.6.

30 Per aliud extremum nullo modo peccare, docet Diana 2.p.tra c.14.resol.41: referens, præter octo Doctores, quos refert, & sequitur Homobonus, Layman, Vega, Pitigianũ, Fernandez, Scortia, & Fagũdez quia nullum adest præceptum, seu lex præcipiens; quia Missale quoad hoc solum continet consilia, & instructiones. Quod & asserit Lugo disp.20.sec.4.num.106. Et Serra q.83.art.4.initio Et Fagundez Præcepto 1. lib.3.cap.21.num.9. inquit nec peccatum veniale esse, si loco illarum precum, aliæ à Sacerdote dicantur, vt Psalmus *Miserere*.

31 Recte tamen alij dicunt esse peccatum veniale, quod indubitatum dicit Nauarrus ex Rubrica Missalis in noua recognitione: & ex consuetudine antiquissima totius Ecclesiæ Latinæ à tempore immemoriali: & quia hoc est quid accessoriũ ad obligationem induendi sacras vestes: & accessoriũ debet sequi naturam principalis. Granados trac.14.disp.14.num.2.probat: quia nullus est, qui eas omittat. Vnde non excusaretur a peccato veniali, qui eas non recitaret. *Mortalis* vero culpa non videtur, quia exigua materia est ad grauem obligationẽ: non enim minus stricta obligatio est recitãdi Horas Canonicas; & tamẽ qui minus quãduos Psalmos maiusculos omitteret, non peccaret grauiter: omnes autem illẽ orationes nec vnum Psalmum adæquant. Idem docet Dicastillo trac.5.disp.4.dub.12.nu. 241. Hieronymus Garcia trac.3.diffic.8.dubio 6.punc.2.num.16. Lezana Verbo *Missa* num.66.& Auersa q.11.sec.12.§.7.vbi ipse, & Granado notant, quod aliam præparationem, quę in Missali habetur, non tenetur Sacerdos sub peccato præmittere: quia & ibi dicitur pro opportunitate Sacerdotis facienda, & pro arbitrio potest, & solet in aliã permutari. Sed permissum non est orationes, quæ dicendæ proponuntur, cum Sacerdos induit sacras vestes in alias permutare; quia istæ sunt ab Ecclesia institutæ, & proportionatę ad intentum; & vt sic præceptę.

§. IV.

Vtrum præcedere debeat officium Matutinum?

32 QVarto quæritur, an sit peccatũ celebrare nõ dictis matutinis, & laudibus? Communior antiquorum sententia affirmabat. Paludanus in 4.dist.13.q.2.artic. 2.num.9.ait. Non debet autem dici Missa nisi ab eo, qui dixit Matutinas: cum hoc habeat cõsuetudo Ecclesię generalis; licet possit ante audiri. Et hoc nisi in prima Missa Natalis, quæ de consuetudine dicitur ante laudes. S. Antonin° 3.p.tit.13.cap.4.§.4.in fine ait. Item, qui nondum dictis matutinis celebrat, morraliter peccat, secundum Guillelmum; & Hostiensem; quamuis postea diceret: ex hoc, quia facit contra generalem; & approbatam consuetudinem Ecclesiæ capite *In his rebus*. Sed celebrando antequam dicat Primam, non peccat mortaliter: nisi hoc esset contra præceptum, vel statutum. Alios triginta Authores refert, & sequitur Cenedo in quæst.3. Canonicæ num.7. Michael Zanardus in Direc. Theol.part.1.de Euchar.cap.9.q.7. Bartholomæus Gauantus in Rubricas Missalis parte 2.tit.1 lit.b. Probans ex Innocentio Quarto in Epistola ad Episcopum Tusculanum anno 1253. can.11. concedente vt *Sacerdotes Græci dicerent Horas Canonicas more suo; sed Missam celebrare priusquam officium Matutinale complesissent, non præsumerent.* Pius Quintus in *Missali*, inter defectus, qui possunt cum peccato, aut cum scandalo contingere, §.10.nu. 1.numerat. *Si celebrans saltem Matutinum cũ laudibus non dixerit.*

33 Nostri Alphonsus Ciacconus in Ioane 22.& Abraham Bzouius tom.14. Annalium Ecclesiast. Anno 1321.cap.9.ex Mariana lib.15.de Rebus Hispaniæ cap.17.inter Constitutiones Ioannis Archiepiscopi Toletani per idem fere tempus promulgatas, has tres referunt. *Presbyteri quater minimum per annum diuina hostia sacrificato: neque vnquam nisi matutinis precibus numine exorato.* ¶ *Ecclesiasticis obsequijs parta bona, ea dare, legare ve filijs, quãuis iustis; nefas esto.* ¶ *Sacerdotes, & Episcopi bonorum Ecclesiasticorum non se arbitros, neque dominos censento.* Supponit idem Iulius Tertius in Bulla incipiente: *Sacra Religionis.* Anno 1552. concedens Præposito Generali Societatis, & ab eo substitutis, vt Religiosis, *ex legitimis, ac iustis causis*, possit concedere, *vt Officium ipsum celebrationi Missæ libere, & absque conscientiæ scrupulo postponere possint.*

34 Verum est, quod adhuc tenẽtes illã sententiã, ex iusta causa concedebant posse postponi. Vnde Syluester verbo *Missa* 1.q. 6.§.4. sic ait. Sed quidquid sit de consuetudine, quam viros doctissimos sæpè negantes audiui: Ratio tamen est inefficax: quia non omnis consuetudo habens vim legis, obligat ad mortale; sicut neque omnis lex: sed obligat sic, quando sic intendit princeps:

ceps: Quem non eſt veriſimile voluiſſe ad hoc ſub præcepto ligare iſtum priuatum, vbi repẽte occurreret aliqua neceſsitas, cui non poſſet obviari: pura quia Monaſterio imminet ſcandalum graue, aut aliquid tale. Hæc Sylueſter.

35 Nihilominus M. Dominicus Soto in libro 10. de Iuſtitia q. 5. ar. 4. §. *De ordine præterea*, relata hac opinione, ſubiũgit. Hoc autem abſque vllo iure, & rationis fulcimẽto dictum eſt. Nec conſuetudo cenſenda vllo pacto eſt tale præceptum involuere: nam ſacrificium Miſſæ non connumeratur inter Canonicas horas; cum tãtum ſint ſeptem, ſed per ſe antiquitus ſua habebat ſtata tempora, ſaltem *Miſſa* ſolemnis, quam Maiorem appellant, ſcilicet, diebus feſtis poſt tertiam, cap. *Nocte, de Conſecrat. diſt.* 1. & in profeſtis poſt ſextam, vt illic Can. *Solent*: & in diebus *ieiunij* poſt nonã. De priuatis autem nihil eſt cautum, præter quod niſi ex priuilegio, neque poſt meridiem celebretur, neque ante lucem, excepta Nocte Natalis Domini. Si ergo ſoluere nocturnũ officium ſextæ, aut nonæ diei non eſt mortale; neſcio vnde inferatur, quod celebrare priꝰ Miſſam ſit mortale; quando quidem diſtincta ſunt officia, neque vnum habeat neceſſarium ordinem ad alterum? Forſan ob cõſuetudinẽ, veniale eſſet culpa, vbi fieri poſſet commode, ſi non prius nocturnũ ſolueretur officium. Nam ob cauſam aliquã ordinem antevertere, nulla eſt culpa; vt potè, ſi illi qui nondum Matutinas dixit, cauſa in cumbit celebrandi: quia vel Prælatus præceperit; vel aliquis eleemoſynam offert vt ſtatim dicat. Imò vero, ſi quis propter morbum aliquem legitimã haberet excuſationem ſoluendi officium diuinum; nõ video cur non poſſet ſacrum Miſſæ facere: quamuis neque dixerit, neque dicturus eſſet cæteras horas. Hæc ibi.

36 Et in 4. diſt. 13. q. 2. ar. 2. ad 4. in fine ait. Libro 10. de Iuſtitia aſſeruimus non eſſe peccatum mortale ordinem peruertere: Tũ quod etiam Horarum ordo nõ eſt ſic neceſſarius, vt eius inverſio faciat peccatũ mortale; vt ſi quis tertiam ante primã, vel primam in Choro, & poſtea Matutinas priuatim ſoluat. Secundo, quia Miſſa non cõputatur inter ſeptẽ horas Canonicas. Quare, ſi quis ratione infirmitatis excuſetur à ſoluendo Officio diuino, non ideò impeditur quin poſsit celebrare. Ordinem autem ſine cauſa peruertere peccatum eſſet, & forſan non grauius quam veniale. Hæc autem illic latius confirmauimus. Hæc Soto.

37 Sequuntur viginti Authores, quos refert, & ſequitur Barboſia de poteſt. Epiſcopi, Alleg. 24. n. 15. Nuño q. 83. ar. 2. Petrus Ledeſma de Euch. c. 23. conc. 8. dicens certiſsimum abſq; vlla difficultate. Suarez diſp. 82. ſect. 1. Leſsius lib. 2. de Iuſt. c. 33. dub. 12. n. 81. & alij, quos referunt, & ſequũtur Diana parte 2. tract. 14. reſol. 36. & alij congerunt Authores ſeptuaginta tres. Vel deque mihi placet, quod ait Raphael Auerſa q. 11. ſect. 12. §. 3. in fine. Nihilominus, quia iam inter Recentiores invaluit opinio liberans Sacerdotes ab hac obligatione, hæc eſt ſanè valdè probabilis, & in praxi tuta. Acceptandaque eſt hæc interpretatio, quia conſuetudo Sacerdotum, & Rubrica Miſſalis non intelligitur cum tanto rigore ſub obligatione peccati mortalis. Vel ſi quando fuerit in tali rigore, poſtea ſucceſſu temporis, ſenſu Doctorum, & vſu Sacerdotum, ita moderata eſt, vt non obliget ſub mortali. Videtur tamen adhuc retinere obligationem ſub veniali, non ſolum propter recitationẽ ipſam Officij, ſed per ſe etiam propter celebrationem Miſſæ, ſi inquam abſque vlla cauſa poſt ponatur. Sufficiet tamen aliqualis iuſta, & rationabilis occaſio ad excuſandũ etiã à veniali. Quod in priuatis admittit Petrus Ledeſma conc. 8. diffic. 1. Nam in Communitatibus difficult. 2. docet fore graue peccatum mortale, ſi abſque vlla cauſa cantaretur ſolemnis *Miſſa* non dictis *Matutinis*; quia grauior eſt obligatio Communitatis ſuo tempore Horas, & Miſſam dicere. Ex cauſa vero, in caſu raro, ſecluſo ſcandalo, admittit ſine graui peccato poſſe etiam Communitatem dicere Miſſam ſolemnem non dictis Matutinis.

§. V.

De omiſsione verborum in Miſſa.

38 QVinto inquiritur, quæ verba Miſſæ poſsint omitti ſine peccato mortali?

Nõ poteſt certa regula præſcribi, ſed arbitrio prudẽtis determinãdũ relinquitur. Notare tamen opus eſt quoſdam nimis ſtricte, & ſcrupuloſè hoc determinare; alij nimis laxe: ſed veritas media graditur via. In primo extremo Nuño q. 83. ar. 4. dub. 2. conc. 2. ait. Mihi res grauis videtur ex intentione non velle nominare aliquem ſanctũ eorum, qui in Canone ponuntur. Et ad 3. dubitat, an omittere Gloria in excelſis, vel Credo ſit mortale. Et Auerſa q. 11. ſect. 12. §. Quar-

§. Quarto fine, dicit eſſe læthalem culpam prætermittere illam periodum, quæ in quibuſdam feſtis additur ſub *Communicantes*, & ſub, *Hanc igitur oblationem*.

Per oppoſitum Auguſtinus Bernal diſp. 6. de Sacramentis ſec. 5. §. 1. num. 93. vult quod octo, vel decem nomina Sanctorum eſt materia leuis.

39 Melius tamen Suarez diſp. 83. ſect. 3. ait. Nihilominus non video, cur etiam in his ex leuitate materiæ non poſsit venialis peccatum intercedere, cum non ſit hic maior ratio, quam in multis aliis præceptis religionis, vt in materia voti, & ſimilibus. Item, in his poteſt intercedere peccatum veniale ex in deliberatione, & omnimoda excuſatio ex totali inaduertentia, vt in prima exceptione dixi, quæ per ſe nota eſt: Ergo etiam poterit ex leuitate materiæ eſſe veniale peccatum; vt ſi verbi gratia, vnũ; vel aliud nomẽ alicuius Sancti omittatur: Vel, ſi tempore Paſchali omittantur ea; quæ interponenda ſunt in oratione, *Communicantes*; vel in oratione, *Hanc igitur oblationem*. Vnde ſecundam exceptionem addidi; quia ſunt aliquæ partes, vel orationes non ſimpliciter neceſſariæ ad vitatam Miſſæ integritatem; vt verbi gratia, Symbolum, aut quod dicãtur in Collectis vna, vel duæ Commemorationes, vel Orationes: & harum partium omiſsio facilius poteſt à culpa mortali excuſari: quia reuera non propriè mutilatur tunc Miſſa, vel ſacra actio. Et ideò etiam accidere poteſt vt ſi ex aliqua vrgente cauſa aliquid huiuſmodi ſine irreuerentia omittatur; nulla propterea culpa incurratur. Hæc Suarez: & alij communiter. Nec mirum, quod adeo ſtricte in hoc puncto Doctores opinẽtur, quia Gabriel Biel lectione 33. in Canonẽ *Miſſæ* lit. K. ait. *Verumtamen eſt, quod aliqui dicunt Canonem compoſitum ex ſpeciali inſtinctu Dei, & ordinatione: Inſignum cuius referunt, quod aliqui patres ex ſingulari quadam reuerẽtia, & deuotione, quam ad certos Sanctos habuere, ipſorum nomina ſtuduerunt apponere, & quorundã iam appoſitorum remouere: ſed tranſacto die in craſtino repererunt illos deletos, & priores litteris aureis inſcriptos.* Vid. Durãd. lib. 4. cap. 38. & Gau. par. 2. tit. 8. nu. 4.

40 Quamuis olim Euangelium vltimũ non ab omnibus diceretur, vt conſtat ex cap. *Quidam laicorũ, de Celebratione Miſſarũ*: nec eſſet de integritate *Miſſæ*, vt ſumitur ex cap. *Miſſas* 64. & cap. *Cum ad celebrandas* 65. *de Conſecrat.* diſtinctione 1. Nec à noſtris Sacerdotibus dicebatur vſque ad annum 1589. in quo in Capitulo Generali Romæ celebrato, Ordinatione tertia, dictum eſt: *Ordinamus etiam vt omnes Sacerdotes vbique in noſtro Ordine poſt Miſſam dicant Euangelia: In principio erat Verbum*. Tamẽ hodie eſt de integritate Miſſæ ex antiqua conſuetudine, & ex mandato Pij Quinti, niſi aliquibus diebus iuxta Rubricas loco eius aliud dicatur. Quare ſine peccato omitti non poteſt. Et poſſet eſſe mortale, propter ſcandalũ. Sicut eſſet mortale, omittere partem Epiſtolæ, & Euangelij, Tractatum, & Collectã: quia *Miſſa* manebit imperfecta, & truncata. Facilius quæ audientes partẽ omittẽdo, excuſantur à mortali, quam Sacerdotes: quia Miſſa in eorum verbis, & actibus conſiſtit.

41 Specialiter de Miſſa ſolemni Nauarrꝰ c. 10. de Orat. nu. 45. ait. *Melius foret eis, qui celebrãt ſolemniter Miſſã* cũ Diacono, & Subdiacono, audire Epiſtolam, & Euãgeliũ deuote, nõ dicẽdo illa per ſe, quã antea recitare, & poſtea indeuote audire. Et *Miſſellanẽo* 78. de Orat. n. 1. & Saa verbo Miſſa n. 52. & Thomas Sanchez lib. 7. Conſ. c. 2. dub. 13. n. 2. Quod aſſertũ, pro Fratribꝰ Prædicatorum, in quorum Miſſali non præſcribitur vt hęc à Sacerdote ſecreto dicãtur, notatione eſt dignum. Vnde *Marcus* Huertos de Sacrificio Miſſæ q. 17. conc. 2. folio 204. à tergo ait, quod *nos in Ordine Prædicatorum, qui ex priuilegio non tenemur obſeruare Ritum Romanum, non tenebimur dicere Epiſtolam, & Euangelium; ſed ſufficit audire*. Pro his vero, qui tenentur obſeruare ritum *Miſſalis* Romani, nequit vllo pacto ſuſtineri; quia perfectius eſt Rubricas obſeruare: vt de merito id eſt correctum in Saa in ſecunda editione.

42 Adhuc tamen eas Rubricas ſequendo, omittentem liberant à peccato. Vega, Rodriguez, & Villalobos, quos refert, & ſequitur Diana 2. p. trac. 14. reſ. 42. Petrꝰ Ledeſma, Ludouicus de S. Iuã. Bartholomæus à S. Fauſto, Trimarchi, & Frãciſcus Nigro, quos refert, & ſequitur idem Diana 5. p. trac. 13. reſol. 95. *Moſcoſus*, Quintanaqueñas, & Ioannes Henriquez, quos citat, & ſequitur idem Diana p. 9. trac. 6 reſol. 19. Trullench lib. 3. Praxis c. 8. pub. 21. n. 3. & Serra q. 83. art. 4. §. *Alij peccare* folio 552. dicens eſſe communem.

43 Sed procedunt ex duplici falſo principio: altero, quod in *Miſſali* Pij Quinti in Rubrica hoc non ordinetur;

quod falsum esse, legenti erit manifestum; & clarius in noua editione post recognitionem Clementis, & Vrbani 8. Alterũ principium iam relectũ est, quod Rubricæ illæ Missalis nõ sint præceptiuæ, sed directiuæ.

44 Supposito ergo hic hoc ordinari, & præcipi, quod non sit culpa mortalis, sed venialis solum, docet Lugo disp.20. sect.4.n. 107.dicens. Posse videri leuitatem materiæ, si omittantur à Sacerdote, eo quod tũc non omittatur Epistola, vel Euangelium in Missa; liquidem cantatur solemniter à Ministris ad quos spectat: lectio autẽ illa, quæ omittitur, videtur esse magis priuata, nõ tã pro populo, quam pro ipso Sacerdote. Idẽ tenet Saa in 2.editione verbo *Missa* nu.51. Monere 3.p.c.5.§.12.n.15. Leander tract. 8.disp.7.q.60. Hieronymus Garcia trac.3. diffic.8.dub.6.punct.2.n.18. Auersa q.11. sect.12 §.*Item peccare*. Dicastillus tract.5. disp.4.dub.13.n.256. Thomas Tamburinus lib.2.de Missa cap.5.§.2.n.6.& alij cõmuniter. Imò ipse Diana parte 5.tract.5.resol.45.in fine.

45 Addit Pellizarius to.1. Manualis Regul.tract.5.cap.9.n.36.ait. Vtrum vero eodem modo excusari possit à peccato Sacerdos solemniter celebrans, qui secrete nõ recitat *Gloria*, aut, *Credo*, aut Prophetias, quæ in Hebdomada maiori leguntur inter ipsa Missarum solemnia, dum ea ab alijs recitantur, aut canuntur? Respõdeo posse excusari? Tum ob rationes allatas. Tum quia non apparet ratio, cur dicẽdi sint satisfacere obligationi diuini Officij ij, qui recitãt in Choro solum audiendo Lectiones, Capitula, Orationes, &c. & nõ satisfaciat Sacerdos solemniter celebrans solum audiendo *Gloria*, *Credo*, & *Prophetias*; cũ videatur militare par ratio in vtroque casu, & c. quia ista dici potest pars, non Sacerdotis celebrãtis, sed Chori, & aliorum Ministrorũ. Hac sententiam cogitandam proponit Diana p.9.tract.6.Miscel.resol.19. Et Auersa *vbi* supra dicit esse culpam venialẽ; quia in Rubrica præscribitur vt legat submissa voce; sed nõ videtur grauis omissio, dum illę partes supplentur per Chorum, & ministros in cantu, & Sacerdos ipse attendit.

46 Merito tamẽ hoc alij reijciunt, quia in ijs materijs non exemplis, sed præceptis regulis duci debemus. Nec omnia, quę in Officio Chori licent, ad Officium Missę extendere fas est. Disparitatis etiam ratio est: quia Sacerdos semper est immediatus principalis offerens, quamuis alij cantent in Choro: principali autem offerenti præcipitur vt integram dicat Missam recitando, ac si alij non cantarent; in Choro nullus præsalio hãc principalitatem habet. Adhuc in opposita sententia, dicit Serra, quod si solemniter celebrans Epistolam, & Euangelium, nec audiret, nec legeret, absque dubio peccaret mortaliter, cum sint partes notabiles Missæ, quas non licet aduertenter omittere.

§. VI.

De additione precum in Missa.

47 SExto inquiritur, vtrũ liceat aliquid addere ad deuotionem excitãdam? Respondent Syluester verbo *Missa* 1.q. 3.conc.1.quod Sacerdos nihil aliud dicere debet, quam quod continetur in *Missali*, argum.cap. *Visum*, & cap. *De nominibus, de Cõsecrat.* dist.1. Cogitare tamen potest quæcũque deuota, secundum S. Bonauenturã; sed non exprimere. Et Soto in 4.dist.13.q.2.artic.4.§. *Hoc autem* in primis admonendum opere pretium duxerim, quod nemo debet Sacerdotum inter sacra facienda alias adhibere, aut preces, aut orationes, quam Ecclesia sanxit: sũt enim omnia mysteriorum plena: ob idque fas non est alia priuata cum illis commiscere; sed illa tantum reuerenter, & attente meditari, & proferre.

Quod certius est post Concilium Tridentinum sess.8.can.13. & sess.22. decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ: & post Bullam Pij Quinti: *Quo primum tempore*: vbi districte in virtute sanctæ obedientiæ præcipit: *Neque in Missæ celebratione alias cæremonias, vel preces, quã quæ in hoc Missali continentur, addere, vel recitare præsumant.*

48 Addit Suarez disp.83.sect.3.in fine, quod hoc maximè verũ est, si in his, quę publicè dicuntur, hęc additio fiat. Quãuis etiã neque secrete faciendo sit: nã si addantur ipsi officio Missæ, procedunt omnia dicta. Si vero Sacerdos non intendat aliquid addere officio *Missæ*, sed vt priuata persona, eo tẽpore priuatã aliquã deuotionẽ secretè recitare, nõ peccabit quidẽ directe cõtra præceptũ: malè tamẽ, & imprudenter faciet sacrũ ministeriũ priuatis precib⁹ omnino ab illo distinctis interrũpẽdo. Et disp.84.sect. 2.cõc.3.vbi exprimit peccatum veniliter, si ob aliquã ignorãtiam non excuseter: Quod & docet Vazquez q.83.ar.4 & Diana p.5.trac.5.resol.63. Trullẽch lib.3.c.8. dub.21.n.3.& alij frequenter.

M.Ioan-

49 M.Ioannes Tabiena in Summa verbo *Missa* num.20.testatur fuisse tuo tempore in vsu apud fere omnes, vt quando eleuabant Corpus, pronunciarent, *Adoramus te, Christe*, & post communionem, *Nunc dimittis*, vel aliquid huiusmodi. Et Henriquez lib.9.c.30.§.4.ait. Si pia deuotio moueat, non prohibetur Sacerdos submisse quędam proferre, vt *O sacrum conuiuium*, ne spiritum videatur extinguere. Et Bartholomæus Gauantus Commentario in Rubricas Missalis parte 1.titulo 16.nu 2.monet, ne secretas alias Orationes addat Celebrãs, nisi ad summum quasdam iaculatorias, & breues, vt, *Adoramus te Christe, &c.* quas concedit, *seu tolerat* Sacra Concilij Tridentini Congregatio in Declarat.ad Sess.22.cap.6. dummodo præscriptæ in *Missali* non omittantur.

50 Sed in Ordine Prædicatorum hoc expresse est prohibitum in Capitulo Generali Salmãticensi Anno 1551. Denunciatione 13.vbi dicitur. Item, quod in Missa tam priuata, quam communi, nihil quod notatũ in nostro Ordinario non est, interponatur: Sed neque post Communionem interponat Sacerdos, sicut quidam faciunt; *Nunc dimittis*; vel, *O sacrum Conuiuium*; vel alia huius modi alta voce; sed simpliciter; *Quod ore sũpsimus, &c.* Vnde S.Cyprianus epist.63.ad Cæcilium de sacramẽto Dominici Calicis ait. *Si nec minima demandatis Domini licet soluere; quanto magis tam magna, tam grandia, tã ad ipsum Dominicæ Passionis, & nostræ Redemptionis Sacramentum pertinentia fas nõ est infringere, aut in aliud, quam diuinitus institutum sit, humana traditione mutare.* Quamuis enim orationes Missæ non sint diuinitus institutæ; sed Ecclesiæ authoritate; sed quia sunt mysterijs plenæ nec mutandæ nec interrumpendæ sunt priuata deuotione.

51 Notat etiam Gauantus Comment. in Rubricas Missalis parte secunda titulo 8. num.2.lit.n. in fine dicens. Pius Quintus tamen, qui nihil addi voluit, concesit nominari in Canone Regem in Hispanijs: nihil ergo tu addas sine Papali authoritate, contra Pij Quinti Bullam de Missali editam. Caueant etiam Regulares, ne in Canone nominent Superiores suos, vt Antistites, ex Decreto Sacræ Rituum Cõgregationis 12. Nouembris 1615. In eadem Bulla Pij Quinti, quæ incipit: *Ad hoc nos Deus vocauit*: concedit: *Vt in confessione per Sacerdotem dicenda, nominari possit nomen Patroni Ordinis, vel Ecclesiæ.* Quamuis autem Quintanaduẽnas tom. 1.trac.7. Singulari 36.num.1. scripserit, quod in Canone nominare Regem non audent aliqui; cum non adsit priuilegium ad hoc. Tamen id retractat in fine tomi folio 377.n.6. quia vidit priuilegium relatum à Gauãro. Sed sine priuilegio id liceret; quia in omnibus Missalib⁹ post Papã, & eius nomen proprium denotãtum littera. N. post Antistitem, simili modo denotatum, fit expressa mentio de Rege nostro, & eius nomine apponendo denotato littera N.

52 Solet sæpè in Hispania inquiri, vtrũ Sacerdotes celebrantes teneantur dicere illam Collectam: *Et famulos tuos Papam Alexandrum, Regem nostrum Philippum, &c.*

Nauarrus lib.3. Consiliorum tit.41. Cons.3.n.1.& cap.19.de Oratione n.100. ait, consuetudinem illam non esse adeò ligiosam, vt aliqui arbitrãtur; tum quia nouа est: Tum quia nõ videtur fuisse grata veteribus sacris Doctoribus: Tum quia distrahere videtur mentes audientium Missas ad cogitandum plus de bellis, & personis nominatis, quam de Missæ mysterio.

53 Per oppositum Antonius Quintanaduẽnas to.1.tract.7. Singulari 35.n.5.& 6.docet, quod culpa venialis esset eam non dicere; quia aliquod, licet leue præiudicium, Regibus, & Regno Hispaniæ infertur ex omissione huius Orationis; cum illius impetratione, & fructu priuentur ij, pro quibus dicitur. Tum quia sæpè omittitur ob aliquam negligentiam, vel pigritiam, aut animam in celebrando celeritatem; & non se accommodat Sacerdos vsui, vel aliquali cõsuetudini reliquorum, seu Ecclesiæ Hispaniæ.

54 Cæterum in libello de Decretis Sacræ Rituum Congregationis in Ordine ad Missam congesto per Lauerntium Vuander Hammẽ parte 5.folio 301.dicitur: *Additio hæc: Et famulos tuos, &c. ex concessione SS.D.Papæ Pij Quinti, & Gregorij Terti decimi Confirmatione, potest dici in omnibus Regnis Hispaniæ, tam per Sacerdotes seculares, quam per Regulares; & tam in priuatis Missis, quam in Conuentualibus; quamuis sint ex solemnioribus, & colendis. Neque obligat; sed ad libitum tantum; & dicitur in prima oratione Missæ, in secreta, & in oratione post Communionẽ.* Quod referens Quintanaduẽnas vbi supra num. 7.notat ibi nec veniali culpæ huius Collectæ omissionem arrogare, nec improbabiliter, videtur. Idem asserit Mendus disquisitione septima de Ordinibus Militaribus quæstione 11.§.1.numero 108.& alij.

55 Alijs videtur consuetudinem hanc piã, & laudabilem, antiquissimam esse, & solo vinæ vocis oraculo cõfirmatam; quia Bullam nullus testatur se vidisse; sed non est se obligatoriam; quia de Papa; & Rege explicita mentio fit in Canone: & ideo videmus eam omittere Sacerdotes pios, & diligentes in obseruandis ritibus. Et quod cõsuetudo est conseruanda in Missis solemnibus. Vnde cum Marcus Maximus in Chronico anni Christi 612. n. 7. dixisset. *Pro Papa Romensi, Rege Gothorum, Episcopo, & prole regia, & populo fiebat quotidiana commemoratio*: tibi eruditus Francis. Biuar, §. 11. air. Perseuerat ad hæc vsque tempora mos ille indelebilis. Pij Quinti, & Gregorij Tertij decimi authoritate approbatus, vt in *Missis solemnibus* intra Hispaniam Collectæ claudantur cum eiusmodi commemoratione: *Et famulos tuos Papam N. Regem. N. Reginam, & Principem cum prole Regia, & eos omni adversitate custodi.* De incolumitate, & dilectione adhibenda Regiæ proli consultum est a Patribus Synodi Sextæ Toletanæ canone 15. sub Eugenio Toletano Primate. Hæc ibi. Imò diebus Paschatis, & festiuitatibus habẽtibus octauam solemnissimam, vel solemnẽ, video in nostro Ordine in hac Prouincia Hispaniæ, etiam in Missis Conuentualibus omitti: & non video cur hæc consuetudo non sit rationabilis iudicanda.

56 Quando liceat Missam vulgari lingua celebrare? Tractant Syxtus Senensis libro 5. Biblioth. annot. 172. & lib. 6. Annot. 268. Beliar. lib. 2. de Missa c. 11. & late Angelus Maria Berricelli de Apostolicis Missionibus tit. 8. q. 140.

57 Notat etiam Auersa q. 11. de Sacrificio Missæ sec. 12. §. *Nono*, quod quia in Ecclesiæ ritu plures sunt *Missæ* differentes in introitu, Orationibus, Epistola, & Euangelio, alijsque versiculis, pro diuersitate dierum, festiuitatum, & causarum, prout in Missali describuntur, peccaret sane mortaliter, qui notabili deformitate has partes peruerteret: vt qui vellet incipere ab Euangelio; qui veler coniungere Euangelium Paschatis cum epistola Defunctorũ; aliove modo simili. Peccaret autem venialiter, qui leuem commutationem faceret; vt qui ex ijs *Missis*, quæ signantur pro Martyribus, relinqueret illam, quæ determinatur pro quodã Martyre, & sumeret aliam; vel pro vno Euãgelio sumeret aliud, & similia. Loquitur Auersa de Euangelio, quod non valde discordet à Missa, vt ex antecedentibus cõstat; & quando quantitas non notabiliter excederet: vnde, qui Dominica in Ramis Palmarũ, omissa Passione, diceret Euãgelium vltimũ, mortaliter peccaret: quia grauiter opponeretur structuræ Missæ ab Ecclesia statutæ. Si ægritudine, vel senectute, vel simili causa non posset legere Passionem, posset dicere Missam votiuam de Passione, vel de Cruce. Notanda est illa Regula Missalis, §. 5. de Defectibus nu. 1. *Si quæ sunt omissa non sunt de necessitate sacramenti, non resumat Sacerdos; sed procedat vlterius.*

DVBIVM XXI.

De ijs, quæ in celebratione Missæ aguntur.

§. 1.

Exponitur articulus 5. D. Thomæ.

1 QVãuis fere omnia Theologica Moralia, quæ de cæremonijs Missæ in facto consistentibus, inquiri solent, facile possint determinari ex dictis de verbis; tamen quia aliqua supersunt ad expositionem articuli quinti, in quo de duodecim cæremonijs Missæ luculenter agit D. Th. respondẽdo ad totidem argumenta; ideò notandum cum Suarez disp. 84. sec. 1. in genere ad tria capita posse has cæremonias reduci. Quædã cæremoniæ inductæ sunt solum, vt hoc sacrum mysterium debita honestate, maiestate, ac reuerentia peragatur. Iuxta illud 1. ad Cor. 14. *Omnia secundum ordinem fiant in vobis*: & iuxta illud S. Cypriani in Exposit. Orationis Dominicæ: *Placendum est nobis oculis, etiã in habitu corporis.* Vt etiam actio loquutionis sit conformis: & ad splendorẽ officij Ecclesiastici, & ad vnitatem Ecclesiæ cõmendandã. Aliæ cæremoniæ sunt per se primo institutæ propter exteriores actus latriæ exercẽdos: vt genuflexio, adoratio, manuum eleuatio: iuxta illud Psalmi 141. *Eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinũ.* Denique aliæ cæremoniæ directe sunt institutæ propter significationem, vel moralẽ, qua actus externi internos significant; vel propter significationem mysticam. De quibus Innocẽtius Tertius libro 5. de Sacro Altaris mysterio à capite 1. Mysticam expositionem Missæ secundũ ordinem totius vitæ Christi, quã repræsẽtat, post alios, quos refert, tradit Bartholomæus Gauãtus in suis rubricas Missalis p. 2. toto tit. decimo sexto.

2 De istis D. Thomas art. 5. docet, quod sicut in sacramentis, ita in Sacramentalibus, duplici-

ter aliquid significatur, scilicet, verbis, & factis, ad hoc quod sit perfectior significatio. Significantur autem in verbis in celebratione huius sacramenti quædam pertinentia ad passionem Christi, quæ repræsentatur in hoc sacramento; vel etiã ad corpus mysticum, quod significatur in hoc sacramento: & quædam pertinentia ad vsum huius sacramẽti, qui debet esse cũ deuotione, & reuerentia. Et ideò in celebratione huius mysterij quædã aguntur ad repræsentandum passionem Christi, vel etiam dispositionem corporis mystici: & quædam aguntur pertinentia ad deuotionem, & reuerentiam huius sacramenti. Applicationem huius doctrinę ad singulas duodecim cæremonias vide in D. Thoma, & eius elegantem expositionem in M. Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 5. Extat inter opera D. Th. Opusc. 66. *de expositione Missæ, quid significent illa, quæ fiunt ibi.* Et Opusc. 65. *de Officio Sacerdotis* habet caput quintum *de Sacramento Eucharistiæ*: sed neutrum vsquam vidit D. Thomas; nec eius redolet doctrinã: vnde in Romana editione minoribus characteribus est excussum; & ideò quãuis pertineant ad intentum, non refero, quæ ibi dicuntur.

3 Quia hic ar. 5. in solutione ad 4. inueniunt aliqui specialem difficultatem, exponere oportet. Argumentum erat. Apostolus dicit ad Hebræos 7. *Sine vlla contradictione, quod minus est, à maiori benedicitur.* Sed Christus, qui est in hoc sacramento post consecrationem, est multo maior Sacerdote: Inconuenienter igitur Sacerdos post consecrationem benedicit hoc sacramentũ Cruce signando.

Respondet D. Thomas ad 4. *quod Sacerdos post consecrationem non vtitur cruce signatione ad benedicendum, & consecrandum; sed solum ad commemorandum virtutem Crucis, & modum passionis Christi, vt ex dictis solutionis ad 3. patet.* Hac D. Thomæ solutione cõtenti sunt Gabriel Biel lect. 21. in Canonem Missæ lit. K. & Suarez disp. 84. sect. 1. §. *Octauo loco*: & Soto vbi supra ad 4.

4 Sed ipse D. Tho. super 1. ad Corinth. 10. lect. 4. in fine respondet, *quod in sacramẽto Altaris benedictio Sacerdotis fertur super terminum à quo, id est super panem, nõ super terminum ad quem, id est, corpus Christi.* Item super Epistolam ad Hebræos lect. 2. dupliciter respondet, & quod *Sacerdos benedicit materiam, non autem corpus Christi. Item, non agit authoritate propria, sed authoritate Christi, qui inquantum Deus maior est corpore suo.* Idem sequuntur ibi Cardinales Hugo, & Caietanus, qui & ver. 7. ait. Formalis est sermo, quod quatenus benedicens, potior est eo, qui benedicitur, vt sic: nec hoc habet contradictionem aliquam. Quamuis secundũ alias conditiones contingat maiorem esse eum, qui benedicitur, quam is, qui benedicit. Sequuntur Ioannes Osorio to. 4. Concione de Sacerdotio fol. 50. Antonius Molina vbi infra, & Gauãtus Comment. in Rubricas Missalis parte 2. tit. 9. n. 1. lit. x. & alij concedentes secundum quid Christũ sub esse Sacerdoti vt ministro secundario, & instrumentali, in quo commendant Sacerdotum dignitatem, & Christi Domini nostri profundam maximamq; humilitatem.

5 Hanc solutionem amplectuntur quidam, priorem difficilem reputando: quia quando Sacerdos signat semel super hostiã, semel super Calicem, semel super teipsum; & ait: *Quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filij tui Corpus, & sanguinem sumpserimus, omni benedictione Cœlesti, & gratia repleamur*: satis indicatur, has Cruce signationes esse benedictiones. Nec minus indicatur, cum inquit, & Cruce signat: *Per quẽ hæc omnia, Domine, semper bona creas, sanctificas, viuificas, benedicis, & præstas nobis, &c.* Et rursus difficilis responsio S. Thomæ, quia Conc. Trid. sess. 22. c. 5. Cruce signationes à Sacerdote in Missa factas, vocat *mysticas benedictiones*, nulla apposita differentia earũ, quæ ante, & quæ post consecrationẽ fiũt. Ob quod argumentũ Antonius de Molina in Instruc. Sacerd. trac. 1. c. 9 §. 3. pag. mihi 50. remittit S. Thomæ superiora verba vt in Scholis examinentur à Theologis.

6 Verũ longo nõ egent examine verba D. Th. sed attẽta lectione. Quæ vt perspicuè patiatur, præmittendũ, quod sicut ad aliud intẽtum distinguit Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 11. §. *Verũ quia*, quod benedictionum duplex est genus: nã quædã sunt inuocatiuæ; & quædã cõstitutiuæ. *Benedictiones constitutiuas* vocat omnes quibus ea, quæ benedicuntur, constituuntur in esse sacro: & tales sunt omnes benedictiones vestiũ Sacerdotalium. Benedictiones vero *inuocatiuas* appellat eas, quibus ea, quæ benedicuntur, non propterea sunt sacra: vt sunt benedictiones mensæ, & domus, & nauis, &c. Ita in præsenti benedictiones mysticæ aliæ sunt *cõsecratiuæ*, aliæ solũ *significatiuæ*: panis, & vinum benedicuntur, & cõsecrãtur: & ideò benedicũtur benedictione consecratiua: vt vidimus q. 78. dub. 2. §. 3.

At vero corpus Christi sub sacramento, benedicitur à Sacerdote Dei ministro benedictione solũ significatiua. Vnde apparet clare veritas vtriusque solutionis: & vtraq; traditur à D. Thoma. Nam secunda verificatur de benedictione mystica significatiua: & prior negatur de benedictione consecratiua.

7 Quam solutionem esse ad mentem D. Thomæ, constat primo ex ipsa solutione ad 4. nam copulatiue ait, quod *Sacerdos post consecrationem non vtitur cruce signatione ad benedicendum, & consecrandum*: quod verissimum est, quia ad veritatem copulatiuę exigitur, quod vtraque pars sit vera: & consecratum nõ potest iterum consecrari; nec benedici benedictione, quæ est cum verbis consecrationis; bene tamen simplici benedictione, cum alijs verbis ad significãdũ. Secundo id apparet ex solutione ad tertiũ, ad quam se remittit D. Thomas, in qua copiosè explicat omnes Cruce signationes, quæ fiunt in Missa, esse significatiuas, quia fiunt ad exprimendam passionem Christi, quæ ad Crucem est terminata: & Cruces antecedentes, & quæ fiunt in consecratione Corporis, & sanguinis, adiunctis verbis consecrationis, habent materiam sacrare: subsequẽtes vero pure habent significare; vt patet ex illis verbis: *Quarto autem, fuit ipsa passio Christi, &c.* Clarius id cernitur in eodem D. Thoma in 4. Sentẽtiarum dist. 12. in expositione Litteræ, vbi & refert Innocẽtium Tertium lib. 5. de sacro Altaris *Mysterio* cap. 2. rationem assignantẽ: *Quia verba Canonis ad Eucharistiam consecrandam principaliter pertinent, sed signa ad historiam recolẽdam.* Idem docent Alexander Alensis parte 2. de Officio *Missæ*, §. 3. Guillelmus Durandus lib. 4. Rationali cap. 43. n. 7. Stephanus Eduensis cap. 17. de Sacramento Altaris, Florus Magister in expositione, & hos duos refert Ioannes Stephanus Durantus lib. 2. de Ecclesiæ Catholicæ ritibus c. 42. n. 5.

8 Doctrinam solutionis ad 5. etiã tradit D. Thomas in 4. Sentẽtiarũ dist. 12. in Expositione litteræ dicens. *Et quia Dominus hoc sacramentum in mortis suæ memoriam exercendum mandauit; ideò statim post consecrationem brachiorum extensione Crucis effigiẽ repræsentat.* Guillelmus Durandus lib. 4. Rationalis c. 43. nu. 3. ait. Sacerdos igitur hoc repræsentans dicendo: *Tam beatæ passionis:* manus in modum Crucis extendit vt habitu corporis manuum Christi extensionẽ in Cruce repræsentet: Quod tamen alij faciunt quando dicunt: *Hanc igitur oblationẽ:* repræsentantes crucifixionem statim secuturam. Idem docet Petrus Blesensis de Eucharist. cap. 7. & alij. Quæ cæremonia nunc est in vsu in Religione Prædicatorum. Sed in Missali Romano nunc præscribitur vt post adorationem sanguinis manus disiungat Sacerdos.

§. II.

Aliquarum cæremoniarum mutatio an liceat?

9 OMissis multis, quæ de ritibus Missę diligentissime disputant Recentiores, aliquos frequentiores casus proponemus. Primus ex Iacobo Marchantio in Gandel. Sacram. q. 9. Pastor. tract. 4. cap. 5. q. 3. casu 6. folio 185. vbi sic asserit. Si haberi maior hostia non possit; an ex minoribꝰ liceat adhibere? Respondeo in Missa priuata, & secreta id fieri posse; cum non inueniatur præceptum incontrarium: gratiusq; videri Deo sic celebrare, quam non celebrare; licet non sit festus dies. *Maxime si nõ sit periculum de scandalo: tunc enim id etiã vrgente causa publice fieri nihil vetaret.* Hæc ille. Quem sequuntur Diana parte 5. tract. 13. resol. 80. Auersa q. 11. sect. 12. §. *Recte etiam.* Franciscus de Lugo lib. 5. capite 9. q. 3. num. 17. Thomas Tamburinꝰ libro 2. de Missa cap. 8. §. 8. num. 16. & alij. Sed Angelus Maria Verricelli de Apostolicis Missionibus tit. 15. q. 261. ait. Quod ego tamen non admitterem, nisi raro, & vrgente necessitate.

10 Addit Auersa sec. 2. §. *Sexto*, quod Marchantius illa q. 3. non laudat quendam Sacerdotem, qui vnam hostiam paruã consecrauit, & alteram maiorem (quam antea consecratam è Tabernaculo extraxit) vt adoraretur à populo eleuauit. Potuisset sane satis commode, vtramque simul digitis tenens eleuare; vt sic eandem hostiam paruã à se consecratam adorationi exponeret, & maiorem etiam hostiam iam antea consecratam, ad aspectũ populi ostẽtaret. Quod & dicunt Diana resol. 96. Franciscus de Lugo, Dicastillus; & alij Tamburinus n. 22. cẽsent eleuãdam solam hostiã grandiorẽ; quia Rubrica quod eleuetur eãdem hostia, quæ est consecrata, vel non est præcipua; vel in hoc casu necessitatis non obligat. Quartus p. 2. tit. 8. sect. 1. dub. 7. dicit solã paruulam eleuandã; quia eã non eleuare, vel eleuare alteram

aliam est contrà Rubricas; præmonitis adstantibus, cessat motiuum scãdali. Sed licet in hoc puncto vnusquisque possit in suo sẽsu abundare; melius est, iuxta priorem viã, secularibus defectum occultare.

11 Secundus casus, si desit panis azimꝰ; vel aqua naturalis, non posset licitè vnquã celebrari apud Latinos: quia istæ cæremoniæ sunt grauissimæ, & nulla causa omittendæ. Similiter si non posset hostiam cæuare, aut Calicem, vel non posset frangere: quia ad has cæremonias datur grauis obligatio: & pertinent ad integritatem, vt tuo loco diximꝰ. Si genuflexiones omittantur; vel cruce signationes; vel ita fiant, quod irrisionem potius, quam deuotionẽ excitẽt, non euitatur mortale peccatum. Qui infirmitate impeditus genuflectere non valeret, secreto licitè celebraret; & ex causa graui, etiam publice. Si non posset stare, nisi baculo innixus, secluso dispensatione, nõ posset licite celebrare. Vnde in cap. *Si quis* 10. dist. 55. dicitur. *Si quis in infirmitate positꝰ Clericus, Medicorum incisione claudꝰ efficitur, prò eo mouere ad sacros Ordines eum non denegamus.* Vbi Glossa. Non tamen vt oporteat ipsum ire cum baculo ad altare, vt *de Cõsecrat.* dist. 1. cap. *Nullus Episcopus.* Tamen secundũ legem veterem claudus non promouebatur cap. 1. & vlt. 49. dist.

12 Tertio aduertendum cum Suarez disp. 84. sec. 2 §. *Solum*, quod si impotentia præmissa fit antè inchoatã Missam, regulariter loquendo, potius est omittenda, quã cũ tali defectu dicenda: quia actio, quę non potest debito modo fieri, potius omittẽda est, quam indebite exercenda. Dicitur autẽ in Conc. Toletano 16. c. 6. *Si homo suæ vitæ diligentiam studiosius adhibere procurat; quãto magis sacris Dei cultibus nitorem debitum exhibere summopere debet?*

§. III.

An liceat discontinuare; & quando?

13 IOãnes Caramuel in Theologia Fũdamentali fundamento 53. §. 25. num. 1125. ex paritate præcepti recitandi horas Canonicas arguit, & sub dubio relinquit; an qui celebret possit legere vsque ad Canonem, & postea denudare se, & ire ad sua negotia, & post aliquas horas reuerti, & Missam absoluere?

Contra quem Diana parte 11. tract. 1. resolutione 10. ad tertium dubium respondet, quod Missa est quædam structura, & quoddam opus artificiosum ex præscripto Ecclesiæ constans ex certis partibus, certo ordine inter se dispositis: & ideò ad vnitatem actionis, quæ est ipsa, etiam requirit cõ tinuitatem, & vnitatem temporis. Hinc enim fit, vt quemadmodum modica, & brevis interruptio, v. g. ad tussiendum, vel exercandum, reputatur pro nulla: & ii fiat cum causa: & ad tempus aliquanto longius, vt communiter fit in Missa solemni, quando post Euangelium habetur concio; neque etiam est peccatum. Ita & longa, & notabilis ad quodcumque tempus, si fiat sine causa, probabilius est, quod possit esse peccatũ mortale; & quod vere tollat illius vnitatẽ, dum tollit compositionem, & coniunctionem partium, & temporis continuitatem. Hæc ibi.

14 Sed non solum probabilius, sed certissimum est, quod notabiliter interrumpere Missam, sine causa magni momenti, est peccatum mortale. Vnde Sylvester verbo *Missa* 1. quæst. 2. §. *Quarto* dic. Si autẽ post cæptam Missam sine rationabili causa desistat, peccat mortaliter. Cap. *Nullus Episcopus* 57. *de Consecratione* distinctione 1. Et quia in Rubricis præcipitur, §. 3. numero 4. de ritu seruando, quod *Sacerdos prosequatur continuate Missam suam vsque ad finem.* Quam obligationem ne sacrificia interrũperentur, ipsi Gentiles agnouerunt; de quo Seneca epist. 26. & Valerius *Maximus* libro 3. cap. 3. Et S. Ambrosius lib. 3 de Virginibus. Deinde cultus diuinus publicus sine causa non potest interrumpi; *Missa* autem priuata dicta, est cultus diuinus publicus, Deo nomine Ecclesiæ exhibitus loquẽdo nomine Christi. Et est quid magis sacrum, quam horæ canonicæ publicę, & maiorem exigens vnitatem. Nec Theologi excusant à veniali per longum tempus interrumpere officium diuinum: & alij si hac in re vlla causa, dicunt esse mortale, etiam in officio priuato, vt Nauarrus de Orat. cap. 16. n. 75. Suarez, & Vazquez, Azor, & alij; quos refert Leander: quamuis ipse cum viginti Authoribus oppositum dicat probabilius 2. to. tract. 6. disp. 13. q. 20. Sed in officio publico illud sine causa notabiliter interrumpere, omnes dicunt esse culpã mortalem. Nec causæ quæ ibi reputantur legitimæ prò licita interruptione, poterũt cordate reputari tales prò interrũpenda Missa.

15 Quare ipse Caramuel in tertia editione Romana, & Lugdunensi anni 1657.

folio 431.nn.1534.resolutionē dat in hæc verba. Ad tertiū respondetur, vtar argumentō a minori ad maius, quo D. Benedictus fuit vsus: capite enim vicesimo dialecticatur sic: *Si cum hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non præsumimus, nisi cum ingenti humilitate, & reuerentia; quanto magis Domino Deo vniuersorum cum omni humilitate, & puritatis deuotione supplicandum est.* Imitabor igitur D. Benedictum; & Cęlarem ob oculos ponam, vt edisseram, quo cultu, & modo debeamus cum Christo procedere. Dicam igitur me magnam differentiam reperire inter eū, qui scriberet litteras Cęsari, & interea, qui loqueretur ipsi Cęsari. Ille prior posset inceptam periodum relinquere, ire ad alia negotia, redire demū, & absoluere epistolam: At iste, si in medio discursu discederet, & reuerteretur postea, reus esset maximæ irreuerentiæ, & deberet humiliari, & puniri. Hæc cum ita sint, quid mirum, si Ecclesia multa toleret, aut leuius interdicat in eo, qui legit Officium; quæ tamen tolerare no vult in eo, qui Missam celebrat? Cum oramus ad Christū in Cœlo Empyreo residentem, adeòque absentem, & à nobis distantem, lachrymas, & preces dirigimus; at vero in *Missa* Christū realiter præsentem habemus. Hæc Caramuel meliora sapiens. Et ad 7. concludit. Sed neque id legitime à Breuiario ad Missale trāsitur; leges enim de Officio Diuino, & leges de Missa sunt diuersæ; & possunt illæ alterari, manētibus illis intactis, & è cōtra.

16 Causæ legitimæ licite interrumpēdi Missam, quædā habentur in iure, aliæ ex consuetudine, vel Rubricis, aliæ discursu Theologorum vt legitimæ agnoscuntur. In iure exprimitur iuste Missam interrumpi etiam post consecrationem, vt Sacerdos consulat necessitati corporali vrgenti. Vnde in Concilio Toletano 11. cap. 14. dicitur: *Si perniciosa, vel molesta passio ventris, vel corporalis qualibet infirmitas occurrat, quæ aut corpus subito obrui faciat, aut mentē alienatione, vel terrore confundat.* Refertur cap. *Illud diuini.* 7. q. 1. Vbi rectè Gratianus addit. *Sed si hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimode ab oblatione prohibeatur.* In his casibus admonet S. Greg. Papa lib. 11. Regist. epist. 56. quod *ægritudo personæ sacri mysterij benedictionē, nec mutat, nec polluit. Secretius tamē omnino idē* (Episcopus, vel Sacerdos, qui hoc patitur) *horandus est, vt quotiès aliquā molestiam senserit, non procedat, ne ex hoc se, & despiciendū præbeat, & infirmorū animis scādalū faciat.* Videatur D. Th. ar. 6 ad 1.

17 Consuetudine interrumpitur Missa ante consecrationē, propter Ordines celebrandos, ob Cōcionem ad populum, ob publicationem Edictorum, ob Actum Generalem S. Inquisitionis; ob Regum, vel Principum funus, vel exequias: Vel ob solemnem professionē. Post communionem Sacerdotis, discontinuatur Missa propter cōmunionem Laicorum, vt in Rubricis habetur. Vnde Gauantus in Rubricas Missalis parte 2. tit. 10. n. 6. ait. Regulariter hoc loco facienda est Communio. Amal. Præfat. 2. ad lib. de Eccles. offic. & Vuelaf. cap. 22. Sed hodie quia plurimi exoptant finē Missæ, & eos tædet expectare alios vt cōmunicent, præsertim si multi sint communicādi, differri solet Communio vsque ad peractam Missam. Tolerandum videtur, si multi communicent; non autem si pauci: & ij fortasse priuantur fructu Orationum earū, quæ post Communionem dicuntur, vt notat Micrologus cap. 19. *Ante has orationes* (inquit) *communicare non negligant, quicumque earundem Orationum benedictione foueri desiderant.*

18 Monent aliqui communionem laicam nō rectè fieri post inchoatam Missam post altare osculatum; quia nullo iure est cōcessum; nisi vrgeat notabilis necessitas anticipādi administrationem Eucharistiæ è tabernaculo extractæ. Sed passim videmus hoc ita fieri, etiam nō vrgente notabili necessitate: nec audeo hanc consuetudinē improbare, cum nullo iure vetetur: nec deest ratio; quia si particulæ, seu formulæ licite ministrantur sæcularibus extra Missam: & ideò præconsecratæ seruantur; & tunc præmittitur Confessio (& hæc cæremonia est in vsu à tempore Pij Quinti; & est desumpta ex Confessione ante Missam, vt notat Gauantus supra lit. f.) non video cur ex præconsecratis Sacerdos initio Missæ post Cōfessionem, & ante Introitum, ex qualibet rationabili causa non possit adstantes communicare: siue hęc dicatur interruptio, siue extensio partium eiusdem Missæ.

19 Aduertunt tamen Authores, quos referunt, & sequuntur Bonacina disp. 4. q. 6. puncto 1. n. 20. & Gauantus Cōment. in Rubricas *Missalis* p. 3. tit. 10. n. 18. quod non debet interrumpi Missa paulo ante laicorū Cōmunionē, vt Sacerdos audiat apud Altare, etiā breue Confessionem alicuius; quod perturbat, & merito, adstantiū animos.

Bene

20 Bene tamen admittunt cū Henriquez lib. 9. c. 30. n. 5. posse discōtinuari Missam ad confessionem audiendā moribūdi, custodita, si opus est, interim ab alio Eucharistia: Vel ad vngendū infirmū, cui nullū aliud Sacramentū ministrari potest. Idē tenet Leander tract. 8. disp. 6. q. 14. malè citans Nauarrum pro hac parte: quia sic reperit apud Gauantū. Sed Nauarrus ibi de hoc casu non agit. Sicut nec Azor tenet contrariū, vt male Leāder refert. Addit Zambranus de Casibus occurrēt. tēpore mortis de Pœnit. c. 4. dub. 6. n. 5. Diana p. 5. trac. 3. res. 70. & Auersa q. 11. sect. 12. §. *Debet quoque*, quod si confessio moribundi longior vltrà mediam horam esse deberet, Sacerdos deberet interim illum absoluere, aliisq; sacramentis munire, & post peractum sacrum, si infirmus adhuc viuat; iterum ad eū reuertis; & resūdum confessionis audite, eumq; denuo absoluere. Quod dicūt procedere, etiam si consecratio sit peracta, imò posset illi ministrare, vel particulam à se consecratam, vel partem hostiæ magnæ. Si autem moribundus sit extra Ecclesiam, & iam absolutus sacramentaliter, pro solo ministrando Baptismo, vel Pœnitentia) & præponderat præceptū de Missa continuanda. Alij similes casus sumi possunt ex Rubricis tit. de defectibus, §. 4. n. 8. & §. 10. nu. 9. Aliū casū de fui defensione, iā explicui c. 20. Theol. *Moral.* q. 3. n. 3.

12 Debet autē Missa interrupta consumari ab eodē; qui eā inchoauit: & contra facienti cōminatur pœna suspensionis à Celebratione Missæ à Zacharia Papa in Synodo Romana c. 14. cuius verba referuntur cap. *Nullus Episc.* 57. *de Cōsecrat.* dist. 1. Et ferenda excōmunicatio designatur in Conc. Toletano 7. c. 2. relato ibi cap. *Nihil contra.* Cōsonat q; Cōc. Tolet. Vndecimū, in cap. *Illud diuini* 7. q. 1. & Cap. *Relatū* 11. & Cap. *Comperimus* 12. *de Consecrat.* dist. 2.

22 Maior est difficultas, vtrum si eadē die non possit Missa continuari ab eodem, vel ab alio, sufficiat quod die sequenti perficiatur?

Saa verbo *Missa* n. 38. in prima editione sic ait. Si Sacerdos nō possit Missā absolure: Si cōsecrauerat, & nō cōmunicauerat: *Quod si deest, qui perficiat, sequenti die perficiatur, aut sumatur in alia Missa sacramentū.* Idē docuerat Hēriquez lib. 9. c. 40. n. 1. dicēs. Si nō reperiatur Sacerdos ieiunus, differre licet perfectionem Missæ in alterum diem. Quod & probabile dicit Fagundez Præcepto 1. lib. 3. c. 18. n. 24.

23 Hæc sententia emendata est à Magistro Sacri Palatij; nā in secūda editione Saa verbo *Missa* nu. 38 dicitur. *Quod si desit, qui perficiat, sequēti die sumatur ab illo in alia Missa sacramētū.* Suarez disp. 85. sec. 1. Soto dist. 13. q. 2. ar. 6. D. Th. 3. p. q. 83. ar. 6. ad 1. Azorto. 1. lib. 10. c. 33. q. 1.

24 Nihilominus priorē opinionē esse probabilē, ac propterea immeritò expūctā, ait Thomas Tāburinus Opusc. de Sacrific. Missæ lib. 2. c. 8. §. 1. n. 6. dicēs. Certe non video, cur possit eodē die perfici, vt omnes cocedimus; imò iniūgimus, etiā post sex, vel septē horas; vt contingeret, si defectus occurreret sūmo mane, & Sacerdos suppletus in ueniretur circa meridiem; non possit autē die immediatè sequenti. Illa enim mora in tali defectu non debet iudicari longa, ita vt continuari eadē Missa non possit die sequēti. Sicut enim die Veneris Sancti consumptio tunc exhibita continuat Missā diei præcedentis; nam propterea dicitur cōplemētum *Sacrificij* præteriti; ita in casu nostro.

25 Sequitur alius Recētior eiusdē Societatis referens S. Petrū Cęlestinū Papam Opusc. 8. de Sacram. Eccles. p. 4. sect. 2. c. 6. dicentē. *Si vero Sacerdos non sit præsēs, debet expectari vsque in crastinum; & Clericus, secūdum quod potest, indicet ei.* Idē clarius habetur in Missali Romano impresso Cęsaraugustæ 1519. inter cautelas *Missæ* col. 5. dicitur. *Si autem alius Sacerdos nō sit præsens, expectetur in crastinū, & Clericus, secūdū quod poterit, alij, vbi debet incipere, indicet Sacerdoti.* Et Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 6. ad 1. §. *Circa hoc*, inquit. *Si adhibita diligentia, vt Sacerdos alia die perficiat sacramentū, fieri id non potest; & species vini corrumpantur, tunc in piscinā sunt proijciendæ.* Vnde Neothericus arguit, quod cū hæc sententia expuncta non sit in Soto Domini cano à R. M. S. Palatij me latet cur in Scriptore è Societate deberet esse peioris conditionis.

26 Mirū tamē est, quod M. S. Palatij pro correctione à se facta retulerit Soto; & ille ex eodē accipiens, conquæratur de præiudicio facto Saa, in tacto manēte Soto? Sed reuera quod docuit Soto, vult Magister Sacri Palatij, quod practicetur; & tamē expūgit Saa: & ideò optimè iudicauit de veritate, & Authorū mente. Pro qua percipienda, distingue duas propositiones: altera est:

Cum

Cum hodie non inueniatur Sacerdos, & inueniatur die sequenti, indicandum est ei hostiam, vel Calicem hesi fuisse consecratum, vt ab illo summatur in alia Missa. Et hanc docent S. Cæietanus, & Soto, vt patet, quia timet *ne species vini corrumpantur*: quia tunc *in piscinam sunt projiciendæ*: & ad hoc vitandum, quod consumantur, docet Soto, & Magister Sacri Palatij: & omnes. Licet differant in modo loquendi, an hæc dicenda sit communio præsanctificatorum, vel consumatio Missæ præcedentis? Vt vult Lugo: de quo supra. Altera propositio est: *Missa hodie incepta, & post consecrationem vinum, vel vtriusque speciei imperfecta relicta, die sequenti est vt Missa prosequenda, ita vt ex parte hodierna, & crastina, fiat vna Missa.* Et hæc est falsa; & merito expũgata: quia cras alius dicet ex parte Missæ huius diei, & alterius post tres dies, vel post Hebdomam celebratæ, fieri vnam Missam: quod est contra praxim Ecclesiæ: nam intra eandem diem videmus cautis relatis *Missas* interrumpi, non tamen in nouo Missali monemur vt Missa vnius diei continuetur cum alia. Vnde potius ex eo quod priuata authoritate indicabatur in illo Missali oppositũ: & nunc authoritate Papæ sublatum, fit conformiter ad mentem Pontificis procedisse Magistrum Sacri Palatij.

27 Vnde Diana (alioqui addictissimus opinionibus Societatis) parte 10. trac. 11. miscellaneo resol. 4. ait. *Sed ego existimo non esse recedendum à correctione Reuerendissimi Magistri Sacri Palatij: & ideò constanter affero, sacrificium illud non posse perfici die sequenti; sed illa hostia conseruanda, vt postea à Sacerdote, vel à Laico communicaturo sumatur.* Refert Auersa, qui idem docuerat q. 11. de Euchr. sec. 2. ad 1. Videatur Diana, & Quaretus in Rubricas *Missalis* parte 3. titulo 10. num. 4. sec. 1. dub. 5.

§. IV.
An liceat repetere?

28 ALium casum proponit Nauarrus de Oratione, & horis Canonicis cap. 16. num. 55. dicens. Et à fortiori tali iusta causa subsistente, qui Missam inchoauit, potest iterato eam inchoare. Ego vna dumtaxat vice, qua id egi, pro iusta causa habui, quod superuenit vir magni nominis meam *Missam* auditurus in die festo, cum iam ad epistolam peruenissem, & certus essem non fore aliam, quam audire posset, & ita regressus fui ad Introitum. Et latius *Miscellaneo* 53. de Oratione num. 126 inter alia dicens. Et ita tales, & tot personæ, & tam occupatæ negotijs publicis, aut priuatis, & tali die superuenire possent post introitum Missæ, quod decenter, qui *Missat*, redire posset ad Introitum à iam dicta Gloria in excelsis, & interdum à dicta Epistola, & nõ numquam à dicto Euangelio. Ego enim auderem redire ad illum, si quis Princeps magna comitatus familia, iter faciens, & diuertens ad Ecclesiam iuxta iter positam, in qua ego *Missam* rem, rogaret, vt id facerem. Totetiam, & tales operarij, solicitatores, vel negotiatores, superuenire possent, quod rogantibus ijs, sancte morem gerere posset sacerdos, ne deuotio illorum tarditate alterius *Missæ* frigesceret, neve operarum suarum iacturam facerent: Tum quia nulla lege videtur prohibitum, ne huiusmodi reiteratio iusta de causa fiat, arg. cap. 1. de Baptismo, & cap. Ecclesia, de Consecratione dist. 1. Et licitum est iterare idem verbum in eadem oratione iusta de causa, &c.

29 Sequuntur Azor, Henriquez, Saa, & Scortia, Laymã, Marchinus, & Villalobos, quos refert, & sequitur Hieronymus Garcia trac 3. diffic. 8. dub. 6. punc. vlt. num. 32. dicens ita practicatum Cæsaraugustæ in Ecclesia S. *Mariæ* del Pilar anno 1642. in aduẽtu Eminentissimi Cardinalis Tribuici, qui præcepit vt Sacerdos, qui Symbolum fidei dicebat, iterum diceret Euangelium. Castro Palaus trac. 22. puncto 11. num. 4. Dicastillo trac. 5. disp. 4. dub. 13. num. 254. Diana parte 10. trac. 12. resol. 11. Addit Pontius de Officio Curati cap. 2. nu. 11. posse hoc idẽ fieri, etiam vltra primum vicem, si maior causa superueniat. Sed Gauantus Com. in Rubricas Missalis parte 3. tit. 10. num. 17. ait. Sed meo iudicio, tunc esset opus altiori iudicio. Alij absolute concedunt, quia minus inconueniens est hoc facere, quam secũdo, & ter celebrare; quod in similibus casib⁹ multi licere dicunt.

30 Pergit Bardi in Selectis lib. 10. q. 11. num. 10 posse repetitionem *Missæ* etiam fieri in diebus ferialibus, propter iustam, & honestam deuotionem personæ magnæ dignitatis. Dubitatque an liceat repetere vsque ad Canonem: & an sit peccatum mortale repetere Missam pro personis infimæ conditionis? Remittit prudentiæ, & iuditio Theologorum.

31 Verumtamen oppositam sententiã omnino tenendam iudico. In primis vsque ad Epistolam, vel Euangeliũ repetere damnant peccati mortalis, Salzedus in practica crim. cap. 41. Emanuel Rodriguez tom. 1. Summæ cap. 247. conc. 7. Et ad minus esse peccatum veniale, docent Petrus Ledesma cap. 24. de Euchar. conc. 7. diffic. vnica. Et Huertos q. 17. fol. 204. col. 2. Et Granadus trac. 4. disp. 10. num. 4. ait. Post inchoatam vero *Missam* non expedit illam iterum inchoare, etiam si persona magnæ authoritatis adueniat, & dies sit festus. Vnde stricte sub excommunicatione præcipit Synodus Hispalensis titulo de Celebrat. *Missarum* cap. 8. ne peracta confessione inchoetur iterum Missa, licet adueniat persona cuiuslibet dignitatis. Et in Concilio Prouinciali Mediolanensi primo relato à Gauanto in Enchir. verbo Missæ ritus num. 15. dicitur. *Missam* inchoatam nemo repetat.

32 Præterea Diana parte vndezima tra ctatu 5. Miscellaneo resol. 45. tria asserit. Primo esse certum, & sine formidine asserẽdum repetentem *Missam* vsque ad Canonẽ peccare mortaliter: & similiter esse certum peccare mortaliter, qui repeteret ob aduentum personæ infimæ, & exiguæ notæ: quia esset transgressio in regraui contra consuetudinem Ecclesiæ, & contra reuerentiam erga *Missæ* sacrificium. Denique ait, quod neque propter personas illustres est inchoanda iterum *Missa*: quia quando nõ suppetit alia *Missa*, aduenientes non obligantur illam audire: & ideò nulla est ratio, quæ superet irreuerentiam interruptionis. Et quia hæc sententia firmata est duplici Synodo Prouinciali. Nec opposita opinio est in vsu. Nec denotio indiscreta personæ illustris debet aliquid operari contra reuerentiam debitam diuino Missæ sacrificio. Idem docent Bonacina disp. 4. q. vlt. punc. 7. §. 5. num. 10. Trullench lib. 3. Sacram. cap. 8. dub. 23. num. 23.

33 In Rubricis Missalis tit. de defectib⁹, §. 10. n. 2. statuitur, *si Sacerdote celebrante, vi letur Ecclesia ante Canonem, dimittatur Missa; si post Canonem, non dimittatur.* Quæ est etiam communis Doctorum sententia, vnde minus eos aduertit Barbosa lib. 2. de Iure Eccl. cap. 4. n. 35. & de Potestate Epis. alleg. 28. n. 62. tribuens eis, quod assignent totum tempus ante consecrationem: nam Suarez disp. 81. sec. 4. §. *Secundo quæret aliquis*, & alij expresse dicunt ante Canonem dimittendam, & post Canonẽ prosequendam. Vnde Gaspar Hurtado disp. 4. de Sacrificio Missæ diffic. 7. ver. *His ergo*, & Dicastillo trac. 5. disp. 4. dub. 7. nu. 107. qui aliter discurrunt, non videntur legisse Rubricas Missalis.

§. V.
De Missa sicca.

34 MIssas siccas olim vsitatas, constat ex Guillelmo Durando lib. 4. Rationalis c. 1. n. 23. & Thoma Vualdensi de Sacramental. tit. 4. c. 35. Et nostro sæculo defendunt licere Azor, Henriquez, Fagundez, & Portel in Reipõlis *Moral.* p. 3. casu 26. quos refert; & sequitur Lezana verbo *Missa* nu. 56. dicẽs ita haberi in Cæremoniali Carmelitarum lib. 2. Rubrica 55. in cuius fine dicitur. *Hoc etiam modo Missa sicca coram infirmis dici poterit, si pro deuotione illam audire volũt, cum Missæ cum consecratione in eorum domibus non debent celebrari.* Temporeque Interdicti dici non posse, ex communi docet Syluester verbo *Interdictũ* 5. q. 3. in fine dicẽs. *Scieũdũ etiã, quod prohibetur Missa sicca, idest, sine cõsecratione sacramenti, cum sit de annotatis in Missalis. Et ita interpretatur consuetudo.* Hæc Syluester.

35 Nouissimè Thomas Hurtado to. 1. Variarũ Resol. trac. 2. c. 7. resol. 28. à num. 312. & Diana parte vndezima trac. 6. resol. 23. dicunt vsum Missarum siccarum nõ esse illicitum, vbi solitum est illas sic dici: vbi autem consuetum non est, grauiter peccare introducentem, & ab Ordinario puniẽdum.

36 Sed omnino illicitas esse, latè probant Mercerus, & Franciscus Syluius 3. p. q. 83. art. 2. dub 2. Qui & testantur abrogatas per Synodum Iprensem tit. 15. c. 10. & per Secundam Cameracensem tit. 3. c. 7. Quia continent falsitatem in factis, & verbis: & dant occasionem irrisionis sacrorum mysteriorum, vt dixit Ioannes Eckius in annotationibus ad librum oblatum Cæsari art. 21. Contra eadem Missas scribunt Guillelmus Estius orat. 13. Theologica, & Beyerlinch in Theatro vitæ humanæ Verbo *Sacrificium* fol. 51. & alij. Quia vestes, & alia, quæ veræ Missæ deseruiunt, non debent conuerti vt inseruiant sacrificio apparenti. Et quia a mysterijs diuinis remouenda est fictio, & histrionica repræsentatio. Cumque Ecclesia non determinauerit modum, poterit Missam sicca dicere mulier: quod in simili reprehendit Firmilianus epist. 75. ad S. Cyprianum: & idiotis datur occasio, vt cum peccato grauantur, dicant Missam non consecrando: cõtra id quod habetur cap. *De homine* 6. *de Celebratione Missarum*: & vt Sacerdotes non cõmunicent in *Missa*, quod reprehenditur c. *Relatum* 11. de Consecrat. dist. 2. Nec cõsuetudo potest his incõmodis licite obuiare.

37 Denique præcipuè vrget: quia cum à Pio

à Pio Quinto, & Vrbano Octauo tam diligẽter sit invigilatum circa editionẽ *Missalis*, & eius Rubricas: eo ipso, quod illa, quæ in quibusdam *Missalibus* dicebantur de Missa sicca, sunt omissa, videntur virtualiter reprobata. Nec in Hispania vidi, aut audiui vñ Missæ siccæ ad deuotionem excitandam: sed solum sine vestibus sacris, & sine pane, & vino noui Presbyteri ex fine addiscendi modum celebrandi secreto se solent in cæremonijs corã alio antiquo Sacerdote exercere. Quare in terra, & in mari Missa sicca nunc non fiat: quia sufficit ad deuotionem augendam spiritualis manducatio, quæ fit fide, & charitate, & desiderio, iuxta dicta q.80.dub.1. Quando non potest haberi Missa, aut sacramentalis communio.

§. V.

De ministro adiuuante in Missa.

38 REspõdet D.Tho.art.5.ad 12.quod in solemni celebratione Missæ plures debent adesse. Vnde Soter Papa dicit, vt habetur, de Consecratione dist.2. *Hoc quoque statutum est vt nullus Presbyterorũ Missarum solemnia celebrare præsumat, nisi duobus præsentibus, sibique respondentibus, ipse tertius habeatur; quia cum pluraliter ab eo dicitur: Dominus vobiscum: & illud in Secretis: Orate pro me:* apertissime conuenit vt ipsius respõdeatur salutationi. Vnde & ad maiorem solemnitatem ibidem statutum legitur, quod Episcopus cum pluribus Missarum solemnia peragat. In *Missis* tamen priuatis sufficit vnum habere ministrum, qui gerit personam totius populi catholici, ex cuius persona Sacerdoti pluraliter respondet. Hæc D. Thomas.

39 Opponit tamen Suarez disp.87.sec.1.§. *Iuxta hanc*, dicens. Sed hæc difficilis est expositio, Tum quia hoc sensu superfluum esset tale præceptũ: quia, vt supra dicebam, fieri non potest, vt Missa solemnis sine pluribus ministris celebretur, quia in hoc eius solemnitas consistit. Vel certe dicendũ erit, ibi præcipi, quod omnes Missæ cum ea solẽnitate dicantur: quod est difficilius, & contra D.Tho. mentẽ. Tum etiam quia ratio, quæ ibi subiungitur, generaliter omnes Missas comprehendit, scilicet, vt Sacerdos apte possit dicere: Dominus vobiscũ: & similia.

40 Occurit tamen M.Serra q.83.ar.5.§. *Est tamen* dicens. Sed intelligentia D.Th. omnino amplectenda est, quam insinuant verba illa: *Missarum solemnia*: Glossa etiam, quæ proponens casum inquit: *Presbyter non debet cantare Missam, &c.* Et quidem si Diuus Thomas (vt non nulli volunt) loquatur de *Missa* solemni, quæ celebratur cum Diacono, Subdiacono, & Acolythis dici, per se notum est plures debere adesse. Si vero tã ipse, quã Canon citatus loquantur de *Missa*, quæ cantatur, non videtur improbabile, confugiendi ne illud fuisse abrogatum, cum videamus in Ecclesijs locorum exiguorum, vnum solum Sacerdotem sæpè cantare Missam, & vnum adesse, qui ei respondeat. In *Missis* vero priuatis omnino certum est, sufficere vnum habere ministrum.

41 Afferunt aliqui Anacletum Papam epist.1.vbi præcipit Episcopis sacrificaturis, *vt testes secum habeant, & plures, quam alij Sacerdotes*: & alijs Sacerdotibus ait: *ipse quando Domino sacrificant, non soli hoc agere debent; sed testes secum adhibeant, vt Domino perfecte in sacratis Deo sacrificare locis probentur.*

Respondent Alẽsis 4.p.q.56.membro 5, in secunda editione q.10.membro 5.art.2. §.7. Paludanus in 4.dist.13.q.2.art.1.n.5.& Suarez supra quædam retroactis temporibus statuta fuisse ob reuerẽtiam tanti mysterij, quæ postea abrogata sunt per vsum, propter necessitatem, & vtilitatem. Et huiusmodi est hoc, de quo agimus; multiplicato enim numero Presbyterorum, & vtile, & necessarium fuit cum vno ministro celebrare, ne frequenter cogerentur Sacerdotes sacrificium omittere.

42 *Sed* est prima difficultas vtrũ in casu necessitatis liceat sine ministro celebrare?

Affirmat Glossa ad caput, *Hoc quoque*, dicens. Imò, & inclusus Missam solus cantare potest, vbi Clerici copia non suffragatur. Quam Glossam refert Paludanus in 4.dist.13.q.2.art.1.n.5. Sed non approbat; sed expresse reiicit: & clarius dist.23.vt postea referemus. Fauet tamen Nauarrus lib.1.Cons.38. seu Consilio *Sexto de corpore vitiatis* nu.1. dicens. Nullibi tamen videntur prohiberi surdi, etiam qui penitus non audiunt, quoniam possunt dicere Missam soli, & sine ministro respondente: & consequenter non audiendo illum, vt tenuit Glossa singularis in cap. *Hoc quoque*, de Consecrat.dist.1.loquẽdo de inclusis. Hæc Nauarrus. Et n.2.dicit, quod omnino surdus celebrans excusaretur à peccato, & culpa dicendo eam sine ministro propter impedimẽtũ tantæ surditatis.

Imò absolute Emanuel Saa in prima editione verbo *Missa* n.18.ait. *Potest quis, si desit minister, ipse sibi respondere in Missa.* Et Zerola 2.p. Praxis Episcopalis verbo *Missa*, §.3. ait. Potest Sacerdos solus celebrare. Et ita

credo quod in primitiua Ecclesia faciebant Sancti interdum in desertis, & in speluncis, præsertim in persecutionibus per cryptas, ac cæmeteria domusque priuatas. Idem tenet Possevinus de Officio Curati c.2.n.9. Perficº lib.1.de Officio Sacerd. c.10.n.16. Pellizarius in Manuali to.2.trac.8.c.2.n.128.

43 Per aliud extremum alij in nullo casu admittunt posse celebrari sine ministro. Paludanus in 4.dist.23.q.2.ar.3.num.3.ait, quod in necessitate Sacerdos sine ministro potest Extremam vnctionem ministrare, vt notat Hostiensis: *Quamuis numquam sine auxiliatore celebrare debeat.* Idem docent S.Antoninus 3.p.tit.14.c.6 §.5.not.3.& §.6. Fabius verbo *Missa* nu.9.fine. Vazquez 3.p.q.83.ar.5. Gaspar Hurtadus disp.4.de Eucharistia diffic.12.

44 Ambæ istæ extremæ sententiæ sunt falsæ; hæc est nimis rigida, quia præcepta humana Ecclesiæ non cum tanto rigore obligant: prima est nimis laxa: & ideo correcta a Magistro Sacri Palatij: vnde in secũda editione Saa verbo Missa n.18.dicitur. *Non licet Missam celebrare sine ministro, iuxta Rubricam Missalis, & Ecclesiæ consuetudinem.* Communis ergo, & vera sententia docet regulariter non licere; in casu vero necessitatis vrgentis esse licitum; licet non vna via casus assignent.

45 Soto in 4.dist.13.q.2.ar.5.ad 12.§. *Vtrum vero*, ait. Quare nisi vrgens esset necessitas, vt in festo, quãdo Sacerdos Missam audire nequit, nisi ipse solus celebret, nulla tenus licet. Imò forsã, nisi magnum esset refrium, consultius esset nõ celebrare. At quia hæc sunt de iure positiuo, citra dubium posset eremita celebrare solus cum dispensatione. Bartholomæº ab Angelis dial.5.§.401. Samuel Lublinus verbo Missa n.4. Moure 3.p.c.5.§.4.num.9. Bonacina disp.4.q.vlt. puncto 9.n.33. Thomas Hurtado to.1.trac.2.c.1.resol.1.à n.15.& alij Sotũ sequuntur.

46 Suarez disp.87.sec.in fine ait, quod ipse ita consuleret; sed non damnaret peccati mortalis eum, qui in quocumque festo id faceret. Quod & docent Azor lib.10.c.29.q.3. Petrus Ledesma de Euchar.c.27.conc.1, diffic.1. Ioannes à Cruce q.3. de sacrificio Missæ dub.5.conc.2. Gauãtus in Rub. Missalis tit.2.lit.b.& Leader trac.8.disp.7.q.54.

47 Ratione consuetudinis in pagis Germaniæ vigentis Sacerdotes sine ministro celebrantes excusari, dicunt Layman trac.5.c.6.n.13.& Tannerus to.4.disp.5.q.10.dubio 6.n.21. citans verba Synodi Ratisponẽsis, & Brixiensis. A fortiori omnes isti admittunt, quod ait Suarez supra, multo magis hoc licere propter periculum mortis ad sumendum Viaticum, vel ad dandum illud alteri: & sic de alijs similibus. Quod & admittit Serra q.83.artic.5.§. *An vero.*

48 Ex prædictis multi, quos sequitur Auersa q.11.sec 9.§. *Quod si contingat*, in fine, dicunt, quod si adsit, qui non exacte respondere calleat, tunc possit Sacerdos illo inseruiente celebrare; quia hic poterit iuxtã vrceolos ministrare, & Sacerdos in responsionibus suppliere.

49 Demum Angelus Maria Verricelli de Apostolicis Missionibus tit.4.q.98.dub.20. conclusione secunda, ait, quod in diebus festis; si habitualiter non adest minister, nẽ populus careat *Missa*, quam singulis diebus audiat; licitum erit celebrare sine Ministro: Imò etiam ne ipse Sacerdos in diebus ferialibus desinat offerre sacrificium: rectus autem esset, si pro paruo tempore esset carentia ministri tunc nõ liceret sine ministro celebrare in diebus ferialibus. Probat prim.ã partem: nam licitum est bis celebrare in die, ne populus singulis diebus careat sacro: ergo etiam licitum erit celebrare tali casu sine ministro. Probat secũdam partem, quia non videtur intẽtio Ecclesiæ, vt toto anno, solis diebus festiuis exceptis, Sacerdos priuetur oblatione sacrificij. Probat tertiam partem: nam est contra grauem ritum celebrandi Missam non adhibere ministrum: vnde debet esse aliqua grauis causa, qualis esset sacrificij carentia pro die festo, aut pro longo tempore. Hæc ille. Quæ probabilia videntur: nisi quod primi videntur casus methaphisici, vel rarissimi, quia deferre vrceolos, & saltim imperfecte respondere, intra paucos dies potest ministrum Sacerdos docere: quod sufficere diximus, & maximè in necessitate.

50 Secunda difficultas, cum in casu necessitatis deest vir, & adest fœmina, an illa valeat ministrare Sacerdoti celebranti?

Affirmat Nuño 3.p.q.83.art.6 fol.990. col.2. dicens euidens esse, quod viro ministrante, & muliere à longe respondente, potest *Missa* celebrari: siquidem quotidie hoc faciunt Moniales in suis Missis solemnibus. Dicit secundo, quod si non sit vir, vel ille nõ possit ministrare, tunc debet fœmina, & respondere, & ministrare: quia nullo iure est prohibitum; quia fœmina hoc non præsumit; sed facit ex ordine Sacerdotis propter præsentem necessitatem: & ex alia parte

sit Sacrificium debito modo sine cõfusione: & verificantur salutationes ad populum, & responsiones. Et ad secundum ait: si enim nullum est periculum in eo quod fœminæ accedant in Offertorio ad osculandam manũ Sacerdotis; neque in eo quod postea in fine Missæ recipiãt corpus Christi de manu illi⁹; cur debet esse periculum propterea quod accedant administrandum vinum, & aquã? Etsi nulla est indecentia, quando faciunt id, quod maius est, scilicet, respondere, vt respondent Moniales; cur debet esse indecentia, si tempore necessitatis faciant id quod minus est? Sequuntur Franciscus Syluius 3. p.q.83.ar.5.ad 12. Thomas Hurtado to.1. variarum trac.2.c.1.resol.2. Gabriel à Sancto Vincentio de Missæ Sacrificio disp 3.q. 1.quæstiuncula 3.folio 643.col.2. Imò iam olim docuerũt Hugo, & Innocentius Quartus in cap. *Propositt de filijs Presbyterorum* quod cũ muliere posset in necessitate Presbyter celebrare arg.cap. *Diaconissas* 27.q.1. Quod refert, & non improbat, imò videtur approbare Cardinalis Turrecremata in cap. *Hoc quoque, de Consecrat.* dist.1.num.3.

51 Sed non est deferenda communis Theologorum sententia, quam iam olim docuit Paludanus in 4.dist.13.q.2.ar.1.n.5. dicens. Mulier autem Sacerdoti celebranti ministrare nõ debet; non solum materiam præparando, quod nec vir facere debet; nisi sit Subdiaconus: sed nec iuuare in aqua, & talibus. Sed vir ad hoc debet adesse, cap.1. de Cohabitatione Clericorum, & mulierũ. Sed viro iuuante mulieres à longe in choro respondere possunt; & sic iuuare: non tamẽ altari propinquare; nisi offerendo, & communicando, vt laici. Hæc Paludanus. Et Soto in 4.dist.13.q.2.ar.5.ad 12.ait. Imò forsan, neque ob vllam necessitatem illud auderem citra dispositionẽ permittere, propter indecentiã. Et citius auderem egomet mihi respondere, & ministrare, quam fœminam ad id muneris admittere. Et Ægidius Coninch q.83.ar.5.n.264.dicit. Vnde *communiter Doctores*, docent, vrgente necessitate potius committendum esse vt Sacerdos sine ministro celebret, quam vt fœminæ ei ministret. Nec contraria consuetudo, quæ quibusdam locis est, videtur vllo modo probanda: nam omnino repugnat aperto iuri, & venerationi tanto sacramento debitæ. Hæc ibi. Et in Missali titulo de defectibus in ministerio ipso occurentibus, §.10.n.1. inter defectus ponitur: *Si non adsit Clericus, vel alius deseruiens in Missa, vel adsit, qui deseruire non debet, vt mulier.*

DVBIVM XXII.

Vtiùm possit sufficienter occurri defectibus circa celebrationem huius sacramenti occurrentibus, statuta Ecclesiæ obseruando?

1 REspõdet D.Tho.articulo sexto, quod periculis, seu defectibus circa hoc sacramentum contingentibus, dupliciter potest occurri. Vno modo præueniendo, ne scilicet periculum accidat. Alio modo subsequendo, vt scilicet, id quod accidit emendetur, vel adhibendo remedium; vel saltem per pœnitentiam eius, qui negligenter egit circa hoc sacramentum.

2 Descendit Angelicus Doctor in singulari ad septem genera defectuũ, & tam solide, & succinte, & clare quid sit faciendum, docet, vt fere totus articulus sit transcriptus in Rubricis Missalis. Quod si circa solutionem ad 4.in noua recognitione Clementis Octaui additum est n.4. *quod si Missa celebretur in loco publico, vbi plures adsint, ad euitandum scandalum, poterit Sacerdos apponere vinum cum aqua* (videlicet non apponẽdo aliã hostiam iterum consecrãdam) *& facta oblatione: consecrare, ac statim sumere, & prosequi cætera*: Hoc non est contra D.Thomam: Tũ quia ipse non loquitur in casu de scandalo: Tum quia in 4.Sententiarum dist.13.in expositione litteræ ex Innocentio Tertio lib. 4.de Sacro Altaris mysterio c.24.id vt probabile docuerat. Tum quia Soto in 4.dist. 13.q.2.ar.6.ad 4. postquam optime opinionem D.Tho.explicuerat, & defenderat, eã limitat dicens. His tamen non obstantibus, licet vbi homo priuatim corãvno, vel duobus celebrat, consultius sit opinionem Sancti Thomæ seruare. Tamen vbi in publico, & præsertim corã aliquo magnate celebraretur, ad euitandum scandalum, & turbationem populi, forte non esset absurdum, vt Sacerdos secreto fingens lotionem sumere, vinum tunc infunderet, & consecraret, & sumeret: nam scandalum excusaret; præsertim cum iam fuerint facta signa super hostiam; licet non legitime super Calicem. Hæc Soto.

3 Solutionem ad quintum, aduertit idẽ Magister, quod deberẽt scrupulosi discere, & obseruare, ne quotiescũque, si videantur obliti, id repetant: quia non quicumque scrupulus sufficit ad resumendum. De aliis defectibus adeo accurate tractant Commẽtatores in Rubricas Missalis, & alij, qui de Cæremonijs *Missæ* scribunt, vt supernaceneus noster videatur labor; quia omnia videntur præoccupata, quæ dici, & excogitari possent.

4 Non omittam pro coronide tractatæ breuiter tractare difficultatem, à recentioribus exagitatam, Vtrum peccet mortaliter Sacerdos celebrans sine vlla interna attentione?

Negant Franciscus Bardi in Selectis lib. 8.q.6.n.8. Antoninus Diana parte vndecima trac.7.resol.11. Paulus Maria Quartus in Rubricas *Missalis* parte 1.tit.16.dub.5. §.2.& alij Recentiores. Probant Primo, Probabile est in recitandis Horis Canonicis non esse necessariam attentionem internã: & quod non peccat mortaliter, qui voluntarie distractus totum officium diuinum dicit: quia præceptum mere Ecclesiasticum non se extendit ad præcipiendam attentionem internam; nec ad vetandam distractionem voluntariam. Sed partes *Missæ* tam extra, quam intra Canonem continent orationes Ecclesiæ: Ergo non est peccatum mortale celebrare sine interna attentione.

Si respondeatur hanc grauem obligationem non desumi præcise ex præcepto Ecclesiæ; sed ex iure diuino naturali propter reuerentiam debitam tanto sacrificio.

Contra est secundum argumentum: nã si ius diuinum naturale prohibet grauiter ex genere suo distractionem; etiam si hæc contingat in partibus Missæ extra Canonẽ, dummodo sint quantitatis notabilis, veritas erit grauiter. Si verò ius diuinum naturale non prohibet grauiter ex genere suo, sequitur distractionem in partibus Canonis non esse vetitam grauiter: Quod enim huiusmodi partes sint viciniores consecrationi non potest variare naturam præcepti.

5 Tertio, de essentia orationis vocalis, & loquutionis humanæ externæ non est attentio interna concomitans: & ideò si quis formam Extremæ vnctionis, quæ est oratio deprecatiua, cum interna voluntaria distractione proferret, non peccaret mortaliter; & validum conferret sacramentum; quia omnia essentialia apponeret. Ergo pariter Sacerdos potest valide, & absque peccato mortali, proferre nomine Christi verba consecrationis etiam cum voluntaria actuali distractione.

Denique, tam sancta actio est communio, siue Laici, siue Sacerdotis, ac est consecratio: sed, qui voluntarie distractus communicat, solum peccat venialiter, vt diximus q.80.dub.4.§.5. Ergo, qui totam Missam, etiam includendo Consecrationem, & Cõmunionem, voluntarie distractus celebrat, solum peccat venialiter: licet in hoc genere grauius, quam si cum eadem distractione recitaret Horas Canonicas.

6 Per oppositum Antonius de Quintanaduenas tomo 2.trac.2.singulari 8.nu.3. ait, quod licet, iuxta aliquos probabile sit, eum qui audiens sactum, & Horas recitans sponte diuagatur mente, & cogitatione, nõ peccare letharliter, &c. Forsan de celebrante id probabilitate carere existimarem; præsertim si in sacro integro, aut maiori eius parte, sponte diuagatur. Hæc enim actio, vtpote sacratissima ex natura rei, & quasi ex diuino præcepto, attentionem exigit mẽtalem independenter ab Ecclesiæ præcepto, de occultis non iudicantis. Secus foret, si per aliquod exiguum temporis spatium, extra Canonem præcipuè, etiam aduertenter distraheretur, v.g. per integrũ introitum, aut Epistolam, aut Euangelium, aut per Orationes post Canonem: in his enim actibus, præsertim circa consecrationem, aut consumptionem non versantibus, aut non ita proximè ad hæc accedentibus, minor attentio requiritur, quam in alijs.

7 Idem probat Thomas Tamburinus Opusculo de Sacrificio Missæ lib.2.cap.3. num.8.& 9. ex discrimine, quod intercedit inter *Missæ* sacrificium, & cæteras Orationes: hæ enim sunt meræ alloquutiones ad Deum: at Missa est insuper Sacrificium, hoc est, actus Religionis excellentissimus, quo profitemur Deum summe venerari. Videtur autem grauis irreuerentia, quod quis dũ profitetur Deum summe per suam actionẽ venerari, cum illo irreuerenter per voluntariam distractionem fegerat, & in tanto ministerio, de quo tremunt Angelorum ordines, omnia alia cogitare malit, quam mente attendere, ad quod operatur. Adde, & imo tale adesse periculum celebranti cum voluntaria distractione, aliquid graue omittendi, vel non rite operandi.

8 Ego quidem, si illam opinionem de non necessaria attentione in Officio diuino admitterem, adhuc dubitarem concedere probabilitatem prioris tententiæ, nunc proposítæ: quia iam diximus non valere paritatem ex Horis Canonicis ad Missam. Adhuc tamen paritate admissa in hoc puncto, quia oppositum illius moraliter certum dicunt Suarez, & Raphael Torre alibi relati, & Nuño

Nuño hic q.83.art.6.parte 3.conc.6.pag. 995.& Candidus disq.25.artic.25.dub.4.& alij negant esse probabile: & oppositum meo videri, clare esse verum ostendimus capite 30. Theologiæ Moralis q.8.§.2. Idcò potius hęc corolaria ostendunt inconueniẽtia, ad quæ deducit illa positio; & idcò, & in se, & in suo corolario est deserenda. Vnde potius retorqueo argumentum, præmittendo verba pijssimi Doctoris Nauarri de Oratione, & horis Canonicis cap.2.num.5. dicẽtis. Ore pleno fateor, quod quẽadmodum tremendum illud *Missæ* mysterium, præcellit alijs aliarum horarum, & officiorum; ita decens foret, attẽtionem illius vincere aliã aliarum; esto foret ijs sufficiens. Itaque vt ex Concilio Basilienſi, & præfato ſer.6.D. Cypriani de orat.Dominica, ac alijs Neotericis colligitur: quilquis orando mentis luce, aciem in Deo defigere valet, consideret quanta cura se componeret, si Imperatori, aut Regi loqui deberet, ne quid in corporis habitu, aut verbis appareret, quod oculos suæ *Maiestatis* offenderet; licet id non sit amplius, quam hominem homini, & mortalem mortali loqui. Et hæc considerando reperiet quanta solicitudine deceat, compositum esse eum, qui profecturus est ad tronum, & sedem diuinæ maiestatis, corã qua etiam potestates Angelicæ contremiscunt, ne quid sit in eo, quod oculos diuinos offendat. Videatur de Orationis attentione S. Ioannes Chrisostomus homil.79.ad populum Anthiocenum, & de attentione in Sacrificio S.Isidorus Peluſiota lib.1.Epiſt.45.

9 Hoc assumpto pro *Maiori*, sublumo cum Soto lib.10.de Iustitia q.5.art.5.conc. 7.& innumeris alijs Theologis illo capite 30.relatis, præceptũ attentionis in Officio Diuino canonice persoluendo, duo includit, videlicet vt orãdi initio quisque attẽdat quid agere aggrediturr: præterea vt talem attentionem inter orandum consulto, & ex professo non interrumpat, hoc est, nihil consulto, & meditato agat per quod animum à priori attentione distrahi deprehendat. Ergo pariter celebratio diuini sacrificij, & requirit virtualem intentionem, & quod interius, vel exterius attentionem consulto, & ex professo non interrumpat: & licet parua interruptio omnino voluntaria non excederet culpam venialem; si duraret per maiorem partem *Missæ* (adhuc dato eo, quod moraliter non soleat euenire, quin se exponat periculo omittendi vel essentialia, vel grauissime obligantes cæremonias, & verba) ego non video quomodo possit excusari à culpa mortali. Vnde Concilium Aquileiense celebratum anno 1596.titulo de Officijs diuinis ait. *Sacrificium Missæ, & rei dignitate, & Sacerdotis præstantia, & fructi excellentia, omnes inter omnia, quæ in sacris habentur mysterijs, & actionibus:* vnde maiorem requirit attentionem, quam alia mysteria.

10 Concludo verbis Catechismi Pij Quinti ad Parrochos. Habet autem hoc Sacrificium multos, eosque máximè insignes, ac solemnes ritus, quorum nullus superuacaneus, aut inanis existimandus est: verum omnes eo spectant, *vt & tanti Sacrificij maiestas magis eluceat, & salutaribus mysterijs intuendis ad rerum diuinarum, quæ in eo Sacrificio occultæ sunt, contemplationem fideles excitentur.* Sed de his nihil est vt plura dicamus: tum quia hoc argumentum longiorem explicationem postulare videtur, quam propositæ institutioni conueniat: tum quia innumerabiles pene libelos, & commentarios, qui de hac re a pijs, & doctissimis viris conscripti sunt, Sacerdotes in prompta habebunt. *Hactenus igitur satis fuerit, earum rerum, quæ ad Eucharistiam, tum quia sacramentum, tum quia Sacrificium sit, pertinent, potiora capita, iuuante Domino, exposuisse:* ad gloriam Sanctissimæ Trinitatis; & Saluatoris nostri Iesu Christi, & eius Sacratissimæ Matris Virginis Mariæ.

✠

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM.

Q. Quæstionem. D. Dubium. N. Numerum designat.

A

ACETVM non valet consecrari, q.74.D.8.n.11.

Accidentia omnia Christi an sint in Eucharistia? q.76.D.6.n.33.

Accidentia indiuiduantur à subiecto, q.75.d.8.nu.8.

Accidentia sensibilia manent in Eucharistia, q.75.d.8.n.1. *Manent* sine subiecto, q.77.d.1.§.1. Congruentiæ cur ita factum sit, §.2. Explicatur §.3. Supernaturaliter à Deo conseruantur, q.77.d.1.n.22. Non acquirunt modum positiuum, §.5. Possunt immutare substantialiter, & accidentaliter alia corpora, q.77.dub.4.§.1.& 2. Possunt corrumpi ab agente naturali. D.5. Ex eis potest aliquid generari. D.6.

Actio realiter differt à termino, q.73.d.2.n.31. Eadem actione definit panis, & potest corpus Christi, q.75.d.5.§.2. Qua actione ponantur, quæ sunt per concomitantiam, q.76.d.6.§.7.

Adam non peccante, non esset Eucharistia, q.73.d.7.n.13.

Adoratio latriæ debetur Christo in Eucharistia, q.73.d.2.§.7.

Aggressus an valeat consecrari? q.74.d.8.n.12.vsque 14.

Agnus Paschalis figura Eucharistiæ, q.73.d.7.

Beati Alani de Rupe Ordinis Prædicatorum visio mirabilis, q.80.d.2.n.23. Alia relatio eidem facta, q.80.d.9.n.23. Alia, d 14.n.10.

Beati Alberti Magni Ordinis Prædicatorum, videtur esse opusculum de Sacramento Altaris, quod est inter opera Diui Thomæ, q.79.d.1.n.20.

Alexandri Septimi Bulla in laudem S.S. Augustini & Thomæ, q.78.d.5.§.9.n.67. Eiusdem Decretum circa stipendia Missarum, q.83.d.13.n.34.

Altare requisitum ad celebrandum quale? q.83.d.18.§.1.& 2.& 3.

S. Ambrosius non est author Commentariorum in Epistolas Apostoli, quæst.79.d.4.n.1.

Amentibus quando Eucharistia ministrãda? q.80.d.12.§.2.

Amylum an possit consecrari? q.74.d.5.n.43.vsque 48.

Angelus naturaliter non cognoscit præsentiam Christi in Eucharistia, q.76.d.14.n.15.& 30. Nec absentiam substantiæ panis, n.23. Nec euidenter cognoscit possibilitatem mysterij, §.4. Bene tamen probabiliter, nu.29. Angeli non manducant spiritualiter Eucharistiam, q.80.d.2.§.1. Qualiter Angeli apparuerint Magdalenæ? q.80.d.2.n.24.

Animæ Purgatorij. Ver. *Purgatorium.*

Annus sacer, & vulgaris apud Hebræos, q.84.d.6.n.7.

Applicatio Sacerdotis requiritur ad cõsequendum fructum sacrificij, q.83.d.10.n.19.& 20. Valida est, licet illicita, quæ fit contra præceptum superioris, à n.23.vsq; 27. Potest fieri post consecrationẽ.n.28. & d.4.nu.66. Qualiter Sacerdos debeat Missã applicare? q.83.d.10.à n.32.vsque 40.

Apparitiones Christi in Eucharistia multis modis contingunt, q.76.d.16.n.3.& 4. Possunt contingere virtute Dæmonis, vel imaginationis.n.5. In miraculosis manet Christus sub sacramento.n.17.

Aqua specie differt angelu, q.74.d.5.nu. 57.& 67. Aqua maris vera aqua, q.74.d.5. n.61. Admixtio aquæ ad farinam requiritur ad panem, q.74.d.5.nu.59. Aqua vino consecrando debet misceri, q.74.d.9. Sub peccato graui.nu.7.vsque 9. Numquam omittenda.nu.29.in qua quantitate? §.3. Aqua solum mediate in sanguinem Christi conuertitur, q.74.d.10.per totum. Quid si conuertatur dum proferuntur verba? D.11.

Armeni non miscent aquam vino consecrando, q.74.d.9.n.6.

Articulus fidei quid sit? q.75.d.1.à n. 14. De Articulo, *Sanctorum communionem*, late ibi à n.32.

Attritio non sufficit ad digne communicandum, q.80.d.7.n.1.

Azymorum solemnitas, q.74.d.6.n.8. In Azimo tenetur Latinus consecrare, q. 74.d.7. Nec alter licet, etiam pro ministrãdo viatico.n.26.

B

Baptismus magis necessarius quam Eucharistia, q.73.d.5.n.4.

Baronius Cardinalis excusatur, q.74.d. 10.n.27.vsque 30. Impugnatur, q.77.d. 7.à n.21.

S.Bartholomæus Apostolus an fuerit Nathanael? q.82.d.6.n.4.& 5.

Beati vident Christum in Eucharistia, & res contentas in Sacramentis, q.76.d.14. §.1. Non vident esse Eucharistiam in Cœlo, q.80.d.2.§.2.

Bellarminus Cardinalis explicatur, q.76. d.4.n.6.

Benedictio panis facta à Christo an distincta à consecratione? q.78.d.2 §.3. Benedictio vestium Sacerdotis, q.83.d.18.§.2.d. 19.§.2.&.3.

Bernal non legit Authores, quibus est auersus, q.73.d.5.n.14. Putat quæstionem satis vulgarem a nemine tactam, q.83.d.2. n.25.

Bernardinus Maziota Capuanus, Societatis Iesu addictissimus doctrinæ D.Thomę, q.75.d.3.n.13.

S.Bonauenturæ deuotio miraculosa erga Eucharistiam, q.80.d.13.n.28.

Brecarensis Ecclesiæ consuetudo, q.74.d. 8.n.29.

Bruta an possint manducare species sacramentales? q.80.d.3.§.3.

Bulla Cruciatæ non concedit posse communicare Feria Sexta in Paraceues, q.80. d.15.n.15. Nec quod sine licentia Parochi à quolibet recipiant communionem, q.82.d.4.n.9.& 10. Nec concedit facultatem Oratorij.n.11.

C

Cabasilas schismaticus, q.80.dub.2.nu. 27.

Cadaueris forma in Christo, q.76.d.2.à n.26.vsque 28.

Caietani Cardinalis doctrina de verbis cõsecrationis, q.78.d.5.§.1. De peccatis venialibus impedientibus fructum Eucharistiæ, q.79.d.11.§.1. De non necessario præmittenda confessione ante Communionem, q.80.d.6. Verba eiusdem de obligatione Sacerdotis ad celebrandũ, q.82.d. 7.n.2.& 3. De valore Missæ, q.83.d.7.& 8. Caietanum laudat Cano, q.80.d.6.nu. 11. Non bene à quibusdam refertur, q74. d.5.n.2.&.3.

Calix requisitus ad celebrandum, q.83. d.15.§.4. Calix pro vino, q.74.d.1.nu.8.

Canones Trullani suspecti, q.74.d.9.nu. 19.q.80.d.10.n.5.in fine.

Capellani qualiter obligentur ad quotidianam celebrationem? q.83.d.15.§.2.

Capreolus ab impostura vindicatur, q.73. d.3.n.2.

Capite aperto est celebrandum, q.83.d. 19.§.6.

Caramuel æquiuocationẽ patitur, q.73. d.5.n.14.

Cardinales non omnes assistentes communicant sub vtraque specie, q.80.d.18. n.21.

Catechumini non possunt sumere Eucharistiam, q.80.d.2.§.2. Vtrum pro eis possit offerri Missa, & qualiter eis possit prodesse? q.83.d.11.§.2.

Caro Christi in propria specie non est apta manducationi, quæst.74.d.1. num. 15.

Causa efficiens an possit esse forma? q. 73.d.2.nu.37. Causæ ad inuicem sunt causæ, q.78.d.9.n.13.

Cæcus an valeat consecrare? q.74.d.3.n. 10. Cæcus, & mutus, & simul surdus nequit communicare, q.80.d.12.n.20.

Cœna Domini vocatur Eucharistia, q. 73.d.6.à n.8.vsque 11.& d.7.n.6.

Ceremoniarum Missæ mutatio an liceat? q.83.d.21.§.2.

Christus Dominus qualiter vniatur speciebus? q.73.d.2.nu.32.d.3.§.2. Qualiter per se cauteat? q.73.d.3.n.16. An consecrauerit in Emaus? q.74.d.2.n.11.& 12. Nocte Cœnæ consecrauit in pane triticeo, q. 74.d.5.n.6. Cœnauit Feria quinta initio noctis, q.74.d.6.n.1.& 2. Luna quartadecima, §.3.in posteriori vespera, §.4. In pane azimo.d.7.nu.24. Christus Dominus aquam vino consecrando miscuit, q.74.d. 9.n.21.vsque 23. Christus Dominus vere, realiter, & substantialiter præsens in Eucharistia, q.75.D.1. Vtrum magis ostenderit suam Charitatem in Cœna, quam in Cruce.n.10.& 13. Totus Christus est sub sacramento, q.76.d.1. Corpus ex vi verborum sub specie panis, §.2. Qualiter totus sub qualibet parte specierum? q.76.d.5.& sub indiuisibilibus, §.5. Christi corpus est in sacramento diuisibiliter, & indiuisibiliter, q.76.d.6.n.24. Corpus Christi in sacramẽto figuram retinet, q.76.d.6.§.4. Vnitur cum speciebus ineffabili vnione, q.76.d.8. Non est in sacramento localiter, q.76.d. 11.§.2. Neque diffinitiue, §.3. Mouetur per accidens ad motum hostiæ, q.76.d.12. §.2. frangitur secundum præsentiam sacramentalem, §.3. A quo moueatur, §.4. Qualiter desinat sacramentaliter? §.5. Nõ videtur oculis corporalibus, q.76.d.13.n. 1. Quid ex natura rei? §.2. Quid de potentia absoluta? §.3. Quid de oculis Christi, §.4. Corpus Christi prout in sacramento non potest agere, aut pati, q.76.d.15. Nec operationes sensuum internorum.n.15.vsque 21. Christus miraculose in sacramento non apparet in propria specie, q.76.d. 16.§.2.

Consecrauit Christus verbis ab Euangelistis relatis, q.78.d.2.§.1.& 2. Benedictio fuit consecratio, §.3. Non prius fregit, quam consecrauit, §.4. Christus non vnitur physice corporibus sumentium, q. 79.d.3.§.2. Christus est in sacramento ante vsum, q.80.initio. Sumpsit suum corp^s & sanguinem, q.81.d.1. Dedit Iudæ corp^s suum, q.81.d.2. Corpus Christi impassibile, & modo impassibili est in sacramento, q.80.d.2.n.22. Qualiter in Missa Christus immoletur, q.80.d.2.§.3. Qualiter sit offerens, & res oblata, q.83.d.5. Christus in Cruce se obtulit in sacrificium propriè sumptum, q.83.d.6.n.1. Christus in Cęlo orat, q.83.d.5.nu.13. Corpus, & sanguis Christi est res principaliter in Missa oblata, q.83.d.5.n.17.

Cibi corporalis, & spiritualis differentia, q.73.d.2.n.68.

Cinnabri hostia an consecrabilis, q.74.d. 5.n.62.& 63.

Communio sacramentalis non est necessaria necessitate medij, q.73.d.5.n.3.& 4. Communio sub vtraque specie non est omnibus præcepta, q.74.d.2.n.14. Communio in peccato ex specie sua est grauius homicidio, q.80.d.5.n.7. Communio quotidiana an liceat? q.80.d.13. Quæ causæ excusent à non præmitenda confessione ante communionem, q.80.d.6.§.4. Vide verbo. *Eucharistia*, & ver. *Manducare*.

Communio Sanctorum exponitur, q.75.d. 1.n.32.

Composita non constãt intrinsece actione, q.73.d.2.n.33.

Concilia non omnia in illis tradita sunt immediatè de fide, q.76.d.1.n.8.& d.5.n. 8.& q.80.d.6.n.11. In Concilio Tridentino, *quam primum*, significat, valde cito moraliter, q.80.d.7.n.31. Quid ibi dictum sit de communione sub vtraque specie? q.80. d.19.n.16.& 23.

Concionatores debent exhortari ad frequẽtandam Communionem, q.80.dub.13. §.4.

Confessio qualiter integra? q.74.dub.2. n.18.

Confirmationis ab Eucharistia distinctio, q.73.d.1.§.2. Vocatur Chrisma.d.2.n.22. Forma sacramenti Confirmationis, q.78. d.5.n.15.

Contritio an sit pars, & res sacramenti Pœnitentiæ? q.73.d.2.n.70.& 71.

Corporale quale requisitum ad celebrandum? q.83.d.18.§.5.

Corpus non potest simul esse in duobus locis, q.75.d.3.n.13.& 14. In corpore quos effectus cauteat Eucharistia? q.79.d.4. Quid importetur in verbis consecrationis nomine corporis? q.76.d.2.

Consecratio non est intrinseca Eucharistiæ, q.73.d.2.n.28. Nisi vt est forma Eucharistiæ.n.34. Numquam licet panem sine vino consecrare, q.74.d.2.§.2. Consecratio est de essentia Sacrificij, q.83.d.4 §. 2.V.*Sacerdos*,& v.Sacrificium.

Contemptus materialis aliquando peccatum veniale, q.78.d.4.n.17.& 18.

Conuersio formalis solum inter res compositas, q.75.d.7.n.6. Diuina virtute quælibet res valet in aliam conuerti, n.9. Nō tamen in Deum, n.15. Cōuersio panis in corpus Christi est impanatio, q.75.d.10. Et miraculosa, d.12.§.1. Quoad aliquid excedit creationem, n.15.

Creationis nequit dari instrumentum, q.78.d.6.§.3.

Crux in Altari qualiter requiratur ad celebrandum? q.83.d.19.§.5.

D

Dæmoniaci. V. *Energumeni.*

De *Defectibus*, qui possunt accidere in Missa, q.83.d.22.

Defunctis qualiter pro eis offeratur Missæ Sacrificium? q.83.d.1.§.5.v. *Purgatorium.* v. *Suffragia.*

Diacono ex officio conuenit sanguinem ministrare, q.83.d.3.§.2. In necessitate posset Diaconꝰ Eucharistiam ministrare, n.15.

Diana non bene arguit, q.74.d.2.nu.29. Confundit sententias, q.78.d.11.n.5. Non bene refert Suarez. q.80.d.17.n.44. Malè refert Nuño, q.82.d.4.n.9. Dianæ inconsequentia, q.80.d.9.n.2.& 11.& d.11.n.29. Diana multum laborauit inconquirēdis nouis opinionibus laxis, q.80.d.4.n.34. Verb. *Opiniones.*

Discumbere in Cœna an consuetum inter Iudæos? q.74.d.6.nu.5.& 6.

Dolor supernaturalis requiritur vt remittatur veniale cum sacramento, q.79.dub.7.n.6.

S.P. *Dominicus*, quāfrequēter, & quo spiritu celebraret? q.80.d.14.nu.14. Ver. *Religiosi.*

Dubius de peccato mortali non potest cōmunicare, q.80.d.4.n.34. Dubius an sit ieiunus, an possit communicare? q.80.d.10.§.5. In dubio de vsu rationis, an danda puero Eucharistia? q.80.d.17.n.16.

E

Ecclesia nequit declarare valere cōsecrationem in pane non triticeo, q.74.d.5.§.2. Tota Ecclesia offert Missæ sacrificiū, q.83.d.10.n.2. Qualiter ex sanctitate Ecclesiæ crescat accidentalis valor Missæ? q.83.d.10.à n.12. vsque 18. Ver. *Romana.*

Effectus Eucharistiæ numerantur, q.79. initio. Gratiam confert, d.1. Et feruorem, & delectationem, n.13. vsque 20. Vnio cū corpore non est effectus primarius Eucharistiæ, q.79.d.3.n.18. Quos effectus causet in corpore? D.4. Causat adeptionem gloriæ, D.5. Directe non causat remissionem mortalium d.6.§.1. Aliquando dat primā gratiam, §.2. Remittit venialia, d.7. Dum adsit supernaturalis dolor, à nu.6. ad 8 Directe non remittit pœnam, d.8.n.3.

Energumenis qualiter Eucharistia ministranda? q.80.d.12.§.4.

Enim, in consecratione an dixerit Christus? q.78 d.4.n.10. Vtrum possit omitti sine culpa mortali? n.15.& 19.

Eructationes an impediant communionem? q.80.dub.10.n.27.

Excommunicatis qualiter valeat applicari Missa? q.83.d.11.§.4.

Existentia panis non manet in Eucharistia, q.75.dub.9.num.23. Existentia accidētium distincta ab existentia substantiæ. Ibidem.

Eucharistia illuminat. Prol.n.1. Per illam stat Ecclesia, n.3. Innumeri de ea scripserūt, n.6. Est nouæ legis sacramentum, q.73.d.1.§.1. Distinctum ab alijs, n.6. Sumptio non est sacramentum, dub.2.n.6. vsque ad 12. Continet auctorem sanctitatis, dub.3.nu.13. Nec consecratio, §.3. Non importat in recto corpus Christi, d.2.§.4. In recto supponit pro speciebus consecratis, §.6. Adoratur cultu latriæ, q.73.d.2.n 65. Qualiter causat? d.3.n.11. Est sacramentum vnitatis, nu.17. Est vnum secundum speciem, dub.4.num.3. habet partes specie partiali distinctas, num.14. Sub specie qualibet est sacramentum Eucharistiæ, q.73.dub.4.nu.25. Sunt plura numero, n.35 Ex ordine ad sumptionē. à n.38.& 46. Eucharistiæ realis susceptio non est medium necessarium, q.73.d.5.num.3. Nec votum sacramenti, §.4. Eucharistia fons gratiæ, q.73.dub.5.n.28. Nomina Eucharistiæ, dub.6. Institutio Euchar. dub.7. in vltima Cœna, num.6. Vtrum potuit institui ante Incarnationem? à num.8. vsque 12. Et quæst.76.dub.10. Figuræ Euchar. quæst.73. dub.8. Materia Euchar. panis, & vinum, q.74. dub.1. §.2. vtraque species simul, dub.2. Debet esse

se præsens, d.3. determinata per intentionem, §.5. Debet esse materia panis triticeus, q.74.d.5.n.4. Dub.7.num.3. Non est de necessitate sacramenti quod sit azyma. Vinum vitis est propria materia. q.74.dub.8. Post consecrationem est Christus substantialiter præsens in Euchar, q.57.d.1. Qualiter sit maximę charitatis signum? §.2. Verum sit specialis fidei articulus? §.3. Nō manet substātia panis, & vini post consecr. q.75.d.1.n.16. Quod absentia panis nō colligitur ex verbis consecr. q.75.d.2.nu.18. Quod remanet materia panis in Euchar. q.75.d.9.§.1. Quod maneat exilitēria, vel substantia panis, q.75.d.9.§.3. Torus Christus est sub sacramēto, q.76.d.1.n.1. Corpus sub speciebus panis ex vi verborū, §.1. Sanguis sub speciebus vini, d.3. Nec Deitas, nec vnio hypostatica, nec persona Verbi sunt in Euch. ex vi verb. q.76.d.4.§.2. Totus Christus qualiter sub qualibet parte speciei? d.5. Quāties est in Euch. licet nō ex vi verb. q.76.d.6.¶ Euch. gratiā confert, q.79.d.1.n.4.& gratię augmentū, n.10.& feruorem, & delectationē à n.13. vsq; 20. Est promissa manducanti, d.2 postquā guttur transiuit, & non ante, §.1. Non dant gratiā quamdiu species durāt, §.3. Non vaitur physice Christus cum corporibus, d.3. Quos effectꝰ causat in corpore? d.4. Causat adeptione gloriæ, d.5. Aliquando Euch. dat primā gratiā, d.6.§.2. Remittit venialia. d 7. Si adsit dolor supernaturalis à n.6. Directè non remittit pœnā, d.8.n.3. Præseruat à peccatis futuris, d.9. Per venialia non impeditur ex toto effectus Euchar. d.11.¶ Eucharistia in adultis vt causet exigit cooperationē, q.79.d.11.n.17. Non confert gratiā recedentię fictione, dub.12. Quod limitatur à n.3 ad 5. Sacramentū Euch. non est in Cœlo, q.80.d.2.§.2. Nec manducatur spiritualiter ab animabꝰ Purgatorij, d.2.§.3. Peccatores possunt sumere sacramentaliter, d.3.§.1. Non vero Catechumenus, §.2. Sumere sacramentum in mortali est mortale, q.80.d.4.§.1. Tangere cum conscientia peccati est peccatum, quāuis non mortale, n.11.& 12. In nullo casu licet communicare cum conscientia peccati mortalis, à n.24. à n.30. Aliquando illuminat, & conuertit indigne sumentē, q.80.d.3.n.20. Vtrum liceat Euch. ministrare ad purgationem delicti, q.80.d.8.§.5. De nō habentibus vsū rationis, d.12. De furdis, & mutis, §.3. Vtrum liceat quotidiana communio, q.80.d.13. Datur præceptū diuinū positiuum Euch. q.80.d.16.§.1. Euchar. dicitur Viaticum respectu gloriæ, q.80.d.16.n.38. Quo ritu Euch. debent ministrari? q.82.d.5.§.3.¶ Ver. *Effectus.* V. *Cōmunio.* V. *Hostia.* V. *Iejunium.* V. *Sacrificium Christus.*

F

Fari, an possit consecrare? q.74.d.5.nu.34.

Fatuis quoties Eucharistia ministranda? q.80.d.11.§.1.

Fermentatum conficere apud Latinos, nec in necessitate licet, q.80.dub.11.n.22.

Figura hostiæ consecrandæ, q.74.dub.5.§.5. Figura corporis Christi, q.76.dub.6.§.4.

Festiuis diebus, excepto Sabbatho, in lege veteri licebat parare cibaria, q.74.d.6.n.19.

Forma totius, q.73.d.4.n.19. A qua *forma* constituatur corpus? q.76.d.2.§.3 Forma panis non manet in Eucharistia, q.75.dub.9.§.2. De forma sanguinis, q.76.d.3.§.2.

Formæ verborum consecrationis non se expectant in operando, q.78.d.11.

Fractio sacramentalis conuenit corpori Christi, q.76.d.12.§.3. Fractio non est de essentia sacrificij, q.83.d.4.nu.79. Fractio panis facta à Christo non præcelsit eius cōsecrationem, q.78.d.2.§.4.

S. *Franciscus* ordinauit vt in suis Conuentibus vna tātum diceretur Missa, q.80.d.14.n.3.& 21.

Frumenti loco diuersæ nationes quid comedant, q.74.d.5.n.27.

G

Generatio essentialiter est mutatio, q.77.d.6.n.33.

Granado non bene refert, q.76.d.13.n.1. In eius vltimo tomo sunt quædam verba, quæ forte sunt intrusa, q.80.d.4.nu.33. Defenditur à sinistra cuiusdam intelligentia, q.80.d.16.n.22.

V. Ludouicus *Granatensis* laudatur in Prologo, & q.80.d.13.n.31.

Græcis licet consecrare in fermentato, q.74.d.7.n.12. Imò ad id tenētur sub mortali, n.14. & 16. Miscent aquam vino consecrando, q.74.d.9.n.6. Error quorundam Græcorum, quod preces sunt de necessitate consecrationis, q.73.dub.3.§.1. Liturgiæ Græcorum exponuntur, q.78.dub.5.§.3.

H

Hæreses circa materiam Eucharistiæ bene retulit D. Thomas, q.74.d.1.§.1. Hæretici validè consecrant, q.82.dub.7.§.3.

S. *Hilarij* testimonium difficile, q.79.d.3.n.1. & 2.

Hispaniæ vtrum sint recepta Decreta Vrbani Octaui? q.83.d.13.§.4. In Hispania olim non dabatur communio afficiendis vltimo supplicio, q.80.d.16.n.57. Quibus diebus impletur præceptum communionis Paschatis? q.80.d.16.à n.23. vsque 29. Olim in Hispania consuetum laicos communicare sub vtraque specie, q.80.d.18.§.4.

Holocaustum perfectissimum inter sacrificia, q.80.d.4.n.44. & 75.

Hora qua dicenda est Missa, q.83.dub.16.

Hordeum nequit consecrari, q.74.d.5.

De *Horologijs* ad cognoscendam horam pro ieiunio requisito ad communionem, q.80.d.10.§.6.

Hostiæ figura, q.74.d.5. Hostia clausa an valeat consecrari? q.74.d.3.à n.24. vsque 30. Plures casus de pluribus hostijs, §.4. Vtrum plures hostiæ simul possint porrigi secularibus? q.79.d.2.n.28. & 30. Hostiam non consecratā non licet ministrare, q.80.d.8.§.4. Hostiam vnam qualiter plures Sacerdotes consecrent? q.82.d.2. Partem hostiæ suæ in necessitate alijs dare potest Sacerdos, q.82.d.5.§.2. Hostiam suæ Missæ, an possit custodire, & aliam sumere? q.83.q.4.n.71.

Hugoni de S. Victore apparuit Christus, q.74.d.1.n.15.

Thomas *Hurtado*, q.74.d.2.n.24. & D.7. in fine, & q.80.d.11.n.20.

I

Ieiunium requiritur ad Communionem ex Ecclesiæ institutione, q.80.d.16.§.1. Exigitur ieiunium naturale, §.6. Quæ cometio solnat naturale ieiunium? §.3. De ieiunio post Communionem, §.7. Infirmitas grauis excusat à ieiunio ante communionem, q.80.d.11.§.1. Etiā pluries in eadem infirmitate, §.2. Nō tamen ad solum implendum præceptum, §.3. Quid de infamia vitanda? §.4.

Incensum ad solemnitatem Eucharistiæ, q.74.d.1.n.12.

Indus vtrum iuste negetur Eucharistia? q.80.d.12.à n.5. & 6. In India vini penuria ad consecrationem suppletur asportatione, q.74.d.2.n.31. & 41. Pariter penuria panis, q.74.d.5.n.21. V. *Vuæ*.

Infidelis communicando an grauius pecet, quā fidelis, q.80.d.5.§.4. Infideles non obligantur immediatè præcepto communionis, q.80.dub.16.§.2. Vtrum Missa offeratur pro Infidelibus, q.83.d.11.§.3.

Infirmitates, quæ impediunt ne Sacerdos possit celebrare, q.80.d.7.n.15.

Innocētius Papa nō dispēsauit, quod panis sine vino consecretur, q.74.d.2.n.36. & 38.

Innocentius Tertius docuit conuersionē aquæ in vinum, q.74.d.10.§.3.

Inquisitores puniunt celebrantes, cum Sacerdotes non sint, q.83.d.10.n.1. Expurgari mādarunt libros docentes licere anticipate *Missas* dicere, q.83.d.13.n.51. Et quod peccata oblita non sunt confitenda ante cō munionem, q.80.d.7.§.2.

Instantibus solis non cōstat tempus, q.75.d.10.n.13. q.76.d.5.n.36. & 39. Pro quo instanti verificentur verba consecrationis, q.78.d.10. V. *Consecratio*. V. *Verba*.

Institutio Eucharistiæ, q.73.d.7.

Intentio determinat materiam, q.74.d.3.§.4. Intendens non sacrificare, potest valide consecrare, q.74.d.2.n.10.

Instrumentum dupliciter elenatur, q.73.d.3.n.6. & 14. & 15. Instrumētum creationis nequit dari, q.78.d.6.§.3.

S. *Ioannes* Euangelista capite 6. de Eucharistia loquitur, q.73.d.5.n.6.

Iudas in vltima Cœna communicauit, q.81.d.2.

Laici

L

Laici nec in necessitate valent Eucharistiā ministrare, q.82.d.3.§.3. à n.20.

Latria vnde dicatur, & quid sit? q.83.d.1.n.47.

Leonis Decimi duæ Bullæ, q.83.d.19.n.7.

Libri dedicatio Papæ facta, non tribuit assertis in libro authoritatē, q.74.d.2.n.38.

Locus requisitus ad Missæ celebrationem, q.83.d.17.

Lumen exigitur ad Missæ celebrationem, q.83.d.19.§.5.

Luthert impudētia, q.73.d.8.n.4. In Historia errat, q.75.d.6.n.1. Hæres Vuiclef, & cohæres Antichristi, q.82.d.1.n.1. Luthe rani præcursores Antichristi, q.83.d.2.nu. 20.

M

S. *Magdalenæ* cur prohibita tangere Christum? q.80.d.4.nu.14. & 15. V. *Angeli*.

Ioānis *Maioris* verba multa falsa continēt, q.80.d.11.n.21. & 22.

Manducādi corp^s Christi duo modi distinguuntur, q.80.d.1. Quatuor modi manducandi spiritualiter, n.9. Quam vtilis manducatio Spiritualis? n.13. & 14. Manducatio mystica, q.73.d.5.nu.27.

Manifesti peccatores qui sint? q.80.d.8.§.1.

Manū ablutio an requiratur ad communionem? q.80.d.9.n.11.

Materia panis non manet in Eucharistia, q.75.d.9.§.1.

Matrimonij forma sunt verba, q.73.d.2.n.39.

Matutini recitatio an debeat præcedere Missam? q.83.d.20.§.4.

SS. V. *Maria* pie creditur oculis corporeis vidisse Christum in Eucharistia, q.76.§.13.n.26.

Non vidisse est probabilius, n.28. Qualiter spiritualiter manducabat? q.80.d.2.n.10. & 21.

Pie creditur communicasse in nocte Cenæ; sed est incertum, & id firmiter non probatur, q.81.d.1.§.2.

Mariæ Elisabeth Reginæ Scotiæ factum exponitur, q.82.d.3.n.19. & 24.

In *Mari* an possit celebrari? q.83.d.17.§.2.

Massa an consecrabilis? q.74.d.5.§.6.

Minimus panis an possit valide consecrari? q.74.d.4.§.2. & 3.

Ministrans indigne Eucharistiam vtrum duo peccata cōmittat? q.80.d.8.§.3. Non licet ministrare hostiam non consecratam, q.80.d.8.§.4.

Miracula quædam in instanti, & alia in tempore, q.75.d.10.n.6. Miraculosa est cōuersio panis in corpus Christi, q.75.d.12.§.1. Non est nouum miraculum quod quātitas sit aliorum subiectum, q.77.d.2.§.4. Miraculosa sumptio Eucharistiæ, q.73.d.2.n.14. Miraculosa apparitio, q.74.d.1.n.15. Aliæ miraculotæ apparitiones, q.76.d.16.§.1. Tunc manet Christus sub sacramēto à n.17. Miracula comprobantia Christi præsentiam, q.75.d.1.n.6. & 8. Miraculū aliud de ablutione digitorum, q.77.d.7.n.21. De alio miraculo, q.80.dub.15.num.12.

Missæ nomen exponitur, q.82.d.2.§.1. Probabilius est vocem esse hebræam à n.6. vsque 10. Vsus vocis inter Christianos antiquissimus, n.11. De fide est in Missa offeri Deo verum sacrificium, n.2.§.2. Qualiter ibi Christus immoletur? §.3. Missa est vnicum Christianorum sacrificium. D.3. Missæ sacrificiū in quo consistat? D.4. Ver. *Sacrificium*. Missam qualiter Sacerdos debeat applicare, cui applicandam promisit? q.83.d.10. à n.32. vsque 40. Missa offertur pro tota Ecclesia, q.83.d.11.§.1. Missa nō est celebranda lingua vulgari, q.78.d.4.n.10. Vtrum habeat valorem infinitum? q.79.d.3.n.8. & 9. & q.83.d.7. & 8. Missæ Sacrificium prodest ex opere operato, q.79.d.8.n.12. vsque 15. & q.83.d.9. nu.30. & 31. Missæ Canonē dicere in peccato mortali est mortale, q.80.d.7.§.3. Missam quotidie celebrare, an omnibus consulendum? q.80.d.14. Missa celebrata à pluribus, & pro diuersis, cui proderit? q.82.d.2.n.26. & 27. Melius est audire Missam boni Sacerdotis, quam mali, q.82.d.6.§.2. & 4. De Missarum stipendio, q.83.d.13. De Sacerdote paupere, §.2. De accipientibus à pluribus partem stipendij, §.2. De reductione *Missarum* ad minorem numerū, d.14. De ea, quę sit authoritate Papæ, §.1. De concessione Tridentini, §.2. Quid attentis Decretis modernis, §.3. De quotidiana Missę cele-

celebratione.d.15.§.1. Vtrum aliqui teneantur quotidie celebrare:§.2. Vtrum sit obligatio dicendi Missam petitā?§.3. Vtrum etiam tribus diebus hebdomadæ sanctæ possit Missa celebrari?§.4. Qua hora sit celebranda *Missa*?d.16.§.4. De loco requisito ad celebrationem Missæ d.17. Vtrum possit aliquando sine aliqua vestе sacra celebrari?q.83.d.19.§.4. Vtrum sine lumine, & Cruce?§.5. De precibus ante Missam dicendis.q.83.d.20.§.3. De omissione verborum in Missa,§.5. De additione precum,§.6. De ijs, quæ in *Missa* agun tur.q.83.d.21. De discontinuatione,& repetitione in *Missa*,§.3.& 4.v. *Defectus*.

Mixtio quid sit?q.74.d.5.n.54.& 55.q. 77.d.7.§.1.

Momentum aliquando accipitur pro breui tempore,q.78.d.10.n.20.

Monachi antiqui multi non erant Sacerdotes,q.80.d.14.n.3.Se ipsos communicabant,q.82.d.3.n.32.

Monales infirmæ quam frequenter communicandæ,q.82.d.4.nu.32. Non tamen quotidie,n.33.

Motus distinguitur à termino,q.73.d.2. n.31.

Mulieres an expediat quod quotidie cōmunicent?q.80.d.13.n.15.& d.15.nu.13. Olim communicabant proprijs manibus, q.82.d.3.n.32.

Mustum an valeat consecrari,q.74.d.8. n.12.& 26.

Mutis,& surdis ministranda Eucharistia, q.80.d.12.§.3.

N

Natanael an fuerit Apostolus Bartholomæus?q.82.d.6.n.4.& 5.

Necessitas medij, & præcepti,q.73.d.5. n.1.

Nicolaus.v. Cabasilas.

Nomen non consignificat tempus.q.78. d.8.n.16.d.10.nu.4. Aliquando accipitur substantiue,d.8.n.18.

Nomina plura SS.Eucharistiæ, q.73.d.6.

Notitia eadem vtrum maneat facta consecratione panis?q.75.d.8.§.3.

Notorij peccatores qui sint?q.80.d.8.§.1.

Nutritio differt ab augmentatione,q.73. d.1.n.18.q.76.d.2.n.35.

O

Oculi Christi Domini an videant se in Eucharistia?q.76.d.13.§.4.

Offa vini an possit consecrari?q.74.d.8. n.24.

Opinionem probabilem circa sacramēta, & *Missæ* applicationem possumus amplecti,q.83.d.10.n.29.

Opiniones, quas Authores hic relati dicūt improbabiles. Quod Euch.est adæquate corpus Christi,q.73.d.2.§.4. Quod liceat vnam materiam sine alia consecrare,q.74. d.2.§.2. Quod potest separari consecratio sacramenti,& sacrificij,§.3. Quod sufficit præsentia intellectualis ad consecrat.q. 74.d.3.n.7. Quod Christi intentio est limitata ad solam prudentem consecrationem, q.74.d.4.n.9.& 12. Quod minimus panis sensibilis non est consecrabilis,q.74.d.4.§. 2. Quod Ecclesia valet materiam consecrabilem mutare,q.74.dub.5.§.2. Christum esse posse sub specie aquæ, vel salis,vel ordei,q.74.d.5.n.52.d.10.n.43.& 51.& 55. Quod non licet Græcis consecrare in fermentato,q.74.d.7.n.12.Quod liceat consecrare acetum,q.74.d.8.nu.11. Quod in Symbolo non est explicita mētio communionis bonorum operum,q.75.d.1.à n.32. vsque 42. Quod transubstantiatio sit relatio,q.75.d.6.§.2. Quod corpus Christi nō sit in minimis partib⁹,q.76.d.3.§.4.Quod quantitas non sit realiter in Euchar.q.76. d.6.n.9.& 27. Quod Christus non consecrauit verbis,q.78.d.2.n.8.Quod sola verba formæ non sufficiunt ad consecrationē, q.78.d.3.à nu.15.vsque 27. Quod, *corpus me*, sufficit ad consecrationem,q.78.d.4.n. 38. Quod consecratio fit pronūciato ly *est*, q.78.d.10.n.2. Quod verba formæ iuxta primam impositionem essent falsa,q.78. d.10.n.7. Quod Eucharistia causat in corpore qualitates supernaturales,q.79.d.4. n.7.De communione pro animabus Purgatorij duæ extremæ sententiæ,q.79.d.10.à n.3.vsque 14. Quod anima Purgatorij spiritualiter communicant,q.80.d.2.nu.31. Quod cathecumeni possunt recipere Eucharistiam,q.80.d.3.§.2. Quod bruta animalia corrodere nō possunt,q.80.d.3.§.3.

Quod dubitans an sit in mortali, potest cōmunicare,q.80.d.4.§.4.Quod non est præceptum confessionis ante cōmunione,q. 80.d.6. Quod propter expectandum confessarium magis idoneum excusatur quis à præmittenda confes.q.80.d.6.n.50.Aliæ vanæ excusationes,n.52.& 53. Quod sufficit attritio ad communicandum,q.80.d.7.n. 1. Quod peccata oblita non tenemur confiteri ante communionem,q.80.d.7.nu.12. & 13.Quod in Tridentino *quam primum* significat solum ante aliam celebrationem,q. 80.d.7.n.29. Quod aliquando licite ministratur hostia non consecrata,q.80.d.8.§. 4. Quod parultas materiæ cibi, vel potus præassumpti, excusat à mortali cōmunionē,q.80.d.1.à n.9.& 10.Quod mulieres comedentes terram, vel carbones,possunt cōmunicare,q.80.d.10.nu.13.& 18. Quod traijciendo aliquid sacchari post mediā noctem,licet communicare,q.80.d.10.n.31.

Quod per tres quadrantes, vel duos, vel vnum mediæ noctis cōmedēs,potest cōmunicare,q.80.d.10.n.59. Quod ad implendū præceptū licet non ieiunū cōmunicare, q.80.d.11.§.3.Quod aliquando liceat consecrare in fermētato,& sine vestibus sacris, q.80.d.11.à n.21. Quod surdis, & mutis à natiuitate numquā sit ministrāda Eucharistia,q.80.d.12.§.3. Quod in Bulla Cruciata conceditur cōmunicare Feria Sexta in Parasceue,q.80.d.15.n.16. Quod quilibet Sacerdos habet iurisdictionē administrādæ Eucharistiā,q.82.d.4.à n.5.vsque 8. Quod Religiosi possunt in Paschate Euch.ministrare.q.82.d.4.n.20. Quod hæretici non possunt valide consecrare.q.82.d.7.§.3. Quod in Missa sunt duo sacrificia,q.83.d. 5.n.19.Sacrificiū Crucis solū fuisse sacrificiū lato modo,q.83.d.6.n.1.Quod in vltima Cœna Christus nō obtulit verū, & proprīū sacrificiū,q.83.d.6.n.2. Quod sacrificiū *Missæ* immediatè remittit mortalia,q. 83.d.9.n.5. Quod vna Missa satisfit pluribus eleemosynā dantibus.q.83.d.13.n.6. Quod duplex stipēdiū potest accipere Sacerdos,alterū pro fructu sibi correspōdēte, & alterū pro applicatione fructus medij, q.83.d.13.§.5.Quod potest accipi duplex stipēdiū,vnū pro Missæ celebratione,alterū pro applicatione Indulgentiæ,q.83.d. 13.n.37. Quod licet *Missas* anticipate celebrare pro illo,qui postea daturus est eleemosynam.q.83.d.13.n.48.& 51. Quod liceat sine causa discōtinuare Missam,q.83. d.21.n.14.

Quod Missa hodie interrupta cras est cōtinuāda,q.83.d.21.n.26.Quod executores testamētorū possunt ex industria lucrari in stipendio Missæ,q.83.d.13.n.78.

Ordinis sacramentum qualiter vnum,q. 73.d.3.n.6. Qualiter detur apud Græcos, q.78.d.5.n.16.

Oratio est actus latriæ,q.83.d.1.n.47.

P

Panis materia Eucharistiæ, q.74.d.1.§. 2.Quomodo panis pro salute corporis? n.10. Panis quantitas maxima valet cōsecrari,q.74.d.4.§.1.& etiam minima,§.2. De minori minima,§.3. Panis debet esse triticeus.D.5.& qualis?§.4. Pro pane cōsecrando quam purum debeat esse frumentum?q.74.d.5.n.69.Debet esse panis Azymus.d.7.n.5. Græcis licet consecrare in fermentato.n.12. Panis cūt species panis dicantur?q.75.d.2.n.11.& 12.& 15.Substantia panis non remanet post consecrationem,q.75.d.2.& 3. Non annihilatur. D.4. Desinit eadem actione.D.5. Conuertitur in corpus Christi.D.6.

Papa non valet dispensare, quod in vna sola specie consecretur, q.74.d.2.n.31.D. 5.n.22. Bene tamen in mixtione aquæ,d. 9.n.26. Et etiam quod *Missa* celebretur sine vestibus sacris,q.83.d.16.§.4.Papæ authoritate qualiter Missæ ad minorem numerum rediguntur?q.83.d.14.§.1.

Parasceues Feria Sexta Hebdomadæ Sanctæ non fit sacrificium, q.74.d.2.n.9.

Partes integrales,q.73.d.4.n.26.

Paruulis non est necessaria Eucharistia, q.73.d.5.n.3. Qua ætate teneantur,& possint communicare,q.80.d.17.§.2.

Paschatis Hebræorum cæremoniæ tantum pro prima vice, q.74.d.6. n.6. De ritu illius,n.8.

Paschatis nomine pro implendo præcepto communionis, quid intelligatur?q.80. d.17.à nu.21.vsque 29. Quid in exceptione in Priuilegijs Religiosorum? q.82.d.4.

Pasqualigi Moralis doctrina Romæ prohibita,q.74.d.4.n.25. Eius alia positio intolerabilis,d.5.§.2.

Alia improbabilis,q.78.d.3.n.20.

Pater,& Spiritus Sanctus non sunt sacramentaliter in Eucharistia,q.76.d.4.§.4.

Patena requiritur ad celebrandum,q.83. d.18.§.4.

S.*Pau-*

S. *Paulus* non conſecrauit in naui, q.74. d.2.n.13.

Peccator ſumens in mortali Euchariſtiã mortaliter peccat, q.80.d.4 §.1. Numquã cum conſcientia mortalis licet non contritum communicare, §.3.&.4. Quid de venialibus? §.5. De qualitate peccati indigne communicantis, d.5. De communicante cum peccatis carnalibus, §.3. Qui eſt in mortali, ante communionem tenetur præmittere confeſsionem. D.6. Si confiteri nõ poteſt, & celebrat, tenetur quam primum confiteri, q.80.d.7.

Pelliz. rij ſententia Romæ damnata, q. 83.d.13.n.78.

Pœnitentia qualiter efficiat? q.73.d.2.n. 37. Quid ſit in illa res, & ſacramentum? q. 73.d.2.nu.70.& 73. Qualiter debeat eſſe integra? q.74.d.2.n.18. Pœnitentiæ ſacramentum habet virtutem remittendi peccata infinitorum hominum, ſi infinite quilibet peccaret, q,83 d.7.n.19.

Perſona diuina aſſumens duas naturas diceretur vnus homo, q.73.d.4.n.49.

Pix vbi ſeruatur corpus Chriſti, an debeat benedici? q.83.d.18.à nu.23. Cuius materiæ debet eſſe? n.26.

Pollutio quando impediat communionẽ ex neceſsitate? q.80.d.9.§.1. Quando ex congruentia? §.2.

Præceptum duplex vna actione poteſt impleri, q.80.d.17.n.60.

Pronomina, Hoc, & *Hic,* deſignant contẽtum ſub ſpeciebus, q.78.d.8.

Prædicatorum Ordo. v. *Religioſi.*

Præſentia materiæ eſt neceſſaria ad conſecrationem, q.74.d.3. Qualis præſentia? §.2.

Præſentia Chriſti ſub ſpeciebus an ſit vna ante diuiſionem? q.76.d.5.§.3. Præſentia eſt diſtincta à corpore, & à ſpecieb°, q.76.d. 7.n.11.vſque 19. Non conſiſtit in vnione cum ſpeciebus, n.20. Non eſt vbi intrinſece cum.n.22. Nec modus ſubſtantialis.n.23. Eſt relatio tranſcendentalis.n.27. Eſt pœnitus ſupernaturalis, q.76.d.9.§.2. Vtrum dependeat à naturali? q.76.d.10.

Pueris an ſit Euchariſtia miniſtranda? q. 80.d.12.§.5.

Purgatio delicti vtrum fieri poſsit recipiendo Euchariſtiam? q.80.d.8.§.5.

Purgatorij animæ qualiter iuuentur communione laicorum? q.79.d.10.à n.3.vſque 14. Vtrum animæ Purgatorij manducent ſpiritualiter corpus Chriſti ſub ſacramento? q.80.dub.2.§.3. Contra tria hominum genera clamant animæ Purgatorij, q.80.d. 2.n.33. Quomodo dicantur offerre Miſſæ Sacrificium? q.83.dub.10.à num.8.vſque 11.

Q

Qualitates variato modo indiuiduationis poſſunt eſſe ſine quantitate, q.77. d.3.§.2.

Quam primum, quid denoret? q.80.d.7. §.4.

Quantitas diſtinguitur à re quanta, q.75. dub 8.n.16.q 76.d 6.n.27. q 77.d.2.§.1. Quantitas non componitur ex indiuiſibilibus, q.76.d.5.n.36.& 39. Quantitas in Euchariſtia eſt aliorum accidentium ſubiectũ, q.77.dub.2. Id fit abſque nouo miraculo, §.4. Quantitas non recipit formas ſubſtantiales, q.77.d.6.§.3.

R

Religioſi iure communi nequeunt alijs miniſtrare Euchariſtiam, q 82.d.4.nu. 10. Ex priuilegio poſſunt omnibus, & vbique Euchariſtiam miniſtrare, n.13. Sed non in Paſchate, à nu.14.vſque 21. Poſſunt tunc famulis miniſtrare, n.24.vſque 29. Et omnibus viaticum in neceſsitate, nu.28 & 29. Poſſunt ſæcularibus in Oratorijs miniſtrare Euchariſtiam, non prohibente Epiſcopo, n.30.& 31. Religioſi ex præcepto non tenentur ſingulis mẽſibus celebrare, q.82. dub.7.§.4. Religioſorum priuilegia ad Miſſæ celebrationem, circa horam, q 83.dub. 16.§.2. De priuilegijs circa locum, dub. 13.§.3. De priuilegijs circa conſecrãda Altaria, & benedicenda corporalia, & veſtes, d.18.§.2. D.19.§.2.

Religioſi Ordinis Prædicatorum, cur abeis qua initio Miſſæ vino miſceatur? q.74.d. 9.n.33.& d.10.n.11.& 12.

Quid diſponat de frequentia celebrationis, q.80.d.14.n.17. Et de breuitate Miſſæ, q.83.d.20.nu.16. Quædam omittit in Miſſa, q.83.d.4.nu.84. Quid diſpoſuerit quod plu-

plura ſtipendia pro vna Miſſa non accipiantur, q.83.d.8.num.12.d.13.num.6. Priuilegium ad benedicendum ornamenta Eccleſiaſtica, q.83.d.18.nu.39. Priuilegiorum ampliſsima communicatio eſt Ordini Prædicatorum conceſſa per Bullas relatas, q.83.d.19.n.7. Elogia Ordinis Prædicatorum in Bullis Pontificum, q.83.d. 19.n.8. De cæremonijs Miſſæ Fratrum Prædicatorum, q.83.d.20.§.1. De cæremonia miſcendi aquam vino initio Miſſæ, q. 74.d.10.& q.83.d.20.n.15. De extenſione brachiorum Sacerdotis poſt conſecrationem, q.83.d.20.nu.3.& d.21.n.8. De modo communicandi Sacerdotum Ord. Prædic, q.83.d.20.à n.6.vſque ad 15. Calumnia contra Ordinem Prædicatorum excluditur, q.83.d.20.à n.6.vſque 11. Olim non dicebatur Euangelium S. Ioannis in fine *Miſſæ*, q.83.d.20.n.40. In Miſſa ſolemni Sacerdos non tenetur dicere Epiſt.& Euang.d.20.n.41.

Reliquiæ cibi non impediunt communionem, q.80.d.10.n.28.& 29.& 33.

Reuelationes mirabiles, q.80.d.2.n.22.& 23. Aliæ habentur, q.80.d.13.n.29. Alia de *Miſſa* in Cœlo, q.83.d.5.n.12.

Richardus de Mediauilla laudatur, q.74. d.8.n.15.

Romana Eccleſia olim in *Miſſa* non recitabat *Symbolum* in teſtimonium integræ fidei, q.75.d.1.n.28. Non licet ab ea diſſentire in ſacramentis, q.78. dub. 4.num. 7.

Rubricarum obligatio qualis? q.83.d.20. §.2.

Rupertus excuſatur, q.75.d.2.à nu.2. ad 5.

S

Sa expurgatus, q.80.d.4.n.32.& 33.q. 83.d.21.n.26.& 24.

Sabbathis in antiqua lege non licebat cibaria parare, q.74.d.6.n.19.

Sacerdos ſolus valet conſecrare, q.73.d. 2.n.17.q.82.d.1.q.83.d.10.n.1. Sacerdotes plures qualiter cõſecrent vnam hoſtiã? q.82.d.2. Sacerdotis applicatio requiritur ad conſequendum valorem *Miſſæ*, q.83.d. 10.n.19. Sacerdos peccat mortaliter numquam celebrando, q.82.d.7.§.2. Quoties teneatur? §.3. Cur ornẽtur veſtibus ſacris? q.83.d.19.§.1. Sacerdotes quanta diligentia ſe debeant præparare? q.80.d.4.nu.36. D.14.§.1. Laudabilius eſt quotidie celebrare, §.2. Ad ſacerdotes pertinet miniſtrare Euchariſtiam, q.82.d.3.§.1. In neceſsitate poteſt ſe ipſum communicare, §.4. Ad miniſtrandum alijs requiritur iuriſdictio, q. 82.d.4. Celebrans tenetur ſub vtraque ſpecie ſumere, q.82.d.5.§.1. In neceſsitate põteſt partem ſuæ hoſtiæ alteri dare, q.82.d. 5.§.2. Ver. *Conſecratio.* v. *Miſſa.* V. *Sacrificium.*

Sacramentum qualiter cauſet? q.73.d.2. n.16. Non omnia ſacramenta ſunt cæremoniæ ſacræ.n.21. Sacramentum eſt aliquid viſibile, q.73.d.2.n.44.& 51. Sacramenta quid ſignificant? q.73.d.2.n.61. Materia ſacramenti dupliciter ſanctificatur, q. 73.d.3.n.6. Quam certum ſit ſacramenta eſſe tantum ſeptem? q.73.d.3.nu.4.& 6. Compoſitio in ſacramentis ex rebus, & verbis, q.73.d.4.n.21. Tria in ſacramentis, q.73.d.6.n.2. Sacramentorum formæ cur initio occultæ? q.75.d.1.nu.30. Sacramenta ſolum in voto non conferunt gratiam ex opere operato, quæſt.80.d.1.num. 10.

Sacrificium eſt actus externus Religionis, q.83.d.1.§.1. Eſt in genere qualitatis, & in genere ſigni, §.2. Multis modis ſignificatio ſacrificij eſt naturalis, & ad placitũ: n.30.& 31. An requirant inſtitutionem publicam? n.36.& 37. Exponitur ſignificatio propria *Sacrificij*, §.5. Quæ immutatio in re oblata exigatur ad ſacrificium? §. 6. Vetera ſacrificia præfiguratiua noui.n. 48. Panes propoſitionis an fuerint oblati in ſacrificium? nu.58. Oblatio Melchiſedech fuit ſacrificiũ.n.59.& 61. Actiones requiſitæ ad Sacrificium, num. 62. Quatuor conſiderantur in omni ſacrificio, nu. 63.

Euchariſtia eſt ſacrificium, q.83.initio, & d.2.§.2. Eſt vnicum. D.3. Si alia nunc offerantur, ſunt irrita.n.7. Sacrificia Gentilium potius ſunt ſacrilegia. D.3.num.12. Feria *Sexta* in Paraſceue nõ offertur ſacrificium, q.83.d.4.n.26.& 27. Qualiter compleatur tunc ſacrificium diei præcedentis, à nu. 28.& 30. Conſecratio eſt de eſſentia Sacrificij *Miſſæ*, q.83.d.4.§.2. Et etiam conſumptio facta à Sacerdote, §.3. Qualiter victima immutetur? §.4. De eſſentia Sacrificij *Miſſæ* eſt conſecratio, & conſumptio

tio vtriusque speciei §.6. Nulla alia actio est essentialis sacrificio, §.7. Sacrificium Missæ est holocaustum, q.83.dub.4.num. 42.vsque 76. Res oblata componitur ex speciebus, Dub.5.num. 24. Sacrificium Crucis fuit vere, & proprie tale, q.83.dub. 6.num.1. Sacrificium Altaris est numero distinctum à Sacrificio Crucis, q.83.dub. 6.num.10.q.73.dub.4.num.51. Differunt specie partiali; non vero totali, q.83.dub. 6.num.12. Triplici titulo sacrificium Missæ est valoris infiniti, q.83.dub.7.num.16. Est infinitas secundum quid; & non adæquat infinitatem satisfactionis Christi, nu. 20. Fructus sacrificii personæ priuatæ applicatus pluribus minus singulis prodest, dub. 8. num. 18. Satisfactio Missæ minus singulis prodest, si pro pluribus applicetur, num.21. Secus vero impetratio, à nu. 24. Directe, & immediate sacrificium Missæ non remittit mortalia, dub.9.§.1. Vis impetrandi non habet infallibilitatem, nu. 16. Ex opere operato non dat augmentum gratiæ, q.83.dub.9 num.23. Non remittit venialia immediatè, num. 28. Sacrificium Missæ est satisfactio pro pœnis peccatorum, dub.9.num.30.& 31. Sacrificij causalitas est moralis. Dub.9.§.6. Qualiter Ecclesia, & fideles offerant sacrificium? dub.10.§.1. Pro quibus offeratur? q.83. dub.11. De fructu, qui ex sacrificio provenit offerentibus, dub.12.§.1. Vtrum possit aliis applicari? §.2. Vtrum omnibus fidelibus prosit Missa ex opere operato? §. 3. *V. Adiss.* Ver. *Sacerdos.*

Sacrificia veteris legis solum ex opere operantis fructuosa erant, q.83.d.9.nu. 33.& 34.

Sanguis cur prohibetur in veteri lege? q.79.dub.4.num.1. Sanguis quomodo offeratur pro salute animæ? q.74.dub.1.nu. 9.& 10.q.79.d.4.num.1 Sanguis, & semen qualiter animentur? q.74.dub.8.num.23. & q.76.dub.3.num.8. Sanguis Christi qualiter sit sub speciebus vini? q. 76. dub. 3. An sit ibi continuus? num. 12. vsque 15.

Satisfactionis quantitas proueniens ex Eucharistia, quæst.74.dub.8.num.11. & 13.

Seculares olim manibus accipiebant Eucharistiam, quæst.73.dub.2.num. 17.

Serra Marcus laudatur, q.73.d.5.num. 20.

Siligo an faciat panem consecrabilem? q.74.d.5.n.36.

Symbolum Apostolorum dicitur in Prima, quæst.75.dub.1.num.39. In illo non erant olim illa verba: *Sanctorum communionem*, n.42.

Scotus an bene referat Suarez? qu est. 78.dub.5.num.11. An bene interpretetur Vazquez? q.78.dub.5.n.11.

Sectatores Iesu celebriores decem, & octo scriptores docuerunt aquã non nisi conuersam in vinum, transire in sanguinẽ Christi, q.74.d.10.n.3.

Soto M. Reuerendissimi Dominici Soto, Caroli Quinti Confessarij, Primarij Salmanticensis, viri vnius æui, verba pijssima pro offic. festi Corporis Christi, q.73.d. 8.à num.4. Qualiter arguat ad præsentiam Christi probandam? quæst.75.dub.1.num. 5. Male refertur à quibusdam, quæst.80. dub.11.num.22. Dub.19.num.14. Qualiter arguebat ad probandum, quod soli Sacerdotes possent consecrare? q.82.dub.1. num. 4. Sæpissimèque alibi refertur, & eius assertis nostra datur paupertas.

Specierum intentionalium inexistentia, q.76. d.13.n.9.

Species sensibiles accidentium causant mediante corpore Christi, q.73.dub.2.nu. 68. Dub.3.§.2. Species vtraque an idem significent? quæst.73.dub.4.num.14. Sub vna specie non est integrum sacramentum, quæst.73.dub.4.num.25. Vtraque simul requiritur, quæst.74.dub.2. Ex præcepto diuino, num.5. Ex speciebus potest aliquid generari, quæst. 77.dub 6. Quandiù species consecratæ dent gratiam? quæst. 79. dub.2.§.2.& 3. Quando sumuntur plures species, in prima datur gratia, quæst.79. dub.2.§.4. Per se loquendo non datur maior gratia per sumptionem vtriusque speciei, quæst.80.dub.19.per totum. Species panis, & vini secundario, & minus principaliter in sacrificio offeruntur, q.85.d.5.n. 24.ver. *Accidentia.*

Speculum, an in illo res videatur? q.74. d.3.n.17.

Spelta, an ea possit fieri panis consecrabilis? q.74.d.5.n.29.

Statim, an admittat interuallum? q.80. d.7.n.32.

Subdiaconus, nec in necessitate valet Eucharistiam ministrare, quæst.82.dub.3. §.3.

Subsistentia panis non manet in Eucharistia, quæst.75.dub.9.num. 27. Quid sit subsistentia? Ibi, & quæst.76.dub.4. à num.20.

Substantia ante quantitatem indiuisibilis, q.76.dub.5.num. 16. Substantia panis, & vini non manet post consecrationem, quæst.75.dub. 2. num. 6. ver. *Panis.*

Suffragia inter multos diuisa minus prosunt singulis, q.83.d.8.nu.29.& 20. Suffragia infallibiliter prosunt defunctis, q.83.d. 9.n.37.

Supernaturalitas præsentiæ, quæst.76. d.9.§.2.

Sumptio non est sacramentum, q.73. d.2.§.1.

Surdis, & mutis à natiuitate ministranda Eucharistia, q.80.d.12.§.3.

T

Tabachi sumptio, an impediat communionem? quæst.80.dub.10.à num. 24.

Tangere sacramentum in peccato est peccatum; licet non mortale, q.80.dub.4. n.11.& 12.

Tangere Calices, & corporalia, an liceat laicis? q.83.d.18.n.40.

Tempus non solis instantibus constat, q. 75.d.10.n.13.

S. *Thomas*, Doctor Angelicus, lumine diuino perfusus. Prol. num.4. Eius dogmata inconcussa, & firmissima testimonio Alexandri Papæ Septimi, quæst. 78.d.5. n.67. D. Thomas Author Officij Festi Corporis Christi, quæst.73.dub.2. num.64. Q. 75.dub.6.num.3.& quæst.83.dub.5. num. 24. Vtrum sit author Opusculi 58. quæst. 79.dub.1.num.20. Quid de Opusculo 59? quæst.74. dub.3. num. 2. Dub. 4. num.1. Quid de Opusculo 66? Quæst.83. dub.2. num.4.& dub.12.num.2. Diuus Thomas conuenienter exponit distinctionem Eucharistiæ à Confirmatione, quæst.73.dub. 1.& 2. Defenditur ab impugnatione, q. 74.dub.1.§. 1. Et à calumnia, quæst.75. dub.11.num.2. Duodecim locis docet Diuus Thomas aquam solum mediatè in vinum conuerti, quæst.74.dub.10.num.10. Non est de mente Diui Thomæ, quod quãtitas est subiectum formæ substantialis, q. 77.dub.6.num. 13. vsque 23. De mente Diui Thomæ circa verba confectionis Calicis, quæst.78.dub.5.§.9. Defenditur ab impugnatione, quæst.78.dub.6.num.17. & 20. Et quæst.80.dub.4.num 4. Rationes Diui Thomæ defenduntur, quæst.80. dub.8.§.2. De mente Diui Thomæ circa communionem quotidianam, quæst.80. dub.13.§.3. De mente Diui Thomæ circa præceptum diuinum communicandi, quæst. 80.dub.16.n.2.& 3. Hæc insignioria insinuamus: nam totus liber fere contextus rationibus, imò fere verbis Diui Thomæ, aut illationibus inde deductis: quia totus editur, vt iuxta præceptum Pauli Quinti Pontifi cis Maximi ad Tolosanam Academiam, *Beati Thomæ doctrinam tanquam veridicam, & catholicam sectemur, eamque iudicamus totis viribus amplaxi.*

Transubstantiatio, an sit actio? quæst. 73.dub.2.num.32. Vox transubstantiatio, quæst.75. dub.6.à num.3. vsque ad 18. Quid sit transubstantiatio? Late quæst. 75.D.6.

Triticum. V. Frumentum.

Tryllani Canones suspecti, q.74.d.9.n. 19.q.80.d.10.n.5. in fine.

V

Vavonius. V. Baronius.

Vazquez ad ostendendam eruditionem impugnat Diuum Thomam, quæst. 74.d.1.§.1.

Verba sunt forma sacramenti, q.73.d. 2.n.35.q.78.dub.1. Verba essentialia consecrationis panis, quæst.78.dub.4.§.1. An possint mutari in æquiualentia? §. 3. De transpositione verborum, à num.40. vsq; 45. De verbis cõsecrationis vini, q.78.d.5. Verba efficiunt physice conuersionem, q. 78.d.6.§.1. Et definitionem panis, §.2. Virtus principalius est in verbis, §.5. Verba consecrationis sumuntur recitatiue, & significatiue, d.7.§.2. Verba formæ designant substantiam contentam sub speciebus, q.78.d. 8.§.2. Verba causant vt vera, q.78.d.9.§. 2. Explicatur, qualiter fiat? §.3. Pro quo instanti verba consecrationis verificentur? D. 10. Statim operantur. D.11.

Veritas formalis quid sit? q.78.d.9.nu. 16.& 20.

Veſtes ſactæ cur neceſſariæ Sacerdoti? q.83.d.19.§.1.An ſine illis liceat in neceſſitate celebrare? q.74.d.9.n.28.q.80.d.11.n.22.

Vini penuria in India,q.74.dub.2.num.31.Suppletur alportatione,num.41.Pariter penuria panis, d.5.§.2. Solum vinum vitis poteſt conſecrari,q.74.d.8.n.2. Vtrũ omnia vina ſint eiuſdem ſpeciei? à num.5.vſque ad 8. Pro conſecratione decet vinum optimum,album,num.9. Offa vini, an poſsit conſecrari? Dub.8.num.24.De vinis conditis,à num.34.vſque 39. Vinum congelatum valide conſecratur, quæſt.74.dub.8.à num.41.vſque 47. Vino conſecrando debet aqua miſceri, dub.9.n.2.

Viuentia,& non viuentia, an habeant terminum paruitatis, quæſt.74.dub.4.nu.27.& 28.

Vnum multis modis dicitur, quæſt.73.d.4.n.10.De vnitate ſpecifica,nu.11.Vnitas numerica Euchariſtiæ vnde ſumatur? q.73.d.4.§.5.

Votum ſumptionis myſticæ eſt neceſſarium,q.73.d.5.§.4.

Vua an valeant conſecrari? q.78.d.8.n.15.Ex vuis paſsis non admodum ſiccis fieri poteſt vinum conſecrabile, quæſt.74.d.8.n.33.

Z

Zacharias.V.Paſqualigus.

Laus Deo,& Deigenitrici Mariæ

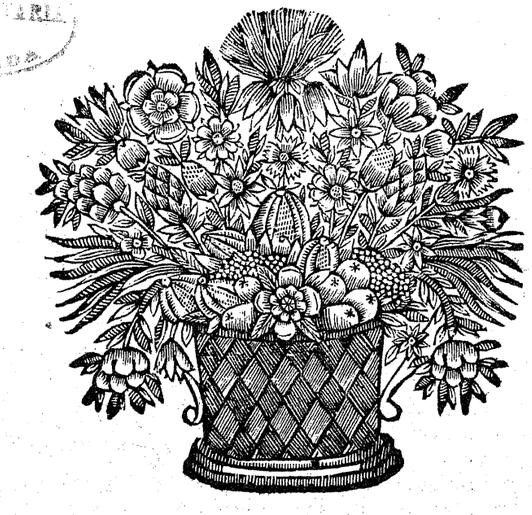

COMPLVTI

Ex Typographia Angelici Doctoris Diui Thomæ Aquinatis, Anno Domini 1662.